

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XVIII

1972

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești : perioada postbelică / coord.

generală: Eugen Simion. – București : Editura Muzeului Literaturii Române, 2010-

vol.

ISBN 978-973-167-040-9

Vol. 18-A : 1972 / Ana-Maria Bănică, Carmen Brăgaru, Alunița Cofan, ... ;
coord. redacțional: Lucian Chișu. – 2020. – Conține bibliografie. – Index. –
ISBN 978-973-167-563-3

I. Bănică, Ana-Maria

II. Brăgaru, Carmen

III. Cofan, Alunița

IV. Simion, Eugen (coord.)

V. Chișu, Lucian (red.)

930.24:821.135.1.09"1944/1957"

Volum realizat în cadrul Proiectului *Prezervarea și valorificarea patrimoniului literar românesc folosind soluții digitale inteligente pentru extragerea și sistematizarea de cunoștințe* (INTELLIT),
PN-III-P1-1.2-PCCDI-2017-0821/Nr. 54PCCDI/2018.

Editura Muzeul Literaturii Române

este recunoscută C.N.C.S.,

având categoria B.

Cod CNCS PN – II – ACRED – ED – 2012 – 0374

Tehnoredactor: Luminița Logan

Coperta: Mircea Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Simona ANTOFI, Ana-Maria BARB, Ana-Maria BĂNICĂ, Răduț BÎLBÎIE,
Elena BOTEZATU, Carmen BRĂGARU, Oana CENAC, Carina Iulia CHEREJI,
Lucian CHIȘU, Alunița COFAN, Anca-Bianca COMAN, Cristina DEUTSCH,
Andrei Cornel GOGU, Nicoleta IFRIM, Andra IONESCU, Andreea MARINAȘ,
Alexandru MATEI, Andrei MILCA, Marija NENADIĆ ZURKA,
Giorgiana SLUJITORU, David TOPALĂ, Andrada YUNUSOGLU

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XVIII

1972

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

București, 2020

NOTĂ

Pentru realizarea *Cronologiei vieții literare românești* (anul 1972) au fost procesate materialele/ textele existente într-un număr de 36 de publicații, acestora adăugându-li-se scurte referințe din revistele pentru copii și tineret:

„Albina”, „Amfiteatru”, „Argeș”, „Astra”, „Ateneu”, „Cinema”, „Contemporanul”, „Convorbiri literare”, „Cronica”, „Echinox”, „Familia”, „Flacăra”, „Glasul patriei/ Tribuna României”, „Knjizeveni zivot”, „Lupta de clasă”, „Luceafărul”, „Munca”, „Orizont”, „Presa noastră”, „Ramuri”, „România liberă”, „România literară”, „Săptămâna culturală a Capitalei”, „Scânteia”, „Scânteia tineretului”, „Secolul 20”, „Steaua”, „Teatrul”, „Tânărul Leninist”, „Tomis”, „Transilvania”, „Tribuna”, „Vatra”, „Viața militară”, „Viața românească”, „Viața studentescă”.

Distribuția publicațiilor din *Cronologiei vieții literare românești* (anul 1972) a fost următoarea:

Institutul de istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”: Ana-Maria Bănică („Contemporanul”, „Convorbiri literare”, „Tânărul Leninist”, „Tribuna” nr. 20-52, „Viața românească”, „Luceafărul”- 16, 31, 32, 49, 50, „Scânteia tineretului” ianuarie-martie, „Tomis” nr. 6), Carmen Brăgaru („Albina”, „Cinema”, „Secolul 20”), Alunița Cofan („Amfiteatru”, „Echinox”, „Orizont”, „Steaua”), Cristina Deutsch („Cronica” nr. 1-26, „Flacăra”, „Munca”, „Teatrul”), Alexandru Matei („Vatra”, „Tribuna” nr. 1-19) Andrei Milca („Cronica” nr. 27-52, „Cutezătorii”, „Familia”, „Săptămâna culturală a Capitalei”, „Viața studentescă”), **Marija** Nenadić Zurka („Glasul patriei/ Tribuna României”, „Knjizeveni zivot”, „România literară”, „Scânteia”, „Transilvania”).

Universitatea „Dunărea de Jos”- Galați: Simona Antofi („Astra”), Elena Botezatu („România liberă”), Oana Cenac („Ateneu”, „Tomis”) Nicoleta Ifrim („Lupta de clasă”, „Scânteia tineretului”).

Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” din Sibiu: Răduț Bîlbîie („Presa noastră”, „Viața militară”).

Masteranzi și voluntariat Universitatea București: Ana-Maria Barb, Carina Iulia Chereji, Anca-Bianca Coman, David Topală, Andrei Cornel Gogu, Giorgiana Slujitoru („Luceafărul”); Andra Ionescu, Andreea Marinaș („Ramuri”), Andrada Yunusoglu („Argeș”), voluntariat.

IANUARIE

1 ianuarie

• [„Contemporanul”, nr. 1, Săptămânal politic-social-cultural, editat de Consiliul Culturii și Educației Socialiste; format A1, nr. pagini: 10, săptămânal, *primul număr apare conjunctural sâmbătă, dar ziua de apariție este vineri; Colegiul redacțional: Redactor șef: Constantin Mitea, A. Baranga, Marcel Breazu, Roger Câmpeanu (secretar general de redacție), C. N. Constantiniu (redactor șef adjunct), Ion Drăgan, Ioan Gri-gorescu, Horia Hulubei, George Ivașcu, Ion Mihăileanu (redactor șef adjunct), Szemlér Ferenc, Cicerone Theodorescu, Zeno Vancea]. În cadrul rubricii *Anul literar 1971*, semnează articole: M. Ungheanu, Laurențiu Ulici, Nicolae Manolescu. □ M. Ungheanu se referă la *Prozatori*: „Deși variat și surprinzător pe alocuri, anul '71 rămâne, pentru proză, mai puțin concludent în ceea ce privește forța de creație dovedită de prozatorii români de o bună bucată de vreme. Apariția postumă a romanului lui Ion Vinea, *Venin de mai*, modifică această apreciere? Credeam că nu. Anul '71 are însă calitatea de a ne face să așteptăm, cu un interes nefalsificat, următoarea carte a lui Marin Preda, ca și cele ale debutanților Dana Dumitriu și Titi George Câmpeanu, după cum ne facem curioși de evoluția unui prozator, devenit controversabil ca Sorin Titel. Pentru proză, 1971 a fost mai mult o uvertură. Se poate presupune că proza lui 1972 va avea o altă cotă de densitate”. □ Laurențiu Ulici: *Poeți*: „Vorbind despre poezia lui 1971 să vorbim, deci în primul rând, despre poeți. Câteva constatări, mai întâi, din domeniul evidenței: – o seamă de poeți importanți din generațiile vârstnice au publicat volume antologice din întreaga lor creație, propunându-ne astfel o imagine a poeziei fiecăruia trecută prin filtrul exigenței propriilor ochi. Cele două volume de *Scrieri* ale lui Zaharia Stancu au însemnat, mai ales pentru cititorul tânăr, descoperirea unui foarte interesant poet pe care propria-i proză l-a pus într-o vremelnică umbră. [...] Alte două volume de *Scrieri*, conținând o selecție din, cum spunea cineva, șapte lustre de viață poetică, a publicat Maria Banuș; feminității libertine din *Țara fetelor* îi corespunde, peste ani, severitatea întunecată a *Portretului din Fayum*; [...] *Versuri* de Emil Botta (împărtășim întru totul părerea că este cea mai bună carte de poezii a anului, un eveniment poetic), de asemenea, o antologie, ne face cunoștință – convingându-i pe cei ce se mai îndoiau – cu un poet care, de-a lungul a trei decenii de poezie, a reușit să rămână același fără să se repete. [...] Nu se pot, în sfârșit, omite din șirul acestor constatări *Scrieri* de Demostene Botez, antologie cuprinzătoare a unui poet de lungă și stabilă notorietate, și *Cercul Veronicăi* Porumbacu, biografie cvasicompletă, remarcabilă prin forța poetei de a

suporta antagonismele modurilor lirice din propria-i poezie – de domeniul evidenței ni se pare și observația (care s-ar fi putut face dar nu s-a făcut) că o parte dintre poeții buni ai acestui timp, autori, în 1971, ai unor volume noi, și-au consolidat, cei tineri, dacă nu chiar un tipar poetic cel puțin o psihologie, iar ceilalți au venit cu modificări, uneori surprinzătoare ale unui timbru cunoscut dinainte. Pentru cazul din urmă, revelator este cazul Ninei Cassian, *Recviem*, succesiune de elegii ce așează peste mai vechea vitalitate a lirismului poetei un tremur sceptic, la originea căruia e de bănuț, în afara stării de moment ce a determinat scrierea elegiilor, o mai profundă reordonare lăuntrică, o astfel de situare psihică. Pentru primul caz, trei cărți ne-au atras în mod deosebit atenția: *Etica* lui Mircea Ciobanu... o carte în care muzicalitatea endecasilabilor acoperă glacialitatea meditației obligând-o la emoție; *Sala nervilor* de Constanța Buzea, carte de sonete, urmare aș zice logică, a volumelor anterioare ale poetei, propunând conturile unui personaj liric ce pare să fi renunțat la o odisee indecisă de-a lungul îndoielii, și a suferinței, în favoarea aventurii, mai limpede aceasta, printre lucrurile sigure; *Inima reginei* de Ileana Mălăncioiu, a doua carte revelatoare (după *Către Ieronim*) a unei voci lirice ce se caracterizează prin supunerea gestului poetic de către o sensibilitate intolerantă; cea mai ieftină metaforă ce-mi vine în minte dintre cele care s-ar potrivi poetei și poeziei sale, e aceea a eminescianismului”. □ De *Critici* se ocupă Nicolae Manolescu: „Așadar: ce constatăm important în cărțile de critică ale anului 1971? [...] Cel mai interesant lucru pe care aceste cărți îl pun în lumină mi se pare a fi orientarea spre sinteză. În niciunul din anii trecuți n-am citit atâtea încercări de sinteză, care au ca obiect un scriitor sau un curent literar. [...] Matei Călinescu (*Clasicismul european*), Ov. S. Crohmălniceanu (*Literatura română și expresionismul*), Romul Munteanu (*Literatura română în secolul luminilor*) și alții sunt autorii unora dintre primele încercări de acest fel în critica românească. Titlurile indică și un alt fapt semnificativ: nu pur și simplu despre curente literare românești e vorba, ci despre curente ce s-au manifestat pe plan european. Deciderea criticii spre fenomene și spre opere ale altor literaturi se cuvine reținută și nu e întâmplător că, în 1971, s-au tipărit două foarte bune cărți românești despre Dostoievski (*Dostoievski* de Liviu Petrescu și *Tânărul Dostoievski* de Valeriu Cristea). Cum era și firesc însă, numeroase cărți de critică și-au luat ca obiect literatura română. Aici sunt două lucruri de remarcat. Întâi, preferința pentru eseu, pentru unghiul de vedere particular și inedit. E. Papu a scris astfel despre Eminescu, S. Damian despre G. Călinescu, romancier. N-au lipsit monografiile, studiile de tip universitar și Editura Minerva a creat chiar o serie (Universitas) specială. Între acestea aș menționa *O. Goga* de I. D. Bălan și (în afara seriei) *E. Lovinescu, scepticul mântuit*. În al doilea rând, numărul cărților de critică a actualității continuă să rămână restrâns. Dincolo de culegerea de cronici (F. Felea, Ilie Constantin, C. Stănescu), se trece rareori. Viața criticii de acest fel se consumă în reviste”.

• [„Flacăra”, Anul XXI, nr. 1 (8650); Format A3, 36x26 cm, Săptămânal, ziua de apariție: sâmbătă; Nu este precizată componența redacției] Al. Hanță, prodecan la Facultatea de limba și literatura română din București, publică articolul *Profesorul – un militant activ în ampla acțiune de formare a omului nou*. □ Henri Wald scrie eseuul *Teatrul*, analizând afirmația conform căreia „teatrul este un limbaj”. □ În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga publică un articol de *An Nou*. ■ În *Literare*, G. Dimisianu îl discută pe *Malraux în traducerea lui M. R. Paraschivescu*, o analiză a *Căii regale*, citându-se mărturisirea traducătorului: „Această traducere reprezintă aproape o operă originală pentru mine. O limbă originală, de asemenea – lăsând la o parte universul morții pe care André Malraux (și poate că vârsta mea, de asemeni) mi l-au făcut mai familiar ca oricând. Căci, lucrând până la totala-mi istovire la cartea aceasta, moartea a încetat de a mai fi pentru mine «un eveniment ce nu li se întâmplă decât altora».” □ În *F Varietăți*, sunt reproduse, cu titlul *Scriitori în caricatură*, o serie de desene selectate din „revistele literare mai de seamă părate la noi spre sfârșitul secolului trecut”, așa cum este revista „Pagini literare” din care sunt preluate caricaturile lui G. Coșbuc, M. Sadoveanu, I. L. Caragiale, Dimitrie Anghel ș.a. Tot aici, Mihai Burduja culege o serie de *Glume mai mult sau mai puțin nevinovate* despre Anatole France, Voltaire ș.a. □ În *F Teatru*, Sanda Faur realizează *Microancheta „Flăcării”*, intervievându-i pe Toma Caragiu, Valeria Seciu, Ion Marinescu, Ilinca Tomoroveanu, George Constantin, Liliana Tomescu, Tatiana Iekel, Octavian Cotescu, Ioana Manolescu, Alexandru Repan ce sunt rugați să răspundă la două întrebări: „Ce v-au oferit personajele dramaturgiei originale?” și „Ce ați oferit dv. acestor personaje?”. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează *Așa e el...* . □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cossașu publică *Șoapte '72...*

• [„Luceafărul”, an XV, nr. 1 (505); Organ al Uniunii Scriitorilor din Republica Populară Română, format tipografic A1; 8 pagini; publicație săptămânală; zi de apariție: sâmbătă; Comitetul de redacție este alcătuit din Ștefan Bănuțescu (redactor-șef), Cezar Baltag, Fănuș Neagu, Adrian Păunescu (redactori șefi-adjuncți), Constantin Țoiu (secretar general de redacție)] Publicația se deschide cu articolul *Multă sănătate și fericire* al cărui titlu reia „urarea cu care aproape întotdeauna secretarul general al partidului încheie cuvântările” și în care redactorii revistei observă modul în care „Mii de cetățeni ai acestei țări, între care și scriitori, au fost martori ai grijii cu care trece tovarășul Nicolae Ceaușescu printre oameni, încercând în fiecare moment să dea curs cererilor și dorințelor lor”. ■ Se anunță titlurile principalelor articole din acest număr al revistei. De asemenea, este anunțată prezenta lui Eugen Jebeleanu și a lui Marin Preda la următoarea ședință a Cenaclului revistei „Luceafărul”. ■ Nichita Stănescu semnează poezia *Orfeu în vechea cetate*. ■ Alexandru George lansează proiectul intitulat *Antologia aberațiilor critice*, cu scopul de a reconstitui dialogul și disputa critică: „se pierde din vedere că

bună parte ceea ce numim critică literară este o formă a disputei, este triumful unei afirmații făcute împotriva alteia”, astfel încât, „cuprinzând niște texte despre care istoria literară pomeneste, dar pe care nu le mai citește nimeni” antologia „ne-ar arăta cât de greu s-a ajuns la acele constatări care azi ni se par evidente și prin câte etape de nesiguranțe [...] a trecut actul critic”. ■ În secțiunea *Compendiu*, Alex. Ștefănescu semnează o serie de recenzii □ Romanul *Sanda*, apărut la Editura Eminescu și semnat de Mihail Șerban „are toate defectele inițiale: stil afectat, melodramatism, diluție, meditație, semidocță”. □ *Aventurile unui cascador*, romanul lui Corneliu Omescu apărut la editura Cartea Românească „nu poate fi citit nici pentru pura invenție epică fiindcă aproape totul a fost decupat din obișnuitele filme de aventuri [...] nu este altceva decât dizolvarea superficialității într-o și mai mare superficialitate”. □ Volumul de versuri *Păstorul de umbre* al lui Constantin Nisipeanu apărut la editura Cartea Românească este apreciat pentru că „reușește să acrediteze o stare de spirit, deoarece poemele valoroase absorb prozaismul celor din jur” și este criticat pentru că „autorul uită că trăiește într-o lume precipitată și pierde ceasuri în șir pentru a găsi locul unei figuri de stil”. ■ Octavian Stoica notează prezenta lui Radu Boureanu, Vasile Andronache, Dinu Flămând, Dorin Tudoran, Grigore Arbore, Petre Stoica, Adrian Păunescu, Nina Cassian, Ana Blandiana și Lucian Pintilie la *Recitalul de poezie contemporană* ce a avut loc sâmbătă, 28 decembrie, în localul Casei Scriitorilor. ■ Rubrica Proverbe conține textul *Fiecare pai își are umbra lui*, de Nicolae Velea. ■ În cadrul rubricii *Cronica literară*, Ilie Constantin semnează articolul *Poezia formelor evanescente* în care apreciază modul prin care volumul de poezii *Sala nervilor* al Constanței Buzea conturează „tot mai pregnant un profil poetic de excepție”. Poetei i se reproșează o serie de formulări: „Nu ni se pare fericită formularea: «vorbele casandre», [...] două exprimări ne nemulțumesc; prima, «cu sfincși amestecată» e pretențioasă, a doua: «vuișe alegru» ne pare neglijentă” iar analiza pe text se încheie cu acordarea titlului de artă poetică unuia dintre sonete. ■ În articolul *Ovidianum*, Edgar Papu atrage atenția asupra înființării asociației Ovidianum care „este o contribuție pe arie mondială la nobilele studii clasice” și care „organizează congrese anuale internaționale, și festivități Ovidiu”. ■ Semnează poezii: Matei Călinescu (*Cântec de sete* ; *Alt cântec de sete*), Dan Laurențiu (*Departee*; *Lira de aur*; *Să dormim*), Teodor Mazilu (*Niciodată nu m-am uitat în urma mea* ; *Mă simt un vrăjitor străin și rece* ; *Chiar dacă nu vă caută iubita...*) ■ Sub motto-ul „Dumneavoastră, cei tachinați aici, bucurați-vă căci sunteți primii oaspeți ai atenției noastre” se deschid cele două pagini de parodii, aforisme și anecdotă literară din cadrul revistei. Supratitlul „Parodie” însoțește o serie de articole și texte literare. Este parodiată revista însăși: „«Luceafărul», săptămânal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România” devine „Luceafărul, număr unic. Apare între un an și altul”. □ Articolul *Prea multă organicitate dăunează – Cum ar*

trebui să facem și cum facem, vai, uneori – ia forma unei serii de numiri: „Numim drept șef al secției de autoanaliză pe criticul Nicolae Ciobanu [...] La analiză vor participa tovarășii: Ilie Constantin, cunoscut și sub numele de Șarpele cu două Capete, Capul Creator și Capul Critic, Alexandru Ivasiuc [...] Ștefan Bănulescu ce ne va trimite mutările în plic, Marin Sorescu, în același plic [...] Sânziana Pop [...] Szasz Janos, pentru diversitate stilistică, [...] Eugen Jebeleanu ca veteran al revistei «Luceafărul» cu ea însăși, Adrian Păunescu, ca prieten devotat al tuturor redactorilor șefi”. □ Ilie Constantin lansează o serie de ironii la adresa lui Valeriu Cristea și a lui Cornel Regman: „Acesta a intuit în adâncime: «Opera se face, înainte de orice, din cuvinte», pentru ca să vină Cornel Regman și, punând piciorul pe cazma, să adâncească revelația: «Cuvântul face bulbuci la gura peșterii»” □ Eugen Jebeleanu semnează articolul parodic *Un kilogram de zarzări pentru Pablo Picasso*. □ Sub titlul „Numai oamenii vii au viață, ceilalți n-au” apare un interviu cu o fantomă pe tema debutului său literar: „De vorbă cu o fantomă care corespundea exact idealului pe care mi-l formasem despre fantome. (Parodia unui cunoscut stil al unui cunoscut autor care umple presa)”. □ Apar două parodii: *Nichita Stănescu – Chirița în provincie* și *Zaharia Stancu – Cântec*. ■ Adrian Păunescu semnează rubrica „Aforisme” secțiunea „Mica duplicitate”, „Bancuri” și „De peste tot” □ Este lansată o invitație la nuntă: „Tovarășii Ion Mihăilescu și Roger Câmpeanu, tovarășii G. Dimisianu și Ion Horea anunță cu bucurie căsătoria fiului lor *Contemporanul* (CONȚI) în vârstă de 90 de ani cu fiica lor *România literară* (ROMICA) în vârstă de 3 ani. Pruncul Domnului se va numi George Ivașcu.” □ În *Cine e Sorin Titel?* Adrian Păunescu apreciază că: „Sorin Titel a înălțat spre lume orgoliul de a fi critic și s-a manifestat ca atare, desființând o carte, a Letiției Papu, despre care se știe cu precizie ce pondere socială are.” □ Redacția revistei *România literară* este criticată: „Cine oficiază actul critic? Ca să nu se supere nimeni, [...] *România literară* a rezolvat lucrurile în mod radical: nu mai are cronică literară.” □ Revista „Amfiteatru” este „prea în atenția cititorilor. Acestei neplăcute situații i s-a găsit de către redacție o soluție minunată: revista devine din în ce mai mică. [...] S-a anunțat, deocamdată, reducerea mărimii revistei «Amfiteatru» la dimensiunea unei agende”. ■ În cadrul rubricii „Mica duplicitate” este ironizată inițiativa editurii Cartea Românească, „inițiativă care ne cere tuturor câte o poezie și câte o proză pentru colegii noștri, aflați într-un moment de prelungită pauză, Iulian Neacșu și Virgil Mazilescu”. □ Se anunță faptul că „Ilie Constantin – critic foarte acru – fixează ora 18 pentru orice întâlnire cu gospodinele care vor să-și acrească ardeii ori varza”. ■ Sub titlul de articol *Televiziunea poate face concurență literaturii?* Valeriu Râpeanu observă că „Din rival, televiziunea poate deveni un prieten al literaturii. Aceasta este relația ideală”. ■ Rubrica *Antologie 1971* întrunește fragmente din *Autoritatea morală a scriitorului* de Virgil Teodorescu și din volumul *Două secole trăite zi și noapte pentru viitor* de Ștefan Bănu-

lescu, precum și un decupaj dintr-un interviu cu Alexandru Balaci. □ Publică versuri Leonid Dimov (*Sonet*) și Vasile Ionescu (*Cântec*). □ Semnează texte Romulus Vulpescu, József Méliusz, Constanțin Țoiu și Laurențiu Fulga. ■ Articolul *Un an între ceilalți* semnat de Ilie Constantin este o trecere în revistă a principalelor momente și tendințe literare așa cum s-au desfășurat în anul precedent. Astfel, autorul afirmă: „Anul 1971 a fost favorabil criticii și istoriei literare [...] specifică anului 1971 ne pare și resurecția publicisticii scriitoricești”, concluzionând: „nu vom ezita să spunem că orice trecere în revistă a cărților anului de ieri, de azi, de peste decenii, se va înscrie obligatoriu în forma de interes documentar a istoriei literare [...] important este să informezi, în articole, precum cel de față, ce autori și ce cărți au ținut rampa în cutare an”. ■ În articolul intitulat *Continuitate și aprofundare*, Nicolae Ciobanu realizează la rândul său un inventar al celor mai însemnate publicații literare din anul precedent și atrage atenția asupra literaturii debutanților: „Schița de «portret» a anului literar 1971, raportată la producția beletristică, ar fi evident incompletă dacă nu am avea în vedere prezența debutanților [...] Dinu Flămând, Mircea Dinescu, Horia Bădescu, Paul Emanuel, Andrei Roman, Dana Dumitriu, Alexandru Papilian, George Câmpeanu și Irina Grigorescu”. ■ În continuarea rubricii *Antologie 1971*, □ Nicolae Balotă semnează un text despre Socrate, intitulat *Iată omul!* □ Marin Preda publică un fragment din *Semnul șopârlei*. □ Apar fragmente din Ov. S. Crohmălniceanu – *Nervul etic al literaturii*, Adrian Păunescu – *Scriitorul și morală*, Alexandru Paleologu – *Cât sentiment, atâta inteligență* și Geo Bogza – *De ce scriu*, articol publicat în *România literară*. □ Articolul *De ce scriu* semnat de Geo Bogza și publicat în „România literară” este redat sub titlul de rubrică „Ne-ar fi plăcut să găzduim”. □ Publică versuri: Mircea Dinescu (*Grâu păzit de maci*), Eugen Jebeleanu (*Copiii veacului*), George Macovescu (*De două mii de ani*).

● **[„România literară”, nr. 1; Săptămânal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; format A3, număr de pagini 32; director George Ivașcu]** Versuri semnează: Nichita Stănescu (*Vânătoare; Vederea păsărilor; Cină; Colindă pe loc; Nedreptate; Trista vedere a girafei; Marea secată*), Alexandru Lungu (*Cu inima vrajste; Femeia mea*), Nicolae Ioana (*Anul nou*). □ Sub semnătura lui Index citim în *Atelier*, adică poșta redacției, tradiționalele *Modele negative (sau cum nu se fac versuri)*. □ Din proză citim *Binefăcătorul* de Adrian Păunescu, cu o notă semnată de autor: „Curios este – la această fantezie a mea, ce continuă cartea de proză pe care am mai anunțat-o – nu doar subiectul, ci și locul unde mă aflu când am scris-o: eram deasupra Oceanului Atlantic, în avionul cu care mă întorceam acasă din America și în care mi-au trecut prin cap toate acestea, de dedesubt. De ce? De frica înălțimii și a singurătății și nicidecum a deturnărilor. Ciudată ipohondrie, a noastră a celor ce suntem obișnuiți să călcăm pământul cu tălpile”. □ Sânziana Pop semnează reportajul *La Vulturești*, iar Mihail Caranfil

scrie despre „*Danț*” și *cântec din Moldova la Muzeul Satului*. ■ Primul editorial al anului, *Perspectiva*, este semnat de directorul revistei, George Ivașcu. Editorialul face o mică prezentare a anului 1971, dar în mare parte este dedicată plenarei din noiembrie: „Plenara din 3-5 noiembrie, în al cărei obiectiv de perfecționare a orânduirii noastre au intrat cu atâta pregnanță noțiunile de etică și echitate socialistă, a constituit – prin ea însăși dar, cu atât mai mult, prin prelungirea ei în conștiințe – unul din evenimentele majore ale acestui an. Evenimentul poartă însemnele a ceea ce, pe drept cuvânt, nu numai noi cei ce o trăim direct și aici, dar și atâția factori de opinie publică de peste hotare denumesc *epoca Nicolae Ceaușescu*. Ea se datorește tocmai acestui larg orizont, deschis cu atâta înțelepciune, vibrând de atâta entuziasm și sinceritate, prin inițiativa, prin efortul, prin stilul de muncă al secretarului general al Partidului, – însușiri concretizând o sinteză a geniului întru călăuzirea destinului unui popor, în construirea viitorului de autentică civilizație și cultură a unei țări. [...] Amploarea sarcinii, sorții ei de izbândă prin călăuzirea lucidă, exemplară a partidului nostru, dau istoriei naționale un nou freamăt, un nou elan, o nouă dimensiune. Cea comunistă”. ■ Dumitru Ghișe revine la rubrica sa cu textul *A mai trecut un an...* ■ În primul număr al anului citim *Ancheta „României literare”*: „În climatul de confruntări și dezbateri, stimulat de Plenara C. C. al P. C. R. din 3-5 noiembrie, trăim cu toții un moment creator al vieții ideologice și artistice, al întregii noastre culturi socialiste, în care contribuția scriitorilor apare din ce în ce mai fecundă, abordând aspecte din cele mai variate și semnificative. În acest climat de emulație care încheie un an și inaugurează un altul sub semnul major al efortului general pentru consolidarea și dezvoltarea eticii și echității în societatea noastră, pentru îmbogățirea, ca atare, a universului uman al operei de artă: Cum definiți – din perspectiva preocupărilor și a operei dv. – actualele probleme ale creației noastre literare? Cum vedeți raportul specific dintre *temă* și *valoare* literară, dintre semnificația morală a operei și limbajului ei estetic?” La anchetă răspund: □ Zaharia Stancu, *Fără iubirea patriei și a oamenilor patriei, fără înfățișarea adevărului, nu este posibilă crearea unor opere de mare valoare*: „Mi-a părut rău că motive nedorite de mine și, cred, de nimeni, m-au ținut departe de țară, și mă mai țin încă pentru un timp pe care îl vreau cât mai scurt posibil. Așa s-a făcut că foarte importanta cuvântare a secretarului general al Partidului nostru, de la ședința de care vorbim, am ascultat-o nu ca de obicei, într-o sală de ședințe frumoasă și încăpătoare, ci într-o cameră modestă, citită de soția mea. Dar și auzită în asemenea condiții, cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu a rămas tot emoționantă, tot seducătoare și, în primul rând, tot atât de puternic convingătoare. Oricare ar fi problemele pe care Nicolae Ceaușescu le abordează și le pune în discuție, cuvântările secretarului general al partidului nostru încântă, entuziasmează, conving, cuceresc. Care să fie oare taina acestui uimitor om politic, plecat de foarte tânăr, de copil aș putea spune, ca mulți dintre scriitorii

noștri, de la sat? Ceaușescu își iubește patria, poporul, partidul. Ceaușescu este profund convins de justetea cauzei sau cauzelor pe care le susține, crede cu profundă sinceritate în tot ce spune, în cuvântările, în articolele și în cărțile sale. Laudă cu sinceritate când este cazul să laude, ceartă și critică cu sinceritate când e cazul să certe sau să critice. După părerea mea, Nicolae Ceaușescu este una din expresiile cele mai pure, cele mai aproape de desăvârșire, așa spune, ale bătrânului și mereu tânărului nostru popor. [...] Să deschidem larg perspectiva de îmbrățișare a realității românești în deplina ei cuprindere socială: să scriem și cărți despre oraș și despre muncitorii uzinelor, și despre cărturari, dar să redescoperim acum și noua față a satelor noastre și s-o proiectăm cu dragoste în conștiințele celor de azi și de mâine. Pentru ca, astfel, prin cărțile noastre, despre ei și pentru ei, să le dăruim într-adevăr sufletul nostru. Care e al poporului”. □ Cezar Baltag, *Cine nu creează arta cu toată ființa sa, nu poate însămânța operei valoare omenească*: „Cred că literatura noastră evoluează astăzi în direcția unui proces de concentrare, adâncire și esențializare a problemelor ei intro și extra-specifice, și preocupările de ordin extensiv, cantitativ, fac loc unui efort intensiv, de substanță și de durată, al literaturii. [...] Scriitorul își creează opera nu numai cu «latura» estetică a ființei sale, ci cu tot ansamblul eului, cu întreaga structură morală, socială, filozofică a conștiinței sale. Cine nu creează arta cu toată ființa sa, nu poate însămânța operei sale valoare omenească. Iar cine face artă urmărind numai elemente extrinseci artei, nu poate să nimerească ceea ce numim *mesajul specific* al artei. În acest sens, «văd» raportul între semnificația morală a operei și limbajului ei estetic”. □ Matei Călinescu, *Ethosul literaturii este o emanație a valorii ei estetice înțeleasă ca sumă calitativă a tuturor valorilor*: „În ceea ce mă privește, cred că literatura de azi are datoria să-și adâncească această conștiință a totalității implicite: conștiință prin excelență «dramatică», dar cât de fecundă! Scrisul este un angajament față de o întreagă literatură, față de întreaga literatură, față de ideea însăși de literatură. Nu insist acum asupra multiplelor responsabilități care decurg dintr-o atare împrejurare. [...] Cred că marea poezie, marea literatură în genere, participă în chip direct la un astfel de sens etic superior, care n-are bineînțeles nimic de a face cu atitudinile ori recomandările moralizator-didactice, fie ele cât de vine intenționate, fie ele cât de inteligent dozate. Ethosul literaturii este o emanație a valorii ei estetice, înțeleasă ca sumă calitativă a tuturor valorilor eterogene pe care și le incorporează discursul literar”. □ Șerban Cioculescu, *Către un nou stil al bucuriei de a trăi și de a crea*: „O revoluție socială și națională pe plan mondial implică și o nouă concepție a artei, pe măsura omului nou, care are nevoie de certitudini. Prea mult s-a răsucit problematica omului din ajun în cercuri vicioase, în care parcă se căutau mai puțin soluțiile decât dificultățile în punerea problemelor și în termeni, ca să se încheie în aporie și agnosticism. Cuvântul cheie al acestuia: *ignorabimus* este dezmințit de uriașele cuceriri ale inteligenței umane în toate domeniile

științei, de progresul fantastic al tehnicii, de saltul enorm săvârșit de cunoașterea noastră. Omul nou, care lucrează cu aparate electronice, care face prognoze asupra viitorului, planificând progresul cu fața la viitor, nu mai poate fi un «angoasat», un schizofrenic, de tipul eroilor lui Kafka, Ionesco și Beckett. Niciodată ca în zilele noastre nu s-a confirmat mai mult, pe plan individual, ca și pe plan social, că a voi înseamnă a putea. Dacă acesta este ritmul dinamic al omului constructor, pe șantierele muncii și ale creației tehnice, de ce n-am fi optimiști și în ceea ce privește viitorul literaturii și al artei, chiar dacă ele s-au ținut parcă de-o parte de acest elan creator, stăruind mereu în impas? O tematică nouă, în literatură și artă, nu se poate să nu corespundă omului din zilele noastre, care domină materia și transformă natura, sfărâmă lanțurile și făurește structuri social-politice echitabile. Această tematică nu mai poate fi naturalistă, pentru că centrul de gravitate al omului nu sunt instinctele joase, ci inima și creierul, îngemănate în același avânt creator. Ea nu poate fi nici abstracționistă, pentru că noua tinerețe a lumii nu mai are nimic comun cu lumea crepusculară care eliminase tematica, în profitul unor cheme lipsite de viață și de semnificație. Arta și literatura își vor regăsi misiunea umanistă de a integra noile probleme ale omului în sinteze etico-estetice, adică în opere de creație, pe cât de frumoase, tot atât de educative”. □ Alexandru Ivasiuc, *Nu virtuozitatea e creatoare de valoare, ci substanța care ni se dezvoltă în și prin formă literară artistică este valabilă*: „Adevăr, deci, simplitate, directețe, problematică, deschisă. Unde le va găsi scriitorul? În istoria epocii noastre, meditănd asupra ei. Avem nevoie, desigur, și de o literatură critică. Dar dacă am reduce totul la critică, am privi unilateral problema. Să vedem ce afirmăm și ce negăm, pentru că existența lucrărilor, și deci și a operelor, ține de tensiunea dialectică între afirmație și negație. Acest raport trebuie să fie, firește, necesar și sincer. Vom izbuti să creăm astfel de opere, să răspundem acestei comenzi care nu vine doar din afară, dar și din interiorul nostru? Depinde, în primul rând, de noi. De climatul literar, care trebuie îmbunătățit între altele prin luptă hotărâtă împotriva imposturii). Societatea noastră e destul de consolidată pentru a oferi cadrul mării sincerități, al ascutitelor probleme. În rest, rămâne talentul. Un lucru trebuie adăugat: dacă o lucrare literară n-are valoare, ea nu există și neantul n-are temă, n-are adjective. Zero e zero. Să subliniem însă faptul că nu virtuozitatea e creatoare de valoare, ci substanța care ni se dezvoltă valabilă. O carte cu temă bună, interesantă, dar neservită de talent își sugrumă singură problematica devenită lipsită de vigoare și pregnanță, de o consistență miloasă. Teme, subiecte, probleme bune nu există decât teoretic, practic se pierd. Tot așa forma fără substanță nu există decât ca înșiruire de «cuvinte goale ce din coadă au să sune». În sfârșit, principiile moralei în artă, neslujite de un limbaj adecvat, se aseamănă cu lecția unui profesor plin de bune intenții, dar mut. Ceea ce vrea să spună nu se aude”. □ D. R. Popescu, *Totul depinde de talent, de cultură și de cele 33 vertebre*: „Raportul specific dintre temă și valoare literară, dintre

semnificația morală a operei și limbajul estetic? Răspunsul e destul de simplu: totul depinde numai de talent, de cultură și de cele 33 de vertebre...”. □ Mihai Beniuc, *Optica scriitorului trebuie să se întâlnească într-un punct luminos cu a publicului*: „Cum în câmpul atenției publice cade problema ridicării nivelului conștiinței socialiste și procesul de inducție generalizat, în vederea unei masive înaintări spre o etapă superioară a socialismului, la al cărei capăt se conturează culmile comunismului ce se vor cere escaladate, este clar că pentru orice scriitor cu răspundere drumul activității literare se înscrie în dimensiunile noii perspective de viitor. În definitiv, chiar și scriitorul care protestează, dacă i se aduce învinuirea absurdă de a fi angajat, este ceea ce anticii numeau un *zoon politikon*, cel puțin din punct de vedere etico-social. Întrucât mă privește, mă complac în situația de *zoon politikon*, adică de membru ai cetății, care nu tace și ridică glasul sub același stindard al dreptății și echității sociale, direct ori indirect, indiferent despre ce aș scrie. [...] De fapt, comunismul urmărește un țel analog pentru toți oamenii care înțeleg să fie răsplătiți după muncă, iar mai târziu să poată da, în deplină conștiință, după capacitățile lor și să primească după necesități. E demnitatea umană către care se tinde, iar scriitorul o poate prefigura prin opera sa”. □ Paul Georgescu, *Talentul nu scuză, ci obligă. Să ne așezăm adevărul cu capul în jos!*: „Există scriitori care scriu ca să-i adoarmă pe cititori și cititori care citesc ca să adoarmă mai repede și să doarmă mai cu temeii. Scriitorul trebuie să scrie ca să trezească, chiar dacă asta pe unii cititori îi incomodează. Există și cititori care aplaudă cu picioarele: să nu căutăm asemenea aplauze. Cartea, ca și viața, pot fi analizate sociologic, psihologic, etic, estetic etc., dar aceasta sunt doar perspective posibile, pedagogice. Valoarea este unică. Valoarea este șocul afectiv-intelectual simțit de cititor sau spectator, indivizibil; forța șocului este talentul. Un talent mare ce influențează rău e tot atât de primejdios ca și un non-talent ce dorește a influența bine. Talentul nu scuză, ci obligă. Ideile comuniste nu scuză lipsa de talent, ci cer capacitatea de a spune bine, emoționant, adevărul. Adevărul este comunist, iar comunismul este revoluționar”. □ Maria Banuș, *Poezia română de azi e una din cele mai bogate, mai vii, mai substanțiale și mai rafinate, ca expresie, din câte se scriu pe neliniștita noastră planetă*: „Pe planul creației și al vieții literare interne, pare-mi-se că două primejdii licăresc din unghiuri opuse: 1. Devitalizarea, bizantinismul (nu în sens stilistic), decalcarea unor experimente trecute, ce și-au secătuit sensul, care duce la o platitudine pretențioasă, chinuită, la o poezie ezoteric-minoră. 2. Din celălalt unghi, al receptării poeziei în unele redacții și, mai ales la Radio și TV, se observă o anumită timorare, o îngustă înțelegere a unor clare și înalte îndemnuri spre adevăr, spre îndrăzneală creatoare. Teamă de a nu greși țese în mintea câtorva responsabili o sită, prin care poezia se cernă ca la moară: sentimente suspecte de tragism, metafore alimentate de mitologia ultimelor două mii de ani, ba chiar unele cuvinte, luate în sine, sunt pleavă și neghină în ochii unora, care nu se bucură să stimuleze astfel de lu-

crări noi”. □ Aurel Rău, *Evident, la triumful artistic participă – odată cu aspirația spre frumos – setea de adevăr, de bine, de dreptate...*: „Cred că romanul, dacă se vrea realist, își tatonează în continuare limitele, își vrea lărgită aria libertăților de critică socială, încurajat și de atât de binevenitele precizări din recente documente de Partid. După cum așteaptă, în continuare, erupții noi de experiență, viziune, talent și soluții artistice ferind căile bătătorite. Cred că în poezie excesul de mimetism al anului trecut, de discurs interior monoton, sau confesiune ternă, cazurile dese de manierism etc. lasă mult loc, pentru viitorul imediat, unor elaborări artistice mai conștiente, unor mai exprese dezbatere ale faptului contemporan, unor mai iscusite obiectivizării ale emoției, prin redobândirea încrederii în cuvânt ca element de conținut”. □ Arnold Hauser, *Cărți utile societății, care pledează pentru omenie, pentru înțelegerea reciprocă...*: „Cărți utile societății, care pledează pentru omenie, pentru înțelegerea reciprocă, se ridică împotriva nedreptății, împotriva urii și abuzului de putere – aceste cărți, cred eu, constituie imperativul de înaltă ținută morală necesar fiecărui scriitor când tratează probleme contemporane”. □ Vasile Nicolescu, *Aspirațiile noastre sunt aspirațiile unei filozofii profund umaniste, filozofia marxist-leninistă*: „Când mă gândesc la poezia contemporană, un demon mă îndeamnă să visez la o analiză – dacă s-ar putea spune spectrală – a criticii noastre literare, a criticii de poezie în special. Prea mulți liceeni întârziați, prea mulți esești improvizați, prea mulți studenți studioși sau nestudioși dansează prin unele coloane de critică ale presei noastre literare. Fenomen care ar putea fi îmbucurător sub raportul diversității vocilor, schimbării lor de timbru. Dar numai atât nu-i suficient. Calofil agresivă sau onctuos apologetică, această critică practică sub privirile ameteite ale unora un fel de anti-critică, exprimată uniform de la referatul editorial și până la cronică sau recenzia de revistă. [...] Așadar, actualele probleme ale poeziei sunt în primul rând – nu sunt singurul care afirm acest lucru – problemele onestității și calității morale și profesionale ale actului critic. Exaltarea elanului vital în sine al unei anumite poezii, a tragicismului elaborat al alteia sau, și mai trist, neutralitatea cețoasă a analizei – oricât de lipsite de structură sau sens ar fi unele poeme – estompează tabloul real de valori al poeziei noastre contemporane”. □ Galfalvi Zsolt, *Nu există conținut artistic fără formă artistică, precum nu există formă fără conținut*: „Pentru a se crea atmosfera literară și gândirea specializată care să aprecieze valoarea și să respingă non-valoarea, este necesară o activitate estetică și critică creatoare, capabilă să valorifice confruntările teoretice de anvergură internațională și să facă sinteza propriei experiențe. Nici un fel de considerent tactic momentan, nici un fel de fals respect față de prestigiu nu poate justifica faptul de a nu răspunde argumentat vederilor nemarxiste sau chiar potrivnice marxismului, de a nu se răspunde manifestărilor eclectismului și relativismului estetic. Ar fi foarte util să imprimăm criticii mai multă eficacitate (mă refer concomitent la critica practică de beletrști și critici) în interesul exercitării

unei influențe mai fecunde asupra legăturii dintre opera de artă și receptorul ei. [...] Pentru a-și împlini chemarea socială – aceea de a modela și îmbogăți profilul etic și spiritual al omului – arta trebuie să fie înainte de toate artă. O artă cu legi specifice și cu efect guvernate de legități specifice. Tema este un punct de plecare, o posibilitate care – artistic – trebuie să se realizeze datorită tiparelor în care se încheagă – și, fără a intenționa un paradox ieftin, trebuie să afirmăm că, primordial, acestea nu sunt o chestiune din domeniul formei. Nu există conținut artistic fără formă artistică, precum nu există formă fără conținut. Neglijarea sau vulgarizarea de orice fel a unității dialectice dintre conținutul artistic și formă tulbură, în ultimă analiză, relația dintre operă și cititor”. ■ În *Cărțile săptămânii* citim: □ S. Damian notează apariția volumului *Texte social-politice (1944-1965)* de G. Călinescu: „Răsfoim culegerea de texte și observăm insistența cu care G. Călinescu revine asupra rostului vieții de cărturar. Încă o dovadă desprindem din aceste pagini că pentru spiritele cele mai înalte ale timpului nostru politicul e un mediu normal de canalizare a energiei vizionare și practice. Nimic de ce se petrece nu îi poate fi indiferent intelectualului, exponent al neliniștilor și aspirațiilor celor din jur, conștiință care preia responsabil povara unui mandat. Act de angajare devenit organic, imposibil de evitat, gestul politic al cărturarului e așteptat cu legitimă curiozitate”. □ Sorin Titel recenzează *Eu, Consula* de Alexandru Jar, C.R.: „Poate eliminarea unor părți care repetă situații deja cunoscute din capitolele precedente ar fi fost necesară. Ceea ce nu putem însă să nu-i acordăm romanului este patosul lui demascator, credința autorului că demagogia, vulgaritatea și prostia nu sunt compatibile cu socialismul. Suntem deci în fața unui roman în primul rând patetic și numai după aceea în fața unui satiric sau umoristic. Pentru că grosolănia, vulgaritatea, reaua credință, obtuzitatea și parvenitismul eroului – să ne gândim numai cu câtă ardore vrea o decorație! – fac de cele mai multe ori ca râsul să ne înghețe pe buze. Și să-l urâm pe Consula Petre. Și se pare că asta vrea în primul rând și autorul”. □ Nicolae Jianu prezintă *Prin foc și pară* de Marin Sârbulescu, C.R.: „Dacă în poezie Marin Sârbulescu își îngăduie o privire mai gravă asupra existenței, proza sa este a unui moralist blând, ochiul său lucid, condeiul, fără mânie sau otravă, tratează cu îngăduință amuzată mecanismele dereglate ale personajelor, automatismele, inerția, locul comun, ipocrizia mascată naiv, poltroneria mărunță născută din prostie și ignoranță. Umorul lui Sârbulescu este de tip popular, se simte o anume ascendență folclorică, dar fără îndoială și buna tradiție a literaturii satirice românești, de la Caragiale la Urmuz”. □ Mircea Iorgulescu scrie despre *Incursiuni în literatura de azi* de Voicu Bugariu, Editura Eminescu: „Optând aparent pentru critica metaforică, deoarece «elanurile ei au dramatism și noblețe», Voicu Bugariu încearcă însă și o conciliere cu eseul, dar nu din alte rațiuni decât dintr-o tacită recunoaștere a neputinței de a-și construi, în interiorul unei forme date, un mod personal.

Drept urmare, critica se va transforma fie într-o parafrază convențională a literaturii, fie într-o complicată arborescență speculativă pentru care literatura nu este decât un întâmplător pretext”. □ Dan Cristea comentează volumul de versuri *Ce vânăț crâng* de Eta Boeriu, Dacia: „Aproape fiecare poem din această carte, *Ce vânăț crâng* (Ed. Dacia), a Etei Boeriu, ar trebui mai întâi scandat. Impresia este atât de surprinzătoare, urechea atât de frapată și adeziunea la vers atât de promptă, încât pentru explicarea lor ar fi necesar să invocăm și ritmul care urcă și coboară, într-o tăietură prozodică clasică, și dislocările de cuvinte, asemenea maselor de apă agitate de valuri, adesea trecându-și lumea peste poezie, și limba care, îmbibată de cultură, rămâne totuși proaspătă și naturală. [...] Poezia Etei Boeriu e subtilă și originală, cu o expresie în care a pătruns răcoarea unui fruct proaspăt”. ■ Al. Piru prezintă *Colecția „Arcade”*: „Editura Minerva a inițiat în 1970 o colecție de opere fundamentale din literatura română care în prezent a ajuns la 13 volume de 150 până la 350 de pagini. Importanța și utilitatea unei astfel de colecții sau serii nu mai au nevoie să fie demonstrate. Ea va ajuta la popularizarea cu precădere a literaturii naționale și va sluji la cunoașterea mai bună a scrierilor reprezentative, clasice”. ■ În pagina dedicată *Vieții literare* citim: □ *Șantier* vine cu proiectele Luciei Demetrius, Alexandru Lungu, Mihail Petroveanu, Dan Deșliu, Teofil Bușecan. □ Aflăm și știrile de la *Uniunea scriitorilor*: „Cu concursul Uniunii Scriitorilor, la Academia Tehnică Militară, a avut loc, în ziua de 22 decembrie, o șezătoare literară consacrată aniversării Republicii Socialiste România, în cadrul căreia au citit din operele lor poeții: Eugen Frunză, Constantin Nisipeanu, Ioana Diaconescu, Ion Crânguleanu, Johannes Franz Bulhardt și Mihai Negulescu. [...] La 23 decembrie, la Academia Militară, a fost organizată o nouă șezătoare la care a luat cuvântul, în fața unei numeroase asistențe, acad. Mihai Beniuc, după care au citit versuri: Maria Banuș, Szemlér Ferenc, Eugen Frunză, Mihai Negulescu, George Dan, Constantin Nisipeanu, Mihai Gavril și Mircea Micu. Marți 28 decembrie la orele 18, s-a desfășurat la Casa Scriitorilor din București, în cadrul cenei revistei «Luceafărul», un *Recital de poezie contemporană românească*. Au citit din poeziile lor: Radu Boureanu, Grigore Arbore, Vasile Andronache, Dinu Flămând, Dorin Tudoran, Petre Stoica, Petre Dan Lazăr, Daniel Turcea, Nina Cassian, Radu Anton Roman, Ana Blandiana, Florin Mugur și Adrian Păunescu. Luni 27 decembrie, la sediul Uniunii Scriitorilor, a avut loc solemnitatea scriitorului Ieronim Șerbu cu ordinul «Meritul Cultural» clasa a II-a, pentru merite deosebite în activitatea literară și publicistică, cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani. Distincția a fost înmănată de tovarășul Dumitru Ghișe, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste. La solemnitate au asistat Eugen Jebeleanu, Laurențiu Fulga, Vasile Nicolaescu, Georgeta Horodincă, Al. Ivasiuc, Szász János și Traian Iancu”. ■ Angela Ioan realizează un scurt interviu cu Giancarlo Vigorelli, președinte I.L.T.E., „O carte bună – oglinda cea mai adevărată unde individul se poate

regăsi”: „– Și despre proiectele Comunității Scriitorilor Europeni? – Pe tărâm politic, după cum știm cu toții, se pregătește o Conferință europeană. Sper ca și noi scriitorii să realizăm o asemenea conferință. O serie de probleme literare și culturale se impun analizate. O conferință e ca un examen de conștiință. Idealul ar fi să ajungem la o unitate în diversitate. – *Ce urare transmiteți cititorilor revistei «România literară» pentru noul an?* – În primul rând țin să transmit o urare scriitorilor români. Le urez ca în anul 1972 fiecare să scrie o carte bună, care să-i reprezinte, în care să se reflecte întreaga complexitate a personalității lor creatoare. Cititorilor le urez ca în acest an, să nu uite că în afara multiplelor posibilități de distracție – aș spune mai curând distragere – a omului contemporan, o carte bună rămâne totuși oglinda cea mai adevărată unde individul se poate regăsi, recunoaște, introspecta și transforma”. ■ În *Cartea străină* citim: □ *Din cuvinte se întrupează Electra* de Nicolae Balotă: „Versiunea nouă a Electrei, semnată de N. Carandino, este un model exemplar despre felul în care trebuie traduși clasicii antichității. Nimic greoi, întortocheat, după cum nici o frivolă înlăturare a piedicilor prin alegerea unei căi de minoră rezistență, în acest tex”. □ Sub semnătura c. m. citim despre apariția volumului *Mascarets* de André Pieyre de Mandiargues la Gallimard, Paris, 1971. □ Prezentarea volumului *History of the Second World War* de Sir Basil Liddell Hart, editura Cassell, London, 1970 este semnată a. s. ■ Sașa Pană scrie despre *Viața și spiritul lui Rivarol*, iar în cadru textului găsim și *Rivaroliana* tradusă de autorul textului. ■ În *Meridiane* citim despre *Retrospectivă 1971* în literatura universală, printre altele și o scurtă notă despre Eugen Ionescu: „Eugen Ionescu este primit solemn în Academia Franceză («Dumneavoastră cereți publicului dumneavoastră o participare de la vis la vis și contați pe geniul lui pentru a vă împlini talentul». – Din discursul omagial rostit cu acest prilej de profesorul Jean Delay)”. Găsim și informații despre premiile acordate în lume pentru literatură. ■ Un spațiu considerabil este dedicat și *Prezențelor românești în 1971*, unde găsim informații despre traduceri din scriitori români apărute în străinătate, piesele de teatru scrise de dramaturgi români jucate în străinătate, despre monografii, antologii și lucrări similare despre arta și cultura română, precum și prezențe din sfera filmului, muzicii și artei plastice. ■ Mihnea Gheorghiu semnează 1972 – *Anul Internațional al Cărții*: „Anul 1972 a fost decretat de UNESCO. «an internațional al cărții» indicându-i-se și o efigie: două siluete omenești care-și dau mâna deasupra unei cărți deschise, simbolizând îndemnul la cooperare între culturile naționale. [...] Independent de experiențele formale, mai mult sau mai puțin teoretizate, ale literaturii acestor ultime decenii, din istoria și consecințele ei pe planul informației și cunoașterii se desprinde concluzia fermă că asistăm la etapele unui *proces de politizare*, în orice caz de participare a scrisului literar la viața socială și politică a lumii contemporane la făurirea și elucidarea acelei *culturi care este zilnic elaborată de inter-relațiile sociale*. Adică acelei *culturi concrete* (înțeleasă în sens gramscian) care ia

naștere din lucruri, din relațiile de muncă la toate nivelurile și din viața politică internă și internațională. În felul acesta, în anii din urmă, nu numai o dată s-a făcut simțită influența «condeiului» asupra cursului evenimentelor apărute, sau mai bine zis determinate de relații de producție și de forțe politice clar definite, de toate suprastructurile societății noastre, prin excelență propagandistică”.

• **[„Glasul Patriei”, nr. 1; Organ al Comitetului Român pentru Repatriere; apare de trei ori pe lună; format A2, nr. pagini 4-6; nu apare căsuța redacțională]** Versuri semnează: Demostene Botez (*Întâiul vis*), Plugușorul; Radu Cârneci (*Închinare la vârf de timp*), Victor Bârna (*Colindul Anului Nou*), Florin Iordăchescu (*Cronică rimată*), Ioachim Pușcașu (*Când bate sărbătorească ceas*), Mihai Beniuc (*Frate*), Virgil Carianopol (*Înălțime*), Victor Tulbure (*Rădăcina*), Marin Călin (*Inima mea*), Paul Ghelmez (*Sens*), Mihai Stănescu (*Țărâm de columnne*). ■ Virgil Căndea publică *Gânduri la început de an*: „La o răspântie a timpului care semnifică pentru noi întreită sărbătoare – Proclamarea Republicii a XXIV-a Aniversare; încheierea unui an de multiple succese; inaugurarea altuia de rodnice perspective – poporul român s-a deprins să facă loc, alături de bucuriile festive, reflecției privind viitorul care ne solicită”. ■ Victor Eftimiu semnează textul patriotic *Patria*: „Acest pământ stropit cu floarea sângelui și cu roua lacrimilor e plămădit din suferințe lungi și din așteptări fără sfârșit, îl iubim, că-i al nostru și pentru noi, îl apărăm, căci ne apără, îl îmbogățim, fiindcă el ne îmbogățește, îl hrănim, ca să ne hrănească, îl înfrumușetăm cu frumusețea sufletului nostru, să zidim pe el și să-l înălțăm, ca să fim înălțați și noi, conduși de partidul comunist, sub strălucitorul soare al socialismului”. ■ Paul Anghel urează cititorilor *Tradiționalul nostru „La mulți ani!”*: „Spațiul carpato-dunărean răsună ca o vastă cutie de rezonanță, reverberând peste vreme clocotul de bucurie al acestui nesfârșit alai sărbătorească. A fost răspunsul nostru la sărbătoarea lumii, felul nostru original de a sărbători schimbarea anului și de a spune tuturor La mulți ani!”. ■ Romeo Crețu, în *Ce-ți doresc eu ție dulce Românie*: „În anii pe care-i străbatem, peisajul țării a fost împodobit cu noi fresce ale noului. În această țară, cu veche civilizație materială și spiituală, conștiința unui neam întreg a fost racordată la pulsul și energia întregii națiuni, captând mereu noi forțe. Coordonatele contemporaneității situează România pe culmi înalte ale civilizației și progresului, o așează în rândul acelor națiuni cu renume și prestigiu. Este și aceasta o dovadă a împlinirii crezului poetic”.

• **[„Steaua”, nr. 1, Revistă bilunară a Uniunii Scriitorilor, Literatură, Artă, Cultură, Cluj, anul XXIII, serie nouă; 40 pagini, format A3; Colegiul redacțional: Redactor șef: Aurel Rău, redactor șef adjunct: Aurel Gurghianu; redactor șef adjunct: Virgil Ardeleanu; secretar general de redacție: Virgil Nistor.]** Petru Poantă se pierde în hățișul conceptelor de real, realitate, realism în editorialul intitulat *Real, realitate*, unde își ia îndrăzneala să releve limitele definițiilor date de René Wellek în *Conceptele criticii* („de-

finiția pesimistă și deconcertantă a lui Wellek trebuie depășită”) și îl citează pe George Călinescu cu eseu *Poezia realelor*, considerând că definițiile „divinului critic” legate de „puterea de idee a realismului” sunt „mai exacte, deși intuitive și metaforice”. ■ Semnează poeme Teohar Mihadaș, Petre Stoica, Adrian Popescu, Horia Bădescu, Iv. Martinovici și Gabriela Melinescu. Pictura de D. Ghiață, *Flori de munte*. ■ Sub semnătura redacției *Steaua*, se deplânge, într-un scurt ferpar evocator, moartea lui Dimitrie Stelaru „un Villon al liricii românești” în a cărei creație impresionează „nu atât privirea încrâncenată asupra noroaiei și smârcurilor vieții, cât detașarea de teluric, capacitatea de transcendere a unei biografii de pierzanie în sferile cosmicului.” ■ Gabriela Melinescu recenzează cartea de poezie a lui Petre Stoica *O casetă cu șerpi*, despre care comentează „împlinirea poetică a unui coleg îți poate aminti de frumusețea unui inel cu piatră pus pe inelar în protocolul duminicilor” (articolul *În protocolul duminicilor*). ■ Tudor Ionescu traduce din umoristul francez Pierre Daninos, o povestire *Frumoasele duminici*. ■ În prima cronică literară, Mircea Tomuș investighează studiul lui Edgar Papu, *Poezia lui Eminescu*, situându-l în contextul unor studii anterioare pe aceeași temă și datorate unor T. Maiorescu, M. Dragomirescu, G. Călinescu, Tudor Vianu, D. Popovici, Liviu Rusu, Ion Negoitescu, Eugen Simion ori Matei Călinescu și recunoscându-i noutatea metodologică: „intuiția sensibilă a timbrului original al eminescianismului devine perspectivă ideatică”. A doua cronică, a lui Virgil Ardeleanu, cuprinde o analiză a romanului lui Petru Popescu, *Dulce ca mierea e glonțul patriei*, despre care cronicarul afirmă: „*Dulce ca mierea...* este un roman modern, profund național, care propune un quantum civic de o acuratețe puțin obișnuită în literatura ultimilor ani. Acest roman demonstrează că țelul artei nu e încântarea de sine, ci zguduirea conștiinței cititorului, sancționarea trecutului și prezentului. Principalul dușman al scriitorului conștient de menirea sa e contemplația, apatia, evazionismul”. ■ La rubrica „confluente”, Nicolae Balotă se ocupă de un romancier olandez Willem Frederik Hermans, de formație filosofică, și de romanul acestuia, *Lacrimile salcânilor* „în care descompunerea universului terorii naziste devine fundalul istoric al unei existențe în formare”. ■ Dintre recenzii (la rubrica „cărți”), atenția ne este atrasă de prezentarea lui Adrian Popescu asupra ediției romanului inedit *Să vie Bazarcă!* (Dacia, 1971) a lui Ionel Teodoreanu (cu un comentariu critic introductiv de Silvia Tomuș) despre care recenzentul recunoaște că „psihologia cam sumară a personajelor, rolul lor mai mult de pioni demonstrativi, funcționali, sacrificarea lor, este complinită de lirismul autentic, atent nuanțat, de pulsația poeziei, care răzbate în țesătura întregului roman”, „aceleași calități care l-au impus pe Ionel Teodoreanu”; de mini-exegeza lui Horia Bădescu la volumul *Gloria lacrimii* (C.R., 1971) a lui George Alboiu : „Ceea ce structurează universul acestei cărți este luciditatea. Explorarea poetică a câmpiei eterne având ca rezultat tragic pustiul și singurătatea, relativitatea edenului de piatră încheie

aventura sa lirică“ și de abordarea lui Dinu Flămând din studiul *În inima fantasticului* (Editura Meridiane, 1971) a lui Roger Caillois, considerată „o citire magistrală a fantasticului. [...] Nu mai întâlnim [...] nici vrăjitoare, nici animale fabuloase sau ciudate și greoaie imagini antropomorfe, nici dansurile macabre, victoriile morții, nici frecvențele figurații apocaliptice”. ■ O panoramă a anului literar 1971 este realizată sintetic de câțiva condeieri de marcă. Astfel, Mircea Tomuș se ocupă de poezie, Virgil Ardeleanu descoperă realizările din proză, Ion Vlad relevă împlinirile (și scăderile) din critica literară, iar Mircea Zăciu pe cele din istoria literară și, nu în ultimul rând, Petru Poantă conturează „mișcarea revuistică [...] ca mecanism de reglare a procesului literar”. ■ Geo Șerban face cronică edițiilor, ocupându-se de proza lui Anton Holban, al cărui roman *Jocurile Daniei* apare pentru prima dată într-o ediție îngrijită de Nicolae Florescu și fiind gata cu un an înaintea morții prozatorului din 17 decembrie 1935. ■ Poezie de Constantin Abăluță, *Doi*: „Un ins subțire din Mercur/ Avea un cal fără contur.” ■ T. Mihadaș dă răspunsuri la poșta redacției.

3 ianuarie

• [„Munca”, Anul XXVIII, nr. 7505. Organ al Consiliului Central al Uniunii Generale a Sindicatelor din România; Format tipografic A1, 4-10 pagini, cotidian; Nu este precizată componența redacției]. În ciuda faptului că este cotidian, există anumite zile în care ziarul nu a fost publicat. Rubrica „Punct” este realizată de Anca Bărbulescu-Tănase. Rubrica „Agenda cotidiană” este realizată de Adriana Luscalov).

• [„Scânteia”, an XLI, nr. 9016; Organ al Comitetului Central al Partidului Comunist Român; format tipografic A2, 6 pagini, cotidian; nu se precizează componența redacției] Primul număr al anului vine cu tradiționala *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu rostită la posturile de radio și televiziune cu prilejul Anului Nou*.

4 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 9017] În acest număr aflăm *Ce va fi nou în librării? Cărți în curs de redactare, cărți sub tipar, idei, intenții și câteva prevederi din planurile editoriale*: „Propunându-ne să informăm cititorii noștri asupra perspectivelor editoriale ale 1072, ne-am adresat Consiliului Culturii și Educației Socialiste, directorilor de edituri, redactorilor-șefi ai acestora, solicitându-i să ne prezinte principalele preocupări și evenimente editoriale ale anului în care am intrat. Publicăm azi în pag. a IV-a primele răspunsuri”. □ Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste anunță *O producție editorială în slujba omului, a educării lui socialiste*: „Îndemnându-ne la o dezbatere lucidă, critică și, în același timp, constructivă asupra activității din fiecare sector al vieții noastre sociale, tezele luminoase prezentate în luna iulie

de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii, precum și vastul program adoptat de plenara Comitetului Central consacrată acestor probleme, ne-au prilejuit relevarea realizărilor meritorii, dar și a existenței unor erori puse în evidență de publicarea unor lucrări lipsite de contingentă cu realitățile societății noastre, lucrări ce se limitau doar la experimentarea unor formule artistice facile. Revederea atentă, în spiritul unei responsabilități partinice, în toate colectivele editoriale, a planurilor de apariție – ținându-se cont de faptul că procesul de configurare a unei culturi socialiste este incompatibil cu acceptarea maculaturii sau a lucrărilor din care transpar atitudini apologetice față de realități străine vieții noastre de azi – a dus la depășirea unor asemenea erori, la îmbunătățirea și îmbogățirea «din mers» a producției editoriale curente. Tocmai de aceea am putea spune că, în ansamblu, editurile noastre au asigurat, în 1971, apariția unor cărți îmbrățișând o arie largă de preocupări majore și apte să satisfacă cerințele diferitelor categorii de cititori. [...] Trăsătura caracteristică ce va defini activitatea editorială mi se pare a fi receptivitatea față de necesitățile momentului actual, tendința de a sprijini pe căi variate activitatea de educare politică și ideologică a maselor. [...] În ceea ce privește literatura beletristică, cred că volumele ce vor apărea în viitorul apropiat vor ilustra în mod elocvent orientarea prozei și poeziei noastre către zonele realității imediate, strădania scriitorilor de a răspunde îndemnului adresat de secretarul general al partidului, explorând din unghiuri inedite existența socială și sensibilele mutații din conștiințe. Ne dau certitudini în acest sens titlurile unor noi romane, ale numeroaselor volume de povestiri și nuvele, cărțile pentru și despre tineret, precum și cele de reportaj, cărora le vor fi destinate, de altfel, serii speciale, volume pe care le vor semna prozatori dintre cei mai notorii. De asemenea, cele aproape două sute de volume de poezie, aparținând unor autori din toate generațiile, cunoscuți și apreciați de publicul cititor, vor ilustra o gamă amplă de motive lirice, de la poezia de esență patriotică și socială, la cea meditativă și filozofică. O mai judicioasă orientare în selectarea autorilor și operelor se va manifesta și în domeniul traducerilor din literatura universală. Alături de operele reprezentative înscrise în patrimoniul clasic, de autenticele valori literare ale trecutului, vor fi prezente în vitrinele librăriilor numeroase lucrări contemporane aparținând unor autori din țările socialiste, precum și unor scriitori din alte țări ale lumii, ale căror creații pledează pentru umanism și progres social”.

□ Tiberiu Utan, directorul Editurii „Ion Creangă” ne înștiințează despre planurile acestei edituri pe anul 1972: „Cărțile care apar sau urmează să pornească în lume de sub teascurile Editurii «Ion Creangă», a lui Nică din Humulești, își propun să se înscrie ca un adagio în spiritul memorabilelor adevăruri pe care atât de plastic le-a rostit de curând secretarul general al partidului nostru: «Copiii vor să cunoască și pe Făt Frumos creat de Ispirescu, dar vor să cunoas-

că și pe Făt Frumos de astăzi, eroul luptei pentru dreptate socială și națională; ei vor să știe cum arătau balaurii din basme, dar și cum arată balaurii timpurilor moderne și cine a fost sau este voinicul care le-a tăiat capetele». Ce altceva decât acest înalt prag al împlinirii literare și-ar putea dori oricare scriitor sau editor?”. □ Alexandru Graur, directorul Editurii Academiei, anunță noile apariții, spunând: „Programul de tipărituri al Editurii Academiei Republicii Socialiste România pe 1972 își propune să oglindească probleme esențiale legate de dezvoltarea societății noastre, pornind de la îndrumările date de secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu la plenara din 3-5 noiembrie 1971. Conținutul activității editoriale în 1972 se definește printr-o tematică de actualitate, prin mobilizarea unui mare număr de autori la elaborarea de lucrări fundamentale care să îmbogățească patrimoniul științei și culturii românești cu tratate, monografii, sinteze și colecții de importanță națională”. □ Aurel Martin, directorul Editurii „Minerva”, trece în revistă planul publicării clasice: „Continuându-și activitatea de valorificare a bogatului tezaur al literaturii noastre clasice și contemporane, Editura «Minerva» a încredințat tiparului numeroase volume pe care cititorii le vor afla în prima parte a anului 1972 în vitrinele librăriilor”.

5 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 9018] În acest număr continuăm să aflăm planurile editurilor pentru anul 1972: □ Ioan Simion, redactor-șef la Editura politică anunță: „Pentru Editura politică, ca și pentru celelalte instituții cu caracter ideologic-educativ, programul de educație socialistă adoptat de plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din noiembrie 1971 constituie un îndrumar de largă amploare și perspectivă. Aceasta își găsește expresie în întreaga activitate a editurii. Au căpătat astfel o pondere mai marcată lucrările destinate învățământului de partid și de stat, manualele și dicționarele, studiile și monografiile din domeniul economiei, istoriei, filozofiei, sociologiei, al construcției de partid și de stat, al relațiilor internaționale”. □ Dr. Emil Băldescu, directorul Editurii didactice și pedagogice: „Elaborarea și definitivarea din timp a planului de învățământ și a programelor școlare, stabilitatea acestora, selecționarea cu spirit de răspundere de către noi a autorilor și referenților, realizarea exemplară a contractelor de către tipografii pot duce, suntem convinși, la rezolvarea definitivă a problemei elaborării și tipăririi tuturor manualelor până la începerea anului școlar, la realizarea unor cărți școlare de cea mai bună calitate”. □ Domokos Géza, directorul editurii „Kriterion”: „Este o convingere a noastră – sperăm că programul editorial a cărui realizare a început în aceste zile să ne susțină afirmația – că 1972 va fi un an deosebit de bogat. Promite tuturor celor legați de emblema «Kriterion» – autori, redactori, graficieni, librari – șanse excelente de afirmare profesională; iar cititorul le va aduce, nu ne îndoim de aceasta, numeroase satisfacții. Dorim să punem, în

continuare, toată experiența și priceperea noastră în slujba idealurilor umaniste, democratice și a activității revoluționare ale partidului nostru. Vrem să contribuim din plin la adâncirea prieteniei și frăției între poporul român și naționalitățile conlocuitoare, la cunoașterea și stima reciprocă pe baza egalității depline în drepturi”. □ Liviu Călin, redactor-șef la editura „Mihai Eminescu”: „La alcătuirea proiectului de plan, editura noastră s-a călăuzit, cum era firesc, după criterii care să asigure apariția acelor cărți menite să răspundă prompt și pe o treaptă artistică superioară indicațiilor luminoase din recente documente de partid. Colectivul editurii «Eminescu» are deplina convingere că anul viitor producția sa va cunoaște un registru tematic major și, desigur, mai multe succese decât în 1971. Sub semnul certitudinii putem anunța un număr de cărți care vor apărea în primele luni ale anului 1972”.

• **[„Viața studentească”, An XV, nr. 1; revistă a Asociațiilor Studenților din R.S.R.; format tipografic: A 3, 16 pagini, săptămânal, zi de apariție: miercuri; Colegiul de redacție: M. N. Rusu, Virgil Simion, Ion Segărceanu, Tudor Octavian, Mihai Tatulici, Eugen Patriche, Nicolae Dan Fruntelată – secretar general de redacție, Gheorghe Mitroi – redactor-șef adjunct, Niculae Stoian – redactor-șef; se specifică și șefii principalelor subredacții: Vasile Astărăstoae – Iași, Aurel Codoban – Cluj, Teodor Bulza – Timișoara, Mircea Florin Șandru – Brașov; începând cu nr. 19, din redacția bucureșteană face parte și Ion Cristoiu.]** Cronică literară e semnată de Constantin Pricop – *Umanismul poetului Labiș* (despre reeditarea *Poeziilor* acestuia): „Labiș a fost un poet comunist și el o declară. Dar tonul său poetic nu e o expresie de suprafață, cum au crezut (sau au vrut să creadă) unii. De aceea nici convingerile sale nu sunt venite din exterior și pronunțate ca de un mecanism, cum se întâmplă nu în puține cazuri. Comunismul era pentru Labiș *un mod de a trăi...* pentru că arzând pentru toate lucrurile vieții la o temperatură care nu apare totdeauna în versuri (sau apare mai greu) pentru cititorul care nu vrea să participe la evenimentele pe care le trăim cu toții (și pe care el le-a prefigurat), Labiș ne face să simțim o continuitate care, trecând prin el, ne face azi mai bogați în suflet”. □ La rubrica *Scritorii – a șaptea artă* (autori străini care au cochetat și cu cinematografia), un portret Jean Cocteau (nesemnat). ■ O masă rotundă realizată de D. N. Zaharia (la care participă, printre alți studenți de la diferite facultăți ale Universității din Iași, și filologii Corneliu Ostahie și Emil Nicolae), pune problema *Naționalului și universalului în formarea personalității intelectualului societății noastre socialiste*. C. Ostahie discută raportul cantitativ dintre elementul *național* și cel *universal*, dar și modul în care acesta privește și discernе asupra valorilor aflate în circulație la momentul de referință: „Într-un fel se pune problema în legătură cu arta și literatura, care, având posibilitatea să vehiculeze idei sau chiar teorii întregi (cum este cazul literaturii existențialiste), pot sprijini efectiv o orientare ideologică, și altfel în științele exacte.... vreau însă să-mi exprim opi-

nia că discernerea pe care o face intelectualul veritabil în orizontul valorilor autentice din cultura universală spre a le transfera în cea națională este, desigur, o problemă de competență, dar, mai mult decât atât, ea este o problemă de responsabilitate socială și morală... împlinirea personalității intelectualului societății noastre socialiste presupune nu numai realizarea tuturor condițiilor legate de o informare bogată și multilaterală, ci și a celor care țin de latura formativă a acestui proces complex cu implicații preponderent ideologice”. □ Moderatorul dezbaterii, D. N. Zaharia, lasă discuția deschisă pentru o concluzie definitivă dar revine la un citat îndrumător din „Viața Românească”: „Pentru a ști ce și cum să ne însușim din cultura străină trebuie o mare putere de discernământ, trebuie pricepere și a culturii străine și a împrejurărilor sociale ale țării, și a sufletului acestui popor și a concepției clare a idealului ce trebuie să fie urmărit”.

6 ianuarie

• [„România liberă”, Anul XXX, Nr. 8460, Cotidianul Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste; Format tipografic A2, cotidian, 6 pagini; Nu se precizează colectivul redacțional] În cadrul rubricii „Vitrina cărții”, Doru Popovici prezintă *Monografia „George Enescu”* și B. Elvin recenzează volumul de poezii scrise între 1942 și 1970 al Veronicăi Porumbacu, *Cerc*, despre care notează că este „o confruntare la care au fost convocate personaje din toate anotimpurile lirice, interpelate și somate să-și mărturisească lapidar identitatea”.

• [„Scânteia tineretului”, seria a II-a, nr. 7041; Organ central al Uniunii Tineretului Comunist; Format tipografic A2; cotidian; nu se precizează componența redacției] Dinu Flămând prezintă *Trei volume de poezie feminină*. □ Primul este al debutantei Dona Roșu: *Voi veni într-o noapte* (Eminescu): „Dona Roșu a mizat aici pe o simplitate a expresiei, pe o franchețe sentimentală, dar acestea au fost totdeauna de fapt cuceriri foarte complicate. Locurile comune, de slab lirism, abundă.... Poate că am putea cita și pasaje mai reușite, dar concepția poetică fiind în întregime ei nematură, acelea ar fi produsele unei întâmplări”. □ „Deosebită este cartea de debut *Poeme* – Ed C. Românească a poetesei Ovidia Babu. Deosebită prin oscilațiile de tot felul pe care le afișează, prin incertitudinile stilului și ale concepției. Dona Roșu avea de fapt o consecvență sentimentală, Ovidiu Babu oscilează între un intelectualism discursiv și complicat, opus, tot aici, unui senzualism și el impur. Iată aceeași tragedie conformistă față de «tiparele lumii», din toate rezultând o foarte dificilă postură meditativă. Adevărul este că îi găsim acestei poezii nenumărate dovezi de inteligență, dar totul este prea mult, prea eterogen, totul seamănă cu o expediție pentru care s-au făcut nenumărate pregătiri...”. □ „Mult mai multe adeziuni întrunește lectura poeziilor Iolandeii Malamen, autoarea volumului *Starea de grație* (Ed. Eminescu). Poetica autoa-

rei, discret afișată este ea însăși una destul de ambițioasă, atrasă de inefabil («gratie»), dar și de hieratic; de un esteticism rece, dar și de necesitatea comunicării directe a unei sensibilități poetice acute.... Cred însă că lirismul acestei poetese este în mod nepotrivit reținut de convențiile unei austerități, ale unui esteticism în fond nesemnificativ”.

• **[„Albina”, An 75, Seria a II-a, nr. 1 (1253); Revistă săptămânală a așezămintelor culturale; Format tipografic A3, 8 pagini, ziua de apariție: joia; nu este precizată componența redacției]** □ Prima pagină reproduce un fragment din cuvântarea rostită de Nicolae Ceaușescu la posturile de radio și televiziune cu prilejul Anului Nou. De asemenea, revista publică poezia Constanței Buzea, *Laudă României socialiste*, și tableta intitulată *Pacea – Domnița lumii*, semnată de Ion Bănuță la rubrica sa *Cronica unui greier*, care se continuă și în acest an. □ Versuri semnează și George Demetru PAN (*Spre infinit*), precum și Ion Tomoiagă Maramureșanu, „minerul-poet care în aceste zile a împlinit 50 de ani” (*O, tu România mea*). □ „De fapt, ne aflăm în fața a cincizeci de cercuri simbolice ale copacului vieții Veronicăi Porumbacu, poeta încercând a-și marca cei 50 de ani de viață, printr-un volum antologic cuprinzând cincizeci de poeme ale sale”, lămurește George Muntean titlul volumului *Cerc*, în recenzie pe acest subiect. □ Majoritatea numerelor conțin, pe frontispiciu, câte un citat din Nicolae Ceaușescu despre arta populară, poporul creator, cerințele noii epoci etc.

• **[„România literară”, nr. 2]** Versurile semnează: Zaharia Stancu (*Cireșile gurii*), Ana Blandiana (*Oh, trupul tău*), Victor Sivetidis (*Eminescu; Țara Rotundă* – în românește de Mircea Ciobanu, *Și acest tei vechi* – traducere semnată de Florența Albu), Tudor George (*Ciclul mânușilor uitate: 1. Mânușile uitate; 2. Fantezie la o mânușe; 3. Talismanul; 4. Mânușa uitată; 5. Marsupială; 6. Fetiș*), Vladimir Ciocov (*Când ninge cu liniște; Adormiți-mă valuri* – în românește de Anghel Dumbrăveanu), Constantin Abăluță (*Țipăt; Toamnă; O frunză; Treceți; Gazele acestei lumi*), Petre Got (*Tărâm; Și-n ținutul celălalt*), Corneliu Belciugățeanu (*Din alt ev; Oceanul sudic; Arcul*), Vasile Petre Fati (*Culegătorule; Sărut această ploaie*). □ În traducerea lui Mihail Steriade, „ambasador al literelor române în Belgia și Olanda”, citim poezii de Hélène Vacaresco: *Ivire; Umbra ta; Sub sălcii, la optsprezece ani*. □ Din proză citim *Perpetuum mobile* de Al. I. Ștefănescu. ■ Pe prima pagină citim editorialul *Adevărul*, semnat R. I.: „În climatul de confruntări și dezbateri, simulat de Plenara C.C. al P.C.R. din 5 noiembrie 1971, s-a înscris și ancheta pe care revista noastră a publicat-o în numărul precedent. Așa după cum subliniam într-un scurt preambul, trăim cu toții un moment creator al vieții ideologice și artistice, al întregii culturi a României Socialiste, în care contribuția scriitorilor apare din ce în ce mai fecundă. La anchetă au participat, cu articole ample, temeinice, inspirate din dorința de a-și spune deschis cuvântul, poeți, prozatori, dramaturgi, critici importanți și, dacă revenim asupra răspunsurilor lor, este

pentru a marca, o dată mai mult, spiritul de înaltă responsabilitate comunistă pe care acestea l-au avut, seriozitatea problemelor pe care scriitorii și le pun, dorința lor de a fi alături de toți oamenii muncii în efortul general de consolidare și dezvoltare a societății românești de astăzi. [...] Adevăr înseamnă, înainte de orice, moralitate; în viața ca și în aria noastră nu trebuie să încapă, astăzi mai mult ca oricând, jumătatea de măsură, compromisul, concesiile făcute prostului gust sau minciunii. Adevăr integral, rostit cu îndrăzneală până la capăt. Adevăr înseamnă, în al doilea rând, năzuință către o imagine complexă, profund înțelegătoare a realității. Unilateralitatea se exclude de la sine dintr-o literatură realistă, adevărată, oglindă a tuturor tendințelor majore care animă existența și conștiința contemporanilor noștri din fabrici, de pe ogoare, a muncitorilor din câmpul intelectual. Așa cum se arată în bogata cuvântare a secretarului general al partidului de la Conferința națională a președinților de consilii comunale, literatura îndeplinește, pe lângă o funcție critică, în spirit marxist, constructiv, și o funcție de cunoaștere integrală a societății. Ea are nevoie de chipul, transfigurat artistic, al eroului care edifică societatea, dăruindu-se conștient operei de înfăptuire a României de mâine. În al treilea rând, adevăr înseamnă iubire de oameni, de munca lor generoasă și rodnică, de sacrificiul lor continuu în numele socialismului biruitor. Literatura nu se poate mărgini să consemneze doar procesele morale, viața sufletească a omului: ea o privește cu înțelegere și dragoste, afirmă pretutindeni noul, elementul pozitiv, condamnând rămănerile în urmă ale conștiinței. Fără să fie, prin natura ei, mărunt moralizatoare, didacticistă, literatura comunistă e purtătoarea unui mesaj de adevăr care se cuvine subliniat, ea educă pe cititori, arătându-le frumusețea unei realități în plin proces de transformare și de consolidare, frumusețea morală a eroilor ei de fiecare zi, muncitori, țărani, intelectuali. Ne-am îngăduit să alegem din multele probleme ridicate de răspunsurile la ancheta revistei noastre pe aceea a adevărului, fiindcă ea ni s-a părut de departe cea mai importantă, cristalizând cel mai bine momentul de matură reflecție asupra destinului poporului român pe care scriitorii îl trăiesc astăzi”. ■ Ilie Constantin semnează *Lecturi*: „Am trăit multă vreme cu convingerea că doar marile cărți te pot modela, îți pot da sugestii incitante. Lucrul e, desigur, în afara discuției. Numai că nu avem doar mari lecturi, ci parcurgem, obligați de împrejurări – mai ales dacă practicăm și critica literară – cărți de toată mâna”. ■ Dumitru Micu publică portretul lui *I. M. Rașcu*: „Binecunoscut multor generații mai vechi de oameni cu carte, care, pe băncile unor licee din București, Iași și Focșani, au învățat de la exigentul profesor a citi așa cum se cuvine capodoperele literaturii naționale, acest nume a început de câțiva ani încoace să devină familiar și celor ce sunt azi elevi ai elevilor foștilor elevi. Dascăl exemplar și poet prin vocație, I. M. Rașcu a produsă lucrări de uz didactic ce onorează genul, a scos reviste de care istoria literară nu poate face abstracție, a scris poeme care îi asigură în constelația lirismului de alcătuire modernă o prezență de necontes-

tat”. ■ Ion Ianoși se ocupă de *Cultura de masă și estetică marxistă*, prezentând părerile sale inițial expuse la un simpozion organizat la Sofia pe tema „culturii de masă occidentale”. Ion Ianoși a constatat „acuta insuficiență a interogațiilor și aplicațiilor esteticii tradiționale în raport cu această expansiune culturală de valoare certă sau îndoielnică; esteticienii sunt confrunțați cu o multitudine de probleme noi, nu până la capăt lămurite; unele dintre ele ar merita măcar enunțate, pentru ca prin momentele de discontinuitate să ne regăsim în cele din urmă continuitatea”. Textul prezintă estetica marxistă prin teme: *Lărgirea sferei; Criteriile artei; Valoare artistică; „Cultura de masă” și „cultura elitară”; Patosul moral-filozofic al artei; Libertatea de creație; Necesitatea dialecticii*. ■ În *Elogiul pasiunilor*, Șerban Cioculescu prezintă volumul *Despre pasiune* de Nicolae Balotă, Editura Albatros: „Două sunt planurile care rețin pe cititor la lectura miezoasei cărți a lui Nicolae Balotă: întâiul, firește, acela al temei propriu-zise, pe care o dezbate pe toate fețele, fără pedanterie, dar cu multă știință de carte și tot atâta putere de pătrundere, iar al doilea, al propriilor amintiri, de pe toate punctele de perspectivă ale aceleiași generoase tematici. Timbrul subiectiv este acela care cucerește îndeosebi, între toate rândurile cărții. Scrisul, pentru autorul nostru, este un act necesar. [...] N-aș fi de acord cu Nicolae Balotă când afirmă: «Sublimul este o categorie, o valoare ce depășește sfera esteticului». El însuși se dezmințe spunând mai departe despre poeți: «Ei sun doar *vocile* Sublimului». Nu este de ajuns? Toți marii poeți au fost vocile acestei categorii atât estetice, cât și etice și gnoseologice. Tot ce ne transcende tinde într-o măsură către sublim. Macedonski și-a intitulat cea mai bună culegere de versuri: *Excelsior* și a atins cu ea pragul de sus al talentului său. Mai sus de sublim nu mai e decât golul. Către acesta tinde lira neajutorată, când vrea să scoată sunete prea înalte. Eseist de mare cultură umanistică și modernă și de tot atât de mare talent, Nicolae Balotă ne-a trecut prin toată filiera posibilă a pasiunilor, incitându-mi-o uneori și pe aceea a contradicției, care nu este decât o formă a spiritului critic. În măsura în care acesta mă ajută, cred a nu greși anticipând asupra vocației ide memorialist a lui Nicolae Balotă, care vrăjește ca un maestru violoncelist pe struna gravă a amintirilor, de câte ori se lasă furat de ele, în această carte de lucidă gândire și expresie, căreia îi rămân îndatorat cu câteva ceasuri de adevărată încântare, ca un alt, har d-sale, Euphotion”. ■ Nicolae Manolescu revine la rubrica sa *Itinerar critic* cu textul *Creație și conținut uman esențial*: „Valoarea, în artă, este, în primul rând, o problemă de conținut uman. Afirmția se cade interpretată în spirit foarte larg: orice operă autentică afirmă un conținut de viață, este, adică, un univers social și moral. [...] Valoarea adâncă a unui poem liric nu stă în armonia cuvintelor care-l compun: ci în subiectivitatea care-l animă. Armonia verbală în afara acestei subiectivități ține de pura virtuozitate. Ceea ce mișcă silabele și vorbele poemului liric nu este o facultate abstractă, o dexteritate, ci un suflet uman, o bucurie sau o suferință. Valoarea, în al doilea rând, are caracter esențial. Marea

literatură merge totdeauna la țintă. Mi se pare că de acest caracter esențial are mai multă nevoie decât oricând literatura română. Problema creației se reduce în fond la problema esențialității: vorbind despre om real (istoric, moral), literatura vorbește despre om în general. În cel mai mărunț personaj de roman trebuie să se reflecte condiția umană. Ce superficiale par viața, preocupările, moravurile personajelor lui Proust! [...] Fără caracter esențial, realismul se reduce la descriere plată, la documentarul social. Romancierii moderni, protestând contra realismului tradițional, au avut în vedere tocmai «platitudinea». [...] Numai epigonii realismului înfățișează personaje și evenimente comune; marii realiști văd pretutindeni eroi și creează lumea pe măsura lor uriașă”.

■ Adrian Isac vede *Opera ca mărturie*: „Universul estetic nu trebuie interpretat ca entitate a unei existențe, ci ca simbol al existenței reale, care trebuie violat, pentru a putea descoperi realul. Prin aceasta critica ar deveni un fericit complement al operei, realizând în realitatea socială printr-o judicioasă discriminare ceea ce opera doar intenționează în cea *estetică*. Dacă opera ar ambiționa și acest al doilea pas, tentativa ar implica *teoretizarea*, iar teoretizarea riscul eșecului artistic, adică transformarea artei în filozofie, sociologie, ideologie etc. E o realitate tragică și paradoxală în același timp aceea că opera de artă nu poate acționa asupra unei situații localizate istoric decât sustrăgându-se ei pentru a o reprezenta în simbol. Critica literară poate rezolva această dilemă topind simbolul artistic în ideea teoretică pe care ei o reprezintă și lăsând ideea să curgă în realitatea din care a plecat”.

■ În *Cărțile săptămânii* citim: □ Dan Cristea scrie de spre *Misterul clepsidrei* de Gheorghe Tomozei: „Cu ultimele volume, *Suav anapoda* și recentul *Misterul clepsidrei*, poezia lui Gheorghe Tomozei se stilizează. Înlătură, cu alte cuvinte, din cuprinsul ei cam tot ceea ce ținea de atitudini discursive, pentru a se abandona, cu deplină libertate de spirit, jocului și inocenței, grației și subtilității verbale, misterelor domestice și umorului blând-liric. Partea de virtuozitate de spectacol al limbii din structura autorului a supt ca o sugativă alte impulsuri, topindu-le abil într-o cerneală în care ațipesc molcomii greieri. Poetul trăiește cu sufletul în litere de pisanie, îndelung încondeiate pe hârtie. [...] Același Gheorghe Tomozei inaugurează cu ediția comentată *Nicolae Labiș: Sunt spiritul adâncurilor* colecția «Contemporanul nostru» a Editurii Albatros. Selecția, cuprinzând cincizeci de poeme, dintre care *Lui Marx* apare pentru prima oară integral, e completată de un frumos studiu critic-evocare, de un tabel cronologic și de un extrem de interesant *Labiș par lui même*: texte, în majoritate inedite, aparținând scrisorilor, carnetelor de însemnări, încercărilor de jurnal etc. [...] Complexitatea lui Labiș nu are decât de câștigat de pe urma publicării unor astfel de mărturii. Regretul este de a-l ști pe Labiș intim prea mult din amintiri entuziaste și din transmițeri orale. Chiar să nu fi dat Labiș vreodată un interviu, chiar nu există vreun răspuns la o anchetă literară, la una din obișnuitele întrebări care se pun scriitorilor? Poate tot Gheorghe Tomozei ne va satisface curiozitatea”.

□ Viola Vancea notează apariția volumului *Adâncuri* de Szabó Gyula: „Romanul lui Szabó Gyula, *Adâncuri*, de un patetism voalat, amintește, prin efortul continuu al eroinei de a-și înfrânge destinul potrivit și prin semnificația pe care o capătă în cele din urmă experiența sa singulară, timbrul particular pe care îl au viețile ratate în romanele lui Thomas Hardy. Szabó Gyula face parte din categoria scriitorilor animați de sentimentul compasiunii față de om, arta lor confundându-se până la un punct, prin pasiunea pentru adevăr, cu un fel de «lecție», de interpretare a existenței văzută atât prin prisma propriei experiențe de viață, cât și prin cea a personajelor sale”. □ Sorin Titel se ocupă de *Appassionata* de Alecu Ivan Ghilia: „În tot cazul, o întrebare destul de supărătoare îți vin, vrei nu vrei, în minte: nu cumva acest verbiu ascunde incapacitatea autorului de a crea, din punctul de vedere al literaturii, bineînțeles, *situația tragică* pe care autorul mizează? Pentru că altfel nu ne putem explica de ce momente pe care acesta le vrea tragice – de exemplul convoiul fantomatic care însuflețește trupul unui băiețuș înecat – rămân doar decorative, spectaculoase, fără să reușească însă să ne emoționeze? Altfel nu ne putem explica de ce această carte, care se cheamă *Appassionata*, care ne vorbește despre lucruri cu adevărat patetice nu reușește de fapt să fie într-adevăr patetică? Cu alte cuvinte, e foarte curios cum în literatură nu poți totuși să te prefaci, cum emoția autentică nu poate fi mimată. Căci în ciuda tonului exaltat, așa cum am spus, Alecu Ivan Ghilia pare totuși, dincolo de artificiile la care recurge – bineînțeles ca scriitor – indiferent față de faptele pe care le povestește. Această «răceală» a autorului dă cărții o tonalitate pronunțat firească, făcând-o în același timp artificioasă”. □ Mircea Iorgulescu recenzează *Recurs* de Laurențiu Ulici, editura Cartea Românească: „*Recurs* este, și ca intenție și ca realizare, o carte polemică; autorul rediscută, într-un fel personal, *Miorița*, *Meșterul Manole* și *Luceafărul* și aduce, apoi, o serie de noi puncte de vedere asupra unor mai scriitori (Ion Barbu, Lucian Blaga, George Bacovia, Tudor Arghezi, Al. Philippide), dar faptul că trecut aproape neobservat datorită, cum spuneam, fixării atenției comentatorilor la nivelul strict al expresiei critice. Chiar dacă Laurențiu Ulici este cel mai nou, dar nu și ultimul, desigur, susținător al așa-numitei critici creatoare, și încă unul dintre cei mai devotați, fiindcă literatura este transformată, mărturisit, într-un subiect de literatură («a scrie despre literatură ca despre tine» este ultima dintre cele 19 explicații – porunci ale titlului cărții, o reluare, de fapt, a celei dintâi – «a scrie despre literatură iubind-o și urând-o, cu un cuvânt trăind-o»), o discuție despre critică nu poate rămâne la facila operațiune de scoatere în relief a mijloacelor, oricât de originale și strălucitoare ar fi acestea. Critica este, înainte de orice, act valorificator, așadar o lucrare a rațiunii și a inteligenței, însă fără a raporta literatura la criterii exterioare, ci încercând a descoperi într-o operă propriile-i principii de existență, determinările interioare, relațiile intime și specifice. În absența capacității de pătrundere în universul unei opere, expresia critică, oricât de elevată, chiar perfectă, rămâne un lux

inutil și un amănunt fără însemnătate, adevăratul stil al criticii literare fiind unul așa-zicând de idei și nu de cuvinte. Un stil de expresie poate fi oricând imitat, devenind manieră, un stil de gândire – niciodată”. □ Marga Lotreanu prezintă *Romanul realist în secolul al XIX-lea* de Dan Grigorescu și Sorin Alexandrescu, Editura Enciclopedică: „Concluzia cărții: romanul realist tradițional există în condițiile unei sistematice respectări a propriilor sale norme, formulate și explicate teoretic în numeroase ocazii. Cartea lui Dan Grigorescu și Sorin Alexandrescu constituie o remarcabilă analiză, de o claritate ce nu exclude finețea argumentării și nici posibilitatea citirii «pe dedesubt» – cum spunea Argezi. Dimpotrivă: le implică în gradul cel mai înalt”. □ S.[Sorin] T. [Titel] scrie despre volumul de *Teatru* Sidoniei Drăgușanu: „În spatelor frazelor moralizatoare nu se face simțită, de cele mai multe ori, acea ariditate pe care o generează didacticismul. Pledând deschis în piesele adunate în acest volum, și pe care din păcate autoarea nu a ajuns să și le vadă, pentru atitudini etice exemplare, Sidonia Drăgușanu se dezvăluie, cititorilor și publicului ei, ca un pedagog perfect, dând dovadă în primul rând de acea calitate pe care întotdeauna un pedagog trebuie să o aibă: forța de convingere. Iată de ce ești aproape în stare să crezi, după ce ai citit piesele sale, că oamenii sunt distinct separați între ei, buni și răi, că cei răi pot la rândul lor să devină buni, să crezi prin urmare împreună cu autoarea și cu toți pedagogii adevărați din lume în *munca didactică*, în rezultatele fructuoase ale acesteia. Acest «pedagogism» însă nu alterează, așa cum am căutat să spunem la început, calitatea artistică a pieselor (fericită excepție) atât datorită sensibilității feminine despre care am amintit, cât și datorită patetismului cu care autoarea își susține tezele, patetism care creează, n ude puține ori, o binevenită tensiune scenică”. □ George Muntean scrie despre *Dialoguri contemporane* de Paul Everac: „Dimensiunea decisivă a acestei cărți e dată de contemporaneitatea ei substanțială, de conștiința vie a autorului să scrie pentru a dialog cu oamenii timpului său, pentru a le înlesni accesul la adevăr și la frumusețea lumii. Din acest punct de vedere, publicistica lui Paul Everac este o prelungire firească a dramaturgiei sale, cu care-și conjugă eforturile în a reliefa zbuciumul existenței noastre, vigilența și, uneori, chiar eroismul cu care trebuie să ne apropiem de noi și de semenii noștri, eliminând tot ce se interpune în calea funcționării normele a relațiilor dintre oameni. Cu toate acestea însă, nu capitolul privitor la teatru e cel mai interesant în carte, ci acelea vizând raporturile mai generale dintre cultură și societate, dintre arte și celelalte forme ale conștiinței sociale etc.”. □ Mihail Petroveanu recenzează volumul *Poesii* de Mircea Ivănescu: „Cu *Poesii*, parcă orice nostalgie după transcendent s-a împrăștiat. Luciditatea este suverană. Conștiința, rămasă față în față cu existența despuiață de iluzii, încearcă a-și constitui un echilibru din acceptarea brutalului adevăr. Cum însă sensibilitatea nu se resemnează, încordarea, cât de puțin dramatică, cât de estompată pe care o generează conflictul lăuntric, se reface”. ■ Al. Piru publică a doua parte a

prezentării sale a *Colecției „Arcade”*, continuând cu trecerea în revistă volumelor apărute, de data aceasta ocupându-se de literatura secolului XX. ■ Din *Șantier* aflăm planurile literare ale scriitorilor Ștefan Augustin Doinaș, Grigore Arbore, Ieronim Șerbu și Petre Stoica. ■ Ultimele noutăți din Uniunea Scriitorilor: „Cu ocazia Anului Nou, la Uniunea Scriitorilor din R. S. România s-au primit telegrame de felicitare din partea conducerii uniunii Scriitorilor din U. R. S. S., Uniunii Scriitorilor și Artiștilor din Cuba, Uniunii Scriitorilor și Artiștilor din Albania, Uniunii Scriitorilor din R. D. Germană, Uniunii Scriitorilor maghiari, Uniunii Scriitorilor slovaci și a Uniunii Scriitorilor din Coreea. □ Prima ședință a cenaclului «Luceafărul» din anul 1972 a avut loc marți 4 ianuarie, orele 18, la Casa Scriitorilor. Eugen Jebeleanu a citit din noua sa crată de poezii *Poarta leilor*. Marin Preda a prezentat un fragment din noul său roman *Marele singuratic*. În cadrul acestei prime ședințe a cenaclului au mai citit tinerii Dorin Tudoran (poezii) și Eugen Seculeanu (proză). □ Luni 10 ianuarie, ora 13, se deschide librăria «Cartea Românească», în strada Nuferilor 41”. □ Apare și o scurtă notă, nesemnată: „A apărut «Almanahul revistei „Utunk”» , pe anul 1972. Aflat la a cincea ediție, almanahul cuprinde 90 de colaboratori, numeroase documente literare inedite și oferă bogat și variat material ilustrativ și planșe în culori”. ■ În pagina dedicată *Cărții străine* citim: □ Nicolae Balotă, în *Jurnalul unui om fericit*, notează apariția volumului lui Camus, *Caietele*. □ Sub semnătura a. m. apare o scurtă prezentare a volumului *Pe falezele de marmură* de Ernst Jünger, editura Univers, 1971. □ Cu semnătura p. apare și o scurtă prezentare a volumului *Lesebuch (I) (Beispiele junger deutscher Literatur)*, Ed. C. Bertelmann, Gütersloh, 1971. ■ Mihai Beniuc publică un eseu lung, *Drumul poeziei*, o autobiografie a devenirii sale poetice; eseu este un fragment din volumul *Drumul poeziei*, „aflător sub tipar la Editura «Minerva»”. ■ Citim *De la McLuhan la Love Story*, text care apare cu următoarea notă: „Sub titlul *Când un artist dorește să fie, în același timp, serios și respectat și bogat și celebru – suferă de schizofrenie culturală* revista nordamericană «The New York Times Magazine» a publicat un pamflet al criticului literar Robert Brunstein împotriva a ceea ce el consideră – pe bună dreptate – a fi o degradare a culturii în sensul poluării gustului pentru frumos și etic al maselor, cărora această «anticultură» pretinde a li se adresa. Reproducem – aproape integral – articolul publicistului american”. ■ *Prezențe românești* informează: „Sub semnătura lui Virgil Nemoianu, trimestrialul american «Books Abroad» a publicat mai multe recenzii despre cărți românești. Astfel în numărul din aprilie 1971 se spune, printre altele, despre poetul și eseistul Ștefan Aug. Doinaș: «Primele și cele mai cunoscute poeme ale lui Doinaș recurgeau adesea la cadre istorice și mitice și foloseau procedee baladești, cu toate că substanța lor era ferm lirică. Acum ei încearcă să probeze că e capabil de a avea efecte similare «baladă lirică» la un alt nivel lingvistic, eliminând ornamentația metaforică luxuriantă a tinereții și folosind abstracția

intelectuală, și o complicație ironică, sarcastică chiar». În numărul din iulie al revistei, sub aceeași semnătură se spune despre *Poeme* de Mircea Ivănescu: «Cred că Mircea Ivănescu este un mare poet al potențialului în sufletul uman. De parcă ar fi prea timid și delicat ca să proclame realitatea obiectivă a unui gest sau o probabilitate. Tot ce s-ar putea pierde ca soliditate poetică a realității se recâștigă prin aceea ca fiecare fapt devine o sumă de variante infinite cu sensurile lor altfel mascate». Despre *Cântece șoptite* al lui Zaharia Stancu: «Unele din poeme sunt politice, altele parabolice (amintindu-ne uneori de poezia persană), iar cele mai bune dintre ele vădesc o proaspătă concretețe, care se exprimă în imagini de codri verzi plini cu mici animale iuți, iepuri galbeni, lupi tineri și cruzi, sau sănii trase de cai, alunecând încet»". ■ Adrian Marino trimite o *Scrisoare din Geneva*, intitulată *Comunicarea valorilor*: „Evenimente literare geneveze? Închis aproape tot timpul în bibliotecă sau în casă nu le pot urmări pe toate, dar la decernarea premiului literar *de la ville de Genève* (19 noiembrie) am asistat, întâlnindu-mă întâmplător cu Jean Vuilleumier, critic la «Tribune de Genève» și membru al juriului, care a inclus și pe Marcel Raymond. Laureata de anul acesta (5 000 fr.) este Ninon Beaufils-Lavanchy, pentru romanul *Du Sloeil qui me disait bien* (ed. «L'Age d'Homme»). Ceremonia este puțin altfel decât la noi; aspect predominant monden, cu lungi lecturi din romanul premiat, pe o estradă, cu lumina stinsă, doar la o mică *veilleuse*. Lângă mine un domn în vârstă ațipise discret... Atmosferă intimă. Singura pasiune reală rămâne biblioteca, unde prezidează Daniel Anet, o adevărată «instituție»".

• [„Tribuna”, nr.1, Săptămânal de Cultură; format A3, 16 pagini, săptămânal, zi de apariție: joi; Colegiul redacțional: Redactor șef: Dumitru Radu Popescu; Redactori șefi adjuncți: Victor Felea, Ion Vlad; Secretariat de redacție: Augustin Buzura, Constantin Cubleșan] În *Cronica literară* Victor Felea semnalează debutul editorial al poetului Ion Mircea cu volumul *Istm* publicat la editura Dacia. Ion Mircea, membru fondator al revistei și grupului *Echinox*, este prezentat de Victor Felea ca „un poet adevărat, cu haruri indubitabile și de o certă factură originală”. □ Pe aceeași pagină, Vasile Sălăjan ne înfățișează două cărți pentru copii, *Berbecul zburător* de Vasile Băran și *Fete și băieți* de Nicolae Damian.

7 ianuarie

• [„Munca”, nr. 7509] Mihai Cernat semnează un articol aniversar, cu ocazia împlinirii a 170 de ani de la naștere, dedicat lui Ion Heliade Rădulescu: „Omul Eliade a traversat o epocă frământată, scriitorul, filologul, ziaristul au reflectat în tot ceea ce au creat contradicțiile epocii dar și ale conștiinței sale. Rămâne, incontestabil însă un spirit de o aleasă și nobilă esență, un om de cultură care se poate plasa cu îndreptățire într-o galerie de titani ai culturii române, care pornesc de la D. Cantemir și se continuă până la G. Călinescu. Plasat

printre marile aniversări UNESCO ale anului, I. Eliade Rădulescu devine, ceea ce de fapt și era, un spirit universal”.

● **[„Scânteia”, nr. 9020]** Sică Alexandrescu scrie despre *Datoria teatrelor*: „În expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la plenara Comitetului Central din zilele de 3-5 noiembrie 1971 sunt exprimate cu o claritate exemplară *direcțiile de dezvoltare ale artei românești*, chemările înflăcărate ale secretarului general al partidului adresate scriitorilor, constituind o infuzie de elan și de entuziasm creator pentru toți slujitorii frumosului. Deci, și pentru cei din teatru. [...] Chemarea nu ne cere să idealizăm, să poleim relațiile dintre oameni, dar nici nu putem fi de acord să le acoperim cu smoala unor concluzii pesimiste, decepționiste, de o falsă, simulată dezolare. Trăim într-o lume a speranțelor îndrituite, și această năzuință comună a tuturor semenilor noștri, propensiunea lor spre frumos și spre iubire, spre generozitate și devotament, în serviciul marilor idealuri umane, se cuvine să o cântăm, să o proslăvim în primul rând. [...] Trăim în teatru o epocă de mare avânt, de emulație, de fericită întrecere. Trebuie ca în această stagiune ce a rămas datoare, în parte, spectatorilor prin debutul său, să facem dovada răspunderilor noastre față de opera educativă pe care a cerut-o partidul artei să o întreprindă, să aducem o confirmare pe măsura vremii de Renaștere spirituală pe care o trăim”. ■ În continuare citim despre planurile editurilor: □ D. Mazilu, redactor-șef al editurii Univers: „La fel ca întreaga activitate cultural-educativă din țara noastră, munca desfășurată de colectivul editurii Univers se plasează sub semnul luminos al importantelor documente de partid din lunile iulie și noiembrie ale anului trecut. Rolul principal al editurii noastre este acela de a oferi cititorilor cele mai valoroase opere produse în cadrul literaturii universale, de a asigura contacte cât mai diverse și prompte între cultura noastră și autenticele valori artistice realizate de celelalte popoare. Mai mult decât în trecut, vom pune accentul pe lărgirea ariei geografice a preocupărilor noastre, pe mesajul umanist al operelor publicate și pe forța lor artistico-educativă. În același timp, ne vom strădui să asigurăm circulația largă a contribuției românești la îmbogățirea tezaurului cultural al omenirii, să ne afirmăm punctul nostru de vedere – bazat pe filozofia marxist-leninistă – față de problemele și tendințele majore ale culturii și esteticii contemporane”. □ Al. Căprariu, directorul editurii „Dacia”: „Prezența editurii «Dacia» la îndeplinirea pasionantă a noului efort editorial general de ridicare a calității cărții nu va fi nici ea neglijată. Considerăm că numai astfel vom putea răspunde înaltelor exigențe – din care ne-am făcut obiectiv permanent – precizate nouă, prin generoasa politică culturală a Partidului Comunist Român”. □ Mihai Gafița, redactor-șef la editura „Cartea românească”: „Aș sublinia și o inovație în ce privește tipărirea clasicilor: culegerea în două volume din opera lui Caragiale. Selecția și ordinea lucrărilor în sumar sunt realizate de Marin Preda. Capătă astfel relief, din piese autonome, dar din aceeași familie, o interesantă perspectivă asupra marelui scriitor. Cele două volume inaugurează o

serie editorială: Scriitori (de odinioară) văzuți de scriitori (de azi). Și o noutate... extraeditorială, dar de cel mai larg interes pentru public. Editura «Cartea românească» deschide porțile librăriei sale – «Cartea românească». □ Dr. Gh. Constantinescu, directorul Editurii științifice: „În elaborarea planului nostru editorial pe 1972 am pornit de la exigențele puse în fața activității ideologice de istorica plenară a C. C. al P. C. R. din noiembrie 1971. Problemele actuale ale dezvoltării societății noastre formează axul întregii noastre producții editoriale, menită să slujească deopotrivă dezvoltării conștiinței socialiste a oamenilor și lărgirii orizontului lor cultural, perfecționării pregătirii de specialitate. Avem și vom avea permanent în vedere dezideratul îmbinării unei înalte tinute științifice cu spiritul militant al ideologiei marxist-leniniste”.

● **[„Scânteia tineretului”, 7044]** În textul *Despre celebritate*, Zoe Dumitrescu-Bușulenga se ocupă de cartea: „Laureați ai Premiului Nobel răspund la o întrebare: *Există un secret al celebrității?*” (Editura politică – 1971): „Și ca o reunire de răspunsuri ca acelea cuprinse în cartea publicată de Redacția de tineret a Editurii politice și intitulată *Există un secret al celebrității?* înseamnă o înțeleaptă îndrumare a căutărilor tineresti pe o cale de adevăr și autentică exemplaritate. Cei care răspund anchetei internaționale sunt în marea lor majoritate trecuți de 70 de ani și au cunoscut consacrarea Premiului Nobel pentru descoperiri științifice sau pentru strădania de a promova pacea și bunăstarea pe pământ. [...] Astfel se încheagă într-o carte pentru tineretul setos de cunoaștere o imagine puternică a ceea ce înseamnă știința ca titanică încercare de a depăși limitele «condiției umane», pentru umanitate”.

● **[„Contemporanul”, nr. 2]** Gelu Ionescu, la secțiunea *Cartea străină în librării*, semnalează apariția traducerii cărții lui Albert Camus, *Caiete* (Univers, 1971): „Lectura scrierilor intime – cum sunt și *Caietele* lui Albert Camus – poate trezi cititorului suspiciuni diferite: pot oare scrierile intime ajunge să fie citite ca «literatură», dată fiind «distanța» dintre autor și lector – în cazul lor mai mare decât la oricare altul?”. ■ Paul Georgescu descoperă *Plăcerile calofiliei* în proza lui Radu Petrescu: „Un ritm luminos, mozartian, unifică patru proze în chei diferite ale lui Radu Petrescu, atât de insolită în veacul nostru, este: «cred că arta e o eliberare, dar nu de neguri, ci de lumini. Negurile nu putrezesc, ele alimentează bucuria»”. ■ George Munteanu notează despre volumul lui Gellu Naum: *Copacul animal*: „În recentul volum al lui Gellu Naum impresionează, într-o atare perspectivă, rigoarea sa..., consecvența și încrederea desăvârșită în fluxul gândirii poetice, împinse la limită, uneori până la indiferență și uitare față de alte chipuri de înțelegere a lumii”. ■ Nicolae Manolescu analizează studiul lui Dan Grigorescu și Sorin Alexandrescu despre *Romanul realist în secolul al XIX-lea*: „Neîndoielnic utilă, cartea lui Dan Grigorescu și Sorin Alexandrescu reprezintă, mai ales prin contribuția ultimului, o sinteză lucidă, fără prejudecăți, cu o informație foarte modernă asupra romanului realist în secolul al XIX-lea”. ■ Redacția revistei inițiază dezbaterea: *Va-*

loare și accesibilitate în artă, consemnată de Constantin Coșman, printre respondenți fiind: Edgar Papu, Virgil Teodorescu, Theodor Enescu. „În expunerea sa la Plenara C.C. al P.C.R. din 3-5 noiembrie, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului, a relevat importanta deosebită a artei în perfecționarea vieții sociale, proces legat de întărirea și dezvoltarea conștiinței socialiste, de făurirea unui om nou, multilateral dezvoltat [...] Pe linia preocupărilor revistei de a răspunde îndemnului partidului privind larga și aprofundata dezbateră a problemelor teoretice ale literaturii, artei și culturii în genere, am invitat câteva personalități ale vieții intelectuale să-și exprime opiniile referitoare la relația dialectică dintre valoare și accesibilitate”. □ Edgar Papu: *Accesibilitatea sporește valoarea*: „1. În relația public-creație artistică, termenul de accesibilitate n-a ajuns, cum spuneți dv., la o definire cu adevărat riguroasă din cauza complexității sale, care cuprinde o etajare de sensuri. [...] Or, în ideea de accesibilitate trebuie să se cuprindă și nivelul și funcționarea de utilitate superioară a unei opere literare. Această noțiune surprinde, deci, trei sensuri suprapuse: a) receptivitate facilă b) interes față de obiectul acestei receptivități, c) valoarea artistică și educativă în cadrul unei înțelegeri ușoare și dorite de public. 2. Așadar, accesibilitatea nu presupune diminuarea valorii ci, dimpotrivă, adaosul unei noi calități la o prealabilă valoare. 3. În literatură și artă nimic nu poate fi validat prin absența valorii estetice. [...] Trebuie să se evite falsa concluzie – la care a contribuit automatismul lozincard al sociologismului vulgar – după care cele mai nobile aspirații ale omului ar fi incompatibile cu valoarea estetică. 4. În spațiul ce mi s-a rezervat, n-aș putea să răspund decât superficial și sumar la o problemă atât de complexă și de gravă. De aceea, cu voia dv., îmi permit să restrâng răspunsul de la aria integrală a culturii numai la domeniul delimitat al literaturii și artei. Acest domeniu prezintă o fizionomie specială, unde nu incultura crasă, ci doar lipsa unei instrucții superioare poate fi compensată prin anumite antene intuitive și printr-un anumit gen de sensibilitate înnăscută. De altfel, ceea ce numim masă cuprinde astăzi la noi oameni cu zece ani de învățătură, ajutați mai departe în formarea lor de radio, de televiziune, de filmul documentar, de difuzarea pretutindeni, la un preț ieftin, a celor mai bune cărți din literatura română și universală. 5. Da, exigențele actuale ale construcției noastre culturale modifică simțitor raportul dintre valoare și accesibilitate. [...] Creația artistică inaccesibilă este, în mare parte, o lucrare – intenționat sau nu – neaprofundată până la capăt. Munca de clarificare, care duce la comunicarea accesibilă, constituie o străduință totodată de adâncire și de finisare a operei. De aici rezultă cadența desăvârșită, armonia. În consecință, accesibilitatea sporește volumul valorii artistice în societatea noastră de astăzi”. □ Theodor Enescu: „1. Dacă ar fi totuși să accept conceptul de accesibilitate ca pertinent în considerarea unei opere literare sau artistice, l-aș defini nu atât prin raport la emitent, cât la cel care receptează. Ar fi, deci, realizarea unui nivel de pregătire spre a putea recepta, în limbajul lui specific,

mesajul unei opere de artă cu toate implicațiile ce le comportă. Ca pentru perceperea oricărei realități și pentru cea a artei este necesar a te converti mai întâi într-un organ adecvat prin care ea să aibă acces în conștiință. Se înțelege că sunt mai multe grade de aproximație a unei opere, că ea poate fi percepută din mai multe puncte de vedere și că fiecare din acestea poate fi legitim, cu condiția de a ne oferi adevărata ei măsură. 2. Nu se poate vorbi de o relație de intercondiționare: o largă accesibilitate nu dă măsura valorii unei opere, nu e un incendiu, după cum, la fel, nici ermetismul nu oferă aprehensiuni, decât pentru profani și naivi, asupra marilor sensuri ascunse într-o operă. [...] Confuzia care a făcut, de la o anumită dată, atât de rău artei ca și producției spirituale în genere, a constat într-o idolatrie fanatică a «esteticii», în ceea ce se numește, peiorativ, «estetism». Se întâmplă adesea ca o operă de artă, chiar realizată ca atare în intențiile autorului, să-și dezvăluie curând anemia valorii estetice. 4. Cred că nicăieri ca într-o societate care-și propune construirea unui om nu se impune mai mult respingerea separării dintre o cultură de masă și o cultură de inițiați. 5. Construirea unei noi culturi în care societatea noastră s-a angajat va duce, după părerea mea, nu numai la modificarea esențială a raportului dintre valoare și accesibilitate, dar, în etape, la anularea acestui raport ca total neperținent în judecarea unei opere literare sau de artă. Se pune oare o asemenea problemă în acea epocă a evului modern de care se simt cel mai aproape cei ce pun omul în centrul universului”.

• **[„Cronica”, Anul VII, nr. 1 (309), Săptămânal politic-social-cultural; Format A2, 16 pagini, săptămânal, ziua de apariție: vineri; Redactor șef: Liviu Leonte]** George Macovescu, în *Scriitorul – om politic*, publică *Prin opera noastră literară*, articol de fond în care afirmă: „Prin natura activității noastre, noi scriitorii luăm parte la treburile cetății. De îndată ce comunicăm altora gândurile și sentimentele noastre – și aceasta realizează opera literară – am stabilit contactul cu semenii noștri, am intervenit în activitatea lor, am luat o atitudine, am militat pentru o poziție – nu, nu putem nega militantismul nici chiar în cele mai «inocente» producții literare – și deci am devenit oameni politici, adică participanți la viața societății. [...] Mie mi se pare că în acest deceniu al optulea al veacului al douăzecilea, în România socialistă nu are rostul să facem cazuistică și să ne întrebăm dacă scriitorul este sau nu om politic. Acum trebuie să ne examinăm fiecare activitatea și să vedem cum intervenim prin opera noastră literară în viața politică a orânduirii noastre, cum slujim cauza politică a Partidului Comunist Român, cum și cât contribuim la dezvoltarea societății noastre socialiste. Desigur, literatura nu are menirea de a da soluții concrete problemelor politice apărute în anumite împrejurări. Scriitorul nu poate să-l înlocuiască, prin opera lui, pe activistul politic, pe revoluționarul de profesie. Nu aceasta este chemarea lui. Ca om politic, scriitorul trebuie să transmită cititorilor săi, prin mijloacele specifice artei lui, ideile partidului. El trebuie ca prin modul specific de exprimare a artei lui să însuflețească masele,

pentru ca ele să îndeplinească misiunile stabilite de factorul politic, de Partid. Numai astfel se poate vorbi de rolul politic al scriitorului în societate. Neînțelegerea justă a acestui rol duce la deformări inutile, la rezultate nedorite, după cum încercarea scriitorului de a se depolitiza nu poate decât să stârnească mirări și întrebări”. ■ În *Cronica* literară, Liviu Leonte prezintă *Două cărți de critică*: Marian Popa, *Modele și exemple* și Voicu Bugariu, *Incursiuni în literatura de azi*. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga prezintă *Muzicalism și reflecție*: Vasile Nicolescu, o prezentare a operei poetice acestuia. □ Revista publică discuțiile din cadrul mesei rotunde pe tema *Valorile artei în perimetrul culturii de masă*, eveniment la care au participat „Anatol Lupșa, vicepreședinte al Comitetului județean Iași pentru cultură și educație socialistă, Corneliu Sturzu, director al Teatrului Național „Vasile Alecsandri”, Ion Pavalache, directorul Operei de Stat din Iași, Ion Baci, directorul Filarmonicii de Stat Moldova”, Const. Toltea, directorul întreprinderii cinematografice județene Iași, Cecilia Hodea, directoare a Căminului cultural Hălăucești, Const. Stejar, director al Casei de cultură din Pașcani, Ioan Stafie, director al Căminului cultural Voinești, Gheorghe Toma, director al Căminului cultural Lespezi.” □ În *Mențiuni critice*, Tudor Nicolescu publică o recenzie la *Appasionata* de Alecu Ivan Ghilia, în timp ce Constantin Pricop scrie despre volumul de versuri al lui Dinu Flămând, *Apeiron*: „Prima impresie lăsată de lectura versurilor este nelămurită. Poeziile lui Dinu Flămând, cu toate că par construite cu mijloace obișnuite, au un mod de articulare a metaforelor cu totul deosebit. Nu vorbim de un inedit al metaforelor – care există, dar este propriu oricărei poezii care se poate numi astfel cu adevărat. Impresia de insolit are rădăcini mai adânci; ea provine dintr-o percepție personală a lumii prezentă metaforic. [...] Nu s-ar putea spune că poetul reușește totdeauna să evite o anumită atracție pentru insolitul construcției, uneori în dezavantajul continuității pregătite. Dar aceste fapte sunt mai puțin importante decât tonul cărții suficient de conturat, pentru a produce o atmosferă. Poate aceasta este marea calitate a acestei cărți de început: de a anunța și a face așteptat un poet original în cantitatea suficientă a imitațiilor care circulă astăzi în poezia noastră”. □ Este publicată schița *De duminică* de Alexei Rudeanu. □ Dan Laurențiu publică poezia *Drumul*, iar Lelia Mossora semnează alte două poezii. ■ În *Etosul criticii* Nicolae Balotă pleacă de la ideea că „conștiința de sine a literaturii” este însăși critica literară. În sprijinul acestei teorii, el afirmă: „Criticul e, sau trebuie să fie, prin definiție, omul înaltei conștiințe. Ca atare, demersul critic are o clară componentă etică. Am putea spune chiar că temeiul acestui demers nu este acela al gustului – mai mult ori mai puțin subiectiv –, nici acela al unei empatii – evident necesară oricui dorește să înțeleagă o operă literară, să participe la o sferă a valorilor estetice, ci e tocmai gestul eminent etic al aceluia care judecă și se judecă pe sine, care intervine și ia atitudine în ordinea actelor creatoare umane și a rezultatelor lor. [...] Scriitorul ca și cititorii – în perspectiva unei critici

exigente – trebuie să înțeleagă că o operă literară nu este un simplu adjuvant destinat umplerii orelor deșarte, nu este o distracție frivolă. Ea este, atunci când reprezintă o creație autentică, o *necesitate*. A scrie este *necesar* pentru un creator adevărat. [...] Pentru un critic creația literară nu este niciodată o experiență estetică în vas închis. Dacă există acte care angajează întreaga conștiință a unui om ca ins trăind într-o comunitate și, înainte de toate, ca fiu al unei națiuni, literatura este un asemenea act. Când o civilizație este sănătoasă, spune T. S. Eliot, vorbind despre funcția socială a criticii, un mare critic are ceva de spus compatrioților săi. A avea ceva de spus înseamnă a veghea asupra popoului tău și asupra societății căreia îi aparții, cu tradițiile, cu istoria, cu limba, cu întreg tezaurul ei artistic. Înseamnă a fi o conștiință care veghează”.

■ Zaharia Sângeorzan publică *Conștiință politică – conștiință poetică*: „Existența literară și socială a unui scriitor tânăr nu poate fi concepută în absența conștiinței politice („Trăim sub semnul responsabilității” reflecta de curând Ilie Constantin). Renunțarea la ea este și renunțarea la fondul real al operei, la însăși rațiunea ei de a fi. Vocația politică, angajarea sinceră a dat și da scriitorului român conștiința că trăiește într-un timp și într-un spațiu care-l solicită la extrem, care-l determină să opteze. Conștiința poetică fără o conștiință politică, fără una morală, fără sentimentul responsabilității sociale riscă să fie o vorbă moartă. Scriitorul e om politic, iar adevărul unei conștiințe trebuie să fie și adevărul celeilalte. Tot ce spunem într-o împrejurare sau alta trebuie să dovedim cu fapte și nu cu lozinci. Conștiința politică a unui tânăr scriitor în afara realității operei mi se pare a fi o demagogie, un discurs calculat. O literatură se sprijină în orice timp cu seriozitate pe opere adevărate, fundamentale, nu pe declarații, nu pe romane sau versuri confecționate. Ne interesează creația și nu exercițiile facile. Realismul de care se vorbește cu atâta insistență e posibil numai atunci când nu ne trădăm principiile și nici nu ajungem într-o situație când una vorbim și alta facem. O conștiință politică este totdeauna în relație cu o conștiință literară, amândouă condiționându-se reciproc. Respectarea uneia este și respectarea celeilalte. Toate aceste adevăruri le-am descoperit încă o dată în confesiunile unor scriitori tineri de talent ca Nichita Stănescu. Adrian Păunescu, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Ilie Constantin, Grigore Hagiu, Cezar Baltag, Ana Blandiana ș.a. Ei au nu numai conștiința propriei lor valori ca scriitori, dar și o conștiință politică superioară. Sunt „Cetățeni ai acestei tari”, sunt personajele cele mai fidele ale istoriei pe care o creează și al cărui chip îl rescriu în poeme. Opțiunea lor politică este reală: morala lor nu este o lașitate deghizată în discursuri retorice de care să ne îndoim ca fiind îmbătrânite de minciună, ci e una a sincerității. Talentul literar cu care ei răspund epocii nu-i paralizat de vocația politică, ci dimpotrivă, este condiționat și de superioritatea ei. Se înțelege că principiile unui poet de talia lui Nichita Stănescu nu sunt pur și simplu „declarații” de conjunctură, ci reflecții profunde ale unui scriitor care gândește dramatic funcția poetului și a poeziei în societate: „Poe-

tul autentic nu inventează; el *exprimă* poezia din oameni, descoperă poezia din oameni, își modifică destinul după destinul poeziei din oameni, ca să fie crezut și eficient”. □ Ștefan Oprea publică o cronică dramatică la piesa lui Bertolt Brecht, *Sfânta Ioana a abatoarelor*, pusă în scenă la Teatrul „Vasile Alecsandri” din Iași. ■ Revista publică *Eminescu – uomo universale* de Constantin Noica, conferință a cărei temă este cea a manuscriselor eminesciene. □ Mircea Popovici publică poeziile *Tentații*, *Poemul iernii*, *Tainica*. □ În *Remember Interviu*, revista publică un dialog cu Joseph Kessel, intitulat *Crezul meu – socialism, justiție, echitate*. □ În *Lirică sovietică* sunt publicate poeziile *Cimitirul zeilor* de Eduard as Eduard as și *Fizicieni și poeți* de Boris Sluțki, traducerea fiind semnată de George Chirilă. ■ În *Caiete*, Al. Călinescu publică *Barthésiana*, eseu dedicat lui Roland Barthés. ■ Ion Constantinescu scrie despre *Studiul universalității literaturii române*, abordând subiectul din perspectivă istorică. □ În rubrica *Poșta literară*, semnată de Nicolae Turtureanu, sunt publicate două poezii semnate de Vasile Radu și Vasile Mihalache. ■ În *Moment*, *Bilanțuri* este dedicată unei scurte treceri în revistă a modului de a realiza bilanțuri literare de către alte reviste. Acestora li se cere „să reflecte cu adevărat succesele și eșecurile unui an care a trecut”. □ În *Era cazul?* este amintit articolul ce cuprinde mărturii ale lui Romulus Dianu despre Ion Vinea (apărut în nr. 12/1971 al revistei „Ramuri”) într-un context neplăcut, acela de a semna câteva articole în locul lui Vinea pentru a nu fi sesizată absența acestuia „din redacție (și din țară)”.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 57; publicație editată de Comitetul pentru cultură și educație socialistă al municipiului București; format tipografic: A 2, 16 pagin, apare săptămânal (vineri); din 11 decembrie 1970 – serie nouă, nr. 1, redactor-șef Eugen Barbu; începând cu nr. 4/ 1970 se specifică noul colectiv de redacție: Jeana Gheorghiu, Dan Mutașcu, Augustin Sandu; în 1972 colegiul de redacție îi cuprinde pe Ileana Colomieț (Lucaci), Dan Mutașcu, Radu Georgescu, Dan Popescu, Raluca Bungărzan; Colaborează începând din decembrie 1970 și frecvent în 1972: A. Baranga, Dinu Săraru, Romul Munteanu, Dan Zamfirescu, Romulus Vulpescu, Marian Popa, Mihnea Gheorghiu, Mircea Horia Simionescu, V. Râpeanu, E. Manu, H. Zalis, Amza Săceanu, Cornel Ungureanu, Ioan Adam, Adrian Beldeanu, Ion Lotreanu, Al. Stark, Ioan Grigorescu, G. Sbârcea, N. Carandino, V. Kernbach, Florian Potra, Silvia Kerim, Cristian Țopescu]** Un tiraj de 75. 000 de exemplare, un nou colegiu de redacție: Dan Mutașcu, Ileana Colomieț, Dan Popescu. Dispare dintre semnatarii de cronici literare criticul cel mai important din anul precedent, Marian Popa. □ Romulus Vulpescu revine cu o nouă rubrică, *Pironul (se) cultivă*, articolul *Biografie*, decretând post Flaubert: *Dl. Piron sunt eu!* □ Eugen Barbu își continuă digresiunile despre cronicari în rubrica *Vitralii: Aventura limbii române – Niculce*. □ Sunt publicate versuri de Corneliu Vadim Tudor, citite în premieră la Cenaclul Labiș: *Poem în iarnă*. □ Dinu Săraru semnează Cro-

nica dramatică – *Mincinosul* de Goldoni, jucat la Teatrul Bulandra. □ Emil Manu este prezent cu o cronică literară despre cartea lui Al. Oprea – *5 prozatori iluștri / 5 procese literare*. ■ Aurel Baranga, un *Timbru* despre *Lecturi lirice: Copacul – animal* de Gellu Naum. „*Copacul-animal* semnat de Gellu Naum este jurnalul de bord și de laborator al unor cercetări în care fiecare cuvânt se ridică la puritatea semnului matematic... (are loc) răsturnarea ecuației rimbaldiene: certitudinea *exist*, *deci visez* se transformă în: *visez*, *deci exist*. Poate că în niciun volum anterior poetul n-a implicat mai categoric triada Om – Istorie – Natură ca în ultima sa plachetă de versuri, poate că niciodată ipoteza integrării omului în Poezie, unică stare de grație care îl justifică în planul biologiei și al Istoriei, n-a fost mai manifestă, deși mai discret mărturisită... Explorator al spațiilor necunoscute, Gellu Naum cercetează universul sensibil înarmat cu o logistică personală, de o fabuloasă, matematică, precizie”. □ Romul Munteanu este autorul rubricii de literatură străină, comentând *Întoarcerea lui Dionysos* de Jean Brun. □ Un ironic *Critica criticii* de H. Zalis vizează volumul lui Valeriu Cristea, *Tânărul Dostoievski*, al unui june critic, „dotat pentru analiză... dar care pune greșit funcționalitatea lecturii inverse: câtă este în exegeza criticului pare mai degrabă o aplicație insistent invocată și numai intermitent pusă în contribuție... Păcat că Valeriu Cristea nu citează niciuna din sursele care l-au ajutat să se documenteze... Lucrarea lui e mai ambițioasă deși mai limitată (*n.b.* decât *Semnele romanului*, alt volum din 1971 despre Dostoievski, semnat de I. Vitner)”. ■ Mihnea Gheorghiu aprofundează tema *Pământului în literatura noastră*: „... literatura din ultimul sfert de veac dedicată țărânimii este cantitativ nesatisfăcătoare. Nici clasicul «salt calitativ» nu am impresia că s-ar fi produs, dacă luăm în considerație literatură română modernă, de la *poetul țărânimii*, cum îl numea Gherea pe Coșbuc, și până la contemporanii noștri din imediată apropiere, ceilalți fiind creatorii fondului de aur al literaturii noastre din veacul ce se apropie de sfârșit: Sadoveanu, Slavici, Rebreanu, Cezar Petrescu, Arghezi, Agârbiceanu, și nu mai prelungesc o lista deja lungă, în care două sau trei cărți remarcabile, *Desculț*, *Moromeții* și *Setea* intră cu drept de cetate, pentru că și ele se referă la trecut... luând în considerație numărul și valoarea operelor recente pe care le cunoaștem nu putem să nu spunem că prea puțin întâlnim în ele viața satelor: foarte palid este oglindită realitatea de astăzi a satului românesc, în proză, în teatru și poezia noastră nouă... Nu vom vorbi în România despre literatură ca factor activ primordial, în cultura națională, câtă vreme această temă de bază a politicii, economiei și fenomenologiei noastre istorice nu este abordată în profunzimea și amploarea ei cea mai conștientă și cea mai reprezentativă, cu cea mai luminată răspundere și cel mai înalt patriotism.”

8 ianuarie

• [„*Munca*”, nr. 7510] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează,

printre alții, Aurel M. Buricea, Viorica Mureșan, Cristian Petre. O. N. scrie despre „*Însemnări literare*”, „un caiet literar editat de cercul literar „Mihail Sadoveanu” al sindicatului Uzinei de autocamioane Brașov”. □ În *Agenda cotidiană* revista publică, cu titlul „*Pădurea pierdută*”, un microinterviu cu Andrei Blaier despre filmul său. În acest context, regizorul își exprimă intenția de a realiza două filme, unul după *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, celălalt după *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* de Camil Petrescu.

● [**„România liberă”, Nr. 8462**] Florin Potra semnalează necesitatea accentuării *Funcției educative-sociale a filmului documentar (III)* în articolul *Avem nevoie de o inedită prezentare cinematografică a țării*, amintind de condiția de „școală” pe care i-o atribuisese acestei arte în 1963/64 Georges Sadoul, cel care „i-a scos în evidență virtuțile realist-politice”.

● [**„Scânteia”, nr. 9021**] Constantin Crișan semnează *Sociologia literaturii își așteaptă cadrul necesar afirmării*: „Într-un moment când facem eforturi practice întru fundarea unui *nou spirit critic*, care, de fapt, a început să existe, dar pe care suntem mereu în curs de a-l defini, *fiindcă ne lipsesc încă marile lucrări de sinteză*, acum când dispunem de exegeze sociologice de valoare (să amintim doar: *Sociologia militând I-IV, Sociologia generală, Metode și tehnici ale sociologiei*, etc.), când, prin grija Academiei de Științe Sociale și Politice – secția de sociologie – și a unui institut specializat, putem vorbi de realizarea fericită a balanței: *sociologia militând – sociologia cogitans*, noi nu dispunem încă de o ramură, de o grupă organizată, mai bine-zis de un organism instituționalizat de *sociologi ai literaturii*. Există, după câte se știe, un mic nucleu de tineri cercetători-sociologi literari *in spe*, la Institutul de istorie și teorie literară «G. Călinescu». Dar, cu toate acestea, nu putem afirma că dispunem de o echipă mai vastă, de o instituție specială de cercetători-anchetatori ai literaturii și lecturii care să urmărească, în mod programat, statistica lecturii, preferințele publicului cititor pe compartimente (știință, cultură, literatură), pe genuri literare (poezie, proză, teatru, eseu etc.). Dar aceasta nu fiindcă nu am avea oameni, căci, într-un anume fel, sociologi literari sunt deopotrivă scriitorii, istoricii și criticii literare, comparatiștii, mai ales , esteticienii, eseistii și chiar lingviștii preocupați de descifrarea și ameliorarea mesajului dintre *emițător* și *destinatar*. [...] Dar iată că, mai deschis spre nou decât în alte perioade, Ministerul Educației și Învățământului a recomandat Universității București, în urma unui proiect, elaborat încă la finele anului 1970, *înființarea unui centru (laborator) de sociologia literaturii și statistica lecturii*, laborator care a fost în principiu aprobat de Consiliul profesoral al respectivei universități. Canalele și etapele de activitate a unui astfel de centru (laborator), care s-ar adăuga astfel revirimentului științific al unor nuclee similare anterioare: Laboratorul de semiotică, Laboratorul de psiholingvistică, Laboratorul de cercetări prospective, ar fi multiple și de o indiscutabilă eficiență practică într-un viitor apropiat. Mai întâi, Laboratorul de sociologie literară al Universității București care ar putea

funcționa sub îndrumarea directă a Catedrei de sociologie, ar constitui un organism emulativ de sociologi propriu-ziși, de cercetători și universitari pasionați, profesând discipline «de frontieră»; el ar urma să colaboreze îndeaproape cu secția de sociologie a Academiei de Științe Sociale și Politice, cu Institutul de sociologie, cu Institutul de istorie și teorie literară «G. Călinescu», *învățând* din experiența acestor organisme, concentrându-și, însă, activitatea în domeniul investigării literaturii, ca mijloc de *opinie socio-intelectuală* și a cercetării domeniului literar și estetic în lumina viziunii marxiste, nu ca o abstracțiune în sine, ci ca *reflex fenomenologic social*. În vederea realizării acestui scop, *elaborarea unei metodologii marxiste a statisticii lecturii, adecvată specificului societății noastre socialiste*, ar fi unul din primele obiective imperioase. Analiza literaturii ca fenomen social și filieră de mass-media, *de informație și formație* în masă, cu mijloc și scop pentru orientarea gustului public, alături de presa scrisă și cea vorbită (Radio-televiziunea), inițierea unor *sondaje de opinie, a anchetării* pe scară largă a *sistemelor și preferințelor* de lectură, a cercetării planurilor editoriale în raport cu dorințele și gusturile publicului, a *difuzării* cărților și periodicelor de orice natură, întocmirea unui nomenclator al publicațiilor românești, formarea unor operatori de anchetă în toate aceste domenii – iată doar câteva din direcțiile de activitate ale viitorului centru de sociologia literaturii și statistica lecturii. [...] Anul 1972 a fost declarat de UNESCO Anul internațional al Cărții. Vom putea demonstra, cu acest prilej, inflorescența *literelor* românești tipărite în anii din urmă, succesele anilor *noștri* în acest domeniu, iar prin activitatea centrului de sociologia literaturii vom putea face mai precis dovada cantității și calității lecturii în România. Căci, dacă nu avem statistici precise în acest domeniu, nu înseamnă că, în realitate, nu dispunem de cifre care să ne onoreze cu adevărat: la noi *se citește multă, foarte multă poezie, mult, foarte mult eseu, este citită proza*, cu alte cuvinte, *cartea bună dispare literalmente din librării*, și acest lucru, toată această complexă relație *scriitor – editare (editură + tipografie) – cititor (=cu aproximație lectură)* continuă să fie lăsată doar pe seama unor articole sau însemnări de jurnal”. ■ Continuă ancheta ziarului *Ce va fi nou în librării?*: □ Aurora Chioreanu, redactor șef editura enciclopedică română: „Literatura enciclopedică și de informare căreia îi este închinată activitatea noastră reprezintă, prin excelență, un mijloc de instruire, formare și educare, de largire a orizontului general de cunoaștere. Destinată nu unei minorități avizate, ci maselor largi, literaturii enciclopedice îi revine rolul de propagator al valorilor autentice – naționale și universale – din toate domeniile vieții politice, sociale, economice și cultural-științifice; în același timp această literatură este menită să înlănească omului modern abordarea lucidă a problemelor prezentului. [...] Prin realizarea lucrărilor înscrise în planul pe 1972, ca și a aceloră din programul de perspectivă. Editura enciclopedică română încearcă să-și aducă în acest fel contribuția la efortul general de ridicare pe o treaptă calitativ mai înaltă a

procesului de instrucție și educație socialistă a maselor largi de oameni ai muncii, la făurirea unei civilizații spirituale superioare”. □ Mircea Radu Iacoban, redactor șef al editurii „Junimea”: „Intrând în cel de-al treilea an de activitate «Junimea» se pregătește să sărbătorească peste câteva săptămâni cel de-al 100-lea titlu editat la Iași în planul editorial pe 1972 figurează aproape 100 de autori”. □ Petre Ghelmez, directorul editurii Albatros: „Am numit aici câteva titluri prin care noi încercăm să răspundem preocupărilor complexe ale cititorului tânăr, preocupări între care se înscriu și cartea de literatură, dar și cartea de informare științifică sau cartea de referință”.

● [„Flacăra”, nr. 2] În pagina *Săptămâna în imagini*, revista publică un *Popas la casa de cultură „Fr. Schiller”* în care se detaliază activitatea culturală a instituției. □ În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga publică articolul *Ziaristică militantă*, ce are ca temă volumul *File din trecut* de Valter Roman. □ În *Literare*, Traian Stoica consemnează o serie de *Debuturi*, insistând pe cele ale lui Constantin Ștefuriuc cu volumul *Pe o vârstă de băiat* (Eminescu) și Petre Anghel cu *Duhul pământului* (C.R.). ■ În *Memento*, Carte se deplânge faptul că nici acest an se pare că nu va fi retipărită *Istoria literaturii române* de G. Călinescu, notându-se că „generații de tineri sau mai vârstnici cărturari sunt lipsiți de bucuria de a o avea din bibliotecă”. □ Se semnalează apariția, la E.A., a părții a doua din *Enciclopedia științelor filozofice* de Hegel, *Filozofia naturii*, traducere de Constantin Floru. □ Semnalarea publicării volumului *Recviem* de Nina Cassian (Eminescu), a *Caietelor* lui Albert Camus, traducere și prefață de Modest Morariu, a volumului lui Ernst Jünger, *Pe falezele de marmură* (colecția Meridiane). □ Succintă prezentare a numărului 8 al revistei „Secolul 20”, citându-se din cuprins: „Persia între istorie și legendă, Literatura unei capitale: Belgrad, Tineri poeți englezi, Bulgakov, Max Ernst”. □ În *Memento*, *Cinema*: o serie de note de prezentare ale filmului *Love story*, ecranizare după romanul lui Erich Seagal, a ecranizării romanului lui V. Kataev, *Livada din stepă*, a filmului *Sorgul roșu*, ecranizare a romanului *Drumurile frontului* de Waldemar Kotowicz și a „poemului cinematografic” intitulat *Moartea căprioarei*, „îvit dintr-o adâncă dragoste și asimilare a creației lui Nicolae Labiș”, autor fiind Cristu Poluxis. □ În *Memento*, *Teatru* sunt prezentate piesele *Apus de soare* de Barbu Delavrancea (Teatrul de stat din Oradea), *Roata în patru colțuri* de Valentin Kataev (Teatrul de stat din Turda), precum și festivalul *Zilele teatrului românesc pentru tineret*, „binevenită acțiune educativă inițiată de Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani”. □ În *Televiziune*, *Literatură*: invitații *Revistei literare TV* sunt George Macovescu, Aurel Martin și Pop Simion. Se semnalează, de asemenea, „o emisiune de versuri din creația lui Mihai Beniuc, Ștefan Aug. Doinaș, Veronica Porumbacu”.

● [„Luceafărul”, nr. 2] Articolul lui Adrian Păunescu, *Eterna goană a torței*, plasat în deschiderea revistei, celebrează prezența lui Eugen Jebeleanu și a lui Marin Preda la ultima întrunire a Cenaclului „Luceafărul”: „Și dacă,

din 1942 până în 1972, de la «Sburătorul» la «Luceafărul», Eugen Jebeleanu și Marin Preda nu au mai citit într-un cenaclu, e cazul să ne amintim [...] fraza cu care încheia E. Lovinescu actul de botez al lui Ion Barbu: «Este eterna goană a torței». În mâinile lui Eugen Jebeleanu și Marin Preda, torța arde viu».

□ La rândul său, Ilie Constantin notează prezența lui Eugen Jebeleanu și a lui Marin Preda la cea mai recentă întâlnire a Cenaclului „Luceafărul”: „Citind în fața celor aproape 300 de admiratori ai lor, Eugen Jebeleanu și Marin Preda au dovedit, prin faptă, că dialogul vârstelor literare e în primul rând unul de opera, continuat în schimbul viu de idei».

□ Octavian Stoica reunește impresii și relatări despre ultima ședință a cenaclului sub titlul *Cum a fost*.

■ Semnează versuri Geo Bogza (*un transatlantic pe atlantic*), Nichita Stănescu (*scurtă vorbire*), Dan Verona (*Țara*).

■ În textul intitulat *Antologia anului*, Edgar Papu pune în perspectivă proiectul *Antologiei 1971*, lansat în numărul anterior al revistei: „Ne gândim la o eventuală carte anuală de câteva sute de pagini mari, care ar cuprinde o antologie a liricii din anul respectiv, a prozei, a dramaturgiei, a criticii și eseului, a traducerilor artistice [...] cele douăsprezece luni ale unui ciclu încheiat cuprind un mic univers de creații în diverse registre. Este bine să nu se piardă în hăul nediferențiat al timpului, ci să fie marcat selective prin ceea ce a dat el mai valoros».

■ Ov. S. Crohmălniceanu discută *Despre societatea literară* și rolul pe care „gustul” îl are în receptarea unui text literar: „Există în literatură o pendulare a gustului, dictată de fenomenul saturației [...] Se produc paste nenumărate după o serie de poeți cu har și într-adevăr originali, ca Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Marin Sorescu, Ioan Alexandru sau Cezar Baltag [...] De aici rezultă o nedreaptă demonetizare a inventivității lor artistice și critica păcătuiește tolerând-o».

■ Articolul *Situația poeziei* continuă demersul lui Mircea Martin de a regândi raportarea literaturii române la cea europeană: „O operă încheiată, viabilă chiar, nu poate fi raportată la o operă care se face. Imprevizibilul creației întrece imprevizibilul receptării. Ioan Alexandru – aleg la întâmplare – nu poate fi raportat la Dylan Thomas, nici Ana Blandiana la, să zicem, Gabriela Mistral. Câtă vreme ne referim la autori în viață, confruntarea trebuie să țină seama, printre altele și de criteriul [...] vârstei interioare».

■ Nicolae Balotă semnează articolul *Un critic privilegiat*, în care autorul elaborează considerații privind rolul criticii literare, pornind de la *Teme*, noul volum semnat de N. Manolescu: „Nu, criticul adevărat nu creează literatura dar creează un continent al ei, Nicolae Manolescu știe aceasta. [...] Arta criticului nu mai puțin decât a poetului sau a sculptorului îmbină semnificații și reprezentări».

■ Al. Paleologu, în textul *Dostoievski și naturalismul*, discută particularitățile și valorizarea operei scriitorului rus: „La Dostoievski noțiunea de „miracol” nu înseamnă niciodată o ruptură a ordinii naturale și a consistenței lumii ci exprimă mirarea filozofică în fața existenței. [...] Îl admir enorm pe Kafka, unul din cei mai importanți scriitori ai timpului nostru [...] Dar a-l așeza la același rang cu Dostoievski [...] îmi pare cel puțin o lipsă de

măsură datorată pripelii, dacă nu cumva un semn de minorat intelectual”.

■ Ioan Alexandru (*Pentru o poezie românească și tocmai de aceea universală*) explorează relația dintre universal și particular: „A scrie poezie românească, pentru că aceasta este condiția *sine qua non* pentru a fi universal din și prin acest grai și această lume, înseamnă în primul rând a fi renunțat la tine însuși [...] A putea scrie în aceste locuri și în acest grai înseamnă a descoperi că numai și numai prin aceste locuri și acest grai [...] poți comunica celorlalți ceva despre lume în general”.

■ Ana Blandiana semnează poemele: *umbrei mele i-e frică*, *adorm, adormi, tu nu vezi niciodată fluturii*, *despre țara din care venim, din apă ieșeau trupuri albe de ploi*, *învață-mă să aud întunecat, cine dintre noi, să rămân singură și goală de gând*.

■ Ilie Constantin notează despre *Matritate și debut în critică*, comentând pe larg două volume recente: *Teme*, semnat de N. Manolescu și *Recurs*, de Laurențiu Ulici: „Căci în *Teme* îl întâlnim pe N. Manolescu întreg, cu străluciri și defecte, din acest jurnal critic *en miettes* chipul său se ivește cu fidelitate. [...] Una dintre caracteristicile întrucâtva iritante ale actului critic al lui N. Manolescu este demonstrativul tic reparator. Pare că el nu poate lua creionul în mână până ce nu are el de îndreptat o eroare. [...] În *Căutarea lui Averroes*, reîntâlnim inacceptabila teză a lui N. Manolescu privitoare la critica creatoare. [...] Dacă ni se pare de domeniul evidenței ca existența unui critic să fie condiționată de opera în care să se poată proiecta, n-am putea nicicând admite că «opera nu există decât dacă critical se proiectează în ea»”. În ceea ce privește debutul lui Laurențiu Ulici, Ilie Constantin apreciază: „Neconcludentă – cartea de debut a lui Laurențiu Ulici, *Recurs*! Noul critic pare a nu fi interesat de eficiența demersului său, el scrie ca pentru sine [...] Straniul său procedeu de a nu specifica opera și autorul din care citează [...] e o provocare inutilă și, cel mult, curioasă. [...] Judecată în ansamblu, cartea lui Laurențiu Ulici ne îndreptățește să afirmăm că el e încă departe de stadiul când își va putea găsi «alpha structurilor» (formula îi aparține), debutul de azi, dorit foarte personal, atestă doar virtualități”.

■ Mihai Gafița se ocupă de *Librăria Cartea Românească*, text în care anunță programului noii librării: „Programul Librăriei «Cartea Românească» este nu doar acela de a fi un magazin [...] ci să fie un organism activ, dinamic, pentru constatarea operativă a opiniei publice privitoare la carte. [...] Luni, 10 ianuarie 1972, la orele 13, Librăria Cartea Românească se deschide [...] Prima carte inedită lansată în Librăria «Cartea Românească» este *Istoria unei secunde* (poezii) de Adrian Păunescu”.

■ În *Plăcere estetică și iluzie*, Alexandru George dezaprobă încercările recente de regândire a curentelor literare și culturale: „Toate noțiunile literare sunt relative sau oricum legate prin situația lor una de alta. A găsi elemente romantice la Racine, clasice la Hugo [...] sunt niște operații pe planșe moarte pe care nu le putem în nici un caz considera un progres al atitudinii artistice”.

■ Eugen Jebeleanu publică poezii din volumul *Parabole păgâne*.

■ În *Poetul și discursul existențial*, Ion Caraion se distanțează de

convingerile lui Tristan Tzara: „Și m-am gândit la Valery, ale cărui cuvinte mi s-au părut aproape definitorii pentru poeți ca Tzara. «Unii – spunea autorul *Varietăților* – își fac despre poezie o atât de vagă idee, încât iau acest vag drept ideea însăși despre poezie.» [...] Tradițiile și ethosul contemporaneității intuiesc și știu că poetul nu este un taxi și nici morala convingerii o maladie, așa cum se distra să enunțe Tristan Tzara, bându-și «vinul condamnat »”.

■ Semnează versuri Ovidiu Genaru și Dorin Tudoran. ■ Marin Preda publică primul capitol din romanul *Marele Singuratic*. ■ În cadrul rubricii „Poșta redacției”, Fănuș Neagu răspunde corespondenților revistei. ■ George Cămpăanu semnează continuarea textului în proză *Anii n-au nici o vină*.

9 ianuarie

● [„**România liberă**”, nr. 8463] În același ton, Mihai Stoian atrage atenția asupra importanței mijloacelor de formare a maselor, însă, de această dată, prin intermediul instalațiilor de radioficare, în articolul *Îndrăzneală creatoare*, totul pentru a spori „caracterul formativ al informației curente”, „eficiența acțiunilor noastre, calitatea rezultatelor”. ■ În același cotidian, Radu Popescu analizează drama *Fîntîna Blanduziei* a lui Vasile Alecsandri, montată la Teatrul „C. Nottara”, afirmând că, deși „(evident), Alecsandri nu mai e gustat, și poate nici n-ar mai putea fi, de pe o poziție strict estetică, adică redusă la o îngustime a contemporaneității aproape metafizică”, fără „puternicele înrădăcinări în conștiința colectivă”, chiar dacă „se poate trăi”, „nu se poate progresa, nu se poate crește organic”. Spectacolul regizorului Dan Nasta i se pare criticii teatral „interesant”. ■ În cadrul cronicii „Ridendo”, Ion Băieșu semnează textul în proză *Puișor*.

● [„**Scînteia**”, nr. 9022] În *Adnotări* citim: □ *Gânduri la o aniversare* de E. Vasilescu: „Un vibrant «conspect sentimental» publicat în unul din ultimele numere ale «Vieții studentești» ne amintesc că revista a pășit în vârsta adolescenței. Foști sau actuali redactori și colaboratori ai publicației, mulți din ei cunoscuți publiciști, cum ar fi Romulus Rusan, Corneliu Sturzu, A. I. Zăinescu, Gheorghe Mitroi, Adrian Dohotaru, Andrei Banc, Eugen Patriche, Tudor Octavian, Dragomir Horomnea, Ovidiu Păun, ori alții mai tineri, abia începători în ale publicisticii, omagiază împlinirea a 15 ani de la apariția primului număr al revistei asociațiilor studentești din România. [...] Dincolo de îndatoririle de mare importanță pe care le are de îndeplinit, asemenea întregii noastre prese, «Viața studentească» s-a ilustrat în cei 15 ani ca o veritabilă școală jurnalistică. Aici s-au format numeroși dintre condeierii de azi. Pentru toate acestea, în acest moment jubiliar, o călduroasă urare colegială”. □ *Bibliografie literară ilustrată* de Ioan Adam: „Venind în întâmpinarea unor cerințe didactice, editura Eminescu a avut inspirata inițiativă de a lansa anul trecut o nouă colecție – Biblioteca critică – concepută ca un instrument (indiscutabil util) de familiarizare a elevilor din anii mai mari cu relieful istoriei literare actuale, de inițiere

în structura valorilor sale constitutive. Antologiile apărute până acum, *Tudor Arghezi* și recenta *Bibliografie literară română ilustrată 1944-1970*, înmănușează contribuții exegetice referitoare la opere exemplare din universul literaturii contemporane, interpretări prin care elevii liceelor pot accede mai ușor spre sensurile și virtualitățile acestora. [...] Antologia prezentă este, așadar, din această perspectivă o realizare editorială. Or, mai degrabă o anticipație a unei realizări editoriale. Pentru că ea ar fi putut deveni un folositor corpus de referințe bibliografice, cu condiția unei mai riguroase și mai cuprinzătoare selecții. Nu toate opțiunile bibliografiei ni se par a purta amprenta deliberării obiective”. ■ Agerpres transmite *Aniversarea unor personalități române de către UNESCO*: „Și în acest an, UNESCO a înscris pe agenda aniversărilor culturale numele unor cunoscuți savanți, inventatori, scriitori, artiști și oameni politici români. Astfel, printre personalitățile recomandate a fi omagiate în 1972 se află cărturarul Ion Heliade Rădulescu și revoluționarul Avram Iancu, unul din conducătorii Revoluției de la 1848 din Transilvania. De asemenea, se propune sărbătorirea centenarului nașterii inventatorului Traian Vuia, pionier al aviației, al sculptorului Frederic Storck, pictorilor Octav Băncilă și Gheorghe Petrașcu, al reputatului geolog, mineralog și pedolog Gheorghe Munteanu-Murgoci, precum și comemorarea a 50 de ani de la moartea scriitorului Duiliu Zamfirescu”.

10 ianuarie

- **[„Munca”, nr. 7511]** În *Carnet cultural* se semnalează premiera piesei *Bărbierul din Sevilla* de Beaumarchais la teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad. Notă despre organizarea unui *Simpozion literar* dedicat lui Ion Minulescu, la Constanța.

- **[„Glasul Patriei”, nr. 2]** Versuri semnează: George Coșbuc (*Iarna pe uliță* – fragment), Nichifor Crainic (*Cimpoerul*). ■ Pe prima pagină citim, tradițional, cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu rostită la televiziune cu prilejul Anului Nou. ■ Paul Anghel semnează *Efort și eroism*: „Cred că sfârșitul fiecărui an, oricât de festiv ni s-ar înfățișa, nu este o voluptate, nu este numai o petrecere, nu este numai acel ducă-se și greu a mai fost, ci și altceva, pentru acela care trudește, pentru acela care, având câte ceva de făcut, nu pune punct socotelilor, o dată cu ultima zi din cele 365. Spun aceasta fiindcă nu e atât de lesne să trăiești într-un anume chip, cu o anume conștiință a timpului. Dacă ridici ideea de înfruntare cu ziua la scara milioanelor care compun un popor, ai o vagă imagine de ceea ce înseamnă fizic efort”. ■ Sub titlul *Nestemate românești în tezaurul culturii universale* Virgil Cândea publică prima parte din *Cercetând colecțiile americane*: „Frecvențele raporturi dintre societatea românească a secolelor XVI-XVIII cu Imperiul habsburgic și cercurile cultivate ale Europei apusene explică îndeajuns ecourile despre continentul american, apoi formarea unei imagini a Lumii noi în vechiul scris românesc”.

■ Prof. univ. dr. docent Dan Simonescu scrie despre *Muzeul literaturii române*: „Nu de mult timp s-a deschis pentru marele public Muzeul literaturii române din București. Afirmatia trebuie însoțită însă de o lămurire: Muzeul exista din 1957, întemeiat de acad. D. Panaitescu-Perpessicius, dar colecțiile lui bogate, strânse și studiate cu mare atenție de Perpessicius, erau expuse în câteva vitrine ale sediului Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România. În octombrie 1971, ele și-au găsit locul potrivit într-un local propriu, în 14 săli mari ca să nu mai vorbim de birourile, laboratorul și redacția revistei «Manuscriptum», organul de publicitate al Muzeului”. În cadrul textului apare și o fotografie cu *Manuscrisul unei scrisori a lui Eminescu către Samson Bodnărescu*. ■ Radu Gyr publică *Oltenia: izvoare de energii spirituale*: „Nesecată sursă de datini folclorice și artă populară, neistovit tărâm fecund în fiioane generatoare de forțe active și creatoare, sufletul oltenesc ne transmite tezaurul unui trecut bogat în măestrii și-n piscuri luminoase, hrănind, totodată, prezentul și viitorul patriei cu noi energii spirituale”.

11 ianuarie

● [„**Munca**”, nr. 7512] În *Note de lector*, Ștefan Nicolae publică o recenzie a romanului lui Anton Holban, *Jocurile Daniei* (C.R.), „o epică de extremă sensibilitate, stârnită de prezența permanentă a feminității în diversele ei ipostaze”. □ În *Tv Comentariu*, Călin Căliman publică *Reluări*, articol în care face referiri la câteva spectacole de teatru tv. □ În *Itinerarii teatrale* se publică o trecere în revistă a „inaugurării stagiunii la teatrele din Oradea, Baia Mare și Craiova”: *Omul care...* de Horia Lovinescu (Oradea și Craiova), *Steaua polară* de Sergiu Fărcășan (Baia Mare). Sunt anunțate și piesele ce urmează a fi puse în scenă: *Apus de soare*, *Șeful sectorului suflete*, *Amintiri din copilărie*, *Nevestele vesele din Windsor* (Oradea), *O noapte furtunoasă*, *Pentru cine bat clopotele*, *Azilul de noapte* (Baia Mare). □ Notă despre *Deschiderea în capitală a librăriei „Cartea Românească”*, eveniment la care au participat Marin Preda, Laurențiu Fulga, Mihai Gafița.

● [„**România liberă**”, Nr. 8464] Pornind de la opinia „că nu există scriitor să nu fie atras de sălile tribunalelor” pentru a afla care sunt legile după care funcționează societatea, în articolul *De partea cui sunt argumentele*, Petre Sălcudeanu abordează procesele generale dintre chiriaș și proprietar, întrebând retoric „Să nu fie oare posibil ca justiția să poată vedea și ce se ascunde dincolo (de asemenea) argumente?”. ■ În cadrul rubricii „Vitrina cărții”, Constantin Crișan analizează *O lucrare de sociologie a culturii*, referindu-și la cartea lui Mihnea Gheorghiu, *Scrisori din imediata apropiere*, descoperind „o nouă perspectivă, generoasă, demnă de a fermenta conștiințele – perspectiva umanistă, a unei societăți marxiste”. Teodor Vârgolici recenzează volumul de „false note de călătorie” al lui Ion Bujor Pădureanu, *Discuții din priviri*, notând că autorul „își confirmă realele calități de prozator”. Tia Șerbănescu prezintă *Sonetele*

Constanței Buzea, menționând că o antologie din creația autoarei „ar constitui una dintre cele mai durabile cărți de poezie care s-au scris în ultima vreme”.

■ Comitetul redacțional anunță organizarea *Unui simpozion științific dedicat lui Eminescu*, intitulat „Cercetări documentare legate de Eminescu și lumea copilăriei sale”, organizat de Muzeul literaturii române și coordonat de Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei.

● [„Scânteia”, nr. 9024] Natalia Stancu publică *Însemnări despre spectacolul cu piesa „Interesul general”* de Aurel Baranga: „*Interesul general*, recenta comedie a cunoscutului dramaturg Aurel Baranga, pusă în scenă de numeroase teatre, (de altfel, una dintre foarte puținele piese originale inedite ale acestei stagiuni), dă prilejul și impune chiar să medităm din nou asupra acelor condiții, care fac ca dramaturgia satirică să aibă maximă eficiență în plan etic, ne îndeamnă să evaluăm dintr-o perspectivă superioară criteriile conform cărora comedia, satira își pot aroga dreptul la veridicitate și eficiență”. Printre aceste însemnări găsim și următorul citat din Nicolae Ceaușescu: „«Nu am nimic împotrivă ca în arta noastră să criticăm elementele negative. În piesa *Interesul general* este redat ca personaj negativ un director – sunt, firește, și asemenea directori – dar cred că industria românească se dezvoltă nu cu directorul din această piesă, ci cu miile de directori care înfăptuiesc politica partidului. Și asemenea oameni trebuie să-și găsească locul pe scena Teatrului Național! Altfel, lumea va rămâne cu impresia că toți directorii din țara noastră sunt ca personajul din piesă. Oare așa este, tovarăși? Suntem de acord să prezentăm asemenea piese, să criticăm prin artă, dar trebuie să ne punem, totodată, întrebarea: Dar de ce în arta noastră nu apar și acei oameni care duc pe umerii lor greul construcției din România socialistă, cei care reprezintă aproape totalitatea poporului român?» – se adresa nu de mult creatorilor, cu deplină îndreptățire, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Considerăm că, meditănd asupra acestui mare adevăr, rostit cu fermitate și claritate, dramaturgii se vor strădui să vorbească în operele lor cât mai convingător despre realitățile majore ale vieții noastre, despre efortul constructiv al oamenilor muncii, despre pasiunea, resursele lor creatoare, despre idealurile lor împlinite sau despre tensiunea eforturilor destinate împlinirii lor”.

12 ianuarie

● [„Munca”, nr. 7513] În *Agenda cotidiană* se publică o notiță cu titlul *Măine în librării „Procesul Brâncuși”*, despre volumul semnat de Petre Cornănescu și publicat la Dacia.

● [„România liberă”, Nr. 8465] Boris Buzilă scrie despre *Cartea de turism – personaj la ordinea zilei*, dialogând cu Pop Simion. După varii considerații preliminare cât privește „literatura turistică”, de călătorie (v. Ovidiu cu Tristele și Ponticele, Kipling, Kisch, Malraux ș.a., dar și Dimitrie Cantemir, Spătarul Milescu, Nicolae Valahul, Dinicu Golescu, Russo, Odobescu, Hogaș,

Vlahuță, Ioan Codru Drăgușanu, Mihai Tican Rumano, Iorga ș.a. – în enumerarea interviuatului), directorul Editurii pentru turism anunță, printre altele, publicarea volumelor *Recitind o țară* de Paul Anghel și *Fals tratat de drumeție* de Al. Ivan Ghilia, „ambele inspirate din realitățile de azi ale patriei socialiste”. În plus, Pop precizează că „autori din toate generațiile – acad. Victor Efimiu, Radu Tudoran, Dumitru Almaș, Paul Schuster, Ioan Grigorescu, Adrian Petringenaru, Danoș Miklos, Toma George Maiorescu etc. – se asociază acestui început, lucrând la scrierile cu care ne onorează programul editorial al acestui an și al celor următori”.

● **[„Scânteia”, nr. 9025]** În acest număr citim recenzii la volumele: □ *Măinile orelor* de Radu Boureanu, recenzie semnată de Emil Vasilescu: „Noile spații lirice explorate, sunetele proaspete cu prelungi rezonanțe interioare fac ca poezia să se modifice structural, îmbogățindu-și și adâncindu-și imaginea consacrată. Cele 20 de antielegii din prima parte a volumului, apărute parțial și în *Piramidele frigului*, continuă poezia de meditație. Versurile au tot mai mult o încărcătură intelectuală, se opresc cu insistență asupra problematicii morale a răspunderii creatorului față de om, scormonesc cu îndârjire propria-i conștiință în căutarea adevărurilor adânci, permanente”. □ *Întoarcerea la lucrurile naturii* de Nicolae Stoian, prezentarea semnată de Adriana Țabac: „Atunci când poezia lui Nicolae Stoian este expresia acestei nobile angajări a poetului, ea răspunde menirii care i se conferă, aceea de «a-nvinge timpul zilnicei pierzării» și confirmă perenitate poetului martor al timpului său”. □ *Barocul* de Eugenio d’Ors, traducere de Irina Runcan, este prezentat de Nicolae Balotă: „Dacă îi putem reproșa gânditorului spaniol că reia – dilatănd excesiv – o opoziție devenită convențională, în schimb, în observațiile concrete, de amănunt, trebuie să recunoaștem sagacitatea, ingeniozitatea exploratorului. *Barocul* lui Eugenio d’Ors este o operă care incită la reflexie, care ne învață chiar și atunci când nu putem fi de acord cu autorul ei”.

● **[„Viața studentască”, nr. 2]** Fragmente din *Cuvântarea* tov. Nicolae Ceaușescu cu prilejul deschiderii anului universitar 1971, preluate din „Scânteia”, 2 octombrie 1971: *Dezvoltarea continuă a democrației socialiste – expresie a participării tot mai active a maselor la conducerea societății, cadru optim pentru afirmarea libertății și responsabilității sociale*. □ La rubrica *Scriitorii și a 7-a artă*: A. P. Cehov.

13 ianuarie

● **[„Munca”, nr. 7514]** Florica Ichim publică o cronică dramatică a piesei lui Tudor Negoiță, *Când revolverele tac* (Teatrul „Ion Vasilescu”).

● **[„România liberă”, Nr. 8466]** Eugen Barbu îi consacră poetului Mihai Steriade un articol mai mult decât elogios, accentuând contribuția importantă a acestuia la promovarea literaturii „noastre” în străinătate, a „geniului românesc”, în Belgia și nu numai, „cu o osârdie ce ar trebui răsplătită cu mai multă

ostentație”: „Este mai mult decât frumos, este sublim. [...] Îl iubesc pe Steriade [...]”. ■ Georgeta Ciocâltea prezintă *O antologie a nuvelei românești* apărută „recent” la Londra, la editura „Oxford University Press” în colecția *World's Classics*, ce cuprinde operele a 16 autori, pornind de la Ion Creangă până la Dumitru Radu Popescu, printre titlurile incluse numărându-se: *Moș Nichifor Coșcarul* de Creangă, *Fefelega* de Agârbiceanu, *Gloria Constantini* de Gala Galaction ș.a. În prefața pe care o semnează, Olivia Manning redă apreciativ (!) o traducere în engleză a unui refren popular: „Oh, green leaf of the month of May / Our Leana is marrying today”. De asemenea, aceasta precizează că „ar fi de dorit să urmeze un al doilea întocmit din valori ale literaturii din ultimul deceniu în care să figureze, neapărat, numele lui Titus Popovici, Fănuș Neagu, Vasile Rebreanu, Pop Simion, pentru că... o eră nouă dă naștere unui stil nou, unor idei noi, unei tehnici noi”.

• [„Scântea”, nr. 9026] Gálfalvi Zsolt discută *Arta și perfecționarea omului*, ocupându-se de rolul teatrului (și dramaturgiei) în educația socială a omului: „După cum atestă și documentele-program ale partidului nostru, dezvoltarea armonioasă și multilaterală a personalității umane este o sarcină cu caracter social, întocmai ca și rezolvarea diferitelor probleme nemijlocit social-politice. Firește, posibilitățile valorificării efectului artistic sunt extrem de multilaterale, fiind supuse unui mare număr de influențe, în funcție de situația istorică și socială, de raportul dintre opera de artă și receptor, sau chiar de structura sufletească și de personalitatea artistului. [...] Independent însă de faptul că teatrul politic cucerește teren, efectul modelator al acestei arte îndeobște îndrăgite – dar și efectul modelator al tuturor celorlalte arte – rezidă primordial în realitatea conținutului, în fidelitatea față de realitate și în tendința ideologic-etică dintr-însele. Putem vorbi de un angajament etic al artei scenice. Din înțelegerea acestui fenomen, în atmosfera înviorătoare a idealurilor umanismului socialist, se poate dezvolta și drama adecvată epocii noastre; ea poate să se concretizeze în opere în care conștiința ideologică și fidelitatea față de adevăr, culminează în conflicte veridice – în opere cărora, adăugându-li-se forța și eficacitatea interpretării scenice, devin, așa cum spunea Lessing, aptitudini pentru virtuți, izvorâte din pasiuni – adică: modelatoare ale dimensiunii spirituale complexe, mereu perfecționate, a omului socialist”. ■ Ancheta printre edituri, *Ce vom fi nou în librării?*, continuă: □ Modest Morariu, redactor șef al editurii „Meridiane”: „Intenția și preocuparea permanentă a editurii noastre este aceea de a oferi cititorilor numai cărți bune, atât prin temele pe care le abordează, prin autoritatea autorilor, cât și prin prezentarea grafică, pe care ne străduim, de la an la an, să o aducem la un nivel mereu mai înalt”. □ Colonel Tudor Tamaș, directorul editurii militare: „Coordonatele principale ale programului nostru editorial pe 1972, atât sub raport tematic cât și al dimensiunilor de ansamblu, au fost concepute astfel, încât să răspundă principalelor sarcini relevate de documentele plenarei din 3-5 noiembrie 1971, precum

și unor nevoi specifice ale instruirii și educării militarilor. Ca și în anii prece-
denți, tematica noastră vizează următoarele domenii: munca de partid și în-
vățământul politico-ideologic, istoria, știința și doctrina militară, tehnica
militară și beletristica”. ■ Aflăm că s-a înființat *O nouă librărie „Cartea Ro-
mânească”*: „Recent, editura Cartea Românească a avut lăudabila inițiativă de
a-și organiza o librărie proprie (Str. Nuferilor nr. 41). Cu prilejul inaugurării,
în cuvântul rostit de directorul editurii, scriitorul Marin Preda, precum și în cel
al vicepreședintelui Uniunii Scriitorilor, romancierul Laurențiu Fulga, s-a sub-
liniat intenția ca librăria să prilejuiască contacte nemijlocite între creatori și
iubitorii de carte, să contribuie la un dialog viu, eficient cu cititorii”. ■ Paul
Diaconescu, de la Paris, trimite o notă despre *Grevă în „casa lui Molière”*:
„Primul incident a avut loc în seara zilei de 31 decembrie, când spectatorii – în
majoritatea lor veniți din provincie – care voiau să înceapă noul an desfătându-
se cu o comedie din marele repertoriu clasic francez, au găsit porțile închise și
un anunț lapidar: Grevă. Câteva zile mai târziu, spectacolul cu piesa *Becket* a
fost întrerupt de o grevă de 45 de minute a personalului tehnic, iar la 7 ianuarie
administratorul general al teatrului a hotărât suspendarea spectacolelor. Și as-
tfel s-a declanșat ceea ce ziarele pariziene denumesc «criza Comediei France-
ze». Cauza conflictului dintre administrație și personalul tehnic al teatrului
rezidă în nemulțumirea acestuia din urmă față de condițiile de salarizare”.

● **[„Albina”, nr. 2]** La pagina de satiră și umor, este publicată schița lui A.
P. Cehov, *S-a certat cu nevasta*.

● **[„România literară”, nr. 3]** Versuri semnează: George Dan (*Efigie lui
Cyrus*), Ana Blandiana (*Trebuie numai să aștept; După felul în care alunecă
luna; Îți aduci aminte plaja? Cândva arborii aveau ochi; N-ai uitat graiul
plantelor; Ceața care coboară este pleoapa*), Mihaela Minulescu (*Noapte I;
Noapte II; Noapte III; Definitiva noapte*). □ Din proză citim *Vina* de Maria
Luiza Cristescu. □ Citim „*O întâmplare mai specială*”, un document despre
achitarea lui Ștefan Voicu, colaborator la „*Viața românească*” în perioada
1937-1940. ■ Editorialul *Retrospective literare* este asumat redacțional: „Uni-
tatea cea mai mică în dezvoltarea literaturii este rareori anul; de obicei avem
nevoie de un timp mai lung spre a observa schimbare semnificativă. Pe de altă
parte, o literatură evoluată nu trăiește din răsturnări anuale, din modificări ra-
pide de forme, ci din capacitatea organică de a se continua pe ea însăși, de a-și
făuri propria tradiție interioară. Dificultatea cea mai mare a acestui mod – oca-
zional – de a recapitula literatura, precum sunt «bilanțurile» din decembrie și
ianuarie, constă, așadar, în aceea că el nu pot fi ferite de o perspectivă mai
mult sau mai puțin arbitrară. Se accentuează o discontinuitate relativă în locul
unei continuități esențiale. Cultura are o evoluție dialectică, din care noul nu
lipsește, dar niciodată (sau rareori) noul nu se prezintă ca ruptură sau cotitură
radicală. Am spune că mișcarea în timp a literaturii este mai curând o stabili-
zare treptată a unor fenomene caracteristice existente decât o revoluționare grăbi-

tă. Literatura evoluează creându-și an de an, o *tradiție organică*. [...] A dezbate literatura (a unui an, a unui deceniu) poate însemna (și se cuvine să însemne) și altceva decât a întocmi liste de preferințe, clasamente. Revista noastră și-a propus – și cititorii au observat, desigur, aceasta – să publice articole de analiză consacrate cărților reprezentative ale *momentului* literar, în cel mai larg înțeles. Articole despre o carte sau despre o problemă; articole recapitulative, analizând temeinic aspecte ale creației actuale; sinteze. Ca atare, o carte recenzată la apariția ei poate fi reluată, dacă valoarea ei îndreptățește acest fapt, într-un articol mai general. Dezbateră critică începută cu acea consemnare imediată, care este recenzia, se continuă în articole și studii, într-un plan mai larg și mai semnificativ. Acestea sunt doar câteva din formele retrospectivelor literare. Se pot imagina și altele. Două lucruri trebuie, însă, luate în considerare mereu. Primul: *eficiența* retrospectivelor. A reveni formal, superficial, a mărturisi o preferință ocazională nu înseamnă încă a stimula în vreun fel creația artistică. Al doilea: orice retrospectivă implică și un caracter prospectiv. Revenim asupra cărților scrise cu gândul la cele care se vor scrie. Trecutul capătă înțeles prin viitor. Fiindcă literatura care se face, permanent sub ochii noștri, este ea însăși un proces dialectic, conține un germen ieri ceea ce se va manifesta mâine. Iar rolul retrospectivelor nu e, pur și simplu, de a constata ce s-a creat; ci de a desprinde liniile creației viitoare, stimulând ceea ce este pozitiv, combătând tendințele negative”. ■ Pe prima pagină citim și *Spre un echilibru al tendințelor* de G. Dimisianu: „Un efect al dezbaterilor intense care au acut loc la noi, în 1971, privitoare la ideologie și cultură este acela de a fi reafirmat, cu autoritate, necesitatea de a-și fundamenta un program etic, program dedus din realitățile prezentului, consonant cu substanța acestora. [...] Sub imperativul acestor preocupări care nu sunt numai ale artei ci ale oricărui domeniu de manifestare intelectuală, scriitorul român s-a simțit dator, mai ales în ultima vreme, să mediteze lucid și responsabil asupra condiției profesiei sale, să reflecteze la destinul artei în revoluție și la misiunea creatorului de valori spirituale în cadrul unei epoci care-i solicită participarea activă în sfera politicului și, în genere, în toate zonele activității sociale și cetățenești. A fi în afara acestora este cu neputință, efectul de neînlăturat fiind în ultimă consecință, devitalizarea artei – iată concluzia la care ajunge aproape unanim eseistica actuală consacrată problemelor culturii, și este locul să arătăm că nu întâmplător 1971 a excelat la noi prin cultivarea unei bogate literaturi a ideilor, prin publicistica literară în care s-au dezbătut și se dezbate în continuare chestiuni esențiale ale condiției s-au dezbătut și se dezbate în continuare chestiuni esențiale ale condiției scrisului. Să amintesc cartea lui Marin Preda, *Imposibila întoarcere*, construită atât de organic și de oportun în jurul aceleiași întrebări-cheie: care este destinul scriitorului și legitimitatea acțiunii sale în lumea contemporană? Să amintesc, în aceeași ordine de idei, importanta și profund semnificativa culegere de interviuri a lui Adrian Păunescu (*Sub semnul întrebării*) unde avem

înmănunchete atâtea idei și constatări revelatoare privind epoca noastră literară, toate concurând spre o caracterizare cât mai nuanțată a situației artistului și a problemelor cu care astăzi este confruntat. Dincolo de aceste frământări destinate, la urma urmei, să fertilizeze planul teoretic al gândirii literare de la noi, una din chestiunile de prim ordin ale literaturii actuale mi se pare că este aceea de a-și găsi un echilibru al tendințelor și o stabilitate a climatului și a formelor de manifestare. Este nevoie, după fervoarea multor experiențe și căutări de soluții noi, de calmul unei epoci sedimentatoare, de acea liniște fecundă în stare să ducă la armonizarea organică a tendințelor diverse, la conjugarea firească a tradiției cu elementele înnoitoare. Dintr-o astfel de atitudine martur-comprehensivă e de așteptat să răsară impetuos marile opere, creația durabilă a prezentului”. ■ Gheorghe Tomozei se întreabă *Pentru cine scriu?*, oferind răspunsul: „Pentru cine scriu? Scriu pentru mine. E prea puțin? Nu. Fiindcă lângă mine sunt câțiva prieteni. În urma mea e o familie. Descinzând din alte, alte familii. Vă amintiți istoria bobului de grâu multiplicat incredibil pe fildeșul tablei de șah? Potrivit ei, n-am pretenția absurdă ca din mine să rămână o carte întreagă. Nu trebuie să circule din grai în grai nici măcar o poezie întreagă. [...] În măsura în care ființa mea e vie iubirea pentru oamenii țării mele, pentru anotimpurile istoriei ei, în măsura în care mă identific cu lutul și frunza și graiul ei, scriu pentru mine, cel dăruit ei întru eternitate”. ■ George Muntean consemnează *75 de ani de la nașterea lui Ionel Teodoreanu*: „Ionel Teodoreanu reprezintă la noi cazul unui scriitor care, deși n-a produs o mutație deosebită în structura generală a romanului contemporan, a contribuit, prin bogata lui literatură, la cultivarea gustului public pentru proză de mari dimensiuni, creând chiar, în rândul cititorilor obișnuiți, o sensibilitate de tip ionelteodoreian”. În cadrul acestui text omagial apare și *Ionel Teodoreanu despre debutul său*, un fragment din „Rampa”, 20 ianuarie 1930, *Cu Ionel Teodoreanu despre el și despre alții*. ■ Apar și *Trei scrisori inedite B. Fundoianu – Liviu Rebreanu*, cu o notă semnată de Paul Daniel: „După stabilirea sa în Franța (1923), B. Fundoianu a continuat să păstreze legătura cu scriitori și artiști din țară. Printre cei cu care a întreținut de-a lungul anilor o activă corespondență se numără Gala Galaction, Ion Minulescu, Ion Vinea, T. Teodorescu-Braniște, M. H. Maxy, F. Brunea-Fox, I. Ross, Sașa Pană, Ștefan Roll. Deși permanent frământat din cauza unei existențe precare, Fundoianu nu și-a uitat nici o clipă prietenii din patrie, interesându-se, cerând relații despre situația din România și trimițând spre publicare poeme, articole, eseuri (În colecțiile revistelor «Integral», «Contemporanul» – direcția Ion Vinea – «Unu», «Adam», numele lui B. Fundoianu este prezent alături de acelea ale lui Minulescu, Adrian Maniu, Voronca, Ludo Călugăru, Brauner, Maxy sau Philippide. Într-o scrisoare adresată în 1935 surorii sale mai mici, Rodica Fundoianu-Daniel, poetul o roagă să-i trimită edițiile definitive ale operelor lui Caragiale (Paul Zarifopol), Eminescu, Creangă, Odobescu. Printre scriitorii cu care se afla în corespondență autorul celebrelor

Privești se numără și Liviu Rebreanu. Publicăm mai jos textul a trei scrisori inedite, trimise acestuia între anii 1921-1930. Cuprinsul lor e îndeajuns de elocvent pentru a mai fi comentat. Ele fac parte din *Fondul Liviu Rebreanu* (numerele 14.2963 și 14.2964 și 14.2965) al Bibliotecii Academiei R. S. R., secția Corespondențe”. ■ Alexandru Ivasiuc revine la *Pro domo* cu textul *Politica generalului și particularului*: „Nu există practică marxistă fără teorie, nu există teorie marxistă fără practică. Și atunci, dacă filozofic noi dăm atâta încredere și demnitate realului și concretului, fenomenelor particulare și interacțiunii necesare dintre ele, cum trebuie să vedem problemele artei și ale artistului în socialism? Evident, numai în contextul social-istoric concret în care se desfășoară. Și numai înțelegând că orice există, deci și arta, are o realitate intrinsecă și immanentă. Că partea, componentul nu sunt realități secunde, ci prime”. ■ Ion Pop scrie despre *Emil Botta – fascinația și teroarea convenției*: „În fond, mai toată lirica lui Emil Botta e un monolog al solitarului creând iluzia comunicării cu un public în fața căruia se preface a-și descoperi resorturile spirituale profunde. Poetul își construiește o existență imaginară, de un fast teatralo, invocând patetic și ceremonios, dar și respingând sarcastic o lume de fantome”. ■ Ioana Lipoveanu-Theodorescu scrie despre *Fețele poeziei lui Radu Stanca*: „Întreaga lirică a poetului a reușit să fie o pledoarie pentru perenitatea romantismului. Preocuparea pentru problematica eului, încrederea în valoarea mobilizatoare a gestului exemplar și a exprimării patetice (Radu Stanca a reabilitat și teoretic noțiunea de patos), forța afectivității și-au dovedit și în acest caz modernitatea. Grijă poetului de a armoniza uneori contrarii și, în planul formei, preocuparea sa programatică pentru disciplina versificației, înțelesă ca o stavilă «împotriva neantului», nu țin, cum se afirmă uneori, de clasicismul său, ci de clasicismul romantismului, căci este greșit să se creadă că structurilor romantice le-ar lipsi plăcerea construcției și a echilibrului”. ■ Domițian Cesereanu discută despre *A „obiectualiza”*, despre „obiectualizare” ca o relație între obiect și natura omului, determinată unilateral – din partea omului, în contextul filozofiei și esteticii marxiste. ■ Lucian Raicu semnează cronică literară la volumul „*Sala nervilor*” de Constanța Buzea: „Surprizele par derizorii și fibra cea mai autentică a poetei le respinge. Viziunea unui spectacol înregistrat încă o dată, cu un sentiment situat undeva între putere și oboseală, între sarcasm și resemnare, revine obsedant în *Sala nervilor* și ceea ce salvează de ispita destrămării este rezistența, în atât de grele condiții, a suflului liric primordial”. ■ În *Cărțile săptămânii* citim: □ Mircea Iorgulescu scrie despre *Semne și repere* de Alexandru George, Editura Cartea Românească, 1971: „Spre deosebire de Florin Manolescu, Alexandru George nu insistă asupra chestiunilor de principiu (prefața și ultimul studiu din volum, despre Tudor Vianu, sunt textele în care autorul își expune deschis concepția); el analizează, integral sau fragmentar, opera unor scriitori consacrați (Mateiu Caragiale, Tudor Arghezi, Camil Petrescu, G. Călinescu, Ion Barbu, V. Voiculescu, Urmuz)

pentru a supune unui examen distructiv opiniile critice formulate în legătură cu acești scriitori. Actul critic este subordonat aproape în întregime acestui scop: Alexandru George nu enunță un corp de principii în detrimentul altora, ci precaritatea acestora din urmă este spectacular demonstrată printr-o acțiune sistematică de compromitere a rezultatelor lor. De fapt, însă, proasta aplicarea unui principiu nu înseamnă, numai decît, că însuși principiul în chestiune ar fi șubred. Vulnerabilă sub acest aspect, cartea lui Alexandru George interesează, de aceea, mai puțin în latura așa-zicând teoretică și infinit mai mult în cea analitică”. □ Tot Mircea Iorgulescu se ocupă și de volumul *Contrapunct critic* de Vlad Sorianu, Editura Junimea, 1971: „Autorul profită copios de titlul dat volumului pentru a sublinia fără încetare unitatea culegerii, ca și cum simplul fapt al omogenității formale a unei cărți ar fi un argument valoric superior însemnătății textelor propriu-zise”. □ Dan Cristea prezintă *Inima reginei* de Ileana Mălăncioiu, Editura Eminescu, 1971: „Deschidem paginile de poezie ale Ilenei Mălăncioiu ca sub efectul lecturii unui roman «gotic». Din proiecțiile imaginarului se desfac încăperi tenebroase, cu ziduri umede măcinându-și neagra goliciune, la intermitența sclipirilor lunare cu ferestre ce dau spre rămășițele de piatră plânse de ape triste ale unei cetăți cutreierate de șobolani și, unde, stânci funerare își desferecă măruntaiele pentru a azvârli în plinul orei satanice trupuri învăluite în mantii regale”. □ Corina Popescu se ocupă de *Discurs împotriva metodei* de Ion Drăgănoiu, Eminescu, 1971: „În fond, Ion Drăgănoiu este deținătorul unei sensibilități (muzical vorbind) minore, atitudinile sale de frondă fiind permanent atenuate de ecourile stinse ale unei melancolii difuze. Ambiția sa de a face o poezie de viziune nu se justifică și nu servește acestui volum eterogen și în general neconvincător”. □ Citim și despre volumul de proză *Nuntă cu bucluc* de Ion Marin Iovescu, Minerva 1971: „Furia denigratoare a lui Ion Marin Iovescu e fără margini! Critica a susținut că lumea pe care ne-o prezintă prozatorul ar fi una a semiurbanității, a unei mahalale prin extensie, și nu una a satului propriu-zis. Nouă ni se pare însă mai degrabă o lume creată de o imaginație cu un pronunțat simț al atrocității, inventată sau diformată ca atare”. □ Sorin Titel scrie despre *Berbecul zburător* de Vasile Băran, Editura Ion Creangă, 1971: „Vasile Băran inventează, deci, tot felul de povești fără să obosească și chiar dacă unele din acestea sunt deja știute de noi, «încrederea» autorului în poveștile sale e molipsitoare, convingerea sa că toate acestea n-au mai fost niciodată spuse se transmite și cititorului care, indiferent de vîrstă, așa cum se întîmplă întotdeauna cu poveștile frumoase, le citește cu plăcere”. □ Marga Lotreanu prezintă *Aventurile unui Cascador* de Corneliu Omescu: „O lume în care oamenii trăiesc în apartamente ultramoderne, se plimbă cu Mustang, unde regizorii își trimit pelicula la dezvoltat cu un Caravelle poate fi învinuit de contrafacere, de artificialitate, un erou ce se străduiește să fie sincer obosit de această lume ajunge la rezultate contrare, obstinat să impresioneze prin naturalețe sfârșește prin a fi obositor de

fals”. □ Viola Vancea scrie despre *Război cu zurgălăi* de Constantin Apostol: „*Război cu zurgălăi* este în intenție un «basm negru» care își pierde funcția sa fizică prin insuficiența observației morale”. □ S. [Sorin] T. [Titel] se ocupă de cartea de teatru *Jucătorul de table* de Ion Coja, C.R., 1971: „Cartea lui Ion Coja ne propune, prin urmare, un dramaturg deosebit de interesant, atât prin problematică, cât și prin scriitura sa modernă, inspirată”. ■ Al. Piru scrie despre *Poezia lui Ion Vinea în ediția critică*, ediția îngrijită de Mircea Vaida și Gh. Sprințeroiu, Dacia, 1971: „În ceea ce privește poezia lui Ion Vinea, Mircea Vaida citează, în prefață ca și în note, absolut toate opiniile emise până acum (nu lipsesc decât Ov. S. Crohmălniceanu și Sergiu Sălăgean, apăruți ulterior), împărțite în două direcții, în direcția G. Călinescu (din *Istoria literaturii române*, 1941 și 1945) și direcția Șerban Cioculescu (din *Aspecte lirice contemporane*, 1942 și 1964). Fără a ține seama că G. Călinescu nu a mai avut timp să scrie cu ocazia apariției poeziilor lui Ion Vinea în volum în 1964, Mircea Vaida îl consideră eronat și trece de partea celuiilalt, aprobând pe toți criticii mai noi care țin de acesta și dezaproband pe toți comentatorii care se revendică de la cel dintâi”. ■ În *Cartea străină* citim: □ Nicolae Balotă notează apariția volumului *Principiul poetic* de Edgar Allan Poe, prefața volumului fiind semnată de Matei Călinescu. □ Sunt semnalate și volumele *Proust și romanul* de Jean-Ives Tadié, Gallimard, 1971 și *Călătorie spre soare apune* de U. Cengen, Minerva. ■ Sub semnătura A. T. citim *La inaugurarea librăriei Cartea Românească*: „Când, luni, 10 ianuarie, la ora prânzului, în strada Nuferilor, 41, s-a deschis librăria «Cartea Românească», patronată de editura cu același nume, aflată în imediata vecinătate, atmosfera, de rigoare, festivă era marcată și de o reconfortantă emoție. Cei prezenți asistau, astfel, nu numai la simpla inaugurare a unui viitor locaș de cultură, ci și la inaugurarea unui stil de lucru, a unui tip de confruntare a creației cu publicul larg și critica. «Acordăm o mare importanță faptului că editura noastră are o librărie», sublinia Marin Preda, directorul editurii, că are posibilitatea unui contact direct cu publicul, că poate sesiza, mai exact, care e pulsul receptării cărților, care e ecoul lor în rândul cititorilor. În ansamblul politicii culturale actuale, inaugurarea unei asemenea librării este un eveniment ce-și poate aduce o contribuție reală la definirea climatului literar, la dezvoltarea creației beletristice înseși. Între cititori și scriitori s-au interpus, de totdeauna, o serie de instanțe intermediare, de factori, dintre care «cel mai neliniștitor», remarcă Marin Preda, rămâne librarul. Iată, deci, rațiunea și funcționalitatea recentei inaugurări, a recentei inițiative, prin care «comerțului de carte» i se conferă întreaga, fireasca sa semnificație. Salutând, în numele conducerii Uniunii Scriitorilor, pe organizatorii și «patronii» librăriei, prozatorul Laurențiu Fulga, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, a evocat, apoi tradiția unor asemenea manifestări în cultura noastră, a reliefat modalitățile prin care librăria poate fi, este chemată să fie, un substanțial factor de cultură și de popularizare a ei. Sub aceste auspicii, în perspectiva acestor

intenții, librăria «Cartea Românească» și-a deschis elegantele ei standuri publicului. Sunt expuse și puse în vânzare cele 210 cărți apărute până acum în editura tutelară sunt expuse, de asemenea, sugestive ilustrații pentru operele unor scriitori ca Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Șt. Aug. Doinaș, Petru Popescu sau tablourile Margaretei Sterian care vor fi reproduse în romanul său *Castelul de apă*. În chiar ziua inaugurării, librăria a lansat, în prezența autorilor, două noi cărți apărute la «Cartea Românească»: volumul de versuri *Istoria unei secole* de Adrian Păunescu și eseul *Hamlet sau ispita posibilului* de Ion Omescu". ■ În *Șantier* citim planurile scriitorilor Vasile Nicolescu, Constantin Țoiu, Dragoș Vicol. ■ Știri din *Uniunea Scriitorilor*: „Luni 10 ianuarie 1972 s-a înapoiat în țară, venind din Belgia, Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România. * Cu ocazia Anului Nou, Uniunea Scriitorilor a mai primit telegrame de felicitare din partea: Uniunii Scriitorilor din R. S. F. Iugoslavă, Uniunii Scriitorilor din R. D. Vietnam, Uniunii Scriitorilor macedoneni din Iugoslavia (Serile literare de la Struga), Uniunii Scriitorilor din R. P. Bulgară și Uniunii Scriitorilor din R. P. Mongolă. * Scriitorul Gheorghe Tomozei, redactor șef al revistei «Argeș», a plecat în R. F. a Germaniei la invitația societății *Internationes*, într-o călătorie de studii și documentare". ■ Apar și note: □ *Simpozion Eminescu*: „Vineri 14 ianuarie, ora 17, la Muzeul literaturii române va avea loc simpozionul cu tema «Cercetări documentare despre Eminescu și lumea copilăriei sale», prilejul de sărbătorirea a 122 de ani de la nașterea poetului. Simpozionul, la care vor participa critici, istorici literari, scriitori, va fi prezidat de Șerban Cioculescu". □ *Nota Salon literar „Vladimir Streinu”* este semnată de Olguța Dan: „Sub îndrumarea Comitetului de cultură și educație socialistă, Casa de cultură în colaborare cu Comitetul de organizare a semicentenarului liceului din Găiești (Jean Popescu-Cetățeni președinte, Ștefan Licescu și Radu Florea, membri) au inaugurat Salonul literar «Vladimir Streinu», cu prilejul comemorării unui an de la stingerea din viață, a eminentului critic. Invitații de onoare ai Salonului au fost: prof. univ. dr. docent Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei R. S. R., fost profesor și director al liceului, Maria Șerban Cioculescu și romanciera Elena Iordache-Sterianu, foste profesoare, prof. Maria Iordache Manta, prof. Constanța Vasiliu, Mihail Ilovici, fost elev și profesor și Eugen Marinescu, lector universitar, fost elev". □ *Scriitori sub umbrele de soare*, notă semnată de A. M.: „Nevoia de stil a criticii literare se observă în căutările mature ale cronicarilor noștri – cărțile de critică apărute în ultimul timp dovedesc, în această privință, o diversitate reală și naturală, nemistificată – dar și în inflamația vizară a limbajului unor publiciști. A fost des ironizat stilul pretențios, sofisticat, bolnav de mania teoretizantă, de abuzul de termeni inaccesibili, a fost des ironizat stilul brutal, agresiv, subminat de credința criticului că este singurul deținător al adevărului. Un altul ar fi cel împovărat de comparații, adjective, de fraze naiv metaforice. «Timpul e răbdător cu scriitorii», spune

Anca Midia într-un articol din «Viața românească», nr. 11, se întâmplă însă ca unii dintre ei să aștepte o viață ca timpul să le facă dreptate; dar el (timpul, n. n.) le deschide o umbrelă de soare și-i lasă sub ea modești și încrezători. Și critica literară, bineînțeles (de ce «bineînțeles»?), îi uită și ea într-un con de umbră». Scriitorul sub umbrela de soare, trebuie să recunoaștem, oferă o imagine înduioșătoare!». □ Valeriu Cristea semnează *Ce se poate imputa unui autor*: „În revista «Săptămâna culturală a capitalei» (numărul din 7 ianuarie a. c.) Henri Zalis consacră câteva rânduri cărții mele, *Tânărul Dostoievski*. Nu doresc să analizez argumentele (sau ceea ce autorul recenzie ia drept ca atare) cu care Henri Zalis respinge aproape în întregime studiul meu. Am fost și sunt de părere că un volum tipărit aparține comentatorilor săi (în cazul fericit că-i are), așa cum sunt și pot fi ei, pertinenti sau opaci, de bună sau de rea credință. [...] Accept ca Henri Zalis să-mi aducă ori câte obiecții pofteste (ba chiar să le transcrie și pe ale altora), a-mi imputa însă și greșelile de tipar mi se pare excesiv. În elanul de a mă «desființa» (elan pe care, sincer să fiu, nu i-l bănuiam) Henri Zalis consideră însă, după cât se pare, că orice «argument» este util". ■ În pagina dedicată *Muzicii* găsim un text de Doru Popovici, *G. Călinescu sau „eufonia barocă”*: „Pentru George Călinescu, Mozart era o «veselie delicată», Bach constituia «solemnități calmante», Vivaldi «o jale abstractă», Chopin «o erotică virilă ce amintește de Petrarca», Beethoven «vibrația maximă care face pe ascultător să audă glasurile naturii și ale umanității»...". ■ Sub semnătura lui Al. Philippide citim *Stéphane Mallarmé, în românește de Al. Philippide*, o prezentare a poetului francez, urmată de traduceri ale lui Philippide a poeziilor: *După-amiaza unui faun; Salut; Cântarea Sfântului Ioan; Doar griji de călătorie; Arietă I; Arietă II; Proză*. ■ Constantin Vilcovsky trimite o *Scrisoare din Moscova*, cu titlul *Trei evenimente literare*, scriind pe scurt despre „Amintirile” Annei Grigorievna, „Povestiri cu postscriptum” și *O premieră neobișnuită*.

● [„Tribuna”, nr. 2] Editorialul *Reflecții asupra istoriei literaturii române contemporane*, semnat colectiv, este o invitație adresată cercetătorilor și scriitorilor de a stabili coordonatele pe care a evoluat istoria literară contemporană, pornind de la aniversarea a 27 de ani de la Eliberarea Națională și de la Programul ideologic și cultural al P.C.R. □ Valeriu Sârbu semnează o poezie dedicată lui Dimitrie Stelaru. ■ Despre anul literar 1971 relatează Mihail Petroveanu, care consideră că lucrările de critică și istorie literară au dominat atât cantitativ cât și calitativ anul anterior și face referiri la debuturile lui C. Stănescu și Florin Manolescu, ale căror „criterii de apreciere [...] mi-au părut realmente contemporane, libere de prejudecăți ca și de pretențiile fumegoase și agresive ale lui Marin Mincu”, dar și la ceea ce el socotește a fi importante „contribuții universitare la studiul trecutului îndepărtat sau apropiat” și anume la Al. Piru, Eugen Simion, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Romul Munteanu, Vera Călin, Nicolae Balotă. Volumul lui Eugen Simion, *Eugen Lovinescu, scepti-*

cul mântuit e consemnat ca o „interpretare personală a contradicțiilor unei gândiri emulative”, în timp ce titluri ca *Renașterea. Umanismul și Dialogul artelor* de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, *Literatura europeană în epoca luminilor* de Romul Munteanu, *Clasicismul european* de Matei Călinescu, sunt apreciate atât pentru uzul didactic cât și pentru informarea publicului cult. În poezie amintește de Gellu Naum cu *Copacul animal*, de Virgil Teodorescu cu *Poemul întâlnirilor*, de Ion Caraion cu *Cimitirul din stele*, de Nina Cassian cu *Recviem*, de mai tânăra Constanța Buzea cu *Sala nervilor* și de debutanții Mircea Dinescu „căruiă îi urăm să se desprindă cât mai repede de esenianism”, Dinu Flămând, Nicolae Prelipceanu, N. Turtureanu. La proză o prezintă pe Dana Dumitriu, *Migrații*, *Imposibila întoarcere* arată un Marin Preda inedit, la răspântia publicisticii de idei, a cronicii curente și epicii de situații”. Nu sunt uitați nici Radu Cosașu, Toader Hrib sau Gabriel Gafița cu debutul său. □ În rubrica *Recenzii*, Valentin Tașcu consemnează „un anume didacticism” al lui Sergiu Sergiu în volumul *Ion Vinea*, iar lui Mircea Berindei îi reproșează, printre altele, că din monografia *Marcel Proust* „nu înțelegem decât un Proust dandy, puțin bolnav și dotat cu un incert complex al lui Oedip”. ■ Culegerea de *Proze* a lui Radu Petrescu ocupă spațiul destinat cronicii literare, semnate de Ion Vlad: „Radu Petrescu este, cu toate rezervele noastre, un prozator inteligent și există un aspect demn de atenția criticului. E vorba de darul privirii și de dispoziția specială a prozatorului pentru elaborarea unor imagini. Un veritabil leitmotiv cromatic se difuzează în paginile celor patru proze adunate în volum... Lumea orașului de provincie sau a capitalei, albume unde culorile sunt asociate în corespondențe inedite, siluete ciudate, însoțite de umbre și lumini irizate etc., ne fac să îl cităm aici pe Sărmanul Klopstock [Paul Mihăescu] cu stampele sale *din Feciorul lui nenea Tache Vameșul*”. □ În preambulul articolului elogios dedicat apariției lucrării lui Constantin Ciopraga *Literatura română între 1900 și 1918*, pe care o consideră apogeul carierei critice a acestuia, Voicu Bugariu deplânge pierderea vocației de cercetare a criticii literare moderne (rubrica *Reflecții contemporane*). □ În *Eminescu și Macedonski (I)* George Munteanu prezintă o serie de polemici gazetărești, împrejurări, care au accentuat controversalele dintre cei doi poeți, dar și dintre Macedonski și alți junimiști, concluzionând că „se vede de pe acum că în forma ei manifestă, publică, disputa ce a urmat nu are loc atât între Eminescu și Macedonski, ci între acesta din urmă și Junimea, intervențiile eminesciene reprezentând în cadrul ei doar un episod”. ■ Silviu Iosifescu inaugurează cu *Pe marginea schițelor caragialiene* seria de articole dedicate aniversării a 120 de ani de la nașterea lui I.L.Caragiale. ■ *Umanismul și cultura românească veche (II)* de Ștefan Pascu este o expunere generală a umanismului, pornind de la apartenența termenului la cultura clasică greco-latină, trecând apoi la marii precursori Petrarca, Dante sau „începătorii” Lorenzo Valla, Marsilio Ficino și la alte nume cu rezonanță din sfera artistică, oameni de știință, filozofi sau oameni politici.

■ Despre Școala Ardeleană în contextul iluminismului german (Aufklärung), despre influențe, diferențe și contribuții originale ale învățaților ardeleni scrie Ion Lungu în articolul intitulat chiar *Școala Ardeleană și Aufklärung-ul*.

■ Articolul *În loc de scrisoare deschisă cercetătorului Dan Zamfirescu* reprezintă răspunsul lui Augustin Buzura către Dan Zamfirescu la interviul celui din urmă *Sarcina majoră a literaturii realiste de azi este de a contribui la crearea omului nou*. „Parcurgând interviul, se poate observa, fără urmă de efort, că D.Z. se contrazice de multe ori, că s-a strecurat într-un domeniu ce-i este absolut străin”. Buzura susține că este absolut necesar ca scriitorii să descopere universul tainic al omului, să aplice textului literar „cunoașterea realității, a omului zilelor noastre, a psihologiei lui, a științei, politicii, filozofiei și, evident, a culturii autentice”. Notează evoluția pozitivă a literaturii contemporane și amintește de scriitori consacrați, dar și de cei care promet deja prin volume publicate și primite foarte bine de către critici și public, și anume: Zaharia Stancu, Marin Preda, D.R. Popescu, Laurențiu Fulga, Titus Popovici, Fănuș Neagu, Ștefan Bănuțescu, Eugen Barbu, Al. Ivăsiuc, Paul Georgescu, ș.a. face referiri la opere cărora Dan Zamfirescu le aduce critici diverse, inclusiv la romanul său *Absenții*. Citează din articolul lui Dan Zamfirescu: „Dacă toată literatura română actuală sau majoritatea ei ar fi alcătuită numai din cărți ca *Absenții* ea ar produce un imens sentiment de silă. Nu față de realitatea noastră, ci față de literatură”. Scriitorul își apără romanul și pledează pentru o înțelegere a lucrurilor dincolo de ceea ce se vede. Buzura analizează textul lui Dan Zamfirescu în întregime și-l contrazice sau îl aprobă în măsura în care găsește puncte de vedere comune ■ Este semnalată trecerea unui an de la apariția revistei studenților ingineri clujeni, *Traietorii*.

14 ianuarie

- [„România liberă”, Nr. 8467] Ion Pavelescu anunță apariția *Primului număr al revistei „Viitorul social”*, publicație ce „cată a fi un îndreptar în discutarea și înțelegerea problematicii vaste cu care suntem confrunțați în această etapă a edificării societății socialiste multilateral dezvoltate”.

- [„Scânteia”, nr. 9027] Virgil Nemoianu prezintă *Contribuții la studiul literaturii universale*: „O inițiativă mai recentă a Editurii enciclopedice române, inițiativa vrednică de toată lauda, ne prilejuiește aceste considerații mai generale. Editura numită a lansat o serie dedicată fie lucrărilor de istorie și teorie literară aparținând unor autori consacrați din generațiile mai vechi (Tudor Vianu, Camil Petrescu), fie lucrărilor noi, inedite, din același domeniu. Din această ultimă categorie fac parte *Literatura europeană în epoca luminilor* de Romul Munteanu și *Clasicismul european* de Matei Călinescu. Lectura atentă a lucrărilor amintite arată că formularea sintetică, accesibilă, dar de solidă ținută intelectuală constituie o revendicare atât a auditoriului studențesc, cât și a cititorilor de toate vârstele și profesiile, cu interes pentru literatură. [...] Cele

două lucrări ni se par interesante prin curajul autorilor de a aplica creator metode diverse de cercetare: Matei Călinescu una culturală la o temă mai teoretică, Romul Munteanu una teoretică la o temă istoric-culturală, în fond. Rezultatele sunt în ansamblu rodnice și îmbucurătoare, ele constituie contribuții temeinice ale criticii românești la discutarea literaturii universale. Desigur, ar fi fost bine dacă cei doi autori – ale căror contribuții de istorie literară românească sunt de altfel bine cunoscute – nu s-ar fi mulțumit doar cu o serie de indicații privind aspecte ale literaturii noastre legate de tematica tratată, ci ne-ar fi oferit analize ceva mai ample, fără să piardă din vedere, firește, specificul lucrărilor pe care le propuseseră. [...] Ni se pare totodată că, deși contribuțiile cercetării române la studiul literaturii universale au fost și continuă să fie considerabile, ele pot stârni mai mult interes și pot dobândi o dimensiune în plus prin aplicarea categoriilor generale ale fenomenului românesc. Dar, dincolo de aceasta este incontestabil că lucrările lui Romul Munteanu și Matei Călinescu reprezintă în ansamblu reușite certe. Ele dovedesc încă o dată că la noi s-a constituit în decursul anilor o școală de literatură comparată competentă, care poate sta cu cinste alături de altele de acest fel din alte părți ale lumii”.

● [„Contemporanul”, nr. 3] Redacția revistei notează despre *Eroul contemporan*: „Istoria creării societății socialiste pe teritoriul patriei noastre, atât de proaspătă, atât de contemporană nouă, a fost și este scrisă cu eforturi mari, cu sacrificii uriașe, cu un eroism popular conștient în care destinul individului s-a împletit mai mult ca oricând cu destinul colectivității”. ■ Șerban Cioculescu descrie: *O disciplină rațională: critica*: „Ceea ce s-a numit revoluția romantică a fost de fapt afirmarea unei noi sensibilități estetice în care domină afectele, pasiunile, tumultul tinereții, avidă de nețărmurită libertate, doritoare de a rupe cu trecutul, de a-și constitui singură un alt ideal de artă. Consecința imediată a acestei reacțiuni împotriva oricăror reguli a fost mobilitatea mereu mai simțită, de la generație la generație, a gustului și a modalităților frumosului. Paralel cu aceste fenomene de evoluție a sensibilității artistice a fost ivirea criticii literare, așa s-a constituit, ca să spunem așa, în gen, pe vremea romantismului, sub forma foiletonismului săptămânal sau al cronicii mensuale”. ■ Despre *Poezia în librării* scrie Nina Cassian: „Nu sunt o fanatică a propriilor mele cărți. Nu știu niciodată dacă ultimul volum e «superior» sau «inferior» celui care l-a precedat și am, în general dificultăți cu ierarhizarea și clarificarea de orice fel a poeziilor mele. De aceea, le împart în stânga și în dreapta unor oameni de foarte diverse meserii și receptivități; [...] Nu-mi găsesc cărțile în librării. Nici pe ale mele, nici pe ale altor poeți pe care-i stimez. De ce oare? Mi-ar plăcea să cred că versurile mele și ale altora se vând ca pâinea caldă”. ■ La *Realismul azi și întotdeauna* meditează Dumitru Micu: „Realismul literaturii socialiste nu poate să nu aibă (dacă e cu adevărat realism) o sumă de caractere proprii care să-l diferențieze de acela al creației artistice actuale din lumea capitalului, ca și de vechiul realism. Natural, ele nu pot fi sta-

bilite anticipat. Cercetătorilor și teoreticienilor nu le rămâne decât să le deducă din operele exemplare ce s-au creat și să-l sprijine prin aprecierea după merit a respectivelor opere. Un lucru e cert: realismul artei socialiste nu poate deveni un corset, fără riscul de a se autosuprima. El implică, din contră, o emulație creatoare care să mobilizeze cele mai variate resurse, generând o diversitate de moduri artistice, de stiluri să permită expansiunea nestânjenită a tuturor personalităților autentice”. ■ Dan Grigorescu prezintă cartea lui Mihnea Gheorghiu: *Scrisori din imediata apropiere*: „O astfel de conștiință activă, configuratoare, dovedește, în cultura română de azi, și scrisul lui Mihnea Gheorghiu, cărturar pentru care cartea nu întoarce spatele vieții plutind în ceturi egotiste și autiste, ci o face să rodească, să se realizeze plenar”. ■ Nicolae Manolescu analizează ultimele volume ale Ninei Cassian: „În ultimele volume ale Ninei Cassian (*Marea conjugare* și *Recviem*), lirismul devine tot mai mult un mod al sincerității: confesia nu amână sentimentul, ci-l face prezent, nu-l exorcizează, ci-l dezvăluie. O excepție o constituie doar *Legende* care deschid *Marea Conjugare* (și câteva poezii încă) și care țin de maniera din *Ambitus*: întrebările, spaimile și coșmarurile autoarei se proiectează în făpturi de bestiariu liric. Dar apoi (mai ales în *Recviem*), o voce nudă. Directă comunică emoția imediată, faptul de biografie invadează versurile și ceea ce contează e tot mai rar metafora. Poezia se naște din intensitatea sau din dramatismul vocii, în lipsa oricărei ceremonii, alta decât emoția pură”. ■ Mircea Martin semnalează apariția traducerii cărții lui Ernst Jünger: *Pe falezele de marmură*: „S-a văzut cu îndreptățire în acest roman (încheiat în 1939, «sub arme») o alegorie și o anticipare polemică a dezastrului fascist al Germaniei. Mi se pare că substanța acestei cărți, felul ei specific de a se articula, avânturile și acoperirile, susțin și o altă interpretare. Sensurile simbolice se pot lărgi sau restrânge la nevoie”.

● **[„Cronica”, nr. 2]** În articolul de fond, intitulat *Cărțile lumii*, se notează: „Dacă cineva ne-ar cere să clasificăm marile valori ale creației umane din toate timpurile, n-am ezita să situăm pe primul loc Cartea. Tezaur al inteligenței și talentului omenirii, cartea păstrează și poartă neîncetat, în timp și spațiu, tot ce a izbucnit mai de preț în mintea omului, din râvna sa spre cunoaștere, din capacitatea sa de a transmite gânduri și sentimente generațiilor care se succed. [...] Așa fiind, găsim strălucită ideea adoptată la Conferința generală UNESCO (nov., 1970) ca anul 1972 să fie declarat *Anul internațional al cărții*”. ■ Demostene Botez, în *Scriitorul – om politic*, publică *Modelator de fenomen social*, material în care susține: „Scriitorul – om politic. După mine e om politic prin definiție. Scriitorul adevărat, modelator de fenomen social pe bază de observație proprie și directă, este prin poziția sa din opera literară, om politic. Opera lui capătă viață prin această participare nemărturisită și totuși directă, la atitudinile eroilor săi, la participarea lor la viața socială într-o anumită direcție, – ceea ce este în definitiv, fie și-o nenumită acțiune politică; la punerea în circulație a unor anumite păreri politice, față de care nu poate rămâne neutru; da-

că, mai ales, scrie un roman sau o nuvelă; prin interesul pe care îl poartă luptei de opinii și poziției inerente vieții sociale. Ca un vestigiu al suprastructurii capitalismului, subzista o artă, așa zisă pentru artă, care îngloba și o literatură opusă celei realist-tendențioase, adică a unei literaturi în care scriitorul manifesta o atitudine. Discriminarea era numai în mod grosolan judecată drept justificată, fiindcă este evident că scriitorul care nu lua nici o atitudine, chiar prin această abținere, manifesta incontestabil ceva, – și încă demonstrativ. [...] De data aceasta, scriitorul nu trebuie să se mărginească a fi om politic în sensul unei poziții politice în marile probleme sociale, ci de a fi participant cu trup și suflet, prin scris și prin fapte, prin toate mijloacele pe care i le dictează conștiința, cu devotament, cu spirit de jertfă, până la triumful ideii pe care o servește. Are predecesori de cinste: Alecsandri, Bălcescu, Sadoveanu, pașoptiștii... Dacă ești om, dacă înțelegi bine lucrurile, dacă te interesează semenii dumitale ca propria-ți persoană, dacă judeci că a trăi este a realiza ceva pentru binele societății, atunci nici nu trebuie să fii scriitor pentru a deveni om politic cu toată convingerea. Altă dată când omul politic făcea politică pentru a se căpătui pe el și ai lui sau pentru a fi trepădușul unui mai mare și mai puternic care te poate susține, sau pentru a putea fura și delapida fără obsesia grațiilor de închisoare, a face politică ajunsese a fi om suspect, reprobabil. Atunci scriitorul, în loc să fie om politic, blama în scrierile sale oamenii politici. De ajuns să-l amintesc pe Caragiale. Dar și asta însemna a face politică, dar altfel de politică. Astăzi când orice act politic e un act patriotic, o treabă obștească, o datorie, scriitorul trebuie să reflecte în scrisul său aceste realități, și nu numai atât: să ia parte la ele, așa cum au luat parte cu prețul exilului atâția dintre marii săi înaintași. Scriitorul – om politic, trebuie să devină un pleonasm”. ■ În *Cronica literară*, Al. Andriescu publică *Ion Vinea, poetul*, o analiză a volumului de *Opere*, ediție îngrijită de Mircea Vaida și Gh. Șprințeroiu. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga publică *Între amintire și iluzie: Profira Sadoveanu*, o prezentare a volumului semnat de aceasta, *Somnul pietrei* (Eminescu). □ Dorin Baci publică povestirea *Repaos atent*. ■ În *Mențiuni critice*, I. Sârbu prezintă volumul *Scrisori către Ibrăileanu* (Minerva), apărut „sub îngrijirea unui avizat colectiv de cercetători ieșeni: M. Bordeianu, Viorica Botez, Gr. Botez, I. Lăzărescu, Al. Teodorescu, și cu o excelentă prefață de N. I. Popa”. □ Virgil Andreescu prezintă volumul *Acuarele* de Lucia Demetrius. □ Corneliu Ostahie-Cosmin publică poeziile *Adâncul care m-a ales*, *Apropierea ierbii* și *Cel ce va fi ales*. □ Aurel Leon publică un amplu articol intitulat *Ionel Teodoreanu omul de teatru*. □ În *Notații*, N. Carandino scrie *De arte sua*, abordând problema tipurilor de cronică dramatică. ■ Revista publică partea a doua din *Eminescu – uomo universale* de Constantin Noica, conferință a cărei temă este cea a manuscriselor eminesciene. □ Horia Zilieru publică poeziile *Chipul de vreme schimbat*, *Brumă și beteală*, *Romanță apocrifă*, *Mai am un singur dor*. □ În *Lirică vietnameză* sunt publicate două poezii de Te Hanh,

traducerea fiind semnată de Anatol Ghermanschi. □ În *Proză satirică latino americană*, revista publică *Un om bătrân cu niște aripi enorme* de Gabriel Garcia Marquez, traducerea fiind semnată de Laurențiu Silvian. ■ În *Moment* se anunță, cu titlul *Marele singuratic*, apariția foarte apropiată a unui nou roman al lui Marin Preda: „Noul roman pe care Marin Preda îl va publica în curând la Editura „Cartea românească” s-a și recomandat cititorilor prin întâiul capitol al cărții, găzduit în aproape o pagină a primului număr de pe 1972 al revistei *Luceafărul*. Scris cu certă și cuceritoare forță artistică, fragmentul impresionează prin cursivitatea unei narațiuni bogate în idei substanțiale și aluzii constructive, vehiculate de personaje pitorești și inedite prin apartenența lor deschisă la o ruralitate originală. Este o ruralitate care renunță la particularitatea ei țărănească, vetust-tradițională, optând sincer pentru ascendența socialistă, actuală, a societății noastre. Câștigându-și astfel, încă de pe acum, acontu-lu de încredere în fața viitorilor cititori, nu avem decât să sperăm că apariția lucrării se va produce cât mai neîntârziat, fie și pentru faptul atestat, de altminteri, de un aforism de-al lui Vauvenargues. Acesta susține că pentru spirit, ca și pentru trup, solitudinea ceva mai îndelungată echivalează cu o dietă medicală severă care ajunge să fie maladivă și chiar fatală. Or, cum noi dorim romanului anunțat, ca de altfel tuturor creațiilor artistice de valoare, câți mai mulți ani de viață, îl vrem cât mai repede la îndemâna iubitorilor de literatură.” În *Discordanțe* sunt criticate anumite aspecte din revista „Steaua”, respectiv intervenția lui Mircea Zăciu din nr. 1/1972 privind anul literar 1971. „Surprinderea se datorește tonului vizibil iritat, de nestăpânită ranchiună, al autorului, corelat cu absența oricărei argumentări și cu lipsa de considerație pentru o activitate, în fond colectivă, în jurul forurilor și publicațiilor istorice-literare academice”. În *David Vincent și poezia* este ironizat Ilie Constantin care, în nr. 1/1972 din „România literară, amestecă „lecturile pasionate din science fiction” cu „plachetele de versuri ale confrăților”. □ Este publicată o succintă prezentare a numărului 7 al revistei „Alma Mater” ce conține, printre altele, versuri de Miron Blaga, eseul *Dezideratul comunicării* de C. Pricop, *Romanul între definiție și analiză* de Emil Nicolae, un studiu despre concepția critică a lui Constantin Dobrogeanu-Gherea semnat de A. Gheorghe. Tot aici este publicat un necrolog dedicat traducătorului Ștefan Siklody.

● [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 58**] Mihnea Gheorghiu dedică un medalion lui George Dan (recent decedat), în *Timona și lira*. ■ E. Manu, o cronică literară despre Ion Vinea, *Opere I, II* – Dacia, o primă ediție a tuturor scrierilor lui Vinea, organizată de Mircea Vaida și Gh. Sprințeroiu (ce include și un roman inedit, *Venin de mai*). Se remarcă „studiul introductiv, colorat și dezinvolt, cu fluxuri și refluxuri de la eseu la comentariu documentat”, dar și „seriozitatea notelor și comentariilor critice, semnate de cei doi editori, deopotrivă exegeți ai operei lui Vinea”. Ediția e concepută în 6 volume: 1. *Poezii*, 2-3. *Romanele (Lunaticii, Venin de mai)*, 4. *Proză scurtă*, 5. *Publicistică*, 6. *Cu-*

getări – Aforisme – Documente. „Partea cea mai originală a studiului introductiv se referă la *Proza* lui Vineă, dificilă la lectură, după părerea lui G. Călinescu, părere infirmată de editori prin textele de față. G. Călinescu se referea numai la proza scurtă, necunoscând romanul. Tipul de roman cultivat de Vineă este *Bildungsromanul* cu accente autobiografice. Noi am adăuga ideea că e o proză emblematică, neosimbolistă, într-o măsură, ca și proza lui Mateiu Caragiale... Publicistul Vineă n-a beneficiat de un studiu substanțial. Paginile lui Mircea Vaida încearcă un asemenea studiu, nu fără inerente exagerări...”. □ Dinu Săraru este prezent cu o cronică teatrală despre *Fântâna Blanduziei la Teatrul Constantin Nottara*. □ Romul Munteanu abordează un volum dedicat lui Kafka, apărut la 2 edituri germane, despre corespondența scriitorului: *Kafka despre sine însuși și opera sa*.

15 ianuarie

• [„Munca”, nr. 7616] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Aurel Câmpeanu, Corneliu Marcu, Teodor Crișan.

• [„România liberă”, Nr. 8468] Boris Buzilă notează despre discuția purtată cu Marin Preda și cu redactorul Mihai Gafița despre *Ce este și ce-și propune o librărie-pilot: „Cartea Românească”*, punctând „tripla funcționalitate a acestei unități”, cel puțin, respectiv: „sondarea gustului public și a necesarului în materie de carte autohtonă, contemporană” („luarea de conștiință” cât privește tirajul și eventualele suplimentări), propunerea ca aceasta „în chip firesc, să fie ea însăși [...] un magazin de desfacere a cărții” și „dorința librăriei de a deveni treptat un club al cărții românești”. Toate aceste direcții și strategii reprezintă „strădanii meritorii înscrise, cum spuneam, în eforturile de îmbunătățire a comerțului cu cartea”.

• [„Scânteia”, nr. 9028] În *Note de lectură* citim: □ Dan Zamfirescu prezintă volumul *Cronici literare* de C. Stănescu: „Este meritul lui C. Stănescu de a se număra printre criticii care n-au cedat fluctuațiilor prea bruște ale valorilor și poate să ofere celui interesat o imagine fără prea mari abateri de la realitate. *Cronici literare* impun abia o conștiință critică din cele mai ferme și o vocație cu remarcabile posibilități de dezvoltare. C. Stănescu este unul din puțini critici care nu exclamă călinescian, nu forțază epitetul în legătură cu debutanții și nici cu autorii consacrați. [...] Ceea ce i se poate reproșa acestei cărți este însă inegalitatea. Alături de analize excelente, pline de sevă, bogate în sugestii, și asupra cărora cititorul se simte tentat să revină spre a medita împreună cu criticul asupra cutărui scriitor sau cutărei opere (deosebit de valoroase ni se par analizele clasice mai vechi și mai noi – Sadoveanu, Slavici, Camil Petrescu, Marin Preda), stau articole în care graba iese în evidență. Dintr-odată, ochiul care scormonea mai adânc sensurile și condeiul care putea circumscrie în formule atât de sugestive un fenomen sau o calitate aleargă pe suprafețe mate,

dau ocol cărții cercetate fără a-i putea surprinde miezul, rezumă în loc să prindă esența. Uneori scriitori de reală valoare (cazul lui Nicolae Velea, de pildă) cad victimă acestei lipse de timp pentru a li se consacra o pagină împlinită, chiar dacă însușirile criticului n-au fost anulate. I se pot reproșa iarăși lui C. Stănescu unele digresiuni provocate de plăcerea de a teoretiza, digresiuni care devin atât de mari încât obiectul cronicii apare ca o anexă. În genere, suntem în drept să așteptăm un efort mai riguros de perfecționare”. □ George Muntean se ocupă de *Literatura de frontieră* de Silviu Iosifescu: „Deși concepută ca teză de doctorat și, prin urmare, expusă de la început unui riguros examen, lucrarea a apărut, totuși, în prima ei ediție (1969) cu anumite neajunsuri în privința organizării de ansamblu și a proporțiilor dintre capitole, în vehicularea unor termeni etc. Sugestiile și observațiile ce i s-au făcut, meditația și documentarea ulterioară a autorului asupra problemelor dezbătute au determinat revederea atentă a cărții, încât noua ei ediție înseamnă un indiscutabil progres. Este limpede, totodată, că profesorul Silviu Iosifescu a fost stimulat într-o asemenea direcție și de interesul mai larg pe care-l manifestă publicul pentru asemenea lucrări. [...] Sigur, se reține încă insuficienta abordare a literaturii românești de frontieră. Observația se referă atât la aspectul cantitativ, cât și, dacă avem în vedere devenirea fenomenelor, la cel *calitativ* – Cantemir, Hadeu, Iorga, Blaga, Călinescu, Ion Blaga și alții, ilustrând prin opere convingătoare interferențele dintre istorie, filozofie, științe artistice, oratorie și ale discipline cu literatura, producând deci și o *literatură de frontieră*, care s-ar fi cuvenit considerată mai cuprinzător”.

• **[„Flacăra”, nr. 3]** În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga publică *Cântec stins*, material dedicat dispariției lui Maurice Chevalier. □ În *Teatru*, Sanda Faur publică un amplu material intitulat *Bună seara, domnule Wilde*, o analiză a prelucrării lui Eugen Mirea după piesa *Ce înseamnă să fii onest*. ■ În *Literare*, Valeriu Cristea scrie despre *Poezii din „petele solare”*, militând împotriva ermetismului în poezia contemporană românească și subliniind că „acest «ermetism», pe care l-am numi de străpungere a adevărului, nu trebuie confundat cu acela ce nu reprezintă decât un facil exercițiu de obnubilare intenționată a sensurilor”. □ În *Film*, Magda Mihăilescu discută despre *Love Story*, ecranizarea romanului lui Erich Seagal. □ Henri Wald scrie eseu *Masă și colectivitate*. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se publică o notă despre volumul lui Radu Boureanu, *Măinile orelor*, publicat la Eminescu: „consecvent cu sine însuși, cu mijloacele lui distinctive de expresie, poetul ascende, acum, în plină maturitate, noi și înalte trepte ale creației”. Tot aici este semnalată apariția volumului lui Paul Everac, *Urme pe zăpadă*. ■ Prezentarea volumului, apărut tot la Eminescu, în colecția „Biblioteca critică”, *Bibliografia literară română ilustrată 1944-1970*, volum îngrijit de Eugenia Oprescu, în care „sunt antologate textele unor critici asupra unui număr de poeți, prozatori, dramaturgi și critici din ultimul sfert de veac”. □ Se anunță apariția romanului *Mascarada* și a vo-

lului de nuvele *Epidemia* de Alberto Moravia (Univers), traducere de Niculina Benguș, „traducerea în versuri albe” a lui N. Carandino din *Electra* de Sofocle (Colecția Thalia, Editura Univers și Teatrul Național), romanul lui Nicolae Jianu, *Veneam din întineric* (Eminescu). ■ Necrolog dedicat poetului George Dan. □ În rubrica de *Teatru* apar câteva note despre ultimele piese puse în scenă la diferite teatre din țară: *Fântâna Blanduziei* de V. Alecsandri (Teatrul Nottara), *Bietul meu Marat* de Alexei Arbuzov (Teatrul Național din Cluj), *Școala din Humulești* de Ion Luca (coproducție a teatrului „Ion Creangă” cu cercul de teatru al Palatului Pionierilor), *Focuri nestinse* de Paul Everac (Teatrul de stat din Arad) ș.a. □ *Memento, Televiziune*: în rubrica de *Literatură* se semnalează o „emisiune de versuri patriotice din poezia clasică românească”, în *Teatru* „premiera muzical dramatică” a lui *Alexandru Lăpușneanu* de Alex. Zirra, adaptare după nuvela lui C. Negruzzi.

● [„**Luceafărul**”, nr. 3] Discutând despre utilitatea nou înființatei librăriei, Sânziana Pop (*O casă a scriitorilor, o casă a cititorilor*) este de părere că: „librăria «Cartea Românească» trebuie să fie – cum a și început să fie – nu numai un punct de sprijin pentru vinderea cărții, ci și un punct de sprijin [...] pentru formarea gustului public”. ■ Pornind de la literatura epistolară a lui Ion Ghica, în care vede o formă de manifestare a realismului literar, Alexandru Ivasiuc detaliază în *Realismul invenției*: „El este mai realist când povestește ce a auzit și completat cu imaginația decât atunci când ne relatează ce-a văzut cu proprii săi ochi [...] Pentru că sursa adevărată a realismului [...] nu e o felie moartă și fără suflet a experienței noastre, este fantezia, topirea experienței și renașterea ei de la capăt”. ■ „Memoriile lui Titus Popovici depășesc prin caracterul lor simpla enunțare a prieteniei și frăției, devenind adevărate documente ale stimei, destăinuri ale unei conștiințe care a înțeles profund că în România de azi stima reciprocă dintre români și unguri este o mare și vibrantă victorie a socialismului”, este de părere Szasz Janos în articolul *Istoria, așa cum a fost*. ■ Publică versuri: Emil Botta (*Uraganul Felicite*) și Radu Boureanu (*Poem fără definiție*), în timp ce Nichita Stănescu și Ilie Constantin se manifestă prozastic. Alți semnatari sunt: Mircea Luca, Paul Tutungiu, Al. Raicu, Victor Tulbure, Radu Anton Roman, Cezar Ivănescu și Ion Sofia Manolescu. ■ Rubrica *Semnificații* aduce în atenția cititorilor *Poezia românească a deceniului 8*, așa cum este ea prezentată de către Edgar Papu: „Convenția nu este un apaj al vechiului clasicism [...] Fără ea nu există artă, nici un fel de artă, nici cea mai liberă cu putință. În cele cincisprezece mii de pagini de *Jurnal intim* ale lui Amiel se păstrează totuși convenția «jurnalului». Altfel n-aș fi surprins la unul din poezii noștri [...] noțiunea și termenul de «antijurnal». Dar și acest «anticonvenționalism» [...] nu este decât promotorul unei noi convenții. [...] poezia românească a deceniului în care intrăm ne promite o dezvoltare din cele mai fecunde, cu surprize bogate de sensibilitate inedită”. ■ Având ca pretext celebra maximă *Habent sua fata...*, Ov. S. Crohmălniceanu meditează la desti-

nul cărților: „Ne îneacă literalmente un ocean de cărți. [...] Unde trăiește criticul cu un milion de ochi și cu o viteză de citire mai rapidă ca a mașinilor electronice, spre a pretinde că urmărește efectiv tot ce se scrie și nu riscă să scape nimic important? [...] Cât de greu devine cuvântul criticii în astfel de împrejurări?”. ■ Pretextul articolului *În grădina lui Ion*, semnat de Nicolae Balotă este un fragment de poezie populară ce îi prilejuiește autorului o serie de meditații asupra condiției umane: „Trăim într-o epocă în care însăși condiția umană trece printr-o mutație care angajează toate tărâmurile existenței. Nașterea unui om nou e posibilă doar printr-o metamorfoză valorică”. ■ Al. Paleologu sancționează articolul lui Nicolae Balotă (*Jurnalul unui om fericit*, din „România Literară”, nr. 2, 1972) pentru condescendența aplicată operei lui Camus. Autorul din „Luceafărul” îl creionează în registru parodic, sub titlul *Un pedagog de școală nouă*: „Cu ce ton de superioritate, cu câtă suficiență concesivă îl expediază Nicolae Balotă pe Albert Camus! [...] Cine altul la noi putea fi mai în măsură să-și asume în asemenea caz rolul casei și să pronunțe «de pe scaun» un verdict fără trimitere, decât N. Balotă, pedagogul absolut [...] parcă îl aud trimițându-l în banca lui pe «bietul Camus» sau în lipsa acestuia, pe vreun admirator de al lui, ca alde mine, cu vorbele: «No, meri la loc, prostovane!»”. ■ Discutând despre condiția debutanților, Alexandru George consideră că: „debutanții nu au fost poate nicicând mai neglijați”, și propune: „critica trebuie să-și exercite severitatea în raport direct cu importanta scriitorului în discuție, pentru debutanți rezervându-se mai curând indulgența, spiritul de înțelegere [...] Critica, fără să poată anticipa asupra formelor viitorului, trebuie să se afirme printr-o continuă mișcare liberă și vie, fără menajamente la adresa consacraților, pentru a-i scoate din somnolență și din satisfacția de sine, pentru a le stârni ambițiile” ■ De o părere diametral opusă este Nicolae Ciobanu, care, în *Criteriul autenticității* arată: „nu este cazul să apelăm la vreun fel de indulgență. [...] confuzia dintre făcătorul de literatură și creatorul adevărat, încă din faza debutului, capătă drepturi de circulație cel puțin suspecte”. ■ Ioan Alexandru publică *Imnul întoarcerii*. ■ Secțiunea *Cronica literară* cuprinde comentarii semnate de Ilie Constantin pe marginea operei următorilor □ George Alboiu, *Gloria lacrimii* (C.R 1971): „Lirica sa e una straniu esențializată, redusă la incidente de vaste suprafețe plane [...] E puțin obișnuită intonarea acestui autor, care obține cele mai bogate rezultate din parafraza unor forme rudimentare ale poeziei populare (foarte concentrate, de fapt!) precum descântecul. [...] credem că un talent cum e cel al lui G. Alboiu va ști să guverneze, ca și până acum, cu autoritate, împlinirea unui important destin poetic al tinerei (încă) generații”. □ Anghel Dumbrăveanu, *Fața străină a nopții* (C.R 1971): „Ceea ce sare în ochi nu este monotonia [...] cât prozaismul legănat, pretențios, pagina – să ni se ierte cuvântul: – maculată, cu pete de ulei, dezchilibrul stilistic, manierismele de tot felul”. □ Ion Murgeanu, *Confesiunea* (C.R 1971): „discursuri solemne, dificile, din a căror masă, aproape stagnantă

în lentă sa curgere, scânteiază sensuri și metafore remarcabile”. □ Impresii *Pro și contra*, pe marginea presei culturale sunt inserate la rubrica cu același nume: „Sunt gânduri, reflecții, puncte de vedere asupra cărora scriitorul român contemporan nu poate să nu mediteze cu toată gravitatea. Ne bucură că un poet de ținuta lui Virgil Teodorescu le spune cu patos și claritate în paginile «Luptei de clasă»”. □ „Încercare interesantă de a se apropia de poezia lui Nichita Stănescu, *Poezie fascinată de limbaj?*” («Ramuri», nr. 12/1971), articolul lui Dorin Teodorescu, recomandă un tânăr comentator de poezie”. □ „Ultimul număr al «Revistei de istorie și teorie literară» încearcă totuși un reviriment, în sensul unei mai decise circumscrieri în sfera contemporaneității”. □ „În «Steaua» nr. 1 este dezbătut anul literar 1971”. □ „Excelent ultimul număr al «României literare»”. □ „Parafrazându-l pe criticul Constantin Pricop putem spune, după întâlnirea cu noua serie a «Cronicii», că prima impresie lăsată de lectură este «nelămurită»”. ■ Mircea Martin (*Vârsta interioară și generația de creație*) clarifică și nuanțează aceste concepte introduse în numerele anterioare: „A vorbi despre vârsta interioară a unui scriitor înseamnă a avea în vedere nu personalitatea lui empirică, [...] ci figura stilizată pe care o impune opera. [...] Vârsta interioară e, așadar, un concept care vizează o durată artistică. [...] Corelativ cu el este «generația de creație», concept în cadrul căruia determinarea biologică e complicată și atenuată de istorie. Generația de creație e o generație stabilită, în primul rând, după criteriul vârstei interioare”. ■ Nicolae Velea publică textul *Cireșele trec, obrazul rămâne* în cadrul rubricii *Proverbe*. ■ Secțiunea *Compendiu* reunește trei recenzii nu foarte favorabile, semnate de Alex. Ștefănescu □ *Acolo sus, steaua*, Gherghinescu Vania (C.R., 1971): „nu a reușit decât accidental să depășească univocitatea cuvintelor”. □ *Ferestrele negre, ferestrele albe*, Florian Crețeanu (C.R., 1971): „Cu unele excepții, poeziile lui Florian Crețeanu sunt afectate de mimetism și pedanterie”. □ *Voi veni într-o noapte*, Dona Roșu (Eminescu, 1971): „întederminarea nu numai că nu se ridică la universal, dar condamnă chiar la particular și incomunicare”. ■ Sorin Titel este prezent cu proza *Gemenii*. ■ Este consemnată participarea poetului Ioan Alexandru la ultima ședință a cenaclului (marți, 11 ianuarie 1972) unde a citit „un ciclu impresionant de imnuri ale întoarcerii, o poezie orfică, oficiată cu gravitate, care ține sub puterea ei întreaga sală”. ■ Dinu Flămând semnează articolul *Poezie și utopie*, în care susține: „atât utopia, cât și poezia, au o logică ce ține de unitatea interioară [...] Utopia începe și se sfârșește ca un elogiu al armoniei. Poemul, literatura în general, nu fac decât întâmplător acest elogiu, ele având posibilitatea să existe și prin altfel de structuri decât cele armonice”. ■ A. E. Baconsky publică eseu *Spiritul poeziei române*.

● [„Convorbiri literare”, *Revistă bilunară de literatură editată de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România*, nr. 1; format A2, 12 pagini, zile de apariție: 15 și 30 ale lunii; Redactor șef: Corneliu Ștefana-

che] Redacția revistei semnează *Prologul*: „Ce se va putea spune peste ani despre noua serie a «Convorbirilor literare»? Nu știm. Știm în schimb că astăzi, mai mult ca oricând, cititorul a învățat să aleagă din mulțimea publicațiilor. Dacă fiecare număr al «Convorbirilor literare» va fi astfel ales, atunci va avea temei și speranța noastră că în ceea ce se va spune despre publicația de la Iași vor fi și vorbe de bine”. ■ Mihai Drăgan descrie *Spiritul „Convorbirilor literare”*: „De numele revistei «Convorbiri literare», fondată la 1 martie 1867 de societatea *Junimea* din Iași, se leagă un moment fundamental de istoria literaturii și culturii române: intonarea ideii de valoare estetică și funcționarea deplină a spiritului critic. Nu este vorba de o mișcare literară ruptă total de trecut, ci de ridicarea la nivelul exigențelor vremii a elementelor viabile ale tradiției”. ■ În cadrul rubricii *Convorbiri critice*, având ca tematică *Condiția criticului, condiția criticii*, își exprimă opinia: Al. Andriescu, Virgil Ardeleanu, Voicu Bugariu, Al. Călinescu, Nicolae Ciobanu, Const. Ciopraga, Mihai Drăgan, Mircea Iorgulescu, I. Negoîtescu, Al. Piru. □ *Un om printre oameni*: G. P.: „Unii susțin că există o solidaritate de breaslă a scriitorilor, alții că nu... Aș vrea să vă întreb: cum vă simțiți în critica română de azi? Și cum vă simte ea pe dumneavoastră? Const. Ciopraga: Mă consider un instrument într-o mare orchestră. N-am întreținut publicitatea; nici nu cred în ea. Am un cult al muncii temeinice, tăcute, care triumfă prin onestitate și dăruire.; Al. Piru: Am foarte bune relații cu criticii pe care-i prețuiesc, indiferent de părerea lor despre mine. Singura mea dorință e să fiu citit. Nu pot să pretind a fi apreciat de critici pe care eu însumi, când nu-i ignor, îi neg.; G. P.: *Care sunt criticii pe care, când nu-i ignorați, îi negați?* Al. Piru: Nu cred în ceea ce fac Virgil Ardeleanu, M. N. Rusu, Constantin Cubleşan. Publicarea elucubrațiilor acestora în periodice și volume este o eroare. G.P. *Cum vă simțiți în critica română de azi, tovarăș Virgil Ardeleanu, și cum credeți că vă simte ea pe dumneavoastră?* Virgil Ardeleanu: La această întrebare ce mă vizează prea direct ca să nu mă inhibe, aș răspunde, totuși, dacă aș ști că poate interesa. Pot să spun că mă simt foarte străin. Au apărut atâtea critici în ultimii ani, încât nu văd cum aș putea să-i simt aproape. G. P. *Numărul nu e un motiv...* Virgil Ardeleanu: Cu atât mai mult cu cât majoritatea dintre ei sunt critici de corporație. Eu, vă place nu vă place, nu fac parte din niciun sindicat, lucru care, am constatat-o în destule împrejurări, îmi aduce numai necazuri. Dar între critica de porunceală și cea, să-i zic, de temperament – o practic, în continuare, pe cea din urmă. N-am ales-o. Așa am simțit-o dintotdeauna și... dincolo de o mâhnire firească, înțeleg totuși de ce sunt «urât» și nu «iubit». G. P. *Înțeleg, deci, că nu credeți în cei care vă contestă. Un critic – totuși – există sau nu există. Dar de anihilat nu-l poate anihila nimeni oricât l-ar urî. Personal, nu urăsc pe nimeni (dintre critici), însă spun drept că nu pot suferi fraza arhiîntortocheată a lui Șerban Foarță și nici pompozitățile lui Marin Mincu, care prea vrea să fie ancestral la fiecare vorbuliță și la fiecare scriitor, chiar și la Ion Marin Iovescu. Nu-mi place nici*

Mircea Vaida, pentru că folosește ciocane pneumatice ca să bată pioneze. Îl stimez totuși, pentru că ei gândesc literatura. Despre un fel de fost cronicar literar din județul nostru, însă, nu voi spune nimic- pentru că el, literaricește, nu există. Îl voi întreba acum I. Negoîtescu cum se simte în critica română de azi. I. Negoîtescu: Depinde ce înțelegem prin cuvântul «azi». Prefer deci să nu răspund la această întrebare.; Liviu Petrescu: Mă consider, în multe privințe, un răsfațat. Mă leagă multe de majoritatea confracților mei; mă bucur când înțelegerea și simpatia sunt reciproce. De fapt, e mai mult decât atât, am impresia, este ceea ce un amic al nostru numea: solidaritate intelectuală.; Mircea Iorgulescu: Grea întrebare. [...] Antipatia dintre Valeriu Cristea și Cornel Regman este o fericită excepție. G. P.: Cum excepții au fost și polemicile Barbu-Neagu, Piru-Ardeleanu. [...] G.P.: Vorbind tot de critica română de azi (adică din ultimii ani până astăzi) ce tendințe și oreintări – în mare- observați? Unde v-ați auto-încadra? Const. Ciopraga.: Stilistic, tipologic, distingm – în linii mari – o critică de aspect eseistic, personalități de talent și o critică de tip erudit, sistematic. G. P. Formulez (dar nu numai în gând) întrebarea: la acesta din urmă talentul poate lipsi? Și – tot în gând- îmi răspund: Nu, nu cred. Cu erudiție și sistemă, dar fără talent, vor ieși studii, cercetări, contribuții, nu însă critică literară. Cum nu există romane științifice, nu există nici critică științifică. Asta sună a fier de lemn. Profesorul Ciopraga continuă: Const. Ciopraga: De notat critica structuralistă. G.P. Îmi îngădui – cu asentimentul dvs., sper, tovarășe profesor – să observ că orice critic serios caută și definește nu doar trăsături, ci structuri. Orice critic bun este un structuralist. Dar dacă prin critici structuraliști trebuie să înțelegem pe aceia câțiva de la noi sau din alte granițe, care încearcă să deseneze unghiuri de apă, să măsoare fiorul cu rigla și să ne convingă că geniul e în legătură cu numărul de consoane pe centimetrul literar – atunci dați-mi voie să cred că critica structuralistă nu e de notat. Critica are grijă de literatură, nu de literă. Const. Ciopraga: Într-o revistă, am văzut, cu vreun an în urmă, vreo douăzeci de diviziuni, specii de critică. Hipertrofie a spiritului de sistem. Adeziunea mea merge spre ceea ce s-a numit critica completă sau totală. Deci multiplicitatea perspectivelor. [...] Liviu Petrescu: Există, mai întâi, o critică foiletonistică, în care domină o empirie desăvârșită. Se poate vorbi, în continuare, de o critică fenomenologică, de o critică a esențelor, pe care o exemplifică în chip strălucit Nicolae Manolescu; cu voia dvs. ... m-aș subsuma și pe mine orientării. Remarcabilă mi se pare, apoi critica structuralistă – sau numai simpatizantă a structuralismului, – direcție în care rezultatele cele mai impresionante le-a obținut, până în clipa de față, Sorin Alexandrescu. Aș mai adăuga, în fine, o ultimă tendință, aceea de a explica literatura cu ajutorul unei categorii ale filosofiei culturii – direcție pe care o explorează în prezent Nicolae Balotă”.

□ Scriitor – critic un cuplu „ideal”: „G.P.: În ce raporturi e criticul, și în particular dvs., cu scriitorii? Dacă se poate, teoretizați pe scurt. (În ce mă

*privește am impresia că neînțelegerea dintre critic și autor e următoarea: autorul nu vrea să înțeleagă că criticul e scriitor, nu reporter) [...] I. Negoțescu: În România, criticul e într-un raport jenant cu scriitorii, fiindcă aceștia sunt adeseori redactori șefi.; Const. Ciopraga: La cărțile pe care ți le trimit cu dedicații sonore, unii așteaptă elogiile totale. Chiar pentru micile rezerve poți primi, epistolar, reproșuri sau explicații. Ți se demonstrează că n-ai înțeles bine. A păstra o decentă detașare este pentru un critic o condiție etică”; Virgil Ardeleanu: La noi criticul este un vasal al scriitorului. În țara noastră, scriitorul pentru anume merite primește în dar un post important, când de fapt, el scriitorul ar trebui numit redactor șef numai după ce a demonstrat virtuți de animator. Să nu mă abat însă de la întrebare. Cu scriitorul, criticul nostru nu poate avea relații normale. Cu rare excepții, scriitorul nu vede în critic decât o mașină programată pentru laudă sau injurie... În ce relații sunt cu scriitorii? Cum să vă spun, eu laud puțin...; Liviu Petrescu: Sunt unii – îi știți foarte bine – care susțin că prietenii literare ale criticului ar fi dăunătoare, i-ar răpi seninătate de spirit, libertatea opiniilor ș.a. Se pretinde criticului, cu alte cuvinte, să evite orice contacte personale și să aprecieze numai de la distanță. De s-ar da curs unei astfel de invitații, s-ar înlătura de îndată orice rudiment de viață literară! Important rămâne tot scrisul, dar putem fi indiferenți față de climatul în care se scrie? Prin abstragere, literatura ar pierde din dinamismul și puterea ei de transformare, de schimbare. Or, adevărații animatori ai vieții literare nu sunt oare tocmai criticii literari? De ce să îi rupem de scriitori? În ce mă privește am cunoștințe, chiar prieteni printre scriitori: fără ei ar fi, cred, peste măsură de plictisitor”. □ *Ce-i mână pe ei în luptă? G. P.: În deplin acord cu fraza lui M. Iorgulescu, că «lumea criticului e literatura», voi spune că lectura e actul fundamental al criticului, respirația sa. Iată de ce vă voi întreba: care sunt lecturile care v-au determinat destinul? Al. Andriescu: Nu cred în lecturi care determină obligatoriu un destin.; Nicolae Ciobanu: Absolut tot ce am citit, inclusiv cărțile cele mai proaste, au contribuit la formarea mea în plan intelectual.; Liviu Petrescu: Din lecturile decisive: Jean-Paul Sartre: *Ființa și neantul*, ca și eseu despre Baudelaire. Multe din ideile și convingerile mele asupra artei contemporane le datorez analizelor excepționale din *Doctor Faustus*.; Const. Ciopraga: Cred că niciun critic nu poate afirma că s-a format sub influența unor anumite lecturi. Așadar am reținut și am asimilat de la mulți, trecând de la portretistica lui Sainte-Beuve, la Renan, de la Ibrăileanu (analistul) la Tudor Vianu, G. Călinescu și ceilalți.; Al. Călinescu: Lectura decisivă – opera lui G. Călinescu.; Mircea Iorgulescu: Am citit mult, de timpuriu și haotic, fără să mă controleze cineva. Când am descoperit – eram elev – că nu e bine să-mi declar toate lecturile, am suferit un șoc puternic, pentru că nu înțelegeam de ce. Cărțile au fost scrise, îmi ziceam, pentru a fi citite și nu puteam să pricep spaima și interdicția. Hotărâtoare a fost pentru mine lectura în aceste condiții a *Istoriei...* lui Călinescu, o carte care mi-a**

răvășit literalmente adolescența. Și azi mă înspăimânt când mă gândesc că s-ar fi putut să nu-mi cadă în mână. *G. P. Am așezat această a doua parte a discuției noastre sub egida versului eminescian: Ce-i mână pe ei în luptă? Așadar, e firesc să vă întreb: ce vă nemulțumește în critica noastră, azi? Vă propun incisivitate, pentru că rănilor se vindecă și prin cauterizare.* Voicu Bugariu: ... dă dovada unei exagerate aparențe livești și speculative. Mi se pare cu totul ciudat ca un tânăr care de abia a ieșit de pe băncile facultății sau nici nu i-a ieșit încă, să se apuce să scrie cărți, folosind o experiență de viață foarte sumară. Ceea ce este de asemenea destul de curios, este că o literatură ce însumează experiențele fatalmente sărace ale facultății și ale stagiului militar redus îndeplinit după facultate, poate să stârnească o avalanșă interminabilă de elogii critice. De ce anumite cărți sunt întâmpinate cu un spontan cor apologetic, de ce analiza critică nu este mai pătrunzătoare, de ce lipsesc rezervele în legătură cu anumite cărți?; Virgil Ardeleanu: iată o întrebare la care răspund de mai bine de zece ani. Criticul cât de cât autentic afirmă, cred eu, infinit mai puțin decât neagă. Nicio literatură nu se constituie doar din lucruri bune, foarte bune și excepționale. Cu atât mai puțin literatura noastră de azi, influențată prea adesea de labile programe literare. Destule cărți, fără a fi valori ieșite din comun, s-au bucurat de o critică favorabilă. Iată ce nu mi-a plăcut în critica noastră și, implicit, nu-mi place astăzi.; Const. Ciopraga: Modele literare, simple reluări de experiențe vechi. Limbajul incomunicabil – dacă nu o eroare, cel puțin un snobism. Repetabilele hărțuieli, campanii fără rost. Limbajul pretențios, rebarbativ sau excesiv abstract.; Al. Piru: În literatură mă nemulțumește lipsa talentului și mai ales lipsa de cultură, faptul că apar cărți stupide de care nimeni nu se sinchisește, ba unii le și laudă.; Al. Călinescu: Lipsa de sinceritate și de curaj.... [...] *Conformismul și rutina*, Mihai Drăgan: Mă nemulțumesc acei autori care, din teribilism și snobism, scriu în manieră absurdă și dau de înțeles că odată cu opurile lor începe o epocă nouă. Un asemenea scriitor este întovărașit de criticul versatil care a fișat, ostentativ, neîncrederea față de realism, față de poezia patriotică sau inspirată din folclor, ca apoi să scrie, uneori cu pseudonim, articole în care exaltă ceea ce detestase cu suficiență. Criticul adevărat nu poate trișa cu propria-i conștiință. Trebuie să spun că asemenea atitudini se manifestă și la Iași, în paginile revistei «Cronica» de pildă, unde nu Zaharia Sângeorzan, care nu cunoaște noțiuni elementare de teorie literară și estetică și nu știe să facă acordul între subiect și predicat, își difuzează opiniile adeseori câte două-trei articole într-un singur număr (!!!), dând o palmă întregii critici din această parte a țării; Mircea Iorgulescu: Spiritul tranzacțional. Compromisul moral. Balcanismul. Publicarea de dragul publicării și nu pentru a spune ceva. Exhibiționismul”. □ *Judecata de azi și de apoi „G.P.: În fine, o ultimă întrebare privind timpul «de apoi», viitorul, al nostru și al celor de după noi. V-aș invita să aveți curajul – tot a fost pomenit foarte mult acest cuvânt aici –*

unor anticipări, ca să nu le zic prognoze. Deci: Care sunt marii noștri scriitori de mâine? Dar marii critici? Virgil Ardeleanu: Marii scriitori de mâine nu pot fi decât scriitorii buni de azi. Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu, Nichita Stănescu. Cred în virtuțile lui D. R. Popescu și Petru Popescu, Marin Sorescu un poet de pe acum foarte popular, va reproduce am impresia destinul lui G. Topârceanu. Mai sunt și alții, dar prognoza prea îndepărtată nu e agreată nici de meteorologic.; Liviu Petrescu: Mi-ar fi plăcut să numesc pe marii scriitori ai generației mele; așa cum ați formulat întrebarea – îmi propuneți o aventură prea riscantă. Să mă las totuși ispitit: ei bine, din tinereții astăzi încă anonimi, dar mâine – personalități de primă mărime ale literaturii române, vor face parte fără nicio îndoială, romancierul Eugen Uricaru și criticul Marian Papahagi... Cred de asemenea în cariera viitoare a lui Tudor Cățineanu, o minte cu totul excepțională, atrasă cu precădere de eseul filosofic (T. Cățineanu lucrează ca redactor la editura Dacia)”. □ *Critica văzută dinspre critici* „G.P.: După aceste ochiri în viitor, vă propun să ne întoarcem la afacerile interne ale criticii, să privim dar împreună câteva chestiuni mai specifice acestei forme de viață. De pildă: critica de direcție. Credeți în ea: O vedeți posibilă, aci, acum? Dacă da, cum, prin cine? Const. Ciopraga: Timpul criticii de direcție mi se pare depășit. E alt climat decât pe vremea lui G. Ibrăileanu, M. Dragomirescu, E. Lovinescu... Voicu Bugariu: Socotesc critica de direcție foarte constructivă. Practicată la modul superior, ea e în ultimă instanță, o activitate de îndrumare etică, de corelare a gustului estetic cu imperativele morale generoase ale epocii.; Al. Piru: Nu cred în critica de direcție. Criticul, după părerea mea, nu determină literatura, o îndrumă cel puțin *a posteriori*, învățând cum nu trebuie să se scrie, mai puțin cum să se scrie.; Liviu Petrescu: Pe mine nu mă încântă atât critica de direcție, cât literatura de grup (fenomen care presupune, oricum, un director de conștiințe). O critică de direcție care nu se sprijină pe o grupare literară este un fenomen artificial și regretabil. Un exemplu în acest sens este activitatea de tinerețe a lui Iorga.; Mircea Iorgulescu: Da, cred. Însă astăzi principala direcție constă în afirmarea valorilor autentice și în veștejirea falselor valori. E greu de conceput o critică adevărată fără dorința de a imprima o direcție. [...] I. Negoțescu: Eu nu cred că este posibilă, în timpurile moderne, o critică de direcție.; Al. Călinescu: O văd posibilă cu o condiție: să aibă la bază principiile materialismului dialectic și istoric.; Mihai Drăgan: O critică de direcție este posibilă numai într-un sens și anume, dacă cei mai activi și mai serioși critici, printr-un consens unanim, ar spune în lături mediocritățile literare, experimentelor moderniste, beției de cuvinte, incompetenței etc. Maiorescu este încă actual! G.P.: Iată deci că avem două direcții: direcționiștii și non-direcționiști! Dar asta s-ar putea să se datoreze și multiplelor înțelegeri pe care le poate avea expresia critică de direcție. Prin urmare: care sunt, în viziunea dvs., implicațiile socialului în critică? I. Negoțescu: Socialul este implicat în critică

în măsura în care ea e prin esență un fenomen social. Critica se adresează întotdeauna unui public. *G.P. Răspunsul dvs. mi se pare nerelevant. Și, circul, de pildă se adresează întotdeauna unui public, și totuși implicațiile sociale de acolo sunt minime.* Const. Cipraga: Socialul în critică înseamnă integrare în istorie, perspectivă.; Voicu Bugariu: Implicațiile socialului în critică sunt covârșitoare, rolul scriitorului în societatea noastră socialistă fiind unul bine determinat, departe de orice gratuitate sterilă.; Al. Piru: Ne conducem după principiile ideologice ale partidului nostru și nu evităm implicațiile sociale, acolo unde există. Un critic adevărat comentează opera din toate punctele de vedere, țelul final al demersului său fiind stabilirea valorii estetice.; Al. Călinescu: Critica este un act prin excelență social, angajând în cel mai înalt grad personalitatea și responsabilitatea criticului.; Virgil Ardeleanu: Implicații sociale? Multiple, diverse și nebănuite. Din nefericire, socialul a fost confundat o bună bucată de vreme cu sociologismul vulgar. O critică ce ignoră criteriul sociologic este după opinia mea, restrictivă. (N-am crezut nicio secundă în noul roman francez. Un Butor sau un Robbe-Grillet nu spun și nu vor să spună nimic. Nu-i interesează socialul? Fie-ne permis să-i ignorăm și noi pe ei. Sunt convins că un cititor cultivat va prefera oricând un reportaj superior – să zicem cu sânge rece – unui labirint sau unor gume)”. ■ Al. Dobre semnalează: *Un plagiat instructiv-educativ*: „În așteptarea celui de al treilea volum al *Istoriei Academiei* și a tomului secund al *Istoriei* lui G. Ivașcu – a apărut în librării o altă lucrare ce ambiționează să parcurgă etapele istoriei literaturii noastre. Titlul e mai mult decât promițător: *O istorie a literaturii române*, ceea ce ar vrea să spună, probabil, că autorul (I. Rotaru) intenționează o lectură a textelor literare românești, o lectură între atâtea altele posibile. Am avea de-a face, prin urmare, cu o nouă sinteză, cu o originală dimensiune a fenomenului literar. [...] Căci, este momentul să o spunem *O istorie a literaturii române*, vol 1, (*De la origini până la 1900*), Editura Minerva, București, 1971, este un plagiat după *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* a lui G. Călinescu. Ne dăm foarte bine seama de gravitatea unei asemenea acuzații, însă aceasta este realitatea. Drept care să procedăm la citirea în paralel. E vorba de nenumăratele pasaje din cartea lui I. Rotaru care nu sunt altceva decât simple copieri sau parafraze mai mult sau mai puțin subtile...”. ■ George Pruteanu constată: *Acesta nu e Călinescu*: „500 de pagini de rezumat cuminte ne-a dăruit Ion Bălu, numindu-și teancul de conspecte eseu despre etapele creației. Ce înțelege bibliograful I. Bălu prin eseu, iată un lucru foarte ceșos. Răbduriu și harnic, s-a angajat într-un subiect care-l depășește flagrant. Călinescu se află față de el la intangibile înălțimi, într-un zbor maiestos și în toată cartea bietul autor aleargă pedestru după umbra magistrului. Impresia de neadecvare este continuă; tentativa critică a lui I. Bălu amintește efortul acelui om al lui Creangă de a căra soare cu butelcuța. Ce e, în fond, această trupeșă monografie eseu? Un deșirat extemporal în care documentarea relativ minuțioasă (căci dezordonată

și cu scăpări) și bunele intenții nu sunt egalate decât de nemărginita platitudine”. ■ Daniel Dimitriu descrie ediția îngrijită de Gheorghe Tomozei din opera lui *Nicolae Labiș*: „În toamna premergătoare comemorării a cincisprezece ani de la moartea poetului, vechiul prieten, poetul Gheorghe Tomozei propune o antologie foarte riguroasă în opțiuni ... completată de un comentariu critic, un tabel cronologic și pagini inedite de poezie, jurnal și corespondență. Este un Labiș văzut și acceptat de Tomozei. Criteriul selecției este cel valoric. Gestul lui Tomozei echivalează în esență cu o punere la punct: pentru a justifica un poet de excepție sunt necesare în exclusivitate argumente tari”.

■ Al Andriescu semnează două cronici literare. Prima se referă la cartea lui Marin Preda: „În *Imposibila întoarcere* vom întâlni, în afara acestor opinii asupra literaturii în general, o serie de observații și mărturisiri care privesc activitatea literară a autorului ca și mult material pentru o posibilă operă viitoare, pentru că scriitorul imaginează mereu, cu ușurință, scene, dialoguri, personaje, când nu ne pune în campania celor deja cunoscute. [...] Romanțierul combate o prejudecată foarte adâncă, mitul autenticității, faptului în sine”. □ A doua îl vizează pe Aurel Mihale: „Citind nuvelele lui Aurel Mihale din volumul *Poartă și drum* am avut mereu impresia că nu suntem în fața unei opere de invitație, deci literare în sensul deplin al cuvântului, ci în fața uneia de ilustrare, în care scriitorul se conformează docil unui gen preexistent, încercând să-l exemplifice”. ■ Al. Dobrescu analizează studiul lui Edgar Papu: „*Poezia lui Eminescu* este o carte nouă. Ești sau nu de acord cu ideile exprimate de autor; dar faptul în sine e mai puțin important decât împrejurarea, că nu mai dai la fiecare pagină de formule și puncte de vedere știute și răștiute, că – în sfârșit – ți-e dat să meditezi pe marginea unei cărți gândite în prealabil de cei care și-a trecut numele pe copertă”.

● [„*Urzica*”, An XXIV, Nr. 1; revistă bilunară de satiră și umor; format tipografic: A 4, 16 pagini; nu se precizează componența redacției] Revista include constant *Microsioane satirice* de Vasile Băran, *Colțul Enigma* de V. D. Popa, *Dicționar de minime* – Petre Bokor, *Din carnetul de însemnări al unui vechi reporter indiscret* de S. Massler.

16 ianuarie

● [„*România liberă*”, Nr. 8469] În articolul *O profesiune de credință*, Aurel Baranga face trimitere „entuziat” cititorului la cartea lui Carol Roman, *Există un secret al celebrității?*, apărută la Editura politică, ce cuprinde o anchetă la care răspund douăzeci de personalități ale „lumii contemporane, douăzeci de savanți din toate domeniile științei, deținători ai premiului «Nobel»”.

■ În cadrul cronicii „*Ridendo*”, Ion Băieșu semnează schița *Cine fură azi un ou...*

● [„*Scânteia*”, nr. 9029] George Cuibuș semnează *Sondajele de carte nu scop în sine, ci indicator pentru „pulsul” editorial*: „Despre modul în care se

ocupă forurile locale de cultură de organizarea și desfășurarea unor atari son-
daje ne-au vorbit pe larg reprezentanții Comitetului pentru cultură și educație
socialistă-Timiș – librari, bibliotecari, scriitori. Am fost preveniți, de altfel, de
majoritatea interlocutorilor noștri, că de aceste sondaje la Timișoara se ocupă
librarul, iar acțiunea – desfășurată sub egida unei comisii – are drept scop de-
terminarea tirajelor viitoarelor apariții editoriale. De regulă, prospectarea soli-
cităților publice se confundă însă cu prospectarea opiniei librarilor respectivi.
[...] Întrebarea care se pune este în ce măsură pot fi utile și concludente sonda-
jele de carte? Interlocutorii timișoreni au fost de părere că experiențele de până
acum atestă cu prisosință utilitatea și foloasele sondajului de carte, axat pe cele
două mari direcții verificate în sociologia literaturii: sondajul la zi u privire la
cărțile intrate deja în circuitul comercial și sondajul de perspectivă cu referiri
la solicitările de viitor ale iubitorilor de carte. Testările de acest gen pot servi,
de asemenea, unor ample cercetări în domeniul bibliografic, al popularizării
cărții, al muncii metodologice în rețeaua bibliotecilor publice etc.”. ■ În *Adno-
tări* citim: □ „*Ulterioritățile*” cu *inimă de văcuță* de Dorin Roman: „După un
volum de *Pedepse* (1969) al cărui motto suna astfel: «Peste o mare neagră /
zbiară o oaie neagră, / peste un câmp negru / latră un câine negru, /», și așa
mai departe, Vasile Vlad publică o nouă carte. Scindată între o zodie cu rezo-
nanțe pictural-nepoetice și un formalism extrem, *Sărbătorile absenței* ni se
pare a rămâne pe aproape întreg cuprinsul său o experiență ratată”. □ *Iniția-
tive editoriale* de I. Adam: „Răsfoind agenda activităților editoriale, consem-
năm câteva inițiative cu pondere semnificativă. Semnalăm astfel apariția noii
serii a «Caietelor Minerva», caiete ce constituie adevărate jurnale de bord ale
unei edituri specializate în publicarea clasicilor și a scriitorilor pe cale de cla-
sicizare a acelor opere în care «se cuprind idealurile și aspirațiile generațiilor»,
a cărților ce formează «moștenirea noastră cea mai bună» (după cum mărturi-
sea Sadoveanu în *Laudă cărții*). [...] Începutul săptămânii trecute a coincis cu
înființarea unei noi librării. Urmând exemplul recent al Editurii militare, Car-
tea Românească și-a inaugurat propria sa librărie (strada Nuferilor nr. 41). În-
tre proiectele de perspectivă figurează organizarea cu regularitate de întâlniri
ale scriitorilor cu iubitorii de carte, investigarea promptă și nemijlocită a prefe-
rințelor cititorilor printr-un sistem eficace de sondaj, studierea concretă a posi-
bilităților de suplimentare rapidă a tirajelor, onorarea unor comenzi expediate
prin poștă ș. a.”.

● [„*Steaua*”, nr. 2] O nouă încercare de definire a curentelor literare este
făcută de Mircea Muthu în editorialul cu titlul *Realismul ca funcție estetică*, în
care referințele teoretice îi includ pe Matei Călinescu, Sorin Alexandrescu, G.
Lukács, Dan Grigorescu, R. Wellek, Ph. Van Tieghem. ■ Aurel Rău descrie o
întâlnire și un dialog cu Yasunari Kawabata, un laureat Nobel al Japoniei, care
„este ca Sadoveanu autor a peste o sută de titluri (nuvele si romane)” (articolul
De vorbă cu Yasunari Kawabata). ■ Publică poezie Anghel Dumbrăveanu,

Bazil Gruia, Francisc Păcurariu, Radu Cârneli (poemul *Pygmalion*). Pictură în culori de Sabin Bălașa, *Cascada de soare*. Lung fragment în proză cu titlul *Zăpezile de odinioară* de Teohar Mihadaș. ■ La rubrica permanentă „cutia Pandorei”, Gabriela Melinescu îl evocă pe Che Guevara și cei patru ani scurși de la moartea lui, în tableta *A descoperi natura*. ■ Romul Munteanu relatează reîntâlnirea cu Parisul și Franța care „n-a mai însemnat străbaterea unui itinerar cunoscut, ci o deviere deliberată spre alte obiective” (articolul *Itinerar cultural francez*). ■ Mircea Tomuș este atras, în cronica literară, de problematica abordată de Nicolae Balotă, în *Lupta cu absurdul* o carte care „invită la considerații privitoare la situația generală a criticii românești a formulelor pe care aceasta le abordează”. Petru Poantă recenzează două cărți: antologia lui Petre Stoica, „extrem de curajoasă și decisă”, asupra poezilor expresioniști cei mai reprezentativi (Else Lasker-Schüller, Ernst Stadler, Georg Heym, Georg Trakl, Gottfried Benn) dintr-un volum omonim, *Poeți ai expresionismului* (Editura Albatros, 1971) și poezia lui Nicolae Dragoș din placheta *Coloană de-a lungul* (Editura Eminescu, 1971), socotind că „sursele reale ale lirismului lui Nicolae Dragoș se dovedesc a proveni din literatură”, un fel de poezie ce se bazează pe „literaturizarea literaturii” de unde „nu iese decât foarte bune pasteluri”. ■ Revine Mircea Micu la susținerea rubricii „dicționar parodistic contemporan” unde-l parodiază pe Grigore Hagiu, cu titlul *Cu încântare privind*.

17 ianuarie

- [„Munca”, nr. 7517] În *Carnet cultural* se semnalează redeschiderea, la Oradea, a muzeului memorial Ady Endre. □ În *Note de lector*, Nina Ivanov publică o recenzie a volumului de versuri *Țara fântânilor* de Ion Iuga (Eminescu).

18 ianuarie

- [„Munca”, nr. 7518] C. I. Chiuzbaian prezintă seara literar-muzicală dedicată lui Cicero „de către cenaclul literar „Titu Maiorescu” din cadrul Asociației juriștilor din țara noastră.

- [„România liberă”, Nr. 8470] Cristian Popișteanu scrie articolul *Cartea*, apreciind pozitiv „miile” de titluri apărute „pe glob” în anul 1971 și „foametea de carte”, notând că acest fapt este datorat manifestării intitulate „Anul Internațional al Cărții” și organizate de „țările în curs de dezvoltare”, inițiativă careia îi este asociată și Republica Socialistă România, ca „probă a maturității omenirii” și ca dovadă a „politicii [...] aplicate ferm și revoluționar de Partidul Comunist Român, parte importantă a edificiului României socialiste.”. ■ Cronicarul teatral Radu Popescu scrie despre piesa *Balul absolvenților* de Victor Rogoz (alături de Alexei Arbuzov, „este, poate, cel mai cunoscut [...] dintre campionii dramaturgiei sovietice contemporane”), jucată la Teatrul Mic. Despre aceasta, notează că „stă, cu cea mai mare sinceritate, sub semnul since-

rității etice, – și aceasta e marea ei calitate, și prin aceasta contagiază, educă.”. Spectacolul este, „în ansamblu, plăcut și luminos”.

● **[„Scânteia”, nr. 9031]** G. Mihăilă publică note de lectură la *Contribuții la istoria culturii românești* de P. P. Panaitescu: „Volumul pe care l-am prezentat reprezintă atât un act de recunoaștere, cât și o contribuție la dezbaterea mereu actuală a unora din problemele fundamentale ale istoriei vechii noastre culturi și literaturi”. ■ Aflăm *La Oradea: Renovarea muzeului Ady Endre*: „În prezența reprezentanților organelor locale de partid și de stat, ai Consiliului Culturii și Educației Socialiste și a numeroși oameni ai muncii, la Oradea s-a redeschis, duminică, într-un edificiu complet renovat, muzeul memorial consacrat vieții și activității poetului maghiar Ady Endre. Colecția de documente înfățișând viața și activitatea poetului a fost completată cu numeroase fotografii, facsimile și obiecte achiziționate în ultima perioadă. Între ele se numără mărturiile ale prieteniei ce a legat poetul de cărturarii români ai timpului, între care Iosif Vulcan, Octavian Goga și Emil Isac. Totodată, sunt înfățișate vizitatorilor creațiile poetului, editate în limba română ca și în alte 25 de limbi”.

19 ianuarie

● **[„Munca”, nr. 7519]** Marilena Pribu anunță, în cadrul Zilelor Varșoviei, prezența teatrului „Ateneum” la București.

● **[„România liberă”, Nr. 8471]** Comitetul redacțional anunță că *Mâine se deschide Salonul național al cărții*, cuprinzând „peste 1800 de volume din toate domeniile activității editoriale” și constituindu-se într-un „fericit prilej de confruntare a autorilor și editorilor cu publicul cititor”. Dintre personalitățile ce vor participa la manifestare, se numără: Aurel Martin, critic literar și director al Editurii Minerva, Ion Frunzetti, directorul Editurii Meridiane, Petre Ghelmez, directorul Editurii Albatros ș.m.a., precum și scriitori, ca: Radu Tudoran, Maria Banuș, Veronica Porumbacu, Alexandru Mîtru, Nicolae, Tăutu, Mircea Micu, Titel Constantinescu, Vladimir Colin ș.a. În plus, în cadrul Universității Populare București, pe data de 27 ianuarie, Marin Preda va conduce dezbaterea intitulată „Oglindirea realităților socialiste în creațiile literare contemporane; cum au promovat editurile aceste creații”. ■ Gheorghe Stroia abordează problematica *Mesajului și a responsabilității scriitorilor*, raportându-se la afirmația lui Nicolae Ceaușescu îndreptată oamenilor de artă, conform căreia: „Chemând creatorii de frumos [...] să se cufunde adânc în clocotul vieții poporului pentru a făuri lucrări viguroase, emoționante, care să sintetizeze mesajul umanist al acestei epoci, partidul nostru încurajează și stimulează totodată eforturile artiștilor pentru perfecționarea continuă a măiestriei, pentru înnoirea mijloacelor de expresie, pentru lărgirea continuă a paletei de stiluri și maniere de creație, îmbogățirea și diversificarea artei noastre socialiste.”. ■ Const. Sârbu îl interviuează pe „tovarășul” Virgil Cazacu cât privește *Perfecționarea activității și structurii organizatorice a Ministerului educației și*

învățămintului, prim-adjunctul semnalând, printre altele, importanta accentuării „eficienței” domeniului, mai ales dacă se au în vedere „mutațiile care au loc în amplul proces de făurire a societății multilateral dezvoltate, de ridicare a conștiinței socialiste a maselor”.

• [„Scânteia”, nr. 9032] Emil Manu semnează *Poezia – spectacol își cucerește publicul*: „S-a vorbit în ultima vreme în presă de accesibilitatea poeziei moderne și despre formele de inițiere în înțelegerea ei. Unii poeți au cerut chiar înființarea unor catedre de poetică și a unor teatre de poezie. Unii cititori i-au întrebat pe poeți – la întâlnirile din librării – «pentru cine scriu»? Dar forma cea mai caracteristică a circulației poeziei – vorbim de forme specifice, nealterate ale genului liric – o constituie *recitalurile dramatice* din ultima vreme, în care începe să distingem nu doar un simplu spectacol de divertisment ușor. [...] Poezia devenind spectacol nu trebuie să-și micșoreze forța ei specifică, ci să realizeze numai o altă *modalitate* artistică pentru a-și găsi sau regăsi publicul sau o anumită parte a publicului, pe care – s-o spune deschis – «modernizându-se», uneori falsificându-se, începuse să-l piardă. *Poezia-spectacol*, iată o formă a artei poetice, coborâtă din cărți în concurență cu cele mai sociale valori artistice sau mai exact cu cele mai sociale forme de exprimare ale artei”.

• [„Viața studentească”, nr. 3] M. N. Rusu se ocupă de retrospectiva lui 1971, *Anul publicisticii*, semnalând într-un P.S. și apariția *Dicționarului de literatură română contemporană* de Marian Popa (Editura Albatros), „capodoperă de stil insidios, fișier portativ de preferințe și antipatii, hazliu cimitir de orori.” „După Congreșele al IX-lea și al X-lea, un eveniment de majoră importanță în viața spirituală a țării îl constituie Programul Partidului pentru perfecționarea activității politico-ideologice și cultural-educative. Este momentul când se pune un accent deosebit pe formarea și definitivarea unei *conștiințe civice și filosofice active* în rândul oamenilor muncii și al creatorilor și oamenilor de artă. Un ecou al acestei evoluții interioare desfășurate de la istoricele congrese încoace îl ilustrează, fără îndoială, maturizarea unui fenomen cu îndelungată tradiție în cultura și literatura română: publicistica, și, în particular, eseistica... Ecouri de mare demnitate ale acestui fundal politic și ideologic, dar și ale unui moment de maximă angajare a conștiinței profesionale s-au făcut auzite în cartea lui Marin Preda, *Imposibila întoarcere*, preferată de către studenții anchetei noastre de Anul Nou, în cea a lui Mihnea Gheorghiu, *Scrisori din imediata apropiere* (premiul revistei „Săptămâna”) și în *Sub semnul întrebării* de Adrian Păunescu... că această eferescență publicistică nu este de azi de mâine, că ea, cum se știe, e o caracteristică importantă a scriitorului român de la 1848 încoace, că, în fine, ea are o evoluție istorică, o dovedesc și antologiile genului, semnate de Zaharia Stancu (cu elocventul titlu *Pentru oamenii acestui pământ*), George Ivașcu (*Jurnal ieșean*, document veridic al contactului binefăcător dintre autor și îndrumarea de către partid), George Macovescu (un gazetar căruia tableta îi este o formulă proprie de exprimare) și, desigur,

aceea a mai tânărului Constantin Țoiu, *Destinul cuvintelor*. Prin tipărirea acestor cărți de către Ed. Cartea Românească, fenomenul publicistic contemporan a căpătat și un argument bio-bibliografic... Împotriva unor industrializări ale subiectelor privind istoria de azi și de ieri a luptei comuniștilor trebuie văzută și alegerea de către studenți – și de noi înșine, se înțelege – drept unul din superlativale editoriale ale anului 1971, cartea de frontieră literară *Și a fost Ora H* de Haralamb Zincă. După cum s-a putut vedea în rezultatele anchetei noastre, ea s-a situat pe locul 2, în succesiunea romanului *Dulce ca mierea e glonțul patriei*... Cu toate că în bilanțurile confrăților ea nu prea și-a găsit locul potrivit, noi o plasăm între cărțile de publicistică ale lui Marin Preda, Mihnea Gheorghiu, Adrian Păunescu și romanul lui Petru Popescu, peisajul anului neputând fi conceput fără ea. Așadar, toate aceste cărți, abundența publicisticii, formele diverse de meditație asupra istoriei reprezintă *conștiința literară a anului 1971*. El a fost anul fundamentării ideologice a publicisticii social-literare. Acțiunea acestora este așteptată să crească în timp... în concordanță cu formarea și afirmarea într-un plan superior de *umanitate a conștiinței socialiste*, în ceea ce are ea înaintat politic, ideologic și estetic”.

20 ianuarie

● [„Munca”, nr. 7520] În *Agenda cotidiană*, cu titlul *Salonul național al cărții*, se publică un microinterviu cu Elvira Popescu, „organizatoarea din partea Centralei Cărții”. Vernisajul celei de-a doua ediții a Salonului cărții va avea loc la Sala Dalles. „Manifestarea va avea anul acesta un caracter aparte prin faptul că inaugurează seria acțiunilor dedicate Anului internațional al cărții. Prezentând producția de carte a anului trecut, organizatorii au selecționat 1800 din cele 3464 titluri, apărute în țara noastră într-un tiraj de peste 60 000 000 de exemplare. În mod deosebit vor fi prezentate lucrările din Editura Politică și literatura apărută în cinstea semicentenarului P.C.R. Un stand aparte vor ocupa „Cele mai frumoase cărți ale anului 1971”. □ Într-un articol de prezentare succint se anunță *Deschiderea în capitală a Bibliotecii americane*.

● [„România liberă”, Nr. 8472] Eugen Barbu scrie despre acțiunea de *A edita*..., laudând activitatea editurii Albatros pentru publicarea ediției în cinci limbi de circulație europeană a unei părți din opera poetică a lui Eminescu (ediție selectivă și cuvânt înainte aparținând „eminentei” Zoe Dumitrescu-Buşulenga), dar și pentru cea a primului *Dicționar de literatură română contemporană*, semnat de Marian Popa. Încurajând astfel de inițiative, atrage, totuși, atenția în privința „tentativei unor autori de a se propulsa pe piața străină cu cărți mediocre, fals umflate de o critică autohtonă amicală, care riscă să compromită ideea de valoare românească pe piața cărții mondiale”. ■ Cu ocazia împlinirii a 95 de ani de la nașterea lui Ștefan Petică, Dumitru Sultan îi consacră un articol în care îi prezintă succint activitatea literară, notând, printre altele, că poetul „se apleacă stăruitor asupra literaturii, economiei politice și

sociologiei. Străbate cu un viu nesaț [...] literatura socialistă, pătrunde învățătura izvorâtă din *Capitalul* lui Marx și din operele altor clasici ai socialismului științific.”, lăsând în urmă „o rodnică activitate de revoluționar, de intelectual legat de popor”.

● [„Scânteia”, nr. 9033] Eugen Barbu publică *Un salon al cărții*: „Azi se deschide la sala Dalles al doilea Salon național al cărții, eveniment cultural de bună seamă pentru că o astfel de expoziție a produsului talentului, culturii, imaginației creatoare, marchează efortul extraordinar făcut de către organele de stat și cultură pentru construirea monumentului fără seamăn al științei și gândirii românești din toate domeniile. [...] Standurile acestei expoziții de carte exprimă cuceririle ultimului an în gândirea românească. Sunt prezente în minunatul salon cărți politice de o înaltă valoare, dacă e numai să pomenim opera secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, acele pagini de un admirabil dinamism care caracterizează prezența vie a conducătorului statului nostru în problemele cele mai acute, începând cu intervențiile sale în materie economică și terminând cu definirea clară a politicii externe de mare răsunet a României noastre socialiste. [...] În linia unei tradiții vechi de sute de ani, tiparul românesc este la înălțime, cu toate greutateile obiective legate de absența unei cantități mai mari de hârtie, fapt care s-a răsfrânt asupra tirajelor unor cărți ce s-au epuizat în câteva ore și a căror utilitate duce la repetiții de ediții. Ajungând, în sfârșit, la beletristică trebuie subliniat că în pofida pesimiștilor de peste graniță care văd încetșosat cultura noastră, numărul titlurilor a crescut cu circa 90 față de anul ‘70, atingând impresionanta cifră de o mie, cifră ce evocă tari de mare cultură. A crescut numărul operelor care reprezintă expresia spiritualității socialiste. La îndemnul secretarului general al partidului scriitorii și-au îndreptat mai cu luare aminte atenția înspre realitatea socialistă, a fost redescoperită uzina ca factor de civilizație socialistă, au fost redescoperiți minunații constructori ai societății noastre noi, nu în culori de zori de zi, dulci, ci în toată amploarea conștiinței lor dedicate fericirii de astăzi și mâine a României. [...] Salonul de carte al anului ‘72 va fi însoțit de manifestări organizate de către Consiliul Culturii și Educației Socialiste, împreună cu universitatea populară. Vor fi ținute conferințe, se vor organiza dezbateri cu editorii, legate de activitatea în domeniul tipăriturilor, vor fi aduse la cunoștință succesele cărții românești peste hotare, precum și proiectele pe anul în curs ale celor ce înlesnesc drumul cărții de la manuscris la pagina tipărită”.

■ Citim recenzii: □ Al. Andrițoiu prezintă *Aurul cenușiu* de Mircea Malița: „*Aurul cenușiu* este, dincolo de metafora ingenioasă, o laudă adusă gândirii moderne, nu cu bătaile entuziaste ale inimii, ci cu puterea argumentelor. Dar în limbaj artistic. Compendiu al unor teze de stringentă actualitate, cartea conține meditațiile unui intelectual marxist, angajat, în cultura căruia științele și artele se interpătrund armonios. Forma de prezentare este a breviarului, a sintezei, eseul concentrându-se uneori până la dimensiunile tabletei”. □ Grigore Arbo-

re recenzează *Și a fost ora H* de Haralamb Zincă: „*Și a fost ora H* este una dintre cărțile pasionante apărute în ultimul timp. Aceasta se datorește formulei sale specifice, îmbinării cu ingeniozitate a evocării istorice și a reportajului literar, priceperii cu care autorul a știut să extragă din cotidian acele aspecte revelatoare, capabile să rețină atenția cititorilor”. ■ Informând despre *Deschiderea Bibliotecii americane*, de la Agerpres ajung două note: □ *Dejun oferit de președintele Consiliului Culturii și Educației Socialiste*: „Miercuri, Dumitru Popescu, președintele Consiliului Culturii și Educației Socialiste, președintele Consiliului Național al Radioteleviziunii Române, a oferit un dejun în cinstea directorului Agenției de informații a Statelor Unite ale Americii, Frank Shakespeare, care se află în țara noastră, cu prilejul deschiderii oficiale a Bibliotecii americane la București. Au participat Alexandru Ionescu, redactorul șef al ziarului «Scânteia», Ion Mărgineanu, directorul general al agenției române de presă «Agerpres», Vasile Gliga, adjunct al ministrului afacerilor externe, Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Ion Bucher, vicepreședinte al Comitetului de Stat al Radioteleviziunii Române. Au luat parte Leonard Meeker, ambasadorul S. U. A. la București”. □ *Inaugurarea oficială*: „În Capitală a avut loc, miercuri după-amiază, deschiderea oficială a Bibliotecii americane, cu sediul în strada Alexandru Sahia nr. 9. [...] La festivitatea inaugurării au participat Alexandru Ionescu, redactor-șef al ziarului «Scânteia», Ion Mărgineanu, director general al agenției române de presă «Agerpres», Ion Brad, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Mihnea Gheorghiu, prim-vicepreședinte al Institutului român pentru relațiile culturale cu străinătatea, oameni de artă și cultură. Au luat parte Leonard Meeker, ambasadorul S. U. A. la București, membri ai ambasadei. Au fost, de asemenea, de față șefi ai unor misiuni diplomatice acreditați la București și membri ai corpului diplomatic, ziariști români și corespondenți ai presei străine”.

● [**„Albina”, nr. 3**] Pe prima pagină, poezia *Muzeul satului* de Marin Sorescu. □ De asemenea, Mihai Ispirescu, directorul centrului județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă, aduce în discuție repertoriul de teatru, *Oglindă a realităților contemporane*, în lumina îndrumărilor lui Nicolae Ceaușescu expuse la Plenara C.C. al P.C.R. din 3-5 noiembrie 1971, întărind ideea „abordării celor mai valoroase lucrări din dramaturgia românească de inspirație socialistă, cuprinzând creații ale autorilor noștri din ultimii ani pe teme ca lupta poporului român pentru libertate națională, lupta comuniștilor pentru eliberarea de sub jugul capitalist și fascist, piese inspirate din lupta pentru apărarea legalității socialiste, piese izvorâte din realitățile țărilor vecine și prietene, cele mai valoroase lucrări din dramaturgia universală”. □ *Ultimul drum*, fragment din romanul *Patima dreptății* de Dumitru Corbea, în curs de apariție la C.R. □ Cu titlul generic *Cenaclu*, sunt publicate poezii de Florian Saioc (*Horia*), Viorel Varga (*Continuitate, Motiv de baladă*), George Florin Cozma (*Ipotești*), Aurel M. Buricea (*Poem*).

• [„Cutezători”, An VI, nr. 3; Revistă săptămânală pentru copiii din cursul gimnazial, editată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor; Format: A4, 16 pagini, apare joi; Colegiul redacțional: Dumitru Almaș, Octav Pancu-Iași, Petre Luscalov, Alexandru Mitru, Costache Anton, Horia Aramă, Mircea Sântimbreanu, Virgil Teodorescu (rubrica *Atelier literar*), Viniciu Gafița, Mihnea Gheorghiu, Iuliu Rațiu, Nicuță Tănase, Gica Iuteș, Petre Ghelmez; Ovidiu Zotta, redactor-șef adjunct, Mihai Negulescu, redactor-șef.] *Un om cu ochii blânzi, adânci și visători* – o evocare a lui Molière de Romulus Vulpescu, cu o istorie a punerilor în scenă ale dramaturgului francez în România.

• [„România literară”, nr. 4] Versuri semnează: Zaharia Stancu (*Iarnă*), Doina Sălăjan (*Cădere de frunză*), Ilie Constantin (*Aripi trecând; Copil; Pândă*), Emil Ciuraru (*Am văzut*), Hristos Ziatis (*Bătăi de daltă; Fotografii*), Nicolae Tăutu (Poezii din volumul *Panoplii: Caii; Burg; Apelul; Dor; Fântâna; Gând; Cimitir marin*). □ În traducerea lui Ioan și Ulvine Alexandru citim poeziile lui Herbert Günther: *Totul; Parc englezesc; Olimpia; Purificare; Despărțire; Noroc; Nocturno norvegian; Adam și Eva în Würzburg sculptați de Tilman Riemenschneider; Sursum corda; La răscrucea spre bine; Delfi; Peisaj olandez*. □ Din proză citim *Bunica Alexandra în anul 1956, iarna de George Bălăiță*. □ Mihail Cruceanu scrie despre *O jumătate de secol de la Procesul din Dealul Spirii*. □ Maria Banuș publică *Perplexități, întrebări, certitudini*, un eseu în care încearcă să răspundă la: „De ce scriu? Nu știu cum aș fi răspuns altădată la o asemenea întrebare. Cu mai mult aplomb, probabil. Cu cât trece vremea și anii se adună, sunt mai perplexă în fața ciudatei întrebări (pe care mi-o pun sau – mai adesea – mi se pune). Mi se aruncă o mânășă, sunt provocată la un duel ce poate fi mortal. Începe lupta cu fantoma, cu umbra, cu alter-ego-lu meu”. ■ Editorialul se ocupă de *Responsabilitatea autorului*: „Cea dintâi răspundere a unui autor este, firește, răspunderea față de *cuvântul scris*. Răspundere, în același timp, profesională și morală, individuală și socială. Scriem ca să comunicăm ceva, ca să formăm ori să destrămăm o convingere; scrisul este nu doar modul de manifestare a scriitorului, dar și modul lui de responsabilitate; scriem dintr-o necesitate deopotrivă interioară (Tolstoi spunea: scriu pentru că nu pot să nu scriu) și exterioară, la apelul societății, al oamenilor. În toate aceste cazuri, scrisul este, la propriu, *răspundere*. [...] Într-o societate revoluționară, arta slujește ideea revoluției sociale în chipul cel mai evident, mai lucid, mai responsabil, contribuind la crearea și la consolidarea conștiinței socialiste. A vorbi despre responsabilitatea autorului e totuna cu a vorbi despre contribuția lui constantă la făurirea lumii noi. [...] O revistă nu este, la urma urmelor, decât tribuna în care se întâlnesc toate aceste responsabilități particulare; și, pe de altă parte, o revistă este o sinteză, își are propriile ei exigențe ideologice și literare, nu opuse față de acelea ale colaboratorilor, dar nici identice cu fiecare dintre ele luată separat. Sinteza presupune o viziune

de ansamblu, așa cum presupune respect pentru libertatea opiniei personale. În acest înțeles revista n-o fac redactorii ei, ci scriitorii înșiși, care-și dau întâlnire în fiecare număr și nu în chip întâmplător, ci participând la o idee comună de literatură. Servind un scop comun cu mijloace proprii”. ■ Pe prima pagină Nicolae Manolescu scrie despre *Salonul cărții*: „Am văzut ieri, în Sala Dalles, cu o zi înainte de deschiderea oficială, cel de-al doilea Salon național al cărții, care înfățișează o bogată selecție (aproape două mii de titluri) din producția editorială a anului 1971. Eveniment de anvergură națională, Salonul va rămâne deschis timp de zece zile, prilejuind, pe lângă expunerea celor mai importante cărți din toate domeniile (aș insista asupra caracterului multilateral, care permite interferențe profunde între sectoarele vieții culturale și științifice) și numeroase alte manifestări de interes cultural, dezbateri, simpozioane, întâlniri cu cititorii. Se vor acorda premiile, devenite tradiționale, pentru prezentarea grafică a cărților anului trecut. [...] În sensul cel mai direct al cuvântului, Salonul trebuie văzut de toți iubitorii cărții. Se spune adesea că o carte bună închide între copertile ei un univers uman; un Salon al cărții închide între pereții lui un întreg univers spiritual și cultural. Este aproape un simbol pentru bogăția și varietatea, pentru vitalitatea unei culturi care trebuie să devină hrana spirituală de fiecare zi a unui număr tot mai mare de cititori”. ■ Șerban Cioculescu semnează *De ce scriem*: „Scriem ca să ne exprimăm pe noi înșine, cu micul nostru univers de simțire și de înțelegere a vieții și a lumii. Nu suntem, fiecare, decât un strop dintr-un ocean, un strop care se încearcă să reflecteze universul întreg, cu toată bogăția lui de irizări, de umbre și de lumini, de aparențe și de certitudini. Nu suntem decât o fărâamă dintr-un neam care și-a făurit într-un lung interval, de peste un mileniu și jumătate, limba, una dintre cele mai bogate și mai expresive din câte sunt pe lume. [...] Scriitorul erei noastre socialiste nu poate fi un permanent experimentator, când pretutindeni, în laboratoare, pe șantiere și în uzine se produc rezultate mereu mai surprinzătoare, mai grandioase. Corelatul lor literar și artistic nu poate fi decât un nou clasicism, al expresiei limpezi, colorate, plastice, emotive, un nou clasicism, care să surprindă formația omului nou, în cadrul marilor transformări de structură ale timpului nostru. Rolul scriitorului și al artistului este acela al unui luminator, al unui călăuză, al unui descoperitor de noi valori umane și estetice”. ■ Matei Călinescu se ocupă de *Eminescu azi*: „Au trecut abia câteva săptămâni de când bibliografia studiilor eminesciene s-a îmbogățit cu o nouă remarcabilă carte *Poezia lui Eminescu* de Edgar Papu. Lectura ei a fost pentru mine un prilej – dincolo de plăcerea intelectuală imediată pe care mi-a oferit-o – de a reflecta asupra unor dintre căile și rezultatele exegezei eminesciene din ultimul deceniu. Am pornit de la mult controversata problemă a *postumelor*; în mod paradoxal, căci eseuul lui Edgar Papu ea nici nu este măcar atinsă. Și totuși, simpla absență a acestei probleme mi se pare în cel mai înalt grad semnificativă. Dintr-un astfel de punct de vedere, cartea menționată poate fi considerată a

marca sfârșitul unei perioade în critica eminesciană și, desigur, începutul alteia. [...] Cartea lui Edgar Papu are, printre altele, meritul de a ignora o concepție explicită sau implicită, cu o tradiție de mai bine de o jumătate de veac, în critica eminesciană; noul exeget, interesat de «elementele structurale» din care se clădește lumea poetului, își culege exemplele și din antume, și din postume, fără a se preocupa măcar să menționeze dacă versurile citate sunt sau nu postume. Dacă poezia lui Eminescu are trăsături și laturi diferite sau chiar aflate într-o relație de opoziție, acestea vor fi privite în corelația lor complexă care definește un profil liric unic. Opera poetică a lui Eminescu, indiferent de destinul ei extern, tipografic, devine astfel obiectul unei încercări de totalizare care elimină, discret sau ferm, ispita unei disocieri necesare și fertile la vremea ei, dar împingând astăzi discuția spre un teren secătuit”. ■ Constantin Olariu notează apariția antologiei „*Literatura maghiară din România*”, adică *Romaniei magyar irodalom* de Kántor Lajos, Láng Gusztáv, Kriterion, 1971: „Fiind vorba de un volum care integrează pentru prima dată contribuțiile pentru prima dată contribuțiile anterioare într-o viziune globală mult extinsă, și care abordează în același timp terenuri virgine, ni se pare aproape firesc să-și dezvăluie și anumite carențe, lesne sesizabile. Aș aminti numai câteva. Deși autorii vorbesc în repetate rânduri despre locul literaturii maghiare din România în contextul literaturii din România, ei se mențin aproape exclusiv pe un plan teoretic, neoperând cu instrumentele comparativismului, decât pe alocuri. Or, fixarea unor puncte de reper – cum ar fi anumite afinități în ce privește universul spiritual abordat (Asztalos, de pildă, își mărturisea tainica apropiere de lumea necăjiților lui Sadoveanu), reflecții asupra unor autori ce pot fi integrați, cel puțin parțial, în aceeași arie (mă gândesc la Marin Preda și Sütő András etc.), stabilirea unor influențe (Geo Bogza n-a rămas străin puternicului contingent de reporteri maghiari) sau analiza unor trăsături comune – ar fi oferit perspective de înțelegere mai largi. Apoi, cu toate că structurarea volumului pe specii literare nu e criticabilă, ea prezintă destul dezavantaje (Szemlér Ferenc figurează exclusiv la capitolul *Dezvoltarea liricii*, în schimb la capitolul *Dezvoltarea prozei* nici măcar nu e amintit. La fel și Méliusz József). O singură observație, încă. În aparatul critic figurează bibliografia selectivă a materialelor consultate de autori, însă și aici se resimte lipsa totală a contribuțiilor românești sau a articolelor publicate în revistele românești de critică maghiară din România, contribuții ce ar fi meritat să fie consemnate. În ciuda acestor slăbiciuni inerente unui început, volumul se impune ca o solidă sinteză în aria istoriografiei literare din țara noastră. Bogatul material iconografic, ca și aspectul grafic de înaltă ținută, îi conferă un plus de atracție”. ■ Dumitru Micu prezintă *Poezia lui Ion Caraion*: „Imagismul îndeplinește, am impresia, în poezia lui Ion Caraion, ca și în a altora de altminteri, o funcție ambiguă: de auto-exprimare și de automistificare, în același timp. Toți sentimentalii (și care poet înăscut nu e sentimental?) evită să se dea ca atare în spectacol, convertindu-și

mişcărilor psihice în orice altceva decât ceea ce sunt în expresie primară, dizolvându-le, de pildă, în autoironii sau simulând față de propriul eu «indiferența artistului». În cazul concret, imagismul satisface și o evidentă înclinație spre contemplare și o voință de înfrânare a subiectivității. Dar acesta nu-i decât unul din chipurile evadării din sine fără înstrăinarea sinelui. Nevoia universal umană de confidență, altădată satisfăcută monologic la modul arlechinesc sau rudimentar plebeu, se rezolvă acum fie în sublimări al căror unul din efecte e imagismul, fie în devieri ludice. Exercițiul ludic nu reprezintă, desigur, un simplu subterfugiu, poetul *Cimitirului din stele* posedă un instinct al jocului, căruia i se abandonează, fără îndoială, mai ales din plăcere, dar, poate, și pentru a-i asimila simțăminte cărora vrea să le închidă calea spovedaniei”. ■ În *Lirism și experiență existențială*, Dan Laurențiu prezintă pe Nina Cassian: „Condusă de un acut instinct artistic, poeta topește ecranul protector, dar rece, al gândirii teoretice în baia caldă a propriilor senzații, astfel că ceea ce era mai înainte general se particularizează, iar ceea ce este particular poate să-și afle corespondența într-o semnificație generală. În acest orizont al judecății, vom spune deci că admirabilă la Nina Cassian este franchețea, o franchețe pătimașă, tăria ei de a fi slabă, de a se lăsa în voia reacțiilor temperamentale, de a-și urma cu fidelitate tropismele feminine. Nina Cassian știe că simularea obedient-hipocrită a conformării la tot felul de tabu-uri este de două ori mai de plâns decât încălcarea lor și cu atât mai periculoasă în poezie, unde impostura, falsitatea trăirilor distruge fără milă orice încercare de construcție, sterilizează orice efort de creație naturală. Poeta nu ezită să-și strige bucuria în preajma iubirii, după cum nici un întârzie să-și arunce mânia, sarcasmele și blestemele pe urmele celui care a părăsit-o”. ■ Constantin Crișan își exprimă opinii despre *Un dicționar al ideilor literare*: „Un dicționar internațional al ideilor literare, înregistrând așadar semantica lor, diacronică și sincronică, se află – din câte știm – în pregătire la Centrul de Sociologie al Faptelor Literare de la Bordeaux, sub însuși bagheta directorului acestuia, sociologul, citat deja, Robert Escarpit. Un dicționar de idei literare, anunțat prin mai multe studii și articole desprinse din însuși cuprinsul lui, pregătește, se știe, la noi – de mai mulți ani – Adrian Marino. Dar, să ne înțelegem, noi nu propunem un astfel de *dicționar* – care, de altfel, ne va ajuta să identificăm uneori geneza, aria de circulație a unei idei, evaluarea ei diversă în diverse spații, eventual «degradarea» ei la un *moment* dat. Noi propunem un *Jurnal* în sensul pur al cuvântului, *național* sau *internațional* de *fapte, idei și proiecte literare*; un gen de buletin de comunicare înregistrând – asemenea unui «seismograf» cotidian de bursă – noi concepte, noi noțiuni, noi idei, întreprinderi, acțiuni, proiecte individuale sau colective în serviciul literaturii”. ■ Dan Cristea semnează cronică literară la *Copacul-animal* de Gellu Naum: „Poezia lui Gellu Naum este, acum, o cartografie: o cartografie a «zonelor noastre informale», o «hartă solubilă a unor vestigii de strigăte». Poetul e plin de ecouri, de amintiri dureroase, de răni adevărate, de

plutirile în sine ale unor stări ce-și găsesc cu greu echivalent, și ai căror echivalent se dezvăluie însuși poemul, scris cu o sinceritate pe care numai negarea ei o poate calma și îndritui. [...] Versurile lui Gellu Naum din *Copacul-animat* s-ar caracteriza cel mai bine ca o voluptoasă încheștare cu evanescența întru uitare a lucrurilor ce formează chipul vieții sub înfățișarea ei de zeitate a «Marelui Derizoriu»". ■ Citim recenzii: □ Mircea Iorgulescu recenzează *Contribuții la istoria culturii românești* de P. P. Panaitescu, Editura Minerva, 1971: „Meritele lui P. P. Panaitescu sunt atât de mari încât nu a le impune cu orice preț e necesar, ci a le privi cu justețe. Spațiul unei recenzii nu îngăduie însă o discuție amănunțită a studiilor lui P. P. Panaitescu. Iată de ce am socotit ca fiind importantă indicarea unui mai favorabil unghi de înțelegere a acestor fundamentate *Contribuții* la cunoașterea trecutului culturii românești care a avut, în P. P. Panaitescu, pe unul dintre cei mai proeminenți și mai avizați cercetători de până astăzi". □ Prezentarea volumului de versuri *Moartea Penelopei* de Alexandru Miran, C.R., 1971 este semnată N. M.: „Dulceața suavă a versurilor face pe alocuri impresia de fadoare și de monotonie. Perfecția și puritatea exprimării nu sunt dublate de forța de a scoate vorbele din matca lor firească, de a le stoarce sucurile, de a le aduce la punctul de fierbere. Limba e bogată, dar prea discretă, ne farmecă auzul, dar nu ne picură în el nici un strop de otrăvă". □ Sub semnătura D. C. apare o scurtă notă asupra volumului *Scrișori de dragoste* de Mihai Duțescu, Eminescu, 1971: „Propriu-zisele «scrișori de dragoste», în număr de 33, sunt un tipar fastidios, unde poate intra totul pe temeiul câtorva «ticuri» erotice. Paginile, de fapt, sunt albe, orice text merge să fie combinat oricum cu un altul. Citatul e de prisos". □ Corina Prisos scrie despre volumul *Confesiunea* de Ion Murgeanu, C.R., 1971: „O abundență de gesturi largi și formulări ambițioase, puzderia de metafore nu totdeauna motivate și nici consonând cu contextul contribuie la sporirea acestei impresii de furie a vegetalului. În mod bizar însă, poezia dominată de viziunea germinației, a rodirii universul pe care o practică Ion Murgeanu este dinamizată de o tensiune spre repaus". □ Sorin Titel prezintă volumul *Rapsodie albastră* de Ion Aramă, Editura militară, 1971: „Iată deci o carte care se adresează cititorului mediu, o carte care cere scriitorului desigur o anumită îndemânare: el trebuie doar să-l capteze pe cititor, să-l prindă, să-l facă să-i citească romanul «pe nerăsuflăte», îndemânare pe care Ion Aramă, autorul a nouă volume proză, o are". □ Viola Vancea scrie despre *Torna, torna, fratre* de Ion Topolog, Eminescu 1971: „Romanul lui Ion Topolog – *Torna, torna, fratre* – este o contrafacere greoaie și prolixă inspirată din ultima campanie a împăratului Traian («Traianus», ca să respectăm exact grafia autorului ale cărui «personaje latine» beneficiază fără excepție de terminația «us»: Tettius Iulianus, Valerius Valens, Balbus, Lusius Quietus, Ulpus Secundinus etc.) în Dacia". ■ Al. Piru scrie despre *Un nou roman postum de Ion Vineă*: „Mircea Vaida și Gh. Sprințeroiu publică în volumul al doilea de *Opere* din Ion Vineă

(Dacia, Cluj, 1971) romanul inedit *Venin de mai*, o scriere masivă, de aproape 700 de pagini, numai fragmentar tipărită prin reviste de autor între 1927 și 1939 (alte fragmente au apărut postum între 1966 și 1970). [...] Instinctul l-a condus pe Ion Vinea, romancier de resurse cu totul neașteptate, la cel mai plauzibil epilog din câte s-ar fi putut imagina. Păstrat multă vreme în manuscris, dar niciodată abandonat, *Venin de mai* este un roman excepțional”. ■ D. Măcrea, în rubrica sa *Cronica limbii*, scrie despre E. Lovinescu și limba poeziei: „Periodicele noastre literare și de cultură au evocat recent, în mod amplu, multiplele aspecte ale impunătoarei opere critice, literare și sociologice a lui E. Lovinescu, cu excepția părerilor lui despre limba poetică, care merită să fie relevante. [...] Părerile, foarte sumar expuse, ale lui E. Lovinescu despre caracterul și mijloacele de realizare a limbii poeziei sunt astăzi bunuri comune, mai ales prin efortul teoretic al lui Tudor Vianu, dar, pentru timpul când au fost formulate, ele îi oferă locul de precursor al stilisticii noastre literare și lingvistice moderne”. ■ În pagina dedicată *Vieții literare* citim: □ În *Șantier* aflăm planurile și proiectele literare a lui D. I. Suchianu, Mircea Radu Iacoban, Manole Auneanu, Ion Dongorozi, Nicolae Ioana, Al. Jebeleanu. □ *Al doilea salon național al cărții*: „1800 de cărți din domeniile cele mai diverse (beletristică, științe social-politice și umanistice, științele naturii, științele tehnice, științele agricole și medicale, literatură enciclopedică și de informare, literatură pedagogică), expuse de 22 de edituri (dintr-o producție de aproape 3500 de titluri apărute anul trecut, într-un tiraj global de aproape 60 000 000 de exemplare, cu 2 000 000 exemplare mai mult ca în 1970); numeroase manifestări (întâlniri între scriitori și cititori, editori și cititori, dezbateri despre cartea social-politică, literară și tehnică, simpozioane, seri literare) și să-și exprime opiniile cu privire la întreaga activitate editorială; și, în sfârșit, premii și distincții decernate laureaților concursului *Cele mai frumoase cărți ale anului 1971*, – iată, sintetizată în câteva cuvinte imaginea celui de-al II-lea Salon Național al cărții. Vreme de 9 zile (20-29 ianuarie) această casă a cărții va însemna și o casă a publicului cititor îndrăgostit de literatură, pe care-l întâlnim aglomerând zilnic librăriile. *Salonul Național al cărții* va oferi, așadar, la ceea de-a II-a sa ediție, un nou prilej pentru un contact nemijlocit între editori, creatori și cititori”. Apare și *Din programul manifestărilor*. □ Al. Raicu semnează *George Demetru Pan la 60 de ani*, oferind o scurtă biografie și biobibliografie a scriitorului cu tradiționalele „calde urări de multă sănătate și putere de muncă”. □ Citim și *Luna cărții la sate*, notă nesemnată: „Cea de-a douăsprezecea ediție a «Lunii cărții la sate» organizată de Consiliul Culturii și Educației Socialiste și de uniunea Centrală a Cooperăției de Consum se va desfășura în acest an sub deviza «Cărți pentru toți», lansată de UNESCO cu ocazia declarării anului 1972 drept «An internațional al cărții». [...] Cu acest prilej vor avea loc dezbateri critice pe tema «Cititorii își spun cuvântul», care să sintetizeze părerile oamenilor muncii de la sate asupra cărților apărute în

1971, întâlniri între cititori și autori unor lucrări beletristice contemporane, apărute în 1971, în cadrul acțiunii «Scriitorii în mijlocul cititorilor de la sate», o serie de manifeste, «Editorii prezintă cititorilor producția de carte», acțiune la care vor participa reprezentanții diverselor edituri, «Expoziții pe genuri de literatură» – la a căror inaugurare vor fi invitați reprezentanți al editurilor de profil și ai comitetelor județene de cultură și educație socialistă; – «Concursuri literare», pe plan local, pe tema «Literatura contemporană – oglindă a omului și societății socialiste»; – Șezători literare, simpozioane literare, recitaluri de poezie etc., organizarea unui concurs între bibliotecari de la sate privind creșterea numărului de cititori; organizarea, pe tot parcursul «Lunii cărții la sate», a unor manifestări specifice de propagandă a cărții în biblioteci: microexpoziții, recenzii, dezbateri cu cititorii; inițierea unor acțiuni speciale de difuzarea a cărții în cadrul acțiunii de masă, intitulată, «Formați-vă biblioteci personale». Editurile și Centrocoop vor tipări materiale de popularizare și informare bibliografică dedicate celei de-a 12-a ediții a «Lunii cărții la sate»". ■ În *Cartea străină* îl găsim pe Nicolae Balotă, care se ocupă de apariția volumului *Senilitate* de Italo Svevo, în traducerea lui Florin Potra și Ștefan Delureanu. În aceeași pagină mai sunt notate apariții: □ *Poeme* de William Carlos Williams, Albatros, 1971, notă semnată d. d. □ Pe scurt, sub semnătura s. t., citim și despre *Toba spartă* de Bohumil Harabal, editura Univers, 1971. □ A. O. se ocupă de *Fiul omului* de Augusto Roa Bastos, editura Casa de las Americas – Cuba – 1970. □ M. I. A. notează apariția antologiei de poezie persană *Privighetorile Persiei*, Editura Minerva, traducătorul antologiei este poetul George Dan. ■ George Sanda publică textul *Alexandru Ioan Cuza la Heidelberg*. ■ Pagina dedicată *Teatrului* comemorează *Molière – 350 de ani de la naștere*. Citim două texte: □ *Comicul absolut* de Alexandru Paleologu: „Din realitatea empirică arta lui Molière extrage *realul*, adică esența ontologică a acelei realități. Realismul lui are, pe lângă accepția curentă, și pe cea de *universalia in re*. De aceea dacă Harpagon, Tartuffe și celelalte creații molierești au parcă mai puțină carne și mai puțin sânge decât Falstaff, au, adică, o încurcătură umană mai sumară, poartă în schimb acel semn al eternității pe care îl au Antigona, Electra, Oreste, Macbeth, Hamlet sau Lear”. □ *Râsul lui Molière* de Virgil Tănase: „Astfel încât fundamentala mișcare a acestei opere sau, mai bine spus, întrucât nu vrem câtuși de puțin să ne oprim la vreun nivel al simplelor cuvinte, a acestui fapt spiritual pe care îl constituie comediiile lui Molière, este veșnic reprimată încercare a unui personaj mitic denumit autorul, de a percuta pojghița socială, dând astfel nestânjenită revărsare valorilor simplului nostru *fiind* necunoscut încă. Bineînțeles atunci, în fața acestui imens eșec, al imposibilității noastre de a fi altminteri decât prin semnul acestor obraze scârnavе, altminteri decât constrânși să purtăm măștile ieșirii în lume, izbucnește adevăratul răs pe care îl duce cu sine teatrul lui Molière, un hohot de răs demn de bețivul Nada, eroul lui Camus, dezamăgit deopotrivă de toate

silniciile lumii: *Știu prea multe lucruri, până și disprețul și-a trăit traiul*". ■ În pagina numită *Cinema* citim: □ *Nota Scenarii premiate – filme viitoare?* semnată I. C.: „Recent au fost anunțate rezultatele concursului din 1971. E foarte bine că n-a fost uitat. Nici un nume prea cunoscut printre noii scenariști, nici un scriitor. Evident nu vrem să negăm valoarea scenariilor premiate. Nu le cunoaștem... Un singur lucru ne neliniștește – în ultimii trei ani nici unul din scenariile premiate nu a devenit film. Ne întrebăm de ce. Dorim numai să aflăm cum erau vechile scenarii remarcate de concurs, cum sunt cele actuale; vor constitui ele vreodată punctul de plecare al unei pelicule? Sau măcar scenariștii descoperiți în acest mod au lucrat ori vor mai lucra pentru cinematografia noastră?”. □ T. Sorin întreabă *Cehov e un autor de film?*, despre ecranizările operei cehoviene: *Ordinul Anna, Svăpăiata, Doamna cu cățelul, Unchiul Vania*. ■ Printre informații despre *Radio Televiziune* citim nota *Camus* semnată A. T.: „Un excelent moment al *Revistei literare T. V.* a fost evocarea, la 12 ani de la moarte, a lui Albert Camus, realizată printr-o scurtă peliculă pusă la dispoziție, cu amabilitate, de Ambasada Franței și prin sugestivele considerații ale criticului Romul Munteanu, ambele concepute, evident, cu mijloace, nuanțe, argumente diferite, ca schiță de profil a scriitorului”. ■ Silvian Iosifescu în *Aritmetică și Aprecieri* scrie despre apariția antologiei *This is My Best*, apărută în 1970 la Doubleday și realizată de Whit Burnett: „Volumul de o mie de pagini cuprinde o serie de nume reprezentative și de texte exvelente – câteodată mirate parcă de vecinătățile în care au nimerit. Oferă, de asemenea, amintitele și utilele fișe bibliografice. Celelalte – listele și calculele – rămân ingenuie”. ■ Dragoș Vrânceanu prezintă pe *Giancarlo Vigorelli, critic literar*: „Scrișul critic al lui Giancarlo Vigorelli se deosebește fundamental de stilul «umanist» reconvertit de Croce, al criticii italiene încă în vigoare, de un intelectualism prea compact, cu excepția lui Carlo Bo. Vigorelli are o ascutime pragmatică redutabilă, care se vede și în articolul alăturat, închinat celui mai recent roman al lui Sciascia *Il contesto* – considerat de el drept cea mai bună carte a anului 1971 odată cu *Ritratto in piedi* de Gianna Manzini – articol trimis revistei *România literară*”. Alături apare și textul enunțat în prezentarea criticului, *Drumul lui Leonardo Sciascia* de Giancarlo Vigorelli. ■ Ștefan Stoenescu scrie despre *W. H. Auden, poet al universalității*: „Alături de Ezra Pound – de care îl despart însă nu numai o generație, ci și o întreagă filozofie și experiență de viață – W. H. Auden se bucură astăzi de stima și prețuirea unanimă a generațiilor mai tinere de făuritori de poezie din Anglia și din America”. Apare și poezia *Musée de Beaux Arts*, în românește de C. Abăluță și Șt. Stoenescu. ■ În *Meridiane* citim: □ *Premii literare*: „Premiul Antonin Artaud va fi decernat pentru a XXI-a oară la Rodez, în Franța, în ziua de 8 aprilie 1972. El va încununa o culegere de poeme editate din 1970. Laureatul va primi 1000 de franci. Premiul *Ilarie Voronca* va fi atribuit în aceeași zi cu Premiul Antonin Artaud. El va încununa un manuscris de poeme

care apoi va fi publicat de editorul Jean Subervie. Premiul *Claude Sernet*, în valoare de 500 de franci, va fi atribuit pentru a IV-a oară, odată cu Premiile Artaud și Voronca. Nu e admisă nici o candidatură, alegerea juriului îndreptându-se către o culegere de poeme apărută în cursul ultimilor doi ani. Premiile Artaud-Voronca provin dintr-o subvenție a Consiliului general din Aveyron, a Consiliului municipal din Rodez și a Casei de economie din Rodez. Publicarea Premiului Voronca e oferită de editorul Jean Subervie. Premiul Sernet beneficiază de o donație particulară. Din juriul acestor premii, format din 15 persoane, amintim pe poeții și eseiștii Denys-Paul Bouioc, Luc Decaunes, Jean Digot, Jean Rousselot”. □ *Inaugurarea Bibliotecii americane la București*: „În clădirea din strada Alexandru Sahia nr. 7-9 a fost inaugurată ieri Biblioteca americană din București. La festivitatea de deschidere au participat: Frank Shakespeare, directorul Agenției de informații a Statelor Unite, Vasile Gliga, adjunct al ministrului de externe al României, Leonard Meekler, ambasadorul Statelor Unite la București, precum și numeroși scriitori, ziariști, oameni de știință, artiști, studenți. Au fost de față Kempton B. Jenkins, director adjunct al Agenției de informații a Statelor Unite, și Edward Weintal, consultant special al acelei Agenții. În cuvântările rostite cu prilejul solemnității inaugurale s-au subliniat progresele obținute în relațiile culturale româno-americane. A fost amintit faptul că în ziua de 15 decembrie, anul trecut, a fost deschisă, la New York, Biblioteca română care se bucură de un remarcabil succes de public. S-a arătat, de asemenea, că programul de activitate al Bibliotecii americane de la București include organizarea de conferințe pe teme de cultură, știință și tehnică, programarea de concerte și recitaluri artistice, expoziții de pictură, sculptură și grafică, spectacole cinematografice și întâlniri cu personalități din domeniul științei și culturii. Biblioteca va găzdui o expoziție de ecologie, o serie de conferințe despre teatrul american, o expoziție de cărți și un salon de sculptură americană contemporană. La Bibliotecă pot fi consultate cărți de literatură știință și artă, publicații periodice, filme, diapozitive, discuri, înregistrări pe benzi, în general o documentare amplă privitoare la realizările culturale și științifice din S. U. A.”. □ *Prezențe românești*: „De curând, a apărut în editura «Bagdala» din Krușevaț (R. S. F. Iugoslavia) volumul de versuri *Kutija sa zmi-jama (Caseta cu șerpi)* de Petre Stoica. Traducerea în limba sârbă este realizată de Adam Puslojić. Cartea este ilustrată cu un portret al autorului și cu desene semnate de Vladimir Nikolić. * «Les lettres françaises» din 5-11 ianuarie crt. se deschide cu o notă biobibliografică despre Gellu Naum – și – după câteva judicioase aprecieri – cu publicarea poemului inedit *Mon père fatigué*, care urmează volumul *Copacul-animal*, apărut nu de mult în Editura Eminescu. Traducerea nu e semnată. * Ziarul «Magyar Nemzet» din 9 ianuarie publică o amplă recenzie la trei volume de amintiri, semnate de scriitori maghiari din România: Rettégi György, Koos Ferenc și Antal Daniel. Cărțile au apărut la Editura Kriterion din București”. ■ Numărul se încheie cu textul *Reuniunea*

de la Bruxelles Pentru securitatea și cooperarea europeană de George Ivașcu: „Presa noastră a acordat o atenție susținută recentei reuniuni consultative (de la Bruxelles, desfășurată în zilele de 11, 12 și 13 ianuarie 1972) a reprezentanților opiniei publice a 27 de țări, consacrată securității și cooperării europene. [...] La ordinea de zi fiind pregătirea mării manifestări de opinie publică pentru securitate și cooperare europeană, fixată pentru zilele de 2-5 iunie 1972, participarea la dezbateri (în baza unui dens raport prezentat, în numele grupului de inițiativă belgian, de către Jean Terfve) a fost pe cât de consistentă, pe atât de operativă. După ce prima parte a lucrărilor s-a epuizat prin declarații de principii, în numele diferitelor delegații, în zilele de 12 și 13 ianuarie s-a activat intens în cele 3 comisii ale reuniunii”.

● **[„Tribuna”, nr. 3]** Cronică literară este semnată de Victor Felea și are ca subiect apariția, în serie de autor, la editura Minerva, a două volume din *Poeziile* Mariei Banuș, *Țara fetelor* și *Absintos*, „veritabil jurnal liric”: „Acum poezia Mariei Banuș e mai complexă, mai adâncă, mai dramatică – preocupările ei s-au lărgit și au consistența lirismului veritabil”. ■ Sunt semnalate 3 volume publicate la editura Univers, și anume: Herbert Read *Imagisme și idei*, Carlo Salinari *Miturile și conștiința decadentismului italian*, V. I. Propp *Morfologia basmului*. ■ M. Bucur scrie un articol laudativ despre Adrian Păunescu: „Adrian Păunescu este poetul, refăcând pentru noi, destinul bardului romantic, al rapsodului ce-și clamează judecățile organizat în măsură și stihuri, în alcăturiri clasificate de autorii poeticilor mai vechi sau mai noi”. ■ Ioan Alexandru salută reeditarea *Învățăturilor lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*, „lucrarea este desăvârșită în sine și seamănă ca o cantată de Bach în scris desăvârșit și repetiții odihnitoare”(rubrica *Izvoarele imnului*). ■ *Eminescu și Macedonski (II)*: a doua parte a articolului lui George Munteanu continuă analiza relațiilor dintre cei doi în contextul unor controverse fără sfârșit. „A încerca să conchidem de partea cui putea fi „dreptatea”, în acest moment când polemica atinsese durități maxime, ar fi curată zădărnici”. ■ Silvian Iosifescu își continuă periplul pe marginea schițelor lui Caragiale în *Prospecțiuni comice (II)*. ■ În *Prezența criticii*, Aurel Sasu numește anul 1971 ca fiind „anul criticii” și constată o maturizare a raporturilor dintre literatură și critică. Menționează *Teme* de Nicolae Manolescu, *Recurs* de Laurențiu Ulici, *Poezia lui Eminescu* de Edgar Papu, *Călinescu romancier* de S. Damian, *Poezia criticilor* de Florin Manolescu. „De consemnat este efortul criticii actuale de a oferi comentariului premiza unui punct de vedere interior, de a defini opera și numai în cele din urmă de-a o clasifica”. Autorul constată „existența unei generații de critici” care au datele necesare pentru o critică viabilă: N. Manolescu, Laurențiu Ulici, Valeriu Cristea, Virgil Ardeleanu, Victor Felea, Liviu Petrescu, Florin Manolescu, S. Damian, Mircea Iorgulescu, Ilie Constantin, Marin Mincu. ■ Anul 1971 este înfățișat de Mircea Popa în *Perimetrul cerțelor literare* ca fiind unul spectaculos pentru istoria literară, pe care o vede

într-o reală ofensivă ca urmare a „diversificării problematicei, a metodelor și a stilurilor”. El salută dispariția „tiraniei monografiei” ■ În rubrica *Izvoarele imnului* Ioan Alexandru publică eseul *Delfi*. ■ *Masa rotundă* moderată de Mircea Țoca are ca subiect *Realul, realitatea și oglindirea lor în artă* și are ca punct de plecare indicațiile lui Nicolae Ceaușescu și discuțiile participanților la Plenara C.C. al P.C.R. din 3 – 5 noiembrie. La discuție participă Lucia Piso, Gheorghe Apostu, Leonid Elaș, Alexandru Cristea, Alfred Grieb, Ana Lupaș, Constantin Cubleşan, Alexandru Cristea, Vasile Crișan, Ladislau Feszt, Negoită Irime. Sunt analizate calitatea operei în artă, rolul educației estetice în modelarea unui public avizat, dialogul dintre artist și publicul său, colaborarea dintre critic și creator.

● **[„Glasul Patriei”, nr. 3]** Revista comemorează *Unirea principatelor române* cu un text omonim semnat de Paul Anghel, în care autorul îndeamnă: „Să numim deci acest 24 ianuarie ziua Minervei la Români”. Alături apare și *Hora Unirii* de Vasile Alecsandri. ■ Sub semnătura lui Eugen Barbu citim despre *O istorie a românilor*, volumul apărut la Albatros, autorii: Constantin C. Giurescu și Dinu C. Giurescu: „Editura «Albatros», care girează monumentală ediție, merită toate vorbele bune ce se pot spune cu o astfel de ocazie. Asemenea cărți, pe lângă utilitatea lor ce nu mai trebuie demonstrată, contribuie în mod definitiv la educația patriotică a unui popor. Iată de ce am ținut să salut cu modestele mele rânduri excepționala prezență în librării a operei celor doi Giurești către care îndrept de aici un gând de recunoștință”. ■ Virgil Cândea continuă cu *Nestemate românești în tezaurul culturii universale* cu partea a doua a textului *Cercetând colecțiile americane*. ■ Ovidiu Papadima scrie despre *Tradiție și inovație în creația noastră spirituală*: „Vasta vază democratică a construirii socialismului în patria noastră a descătușat deplin energiile creatoare, a consolidat respectul pentru tot ceea ce este valoare durabilă și mișcare progresistă în tradițiile trecutului, realizându-se acel dorit echilibru între inovație și tradiție, în toate domeniile vieții noastre economice și sociale. Fecundele îndrumări și impulsuri date în acest sens în ultima vreme au avut un ecou amplu în dezvoltarea culturii noastre contemporane, a creației artistice și literare. Dând posibilitatea deplinei desfășurări a fiecărui individualități creatoare din mase, e firesc ca aceste energii să fie canalizate spre forma optimă de manifestare a lor. Prin Propunerile făcute de secretarul general al partidului, Nicolae Ceaușescu, în ziua de 6 iulie, prin Expunerea lor la Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative, din 9 iulie, prin cuvântările sale adresate oamenilor de știință și creatorilor din domeniul literaturii și artelor, – aspectele actuale ale confluenței tradiției și inovației au fost cum nu se poate mai răspicat analizate și clarificate. [...] Prin tot ceea ce se va realiza în această direcție, societatea românească va deveni o și mai fertilă zonă de confluență a tradiției și inovației în creația spirituală, realizând valori care contribuie la propășirea patriei și a poporului”. ■ Dumitru M. Ion publică poezia *Țara*.

21 ianuarie

• **[„Munca”, nr. 7521]** În *Note de lector*, Mihai Cernat prezintă *Despre pasiuni* de Nicolae Balotă: „Pornind de la ideea că această carte, mică de dimensiuni, însă, așa cum se dovedește la sfârșitul lecturii, plină de alese îndemnuri și cu o reală capacitate de convingere, se adresează tineretului (de altfel colecția în care a apărut poartă sugestiv numele de „Colocviile adolescenței”), autorul face o extrem de călduroasă pledoarie pentru o „viață trăită plenar” ferită de „inerția, stereotipia actelor, mecanizarea lor, răceala indiferenței, lipsa de orice preocupare”.

• **[„România liberă”, Nr. 8473]** În cadrul rubricii „Civica (XIII)”, Pop Simion scrie despre *Omul-carte*, respectiv despre faptul că Anul Internațional al Cărții, manifestare desfășurată sub egida UNESCO, demonstrează dorința „generală” ca „tipăriturile, cartea, să aibă o tot mai mare înrîmătură în dezvoltarea economică, socială și spirituală a lumii contemporane”. Participând la vernisajul Salonului Național al Cărții, notează că „Sala Dalles, devenise, îmi dădeam seama, un sanctuar al cunoașterii.”. Cu aceeași ocazie, „Deschiderea Salonului național al cărții”, Ion Drăgănoiu scrie articolul *Un omagiu creației și tipăriturii românești*, menționând că acțiunea demonstrează „interesul viu pentru faptul de cultură, cultura căpătînd o largă semnificație umanistă, în care se conjugă politica, știința, literatura, informația diversă.”. Ordinea în care acestea sunt menționate este sugestivă. Pe lângă redarea cuvântărilor aparținând lui Ion Dodu-Bălan („Această manifestare a cărții vine la câteva luni după memorabilul program inițiat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu privire la îmbunătățirea muncii ideologice și a întăririi activității de educație socialistă. Prin prisma acestor măsuri istorice constatăm cu bucurie și emoție că țara noastră dispune de un puternic potențial creator, că în răstimpul anului 1971 scriitorii, oamenii de știință, tipografi au găsit resurse pentru a da compatrioților lor o bogată hrană spirituală”), a lui Zaharia Stancu („Tot ce vedem aici e mai frumos și mai bogat ca anul trecut. Anul 1971 a fost pentru scriitori, și nu numai pentru ei, un an plin de foarte interesante dezbateri, ce constituie un punct de plecare către orizonturi mai largi.”), a Zoei Dumitrescu-Buşulenga („Cifrele spun pentru noi un lucru prețios, ele vorbesc despre ritmul ascendent al preluării cărții în ciuda existenței unor puternici concurenți, cum sunt televiziunea și radioul. Acestea sunt adjuvante de informație și cultură. Cartea rămâne vechiul prieten în orele de răgaz”) și a lui Jean Livescu („Fiind o depozitare a cunoștințelor și gândurilor omenirii, ea (cartea – n.n.) reprezintă un fundament al procesului de educație.”), autorul semnalează cartea „tovarășului” Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății multilateral dezvoltate (volumul V)*.

• **[„Scânteia”, nr. 9034]** Citim nota *Editarea operelor lui V. I. Lenin în țara noastră*, comemorând: „Se împlinesc astăzi 48 de ani de la moartea lui Vladimir Ilici Lenin, discipol credincios și continuator strălucit al lui Marx și

Engels, conducător al proletariatului, militant neobosit pentru triumful socialismului și comunismului”. ■ Agerpres transmite *O imagine a anului editorial 1971*: „Joi la amiază, sub auspiciile Consiliului Culturii și Educației Socialiste, la sala Dalles din București s-a deschis al doilea Salon național al cărții. Înmannchind în standurile sale aproape 1 800 de volume tipărite în limba română și în limbile naționalităților conlocuitoare, salonul oferă o imagine cuprinzătoare a peisajului editorial al anului 1971. [...] La festivitate au luat cuvântul Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, vicepreședinte al Academiei de Științe Sociale și Politice, și prof. univ. dr. docent Jean Livescu, rectorul Universității București, președintele Comisiei naționale pentru UNESCO”.

● **[„Contemporanul”, nr. 4]** Zaharia Stancu notează despre *Salonul cărții*: „În sala Dalles, devenită celebră de multe decenii, s-a deschis, pentru a doua oară, salonul cărții. Tot ceea ce vedem este mai frumos și mai bogat decât ceea ce am văzut anul trecut: mai multe cărți valoroase tipărite cu îngrijire, de la volumele de mare artă până la cele modeste, de popularizare. Se cunoaște că avem în Capitală și în provincie, mai multe edituri care parcă s-au luat la întrecere”. ■ Redacția revistei organizează dezbaterea *Personajul literar*, în care se arată: □ „Proza contemporană a fost, în ultimii ani, obiectul a numeroase discuții desfășurate în paginile revistelor noastre, nu doar a celor literare ci, dimpotrivă, a revistelor de larg pofil cultural precum și a unor publicații cotidiene. Nu de mult, «Contemporanul» a găzduit dezbaterea în jurul problemei realismului românesc, dar fenomenul prozei românești contemporane este însă susceptibil de multe discuții fertile, îmbrățișând un număr mare de probleme, de discuții ce rămân deschise comentariului teoretic și critic. [...] Asupra problemei personajului în literatura de azi începem acum o discuție, cu concursul scriitorilor și al criticilor. E lesne de înțeles de ce am ales personajul ca subiect de discuție; el este nucleul viu al prozei artistice, un martor de primă importanță pentru generațiile viitoare, vorbindu-le despre ceea ce a fost epoca lui, despre ceea ce au gândit și au simțit contemporanii lui, într-un cuvânt – despre viața acestora. Acesta a fost rolul personajului dintotdeauna și acesta este și astăzi. Literatura noastră actuală are nevoie de personaje pe măsura vieții de azi a societății noastre, din dorința de a satisface nevoia firească a cititorului de a se regăsi pe sine în eroii și în situațiile cărților [...] Deschizând discuția despre problemele personajului, ne-au interesat, din partea participanților la dezbatere: 1. Preferințele legate de proza contemporană; 2. Dezideratele și imperativele cărora, după opinia dumnealor, trebuie să răspundă în privința tipologiei personajului, proza noastră în anii viitori”. Redăm trei dintre intervențiile la această dezbatere, folosind citate ale autorilor. □ Paul Georgescu: *Condiția socială*: „Personajul central al unui roman numit *Erou*, denumire adesea inadecvată de vreme ce a fost întărită prin «erou pozitiv», – pleonasm – «erou negativ» –, contradicție logică sau

chiar «erou pozitiv-negativ», ceea ce e direct ridicol. Desigur, un personaj poate fi erou când – și dacă – este, altfel, zicând atunci când comportamentul său îl îndreptățește la un asemenea grad. [...] Comunismul creează eroism și eroi. Poate ca toate acestea să fie lozinci, dar sigur e că sunt adevăruri și teama de lozinci nu mă poate obliga să susțin minciuni subtile”. □ Aurel Martin: „Dar nu asupra unor atari nopți de excepție vreau să insist. Ci asupra împrejurării că dinamica actualității, în condițiile României socialiste, îngăduie în istoria personajului literar, pe de o parte înmărmurirea celor tradiționale, prin depistarea și valorificarea unor valențe altădată imposibile, iar pe de altă parte, aducerea în univers a eroului pe care îl numim îndeobște constructorul unei noi lumi, astfel întocmită decât cea veche. Departate de a-și secătui disponibilitățile, personajul are toate șansele de a trăi intens, asemenea societății, o vârstă inedită. E dincolo de orice dubiu: realitatea zilelor de astăzi oferă nenumărați stimuli pentru ca eroii literari care o întrușează să-și înscrie identitatea lor insolită în cartea de lupte și biruințe a narațiunii”. □ Alexandru Ivasiuc: *Omul, determinat de istorie și determinând-o*: „Nu există o problemă în genere a personajului, el ia forma timpului, a școlilor și curentelor literare, a genului literar. Să dăm un exemplu: complexitatea pare a fi o calitate generală, o probă a reușitei literare, nu însă și în satiră. Caragiale nu poate fi contestat de nimeni a fost un mare scriitor și personajele sale sunt caricaturale. [...] Fiecare epocă își are personajul său caracteristic, însușit de puternicii curenți problematici care dau vitalitate timpului. Structura personajului fiind determinată de istorie, rămâne deci să ne întrebăm despre personajul literar astăzi și la noi. Mai ales să observăm cum este și eventual cum poate fi – nu cum trebuie să fie, pentru că estetica nu este o știință normativă, în orice caz nu estetica marxistă, care are drept fundament metodologic determinismul. A fi determinist înseamnă a nu opune niciodată posibilul necesarului, a nu inventa necesități imposibile. Evoluția personajului în literatura română contemporană a mers spre o complicare a sa neîncetată, prin efort analitic. De nimic nu le este mai frică colegilor mei decât de simplificare. [...] Mi se pare că în noi se înfruntă două mari tendințe, de a nuanța pe de o parte, ca să ne opunem simplificării, dar și de a găsi culoarea fermă, decisă, care să ne dea sentimentul liniștirii care se naște numai și numai din unificare, din unitatea impresiilor. La extreme, se găsesc două pericole, două prăpăstii. Abstractizarea excesivă și un fel de devitalizată schematizare stoarsă de viață, sau, pe de altă parte, atmosfera nuanțelor excesive. În centru, fragil punct de echilibru, se găsește omul-personal, general și particular, concret și abstract, individ și istorie. Problema personajului și a contururilor sale este problema unui nou umanism, pe care-l dorim precizat și pentru care milităm, loc geometric al marii simplități și al complexelor probleme. Omul vizibil determinat de istorie și determinând-o, așa cum știm noi fără greș că ea – istoria – e zeița timpului nostru”. ■ Mircea Malița notează despre *Marcuse și viitorul*: „Cu toată simpatia ce o inspiră dezmoșteniții și victimele

societății capitaliste enumerați de Marcuse și care joacă rolul în adâncirea contradicțiilor de care ea suferă, viitorul este o operă prea mare și prea grea ca să poată fi redusă la un simplu refuz de a juca un joc vechi”.

• [„Cronica”, nr. 3] Mihai Beniuc, în *Scriitorul – om politic*, publică *Ipsa factum* în care afirmă că „niciodată pe cât știm în cursul istoriei nu s-a produs o disjunctie la poezii mari între arta lor și politic – nici, măcar la poezii de curte, care tocmai aceasta și erau: poeți de curte, iar sub forme variate, sub alte însemne decât stemele regale, mai sunt și astăzi. [...] Ultimele documente P.C.R. au pus problema ridicării nivelului conștiinței socialiste a întregului popor, conform noilor cerințe în etapa actuală și a celor viitoare în construcția țării. Notez că se acordă conștiinței un rol decisiv și nu se rămâne simplu la forțele de producție. Conștiința însăși este o colosală forță. Cred că noul a fost sesizat, fără să fie nevoie de a-l accentua în mod deosebit. Conștiința individuală și colectivă devine factor activ în construcția socialismului multilateral dezvoltat – conștiința tuturor, a întregii obște producătoare și creatoare din România. E, aș zice, un far care, cunoscând dinăuntru și dinafară lumea, după o încercată experiență cu ea, încearcă dialectica, materialist și istoric, la porțile patriei noastre, s-o călăuzească și s-o făurească după idealuri umanitare ce iluminează epoca și viitorul. Poate scriitorul să nu mai fie și om politic în procesul de făurire a noii conștiințe în România? Cei cu chemare nu pot. Mai mult ca oricând scriitorul e și om politic, membru activ în programul vieții cetății”. □ În *Cronica literară*, Liviu Leonte prezintă volumul lui Ion Omescu, *Hamlet sau limita imposibilului*. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga publică prima parte din studiul *Ionel Teodoreanu în perspectivă*. ■ În *Convorbirile Cronicii*, Al. I. Friduș publică un amplu interviu cu Nicolae Țatomir despre „generația spontanee în literatură; egotismul vociferant al imposturii; universul estetic al scriitorului; Călinescu: înalte lecții de poezie și umanism; Difficile est de satira non disputare; Utilitatea furcilor caudine ale severei prozodii; Virtuțile calofiliei; Șantier literar”. Referitor la conceptul de generație în literatură, acesta afirmă: „Dincolo de sensul strict al unei descendente din tată în fiu (vârsta biologică sau – să-i zicem – calendaristică nu mă interesează, ea constituind o penibilă metaforă a veleitărei Prejudecăți), văd în generație un mănunchi mai mare sau mai mic de oameni care trăiesc în același timp. Ștergând astfel frontierele biologice, mă gândesc la capacitatea de creație autentică a elementelor componente ale unui ansamblu uman în deplinătatea activităților lor specifice. Antiliterară, impostura se naște prin generație spontanee. Mediul de cultură al nimicului este, în primul rând, invidia. Impostorul, dorind aprig să intre și el în vreo istorioară a literaturii, aleargă (deși i se șoptește : „festina lente”!) la model, hârtie și pană. Un rând propriu tipărit îl aruncă în brațele orgoliului, câteva clipiri aprobative din ochii paterni îl împietresc într-un egotism vociferant și tot așa, din nimic, domnia sa se întrezărește ca un mare Cineva pe pedestalul nemuririi, înveșnicit în mormoră sempiternă. Cum, din

fericire, impostorii se pot depista (e adevărat că nu prea ușor), teoria antiștiințifică a generației spontante se prăbușește și ea, odată cu cei care o reprezintă. Așa fiind, e limpede că între scriitorii adevărați nu pot exista conflicte de generație”. În ceea ce privește satira, acesta consideră că: „Scriitorul satiric e un creator cu mari responsabilități. Dacă din punct de vedere filologic vorba umor înseamnă umoare, iar umoristul – din cauze umorale – se bucură de acea labilitate – trecere rapidă de la o stare la alta: seriozitate, veselie ușoară, hohot homeric, gravitate, camuflând gluma sub seriozitate și gravitatea sub glumă, toate acestea se datoresc contrastelor, umorul încercând să unifice tragedia cu comedia vieții. Satiricul trebuie să fie un observator judicios al contrastelor comice din realitate, trebuie să pună în serviciul satirei sociale metoda analizei psihologice, să știe a selecționa trăsăturile caracteristice care exprimă esențialul. Să iubească cu pasiune viața nouă, în numele afirmării și dezvoltării căreia el urmează să demaște tot ce, dușmănos și rutinier, se opune noului”. □ În *Mențiuni critice*, Tudor Nicolescu publică o recenzie a volumului Donei Roșu, *Voi veni într-o noapte*, în timp ce Petru Zugun prezintă *Comentarii macedonskiene*, volumul fiind publicat la Minerva și cuprinzând „comunicările științifice ținute în cadrul sesiunii «Contribuții în cunoașterea vieții și operei scriitorului Al. Macedonski» care a avut loc cu ocazia manifestării Zilele Macedonski” la Craiova între 11-17 mai 1970. ■ Gavril Istrate publică un amplu articol despre *Publicistica politică a lui George Călinescu*, comentând articolele publicate de G. Călinescu în perioada 1944-1965, apărute în volumul *Texte social-politice* (Editura Politică, 1971). „Majoritatea acestor articole îmi sunt cunoscute încă de la apariția lor, în „Tribuna poporului”, „Frontul plugarilor”, „Lumea”, „Națiunea” sau „Contemporanul”. Dar lectura globală de acum, îmi sporește înțelegerea lucrurilor. Ca majoritatea studenților pe care i-a avut, l-am urmărit pe George Călinescu în tot ce a scris cu emoție deosebită. Într-o vreme în care orientarea noastră se apropia doar de ceea ce trebuia să fie, scrisul profesorului a fost, pentru cei mai mulți dintre noi, mai mult decât un îndreptar. Fiecare articol al său ne întărea în ideea că suntem pe drumul cel bun. Astăzi, după aproape treizeci de ani de la începutul luptei, nu mai vedem în Călinescu un simplu om de baricade, ci un luptător care a simțit, cu un minut mai repede decât alții, sensul unei mari bătălii și s-a angajat, cu toate forțele de care dispunea și, în același timp, cu toată scăpărarea spiritului său, în câștigarea acestei bătălii, cu care s-a identificat”. □ Nadina Cordun publică poeziile *Catedrală, Fără dată și zodiac*, iar Ovidiu Genaru *Preafericitul Bacovia și Drăguța forță din pistonul cu aburi*. □ Mihai Drăgan, în *Despre specific*, susține superioritatea, în cultura română a „spiritului hasdeian” în comparație cu „spiritul heliadist”. ■ În *Scriitori contemporani*, Aura Pană scrie despre *Proza lui Petru Popescu*, într-o paralelă cu Camil Petrescu: „Petru Popescu se integrează în suita prozatorilor dintre cele două războaie, aducând, firește, amprenta contemporaneității și originalității unei personalități și dezvăluind unele

afinități cu Camil Petrescu. [...] Petru Popescu apare mai curând anticalofil, manifestând o predilecție vădită pentru expresia frustă, directă, necăutată, încărcată de seva omenescului și de pulsația vieții. [...] Petru Popescu e plin de personalitate, de energie bărbătească, antisentimentală și antiidilică, acidulată din când în când de fermentul ironiei, acționând de la înțepătura glumeață până la tonalitatea caricaturală, de la observația zeflemitoare la amărăciune. Limbajul vorbit al străzii, al bulevardului, nu este ocolit. Proza lui Petru Popescu s-a impus atenției fiindcă e legată prin fibre puternice de filonul realist al literaturii noastre și fiindcă, în același timp, este frenetic contemporană prin îndrăzneala gravă și originalitatea cu care atacă problematica existenței, în laturile ei cele mai răscolitoare (mai ales pentru un scriitor tânăr): dragostea, moartea, războiul; prin optica proaspătă și lucidă asupra vieții asociată unui puternic sentiment al dreptului de a trăi, izvorât din conștiința faptului că suntem prinși în strânsoarea unui dat obiectiv, conștiință care îndeamnă la ardere intensă, creatoare. Maturitatea de viață și artistică îl va îndemna pe tânărul și talentatul Petru Popescu să-și valorifice darurile în construcții mai solide, mai echilibrate și mai dense”. □ Revista publică un fragment din romanul *O dimineață* de Emil Bunea. □ Corneliu Sturzu publică poemul *Camera de recuzită*. □ George Pruteanu publică eseu *Molière fără perucă*. □ Al. O. Teodoreanu publică o serie de *Catrene scrise la Cotnar*. □ În *Timp liric*, Vasile Mihalache publică *Poeze fără titlu*. ■ În *Moment – Poeziile săptămânii*, este publicată o notă despre poeziile semnate de Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Ioan Alexandru în revistele „Contemporanul”, „România literară” și „Luceafărul”. □ În *Pro...* se semnalează nelămurirea din revista „Luceafărul” față de o recenzie apărută în „Cronica”, fără a se da detalii. Sunt remarcate articole scrise de Edgar Papu, Al. Ivasiuc, Ilie Constantin, Nicolae Balotă, Al. Paleologu. În *Caietele Teatrului „Bacovia”* este laudată inițiativa acestui teatru de a publica aceste materiale ce vizează „zone largi ale activității teatrale din țară”.

● [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 59**] Este amintit, la *Săptămâna pe scurt*, că a fost numit Director al Operei Române „colaboratorul nostru” Mircea Horia Simionescu (dar acesta nu mai participase cu materiale în „Săptămâna” încă din vara lui 1971). □ Romul Munteanu omagiază *350 de ani de la nașterea lui Molière*. □ Dinu Săraru, o Cronică dramatică despre *Balul absolvenților* de Victor Rozov, piesă jucată la Teatrul Mic. □ O știre la *Săptămâna pe scurt*: La Sala Dalles, din 20 ianuarie 1972 are loc al doilea Salon Național al Cărții, „sărbătoarea editurilor românești”, simultan cu Zilele Varșoviei la București. ■ E. Manu, *Două cronici*, despre Ștefan Popescu: *Imnuri* (poetul fost redactor al revistei antifasciste „Cadran”, publicație ce a grupat intelectuali precomuniști, studenți ai Facultății de Filologie), dar și despre Marian Popa: *Dicționar de literatură română contemporană*, Ed. Albatros. „Mulți nu-l credeau pe Marian Popa, cu temperamentul său critic, ajuns să se obiectiveze până la paradigmele unui dicționar... El ne dă primul dicționar de

scriitori români, conceput după toate normele de specialitate, comparabil cu lucrările străine similare (de tipul *Dicționarului literaturii franceze contemporane* – Larousse, 1966)... (cules) din medalioanele sau fișele bibliografice din revista «Luceafărul», seria condusă de Eugen Barbu... Carențele inerente într-o asemenea lucrare nu prejudiciază cu nimic arhitectura, construcția, în mare a acestei sinteze, pe care o socotim rezistentă și originală». □ Ileana Colomieț face o trecere în revistă a recent apărutei edituri Kriterion, condusă de Domokos Geza.

22 ianuarie

• [„Munca”, nr. 7522] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Ilie Tudora, Constantin Petrilă și George Arădeanu-Bera.

• [„Flacăra”, nr. 4] În pagina *Săptămâna în imagini*, revista publică *Cartea românească într-o librărie ce-i poartă numele*, o succintă prezentare a deschiderii librăriei „Cartea Românească”, eveniment ce a avut loc „în cadrul manifestărilor culturale închinat «Anului internațional al cărții»”. □ În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga publică „*Primii fulgi de nea*”, eseu cu caracter social. □ În *Teatru*, Sanda Faur își pune întrebarea *Celor mici, un teatru minor?*, un interviu cu Ion Lucian, directorul teatrului „Ion Creangă”. □ În *Literare*, G. Dimisianu scrie despre *Ilie Constantin: despre poeți*. □ Silviu Brucan publică reportajul *Cele șapte minuni ale lumii poluate*. □ În *Cronica satirică*, Teodor Mazilu semnează *Capul nu este un lux!* □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică tabletele *Găleata și Mormântul*. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se face o trecere în revistă a „bogatei și substanțialei activități a Editurii Univers”, unde sunt semnalate *Casa umbrelor* de Ch. Dickens (în românește de Costache Popa), volumul al II-lea din *Opere alese* de H. Heine (în românește de Dumitru Hâncu), o culegere de *Poeme* de Pierre Emmanuel (în colecția „Poesis”, în românește de Ion Caraion și Ștefan Aug. Doinaș), *Schițe și nuvele* de A. P. Cehov, *Cymbeline* de Shakespeare (colecția Thalia, traducere de Florian Nicolau), *Principiul poetic* de E. A. Poe (în românește de Mira Stoiculescu, cu o prefață de Matei Călinescu). □ Este apreciat ultimul număr al revistei din Arad, „Cariatide”, remarcându-se, printre altele, interviul luat de I. Naicu lui M. Beniuc, cu titlul *Despre poezie și Arad*, eseu *Poezia și publicul ei* de Ștefan Aug. Doinaș, precum și două schițe semnate de George Ciudan. □ În *Memento*, *Teatru* sunt prezentate piesele: *Ultima oră* de Mihail Sebastian (Teatrul Tineretului din Piatra Neamț), *Gaițele* de Al. Kirițescu (Teatrul Nottara), *Soldățelul de plumb* de Sacha Lichy (Teatrul de stat din Galați), precum și un *Matineu de poezie umoristică*, la Teatrul de Comedie.

• [„Luceafărul”, nr. 4] Revista celebrează 113 ani de la Unirea Principatelor Române și alegerea lui Alexandru Ioan Cuza publicând texte literare și articole pe această temă. □ Alături de editorial, apar o serie de texte inspirate

de momentul istoric aniversar, semnate de Constantin Chiriță, Leonid Dimov, Ioan Alexandru, Nina Cassian, Ion Caraion, Radu-Anton Roman, Gabriela Melinescu și Alexandru Papilian. ■ Sub titlul *Omagiu scrisului românesc*, este consemnată inaugurarea celui de al doilea Salon național al cărții: „salută cu entuziasm de câțiva reprezentanți de seamă ai vieții noastre culturale, inițiativa acestei impresionante expoziții de carte românească presupune [...] acțiuni menite în mod special să faciliteze colaborarea publicului cu autorii de carte și cu editorii”. ■ Apar poeziile *Stare de imn*, *De spus cu capul descoperit* și *Doină*, semnate de Nichita Stănescu. ■ Ov. S. Crohmălniceanu semnează articolul *Esteticienii și criticii*: „Critica impresionistă s-a simțit dintotdeauna, aici, acasă; talentul, gustul, «spiritul de finețe» au trecut neconținut înaintea metodei, investigației sistematice și construcției speculative. [...] Ne plângem că nu avem destule sinteze, că se scriu mult prea puține studii de orientare interesante cu privire la evoluția literaturii noastre contemporane, că nu au loc discuții fertile pe asemenea teme. Dar oare nu cumva practicismul cam îngust [...] duce fatal la această situație? Din stricta adunare de aprecieri, fie și excelente a unor cărți sau autori, nu poate ieși o sinteză”. ■ În textul despre *Biografie comparată*, Edgar Papu se ocupă de simpozionul „Eminescu” ce a avut loc în data de 14 ianuarie 1972 la Muzeul Literaturii Române: „Tot în cazul recentului simpozion Eminescu, discutarea copilăriei sale mi-a trezit în minte alte analogii din literatura universală [...] Mă opresc, de aceea, numai la o interesantă observație comparativă, pe care a făcut-o în acel cadru Șerban Cioculescu cu privire la Eminescu și Arghezi. Pe când pentru primul copilăria apare ca un paradis pierdut, ca «gura dulce-a altor vremuri», pentru al doilea propria copilărie i se proiectează ca un infern și ca o «mocirlă». [...] Propunem, în consecință, reflectarea la o știință auxiliară a literaturii comparate, știință totuși autonomă, pe care am numi-o biografie comparată. [...] S-ar explica poate atunci mai multe secrete, încă neștiute, ale creației”. ■ Sub titlul *Între poeți*, Alexandru George apreciază cartea lui Ilie Constantin, *Despre poeți* ca fiind: „scrisă de cineva care se află în mijlocul poezilor, asemeni unei voci ce se ridică dintr-un cor în care s-a exersat și s-a deprins să cânte”. ■ Nicolae Ciobanu își manifestă îngrijorarea față de condiția debutului în articolul *Începutul continuu*: „Rar debutant, în zilele noastre, să-și mai facă scrupule, să-l mai chinuie gândul de a amâna apariția cărții sale pe motive moral-estetice personale. [...] Ce acoperire mai poate avea «metafora» debutului perpetuu în cazul acelor poeți actuali consacrați cărora li se aplică mai degrabă zicala «volumul și anul»”. ■ Petre Stoica semnează poemele: *Pe duioasele lucruri muribunde*, *Până dimineața*, *În orologiu e foarte, foarte târziu*, *Bunica se așează în fotoliu*, *În Europa noastră cândva*, *Doar limbile continentului nostru*, *Insignele melancoliei*, *Spectacolul meu este unic*, *Oare nu vă place cum zboară*, *Ne plimbam cu faetonul albastru*, *Împletindu-mi coroana*. ■ Rubrica „Pro și contra” conține □ O ironie la adresa lui Nicolae Turtureanu: „Strașnică ideea ce-

lor de la *Cronica*! Cui altuia i se poate încredința dificila misiune de a convorbi cu începătorii, îndrumându-i de la înălțimea unei autorități literare unanim recunoscute [...] în afara lui Nicolae Turtureanu?” □ O atitudine critică față de critica lui Vasile Sălăjan: „Ce poate fi mai indubitabil și mai reperabil în sistemul de noțiuni concrete decât ceea ce e indubitabil în sistemul de noțiuni concrete?” □ O exclamație critică îndreptată către Val Gheorghiu: „Doar Val Gheorghiu înțelege ce spune!” ■ *Cartea unei pasiuni intelectuale* este titlul articolului în care Ilie Constantin dezbată, din perspectiva cronicii literare, volumul *Tânărul Dostoievski*, semnat de Valeriu Cristea: „Adoptând metoda lecturii din perspectiva capodoperelor maturității, criticul demonstrează că opera lui F. M. Dostoievski constituie un întreg organic, că ruptura îngrozitoare din biografia scriitorului nu are efecte automat categorice în opera sa, ce se dezvoltă conform unor legi proprii, treptat [...] A mai rămas un aspect, specific acetsui critic, asupra căruia noi credem că el mai are de meditat: o anumită dezinvoltură a formulării, foarte eficace și la locul ei, când autorul scrie despre scriitori mărunți și, întrucâtva, deranjantă prin raportare la obiecte literare grandioase. [...] Cu aceste rezerve de amănunt stilistic, Valeriu Cristea a dat în *Tânărul Dostoievski* unul din cele mai bune volume de critică ale anului 1971, incitant și grav”. ■ Mircea Martin continuă studiul despre : *Ideea de „generație” : Starea poeziei (IV)*: „Apartenența la o generație caracterizează, de obicei, începutul unei cariere. Pe măsură ce înaintează în vârstă, scriitorul tinde să depășească această adeziune în favoarea altora mai consistente. Generația nu e un fenomen durabil ci repetabil, mai exact spus, durabilitatea ei constă în repetabilitate”. ■ În *Vocația publicisticii*, Șerban Cionoff susține existența unui dialog între publicistică și beletristică în opera lui G. Călinescu: „Gazetăria era pentru G. Călinescu nu doar o obligație publică, civică, de atitudine, ci și un examen necesar al scriitorului care frecventa o lume și o esențializa în scris”. ■ Alex. Ștefănescu semnează două recenzii: □ *Arhitectura ploii*, volumul de poezii al lui Petre Paulescu „se bazează pe un procedeu specific picturii naive; lucrurile și ființele sunt privite nefuncțional și combinate conform unor intuiții de moment. [...] Parafrazând o poezie a lui Nichita Stănescu, s-ar putea spune că autorului îi iese piciorul din spatele strâmt al candoirii”. □ Volumul de debut al lui Ștefan Dumitriu, *Drumuri ca-n palmă*, „este un debut în sensul propriu și figurat al cuvântului. Autorul nu folosește expresia, ci ajunge la ea având drept model proza noastră tradițională”. ■ În *O întrebare*, Szasz Janos atrage atenția asupra absenței examenului critic în ceea ce privește literatura scrisă în limba maghiară: „Curios este numai faptul [...] că cei chemați să consemneze fenomene literare, criticii, nu suflă despre aceste cărți nici măcar o vorbă. Oare de ce?” ■ În textul *Autori răsuflați și critici răsuflători*, Alexandru Paleologu discută dinamica dintre critică și literatură: „Sunt destui oameni cu statut social de intelectuali și care-i consideră pe Descartes, pe Schopenhauer sau pe Horațiu, Hugo, Anatole France, Camus, răsu-

flați. Eexistă chiar critici răsuflători care consemnează și glosează aceste răsuflări”. ■ Cristina Tacoi, Vlaicu Bârna, Alexandru Lungu și Ion Nicolescu publică versuri. ■ Elena Nestor semnează textul în proză *Ultima zi a copilăriei*. ■ Octavian Stoica notează impresii cu privire la ultima ședință a cenaclului revistei: „Pavel Perfil a citit două proze (fragmente dintr-un roman în pregătire) [...] Poezii serii au fost Andrei Roman și Cornel Brahaș”. ■ Sunt publicate versuri semnate de Cornel Brahaș și Andrei Roman. ■ Al. Pap (*Rânduri de cenaclu*) apreciază poezia lui Cornel Brahaș: „trăiesc convingerea că mă aflu în fața unui glas cum rar se întâlnește”. ■ Dinu Flămând subliniază „necesitatea evadării din manieră” în articolul *Manieră și manierism în poezie*: „în realitate manierismul consacră o concepție artistică și un conținut care nu se mai îmbogățesc. Ce este altceva cunoscuta nemulțumire faustică, dacă nu presimțirea senzației de stagnare în manieră? Spiritele superioare simt organic acest pericol, de care nimeni dinafară nu poate fi conștient în locul lor”. ■ George Alboiu publică poemul *Drumul poetului*.

23 ianuarie

• [„România liberă”, Nr. 8475] *Turneul Teatrului „Ateneum” din Varșovia* este prezentat de Radu Popescu, ce menționează că „«Zilele Varșoviei» – manifestare amplă și variată, totuși, nu destul de amplă și variată față de conținutul atât de bogat al temei – vin tocmai la timp pentru a ne arăta, încă o dată, că dezvoltarea concretă a relațiilor culturale poate fi pe măsura strânselor legături de politică și de prietenie dintre poporul român și poporul polonez”. S-au jucat piesele: *Iacob prostul* de Tadeusz Rittner, *Peer Gynt* de Ibsen, *Poseidații*, dramatizarea lui Albert Camus după romanul lui Dostoievski (despre care cronicarul afirmă că este „probabil marea «piesă» a turneului”), și *Hyde Park* de Adam Kreezmar. ■ În cronica „Ridendo”, Ion Băieșu scrie textul în proză *Inventatorul*.

• [„Scânteia”, nr. 9036] Aurel Dragoș Munteanu semnează *Conștiința utilității sociale*: „Înțelegerea utilității sociale reprezintă o posibilitate majoră a omului de a se guverna pe sine în mod conștient, de a deveni propriul său stăpân. Procesul de maturizare a societății socialiste include în mod necesar o radicală transformare a conștiinței. Condiția producerii sale rezidă în raportul just dintre factorii de sinteză a eului. Nici confundarea absolută în magma neliniștitoare a sinelui, și nici risipirea în abstracția unui concept indeterminat, ci înțelegerea sarcinilor concrete ale societății socialiste românești, circumscrisă în timpul istoric actual, animată de programul economic, politic și social al Partidului Comunist Român. Plenara din noiembrie a precizat încă o dată uriașa importanță pe care o are conștiința socialistă în procesul de edificare al societății românești actuale”. ■ În *Din tezaurul unei arhive* aflăm că un colectiv științific, condus de prof. dr. Emil Micu, în colaborare cu prof. dr. Ion Radu Mircea, a descoperit în arhiva muzeului din Scheii Brașovului o lucrare „da-

tând de acum 480 de ani, deosebit de importantă pentru cercetarea literaturii noastre vechi”. Lucrarea poartă titlul *Triod Penticostar*, a fost tipărită în 1491 la Cracovia, iar în Scheii Brașovului se află încă din 1541. ■ În *Cronica zilei* aflăm despre *Semnarea planului de colaborare pe anul 1972 între A.R.L.U.S. și Uniunea Asociațiilor Sovietice de prietenie și legături culturale cu străinătatea și Asociația de Prietenie sovieto-română*: „Vor fi inițiate simpozioane, seri literare, conferințe, gale de filme, seri ale prieteniei, expoziții și ale manifestări consacrate unor date memorabile din istoria și cultura celor două țări. Sunt preconizate, de asemenea, schimburi de delegații, grupuri de turiști și materiale de popularizare pe linia celor două asociații de prietenie. Planul a fost semnat de Mihail Roșianu, președintele Consiliului General A.R.L.U.S., și de A. V. Grebnev, vicepreședinte al conducerii centrale a Asociației de prietenie sovieto-română, redactor-șef adjunct al ziarului «Izvestia». La semnare au participat academicienii Ilie Murgulescu, Petre Constantinescu-Iași, Iorgu Iordan, vicepreședinți al Consiliului General A.R.L.U.S., Mia Groza și Octav Livezeanu, membri ai Biroului Consiliului General A.R.L.U.S., activiști ai asociației, oameni de artă și cultură”.

24 ianuarie

- [„Scânteia”, nr. 9037] Mica Unire este consemnată cu textul „*Unirea – națiunea a făcut-o!*” 24 ianuarie 1859 – moment crucial în istoria poporului român, text semnat de Dan Berindei, șef de departament la Institutul de istorie „N. Iorga”.

25 ianuarie

- [„România liberă”, Nr. 8476] Considerându-se a fi unul dintre cei de *La cârma vremii*, Virgil Brădățeanu notează că socialismul, „cea mai înaltă expresie a capacității umane de organizare socială [...]”, „această neprețuită floare”, nu poate fi construit „fără o conștiință limpede și tot mai înaltă asupra rosturilor insului și ale societății, a raportului dintre individ și colectivitate, a drepturilor omului, dar și a obligațiilor față de sine și față de ceilalți”. De asemenea, conchide că „Sunt adevăruri născute din conștiința și mândria capacității, pătrunse de nobila ambiție a desăvârșirii pentru care întotdeauna și mereu (subl. n.) va fi admirat și va fi urmat partidul nostru, cîrmaci încercat la cârma vremii”. ■ Gh. Daragiu scrie despre *Anticipările editoriale la „Junimea”*, intervievându-l pe prozatorul Mircea Radu Iacoban, redactor șef al editurii ieșene. Dintre acestea, sunt menționate: volumele 2 și 3 din *Opere* de G. Ibrăileanu, *O samă de cuvinte* de Ion Neculce, *Minunile Sfîntului Sisoie* de G. Topârceanu („unde s-a inclus și mult material inedit”), proză de Otilia Cazimir, D. R. Pătrășcanu, I. A. Baddarabescu ș. m. a. Cât privește ancheta realizată în rândul cititorilor, „cea mai așteptată” este *Istoria literaturii române* de G. Călinescu.

• [„Scânteia”, nr. 9038] Citim pe scurt despre *Delegația de partid și guvernamentală a Republicii Socialiste România, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, a plecat la Praga*, la „consfătuirea ordinară a Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia. [...] La plecare, pe aeroportul Băneasa, delegația a fost salutată de tovarășii Manea Mănescu, Gheorghe Rădulescu, Virgil Trofin, Maxim Berghianu, Florin Dănălache, Emil Drăgănescu, Janos Fazekas, Dumitru Popa, Dumitru Popescu, Leonte Răutu, Gheorghe Stoica, Ștefan Voitec, Iosif Banc, Petre Blajovici, Miron Constantinescu, Mihai Dalea, Miu Dobrescu, Mihai Gere, Ion Ioniță, Vasile Patilineț, Mihai Marinescu, Ion Pățan, de membri ai C.C. al P.C.R., ai Consiliului de Stat și ai guvernului, conducători de instituții centrale și organizații obștești”. ■ Dumitru Micu prezintă volumul *Dialoguri contemporane* de Paul Everac: „Sensul tuturor reflecțiilor din dialoguri ni se pare a fi, deci, proclamarea unui mod responsabil de a înțelege cultura și, în genere, de a trăi. Paul Everac pledează pentru seriozitate, sobrietate, demnitate, pentru valorile sigure și perene ale umanității. În artă și viață preferințele sale merg spre ceea ce este clar, spre echilibru, spre dreapta cumpănă, spre clasic. De aici, dezaprobarea a tot ce întrece măsura, pentru tot ce provoacă șoc, precum publicitatea excesivă, exotismul, bizareriile formaliste, interpretarea actoricească, soluția regizorală și creația critică ce modifică textul până la nerecunoaștere. Asemenea lui Camil Petrescu, și autorul «tezelor și antitezelor» din *Dialoguri contemporane* prețuiește «autenticitatea»”.

26 ianuarie

• [„Munca”, nr. 7525] În *Agenda cotidiană* revista publică, cu titlul *Scritorii și copiii*, un microinterviu cu Delia Dămirescu, redactor principal la editura „Ion Creangă”.

• [„Scânteia”, nr. 9039] Pe prima pagină citim informații de la *Deschiderea Consfătuirii Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia*. ■ Apare și nota *Felicitări adresate tovarășului Nicolae Ceaușescu cu prilejul aniversării zilei de naștere*: „Secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, a fost vizitat, marți seara, la reședința sa din Praga, de tovarășii Gustav Husak, secretarul general al C.C. al P.C. din Cehoslovacia, Lubomir Strougal, membru al prezidiului C.C. al P.C.C. și președintele guvernului R. S. Cehoslovace, Vasil Bilak, membru al Prezidiului și secretar al C.C. al P.C.C., Alios Indra, membru al Prezidiului C.C. al P.C.C. și președintele Adunării Federale, și Jan Fojtik, secretar al C.C. al P.C.C., care l-au felicitat cu prilejul aniversării zilei sale de naștere”. ■ Citim următoarele note de lectură: □ Emil Vasilescu scrie despre volumul *Turn cu ceas* de Aurel Rău: „Poetul se întoarce mereu cu fața spre lume, desfășoară continuu, fără ostentare harta sufletului pentru a-i afla noi înțelesuri care să-l poarte tot mai

departe pe apele înspumate ale poeziei. Prin noua carte, lirismul lui Aurel Rău argumentează încă o dată încrederea în forța biruitoare a creației născută din sentimente durabile”. □ D. Olmazu se ocupă de volumul *Scrisoare de dragoste* de Eugen Schileru: „Socotind esențială pentru actul artistic alteritatea (categorie care definește publicul căreia i se adresează creatorul), criticul pledează pentru sinceritate și autenticitate, blamând mimetismul, manierismul și eclectismul. Niciunde nu întâlnim poncifele academismului, în aceste scrisori tulburătoare, niciunde scheme sau formulele rigide. De fapt, criticul se integrează în spațiul duratei suferinței a adresantului, îi utilizează inteligent mijloacele expresive apte să-i activeze aptitudinile receptive. Dar observațiile sale nu ascund dificultățile și nici carențele de opțiune, stabilind un diagnostic care e adevărat. Iar un diagnostic stabilit din vreme – cine nu știe? – poate elimina o maladie surprinsă în faze primare”. □ Z. Ornea recenzează volumul de critică *Poeți contemporani* de Aurel Martin: „Criticul nu-și propune să analizeze exclusiv valențele estetice ale operei. Strădania sa urmărește simultan și un alt plan. E cel al explicării. Altfel zicând, cu mijloace adecvate, i se relevă cititorului ideea unei opere, dificilă oricum lectorului obișnuit. [...] Dacă ar fi să menționăm un reproș l-am exprima sub forma unui regret. Regretul că aceste medalioane-cronici nu au apărut, la data elaborării, în publicații cu autoritate și circulație largă. Aceasta le-a diminuat funcția critică, eficiența”.

● **[„Viața studentească”, nr. 4]** Redactorul-șef Nicolae Stoian revine la sintagma identității *tinerete – spirit revoluționar* a lui Maiakovski, în articolul de primă pagină *A fi tânăr = a fi revoluționar*, încheiat cu celebrul poem labişian *Noi nu*. □ Cronica teatrală a Medeei Ionescu se oprește la succesul *Mincinosului* lui Goldoni la Teatrul Bulandra și al spectacolului *De dragoste* la Cassandra (pe versuri de Nina Cassian și Ion Minulescu). ■ M. N. Rusu face trecerea de la bilanțul anului precedent la 1972 – *Imaginea Cărții*. „*Salonul cărții*: imaginea cărții în țara noastră fiind de fapt imaginea țării însăși, cu toate frumusețile ei, dovadă fiind chiar editurile premiate și autorii lor: Cum poți să nu recunoști individualitatea și prestigiul Editurii Cartea Românească...? Cum să nu recunoști că la Editura Albatros, al cărei director este un tânăr poet, poate cel mai tânăr director de editură, că aici s-au produs schimbări fundamentale, privind numai excelenta ediție în 5 limbi a poeziilor lui Eminescu, sau recenta lucrare *Istoria României de la origini și până astăzi*?... (Imaginea cărții) tinde să traducă elevația unui spirit nou, socialist, la a vorbi lumii prin intermediul cărții”. □ Este rândul lui Dostoievski să fie analizat în rubrica (nsemnată) a *Scriturilor [ecranizați] prin a șaptea artă*.

27 ianuarie

● **[„Munca”, nr. 7526]** În *Cronica filmului*, Lucia Bogdan prezintă filmul *Atunci i-am condamnat pe toți la moarte*, scenariu fiind semnat de Titus Popovici.

• **[„România liberă”, Nr. 8478]** În articolul *Dacica*, Eugen Barbu scrie despre „frumoasa manifestare” a Salonului al doilea de carte, ce prilejuiește „o continuă sărbătoare a lecturii”, mărturisind că „tânjea de luni de zile” să citească *Amintirile* lui Dumas, scrierile lui Goldoni, *Jurnalul* fraților Goncourt, *Principiul poetic* al lui Poe, „Cronicarii” (Antim Ivireanu și Varlaam, „după ce i-am părăsit pe Dosoftei și pe Radu Popescu”) ș.m.a. Referindu-se la *Dacica* lui C. și/ sau Hadrian Daicoviciu („dintr-o discreție neînțeleasă, nu-și menționează numele pe coperti (se pare că Muzeul de Istorie din Cluj își asumă totuși îngrijirea paginilor atât de prețioase”), volum ce îi atrage atenția, menționează că „este vorba despre o operă de o viață pe care cei doi Daicoviciu, ca și Giureștii, o dedică științei istoriei în care cu toții excelează.”, exprimându-și crezul că „generațiilor noi de intelectuali, venite după noi, asemenea volume nu fac decât să le sporească orizontul.”. ■ Zoe Dumitrescu-Bușulenga prezintă *O ediție Eminescu în cinci limbi*, „reproducând vignetele primei ediții Maioreșcu”, apărută la editura Albatros, „o tentativă îndrăznească” și „un început util de lucru”, după cum o apreciază, sperând la o viitoare publicație însoțită de comentarii critice.

• **[„Scânteia”, nr. 9040]** Pe prima pagină aflăm că *Delegația de partid și guvernamentală a Republicii Socialiste România, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, s-a întors de la Praga. Apar și Comunicatul Consfăturii Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia, Declarație privind pacea, securitatea și colaborarea în Europa, Declarație în legătură cu continuarea agresiunii S.U.A. în Indochina.* ■ Citim și înștiințarea *Încheierea lucrărilor sesiunii Adunării Generale a Academiei Republicii Socialiste România*: „În zilele de 25-26 ianuarie, la București au avut loc lucrările sesiunii adunării generale a Academiei Republicii Socialiste România. La lucrările sesiunii au luat parte tovarășii: Manea Mănescu, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al C.C. al P.C.R., Miron Constantinescu, membru supleant al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., președintele Academiei de Științe Sociale și Politice, Mircea Malița, ministrul educației și învățământului, Aurel Moga, președintele Academiei de Științe Medicale, Nicolae Glosan, președintele Academiei de Științe Agricole și Silvici. Au participat membri ai Academiei, cadre didactice din învățământul superior, cercetători”. În urma lucrărilor s-a întocmit o telegramă adresată *Comitetului Central al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „Întrunită în sesiune de lucru în zilele de 25 și 26 ianuarie 1972, adunarea generală a Academiei Republicii Socialiste România, întreg personalul de cercetare din unitățile Academiei își îndreaptă cu dragoste și recunoștință gândurile către Partidul Comunist Român, către dumneavoastră, iubite tovarășe secretar general, conducătorul înțelept al poporului nostru pe calea făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră. În cadrul adunării generale a avut loc o sesiune de comunicări consacrată dezbaterii problemelor actuale ale cercetării

științifice legate de realizarea unor obiective ale planului cincinal 1971-1975, a fost examinat și aprobat planul de activitate pe anul 1972 al Academiei. Lucrările sesiunii au fost pătrunse de profunda înțelegere a sarcinilor majore pe care Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român le-a pus în fața oamenilor de știință. [...] Adunarea generală a Academiei Republicii Socialiste România, în numele tuturor membrilor Academiei, al corpului de cercetători, al tuturor celor ce muncesc în instituția noastră, reafirmă adeziunea sa totală și entuziastă la întreaga politică internă și externă a partidului, vă exprimă, scumpe tovarășe secretar general, cele mai calde sentimente de grațitudine pentru activitatea dumneavoastră neobosită pe care o desfășurați zi de zi, în slujba înfloririi României socialiste. Însuflețiți de patriotism fierbinte și pătrunși de conștiința răspunderii ce revine științei în epoca noastră, vă asigurăm că vom munci cu toată dăruire pentru propășirea științei românești, pentru succesul măreței opere de edificare a noii orânduiri sociale în țara noastră, pentru triumful cauzei păcii și socialismului în lumea întreagă”. ■ Apare și o notă despre *Ciclu de conferințe științifice*: „Sub egida Academiei de Științe Sociale și Politice, miercuri a fost inaugurat în aula Bibliotecii centrale a Universității din București un ciclu de conferințe științifice. Expunerile, care vor fi susținute de membri ai Academiei, de cadre didactice, cercetători, specialiști de înaltă calificare, reiau în lumina cuceririlor gândirii marxist-leniniste, a principiilor politicii Partidului Comunist Român o valoroasă tradiție a științei și culturii românești. Tematica lor îmbrățișează o largă arie de probleme din domeniile conducerii societății și planificării, politicii externe, educației, economiei mondiale, filozofiei, sociologiei, psihologiei, eticii, istoriei naționale și teoriei istoriei, istoriei literaturii și artei etc. [...] La ședința de deschidere a luat cuvântul prof. univ. Miron Constantinescu, președintele Academiei de Științe Sociale și Politice, care a arătat că ciclul de conferințe se înscrie în vasta activitate desfășurată sub conducerea partidului pentru îmbunătățirea muncii ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educației socialiste a maselor”. ■ Citim *Cu prilejul apariției în librăriile austriece a volumului Nicolae Ceaușescu „România pe drumul socialismului” Întâlnirea de la ambasada română*, știre transmisă de P. Stăncescu.

● [„*Albina*”, nr. 4] Alături de poezia *Drumul meu*, pe prima pagină, cu titlul „*Sunt măr de lângă drum...*”, revista publică interviul lui Iulian Neacșu cu poetul Mihai Beniuc, despre activitatea sa literară și social-politică de dinainte și de după 23 August 1944. □ I. Radu semnalează hotărârea UNESCO, luată cu doi ani în urmă, prin care anul 1972 este declarat anul internațional al cărții. În același spirit, Vladimir Pană semnează tableta *Bilanț de lumină*, prezentând cel de-al doilea Salon național al cărții de la Sala Dalles. □ O pagină este închinată centenarului „artistului-cetățean” Octav Băncilă.

● [„*România literară*”, nr. 5] Versuri semnează: Ion Horea (*Capul Suni-on; Mikene*), Al. Cerna-Rădulescu (*De seară; De bărbat singur; De cărturar;*

De nuntă), Ion Brad (*Nocturnă; Avion; Gutui; Prea treaz; În oastea Iancu-lui... – fragment – ; 8 Noiembrie; În preziua mieilor*); Nichita Stănescu (*Metamorfozele I-XVIII*). □ Irena Harasimowicz semnează traduceri din lirica poloneză contemporană: Tadeusz Różewicz (*Poezie scrisă în zori de zi; Un nou poem; ****), Zbigniew Herbert (*Scrisul; În atelier; Spaima noastră*). □ Ion Băieșu publică „parodie comică într-un act”, *Excrocii în aer liber*. ■ Revista comemorează împlinirea „la 30 ianuarie, 120 de ani de la nașterea lui I. L. Caragiale” publicând „evocare a operei caragialiene, a semnificațiilor sale, ieri și azi”: □ Editorialul de pe prima pagină, *Caragiale*, este semnat de George Ivașcu: „Niciodată un mare scriitor nu este evocat îndeajuns. Oricât de bogate ar fi referințele, opera lui impune, în evoluția timpului, noi unghiuri de apreciere, multiplicând, adică, în succesiunea generațiilor, noi fațete ale portretului său specific. Caragiale e dintre acești privilegiați. Adică un clasic mereu viu, mereu «actual»: prin temeinicia sondajului în ființa noastră umană, prin originalitatea operei lui, cu atât mai validată de atributele universalității, cu cât mai profund semnificativă este situarea ei în parametrii specifici ai unui timp și spațiu. Destinul – de-a lungul secolelor – marcat de indicii perenității unui Molière nu altfel se explică, și nu trebuie să ne mire dacă, peste hotare, numele lui Caragiale este astăzi mai frecvent decât al unui Eminescu sau Creangă, după cum, în evoluția culturii noastre, prezența activă, directă a aceluiași este cea mai pregnantă. [...] Caragiale este *clasicul* receptat mereu la modul *contemporan* al oglinzii noastre sociale, este *al nostru* prin excelență și, drept consecință, cel mai transferabil, în valabilitatea lui de solicitare *umană* și de semnificație artistică, pe multiple meridiane ale universalității. De unde și – în atâtea fațete ale creației noastre artistice – exemplaritatea lui”. □ Șerban Cioculescu semnează *Patriotul*: „Orice operă satirică este expusă învinuirii de lipsă de patriotism și acest proces s-a deschis și aiurea împotriva mai multor scriitori și artiști. Din perspectiva satirică, este firesc ca artistul să selecteze laturile negative ale aspectelor vieții sociale și să omită pe cele pozitive. Nu însă mai puțin adevărat că, prin ricoșeu, înfățișarea sistematică a deficiențelor de ordine moral a unei societăți are un efect pozitiv, împlinind nu numai o operă de ecarisaj, dar și de redresare etică. Este de ordinea evidenței că nu puțin a contribuit opera lui Caragiale la autentificarea procesului de gândire și de rostire, că ea a redus, treptat-treptat, numărul și prestigiul Venturienilor, al Cațavencilor, al Caracuzilor și altor specimene de «maftangii», și că prin aceasta a fost un important factor al progresului moral. O asemenea operă nu putea fi decât rodul patriotismului luminat, care nu s-a sfiit să se ridice împotriva falsului patriotism și să-i înfrunte fulgerele”. □ Șt. Cazimir publică *Glose caragialiene*: „Cele cinci decenii s-au împlinit de mult, dar nu și profeția legată de ele. Înțelegerea și prețuirea lui Caragiale n-au suferit nici o eclipsă, ci s-au extins și adâncit continuu, iar gloria dramaturgului, înfrângând barierele lingvistice, a cucerit orizonturi universale. Ar fi totuși greșit să credem că tim-

pul n-a «marcat» de loc această operă și că peste unele detalii ale ei nu s-ar fi așternut o ușoară umbră. Fără a atinge proporțiile exagerate pe care le prevedea Picrophonios, necesitatea notelor explicative se face simțită pe alocuri, în vederea recuperării de către cititorii actuali a unor aluzii sau accente speciale. Transcriem cu titlu de exemple câteva glose succinte, lăsând viitoarele ediții Caragiale sarcina de a merge mai departe”. Glosele sunt: *Silențiu lugubru*; *R. Vent.*; *Muma din popor*; „*Iubesc trădarea, dar urăsc pe trădători*”; *Confluența unui simbatriot*. □ Sică Alexandrescu, în *Spectacolele mele*, scrie despre *O scrisoare pierdută* și regia lui. □ Valentin Silvestru în *...Mereu regăsită* face și el o prezentare a piesei *O scrisoare pierdută* și premiera sa la București. □ Adriana Fianu realizează un interviu cu Liviu Ciulei, tot despre *O scrisoare pierdută*. ■ Zoe Dumitrescu-Bușulenga în *Dorința de a spune adevărul*: „Am scris întotdeauna greu. Am scris greu poate pentru că am vorbit ușor. Compensația între rostirea și scrierea cuvântului este una îndeobște și de mult acceptată. Ambele daruri nu pot aparține, se pare, aceluiași om. Oratorul e mai rar scriitor, scriitorul vorbește mai cu dificultate despre lucrurile care-i stau la inimă. Și ucenicia mea a fost una de pregătire pentru cuvântul rostit, nu pentru cel scris, deși lectura clasicilor m-a ținut într-o strânsă intimitate cu expresia cristalizată a altora. [...] După multe cărți și nenumărate studii și articole, simt că încep să devin scriitor. Foaia albă mă sperie mult mai puțin și o nădejde încolțește în mine, aceea că, în sfârșit, după ecranul hârtiei, voi izbuti să văd pe aceia pe care-i aștept”. ■ Laurențiu Ulici prezintă pe opera lui *Adrian Maniu*: „Sunt spații în istoria literaturii unde încercarea de a propune puncte de vedere noi pare imposibilă, fără, bineînțeles, riscul căderii în greutate. Poezia lui Adrian Maniu este un asemenea spațiu. Închisă de la un capăt la altul, cu alte cuvinte interpretabilă mereu în același fel, ceea ce e totuna cu a fi neinterpretabilă, eu nu cred să lase lectorului de acum altă impresie decât a lăsat celui din deceniile trei și patru; poate, doar, să i se fi adăugat un aer de vechime, un luciu aburos de mobilă de demult. Fatalitatea receptării univoce și limitate la un singur curs de semnificații n-a dezavantajat-o atât de mult pe cât i-a dat o prestanță de caz poetic, de insulă bine conturată în peisajul poeziei românești. [...] Modernismul lui Adrian Maniu ține, desigur, de vocabular, mai precis de funcția picturală a acestuia, și prea puțin de modul însuși de simțire poetică. În *tehnica* poeziei și nu în *substanța* ei stă și particularitatea așa-zicând estetică a lirismului; patima stilizării acoperă eventuala explozie sufletească, dar în imensitatea manierismului apar din când în când insule de mare luciditate psihică”. ■ În *O literatură a „autenticității”* Liviu Petrescu discută despre romanul *Dulce ca mierea e glonțul patriei* de Petru Popescu, romanul care „conține materia a cel puțin trei romane de sine stătătoare”: cadrul general de desfășurare a acțiunii, un roman erotic și un roman politic: „Rareori, în literatura română contemporană, s-au auzit accente tragice de o atât de bună calitate. Iată ceea ce face din Petru Popescu, pe această latură, un mare scriitor”. ■ Páskándi Géza

scrie despre *Onoarea calității*: „Așadar: vreau să apăr onoarea calității, în literatură, ca și în orice alt domeniu. Valoare tematică și estetică? Nu se condiționează și nu se resping reciproc. *Pământ destelenit* vorbește despre colectivizare, totuși e o carte incomparabil mai bună decât sute și sute de romane burgheze fără tendință și fără tematică, vorbind despre nimic sau nimicuri, dar și cartea lui Șolohov este incomparabil mai slabă decât *Crimă și pedeapsă* care – firește, simplificând un pic – la urma urmelor o istoria unei crime. [...] Nu tema aleasă, ori mărimea subiectului determină valoarea, ci talentul, calitatea, frumusețea. Socialismul, comunismul sunt orânduiri sociale ce merită cele mai mari talente, numai pe ele le merită, pe diletanți să-l cedăm altor orânduiri sociale”. ■ Teodor Vărgolici semnează *Amintindu-ne de Dimitrie Anghel*: „În anii noștri, Dimitrie Anghel a început să primească această binemeritată răsplată. Este însă timpul să facem mult mai mult, atât în ceea ce privește tipărirea operei sale, cât și în ceea ce privește interpretarea ei. Centenarul nașterii lui Dimitrie Anghel constituie un fericit prilej de a-l scoate complet din uitare, de a face ca opera sa, investită cu valorile artei autentice, să pătrundă tot mai adânc în sensibilitatea cititorilor de azi, în conștiința posterității”. ■ Dana Dumitriu scrie despre *Obiectivitatea literaturii realiste*: „Credem, totuși, că în ciuda refuzului literaturii de a se încadra într-un plan doctrinar, realismul rămâne înaintea de toate definibil printr-o viziune proprie existenței umane, viziune care pornește de la o anumită percepere pozitivistă a relațiilor umane. Observația psihologică, morală, destinul stilistic al operei sunt precedate de ideea determinismului social al dramei și al eroului ei. [...] Realismul dezvoltă o anumită fervoare a demonstrației, o cazuistică aparte a conflictelor sociale și umane și tocmai mecanismul acestor argumentații îl poate mai cu seamă defini”. ■ Radu Anton Roman își exprimă opinia despre *Ironie și sentimentalism* în poezia lui Petre Stoica din volumul *Caseta cu șerpi*: „Fără a ieși din principalele repere ale cărților sale anterioare, rămânând în continuare un tezaurizator a ceea ce înțelegem, convențional, prin poetic, el și-a adăugat scriiturii ironia spectaculoasă și agresivă, exprimată într-o manieră oarecum șocantă: alături de termenii «clasici» al poeziei apare, în întregime surprinzător, și un întreg argou citadin al omului modern absorbit de condiția sa. Rolul pe care și-l arogă Petre Stoica este acela de vestitor și flagelator sarcastic al mașinismului și desentimentalizării. Totul ar putea fi melodramatic și școlăresc, dacă nu s-ar observa în permanență lipsa fermecătoare de scrupul în alegerea termenilor «poetici» și un anumit lirism, o nostalgie senzuală și tragică, de fapt punctul de pornire al poeziei”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu semnează cronică literară la *Proze* de Radu Petrescu: „Darurile prozatorului, foarte multe și rare (câți au o asemenea mână singură?), riscă să se cheltuie în inevitabile exerciții de virtuozitate, dacă nu-și găsesc o utilizare mai serioasă. Radu Petrescu este un scriitor prea înzestrat, ca să nu i se spună și aceasta”. ■ Nicolae Manolescu prezintă volumele de poezii: □ *Voi veni într-o noapte* de Dona Roșu, Editura Emines-

cu, 1971: „Desigur, sunt multe poeme prozaice, când vibrația lirică e absentă, și, în general, o impresie de incolor, de fadoare, stăruie la lectură, peste finețea reală a limbajului”. □ *Largo* de Ion Ghimbășanu, C.R., 1971: „Nota generală e corectitudinea prozodică, limbajul cultivat. Nu fără simț al ritmului (sunt încercate cadențe rare), nu fără o anume atmosferă (prin sugestii livrești, mai ales), poemele n-au destulă pregnanță lirică”. □ *Sus stele, jos stele* de Constantin Miu-Lerca, C.R., 1971: „Un sămănătorist întârziat este Constantin Miu-Lerca, poet naiv, sentimental, scriind într-o limbă învechită și silnică. Deși regionalismele abundă (poetul este bănățean): avliu, buie, bruscălan, cicilac, morosliu, primiez, surupini, ureza etc.... lipsește totuși adevărata «culoare locală», cum lipsește, în genere, orice culoare, în aceste versuri mimetice și artificioase. Tonul e fals, prea sfătos, ori, din contră, afectat copilăresc. Greu de citat ceva plauzibil”. ■ Corina Popescu scrie despre volumul *Modalitatea estetică a teatrului* de Camil Petrescu: „*Modalitatea estetică a teatrului* este o scriere de mare interes, unică în literatura noastră, o cercetare diacronică reprezentând o contribuție originală adusă esteticii teatrale europene”. ■ În *Cărțile săptămânii* volumele de proze prezentate: □ *Povesti de buzunar* de Vladimir Colin, Eminescu, 1971 este recenzată de Veronica Porumbacu: „Un șir de întâmplări obișnuite, cu o adiere de miraculos trecând prin fiecare crâmpie. Dacă pentru romantici, miracolele de vitejie, aventurile formidabile erau zilnice întâmplări ale eroilor, pentru moderni, cotidianul însuși are o mică aură, pe jumătate de taină, pe jumătate glumă, exact ca în aceste «povesti de buzunar» în care încap o lume”. □ Viola Vancea scrie despre volumul *Corabia pe uscat* de Virgiliu Monda, C.R.: „Romanul este în esență expresia unei acute alienări provocată de psihoza războiului și de efectele copleșitoare ale flagelului asupra unor conștiințe în derută, dornice de certitudini”. ■ George Muntean se ocupă de *Ediții critice de folclor*. Volumele discutate sunt *Poezia populară din Transilvania* de Atanasie Marian Marinescu și *Povesti și poezii populare românești* de I. G. Siberia. ■ Al. Piru se ocupă de „*Bibliografia literară română ilustrată 1944-1970*”, editura Eminescu, 1971, ediție îngrijită de Eugenia Oprescu: „În câteva cazuri, autoarea dă și fragmente critice, declarații sau mărturisiri ale scriitorilor, ce folos însă că numai întâmplător și nu la cei mai importanți. La scriitorii naționalităților conlocuitoare era bine să se selecteze comentarii scrise de critici care au citit operele în original și fac referințe la valorile de expresie ale originalului, sau măcar asupra fragmentelor calității traducerii”. ■ În *Viața literară* citim: □ *Șantier* cu proiectele scriitorilor Cella Serghi, Letiția Papu, Arnold Hauser, Dinu Pillat, Barbu Alexandru Emandi. □ *Știri de la Uniunea Scriitorilor*: „Joi 20 ianuarie 1972, s-a deschis la Casa Scriitorilor Învățământul de partid organizat de Comitetul P.C.R. de la Uniunea Scriitorilor. A fost dezbătută tema: *Accesibilitatea artei*. Pe baza referatelor prezentate de scriitorii Mihai Beniuc și Nichita Stănescu s-au purtat rodnice discuții. * Prin decret al Consiliului de

Stat al Republicii Socialiste România a fost conferit ordinul *Meritul Cultural* *clasa întâia* scriitorilor maghiari din România Olosz Lajos și Salamon Lászlo, pentru activitate îndelungată și merite deosebite în domeniul literaturii și publicisticii din țara noastră. [...] * Continuă șirul manifestărilor publice organizate de către Asociația Scriitorilor din Iași. După întâlnirea cu muncitorii Atelierelor C.F.R. Pașcani, după recitalul de poezie care a avut loc al Fabrica de rulmenți din Bârlad (organizate în colaborare cu Studioul de radio Iași), sâmbătă 22 ianuarie s-a desfășurat la Focșani o seară de poezie, proză și muzică intitulată «Hai să dăm mână cu mână». Au participat scriitorii George Lesnea, Mircea Radu Iacoban, Dimitru Ignea, Haralambie Țugui, Horia Zilieru, Aurel Leon, Adi Cusin, Ana Mășlea, Fl. M. Petrescu. [...] * Joi 20 ianuarie la librăria centrală din Bârlad a avut loc o întâlnire a cititorilor cu scriitorii: Constantin Chiriță, Radu Cârnecki, Ovidiu Genaru, Sergiu Adam, Cicerone Cernegura. În aceeași zi a avut loc și vernisajul de sculptură al scriitorului bârlădean dr. Bucevschi și de pictură a lui Laurențiu Gheorghiu. A prezentat poetul Radu Cârnecki”. □ Nota *Cântece românești* de Anton Roman: „Într-una din serile trecute, la Casa Scriitorilor, în cadrul cenei revistei «Luceafărul», a existat, pe lângă formula obișnuită a adunării literare respective, și o latură spectaculară. Tânărul Mircea Florian a demonstrat nu numai posibilitățile speciale, uluitoare, ale acestui gen muzical-literar, ci și posibilitățile sale proprii. Stăpânind în chip desăvârșit ghitara și cobza (exemplu pentru veleitari) «s-a mișcat» amețitor printre note și versuri de o calitate certă și egală. Cred că este cel mai dotat și cel mai realizat cântăreț de folk-song, român”. □ Nota *De dragoste...*, nesemnată: „Un spectacol de poezie interpretată cu talent de Ana Vlădescu Aron și Mihai Malaimare, în regia profesoarei Zoe Anghel Stanca, a demonstrat convingător că, de-a lungul timpului, oamenii iubesc la fel. Au afinități versurile Ninei Cassian cu cele ale lui Ion Minulescu? Când e vorba de poezia de dragoste, da. Și într-un caz și în celălalt, spectatorul a fost pus în fața unei «monografii a dragostei», a dragostei fericite și dramatice, vulnerabile și puternice și, în ultimă instanță, convingătoare. «Continui să cred – mărturisește Nina Cassian în programul spectacolului – în armonie, în armonia cuplului și a lumii. Acesta este „aerul liber”, temeritatea și garanția tinereții noastre!» Inefabila atmosferă creată de emoționantul recital justifică pe deplin eforturile realizatorilor și ale teatrului botoșănean «Mihai Eminescu» din a cărui inițiativă a avut loc, săptămâna trecută, pe scena studioului de teatru «Cassandra»”. □ Elisabeth Axmann, comemorând 60 de ani de la nașterea scriitorului Wolf Aichelburg, prezintă opera lui, punctând: „Ar fi foarte bine ca și acei cititori români, cărora nu le e accesibil textul german, să poată cunoaște măcar în parte scrierile lui Wolf Alcheiburg prin intermediul unor bune traduceri”. ■ Nicolae Balotă revine cu o nouă prezentare în *Cartea străină* cu textul *Déry Tibor sau patosul conștiinței*, notând apariția volumului de nuvele *Niki*, tradus de Viorica Bindațiu. □ Sub semnătura d. d. găsim scurta notă despre apariția

volumului *Lady Machbet din Siberia* de N. Lékó, editura Univers, 1971. □ Este notată și apariția cărții *Essais de sémiotique poétique* la Librarie Larousse, 1972. ■ În *Ochiul magic* citim Eugen Lovinescu – pretext pentru divagații?, semnat L. T.: „Andrei A. Lillin publică în revista «Orizont» nr. 10 (1971) o exegeză intitulată *Eugen Lovinescu și teoria culturii*, în care se afirmă, pur și simplu că Eugen Lovinescu «dezvăluie calea normală a dezvoltării și perfecțiunii, ca și abaterile, iar modurile derivării termenilor care, laolaltă cu cascada termenilor derivați de la același radical, circumscriu unitatea extrinsecă a unui sistem lingvistic, n use prezintă niciodată ca o împerechere convențională și arbitrară». Și, tot astfel, aflăm încă multe alte merite ale marelui critic”. ■ Cu supratitlul *Marele premiu pentru roman al Academiei Franceze* citim *La glorie de l'Empire* Dublul Duel de Jean d'Ormesson, în traducerea lui Leonid Dimov. Textul apare cu următoarea notă: „Marele premiu pentru roman al Academiei Franceze a fost decernat în anul 1971 (v. «România literară», nr. 48, 25 nov.) lui Jean d'Ormesson pentru romanul *La glorie de l'Empire*. Jean d'Ormesson încheagă în acest roman o povestire fabuloasă – cronica unui imperiu imaginar cu pasiunile, bătlăile, violențele și poezia acestuia. Ca un Bizanț absolut, Imperiul se constituie în jurul Orașului. Cartea descrie cu deosebire domnia închipuită a lui Alexis și felul în care acest împărat modei îi înfrânge pe barbari. Pasajul pe care îl publicăm istorisește momentul culminant al înfruntării dintre Alexis și Balamir, căpetenia barbarilor”. ■ Apare nota „*Machbett*” nesemnată: “–Noua mea piesă de teatru se intitulează *Machbett*, nume scris neapărat cu doi «t» pentru a nu se face vreo confuzie cu tragedia, probabil foarte cunoscută, al cărei nume Shakespeare i-a ortografiat cu «th»... Așa prezintă Eugène Ionesco, în «Le Figaro littéraire», drama sa, pusă în scenă de Jacques Mauclair pentru «Théâtre de l'Alliance Française» din Paris. Eroii din *Machbett* sunt tot regele Duncan și generalul «Machbett», acțiunea se desfășoară, uneori, la Dunsinane, în Scoția învăluită de ceață, dar în locul morții, concepută ca sancțiune purificatoare a pasiunilor ce devorează eroii lui Shakespeare, Ionesco scrie *Machbett* al său pe tema dominantă a vieții. Viața trebuie să triumfe asupra poftelor de nimicire, asupra războaielor, asupra genocidelor. Oamenii trebuie să obțină biruința liberatoare, împotriva forțelor ucigașe. Eugène Ionesco cheamă în ajutor mașinile cibernetice, cărora le schițează și programe de lucru. Pentru a nu abandona cu totul tragedia lui Shakespeare, Ionesco reia simbolul codrului de la Birnam care pornește răzbnător spre Dunsinane – însă în *Machbett* codrul este Le Bois de Boulogne, iar destinația lui, Nôtre Dame de Paris”. ■ Sergiu Selian realizează un scurt interviu cu profesorul Jifi Felix despre *Preocupări cehoslovace pentru limba și literatura română*: “– *Ce titluri din literatura română au stat în ultima vreme în atenția traducătorilor cehi?* – Dor de D. R. Popescu, *Țara de piatră* și *Cartea Oltului* de Geo Bogza, *11 elegii* de N. Stănescu, unele povestiri din volumul lui A. E. Baconsky, *Echinoxul nebunilor*, poezii de T. Arghezi, piesele *D-ale*

carnavalului și Conu Leonida față de reacțiunea de I. L. Caragiale (prezentată într-o viziune regizorală foarte originală, cea din urmă piesă a stârnit un viu interes publicului praghez). Se află în curs de apariție: *Poezii* de M. Sorescu, *Sezon mort* de V. Voiculescu, *Uruma* de Z. Stănescu. Se lucrează la următoarele traduceri: *Țiganiada* lui I. Budai-Deleanu, *Șatra* de Z. Stancu, *Dacii* de H. Daicoviciu. Cele câteva titluri amintite reprezintă doar o parte din realizările și intențiile traducătorilor noștri din limba română (M. Kavková, E. Strebingrová, J. Lukešová, Z. de Elias și alții). Totuși sper că o concluzie poate fi desprinsă: interesul cehilor pentru literatura română este în ascensiune”. ■ Adrian Marino trimite o nouă *Scrisoare din Geneva*, în care scrie despre *Știință, folclor, diplomatie*.

● [„*Tribuna*”, nr. 4] Acest număr cuprinde o serie de articole dedicate aniversării a 120 de ani de la nașterea lui Caragiale, semnând articole omagiale: Șerban Cioculescu, Augustin Buzura, Al. Căprariu, Ion Cocora, Constantin Cubleșan, Silviu Iosifescu, Liviu Maior, Dumitru Micu, George Munteanu, Mircea Popa, D. R. Popescu, Valentin Silvestru, Natalia Stancu, Valentin Tașcu, Mircea Tomuș, Ion Vlad, Mircea Zăciu. Numărul se deschide cu *Umorul lui Caragiale* de Șerban Cioculescu: „Cel mai înzestrat dintre umoriștii noștri, neegalat până în zilele noastre, a stăpânit cel mai larg registru al umorului, de la jocul de cuvinte până la autoironie. [...] Tânărul Caragiale își mângâie victimele cu formule de simulată stimă, le tămâiază inițial, le amăgește până la un punct, ca tocmai la urmă să-și slobozească săgețile veninoase. Așa va proceda și mai târziu, în schițele și «momentele» sale, incomparabile modele de ironie susținută la rece. Ironia creatoare a lui Caragiale era subțire, dar tăioasă ca lama Toledo”. □ Ion Vlad: *Povestitorul*: „Într-o literatură unde povestitorii sunt numeroși și înzestrați I. Neculce, D. Cantemir, Anton Pann, I. Creangă, M. Sadoveanu, V. Voiculescu etc, autorul acestei piese strălucite, *La hanul lui Mânjoală*, a onorat darul relatării de istorisiri, știind să comunice fapte exemplare, să zâmbească, să participe la dialogul (obligatoriu) cu un receptor încântat, sedus de sfatul și de ceremonialul acestei forme vechi, formă aflată la începutul comunicării între oameni”. □ Mircea Tomuș: *Două teme*: „Structurată și limpezită din încercările gazetărești ale începuturilor, opera lui Caragiale își fixează, încă din cea dintâi ipostază a ei desăvârșită, respectiv din comedii, problematica de bază, caracterizată prin asocierea contrapunctică dintre două teme principale, al căror destin urmează să evolueze, fiecare în parte, între independența aproape totală și echilibrul armonic. Dar viața familiară și cea politică, pentru că despre ele este vorba, nu reprezintă numai elementele unei, să zicem, bogății tematice; ele sunt mai mult și altceva; sunt unghiuri perspective de abordare și soluționare a problematicei umane generale”. □ Dumitru Micu: *Mitică... Mitică...* : „Am putea spune că «Mitică» e mai degrabă un rol decât o individuație; un rol asumat când de un personaj, când de altul. Fie că îl cheamă Lache sau Manche, fie că i se spune Costică, Nae, sau

pur și simplu, Mitică, personajul nu suportă singurătatea, modul său de existență este conversația și el există efectiv în măsura în care vorbește, de unde teatralitatea schițelor. [...] Grav în politică, de o gravitate involuntar comică, Mitică e, altfel, un băiat vesel. Ager, mobil, deștept, având în permanență inițiativă și mai ales papagal, el cumulează însușirile «băiatului de zahăr»". □ Silvian Iosifescu: *Balet și satiră (III)*: „Dar Mitică e stereotip și divers. Poate fi, cu inconștiență, și crud. Gustul lui pentru farse declanșează drame. Suficiența sceptică, filosofia moftului care egalizează bunele și relele, bagatalizează valorile, îl portretizează. Personajul e uneori aproape de scriitor. Mai frecvent e proiectat pe ecranul care-i surprinde automatismele și sărăcia interioară”. □ Mircea Popa: *Lecția exilului*: „În 1911 găsisese un câmp de luptă brăzdat din toate părțile de săgeți potrivnice. Luptătorul din el s-a redeșteptat, a pășit în arenă, asumându-și curajos toate riscurile. Lecția amară a exilului învinsese”. □ D. R. Popescu: *Agamemnon Dandanache și tehnica finalului*: „Totuși, morala, mesajul, concluzia scrisorii rămâne Agamiță Dandanache și ultimul său gest din ultima scenă mișcată: «Dandanache face gestul cu clopoței». [...] Trebuie să râdem: când senilii și impostorii câștigă chiar și o victorie penibilă, nu putem să nu murim de râs. E doar o lume jalnică. Și singura noastră satisfacție este să râdem de ea. Caragiale s-ar sufoca în mormânt dacă n-am înțelege marea sa lecție”. □ Constantin Cubleșan: *Despre condiția scriitorului*: „Din toată publicistica literară a lui I. L. Caragiale, ce degajă un pronunțat spirit polemic, se desprinde continua preocupare pentru afirmarea condiției artistice în epocă, a scriitorului român în special. Intervențiile sale își păstrează aproape neștirbit interesul și azi datorită abordării principiale a unor chestiuni vitale pentru viața artistică a timpului, acestea oferind peste timp cercetătorului, prin exemplificările luate din ambianța literară și artistică imediată scriitorului, imaginea complexă și completă a climatului cultural în care I.L. Caragiale s-a afirmat ca una dintre cele mai originale și mai puternice figuri ale literaturii noastre”. □ Augustin Buzura: *Alte măști, aceeași piesă*: „Caragiale se fixează în zona celor mai dure și mai comune trăiri, se insinuează în complexul lor mecanism., dar amenințarea, frica etc. nu sunt conștientizate, ele au nuanța și violența pe care le-o imprimă instinctele, cel de conservare, mai ales”. □ Mircea Zăciu: *Marele incomod*: „Dar, înainte de toate, Caragiale ne apare ca aceea admirabilă conștiință (responsabilă, zicem noi) capabilă să înregistreze mecanismele literare, din propria-i epocă, uneori cu o mai fină intuiție decât am regăsi portretul aceleiași vremi în *Criticele* lui Maiorescu sau în comentariul gehrist”. □ Valentin Silvestru: *Dacă aș fi regizor...*: „Lumea aceasta s-a comportat cu cea mai mare cruzime față de geniul care a nemurit-o, ostracizându-l până la urmă la Berlin, unde în noaptea de 9 iunie 1912, Caragiale a murit, după ce-i vorbise toată seara cu patimă, fiului său Luca, despre Shakespeare”. □ Natalia Stancu: *Vitalitatea spectacolului*: „Sub măști spectacolele teatrale ne-au descoperit astfel adevărul sentimentelor și reacțiile, adân-

cind nebănuir de mult latura critică și acuzatoare a operei caragialiene. Dincolo de răceala, de aparenta detașare a lui Caragiale, ele ne-au descoperit participarea, implicarea gravă și tristă, compasiunea. Noi argumente pentru perenitatea clasicului”. □ George Munteanu: *Structura teatrului comic*: „Caragiale e, din acest punct de vedere, dotat cu excepționale virtuți structurante, afirmându-se în materie de teatru ca un tot atât de natural geometru pe cât sunt marii sonetiști în poezie”. □ Valentin Tașcu: *Cronicar de teatru*: „Cronicile sale de teatru ni se par importante, în consecință, și prin prisma mijloacelor adoptate, care le transformă în adevărate producții literare. Acest stil de cronică, în mod inexplicabil, nu a fost preluat în timp de niciun critic de teatru. Fie din pricina imposibilității recunoscute de a mima caragialescul, fie dintr-o comoditate a comentatorilor de teatru, care s-au mulțumit cu forma fixă (fără implicații estetice însă) a cronicii dramatice dintotdeauna”. ■ *Cronica literară* semnată de Victor Felea propune spre lectură volumul poetului Vasile Vlad *Sărbătorile absenței*, volum în care descoperă un „lirism de gravități și penumbre, în care mișcările fanteziei și ale umorului (negru sau nonșalant), ale ironiei și sarcasmului dau pregnanță și farmec adeseori insolit expresiei”. Articolul se termină în aceeași notă elogioasă în care este prezentat „un poet elogios, al cărui periplu liric oferă multiple încântări și satisfacții”. [După Tezele din iulie, cartea va fi trimisă la topit] □ Virgil Nemoianu publică eseu *Destinderi zilnice II*, Nicolae Prelipceanu este prezent cu o poezie, Cenaclul Asociației Scriitorilor are consemnată întâlnirea de joi, 21 ianuarie 1972. ■ În cadrul rubricii *Argument pentru o istorie a literaturii române contemporane* Dumitru Micu publică articolul *Valorile literaturii exprimă ființa românească angajată*, articol în care criticul analizează starea literaturii române de după 23 august 1944, „epocă de prefaceri structurale”. Noua orânduire socială permite ca nume interzise de dictatura fascistă să fie iarăși publicate: Arghezi, Zaharia Stancu, Geo Bogza, Ion Călugăru, F. Aderca, Mihail Sebastian, Camil Baltazar, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Pompiliu Constantinescu, Perpessiciu, M.R. Paraschivescu, reviste vechi sau noi văd lumina tiparului. „Asistăm în 1945 – 1947 la o efervescență extraordinară în literatură, marcată, între altele, și de afirmarea unor talente noi sau care începuseră a se revela, în opoziție cu orientarea oficială, în timpul războiului: D. Stelaru, Constant Tonegaru, Geo Dumitrescu, Ion Caraion, Ben Corlaci, Radu Stanca, Șt. Augustin Doinaș, Ioanichie Olteanu, Nina Cassian, Veronica [Porumbacu, Ovidiu Constantinescu, Monica Dan, Laurențiu Fulga, Ov. S. Crohmălniceanu și atâția alții. În acest climat, intelectualii comuniști, mulți dintre ei militanți cu experiență, ca unii ce scosese în anii grei ai ilegalității *Bluze albastre*, *Era nouă*, *Reporter*, colaboraseră susținut la *Cuvântul liber*, la *Manifest*, *Țara nouă*, *Viața românească*, *Korunk* și alte publicații avansate, progresiste, au început o acțiune energetică de orientare a culturii spre realitatea istorică prezentă, de angajare a ei în serviciul revoluției populare”, Dumitru Micu salută înfrângerea ideilor de

sorginte burgheză care susțineau teza „crizei culturii” și victoria revoluției socialiste care a creat „condiții pentru un avânt neîngrădit al literaturii angrenate în existența nouă a țării”, Autorul amintește de faptul că au existat excese, denaturări care au deformat „natura revoluționară a literaturii” în acei ani, „o poezie sforăitoare, vociferantă la modul rudimentar, lipsită de orice vibrație autentică, o proză plicticoasă, de un schematism și o lipsă de realism deconcertante, un teatru de șabloane”: *Vioara roșie* de Victor Tulbure, *Gornele inimii* de Dan Deșliu, *Negura* de Eusebiu Camilar, *Minerii* de M. Davidoglu, *Cum-păna* de Lucia Demetrius. Literatura a devenit atât de categoric și de nefericit proletcultistă în urma Conferinței Uniunii Scriitorilor din martie 1949, încât a fost nevoie de o nouă întrunire a scriitorilor (în ianuarie 1951) în care s-a pornit o mișcare împotriva proletcultismului, care să tempereze valul de mediocritate ce invadase literatura și critica literară. „Critica exagera peste orice măsură meritele (reale) ale unor scrieri ..., taxând totodată opera lui Arghezi drept expresie a putrefacției culturii burgheze, descoperind în volumul *Scara I/I* al Ninei Cassian poziții de autoapărare a capitalismului în conștiință, denunțând ca formaliste anumite sonuri din *Sângele popoarelor* de Radu Boureanu, acuzând pe Maria Banuș de intimism, pe Marcel Breslașu de evazionism, evitând de a pomeni numele lui Bacovia sau Barbu, iar de Blaga vorbind doar de a denunța „molima” filosofiei sale”. Școala de literatură înființată în 1950 avea ca scop impunerea unui tip unic de literatură, educarea tinerilor astfel încât să nu aiba acces la „literatura decadentă”, „burgheză” din perioada interbelică (*Patul lui Procust*, *Ultima noapte de dragoste...*, *Enigma Otiliei*, *Ion*, *Pădurea spânzuraților*, *Răscoala*, poeziile lui Goga). Începând cu anul 1954 lucrurile capătă ușor o altă turnură, se tipăresc *Moromeții*, se remarcă Nicolae Labiș, Arghezi are din nou dreptul să publice în reviste. Dumitru Micu punctează în continuare, evenimente importante ale literaturii și criticii literare, care marchează apariții de opere și studii literare importante: *Cântare omului* de Arghezi apare în 1956, în 1957 G. Călinescu publică *Studii și conferințe*, Tudor Vianu *Problemele metaforei*, Eugen Barbu *Groapa*; în colecția *Luceafărul* sunt publicați Nichita Stănescu și colegii lui de generație; apar Ioan Alexandru, Ana Blandiana, Adrian Păunescu, Marin Sorescu, Fănuș Neagu, D.R. Popescu. „Ne găsim într-o nouă etapă a istoriei literaturii române contemporane, parte integrantă a etapei de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate”. Criticul încheie articolul într-o notă de optimism, ca urmare a programului tezelor din iulie care „indică luminos modalitatea îmbogățirii tuturor achizițiilor pozitive pe tărâmul culturii, cu înlăturarea paraziților”.

28 ianuarie

• [„*Munca*”, nr. 7527] În rubrica *Debut* Dan Medeanu prezintă volumele *Duhul pământului!* de Petre Anghel (poezie), *Drumuri ca-n palmă* de Ștefan Dimitriu (proză), *Despre poeți* de Ilie Anghel (critică).

● [„Scânteia”, nr. 9041] Ioan Adam scrie despre volumul *Corabia de fum* de Vlaicu Bârna: „În ultima plachetă de versuri a lui Vlaicu Bârna asistăm la spectacolul interior al unui elegiac sedus de mirajul irealizabilei întoarceri la vârsta ingenuităților. [...] Volumul *Corabia de fum* este, așadar, o expresie exactă a vocației autorului lui, a temperamentului său poetic, ce-l recomandă drept un artist «delicat, de șoaptă lirică»”.

● [„Contemporanul”, nr. 5] Redacția revistei semnează textul: *Artistul și societatea*: „Programul de perfecționare și dezvoltare a activității ideologice, de educare comunistă a maselor a determinat în rândurile creatorilor de artă un amplu și profund schimb de idei. În paginile ziarelor și publicațiilor noastre periodice numeroși artiști își afirmă crezul, fac adevărate profesii de credință, neînțelegându-și pe deplin responsabilitatea față de epoca căreia îi sunt contemporani, față de societatea în mijlocul căreia trăiesc”. ■ Despre *Experiența socială cristalizată* scrie Virgil Teodorescu: „Scriitorul este amalgam al ideilor lui despre ceilalți. Cea mai lamentabilă postură este să privești acolo unde nu te poți vedea decât pe tine însuși, față în față cu propria ta cacofonie. Lucrul acesta echivalează cu o absență fortuită, cu o existență sub socială în care nu pătrunde realitatea. E de la sine înțeles că în acest caz, reinventarea realității și transfigurarea ei nu mai poate avea loc, și ca urmare personajul abdică de la rolul pe care i-l atribuim”. ■ Continuându-se dezbaterea despre *Personajul literar*, Edgar Papu semnalează: *Eticul atmosferei*: „Există două specii de preferințe față de eroul unui roman. Prima se călăuzește după criteriul atracției sau simpatiei umane față de un anumit tip de personaj; a doua face abstracție de asemenea preferință, și se îndreaptă către eroul chiar profund antipatic, dar care se bucură de o magistrală redare artistică. Personajul poate fi, deci, preferat sau pentru calitățile sale intrinsece sau pentru calitățile artistului care îl creează. Desigur că idealul ar fi ca amândouă aceste concepții să apară conjugate, ca în cazul lui Don Quijote, sau al lui Pierre Bezuhov. Pentru una sau alta din cele două rațiuni sau pentru conjugarea lor, mă simt atras de mai mulți eroi ai prozei noastre de după cel de al doilea război mondial. Mărturisesc, însă, sincer, că nu m-am gândit până acum să stabilesc o ierarhie între ei. [...] Vorbind, deci, de un caracter etic al eroului, doresc ca această trăsătură fundamentală să crească organic, dinăuntru, iar nu să primească de-afară injecții moralizante din partea scriitorului. Cu cât se dovedește mai autentică valoarea morală a personajului, cu atât devine mai apreciabilă și valoarea artistică a autorului său”. ■ Nicolae Manolescu recenzează volumul de versuri al lui Ion Mircea: *Istm*: „Ion Mircea debutează editorial cu o plachetă bine gândită și foarte severă în selecție (*Istm*, Dacia, 1971). Poetul e din familia de spirite a lui Nichita Stănescu, scriind într-o limbă abstractă și concretă totodată: metaforele lui sugerează neconținut ideea, care la rândul ei are neconținut vibrația sugestivă a unei metafore”. ■ Laurențiu Ulici semnalează apariția cărții lui André Gide, *Tezeu*: „Eroarea lui Gide e că, privind omul trăirile în simțuri,

vrând să propună o imagine adevărată, reală și terestră, a propus, de fapt, una întru totul idealizată. Vrând să scape de eroi, a conturat portretul unui erou mai primejdios: omul simplificat. Incapabil să se revolte și animat doar de ambiția suficienței. Moralmente e de preferat să nu-i reducem lui Tezeu destinul. Numai că lui André Gide morala însăși i-a cerut contrariul. Cum spunea cineva, să-l iubim pe André Gide”. ■ Titus Mocanu meditează la *Angajarea artistului*: „Și astfel, angajarea înseamnă, fără încetare, mișcarea spiritului și a sensibilității spre adevăr și raportarea permanentă a artei în sferele existenței sociale și la tot ce poate să reprezinte viața plină de liniști, dar și de întortocheri negândite, a oamenilor din fiecare zi. În acest înțeles arta e o mărturisire de adevăr”.

● [„Cronica”, nr. 4] N. Barbu scrie *Astăzi, Caragiale*, analizând în detaliu actualitatea scriitorului: „A izola aspectele de esență ale personajului de împrejurările particulare prin care el se manifestă, înseamnă a săvârși o vivisectie fatală existenței lui autentice deci și împlinirii artistice. E o eroare pe care mai ales oamenii de teatru nu o evită totdeauna, atunci când, spre a ilustra permanența unei tipologii, spre a-l actualiza, îi conferă acesteia, la figurat și chiar la propriu, costumația valabilă în prezent, „Metoda” simplist-vulgarizatoare a unei asemenea actualizări s-a practicat și în legătură cu eroii lui Caragiale ca și vizavi de alte personaje clasice. Dar marii creatori izbutesc să transgreseze detaliile care individualizează excesiv sau – cum arăta G. Călinescu ocupându-se de roman – ei sesizează și pun în relief „particularul încărcat de universal”. Dincolo de pregnanța artistică a tipurilor sale, Caragiale sintetizează și dezvăluie nu numai viciile clasei posedante a vremii lui, ci însuși procesul degradării morale a indivizilor care trăiesc în condiții favorizante descompunerii până și a mecanismelor psihice. Teatrul, nuvelele, schițele, momentele, cronicile, pamfletele – cuprind o mare bogăție de tipuri, fapte, moravuri, definind în trăsături vitriolante o întreagă epocă. Localizarea în timp și spațiu nu limitează însă interesul și circulația în contemporaneitate a creației caragialești, începând cu vârfurile politice, continuând cu arendașii, negustorii, femeile cu pretenții de societate înaltă, amplexații mai importanți sau mai mărunți, trepădușii electorali, profesorii, „amicii”, soacrele și „mamițicile” care-și desfășoară activitatea pedagogică asupra unor odrasle ca Domnul Goe, apoi avocații, demoazelele, vardiștii, literații saloanelor („poetelul de calapod”), fiecare cu mentalitatea și ambițiile, cu ticurile verbale specifice, cu maniile, viciile, indignările sau lășitățile, cu „principiile” afirmate și cele demonstrate de fapt – cu toții și cu toată recuzita care le este proprie, constituie o lume. Prezentarea ei nu e făcută la întâmplare, viciile nu sunt gratuit subliniate, amănuntele – toate câte sunt date de autorul a cărei clasică scrupulozitate artistică este cunoscută – se ordonează într-o vastă construcție, într-o structură de puternic relief”. ■ În *Cronica literară*, Al. Andriescu prezintă volumul de „lirică biografică” al Ninei Cassian, *Recviem*: „Lirica biografică pe care o cultivă Nina Cassian în *Recviem* o separă pe poetă de o anumită tendință estetică, cu mulți reprezentanți astăzi, printre

tineri mai ales, care recomandă mereu, vehement chiar, orientarea spre cuvânt, privit cu adorație, dar și cu spaimă, pentru că de aici, de la cercetarea sensurilor lui tainice, se așteaptă totul în poezie. Căutarea unui lirism mai direct, mai descătușat de mitul modern al cuvântului - mit născut într-o literatură de atitudini livrești în fond - nu apare, în versurile Ninei Cassian, ca o întoarcere înapoi, la o poezie lipsită de elevație intelectuală, care nu știe să străpungă cercul strâmt și tenace al emoțiilor elementare. O astfel de poezie - care nu este a Ninei Cassian - se consumă numai în atitudini sentimentale, revărsându-se pe o albie dezarticulată, comună, de râu condamnat la dispariție de lipsa de relief, înghițit și sufocat în monotonia câmpiei. Printr-o tehnică poetică foarte simplă, faptul trăit, o dramă personală, capătă, în versurile din *Recviem*, dimensiunea particulară a poeziei. În față cu corpul stins al ființei iubite (tema este romantică, numai că locul iubitei este luat de mamă și la căpătâi stă de veghe, în locul iubitului, fiica), poeta nu filosofează ca Eminescu. Moartea nu deschide o ipoteză escatologică, nu este, în nici un fel, un prilej de speculație ca în *Mortua est*. Dimensiunea cosmică eminesciană sau cea mioritică lipsește, după cum lipsește tulburătoarea adâncime în timp din poezia lui Blaga („Sunt mai bătrân decât tine, mamă”) sau un anume sentiment de solidaritate istorică pe care îl întâlnim la Arghezi. Poeta nu pare interesată să afle ce se întâmplă la capetele îndepărtate ale firului pe care îl țin în mână Parcele, în momentul când Atropos intervine, ea va deplânge, cu directitatea din bocete, dar fără nici o atingere stilistică cu folclorul, absența. Este o poezie care, închisă speculației, poate părea primară la prima vedere. Dar tocmai această frângere a retorismului romantic, care incită la o dezbatere asupra durerii, dizolvând-o până la urmă, face versurile din *Recviem* mai penetrante”. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga publică partea a doua a studiului *Ionel Teodoreanu în perspectivă*. □ Revista publică *Bătrânele albe*, „povestire fantastică” de George Sidorovici. □ În *Mențiuni critice*, Dan Mutașcu publică o recenzie la volumul lui Anghel Dumbrăveanu, *Poeme de dragoste*, iar Corneliu Popel scrie despre *Albastru carpatin* de Miron Blaga. □ Haralambie Țugui publică poeziile *Pentru oameni, pentru ape și stele*, *Sorginte*, *Puritate* și *Elegie naivă*. ■ Dumitru Micu publică articolul *Critica - act moral* în care susține că „dacă în sfera literaturii de ficțiune eticul e implicat, cu sau fără premeditare, în orice operă, ce îndeplinește astfel în condiții normale prin înseși virtuțile intrinsece o acțiune morală în măsura în care posedă atributele artei veritabile, critica devine un instrument al valorii etice într-un chip mult mai explicit Spre diferență de arta propriu zisă, ea intervine direct în dezbateri ideologice, acționează nemijlocit asupra zonelor lucide ale conștiinței, urmărește deliberat să instruiască, sa instaureze convingeri, să modeleze spiritele într-un fel anumit. Oricât de „creatori”, de ne-„profesori” s-ar pretinde anumiți critici, exercițiul lor e unul inevitabil didactic, finalitatea lui nereducându-se nicidecum la procurarea unei desfătări de natura celei obținute prin lectura unui volum de poeme, ci tinzând,

prin însăși realitatea de exercițiu critic, la influențarea directă a intelectului. Cum, în principiu, criticul se află într-o poziție privilegiată față de masa cititorilor, ca unul ce discută faptul de creație în calitate de specialist, ei beneficiază, teoretic cel puțin, de un anumit credit din partea cititorilor, aceștia recunoscându-l drept ghid, crezând în spusele lui. De unde răspunderea ce-i incumbă. Cea dintâi îndatorire a unui călăuzitor, și cea mai elementară, consistă, desigur, în a-și informa publicul cu onestitate”. Referitor la „chestiunea aspectului moral a actului critic”, acesta conchide: „ea implică, între altele, și felul în care criticul înțelege imperativele majore ale timpului său, își exercită funcția socială. Faptul de a sprijini un tip de literatură sau altul, faptul de a dezbate probleme de însemnătate primordială sau de a se specializa în preocupări periferice nu e fără implicații de natură etică. [...] Autoritatea nu merge, astfel, nici spre talent, nici spre cultură, ci numai spre această simplă, dar rară prezență a caracterului, căruia celelalte însușiri nu-i pot decât spori prestigiul”. ■ Magda Ursache, în *Lumea ca teatru sau comedia erorilor*, abordează lirica lui Marin Sorescu: „Autorul este un mare inventator de substitute relevabile prin așezarea obiectelor în relație, prin supradimensionarea lor și, mai ales, prin reducerea proporțiilor spațio-temporale El propune mereu noi puncte de observație și, în acest caz, obiectele și ființele micro ori macrocosmice, deopotrivă, fac simplă figurație. Fantasticul este de ordinul grotescului, iar comicul se transferă în dramatic. În ultimă analiză, mutațiile se produc de la obiect la subiect, vizând însăși viața poetului și devenind discrepante și erori acceptate nu cu înfrigurare, ca la Nichita Stănescu ori Ion Alexandru, ci cu falsă bonomie, ceea ce provoacă efecte umoristice Nu se poate vorbi de o realitate „în sine”, de un cosmos „în sine”, de eul „în sine”, întrucât toate acestea sunt inconsistente, fără legi proprii și demne doar de reprezentări figurative ca măștile de carnaval. Poetul inventează scenete în care eul ca protagonist devine un fel de cavaler răătăcitor, dornic de curiozități și paradoxuri, suspectându-și propriile forme involute sau întruchipările lumii fenomenale care se desmembrează ori se reconstituie din capriciu. Este un joc al fanteziei și al inteligenței propriu lui Marin Sorescu. Chiar atunci când apar elemente cosmice, acestea capătă același aer de familiaritate, prilej pentru efecte comice prin procedee ce țin de gimnastica fanteziei, de reducerea sau deformarea raporturilor și relațiilor normale, realitatea concretă este pur și simplu reformulată în termeni care dovedesc fidelitatea reprezentării. Dacă poezia ar continua linear, reprezentarea ar deveni monotonă. [...] poezia lui Marin Sorescu își difuzează sensurile reale în straturi profunde, sesizabile cu oarecare dificultate. Dificultatea nu se justifică prin ermetizare, ci prin dispunerea tehnicii umorului pe primul plan, reținut îndeobște la prima lectură. De aceea se creează impresia că poezia lui Marin Sorescu nu tratează probleme grave, ci este un simplu divertisment, înțeles de orice cititor cu exactitate. Uneori critica îl trimite printre poeții minori, repetând gestul lui Lovinescu în legătură cu Topârceanu, ca și cum tematica ar fi hotărâtoare în

determinarea unei opere de artă, ca și cum s-ar putea găsi grade de comparație între categoria comicului și cea a tragicului. [...] Ceea ce pare interesant este că în vreme ce la Nichita Stănescu și la Ion Alexandru manierismul apare învăluit, la Sorescu el iese mult mai bine în evidență datorită înclinațiilor umoristice. Deja prejudecata comună suspectează pe un asemenea poet, cu veleități umoristice, de facilitate. [...] Marin Sorescu nu este un maestru al versului ca Cezar Baltag și nici un inventator de ritmuri, cu toate că Vladimir Streinu îl citează printre reprezentanții versului alb din literatura română. În schimb, el improvizează cu rară dezinvoltură mici schițe și momente insolite. Poetul are senzația concretului, așa cum regizorul, spre deosebire de cititorul obișnuit, „vede” plămăindu-se spectacolul o dată cu parcurgerea textului: „O, ce veselie/ E pe pământ dimineața!/ Ca într-un spălător de internat,/ Când copiii iau apă în gură/ Și se stropesc unii pe alții” (*Matinală*). Peisajul este prozaic, de o oarecare stângăcie și lipsit de formule tropice. Dar este remarcabilă reducerea lumii concrete la un singur element caracteristic, tocmai pentru a susține ideea de efemeritate. De fapt, simplificarea este specifică lui Marin Sorescu în ceea ce privește elaborarea modelului compozițional. De obicei, textele introduc pasaje de factură umoristică tipică, dând iluzia accesibilității: „Mai aruncați niște vreascuri / în soare/ Am auzit c-o să se stingă / Peste câteva miliarde / De ani” (*Focul sacru*). Tematica lumii ca scenă cu măști alegorizante este destul de frecventă în poezia actuală. Marin Sorescu i-a dat, probabil, forma poetică cea mai rafinată, surprinzând-o în ipostaze variate”. ■ Valentin Silvestru scrie despre *Publicistica și nevoia de teorie*, abordând „rolul formativ al revistelor literare”, în speță a revistelor dedicate dramaturgiei. □ Gheorghe Drăgan analizează problematica *Adevărului filmului istoric*. □ În *Verb*, Al. Andrieș dedică un eseu, cu titlul *Fișă despre ambasador*, lui I.L. Caragiale. ■ Constantin Ciopraga publică studiul *Caragiale, între realitate și fabulos*. □ Nicolae Țațomir semnează o serie de poezii. □ În *Aproximații critice*, Nicolae Drăgan semnează un articol de teorie literară intitulat *Pentru istoria literară*, text în care susține: „Valorificarea critică din perspectiva actualității a valorilor trecutului nu poate fi concepută în afara istoriei literare. Numai că astăzi, când în chip exagerat se bate monedă pe eseu, iar unii nu mai văd nimic interesant dincolo de structuralism, pe care-l practică mai mult în spirit de frondă, se răspândesc sacerdotal și destule îndoieli asupra caracterului sistematic al istoriei literare, ideea de documentare și cercetare, de activitate în bibliotecă sau în arhive este calificată cu dispreț de publiciștii de ocazie drept *critică universitară*, adică, în viziunea lor, ceva de-a dreptul anacronic, dacă nu chiar foarte rău. Nu-i de mirare că asemenea spirite așa-zis moderne, care nu au cultul muncii și se informează după ureche, pot pune, de pildă, mai presus de cercetarea istorice-literară nobila îndeletnicire de a rezolva cuvinte încrucișate. [...] Deocamdată amintim că adversarii istoriei literare, publiciștii care vorbesc de sus despre critica universitară (nu cumva este la mijloc idiosincrasia unor foști

studenți mediocri împotriva universitarilor și, printr-un ciudat raționament, contra istorici literare practică de universitari ?) se încearcă și în „aria omisiunii”, a „ignorării” acelor lucrări care prin spiritul lor serios nu pot satisface vioiciunea de bulevard sau cafenea. Aici intervin și interese de grup, lăudare excesivă a unor volume fără ca substanța lor să îndreptățească tonul encomiastic. Trebuie semnalată de îndată și credința unora că studii bune pot elabora doar numai anumiți istorici literari al căror prestigiu este, din păcate, întreținut mai mult de admiratorii ce slujesc tenace critica sărbătorească. Sunt și comentatori care încearcă uneori să deprecieze volume de istorie literară scriind concesiv că acestea au doar un „scop didactic”. Orice s-ar spune, un bun studiu de istorie literară, ca, de altfel, orice pagină de critică, are și o finalitate instructivă, și cum cei mai mulți cititori de istorie literară sunt profesori, studenți filologi și elevi, „scopul didactic” nu-i pernicios, ci, dimpotrivă, mai ales atunci când acesta este implicit. Ceea ce contează în primul rând este valoarea intrinsecă a studiului de istorie literară, și nu metoda folosită de un autor sau altul. Tristețea este că la noi publiciștii de ocazie sau de oportunitate, adversari ai istoriei literare, scriu despre cărți de istorie literară fără să le citească sau propun „noi direcții” de cercetare în acest domeniu neavând măcar un minimum de cunoștințe despre evoluția literaturii române”. ■ Al. Săndulescu, în *Marele Mim*, îi dedică un amplu articol lui I. L. Caragiale, axat în special pe aspecte de natură biografică și pe corespondența scriitorului. □ În *Lirică japoneză* sunt publicate o serie de haiku-uri semnate de Basho Matsuo, în traducerea și cu o prezentare de Ion Constantinescu. □ Revista publică un fragment din romanul *Visuri și zile* de Hans Jürgen Steinmann, în traducerea lui Nicolae Nicoară. □ În *Caiete*, Al. Călinescu scrie despre *Conștiința critică*, o recenzie a volumului omonim al lui Georges Poulet. □ În *Timp liric* sunt publicate o serie de poezii semnate de Valeriu Birgău. ■ În *Moment* se discută conținutul numărului 4 al revistei „Contemporanul” ce demonstrează „înscrierea certă în actualitate” a acestei reviste: articolul *Marcuse și viitorul* de Mircea Malița, tableta lui Grigore Moisil, *Pentru Nina Cassian*, ancheta *Personajul literar*, la care au participat, printre alții, Paul Georgescu, Al. Ivăsiuc și Aurel Martin, *Întoarcerea la cronică* de Ion Frunzetti. În *dialog cu lectorii* este semnalată apariția Caietelor Minervei, numărul inaugural dorindu-se a fi „o confruntare a realizărilor și proiectelor editurii cu publicul”. Cuvântul către cititori este semnat de Aurel Martin. Se apreciază că „această cale de a stimula interesul publicului pentru carte se cuvine apreciată și salută. Căci cititorilor de toate categoriile li se oferă un ghid prețios în orientarea lecturii, dar și o retrospectivă interesantă în scopul completării colecțiilor. De altfel, comentariile din presă presărate în paginile *Caietelor*, aparținând unor scriitori de prestigiu, pot să convingă din nou de oportunitatea planurilor editoriale, de justificarea numelui pe care îl poartă, prin preluarea unei tradiții, Minerva”.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 60] O știre: Virgil Teodorescu a fost numit redactor-șef al revistei „Luceafărul”. □ Rubrica *Salonul Național al cărții în imagini*: Romul Munteanu – director la Editura Univers, Petre Ghelmez – director la Editura Albatros, Walter Roman – director la Editura Politică, cu o prezentare de Dan Mutașcu a Salonului, în articolul *Limba-jul Cărților*. „Editura Albatros m-a cucerit cu trei reale succese: *Istoria României din cele mai vechi timpuri și până azi*, *Dicționar de literatură contemporană și Ediția plurilingvă Eminescu*; Editura Meridiane cu apreciatele ei titluri din seriile: *biografii, memorii, eseuri și arte și civilizații*; Editura Univers cu atât de necesarele și așteptatele tălmăcirii din: T. S. Eliot, Dante Alighieri, G. Apollinaire, Albert Camus... Ed. Dacia Cluj datorită remarcabilelor ei apariții de anul acesta (ex. *Ovidiu, omul și opera*, lucrare cerută imediat în Italia)... Editura Eminescu mai ales cu volumele de poezie încredințate tiparului: *Imagolatria, Selene și Pan, Clopotul nins*... Ed. Politică (cu opere de Nicolae Ceaușescu sau *Curente și tendințe în filosofia românească*) etc.” Mai sunt amintite Editura Militară, Kriterion, Minerva, Cartea Românească, Editura Ion Creangă, Editura Academiei. □ Romul Munteanu, la rubrica de *Carte străină*, comentează „Jurnalul” camusian din *Caiete*. ■ Aurel Baranga este autorul unui *Timbru – Caragiale sau drama lucidității*. „Se împlinesc, la 29 ianuarie, 120 de ani de la nașterea celui mai lucid exemplar uman din câte a scos la lumină geniul poporului român în milenara lui istorie... Ne smerim în fața actualității și modernității unui fenomen artistic, derutant prin amploare și profunditate, și descoperim, uimiți, conexiunile sale cu modalități de expresie contemporane. La 1880 – luăm anul ca un reper aproximativ – când omenirea mai plătea, prin prezențele sale cele mai pretențioase, un greu tribut prostiei, miopiei sau bigotismului politic și cultural, I.L. Caragiale se demonstrează omul cel mai liber pe care l-a produs epoca, adversar ireductibil al tuturor fanatismelor, obscurităților de gândire și sentiment, inamic intratabil al tuturor prejudecăților de orice natură, spectator amuzat al tuturor metehnelor omenești, surprinse de retina lui necruțătoare, de urechea sa infernală, cu o precizie de computer... De aici sentimentul nostru obsedant că nenea Iancu stă la Gambrius și ne privește prin ochelarii lui radiografici”. ■ E. Manu vorbește despre *Aurel Martin: Poeți contemporani, II*, al doilea volum din suita de comentarii critice dedicate celor mai cunoscuți poeți din secolul 20 (primul volum apăruse în 1967). „Cu puțină imaginație, lectura celor două volume oferă o mică istorie (perfectibilă) a poeziei românești contemporane, înțelegând prin *contemporaneitate* altceva decât înțelegem de obicei (Aurel Martin trece printre „contemporani” pe Mateiu Caragiale, Goga, Voiculescu, Pillat, Ion Barbu, Arghezi, Camil Petrescu etc, deci poeți care nu au avut contact temporal cu anii 70, dar și pe cei din generația interbelică)... Punctul său de vedere nu e deloc hazardat, contemporaneitatea implicând nu numai o anumită încadrare în timp (relativă în esența ei) ci și o comuniune de sensibilități și idei... Cronicile, într-o înca-

drare istorice-literară, discută opere prezente pe care le proiectează în timp, marcând mutațiile poeziei și încadrând fiecare personalitate într-o evoluție, mai exact, într-o suită de sensibilități poetice” .

29 ianuarie

• **[„Munca”, nr. 7528]** Zoe Dumitrescu-Bușulenga publică un articol intitulat *Salonul național al cărții*: „Anul 1971 n-a fost un an obișnuit. Ci unul plin de directive cu sensuri superioare, cu puneri de probleme etice și filozofice pentru viitorul țării și poporului nostru. Și salonul acesta strălucit a reflectat calitatea anului în întreaga sa semnificație”. □ În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Mihai Lău, Valeriu Bârgău, Florea Florescu.

• **[„Scânteia”, nr. 9042]** Mihai Gafița comemorează *70 de ani de la nașterea lui Ion Călugăru* cu textul *Opțiune pentru cei mulți*: „Prezența în viața literară cu o astfel de tematică a lui Ion Călugăru a avut o semnificație deosebită pentru evoluția prozei noastre care își dobânda în acel moment noi dimensiuni militante, vizionare, extrase din analiza științifică a realității, din actualitatea imediată care pune la ordinea zilei problema construcției socialiste. Pe de o parte, zugrăvirea unui erou înaintat în gândire, dinamic, lucid, conducător îndrăzneț al masei, întrunind coeziunea și disciplina organizatorică și spiritul de inițiativă, pe de altă parte înfățișarea critică a lumii anterioare decăzute sau pitorescul, însuflețirea unor categorii în ascensiune, de la condiția mizeră la afirmarea lor socială, au stat între calitățile certe ale romanului. [...] Ion Călugăru ni se înfățișează, la împlinirea a 70 de ani de la nașterea sa, drept un scriitor de o puternică și caracteristică actualitate, un prozator al lumilor care au năzuit, chiar în cele mai derutante, apăsătoare opreliști, să vină în lumină, pe căile luptei, ale revoluției și socialismului”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 7061]** Cu prilejul împlinirii a *120 de ani de la nașterea lui Caragiale*, redacția revistei semnează un text omagial: „Așadar, când aniversăm un mare scriitor nu ne gândim doar la opera lui ca la un moment în sine tulburător dar și la acele admirabile lucrări ce, dincolo de talentul ori geniul autorilor, exprimă în ultimă instanță gradul adeziunii, al receptivității și chiar al necesității aceluși scriitor în conștiința maselor. Putem deci aprecia și din acest unghi că necesitatea și puterea de receptare a operei lui Caragiale sunt mari, ceea ce mai înseamnă, între altele, că accesibilitatea unui scriitor izvorăște în chipul cel mai intim din însăși importanta lui. Opera care se naște ca operă necesară nu poate să fie inaccesibilă. Din toate aceste motive, cu prilejul aniversării marelui nostru dramaturg am găsit că este potrivit de a ne reaminti pagini remarcabile ale celui mai autorizat exeget al său, criticul Șerban Cioculescu”.

• **[„Flacăra”, nr. 5]** În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie despre *Nenea Iancu*, un articol omagial dedicat lui I. L. Caragiale la o sută douăzeci de

ani de la naștere. □ Henri Wald publică *Nădejdea*, considerată o „atitudine profund umană compromisă de scientismul contemporan”. □ În *Film. Pe ecrane* T. Caranfil prezintă filmul lui Cristu Poluxis, *Moartea căprioarei*, considerat „un act de curaj [...] dacă iei în seamă popularitatea deosebită a unui text care a devenit aproape simbolul poeziei lui Nicolae Labiș și al destinului tragic al poetului”. □ În *Cronica satirică*, Teodor Mazilu semnează *Castele pe nisip*. □ În *Agendă* se publică o notă despre conferirea Premiului de stat decernat de Consiliul de miniștri al RSFSR regizorului Lev Aleksandrovici Kulidjanov pentru ecranizarea romanului *Crimă și pedeapsă* de F. M. Dostoevski. □ În *Memento*, Carte se prezintă volumul *5 prozatori iluștri și tot atâtea procese literare* de Al. Oprea (Albatros), fiind vorba de M. Sadoveanu, L. Rebreanu, Panait Istrati, Camil Petrescu și Gib Mihăescu, „o carte vie, a cărei idee e inteligent și cu abilitate servită de materialul prospectat și selectat”. □ Se semnalează apariția următoarelor volume: *Povestiri din nouă lumi* de Franz Werfel, o monografie despre *Henryk Sienkiewicz* semnată de Olga Zai-cik (Univers), un volum de schițe umoristice de Karel Čapek, *Cum se face teatru – cum se face film* (Meridiane). □ Notiță despre discuția dedicată „perso-najului literar” în paginile „Contemporanului”, aceasta fiind inițiată de Paul Georgescu, Aurel Martin și Alexandru Ivasiuc. □ În *Memento*, Cinema apare o notă despre ecranizarea realizată de Sergiu Nicolaescu cu titlul *Atunci i-am condamnat cu toți la moarte*, după „excelenta nuvelă” a lui Titus Popovici, *Moartea lui Ipu*. □ În *Memento*, Teatru sunt prezentate piesele: *Balul absol-venților* de V. Rozov (Teatrul Mic), *Siciliana* de Aurel Baranga (Teatrul de stat din Sibiu) ș.a. □ În *TV, Literatură* se menționează, în cadrul emisiunii *Revista literară Tv*, că „scriitorii și critici literari răspund la întrebarea «Ce înțe-legeți prin literatura de actualitate?»”, iar în *Teatru* se semnalează piesa *Zes-trea* de Paul Everac.

• [„Luceafărul”, nr. 5] Grigore Hagiu discută, în *Vocația unității*, despre profilul specific scriitorului vremii: „Vorbind astfel, despre scriitor, îl numim exponentul societății, al patriei și al idealurilor ei, mod esențial deci de exis-tență [...] El este expresia intrinsecă a poporului său.” □ Fănuș Neagu închină în *Valea soarelui* o odă Oltului. □ Nichita Stănescu publică *Ciuleandra*. ■ Al. Paleologu aduce în discuție, prin articolul *Curajul talentului*, atributele talentu-lui artistului, menționându-i pe Rousseau, Gide și Proust ca exemple pentru problematica moralității obiectului artistic : „Arta nu trebuie să fie moraliza-toare, dar nu există veritabilă valoare de artă, indiferent dacă e vorba de un vas, de o statuie [...] fără o profundă implicație etică. Implicația etică presupu-ne neapărat, manifest sau nu, un act de curaj.” ■ Articolul *Agonia cărții* îl aduce în atenția cititorilor pe Nicolae Balotă, cel care propune drept subiect destinul cărții tipărite, trecând în revistă diverse receptări care pornesc de la *Fedrul* lui Platon și care se întind până în prezentul epocii : „Cărțile pot să moară. Cartea, ca o comunicare între spirite, trăiește.” ■ Ov. S. Crohmălni-

ceanu ripostează la afirmațiile lui George Bălan, care se impune împotriva utilizării psihanalizei în muzicologie, și aduce concluzia tranșantă: „George Bălan poate să deteste psihanaliza și să emită la adresa ei cele mai nimicitoare critici. Dar să o facă în spiritul științei, bazându-se pe argumente și nu pe reprezentări împrumutate din viziunile teologice medievale.” ■ Nicolae Ciobanu scrie, în *Asumarea temei*, despre problema originalității în literatură, susținând imposibilitatea existenței unui sâmbure original pur, precum și descendența textelor unele din altele: „În artă, criteriul originalității nu are nimic de-a face cu exclusivismul fanatic, cu pretenția unora de a fi inventat ei înșiși totul și, ca atare, de a fi dat la iveală unicate absolute.” ■ Al. Săndulescu resuscită relevanța figurii lui Caragiale în mediul social și politic prin articolul *Caragiale, între politică și...politice*, rezumându-i marelui clasic rolul, mai ales în raport cu Răscoala de la 1907: „Caragiale avea înalta conștiință că e un martor al epocii și de aceea dator să-și depună dispoziția în fața istoriei, opinia sa despre complexul de cauze social-politice care aduseseră țărâniea în focul răscoalelor”. □ Georgeta Horodincă simte nevoia de a detalia în *De ce Dimitrie Anghel* alegerea subiectului cărții *Dimitrie Anghel: portret în evantai*: „Nu e un poet mare, versurile lui sunt deseori dulcege, nu puține pagini de proză sunt scrise în grabă, aproape negramatical, opera sa, dacă este operă, are un caracter nedefinitiv și pe alocuri desuet.” Îl consideră pe poetul simbolist un modern, prin prisma destinului său: „Personaj infernal distribuit într-o melodramă sau erou de vodevil nevoit să joace o tragedie, avea el însuși sentimentul modern al impurității genurilor și fără să fie ambiguu nu era nicidecum plămădit după tipar clasic”. ■ Recenziile de carte sunt realizate de Alex. Ștefănescu, care aduce două volume în atenția publicului cititor □ *Sus stele, jos stele*, a lui C. Miu-Lerca, publicat de C.R.: „Oscilând între cel mai autentic pitoresc și prozaism, această poezie demonstrează original că limbajul nu are valoare estetică proprie”. □ *Albastru carpatin*, volumul semnat de Miron Blaga, publicat la Editura Litera: „Autorului acestui volum îi lipsește, pe lângă talent, o inițiere elementară. Versurile sale aride, grandilocvente, banale nu se pot refugia într-un anonimat salvator deoarece imprimă în memoria cititorului expresii stridente, comparații hilare – mostre ale unui mod de gândire imatur și precar.” ■ În cadrul textului *Adecvare*, Ilie Constantin analizează două cărți scrise de Alexandru George: *Clepsidra cu venin* (Eminescu, 1971); *Semne și repere* (C.R., 1971): „Erudiție nefastidioasă, umor sec, farmec, limpezime, franchețe – aceste constatări despre scrisul critic al lui Alexandru George se pot face la fiecare pas”. □ Sunt publicate versuri de către Ion Stanciu, despre care Dan Laurențiu comentează: „Poemele sale au tonul fericit al inițierii în taina integrării regnurilor, în sensul că omul acestui lirism nu se proiectează ca un însingurat, rupt de țărâmul său originar, condamnat la rătăcire și suferință; dimpotrivă, căderea înceată a versurilor ca într-un imn pentru cucerirea liniștii semnifică echilibrul cosmic al ființei ce-și contemplă propria desăvârșire”. □ În *Pe un „istm” atât*

de pur, Dinu Flămând, comentează volumul lui Ion Mircea, *Istm*: „Poezia lui Ion Mircea are o puritate obsesivă, pentru câștigarea căreia concură atât complicate legi de construcții cât și gesturile studiate ale unei imaginații ce se autocontemplă”. ■ Este anunțată ședința de lucru a cenaclului revistei „Luceafărul”, care are loc la Casa Scriitorilor: „Vor citi poezie: Vasile Petre Fati și Pavel Pereș, iar proză Marius Tupan. Recită poezie clasică și contemporană, actorii Marina și Mihai Velcescu.” ■ Octavian Stoica aduce precizări referitoare la întâlnirea cenaclului odată cu rubrica *Cum a fost*: „Vasile Nițulescu a citit versuri din opera lui Blaga. [...] A citit apoi tânărul poet Ion Stanciu, a cărui poezie a primit laude. [...] În partea a doua a ședinței a citit Horia Bălăsoiu, prozator de nejustificată prezență într-un peisaj literar de ținută.” ■ În ceea ce privește literatura străină, în traducerea lui Gabriel Gafița, apare John Steinbeck cu *Crizantemele*. ■ Este făcut inventarul cărților din librărie, dintre care merită precizate: *Sărmanul Dionis*, de Mihai Eminescu, *Excelsior*, de Al. Macedonski, *Teatru*, de Vasile Rebreanu, *Unchiul dumneavoastră e brunet?*, de Florin Andrei Ionescu la Editura Eminescu, *Sultănica*, de Barbu Delavrancea, *Pădurea spânzuraților*, de L. Rebreanu, *Poezii*, de O. Goga, *Literatura română între cele două războaie mondiale*, vol. I, de Ov. S. Crohmălniceanu, *Prefață la inima mea*, de Nicolae Tăutu, *Teatrul românesc*, vol. IV, de Ioan Massoff la Minerva, precum și *Poezii*, de M. Eminescu la Albatros.

30 ianuarie

● [„România liberă”, Nr. 8481] Aurel Baranga observă evoluția *Semnificațiilor* unor cuvinte și ale unor structuri în noua societate: „eu” „a început să fie, din ce în ce mai des, înlocuit cu noi, modificarea depășind psihologicul, schimbarea notificând implicații de ordinul moralei”; „omul econom” nemai-reprezentând, ca în trecut, în imaginația sa, „individul meschin, zgârie-brânză și hain ca Hagi-Tudose”, ci e „un imaginativ, un întreprind, un inspirat care vede lucrurile de la înălțimea interesului obștesc”; „zestrea” – „Am înaintea ochilor chipurile palide ale fetelor, [...] orbeau la lampă. [...] Eliberată de mizerie și de servituți, iubirea a eliminat semnificația odioasă! [...] În schimb, a apărut această nouă expresie: *zestrea noastră*, ca o dovadă că și cuvintele au viața și destinul lor, că odată cu oamenii, vocabularul se primenește, silabele saturându-se de zgură și de întreaga ofensatoare pecingine a amintirilor nefaste.” „tineretul comunist” ș.a. ■ În cadrul rubricii „Vitrina cărții”, Boris Buzilă analizează volumul *Proze*, aparținându-i lui Radu Popescu. Dacă autorul menționase că unele scrieri sunt „mai vechi decât *Matei Iliescu*”, recenzentul conchide „dezamăgit”, exceptând câteva părți, puține, „strălucite”, că „nu este cartea care am fi voit să urmeze lui *Matei Iliescu*”. ■ Emil Manu îl prezintă pe *Ion Călugăru* ca pe un *scriitor militant*, afirmând că „rămâne în literatura noastră printr-o vastă și aprinsă activitate în care dominantă a fost atitudinea și

spiritul său de scriitor și publicist comunist”. ■ În cronica „Ridendo”, Ion Băieșu semnează *Povestea câinelui*.

● [„Scânteia”, nr. 9043] Ziarul comemorează *120 de ani de la nașterea marelui scriitor I. L. Caragiale*: □ *Marea lecție de realism* de Nicolae Dragoș: „Prin opera sa, Ion Luca Caragiale oferă o mare lecție de realism, pune în evidență cu inegalabilă forță virtuțile acestuia. Documente vii de viață, scrierile marelui Caragiale sunt în egală măsură rezultatul unei funciare neîmpăcări cu «lumea bună» a vremii sale, dar și al unei adânci înțelegeri pentru oamenii de rând, pentru cei mulți. Pamfletul «1907, din primăvară până în toamnă» sau «Arendașul român» sunt două din multele dovezi în sprijinul afirmației privind simpatia pentru clasa de jos. Comemorându-l pe Caragiale, comemorăm nu doar pe unul din marii noștri scriitori, ci însuși unul din marile triumfuri ale geniului românesc. Eternitatea literaturii române își leagă netăgăduit numele de eternul Caragiale”. □ *Strălucirea unei opere nemuritoare* de Șerban Cioculescu: „Rolul literar al lui Caragiale este incalculabil. A creat dramaturgia noastră originală, sceneta de o concentrare maximă, nuvela psihologică, pe linia realismul artistic. Prin alte cuvinte, opera lui reprezintă o rară sinteză de observație socială și de perfecție artistică, cu o uimitoare economie a expresiei. [...] Opera lui monumentală are un mare destin postum, mai ales în cadrul culturii socialiste, care-i difuzează mesajul în lumea întreagă și-i universalizează numele, alături de acelea ale lui Eminescu și Creangă, marii noștri clasici. Schițele, nuvelele, comediile și drama lui Caragiale apar în ediții anuale de maxim tiraj și fac parte din repertoriul permanent al tuturor teatrelor din țară”. □ Nota *Spectacol omagial Ion Luca Caragiale*, nesemnată: „Cu prilejul împlinirii a 120 de ani de la naștere, Ion Luca Caragiale este omagiat de două dintre teatrele de frunte ale țării prin punerea în scenă a aceleiași piese: *O scrisoare pierdută*. Sâmbătă seara, la Teatrul «Lucia Sturdza Bulandra», a fost prezentată nemuritoarea piesă a lui Caragiale în viziunea regizorului Liviu Ciulei. Spectacolul, de o deosebită ținută artistică, a reunit pe Toma Caragiu, Rodica Tapalagă, Petre Gheorghiu, Octavian Cotescu, Ștefan Bănică, Dem Rădulescu, Aurel Cioranu și Liviu Ciulei. Duminică seară, Naționalul bucu-reștean ca prezenta la sala *Comedia*, un spectacol omagial cu aceeași piesă. Aflată în repertoriul permanent al teatrului, transpunerea scenică a lui Sică Alexandrescu s-a bucurat de aprecierea publicului timp de aproape un sfert de secol”. ■ Citim *Decernarea distincțiilor acordate în cadrul concursului „Cele mai frumoase cărți ale anului”*: „Sâmbătă a avut loc, în sala Dalles din Bucu-rești, festivitatea decernării distincțiilor acordate în cadrul concursului «Cele mai frumoase cărți ale anului», ediția 1971. Juriul concursului a trecut în revis-tă aproape 400 de lucrări din producția editorială a anului trecut, din care, în urma unei riguroase selecții, a premiat 44 de volume, precum și un număr de colecții. *Diploma specială a juriului pentru carte în tiraj de masă* a fost atribu-ită lucrării *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral*

dezvoltate, vol. I-V, de Nicolae Ceaușescu (Editura politică). *Medalia de aur* a fost acordată volumelor *Pseudocynegeticos* de Al. Odobescu (Editura Minerva) și *Theodor Pallady* de Anatol Mândrescu (Editura «Meridiane»). *Medalia de argint* a revenit lucrărilor *Istoria românilor* de C. C. Giurescu și Dinu C. Giurescu (Editura «Albatros»), *Entomologie forestieră* de Mircea Ene (Editura «Ceres»), *Opere minore* de Dante Alighieri (Editura «Univers»), *Legenda funiștilor* de Șt. O. Iosif și D. Anghel (Editura «Ion Creangă»), *Elegia pontica* de Theodor Grigoriu (Editura Muzicală), *Dicționar tehnic român-german* (Editura Tehnică). *Cu medalia de bronz* au fost distinse lucrările: *Reprezentarea structurilor constructive* de A. Gheorghiu și V. Dragomir (Editura Tehnică), *Nouăzeci de poezii – novanta lirice* de Lucian Blaga (Editura Minerva), *Pagini alese* de G. Apollinaire (Editura «Univers»), *Viteazul cavalier Bob de piper* (în limba germană – Editura «Kriterion»), *Matisse* de Neagu Rădulescu (Editura «Meridiane»), *Persepolis* de Ion Miclea (Editura «Meridiane»), precum și colecțiile «Biblioteca de automatică» (Editura Tehnică), «Romanul secolului XX» (Editura «Univers») și seria «Scrieri» (Editura «Minerva»). Numeroase alte lucrări au fost distinse cu diplome”.

• **[„Convorbiri literare”, nr. 2]** Redacția revistei semnează textul: *Scriitorul și cetatea*: „Într-o societate ca a noastră, scriitorul își are locul său, un loc de primă mărime, spre el se îndreaptă sute de mii de priviri, ca spre un exemplu de omenie: spre el ca om pentru că este scriitor. Mai mult ca oricând gesturile scriitorului numai înseamnă astăzi numai cărțile (deși ele i le îndreptățesc pe toate celelalte), ci interesează și trecerea lui ca om printre oameni”. ■ Const. Ciopraga meditează la *A vorbi de realism*: „S-a discutat enorm despre realism. Unor exegeți mai vechi, curentul le apărea ca o reacție antiromantică. A-l socoti însă doar o replică tranzitorie, într-un anumit moment al istoriei societății, ar fi, evident, o eroare. În fond, realismul e una din marile permanențe ale creației. Diferitele tipuri de realism, riguros catalogate de teoreticieni, corespund modului de a vedea lucrurile, opticii sociale a scriitorilor. Așa-zisul realism obiectiv nu se mărginește, orice s-ar spune la simpla înregistrare fotografică. Urâtul și frumosul, binele și monstruosul au la Rebreanu, romancier de tip obiectiv, o anumită vibrație. Zaharia Stancu e realist de alt tip. Realist cu substrat liric, practicând un alt mod de observație, el a fost puternic marcat de ideologia proletarietului, de unde revolta și mișcarea, atitudinea etică și reacția civică”. ■ Sunt consemnate *Câteva opinii despre anul literar 1971: O discuție de George Pruteanu cu: Al. Andriescu, Daniel Dimitriu, Al. Dobrescu, Liviu Leonte*: „În a treisuteșazecișipatru zi a anului 1971 a avut loc la redacția revistei «Convorbiri literare» o discuție, pe care cei ce au pus-o la cale au dorit-o fără pretenții dar și fără caz foarte organizată, o discuție despre cum a fost și cum n-a fost anul literar din urmă. Ne bucurăm de avantajul de a veni ceva mai târziu, după ce alte reviste și-au spus cuvântul. Care sunt aceste opinii, cum s-au întâlnit și cum s-au despărțit ele se va vedea

din transcrierea de mai jos”. □ *Capete de listă. Ziduri neisprăvite*: „George Pruteanu: Încep prin a vă adresa rugămintea de a fi subiectivi. Prin ce cărți și autori – din toate compartimentele, inclusiv traduceri și reeditări – va rămâne în memoria dvs. anul 1971? Precizez că nu vă cer o listă a titlurilor celor mai etc., ci mai curând un «bilanț afectiv». Adică: ce veți reciti din ce ați citit în '71. Liviu Leonte: Am mai spus-o și cu altă ocazie, anul literar 1971 nu impune acel grup de cărți de excepție care să se detașeze net, reținându-se ca prezențe memorabile pentru istoria literaturii, nu numai pentru un moment accidental al ei. [...] *Imposibila întoarcere* e, oricum, cap de listă (deși nu aparține beletristicii). George Pruteanu: Pentru această carte, merită să lărgim beletristica. Ieșirea lui Marin Preda de la birou în stradă ne-a făcut foarte mult bine. Liviu Leonte: Din proză, am reținut *Dulce ca mierea e glonțul patriei*. Regret de a fi omis, tocmai în Ancheta organizată de «Tribuna», volumul de teatru *Acești îngeri triști*, atât de puțin discutat la cronicile literare... Liviu Leonte: Și, fiindcă acceptați și culegerile antologice, voi cita *Versuri* de Emil Botta și *Viață de excepții* de Adrian Păunescu. [...] George Pruteanu: *Eu cred c-a fost un an mijlocăș: s-a născut poetul Dinescu, am văzut (antologic, dar și prin istoria unei secunde) ce poate Adrian Păunescu, am citit Imposibila întoarcere (care ne-a mai îndreptat spinarea noastră scriitoricească), s-a dovedit că Petru Popescu e romancier și nu doar autorul unui roman, Manolescu, Cristea și Balotă au dat cărți de critică foarte bune;... Al. Andriescu: Cel puțin așa s-a întâipărit acest an în memoria mea afectivă. Vedeți că nu uit niciun moment intenția de a fi subiectiv. Titlurile pe care le rețin: romanul lui Petru Popescu *Dulce ca mierea...*, volumul de poezii *Istoria unei secunde* de Adrian Păunescu, *Imposibila întoarcere* de Preda și *Poezia lui Eminescu* de Edgar Papu. George Pruteanu: *Cei patru P ai anului!* Daniel Dimitriu: Cinci, cu Liviu Petrescu! Al. Dobrescu: Șase, cu Marian Popa (*Modele și exemple*)! Daniel Dimitriu: Atunci, șapte, cu *Proză* de Radu Petrescu care, avânt neșansa de a apărea la granițe de ani, are toate șansele să fie un volum bun! Daniel Dumitriu: Aș spune că '71 n-a dat niciun volum de excepție dacă avem în vedere delimitările uzuale – epică, teatru, poezie etc. Frumoasă și insolită este acea *Imposibilă întoarcere* care contopește miraculos proza artistică și un anume gen de publicistică elevată. În poezie remarc două reeditări: Ion Vinea și Zaharia Stancu. N-am citit – negăsindu-i nicăieri – volumul lui Mircea Dinescu. Ceea ce a publicat în «Lucaefărul» mi s-a părut interesant. În critică, la fel ca în anii trecuți – Nicolae Balotă. Mi-a plăcut Crohmălniceanu; Liviu Petrescu am spus. La traduceri nu ezit să menționez *Calea regală* și Apollinaire. Era să uit, la proză – Petru Popescu. Dați-mi voie să fiu de două ori subiectiv: *Dulce ca mierea...* mi-a evocat oameni, situații, locuri pe care le-am cunoscut foarte bine. Al. Dobrescu: Din cărțile acestui an mi-au reținut în mod deosebit atenția *Imposibila întoarcere*, *Sub semnul întrebării*, *Poezia lui Eminescu*, *Dostoievski* (Liviu Petrescu), *Lupta cu absurdul**

(Balotă), *Teme* (N. Manolescu) «A urî», «A iubi» (V. Ardeleanu), *Modele și exemple* (Marian Popa). Într-un singur an e destul, chiar prea destul. Traduceri: *Poeticul lui Daufrene*, *Caietele lui Camus* și *Eseurile lui Montaigne*. [...] Al. Dobrescu: Reeditările au fost mai puțin reprezentative și excepțiile, câte au fost, întăresc ideea: ediția selectivă (de ce nu completă?) Zarifopol, *Istoria literaturii române moderne* de Cioculescu, Vianu și Streinu, *Filosofie și poezie* a lui Vianu. [...] Pentru că veni vorba de edițiile selective: din ce rațiuni a apărut anul trecut volumul *Teze și antiteze* de Camil Petrescu, când lipsesc din el eseuri fundamentale ce intrau în sumarul primei ediții? De unde și-a luat acel Aurel Petrescu dreptul eliminării unor texte? Cazul poate fi generalizat nu numai în ce privește reeditările din 1971. □ George Pruteanu: *În revistele cu literatură și cărțile pe care le-ați citit în anul trecut ați simțit conturându-se ceva ce ar putea fi numit o tendință anume?* Liviu Leonte: Cred că poezia și proza anului 1971 au continuat tendințele deja existente, neaducând elemente sensibil noi. Al. Andriescu: O literatură fără compromisuri de conștiință. O literatură folositoare societății noastre, în care atât autorii cât și cititorii cred. O astfel de literatură nu este fructul unui an, dar dacă ar fi să mă refer la cartea care reprezintă cel mai bine conștiința scriitorului român în 1971 aș pomeni din nou *Imposibila întoarcere* a lui Preda. Unei astfel de literaturi, firește, trebuie să i se alăture o critică netranzațională. Daniel Dimitriu: M-a frapat faptul că în ultimul timp scriitorii au încercat să iasă în afara genurilor care i-au consacrat. A. Păunescu a continuat să fie «băiat de interviuri», publicând și o carte (simpatico-trăsnită) de proză. Ilie Constantin – un volum de critică. Sorescu – microeseuri fanteziste. Eugen Barbu a început o palpitantă «aventură a limbii române». Zaharia Stancu un volum de publicistică și o reeditare compactă a versurilor. Publicistica literară pare a fi stârnit pasiuni. Literatura se deplasează spre social. Probabil că nu se poate altfel. Prea multe se întâmplă azi în jur pentru ca lumea scriitorului să însemne doar o cameră cu pereții capitonați cu plută. George Pruteanu: Observația ta cu fuga din literatură și ispita publicisticii îmi pare foarte adevărată. [În acest sens, menționez volumele de mărturii publicistice semnate de Zaharia Stancu (*Pentru oamenii acestui pământ*), G. Ivașcu (*Jurnalul ieșean*, George Macovescu (*Vârstele timpului*), etc.]. Așteptăm însă timpul întoarcerii, când scriitorul va putea pune în literatura sa ceea ce azi dă publicisticii. Liviu Leonte: Indiferent de termenii de istorie literară folosiți, literatura autentică este una a adevărului în care omul contemporan să se recunoască plenar cu toate luminile și umbrele lui... În proză operele create în ultimii ani, de la *Intrusul* la *Îngerul a strigat* se înscriu pe larga orbită a unui realism care depășește accepția tradițională a termenului, ele continuă marile valori situate într-o perioadă anterioară, *Moromeții* și *Desculț*, *Bietul Ioanide* și *Groapa*. George Pruteanu: Într-o vreme ultimele două au fost primite cu multă ostilitate... Liviu Leonte: Condamnate în momentul apariției în numele unui realism vulgarizator, ele și-au dovedit în fața

istoriei valabilitatea”. □ *Editări. Pagina «23»*: „George Pruteanu: Dar editurile, după părerea dvs., cum au mers în 1971? Liviu Leonte: Este de remarcant acțiunea editurii Minerva care a inițiat colecții precum *Momente și sinteze*, *Confluente*, *Introducere în opera lui*. Daniel Dimitriu: Toată stima pentru Dacia; s-a impus. Sper ca la anul să vină rândul Junimii. [...] Ce cărți credeți că ar trebui neapărat editate în 1972? Al. Dobrescu: Aș dori să văd în sfârșit în librării *Trilogia cunoașterii* și *Trilogia valorilor* de L. Blaga, *Istoria literaturii contemporane* de Lovinescu și de ce nu? Al VII-lea volum din ediția Eminescu, dar, peste toate, *Istoria...* lui Călinescu. Daniel Dimitriu: *Dicționarul de idei literare* al lui A. Marino și *Istoria...* lui G. Călinescu... Al. Andriescu: Aștept, în 1972, noi cărți de Zaharia Stancu, E. Jebeleanu, Marin Preda, Eugen Barbu un volum original sau o antologie lirică de Vasile Nicolescu, A. E. Baconsky, Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Dan Laurențiu. Aș dori să văd mult promisa *Istorie a literaturii române* a lui G. Călinescu. George Pruteanu: Eu aș fi fericit să pot cumpăra anul ăsta volumul de *Teatru* al lui Marin Sorescu... □ *Mărturisiri. Dificultăți*. „George Pruteanu: În câteva cuvinte, ce a însemnat în viața dvs. intelectuală anul 1971? - Liviu Leonte: Contactul plăcut și neplăcut cu literatura înainte ca aceasta să intre în rafturile bibliotecii. Daniel Dimitriu: O mai serioasă punere în temă a problemelor generale și particulare ale literaturii. Îndrăzneala primelor proiecte. [...] Al. Andriescu: Să descoperi și să promovezi sau măcar să susții noul rezistent. Îmi amintesc că la apariția romanului *Groapa*, care lovea pe atunci în multe prejudecăți confortabile, am scris un articol cu titlul *O nouă direcție în proza actuală*. El a fost respins ca nealinat criticii confortabile, dacă vreți conformiste, o critică evazionistă în fond, pentru că nu se bate niciodată pentru nou – și n-am putut face nimic pentru a-l publica. [...] Al. Dobrescu: Cred că cel mai grav îi vine cuiva să scrie despre o carte care nu e cu totul proastă – pentru că cea proastă incită, te solicită – ci care e indiferentă, plictisitoare. Personal am fost în această situație de câteva ori și iată un exemplu: În '71 a apărut în librării *Sine ira...* de N. Barbu. Citind-o, mi-am dat seama că nu pot scrie despre ea un singur rând (acum nu vorbesc despre carte ci descriu o stare). Nu aveam despre ce scrie pentru simplul motiv că *Sine ira...* pe 270 de pagini nu-mi spusese nimic”. □ Încheiere deschisă George Pruteanu: *Ce credeți că a lipsit literaturii noastre în '71?* Al. Dobrescu: Cartea cere să facă vâlvă (în bunul înțeles al cuvântului); cartea cere să ne buimăcească literalmente... [...] George Pruteanu: O gafă în materie de reeditări: *Mite și Bălăuca* de E. Lovinescu, două așa-zise romane care îl compromit pe Lovinescu... Al. Andriescu: Nu poate fi trecut cu vederea nici faptul că anul 1971 ne-a oferit și surpriza unor texte inedite sau mai puțin cunoscute. Îl cunoaștem astăzi, grație acestui efort, mai bine pe Mihail Sadoveanu, pe Tudor Vianu, Ion Vineanu, Anton Holban, Ionel Teodoreanu, M. Blecher. Acest an literar își găsește, în această prezență postumă, câteodată inegală, pentru că nu putem pune alături romanul *A venit*

Bazarcă de Ionel Teodoreanu și *Venin de mai* de Ion Vinea, una din particularitățile esențiale”. ■ Grigore Smeu meditează la *Mimessis și mimetism*: „Mimetismul evazionist poate impresiona pe moment, dar viața lui e întotdeauna scurtă pentru simplul motiv că problematica pe care pretinde a o crea este în genere, una falsă, asincronică în raport cu consensul progresiv al evoluției adevăratelor idealuri umane. Nu ne putem mulțumi cu constatarea că arta e creată de individualitatea umană. Tot atât de important este să nu se uite că ea este creată pentru om. Adevăr simplu, deloc nou, dar întotdeauna actual”.

■ Gheorghe Drăgan pledează pentru: *Patriotismul poeziei*: „Prejudecățile din câmpul poeziei patriotice sunt favorabile confuziei între plantele utile și acelea parazite. Se poate spune fără ocol că unul este poetul patriot prin structură, prin vocație. Acesta din urmă se conduce în întreaga activitate după un sistem de idei ferme, angajate. Celălalt ia în deșert atât poezia, cât și sentimentul dragostei de patrie... Slujind în mai multe locuri, vrea să slujească cât mai bine pe sine, arta îi este mijloc, nu scop, și el nu e decât un mercenar de rând, pe care, cum arată istoria, niciodată nu se pune preț”. ■ În textul *Călinescu sub semnul întrebării*, George Pruteanu se referă la cartea lui Al. George: *Semne și repere*, Cartea Românească, 1971: „Erorile lui Al. George ar fi, sinoptic, următoarele: 1. Puseuri de rea-credință (rezumări zeflemitoare, comparații absurde, pudibonderie, șicanări meschine). 2. Procese de intenție («tip reprezentativ», «fresca» etc.). 3. Fanatism nihilist («incapacitate absolută, definitivă» etc.). 4. Teorii dubioase (proza intelectualistă a criticilor; nu se află evoluție în literatură; schimbarea totală la față a lui Călinescu...; clasicismul său = bovarism, fugă de real ș.a). 5. Neadecvare, opacitate. Aceasta din urmă fiind, poate, și cea esențială, din care-și au obârșia și celelalte. Al. George rămâne străin de spiritul în mare: subiectiv al romanelor lui Călinescu”. ■ Daniel Dimitriu recenzează cartea lui George Alboiu: „Aprecierile superlative au acoperire însă numai până la un punct: deși la nivel de amănunt beneficiază de realizări indiscutabile, în ansamblu *Gloria lacrimelor* nu este un volum de excepție. Lectura satisface parțial și aceasta, în primul rând, ostentația cu care este etalată tristețea devine pe alocuri supărătoare. Aici sunt tentat să deschid o paranteză”.

■ Al. Dobrescu prezintă studiul critic al lui Matei Călinescu: „Interesul pe care îl stârnește un studiu cu titlul *Clasicismul european* este dincolo de orice îndoială și el sporește și mai mult dacă citim nota justificativă a autorului. Avem în față – ne avertizează Matei Călinescu – «o introducere» în clasicism și «o încercare de sinteză». Și după ce luăm la cunoștință prin câteva fraze de modul în care este elaborată în principiu cartea, ni se atrage atenția că «perspectiva» adoptată «față de clasicism este, cum se va putea lesne observa, una modernă, dar lipsită de orice exclusivism»”. ■ Al. Andriescu analizează romanul lui Ion Vinea: „*Venin de mai*, acest întins roman inedit al lui Ion Vinea, restituit cititorilor prin grija plină de pasiune și dragoste competentă a editorilor (Mircea Vaida și Gheorghe Sprințeroiu), apare din mai multe puncte

de vedere, ca o scriere extrem de stranie. [...] Cartea reprezintă așadar, și o experiență editorială demnă de toată atenția. Această biografie ciudată a romanului lui Vinea prezintă, însă, un interes secundar, deși anumite legături secrete trebuiau relevate, în comparație cu lumea închisă a paginilor ei. Ea ține de experiența directă a autorului, dar, în același timp, este un tărâm imaginat pe de-a-ntregul, iar în unele părți chiar o proiecție onirică”. ■ Mircea Iorgulescu întocmește portretul lui Cicerone Theodorescu: „Oricât de radicală ar fi fost metamorfoza lui Cicerone Theodorescu după debut, dacă hermetismul său era autentic, s-ar fi perpetuat măcar sub forma spaimei de pletoric, sentiment pe care pertențiile scrierilor sale îl neagă ferm. Dar legenda hermetismului din primul volum al lui Cicerone Theodorescu, contrazisă în anii din urmă de Marian Popa și Florin Manolescu, fusese ridiculizată încă de G. Călinescu...”.

31 ianuarie

- [„Munca”, nr. 7529] Victor Bibicioiu semnează un amplu articol omagial intitulat *120 de ani de la nașterea lui Caragiale*: „Fidel slujitor al memoriei colective, calendarul înscrie penultima zi a lui ianuarie între sărbătorile de peste an, pe cea a lui I. L. Caragiale, dramaturg de faimă universală. Acum, aniversarea își revendică o cifră rotundă, 120 de ani măsurând, în fapt, vârsta culturii moderne naționale –, ajunsă însă la o personalitate distinctă, semn al maturizării depline.” □ În rubrica *Sâmbătă după amiaza, duminică toată ziua*, se anunță premiera, la Timișoara, a piesei *Steaua fără nume* de Mihail Sebastian, pusă în scenă de formația de teatru de amatori a clubului C.F.R.

- [„Urzica”, nr. 2] Este marcat centenarul nașterii scriitorului Gheorghe Brăescu, revista reproducând schița *Cele trei elemente* – o satirizare a pedagogiei militare.

[IANUARIE]

- [Amfiteatru, Anul VII, nr. 1 (73); Revista literară și artistică editată de Uniunea Asociațiilor Studențești din România, Format A3, 32 de pagini; Colegiul redacțional: conf. univ. dr. Gheorghe Achiței (redactor șef), Grigore Arbore, Ana Blandiana; Simelia Bron, Adrian Dohotaru (redactor șef adjunct); Stefan Iureș; Aura Matei-Săvulescu; Coman Șova (secretar general de redacție). Colaborează: prof. univ. Constantin C. Giurescu, conf. univ. Dinu C. Giurescu, Dumitru Micu, Gheorghe Achiței, Ana Blandiana, Ion Ianoși, Eugen Fink, Tudor Opreș, Iancu, Dumitrescu, Stefan Iureș, Coman Șova, Arcadie Percek, Ion Pop, Aura Matei-Săvulescu, Simelia Bron.] La rubrica „forumul cărților”, este publicată recenzia lui Alexandru Vasilescu la ultima apariție editorială a lui Marin Preda, și anume *Imposibila întoarcere* (Ed. Cartea Românească, 1971), despre care recenzentul notează: ■ „Prin această ultimă carte a sa, apărută în standurile li-

brărilor între volumul doi și volumul trei al *Moromeților*, Marin Preda adaugă încă o operă esențială nu numai propriei sale literaturi, ci și – așa cum se întâmplă cu fiecare carte a sa – literaturii române. Prin *Imposibila întoarcere*, cel ce a scris *Intrusul* și *Risipitorii* se păstrează în zona dezbaterilor morale ascuțit contemporane, dovedind – pentru a câta oară? – că cel mai mare scriitor român în viață este și conștiința cea mai acută, exemplară a epocii.” □ A doua carte recenzată este *Lupta cu absurdul*, a lui Nicolae Balotă, semănătura aparținând Aurei Matei-Săvulescu, care comentează: „certitudinea unei crize puternice pe plan social și psihologic, care a lovit occidentul, în special după al doilea război mondial. Meritul incontestabil al cărții lui Nicolae Balotă este tocmai privirea panoramică asupra acestei conjuncturi deosebit de complicate care a rănit conștiința occidentului.” □ Preluând tematica propusă de editorial („mișcarea pentru frumos”), Ana Blandiana perorează asupra speranței în victoria frumosului, binelui și a iubirii: „mă hotărâsc să nu mă las descurajată, mă hotărâsc să cred că binele va învinge, că frumosul este mai puternic decât urâtul, că dragostea este mai puternică decât ura” (eseul *Primele teme*). □ Ion Ianoși alcătuiește o dare de seamă asupra unui colocviu pe tema „probleme ale comparatisticii în secolul al 20-lea, derulat la sfârșitul lunii noiembrie 1971, la Budapesta, punctând pe scurt câteva interogații și răspunsuri formulate în cursul dezbaterilor, printre care enumerează: „criterii istorice și estetice de evaluare”, „problema zonelor literare, a delimitărilor între literaturi naționale și literatura universală”, „periodizarea literaturii, pe baza conceptelor de « epocă », « curent », « școală » ș.a.m.d.” (articolul *Colocviul de la Budapesta*) □ Reeditarea unui volum, publicat cu trei decenii în urmă, al lui Tudor Vianu sub titlul *Filosofie și poezie*, îi oferă prilejului lui Ion Pop să sublinieze de ce îl consideră pe T. Vianu un clasic: „limpede și ponderat în expresia stilistică [...], prin năzuința universalistă, prin idealul totalității și, implicit, refuzul dispersării personalității, prin căutarea categorialului, a solidarității substanțiale a acestor forme” (articolul *Ce înseamnă echilibru spiritual?*) □ Dumitru Micu asimilează „literatura desuetă” cu anumite curente literare precum „pășunismul”, „sămănătorismul”, „suprarealismul”, fiindcă definește în felul următor „desuetudinea” sau „anacronismul”: „implică artificiu, contrafacerea, așadar falsul [...] Zicând « desuet » ne gândim la ceva depășit, contrar gusturilor, sensibilității de azi” (articolul *Literatura desuetă*). □ Coman Șova face o cronică a cenaclurilor, primul fiind *Echinox* din Cluj, iar al doilea *G. Călinescu* din Constanța, a ceea ce s-a citit în aceste cenacluri și a ceea ce s-a discutat. □ Proză de Marius Tupan, *Mezareea*. Poezie de Dan Verona, cărui i se publică cinci „rune”.

• [„Argeș”, An VII, nr. 1 (68); Publicație editată de Comitetul județean pentru cultură și artă Argeș; Format: A3, pagini 16; Colegiul redacțional: Redactor șef: Gheorghe Tomozei, Redactori șefi adjuncți Florin Mugur, Al. Cerna-Rădulescu : Colegiul de redacție: ing. Gh. Constantinescu, Constantin Dinischiotu, ing. Mihai Dumitru, V. Fioru, Constantin

Ioniță, ing. Nicolae Păunescu, Augustin Z. N. Pop, ing. Costache Sava, Gheorghe Stănculescu, ing. Nicolae Țilivea, I. Gh. Vrăneanțu] Secțiunea *Ancheta internațională Argeș*, cu subtitlul *Scriitorul și tânăra generație* – formată din texte despre rolul scriitorului în societatea actuală. □ Demostene Bottez afirmă că scriitorul are un rol social, „are netăgăduit datoria de educare, formare și orientare a tinerei generații”; Recenzie la debutul lui Laurențiu Fulga – *Moartea lui Orfeu*. ■ Secțiunea *Seara Poeților*: recenzie la *Jurnalul* lui Radu Petrescu; În secțiunea *Cronică Literară* sunt comentate următoarele cărți: *Măinile orelor* de Radu Boureanu, Editura Eminescu și *Inima reginei* de Ileana Mălăncioiu, Editura Eminescu; □ Florin Manolescu comentează volumul *Cerc* al Veronicăi Porumbacu despre care afirmă că „Veronica Porumbacu este, simbolic vorbind, un spirit conservator, și de aceea, în timp ce scurgerea anilor și întâmplările vieții o obligă să facă un pas înainte, ea rămâne cu sufletul înapoi”; ■ *Cronica reeditărilor* – Mircea Iorgulescu scrie despre *Moromeții*: „Cel mai însemnat dintre scriitorii literaturii române postbelice, comparabil cu marii prozatori ai veacului, Marin Preda face figură de excepție în peisajul literar actual”; „*Moromeții* este epopeea dramatică a transformării clasei țărănești în societatea modernă; personajele lui Marin Preda nu sunt atât caractere, tipuri, cât și exponenți ai unor categorii sociale”; ■ *Istoria literaturii române* de I. Negoitescu, fragment despre Anton Holban. □ *Dicționarul scriitorilor contemporani*: Veronica Porumbacu, Ștefan Popescu, Romulus Guga.

• **[„Arici pogonici”, An XV, nr. 1; Revistă ilustrată pentru cei mici (preșcolari și copii din cursul primar), supliment lunar al revistei „Lumița”; editată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor; format A 5 pe orizontală, 16 pagini; Alecu Ivan Ghilia, redactor-șef, Victor Tulbure, redactor-șef adjunct]** Rubrici permanente începând cu nr. 1 din 1972: *Hai, încetul cu încetul, să-nvățăm tot alfabetul*, *Aventurile lui Azorel*, *Moș Arici*, *Fabule* de I. Chimet, povestiri „adevărate” de Nicolae Tăutu, rubrica *Scriitori ai lumii povestind copiilor*, *Povesti populare* (din China, India, Japonia) – repovestite de Iacob Babin sau Theodor Holban, *Teatru pentru școlarii mici*, *Cine știe o poezie?*, *Povestiți singuri*, *O zi din copilăria lui Lenin* etc.

• **[„Astra”, an VII, nr. 1 (68) ianuarie; Lunar politic-social-cultural editat de Comitetul pentru cultură și educație socialistă al județului Brașov; format tipografic A 3, 22 pagini; Comitetul de conducere: Ion Lupu (redactor șef), Mihai Nadin (redactor șef adjunct); Valeria Coliban (secretar general de redacție); prezentarea grafică: Laszlo Lenke]** În cadrul anchetei organizate de revistă, din rubrica *Seminar*, cu titlul *Probleme ale romanului*, lui Voicu Bugariu îi răspund Sorin Titel, Aurel Dragoș Munteanu, A. I. Brumaru și Mihai Nadin. Romancierul Sorin Titel își asumă textul intitulat *Despre relația creator – consumator de artă*, în care răspunde la trei întrebări – cea din titlu, o alta, referitoare la modul în care romanul „poate contribui la clarificarea unor aspecte de ideologie”, și ultima, cu privire la perspectivele

de evoluție ale romanului românesc. În privința relației dintre producătorul și consumatorul de literatură/artă, romancierul crede că esențială este atitudinea îngăduitoare a celui de-al doilea, care ar trebui să caute să-l accepte și să-l înțeleagă pe scriitor, a cărei operă poartă o viziune despre lume singulară. Apoi, în măsura în care scriitorul este „comentator al epocii sale” – așa cum se întâmplă în romanele *Război și pace*, *Donul liniștit* – el „descoperă o epocă oferindu-ne [...] o imagine cu totul nouă, inedită și în același timp revelatoare a ei”. Cât privește perspectivele romanului românesc, ele se arată a fi promițătoare, căci „fiecare scriitor va opta pentru acele zone ale realului, ale posibilului [...] care sunt mai apropiate de sensibilitatea, de temperamentul său artistic”. □ Aurel Dragoș Munteanu vorbește despre raportul dintre etic și estetic, arătând că romanul „se naște dintr-un dinamism, dintr-o energie creatoare ce nu este neapărat orientată spre idealul moral”, din punctul de vedere al autorului. Mai precis, „opera nu are finalitate edificantă, nu este înzestrată cu o teleologie morală”. Dar „se plasează sub zodie morală, cum se întâmplă de altfel cu toate lucrurile înconjurătoare”, cu atât mai mult cu cât este rezultatul „exceleței literare”, așa cum este cazul romanelor lui Marin Preda și Eugen Barbu. A. I. Brumaru vorbește despre personajele romanelor, referindu-și la cartea sa, aflată în curs de apariție la C. R., intitulată *Personaje*. În opinia semnatarului articolului, „ceea ce diferențiază pe scriitori” este tocmai personajul, capabil, precum Ilie Moromete, „să tragă în numele său întreaga operă”, și pe autor, aflat în siajul moromețianismului văzut ca atitudine de viață și produs literar. Ioan Valahul, pe de altă parte, reprezintă „o tipologie nouă”, care face posibilă simbioza dintre relevanța simbolică a personajului din *Princepele* – relativă la forța „conștiinței etnice”, și „privilegiul poeticului, girând dintr-un spațiu al posibilului rațiunea ordonatoare”. □ Vorbind *Despre ecoul romanului românesc*, Mihai Nadin se așează de partea literaturii, în raportul dintre critica ce se vrea creatoare și „realitatea literaturii”. Din această perspectivă îi reproșează criticii faptul că, „exercitată asupra romanului, și-a făcut la un moment dat iluzia că descoperind slăbiciunile acestui roman este automat mai valoroasă decât el”. Din acest motiv, romanele lui Preda, Eugen Barbu sau Fănuș Neagu „nu s-au bucurat de acele angajări ale criticii față de valoarea lor care să le asigure o mai largă răspândire”. Acesta este, crede Mihai Nadin, și unul dintre motivele inexistenței romanelor românești în librăriile sau în comentariile criticii din străinătate. „Vom fi traduși – afirmă Mihai Nadin – în toate limbile pământului în momentul în care vom înțelege că ceea ce avem de spus și ceea ce trebuie să spunem reprezintă în prezent o zestre fantastică”. ■ *Dicționarul de literatură și artă modernă* – selecție din *Dicționarul de estetică generală*, aflat în curs de apariție la E. P., prezintă definiția conceptului de Ideal estetic, semnată de Ion Pascadi. ■ Titus Vâjeu semnează articolul *Nicolae Labiș In memoriam – 36 de ani de la moarte*.

• [„Ateneu”, Anul IX, nr. 1 (90); Revistă editată de Comitetul județean Bacău de cultură și educație socialistă; format tipografic: A3, 20 pagini;

apare lunar; Colectivul redacțional: Radu Cârnecki (redactor-șef), Sergiu Adam, George Bălăiță (redactor-șef adjunct), Constantin Călin, Cicerone Cernegura, Horia Gane, Ovidiu Genaru, George Genoiu (secretar general de redacție), Mihail Sabin, Vlad Sorianu, Eugen Uricaru]. Stimulat de ideile vehiculate la Plenara C.C. al P.C.R. din 3-5 noiembrie 1971, George Genoiu semnează editorialul *Etica, azi* în care explică în ce constă specificitatea eticii comuniste: „Dinamizând raporturi și structuri sociale în care se acționează în mod conștient pentru progresiva îmbinare a intereselor individuale cu cele obștești, sistemul eticii comuniste propune un ideal social în care fericirea este a noastră și a copiilor copiilor noștri, sau cum se exprima Lunacearski: «a fi fericit și a da această fericire altora». Ca orice acțiune socială, construcția socialismului implică și ea o dimensiune etică permanentă. [...] Presa, radioul, televiziunea, diferitele forme de acțiune ale opiniei publice, învățământul politic, activitatea culturală de masă, toate aceste mijloace de influențare a conștiinței își propun să acționeze ca actul moral să devină o dimensiune permanentă în făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate. [...] Anul care a trecut fost considerat unul al publicisticii. Cărțile editate de Zaharia Stancu, Marin Preda, George Ivașcu, Demostene Botez, Adrian Păunescu, probe elocvente de etică scriitoricească, cuprind memorabile pagini despre «oamenii acestui pământ» [...] stăpâni pe visele și speranțele lor, încrezători în cuvântul partidului comunist. [...] Suntem chemați ca actul de creație să devină un act moral, pentru că în socialism etica este o dimensiune permanentă”. ■ *Caragiale și conceptul modern de teatru* (I), articol semnat de Ion Constantinescu, aduce în discuție constituirea conceptului dramei moderne: „Constituirea conceptului de dramă modernă presupune depășirea aristotelismului [...], depășire dependentă de rezolvarea acestei «dileme» vechi: *teatrul este sau nu este literatură?* Cel dintâi autor dramatic și teoretician care oferă acestei întrebări un răspuns amplu (nu numai în articolul intitulat chiar *Este oare teatrul literatură?*, 1898) și care, în numeroase articole teoretice, fixează elementele principale ale conceptului dramei moderne este I. L. Caragiale. [...] Istoria conceptului dramei moderne îl precede pe Caragiale, dramaturgul român fiind astfel «rodul» indirect al unei evoluții anterioare”. Sunt prezentate succint contribuțiile teoretice ale lui Charles Magnin, Eduard Devrient și Richard Wagner la evoluția esteticii moderne, care „pune în discuție valabilitatea absolută a împărțirii tradiționale a genurilor” și la care apare ideea teatrului ca artă «totală». Analiza, în contextul european al epocii, a concepției estetice despre teatru a lui Caragiale evidențiază modernitatea ei. ■ La rubrica *Cartea de poezie*, Dinu Flămând prezintă volumul *Marea conjugare* (ed. Dacia, 1971), semnat de Nina Cassian și apreciat a fi „manifestul de primenire pe care poeta dorește să-l facă [...] o profesiune de credință despre poezie, pentru care poeta întrezărea un «timp de imn». [...] Nina Cassian se află aici în momentul unei sincerități dramatice, în fața poeziei scrise și în fața celei viitoare. [...] Universul poetic obsesiv se rele-

vă acum mai puțin prin stil, cât prin decizia introspecției”. ■ Același Dinu Flămând semnează și cronica la volumul *Poeme* de Alexandru Lungu, volum care impune „să ne corectăm cunoștințele și impresiile, deja prea clasificate, despre suprarealism, [...] să constatăm paradoxul că există în permanență un suprarealism pentru toată lumea, [căci] numai lectura adevăraților hierofanți suprarealiști, declarați și recunoscuți, [...] numai la aceștia putem căuta mereu *argumentele de actualitate*, prin care ei înțeleg să susțină intim o doctrină despre care nu puțini înclină să creadă că este epuizată”. Prin această lupă trebuie citită poezia lui Alexandru Lungu, în care „folclorul suprarealist a devenit nu fel de improvizație canonică [...]. Mecanica poemului este aceea a unui înrobitor manierism, dar exultanța imaginilor, imprevizibilul metaforei, varietatea elementelor concrete asociate amână mereu senzația de monotonie. Se convertesc în aceste poeme toate libertățile suprarealismului după un plan însă foarte logic inculcat construcției. Este acesta un suprarealism moral, un suprarealism demonstrativ [...]”. Cel care peregrinează prin straniile interioare pe care le propune poezia lui Alexandru Lungu este fatal câștigat de nevăzutele sirene ale acestor țărături. De aceea criticul, dacă dorește să fie prudent, contemplă numai sistema, privește cu ochi invidios intrarea în labirint!” ■ Pentru George Gibescu, poezia din volumul *Întoarcerile* de Nicolae Oancea poate fi interpretată ca „o regăsire a ancestralității pierdute, a unității primordiale, dar și ca o sondare în straturile pierdute ale sufletului.[...]Matricea stilistică a poetului «întoarcerilor» o formează plaiul românesc, lucru care explică și capacitatea de a trăi în mit și de a-l inventa. Universul e structurat blagian”. ■ La rubrica *Cartea de critică*, Petru Poantă scrie despre noutatea studiului *Poezia lui Eminescu* semnat de Edgar Papu care „propune câteva soluții foarte sigure, interpretări subtile ale limbajului și viziunilor eminesciene, redând o coerență structurală nebănuită a marelui poet”. După „imensa monografie critică a lui George Călinescu”, după „densul și concentratul” studiu al lui Tudor Vianu sau „hipnotica analiză” a lui Ion Negoitescu, prin „excelenta carte, intitulată simplu ca un destin *Poezia lui Eminescu*”, Edgar Papu își relevă preferința pentru „o critică de convergență a criteriilor”, „dovedindu-se un fin dialectician al raportului tradiție-inovație.[...] Comparativismul lui Edgar Papu e un mecanism de reglare a valorilor, care funcționează cu mare precizie. Din această împrejurare, geniul eminescian descinde enorm în literatura umanității. [...] Problema universalității lui Eminescu [este] înțeleasă de critic în trei compartimente: a) îmbogățirea și perfecțiunea ultimă la care aduce poetul tendințe dinainte existente, dar neexprimate definitiv; b) contribuția la definitivarea trăsăturilor dominante ale momentului său și c) deschiderea spre viitor, inovația. În dimensiunea primului nivel, Eminescu îmbogățește romantismul și îi dă strălucire ultimă [...] fiind unul dintre cei mai mari poeți titanici ai lumii.[...]Al doilea nivel implică mult discutata influență a lui Schopenhauer, pe care Papu o respinge susținând că filosofia acestuia n-a avut decât funcție con-

firmativă asupra lui Eminescu. Poetul român promovează însă modernismul în linia lui Baudelaire, prin simțirea lucidă a tensiunii dintre ideal și realitate, tensiune *creată*, nu primită ca influență. Să amintim apoi și rafinamentul eminescian, provocat prin foarte subtile tehnici sinestezice. Ca precursor, anticipator, Eminescu ar deschide în domeniul creației, existențialismul, prin *Oda (în metru antic)*, [...] ipoteza e totuși prea îndrăzneță. Mult mai elocvente sunt deschiderile poetului spre grotescul modern, ca viziune deformatoare, sau tehnica vizuală a amănuntului relevant care anticipează prim-planurile cinematografului contemporane. Oricum curajul de a decide atât de categoric complexa universalitate a lui Eminescu, rămâne un gest unic în critica noastră”. ■ Gh. Bulgăr prezintă cartea lui D. Păcurariu, *Clasicismul românesc* (Minerva, 1971), „o privire de ansamblu asupra literaturii noastre din unghiul valorilor clasice. [...] Sub eticheta de clasicism, autorul are în vedere o vastă tipologie literară, adică acele opere «aflate sub zodia ordinii, a clarității și a bunului simț, opuse de obicei romantismului». [...] Autorul acordă înțelesul cel mai larg clasicismului, [...] subliniind faptul că acest amplu curent literar a rămas, după epuizarea sa ca școală literară, drept un filon generator de valori estetice [...]. Cercetarea documentată a autorului pune în lumină în fiecare capitol [...] particulara împletire între clasicism și romantism, accentuând asupra esenței influențelor occidentale, decisive într-o epocă de înnoire a temeliiilor culturii naționale”. Cartea *Clasicismul românesc* reliefează contactele culturii române cu mișcarea de idei și cu operele de prestigiu de pe continent și, totodată, elucidează valențele originale ale literaturii române „ca expresie a unei spiritualități specifice, continuu frământată de aspirații inovatoare”, purtând „pecetea pregnantă a romanității pe toate creațiile durabile”. Apreciată pentru „analizele fine, pertinente, documentate”, cartea lui D. Păcurariu este „o piatră de temelie pusă la realizarea unei adevărate și necesare istorii a culturii românești”. ■ Cartea lui Ovidiu Papadima, *Scriitorii și înțelesurile vieții* (Minerva, 1971) este în atenția lui Emil Manu care constată că, exceptându-l pe Șerban Cioculescu, „ceilalți critici din generațiile apropiate de Ovidiu Papadima și-au retipărit cronicile mai vechi și mai noi în volume selective”, ajungându-se astfel „la o panoramă a criticii românești din ultimele patru decenii”. Textele din volumul lui Ovidiu Papadima, deja cunoscute din volumul *Creatorii și lumea lor*, apărut în 1943, sunt axate pe ideea de implicare a vieții în opera de artă și reluarea lor contribuie la mai bună înțelegere a epocii interbelice în toată complexitatea ei. Noua ediție oferă imaginea unui jurnal critic, a unor însemnări neexhaustive, a unor comentarii la un obiect precis, dar încadrat într-un anumit context. Din constelația poezilor interbelici sunt cuprinși Ion Pillat, Lucian Blaga, și mai tinerii, atunci, Emil Botta, Virgil Cărianopol, V. Voiculescu. Capitulul dedicat prozei se constituie ca o discuție asupra romanului românesc citadin, „făcând o incursiune critică, dar și o sinteză în această tematică, ajungând la două tipuri de romane: romanul provinciei și romanul capitalei”, anali-

zele făcându-se pe textele unor reprezentanți de frunte ai prozei interbelice. Reeditarea scrierilor lui Ovidiu Papadima este apreciată a fi interesantă pentru că oferă imaginea unei activități „consecvente și oneste, plasată totdeauna într-o zonă de obiectivitate, dar nelipsită de un minim impresionism, dincolo de moda literară”. ■ Florin Mihăilescu este interesat de *Panorama criticii literare contemporane* și formulează în *Pledoarie pentru sistem* un punct de vedere cu privire la posibilitatea criticii de a opera în afara unei viziuni mai mult sau mai puțin sistematice: „Oricine face critică exprimă, vrea-nu vrea, conștient sau ba, o perspectivă ideologică și chiar metodologică. Absența *explicației* în critică nu presupune cătuși de puțin și absența *implicației* teoretice”. Criticului i se pare o gravă eroare „proclamarea criticii drept cea de-a zecea artă”, atitudine născută din „utopia indeterminării și insubordonării față de obiect”, care duce la negarea „posibilităților de investigație ale rațiunii, fie și într-un domeniu atât de alunecos ca acela al artei în genere”. Opoziția radicală dintre artă și rațiune și, mai ales, dintre critică și rațiune îi apare lui Florin Mihăilescu „cel puțin curioasă, de vreme ce toată lumea știe sau trebuie să știe că spiritul critic este fructul copt al raționalismului”, fapt ce duce la un regim special al criticii, a cărei finalitate este una *intelectuală*, în timp ce „finalitatea actului artistic este una *estetică*”. Deci „nu lipsa (relativă!) a unei terminologii științifice, nu improprietatea unor metode de analiză cantitativă și nici chiar inexistența (încă!) a unor modalități precise de determinare a valorii estetice sunt esențiale, ci *problema finalității*”. [...] Florin Mihăilescu face observația că „nu citim critica (deși se afirmă acest lucru), pentru plăcerea ca atare a lecturii, ci din dorința cunoașterii, prezentă totdeauna, chiar și atunci când farmecul stilului critic este cuceritor. Virtuțile artistice sunt nu numai necesare, dar chiar obligatorii, nu însă pentru a constitui un scop în sine al criticii, ci tocmai pentru a potența și spori forța de convingere a argumentelor”. Se observă încercarea criticilor impresionisti de a infirma vocația de disciplină intelectuală a criticii, punând în discuție *problema obiectivității valorii*, dar „situarea litigiului într-un cadru filozofic mai sever” arată că „opera de artă dobândește o condiție axiologică abia când intră în sfera socialității. În afara cadrului general constituit într-o epocă și o societate dată și fixat în formula unei sensibilități estetice transindividuale, nu e posibilă o judecată de valoare, ci numai una de preferință”. Ca atare, condiția criticului cunoaște o dublă determinare: sub raport axiologic, restricționarea dată de încadrarea în preexistentul ideal de frumos al epocii, iar sub raport interpretativ, perspective inepuizabile izvorâte din latențele inepuizabile ale operei înseși. De aceea, pentru Florin Mihăilescu „adevărata demnitate a criticii stă în asumarea limbajului ei propriu care este limbajul rațiunii. Numai cu gustul nu ajungi critic. Critica propriu-zisă, în sensul modern al cuvântului, începe abia cu operația conceptualizării gustului. [...]Sistemul înseamnă construcție, coerență interioară, sinteză, teorie desigur, creație întotdeauna, și respingerea lui e foarte ciudată în condițiile în care întreaga

critică europeană și mondială trăiește un proces acut de ideologizare. Recrudescența unor iluzii impresioniste nu poate decât să ne desincronizeze”. ■ La rubrica *Cronica literară*, semnată de Al. Protopopescu, este prezentat volumul lui Radu Cârnci, *Oracol deschis* (Eminescu, 1971) care „descinde direct din sonetul programatic” al volumului anterior publicat, *Grădina în formă de vis* (1970). În noul volum, se produce „fenomenul de rafinare și adâncire reflexivă[...], sub acest vâl cernit al meditației”, recunoscându-se rostul „frământărilor care țin de o năzuință eternă a poeziei: de a ajunge cu verbul la acel arhetip în care se oglindește absolutul”. Poetul se adresează „unei zeități dacice, adică unei transcendențe etnice naționale. Distingem în această alegere o soluție strict poetică și substanțială de angajare și subsumare artistică a eticului și politicului. E unicul mod în care poezia poate sluji omului, istoriei și realului, fără a se ignora pe sine. [...] Drumul spre arhetip s-a mutat brusc dintr-o zonă a [...] înfruntărilor dintre spirit și materie [...] părăsind definitiv exclamația patetică și vocativul de circumstanță. Fiecare poem reia efortul omenesc de reîntoarcere la existența exemplară, ceea ce, desigur, constituie unicul sens al cunoașterii poetice. Se structurează în această carte a lui Cârnci un gen de *psalm*, diferit de cel tradițional, un *psalm* ale cărui coordonate ideologice și artistice vizează comunicarea mitică cu o primordialitate profană și materială, mai mult decât cu ideile generale ale transcendenței”. Cronicarul nu ocolește numirea „erorilor la care poetul și-a pierdut demult dreptul”: truismele, falsele conceptualizări, utilizarea stângace a pronumelor etc, dar și negăsirea la timp a cuvântului, „simbolul și metafora care să facă reflecția sensibilă”. Dincolo de acestea, la finalul articolului, criticul apreciază că „Radu Cârnci a încetat să mai fie o simplă spiritualitate sacramentală pusă pe o interpretare lirică a eului. În ținutul unde materia a fost auzită plângând, un poet imploră împăcarea cu materia”. □ A doua carte care a atras atenția criticului Al. Protopopescu este *Teme* (C.R., 1971) de Nicolae Manolescu, „o carte cu neliniști superioare, în paginile căreia spiritul își îngăduie acele cutezătoare libertăți ce ținesc întotdeauna la delicia paradoxului”. Se consideră că „de la o anumită înălțime a ideilor, totul în critica noastră se leagă de G.Călinescu. Și în primul rând acest unic rafinament al enunțului paradoxal, pe care puțini critici l-au avut [...]”. *Teme* afirmă tocmai o atare facultate rarismă. Nicolae Manolescu are, într-adevăr, vocația paradoxului”. Adunate în volum, cronicile lui Manolescu, pe care recenzentul le numește „*efemeride*”, „poartă pretutindeni pecetea personalității și inteligenței autorului. Chiar și acolo unde trimiterea la dialogurile călinesciene din *Universul poeziei* [...] devine inevitabilă”. Exprimându-și punctul de vedere, „nu toate «efemeridele» îmi plac în egală măsură, fiindcă nu toate au aceeași consistență și noutate”, este apreciată calitatea de „carte vie” a *Temelor*: „Cele mai frumoase pagini ale ei sunt acelea în care se vede limpede cum pe căile riguroase ale dialecticii, spiritul creator ajunge la adevăruri ce nu se pot explica decât metafizic. Aceasta poate fi chiar definiția para-

doxului sau drama criticii literare”. ■ La rubrica *Profil*, Mircea Tomuș schițează liniile esențiale, interne, ale poeziei lui Virgil Mazilescu. Problema principală a acestei poezii este „punerea în pagină [...], expresie fidelă a caracterului deschis al acestei poezii. Un vers ca și cum n-ar avea început și sfârșit, deci în prelungirea unei stări poetice preexistente și cu prelungire spre altele, continuative, presupune, în primul rând, concepția unei poezii permanente, a unui infinit liric, din care expresia verbală a poeziei poate aspira, cel mult, să lumineze sau să separe o felie. În al doilea rând, lipsa de limite a versului, care nu este decât o lipsă de limite a poeziei înseși, de dezmărginire a ei, pune în raport de continuitate și chiar de consubstanțialitate poezia și tot ceea ce o înconjoară, adică acel rotund pe care ne-am obișnuit a-l numi viață sau realitate”.

■ La rubrica *Pro amicitia*, Radu Cârnci scrie despre volumul de poezie a lui Valeriu Anania, *Geneze* (C.R., 1971), dezvăluind „o personalitate artistică matură, stăpână pe instrumentele poeziei și ale limbei poetice”. Cuprinzând poeme scrise în decursul a 30 de ani (1940-1970), „această culegere târzie de poezii cu un spirit de adâncă înțelegere a lumii și vieții” dezvăluie „totala dragoste față de om, [...] poetul fiind un generos, dăruindu-se semenilor săi [...]”. Este un tip de poezie care captivează prin sinceritatea gestului, a înclinării sufletului asemenea marilor chemați”.

■ La *Cronica debuturilor*, Ion Pop se ocupă de *Poezia adolescenței*, întreprindere dificilă, căci „un cuvânt rău spus poate răni prea adânc sensibilitatea tânărului cu oarecare încredere în aprecierea scrisă și tipărită – entuziasmul pripit al recenzentului e în stare să încurajeze adesea un posibil fals poetic”. Alegerea criticului se oprește asupra plachetei de versuri *Invocație nimănui* (C.R., 1971), semnată de „foarte tânărul” Mircea Dinescu: „Scrisul său face notă aparte într-un context al poeziei mai mult sau mai puțin intelectualizate, reflexive, pe care o cultivă majoritatea confrăților de generație, prin «sinceritatea» confesivă și tonul frust al rostirii. El readuce în actualitate, după mulți ani de absență, ipostaza adolescentului cu o sensibilitate spre elementar, fără cenzura entuziasmului vital specific vârstei [...]. Ceea ce se remarcă imediat e capacitatea de pe acum excepțională a poetului de a metaforiza, ușurința de a jongla cu cuvintele, a căror muzicală curgere o stăpânește uneori deplin. Simplu în substanța sa, discursul liric devine, în formulare, bogat ornamentat imagistic [...]. *Invocație nimănui* anunță un poet de certă valoare. Primul său manifest liric îndreptățește orice încredere”.

■ Al. Săndulescu, în *Jurnalul de critică literară*, scrie despre *Meșterul Caragiale* ca „unul dintre puținii scriitori români care au crezut cu fermitate că literatura este o artă cu legile ei speciale, că talentul trebuie să-și însușească o tehnică, un meșteșug, că acești doi termeni sunt complementari, că opera ni se înfățișează ca rezultatul unui lucru «meșteresc» de «ciocăneală, de «pieptănare», de «lustruire». O astfel de conduită artizanală, de istovire asupra textului fuse în secolul al XIX-lea a lui Flaubert și va fi teoretizată în secolul al XX-lea la noi de Paul Zarifopol”. Întreg articolul aduce argumente în acest sens din ope-

ra și, mai ales, din corespondența lui Caragiale, „unde scriitorului îi plăcea să se recomande cu autoironie: «Cârpaciu literar, practicant daco-român»”. ■ În *Direcții în critica lui Lovinescu*, Mircea Mancaș caută, din perspectiva „gândirii dialectice marxiste și în măsura concordanței cu spiritul revoluționar al epocii noastre socialiste”, să evidențieze că Lovinescu, în ciuda unor așa-numite „erori de optică ale unui spirit devotat valorilor culturii [...], rămâne încă (în epoca socialistă, n.n.) un rezervor de idei de un real interes”. Faptul că „sub aripile deschise ale *Sburătorului* și sub ochiul pătrunzător și critic al lui E.Lovinescu s-au format poeți, critici și prozatori [...] – care au ilustrat cu prestigiu și talent literatura noastră contemporană până în plină actualitate [...] este un merit suficient pentru a lua în considerare – cu spirit de selecție și discriminare – ideile unui cercetător care a marcat, prin prezența sa, o contribuție incontestabilă la afirmarea istoriei și criticii literare în frământata perioadă dintre cele două războaie, în cultura noastră națională”. ■ Publică poezie: Ștefan Aug.Doinaș, Aurel Rău, Maria Petra, Florența Albu, Al. Jebeleanu, Mircea Belu, Constantin Popa, C.Ionescu-Balș, Ana Mâșlea, Georgeta Pamfil, Viorica Mereuță, Paul Balahur; proză: Adrian Costache; traducere de poezie: Ștefan Aug.Doinaș, Octavian Voicu, Dragoș Șesan; traducere de proză: Andrei Alexandru.

● **[„Cinema”, An X, nr. 1 (109); Revistă lunară de cultură cinematografică; Format tipografic A5 (48 de pagini); fără zi de apariție; Redactor-șef Ecaterina Oproiu; nu este specificată componența redacției]** Alexandru Balaci răspunde în acest număr la întrebarea lui Romulus Rusan, referitoare la dragostea pentru film. □ Virgil Cândea propune un film care să îl aibă ca erou pe Alexandru Lăpușneanu (la rubrica *Istoria Patriei și Filmul*). □ Văzându-l pe Amza Pellea spunând snoave într-o duminică, lui Gelu Ionescu îi vine ideea unui „serial capodoperă” inspirat din romanul *Moromeții*: „*Moromeții* suntem noi, sunt *Forsythe Saga* «pe românește» – adică o operă literară care va dura. Va dura mult. Nu cred că iese ceva prea grozav dacă o reducem la un film în două serii. Ca să fiu sincer, nu cred că iese nimic: *Moromeții* nu se pretează la două serii.” □ Este comentat cel de-al treilea episod al seriei „Brigada Diverse”: *B.D. la munte și la mare*, cu un scenariu de Nicolae Țic și Mircea Drăgan, superior celor precedente, în primul rând prin „miza dramatică” în care autorii au fost destul de inspirați. □ La moartea poetului Miron Radu Paraschivescu, Lucian Pintilie îi aduce un mic *Omagiu lui M.R.P.*, care „dorea foarte mult să facă un film cu mine”.

● **[„Echinox”, anul IV, nr. 1; Revistă studențească lunară de cultură, organ al Consiliului Uniunii Asociațiilor Studențești din Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj; format A5, 24 pagini; Colegiul de redacție: Mihai Bărbulescu, Dinu Flămând, Vicențiu Iluțiu, Petru Poantă, Rostar Zoltán, Liviu Zăpârțan. Colectivul de redacție: Ion Pop – redactor șef, Eugen Uricariu – redactor șef adjunct, Marcel Runcanu –secretar general de re-**

dacție, Ioan Maxim Danciu, Gaal György, Alexandru Gorșcovoz, Adrian Grănescu, Constantin Hârlav, Ioan Marcoș, Peter Motzan, Marian Papahagi, Ioan Peianov, Adrian Popescu, Olimpia Radu, Ionel Reghini, Vasile Sav] Constantin Hârlav comentează poezia unui excelent cunoscător de poezie și teoretician, Vladimir Streinu, cel din volumul *Ritm immanent* despre care notează: „criticul și-a transformat existența în obiect al poeziei dovedindu-se prin aceasta iremediabil poet. În șirul măștilor poetului, pentru a împlini trinitatea romantică și virilă, alături de prinț și luptător trebuie să așezăm vânătorul. [...] Dacă ținem neapărat să spunem că poezia lui Vladimir Streinu este o poezie tipică de critic, trebuie să facem completarea că este a unui critic-poet, care și-a transformat experiența biografică în obiect al contemplației poetice. Câteva poeme ne sugerează inefabilul unei vieți intelectuale de mare ținută.” ■ În cea de-a doua cronică literară, Ion Livian dezvăluie semnificațiile poeziei Constantei Buzea din volumul *Sala nervilor* (C.R., 1972). ■ Ion Cristoiu și Adrian Grănescu îi iau un interviu lui Dumitru Ghișe, gravitând în jurul câtorva idei-obsesii în epocă precum faptul că „filozofia este coloana vertebrală a oricărei culturi”, că „în anul de grație 1972, nu se mai poate face filozofie adevărată desprinsă de real și realitate, de om și oameni”, că e importantă o „atitudine activă, întemeiată pe cunoaștere”, deoarece „indiferența nu este numai un viciu moral, ci și un străvechi păcat filozofic”. ■ În vitrina receptărilor, sunt „expuse” câteva apariții editoriale importante: Matei Călinescu– *Clasicismul european* (de Călin Malinici, Editura enciclopedică română, Buc., 1971), Mihai Giugariu, romanul *Condotierul* (recenzat de Alexandru Ștefănescu). ■ Cornel Robu pune în discuție procedeele aliterăției din ciclurile de versuri ale lui St. Aug. Doinaș, începând cu cea din sonetul *Toamna* din volumul *Seminția lui Laokoon* (E.T., 1967): „Și frunze suferind de-o sfântă sete/ se scuturau liturgic ca versete/ din Ieremia, murmurând amar.” ■ Mircea Muthu teoretizează pe marginea *Conceptului de balcanism literar* pe care încearcă să-l definească după criterii extra-estetice și estetice, deși nu este foarte clar dacă poate fi considerat concept estetic. ■ În interiorul acestui număr, există opt pagini de retrospectivă literară „Echinoc 71 la trei ani de la apariție” cu materiale de poezie, proză, critică și traduceri a căror selecție a fost făcută de Ion Pop și Marcel Constantin Runcanu. Astfel, sunt publicați poeți (cunoscuți ca echinoxiști) precum Adrian Popescu, Mariana O. Bojan, Ion Mircea, Dinu Flămând, Nicolae Diaconu, Aurel Șorobetea, Alexandru Olar, Gavril Moldovan, Marian Papahagi, fiecare beneficiind de o scurtă notiță biografică. Pe lângă acești poeți, mai apar în retrospectivă prozatorul Eugen Uricaru, criticul Petru Poantă, prozatorul Marcel Constantin Runcanu, istoricul literar și critic Olimpia Radu (moartă prematur), toate textele semnificative publicate din scrierile acestora fiind de asemenea însoțite de o casetă biografică ■ Paginile 9-11 în maghiară și pagina a 12-a în germană. ■ La arhiva documentară, sunt publicate scrisorile lui Cezar Petrescu către C. Șaban-Făgețel, cu o scurtă prezentare a

contextului istoric realizată de Mircea Curticeanu. ■ Pe pagina dedicată literaturii universale, Virgil Mihai traduce din tineri poeți englezi: D. M. Black, William Wantling.

● [„Familia”, nr. 1 (108), seria a VI-a, an 8; Revistă lunară de cultură, editată de Comitetul pentru Cultură și Educație Socialistă al județului Bihor, apare pe 25 a fiecărei luni la Oradea; 24 de pagini, format: A3; Comitetul de redacție: Al. Andrițoiu (redactor-șef), Radu Enescu (redactor-șef adjunct), Stelian Vasilescu (secretar general de redacție), Emanoil Enghel, Horváth Imre, Mircea Malița, Titus Popovici, Gheza Vida;] Nae Antonescu recenzează volumul *Scritorii și înțelesurile vieții* de Ovidiu Papadima, cel care „practică o critică metafizică, în înțelesul major al cuvântului, se integrează în universul emoțional al creației literare, participă efectiv la înțelesul simbolic al artei depășind astfel îndoielnica perspectivă a impresionismului estetizant... devine criticul de vocație”. Cartea acestuia din 1972 „atestă ideea după care cronicarul literar este un judecător competent al scrisului beletristic, un martor al avatarurilor literaturii dar și un animator care inspiră încredere”. ■ Gh. Grigurcu semnează două cronici, una dedicată lui *Marian Popa – Modele și exemple* („posesor al unui stil borgesian în critică, M. Popa se află la începutul unei creații, după toate probabilitățile, extraordinare... el lărgeste considerabil sfera demersului critic, având puncte de pornire ori de sosire imprevizibile... Critica lui Marian Popa este una de aliaj”), alta lui *Petre Pandrea – Eseuri* (despre volumul ce adună *Portrete și controverse, Germania Hitleristă, Pomul vieții*) – „o surpriză postumă”: „În persoana lui Pandrea întâlnim pe un continuator al criticii științifice, de la Taine la Mering, de la Dobrogeanu Gherea la Ibrăileanu, preocupat de mobilul sociologic, de întreteserea de fenomene care se poate deduce din literatură, gata oricând de a așterne considerații moraliste, politice ori pure impresii pitorești... mărturisindu-se hegelian și adept al materialismului istoric, cel ce a fost admiratorul și apropiatul lui Lucrețiu Pătrășcanu... prin diversitatea direcțiilor ce l-au solicitat, aduce în literatura noastră o adiere din copilăria criticii nediferențiate și, poate, o prevestire a unei nebanuite maturități”. □ Alte articole din sumar: *Morala ca stil* de Virgil Nemoianu; *Necrolog Eugeniu Speranția* (n. 1888); un eseu de Ileana Negură, despre false concepte critice – *Inefabilul*. ■ *O anchetă a Familiei: Poezia patriotică* (răspund celor două întrebări: Mihai Beniuc, Liviu Călin, Virgil Carianopol, Ovidiu Ghidirmic, Gh. Grigurcu, Dragoș Vrânceanu): 1) *Ce înțelegeți prin conceptul de poezie patriotică?* și 2) *Ce echilibru între tradiție și inovație se poate stabili în cadrul poeziei patriotice actuale?* Mai importante răspunsurile lui Liviu Călin („Tema patriotică fără expresie artistică adecvată își lichefiază mesajul. Poezia patriotică autentică nu înseamnă versificare naivă, clișeu, discursivitate. Simplele versificări pe motive patriotice nu pot sluji idealului nostru estetic, caracterul militant al culturii noastre. Tov. Nicolae Ceaușescu spunea în legătură cu aceste lucruri: «Numai acela care

pornește de la convingerea că prin tot ceea ce face trebuie să crească interesele poporului se înscrie în rândul adevăraților oameni de cultură. Trecutul patriei ne dă un luminos exemplu în această privință.»”) și Mihai Beniuc: „*Poezie patriotică* mi se pare a fi aceea care, turnând în formă nouă «limba veche și înțeleaptă» însumează năzuințele și visurile țării și poporului și le oferă cititorilor... nu ca o recoltă globală a tuturor florilor din livadă, ci ca o singură floare ori un buchet – mai bine, chiar distilat, cum sunt parfumurile... Artistul decide cât din tradiție intră în inovația sa, căci orice poezie, inclusiv cea patriotică, constituie o inovație față de trecut, dacă versurile sunt foarte bune. Pasiunea să existe, dragostea de țară și de popor, patriotismul! Iar în România de azi, patriotismul e socialist. În orice caz, ca act artistic, poezia patriotică se cere să fie un cap de pod spre viitor, recunoscut ca atare de colectivitate”.

□ Reținem și un eseu de Marin Bucur, *Anti-poezie sau non-poezi:* „Anti-poezia n-are nicio contingență cu inovația. Poezia lui Eminescu n-a fost anti-poezie în raport cu Grigore Alexandrescu, cum anti-poet nu este nici un Ion Barbu, ci poezie. Concentrarea, esențializarea expresiei nu înseamnă antipoezie, ci o modalitate de a fi a poeziei. Poezia nu mai are luciu, ci lux. Are lumini, nu gătești și panglice... De la *Cuvinte potrivite* s-a trecut la estetica inversă, a nepotrivirii cuvintelor... Adevărata poezie se poate scrie și cu rime și fără rime, și cu punctuație și fără, și cu trei substantive, unul după altul, fiind contra normelor gramaticii funcționale. Cu o singură condiție elementară: să se respecte regula jocului și poezia să fie poezie, nu joc între surdo-muți. Anti-poezia aici bate – iubește nu o altă ordine poetică, ci dezordinea... Anti-poezia e un gest brutal de adversitate contra poeziei. Nu cumva singura rațiune de a fi a anti-poeziei este în relația ei cu non-poezii? Poezia trebuie apărută de non-poezie. Anti-poezia nu este departe de non-poezie...”.

• [„*Orizont*“, anul XXIII, nr. 1; *Revistă lunară a Uniunii Scriitorilor din R.S. România, Timișoara; format A 4, 96 pagini; Redactor-șef: Al. Jebeleanu; Redactor șef adjunct: Anghel Dumbrăveanu*] Sunt publicații poezii Mihai Beniuc (*Imn alb, Pasărea stranie, Sunt alții*), Petru Vintilă (*O metaforă cântă în șase turbine*), Dușan Petrovici (*Patria, Drum de lumină*), Anghel Dumbrăveanu (*Privirile, vântul; Peisaj în alb*), Dan Mutașcu (*Ziua lui Zamolxe, Călărind sub ochiul lui Zamolxe, Zidire sub ochiul lui Zamolxe*), Petru Sfetcă (*Teafăr râul cu nestemate...*), Traian Dorgoșan (*Prezență, Prefigurare*). Proză de Ion Arieșanu, *Trenul de zece* și de Anișoara Odeanu, *Proză cu un bătrân care creștea porumbei*. ■ Sărbătorit fiind la împlinirea a 70 de ani de activitate literară, Aurel Cosma, „scriitor și publicist cu o activitate ce se întinde pe o perioadă de aproape o jumătate de secol, [...] autorul a numeroase și prețuite cărți de evocări, istorie literară și culturală bănățeană“, îi acordă lui V. Ganea un interviu din care selectăm următorul fragment de evocare: „ – Ce vi s-a părut deosebit, de pildă, în atitudinile lui Ion Pillat? – Era foarte manierat, foarte spiritual; a cucerit simpatiile saloanelor literare din străinătate prin

cultura sa. Casa lui Pillat era un sanctuar. Cred că pictura îi era stimulent pentru inspirație. Mă invita la el când primea oaspeți străini fiindcă vorbeam bine franceza, germana și italiana și reprezentam în anii 20 provinciile vestice ale țării. A fost o figură diametral opusă lui Cezar Petrescu, omul mai închis. Cu toate acestea erau buni prieteni”. ■ Ignat Bociort se arată interesat de concepțiile filozofice și estetice ale lui Benedetto Croce, concepții care „s-au bucurat de un mare prestigiu în rândurile esteticienilor și ale creatorilor de artă din prima jumătate a secolului nostru” și „au exercitat o incontestabilă influență asupra unei mari părți a intelectualității europene a acestui secol”, propunându-și să combată, în articolul *Benedetto Croce între afirmarea și negarea progresului literar artistic (I)* o parte din aspectele legate de progresul literar-artistic în estetica lui Croce, cu referire la teoria „ciclurilor progresive” și teoria unicității absolute, a caracterului integral irepetabil al creației literare. ■ Andrei A. Lilin scrie și el un articol combativ, cu titlul *Despre unele încercări în occident de a determina relevanța socială a artei*, trăgând spuza pe turta ideologiei marxiste: „Preocupările în estetica contemporană de a releva funcțiile sociale ale artei sunt numeroase și concludente mai ales în raport cu transformările dinamice de după cel de-al doilea război mondial. În ciuda unui reviriment la suprafață de la începutul anilor 60 – economia politică și sociologia și-au îmbogățit prin el terminologia, vorbind de «societate de consum», «management», «tehnocrație», «establishment» etc, dar și de «contestare», «recesiune» [...]”. ■ Eugen Todoran face cronică literară a lucrării lui Ov. S. Crohmălniceanu, *Expresionismul în literatura română* și începe prin a recunoaște că „o calitate esențială a cărții tocmai prezentarea întregii mișcări expresioniste în literatura europeană, deimitarea diverselor ei aspecte și identificarea lor în literatura română, cu scopul mărturisit al autorului de a arăta că expresionismul a stârnit un interes ce merge dincolo de imitație sau simplă influență”. ■ Ion Maxim parcurge eseul lui Victor Felea, *Poezie și critică* (Ed. Dacia), lucrare care nu i-a adus criticului nicio noutate, căci „El nu mi-a schimbat convingerile nici despre lirica, nici despre ierarhia valorilor în sistemul criticului – în măsura în care există unul – dar m-a făcut să-i urmez prudența amânând publicarea”, dar „constatăm maturizarea criticului, echilibrul judecăților de valoare, cristalizarea expresiei, acordul dintre mijloacele de investigare și rezultate, strunirea exceselor, atitudinea ponderată și calmul făcând acceptabilă critica oricât de severă. Critica lui Victor Felea, după un exercițiu de mai bine un deceniu, a câștigat în adâncime, dar și-n înțelegere”. ■ C. Ungureanu analizează romanul lui Laurențiu Cernetș, *Câteva luni de trăit*, și ajunge să se întrebe: „Ce e trainic în romanul lui Laurențiu Cernetș? Observația asupra lumii mărunte, capacitatea de a schița în câteva linii un portret; de a descoperi în oamenii simpli purtătorii unor adevăruri; incursiunile rapide printre personaje marcate de lașitate, obtuzitate, pasivitate; în fine, o bună tehnică romanească.” ■ La secțiunea „studii”, își face intrarea Alexandra Indrieș cu o

exegeză asupra *Artei portretului la Tudor Vianu* din pagini autobiografice: „Toate portretele concrete, create în spiritul moralismului francez, conțin în subtext o referire la propriul său fel de a fi”. ■ N. D. Pârvu realizează cronică dramatică a spectacolului «*Despot Vodă*» la *Teatrul Național din Timișoara* prin care instituția teatrală a sărbătorit 150 de ani de la nașterea lui V. Alecsandri, iar „spectacolul înregistrează succese deosebite datorită nivelului ridicat la care au lucrat regizorul, scenograful și actorii. Deși dramă în versuri, regia a insistat, în mod deosebit și cu rezultate evidente, asupra rostirii textului, care evoluează melodos, plăcut, fără exacerbări și exclamări inutile [...]”. ■ Ultima secțiune a revistei, «cărți-reviste», cuprinde mici dări de seamă asupra aparițiilor editoriale notabile. Astfel, Alexandru Ruja semnalează o reeditare a monografiei lui Șerban Cioculescu, Tudor Arghezi, publicată în urmă cu 26 de ani, când „critici aspre, contestări furtunoase, etichetări de obscuritate și decadentism au întâmpinat creația argheziană”, căci „a rețeta marile creații la adevărata valoare, într-un moment în care acestea sunt contestate valoric, este o dovadă de adâncă pătrundere a fenomenului literar, de înțelegere la un nivel superior a literaturii marilor talente”; în concluzie „Reeditat după aproape trei decenii comentariul lui Șerban Cioculescu este la fel de proaspăt, incisiv, pătrunzător și captivant ca și la apariție când caracterul polemic accentuat se justifica în perspectiva clarificărilor noastre”. ■ Corneliu Nistor pune în lumină contribuția lui Mircea Berindei la cunoașterea scriitorului francez *Marcel Proust*, o monografie cu titlul omonim (Albatros) care este „scrisă cu pasiune și autentic suflu scriitoricesc, cumulând o vastă și adecvată bibliografie, din care nu lipsesc izvoare de primă mână ca vasta corespondență a lui Proust, precum și mărturii ale contemporanilor acestuia [...]”.

• [„Presa noastră”, an XVII nr. 1 (188); *Revistă a Uniunii Ziariștilor din R. S. România*; format tipografic A4, apare lunar, 48 pagini; Colegiul redacțional: redactor șef: Petre Constantinescu, în colegiul de redacție: Const. Antip, Antal Albert, Valentin Câmpeanu (secretar general de redacție), C. N. Constantiniu, Ion Felea, Nestor Ignat, Vasile Iosipescu, Nicolae Moraru, Octavian Paler, Alexandru Popescu, Ilie Rădulescu, Al. N. Trestieni] □ O notă semnalează că, la 10 ianuarie 1972, a avut loc deschiderea cursurilor Facultății de ziariistică a Academiei „Ștefan Gheorghiu” și a Cursului post-universitar de pregătire a ziariștilor cu durata de un an. La eveniment au participat redactori șefi ai presei centrale, reprezentanți ai conducerii Radioteleviziunii, ai unor publicații. Cuvântul de deschidere a fost rostit de Nestor Ignat, președintele Uniunii ziariștilor, prorector al Academiei. □ Platon Pardău publică o lecție susținută la Școala de partid interjudețeană, „*Viața de organizație*” în presă. □ *Reportajul* este titlul unei alte lecții susținute de Victor Vântu la Școala de partid interjudețeană și publicată în revistă: „[...] O altă sursă de confuzii este veșnica, sterila discuție despre «reportajul literar», dacă este sau nu reportajul gen literar. În loc să se definească genul în raport cu

viața și cu cititorul, pornind de la funcția sa specifică de cunoaștere a realității, de la rostul său primordial – documentar viu, autentic, seismograf al actualității (gândiți-vă nu numai la reportajul scris, dar și la reportajul televizat sau radiodifuzat, genuri de cea mai largă accesibilitate, care contribuie direct la informarea și formarea opiniei publice) – se discută adesea oțios, cu o superioritate snobă, despre «non existența» literară a reportajului. [...] Câteodată însă acest gen de material este alterat de două neajunsuri principale: pe de o parte de penuria și neclaritatea informației, iar pe de altă parte de tendința autorului de a scrie «frumos», de a literaturiza; în loc să comunice cinstit, omenește, informațiile pe care le deține, se lansează într-o serie de floricele stilistice, care îl îndepărtează pe cititor. Iar ca un corolar al acestor proaste deprinderi apare banalitatea, care dizolvă și anulează însăși esența reportajului – informativ. Banalitatea provine și din concepția falsă că se poate scoate reportaj și din pia-tră seacă, ceea ce duce la abordarea unei tematici periferice, derizorii, sau din „pomparea” unor date de semnificație minoră, din hiperbolizarea unor realități curente. [...]”.

□ Mircea Horia Simionescu publică un punct de vedere cu privire la ancheta din ultimele numere din 1970, *Editorii și publicistica*: „... Gândind mai atent, am ajuns la constatarea, de loc surprinzătoare, că, de fapt, tehnica ziaristului nu diferă în esență de cea a scriitorului: atât primul cât și celălalt își alcătuiesc opera din fragmente zilnice, din piese aparent eterogene, urmărind însă un fir care le apropie și care le cuplează – dacă concepția fermă, priceperea și consecvența nu lipsesc – într-o construcție arhitecturală cu bolți largi, cu deschideri monumentale, perfect proporționale. Și unul și celălalt se află față de realitate în aceleași raporturi de incidență și se servesc de un material similar – adevărul vieții, faptul încărcat de semnificații, ideile tipice, reprezentative ale momentului – și îl etalează prin aceleași mijloace – scrisul frumos, imaginea vie și convingătoare, argumentația logică, într-o bună măsură expresia plastică. Un scriitor care nu împlinește într-un roman aceste cerințe, nu va reuși să-și țină în mișcare plăsmuirea, mai departe de ziua în care și-a turnat-o în pagină, dovedindu-se un ziarist de mâna a doua; la rândul său, un ziarist care n-a generalizat și n-a ridicat faptul limitat al momentului la înțelegerea mai largă cerută de proporțiile edificiului pe care-l alcătuiește treptat cu fiecare articol pe care-l scrie, se poate teme că arta lui se va prăbuși chiar a doua zi, în clipa apariției numărului următor al publicației în care semnează. Exagerând puțin, pentru ca ideea să devină limpede: un bun ziarist este un scriitor care publică în fiecare zi, iar un scriitor de calitate este un ziarist ale cărui articole apar o dată pe an, poate și mai rar, într-un volum constituit, expurgat de micile pasiuni și de accidente”.

□ Apariția primelor numere ale revistelor „România pitorească” și „Vacanțe în România” prelejuiește o discuție cu scriitorul Pop Simion, directorul Editurii pentru Turism. Aflăm astfel că „[...] «România Pitorească», în ciuda premierei sale absolute, nu apare pe un loc gol, reînnoadă – în alt timp și cu mijloace evolute – o strălucită tradiție autoh-

tonă a literaturii de drumeție, datorată unor Cantemir, Spătaru Milescu, Nicolae Valahul, Dinicu Golescu, Russo, Odobescu, Hogaș, Vlahuță, Ioan Codru-Drăgușanu, Mihai Tican Rumano, Nicolae Iorga. Bogza, ca să numim doar linia cea mai de sus a cărturarilor-călători, care sunt (în limbajul nostru de acum) marii «scriitori de turism» ai românilor”. □ Victor Bârlădeanu publică o recenzie a unei culegeri de articole ale lui G. Călinescu apărută în Editura Politică. □ Ion Felea semnează un medalion consacrat gazetarului Emanoil Socor.

● **[„Ramuri”, nr. 1, Revistă de cultură; Format A2, 24 de pagini; Colegiul redacțional: Al. Piru (redactor-șef), Ilarie Hinoveanu (redactor-șef adjunct), Mihai Pelin (secretar general al redacției)]** Este redat un *interviu*: *O convorbire cu Adrian Păunescu*, realizată de Ilarie Hinoveanu, despre locul copilăriei, despre Liceul „Nicolae Bălcescu” din Craiova și alte aspecte biografice din formarea sa literară. Mai vorbesc despre influențele sale poetice (Macedonski, Eminescu, Goga), despre actul creator („Scriu la porunca unui moment de excepție”) și despre cartea de interviuri *Sub semnul întrebării* („este pentru mine o formă a iubirii și a speranței. O luptă cu inerția. [...] Eu văd în succesul acestei cărți ilustrarea unei politici deschise, cu adevărat democratice”). ■ Articolul *Comentarii la proza lui Zaharia Stancu*, de Ov. Ghidirmic evocă locurile teleormănene despre care Zaharia Stancu, prin proza sa, a creat o monografie, dar și despre specificul Câmpiei Dunării: „Prin ce se caracterizează lumea rurală a lui Zaharia Stancu? În primul rând prin pregnanțul *amestec alogen*: bulgari, sârbi, turci, greci, albanezi trăiesc, alături de români, într-o desăvârșită comunitate cosmopolită și imprimă, ca atare, caracterele spirituale ale zonei”. În amplul articol se analizează romanul *Desculț* din mai multe puncte de vedere (raportul realitate-ficțiune, specificul perioadei, dimensiunea socială etc.). ■ Adrian Marino scrie despre *Critica ideilor literare: Modernismul și evoluția conștiinței literare (III)*, afirmând că „modernul constituie o foarte convingătoare ilustrare a progresului literar, un capitol de mari proporții al teoriei generale a progresului, care dezvoltă toate concluziile implicate în noile concepte: «emulație», «creație liberă», «spirit critic», «evoluție», «actualitate» etc. Noțiunile sunt solidare, aproape sinonime”. ■ Al. Piru recenzează *Ultimele scrieri ale lui Dimitrie Stelaru*, volumele de versuri *Poeme dramatice*, *Leru și Împăratul Nix* (Eminescu, 1970), *Înaltă umbră* (Eminescu, 1970), *Păsări incandescente* (C.R., 1971) și *Coloane* (Minerva, 1970). Al. Piru afirmă că Dimitrie Stelaru este un poet al experimentului, dar știe să recicleze forme poetice din trecut, pentru că în poezia lui se găsesc și alte ecouri. ■ G. Gheorghită semnează două recenzii. Prima este la cartea lui Alexandru George, *Semne și repere* (C.R., 1971), o carte pe care G. Gheorghită o critică fără menajamente: „ceea ce uimește în studiul citat nu este atât cantitatea «aberațiilor» critice emise la o lectură total inadecvată a romanelor lui Călinescu, ci reaua credință a eseistului, impresia de răfuială cu umbrele ilustre, de pornire oarbă”. A doua recenzie este pentru cartea lui Ma-

rian Popa, *Modele și exemple* (Eminescu, 1971). Cartea cuprinde următoarele studii: „Erotism și erotomanie”, „Literatura relațiilor interioare”, „Literatura urâtului”, „Râs și rânjel”, „Oniric și fantezie”, „Miorița ca așteptare”, „Bacovia” și cronică pentru romanul *Princepele*, de Eugen Barbu. ■ Gabriela-Maria Pinteă realizează un studiu despre *Mediterraneană lui Panait Istrati*. ■ Teodor Vârgolici semnează articolul *Jurnalul, ca modalitate literară*. ■ Este consemnată corespondența dintre I. Agârbiceanu și revista „Ramuri”, de către Florea Firan. ■ A. P. consemnează, în articolul *Un teatru epic*, publicarea postumă a unor piese de teatru de Sidonia Drăgușanu. ■ Ioan Ion Diaconu semnează textul: *Confluente: F.M. Dostoievski*.

● **[„Secolul 20” An 11, nr. 1 (133); Revistă de literatură universală editată de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; Format tipografic A5; fără număr fix de pagini, fără zi de apariție; Comitetul de redacție: acad. Al. Philippide, Ion Brad, Ov. S. Crohmălniceanu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Mihnea Gheorghiu, Dan Hăulică redactor-șef, Ștefan Aug. Doinaș redactor-șef adjunct, Georgeta Horodincă, Tatiana Nicolescu, Florian Potra, Alexandru Baciș secretar general de redacție]** Numărul debutează cu editorialul redacțional intitulat *O misiune patriotică și internațională*, prilejuit de apropierea Conferinței naționale a scriitorilor. Remarcând efervescența vieții literare din țara noastră, revista își declară deschis orientarea: „În acest cadru general de riguroasă și patetică conștiință de sine, «Secolul 20» – revistă cu profil și misiune aparte în aria noastră publicistică – își ia drept călăuză cuvintele tovarășului Nicolae Ceaușescu care recomanda cunoașterea cât mai profundă a valorilor literare și artistice din țările socialiste, precum și din celelalte țări ale lumii, odată cu preluarea critică, de pe pozițiile noastre specifice ale ideologiei noastre (sic!), a tuturor realizărilor de seamă din cultura universală. [...] Literatura și arta au, în același timp, un important rol în acțiunea de apropiere între popoare. În sensul acesta, literatura română înțelege să urmeze exemplul strălucit al politicii externe a României, factor esențial al coexistenței pașnice”. □ La capitolul închinat poetului chilian, Maria Banuș este prezentă cu o pagină în care evocă prima ei întâlnire cu Pablo Neruda. □ Radu Boureanu traduce din și scrie despre poezia lui Arthur Haulot. □ Geo Șerban recenzează studiul lui Ov. S. Crohmălniceanu *Literatura română și expresionismul*: „De unde se credea a fi constituit doar obiectul pasager al curiozității intelectuale din partea câtorva spirite preocupate de soluțiile artei moderne, cum au fost: Tudor Vianu, Mihai Ralea, Ion Marin Sadoveanu, O.W. Cisek și, mai ales, Lucian Blaga, expresionismul apare, în urma sintezei lui Ovid S. Crohmălniceanu, implicat activ în creația originală românească de după Primul Război Mondial, cu consecințe deloc neglijabile în conturarea unora dintre fizionomiile literare proeminente”.

● **[„Tânărul leninist”, Revistă de cultură social-politică pentru tineret a C.C. al U.T.C., serie nouă, Anul II, nr. 1; format A5, 48 pagini, lunar;**

Colegiul de redacție: Redactor-șef: conf. univ. Petri Pânzaru, Achim Mi-hu (Cluj), Francisc Albert (Timișoara), Constantin Bărbulescu; Aculin Cazacu; Doina Ruxandra Ciofu; Dumitru Ghișe; Martin Kraus; Fred Mahler; Vladimir Marin; Constantin Nicuță; Radu Negru (Iași), Maria Silea (redactor-șef adjunct); Mihăiță Strâmbei (secretar general de redacție); Mihăiță Strâmbei (secretar general de redacție); Dumitru Văcariu, Responsabil de număr Nicolae Lotreanu, Cristache Nicolae, Ion Velea, Cătălin Zamfir] Redacția revistei consemnează ancheta: *Direcții și tendințe în literatura tânără*, răspunzând: Aurel Dragoș Munteanu, Constantin Stoiciu, Mihai Ungheanu: „În intenția de a cuprinde în spațiul său cele mai semnificative direcții și tendințe ale literaturii tinere românești, înscriindu-le, prin semnificațiile lor adânci, în contextul creator al epocii, revista noastră inițiază în acest număr o dezbatere pe tema: *Realul în literatura tinerilor*. Concentrându-și atenția în special asupra a două probleme majore, – ce înseamnă prezența realului în literatura tinerilor și – care sunt temele predilecte ale acestei literaturi, discuția noastră care se deschide cu intervențiile semnate de Aurel Dragoș Munteanu, Constantin Stoiciu și Mihai Ungheanu, așteaptă în continuare punctul de vedere al autorilor, al criticilor și al cititorilor noștri”.

□ Aurel Dragoș Munteanu: *Realitatea literaturii tinere*: „O discuție despre realitatea prozei tinere trebuie să aibă în vedere în primul rând circumscrierea exactă a cuvintelor. Ce înseamnă realul în literatură? Ce înseamnă pentru cititori o întâmplare, un subiect, un personaj? [...] Să nu uităm însă: cuvintele sunt investite cu o mare forță intențională. Ele nu trăiesc în sine. Ele se adresează unei lumi mai adânci și mai lunecătoare chiar decât lumea lor proprie. Puterea lor vine din forța fără margini a realității lumii din jurul nostru. Ele sunt reale, pline de sens, crăpând sub povara nucleului magmatic, în măsura în care sunt pline de vuietul, ca și de freamătul acestei lumi...”. □ Constantin Stoiciu: *Singurul răspuns*: „De fapt, nedumeririle și suspiciunile provin din cauza perpetuării de neînțeles, în cadrul instituțiilor care promovează literatura (Uniunea scriitorilor, editurile, revistele), a unei rigide opoziții între «maestri» și «începători», a unei ierarhii, nu în cele din urmă și cu consecințe financiare, în care valoarea e stabilită după cu totul alte criterii decât cele firești. Nu este mai puțin adevărat că, de la un moment dat, intervine și atât de dificila problemă a profesionalizării ca scriitor, problemă căreia, deocamdată, explicabil cu argumente cotidiene, nu foarte numeroși tineri scriitori i-au găsit răspuns. Acestea toate fiind, mi se pare că a discuta cu folos despre prezența universului tânăr în literatura tinerilor scriitori, ca și despre temele predilecte lor și a spune adevăruri de duzină în nădejdea iluzorie că literatura tinerilor scriitori este sau ar trebui să fie altceva decât literatura vârstnicilor scriitori, că are alte meniri sau alte răspunderi față de cititor, fără a lămuri climatul de muncă și afirmare a tinerilor scriitori, înseamnă a da apă la moară celor care cred că această literatură se află în impas. Singurul răspuns sunt cărțile pe care le-am scris, le scri-

em și le vom scrie”. □ Mihai Ungheanu: *Teme predilecte*: „Întrebarea dacă tinerii scriitori au avut teme predilecte își are, desigur, utilitatea ei. Orice vârstă își are temele și preferințele ei. A pune o astfel de întrebare și a-i da răspuns înseamnă a privi literatura dintr-un punct de vedere exterior, care se interesează mai puțin de individualități și de talente și e preocupat mai mult de fenomenul literar ca fenomen social. Operația este posibilă și, mai mult decât atât, necesară deoarece poate produce concluzii importante. Ea nu mai aparține însă criticii literare, ci sociologiei literaturii, iar precizarea e necesară pentru a nu confunda teoriile și rosturile fiecăruia. Întrebuințarea formulei «tineri scriitori» ne conduce în mod obligatoriu către acceptarea perspectivei sociologice, deoarece în plan artistic vârsta nu are, teoretic, însemnătate. Tinerii scriitori sunt importanți ca fenomen social, ca posibilitate de a înregistra și de a re-crea viața într-o manieră destul de asemănătoare. [...] Uniformitatea pe care o constatăm nu ține de uniformitatea talentelor, a mijloacelor sau a nuanțelor, ci de o viziune născută dintr-o experiență și formație similară. Proza debutanților din anii 64-66, și chiar a unor mai noi, era preocupată de psihologia copiilor și a tinerilor. Macularea sau traumatizarea copilăriei prin război fusese tema unei promoții scriitoricești anterioare. La debutanții de care vorbim regăsim pe eroii copii sau tineri supuși și ei unui proces de maculare care nu mai este însă urmarea războiului. Mai mult, apar tineri ciudați, însingurați, derutați, neînțeleși și așa mai departe. S-a pus întrebarea dacă acesată literatură are o bază de pornire reală, și răspunsul, grăbit, a fost că nu și că ea este rezultatul unui neoromantism pueril, nu o dată consecință a capacității tânărului de a se complăce în poza neînțeleșului și a persecutatului, date psihologice specifice adolescenței. Mai mult chiar, s-a dat explicația că aceste proze sunt urmarea unei facile imitații a modelelor străine. E de observat însă că, oricât de narcisistă și de cabotină ar fi vârsta, nicio influență nu prinde decât pe un fond cât de cât asemănător celui din care a plecat impulsul influențiar. De altfel, astăzi există tendința de a se înlocui cuvântul influență, ca incapabil să susțină realitatea procesului pe care e desemnat să-l illustreze. Influența este de fapt întâlnirea dintre două calități asemănătoare, întâlnire în care una din calități, mai marcant formată, o modelează pe cea de-a doua. Influența nu înseamnă deci denaturare, ci catalizarea unui proces specific și inevitabil. Că această literatură a tinerilor de atunci avea un temei real o arată astăzi diversele statistici ce pun problema educației copiilor și tinerilor. Literatura propunea un proces de inadaptare și-l propunea atenției. Modelul nu se exclude, dar în acest caz devine secundar. Desigur că felul de a privi al eroului era identic cu al autorului, funcționa ca o unică optică a vârstei. Adică adeziunea lui la condiția eroului era totală. Lipsa de moralizare și de didacticism a acestei literaturi a fost privită muștrător. Dar muștrarea privea ceea ce avea mai bun această literatură: sinceritatea și, în același timp, responsabilitatea ei. Tinerii scriitori au avut o temă predilectă. Ea s-a diversificat, căpătând chiar nuanțe foarte interesante. Amintim aici eroul care

întârzie în adolescență, care nu vrea să se maturizeze, care se refugiază în vârstele sufletești inițiale. Autenticitatea acestei literaturi și a acestei problematice este confirmată, postum am zice, de constatările ulterioare pe care investigația zaristică și cercetarea sociologică le fac. Din punctul de vedere al sociologiei literaturii, nicio temă frecventă, predilectă nu este falsă. Prezența ei are întotdeauna o semnificație, revelează un simptom. Literatura tinerilor a avut calitatea de a semnală o stare de fapt de care societatea a luat la cunoștință cu adevărat ceva mai târziu. Literatura tinerilor a constituit deci un semnal. Ea și-a realizat astfel menirea, adică a pășit înaintea oricărei previziuni. Cu intuiția specifică creatorului, scriitori au indicat un punct nevralgic fără să mai aștepte îndrumarea vreunui document special. Este o calitate pentru care-și merită postum aprobarea”. ■ D. M. Bârliba afirmă: *Religia – un anacronism*: „Teologia contemporană nu poate ignora noile realități sociale și politice, transformările care marchează tot mai pregnant progresul obiectiv al umanității. Pentru multe zone ale planetei lumea de apoi, propovăduită de biserică, și-a creat-o omul cu forțele sale, cu o lume de azi cu relații drepte între cei care trăiesc și muncesc laolaltă. Există astfel o lume aici, pe pământ, unde ființa umană își este propriul Dumnezeu. Sub toate aspectele – social, politic, etic, estetic – religia nu poate rezista în fața contraargumentelor pe care le aduc știința, filosofia cu adevărat și integral științifică – marxism-leninismul”.

● **[„Teatrul”, Anul XVII , nr. 1; Revistă editată de Comitetul de Stat Pentru Cultură și Artă și de Uniunea Scriitorilor din R.P.R.; Format tipografic A4; Conține între 96 și 104 pagini; apare lunar; Redactor șef: Radu Popescu]** În *Pagină de An Nou* redacția revistei trimite la Tezele din iulie și la plenara din 3-5 noiembrie și afirmă că „adeziunea entuziastă a artistului la această chemare, entuziastă și unanimă adeziune, n-a fost, firește, un act de formală recunoaștere a unor stări de lucruri, a unor principii, a unor necesități. A fost demonstrarea unor convingeri și a unor decizii de confruntare cu propriul lor for și foc creator. Traducerea imediată a acestor decizii în fapt concret de artă, apare, e drept, deocamdată, înceată, dibuindă, retractilă. O privire chiar fugară asupra evenimentului teatral, în primele luni ale stagiunii, până la încheierea anului, surprinde, nu fără un îndreptățit sentiment de insatisfacție, un neașteptat peisaj de paupertate și tratare mecanică a repertoriului, ca și de chircire a curajului creației artistice. Marile porniri spre marile salturi se încep cu reculuri, cu pași de înceată, măsurată, dar încordată pregătire”. ■ Geo Bogza publică *Și eu m-am născut la Ploiești*, un eseu despre I. L. Caragiale. □ Sică Alexandrescu publică un amplu articol omagial dedicat lui I. L. Caragiale, la o sută douăzeci de ani de la naștere. □ I. Igiroșianu scrie despre *Molière și Caragiale*, apreciind că „asemănări directe și substanțiale între cele două opere nu mi se par susceptibile de a fi luate temeinic în considerare, afară doar de cele de meșteșug, inerente genului și explicabil să fie cât de cât comune unor oameni de teatru de talia amândorura. Nici nu putea fi altfel, chiar da-

că ar fi fost să recunoaștem apropieri mai accentuate și de temperament și de concepție de viață. Aceeași viță de vie nu dă același vin sub orice cer și sorbindu-și hrana din orice pământ. O operă, cu cât este mai vie, mai mustitoare de sevă autentică, este în primul rând rodul ambianței și numai în al doilea rând al darului de observație și talentului care fac doar oficiu de captare și de filtrare. De altfel, dacă concepția lor despre teatru și despre menirea lui a fost, în linii mari, identică (ceea ce este, iarăși, explicabil la două personalități atât de puternice care, înainte de a fi oameni de teatru, au fost oameni de idei și de atitudini, cum rar pe vremea fiecăruia dintre ei), Molière și Caragiale au urmat căi deosebite de manifestare, dovedindu-se și firi diferite”. □ Florin Tornea publică *Evocări din „Casa lui Alecsandri”*. □ Iorgu Iordan scrie *Istoricul unei stagiuni*, tema fiind „evenimentele mai importante petrecute în viața celui mai vechi teatru al țării între noiembrie 1928 și iunie 1930”, când autorul a fost directorul instituției ieșene. □ În *Pseudoantinomii*, Ion Pascadi scrie despre *Concret-istoric sau general-uman*. □ În *Dialoguri de atelier*, M. I. semnează un interviu intitulat *Mircea Albulescu între teatru și film*. □ În *Cronica dramatică*, Mira Iosif prezintă *Jocul de-a vacanța* de Mihail Sebastian (Teatrul Național „I. L. Caragiale”): „pe scena Teatrului Național se desfășoară astăzi un spectacol trist, grav, un spectacol amar și lucid în ciuda unor frenetice pete de veselie și culoare, un spectacol ca o strângere de inimă”. □ Radu Albala publică o cronică teatrală a piesei lui Eugen Barbu, *Groapa* (Teatrul „C. Tănase”), „tragicomedie muzicală după romanul cu același titlu”. □ Ileana Popovici face o amplă analiză a piesei *Măsură pentru măsură* de W. Shakespeare (Teatrul Giulești). □ Alte cronici dramatice se ocupă de: *Mincinosul* de Carlo Goldoni (Virgil Munteanu; Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”), *Într-un ceas bun* de V. Rozov (I. P., Teatrul „Ion Vasilescu”), *Adam și Eva* de Aurel Baranga (R. A., Teatrul evreiesc de stat), *Fântâna Blanduziei* de V. Alecsandri și *Ziariștii* de Al. Mirodan (Fl. T., Teatrul dramatic din Brașov), *Cuza Vodă* de Mircea Ștefănescu (Irina Toma-Constantinescu, Teatrul de Stat din Ploiești), *Șeful sectorului suflete* de Al. Mirodan și *Ștafeta nevăzută* de Paul Everac (C. Paraschivescu, Teatrul Tineretului din Piatra Neamț). □ Valeria Ducea scrie despre „*Comedia*” budapestană la București. ■ Revista publică în *În loc de „masa rotundă” a revistei noastre la teatrul „Ion Creangă”*, *Copiii și teatrul* de Marin Theodorescu și *Relațiile teatrului „Ion Creangă” cu micii săi spectatori*, justificând această situație în următorul mod: „spre regretul nostru, la capătul unor lungi ore de dezbateri, am fost nevoiți să acceptăm evidența: nu s-a putut stabili un dialog, în sensul major al cuvântului. Au lipsit condițiile fundamentale – sinceritatea, încrederea, stima reciprocă, obiectivitatea și mai ales spiritul critic. Antrenându-se într-o ciudată reacție psihologică de apărare, conducerea teatrului, urmată de o parte din trupă, și-a confecționat despre sine o imagine contrarie stării de fapt, și primejdioasă pentru psihologia, activitatea și interesele sale. Anume, imaginea unui teatru-model, aureolat de succese in-

ternaționale, dar victimă, la el acasă, a unei triple nedreptăți: necunoașterea de către marele public, indiferența celor chemați să-l sprijine, și conjurația răuvoitoare a criticii de specialitate, dispusă să distrugă, sistematic, creație după creație, tot ce apare pe afișul său. Încercarea de a apropia analiza de realitate, punând în balanță realizările certe, dar și eșecurile, de a instaura atmosfera firească unei confruntări de păreri, de a examina, cu exigență, nivelul producției curente de spectacole, s-a izbit de o rezistență opacă, de hotărârea neștrămutată a directorului de a eluda observațiile și obiecțiile critice. A fost pusă, în mod absurd, la îndoială buna intenție a redacției noastre – ba chiar și etica profesiei de ziarist –, ceea ce ne-a obligat să dăm acestei necuviințe replica meritată”. La întâlnire au participat, din partea revistei, Ileana Popovici și Virgil Munteanu, iar din partea teatrului „Ion Creangă” directorul Ion Lucian, Barbu Dumitrescu, N. Al. Toscani și o serie de actori, invitați speciali fiind criticul Marin Theodorescu și prof. Dumitru Popescu. □ Revista publică piesa în trei acte *Iadul și pasărea* de Ion Omescu. □ În *Teatrul țărilor socialiste*, Brigitte Thurn scrie despre *Dramaturgia în R.D.G.* □ T. Zamfir, în *Teatrul de amatori*, publică o cronică dramatică a piesei *O mică diferență* de Petre Sălcudeanu și Alexandru Cornescu (Teatrul Popular din Cugir). □ Revista publică un necrolog dedicat lui Dinu Bondi, prozator și dramaturg.

• **[„Tomis”, An VII nr. 1(67); Revistă lunară editată de Comitetul pentru cultură și educație socialistă al județului Constanța; format tipografic: A3, 20 pagini, apare lunar; Colegiul redacțional: Nicolae Motoc (redactor-șef adjunct), Ion Bădică, Ștefan Careja, Gh. Dumitrașcu, Marin Porumbescu, Florica Postolache, Adrian Rădulescu, Em. Ștefănescu]** Edgar Papu scrie despre *Adecvarea la obiect* care „rămâne una din condițiile esențiale ale criticii de totdeauna. Această prindere și fixare exactă a operei literare presupune, însă, o operație complexă. Mai întâi, criticul trebuie să se raporteze nu numai la tulpina vizibilă a obiectului său, ci și la rădăcina sa nevăzută, la ascunsele resorturi propulsive. Toate acestea alcătuiesc laolaltă categoria din care derivă obiectul artistic, cuprinzând personalitatea omului ce l-a făurit cu momentul său istoric, cu mediul său social, cu stilul și cu atmosfera epocii, cu apropiatele antecedente literare. Numai printr-o asemenea cunoaștere și confruntare cu tot ce-i este comun sau similar se poate desena deslușit caracterul de noutate și de originalitate al unei opere”. Autorul articolului merge mai departe cu demonstrația afirmând că „descoperirea notelor de noutate și de originalitate nu înseamnă și pătrunderea esențială a unei opere. Ea marchează doar un prim moment de investigație, destinat să ne atragă mai intens interesul asupra ei”. Următorul pas al analizei, după stabilirea notelor de noutate și de originalitate, este reprezentat de stabilirea „însăși a esenței ei. De astă dată, criticul desprinde opera de toate atașele ce o legau de categoria din care face parte și o pătrunde izolat, în intensitate, adică i supune unei analize fenomenologice. Numai prin această operație poate ieși la

lumină esența unei creații. Prin esență înțelegem totodată constanta structurală, sensul și semnificația artistică și umană a operei”. ■ În *Umanism și luciditate*, Silvia Bogdan e de părere că „originile umanismului nu le găsim în Antichitate ori în Renaștere, există un umanism oriental, creștin, medieval, științific etc., dar există și un sâmbure umanist al culturilor primitive, care le unifică și le topește în contextul culturii mondiale. Umanismul este deci cel care a realizat continuitatea culturii, sintetizând dihotomiile, unificând tendințele cele mai diverse ale celor mai originale civilizații, alcătuind armătura de oțel și beton care asigură persistența omului și guvernează împlinirea destinului său într-un univers bizar și neliniștitor”. ■ G. Vlăduțescu semnează recenzia volumului *Ion Eliade Rădulescu. Ideologia social-politică și filozofică*, semnat de Radu Tomoioagă: „Indiferent de ceea ce s-ar putea reproșa lui Radu Tomoioagă (de pildă, insuficienta conturare a filosofiei eliadești a religiei) cartea sa nu va fi umbrită. Este o cercetare fundamentală, cum nu avem prea multe. Prin Radu Tomoioagă ne plătim marea datorie pe care o aveam față de Eliade filosoful. Și datoria era mare. Ciudat, ne dăm seama de mărimea ei abia la ceasul plății. Fiindcă Eliade ca filosof, a fost cam ignorat, iar când nu, cam greșit înțeles”. □ M. Roznoveanu semnalează apariția volumului *Misterul clepsiderei*, de Gheorghe Tomozei, un „poet matur, stăpân pe mijloacele pe care le-a perfectat ambițios și capabil de aceea de rafinamentele simplității. Poemele de față înmănușează cu cea mai mare concentrație temele cărților anterioare. Izbitor, pentru început, ele se disting printr-o virtuozitate stilistică remarcabilă ce-l constrânge însă cu evidență pe autor în destule cazuri, la supunere”. □ Despre piesele lui Ion Coja, recenzentul Alex. Ștefănescu e de părere că acestea „se remarcă prin libertate în exemplificarea principiilor, chiar dacă, într-o anumită măsură, această libertate este urmarea constrângerii exercitate de stilul teatrului lui Ionescu. Cu o privire absentă, tânărul dramaturg răstoarnă edificiul cauzalității și din elementele rezultate construiește un edificiu semnificativ”. Analizând *Judecătorul de table* (C.R.), Alex. Ștefănescu observă că „ideea care revine obsesiv este necesitatea de a ajunge, fie și tragic, la conștientizare. Evoluția personajului central al piesei de la care s-a împrumutat titlul volumului constituie o ilustrare dintre cele mai inspirate. [...] Inițial, personajul este absorbit, ca într-un enorm mecanism, în funcționarea indiferentă a vieții. El este «jucătorul de table», adică omul care acționează conform numerelor indicate de zaruri”. ■ M. Roznoveanu creionează portretul lui *Octavian Georgescu*, surprins sub toate valențele sale: „În afara activității profesionale ce-i reclamă prezența mai ales ca ziarist, Octavian Georgescu scoate în 1966 o carte de reportaje intitulată *Peisaje pontice*, în 1968 *Silabele străzii* (poeme), la Editura pentru literatură, în 1969, *Anemone* (poeme). Cu *Ora epavelor* (1970) se exercită și în proză și anume în romanul polițist”. În ceea ce privește planurile de viitor, se precizează: „În prezent are un volum de nuvele anunțat la editura «Cartea românească», un ciclu de poeme la editura «Eminescu» și în

manuscris un roman, deocamdată în curs de perfectare, pe care îl va preda editurii în acest an”. ■ În *Cuvintele și forma*, I. Negoîtescu distinge „un curent al «proto-tradiției». Aș încadra în acest curent, ca pe cei mai de frunte reprezentanți ai lui, următorii poeți: Ion Gheorghe, Ion Alexandru, Gheorghe Pituț și George Alboiu. Ca «tradiție» imediată, ei pendulează între *Duhovniceasca* lui Arghezi și *Paradisul în destrămare* al lui Blaga: poeme radicale, deschizând porți spre adâncimile sufletului românesc, prin spiritualitatea populară. [...] Generația tinerilor mai sus amintiți a rămas la mijloacele unui lirism ultraradical, sondând sufletul românesc în profunzimile dezbatute de orice formă a sa «fixată». Literar, lucrarea lor a fost supusă influențelor determinabile istoricește, dar sensul demersului lor spiritual duce la «proto-tradiție». De aceea, apelul lor, conștient sau nu, la mișcările poetice în faza deconstrucției formale, ca futurismul și suprarealismul, ori căutările lor «constructiviste» (mizez pe ambiguitatea estetic-lingvistică a termenului) în expresionism și realism mitologic”. ■ În *Psihologismul feminin*, Al. Protopopescu constată că „un anumit gen de proză psihanalitică este scrisă, după 1920, la noi, cu cea mai mare consecvență, de femei. Alături de marea autoare a *Concertului din muzică de Bach*, uneori în directă ei descendență, Ticu Archip, Henriette Yvonne Stahl, Soriana Gurian, Cella Serghi, Ioana Postelnicu, Cella Delavrancea, Lucia Demetrius, Ruxandra Oteleșteanu, Sanda Movilă și altele configurează în literatura noastră un spațiu epic care, fără a atinge întotdeauna culmi, atrage atenția printr-o spiritualitate artistică unitară și nu o dată stranie”. Comparând proza epică masculină cu cea feminină, semnatarul articolului notează: „Dacă prin Camil Petrescu, Gib Mihăescu, Anton Holban, M. Blecher, M. Sebastian, Felix Aderca și alții, proza de analiză românească se dezvoltă pe linia unui roman abstract-spiritualist, prin creația epică feminină se deschide în literatura noastră epoca psihologismului organicist. În primul caz, tentativa de explicare a realității se sprijină pe reflecție și raționament, în celălalt caz, soluția provine de la celulă și de la simțuri”. ■ Se publică poezie, semnată de Virgil Teodorescu, Dumitru Bălăeț, Ion Andrei, Vasile Botta, A.C.Prundea, Călin Sabin, Nicolae Fătu, Ion Tutunea, Petru Vălușanu, un fragment din nuvela *O singură lacrimă*, de Octavian Georgescu și *Musafiri pe viață*, piesă în cinci părți, de Eugen Lumezianu.

● [„Vatra”, nr. 1; Revistă social-culturală; format A3, 24 pagini; Colegiul de redacție: Romulus Guga – redactor șef; Anton Badea, Herman Bayer, Tudor Jarda, Ková György, Iuliu Moldovan, Gheorghe Olariu, Dorel Popa, Emil Pop, Grigore Ploșteanu, Atanasie Popa – secretar general de redacție, Ioan Rațiu, Vasile Rus, Sütő András, Vasile Săbădeanu, Ion Vlasiu] Anul 1972 surprinde revista târgu-mureșeană la vârsta maturității. Urmele Tezelor din Iulie se fac simțite încă – editorialul semnat de dr. Vasile Rus, *Democrație românească*, este prima dintre ele. A doua este textul semnat de Viorel Știrbu, *Gânduri de început de an*. □ Mihai Sin semnează rubrica

Semne, acum cu un comentariu despre reclamele inutile ale magazinelor. Tot despre reclame scrie și Romulus Guga, în *Love Story* și „sfânta nemulțumire”: „N-am văzut niciodată o reclamă luminoasă pe care să scrie « un nou roman românesc » sau « o nouă ediție Eminescu »! În schimb, știu când apar toate săpunurile și pastele făinoase (...)”.

□ Paginile de recenzii și critică literară cuprind două cronici și cinci recenzii. Pe rând: Dan Culcer scrie despre *Modele și exemple* (Eminescu, 1971), volumul de eseuri și portrete semnat de Marian Popa : „stilul lui Marian Popa este al unui pamfletar, informația sa – vastă, capacitatea de sinteză – derutantă, atitudinea sa – cea a unui sceptic (...) O carte care trebuie citită pentru că izvorăște dintr-o mare dragoste pentru literatură”. Același Dan Culcer scrie apoi despre volumul de versuri semnat de Nicolae Dragoș – *Coloană de-a lungul* (Eminescu, 1971). Eticheta de neoromantism pusă acestor creații nu e nici peiorativă, dar nici o laudă. „E poezia unui om inteligent, sentimental” scrie Dan Culcer, cumva în asentimentul poetului. Recenzia la Temele lui Nicolae Manolescu începe abrupt, sub semnătura lui Mircea Zăciu : „oricât ar cârți unul sau altul dintre universitarii reumatici care eliberează la tristețe lor ghișee certificate de așa zisă știință, Nicolae Manolescu rămâne cel mai înzestrat critic al noii generații”. Manolescu face aici apologia criticii de întâmpinare, dar și a criticii creatoare. Rămâne un obiect de studiu pentru generațiile care vin asocierea dintre cele două tipuri de critică literară – foileton și de creație – prin care Manolescu aderă și în același timp se desprinde de așa numita critică creatoare franceză, una care nu se livrează sub formă de cronică. A doua recenzie vizează volumul lui Ilie Constantin, *Despre poeți* (CR, 1971), „O pledoarie pentru poeți” este de fapt caracterizarea cea mai succintă făcută unui volum de critică „artistă”, o „panoramă a poeziei românești contemporane”. Ștefan Sienerth scrie despre volumul – tot de critică – al lui Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română și expresionsimul* (Eminescu, 1971), venit în continuarea unor alte preocupări pe aceeași temă (cărțile lui Dan Grigorescu și Petre Stoica). Este amintit rolul important al revistei interbelice „Die Karpathen” (Brașov, 1907-1914) în difuzarea expresionsimului german în România, chiar dacă nu era vorba despre o revistă care să fi susținut acest curent în mod explicit. În fine, Ion Mașca scrie despre două volume de poezie (Ion Iuga, *Țara fântânilor*, Eminescu, 1971) și *Migrațiuni* de Ion Olteanu. □ Marcel Petrișor face o trecere în revistă a *Esteticii azi*, de unde reține, după ce pune în cap de listă fenomenologia, dar încheie cu estetica marxistă – „o știință filozofică de uluitoare importanță”. Tot despre estetică vorbește și Mircea Braga, în articolul *Prototipul, între stil și manieră*, unde preia și dezvoltă o diferență de tip organicist între stil – formă vie sau, astăzi, „de viață” și manieră, artificiu. ■ Dialogul lui Daniel Culcer cu Michel Déguy reprezintă poate piesa de rezistență a numărului. Întrebat despre tendințele poeziei franceze, poetul și eseistul începe prin a se întreba ce este poezia – literatură pe de o parte, experiență pe de alta. Pe de altă parte, Déguy vede și funcția politică a

poeziei, în sensul responsabilității formei, dar și cea de cunoaștere. Din perspectiva politică, Déguay vorbește despre „iritarea, nu numai imitarea i-a fost muză; funcția colerică, de expulzare, numită azi altfel (și care se întoarce împotriva propriilor sale stereotipii, superstiții, academisme)” (poeziei). La întrebarea lui Dan Culcer despre umanismul poeziei, ca soluție la „contradicțiile lumii contemporane”, francezul spune „umanismul este o idee dată la retopit”. Mai departe: „poetul a știut întotdeauna că nu există doar omul în univers, poezia a mizat pe diferențele dintre uman, animal, mineral și divin, narcisismul omului a fost totdeauna și constant distrus de poezi”. În acest interviu, întrebările lui Dan Culcer sunt cumiți, dar răspunsurile nu par cenzurate – o cale de deschidere către idei culturale occidentale fără ca reporterul, consemnându-le, să sufere. Interviul e luat la 30 aprilie 1971. □ La rubrica *Restituiri*, Ion Clopoțel scrie despre revista „Societatea de mâine”, înființată de chiar autorul textului, în 1923, la Cluj, și care dăinuie până în 1946. Autorul oferă lista colaboratorilor, printre care mulți intelectuali de stânga, aceeași opțiune politică cu cea a creatorului ei. Alături de revistă, Societatea de mâine devine o asociație culturală cu activitate etnologică, sociologică, care funcționează chiar și în ilegalitate. □ Pagina de literatură propune un fragment de proză din Radu Ciobanu (*Întotdeauna mi-ai plăcut*), în vreme ce poezii semnează Mircea Ivănescu, Petre Stoica și Ovidiu Genaru. □ Ca de obicei, interesantă rubrica de istoria limbii semnată de Alexandru Toșa, în care acum se discută concepția semiotică a lui Leibniz, pornind de la ale sale *Noi eseuri asupra intelectului omenesc*. □ L. Banyai este autorul unui volum de istoriografie comandat de partid, pentru a demonstra lupta comună, a maghiarilor și a românilor din Transilvania, pentru drepturi, sub conducerea P.C.R. □ Rubrica *Arhiva* ne oferă o dovadă a prezentei lui Petru Maior la Reghin, unde a fost protopop și corector al cărților românești editate la Budapesta. □ La *Cronica ideilor*, Bogdan Stugren scrie despre ideea ce angoasă, în cheie neurocognitivă, cum s-ar spune astăzi. □ Merită semnalată, la ultima pagină, *Ochiul ciclopului*, traducerea pe care Romulus Guga și Iva Paraschiv o fac unei povestiri de Pasolini, *Un copil al Tibrului*.

• **[„Viața militară”, nr. 1; Revistă ilustrată de literatură și artă, editată de MFA, Consiliul Politic Superior; format tipografic A4, apare lunar, 32 de pagini; Colegiul de redacție: Dumitru Rădulescu (redactor-șef), Gheorghe Bejancu, Grigore Cuza, Gheorghe Ene, Laurențiu Fulga, Ion Grecea, Aurel Martin, Nicolae Mărgescu, Adrian Merlușcă (redactor-șef adjunct), Traian Reu, Nicolae Tăutu, Traian Uba, Dragoș Vicol, Petru Vintilă, Haralamb Zincă]** Publică versuri: Ștefan Aug. Doinaș (*Cântec de pasăre*), Gheorghe Istrate (*O lebedă, o piatră*), Mircea Micu (*Vânătorii de munte*), Grigore Hagiu (*Anotimp împlinit*), George Boitor (*Jurământ*), Dan Mutașcu (*Oșteanul citește*). Scriu reportaje: Mircea Radina (*Acolo sus pe crestele albe...*), I. Căpeț (*Comandanții*), D. Nicoară (*Acești tineri frumoși*), I. Să-

voiu (*Sensul vieții mele*), Vasile Băran (*Ore ale răspunderii*), Octavian Vintilă (*Negrea*), proze: Radu Theodoru (*Reîntâlnirea*), Nicolae Minei (*Agentul V.N.-104 transmite*), memorii: Al. Șiperco (*Ceea ce nu se uită*), alături de un amplu interviu cu Ștefan Aug. Doinaș, semnat de Nicolae Dumbravă: „ – *Vă propun să începem dialogul nostru, stimate Ștefan Augustin Doinaș, cu o întrebare sugerată chiar de versurile dv.: «Iată-mi silabele, timp neștirbit! Du-mi-le/ Până la cei pentru care le-am scris».* Întrebarea vine, mi se pare, firesc: *pentru cine scrieți?* – Scriu pentru public, indiscutabil. Deși nevoia de a te exprima ține de un mecanism pur interior, este limpede că procesul comunicării poeziei își reclamă cu stringență un auditoriu. Mai mult chiar ceea ce ni se pare că ține de propria noastră viață interioară este în fond strict determinat de datele lumii în care trăim. Așa încât ceea ce poetul spune este un răspuns pe care-l dă unor solicitări venite din afară. Mediul ambiant, zilele pe care le trăim, problemele pe care le dezbatem efectiv sau ideile care plutesc în aer la un moment dat, toate acestea ne determină mai mult decât suntem înclinați să credem. Scriu, repet, pentru un public, și mărturisesc deschis că nu sunt indiferent la ecoul pe care-l au versurile mele în sensibilitatea celor care le citesc. Mai mult chiar, în laboratorul intern al muncii mele am simțit adesea nevoia de a-mi corecta instrumentele în funcție de anumite rezultate la care voiam să ajung, adică de audiența de care doream să mă bucur. Concret vorbind, aceasta înseamnă că diversele genuri de poezie (de la poezia de meditație sau de dragoste până la poezia de inspirație patriotică) utilizează mijloace de expresie diferite, determinate de structura, de compoziția publicului căruia i se adresează. Acest public căruia mă adresez se află astăzi la un nivel și la o complexitate de cultură dezvoltate, apt de a recepționa cu deosebită acuitate cele mai diferite moduri de expresie poetică. Fără îndoială, marele public care nu se dedică în mod special lecturilor de poezie își are preferințele sale, înclinate de educația culturală și artistică pe care a primit-o. Dar acest public este mereu disponibil pentru o receptare mereu mai adecvată a mesajelor poetice, și ar fi păcat ca unele modalități de expresie mai ermetice sau mai nebuloase să abată pe acești cititori de la interesul lor spontan față de poezie. Ca să nu se întâmple acest lucru regretabil, este fără îndoială necesar ca scriitorul să fie mereu conștient de publicul căruia i se adresează. Nu făcând concesii, ci izbutind să găsească cele mai eficiente mijloace de exprimare pentru a-i capta atenția. – *Ați debutat, editorial, cu Cartea marelor, în 1964, deci, dacă nu mă înșel, la vârsta de 42 de ani. Acest debut, oarecum tardiv, după ce încă de la 20 de ani ați colaborat la «Jurnalul literar», la «Vremea» etc., v-a folosit, valoric ?* – Eu cred că da. Pentru că m-a făcut să apar în arena literară cu un profil deja format, cu o producție de versuri suficient de bogată pentru a oferi o imagine fidelă a ceea ce sunt. Aceasta nu înseamnă că poezia nu trebuie să debuteze îndată ce au ceva de spus, dar nici să se grăbească prea tare, tendință care se cam observă azi în viața noastră literară. Dar aceasta, în paranteză fie spus, este o consecință fi-

rească a educației culturale care s-a petrecut și se petrece la noi. Cel puțin la tineri, contactul cu literatura, ca cititori, le stimulează facultățile creatoare. Mai e nevoie ca acest elan al tinereții să fie cenzurat autocritic, în așa fel ca volumul de debut să fie și un volum de afirmare. - *În eseistică v-ați ocupat nu o dată de lirica patriotică. Ce vă atrage, ca poet și ca eseist, către dezbaterea acestei teme majore?* – Ca poet mă atrage una din cele mai adânci rădăcini ale ființei mele: necesitatea de a da glas idealurilor comunității în mijlocul căreia trăiesc. În privința aceasta, de altfel, tradițiile poeziei noastre clasice sunt un argument căruia nu i se poate rezista. Ca eseist, am dezbătut mereu problema poeziei patriotice, care mi se pare a fi o temă arzătoare și mereu actuală. Arzătoare, având în vedere clipele istorice ale timpului nostru. Mereu actuală, pentru că formele poeziei patriotice se îmbogățesc treptat ținând pasul cu cele mai noi cuceriri de valoare ale poeziei moderne și de aceea necesită mereu o nouă explicitare. Pentru unii scriitori, poezia de inspirație patriotică are din păcate un sens deformat. Aceștia cred că ea ar fi un gen exterior de captare a conștiinței publicului. O asemenea mentalitate este total greșită. Poezia patriotică a constituit din totdeauna și constituie mai ales astăzi una din strunele fundamentale ale unui poet adevărat. Marii creatori ai liricii universale (de la Dante la Leopardi, de la Withmann la Sandburg, de la Hugo la Aragon, de la Hölderlin la Brecht, de la Pușkin la Maiakovski, de la Eminescu la Nichita Stănescu) ar fi mutilați în înțelegerea pe care le-o datorăm dacă nu am ține cont de poeziile lor de inspirație patriotică, civică, chiar politică pe care le-au scris și care constituie un tezaur inepuizabil de sensibilitate și forță poetică. De altfel, poezia patriotică este cea care are un rol hotărâtor în formarea conștiinței civice și morale a cetățenilor. Poetul adevărat este el însuși mai întâi un cetățean al patriei sale, înainte de a deveni un cetățean de onoare al lumii. – *Ce spor calitativ aduce, după opinia dv., generația tânără de poeți în versurile de o asemenea factură, în acel veșnic dialog dintre tradiție și inovație?* – Noua generație de poeți a diversificat formele de exprimare a poeziei de inspirație cetățenească, înțelegând să beneficieze de aportul modalităților moderne ale poeziei. Să dau câteva exemple? Ion Gheorghe a înnoit într-un fel balada politică, degajând-o de narativ și infuzându-i un lirism foarte înflăcărat, cu rădăcini în folclor, Nichita Stănescu a dat o expresie mai reflexivă poeziei patriotice. Un tânăr ca George Alboiu a reluat mijloacele expresioniste pentru a scrie poezia spațiului românesc proiectat în mit. Marin Sorescu a încorporat patrioticul unor parabole mușcătoare, ironice sub care se ascunde o mare gravitate. Și exemple mai există suficiente. Important mi se pare faptul că cei mai mulți dintre tinerii poeți se îndreaptă spre aceste teme, fiecare cu propriul său instrument. – *Se ocupă critica literară în suficientă măsură de promovarea unor asemenea valori reale ale literaturii noastre? Mă refer îndeosebi la modul cum este receptată de critică poezia de inspirație patriotică.* – Nu. Oricât ar părea de îndrăzneț prin fermitatea lui, acest răspuns mi se pare singurul adevărat Critica

literară de azi ne-a rămas și ne rămâne încă datoare cu explicarea mai pe larg a formelor actuale de exprimare a poeziei patriotice. Ea rămâne îndeosebi datoare publicului care uneori ar avea nevoie de o sumă de elemente pentru a-și lărgi și completa, la nivelul sensibilității contemporane, receptivitatea față de acest gen de poezie. – *Este cunoscut faptul că de la Miorița încoace tot ce a stat sub semnul nemuririi în creația noastră literară poartă, ca pe o emblemă de preț, pecetea patriotismului. Cum vă explicați atunci eludarea, conștientă sau inconștientă, a acestei teme la unii conștrați? Repet, la unii.* = Cred că a funcționat o anumită prejudecată estetistă, la care m-am referit. Unii poeți au tendința regretabilă de a se refugia în simple exerciții de stil. Aceasta a fost o modă poetică prezentă în ultimii ani, nu fără anumite rezultate în planul expresiei, dar care, ca orice modă, va trece. – *Critica literară v-a încadrat în categoria reflexivilor, și mai ales, a celor ce cultivă o poezie scrisă «la rece». Credeți că e dreptă o asemenea categorisire?* – Da. Întotdeauna am urmărit ca poezia mea să spună ceva. Poezie fără mesaj nu există. Chiar în cazul unei expresii extrem de confuze de care autorul însuși n-ar putea să dea seama pe deplin, cuvintele, ele însele, vin cu un bagaj semantic, cu anumite înțelesuri, cu tâlcuri mai clare sau mai tulburi pe care le transmit cititorilor fie direct, la modul explicit, fie pe căi mai ocolite, prin sugestii. Personal apreciez în mod deosebit ceea ce se numește poezie reflexivă, de meditație filozofică (termenul este poate puțin cam pretențios) și cred că de-a lungul veacurilor s-au impus nu atât formele de expresie insolite, strict particulare, artificiile de limbă, prețioase și rafinate, cât valorile umaniste ale unui mesaj de idei și sentimente. Marea poezie nu rezidă exclusiv în valoarea estetică. Din contră, ea înfruntă veacurile cu un bagaj mult mai complex de valori extraestetice, patriotice, politice, sociale, morale etc. În ceea ce privește caracterul elaborat al versurilor mele, mărturisesc că eu sunt un spirit lucid, că sunt, mai ales, un om de laborator literar, și că această conștiință «rece» a lucrului pe care-l fac pare să se accentueze de la un an la altul. Tinerețea este prin definiție spontaneitate. La vârsta maturității omul se apleacă asupra muncii sale cu o conștiință din ce în ce mai clară, chiar dacă nu împinge această tendință până la artizanat. Iată de ce asemenea opinii ale criticii nu mă deranjează deloc; ele indicând, de fapt o trăsătură reală a ceea ce mă străduiesc să fac. – *Unul din cele mai bune volume de versuri ale dv. este, după părerea mea, Omul cu compasul, în special ciclul baladesc. De ce în creația următoare ați părăsit acest gen atât de gustat de cititori când este realizat la o înaltă ținută artistică ?* – Mi se pare că în primul rând poezia trebuie să pornească dintr-o nevoie lăuntrică de exprimare. Această necesitate psihologică își adună pe nesimțite nu numai materialul specific, să zicem, ci, în același timp, își elaborează și modalitățile cele mai adecvate. Am început prin a scrie balade, deoarece anumite elemente de mediu înconjurător (atmosfera Sibiului din anii studenției, contactul zilnic cu prietenii mei din «Cercul literar»), de cultură (contactul cu poezia germană), ba chiar unele rădăcini mai adânci

ținând de cea mai primară educație culturală a mea (originea țărănească m-a făcut întotdeauna sensibil la genurile de poezie narativă: balada, eposul, epopeea) m-au îndemnat spre această formă de poezie. Înclinarea spre baladesc a venit spontan, nu deliberat. Regretatul meu prieten Radu Stanca a făcut teoria baladei după ce noi, cei din «Cerc», scrisesem deja balade. Cu timpul, ceva a încetat de a se mai manifesta ca la început. Nu știu precis ce. Poate capacitatea de invenție baladescă, poate a intervenit o anumită oboseală în practicarea aceleiași modalități de exprimare, fapt este că am fost din ce în ce mai puțin ispitit să scriu balade. O mulțime de lucruri pe care îmi vine să le spun acum, mi se pare că își cer alte forme de expresie. Personal nu înțeleg de ce balada nu mai este astăzi decât sporadic cultivată. Nu numai că așa cum spunea Goethe ea este chintesența poeziei lirice dar, în plus, mi se pare ca ea se potrivește foarte bine cu elanurile romantice ale tinereții, după cum consider că este o formă indicată pentru poezia de inspirație socială sau patriotică cu care suntem datori timpurilor pe care le trăim. Poetul Ion Gheorghe, iarăși sunt nevoit să-l citez, a demonstrat, de pildă, că se pot scrie balade politice actuale excelente. – *După opinia dv., ce a oferit și ce oferă în plus scriitorilor timpul socialist al țării, pe care îl trăim?* – Acest ultim sfert de veac a stimulat și diversificat înțelegerea rolului pe care-l are poezia ca factor de formare a conștiinței umane. Vremurile pe care le trăim au solicitat din plin participarea la evenimentul de fiecare zi, mai mărunț sau foarte important, acela care-și divulgă semnificațiile adânci adesea numai după o anumită trecere de timp. La rândul lor, poeții au ținut, în majoritatea cazurilor, pasul cu fenomenul de clarificare a conștiinței civice. Solicitățile lumii dimprejur, ale acestor ani bogați în întâmplări și semnificații au hrănit fără îndoială substanța poeziei de astăzi cu o seamă de virtuți care sunt, întâi de toate, ale timpului nostrum. Sporul substanțial al poeziei din această perioadă mi se pare că trebuie căutat în limpezirea funcției ei eficient educative în planul conștiințelor. Mai mult ca oricând, poezia a coborât în forum pentru a ridica înțelegerea maselor la nivelul de expresie pe care acestea nu le-au avut, și nici nu puteau să le aibă înainte. Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971 cuprinde în liniile ei directoare un adevărat program și al creației artistice, ale cărui date s-au manifestat parțial și până acum și care urmează a fi diversificate și îmbogățite de azi înainte. – *Ce credeți că a însemnat avangarda, în literatura noastră?* – Indiscutabil, în literatura română avangarda a dinamizat o serie de forme închistate ale poeziei. Ea a defrișat un teren pe care creațiile ulterioare s-au putut edifica în libertate. Toată problema, atunci când e vorba de avangardă, este ca experimentul ei să se transforme în mod necesar într-o experiență care să se integreze patrimoniului nostru cultural. Riscul mișcărilor de avangardă este acela de a cădea uneori într-un conformism al nonconformismului, într-o mecanică goală a sfărâmării de idoli. Soluția împotriva unei asemenea ispite o dă conștiința unei artei angajate. – *Sunteți redactor-șef adjunct al revistei de cultură universală «Secolul 20». Credeți că*

la ora actuală e suficient de cunoscută literatura noastră peste hotare? – Nu. Literatura noastră nu este cunoscută peste hotare așa cum ar merita. Cred că ar trebui găsite niște formule noi în ce privește difuzarea valorilor românești peste hotare. Dar adevăratele rezultate se obțin numai prin cunoașterea personală reciprocă, relații directe între scriitorii din diferite țări pentru a se cunoaște mai bine, pentru a se aprecia unii pe alții, pentru a simți fiecare nevoia să transmită publicului său cititor o interesantă experiență poetică străină. Sunt convins că într-o asemenea confruntare poezia noastră actuală s-ar situa pe un înalt plan valoric. Cele câteva succese repurtate de Nichita Stănescu sau Marin Sorescu sunt grăitoare în acest sens. Poezia bună nu poate fi tradusă într-o limbă străină decât de către poeți buni. Noi ne-am făcut un mare deserviciu admitând că Argezi, de pildă, să fie difuzat în străinătate în traduceri care au compromis pur și simplu originalul (mă tem că e așa), au tăiat gustul străinilor pentru poezia lui. Aș vrea însă să dau și un exemplu contrar: transpunerea în germană a poeziilor lui Bacovia, realizată în țara noastră de către scriitorul de limbă germană Wolf Aichelburg, poezii care vor apare la «Albatros», în colecția «Cele mai frumoase poezii». De ce să nu continuăm cu o asemenea experiență? – *De ce vă e teamă (dacă vă este) cel mai mult?* – De uscăciune. Fără îndoială, formele culturii sunt în mare un răspuns pe care-l dăm substanței vieții. Când aceste forme se erijează în tipare care vor să se substituie fluxului incandescent al vieții, arta este atinsă de o boală gravă: de manierism. Fără o anumită atenție, poezii care scriu o poezie ce se alimentează mult din cultură riscă să devină uneori proprii lor epigoni. – *Cunoașteți foarte bine poezia ostășească publicată în ultimii ani. Ce părere aveți de o asemenea poezie? Credeți că tematica ostășească poate oferi puncte de plecare pentru o poezie de înaltă valoare estetică și educativă?* – Da. Cred că există posibilitatea unei astfel de poezii. Dovada că se și scrie. Dumneavoastră știți la fel de bine ca și mine că nu este ușor de scris o astfel de poezie pentru că se poate cădea foarte repede în convenționalism și retorism. În general unii scriitori cred că ostașii reprezintă o categorie aparte a publicului cititor și că pentru ei ar trebui să se scrie ca pentru copii de școală. Este o concepție restrictivă, total greșită. Momentul ostășesc reprezintă un prag al tinereții fiecăruia dintre noi, un prag la care nici unul dintre noi nu am fost privați din ceea ce constituie complexitatea ființei noastre. Din contră, el reprezintă un moment de îmbogățire a experienței noastre sufletești cu o nouă experiență. Poezia despre soldați și pentru soldați nu este un gen aparte decât cel mult prin unele elemente ale inspirației sale. În fond, ea face parte integrantă, organică din lirica cetățenească majoră, aceea care se adresează tineretului țării pentru a-i dinamiza conștiința. De altfel în privința aceasta s-a obținut și se obțin rezultate bune care ar trebui și meu mult adâncite. Poeții de talent ar trebui să nu ocolească această formă de poezie care să constituie pentru ei înșiși o experiență interesantă, un prilej în plus de verificare a eficienței mesajului lor [...]”. □ O cronică literară semnează Aurel Mar-

tin, antologiei de versuri, apărute în editura Minerva, *Glasurile patriei* de Ion Dodu Bălan. □ Rubrica *Orizont* semnalează apariția volumului *Sala nervilor* de Constanța Buzea. □ În rubrica *Cenaclu* publică versuri: Nicolae Boghian, Ion Neguriță, Cornel Galben, Jănică (Eugen) Pelin. □ O notă semnalează un concurs de creație literară al revistei, la împlinirea a 25 de ani de apariție, cu premii între 1000 la 4000 de lei pentru proză, scenetă, monolog, dialog, scheci.

• [„Viața românească”, Revistă a Uniunii scriitorilor din Republica Socialistă România, nr. 1; format A5, 160 pagini, lunar; Colegiul redacțional: Demostene Botez (director), Radu Boureanu (redactor șef), Alexandru Balaci (membru corespondent al Academiei R. S. România), acad. Mihai Beniuc, acad. Geo Bogza, Șerban Cioculescu (membru corespondent al Academiei R.S. România), Vladimir Colin (secretar general de redacție), Lucia Demetrius, Paul Georgescu (redactor-șef adjunct), acad. Iorgu Iordan, acad. Athanase Joja, acad. Alexandru Philippide, acad. Zaharia Stancu, D. I. Suchianu, N. Tertulian] În articolul *Poezia lui Virgil Teodorescu*, Ion Bălu prezintă volumele de versuri ale poetului: „Cu *Blămurile oceanelor*, Virgil Teodorescu a fost integrat momentului suprarealist postbelic al literaturii române, manifestat între anii 1945-'47, moment ce grupa printre adepți pe Gellu Naum, Gherasim Luca, D. Trost, Paul Păun ș.a [...] aparent, *Drepturi și datorii*, 1958, este un volum eterogen. Poetul reînvia, prin sugestiva imagine a unui clavecin acoperit de ruine, imaginea terifiantă a războiului (*Spectacol*), se lasă purtat pe aripile visului (*Nesomnul*) ori cântă nostalgia toamnei, ploaie putrede de noiembrie... Sunt convins că volumul *Corp comun*, 1968, integrat atât producției poetice al lui Virgil Teodorescu se îndreaptă spre o nouă zonă investigativă, ce va deveni evidentă pe deplin abia cu următorul volum. Sunt convins că volumul *Corp comun*, 1968, integrat atât producției poetice a lui Virgil Teodorescu, cât și câmpului liric al deceniului ce a trecut, i se cuvine să-i aplicăm epitetul excepțional”. ■ Referindu-se la *Operă și personalitate*, Emil Vasilescu observă: „Între operă și personalitate apar discrepanțe structurale. Prima reprezintă idealitatea, tot ceea ce a avut mai bun, mai nobil, mai cinstit și fără prihană în mintea și ființa sa. E tot ceea ce a păstrat cu sfințenie și a dăruit din vasta sa cultură, o mărturie a erudiției filtrată prin țesătura de aleasă simțire a unei conștiințe înalt patriotice. În cealaltă s-au topit prea multe aluviuni ale vieții, gânduri de mărire și patima puterii”. ■ Vasile Vetșanu analizează *Filosofia lui Bogdan Petriceicu Hașdeu*: „Hașdeu consideră că universalul și naționalul nu sunt termeni contradictorii, că ambii trebuie înțeleși în cea mai strânsă relație, influențându-ne și determinându-se unul pe celălalt. [...] Universalul și naționalul în cultură presupun o dinamică continuă prin care fiecare act de creație națională, prin forma și conținutul său specific, înnobiliează o latură, un fragment, o idee din viața umanității. Hașdeu a subliniat în cel mai înalt grad această interacțiune

dintre național și universal tradusă pe planul culturii prin tot ceea ce numim istoria culturii și civilizației omenești”. ■ V. Mândrea continuă studiul despre *Istorism și universalitate în dramaturgia românească dintre 1850 -1918*: „Acordurile noului val poetic care traversează dramaturgia europeană în jurul lui 1900 găsește, de alt-fel un teren prielnic la noi, provocând în teatrul istoric reînvierea unor forme romantice în *Ringala* (1914) de Victor Eftimiu și parțial în *Letopiseș* (1914) de Mihail Sorbul. ... Confruntarea dintre clasicism și romantism își consuma astfel ultimele ciocniri frontale, lăsând să transpară formele viitoare – de după 1918 – ale unei dramaturgii poetice în care aspirația către valorile umane universale avea să-și găsească întruchipări întemeiate pe o fuziune a expresiei pasionale cu luciditatea proceselor capitale ale existenței, preocupate acum analitic de dialectica reprezentărilor esențiale”. ■ Alexandru George recenzează cartea lui Ov. S. Crohmălniceanu: *Literatura română și expresionismul*: „Cercetarea lui Ovid S. Crohmălniceanu se impune prin adecvarea perfectă la obiect și epuizează pe parcela aceasta relativ restrânsă posibilitatea unei reveniri asupra temei tratate. E un caz unic în istoria cercetării literare de la noi, când cineva izbutește o sinteză acolo unde mai înainte aproape nu existase o analiză... Investigația întreprinsă în felul unei cunoașteri amănunțite atât a literaturii germane, în cadrul căreia expresionismul a luat naștere, cât și a celei autohtone în care el a putut fi receptat, ca un fenomen de care s-a luat indiscutabil act, se completează cu o analiză a manifestărilor spontane în stil expresionist care nouă, cel puțin, ni se par că depășesc în importanță pe primele”. ■ Despre volumul *Șah orb* al lui Cezar Baltag scrie M. Petroveanu: „Alura solemnă atât în înălțările cât și în scăderile de ton, subliniază caracterul de demnitate juvenil-nobilă, imperceptibil semeață a poeziei lui Cezar Baltag. Triumful acestei maniere îl consacră *Șah orb*, volumul greu de clasificat într-un gen anume, fiind un fel de poeme în proză amestecate cu reflecție eseistică, după o rețetă foarte sigură a aliajului, de vreme ce punctele de sudură sunt de nedescoperit”. ■ Florin Mihăilescu se referă la studiul lui Șerban Cioculescu, *Introducere în poezia lui Tudor Arghezi*: „Dincolo de preferințele sufletești, e aproape sigur că opera poetului îi dă lui Șerban Cioculescu, mai mult decât altele, certitudinea artei autentice. Vrem adică să spunem că în Arghezi criticul și-a identificat un model estetic, nu numai în latura lirismului, dar și a polemicii acute și ironiei intelectuale. Mai trebuie adăugat apoi principiul artizanal, în sensul cu totul superior al crezului artistic arghezian care, fără a limita cât de puțin drepturile imprescriptibile ale inspirației, prețuiește însă cu hotărâre contribuția lucidității și meșteșugul creator până acolo încât cele dintâi, recunoscute cu limpezime nu odată, sunt alteori disimulate în spiritul unei înșelătoare umilințe”. ■ În cartea lui Ion Vinter despre *Semnele romanului*, Anca Midia observă: „... lucrarea lui Ion Vitner, inedită în materie de critică, este curajoasă și oportună. Itinerarul său de-a lungul romanului, văzut fie «față în față cu sine însuși», fie «în fața

noțiunilor de realitate și irealitate», fie «în fața personajului romanesc» devine un fel de excursie lirică din care nu lipsesc meditația lucidă, cât și un aparat optic fin gata să developeze exact realități de sine stătătoare. Cartea este construită pe un ax central, în jurul căruia scriitori și critici de certă valoare își argumentează ideile și opțiunile, încearcă deslușirea propriilor stări sau creații, caută un răspuns la probleme vitale ale literaturii contemporane”. ■ Ioana Crețulescu analizează cartea lui N. Balotă: „Mai cu seamă ultima carte *Lupta cu absurdul* ilustrează acest sistem al dublei abordări. Absurdul este tratat de N. Balotă cu toată seriozitatea cuvenită și, cu toate că zona analizei este cea a literarului, autorul constând în absurd nu numai o modalitate de manifestare a literaturii ci un fenomen al gândirii, un mod de definire a lumii și a Sinelui, iese din zona argumentelor furnizate strict de literatură intrând în cea a determinărilor extraliterare convergente până la un punct în cultura occidentală contemporană... De altfel, dacă prin complexitate și anvergură manifestările sale filosofice și literare pot fi analizate la nesfârșit, în ceea ce privește definirea lui lucrurile comportă, oricât de paradoxal ar părea, o anume claritate”. ■ Andrei Roman semnalează *Debuturi în 1971*: „Continuând unele observații de lectură asupra diverselor manifestări din literatura noastră din ultimii ani... ne-am oprit acum la trei tineri poeți pe ale căror cărți se simte pecetea de emoție a debutului: Dan Rotaru (*Plânsul oglinzilor* – Ed. Eminescu), Mircea Dinescu (*Invocație nimănui* – ed. C.R) și Horia Bădescu (*Marele eleusii*)”. □ „Dan Rotaru oficiază actul poetic cu solemnitate, într-o atmosferă în care sinceritatea ar părea unica atitudine posibilă. Sunt însă acestea de ajuns? Originalitatea lui Dan Rotaru nu iese în evidență. Influențat de problemele poeziei lui Nichita Stănescu, Dan Rotaru le caută și el o dezlegare prăbușindu-se în această ispititoare capcană a cuvintelor, care îi devin obsedante poetului, Dan Rotaru își anulează șansele către formarea universului propriu. Lăsându-se captivat și de timbrul prea emoționant al poeziei lui Gheorghe Tomozei, Dan Rotaru nu reușește însă a-și preciza caracteristicile unui stil personal”. □ „Primate cu deosebită amabilitate de critica literară, versurile lui Mircea Dinescu se constituie din note de puritate supuse unui ritm alert care te surprinde. Erotismului juvenil, exploziv al poetului i se imprimă metafore surprinzătoare – primele sondează cu pertinență dificila perioadă a adolescenței... [...] Se mai întâmplă însă ca prins de frenezia versului M. Dinescu să versifice numai din plăcerea de a versifica neglijând fondul problematic al poemului. [...] Volumul constituie cu toate acestea până la urmă mici neglijențe una din aparițiile notabile ale anului și nu numai între debutanți”. □ „Fără metafore surprinzătoare, fără scheme tehnice noi ale versului, poetul Horia Bădescu se manifestă ca un contemplator al realității în interferență cu eul individului și pentru care poezia devine mijlocul de comunicare primordial... [...] Nu-i contestăm crearea unui vers plăcut, fără dificultăți intenționate, însă Horia Bădescu se lasă deseori purtat de fluxul atmosferei sentimentale

către țarmuri nostalgice – consecința fiind tonul permanent elegiac care devine cu timpul obositor, prin monotonie”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Cărți semnează recenzii*: Camil Baltazar, Florența Albu, Veronica Porumbacu, Nicolae Bârna. □ Camil Baltazar scrie despre cartea lui Mihail Ilovici: *Tineretea lui Camil Petrescu*, Minerva, 1971: „M. Ilovici a urmărit cu pasiune biografia scriitorului, cu râvna de a prezenta etape insuficient cunoscute din viața și activitatea acestuia. Cartea reține așadar și interesează dintr-unceput. Ilovici reușește, expunând formația intelectuală camilpetresciană, să trateze cu oarecare nuanțare trăsăturile caracteristice greu de surprins ale unei structuri a cărei complexitate dezarmează pe biograf”. □ Florența Albu se referă la volumul de versuri al Rodicăi Iulian: *Facerea cortului*, Eminescu, 1971: „Limba poeziei Rodicăi Iulian, dând, la o primă lectură, senzația de construcție, este, de fapt, credincioasă exigențelor aceluiași număr de aur. Ea este dificilă în sensul de a nu-și face auzită muzica vie, sublimată din metrica populară și totodată din experiențele culte, decât dacă îi pătrunzi înțelesurile”. □ Despre cartea Irinei Mavrodin, *Reci, limpezi cuvinte*, C. R., 1971, scrie Veronica Porumbacu: „«Se lasă o răceală ca din vârf de munte...» Cu versul și cu poemul acesta se deschide noua culegere a Irinei Mavrodin... Deși răceala revine de câteva ori... deși cuvintele ei sunt, la prima vedere (ori auzire) «reci, limpezi», (însăși privirea poetei e «limpede, fără teamă»), prin limpezimea ei se străvede, paradoxal, mai curând o incandescență strunită, un soare contradictoriu, purtând într-însul infernul...”. □ Nicolae Bârna semnalează: „Un debut apt a trezit interes... volumul de proză al lui Eugen Lumezianu ultima zi optimistă, apărut recent la Ed. Eminescu. Cartea a fost împărțită de însuși autorul ei în două părți, fiecare dintre acestea grupând povestiri înrudite prin particularități de gen, structură și conținut. În prima parte autorul se apleacă asupra unor existențe larvare, consumate în inactivitate sau într-o activitate trăită cu conștiința lipsei de orizont”.

FEBRUARIE

1 februarie

● [„Munca”, nr. 7530] În *Luna cărții la sate* se face o succintă trecere în revistă a acestui eveniment.

● [„România liberă”, nr. 8482] Mihai Stoian abordează problema *Accesibilității* al creației artistice „de toate felurile”, notând că, deși „(evident,) pot exista și autori [...] care, în sertarele secrete ale sufletului lor, să prefere «micul public», [...] trebuie să slujim gustul marelui public, este singura garanție a activității creatorilor”. ■ N. Barbu prezintă *Trei spectacole la Botoșani*, respectiv *Răzvan și Vidra* („această dramă tipic romantică [...] se impune și astăzi, după mai mult de 100 de ani de la crearea ei, prin realismul observației

sociale și spiritul analitic, desfășurând caractere în cea mai precisă accepție clasică”), *Lovitura* de Sergiu Fărcășan („o acută dezbatere etică”) și recitalul de versuri patriotice intitulat *Cântare României*.

● [„*Glasul Patriei*”, nr. 4] Mihai Beniuc publică poezia *Acest bătrân stejar*, iar Vladimir Streinu dedică versurile *La o Veneție* lui Eminescu. ■ Paul Anghel scrie despre Vasile Alecsandri și clasicismul folclorului: „Alecsandri descoperă stratul «clasic» al folclorului nostru, cel care va exercita o influență de substanță asupra lui Eminescu, și a altor mari poeți. Este vorba despre formulele cele mai cristaline ale creației populare, despre folclorul arhirodât, validat ca valoare prin cea mai largă și adâncă circulație, despre latura solară a folclorului, cea care fixează la noi clișeul apolinic asupra specificului. Deși contaminat de romantism, Alecsandri n-are gustul insolitului, al particularului, al excepționalului, care dau structură creației populare la o anume vârstă a sa. Alecsandri are meritul de a fi descoperit măcar în ceea ce privește structurile formelor, clasicismul folclorului nostru”. ■ Zoe Dumitrescu-Bușulenga semnează *Luki Galaction: „Calafuria”*: „Recent, a apărut în editura «Minerva», din București, volumul de nuvele și schițe intitulat *Calafuria*, al scriitoarei italiene, de origine română, Luki Galaction. [...] Aici, artista a intrat în lumea despre care vorbesc și picturile sale luminoase, stranii, fermecătoare, în care toate elementele își răspund în corespondențe dintre cele mai fine. Chiar limba scriitoarei capătă un mare adaos de culoare și expresivitate, într-o proză în același timp deosebit de substanțială și transparentă. [...] Se arată în familia de artiști Galaction continuitate și înnoire în viziune și expresie, dând glas unor dispozițiuni creatoare certe pe un fundal de mare iubire pentru oameni și natură. Și la Luki Galaction feminitatea sporește poezia și taina ce înconjoară «corola de minuni a lumii»”. ■ Doru Dragomir semnează „*Un secol într-o carte*”: „A mai apărut la Viena o carte românească intitulată sugestiv *Centenarul României June 1871-1971*. Lucrarea aparține prof. dr. Gh. Moisesescu, care a folosit în redactarea ei documente inedite găsite în arhivele orașului Viena. [...] Este o istorie a unei societăți de cultură românească, care a avut în decursul timpului ca membri nume celebre ca Mihail Eminescu, Ion Slavici sau Ciprian Porumbescu, iar ca membri de onoare pe înșiși proteguitorii ei: Vasile Alecsandri, Mihail Kogălniceanu, Titu Maiorescu, Alexandru Xenopol, Bogdan Petriceicu Hașdeu, Nicolae Iorga. Departate de a epuiza semnificația și conținutul cărții ne rezumăm în a o semnala”. ■ Apare și nota nesemnată *Deschiderea Bibliotecii americane la București*: „În ziua de 19 ianuarie a. c. a avut loc, la București, deschiderea oficială a Bibliotecii americane. Biblioteca dispune de o secție de împrumut de cărți, o secție de documentare, o sală de lectură pentru ziare și reviste, o sală de audiție muzicală, o bibliotecă de microfise și microfilme, pentru specialiști în domeniul științei, istoriei, dreptului. În aceeași zi, Dumitru Popescu, președintele Consiliului Culturii și Educației Socialiste, președintele Consiliului Național al Radioteleviziunii Române, a oferit un

dejun în cinstea directorului Agenției de informații a Statelor Unite ale Americii, Frank Shakespeare, care s-a aflat în țara noastră, cu prilejul deschiderii oficiale a Bibliotecii americane la București. Tot cu acest prilej, ambasadorul S.U.A. la București, Leonard Meeker, a oferit un dineu și o recepție”.

● **[„Steaua”, nr. 3]** Sunt aniversați Caragiale și Schliemann. Primului, Mihai Neagu îi dedică editorialul cu un titlu omonim, străduindu-se să-i surprindă resorturile interioare ale operei: „Caragiale sparge structurile existente și le ridiculizează. [...] De la parodia de subtilă maliție până la caricatura deformatoare și vizionară, Caragiale impune literaturii o altă modalitate, îi dezvoltă încă o vocație: absurdul. Teoretizările sale intuitive asupra teatrului, în special, sunt extrem de actuale prin promovarea construcției autonome, necesitatea coerenței interne a textului dramatic, ideea spectacolului total. [...] Caragiale nu este un anarhist pocăit ci un umanist dezabuzat. Suflul său începe și sfârșește în nostalgia purității. Restul e aventură a cinismului”. ■ Petru Poantă face o demonstrație, jalonând-o cu ideile unor personalități critice (Măiorescu, Călinescu, T. Vianu, Vladimir Streinu, N. Manolescu, Laurențiu Ulici) și critica practică de aceștia despre ceea ce înseamnă *Obiectiv și subiectiv* în critică: „Ca discurs, critica este o demonstrație logică, o retorică închisă, coerentă. Critica criticii nu se justifică prin polisemia acesteia ci prin eroarea unor afirmații care trebuie corectate. Laurențiu Ulici, bunăoară, nu practică o critică «deschisă». Răzvrătit prematur împotriva sistemului el uită cerința fundamentală a acestuia: construcția. Criticul nu știe compune. Realele și subtilele sale observații sunt incoerente. Cel care dezvoltă caracterul creator al criticii din însăși structura sa obiectivă, e Nicolae Manolescu. [...] Distanța dintre Manolescu și Călinescu nu se măsoară valoric. Fiecare exersează într-o altă critică, fiecare contrazice sau adoptă un alt sistem. Actul creator constituia pentru Călinescu o provocare la umor. Pentru Manolescu, o provocare la....neliniște”. ■ Poezie de Horváth Imre. ■ Într-un articol amplu, intitulat *Realizări și perspective ale istoriei și teoriei literare*, Emil Manu informează cititorii asupra contribuțiilor în cercetare ale Institutului G. Călinescu din cadrul Academiei de științe sociale și politice, enumerând rezultatele muncii din domeniul folclorului, a documentelor inedite de istorie literară, a literaturii comparate, monografiile, studii de critică literară, a teoriei literare (un dicționar de termeni literari) publicate și dezvoltarea relațiilor cu străinătatea prin participarea la congrese și colocvii; din această „recoltă bogată” autorul articolului se referă numai la ultimii doi ani (1971 și 1972), evidențiind activitatea unora ca: Paul Cornea, Elena Piru, I. C. Chițimia, Al. Dima, M. Novicov, Stan Velea, Ovidiu Papadima, Marin Bucur, Vladimir Streinu, Al. Săndulescu. ■ Șase poeme de Constana Buzea. Augustin Buzura publică patru pagini de proză din romanul *Fețele tăcerii*. ■ Constantin Daicoviciu elogiază activitatea arheologului german Heinrich Schliemann, descoperitorul unor străvechi așezări din lumea mediteraneeană, Troia, Mykene, Tiryns și Orchomenos despre care se credea la un moment dat că sunt

ficțiuni homerice (articolul *Heinrich Schliemann*). ■ Geo Șerban prețuiește eforturile cercetătoarei Emilia St. Milicescu de investigare și valorificare a moștenirii lui Delavrancea în al optulea volum dintr-o ediție critică inaugurată în 1965, în colecția „Scriitori români” a editurii Minerva, dar recunoaște că „volumul ar fi avut nevoie de un aparat critic-informativ mai bogat”, deoarece el acoperă o lacună, aceea a activității de orator al lui Delavrancea mai puțin cunoscut sub acest aspect. (articolul *Ediția Delavrancea la volumul 8*, rubrica «cronica edițiilor») ■ Gabriela Melinescu, la rubrica curentă „cutia Pandorei” se întreabă ce este și ce a fost râsul (articolul *Ce a fost râsul? Ce este?*) ■ Gavril Scridon dezvăluie o monografie maghiară despre Octavian Goga a istoricului literar maghiar Domokos Sámuel, *Octavian Goga, poetul și traducătorul* (Editura Kriterion, București, 1971), apreciind că: „Domokos Samuel pătrunde, cu ajutorul manuscriselor, în mecanismul traducerii, cercetează variante, face muncă de filolog răbdător. Monografia se distinge și printr-o excelentă iconografie, în parte inedită. În ansamblu, lucrarea este o manifestare nu numai culturală, de specialitate, ci și o dovadă de prietenie, prețuire și stimă din partea autorului pentru cultura poporului român, pentru țara noastră.” (articolul *O monografie maghiară despre Octavian Goga*). ■ Mircea Tomuș realizează, în cronica literară, o situare a activității critice a lui Marian Popa în peisajul literar contemporan, analizând volumul *Modele și exemple* și sesizează: „critica lui Marian Popa este una de jurnal literar: fără teme sau obiective dinainte propuse, fără ierarhizări ori clasificări, fidelă în primul rând modului propriu de a se exercita iar nu vreunei direcții oarecare [...]. Act de lectură și comentariu permanente, neîntrerupte, critica lui este, cum ușor se poate înțelege, în mare parte una de revizuire a valorilor.” ■ Poezie de Petre Stoica, *Caruselul*: „Adolescenți și soldați în permisie îndrăgostiți/ cu umeri de crizanteme sfioase”. ■ Nicolae Balotă, la rubrica „confluente”, își propune să circumscrie relația lui G. Flaubert cu arta scrisului, din lectura *Correspondenței* cu Louise Collet, și să-i realizeze un portret în filigran: „Pentru Flaubert, anahoretul de la Croisset, viața e eminentamente greșelnică. Negreșelnică e numai Arta”(articolul *Un slujitor al artei*). ■ Cornel Robu face o incursiune în *Destinul literar al unei reviste: «Flacăra» (1911-1916; 1921-1923)*, din ale cărei observații reținem „meritele lui P. Locusteanu legate de popularitatea și larga audiență a *Flăcării* antebelice”, „programul noii reviste era tocmai lipsa oricărui program” afirmat în articolele inaugurale din primul număr și purtând semnătura unor oameni politici: Constantin Banu și I. G. Duca; „*Flacăra* și-a mai legat numele și de câteva regretabile manifestări cu iz de scandal, dintre care cel puțin una a intrat și ea în «mica istorie literară»: este vorba de cunoscuta problema a paternității lui Vlaicu-Vodă și de acuzația de plagiat adusă lui Alexandru Davila, învinuit de a-și fi trecut pe numele sau o scriere rămasă de la Al. Odobescu în manuscris”, „polemica dintre Isabela Sadoveanu și Dimitrie Anghel, declanșată de acesta din urmă”, „impresionează astăzi neplăcut și adu-

lația dinastică ce ocupa în colecția revistei un număr apreciabil de pagini și care nu era străină, probabil, de interesele și de calculele politice ale lui C. Banu”. ■ Marcel Petrișor filosofează pe marginea *Fundamentării logice a determinațiilor în filosofia marxistă contemporană*, începând cu un citat din ... Hegel. ■ De la rubrica „cărți românești”, nu putem trece peste recenzia lui Vasile Igna la cartea Irinei Mavrodin, *Reci, limpezi cuvinte* (C.R., 1971), pe care o socotește „una dintre cele mai înzestrate și mai serioase poete a generației sale”. La rubrica următoare „cărți străine”, sare în ochi recenzia lui Aurel Șorobetea la monografia *Federico Garcia Lorca* (Univers, 1971) semnată de Guillermo Diaz Plaja. ■ Mircea Micu își continuă rubrica „dicționar parodistic contemporan” și îl parodiază pe Mircea Ivănescu în poemul *Mopete amin-tindu-și*. ■ Pus să răspundă la „posta redacției”, Teohar Mihadaș oftează la sfârșit: „Lucrările trimise astăzi sunt sârmane”.

2 februarie

● **[„Munca”, nr. 7531]** Florica Ichim publică o cronică dramatică la *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale (Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”): „Există spectacole după care nu te poți opri să nu porți o caldă recunoștință actorilor pentru darul ce ți l-au făcut. După spectacolul Teatrului Bulandra, recunoștința mea s-a îndreptat spre trei dintre ei în egală măsură. De-a lungul anilor rareori cronicile din reprezentările „Scrisorii pierdute” au avut ocazia să se oprească la interpretul ce l-a realizat pe Tipătescu. De această dată, Toma Caragiu ne oferă prilejul de a vorbi despre personajul său ca despre un erou inedit, pentru că am văzut un Tipătescu, un punct de echilibru comic în prima parte a spectacolului, cu acoperire scenică pentru fiecare ce spune sau se referă la el”. □ În *Agenda cotidiană* revista publică, cu titlul *Șantier editorial*, un microinterviu cu Domokos Géza, directorul Editurii „Kriterion”. Temele abordate sunt noile colecții, „Patria” și „Korunk”, precum și scriitorii români ce urmează fi traduși în maghiară în decursul acestui an, Lucian Blaga, Macedonski, Geo Bogza, Titus Popovici, Al. Ivăsiuc, Pop Simion, Nichita Stănescu ș.a.

● **[„România liberă”, nr. 8483]** Radu Popescu analizează montarea comediei *O scrisoare pierdută* de Ion Luca Caragiale la Teatrul Bulandra. În ciuda artei actorului apreciată pozitiv, în linii mari (Toma Caragiu – Tipătescu, Petrică Gheorghiu – Trahanache, Liviu Ciulei – „cel mai îndrăzneț în compoziția lui Dandanache”, Mircea Diaconu – Brînzovenescu ș.a.), piesa a prins „o smălțuire imaterială și impenetrabilă”. ■ Comitetul editorial anunță *Înființarea editurii „Facla” la Timișoara și editurii „Scrisul românesc” la Craiova*.

● **[„Viața studentască”, nr. 5]** Un debutant pe pagina întâi, *Confesiuni-le sesiunii*: (viitorul scriitor) Ioan Lăcustă. □ La rubrica *Sintagme* sunt recomandate câteva apariții editoriale: C. C. și Dinu C. Giurescu – *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Albatros; Camil Petrescu –

Modalitatea estetică a teatrului (ediție îngrijită de Liviu Călin) – Editura Enciclopedică Română; Lucian Blaga – *90 de poezii, Novanta lirice* (traducere de Mariano Boffi, cu o prefață de Edgar Papu), Editura Minerva; Ladislau Goldi – *Introducere în istoria versului românesc*, colecția Universitas, Editura Minerva, un „preambul la istoria versului European”. □ Doru Mielcescu recenzază volumul lui Edgar Papu: *Poezia lui Eminescu*, atașând cumva eseistica lui Papu unui anumit tip de structuralism. „Întreaga demonstrație poartă însemnul unei analitici superioare... cercetarea, deși nucleară, are în desfășurare și un aspect declarat regresiv – Grotescul eminescian se constituie ca o zonă minus”.

3 februarie

- **[„Munca”, nr. 7532]** Cu titlul *Cartea românească peste hotare*, se publică o notă despre viitoarea organizare a unor expoziții de carte în „Argentina, Canada, Cehoslovacia, Cipru, R. D. Germană, Polonia, S.U.A., Uniunea Sovietică, Ungaria și Uruguay”, precum și despre „participarea României la târgurile internaționale de carte de la Leipzig, Varșovia, Frankfurt pe Main, Sofia, Belgrad, precum și la „Salonul cărții tehnico-științifice” de la Paris și la Festivalul internațional al cărții de la Nisa”.

- **[„România liberă”, nr. 8484]** În articolul *Culturale*, Eugen Barbu comentează, printre altele, la rândul-i, montarea piesei *O scrisoare pierdută* de Ion Luca Caragiale la Teatrul Bulandra, comparând-o cu cea jucată pe scena Naționalului. Preferând reprezentarea echipei teatrului din urmă, despre spectacolul în regia lui Ciulei notează că „rămâne un eveniment cultural pe care-l consemnez cu mare plăcere”. ■ În rubrica „Vitrina cărții”, Florin Mugur recenzază volumul de versuri *Misterul clepsidrei* de Gheorghe Tomozei, pe care îl numește *Ceasul bucuriei*, și Ileana Berloghea prezintă apariția celui de-al doilea tom din *Istoria Teatrului în România* (Ed. Academiei), sub coordonarea lui Simion Alterescu. Despre acesta, criticul teatral precizează că „are calitățile, dar și defectele specifice unui volum colectiv. Calitățile le găsim în rigurozitatea științifică, în exactitatea datelor, în criteriile de periodizare iar defectele... mai ales în renunțarea la unele poziții personale, trecându-și scrisul prin furcile caudine ale unui spațiu și cadru dat. Cu toate acestea, sunt demne de admirat munca și, mai ales, strădania [...]”.

- **[„Scânțiea”, nr. 9047]** În pagina dedicată recenziilor citim: □ Dan Muțașcu prezintă volumul *Imnuri* de Ștefan Popescu: „Poezia lui Ștefan Popescu ne apare ca o expresie a convertirii în frumos a unor generoase adevăruri sociale; ea întregește profilul unui artist-cetățean ce s-a dăruit peste decenii cu abnegație și consecvență idealurilor socialiste, patriei, pe care o simte pulsând în gestul, în fapta, în fiecare cuvânt și vis al său. [...] *Imnurile* lui Ștefan Popescu, apărute în editura Cartea Românească, sunt un spic incandescent de scrisori deschise către țară”. □ Virgil Dan recenzază volumul *Mater nostra*

de George Dan, volum apărut tot la C.R.: „Multe din poeziile volumului celebrează «pâinea și sarea» versului, transparența lui, duritatea și adevărul acestuia. Discursul autorului e adesea o pledoarie umanistă pentru comuniunea dintre lirism și sens, dintre conștiință și frumusețe, dintre artist și colectivitatea pe care o reprezintă. [...] Pe deasupra unor neîmpliniri – exotism naiv, descriptivism – volumul lui George Dan suscită interesul cititorului prin sinceritatea sentimentului și noblețea mesajului”. □ Alina Mușat Popovici se ocupă de *Monografia „George Enescu”*, apărută la Editura Academiei, cu mai mulți autori – Mircea Voicana, Clemasa Firca, Alfred Hoffman, Elena Zotoviceanu, Myrian Marbe, Ștefan Niculescu și Adrian Rațiu, coordonator fiind Mircea Voicana: „Monografia *George Enescu* – deși nu toate capitolele sunt redactate la aceeași temperatură ideatică, iar structura și stilul argumentării sunt diferite – ne apare totuși unitară, include toate ideile mai valoroase din vasta bibliografie enesciană și a muzicii românești”. □ Aurel Dragoș Munteanu notează apariția *Schițe și nuvele* de A. Cehov: „Editura Univers a avut buna inspirație de a relua în colecția «Clasicii literaturii universale» traducerile schițelor cehoviene. Orice întâlnire a cititorilor cu opera lui Cehov trebuie salutată, iar efortul autorilor de versiuni mai vechi sau mai noi trebuie menționat cu laude, fiindcă suntem mai buni și mai lucizi după lecturile oricât de repetate din proza sau teatrul lui Cehov”. ■ Demostene Botez scrie despre *Pedagogia literaturii*: „Înnobilarea sufletească pe care o realizează literatura și arta nu este un scop în sine, ci o influențare conștientă asupra civilizației, asupra raporturilor sociale, asupra caracterului oamenilor. Cu alte cuvinte, literatura joacă rolul unui pedagog și educator al omului, un educator ale cărui prelegeri au forța unui învățător și a cărui pregătire de bază este viața. Am putea cita autori și nenumărate personaje de roman – mari și vii exemple pentru cititori, adevărate modele de viață, dar ar fi neîncăpătoare paginile. Fiecare dintre noi știe că pentru a atinge o asemenea treaptă literatura trebuie să fie într-adevăr viață și artă, adică să creeze viață și oameni reali. [...] Pe bună dreptate, partidul, care poartă pe umerii răi răspunderea imensă a construirii socialismului în țara noastră, acordă literaturii și artei, slujitorilor ei, o mare prețuire și caută să o îndrume pe drumul ei firesc, drum străjuit de numele marilor noștri înaintași, ale căror opere ne rămân cel mai bun îndemn”. ■ Agerpres transmite știri despre *Cartea românească peste hotare*: „În acest an, cartea românească va fi larg reprezentată peste hotare, la târguri, saloane și festivaluri internaționale de carte. Vor fi expuse, în străinătate, sute de lucrări, din diverse domenii de activitate, care oferă o imagine cuprinzătoare a bogatei vieți editoriale din țara noastră. Este proiectată, de exemplu, organizarea unor expoziții de carte românească în Argentina, Canada, Cehoslovacia, Cipru, R. D. Germană, Polonia, S. U. A., Uniunea Sovietică, Ungaria și Uruguay. Totodată se prevede participarea României la târgurile internaționale de carte de la Leipzig, Varșovia, Frankfurt pe Main, Sofia, Belgrad, precum și la «Salonul cărții tehnico-științifice»

de la Paris și la «Festivalul internațional al cărții» de la Nisa». ■ De la corespondentul „Scânteii”, N. Țuicu aflăm despre *O nouă editură la Craiova*: „Printr-o recentă hotărâre, Consiliul de Miniștri a aprobat înființarea la Craiova, cu date de 1 februarie 1972, a editurii «Scrișul românesc». Astfel se reia activitatea unei vechi și prestigioase instituții de cultură. Editura craioveană va avea ca obiect de activitate editarea de lucrări originale de beletristică, artă, știință și tehnică”.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 7065] De cartea *Venin de mai* a lui Ion Vinea se ocupă C. Stănescu: „Marea artă a prozatorului este de a ne înfățișa acest proces la nivelul reprezentărilor false din conștiința oamenilor. Vadul Istrului este o asemenea reprezentare mistificată a tărâmului amintirilor frumoase în care se retrag spre o iluzorie salvare destinele sortite iremediabilei ratări. Singurătatea în somptuoasă ruinare de acolo nu face decât să sporească vuitele interior al procesului de înstrăinare și de moarte spirituală. Duelul absurd cu care se încheie romanul – în versiunea propusă de editori – exprimă inutilitatea unei forme de luptă a cărei miză, iubirea, este și ea falsă. Ceea ce se dispută acolo nu este iubirea ci o formă convenabilă – eventual eroică sau măcar demnă – de a muri însă și aceasta este ratată astfel încât romanul se încheie printr-o acută notă parodică”.

● [„Albina”, nr. 5] Pe prima pagină, apare un *Poem* de Gheorghe Tomozei. □ De *Poșta prozei* se ocupă în acest număr Dragoș Vicol, reținând două povestiri: *Piatra de râu* de Corneliu Vasile din Caracal și *Fântâna* de Ion Tighiliu din Onești. □ Profesorul Dumitru Anghel consemnează succint întâlnirea de la Costești a poeților argeșeni (Radu Boureanu, Ion Bănuță, Florin Mugur și Al. Cerna Rădulescu) cu tinerii din localitate. □ George Muntean inventariază temele lirice ale lui Nicolae Dragoș din volumul *Coloană de-a lungul*.

● [„România literară”, nr. 6] Versuri semnează: Dumitru Micu (*Orestia*), Matei Călinescu (*Mic tratat despre timp și despre altele*), Dragoș Vrânceanu (*În fața casei mele; Iscălitura; Sălbăticiunile; De mulți ani Oltul; Polimorfism la Vladu; Drumul spre Bonciu; Pe terasa mea de câmpii; Grădinile din dosul caselor*), Anastasia George (*Nocturnă; Vama; Poveste; Nuntire*), Haralambie Grecu (*Victoria fără aripi; Tiresias; Setea revărsărilor; Așteptare*). □ Apare un fragment din *Patima dreptății* de Dumitru Corbea, „în curs de apariție la Editura Cartea Românească”. □ Din *Poșta redacției* reținem: „Lucian Chișu: Sunt bune auspicii mai cu seamă în *Metamorfoză, Ceas imperfect, Un glas de trompetă*. Reveniți (și cu o scurtă prezentare)”. ■ Editorialul *Dialog* este semnat R. I.: „Una din realitățile cele mai pregnante ale presei contemporane este *dialogul*, înțeles în multiple direcții și modalități: al ziarului sau revistei cu cititorii; al cititorilor între ei, solicitați în paginile aceleiași publicații să-și comunice propriile puncte de vedere; al unui anume redactor sau colaborator anume investit pe un anume domeniu a întreține «corespondența» cu cititorii.

Atelierul literar al revistei noastre este o multiplă demonstrație, oferită deloc parcimonios, din 7 în 7 zile; în sfârșit, tot în corpul revistei, publicăm, adesea, scrisori (integral sau fragmentar) ale unor cititori, nu o dată ale unor autori – aceștia de obicei dintre cei mai puțin sau deloc satisfăcuți de modul cum li s-au prezentat cărțile în recenziile de la rubrica – tot mai cuprinzătoare – a *Cronicii literare*. [...] Dialogul – public, prin «poșta redacției», sau «personal» – cu receptorii presei noastre, stimulați de deschiderea tot mai largă acordată inediților colaboratori, constituie prin el însuși un fenomen de cultură, un indice în plus de liberă circulație a ideilor. Un atribut al climatului prielnic în care respiră astăzi factorii progresului nostru general”. ■ Pe prima pagină citim *Cărțile cărora le spunem nu* de Nicolae Manolescu: „Nu e critic acela care nu poate să spună adevărul, dar se cuvine să ne oprim o clipă la acest adevăr. Observ la unii o mare emoție a «execuției» critice (pe care, de altfel, și Maiorescu și Lovinescu, și Călinescu au practicat-o). Două lucruri trebuie lămurite la cazul unor astfel de «execuții». Primul: ce cărți «executăm»? Firește, se va zice, pe cele lipsite cu totul de valoare. Teoretic e simplu, practic nu, fiindcă atâtea cărți ce ne par fără valoare implică o gamă secretă de însușiri sau conțin un anume efort, stimabil, din partea autorului. Să descurajăm pe veleitari: de acord. Dar cu grija de a nu pune la un loc pe scriitorul modest, însă onest ca meseriaș al scrisului, și pe impostor; pe poetul fără mare vocație lirică, dar exprimat în limitele genului sau ale înzestrării sale, cu versificatorul fără har. Plăcerea (sau egoismul) «execuției» să nu ne abată de la datoria de respect și de înțelegere. Al doilea lucru este că niciodată un critic nu se realizează exclusiv prin negație. Critica e, prin natură, afirmare, construcție și chiar entuziasm. Sub emoția de a nega nediferențiat se poate ascunde un urât complex al nerealizării proprii: câți dintre criticii negatori, răsărit ca și ciupercile după ploaie, merită la drept vorbind altă soartă decât victimele lor?”. ■ Gabriela Melinescu semnează *Poet văzut cu ochiul liber*: „Niciodată scriitorul tânăr în uimitoarea lui naivitate și în cea mai interesantă limită a sa nu a uita miracolul inconștient al întâlnirii sale cu un poet în carne și oase. Primul, cel văzut cu ochiul liber prin ospitalitatea circumstanțelor, a reprezentat pentru mine armonia tuturor. Ne-ar merge mult mai bine la toți, dacă am ști că viața e viață și poezia e poezie și că acest adevăr e prototipul unui romantism autentic al omului obișnuit”. ■ Al. Săndulescu semnează *G. Ibrăileanu și Paul Zarifopol în dialog epistolar*, prezentând relația lor din prisma scrisorilor publicate în *Scrisori către G. Ibrăileanu*, ediție îngrijită de M. Bordeianu, Gr. Botez, I. Lăzărescu, Dan Mănuță și Al. Teodorescu, cu o prefață de Al. Dima și N. I. Popa, E. P. L., 1968 și *Spiritul critic... în Scrisori*, G. Ibrăileanu către Paul Zarifopol, prezentare și note de Corin Grosu, în «Manuscriptum», 1970, nr. 1, 90-130: „Zarifopol și Ibrăileanu erau divergenți în multe puncte, călăuzindu-se de concepții estetice foarte deosebite. Îi unea probitatea intelectuală, spiritul critic lucid, raționalismul, încercarea de a se supune la obiect, antiimpresionismul, admirația pentru

marile valori naționale, ca Eminescu și Caragiale. Ibrăileanu vedea în Zarifopol un critic savant și artist, cum și era; eseistul aprecia la prietenul ieșean «împasibilitatea», «cumințenia senină de biolog», analismul disecator de «om care-și bate capul». Nici un fel de concesie reciprocă în privința ideilor, însă nici un fel de brutalitate care să ofenseze pe celălalt și să întrerupă dialogul pasiunii de adevăr și a înaltei stime intelectuale. Relațiile dintre oameni, de o mare și pilduitoare delicatețe. Aceasta e atmosfera scrisorilor schimbate între G. Ibrăileanu și Paul Zarifopol”. ■ Maria-Luiza Cristescu scrie despre *Realismul polemic*: „Începuturile notabile ale romanului românesc, primele lui izbânzii ce rămân nu numai ca documente de istorie literară, ci și creații de valoare capabile să suscite interesul larg al editorilor sunt, și nu întâmplător, de factură realistă. Ne gândim la scriitori ca N. Filimon cu *Ciocoii vechi și noi* în 1861, Duiliu Zamfirescu cu *Viața la țară* în 1894-1895 și Slavici cu *Mara*, apărută în mare parte în revista «Vatra» în 1894. [...] E o epocă de mare frământare a spiritelor, de lupte ideologice și manifestări publice, partizane dintre cele mai ascuțite. Intelectualitatea a depășit de mult faza neoanacreontică a cântării vinului și nurului, a căpătat gravitatea și conștiința unei mari răspunderi sociale. Revoluțiile de la 1848 înfrânte au dovedit necesitatea unei mai aprige și mai organizate lupte. [...] Într-o atât de complicată situație socială și națională, efortul de a înfățișa societatea și problemele ei în mod obiectiv nu putea să capete un caracter impersonal. Romanul realist românesc este de aceea angajat în demonstrarea unei teze. Scriitorul este implicat, are o atitudine pe care o include în viziunea socială, dar și în cea estetică. El intervine în lumea creată, împărțind dreptatea, așezându-se într-o tabără sau alta, oferind soluții și pedepsind răul. [...] Abia mai târziu, în condițiile unei producții românești bogate, când romanul își va fi cucerit și în literatura română locul de frunte și cititorii, când se vor naște generații de romancieri, se va pune problema esteticii romanului și realismului va fi teoretizat și definit. Nașterea lui însă în tânăra literatură română de la mijlocul secolului trecut va fi condiționată mai ales de situația social-istorică”. ■ Traian Podgorean semnează *Liviu Dunca și destinul*, o analiza asupra personajului Liviu Dunca din romanul *Păsările* de Alexandru Ivasiuc. ■ În *Un examen de conștiință* Lucian Raicu scrie despre *Imposibila întoarcere* de Marin Preda: „«Cineva» vorbește în paginile acestei cărți, cineva dotat cu puterea de a vedea lucrurile netede și proaspăt, ca pentru prima oară, cu o extrem de filozofică uimire, despovărat de prejudecăți, de soluții transmise, de inerții și resentimente; ia să vedem noi cum stau, de fapt, lucrurile, această propunere este începutul fiecărui gând al său, în care se instalează cu voluptate și cu invincibilă speranță că până la urmă va înțelege ceva și că *secretul*, asediat cu atâta bună-credință, va trebui să cedeze. Această speranță înseninează și pagini de un acut dramatism și care altfel ar arăta tare posomorâte. E și în ele, chiar și în ele, o lumină caracteristică, destinsă, matinală. Până și resemnarea, dacă există, se lasă transfigurată, pătrunsă de acest fluid al

ingenuității; o calitate pe care scriitorul și eroii săi deopotrivă o simt ca esențială – și pe bună dreptate se tem grozav că ar putea să o piardă. [...] Imaginea cea mai stăruitoare ar fi a unui scriitor marcat pentru totdeauna de obsesiile stricte ale profesiei sale, care a făcut totul pentru a rămâne în *interiorul* lor și care este împins de însăși gravitatea pusă în străbaterea lor până la capăt să treacă dincolo de ele, la o meditație plină de grijă și răspundere asupra unor teme de interes mult mai general (politice, sociale și morale) simțind că acestea îl angajează, cu sau fără voia sa, în așa măsură încât retragerea iluzorie, prudentă în fața teribilei lor acuități, periclitează ființa literaturii”. ■ Antoaneta Tănăsescu semnează *Fascinația ficțiunii*: „«Foamea» de ficțiune ține de natura însăși a omului, de eterna sa dorință de cunoaștere, tot mai avidă, mai complexă, complicată și nuanțată. În vremurile moderne, când omul realizează, cu luciditate, detașarea de ficțiune, fascinația ei, departe de a se atenua, devine mai puternică. Investită cu o dominantă ficțiune catarctică, ea contribuie la îmbogățirea însăși a sensibilității umane, lărgeste sfera și posibilitățile de investigare a realului, a realului în sensul complet al cuvântului. Mai mult, ficțiunea evidențiază, tocmai prin caracterul ei de excepție, concretul, atrage atenția asupra lui, îl ipostaziază”. ■ Sorin Titel semnează cronică literară la *Sufereau împreună* de Ion Băieșu, ediția a III-a: „Spontan, povestind firesc, cu un ascuțit simț al dramatismului, cu o mare putere de invenție, oferindu-ne uneori situații de-a dreptul spectaculoase, Ion Băieșu ne lasă aceeași impresie după relectura cărții sale: un prozator din «categoria A», prozator de indiscutabilă forță și de indiscutabil talent”. ■ În acest număr citim recenzii: □ Zaharia Sângeorzan prezintă volumul *Introducere în istoria versului românesc* de L. Găldi: „Stilistul maghiar nu s-a mărginit numai la descrierea funcțiilor expresive ale metrilor și a variantelor ritmice, ci a restituit, intenționat sau nu, și etapele subterane de maturizare ale poeziei din stadiul de rudimentară versificație la unul de autentică valoare lirică. *Introducerea* lui L. Găldi este încă o lucrare elaborată de un specialist străin care, pe baza unei serioase analize pe text, reîntărește ideea că suntem o națiune care își exprimă și prin vers continuitatea și vechimea”. □ Toma Roman recenzează *Condiția romanului* de Traian Liviu Birăescu: „Autorul pleacă de la prea-cunoscute judecăți asupra romanului ori exemplelor citate, încercând, fără rost, de altfel, să le justifice. Studiul asupra romanului românesc de după 23 August nu reușește nici el să depășească nota de «cumințenie» a cărții icare se încheie cu banalul apel la «capodopera necunoscută»”. □ Marga Lotreanu se ocupă de cartea *Henryk Sienkiewicz* de Olga Zaicik: „Olga Zaicik dă în această monografie un excelent exemplu de ceea ce un critic numea «critica devoțiune». Realizând un fel de Henryk Sienkiewicz «par-lui-même», autoarea ne-a pus la îndemână un vast material de reflecție, înfățișând cu pertinentă caracterele cele mai importante ale operei prozatorului polonez”. □ Viola Vancea comentează *Teatru* de Ionel Hristea, editura Cartea Românească: „Dincolo de preocuparea predilectă a au-

torului: dramatizarea unor conflicte intime (cu vădite reminiscențe ale gustului pentru melodramă), întâlnim linearitatea artificială a schemei dramatice utilizată excesiv în scopul evidențierii «mesajului pozitiv». Evoluția previzibilă a personajelor (de cele mai multe ori schematice) și cultivarea acelorași convenții scenice (devenit cu timpul șabloane) ofereau nu de mult o imagine superficială a contemporaneității, de o monotonie constantă, tulburată doar de accentele patetice ale disputelor etice». □ V. [Viola] V. [Vancea] se ocupă de volumul *Dumnezeu rămânea singur* de Constantin Prut, Editura Eminescu, 1971: „Fără a fi câtuși de puțin influențați de data la care au fost scrise cele două proze: 1966, 1967, trebuie să spunem că volumul lui Constantin Prut – *Dumnezeu rămânea singur* – ne amintește prin reluarea unor teme predilecte, aerul comun al ultimelor plachete din colecția «Luceafărul». Notele distinctive ale acestor volume de debut, uneori de o dezarmantă banalitate, erau sentimentalismul, lirismul minor, atracția pentru lumea copilăriei redusă prin absența unei observații profunde și a sondajului psihologic la transcrierea unor «infantilisme» mai mult sau mai puțin agreabile, idilismul și disponibilitatea stilistică, toate acestea conviețuind pașnic între granițele incerte ale «prozei scurte»». ■ Eugen Luca publică text omagial *Ion Călugăru*, comemorând 70 de ani de la nașterea scriitorului: „Propensiunii spre fantast i se aliază la Călugăru o înclinație spre umor și grotesc. Un umor al înduioșărilor, când autorul se referă la vârsta condorilor sau la victimele mature ale naivității. Umorel acestuia îl apropie de Creangă din care, într-un fel, descinde chiar, și asemenea căruia vizează realizarea unei opere cu caracter monografic, un volum completând și luminând altul, întreaga sa creație organizându-se, de fapt, într-o carte unică. Jovialitatea nu-i însă domeniul său». ■ Al. Piru, *Din nou, G. Călinescu romancier*: „După eseu lui S. Damian în care se încearcă în spirit critic definirea complexului tip de romancier care era G. Călinescu, discutabil în unele detalii, dar nu mai puțin pertinent și animat de dorința maximei evaluări, iată și un articol *G. Călinescu romancier*, de peste 60 de pagini, în volumul *Semne și repere* (C. R. 1971) de Alexandru George, scris cu intenția demolării, a totalei infirmări. Trecem peste calificările de la început minimalizatoare, negative, adesea lipsite de eleganță, pentru a arăta principalele erori pe care se întemeiază judecățile neașteptatului detractor. [...] Obsesia istoricului îl determină pe vigilantul critic să impute din nou romancierului că «nu vede just realitatea» (ca și cum întâmplările n-ar fi inventate) și că aglomerează peripeții «complet lipsite de interes». Altceva ar fi fost, desigur, dacă în loc de eșecuri ca *Bietul Leonide* și *Scrinul negru*, G. Călinescu scria, ca Alexandru George, niște extraordinare «întâmplări cu sensul la urmă» sau vreo «clepsidră cu venin»». ■ Șerban Cioculescu semnează *Noi glose argheziene*, analizând receptarea lui Tudor Arghezi în volumul *Corelația limbă-literatură. Investigări despre clasiicii români* de Gabriel Țepelea, Editura didactică și pedagogică, 1971: „Oricât se străduiește Țepelea să extragă suc din această aridă cogitație similiștiinți-

fică, ea nu ar putea nicicând servi ca îndreptar unui poet pentru a-i limpezi căutările. Arghezi se înșela când teoretiza, mai mult sau mai puțin metaforic, asupra cuvântului, ca material poetic, adică bun conducător de poezie. Nu cuvântul în sine e investit cu o încărcătură poetică mai mare sau mai mică, ci cuvântul într-un context, așadar”. ■ În *Viața literară* citim: □ *Șantier* vine cu anunțarea noilor proiecte ale scriitorilor Ștefana Velisar-Teodoreanu, Aurel Rău, Georgeta Horodincă, Nicolae Dragoș, Iv. Martinovici, Haralambie Țugui, Haralambie Zincă, Marin Porumbescu, Platon Pardău. □ Știri de la Uniunea Scriitorilor: „În cinstea aniversării semicentenarului U. T. C., scriitorii Eugen Constant, Violeta Zamfirescu, Constantin Nisipeanu, Madeleine Fortunescu, Sina Dănciulescu, Ilarie Hinoveanu și Mihai Dușescu au participat la o șezătoare literară ce a avut loc în ziua de 28 ianuarie a. c. la Casa de cultură a tineretului din Craiova. Același grup de scriitori a luat parte la alte două șezători ce s-au desfășurat la 29 ianuarie în comuna Plenița, județul Dolj, și la 30 ianuarie la Calafat, unde a avut loc și întâlnirea membrilor cercurilor literare din județ”. □ Valeriu Râpeanu semnează necrologul *Ion Luca*: „A murit, după cum ne-au anunțat ziarele de marți dimineața, Ion Luca, dramaturgul fecund, din cale afară de fecund, care trăia de ani și ani de zile la Vatra-Dornei, de unde apărea din când în când la București bătând la ușile editurilor și ale teatrelor care nu i s-au arătat prea generoase. [...] A scris mult, excesiv de mult, și din pricina izolării în care a trăit nu mai avea nici un fel de spirit critic, nutrind un soi de narcisism care îl făcea să fie greu de suportat ca om și mai toți să se ferească de dânsul. Din tot ce a scris, puțin are să rămână – dar câteva piese nu trebuie în nici un caz să intre în negura uitării. Acum, când omul nu mai este, când o viață măcinată uneori fără sens s-a încheiat, să îndreptăm un gând către omul ce s-a dedicat numai scrisului. Și puținul care a rămas cu adevărat să facem să aibă o soartă mai bună. Atunci vom cunoaște și locul pe care îl ocupă cu adevărat în istoria dramaturgiei noastre. Lungile așteptări ale vieții lui nu vor fi – poate – și cele ale eternității”. ■ În *Cartea străină* găsim anunțate trei noi apariții: □ Nicolae Balotă, în *Eugenio D’Ors și eseul spaniol* notează apariția volumului *Trei ore în muzeul prado * barocul*: „Eugenio D’Ors rămâne un «credincios slujitor al rațiunii», cum pretinde a fi chiar și atunci când îndrăznește să-și proclame respectul pentru «eroicele violențe ale pasiunii»”. □ Este notată și apariția volumului *Dervișul și moartea* de Meša Selimović, Editura Univers, 1971. □ Este semnalat și volumul *Le genie du lieu*, 2 de Michel Butor, Ed. Gallimard, Paris, 1971. ■ În *Orizont științific* citim textul *Niels Bohr – Lucian Blaga*, „complementaritatea în fizica cuantică și metoda antinomiei transfigurate”, de E. Toró, Universitatea Timișoara, Facultatea de fizică. ■ În *Telecinema* Nina Cassian scrie despre filmul *În arșița nopții*. ■ În *Ochiul magic* citim „*Ofensatita*” literară sau nedreptățirea genialității de Mircea Iorgulescu: „Întâiul simptom de «ofensatită» este ieșirea din starea de normalitate. Profund vexat, sun impulsul mâniei – «Cântă, zeiță...!» – vătăma-

tul se comportă într-un chip cu totul diferit de conduita sa obișnuită. Așa, de pildă, un blând adept al «criticii metaforice», cum este cunoscut Voicu Bugariu, tresare polemic și nervos, începând brusc să practice genul epistolar, îndeleticare de care până nu demult era străin (v. «România literară», nr. 5, 27 ianuarie 1972, p. 27), iar Cornel Regman, vechi critic literar și cadru didactic la Constanța, se recalifică transformându-se în avocat și susținând, ca probă în noua profesiune, interesele Editurii Eminescu (v. «Tomis», nr. 1, ianuarie 1972). Datorită, probabil, excesului caloric, suferindul de «ofensatită» devine repede ilogic. Voicu Bugariu se plânge de lipsa unei «argumentații necesare» sfârșind însă prin a obiecta împotriva argumentelor a căror absență o reclamase câteva rânduri mai înainte. Cornel Regman, la fel de iritat, nu reușește să înțeleagă un lucru elementar: că imputându-se precaritatea criteriilor de selecție precaritatea criteriilor de selecție și participare la un volum de interviuri este necesar să se întocmească drept argument, liste de nume! Însă incoerența nu e decât o fază banală în evoluția «ofensatitei»; curând se ajunge la mistificația obișnuită”. ■ Leonid Dimov semnează *Dostoievski – un spectator neobișnuit*: „Întreagă operă a lui Dostoievski e un teren de luptă între cele două moduri de a asimila lumea prin cunoaștere: cel analitic și cel sintetic, cel cult și cel popular, cel scientist și cel carnavalesc. Mai mult decât atât, în fiecare personaj ele se-nfruntă”. ■ În *Prezențe românești* Irina Petrescu semnează *24 de ore la Belgrad*: „În clipa în care pierduseră orice speranță, când Dragan Iovanovici se pregătea asudat și necăjit să expedieze prin TELEX regretele organizatorilor, când buchetele de flori se ofiliseră obosite de prea multe drumuri între Hotel Metropol și aeroport, cu ultima cursă PANAM care părăsea Bucureștiul trecând prin Belgrad spre New York, am ajuns pe o ceață deasă ca unul la destinație: Fest 72”. ■ Alexandru Balaci trimite o *Scrisoare din Roma* intitulată *Un an al poeziei*: „Criticii italieni sunt unanimi în a declara că anul de curând trecut poate să fie înregistrat la coloana pozitivă a bilanțului cultural, ca anul poeziei. Ei au semnalat, cu îndelungi aplauze, deosebita preocupare a editorilor, sensibile seismografe ale gustului public, pentru lansarea unor colecții noi de versuri. Astfel, casele editoriale Mondadori, la Quanda, Rizzoli, Palazzi au tipărit volume antologice din marea poezie a lumii – Apollinaire, Garcia Lorca, Eugen Jebeleanu, Machado, Prevert, Tagore, Baudelaire, Ungaretti, Pal-lazeschi, Kavafis, Pound”.

• [„Tribuna”, nr. 5] Ion Lungu face o prezentare superficială a celui de-al doilea Salon național al cărții de la sala Dalles și amintește în treacăt de editurile prezente Cartea românească, Eminescu, Minerva, Ion Creangă, Albatros, Univers, Dacia, Junimea (pentru beletristică, istorie și critică literară), Editura politică, Editura enciclopedică, Editura Academiei, Editura științifică. ■ Mircea Zăciu semnează un articol omagial despre Poetului Eugeniu Spe-rația, la moartea acestuia: „Plachetele lui lirice sunt niște herbare cu flori pre-sate, răspândind un parfum uitat, de ofilire melancolică”. ■ *Cronica literară*:

Articolul *Coceptele artelor semnat* de Ion Vlad are în dezbatere volumul lui Radu Stanca *Acvariu*. „Eseurile lui Radu Stanca discută categoriile literaturii din perspectiva unui teoretician literar (structuri prozodice, formele baladei și „baladescul”, aspectele lecturii etc.), iar conceptele teoriei teatrului din unghiul regizorului și al omului de cultură”. ■ Rubrica *Argument pentru o istorie a literaturii române contemporane* îl are ca autor pe Zaharia Sângeorzan cu articolul *Unde ne sunt criticii, polemisti?*, în care pledează pentru necesitatea unei *Istории a literaturii române contemporane* care să aibă ca principiu de cercetare valoarea. Sângeorzan îi apostrofează pe criticii literari actuali care au ca principală ocupație susținerea de cronici literare și îi îndeamnă să purceadă la scrierea Istoriei literare mult așteptate: „A scrie astăzi, marxist, o *Istorie*... înseamnă a pătrunde dialectica aceluia timp istoric în toate mecanismele lui, în toate înfrângerile lui. Înseamnă a nu complica și falsifica lucrurile, dar mai ales a nu exagera: din 1944 și până în 1971 evoluția literaturii române n-a fost barată, dar a avut, fapt explicabil, momente de derută, de evaziune, de eclipse estetice”. Consideră că ar trebui să scrie o Istorie Al. Piru, George Ivașcu, Ion Rotaru, Nicolae Balotă, Edgar Papu, Eugen Simion, Lucian Raicu, Matei Călinescu, Mircea Zăciu, Dumitru Micu, N. Manolescu, Mihai Ungheanu, C. Stănescu, Valeriu Cristea, Al. Paleologu, Aurel Dragoș Munteanu □ Al. Oprea îl are ca personaj central al rubricii *Portrete critice* pe Vladimir Streinu „un împătimit peregrin, plăcându-i să rătăcească în universul uneia sau alteia dintre cărțile ce-l atrag, delectându-se (ca un degustător rafinat) cu frumusețile pescuite, dar asta, am spune, după socoteli și capricii de poet iar nu la un mod metodic și cu atât mai puțin didactic”. □ Pagina 5 semnalează apariții ale editurii Univers: *Zgomotul și furia* de William Faulkner (articol semnat de Valentin Tașcu), *Tezeu; Din file de toamnă* de Andre Gide (Mircea Popa), *Caiete* de Albert Camus (Petru Poantă) □ Adrian Marino publică *Mici scene elvețiene (II)*, iar Emil Manu *Mirajul baroc al Gdansk-ului*.

4 februarie

● [„Scânteia”, nr. 9048] Mihnea Gheorghiu publică *Însemnări despre volumul „File din istoria U. T. C.”* sub titlul *Pagini despre patriotism și conștiința revoluționară a tineretului*: „Tipărit în perioada de pregătire a manifestărilor ce vor fi prilejuite de semicentenarul Uniunii Tineretului Comunist din primăvara aceasta, volumul apărut la Editura Politică este o carte de referință utilă și necesară, care deschide în chip fericit calea unei mai mari istorii, cuprinzând «file» mai multe și mai bine legate cu minunatul fir de purpură al tineretului comunistilor români”. ■ În *Un incunabil uniât în bibliotecile noastre*, prof. dr. Emil Micu, directorul muzeului Scheii Brașovului și prof. dr. Ion Radu-Mircea de la Institutul de studii sud-est europene publică un scurt text despre descoperirea unui exemplar din primele cărți slavone tipărite cu litere chirilice în anul 1491 la Cracovia, descoperirea acestei lucrări fiind deja anunțată în „Scânteia”, nr. 9036, anul XLI, duminică 23 ianuarie 1972.

• [„Contemporanul”, nr. 6] Radu Beligan se întreabă: *Unde ne sunt dramaturgii?*: „Atenția noastră, a tuturor s-a îndreptat în ultimii ani asupra artei spectacolului și nu fără succes de vreme ce mișcarea teatrală românească este astăzi una dintre cele mai fecunde în talente și unanim prețuite. S-a creat însă un decalaj vădit între caracterul original, virtuozitatea interpretării, în orice caz înaltul ei profesionalism și producția dramatică. Jucăm puține piese românești, tipărim și mai puține. Acestea sunt faptele”. ■ Mircea Martin semnalează apariția traducerii cărții lui Edgar Allan Poe, *Principiul poetic*: „După traducerea *Poemelor ...* de către Emil Gulian, după cele două de *Scrieri alese* apărute în 1963 (într-o versiune semnată de Ion Vinea – pentru proză, Emil Gulian și Dan Botta – pentru poezie), iată și principalele texte de poetică ale lui Edgar Allan Poe oferite de Editura Univers publicului nostru – mult mai interesat în genere de asemenea apariții decât s-ar putea bănuși din cifrele unor tiraje care nu întâmplător se istovesc în câteva zile”. ■ Virgil Duda, în cadrul dezbaterii *Personajul literar*, afirmă: „Un personaj îl completează pe celălalt, altul îi sărăcește substanța, altul în sfârșit îl pune din punct de vedere moral sau intelectual, sub semnul întrebării. În același timp, personajele continuă să îmbogățească peisajul existenței pe care autorul a plăsmuit-o”. ■ Nicolae Manolescu recenzează cartea lui George Ivașcu: *Jurnal ieșean*: „Lunga *Retrospectivă* care deschide *Jurnalul ieșean* (C. R., 1971) al lui George Ivașcu este indispensabilă pentru explicarea atmosferei interioare a cărții. Autorul își evocă anii formației sale spirituale, petrecuți în Iașul lui G. Ibrăileanu și G. Călinescu, între 1929 și 1940, în acea Florență a României, cum o numise G. Călinescu...”. ■ Paul Georgescu, în textul *Rățiunea creează valori*, se referă la studiul lui Nicolae Balotă: „Ultima lucrare a lui N. Balotă, *Lupta cu absurdul* – cea mai serioasă cercetare a criticului – participă la compunerile universitare, investigând un teritoriu încă deschis, violent controversat, contemporaneitatea occidentală. Semnalăm mai puțin bogata documentare, cu care autorul ne-a obișnuit, cât claritatea expunerii, buna stăpânire a informației, spiritul selectiv, aspectul superior didactic intrinsec al acestei modalități a criticii. Subliniem cu plăcere efortul lui N. Balotă de a se apropia de o explicație socială și concret istorică a fenomenului studiat, cât și atitudinea lui de refuz a unei lumi absurde, lipsite de sens și speranță, în care orice axiologie ar deveni imposibilă. Un univers absurd ar anula orice valoare estetică, etică, umană – repetă, cu dreptate, autorul”.

• [„Cronica”, nr. 5] În *Cronica* literară, Liviu Leonte prezintă volumul de *Proze* al lui Radu Petrescu: „Singura legătură între cele patru proze ale lui Radu Petrescu (*Didactica nova*, *Sinuciderea din Grădina Botanică*, *Jurnal*, *În Efes*) este una de ordin stilistic. Scrise, după mărturisirile din *Jurnal*, cu aproximativ douăzeci de ani în urmă, ele recomandă un artist sensibil la culori și la forme, atent până la pedanterie la ritmul și muzicalitatea frazelor, trecându-și impresiile prin filtrul unor puternice reminiscențe livrești. „Un pictor în pro-

ză”, după formula lui Paul Georgescu. Într-adevăr, Radu Petrescu nu receptează numai bogăția coloristică a mediului, descompunând-o până în nuanțele ei infime, dar vede totul plastic, o frază („Nu știu cum sunt alții, dar eu citind o frază din *Madame Bovary* de pildă, sau din Rabelais, văd fraza ca un șal străveziu, colorat magnific și delicat, pe care două mâini îl întorc în toate felurile, făcând să-i strălucească apele și culorile, arătându-i moliciunile sau câte o neașteptată asperitate amenințătoare și dincolo de țesătura lui de esență translucidă apărând nu bustul sau genunchii celui care îl ține, ci viscoalele de ceață ale golului”), curgerea timpului („o mătase albă, dulce, perlată, pe care oricine o poate rupe și murdări”). Izolat într-un sat unde își face conștiincios dar fără prea mult entuziasm orele de profesor de limba română, el visează constant la tablourile lui Pallady, ambiționează să scrie cărți, introducând în roman tehnica pe care Cezanne a adus-o în pictură. Nu știm în ce măsură celelalte opere ale lui Radu Petrescu i-au răspuns intențiilor compoziționale, dar dacă e să ne referim la *Proze* ele amintesc mai degrabă de impresionism și numele lui Monet sau Renoir s-ar cuveni citate înainte de Cezanne”. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga publică partea a treia a studiului *Ionel Teodoreanu în perspectivă*. □ Mircea Filip semnează reportajul *Reverii întârziate, la Argeș...* □ Revista publică un fragment din romanul *Dragoste, te sărut* de Doru Kalmuski. □ În *Mențiuni critice*, Val. Condurache publică o recenzie negativă la volumul *Drumuri ca-n palmă* de Ștefan Dimitriu, în timp ce Nicolae Turtureanu scrie despre placheta *Peisaj în mișcare* de Darie Novăceanu. ■ Ion Apetroaie publică prima parte a studiului *Al. Ivasiuc, dialectician al stărilor lăuntrice*: „Al. Ivasiuc este un poet dar și un subtil analist al dialecticii sufletești, un cerebral neliniștit, torturat de întrebări incompatibile cu răspunsurile simple. Realitatea cea mai ferită de contestare este la el capacitatea de introspecție și de punere în dialog a conștiinței individuale cu lumea, cu societatea, în momentele definitorii pentru erou. Reușitele sau eșecurile personajului obligă la o explorare francă, neîntârziată, a rădăcinilor, a cauzelor de orice ordin, personajul angajând astfel o întreagă panoramă social-istorică ce naște, sporește sau împuținează energiile latente în oameni. Meditațiile despre dialectică, ce alimentează copios rubricile scriitorului din *Contemporanul* și *România literară*, confirmă, o dată mai mult, pasiunea pentru existența spirituală în zonele determinării, ale devenirii obiective și subiective”. ■ Zaharia Sângerozan scrie despre *Realismul liric* pe care îl consideră „o condiție a literaturii moderne, căci niciodată un roman sau o nuvelă nu a încetat să fie și o experiență directă, a scriitorului”. Criticul susține că „într-o lume care se automatizează cu rapiditate, care este obosită de atâta mecanizare și unde scriitorul doar descrie, lirismul nu poate deveni un decor docil al unei realități morale, ci o atitudine, o salvare a omului de la sterilizare, alienare. Poezia în roman umanizează, dă posibilitate personajului să se reflecte în spațiul propriei sale experiențe. Realismul liric este un sondaj în existența noastră, cea mai

fidelă întruchipare a scriitorului ca personaj. Opera vorbește pe de-a întregul prin personaj ; a-l neglija, a-l despărți echivalează cu o moarte a lui. Destule romane de azi sucombă din cauza abuzului de lirism parazitar. Falsul romancier liricizează totul confundând poezia cu valoarea epică. Cât privește personajul, autenticitatea lui, acesta devine un „poet” nerecunoscut de poeți, un Don Quijote luptându-se cu morile de vânt. Avalanșa de lirism în roman anulează realismul liric, căci „romanul modern este în fond o posibilitate pentru scriitor de a-și exprima sufletul în integralitatea lui” (G. Călinescu). Romancierul care nu-și comunică romanul propriei sale existențe sub impulsul adevărului este un dogmatic primejdios. El nu-și scrie viața, ci retranscrie banalitatea vieții crezând într-o temă care numai a lui nu este. E senin în mediocritatea lui fiindcă țipătul tragic al creației nu l-a auzit niciodată, nu l-a torturat nicicând. Natura lui este egoismul. Ce roman poate ieși dintr-un astfel de suflet măcinat de neputință? Superioritatea romanului stă și în verosimilitatea personajului, în conștiința că fără condiția lui existențială viața nu-i decât o experiență ratată. Realismul liric investește personajul cu puteri nelimitate. Arhitectul Ioanide simbolizează, cred, cea mai înaltă putință de a transfigura poezia scriitorului într-una a personajului. Tot vorbind însă de realism, uităm, sau ne facem că uităm, un lucru deosebit de important. „Realitatea” conceptului nu-i în teorii, ci în opere. O discuție despre realism este o discuție înainte de toate despre romanele pe care le avem astăzi”. □ Victor Parhon publică o cronică dramatică a piesei *Despot Vodă* de V. Alecsandri, pusă în scenă la Teatrul Național din Timișoara. ■ Georgeta Horodincă, în *Fantezii și fantome*, un fragment din *D. Anghel, portret în evantai*, analizează lirica lui Dimitrie Anghel: „Materia- lul poeziei lui Dimitrie Anghel este materia subțiată la culme sau devenită propria ei fantomă, o ceață ușoară care se degajă din lucruri și flori, o spumă pe care o lasă în urmă timpul, o boare pe care o exală grădinile. Reverie, aminti- re și mireasmă - efluvii ale imaginației, ale memoriei și ale naturii - alcătu- iesc împreună o substanță poetică expansivă și pură, eliberată de legea gravi- tației și curățată de zgura existenței. Imaginile, în poezia lui, urcă, se degajă de aluviunile realității, se eliberează de constrângerile ei, ne cheamă spre liberta- tea mireasmelor, „pe cari nimeni nu-i stăpân pe pământ”. În loc să trimită la real sau să-l evoce, arta are, după Anghel, misiunea de a corecta, de a estetiza viața, de a o înălța, arătându-i un ideal de frumusețe și un model de atins. Priveliștea lumii care se oferă artistului în neselectiva ei varietate, el o supune unei „meta- morfoze” înainte de a-i deschide porțile poeziei. Reveria purifică datele brute ale realității, orchestrează sunetele, armonizează culorile, idealizează mișcările sufletului, le domolește, le silește să se catifeleze. Poetul simte că o transfor- mare radicală se petrece în el sub imperiul visului care nu e decât dulcea eva- dare din realitatea brutală în lumea calmă a artei, simte că, lepădându-se de balastul realității, ia forme din ce în ce mai pure, migrează în flori și miresme, se ridică ușor și liber în spațiile absolutului și ale frumuseții veșnice.”

□ Ioanid Romanescu publică poeziile *Teamă ți-a fost pe urmele vântului*, *Poezie*, *Trecător* și *Favoare*. □ Cătălina Frâncu prezintă studiul lui É. Faguet, *Drama antică - drama modernă*. □ Este publicat articolul lui Alain Bosquet, *Teatrul în Franța*. □ În *Goncourt 1971* este publicat un articol despre *Geneza romanului „Les Bêtises de Cambrai”*, o prezentare a începutului părții a doua a romanului *Les Bêtises* de Jacques Laurent, „prezentare și versiune românească de Ionel Brandabur”. □ Hertha Peretz publică *Centenar Grillparzer*. □ Al. Paleologu scrie *Scrisori din Italia*. ■ În *Moment*, cu titlul „Două scrisori pierdute”, se anunță o comemorare interesantă dedicată lui I. L. Caragiale ce a cuprins montarea lui Sică Alexandrescu de la Teatrul Național din București și pe cea a lui Liviu Ciulei de la Teatrul Municipal. În *Rectificări* se atrage atenția asupra unor inadvertențe din articolul omagial dedicat de Valentin Silvestru lui I. L. Caragiale, în „România literară”, cu ocazia împlinirii a 120 de ani de la naștere. Rectificările privesc anumite aspecte legate de „valorificările ieșene ale capodoperei lui Caragiale”. În *Unde ni sunt moraliiștii* este criticată atitudinea Violei Vancea din numărul 3 al revistei „România literară”, unde aceasta a publicat o recenzie a romanului lui Cătălin Apostol, *Război cu zurgălăi*. În *Scrisori întristătoare* se discută o situație din „Săptămâna culturală a Capitalei”, unde Vintilă Corbul și Eugen Burada „pretind că un scenariu depus de ei și acceptat de redacție ca bun să stea la baza unui film, a fost tergiversat, apoi respins, pentru ca mai târziu autorii lui să constate că ideile le-au fost...subtilizate”, acuzați fiind Mircea Drăgan și Nicolae Țic. În *Cenușă și diamant* se face o trecere în revistă a cuprinsului ultimului număr al revistei „Vatra”: poeme de Ștefan Aug. Doinaș, un manuscris de Romulus Guga, cronica literară de Dan Culcer. Este criticată rubrica *Viața cărților*, „neglijent scrisă”. În *Convorbiri* se mulțumește revistei „Convorbiri literare”: „suntem profund emoționați de încrederea plăcut colegială care ni se acordă”.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 61]** Programatic articolul despre a face/ a fi în avangardă, al lui Mihnea Gheorghiu, *Impact*: „Care sunt criteriile exacte care ar îndritui pe cineva să afirme: «aici se află noul, aici sunt trasate căile viitorului în artă?»” Îmi aduc aminte, de acum doi ani, cum din inițiativa revistei «La Nouvelle Critique», un colocviu al intelectualilor comuniști francezi a ridicat această mănășă. Unul dintre ei mi se pare că a răspuns cel mai exact: «oricine se poate proclama de avangardă, dar rămâne să se trieze ceea ce este autentic de ceea ce nu este, și niciodată nu putem fi prea prudenți, nici prea modești în fața acestei alegeri... nu poți declara în gura mare că ești artist sau poet «politic», sau «patriotic», fără ca publicul să nu-ți suspecteze grandilocvența, fără ca publicul să nu devină prudent în fața acestei lipse de modestie ce poate intimida pe niște confrăți iremediabil provinciali sau... nu, dar asta nu interesează nici *politica* și nici *patria* invocate pe la răspântii de «obraznicul care mănâncă praznicul». Se cunosc câteva exemple notorii, trecute și prezente. Acolo unde există intimidări și solicitări de această

natură, se știe prea bine că ele sunt lipsite de practica socială, fără de care este zadarnic să vorbim de marxism și de conștiință socială în creația și critica literară și artistică»". □ Cronica teatrală a lui Dinu Săraru notează premiera montării moderne a *Scrisorii pierdute*, varianta Liviu Ciulei, jucată la Teatrul Bulandra: „trecerea de la clasic – Sică Alexandrescu la contemporan – Ciulei”, o replică peste timp a genialei variante clasice a lui Alexandrescu, ce marcase scena românească până la acel moment 1972. □ E. Manu semnează recenzia volumului liric al lui Traian Iancu, *Puntea soarelui*, iar Romul Munteanu se ocupă de volumul lui Heinrich Boll, *Opiniile unui clown*. □ La Cenaclul „Nicolae Labiș” citesc poetele Angela Chiuaru și Daniela Caurea, reluate în paginile revistei.

5 februarie

- **[„România liberă”, nr. 8486]** Scriind articolul *Carta Oltului*, Mihnea Gheorghiu își exprimă dorința ca „scrisul românesc să se poată mândri cu urmarea”, ca aceasta „să fie iscălită de un tânăr scriitor născut poate într-unul din cele șase județe pe care le străbate râul neconținut”.

- **[„Scânteia”, nr. 9049]** Aflăm despre *Întâlnirea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu membrii C.C. al P. C. R. care fac parte din Uniunea Scriitorilor*: „La C. C. al P. C. R. a avut loc vineri, 4 februarie, o întâlnire a tovarășului Nicolae Ceaușescu cu membrii și membrii supleanți ai Comitetului Central al partidului care fac parte din Uniunea Scriitorilor. La întâlnire au participat tovarășii Gheorghe Pană, Dumitru Popescu, Miu Dobrescu. Întâlnirea a fost consacrată discutării unor probleme legate de pregătirea conferinței pe țară a Uniunii Scriitorilor, de îndeplinirea sarcinilor și rolului Uniunii Scriitorilor în îndemnarea ideologică a creației literare din țara noastră, în organizarea dezbatărilor cu caracter teoretic pentru aprofundarea tezelor plenarei din noiembrie 1971, pentru înarmarea întregului front scriitoricesc cu linia politică marxist-leninistă a Partidului Comunist Român. În cadrul întâlnirii s-a afirmat necesitatea întăririi și dezvoltării continue a activității organizațiilor de partid ale scriitorilor, intensificării vieții de partid în cadrul Asociațiilor scriitoricești și al Uniunii Scriitorilor. Întâlnirea cu tovarășul Nicolae Ceaușescu a prilejuit sublinierea răspunderilor politice e revin scriitorilor membri ai Comitetului Central în dezvoltarea unei vieți obștești sănătoase și rodnice a scriitorimii din întreaga țară, în crearea climatului și a condițiilor celor mai propice pentru înflorirea continuă a unei creații literare cu caracter profund educativ, inspirată din lupta poporului român, condus de partid, pentru edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate. S-a reliefat, de asemenea, necesitatea creșterii contribuției tuturor membrilor de partid care activează în domeniul literelor la ridicarea nivelului activității Asociațiilor și Uniunii Scriitorilor, la îndeplinirea marilor sarcini puse în fața scriitorimii din țara noastră de programul ideologic al partidului. [...] În cadrul dezbaterilor au luat cuvântul tovarășii: Aurel Ba-

ranga, Mihnea Gheorghiu, Titus Popovici, Sütő András, Kovács György, George Macovescu, Domokos Géza, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Anton Breitenhofer, Eugen Barbu, Létay Lajos, D. R. Popescu, Zaharia Stancu. În încheiere tovarăşul Nicolae Ceauşescu a expus pe larg obiectivele principale politice, ideologice şi de creaţie ce stau în faţa Uniunii Scriitorilor în momentul de faţă, sarcinile de îndeplinire a cărora depind stimularea tot mai largă a producţiei literare din ţara noastră, îmbogăţirea patrimoniului culturii noastre socialiste cu opere de înaltă valoare umanistă, de aleasă ținută artistică. Secretarul general al partidului a subliniat cerinţele pe care conducerea partidului le pune în faţa scriitorilor membri ai Comitetului Central, în faţa tuturor comuniştilor din Uniunea Scriitorilor, în direcţia intensificării vieţii de partid şi activităţii ideologice a Uniunii, a activităţii obşteşti a tuturor scriitorilor, în direcţia realizării de tot mai multe romane, nuvele, piese de teatru şi poezii, lucrări de teorie şi critică literară, de care are nevoie societatea noastră socialistă în plin avânt. Pregătirea şi desfăşurarea apropiatei conferinţe a Uniunii Scriitorilor – a arătat tovarăşul Nicolae Ceauşescu – trebuie să determine o adevărată cotitură de ordin calitativ în viaţa şi activitatea Uniunii, să asigure condiţiile unui nou şi puternic avânt al creaţiei literare din România, unei noi înfloriri a beletristicii noastre socialiste, închinată idealului măreţ al fericirii poporului, făuririi omului nou, demn de măreaţa epocă a civilizaţiei comuniste”. ■ *65 de ani de la marea răscoală ţărănească 1907: mărturii* este consemnată prin amintirile participanţilor şi documentele vremii. ■ În *Reportaj pe glob citim Scriitorul Daniel Schorr îşi sfătuieşte compatrioţii: „Nu vă îmbolnăviţi în America!”*, o prezentare a volumului *Nu vă îmbolnăviţi în America!* apărut la editura „Aurora Publishers” în care sunt prezentate statisticile costurilor medicale din S. U. A.

● **[„Flacăra”, nr. 6]** În *Teze şi paranteze*, Aurel Baranga publică *Cartea*. □ În *Teatru*, Sanda Faur scrie *Recviem pentru spectacolele indifferente*, un răspuns la „încercarea binevoitoare [...] a Asociaţiei oamenilor de teatru de a stârni spiritele la o discuţie privind prima parte a actualei stagiuni”. ■ În *Literare*, Lucian Raicu prezintă romanul lui Anton Holban, *Jocurile Daniei*, considerând că „romanul e bine scris, notaţiile inteligente abundă, fineţea analitică e în afară de orice discuţie, autorul face din plin dovada însuşirilor sale de pătrundere, de sensibilitate etc.”. □ În *Film. Pe ecrane*, Magda Mihăilescu prezintă *Un nou film de Sergiu Nicolaescu, Atunci i-am condamnat pe toţi la moarte*, ecranizarea povestirii *Moartea lui Ipu* de Titus Popovici. □ La rubrica *Memento*, secţiunea *Carte*, apare o recomandare de lectură a volumului *Discuţii din priviri* de Ion Bujor Pădureanu, publicat la Eminescu. □ În *Memento*, *Cinema* se publică o notă despre filmul *Fuga*, în regia lui Aleksandr Alov şi Vladimir Naumov, „după un scenariu la baza căruia au stat piesa lui M. Bulgakov «Fuga» şi fragmente din romanul «Garda albă»”. □ În rubrica de *Teatru* apar câteva note despre ultimele piese puse în scenă la diferite teatre din ţară: *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale „viziunea spectacologică a lui

Ciulei asupra capodoperei caragialiene, schimbând pe ici, pe colo, prin punctele esențiale – dar fără a modifica structural vechea gândire regizorală asupra piesei – spectacol servit cu idei de marea echipă de comici a «Bulandrei», *Profesiunea domanei Warren* de G. B. Shaw (Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani), *Sfânta Ioana a abatoarelor* de Bertolt Brecht (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași), dar și *Teatrul de-a lungul veacurilor*, „meritorie inițiativă a teatrului «Al. Davila» din Pitești de a organiza, sub acest titlu, un ciclu de matinee duminicale, ce întreprind incursiuni în istoria teatrului universal”. □ *Memento*, Tv: la rubrica *Dezbateri* se consemnează o discuție în cadrul rubricii *Cărți și idei* despre volumul lui Paul Everac, *Dialoguri contemporane*. În *Literatură* se semnalează o emisiune ce conține *Versuri de iarnă* semnate de Demostene Botez, V. Voiculescu, B. Fundoianu, Șt. Aug. Doinaș, N. Labiș, Ana Blandiana, precum și o emisiune dedicată lui Ion Creangă la care participă Zoe Dumitrescu-Bușulenga și George Ivașcu.

● **[„Luceafărul”, nr. 6]** În primul rând, editorialul lui Virgil Teodorescu, sintetizează scopul revistei, precum și intervalul de vârstă al publicului căruia i se adresează: „Revista aparține tuturor scriitorilor, având un larg compartiment acordat literaturii tinerilor”. □ Alexandru George (*Interpretări*) aduce în discuție ideea inutilității unui număr excesiv de comentarii care au tendința de a repeta, fără a fi în vreun fel relevante, și de a complica receptarea cititorului: „Critica literară, plictisită și aproape supărată pe opera pură și simplă, se chinuie de multe ori doar să complice ceea ce omului comun i se pare limpede și evident”. □ Al. Paleologu ia apărarea, în *Vitejiile tânărului Gheorghiiță*, criticii lui Alexandru George, despre care enunță: „Stilul său are o matură siguranță, un timbru viril și o libertate totodată degajată și sobră, pe care i le dau atât curajul opiniei cât și un inalterabil bun simț”. Disputa pornește de la actul protagonistului din articol de a lua apărarea lui G. Călinescu „împotriva ireverenței iconoclaste a criticului Alexandru George”: „Insinuarea tovarășului Gheorghiiță; cel puțin vecină cu calomnia, denotă o penibilă mentalitate, e drept nu rară, care-l poate eventual ajuta să se impună în „viața literară” nicidecum însă și în literatură”. În același timp, Al. Paleologu se oprește asupra însemnătății critice, în genere, militând pentru utilitatea acesteia: „Niciun scriitor, niciun artist, niciun gânditor, niciun om oricât de ilustru, nu este și nu trebuie să fie scutit de critică: atare imunitate e moartea spirituală a celui în cauză”. ■ În *De-retorizarea „generației”*, Mircea Martin discută despre poziționarea scriitorilor și a criticilor în cadrul unei generații: „Înainte de a-și fi găsit propria formulă artistică, ei resping pe cele existente angajându-se într-o polemică generalizată al cărei rost este, pe de-o parte, să modifice ierarhia deja constituită a valorilor, pe de alta, să stimuleze creația proprie”, criticând conflictele dintre tineri și vârstnici, acuzându-i de implicarea într-o anumită ciclicitate, care determină repetarea episodică a atitudinilor: „«Generația» nu e un pretext pentru o vană agitație a spiritelor, ci o categorie a cercetării istorice”.

■ Dinu Flămând (*Despre experiment*) scrie despre poetul epocii actuale: „Poetul ce se vrea azi un vehement inovator nu mai aparține unei școli care să-i explice gestul cu ajutorul manifestului. El se bazează esențial pe experimente deja clasificate, pe un joc lingvistic ce a fost deja studiat, care a primit mai demult permis de liberă trecere”. ■ Alex. Ștefănescu recenzează *Fântâna iadului* (C.R., 1971) de Ionel Bandrabur: „Rudimentar, trivial și, adeseori, pornografic, ciclul de povestiri al lui I. Bandrabur pare a fi complet rătăcit în literatură”. □ De asemenea, comentează textul lui Ion Drăgănoiu, *Discurs împotriva metodei* (Ed. Eminescu, 1971): „Influențele certe exercitate de M. Ivănescu, N. Stănescu sau A. Păunescu nu îl afectează pe I. Drăgănoiu care nu urmărește să-și imprime personalitatea în versuri pentru generațiile viitoare. Plăcerea sa este de a declanșa și de a lăsa poeziile să se dezvolte de la sine”. ■ Criticând incapacitatea autorului de a se detașa dar apreciind, în același timp, capitolele adresate lui Al. Piru, Fănuș Neagu și Nichita Stănescu, la *Cronică literară* Nicolae Ciobanu aduce în atenția cititorilor pe Marian Popa cu al său *Dicționar de literatură română contemporană*: „se pare că puterea de irradiație a operei acestor scriitori a fost mai puternică decât însăși exacerbarea subiectivistă a lui Marian Popa”. ■ Rubrica *Poșta redacției* aduce cu sine un comentariu făcut de Cezar Baltag în *Pragul inițial*: „La început, marii autori sunt egali cu tinerii debutanți”, relevând condiția eternă a artistului. ■ Publică poeme Emil Botta și Ileana Mălăncioiu, Ștefan Augustin Doinaș, Iolanda Malamen, Smaranda Jelescu, Mircea Ivănescu. ■ O atenție specială i se acordă lui I.L. Caragiale, la șase decenii de la plecarea marelui comediograf în eternitate. □ Matei Călinescu aduce un omagiu clasicului I.L. Caragiale în *Caragiale, „Comedia criticii”*: „Una din ciudatele puteri de care dispune scrisul lui Caragiale este și aceea de a-i transforma pe mulți dintre comentatorii săi în personaje caragialești”, sintetizând și clasând influența acestuia: „Despre influența lui Caragiale ar trebui vorbit în două sensuri: cea dintâi, firească, se desfășoară pe planul adevăratei literaturi, și, ca atare, este destul de restrânsă (nu și lipsită de importanță); cea de a doua, mai curioasă, pleacă, nu de la ascunsul Caragiale, ci de la evidentele sale măști – personajele sale (între care și personajul ambiguu care spune «eu» în multe dintre momente și dintre schițe), și ea se exercită mai ales acolo unde ar trebui respinsă; cad sub ea, adeseori, cei care vor cu tot dinadinsul să-i scape: între ei se numără mulți dintre criticii lui Caragiale”. □ În *Caragiale și modestia viciului*, Teodor Mazilu discută despre riscurile interpretării dramaturgului: „Un Caragiale interpretat capătă parcă ceva uscat și incolor”, Tot Mazilu adaugă: „Încerc să capăt o imagine mai reală a lui Caragiale și parcă tocmai studiile savante, nocive în erudiția lor, constituie piedica principală”. □ În cadrul aceluiași subiect, Caragiale, Gabriela Melinescu semnează textul *Diavol cu garoafă albă*: „Dacă Ion Luca Caragiale s-ar fi născut mai devreme sau mai târziu decât s-a născut cred că geniul lui polemic și stilul său unic de a gândi în cuvinte ar fi fost la fel de or-

bitor.” În același timp, analizează apropierea comicalului de contextul pe care îl abordează, precum și atitudinea care o însoțește: „Apropierea lui Caragiale de conflictele sociale în care se învârtea ca un diavol cu garioasă albă nu s-a făcut cu ură ci cu o nesfârșită iubire, o iubire de om scriitor de deștept, prea deștept, față de șleahă de Mitici, Mițe și Zițe, șleahă de altfel adorabilă pentru că așa a vrut autorul care a avut pentru ea o îngăduință și o complicitate ironică...”. □ Leonid Dimov (*Omagiu, quia absurdum...*) remarcă persistența imaginarului caragialesc în epoca cotidiană: „Nu cumva ne întâlnim și astăzi cu eroii săi? Nu cumva, și astăzi ne bucurăm de ridicolul personajelor sale?” De asemenea, creează o reprezentare a scriitorului: „Niciodată [...] nu ne vom putea închipui un magician desfășurat cu atâta patetică mantie peste colinele cotidiene, circumstanțiat cu atâta precizie la viciile omologate, precum Conu Iancu, marea umbră a deliciilor ironiei de peste vremi”. □ Nichita Stănescu pășește pe urmele lui Ion Barbu și vorbește despre *Geometria la Caragiale*: „Atât de precisă a fost lucrarea înfăptuită și cu un spirit atât de helen al geometriei, încât argourile locale, porecele, mahalagisme, etc. ținând de o perioadă lingvistică extrem de scurtă, – prin strălucita lor fixare în spirit sunt iradiate înapoi în limba vie și reluate de aceasta în permanență, ca un fond ironic al limbii, definitiv”. □ Nina Cassian propune de asemenea o abordare a figurii artistului: „Dacă ar exista un organ predilect cu care să investigăm lumea – la Caragiale ar fi Urechea. El aude adevărul și minciuna, lașitatea, filistinismul, prostia și ferocitatea, conflictele grave și pe cele ridicule. Într-o replică, rânjește la noi un monstru sau un cretin”. □ Interviuul cu regizorul Davis Essrig, *Spiritul diabolic al artei de observație*, aduce în prim-plan punerile în scenă ale comicalului caragialesc: „La Caragiale comicul este grotesc, funambulesc. Departate de-a fi o glumă ușoară, comicul lui este grav, abisal, așa spune chiar că e un soi de «dans al morții»”. ■ Rubrica *Cum a fost* informează asupra întâlnirii cenaclului din data de 1 februarie: „Au citit Marius Tupan – proză, Vasile Fati și Pavel Pereș – poezie, au recitat balade populare actorii Marina și Mihai Velcescu. [...] Au fost aduse comentarii pentru textele audiate. [...] În încheiere, Fănuș Neagu nu a tras concluzii asupra textelor citite, ci a remarcat «răutatea» tinerească a sălii, și li-a exprimat convingerea că odată cu vârsta, totul se va «îmbuna»”. ■ În librării, circulă noi titluri: *Nord*, de Pop Simion la Editura Eminescu, *Steaua de cinema*, de Ion Dongorozi, *Cununa soarelui*, de D. Ciurezu și *Călătoriile lui Gulliver*, de Jonathan Swift, la Editura Minerva, precum și *Willhelm Tell*, de Friederich Schiller, *Victorie*, de Joseph Conrad, *Învățătorul din Vigevano*, de Lucio Mastronardi și *Călătoria unui biet literat*, de Alfredo Panzini, la Editura Univers.

6 februarie

• [„**Munca**”, nr. 7534] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Ion Dumitrescu, Miron Țic, Gheorghe Mușat.

• **[„România liberă”, nr. 8487]** Tia Șerbănescu recenzează *Scrieri* în versuri ale Mariei Banuș (*Țara fetelor, Tărâm intermediar, S-arată lumea, Magnet* ș.a.), notând apreciativ în final: „Fără îndoială că rândurile de față rămân insuficiente pentru prezentarea acestei mari poete”.

• **[„Scânteia”, nr. 9050]** În *Adnotări* citim *Omagiu clasicilor* de Gh. Dan: „Preocuparea constantă a editurilor noastre de a pune multilateral în valoare bogatul tezaur spiritual pe care ni l-au lăsat moștenire generațiile înaintașe înregistrează succese remarcabile. Am avut, de altfel, nu o dată ocazia să consemnăm în cadrul acestei rubrici inițierea unor serii și colecții de diverse tipuri, de la cele însoțite de un amplu aparat critic, până la cele de popularizare, care ajung la tiraje de zeci de mii de exemplare. Înscriindu-se pe linia unor mai vechi încercări, două frumoase ediții recent apărute – *Poezii* de George Bacovia (Editura Cartea românească) și *Pseudokineghetikos* de Alexandru Odobescu (Editura Minerva) – ne fac să revenim asupra unui asemenea obiect, semnalând o direcție de activitate în care eforturile se dovedesc cât se poate de utile. Tipărite în condiții grafice deosebite, volumele amintite dovedesc o față în plus faptul că o ediție sugestiv ilustrată facilitează apropierea de universul specific scrierilor publicate, prilejuind totodată, iubitorului de carte multiple satisfacții de ordin estetic. Concepută dintr-o perspectivă mult mai largă, ca un omagiu adus cu consecvență celor mai de seamă clasici ai literaturii noastre, o serie de asemenea ediții credem că ar înregistra un binemeritat ecou”.

7 ianuarie

• **[„Scânteia”, nr. 9051]** În știri despre *Sesiuni de comunicări* aflăm: „Facultatea de limbă și literatură română a Universității din București, organizează începând de astăzi o sesiune științifică cu tema: *Metodologia cercetării limbii și literaturii în lumina recentelor documente de partid*. În cele două zile ale sesiunii vor fi prezentate 15 comunicări care abordează, prin prisma temei anunțate, probleme actuale de stilistică, toponimie, semantică, sociologie, istorie și critică literară, literatură universală și comparată, sistemul informațional în cercetarea științifică, cercetarea dialectală și predarea literaturii contemporane. Comunicările sunt susținute de cadre didactice de la catedrele de limbă, literatură română, teoria literaturii, și literatură universală din cadrul facultății”.

8 februarie

• **[„Munca”, nr. 7536]** În *Agenda cotidiană* revista publică, cu titlul *Despre literatură și...proiecte*, un microinterviu cu scriitoarea Eugenia Busuioceanu. □ În *Pe glob. În 24 de ore* revista publică o notă intitulată *Pe urmele lui Balzac* ce conține detalii biografice despre vizitele în Ucraina ale scriitorului.

• **[„România liberă”, nr. 8488]** Florica Ichim prezintă montarea piesei *Sfânta Ioana a abatoarelor* de Bertolt Brecht pe scena Teatrului Național „Va-

sile Alecsandri” din Iași. Dacă la Bernard Shaw „se încearcă obiectivarea personajului prin judecata emisă de istorie” și dacă la Jean Anouilh „este analizată din unghi contemporan pe un temei prometeic, pe ideea de sacrificiu pentru oameni, de încredere imensă în umanitate”, Ioana „Dark” a lui Brecht „va parcurge întregul drum spre cunoașterea realităților și cauzalitatea faptelor, spre conștiința de sine; ea nu va mai fi condamnată, ci se va autocondamna [...]”. Ancorarea în epoca istorică strict delimitată (Chicago în anii crizei economice din anii ’30 – n. n.), îi servește lui Brecht la analiza socială și politică pe care o întreprinde”. Spectacolul s-a constituit, pe alocuri, „într-un colocviu cu publicul asupra condițiilor sociale”.

● **[„Scânteia”, nr. 9052]** Ion Dodu Bălan trimite *Scrisoare deschisă către locatarul turnului de fildeș*: „Ești liber să faci ce vrei, stimabile, ești liber să-ți irosești cum crezi bruma de talent pe care o ai. Gândește-te însă că nu e totul să ai talent. E mult mai greu să știi să-l cultivi, să-l păstrezi și, mai ales, să știi ce să faci cu el. E tot una dacă talentul îl îngropi în pământ sau dacă-l anini ca pe o cârpă la uscat în podul turnului de fildeș. În întuneric și pustietate talentul se ofilește. Turnul de fildeș e el însuși o himeră devoratoare”. ■ Ioan Adam recenzează romanul *Al treilea pol al Pământului* de Radu Tudoran, apărut la editura „Ion Creangă”: „Fascinația misterului, intriga erotică suavă, de o rară delicatețe, prețul tragic plătit pentru accesarea umanității pe trepte superioare ale cunoașterii le simți și aici întinzându-și faldurile asupra universului românesc. De maxim interes la lectură, prin generoasa semnificație etică și iradiația unui nobil mesaj, romanul lui Radu Tudoran este o carte ce incită la meditație, o carte pentru toate vârstele”. ■ Natalia Stancu notează *Un succes al spectacolelor teatrale la televiziune: „Zestrea” de Paul Everac*: „Prezentarea unor spectacole de actualitate, care să se adreseze preocupărilor majore ale spectatorilor, să-l îndemne la meditații asupra datoriei lor sociale, asupra principiilor etice ce trebuie să ne guverneze întreaga existență – așa cum s-a dovedit a fi spectacolul realizat după scenariul scriitorului Paul Everac – este una din căile sigure prin care televiziunea își poate îndeplini cu succes investitura. Le așteptăm, de aceea, în continuare, pe micul ecran”.

9 februarie

● **[„România liberă”, nr. 8489]** Al. Săndulescu recenzează volumul de poezii al lui Radu Cârnci, *Oracol Deschis*, menționând că autorul „face acum proba unei înnoiri și maturități incontestabile, investindu-și humusul său liric, erotic și naturist, cu o înaltă etern-întrebătoare spiritualitate”. În cadrul aceleiași rubrici, „Vitrina cărții”, Ion Potopin recenzează *Studiile de stilistică și de limbă literară* ale lui Gh. Bulgăr, notând că „se impune atenției noastre prin armătura sa științifică și prin fervearea dialectică în care este îmbrăcată argumentația, care atinge confiniile creației cu amprentă de originalitate, care-i sporește valoarea”. ■ În articolul *Învățământul și sănătatea publică*, comite-

tu editorial conchide că succesele obținute în aceste domenii „reflectă convinsgător grija partidului și statului nostru pentru om și cerințele sale, demonstrază că beneficiarii întregii dezvoltări economico-sociale sunt oamenii muncii”.

• **[„Scânteia”, nr. 9053]** În acest număr găsim prezentări de carte: □ Emil Vasilescu scrie despre volumul *Misterul Clepsidrei* de Gheorghe Tomozei: „Ritmica muzicală a versului, gustul manifest pentru rima sonoră, echilibrul interior îndelung căutat, patina cântecului vechi subsumat unei viziuni poetice moderne, conțin, fără îndoială, promisiunea unor noi succese. Există în acest volum și poezii mai puțin convingătoare artistic, unele experimente verbale gratuite, precum și versuri erotice care suscită îndreptățite rețineri. Consemnând așadar inegalitățile selecției, vom conchide că prin cele mai izbutite creații, *Misterul Clepsidrei* constituie una din cărțile notabile ale poetului”. □ Emil Manu prezintă *Neamul Varjú* de Kós Károly, apărut la Editura Kriterion; „Kós Károly e un mare prozator contemporan, înzestrat cu un remarcabil simț al epicului și cu o fantezie de arhitect, bogată și liberă, bazată pe o documentare riguroasă de sociolog”. □ Ileana Berlogea notează apariția volumului *Modalitatea estetică a teatrului* de Camil Petrescu la Editura enciclopedică română, sub îngrijirea lui Liviu Călin: „Este o reală bucurie să-l recitești pe teoreticianul Camil Petrescu, să-i regăsești gândurile vii, agitate, în continuă fierbere, comentariile polemice și pasionate pe marginea actului teatral, cu atât mai mult cu cât dezbaterile în legătură cu drepturile autorului, actorului sau regizorului continuă. E o reală bucurie să constăți că teatrul nostru, în cele mai bune realizări ale lui, a rămas credincios, așa cum a fost și Camil Petrescu, înaltelor valori ale marilor texte”. □ Dan Munteanu notează apariția volumului *Un veac de singurătate* de Gabriel Garcia Márquez: „Dincolo de vălul de basm de amestecul de legendă și realitate, dincolo de coaja fantastică, se ascunde miezul întregii cărți – strălucitoare și unică metaforă a epopeii unui întreg continent în luptă cu tarele veacurilor scurse sub semnul subdezvoltării, exploatării, absurdului, în fluturarea unui stindard ale cărui însemne sunt propășirea și nestrămutata încredere în viitor”.

• **[„Viața studentească”, nr. 6]** O *Masă rotundă a studenților ieșeni*, având ca obiect *Dicționarul de literatură contemporană* de Marian Popa – examinat de studenți. Au luat parte la discuții: Val Condurache, Nicolae Manea, C. Pricop, Andrei Corbea, Dieter Schulerus, Dumitru N. Zaharia. Cartea, deși „vulnerabilă”, ar fi un act de cultură informațional și nu o lucrare de specialitate, iar strategia lui Marian Popa de a se erija în scutul „opiniilor unanime” este ea însăși o „carte de viață” a dicționarului – cartea e indiscutabil un instrument de lucru necesar, iar dacă la o ediție viitoare autorul „se va lăsa condus de complexul lui Argus și mai puțin de spirit ciclopic... cu atât mai bine”. □ Cel mai obiectiv este Val Condurache, rezumând pertinent demersul: „Eu cred că Marian Popa temperează astfel printr-un gest lipsit de polemic actul de supralicitare a unor scriitori, cum ar fi Al. Ivăsiuc sau Petru Popescu.

Procedeul de ierarhizare care se bazează pe spațiul acordat, implicit consemnările critice – este în genere satisfăcător, evitându-se în acest fel considerația vulgar-defăimătoare și predispozițiile destructiviste... Dacă ar fi să semnalez excese aş spune că poeții se bucură de un flagrant tratament de bună voință din partea lui Marian Popa, tratament care deformează imaginea prin caracterul lui fenomenal... *Dicționarul* nu reprezintă neapărat o raportare, ci o înșiruire de date *explicative și nu comparative*. Privit prin această prismă, un dicționar nu e (automat) *o sinteză, ci o catalogare*, iar necesitatea aceasta, a catalogării, a devenit în secolul nostru o modalitate de exprimare. Și la această necesitate întreprinderea lui Marian Popa răspunde cu eficacitate”.

10 februarie

● **[„Munca”, nr. 7538]** În *Agenda cotidiană* se anunță acordarea Premiului Herder pe 1972 lui Virgil Vătășianu, prof. dr. docent și membru corespondent al Academiei.

● **[„România liberă”, nr. 8490]** În articolul *Mușatinii*, Aurel Baranga și Eugen Barbu scriu despre ecranizarea la Televiziunea Română a trilogiei lui Delavrancea – *Apus de soare, Vișorul și Luceafărul* -, în regia Soranei Coroa-mă. Dacă primul opinează că acest fapt „constituie o dovadă că arta [...] s-a maturizat și a devenit autonomă”, lui Barbu i se pare că „e mai mult decât o scânteiere binefăcătoare de minte”.

● **[„Scânteia”, nr. 9054]** Agerpres transmite *În luna august la București: Al VII-lea Congres Internațional de Estetică*: „Capitala țării noastre va fi în luna august gazda unei importante manifestări științifice – al VII-lea Congres internațional de estetică. Lucrările congresului se vor desfășura sub înaltul patronaj al președintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Organizat de Academia de Științe Sociale și Politice și sub auspiciile Comitetului Internațional de Studii Estetice, congresul va dezbate o sferă largă de probleme de specialitate: relația artist-critică-public; arta contemporană; actualitatea cercetărilor de istorie a artei și esteticii; noi metode și criterii folosite în investigația și aprecierea estetică; estetica ambianței și a vieții cotidiene etc. [...] Congresul a suscitât un mare interes în lumea științifică. Până în prezent s-au anunțat participarea peste 400 de oameni de știință, din 30 de țări ale lumii, printre care savanți de renume mondial ca Etienne Souriau (Franța), președintele de onoare al Comitetului Internațional de Studii Estetice, Jan Aler (Olanda), secretarul general al acestui comitet, Mikel Dufrenne (Franța), Roland Barthes (Franța), Joseph Gantner (Elveția), Luigi Pareyson (Italia), M. F. Ovsiannikov (U. R. S. S.), Ladislaw Tatarkiewicz (Polonia), Helmut Hungerland (S. U. A.), Heinrich Lutzeler (R. F. a Germaniei) și alții. Subliniem că, în perioada premergătoare congresului, în editurile din țară vor fi publicate mai multe lucrări reprezentative privind cercetarea estetică românească și vor avea loc simpozioane și sesiuni științifice,

pe teme ca: educația estetică, parte integrantă a procesului educației comuniste; criterii de valorizare a artei contemporane și civilizația secolului XX și vor fi organizate expoziții de artă plastică românească contemporană”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 7071]** C. Stănescu analizează cartea lui Alexandru George: *Semne și repere* : „Impresionantă este la Alexandru George fervoarea analitică, destul de rar întâlnită, capacitatea de a descoperi, pentru susținerea ideilor sale, un număr neobișnuit de argumente foarte diferite, extrase într-o manieră «acientistă» atât din corpul operelor în discuție cât și din câmpul unor relații mai largi: dintre opere și istoria literaturii, dintre creație și mentalitatea epocii, dintre programul general și mișcarea vie a producției artistice. Puțini critici utilizează azi cu atâta funcționalitate un astfel de ansamblu catetic, istoric, sociologic, menit să pună în lumină nu doar un sens ori altul al operei literare dar însăși situația ei generală în lumea valorilor, istoria vieții ei sociale de-a lungul etapelor pe care le străbate Critica lui Al. George tinde spre totalitatea și epuizarea tuturor pistelor abordate”.

• **[„Albina”, nr. 6]** În acest număr, *Pe poarta Griviței*, versuri de Vasile Nicolescu, precum și □ *Toporul*, o schiță-reportaj de Valeriu Gorunescu. □ Ultima pagină este închinată celor 120 de ani de la nașterea lui I. L. Caragiale, revista reproducând cu acest prilej schița *Infamie*, însoțită de o scurtă prezentare a dramaturgului.

• **[„România literară”, nr. 7]** Versuri semnează: Zaharia Stancu (*Patria*), Méliusz József (*Dintr-un balcon către poezii viitorului*, traducere de Virgil Teodorescu), Mihail Crama (*Șoapta; Nu; Elegie; Cum; Poem; Posteritate; Oul; Loc*), Matei Gavril (*Imn; Stelelor; Nemuritoarele păsări; Rondel prea perfect; Către lumina lumii*), Ben. Corlaci (*Am uitat; Ploile și focul; Încoronarea; Cântec de lemn; Petarde*). □ În traducerea lui Marin Sorescu citim *Poezia tânără și lumea ca vers*: „Se scrie multă poezie în lumea întreagă și oriunde întorci capul, într-o țară sau alta, observi o neistovită așternere pe hârtie, ca și când lumea ar dispărea dacă n-ar fi consemnată la zi. Orfeu, care se ferea să întoarcă privirea spre a nu distruge frumusețea realității, nu se gândea decât la acest gest al întoarcerii capului și își ținea gâtul cu mâna. De când știința dă ocol lumii, cei care se sprijină de vorbe nu fac decât să se încreadă și mai orbește în ele. Și să se aștearnă pe scris. Pe un pământ pozitiv și concret, ei întrușchipează masa de înecați în vis, care se agață de realitatea fantastică a unui cuvânt, ca de un pai. Pescuim din această escadrilă rătăcitoare corăbiile de hârtie ale unor scriitori de pe multe meridiane, tineri sau ca și tineri, faimoși, ori pe cale de a-și face un nume, prieteni ai noștri; și oprindu-ne o clipă ochii pe tipăritura acestor corăbii, le dăm iarăși drumul la vale în același larg în care ne bălăcim cu toții: largul încrederii în frumusețea sufletului omenesc, neclintit în adevărul său etern, sub stelele polare cu nemiluita”. Citim poezii de: Pierre Zekeli, Suedia (*Spre amenajarea unor imense parchinguri*), Andri Peer, Elveția (*Salut; Un cuvânt*), Ettore Capuano, Italia (*Gânduri; Inima, cris-*

tal de sânge), Shinabu Itomi, Japonia (*Vaza; Cuțitul ruginit*), Peter Shnetz, R. F. a Germaniei (*Februarie*), Vladimir Reisel (*Poetul; Roata*). □ Ziarul dedică trei pagini revistei „Fama Lispchi pentru Dația”, în care citim articole din revistă și un text de Octav Păun. □ Apare *Despre februarie 1933*, un text de Iosif H. Andronic, de fapt o introducere la schița literară de Lucrețiu Pătrășcanu, *Wiking & Co.*, semnată N. Lascenco. □ Citim *Pickwick și Insulele Ferice* de Leonid Dimov. ■ Editorialul *În perspectiva Conferinței* este asumat redacțional și semnat R. I.: „Grija generoasă și constantă pe care partidul nostru, în frunte cu secretarul lui general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, o arată artei și literaturii, vieții și activității scriitorilor li a tuturor oamenilor de cultură, s-a vădit încă o dată în întâlnirea care a avut loc vineri, 4 februarie, între conducerea partidului și membri și membri supleanți ai Comitetului Central care fac parte din Uniunea Scriitorilor. Întâlnirea a fost consacrată discutării unor probleme ale pregătirii conferinței pe țară a Uniunii Scriitorilor, rolul și sarcinilor care revin Uniunii la îndrumarea ideologică a creației literare, pentru înarmarea întregului front scriitoricesc cu linia politică marxist-leninistă a Partidului Comunist Român. În climatul de largi și profunde semnificații politice, ideologice, culturale, generat de tezele plenarei din noiembrie 1971, recenta întâlnire s-a înscris ca o reafirmare hotărâtă a necesității de a întări activitatea organizațiilor de partid ale scriitorilor, de a intensifica viața de partid din cadrul Asociațiilor și al Uniunii Scriitorilor. Totodată ea a marcat cu extremă limpezime răspunderile pe care le au toți scriitorii în dezvoltarea unei vieți obștești sănătoase, a unui climat prielnic creației, pentru înflorirea unei literaturi valoroase din punct de vedere artistic, cu un profund mesaj educativ, inspirată din realitatea bogată, dinamică, în plin avânt, a României socialiste. [...] Întâlnirea scriitorilor membri și membri supleanți ai Comitetului Central cu conducerea superioară de partid apare cu atât mai semnificativă, mai plină de învățăminte, cu cât ne aflăm în preajma Conferinței pe țară a Uniunii Scriitorilor. Eveniment de importanță națională, conferința este așteptată cu legitim interes nu doar de obștea scriitoricească, ci de toți oamenii muncii față de care scriitorii și-au asumat și își asumă, prin însăși profesia lor, importante răspunderi artistice și morale. E de datoria fiecărui scriitor să onoreze aceste răspunderi, prin opere de valoare, ca și printr-un comportament social demn, animat de spirit comunist. E de datoria Uniunii Scriitorilor, ca organism colectiv, să-și împlinească rolul esențial de îndrumare ideologică a creației literare, de înfăptuire a programului partidului în domeniul culturii și artei, să întrețină un climat prielnic apariției unor opere majore, care să exprime viața și conștiința omului de astăzi, spiritul epocii pe care o trăim, idealurile societății noastre comuniste”. ■ Alexandru Andrițoiu publică *Glose la ceea ce scriem*: „Poezia trebuie destinată cititorilor, câtor mai mulți cititori. Nu în sens vulgarizator, deși acest termen este uneori chemat la apel din pricini aristocratice. Ci în sens național. [...] E bine că în ultimul timp presa noastră publică o seamă de dis-

cuții cu privire la ideile fundamentale ale artei angajate, că scriitori și critici împreună iau atitudine deschisă și fermă față de unele interpretări confuze sau eronate ale fenomenului artistic. Chiar dacă uneori se redescoperă Americi, rostindu-se adevăruri de demult cunoscute, aceste discuții sunt necesare în primul rând pentru că interpretarea suferă mutații de nuanță în funcție de necesitățile spirituale ale perioadelor istorice evolutive și ale orizontului cultural mereu mai cuprinzător al cititorilor de literatură. Apoi, pentru educația artistică și civică a generațiilor tinere care trebuie să-și însușească ideile cele mai înaintate și mai limpezi cu privire la menirea artei. De altfel, asemenea discuții se poartă astăzi în toate țările. Apar, nu numai articole de atitudine, ci cărți faimoase, cu răsunet universal, în care se caută răspunsurile cele mai adecvate cu privire la destinul artelor în contextul societății moderne. Cu atât mai mult, o societate socialistă are datoria să militeze la scară națională pentru destinul artelor sale. Din păcate, însă, uneori discutăm în abstract, fără aplicație la opera literară. Și tot, din păcate, nu aducem totdeauna argumentul cel mai puternic: cartea, opera literară de valoare, care să genereze ea însăși discuțiile, inclusiv cele de la apropiata Conferință pe țară a scriitorilor”. ■ S. Damian, *A privi un tablou*: „A scoate omul din tablou înseamnă a imobiliza fenomenele, a le smulge din circuitul vital, a le aduce în stadiul de letargie. Efectele în literatură? Personaje-fantomă, fără individualitate, neintegrate în spațiu și timp, suporturi impersonale ale unor «tropisme», ale unor conflicte afective uniforme, cu tulburări clinice perfect previzibile; conformații stilistice consecvent articulate, formal, scutite de orice factor emitent, nelocalizate, un material sonor lipsit de forță și de nevoia transmisiei; întretăieri de linii și volume care produc mediul tehnologiei moderne, aparatele imense, ca monștrii apocaliptici, menținute aseptice în răceala neînsuflețirii. Peste tot aceeași calamitate a monotonei, a vegetării, a nerodniciei. Fără om, focar întreprinzător, receptacul emotiv cu rezerve de neprevăzut, lumile amintite intră în toropeală. Dimensiunile reale de cunoaștere și revelație sunt evidențiate abia odată cu racordarea lor la sensibilitatea, la nivelul de reflexivitate, la stările de conștiință ale individului. În schimb, figuri fără identitate, pe o scenă prădată de animația vieții, dau spectacolului un aspect de deșertăciune. [...] În ce privește literatura, nu simpla ilustrare a tezelor psihanalizei are eficiență (s-au înregistrat pe această cale deplorabile eșecuri), ci sesizarea unor conexiuni ale psihicului și ridicarea lor la pragul conștiinței, în vârtejul contactelor sociale, sursă a marilor drame care stărnesc și luciditatea și patima. Centrul de interes al tabloului? Insul, cu complexitatea alcătuirii sale biologice și spirituale, în confruntare cu normele etice și cu năzuințele conștiinței, condiționat de mișcarea istoriei și înregistrând această condiționare, ca un îndemn la asumarea responsabilităților și a demnității. Nu departe de imobilismul mistic ipocrit, o altă ipostază a retragerii, în cunoaștere, este refuzul istoriei din om. În mod artificial se stabilește, de exemplu, un raport de neîmpăcare între mit, socotit un produs al unui inconști-

ent colectiv și actualitate. Mai întâi, însuși mitul în formele lui arhetipale e o «istorie trăită», înscrisă pe o efigie. Ea trebuie descifrată, din toate unghiurile posibile, deci și din prisma condițiilor sociale ale evului defunct. Cât loc, așadar, pentru explorări și comentarii marxiste! [...] Cel care nu tolerează accesul omului la pânza imaginară invocată (decât restrâns la un spațiu minim, component de decor, încadrat unui canon, deci pe deplin anticipat, obiect neînsuflețit ca și celelalte) – vrea, în fond, să anuleze posibilitatea unei surprize, a unui viitor. Cu aceste temeri, el renunță la aspirația ca tabloul să reflecte autenticitatea epocii, să fie o mărturie sinceră și tulburătoare asupra evenimentelor petrecute aici și acum”. ■ Alexandru George semnează *Necesitatea revizuirilor*: „Când, în 1915, E. Lovinescu deschidea în «Flacăra» seria «revizuirilor» sale, nici contemporanii lui, nici posteritatea imediată nu și-au dat seama de importanța acestui gest, care avea să constituie de fapt o cotitură în orientarea de până atunci a criticii literare românești. [...] Oricum, a vrut să distingă revizuirea opiniei asupra unor valori ale trecutului, ca un act al unei conștiințe moderne, de revizuirea propriei opinii critice, eventual de negarea unei afirmații făcute sau de corectarea ei în esență. «Lovinescu revizuieste» trebuie să fie cu totul altceva decât «Lovinescu se revizuieste». Judecând lucrurile după mai bine de o jumătate de veac de la începutul acestei acțiuni, vom observa că ambele formule pot coexista în cea mai perfectă frăție, ele fiind legate de aceeași sursă ideologică și nu însemnează un «deranjament» în mecanismul funcționării criticii, ci însăși forma prin care critica modernă se afirmă în cultura noastră – ceea ce e un merit pe care istoria literară va trebui să-l recunoască lui Lovinescu negreșit. «A se revizui» nu e o operație blamabilă, și numai lipsa de experiență în practicarea criticii poate face pe cineva să considere ceva infamant revenirea asupra unei judecăți. pripite, eventual imperfect formulate sau prea rigide. [...] Revizuirea e o operație prin care se afirmă rolul activ al conștiinței receptoare; aceasta din urmă poate fi una a prezentului, dar și a trecutului. Dar dreptul conștiinței la afirmație sau la negație atrage după sine și posibilitatea de a reveni asupra unei judecăți, indiferent că e vorba de una a individului care a făcut-o sau de aceea mai vastă a istoriei care, aparent, o sancționează. Dintr-un tribunal al operelor, critica devine în mod firesc și un tribunal al propriei ei conștiințe. [...] Punând în mod deschis problema dialogului criticului cu opera, Lovinescu a înfăptuit în cultura noastră un act revoluționar și, cum se întâmplă de multe ori în istorie, tocmai în punctul pe care contemporanii săi au fost mai puțin dispuși să i-l recunoască drept un mare merit. Lovinescu revizuieste, deci, și se revizuieste, pentru a se afla cât mai aproape de adevăr, adică de acel ceva către care criticul trebuie, prin întreaga sa activitate, să năzuiască”. ■ Șerban Cioculescu revine la *Breviar*, cu *Portretul lui Caragiale*. ■ În „*Cel mai treaz dintre cei ce mor*” Mircea Iorgulescu scrie despre poetul George Alboiu și ultimul său volum *Gloria lacrimii*, editura Cartea Românească 1971: „Nomadismul, sentimentul hoardei rătăcitoare prin pustietăți, izolarea sumbră

și orgolioasă, energetismul primar din cărțile anterioare – toate sunt absente. [...] Prin *Gloria lacrimelor* George Alboiu inaugurează, după toate probabilitățile, o fază nouă a existenței sale poetice, părăsind definitiv, dar triumfător, spațiul care l-a consacrat”. ■ În rubrica *Opinii* citim *Critica și actul de cultură* de M. Tarangul: „Critica naturală a gustului – spre deosebire de critica gustului care se orientează spre legile specifice ale formei – a avut totdeauna votul decisiv în a alege prin instinct operele în afara oricărui specific. Concluzia acestui fapt de netăgăduit – deși aparența este întrucâtva paradoxală – este aceea că domeniul estetic – ca domeniu de exprimare teoretică al oricărei critici a gustului – nu a contribuit la afirmarea de excepție a operelor care au avut acest merit. Acest merit care recunoaște dreptul de intrare al unei opere în istoria culturii l-a confirmat însă societatea prin legea naturală a existenței ei în timp. Care mai este, după toate acestea, rostul esteticii? Are ea un rol secundar, de parazit care se transformă în instanță de judecată abia după ce și-a asigurat siguranța verdictului? – aceasta este întrebarea care pune în joc scopul esteticii și ținta finală a oricărei critici a gustului. Nu apare mai curând critica gustului, ca forma de geneză a unei funcții estetice comune omului, funcție care anticipează ea însăși asupra oricărei estetici teoretice? Și nu înseamnă, oare, că estetica tinde, nu atât să dea norme pentru o critică a gustului, cât – mai mult și mai în profunzime – să caute originea prin care omul creează neconținut actul de cultură, fie că alege opera, fie că o construiește? Și acesta pare să fie rostul unei estetici adevărate: acela de a gândi starea de creativitate a omului, în oricare din formele sub care se înfățișează”. ■ Laurențiu Ulici semnează cronica literară la *Hamlet sau ispita posibilului* de Ion Omescu: „Ezitatea prințului se explică prin nuanța specială a lucidității lui: el nu gândește gestul pe care se simte dator să-l facă (răzbunarea), cât consecințele, toate consecințele posibile. Eu cred că Hamlet nu ezită și își amână din voluptatea (a simțurilor, nu a lucidității) gestul, dar, cum nu simpatizez structural cu acei critici întâmplători care, în vorbele lui Valéry, «nu pot citi decât numai ceea ce ei înșiși ar fi putut scrie», trebuie să mărturisesc că ipoteza lui Ion Omescu mi se pare nu doar interesantă, dar plauzibilă și, mai mult decât atât, epuizantă. Pentru că, punând în acord intelectul cu dinamica afectivă, realizează un Hamlet complex, în vreme ce interpretările tradiționale, apăsând pe una sau pe alta dintre cele două stări ale personajului, ajungeau, cel mai adesea, la un complex hamletian. O singură imprudență dovedește Ion Omescu în eseul său: vorbind despre Hamlet, ține cu tot dinadinsul să vorbească despre Shakespeare. Dar de câte ori sunt aduși în discuție Horațio, Othello, Mackbeth, Iago etc., etc., comentariul e didactic, și, în genere, mai puțin inspirat, deși tot polemic”. ■ Citim recenzii: □ Sorin Titel prezintă *Ciudata prăbușire* de Anton Breitenhofer, Editura Eminescu, 1971: „Dacă romanul ni se pare totuși nu întotdeauna foarte interesant la lectură, în ciuda atâtor evenimente narate, acest lucru se datorează și unor deficiențe care țin de construcția cărții: legăturile dintre capitole sunt adeseori

șubrede, încât impresia că citești o succesiune de povestiri independente, apare adesea. Cartea suferă de asemenea de o anumită ariditate stilistică, iar personajele, cu excepția Persidei și a adolescenților, nu sunt suficient de pregnante. [...] În ciuda acestor obiecții, căldura cu care Anton Breitenhofer se apleacă asupra lumii pe care o descrie, devine adeseori molipsitoare. Cititorul, nu de puține ori, este tulburat, el nu rămâne indiferent la suferințele prin care trec eroii, fiind deci solidar cu aceștia”. □ Veronica Porumbacu scrie despre *Mănăstirea neagră* de Aladár Kuncz, editura Kriterion: „Apărută în românește la 40 de ani după tipărirea în original, într-o tălmăcire fluentă (C. Codarcea și N. Crișan), și precedată de caldă și pertinentă introducere a lui N. Balotă, cartea se parcurge cu interes acut”. □ S. [Sorin] T. [Titel] recenziază *Arlechin în iarbă* de Val Gheorghiu, Editura Junimea 1972: „Mici crochiuri cu creionul și nu în creion alcătuiesc volumul pictorului ieșean Val Gheorghiu, proze scrise cu deosebită grijă pentru cuvântul frumos, folosit cu iscusință și prețuire de moldovean. De altfel, tonul evocator și excesiv liric, mi-a amintit paginile elegiac omagiale din *Casa umbrelor*, Ionel Teodoreanu făcându-se simțit nu numai în moto-ul ales pentru o tabletă, ci și în modul în care sunt evocate figuri ilustre, cu nostalgie și cu «dulceață», cu freamăt, așa zice, de «ramuri care bat în geam»”. □ Citim și despre volumul *Cântarea cântărilor mele*, Nicolae Tăutu, Eminescu 1971: „Faptul acesta trebuie subliniat în antologie: pentru că ori de câte ori revine pe fondul temperamentului său, de evocare sentimentală, Nicolae Tăutu atinge, mai mult sau mai puțin, însă pretutindeni, corzi lirice. Oricare din piesele de această factură este în măsură să-l demonstreze”. □ Dan Cristea semnează prezentarea volumului *Elegie cu Francesca da Rimini* de Damian Ureche, C.R., 1971: „Nota generală a volumului e rimarea abundentă pe orice temă, pe orice motiv, cu pierderea măsurii literare”. □ Corina Popescu scrie despre *Arhitectura ploilor* de Petre Paulescu: „Expresia e permanent prețioasă [...], iar afectarea contemplativității și permutarea ingenioasă a sintagmelor nu reușesc să disimuleze inconsistența substanței poetice”. □ Marga Lotreanu comentează *Veghe nocturnă* de George Marin Teodorescu: „Faptul că se poate comunica nu produce însă marele spectacol al descătușării de obsesii sau de căutări. Impresia e că ceea ce se spune e de fapt cunoscut bine, de aceea poezia nu descoperă, ci reface niște experiențe trăite; de aceea sentimentul versurilor nu e acela al miraculosului descifrării, ci al unei profunde lucidității”. ■ Al. Piru notează apariția volumului *Filozofie și poezie* de Tudor Vianu, apărută la Editura enciclopedică în 1971, cu un studiu introductiv de Mircea Martin, *Simetria revelată a ideilor sau Tudor Vianu despre filozofie și poezie*. Concluzia la scrierile lui Vianu: „Acolo unde fizionomia generală a epocii n-a dobândit încă trăsături stabile și precise, iar unitatea de stil nu se întrevește clar, metoda e inoperantă”. ■ În *Viața literară* citim: □ Șantier anunță proiectele noi ale scriitorilor Marin Preda, Petru Popescu, Pericle Martinescu, Ion Drăgănoiu, Ion Băieșu, Ion Larian Postolache, Gh. Tomozei. □ În *Uniunea*

Scriitorilor citim despre Plenara secției de dramaturgie: „Luni, 7 februarie s-a ținut o adunare a secției de dramaturgie a Uniunii Scriitorilor. Au participat, ca invitați, cronicari teatrali, directori și secretari literari ai unor teatre din Capitală, lucrători ai Direcției teatrelor din Consiliul Culturii și Educației Socialiste. Scriitorul Aurel Baranga a făcut o informare asupra importantelor probleme discutate la recenta întâlnire a tovarășului Nicolae Ceaușescu cu membri ai C. C. al P. C. R. care fac parte din Uniunea Scriitorilor. Scriitorul Paul Everac a supus dezbaterii schița unui program de activitate a secției de dramaturgie, vizând colegiale colocvii teoretice, reactivarea – într-o formulă mai realistă și mai eficace, mai corespunzătoare nevoilor concrete – a cenaclului consacrat tinerilor autori de teatru, precum și alte acțiuni menite să contribuie la afirmarea sporită a creației dramaturgice originale în repertoriul teatrelor. Scriitorul Horia Lovinescu a propus constituirea unei comisii care să discute unele din piesele noi, valoroase, nereprezentate încă și să le recomande în mod expres teatrelor și forurilor ce răspund de activitatea teatrelor. Această comisie a fost constituită, prin propunerile membrilor, chiar în ședință și și-a stabilit de îndată prima acțiune, urmând ca peste două săptămâni să raporteze adunării asupra lucrărilor ei și rezultatelor obținute. La dezbaterile substanțiale, angajată cu responsabilitate, asupra principalelor probleme ale destinului actual al dramaturgiei românești, dezbateri ce a durat, cu folos, peste cinci ore, au luat cuvântul Mihail Davidoglu, Ion Omescu, Valentin Silvestru, Dorel Dorian, Ion D. Sârbu, Gheorghe Dumbrăveanu, Iosif Naghiu, Radu Dumitru, Paul Anghel, Ilie Păunescu, Paul Cornel Chitic, Alexandru Popescu. Scriitorul Ion Brad, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, a făcut un amplu expozeu asupra principalelor probleme supuse discuției, evidențiind posibilitățile, încă nu pe deplin fructificate, de colaborare între secția de dramaturgie a Uniunii Scriitorilor și Direcția teatrelor, schițând perspectiva concretă a unei conlucrări mai eficace, reliefând necesitatea unei confruntări mai active de păreri și a unui mai bogat schimb de idei între toți cei sincer interesați de un curs normal al vieții teatrale. Lucrările adunării dramaturgilor au fost conduse de scriitorul Laurențiu Fulga, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor”. Alte știri din Uniunea Scriitorilor sunt: „Prin Decret al Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani, scriitorul de limbă germană Wolf Aichelburg din Sibiu i s-a conferit Ordinul Meritul Cultural, clasa a II-a, pentru activitate îndelungată și merite deosebite în domeniul literaturii. * Scriitoarea Georgeta Horodincă, secretar al Uniunii Scriitorilor din R. S. România, a plecat, miercuri 9 februarie 1972, în R. P. Mongolă, la Ulan Bator, pentru a participa la ședința pregătitoare a viitoarei întâlniri a conducătorilor de uniuni de scriitori din țările socialiste. * În cadrul «Lunii Cărții la Sate», din acest an, Editura Eminescu, în colaborare cu organele locale, organizează o serie de șezători literare, în diferite județe ale țării, cu participarea unor membri ai Uniunii Scriitorilor. Astfel, în județul Bihor vor avea loc, între 10 și

14 februarie, patru asemenea manifestări la care vor fi prezenți: Ștefan Luca, Al. Andrițoiu, Ion Sofia Manolescu, Mircea Micu și Gheorghe Grigurcu. Alte patru șezători vor avea loc în comune din județul Timiș, cu participarea scriitorilor: Lucian Cursaru, Ion Arieșanu, Laurențiu Cerneț, Ion Marin Almăjan și Traian Lalescu. În județul Maramureș vor fi prezenți: Sorin Titel, Nicolae Ioana, Gheorghe Chivu, Petre Got și Ion Iuga; în județul Galați: Ilie Tănăsescu, Nicolae Oancea, Ion Trandafir, Vasile Zamfir, Cornel Popescu, Nicolae Teică; la șezătorile din comunele județului Constanța vor participa: Valentin Silvestru, Bogdan Bădulescu, Marin Porumbescu, Eugen Lumezianu, Alexandru Protopopescu. În sfârșit, în județul Vrancea vor participa la șezători similare Ion Iuga; în județul Galați: Ilie Tănăsache, Nicolae dețul [sic!] Tulcea: Dana Dumitriu, Alice Botez, Mircea Ciobanu și Maria Bănulescu”. □ Ioan Massoff semnează necrologul *Neagu Rădulescu*: „Când este răpus un om de talent, un om de o veselie cuceritoare, zmulș de la masa de lucru unde se simțea în elementul lui, durerea este și mai mare, tristețea noastră mai profundă. Neagu, care în viața lui scurtă s-a abătut de la tipul, am spune, tradițional al umoristului morocănos, va continua să ne zâmbescă prin cărțile sale”. ■ În *Cartea străină* citim: ■ Nicolae Balotă semnează *Dickens și ceața*, notând apariția volumului *Casa umbrelor*: „Romanul s-a născut din protestul împotriva legii nedrepte, din revoltă. Dar fapăturile sale, dintre care cele mai multe sub victime, alcătuiesc o plasmă umană durabilă, mai durabilă decât instituțiile ce pier în ceață. *Casa umbrelor* – tradusă cu multă grijă, cu pietate pentru original, într-o românească plină de suc și duh de Costache Popa – trăiește prin umbrele care populează această ceață”. □ Andrei Silard notează apariția volumelor: *Science et politique* de Jean Jaques Salomon, editura Seuil, Paris, 1971; *Science société* de Evry Shatzman, editura Robert Laffont, Paris, 1971; *Réflexions au bord du gouffre* de Georg Picht, editura Robert Laffont, Paris, 1971. ■ În *Ochiul magic* citim *Din necesități didactice*, semnat D. D.: „În «Familia» nr. 1, Emil Cilanu publică un articol intitulat: *Structuri intime în «Luceafărul»* în care, după ce demonstrează pe aproape o pagină a revistei ceea ce de mult de se demonstrase (și anume că atât Hyperion cât și Cătălin sunt deopotrivă ipostaze existențiale ale poetului) și mai enumeră în formule savante locuri comune ale exegezei eminesciene, ne reprezintă «într-un graf de tip Ginestier, *din necesități didactice* (s. n.) această aventură în cunoaștere întreprinsă de Luceafăr pentru a redobândi conștiința superiorității, pentru a redeveni Hyperion, iluminatul obiectiv». [...] Dacă graficele, schemele și toate reprezentările «didactice» de acest gen ne duc la concluzii deja trase, nu rămâne decât să le tot facem, ca să ne aflăm în treabă”. ■ În *Orizont științific* citim *Doctorul Freud în fața lui Oedip* de George Bălan. ■ Ion Munteanu scrie despre *Elena Văcărescu*: „Elena Văcărescu, poetă franceză de origine română, cum o numesc unele enciclopedii, a fost cea mai autentică poetă româncă, deși și-a scris aproape întreaga-i operă în limba franceză și, o parte, în engleză. Dezrădăcina-

rea de limba maternă, a fost contrară voinței sale: a urmat actului brutal săvârșit de politicienii obtuși care i-au hotărât exilul «din interese superioare de stat – pentru evitarea unei mezalianțe dăunătoare coroanei»». ■ Anunțând cel de *Al VII-lea Congres internațional de estetică*, Paul Comșa realizează un scurt interviu cu Zoe Dumitrescu-Bușulenga, membră a comitetului român de organizare: „– *Cum este alcătuit, în linii mari, Comitetul național căruia îi revine misiunea pregătirii Congresului?* – Din Comitet fac parte personalitățile cele mai reprezentative ale gândirii estetice românești, activând, atât în câmpul esteticii generale, cât și în acela al esteticilor speciale, particulare. Președintele Comitetului este academicianul Al. Philippide a cărui prestigioasă personalitate dă o pondere deosebită prezenței noastre în Congres. Vicepreședinții au fost trei, au rămas doi după dispariția regretatului estetician Eugeniu Speranția, și anume subsemnata și prof. Marcel Breazu. Secretariatul care duce pe umerii săi sarcinile concrete ale organizării este alcătuit din dr. Ion Pascadi, prof. dr. Ov. S. Crohmălniceanu, prof. dr. Ion Ianoși, ajutați de un secretariat tehnic foarte activ. – *Cum înțelegeți să pregătiți participarea românească la Congres?* – Lucrările pregătitoare sunt în toi. Mai cu seamă suntem interesați de apariția unor publicații speciale, în cinstea Congresului. E vorba de câteva volume care vor vedea lumina tiparului la diverse edituri, la Minerva, la Univers și la Meridiane, în lunile dinaintea și în preajma Congresului. Acestea vor compune și vor reflecta imaginea cât mai completă a gândirii estetice românești, ca și a teoriei de artă (literară, plastică, muzicală etc.) din trecut și de astăzi. Sunt antologii care cuprind texte de la Maiorescu și Gherea și până la tinerii esteticieni de azi. Sunt volume colective pe anumite teme, ca, de pildă, acela despre gust, sau circumscriind anumite domenii de cercetare, ca, de pildă, – contribuții românești la teoria artei. Revistele de specialitate vor consacra numere întregi preocupărilor legate de tema principală și de sub-temele Congresului. Chiar «*Revue d'esthétique*» de la Paris, condusă de cunoscutul estetician Mikel Dufrenne, pregătește un număr în cinstea Congresului, număr în care vor intra multe contribuții ale specialiștilor români. N-am dat decât câteva exemple mai semnificative din foarte întinsa activitate de pregătire prin publicații a Congresului». ■ Cristian Unteanu transmite informații de la *Conferința UNESCO pentru cooperare europeană în cultură și știință*, organizată la București: „În zilele de 7-8 februarie 1972 s-a întrunit la București cea de-a doua sesiune a Comitetului Internațional de pregătire a celei de-a 6-a conferințe regionale a Comisiilor naționale europene ale UNESCO – conferință pe care România o va găzdui în acest an, în perioada 6-9 mai. Pe ordinea de zi a viitoarei conferințe vor figura probleme extrem de importante, în prim plan aflându-se cooperarea europeană în domeniul educației, științei, culturii și informației; acest punct al lucrărilor conferinței va fi susținut de delegația României. Delegația franceză va discuta modul de acțiune a comisiilor naționale europene în favoarea marilor obiective ale UNESCO: pacea, drepturile omului,

precum și chestiunea dezvoltării multilaterale a tuturor țărilor; în cadrul acestui ultim punct vor fi analizate și alte aspecte, ca, de pildă, propunerea făcută de comisiile sovietică și bulgară cu privire la utilizarea programului UNESCO în vederea întăririi cooperării statelor europene în interesul păcii și al securității în Europa”. Citim și intervențiile participanților la această conferință, participanți din Austria, R.S.S. Bielorusă, Elveția, Italia, Iugoslavia, Norvegia, Olanda, Polonia, România și Ungaria. ■ În *Prezențe românești*, printre altele, aflăm despre *Un român – președintele primului congres mondial Shakespeare*: „Cunoscutul anglist de la Universitatea din Cluj, prof. dr. docent Mihail Bogdan, privit peste hotare ca unul din «cei mai de seamă exponenți ai englezei americane din România», a întreprins nu de mult o călătorie în America de Nord. Itinerarul său a cuprins universitățile din New York, Washington D. C., Cleveland (Ohio), Campaign (Illinois), Commerce și Dallas (Texas), Tucson (Arizona), Los Angeles și Berkeley (California), Portland (Oregon), Seattle (Washington), Miami (Florida) și Harvard. [...] Dar vizita profesorului român în America de Nord a fost încununată îndeosebi de participarea sa – și vom sublinia cu îndrituită mândrie că Mihail Bogdan este președintele comitetului de studiu al vocabularului shakespearean – la Primul Congres Mondial Shakespeare, desfășurat în Canada, la Vancouver. Călătoria a mai avut și două popasuri sentimentale: în Follansbee (West Virginia), orașul de baștină și în Warren (Ohio), locul unde a copilărit și a urmat primii ani de liceu prof. Mihail Bogdan de la Universitatea din Cluj. În amândouă localitățile, el a fost întâmpinat cu o vie căldură și prețuire”. ■ Mihnea Gheorghiu, în *Întâlnire*, relatează întâlnirea sa cu scriitorul și ministrul de externe cubanez Raul Roa. ■ În rubrica sa de *Sport*, Fănuș Neagu scrie despre volumul *Nu trageți în antrenor* de Petre Cristea: „Petre Cristea scrie alert – de altfel, el trăiește alergând după himere – în pagina lui înflorește gluma bună (cine-a trăit pe lângă Gara de Nord se bate cu Dumnezeu pe catarama cingătorii chiar și pe patul morții), tristețea e o eșarfă cusută la capete cu arnici. O carte bună e un păcat fecioresc, e un gând bun care-ți pune-n ochii sufletul două boabe cu dor. [...] În încheiere, Petre Cristea, declar că sunt de acord cu tine să nu tragem în antrenor, și-ți propun să ne îndreptăm ochii spre pianist (îl cunoști bine)”.

● **[„Tribuna”, nr. 6]** Redacția revistei semnează un articol aniversar: *Tribuna XV*: „În bogată respirație românească”. ■ Rubrica *Simple referințe* are ca autor pe M. Bucur cu articolul *Citiți literatură?*, o pledoarie pentru lectură și pentru lecturi adecvate pentru adolescenți, astfel încât textele citite (mai noi sau mai vechi) să fie înțelese. ■ În *Condiția superioară a lecturii* (*Cronica literară* – semnată de Ion Vlad) este prezentat volumul de eseuri *Colaje* (Dacia, 1972) de Mircea Zăciu. „Lecturile eseistului nu sunt supuse fluctuațiilor, recomandînd o privire pasională, câteodată severă, tentată de nevoia reexaminărilor. Mircea Zăciu nu-și disimulează entuziasmul și o anume fervoare poate fi observată în cazul unor cărți în care descoperă sensuri noi, posibilități de

asociere la motive fundamentale ale literaturii”. Că scrie despre Mihail Sadoveanu cu *Locul unde nu s-a întâmplat nimic*, despre Alecsandri, Garabet Ibrăileanu, S. Dobrogeanu – Gherea, Dinicu Golescu, Camil Petrescu ș.a. eseistul alege ca soluție adaptarea lecturilor la literatura contemporană. ■ Mircea Zăciu publică în cadrul rubricii *Argument pentru o istorie a literaturii române contemporane* ceea ce el consideră a fi *Dificultăți reale și imaginare* legate de acest subiect discutat în numerele revistei. Criticul consideră că există perspectiva istorică necesară pentru scrierea unei istorii obiective a literaturii române, fără a face prea des apel la memorialistică ce poate modifica și altera realitatea. Mircea Zăciu crede că o problemă adevărată este legată de perioada dificilă a anilor 1945 până în 1956 sau chiar 1960, față de care atât critici cât și scriitori pot avea reticențe inclusiv în raport cu propria lor operă. Face o scurtă prezentare a poeziei românești de după 1945 care „avea să dezamăgească așteptările cititorului, unei invazii confuze îi urmează – cu rare excepții – o înțelegere rudimentară, dogmatică, a ceea ce trebuia să fie „poezia nouă”... Va trebui aproape un deceniu pentru ca lirismul autentic să-și redobândească drepturile...”. Autorul amintește revenirea în plan editorial a poeziei generației vechi (Arghezi, Blaga, Vasile Voiculescu, Al. Philippide, Ion Vinea, Emil Botta), generația de mijloc (Maria Banuș, Nina Cassian, A.E. Baconski, Ion Horea, Ion Brad, Ștefan Augustin Doinaș, Radu Stanca) se impune cu o certă valoare, iar noul val (Nichita Stănescu, Ana Blandiana, Marin Sorescu, Ion Gheorghe, Cezar Baltag, Gh. Tomozei, Ioan Alexandru, Leonid Dimov, Adrian Păunescu ș.a) se remarcă „cu un elan liric fără precedent”. În ceea ce privește proza, consideră că nuvela prevalează asupra romanului din punct de vedere calitativ și cantitativ. Reține din proză, din dificila perioadă 1945 – 1956, *Cartea Oltului*, *Desculț și Întâlnirea din pământuri*, pe care, alături de alte titluri, le crede „semnificative pentru efortul general de înnoire”. Istoria literară trebuie să consemneze toate creațiile, indiferent de calitatea artistică □ *Un punct de vedere* al lui Henri Zalis este prezent în rubrica *Discuții* și are ca punct de plecare opinia lui D. Micu conform căreia în literatura română de după 1900, mai ales cea interbelică, sunt câteva „zone romantice”. Autorul socotește că oportun este conceptul de „coordonate”, „dat fiind că sub acest înțeles am vrut să desemnez un sistem de repere și nu o suprafață estetică bine delimitată” și își susține opinia cu exemple din literatură unde coexistă abordări romantice, naturaliste, realist-critice. □ În *Reproducere și transfigurare în opera literară*, Ion Lungu mizează pe sensul estetic al celor doi termeni, „creația presupune mai mult decât posibilitatea de a reproduce sau de a copia realitatea, mai mult chiar decât a reuși să prefaci datele cunoașterii în anumite structuri literare. Creația înseamnă tocmai operă estetică...” la îndeplinirea căreia transfigurarea artistică este esențială □ Eugen S. Cucerzan îl înfățișează pe Ioan Slavici dincolo de statura sa de scriitor, om politic, ziarist și anume un Ioan Slavici din perspectiva *Cugetărilor filosofice*, din care este reprodus un fragment.

• [„Glasul Patriei”, nr. 5] Versuri semnează Mihai Stănescu și Zaharia Stancu. ■ Cu textul *Patriotismul marelui scriitor Șerban Cioculescu comemo-rează 120 de ani de la nașterea lui Ion Luca Caragiale*: „Patriotismul lui Ca-ragiale a fost adeseori contestat de către publiciști și mai ales politicieni liberali sau liberaloizi, preținși progresiști, care-și făceau o profesie din iubirea de țară. De la Dimitrie A. Sturdza, cu al său adevărat rechizitoriu într-o fai-moasă ședință a Academiei Române (1891), acuzându-l de a defăima tot ce este românesc i până la N. Davidescu care, după 45 de ani, l-a numit pe Cara-giale «ultimul ocupant fanariot», învinuindu-l de neaderență la spiritualitatea românească, a existat o întreagă filieră de detractori ai operei caragialiene. Aceștia nu-i tăgăduiau oarecare talent, dar pretindeau fie că era rău orientat, fie că, prin reflectarea unor stări tranzitorii ale civilizației noastre, opera lui Cara-giale avea să se învechească neîntârziat și să se scufunde odată cu moravurile momentului istoric din ultimul pătrar al secolului trecut. Așa au crezut și unii prieteni ai marelui scriitor. Dar anii au trecut, mulți la număr și teatrul lui Ca-ragiale și-a verificat trăinicia, în țară și peste hotare, recunoscându-i-se Urbi et orbi perenitatea, ba chiar și, în unele părți ale lumii, actualitatea”. ■ Gheorghe Stroia scrie despre *Salonul național al cărții*: „În perioada 20-29 ianuarie 1972 a fost organizat în sala Dallas din București cel de al II-lea Salon național al cărții, sărbătoare cu vechi și prestigioase tradiții în istoria culturii românești. Prezentând o selecție de cca 1 800 de volume tipărite la cele 22 case de editură – în limba română și a naționalităților conlocuitoare – din producția editorială de aproape 3 500 de titluri a anului 1971, ce însumează aproximativ 60 mili-oane de exemplare. [...] Deschizând seria numeroaselor manifestări ce vor marca în România desfășurarea «Anului internațional al cărții», an așezat de UNESCO sub semnul devisei «Cartea pentru toți», cel de al II-lea Salon națio-nal al cărții – bilanț și examen, mărturie a împlinirilor și certitudine a posibili-tăților, prilej de bucurie, dar și de meditație gravă – s-a înscris deja în conștiința prezentului ca o sărbătoare a cărții bune, educative, frumoase, valo-roase, adevărate”. ■ Gheorghe Bulgăre scrie despre *Clasicismul românesc*, volumul lui D. Păcurariu, apărut în colecția „Momente si sinteze” la editura Minerva: „Lucrarea lui D. Păcurariu evocă în analize fine, pertinente, docu-mentate momentele esențiale ale acestei culturi și ea va fi indispensabilă orică-rui istoric literar, pentru că este o piatră de temelie pusă la realizarea unei adevărate și necesare istorii a culturii românești”. ■ În *Breviar cultural-artistic* găsim: □ *Cronica de librărie* în care sunt notate noile apariții la Editu-ra Eminescu, Editura Minerva și Editura Albatros. □ *Luna cărții la sate*: „Ca în fiecare an, începând din 1961, februarie este *Luna cărții la sate*. Astăzi exis-tă la sate 900 librării și peste 7 000 raioane și puncte de vânzare a cărții în ma-gazinele satești. În 1971, prin rețeaua cooperăției de consum, s-au difuzat în mediul rural 1 800 titluri într-un tiraj total de cinci milioane de exemplare din-tre care 574 de titluri, însumând o jumătate de milion exemplare, în limbile naționalităților conlocuitoare”.

11 februarie

● [„Munca”, nr. 7539] În *Punct* se publică un microinterviu cu Eugen Barbu în care acesta își face autocaracterizarea. Se autodefinește ca fiind „un combatant”, consideră că romanul cel mai bine primit de critică și de public a fost *Groapa*, detaliază proiectul la care lucrează în acest moment, serialul pentru televiziune *Un august în flăcări*, consideră cărțile anului 1971 *Dicționarul de literatură română contemporană* a lui Marian Popa și *Expresionismul și literatura română* de Ov. S. Crohmălniceanu. □ Notă de prezentare a celui de-al doilea număr al caietului de literatură „Semenicul”. ■ Se anunță reparația, de la 15 ianuarie 1972, a revistei „Convorbiri literare”. „Am reținut, din destăinuirile membrilor noului colectiv redacțional, scopul pe care-l urmăresc prin articolele și studiile ce le vor publica în paginile revistei: „nu un magazin literar, ci o revistă de literatură, «Convorbiri literare» apar într-o lumină calitativ nouă – cea socialistă – și trebuie să slujească acestei lumi”, o revistă deschisă tuturor scriitorilor țării, care va cultiva valorile, ca și poziția combativă față de tot ce este străin literaturii noastre socialiste, respectul față de puterea de discernământ a cititorilor săi”.

● [„România liberă”, nr. 8491] În dialog cu directorul Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași, Florica Ichim abordează *Întinerirea Naționalului ieșean*. Corneliu Sturzu precizează că prima parte a stagiunii, „în comparație cu trimestrele anterioare ale anului 1971, s-a dovedit mulțumitoare”. Printre piesele montate, se numără: *Fântâna Blanduziei* de V. Alecsandri, *Sfânta Ioana a abatoarelor* de Brecht, *Interesul general* de Aurel Baranga, *Nevestele vesele din Windsor* de Shakespeare, *Neamul Turbinilor* de Bulgakov, *Sfârșitul cărții a VI-a* de Jerzy Broszkiewicz, *Celestina* de Fernando Rojas ș.a. – „suntem, ca toate teatrele, în căutarea unei piese românești contemporane”.

● [„Scânteia”, nr. 9055] Titus Văjeu prezintă volumul *Ani de cumpănă* de Aurel Petri: „Recomandând cititorilor acest volum, nu trecem cu vederea unele neîmpliniri privind valoarea sa artistică. Deficitară ni se pare a fi în construcția conflictelor dintre personaje (Petrovan – Nasta, Aldea – Domide etc.), ca și în nesiguranțele vădite în construcția epică, sau excesul de «culoare locală» care îngreunează descifrarea limbajului eroilor cărții. Dar prin patosul și sinceritatea conținute în filele acestei cărți-document, *Ani de cumpănă* rămâne în primul rând o mărturie despre rezistența poporului nostru pe care nicidecum «anii de cumpănă» nu l-au putut îngenunchea”. ■ Din *Știri culturale* aflăm: „Focșani (Corespondentul «Scânteii», I. Nistor). Cu sprijinul Centrului județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă, la Vidra a luat ființă cercul literar «Miorița», care are ca prim obiectiv valorificarea folclorului poetic, sub forma unor cercetări cu caracter monografic. Vor fi prezentate, de asemenea, comunicări privind viața, opera și memorialistica oamenilor de cultură care au trăit sau scris despre ținuturile Vrancei. Pentru ca aria geografică să fie cât mai largă, folcloriștii din Vidra vor colabora cu colegii lor din cadrul cercurilor literare din Odobești și Dumitrești”.

• [„Contemporanul”, nr. 7] Horia Lovinescu semnează textul: *Până la mareșalul Shakespeare*: „Până când, în fiecare teatru ierarhia valorilor nu va funcționa ca o lege implacabilă și acceptată unanim, până când actorii nu vor înțelege cu luciditate și răspundere că teatrul în care lucrează nu e moșia lor, ci că ei trebuie să servească Instituția și că numai servind-o, – chiar și în condițiile cele mai ingrate – se servesc pe ei înșiși, viața teatrală românească va continua să schiopăteze”. ■ Corneliu Ștefanache răspunde la dezbaterea despre *Personajul literar*: „Spuneam că personajul literar, personal, îl concep ca un om întreg. Mărturia lui nu poate fi niciuna apologetică și niciuna de denigrare. Marea literatură nu s-a înălțat niciodată pe asemenea personaje, umbre cu pretenția că vorbesc în numele tuturor, dar care în realitate nu-și expun nimic decât niște gânduri subțiri, venite din nimic. Cu atât mai mult, momentul istoric, de mare efervescentă a ideilor, în care se află realitatea noastră, din această țară, nu ne mai permite oameni-scheme, oameni-petale de trandafiri sau oameni-monștri, ci oameni așa cum sunt ei în realitate”. ■ Dumitru Micu prezintă: *Două studii de literatură maghiară*. □ Ladislau Gáldi: *Introducere în istoria versului românesc*: „Preocuparea, declarată în cuvântul introductiv este de a stabili pe de o parte metrul diferitelor bucăți supuse analizei, considerat, în abstracția lui (trofeu, iamb, dactil, amfibrach, anapest etc.) pe de alta – realizările tipice, astfel spus modul în care un sistem prozodic sau altul se concretizează în cutare stih, îndepărtându-se într-o măsură sau alta de schema canonică”. □ Domokos Samuel: *Octavian Goga – poetul și tălmăciitorul*: „Interesante precizări se aduc în ce privește timpul petrecut de poet la Paris (nu frecventa cafenelele literare, nu se întâlnea cu scriitorii francezi, era constant preocupat de stările de acasă), cum și, mai ales, ... prietenia lui cu Andy Endre. Cei doi poeți își scriu, se întâlnesc”.

• [„Cronica”, nr. 6] Al. Mirodan, în *Scriitorul – om politic*, publică *Fosta întrebare*: „Când ziarul se află în toate mâinile, când radioul devenit la fel de accesibil și comun precum becul electric, furnizează cotidian mai multe informații decât receptau străbunicii noștri într-un an de zile, când televiziunea a transformat, după observația lui McLuhan, lumea într-un mare sat, punându-ne în contact firesc cu Vietnamul și cu aselenizarea lui Apollo, cu evenimentele din Orientul Apropiat și cu demonstrațiile studențești de la Sorbona, cu alegerile din Anglia și cu masacrul din Biafra, cu problemele rasiale, cu grevele, cu dezbaterile de la ONU, cu ravagiile stupefiantelor, cu mișcările feminine sau cu lupta împotriva poluării, când viața concretă, foarte concretă a fiecăruia dintre noi este direct condiționată de realitățile politice interne și internaționale, când, într-un cuvânt, respirăm politică, – eu nu mă mai întreb dacă scriitorul trebuie sau nu să fie o ființă politică, ci pur și simplu dacă această întrebare mai e plauzibilă sau dacă, asemeni lui „pământul e rotund”? – ea și-a primit răspunsul, dispărând din conștiință ca interogație și intrând, în schimb, ca afirmație definitivă”. □ Corneliu Sturzu publică poezia *Clasică*. ■ În *Cronica*

literară, Al. Andriescu prezintă *Dicționarul de literatură română contemporană* al lui Marian Popa: „A scrie un dicționar de literatură contemporană este fără îndoială un act de temeritate, care poate contura, de la început, chiar numai prin aceasta, adăugând și volumul de muncă investit –, un mare merit. Dificultățile care pot descuraja o astfel de întreprindere, lăsată, de regulă generală, în seama unor colective largi de cercetători meticuloși, sunt de mai multe feluri, unele fatale și altele de conjunctură. Mai întâi, materialul cu care se lucrează este neașezat, netriat și nesancționat de timp, bântuit de toate crizele de creștere care pot falsifica imaginea de ansamblu și favoriza judecăți de valoare pripite sau chiar greșite. În al doilea rând, un astfel de dicționar presupune existența operelor similare, care tratează epocile anterioare, dar, din nefericire, noi nu avem astfel de lucrări nici pentru valorile de mult consacrate și ne luptăm încă cu incertitudinile unei istorii literare aduse la zi. [...] Marian Popa credem că s-a așezat, cu dicționarul său, la mijloc, între cele două căi, deși ține să dea în „avertismentul” către cititori câteva asigurări mistificatoare, care ar elimina cea de-a doua cale: „Un principiu de bază care ne-a condus în redactare a fost să lăsăm să vorbească faptele și opiniile unanime, interzicându-ne simpatiile, punctele de vedere hazardate ale fanteziei și originalității, impresiile egalizatoare ale înfloririlor și culorilor expresiei”. Autorul pune multă stăruință, poate prea multă ca să nu trezească bănuieli, în încercarea de a ne convinge că nimic nu l-a tulburat de la îndeletnicirile tihnite și blajine de cercetător rutinat, care-și ordonează calm niște neutre fișe de dicționar : „Un autor de dicționar trebuie să fie înainte de orice o absență atentă”. Dacă așa trebuie să fie autorul unui dicționar de istorie literară, atunci, în mod evident, Marian Popa nu face parte dintre aceștia, lucrarea sa afirmând mai curând o prezență zgomotoasă decât «o absență atentă»”. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga prezintă, cu titlul *Poeți ieșeni*, volumul *Până la asfințit* (Junimea) de Aura Mușat și *Ornicul trecerii* de Ion Hurjui. □ În *Antract*, N. Barbu scrie *Cârje pentru clasici?*, abordând actualitatea termenului de clasic și a ideii de clasicism în zilele noastre. □ În *Mențiuni critice*, Ion Constantinescu prezintă volumul *Romanul realist al secolului XX* de Dan Grigorescu și Sorin Alexandrescu, criticându-se faptul că literaturii române nu i-a fost dedicată mai mult de o pagină în cuprinsul lucrării: „O sinteză asupra romanului realist nu poate avea o perspectivă spațială. Perspectiva ei firească este aceea a literaturii căreia autorii sintezei îi aparțin. De aceea, cu atât mai mult, contribuția acestei literaturi la literatura generală nu poate și nu trebuie să fie ignorată”. □ În *Scriitori inedite*, Al. Teodorescu publică o serie de fragmente din corespondența între Al. Brătescu-Voinești și M. Ralea către G. Ibrăileanu. ■ Ion Apetroaie publică cea de-a doua parte a studiului *Al. Ivasiuc, dialectician al stărilor lăuntrice*: „Deși cu nostalgia rigorilor clasice, detestând optica organizată mecanic, scriitorul construiește parabole doar din necesitatea unei acțiuni minime într-un roman de factură analitică. Stratul lor narativ servește de ligamente te-

zelor morale dezbatute cu febrilitate și cu o rară acuitate intelectuală. Disocierile în amintire se realizează pe un plan difuz, adânc și nu exagerăm spunând că Al. Ivasiuc este unul dintre cei mai înzestrați analiști ai prozei noastre. Sustrasă automatismelor de tot soiul, perceperea lucrurilor la el nu este impersonală. Conștiința, oglindă extrem de mobilă, le modifică subiectiv relieful în funcție de stările interioare ale prezentului. Aceasta și conferă viziunilor sale încărcătura de inedit capabil să mențină atenția mereu încordată. Tinzând spre structuri mai mult sau mai puțin coerente, seria de stări interioare, deși luno-coase, imprevizibile și cele mai multe efemere, stau într-o neașteptată coexistență cu structurile raționale ale conștiinței. Stăpânind astfel antinomii ce par a fi ireductibile, dialecticianul analist Al. Ivasiuc își stăpânește propria sa condiție duală”. □ În *Aproximații critice*, Mihai Drăgan publică un fragment din *Hasdeu, polemist*. □ Aurel Gurghianu publică poeziile *Cronică marsupială, Întruparea cuvântului, Ala-bala*. □ În *Cronica teatrală*, cu titlul *Iarăși „Interesul general”*, N. Barbu publică o cronică dramatică a piesei lui Aurel Baranga. □ În *Despre firea primăverii. Introducere la o despărțire de Goethe* este publicat un studiu bio-bibliografic dedicat lui Goethe, semnat de Constantin Noica. □ Paul Balahur publică poeziile *Turn înspre copilărie, Salut acest cântec, Apoteoză și Mi-e brațul arc*. □ În *Estetica la răscruce*, Ion Pascadi scrie *Încotro?*, un eseu ce urmărește „subminarea esteticii ca speculație teoretică”. □ Al. Zub, în *Sentințe memorabile*, abordează tema aforismului în literatura română. □ În *Poezia actuală în Flandra* sunt publicate versuri semnate de Serge Largot, Annie Reniers și Willem M. Roggeman, prezentarea și traducerea fiind semnate de George Popa. □ Natalia Cantemir publică un amplu articol intitulat *Dostoievski și Tolstoi*. □ În *Secvențe*, Al. Călinescu scrie câteva însemnări de tip memorialistic, despre întâlnirea sa cu Jean-Pierre Richard. □ Al. Paleologu publică partea a doua din *Scrisori din Italia*. ■ În *Moment*, cu titlul *Totuși, un dramaturg*, se publică un necrolog dedicat lui Ion Luca, semnat de Aurel Leon. Se anunță apariția, în nr. 1/1972 al revistei „Argeș”, a unui „original eseu” al Danei Dumitriu dedicat lui Al. Macedonski. Se face o prezentare a numerelor 1-2 ale revistei „Alma Mater”, remarcându-se antologia lirică ce grupează poeții adunați în jurul acestei reviste, un fragment de roman semnat de Th. Parapiru, partea a doua din *Interiorul imaginii* de Miron Blaga, precum și o serie de articole de critică literară. În *Mușatinii* de prezintă „evenimentul de deschidere” al serialului, prefațat de Zoe Dumitrescu-Bușulenga.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 62]** *Săptămâna pe scurt* semnalează succesul Editurii Univers (a se vedea și articolul lui Romul Munteanu din acest număr, *Mit și realitate în poezia lui Constantin Kavafis*) cu volumul de *Poezii* al lui Kavafis, în traducerea lui Aurel Rău. ■ Eugen Barbu întrerupe pașnicul serial al cronicarilor din *Aventurile limbii române*, pentru a se ocupa la rubrica *Vitralii*, în articolul *Debelare superbos*, de Al. George „detractorul programat” (al lui Mateiu Caragiale, de fapt), autor al volumului *Semne și re-*

pere.. „Este vorba de un diletant uituc care ignoră afirmațiile făcute într-un capitol și face paradoxuri fără voie? Este Al. George un exemplu tipic de individ isterizat de valorile adevărate pe care le abhoră și le divinizează ca într-o transă? Este el doar un biet publicist dornic să fie băgat cu orice preț în seamă? Cred că puțin din toate cele de mai sus există în aceste pagini” [n.b. – ale volumului apărut la C.R., în care fusese demontat *Craii de Curte Veche*]. ■ Este anunțată dispariția scriitorului Neagu Rădulescu. □ E. Manu, în cronica literară, îl analizează pe Marin Bucur: *Blaga, dor și eternitate*, cel care realizează un prim comentariu monografic asupra conceptului de dor în poezia, teatrul, filosofia și memorialistica lui Blaga – „*dorul*” ca noțiune și metaforă/ *starea de dor* ca aspect psihologic și lingvistic, Blaga abordând noțiunea „ca semnificație existențială a sufletului românesc”. ■ Cornel Ungureanu, în *Iubirea de aproapele*, pornește de la Maiorescu („*criticul* Maiorescu fără *profesorul* Maiorescu ar da o imagine parțială a mersului istoriei literare... ca și în cazul Iorga, Vianu, Călinescu și atâția alții. O istorie a literaturii române lipsită de una a transformărilor limbajului ei e, iarăși, falsă”) și ajunge la literatura deceniului 7. „*Literatura română a deceniului 7* e una de care trebuie să fim mândri. Fundamental, ea e una de profundă meditație asupra problemelor omului contemporan ca și asupra ei însăși. O «estetică» ce consfințește, din punct de vedere marxist, transformările literaturii moderne lipsește încă. Esteticienii, explicabil, au rămas în urmă. Prin biblioteci mai circulă manuale inutilizabile, cu definiții strâmbe și dogmatice. Într-o carte, apărută mai de mult, mi se pare că există un bun punct de pornire (dar numai atât) pentru realismul definit ca *o iubire de adânc*, dar mai ales ca *o iubire de aproape*, de sinea poporului. Fiindcă nu avem dreptul să lăsăm în urmă, în praful arhivei, niciuna din valorile create în veac. Un «realism românesc» trebuie să primească sugestiile a tot ceea ce s-a creat cu adevărat în cultura noastră, recuperând ca *o sinteză*, idei eschivate altădată”.

12 februarie

- [„**România liberă**”, nr. 8492] Radioteleviziunea română, Teatrul radiofonic, prezintă în premieră *Danton* de Camil Petrescu, în regia lui Paul Stratilat („artist emerit”).

- [„**Flacăra**”, nr. 7] În *Săptămâna în imagini*, revista publică o notă despre spectacolele festive dedicate împlinirii a 120 de ani de la nașterea lui I. L. Caragiale. □ În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie despre *O monografie* închinată lui George Enescu. □ În *Literare*, Traian Stoica prezintă romanul lui Laurențiu Cernetș, *Câteva luni de trăit*. □ Henri Wald publică eseu *Semn și valoare*. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnalează apariția, în colecția „*Columna*” (Editura Militară) a volumului de versuri *Purpură* de Victor Tulbure. □ Note de semnalare ale unor volume, printre care: *Călătorie spre soare-apune* de U Ceng-en, traducere de Corneliu Rudescu și Fănică N.

Gheorghe și *Călătoriile lui Gulliver* de Jonathan Swift, traducere de Leon Levițchi, prefață și tabel cronologic de Vera Călin (colecția B.P.T., Minerva), *Poeme* de Mario Luzi, traducere de Dragoș Vrâncanu (Univers). ■ Se citează o apreciere a lui Nicolae Manolescu despre *Jurnalul ieșean* al lui George Ivașcu, cronică literară apărută în nr. 6 al revistei „Contemporanul”: „G. Ivașcu are actualitatea în sânge, o trăiește și, în același timp, o privește de la distanță. Este condiția principală a ziaristicii adevărate, care o ferește și să cadă în capcana momentului, și să piardă contactul cu el”. ■ Se semnalează articolul lui Virgil Teodorescu, noul redactor șef al revistei „Luceafărul”, intitulat *În primul rând*, „angajant ca un manifest”. □ În *Memento*, *Teatru* sunt prezentate piesele: *Ecaterina Teodoroiu* de Nicolae Tăutu și *Ce înseamnă să fii onest* de Oscar Wilde (Teatrul de stat din Brăila), *Comedia paiațelor*, spectacol ce reunește, la Teatrul Național din București, *Romeo și Julieta la Mizil* de G. Ranetti și *Mania posturilor* de V. Alecsandri, *Procurorul* de Gh. Djagarov (Teatrul de stat din Tg. Mureș), *Barașeum '72*, „texte și regie de Israil Berco-vici” (Teatrul evreiesc de stat). □ În *Tv*, sunt semnalate la *Revista literară Tv* Ion Caraion, Fănuș Neagu și Szász János.

● [„Luceafărul”, nr. 7] Se reflectează asupra înțelesului sintagmei „scriitor tânăr”: „Scriitorul tânăr, cel care poate și merită să fie numit astfel, meditează la sine și la timpul său cu mai multă degajare, mai liber și mai bine fundat, cu o înfinită răspundere.” ■ Cu prilejul împlinirii vârstei de 70 ani, de către Zaharia Stancu, Nichita Stănescu (*Un fulg de zăpadă, o floare, un spic de grâu și o frunză*) discută răspândirea pe întregul glob a textelor sale: „Arta scrisului i s-a dăruit în toată măreția ei. Polemist și pamfletar, ziarist politic și memorialist, poet și prozator, iată câteva din polivalențele unui mesaj unic: dragostea pentru destinul țării și al oamenilor ei”. ■ În textul *Respectul valorilor* semnat Observator se întemeiază raportul dintre omul concret și scriitor: „Orice examen de conștiință presupune totodată determinarea locului pe care îl ocupă omul concret, în care fiecare artist sălășluiește, înțelegerea legăturilor sale cu mediul social, cu realitatea colectivității în mijlocul căreia trăiește”. ■, Despre posibilitatea muzicii de a depăși criza limbajului, precum și despre relația reciprocă pe care o stabilește cu arta poetică, scrie Edgar Papu în *Muzical și poetic*: „Muzica este aceea care compensează, prin nebănuita subtilitate a nuanțelor sau prin închegarea formelor perfect articulate, ceea ce nu poate să realizeze limbajul și, deci, poezia.” ■ Nicolae Balotă (*Lauda cuvântului*) propune o istorie a culturii bazată pe destinul cuvântului, pornind de la sensul său etimologic: „Nu sunt oare cuvintele asemenea semințelor care mor pentru a trăi și a da rod mult?” ■ Iordan Chimet evidențiază, pendularea artistului între cele două atribute, *Între orgoliu și modestie*, constatând trebuie să stabilească între ele un echilibru: „Scriitorul este, sau ar trebui să fie, și uneori reușește – locul îndepărtat de întâlnire al extremelor, centrul sensibil și paradoxal unde antagonismele se liniștesc, se împacă, se combină într-o nouă structură superi-

oară”. ■ Alexandru George propune, o înlesnire a înțelegerii vocației criticului: „Criticul nu trebuie să impună judecata sau afirmația sa (chiar dacă o face cu cele mai seducătoare și strălucite mijloace), ci să probeze că știe să asculte „glasul” operei. Activitatea lui se justifică în mod suprem în acceptarea judecății sale atât de către creator cât și de către cititor, și, mai departe, în formarea în spiritul acestuia din urmă a unei „disponibilități” critice la adresa operei, prin care cititorul însuși să trăiască iluzia că e judecătorul ei”. ■ Rubrica *Situația poeziei* îl aduce în atenția cititorilor pe Mircea Martin cu *Statutul istoric al generației*, care relevă scopul istoricului literar „de a pune în lumină dimensiunile estetice, orientând astfel publicul și încercând – în măsura posibilităților – să abată scriitorii de la dispute sterile și rivalități «instituționale» înspre o confruntare tacită a operelor sau o polemică de idei”, meditănd asupra ideii de generație: „Privirea «pe generații» reprezintă un mod de a surprinde în același timp moștenirea și devenirea literară, constituind în sine o probă a imposibilității unei cercetări exclusiv sincronice”. ■ Alex. Ștefănescu comentează *Elegie cu Francesca da Rimini* (C.R., 1971) volumul de versuri al lui Damian Ureche: „Ceva din sentimentalismul, din efuziunile de altădată se păstrează și acum, implicat însă în savantul joc al exprimării parodice”. □ Același critic evaluează și *Frânghia de rufe a familiei*, de Mihai Neagu Basarab, apărută la Editura Cartea Românească în 1971: „Țintuite în fotolii sau prizoniere ale propriei forțe, personajele își refugiază vitalitatea în convorbiri violente, dramatice, dar sterile”. ■ Nicolae Ciobanu realizează scrie cronica recenta apariție editorială a Ninei Cassian: „*Recviem* este una dintre aparițiile de excepție în câmpul poeziei noastre din ultima vreme”. [...] Este o carte de inspirație declarat «ocazională» și că în ea este exclusă orice urmă de efort îndreptat în direcția unei minime atenuări și disimulări a evenimentului biografic, acesta din urmă fiind «povestit» în chip nemijlocit, prin stricta respectare a cronologiei lui”. ■ Geo Bogza recomandă volumul *Iedera*, de Ioan Flora: „Din punctul de vedere în care se află, răsfățat de fantezie și stăpân pe cuvânt, acest tânăr nu mai are de învins nicio dificultate, decât să meargă cu desăvârșitele unelte de care dispune spre sine însuși, ca spre inima de foc a pământului.” □ Publică versuri Doina Sălăjan și Dorin Tudoran. ■ În *Exegeze dostoevskiene*, Dinu Pillat aduce în discuție receptările critice primite de Dostoievski din studiile lui Ion Ianoși, Liviu Petrescu și Valeriu Cristea, dar situându-se în dezacord cu G. Călinescu: „Structural nereceptiv la genul romanului de psihologie abisală, eminentamente ambiguu, straniu și halucinant în complexitatea tragică a reprezentărilor sale iraționaliste, G. Călinescu vorbește despre Dostoievski cu o evidentă lipsă de înțelegere, ajungând să denatureze paradoxal adevărul lucrurilor, ca în cazul niciunui alt scriitor comentat de el. [...] În climatul spiritual al secolului nostru neliniștit și haotic, în care cei mai gravi scriitori vin să pună accentul pe complexitatea inextricabilă a ființei umane, ca și pe condiția ei, un vizionar abisal ca Dostoievski, cel mai modern dintre ro-

mancierii secolului al XIX-lea, este receptat ca un mare contemporan, tulburător de nou prin perspectivele amenințătoare deschise de ceea ce s-a numit «metafizica concretă» a romanelor sale”. ■ Dinu Flămând (*Debutantul Robert Musil*) discută despre romanul-eseu, reflectând asupra metodei scriitorului, de la debutul din 1908 cu *Rătăcirile elevului Törless*: „își propune [...] o introspecție în mecanismele propriei sale gândiri [...] Cu maximă inteligență, el reduce cadrele de spațiu și de timp ale cărții la o zonă foarte restrânsă, pentru a nu fi nevoit să imagineze largi desfășurări epice, și deci pentru a se putea consacra doar câtorva examene psihologice. [...] Prin opera sa și mai ales cu *Omul fără însușiri*, Musil se explică mereu pentru el însuși, se autoedifică și de aceea el pare adesea prea puțin prietenos cu cei care îl citesc”. ■ T. Gh. scrie despre Paul Eluard în *O roză de rouă*: „Între visul premonitor și actul justițiar prin care evenimentul i se impune, Eluard nu cunoaște inconveniența majoră a șablonului lozincard și «observând lumina în oglinda orbilor», poemul său rămâne, spre fala și faima Franței pe care a apărut-o și pentru care a luptat și a suferit, un exemplu al acestei fericite limpezimi în care din chin și dragoste se desface asupra lumii noastre, cum așa de frumos spune poetul, «une rose de rose»”. ■ Rubrica *Astăzi în librării* aduce în atenția cititorilor noi titluri: *Selene și Pan*, de Ion Caraion, *Poartă cu săgeți*, de Aurel Gurghianu, *Jurământul de sărăcie, castitate și supunere*, de Gabriela Melinescu, *Toate au pornit de la păpușă*, de Ioana Postelnicu și *Întâlniri cu scriitorii italieni*, de Dragoș Vrânceanu, la Editura Eminescu, *Poezii*, vol. III, de Mihai Eminescu, *Priveliști și sentimente*, de Geo Bogza, *Ecoul tăcerii*, de Al. Popescu-Negură, *Originile romantismului românesc*, de Paul Cornea, *Amintiri din închisoare*, de Valeriu Braniște, la Editura Minerva, *Strămoșii*, lui Radu Theodoru la Editura Albatros, precum și *Eu știu un basm*, de O. Goga, *Năluca*, de Cezar Petrescu, *Poveștile bălții*, de Mihai Dragomir și *Fabulele* lui La Fontaine la Editura Ion Creangă.

13 februarie

● [„România liberă”, nr. 8493] În articolul *Civilizație și confort*, Paul Everac realizează un soi de psihanaliză socială, raportându-se la cei doi termeni și conchizând că: „dacă avem aspirația să ajungem din urmă țări foarte civilizate, și o avem, [...] s-ar cuveni să ne întemeiem tot mai mult pe activitatea impulsului civilizatoriu al fiecăruia dintre noi, pe decuplarea lui de identitatea sterilă cu confortul, pe investirea lui în fapta publică și socială”. ■ Radu Popescu recenzază comedia *Într-un ceas* de Victor Rozov, montată la Teatrul „Ion Vasilescu”. ■ În cadrul rubricii „Ridendo”, Ion Băieșu semnează textul în proză *Vindecarea de geniu*.

● [„Scânțea”, nr. 9057] Ioan Grigorescu scrie despre *Geneza unei chemări*, un text care se ocupă de răspunsurile muncitorilor la „însuflețitoare chemări ale unor mari întreprinderi din țară” pentru depășirea planului anual

de producție. ■ Tiberiu Utan semnează *Poezia și cântecul patriotic*: „Problemele cântecului patriotic, ale cântecului de masă, sunt multiple și nu este cu putință să fie cuprinse într-o scurtă însemnare. Au mai fost semnalate cu diferite prilejuri monotonia, aria relativ restrânsă tematică și melodică a acestui gen; trebuie spus că pentru dezvoltarea neobișnuită pe care au luat-o în toată țara formațiile corale avem încă prea puține cântece în stare să-l emoționeze și să îl înalțe pe om, să-i transmită întreaga bogăție sufletească a acestor vremuri. [...] Au apărut și continuă să apară tineri poeți înzestrați, cu o viziune adeseori proaspătă, generoasă, asupra vieții. Mulți dintre ei au dat remarcabile poezii patriotice. De ce nu încearcă nimeni să-i atragă spre cântecul patriotic, spre cântecul de masă, lărgind în acest fel cercul colaborărilor?”.

14 februarie

● [„Munca”, nr. 7541] În *Carnet cultural* se semnalează că „Editura „Dacia” și revista „Echinoc” din Cluj au organizat la librăria universității, în cinstea celei de-a 50-a aniversări a creării U.T.C., o întâlnire a cititorilor cu tinerii poeți clujeni Ion Mircea, Adrian Popescu, Bernd Kolf și Irinyi Kiss Ferenc, cu ocazia apariției volumelor lor de debut”.

15 februarie

● [„Munca”, nr. 7542] În *Cronica filmului* Lucia Bogdan prezintă *Puterea și adevărul*, „monumentala creație a scenaristului Titus Popovici și a regizorului Manole Marcus, document emoționant al unei epoci de adânci prefaceri revoluționare, confesiune tulburătoare a unei generații eroice”. □ În *Tv-Comentar*, Călin Căliman scrie despre *Ofensiva tele-teatrului*, discutând, printre altele, despre *Mușatinii*, „primul serial de teatru tv românesc”.

● [„România liberă”, nr. 8494] În articolul *Conștiința colectivității*, făcând trimiteri generale, Virgil Brădățeanu îi blamează pe cei care comit acte „antisociale”, precum „frauda, mita, abuzul de putere sau de încredere” ș.a. Având în vedere „spiritul exigențelor socialiste”, conchide că există numeroase motive ce „justifică acțiunea de masă împotriva unor asemenea manifestări, înalta conștiință colectivă manifestându-și capacitatea și ambiția de a intona noblețea etică pretutindeni, în ființa și în manifestările fiecărui semen, de a înlătura definitiv sechele, de a păzi de influențe nocive și a preîntâmpina traumatisme”. ■ În cadrul rubricii „Vitrina cărții”, în articolul *Un dicționar de autor*, Boris Buzilă analizează *Dicționarul de literatură română contemporană* al lui Marian Popa, accentuând responsabilitatea scrierii unei astfel de lucrări. Dacă (se) întreabă „De ce se acordă unui scriitor zece rânduri în plus? De ce lipsesc atâtea poeți, prozatori critici, meteorici sau nu, care puteau fi incluși, eventual prin eliminarea unor fastidioase date biografice?”, deși „selecția este un drept al autorului”, afirmă în final: „Poate că *Dicționarul de literatură română contemporană* nu este în adevăr o carte de consultat. În orice caz, cine o

face, cel puțin pînă la ediția revăzută, o face pe propria răspundere... Nu este nici o lectură școlară tocmai potrivită (aviz Editurii Albatros!) iar ca bibliografie pentru examene, ar putea fi chiar contraindicată... Dar este fără îndoială o originală carte de citit, și nu e puțin lucru”. ■ În articolul *Basmul veșnic tânăr*, Dr. Heinz Stănescu sintetizează apariții menționate în „Cronica librăriilor”, rubrică a periodicului sibian „Die Woche”, și notează că volumele *Der tapfere Ritter Pfefferkorn (Viteazul cavalier Bob-de-piper)*, *Die Märchentruhe (Sipetul cu povești)* și *Rumänische Volkserzählungen aus dem Banat (Basme populare românești din banat)*, printre altele, au fost „epuizate la editură”. Astfel, afirmă: „însăși larga paletă a acestor publicații de un cert succes editorial dovedește, pe lîngă interesul veșnic viu al celor mai tineri cititori, și modalitatea în care se ilustrează și în acest unghiu conviețuirea armonioasă a poporului român cu naționalitățile conlocuitoare”.

• **[„Scînteia”, nr. 9059]** Agerpres transmite „*Decada cărții social-politice*”: „La Librăria «Mihail Sadoveanu» din Capitală a avut loc, luni la amiază, deschiderea «Decadei cărții social-politice». La festivitate au luat parte directori de edituri, oameni de știință, artă și cultură, un numeros public. Cu acest prilej au luat cuvîntul Valter Roman, directorul Editurii Politice, și Eugenia Măndiță, vicepreședinte al Comitetului de cultură și educație socialistă al municipiului București, care au subliniat larga editare și difuzare a literaturii social-politice în țara noastră, relevând că în anul trecut au apărut 2 475 de titluri, într-un tiraj de peste 59 milioane de exemplare. O imagine cuprinzătoare a acestei bogate activități desfășurate pe tărîmul literaturii social-politice o oferă cele două expoziții organizate la Librăria «Mihail Sadoveanu» și Academiei, cu prilejul inaugurării «decadei». Printre expozate se remarcă, în mod deosebit, volumul V al lucrării *România pe drumul desăvârșirii construcției socialiste multilateral dezvoltate* de tovarășul Nicolae Ceaușescu, volumul consacrat lucrărilor Plenarei C. C. al P. C. R. din 3-5 noiembrie 1971. Pe agenda «decadei» sunt înscrise mai multe manifestări, care vor avea loc în zilele următoare: organizarea de vitrine și standuri speciale, acțiuni de difuzare a cărții în întreprinderi, instituții, școli și facultăți, întâlniri între editori și cititori pe teme privind rolul literaturii social-politice etc.”.

• **[„Convorbiri literare”, nr. 3]** Const. Ciopraga analizează *Polisemia operei de artă*: „Structura unei opere literare, fenomenul de polisemie și, pe de altă parte, tendința, stau – cum rezultă din opere reputate – într-un raport de interdependență. Scriitorul intermediar între realitatea ce-l preocupă și cititori (intermediari prin mijlocirea cărților lui), nu se poate izola într-un mekansim absolut. În contact cu dezbaterile sociale și etice ale timpului său un creator aspiră să dea impuls unei forme (astfel spus unei tendințe) exprimate estetic. În manifestările exemplare, polisemia traduce nevoia de a depista, de a face palpabile, tendințele epocii în care trăiește scriitorul, de unde constatarea că polisemantismul și tendința sunt elemente corelative. ■ În cadrul rubricii

«Convorbiri critice», Petru Eugen Gora consemnează două interviuri.

❑ Primul: *Cu George Lesnea despre lirica patriotică, rostul poeziei, destinul poetului*: “–... Poezia patriotică? Am desprins-o de la înaintașii mei, de la înaintașii noștri, e un gen care fascinează încă din școala primară, dar o cultiv înfocat și acum. Odată cu Alecsandri, consider că sentimentul țării e cel mai nobil între toate, și deci într-un tot demn poeziei. [...] ... De debutat ... cu ce alta decât, firește, cu o poezie socială: *Deznădăjduiții*, în 1922, în «Gândul nostru». Ca lucrător tipograf, eu am făcut parte din organizațiile muncitorești de masă. De aceea e de la sine înțeles că am practicat o poezie socială, o poezie de atitudine, în spiritul protestatar al vremurilor, o poezie a năzuinței spre dreptate și eliberare”.

❑ *Cu Corneliu Sturzu despre poezie, întâmplări, critică, temperament*: „– Vă afectează, vă interesează critica? Ce întrebări determină în dvs. O cronică negativă la un volum propriu? Dar, dincolo de dvs., cum priviți critica? – Critica mă interesează ca instrument de verificare a propriilor mele certitudini și întrebări. Bineînțeles, în măsura în care, personal, cred în criticul respectiv, în comprehensiunea, sensibilitatea și cultura lui. O critică total negativă la o carte de a mea (nu am citit până acum o asemenea cronică probabil că mă va mâhni)... O critică ce-și programează doar să desființeze, nu-și are rostul. Nonvalorile se anulează prin tăcere [...] – Care e direcția dumneavoastră ca director de teatru? – Promovarea și impunerea dramaturgiei românești actuale. Organizarea unor spectacole de prestigiu cu capodopere din dramaturgia universală, clasică și contemporană, îndeosebi cu piese ne jucate de noi. Reabilitarea prestigiului pe care teatrul trebuie să-l aibă în conștiința publicului”.

■ În articolul intitulat *Virtuțile unei istorii literare*, I. D. Lăudat răspunde atacului lui Al. Dobre la studiul lui Ion Rotaru: „Publicăm, în continuarea opiniei exprimate (în nr. 1), despre această lucrare, articolul de față, considerând că așa este firesc. [...] Din discuțiile despre factura cărții lui Ion Rotaru se vede că ne găsim în fața unei cărți pentru cele mai variate pregătiri. Ea poate sta onorabil alături de cărțile folositoare unui cititor care-și face cultura în școală sau ca autodidact. Încă o dată *Cuvântul înainte* n-a servit cartea, n-a orientat bine pe cititor și de aici atâtea discuții contradictorii”.

■ Grigore Smeu se referă la *Arta înțeleasă*: „Este adevărat că arta provoacă și hohote de râs și hohote de plâns. Dar nu se poate opri numai aici. Țelul ei suprem este incitarea către zborurile cele mai înălțătoare, adeseori dramatice, ale idealurilor omenești, angajându-ne integral. Niciun zbor, însă, nu poate fi înfăptuit fără o inițiere răbdătoare a celui ce vrea să-l atingă. Pentru un astfel de scop, bunul simț – fie el oricât de pregnant popular și atât de iubit de noi toți – nu se poate erija în rolul lui Alfa și Omega care să asigure totul”.

■ Întrebându-se dacă *Există un baroc literar românesc?*, Viorica S. Constantinescu observă: „Barocul literar românesc se dezvoltă independent, ca o rezultată a sensibilității baroce general europene. Nu întâmplător însă el este reprezentat de scriitori foarte cultivați, cu studii în străinătate, de unde au putut

recepta unele ecouri ale orientări literare barochiste. Barocul este primul curent literar european la care literatura noastră participă de multe ori de la un nivel estetic comparabil cu cel al barochiștilor germani sau francezi”. ■ Daniel Dimitriu recenzează două cărți de poezie. Prima este a Ninei Cassian: „*Recviem* este un volum de treizeci și unu de poeme (impecabil ca prezentare artistică – ilustrațiile și coperta aparțin lui Miha Vulcănescu) și îl putem considera până la un punct drept un jurnal intim. Sunt consemnate aici reacții sufletești, gânduri și tâlcuri al căror suport este un eveniment biografic dintre cele deosebite. [...] *Recviem* este o carte despre moarte, ca ton general un fel de bocet reținut, o lamentație șoptită. Ocolind orice speculație metafizică – suferința este prea intensă pentru a lăsa loc jocurilor inteligenței – poeta concentrează la început totul în jurul faptului real, în zona consecințelor lor imediate”. □ A doua aparține lui Radu Cârneli: *Oracol Deschis* (Eminescu, 1971): „Ritmul precipitat, confesiunile patetice, invocațiile zgomotoase lipsesc, de unde și impresia de mai accentuată interiorizare. *Oracol deschis*, fără să dezmință ceea ce i-a precedat, poate fi considerat ca o etapă distinctă în poezia lui Radu Cârneli, atât printr-o sumă de consolidări cât și prin explorarea asiduă a unor spații altădată mai puțin frecvente. Calitativ, privind lucrurile din același context general al întregii creații, volumul în discuție ocupă un loc privilegiat, aflat în imediata vecinătate a *Grădinii în formă de vis*”. ■ George Pruteanu prezintă două volume de proză. □ Despre cartea lui Radu Petrescu: *Proze* (Ed. Eminescu, 1971) afirmă: „De ce aceste proze n-au fost date drept ceea ce sunt în fond, adică jurnalul lui Radu Petrescu? Pentru că R. P. contopirea între ficțiune și real, între literar și existențial, mai simplu: între viață ca acțiune și literatură ca meditație, această contopire e programatică, mai mult chiar: organică. Ideea acestui amestec e foarte fecundă: într-adevăr, tot ce scriem e într-un fel jurnal, pentru că reflectă avataruri istorice și personale, după cum însuși jurnalul poate fi privit ca literatură în măsura în care în el trăiește un om”. □ Alecu Ivan Ghilia: *Appasionata*, (Albatros, 1971): „*Appasionata* se numește cartea lui Alecu Ivan Ghilia și e inspirată de tragicele evenimente ale inundațiilor. Fiindcă se numește *Appasionata*, e împărțită pe capitole cu titluri muzicale și foarte sonore: *Presto con anima, crescendo poco a poco* etc. Titlurile n-au nicio legătură cu capitolele, iar capitolele n-au nicio legătură cu realitatea sau între ele”. ■ Aura Pană descoperă *Umanismul* lui Eugen Jebeleanu: „Cu o practică literară de aproape patru decenii, Eugen Jebeleanu sintetizează, alături de alți poeți din generația sa, ceea ce este caracteristic umanismului poetic poeziei noastre de după eliberare, ca unul care a trăit de pe poziții înaintate marile transformări social-politice din țara noastră. [...] Autorul *Surâsul Hiroshimei* e un romantic tumultuos, receptiv, mai ales, la marile încelestări cuprinzând largi sfere sociale, cu implicații de mare amploare pe planul conștiinței; natură vibrantă în solemne acorduri, Jebeleanu are o reală vocație de apărător al umanității, împotriva a tot ceea ce o desconsideră ori tinde să o îngenunghete”.

• [„**Urzica**”, nr. 3] 120 de ani de la nașterea lui I. L. Caragiale, cu o scurtă prezentare de Mircea Pavelescu (nepotul lui Cincinat Pavelescu) și retipărirea unor texte mai puțin cunoscute: fabula *Mângâiere*, parodia (după D. Bolintineanu) *Pașa din Silistra*, parodia (după G. Coșbuc) *Idila*, plus poemul *Semnul*.

16 februarie

• [„**Munca**”, nr. 7543] D. Vlăsceanu publică un amplu articol intitulat *70 de ani de la apariția ziarului „România muncitoare”*.

• [„**România liberă**”, nr. 8495] Aurel Baranga prezintă *O antologie*, referindu-se la *Poarta cuvintelor*, „născută în ședințele cenaclului literar „George Călinescu”, de pe lângă comitetul sindical al Academiei”. Volumul, apărut în anul 1971 la Editura „Litera”, îngrijit de poetul Ion Potopin, este prefăcut de Al. Philippide și de Șerban Cioculescu. Baranga „elogiază” opera celor patruzeci de poeți incluși, „unii de notorietate, alții, încă, anonimi”, omagiindu-i pe cei „ce vegheză la buna desfășurare a unui cenaclu, din care vor ieși, și nu peste multă vreme, scriitori consacrați, spre lauda celor ce se devotează acestei activități, și belșugul liricii noastre”. ■ Florica Ichim scrie despre adaptarea radiofonică a piesei *Danton* de Camil Petrescu, „piesă în legătură cu care nu există critic, în ultimele decenii, să nu se fi mirat, să nu fi exclamat, să nu fi protestat că este ignorată de teatre, că i se preferă texte mai slabe etc. etc.”.

• [„**Scânteia**”, nr. 9060] Sub titlul *O frumoasă tălmăcire în limba maghiară a folclorului românesc* citim „însemnări pe marginea volumului *Feciori schimbați în cerbi* de Kiss Jenő”, volumul apărut la Editura Kriterion, semnate de Mihai Beniuc: „S-ar cădea să stăruim asupra valorii artistice a traducerilor, care depășește orice așteptare și satisface pretențiile estetice cele mai ridicate. Kiss Jenő s-a achitat magistral și vădit cu pasiune de sarcina redării depline a frumuseții versului popular românesc, rămânând în același timp fidel originalului. E o carte pe cât de frumoasă artistic pe atât de instructivă prin întocmirea ei științifică, iar ca un mijloc de cunoaștere prin poezia poporului a sufletului românesc, este ca o prismă care-ți desfășoară larg înaintea ochilor un evantai multicolor ori ca un arbore cu țurțuri de aur ce cântă la cea mai ușoară atingere de vânt. Astfel de lucrări literare nu pot fi îndeajuns salutate, iar numărul lor ar trebui să sporească în ambele sensuri”.

• [„**Viața studentescă**”, nr. 7] Un număr despre *Grivița – februarie 1933*, cu *Proble de foc ale tinereții* de Dan Frunțelată și *Grivița – februarie 1972* de Dan Prelipceanu. □ Medeea Ionescu semnează cronică teatrală, despre *Măsură pentru măsură* de Shakespeare, în regia lui Dinu Cernescu. □ M. N. Rusu prezintă ediția pe anul 1972 a revistei „Manuscriptum” – o revistă bibliofilă, în care există o scrisoare a lui Ion Budai Deleanu sau un facsimil al poeziei lui Goga, *Pe balta cerului senin*, revista nr. 1/ 1972 fiind, fără discuție, un factor catalizator, elevată istorie a literaturii în texte și imagini, demonstrând prolificitatea literaturii române. Este semnalat „suplimentul” ce mar-

chează o mie de zile pentru creație de la înființarea revistei „Echinox” din Cluj, o antologie volantă din creația cercului său literar. *Antologie Echinox* (suplimentul ce însoțește numărul aniversar al revistei) adună fragmente din operele colaboratorilor și redactorilor: Adrian Popescu (autor al volumului din 1972, *Umbria*), Ion Mircea (debut în 1971 în volum, cu *Istm*), Dinu Flămând (autor al unui *Apeiron* transilvan), Marian Papahagi, Mariana O. Bojan, Eugen Uricaru, Petru Poantă, Olimpia Radu etc.

● **[„Steaua”, nr. 4]** Tematica numărului se anunță zgomotoasă pe prima copertă „generație și cohortă”. Preluând o metaforă a lui S. J. Perse despre poezie, și anume „sintaxa fulgerului”, Adrian Popescu face încercări succesive de a aproxima sensurile și ființa poeziei, construiește un text păsător despre cum se creează poezia și ce înseamnă un poet adevărat, declarând de la început: „Între sintaxa poetică – mod propriu, metodic de a construi o lume a ideilor și a lucrurilor sensibile – și poezia propriu-zisă (ca stare emoțională, elevație, inefabil) se întrevăd legături esențiale. [...] Poți fi, stăpânind uneltele, tehnica poetului, un virtuoz, dar nu creezi, obligatoriu, un poem adevărat. [...] Construcția deliberată, geometrizarea, mineralizarea poeziei, vor crea situații numai în parte rodnice. [...] Lipsa disciplinei creatoare constituie, la rândul său, un semn al nesiguranței, improvizării, întâmplătorului, al fragilității mijloacelor poetice. [...] Aurul nu se obține oare cu obstinație, și prin filtrări succesive, obișnuite, din nisipuri aurifere? Dintr-o materie unde el exista potențial, latent, dispersat? [...] Poetul nu este doar un simplu inginer al limbajului, ci, prin limbaj, un mesager al spiritului și al emoției intraductibile integral, care nu se reduce numai la limbaj”. ■ Poezie de Aurel Rău, *Jurnal haiku*. Proză de Aurel Șorobetea, *Batista*. Poem amplu, semnat de Teohar Mihadaș, *Șapte elegii*. ■ Petru Poantă comentează „două debuturi mature, dintre cele mai rezistente din poezia anului trecut”, și anume volumele a doi poeți echinoxiști Adrian Popescu, *Umbria* și Ion Mircea, *Istm*, care demonstrează „o cunoaștere profundă a lirismului modern”, „știu calea înspre relațiile obscure ale inefabilului”. ■ Gabriela Melinescu împărtășește câteva impresii despre „adevărul suferinței” și despre fericire în articolul *O anumită iertare* (rubrica „cutia Pandorei”). ■ Comentând volumul lui Radu Petrescu, *Proze*, un prozator care „descinde din Bergson și Proust”, Virgil Ardeleanu dezvăluie substratul teoretic și arid al scrierilor „Prozele s-ar justifica prin aceea că facilitează înțelegerea structurii estetice a scriitorului, prin faptul, nu lipsit totuși de importanță, că luăm act de un mod de gândire asupra rosturilor, asupra finalității artei. Sub acest aspect, volumul este o adevărată mană cerească pentru comentatorii ce văd în literatură nu atât «conținut» (mesaj?) încorporat în valori artistice perene, cât depozitar al ideilor estetice virtualități capabile a hrăni speculații, comparații, excursuri literare, prânzuri trimalchiene”, iar despre prozator zice: „Curios e însă faptul că un scriitor atât de reținut în abordarea marilor specii ale celui mai popular gen, dar și atât de declarat estetizant

este, totuși un prozator de mare talent. Un prozator în adevăratul înțeles al cuvântului căruia schița, nuvela, romanul îi stau perfect la îndemână.” ■ Poem de Nicolae Prelipceanu, *Tabla de șah*, scris în versuri libere lungi (de poem filosofic) cu ingambament. ■ Tudor Ionescu tălmăcește în românește o proză umoristică a scriitorului francez Alphonse Allais *Cafeneaua iluziilor* a lui Méliusz Jozsef care constituie pretextul lui Nicolae Balotă de a prezenta viața avangardiștilor români și maghiari, așa cum este cuprinsă și înțeleasă ea în volumul comentat, „aceasta cronică patetic-inteligentă a timpurilor revoluate, acest jurnal ori confesiune de scriitor”, o carte care este nu doar o descriere și o evocare a „unui bâlci al deșertăciunilor literare, ci un teren al întâlnirilor fecunde”, *cafeneaua literară* (articolul *Cafeneaua iluziilor*). ■ Constantin Noica semnează următorul articol din cadrul rubricii de filozofie „unghiuri și antinomii”, cu titlul *Despre timpurile omului*, o reluare a unor idei mai vechi dintr-o serie de articole publicate în 1970, în care filozoful disociază între „anima” și „animus”. ■ Horia Bădescu este primul recenzent de la rubrica „cărți românești” unde se ocupă de ultima carte apărută a lui Gheorghe Tomozei, *Misterul Clepsidrei* (Ed. Eminescu, 1971), despre care aflăm că: „este un sadovenianism poetic, poetul regizând cu înaltă știință puterea harului său pentru sine și, mai ales, pentru ochii noștri fascinați de aceasta țară a candorii [lumea copilăriei].” Adrian Popescu prezintă cititorilor români un poet toscan, Mario Luzi, tradus de Dragoș Vrânceanu, cu titlul *Poeme* (Univers, 1971), o traducere făcută „în spiritul și numai pe cât posibil în litera originalului (uneori renunțându-se la câte un cuvânt, care trenează sensul și sugestivitatea)”. Constantin Cubleşan analizează volumul de piese de teatru al lui Mihai Neagu-Basarab, *Frânghia de rufe a familiei* (Ed. C.R., 1971), judecând: „Din toate cele patru piese ale volumului (dedicate pe rând lui Petre Țuțea, I. Peltz, Mircea Malița și Marin Preda), transpare puternic inspirația de ordin livresc. Ele se resimt de o anume artificiozitate și de contrafăcut. Replicile au verbul uscat iar situațiile frizează absurdul, dacă nu cumva chiar stupidul”. ■ Liviu Grăsoiu semnalează la rubrica „însemnări în actualitate” volumul *Ultimele sonete* (continuare imaginară a celor 154 lăsate de marele Will) a lui V. Voiculescu și publicat în urmă cu câțiva ani, cercetătorul comentând: „In spirit și idei, sonetele lui Voiculescu continuă volumele de după «*Poeme cu îngeri*» și ciclul postum «*Veghe*» (despre care mi se pare ciudat că nu s-a scris mai deloc, întrucât valoarea estetică îl alătură «*Sonetelor închipuite*»”. Un alt recenzent, T.M., semnalează traducerea lui Ion Barbu în limba maghiară, rezultat al efortului unui grup de șapte scriitori maghiari care au tălmăcit 32 de poezii din Ion Barbu (Albatros, București).

17 februarie

• [„*Albina*”, nr. 7] În acest număr, citim *Imn Patriei*, versuri de Ioan Șerb, precum și □ *Dudul din Dudești*, schiță de Ion Dianu. □ Este publicat și un

grupaj de versuri și cântece populare culese din Tg. Lăpuș (*Țară nouă, viață nouă*), Galați (*Mulțam celor din uzină!*), Tulcea și Argeș.

• [**„România literară”, nr. 8**] Versuri semnează: Marius Robescu (*Eu sunt; În diminețile în zilele în serile*), Carmen Tudora (*El, nenăscutul, prinde grai; Vibrează ceva...; Lacrima lui Don Quijote*), Dan Rotaru (*Joc uitat; Semn de recunoaștere; Strofe pentru Laura; Scrisoare; Pierderea izvorului*), Ioana Diaconescu (*Eu am văzut lumina; Tace alături fratele; Și caută apă de mare; Andante; Așa cum dorul de frate; Măsura; Adagio*), Ovidiu Alexandru (*Cântec sincopat*), Valeriu Gorunescu (*Perigeu*), Zeno Ghițulescu (*Când vii tu*), Nicolae Lupu (*Icar*), Elisabeta Costin (*Țara de brumă*), Petre Strihan (*Grădină nevăzută*), Dumitru Stancu (*Pasere*). □ Din proză citim „*Rob cu rob...*” de C. Florea. ■ Pe prima pagină citim despre *Rolul literaturii* sub semnătura lui Nichita Stănescu: „După opinia mea în societatea contemporană rolul literaturii este la fel de importantă ca și rolul științei. Literatura (și aici am în vedere evident numai literatura majoră, valoroasă) reprezintă specificitatea umană în cel mai înalt grad, impulsionează sensibilitatea și educă prin forța exemplului particular latura generală de noblețe și de sublim a sentimentelor ca act de conștiință. [...] Literatura (și subliniez din nou, nu mă refer decât la literatura autentică, iar nu la subprodusele ei), reflectând raporturile individului cu societatea, nu poate fi privită ca un sistem unitar (după cum pot fi privite științele abstracte care au tendința de a descoperi și descoperă legi), fenomenul literar trebuie înțeles profund diferențiat, tendința literaturii fiind nu aceea de a descoperi legi, ci aceea de a opta și a acorda tensiune emoțională legilor, de a reprezenta legile prin sentimente. Aceasta nu înseamnă că literatura nu poate descoperi legi. Ea poate descoperi legi noi, și nu odată scriitorii au fost precursorii unor descoperiri științifice, dar sensul principal al literaturii este de a transmite prin sentimente (ca act de conștiință) legile naturii și mai cu seamă legile naturii umane. De aici decurge și forța educativă a literaturii, înțelegându-se prin forță educativă nu transformarea și modificarea spontană a cititorului, ci stârnirea prin sentimente, în conștiința cititorului receptiv, a unei opțiuni mai deslușite către noblețe și sublim. [...] Într-o oarecare măsură și într-un grad din ce în ce mai evident, poezia a început să joace un noi regizabil în comunicarea nu numai în cadrul unei națiuni, ci și în relațiile internaționale. Dar în cazul poeziei create de individualitățile unor națiuni mici sau medii, problema se pune într-un mod deosebit în ceea ce privește structura poeziei, decât în cazul națiunilor a căror limbă este deja un bun internațional. De aceea, după opinia mea, de exemplu în cadrul poeziei românești contemporane, accentul alunecă de pe cuvântul poetic, către tensiunea poetică, mai ușor convertibilă într-o limbă de circulație internațională. Această tendință de natură metalingvistică tinde să considere *cuvântul* nu ca pe un scop, ci ca pe un *mijloc*. Se poate remarca din ce în ce mai accentuat folosirea cuvântului, ca vehicol, deshermetizarea complexului lingvistic și mutarea rafinamentului de frază, către

rafinamentul de tensiune a sentimentelor. Poezie fără cuvinte, desigur, nu se poate scrie, iar un metalingvism total, desigur, ar duce la o poezie telepatică. Sarcinile scriitorului contemporan decurg din însuși specificitatea literaturii în genere și din specificitatea tipului de literatură și personalității fiecărui scriitor în parte, limbii în care scrie și tradițiilor culturii din care face parte. Îmi este foarte greu să generalizeze, dar pot mărturisi cu claritate în ceea ce mă privește că forța de reprezentare universală a unei anumite poezii eu cred că rezidă, pe de o parte, în cercetarea condiției umane generale raportată la un spațiu și la o cultură națională specifică și pe de altă parte în modul plin de tensiune, particular și original, în care sunt captate sentimentele. Nu cred că literatura ca forță de expresie evoluează în mod vizibil. De la Homer până la Tolstoi, cu artă literară, expresia n-a evoluat cu mult. Au evoluat și s-au diferențiat însă aproape exploziv sentimentele. Aceasta datorită cunoașterii umane care a progresat imens, cât și evoluției sociale care de asemenea a înregistrat modificări fundamentale. Captarea noilor sentimente și retransmiterea lor mi se pare a fi sensul capital al poeziei contemporane. Dar repet, nu pot generaliza, arta scri-sului fiind o artă a individualităților creatoare”. ■ Paul Anghel semnează *A da sens cuvântului*: „Rostul nostru? A reduce entropia a încerca să restrângem spațiul și timpul dezordinii, a pune în rost, deci a voi și a lucra pentru ca sens și cuvânt să se întâlnească, a crede în vocația unui cuvânt constructor, cel care face lumea. Văd în aceasta posibilitatea unui mesaj novator al cuvântului nostru în lume. Văd în aceasta șansa unui real dar. Văd în aceasta o menire a literaturii noastre, o responsabilitate, poate chiar cea mai înaltă”. ■ George Pruteanu semnează *Un univers: Călinescu*: „Călinescu a fost cel mai complet om de litere al nostru, unic și din perspectivă europeană. În cultura română e spiritul care a acordat cea mai desăvârșită încredere literaturii. O vedea pretutindeni, așa cum sculptorul ideal simte în orice bloc de piatră statuia. Gândirea sa, superior metaforică – neegalată în această latură în aria noastră decât de Blaga – a văzut în univers o mereu răscolitoare metaforă”. ■ Laurențiu Ulici scrie despre „*Missa solemn*”, editura Eminescu: „Un poet care reține atenția este Mihai Ursachi. O spun fără prejudecăți fiindcă sentimentul cu care am închis *Missa Solemn* era mai întâi unul de recunoștință. Obosit și derutat în egală măsură de bolboroseala versificată a unor duzine de cărți, care nu făceau decât să-mi întărească gândul că pentru regăsirea poeziei e necesară «fuga de cuvinte», am întâlnit în cartea poetului moldovean (tradiția nu se dezmințe) sunetele pline de miez ale unei poezii și adevărate și noi. Un poet așteptat, așadar. Și, la drept vorbind, mai mult decât atât: un glas liric important pentru stadiul de azi al poeziei noastre, un timbru nou, vreau să spun, și, totodată, o structură lirică insolită”. ■ În rubrica sa Șerban Cioculescu publică *În jurul lui Creangă*, un text care pornește de la două pagini inedite dintr-un studiu despre Creangă, scrise de G. Ibrăileanu, publicate de Mihai Drăgan în revista „Manuscriptum”. ■ Dumitru Micu notează *O nouă monografie Bolintineanu*, scri-

să de Teodor Vârgolici: „Bine însă ce avem a reproșa unei monografii prisosuri, iar nu lacune. Nepropunându-și interpretarea estetică a operei lui Dimitrie Bolintineanu, ci doar reconstituirea vieții, a muncii scriitorului și a participării sale la făurirea istoriei naționale, într-o etapă decisivă a ei, cartea lui Teodor Vârgolici se achită de sarcina asumată într-un chip întru totul onest, înscriind prin aceasta o contribuție de istorie literară pe care nici un viitor cercetător al aceleiași perioade n-o va putea ignora”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu semnează cronică literară la *Istoria unei secunde* de Adrian Păunescu: „Poezia civică a lui Adrian Păunescu e și o reacție trează, firească și necesară la tot felul de mentalități sau acte contrarii idealurilor umanismului socialist. Efectele principale, această lirică și le găsește în sarcasm. O imaginație cutezătoare nu-și cenzurează puterea dilatatorie, ferindu-se cu inteligență artistică de fabulă. Dar proiecțiile fantaziei poetice sunt aduse, după lungi circuite spectaculoase, la realitatea cotidiană. Adrian Păunescu – s-a remarcat bine – e un macedonskian, trecut însă prin școala lui Arghezi. De la primul a moștenit frenezia imaginativă și gustul pentru patosul verbal. Al doilea l-a învățat arta detentei crude, sarcastice. [...] Adrian Păunescu nu numai că a câștigat o prinsoare dificilă, dar și-a găsit, cred, adevărata sa vocație poetică. La lucrurile spuse de el e greu să rămâi indiferent. În corul liricii românești contemporane, această voce se aude tot mai distinct”. ■ Citim recenzii: □ Mircea Anghelescu scrie despre *Originele romantismului românesc* de Paul Cornea, Minerva, 1972: „Dincolo de vastitatea întreprinderii, dincolo de efortul uriaș de documentare, de amploarea registrului pe care se duce cercetarea, dincolo de această masivitate cantitativă a informației, salutară prin ea însăși, cartea lui Paul Cornea modifică ceva în profunzimea habitudinilor noastre cu care consideram această epocă; ea ne propune un sistem, o construcție unitară, în care se articulează și se explică fapte de literatură, de istorie, de sociologie. Ea repune în discuție un concept, o epocă, o literatură întreagă; ea însăși va fi discutată, fără îndoială, și va genera noi discuții. Este privilegiul cărților adevărate de a fi generoase cu cititorii lor; ele oferă și cer totodată, trezind în noi pasiunea cea mai nobilă și mai fertilă: aceea a ideilor”. □ George Muntean se ocupă de volumul *Peisaj în mișcare* de Darie Novăceanu, Editura Eminescu, 1971: „Sigur, versurile n-au peste tot aceeași tensiune, uneori căzând chiar în compoziții de neînțeles, însă în ansamblu volumul învederează o aptitudine metaforică lineară și o putere de configurare a sentimentelor care nu trec neobservate”. □ Dinu Flămând comentează volumul *Umbria* de Adrian Popescu, Editura Dacia, 1971: „Câtă vreme majoritatea debutanților se exersează în speculații lingvistice pasagere, Adrian Popescu dobândește un meșteșug cu totul remarcabil, insistând până la epuizare în cunoașterea obiectului, până când acesta își prinde identitatea primară, devenind nouă realitate autonomă. Ținând tot de natura tehnicii sale, observăm că Adrian Popescu are deseori un gest metaforic lung, un nucleu logic mai dezvoltat, care te cucerește prin avalanșa asociațiilor, solicitându-și o

trăire și o imagine complice”. □ Sorin Titel prezintă romanul *Vrajă* de Ion Arieșanu, Eminescu, 1971: „Romanul lui Ion Arieșanu este o carte scrisă cu măsură, meticolos alcătuită, cu grijă pentru fraza care sună corect... În măsura în care există oameni «așezați», se poate spune că există și cărți «așezate». *Vrajă* de Ion Arieșanu ni se pare una din acestea. O carte lipsită de stângăcii e, bineînțeles, o carte corectă, dar am fi preferat totuși din când în când fraza să se împotmolească, prozatorul să rateze catastrofal câteva scene, dar să citim după aceea două sau trei fraze năucitoare! Întâmplările eroilor, însă, sunt corecte și cuminiți de la prima la ultima pagină”. □ Tot Sorin Titel se ocupă și de *Fântâna iadului* de Ionel Bandrabur, C.R., 1971: „Adafini, eroul lui Ionel Bandrabur din *Fântâna iadului*, care se pune să povestească tânărului său conviv o seamă de aventuri galante, e un fel de Don Juan de Panciu, fante mediocru și lipsit de scrupule. Dar dacă proza aceasta e într-adevăr vulgară, aceasta nu se datorează desigur eroului și nici puzderiei de aventuri prin care trece. Literatura mare cunoaște, cum bine se știe, și ea astfel de eroi. Vulgar e modul în care autorul transcrie aventurile mediocre ale eroului său, cu un fel de duplicitate admirativă. Încă o dată ne dăm seama cât de important e «tonul» într-o povestire, cum el poate ridica sau coborî în trivial o întâmplare! Iată povestea cu fata care ascultă toată noaptea «privighetorile», poveste pe care o știm de foarte multă vreme și anume de la Boccaccio, repovestită de Ionel Bandrabur și pierzându-și pe neașteptate tot hazul! Un scriitor poate fi deci incriminat nu în raport cu lucrurile despre care scrie, ci în raport cu felul *cum scrie*”. ■ În *Literatura sămănătoristă* Al. Piru scrie despre volumul lui X: Ornea, *Sămănătorismul*, apărut în Editura Minerva: „Considerând că sămănătorismul n-a fost numai o mișcare literară, ci și un curent de idei, Z. Ornea întreprinde o largă analiză a ideologiei politice, a teoriilor sociologice și de filozofia culturii difuzate prin revista «Sămănătorul» de-a lungul existenței sale de un deceniu (1901-1910), scopul final fiind, desigur, acela de a fâși o perspectivă mai clară în aprecierea literaturii care și-a luat numele de la publicația întemeiată de Al. Vlahuță și George Coșbuc. [...] Din nefericire, Z. Ornea nu rezervă literaturii decât a șaptea parte a cărții sale despre sămănătorism, cu mult prea puțin. Nu analizează decât câteva piese de fiecare autor și nu sub raportul valorii artistice, ci pentru a evidenția tema și tendința. [...] În definitiv, un singur deceniu nici nu e suficient pentru dezvoltarea unui adevărat curent și mai ales a unei mari literaturi. Este de ajuns că sămănătorismul a izbutit să impună atenției într-un interval de timp atât de scurt cel puțin patru scriitori de întâia mărime, indiscutabil cel mai importanți la începutul secolului din noua generație și din care doi, Sadoveanu și Goga, domină epoca până în preajma primului război mondial”. ■ În *Viața literară* citim: □ *Șantier* cu noi proiecte ale scriitorilor Franyó Zoltán, Virgil Gheorghiu, Teodor Vârgolici, Mircea Malița, Vintilă Ornar, Aurel Chirescu, V. Firoiu. □ Spicuim din știrile din *Uniunea Scriitorilor*: „În cadrul planului de schimburi culturale între Republi-

ca Socialistă România și R. P. Albania, miercuri 17 februarie a plecat la Tirana scriitorul Dan Tărchilă, secretarul Asociației scriitorilor din Brașov. * Prozatorul Alexandru Ivăsiuc, secretar al Uniunii Scriitorilor, a plecat la 14 februarie 1972 la Varșovia, pentru discutarea și semnarea înțelegerii de colaborare pe anii 1972-1973, între Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România și Uniunea Scriitorilor din R. P. Polonia. [...] În cadrul acțiunilor organizate de C. C. al U. T. C., în întâmpinarea Semicentenarului U.T.C., o serie de scriitori participă la întâlniri cu tineretul, în mai multe județe ale țării. Astfel, în județele Arad și Teleorman se deplasează scriitorii Rusalin Mureșan, Constantin Georgescu și Mircea Micu; în județul Suceava, Mihai Tunaru, Gheorghe Istrate și Constantin Crișan; în județul Vrancea, Ștefan Popescu și George Păun”. □ Anghel Dumbrăveanu semnează „*Luna cărții la sate*”: „Din dorința sinceră de a completa informația revistei în legătură cu desfășurarea în țară a «Lunii cărții la sate», vă comunicăm aportul Asociației scriitorilor din Timișoara la această importantă acțiune culturală. În colaborare cu Comitetul județean de cultură și educație socialistă, Asociația a programat în județul Timiș un festival de poezie, la Cenad și la Făget, o acțiune «Cărți și autori timișoreni», în următoarele localități: Nădrag și Periam, precum și un număr de șezători literare și întâlniri cu cititorii din alte localități. De asemenea, au avut și vor avea loc șezători literare în județul Caraș-Severin, la Grădinari, Răcăjdia, Zăvoi, Obreja, Glimboca, Orșova, Măureni. Acțiunile din luna februarie se adresează deopotrivă cititorilor români, maghiari, germani, sârbi și la ele participă scriitori ai limbilor respective. Menționăm numele scriitorilor, participanți activi ai dialogului din Luna cărții la sate, cu cititorii din mediul rural: Anghel Dumbrăveanu, Franyó Zoltán, Alexandru Jebeleanu, Mircea Șerbănescu, Anavi Adam, Raicov Svetimir, I. D. Teodorescu, Ion Arieșanu, Laza Ilici, George Drumur, Damian Ureche, Al. Deal, Ion Stoia-Udrea, Ivo Muncean, Dușan Petrovici și alții”. ■ În *Cartea străină* citim: ■ În *Martorul reînnoirii* Nicolae Balotă notează apariția volumelor *File de toamnă* și *Tezeu* de André Gide în traducerea Irinei Eliade: „Traducătoarea (și prefatoarea ediției) a știut să ocolească cu ingeniozitate cursele unui stil de o rafinată simplitate, să nu denatureze opera unui bătrând hârșit în luptele corp la corp cu cuvântul”. □ Sub semnătura c. u. aflăm de *Jurnal (1939-1944)* de Anaïs Nin, edit. Stock, 1971, iar nota despre *Antonin Araud et le théâtre* de Alain Virmaux, edit. Seghers, 1971 este semnată g. b. ■ Revista comemorează un an de la decesul scriitorului Miron Radu Paraschivescu prin două texte omagiale: □ „*Viu acum în fața dumneavoastră, oameni...*” de Antoaneta Tănăsescu: „Miron Radu Paraschivescu, cunoscut generațiilor actuale în primul rând ca scriitor – poet, prozator, reporter, dramaturg – a desfășurat încă din anii 1935 o vie, seducătoare prin dimensiunea demonstrației, curajoasă, lucidă și atât de eficientă activitate jurnalistică. Pe care o evocăm, sub titlul de mai sus, cu atât mai mult cu cât această semnificativă parte a scrisului lui M. R. Paraschivescu

nu a făcut încă obiectul unei ediții integrale”. □ Ilie Constantinescu semnează *Discurs și expresie lapidară*: „Mai mult decât la alți poeți, reține atenția în lirica lui Miron Radu Paraschivescu pluralitatea formulelor. Unitatea internă a poeziei sale nu e ușor de constatat de către un lector care parcurge pe sărite unul sau altul din marile ei cicluri. Hotărâtor este, credem, balansul continuu între *discurs* și *expresie lapidară*”. ■ Pagina dedicată *Teatrului* vine cu tema *În trei confruntări de opinie: Cele două „Scrisori pierdute”*. Textele sunt semnate de: □ Șerban Cioculescu, *Respect clasicilor noștri!*: „Aniversarea a 120 de ani de la nașterea lui Caragiale a fost onorată la interval de 24 de ore de întâia noastră scenă și de Teatrul Bulandra. Cea dintâi a reprezentat în seara de 30 ianuarie *O scrisoare pierdută*, în distribuția obișnuită, din toamna anului 1948, în regia lui Sică Alexandrescu. Teatrul Bulandra i-a luat-o înainte, reprezentând aceeași piesă în seara de 29 ianuarie, în regia și cu decorurile lui Liviu Ciulei, care a jucat și în rolul lui Agamiță Dandanache. Paralelismul continuă și sub acest raport: și la Național, același rol a fost deținut de Radu Beligan, directorul teatrului. Am fost invitat de ambii directori, în aceeași ordine a reprezentației, să spun un cuvânt introductiv. N-am putut refuza pe nici unul, rezervându-mi, firește, libertatea de apreciere. Mi se cere să-mi dau avizul: mă execut a doua oară, cu aceeași bună credință. Nu sunt un prieten al maestrului Sică Alexandrescu, ale cărui caiete de regie caragialiană le-am critica mai de mult; dar trebuie să recunosc că regia sa respectă marea tradiție a înaintașilor săi, începând cu neuitatul Constantin I. Nottara, cel dintâi director de scenă al lui Caragiale în *O scrisoare pierdută*”. Reproșează lui Liviu Ciulei: „Nu i-aș reproșa acestui om de teatru decât un singur lucru: dacă a urmărit grotescul, dacă a realizat farsa bufă în cel mai copios înțeles al cuvântului, de ce nu s-a gândit și să accelereze ritmul jocului? Sunt prea multe pauze între cuvintele câte unui singur actor, rostirea tuturor este la încetinitor, mai abitir ca în tradiția Naționalului. Aici s-ar cere o dicțiune mai precipitată, în ritmul amețitor al gesticulațiilor și al gagurilor, și succesul ar crește în proporție egală cu accelerarea vorbirii. Dinamica generală a piesei este frântă de pauzele, desigur calculate, ale unei regii în felul ei foarte scrupuloase, dacă este adevărat că Liviu Ciulei pregătește de trei luni spectacolul și se miră că Naționalul la premiera din 1884, se mulțumise cu trei săptămâni!”. □ *Până la jumătatea drumului...* de Adrian Strihan: „După părerea noastră (sunt așa de mulți cunoscătorii capodoperei lui Caragiale, încât monopolul se exclude de la sine), Liviu Ciulei – poate cel mai reprezentativ regizor-artist al teatrului românesc – a desfăcut cu măiestrie mecanismul piesei. Componentele acestui mecanism, prin stilul modern de joc imprimat în primul rând de strălucita echipă de actori al Teatrului Bulandra, sunt puse în raporturi scenice noi, dobândind astfel reliefuli caracterologice inedite. [...] *O scrisoare pierdută* este mai puțin o comedie de caracter, cât o comedie satirică, de satiră socială, politică. În spectacolul lui Ciulei, nu e prea clar zugrăvit tocmai tabloul politic, personajele purtând cu

ele un lichelism vesel, acceptabil”. □ Matei Călinescu semnează *Un spectacol necesar*: „Încă înainte de premiera *Scrisorii pierdute* în regia lui Liviu Ciulei au fost, pare-se, unii care s-au întrebat: ce nevoie avem de două *Scrisori pierdute*? Nu ne este de ajuns cea – excelentă – de la Național? Răspunsul l-a dat publicul care, stimulat de *posibilitatea unei comparații*, merge la ambele spectacole. Critica, indiferent de opțiunea exprimată, a fost silită să ia act de această situație oarecum inedită. Rezultatul: un nou interes pentru Caragiale; aniversarea marelui scriitor, dincolo de omagiile pios convenționale cu care se confundă adeseori asemenea prilejuri (și care n-au lipsit nici de data asta), s-a transformat într-un adevărat eveniment artistic. Spectacolul lui Liviu Ciulei mai are un merit pe care se cuvine să i-l recunoaștem și căruia nu e inutil să-i subliniem semnificația: el a atras din nou atenția asupra spectacolului lui Sică Alexandrescu de la Național și, într-un fel, l-a împrosfătat; a dat calităților lui, de mult recunoscute (și aproape uitate), *sensuri inedite*”. ■ În *Orizont științific* răspunde la articolul lui George Bălan din numărul trecut, *Doctorul Freud în fața lui Oedip*, publicând propriul punct de vedere sub titlul *Oedip și semnificația culturii*. ■ Citim *Un Faust modern* de scriitorul sovietic Ilya Konstantinovski. ■ Virgil Tănase prezintă scriitorul *Paul Fort*, oferind și traduceri din opera sa: *Plimbare pe câmpiile Mosellei*; *Ultimul vis pe câmpuri*; *Eu nu sunt scriitor*. ■ Găsim și *L-ați citit pe Barthes?* „Sub acest titlu, Guy Dumur înceară (în «Le Nouvel Observateur») a dovedi că pentru autorul *Mitologiilor* nimeni nu scrie cu inocență și că, după opinia sa, ca și după aceea a lui Brecht, dincolo de regulă trebuie căutată excepția”. ■ Florin Chirițescu prezintă pe scriitorul *Eugenio Montale*, semnând și traduceri: *Muza mea*; *Sunt gata, repet*; *Tăinușele*. ■ Sub titlul *Talent înseamnă arta de a face evident ceea ce nu este evident de la sine* citim un interviu cu Henry Bonnier, realizat de Gheorghe Astaloș: “– *Literatura română vă este cunoscută?* – Din păcate, mărturisesc cu rușine, cunosc foarte puțin literatura română, Cu excepția marelui romantic Eminescu, pe care l-am citit într-o traducere franceză. Panait Istrati care este atât de cunoscut la noi. Caragiale pe care l-am văzut într-un minunat spectacol interpretat de o trupă românească la Paris și bineînțeles Eugen Ionescu. Este explicabil. Nu există o versiune franceză a unei istorii a literaturii române, nici măcar a unui compendiu”.

● [„*Tribuna*”, nr. 7] Ion Vlad prezintă în *Cronica literară* volumul de povestiri *Calafuria* (Minerva, 1971) de Luki Galaction. „Mai toate titlurile înscrise în volumul *Calafuria* urmează condițiilor povestirii; reținem impulsul relatării și al rememorării prin participare (directă sau mai estompată) la cursul evenimentelor. De altfel, în registrul cunoscut al povestirii se realizează mai exact intențiile prozatoarei (sensul pilduitor al unor experiențe umane) și o anumită notă de convenționalitate se justifică doar în povestire”. Autorul nu trece cu vederea „stângăciile” prozatoarei în ceea ce privește expresia, construcția epică, lipsa de continuitate, scăderi de tensiune epică ■ Mircea Zăciu

continuă articolul *Dificultăți reale și imaginare* (din cadrul rubricii *Argument pentru o istorie a literaturii române contemporane*) cu anii 1950 – 1960, ani în care se observă o „consolidare a romanului: istoric (*Nicoară Potcoavă*, 1952, *Un om între oameni*, 1953-1957; *Dulăii*, 1952), social (*Moromeții*, 1955, *Setea*, 1958, *Șoseaua Nordului*, 1956), psihologic (*Bietul Ioanide*, 1957), „Bildungsroman” (*Ion Sântu*, 1957), poetic (*Groapa*, 1957)”. Criticul precizează că noii prozatori sunt de o „vigoare epică excepțională”: Marin Preda, Eugen Barbu, Titus Popovici, D.R. Popescu, Fănuș Neagu și își vor reconfirma valoare între 1960 – 1970. Semnalează „redescoperirea” *Povestirilor* lui Vasile Voiculescu, a *Lunatecilor* lui Ion Vinea, dar și noi apariții editoriale de referință pentru literatura română, romanele lui Zaharia Stancu, *Jocul cu moartea* (1962), *Pădurea nebună* (1963), *Șatra* (1968) și povestirea *Ce mult te-am iubit* (1968). Elogios sunt amintiți Marin Preda și Eugen Barbu, dar și Ștefan Bănuțescu cu *Iarna bărbaților* (1965) „o apariție de răsunet singular” care „se așează firesc în fruntea generației tinere”. Părerea sa este aceea că, după o riguroasă selecție, cu aplicarea strictă a criteriilor estetice, din această perioadă extrem de agitată, se păstrează opere excepționale, care rezistă prin propria lor valoare: *Întâlnirea din pământuri*, *Desculț*, *Cartea Oltului*, *Nicoară Potcoavă*, *Bietul Ioanide*, *Moromeții*, *Groapa*, *Setea*, *Ce mult te-am iubit*, *Risipitorii*, *Intrusul*, *Principele*, *Iarna bărbaților*, *Îngerul a strigat*, *Dor*, *Absenții*, *Păsările* și *Eclipsa de soare* la care se pot adăuga multe altele. Inflația de scrieri literare a anilor 1945 – 1970 este considerată o dificultate majoră pentru o istorie a literaturii contemporane. Mircea Zăciu pledează pentru cât mai multe variante de istorii ale literaturii contemporane, cu opinii diverse, tocmai pentru creionarea unei imagini concludente pentru posteritate. ■ În seria (nouă) de interviuri *Sub semnul întrebării* de Adrian Păunescu, este publicat un amplu interviu cu Ilie Constantin: *La urma urmei, din generația noastră literară vor face parte cei care vor rămâne*. Adrian Păunescu, în stilul lui caracteristic, îl interoghează amical pe Ilie Constantin, discuția lor este despre a aparține sau nu unei generații literare, despre solidaritate spirituală, destine literare, ambiții, animozități, toate într-un dialog alert, cu întrebări ce se vor a fi neconvenționale și răspunsuri relaxate. □ Constantin Cubleşan publică articolul dedicat lui Ion Agârbiceanu, *Povestiri și nuvele*, prima parte: „Povestirea și nuvela dau, fără îndoială, adevărata măsură a talentului lui Ion Agârbiceanu. Schița îl obliga la o concentrare ce-l stânjenea adesea, romanul îi cerea o respirație prea întinsă, obosindu-l curând și făcându-i scrisul găfâit”.

18 februarie

• [„*Munca*”, nr. 7545] În *Agenda cotidiană* revista publică, cu titlul *Omagiu tinereții*, un microinterviu cu Alecu Popovici, „de la Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Municipiului București”, despre repertoriul teatrelor bucureștene.

• [„Scânteia”, nr. 9062] Aflăm că *În prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, ieri s-au deschis în Capitală Lucrările Conferinței pe Țară a cadrelor de conducere din întreprinderi și centrale industriale și de construcții.*

■ În *Cronica zilei*, printre altele, aflăm: „În cadrul marilor aniversări culturale recomandate de UNESCO, pe anul 1972, sub auspiciile Comisiei naționale române pentru UNESCO și ale Universității din București, a avut loc, miercuri și joi, o sesiune științifică consacrată împlinirii a 350 de ani de la nașterea lui Molière. Cu acest prilej au vorbit profesorii universitari I. Brăescu, Jean Livescu, O. Gheorghiu, I. Zamfirescu, alte cadre didactice universitare, care au evocat personalitatea marelui scriitor, subliniind valoarea și actualitatea operei sale, larga ei răspândire și prețuire în țara noastră”.

• [„Contemporanul”, nr. 8] Fiind continuată dezbaterea despre *Personaj*, Augustin Buzura se referă la *Complexitatea*: „Autorul are suficiente resurse pentru diverse roluri, dar e vorba de marele personaj sau de marile personaje. Ce alegem sau pentru ce optăm? Pornind de aici, cred, de la drumul pe care vrei să-l străbați, în funcție de el îți alegi și personajele: cele impuse ori oferite de galerie, care s-ar putea să nu-ți aparțină organic, personaje mici pentru idei mici, de durată unei melodii de muzică lejeră sau personaje conforme structurii și afinităților tale apte să-ți vehiculeze propriile întrebări și descoperiri, să te re-prezinte în lume, pentru că, în ultimă instanță, adevăratul personaj este autorul, uneori în întregime...”. ■ Adrian Păunescu inaugurează rubrica *Cetatea*: „În fața noastră, împrejurul nostru, în conștiința noastră, și uneori împotriva ei, ca o revanșă sub soare a mormintelor de sub pământ, punct de echilibru planetar și orgoliu al zidarilor, materială și spirituală, aspră și dulce, se înalță Cetatea. [...] M-am gândit ca numele sânguinței mele săptămânale la revista «Contemporanul» să fie: Cetatea, pentru că eu cred în existența demnă, perfectibilă și liberă a acestei Cetăți. Eu cred că noi, împreună, putem face această cetate mai frumoasă, și pe Cetățenii ei mai fericiți și, deci, mai buni. Eu cred nu atât în generalitate «omul e perfectibil», cât în perfectibilitatea omului de lângă mine, și a mea, odată cu el”. ■ Ana Blandiana notează despre: *Cele o mie de zile ale revistei „Echinox”*: „Mărturisesc că scriu, în acest colț de pagină dedicat poeziei, despre sărbătoarea poezilor de la «Echinox», cu o emoție izvorâtă din iluzii vechi și nostalgii nestinse. Trei ani nu înseamnă pentru o revistă foarte mult, dar trei ani de dezinteresare și de prietenie, trei ani de ideal neuitat și de solidaritate poetică înseamnă mult, și adesea foarte mult”. ■ În textul *Lumina câmpiei*, Paul Georgescu prezintă *Poezii debutanți*: „Ion Murganu a încetat a mai fi debutant – G. Călinescu i-a salutat primele versuri – totuși *Confesiunea* e un debut. Versurile sale nu sunt vetuste fiindcă sunt arhaice, ele pornesc cam de pe la Hesoid și, ciudat, drapat în alexandrinii îi stă bine. [...] Un poet al câmpiei luminate e și Vasile Poenaru. Jungla marină e opera unui băiat de șaisprezece ani din inima Bărăganului, și publicând placheta unui tânăr foarte tânăr, poetul Petre Ghelmez a dovedit o îndrăzneală frumoasă, fi-

indcă acesta e un început sărbătoresc”. ■ Nicolae Manolescu semnaleză: *Tudor Vianu, Camil Petrescu: reeditări*: „În Editura enciclopedică s-au retipărit de curând *Filosofie și poezie* a lui Tudor Vianu și *Modalitatea estetică a teatrului* lui Camil Petrescu, ambele din 1937, împreună cu alte scurte studii înrudite ca problematică. Asupra felului în care au fost alcătuite culegerile se poate discuta (de s-a omis *Falsul tratat pentru uzul autorilor dramatici* din moment ce se publică *Addenda la Falsul tratat?*), ca și asupra titlului care nu mai acoperă conținutul din edițiile originale. Nu mi se pare normal să utilizăm un titlu dat de autor, pentru o carte în fond diferită (cum s-a întâmplat și cu *Principii de estetică* a lui G. Călinescu în ediția din 1968, cu *Teze și antiteze* în ediția din 1971 și cu atâtea altele...). E o procedare și neștiințifică și lipsită de respect față de intențiile autorului. O carte trebuie privită ca o realitate definitivă, ca o structură, și nu-i putem împrumuta alteia titlul după gustul nostru, oricât de motivată ar fi noua compunere. N-aș repeta aceste adevăruri elementare de n-ar fi intrat oarecum cu autorii în stabilirea sumarului unor opere clasice!”. ■ Dan Zamfirescu analizează *Dialoguri contemporane* ale lui Paul Everac: „Este și cazul acestor *Dialoguri contemporane* ale dramaturgului Paul Everac, apărute mai întâi, în două serii, în paginile «Contemporanului» (1966-1969) și reunite recent de Editura politică într-o frumoasă carte de fulgerătoare audiență. Spre deosebire de alte cărți similare în care, reîntâlnindu-te cu ceea ce odată te-a cutremurat în paginile de gazetă, rămâi dezamăgit de atâtea circumstanțe intra în reacția ta de atunci, alăturarea tuturor meditațiilor săptămânale ale lui Paul Everac le dă o nouă consistență, fac din ele o carte și nu o simplă culegere”.

• [„Cronica”, nr. 7] N. I. Popa, în *Realitate și transfigurare*, publică un articol de analiză a creației literare a lui Victor Ion Popa. ■ În *Cronica* literară, Al. Andriescu prezintă, ca și în numărul precedent, *Dicționarul de literatură română contemporană* al lui Marian Popa: „Marian Popa se apropie de marile personalități fără complexe, cu aceeași dezinvoltură și familiaritate cu care abordează scriitorii mărunți, pe care îi bate camaraderește pe umăr, dintre care nu lipsesc, cum am văzut în cronica trecută, nici figurile unor autori de care s-a dezis cu candoare în prefață, pentru că zestrea lor era prea săracă: „unul sau mai multe volume ocazionale pierdute definitiv din memoria literaturii”. Par-tea biografică, mai dezvoltată sau mai puțin dezvoltată, după importanța scriitorilor și după preferințe personale, cade, când scapă de stereotipia dicționarului, sub același subiectivism, pentru că se scormonește cu evidentă plăcere până ce se descoperă în biografie un amănunt picant, nu întotdeauna revelator pentru un destin literar. Biografia preferată este aceea care corespunde autobiografiei pe care și-o prezintă detaliat autorul în dicționar. [...] Marian Popa este, în acest dicționar, un călinescian dilatat, uneori până la caricatură, subiectiv, bufon cu o pronunțată apetență bacanică pentru cancan și indiscreție, dar și cu intuiții surprinzătoare și cu multă fantezie pe care o inteligență scor-

monitoare n-o poate totuși domina, încât cade repede victimă farselor pe care le pregătea autorului discutat sau cititorului. Marian Popa n-a scris un dicționar de istorie literară în sensul obișnuit, nefiind dotat pentru o astfel de muncă aridă, ci o carte care, dacă nu se poate consulta întotdeauna încredere, se poate citi, ceea ce nu este chiar atât de puțin”. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga prezintă, în *Paul Everac în dialog*, culegerea acestuia de *Dialoguri contemporane*. □ În *Antract*, N. Barbu scrie *Ei, clasicii, vin spre noi*, susținând că „în toate operele clasice se pot regăsi [...] scheme presupuse ale vieții contemporane”. □ Vasile Băran publică povestirea *În aceea primăvară*. □ În *Mențiuni critice*, Nicolae Turtureanu prezintă volumul de versuri *Scrisori de dragoste* de Mihai Duțescu, iar Virgil Andriescu scrie despre volumul de schițe umoristice *Tufă de Veneția* de Valentin Silvestru. ■ Zaharia Sângerozan publică un *Interviu cu Nicolae Balotă*. Temele abordate sunt legate de activitatea sa de „critică curentă” din reviste precum „România literară”, „Luceafărul”, „Tribuna”, „Steaua” („Sunt mai multe întrebări incluse în una singură. Ele sau ea mă obligă la o confesiune prea personală. Mărturisesc, nu este meserie care să-mi placă mai mult, să convină mai mult felului în care sunt alcătuit, decât profesoratul. A sta în mijlocul tinerilor, a le vorbi nu numai ex cathedra, ci a sta de vorbă cu ei, iată o întreprindere plină de farmec și de răspundere. În ultimii doi ani, și cu ani în urmă, am făcut această încercare. Dialogul cu studenții - fie la Cluj, fie la București - a fost pentru mine (și sper pentru ei) un schimb dintre cele mai fecunde. Dar dacă învățământul (unde am revenit printr-un concurs al împrejurărilor, suplinind un curs de literatură universală) înseamnă meseria ideală, scrisul, pentru mine, nu e o meserie ci e viața însăși. [...] De aceea, fie că scriu un scurt articol în ciclul „umanităților” din *Luceafărul*, ori cronica unei cărți de proză (acum de critică) la *România literară*, fie că mai adaug - în ciclul „Peregrinului transilvan” din *Tribuna* o filă la acea carte despre Transilvania pe care o pregătesc ori lucrez la o vastă *Panoramă a literaturii franceze în secolul XX*, la volumul despre proza noastră în ultimii cincizeci de ani (*Ion - 1920*), săvârșesc una și aceeași acțiune. Foileton critic, eseu, monografie, sinteze toate sunt necesare, toate constituie demersurile firești ale criticului.”), despre negarea necesității scrierii unei istorii literare ca cea a lui Ion Rotaru, despre modul în care acesta vede „panorama criticii actuale reflectată în textele tinerilor critici români” („Da, critica a devenit o profesiune, în modul în care arta, cugetarea, magisteriul pot fi profesionalizate. Cred că unul din fenomenele cele mai îmbucurătoare pe care le prezintă lumea literelor noastre actuale este prezența activă a unor tinere inteligențe critice. Critica este sarea unei literaturi, cu alte cuvinte, e conștiința ei.”), despre „condiția revistei de provincie”, despre rolul polemicii în literatura actuală, care ar trebui să fie „un turnir al ideilor, o dezbatere publică a problemelor controversate, un raport al inteligențelor nu al resentimentelor”. Interviuul se încheie cu opinia criticului despre „cum luminează tradiția românească destinul literaturii române con-

temporane”: „Un fapt deosebit de important petrecut în viața noastră literară din ultimii ani este redescoperirea, într-o nouă perspectivă, cu o nouă conștiință, a rădăcinilor culturii noastre. Valorificarea - prin reeditări, studii artistice, monografii, sinteze de istorie literară - a moștenirii literare ne permite să comunicăm altfel decât până acum cu tradițiile noastre. A face prezent trecutul, a-l reactualiza înseamnă a-ți apropia temeiurile însăși ale culturii. Nu ne putem proiecta viitorul, nu putem interveni prin cuvântul nostru în istoria literaturii române, nu putem fi slujitorii destinelor ei decât printr-o prezență integrând tradițiile trecutului în realizările actuale”. □ Cu titlul *Un poet*, în *Aproximații critice*, Mihai Drăgan publică un portret literar al lui Ion Hurjui. □ Dragoș Vicol și Angela Traian semnează o serie de poezii, în timp ce George Chirilă publică poeziile *Nedomolite* și *Poem*, iar Vasile Constantinescu - *Țărm*, *Elegie*, *Pasăre-gând* și *Ecou în pietre*. □ Revista publică povestirea *Mantaua* de Dino Buzzati, traducerea fiind semnată de Mihaela Diaconu. □ Sunt publicate o serie de poezii *Din lirica negrilor din S.U.A.*, semnate de Anne Spencer, Claude McKay, Georgia Douglas Johnson, traducere de Aurel Porumbescu. □ În partea a doua din *Secvențe*, Al. Călinescu publică câteva însemnări de tip memorialistic, despre Gaëtan Picon. ■ În *Moment*, cu titlul *Ambasadoarea noastră*, este dedicat un scurt articol comemorativ Elenei Văcărescu: „Elena Văcărescu s-a cheltuit intens și total pentru o activitate de ambasador cultural unic, scriind, vorbind, militând, sprijinind tot ce însemna românesc pe plan internațional. Datorită ei, Anatole France, Sully Prudhomme, Renan, Taine, Bourget, Poincare, Shaw și alții au cunoscut România. Prin intermediul ei, românii poposiți în Franța au pătruns în cercul magic al ilustrațiilor și totodată s-au simțit acasă. [...] Totuși, acum când se împlinesc 25 de ani de la moartea ei (17 februarie 1947) ne place să ne-o închipuim aplecată asupra manuscriselor de tălmăcire în limba franceză a nemuritoarelor versuri din Eminescu, Goga, Blaga, Arghezi, Topârceanu, Minulescu și atâția compatrioți de ai Elenei Văcărescu pe care ea îi dorea în aprecierea universală”. În *Bibliografii critice* se face o trecere în revistă a acestor culegeri de texte apărute la Eminescu. În *Tribuna XV* este prezentat numărul revistei din 10 februarie ce „a marcat împlinirea a 15 ani de continuă și remarcabilă prezență în pleiada publicisticii românești”. „Ceea ce impune la săptămânalul clujean este patosul ideii, sensibilizarea acesteia nu numai în poeziile lui Victor Felea, Ion Pop, Nicolae Prelipceanu, în proza lui D. R. Popescu, Augustin Buzura, Constantin Cubleșan, Radu Mareș dar și în articolele de istorie ale acad. Daicoviciu și profesorului Ștefan Pascu, în critica de elevată ținută pe care o practică Mircea Zăciu, Ion Vlad, Dumitru Isac, Ioan Oarcășu, Ion Lungu, Mircea Țoca, Valentin Tașcu, Mircea Popa, Petru Poantă. Cele mai multe dintre numele citate apar și în numărul jubiliar, un număr care, prin întreaga lui alcătuire, prin varietatea și densitatea materialelor, tranșează momentul festiv într-un autentic act de cultură. Nu-i urăm *Tribunei* decât să semnifice prin fiecare apariție a sa, un

astfel de act I.” În *Anchetă sociologică*, este criticată ancheta *Studentii și literatura contemporană* din nr. 1/1972 al revistei „Amfiteatru”, considerată „încurcată și superficială și mai ales deloc concludentă”: „Mircea Constantinescu vrea să demonstreze că tineretul nostru este înzestrat cu simțul valorilor literare, că știe să aleagă fără diferențiere între literatura română și cea universală. Cu o frază ca această însă : „Totodată mi-am asumat riscul ca negrupând cei 22 de scriitori, autorii români să fie *ab initio* dezavantajați”... Deci cu o frază ca aceasta, autorul pseudo-studiului sociologic desființează pur și simplu un edificiu și așa atât de precar construit. Cu alte cuvinte, M. C afirmă că cei mai mari autori români sunt dezavantajați prin compararea cu marii clasici al literaturii universale?! Pledând pentru afirmarea valorilor naționale și pentru recunoașterea lor de către tineretul nostru, M. C. se folosește de neologisme în mod abuziv și de-a dreptul penibil, de cuvinte franțuzești și de franțuzisme al căror corepondent în limba română era în contextul respectiv tot atât de propriu. [...] Raportat la celelalte articole sociologice, acest text este o nefericită încercare a cărei finalitate se pierde în gratuități”. □ Al. Paleologu scrie partea a treia din *Scrisori din Italia*. □ George Genoiu publică un *Carnet teatral bulgar*.

• [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 63**] Eugen Barbu îl contestă din nou pe „detractorul” Al. George, de această dată criticat pentru volumul *G. Călinescu – romancier (Debelare superbos, II)*. □ Dan Mutașcu vorbește despre *Existență și adevăr în poezie*. □ Tot despre succesul noii *Scrisori pierdute* – varianta lui Liviu Ciulei la Teatrul Bulandra – în rubrica *Scene*, Amza Săceanu: *Da*. □ Mihnea Gheorghiu semnalează, în *Camil și Danton*, o polemică a „mult-discutatei drame istorice” a lui Camil Petrescu la Teatrul radiofonic. □ O recenzie a lui E. Manu abordează volumul publicistic al lui Duiliu Zamfirescu, *Spre noi înșine*. □ Premieră cinematografică: *Puterea și adevărul*, pe un scenariu de Titus Popovici.

19 februarie

• [**„Munca”, nr. 7546**] În *Știință. Artă. Literatură* sunt publicate o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Stelian Cucu, Al. Șerban, Teodor Maricar. □ Constanța Buzea, cu titlul *Că am venit, frumoasă în tot, ca amintirea*, publică o prezentare a volumului *După-amiaza unei statui* de Otilia Oprea, volum din care sunt reproduse și două poezii. ■ În *Punct*, Adrian Păunescu oferă un microinterviu referitor la lansarea volumului său, *Istoria unei secunde*, la librăria „Cartea Românească”. □ În *Pe scurt*, revista publică o notă despre „Zilele filmului românesc” la cinematograful „Slovan” din Bratislava.

• [**„România liberă”, nr. 8498**] Se anunță apariția celui de-al șaselea număr pe anul în curs al „excelentei” reviste „*Manuscriptum*”. În numărul 1/1972, conducerea Muzeului literaturii române îi adresează tovarășului Nicolae Ceaușescu o telegramă în care „își exprimă recunoștința pentru ajutorul

direct dat de secretarul general al partidului la consolidarea Muzeului.”. Din cuprinsul publicației, se remarcă: „Zile cu trei sori în frunte” (conținând „comentarii inedite” despre Eminescu, Creangă și Caragiale); „jurnalul enigmatic scris de o interlocutoare a lui Ibsen”, Emilia Bardach, jurnal descoperit în arhiva Lucian Blaga; două fișe autobiografice aparținând lui Mihail Sadoveanu, respectiv lui Ion Marin Sadoveanu; o scrisoare a lui Ion Budai Deleanu către Petru Maior; corespondența de familie a lui Kogălniceanu; „Cum am scris *Răscoala*” de Liviu Rebreanu; un jurnal intim al lui Al. Davila; versuri „inedite” de Tudor Arghezi și Octavian Goga; „fotografii necunoscute dintr-un album” al lui Ion Minulescu; o piesă într-un act de Anton Holban ș.m.a.

● [„Scântea”, nr. 9063] Zaharia publică *Anul dramatic 1907 și literatura. De câte ori îmi amintesc de primăvara aceea...*: „Acum tot ceea ce s-a petrecut atunci pare de necrezut. Când am scris *Desculț, Dulăii, Costandina* a trebuit să las deoparte o sumedenie de materiale care, transcrise în textul cărților, ar fi putut să pară de necrezut. Realitățile din satele noastre – înainte și chiar după 1907 – au fost mult mai dure de cum le-au înfățișat scriitorii în operele lor. O jenă firească ne-a oprit să spunem totul și, probabil, ne vom mai opri un timp. Despre răscoalele țărănești din primăvara lui 1907 s-a scris relativ mult, însă, după părerea noastră, destul de târziu. [...] Noi, scriitorii, suntem încă datori țărănimii noastre. Îi suntem datori cărți bune care s-o înfățișeze în cadrul larg al construcției socialiste. Îi suntem datori un mult mai mare sprijin în rezolvarea problemelor care o privesc direct – îmbunătățirea vieții în satele noastre, înfrumusețarea satelor, ridicarea și așezarea satelor cât mai aproape de nivelul orașelor, înălțarea lor pe o mai înaltă treaptă a culturii și civilizației. Mulți dintre noi am plecat cândva din sate. Să ne întoarcem acolo măcar pentru câțva timp și să scriem cărți bune, adevărate despre țăranii noștri de azi, despre satele noastre de azi care, în unele părți ale țării, nu mai seamănă deloc cu cele de altădată”. ■ Dr. Mihai Florea scrie despre „*Danton*” de Camil Petrescu, la *Teatrul radiofonic*: „Rămasă de patru decenii între copertile volumelor de teatru ale lui Camil Petrescu, drama *Danton*, inspirat transformată în trilogie teatral-radiofonică, a putut fi urmărită recent, în premieră absolută de sute de mii de ascultători. Ea a intrat astfel, dintr-o dată, în conștiința publicului larg, după ce un număr prea lung de ani fusese cunoscută mai mult în cercurile oamenilor de teatru”. ■ Marina Preutu notează „O interesantă și utilă dezbatere organizată de Editura «Ion Creangă» privind criteriile estetice și educative n ilustrarea cărții pentru copii” sub titlul *Cum îl zugrăvim pe Făt Frumos al zilelor noastre?*. La masa rotundă organizată de Editura „Ion Creangă”, „la inițiativa organizației de partid și a comitetului de conducere” au participat editori, graficieni și scriitori: Tiberiu Utan, Adrian Ionescu, Val Munteanu, Aurel Stoicescu, Radu Boureanu, Emil Chendea, Iuliu Rațiu, Sabin Bălașa, Petre Vulcănescu, Gh. Ivănceanu. Concluzia acestei dezbateri: „Multiple și variate, fiecare dintre problemele aduse în discuție ar merita desigur o atenție specială. Dincolo însă

de aspectele foarte concrete pe care le ridică realizarea în bune condiții a ilustrației de carte pentru copii; dincolo de problemele de ordin practic și de realizarea artistică – se cuvine menționat interesul deosebit acordat de Editura «Ion Creangă» funcției social-educative căreia îi este menită. Masa rotundă la care ne-am referit a ilustrat nu numai ideile și tendințele înregistrate în acest domeniu, dar și prezența unei gândiri de perspectivă. Sperăm că rezultatele nu vor întârzia”.

• **[„Flacăra”, nr. 8]** În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga consemnează *O discuție*, prezentând inițiativa revistei „Contemporanul” ce are ca subiect „problemele ridicate de dramaturgia noastră originală și contemporană”. □ În *Teatru*, Mihai Crișan publică *Teatrul popular în stagii permanente*. □ În *Literare*, Valeriu Cristea prezintă volumul lui Gheorghe Tomozei, *Misterul clepsidrei*. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se prezintă cel de-al doilea volum „din ambițiosul ciclu românesc de opt volume al prozatorului Constantin Apostol”, intitulat *Război cu zurgălăi* (C.R.). □ Notă despre volumul de versuri *Oracol deschis* de Radu Cârnecki (Eminescu), volum în care „procesul de interiorizare e radical adâncit cu fericite consecințe și asupra mijloacelor de expresie”. □ Notă despre ultimul roman al lui Horia Tecuceanu, *Căpitanul Apostolescu intervine* (Dacia). □ Succintă trecere în revistă a ultimelor apariții de la Univers: *Comedii* de Lope de Vega (traduceri semnate de Aurel Tita, Teodor Balș, Ion Frunzetti, Miha Dragomir), romanul *Victorie* de Joseph Conrad (traducere de Andrei Ion Deleanu), *Poezii* de Constantin P. Kavafis (într-o „excelentă traducere” semnată de Aurel Rău), *Wilhelm Tell* de Fr. Schiller (în românește de Veronica Porumbacu). □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Cinema* este prezentat filmul *Puterea și adevărul*, scenariu de Titus Popovici: „impresionant și autentic film politic ale cărui sensuri profunde captează complexa și umana dialectică a «puterii adevărului» în societatea noastră contemporană”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru* apar câteva note despre ultimele piese puse în scenă la diferite teatre din țară: *Procesul Adam și Eva* de Rudi Strahl (Teatrul de stat din Oradea), *Sus pe acoperiș...în sac* de V. Kataev (Teatrul de stat din Arad), *Procesul Horia* de Al. Voitin (Teatrul de stat din Sibiu), *Interesul general* de Aurel Baranga (Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad), precum și un „spectacol recital de poezie română clasică”, intitulat *Dialog* (realizat de Al. Ciprian la Teatrul „Nottara”).

• **[„Luceafărul”, nr. 8]** În editorialul *Adevărul fundamental*, Constantin Chiriță propune un model pentru societatea socialistă, și anume acela al scriitorului-cetățean: „Scriitorul de astăzi, scriitorul adevărat [...] este dator în primul rând față de tradiția spiritualității românești, cea care i-a lăsat limba și simțirea, cea care a dus la victorie ideea conștiinței și unității naționale și deci posibilitatea de a simți și de a se exprima românește, adică de a fi creatorul unei literaturi originale, expresie a caracteristicilor și particularităților acestui popor.” □ Este anunțată sesiunea de autografe pentru noul roman al lui Marin

Preda *Marele singuratic* la Librăria „Cartea Românească”. ■ La 15 ani de la moartea lui Nicolae Labiş, Edgar Papu evidențiază, în *Despre precocitate*, conexiunea care se stabilește între acesta și tânărul Vasile Poenaru care publică la Editura Albatros *Jungla marină*: „Nu descopăr nici urmele plictisului precoce, nici ale răsfățului precoce cu coniac. Văd numai urmele unei nobile, adânci și atât de umane suferințe cu care trebuie să-l fi încercat scurta sa existență de până acum”. ■ Al. George aduce în lumină *Spiritul de cinaclu*, invocând nume precum Maiorescu, Carp și Lovinescu și inventariindu-le atributele în această ...specialitate: „Cenaclul trebuie să fie prima etapă a contactului dintre operă și lume. Dacă expresia «dialogul autorului cu publicul» își păstrează integralul sens și mai ales toată sugestivitatea, trebuie spus că numai în cadrul unui cinaclu ea își realizează sensul ceva mai modest dar parcă mai propriu”. ■ Nicolae Balotă, în *Personajul preferat*, interpretează, valoarea acestei sintagme: „Un alter-ego ideal, o proiectare a celor mai intime aspirații, dublul în care ne recunoaștem sau, dimpotrivă, cel cu care nu semănăm, asemenea căruia nu suntem nicidecum, cel care reprezintă alteritatea odios-iubită”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu îl are în vedere pe Eugen Ionescu cu *NU*, în articolul *Cum se face carieră în critica literară*: „Faptele demonstrează că di-băcia nu e a evita să «înjury», ci a ști pe cine și când. Ferește-te să faci așa ceva cu autorii care dețin funcții înalte administrative, conduc reviste sau edituri, ocupă posturi importante în învățământ (dacă ești universitar) [...] Despre rest poți să scrii cu o acreală nereținută, invocând «perspectiva absolutului» [...] O interpretare oricât de năstrușnică e preferabilă celei cunoscute și acceptate”. ■ La rubrica *Situația poeziei*, Mircea Martin definește termenul „ generație ” și discută despre obligativitatea reprezentării ei: „Ca orice concept care implică autorul și conceptul de « generație » depășește sfera esteticului. Dar așa cum determinismul biologic trebuie corelat cu cel istoric (care-l corectează), determinismul istoric, la rândul lui, trebuie corelat (și astfel nuanțat) cu determinismul interior, artistic, introducerea în discuția a unor termeni ca « vârsta interioară » și « generație de creație » a urmărit tocmai o asemenea abilitate estetică”. ■ În calitate de cronicar literar, Nicolae Ciobanu evaluează volumul *Întâlnirea*, al lui Constantin Chiriță, publicat la editura Eminescu: „Puține sunt exemplele oferite de romanul actualității socialiste românești în care pulsul vieții dintr-un important loc de muncă și de producție să contamineze cu atâta intensitate o amplă suprafață de existență social-umană precum romanul *Întâlnirea*. Faptul se explică în primul rând prin densitatea epică și prin bogăția de valențe morale a temei centrale, temă care, grație istoricității ei conținute, nu-și reprimă deloc tendințele extensive”. Cu toate acestea, textul „poartă pecetea unei scrieri de tinerețe.” ■ La rubrica *Compendiu*, sunt prezentați Otilia Căzimir și Virgiliu Monda. □ Cea dintâi apare cu volumul publicat la Editura Junimea, *Scrieri în proză*, vol. II, accentul punându-se pe *Prietenii mei scriitori*, unde sunt amintiți Garabet Ibrăileanu, Mihail Sadoveanu, Panait Istrati, Con-

stanța Marino-Moscu, Mihai Codreanu, George Topârceanu și, indirect, Tudor Arghezi: „Importanța istoriografică a unor asemenea însemnări este dublată de valoarea lor literară. Otilia Cazimir reconstituie nu numai imaginea umanizată a unor personalități, ci și atmosfera sentimentală a locului”. □ Virgiliu Monda publică *Corabie pe uscat*, la Editura Cartea Românească, volum care se afiliază prozei tradiționale și care seamănă cu *Întunecare*, de Cezar Petrescu: „În ansamblu, însă, construcția este echilibrată și solidă datorită capacității autorului de a asimila și aplica experiența marilor noștri romancieri”. ■ Articolul lui Hristu Cândroveanu, *Un monolog „multiplu”*, are în vedere publicarea, la Editura Eminescu, a cărții Ileanei Mălăncioiu, *Inima reginei*: „Pentru ea, dragostea este prilej de supremă suferință, dar o suferință-beatitudine, în felurite ipostaze întruchipată, unificate toate de conștiința efemerității și a inefabilului lor. [...] «Chinul frumos» al poetei – cântecul său, obsesiile sale, tristeți iremediabile se transmit cititorului mai întotdeauna într-o comunicare incantatorie, de ritual străvechi, rămas în substanță tânăr de la începutul lumii”. ■ N. Carandino (*Ion Omescu despre Hamlet*) analizează situația celui care intenționase să îl joace pe Hamlet la Iași, dar care nu a mai făcut-o: „Am aflat astfel adevăruri pe care i le sugerase textul, dar mai ales tot ceea ce zi de zi s-a înfiripat în familiaritatea dulcelui prinț: intuiția de viață și de artă, inspirată ale clipei, gânduri îndelung pritocite și mai presus de orice darurile – meritate – ale subconștientului”. ■ Dinu Pillat (*Din tinerețea de boem dionisiac a lui Ion Barbu*) trece în revistă fragmente din corespondența acestuia cu Simion Bayer și cu Tudor Vianu: „Activitatea erotică confiscă în exclusivitate timpul freneticului Don Juan care se crede făcut pentru «cariera de amant universal»”. ■ Szasz Janos scrie, în *Rânduri întârziate despre Kemeny Janos*, următoarele: „Scriitor de vocație, zgârcit în producție, datorită unei autocunoașteri lucide, el a avut splendida inițiativă de animator, organizând, printre altele, încă de la începutul anilor 20, seri literare la București, demonstrând – atunci! – frăția și prietenia scriitorilor români și maghiari din România”. ■ În *Actualitatea unei „Invocații”*, Petru Sfetcă abordează problematica traducerii, prin corelație cu volumul *Sous l'invocation de Saint Jerome*: „Cartea lui Valery Larbaud – din păcate netradusă la noi – e de un interes deosebit și de o varietate și bogăție care oferă, cultivatorilor de bună literatură, materie pentru mai multe volume, fiindcă fiecare capitol e o teză de istorie literară, un exercițiu de interpretare sau de literatură comparată”. ■ *O traducere reușită* scoate în evidență scrierea lui Jean Giono, *Turma*: „Caracteristica poematică a prozei marelui autor francez, finețea și exactitatea notației găsesc în traducerea lui Neli Arsenescu o înțelegere exactă a nuanțelor artistice”.

21 februarie

● [**„Scânteia”, nr. 9065**] Aflăm de *Întâlniri cu cititorii*: „Sibiu (corespondentul «Scânteii», Nicolae Brujan). – În cadrul numeroaselor manifestări prile-

juite de «Luna cărții la sate» – simpozioane literare, mese rotunde, recenzii, prezentări de cărți – Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă și Uniunea județeană a cooperativelor de consum Sibiu au organizat o suită de întâlniri ale unor scriitori, redactori de edituri și oameni de artă și cultură cu locuitorii comunelor din județ, în scopul cunoașterii mai profunde de către creatori a problemelor actuale ale vieții satului. * La biblioteca «Petöfi Sándor» din Capitală a avut loc vineri seară o întâlnire a redactorilor editurii «Kriterion» cu cititorii. Scopul întâlnirii, după cum a relevat în cuvântul său redactorul-șef al editurii, Szaz Béla, a fost acela de a informa publicul asupra planului editorial pe anul 1972, a lucrărilor și colecțiilor ce vor apărea, cât și de a sonda părerea cititorilor în legătură cu tematica și conținutul cărților publicate până acum. De remarcat că editura «Kriterion» a mai organizat în ultima lună asemenea întâlniri și cu cititorii din alte orașe ale țării – Brașov, Sf. Gheorghe, Oradea, Tg. Mureș, Miercurea Ciuc – străduindu-se să răspundă prin planul său de apariții cerințelor îndreptățite ale acestora”. ■ Apare și scurta notă *Săptămâna literară la Vâlcea*: „Rm. Vâlcea (corespondentul «Scânteii»). Între 19-27 februarie a. c. în județul Vâlcea se desfășoară prima ediție a «Săptămânii literaturii vâlcene», Sâmbătă, prima zi a manifestării, a avut loc vernisajul expoziției «Cartea vâlceană de la origine și până azi», simpozionul «Vâlcea – muzeul literaturii române», iar duminică spectatorii filmelor *Serata* și *Gioconda* și iubitorii de literatură s-au întâlnit cu regisoara Malvina Urșianu și scriitorii Dragoș Vrânceanu, Paul Anghel, Ștefan Augustin Doinaș, Dan Zamfirescu, Al. Duțu și redactorii ai revistei «Manuscriptum». În cursul săptămânii, în orașele și satele județului vor avea loc șezători literare cu temele *Poezia satului românesc*, *Cântare omului muncii*, *Cum scriem noua carte a patriei*, reuniunea literară *Tineretul și literatura*. *Săptămâna literaturii vâlcene* se va încheia duminică, 27 februarie, cu sărbătorirea a 15 ani de activitate a cenaclului literar «Anton Pann»”.

22 februarie

• [„*Glasul Patriei*”, nr. 6 (586)] În *Oameni de seamă ai culturii românești* citim despre *Elena Văcărescu și vremea ei: 1866-1947*, un text omagial de Romulus Dianu, iar în cadrul textului citim și poezia *Portretul bunicului*. ■ Dan Zamfirescu scrie despre *Conștiința de sine a poporului român în opera lui B. P. Hasdeu*: „Hasdeu, care n-a fost scutit de multe greșeli, de toate felurile, care a zigzagat uneori, ca om, printre împrejurările vremii și a avut, ca savant, defectele calității sale, se cere readus în mințile și inimile noastre în toate dimensiunile sale. Întâlnirea cu el poate fi pentru mințile tinere ce-și deschid aripile tot așa de rodnică și azi, pe cât a fost la vremea sa. Fiindcă ceea ce rămâne neumbrit și neșters, ceea ce iradiază neconținut din personalitatea umană și din opera lui Hasdeu, este acel îndemn patetic și mereu exemplificat de opera personală, de a ne încrede în trecutul nostru, de a-l descoperi așa cum a fost,

demn de un mare prezent în care trăim și de un viitor și mai mare, la care aspirăm”. ■ Sub semnătura lui prof. Radu Voinea, Secretar general al Academiei Republicii Socialiste România apare un text despre *Poezia lui Alexandru Al. Philippide*: „Din câte cunosc și criticilor literari le este dificil să prezinte opera poetului încadrând-o în curente literare consacrate a romantismul, clasicismul, simbolismul, modernismul. Cu atât mai greu îmi va fi mie, ca un modest inginer ce mă aflu. De aceea m-am îndoit să las această dificilă sarcină chiar operei poetului”. Urmează numeroase citate din opera scriitorului, autorul textului concluzionând: „Nu uita «Fiecare om este o lume. Orice om este o lume, mai stearsă sau mai limpede, mai apăsător conturată sau mai slab conturată – dar o lume în orice caz» scria academicianul Philippide în recentul volum *Considerații confortabile*”. ■ Nichifor Crainic prezintă trei monografii de Ovidiu Papadima: *Cezar Bolliac*, *Heinrich von Kleist*, *Literatura populară română*. După ce sunt prezentate conținuturile acestor monografii, aflăm că: „E un merit al scriitorului Ovidiu Papadima, colaborator al acestei publicații, de a ataca cu competență o varietate de teme literare, din care n-am dat aici decât trei exemple reprezentative”.

23 februarie

- **[„România liberă”, nr. 8501]** Radu Popescu analizează piesa *Vicarul* de Rolf Hochhuth, jucată la Teatrul „Bulandra”, afirmând: „Cu toată prudența pe care trebuie s-o implice asemenea supoziții, Hochhuth pare sortit să rămână autorul unei singure drame. Eh, ce importanță are? Această singură dramă face cât zece și cât douăzeci [...]. Puțini scriitori, chiar printre cei mai mari ai timpului nostru, au izbutit [...] să delimiteze, atât de precis și atât de strâns, problema datoriei și responsabilitățile morale a individului în fața tuturor formelor de disprețuire și de înjosire a omului, de la tiranie, până la crima propriu-zisă, până la genocid”.

- **[„Scânteia”, nr. 9067]** În acest număr citim note de lectură: □ Teodor Vârgolici scrie despre *Eminesciana* de Perpessicius, Editura Minerva, Biblioteca pentru toți: „Fără îndoială, *Eminesciana* ne dezvăluie una dintre ipostazele dominante sub care se prezintă personalitatea prestigioasă a lui Perpessicius – aceea de cititor și arhitect savant al monumentalei ediții critice a liricii lui Eminescu”. □ Constantin Olariu semnalează apariția volumului *Cafeneaua iluziilor* de Méliusz József, Editura Kriterion: „Întregul volum e o pledoarie pentru afirmarea, în condițiile profund prielnice din patria noastră, a talentului, a varietății de expresie și de conținut, a tipului de scriitor contemporan, continuator al unor generoase tradiții și ancorat în realitățile zilei de azi ale țării noastre”. □ Aurel Dragoș Munteanu prezintă *Casa umbrelor* de Charles Dickens, Editura Univers, în traducere de Costache Popa: „Lumea lui Dickens este ca istoria, circumscrisă timpului său, și tocmai în acest fel viabilă, glorioasă ca însăși curgerea solemnă a evenimentelor în viața socială și în cea intimă. Dacă

ne putem imagina istoria în formă narativă ar trebui să presupunem că are stilul romanelor lui Dickens”.

● **[„Viața studentească”, nr. 8]** M. N. Rusu recenzează volumul lui Victor Tulbure, *Purpură, aur, azur* (Editura Militară, colecția *Columna*). ■ Continuă discuțiile pe marginea *Dicționarului de literatură contemporană* de Marian Popa în *Din nou... despre*, prin articolul *Necesitatea echilibrului* de studentul I. Goian; *Mai mult o panoramă decât un dicționar*, al absolventului de Filologie Paul Dugneanu; *Important este ceea ce rămâne* de profesorul Ion Haineș. Dincolo de inerente erori, subiectivitate sau omisiuni nepermise (lipsa lui Ion Barbu), concluzia ar fi că „avem niște valori și există o literatură nouă cu câteva vârfuri ale tinerei generații: Nicolae Labiș – Nichita Stănescu, Io(a)n Alexandru, Marin Sorescu, Ion Gheorghe, iar Marian Popa realizează un tur de forță, meritul autorului *Dicționarului* fiind de a intuit, sesiza și arăta locul cuvenit fiecăruia... El face o înregistrare exactă a unor valori existente, impuse prin forța lor.” (Haineș)

24 februarie

● **[„România liberă”, nr. 8502]** În articolul *Bucuria de a spune*, Eugen Barbu își notează impresiile plăcute determinate de vizionarea filmului *Felix și Otilia* (în regia lui Iulian Mihu, scenariul fiind realizat de Ioan Grigorescu), după romanul *Enigma Otiliei*.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 7083]** C. Stănescu prezintă două studii critice. □ Primul este semnat de Marin Mincu: *Critice*: „Orientarea generală a lui Marin Mincu este însă justă: contemporanilor nu le poți vorbi mai convingător decât rediscutându-i pe «clasici». Dedicând acestor câteva studii, criticul sesizează o situație cam nenaturală și unghiul cercetării va izvorî în special din încercarea de a o corecta. Dispersiunea pe care el o constată într-o constelație totuși unitară – în special Blaga, Barbu, Sadoveanu și, geniul tutelar, Eminescu – se cuvine analizată și lămurită. Sunt acești mari poeți atât de deosebiți între ei pe cât se crede ori s-a exagerat prea mult, din motive complicate, diferențiate chiar până la incompatibilități așa-zis structurale? Este Blaga un epigon, sau, mă rog, un reprezentant al expresionismului german? [...] Acum trebuie să spun că stilul în care Marin Mincu expune opiniile sale este, el, mai «dificil» încă decât dificultățile, reale sau inventate, ale operelor analizate!”. □ Al doilea studiu recenzat este semnat de Al. Oprea: *5 prozatori iluștri. Procese literare* : „Dar, în sfârșit avem în față cinci «processe literare» din care anumite concluzii se pot trage. Cu adevărat exclusiviste nu sunt decât două articole: cel al lui Tudor Arghezi despre romanul *Ion* și al lui Eugen Ionescu despre *Patul lui Procust*. Cu unele rezerve mai poate figura Camil Petrescu în contestarea lui Gib Mihăescu. [...] *Cinci procese literare* a apărut la timp pentru a ne reaminti că sunt domenii în care tradiția nu ne oferă prea multe lucruri și pe care ar cam trebui să le luăm de la început”.

• [„Albina”, nr. 8] Pe prima pagină, apar versuri de Nicolae Dragoș (*Semănat*). □ În colțul din dreapta al aceleiași pagini, un fragment de folclor nou: „Codrul cântă când adie,/ Inima de bucurie/ C-a aflat a noastră țară/ Socialista primăvară.” □ În cadrul unui grupaj intitulat *Pe meleagurile Harghitei*, este publicat, fără semnătură, un articol despre *Poetul martir* care se dovedește a fi Salamon Ernő, „născut pe aceste plaiuri, care a luptat laolaltă cu oamenii muncii de aici și a cântat, cu vigoare și forță artistică viața grea pe care o duceau”. Considerat un glas important pentru lirica maghiară din țara noastră, se precizează că a tradus din V. Alecsandri, G. Coșbuc, Tudor Arghezi, G. Topârceanu, Ion Barbu și Emil Isac. □ Liviu Sgaibă prezintă succint *Flori de pe Gilort*, exemplificând cu patru doine culese recent, „nestemate folclorice din localitățile așezate pe cursul inferior” al râului. □ Alături, o *Doină nouă* culeasă de prof. Dumitru Anghel din zona Argeșului. □ Tot în paginile dedicate creatorilor populari, sunt publicate două legende vrâncene (*Stâlpul lui Bogăe* și *Poveștea apei Zăbala*), culese de Simion Hârnea. □ Dumitru Almaș semnează sporadic articole despre personalități istorice la rubrica *Întâmplări din vremuri de demult*. □ H. Lerea prezintă succint cartea de false note de călătorie, *Discuții din priviri*, de Ion Bujor Pădureanu.

• [„Cutezătorii”, nr. 8] *Oaspeți la „Cutezătorii”*: Mihnea Gheorghiu, pagini realizate de Biți Caragiale. Scriitorul vorbește despre ilegalism, tânărul Nicolae Ceaușescu, dar și despre „Cadran”, revista studentescă scoasă în 1939 împreună cu Al. Balaci, Manea și Corneliu Mănescu, Victor Iliu. Ilegaliștii comuniști-filologi tipăreau astfel o revistă „a lor”, timp de câteva numere; în 1944 Mihnea Gheorghiu va deveni redactor-șef al „Scânteii Tineretului”. „– *Aș vrea să cunosc părerea dumneavoastră despre ce înseamnă spirit revoluționar și cum să ne însușim acest spirit* (îl întreabă un elev de clasa a VIII-a, proaspăt U.T.C.-ist). Mihnea Gheorghiu răspunde: „Eu cred că începi să-ți însușești spiritul revoluționar când te gândești mai presus de orice la interesul Colectivului, al colegilor, și, mergând mai departe, la interesele țării. Trebuie ca încă din copilărie să înveți a-ți spune părerea deschis, a combate răul pe care-l vezi în jurul tău. Să nu te faci că n-ai observat și să treci indiferent mai departe: Munca și spiritul de echipă, sinceritatea sunt tot atâtea însușiri ale spiritului revoluționar. Pentru cei din generația mea, spirit revoluționar însemna lupta deschisă pe care o purtai cu dușmanul. Acum caracterul luptei s-a schimbat. În *societatea noastră socialistă multilateral dezvoltată* lupta se duce pentru un nivel superior de civilizație, pentru adevăr și cinste, pentru echitate... Voi sunteți uteciști și viitori uteciști, faceți parte dintr-o organizație revoluționară care a fost și este cea mai importantă organizație a Partidului, rezerva și principalul său ajutor.” □ Pe linia trasată de Mihnea Gheorghiu, o schiță de Octav Pancu-Iași despre ilegalii care printau pe ascuns ziare, *Scânteia – Difuzare*. ■ Apare o rubrică nouă: *Gânduri despre Cireșari* de Constantin Chiriță – o confesiune despre cum a ajuns la acest titlu

pentru ciclul romanesc care l-a consacrat. De altfel, coperta numărului din 24 februarie 1972 îi reprezintă pe *Cireșari* în viziunea lui Sabin Bălașa. □ Rubrica *Gânduri despre Cireșari* va continua cu sfaturi pentru tineri și în alte numere, ca un dialog între scriitorul Constantin Chiriță și cititorii revistei.

● **[„România literară”, nr. 9]** Versuri semnează: Zaharia Stancu (*Întâmplare în munți*), Amza Pellea (*Nimicnicie; Cunoștința; Prudență*), Vasile Nicolescu (*Muzică și ceață de noiembrie*), Liana Corciu (*Nu sunt ingeniosul bine temperat; Și totuși...; Baladă; Privesc în urmă*), Cezar Ivănescu (*Balada surorii; În câmpia macilor; Baladă pentru Dorura*), Ilie Constantin (*Chihlimbar; Ornic; Desprinderea de țarm; Fântână; Alcătuirea*). □ În traducerea Veronicăi Porumbacu citim poezii din *Lirică maghiară contemporană*: Weöres Sándor (*Oglinda vie; Zăpor de toamnă*), Jékely Zoltán (*Cântec de floare*), Keresztury Dezsó (*Între două vise*). □ În traducerea lui Marin și Aurel M. Porumbescu citim *Sirena de ceață* de Ray Bradbury – „*The Foghorn* în volumul *The Golden Apples of the Sun*”. □ Citim și *Septembrie* de Bujor Nedelcovici, un fragment din primul volum al romanului *Fără vâsle*. ■ Editorialul *Scriitorii în viața țării* este semnat R. I.: „Un fapt care tinde să devină tradiție îl constituie invitarea scriitorilor la lucrările consfătuirilor care reunesc periodic reprezentanți ai organelor locale ale puterii de stat, muncitori, ingineri, țărani cooperatori, cadre de specialiști sau cadre de conducere din industrie și agricultură. Un mare număr de scriitori au fost invitați și la cele două consfătuiri de importanță națională: Conferința pe țară a cadrelor de conducere din întreprinderi și centrale industriale și de construcții și Congresul al II0lea al Uniunii Naționale a Cooperativelor agricole de producție. Faptul în sine are numeroase semnificații și arată, o dată mai mult, înalta prețuire ce se acordă oamenilor de artă și cultură din partea conducerii partidului și statului nostru, stima de care el se bucură în ochii milioanei de lucrători din industrie și agricultură. Oaspeți ai acestor consfătuiri, martori la debaterile pasionante care au loc între făuritorii nemijlociți ai destinului României socialiste, scriitorii au prilejul să asculte glasul țării, să vină în contact cu modul de a gândi, cu părerile celor mai buni reprezentanți ai poporului. Este, fără îndoială, pentru scriitori o experiență importantă, un mijloc de a-și întâlni, în carne și oase, eroii operelor lor viitoare și, totodată, de a-i asculta spunându-și, cu maturitate politică și cu spirit de răspundere, cuvântul. Nici un scriitor nu poate rămâne indiferent la acest spectacol al inteligenței, hotărârii și îndrăzelii creatoare, care arată profunde modificări din conștiința oamenilor muncii din România de astăzi. O întreagă istorie se sublimează în această transformare radicală a concepțiilor, a mentalității muncitorilor și țăranilor noștri. Ascuțitul lor simț politic, nevoia de a-și face ascultată părerea, încredințarea că participă realmente la viața țării, pătrunderea observațiilor lor critice – sunt trăsături ce au devenit definitorii pentru chipul moral al omului contemporan, pe care literatura e chemată să le reflecte. Dar participarea scriitorilor la consfătuirile de lucru

ale oamenilor muncii relevă și un alt aspect, la fel de însemnat: ea este o invitație generoasă adresată scriitorilor de a-și uni activitatea lor cu munca rodnică a tuturor celorlalte categorii de muncitori (în sensul larg al cuvântului) spre realizarea scopului comun, care este societatea socialistă multilateral dezvoltată. În concepția partidului nostru, literatura, arta nu pot fi gândite separat de viața socială, economică și politică a țării, de procesul revoluționar de construire a lumii noi. Pe de o parte, pentru că literatura este, sub raportul mesajului ei, o îndeletnicire socială. Pe de alta, pentru că scriitorii edificează și ei, prin mijloace proprii, societatea de mâine. Ei făuresc în operele lor chipul acestei societăți, al omului a cărui conștiință o formează, o educă. Între literatură și viața și munca din fabrici, de pe șantiere, de pe ogoare este o strânsă legătură”. ■ Ioan Alexandru semnează *Scriitorul truditor*: „Tipul scriitorului truditor, om al meseriei cufundat în profesiunea sa cu toată ființa, pare astăzi a fi cel mai grăitor exemplu ce-l cere societatea și rațiunea noastră. Am devenit astăzi mult mai modești prin descoperirea muncii ca singura modalitate, singura noastră cale de a ieși cât de cât în întâmpinare omului cu bucurie. [...] Ideea că scriitorul poate fi oricum, important fiind scrisul său, este una falsă, ieșită din minți ce n-au înțeles niciodată îndeajuns ce-i cu povestea graiului”. ■ George Muntean scrie despre *Raymonde Han*: „Cu Raymonde Han se întâmplă în literatura română contemporană cazul rar al unei scriitoare care, cu cât se află într-un contact mai sporadic cu cititorii și cu critica, cu atât își împlinește și-și dă mai evident măsura înzestrării sale. Se repetă aici, întrucâtva, situația în care s-a aflat către sfârșitul vieții Vasile Voiculescu, pe care numai cititorul de mai târziu l-a descoperit ca pe un mare prozator și poet, ajuns la o împlinire artistică pe cât de plenară, pe atât de rămasă, în vremea culminării ei, în afara circulației curente a valorilor. Raymonde Han, cunoscută ca poetă din intruvabila *Carte a dimineții* (1939) și din alte câteva versuri apărute prin periodice, s-a realizat în aceeași discretă tăcere ca prozatoare și autoare de poeme dramatice, ca interesantă scriitoare de poeme în proză și, evident, ca poetă, atât în linia știută, cât și în direcții cu totul noi”. ■ Nichita Stănescu scrie despre *Realul social și realul estetic*: „Acum o lună sau două, am citit un foarte interesant articol semnat de prof. Edmond Nicolau, un articol dedicat stării fizice a lumii, un articol de mare generalitate care, mărturisesc, m-a impresionat în mod deosebit. Ce m-a impresionat în acest articol a fost teza lui și anume că trăim într-un univers stratificat. Autorul demonstra foarte exact, cu mijloacele științei, acest lucru. Evident, era vorba acolo despre universul fizic, despre straturile lui calitative. Cred că nu sunt foarte departe de bun simț dacă mărturisesc că, după opinia mea, raportul dintre realul social și realul artistic, raport ce există fără îndoială, nu este unul de confundare, ci de corelație, de interdependență. Aceasta nu este numai de natură cantitativă, ci și de natură calitativă. De ce calitativă? La urma urmelor sensibilitatea, opera de artă exprimată, face parte și ea din real, este o parte integrantă a sa, este *realul din punctul de vedere al*

omului. [...] Rolul artei nu este în primul rând acela de a exprima idei, ci acela de a exprima tensiunea ideilor. Dar, ca să poți exprima tensiunea unei idei, o idee generală trebuie întotdeauna să planeze pe fundalul operei de artă. Și tot ceea ce încercam să disociem mai devreme, la aceasta se referă, înțelegând ideea în artă ca pe o aspirație spre adevăr”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu semnează *Între N. Bălcescu și I. Ghica*. ■ Maria Luiza Cristescu se ocupă de *Spiritul prozei lui Rebreanu*: „Scriitorul posedă o mare răbdare, o capacitate enormă de așteptare, o încăpățânată forță de a-și stăpâni dorința exprimării cât mai rapide a unei idei ce pentru a deveni artistică are nevoie să răzbată dintr-un lung volum. Nici o acțiune nu e grăbită, nici un fapt ce poate căpăta mai târziu semnificație nu este uitat sau exclus. Așezat să ducă la bun sfârșit o grea întreprindere nu ne lasă să simțim nici o clipă povara pe care o poartă. Totul apare ca firesc și simplu, necontaminat de nici un artificiu, neforțat de nici un model sau de o gândire prestabilită. Rigiditatea unor concepte și abstractizări se dizolvă în faptul de viață și motivațiile de ordin social-istoric sau psihic capătă consistența vieții reale”. ■ Alexandru George semnează *În fața lumii*: „Actul de creație e în primul rând un examen în fața societății; el cată a fi verificarea unei idei sau închipuiri prezumțioase. Căci artistul ca individ se constituie ca un fapt de excepție. Toată lumea se poate bucura de realitatea culturii. Numai artistul vrea s-o schimbe. Toată lumea primește bunurile spiritului. Numai artistul pretinde că și dă ceva. [...] Cine are îndrăzneala să creeze trebuie să tragă toate consecințele acestui gest. Nu numai autorul, dar și fiecare operă a acestuia se desprinde dintr-un complex mai amplu și se așează singură în fața absolutului. Nici un artist nu poate invoca indulgența lumii pentru motivul că «a mai scris» sau că «va mai scrie», și dacă o face, el știe în sine că nu are dreptate”. ■ S. Damian semnează cronica literară la *Priveliști și sentimente* de Geo Bogza: „Privirea, la Geo Bogza, e despuiere de esențe. El descoperă un unic detaliu și atingește asupra lui telescopul vederii. Ies la iveală, deodată, nebănuite reliefuri. Oricât ar culege un reporter dezlănțuit multitudinea de date ale contingentului, lui îi scapă, adesea, fatal, indiciul detectat de Geo Bogza. În acest semn, proiectat pe o hartă a gigantului, identificăm, înfiorați, resorturile de măreție. Nimic mai firesc, de aceea, la Geo Bogza, decât succesiunea de superlative. Nu uităm că ne aflăm în zona esențelor, purificare a banalului, ascensiune continuă spre valori absolute”. ■ Citim recenzii: □ Dana Dumitriu comentează *Armura lui Thomas și alte epistole* de Mircea Ciobanu: „Se recunoaște, chiar și din aceste două exemple alese, maniera eseu-istic-metaforică proprie autorului încă din romanul *Martorii* și continuată în *Cartea fiilor*. Epistolele sunt însă mai prielnice, ca formulă, acestei viziuni epice pentru că sunt libere de rigorile prozei românești. Mircea Ciobanu este un foarte rafinat stilist și frazele cărții au o muzicalitate aparte, un cântec interior. Care răsplătesc dificultățile lecturii”. □ Dumitru Stancu prezintă *Pinacoteca unei lire*, Editura Eminescu, 1971: „Lirismul pur, cantabil îl prinde mult

mai bine pe Mihai Negulescu decât postura gravă a poeziei filozofice pe care vrea să o mimeze”. □ Dumitru Stancu se ocupă și de *Albastru carpatin* de Miron Blaga, Editura Litera, 1971: „Incontestabil, scrisul lui Miron Blaga poate evolua spre o mai mare cuprindere a elementelor vieții și morții, păstrându-și limpezimea și puritatea lirică din această plachetă, care este în cele din urmă însăși originalitatea autorului”. □ Dan Verona scrie despre *Brusc, să deschizi fereastra* de Ovidiu Hotinceanu: „Unui ochi obosit de multe volume nefericite, cărțile lui Ovidiu Hotinceanu îi pot apărea de o ciudată prosepțime”. ■ Al. Piru prezintă *Introducere în istoria versului românesc* de Ladislau Gáldi, Minerva Universitas 1971: „Lipsa unor ediții critice cu note referitoare la cronologia poeziilor a afectat studiul lui Tudor Arghezi și Lucian Blaga, cu care istoria versificației românești se încheie, fără a fi epuizat întregul material pus la dispoziție de literatura dintre cele două războaie (un studiu atent ar fi meritat și Al. Philippide), ca să nu mai vorbim de poezia română de azi. Cu toate acestea, cartea lui Ladislau Gáldi completează în chip util pe aceea a lui Vladimir Streinu despre versul liber și reprezintă un solid punct de plecare pentru cercetătorii viitori”. ■ În *Viața literară* citim: □ În *Șantier* aflăm planurile scriitorilor Ștefan Popescu, Gheorghe Grigurcu, Al. Andrițoiu, Dan Tărchilă, I. Negoitescu, Traian Lalescu, Petre Pascu, Andrei Ciurunga. □ Știri din *Uniunea Scriitorilor*: „Marți 29 februarie 1972, ora 10 dimineața în sala mică a Palatului Republicii, va avea loc adunarea generală a scriitorilor domiciliați în București și în orașele din zona geografică respectivă, pentru constituirea Asociației Scriitorilor din București și alegerea Comitetului ei de conducere. Sunt invitați să participe exclusiv membrii titulari și membrii stagiați ai Uniunii Scriitorilor care vor aparține de drept acestei Asociații. * La 15 februarie a avut loc la Casa Centrală a Armatei o șezătoare literară consacrată luptei ceferiștilor din 1933. Au participat scriitorii: Ion Bănuță, Ion Crânguleanu, Al. Șerban și Teodor Maricar. Aceluiași eveniment s-a fost consacrată o altă șezătoare la Casa de Cultură a Sindicatelor din Pitești. Au luat scriitorii: Ion Bănuță, Ștefan Popescu, Al. Șerban, Ludmila Ghițescu și George Păun. * Marți 22 februarie a. c. a avut loc, la Casa Scriitorilor «Mihail Sadoveanu», o întâlnire a factorilor interesați în promovarea literaturii științifico-fantastice (autori, traducători, graficieni, editori, etc.). Cu acest prilej, scriitorul Ion Hobana a prezentat o informare despre Conferința consultativă de la Budapesta a reprezentanților genului din unele țări socialiste (26-28 octombrie 1971). Vorbitorul s-a referit, de asemenea, la stadiul pregătirilor pentru primul Congres european de science-fiction-Triest, 12-16 iulie 1972. Au participat la discuții scriitorii Vladimir Colin, Sergiu Fărcășan, Viorica Huber, Radu Theodoru, Dorel Dorian, Adrian Rogoz, Petre Ghelmez, I. M. Ștefan, etc. În continuare, cei prezentați au desemnat lucrările care vor reprezenta S. F.-ul românesc la concursul pentru Premiile Europa S. F., ce se vor decerna în cadrul Congresului european. * În cadrul «Lunii Cărții la Sate» editurile bucureștene au continuat seria întâlniri-

lor dintre scriitori și cititori în diferite județe ale țării. Astfel, din partea «Editurii Ion Creangă», au citit din lucrările lor, în fața cooperatorilor și lucrătorilor din unitățile agricole de stat următorii scriitori: Dragoș Vicol și Viniciu Gafița în comuna Dumbrăveni, din județul Suceava; Ilie Tănăsache, în comunele Nicorești, Corod și Nămolosa, din județul Galați; Titel Constantinescu, Ion Arieșanu, Laurențiu Cernet, Ion Marin Almăjan, Radu Levârdă și Traian Dorgoșan în comunele Lovrin și Penciu Nou din Județul Arad, iar în comunele Reteag și Cireșoaia din județul Bistrița Năsăud, scriitorul de limbă maghiară Bajor Andor; în comunele Miercurea și Săliște din județul Sibiu scriitorii: Paul Constant, Aurel Călinescu și Ion Ivan Loghin. Din partea «Editurii Minerva», în comunele Costiuleni și Podul Iloaie din județul Iași, scriitorii: Ion Chirilă, Horia Zilieru, Ion Șerb, Nicolae Turtureanu, Vicențiu Donose și Silviu Rusu. Aceeași editură a fost reprezentată la întâlniri cu cititorii de următorii redactori: Cornel Popescu în județul Galați, Cornel Simionescu în județul Satu Mare, Elena Murgu, în județul Argeș, Ecaterina Țărâlungă în județul Arad, Ion Comșa în județul Sibiu. Din partea Editurii «Kriterion» au fost prezentați scriitorii: Csiki László, în comunele Cenatul de sus, Valea Crișului și Jebala din județul Covasna și Beke György, în comunele Lunca de sus și Dănești, din județul Harghita. [...] La invitația Comitetului pentru cultură și educație socialistă al județului Dâmbovița, scriitorii: Virgil Carianopol, Ștefan Popescu, Mihail Gavril, Ion Dan, Adrian Cernescu și George Păun s-au întâlnit cu colectivele de muncă ale Uzinelor de utilaj petrolifer și Fabricii de țevi din Târgoviște și cu oameni ai muncii din orașul Pucioasa. * Prima ediție a «Săptămânii literaturii vâlcene» se desfășoară între 19-27 februarie a. c. După vernisajul expoziției «Cartea vâlceană de la origine până azi» și un simpozion literar, duminica trecută iubitorii cărții literare s-au întâlnit cu scriitorii: Dragoș Vrânceanu, Paul Anghel, Ștefan Augustin Doinaș, Dan Zamfirescu, Al. Duțu și cu redactori ai revistei «Manuscriptum». În cursul acestei săptămâni, în orașele și satele județului, vor avea loc șezători literare cu teme «Poezia satului românesc», «Cântare omului muncii», «Cum scriem noua carte a patriei» – precum și reuniunea literară «Tineretul și literatura». Săptămâna literaturii vâlcene se va încheia duminică 27 februarie, cu sărbătorirea a 15 ani de activitate a cenaclului literar «Anton Pann». ■ În *Cartea străină* citim: □ Nicolae Balotă semnează *Giono sub semnul lui Pan*, text fiind dedicat volumului *Turma*, care „fără să fie cea mai reușită din cărțile lui Giono, este poate cea mai caracteristică”. □ Aflăm și de apariția volumului *La drôle de guerre* de Henri Michel, Edit. Hachette, Paris, 1971, nota fiind semnată a. s., iar sub semnătura c. u. citim prezentarea volumului *Le chat sauvage* de Michel Bataille, Edit. Mercure de France, 1971. ■ Conf. univ. dr. Gheorghe Stoica publică *Laudă Cotnarilor*: „*Cronica Cotnarilor* cuprinde în cele peste 400 de pagini un tezaur strălucitor de informație istorică, culturală, socială și economică, despre cunoscuta localitate și podgorie moldovenească”. ■ În pagini destinate *Istoriei*

literare citim despre *Ascendenții lui Emil Isac* de Mircea Tomuș. ■ Apare *Radiodifuziunea și literatura*: „Colaboratorul nostru, Constantin Cubleşan, l-a rugat pe scriitorul Vasile Rebreanu, directorul postului de Radio-Cluj să răspundă la câteva întrebări privind prezența literaturii în programele radiofonice”. Din intervenția lui Vasile Rebreanu reținem: „Cred că Radio-ul reflectă cu promptitudine și obiectivitate viața literară actuală, autohtonă și străină. Cu excepții pe care le dorim cât mai puține, dacă nu chiar înlăturate. [...] În 1972, postul nostru de radio își propune îmbunătățirea și lărgirea emisiunilor existente. Apoi, un radio-cenacлу al tinerilor inspirați, publicați sau încă nu. Permanențizarea *Acusticonului*, un gen original de spectacol radiodifuzat, pe podiumul căruia își dau întâlnire toate artele, între care literatura se bucură de un loc de prim rang. Un nou ciclu de reportaje *Atlas transilvan* pe care-l vedem peste ani și ca un document sonor al prezentului. Îmbogățirea aceluia fond inestimabil, denumit la propriu *Fonoteca de aur*, cu înregistrarea vocii aceloră ce de pe acum sunt intrați în nemurire, conduși după acel adevăr de stih care, parafrizat, ar fi: «Nasc și în Transilvania oameni». Ambiția noastră e de a răsfărâge cerul într-un strop de rouă, particularul gravid de universalitate (cum ar zice George Călinescu), de a fi glasul acestui prezent și al acestui loc, de a spune gândul nostru aici și acum, având conștiința că venim de demult și mergem departe”. ■ În *Ochiul magic* citim: □ *Bibliografii ilustrate*, semnat a.: „Nu suntem nici primii și, probabil, nici ultimii care semnalăm caracterul cu desăvârșire arbitrar și necritic al culegerilor de texte inițiate de Editura Eminescu într-un fel de *Biblioteca critică*. După *T. Arghezi interpretat de...*, după *Bibliografia literară românească ilustrată*, de curând în aceeași serie a apărut și un *G. Călinescu interpretat de...* Punctele de suspensie pe care titlul le presupune conțin, să zicem așa, cheia problemei: G. Călinescu a fost comentat de numeroși critici, istorici literari și scriitori (Geo Bogza, Marin Preda). Să admitem că a-i alege pe cei mai potriviți nu e deloc simplu și că, în general, discuția ar rămâne deschisă, indiferent de selecția opiniilor. Dar modul în care au procedat Liviu Călin și Ion Moldovan este atât de nejustificat încât nici nu încape vorba de o adevărată discuție!”. □ Semnat b., apare *Realismul ca funcție estetică*: „Se citesc cu interes de la o vreme editorialele revistei «Steaua», consacrate unor probleme teoretice ale creației și criticii sau, chiar, unor aspecte ale vieții literare contemporane. În numărul 2 din 1972, Mircea Muthu scrie despre *Realism ca funcție estetică* un informat și concentrat articol din care reținem partea finală: [...]. Am reproșa autorului doar o anume dificultate a limbajului, care ține de creditul prea mare acordat unor formule curente ale structuralismului în critică. Structuralismul și-a creat un stil, o prețiozitate a limbajului. N-avem nimic împotriva expresiei tehnice în critică. Structuralismul și-a creat un stil, o prețiozitate a limbajului. N-avem nimic împotriva expresiei tehnice în critică, posibilă, cu condiția să fie și necesară. Pentru că a spune complicat ceea ce se poate spune simplu...”. ■ În *Recuperarea naturii*

prin imagine citim o prezentare a scriitorului José Lezama Lima, prezentare semnată de Andrei Ionescu. □ Citim *Paradisul. Capitolul VII (fragmente)* de José Lezama Lima. ■ Găsim nota *Eugen Ionesco intrigă pe academicieni*, desemnată: „«Le Figaro» din 10 februarie: Săptămâna trecută, Eugen Ionescu scria în coloanele noastre: «Academia franceză nu trebuie să fie o bătrână doamnă (une vicille dame)». El ar fi dorit ca Academia să aleagă în zbuciumata noastră actualitate, «pe aceia care reprezintă cu adevărat această actualitate și acest zbucium» și propunea, pentru imortalitate, nume ca Sartre, Simone de Beauvoir, Nathalie Sarraute, Jean Genet, Aragon, Saint-John Perse, Claude Lévi-Strauss. Propunerea sa a provocat reacții, uneori foarte vii, din partea academicienilor pe care i-am interogat”. Urmează reacțiile la declarația lui Eugen Ionescu din partea lui Pierre Emmanuel, Pierre Gaxotte, René Huygue, Jacques de Lacretelle, Jean Rostand, Henri Troyat, Nathalie Sarraute. ■ În *Prezențe românești* citim: „La 3 februarie 1972 a apărut la Ierusalim, într-o frumoasă prezentare grafică, volumul *Frunze de Tudor Arghezi*, tradus în limba ebraică de Shimon Haran. Traducerea versurilor este însoțită de o notă biografică și de portretul poetului. * Sub titlul *Visăm împreună* la editura Europa din Budapesta a apărut un volum de Marin Sorescu, cuprinzând poezii tălmăcite în limba maghiară de către Szemlér Ferenc. * În prestigioasa bibliotecă «Marabout» a editurii Gerard din Bruxelles a apărut traducerea romanului *Pentagrama* de Vladimir Colin. Ziarul «Le Soir» și revista «Special» din Bruxelles, precum și ziarul «Le Figaro» din Paris, publică cronicii elogioase cu privire la romanul scriitorului român”. ■ Ana Gugariu realizează un interviu cu scriitorul peruvian Mario Vargas Llosa, *Cu autorul „Conversației la «Catedrala»”*: “– De ce Europa, și nu Peru? M. V. L.: Pentru că s-a întâmplat așa. La început m-am dus, dintr-o curiozitate justificată la un artist, de a cunoaște lumea, Europa, apoi am putut lucra acolo și în același timp scrie, ceea ce nu se poate aici în Peru, dacă ne gândim că majoritatea oamenilor sunt analfabeți, iar cei care nu sunt nu citesc cărți. De abia în ultimii zece ani există o minoritate care cumpără cărți, și pe care în orice caz nu cărțile mele îi interesează cel mai mult”.

● [„*Tribuna*”, nr. 8] Al. Căprariu oferă *Răspuns unei scrisori*, care are ca punct central manuscrisul lui Traian Filip *Orașe cu geometria variabilă (probabil)* (Dacia, 1972): „Așa cum deduc din manuscrisul lui Traian Filip, reporterul a surprins premiere industriale de mare amploare, ele însemnând, adesea, și premiere publicistice. ... Reportajele lui Traian Filip depășesc valoarea publicistică, ele urcând la nivel de document psihic și social”. ■ Cu titlul *Riguroasa disciplină a cercetării (I)* din cadrul *Cronicii literare* Ion Vlad prezintă volumul lui Valeriu Cristea: *Tânărul Dostoievski* (C.R., 1971), eseu în care creația literară dostoevskiană este apreciată din perspectiva creației de tinerețe și nu prin transformări interioare datorate experiențelor de viață (anii de ocnă), opinie pe care autorul o consideră restrictivă: „Dar cartea lui Valeriu Cristea

posedă suficiente argumente pentru a face convingătoare relația indestructibilă a celor două etape și sub acest unghi ea este o cercetare exemplară”. Valeriu Cristea „stabilește unul dintre factorii decisivi ai operei lui Dostoievski și acesta trebuie văzut, bineînțeles, în funcție de comportamentele generale ale viziunii scriitorului”. ■ Henri Zalis vine cu o *Ipoteză de periodizare* în cadrul rubricii *Argument pentru o istorie a literaturii române contemporane*. În opinia sa, prima fază a literaturii române contemporane este faza *de integrare*, cuprinsă între anii 1944 și 1954, când suntem în plin realism critic, frământările sociale, aspirațiile proletare duc la apariția unor lucrări literare în care respiră un „naturalism inferior”. Această fază se împarte, după Zalis, în două perioade, și anume 1944 – 1949 și 1950 – 1954. Primul interval are, la rândul său, două orientări: una de consolidare a realismului critic (romanele *Flăcări* de Radu Tudoran, *Adăpostul Sobolia* de Cezar Petrescu, *Turmele* de Eusebiu Camilar, *Bariera* de G. M. Zamfirescu, *Oameni la pândă* de Liviu Bratoloveanu), cealaltă de „producere de cărți caduce, obscure, torturate de obsesia elementarului fiziologic, a tenebrosului moral și a diluației epice” (*Frunzele nu mai sînt aceleași* de Mihai Vilara, *Zbucium* de Const. Steia, *Conacul blestemelor* de C. Coravu). „Între 1948 și 1954 se pun bazele literaturii deschis militante care își ia modelele permanente din sfera de înfăptuiri a regimului democrat-popular”: *Negura* de Eusebiu Camilar, *Desculț* de Zaharia Stancu, *Zorii robilor* de V. Em. Galan, *Nicoară Potcoavă* de Mihail Sadoveanu, *Un om între oameni* de Camil Petrescu, *Moromeții* de Marin Preda. Criticul numește cea de-a doua fază a literaturii de după 1944, faza *consonanței*. „Literatura consună acum cu tendințele esențiale ale dezvoltării social-politice; exprimă un mesaj vibrant, animat de crez comunist, făcându-se purtătoarea unor idealuri generoase”, astfel Titus Popovici publică *Străinul* (1955), Eugen Barbu *Groapa* (1956), Ion Marin Sadoveanu *Ion Sântu* (1957). Tudor Arghezi și Lucian Blaga sunt recuperați, apare o nouă generație de scriitori talentați, și anume, D. R. Popescu, Nichita Stănescu, Io(a)n Alexandru, Constantin Chiriță, Ștefan Bănulescu, Fănuș Neagu, Adrian Păunescu, Al. Mirodan, Szabó Gyula, Sütő András. Zalis amintește generația „vîrstnică” a marilor scriitori și critici Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, G. Călinescu, Tudor Vianu, Mihai Ralea, Mihai Beniuc, Geo Bogza, precum și generația „de mijloc”, căreia „îi datorăm *Risipitorii* și *Imposibila întoarcere* de Marin Preda, *Facerea lumii* de Eugen Barbu, *Fluxul memoriei* și *Echinoxul nebunilor* de A. E. Baconsky, *Poezia lui Eminescu* de Edgar Papu, versuri de Ștefan Augustin-Doinaș, teatru de Radu Stanca și Paul Everac, proză de Paul Georgescu, eseuri critice de Dan Hăulică etc”. □ *Dacă îți vei aminti...*, fragment de proză publicat de Radu Mareș ■ Alexandru Paleologu este invitatul lui Adrian Păunescu în cadrul rubricii de interviuri *Sub semnul întrebării*. Dialogul celor doi se desfășoară sub titlul *Marxismul, socialismul, revoluția, presupun, neapărat și esențial, luciditate, adevăr și curaj*. Alexandru Paleologu îl apără pe Camus în fața acuzelor lui

Nicolae Balotă și ale lui Paul Georgescu că nu este marxist, acceptă ca el să nu placă, să irite dar nu să fie și disprețuit: „Canus nu este marxist, sigur. Dar tot atât de sigur este că el s-a apropiat mult de marxism și într-un spirit incontestabil de stânga”. Alexandru Paleologu îi acuză pe Ezra Pound și pe Knut Hamsun pentru susținerea naziștilor și consideră că s-au abătut „de la obligațiile profunde pe care le impune conștiința unui mare scriitor și a unui mare intelectual”. El susține că opera este influențată de declararea unei atitudini, dar o operă modestă nu este salvată de un punct de vedere legitim. Recomandă prudență în a judeca fapte petrecute într-un timp îndepărtat de noi. Dialogul trece de la judecata lui Socrate și interpretarea acesteia de către Hegel sau Nietzsche, la înțelegerea istoriei prin prisma experienței noastre actuale și actualitatea din punctul de vedere al faptelor trecute. Discursul lui Alexandru Paleologu este în egală măsură elegant și captivant și se desfășoară pe spații largi comparativ cu intervențiile lui Adrian Păunescu și este o pledoarie pentru cultură, știință, filozofie, literatură. La întrebarea lui Adrian Păunescu dacă este marxist, Alexandru Paleologu răspunde: „Cred că da. Marxismul care este, cum se știe, o doctrină radicală și revoluționară, are totodată o forță integratoare și conservativă (nu conservatoare) prin care e solidar cu toate valorile tecutului...Marxismul îmi permite să fiu și platonician și aristotelician și kantian. Oricare altă opțiune dintre aceste, însă, ar fi una exclusivă”. Din cultura română Paleologu amintește pe Eminescu, Caragiale, Iorga, Brâncuși, Palady, dintre scriitori contemporani pe Preda, Jebeleanu, Baconsky, Bogza. Cei doi discută și despre revistele literare (*Luceafărul*, *România literară*) și Alexandru Paleologu susține necesitatea existenței acestui tip de gazete.

25 februarie

- **[„Munca”, nr. 7551]** În *Punct*, „un poet amator și proiectant la Uzinele «23 august»” se declară împotriva „poeziei fără mesaj”. Tot aici se anunță *Eminescu într-o nouă premieră editorială*, o ediție în șase limbi, realizată de Zoe Dumitrescu-Buşulenga.

- **[„România liberă”, nr. 8503]** În cadrul rubricii „Vitrina cărții”, în articolul *Echilibru și obiectivitate în analiza unui moment literar important*, Teodor Vârgolici prezintă volumul semnat de Z. Ornea, *Sămătorismul*, considerând că se înscrie „printre cele mai valoroase lucrări de istorie literară din ultimul timp”, alături de: *Clasicismul românesc* de D. Păcurariu, *Preromantismul românesc* de Mircea Anghelescu, *Proza poetică românească în secolul al XIX-lea* de Mihai Zamfir, *Originile romantismului românesc* de Paul Cornea, *Literatura română și expresionismul* de Ov. S. Crohmălniceanu. În ciuda analizei complexe propuse de criticul literar, Teodor Vârgolici consideră că: „Z. Ornea acordă însă un spațiu prea restrâns discutării literaturii sămănătoriste propriu-zise. Se respinge, pe bună dreptate, prejudecata că literatura sămănătoristă ar fi fost confecționată numai de scriitori minori, dar era necesă-

ră o explicare mai amplă, obiectivă, a înrăuririi sămănătorismului asupra operei unor prestigioși scriitori ai epocii, ca Mihail Sadoveanu, Octavian Goga, Ion Agârbiceanu și alții.”

• **[„Scânteia”, nr. 9069]** Citim despre *Ședința plenară a Consiliului Culturii și Educației Socialiste*: „Ieri, 24 februarie, a avut loc în sala de marmură a «Casei Scânteii» ședința plenară a Consiliului Culturii și Educației Socialiste. Ședința a avut la ordinea de zi analizarea programului de perspectivă pentru crearea unor noi lucrări de literatură, teatru, muzică, artă plastică și cinematografie, a planului editorial pe 1972 de lucrări originale și de traduceri din literatura străină, a planului de filme artistice de lung metraj pe 1972 și 1973 și a importului de filme pe anul 1972, precum și a planului de schimburi culturale cu străinătatea în 1972. S-au stabilit, de asemenea, problemele ce vor fi dezbătute în plenarele Consiliului Culturii și Educației Socialiste în cursul acestui an, printre care: măsuri pentru îmbunătățirea orientării în activitatea instituțiilor cultural-educative de masă în sate și orașe în spiritul programului adoptat de Plenara C.C. al P.C.R. din 3-5 noiembrie 1971; măsuri de reprofilare a rețelei muzeistice în funcție de patrimoniul existent și de cerințele educației patriotice, științifice, socialiste a maselor; analiza situației cadrelor care lucrează în domeniul culturii și măsuri pentru îmbunătățirea pregătirii ideologice și de specialitate a activului cultural, a cadrelor din sistemul instituțiilor culturale de masă; analiza unor probleme privind creația spirituală și viața artistică în rândul naționalităților conlocuitoare, introducerea mai intensă în circuitul cultural al societății a tot ce e mai bun în creația oamenilor de litere și de artă din rândul naționalităților conlocuitoare; perfecționarea structurii învățământului artistic de toate gradele în funcție de nevoile vieții cultural-artistice; analiza tendințelor de denaturare a folclorului în activitatea formațiilor artistice profesionale și de amatori și măsuri pentru asigurarea autenticității și diversității folclorului în circulație, pentru simularea folclorului nou; analiza situației repartiției instituțiilor de cultură și artă și a circulației culturii pe întreg teritoriul țării și măsuri de îmbunătățire în acest domeniu, precum și alte probleme. La dezbaterile pe marginea problemelor la ordinea de zi au luat cuvântul tovarășii: Mihnea Gheorghiu, prim-vicepreședinte al I.R.R.C.S., Corneliu Băjenaru, director general în Ministerul Educației și Învățământului, Roman Morar, secretar al Comitetului județean al P.C.R. Cluj, Ion Smedescu, secretar general al CENTROCOOP, Laurențiu Fulga, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, Virgil Radulian, președinte al Consiliului Național al Organizației Pionierilor, Aurel Stoica, secretar al C.C. al U.T.C., Ovidiu Maitec, vicepreședinte al Uniunii Artiștilor Plastici, Mia Groza, vicepreședintă a Consiliului Național al Femeilor, Mircea Popescu, directorul Institutului de istoria artelor, Ion Breazu, președintele Comitetului sindicatului de la uzinele «Timpuri noi» din București, Galfalvi Zsolt, director în Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Iulian Antonescu, director în C.C.E.S., Iuliu Moldovan, președintele C.C.E.S. al ju-

dețului Mureș, Maria Fanache, președinta C.C.E.S al județului Sibiu, Ion Dodu Bălan și Dumitru Ghișe, vicepreședinți ai Consiliului Culturii și Educației Socialiste. [...] Consiliul a hotărât să se ia toate măsurile pentru asigurarea îndeplinirii programului de lucrări literare și artistice de perspectivă din toate genurile, punându-se un accent deosebit pe înalta calitate ideologică și artistică a acestora, astfel încât realizarea lor să marcheze îmbogățirea patrimoniului nostru spiritual cu noi opere durabile, cu un profund ecou în conștiința maseilor. Consiliul a indicat măsuri pentru dezvoltarea importului de carte, urmărindu-se traducerea și tipărirea în țara noastră a unor lucrări literare noi, de valoare, apărute în țările socialiste, precum și în celelalte țări ale lumii și care exprimă curente de gândire progresistă, aspirațiile înaintate ale popoarelor spre libertate și dreptate socială, spre pace și colaborare între popoare. [...] Consiliul a stabilit măsuri pentru desfășurarea schimburilor culturale ale țării noastre în anul curent, astfel încât să permită atât popularizarea în lume a valorilor culturii noastre socialiste, cât și îmbogățirea vieții artistice românești cu momente și manifestări de înaltă ținută. În încheierea dezbaterilor a luat cuvântul – subliniind sarcinile principale ce revin consiliului și instituțiilor cultural artistice din țară în domeniile analizate – tovarășul Dumitru Popescu, membru al Comitetului Executiv, secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului Culturii și Educației Socialiste”.

• [„Contemporanul”, nr. 9] Adrian Păunescu scrie despre: *Marele singuratic*: „Lectura acestei cărți mi-a prilejuit una din satisfacțiile depline ale ultimei perioade. *Marele singuratic* este o izbândă profesională și etică din cele care sunt posibile numai în vremuri atât de dramatice și de unice, ca acestea pe care le trăim. Romanul nou al lui Preda depășește tot ce a scris Preda până azi pentru că în el, pentru prima oară, Marin Preda aduce dramele lumii pe care o creează, din planul limbajului în planul conștiinței, oferindu-ne o șansă până azi virgină, aceea de a impresiona definitiv și convingător și pe posibili cititori ai unei traduceri într-o limbă de largă circulație”. ■ Laurențiu Ulici semnalează apariția în librării a cărții lui Pierre Emmanuel: *Poeme*: „Pentru francezul Pierre Emmanuel, poezia germană e mai mult decât o «lectură» inspiratoare. În primul rând un prilej de a construi o biografie specială. Și pentru că poetul francez acordă poeziei dreptul orgolios de a rezuma, la nivelul esențialului, condiția individuală, ce altă pagină din istoria poeziei l-ar fi putut atrage decisiv decât aceea numită Hölderlin? Poetica lui Pierre Emmanuel se conturează ca o înțelegere particulară a legăturii mutuale și semnificative dintre biografia și poezia lui Hölderlin”. ■ Șerban Cioculescu descrie *Iașii marilor iubiri*: „Albumul lui Ion Miclea este dintre acelea pe care le răsfoiești febril, cum ai bea dintr-o dată până la fund paharul cu apă vie când ești însetat, dar pe care apoi de bucuri să-l dezguști pe îndelete, ca pe un vechi Cotnar, picătură cu picătură, ca să te pătrundă până-n inimă”. ■ George Muntean recenzează volumul de versuri al lui George Macovescu: *Vârstele timpului*: „Volumul

reprezintă o selecție relativ avară din bogata activitate a publicistului George Macovescu, dar suficientă spre a ne da seama mai bine de vigoarea scrisului său jurnalistic, desfășurat pe o perioadă de aproape patru decenii (primul articol e din 1933, iar ultimul din 1971). [...] Volumul relevă însă în chip surprinzător în George Macovescu un excelent memorialist, un martor și un participant activ la destinele epocii care, dacă s-ar destinde într-o zi pentru o carte de acest fel, ar da la iveală fapte și evenimente, ar înfățișa oameni și împrejurări la a căror reducere în fața noastră am participa literalmente cu suflul la gură”. ■ Nicolae Manolescu prezintă cartea lui Mircea Zăciu: *Colațe*, Dacia, 1971: „Deși criticul continuă a sta cu amândouă picioarele pe pământ ..., *Colațe* relevă o plăcere a lecturii mai mare decât vechea stimă pentru studiul exhaustiv”.

● [„Cronica”, nr. 8] În *Cronica literară*, Liviu Leonte prezintă volumul lui Val Gheorghiu, *Arlechin în iarbă*. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga scrie eseu *Literatura și viața*: „Literatura, se știe, nu se confundă mecanic, simplist, cu viața, dar reflectă, în datele ei tipice, marile fenomene fizice și spirituale, extrage, esențializează, deschide perspective și inculcă noi sensuri universului *re-creat*. Paralel cu atitudinea estetică, în actul de creație intră în joc, mai subliniat sau mai discret, o conștiință etică și o poziție socială. Despre un anumit tip de roman, s-a spus că sintetizează fragmente de umanitate. De la Balzac, făcând concurență „stării civile”, de la Stendhal, acționând ca „martor al adevărului”, până la contemporanii noștri, diversele modalități ale romanului s-au verificat, s-au respins, s-au întrepătruns. Un lucru e sigur: marea literatură, indiferent de formula individuală, sugerează, din perspectiva unui moment social-istoric, anumite dominante. Don Quijote, Julien Sorel, sau în cadrul literaturii naționale, Ion, reprezintă, în perimetrul lor de viață, ecouri multiple, interferențe sociale, etice și psihice, definitorii. Nici un creator, oricare ar fi el, nu se poate sustrage timpului său, chiar dacă-l contestă”. □ În *Antract*, N. Barbu scrie despre *Localizări și adaptări*. □ În *Mențiuni critice*, Emil Nicolae, cu titlul *Despre câteva absurdități folositoare*, prezintă culegerea de *Eseuri* semnată de I. D. Ghenea (Minerva), o altă recenzie fiind dedicată volumului de povestiri *Băiatul și leii cei triști* de Eugenia Popa-Cohuț. □ Teodor Vârgolici publică un amplu material despre *Viziunea folclorică a lui Alecu Russo*. □ Ana Mășlea și Tereza Culianu publică o serie de poezii. ■ În *Destinul cuvintelor*, Zaharia Sângeorzan publică o recenzie la volumul lui Constantin Țoiu (C.R.): „Cartea lui Constantin Țoiu este plină și de reflecții morale și filozofice cărora nu li se poate contesta autenticitatea și valabilitatea. Autorului îi plac digresiunile, călătoriile imaginare în lumea civilizațiilor, artelor și ideilor. Esențial e că scriitorul poate vorbi despre orice fără să plictisească auditoriul, fără să producă acea impresie de cunoscut, deja văzut sau deja auzit. Temele nu-l incomodează, căci acolo unde ideile există și pot fi raportate la concretul vieții, dialogul se naște fără nici o dificultate. *Trei priviri asupra mi-*

tului românesc sunt excelente eseuri despre cultura noastră populară, despre arta Voronețului, despre satul lui Eminescu. În *Oameni și umbre* sunt discutate formele culturii noastre vechi căci „Baladele, basmele și legendele noastre poartă în țesătura lor o arsură veche, iradierea puternică a dublului focar de cultură, tragedia greacă și patosul nemuririi, contemplarea nirvanei, o nirvană mioritică, de plai sau de piscuri - în văzduhul curat al muntelui stelele ard mai cu putere”. Miorița este comparată cu Hamlet („drama rațiunii”) iar „cinstitul Horațiu” e o necuvântătoare, însăși Miorița”. Balada înseamnă poezie, legenda lui Manole «un drum al prozei». ■ În *Fișă trimestrială*, Mihai Nadin publică *În căutarea unei formule* unde este menționată încercarea lui George Genoiu de a scrie teatru lung, fiind amintite piesele *Călătorind cu îndelungă răbdare*, publicată în nr. 11/1971 al revistei „Convorbiri literare” și *Trecere prin veranda verde*, apărută în nr. 12/1971 al revistei „Ateneu”. Se trece apoi la alți scriitori aflați „în căutarea unei formule”, printre aceștia numărându-se Ion Băieșu, Victor Frunză și Valentin Munteanu. □ În *Premiere cinematografice*, T. Caranfil, cu titlul „Puterea și adevărul” văzut de realizatori, publică răspunsurile lui Manole Marcus, Amza Pellea, Octavian Cotescu și Mircea Albulescu la întrebarea „ce înseamnă în creația dv. acest film?” □ În *Estetica la răsruce*, Ion Pascadi scrie despre *Realismul între prejudecăți*, discutând, din perspectivă teoretică, diversele prejudecăți referitoare la curentul realist. □ Sergiu Adam publică poeziile *Și nu mai știu, Sub steaua Canopus, Desen cu păsări și Fantezie de iarnă*. □ Ion Istrati scrie despre *Reflexele literare ale satului socialist*: „Explicabil lucru, ocazionate de apropiata conferință pe țară a scriitorilor, discuțiile despre cerințele majore ale dezvoltării literaturii noastre în direcția cuceririi unor succese artistice din cele mai eficiente și mai prestigioase către care, dealtminteri, ne călăuzesc recomandările și îndemnul, întotdeauna extrem de prețioase, ale Partidului, au darul de a clarifica o serie întreagă de probleme de stringentă actualitate și de la deschide astfel noi orizonturi creației contemporane. În acest sens, un întreg compartiment al căutărilor artistice fecunde, al aspirațiilor spre înnoiri creatoare și spre originalitate îl reprezintă, neîndoios, abordarea tematică și explorarea unor vaste și fertile zone inspiratoare ca acele ce alcătuiesc, prin profunzimea lor ideatică precum și prin amploarea fenomenologică proprie, universul uman al unei lumi întregi care trăiește și își desfășoară activitatea în coordonatele satului cooperativizat. Așa după cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, în decembrie 1971, lumea aceasta speră că „în viitor, cursul pozitiv care a început să-și facă drum în acest domeniu va fi ceva mai rapid, că, într-adevăr, satele noastre vor avea mai multe cântece, mai multe poezii și romane care să corespundă cerințelor și așteptărilor”. □ Cu titlul *Tineretea ca bucurie*, este publicată partea a doua din *Introducere la o despărțire de Goethe* de Constantin Noica. □ În *Lirică greacă* sunt publicate o serie de poezii semnate de Ghiorgghios Seferis, Yolanda Pegli și K. K., traducerea fiind realizată de Ioanid Romanescu și Andreas Ra-

dos. □ În *Proză umoristică sovietică* este publicată schița *Ține-te bine, bătrâne!* de Aleksandr Șirvindt, traducerea fiind realizată de Natalia Cantemir. □ În *Caiete*, cu titlul *Secvențe*, Al. Călinescu publică câteva însemnări de tip memorialistic, despre Colocviul Proust din ianuarie 1971. □ N. I. Popa, în *Realitate și transfigurare*, publică partea a doua a articolului de analiză a creației literare a lui Victor Ion Popa. ■ În *Momente* este prezentat primul număr pe 1972 al revistei „Manuscriptum”: „Remarcăm textele referitoare la Eminescu, (comunicate de Nicolae Liu, George Mitea); conferința pe care Rebreanu intenționa s-o țină în 1925, la Sănnicolaul Mare, cu ocazia dezvelirii unui bust al poetului și însemnări ale lui Vl. Streinu din 1979. Rețin atenția mărturiile lui Rebreanu - „Cum am scris *Răscoala*” - din care se desprinde un adevărat îndreptar etic, social al profesiunii de scriitor, ca și numeroasa corespondență inedită (Mihail Kogălniceanu, B. P. Hasdeu, Caragiale, Paul Zarifopol, Hermiona Asachi etc.). Scrisoarea lui Ion Budai-Deleanu către (probabil) Petru Maior (conținând o expunere pe scurt a principiilor filologice cuprinse în „Fundamenta gramaticae linguae Romanicae” - 1812), însoțită de atente aprecieri critice (Cornelia Bădea și Mihai Mitu) constituie desigur evenimentul documentar al revistei”. În *À propos de un interviu* este menționat interviul, publicat de Gheorghe Astaloș în ultimul număr al revistei „România literară”, cu scriitorul francez Henry Bonnier. În *Prin excelență, profesorul* este publicat un necrolog dedicat lui Ion Petrovici. În *Convorbiri literare* este trecut în revistă pe scurt sumarul numărului al treilea: este remarcată prezența lui Mircea Horia Simionescu și a lui Ovidiu Genaru, se semnalează o serie de versuri semnate de Horia Zilieru, dar și poeziile lui Adi Cusin. □ Paul B. Marian publică un amplu interviu cu Miguel Angel Asturias.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 64]** La *Săptămâna pe scurt* „semnalăm, cu satisfacție, seria de eseuri semnate de Nichita Stănescu în revista «România Literară»! Din ultimul apărut, *Realul social și realul estetic*, cităm: «Descoperirea în artă echivalează cu adevărul. Adevărul însă, nu poate fi inventat. Ceea ce se poate inventa este drumul, deducția adevărului.»”. □ Dan Mutașcu își continuă expozeul, în articolul *Modernism poetic și cultură tradițională*. □ Romul Munteanu disecă romanul lui M. Frisch – *Fie numele meu Gantenbein*. □ Dinu Săraru redescoperă geniul lui Molière – *Violențele lui Scapin, la Teatrul Mic*. □ E. Manu, o recenzie a volumului lui Pop Simion, *Nord*. □ Un poem de Gh. Grigurcu, *Somn burghez*. ■ H. Zalis, pornind de la E. Lovinescu, studiul *Literaturii Ardealului*, redeschide discuția despre literatura regională în articolul *Localismul creator*. „Lovinescu descifra în regionalism adevărata lui menire socială și spirituală, echivalentă cu activarea unui mare număr de energii dornice să se exprime. Sub termenul de localism creator nu înțelegem altceva decât desăvârșirea unei activități literare descentralizate. Pașii timizi de acum câteva decenii, apariția «Vieții românești» la Iași, a «Gândirii» la Cluj, a «Ramurilor» la Craiova nu fac decât să confirme, la altă

scară, justețea orientării imprimate astăzi de partid... în ordine emoțională, cucerirea universalului pleacă de aici, din cultul bine chibzuit pentru elementul regional, pentru ritmul și orientărilor lui coerente... În condițiile difuzării rapide și intensive a culturii ca și a producerii ei multiplicată, localismul creator devine purtătorul de cuvânt al noului ev, modelat și stimulat de *umanismul socialist*.”

26 februarie

• [„**Munca**”, nr. 7552] În *Artă. Literatură*, cu subtitlul *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*, apar o serie de poezii semnate printre alții, de Iordache Aioanei, Ion Dumitrescu, Ioan Chiraș. Revista publică și schița *Bunicul* de Marin Dobre.

• [„**România liberă**”, nr. 8504] Dragoș Vrânceanu îl prezintă pe Aurel Martin ca fiind *Un prieten al poezilor*, mai ales după publicarea celui de-al doilea volum dedicat creatorilor de opere lirice contemporani apărut la editura „Eminescu”, în care, „pornind cronologic, spre exemplu de la Arghezi, Ion Pillat, Vinea și Al. Phillippide, și trecând prin Jebeleanu, Emil Botta, Ștefan Augustin Doinaș, el consemnează pe Ion Brad, Ion Gheorghe și, între aceste mănunchiuri, și pe alții”. ■ În „*Mari procese*” literare, același Dragoș Vrânceanu analizează lucrarea critică *Cinci prozatori iluștri și cinci procese literare* apărută la editura „Albatros” în 1971 sub semnătura lui Al. Oprea. În volum, directorul Muzeului literaturii române abordează cazurile unor „scriitori violent contestați, la un moment dat”, Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Gib Mihăescu și Panait Istrati, toți trecând „prin purgatoriul amărăciunilor, indignărilor sau îndoielilor, rezultate din rezervele contemporanilor lor”. Viziunea tomului este „instructivă” pentru „noile generații” care sunt, astfel, „îndemnate să gândească cu capul lor și, în același timp, să cultive exigența discernământului”.

• [„**Scânteia**”, nr. 9070] Al. Dima semnează *Reflectarea literară a realității și umanismul-socialist*: „Pesimismul generat de vechiul realism a fost înlocuit cu un puternic optimism constructiv. S-a produs concomitent lărgirea spiritului democratic al umanismului și literatura a dobândit un accentuat caracter popular, ca tematică și accesibilitate, iar adiacent în măsura exprimării năzuințelor poporului – s-a răsfrânt în literatură, specificul național cu valențele proprii ale poporului și cu perspectiva dialectică spre universalitate. În epică (în baladă, poem, în evocarea istorică), în lirica cetățenească, în teatru sau reportaj, în critică și istorie literară chiar, s-au concretizat trăsăturile amintite ale umanismului socialist. I s-a inclus organic capacitatea literaturii de a ridica pe om la nivelul suprem al virtualității sale prin acțiunea instructiv-educativă a acesteia, aplicarea modernă și contemporană a *paideii* legate, după cum am arătat, de esența umanismului însuși. Asupra acesteia din urmă documentele de partid din vara și toamna anului trecut au atras din nou, stăruitor,

atenția. În expunerea sa, tovarășul Nicolae Ceaușescu a revenit cu puternice accente cerând, de pildă, să nu se mai editeze «atât din literatura românească, cât și universală, decât lucrări care servesc educației maselor, creării omului nou», pledându-se apoi pentru promovarea artei și literaturii socialiste militante și combaterii tendințelor de rupere a acesteia de realitățile noastre sociale, de publicul larg al oamenilor muncii. Putem conchide, prin urmare, că în tot cursul literaturii universale și al celei naționale, primate pe verticala timpului sau pe orizontala spațiului, umanismul apare ca o trăsătură perpetuă a adevăratei arte literare. Epoca noastră încununează o lungă tradiție multiseculară pe care o depășește totdeodată prin complexitatea tematicii, a sensibilității, a conținutului ideologic al calităților estetice și etice ale scrisului contemporan ca și prin accentuarea capacității lui formative”.

● **[„Flacăra”, nr. 9]** În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie *Pagini de istorie socială*, o analiză a unui volum semnat de Ștefan Voicu. □ În *Film*, Magda Mihăilescu descrie „evenimentul cinematografic” „*Puterea și adevărul*”, o amplă prezentare a filmului lui Titus Popovici și Manole Marcus. □ Sanda Faur publică *Verisunea '72 a „Scrisorii pierdute”* considerând că „«Scrisoarea pierdută» a lui Liviu Ciulei a irupt în secetosul nostru peisaj teatral cu violența unei bombe ce explodează întârziat, dar explodează în sfârșit, scuturând amortirile prea îndelungii așteptări a acestei montări făgăduite de ani”. □ Henri Wald publică prima parte a eseului intitulat *Stilul*. ■ În *Literare*, G. Dimisianu prezintă eseuul lui Valeriu Cristea, *Tânărul Dostoevski*: „Fără a se izola de rumoarea proceselor ce au loc în actualitatea literară imediată, domeniu care îl pasionează și căruia i s-a devotat aproape un deceniu, continuând să comenteze noile apariții și să se angajeze în confruntări de opinii (care uneori sunt dure polemici) privitoare la tendințele literaturii de azi, necăutând așadar (sau neizbutind) să se îndepărteze prea mult de zonele fierbinți ale mișcării literare, Valeriu Cristea a găsit totuși resursele de a concepe și elabora o carte precum aceasta pe care o consemnăm: de o puternică și totodată mereu liniștită, egală tensiune a interpretării, acumulând argumentele răbdător și avansând tenace pe traseul unor ipoteze ce se vor confirma, reușind să capteze până la urmă, într-un unic focar, toate elementele de care demonstrația va avea nevoie”. □ În *Glob Comentar Foto* se publică *Un omagiu postum Elsei Triolet*, notă despre „inaugurarea unei expoziții consacrate operei și vieții scriitoarei franceze”. ■ În *Memento, Carte* se publică o notă despre ediția a II-a a *Literaturii române între cele două războaie mondiale* (Minerva) de Ov. S. Crohmălniceanu, fiind criticată însă „condiția grafică a cărții”. □ Notiță despre conținutul volumului de versuri *Privighetoarea oarbă* de Gherghinescu Vania (Eminescu) ce „ne readuce mesajul plin de umanitate al unei poezii de generoasă și delicată sensibilitate”. □ Semnalarea apariției volumului lui Herbert Read, *Originile formei în artă* (Univers), traducere de C. F. Pavlovici, cu o prefață de Dan Grigorescu. ■ Notă despre volumul lui Dragoș Vrânceanu,

Întâlniri cu scriitorii italieni (Eminescu), volum „ce prezintă un dublu interes: o cunoaștere mai directă a fiecărui scriitor evocat și o pătrundere personală, cu evitarea oricărei «tendințe de specializare», dar cu atât mai suplă în spiritul literaturii italiene contemporane”. ■ Semnalarea studiului semnat de Paul Cornea și intitulat *Originile romantismului românesc* (Minerva). ■ Notiță despre apariția *Catrenelor* lui Omar Khayam (Univers), în traducerea lui George Dan. □ Trecere în revistă a ultimelor apariții din colecția „Biblioteca Eminescu”: *Sărmanul Dionis* de M. Eminescu, cu o prefață de Al. Piru, *Poezii* de G. Coșbuc, cu o prefață de D. Micu. □ În secțiunea de *Teatru*, apar o serie de note despre montarea pieselor *Vicarul* de Rolf Hochhuth (Teatrul Bulandra), *Sora cea mare* de A. M. Volodin (Teatrul Nottara), *Interesul general* de Aurel Baranga (Teatrul de dramă și comedie din Constanța), *Fântâna Blanduziei* de Vasile Alecsandri (Teatrul dramatic din Brașov). □ În *Televiziune, Literatură* sunt semnalate dramatizările schițelor *Țăranul și coasa* de Liviu Rebreanu și *Un martir al higienii* de D. D. Pătrășcanu, difuzate în emisiunea *Pagini de satiră și umor*. ■ În *Cronica literară* se semnalează „premiera de librărie *Marele singuratic* de Marin Preda”. În *Teatru* sunt menționate piesele *Apus de soare* de Barbu Ștefănescu Delavrancea, *Trei generații* de Lucia Demetrius și *Unul dintre noi* de Radu Bădilă. ■ În *Dezbateri* se menționează discutarea, în cadrul emisiunii *Cărți și idei*, a volumului de studii literare *Originile romantismului românesc* de Paul Cornea, cu participarea lui Mircea Anghelescu, Zigu Ornea și Teodor Vărgolici.

● [„**Luceafărul**”, nr. 9] Se anunță, pentru 29 februarie la Palatul Republicii, „adunarea generală a scriitorilor domiciliați în București și în orașele din zona geografică respectivă, pentru constituirea Asociației Scriitorilor din București și alegerea Comitetului ei de conducere”. Sunt invitați doar membri ai Uniunii Scriitorilor. □ Editorialul *Cadența fluxului de creație* menționează Congresul al X-lea al Partidului, din 3-5 noiembrie 1971, la care Nicolae Ceaușescu a „subliniat că Partidul Comunist Român acordă o deosebită importanță artei și culturii, stimulând gândirea liberă, creatoare, în toate sferele activității intelectuale, încurajând [...] inteligența, talentul și fantezia”. □ Valeriu Cristea laudă apariția romanului *Marele Singuratic* al lui Marin Preda, „autentic eveniment literar” care „marchează un bun început de an și pentru scriitor, al cincizecilea din existența sa”. □ Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre dificultatea muncii de traducător, despre tensiunea dintre ingeniozitatea lingvistică și talentul literar din cadrul procesului, lăudând totodată traducerea poeziei scriitorului francez Pierre Emmanuel, de către Ștefan Augustin Doinaș și Ion Caraion, Al. I. Ștefănescu consideră că *Dicționarul de literatură română contemporană*, care deschide seria dicționarelor editurii Albatros, este „inexact și incomplet”, dar reprezintă, totuși, „o bună inițiativă”. □ Nicolae Balotă consimnează apariția lucrărilor *Poeți contemporani*, de Aurel Martin (care cuprinde 30 de portrete lirice) și *Incursiuni în literatura de azi*, a tânărului critic

Voicu Bugariu, căruia îi laudă începuturile cvasi-stângace. □ Nicolae Ciobanu recenzază al doilea volum de versuri al lui Mihai Ursachi, *Missa Solemnis*, care, în viziunea lui, „propune un univers poetic de o neobișnuită originalitate”. □ Mircea Martin publică un articol despre competiția literară, criticând atât tendința creatorilor către o unicitate absolutistă și exclusivistă a propriei opere, cât și tratarea literaturii ca pe un bun de consum, a cărui valoare e dictată de succesul comercial din contemporaneitate. În schimb, el propune un model semi-darvinist, în tradiția lui G. Ibrăileanu, în care opera de calitate e cea care supraviețuiește posterității. □ Cezar Baltag scrie despre *Ticurile egolate* ale poezilor debutanți. □ Se consemnează acordarea distincției „Crucea de Ofițer al Ordinului Artelor și Literelor” scriitorului american Henry Miller de către guvernul francez. □ Se menționează apariția în librării a romanelor autohtone *Ciocoi vechi și noi* (Nicolae Filimon) și *Pădurea Nebună* (Zaharia Stancu), de la editura Eminescu, precum și a romanelor străine *Ocolul pământului în 80 de zile* (Jules Verne, în traducerea lui Radu Tudoran), la editura Ion Creangă, *Război și pace* (Lev Tolstoi, în traducerea lui Ion Frunzetti și N. Parorescu), *Moartea și Busola* (Luis Borges, tradus de Darie Novăceanu), de la editura Univers. □ Apar poemele *Dealul Spirii* de Maria Banuș și *Auzi nisipul cântă* de Mircea Dinescu. □ Nicolae Velea publică proza scurtă *Câte-am tras și nu m-am ras...* □ Constantin Olariu traduce în românește poezie maghiară contemporană.

27 februarie

• **[„România liberă”, nr. 8505]** Const. Sârbu scrie despre *Marea enciclopedie română*, lucrare „monumentală”, în lucru, preconizată să apară între 1975-1980, reproducând dialogul purtat cu Gh. Rădulescu. Aceasta „va însuma 10-12 volume, întrecând în proporții, în număr de colaboratori tot ceea ce s-a făcut până acum în domeniul enciclopedic în țara noastră”. Redactorul șef al Editurii Enciclopedice Române punctează că: „Omul zilelor noastre [...] este supus, zilnic, unui adevărat bombardament de informații. Este unicul bombardament sub care el se simte bine. Pentru vehicularea informației s-au creat o mulțime de instrumente, între care, cartea are un loc aparte, fiind cel mai maniabil dintre toate acestea. Și, mai ales, cartea numită «de referință» (cartea-argument, cartea- instrument al muncii). De aceea, în ultimii ani, [...] ca urmare a dezvoltării socialiste multilateral dezvoltate se afirmă vertiginos un anumit atribut social, deosebit de complex, acela al editorului de enciclopedie însărcinat să fie «inteligenta selectivă», să «facă ordine» în informație, punând-o la dispoziție publicului larg”. ■ În rubrica „Ridendo”, Ion Băieșu scrie *Păcatul vitezei*.

• **[„Scânteia”, nr. 9071]** Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, scrie despre „*Anul internațional al cărții*” în *România*: „Suita amplă de acțiuni inițiată în țara noastră pentru a răspunde pe

plan național dezideratelor cardinale vizate de această manifestare de anvergură mondială însumează: organizarea unor frecvente întâlniri ale scriitorilor, criticilor literari cu muncitori, țărani, colective largi de oameni ai muncii, întâlniri ce vor oferi prilejul unor rodnice și unanime confruntări asupra rolului cărții în societatea contemporană, asupra modalităților în care creația noastră literară reflectă realitățile societății socialiste, universul de gândire și sensibilitate al omului nou, inițierea la București, Cluj, Iași, Timișoara, Sibiu etc. de consfătuiri ale librarilor și editorilor cu cititorii, în vederea prospectării opiniilor acestora privitoare la producția de carte. [...] Toate aceste manifestări vor demonstra că respectul și dragostea pentru carte – unul dintre mijloacele fundamentale de instruire și educare a omului epocii noastre, de formare a conștiinței sale socialiste – reprezintă în tradiția spirituală a poporului român o năzuință dintre cele mai arzătoare. Simbolul emoționant pe care-l întruchipa cu decenii în urmă «voinicul cel cu cartea în mână născut», din cunoscutul basm al lui Petre Ispirescu, dobândește astăzi, în mod firesc, noi dimensiuni. Și aceasta cu atât mai mult cu cât prețuirea tradițională a cărții a fost ridicată pe o treaptă superioară de Partidul Comunist Român. Nu o dată, referindu-se la frumoasele realizări obținute în ultimele decenii pe drumul dezvoltării sociale și al ridicării nivelului de cultură al poporului, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a relevat că «în țara noastră s-a format un public larg, competent, receptiv la arta profundă, avid de cărți care să-i înaripeze mintea, să-i stimuleze gândirea și fantezia, să-i insuflă idei și sentimente înalte».

■ În *Adnotări* citim: □ *Scena și izvoarele poeziei* de Rodica Florea: „Cu «spectacolul-recital de poezie română clasică» în două părți, intitulat *Dialog...*, Teatrul «C. I. Nottara» se alătură unei inițiative lăudabile a radiodifuziunii și televiziunii române de a completa și de a fixa cunoștințele literare ale școlariilor. [...] Spectacolul Teatrului «C. I. Nottara» a fost gândit ca un ajutor pe calea concretizării unor abstracțiuni. Pornind, cronologic, de la Dosoftei, Miron Costin și Cantemir până la Alecsandri, spectacolul realizat sub direcția de scenă a actorului Al. Ciprian, care semnează și scenariul, nu e conceput ca o succesiune de recitări dispartate, ci ca o lecție strânsă, mișcată, cu caracter intuitiv, închegând o imagine globală, cu accentele necesare, asupra unei lungi perioade literare”. □ „*Manuscriptum*” de Ioan Adam: „Primul număr pe 1972 al revistei «*Manuscriptum*» poartă amprenta fructuoaselor eforturi depuse de colectivul redacțional în direcția tipăririi unei adevărate publicații de cultură, cu o sobră ținută grafică și o rubricizare vie, capabilă să suscite la cote tot mai înalte interesul cititorilor”.

29 februarie

● [„*Munca*”, nr. 7554] În *Profil etic* Demostene Botez publică *Munca și cartea*.

● **[„Convorbiri literare”, nr. 4]** Al. Philippide semanlează *Permanența clasicului*: „Sunt mai multe feluri de permanență, în dezvoltarea literaturii. Voi indica aici două dintre ele, care mi se par mai importante, din cauză că se întâlnesc mai des și totodată pentru că formează, alăturate, un contrast. Primul fel de permanență este oglindirea sigură a unei opere în fiecare epocă, în orice epocă istorică și literară. Aceasta înseamnă că o operă literară care dă loc la o asemenea oglindire are în ea însușiri ce o fac să fie interpretată mereu și mereu altfel, după gustul fiecărei epoci. Al doilea fel de permanență îl formează existența într-o operă literară a unor însușiri care, fără să dea loc numaidecât la interpretări diverse de mare însemnătate, trezesc interes, și precizez: trezesc mereu același interes în orice epocă, fiindcă au în ele ceva durabil și neschimbat”. ■ Adrian Oprina se așează *Sub semnul politicului*: „Căci adevărul socialist al societății noastre se întregeste din tocmai aceste adevăruri pe care un comunist autentic nu poate să le treacă cu vederea. Libertatea de creație înseamnă deplină libertate în planul acestei realități evidente și al aspirațiilor celor care o servesc. «Arta trebuie: să servească unui singur scop: educației socialiste, comuniste. În acest sens suntem pentru cea mai largă libertate de creație, pentru cea mai largă exprimare a imaginației, dar în spiritul concepției noastre despre lume și viață». Acest pasaj din expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, rezumând imperativele imediate ale artei și literaturii, consfințește în subsidiar pregnanța politică a faptelor noastre”. ■ *La Holban sau la refuzul copilăriei* se referă Nicolae Florescu: „Și pentru că substratul autobiografic al literaturii lui Anton Holban a fost nu o dată invocat, mai este de semnalat reverberând ecouri freudiene, opoziția categorică a fiului pentru a doua căsătorie a Antoanetei cu bunul și compasivul Dragomirescu, poate cel care a intrat în conștiința *Citadeilei sfărâmate* a celui alt descendent lovinescan, dramaturgul de astăzi”. ■ Daniel Dimitriu prezintă două volume de poezie. □ Primul aparține lui Mihai Ursachi: „Volumul *Missa solemnă* (Eminescu – 1971) conține două poeme (primul în proză) care poartă acest titlu. Plasate simetric, ele limitează, o dată în chip de premisă, a doua oară în chip de sinteză, un spațiu liric fertil și original”. □ Al doilea este semnat de Ion Murgeanu: „Fiecare dintre poemele din *Confesiunea* conține o idee principală, enunțată limpede, în jurul căreia sunt încercate variațiuni, sunt descifrate implicații, se fac precizări. Atmosfera e sănătoasă, senină, dilemele sunt rare. Potul pare a nu împărtăși opinia curentă potrivit căreia poezia este expresia lapidară a unei abundențe de sensuri”. ■ George Pruteanu analizează cartea lui Ion Băieșu: *Sufereau împreună*, ediția a III-a revăzută, C.R., 1971: „Interesante sunt schimbările operate de Băieșu în prozele sale. De altminteri, el este foarte dedat revizuirilor și remaniierilor. Chiar de curând am citit în «România literară» sceneta *Excrocii în aer liber* care nu e decât o reluare a bucații *Suferință în doi* (din volumul *Umor*, 1970) cu finalul modificat. Și în tomul despre care scriu, tot finalurile sunt calul de bătaie al transformismului”. ■ Al. Do-

brescu se referă la două studii de critică. □ Marian Popa: *Dicționarul de literatură română contemporană*: „Primul de acest gen la noi, *Dicționarul* întocmit de Marian Popa este de o indiscutabilă utilitate. [...] Meritul autorului este de a fi găsit tonul potrivit pentru dicționar: sec, lapidar, aparent neutru (obiectivitatea deplină, greu de conceput când e vorba de opera unui singur ins, l-ar fi transformat într-un simplu sac de informații fără interes decât, poate, pentru arhivari), dar și subtil, polemic, insinuant prin plasarea, ca din întâmplare, a câte unui amănunt biografic sau epitet echivoc”. □ Traian Liviu Birăescu: *Condiția romanului*: „După un *Argument* înțestat cu dihotomii vulgarizatoare, Traian Liviu Birăescu își propune să mediteze la *Condiția romanului* (de unde și titlul volumului), pe care o găsește, în sfârșit, în valorile timpului”. ■ *Despre noi și alții* scrie Mihnea Gheorghiu: „Ultima carte a scriitoarei Nathalie Sarraute se numește *Îi auziți?* și este un roman foarte asemănător ca structură epică prozelor «noului val» («romanul dedramatizat, dezindividualizat, delocalizat» cum îl definea Gaëtan Picon) a cărui modă a marcat literatura europeană a deceniului trecut. [...] În întâmpinarea *Conferinței naționale a scriitorilor din țara noastră*, atunci când vom dezbate probleme actuale ale literaturii române, avem datoria să facem și câteva cuvenite distincții în ce privește situarea pozițiilor noastre, ca scriitori umanist-socialiști, în sfera terminologiilor care circulă în literatura contemporană din alte țării, despre ideologia noastră și câteodată chiar despre unii dintre noi”. ■ *Recitind memoriile lui E. Lovinescu*, Const. Ciopraga observă: „Incontestabil, Lovinescu știe să stoarcă din anecdotă semnificațiile cu ecou psihologic-etic; acestora le dă utilizare unde nu te așteptai, pigmentând cu umor expunerea: anecdota devine o dată apolog, altădată caricatură. Tehnica plastică a colajului ajunge în savurosul capitol despre N. Iorga (de fapt, capitol despre ambianța universitară antebelică) o certă virtuozitate”. ■ În articolul *Sămănătorismul*, Adrian Anghelescu se referă la studiul lui Z. Ornea: „Față de alte contribuții mai noi asupra sămănătorismului, cartea lui Z. Ornea – apărută recent la Editura Minerva într-o nouă ediție, revăzută și adăugită – are meritul de a adânci unele aspecte, îndeosebi de ordin sociologic-cultural și politic, importante în înțelegerea genezei și evoluției acestui curent care, spre deosebire de altele din istoria culturii noastre, sub raport ideatic, doctrinar, nu avansa totuși puncte de vedere noi. [...] Z. Ornea nu omite faptul că în viziunea sămănătoristă aceste două probleme – națională și țărănească – apar deformate, prima prin exces naționalist, cealaltă prin convertirea socialului într-o formulă culturală”.

● **[„Urzica”, nr. 4]** Conține articolul omagial *Neagu* de Nicolae Crevedia, dedicat dispariției scriitorului Neagu Rădulescu.

[FEBRUARIE]

● **[„Amfiteatru”, nr. 2]** Editorialul, cu titlul *Din ultima generație*, lăsat în grija Anei Blandiana, dezvăluie relația dintre tinerețea creatoare și datoriile de

împlinit la timp, când nu ratezi aceasta datorie: „A face parte din ultima generație înseamnă mult timp a fi la înălțimea ta însăși, pentru ca apoi brusc să însemne a fi la înălțimea părinților. A fi ultima generație înseamnă mult timp dreptul de a răscoli tradițiile, pentru ca apoi brusc să însemne datoria de a deveni tu însuși o tradiție”. □ Dan Verona face elogiul Salonului național al cărții, o expoziție de cărți ale unui an de intensă activitate editorială, pe pagina articolului fiind publicate și fotografiile directorilor editurilor participante: Marin Preda, directorul Editurii Cartea Românească; Al. Căprariu, directorul Editurii Dacia; Petre Ghelmez, directorul Editurii Albatros; Ioanichie Olteanu, directorul Editurii M. Eminescu; Tiberiu Utan, directorul Editurii Ion Creangă; Aurel Martin, directorul Editurii Minerva; Romul Munteanu, directorul Editurii Univers (articolul *Al doilea salon național al cărții*). □ Adrian Păunescu opinează asupra unui spectacol de poezie de la teatrul Lucia Sturdza Bulandra, scriind în cursul argumentației: „Să fim înțeleși, nici Caramitru, nici Pittiș nu recitau, n-au recitat ce le trecea prin cap în clipa aceea, ci texte asupra cărora conducerea teatrului își dăduse avizul. Rolul lui Pittiș și al lui Caramitru fusese acela de a gândi spectacolul, înainte de a obține acordul Teatrului, așa cum au crezut ei de cuviință. Uneori, în timpul desfășurării propriu-zise, actorii se fac că aduc elemente noi, neașteptate, și aceasta produce asupra spectatorilor o impresie teribilă”. □ La rubrica „comentarii la...”, găsim câteva recenzii ce merită menționate. Astfel, Marcel Pop-Corniș scrie despre ultimul volum de *Proze* al lui Radu Petrescu, despre concepția autorului („Un fel de proustianism animă concepția autorului: lumea este un univers redus de posibilități, de întâmplări insipide, care sunt ipostaziate diferit, în funcție de starea afectivă de moment, sunt filtrate sentimental. Autorul se imaginează într-o postură fichteiană, înconjurat de « ideile » care populează spațiul dintre zile și obiecte, îndepărtându-le pe cele din urmă.”) și despre trăsăturile operei sale („fizionomia artistică a unui descendent din linia miniaturiştilor calofili, a parnasienilor prețioși, un estetic rafinat al banalului care își stilizează cele mai derizorii trăiri încredințat că acestea îl compun, chiar fără să-l definească”). □ Doru Mielcescu se ocupă de volumul de poezie *Cerc* al Veronicăi Porumbacu, o antologie riguroasă din volumele anterioare ale poetei, „un rozariu liric [care] scoate la iveală ceea ce existase subsecvent în volume – o stare și implicit o atitudine” și, în cele din urmă, „nu o «schimbare la față», ci o accentuare a personajelor poeziei Veronicăi Porumbacu”. □ Dumitru Radu Popa face aprecieri critice asupra poeziei lui Ion Mircea, un poet echinoxist „o apariție substanțială, dar ponderată” în paginile revistei care l-a descoperit și lansat; mai precis comentariul ia în vizor volumul de „întârziat debut” *Istm* (Ed. Dacia, Cluj), considerat spre finalul argumentării critice ■ „Cartea unui poet cu deplină încredere în vocația sa și în mânguirea sigură a mijloacelor sale, lucru rar și de preț [...] pentru un autor atât de tânăr. Ion Mircea, nu cel mai cunoscut din generația sa, e, în orice caz, cel mai poet”. □ Articolul lui

Alexandru Hanță face *Elogiul contemporaneității* printr-o panoramare a poeziei „de angajare militantă, socială și politică”, „sensibilă la evenimentele epocii”, „cu sentimentul responsabilității față de destinele țării și ale poporului”, o panoramare în care sunt citați și analizați succint poeți ca: Tudor Arghezi, Emil Isac, Alexandru Philippide, Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Radu Boreanu, Miron Radu Paraschivescu, Zaharia Stancu, A. E. Baconski, Nicolae Labiș, Ion Alexandru, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ana Blandiana, Adrian Păunescu, Ion Horea, Tiberiu Uta, Niculae Stoian, Ion Brad, Alexandru Andrițoiu, Ion Gheorghe, Nina Cassian. □ Despre rolul catalitic al lui I. L. Caragiale față de generațiile mai tinere de scriitori, scrie un articol evocator Dumitru Micu, articol cu titlul *Caragiale și tinerii*, încercând să redea imaginea „unui Caragiale fratern, spontan, bonom, străin oricărei aroganțe și rigidități, prieten leal, care nu caută în nicio situație să-și facă un atu din vârsta sau din poziția literară” și încheind această evocare cu vizita lui I. L. Caragiale la închisoarea din Seghedin, din martie 1912, unde era închis O. Goga. □ N. Labiș este subiectul unei dezbatere, la rubrica „cavalerii mesei rotunde”, pentru elevii de la diferite licee din București. □ Proză de Adrian Grănescu, *Un oraș pentru o vacanță*, și de Areta Șandru, *Digul*. Poezie de Ștefan Damian. □ Gheorghe Achiței se întreabă dacă produsele de serie, industriale, reproducerile și copiile pot fi ridicate la rang de artă în articolul *Reproducere, copie, replică*: „Unii sunt de părere ca « sistemul copiilor », al « reproducerilor », al « retransmisiilor », al « înregistrărilor » reprezintă o largire incomparabilă a domeniului artei în condițiile civilizației contemporane. Alții sunt de părere că, dimpotrivă, avem de-a face cu două realități estetice distincte: realitatea tradițională a artei și o realitate estetică nouă, reprezentând produsele industriei reproducerilor, cu o funcție cultural, desigur, imposibil de neglijat, dar și imposibil de confundat cu cea a operei de artă unicat. Mai putem distinge – derivată din această categorie – și o direcție reprezentând pozițiile ultraconservatoare, care susține că dezvoltarea tehnicii reproducerilor reprezintă un mare pericol estetic, că ne aflăm în pragul unei confuzii estetice și culturale de neimaginat amenințând bazele oricărei axiologii”.

• [„Argeș”, nr. 2] Al. Philippide în *Forum – Despre poezia lui G. Călinescu*; ■ În *Cronică literară*, Valeriu Cristea recenzază cărțile: *Poezia lui Eminescu* de Edgar Papu și *Recviem* de Nina Cassian. ■ Dana Dumitru comentează *Proze* de Radu Petrescu – „scriitorul, ca personaj al prozei sale (numai! altfel nu ne permitem nici o inițiativă caracterologică) este un intelectual rafinat, nu lipsit de un anumit rafinament provincial – în sensul sentimental al cuvântului”, „proza lui Radu Petrescu seamănă teribil cu fotografiile puțin îngălbenite ale rudelor noastre mai în vârstă, care din pozițiile lor cam rigide, cam demodate, cam demonstrative ne vorbesc atât de intens despre o altă lume – lumea lor, oscilând între artificiu și patetism, între convenție și afectivitate”; □ *Clasicii români* – Florin Manolescu comentează *Harap-Alb*; □ *Cronica*

reeditărilor – Mircea Iorgulescu comentează cartea lui Al. Piru despre G. Ibrăileanu; □ Articol cu titlul *Poezia Mediocră* de Emil Vasilescu; □ Lucian Raicu – articol *Reflecții la o carte despre Dostoievski*; □ Aurel Martin articol despre Veronica Porumbacu, *Timpul zguduirilor intime*; ■ *Ancheta Argeș* despre Mihai Eminescu – *Eminescu nu are biografie cum nu are nici Homer* – texte semnate de mai mulți autori pasionați de cercetarea operei lui M. Eminescu; texte semnate de ■ Nina Cassian, Nicolae Balotă, Cezar Baltag, precum și de Mircea Iorgulescu, Nicolae Dragoș, Dan Zamfirescu, Livia Popa. □ *Dicționarul scriitorilor contemporani*: Șt. Aug. Doinaș, Augustin Buzura, Gheorghe Dinu, Ion Biberi; □ *Semne – Moara cu noroc* cronică de Ileana Mălăncioiu; ■ *Literatură și politică* – interviu cu Nichita Stănescu despre *Aventura de a scrie o carte* – „Bacovia a avut vocație pură”, „La Barbu, orgoliul și vocația au coexistat în mod fericit”, „În cazul lui Mateiu Caragiale, orgoliu a atras după sine o mare perfecție a vocației”, „când îmi scriu cărțile, dragă Ilie Purcaru, am impresia că ele sunt stârnite din pură vocație”, „nu cred că poetul adevărat scrie alandala”, „versul este o unitate tehnică poetică”.

• [„Ateneu”, nr. 2] Inspirat de ideile avansate la Plenara C.C. al P.C.R. din 3-5 noiembrie 1971, editorialul intitulat *Piatra unghiulară*, semnat A., vorbește „despre conceptul de realism și despre forța lui de șoc”. Scopul demersului său este motivat de dorința de a „sublinia încă o dată profunda responsabilitate comunistă, spiritul combativ în care sunt analizate problemele fundamentale ale literaturii și artei. [...] Literatura comunistă, ca purtătoare a unui înalt mesaj umanist, este în același timp și o tribună a educației. Fără a moraliza pedant și avocaștește, literatura noastră trebuie să arate omului, fără ocolișuri și artificii, întreaga strălucire a lumii pe care el însuși o făurește. Și ridicând-o din temelii, acest om, luat de grijile zilnice, uită uneori lucrul cel mai important: că el, făuritorul, este și stăpânul. Iată, așadar, ce înseamnă a face literatură realistă”. ■ Ion Cristoiu scrie despre *Literatura dificilă* și analizează raportul dintre modern și accesibilitate pe care îl consideră a fi „o problemă gravă abia în epoca noastră, deși eforturile novatoare se înscriu în întreaga istorie a literaturii. De abia în contemporaneitate se pune problema accesibilității, a modului în care cititorul învinge rezistența limbajului specific literaturii. Explicația acestui fenomen este mult mai complexă decât pare la prima vedere, antrenând printre argumentele ei elemente de ordin estetic, sociologic, filozofic”. ■ *Sensurile actuale ale realismului* este o temă găzduită de rubrica *Forum*, în cadrul căreia își expun punctele de vedere mai mulți oameni de cultură. Astfel, Nina Cassian e de părere că „universul artei e real și că imaginile lui sunt adevărate, drept care îl recunosc și îl receptez cu făptura mea întreagă, cu cele cinci simțuri, cu afectele și cu puterea mea de judecată și, evident, cu acel simț (sau punct de vedere) mai ciudat, numit «estetic»”. Șerban Foarță admite că „există un realism «etern» ce pare a fi un soi de sferă infinită cu centrul pretutindeni și circumferința nicăieri! E dificil să spunem că

poetul [...] X e realist; încă și mai dificil este să spunem că nu e realist. În poezie, de altminteri, realismul e o noțiune vagă (au arătat-o, nu demult, la noi, Paul Georgescu și N. Manolescu), oricum – *inoperantă*”. Pentru Mircea Mancaș, realismul nu este „o noțiune rigidă, înțepenită în vechi formule anacronice, ca un tabu modern, de care să nu se poată atinge. Realismul nu e un tipar logic modelator, stringent, o schemă apriorică pentru opera literară. [...] Degațat sau nu, în sens logic sau normativ, realismul a existat întotdeauna ca atitudine în fața vieții, cu largi semnificații în filozofie și literatură. [...] Exigențele artei realiste pot fi în egală măsură satisfăcute de reflectarea epocilor istorice de pe poziția ideologiei contemporane. [...] Realismul presupune în primul rând preocuparea dominantă de «integrare» a evenimentelor, destinelor personale în amplul proces dinamic al realității sociale. [...] În al doilea rând, esențială ni se pare selecția, sistematizarea, ierarhizarea faptelor particulare în marea aluviune socială, astfel ca să evite fragmentarea imaginii de ansamblu și să sublinieze dezvoltarea dialectică a tendințelor înainte ale epocii. La acestea se adaugă desigur datele personale ale artistului, claritatea viziunii adevărate și justetea interpretării materialului faptic în imaginea realizată pe plan artistic”. Pentru Liviu Petrescu, „realismul este o categorie a ideologicului, în vreme ce «experimentul» constituie o categorie a formei literare; spunem astfel, despre un scriitor, că se distinge printr-o *concepție* de factură realistă, dar nu putem, desigur, susține că experimentează unele puncte de vedere realiste. Expresia se referă numai la anumite *procedee noi*, la anumite *tehnici literare* încă nefolosite”. Vlad Sorianu pune o serie de întrebări care se constituie în tot atâtea subiecte de dezbateri: „Realism înseamnă neapărat «redarea» unei realități social-istorice concrete, sau cel puțin o contribuție cât mai substanțială la cunoașterea acesteia? Dacă răspunsul este afirmativ, atunci rezultă că poziția artistului trebuie să fie cât mai neutră, cât mai apropiată de a omului de știință ce explorează cu obiectivitate, doar prin intermediul judecăților de existență, un eșantion de realitate, de istorie. În acest caz însă, arta renunță la *atitudine*, la *ideal* și implicit la obligația de a educa, iar sintagme ca *realism critic* se dovedesc contradictorii”. La finalul analizei sale, Vlad Sorianu concluzionează: „Meditând la sensurile actuale ale realismului, constatăm că persistă și alte semne de întrebare asupra cărora însă nu vom stăruia acum: [...] se pune problema dacă *militantă* și *angajată* poate fi doar arta realistă (știut fiind că unele orientări moderne și-au asumat sau își asumă sarcina angajării sociale). Apoi, ne întrebăm dacă realism înseamnă totdeauna o accesibilitate și o comunicare mai lesnicioase, și dacă realismul cu asemenea atribute precumpănitoare este cel mai reprezentativ prin operele sale”. ■ În *Panorama criticii literare contemporane*, Florin Mihăilescu creionează portretului lui Al. Piru care „este mai presus de toate exegetul interesat de valoare, disociatorul atent și neadormit al ficțiunii de tot ceea ce o contrazice sau și mai rău o confundă cu materia. [...] Capacitatea lui Al. Piru de a se concentra asupra esenței îl ferește întotdeauna de

speculațiile inutile. Spectacolul criticii sale poate fi mai degrabă acela al unei contestații violente decât al naivității pretențioase. Dacă cel dintâi pare uneori nedrept sau cel puțin exagerat, celălalt este, categoric, ridicol”. ■ Al. Săndulescu semnează articolul *Al. Odobescu. Pagini dintr-un jurnal de călătorie*: „Călătorul Odobescu nu se mai minunează țărănește în fața civilizației și artei occidentale ca un Dinicu Golescu și M. Kogălniceanu și nici nu caută exotismul și pitorescul senzațional ca V. Alecsandri. El este primul român care discută ca specialist chestiuni care nu făceau decât să uluiască pe înaintașii săi peregrini pe drumurile Italiei, Franței sau Germaniei. Cu Odobescu, însemnarea de călătorie în literatura noastră tinde să se emancipeze de tiparele romantice, căpătând o alură mai sobră, mai lucidă, mai critică așa cum se întâmplă cam în aceeași vreme cu destul de puțin cunoscutul I. Codru Drăgușanu”. ■ În *Cronica edițiilor*, Mircea Popa analizează volumul *Pentru arta literară* (I, II), semnat de Paul Zarifopol și antologat de Al. Săndulescu. Semnatul rubricii punctează faptul că „P. Zarifopol n-a fost cunoscut niciodată în întregime și nici judecat în funcție de toate compartimentele întinsei sale opere. Fațetele ei sunt mai numeroase decât apar la prima privire, iar presupusa unitate ascunde numeroase contradicții”. Analiza articolelor incluse în volumul *Pentru arta literară*, dar și în cele ce i-au urmat „se înscriu în linia valorilor statornice ale culturii și criticii noastre, în rândul tradițiilor lor celor mai remarcabile. Prin pasiunea dezbaterii, luciditatea gândirii și a soluțiilor oferite, patosul inteligenței și al raționamentelor limpezi, gândirea critică a lui Paul Zarifopol merită din plin recuperarea critică de ținută care i s-a adus prin recenta ediție”. ■ Dinu Flămând semnează rubrica *Cartea de poezie* în care include două analize. Prima dintre ele este *Inima reginei* (C.R., 1971), de Ileana Mălăncioiu care se dovedește a fi „una dintre cele mai interesante poete, preocupată de o estetizare a gestului poetic, dar pericolul acestei poezii vine dintr-un dramatism de circumstanță, dintr-un oficiu distant, care impune un soi de sacralizare întregii poezii”. □ Cel de-al doilea volum analizat este *Copacul-animat* (ed. Eminescu, 1971), semnat de Gellu Naum care „scrie o poezie acidă, un adevărat tur de forță, pentru a vedea ce rezistă și ce nu rezistă la poezie, în ce măsură poezia convertește materia și până la ce nivel o poate aceasta suporta. Procedeul halucinant al slalomului printre obiecte banale realizează la Gellu Naum aproape un manifest romantic. Itinerant prin lumea benignă, poetul pare un adevărat elegiac, un romantic de floare albastră, căci asumându-și banalul, poetul se înalță cu largi volute din concret. Dar ochiul nostru nu trebuie să-l caute în înălțimi. Poetul este într-o mare implozie, bombănind straniu, ca să nu auzim acolo cântecul”. ■ Rubrica *Cartea de proză* semnalează trei noi apariții, comentate de Radu Mareș și de Olimpia Radu. Primul dintre cele trei volume este semnat de Dumitru Radu Popescu și se intitulează *Ploaia albă* (Ed. Cartea Românească, 1971). Volumul cuprinde „cinci nuvele – *Începutul și sfârșitul lui Posmoc II*, *Mări sub pustiuri*, *Canalia de succes*, *Ploaia albă* și *Dor* – și

precizează principalele linii de forță ale universului construit cu impecabilă rigoare. E vorba de cristalizarea unei imagini globale la care va contribui decisiv romanul *F* și pentru care mai vechile sale nuvele au constituit etape pregătitoare. La rândul lor, ele trebuie recitite sub deschiderea mereu mai semnificativă a ultimelor cărți”. □ Celelalte două volume de proză sunt analizate de Olimpia Radu. În *Clepsidra cu venin* (Eminescu, 1971), de Alexandru George, recenzenta identifică „teme eterne – căutarea idealului, a iubirii, a dreptății – figurate în cunoscute mituri, oferă autorului niște instrumente doar pentru a figura simbolic ambiguitatea și seducția comunicării; ironic subtil și amar, adesea Alexandru George pare a ne spune că în curgerea clepsidrei cu venin care e Timpul orice poveste devine altceva și repovestită nouă azi, ne dezvăluie o față aproape necunoscută, enigmatică încă”. □ *Moartea măștilor*, de Gabriel Gafița, „dovedește din partea tânărului autor o încercare ambițioasă în genul, foarte modern, al parabolei (deși n-am înțeles de ce autorul își intitulează «nuvele» aceste proze). Meditația asupra destinului omului, în această formulă e prin sine un certificat de temeritate în literatura modernă ce a dat atâtea fericite modele, însoțit însă de rigori în cea mai mare strigență. Conștiință, probabil, de dificultatea întreprinderii sale, Gabriel Gafița nu-și precizează formula și gravitează încă pe orbite necunoscute”. ■ Rubrica *Cartea de critică* include recenzia semnată de Pentru Poantă asupra volumului *Introducere în poezia lui Tudor Arghezi* (Minerva, 1971), semnat de Șerban Cioculescu care „analizează, metodic, inovațiile argheziene la două nivele: existențial și estetic, nivele complementare, configurând un univers extrem de tensionat. Foarte exact, criticul fixează în domeniul moral, problematic, mereu necunoscut, posibilele motive ale obscurității”. Cu ochi critic, semnatarul cronicii notează: „Exegeza lui Cioculescu păcătuiește poate printr-un fel de patetism analitic, în dauna unei eventuale viziuni sintetice asupra cosmosului arghezian în relație cu marile tradiții ale liricii universale și românești”. ■ Al. Protopopescu semnează cronică literară la volumul *Despre poeți* (C.R., 1971), de Ilie Constantin care își demonstrează astfel „spectaculoasa conversiune de la poezie la critică. Abia acum când orizontul s-a lărgit suficient pentru a nu ne mai lăsa fermecați de detalii, vedem cum critica se poate înăbuși chiar și cu bunele ei intenții, fiindcă vigilența autorului la problemele de ordin moral, constituie aproape o obsesie a cărții *Despre poeți*. Propunându-și să evite toate păcatele criticii deodată, Ilie Constantin a sfârșit prin a le săvârși pe rând, pe fiecare”. □ A doua cronică literară aduce în centrul atenției *Misterul clepsidrei* (ed. Eminescu, 1971), de Gheorghe Tomozei: „Observam, cu prilejul unei recenzii la precedentul volum al lui Gheorghe Tomozei, tendința fățișă pentru experiment, pe cât de imprevizibilă la vremea ordonatelor poeme «de dragoste», pe atât de firească la o inteligență poetică veritabilă. În *Misterul clepsidrei*, preocuparea devine așa de asiduă încât, la un moment dat, ajungi să regreți belșugul de apitudini de care poetul dă dovadă cu o aventuroasă subtilitate. Chiar mai suav

anapoda decât în cartea astfel intitulată, el se înfățișează acum proaspăt și nou, dar de o noutate ce-și află prea multe din legi în afara propriei naturi, adică, într-un șir de experiențe mai mult sau mai puțin cunoscute, mai mult sau mai puțin fertile”. ■ Radu Cârneli recenzează volumul *Invocația soarelui*, semnat de Dumitru Trancă, o carte care „vine și rotunjește preocuparea poetului pentru versul de dragoste în care excelează, aici dovedindu-se subtil, inedit, adeseori rafinat. Avem de-a face cu o poezie în aparență simplă, dar încărcată cu apreciable sarcini emoționale. [...] Rețin din această carte, despre care s-a scris foarte puțin, printre altele, poeziile: *Reverie*, *Inexorabil*, *Cumpăna luminii*, *Osana*, *Dezastru*, *Despărțire*, *Marină*, *Peisaj cu frunze*, *Rugul*, *Incantație* și firește *Invinsul timpului*, un poem erotico-filosofic ce încheie această carte de poezie bună”. ■ În *Cronica debuturilor*, Ion Pop semnează articolul *Echinoux liric* în care semnaleză „două dintre cele mai promițătoare debuturi ale anilor din urmă – cărțile lui Ion Mircea (*Istm*) și Adrian Popescu (*Umbria*), ambele tipărite la Dacia din Cluj. [...] Pentru Ion Mircea, poezia e o experiență a permanentei purificări, consecvent demers de construcție a unui univers dominat de spirit, marcat de nostalgia absolutului. [...] Într-un registru de puritate a receptării lumii, se înscrie în linii mari, și poezia lui Adrian Popescu. Spre deosebire de confratele său, autorul *Umbriei* își alimentează poezia, fără aparent efort de concentrare contemplativă, din sentimentul unei directe comunicări cu fenomenalul. [...] La prima sa apariție editorială, Adrian Popescu se evidențiază ca un poet prin excelență liric, simplu și echilibrat în expresie, pregnant în metaforă – un poet care își va extinde, cu siguranță, suprafața problematică. Se deschide, credem, cu *Umbria*, biografia unui poet dintre cei mai autentici al ultimei generații”. ■ Doru Scărlătescu omagiază *Contribuția lui Al. Macedonski la dezvoltarea poeziei românești*: „O viață închinată statornic și până la uitare de sine, poeziei, îi asigură lui Alexandru Macedonski un loc bine consolidat în Pantheonul culturii noastre naționale, numele său înălțându-se senin, peste veacuri «cât vor fi în lume inimi și o limbă românească»”. ■ În numărul din luna februarie se publică poezie, semnată de Mihail Sabin, Florin Muscalu, Ion Panait, Virgil Cărianopol, Constantin Știrbu, Nicolae Prelipceanu, Florentin Popescu și proză (*Cazuri* de Vasile Băran; *Pipa lui Gingis-Han*, de Horia Gane).

• [„Cinema”, nr. 2] *O dezbatere etică* se intitulează aceea în care sunt discutate două filme cu scenarii semnate de Titus Popovici: *Puterea și Adevărul* (despre care își expun părerile Eugen Barbu, Mihnea Gheorghiu, Valter Roman ș.a.) și *Atunci i-am condamnat pe toți la moarte* (comentat de Aurel Baranga, Mihnea Gheorghiu ș.a.). □ Continuând ancheta începută în numărul precedent, *Ce idei de filme aveți*, Andrei Blaier se gândește la *Derbedei* lui Nicuță Tănase, *Ultima noapte de dragoste...* a lui Camil Petrescu, *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, *Ceasurile diavolului* după Ștefan Luca, *Visul unei nopți cu viscol* de Mircea Radu Iacoban. Virgil Calotescu pledează pentru *Ur-*

can bătrânul de Pavel Dan, iar Liviu Ciulei anunță că lucrează la ecranizarea *Crailor de Curtea-Veche*. □ Virgil Cândea îl propune, în acest număr, ca erou de film pe M. Eminescu.

● [„Echinox”, nr. 2* începând cu acest număr apare ca redactor șef adjunct Ion Cristoiu] Ion Cristoiu își propune să contureze tipologia eroilor din romanele lui Eugen Barbu, *Șoseaua Nordului*, *Facerea lumii*, *Princepele*, *Groapa*, în studiul *Un motiv satiric la Eugen Barbu*. ■ Prima cronică literară este realizată de Constantin Hârlav, obiectul ei fiind cartea de debut în critică a lui Laurențiu Ulici, *Recurs* (Cartea Românească, 1971), carte comparată după maniera de abordare a problematicii literare și critice cu *Lecturi infidele* a lui Nicolae Manolescu, fiindcă, zice cronicarul: „Prin voința de a se defini, de a se afirma prin negația afirmațiilor consacrate, debutul lui Laurențiu Ulici îl repetă întrucâtva pe cel al lui Manolescu. Dar numai prin aceasta. În rest, cartea impune un critic tot așa de personal și de preocupat de problemele esențiale ale creației și actului critic.” ■ Cronicarul celei de-a doua cronici este Ion M. Livian și el se arată interesat de o carte de critică, și anume de *Lupta cu absurdul* a lui Nicolae Balotă: „Afirmând natura duală a termenului în discuție, substituind absurdului «lupta cu absurdul», antiabsurdul necesar, N. Balotă crede în posibilitatea ieșirii din criză. Mărturisind «agonia expresiei», Lupta cu absurdul este în același timp argument pentru o *estetică a nonexpresiei*. Spre o atare sinteză trimit, de mai multe zeci de ani încoace, mai toate experiențele viabile în artă”. ■ Versuri de Vasile Sav și proză de Adrian Grănescu. ■ Paginile 13-15 în limba maghiară; pagina a 16-a în limba germană. ■ Olimpia Radu rememorează succesul de librărie și audiență pe care l-a avut în epocă *Imposibila întoarcere* a lui Marin Preda, *Calitatea de martor* a Anei Blandiana și *Sub semnul întrebării* a lui Adrian Păunescu într-un articol intitulat *Scriitorul – conștiință a actualității*, trăgând niște concluzii surprinzătoare din voga pe care începuseră s-o aibă *Antimemoriile* lui Malraux, cărțile martorilor la cel de-al doilea război mondial și proza de semi-ficțiune a lui Truman Capote: „Se poate spune că interesul pentru ce gândesc și pentru cum simt scriitorii cotidianul covârșeste chiar apetența pentru literatura lor. E aceasta un bine sau un rău? Că scade relativ atracția pe care o exercită *ficțiunea* în favoarea adevărului e o constatare la îndemâna oricui și deocamdată e greu de spus sau de presupus ce consecințe va avea pentru literatură”. ■ Mircea Muthu elogiază eforturile de restituire din cultura arabă ale poetului și traducătorului George Dan, care alcătuiise un florilegiu de poezie orientală (Omar Kayyam, Hafiz, Saadi), *Privighetorile Persiei* (Minerva, 1971). ■ Remarcând suita de aprecieri critice unitare privitoare la poezia lui Adrian Păunescu, obținute de la un volum la altul, Ion Pop aduce în discuție al patrulea volum de versuri adrianpăunesciene, *Istoria unei secunde* despre care Mircea Martin comentase cândva că este: „«un poet tradițional și retoric, pe care numai îndrăzneala vizionară îl face modern»”. ■ Cornel Robu continuă să navigheze printre poeții care folosesc

procedeul aliterăției și jocurile lingvistice, adăugând panopliei de poeți investigați pe Ion Nicolescu și Romulus Vulpescu în *Aliterăția parodică*. ■ Ioana Em. Petrescu reabilitează sensurile *Țiganiadei*, polemizând cu judecățile critice inexacte raportate la „jucăreaua” lui Budai Deleanu. ■ Aurel Șorobetea se străduiește să facă lumină printre romanele ignorate de critică din opera lui Dostoievski, și anume romanul *Stepancikovo și locuitorii săi*. ■ Mircea Curticeanu face arheologie documentară și scoate la lumină activitatea lui Em. Gârleanu la revista *Ramuri* din Craiova, ajuns la conducerea ei alături de C.S. Făgețel și corespondența prozatorului cu acesta din urmă. ■ Printre prezentările scurte și de ultima oră de la rubrica „curier”, le reținem pe aceea a lui Romul Munteanu, *Literatura europeană în epoca luminilor* (Editura enciclopedică), V. Șerban, *Sintaxa limbii române* (Ed. Didactică, ed. a II-a), *Tratat de lingvistică generală* (Ed. Academiei, sub redacția acad. Al Graur). ■ Pe ultima pagină, Marian Papahagi traduce din poezia catalană pe Gabriel Ferrater, Carlos Riba, Maria Manent, Salvador Espriu, Bartolomeu Rossello-Porcel, Josep Carner.

• [„Familia”, nr. 2] Versuri de Al. Andrițoiu – *Lex; Seva, Fețe de timp*.
 □ Gh. Grigurcu recenzează volumul *Imnuri către amurg* de Dan Laurențiu, respectiv *Detectivul Arthur* de Emil Brumaru. ■ Marcel Petrișor, în cronica sa intitulată *Ov. Crohmălniceanu – Literatura română și expresionismul*, consemnează cel mai important lucru din această carte: „viziunea de sinteză a criticului încheată sub auspiciile supra-ordonatorii ale ideii că dintre toate cuvintele literare noi apărute în climatul spiritual românesc în perioada interbelică, expresionismul satisface în cea mai largă măsură nevoia de specificitate prin atenția deosebită pe care a acordat-o tradițiilor locale, miturilor, credințelor străvechi, manifestărilor omenеști primare, și în general, «*Urphano-menelor*», cum le numește el. E o idee deosebit de prețioasă, asupra căreia gândul celor preocupați de creații originale ar putea zăbovi cât mai mult.”
 □ Traian Herseni semnează *Cronica sociologică despre Literatură* – datorită mai ales documentelor de partid din iulie și noiembrie 1971, sociologia literară a devenit de o mare actualitate: „Literatura poate contribui la clarificarea și dezvoltarea conștiinței de sine a societății, să scoată din *inconștiență* sau din *întuneric* procesele sociale de bază, direcțiile de desfășurare, sensul lor adânc, finalitatea lor imediată și îndepărtată, care există în mod *obiectiv*... Literatura poate contribui la dezvoltarea *conștiinței critice* a societății, fără de care nici un proces durabil și temeinic nu e cu putință; ea poate denunța aspectele negative și evidenția aspectele *pozitive*, poate combate cu succes vechiul și învechitul, sprijini noul și ineditul... O Cetate cu o *literatură importantă* este și ea o *Cetate importantă*. Cum anume trebuie să procedeze scriitorii, pentru a asigura literaturii funcțiile multiple și variate care se așteaptă de la ea, depinde exclusiv de *măiestria lor artistică*, problema depășește deci domeniul sociologiei.”
 □ Ov. Cotruș ajunge la un nou episod cu „foiletonul” său *Ideea de Continuitate*.

te în literatura română din Transilvania, oprindu-se la Coșbuc. □ Marin Bucur analizează într-un eseu *Universul imaginar și viu al lui Mallarmé*. □ O cronică „istorică” ține Mircea Malița – *Leul nordului*. □ Aragon, la 75 de ani, este tradus de G. Georgescu, prin poemele *Cântecul Păcii, Mâini și roze, Ochii Elisei*. ■ Începând cu acest an, pe mai multe pagini, vor fi publicate fragmente din cartea lui Paul Anghel, *O Istorie posibilă a literaturii române*, amplu studiu, proiectat în mai multe volume (vezi și *Preambul, Explicație metodologică* – Biblioteca Argeș, iunie 1971) autorul menționând că refuză metoda cronologică, optând pentru un examen al structurilor artistice, al „modelelor temporale” – care ar înlesni, după Anghel, o altfel de grupare a valorilor în timp, conform structurilor și nu succesiunii cronologice, într-o perspectivă sincronică, din care ar putea rezulta un peisaj *inedit* și greu revelabil, printr-un examen cu metodele clasice ale istoriei literare. Autorul dorește obținerea unor «informații mai sigure asupra naturii fenomenului studiat – literatura – și într-un sens mai larg cultura adică specificul. Deci mai mult decât o istorie literară, un eseu de filosofia culturii.» Revista «Familia» a schițat proiectul și l-a propus discuției încă din septembrie 1971. Se publică pentru început fragmente din primul capitol al cărții, consacrat *modelului magic* – literaturii magice populare la români”.

● [„**Orizont**”, nr. 2] După un reportaj al lui Petru Vintilă, *Ce e nou pe șoseaua milionarilor?*, despre un absolvent al Institutului Agronomic care „merge în producție cu inima deschisă, își suflecă mânecile și face treabă bună”, un fel popa Tanda în versiune comunistă, suntem legănați de ritmurile poeziilor lui Ion Th. Ilea (*Incantație, Spleen*), Al. Jebeleanu (*Bucuria statorniciei, Antielegie, Către Eros*), Petru Sfetca (*În bătlăii deschise*), Vladimir Ciocov (*Graiul molcom al frunzelor, Trăiești în mine, Pentru ea, Cântecul florii pre-timpurii*, tradus de Anghel Dumbrăveanu), Damian Ureche (*Dansul pe gheață, Corolă, Ea e plecată*), George Suru (*Respirăm, Litanie*), Aurel Turcuș (*Pastel, Drumul*). ■ A doua parte din studiul lui Ignat Bociort despre estetica lui B. Croce, cu titlul *Benedetto Croce între afirmarea și negarea progresului artistic (II)* încearcă să ne arate poziția contradictorie a esteticianului italian în privința progresului artistic, autorul raliindu-se reproșurilor pe care Nina Façon i le face lui B. Croce legate de „negarea progresului în artă «în contradicție cu teza materialistă»”. ■ Marcel Pop-Corniș pune problema debuturilor literare din perspectiva destinului ulterior al unui scriitor: „Este debutul consacrarea unei vocații sau un accident literar? Ne întrebăm, cu alte cuvinte, dacă efortul de a se defini ca scriitor anticipează sau urmează debutului, dacă acesta poate fi hotărâtor pentru configurația viitoare a scrisului? Exemple alese la întâmplare din istoria literaturii probează că debutul este adeseori nesemnificativ, chiar derutant”. (articolul *Prejudecata debutului comod și trei debuturi de «excepție»*) ■ Al. Jebeleanu îl prezintă, printr-un chestionar-interviu remis în scris, pe unul dintre semnificativii țaran-condeier, ce aparține miscării țăranilor-condeieri din

Banat, Ghiță Bălan-Șerban, chestionarul având titlul *Scrisul meu și al celorlați țărani condeieri (evocări și mărturisiri)*. ■ O investigație asupra resorturilor psihologice ale scriitorului Lawrence Durrell înfăptuiește Andrei A. Lillin în articolul *Temă cu variații de prin milenii, veșnic actuală*. ■ Prima cronică literară este aceea a lui N. D. Pârvu despre „caracteristicile fundamentale” ale poeziei lui C. Miu Lerca, din culegerea lirică *Sus stele, jos stele* (C.R.) în care tema principală este „modernizarea satului românesc în perioada socialistă”, un îndrăzneț inovator al poeziei regionale bănățene din perioada interbelică despre care s-au pronunțat critici importanți ai perioadei; Perpessicius, în 1932: „«Văgi ecouri din Cotruș și Blaga; cu un vocabular cânt anti-poetic, când hermetic; un regionalism excesiv exprimat în rime și imagini, din aceste motive greu de înțeles...tousi, este vorba de un poet de la care ne putem aștepta la surprize.»”; Ș. Cioculescu, în 1935: „«O comoară lexicală [...] cu un vocabular provincial deosebit de savuros.»”. ■ Alexandra Indrieș ne îndrumă prin proza analitică a lui *Anton Holban*: «*Jocurile Daniei*» și ne conduce prin țesătura densă a erosului holbanian, suferind de „vocația pedagogică”. ■ C. Ungureanu se arată mândru față de *Bibliografia literară română ilustrată 1944-1970*, îngrijită de Eugenia Oprescu, detaliind pas cu pas motivele mâniei sale, căci lucrarea cuprinde o grămadă de lipsuri și falsuri după opinia criticului, lucru cu atât mai periculos cu cât a fost concepută ca „un gest de răspuns la necesitățile de informare a elevilor din ultima clasă de liceu”, dar zice criticul: „A-l cita pentru *Princepele* doar pe Nicolae Manolescu înseamnă, în realitate, a opera un fals. A nu-l cita pe Tudor Vianu ori pe Balotă în bibliografia consacrată lui Călinescu, Zaharia Stancu, Fănuș Neagu, D. R. Popescu, înseamnă a opera un fals.” Tot C. Ungureanu polemizează cu Al. George, comentând volumul de critică *Semne și repere* în care „Al. George declară război total criticii literare actuale, pe un ton ce amintește de gazetele de altădată aflate în campanie electorală”; „Nu lipsită de mizantropie, istoria literară practică de Alexandru George, vizează răsturnarea ierarhiilor consacrate; ironic de câte ori are ocazia, polemist mai peste tot, incisiv și dur nu o dată, scriitorul prelinge în jurul valorilor stabilite ale literaturii noastre (Ion Barbu, G. Călinescu), picături de otravă sau, în cazuri mai rare, le înconjoară cu țepii veninoși ai îndoielii.”; concluzia comentatorului fiind că „În domenii din cele mai surprinzătoare Al. George e documentat admirabil. Pentru bibliografia operei lui Matei Caragiale [sic!] și mai ales Camil Petrescu, cercetările lui Al. George, cu toată țâfna și morga autorului, sunt cele mai bune din ultimii ani. Celelalte incită doar la discuție.” ■ Adriana Simlovici semnalează apariția cărții lui Dan Grigorescu și Sorin Alexandrescu, *Romanul realist în secolul al XIX-lea*, apreciată ca „necesară”, căci „a revela discuția despre realism în contextul amplelor dezbateri din presă, nu cu intenție tautologică, ci dintr-o perspectiva sintetică asupra posibilităților și limitelor unui curent literar, realizată cu un remarcabil simț al nuanței, este un act salutar”. ■ Ramona Boca Bordei notează despre cartea de

critică a lui Laurențiu Ulici, *Recurs*, ce indică prin titlul poziția de „insurgent critic”, că „se poate scrie critică sobru sau dezinvolt, în cultul adevărului închis în cuvântul exact sau sub fascinația frumosului degajat de cuvântul subtil [...] că atunci când este mânuita cu discernământ, poezia stilului nu are o funcție decorativă, ci devine una dintre căile de acces autentice spre esența adâncă și dimensiunea reală a operei de artă”. Ilie Măduța împărtășește impresiile de lectură legate de al doilea volum de poezie al Irinei Mavrodin, *Reci limpezi cuvinte* (C.R., 1971), după un volum de debut intitulat simplu *Poeme* (1970), acest al doilea volum cuprinzând „poezii excelente”. G. Drumur se află în ipostaza de recenzent al volumului de poezii erotice *Necunoscutele scrisori de dragoste ale preadevotatului slujitor Alexandru* (Eminescu, 1971) de Al. Rai-cu, „o etapă însemnată în definirea sa ca poet autentic, înzestrat cu multiple resurse lirice, prin care își menține un loc bun definit în viața literară de azi”. Dim. Rachici stabilește influențe din Blaga și, îndeosebi, din Goga „nu atât ca modalitate de expresie, cât mai ales ca structură, fără a impieta asupra conținutului și actualității poeziilor” pentru volumul *Teama de oglinzi* (Eminescu, 1971) de Mircea Micu, „un poet ardelen prin excelență și obârșie, continuator al celor mai sănătoase, mai nobile tradiții ale poeziei transilvănene”. ■ La rubrica „cartea străină”, Nicolae Țirioi recenzează o panoramă a literaturii de limbă română din Voivodina, *Literatura română din Voivodina* (Ed. Libertatea, Panciova, R.S.F. Iugoslavia) de Radu Flora, „valoros istoric literar și scriitor bilingv [...] președintele Societății de limbă română din Voivodina”.

• **[„Presa noastră”, nr. 2]** Mircea Horia Simionescu semnează eseu *Omul de pe stradă*: „[...] Redacția îmi încredințase la un moment dat să scriu despre accesibilitatea în artă. Mi-am luat condeiul și carnetul de notițe și am ieșit din redacție. Încotro să mă îndrept? Am vizitat câteva instituții artistice. [...] Lucrurile se luminau treptat. Umplusem ochi carnetul cu însemnări dintre cele mai semnificative. Jur că se puteau scrie trei articole nu unul cu acele informații. Totuși esențialul îmi scăpa: în ce măsură programele răspundeau cerințelor obiective, generale ale beneficiarilor. [...] Deși obositoare și chiar costisitoare, investigarea omului de pe stradă mi-a apărut necesară, mai mult: salvatoare. Am intrat (auzi, în timpul producției!) la cinematograf. Filmul nu mă interesa în mod deosebit. Dar în sală se aflau oameni din schimbul de după-amiază. În spatele meu, doi muncitori vorbeau despre pictura nouă pe care, mărturiseau ei, nu o înțeleg. În pauza de după jurnalul de actualități, alți câțiva (după aspect trebuie să fi fost studenți), discutau în contradictoriu despre raportul dintre mesajul de idei al unui roman recent apărut și partea (să-i zicem așa) de divertisment. Mi s-a părut că tema care îmi fusese încredințată abia acum își desfăcea termenii și că discuțiile sincere, fără obligații și fără tribună, erau mai concludente decât întregul meu bagaj de informații. La ieșirea din cinematograf am abordat pe doi dintre cei remarcați mai înainte. Le-am mărturisit ce mă interesează. Am observat, nu fără mâhnire, că interlocutorii mei

zâmbeau ironic și că, pe undeva, mă luau drept un naiv. Care era opinia lor? Reieșea că multe, aproape toate acțiunile culturale la care participaseră n-avuseseră asupra-le o mare influență și aceasta pentru că o conferință, un simpozion, un concert cu scopuri de inițiere (acțiuni ce mi se păreau până atunci salutare) nu făcuseră doi bani, nu pentru că lucrările ce le fuseseră prezentate ar fi fost inaccesibile înțelegerii lor, ci pentru că felul în care li se prezentaseră lucrurile fusese de-a dreptul nepotrivit. Un auditoriu de ingineri și tehnicieni – deși oameni cu un nivel de cultură destul de înalt – fusese tratat de un conferențiar drept o clasă de copii de vârstă școlară: li se explicase elementar și simplist, li se răspunsese la întrebări foarte delicate cu banalități și argumente la îndemâna oricui. Oamenii fuseseră jigniți, lasă că se legaseră să nu-și mai piardă în viitor vremea. Un alt auditoriu, de data aceasta format din oameni mai puțin avizați, ascultaseră un critic de artă. Le vorbise cu mare însuflețire, dar întreaga sa expunere fusese atât de împănată cu termeni tehnici, cu precizări de specialitate, încât bieții oameni nu înțeleseseră mai nimic. [...]”.

□ Ada Gregorian publică un text prezentat la Școala interjudețeană de partid-București, *Activitatea ideologică în presă*. „[...] în ultimul timp, noi am introdus în «Scânteia» și rubrica de întrebări și răspunsuri. [...] în răspunsul la întrebarea «Ce înseamnă valorificarea moștenirii culturale?», am căutat să abordăm unele chestiuni în legătură cu care s-au ivit anumite confuzii. De pildă, (este bine știut că într-o vreme și-a făcut loc o anumită subapreciere a unor valori culturale ale trecutului, a unor tradiții naționale și sociale progresiste, pentru ca după aceea să se ajungă la tendințe de preluare în bloc a moștenirii culturale fără a face disocierea cuvenită între ceea ce este realmente progresist și ceea ce este retrograd, reacționar. Ne amintim că cu prilejul comemorării unor personalități ca Goga sau Iorga, de pildă, au apărut în presă unele articole exclusiv elogiative, în care erau total ignorate limitele, ideile greșite, reacționare. În răspunsul nostru, am avut în vedere tocmai asemenea neînțelegeri și confuzii, am căutat să arătăm clar cum trebuie evitate, care sunt criteriile marxist-leniniste în acțiunea de valorificare.[...]”.

□ L. Sărățeanu este prezent cu un text al unei prelegeri susținute la Școala de partid interjudețeană – București, *Dialogul – artă a ziaristicii moderne*. Studiul său despre interviu vorbește și despre o formă de comunicare specifică relațiilor publice”.

□ Ion Felea publică un medalion consacrat publicistului și scriitorului Alexandru Ciurcu.

• [„**Ramuri**”, nr. 2] Mihai Pelin prezintă *Trei scrisori din Calafat*, referindu-se la personalități literare sau istorice care au trecut pe acolo: Nicolae Iorga, marchizul del Valle de Torje, un reporter spaniol în războiul de independență și Alexandru Vlahuță. ■ Ilarie Hinoveanu realizează un interviu: O convorbire cu Virgil Teodorescu despre ceea ce a mai rămas din suprarealismul românesc. ■ *Nuvelistica lui Marin Preda* este un articol semnat de Ov. Ghidirmic. Este discutată proza scurtă a scriitorului, scrisă înainte de *Moromeții*, cele mai apreciate dintre ele fiind *În ceată*, *O adunare liniștită*, *Calul și*

altele din volumul *Întâlnirea din pământuri*. Prin ele, Marin Preda și-a „exersat mâna în vederea mării pânze epice de mai târziu”. ■ *Inedit: Panait Istrati. Autobiografie. Pagini inedite, traduse și comentate*, de Alexandru Talex. Este publicat un scurt „Excurs biografic”, cu cele mai importante momente din viața scriitorului și cu oamenii pe care i-a întâlnit. ■ *Critica ideilor literare: Exegeze românești ale clasicismului, barocului și romantismului*, de Titus Bălașa. Sunt analizate cele mai importante studii despre aceste concepte, de exemplu, volumul *Clasicism, romantism, baroc*, semnat de G. Călinescu, T. Vianu, Adrian Marino și Matei Călinescu. Autorul articolului consideră că textul lui G. Călinescu este deja „clasic”, dar de „referință obligatorie”, căci „esențialul impune să fie reluat, dezvoltat până la nuanță”. La Tudor Vianu apreciază echilibrul și detașarea caracteristică, precum și punerea în contextul cultural european. Studiul lui Matei Călinescu, *Clasicism, baroc, romantism* este comparat cu *Conceptele criticii*, de René Wellek și îi sunt foarte apreciate sursele bibliografice. El, alături de Adrian Marino, aduc o mare contribuție în studiul interdisciplinar al literaturii, pentru comparațiile nuanțate cu arta. ■ *Cronica literară: Adrian Păunescu și alții*, de Al. Piru. Sunt recenzate patru volume de poezie scrise de foștii lui studenți: *Istoria unei secunde* (C.R., 1972), de Adrian Păunescu, *Moartea calului troian* (E.P.L., 1968), de Nicolae Dragoș, *Topos atopus* (E.P.L., 1969), de Dumitru Bălăeț și *Noaptea nunții* (E.P.L., 1969), de Mihai Duțescu. ■ *Cartea de critică*: G. Gheorghiță scrie două recenzii. Prima este despre cartea lui Aurel Martin, *Poeți contemporani*. Despre aceasta afirmă că nu aduce o noutate vizibilă, nici ca interpretare, nici ca metodă, având pe alocuri exagerări în ceea ce-l privește pe Marin Sorescu. Este apreciată analiza tematică a poeziilor. A doua recenzie este despre Victor Felea, *Poezie și critică* (Dacia, 1971). Este subliniată necesitatea acestui volum „cu titlu de rezonanță maioreșciană”, care este menit „să compenseze evidenta sterilitate și absența editorială, din peisajul literar contemporan, a poetului.” ■ *Atitudini: Acarul Păun*, de Romulus Dianu, este un articol despre provocările întâmpinate de edituri și de presa literară. ■ *Studii: Sentimentul istoriei în lirica lui George Coșbuc*, de Teodor Vârgolici. În spiritul patriotismului de tip ceaușist și al teoriei protocronismului, autorul articolului mizează pe „destinul poporului român, cu viața sa spirituală și materială”, spunând că G. Coșbuc „a dat expresie trăsăturilor lui morale și sufletești, a întrupat, prin intermediul poeziei, aspirațiile, tristețile, bucuriile și nădejtile neamului nostru”. ■ *Anton Holban*, de Elena Beram. Sunt redată două scrisori semnate de Holban. ■ *Documente*: Este redată corespondența lui Nicolae Iorga cu revista „Ramuri”. ■ *Confluente*: apare un articol comemorativ despre Elena Văcărescu, semnat de G.-M.P. Gheorghe Lăzărescu scrie despre asemănările literare dintre C. Negruzzi și John Cleland. A. Tvardovski este semnat de Cornelia Cârstea.

● [„Secolul 20”, nr. 2] În deschiderea numărului, „un pamflet antihugolian” al lui Eugen Ionescu, *Viața grotescă și tragică a lui Victor Hugo*, recupe-

rat din „Idea românească”, nr. 2-4 și 5-10 din 1935/1936. Textul este urmat de o analiză amănunțită, intitulată *Eugen Ionescu și Victor Hugo*, datorată lui Gelu Ionescu, care observă că tânărul autor nonconformist „continua de fapt o atitudine polemică față de genul biografiei, căruia, într-o recenzie la *Viața lui Mihai Eminescu* de G. Călinescu apărută în «Azi» nr. 3/1932, Eugen Ionescu îi reproșa, între altele, că n-ar putea să evite o inerentă «romantare» [...] În consecință, Eugen Ionescu procedează invers decât majoritatea biografilor: își alege un autor pe care îl detestă – și ca viață, și ca literatură – și comite o pseudo-biografie «imaginară» – dar, în locul uneia edulcorate, apologetice, justificative, compasionale, una acidă, caricaturală, incriminatorie, ironică – chiar sarcastică.” □ Congresul de teoria traducerii, organizat de curând la Trieste, este prezentat detaliat de Alexandru Niculescu în articolul *Traducerea, o problemă pluridisciplinară*. Dincolo de chestiunile tehnice, autorul trece în revistă problemele traducerii în și din limba română care „se pun, acut, încă de la sfârșitul secolului XVIII – începutul secolului XIX în relația latină-italiană-română, odată cu Școala Ardeleană. [...] Ultimii zeci de ani (sic!) și, în special, anii regimului socialist au adus culturii din România opere ale literaturii universale în traduceri de primă valoare: numele lui Lucian Blaga, T. Arghezi, T. Vianu sunt legate în literatura noastră de astăzi și de transferul în versiune românească ale unor mari valori literare ale lumii. Alexandru Philippide, Ștefan Aug. Doinaș nu sunt numai mari traducători de poezie, dar și teoreticieni ai traducerii ca artă literară. Tașcu Gheorghiu, Dragoș Vrâncianu, Romulus Vulpescu, Eta Boeriu sunt numai câțiva dintre cei care, în fuga unui condei, ar trebui consemnați în această vastă operă de îmbogățire a literaturii românești.” □ Având o legătură mai mult sau mai puțin directă cu colocviul precedent, revista grupează șase texte despre *Literatura română văzută de traducători străini*. Astfel, Amita Ray, în *Literatura română văzută din India*, arată care sunt autorii români apreciați îndeosebi: Eminescu, Sadoveanu, Caragiale, Zaharia Stancu, Mihail Sebastian, precum și scriitori contemporani prezenți în antologii. Ghergana Stratieva procedează la idoma (în *O largă cunoaștere*), cu literatura română tradusă în limba bulgară. Mihail Fridman împărtășește cititorilor din experiența avută de-a lungul anilor în care a tradus din Sadoveanu în limba rusă, László Szenczei, din Mateiu Caragiale în limba maghiară, Sámuel Domokos, din Al. Macedonski, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Pillat și A. Toma, pentru seria de poezii alese, inițiată de Editura Europa din Budapesta, Iuri Kojevnikov (*Traducerea – vocație și meșteșug*) petrecându-și două decenii cu traducerea de proză și poezie din limba română în limba rusă, „de la Dosoftei până la Nichita Stănescu, de la Ion Creangă până la Zaharia Stancu”. □ *Literatura și evenimentul*, „o confruntare inițiată de revista noastră, un colocviu critic care continuă” [din numărul dublu 6-7/1971], îi aduce alături pe Vasile Nicorovici (*Eveniment-pretext sau eveniment-implicat?*), Dana Dumitriu (*Literatura evenimentului și accepțiile ei*) și Ion Vlad (*Patosul evenimen-*

tului). □ Cel dintâi, bazându-se pe postulatul scriitorilor de literatură non-fictivă, conform căruia „nu ficțiunea ci realitatea, în multitudinea ei de manifestări – ca univers cosmic, societate și istorie, gândire etc. – are un rol primordial”, conchide că „natura ingenios observată contează mai mult decât elaborările ficțiunii”, idee ce câștigă din ce în ce mai mult teren printre cititorii contemporani. □ Dana Dumitriu explorează cele trei accepții ale noțiunii de *literatură a evenimentului*: cea echilibrată, care asociază această noțiune literaturii realiste (în care „evenimentul înseamnă orice manifestare a vieții, orice fapt uman demn de analizat și demn de a fi exprimat, orice dat al realității”), accepția mai restrânsă, care „prin eveniment înțelege numai evenimentul politic, evenimentul ce implică o mișcare colectivă, accepție pentru care mai prielnică este viziunea reportericească”, în fine, accepția „care prinde o amploare deosebită mai ales după infiltrarea teoriei psihanalitice în gândirea estetică, cea care socotește literatura ca emanație, ca rod al unui eveniment-șoc din viața scriitorului”.

● **[„Tânărul leninist”, nr. 2]** L. Nicoară analizează *Ideologia marxistă*: „În general ideologia poate fi definită ca un sistem de teorii, concepții, idei, convingeri de natură economică politică, juridică, filosofică, etică etc, care exprimă nemijlocit și promovează interesele și idealurile unei clase sau mișcări sociale. [...] În lumea contemporană se înfruntă două ideologii principale: ideologia burgheză ca suport teoretic al acțiunii sociale a clasei burgheze, și ideologia marxist-leninistă, ca suport teoretic al acțiunii sociale revoluționare a clasei muncitoare, și care, la rândul lor, se manifestă diferit în raport cu diverse particularități naționale. [...] P.C.R. militează pe planul activității ideologice internaționale pentru angajarea competentă în confruntările ideologice contemporane, pentru aplicarea creatoare a învățăturii marxist-leniniste în raport cu specificul nostru național și cu evoluția specifică a relațiilor sociale în fiecare etapă a construirii societății socialiste”.

● **[„Teatrul”, nr. 2]** Florin Tornea, în *În obiectiv: dramaturgia*, publică *Între Anteu și Icar*: „Scriitorul de teatru e prins în focul creației, mai intens, și mai activ decât pare și decât se bănuie. El e însă animat, în actul său creator de un simț sportiv al responsabilității. Acesta îi întârzie, poate peste măsură, rotunjirea finală a elaborărilor sale, decizia definitivării și lansării lor în public. Îl intimidează parcă startul valoric către care năzuie propria lui virtute și chemare. Toate bune; numai că, pe de altă parte și în aceeași vreme, la masa noastră de lucru, suntem pur și simplu năpădiți (și, bănuim, secretariatele literare din teatre, așîșderea) de dovezile care se adună maldăr, ale unei adevărate grafo-manii dramatice. Care ține nu numai să fie luată în seamă (ceea ce și facem; nu se știe niciodată de unde sare iepurele), dar care și sfârșește, nu o dată, – în general dexteră în construcții conformiste dar interzisă harului artistic – să se impună, cu trufia mediocrității ei structurale, și atenției publice, ba să și impună, până la urmă, un gust al mediocrității. Și parcă, nu atât publicului cât avizate-

lor judecăți de valoare aburite de o prea frecventă, până la deprindere, întâlnire cu lucrări care, în lipsă de altceva, „merg”, sunt, cu alte cuvinte, pentru moment, utile. Utile, deoarece dacă nu răspund decât declarativ comandamentelor construcției noastre umane, trimit, cum necum, cu insistență la ele, le păstrează la ordinea zilei”. ■ Paul Everac publică, în *Dezbateri la Uniunea Scriitorilor, Un program de lucru* ce propune o serie de teme pentru întâlnirile viitoare ale secției de dramaturgie: „despre necesitatea unui moment etic în dialectica societății noastre.[...] Despre model. [...] Modelismul în construcțiile demitizării. [...] Raportul dintre artă și producție-marfă. [...] Despre proprietatea asupra operei literare și despre utilitatea ei socială. [...] Despre politica culturală, necesitatea și justetea ei. Relația politică culturală – rentabilitate. Criteriile de selectare și tratament a literaturii străine, față în față cu cea autohtonă, în condițiile unei tendințe principal protecționiste. Principiul tipizării, aplicat cu precădere literaturii autohtone. Enunțul, valoarea lui, efectele ce le-a generat. Principiul reprezentării proporționale a vectorilor sociali în fiecare operă de artă. Efectul lui: apariția schemei. Spiritul critic în opera de artă. Limitele lui. Cine dictează aceste limite; Încercare de definire a omului nou. [...] Valoarea perspectivei. [...] Metodologia condiționării artistice. [...] Publicul ca destinatar, judecător și beneficiar al faptului de artă. [...] Statutul civil, moral și social al dramaturgului. [...] Dacă există o criză a teatrului. Dacă e mondială. Dacă e provizorie. Cauzele posibile. Schimbarea modului modern de viață. Conjuncturalizarea excesivă a operei de artă, declasicizarea ei. Raportul text-spectacol, creșterea autonom-hipetrofică a elementului spectacular. Mediocrizarea problematizării și a autorilor. Este teatrul un gen caduc? Remedii posibile. Teatrul ca tribună a spiritului vremii”. □ Mihnea Gheorghiu semnează *Firul*, în care discută despre o coincidență cronologică: moartea, în 1852, a lui N. Bălcescu, an în care se naște I. L. Caragiale. □ În *Un „diagnostic colectiv” despre teatrul „Ion Creangă”* se specifică: „în continuarea discuției inițiate de revista noastră în legătură cu activitatea teatrului pentru copii și tineret „Ion Creangă”, redacția s-a adresat câtorva critici dramatici bucureșteni, rugându-i să continue, prin opiniile lor, la un «diagnostic colectiv».” Răspund la întrebări Aurel Bădescu, Sebastian Costin, Sanda Faur, C. Paraschivescu, Adriana Rotaru, Valentin Silvestru, Viorica Tănăsescu. □ Paul Anghel scrie despre *Un dicționar de spectacole sau un dicționar de autori*, propunând o astfel de lucrare după modelul *Dicționarului de literatură modernă contemporană* semnat de Marian Popa și publicat la Albatros. □ Revista publică o „scrisoare de la Veneția” de Petru Popescu, despre *Casa lui Goldoni*. □ I. Igiroșianu publică partea a doua a studiului *Molière și Caragiale*. □ În *Cronica dramatică*, Ileana Popovici publică o amplă cronică a piesei lui I. L. Caragiale, *O scrisoare pierdută* (Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”): „Ce reprezintă, deci, *Scrisoarea*, în interpretarea regizoral-scenografică a lui Liviu Ciulei? Răspunsul nu poate ocoli o altă întrebare (cea mai banală din lume, dacă vreți), care plutea în aer în

preajma premierei: spectacolul e tradițional, sau avem de-a face cu o viziune modernizată? Situația începe să fie amuzantă doar de acolo de unde unii din cei binecunoscuți pentru conservatorismul gustului lor în materie de spectacol își ascund cu greu decepția în fața clasicismului montării, în vreme ce iconoclaști cu reputație strâmbă din nas în fața unor inovații. Celebra dilemă a lui Farfuridi, pe care nu fără plăcere am transcris-o, planează asupra celor ce nu acceptă să privească actul teatral în propriile sale coordonate, servindu-se de alte înscenări, omologate, ca de o matriță, de un „pat al lui Procust”, pentru a măsura și a sancționa derogările. Ce-i drept, *Scrisoarea pierdută* nu debutează în atmosfera de furtună care a întâmpinat *D-ale carnavalului*, dar – fie că este lăudată, fie că este criticată – o pândește un pericol mai mare: părând mai „simplă”, să nu fie descifrată cu atenția pe care o merită”. □ Florin Tornea scrie despre *Sfânta Ioana a abatoarelor* de Bertolt Brecht (Teatrul Național „Vasile Alecsandri”), precum și despre *Fântâna Blanduziei* de V. Alecsandri (Teatrul „C. I. Nottara”), „dintr-o întreprindere pur omagială (scutită, în general, de vreun deosebit efort creator, în afara celui pretins de conștiința artistică profesională și de însăși natura circumstanțială a actului omagial), Dan Nasta a izbutit să facă prilejul unei fertile meditații, dacă nu și al unei reale dezbateri, în jurul valorificării clasicilor”. □ Liliana Moldovan scrie o cronică dramatică la piesa *Despot-Vodă* de V. Alecsandri (Teatrul Național din Timșoara). □ Alte cronici dramatice sunt dedicate pieselor: *Procurul* de Gheorghe Djagarov (Teatrul Național din Cluj), *Herghelegiul* de Szigligeti-Móricz (Teatrul Maghiar de stat din Cluj), *Balul absolvenților* de Victor Rozov (Teatrul Mic), *Electra* de Sofocle (Teatrul „Ion Creangă”), *Danton* de Camil Petrescu (Teatrul radiofonic) ș.a. □ În *Contrapunct*, Horia Deleanu scrie despre *Oligarhia criticii sau critică acritică?*, considerând că „identificarea constantelor și a inconstantelor teatrului în analiza concretă a textului și a spectacolului dat se face ținând seamă, cu grijă și înțelegere, de datele tehnico-formale. Acestea din urmă însă nu pot fi fetișizate; ele rămân subsumate în chip firesc sferei publice, adică *active* a teatrului. Înscriindu-se în sfera activă a teatrului, care conferă publicului calitatea de obiect dar și de subiect a spectacolului, critica abandonează în mod implicit și presupusele tendințe oligarhice și antinaturale le seducției acritice”. □ În *Pseudoantinomii*, Ion Pascadi scrie *Pe-nțeleles sau de-nțeleles*, subiectul fiind legat de „arta pe înțeleșul maselor”. □ Margareta Bărbuță publică un amplu portret literar intitulat *Gordon Craig sau setea de absolut*. □ În *Din carnetul cercetătorului*, Ioan Massoff publică *Titircă, Sotirescu & C-ie*, despre comedia scrisă la Berlin de I. L. Caragiale. □ Cu subtitlul *Scrisoare din Tokio*, Motoo Hatta scrie despre *Noul teatru japonez*, în timp ce Eugen B. Marian consemnează o convorbire ce are ca subiect *Teatrul în Venezuela*. □ Marin Theodorescu publică un necrolog dedicat lui Ion Luca. □ În *Cartea de teatru*, George Banu prezintă *Drama antică, drama modernă* de Émile Faguet (Editura Enciclopedică Română).

• [„Tomis”, nr. 2] Dan Mutașcu comentează *Motivul soarelui la Al. Philippide* și notează că „acceptând Frumosul măcar ca o însumare de simetrie și ordine, vom vedea cum pretutindeni în poezia lui Al. Philippide, el, Frumosul, ordonează materialul dual și haotic al realului sau irealului poetic, și prin tehnica proprie versului reușește să raporteze mișcarea de culori, forme și sensuri la un simbol central permanent și obsedant – cel al Soarelui”. Pentru poet, „soarele, apare ca foc central omniprezent și permanent, monadă perfectă, principiu al căldurii și progresului, evoluției. În cosmos, soarele poetului este: miez, rost, destin. El este acela ce «*sprijină pe stâlpi de flăcări largi tot golul, / să nu se surpe, copleșind pământul...*» (*Cântecul câtorva*), el poate aduce lumina, descătușarea spiritului, de aceea este invocat într-o manieră amintind de romanticii germani: «*O, soare cu aripa ta alungă / cât mai departe noaptea noastră lungă...*» (poezia cit.)”. ■ Alex. Ștefănescu semnează recenzia la volumul *Venin de mai*, de Ion Vinea, un roman care „nu se deosebește, ca informație epică, de romanele senzaționale ale lui Liviu Rebreanu. Evoluția personajelor, de la adolescență până la cea mai deplină maturitate, este urmărită pe scena relațiilor sociale și reperată prin evenimente spectaculoase”. În ceea ce privește perspectiva autorului asupra celor relatate, recenzentul punctează asemănarea, și de această dată, cu Liviu Rebreanu: „Ca și la Liviu Rebreanu, întâmplările sunt relatate din unghiul unui observator obiectiv, căruia Vinea îi dă identitate și îi pune la dispoziție surse concrete de informare: scrisori, file de jurnal, întrevederi cu colportori sau cu participanți direcți la acțiune. În mod surprinzător, însă, Vinea nu se confundă cu povestitorul romanului. Iar acesta, în fond, nici nu este un adevărat povestitor, deoarece trebuie să facă eforturi pentru a înțelege anumite reacții sau pentru a pătrunde în intimitatea personajelor evocate”. □ Despre *Copacul-animă* scrie M. Roznoveanu care observă că acest volum îi oferă scriitorului posibilitatea de a se „război cu șabloanele poetice, vrând să impună însă, prin fatalitate, altele ca și o anume concepție asupra poeziei. *Copacul-animă* voiește să spargă tiparele sparte de mult, să teoretizeze idei asimilate deja, cu patosul nealterat al unei sensibilități excepționale. [...] Gellu Naum se cenzurează înlocuind liricul sau epicul prin construcții raționalizate, discontinui și ușor absurde. Complexul lui este complexul originalității. Lucrurile cele mai banale sunt spuse cu un ceremonial apăsător de antrenează infinite precauții și perifraze adeseori futele”. □ În *Criteriile unui dicționar*, Alex. Ștefănescu semnalează apariția *Dicționarului de literatură română contemporană*, de Marian Popa: „Publicarea unui dicționar al literaturii române contemporane reprezintă, în principiu, nu numai satisfacerea unei necesități reale de informare bibliografică a specialiștilor, ci și un act de impunere a valorilor în conștiința publică.[...] Un asemenea dicționar trebuie să formeze și să informeze concomitent, așezând fenomenul artistic viu și complex în perspectivă istorică”. În ciuda importanței unui astfel de demers, semnatarul articolului este foarte critic în analiza

volumului și a autorului acestuia: „Marin Popa are meritul de a fi eșuat într-o direcție atât de importantă a culturii, de a fi inaugurat prin eșecul său generos, o eventuală etapă de conștientizare a literaturii noastre contemporane. Spirit universitar, înclinat înspre sistematizarea elementelor constitutive ale operelor literare, M. Popa nu poate, în schimb, sistematiza operele înseși în planul valorii estetice. Modul său de cercetare este analitic, nu sintetic, cantitativ, nu calitativ.[...] Neglijarea modului fundamental de existență a literaturii – valoarea estetică – constituie principalul defect al recentului *Dicționar de literatură română contemporană* (ed. Albatros)”. ■ Se publică poezie, semnată de Virgil Teodorescu, Romulus Vulpescu, Darie Novăceanu, Florin Mugur, Gheorghe Pituț, Ion Drăgănescu, Adrian Beldeanu, Aurel Dumitrescu, Arthur Porumboiu, Traian Coșovei, Carmen Tudora, Sanda Ghinea, Aurora Coțescu, Ion Negureanu, Valeriu Veliman, dar și fragmente de proză, semnate de Marin Porumbescu (*Lup de mare*) și Alexandru Marinescu (*Întâlnire în deltă*).

● [„**Vatra**”, nr. 2] În eseu-răspuns la un alt articol, al lui Șerban Cioculescu, în care acesta întrevădea apariția unui nou clasicism în literatura română socialistă, Romulus Guga opune un alt punct de vedere, în sprijinul căruia îl invocă pe chiar Nicolae Ceaușescu. Pentru Guga, un nou clasicism înseamnă încremenirea într-un stil, iar asta ar exclude „deschiderea spre nou și valoros”. Clasicizarea nu trebuie să fie decât un fel de închidere a operei care, la naștere, reprezintă adesea un scandal. „Trebuie să făurim o literatură care să ne exprime în totalitate”, clamează prozatorul care, astfel, ține partea experimentului. □ Dan Culcer umple aproape de unul singur pagina de cronici. În prima dintre ele, care se referă la debutul în volum al lui Laurențiu Ulici (*Recurs*), Culcer militează pentru nevoia de critică de sinteză. Interesant este apelul frecvent la citate din Virgil Nemoianu (care e și lăudat, de altfel) într-un text al cărui titlu este *Laurențiu Ulici – Recurs*. Acest volum s-ar înscrie în ceea ce Virgil Nemoian numește „critică simptomatologică”, ludică – în fond, critică artistică. O bună intuiție critică este aceasta, prin care Guga reproșează frecventa lipsă de miză a textelor de cronică literară: „să fie oare și o reacție împotriva sociologismului vulgar de care acum vrem să ne ferim, rezultatul fiind că evităm să mai analizăm sociologic textul (...) Sociologia literaturii este la noi un dulce vis”. Al doilea text semnat de Dan Culcer este despre Poezie și critică de Victor Felea. Judecata de valoare e cumpătată, Felea e un critic cu metodologie intuitivă, adept al valorilor sigure, dar pe care, o cultură se poate baza. În fine, ultimul text vizează un „adevărat eveniment editorial”, Istoria literaturii maghiare din România, de Lajos Kantor și Gustav Lang „constituită ca o serie de texte dedicate autorilor analizați, arareori grupați altfel decât pe considerente de generație”. Există 216 autori de limbă maghiară cu cel puțin un volum publicat în România. □ Pe aceeași pagină, Mihai Pelin scrie un articol comemorativ, la un an de la trecerea în neființă a lui Miron Radu Paraschivescu. ■ La

adăpostul unui nou regim, Anton Cosma – care se referă și el la un moment dat la Ceaușescu – aruncă o lumină „sinceră” asupra literaturii realist-socialiste, într-un text numit Conflict, idilă, realitate. Interesantă referința: „scriitorul comunist simte nevoia să « idealizeze puțin » viața, cum se arăta și într-o recentă Expunere a secretarului general al partidului, i-o cere condiția sine qua non a artei socialiste”. În finalul textului, autorul numește două extreme ale epocii discutate: aproape-capodopera lui Nicolae Velea, În treacăt, și parodia involuntară Comedie cu olteni, de C. Vlad. □ Mihai Sin deplânge, în *Tragicul posibil*, absența termenului din caracterizările operelor literare moderne și contemporane – care ar putea fi foarte bine aplicat unor cărți ca F al lui D R Popescu sau Păsările lui Ivăsiuc. □ Marcel Petrișor purcede la un soi de serial de estetică, scriind acum despre *Estetica interpretativă a lui Georg Lukács*. □ În paginile de istorie literară, găsim mai întâi comentarii la adresa corespondenței lui Mihai Dragomirescu, publicată recent în „Manuscriptum”, 2(3) din 1971 și din care se remarcă scrisori trimise de Benedetto Croce. Muthu găsește în scrierile lui Dragomirescu un „structuralism avant la date”, printr-o adeziune rigidă la autonomiei esteticului, ca și la critica impresionistă. □ Mircea Popa ni-l prezintă pe V. Goldiș, primul critic al lui Mateiu Caragiale. Acesta din urmă debutează în 1912, la „Viața românească”, iar Vasile Goldiș, prieten cu tatăl său, remarcă debutul în ziarul pe care-l conduce, „Românul”. □ Georgeta Horodincă publică un fragment din volumul aflat în curs de apariție la editura Cartea Românească, *D. Anghel, portret în evantai*. Tot fragmentul publicat pare acordat la diapazonul criticii estetice. □ Gheorghe Astaloș publică un interviu cu Edmee de la Rochefoucauld, fondatoarea premiului Femina. Interviul, a batons rompus, este unul în care ambii protagoniști pun întrebări și dau răspunsuri. Din el aflăm de pildă că bursa pe care o are G. Astaloș la Paris îi fusese acordată de Pierre Emmanuel. □ Un interviu „autohton” este cel pe care Ion Papuc i-l ia lui Fănuș Neagu : „Cine se simte scriitor trebuie să împlinească testamentul : creșterea limbii românești” Se remarcă descrierea în aqua forte a Școlii de literatură („un fel de căruță cu patru roți împinsă de mulți nechemați”), care însă are meritul de a fi adunat împreună câțiva scriitori talentați. Scriitorul se arată clement cu prozatorii lipsiți de talent, dar ambițioși, și crede că evoluția literaturii nu ține de citadinizarea ei, care nu e echivalentă cu modernizarea. Totuși, „satul era o vatră cu pereții prea aproape de foc”. Interviul e o adevărată plăcere : „ – Care credeți că sunt marile erori ale criticii de azi ? – Nu recunosc critica, deci ea nu săvârșește erori”. □ Paginile de literatură: Iosif Naghiu publică un fragment de teatru – *Înainte de meci* ; Viorel Știrbu, un fragment de proză : *Clementina*, iar Dan Laurențiu, un poem. Alte poeme semnează Andrei Fischof, ■ Nicolae Manolescu publică o povestire, *Răscrucea*, „dintr-un ciclu de paste”. □ Pe două pagini, ancheta revistei inserează recomandări de volume care urmează să apară în 1972 la o serie de edituri – Cartea Românească, Pontica, Dacia,

Eminescu, Editura Enciclopedică □ Valeriu Niți prezintă *Un folclorist uitat, G. T. Niculescu-Varone*, ale cărui traduceri de poezii populare fuseseră remarcate de Arnold Van Gennep. □ La rubrica sa, Alexandru Toșa scrie despre o structură de limbă numită dialela, prin care gândirea nu se face vizibilă decât parțial prin limbaj. □ Ultima pagină îi este dedicată lui Paul Nizan, prezentat de Gavril Ședran și tradus – cu o versiune prescurtată a eseului *Ambiția romanului modern*.

● **[„Viața militară”, nr. 2]** În deschiderea numărului, „un pamflet antihu-golian” al lui Eugen Ionescu, *Viața grotescă și tragică a lui Victor Hugo*, recuperat din „Ideea românească”, nr. 2-4 și 5-10 din 1935/1936. Textul este urmat de o analiză amănunțită, intitulată *Eugen Ionescu și Victor Hugo*, datorată lui Gelu Ionescu, care observă că tânărul autor nonconformist „continua de fapt o atitudine polemică față de genul biografiei căruia, într-o recenzie la *Viața lui Mihai Eminescu* de G. Călinescu apărută în «Azi» nr. 3/1932, Eugen Ionescu îi reproșa, între altele, că n-ar putea să evite o inerentă «romanțare» [...] În consecință, Eugen Ionescu procedează invers decât majoritatea biografilor: își alege un autor pe care îl detestă – și ca viață, și ca literatură – și comite o pseudo-biografie «imaginară» – dar, în locul uneia edulcorate, apologetice, justificative, compasionale, una acidă, caricaturală, incriminatorie, ironică – chiar sarcastică.” □ Congresul de teoria traducerii, organizat de curând la Trieste, este prezentat detaliat de Alexandru Niculescu în articolul *Traducerea, o problemă pluridisciplinară*. Dincolo de chestiunile tehnice, autorul trece în revistă problemele traducerii în și din limba română care „se pun, acut, încă de la sfârșitul secolului XVIII – începutul secolului XIX în relația latină-italiană-română, odată cu Școala Ardeleană. [...] Ultimii zeci de ani [sic!] și, în special, anii regimului socialist au adus culturii din România opere ale literaturii universale în traduceri de primă valoare: numele lui Lucian Blaga, T. Arghezi, T. Vianu sunt legate în literatura noastră de astăzi și de transferul în versiune românească ale unor mari valori literare ale lumii. Alexandru Philip-pide, Ștefan Aug. Doinaș nu sunt numai mari traducători de poezie, dar și teoreticieni ai traducerii ca artă literară. Tașcu Gheorghiu, Dragoș Vrânceanu, Romulus Vulpescu, Eta Boeriu sunt numai câțiva dintre cei care, în fuga unui condei, ar trebui consemnați în această vastă operă de îmbogățire a literaturii românești.” □ Având o legătură mai mult sau mai puțin directă cu colochiul precedent, revista grupează șase texte despre *Literatura română văzută de traducători străini*. Astfel, Amita Ray, în *Literatura română văzută din India*, arată care sunt autorii români apreciați îndeosebi: Eminescu, Sadoveanu, Caragiale, Zaharia Stancu, Mihail Sebastian, precum și scriitori contemporani prezenți în antologii. Ghergana Stratieva procedează aidoma (în *O largă cunoaștere*), cu literatura română tradusă în limba bulgară. Mihail Fridman împărtășește cititorilor din experiența avută de-a lungul anilor în care a tradus din Sadoveanu în limba rusă, László Szenczei, din Mateiu Caragiale în limba ma-

ghiară, Sámuel Domokos, din Al. Macedonski, T. Arghezi, Lucian Blaga, Ion Pillat și A. Toma, pentru seria de poezii alese, inițiată de Editura Europa din Budapesta, Iuri Kojevnikov (*Traducerea – vocație și meșteșug*) petrecându-și două decenii cu traducerea de proză și poezie din limba română în limba rusă, „de la Dosoftei până la Nichita Stănescu, de la Ion Creangă până la Zaharia Stancu”. □ *Literatura și evenimentul*, „o confruntare inițiată de revista noastră, un colocviiu critic care continuă” [din numărul dublu 6-7/1971], îi aduce alături pe Vasile Nicorovici (*Eveniment-pretext sau eveniment-implicat?*), Dana Dumitriu (*Literatura evenimentului și accepțiile ei*) și Ion Vlad (*Patosul evenimentului*). Cel dintâi, bazându-se pe postulatul scriitorilor de literatură non-fictivă, conform căruia „nu ficțiunea ci realitatea, în multitudinea ei de manifestări – ca univers cosmic, societate și istorie, gândire etc. – are un rol primordial”, conchide că „natura ingenios observată contează mai mult decât elaborările ficțiunii”, idee ce câștigă din ce în ce mai mult teren printre cititorii contemporani. Dana Dumitriu explorează cele trei accepții ale noțiunii de *literatură a evenimentului*: cea echilibrată, care asociază această noțiune literaturii realiste (în care „evenimentul înseamnă orice manifestare a vieții, orice fapt uman demn de analizat și demn de a fi exprimat, orice dat al realității”), accepția mai restrânsă, care „prin eveniment înțelege numai evenimentul politic, evenimentul ce implică o mișcare colectivă, accepție pentru care mai prielnică este viziunea reportericească”, în fine, accepția „care prinde o amploare deosebită mai ales după infiltrarea teoriei psihanalitice în gândirea estetică, cea care socotește literatura ca emanație, ca rod al unui eveniment-șoc din viața scriitorului”.

• **[„Viața românească”, nr. 2]** Savin Bratu actualizează *Prezența lui Ion Călugăru*: „După un volum de nuvele, o piesă și un scenariu dramatic, date între 1947 și 1949, romanul *Oțel și pâine*, în 1951, avea să fie ultima experiență literară a scriitorului: impersonalizat, încercând o totală ieșire din sine și din prisma lui Buiumaș, Ion Călugăru scria un masiv roman al muncitorimii hunedorene în anii preluării puterii politice și economice. Faptul că prea puține opere ulterioare au depășit nivelul experienței de pionierat a lui Călugăru dovedește că, deși greu lizibilă azi, cartea atingea, în epocă, limitele posibilităților existente”. ■ Intitulându-și textul *Laurențiu Fulga- flăcări și cenușă*, Anca Midia observă: „Drumul spre miezul operei lui Laurențiu Fulga stă sub semnul unei răscruci a opțiunilor. O dată aleasă calea, vocile interioare ale scrisului său ne conduc pe un fir unic și fără întoarcere. În amurgul călătoriei, perspectiva de înțelesuri poate fi dezolantă sau cu ochiuri de lumină. În ansamblu, creația sa epică integrează două universuri, care se pot circumscrie unul altuia sau se pot des-face și re-face independent: un univers în care realul se contopește cu omul, se lipește destinului său și în care evenimentele – războiul, prizonieratul, lupta în ilegalitate... – sunt singurele ce-i dau măsura lui și faptelor sale;”. ■ Referindu-se la *Aliații naturalismului și audiența alianțelor*,

H. Zalis conchide: „În societatea fundamental nouă în care trăim – societatea socialistă – realismul cunoaște o nouă etapă, superioară, a realismului, reținând din realismul critic tipicitatea, iar din naturalism dorința de investigare exactă a socialului, pasiunea pentru adevăr și progresul societății, dorința de a restitui insului demnitatea în sensul ei plinar”. ■ Ioana Crețulescu recenzează două cărți. □ Prima este scrisă de Ovidiu Papadima, *Scriitorii și înțelesurile vieții*: „Epoca literară surprinsă în cronicile lui Ovidiu Papadima este una din cele mai complexe. De-altminteri autorul este perfect conștient de aceasta. Se simte vibrația unei duble căutări, aceea a unui echilibru al existenței și o căutare de formulă literară în sine. Mai ales secțiunea destinată epicii este de natură să illustreze febrilitatea unor asemenea căutări. Autorul nu scrie despre capodopere, dimpotrivă, este cronicarul conștiincios al unor evenimente literare de multe ori ne semnificative”. □ A doua aparține lui Matei Călinescu: *Clasicismul european*: „Iată doar superficial schițat peisajul confuziei naționale în care vine să facă ordine Matei Călinescu. Autorul este interesat nu de surprinderea unui fenomen izolat ci de prezentarea lui pe scară europeană. Evident nu va fi fost vorba de o epuizare a domeniului de o organizare a sa în așa fel încât să i se restabilească adevăratele granițe anulând astfel concepțiile care îl extind peste măsură până la sufocare. Desigur având de-a face cu un fenomen aproximativ localizat în timp dar față de de care posteritatea a luat conștiință nu numai istoric ci și estetic, ceea ce înseamnă totdeauna a avea în vedere evoluția concepțiilor estetice, deci și a noțiunilor și a categoriilor implicate, Matei Călinescu abordează clasicismul cu recuzita teoreticianului și comparatistului modern”. ■ Despre cartea lui Nicolae Manolescu, *Teme*, scrie M. Nițescu: „Volumul (apărut la editura Cartea românească, 1971), reunește «efemeride» publicate de diverse reviste și un număr de patru eseuri dintre care o prefață și o postfață. Efemeridele sunt mici piese de virtuozitate, de o claritate și rotunjime clasică. Nicio digresiune de prisos, nicio referință gratuită, totul e raportat stringent la un laitmotiv, la o temă, în jurul căreia, cu sentimentul unui artist, autorul construiește o suită de paradoxuri scilicet”. ■ În textul *George Ivașcu și deceniul opțiunii*, Florin Mihăilescu prezintă cartea *Jurnal ieșean*, C. R., 1971: „Cele mai numeroase pagini din *Jurnalul ieșean* sunt consacrate analizei situației internaționale, a cărei evoluție e interpretată cu o luciditate remarcabilă. Întărirea alianței noastre cu «democrațiile occidentale» apare pentru George Ivașcu drept o necesitate imperioasă nu pentru că acestea ar fi neapărat bine intenționate cu privire la noi, ci pentru că propriile lor interese sunt în joc prin pătrunderea influenței germane în Balcani...”. ■ Liviu Călin analizează volumul de *Versuri* al lui Emil Botta: „Deceniul când debuta Emil Botta era dominat, până la cecitate, de Arghezi, Blaga, Barbu, Bacovia. Lirismul smuls de magistratura lor a înfierbântat superlativul critic, din când în când supravegheat. Emil Botta aduce în versul său o dezordine cinestezică și multe, tumultuoase imagini insolite a căror incongruență frâneau linia tinerei

tradiții de după primul război mondial”. ■ Valeriu Râpeanu expune *Profilul unui critic: Pierre de Boisdeffre*: „Marcând aceste trei momente ale întrebărilor pe care Boisdeffre și le-a pus despre rolul și rostul literaturii am izbutit să înțelegem că ne apropiem de sensul umanist al concepției sale critice pentru care arta nu-i nici joc gratuit, nici «cuvinte goale de sens», nici abdicarea de la principii morale, ci înseamnă demnitate, aspirație spre libertate, împlinire spirituală, lecție de energie și vitalitate. Din această perspectivă generoasă Pierre de Boisdeffre ne luminează trei decenii de literatură franceză contemporană”. ■ Demostene Botez meditează la *Scriitorii și limba noastră*: „În ultimii ani problemele literare au preocupat în cel mai înalt grad, nu numai pe scriitori și cititori, dar și opinia publică în general, masele populare, chiar autoritățile din stat. Și fenomenul este perfect justificat și necesar, atunci când noua orânduire din țară noastră a pus un accent capital pe însuși rolul literaturii, pe misiunea și mesajul ei”. ■ Sorina Cassvan are *Un gând pentru Elena Văcărescu la 25 de ani de la moarte*: „Ambasadoarea culturii românești în Franța, Elena Văcărescu, și-a închinat viața, o viață exemplară de constantă virtute și iubire patriei sale, propagandei românești în străinătate. Strălucită reprezentantă a noastră la Liga Națiunilor, fină diplomată, izbutea să impună punctele de vedere ale țării sale, să le apere, să le facă respectate”. ■ Barbu Solacolu reactualizează imaginea poetului I. M. Rașcu: „Dar, opera poetului I. M. Rașcu? Celor grăbiți astăzi le-ar putea părea desuetă prin prolixitatea unor poezii, calde și evocatoare totuși prin aglomeraea amănuntelor și a impresiilor peisagistice, pe care le cuprind. Dar omul, poetul, care a călătorit aproape an de an a înmagazinat atâtea senzații, s-a lăsat cuprins de atâtea sentimente, într-atât i s-a perindat caleidoscopic viața, încât notațiile sale se desfășoară pe-o întinsă gamă, în care sublimarea poetică poate cuprinde versuri de-un nebănuț șoc verbal...”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Cărți semnează texte*: Sanda Radian, B. Andi, Veronica Porumbacu, Lucia Feneșan, Demostene Botez. □ Sanda Radian recenzează volumul de *Cronici literare*, Minerva, 1971 al lui I. Trivale: „În epoca cunoscutelor polemici dintre Maiorescu și Gherea și a elaborării exemplificatoare a unor studii menite să sprijine partizantul, pe o baricadă sau cealaltă, Trivale se detașează prin profilul său diferit. El își alege profesia de cronicar literar, consemnând fenomenul beletristic contemporan și extrăgând specificitatea și contribuția lui la dezvoltarea artistică. Astfel are meritul să transforme o îndeletnicire considerată până atunci întâmplătoare, subordonată de obicei altor manifestări ale spiritului critic într-o necesitate a actului de creație, de primă importanță în recunoașterea și receptarea acestuia”. □ B. Andi semnalează: „Muzeul literaturii române a editat recent, în semn de omagiu, un excurs sentimental închinat memoriei celui ce aproape cinci ani a vegheat la dezvoltarea literelor române. După un *Preambul* semnat de Miron Constantinescu, volumul grupează în trei secțiuni opinii despre operă, amintiri despre om, texte și scrisori ale lui Perpessicius. [...] excurs sentimental va oferi

istoricului literar de mâine materialul necesar configurării portretului intelectual al lui Perpessicius”. □ Referindu-se la studiul lui Barbu Lăzăreanu, *Cu privire la Eminescu, Creangă, Caragiale, Coșbuc, B. P. Hașdeu, V. Alecsandri, G. Asachi și I. H. Rădulescu*, Veronica Porumbacu notează: „Editura Minerva a pus azi la îndemâna cititorilor care cunoșteau câteva fascicule și a celor care mai curând au auzit doar de numele lui Brabu Lăzăreanu, o carte foarte utilă pentru cunoașterea unei epoci (căci autorul vorbește în majoritate despre contemporanii pe care i-a apucat), o carte plăcută, chiar savuroasă la lectură”. □ Despre cartea lui H. Zalis: *Aspecte și structuri neoromantice*, C.R., 1971, scrie Barbu Solacolu: „În ce privește romantismul lui Arghezi are dreptate H. Zalis să-și raporteze scrisul la cele ce altădată a observat cu atâta finețe Pompiliu Constantinescu.... Cât privește romantismul Semănătorismului, în acest excelent capitol, H. Zalis dă integral măsura spiritului său critic de real talent”. □ Lucia Feneșan analizează volumul de *Balade*, Eminescu, 1971, scris de Dominic Stanca: „Baladele respectă structura poetică clasică, ritmica specifică a cântecelor populare; versurile melodioase în gen recitativ, narează, pe un ton extrem de simplu, fapte și întâmplări ce nu sunt integrate într-un timp istoric anume. Ele se inspiră din basme anume. Ele se inspiră din basmele și vechile legende românești din vremea când «se gândea în basme și se vorbea în poezii». Eroii lui Dominic Stanca întruchipează virtuțile poporului, prin haiduci și oameni simpli, ce au de luptat cu spiritul răului, ființe monstruase și fantastice, sau cu exploatarea...”. □ Demostene Botez se referă la versurile Donei Roșu din *Voi veni într-o noapte*: „Reticențele nu sunt numai la canoanele unei forme, ci și la ipocriziile unor conveniențe. Ceea ce este aici poezie – și e multă și autentică, – a ieșit în mod natural ca dintr-o lume ce-și vorbește gândurile, ca o zână goală dintr-un izvor de munte. Poemele acestea aduc aminte de versetele indiene. [...] E o carte de mare finețe și, în avalanșa acestor ani, rară”.

MARTIE

1 martie

• [„Munca”, nr. 7555] În *Agenda cotidiană* se publică un microinterviu cu Nicolae Zeicu, director adjunct al D.D.F., despre *Filmele lunii martie* în care acesta discută despre premierele românești: *Felix și Otilia*, ecranizare după romanul lui G. Călinescu, *Pentru că se iubesc*, scenariul fiind semnat de Ion Omescu. □ În *Pe glob. În 24 de ore* revista publică o notă despre apariția volumului *România* la editura franco-elvețiană „Nagel”, cu mențiunea „o reușită de prestigiu”.

• [„România liberă”, nr. 8507] Radu Popescu recenzează *Sora cea mare* de Aleksandr Volodin (dramaturg despre care precizează că are „intenții foarte

frumoase”, dar cu o operă „foarte, foarte modestă”), montată la Teatrul „C. Nottara”. ■ În rubrica „Documentar”, conf. univ. dr. Albert Francisc scrie *despre Umanismul democrației noastre socialiste*, făcând trimiteri la domenii în diversitate (politic, economic, juridic, cultural etc.), pentru a accentua ceea ce numește „țelul suprem al politicii partidului nostru”, respectiv „creșterea bunăstării materiale și spirituale a maselor, asigurarea condițiilor pentru afirmarea plenară a personalității, făurirea omului nou, profund devotat socialismului și comunismului”, după cum suna și angajamentul „tovarășului” Nicolae Ceaușescu. În plus, autorul notează, mai mult decât elogios: „Pentru poporul nostru care a devenit stăpân al mijloacelor de producție și deținător al puterii de stat, nivelul cultural capătă o importanță calitativ nouă ca factor de emancipare politică și general-umană. și condiție de a beneficia de democratismul orînduirii. La rândul său, statul are în vedere și această cerință atunci când asigură accesul tuturor cetățenilor la toate formele de învățământ de cultură generală și profesională, concomitent cu educarea politico-ideologică, înlesnirea însușirii cunoștințelor politice, a formării unei concepții științifice despre lume și societate”.

● [„Scânteia”, nr. 9074] În acest număr citim prezentări: □ Emil Vasilescu prezintă volumul *Pinacoteca unei lire* de Mihai Negulescu, Editura Eminescu: „Preocupată tot mai mult a exprima mișcarea interioară a vieții diurne, poezia lui Mihai Negulescu tinde către un punct mai înalt de realizare. *Pinacoteca unei lire* marchează prin tot ce are mai împlinit artistic (în volum existând și numeroase piese mai puțin reprezentative) ascensiunea începută”. □ Aurel Dragoș Munteanu notează apariția volumului *Zgomotul și furia* de W. Faulkner: „Traducerea unui roman de Faulkner este un act temerar, pândit la tot pasul de dificultăți insurmontabile. Textul este înțesat de aluzii muzicale, frazele parcă nu mai au sfârșit, rimate interior. Cuvintele răspund de multe ori unor întrebări sau unor presupuneri care izvorăsc din adâncurile insondabile și torturate ale unor cazuri psihice speciale”. ■ În *Adevărul vieții, filonul inepuizabil al literaturii* Pop Simion publică „însemnări despre permanența realismului”: „Realismul pagini de roman se probează, cred eu, prin confruntare nemijlocită cu o literatură a omului (nu a speculațiilor lui), a vieții (nu a morbidității, a trăirilor larvare), a realității umanizate (nu a artificiei), a luptei pentru demnitate și adevăr (nu e scepticismului și a demobilizării parazitare), a idealului afirmat și nobleței de a aspira spre mai bine, mai mult, mai deplin, mai înalt, mai frumos, așa cum concep scrisul, în mod firesc, comuniștii. Numai astfel poate deveni literatura o generoasă parte a operei de edificare a conștiințelor, a moralei socialiste, a unui nou cetățean, pe care îl plămădește, cu atâta stăruință, epoca în care trăim, muncim, gândim, construim, alături de ceilalți autori de bunuri materiale și spirituale”.

● [„Viața studentească”, nr. 9] Constantin Coroiu decretează: *A fi tânăr comunist – înseamnă a gândi*. ■ *Ultima Verba* – o rubrică tot despre Marian

Popa și dicționarul său: Prof. Pavel Petroman – *Un act temerar și inconsecvențele sale*; studentul Franz Binder – *Un îndreptar care mai trebuie îndreptat*; Asistent universitar Zirkuli Peter – *O oglindă infidelă*. Acesta din urmă re-proșează lipsa cvasi-totală a scriitorilor maghiari de limba română din pomenitul dicționar. □ M. N. Rusu amintește în cronica sa despre *Un prozator timișorean* (Ion Arieșanu).

● **[„Glasul Patriei”, nr. 7]** Victor Tulbure publică poezia *Vatră*, iar Marin Călin semnează versurile *Rapsodie*. ■ Mihai Beniuc scrie despre *Eroul literaturii noastre contemporane*: „Trăsătura chintesențial umană e firesc să fie deci munca productivă și creatoare, conștient pusă în slujba celor ce o săvârșesc. Aceasta este și esența socialismului, aceasta este și caracteristica mentalității și a relațiilor și forțelor de producție din România. Și-ar putea găsi literatura și în general arta un mai prielnic teren de explorare, întruchipare și reflectare artistică decât eroismul muncii? Evident că nu. Aceasta și este linia de dezvoltare cu precădere a literaturii din România ultimului pătrar de secol și mai ales de când a început procesul intens al transformării socialiste a țării. Nu e vorba de a enumera succese și insuccese, ci mai curând de a prognoștica cu privire la ceea ce se poate aștepta în această privință, mai ales având în vedere noile perspective de educație a oamenilor în spirit socialist. Problema nu este a scriitorului în mod special, ci a însuși omului din societatea de tip socialist. [...] Nu e vorba de un om care a făcut o plimbare turistică în viitor și se poate oricând întoarce în trecut. Nici nu e vorba de o aventură, fie chiar și istorică, a unui grup dintr-un colectiv. Ci e vorba de destinele unui popor angajat în întregimea lui pe un drum decisiv pentru existența sa: muncă fără exploatarea omului de către om, pusă în slujba tuturor. [...] Ce rol mai poate avea în acest caz scriitorul prin opera sa. Poate nu extraordinar, dar cel puțin acela de a pune punctul pe i și a grăi răspicat: *Ecce homo!*”. ■ Virgil Cândea revine la *Nestemate românești în tezaurul culturii universale*, de data aceasta cercetând *În arhivele spaniole*: „Numărul și importanța documentelor din arhivele spaniole, care adaugă de peste patru secole detalii noi la câteva capitole din istoria noastră, ne dovedesc puternicul ecou stârnit de faptele politice sau de arme ale românilor până în celălalt unghi al Europei. Dar aceste ecouri se întâlneau și cu interesul pentru un popor latin a cărui fidelitate milenară pentru limba, obiceiurile și numele său trebuiau să-l mențină în atenția și favoarea celorlalte popoare din aceeași gintă”. ■ Paul Anghel publică prima parte din *Triptic românesc* intitulată *Țara ca o carte*: „Ce spui când spui România? Spui o poveste. Iar o poveste are o perindare în timp, ca și cum țara n-ar fi așa cum se știe din totdeauna, în reliefurile ei eterne de pământ și piatră, ci ar începe într-un punct îndepărtat și neguros, și nu s-ar mai conține, într-o curgere de clepsidră sau într-o revărsare de fluviu. Țara noastră ar putea începe cu prima silabă din *Miorița*: «Pe un picior de plai / Pe-o gură de rai»”.

● **[„Steaua”, nr. 5]** Pe Virgil Ardeleanu îl preocupă „dizgrațioasele plăgi ale criticii contemporane”, botezate „năravuri hieronimești”, adjectivul prove-

nind de la Hieronim (personaj al prozei lui Eminescu) despre care Călinescu însuși scrisese că „se teme că spunând ce are pe suflet va indispute pe cutare și pe cutare. Probabil exagerează, ori în fond caută tihna, uitând că un marinar care se suie pe navă cu condiția să nu fie furtună, e ridicol”, adică este caracterizat prin frică și conformism; așa și criticul carierist înfierat în editorialul *Hieronim, Hieronim...*, din moment ce „criticul care încearcă să laude pe toata lumea sfârșește, paradoxal, prin a nu mai avea nici un prieten”. ■ Barbu T. Arghezi începe pagini de evocare a tatălui sau, T. Arghezi, sub titlul *Arghezi și Clujul*. ■ Dan Mutașcu publică cinci poeme despre călătoriile lui Sindbad marinarul. Scriitorul grec Kostas Asimakopoulos publică în paginile revistei o *Mică introducere în poezia neogreacă*, în traducerea Antiței G. Jucan. ■ Deși afirmă ritos că nu încearcă o demolare a dicționarului, Petru Poantă își începe astfel demonstrația critică, strecurând dubii: „Despre *Dicționarul* lui Marian Popa se poate vorbi în două feluri: ca despre o lucrare de *pionierat* sau ca despre una de *provizorat*. În ambele cazuri el trebuie privit ca un unicat în istoriografia noastră. [...] Căci nu e un dicționar numai de autori ci și de literatură. Asta înseamnă cuprinderea critică a fenomenului, clasarea unor opere și revalorificarea altora, în sfârșit, ordonarea unui haos și asigurarea unui ghid de orientare pentru cititorul neinformant. Are Marian Popa vocația pionieratului? Era el, adică, cel mai indicat critic pentru forțarea unei coerențe a literaturii noastre contemporane? [...] Autorul, un spirit polemic extrem de mobil, are mai degrabă forță contestatară decât pasiunea expresiei analitico-rezumative”. ■ Sunt publicate două poeme de Hélène Vacaresco, în tălmăcirea lui Mihail Steriade. ■ Gabriela Melinescu aduce în fața cititorului problema educației copiilor cu bățul și a felului cum a evoluat atitudinea oamenilor în această chestiune: „Un bețișor menit să iasă la iveală când copilul se obrăznicește din cale-afară și voința lui crudă tinde să-l anihileze pe-a încercatului părinte. Dar anii au trecut și bățul începe să putrezească ca un gălbenuș de ou. Copiii s-au prins că nu se poate muri din bătaie, că scopul bății nu este moartea, s-au prins și părinții că traumele fizice sunt infinit mai puțin periculoase pentru om în comparație cu bolile din care se moare atât de des în secolul nostru” (articolul *Știința nouă, această viitoare literatură de ieri*). ■ Horia Bădescu traduce un segment de proză din scriitorul portughez Alvaro Guerra, *Calul Alb*, prezentat în felul următor: „un pesimist lucid, atitudine declanșată de experiența oribilă a războiului colonial din Guineea”, „dorința tenace de a lupta, de a găsi, împotriva oricărei evidențe, speranța necesară înfruntării unei societăți inechitabile, minată de mascarada valorilor”, povestirea „scrisă într-o manieră ușor kafkiană, își propune ca temă redarea angoaselor omului conștient de neputința de a se smulge din mediocritate”. ■ Poezie de Ion Maxim. ■ Mircea Tomuș explicitează, în cronica literară, sensurile volumului de poezie *Istoria unei secunde* de Adrian Păunescu, cronicarul făcând astfel de observații: „o poezie abruptă, rezultatul parcă a unui contact dur, scăpărat, o conformație cu totul specială

a imaginii și metaforei pentru care prețuit este nu insolitul ci tocmai cea mai curentă asociație posibilă. Transfigurarea poeziei însăși nu mai are nimic din obișnuitul artificios artistic. Lumea văzută sau interpretată în acest volum rămâne la îndemâna unui foarte obișnuit și uman gest de a o modifica”, „Interesant și nou ni se pare acum rolul frumosului. Este clar că în mare, poezia lui Adrian Păunescu a renunțat să dorească să fie frumoasă, cel puțin în prima instanță și la modul obișnuit în care obișnuim noi [sic!] să înțelegem frumusețea.” A doua cronică, reprezintă o prezentare a „microromanului” *Lunga călătorie a prizonierului* a lui Sorin Titel de către criticul Virgil Ardeleanu, din care luăm câteva scurte notații critice: „Dialogurile sunt îngropate în text, precum la Ivasiuc, iar ambiguitatea, atât de moderna ambiguitate, este păzită cu strășnicie până la ultima filă. S.T., pare a ne spune, nu mizează pe ceea ce povestește direct, și receptăm direct, ci pe un fond subtextual, susceptibil, și el de varii interpretări.” „Nu e păcat să investești un talent autentic într-o compunere premeditat și profund ezoterică? Bineînțeles, până la un punct, l-am identificat pe Kafka”, „Vom spune, deci, că microromanul lui Sorin Titel emană un aer de frondă gratuită, o intenție crâncenă de a nu scrie ca alții (români), și atât”. ■ Poem de Ion Pop, *Voi învăța*. ■ I se dedică lui Agârbiceanu, aniversar, două luări de poziție: prima, a lui Sergiu Pavel Dan, care încearcă să decodize miturile prozei, spațiul ardelenesc al întâmplărilor și relația cu fantasticul din opera lui Agârbiceanu, dar, în același timp, să-i situeze specificul și valoarea între Sadoveanu și Gala Galaction (articolul *Fiorul legendei în proza lui Agârbiceanu*); a doua luare de poziție îi aparține lui Geo Șerban și privește cronica edițiilor lui Agârbiceanu, începând cu mica antologie de povestiri *Fefelega*, editată de Mircea Vaida în colecția *Arcade* (articolul *Moment Agârbiceanu*). ■ La secțiunea „confluente”, Romul Munteanu introduce cititorul român în studiile lui Ch. Mauron „una din cele mai ingenioase tentative de aplicare a psihanalizei în critica literară”, „rod al unor experiențe îndelungate, cercetările sale care au dus la configurarea psihocriticii, au început în 1938” (articolul *Charles Mauron și riscurile psihocriticii*). Alături, apare și articolul lui Nicolae Balotă despre *Romanul alienării*, centrat pe ultimul roman al lui Montherlant, *Un assassin est mon maître*, „romanul unei victime”. ■ Un articol de filosofie a limbajului și de finețuri semantice, scrie, după vechi obișnuințe, Constantin Noica, intitulat *Rotitor și rostitor, în om*, care începe așa: „Rotitor e sufletul, rostitor e spiritul. Rotitoare e pietatea – plecată, supusă și revenind asupra ei însăși; rostitoare e luciditatea, trecând mai departe sau revenind asupra-și numai spre a corecta rânduiala adusă. Rotitor e destinul femeii, revenind la aceleași sensuri, munci sau bucurii, în care vrea să închidă și pe celălalt; rostitor e destinul bărbătesc, încercând să aducă o devenire întru ființă, în devenirea întru devenire a lumii”. ■ Două recenzii ne rețin atenția, la rubrica „cărți”. Prima este aceea a lui Horia Bădescu la poezia lui Radu Cârneli, din volumul *Oracol deschis* (Eminescu, 1971) : „Ceea ce se rostește în oraco-

lul lui Radu Cârnecki stă sub zodia unui «septembrie luminos». Reclamându-se de la o declarată spiritualitate dacică, simbolizată de Zamolxe « înainte-mergătorul », poetul își caută « urmele » în tărâmul umbrelor, acolo unde viețuiesc strămoșii” și a doua este aceea a lui Petru Poantă la romanul scriitorului iugoslav Meša Selimović, *Dervișul și moartea* (Univers, 1971), un roman politic, „un document al Iugoslaviei contemporane și o operă romanescă de certă valoare”. ■ Parodia lui Mircea Micu include poezia lui Ovidiu Genaru, la rubrica „dicționar parodistic contemporan”. ■ Teohar Mihadaș răspunde la „posta redacției”.

2 martie

● [„Munca”, nr. 7556] În *Carnet cultural* se publică o recenzie a lui Mihai Cernat la volumul de nuvele al lui D. R. Popescu, *Ploaia albă*. □ În *Teatru*, Florica Ichim scrie o cronică dramatică la piesa lui Rolf Hochhuth, *Vicarul*, spectacolul fiind regizat de Radu Penciulescu.

● [„România liberă”, nr. 8508] În articolul *Trecutul, dintr-o optică contemporană*, Kovacs Ianos analizează, în general, succesul din epocă al scrierilor memorialistice, al „literaturii-document”, făcând referire „la două volume de memorii ale unor autori români, Pavel Bojan și Ecaterina Lazăr, în vreme ce literatura de limbă maghiară din România s-a îmbogățit cu lucrări oarecum similare, prin volumele semnate de inginerul Lám Béla, de muncitorul metalurgist Kovács István; precum și cele în care-și descriu drumurile vieții agronomul Antal Dániel, sau agricultorul Tamási Gáspár. [...] Nagy István a încredințat tiparului cel de-al treilea volum al romanului său autobiografic, *Hogyan tovább? (Cum va fi?)* iar Kacsö Sándor și-a început suita de amintiri cu titlul *Virág alatt, izzap fölött (Floare și mâl)*”. Pe lângă scrierile memorialistice, remarcă și „romane de înaltă ținută, al căror punct de plecare era, de asemenea, de natură autobiografică”, precum: *Város a ködben (Orașul înecat de ceață)* de Méliusz József, *Zokogó majom (Maimuța plângăreață)* de Bálint Tibor, *Anyám könnyu álmat igér (Un leagăn roșu pe cer)* de Sütő András ș.a., conchizând că, astfel, „documentul câștigă calitate literară, demonstrând posibilitățile imprevizibile ale literaturii faptului real.”

● [„Scânteia”, nr. 9075] George Cuibuș aruncă „o privire dincolo de vitrinele librăriilor”, în căutarea răspunsului la întrebarea *Cum și câtă publicitate se face cărții?* ■ Nicolae Balotă prezintă volumul *Octavian Goga* de Domokos Sámuel: „Editura «Kriterion» din București a publicat recent, în limba maghiară, lucrarea *Octavian Goga a költő és műfordító (Octavian Goga – Poetul și traducătorul)* de Domokos Sámuel, profesor la Universitatea din Budapesta. [...] Lucrarea profesorului Domokos Sámuel despre Octavian Goga este nu numai o importantă contribuție la o mai bună cunoaștere a poetului român, dar și la adâncirea unor relații care își au nobile tradiții, între două popoare și două culturi”.

• **[„Albina”, nr. 9]** Pe prima pagină, *Martie*, poezie de Tudor Mănescu, autor căruia i se dedică pe ultima pagină o scurtă prezentare și un fragment de interviu, la împlinirea a optzeci de ani. □ Versuri intitulate *Primăvară românească* semnează și un învățător din Maramureș, Al. Bălănescu. □ În cadrul unei dezbateri intitulate *La rampă – repertoriul*, diverși directori de cămine culturale și regizori de teatru își expun părerile despre repertoriul formațiilor teatrale de amatori, deplângând adesea lipsa textelor (*Dați-ne mai multe texte...*): „Ar trebui scrise piese cu teme importante, valabile în orice parte a țării. Subiecte s-ar găsi destule: piese care să satirizeze, bunăoară, furtul cu traista de pe ogoare sau alte apucături și mentalități învechite, să fie criticați unii conducători de C.A.P. care folosesc atelajele în scopuri personale, să fie prinși în reflector cei care nu vin la munca câmpului în perioadele de vârf [...]”. □ „*Popa Tanda*”, schiță umoristică de Petru Vintilă. □ La rubrica *Filigran*, V. M. Basarab publică un eseu liric intitulat *Luceafăr*, dedicat lui M. Eminescu: „Putea să fie vorbă oprită la cină și a fost cuget, putea să mai fie flacăra și a fost braț străfulgerând o istorie cu Ștefani, doine și Bălcești, cu un Avram iscat după Horia și cu hronici blânde de dulce grăire. L-am numit poezie numai și mai întâi, apoi Luceafăr i-am zis cu numele lui cel omenesc de Mihai Eminescu”. □ Pe ultima pagină de *Satiră și umor*, alcătuită de Andrei Croitoru, se publică „un fragment din programul brigăzii artistice și caricatură de la gazeta căminului cultural din Lehliu, Ialomița”.

• **[„România literară”, nr. 10]** Versuri semnează: Ion Pop (*Spațiu*), Constanța Buzea (*Ce pot vedea; Moștenire; Cu viermele*), Alexandru Lungu (*Altă zidire; Infrașoș; Larva pustii; Era târziu; Poetul și grâul; Sepia*), Smaranda Jelescu (*Cuminte și plâpând; Început de lume; Numai eu să te cânt; În același loc; Mă voi întoarce*), Lászlóffy Aladár (*Viață*, în românește de Nic. A. Străvoiu), H. Grămescu (*Rugăciune de Luceafăr*), Ion Nicolescu (*pe lumea aceasta*), Iosif Naghiu (*clopot*), Tudor George (*Neavenitul interviu cu întrebarea „De ce scriu?”*). □ Ștefan Luca publică un fragment din romanul *Cheia de Fa*, intitulat *Între mobile vechi*. □ Ioan Alexandru scrie *Despre natură*. ■ Sub titlul *Poezia Africii* citim: □ Muhammad Salih Baăiya, Algeria (*Palmierii...*), în românește de D. Nicolae. □ Gh. Dragoș semnează textul *Safari liric*. □ Nicolae Dobrișan publică *Însemnări despre nuvela algeriană*. □ M. Cojan și D. Gheorghe traduc poezia *În ritmul tainic de infern* de Matala Muka Di Tsiakatumba, Zair. □ D. Gheorghe traduce poezia *Așa ne poartă pașii* de Walter Bgoya, Tanzania. ■ Editorialul *Viața literară* este semnat de George Ivașcu: „Prin marea ei capacitate de comunicare, în atâtea moduri eficientă: prin cartea propriu-zisă, prin presă, prin mijloacele radio-televiziunii, prin cinacluri, cu atât mai mult și sistematic prin școală, – literatura apare cea mai privilegiată prin însuși mecanismul social-uman, potențat la maximum în orânduirea socialistă. De aici, desigur, și numărul, atât de impunător, al scriitorilor, al editurilor literare, al revistelor cu profil literar, al manifestelor la care

participă scriitorii. De aici însemnătatea Uniunii Scriitorilor, a statutului ei funcțional, a activității ei de zi cu zi, a rolului ei de factor activ în dezvoltarea culturii noastre. Cu alte cuvinte, trăirea în faptă deplin angajată a scriitorilor ca autentici factori de progres în finalitatea programului Partidului: cea a societății socialiste multilateral dezvoltate, – iată însă imaginea din interior, prin consecință și voință de a se manifesta ca atare, în toate sectoarele ei, a ceea ce numim viața noastră literară. La Adunarea generală a scriitorilor din noiembrie 1968, tovarășul Nicolae Ceaușescu a definit pe larg și sugestiv întregul orizont de activitate, finalitatea socială a Uniunii Scriitorilor. Secretarul general al Partidului nostru a luat îndeaproape considerare hotărârea de a se organiza astfel Uniunea Scriitorilor încât ea să fie într-adevăr expresia cea mai autentică și mai adecvată liniei generale a voinței obștești, pe întreaga arie națională de preocupări, de activitate, de program instituționalizat, dar tocmai prin aceasta, mai viu, direct eficient în stimularea și răspândirea creației literare. De aici sublinierea deciziei de a se crea organizații locale ale scriitorilor – acestea corespunzând pe deplin cerințelor dezvoltării continue a vieții obștești a oamenilor de artă, în consens deplin cu procesul general de perfecționare a democrației socialiste în România. A ceea ce s-a și împlinit prin crearea, în principalele centre ale țării, de asociații ale Uniunii Scriitorilor. E ceea ce, ca o desăvârșire a indicațiilor din noiembrie 1968, se îndeplinește acum prin crearea Asociației Scriitorilor din București. Așadar, pășirea pe treapta de finalizare organizatorică, aceea care să răspundă prețioaselor indicații pe care tovarășul Ceaușescu le pronunța în cuvântarea sa, de concluzie a dezbaterilor și de perspectivă: «Datoria Uniunii Scriitorilor, a asociațiilor literare, a editurilor și revistelor este aceea de a asigura dezvoltarea unui spirit sănătos, de emulație, în întreaga noastră literatură, de a-i stimula pe scriitori, poeți, prozatori, dramaturgi, să atace cu curaj marile teme și subiecte ale realităților socialiste, să exprime idealurile poporului, țelul său socialist, contribuția sa specifică la civilizația lumii contemporane». Finalitatea descentralizării organizatorice a Uniunii Scriitorilor era subliniată, ca atare, în termeni de o pregnantă precizie: «Crearea organizațiilor scriitoricești în țară va permite conducerii Uniunii Scriitorilor să se consacre mai mult decât până în prezent problemelor de orientare a creației, organizării unor ample dezbateri ideologice în rândul scriitorilor, îndeplinirii rolului ei îndrumător în viața literară». Și pentru a marca raportul într-adevăr eficient între teorie și practică, secretarul general al Partidului a dat, cu acel prilej, indicații menite a înlesni și mai mult coeziunea organizatorică și unitatea de acțiune a scriitorimii: «O preocupare de seamă a Uniunii trebuie să fie cultivarea unor relații tovarășești, colegiale între toți scriitorii, indiferent de generația căreia aparțin sau de genul pe care-l practică, combaterea spiritului de grup, a oricăror manifestări care contravin eticii noastre socialiste, dezvoltarea criticii și autocriticii principiale, colaborarea rodnică a tuturor, în interesul general al literaturii». Corolar: «Plecând de la premisa că

scriitorii sunt nu numai artiști, ci și cetățeni cu drepturi și obligații egale cu ale celorlalți oameni ai muncii, Uniunea Scriitorilor trebuie să stimuleze totodată participarea membrilor ei la întreaga viață politică și socială a țării, la eforturile poporului pentru desăvârșirea construcției socialiste». Înțelepte, dinamice îndemnuri pentru ansamblul activității Uniunii Scriitorilor – după Adunarea generală din noiembrie 1968. Cu o multiplă vibrație – în conștiințele tuturor celor ce cultivă arta cuvântului întru nobilul scop al propășirii patriei – astăzi”.

■ Ion Horea semnează reportajul *Prinderea Lotrului*. ■ Petru Popescu scrie despre *Persoana întâi în roman*: „Raritatea acestei forme (care nu este numai o formă gramaticală, ci și o atitudine, și o viziune, adevărată Weltanschauung) este evidentă azi în proza românească și constituie, după mine, unul din motivele pentru care publicul se orientează atât de lent către prozatorii mai noi. Citim zilnic noi prozatori, ori prozatori mai vechi de la care așteptăm înnoiri, și ceea ce nu găsim este avea autenticitate, avea asumare, acel caracter direct, percutant, electric, fără de care nu mai poate fi concepută proza modernă, într-o societate în mișcare și prefacere cum este cea românească. Literatura îmbrăcată în haina protectoare a anonimității, așa cum unele scoici nisipii nu se pot deosebi de fundul mării, are puține șanse de a «sparge gheața» între autor și public, tocmai azi, când publicul se dovedește mai avid ca niciodată de carte românească nouă și devorează literalmente acele cărți, foarte puține încă, în care se regăsește, și în care îi găsește, dăruit, sincer, pe autor. Din păcate, în majoritatea volumelor de proză care apar, autorii, chiar foarte tineri nu se demască deloc, sunt foarte prudenți, foarte enigmatici, nu au nici măcar acea indiscreție, acea cutezanță a vârstei, a biologiei, a sângelui fierbinte. Citim cărți din care nu înțelegem de fel cine e autorul, în sensul că el, ca persoană, nu apare absolut deloc – nu știm dacă e tânăr ori vârstnic, nu înțelegem uneori dacă e bărbat ori femeie, nu ne putem face despre el, fizic și psihic, nici cel mai vag portret. O proză fără carne, aparent enigmatică, dar de fapt lipsită de orice secret, o proză fără căldură, fără radiație simpatetică, o proză care nu invită la citit. Persoana întâi, stare foarte semnificativă a prozei, nu pare să preocupe nici pe critici. Poate că niște voci teoretice autorizate, reluând această problemă în mod serios și sistematic, ar da de gândit autorilor tineri”.

■ Valeriu Cristea publică *Un portret: Ion Neculce*. ■ S. Damian scrie despre *Focare ale epicului*, despre *Prozele* lui Radu Petrescu, Editura Eminescu: „Dacă ar fi solicitat mai mult de faptul concret de existență care angajează traiul colectivității din jur, Radu Petrescu ar evita primejdia posibilă a irosirii sursei de inspirație. Se cere și o anume abatere de la discreție, de la spiritul de automenajare. Ne exprimăm mari speranțe în vocația majoră de constructor epic a acestui fin prozator. O dovadă că el poate privi atent mecanismul relațiilor umane este ultima povestire din volum (*În Efes*): solide tipologii, cu intuirea apelurilor din profunzime și a nuanțelor de comportament, adesea cu o cruzime a relatării, marcă a realismului autentic. Nuvela poate figura în orice mitologie a prozei

românești”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu scrie *Despre universul poetic al lui Ion Vinea*, pornind de la ediția în două volume *Opere*, Dacia, 1971, îngrijită de Mircea Vaida și Gh. Sprinteroiu. ■ Dan Cristea semnează portretul *Gabriela Melinescu: luciditate și confesiune* din prisma volumului *Jurământul de sărăcie, castitate și supunere*: „Mirosul, simțul fundamental al acestei poezii, cu obrazul la pândă, în vânt, auzul, pipăitul, văzul îmbracă haine de sine stătătoare, corpuri materiale, în vreme ce obiectele, realitatea concretă se afinează, se diafanizează, iar trupurile, ca sub acțiunea unor agenți chimici, rămân să evoce prin particule de miresme. Câteva metafore au intrat adânc în substanța inconstientă a poeziei sub forma «ființelor abstracte». Să amintim, în trecut, pielea de mătase a lucrurilor, timpul închis în sfere pipăibile, membrele transformate în răcoroase plante, regresivitatea realului în sunete și cuvinte, stările dizolvate în miros etc. Pe alocuri, Gabriela Melinescu scrie o veritabilă lirică a exultanței senzitive și o antologie n-ar pregea să aleagă din ea, în ciuda complicațiilor ideatice, aspectele olfactive și tactile, semn al instinctelor sănătoase cufundate în obârșiile naturii. Vibrația latentă a versurilor provine din perceperea contactelor fizice din univers și e de ajuns să cităm mai multe strofe ca să ne dăm seama de ușurința și, în același timp, de gravitatea cu care poeta pătrunde în mijlocul fenomenului”. ■ Marius Robescu se ocupă de *Realitate și ficțiune*, comparând pe Malpart și Proust. ■ G. Dimisianu semnează cronică literară la *Marele singuratic* de Marin Preda: „De câte ori scrie despre sat, Marin Preda comunică ceva fundamental, în viziunea sa ne apare mereu proaspătă și tulburătoare. Topite în masa romanului aceste evocări ale spațiului țărănesc formează un liant al narațiunii care ne proiectează, aproape neobservat, în plină lume morometiană: un teritoriu moral și o categorie de spiritualitate ce sunt creația inimitabilă de neuitat a lui Marin Preda”. ■ Apar recenzii: □ Ioana Lipovanu comentează volumul de versuri *Jungla marină* de Vasile Poenaru, Editura Albatros, 1972: „Volumul întreg ne lasă impresia unui «vălmășag dramatic» din care se naște un univers nou, universul liric al tânărului poet. Efortul următor al lui Vasile Poenaru va trebui orientat în direcția esențializării, a structurării cât mai severe a poeziilor, în favoarea unității lor”. □ Veronica Porumbacu scrie despre *Was man heute so dichten kann* de Anemone Latzina, Dacia, 1971: „Când închizi placheta, apărută în frumoase condiții grafice la Editura Dacia, încerci un regret, că s-a terminat atât de repede, și o dorință: să poată fi citită și în românește. Prin tâlmăcire, lirica noastră s-ar îmbogăți cu încă o vibrație”. □ George Muntean recenzează *5 prozatori iluștri – 5 procese literare* de Al. Oprea, Editura Albatros, 1971, volumul în care „polemica iese în afara domeniului și implică alte procedee și alt câmp de desfășurare, uneori nu tocmai onorabil. Încât, dincolo de valoarea ei istorico-literară, cartea propusă de Al. Oprea poate incita chiar la meditații mai cuprinzătoare în legătură cu soarta unor opere și scriitori, cu a celor ce se pronunță asupra lor”. ■ Al. Piru prezintă *O nouă ediție critică Eminescu*: „În ianuarie

1971 am comentat fugar în «România literară» primele două volume din ediția critică de *Poezii* eminesciene întocmită de D. Murărașu și publicată la Minerva în 1970. Acum, când a apărut al treilea și ultimul volum, ne putem referi mai precis la planul editorului, la modul său de înfăptuire și la câteva chestiuni de detaliu, lăsând problema textului editat deschisă. Noutatea pe care o aduce ediția Murărașu este faptul că publică poeziile lui Eminescu în ordine cronologică, antumele la un loc cu postumele, marcând antumele prin tipar cursiv”. La finalul textului, Al. Piru atrage atenția la „câteva exemple de îndreptări ale textului”, referindu-se la greșelile de tipar din *Scrisori*. ■ În *Viața literară* citim: □ În *Șantier* aflăm de proiectele scriitorilor Mihail Cruceanu, Dumitru Corbec, Al. Rosetti, Paul Anghel, Al. Gh. Pogonești, Beke György, Agatha Grigorescu-Bacovia, Werner Bossert. □ Apare nota *Zaharia Stancu în mijlocul mecanizatorilor din județul Ilfov*: „O frumoasă întâlnire: cea din ziua de 27 februarie a lui Zaharia Stancu cu muncitori din unitățile de mecanizare a agriculturii din județul Ilfov, care au dat startul lucrărilor agricole de primăvară. [...] Mecanizatorii și-au manifestat dorința ca scriitorii și oamenii de artă, în general, să vină mai des în mijlocul lor să se inspire și din viața și truda celor care nu ostensc pentru a asigura din belșug pâinea poporului. Într-o emoționantă și amplă expunere, academicianul Zaharia Stancu a răspuns la întrebările adresate, fiind îndelung aplaudat”. □ Din *Uniunea Scriitorilor* reținem: „În ziua de 17 februarie 1972, la Varșovia, a fost semnată înțelegerea de colaborare între Uniunea Scriitorilor din R. S. România și Uniunea Literaților din R. P. Polonă, pe anii 1972-1973. Din partea poloneză, înțelegerea a fost semnată de Jerzy Putrament, vicepreședinte al Uniunii Literaților, iar din partea română de Al. Ivăsiuc, secretar al Uniunii Scriitorilor din R. S. România. * În cadrul înțelegerii de colaborare dintre Uniunea Scriitorilor din R. S. România și Uniunea scriitorilor din R. P. Ungară, marți, 29 februarie au sosit în țara noastră scriitorii Ilia Mihaly și Annus Jozsef. * La invitația revistei «Pentru Patrie» în ziua de 22 februarie 1972, au participat la o însuflețită întâlnire cu ofițeri superior și alte cadre militare, scriitorii: Mihai Beniuc, Eugen Frunză, Aurel Mihale, Nicolae Tăutu și Haralamb Zincă. [...] Cu prilejul lansării de către Editura Dacia a volumului de versuri intitulat *Noi*, poetul Traian Iancu s-a întâlnit cu cititorii săi în sala de festivități a muzeului Bruckenthal din Sibiu. Cu același prilej, Editura Dacia a lansat volumul de eseuri *Colaje* de Mircea Zăciu. Au participat Al. Căprariu, director al Editurii Dacia, criticii literari Mircea Tomuș și Ion Vlad, care au prezentat pe autori și cărțile lor. * În cadrul manifestărilor prilejuite de «Săptămâna literară vâlceană» desfășurată între 19-27 februarie 1972, au luat parte scriitorii: Paul Anghel, Dragoș Vrâncianu, Ana Blandiana, Romulus Rusan, Mircea Martin, Traian Lalescu, Virgil Carianopol și Ion Horea”. ■ În *Cartea străină* apar: □ Nicolae Balotă scrie despre *Kavafis Alexandrinul*, fără a menționa titlul volumului sau editura la care apare: „Amintirea e istorie? Nu, e recuperare a timpului pierdut și, în ultimă esență, resurrecție.

Toate demersurile liricii lui Kavafis ținesc spre o asemenea resurrecție. Ironic-deșteaptă uneori, patetică alteori, niciodată lipsită de conștiința pierderii, întotdeauna încrezătoare în puterile reviviscente ale logosului”. □ Semnată m. l. c. apare o scurtă prezentare a volumului *Peter Pan în grădina Kensington* de J. M. Barrie, Editura Ion Creangă, 1971. □ c. u. notează apariția cărții *Logique et dialectique* de Dominique Dubarle și André Doz, Librairie Larousse, 1972. □ r. a. r. anunță apariția *Meșterul Rembrandt* de Jan Mens, Editura Univers, 1972. ■ În *Ochiul magic* citim: □ *D. Anghel sau Dimitrie Anghel?* De M. I. Dragomirescu: „Cred că trebuie să se stabilească definitiv, acum, cu ocazia centenarului nașterii scriitorului, o singură modalitate de a-i reda numele, aceea pe care a voit-o el: D. Anghel, nu Dimitrie Anghel; așa cum scriem G. Ibrăileanu și E. Lovinescu”. □ *O ediție* de Alexandru George: „Recentul volum de *Prelegeri de estetică* (editor I. Pascadi) înglobând câteva cursuri ținute de M. Ralea la universitățile din Iași și București, va face obiectul unor recenzii amănunțite. Ne limităm deocamdată să semnalăm cu uimire felul în care textele au fost reproduse. Ele sunt nu numai pline de greșeli de redactare, de expresie, dar și de transcriere a autorilor și titlurilor lucrărilor. E firesc, dar nu și scuzabil pentru că e vorba de niște cursuri litografiate, stenografiate, sau notate de diverși elevi ai profesorului, care nu-și scria prelegerea. [...] Văzând la ce rezultate ajung intervențiile explicative ale autorului notelor, ne vine să credem că era mai convenabil să se lase toate greșelile din text, ca să le putem atribui în liniște dactilografiei. În felul acesta ne-am mai reduce din nedumeriri”. □ *Șezători literare* de Jean Ionescu: „Cu câteva zile în urmă, în municipiul Mediaș a avut loc o șezătoare literară organizată de cenaclul literar «Octavian Goga» din localitate și revistele «Tribuna» din Cluj și «Vatra» din Târgu Mureș. Și de această dată, în sala mică a Case de cultură a sindicatelor din Mediaș, sensibilitatea poezilor Nicolae Prelipceanu, Emil Bunea, Constantin Cubleşan, Dan Culcer, George Popa, George Nimigeanu, Gheorghe Felder, Titus Andronic a reverberat alături de siguranța și spontaneitatea prozatorilor Romulus Guga – redactor-șef al revistei «Vatra», Mihai Sin și George Pușcariu”. ■ Din *Revista revistelor*, semnată S. M., reținem: □ „*Orizont*”: „Și în acest număr (12/1971) al revistei «Orizont», secțiunea cea mai palidă, cea mai puțin realizată o constituie literatura originală. Fapt cu atât mai greu de explicat cu cât Timișoara dispune de reale forțe scriitoricești. [...] Un articol cu simple virtuți statistice, despre *Debuturi lirice semnificative*, semnează Ion Maxim. Cronica literară este susținută de C. Ungureanu (în nota obișnuită) și Alexandru Ruja. Mai îngrijit redactate parcă decât alteori, rubricile *Cărți-reviste* și *Miniaturi critice*”. □ „*Cronica*” este prezentată cu un sumar al numărului 7/18 II. 1972: „Și întrucât revista «Cronica» oferă aproape număr de număr traduceri, întregindu-și în felul acesta profilul, nu putem încheia fără să subliniem inspirata alegere pe care a făcut-o de data aceasta cu *Mantaua*, povestire de Dino Buzzati”. ■ În *Orizontul științific* citim *Arta – metaforă epis-*

temologică de Victor Ernest Mașek. ■ În *Galina Serebriakova povestește...* Tatiana Nicolescu notează apariția noului volum *Despre alții și despre mine* de Galina Serebriakova. ■ Din *Prezențe românești* reținem: „În «Revue de Littérature compărée», care apare la Paris, la rubrica *note și documente*, A. Pippidi și Alex. Duțu se ocupă de *Abatele Prévost și românii*. Astfel, A. Pippidi aduce probe evidente că în romanul *Lumea morală* abatele Prévost s-a servit de un «bestsellers» al timpului aparținând lui La Motraye, un hughenot francez care – pare-se – ar fi fost martor la executarea lui Constantin Brâncoveanu și a celor patru fii ai săi. În căutarea prototipului unui alt personaj al romanului lui Prevost, același autor demonstrează că *Le Monde Moral* e de fapt biografia romanțată a unui personaj ce a existat în carne și oase, abatele Dominique Brenner, a fost mareșal în armatele imperiului austriac. Cât despre Alexandru Duțu, el ne aduce la cunoștință că abatele Prévost a fost primul traducător din franceză al *Istoriei imperiului otoman* de Dimitrie Cantemir și că traducerea s-ar fi tipărit chiar «sub ochii fiilor lui Cantemir»”. ■ Anca Balaci transmite o *Scrisoare din Roma*, intitulată *Sub lumina selenară de la Capua*.

● [„**Tribuna**”, nr. 9] În articolul *Stele gemene: Luceafărul și Forrás, Kántor Lajos* aruncă o privire asupra literaturii maghiare din România în contextul schimbărilor social-politice produse după anul 1960, schimbări care se oglindesc și în politica literară. Colecția *Forrás* [a editurii Kriterion] inaugurată în 1971, are pentru literatura maghiară în limba română același rol pe care îl are colecția *Luceafărul* pentru literatura română. „Dacă am încerca să caracterizăm într-un fel generația *Forrás*, care s-a diferențiat în mod organic, am evidenția în primul rând nu concepția estetică comună ci mai ales atitudinea. Dacă poezia lui Lászlóffy Aladár, Szilágyi Domokos, Hervay Gizella și Palocsay Zsigmond se edifică, în primul rând, pe rezultatele tradiției avangardiste, și mai ales pe cele ale lui József Attila și parțial Kassák, alții pot fi considerați drept urmași ai poezilor specific ardeleni, Dsida și Aprily (tălmăcitori în limba maghiară ai poeziilor lui Eminescu, Blaga, Arghezi)”. Autorul consideră că scriitorii reprezentativi ai acestei generații „vor să experimenteze personal adevărurile socotite absolute, vor să contopească, în așa fel cataclismele fizice și spirituale ale secolului XX cu sistemul lor de idei și experiențe, bazat pe marxism, ca îndoielile creatoare să-i propulseze spre o cunoaștere mai amplă, ca astfel să poată milita pentru triumful idealurilor lor”. ■ *Cronica literară* continuă cu partea a doua din articolul *Riguroasa disciplină a cercetării* semnat de Ion Vlad, care are ca punct central volumul lui Valeriu Cristea *Tânărul Dostoievski* (Cartea Românească, 1971). Autorul opinează că „eseul lui Valeriu Cristea recurge la un corp de argumente – fapte ale creației – invocate cu o remarcabilă atenție și siguranță. Astfel, temele, cuvintele cheie, dominantele morale și psihologice (extrase din corespondență, jurnal sau din operă), personajele (Makar Devuşkin, Goliadkin, Proharcin, Polzunkov, Katerina, etc.) colaborează – organizate în sistemul prevăzut de eseist – la acest proces con-

structiv, realcătuiind demersul esențial al unei mari creații, îndelung pregătite și anunțate”. Eseul lui Valeriu Cristea este pus în relație cu alte opinii critice în ceea ce privește dubla personalitate a personajului dostoevskian, Michel Butor, M. Bahtin, Liviu Petrescu, Al. Philippide, Albert Camus. ■ Cu titlul *Reflecții asupra istoriei literare române contemporane*, Mircea Braga semnează rubrica *Argument pentru o istorie a literaturii române contemporane*. Criticul răspunde punctual la întrebările redacției: 1. Analiza pentru o istorie a literaturii contemporane pornește de la două coordonate, și anume: I. continuitatea, ca formă de manifestare a istoriei; II. actualitatea, care are următoarele caracteristici: a). conservarea și consolidarea valorilor ce totalizează tradiția, dar și a celor din actualitate, din *realitatea națională*, care sunt consecința realităților sociale, de gândire etc contemporane; b). *procesul de sincronizare* cu literaturile altor țări; c). *oportunitatea estetică* a literaturii contemporane; d). *diversitatea* în plan structural – formal (roman tradițional, proză lirică, proză – eseu, proză fantastică, proză onirică, proză psihologică etc., la Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu, D. R. Popescu, A. E. Baconsky, Al. Ivăsiuc, Matei Călinescu, Mircea Horia Simionescu, Petru Popescu, Augustin Buzura ș.a.) dar și al momentelor individuale; e). *tensiunea teoretică* caracteristică manifestărilor literare, fie critică și teorie literară, dramaturgie, proză, poezie sau eseu; f). *circulația normală a valorilor*; 2. Literatura contemporană nu poate suporta momentan o periodizare pentru că intervalul de timp este prea mic (27 de ani), literatura este în plin avânt, pentru că o analiză obiectivă presupune situarea în afara fenomenului, la o anumită depărtare în timp; 3. Cercetarea actuală, pentru a fi eficace, necesită un „normativ” filozofic și estetic actual; 4-5. Criticul consideră că o periodizare corectă a literaturii române contemporane este greu de realizat și că adecvată este stabilirea caracteristicilor în timp a acestei perioade, astfel: a). „Răstimpul dintre anul 1944 și anul 1950 a fost unul al opțiunilor, al acumulărilor care justifică și explică operele de mai târziu”; b). Deceniul al șaselea, este cel în care „cu câteva notabile excepții, literatura a îndeplinit pregnant o funcție cultural-politică, a militat pentru alte sectoare, dar, susținându-le pe acestea, a luptat și pentru sine; c). Din 1960, autorul crede că a venit *momentul ordonării artistice*. ■ Adrian Păunescu stă *De vorbă cu Petre Stoica*, pe care-l prezintă la începutul interviului ca fiind „poetul care – în generația lui – poate salva lirismul de fals, de conceptualizare, de rușinea frigidității, de înghețul lipsei de substanță”. Întrebat cărei direcții a poeziei române aparține, poetul precizează: „direcția Bacovia – Adrian Maniu – Revista Steaua”. ■ Constantin Cubleşan continuă serialul *Ion Agârbiceanu: Povestiri și nuvele (III)* ■ Seria de *Cugetări filosofice* ale lui Ioan Slavici a ajunge la nr. IV.

3 martie

• [„România liberă”, nr. 8509] Ion Pavelescu discută despre *Omniprezența științei și valorificarea rezultatelor ei* cu Aurel Duca, menționând că

„indiscutabil, știința cunoaște astăzi cea mai spectaculoasă proliferare din istoria afirmării ei. Ritmul în care se dezvoltă diversele sale ramuri și discipline este fără precedent iar prezența în viața societății – copleșitoare”. Faptul că prim-secretarul Comitetului județean Cluj al P.C.R. precizează numere ale cadrelor didactice universitare, numere ale cercetătorilor etc. îi atrage atenția intervievatorului, care îi replică: „Un număr, orice s-ar spune, nu sugerează altceva decât o masă. Or, știința trăiește și se afirmă prin personalități.”. Cu toate acestea, președintele Comitetului executiv al Consiliului popular județean îi răspunde: „De acord. Cu un singur fundament însă. Dacă prin accentuarea noțiunii de personalitate [...] înțelegi cumva un mod de a munci solitar, atunci trebuie să vă spun cu franchețe că greșiți. George Călinescu mai putea să scrie admirativ, «el biruia singur întregul, acolo unde alții se descurcau cu greu pe felii». Astăzi, în condițiile acestei fenomenale explozii de cunoștințe, a mai crede că poți să «birui singur», indiferent în ce sector, e curată rătăcire.”.

■ În cadrul „Cronicii literare”, Boris Buzilă analizează romanul *Marele singuratic* al lui Marin Preda, despre care notează, printre altele, că „nu este o biografie circumstanțială, deși am acceptat că se revendică din tema povestitorului, nu este «povestea» celui mai tânăr Moromete, ci o pasionantă, sinceră, adevărată, brutală, uneori, dezbateri despre cădere și înălțare, despre deprimare și revenire, despre deznădejde și speranță a unuia dintre contemporanii noștri.”.

● [„Scânteia”, nr. 9076] Aflăm din *Primiri la tovarășul Nicolae Ceaușescu: editorul italian Nicola Teti*: „Joi după amiază, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat, a primit pe Nicola Teti, directorul general al casei de editură «Edizioni del Calendario» din Milano, care face o vizită în România. În 1971, în editura milaneză «Edizioni del Calendario» a apărut lucrarea *Nicolae Ceaușescu. Scrieri alese*, înmănunchind într-o grupare tematică o selecție de texte de articole, interviuri și cuvântări din perioada 1965-1970 ale secretarului general al Partidului Comunist Român. [...] În semn de omagiu, editorul Nicola Teti a înmănat secretarului general al partidului o ediție special legată a celor două volume *Nicolae Ceaușescu. Scrieri alese*. La convorbire care a avut loc cu acest prilej a participat Cornel Burtică, secretar al C. C. al P. C. R.”. ■ Citim și despre *Constituirea Asociației scriitorilor din București*: „Potrivit prevederilor Statutului Uniunii Scriitorilor, adoptat la ultima conferință pe țară a uniunii, joi a avut loc, la Sala mică a Palatului, adunarea generală de constituire a Asociației scriitorilor din București. Au luat parte tovarășii Dumitru Popescu, membru al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., prim-secretar al Comitetului municipal București al P.C.R. La lucrări au participat peste 500 de prozatori, poeți, dramaturgi, critici și istorici literari din Capitală, membri ai Uniunii Scriitorilor. Adunarea a fost deschisă de acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor din România, care a relevat grija permanentă a conducerii partidului și statului nostru, personal a tovarășului Nicolae Ceaușescu, pentru

dezvoltarea literaturii, pentru asigurarea unor condiții propice de muncă și viață tuturor creatorilor de valori literare. Vorbitoarea a subliniat principalele realizări obținute pe tărâmul literaturii, spiritul creator, de responsabilitate cetățenească și patriotică, de care sunt animați scriitorii – români, maghiari, germani și de alte naționalități – în activitatea ce o desfășoară, în lumina documentelor Plenarei C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971. [...] Comitetul de conducere ales prin vot secret de asociația bucureșteană constituită în această ședință este alcătuit din: Radu Boureanu, Nina Cassian, Constantin Chiriță, Geza Domokos, Geo Dumitrescu, Arnold Hauser, Eugen Jebeleanu, George Macovescu, Fănuș Neagu, Marin Preda, Virgil Teodorescu. Ca secretar asociației a fost ales George Macovescu, care a prezentat adunării o schiță de program de lucru al asociației, precum și sarcinile ce revin acestei organizații pentru pregătirea Conferinței naționale a scriitorilor. Au fost aleși, de asemenea, ca secretari adjuncți ai asociației Constantin Chiriță, Domokos Geza și Fănuș Neagu. În încheierea adunării a luat cuvântul tovarășul Dumitru Popescu, care a transmis din partea secretarului general al partidului, tovarășului Nicolae Ceaușescu, un salut cordial Asociației scriitorilor din București, felicitări călduroase și urări de succes conducerii asociației, întregii obști a scriitorimii bucureștene. În continuare, vorbitoarea a evidențiat rolul important pe care îl are de îndeplinit noua asociație înființată în mobilizarea tuturor forțelor scriitoricești din capitala țării la făurirea unor opere de înaltă ținută artistică și ideologică, corespunzătoare cerințelor și exigențelor etapei actuale de dezvoltare a patriei noastre socialiste, nevoilor spirituale ale întregului nostru popor”. □ În continuare apare telegrama pe care participanții au adresat Comitetului Central al partidului, tovarășului Nicolae Ceaușescu: „Constituită într-o perioadă de înaltă eferescență creatoare, când poporul nostru își consacră întreaga energie înfăptuirii programului adoptat de Congresul al X-lea al partidului, documentelor Plenarei Comitetului Central din 3-5 noiembrie 1971, Asociația scriitorilor din București, exprimându-și adeziunea deplină la politica marxist-leninistă a Partidului Comunist Român cu privire la rolul și rostul artei și literaturii în societatea socialistă, își propune, din primele clipe ale existenței sale, să militeze pentru o literatură realistă și umanistă, de înaltă valoare artistică, îndreptând în acest sens atenția și interesul membrilor ei – scriitorii bucureșteni – spre cea mai autentică sursă de creație, spre realitatea noastră contemporană, spre minunații oameni ai patriei noastre, spre cei care construiesc cu eroism, abnegație și sacrificiu, societatea socialistă multilateral dezvoltată pe aceste vechi și rodnice pământuri românești. Asociația scriitorilor din București, care cuprinde numeroase și valoroase forțe scriitoricești, se angajează în fața dumneavoastră, iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, să se prezinte la Conferința națională a scriitorilor cu conștiința responsabilității sale față de patria noastră socialistă, angajându-se cu toată forța ei creatoare în vasta operă condusă cu strălucire de Partidul Comunist Român, pentru creșterea necontenită a prestigiului culturii și artei României socialiste”.

• [„Contemporanul”, nr. 10] Redacția revistei semnează textul: *Probleme majore ale artei și literaturii*: „Săptămâna trecută a avut loc ședința plenară a Consiliului Culturii și Educației Socialiste, for reprezentativ din care fac parte personalități ale vieții noastre literare și artistice, membri ai uniunilor de creație și ai organizațiilor de masă și obștești. Analizând programul de perspectivă pentru crearea unor noi lucrări de literatură, teatru, muzică, artă plastică și cinematografică, planul editorial pe 1972 de lucrări originale și de traduceri din literatura străină, planul producției de filme artistice pe 1972 precum și planul de schimburi culturale cu străinătatea din aceeași perioadă, plenara a dezbătut câteva din problemele de mare importanță și semnificație, a stabilit un amplu și bogat program de lucru menit să asigure îndeplinirea sarcinilor trasate de partid dezvoltării culturii noastre socialiste”. ■ Adrian Păunescu vede în Geo Bogza: *Un constructor de lumi*: „Găsesc prilejul acum, la apariția cărții sale *Priveliști și sentimente*, carte a unei iubiri din cele ce cu greu se pot închipui, cartea definitivei identificări a unui vechi scriitor democrat cu înaltul ideal patriotic, găsesc prilejul de a omagia pe acest mare scriitor și de a răspunde «în stilul său» – cu o anchetă despre București – la teribila pasiune de a schimba lumea ori de a o face mai bună, pasiune ce se caracterizează totdeauna conștiințelor celor obsedați de legea morală. Geo Bogza este un Don Quijote care în lupta cu morile de vânt le-a făcut pe acestea să înceapă să meargă și să zboare în univers, înviate. Și asta numai prin puterea credinței lui”. ■ Dan Zamfirescu analizează cartea lui Haralamb Zîncă: „*Și a fost ora H* este, fără îndoială, cea mai bună carte, cea mai utilă și cea mai pasionată, despre 23 August 1944. O dată mai mult se dovedește că marele Goethe avea dreptate: realitatea este mult mai bogată și mai palpitantă decât fantezia!”. ■ Nicolae Manolescu prezintă *Tineri poeți*. □ Mihai Ursachi: *Missa Solemnis*: „Ceea ce se remarcă înainte de toate la Mihai Ursachi este sensibilitatea minoră, nostalgică, transpusă însă în versuri de o anume precizie caligrafică, delicate și ferme, totodată care-mi amintește de (pe nedrept) uitatul astăzi Andrei Tudor. [...] Poetul e un fantezist și un ironist, cultivând atmosfera încărcată de taină, relicvele, casele și locurile singuratice unde se păstrează duhul unor ființe și întâmplări vechi”. □ Adrian Popescu: *Umbria*: „Remarcabil mi se pare debutul lui Adrian Popescu, prin stăpânirea neașteptat de sigură a acestui instrument indispensabil pentru un poet care este limba. Este, apoi, în *Umbria*, și sugestia unui timpuriu univers personal. Titlul conține metafora unei țări meridionale, plin de soare și de miresme, cu acea goetheană din *Mignon*”.

• [„Cronica”, nr. 9] Al. Philippide, în *Armonia clasică*, analizează stilul lui Al. Odobescu, apreciind că „scrisul lui Odobescu îndeamnă la lectură înceată. Din cauză că tonul este domol fără lăncezeală și prelung fără prolixitate, această încetineală, prin meandre chibzuit aduse, prin digresiuni întotdeauna cu schepsis făcute nu moleșește atenția și o ține mereu trează. Fraza e mlădioasă, lucrată cu grijă, construită temeinic și tinde către un efect, nu de surpriză ci

de împlinire. [...] Odobescu reprezintă în literatura noastră cu strălucire tipul de scriitor cultivat, de *écrivain lettré*. Amintiri de lectură îi limpezesc stilul. [...] Chiar dacă moda manierelor a trecut de mult, metoda scrisului îngrijit, cu gust, n-a pierit – și nici nu trebuie să piară. La păstrarea acestor însușiri de armonie și de gust Odobescu poate contribui, mereu în chip considerabil”. □ În *Cronica literară*, Al. Andriescu prezintă volumul lui Nicolae Țațomir, *Cartea mea de lut*. „*Cartea mea de lut* este opera unui poet de cultură și de substanță clasică. Poetul care vorbește de maniile de geometru pur își taie versurile cu diamantul în suprafețe transparente. Metafora dominantă a cristalului, insistența în descrierea liniilor și unghiurilor din care se revarsă lumină, trădează o conștiință devoratoare a actului poetic. Contrar poezilor care se lasă atrași de cuvântul în libertate, Nicolae Țațomir își face, așadar, un ideal din supunerea lui”. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga scrie, în *Avatarurile romantismului*, despre volumul lui Henri Zalis, *Aspecte și structuri neoromantice* (C.R.). □ N. Barbu, în *Antract*, se ocupă de *Violențe de limbaj*, abordând problema criticii de teatru. „Când li se reproșează violențele de limbaj, unii citează, în apărare, exemplul lui Călinescu, al lui Pompiliu Constantinescu sau chiar pe acela reprezentat de șeful „Junimii”. Dar să-l deschidem pe Călinescu, în care aflăm cele mai severe judecăți (drepte sau nu) despre Cezar Petrescu, despre Ionel Teodoreanu sau chiar despre Lovinescu. Sunt ele denigratoare? Se referă la calitățile civice sau simplu, omenеști, ale scriitorilor? Nu. Cele mai aspre formulări derivă totuși dintr-o considerare de principiu, din situarea criticului la o anumită altitudine intelectuală, și distanțările sunt de fiecare dată marcate prin fixarea coordonatelor critice. Să mai amintim de stringența argumentării lui Maiorescu în cazurile celor mai mărunți versificatori și publiciști? Dar, ar avea ele oare suficient credit față de cei care-și fac din injurie și scandal o profesiune de credință?”. □ Mircea Filip publică povestirea *Moartea mierlei în câmpul pustiu*. □ În *Mențiuni critice*, Const. Blănaru prezintă volumul lui Aurel Mihale, *Poartă și drum*, în timp ce Corneliu Popel scrie despre *Fântâna iadului* de Ionel Brandabur. ■ Leon Volovici publică un amplu articol intitulat *Literatura în societate*: „Studiul relațiilor dintre literatură și viața socială a căpătat în ultimele decenii o denumire precisă: *sociologia literaturii*, dar mai puțin precise au rămas obiectivele acestei discipline. Sub numele de sociologia literaturii, coexistă, de fapt, cel puțin două categorii de preocupări net distincte: pe de o parte, considerarea literaturii în societate, ca instituție socială (folosindu-se o terminologie care șochează lumea literelor prin aspectul ei economic; producție, consum, distribuție, piață etc), pe de alta: abordarea operei literare dintr-o perspectivă sociologică, adică istoria și critică literară sociologică. [...] Care este destinul scriitorului, devenit o „roțiță” a acestui „monstruos mecanism” al consumului? Ca orice categorie demografică distinctă, „populația scriitorilor” este studiată prin statistici și grafice ale creativității în raport cu vârsta, se urmăresc „suprapopulările” și depopulările”, după

metode practicate și de alți sociologi (îndeosebi americani), cu rezultate care pot interesa în mai mică măsură un istoric literar, dar nu sunt lipsite de semnificație pentru o viziune generală asupra evoluției unei literaturi. Scriitorii se împart în „generații” și „grupări”, a căror definire și explicare ține, iarăși, de domeniul sociologiei literaturii. [...] La originea lecturii literare, crede R. Escarpit, se află întotdeauna o insatisfacție, un dezechilibru între cititor și mediu, având cauze individuale sau sociale. Lectura ar fi, prin urmare, un fel de evaziune, de compensație, un reflex de apărare în fața șocurilor externe, de orice natură, „un refugiu împotriva absurdității condiției umane”. Explicațiile lui Escarpit nu acoperă pe de-a întregul sfera motivațiilor lecturii. [...] Studiarea comportamentului lecturii are consecințe directe asupra aprecierii relației dintre opera literară și cititor, dintre „mesaj” și receptarea lui în funcție de psihicul cititorului, de pregătirea sa estetică, intelectuală etc. Din acest unghi trebuie privită și „accesibilitatea” operei literare.” □ Gheorghe Simion publică poeziile *Mă întorc* și *Cântec întreg*. □ În *Aspecte, atitudini*, Al. Dima publică *Un pasionat al ideilor*: Eugeniu Speranția. □ În *Marginalii teatrale* sunt publicate trei note din zona dramaturgiei. Una dintre ele se referă la prezența piesei lui Camil Petrescu, *Danton* la Radio-televiziune. □ În *Estetica la răsruce*, Ion Pascadi publică *Estetica, arta și condiția umană contemporană*, articol dedicat Congresului internațional de estetică. □ Nicolae Turtureanu publică poemul *Manole zidit*. □ Cu titlul *Tinerețea ca sănătate*, este publicată partea a treia din *Introducere la o despărțire de Goethe* de Constantin Noica. □ În *Poeți ai secolului de aur* sunt publicate o serie de poezii semnate de Francisco de Queveda y Villegas, Juan de Juaregui, Francisco de Medrano, Francisco de Rioja, traducerea fiind realizată de Daniel Lascu. □ Sorin Pârvu, în *Seducția insolitului*, îi dedică un articol lui T. S. Eliot. ■ În *Moment, Cultul precursorilor* face referire la o ipostaza de cronicar dramatic în care se regăsește Al. Anđrițoiu, fiind citată o analiză din „Scânteia tineretului” în care acesta abordează piesele *Antigona* și *Electra*, jucate la Teatrul Mic și, respectiv, la Teatrul „Ion Creangă”. În *Abundență* se publică o notă despre numărul din februarie al revistei „Argeș”. Sunt menționați, printre alții, Al. Philippide, Edgar Papu, Radu Boureanu, Valeriu Cristea, Dana Dumitriu, Mircea Iorgulescu, N. Balotă, Cezar Baltag. În *Trahanache și...chioșcul* este criticată poziția lui Paul Cornel Chitic față de opiniile lui Liviu Ciulei legate de *O scrisoare pierdută*. În *Cele două fețe ale lui N. Manolescu* este apreciată nuvela acestuia, *Răscrucea*, apărută în numărul 2 al revistei „Vatra”. Este publicată o trecere în revistă a ultimului număr din revista „Viața militară”, axat pe tema patriotismului în literatură. Sunt menționați, printre alții, Nicolae Tăutu, Nichita Stănescu, Aurel Martin, Victor Tulbure. □ În *Correspondență din Moscova*, Mircea Radu Iacoban scrie despre *Teatrul țigănesc*.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 65]** La *Săptămâna pe scurt*, o știre: pe 17 martie 1972 va avea loc ședința de constituire a Cenaclului literar

Radio-TV, ce va purta numele lui Vasile Voiculescu. □ Un *timbru* de Aurel Baranga, despre o *carte deschisă*, un volum atipic de proză: *Și a fost ora H* de Haralamb Zincă. ■ Dan Zamfirescu vine cu articolul *În perspectiva unei aniversări Vasile Pârvan și problemele culturii românești*: „Pârvan... e un exponent al acelei intelectualități române care va da pe Camil Petrescu, Blaga, pe G. Călinescu și Vianu... demascarea capitalismului, critica incisivă a moravurilor vremii, care răsună din primele acorduri ale operei sale postbelice, anticipează polemica angajată sub semnul creșterii influenței clasei muncitoare și a acțiunii P.C.R. de o bună parte din intelectualitatea vremii. Geniul lui Pârvan, mai puțin spectaculos și senzațional decât al lui Nicolae Iorga, dar nu mai puțin eficient, deschide astfel, profetic, perspectiva românească asupra secolului XX”. □ D. Mutașcu realizează rubrica *ABC*, cu articolul *Modernismul poetic: ambiție, grotesc, agresivitate* (în general în poezia franceză), eseu ce pendulează de la Herbert Read și a sa lucrare *Poetul și muza lui*, până la Valéry și înapoi: „Filodem, Horațiu, Dionisos Halicarnas, Boileau, Poe, T. S. Eliot sau H. Read... au subliniat, cu toții, în epoci diferite, pe tonuri diferite, cu argumente diferite, datele fundamentale ale poeziei, dintre care nu pot lipsi: sinceritatea ei, profunzimea, forța ei de prefigurare, aderența ei la spiritualitatea mediului propriu și matrice, deschiderea ei spre universitate... ambiția ei de a exprima triumful idealului, colaborarea secretă și generoasă dintre măiestrie și inspirație creatoare, *umanismul* ei”. ■ Un alt articol program relevant, semnat de ideologul Mihnea Gheorghiu, continuă tonul traseelor prefigurate de Tezele lui 1971 în „Săptămâna”: *Literatura și politica culturală*, cu trimiteri clare către articolul tov. Dumitru Popescu din „Lupta de clasă”, *Implicații ale programului ideologic al Partidului în creația literar-artistică*, cât și spre ședința plenară a Consiliului Culturii și Educației Socialiste. Clarificarea unor noțiuni ca *umanism*, *intelectualitate*, *societate nouă* și determinarea unor poziții se face într-un text amplu, punctând o idee importantă: continuitatea istorică a umanismului. „Destinul scriitorului este acela de a servi și nu de a fi servit... În epoca noastră, scriitorul este o conștiință cultivată, un intelectual militant. Talentul incult nu se mai poartă. Lupta ideilor este aventura cea mai captivantă a lumii contemporane... Menirea intelectualului român contemporan este de a participa cu spiritul său creator și critic și cu toată energia să specifică la viață «cetății» și a națiunii, contribuind la evitarea pierderii sau alienării umanismului o dată cu emanciparea civilizației noastre tehnice, aplicând, prin urmare, în viață, principiile umanismului socialist... *Umanismul socialist* este înțeles azi în țară noastră ca o necesitate interioară a oricărei creații aparținând culturii naționale și se prezintă ca o permanență, în condițiile noii societăți, a omeniei românești pentru triumful căreia au militat toate mișcările populare revoluționare din România, de la Horia și Tudor până astăzi... În ultima vreme se profilează și pe linie de stat o clarificare a direcțiilor care vor determina ansamblul de principii și materia concretă a politicii noastre culturale, îndrumate de par-

tid. Rolul obștei scriitorilor apare deosebit de important în această înnoire a structurilor”.

4 martie

• **[„Munca”, nr. 7558]** În *Artă. Literatură*, cu subtitlul *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*, apar o serie de poezii semnate printre alții, de Constantin Donici, Nicolae Popescu ș.a. □ În *Agenda cotidiană* revista publică, cu titlul *Sărbătoarea mondială a cărții*, un microinterviu cu Gheorghe Stroia, directorul Direcției literar-editoriale din Consiliul Culturii și Educației Socialiste în care sunt menționate viitoarele expoziții de carte românească în străinătate.

• **[„România liberă”, nr. 8510]** Florica Ichim analizează piesa lui Dan Tărchilă, *Unchiul nostru din Jamaica*, montată la Teatrul dramatic din Brașov, notând că: „Autorul pendulează între creionarea de portrete (care îi reușesc în oarecare măsură), mijloacele comediei cu qui-pro-quo-uri, replică vioaie, dezvăluiri ce răstoarnă situații și o altă dimensiune, puțin străină de direcțiile anterioare, registrul grav. [...] patosul patriotic – ideea majoră în piesă – apare suprapus pe text, nu concluzie hrănită din logica acțiunilor”. Spectacolul nu i s-a părut reușit. ■ Comitetul editorial anunță publicarea de *Lucrări românești tipărite peste hotare*. În ceea ce privește literatura, sunt menționate traduceri din creația lui Ion Luca Caragiale, Ioan Slavici, Tiberiu Utan, Alexandru Ivasiuc, Gheorghe Tomozei și a altor scriitori (în Anglia, R. D. Germană, Ungaria și Uniunea Sovietică), precum și o nouă ediție a romanului *Desculț* de Zaharia Stancu (în Bulgaria).

• **[„Scânteia”, nr. 9077]** Vasile Rebreanu scrie o *Pledoarie pentru cartea vieții satului de azi*: „Aceste radicale prefaceri își cer cu necesitate ecoul în sfera marii arte. Această lume ajunsă prin socialism la demnitate a căpătat o aură nouă. Sigur că nașterea, purificarea acestui proces se făurește printr-o bătaie continuă, dramatică, de partea lui însă este istoria. Nu o literatură artificială, de cabinet, ci cărți în care să se simtă tumultul vieții reale. Crezând în destinul de aur al literelor române, cred în capodopera, încă necunoscută, inspirată din viața satului contemporan”.

• **[„Flacăra”, nr. 10]** În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie despre *Un film*, respectiv *Puterea și adevărul* de Titus Popovici și Manole Marcus. ■ În rubrica *Crampon*, Adrian Păunescu publică *Să deschidem ochii mingii de fotbal!* □ În *Film*, Magda Mihăilescu publică o anchetă pe tema *Un capital prețios al filmului românesc, Tinerii regizori*. ■ În *Literare*, Lucian Raicu scrie despre *Tudor Arghezi reinterpretat*, o mică antologie apărută la Eminescu ce reunește opiniile lui M. Ralea, Pompiliu Constantinescu, E. Lovinescu, Vladimir Streinu, G. Călinescu ș.a. ■ În *Memento*, Carte sunt semnalate volumele *Copacul-animat* de Gellu Naum și *Tinerețe*, volum de proză de Lucia Demetrius (Eminescu). ■ Notă despre „cartea de mare autenticitate” *Istoria*

unei secunde de Adrian Păunescu (C.R.), fiind criticate „neînțelesele și întor-tocheatele căi de stabilire a tirajelor”. ■ Notă despre volumul al II-lea din *Poeți contemporani* de Aurel Martin (Eminescu): „în primul rând subliniem receptivitatea criticului față de diversele formule poetice propuse de autorii discutați”. □ Semnalarea celei de-a treia ediții a volumului de proză *Sufereau împreună* de Ion Băieșu (C.R.). □ În *Memento*, *Cinema* apare o notă despre ecranizarea romanului lui Ilf și Petrov, *12 scaune*, de către Leonid Gaidar. □ În *Memento*, *Teatru* sunt prezentate piesele: *Avarul și Vicleniile lui Scapin* de Molière (la Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani și, respectiv, la Teatrul Mic), *Turandot* de Carlo Gozzi (Teatrul de stat din Tg. Mureș). □ În *Tv, Literatură* se semnalează o emisiune dedicată lui I. L. Caragiale la care participă Liviu Ciulei și Nicolae Manolescu.

● [„**Luceafărul**”, nr. 10] Editorialul redă discursul rostit de George Macovescu la înființarea Asociației Scriitorilor din București. Surprinzătoare este formularea „va trebui să lucrăm astfel încât să lăsăm de-o parte toate măruntele neînțelegeri [...] deoarece noi, *comuniști sau necomuniști*, toți suntem de acord că trebuie [...] să slujim prin munca noastră poporul acesta”. Tot pe prima pagină se găsește și telegrama adresată de Asociație lui Nicolae Ceaușescu, cu ocazia inaugurării: „Adunarea generală a scriitorilor din capitală [...] își îndreaptă primul ei gând către Partidul Comunist Român și conducerea sa, în frunte cu dumneavoastră, iubite tovarășe secretar general, asigurându-vă de *adeziunea sa deplină la întreaga politică a Partidului Comunist Român*, conducător înțelept, devotat și neobosit al eforturilor poporului nostru”. □ Apar patru articole de critică literară despre romanul *Marele singuratic*, de Marin Preda. □ Ov. S. Crohmălniceanu: „Ce poate fi mai dificil ca revenirea la o lume și la niște eroi, cărora le-ai dat o viață atât de intensă încât ea s-a autonomizat? Cum să clădești fără a dezamăgi în continuarea monumentalului? Asemenea întrebări sînt chinul creației marilor autori. Că [...] ele reușesc să-și găsească răspuns, Marin Preda ne-a dovedit-o încă o dată”. □ Valeriu Cristea: „Printr-un paradox al adevăratei creații, nota de mister luminează adînc individualitatea strînsă a marelui personaj”. □ Lucian Raicu: „Dincolo însă de fatala necruțare a unei astfel de cărți, de problemele ei insolubile, de zonele ei tulburi sau tenebroase, pătrunde un curent de simpatie umană, o lumină consolatoare [...] emană din brusca, miraculoasa reapariție e tatălui”. □ Nicolae Ciobanu: „Pe de o parte, avem în vedere exemplara egalitate a scriitorului cu el însuși [...]. Pe de altă parte, [...] constatarea potrivit căreia tematica prozei lui Marin Preda se află angrenată constant într-un proces de expansiune epică al cărei scop final nu este altul decât acela de a epuiza până la ultima limită resursele unei unice și osedante problematice umane”). □ Edgar Papu scrie despre importanța culturii scriitorului, argumentând că existența cazurilor în care un autor valoros își recunoaște propria ignoranță culturală nu ar trebui să reprezinte un model pentru scriitorii în formare, dimpotrivă. □ Pornind de la un text de

Sainte-Beuve, Al. Philippide dezbate noțiunea de clasicism, încurajând „descoperirea în actualitate a ceea ce este într-adevăr capabil să dureze”. □ Marcel Petrișor comentează teza de doctorat a lui Titu Maiorescu, de la Giessen, în 1859, apreciindu-i „rigorismul logic herbartian”, „estetica lui kantiană” și „formalismul și grija pentru ordonarea gândirii”. ■ Eugen Simion publică notații din cadrul unei vizite la Paris, din ianuarie 1972, în care analizează relația dintre scriitor și cititor pe baza experiențelor sale din câteva librării pariziene, dar și de la colocviul lui Proust și Noua critică, care a avut loc la Școala normală superioară. □ Se anunță apariția volumelor: *Lucien Leuven* (Stendhal, traducere de Șerban Cioculescu, Ed. Cartea Românească), *Studii și cercetări* (Z. Ornea, Ed. Eminescu), *Cinci poeți romanzi* (traducere, prefață și note de Ion Caraion, Ed. Albatros), *Modele de analize literare și stilistice. De la I. Budai-Deleanu la Zaharia Stancu* (Ediție îngrijită și prefațată de Al. Hanță). ■ Apare un fragment din memoriile lui Sașa Pană consemnate în volumul *Născut în '02*, care face referire la moartea lui Alexandru Macedonski. □ Vasile Nicolescu traduce și comentează câteva poeme de Max Jacob: „Fiecare poem al lui Max Jacob apare astfel ca o întrerupere, ca un spațiu de timp pus între paranteze, un divertisment de la distanță, o glumă bună și rea spusă de un tânăr, o grimasă de sentimental *ecorche*, o mască”. □ Emil Botta publică poemele *Primavera, Este descripția, Amuzantele valuri* și XI. 1971.

5 martie

• **[„România liberă”, nr. 8511]** Aurel Baranga resimte *Emoții*, participând la întruniri ale Uniunii Tineretului Comunist, cu ocazia împlinirii a jumătate de veac de la înființare. În acest sens, pe lângă „lauda partidului”, precizează că: „Tinerii din țara noastră au fericirea să trăiască un timp în care tot ce a constituit idealul de luptă al adolescenților de ieri a devenit o realitate atât de mirifică și de firească în același timp, că nu-și dau seama, întotdeauna, de proporțiile și de prețul ei. A avea, de pildă, la îndemână, toate condițiile, și cele mai bune, ca să înveți, să te formezi și să ajungi un om întreg, iată o realitate firească, normală și obișnuită”.

• **[„Scânteia”, nr. 9078]** Teodor Vărgolici prezintă *Două volume de Perpessicius*: „Pregătite pentru tipar de însuși Perpessicius, au apărut postum volumele *Opere* (IV, editura «Minerva») și *Lecturi intermitente* (editura «Dacia»). Volumul IV al ciclului de *Opere* ne introduce în însăși substanța personalității sale. În totalitatea lui, acest volum se înscrie în seria multiplelor argumente, pe deplin edificatoare și convingătoare, care demonstrează că Perpessicius a fost, într-adevăr, o conștiință vie a literaturii române, în devenirile ei caracteristice epocii contemporane. [...] Împletindu-și neconținut munca de istoric literar cu cea de critic, Perpessicius a continuat, și în anii noștri, să fie același pasionat și entuziast comentator al fenomenului literar contemporan. O demonstrează cu prisosință volumul *Lecturi intermitente*. [...] Și în comentari-

ile critice din *Lecturi intermitente*, preocuparea specifică, dominantă a lui Perpessicius a rămas aceea de a releva frumosul autentic din opera literară, indiferent de proporția lui. Aceasta l-a interesat în primul rând. Oriunde a întrevăzut talentul l-a salutat cu entuziasm; oriunde a putut cunoaște și trăi o emoție artistică a subliniat-o cu încântare spirituală”. ■ În *Adnotări* citim: □ *Vampiri și fluturi, fotbaliști și un... dactylo...* de Toma D. Roman: „Având mai degrabă caracterul unei proze îmbibate de lirism artificial, stihurile din *Poema* lui Petru Jaleș se pierd într-un cor de banalități teribiliste. [...] Poezia se istovește lăsând în loc un amestec ciudat de elemente din cele mai diferite domenii, o lavă verbală din care aproape orice posibilitate de ieșire este interzisă. Cititorul se rătăcește într-un labirint, iar concluzia finală la care ajunge este că poezia i se refuză”. □ „*Clubul literar*” de azi, *școala talentelor de mâine* de Fl. Dinu: „Pe lângă biblioteca «Ion Creangă» a luat ființă, nu de mult, clubul literar «Mihai Eminescu» al pionierilor și școlarilor din București, sub egida Consiliului municipal al Organizației pionierilor, bucurându-se de sprijinul larg al colectivului bibliotecii, de concursul unor cunoscuți creatori”.

7 martie

- [„*Munca*”, nr. 7560] Cu subtitlul *Biblioteca sindicală – mijloc politico-educativ de formare și dezvoltare a conștiinței socialiste*, Octavian Nica publică un material intitulat *Ce cărți se citesc și ce cărți ar trebui să recomandăm spre lectură*. □ Lucia Bogdan, în *Cronica filmului*, realizează o amplă prezentare a filmului *Pădurea pierdută*, scenariul fiind semnat de Mihnea Gheorghiu. □ În *Profil Etic*, Aurel Codreanu publică un interviu cu Nagy István intitulat „*Scrisul meu este un crez partinic, un mijloc de luptă în formă literară*”. □ Într-o notiță se face o trecere în revistă a *Filmelor românești la festivaluri internaționale*, fiind menționat și filmul *Pădurea pierdută*.

- [„*România liberă*”, nr. 8512] Virgil Brădățeanu abordează importanța *Cuvântului de onoare*, mai ales, pentru că „în socialism, cuvântul dat înseamnă angajament sacru între semenii, [...] între stat și cetățeni, între individ și colectivitate [...]; pentru prima dată cu adevărat în evoluția modalităților de organizare ale societății umane, există toate condițiile ca ceea ce putea fi pare cîndva doar un gând frumos să devină și pe acest plan o realitate, o împlinire”. ■ Tia Șerbănescu redă *Confesiunile despre cărți și comerțul cu cărțile* ale lui Mihai Gafița, redactor șef la Editura „Cartea Românească”, ale lui Nuți Dumitrescu, îndrumător de carte la Baza de desfacere a cărții și ale lui Romul Munteanu, directorul Editurii „Univers”, în sondajul intitulat *Iubiți cărțile?*, răspunsurile primite vizând dorința comună de difuzare a cărții în rândul marelui public. ■ Radu Popescu recenzează *Vicleniile lui Scapin* de Molière, reprezentată scenic la Teatrul Mic, semnalând montările puține ale pieselor aurorului și, dacă sunt jucate, „asistăm mai totdeauna la un eșec, iată un alt fapt, tot atât de verificat, și de care, era să zic, trebuie să se consoleze... el, Molière. O soartă foarte bizară, dar pe care o împarte, în largă măsură, cu Shakespeare”.

• [„Scânteia”, nr. 9080] Sub titlul *Schematismul evazionismului* citim două texte: □ Primul este semnat de Ov. S. Crohmălniceanu: „Alături de schematismul simplist, provenit din lipsa de talent, întâlnim și un schematism mai rafinat, care constă în adoptarea unei formule artistice bazate deliberat pe schematizare și simplificare. Ea tinde prin asemenea reducții să eludeze determinismul istoric, să-l ocolească și e, în ultimă instanță, tot evazionistă. Sigur că asemenea manifestări contravin climatului care s-a realizat în viața noastră scriitoricească, cu deosebire în urma congreselor al IX-lea și al X-lea – climat favorabil unui progres și unei dezvoltări foarte vii și foarte rodnice a literaturii. Grație acestui climat, literatura noastră a devenit mult mai conștientă de rostul ei specific. S-a înțeles mai bine, nu numai de scriitori, dar și de societate, cum poate contribui efectiv literatura la formarea suflutească a omului nou. În sensul acesta, cred că literatura noastră a cunoscut o dezvoltare frumoasă, dar că paralel cu realizări incontestabile care marchează drumul mare al literaturii – și cei mai buni scriitori l-au urmat – au apărut unele fenomene parazitare, care n-au reușit să schimbe acest drum, ci doar l-au îngreunat. Sototind schematismul și evazionismul astfel de fenomene, prima lor rădăcină aș vedea-o într-o superficialitate artistică înțeleasă nu numai sub aspectul talentului. Sigur că fără talent nu se poate face nimic, dar talentul singur nu este suficient; talentul presupune și un anumit orizont, o anumită concepție despre lume adecvată realității, presupune atitudinea angajată a scriitorului în contemporaneitate și în raport cu țelurile poporului său. [...] Trebuie să fim consecvenți cu noi înșine; dacă milităm pentru spirit critic în viață să-l aplicăm și când examinăm fenomenul literar. Au existat fenomene de evazionism cras care, în realitate, tindeau, chiar dacă nu reușeau să năpădească producția literară, să umbrească ceea ce se clădește durabil. Față de asemenea lucrări se cere să avem o atitudine fermă. Trebuie însă să facem distincție între literatura mai puternic sau mai puțin puternic axată pe cele mai imediate probleme, dar c o bătaie mai lungă – în spiritul socialismului – în ordine morală sau filozofică, și literatura situată temporar în actualitatea imediată, dar cere este absolut în afara realității socialiste, profund evazionistă datorită mentalității autorului, modului în care el înțelege să prezinte viața. [...] Când critica nu reacționează în fața unor astfel de scrieri și zice doar: «Vor pieri de la sine» – se creează o ambianță nepropice literaturii substanțiale și autentice. De aceea, evazionismul acesta «minor» nu trebuie să fie privit cu toleranță, ci cu simț de răspundere, chiar dacă soarta lui e pecetluită și timpul îl va îngropa singur”. □ Cel de-al doilea text este semnat de Ion Dodu Bălan: „Atât schematismul, cât și evazionismul sunt, în fond, o trădare a adevărului, o trădare a lumii obiective și a naturii intime a ființei umane, a libertății ei interioare. Și dacă se poate vorbi de un evazionism al schematismului în fața realității, tot așa se poate vorbi de un schematism al evazionismului. Trădând adevărul, trădăm evident realitatea obiectivă, fiindcă ea este lucrul cel mai adevărat din lume. [...] O problemă esențială pentru orice creator este aceea de a înțelege realitatea ca o permanentă luptă dintre vechi

și nou, ca o devenire dialectică a adevărului vieții, exprimând astfel opțiunea lor politică față de complexitatea și diversitatea realității sociale. Este meritul Partidului Comunist Român, al conducerii sale, de a fi dezvăluit cu intransigență tot ceea ce era incompatibil cu natura organică, intimă a societății socialiste, a moralei comuniste, a ideologiei marxist-leniniste, a reprezentărilor noastre despre om. Indicându-ne asemenea fenomene, partidul ne-a dat în același timp o perspectivă socială și umană extrem de importantă care asigură afirmarea și împlinirea personalității umane, continua perfecționare a societății socialiste multilateral dezvoltate”.

8 martie

● [„Scânteia”, nr. 9081] Ziua femeii este marcată prin textul *Omagiul încrederii și prețuirii noastre* de Ioan Grigorescu. ■ Romul Munteanu, directorul editurii „Univers”, semnează *De ce și pentru cine traducem. Țeluri și criterii în tălmăcirea clasicilor literaturii universale*: „«Importul» de producții ale spiritului din alte arii de cultură a constituit în fiecare epocă un factor de progres. El capătă în epoca noastră, care beneficiază de atâtea canale moderne de informare, o pondere deosebită, traducerile de opere literare de pe toate meridianele globului înscriindu-se în politica culturală a statului nostru de largă prețuire și receptivitate față de toate cuceririle spirituale autentice, majore, ale întregii omeniri. Semnificația traducerilor literare ca mijloc de formare a gustului, de stimulare a spiritului original de creație și ide cunoaștere a valorilor artistice ale altor popoare, a reprezentat o preocupare constantă a oamenilor noștri de cultură din toate vremurile. Exemplele oferite în acest sens de D. Cantemir, G. Șincai, I. Eliade Rădulescu, ca și de unele reviste cunoscute din istoria culturii noastre, cum a fost «Contemporanul», sun elocvente în acest sens. Nu se poate, de asemenea, trece cu vederea faptul că scriitori de seamă ca T. Arghezi, L. Blaga, I. Pillat, Z. Stancu, M. Beniuc, E. Barbu, E. Jebeleanu, sau impus și ca excelenți tălmăcitori ai unor opere majore din diverse limbi. [...] Ținând seamă de funcționalitatea complexă a cărții literare traduse, opțiunile editorului care se înscriu în mod firesc în politica culturală a țării noastre trebuie să se întemeieze pe criterii ferme și clare. Respingând cartea trivială, de amuzament facil, ca și falsele valori, editorul român își face un adevărat titlu de glorie prin tipărirea cărții clasice și moderne, susținute de un profund mesaj umanist”. ■ În *Știri culturale*, printre altele, citim: „Biblioteca centrală universitară «Mihai Eminescu» din Iași, care adăpostește peste un milion și jumătate de volume, deține numeroase cărți rare și documente istorice de mare valoare documentară. Între rarități se află un album în folio, unic în țară, tipărit la Roma în anul 1576 și care cuprinde 130 de planșe, reproduceri remarcabile după Columna lui Traian, tipărite pentru prima dată în lume. Ceea ce impresionează este frumusețea desenului în peniță pe fondul căruia gravura iese mai bine în relief”.

• **[„Viața studentească”, nr. 10]** Se deschide cu poemul patriotic *Timp clar* de Daniela Crăsnaru și cu un rezumat al *Plenarei* Consiliului UASR. ■ M. N. Rusu o receptează pozitiv pe Gabriela Melinescu [și anume volumul *Jurământul de sărăcie, castitate și supunere*, Editura Eminescu 1972]. „Pentru Gabriela Melinescu copilăria este un arhetip... Ea face din poezie un instrument de investigație, unul care s-o ajute la redescoperirea arhetipului biografic. La retrăirea lui, adică a unui model infantil de percepere a lumii... Lirica sa este o sinteză (între captarea purității inițiale și manevrarea ei ca pe un mijloc de cunoaștere poetică), un aliaj liric cu trăsături specifice, altele decât cele subscrise de, să zicem, Constanța Buzea sau Ana Blandiana”.

9 martie

• **[„Munca”, nr. 7562]** În *Carnet cultural* Mihai Cernat prezintă *Fântâna Iadului* de Ionel Brandabur (C.R.), punctând că „nu prin astfel de „opere literare” își onorează nobila lor misiune editurile noastre”.

• **[„România liberă”, nr. 8514]** În articolul *Cartea pentru toți*, Eugen Barbu atrage atenția asupra necesității unei revizuii a volumelor publicate, căci, spre exemplu, „Proust încă nu s-a terminat de tradus și nici pe Faulkner nu-l avem în totalitate, în schimb retipărim la nesfârșit *Roșu și negru*, romanele lui Hugo, bune și ele, dar prea multe când nu avem *Ulysse*-le lui Joyce”. ■ În cadrul rubricii „Vitrina cărții”, Dumitru M. Ion prezintă volumul de proze al lui Luki Galaction, *Calafuria*, apărut la Editura „Minerva”, în care autoarea „cheamă din amintire și imaginație personajele unui timp apus, oameni cu visările, tristețile, durerile, victoriile vieții lor”. Florian Tucă recenzează lucrarea *Drum lung, bătut de gloanțe*, realizată de un colectiv format din coloneii L. Tarco, A. Lupășteanu și Vasile Bârză, în articolul *Evocări despre vitejie și eroism*, despre care notează că: „oamenii care apar în acest volum, soldați sau generali, muncitori sau țărani, uteciști sau comuniști, toți, absolut, toți oamenii simpli ai tranșelor, luptători cu chipuri abia distincte de fotografii șterse de vreme rămân înscrisi atât în memoria afectivă a cititorilor de orice vîrstă, cît și în cartea de vitejie a poporului nostru”.

• **[„Scânteia”, nr. 9082]** În „*Ce e val, ca valul trece...*” Emil Manu scrie despre „Incompatibilitatea prozei realiste cu «exclusivismul abisalilor»”: „Experimentele din ultima vreme au dus la o multiplicare a stilurilor, dar și a «modernismelor», conjugate sau singularizate, lansate ca un «val» sau ca o modă. Se înțelege, nu este nimic nefiresc în aplicarea unor experimente. Discuția trebuie să înceapă însă de acolo de unde intervine jocul absurd și gratuit, căutarea «noului artistic» ca scop în sine. Și, cu atât mai mult, de acolo de unde începe exclusivismul. Prozatorii abisali au negat tot ce nu era abisal, existențialistii și absurdistii tot ce nu suna la fel cu exercițiile lor. Au apărut «proze» nonfigurative în care confesiunea a devenit infraanalitică, totul părănd scris pentru o lume supersensibilizată, în care literatura nu mai e o *plăcere*, o

satisfacție estetică, ci un joc sau un «drog al lucidității». Autorii acestor proze par a uita că, funcțional, arta prozatorului constă în capacitatea sa de a înțelege (în orice stil și în orice modalitate) contemporaneitatea și de a-și adapta genul la necesitățile ei. [...] Criza fenomenologică a modernismului, căutarea disperată a «prozei pentru proză» (aplicându-se aici legile altui domeniu, al poeziei, unde lucrurile stau cu totul altfel), s-a simțit și la noi, și-a aflat ecou în câteva cărți. Dar, traduse în țara unde s-au născut, cărțile respective ar prezenta pe autorii lor ca pe niște subfiliați stilistici al prozatorilor la modă acolo. Doi prozatori contemporani, dintre cei mai reprezentativi, au dovedit și prin diverse pledoarii (Eugen Barbu prin *Caielele Prințelului* și Marin Preda în *Imposibila întoarcere*) că orice inovație se cere aplicată fondului nostru narativ și orice soluție fondului nostru esențial. După opinia mea, deci, dincolo de narațiune, de epic, în sensurile cele mai evolute și mai moderne, nu există și nu poate exista proză contemporană românească de înaltă valoare, cu șansa de a se adresa cititorilor de azi și de mâine, de a depune mărturii edificatoare asupra relațiilor noastre sociale și umane”. ■ Nicolae Dragoș recenzează *Priveliști și sentimente* de Geo Bogza, Editura Minerva: „Este de real interes pentru cercetătorul literar să observe cum autorul descoperă noile realități ale țării, confruntarea dintre eterna ei natură și intervenția spectaculoasă a omului, modificarea naturii de către constructorii ultimelor decenii. Constatarea primă care se impune: autorul se dezvăluie ca un *adept al înnoirilor*, știind să observe și să pună în lumină mai presus de orice *fapta omului*. Permanențele naturii, ale istoriei, ale omului însuși nu sunt acceptate în ipostaze imobile, osificate, ci – cu o rară acuitate a observației și a traducerii în cuvânt memorabil a rezultatelor ei – gândite, înfățișate în devenirile lor firești, în înnobilările lor secrete”.

● **[„Albina”, nr. 10]** Pe prima pagină, versuri de Horia Zilieru (*Mama*). □ O poezie, *Murmur de primăvară*, semnează și Traian Lalescu. □ În *Șezători brăilene*, Ovidiu Maraloiu descrie serile de poezie organizate în comunele Tudor Vladimirescu și Movila Miresii, unde cititorii s-au întâlnit cu „scriitorii Ion Bănuță, redactor-șef al revistei, Barutu T. Arghezi, șeful secției culturale, poeți brăileni, membri ai cenaclului literar «Mihu Dragomir»”. Printre autorii brăileni, s-au numărat Nicolae Grigore Mărășanu, prof. Aurel Buricea, George Valea, Petre Drăghici, Petre Rodeanu. □ La rubrica *Magazin*, de pe ultima pagină, o notă inventariază statuile unor scriitori români, sculptorii menționați fiind C. Medrea și Romul Ladea. □ Acest număr însumează 12 pagini. Asemenea numere mai consistente vor mai apărea, în cele din urmă, din XXXXX, revista devenind lunară cu 12 pagini.

● **[„România literară”, nr. 11]** Versuri semnează: Doina Sălăjan (*Cu îndoială și totuși...*), Dumitru M. Ion (*Încrede-te în nemărginire; Vânătorule, nu pleca dimineața; Descrierea pârâului; Bine te-am aflat, iubito; Să nu mergi pe munte, draga mea; Bătrânul gânditor în pădure; Ciudate dorințe și temeri*). □ În traducerea lui Tașcu Gheorghiu citim poeziile poetului cipriot Kostas

Montis: *Destindere; Fotografia; Cipru*. Poeziile apar cu o notă despre poet, semnată C. S. ■ Din piesa în trei acte de Nagy István, *Înainte de potop*, citim un fragment din actul III în traducere de Angela și D. R. Popescu. □ Apare în *Semicentenarul U. T. C.* apare *Nescrisele reportaje* de Petre Dragu. □ Teodor Mazilu publică proza *De atunci, în nici o iarnă n-a mai nins atât de frumos...* □ Citim poeziile *Eden; Începuturi; Spălătoreasa* de Constant Tonegaru, care apar cu o notă de Barbu Cioculescu: „Vom spune numai atât: a fost un om vesel, încrezător în soarta oamenilor, a poeziei și, poate, în a sa, pe care o înțelegea. Dar a murit oare cu adevărat vreun poet?”. ■ Pe prima pagină apare *Telegramă Comitetului Central al C.C. al P.C.R., Tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „Adunarea generală a scriitorilor din Capitală, întrunită astăzi 2 martie 1972, pentru constituirea Asociației scriitorilor din București, își îndreaptă primul ei gând către Partidul Comunist Român și conducerea sa, în frunte cu dumneavoastră, iubite tovarășe secretar general, asigurându-vă de adeziunea sa deplină la întreaga politică a Partidului Comunist Român, conducător înțelept, devotat și neobosit al eforturilor poporului nostru pentru edificarea celei mai drepte și mai nobile societăți din istoria acestei țări: societatea socialistă. Constituită într-o perioadă de înaltă efervescență creatoare, când poporul nostru își consacră întreaga energie înlăptuirii programului adoptat de Congresul al X-lea al partidului, documentelor Plenarei Comitetului Central din 3-5 noiembrie 1971. Asociația scriitorilor din București, exprimându-și adeziunea deplină la politica marxist-leninistă a Partidului Comunist Român cu privire la rolul și rostul artei și literaturii în societatea socialistă, își propune, din primele clipe ale existenței sale, să militeze pentru o literatură realistă și umanistă, de înaltă valoare artistică, îndreptând în acest sens atenția și interesul membrilor ei – scriitorii bucureșteni – spre cea mai autentică sursă de creație, spre realitatea noastră contemporană, spre minunații oameni ai patriei noastre, spre cei care construiesc cu eroism, abnegație și sacrificiu, societatea socialistă multilateral dezvoltată pe aceste vechi și rodnice pământuri românești. Asociația scriitorilor din București, care cuprinde numeroase și valoroase forțe scriitoricești, se angajează în fața dumneavoastră, iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, să se prezinte la Conferința națională a scriitorilor cu conștiința responsabilității sale față de patria noastră socialistă, angajându-se cu toată forța ei creatoare în vasta operă condusă cu strălucire de Partidul Comunist Român, pentru creșterea neconținută a prestigiului culturii și artei României socialiste”. ■ Editorialul *Un eveniment*, de pe prima pagină, este asumat redacțional și semnat R. I.: „Constituirea, în ziua de 2 martie, a Asociației scriitorilor din București este un eveniment important în viața noastră literară. Prin marele său număr de membri (aproape 500), prin condițiile specifice ale celui mai puternic generator de cultură, care e Capitala țării. Asociația este menită să dea un impuls sporit întregii activități a Uniunii Scriitorilor, astfel ca aceasta, pe ansamblul ei național, să se poată consacra mai mult decât

până în prezent problemelor de orientare a creației, prin organizarea în cadrul tuturor asociațiilor sale a unor ample dezbateri ideologice, spre a stimula opere tot mai bogate și mai semnificative în conținut, cu un indice estetic tot mai ridicat; totodată, prin descentralizarea concretizată în constituirea Asociației din București, alături de celelalte 5 din cuprinsul țării, grija permanentă a conducerii partidului și statului nostru pentru dezvoltarea literaturii se va putea răsfărânge – prin Uniunea Scriitorilor – încă mai temeinic asupra întregii obști scriitoricești, prin stimularea activităților, mai bine coordonate: pe plan editorial, pe planul manifestărilor culturale ale scriitorilor ca mesageri direcți ai vieții ideologico-artistice, pe planul pur practic al sprijinirii scriitorilor în rezolvarea problemelor legate de situația lor materială și de activitatea lor specifică. Președintele Uniunii Scriitorilor a evocat eforturile în trecut ale oamenilor de litere de la noi pentru a-și crea o asociație care să-i reprezinte și care să-i reprezinte și care să le asigure acel minimum de condiții necesare nobilei profesii de scriitor. Zaharia Stancu a subliniat, apoi, cu atât mai îndreptățit, etapele de organizare ale scriitorimii în regimul nostru, de după Eliberare până astăzi, relevând profunde schimbări în viața noastră literară, îmbunătățirea condițiilor de viață și de activitate a creatorilor, de la modalitatea răsplătirii materiale a operei lor, de la modalitatea răsplătirii materiale a operei lor, până la satisfacția – care e cea mai temeinică – a răspândirii ei în rândurile marilor mase, într-un stat unde revoluție culturală – călăuzită de Partid – atinge pe fiecare zi noi și noi parametri promovarea valențelor umane ce îmbogățesc viața spirituală a omului contemporan. Dacă ne gândim, retrospectiv, la strădaniile scriitorilor de acum peste șase decenii, pentru a-și constitui o asociație care – în condițiile de la începutul secolului – să le protejeze creația și, prin înțajutorare, să facă față nevoilor, ajungem la o mărturie multiplu semnificativă. Într-adevăr, la 16 august 1909, Mihail Sadoveanu îl vestește pe Garabet Ibrăileanu despre inițiativa înjghebării unei Societăți a scriitorilor, care urma a lua ființă – așa cum s-a și adevărit – la 2 septembrie 1909. [...] În perspectiva – apropiată – a Conferinței naționale a Scriitorilor, constituirea Asociației din Capitală, modul principal în care s-a desfășurat adunarea, validitatea profund democratică a comitetului de conducere ales, atmosfera de încredere în care participanții au transmis expresia conștiinței lor de responsabilitate ca artiști-cetățeni secretarului general al Partidului, – ziua de 2 martie 1972 se înscrie într-un fascicul de rodnice semnificații”. ■ George Macovescu scrie despre *Modestia scriitorului*, despre Mihail Sadoveanu, Tudor Vianu și Arghezi și modestia lor. ■ Silvian Iosifescu publică un text lung despre „*Năpasta*” – *univers și stil*. ■ Șerban Cioculescu se ocupă de *D. D. Patrașcanu și tradiția farsei filologice*. ■ Nicolae Manolescu revine la *Itinerar critic* cu textul *Un dicționar literar*, consemnând și comentând apariția *Dicționarului de literatură română contemporană* de Marian Popa: „Dicționarul a stârnit nedumeriri și iritări, i s-au remarcat lacune și greșeli de informație. N-am să revin asupra lor,

oricât de adevărate ar fi (și sunt, vai, în cea mai mare parte), până la un punct era fatal să se întâmple așa. Un dicționar este, oricât de bun, o carte controversabilă, și la obiecțiile propriu-zis critice se adaugă totdeauna nemulțumiri cu caracter personal. [...] Însă, nu e numai chestiune de ton. Lipsește, evident, criticului rutina necesară pentru o operă atât de riguroasă cum este un dicționar: caracterizările lui sunt greoaie sau contradictorii, de cele mai multe ori improprii, limba pedantă și pretențioasă, frizând, chiar, pe alocuri, ridicolul. În locul exprimării simple, directe, una silnică, întortocheată, umflată de vorbe mari. [...] Acestea (și altele) nu sunt însă doar defecte de limbaj critic, deși, după toate semnele, Marian Popa nu știe să scrie. (Un dicționar este și un exercițiu de laconism critic. În loc să se concentreze asupra ideii, Marian Popa se desfășoară în fraze sunătoare și greșit construite.) Ele reflectă un mod sinuos și superficial de gândire, o incapacitate de a sesiza esența. Articolele despre marii scriitori sunt lungi, expositive și confuze – Criticul se pierde în interiorul operelor importante ca într-un labirint. Un dicționar pretinde privire de sus, sagacitate și putere de a sintetiza în câteva propoziții de neuitat. Înșușiri care lipsesc deocamdată lui Marian Popa, critic extravagant, amator de picanterii și de senzațional, fără seriozitate în ironie și fără umor în gravitate, teribilist și superficial”. ■ Dana Dumitriu semnează cronica literară la volumul *Colaje* de Mircea Zăciu: „*Colajele* se remarcă mai ales prin unitatea viziunii asupra literaturii – vastă lume aparent haotică, dar în adânc susținută de un foarte fin sistem de relații de interdependență. Criticul este cel menit să descopere în opera literară ghemul acestor relații, firele ascunse care o leagă de celelalte, să afle în textul ei imaginile altor opere cu care se înrudește prin spiritualitate. [...] Nervul polemic al notației, verva și eleganța scrierii, transformă lectura acestei cărți de speculații critice într-un agreabil dialog cu un scriitor sobru, fără crispări și inhibiții documentariste, și receptiv, fără preferințe ostentative, aplecat atât asupra valorilor stabile ale literaturii, cât și asupra valorilor în mișcare, tentat adesea de pedanterie dar refuzând banalitățile didactice, opiniile codificate, intrate în uzul universitar”. ■ Citim recenzii în acest număr: □ Dinu Flămând comentează *Despre câteva absurdități folositoare* de Ioan D. Gherea, Editura Cartea Românească, 1971: „Ideea relevării multiplelor ipostaze ale conștiinței omenești este veche de când există cugetare. Eseiul are însă aici precizia unei selecții dirijate după o mai amplă idee demonstrativă, dorința sa finală fiind aceea de a dovedi caracterul fertil al situațiilor absurde pentru comportamentul uman. Trei capitole programatice dezvoltă, în argumentație rece, situații generale când «simțul comun» este contradictoriu față de planurile atât de plurale ale conștiinței”. □ Sorin Titel recenzează *Frumoasa Paulină* de Nicolae Dunăreanu, Editura Meridiane: „Frumoasă lecție de echilibru și măsură ne oferă aceste povestiri ale lui Nicolae Dunăreanu”. □ Citim și despre volumul Luciei Demetrius, *Acuarele*, Eminescu, 1971: „Stilul fluent, grija pentru cuvântul încărcat de semnificație și capacitatea de a sintetiza într-o me-

taforă imaginea vie a unui oraș, a unei țări sau a unui moment din istoria atât de frământată a popoarelor, sunt totdeauna remarcabile, menținând lectura într-o tensiune egală”. □ Viola Vancea se ocupă de *Domnul de la Murano* de Stejar Ionescu, Editura Dacia, 1971: „Volumul lui Stejar Ionescu – *Domnul de la Murano* – așa cum se află el azi, cu inegalități și scurte izbânzi, amestec de livresc și observație «pe viu», de tandrețe și ironie, totul transmis în registrul unei sensibilități minore, însă autentice, constituie făgăduiala unei împliniri înlăturată de un destin tragic”. □ S. [Sorin] T. [Titel] notează apariția volumului *Teatru* de Vasile Rebreanu, Eminescu, 1972: „Pieseile cuprinse în acest volum de teatru nu modifică substanțial profilul prozatorului Vasile Rebreanu, încât cele spuse despre proza sa se pot repeta, fără să existe riscul de a greși, și la analiza acestor producții dramatice. Vasile Rebreanu este un «poetizant» adeseori excesiv, ceea ce a stârnit uneori reacția negativă a criticii, dar după părerea noastră – și acest lucru se poate urmări și în piesele pe care le recenzăm – poezia însăilată în țesătura epică, sau dramatică, a scrierilor sale, nu e lipsită adesea de o anumită prospețime, de un fior liric autentic”. □ Ion Madoșa recenzează *Cartea mea de lut* de Nicolae Țațomir, Editura Cartea Românească: „Poetul este un Pantagruel al cuvântului, cu predilecții speciale în direcția neologismului, a termenilor de specialitate și, din necesități de versificație, în direcția formelor gramaticale ieșite din uz. Rareori coexistă o asemenea modernitate și «specificitate» a limbajului cu structura unui poet clasicizant. Dacă admitem că, cel puțin în unele situații, avem de-a face cu un ermetism de suprafață, provenit și din asimilarea esteticii barbiene, nu-i mai puțin adevărat că Nicolae Țațomir apelează la limbajul indirect figurativ și simbolic, pus în serviciul unei teme sau idei”. ■ În *Lecțiuni eminesciene* Al. Piru reia ediția critică a poeziei eminesciene, alcătuită de Murărașu, ocupându-se de „numărul intervențiilor noului editor al poeziilor publicate în timpul vieții lui Eminescu este de aproape patruzeci. Afară de câteva din acestea, care rămân discutabile, cele mai multe subț binevenite și mai toate necesare oricui vrea să citească pe Eminescu în adevărata sa înfățișare”. ■ În *Viața literară* apar: □ *Șantier* anunță proiectele literare ale Georgetei Mircea Cancicov, Ioan Alexandru, Gheorghe Dinu, N. Carandino, Nicolae Argintescu-Amza, Liviu Bratoloveanu, Mihai Moșandrei, Ion Iovescu. □ Citim despre *Constituirea Asociației Scriitorilor din București*: „Potrivit prevederilor Statutului Uniunii Scriitorilor, adoptat la ultima conferință de țară a uniunii, joi 2 martie a.c. a avut loc, la Sala Mică a Palatului, adunarea generală de constituire a Asociației scriitorilor din București. Au luat parte tovarășii Dumitru Popescu, membru al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., și Dumitru Popa, membru al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., prim-secretar al Comitetului municipal București al P.C.R. La lucrări au participat peste 500 de prozatori, poeți, dramaturgi, critici și istorici literari din Capitală, membri ai Uniunii Scriitorilor. Adunarea a fost deschisă de acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriito-

rilor din România, care a relevat grija permanentă a conducerii partidului și statului nostru, personal a tovarășului Nicolae Ceaușescu, pentru dezvoltarea literaturii, pentru asigurarea unor condiții propice de muncă și viață tuturor creațiilor de valori literare. Vorbitorul a subliniat principalele realizări obținute pe tărâmul literaturii, spiritul creator, de responsabilitate cetățenească și patriotică, de care sunt animați scriitorii – români, maghiari, germani și de alte naționalități – în activitatea ce o desfășoară, în lumina documentelor Plenarei C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971. S-a arătat că, în ultimii ani, au fost realizate opere valoroase, care oglindesc, în paginile lor, munca entuziastă a poporului nostru, desfășurată sub conducerea partidului, pentru edificarea societății socialiste, pentru ridicarea României pe noi trepte de progres și civilizație. [...] Comitetul de conducere ales prin vot secret de asociația bucureșteană constituită în această ședință este alcătuit din: Radu Boureanu, Nina Cassian, Constantin Chiriță, Domokos Geza, Geo Dumitrescu, Arnold Hauser, Eugen Jebeleanu, George Macovescu, Fănuș Neagu, Marin Preda, Virgil Teodorescu. Ca secretar al asociației a fost ales George Macovescu, care a prezentat adunării o schiță de program de lucru al asociației, precum și sarcinile ce revin pentru pregătirea Conferinței naționale a scriitorilor. Au fost aleși, de asemenea, ca secretari adjuncți ai asociației Constantin Chiriță, Domokos Geza și Fănuș Neagu. În încheierea adunării a luat cuvântul tovarășul Dumitru Popescu, care a transmis din partea secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, un saltul cordial Asociației scriitorilor din București, felicitări călduroase și urări de succes conducerii asociației, întregii obști a scriitorimii bucureștene. În continuare, vorbitorul a evidențiat rolul important pe care în are de îndeplinit noua asociație înființată în mobilizarea tuturor forțelor scriitoricești din capitala țării la făurirea unor opere de înaltă ținută artistică și ideologică, corespunzătoare cerințelor și exigențelor etapei actuale de dezvoltare a patriei noastre socialiste, nevoilor spirituale ale întregului nostru popor. Într-o atmosferă însuflețită, participanții au adresat Comitetului Central al Partidului, tovarășului Nicolae Ceaușescu, telegrama al cărei text e publicat în pagina 1”.

□ Găsim și informații: „În comuna Dăbica din județul Cluj a avut loc o șezătoare literară la care au participat scriitorii Dumitru Mircea, Teohar Mihadaș și N. Opriță. De asemenea, în comuna Iara din același județ s-au întâlnit cu cititorii lor scriitorii Constantin Cubleşan, Negoită Irime și N. Prelipceanu. Alte șezători similare s-au desfășurat în comuna Mociu, județul Cluj, cu participarea scriitorilor Adrian Popescu, Aurel Sorobetea și M. Runcan, și în comuna Unguraș, unde au citit din lucrările lor scriitorii Lászlóffy Csaba, Vereș Zoltan și Somiczy László. * În cinstea aniversării semicentenarului U .T. C., scriitorii Rusalin Mureșan, Constantin Georgescu și Mircea Micu au participat la mai multe șezători literare, organizate de Comitetul județean U. T. C. Teleorman. Tot în cadrul aceluiași manifestări, poezii Ion Molea și George Păun au citit în fața elevilor școlii profesionale de mecanizatori din Câmpineanca, județul

Vrancea, a muncitorilor de la fabrica Confecția din Focșani și a elevilor școlilor generale nr. 4 și nr. 10 din acest oraș. * La Casa de cultură a Sindicatelor din Pitești a avut loc săptămâna trecută un recital de poezie la care au participat Ion Bănuță, Ștefan Popescu, Al. Șerban și Ludmila Ghițescu. În cadrul manifestărilor culturale organizate de căminul cultural din comuna Hotarele, județul Ilfov, scriitorii Virgil Carianopol și Stelian Păun au citit poezie și proză în fața membrilor cooperativei agricole din această localitate”. ■ În *Carta străină* găsim: □ Nicolae Balotă, în *Natura la Sénancour* scrie despre romanul *Obermann* de Sénancour: „Romanul epistolar (care are prea puțin din constituția unui roman modern, dar se aseamănă cu unele lungi digresiuni eseistice care poartă în zilele noastre acest nume) a fost tradus cu grijă și fervoare pentru original de Em. Seghie”. □ Sub semnătura r. a. r. este notată apariția *Car-netelor maiorului Thompson* de Pierre Daninos, Editura Albatros, 1972: „Traducerea este când liberă, când strictă, oricum corectă și reușită, cu un singur semn de întrebare: Oare n-ar trebui traduse și sintagmele englezești? Este, doar, vorba de o carte de mare tiraj?... Și continuând pe acest ton de cronică dramatică, apreciem desenele Tiei Peltz, în spiritul cărții”. □ S. M. scrie despre *Învățătorul din Vigevano* de Lucio Mastronardi, Univers, 1972, romanul tradus de Constanța Trifu și Lidia Sava”. ■ În *Ochiul magic* apare *Să nu-l uităm pe febrilul Camil* de Genoveva Logan: „În «România literară» nr. 10/1972 Petru Popescu lansează sub titlul *Persoana întâi în roman* o întrebare semnal: «Dar unde este persoana întâi?». [...] Preocupată îndeaproape de problematica utilizării persoanei întâi în roman, nu creau să comentez în nici un fel disociațiile autorului – eroarea în care crezi poate fi în anume împrejurări mai fertilă decât cel mai riguros adevăr în care nu crezi, – țin doar să amintesc autorului că între cele două războaie Camil Petrescu teoretiza această modalitate pornind de la tehnica monologului proustian, unde utilizarea persoanei întâi conferă fluxului conștiinței o «autenticitate halucinantă», în opoziție cu tehnica romanului tradițional în care scriitorul omniprezent și omniscient nu face decât «proponeri de realitate», și că pledoaria lui Camil Petrescu pentru «noua structură» a fost concretizată într-un mod fericit în cele două romane antologice. Obsesia autenticului, a prezentului continuu, a aderării fortuite a cititorului la substanța cărții prin antrenarea lui directă în dialog cu eul autorului confesiv, preocupă o întreagă școală în literatura străină. Un argument în plus pentru a recepta cu toată convingerea apelului lui Petru Popescu, dar să nu uităm pe febrilul Camil Petrescu, să-l recitim și să-i memorăm romanele”. ■ 120 de ani de la moartea scriitorului Nikolai Gogol sunt consemnate cu două texte: *Gogol și motivul „inconsistenței”* de Lucian Raicu și *O evocare* de Leonid Dimov. ■ Revista preia din „Africasia” nr. 109 textul *Pentru o poezie a dezvoltării* de Jérôme Carlos.

• [„Tribuna”, nr. 10] Cronica literară este semnată de Ion Vlad și are ca subiect *Marele singuratic* (C.R., 1972) de Marin Preda. „*Marele singuratic*

este romanul unui personaj sau, mai exact, istoria unei personalități dramatice: Nicolae Moromete”. Criticul consideră că structura romanului are două direcții, problema istoriei și conștiința individuală (articolul este intitulat chiar *Istorie și conștiințe*), interdependente, elemente comune cu alte romane ale lui Marin Preda, *Moromeții*, *Risipitorii*, *Intrusul*, *Întâlnirea din pământuri*: „Dar *Marele singuratic* se impune ca o operă de mare valoare și ca o ilustrare exemplară a condiției creației epice. Am înregistrat apariția în literatura română a unei creații: istoria unui personaj re-crează timpul istoric și confruntările unei conștiințe”. ■ Rubrica *Argument pentru o istorie a literaturii române contemporane* își continuă apariția cu articolul *Spiritul epocii* de Mircea Iorgulescu, în care autorul pledează pentru o istorie literară care să ia în calcul *spiritul epocii* „dedus din însăși substanța operelor avute în vedere” și nu o periodizare care să se bazeze exclusiv pe criteriul cronologic. Iorgulescu consideră că este necesară o analiză atentă a literaturii române de după cel de-al doilea război mondial, cu atât mai mult cu cât este vorba de o trecere la alt sistem de orânduire socială, cu intense lupte politice, sociale, „cu experiențe colective și individuale fără precedent”. ■ Adrian Păunescu și Mircea Martin se întâlnesc *Sub semnul întrebării*, într-o convorbire despre artă, creatori și opera lor, creatori și jertfă, despre literatura contemporană. Dintre numele literare, Mircea Martin își arată prețuirea pentru poezii Alexandru Philippide, Emil Botta, Eugen Jebeleanu, Baconsky, Petre Stoica, din proză pe Marin Preda, Zaharia Stancu, D. R. Popescu, iar din critica literară pe Adrian Marino, Ion Negoitescu, Al. Paleologu, Matei Călinescu, N. Manolescu, Lucian Raicu, G. Dimisianu, V. Cristea. ■ Dumitru Micu semnează cronica *Lingvistică și istorie literară* pentru două volume ale lui Gh. Bulgar. Prima lucrare este *Momentul Eminescu în evoluția limbii române literare* (Minerva, 1971) și are ca obiect „însemnătatea creației eminesciene în devenirea limbii literare”, iar a doua, *Studii de stilistică și limbă literară* (Editura didactică și pedagogică, 1971), în care prezintă „aspecte de limbă și stil, precum și interesul pentru problemele limbii al mai multor scriitori români din secolele XIX și XX”. ■ Adrian Marino continuă *Mici scene elvețiene (III)*.

10 martie

● [„Munca”, nr. 7563] În *Punct*, revista publică un scurt interviu cu Aurel Dragoș Munteanu, intitulat *Literatura – o confruntare a oamenilor cu ei înșiși*. Acesta consideră că literatura noastră ar trebui să exprime „ceea ce suntem noi, ceea ce înseamnă lumea, conștiința noastră, epoca noastră socialistă”. □ Se notează inițiativa revistei „Teatrul” de a inaugura o rubrică intitulată *Părerea publicului*, cea din numărul citat fiind dedicată spectatorilor din Baia Mare.

● [„Scânteia”, nr. 9083] Al. Andrițoiu semnează *Orizonturile poeziei patriotice a zilelor noastre*: „Trebuie să spunem că poezia patriotică nu e de circumstanța unui poem și nici măcar a unei cărți prin care cutare poet face

«concesii» unor cerințe, unor orientări ale literaturii. Poetul este patriot prin totalitatea operei, întrucât opera sa, pe parcurs de decenii, este argumentul liric al gândirii și simțirii sale. În acest sens, toate poemele (imnuri, meditații, idile, elegii) devin patriotice ca forme adecvate stării de spirit, pe parcursul aceleiași gândiri. [...] Cred, deci, că poezia patriotică trebuie să cuprindă operele complexe ale unui poet. Poezia patriotică se va racorda necesarmente tradiției, și prin contribuția sa specifică la înălțarea spirituală a omului, la edificarea solidă a unor crezuri politice înaintate, prin înfățișarea sentimentelor esențiale ale compatrioților noștri se va înscrie organic în istoria literaturii române. Sfera poeziei patriotice trebuie lărgită, într-o filozofie în care totul se primește mereu și într-o civilizație în care mereu strălucește ceva nou. Ea trebuie gândită ca un reflex al vieții noastre de azi, al vocației noastre pentru atitudine activă în fața confruntărilor construcției, al vocației noastre umaniste. Orice poezie bună și integrată gândirii și simțirii noastre, simțirii de azi a poporului nostru, izvorâtă din aspirația de a comunica emoțional și durabil cu poporul căruia îi aparținem, se va înscrie în zona de aur a poeziei patriotice, pentru ale cărei valențe multiple am pledat în aceste opinii”.

• [„Contemporanul”, nr. 11] Intitulându-și textul *Un român în America*, Adrian Păunescu redă interviul cu Mircea Eliade, integrat în volumul *Sub semnul întrebării*, (C.R., 1979, ediția a II-a adăugită). ■ În textul *Refuzul pasivității*, M. Ungheanu se referă la opera lui Marin Preda: „Proza lui Marin Preda se constituie pe fundalul luptei scriitorului cu prejudecățile. Prima carte de rezonanță, *Moromeții*, infirmă prejudecata inferiorității romanului cu eroi din lumea satului. Altă prejudecată, bine înrădăcinată, era aceea a neputinței prozatorului inspirat de mediul rural de a aborda subiecte citadine. Marin Preda scrie, pentru a înfrânge această prejudecată, *Risipitorii* și *Intrusul*. O experiență a literaturii române a procurat o altă prejudecată: aceea că scriitorul român, și mai ales prozatorul, este autorul unei singure cărți, cu alte cuvinte că acesta nu poate deveni un profesionist al scrisului, fiind prizonier al unei singure experiențe și autor posibil doar al unei singure cărți”. ■ George Munteanu recenzază cartea lui Mircea Berindei: *Marcel Proust*: „După un excelent eseu despre căile desăvârșirii morale a omului... Mircea Berindei vine cu o nouă carte, de data aceasta o încercare de prezentare globală și de explicare a vieții și marii opere a lui Marcel Proust. E un instrument complex de cunoaștere a omului și a operei, cititorul având surpriza de a trece mereu de la nivelul vieții în cel al artei și invers, totul susținându-se solidar și luminându-se reciproc....”. ■ Volumul lui Geo Bogza, *Priveliști și sentimente*, este analizat de Nicolae Manolescu: „Fără îndoială că Geo Bogza știe să vadă; dar arta lui nu este, înainte de toate, privire. Din contră: priveliștile suferă de o oarecare monotonie sau sunt convenționale, în sensul simplificării la câteva linii; și, dacă ochiul reține imagini și culori, nu e vorba numai de imagini și culori reale, ci de unele simbolice. Există o retorică a descrierii la Geo Bogza, o sub-

stituire a obiectelor concrete prin ideile lor, a lumii văzute prin câteva mari simboluri ale văzului. [...] ... cu Geo Bogza călătorești de fiecare dată în tărâ-muri imaginare, coborând în sufletul lor tainic și ciudat. El este reporterul unor țări fabuloase, cu mitologie și relief nemaivăzut, pe care hărțile nu le înscriu și tratatele de geografie le ignoră”.

● **[„Cronica”, nr. 10]** În articolul de fond, intitulat *Statistică și cultură*, se notează: „Ne bucurăm, pe drept cuvânt, cu numărul cărților editate în ultima vreme, cu numărul teatrelor profesioniste, răspândite pe tot întinsul țării, ne bucurăm de sporirea numărului de intelectuali din mediul rural, de extinderea rețelei cinematografice, a presei, a rețelelor de televiziune etc., etc. Sunt reali-zări epocale. Baza materială a culturii este astăzi puternică, avem specialiști, cadre calificate, avem artiști, educatori, oameni de cultură devotați diverselor ramuri ale creației. Toți aceștia au asigurat și asigură un avânt fără egal operei de ridicare a nivelului de civilizație al societății românești. Și ca să ilustrăm aceste progrese, de mult nu mai este suficient să vorbim despre totala înlătura-re a analfabetismului sau de cifrele care reprezintă numărul absolvenților în-vățământului general, al școlilor tehnice ori procentuale de creștere a tinerilor studiind în facultăți. Avem realizări de ordin excepțional, care însă se cer lega-te astăzi solidar de ideea formării mobilurilor interioare ale unei acțiuni cu mult mai adânci. Scriitorii, artiștii, în rând cu educatorii de profesie: învățători, profesori, în rând cu medicii, inginerii, tehnicienii, sunt datori să colaboreze mai strâns spre a pătrunde în suflete și a mobiliza conștiința patriotică, socia-listă, a făuritorilor bunurilor materiale și spirituale”. □ Victor Eftimiu publică poezia *Chipul din oglindă*. □ În *Cronica literară*, Liviu Leonte publică o pre-zentare a volumului de versuri *Missa solemnis* de Mihai Ursachi. ■ În *Frag-mentarium*, Constantin Ciopraga publică eseu *Național și universal*: „Nu suntem, ca literatură națională, nici tragici, nici excesiv exuberanți, ci așa cum ne-au fost împrejurările. Așa-numitul „tragic al istoriei”, vizibil în destinul multor națiuni, s-a convertit, la noi, într-o imensă voință de a trăi. Când Voltai-re, cu surâsul său sarcastic, găsea că aproape totul este imitație, avea în vedere, se pare, capacitatea de influențare a valorilor, devenite patrimoniu general. Personalitatea implică însă altceva: aptitudine de asimilare și iradiere; influ-ențele sunt transformate, reprofile, potrivit altor scopuri. Cu alte cuvinte: specificul național, în aspectul său fundamental, înseamnă diferență, descinde-re spre existență în care se reflectă o conștiință colectivă. Personalitatea ca rea-litate globală, sintetizatoare, înțeleasă ca o suită neîntreruptă de revelații și - de altă parte - ideea de specificitate, sunt noțiuni interferente, conturându-se din perspectiva unui spațiu moderat de istorie, prelucrat din mii de unghiuri. Mar-ca acestui spațiu complex se observă chiar în situații speciale. Deși scriitori de limbă franceză, Panait Istrati și Eugen Ionescu exprimă, inevitabil, particulari-tăți ale spiritului românesc”. □ În *Mențiuni critice*, Corneliu Popel prezintă *Confesiunea* de Ion Murganeanu, în timp ce Dan Mutașcu scrie despre *Elegie cu*

Francesca da Rimini de Damian Ureche. □ În *U.T.C. - Punct de zbor* sunt publicate o serie de poezii semnate, printre alții de Gh. Lupu, Emil Nicolae, Gheorghe Daragiu, Cătălin Bordeianu. ■ În *Scriitori contemporani*, Magda Ursache publică un amplu articol intitulat *Adrian Păunescu sau Elogiul infinitului*: „Un asemenea titlu ar putea să șocheze atunci când este pus pe seama unui poet ca Adrian Păunescu ce lasă impresia că-și exprimă cu neașteptată franchețe încrederea în propria ființă, în destinul său literar. Versurile expres retorice, imperative și ample, poemele incendiatoare prin lirismul lor nasc uneori iluzia că autorul vizează cu prea multă insistență propria biografie, ceea ce ar permite bănuiala, discutând aprioric, că „problematika majoră” pare limitată. Aceasta este însă o falsă problemă. Nu mai trebuie demonstrat că o biografie bine concepută, trăită ori simulată, poate deveni interesantă artistic prin ea însăși. Se deslușește mai curând un anume romantism în poezia lui Adrian Păunescu care cucerește prin verva iconoclastă proprie generației de poeți din familia lui Labiș. Există, de altfel, o certă comunitate de destin literar la Ion Gheorghe, Ion Alexandru, Adrian Păunescu ori George Alboiu. Toți sunt tuteiați de medii etnografice de mare tradiție și au dezvoltat în anii debutului poeme cu intenția de a configura în fantezie viața satului ori a familiei. Așa se și explică intențiile aluzive la propria vârstă, procedeu care, la drept vorbind, nu este nou în lirica noastră dar asigură creației un sunet poetic aparte. Revirimentul în favoarea generației tinere se dezvăluie atunci când ea învață meșteșugul simplității”. ■ Zaharia Sângeorzan scrie despre *Colajele lui Mircea Zăciu*: „Mircea Zăciu este un scriitor care își face din valorile istoriei literare un „pre-text” pentru anumite teme critice. Colajele sale sunt ale unui povestitor care își narează ideile literare fără complexele romancierului de profesie. El nu e istoricul literar steril travestit în arhivar scotocitor de documente. Și e bine că o revistă ca *Manuscriptum* i-a încredințat unui astfel de critic, deschis tradiției și noului, o *Cronică a edițiilor*. Textele lui Mircea Zăciu dau dovadă de o seriozitate a informației, de o tinerețe a reflecțiilor, de o invenție critică neformală. Limbajul nu e obosit de canoanele unor formule abuziv întrebuințate, ci e viu, cu o mare putere de seducție. În eseuri, Mircea Zăciu este un admirabil povestitor, căci nicicând tema nu e sufocată de erudiție. În jurul ei filiațiile cu alte opere ale literaturii universale, identificările de motive, de idei dau eseului o puternică soliditate și verosimilitate. Mircea Zăciu nu scrie ca să facă „știință” din literatură, ci ca să-și recunoască, să-și verifice, fără semne de invidie sau de bagatelizare, vocația de scriitor. Eseurile sale nu sunt nici efectul unor tristeți după opera încă nescrisă, ci un excurs în lumea ideilor, în lumea cărților pe care el însuși le-ar fi putut scrie sau pe care le va scrie odată și odată. Plăcerea lui Mircea Zăciu este de a reciti totul fără prejudecăți: D. Goleșcu și V. Alecsandri, Stejar Ionescu și Sadoveanu, Agârbiceanu și Camil Petrescu, satisfac pe critic în receptarea unor modernități neexagerate. El extrage din operele analizate sporul de noutate, acel spațiu al valorii neintuite de alții, acel dialog

nestins pe care un roman sau o nuvelă îl poartă cu actualitatea. [...] Vocația pur literară a lui Mircea Zăciu este însoțită de una polemică. Aceasta nu se confundă însă cu aceea de pamfletar irascibil. Polemica lui Mircea Zăciu începe chiar cu istoria literară, înțeleasă de unii drept simplă erudiție și se termină cu analiza situației reale a postumelor și documentelor inedite ale unor scriitori clasici. Este cazul și timpul să redeschidem, odată cu Mircea Zăciu, discuția privind *Jurnalul* lui Liviu Rebreanu. Publicarea lui fragmentară (Puia Florica Rebreanu) nu poate trezi decât reproșuri, nedumeriri și criticul are perfectă dreptate când se întreabă de întârzierea, în fond, nemotivată a tipăririi lui: „Ce fel de interdicții vor fi planând pe acest jurnal? Țin ele de o clauză testamentară, de rezervele moștenitorilor ori nu-i decât vinovata noastră indolență că n-a editat nici acum jurnalul unuia din cei mai mari scriitori români?” Reacția moștenitorilor a fost promptă și iritantă, dar, nu aceasta este esențialul. Mircea Zăciu a răspuns, a polemizat decent cu moștenitorii așteptatului jurnal, dar lucrurile nu au înaintat deloc, nu s-au clarificat în sens pozitiv. Se editează seria de *Opere complete* și sursa de informații, în absența acestui - poate - senzațional jurnal, este fragmentară, dacă nu falsă. Istoria literară nu trebuie să fie păgubită de o astfel de informație. Discuția în jurul acestui jurnal nu poate rămâne decât deschisă. În acest caz, polemica lui Mircea Zăciu e o pledoarie pentru punerea neîntârziată în circulație, și integral, a unei opere memorialistice necunoscute”. □ În *Aproximații critice*, Mihai Drăgan prezintă, cu titlul *Evoluție poetică*, lirica lui Radu Cârneli. □ Cu titlul *Tinerețea ca înțelepciune*, este publicată partea a patra din *Introducere la o despărțire de Goethe* de Constantin Noica. □ Liviu Călin publică poeziile *Iluminare, Înțoarceri, Gest, Contemplație*. □ Sunt publicate „două proze de W. S. Merwin”, *Prima lună* și *Gustul*. □ În *Lirica africană* sunt publicate o serie de poezii semnate de Marțial Sinda, în traducerea lui Horia Zilieru și al lui Daniel Dimitriu. ■ În *Caiete*, Al. Călinescu scrie despre *Roman și societate*, eseu cu trimiteri la volumul omonim al lui Michel Zérafra. □ În *Timp liric* sunt publicate o serie de poezii semnate de Vasile Radu. ■ În *Moment*, cu titlul *Muzeistică*, se discută, printre altele, faptul că la Iași urmează să se deschidă o serie de case memoriale dedicate Otiliei Cazimir, lui Vasile Alecsandri, Mihail Kogălniceanu și Mihail Sadoveanu. În *Comentarii la...* se citează un fragment dintr-un articol al lui Marcel Pop-Corniș din nr. 2/1972 al revistei „Amfiteatru” în care acesta comentează proza lui Radu Petrescu. În *Estetica faptului sportiv* se notează: „Săptămânalele „sporturi” ale lui Fănuș Neagu au sinceritatea chiotului și salvarea ierbii. Depășind eventualele rigori ale unei asemenea rubrici, prozatorul nu-și trădează stilul, oficiază în numele acestui stil și, cu franchețe, practică într-un colț de pagină o literatură deghizată. A face artă din gazon, din efort și din rumoarea tribunei este - trebuie să recunoaștem - o performanță care se cere omologată”.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 66]** Este marcat un eveniment: Constituirea, la 2 martie 1972, la București, a Asociației Scriitorilor din București, integrată organic Uniunii Scriitorilor. ■ Continuă serialul lui Eugen Barbu, *Debellare superbos*, în care se demontează „opera” demitizatorului Al. George: volumul *Marele Alpha*, în care criticul a ținut morțiș să nu-l recunoască pe Arghezi. Concluzia? Demolatorul de mituri (Mateiu Caragiale, G. Călinescu, Arghezi) este doar un debutant târziu frustrat, un detractor programat (în volumele *Semne și repere* și *Marele Alpha*), un biet publicist dornic să fie băgat cu orice preț în seamă, instabil și (auto)contradictoriu, care contestă și laturi ale operei lui Arghezi și Eminescu, dintr-un spirit probabil pur teribilist. „Cărțile lui Al. George rămân pentru noi o diversiune iresponsabilă, voită sau nu, în stare să nască un mare semn de întrebare asupra unor mari scriitori români, murdăriți cu nerușinare de o lipsă de probitate descalificatoare pentru autorul însuși”. □ Un portret *Nicolae Titulescu* de Dinu C. Giurescu. □ Un *timbru* despre poetul Constantin Nisipeanu, de Aurel Baranga. □ O monografie dedicată lui Dino Buzzati (dispărut în 1971) de Fausto Gianfranceschi, analizată la „cartea străină” de Romul Munteanu. □ E. Manu recenzează două cărți: Vasile Rebreanu – *Teatru*, respectiv Alexandru Ștefanopol – *În mahala-ua Grandt*. □ Ioan Adam realizează un periplu critic despre cele două volume de *Scrieri* de Maria Banuș, apărute la Editura Minerva, „un fascinant *bildungsroman* liric, căruia un destin critic capricios i-a prizat și negat alternativ, dar cu egală vehemență, când punctul liminar al debutului, când tărâmul intermediar”... o retrospectivă dedicată iluminării unui periplu poetic, care n-a fost niciodată sinonim cu înaintarea pe cărări rectilinii... odată cu ea, se prăbușesc câteva prejudecăți tenace – una din ele – și cea mai importantă – fiind aceea a lipsei de coerență interioară a creației poetei”. ■ I. Lotreanu publică un fragment dintr-un eseu despre „*Necuvintele*” lui *Nichita Stănescu*, și ambiția poetului de a fuziona cuvântul cu obiectul, amintind că un țel asemănător l-a avut și Rimbaud, în încercarea sa „de a transmite indicația arhaică a misterului: visa să «inventeze» un cuvânt poetic accesibil, mai curând sau mai târziu, tuturor simțurilor... Ambiția fuziunii cuvintelor cu obiectul, născută o dată cu poezia, a fost exprimată mai ales de poetul modern, care a făcut deseori poezie din reflecția asupra ei, a încercat să convertească în artă neputința de a-i da acesteia expresie fidelă... volumul este o expresie subtilă de cunoaștere lirizată al efortului îndelung al poetului de a modela și stăpâni materia verbală... Poetul nu este un doctrinar; folosindu-se de cuvânt (sau de... necuvânt), însuflețindu-l, el încearcă să dea un chip frumuseții și înțelesurilor lumii. Distanța dintre aspirație și reflexul ei concretizat stă și la originea neîncrederii în mijloace...”.

• **[„Glasul Patriei”, nr. 8]** Versuri semnează: Nichifor Crainic (*Însămânțare*), Virgil Carianopol (*Cântec pentru țară*). ■ Radu Gyr, mergând *Pe urmele lui Calistrat Hogaș*, publică reportajul *Popasuri Nemțene*. ■ Ovidiu Papadima scrie despre *Coordonate ale poeziei patriotice contemporane*: „Tră-

ind în lumina patriei noastre înfloritoare de astăzi – mulți dintre ei născuți sub această lumină nouă – poeții noștri contemporani s-au integrat firesc în această veche și puternică tradiție, sporind-o cu noi forme de expresie artistică și adăugându-i noi înțelesuri. Poezia lor înscrie un arc imens, de la mândria trecutului celui mai îndepărtat – care ne-a lăsat mărturie de artă și suflet ca *Gânditorul de la Hamangia* și *Hora de la Frumușica* – până la sentimentul tonic al încrederii în viitorul măreț al patriei noastre de astăzi. [...] O caracteristică majoră a poeziei contemporane a patriei – o trăsătură cu totul nouă – este integrarea tot atât de firească a poezilor din naționalitățile conlocuitoare în tradițiile ei. În versuri scrise în limba lor natală, ei mărturisesc vibrant sentimentul comunității de muncă și frăție pe pământul aceleiași patrii. [...] Poezia contemporană a patriei se înalță astfel, strălucitoare, pe temelia de granit a solidarității tuturor pământenilor ei și a încrederii lor nestrămutate în viitorul ei”.

11 martie

• **[„Munca”, nr. 7564]** În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*.

• **[„Scânteia”, nr. 9084]** Apare a doua parte din *Schematismul evazionismului*, de data aceasta cu trei semnatori: □ Dumitru Micu: „Este regretabil faptul că vederile eronate nu au întâmpinat replici prompte și ferme, ele ajungând astfel să se substituie, pe alocuri conceptelor judicioase, amenințând să producă în unele spirite confuzie și derută. Prevenind asemenea fenomene, amplul program de îmbunătățire a muncii ideologice elaborat de partid va avea consecințe deosebit de fertile, aplicarea cu consecvență a ideilor sale fundamentale constituind o îndatorire pentru toți cei care se manifestă în planul culturii. Continuând și amplificând tot ce s-a obținut pozitiv, refuzând orice întoarcere la concepțiile dogmatice, avem de eliminat, implicit, acele practici care au bruiat parțial ceea ce este într-adevăr nou, înaintat, în creația culturală a anilor de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate. [...] Când apare un roman schematic la modul vulgar, plicticos, greoi, e vine să nu fie trecut sub tăcere. Tot astfel, e necesar ca poezia superficială, ca și cea flășnetară să fie discutate critic, spre a se arăta cum nu trebuie scrisă poezia. Procedând așa, urmăm pilda presei comuniste din trecut, care, militând pentru o literatură cu caracter social, n-a evitat să critice aspru romanele pseudoproletare, care deformau imaginea reală a vieții clasei muncitoare. Procedând așa, critica literară își va îndeplini una din funcțiile sale fundamentale, va fi o *critică directoare*, putând să evite sau, în orice caz, să acorde locul ce-l merită unor lucrări minate de schematism sau evazionism, ambele «erori» artistice la fel de păgubitoare”. □ Nichita Stănescu: „[...] în poezie se pune și problema limbajului, a recuzitei poetice, iar aici aş continua observația făcută de Ion Dodu Bălan, spunând că în cadrul schematismului se poate remarca o simplificare fortuită a mijloacelor artistice, fără a exprima un sentiment fundamental, în

timp ce în cazul evazionismului excesul de recuzită, oricât de strălucită, acoperă aceeași sărăcie a conținutului de idei, de sentimente. De asemenea, trebuie să privim actul poetic ca pe un act petrecut în istorie, nu ca pe un dat fix, rupt de spațiu și de timp, cu atât mai puțin de existența individuală a poetului. Iată de ce vom remarca și cadrul aceluiasi destin poetic o fluctuație, o fluctuație nu numai de talent, dar și în realizarea unei viziuni unice, care să reprezinte un grup cât mai mare de sentimente fundamentale ale unei națiuni, epoci, timp, chiar și ale unei istorii. În ceea ce privește fenomenele de evazionism, pe care le constatăm – în cazul poetului de talent – în prezentul imediat, cred că aici există și o cauză de natură extraliterară și anume încetățenirea unei anumite comodități, a rutinei în corelația dintre poet și reviste, dintre poet și edituri. Sigur că nu putem da vina numai pe redactor sau pe editor, atât timp cât se poate constata o deficiență de cultură filozofică a poetului respectiv, și anume de cultură filozofică în sensul profund marxist. Așa se face că versurile unor autori de real talent nu-și ating scopul, nu oglindesc foarte bine epoca tocmai din pricina unor lipsuri în pregătirea filozofică, lipsuri ce se manifestă nu atât prin mimetism, cât prin incoerență. Din fericire, pe direcțiile ei majore, poezia noastră actuală își oferă însă adevăratele valori, de o nobilă profunzime a ideilor, de o expresivă ținută a imaginii artistice”. □ Constantin Chiriță: „Cauza principală, sau mai bine-zis cauza cea mai frecventă a apariției schematismului și evazionismului o constituie, după opinia mea, insuficiența talentului sau lipsa lui. Cititorul educat la școala mării literaturi le poate respinge fără efort. Cred însă că se poate vorbi și despre un schematism sincer, propriu poate fiecărui scriitor – schematismul de debut, sau de creștere, sau de sertar, dacă vreți. Și cu el trebuie să fim foarte atenți. Scriitorul, la primele sale scrieri, va fi mai puțin original, va imita mai ales dimensiunile groase și directe ale artei, schema. [...] Dar mai există și un alt schematism, pe care putem să-l numim superior, elevat; dacă vrem să fim sinceri, orice carte este în fond o schemă. De altfel, nici nu cred că sunt prea multe subiecte – altfel spus «scheme» – în literatură. [...] Problema evazionismului este cu totul altceva, mai ales în contextul unei literaturi angajate, militante. Evazionismul mi se pare că ar putea avea consecințe negative pentru literatura și spiritualitatea unei țări, pentru că el, la urma urmei, scoate scriitorul din ideea de responsabilitate, din ideea de efort social, din ideea de valoare. Literatura evazionistă se dovedește a fi, în cele din urmă, fără cap și coadă, aiurită, fără nici o regulă stilistică și de limbă, o literatură de maimuțareală, violent fardată, scrisă mai ales de nechemați, de impostori. Iată de prin evazionism înțeleg încercarea artificială de a altoi în literatură și în spiritualitatea noastră niște modele ajunse desuete aiurea... dar care, de!, confuze și neinteligibile fiind, înecate și înecăcioase, ar putea găsi – cel mult – câțiva apărători: doi-trei supraesteți și uitători superiori de limbă și literatură română. Și mai înțeleg, din păcate, abordarea unor teme cu totul secundare și transpunerea lor în volume bune la lectură, de către niște scriitori

talentați”. ■ Agerpres transmite știrea *Cărți donate bibliotecii municipale din Constanța*: „Municipalitatea orașului italian Sulmona, care întreține relații de înfrățire cu orașul Constanța, a făcut o prețioasă donație de cărți bibliotecii municipale constănțene. Este vorba de 120 de volume care ilustrează, în general, cultura italiană din toate timpurile. Printre lucrări se află *Istoria literaturii italiene* de Francesco Flora, în cinci volume, *Istoria Italiei* de Valeri, *Istoria Europei* de Salvatorelli, opere ale unor autori clasici și contemporani ca Dante, Boccaccio, Petrarca, Ariosto, Alberto Moravia, Cesare Pavese, precum și scrieri despre regiunea Abruzzi și orașul Sulmona, localitatea natală a marelui poet latin Publius Ovidius Naso”. ■ Citim recenzii: □ Ioan Adam recenzează volumul *Peisaj în mișcare* de Darie Novăceanu, Eminescu: „Mai unitar în primele trei cicluri, *Peisaj în mișcare* poartă uneori și însemnele unor incongruențe configurate mai ales de înclinația insuficient reprimată spre discursiv («Pentru nesomn în timpul serviciului», «Pe dedesubt») și artificiu («Garimpeiro»). În secvența finală sunt înmănunchate cinci poeme, prezentate și în versiuni spaniole literale, confundabile în cele din urmă cu originalul. În ansamblu însă placheta lui Darie Novăceanu este un bun volum de lirică patriotică, lipsit de patetism emfatic și stârnind – prin piesele sale izbutite – efecte cu atât mai durabile”. □ Emil Vasilescu prezintă volumul *Nord* de Pop Simion, Eminescu: „Cartea lui Pop Simion posedă darurile și cuprinderea unei lucrări monografice nu numai de atestată minuție științifică. Ea este mărturia pasionată a unui clarvăzător martor la devenirea acestei lumi care l-a născut. Participarea afectivă devine sursa principală a patosului cărții”. □ Grigore Tănăsescu se ocupă de *Ovidiu – Omul și poetul* de Nicolae Lascu, Editura Dacia: „Încadrându-se în seria de manifestări prilejuite de organizarea primului *Congres mondial de studii ovidiene* care își va desfășura lucrările în țara noastră, în zilele 25-31 august a. c., sub egida Asociației Internaționale «Ovidianum», cu sediul în România – monografia prof. Nicolae Lascu, consacrată operei marelui bard al latinității, reprezintă o contribuție de prestigiu la investigarea multilaterală a universului artistic ovidian”. □ Aurel Dragoș Munteanu notează apariția volumului de *Poezii* de C. Kavafis, Editura Univers: „Poezia lui Kavafis încorporează un lirism elaborat, iar lectura sa reprezintă un proces, ecurile unui cuvânt, ale unui vers prelungindu-se de obicei, rezonând în întreaga conștiință culturală a cititorului”.

● [„Flacăra”, nr. 11] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga publică un articol omagial dedicat muzeului Zambaccian. ■ În *Literare*, Traian Stoica prezintă volumul de poeme *Oracol deschis* de Radu Cârnci: „E interesat de constatat că motivele de inspirație cu care ne-a obișnuit poezia lui Radu Cârnci revin cu aceeași frecvență și funcționalitate, dar perspectiva din care ele sunt explorate are un evident spor de intensitate. Febrilitatea e diminuată în avantajul unei emotivități mai de conținut, pateticului dezlănțuit i se substituie interioritatea unie trăiri marcate de o mai mare autenticitate”. □ Henri Wald

publică cea de-a doua parte a eseului *Stilul*. ■ În *Mapamond '70*, Ioan Grigorescu publică esul *Caragiale Tokyo – București*, realizând o paralelă între spectacolul cu *O scrisoare pierdută* pus în scenă la Tokyo cu trei ani în urmă și spectacolul lui Liviu Ciulei de la Teatrul „Bulandra”: „Ciulei repune cu spectacolul său de la Teatrul «Lucia Sturdza-Bulandra» potența lui Caragiale în rangul marii virilități. De aici acuitatea, causticitatea, virulența satirei caragialești scuturate de colbul așternut peste ea de scurgerea timpului. Ciulei n-a mai vrut să ne demonstreze doar că moravurile, mutabile, s-au schimbat, nici că incultura era fenomenul studiat ci, așa cum spunea George Călinescu, «incompatibilitatea dintre mijloace și forma de civilizație adoptată și, mai la urmă, incongruența de idei care poate persista pe orice treaptă de civilizație...» alături de aspirația individului către supremul stadiu al incompetenței sale, iată în ce mi se pare a consta optica regizorului român asupra capodoperei lui Caragiale”. □ În *Agendă*, se menționează împlinirea vârstei de 80 de ani de către Konstantin Alexandrovici Fedin. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se detaliază evenimentul literar al apariției romanului lui M. Preda, *Marele singuratic* (C.R.), semnalându-se faptul că volumul se găsește exclusiv în librăria editurii, considerând că „e cazul însă – după atâtea zile de la apariție și când presa literară a început s-o recomande intens – ca valorosul roman să se afle în toate librăriile, aceasta pentru a nu șicana cititorii și a nu le știrbi cu nimic bucuria unei lecturi de zile mari”. □ Se semnalează apariția, în Editura Academiei, a volumului *Scriitori polonezi* de Stan Velea și a volumului de schițe *Stea de cinema* de Ion Dongorozi (Minerva). ■ Se semnalează apariția, în ultimul număr al revistei „Viața Românească”, a unui amplu fragment de roman căruia nu i se specifică titlul, semnat de Eugenia Tudor-Anton. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Cinema* apare o notă despre filmul *Pădurea pierdută*, scenariu de Mihnea Gheorghiu și regia de Andrei Blaier. În secțiunea de *Teatru*, apar o serie de note despre montarea pieselor *Unchiul nostru din Jamaica* de Dan Tărchiță (Teatrul dramatic din Brașov), *Mătrăguna* de Machiavelli (Teatrul de stat din Baia Mare), *Măști contemporane*, „trei schițe dramatice de Dumitru Solomon și versuri de Marin Sorescu”, la Teatrul „Bacovia” din Bacău. □ În *Tv, Literatură*: sunt semnalate „versuri patriotice de Ion Brad, Nichita Stănescu, Gheorghe Tomozei” ș.a.

● [„Luceafărul”, nr. 11] În editorialul *Dinamismul culturii*, Mihnea Gheorghiu scrie despre progresele culturale ale României, accentuându-le pe cele literare, în contextul în care UNESCO declarase anul 1972 „anul cărții”. El menționează atât reeditările din marii clasici (Caragiale, Creangă, Arghezi, Sadoveanu), cât și aparițiile editoriale ale unor scriitori mai noi, precum Zaharia Stancu, Eugen Barbu ori Marin Preda. □ Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre climatul literar, considerând că acesta constă și în „opera scriitorilor înșiși. Dacă ei cei dintâi nu se vor strădui să-l facă prielnic creației, orice încercare de îmbunătățire a lui va rămâne zadarnică”. □ Nicolae Ciobanu comentează stu-

diul lui Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura Română și expresionismul*, care ocupă un loc unic în istoria studiilor literare românești, redresând o lacună tematică. □ Mircea Martin abordează tema *actualității literare*: „Actualitatea – în artă, cel puțin – nu e o problemă de vârstă și nici de prezență directă și imediată. Nici chiar de *prezent*. Căci nu tot ce e prezent este și actual. Actualitatea nu se confundă, așadar, nici cu perenitatea, nici cu prezentul”. □ Radu Popescu recenzează volumul-antologie *Imagini și priveliști* de Geo Bogza: „Lectura lui comunică acea vrajă-naivă, subtilă, simplă, copleșitoare, și mai presus de toate misterioasă, pe care o degajă orice pagină, sau aproape orice pagină, scrisă de Geo Bogza. □ Sunt anunțate apariții editoriale precum: Mihai Eminescu, *Poezii alese. Ediție bilingvă româno-maghiară* (Eminescu), Matei Călinescu, *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* (ediția a II-a, revăzută și adăugită, Ed. Eminescu), Gustave Flaubert, *Doamne Bovary* (trad. de Demostene Botez, Ed. Cartea Românească), Leonid Dimov, *Deschideri, versuri* (Ed. Cartea Românească), George Sand, *Povestea vieții mele* (trad. de Teodora Popa-Mazilu, Ed. Minerva), Ana Blandiana, *Romulus Rusan. Convorbiri subiective* (Ed. Albatros), Johann Wolfgang Goethe, *Anii de ucenicie ai lui Wilhelm Meister. Anii de drumeție ai lui Wilhelm Meister* (trad. de Valeria Sadoveanu, Ed. Univers). □ Costin Nastac traduce și comentează poezie algeriană: „poezia algeriană își afirmă astăzi, surpinzător de singur și plenar bogăția sa barocă, unitatea sa spirituală, într-un cadru de emulație și sensibilitate profund națională”. □ Apar poemele *Un om de cal* de Nichita Stănescu, *Sonată* de Zaharia Stancu, *Orfeu ingenunchiat* de Vasile Nicolescu și *Poemul apoteozei* de George Alboiu. □ Analizând lucrarea lui Emile Faguet, *Arta de a citi*, Edgar Papu realizează o distincție nu numai între „scriitor” și „omul-scriitor”, ci și între „omul-cititor” și „cititor”, ori „cititorul-artist”.

13 martie

- [„Scânteia”, nr. 9086] Violeta Zamfirescu scrie *Cu poezia la sate*, despre vizita scriitorilor în comuna Muntenii-Buzău: „În desăvârșita atenție a oamenilor am recitat. Poezia era prețuită. Eram împreună cu Florența Albu, Ion Bănuță, Dan Deșliu, Ion Petrache. Aveam alături și poeți reprezentanți ai cenzurilor din județ”.

14 martie

- [„România liberă”, nr. 8518] Tia Șerbănescu recenzează volumul lui Adrian Păunescu, *Istoria unei secunde*, apreciindu-l ca fiind „o exemplară și lucidă luare de atitudine, – aproape maiakovskiană – la mersul înainte al acestui popor. Această secundă – care cuprinde în ea și ceea ce-i este specific, adică trecător, și ceea ce este permanent – se dilată încât determinarea sa temporală câștigă dreptul la mituri precum Nicolae Bălcescu, Anton Pann, Băcovia, Kafka, Shakespeare.”.

• **[„Scânteia”, nr. 9087]** În *Adnotări* citim „*Visătorul obstinat*” de Nicolae Frunteletă: „După parcurgerea unei cărți de poezie cum este cea semnată de Pande Borină – *Versuri de amiază*, cititorul este pus în fața unei dileme fără șanse de rezolvare: ce a justificat editarea unui astfel de volum în care domină confuzia și gratuitatea, mimarea unor false drame interioare”.

15 martie

• **[„Munca”, nr. 7567]** În *Agenda cotidiană* revista publică, cu titlul *Așa se nasc „izvoarele”*, un microinterviu cu Alexandru Mitru.

• **[„România liberă”, nr. 8519]** În *Panoramic literar clujean*, Ion Drăgănoiu reproduce o parte din dialogul purtat cu Al Căprariu despre necesitățile editoriale ale vremii. Directorul Editurii „Dacia” menționează că „ceea ce lipsește la noi, în raport cu literatura europeană, sunt instrumentele precise de lucru, privind epoci întregi din istoria literaturii”. În plus, autorul articolului redă și o afirmație a lui D. R. Popescu, de asemenea intervievat, în aceeași direcție: „Una dintre cele mai interesante inițiative ale «Tribunei» o socotesc aceea de a publica în pagina a treia, număr de număr, sub titlul „*Cum ar putea arăta o istorie a literaturii contemporane*”, o serie de articole pe care Editura „Dacia” s-a și arătat doritoare să le publice într-o carte însumând opinii critice despre idei curente, autori, cărți. [...] Am lansat de curând seria de interviuri, susținută de Adrian Păunescu, prin care sperăm să interesăm cât mai multă lume. [...] Pregătim acum niște inedite de Slavici, întemeietorul revistei. În ceea ce mă privește, am predat editurilor două cărți: una de teatru – *Pădurea cu pupeze*, la „Cartea Românească”, și un roman mai vechi *Vânătoarea regală*, la Editura „Eminescu”.

• **[„Viața studentească”, nr. 11]** Număr aniversar 50 – UTC □ De-a lungul articolelor, de la N. Stoian – *Partidul, călăuzitorul tinereții* până la *Continuitatea în sensul istoric de luptă* de Mihnea Gheorghiu sau *Eroii unui roman nescris*, de I. Lazăr sau *Mereu tânăr ca la 12, 17, la 20 de ani* de Octavian Tudor, sunt reamintite mereu și mereu versuri, personaje și situații din câteva nume-etalon ale literaturii comuniste și mitul tinereții: Labiș și *Primele iubiri*, Stancu și *Desculț*. Dan Frunteletă, apud Mihnea Gheorghiu – care poartă și el pe marginea subiectului în articolul său – amintește de publicația „Cadran” 1941-1949, în articolul „*Celula de la Litere*” sau *deceniul al doilea al studenției uteciste*. „Cadran”, revista celulei de la Litere, a apărut timp de 5 numere – unul în 1931, 4 numere în 1939 și a adunat scriitori ilegaliști comuniști. ■ Un articol-concluzie este semnat de Mircea Florin Șandru, *Școala de formare revoluționară a tinereții* – În *spiritul umanismului socialist*: „Definitiv este că aceste principii (*n.b. înalta angajare politică, conștiința îndatoririlor sociale, viețuirea în spiritul înaltelor idealuri ale șoc și comunismului etc*), norme morale fundamentale sunt convertite în practică prin cerințe concrete și portretul tânărului revoluționar capătă expresiile tonice ale limbajului

lui nostru diurn: un tânăr trebuie să fie cinstit, curajos, demn, să lupte cu ardore pentru adevăr, pentru dreptate și libertate, să fie principial, să respecte normele de conviețuire socială, să-și aducă contribuția la propășirea generală. Pentru că, oricât ni s-ar părea de firești și de obișnuite cerințe, a forma un tânăr comunist presupune, într-un limbaj mai apropiat, a forma la urma urmelor un om cinstit și adevărat, un caracter, niște *oameni de omenie*, niște «*comuniști de omenie*», așa cum cerea Tovarășul Nicolae Ceaușescu”.

● [„**Convorbiri literare**”, nr. 5] Redacția revistei notează *Despre critică*: „Critica poate lansa zgomotos o carte, dar nu-i poate aduce și valoarea, dacă n-o are. Cititorul, firește curios, o cumpără, o citește, și rămâne descurajat, descumpănit. El are nevoie, mai mult ca oricând, de o critică sinceră, scrisă clar. Pentru că un reflex al încifrării, venit parcă dinspre poezie și proză, atinge și critica. Te afli uneori în fața unor asemenea texte și te întrebi: unde este răspunsul criticului? Cauți zadarnic, fiindcă este absent. [...] Critica nu o pot forma articlieri de mare labilitate, ci oameni pregătiți, cu respectul față de carte și adevăr”. ■ În ancheta *Socialul și vârstele romanului românesc*, redacția revistei notează ca *Argument*: „Epoca actuală – epocă în care prefacerile de ordin social se identifică în permanență cu cele mai nobile aspirații ale poporului nostru – oferă romancierului posibilitatea de a-și racorda în chip firesc crezurile etice și estetice, concepția sa materialistă despre lume și societate la dimensiunile majore ale unei realități în continuă devenire. Indiscutabil, romanul românesc de la origini până în prezent încheie în el o istorie, așa după cum el își făurește o istorie a sa proprie, purtând semnul unei evoluții interioare”. Participanții la discuție sunt: Petru Eugen Gora, Const. Ciopraga, Liviu Leonte, Aura Pană. □ Petru Eugen Gora: *Începuturile*: „Lucrare fantastă și insolită, în care existența socială e insinuată la modul grotesc și încifrat, *Istoria ieroglicică* este totuși, din punctul de vedere al acestor însemnări, mai mult o anticipare, o latență, un roman social posibil prin reducățiuni, condensări și devoalări... Dar, dincolo de această timpurie bătaie de gong, adevărata preistorie a romanului social românesc se joacă pe scena atât de aglomeratului secol al nousprezecelea”. □ Const. Ciopraga: *Întemeiere și maturitate*: „Limitată la câteva formule de aspect clasic, epica de la începutul secolului se menținea, aproape în totalitate, în cadrele a ceea ce, impropriu s-a numit gen scurt. Sadoveanu, Agârbiceanu, alții doi-trei sunt excepții... Întârzierea față de romanul european era considerabilă; printr-un fenomen de recuperare (vizibil și în alte domenii), romanul înregistrează însă, între cele două războaie mondiale, după o penurie explicabilă, un fel de explozie, concretizată în sute de lucrări. Fenomenul ilustra, paralel cu tentația pentru construcții ample, un proces de necesară sincronizare cu romanul european, gen proteic, apt să oglindească multilateral fizionomia și psihologia epocii”. □ Despre *Actualitate în roman* scriu Liviu Leonte, Aura Pană. □ Liviu Leonte: „Parte integrantă a culturii socialiste, literatura creată după eliberare se constituie în același timp ca prelungire firească

a tradițiilor de angajare și umanism care au însoțit operele celor mai buni scriitori ai trecutului. Angajându-se să servească munca de edificare a unei noi orânduiri, literatura, asumându-și obligații specifice epocii, potența totodată și clarifica valențe mereu prezente în curgerea ei istorică. Îndreptarea spre social este una din dominantele literaturii române care în condițiile politicii culturale conduse de Partidul Comunist Român s-a conturat cu mai multă precizie, punând scriitori în fața unor opțiuni fundamentale. Documentele de partid, discuțiile din presa acelor ani au subliniat în repetate rânduri rolul activ al literaturii, funcția ei socială și educativă, paralel cu valoarea estetică, necesitatea ca în cadrul aceleiași ideologii să se diversifice tendințe și stiluri exprimând în mod optim personalitatea scriitorului”. □ „Problemele sociale au stat prioritar în atenția prozei deceniului al șaselea, trecerea fermă la o optică superioară calitativ antrenând scriitori din toate generațiile. Procesul nu a fost scutit de ezitări și eșecuri, legate de o privire unilaterală, tezistă care a afectat contribuțiile unor scriitori de mare prestigiu. Este binecunoscut exemplul lui Sadoveanu cu *Mitrea Cocor*. În schimb *Nicoară Potcoavă*, reluare a romanului de tinerețe *Șoimii*, se situează în zona marilor creații sadoveniene. [...] *Un om între oameni* reia problematica întregii opere dramatice și românești a lui Camil Petrescu, romanul își propune totodată o evocare exhaustivă a societății românești în deceniile care au precedat revoluția de la 1848. [...] *Bietul Ioanide* reprezintă alături de *Moromeții*, una din culmile literaturii contemporane. Nicăieri în romanele lui Călinescu nu se produce o atât de intensă fuziune între artist și operă, nu la modul superficial biografic, ci în forța cu care marea personalitate își sublimază tendințele”. □ „Una din cărțile care a impus literatura «nouă», este *Desculț*, apărut în 1948 ... *Desculț* aduce, pe lângă protestul strigat al lui Darie împotriva unor realități îngrozitoare, imaginea acelor realități raportate la experiența noului care le rememorează . [...] Cu *Rădăcinile sunt amare*, Zaharia Stancu a trecut la un vast roman fluviu, îmbrățișând perioada de după primul război până la alegerile din 1946, în pagini în care memorialistica alternează cu ficțiunea ”. □ „Elementul cel mai semnificativ al perioadei îl reprezintă debutul unor scriitori care se afirmă acum ca nume de prim ordin al literelor românești. După excepționalul volum *Întâlnirea din pământuri*, și mai puțin relevantele nuvele *Ana Roșculeț* și *Desfășurarea*, a urmat *Moromeții*, una din culmile romanului românesc contemporan. [...] După *Risipitorii*, o deplasare tematică în mediul citadin, propunând meditația asupra relațiilor care trebuie să se stabilească între membrii unei comunități libere, socialiste, Marin Preda revine cu volumul al doilea din *Moromeții* în lumea satului, trăind marile prefaceri contemporane”. □ „Tot în deceniul al șaselea s-a afirmat și Eugen Barbu, a cărui carte fundamentală rămâne până astăzi *Groapa*, romanul periferiei bucureștene în geneza ei. Timpul din *Groapa* proiectează istoricul în fabulos. Se naște o lume rudimentară, cu legile necristalizate unde, peste justiția codului, domină justiția nescrisă a tradiției”. □ „O

privire cât de sumară asupra romanului din deceniul al șaselea nu poate omite contribuția lui Titus Popovici, cu *Străinul* și mai cu seamă *Setea*, solidă construcție epică, cu prezențe individuale pregnante și o mișcare sigură de mase, adecvată momentului istoric evocat – reforma agrară din 1945. Fără a se elibera integral de tirania unor clișee specifice epocii, *Setea* se înscrie prin dominantele sale printre operele care au rezistat în confruntarea cu timpul”. □ Aura Pană: „Romanul românesc în ultimul deceniu se leagă prin filoane puternice de marile tradiții ale înaintașilor, aducând ca trăsătură inovatoare spiritul polemic, patosul dezbaterei, specific unei generații care, tocmai fiindcă beneficiază de o concepție marxistă despre om și societate, înțelege ca rațiune scriitoricească de a fi împingerea mai departe a cunoașterii, simte nevoia limpezirii unor probleme de conștiință, în raport cu istoria sau cu colectivitatea din care fac parte”. □ „Fibrele socialului rămân constante la Marin Preda până în substanța ultimului său roman, *Intrusul*, al cărui erou poate fi o rudă spirituală, din mediul citadin al lui Ilie Moromete. Ca și înaintașul său, Călin Surupăceanu încearcă în climatul industrial o dramă a înfrângerii (care se confundă, de fapt cu triumful unor înalte valori umane și morale), înfrângere provocată de adeversitatea unor condiții de mediu, dar, mai ales, în ultima sa analiză, de cantonarea lui într-o lume în care valorile etice plutesc într-un oarecare idilism confortabil, nerezistent în asalturile necruțătoare ale realității”. □ „Alături de Marin Preda, poate că cel mai ancorat în realitate și contemporaneitate rămâne Eugen Barbu, apropiere care nu are nimic a face cu timbrul original al fiecăruia. Spre deosebire de tipul de analist obiectiv al *Moromeților*, Eugen Barbu afirmă o încrucișare între neastâmpărul unui poet și spiritul realist al observatorului. Ceea ce îi apropie, cel puțin la ultimele lor romane, este nevoia de a privi cu luciditate realitatea, smulgând vâlul amăgitor al aparențelor, fără ca prin aceasta să știrbească ceva din sensurile ei. [...] Și eroul din *Facerea lumii* (roman a cărui acțiune se situează între 1948-1960) mașinistul Filipache, devenit director de întreprindere, termină înfrânt, deși toate calitățile și întreaga lui pasiune și le-a pus numai în slujba prosperității oamenilor și a condițiilor de muncă din tipografie”. □ „Al. Ivasiuc meditează la ultimul său roman de o factură mai epică *Păsările* (atât de viu și de contradictoriu comentat în presa noastră literară) asupra aceleiași teme a relației dintre libertate și necesitate, asupra luptei pentru «putere». Romanul este foarte legat de o anumită perioadă istorică, perfect delimitată în timp având ca obiect consecințele traumei unei nedreptăți care îl doboară iremediabil pe erou... [...] Eșecul lui e moralizator: sustragerea totală de sub imperiul necesității devine fatală; în același timp, în ciuda tuturor erorilor, organismul social evoluează nestingherit. Cu o rezolvare similară – pornind însă de la alte date, cu altă viziune și alte mijloace – a raportului dintre individ și ambianța social-istorică o aduce romanul lui Fănuș Neagu, *Îngerul a strigat*. Presiunea unei societăți adverse triumfă asupra individului, în alte coordonate de spațiu (câmpia dunăreană) și timp (1934 -1954)... Nu putem să

nu amintim într-o aceeași ordine romanele lui D. R. Popescu și Radu Petrescu (*F* și Matei Călinescu), care ținesc descifrarea sub semnul socialului a unor relații și comportimente particulare”. □ „Infiltrațiile social-istoricului în substanța romanului sunt mult mai firești, mai fremătătoare ca viața în paginile celui mai tânăr dintre romancierii noștri, Petru Popescu, și mai cu seamă, în *Dulce ca mierea e glonțul patriei*, în care, spre deosebire de romanele amintite mai sus, nu se mai pune (într-un fel sau altul) problema adaptării, cu aceea a cunoașterii, a înțelegerii. Există în această carte o autenticitate izbitoare, cum o definea Ov. S. Crohmălniceanu, la una din mesele rotunde ale «României literare»... Romanul lui Petru Popescu confirmă propria-i opinie... după care scriitorul este social din instinct; fie că vrea sau nu, atitudinea respectivă e un gen de «predestinare» căreia scriitorul nu i se poate sustrage”. ■ Gheorghe Drăgan continuă studiul despre *Patriotismul poeziei (II)*: „Fenomenul nu este un circuit închis, el lasă mereu ferestre deschise nevoii de a regândi, din interior și către interior, noțiuni ca specificul poeziei, patriotismul poeziei, umanismul poeziei etc. Ritmul acestei gândiri trebuie să intre în consonanță cu ritmul creației, spre a putea sugera ceva din natura intimă a artei”. ■ În textul *Critica*, Adrian Oprina observă: „Singure literatura și arta, își găsesc direcția lucrării firești. Dacă vrem să vorbim despre o critică de direcție, atunci ea nu poate avea decât un unic înțeles. Luptând consecvent pentru direcția sa, criticul luptă, de fapt, pentru afirmarea unei viziuni realiste militante, care să nu pună în lumină valoarea în accepțiunea filosofiei noastre marxist-leniniste”. ■ Despre Marian Popa, în articolul *Pălării și mosorele*, scrie Petru Georgescu: „Că Marian Popa este, în critică, o inteligență alert și un talent vivace mi se pare un lucru indiscutabil. Recentul său *Dicționar*, dincolo de toate omisiunile, incorectitudinile formale, micile răutăți... ni-l dezvăluie ca pe unul dintre criticii cu o certă capacitate de cuprindere globală, cu o bine strunită putere de sinteză în portretul critic, cu o expresie stringentă, colorată și precisă – totul așezat pe o cultură remarcabilă”. ■ Mircea Iorgulescu analizează universul liric al Mariei Banuș: „Originalitatea Mariei Banuș din poeziile din *Țara fetelor* stă în marea capacitate a autoarei de a revela prin imagini domestice o misterioasă așteptare, tulbure dar fără anxietăți, încrezătoare și neliniștită în același timp. Poeta se slujește de universul casnic, banal și familiar, pentru a traduce o dispoziție sufletească neobișnuită, a cărei notă dominantă este presimțirea înfiorată de adierea necunoscutului; ea sugerează, de fapt, o ordine cosmică, și această aproximare a infinitului prin elemente ale lumii finite este sursa generoasă a lirismului”. ■ Daniel Dimitriu prezintă trei volume de versuri. □ Gheorghe Tomozei: „Mă simt obligat să judec *Misterul clepsidrei*. Autorul însuși prin ceea ce a scris până acum, impune o «platformă» înaltă de prejudecăți, o platformă ale cărei realizări și exigențe fac concesiile neavenite. Volumul evidențiază unele scăderi și netăgăduite performanțe, iar faptul că primele nu reușesc totuși să le anihileze pe cele din urmă decurge dintr-o vizibilă experi-

ență de creație, dublată de o inteligență artistică indicutabilă. Există în *Misterul clepsidrei* o sumă de excесе care, dincolo de faptul că atestă această virtuozitate stilistică, se înscriu în afara necesităților imanente ale textelor, estompând intențiile și afectând în bună parte rezultatele. Senzația de artificiu (artificiul spectaculos, ce-i drept) frumusețea adevărată, eleganța studiată, abilitatea lexicală se întâlnesc nu o dată în zona gratuitului”. □ Ion Hurjui: „În ansamblu, *Ornicul trecerii* – după cum sugerează și titlul – se supune unui vechi și celebru adagiu, tradus aici prin: «Nimic nu se află singur/ Pe pământ, nici în ape-/ Totu-i trecerea». Poetul preferă un anume registru elegiac unde mișcarea e lentă și insinuată. Profesiunile de credință, entuziaște în conținut, păstrează decență în rostire... [...] Erosul este și el atins de trecerea vremii, de unde obsesia începutului și incertitudinea. Pe alocuri se strecoară perfidia, așa cum se întâmplă în *Clepsidra*...”. □ Aura Mușat: *Până la asfințit*: „Volumul de debut al Aurei Mușat se remarcă prin delicatețe și bun-gust. Ne aflăm în fața unor texte de un lirism pur, pe alocuri evanescent, abisal sustras anemiei excelselor calofile”. ■ George Pruteanu analizează romanul lui Anton Holban: *Jocurile Daniei*: „Romanele – cel de față și celelalte- ale lui Anton Holban sunt monografii migăloase și inteligente ale unui sentiment pentru care autorul a avut o paroxistică vocație. Și existențial și literar excesul a dăunat. Dar ecuațiile sale de dragoste rămân oricând delectabile pentru cei care simt chemarea de a secționa în patru firul blond al iubirii, de sine sau de altul”. ■ Al. Dobrescu se referă la studiul lui Mihail Drăgan dedicat lui *B. P. Hasdeu*: „De astfel pozitivismul declarat al cărții are și un caracter polemic. Istoricul literar reproșează celor care s-au pronunțat în diverse ocazii asupra lui Hsdeu lipsa dovezilor palpabile”.

16 martie

- [„*Munca*”, nr. 7568] În *Carnet cultural – Teatru*, Alina Popovici prezintă *Groapa*, un musical prelucrat după romanul lui Eugen Barbu și pus în scenă la teatrul satiric-muzical „C. Tănase”.

- [„*Scânteia*”, nr. 9089] Ziarul comemorează *90 de ani de la naștere – Nicolae Titulescu*: „La 90 de ani de la naștere, Nicolae Titulescu apare în fața noastră ca o strălucită personalitate care și-a pus talentul și pregătirea sa excepțională de om politic, jurist, economist și orator în slujba promovării unei politici externe exprimând interesele vitale ale poporului român, voința lui de a-și aduce contribuția activă la cauza păcii, colaborării internaționale și a progresului umanității”. □ George Macovescu scrie un text omagial despre Nicolae Titulescu, sub titlul *Un patriot luminat*. ■ Aflăm și despre organizarea unei *Sesiuni științifice* și despre *Decernarea drapelului jubiliar al C. C. al U. T. C.*, toate *În cinstea semicentenarului Uniunii Tineretului Comunist*.

- [„*Albina*”, nr. 11] Pe prima pagină, apare *Tineretea partidului*, poezie de Nicolae Tăutu. □ Pe ultima pagină, de *Satiră și umor*, sunt publicate ver-

suri, epigrame și ghicitori aparținând unor amatori din Vaslui, Neamț sau Hunedoara.

• **[„Cutezători”, nr. 11]** *Oaspeți dragi la „Expedițiile Cutezători”*: o convorbire consemnată de Ovidiu Zotta, redactor-șef adjunct, cu Mircea Malița, Ministrul Educației și Învățământului, dar și un interviu realizat de Biți Caragiale, cu savantul Grigore Moisil.

• **[„România literară”, nr. 12]** Versuri semnează: Zaharia Stancu (*Tinerețe, cal sprinten...*), G. Călinescu (*Pământul*), Ion Enescu (*Pentru un cal*), Corneliu Vadim Tudor (*Țară; Bun, pentru că partea de țară din mine; Această mișcare de braț împregiurul*), Mariana Bojan (*Odă*). □ Citim din creația tinerilor scriitori: Dan Verona (*A noua noapte*), Ioana Crăciun (*Gând*), Horia Bădescu (*Și dacă...; Amurg*), Mariana Bulat (*Ieșirea din labirint*), Nicolae Lupu (*Frescă*), Mircea Dinescu (*Aici*), Daniella Caurea (*Ipostaza*), Ștefan Damian (*În sticle colorate*), Florin Costinescu (*Cei ce vor să întemeieze*). □ Din proză tinerilor apar: *Accident* de Roxana Pană, *Ploaie* de Gabriela Adameșteanu. □ Platon Pardău publică reportajul *Appassionata*, un reportaj despre Reșița. ■ Pe prima pagină citim editorialul *Viitorul poporului*, semnat R. I.: „Se împlinesc, la 19-20 martie, 50 de ani de la înființarea Uniunii Tineretului Comunist. Eveniment important în viața poporului nostru călăuzit de avangarda clasei muncitoare, aniversarea prilejuiește manifestări în toate întreprinderile și instituțiile, în presă, la radio și la televiziune. [...] «Tineretul este viitorul poporului», scria tovarășul Nicolae Ceaușescu într-un articol publicat de ziarul «Scânteia» în septembrie 1944. Secretar general, pe atunci, al U. T. C., tovarășul Nicolae Ceaușescu făcea o analiză clară, în spiritul învățaturii marxist-leniniste, a răspunderilor de viitor ale tineretului din România în acțiunea generală de eliberare și de edificare a unei lumi noi. Astăzi, tineretul este prezent, cu devotamentul și energia specifice vârstei, în toate domeniile vieții sociale ale țării noastre. S-a vorbit de multe ori, despre tinerețea culturii și a literaturii României socialiste: în cultură, ca și în viața economică, în industrie sau în agricultură, tinerii reprezintă un mare coeficient, și tinerețea lor vie, pasionată, creatoare se reflectă în operele pe care le scriu, în gândirea și în faptele lor. O revistă de cultură, cum este «România literară», devine în aceste condiții o oglindă fidelă a tinereții literaturii noastre contemporane. Tinerețe înseamnă spirit revoluționar, conștiință lucidă, deschisă noului, îndrăzneală creatoare. Revista noastră e scrisă, în mare parte, de tineri și, adresându-se tuturor generațiilor, se adresează cu atât mai convingător tinerilor. Un «atelier literar» care îndrumă pe debutanți, numeroase pagini consacrate literaturii celei mai tinere, comentarii critice la cărțile de debut – iată numai câteva din formele, am zice, obișnuite, pe care preocuparea pentru creația tinerilor autori le cunoaște săptămână de săptămână, în revista noastră, ca și în celelalte publicații culturale și literare. [...] O dovadă a efortului de a cuprinde sfera problemelor actuale ale tineretului din România de azi o constituie chiar numărul de față al «României

literare» unde, în majoritatea paginilor, tinerii și problemele lor sunt prezentate la loc de onoare. Un reportaj despre tinerii din uzine, versuri semnate de studenți și de elevi (între care, foarte tânăra poetă, în vârsta de cincisprezece ani, Ioana Crăciun), comentarii asupra operelor literare și plastice (expoziția de la Dalles, deschisă în cinstea Semicentenarului U. T. C.) ale tinerilor – acestea și altele intră în concertul general de atenție pentru viața și creația spirituală a României de azi, ea însăși întinerind sub semnul socialismului. [...] Semicentenarul U. T. C. găsește pe toți tinerii din România de azi angajați în opera fără precedent de edificare a unei societăți socialiste multilateral dezvoltate. «România literară» își aduce omagiul său glorioasei aniversări, închinând acest număr tineretului, entuziasmului și maturității lui, spiritului său creator».

■ George Ivașcu semnează *Un testament*: „Aceste rânduri sunt cernite, pentru cel ce le scrie, de amintirea unei zile triste. Căci ziua de 12 martie – cea de acum 7 ani, în 1965 – a început printr-o cutremurătoare jertfă: ultima clipire de viață a lui George Călinescu. [...] Și era în preajma Conferinței pe țară a scriitorilor. Mereu prezent în cetate, George Călinescu bolnav, chiar de pe patul de suferință, menit sfârșitului, se voia, totuși, prezent, în cetatea scriitorilor, – nu în culisele aranjamentelor facile, nu cu intenția (cumva) a parvenirii în vreun post de conducere, nu; ci ca exprimare a unei opinii, opinia unui om dăruit și robit scrisului de peste patru decenii. De aceea a încercat – am în arhiva mea documentul acesta, de un tragic aspect grafic – să scrie câteva rânduri ca un ultim mesaj către scriitorime. N-a reușit: textul este quasi-indescifrabil”. În text este reprodus *Mesaj* al lui Călinescu, publicat inițial în „Contemporanul” din 19 februarie 1965.

■ Mircea Grigorescu semnează amplul reportaj *O zi de cenacul la liceul „G. Călinescu”*. Oaspeții cenacului: Cornelia Ștefănescu și Mihai Novicov de la Institutul „G. Călinescu”, poetul Vasile Nicolescu, Geo Bogza, Alice Vera Călinescu”.

■ Revista publică *G. Călinescu: Cuvânt înainte la „Cronicile optimismului”* din ediția apărută la ESPLA, 1961.

■ Nicolae Manolescu revine la rubrica sa *Itinerar critic* cu un text despre *Generația 47*: „Revista studentască «Echinoc» prezintă, într-un număr recent (februarie), mai mulți tineri poeți, prozatori și critici, cărora le-a sprijinit primii pași sau pe care i-a descoperit, consacrand, acum, fiecăruia, câte o pagină. Sunt, între colaboratorii revistei clujene, nume cunoscute, autori de cărți (Ion Mircea, Dinu Flămând, Adrian Popescu) sau talente promițătoare de care, cu siguranță, vom mai auzi. Revista a avut ideea norocoasă de a însoți fiecare pagină de câteva sumare știri bio-bibliografice. Parcurgându-le, am constatat, nu fără surpriză, că majoritatea tinerilor autori s-au născut în 1947. M-am întrebat dacă această coincidență a vârstei nu reflectă cumva și o coincidență, mai adâncă, de preocupări, de teme și de moduri literare, dacă nu cumva ne aflăm în fața unei «generații 47». N-am să răspund cu tot dinadinsul afirmativ, fiindcă ar fi să trag o concluzie grăbită. Însă mi-ar plăcea să fie așa. Mi-ar plăcea să cred că ne putem lega speranțele pentru literatura de mâine nu numai de un singur nume, ci

de mai multe, de o întreagă generație, acum pe punctul de a trece de pragul studenției”. În continuare sunt comentați, pe scurt, tinerii scriitori din „Echin-ox”: Mariana Bojan, Adrian Popescu, Ion Mircea, Aurel Șorobetea, Alexandru Olar, Eugen Uricariu, Constantin Runcanu, Petru Poantă. ■ Andrei Pleșu semnează *Sub semnul privirii*: „Misterele cele mari – a spus un înțelept – nu stau în tărâmul nevăzutului: lăcașul lor este, dimpotrivă, universul văzut, să ne cufundăm deci la universul acesta pentru a regăsi, în țesătura lui, substratul diafan care-l justifică. Ochiul va deveni astfel organul unei grandioase sinteze și, nu peste multă vreme, vom și poate îndreptățiți să proclamăm cu ceremonie: «Toate ale lumii sunt una într-o solemnitate a privirii!»!”. ■ Dan Cristea semnează cronică literară la volumul *Selene și Pan* de Ion Caraion: „Așadar, nu o carte selectivă, de genul «cele mai frumoase poezii», dar nici o carte care să ia în discuție toate direcțiile reprezentative, formulările de ordin teoretic ale poetului, apologet, la un moment dat, al poeziei «negre și urâte», al cântecelor «brute, aspre», scrise arghezian «cu unghii, cu dinții, cu mizerii». [...] Experiența primelor culegeri de versuri ale poetului erau obiectivă: războiul, spitalul, foamea, mizeria etc. [...] Experiența culegerilor recente e subiectivă, iar poezia își propune sinteze simbolice, tălmăciri morale, politice, filozofice. Glasul poetului e de multe ori obscur, încenușat, răsucindu-se în sine, sfâșiat de inexpressivitate și poposind din când în când pe câte o sentință de amar sarcasm care îi conține substanța. Sarcasm se, în realitate, precede poezia, fiindcă Ion Caraion lasă senzația că nu privește spre ea ca spre un tărâm de purificare, ci ca la un teren de luptă”. ■ Apar recenzii: □ Violeta Vancea se ocupă de *Sinteza* de Laurențiu Fulga, Editura Militară, 1971: „Fiorul care traversează ultimele rânduri din jurnalul sublocotenentului, regretul său pentru visele a căror împlinire o întrevede, dar pe care presimte că n-o va mai apuca, despărțirea tulburătoare de tânăra ilegalistă Alexandra, iubita devotată care îi așteaptă cu înfrigurare întoarcerea, sentimentul de solidaritate de care este cuprins comandantul regimentului, afecțiunea sa «stranie» pentru tânărul sortit morții, sunt numai câteva elemente care conferă materialitate dezbaterii morale pe care ne-o propune această carte, nu mai puțin incitantă și angajată decât romanele precedente ale lui Laurențiu Fulga”. □ Sorin Titel scrie despre *Avizuha* de Eusebiu Camilar, Editura Eminescu, 1971: „E adevărat însă că o anumită «duioșie» moldovenească, precum și poetizarea uneori excesivă a frazei, diluează unele situații care s-ar fi vrut de un dramatism răscolitor, sentiment pe care l-am avut mai ales la lectura *Turmelor*, în care se face simțită și o anumită «deslănare» epică. Mai «strânse», povestirile din *Avizuha* rămân și cele mai frumoase”. □ Despre poeziile din *Punctul de sprijin* de Nicolae Turtureanu, Editura Junimea, 1971, Marga Lotreanu spune: „Sentimentul bucuriei de a scrie pare să-l ocolească pe poet”. □ George Muntean recenzează vol. II din *Poeți contemporani* de Aurel Martin, Editura Eminescu, 1971. „Chiar stilistic, volumul are o unitate a lui, în înțelesul că autorul scrie *curat*. Într-un limbaj «liniștit», fără a

avea spaima clișeeilor și a locurilor comune, a frazelor relativ stereotipe, întrucât sentimentul de a comunica impresii de o anume generalitate pare a-l alimenta credința că inovația strict lingvistică nu-și are rostul într-o asemenea carte (care tinde să devină *serie* de cărți). Această evitare a excentricității, a «expresivității», dă volumului un aer «așezat», o turnură clasicizantă la care cititorul aderă deîndată, cu certitudinea că i se comunică ori i se răspund lucruri fundamentale despre o zonă a literaturii supusă unei neconținute mișcări și chiar revizui. Astfel, practicând critica în formule istorico-literare, Aurel Martin contribuie la reechilibrarea opiniilor, uneori la însumarea și limpezimea lor, la apropierea cititorului de fenomenul poetic contemporan, inculcându-i credința că îl poate aborda fără insolubile dificultăți”. □ Toma Roman notează apariția volumul *Blaga – Dor și eternitate* de Marin Bucur, Albatros, 1971: „S-ar mai putea discuta și ale vicii de interpretare ori confuzii. Se cere totuși mai multă generozitate față de creatori de talia lui Blaga, mai multă înțelegere”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu scrie despre *Idei literare ale lui Duiliu Zamfirescu*. ■ Al. Piru scrie despre *Naturalismul și literatura română*: „Harnicul cercetător literar H. Zalis, din sectorul de documentare al Bibliotecii centrale universitare, a publicat, de curând, într-o cunoscută serie de «Contribuții bibliografice», lucrarea *Naturalismul în literatura română*, aproape două sute de fișe privind doctrina acestui curent literar, așa cum a fost înțeleasă la noi, și ecourile ei în operele scriitorilor români. [...] În bibliografia naturalismului românesc figurează și câteva scrieri ale literaturii contemporane, acuzate în vremea apariției lor de naturalism, căi a fost o vreme când naturalismul era în chip cu totul nediferențiat socotit o vină. Am arătat altădată că ceea ce separă *Groapa* lui Eugen Barbu de romane precum *Maidanul cu dragoste* de George Mihail Zamfirescu este ironia cu care sunt privite faptele, lumea periferiei bucureștene, «pegra» și «imondieile» ei, spre a folosi cuvintele cuiva”. ■ În *Cartea străină* citim: □ Nicolae Balotă semnează *Povestirile lui Franz Werfel*, o analiză a povestirilor, fără a menționa titlul cărții, editura sau traducătorul lor. □ Sub semnătura c. u. aflăm de apariția volumului *Beckett* de Dominique Nores, Editura Garnier, 1971. ■ În cele două pagini dedicate *Semicentenarului U. T. C.* citim „*Tineri, în voi stă speranța clasei muncitoare*” de Alexandru Mihăileanu. ■ În *Viața literară* citim: □ *Șantier* vine cu informații despre proiecte literare ale scriitorilor Demostene Botez, Emil Manu, Miko Ervin, Nicolae Jianu, Sorin Titel, Paul Daniel, Ion Niculescu. □ Aflăm de *O antologie reprezentativă a poeziei românești*: „În ziua de 13 martie a avut loc solemnitatea semnării înțelegerii dintre Uniunea Scriitorilor din România și Casa de editură Nagel, cu privire la editarea *Antologiei poeziei românești de la începuturi până în zilele noastre* (ediție bilingvă româno-franceză). Din partea română, înțelegerea a fost semnată de acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, iar din partea casei de editură elvețiană, de Louis Nagel. La solemnitate au fost prezenți: Josiane Nagel, soția editorului, Alex Decotte, de la

Radio Suisse Romande, Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Laurențiu Fulga, Marin Preda și Virgil Teodorescu, vicepreședinți ai Uniunii Scriitorilor, Georgeta Horodincă, Al. Ivăsiuc și Szasz János, secretari ai Uniunii Scriitorilor. Au mai participat: George Macovescu, secretarul Asociației Scriitorilor din București, Ioanichie Olteanu, directorul Editurii M. Eminescu, Tiberiu Utan, directorul Editurii Ion Creangă, Aurel Martin, directorul Editurii Minerva, Domokos Geza, directorul Editurii Kriterion și scriitorii. Nina Cassian, Radu Boureanu, Dumitru Corbea, Const. Chi-riță, Fănuș Neagu, Al. I. Ștefănescu, Radu Lupan, Traian Iancu, Al. Raicu, Teofil Bălaj. În cuvântul său, acad. Zaharia Stancu, evidențiind prestigiul de care se bucură în întreaga lume Casa de editură Nagel, a subliniat că înțelegerea semnată cu această prestigioasă instituție este menită să facă și mai bine cunoscută peste hotare literatura României. Mulțumind pentru aprecierile făcute de președintele Uniunii Scriitorilor, editorul Louis Nagel a arătat că în actul iscălit trebuie să se vadă și un exemplu de colaborare trainică, prietenească, *Antologia poeziei românești de la începuturi până în zilele noastre* fiind prima lucrare de mari proporții bilingvă, în limbile franceză și română, care, adresându-se un public larg din diferite țări ale lumii, este menită să pună în valoare frumusețea poeziei și limbii române”. □ Din alte știri din *Uniunea scriitorilor* spicuim: „Scriitorului Dan Tărchilă, secretarul Asociației Scriitorilor din Brașov, i s-a încredințat conducerea revistei de cultură «Astra» din Brașov. * În sala Teatrului din Focșani a avut loc duminica trecută comemorarea a 50 de ani de la moartea lui Duiliu Zamfirescu. Despre proza scriitorului a vorbit Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei. Memorialistica lui Duiliu Zamfirescu a fost interpretată de criticul Al. Săndulescu, iar poetul Camil Baltazar a evocat anii pe care Duiliu Zamfirescu i-a petrecut la Focșani, citind totodată o poezie închinată marelui prozator. Alte aspecte ale scrisului lui Duiliu Zamfirescu au fost analizate de Marcel Duță și Emil Giurgea. * în cursul lunii aprilie se vor desfășura la Târgoviște ample manifestări consacrate împlinirii a 100 de ani de la moartea marelui om de cultură Ion Heliade Rădulescu. La această comemorare vor participa o seamă de scriitori din București. * Pentru membrii cooperativei agricole din comuna Muntenii Buzău, județul Ialomița, au prezentat un recital de poezie scriitorii Violeta Zamfirescu, Florența Albu, Ion Bănuță, Dan Deșliu și Ion Petrache. * În întâmpinarea semi-centenarului U.T.C., poeții Constantin Nisipeanu, Traian Lalescu și Ion Potopin au participat la o serie de șezători la Caracal și Slatina și în mai multe comune din județul Olt”. ■ În *Pescuitorul de perle*, semnat Profesorul Haddock citim: □ *Cu ocazia reîntâlnirii*: „Cu ocazia reîntâlnirii, ne simțim datori a le da o veste mare. Anume că, între timp, modestul nostru nume a fost... dicționarizat. Cu alte cuvinte, am fost trecuți în nemurire. A făcut-o Marian Popa într-al său *Dicționar de literatură română contemporană*, despre care mai zilele trecute, în această revistă scris-au cu sârg și deznădejde confra-

tele Nicolae Manolescu. La pag. 521, col I, sus, la articolul «România literară», dicționarul pomenit (ori de pomină) zice: «Profesorul Haddock extrage erorile de exprimare logică și gramaticală din întreaga presă, cu excepția celor prezente în propria-i revistă». Mulțum frumos de cinstite, dar n-avem pentru ce. Mai întâi: «România literară» nu e proprietatea noastră. Apoi: afirmația «dicționaristului» cum că ne-am menajat publicația în care scriem e contrară adevărului. N-am îndrăzni a susține că pornește de la vreo rea-credință. Dar de la ignoranță – da!». □ *Azvărlirea unei bombarde în cititori*: „În recent apărută cârtică *Voievozi și medici de curte* (Ed. Enciclopedică română – colecția «Orizonturi», autorul N. Vătămanu ne istorisește, la pag. 21, despre rănirea lui Ștefan cel Mare, când a atacat cetatea Chilieii. Și zice: «Atunci a fost lovit la gleznă de o bombardă azvărlită de artileria ungurească din cetate». Cum adică? Tunarii dușmani au luat în brațe un tun și l-au azvărlit în glezna marelui voievod?”. ■ În *Tineri poeți englezi* Virgil Nemoianu prezintă volumul *Young British Poets*, antologia lui Jeremy Robson, apărută la Chatto and Windus, London, 1971. Alături, în traducerea lui Mircea Ivănescu citim poeziile poezilor: Douglas Dunn (*După război*), Peter Dale (*În memoria unui poet ucis de naziști*), Keith Bosley (*Ilustre vechi*), John Fuller (*Imagini dintr-un automobil De Soto '48*), Taner Baybars (*Vizită lungă; Spargere*), Ian Hamilton (*Camioane*). ■ În *Meridiane* găsim Eugene Ionesco: „Nu știu ce este teatrul!” „Personajele mele nu mă pot reprezenta!”, un scurt interviu cu Eugen Ionescu, introdus printr-o notă semnată de Cristian Unteanu: „Claude Bastado este autorul unui interesant studiu asupra teatrului lui Eugène Ionesco publicat de ed. Bordas în 1971 într-un volum care cuprinde și o discuție între critic și cunoscutul dramaturg. Cartea reia marile teme ale criticii asupra teatrului ionescian, oprindu-se cu predilecție asupra conștiinței tragice pe care o are dramaturgul. Urmărind evoluția literară a câtorva din problemele esențiale puse de dramaturg, criticul, în urma unei analize minuțioase purtată asupra fiecărei piese, ajunge la stabilirea fidelă a universului teatral ionescian. Sunt analizate apoi, cu amănunțime, procedeele tehnice prin care se ajunge la automatismul verbal și la ceea ce Ionescu însuși numește «agonia mijloacelor de comunicare». Cu evidente reminiscențe de tehnică universitară, volumul cuprinde liste biografice, de reprezentări, un capitol separat cu citate din textele critice asupra operei lui Ionesco”. Din interviul respectiv spicuim: “– C. A.: *Sunteți autorul a treizeci de piese de teatru, al unor eseuri, al unor povestiri, ați compus și poeme, scrieți și un jurnal... Teatrul este oare un mijloc de expresie privilegiat?* – E. I.: Teatrul reunește posibilitățile mijloacelor de expresie care sunt cele mai sărace... – C. A.: *În ce fel?* – E. I.: Eu nu știu de loc ceea ce înseamnă teatrul. Am încercat să-l definesc, dar mi-a fost total imposibil. Mi-am spus la început, la fel ca toată lumea: teatrul este conflict; dar conflictul există și în roman. Teatrul este o poveste cu oameni care au treabă unii cu alții, au greutăți; dar poți vedea asta și la cinema sau iarăși în romane. Se spune că

teatrul este dialog, dar unele piese nu sunt decât monolog... Singura definiție posibilă este să spui: teatrul este ceva care ni se arată. Se poate juca și pe o platformă, pe stradă sau într-o curte. Dar de ce nu în sălile de teatru? E mai comod! În cincisprezece ani, viitoarea revoluție contestatară va interzice să se joace pe cheiurile Senei și va impune construirea teatrelor! (...). Nu știu de ce am devenit dramaturg și nu povestitor..., chiar nu știu. Mă întreb adesea. Nu știu ce să îmi răspund. Însă teatrul cuprinde și jurnalul, și povestirile, și eseurile; el este confesiune, povestire și chiar critică. – C. A.: *Veți scrie în continuare povestiri?* – E. I.: Îmi place foarte mult să scriu povestiri. Am fost însă oarecum decepționat de primirea care s-a făcut cărții mele: *Fotografia colone-lului*. Teatrul meu este continuu reeditat, însă ediția acestei cărți cred că se mai găsește și acum în librării. Ei cred că sunt exclusiv un autor dramatic. Când am trimis cartea aceasta criticilor literari, ei au trimis-o criticilor dramatici”. ■ Zoe Dumitrescu-Bușulenga trimite o *Scrisoare din Olanda* intitulată *Utrecht*, o prezentare a orașului.

• [„Tribuna”, nr. 11] *Cronica literară* este susținută de Ion Vlad și Nicolae Prelipceanu. Primul scrie despre cel mai recent volum de versuri a lui Aurel Gurghianu, *Poartă cu săgeți* apărut la Editura Eminescu în 1972. Articolul se numește *Elegiile poetului Aurel Gurghianu, Poartă cu săgeți*. Poemele cuprinse în acest volum „desenează o fizionomi poetică distinctă”, iar „poetul parcurge etapele unei creații lirice desprinse de artificii; directă și necontorsionată, expresia poetică are darul de a comunica fiorul unui moment unic sau a unei priviri îndreptate spre trecerea inexorabilă a clipelor”. În încheiere, Ion Vlad conchide: „*Poartă cu săgeți* nu completează doar prin elemente succesive o creație cunoscută și prețuită în ciuda discreției și modestiei poetului. Aurel Gurghianu e în acest ultim volum într-un moment al poeziei: meditația și expresia au traversat etape din care s-au constituit poemele unei experiențe definite prin noutate și profunzime”. N. Prelipceanu scrie despre volumul *Temperatura cuvintelor* al aceluiași autor, apărut în același an la editura Dacia. „Cu lirismul său, fiindu-și cel mai autentic poem, autentic pentru că nu comporta trădarea cuvântului. [...] Aurel Gurghianu era, cum s-a spus de fiecare dată, la fiecare carte, un liric melancolic, blând, discret, lirismul său se completa foarte bine cu statura înaltă, liniștită și elegantă a seninului și puțin femininului poet”. În ciuda faptului că își păstrează stilul scriitoricesc specific, acesta reușește să insereze „o nouă ordine, cea a unui univers poetic, nu independent de cel real”. „Poate că meditația, neliniștea începe abia când afli că printr-un punct se pot duce o infinitate de paralele față de o linie existentă de la, în afara, desigur, a celui alt punct”. ■ Pe pagina a treia, Virgil Ardeleanu aduce un *Argument pentru o istorie a literaturii române contemporane*. Articolul intitulat *Teamă și jenă. Imperativul criticului valoric* este răspunsul unei anchete la care criticul a răspuns, amintind mai întâi de masa rotundă organizată ca urmare a „primei încercări de istorie a literaturii române contemporane”

realizată de D. Micu și N. Manolescu, o masă rotundă organizată de „Gazeta literară”. „Scriitorul român de azi nu beneficiază încă de o istorie literară «drastică», prin urmare nu înțelege, nu-și închipuie că acesta, cartea de sinteză nu e totuna cu articolul de complezență. [...] Se crede, în general, că problemele complicate pe care ar urma să le înfrunte istoriograful literaturii contemporane sunt legate numai de trecut, de perioada tulbure a realismului socialist”. Referitor la calitatea scrierilor, Virgil Ardeleanu comentează astfel: „Criteriul valoric trebuie să funcționeze, în egală măsură, și pentru T. Mocanu și pentru Zaharia Stancu și pentru D. Țepeneag și pentru Marin Preda. *Moromeții II* nu este decât o reluare a cărții de bază iar *Desfășurarea* pare proletcultistă față de *Întâlnirea din pământuri*. Nu tot ce a scris E. Barbu este la același diapazon cu *Groapa*, *Principele* și *Prânzul de duminică*, iar Fănuș Neagu, oricât ar încânta o lume de critici, se găsește, totuși, la o distanță apreciabilă de Mihail Sadoveanu sau Panait Istrati. (Dar de Faulkner?) Tinerii poeți, care cred a fi declanșat o superbă revoluție în lirica românească, sunt și ei despărțiți de multe, foarte multe grade de magnifica poezie interbelică”. Această scară de valori care este analizată în critica literară trebuie consolidată prin criteriul valoric al „comparativismului”. ■ *A restitui... cu Mircea Zăciu și Al. Căprariu* este o discuție cu profesorul și scriitorul Mircea Zăciu și cu directorul editurii Dacia, Al. Căprariu. Dacă la Minerva ar trebui să găsim ediții ale clasicii, la Dacia am putea avea ediții didactice cu caracter critic, „Rostul lor este să trezească interesul unui public foarte larg pentru anumiți scriitori”. Mircea Zăciu declara intenția de a crea „o modalitate de afirmare a școlii de critică și istorie literară clujeană”, mai exact de a da ocazia afirmării scriitorilor „înzestrați” aparținând noii generații. Tot Mircea Zăciu anunță noile apariții literare ale anului 1971: Ibrăileanu, Agârbiceanu, Cipariu, Voronca, Al. O. Teodoreanu și Iorga, iar pentru anul următor se pregătesc zece noi volume. Se pare că formatul (270 pagini) noii serii are succes în rândul publicului și a librarilor pentru că se poate purta în buzunar, dar are și un scop social: „Pe mine mă interesează și altceva, în această colecție să intre scriitori români risipiți în lume”, declară Al. Căprariu în finalul interviului. □ Constantin Cubleşan continuă serialul despre *Ion Agârbiceanu*, *Povestiri și nuvele*, scriind acum despre *Vânturile, valurile...*, nuvelă „cu un pronunțat timbru romantic [care] pare o baladă ori un basm din mrejele căruia se desprind, pe un fundal exotic, bizare siluete de eroi temperamentali, angajați într-o continuă confruntare dramatică și deopotrivă pasională [...]”. ■ Tot pe această pagină, episodul VI din *Cugetări filosofice* de Ioan Slavici. ■ Ancheta numărului, *A debuta, debutăm*, îi prilejuește lui M. C. Runcanu un argument lax, în care respondenții pot vorbi despre „debut, generație, climat literar”, ceea ce și fac. Ion Marcoș vorbește despre importanța criticii literare și despre ce înseamnă să fii critic tânăr; în *Lupta cu interția*, Valentin Tașcu vorbește despre importanța literaturii publicată în timpul deceniului 1947-1956; Eugen Uricaru, în *Certificare și recunoaștere*, scrie despre

ce înseamnă debutul (în revistă) al unui scriitor. Tot despre *Criticul tânăr* scrie Petru Poantă, ilustrându-și afirmațiile cu cariera de până acum a lui Nicolae Manolescu (caz pozitiv) și Mircea Ciobanu (cazul nefericit, al criticului care distruge fără să construiască). C. Slătineanu semnează un fragment de *Antologie a debutanților* – Cerul din apă, iar Dinu Flămând face *Teoria debutului*, un soi de eseu de sociologie literară – cel mai consistent text din grupaj – în care scriitorul debutat este în același timp un actor care știe că joacă un rol pe o anumită scenă. ■ În cadrul rubricii Sub semnul întrebării, Adrian Păunescu stă: *De vorbă cu mine însumi*: „Nu eu sunt curajos ci dumneavoastră sunteți circumspecți, domnilor artiști”: „Intrând în rândurile Partidului Comunist Român, în august 1968, eu făceam nu gestul unei opțiuni exterioare; eu hotăram să fiu acolo unde se afla visul meu de realizare umană, devenit program general de luptă. N-am cerut să fiu primit în rândurile partidului decât pe temeiurile credinței mele în drumul acestui partid. Când spun drumul acestui partid [...] văd ceea ce sufletul meu a auzit hotărându-se prin gura celui mai curajos dintre noi, a tânărului, demnului și neînfricatului nostru conducător, Nicolae Ceaușescu”. □ Pe ultima pagină, Marian Papahagi îl prezintă și traduce șase poeme din Eugenio Montale, în cadrul unui *Jurnal liric*.

• [„*Steaua*”, nr. 6] T. Tihan ne arată care sunt *Problemele prozei «rurale»*, subliniind că acționează încă în comentariile critice „o mai veche distincție discriminatorie între proza de inspirație rurală și cea de sorginte urbană”, „că la mijloc e o prejudecată”, fiindcă „o operă literară se cuvine a fi apreciată nu după tematica pe care o etalează ci prin ceea ce reușește să facă esteticeste viabil din universul pe care și-l asumă”. ■ Poezie de Aurel Gurghianu și Victor Eftimiu. ■ Aurel Rău evocă domeniul de la Ciucea a soților Octavian și Veturia Goga, relațiile lor cu scriitorii și artiștii vremii, biblioteca cu peste 10 000 de volume, printre rândurile evocării fiind citate versurile lui O. Goga: „Zidit din lacrimi și dezastre,/ Eu am vestit o lume nouă,/ Voi mi-ați dat vaierele voastre,/ Eu v-am dat inima mea vouă”. ■ În articolul *Teroarea formelor*, Petru Poantă vorbește despre apariția unor semne ale vitalității lirice, dincolo de „barocul ceremonial al formelor” regăsit din plin în lirismul lui Dan Deșliu, unde înseamnă eșec provenit din „graba patetică a angajării”, care, după 1964 se deschide timid spre poezia de notație; concluziile criticului fiind următoarele: „germenii resurecției: o redobândire înceată a lirismului, regăsirea lui din interior. De aceea, primul nivel cucerit va fi tot unul formal, însă realizat esteticeste. Și ne gândim la poezii grupați în jurul revistei *Steaua*, respectiv *Almanahul literar*. Ei ocolesc conștient problemele insolubile, reducând poezia în planul literar; o «literaturizare» cu aderență la concret însă. Construit din sugestii și notații fine, peisajul devine o stare mentală. [...] Poetul se confesează prin peisaj și participă, astfel, la elanurile elementare ale naturii”. ■ Cinci poeme de Virgil Nistor. Georgeta Horodincă dezvăluie că estetismul poeziei lui D. Anghel, conceperea poeziei ca pe „o artă a reveriei, a imaginației,

o altitudine spre care tind sufletele alese, în stare să se desprindă din robia vulgarului materialism burghez” era o formă de revoltă spirituală „împotriva unui mod de viață ilustrat chiar de distinsul sau părinte, arendașul Dumitru Anghel” (articolul *D. Anghel și «aurul care omoară»*). ■ Gabriela Melinescu revine la rubrica „cutia Pandorei” cu o digresiune despre locurile virgine, neumblate de om, care schimbă relația noastră cu universul populat, de-acum, de ființe misterioase, căci, evident, omul nu mai e singur în univers (articolul *Un fel de mirare*). ■ Comemorând cu tristețe un deceniu de la prematura dispariție a lui Radu Stanca, Geo Șerban ia ca pretext al comentariului său despre estetica și lirica poetului baladesc, publicarea volumului de eseuri și comentarii critice *Acvariu* (Ed. Dacia) în îngrijirea lui Mircea Tomuș (articolul *Radu Stanca – eseist*). ■ Adrian Popescu publică două poeme, *Expediție în ținutul diamantului și Pe rozariul iubitei*. ■ G. Nistor semnează o scurtă introducere în publicarea (inedită) a unui studiu al italianistului Ramiro Ortiz despre Sadoveanu, în volumul al doilea din lucrarea *Teze de literatura italiană. Capodoperele poeziei italiene*, articolul extras din acest volum purtând titlul *Cântecul privilegiului la Sadoveanu*. ■ Cele două cronici literare ale numărului au drept țintă un poet, Aurel Gurghianu, cu volumele *Poarta cu săgeți* (Ed. Eminescu) și *Temperatura cuvintelor* (Ed. Dacia), amândouă reprezentând, zice cronicarul Mircea Tomuș „o piatră de hotar într-o cotitură decisivă a poeziei lui Aurel Gurghianu”; și un istoric literar, Mircea Zăciu, cu lucrarea *Colaje* (Ed. Dacia, 1972), în interpretarea lui Virgil Ardeleanu, care se aliază părerilor pozitive ale unor colegi de breaslă, și anume Ion Vlad și N. Manolescu, comentând la un moment dat: „Nu încapе vorbă, oricâtă apetență și înzestrare epică ar deține Mircea Zăciu, Bălcescu al său nu ne-ar fi produs o impresie atât de profundă de n-ar fi fost «tras» dintr-o manta de critic. La urma urmei, portretul citat e mai autentic decât acela resfirat în fresca lui Camil Petrescu, după cum este, surprinzător, și mai structural camilpetrescian. Este o dovadă că literatura celui care ne-a dat *Jocul ielelor* a fost înțeleasă în spiritul ei esențial”. ■ Poem de Virgil Teodorescu, *Copac frumos*. ■ Printre însemnările despre Dacia, *În legătură cu retragerea aureliană*, Hadrian Daicoviciu scrie, într-un prim episod, despre teoriile lui Roesler: „s-au putut naște într-o vreme când nu se întreprinseseră niciun fel de cercetări arheologice, numai datorită izvoarelor literare, care prezintă retragerea aureliană.” ■ În articolul *Poezii de Kavafis*, Alexandru Căprariu elogiază activitatea de traducere a lui Aurel Rău din lirica lui Kavafis, traducătorul semnând și o „erudită prefață” asupra operei poetului grec modernist de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. ■ În cadrul rubricii de filosofie „unghiuri și antinomii”, Constantin Noica își continuă incursiunea printre sensurile ontologice ale omului „ca ființă rostitoare” (articolul *Despre om ca ființă rostitoare*). ■ Adrian Popescu este primul recenzent (notabil) din cadrul rubricii „cărți românești” unde scrie despre volumul de poezii *Peisaj în mișcare* (Eminescu, 1971) a lui

Darie Novăceanu despre care comentează: „Poezia sa se alcătuiește din imagini derutante nu prin forța lor de a șoca, dimpotrivă, printr-o lipsă de ostentație evidentă, dar din păcate și de relief și originalitate”. ■ Despre teatrul lui Ion Coja din volumul *Jucătorul de table* (C.R., 1971), Constantin Cubleșan, după o succintă reliefare a celor trei piese constitutive, mărturisește următoarele judecăți: „teribilismul gratuit” al teatrului, „tratare ostentativ-ironică” a subiectelor dramatice, „o literatură de frondă”, „farsă ieftină”, miza pieselor fiind „autopersiflarea grosieră a personajelor, calambururi lexicale și cacofonii”, „ne aflăm în fața unui teatru artificios, ostentativ insinuant pe motive pseudo-erotice, persiflant la adresa unor idei manifest pe care însuși le propune în dezbateri. Deocamdată, nimic cu adevărat considerabil”. ■ Petru Poantă apreciază eforturile de traducere ale lui Marcel Pop-Corniș din literatura americană a volumului *Nouă povestiri* (Univers, 1971) de J. D. Salinger într-o nouă versiune ce preia originalul din 1953 al scriitorului american, la rubrica „cărți străine”.

17 martie

- [„**Munca**”, nr. 7569] Marin Stoian publică un interviu cu Ion Pascadi despre cel de-al VII-lea Congres internațional de estetică, cu titlul *Moment de afirmare a gândirii estetice românești*.

- [„**Scânteia**”, nr. 9090] Continuă să apară informații despre manifestări organizate *În cinstea semicentenarului Uniunii Tineretului Comunist*. Despre *Sesiune științifică* aflăm: „La București au continuat joi lucrările sesiunii științifice «Locul și rolul tineretului în viața social-politică a României», dedicată semicentenarului Uniunii Tineretului Comunist”. Au participat și oaspeții din U. T. C.-urile din Bulgaria, Cehoslovacia, R.P.D. Coreea. Aflăm și despre *Decernarea drapelului jubiliar „Griviței roșii”*. ■ Citim și despre „*Tânărul leninist*” *Număr festiv*: „Numărul din martie al revistei «Tânărul leninist» este dedicat în întregime evenimentului care polarizează atenția și preocupările tineretului din țara noastră – aniversarea semicentenarului U.T.C.”.

- [„**Contemporanul**”, nr. 12] Adrian Păunescu continuă interviul cu Mircea Eliade: *Un român în America* inclus în volumul *Sub semnul întrebării* (C.R., 1978, ediția a II-a, adăugită). ■ Paul Georgescu percepe: *Romanul expresie a socialului*: „Privim cu admirație efortul esteticienilor de a-și crea un domeniu privilegiat și efortul lor a fost cu atât mai dramatic cu cât fiecare parcelă a fost închiriată sau cucerită de la altă disciplină, cu o configurație mai fermă. Vremurile au fost dure cu *Estetica*. Aceasta, dogmatică prin excelență, a pierdut terenurile sale clasice; după prăbușirea templului clasicist și al romantismului flamboiant, aceste două obiective au rămas fără obiect”. ■ George Munteanu recenzează cartea lui Vicu Mândra: *Incursiuni în istoria dramaturgiei românești*: „Două ar fi încheierile la care poate ajunge cine s-a interesat cât de cât de scrisul lui Vicu Mândra. Una privește evoluția lui de la

publicistica diversă, în care se angrenase într-o vreme, la cronica dramatică și apoi la istoria dramaturgiei, experiență de pe urma căreia el a beneficiat substanțial, în sensul că l-a determinat la o anume mobilitate interioară, la diversificarea limbajului... și mai ales la a fi mereu atent la contemporaneitatea nemijlocită”. ■ Dan Zamfirescu prezintă volumul lui Traian Iancu: *Puntea soarelui*: „De la primele poezii strânse în acest volum, progresul față de volumul anterior, *Dragostele mele*, este evident. Poetul nu și-a schimbat nici maniera și nici coardele de la liră, a dobândit însă o măiestrie nouă în stăpânirea lor. Iubirea de Patrie și de Partid sunt și în volumul *Puntea soarelui*, leit-motivele poeziei lui Traian Iancu, o poezie de om al Cetății”.

● [„Cronica”, nr. 11] În *Cronica literară*, Al. Andriescu publică o recenzie la volumul lui Adrian Păunescu, *Istoria unei secunde*: „*Istoria unei secunde* îl plasează pe Adrian Păunescu, care ne obișnuise de mult cu valurile mari de cuvinte din poemele sale, mișcate nu o dată peste idei grave, și mai aproape de anumite tendințe de etică socială și ardente meditații patriotice. Este de remarcat, chiar de la început, că Adrian Păunescu, pornind pe o cale atât de veche, reușește foarte repede să prefacă un domeniu liric unde poezia începea să se confunde cu imaginea ei convenționalizată pentru uzul festiv. Această îndrăzneală își caută rădăcini foarte îndepărtate, cu care poetul filtrează însă seve lirice foarte proaspete. O anumită candoare a cuvintelor, ni se sugerează, ar fi moștenit-o de la Anton Pann, unele teme, de la generația lui Bălcescu, iar suflul profetic, de la Goga. Curajul cu care scormonește prin unghere casnice pentru a scoate unele elemente folosite în construcția imaginilor poate fi pus în legătură și cu frecventarea poeziei argheziene, după cum un anume retorism pare rezultat din împreunarea curioasă a frazei lui Maiakovski cu cea a lui Minulescu, oricât de mult ar lovi în această apropiere limitările tematice. Înclinația spre „joc” este a întregii poezii sudice, de la Anton Pann la Barbu, Arghezi, Geo Dumitrescu, Leonid Dimov și Marin Sorescu. Între aceste soliciități, Adrian Păunescu își apără bine un spațiu, ușor de recunoscut, care este, așa cum îl afirmă în special volumul din urmă, numai al său. În torentele sale de cuvinte, vioaie și zgomotoase, nu o dată dezlănțuite, aparent lipsite de echilibru, șocante, sclipește tot mai clar o gândire orientată spre destinul colectivității pe care poetul o reprezintă”. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga publică eseu *Un Hasdeu monografic*. □ În *Mențiuni critice*, Simion Bărbulescu prezintă volumul de versuri *Puntea soarelui* de Traian Iancu (C.R.). □ În *U.T.C. - Punct de zbor* sunt publicate o serie de poezii semnate de Paul Balahur, Vasile Mihăescu, Lelia Mossora, Daniel Lascu, Constantin Popa. ■ Plecând de la ideea că „Adrian Păunescu și Nichita Stănescu au avut inspirația să descopere termeni emblematici pentru anumite coordonate ale liricii, comune mai multor creatori”, Magda Ursache, în „*Pricina stelei sunt eu*” realizează o paralelă între cei doi poeți, apreciind că atunci „când se vorbește despre vitalismul temperamental al lui Adrian Păunescu, de pildă, nu interesează

dacă este de natură biologică, deși autorul face adesea referiri la propria vârstă. Important este să înțelegem în ce măsură vitalismul poetului este de natură vizionară, așa cum se dezvăluie în multe rânduri la autorul *Ultrasentimentelor* sau la colegii lui de generație. Destinul nou al cuvântului la moderni, chiar dacă provoacă dificultăți suplimentare în privința invenției, redimensionează în schimb poemul pe planul semnificației. El exprimă „adevărul” ca și la înaintași, fără îndoială, dar poziția sa în compoziții îi permite să stabilească nu un singur raport, cel mai „adekvat” posibil, ci o pluralitate de raporturi, ceea ce și determină implicit o pluralitate de sensuri. Același cuvânt, pus într-un anume context, îndeplinește funcții neobișnuite sau este amorf, după caz. Suntem îndreptățiți să vorbim despre necuvinte ori ultrasentimente nu cu intenția de a preciza stări anormale, cum s-ar părea la prima vedere, ci adevăruri tipic umane, justificate pe planul artei. Adrian Păunescu și Nichita Stănescu au avut inspirația să descopere termeni emblematici pentru anumite coordonate ale liricii, comune mai multor creatori. Aici nu este vorba decât de legea unității în varietate, de o concepție poetică unică, tradusă în termeni specifici de fiecare autor în parte”. ■ În *Aproximații critice*, Mircea Drăgan se ocupă de *Scriitorii junimiști*: „Prejudecata că scriitorii minori nu au nici o valoare pentru o literatură și, în consecință, ar fi inutil să-i studiem, a fost infirmată, la noi, mai ales de Călinescu. Numai că adeseori tocmai lucrurile clarificate, limpezite prin eforturile istoriei literare, devin la urmași motiv de îndoială, deșteaptă la unii pofta revizuirilor, duse până la respingerea *de plano* a ceea ce este unanim acceptat. Mai mult decât atât: unii publiciști cu apetituri dictatoriale s-au apucat cu „mult zel și săbii de oțel” să conteste chiar pe marii scriitori români, să-și verifice lipsa lor de gust artistic și inaderența funciara la originalitatea specifică pe valori consolidate demult, devenite monumente nepieritoare ale culturii noastre. Ne închipuim ce-ar putea spune asemenea publiciști (să-l cităm, deocamdată, doar pe Alexandru George) despre autorii de mai mică însemnătate, de pildă, despre scriitorii junimiști, cărora Vianu le acordase un rol important în configurarea atmosferei junimiste (în *Istoria literaturii române moderne*, 1944), iar cercetătorul ieșean Dan Mănuță le consacră un întreg volum (Ed. „Junimea”, 1971). Realitatea este că atenția acordată celui mai neînsemnat aspect ce se integrează organic în dezvoltarea literaturii române nu-i de prisos. Este și cazul scriitorilor junimiști de raftul trei și patru, autori lipsiți de importanță pentru necunoscători, dar care ocupă totuși un loc în ambianța spirituală a vremii lor. Nu spunem aceste lucruri pentru a justifica ostentativ interesul lui Dan Mănuță pentru respectiva categorie de autori, ci pentru a sugera că acei (critici orali sau de berărie) care îi ignoră sau cred că cercetarea ce li se consacră ar fi superfluă se situează pe poziții refractare culturii, cunoașterii critice în adâncime a trecutului nostru literar”. ■ Marin Mincu, în *Dialectica „universalizării”* constată că „despre universalismul literaturii române s-a vorbit cu mult discernământ în ultima vreme la noi. E curios cum dialectica procesului, deși

teoretic foarte clară, se transformă în ceva incoerent când este vorba să se treacă la exemplificări concrete. Uitând propriile afirmații teoretice, de un bun simț elementar, se întâmplă uneori ca unii comentatori să ajungă la concluzii complet contradictorii față de premisele anunțate inițial”. Este menționat, în acest context, „*Parte și întreg*” - „*Național și universal*” de Eugen Luca, articol apărut în „*Contemporanul*”, numărul din 17 decembrie 1971. □ În *Marginalii teatrale* este amintit spectacolul omagial *D-ale carnavalului*, pus în scenă cu ocazia comemorării a 120 de ani de la moartea lui I. L. Caragiale, de către Teatrul de stat din Galați. □ Cu titlul *Tinerețea ca înțelepciune*, este publicată partea a cincea din *Introducere la o despărțire de Goethe* de Constantin Noica. ■ Sunt publicate o serie de fragmente din *Caietele Principelui* de Eugen Barbu. □ În *Proză daneză* este publicată povestirea *Erik Hansen, salahorul* de de Carn Scharnberg, traducere de N. Nicoară. □ În *Din lirica țărilor socialiste* sunt publicate poezii semnate de Györe Imre și Mladen Isaev, traducerile fiind semnate de Aurel Buteanu și, respectiv, Anatol Ghermanschi. ■ În *Moment* este semnalat *Un eveniment editorial*: „O pagină și jumătate a „*Luceafărului*” rezervată unei singure cărți înseamnă un autentic gest de prețuire în lumea noastră literară. Patru cronici dedicate romanului „*Marele singuratic*” de Marin Preda reprezintă o ofrandă, cu atât mai notabilă cu cât cronicile nu exprimau opinii contradictorii, ci o unanimitate rar întâlnită. Dacă adăugăm la aceasta și promptitudinea cu care au apărut cronici la aceeași carte în „*România literară*” și „*Contemporanul*”, ne putem da seama de importanța acestui eveniment editorial. Mai mult, cu bucurie constatăm că am învățat să prețuim evenimentul literar”. În *Ce și cum* se anunță că Nina Cassian, în numărul din 10 martie al revistei „*Contemporanul*”, în *Sinecdoca și apoftegma*, „acuză critica literară de incompetență în găsirea modalității adecvate de analiză a operei”. În *Comedia cinematografică* este discutat articolul lui Valentin Silvestru din nr. 2/1972 al revistei „*Cinema*”, „o utilă și ironico-amară retrospectivă asupra comediei cinematografice românești din ultimele două decenii. Reținând insatisfacția acută a opiniei publice față de reaua și înceata dezvoltare a genului comic, precum și faptul că printre filmele care ar jalona istoria cinematografiei noastre din această perioadă nu se află nici o comedie, criticul constată cu dreptate că cineștii noștri nu colaborează suficient cu scriitorii, că studiourile nu-i solicită pe aceștia în măsura în care ar trebui. Și ca să vină în ajutorul unei viitoare asemenea colaborări, oferă o listă întreagă de autori din operele cărora cineștii pot face o selecție inteligentă în folosul dezvoltării comediei cinematografice. Este de-a dreptul surprinzător că un dramaturg atât de prolific cum este Aurel Baranga nu a reținut atenția cineștilor cu nici una din cele 20 de piese ale sale; că proza umoristică prezentă din belșug în literatura română nu e căutată și folosită de reprezentanții celei de a șaptea arte”.

● [*„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 67*] *Săptămâna pe scurt*, o știre: „Semnalăm cu satisfacție noua colecție inițiată de Editura Dacia: *Restituiri* (Ibrăileanu, Agârbiceanu, Păstorel Teodoreanu)”. ■ Eugen Barbu își lansează

digresiunile despre literatură și balcanism în noul serial al rubricii *Vitralii: Gloria victis*. Barbu va începe în serialul său o adevărată pledoarie pentru fabulosul balcanic, crezând, ca și G. Călinescu, că literatura noastră e „putredă de bizantinism”. Autorul, erijat aici într-un critic al literaturii vechi, descoperă filiațiile din literatura română, cultă, drumul de la Biblie la cronicari, de la *Țiganiada* până la Isarlâk-ul barbian și are revelația unor mari autori uitați, ca Ion Ghica. Subintitulat *Gloriae Victis*, expozeul despre balcanism-bizantinism-fanariotism-baroc se întoarce, de exemplu, la Heliade Rădulescu (când balcanismul este *romantic* ori filosofează după metoda timpului, se *franțuzește*, ca în *D-l Sarsailă*, autorul, dar și *Poetul urlător*). ■ *A fi tânăr*, un eseu de D. Muțașcu, cu un motto din Ceaușescu: *Vreau să spun de la început că noi avem un tineret bun, devotat patriei, socialismului*: „A fi tânăr înseamnă a fi îndrăgostit definitiv de adevăr și de frumos, de tot ceea ce au profetizat Eminescu, Vlaicu, Iorga, Titulescu, Babeș, Brâncuși, Blaga, Enescu, Călinescu, Coandă”. ■ E. Manu publică o cronică literară despre ediția revizuită a primului volum din istoria interbelică a literaturii române a lui Crohmălniceanu: *Literatura română între cele două războaie mondiale – volumul I* (despre prozatori, dar și o scurtă istorie a publicațiilor, grupărilor și direcțiilor literare, formulelor estetice, o descriere a climatului, mai puțin a autorilor, o introducere pentru al doilea volum dedicate poeziei, teatrului, poeziei, criticii). „Ov. S. Crohmălniceanu demonstrează prin cartea sa... posibilitatea unei istorii literare tipologice. Diversitatea aspectelor literare pe care le-au îmbrăcat creațiile interbelice a pus în discuție în mod permanent, posibilitatea tratării cronologice a epocii. Din aceste motive Șerban Cioculescu își intitula două seriale critice *Aspecte lirice* sau *Aspecte epice contemporane*, iar Perpessicius recurgea la formula *Jurnalului de lector* sau a *Dictando-ului divers*. Crohmălniceanu, fără să facă o procurentare metodică universitară sau fără să înregistreze aspecte în serie, a căutat o grupare pe tipuri de proză, pe structuri ale sensibilităților...”. □ Aurel Dragoș Munteanu scrie despre destinul lui Blecher, la rubrica *Contexte*. ■ Un timbru A. Baranga întâmpină romanul *Marele singuratic*. „Marin Preda e un cercetător din categoria augustă a scriitorilor exploratori ce propun umanități noi universuri morale posibile... el face parte din familia spirituală a scriitorilor de tip Gide, în măsura în care toate cărțile lui sunt proiecții ale unor cărți visate, prospecții ale unor universuri morale în permanentă extensie, niciodată epuizate. Printr-un paradoxal joc al destinelor literare, prozatorul de origine țărănească Marin Preda e poate cel mai consecvent geometru al literaturii noastre care, reproducând obsesia lui Camil Petrescu, vede idei. Iar ultima lui carte, *Marele singuratic*, e o expresie a două categorii spirituale de înălțime: *luciditatea* și *neliniștea*, singurele în stare să creeze prima realitate a artei: *ipoteza*”.

18 martie

• [„Scânteia”, nr. 9091] Și în acest număr citim despre manifestările organizate *În cinstea aniversării semicentenarului U. T. C.* Găsim informații

despre *Încheierea sesiunii științifice „Locul și rolul tineretului în viața social-politică a României”*, *Alte manifestări în țară*, *Manifestări peste hotare*, dar și despre *Adunarea festivă de la Universitate*: „În aula Universității din București a avut loc, vineri, o adunare festivă consacrată semicentenarului Uniunii Tineretului Comunist. Luând cuvântul cu acest prilej, Dumitru Popa, membru al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. prim-secretar al Comitetului municipal București al P.C.R., și Marțian Dan, prim-secretar al C.C. al U.T.C., ministru pentru problemele tineretului, au evocat momente semnificative din lupta organizației revoluționare a tineretului, desfășurată sub conducerea partidului, contribuția tineretului la realizarea mărețelor obiective ale construcției socialismului în patria noastră. [...] Într-o atmosferă însuflețită, participanții au adresat o telegramă Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu, în care își exprimă ferma hotărâre că prin munca și lupta organizației din care fac parte, sub conducerea înțeleaptă a partidului, să ducă mai departe flacăra nestinsă a tradițiilor revoluționare uteciste”.

• **[„Flacăra”, nr. 12]** În cadrul paginii *Săptămâna în imagini*, apare o notă despre premiera piesei *Doi poznași* de Alecu Popovici, „dramatizare după o lucrare de Wilhelm Busch”, pusă în scenă la Teatrul „Țândărică” din București. □ În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie *La o aniversare, 50 de ani de la înființarea „organizației revoluționare a tineretului din țara noastră”*. □ În *Film. Pe ecrane* Magda Mihăilescu semnalează *Un nou film românesc. Pădurea pierdută*, scenariu de Mihnea Gheorghiu, în timp ce T. Caranfil analizează ecranizarea romanului *12 scaune* de Ilf și Petrov de către A. Gaidar. □ În *Literare*, Valeriu Cristea recenzează romanul lui Constantin Cuza, *Prințul de aur* (Eminescu). □ În *Teatru*, Sanda Faur prezintă trei spectacole: *Vicarul* de Hochhuth (Teatrul Bulandra), *Sora cea mare* de A. M. Volodin (Teatrul Nottara) și *Vicleniile lui Scapin* de Molière (Teatrul Mic). □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică schița *Pentru Holban*. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, este prezentat volumul lui Geo Bogza, *Priveliști și sentimente* (Minerva): „o carte mică, de proporții modeste, încăpățânându-se să cuprindă câte ceva din, cum spune scriitorul, «inima mea – între Moldova și Dobrogea»”. ■ Se semnalează „o importantă apariție”, la Univers, a volumului lui Jean Bayet, *Literatura latină*, „în românește de Gabriela Creția, traducerea versurilor de Petre Stati, studiu introductiv de Mihai Nichita”, precum și a ediției a IV-a a romanului *Război și pace* de L. N. Tolstoi, în românește de Ion Frunzetti și N. Parocescu. ■ Prezentarea sumarului ultimului număr al revistei „Secolul 20”: „din paginile acestui număr dens notăm relatările lui Ovidiu Cotruș dintr-o «vizită la André Malraux», fragmente din romanul «Moartea fericită» de Albert Camus” ș.a. □ În *Memento*, *Teatru* sunt prezentate piesele: *Despot Vodă* (Teatrul Național din Timișoara) și *Fântâna Blanduziei* (Teatrul Național din Cluj) de Vasile Alecsandri, *Omul care...* de Horia Lovinescu (Teatrul dramatic „Bacovia” din Bacău, „una dintre versiunile scenice mai

puțin fericite ale cunoscutei piese polițiste, lipsită exact de ceea ce constituie atuurile textului: suspense dramatic, mister, surpriză”, *Noi, bărbații* de Méhes György și Majláth Iulia (Teatrul de stat din Oradea), *Unchiul Vanea* de Cehov (Teatrul de stat din Arad). În rubrica *Tv*, *Literatură* se anunță recenzarea, la rubrica *Cronica literară*, a volumelor *Privești și sentimente* de Geo Bogza și *Nord*, volum de reportaje de Pop Simion.

● [„**Luceafărul**”, nr. 12] Numărul revistei este construit în jurul împlinirii a 50 de ani de la înființarea Uniunii Tineretului Comunist. Zaharia Stancu, Gabriela Melinescu, A. I. Zăinescu și Miron Constantinescu dedică câte un articol evenimentului, fără vreo relevanță, însă, pentru domeniul literaturii. □ Se consemnează faptul că Academia Franceză ar fi recunoscut, finalmente, curentul Dada, definindu-l ca „mișcare literară apărută în primul război mondial și care nega în mod sistematic valorile admise”. □ L. Petsinis menționează cum „editura *Dorikos* din Atena publicat pentru prima oară în limba greacă un volum cuprinzător din opera lui Ion Creangă. Traducerea aparține bine cunoscutei poete Rita Boumi-Papa. Volumul, apărut în condiții grafice excelente, cuprinde *Amintiri din copilărie*, numeroase basme, precum și povestirile *Moș Ion Roată și Unirea*, *Moș Ion Roată și Cuza Vodă* și *Moș Nichifor Coțcariul*”. □ Cu ocazia trimiterii unui satelit spre Jupiter, cu intenția de a depăși sistemul nostru solar și de a purta cu el un mesaj, Nicolae Balotă scrie despre locul umanității în univers și despre natura semnului. □ Victor Eftimiu evocă o serie de amintiri despre Caragiale, pe care îl întâlnise tot cu ocazia unei aniversări a unei jumătăți de secol care trecuse de la înființarea societății „Astra”: „În noaptea următoare, în casa prozatorului Alexandru Ciura, mi-am dat seama de bogăția sentimentală a marelui scriitor, pe care toți îl socoteau un zeflemist, un mucalit, un umorist. O noapte întreagă, în răcoarea stelelor, Caragiale, în cămașă, în grădina lui Ciura, a vorbit cu pathos, trecând de la un subiect la altul, cu entuziasm tineresc”. ■ În textul *Ionesciana*, Eugen Simion amintește de un articol al lui Eugen Ionescu din „Le Figaro” în care acesta critică Academia franceză deoarece nu-și focalizează eforturile și asupra „unor personalități care chiar au ceva de spus”, precum Jean-Paul Sartre, Simone de Beauvoir, Jean Genet, Claude Levi-Strauss ori Roland Barthes. □ Plecând de la romanul *Pentagrama* a lui Vladimir Colin, Edgar Papu stabilește raportul dintre real și fantastic în literatură: „Între smulgerea unor rădăcini vechi și sădirea altora noi se naște o criză a *realului* în ipostaza sa de *certitudine*. Terenul ferm al acestei categorii se surpă pentru moment: în conștiințe se creează un gol, un interval de suspensie, și chiar de derută. [...] Peste abisul de sub el, omul trece atunci pe puntea fantasticului pentru a ajunge la o nouă ordine certă a *realului*”. □ G. Dimisianu analizează natura literară a memorialisticii lui Ion Ghica: „Refuzându-se constrângerii compoziționale, Ion Ghica este printre primii prozatori ai noștri ce năzuiesc să dea la lumină un document necontrafăcut al amintirii [...], și netemându-se de prolixitatea ei, încarcă narațiunea cu tot ce-l asediază

memoria o dată cu declanșarea retrospectiei. [...] Tot ce povestește Ghica e văzut de un ochi care sesizează contrastele și inadecvările sociale, iar divulgarea acestora e una din sursele pe care simțul său comic le exploatează cu precădere”. □ Dan Cristea analizează evoluția lirică a Mariei Banuș, considerând cei doi poli extremi ai poeziei sale, volumele *Țara fetelor* (1936) și *Portretul din Fayum* (1969) ca fiind reprezentativi pentru mutarea accentului de pe o poezie psihologică pe una filozofică. ■ Nicolae Ciobanu critică teatrul lui Vasile Rebreanu, fiind totuși surprins de „absența sa totală din repertoriul teatral contemporan”. □ Se continuă publicarea unor fragmente din memoriile lui Sașa Pană, *Născut în '02*, de data aceasta selectându-se, însă, un text despre copilăria autorului, datorită relevanței sale pentru tematica revoluției. □ Nicolae Velea publică prima parte a prozei *Nu cântă ea, privighetoarea, pe-o cracă uscată*. □ Dumitru Corbea publică notele sale dintr-o călătorie în Egipt, sub titlul *Valea Vieții*.

19 martie

• [„Scânteia”, nr. 9092] O întreagă pagină este dedicată U. T. C. –ului: *Înconjurată de dragostea și prețuirea generațiilor tinere, a întregului popor Uniunea Tineretului Comunist împlinește azi cinci decenii de activitate și luptă revoluționară sub conducerea Partidului Comunist Român*, pagina care apare cu un citat din Nicolae Ceaușescu: „Energia și elanul tinerei generații sunt o rezervă de mare preț a mersului nostru înainte și de aceea trebuie să unim eforturile tineretului pentru a-și aduce contribuția tot mai activă la înfăptuirea programului elaborat de Congresul al X-lea al partidului”.

20 martie

• [„Glasul Patriei”, nr. 9] Vlaicu Bârna publică poezia *Credo*. ■ Apare nota *În memoria Elenei Văcărescu*, nesemnată: „În seara zilei de 15 martie a avut loc la Paris o dezbatere-dineu, organizată de Asociația de prietenie Franța-România, în memoria Elenei Văcărescu, de la a cărei moarte s-au împlinit 25 de ani. Manifestarea a fost deschisă de prof. François Chagot, președintele asociației, director adjunct în Ministerul Educației Naționale. Despre opera poetei a vorbit scriitorul Pierre Paraf; cunoscuta publicistă Genevieve Tabouis a evocat momente din viața și activitatea diplomatică a Elenei Văcărescu. De asemenea, ambasadorul André François Frangulis, secretar general permanent al Academiei diplomatice internaționale cu sediu la Paris, a portretizat bogata personalitate a poetei și diplomatei. A fost prezent Marcel Ghibernea, ministrul consilier la ambasada României din Paris”. ■ Paul Anghel publică a doua parte din *Triptic românesc*, sub titlul *Țara horei*: „Cum să intri în această horă și pe unde? Pe oriunde vei intra, ne spune un cântec, cel mai vechi cântec, dai de-o gură de rai”. ■ AL. Philippide publică *Notații despre poezie și arta poeziei*, notații *Pe marginea volumului „Poemele amiezii” de*

Mihai Stănescu: „Poezia sa este lucrată cu o îngrijire de grădinar iscusit al frazelor cadențate. Iată de ce chiar acolo unde tema este comună și obișnuită, culoarea proprie și tonul personal dau o expresie deosebită, care izbutește să înlăture primejdia banalului. Poezia lui Mihai Stănescu se caracterizează printr-o mare sinceritate a simțirii, exprimată într-o formă concisă, care evită monotonia”. ■ Dumitru Fara scrie despre *Anul internațional al cărții*: „În prezent se editează în țara noastră o mare și variată gamă de cărți. A apărut un public competent sensibil la arta autentică, însetat de scrieri care să înnobileze mintea și să-i înaripeze gândirea și simțirea cu idei umanitare și sentimente înălțătoare. La aceste realizări s-a ajuns și datorită, între altele, existenței unei puternice și moderne industrii grafice care satisface integral necesitățile interne și unei importante rețele de desfășurare organizată până la cele mai îndepărtate colțuri ale țării. [...] Deschiderea Salonului național al cărții la București, la începutul anului, a marcat lansarea Anului internațional al cărții în România. Constituirea unui Comitet național al cărții pe o bază de largă reprezentare, în cooperare cu Comisia națională română pentru UNESCO, a marcat al doilea act important pentru punerea în aplicare a unui vast plan de activitate închinat cărții. Din acest comitet fac parte reprezentanți autorizați ai Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Educației și Învățământului, Comisiei naționale române pentru UNESCO, ai organizațiilor oamenilor de știință, artă și cultură și altor organizații obștești. [...] România va fi prezentă, de asemenea, la expozițiile, târgurile și festivalurile internaționale ale cărții din alte țări, la simpozioanele și reuniunile organizate de UNESCO în cadrul Anului internațional al cărții. Există create toate premisele, ca printr-un efort suplimentar, solicitat factorilor politicii noastre culturale, Anul internațional al cărții, să constituie o nouă reușită în extinderea influenței cărții în rândul maselor largi de cititori”.

22 martie

• [„**Munca**”, nr. 7573] În *Cronica filmului*, Lucia Bogdan prezintă *Pentru că se iubesc*, scenariul fiind semnat de Ion Omescu.

• [„**România liberă**”, nr. 8525] Radu Popescu prezintă comedia lui Tudor Mușatescu, ...*Escu*, „la aproape patruzeci de ani de la reprezentare”, jucată „bine” la Teatrul Giulești. Dramaturgul se demonstrează a fi, în viziunea cronicarului teatral, pe lângă „un scriitor strălucit, spumos, spiritual și nemaipomenit de fecund”, și „un observator critic ascuțit”, „ducând pînă la capăt o idee care l-a inspirat și pe Caragiale”, căci „a reluat, «vingt ans après», pe eroii generației tinere din *Titanic vals*”.

• [„**Viața studentască**”, nr. 12] M. N. Rusu recenzează, în „*Echinox*” – *Un semn poetic*, aparițiile de la Cartea Românească – Dinu Flămând, *Apeiron* și Dacia – Adrian Popescu, *Umbria*, Ion Mircea, *Istm*. □ Mihai Tatulici anunță volumul *Țară – timp*, Antologia Cenaclului Junimea (al Facultății de

limba și literatura română din Universitatea București). Publică în paginile plachetei: Florea Miu, Florin Alcaz, Lucian Strochi, Ion Lăcustă, I. Crăciunică, Andrei Roman, Alex. Adrian Hoajă, Elena Ingulescu, Andreea Nadim. □ *Scriitorii și a 7-a artă*: Gogol.

23 martie

• [„Munca”, nr. 7574] În *Carnet cultural* Mihai Cernat publică o recenzie la *Marele singuratic* de Marin Preda, axată în special pe relatarea subiectului: „Multe, foarte multe idei circulă în această operă. Unele considerații estetice, asupra fenomenului artistic, sunt discutabile, altele însă închid în ele afirmații extrem de semnificative: «Oamenii sunt bucuroși să cumpere mai departe tablouri reușite, care pe lângă culoare să mai însemne și ceva...»”.

• [„Scânteia”, nr. 9096] Cu textul *A. D. Xenopol* dr. Vasile Liveanu comemorează *125 de ani de la nașterea criticului*: „Personalitatea lui A. D. Xenopol s-a afirmat pregnant în domeniul istoriei și filozofiei, în sociologie, economie și drept, în activitatea didactică, ca și pe tărâm obștesc, social. Prin întreaga sa operă și activitate străbate, asemenea unui fir roșu, preocuparea pentru problemele fundamentele ale dezvoltării societății în general și ale societății românești în special”. □ Agerpres transmite informații despre *Sesiune de comunicări științifice*: „Sub auspiciile Academiei Republicii Socialiste România și Academiei de științe sociale și politice, miercuri a avut loc la București sesiunea de comunicări științifice consacrată celei de-a 125-a aniversări a nașterii marelui istoric român A. D. Xenopol. La sesiunea au participat academicieni, membri ai Academiei de științe sociale și politice, cadre didactice universitare, cercetători. Deschizând lucrările, acad. Miron Nicolescu, președintele Academiei, a relevat aspecte din viața și activitatea eminentului om de știință. Au fost prezentate apoi comunicările: *Contribuția lui A. D. Xenopol la teoria raționamentului istoric* de acad. Athanase Joja; *Opera istorică a lui A. D. Xenopol* de prof. univ. Ștefan Pașcu, membru corespondent al Academiei; *Concepția economică a lui A. D. Xenopol* de prof. univ. Gheorghe Zane, membru corespondent al Academiei; *Gândirea istorică a lui A. D. Xenopol și evoluționismul biologic* de prof. univ. Radu Codreanu, membru corespondent al Academiei. Cuvântul de închidere a lucrărilor a fost rostit de prof. univ. Miron Constantinescu, președintele Academiei de științe sociale și politice, care a subliniat că dezvoltarea specifică a națiunii române în secolele XVIII-XIX a impus celor care reconstituiau trecutul să devină purtători de cuvânt ai luptei de eliberare socială și națională a poporului român”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 7107] În textul *Secunda lui Guliver*, Mihai Ungheanu se ocupă de cartea lui Adrian Păunescu, intitulată *Istoria unei secunde* (C.R.): „Poetul a sfidat cu dezordinea poemelor sale pletorice lumea, dar gestul de a le fi scris este extrem de important pentru constituirea lui ca poet cu o notă particulară. Un proces de cristalizare se poate constata de la Ul-

trasentimente către *Istoria unei secunde*. Ultimul volum are expresie controlată și ne arată că poetul, după ce a exersat pe o mare varietate de coarde, este capabil să-și aleagă tonul și mijloacele adecvate atunci când își propune. Structura poetului dictează structura poeziei. Îndrăgostit de gigantesc, fiindcă poezia lui nu poate fi decât o expresie a acestuia. [...] Am urmărit să reliefăm mai ales latura guliverică și cea bacoviană a talentului lui Adrian Păunescu. În ce direcție se va îndrepta poetul e greu de prevăzut. *Istoria unei secunde* arată însă că poetul e din ce în ce mai stăpân pe sine și mijloacele lui. Volumul nu mai este o imensă și contradictorie acumulare de poezii ci o carte mediată pe o singură direcție. Paradoxal, poetul nu trebuie să caute înainte, în viitor, cu alte cuvinte, nu trebuie să mai experimenteze, ci să reia teme din trecutele lui cărți”.

• **[„Albina”, nr. 12]** Pe prima pagină, sunt publicate versuri de Dumitru Trancă. □ Tot aici se anunță că din numărul viitor se vor putea citi pe pagina a opta versurile lui Tudor Mușatescu, ce vor însoți benzile desenate, intitulate *Haplea*. □ Citim și *Zăpada mieilor*, schiță de Ion Istrati. □ Dintre tinerii poeți care au recitat din producțiile proprii la Cercul Literar Sătesc din Măldăeni-Teleorman, sunt reținuți Iulian Crețu (*Baladă*) și Octavian Grigore (*Rugă*), care scrie o „poezie plină de viață, o poezie erotică prin excelență”. □ George Muntean recenzează volumul de versuri al lui Al. Raicu, intitulat *Necunoscutele scrisori de dragoste ale preadevotatului slujitor Alexandru*. „Alături de erotism se înalță în aceste poeme un cântec al câmpiei și al mării, al codrului foșnitor și al roadelor câmpului ce atestă o vitalitate potolită [...]”. □ De Ziua Mondială a Teatrului (27 martie), pagina realizată de Alexandru Popescu, intitulată *La izvoarele spectacolului*, consemnează cum un om simplu, Constantin Iugan din Bistrița, a pus bazele unui ansamblu teatral sătesc de amatori.

• **[„Cutezătorii”, nr. 12]** Continuă rubrica *Atelier literar – Răspunde scriitorilor voastre poetul Virgil Teodorescu*, cât și romanul foileton *Ostrovul lupilor* de Petre Luscalov. □ Teodorescu discută despre acest ultim *Atelier literar* (care se va numi de acum *Atelier liric*) și, deși nu vrea ca afirmația sa să pară brutală, dă o listă de cititori care au trimis poeme mediocre – „cei notați mai jos nu cred să aibă șansa de a deveni vreodată poeți mai mari sau mai mici... cred că e mai bine să le-o spun limpede, decât să-i tratez cu vorbe amabile, lăsându-i pradă iluziilor deșarte”. Concluzia poate părea puțin prea dură pentru tinerii colaboratori: „Să facem deosebire între *poet* și *poetastru*. *Poetul* deține o sensibilitate poetică acută, care se cere exprimată. *Poetastrul* se forțează să exprime o sensibilitate poetică absentă, confecționată sau în orice caz, mediocră. S-ar putea ca el să vrea să scrie versuri... dar cuvintele sale așternute pe hârtie rămân în afara poeziei. Sunt destui oameni care trăiesc poezia tăcând și ascultând marea poezie a lumii. Aceștia sunt și ei poeți, în felul lor...”.

• **[„România literară”, nr. 13]** Versuri semnează: Virgil Teodorescu (*Fără vârstă*), Gheorghe Tomozei (*Grăul cu spic lung; Când în mine iernez; Lut;*

Doină; Trunchi de țară). □ M. Cojan și Gh. Dragoș semnează traducerea poeziei *La apogeul unei pasiuni*, poezie de Tchiccaya U' Tmasi din Zair. □ În *Atelier literar* este propus un nou poet – Doru Valeriu Veliman (*Asachi; Incertitudine; Ultima dimineață a adolescenței...; De vorbă cu câinii...; Rugă pentru starea de grație; Cânt pentru înserare; Cine spunea...; Promisiuni la plecare*). □ Paul Everac publică „simpla schiță dramatică” intitulată *Autograful*. ■ Numărul stă sub semnul Conferinței Naționale a Scriitorilor. Editorialul *În întâmpinarea Conferinței* este semnată R. I.: „Câteva probleme majore ne rețin, în special, atenția, acum în pregătirea Conferinței, câteva teme esențiale care trebuie să stea în centrul dezbaterii generale. La baza literaturii noastre noi se află principiul umanismului socialist, expresie a unității valorilor artistice cu celelalte valori și cu imperativele istorice și care, după cum se sublinia în Cuvântarea secretarului general al partidului la Plenara C.C. al P.C.R. din 3-5 noiembrie 1971, «presupune o înțelegere mai completă a omului în societate, luat nu ca individ izolat și exagerând trăsăturile sale individuale, ci ca om social, aflat în sincera legătură și interdependență cu semenii săi, cu interesele maselor largi populare». Umanismul socialist sintetizează concepția noastră comună despre lume. [...] Poezia trebuie să fie o expresie autentică și profundă a sentimentelor omului contemporan. Nimic din ce e omenesc nu-i poate fi străin: dragostea, patriotismul, entuziasmul civic sau emoția în evocarea trecutului național. Originală, izvorâtă din sensibilitatea particulară, ireductibilă, a fiecărui autor, poezia trebuie să fie accesibilă în sens superior, să se adreseze celor pentru care e creată. Substanțială, inspirată din realitatea dinamică, vie, nu scutită de contradicții, a societății noastre, proza creează eroi memorabili, exemplari, imagini grăitoare ale oamenilor care înfăptuiesc, pretutindeni în uzine sau pe ogoare, politica revoluționară a partidului. Un rol de seamă revine criticii literare care are menirea să orienteze ideologic și estetic creația. Avem nevoie de o critică pătrunsă de spiritul răspunderii pentru destinul culturii și literaturii noastre, – deci nu martor pasiv al mișcării de cărți și de idei, ci participant nemijlocit la această mișcare, în stare s-o determine pozitiv. Pregătirea Conferinței naționale îi găsește pe toți scriitorii români angajați cu devotament și pe deplin conștienți de sarcinile nobile ce le revin în opera de edificare a unei culturi socialiste, expresie nemijlocită a muncii și a vieții concetățenilor lor, pe drumul făuririi României de mâine”. ■ Sub titlul *În întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor*, text, nesemnat, citim: „Societatea noastră are nevoie de o literatură de înaltă calitate, capabilă să acționeze profund asupra conștiințelor, să emoționeze, să contribuie la formarea noii concepții despre lume și viață. Literatura adevărată nu poate fi declarativă, marile valori pe care le propune și le apără trebuie să fie conținute adânc în intimitatea și structura operei, să nu rămână exterioare ei, rezultat al simplei intenții a creatorului, chiar dacă el este sincer. Avem nevoie de opere vii, durabile, în care esența umană și esența istorică să nu fie separate, ci văzute realizându-se concomitent.

Generalul uman nu există în formă pură, el ia forma concretă și este modificat continuu în procesul istoric care-l determină și-l dezvăluie. Estetica ce se fundamentează pe filozofia marxist-leninistă este străină sectarismului, izolării fenomenelor. Ea postulează unitatea dintre general și particular, dintre fenomen și esență, legătură ce se exprimă organic în opera de artă. Sub acest raport istoricul și durabilul, caracterul actual și construcția de valori perene nu numai că nu se opun, dar se și intercondiționează. Același lucru se poate afirma despre raportul dintre latura universală și cea concret națională a operei literare adevărate. [...] O literatură realistă va fi aceea care, folosind formule și limbajul cel mai potrivit, se va inspira din bogăția de probleme ale realității înconjurătoare, din marile transformări revoluționare, cu tot ce implică ele ca modificare de destine umane. Realism, în primul rând înseamnă pentru noi dorința de participare și atitudine activă față de realitate, respect față de adevăr, efort de înțelegere a lui, de pe pozițiile filozofiei materialist-dialectice, fără a ocoli nici conflictele, nici confruntările, fără a pierde din vedere sensul dinamic și perspectivele societății noastre. Realism înseamnă, deci, pasiune ardentă, atitudine deschisă față de realitate, consecvență revoluționară în aprecierea ei. Nu fotografie cenușie și fără relief, nu «redare» monotona, ci o atitudine de cunoaștere activă, însuflețită de idealuri. [...] Orice operă trebuie să aibă limbajul cel mai potrivit, cel mai organic conținutul său, crescut din acest conținut de care nu poate fi despărțit decât didactic, teoretic. Însă sensul unei opere literare este de a transmite acest conținut cât mai deplin deci cât mai pregnant, unui număr cât mai mare de oameni, cu o asemenea forță de pătrundere încât să determine în el nu numai plăcerea estetică (deși ea este absolut necesară și are o funcție educativă specifică), dar și o atitudine, capacitatea de a transforma ulterior emoția în atitudine cu consecințe sociale. Limbajul realist trebuie să fie expresiv, puternic reliefat, inteligibil, încărcat de semnificație pentru a putea transmite noul. [...] O literatură realistă poate crea opere esențializate la idei, fenomen aproape de neînălțurat într-o epocă atât de bogată în semnificații. Condiția realismului este autenticitatea problematicii și ideilor, gradul lor de implicație pentru noi. În lirică, esențial este adevărul sentimentelor, legătura lor cu sentimentele, cu emoțiile poporului. În acest fel, fără să extindem fără rost limitele realismului, îl privim ca o problemă a relației dialectice dintre formă și conținut și nu ca o problemă strictă de formă și limbaj. Ca un aspect al problemei noastre centrale: crearea unei literaturi bune, majore, militante”. În continuare, textul este împărțit pe secțiuni: **□ Direcții de dezvoltare ale literaturii contemporane:** „Tendențele izolate de ignorare sau negare a unor scriitori valoroși din trecutul îndepărtat sau apropiat sunt în ultima instanță, resuscitări ale îngustimilor vulgarizatoare și neavând nimic comun cu reconsiderarea marxistă, nu pot să nu primească o replică promptă în actual climat instaurat. Tot așa, tentativele de a renunța la spiritul critic în actul preluării moștenirii literare nu sunt acceptabile sub nici un motiv, și ele contra-

zic principiile valorificării marxiste, care reactualizează din trecut numai ceea ce corespunde efectiv cu năzuințele lumii socialiste, ceea ce a rămas într-adevăr viu și merită să trăiască. Acolo unde se manifestă ignorarea acestor cerințe avem de a face cu persistența unor concepții învechite. Politica partidului nostru în problema moștenirii culturale, caracterizându-se printr-o grijă de a asimila cât mai comprehensiv, dar cu fermitate principială și ascutire critică valorile trecutului, capătă o reală viață în cultura română contemporană. [...] În general, literatura noastră a câștigat mult în finețe, diversitate, profunzime, elevație intelectuală și expresivitate. Producțiile primitive, concepute după niște șabloane uzate la o observație săracă și superficială, doar a unei ideistici simpliste, sau la versificarea câtorva lozinci, ajung să fie tot mai rar tipărite și, chiar atunci când se întâmplă aceasta, rămân într-o zonă de interes nul. Dar și căutarea succesului facil prin rețete «garantate», vânarea pitorescului în sine, reluarea acelorași motive, fără nici o adâncire, teribilisme, simulația îndrăzelii au început să întâmpine o rezistență crescândă. Unul din principalele aspecte ale spiritului înnoitor, pătruns în literatura noastră actuală, e adevărata explozie lirică pe care ea o cunoaște. Asistăm în ultimii ani la o incontestabilă înflorire a poeziei românești contemporane. Aceasta și-a extins și aprofundat considerabil universul, tinzând spre o împlinire a necesităților spirituale corespunzătoare umanismului socialist. [...] Și în proză se remarcă efectele salutare ale aceluiași proces înnoitor, chiar dacă nu sub formă atât de izbitoare. Aici, observația vieții a devenit mai atentă și mai pertinentă. Personajele romanelor și povestirilor scrise în anii din urmă prezintă o complexitate psihică superioară. [...] Tot mai firesc sunt utilizate, chiar și în proza de creație obiectivă, răsturnările cronologice, construcția epică, bazată pe tehnica muzicală a contrapunctului, monologul interior, colajul de documente brute, dublarea planului imediat prin altul alegoric sau simbolic, înlocuirea naratorului cu diverse persoane, chemate să facă lungi și independente acte confesive etc. Câtă vreme asemenea procedee au o justificare organică, și nu urmează doar o «modă», ele măresc expresivitatea textului și-i reliefează sensul. Merită, de aceea, subliniat puternic un lucru: autenticul aspect nou al prozei noastre actuale rezultă din facultatea ei de a trece printr-o meditație profundă observația asupra vieții. [...] Climatul favorabil n-a fost folosit uneori în chipul cel mai rodnic. Cântărite bine, rezultatele sunt interioare condițiilor atât de prielnice care s-au creat. Calitatea producției literare a crescut evident în genere, dar numărul operelor mari, de o puternică strălucire, chemate să cunoască o întinsă popularitate și să se întipărească adânc în conștiința publică, a rămas relativ mic. Nu totdeauna finețea a fost însoțită și de substanță. Prea puține cărți au atacat problemele cele mai arzătoare ale societății noastre în etapa ei actuală, pentru a le discuta cu îndrăzneală și profunzime revoluționară. Participarea literaturii contemporane la viața poporului, la lupta și munca lui neobosită, e o realitate incontestabilă. Dar operele angajate, cu un caracter social-politic ascuțit, de o înaltă

valoare artistică și, implicit, de o puternică forță educativă nu au întrunit încă un număr satisfăcător. [...] Alt fenomen care a venit să paraziteze procesele înnoitoare generate de noul climat e epigonismul. Lărgirea orizontului cultural odată cu stimulentele intelectuale rodnic imprimat creației a iscat și o dispoziție la imitația sterilă printre autorii cu o slabă personalitate. [...] Tot așa, o proză botezată ad-hoc «onirică» s-a grăbit să reclame dreptul la delirul verbal după cum alta, intitulată «experimentală», la o pălăvrăgeală pretențioasă, fără nici o noimă. O plictiseală ucigătoare se degajă din asemenea copii servile după niște mode literare intrate în desuetudine de pe acum. Fenomene de epigonism s-au manifestat și în lirică, unde obiectul imitației l-a constituit mai cu seamă poezia noastră interbelică. Unii au redescoperit curente literare îngropate de mult și s-au apucat să le repete experiențele, fără prea multe rezultate, nici la data când au fost făcute pentru prima oară. [...] Un adevărat salt calitativ s-a produs în înțelegerea căilor specifice prin care ea poate efectiv participa la o atare operă nobilă și dificilă. Partidul încurajează o cât mai mare diversitate de forme, stiluri și viziuni artistice, se opune uniformizării personalității artistice necesare. Unitatea țelurilor se realizează printr-o dezvoltare a tuturor însușirilor proprii diverselor talente. Tocmai acest fapt ne determină, oricâte realizări importante am avea, să nu trecem peste neajunsuri, ci, dimpotrivă, să le scoatem la iveală cu luciditate și simț al răspunderii. Abia pentru că dezvoltarea literaturii noastre în noul climat confirmă justetea politicii partidului și deschide și mai luminoase perspective creației, ne simțim datori să examinăm de pe aceste poziții definitiv câștigate slăbiciunile ei, spre a le face să dispară”.

□ *Rolul criticii:* „Dacă am constatat o creștere simțitoare de nivel calitativ al scrisului în ultimii ani, faptul se datorește și progreselor criticii. Ea a devenit mult mai atentă la valoarea artistică a producției literare. Comentariul cărților recenzate ține astăzi seama într-o măsură superioară de natura specifică a creației literare, poezia, romanul, nuvelistica, dramaturgia sunt analizate în conformitate cu structurile lor proprii, intime, e un progres incontestabil consolidarea acestei optici care evită să mai ceară liricii să exprime lucruri destinate a face obiectul prozei și invers. Au crescut simțitor și facultățile criticii de a evidenția diversitatea peisajului literar, scoțând la iveală particularitățile artistice ale operelor izbutite și individualitatea talentelor. [...] Slăbiciunile criticii noastre literare se manifestă îndeosebi sub raportul militantismului ei stăruitor și eficient pentru promovarea tendințelor celor mai înainte din literatura noastră contemporană. Efectele negative pe care cu ani în urmă le-a provocat un anumit dirigism critic îngust au fost, pe bună dreptate, combătute și înlăturate. Tot atât de greșită a fost însă și tendința de a nega orice intervenție orientativă a criticii în viața literară. Literatura ar înflori, conform acestei păreri, doar atunci când s-ar dezvolta absolut spontan; critica n-ar fi chemată decât a înregistra roadele unei asemenea evoluții lăsate în voia hazardului, a selecta valorile, dar a se feri să-și afirme preferințele pentru vreo direcție sau

să schițeze vreun gest de îndrumare. [...] Critica noastră nu poate fi decât o critică marxistă, în consens cu orientarea ideologică a întregii literaturi și societății românești. Exegeza literară, oricum s-ar particulariza, pornește de la concepție științifică, materialist-istorică asupra literaturii și e datoare să fie consecventă cu ea. Aceasta implică neapărat militantismul. [...] Ezitățile criticii noastre de a-și exercita funcția orientativă în sprijinul tendințelor înaintate au dăunat creației literare și sub alt aspect. E o iluzie să ne închipuim că, acolo unde nu are loc o pledoarie vie și susținută pentru idealurile umanismului socialist, terenul rămâne neutru. Alte orientări își croiesc drum și nu totdeauna cele dorite. Multe din fenomenele literare parazitare pe care le-am semnalat s-au ivit și pentru că intervențiile critice chemate să le combată au lipsit sau au fost extrem de timide. În schimb, asemenea tendințe au găsit voci grăbite să le susțină și să le încurajeze. Sub semnături fără răspundere, cultul psihologiei abisale, teza absurdității existenței umane, cochetarea cu iraționalismul, apologia primitivității, mitomania, excentricitățile, onirismul delirant și jongleria verbală fără noimă au fost, nu odată, aplaudate. Lipsind reacția care să descurajeze asemenea tendințe străine concepției noastre despre lume, sigur că ele au proliferat și au creat destule confuzii în conștiința literară. Într-un chip similar s-au făcut simțite în activitatea critică infiltrații estetizante. Slabul interes arătat operei de orientare a creației a deplasat accentul pus cu îndreptățire pe valoarea artistică în această direcție. Unii critici au început să negligeze complet discutarea idealurilor și sentimentelor pe care le exprimă o carte. Critica marxistă, respingând ignorarea specificului creației artistice, nu face nici o clipă abstracție de conținutul social, moral, gnoseologic al valorilor estetice. [...] De multe ori spiritul de grup își spune cuvântul în atenția acordată anumitor scriitori și în aprecierea volumelor care poartă semnătura lor. E firesc ca autorii de talent să polarizeze comentariile criticii. Nu totdeauna, însă, critica ignoră poziția ocupată de autorul respectiv în organele de conducere ale Uniunii Scriitorilor, în redacțiile editurilor și publicațiilor literare sau pur și simplu în diferitele grupuri. Obiectivitatea judecăților ajunge astfel să fie viciată. Nu puține cărți interesante riscă să rămână în umbră, dacă autorii lor nu au prieteni printre critici. În schimb, altele, câteodată de o valoare dubioasă, izbutesc să-și asigure automat o presă favorabilă. Misterul constă în politica literară de grup. Se întâmplă chiar ca să se fabrice mari talente peste noapte, printr-o asiduă campanie critică, organizată pe aceeași bază în jurul numelui autori. [...] Colectivele redacționale s-au mulțumit, nu o dată, să publice editoriale care pleddau pentru o literatură militantă și inspirată de realitățile construcției socialiste, dar să tipărească în cuprinsul revistei materiale fără nici o legătură cu asemenea îndemnuri. Între principiile articolelor de fond și felul cum erau ele aplicate la aprecierea concretă a scrierilor comentate se puteau remarca frecvent contradicții flagrante”. □ *Sarcinile Uniunii Scriitorilor*: „Întrucât principiul vieții noastre sociale este conducerea întregii activități de către Partidul Co-

munist Român, sarcina principală a Uniunii Scriitorilor este de a aplica politica partidului atât în literatură, cât și în viața literară. Ea are datoria de a veghea la statornicirea unei vieți obștești a scriitorilor în care să se aplice principiile ideologice și normele etice ale partidului, dreptatea și echitatea socialiste, ce reprezintă una din laturile esențiale ale ideologiei noastre. Pentru a putea fi cu adevărat educatori ai maselor, scriitorii trebuie să se educe ei înșiși. Este o problemă dificilă și complicată, aceea a educației educatorilor, asupra căreia atrăgea atenția încă Marx în Tezele asupra lui Feuerbach. De aceea sarcinile Uniunii Scriitorilor se înscriu pe câteva linii esențiale aflate în strânsă interdependență și raport dialectic. Uniunea Scriitorilor este un for obștesc de continuă clarificare ideologică, un for de discuții principale, un cadru instituțional în care se dezvoltă o concepție estetică marxist-leninistă în acord cu dezvoltarea societății, cu dezideratele ei ca și cu fenomenele literar-artistice vii și concrete într-o dinamică desfășurare. Ea trebuie să aibă un caracter de școală, de stimulare colectivă, a marilor direcții din literatura noastră contemporană. Uniunea nu poate fi doar un for administrativ, ci un for politic și profesional care să întărească sentimentul de comunitate. Ca organizație, ea nu este o sumă de individualități, ci un mijloc de potențare a energiilor tuturor. Ea este o «societate» a scriitorilor care, deși cu personalități bine individualizate, au idealuri și țeluri comune, vor, toți, să-și aducă aportul la înflorirea literaturii și culturii patriei noastre. În afara acestui cadru de discuții și dezbateri, mijlocul principal de autoeducare și de integrare în viața socială a țării, este stabilirea unui larg contact cu realitatea, cu oamenii și faptele acestui timp al nostru, cu problemele, grijile, victoriile și năzuințele lor. [...] Trebuie să intensificăm eforturile pentru a face cunoscute peste hotare realizările cele mai de seamă ale literaturii noastre clasice și contemporane, să promovăm traducerile, apariția de antologii, jucarea pieselor noastre de teatru. Considerăm că literatura română este mai puțin cunoscută în lume decât o merită. Uniunea trebuie să asigure permanent un climat literar sănătos. Existența unor simpatii reciproce sau predominanța unor personalități bine conturate, nu sunt o cauză, atunci când domnește o atmosferă principială, pentru generarea de conflicte. Puncte de vedere deosebite pot fi doar sursă de schimburi de opinii, de discuții aprofundate. Uniunea, prin forurile sale de conducere colectivă, liber alese, trebuie să exercite un control asupra tuturor publicațiilor și organismelor sale, pe baza principiilor filozofice ale partidului nostru. Totodată, pentru a putea lupta, așa cum ne cere partidul, pe plan general, pentru adevăr, echitate și democrație, trebuie să le aplicăm consecvent în propria noastră casă. [...] Responsabilitatea pe care scriitorii, membri obștei noastre, o simt față de semenii lor în destinul frumos al omului, conștiința că aparțin unei colectivități socialiste, unei patrii căreia îi rostesc cu mândrie numele, sunt tot atâtea argumente și emoții pentru cărțile multe și de valoare, pe care, sigur, le vor scrie. Mobilizați de aceste idei și sentimente, toți scriitorii patriei noastre, români, maghiari, germani sau de altă

naționalitate, strâns uniți în jurul partidului, sunt hotărâți să-și consacre întreaga energie creatoare înfăptuirii politicii sale, ridicării continue a civilizației și culturii României socialiste, bunăstării și fericirii întregului nostru popor”.

■ În contextul Conferinței apar și texte: □ Zaharia Stancu, *Literatura pe care o vrem*: „Dorim să ne prezentăm la Conferință cu brațele pline de cărți și cu inimile pline de dragoste pentru poporul nostru, pentru patria noastră, pentru partidul nostru comunist și pentru conducătorul său Nicolae Ceaușescu. Dorim, de asemenea, să ne prezentăm la Conferință la deplină unitate, într-un front scriitoricesc harnic, puternic atașat, cu adâncă sinceritate, progresului nostru, statului nostru, partidului nostru comunist. Mai dorim ca la discutarea tezelor publicate în revista de față să participe nu numai scriitorii, ci și oamenii muncii din toate sectoarele de activitate. Ajutați-ne prin critica voastră pentru ca, la rândul nostru, să vă ajutăm să obțineți de la noi literatura pe care o doriți și o așteptați, literatură pe care, cu toții, o vrem”. □ Alexandru Ivăsiuc, *Democrația literară*: „În cetatea literelor locuiesc operele care există, omologate ca atare de sentimentul, dacă nu de cunoașterea clară, a marilor legi ascunse parțial, care guvernează creația artistică. În fața acestor legi, ascunse parțial, care guvernează creația artistică. În fața acestor legi, toate operele inegale ca valoare au drepturi egale de dezvoltare, așa cum și în societatea omenească oamenii foarte diferiți și cu aport diferit la mersul și existența socială se supun și sunt judecați egal în fața legilor care guvernează raporturile dintre oameni. Democrația înseamnă, pe acest plan, egalitatea de judecată, dreptul de a fi judecat în funcție de aceleași criterii. Ierarhizările adevărate, naturale și autentice, nu sunt posibile decât în condițiile celei mai stricte democrații de drepturi. [...] Părtinirea se opune dreptei judecăți și în estetică și relevă un nivel uman inferior în care raporturile se bazează nu pe drept, ci pe forță. Relațiile primitive sunt relații de putere, cele evoluale sunt relații de dreptate. În fața legilor esteticii nu există tari și slabi, nu există importanți și neimportanți. Impersonale și riguroase (chiar dacă nu ni se dezvoltă ușor și în întregime), ele se aplică superior nemilos. Talerele se balansează și zeita cu ochi legați își exercită dreptul. Operele țâșnite din adâncurile generatoare ale subiectivității, din confruntarea sensibilității excesive a artistului cu lumea odată configurate, își cuceresc aripi obiective trecând prin fața acestor impersonale criterii, ca să poată exista, în «mântuit azur». Cine nu poate accepta această stare naturală de lucruri este sortit unor amare decepții în timp, atât de amare încât nu le-aș dori nici celor mai aprigi dușmani ai mei”. ■ Nicolae Manolescu publică în rubrica sa *Itinerar critic* un text despre *Scriitori și critici*. Textul are trei subtitluri: □ *Mituri*: „La o mai veche întrebare a revistei «Luceafărul»: – De ce nu scrieți o istorie a literaturii actuale? – am răspuns mai în glumă, mai în serios, că mi-e frică de scriitori. (De curând, «Tribuna» din Cluj a inițiat o dezbatere pe aceeași temă și, fără să vreau cu tot dinadinsul să trag spuza pe turta mea, nu pot să nu observ că o parte din intervenții conțin, măcar în subtext, o idee asemă-

nătoare.) Răspunsul mi-a atras replica spirituală a unui cunoscut prozator care m-a învinuit că pun în circulație un «mit», adică o falsă explicație: teama criticului de scriitor n-ar fi decât expresia unui orgoliu paradoxal al celui dintâi. [...] Refuzându-i-se dreptul (și capacitatea) de a fi judecată de valoare, critica se găsește suspendată din funcția ei. Nici azi, nici mâine, critica nu poate, cu adevărat, nimic în fața operei care-și face singură drum. Cu alte cuvinte, judecata critică este amânată până la judecata de apoi. [...] «Frica» mea de scriitori începe în clipa în care scriitorii îmi retrag în principiu dreptul de a mă pronunța asupra operelor lor». □ *Talent și morală*: „În critică, spre deosebire de poezie ori de roman, talentul nu-i suficient. Aș spune că talentul criticului este o calitate, înainte de toate, morală: îndrăzneală de a-și exprima sincer opinia, inflexibilitate, autoritate. Desigur, și gust, însă un om de gust nu-i neapărat și un critic, chiar dacă are darul de expresie necesar. Lumea recunoaște pe critic mai puțin după astfel de calități înnăscute, decât după eficiența socială a verdictelor sale. Criticul mare nu e niciodată o persoană particulară; este un fel de oficiu public. [...] Adevăratele calități ale meseriei nu sunt înnăscute, ci se învață, cu tenacitate și răbdare. Ne naștem scriitori, devenim critici. Critica e chestiune de educație a simțului artistic, dar și a unor facultăți de voință și de morală. [...] Un critic, spre a vedea bine, are neapărat nevoie de o pereche de ochelari». □ *Computerul*: „Scriitorul acceptă lesne, dintre toate formele critice, pe acelea «infidele»: de exemplu, eseul, care se folosește de operă ca de un simplu pretext. O recenzie îi stârnește mai multe suspiciuni decât un studiu exhaustiv. Lucrul este de înțeles: eseu sau studiul sunt mai «gratuite». Însă independența esențială a criticii de literatură este de ordin moral, nu stilistic. Condiția criticii constă, ce-i drept, în capacitatea ei de a se întreține prin mijloace proprii, de a crea, la rândul-i, opere durabile. [...] O opinie critică nu e, apoi, favorabilă sau defavorabilă prin intenție unui scriitor. Eu nu scriu ca să fac plăcere sau ca să irit pe autor. Părerea mă exprimă pe mine și-mi asum întregul risc de a o face publică. Numai criticul care tace nu-și asumă nici un fel de risc. [...] O critică bună este un computer al vieții literare, sistematizând producția curentă, împiedicând cataclisme și, mai ales, deschizând drumul creației viitoare. Critica ordonează literatura în sensul că îi produce acel spațiu trebuitor pentru o existență firească. Dacă acest computer s-ar defecta, fie și numai pentru un scurt interval de timp, cărțile s-ar prăbuși unele peste altele, s-ar amesteca și s-ar distruge. Ceea ce numim univers literar este rezultatul acțiunii critice. Istoria literaturii este, fundamental, istoria conștiinței critice și a ideologiei literare. O literatură rezistă în timp, ca o structură determinată, atât timp cât există critica». ■ Marius Robescu în *Glose*: „Există versuri ca niște trape: atinse de razele spiritului, se desfac brusc, dezvăluind perspective fără limită. În aceste abisuri de timp sau de spațiu contemplația rămâne prizonieră pe veci. Fascinația sporind, reducția devine tot mai imposibilă. Treptat se împlinește credința că himericul tărâm în care a pătruns nu se va lăsa niciodată

cartografiat”. Textul în continuare analizează poemul *Trecut-au anii* de Eminescu. ■ Ion Pop semnează cronică literară la două volume, *Poartă cu săgeți* și *Temperatura cuvintelor* de Aurel Gurghianu: „Volumele *Poartă cu săgeți* și *Temperatura cuvintelor* reprezintă două stadii diferite în evoluția liricii lui Aurel Gurghianu spre o formulă mai dramatică și mai complexă. Rămâne ca poetul să-și dezvolte și consolideze cu vremea ipostazele inedite pe care ultimele sale versuri ni le propun”. ■ În acest număr citim recenzii: □ Liviu Petrescu notează apariția *Prelegeri de estetică* de Mihai Ralea, Editura științifică, 1972: „În ceea ce privește ediția – trebuie să recunoaștem că, în ciuda meritelor reale ale îngrijitorului ei (Ion Pascadi), neglijențele de corectură sau inexactitățile de lecțiune se adună totuși în număr supărător de mare (ele au for însă, deja, semnalate)”. □ Aureliu Goci scrie despre volumul de versuri *Ecoul tăcerii* de Al. Popescu-Negură, Minerva, 1971: „Când nu imită, Al. Popescu-Negură parodiază de-a dreptul, nereușind niciodată să depășească epigonismul minor. *Parodii adevărate*, 1930, și *Răutăși mici pentru oameni mari*, epigrame, 1932, necuprinse în volumul de față, par a fi mai apropiate de posibilitățile reale ale autorului. *Ineditele* (1941-1960) nu aduc nimic în plus”. □ Sorin Titel recenzează *Scurtă poveste cu un suveran zănatec* de Mihai Neagu Basarab, Editura Eminescu, 1971: „Aproape peste tot în piesele lui Mihai Neagu Basarab situația dramatică e folosită doar ca pretext, în stare să ofere eroilor săi prilejul unor conversații în care speculația filozofică, confruntarea în dialog a ideilor, este folosită ca un deliciu nedisimulat de către parteneri. [...] În tot cazul Mihai Neagu Basarab se arată a fi un dramaturg în stare să trează peste neconcludentele, la urma urmei, eșecuri ale începutului, anunțând o evoluție care se anunță a fi foarte interesantă”. □ Viola Vancea prezintă *În spațiu și timp (II)* de Ion Vlasiu, Editura Dacia, 1971: „Jurnal al unei conștiințe și, în același timp, o seducătoare biografie spirituală, nu lipsită de momente de derută și crize dureroase, transmise, prin timbrul unei sensibilități dominate de obsesia realului, de magia formelor și a ritmurilor, volumul sculptorului Ion Vlasiu, *În spațiu și timp*, este o fidelă «fișă de temperatură» a «evenimentelor interioare» din perioada anilor 1946-1954”. ■ Șerban Cioculescu revine la *Breviar* și scrie despre *Duiliu Zamfirescu, anticalofil*. ■ În *Viața literară* citim: □ Șantier anunță planurile literare ale scriitorilor Mihnea Gheorghiu, Domokos Géza, George Demetru Pan, Mircea Ciobanu, Mihai Davidoglu, Barbu Cioculescu. □ Ultimele știri din *Uniunea Scriitorilor*: „La invitația Comitetului pentru cultură și educație socialistă al județului Vrancea, scriitorii Violeta Zamfirescu, Ion Horea, Tiberiu Utan, Traian Iancu, Mircea Micu, Constantin Florea și Nicolae Filip au prezentat recitaluri de poezie cititorilor din Panciu și Soveja. * Săptămâna trecută, în orașul Câmpina, județul Prahova, s-a desfășurat o șezătoare literară la care au citit din versurile lor poeții Nicolae Tăutu, Virgil Carianopol și Dinu Ianculescu. * În cadrul manifestărilor prilejuite de semicentena-
rul U.T.C., scriitorii Virgil Teodorescu, Miron Constantinescu, Ștefan

Popescu, Gellu Naum și Mihail I. Dragomirescu s-au întâlnit cu studenții Facultății de filologie de la Universitatea din București, evocând secvențe din activitatea celei U.T.C. care a funcționat în cadrul facultății, între anii 1933-1934. * Zilele trecute, în sala căminului cultural din Gârbovi, județul Ilfov, poezii Vlaicu Bârna și Mihai Gavril, compozitorii Gheorghe Bazavan și Mircea Neagu și pictorul Pavel Codiță s-au întâlnit cu Eroul Muncii Socialiste, Marcel Dobra, președintele cooperativei agricole, și cu ceilalți locuitori ai comunei. Au fost dezbătute, cu acest prilej, o serie de probleme ale creației artistice și literare. * În nr. 3 al revistei «Inostrannaia Literatura» din Moscova, apărut zilele trecute, a fost publicat romanul intitulat *Răspunsul de Szász Janos*. ■ În *Cartea străină* citim: □ Nicolae Balotă scrie despre *Pierre Emmanuel, poet baroc*, notând apariția volumului lui Pierre Emmanuel în traducerea lui Ștefan Aug. Doinaș. □ Sub semnătura G. R. aflăm de apariția volumului *Littérature et Spectacle...* de Tadeusz Kowzan, Edit. Scientifique de Pologne. ■ În *Ori-zont științific* se comemorează 125 de ani de la nașterea lui A. D. Xenopol. Textul *A. D. Xenopol – mai puțin cunoscut* aparține lui P. Popescu-Gogan, despre intrarea lui Xenopol în Academie. Textul este urmat de *O notă biografică inedită*: „La 13 noiembrie 1894, la 5 ani după alegerea lui Xenopol ca membru corespondent și la un an de la alegerea sa ca membru activ, savantul înainta Academiei Române, la cererea acesteia, o «Notă biografică» după un «tipar» fix indicat tuturor membrilor săi. Unii nu-l respectaseră și scriseseră mult, dar A. D. Xenopol scrie succint”. Este reproducă această *Notă biografică*. ■ Sub titlul *Voltaire*, semnat de Yves Gandon, citim: „*Du style classique* se intitulează volumul de studii critice aflat sub tipar, din care d. Yves Gandon a încredințat «României literare» acest capitol inedit”. Textul apare în traducerea lui Vintilă Rusu Șirianu. ■ Alexandru Balaci trimite o *Scrisoare din Italia* intitulată *Omagiu poeziei în Sicilia*, despre o noua ediție de Etna-Taormina, iar marele premiu internațional anul acesta au primit Atulio Bertolucci pentru poezia italiană și Murilo Mendes pentru poezie străină.

● [„*Tribuna*”, nr. 12] Constantin Cubleşan deschide numărul cu *La o aniversare* – text evocator despre Iași și atmosfera specifică lăsată în urmă de scriitorii zonei: Eminescu, Creangă, Mihail Sadoveanu, Alecsandri, Topârceanu, Ibrăileanu, Mihail Coreanu, Ionel Teodoreanu, Otilia Cazimir, Demostene Botez, George Margarit. ■ N. Prelipceanu semnează articolul *Țara poetului* unde consemnează aspecte importante vizând activitatea literară a poetului echinoxist Adrian Popescu. □ Volumul *Poeți contemporani* de Aurel Martin (Eminescu, 1971) este subiectul cronicii literare semnate de Ion Vlad care constată că avem de-a face cu o doua ediție a volumului omonim din 1967, acum îmbogățit. Este un volum care „nu pretinde a face descoperiri spectaculoase, ci constatări de finețe”. □ Vlad Sorianu publică un eseu numit complicat *Dialectica specifică a unei complexe perioade literare*, în care pornește de la câteva volume de istorie literară recentă din câmpul francez (Nadeau, Albérès). In-

tenția lui este aceea de a găsi o cât mai justificată compartimentare a perioadei literare care începe la 23 august 1944. Epoca realismului socialist este asimilată unei „tradiții ale literaturii noastre realiste, romantic-populare, liric-agitatorice”. Reintegrarea valorilor tradiționale se produce mai târziu, iar de după 1965 intră în joc „confruntarea conștiinței angajării imediate a artistului cu nevoia sincronizării față de mișcarea artistică mondială”. Iar acum, la început de deceniu opt, Sorianu găsește că fenomenul de sincronizare s-a împlinit.

■ La rubrica *Masa rotundă*, articolul *Colaje de Mircea Zăciu* îi este dedicat lui Mircea Zăciu, portretizat de către D. R. Popescu, Al. Căprariu, C. Cubleşan, N. Prelipceanu, Valentin Tașcu, Ion Pop, Petre Poantă, Mircea Popa, Aug. Buzura. D.R. Popescu propune realizarea unor „colaje verbale” în care să fie cuprins „spațiul scriitoricesc” al lui Mircea Zăciu. □ Al. Căprariu menționează apariția volumului *Colaje* la editura Dacia explicând totodată mediul de proveniență a acestor cumul de articole: „Mircea Zăciu adună cea mai mare parte din articolele publicate, sub același titlu generic, în ultimii doi ani la Tribuna”, de asemenea Al Căprariu punctează că „articolele adunate în carte nu au avut un numitor comun prestabilit”, vorbește însă despre o anumită unitate „dată de suma preocupărilor”. □ Prelipceanu își expune punctul de vedere: „Mi se pare că este vorba despre o familie de spirite: ca și G. Călinescu, Mircea Zăciu privește literatura fără ochelarii de cal uscat și sever”. □ C. Cubleşan apare cu un text personal-confesiv din imediata cunoaștere a lui Mircea Zăciu din cadrul Cercului de știință, unde spiritul erudit a lui Mircea Zăciu s-a făcut remarcat și în cadrul unei ședințe, dar mai apoi s-a materializat în universul său literar, a realizat un program pe care el însuși l-a respectat, crede C. Cubleşan. Valentin Tașcu subliniază unul dintre cele mai relevante aspecte la *Colajele* lui Mircea Zăciu „revitalizează o specie critică neglijată: glosa”. □ Ion Pop se referă atât la *Glosele* lui Mircea Zăciu, cât și la *Colaje*, definește volumul *Colaje*: „un mozaic de evenimente și probleme își găsesc liantul care le conferă unitate într-un sentiment, încât în ciuda diversității tematice și a unui anumit fragmentarism inerent formulei, unitatea profundă a perspectivei este totuși realizată.” Petre Poantă apreciază caracterul polivalent al scriitorului *Colajelor*, îl portretează ca atare: „Apolinic, prin vocație este un spirit francez [...] auster și liric”. □ N. Prelipceanu îi răspunde lui Ion Pop argumentând că așteptările sale sunt neconforme cu forma și tehnica lui Mircea Zăciu, sau cu stilul său de abordare a criticii literare: „Ion Pop se plânge că așteaptă o operă monumentală [...] Mircea Zăciu nu practică o critică universitară cum s-ar părea după apartenența sa la acea categorie. Altfel s-ar fi grăbit să dea cine știe ce operă monumentală spre aplauzele lui Ion Pop”. □ Mircea Popa lansează către Mircea Zăciu o adevărată declarație de admirație: „Mircea Zăciu era în închipuirea mea profesorul de litere ideal, așa cum îl visasem de pe băncile liceului”, în aceeași manieră admirativă se pronunță și vizavi de *Colaje* „apodictic și tautologic, M. Zăciu reimpune cu toată seriozitatea formula criti-

cii artiste practică la noi cu atâta succes de o întreagă generație creatoare: Lovinescu, Călinescu, Perpessicius”. ■ Rubrica *Sub semnul întrebării*, găzduiește un interviu semnat Adrian Păunescu iar invitatul său este Radu Cosașu, interviu publicat sub titlul *De vorbă cu Radu Cosașu*. Scriitorul vorbește despre volumul său *Supraviețuiri* și despre Marin Preda, despre stilul său de viață în calitate de angajat la ziar. Din interviul pe care Radu Cosașu i-l oferă lui Păunescu, transpare caracterul angajat al operei sale de reporter literar, și pe de altă parte o personalitate cu spirit lucid și onest: „Aș fi un naiv să cer generozitate. Ceea ce pot cere este un fair-play (Suntem doar cronicari sportivi). Dar nu prea există asta, nu prea există respectul față de adversar”.

24 martie

● [**„Munca”, nr. 7575**] În *Punct*, cu titlul *Așez poezia română pe un plan foarte ridicat*, Dragoș Vrânceanu răspunde la câteva întrebări legate de ultimul său volum, *Întâlniri cu scriitorii italieni*, despre locul poeziei române în context european („Așez poezia română pe un plan foarte ridicat, dar în afara Europei, aș zice la întrecere cu lirica popoarelor sud-americane, care tinde să devină cea mai interesantă.”), precum și despre rolul său de profesor de literatură română contemporană în Italia. □ Cu titlul *Zece tineri și poezia „Un om de cal” de Nichita Stănescu* este publicat un sondaj de opinie, realizat printre muncitorii de la Uzinele „Timpuri Noi”, cu privire la poezia publicată în numărul din 11 martie al revistei „Luceafărul”.

● [**„România liberă”, nr. 8527**] În articolul *Inima poetului*, Ion Drăgănoiu prezintă volumul recent apărut al lui Geo Bogza, *Priveliști și sentimente*, notând, printre altele, că: „este mărturia prefacerilor incredibile la care asistăm cu toții, este o carte a permanenței unor sentimente în fața unei geografii variabile, în prefacere. [...] Cele 12 reportaje-poem care alcătuiesc volumul reprezintă un periplu tensionat care începe de la obcinele înverzite ale Bucovinei pentru a se termina pe vestigiile arheologice ale Dobrogei”. Continuarea observațiilor este una, cel puțin surprinzătoare: „A nu sesiza acest lucru despre cartea lui Geo Bogza echivalează cu ignorarea bățăilor acestei inimi, contemporană cu Ștefan cel Mare și Combinatul de fibre sintetice de la Borzești, cu regii sciți și moderna dantelărie arhitectonică a litoralului Mării celei Mari.”. ■ În cadrul aceleiași rubrici, „Vitrina cărții”, Boris Buzilă recenzează lucrarea semnată de Dragoș Vrânceanu, *Întâlniri cu scriitorii italieni*, apărută la Editura „Eminescu”, care îi pare că „nu este rezultatul unei intenții publicistice determinate («am plecat în Italia să iau interviuri»), în ciuda aspectului foarte «publicistic» al cărții [...], ci un crâmpei de viață, un *jurnal italian*”.

● [**„Contemporanul”, nr. 13**] George Macovescu semnează textul *Despre realism*: „Discutam din artă și în special în literatură. Dar ce înseamnă realism? Înseamnă, oare, redarea fidelă a realității? Concepția aceasta, deși a circulat și uneori își mai face apariția și acum, este vulgară, primitivistă și nu are

nimic de-a face nici cu estetica marxistă și nici cu arta, pentru că arta nu este redare, ci interpretare și re-creare a realității”. ■ Antoaneta Tănăsescu meditează la *Condiția debutului*: „În ansamblul publicisticii noastre de cultură, rubrica debuturilor trebuie, credem, să-și dobândească un loc și un profil mai bine conturat. Revistele pot și trebuie să ofere o selecție mai interesantă, diversă, dinamică, din creația tinerelor talente, pe care să o prezinte cu mijloace jurnalistice adecvate, pot și au datoria să urmărească noile nume lansate până la apariția în volum, astfel încât destinul literar al începătorilor să nu se constituie sub zodia întâmplătorului, a șansei improvizate. Criticii literari, scriitori consacrați pot aduce o reală contribuție la împlinirea acestor firești deziderate, pot, folosind întreaga lor experiență, cultura și gustul lor public, să materializeze un fructuos dialog al generațiilor, să contribuie în mod substanțial la îmbogățirea panoramei contemporane a literelor române”. ■ Demostene Botez îl prezintă pe *George Lesnea la 75 de ani*: „Acum, la împlinirea vârstei de 75 de ani, i se acordă o aducere aminte acestui poet veritabil care, la vârsta lui, s-a dedicat studiului Iașului vechi, și este pentru colegii care vizitează fosta Capitală, un ghid agreabil și pasionat. Însemnez prezența lui cu plăcere și cele mai bune urări”. ■ Laurențiu Ulici semnalează apariția cărții lui Jorge Luis Borges: *Moartea și busola*: „În sfârșit, avem în versiunea românească o antologie de texte reprezentative din creația argentinianului Jorge Luis Borges, unul dintre «monștri sacri» ai literaturii mondiale contemporane, poate cel mai interesant scriitor din America Latină. [...] Borges inventează totdeauna pe marginea unor modele, unor elemente deja constituite. Închipuiți-vă un arhitect care ridică un monument asociind și contribuind într-un fel particular alte două sau mai multe monumente care nu-i aparțin”. ■ Z. Ornea consemnează despre *Conferința Națională a Scriitorilor*: „Conferința națională a scriitorilor, a cărei desfășurare va avea loc în curând, se înscrie ca un eveniment cu semnificație majoră pentru viața noastră culturală. În întâmpinarea acesteia, Biroul de conducere al Uniunii Scriitorilor, cu sprijinul și participarea directă a unor colective largi de scriitori valoroși, a elaborat tezele pe care le publicăm în numărul de față. Inspirare din importante documente în care conducerea partidului, secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au subliniat cu profundă principialitate marxist-leninistă, rolul și locul literaturii în cadrul societății noastre literare din țara noastră, direcțiile esențiale de evoluție a literaturii în cadrul societății noastre socialiste multilateral dezvoltate, aceste teze conturează orizontul actual al vieții literare din țara noastră, direcțiile esențiale de evoluție a literaturii românești contemporane”. □ *Direcții de dezvoltare ale literaturii contemporane*: „Literatura noastră din ultimii ani s-a dezvoltat în climatul spiritual mai nou pe care l-a instaurat Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român. Linia politicii culturale, elaborate cu acest istoric prilej și urmărită fără abatere, a dus, cum se știe, la înlăturarea unor piedici care stânjeniseră simțitor, o bună bucată de vreme, creația. S-au eliminat ingerințele su-

părătoare în actul artistic; au fost curmate principiile administrative, folosite adesea în locul muncii de îndrumare ideologică prin convingere, au fost eliminate efectele dăunătoare ale concepțiilor vulgarizatoare cu privire la moștenirea literară, s-au lichidat tendințele de centralizare excesivă a editurilor și publicațiilor. Toate acestea au avut imensă însemnătate pentru viața literară”.

■ *Rolul criticii*: „Critica este conștiința unei literaturi. Prin urmare, situația literaturii noastre actuale este, firește, într-o strânsă legătură cu modul cum funcționează critica literară. Aceasta nu poate, oricâte strădănni ar depune, să creeze ea operele pe care ar dori să le vadă apărând. Dar contribuind cu literatura să cunoască mai bine, adică să-și aprecieze cu luciditate realizările și scăderile, să-și reprezinte foarte concret ecoul lor efectiv în conștiința publică, să capete o înțelegere profundă a răspunderilor istorico-sociale ce-i revin și să-și îndrepte eforturile către obiectivele chemate să le împlinească va înlesni și grăbi ivirea unor asemenea opere”. ■ *Orientarea revistelor*: „Revistele literare constituie domeniul de afirmare cel mai viu al poeziei, prozei, dramaturgiei și criticii contemporane. În paginile lor apar de obicei pentru prima oară, integral sau fragmentar, scrierile noi. Aici se manifestă principalele tendințe care animă literatura prezentului și se poartă discuțiile cele mai aprinse asupra ei. În revistele literare au loc debuturile semnificative și se formează talentele. Periodicele mențin contactul cel mai strâns al scriitorilor cu publicul cititor. Ele au astfel un rol capital în crearea opiniei literare. Lectura revistelor noastre ne duce la constatarea că activitatea lor din ultimii ani răspunde numai în partea acestui deziderent. Avem astăzi multe publicații literare în care-și găsesc locul o bogată producție beletristică și numeroase comentarii critice. Sumarul revistelor a devenit mai variat și mai interesant ca înainte”. ■ *Sarcinile Uniunii Scriitorilor*: „Uniunea Scriitorilor, ca organizație profesională, dar și cu sarcini politico-ideologice și educative, ca for de dezbateri fructuoase, ca instrument al aplicării politicii partidului în literatură, este în acest fel menită să contribuie la integrarea tot mai activă a scriitorilor în viața socială. Sarcinile ei cresc și îmbracă forme noi, de la etapă la etapă, pe măsură ce însăși societatea noastră devine mai complexă și mai bogată. Este suficient, pentru a dovedi creșterea implicațiilor politice a Uniunii noastre, să amintim faptul că ea, ca organizație, face parte din Frontul Unității Socialiste, care, sub conducerea Partidului Comunist, înmănușează toate forțele sociale ale națiunii noastre”.

● **[„Cronica”, nr. 12]** Cu titlul *Aniversare George Lesnea* este publicat un catren. ■ În *Cronica literară*, Al. Andriescu publică o prezentare amplă a volumului *Chipul din fântână* (Junimea). ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga publică articolul omagial *Septuagenarul*, dedicat lui George Lesnea. „Așadar, deși imagist cu o bogată invenție verbală, versurile de o clasică transparență nu duc, precumpănitor, la reprezentări plastice. Stilistic, în poeziile lui de rezistență, George Lesnea este mai degrabă muzical, cultivând elegia și cantilena. Ca toate că știe să vadă și să extragă pitorescul, sensibilitatea sa e

orientată în direcția monologărilor existențiale, de aceea poetul evocă iubirea, ia în dezbatere eșecul și nefericirea, adoră înțelepciunea. Departe de a accepta pactizarea cu suferința, conștiința sa caută neconținut semnificațiile generos umane, elogiind programatic, armonizarea spiritului cu principiile demnității. Nu găsim, la acest romantic de disciplină clasici, semnele neliniștii moderne, exacerbate la alți contemporani prin singularizare. Picioarele lui sunt pe pământ: privirile exprimă certitudine. Eminent traducător din Pușkin, Lermontov, Esenin, Utkin și alții, George Lesnea a învățat de la ei și a asimilat ce i s-a potrivit. La șapte decenii de viață și după patru decenii de creație, profilul poetului oferă exemplul unei frumoase împliniri”. □ Alecu Ivan-Ghilia publică un reportaj intitulat *Iașii*. □ Cu titlul *Una și una* este publicat un fragment de piesă de Ion Istrati. □ În *Mențiuni critice*, Emil Nicolae prezintă volumul lui Gheorghe Tomozei, *Atlantis*, în timp ce Val. Condurache scrie despre *Corabia pe uscat* de Virgiliu Monda. □ În *Fișă de istorie literară*, Al. Arbore publică un portret bio-bibliografic dedicat lui Titus Hotnog. ■ În *Aproximații critice*, Mircea Drăgan, cu titlul *Riscul originalității*, prezintă volumul de debut editorial al lui Laurențiu Ulici, *Recurs* (C.R.): „Despre debutul editorial al tânărului critic Laurențiu Ulici, *Recurs* [...] s-a mai scris, fie succint, cu observații elogioase nedemonstrate, fie la modul incongruent și logoreic, așa cum s-a obișnuit un anumit fel de critică a criticii, dispusă ori să nege la modul apodictic, ori să vadă peste tot numai opere fundamentale. Întrebarea este dacă o carte de critică, în cazul de față provocatoare prin chiar titlul ei, poate constitui obiectul unei discuții mai largi. Se înțelege că este de preferat această alternativă, a comentariului critic la obiect, mai ales atunci când preocuparea debutantului pentru originalitate devine manifestă. După ce a desfășurat câțiva ani o activitate foiletonistică fără prea mare ecou, Laurențiu Ulici debutează, într-un spirit frondeur (care, până la un punct, stă bine juneței), cu un volum interesant mai mult prin ceea ce își propune să realizeze, și anume, o critică a esențelor poeziei. Autorul precizează, într-o notă liminară, câteva din intențiile recursului său. Acesta „nu propune propoziții definitive, ci propoziții deschise” care „provoacă problemele contrarii”: „obiectul și atenția sa e opera, dar intenția lui de subtext e critica criticii”. De fapt, nemulțumit într-un fel de ceea ce s-a spus până acum despre poezia română de la Eminescu și până la Philip-pide, L. Ulici încearcă, polemic, să-i „inventeze” alte trăsături structurale, năzuința sa fiind aceea de „a scrie despre literatură ca despre tine...”, deci impresionist, cam așa cam scria Lovinescu în prima fază a activității sale. Trece cu vederea faptul că autorul promite prea mult în acest preambul, scris cu intenția, vădită, de a epata sau, poate (intenție nobilă!) de a schița un program critic pentru ceea ce va scrie după *Recurs*”. ■ În *Film*, Ștefan Oprea publică o amplă prezentare la *Puterea și Adevărul*. □ Andi Andrieș, în *Verb*, îi dedică lui George Lesnea eseuul *Bardul*. □ Cu titlul *Tinerețea ca productivitate*, este publicată partea a cincea din *Introducere la o despărțire de Goethe* de Con-

stantin Noica. ■ George Lesnea publică poeziile *Primăvara, Singurătate, Pastel, Sunt baci...*, *Las vremea...*. ■ Al. I. realizează un scurt interviu cu George Lesnea în care acesta răspunde la întrebări privind evoluția liricii sale, precum și despre dorințele sale personale la împlinirea vârstei de 70 de ani. □ În *Scriitori inedite*, Al. Zub publică o serie de fragmente din corespondența între A. D. Xenopol și B. P. Hasdeu. □ În *Portrete imaginare*, Daniel Dimitriu semnează *Vigny sau invizibilul real*. ■ Natalia Cantemir îl prezintă pe George Lesnea în postura de traducător al lui Pușkin. ■ În *Caiete*, Al. Călinescu publică *Mitologii românești*, o analiză a romanului lui Anton Holban, *Jocurile Daniei*. ■ În *Moment*, cu titlul *Romantism lucid*, se notează: „Expresie a maturității de gândire a tinerei conștiințe comuniste, anuarul *Tânărul leninist* constituie permanent o invitație la dezbaterea cu consecvență a imperativelor contemporaneității. Preocuparea pentru dezvoltarea armonioasă a personalității celei mai noi generații se află în punctul central al activității revistei. O spun rubricile *Forum* și *Timpul cunoașterii*, susținute cu maximum de exigență și responsabilitate. Semicentenarul Uniunii Tineretului Comunist marchează astfel «aprofundarea conștiinței despre noi înșine»”. Sunt remarcate ultimele numere ale revistei „Luceafărul”, ce „atrag atenția prin temeinicie și luciditate, amândouă aceste calități sporind atractivitatea paginilor. Săptămânalul bucu-reștean evoluează în sensul unei constanțe a ideii de actualitate”. Este trecut în revistă conținutul numărului 9/1971 al revistei „Secolul XX”, axat în principal pe prezentarea Festivalului filmului de la Veneția. Este salutată cea de-a doua recenzie dedicată volumului *Punctul de sprijin* de Nicolae Turtureanu, apărută în ultimul număr al revistei „România literară”. În *Viața Asociației scriitorilor* sunt anunțate o serie de evenimente ce urmează să aibă loc sub egida acestei organizații.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 68] Mircea Horia Simionescu, directorul Operei Române din București, revine cu o rubrică *Scena*, prin eseu *Tinerețea Terpsichorei*, evocând câteva momente de istorie a artei contemporane – ale dansului. □ Romul Munteanu se oprește la volumul *L'Oeil Vivant* de Jean Starobinski, în *Ochiul viu al criticului*. □ E. Manu continuă analiza volumului lui Crohmălniceanu, ce nu urmărește fixarea unor criterii, ci „descoperirea notelor tonice sau a dominantelor tipologice dintr-o operă pe structuri ale sensibilităților și modalităților de expresie literară”. ■ Reflexiv în stil călinescian eseu lui I. Lotreanu, *Construcție și fîresc în dinamica poemului* pornind de la Poe (analizat în 1942 de Șerban Cioculescu), trecând prin Ungaretti, ciclul pillatian de *Poeme într-un vers*, Emily Dickinson, *Pastoralele* lui Nichita Stănescu din ciclul *Axios* (volumul *Laus Ptolemaei*), Kavafis, Aurel Rău – volumele *Jocul de-a stelele* și *Turn cu ceas*, T. S. Eliot etc. „...atât grija exagerată pentru construcție, cât și lejeritatea dusă până la incoerență dăunează poemului. Arta refuză excesele, așa cum, în altă ordine de idei, refuză corectitudinea fadă, ostentația, retorismul, ridicolul involuntar. Nu există poezie acolo

unde nu există o organizațiune, nici o structură – scria G. Călinescu. În fața poemului finit, întrebarea cât e, în vers, efort cerebral și cât emanație spontană pare a fi neesențială, cum neesențială este, în cercetarea critică a artei, ruptura între impulsul și rezultatul actului creator... Talentul și măiestria alcătuiesc, în ordine artistică, o structură profund monolitică, adică o *sinteză*”.

25 martie

● [„*Munca*”, nr. 7576] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Mihai Platon, Gheorghe Chiculescu și Adriana Buftea.

● [„*Scânteia*”, nr. 9098] În acest număr citim recenzii: □ Emil Vasilescu scrie despre *Poezii de douăzeci de ani* de Dumitru M. Ion, editura Eminescu: „Prin recenta carte, prin tot ceea ce are mai izbutit artistic, lirismul lui Dumitru M. Ion se îmbogățește substanțial și indică încă o dată largile posibilități de fructificare a talentului în spațiile infinite ale poeziei patriotice”. □ Z. Ornea prezintă volumul *Teatrul românesc* de Ioan Massoff, editura Minerva: „Accentul cade și în acest volum pe investigația istoriografică (de arhivă, în publicații și scrieri), năzuindu-se spre o istorie a instituției teatrale românești. E necesar să observăm totuși că menținerea cercetării de acum încolo la acest diapazon de mijloace și modalități riscă să creeze în viitor insolubile dificultăți”. □ Ioan Adam recenzează *Spre noi înșine* de Dan Zamfirescu, editura Eminescu: „Lui Dan Zamfirescu îi repugnă manicheismul simplist. Prezentul conține reperul interior al tradiției, înțelese ca «durată». În cazul culturii române, între modernitate și tradiție nu există o opoziție ireductibilă. Tradiția se încorporează prezentului; vorbind în termeni lovinescieni, valorile noastre «estetice» nu suferă «mutații» radicale, ci se supun unui efort de translație și integrare în structuri adecvate timpului actual”. □ Aurel Dragoș Munteanu notează apariția volumului *Victorie* de Joseph Conrad.

● [„*Flacăra*”, nr. 13] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga publică *Cinstirea valorilor*, un eseu despre „rechemarea în activitate [...] printr-o hotărâre a Secretariatului Comitetului Central al Partidului, a șapte artiști ai poporului”. Autorul subliniază „înțelepciunea și gingășia de spirit a unei asemenea decizii”, fiind vorba de șapte „maestri ai scenei”, rechemați la Teatrul Național, numele acestora nefiind precizat. ■ În *Literare*, Traian Stoica prezintă volumul de versuri al lui Gellu Naum, *Copacul-animat*: „În fond, Gellu Naum, în ciuda dezinvolturii poeziei sale, e un moralist. Numindu-și noua sa carte «Copacul-animat», poetul, prin această îngemănare într-o mitologie personală a acestor două regnuri, se vrea interpretul și mesagerul unei lumi cât mai cuprinzătoare, dar a unei lumi eliberate de închistări, inerții, rutină, egoism... *Copacul-animat* aduce încă o dată confirmarea unui poet de *atitudine*, a unei atitudini propagate prin intermediul unui mod original de exprimare”. □ Henri Wald publică eseu *Adaptare și transformare*. □ În rubrica *Crampon*, Adrian

Păunescu scrie *Un penalty care trebuie bătut*, unde, printre altele, deplânge lipsa lui Eugen Barbu dintr-un clasament al cronicarilor sportivi publicat în „Săptămâna culturală a Capitalei”. □ În *Agenda* apare o notă despre explicațiile date de scriitorul american Dalton Trumbo asupra actualității subiectului romanului său recent publicat, *Johnny pleacă la război*. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se publică o succintă prezentare a volumului lui Ion Caraion, *Selene și Pan* (Eminescu), „titlul unei noi retrospective lirice [...] sumarul se deschide cu poeme din «Panopticum» din 1943 și se încheie cu «Cârțița și aproapele» din 1970”. □ Sunt semnalate volumul de „nuvele neozelandeze” *Niciun om nu e o insulă*, *Povestirile unui vânător* de Ivan Turgheniev, „în traducerea magistrală a lui Mihail Sadoveanu” (Univers), *Comentarii literare* de Teodor Vârgolici, „prețioase sinteze și inedite puncte de vedere și contribuții în varii probleme de istorie și critică literară”, *Lăcuste și aeroporturi*, volum de versuri de Ion Lotreanu (Eminescu). □ În *Memento*, *Cinema* apare o notă despre ecranizarea romanului lui A. Serafimovici, *Torentul de fier*, de către Efim Dzigan. □ În *Memento*, *Teatru* sunt prezentate piesele: *Bărbierul din Sevilla* de Beaumarchais (Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad), *Procurorul* de Gheorghe Djagarov (Teatrul de stat din Tg. Mureș), *Minciuna are picioare lungi* de Eduardo de Filippo („noua premieră a Naționalului clujean”), *Melodie varșoviană* de Leonid Zorin (Teatrul de stat Turda), *În sfârșit, liber* de Paul Everac (Teatrul Național din București, regia Horea Popescu). □ În *Memento*, *TV* se semnalează, în *Dezbateri*, volumul lui Jean Piaget, *Biologie și cunoaștere*, ca subiect al emisiunii „Cărți și idei”. În *Literatură* se notează un „dialog cu poetul Adrian Păunescu pe marginea recentului său volum «Istoria unei secunde»”. În cadrul emisiunii „Revista literară Tv” sunt menționați Zaharia Stancu, Mihai Beniuc, George Macovescu, Ana Blandiana, Nicolae Balotă, Gabriela Melinescu ș.a. În *Teatru* se anunță o nouă premieră cu *Cânticele comice* de V. Alecsandri.

● [**„Luceafărul”, nr. 13**] Acest număr vine în întâmpinarea Conferinței Naționale a Scriitorilor din 22-24 mai 1972. În editorialul de 3 pagini dedicat evenimentului, discuția pornește de la Tezele din Iulie. □ Despre literatura recentă, se observă: „climatul favorabil n-a fost folosit uneori în chipul cel mai rodnic. Cântărite bine, rezultatele sunt inferioare condițiilor atât de prielnice care s-au creat”. Sunt amendate tentativele de „autonomie a valorilor, ruperea artei și literaturii de mediul concret istorico-social”; „fenomene de epigonism [...], unde obiectul imitației l-a constituit mai cu seamă poezia noastră interbelică”; transpuneri de „teme, situații, conflicte și stări psihice din literatura apuseană”; „o tendință de imitare a «noului roman»”. „Sub semnături fără răspundere, cultul psihologiei abisale, teza absurdității existenței umane, cochetarea cu iraționalismul, apologia primitivității, mitomania, excentricitățile, onirismul delirant și jongleria verbală fără noimă au fost, nu o dată, aplaudate”. Îndemnuri: se pledează pentru „o artă militantă”, ce aderă la „concepția

despre lume marxist-leninistă”. □ Despre critica literară, se punctează: nu respectă suficient „principiile valorificării marxiste”; „are vina de a fi tolerat estetismul”; „tentativele de a renunța la spiritul critic în actul preluării moștenirii literare nu sunt acceptabile”; „ignoră poziția ocupată de autorul respectiv în organele de conducere”; „fenomenele literare parazitare s-au ivit și pentru că intervențiile critice chemate să le combată au lipsit sau au fost extrem de timide”. „Critica noastră nu poate fi decât o critică marxistă”. □ Despre publicațiile literare, se remarcă: „a crescut numărul editurilor literare” de la una la șase și „apar în prezent 22 de reviste literare”. Sunt amendate tipăriturile „fără nicio legătură cu realitățile construcției socialiste”; „literatura «nimicului» n-a întâlnit o rezistență categorică”. „Nu s-a vegheat îndeajuns la o mai judicioasă selecție a traducerilor [...], alese numai după reclama comercială care li s-a făcut în Apus”. □ Despre Uniunea Scriitorilor, se afirmă: „sarcina principală este de a aplica politica partidului”. Este criticată: „nu a combătut cu energie grupurile bazate pe interese meschine, ca și unele manifestări negative din domeniul eticii scriitoricești”. ■ – Mircea Martin, în articolul *Contribuția generațiilor tinere*, vorbește de poezii generației '70: în Occident „lipsește încă o mișcare poetică de efervescența celei pe care o putem mărturisi noi”. ■ Nicolae Balotă recenzază volumul de poezii al lui Dimitrie Stelaru, *Coloane* (ed. Minerva, 1970): „Pendularea e în firea acestui înger căzut, între joc și sinceritate. De aici dublul caracter testamentar și apocrif al codicelui său. Versurile sunt, toate, «adevăruri» și «ficțiuni»”. ■ Al. George despre *Privești și sentimente*, de Geo Bogza (ed. Minerva, 1972): remarcă mecanisme specifice „jurnalismului și reportajului”; face referire la „arhitectura industrială” din text; consideră volumul o „proză poetică” reușită. ■ Nicolae Ciobanu recenzază culegerea de poeme *Selene și Pan*, de Ion Caraion (ed. Eminescu, 1971): remarcă „radicalism etic” și „viziuni expresioniste”; Caraion e considerat un „elegiac sceptic și lucid”, amintind de „viziunile apocaliptice [...] ale poeziei argheziene”. ■ Dan Zamfirescu întâmpină *O istorie posibilă a literaturii române*, de Paul Anghel, ce se publică în fragmente în revista *Familia*: „va fi una din cele mai pătrunzătoare, mai ingenioase și mai fecunde viziuni asupra valorilor literare” românești. ■ Cu ocazia decesului său cu 4 luni în urmă, sunt publicate 14 poeme de Dimitrie Stelaru. ■ Angela Marinescu publică 3 poeme. ■ Georgeta Horodincă, în articolul *Dimitrie Anghel și mitul floral*: „pentru Dimitrie Anghel poezii sunt ca florile”; „poetul florilor este poetul frumuseții care, prin gratuitate, devine funestă”. ■ Florica Dumitrescu anunță republicarea în Italia a revistei lui Al. Rosetti, *Bulletin Linguistique*. ■ Constantin Clonaru scrie despre Miguel Hernández: „una din marile voci poetice ale lumii de partea căreia stau, cum spunea el, «cămașa de aur a sudorii», și «setea de mâine»”. ■ Fănuș Neagu răspunde poștei redacției. ■ Cezar Baltag comentează excesul de diminutive în poezie: „expresivitatea estetică a diminutivului, atunci când nu are valoare strict comică, este redusă”.

26 martie

• **[„România liberă”, nr. 8529]** Aurel Baranga scrie despre *Ziua mondială a teatrului*, sărbătorită în ultima săptămână a lunii martie sau în prima din aprilie a fiecărui an, „meditând neconținut asupra semnificațiilor pe care le implică această foaie festivă din calendarul cultural al lumii”. ■ În rubrica „Anonimii – Numai o zi de celebritate!”, Adrian Păunescu oprește un conducător auto și îl întreabă despre „viața sa”, reproducând întregul dialog, ce se întinde pe șase coloane, din care reiese că „omului îi place să muncească și să vadă de îndată rezultatul muncii sale”. După ce „stăpânul pe această «armă cu roți», pentru care a luptat atât” pleacă, autorului interviului, văzând cum „roțile se învârtesc” și cât este de „compactă mașina lui de zburat”, i se pare că aude „pământul învârtindu-se în visul unui pilot de încercare”. ■ Florian Potra prezintă conferința organizată de Biblioteca Italiană din București, manifestare culturală coordonată de directorul acesteia, prof. Bruno Arcurio, despre *Poezia lui Eugenio Montale*, „cel mai mare poet pe care l-a dat Italia, după Leopardi, și una din cele mai nobile voci poetice ale Europei și ale lumii în secolul nostru”.

• **[„Scânteia”, nr. 9099]** Titus Popovici recenzează volumul *Sub cerul Spaniei* de Valter Roman: „Cartea lui Valter Roman este și în acest sens, deosebit de important, un înalt omagiu adus partidului nostru care a știut și a reușit să apere onoarea și viața acelora care la Quinto și Belchite, la Guadarama, la Brunete au luptat pentru libertatea poporului spaniol, sub steagul partidului care i-a crescut, i-a educat, le-a înșufolat ideea generoasă și fecundă că oriunde în lume dreptatea, libertatea, adevărul sunt amenințate sau călcate în picioare, locul comuniștilor este acolo”. ■ În *Adnotări* citim: □ *O înaltă inițiativă editorială* de Silviu Achim: „Teritoriul de investigație pluridisciplinară pe care-l circumscriu viața și opera lui Nicolae Bălcescu a dobândit recent, prin apariția – sub auspiciile Editurii enciclopedice române și Editurii militare – a lucrării lui Horia Nestorescu-Bălcești – *Nicolae Bălcescu – bibliografie* – un prețios instrument de cercetare. [...] O succintă dar completă – în datele esențiale – cronologie privitoare la familia Bălcescu, o introducere scrisă cu căldură de Dan Berindei despre militantismul operei lui Bălcescu adaugă lucrării dimensiuni noi, făcând-o utilă și publicului larg”. □ *Un „Cadran” cu oscilații* de Ioan Adam: „Recent a apărut caietul cultural «Cadran», editat de Casa de cultură «Nicolae Bălcescu» și cenaclul literar «George Bacovia». Acest caiet are darul de a indica ora exactă a unor preocupări desfășurate până acum într-un regretabil anonim. [...] În contrast cu acest meritoriu florilegiu publicistic, contrariază însă tonul marțial și belicos al lui George Păun: [...]. Miră, de asemenea, deseale săgeți la adresa poetului Gheorghe Tomozei, despre care cineva ascuns sub pulpana pseudonimului «Catran» vorbește cu «legitimă repulsie». Astfel de ieșiri nejustificate deservesc cauza unei tipărituri ce-și poate dobândi simpatia și interesul cititorilor numai prin travaliu susținut, decență etică și echilibru”.

28 martie

• **[„Munca”, nr. 7578]** Prezentare a Zilei Mondiale a Teatrului, eveniment ce a avut loc în România pe 27 martie.

29 martie

• **[„România liberă”, nr. 8531]** În articolul *Ziarele*, Petre Sălcudeanu scrie despre cât de repede se epuizează stocul de cotidiene: „Și, ca un făcut, nu se termină pe rând, se termină de cele mai multe ori deodată, indiferent că este vorba de «Scânteia» sau «România liberă». [...] Noțiunea «Presa aparține poporului» a devenit pleonastică: nu numai că-i aparține, călăuzește și frământă pe cititor, răspunde și întreabă în același timp: între presă și cititor există un permanent dialog în folosul adevărului”.

• **[„Scânteia”, nr. 9012]** Ioan Adam, în *Un remarcabil reprezentant al umanismului*, comemorează 500 de ani de la moartea lui *Ianus Pannonius*: „Ianus Pannonius rămâne unul din autorii de prestigiu ai literaturii maghiare în limba latină, un poet ce-a servit drept model scriitorilor care i-au urmat, un eminent reprezentant al ideilor renascentiste”. ■ În *Știri culturale*, printre altele, aflăm: „În fondul bibliotecii «V. A. Urechia» din Galați se află un manuscris datat 1700, al cărturarului turc El Hadj Ahmed Efendi din Creta, scris la cererea sultanului Mustafa al III-lea, în care se vorbește despre cauzele decăderii economice a Țării Românești, la mijlocul secolului al XVIII-lea. În cercetările sale, turcologul român Mihail Gubogiu semnalează, în legătură cu acest document, caracterul lui inedit. Comparat, de pildă, cu o altă variantă a sa, existentă în Arhivele statului din Istanbul, s-a ajuns la concluzia că manuscrisul din Biblioteca de la Galați oferă un plus informațional important”.

• **[„Viața studentască”, nr. 13]** Vasile Vetișanu: *125 de ani de la nașterea lui A. D. Xenopol*, la rubrica *Dialectica ideilor*. □ La aceeași rubrică, Ion Cristoiu, cu esul *Iluzie și luciditate în căutarea idealului* (de la Oedip la Don Quijote, de la Karamazov la eroii lui Camil Petrescu, marșând pe câteva personaje-cheie ale modernității absolutului: *Muncitorul* lui Marx, *Sisif* al lui Camus, *Intelectualul* lui Camil Petrescu.)

30 martie

• **[„Munca”, nr. 7580]** În *Carnet cultural* Mihai Cernat publică o recenzie a romanului *Maimuța plângăreață* de Bălint Tibor (Kriterion), traducerea fiind semnată de Paul Drumaru.

• **[„Scânteia”, nr. 9103]** Ioan Simion, redactor-șef la Editura politică, anunță *Un important eveniment editorial în sprijinul propagandei de partid*, prezentând „apariția primelor volume din colecția «Culegere sintetică de Documente ale Partidului Comunist Român»”.

• **[„Albina”, nr. 13]** Pe prima pagină, revista publică un grupaj fotografic ce reproduce manuscrise sau portrete de scriitori români, cu trimitere către pa-

ginile 4-5 dedicate Muzeului Literaturii Române, ajuns la 15 ani de activitate. □ Grupajul menționat, subintitulat *Altarul pe care flacăra verbului românesc să continue să ardă, să lumineze și să încălzească*, cuprinde un interviu luat de Vladimir Pană directorului MLR, Alexandru Oprea (despre istoricul muzeului, colecțiile existente, noul sediu), citate tematice din Tudor Vianu sau Perpessicius, reproduceri de manuscrise, desene sau coperte din fondul muzeului, un eseu-reportaj de Iulian Neacșu (*Un iceberg pe strada Fundației*). □ Același subiect este tratat de Ion Bănuță (în tableta intitulată *Prin muzeul speranțelor*) din cadrul rubricii sale săptămânale. □ *Mândră-i țărișoara mea*, folclor cules din Tg. Lăpuș. □ La pagina de *Satiră și umor*, versuri de Stelian Filip și Silviu Georgescu, povestirea *Fata mamei cea frumoasă!* de I. Avian, precum și inaugurarea seriei intitulată *Haplea*, benzile desenate anunțate în numărul anterior, cu versuri de Tudor Mușatescu și desene de Marin Iorda, ce se vor continua până în numărul 19, ștafeta fiind preluată din acel moment de poetul Daniil Hatman [alias Ion Bănuță].

● **[„România literară”, nr. 14]** Versuri semnează: Mihai Dragomir (poezie inedită *Sărbători vechi*), Horia Zilieru (*Balul fluturilor; Răsărit*), Gellu Naum (*Tatăl meu obosit*), Vlaicu Bârna (*Prin frunzișul umed; Mă chemi; Ceas de noapte; Pronosticon; Ne risipim; Floarea din pisc; Elegie; Umblam...*), Ion Maxim (*Răsfângere; Ritm*), Dorina Rădulescu (*Pământul e pătrat; O cafea în fiecare dimineață; Ancora; Umilință*). □ Din proză citim: Petru Popescu (*După Bizanț*), Paul Georgescu (*Undele candori*). □ Ion Horea semnează reportajul *Vrancea*. ■ Și în acest număr în editorialul semnat R. I. citim despre *Conferința națională a scriitorilor*: „«România» literară inaugurează în numărul de față seria dezbaterilor propriu-zise consacrate principalelor probleme legate de pregătirea Conferinței naționale. Paginile revistei noastre vor fi deschise în continuare tuturor scriitorilor, tuturor factorilor de opinie publică, spre a-și afirma părerile, contribuind la o cât mai temeinică și profundă analiză a fenomenului literar contemporan, în raport cu nobilele idealuri care stau în fața creatorilor, pentru ca arta lor să devină cu adevărat o oglindă a marilor transformări sociale și un mijloc de făurire a conștiinței socialiste a omului de azi”. ■ Alexandru Ivasiuc publică în rubrica *Pro domo* un scurt text despre *Personajul literar*: „S-a discutat în perioada dintre cele două războaie – și după aceea – ce personaj sau ce categorie socială poate vehicula ideile subtile sau psihologiile complicate care interesează literatura modernă, mai ales proza analitică. Se trăia atunci în epoca descoperirii lui Proust când se credea că descoperirea nuanței infinitezimale, a stărilor liminare cu ascunse și complexe semnificații, vor domina literatura acestei epoci. Cine nu poate fi capabil de autoanaliză a greu să stârnească interesul autorilor și largi categorii sociale erau astfel scoborâte din demnitatea de personaj. Însă nu numai experiența noastră literară, dar și aceea a literaturii mondiale din ultimele decenii a infirmat toate temerile și discriminările. Eroii lui Faulkner erau niște țărani și au

putut întruchipa grave și grele probleme, nu numai prin forță epică, dar și prin subtile autoanalize. Se pare că începem să înțelegem că expresia «om simplu» ascunde o nejustificată condescendență, că toți oamenii sunt complecși, că adâncurile psihologice adeseori pot apărea cu pregnanță la iveală, fiind, se pare, colective, tocmai la cei care sunt mai puțin detașați de problemele mari, care sunt universale și tocmai de aceea esențiale. Însă pe fondul descompunerii vechii societăți patriarhale, guvernate de tari tradiții, apar și ciudații, dacă n-au existat cumva totdeauna. Ei sunt interesați, literar vorbind, nu pentru că sunt complecși, ci pentru că mărturisesc adeseori cu violență despre pierderea valorilor, despre clipa de anomie după o expresie consacrată, dintre dispariția unui sistem de norme de viață și instaurarea fermă a altora noi”. ■ Constantin Țoiu face *Schița pentru un caracter*. ■ În pagina dedicată *Dezbaterii* citim: □ *O sinteză a fenomenului literar* de Virgil Teodorescu: „Textul conceput și redactat în întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor reprezintă o încercare de sinteză a fenomenului literar actual în dezvoltarea lui diversă și multilaterală, o încercare de a stabili direcțiile principale care animă literatura noastră, ținând seama de îndemnurile adresate obștei scriitoricești, de importante documente de partid, cât și de întâlnirile pe care scriitorii le-au avut cu secretarul general al partidului nostru. [...] Se simte necesitatea unei dezbateri deschise, principiale, a temeiurilor teoretice și sociale în virtutea cărora un scriitor produce un anumit gen de literatură și nu altul, pentru că numai astfel ne vom comporta ca marxiștii preocupat ide descoperirea factorilor cauzali, care determină succesul sau eșecul unei opțiuni. Perseverarea unor scriitori într-un exclusivism monocord se cere, cred eu, supusă unor confruntări teoretice colegiale. Dacă literatura nu poate face abstracție de climatul social-etic al epocii în care se exercită, decât cu riscul de a se condamna la uitare, dacă lucrul acesta este o condiție fundamentală pentru ca literatura să existe, – să ne gândim atunci că față de climatul special, moral și politic al epocii noastre nu putem fi exclusiviști”. □ „*Actualități*” de Mihnea Gheorghiu: „În elaborarea programului de dezvoltare, în perspectivă, a culturii naționale, Uniunea și Asociațiile de scriitori din România pot discerne, în avantajul scopului lor, două direcții de preocupare, strâns legate în finalitatea lor și anume: progresul valoric și de utilitate generală al scrisului românesc și îmbunătățirea bazei tehnico-materiale a culturii și a condițiilor de creație. [...] Ambițiile individuale sau de clan, ambițiile hegemonice ale unor caractere contrare acestei sinteze psihosociale, nu mai sunt nici măcar derutante, sunt perimate și retrograde. E o caracteristică nouă a vieții și culturii noastre socialiste, acum când în lume apare o carte la fiecare minut”. ■ Șerban Cioculescu revine la rubrica sa cu textul *Recitind „Versuri” de Emil Botta*: „Astfel, trilogia lirică a lui Emil Botta (*Întunecatul April, Pe-un picior de plai și Vineri*), aparentă expresie a unei inconsolări funciare, tratată însă ludic, își împlinește rolul cathartic al artei și prilejuiește cititorului avizat ceasuri de rară delectare, iar filologului, descoperiri dintre cele mai semnifica-

tive”. ■ D. Micu scrie despre *Autori mai puțin comentați*: „Într-un dialog radiodifuzat, Ov. S. Crohmălniceanu și subsemnatul reproșam cronicarilor literari de a păstra o tăcere compactă asupra multor apariții, ocupându-se, o seamă dintre ei, doar de cărți care le permit speculații și formulări de opinii paradoxale, menite să atragă atenția mai curând asupra lor înșiși decât asupra scrierilor asupra cărora, vorba vine, se pronunță. [...] Nu e normal ca un critic ce și-a asumat obligația de-a da seamă de aparițiile curente să-și aibă un număr de autori favoriți, iar de alții să facă totală abstracție. Normal ar fi ca pentru un cronicar să nu existe autori, ci exclusiv cărți, Autorii: doar *în* și *prin* cărțile lor. În realitate, lucrurile stau adeseori cam pe dos. Dacă ar deschide cărțile cu inocența cititorului ce n-are idee cine-i scriitorul X, cărui grup aparține sau nu aparține, comentatorii specializați ar descoperi, fără îndoială, pagini vrednice de interes în destule volume ce trec aproape neobservate. Astfel de existență o pot oferi, bunăoară, cele două volume semnate de Mihai Stănescu și prefăcute, primul (*Ferestre spre azur*) de Șerban Cioculescu, iar al doilea (*Poemele amiezii*) de Al. Philippide. Teamă mi-e că aceste prefete le dezavantajează – și le dezavantajează cu atât mai mult cu cât semnăturile sunt deosebit de prestigioase. E firesc să se prefăteze ediții de opere complete sau alese, anumite reeditări, traduceri, în fine, cărțile a căror tipărire necesită o justificare sau explicație; când însă e vorba de apariții obișnuite, prefetele riscă să fie luate drept proptele în sprijinul unor edificii de soliditate îndoielnică. Destule bucăți din volumele citate pot conduce tocmai către o asemenea concluzie. [...] Despre Bazil Gruia nu s-ar putea afirma că e un autor cu totul ignorat. Volumul său anterior (*Arderea etapelor*, 1968) a fost recenzat elogios de Marian Popa și Ion Oarcăsu. De n-am ști-o, ne-o spun citatele reproduse pe manșeta recentei culegeri *Obsesia verii* – alt chip în care scriitorii își fac un prost serviciu (auto-reclama previne mai curând defavorabil pe un cititor perspicace). [...] Când a debutat, în 1929, Bazil Gruia, a fost întâmpinat de G. Călinescu încurajator. Pe atunci, criticii care își luau profesia în serios obișnuiau să-și spună părerea asupra tuturor aparițiilor. De ce cronicarii din zilele noastre ar proceda altfel?”. ■ Doina Ciurea scrie despre *Un caz aparte*: „Când cuvintele țin de un cod al onoarei, ar fi poate firesc să plătești în numele lor. În teatrul lui Camil Petrescu, nu e vorba însă numai de asta, ci de faptul că ele *îl obligă pe erou la o mișcare conținută în mișcare lor*. Pentru personajul lui Camil Petrescu, orice reacție este o traumă, iar cuvintele provoacă reacția, impunându-se în întregime, rebele sau autocratice, nemălăsând loc pentru altceva, încovoid însul perfect echilibrat și devorându-i brusc. Din punct de vedere teatral, acesta e totuși un deznodământ – și un deznodământ necesar, tangent cu ideea de «deznodământ scenic», în rest fiind destul de dificil ca teatrul care glorifică prin însăși esența lui, *mișcarea* să-și afle nestânjenit expresia în maniera de a fi, atât de aparte, a personajelor lui Camil Petrescu. Perspectiva unui teatru al *spațiilor albe*, care ar favoriza acest gen de personaje nu e deloc exclusă într-un viitor

mai mult sau mai puțin depărat, la ora actuală nemaiconstituind de altfel o pură speculație. Oricum însă, pe plan teoretic, specificul teatrului lui Camil Petrescu nu poate să nu suscite interesul: reprezintă o etapă”. ■ Dana Dumitriu semnează cronică literară la *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* de Matei Călinescu: „*Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* constituie în datele literaturii actuale ceea ce constituiau poemele eroice ale Renașterii: un îndemn moral spre cunoașterea de sine prin contactul cu un erou exemplar, de data aceasta nu un luptător imaginar cu tenebrele lumii organice, ci un revoltat al spiritului, un posedat al noțiunii de sacru, un patetic cerșetor ce-și constrânge existența unui ideal abstract, un sfânt al propriului sistem filozofic. Cartea, de o factură cu totul specială, își susține tema ascezei întru cunoaștere pe o asceză a formei literare. Proza este la rândul ei constrânsă să se supună maximei funcționalității netrecând pragul «elucidării», ferindu-se să pătrundă în spațiul misterului. După lectura ei personajul-simbol rămâne totuși nedeterminat; dincolo de viața și opiniile lui, Zacharias Lichter mai poate uimi, mai poate surprinde pentru că ascunde în sine taina uniri grotescului cu sublimul”. ■ Citim recenzii: □ Liviu Petrescu se ocupă de *Literatura română între cele două războaie mondiale* de Ov. S. Crohmălniceanu, Minerva, 1971: „«Dominanta stilistică» este o categorie a istoriei literare, un concept dintre cele mai generale; Ov. S. Crohmălniceanu nu uită însă să rămână un *critic*, adică să opereze cu categoriile proprii acestuia, cu *semnificații* mai degrabă decât cu *idei generale*. (În terminologia lui Sartre, semnificațiile ar avea rostul unei *meditațiuni* între concretul absolut al operei și ideea generală). Analizele lui Ov. S. Crohmălniceanu au de regulă o structură unitară, ele sunt o dezvoltare sistematică a unei intuiții globale; întreaga operă este văzută din perspectiva acestei intuiții”. □ Mircea Anghelescu prezintă *Mihail Kogălniceanu Biobibliografie* de Al. Zub, Editura enciclopedică și Editura militară, 1971: „Această biobibliografie este o operă matură, solidă în informație (autorul ei rezolvă și unele dificile probleme de paternitate literară) și gândită eficient; ea trebuie urmată de o bună monografie și de o ediție de opere. Pentru ambele, care cer un timp îndelungat de pregătire, devotament și spirit critic, autorul acestei bibliografii nu dă motive să credem că le vrem vedea odată”. □ Lucian Raicu recenzează *Deschideri* de Leonid Dimov, C.R., 1972: „L-am înțelege greșit pe Leonid Dimov dacă ne-am grăbi să-i aplicăm o formulă critică de largă răspândire care distinge între aparența hilară și conținutul grav, dincolo de bufonerie – tragicul, dincolo de sarcasm – iubirea, dincolo de un decor grotesc – beatitudinea. Secretul poeziei sale stă tocmai în admirabila coincidență a acestor termeni contrarii, în sincronicitatea tendințelor divergente. Ele există toate în același timp și în același plan, într-o muzicală complicitate. Se produce în poezia sa o misterioasă transmutație a valorilor, o redistribuire a accentelor, prin care frumusețea pură a spectacolului și uneori gratuitatea jocului fuzionează, prin transferuri efectuate la un punct invizibil, cu gravitatea absolută, cu profunzimea

esențială”. ■ Apare rubrica „*Pași pe nisip*”: „Vom publica, sub acest titlu de sugestie lovinesciană, este mai promițătoare încercări critice ale unor foarte tineri autori, în dorința de a le oferi un mijloc de exprimare și de a-i încuraja. Ne vom bucura dacă, dintre începători de astăzi, se vor ridica o parte din criticii de mâine”. Primul text publicat în această rubrică, *Accepțiile barocului*, aparține lui Liviu Cosma. ■ Al. Piru semnează „*Scriitori junimiști*”: „O merituosă lucrare de istorie literară a publicat la Editura Junimea din Iași în 1971 Dan Mănuță despre doisprezece *Scriitori junimiști*. Avem a face cu o «cercetare» extrem de atentă care se vrea și critică și în această direcție izbutește mai puțin, dar în astfel de studii nu judecățile de valoare interesează în primul rând”. ■ Revista comemorează *George Lesnea – 70 de ani de la naștere*. Citim: □ „*E multă vreme-n mine*”...: „În ziua de 25 martie 1972, în Sala de Festivități a Palatului Culturii din Iași, a avut loc solemnitatea înmânării Ordinului «Meritul cultural» clasa I, poetului George Lesnea, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani. La festivitate au fost prezenți tovarășii Vasile Potop, membru al C. C. al P. C. R., prim-secretar al Comitetului județean – Iași al P. C. R., președintele Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean, Acad. Cristofor Simionescu, membru al C. C. al P. C. R., membru al Comitetului de Stat al R. S. R., Petre Mălcome, secretar al Comitetului Județean – Iași P. C. R., Gheorghe Brehuescu, prim-vicepreședinte al Consiliului Popular Județean, Ioan Manciuc, prim-secretar al Comitetului Municipal-Iași al P. C. R., primarul Municipiului Iași, Georgeta Horodincă, secretar al Uniunii Scriitorilor din R. S. R., Mircea Radu Iacoban, secretarul Asociației Scriitorilor din Iași, activiști de partid și de stat, personalități ale vieții culturale și artistice ieșene, scriitori din Iași și din alte centre ale țării, redactori-șefi ai publicațiilor ieșene, ziariști. [...] Tot în ziua de sâmbătă 25 martie a avut loc, în organizarea Asociației Scriitorilor din Iași, o adunare festivă consacrată sărbătoririi poetului. Cuvântul de deschidere a fost rostit de scriitorul Mircea Radu Iacoban”. □ Textul omagial *În inimă tu porți melancolia*... aparține lui Al. Husar. ■ În *Viața literară* citim: □ În *Șantier* aflăm planurile literare scriitorilor Ioan Griurescu, Ion Biberi, Gabriela Melinescu, Eugen Luca, Petre Got, M. N. Rusu, Victor Kernbach, Constantin Salcia, Horia Ursu, Maria Rovau. □ *Valorificarea critică a moștenirii culturale*: „La Casa Universitarilor din str. Dionisie Lupu nr. 46 a început în ziua de 28 martie colocviul organizat de Academia de științe sociale și politice pe tema «Valorificarea critică a moștenirii culturale». În program sunt incluse referatele: Valorificarea moștenirii literare (întocmit de Ov. S. Crohmălniceanu, Paul Cornea și Al. Oprea); valorificarea moștenirii artistice (întocmit de Ion Frunzetti, președintele secției de teoria și istoria artei și literaturii); considerații cu privire la criteriile de valorificare a gândirii sociale și filozofice românești (Radu Pantazi, director adjunct științific al Institutului de filozofie). Pe marginea referatelor au loc discuții. Concluziile colocviului vor fi prezentate de prof. univ. Miron Constantinescu, președintele

Academiei de științe sociale și politice”. □ Știri din *Uniunea Scriitorilor*: „Inaugurat luni 27 martie la Reims (Franța) sub președinția lui Yves Gandon, Congresul Asociației Internaționale a Criticilor și-a început lucrările prin ședința Comitetului executiv al Asociației. Cea mai mare parte a dezbaterilor Congresului, care se vor desfășura până la 1 aprilie, este consacrată funcțiilor criticii literare în noile condiții ale universalizării mijloacelor de comunicație prin presă, radio și televiziune. Din partea secției de critică a uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România participă la lucrări George Ivașcu și Ov. S. Crohmălniceanu, membri în Comitetul executiv al Asociației Internaționale a Criticilor literari. [...] În zilele de 25 și 26 martie a. c., Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă din Consiliul Culturii și Educației Socialiste, în colaborare cu Consiliul pentru activitate politică și cultural-educativă de masă al U. G. S. R. și Secția de propagandă a C. C. al U. T. C., a organizat, cu sprijinul Uniunii Scriitorilor și al revistei «Ateneu» din Bacău, o Consfătuire a cercurilor și cenaclurilor literare din județele: Bacău, Botoșani, Suceava, Iași, Vaslui, Neamț și Vrancea. La consfătuire au participat secretari și membri ai cenaclurilor literare, activiști culturali, reprezentanți ai publicațiilor literare și social-culturale, ai presei centrale și locale și numeroși scriitori. Pe lângă referatele de specialitate, programul a cuprins ședințe orientative de cenaclu și mese rotunde. La șezătorile literare organizate la Casa de Cultură a Sindicatelor din Bacău, Casa de Cultură din Onești, Clubul Sindicatelor Fabricii de Postav Buhuși și la Căminul Cultural din comuna Negri, au citit din lucrările lor numeroși membri ai cenaclurilor literare și scriitorii: Petru Vintilă, Ștefan Popescu, Liviu Bratoloveanu, Radu Cârnecki, Mihai Tunaru, George Bălăiță, George Sidorovici, Mihai Gavril, Gheorghe Istrate, Traian Lalescu, Constantin Georgescu, Ion Meîțoiu, George Păun, Ovidiu Genaru, George Genoiu și Dan Uricaru. * La Casa de Cultură a orașului Oltenița, județul Ilfov, a fost organizată săptămâna trecută o șezătoare literară, cu concursul scriitorilor: Virgil Carianopol, Mihai Gavril și Stelian Păun. * La Casa de Cultură «Petőfi Sándor» din Capitală, redacția revistei «Utunk» din Cluj s-a întâlnit săptămâna trecută cu cititorii săi din București. În cadrul acestei consfătuiri a fost organizată și o reușită Seară literară la care au participat: Léty Lajos, Szilágyi István, Kocsis Szabó Gyula, Király László. De asemenea, Banner Zoltán a recitat din poeți contemporani. * În fața elevilor și cadrelor didactice de la liceul «Aurel Vlaicu», din Capitală, poeții: Constantin Nisipeanu, Virgil Carianopol și Adrian Cernescu au prezentat zilele trecute un recital de poezie patriotică. * La șezătorile literare care au avut loc în județul Vrancea, anunțate în numărul trecut al revistei noastre, au participat și poeții Ion Bănuță, Ion Roșu, Florin Muscalu, Valeriu Cosmin, Ion Panait, Dumitru Pricop, cum și prozatorul Ionel Bandrabur”. ■ În pagina dedicată *Cărții străine* citim: □ *Labirintul lui Borges* de Nicolae Balotă: „Literatura sa, într-un înalt sens artificială, opera uneia din cele mai enigmatic sucite spirite ale timpului nostru.

Traducerea pe care ne-o oferă Darie Novăceanu este nu numai de o rememorable acuratețe, talmăcitorul fiind foarte grijuliu în redarea celor mai subtile nuanțe ale originalului, ci este o reușită stilistică și prin transmiterea unui sistem întreg de aluzii, a unui subtext care dublează parcă neconținutul textului lui Borges. Or, enigmaticul în această proză rafinată ține de structura sa labirintică”. □ Sub semnătura v. a. aflăm de apariția volumului *Rimbaud et la commune* de Pierre Gascar, Editions Gallimard, 1971. ■ În *Poșta redacției*, secțiunea dedicată prozei, aflăm următoarea notă, printre altele: „Gabriel Chifu: Sunt lucruri demne de interes în aproape toate manuscrisele, dovedind reale aptitudini și bune perspective. Mai serioasă și mai echilibrată, arătând și calea adevărată pe care trebuie să stăruiești, rămâne *Fără ulm*. Celelalte, încercări, mai mult sau mai puțin semnificative de proză fantastică, sunt, deocamdată departe de realizare (*Licitația* e ceva mai înfiripată). Rămânem în așteptarea unor rezultate din ce în ce mai bune (din care, desigur, ar trebui să lipsească unele nesiguranțe stilistice, unele «podoabe» excesive, menite «să-ți ia ochii»”. ■ În *Cronica ideilor* citim *Georg Lukács și problemele filozofice ale esteticii* de N. Tertulian. ■ În *Prezențe românești* Ioan Comșa scrie despre apariția a *Trei cărți de Zaharia Stancu în Turcia*; sunt notate aparițiile volumelor *Desculț*, *Jocul cu moartea* și *Șatra*, precum și studiile despre opera lui Zaharia Stancu. ■ Zoe Dumitrescu-Bușulenga trimite o *Scrisoare din Olanda* intitulată *Delft*, un reportaj care pornește de la opera lui Vermeer *Vedere din Delft*.

● [„*Tribuna*”, nr. 13] Numărul se deschide cu un articol de istorie, *România arheologică*, în care N. Vlăsa scrie despre o importantă apariție de istoriografie românească în limba franceză (Daicoviciu și Condurachi) la Bordeaux. ■ Ion Vlad semnează o cronică lungă, de o pagină, la volumul, între timp canonizat, al lui Geo Bogza, *Privești și sentimente* (Minerva, 1972). Dificil de sesizat în ce măsură acest volum este apreciat de critic, pentru că acesta din urmă recurge cel mai adesea la un limbaj clișeizat, de întrebuințat în comentariile literare de la școală: „Ca în *Cartea Oltului*, universul se deschide unei contemplații îmbogățite de imaginația și de reflecția poetului. [...] Lauda locurilor dobândește cadența și transparența poeziei în cartea lui Geo Bogza”. □ La rubrica *Argument pentru o istorie a literaturii române contemporane*, Gheorghe Grigurcu, în articolul, vădit polemic, *Condiția dialectică a istoriei literare*, este de părere că o istorie a literaturii române este dată de evenimentele sociale și de istoria însăși. Îl citează pe Pierre de Boisdeffre cu a sa *Une histoire vivante de la littérature d'aujourd'hui*, din care citează: „Astăzi, de fapt, istoria joacă rolul unei transcendențe și dă fiecărei lucrări lumina și semnificația sa; nu există scriitori care să nu fie, de voie ori de nevoie, angajați. Noi n-am crezut că e posibil să se vorbească despre literatura de ieri fără a evoca evenimentele în funcție de care s-au situat fie că au voit-o fie că nu, scriitorii noștri.” Membrii generației șaizeciste apar astfel mai diverși decât se crede, iar evoluțiile lor în timp vădesc scăderi. Grigurcu vorbește despre Marin Sorescu

și poezia sa „burlescă” și contrazice criticii care ar fi susținut că Marin Sorescu are o poezie „prometeică [...] hamletiană sau faustică”. Scrie că un debutant care ar scrie ca Nichita Stănescu astăzi ar fi respins. Salută gestul lui Adrian Păunescu de a se disocia de ideea de „generație”. Grigurcu e de părere că „din polemică, din contestare, țâșnesc scânteile ce vor isca flacăra unei noi viziuni, a unei noi viziuni, a unei noi ordini axiologice”. Despre Miron Radu Paraschivescu, Grigurcu afirmă că „e un caz de derută a criticii”, care a culminat cu supraestimarea acestuia și că numai o istorie a literaturii contemporane ar putea preveni situații de acest fel. ■ În articolul-maraton *În întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor*, sunt prezentate tezele – redactate de biroul de conducere al US, în conformitate cu principiile marxist-leniniste și mai ales cu (citându-l pe Nicolae Ceaușescu) „rolul și locul literaturii în cadrul societății multilateral dezvoltate”. Sunt enunțate de asemenea o serie de schimbări la nivel de națiune: „avem o nouă clasă muncitoare, clasă conducătoare a țării noastre și o nouă țărâtime cooperatistă, eliberate de servituțile exploatarei și care se bucură de roadele muncii lor, s-a format o nouă intelectualitate, legată prin toate fibrele de interesele și năzuințele cele mai fierbinți ale poporului muncitor”. Conform îndemnului lui Nicolae Ceaușescu, talentul scriitorilor trebuie să slujească împlinirii ideologiei partidului politic: „să puneți talentul vostru și măiestria de care dispuneți în slujba unei arte închinată poporului, cauzei socialismului și comunismului [...]”. ■ La paginile 8-9, trei interviuri de Adrian Păunescu cu scriitori maghiari, probabil comandate, dar din care nu lipsește umorul, uneori adâncimile: Páskándi Géza, Bálint Tibor și Kányádi Sándor. În *Pornirea rațiunii*, interviul cu Páskándi Géza, acesta vorbește despre literatura maghiară, dar îi răspunde lui Adrian Păunescu la întrebarea referitoare la integrarea sa în literatura românească: „Din moment ce trăiesc și creez aici...Citesc destul de mult produsul literar românesc și totdeauna caut – am și mulți amici buni între scriitorii români, totdeauna caut suflute de rude între ei”. ■ În interviul „Am dezavantajul, ca scriitor, de a analiza lumea începând cu mine”, Bálint Tibor vorbește despre nuvela cu care a debutat, o nuvelă despre bătrâni, despre Eugen Barbu cu care este asemuit, dar afirmație cu care nu este de acord. Kányádi Sándor în interviul „Pentru a trăi împreună, cu adevărat, trebuie să ne cunoaștem unii pe alții” se desfășoară specific tipologiei interviurilor lui Adrian Păunescu, spontan și existențialist. ■ Articolul *Un poet al Europei* îl prezintă pe Elio Filippo Accrocca, unde Alexandru Balaci citează teza de doctorat al lui Elio Filippo Accrocca, *Poezia italiană a rezistenței*, o teză sub îndrumarea lui Ungaretti și despre care spune că demonstrează înscrierea autorului într-o responsabilitate literară intelectuală. Douăzeci de volume de versuri are Elio Filippo Accrocca până la momentul la care Alexandru Balaci scrie acest text, dar cărțile la care face referire în primul rând sunt: *Europa inquieta* și *Vagabondaggi per l'Europa*. E.F. Accrocca în concepția lui Alexandru Balaci este un spirit care „aderă la țara lui Eminescu”, un admirator al culturii românești.

• [„Convorbiri literare”, nr. 6] În articolul *Destinul unui personaj*, Al. Andriescu analizează romanul lui Marin Preda: „Cartea recentă a lui Marin Preda, *Marele singuratic*, este, de fapt, o reluare a *Moromeților*. Această reluare, care nu poate să surprindă, cuprinde și puntea spre volumul sau volumele viitoare ale ciclului. [...] Marin Preda este creator de eroi și chiar de eroi mitici într-un univers care a atras nu puțini scriitori români, în trecut ca și astăzi. [...] Nicolae Moromete se desparte încă o dată de umbra tatălui său cu care își confunda, în izolare, destinul, și pornește din nou în cruciada împotriva singurătății. Pe aura unui mit care se destramă, lumea *Moromeților*, Marin Preda a imaginat în *Marele singuratic* un roman cu multiple sensuri simbolice, care comunică, cu o evidentă participare lirică, lucruri esențiale despre om, despre iubire și despre adevăr”. ■ P. George consemnează *Interviul cu Eugen Barbu*: “–Cât vă consumă «Săptămâna»? Dar cenaclul Labiș? – O revistă trăită cum e «Săptămâna» consumă numai într-un sens: să fie interesantă, nu oarecare. Opoziția mea la stupidități e violentă, dar asta aduce nervi. Iată costul... Dar rezultatul merită oricât. Cenaclul Labiș nu este încă ce aș dori. Terenul mi se pare slab de la moștenire. În principiu, pentru începători, cenaclul este o formă de defulare literară. Și eu, când eram foarte tânăr, făceam tărăboi. Pentru mine, acum, însă, tot ce se poate spune în cenaclu, este, dintr-un anume unghi, extrem de interesant, chiar dacă se lărgește vorba enorm: este, oricum, un plus al gândirii literare publice, comune. Poeți și prozatori mari se ivesc rar”; – *Cât e temperament și cât e deliberare în atitudinile dv. literare, îndeobște atât de tranșante și de insurgente?* -Nu e vorba nici de temperament, nici de deliberare în ceea ce fac. Stilul este de fapt o atitudine interioară. Urăsc impostura mai mult decât netalentul. Și e destulă impostură în jur. Mai ales în critica literară. – *Permiteți-mi, vă rog, să vă întrerup o secundă. Mai exact, la ce vă referiți?* – Mă refer la reciprocitatea alarmantă și agasantă a complimentelor. Observă, te rog, cum scriu criticii despre critici: e un entuziasm organizat, o cocoloșeală metodică, nu știu cum să-ți spun... ; – *V-aș ruga să vă continuați observațiile asupra situației criticii.* – Nu avem numai conștiințe critice, avem și recenzenți veleitari, cu prietenii durabile. – *Prietenia e un sentiment înălțător.* – Da și totuși așa nu se poate înălța nimic. Concesiile nu clădesc. Sunt tranșant pentru că nu fac concesiile, nu cerșesc laudele, dimpotrivă: mă arăt dispus să primesc oricât și orice de la oricine. Nu-mi este frică să fiu contestat, laudele prea mari mi-au fost întotdeauna suspecte...; – *Cum vă priviți?* – Mă declar, ca un anume mare scriitor din apus, de o ignoranță multilaterală. Cu observația că încerc să fac ceva pentru a mă corecta, nu ca alții. – *Ce vă leagă cel mai mult de literatura română?* Dacă ar veni o scadență, cui ați plăti primele datorii? – Mă leagă nemaipomenita sa limbă pe care nu o găsesc nicăieri altunde. Citiți cărți franceze, desigur, și vă întristați și dv. de fosilizarea inimaginabilă a acestui grai superb, între altele; superb, dar nu suficient pentru marii literați. Scadența de care vorbiți va exercita timpul. Se va vedea atunci cât au mințit unii ridi-

când în slăvi scriitori care nu meritau. Polițele vor fi plătite atunci de disprețul publicului.; -*Vă înconju-rați de tineri și-i cultivați. De ce?* – Tinerii sunt mai talentați și mai proaspeți decât cei care au trecut prin focurile consacrării. La ei, se găsesc ideile mari, chiar dacă nu știu să le exprime cum trebuie. Ei sunt mai curajoși și nu au ruginit, ei vor să modifice ceva, și în literatură dacă nu încerci să modifice ceva te ruinezi.; -*Ați scris, scrieți și veți mai scrie critică literară. Din ce strat al ființei dv. intelectuale pleacă acest impuls analitic, sau, aș prefera să spun: acest demon analitic? Câtă putere acordați criticii? Cât adevăr poate ea pronunța?* – Ceea ce fac se poate numi cu greu critică literară. Mă simt un amator, atât. Cred că am, din cauza timpului care a trecut peste mine, știința de a descifra mai ușor decât alții textele literare. Poate chiar mai mult gust pentru poezie ca oamenii de meserie. Poate că sunt foarte subiectiv, dar asta nu are importanță în meseria de a promova valori.; – *Ați spus că pot fi critici mari chiar cei care se înșeală. De aceea îngăduiți-mi să strecor următoarea întrebare: Mi s-a părut de o absurdă duritate o anume formulare a dv. privitoare la, cum ziceați, «un specialist în proza rurală». Puteți explica?* – Ce să explic? Dovezile date în alte domenii ilustrate literar au arătat că într-adevăr e vorba de un specialist în literatura rurală.; – *Scuzați-mă, dar nu mi se pare convingător. Părerea mea (dacă se pot înșela criticii mari, cu atât mai mult se pot înșela criticii mici) este că cel despre care vorbim formează împreună cu dumneavoastră cele două, cum se spune, vârfuri ale prozei de azi, specializată deopotrivă în rural și în urban. Dar, iată, cuvântul urban mi-l evocă pe Călinescu. Vreți să vorbim despre el?* – Era o figură colosală. Era un scriitor total, un tip de renaștere. El a impus idealul scriitorului care încearcă aproape tot. -*Pare-mi-se că aveți un cult pentru el și că, în secret, vă e model...* – Da, am un cult pentru Călinescu! Model... în măsura în care un asemenea titan poate servi de model. – L-ați cunoscut? – Nefiind un curtean, în preajma lui n-am fost. Dacă-i mărturiseam venerația, ar fi crezut că vreau ceva de la el, aș fi detestat să creadă așa ceva. Cea mai mare dovadă de dragoste pentru Călinescu e aceea că, fiind student la Litere (poți să pui acolo: intrat întâiul), când el a fost îndepărtat de la catedră am părăsit facultatea.; -*O clipă. Totuși, temperamentul v-a împiedicat întotdeauna de la venerația faptică, imediată, concretă?* – Nu chiar. Îmi amintesc că am fost odată la Arghezi cu un sac de făină, când Arghezi avea realmente foarte mare nevoie de el, de acest sac de făină. Ne-a și fotografiat alături, Barutu, parcă, a făcut poza (a apărut în «Manuscriptum»). Mai am un exemplu. Am stat doisprezece ani lângă un maestru... – *Cine?* – .. De dousprezece ori mi-a dat înapoi, la refăcut, manuscrisul *Groapei*. Și mi-a prins bine. În privința adulație. A adula e o profesie. Venerația, într-adevăr, e altceva, și e bine zis, că nu venerația sinceră ne scoate afară din casă. Scriitorii tineri refuză ideea de a avea maestri (firește, nu ca serv, ci în sensul revendicării literare). – *Să rostim Călinescu: cine seamănă pe sticlă...* Aștept cea de-a doua explicație probabilă. – Da; cum

ziceai, unele nume – nu chiar de mâna întâia- au fost consemnate de Călinescu. În schimb, despre altele, mai serioase a tăcut. – *Ce vă displace în primul rând la dv.?* – Faptul că sunt silit să scriu prea mult. Îmi place să scriu, dar nu scriu totdeauna ceea ce aş dori să scriu. – *Care vi se pare «problema nr. 1» a vieţii noastre literare, azi, şi – dacă există – a literaturii noastre, azi?* – Există o singură problemă a vieţii noastre literare: distrugerea bisericuţelor literare, a impostorilor cu amici, a grupurilor de autolăudare. Restul se va face de la sine.; – *Ne amintim că şi la case mari, la grupări celebre şi serioase: «Juni-me-a», «Viaţa românească», «Sburătorul», se practică mai puţin sporadic osanaua reciprocă. Dar, vorba dv., restul e important, adică literatura. Spuneţi-mi, vă rog, ce este mai greu de purtat: stima sau antipatia (în plan lite-rar)?* – Stima se face muncind cinstit, antipatia vine de la invidioşi fără mari eforturi. Trebuie să te obişnuieşti să le faci faţă într-o perfectă imobilitate su-fletească. Laudele sunt binevenite în timp ce lucrezi ceva, după aceea ele pro-duc răul celor cu firi slabe. O judecată rece, fără efuziuni, ştiinţifică construieşte mai mult decât afirmările iscate de amicitie... – *Totuşi, v-au deran-jat judecăţile prea glaciale...* – Nu m-au deranjat. Pot spune însă că, în special despre *Principele*, nu prea s-a scris adevărat. – *Când vă puneam întrebarea, mă gândeam şi la judecăţile prea glaciale ale altora despre alţii, mai exact la Al. George.* – În acest caz este vorba de o respingere globală a celor mai multe opere româneşti, ceea ce devine o chestie suspectă. Nu donchihotescă, cum spuneai d-ta, ci, aş zice, iresponsabilă, dacă nu... ”. ■ Referindu-se la un *Mo-ment Lukàcs*, Mircea Muthu conchide: „Apariţia unei *ars militans*, necesitatea acesteia în toate orânduirile cunoscute, nu trebuie să surprindă, deoarece esenţa produsului artistic îl constituie omul cu doleanţele sale. Poziţia lui nu-cleară conferă operei literare atributul perenităţii. Dovedind acest lucru Georg Lukàcs are şi o valoare simbolică: civilizaţia, în pofida caracterului său arbo-rescent, continuă să poarte marca inestimabilă a personalităţii umane de respi-raţie prometeică”. ■ Liviu Petrescu analizează studiul lui Valeriu Cristea: *Tânărul Dostoievski*: „Latura «istorică» a cercetării lui Valeriu Cristea se ilustrează şi prin câteva pasionante excursuri biografice, pentru care dânsul a pus la contribuţie un material documentar prea puţin cunoscut publicului român. Excursurile acestea biografice sunt motivate de o problemă de un ordin cu totul special, care l-a pasionat pe autor, anume de a stabili măsura în care *Dostoievski* s-ar fi mărturisit în propriile sale opere, măsură considerabilă, după opinia lui Valeriu Cristea. În totul, *Tânărul Dostoievski* ni s-a părut o răsunătoare confirmare a unui indiscutabil talent”. ■ Daniel Dimitriu prezintă volumul de versuri al lui Radu Boureanu: „Forţa expresivă atinge în *Măinile orelor* apogeul. Ea se impune ca atare în urma unei riguroase selecţii lexicale. Fiecare cuvânt este puternic sudat de idee, prelungindu-i şi amplificându-i sen-surile, cristalizând-o în imagine definitorie, originală. Cum spuneam, Radu Boureanu a renunţat la orice efect exterior; picturalul din poezia sa, care s-a

crezut la un moment dat a fi o deformare și un «semn de recunoaștere», nu mai are nimic decorativ și deci auxiliar». ■ George Pruteanu recenzează două cărți de proză. □ Prima aparține lui Mircea Ciobanu, *Armura lui Thomas și alte epistole*, (Eminescu, 1971): „Pe acest principiu, al esotericului bine temperat, sunt construite cele patru epistole ale recentului volum *Armura lui Thomas și alte epistole*. Privite de departe, aceste epistole sunt parabole. Privite foarte de aproape, sunt eseuri. Parabole, pentru că sunt niște povestiri sub a căror tramă ești obligat să bănuie sensuri cu totul străine faptelor în sine. Eseuri, pentru că totul e așezat pe o solidă plasă de idei pe care autorul le demonstrează parabolic”. □ A doua aparține lui Nicuță Tănase: *Lume, lume, soro lume!*, (Eminescu, 1971): „De fapt, în întregime, proza lui Nicuță Tănase din acest volum, are aspectul unor scenarii radiofonice. Totul trebuie auzit. Chiar și detaliile vizuale decurg tot din jocul replicilor. Transfigurarea e minimă. Autorul joacă rolul unui microfon, și nu-și rezervă decât privilegiul montajului”. ■ Al. Dobrescu analizează studiul lui Ov. S. Crohmălniceanu: „Binecunoscutul Ov. S. Crohmălniceanu și-a retipărit de curând, într-o formă «revăzută», primul volum al *Literaturii române între cele două războaie mondiale*, apărut inițial 1967 la Editura pentru literatură. După informațiile furnizate de presa noastră literară, de la începutul anului, mă așteptam să aflu în librării mult promisa a doua parte a lucrării, consacrată poeziei și criticii literare din același interval... Căci, retipărirea ei oferă un bun prilej de discuție asupra metodologiei întregii noastre istorii literare. Lucru știut, cartea de față reprezintă – cu inevitabile modificări ce țin de rigorile publicării – cursul pe care autorul ei îl ține de o bucată de vreme la Universitatea din București. Vreau să spun că tehnica alcătuirii se resimte de necesitățile strict didactice: sunt urmărite succesiv cadrul epocii, publicațiile, direcțiile și grupările literare, pentru ca apoi să se ajungă la prozatori, pe care îi aflăm grupați în familie”. ■ Mircea Iorgulescu se referă la *Titus Popovici*: „O mare vocație pentru observarea conștiințelor în curs de a se fixa are Titus Popovici, însă ardelean fiind, scriitorul înclină în același timp către narațiunea de tip obiectiv, cu arhitectonică sobră și fortificații riguroase, justificând actele și devenirea eroilor nu prin structura lăuntrică, așa cum ar fi fost de așteptat, ci prin evenimente exterioare, în special istoria și sociologia fiind puse la contribuție. Natura divergentă a înzestrării, Titus Popovici se revelă nu mai puțin în chiar datele existenței sale literare, a căror simplă înșirare este suficientă pentru a ne arăta că scriitorul însuși este un «caz» de o singularitate flagrantă”. ■ G. Ivănescu meditează la *Limba lui Vasile Alecsandri (I)*: „Datorită unui fenomen numai în parte explicabil, limba lui Vasile Alecsandri a rămas aproape nestudiată până astăzi: deși scriitorul ocupă unul din rolurile cele mai importante în dezvoltarea literaturii române, nu s-au scris decât câteva studii asupra limbii sale. Foarte probabil cercetătorii n-au abordat această temă din cauza vastității materialului care ar trebui adunat pentru un studiu temeinic al limbii lui Alecsandri”.

31 martie

• **[„Munca”, nr. 7581]** În rubrica *Punct* George Macovescu răspunde la o serie de întrebări *Despre conferința pe țară a scriitorilor*. Temele atinse sunt legate de rolul acestei conferințe ce urmează să aibă loc („Întotdeauna, conferințele scriitorilor din țara noastră au constituit evenimente deosebite în viața artistică și ideologică din România. Ele au dat ocazie creatorilor de literatură să-și analizeze activitatea și să constate cum au contribuit la dezvoltarea societății socialiste prin mijloacele specifice artei lor. De data aceasta, Conferința are loc după Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 3-5 noiembrie 1971, consacrată activității ideologice în țara noastră. Este cert că discutând problemele specifice scriitorilor și creației literare, Conferința noastră va porni de la programul Partidului Comunist Român stabilit la acea plenară.”), despre rolul literaturii în dezvoltarea țării, despre noutățile aduse de înființarea Asociației scriitorilor din București („Uniunea Scriitorilor, degrevată de unele sarcini organizatorice, se va putea ocupa de adevăratele probleme care privesc dezvoltarea literaturii în România. La rândul ei, Asociația din București, în paralel cu asociațiile din alte orașe din țară, va putea organiza mai bine activitatea scriitorilor, astfel încât să sprijine Uniunea Scriitorilor în atingerea țelurilor propuse”).

• **[„Contemporanul”, nr. 14]** Dragoș Vrâncianu descoperă: *Diversitatea valorilor literare*: „Neîndoios că ultimii zece-doisprezece ani au dus la o diversificare a valorilor în literatura noastră. Am spune că în același mod s-a reluat în poezie și moștenirea literară. Cele două procese au fost concomitente. Ele au corespuns, fără niciun dubiu, unor necesități organice de etapă a culturii. Se pierduse din vedere termenul dialectic al diversității creatoare, numai prin recăștigarea și trăirea căruia recapătă forța balistică termenul unității, adică idealul istoric în literatură. Se poate susține faza care începe a mișcării literare are, în adevăr, un caracter nou, față de cea imediat anterioară a cultului diversității (e vorba nu de diversitate artistică inerentă, ci de cea ideală, de preocupări). Sub semnul acestei meditații de etapă trebuie privite tezele de întâmpinare a Conferinței naționale a scriitorilor”. ■ Nicolae Balotă întocmește *Biografia personajului tânăr*: „În proza românească postbelică, tinerețea nu echivalează atât o vârstă, cât un blazon. O nobilă, imprescriptibilă responsabilitate. Motiv pentru care ea nu mai poate fi trăită doar, oricum, și în treacăt, ci, în mod conștient, asumată. Cu o luciditate ce nu exclude, desigur, chenarele pure ale viselor, dar – prin apelul permanent la trecut – nici zăpezile neologice ale coșmarelor. Remarcabil e faptul că, în literatura noastră de azi, biografia personajului tânăr nu consemnează o competiție între memorie și uitare. În acest perimetru, rivalitatea a fost, deja, tranșată. Axiomatic și testamentar, suverană a rămas memoria”. ■ Laurențiu Ulici semnalează apariția traducerii romanului: *Un veac de singurătate*: „Apocalipsul din *Un veac de singurătate* al omului care nu mai vrea, nu mai poate și nu mai știe să comunice cu seme-

nii. Ceea ce nu era tragic devine grotesc, prin inapetența personajelor pentru viață. Căci, în fond, în romanul acesta despre viață este vorba și, implicit, despre cum i se poate atribui ei un sens”.

• [„Cronica”, nr. 13] Articolul de fond se ocupă de *Ce fel de critică - Ce fel de literatură?* se practică în momentul actual, plecând de la ideea că „întrebările care țin în primul rând de conștiința fiecărui scriitor au devenit, în ultimul timp, motive de meditație pentru cercurile mai largi - antrenând, bineînțeles, cititorii”: „Există asemenea probleme cardinale ale unei profesii sau ale unul apostolat care, în momente importante, devin probleme generale interesând viața unor colectivități mai mari - în cele din urmă viața națiunii întregi. Literatura, în țara noastră, este acum o componentă în ampla acțiune de formare și înnobilare a conștiinței umane, - este deci o componentă a unui proces social profund, având drept model idealul comunist al omului. Interesul larg arătat calității și progreselor literaturii dovedește că astăzi fiecare cetățean evoluat sub raportul convingerilor și al răspunderilor sale, se simte implicat în procesul educației socialiste. Satisfacțiile de cititor tind să se confunde cu sentimentul angajării civice. Tezele publicate de curând, în întâmpinarea Conferinței Naționale a Scriitorilor, înlesnesc o asemenea participare la discuție, din punctul de vedere al cititorului solidar cu prezentul și încărcat de o emoționantă responsabilitate față de viitorul ce se conturează. De altfel, în cuvântul semnat de acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, însoțind textul integral al documentului la care ne-am referit, se arată expres: «dorim ca la discutarea textelor publicate în revista de față să participe nu numai cititorii, ci și oamenii muncii din toate sectoarele de activitate»”. ■ În *Cronica literară*, Liviu Leonte publică o recenzie a romanului lui Marin Preda, *Marele singuratic*: „Ultimul roman al lui Marin Preda reia tulburător legătura cu filonul cel mai adânc al operei în care numai *Intrusul* face o figură aparte. Meditație asupra destinului individual, această operă este totodată, și una din expresiile cele mai dramatice ale unei întregi epoci istorice, începând cu etapa premergătoare seismului celui de-al doilea război mondial și continuând cu realitatea fierbinte a zilelor noastre. Operă circumscrisă unui timp, dar și unui spațiu geografic și spiritual ușor de recunoscut, indiferent că se inspiră din lumea satului câmpiei dunărene sau din mediul citadin, în *Intrusul* problematica se detașează de determinările imediate, propunând un caz de valabilitate universală. *Intrusul* e o tragedie pură, punând întrebări fără soluții, legate de permanența naturii umane. Cu *Marele singuratic* însă, anunțat ca tensiune a ideilor și ancorare în imediata actualitate de *Imposibila întoarcere*, se continuă seria *Moromeților* și a *Risipitorilor*, într-un mod, în bună măsură, surprinzător. [...] *Marele singuratic* este romanul unui personaj, așa cum volumul întâi din *Moromeții* era romanul lui Ilie Moromete iar *Intrusul* al lui Călin Surupăceanu. Fragmentarea epică nu împiedică închegarea unei imagini coerente, rezultantă directă sau pe căi ocolite, a unor scene care aparent au o altă finalitate. [...] Marin Preda întreprinde

în *Marele singuratic* o patetică denunțare a violenței și a consecințelor sale dezastruoase. Ea începe odată cu fluxul retrospectivei care ne conduce în anii copilăriei și al adolescenței când Niculae practică cu inconștientă violența de grup, asistă la scene teribile și inexplicabile, negăsind posibilitatea unui refugiu. Până și Biblia, în locul consolării, îi oferă aceeași suită de cruzimi, conducându-l la pierderea credinței și la dorința, obscură încă, de a găsi un mod de eliberare a omului: „Da, voi întemeia o nouă religie, care să țină seama de forțele oarbe care pun nu o dată stăpânire pe om, și care să propună altceva decât umilința înrobitoare, inacceptabilă pentru mândria firească a unui animal atât de liber și de viclean cum este omul”. Vocația se va împlini prin angajare politică, o angajare nescutită de eșecuri personale și colective, dar care îi dă sens întregii existențe”. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga publică *Monolog în secvențe*. □ Aurel Baranga scrie *Însemnări despre teatru*, abordând problema repertoriului. □ În *Antract*, N. Barbu scrie despre *Anul cărții*: „Ideea de a consacra un an întreg - 1972 - nu atât sărbătoririi, cât meditației și acțiunii legate de locul pe care-l ocupă și pe care trebuie să-l ocupe astăzi cartea în lume - ideea aceasta face parte dintre nobilele inițiative care definesc o nouă vârstă, o nouă treaptă de conștiință a umanității”. Prin mijlocirea cărții, a adevărului - greutățile care mai stau în calea înțelegerii pline de egal respect între națiuni și state pot fi mult netezite. Pentru țara noastră, ca țară socialistă în care cultura constituie o problemă de stat, ideea răspândirii în lume, prin mijlocirea cărții, o valorilor culturii românești constituie un imperativ patriotic. Multe inițiative de importanță necontestată s-au concretizat în realizări substanțiale, în pofida unor succese, mai avem însă multe de făcut în această direcție și de aceea se simte nevoia unui plan sistematic de traducere în principalele limbi de circulație mondială, pe lângă operele de informație generală, o valorilor de vârf ale literaturii române”. □ În *Mențiuni critice*, Emil Nicolae prezintă volumul lui Ion Mircea, *Istm*, o altă recenzie fiind dedicată *Cântecului Niebelungilor*, „repovestire pentru copii și tineret de Claudiu Paradais”. □ I. D. Lăudat publică un amplu articol intitulat *Influențe umaniste în letopiseșul lui Grigore Ureche*. ■ Este anunțată deschiderea unei serii de articole pe tema *Momentul actual în critica și istoria literară*, în numărul de față răspunzând la întrebări Al. Dima. Întrebat „în ce măsură o istorie a literaturii române beneficiază de monografiile, studiile, eseurile etc. publicate în ultimul timp, acesta răspunde: „Numărul de „monografii, studii, eseuri etc.” din ultimul timp - să lărgim acest termen până la Eliberare - a devenit, fără nici un fel de exagerare, impresionant. Dacă am aplica și aici statistica, o disciplină tot mai mult utilizată în științele umaniste, și am compara rezultatele cu cele dinaintea ultimului război, referindu-ne firește numai la lucrări temeinice, am obține „procente” impunătoare. Firește, ceea ce interesează îndeobște e *valoarea*, dar - și din acest punct de vedere - dată fiind superioritatea și, de multe ori, ineditul informației și, mai cu seamă, *metoda*, realizările sunt pentru toată

lumea evidente. [...] Orice fenomen literar și artistic cuprinde numeroase și variate valențe, dar obligația celui care o studiază e să reconstituie sensul și intenția fundamentală a creatorului și să aprecieze opera sub acest unghi. Bibliografia și critica au ca obiect descrierea *fidelă* pe cât cu putință, a fenomenului literar, ca și situarea lui pe scara de valori, și nu răsturnarea *raportului obiect - subiect* în favoarea celui din urmă. Am numi obiectivitatea de care vorbim, *intrinsecă*, pentru că aceștia i se adaugă organic încă o modalitate căreia i-am spune *extrinsecă*. Ne referim anume la încadrarea operei studiate în lanțul tradiției literare, înfățișându-se procesul dialectic al integrării în trecut odată cu cel al contribuției ei inovatoare în momentul apariției fenomenului literar. Să recunoaștem că nu sunt prea frecvente, în domeniul criticii, raportările la tradiții și nici comparațiile cu scrieri de același tip din contemporaneitate spre a se scoate în relief originalitatea operei comentate. Se analizează totul mai mult în sine, metafizic. Ultimul aspect e, în sfârșit, se înțelege, cel al aprecierii operei din punctul de vedere al funcțiunii și rolul ei în istoria socială adică participarea la frontul ideologic al epocii. E vădit că numai studiile izvorâte din astfel de concepții și criterii înlesnesc alcătuirea unor istorii literare temeinice, respectuoase față de evoluția reală a fenomenelor de creație, inclusiv a celor actuale”. În privința „multitudinii cercetărilor dedicate curentelor literare românești”, Al. Dima apreciază că „într-adevăr și cercetarea curentelor literaturii a înregistrat în ultima vreme realizări respectabile. De la contribuția care rămâne eminentă a lui D. Popovici cu privire la luminismul românesc, apărută îndată după Eliberare și până astăzi, a fost străbătută o cale fructuoasă. Au apărut, după cum se știe, „sinteze” – să fim circumspecți și cu acest prea des utilizat termen – ca cele referitoare la preromantism, la romantism, la pașoptism, la „Contemporanul”, la unele curente de după 1900, la sămănătorism, la poporanism, la simbolism, la expresionism etc. Ele s-au exprimat nu numai prin monografiile cunoscute, ci și prin tratatele Academiei R.S.R. (vol. I și II) ca și prin unele cursuri universitare apărute ca «Istории literare», despre literatura veche, despre secolul al XIX-lea, despre literatura de după 1900, despre cea dintre cele două războaie, dintre care unele sunt indiscutabile realizări, atunci când depășesc caracterul didactic, propriu zis”. Cea de-a treia întrebare țintește definirea realismului de către critica literară, precum și raportul dintre realism și valoare, în această privință Al. Dima considerând că „o concepție realistă indiferentă valorii nu e cu putință. Când s-a ivit uneori ca în opera lui Gustav Freytag la jumătatea secolului trecut, ea camufla de fapt – o poziție burgheză ce se prefăcea neutrală. Realismul nostru contemporan, cel al epocii socialiste, se leagă de o multiplicitate de valori, de cea națională și internațională, de cea etică și politică, de cea artistică etc. rezumate toate în *concepția de ansamblu a umanismului socialist*, care depășește calitativ categoriile istorice anterioare ale umanismului, de la cel antic până la cele contemporane”. Următoarea întrebare se referă la capacitatea criticii de a „delimita tendințele, stilurile litera-

turii contemporane”: „Trebuie să recunoaștem calitățile de perspicacitate și largă informație a unei bune părți a criticii noastre. Ea a izbutit, în numeroase cazuri, să caracterizeze individual operele scriitorilor determinând, cu acest prilej, și „tendințele” sau „stilurile” lor artistice. Dacă prin stiluri nu înțelegem numai *expresii exterioare*, ci sinteze dintre concepții și structuri (căci nu aderăm la nici un fel de structuralism formalist, strict intrinsec, atunci contribuția multor critici contemporani merită o serioasă prețuire. Firește nu putem accepta pe criticii care stăruiesc cu ostentație în impresionism, cu numeroase manifestări personaliste și care, printr-o astfel de atitudine, nu dovedesc interes pentru valorile obiective ale literaturii, singurele care pătrund în patrimoniul clasic al culturii. Aceștia au ajuns chiar la limită întrucât identifică, fără ezitare, istoriografia literară cu înregistrarea opiniilor subiective de lectură, după cum se exprimă singuri în recente cronici. Dar să adăugăm – menirea criticii nu constă numai în delimitări de tendințe și stiluri adică într-o operație pur descriptivă, ci mai cu seamă în adoptarea unor atitudini ideologice și estetice față de acestea în consonanță cu idealurile contemporane ale societății noastre”. Ultima întrebare este legată de existența, în ultimul timp, a unei mai mari responsabilități în abordarea fenomenului literar: „Responsabilitatea criticii despre care vorbiți dvs., exprimă tocmai opțiunea pentru atitudinile mai sus reliefate, dar firește – nu trebuie să acceptăm aspectele exterioare, declarative, actele de filistinie, retorism și decor, ci numai convingeri vibrând de sinceritate, ceea ce se simte de îndată, de la prima lectură. Cu alte cuvinte, încununarea criticii constă în fermitatea ținutei ei etice. N-au lipsit de altfel niciodată, dar s-au accentuat în ultimele luni – după convingătoarele îndemnuri ale expunerii ideologice din iulie – pași hotărâți în această direcție dar socotim că se impune un marș și mai apăsător la care istoricii și criticii literari, sunt obligați – de propria lor conștiință socială – să participe intens”. □ În *Verb*, Andi Andrieș publică eseu *Scriitorii*. □ Cu titlul *Tinerețea ca productivitate (II)*, este publicată partea a șaptea din *Introducere la o despărțire de Goethe* de Constantin Noica. □ Horia Zilieru publică poeziile *Spre iarnă, Răsărit, Doină, A doua lumină*. □ Sunt publicate poeziile lui Nazim Hikmet, *Cântecul insulei libertății* și *Scrisori din închisoare*, traducerea fiind semnată de Anatol Ghermanschi. □ Simina Noica scrie un *Pretext pentru noi analize pindarice*. ■ Demostene Botez, în *Paradoxul teoriei și practicii literare*, criticând exagerările teoretizărilor modului în care ar trebui să se scrie literatura, susține că „decât să teoretizăm mereu, să oferim cititorului dornic de o delectare a unei opere de literatură, nuvele, poezii și romane bune, realiste și angajate, în care să se găsească transfigurate în imagini de artă, viața și preocupările lor, și o omenie de care simt atâta nevoie. Pe cititor, oricât de curios, nu-l interesează să afle din paginile fiecărei reviste literare cum se face o nuvelă sau un roman bun; el vrea să le citească. Asta îl interesează! Metoda, materialul, amestecul de sânge și vis îl privesc pe scriitor, numai să iasă în cele din urmă din mână

lui o bucată de viață cu oameni reali, cu sentimente umane care să-i încante sufletul, să-l facă a fi mândru că este om”. ■ Zaharia Sângeorzan publică o primă parte din analiza dedicată *Prozei lui Ștefan Bănuțescu*. ■ În *Moment* se prezintă ceremonia dedicată *Sărbătoririi poetului George Lesnea*, eveniment ce a avut loc la Palatul Culturii din Iași. În *O colecție binevenită*, se anunță inaugurarea, de către Editura Dacia, a seriei *Restituiri*, coordonată de Mircea Zăciu, semnalându-se că prima apariție este dedicată lui Garabet Ibrăileanu. În *Antologia scriitorilor români contemporani* este prezentată inițiativa Comitetului de cultură și educație socialistă al municipiului Piatra Neamț care își propune să prezinte, lunar, un scriitor contemporan, seria debutând cu Romulus Vulpescu. În *Premieră cinematografică*, semnată de Al. I. Friduș, este lăudată apariția ecranizării romanului lui G. Călinescu, cu titlul *Felix și Otilia*.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 69]** Eugen Barbu discută despre formele de „cezarism” ale „scriitorilor burghezi” (Macedonski, Mateiu Caragiale, I. L. Caragiale, Kogălniceanu, Hașdeu, Heliade Rădulescu, Arghezi etc.), etaloane ale unei literaturi „putrede de bizantinism”, unde elementul biografic nu e deloc lipsit de importanță. ■ În revistele literare au fost publicate „Tezele” – În întâmpinarea Conferinței Naționale a Uniunii Scriitorilor – recente documente fiind supuse și în paginile „Săptămânii” dezbaterii oamenilor de cultură și artă, în scopul de a contribui cât mai temeinic la analiza fenomenului literar contemporan, raportat la marile transformări ale societății noastre socialiste: *Laude* de Mihnea Gheorghiu, *Scriitorul – Conștiință a epocii sale* de Virgil Dan. Amintind mesajul adresat revistei „Contemporanul” de către „primul ideolog și practician al Partidului”, tovarășul Nicolae Ceaușescu, V. Dan crede că scriitorul României socialiste „este implicit o conștiință a societății sale, a timpului său iar arta sa are menirea de a exprima în forme care vizează perfecțiunea – modul nostru de a fi în lume, de a iubi frumusețea, puritatea, adevărul. ” „A fi scriitor astăzi înseamnă să ambiționezi și să reușești să exprimi sensurile majore, bogatul umanism al epocii eroice pe care o trăim... Climatul de efervescență ideologică a prezentului nostru socialist oferă scriitorului zi de zi și cu fiecare operă a sa prilejul de a se verifica printr-o lucidă și patetică raportare la contemporaneitate, la virtuțile și căutările actului artistic, prilejul de a deveni el însuși adică o valoare. Literatura acestor ani a oferit capodopere: *Nicoară Potcoavă*, *Moromeții*, *Bietul Ioanide*, *Scrinul negru*, *Groapa*, *Princepele*, unele excepționale poeme semnate de Al. Philippide, D. Stelaru, Emil Botta, Nichita Stănescu, piese de teatru de mare audiență la public ca acelea semnate de Baranga, Everac, Horia Lovinescu, și multe alte producții artistice de primă mână, capabile să rivalizeze cu tot ce are mai prețios literatura europeană”. □ Dinu Săraru, o Cronică dramatică: *Escu* de Tudor Mușatescu, la Teatrul Giulești. □ Cronică literară a lui I. Adam se oprește la *Ion Caraion: Selene și pan* (Eminescu): „Ipostaza predilectă a lirismului este cea gnomică. Senzația predominantă este de «nausee» sartriană, scriitorul

simțind saturația tragică a unei implacabile «prezențe în universul mecanic al repetiției»... el psalmodiază tragic... ca un Prometeu izgonit – după ani de dramatice contorsionări interioare și torturi lăuntrice, Caraion are nostalgia echilibrului stenic al lumii antice. *Bucolica*, cu semnificații programatice, ce dă titlul antologiei, pare astfel a fi începutul (încă ezitant) al unei căi enunțate încă din 1945, în *Omul profilat pe cer* (Clasicism)”. □ D. Mutașcu își continuă serialul paralelelor dintre poezia universală și cea autohtonă, în *Poezia de interior*.

[MARTIE]

● [„Amfiteatru”, nr. 3] Editorialul este festiv, semnat generic « Amfiteatru » și dedicat aniversării a 50 de ani de la înființarea Uniunii Tineretului Comunist. □ Dumitru Micu marchează atmosfera aniversară a numărului printr-un articol ce relevă semnificațiile noțiunii de « țară » în scrierile românești, începând cu Dosoftei, trecând prin Alecu Russo, Nicolae Bălcescu, Bolintineanu, Alexandrescu, Eminescu, Coșbuc, Goga și încheind lunga evocare a temei țării cu Arghezi, Blaga, George Alboiu, Mircea Vaida (articolul *Sentimentul țării*). □ Adrian Păunescu semnalează, în trei scurte intervenții, trei lucruri diferite: memoriile lui Titus Popovici publicate în „Luceafărul” în cursul anului 1971, elogiind filmul *Adevărul*, realizat de Manole Marcus după un scenariu de Titus Popovici; împlinirea unui an de la moartea lui Miron Radu Paraschivescu, condamnând tăcerea cu care presa a întâmpinat o astfel de comemorare necesară; spectacolul de la Teatrul Bulandra cu o punere în scenă a dramei *Vicarul* de Rolf Hochhuth (drama inspirată de holocaustul fascist împotriva evreilor) în regia lui Radu Penciulescu. □ La rubrica „comentarii la”, sunt recenzați trei autori. Petre Nicolau comentează romanul *Marele singuratic* al lui Marin Preda, despre care scrie că „este o meditație lucidă, un mare semn de întrebare asupra trecutului lui Niculae Moromete”, iar la final, precizează: ■ „Cu *Marele singuratic*, Marin Preda ne propune una din cele mai interesante biografii literare ale timpului nostru. Niculae Moromete nu are, poate, consecvența prietenului său, secretarul comitetului regional. Evoluția sa este sinuoasă, marcată de ezitări și descurajări, dar cu atât mai bogată în semnificații. [...] Fiindcă Niculae Moromete este în primul rând comunist și un om de acțiune”. ■ Deși se erijează în apărător al lucrării *Dicționar de literatură română contemporană* a lui Marian Popa notând: „Dicționarul – așa cum îl avem astăzi în fața noastră – umple un gol resimțit de multă vreme în arsenalul instrumentelor de referințăși cercetare. Cum îl umple e greu de judecat până în momentul când i se va oferi o replică în act, singura îndreptățită – și asta pentru că e vorba nu de un dicționar al literaturii române – ci de unicul”, Dumitru Radu Popa scoate în evidență inexactitățile (de istorie literară) și neglijențele (de concepție ori de stil). □ Al treilea comentator este Aura Matei-Săvulescu care se ocupă de volumul de poezie *Istoria unei secunde* de Adrian Păunescu,

din comentariul ei selectăm câteva însemnări „poezie de opțiune politică”, ■ „Adrian Păunescu apare din acest volum drept continuator al celor mai autentice tradiții ale poeziei patriotice românești, cărora a știut însă să le dea dimensiunile și nervul epocii sale”, „poezia își derulează sonoritățile, emoționând prin simplitate și grandoare”. ■ Ștefan Iureș dă verdicte critice la „post-restant” în privința poeziilor trimise la redacție. Același lucru îl face Coman Șova, dar pentru proză. □ Ana Blandiana îi evocă pe poeții care i-au întins o mână de ajutor când bătea la porțile cetății literare: Nina Cassian i-a dedicat primele fraze, Geo Dumitrescu a scris primul articol despre ea, iar Nicolae Stoian, redactorul de poezie de la „Luceafărul” i-a trimis, în 1959, prima scrisoare plină de încurajări și sfaturi prietenești (eseul *Scara împăratului*). □ Sunt aduși în atenția publicului, prin publicarea fotografiilor, vreo douăzeci de poeți care și-au publicat primul volum de poezie în timpul studenției, dovadă a încurajării talentului (conform scurtei prezentări introductive!) de către orânduirea politică și a răspândirii aceleiași talent printre simpli muncitori ca și printre viitori intelectuali: Ion Alexandru, George Alboiu, Ana Blandiana, Ion Brad, Constanța Buzea, Toma George Maiorescu, Nicolae Labiș, Gheorghe Pituț, Ion Pop, Gabriela Melinescu, Marin Tarangul, Tiberiu Utan, Ovidiu Hotinceanu, Ioana Diaconescu, Ion Crânguleanu, Ilie Constantin, Marius Robescu. □ Poezie de Dan Verona. □ Interviu, consemnat de Grigore Arbore, cu prof. univ. dr. docent Alexandru Balaci, având, în momentul interviewării, funcția de director al Bibliotecii române din Roma; din acesta selectăm câteva întrebări și răspunsuri: „– *Auzindu-vă acum, îmi reamintesc faptul că și dumneavoastră ați făcut parte dintre tinerii ce au vrut să dărâme o orânduire. Ați știut sau intuit însă ce veți pune în loc?* – Am făcut, cum știi, parte dintr-un grup de studenți antifasciști, alături de Eugen Schileru, Mihnea Gheorghiu, Iosifescu. Antifascismul însemna pentru noi o formă de rezistență împotriva agresiunii morale și intelectuale. Legătura cu partidul comunist aflat în ilegalitate a dat o rațiune precisă acestei atitudini. – *Credeți că un intelectual poate trăi fără convingeri politice?* – Un intelectual trebuie să se simtă totdeauna o picătură a unui fluviu uman ce străbate universul. Cultura pe care o propagă el nu trebuie să fie a unui grup de inițiați, ci trebuie să servească umanității. Cu asta cred că am definit poziția politică a fiecărui intelectual autentic, a fiecărui umanist iubitor al progresului. [...] – *Ce înțelegeți atunci prin mentor?* – Profesorul trebuie să fie doar un stimulator. Valoarea personală a stimulatorului contează cel mai mult.” (interviu cu titlul *Nimic nu poate înlocui experiența și vibrația proprie*).

• [„Argeș”, nr. 3] Prima pagină – *Ultimele poezii ale lui Dimitrie Stelaru*
 ■ *Literatura și politică*: Interviu cu Ana Blandiana – *Universul în care trăim ascunde un număr nelimitat de sentimente*: „nu e vorba de un grup literar sau un curent literar, ci de o efervescență poetică, divergentă, complexă, unde fiecare își reprezintă propria direcție”, „datoria artistului față de epocă este una

singură: să nu mintă”, „puterea de sugestie a devenit definiție și unitate de măsură a artei și a poeziei. Nu mai interesează cum spui, ci ce ești în stare să sugerezi prin ceea ce spui” □ *Caligrame*: Dana Dumitru comentează *Venin de mai* de Ion Vineanu; Mircea Iorgulescu prezintă reeditarea romanului *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu; Florin Manolescu recenzează *Scrieri* de Maria Bănuș și *Umbria* de Adrian Popescu; În *Cronică literară*, Valeriu Cristea scrie despre *Torna, torna, fratre* de Ion Topolog. ■ Secțiunea *Narațiuni* – texte din Constantin Fântâneru; ■ fragment din *Istoria Literaturii Române* de I. Negoitescu: *Alexandru Philippide* și *Sfârșit de veac în literatură Alexandru Vlahuță*; ■ Georgeta Horodincă – articol *O dramă a creației: Dimitrie Anghel*; ■ *Dicționarul scriitorilor contemporani*: Geo Bogza și Al. A. Philippide.

● **[„Astra”, nr. 3]** *Seminarul* din acest număr are ca temă *Judecata de valoare*, la care se adaugă un text – sinteză care premerge intervențiile semnate de Alexandru Piru, Edgar Papu, George Munteanu, Nicolae Balotă, Ion Vlad și Adrian Marino: „misiunile majore ale criticii noastre literare și de artă impun o definiție exactă a unui concept fundamental: judecata de valoare, concept prin care o conștiință critică se autocaracterizează în mod esențial”. □ Alexandru Piru scrie sub semnul ideii conform căreia „adevărată critică este afirmare” Invocându-i pe Kant, Durkheim și Croce, Piru optează pentru o judecată de valoare văzută ca „rezultatul recunoașterii coerenței unei structuri artistice, validarea existenței creației”. În aceste condiții, criticul se întreabă, deloc retoric, „cine are dreptul să dea judecăți de valoare?”, și arată că, din acest punct de vedere, „normal ar fi ca la fiecare revistă să existe un singur critic a cărui vocație a fost certificată și a cărui probitate e în afară de discuție”. Acesta ar fi singura autoritate investită cu atribuțiile emiterii judecăților de valoare critice. □ Abordând, la rândul său, problema judecății de valoare în literatură, Edgar Papu amintește de structuraliștii care au încercat „să deșurubeze poezia, să-i examineze atent piesele limbajului și să o reconstituie în ansamblul inițial” – demers constituit, inițial, ca „antidot împotriva diletantismului, a subiectivismului impresionist, a empirismului exterior în judecarea poeziei”. Deși relativitatea judecății de valoare trebuie luată în calcul – a se vedea negatorii celebri ai lui Shakespeare, Tolstoi și Bernard Shaw, aceasta „poate și trebuie să facă propuneri de candidați” și „recomandări critice” care „premerg consacrării”. Altfel, „n-ar putea să ființeze nici istoria literară, nici literatura universală, bazate exclusiv pe o selecție de valori”. □ În ceea ce îl privește, George Munteanu își intitulează intervenția *Excelent sau mizerabil?*. Întrucât critica literară „are obligația de a da judecăți”, semnatarul articolului propune o clasificare a acestora: „judecăți de existență”, „judecăți de substanță”, „judecăți de încadrare” și „judecăți tipologice”. Toate acestea trebuie, însă, dublate de judecăți de valoare care pot fi „formale, morale, raționale”. În anumite situații, „judecata tipologică poate ține locul judecății de valoare” – „cutare e un goethean”, „judecata de încadrare poate ține locul judecății de valoare” – „broșura e dadais-

tă”, la fel și „judecata de substanță” – „poate da o idee de valoare prin temă”. Strict dependentă de „competența criticului” – care trebuie să fie cult, să pose- de simț artistic și forță de expresie, franchețe și dezinteresare în evaluare, ju- decata de valoare atrage după sine ierarhizarea operelor literare și, deși nu este infailibilă, este fundamentul criticii literare. □ Sub semnul binomului critică și valoare, Nicolae Balotă își așează articolul sub semnul unui citat din Tudor Vianu – *Introducere în teoria valorilor*, din care reține cu precădere „semnifi- cația obiectivă și constrângătoare a valorilor”. Afirmă, apoi, că „de la manifes- tarea unei înclinații în justificarea unei aprecieri valorice, de la o simplă manifestare a gustului artistic la legitimarea teoretică a unei judecăți valoriza- toare”, avem „tot atâtea moduri și trepte ale implicării factorului axiologic în demersul critic”. În ceea ce privește capacitatea creatoare a criticii literare, Ba- lotă crede că, „dacă există o bună doză de creație în actul critic”, „aceasta este prin natura ei valorizare”. Din această perspectivă, „autoritatea criticului de- pinde de acuitatea conștiinței sale axiologice, de modul în care știe să recu- noască și să propage valoarea”. □ Abordând problema demersului intelectual al criticii, Ion Vlad crede că datoria criticului literar este dată de „formularea unei aprecieri sigure, sustrase subiectivității, strategiilor cu un subtext dubios sau atașamentului fără acoperire în opere artistice”. Pentru aceasta, criticul are nevoie de „consecvență, probitate, rigoare, informație, lecturi, deschidere spre corespondențe multiple și sugestive ca orizont intelectual”. □ Sub denumirea *Introducere în critica literară*, Adrian Marino optează pentru existența unor „postulate proprii unei discipline intim legate de istoria și de teoria literară ”, respectiv pentru „natura științifică a disciplinei” critica literară, corelată cu elemente de sociologie și de psihologie a artei. În critica românească, G. Căli- nescu a oferit „rezultatele comentariului critic” „proiectate în perspectiva unei serii istorice” date de evenimentele sociale, ideologice și de climatul estetic în care se produc „faptele literare propriu-zise”. Lui i se adaugă, în descendența lui Titu Maiorescu și Dobrogeanu-Gherea, Eugen Lovinescu, Tudor Vianu, Pompiliu Constantinescu, Vladimir Streinu, reunind poetica, retorica, sociolo- gia, istoria și teoria literară într-un demers coerent al criticii literare.

• [„Ateneu”, nr. 3] Mihai Nain scrie despre *Comicul trist*: „Comicul, una din categoriile cele mai puțin cunoscute, una dintre cele mai rar acceptate în regatul artei dar, fără discuție, suverană în imperiul relației dintre artă și pu- blic. Ce este comicul se știe înfinit mai puțin, în termenii esteticii, decât ceea ce sunt tragicul ori sublimul. La limită pare a fi (sau este numit) *răul necesar*. Și atât. Alungat din cetatea lui Platon, hulit de Aristotel, lăsat mereu la porțile castelului, chiar dacă fantomele nu îngrozesc neapărat, ci pot provoca râsul homeric[...] Perfectiunea monstruoasă ucide și râsul, după ce a ucis, pe rând capacitatea noastră de a ne depăși. Comicul trist o reprezintă, așa cum un stră- lucit afiș publicitar nu va salva niciodată un produs lipsit de calități. Râdem de ipocrizie, dar comicul ipocrit este o contradicție în termeni”. ■ Alexandru Pa-

pilian dialoghează *Cu Alexandru Paleologu despre cultură și civilizație*: „Când se ajunge la fetișism al bunurilor, civilizația se atrofiază. Nu confortul definește civilizația, ci conștiința civică. Nu mai știu cine amintea că în secolul IV, Roma era încă metropola imperiului, iar în secolul următor pășteau caprele în Forum. Contemplația și reculegerea prea de multe ori se pot confunda cu lenea și incuria. Nimic nu ne poate pasiona fără implicarea conștiinței”. ■ La rubrica *Cartea de poezie*, Ion Potopin recenzează volumul *Poeme* (Ed. Minerva, 1971), de Mihail Steriade, volum îngrijit de Florin Steriade, având o prefață semnată de Const. Ciopraga: „După o lectură atentă și după ce s-au făcut disocierile axiologice, se poate constata că volumul se configurează într-adevăr ca o retrospectivă riguros selecționată, alcătuitorul ediției izbutind să pună în lumină desfășurarea ipostazelor lirice surprinse în registrul atât de diferențiat al temelor și modalităților de expresie prin care poetul s-a afirmat într-o perioadă a celor mai derutante restructurări, a labilităților, contestațiilor și negării contestatorilor”. ■ Olimpia Radu semnează rubrica *Cartea de proză*, recenzând volumul *O zi pentru podoabe* (Eminescu, 1971), de Mihai Nadin: „Romanul de debut, [...] încadrabil formulei prozei analitice, poate fi cu ușurință integrat unei tradiții românești, foarte bogată și semnificativă la acest capitol. [...] Intuiția scriitorului vizează probleme reale ale raportului între existența individuală și validarea pentru societate prin profesiune. Numai că autorul este încă tentat prea mult de digresiune, textul se încarcă cu istorisiri parazitare, iar figurația metaforică, pe care o folosește cu intenții asemănătoare metaforei camilpetresciene, este prea violentă: conturul ce-l trasează introspecției nu are încă acuratețea și puritatea ce se includ în definiția marii proze de analiză”. ■ În *Cartea de teatru*, George Genoiu semnaleză apariția volumului *De la Electra la Dama cu camelii* (ed. Meridiane, 1971), de N. Carandino: „Iată o lucrare unică, în felul ei, printre cărțile de teatrologie românească, N. Carandino este unul dintre puținii noștri cronicari teatrali care nu și-a «trădat» meseria, neîngăduindu-și «imixtiuni» diletante în alte domenii ale artelor. Este un profesionist în materie. [...] Autorul dovedește cunoașterea temeinică a teatrului grec, precum și a celui clasic. «Elita» dramaturgiei universale, principalele personaje feminine sunt «fișate» în relație cu eroii din acțiunea scenică, cu realizările actricești de prestigiu de pe mapamond, dar și cu posibila «inițiere» a actorului”. ■ Volumul *Clasicismul european* (C.R., 1971), semnat de Matei Călinescu, este recenzat de Petru Poantă care identifică „două nivele: polaritatea baroc-clasicism precum și problema definirii clasicismului. Întreprinderea criticului este extrem de curajoasă, subiectul fiind foarte dificil, pe de o parte, iar pe de altă parte, fiind comentat de mari personalități ale teoriei și istoriei literare”. ■ Al. Săndulescu scrie despre *Ion Pillat, exeget al literaturii române*, fiind de părere că cel evocat în titlul articolului său „și-a adus contribuția la înflorirea literaturii române și a culturii noastre literare deopotrivă prin edițiile și antologiile pe care le-a inițiat. Colecția de *Pagini alese* ce apărea la editura

Cartea românească, *Antologia toamnei* și *Antologia Poeților de azi*, alcătuită cu Perpessicius, ne dau dovadă. E în această activitate neostenită o stare de febră intelectuală, o noblețe de spirit și o dăruire cum epocii moderne a literaturii nu i-a fost dat să cunoască adesea. Descoperim aici, cu tot clasicismul său declarat, un tip de poet modern, [...] pentru care propriul caiet de versuri se însoțește cu reflecția estetică, masa de lucru cu biblioteca, visarea cu studiul experienței lirice a tuturor veacurilor și a cât mai multor literaturi”.

■ Analizând *Contrapunct critic* (Junimea, 1971), C. Costin e de părere că Vlad Sorianu este „un critic de atitudine directă, un analitic prin excelență, de imediată reacție, uneori insuficient cenzurat. Pentru el critica este, în primul rând, interpretare și adecvare la obiect, subordonată superior literaturii, câtă vreme ea constituie, adevăr recunoscut, «conștiința de sine a literaturii». [...] Situând în fruntea cronicilor și micro-eseurilor, un model de înțelegere a sensurilor intime ale creației unui mare poet, [...] criticul se angajează într-un insistent dialog cu opere și scriitori, urmărindu-le aderențele la real, ținând a «semnifica tematic sau problematic un text». Nu o dată analistul transcrie formulări bogate în sugestii, este un observator atent al mutațiilor petrecute într-un interval istoric scurt. [...] Prin împlinirile ei, cartea este o «prezență analitică», solicitând programatic «actualizarea adevărată», axată structural pe «crezul demn al vieții contemporane»”.

■ Despre *Proze* (Eminescu, 1971), de Radu Petrescu, cronicarul literar Al. Protopopescu notează: „Cele patru proze ce alcătuiesc materia recentului volum al lui Radu Petrescu, au ambiția, mai mult sau mai puțin vădită, de a configura un «organon» sui-generis, al cărui prim-dezavantaj constă în aceea că nu călăuzește, nici nu încununează o operă desăvârșită, ci precede o carieră de romancier remarcabil începută prin *Matei Iliescu*. [...] Cititorului format, pe care, de fapt, îl reclamă *Prozele* lui Radu Petrescu, nu-i poate însă scăpa contradicția de fond a unei atare experiențe, care, în cele din urmă, constituie drama tuturor analiștilor. E vorba de acea «chamar la eseu» a analizei psihologice, aproape la fel de invincibilă precum atracția fizică la vid, în virtutea căreia prozatorul – eseist se pomenește construind nu o dată, complicate edificii numai pentru a dovedi utilitatea unei simple chei”.

■ Despre *Ce vână crâng* (Dacia, 1971), de Eta Boeriu, recenzentul Radu Cârnelci notează: „Poetă de excepție, de o expresie lapidară și clasicizantă, îngemănând în poezie trecutul și prezentul în forme, deși cunoscute, înnoite de elemente ale timpului de față, Eta Boeriu se impune prin arta sa ca una dintre cele mai valoroase poete de azi. Debutul editorial tardiv nu a făcut decât să consolideze edificiul poetic înălțat cu talent, dar și cu trudă și atenție îndelungată. Poemele sale în care motive vechi sunt aureolate de idei noi, folosirea la modul cel mai firesc al neologismelor, dar mai ales forța poetică în sine, dau creației Etei Boeriu autenticitate și putere emoțională”.

■ Cu *Un roman postum*, Liviu Petrescu problematizează pe marginea ultimului volum, semnat de Anton Holban: „După numeroase și îngrijorătoare peripeții, manuscrisul celui

din urmă roman al lui Anton Holban a fost, în sfârșit, încredințat tiparului; s-a spus că ne-am afla dinaintea celei mai bune cărți a scriitorului. Este posibil, deși modele epice din *Jocurile Daniei* mi se par totuși a fi concepute într-un chip ceva mai confuz decât în *Ioana*; impresia de superioritate decurge, probabil, din calitatea excepțională pe care o dobândește, aici, observația psihologică. Deși, la prima vedere, Dania nu pare altceva decât un simplu avatar al Irinei, din *O moarte care nu dovedește nimic*, un fenomen de recurență; aceeași totală lipsă de interioritate, aceeași lipsă de secrete și incapacitate de disimulare. [...] La un examen mai riguros, însă, Dania întrece cu mult în complexitate pe Irina, până la a ne apare ca un personaj totalmente nou față de aceasta; Anton Holban nu se repetă, prin urmare, ci deschide mereu alte perspective psihologice”. ■ Petre Ciobanu scrie despre *Militantismul poeziei pașoptiste*: „Dacă proza pașoptistă e dominată de capodopera lui Negruzzi, Alexandru Lăpușneanu, iar dramaturgia, de comediile lui Alecsandri, poezia lirică se impune triumfătoare prin Grigore Alexandrescu, Dimitrie Bolintineanu și Vasile Alecsandri. Poeți cu sufletul deschis către destinele patriei, către progresul și gloria ei, lirici de o mare vocație civică, datori epocii și urmașilor, au celebrat în versuri înaripate eroii desprinși din cartea de vitejie a neamului, oferind contemporanilor lecții de patriotism. [...] Poeții pașoptiști sunt ostași care și-au mânuit cu pricepere armele, de o splendidă tinerețe în creație și pe baricade, mari și actuali prin valorile de permanență închise în opere memorabile”. ■ Se publică poezie, semnată de Stelian Cucu, Crenguța Diaconescu, Ioan Ivan, Mihail Steriade, Valeriu Gorunescu, Carmen Tudora, Haralambie Țugui, Dumitru Bălăeț, Ioana Diaconescu, Ovidiu Genaru, Dragoș Vicol, Lucian Valea și proză (*Penumbră*, de Eugen Uricaru).

● [„Cinema”, nr. 3] La sondajul cu tema *Ce înseamnă pentru dumneavoastră succesul*, răspund, între alții, Ion Băieșu („Cel mai avantajos pentru un autor e să devină celebru în fața posterității, pentru că succesul, din punct de vedere fizic, e obositor”), Aurel Baranga („Succesul – ca să întrebuițăm o definiție urmuziană – este sau nu este. Dincolo de acest adevăr sunt exegezele specialiștilor și neantul.”) și Nicolae Țic („Aș vrea să-mi obțin succesul cu o lucrare contemporană despre oamenii zilelor noastre”). □ O imaginară masă rotundă în trei, Călin Căliman, Nina Cassian și Radu Cosașu, este mijlocită de revistă pentru discutarea filmului *Love Story*.

● [„Echinox”, nr. 3] Este anunțat *Semicentenarul U.T.C. – eveniment de seamă în viața tineretului*. ■ Încercând să combată opinia „Caragiale scriitor realist-critic”, Florin Manolescu pune între oglinzi paralele o scrisoare a lui Caragiale însuși (adresată prietenului Alecu Urechia) și un articol al lui Dimitrie Gusti, scris după 60 de ani, despre vizita lui Delavrancea la Berlin, în 1905, ca să-l întâlnească pe autorul bucureșteanului Mitică, de unde se poate vedea cum Caragiale își ficționalizează umoristic amintirile, iar criticul trage concluzia: „Este adevărat că se poate vorbi despre o «sociologie» sau despre o

«politică» a comediilor lui Caragiale. Dar nu trebuie să uităm nici un moment că aceste categorii aparțin literaturii și că pentru acest motiv ele sunt adevărate și neadevărate în același timp”. (articolul *Temă și variațiuni*) ■ Ion Pop îl prezintă pe cel mai tânăr poet „echinoxist”, „slujitor al unui chin frumos”, pe Dan Damaschin, publicat pe o pagină întreagă cu unsprezece poezii. ■ Constantin Hârlav problematizează critic „debutul care consacră”, făcând o paralelă între doi poeți tineri (la acea dată) și cu șanse de a rezista în fața timpului, Mircea Dinescu și Dan Rotaru, în articolul *Cântecul vârstelor*, din care cităm: „Ne-am obișnuit, în ultima vreme, să primim debuturile poetice cu un anumit ritual. Revistele dedică uneori pagini întregi – *Luceafărul* lui Mircea Dinescu și *Argeș* lui Dan Rotaru – oficerii debuturilor. Se naște astfel un obicei sentimental, nu întotdeauna motivat, al supralicitării realizărilor și promisiunilor. Debutantul este declarat drept Poetul pe care îl așteptăm, minunea revelată într-o clipă unică, pentru a fi lăsat apoi încet-încet sub haina uitării. Desigur o asemenea primire are partea ei de frumusețe, adeseori simptomatică pentru nivelul la care este repetată poezia contemporană nouă, dar are dezavantajele ei în ceea ce privește climatul moral, conștiința scrisului. [...] un debut mediocru este un act profund imoral care viciază și relativizează rigorile scrisului”. ■ Olimpia Radu relevă dilemele „calității de (a fi) martor” din cartea omonimă de eseuri a Anei Blandiana: „Un discret și orgolios regret al neimplicării, al detașării de lucruri și sentimente străbate cartea Anei Blandiana” (articolul *Despre «calitatea de martor»*). □ Ion Cristoiu publică o proză din ciclul *Bâlciul*, intitulată *Onomastică*. □ Mircea Muthu comentează cu îndrăzneală poezia „orientală” a lui Leonid Dimov, pentru a realiza „o schiță de portret liric”, în articolul *Leonid Dimov și poezia orientului, schiță pentru un portret liric*: „O poezie cu alunecări de planuri și regrete torpilate nemilos de luciditate ne propune Leonid Dimov prelungind experiența urmuziană, la care am adăuga tonalitatea regăsibilă în poemele lui George Magheru. [...] Volumele sale, apărute până în prezent sunt notabile și din acest unghi, de care o cercetare mai profundă a poeziei lui Leonid Dimov nu poate face abstracție.” ■ Ion Vartic vibrează la *Eminescianismul unei poete*, decodând sensurile poeziei Ilenei Mălăncioiu despre care face următoarea adnotare: „Neoromantismul Ilenei Mălăncioiu vine din *Mortua est!* și *Melancolie*” citându-l pe Ion Negoițescu: „«Ileana Mălăncioiu își înalță vocația erotică la nivelul vrăjii eminesciene, printr-un artificiu justificat de roadele sale: ea este acum, cu pregnanță și veridicitatea proprie artei, «regina nopții moartă», «umbra de argint strălucită», adică *realiter*, pierduta iubită, cântată de Eminescu însuși”». ■ Pe urmele strădaniilor lui D. Popovici de a pune bazele unei cercetări științifice în istoria literară, înțeleasă ca știință a literaturii, Vasile Sav scrie un amplu studiu monografic despre acest profesor eminent al universității clujene, arătând cum sobrul istoric și cercetător al literaturii se opunea criticii impresioniste a lui G. Călinescu din *Istoria...* lui, deși o considera genială. (articolul

Dumitru Popovici) ■ Pagina 14 în limba germană; paginile 15-17 în limba maghiară. ■ Liviu Petrescu lărgeste aria studiilor, îndreptând atenția cititorului spre scriitorul rus Lev Tolstoi, „contemporanul nostru” și argumentând că: „este surprinzător să descoperim la un scriitor atât de «învechit» precum Lev Tolstoi elemente ale unei gândiri moderne, ale unei viziuni atât de actuale asupra timpului”. (articolul *Lev Tolstoi, contemporanul nostru*) ■ Rubrica „revista revistelor” cuprinde o razie și o radiografie printre revistele contemporane, al căror cuprins este rezumat alert de I. M. (Ion Marcoș); reviste precum *Alma Mater* (revista studenților ieșeni), *Aesculap* (revista studenților de la I.M.F. din Târgu-Mureș), *Vatra* (revista mureșană, unde se remarcă activitatea de critic a lui Dan Culcer), *Forum academiae* (revista a economiștilor bucureșteni, dedicată studiilor de specialitate), *Amfiteatru* (din Cluj, unde scriu Ion Pop și Marcel Corniș-Pop), *Forum* (revista studenților timișoreni). ■ Pe ultima pagină, Ioan Peianov traduce din poezia lui Andrei Voznesenski.

● [„Familia”, nr. 3] Al. Andrițoiu semnalează *Semicentenarul UTC*. ■ O anchetă care se desfășoară și în numărul 4 al revistei, cu titlul *Zece scriitori vorbesc despre teatru, zece actori vorbesc despre literatură*, sub *Spiritul contemporan al culturii*. Participă: Marcel Anghelescu, Marin Bucur, Ion Caramitru, Al. Ivasiuc, Ion Lucian, Ion Marinescu, Mariana Mihuț, A. Dragoș Munteanu, Lucia Mureșan, Ion Omescu, Al. Paleologu, Adrian Păunescu, Irina Petrescu, Florin Piersic, Sânziana Pop, Val Săndulescu, Valeria Seciu, Szasz Ianos și Romulus Vulpescu. □ Să notăm reacția lui Adrian Păunescu, din nr. 3, despre experimentele regizorale și scenografice din arta spectacolului și cât ar fi dăunat ele teatrului realist, slujitor al ideilor nobile ce animă societatea noastră: „N-am nicio îndoială că experimentul *folosește* și teatrului ca de altfel oricărui domeniu de activitate; O singură cerință se impune însă: experimentul trebuie să aibă necesitate. A cheltui 10.000.000 de litri de spirt pentru a dovedi că spirtul e inflamabil... e nițel cam mult. În câteva vorbe! Experimentul trebuie să fie credincios, organic și curajos. El este acel șir de repetate vocalize ale zonei pieptului pentru ca gâtulejul să emită, când suferința e reală, strigătul semnificativ. Experimentul trebuie oprit totuși, de a deveni un răsfăț, o alintare, o obrăznicie morală. Unii fac experimente și vor ca ele să fie considerate mari acte esențiale. Experimentul rămâne un privilegiu pe care societatea îl acordă unor membri ai săi și și-l acordă și sieși în lupta împotriva sclerozării și anchilozării. Experimentul e o cale, nu un scop”. □ Eseurile acestui număr sunt semnate de H. Wald, *Cartea și televizorul*, respectiv V. Nemoianu, la rubrica *Morala și stilul*, despre *Valorile și dialectica lui Brecht* (I). ■ Debarcat de la revista „Săptămâna”, C. Regman revine în paginile unei publicații aici, prin *Programul Criticului*. „Poate avea criticul literar un program sau rostul lui e redus la acțiunea de a consemna cam la voia întâmplării ceea ce vitrina îi oferă, azi un roman, mâine un volum de versuri... Criticul consemnator al actualității literare nici nu «există» ca persoană demnă de luat în seamă, el e un

biet osândit la o treabă de Sisif de care se achită cum poate, fără șansa de a-și ridica privirile, de a vedea mai departe... oricâte reproșuri s-ar aduce criticului «consemnator», ce se consacră analizei fenomenului literar în desfășurare, locul acestuia nu-l poate lua *nimeni*... Există o vocație a defrișării, după cum există una a inventarierii, clasificării, recapitulării, și zadarnic s-ar strădui cineva să inverseze rolurile... Meditarea fertilă pe marginea experienței dobândite mi se pare o opțiune firească a cronicarului competent, un punct esențial al *programului* său, ca nu se reduce în nici un caz la comentarea de-a valma și la întâmplare a ceea ce apare... Ce este *Jurnal de lector* al lui Perpessicius dacă nu sinteza unor preferințe, alegerea lor organică din masa obligațiilor profesionale care sunt – la criticul pomenit – *Mențiunile critice*? Dar *Introducerea în poezia lui Arghezi* a lui Șerban Cioculescu? Dar *Metamorfozele poeziei*, încercare de sinteză ieșită direct din activitatea de *Cronicar* a autorului ei, Nicolae Manolescu?”. □ Cronica literară aparține lui Nicolae Florescu, despre debutul lui Laurențiu Ulici, *Recurs*, cu o postfață de Mihai Gafița și lui Gh. Grigurcu, despre Al. George – *Semne și repere*.

• [„**Presa noastră**”, nr. 3] În deschidere publicația inserează câteva materiale prezentate la simpozionul *Contribuția presei pentru tineret din România la educația comunistă a tinerei generații*. Gheorghe Achiței, rectorul Institutului de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” semnează articolul *Presa comunistă pentru tineret – factor cultural activ*. Arată Gh. Achiței: „[...] Promoții întregi de poeți, prozatori, critici – literari și de artă – graficieni, pictori și sculptori, vor fi lansate de către «Scânteia tineretului», de către «Tânărul muncitor», de către «Revista elevilor», de către «Viața studențească», de către «Amfiteatru». Putem spune că, în anii construcției socialismului, presa pentru tineret devine o adevărată universitate, în cadrul căreia și prin intermediul căreia sunt formate, afirmate și impuse conștiinței publice numele celor mai talentați tineri scriitori și artiști din ultimele decenii: Nicolae Labiș, Alexandru Andrițoiu, Eugen Mandric, Nicolae Țic, Teodor Mazilu, Andrei Băleanu, Ștefan Iureș, Florin Mugur, Fănuș Neagu, Adrian Păunescu, Ilie Constantin, Ana Blandiana, Grigore Arbore, Gabriela Melinescu, Ion Istrate, și lista poate fi mult, foarte mult continuată. Din acest punct de vedere, făcând bilanțul celor 50 de ani de activitate revoluționară a U.T.C., noi nu putem ignora marea sa contribuție culturală. Printre ideile promovate constant în presa pentru tineret, e necesar să o reținem pe aceea potrivit căreia literatura autentică nu poate fi scrisă numai din lecturi; e nevoie de un cât mai mare bagaj de experiențe trăite pentru a comunica ceva, pentru a mărturisi ceva despre ceea ce înseamnă sau poate să însemne omul în lume, în societate [...]”. □ Mircea Horia Simionescu, în rubrica *Ziaristul și uneltele sale*, scrie despre *Frumusețea adevărului*: „[...] Presa comunistă, slujitoare cu credință a marilor principii ale partidului comunist, își face o datorie de onoare din a considera că tot ceea ce este omenesc prezintă un maximum de interes pentru cititor, și în această privință problemele industriei, ale agricultu-

rii, ale vieții sociale, ale culturii etc pot și trebuie în mod necesar să atingă, datorită priceperii de a expune și a cuceri conștiințele, atât mintea cât și suflul cititorului [...]”. □ La rubrica *Dezbateri pe teme profesionale* sunt analizate *Exigențele actului critic cultural*. Participă la discuție, printre alții, Mircea Horia Simionescu, publicist, directorul Operei Române, Natalia Stancu, critic de teatru la „Scânteia”. □ Ion Felea consacră un medalion gazetarului Constantin Mille.

● **[„Ramuri”, nr. 3]** Pe prima pagină se anunță articolul din *cronică literară*, *Doi poeți și un pseudocritic*, de Al. Piru. Articolul îl are în centru pe Alexandru George, cu două volume de critică literară: *Marele alpha* (C.R., 1970) despre Tudor Arghezi și *Semne și repere* (C.R., 1971), cu accent pe studiul dedicat lui Ion Barbu, „În memoria unui poet asasinat”. Al. Piru îi reproșează lui Alexandru George incoerența interpretativă, argumentele insuficiente și ușor demontabile din discursul critic, dar și „inoportului recviem pe care Alexandru George l-a intonat unui poet adormit doar în înțelegerea sa”. ■ *Moment comemorativ: 325 de ani de la moartea lui Grigore Ureche*, de Ion Trăistaru. Sunt consemnate cele mai importante evenimente și scrieri ale cronicarului, insistându-se pe caracterul educativ al *Letopiseșului Țării Moldovei*, dar și pe procedeele stilistice ale acestuia. ■ Sunt redată poezii de Ionel Dincă, Ilie Purcaru, Ion Țugu, Ilie Constantin, Bucur Demetrian, Victoria Hioară etc. ■ *Cartea de critică*: Virgil Mihai scrie despre cartea lui Nicolae Balotă, *Lupta cu absurdul* (Univers, 1971). Cartea este despre literatura absurdului, abordând „probleme dintre cele mai delicate, aparent insolubile, cu seriozitate și siguranță.” Sursele la care apelează sunt diverse și încep de la *Castelul*, de Kafka, o „sursă de anxietate și teamă”. În primele două capitole este conceptualizat absurdul și este aplicat pe operele lui Lewis Carroll, Alfred Jarry și Christian Morgenstern, iar în al treilea capitol este dedicat lui Kafka. Ideea-cheie a articolului este că studiul lui Nicolae Balotă „formează o substanță susceptibilă de dezbateri largi și fertile”. ■ *Studii, documente, mărturii: G. Călinescu interpretat de ...*, semnat de A[l].P[iru]. Această carte face parte din colecția „Biblioteca critică” (1971), fiind al doilea volum după cel dedicat lui Tudor Arghezi. G. Călinescu este interpretat de G. Ibrăileanu, E. Lovinescu, Pompiliu Constantinescu, Mihai Ralea, Vladimir Streinu, Ov. S. Crohmălniceanu, Ion Dodu Bălan, Adrian Marino, Al. Piru și Eugen Simion. Unii au spus „prea puțin” despre proza sa (cum ar fi Ov. S. Crohmălniceanu), alții s-au ocupat de publicistica sa (Ion Dodu Bălan), iar alții despre studiul *Opera lui Mihai Eminescu* (Eugen Simion). Cartea se adresează, deci, într-o anumită măsură, specialiștilor, dar are și un scop didactic, fiind adresată elevilor și studenților, mai ales. □ *Începuturile literare ale lui Cezar Petrescu*, de Dinu Motroc, care spune că a citit un manuscris nepublicat de-al lui Cezar Petrescu, *Spre cămin*, scris în 1905, când Cezar Petrescu avea doar 13 ani. Scrierea este inedită, deoarece, la acea vârstă fragedă, Cezar Petrescu avea idei destul de pesimiste,

cum ar fi „omul lipsit de rost în viață”, a cărei soluție este sinuciderea. În revistă este reprodușă și o dedicație care precedă manuscrisul, către cititori. □ *Tudor Arghezi în corespondență cu „Ramuri”*, de Florea Firan, cu o continuare în numărul următor. Este reprodușă o parte din corespondența lui Tudor Arghezi cu directorul revistei, C. S. Făgețel, din perioada 1921-1947. ■ Articolul *Ion Vinea, romancier*, de G. Gheorghită, pornește de la publicarea romanului *Venin de mai* (Dacia, 1971), un roman al „formării spirituale și sociale, dar mai cu seamă sentimentale a tânărului Andrei Mile.” Romanul înfățișează o lume și o tematică pestriță, de la jocurile adolescente, până la importante detalii ale epocii de după primul război mondial, fiind, în acest sens, și o „frescă socială”. De asemenea, romanul *Lunaticii* (E.P.L., 1965), este un subiect al articolului. „Un basm și o parabolă totodată”, romanul lui Vinea înfățișează tema falsei frici în fața morții. Deși romanul are structură și strategii narative, el este în același timp și un poem „al evocării”, al melancoliei, al experienței trecute, înglobând chiar și versuri. Prin aceste două romane, Ion Vinea își câștigă, postum, figura unui mare romancier. □ *Fănuș Neagu, nuvelist*, de Ov. Ghidirmic, autorul arătându-și nemulțumirea față de lipsa de nuanțe din discursul critic al celor care l-au comparat pe Fănuș Neagu cu Panait Istrati și Mihail Sadoveanu. Fănuș Neagu este interesant din perspectiva geografiei literare și a itinerariilor din ținuturile Dunării de jos. Pornind de la monografia lui Nicolae Balotă și de la câteva consemnări ale lui Fănuș Neagu în istoriile literare, Ovidiu Ghidirmic nuanțează asemănările și deosebirile dintre acesta și Panait Istrati, respectiv Sadoveanu. Dintre observațiile importante amintim: menținerea unui suspans și o taină de tip sadovenian, „concepția naturistă asupra erosului” și asocierea surprinzătoare dintre credințele creștine și cele păgâne. Concluzia este că „scriitorul pendulează, ca metodă, între «romantism» și «realism magic»”. ■ Confluente: *Thomas Raucat, „Onorabila excursie”*, de Gabriela-Maria Pinte.

● [*„Tânărul leninist”, nr. 3*] George Ivașcu semnează textul: *O istorie activă*: „În istoria culturii această tradiție militantă, de factor activ al propășirii noastre în vastul domeniu al spiritualității, implică, nu doar adiacent, ci integrator numeroase și numeroase nume de oameni care – la vârsta tinereții active, a primului avânt de elan creator – s-au dăruit istoriei noastre în ceea ce avea mai substanțial progresist. Secolul al XIX-lea, de pildă, în diferitele etape ale propășirii noastre, a înscris o întreagă linie dialectică a inițiativei și acțiunii tinerelor generații. [...] Cu tinerețea talentului lor au potențat – după Eliberare – cultura militantă, acum intrată în autentică ei fază revoluționară, Geo Bogza, M. R. Paraschivescu, Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc, Virgil Teodorescu, Maria Banuș, Marin Preda, Titus Popovici și atâția alții. Iar generațiile care le-au succedat – de la Nichita Stănescu și Al. Ivasiuc, și N. Manolescu și Mircea Martin și Ioan Alexandru și Ana Blandiana la Mircea Dinescu – au confirmat în plus, mereu mai amplu și mai definitiv, densitatea spirituală, de conștiință

și de talent, pe care epoca aceasta de cutezătoare înflorire a geniului uman o proiectează asupra viitorului. Viitor, trăit în prezent”. ■ Petru Popescu meditează la *Flacăra lui Eminescu*: „Scriu aceste rânduri în întâmpinarea unei aniversări. A fost centenarul României June, va fi semicentenarul tineretului român revoluționar, tineret care s-a făcut depozitarul celor mai pure jertfe românești. Fie ca acest tineret să încălzească în pieptul lui flacăra lui Eminescu, și s-o facă să rodească. Eminescu a desprins-o din trecut și a hrănit-o cu trupul lui tânăr, pentru tinerii de azi și de mai târziu. Fie ca acest tineret să încălzească în pieptul lui flacăra lui Eminescu, și s-o facă să rodească. Eminescu a desprins-o din trecut și a hrănit-o cu trupul lui tânăr, pentru tinerii de azi și de mai târziu”.

● [„Teatrul”, nr. 3] Revista publică un interviu cu Radu Beligan, în calitate de președinte al Institutului Național de Teatru, pe teme legate de activitatea institutului. □ În rubrica *La semicentenarul U.T.C.*, revista publică o amplă anchetă intitulată *Generația tânără despre teatrul politic* la care participă Ilinca Tomoroveanu, Șerban Cantacuzino, Ioana Manolescu, Olimpia Arghir și Dan Tufaru. □ În *Masa rotundă a revistei „Teatrul”* se reproduce desfășurătorul întâlnirii de la Teatrul de Stat din Oradea. La eveniment au participat Emanoil Enghel, directorul teatrului, Alexandru Colpacci, Gábor Jozsef, Ioan Chira, Dumitru Chirilă, cronicar dramatic, Virgil Munteanu, Dumitru Negreanu ș.a. Aceștia au discutat despre „principalele aspecte ale activității lor, suma de probleme la ordinea zilei, într-o sinteză care să alcătuiască tabloul general al vieții celor două colective, și să ajute la definirea momentului actual al teatrului orădean”. □ În *Pseudoantinomii*, Ion Pascadi publică *Semantic sau sintactic*: „pentru a fi teatru și nu proză, spectacolul trăiește prin dialog, prin intrigă, printr-o întreagă recuzită dramatică, rezultat al unui act compozițional, și de aceea nu este suficient un roman pentru a obține o piesă la fel. Iată deci că nici nu am putea vorbi decât metodologic de planul semantic și de cel sintactic privite separat, pentru că în fapt ele există împreună și oficierea actului teatral presupune simbioza lor organică”. □ În *Cronica dramatică*, Ileana Popovici publică o amplă prezentare a piesei lui Rolf Hochhuth, *Vicarul* (Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”). Virgil Munteanu scrie despre *Violențele lui Scapin* de Molière (Teatrul Mic), M. I. despre *Sora cea mare* de A. Volodin (Teatrul „C. I. Nottara”), Radu Albala despre *Școala din Humulești* de Ion Luca (Teatrul „Ion Creangă” în colaborare cu Palatul Pionierilor), Valeria Ducea despre *Albert...și ceilalți* de Victor Rozov (Teatrul de stat din Ploiești), Florin Tornea despre *Unchiul nostru din Jamaica* de Dan Tărchilă (Teatrul dramatic din Brașov), V. M. Despre *Profesiunea d-nei Warren* de Bernard Shaw (Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani), Sebastian Costin despre *Vlaicu Vodă* de Al. Davila și *Ce înseamnă să fii onest* de Oscar Wilde (Teatrul Municipal „Maria Filotti” din Brăila) ș.a. □ Paul Anghel, în *Puterea adevărului*, prezintă filmul *Puterea și adevărul*, scenariu de Titus Popovici, regia Manole Marcus:

„suntem în fața unui zguduitor document istoric și uman, care cuprinde o parte din însăși soarta noastră pe câteva decenii, soarta noastră filmată și redată publicului, ca să se recunoască în ea”. □ În *Din carnetul cercetătorului*, Ioan Massoff publică *Eminescu și cupletistul Lugoșianu*, un fragment biografic despre Eminescu. □ Revista publică *Fata și caruselul*, „comedie cu cinci lacrimi în trei tablouri”, de Alexandru Voitin.

● [„Tomis”, nr. 3] În *Prezențe dobrogene*, Al. Protopopescu schițează portretul literar al scriitorului *Eugen Lumezianu* a cărui proză „se detașează de modelele consacrate printr-o înțelegere perfect modernă a tragicului, promovat nu prin dispunerea tradițională de termeni antinomici și situații liminare, ci printr-un proces de subsumare și de dirijare a sugestiei grave, care se dezvoltă întotdeauna în subtext”. Plecând de la analiza volumului de nuvele *Ultima zi optimistă* (Eminescu, 1971), semnatarul articolului notează: „Ceva s-a strecurat până în cele mai intime țesuturi ale literaturii sale, care ia ființă prin valorificarea estetică a unor indici psiho-sociali de criză, precum izolarea, incapacitatea vitală, eșecul, melancolia, trauma sufletească, umilința, inadaptabilitatea etc. [...] Nu vom întâlni în nuvelele lui Eugen Lumezianu nici conflicte spectaculoase, nici scene dramatice, nici eroi patetici; proza sa se formează prin acumulări imperceptibile, ideile fiind promovate printr-o meticuloasă tehnică a tușei și a sugestiei, capabilă să descopere valori umane în «întâmplări» și personaje comune, de un anonimat intenționat”. Problematizând pe marginea tipului de scriitură propus de E. Lumezianu, semnatarul articolului continuă: „Proza lui Lumezianu se detașează de modelele consacrate printr-o înțelegere perfect modernă a tragicului, promovat nu prin dispunerea tradițională de termeni antinomici și situații liminare, ci printr-un proces de subsumare și de dirijare a sugestiei grave, care se dezvoltă întotdeauna în subtext”. ■ M. Roznoveanu semnează două cronici literare, ambele consacrate poetei Nina Cassian. Plasând cele două volume vizate (*Marea conjugare* și *Recviem*) în contextul operei sale, semnatara cronicii punctează diferențele: „Dacă volumele anterioare ale Ninei Cassian excelau prin generozitate erotică, ultimele cărți de poezie se așează pe tonuri mai grave. *Marea conjugare* (Dacia, 1971) se constituie la intersecția tulburătoare dintre dragoste și moarte, în punctul critic al existenței în care raportul de energii nu se mai arată favorabil sentimentelor. O spaimă biologică, agravată de crize de trecere, circulă de la un poem la altul”. Cel de-al doilea volum, *Recviem* (Ed. Eminescu, 1971), „rezultat al unui eveniment biografic, conține o suită de poeme legate de momentul ca atare. Fără să tindă spre o sublimare a sentimentelor ce ar fi provocat o meditație asupra morții, poeta preferă reconstituirea cu pietate”. ■ Despre ultimul volum al lui Valeriu Cristea, intitulat *Tânărul Dostoievski* (C.R., 1971), cronicarul Alex. Ștefănescu notează: „Posibilitatea de a exprima plastic, persuasiv, accesibil idei fulgurante, de a le concentra, ca într-un focar, asupra operei unuia dintre marii scriitori ai lumii și de a totaliza

inconfundabil, din revelații succesive, sensurile acesteia se manifestă plenar în *Tânărul Dostoievski*. Prin eseu său monografic, Valeriu Cristea se impune nu numai ca partener redutabil în discuția asupra lui Dostoievski pe care au declanșat-o la noi cărțile lui Bahtin și Liviu Petrescu, ci și ca unul dintre cei mai importanți critici ai literaturii române de astăzi”. ■ Comentând ultimul volum de versuri (*Ce vână crâng*) al cunoscutei traducătoare, Eta Boeriu, Cornel Regman punctează câteva particularități al tipului de scriitură propus de poetă: „esențială și deloc ipocrită – e cu atât mai mult strângere în ea însăși – aplecarea peste sine, spre a citi în cenușa combustibililor ce au fost, a apăra sălbatic ce-a rămas, a privi cu ochi fără iluzii în gol. [...] O poezie mai degrabă a urâtului, de obiecte și senzații nebinevoitoare, în care moliciunea are ceva de mâl, de cheaguri, de magmă rece, de melci umezi, de alge sau meduze tăvălite, iar ceea ce pare la prima vedere stenic, nelunecos e în fond expresia uscăciunii”. ■ În *Carte și umanism*, Ion Bădică constată că „cercetările asupra apariției și dezvoltării umanismului în țara noastră subliniază tot mai mult rolul cărților în răspândirea acestui curent.[...] Astfel, în secolele al XVI-lea și al XVII-lea, Țările Române sunt înconjurată de o adevărată centură de centre umaniste: în Ungaria, vechiul centru de la Buda, cu legături în Ardeal, unde numărul punctelor umaniste era apreciabil; [...] În Cehoslovacia, de unde vine și activează Comenius ale cărui cărți vor fi apoi cu grijă tipărite în Ardeal; [...] în Polonia, Varșovia; [...] în Ucraina, Kievul, unde Petru Movilă deschisese destul de largă calea tendințelor umaniste și, în sfârșit, în sud, Constantinopolul, unde profesori ca Ion Cariofil și mai ales Teofil Corydaleu răspândeau, la catedralele Marii Școli, ideile umanismului padovan în care se țeseau – poate timid – reminiscențele umanismului bizantin”. Toate aceste centre au devenit tințe pentru „tineri învățăcei din Țările Române care, unii, reîntorși acasă, au devenit propagatori și creatori ei înșiși de cultură umanistă”. ■ Dan Simionescu propune o *Schiță despre bibliotecile românești*, plecând de la observația deloc îmbucurătoare că „o istorie a bibliotecilor din patria noastră, în felul istoriei bibliotecilor din atâtea alte țări, nu există”. Realizarea unui astfel de proiect („a cărui elaborare este în curs de desăvârșire”) i se pare a fi extrem de importantă întrucât „ar putea pune în lumină un sector mult prea însemnat din viața de creație intelectuală a poporului român, mult dotat și în această direcție. Există *Ghidul bibliotecilor din România* (București, 1970, alcătuit de V. Moldoveanu, Gheorghe Popescu, Mircea Tomescu) care înfățișează 1122 biblioteci mari din orașe și municipii, însă bibliotecile comunelor și satelor nu intră în profilul ghidului”. Realizând o scurtă trecere în revistă a principalelor biblioteci românești, semnatarul articolului notează: „S-a susținut că au putut exista pe teritoriul românesc, încă din secolele X-XIII, «mici grupe de manuscrise care să fi fost adăpostite în locurile unde se țineau șezătorile în sate, ori în desaga unui povestitor sau cântăreț. [...] S-ar putea numi „perioada folclorică a bibliotecilor din România””. Mergând pe

firul istoriei ajungem în secolul al XIV-lea: „De la sfârșitul secolului al XIV-lea, până la 1405 [...] au existat mici biblioteci la cele două mănăstiri oltene (Vodița și Tismana), primele din categoria bibliotecilor mănăstirești, care au constituit să se dezvolte neîncetat, care există până azi, fiecare cu sute de cărți prețioase (Căldărușani, Neamț, Putna, Horez, Secu etc.). Boierii craioveni au dotat mănăstirea Bistrița (județul Vâlcea), ctitoria lor (1491), cu o bogată bibliotecă. [...] Aruncând o privire asupra bibliotecilor din Transilvania din aceeași epocă, constatăm că și aici primele înjghebări au avut loc pe lângă mănăstiri. Cea mai veche bibliotecă monastică este din jurul anului 1200; se află până azi la mănăstirea Igriș (județul Timiș, lângă Cenad)”. În secolul al XIV-lea (1526), „luau naștere în Transilvania, alte biblioteci, categoria bibliotecilor școlare care funcționau pe lângă sediile episcopale din Oradea, Alba Iulia, Tîrgu-Mureș”. În secolul al XVI-lea, „apar biblioteci de alt profil. Sunt personalități – domni, boieri – dornice să aibă la curtea lor cărțile grupate pe preocupările lor preferate, necesare conducerii și politicii de stat”. În secolul al XVII-lea, apar bibliotecile „de la Scheii Brașovului (1630), a lui Savu Brancovici, a Năsturelilor de la Fierăști, [...] a mitropoliei București și Iași ș.a. Din această perioadă există dovezi documentare despre organizarea lor, cu întocmirea de cataloage (numite și *terfelog*), cu acte de achiziții”. Începând cu anul 1650, se pun bazele „bibliotecii vestite a Cantacuzinilor pe care o îmbogățește sistematic până la moartea lui (1796), Stolnicul Const. Cantacuzino. A fost prima bibliotecă românească pusă în slujba cercetării științifice, stolnicul însuși fiind cititorul ei de zi și noapte”. Pentru secolul al XVIII-lea este menționată biblioteca Mavrocordatilor care „a slujit cercetării științifice, în ea inițiindu-se, pentru prima dată la noi, studiile critice de textologie, întreprinse de [...] umanistul brașovean Ștefan Bergler. Constantin Brâncoveanu întemeia la mănăstirea Hurez o vastă bibliotecă de lucrări străine istorice, referitoare la istoria românilor. [...] Ritmul de modernizare continuă și în secolul al XIX-lea: în Transilvania, cu biblioteci documentare bibliofilice (Battyaneum, Bolyai, Teleki, Bethlen, Brukenthal), în țările românești, în Muntenia și Moldova, cu biblioteci publice (Biblioteca colegiului Sf. Sava, devenită «Centrală»; Biblioteca Mihăileană, 1835, Iași; Biblioteca militară, 1845, Iași; Biblioteca Societății Academice, 1867 ș.a.)”. Demersul autorului se încheie cu anul 1944, când, „după Eliberare, ia naștere pentru prima dată la noi în mod practic, concret, frecvent și generalizat, biblioteca publică”. ■ Nestor Ignat semnalează apariția *Tratatului de lingvistică generală* (ed. Academiei R.S.R., 1971), „o lucrare colectivă (14 autori), coordonată de acad. Al. Graur: „Suntem în fața unei lucrări de sinteză deosebit de utilă. Meritul întregului colectiv de elaborare se relevă, incontestabil, prin informația bogată și prin deschiderea de perspective. Multitudinea problemelor pe care le ridică, însă, lingvistica – «știință pilot» – precum și terminologia curentă, atât de variată – determinată de adâncirea studiilor și de împrumutul

conceptelor din logica simbolică, din matematică și din filozofie – ar fi impus, credem, cu necesitate, un indice de materie care să ateste existența unei terminologii proprii și care să faciliteze, într-o măsură sporită, manevrarea rapidă a conceptelor utilizate”. ■ Cronica dramatică este semnată de Carmen Kehiaian care comentează *Interesul general*, de Aurel Baranga care „se aventurează pe terenul mai puțin bătătorit (la noi) al farsei tragice. [...] Totuși, piesa, construită fără cusur, pe o schemă simplă, dar care nu se lasă cu ușurință depistată – este departe de vigoarea, vibrația și consistența *Opinie publice*. Eșecul final s-ar datora, după părerea noastră, nu atât lipsei incisivității satirice, cât modului cum a fost gândită altoirea farsei tragice pe trunchiul comediei clasice. [...] Dacă ar fi folosit cu consecvență parodia și grotescul pe tot parcursul piesei, poate că și epilogul ar fi devenit mai credibil, poate că ar fi impus și spectatorului, de la început până la sfârșit, o necesară atitudine de detașare critică”. ■ Numărul din luna martie publică poezie, semnată de Virgil Teodorescu, Mihai Păcuraru, Mariana Filimon, Ovidiu Drăgănescu, Rodica Șchiopu, fragmente de proză (*Jurnal la morile de vânt*, de Caius Mihăilă) și fragmente de teatru (*Casa pescarului*, piesă într-un act, de Hristu Limona).

● [„*Vatra*”, nr. 3] Numărul se deschide cu bandoul dr. Petru Groza Cetățean Patriot. □ Romulus Guga semnează articolul intitulat *Fotograful și atomistul* al cărui subiect este știința, și anume „o epocă în care suntem mai mult decât niciodată la capătul unei lungi călătorii în macro și micro cosmos. Descoperirile din ultima vreme, odată cu acest avânt nemaipomenit al științelor, apropie omul de o lume nebănuită, universul particulelor fundamentale”. În cadrul articolului se atinge și subiectul legăturii dintre artă și știință folosind exemplul lui Leonardo Da Vinci. Romulus Guga mărturisește că nu crede în dispariția artei, ci: „cred în dispariția unor atribute pe care ne-am obișnuit să le acordăm artei și producătorului ei. Să începem deci cu esența. Vom putea atunci vorbi despre lumea noastră”. □ Pe pagina de critică semnată de Dan Culcer, *Despre viața literară*, ne sunt prezentate următoarele publicații: *Marea conjugare* a Ninei Cassian, volum apărut la Editura Dacia în 1971 și descrisă ca fiind „Toate calitățile și defectele Ninei Cassian se regăsesc aici ca într-o matcă stabilă. Jocurile savante de versificație ca și strigătele de o mare concentrare existențială”. □ *Oracolul deschis* semnat de Radu Cârnelci este un volum ce „întărește conturul unui profil distinct în lirica românească”. Dan Culcer constată că volumul de poezii apărut la Eminescu în anul 1971 cuprinde „câteva motive blagiene, o sintaxă bacoviană pe alocuri, o expresie arghezi-ană (care) se topesc în fluența unor versuri incantatorii, de o melodioasă puritate și limpezime”. ■ Tot în 1971, C.R., apare și *Istoria unei secunde* a lui Adrian Păunescu pe care Dan Culcer o caracterizează astfel: „Cartea aceasta de poeme este rodul unei treziri a conștiinței, a unei conștiințe civice care lăncezește printre mormane de cuvinte învălmășite” și devine critic la adresa scriitoru-

lui: „pentru că trezindu-se din zeiasca stare a creatorului de lumi, poetul se dăruiește discursului și, vrând să convingă cu orice preț, adoptă prea adesea un vocabular indecis și argumente superficiale.” Dan Culcer încheie articolul tot printr-o afirmație dură: „Adrian Păunescu nu face parte dintre inovatori. El desăvârșește, actualizează, trăiește în plin prezent. Pentru a fi un mare poet, lui Adrian Păunescu îi lipsește acea conștiință artistică care implică adecvarea scriiturii la idee, adică crearea unei poezii a epocii revoluției socialiste prin dezmembrarea vechilor convenții literare și reconstrucție”. ■ Intitulat simplu, *Literatură la lumina zilei*, articolul lui Radu Ciobanu ne apare ca o analiză a cititorului de rând, plecând de la exemplul unui medic de sanatoriu a cărui atitudine de om al faptei l-a transpus automat ca fiind un potențial personaj de roman. Referitor la omul zilelor lui 1971, Radu Ciobanu crede că indiferent de ocupația acestuia, conștiința pe care o are sau starea de spirit: „Atunci când ia o carte în mână, așteaptă de la ea un sprijin, un răspuns, o perspectivă. Important e să le găsească pentru că în caz contrar, el va abandona cartea, și întâmplarea îl va descuraja sau chiar dezgusta, îndepărtându-l pentru un timp sau, poate, pentru totdeauna de literatură, consecință de acum deosebit de gravă, care impune scriitorului o matură meditație asupra mării responsabilități pe care și-o asumă când se așează în fața unei foi albe, hotărât să moară pe condei. Nimeni nu-l obligă să-și ia această responsabilitate, dar, odată luată, el este obligat să și-o onoreze”. Articolul se încheie printr-o destăinuire: „M-a interesat întotdeauna cealaltă categorie de cititori, pe care o cuprindem sub numele generic de public: cititorul educat, sever și inteligent. Pentru el scriu și de judecata lui mă tem”. □ Nicolae Manolescu scrie *Despre îndoială*, într-o rubrică nouă, Efemeride, folosind o conversație pe care a avut-o cu un critic literar căruia nu-i dezvăluie identitatea: „Un critic literar experimentat îmi mărturisea o dată că nu cunoaște îndoiala. Cel puțin în forma mizerabilă a nesiguranței și a ezitării. Nu este nimic mai paralizant decât îndoiala, susținea el. Regimul natural al creației trebuie să fie încrederea în noi înșine, în vocația noastră. Valoarea implică orgoliul ca pe o conștiință secretă. Modestia omului excepțional este totdeauna falsă și n-are decât un sens «social» [...] Criticul vorbește clar și răspicat; ceremonia n-are ce căuta în critică. Și nici nesiguranța. «Dostoievskianismul» moral contravine criticii, pentru că îndoiala, atitudinile retractile, umilința în fața obiectului indică un complex de inferioritate în vreme ce criticul suferă de un complex de superioritate”. □ Pe pagina de *Pretexte*, Victor Halici ne prezintă *Datoria literaturii*, un eseu despre realismul literar contemporan drept „criteriu de valoare” și care pare a avea două sensuri fundamentale în viziunea acestuia: „mod de expresie determinat istoric și respect față de adevăr” și îl definește astfel: „realism înseamnă un prezent permanent, experiența permanentă a realului, adică reflectarea, într-un moment dat, printr-un sistem de convenții adecvat, de pe pozițiile unei anumite ideologii, a situației istorice și social-politice date, în literatură. Realismul nu înseamnă

totalitate, obiectivism, descriptivism”. Citindu-l pe Brecht: „vocația revoluționară a oricărei scrieri care experimentează fără odihnă adevărurile prefăcute și propria, reala sa putere de invenție”, realismul contemporan pare a fi un mod de gândire care „interoghează lucrurile și evenimentele pentru a degaja”.

■ Pagina de Restituiri este rezervată unui *mare poet umanist transilvănean din secolul XVI, Christian Schesäus* și semnată de George Togan. Subiectul articolului este bogăția culturală a Transilvaniei secolului XVI și valorificarea acesteia cu referiri la epopeea *Ruinae Pannonicae* (Ruinele Pannoniei) care sunt „concepute într-un spirit mult mai înalt și cu totul deosebit de izvoarele istorice retrograde”, având ca sursă de inspirație *Eneida* lui Virgiliu și de asemenea ne este prezentată o biografie a lui Christian Schesäus. Referitor la opera acestuia, George Togan o consideră „superioară antecesorilor lui, atât în ceea ce privește versificarea și dramatismul povestirii, cât și adevărul istoric”. Tot pe această pagina este publicată opera Transilvania și orașele ei tradusă de George Togan.

□ Un poem dedicat celebrei balerine ruse Maia Plisețkaia este publicat pe pagina *Roza vânturilor* scris de Andrei Voznesenski, *Portretul Maiei Pliseșkaia*. □ Actualitatea locală este semnată de Melinte Șerban în articolul *Tradiții Mureșene* cu referințe de laudă la apariția reviste școlare, *Îndemnul* care datează încă din 1923 în cadrul liceului «Al. Papiu Ilarian» care „se face repede remarcată printre elevii din toată țara”. „Revista demarează într-un suflu publicistic de bun augur, cu largi posibilități de afirmare printr-o compartimentare ce cuprindea literatură originală, folclor, articole și exerciții științifice, o bogată rubrică informativă, cronici de cărți și reviste, traduceri îndeosebi din literatura franceză și maghiară. [...] Dar această revistă nu are numai aceste merite de focar de cultură și informație. Ea a format, în începuturile lor, câteva condeie care s-au afirmat ulterior în viața noastră spirituală”.

■ Lucrările colocviului internațional cu tema *Perspectives de la culture européenne à la fin du XX-ème siècle*, care a avut loc la Centrul cultural Senanque ne este prezentat de către Gheorghe Astaloș în articolul *Senanque 1971*. S-au reunit în jurul mesei de lucru scriitori, poeți, filosofi și teoreticieni, de formații diferite, de concepții politico-ideologice diferite, veniți din țări cu orânduirii diferite. [...] Nu întâmplător au fost puse în discuția colocviului perspectivele culturii la sfârșitul secolului al XX-lea. Societatea de consum, se știe, nu este o himeră, iar abundența producțiilor lipsite de orice valoare estetică își arată roadele, fenomenul tinzând să ia proporții uriașe în următoarele decenii sub privirile nepăsătoare ale publicului, care absoarbe candid imensa cantitate de trotil ambalată în poleiala aurită a estman-colorului și a literei runde”. □ *Viitoare prezențe editoriale* ni-l prezintă pe Zeno Ghițulescu care publică o serie de poezii „într-un limbaj de o factură modernă”. ■ *Correspondență din Paris, Les poètes du Mercredi*, interviul cu poetul și eseistului francez Georges de Givray, „un strălucit animator al vieții literare pariziene și un îngrijit continuator al tradițiilor literar-artistice” este realizat de Gheorghe Astaloș la Paris. *Les*

poètes du Mercredi, cerc literar de estetică și poezie „care se întrunește de treizeci și doi de ani în fiecare miercuri la Chez Lipp în Saint Germain de Près”. La acea vreme, una dintre problemele cercului era formulată astfel: „În Franța tinerii aleargă după ascensiunea rapidă, după succesul imediat. Nu avem tineri și fără tineri nu poate fi perpetuată tradiția cafenelei literare; în înțelesul modern al noțiunii”. Referitor la poezii de origine română apreciați în Franța Georges de Givray spune că „nu am făcut decât să îndeplinim, aș spune, o onoare față de o veche tradiție. Și poate că pe viitor obișnuința unor astfel de întâlniri să capete amploare și chiar o anumită periodicitate”.

● **[„Viața militară”, nr. 3]** Publică versuri Mihai Negulescu (*Partid, Țara, Scrisorile soldaților, Pâine și stemă*), Virgil Carianopol (*Îndemn*), George Chirilă (*Poem tânăr*), Eugen Frunză (*Istorie*), Valeriu Gorunescu (*Luceafăr*), Nicolae Dumbravă (*50, Laudă, Imn, Albastru*), reportaje: I. Căpeț (*Noi, tinerii...*), Adrian Merlușcă (*Însemnele onoarei*), Traian Bucurenciu (*Prin muncă și pentru muncă*), proze: George Florin Cozma (*Duminica avea cerul albastru*), Vasile Băran (*Planton schimbul trei*), Petru Vintilă (*Ghimeș-Palanca*), Ion Lotreanu (*Epistole și trofee*), Haralamb Zincă (*Bătrânul și fiul*), Traian Reu (*Undeva pe un drum*), însemnări memorialistice: Mihnea Gheorghiu (*Tinerete fără bătânețe*) cu mențiuni despre revista „Cadran”: „[...] Făceam parte din Biroul studențesc pe Capitală, împreună cu tovarășul Manea Mănescu și alți studenți. În septembrie 1939, grupul nostru de studenți uteciști—sub conducerea lui Miron Constantinescu, pe atunci membru al C.C. al U.T.C., student la Sociologie în ultimul an—a organizat apariția revistei de cultură «Cadran», care a fost oprită, în anul următor, de Siguranța statului. La «Cadran» colaborau și alți tineri intelectuali comuniști: Ștefan Popescu, Silviu Iosifescu, Mihai Dragomirescu, Mihai Levente, Alexandru Balaci. Interesant și semnificativ pentru orientarea «cadraniștilor» este că erau cei mai buni studenți ai facultăților noastre. Pentru stabilirea momentului istoric, reamintesc cine erau titularii de rubrică. □ Cronică cinematografică: Victor Iliu, cronică economică: Manea Mănescu, cronică externă: Corneliu Mănescu. Vârsta medie: 20-25 ani. [...]”, Tita Chiper (*Tinerete continuă*), Nicolae Țic (*De douăzeci de ani – aceeași adresă*), Alexandru Mihăileanu (*Din acei ani de luptă*). □ O cronică literară semnează Aurel Martin, volumului *Istoria unei secunde* de Adrian Păunescu. □ Sorin Movileanu prezintă două noi apariții editoriale: volumul de povestiri *Căpitanul Nemaipomenitului Velier* de Gheorghe Bejan-cu și romanul lui Stelian Păun, *Fața lumii*. □ Rubrica *Orizont* semnalează apariția la Editura Albatros a cine-romanului *Războiul undelor* de Eugen Barbu și N. Mihail □ Dragoș Vicol semnează *Revista revistelor liceelor militare* pomenind printre semnăturile din publicații numele câtorva viitori publiciști: Ilie Bâtcă, Mircea Hamza, Mihai Floca.

● **[„Viața românească”, nr. 3]** Redacția revistei consemnează evenimentul dedicat *Constituirii asociației scriitorilor din București*: „Potrivit

prevederilor Statutului Uniunii Scriitorilor, adoptat la ultima conferință pe țară a uniunii, în ziua de 2 martie 1972 a avut loc, la Sala Mică a Palatului adunarea generală de constituire a Asociației scriitorilor din București. La lucrări au participat peste 500 de prozatori, poeți, dramaturgi, critici și istorici literari din Capitală, membri ai Uniunii Scriitorilor, care au ales prin vot secret Comitetul de conducere al asociației bucureștene alcătuit din: Radu Boureanu, Nina Cassian, Constantin Chiriță, Geza Domokos, Geo Dumitrescu, Arnold Hauser, Eugen Jebeleanu, George Macovescu, Fănuș Neagu, Marin Preda, Virgil Teodorescu. Ca secretar al asociației a fost ales George Macovescu, iar ca secretari adjuncți Constantin Chiriță, Domokos Geza și Fănuș Neagu”.

□ Cu prilejul aceluiași eveniment, Adunarea Generală de Constituire a Asociației Scriitorilor din București semnează *Telegrama Comitetului Central al C.C. al P.C.R. tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „Asociația Scriitorilor din București... se angajează în fața dumneavoastră, iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, să se prezinte la Conferința Națională a scriitorilor cu conștiința responsabilității sale față de patria noastră socialistă, angajându-se cu toată forța ei creatoare în vasta operă condusă cu strălucire de Partidul Comunist Român, pentru creșterea neconținută a prestigiului culturii și artei României socialiste”.

■ Al. Bârna semnează textul omagial *Cinci decenii de luptă organizată la semicentenarul U.T.C. –ului*: „În zilele de început ale acestei primăveri, când se împlinesc cincizeci de ani de la crearea organizației marxist-leniniste de tineret, uteciștii de pe întregul cuprins al patriei sunt pătrunși de înaltul simțământ de a continua cu dârzenie și a desăvârși opera înaintașilor. Energia lor revoluționară, pasiunea pentru adevăr și pentru marile idealuri umaniste vor continua tradițiile progresiste din trecut”.

■ Al. Cernă-Rădulescu prezintă pe *Gala Galaction, necunoscutul*: „Gala Galaction constituie în literatura română un caz paradoxal: el pare pe deplin înțeles, rămânând în realitate un mare necunoscut. Opiniile criticilor asupra lui au fost și sunt contradictorii în ce privește clasarea și catalogarea operei, pentru a se întâlni numai pe locul comun al proclamării dualității personalității sale literare”.

■ Ion Bălu analizează *Poezia Veronicăi Porumbacu*: „Întâiele două volume ale Veronicăi Porumbacu: *La capătul lui* 38, 1946 (cel de-al doilea remarcat de G. Călinescu) anunțau apariția unei poete. În cea dintâi culegere abia se simte o oarecare șovăială. Poeta își căuta un drum, dar căutarea e aproape insesizabilă. Desenul e sigur, intuițiile hotărâte”.

□ „Ceea ce caracterizează poezia Veronicăi Porumbacu de după anii 1950 este atitudinea civică deschisă. Membră a colectivității naționale, poeta participă activ și afectiv la viața tumultoasă a cetății... Totul și toate își cer intarea în universul liric. Noile volume: *Anii aceștia*, 1950, *Mărturii*, 1951, *Prietenii mei*, 1953, 1953, reprezintă un dialog cu realitatea. Intențiile poetei nu pot fi negate și poezia Veronicăi Porumbacu nu poate fi adecvat înțeleasă în afara contextului general evolutiv al poeziei românești în ansamblu”.

□ „*Întreg și parte*, 1959, *Diminețile simple*

și *Memoria cuvintelor*, 1963 sunt volumele în care Veronica Porumbacu este tot mai firesc atrasă de momentele grave ale existenței, ca, în ultimul, structura adevărată a poetei să se releve pe de-a-ntregul. Lucrul a fost observat chiar atunci și Victor Felea sublinia semnificația «de răscruce interioară» a «Memoriei cuvintelor», însă liniile de dezvoltare a liricii sale nu au fost nuanțat înțelese”. □ „Cel mai bun volum al Veronicăi Porumbacu rămâne neîndoielnic *Întoarcerea din Cythera*. Sub intimitatea înfățișărilor fizice, ființa umană rămâne în esență aceeași și culcată pe țărni, în vreme ce valurile, cu foșnete prelungi ca un oftat, îi mângâie trupul, iar soarele îi sărută pleoapele închise, ca odinioară altor femei, poeta trăiește sentimentul veșniciei (*Statui histriene*)”. □ „Ultimele volume ale Veronicăi Porumbacu reiau temele fundamentale ale poeziei mari de totdeauna: dragostea, moartea, timpul, moartea, însă substanțializate emoțional. *Histriana*, 1968, semnifică un elogiu adus civilizației și culturii grecești păstrată în hotarele străvechii cetăți Histria. Totodată, poeta reactualizează o modalitate lirică experimentată în lirica noastră de Ion Pillat: poemul într-un vers.... [...] În culegerea antologică *Cerc*, apărută anul trecut, din cele aproape cinci sute de poezii scrise de-a lungul a mai bine de două decenii, Veronica Porumbacu a selectat, cu necrezută modestie, doar cincizeci, eliminând tot ce a crezut că nu o reprezintă”. ■ Georgeta Horodincă îl descoperă pe *Dimitrie Anghel în oglinda poeziei*: „Actul creator are pentru Dimitrie Anghel semnificația unei descoperiri obiective și valoarea unei revelații asupra lui însuși. Suflul poetului este «albia primordială a vieții» pe fundul căreia se depun, ca după furtunile martiene, nisipurile... Dar în cursul acestui proces de decantare se naște nu numai poezia ci și poetul. Creatorul se descoperă pe sine însuși în actul creației. [...] Criptice sau mărturisite, profesiunile de credință și artele poetice sunt la el foarte numeroase”. ■ În textul *Epilog la Anton Holban*, Alexandru George conchide: „De aceea, încercăm în legătură cu concepția de bază a lui Anton Holban un mare dubiu. El e un admirabil sofist al dezbaterilor sentimentale, încântător prin ingenuitate și perseverență dar a cărui singură puțință de a triumfa era să prezinte numai propriul său punct de vedere. Fapt pe care el s-a îngrijit permanent să-l facă”. ■ M. Petroveanu recenzează două cărți. □ Prima este *Copacul animal* a lui Gellu Naum: „Caracteristic pentru *Copacul animal*, este apelul la valorile unei instanțe lirice tradiționale, în mod obișnuit disprețuită de avangardă: eul poetic. Reactualizarea cu alte mijloace a *Poemului despre tinerețe*, *Copacul animal* poate fi considerat o mărturie personală, expresie a unei nevoi de confesiune, de comunicare cu lumea, doar într-o accepție convențională. Autorul se raportează la sine, la aventurile interioare ale propriei vieți, sub condiția ca periplul său sufletească să fie luat drept reprezentativ pentru destinul unui ins în război declarat cu spiritul filistin, meschin realist, ostil prin natura sa efortării de a trăi autentic”. □ A doua carte aparține Ninei Cassian: *Marea conjugare*: „Foarte apropiat de volumul mai vechi *Ambitus*, prin

tensiune lăuntrică și ton, *Marea Conjugare* este un moment din duelul pe care Nina Cassian îl susține de mai multă vreme cu timpul, cu spaimele, cu spectrul morții. Vitalitatea ei aprigă, dar cum am mai arătat și altădată, în veșnică alarmă, se silește să alunge cohorta umbrelor prin ceea ce s-ar numi magia sau forța exorcizantă a privirii lucide. Întunecarea cadrului de viață predilect, transformarea ambianței marine atât de familiare într-un mediu ursuz ostil și neînduplecat ca un verdict, în general proliferarea în grotesc a formelor până la un moment dat binevoitoare, transparente, grațioase, este denunțată cu o acuitate fremătoare, surescitată, ca și cum denumirea precisă a adversarului ar constitui pasul hotărâtor în câștigarea bătăliei”. ■ De volumul de *Proze*, Ed. Eminescu, 1971, al lui Radu Petrescu se ocupă Eugenia Tudor Anton: „Radu Petrescu este un stilist. Stilul său are nu numai transparență, dar și o ținută intelectuală care ne amintește de Odobescu din *Pseudokinegheticos*. Desele referințe ale autorului la pictură, literatură sau muzică, atestă un spirit cultivat. Când n-au sclipiri de paiete, frazele autorului *Prozelor* au parcă trenă, amintind de rochiile lungi ale cucoanelor de la începutul secolului”. ■ Florin Mihăilescu semnalează apariția volumului colectiv *Literatura în actualitate*, Ed. Dacia, 1971: „Șansa volumelor colective alcătuite, adică alăturarea unor articole sau studii semnate de diferiți autori, este fără îndoială posibilitatea dialogului, a confruntării punctelor de vedere, cu condiția, firește, a unității obiectului supus dezbaterii. În cazul recenteii culegeri apărute la editura Dacia, elementul coagulat îl constituie conceptul de actualitate literară... O compensație categorică a acestei inerente pierderi o aduc însă calitatea teoretică a studiilor antologice. Încercând să definească actualitatea literară, paginile lui Adrian Marino procedează la o analiză aproape infinitezimală în spiritul unui discernământ uneori de-a însuși gândul autorului: a interpreta conceptul pe toate planurile și în toate contextele posibile”. ■ Ioana Crețulescu recenzează două cărți. □ Prima este scrisă de Mihai Ursachi, apărută la Eminescu, 1971: „Volumul lui Mihai Ursachi *Missa solemnă* este în ultimă instanță consemnarea unei călătorii imaginare între spații, disimulată ce-i drept, într-o varietate de formule imagistice. Acestei călătorii i se conferă inițial un miez epic așezat la începutul ciclului, în fond un poem în proză, cuminte și ponderat, care nu pare a nu avea de-a face cu restul volumului”. □ Al doilea aparține Ileanei Mălăncioiu, *Inima reginii*, Eminescu, 1971: „Poezia Ileanei Mălăncioiu are calitatea de a fi ajuns la un timbru specific, care o singularizează nu numai în generația ei. E deținătoarea unei linii stilistice ce nu seamănă cu alta, scutită de ferocități imagistice și capabilă să mențină unicitatea sferei poetice. [...] Lumea imaginată de Ileana Mălăncioiu este o lume a sentimentelor primordiale, aflate în stare pură, navigând într-un teritoriu tragic în care însă nu guvernează vreun spirit mai malefic ci doar destinul privit ca o întâmplare și acceptat ca atare. Sentimentul dominant este dragostea, incluzând sensibilități paterne, filiale și erotice deopotrivă”. ■ Emil Manu analizează studiul lui

Teodor Vârgolici despre *Dimitrie Bolintineanu și epoca sa*: „În această exegeză istorico-literară, Teodor Vârgolici și-a propus reconstituirea unui destin: biografia lui Dimitrie Bolintineanu sau, citând cuvintele autorului «reconstituirea vieții și activității lui D. B., din perspectiva epocii căreia îi aparține». În acest scop a parcurs atât periodicele literare la care poetul a colaborat cât și presa politică a vremii, a consultat arhive diverse... a întreprins cercetări la unele biblioteci străine, printre care Biblioteca Națională din Paris”. ■ Despre romanul lui Ion Vinea, *Venin de mai*, Eminescu, 1971, scrie Anca Midia: „*Venin de mai* este romanul unei descătușări imaginative, al unei revărsări de cuvinte neguroase sau fierbinți, care au lăsat adesea în suspensie personaje, destine și chiar finalul cărții. Scriitorul nu și-a mai putut dirija creația pe o albie îndelung șlefuită, cartea rămânând deschisă oricărei interpretări sau continuități. [...] *Venin de mai* este geamăn cu romanul *Lunaticii* – scris de același suflet de estetic care a fost Ion Vinea – dar păstrând în substanța sa isпита unui ideal clasic; este un roman despre viață și moarte, despre singurătate și umbre, despre extaz și neîmplinire, privite dintr-un unghi de vedere estetic consecvent”. ■ Barbu Solacolu întocmește portretul lui *Eugeniu Speranția*: „Profesor universitar, cugetător original cu variate preocupări psihologice, estetice și sociologice. Speranția se afirmă intens în perioada dintre cele două mari războaie. Gândirea sa își găsește fundamentul într-o puternică tendință de creație, la rândul ei întemeiată pe o erudiție excepțională. Estetica sa bazată pe cunoștințe muzicale serioase și cu o intuire sigură a valorilor în artele plastice îi împlinesc larg cunoștințele filosofice și-i înlesnesc un scris viguros...”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Cărți*, semnează texte: Virgil Gheorghiu, Traian Stoica, Lucia Feneșan, Camil Baltazar, Florența Albu. □ Virgil Gheorghiu prezintă volumul de versuri al lui Traian Iancu: *Puntea soarelui*, C. R., 1971: „Înțeleapta invitație la realism făcută atât de clar de tovarășul secretar general al P.C.R., Nicolae Ceaușescu, a găsit un larg ecou în sufletele receptive ale poezilor patriei noastre. Poezia lui Traian Iancu este elocventă în această privință. Cu mult mai împlinit decât în volumele tipărite anterior, în ultima culegere de poeme autorul amplifică o tematică mai veche, tonul de baladă al cântecului românesc fiind tot mai viu și mai transfigurat. [...] În *Puntea soarelui*, incantația e susținută, pentru că la temelia avântului poetic stă dragostea de patrie și voarba neaoșă”. □ Despre cartea de nuvele a lui Romulus Dianu: *Trandafir de octombrie și alte surâsuri*, C.R., 1971, scrie Traian Stoica: „În aparență, cartea de nuvele a lui Romulus Dianu divulgă un prozator ce nu e preocupat de o aplicare strictă a genului. Povestirile sunt constituite dintr-un amalgam de elemente aparținând celor mai diferite scriituri. Firul epic e întrerupt în foarte multe cazuri de considerații și investigații de tot felul. Eterogenitatea în conținut și de expresie pare a fi ultimul țel urmărit de scriitor. Elementele monografice rurale sau urbane, speculațiile de ordin sociologic sau etic, notațiile de pur memorialist se întretaie rapid și neașteptat într-un debor-

dant flux stilistic”. □ Lucia Feneșan observă: „De pe *Valea Motrului* este reeditarea unei culegeri de povestiri scrise de Sarmiza Cretzianu acum peste douăzeci de ani, elogios salută de Al. Piru printr-o prefață... Substanța narațiunilor este luată din viața micii boierimi de la Valea Motrului...”. □ Camil Baltazar notează despre *Poemul salamandrei*, C.R., 1972 al lui Valentin Strava: „Eroul prim al *Poemului salamandrei* vrea să-ntruchipeze dublul soarelui, în sensul că aspiră prin desprinderea din mîlul simbolic să capete atributele generării de lumină și viață pe pămînt, nobilul rol al astrului. Trebuie să spunem că poemul poartă deopotrivă influența barbiană, dar și mai pregnantă înrăurirea folclorului nostru”. □ La volumul de versuri *Trecere*, Eminescu, 1971 al lui Viorel Varga se referă la Florența Albu: „Versurile lui Viorel Varga sunt, într-adevăr, o trecere printr-o vîrstă a modelelor și modelelor, a unor contaminări și unor deslușiri. Sunt niște teme – și teme e prea mult spus – niște motive care circulă în poezia acestei vîrste”.

APRILIE

1 aprilie

• [„Scînteia”, nr. 9105] Nicolae Ioana scrie despre „o emblemă de prestigiu”, adică despre *Calitatea de cetățean a scriitorului*: „Acordarea unei atenții și unui spirit de lucru care așează, în centrul preocupărilor, omul cu toate înțeleșurile și aspirațiile lui prezente și viitoare, cât și punerea pe prim-plan cu aceeași tărie a travaliului artistic este o garanție ce se acordă importanței muncii scriitorului. Suntem chemați să ne sporim eforturile în acțiunea unită și mereu nouă îndreptată spre făurirea conștiinței socialiste. În acest context trebuie văzut întreg programul spiritual și social al literaturii în momentul de față, de strângere a energiilor spre un asemenea obiectiv social unic. Documentele de partid folosesc nu o dată expresia *valoare artistică ridicată*, o dovadă a continenței afirmări a literaturii adevărate cât și un semnal pentru acel care ar face eroarea să creadă că numai ideea generoasă se poate transforma în faptă artistică, chiar dacă nu a primit botezul talentului. În acest sens e necesar să se aibă în vedere și activitatea unor instituții cum ar fi revistele literare, de artă și editurile care au un cuvânt important de spus. Un exces de zel ori o grabă pot aduce în fața cititorului cărți neînchegate și necristalizate îndeajuns, cărți care pot fi «majore» în idee, «minore» în ceea ce privește realizarea; ceea ce ar însemna un non-sens, o contradicție cu descoperirile artistice de astăzi. Cerințelor prezente le răspunde numai o carte bună, al cărei conținut, al cărei mesaj de umanitate este slujit de reale calități estetice. [...] Conferința națională a scriitorilor – ale cărei teze au fost publicate recent pentru a fi supuse dezbaterii obștei noastre – va avea, sunt convins, menirea de a duce la concluzii teoretice și măsuri practice favorabile promovării unei arte și literaturi demne de înalta

lor misiune socială”. ■ Dumitru Micu prezintă două volume de Nina Cassian, *Marea conjugare*, Dacia și *Recviem*, Eminescu: „În *Marea conjugare* avem poeme în nota obișnuită a autoarei, cele mai bune găsimu-se în ciclul întâi. Aici mai ales se consumă, cu efecte de artă incontestabile, episoade ale unei mitologii subiective proiectate într-o geografie insolită. [...] La cu o totul altă temperatură sunt realizate poemele din *Recviem* (Eminescu). Am zis «poemele», dar s-ar putea spune: secvențele de poem, căci motivul e același, în toate: despărțirea de o existență apropiată. Despărțirea, mai precis, de mamă. Produșă inevitabil în ordinea fenomenală, această separație este refuzată de conștiință”. □ Mihai Nadin scrie despre volumul *Poezii, drame, proză* de Wolf Aichelburg, editura Kriterion: „Prezent și în publicații de limbă română, distins cu un premiu al Uniunii scriitorilor pentru calitatea traducerilor din poezia lui V. Voiculescu, Wolf Aichelburg este o prezență vie în câmpul creației contemporane, recentul volum antologic nefăcând decât să finalizeze o activitate laborioasă, despre care credem că nu greșim anticipând-o rodnică pe mai departe”. □ Constantin Coroiu se ocupă de volumul de reportaje *Metamorfoze în inima Harghitei și Bodocului* de Crișan Constantinescu, editura Eminescu: „Sunt în cartea lui Crișan Constantinescu unele metafore forțate, mai puțin reușite, unele date ne semnificative. Stilul, când este, uneori, descriptiv și retoric nu convinge și creează pe alocuri impresia de monotonie”. □ Aurel Dragoș Munteanu notează apariția cărții *Moartea și busola* de Jorge Luis Borges: „Darie Novăceanu și-a asumat sarcina dificilă de a traduce povestirile lui Borges și de a oferi cititorului de limba română un excurs în universul artistic al autorului *Artificii* – lor. Am cunoscut înainte traducerile englezești, întreprinse cu concursul autorului, și ne-am gândit la mărturisirea lui Borges, care renunțase la publicarea câtorva piese în limba lui Shakespeare, fiindcă transpunerea nu reușise atât de bine, încât să dea impresia cititorului că fuseseră scrise direct în englezește. Borges nu poate fi citit bine decât dacă versiunea în a doua limbă sugerează perfecțiunea originalului. La asemenea exigențe, putem aprecia tentativa lui Darie Novăceanu în lumina ei adevărată”.

● [„**Flacăra**”, nr. 14] În pagina *Săptămâna în imagini* se prezintă un *Matinu literar-artistic* care a avut loc la Sala Dalles, unde „mai mulți actori ai scenei bucureștene [...] au recitat versurile poezilor-juriști Titus Andrei, Iosif Chiuzbaian, Mihail Crama, Tudor Crăciun” ș.a. ■ Aurel Baranga prezintă volumul lui Ion Caraion, *Selene și Pan*: „lectura volumului, una dintre cele mai intense bucurii ale spiritului, relevă câteva caracteristici, demne de interesul competențelor critice: unitatea de ton a unei poezii fidele sieși, deci nedezmințită în urmărirea câtorva confesiuni de o sfâșietoare sinceritate, universul în permanentă mișcare, aprofundare, confruntare a ipotezelor lirice, scrutate de poet timp de trei decenii cu răbdarea alchimistului și rigoarea geometrului – îmbogățirea neconținută a modalităților de expresie, forța crescândă a impactului afectiv pe care îl provoacă o poezie de un ceremonial frust, sever, cu alter-

nări surprinzătoare de registre: între confidență și tonul profetic, ultimativ”.

■ G. Dimisianu prezintă cartea lui Adrian Păunescu, *Istoria unei secunde*. Autorul consideră că „încă de la primele manifestări, poezia lui Adrian Păunescu se impunea ca o expresie a unei revărsări de mari lave, impresionând prin debit și incandescență”, continuând cu aprecierea că în volumul de față, poetul „se află așadar în prelungirea unei atitudini lirice cu care ne-a obișnuit din scrierile mai vechi, acest lucru neînsemnând totuși că volumul repetă monoton culegerile anterioare”. □ În *Agenda* se notează succesul obținut în Franța de către volumul lui Alvin Toffler, *Șocul viitorului*, volum ce a fost premiat cu Premiul pentru cea mai bună carte străină pe anul 1971. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se face o trecere în revistă a sumarului volumului de *Teatru* de Horia Lovinescu, apărut la Eminescu, aici fiind incluse piesele *Citadela sfârâmată*, *Surorile Boga*, *Febre*, *Al patrulea anotimp*, *Omul care...* . □ Este semnalat debutul liric al lui Adrian Popescu, cu volumul *Umbria* (Dacia). □ Se semnalează, la Univers, aparițiile: *Dramaturgia lui Cehov* de Leonida Teodorescu și romanul *Două ierni și trei veri* de Feodor Abramov. ■ În *Memento*, *Tv*: în *Literatură* se notează că emisiunea *Cronica literară* este dedicată apariției romanului lui Marin Preda, *Marele singuratic*, „evenimentul proeminent al vieții noastre culturale”. În *Cărți și idei* se consemnează discutarea volumului lui Mihail Ralea, *Prelegeri de estetică*, dezbateri la care participă Nicolae Balotă, Titus Mocanu și Matei Călinescu.

● [„**Lucefărul**”, nr. 14] Nichita Stănescu scrie despre *Puterea artei*: „este de altă natură decât celelalte forme ale puterii cum ar fi de exemplu puterea politică [...]. O confuzie a acestei puteri duce la o gravă confuzie asupra artei și deci a menirii fundamentale a artei”. ■ Eugen Simion, într-un articol intitulat *Obsesia metodei*, discută noua critică franceză: „Ideea mai generală e că, în literatură ca și în critică, nu autorul contează ci textul”. Simion îl critică pe Jean-Paul Weber și metoda monotematistă. Conchide: „Monotematismul este pândit de un subtil sofism... De unde se poate deduce că metoda nu e totul în critică”. ■ Nicolae Balotă, despre noul volum de Pop Simion, *Nord* (Eminescu, 1972): „o modernă *Descriptio*, o *Descriere a Maramureșului* [...] Este o carte de învățătură.” ■ Nicolae Ciobanu discută *Jurăminte de sărăcie, castitate și supunere* (ed. Eminescu, 1972), de Gabriela Melinescu: „are alura unui jurnal liric străbătut de o indicibilă și tulburătoare feminitate”, identificând „o orientare introspectivă”. Ciobanu punctează și „unele incongruențe”: „încălnația pentru «meditațiunea» impersonală, încărcată cu metafore – silogisme vide de fior liric”. ■ Henri Zalis, despre *Intrusul* lui Marin Preda (E.P.L., 1968) și *Principele* de Eugen Barbu (ed. Tineretului, 1969): „Lumea nu e văzută aici ca o suprafață, ci ca o scară, ale cărei trepte sunt toate niște alegorii”; „[autorii] dezvăluie prin construcțiile lor romanești interpretări ale realului”; „Le este suport și îndreptar prezentul socialist”. ■ Paul Emanuel se destăinuie în noul volum al lui Dragoș

Vrânceanu, *Întâlniri cu scriitori italieni* (Eminescu, 1972): „a lua prânzul cu Ungaretti, ori a pătrunde în solitudinea lui Montale, este un privilegiu”. ■ Ilie Constantin despre poezia lui Al. Philippide: „se subsumează în întregime unei singure, înalte obsesii, cea a căutării permanenței”. ■ Al. George despre reacțiile criticii la postumele lui Eminescu: „Atunci când, de pildă, un critic (pe urmele lui G. Călinescu, de-altminteri) a început să valorifice în stil propriu «postumele» l lui Eminescu, operația nu se putea face decât în «dauna» antumelor universal admirate, așa că s-a produs la unii o adevărată convulsie de oroare împotriva celui care nesocotise *Scrisorile* sau «negase» *Luceafărul*”; „dar valorile nu se anulează una pe alta”. ■ Al. Săndulescu discută scrisorile lui Ion Creangă: „împrumutând ceva din culoarea lingvistică a «măhălăiei» se apropie treptat de operă, ca structură și tonalitate stilistică”. ■ Interviu cu acad. Al. Rosetti, luat de Sânziana Pop. După elogiile fostei studente, Rosetti vorbește despre istoria limbii române: „e o mare aventură”. Despre munca de editor: „căutam scriitori tineri și de talent. Acesta era singurul criteriu. Am început cu Ion Barbu, Camil Petrescu, George Călinescu și Mircea Eliade”. În relațiile lui de prietenie, e discret: „sentimentele intime nu trebuie arătate”. Ca profesor la Litere, făcea excursii cu studenții. ■ Este publicat *Poem în șapte poeme* de Toma George Maiorescu. ■ Traduceri: Ion Barbu în maghiară (Albatros, 1971, trad. și prefață de Jánky Béla), Tudor Arghezi în cehă (trad. Oldřich Vyhliďal). ■ Apare „Cântec despre mine” de Walt Whitman, tradus de Mihnea Gheorghiu. ■ Sunt publicate 2 proze scurte de Jean Giono, în traducere de Neli Arsenescu: *Rotunjimea Zilelor* și *Lacrimile lui Biblis*.

• [„Steaua”, nr. 7] Editorialul lui Aurel Gurgianu privește critic noțiunea de „grup literar”, caracterizat printr-o ideologie și concepție literară unitară, cum au fost grupurile organizate în jurul „Convorbirilor literare”, a „Contemporanului”, a „Vieții românești”, a „Sămănătorului” sau al „Sburătorului”, dar în anii 70, grupurile se coagulează adesea, remarcă editorialistul, în jurul unor fenomene paraliterare sau „cumetrii literare” (cum le-ar defini Țepeneag) (articolul *Noțiunea de grup literar – adevăr și caricatură*). ■ Dinu Pillat comentează minuțios opera de sinteză critică a lui Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română între cele două războaie mondiale* (vol. I), apreciind-o ca pe „un eveniment în domeniul istoriografiei noastre literare de dată mai recentă”, deși constată că eforturile de sinteză ale lui Crohmălniceanu pentru perioada literară propusă completează munca unor antecesorii, precum cea a lui E. Lovinescu (*Istoria literaturii române contemporane*, 4 vol., 1926-1928), cea a lui Basil Munteanu (*Panorama de la littérature roumaine contemporaine*, 1938) și cea a lui G. Călinescu (*Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, 1941). ■ Anunțat încă de pe prima copertă a revistei, jurnalul lui Ion Vinea constituie subiectul comentariului și prezentării lui Mircea Vaida, cercetător al manuscriselor lui Vinea, căruia îi publică câteva fragmente din „carnetul gri”

scris în franceză, făcându-le și traducerea în română pe a doua jumătate a paginii (articolul «*Carnetul gri*» al lui Ion Vineanu). ■ Gabriela Melinescu revine, la rubrica „cutia Pandorei“, cu un eseu despre Don Quijote (articolul *Spada împlântată în vid*). ■ Este publicată o traducere inedită a lui Tudor Arghezi din La Fontaine, fabula *Doi catâri*. ■ Singura cronică literară îi aparține lui Virgil Ardeleanu și este consacrată romanului *Marele singuratic* de Marin Preda; după o lungă introducere în care apără cronicarii literari de suspiciunea de neprofesionalism și de vasalitate față de scriitori (mai ales față de cei consacrați), V. Ardeleanu emite reticențe față de romanul lui Marin Preda: sugerat a fi roman politic, se dovedește că nu este o „proză-dezbateră”; personajul lui Niculae Moromete, deși presupus a fi activist de partid, nu întreprinde nimic în acest sens, ci trăiește doar o dramă psihologică a însingurării și alienării („o recluziune psihologică de factură rurală”), dominat de umbra tatălui, un fel de copie a lui Ilie Moromete; „arhitectonica (narativă) violent deficitară”; dar pe deasupra tuturor acestor reticențe: „Literatura noastră de azi, în pofida izbânzilor certe, nu are, totuși, prea multe vârfuri. Și Marin Preda este un vârf, un scriitor onorant pentru oricare din literele contemporane. Față de francezii care au făcut vogă în anii de după război, Marin Preda este, incontestabil, superior. Nu se găsește mai prejos decât destui prozatori de azi din Statele Unite – țara prozei de mare calibru. Autorul *Moromeților* este cu adevărat un scriitor român reprezentativ”. ■ La „cronica edițiilor”, Geo Șerban deplânge indiferența comentatorilor față de seria *Operele* lui Duiliu Zamfirescu din colecția „scriitori români”, „o întreprindere editorială de anvergură, având la bază eforturi considerabile de investigare, de sistematizare și uneori de interpretare, cu rezultate ce depășesc sub atâtea raporturi cercetările anterioare” (articolul *Nuvelistica lui Duiliu Zamfirescu*). ■ George Timcu atrage atenția asupra spectacolului teatral de la Teatrul Național I. L. Caragiale cu o punere în scenă a piesei *Jocul de-a vacanța* a lui Mihail Sebastian, în regia lui Mihai Berechet, un spectacol de succes. ■ Teohar Mihadaș ține în continuare posta redacției.

2 aprilie

● [„*România liberă*”, nr. 8535] Ion Dodu Bălan prezintă volumul lui Romul Munteanu, *Literatura europeană în epoca luminilor*, nu fără a menționa valoroasa contribuție a criticului în domeniul literaturii. În acest sens, remarcă „prefetele excelente” privitoare la *Țiganiada* lui Ion Budai Deleanu, la *Presa românească din secolul al XIX-lea*, la G. M. Zamfirescu, Pavel Dan, „precum și câteva lucrări fundamentale al căror interes depășește granițele spiritualității noastre naționale, antrenând, de pe poziții științifice, un dialog intransigent cu diferite curente estetice, mai vechi sau contemporane, din cultura apuseană.”. Despre volumul apărut la Editura enciclopedică română, notează că: „deși a trecut aproape neobservată de presa de specialitate, este, neîndoios, una dintre lucrările românești de cert interes european. Aceasta nu numai prin sfera temei

tratate, ci și prin ținuta ei științifică, prin punctul de vedere nou, original și competent al autorului, un specialist de seamă în literatura iluministă”.

• **[„Scânteia”, nr. 9106]** *Sărbătorind semicentenarul*, Dan Bogdan arată: „Eveniment cu multiple semnificații în viața și activitatea tineretului nostru, semicentenarul U.T.C. a fost întâmpinat în toată țara printr-o amplă suită de manifestări: simpozioane, întâlniri cu militanți din ilegalitate, entuziaste acțiuni de muncă patriotică, spectacole artistice și întreceri sportive. Tot în cinstea evenimentului deosebit din viața tineretului, numeroase publicații literar-artistice – printre al căror cititori se numără prioritar tinerii – au marcat această aniversare prin strădanii concertate de a realiza materiale de o superioară ținută publicistică, axate pe probleme proprii tineretului nostru și organizației sale revoluționare, prin preocuparea de a reda în coloanele lor tumultul constructiv specific epocii. [...] Din multitudinea articolelor găzduite în diferite reviste reținem excelentul interviu al Sânzienei Pop: *Avea 25 de ani* (publicat în «Luceafărul» nr. 12), dedicat memoriei lui Filimon Sârbu, însemnările intitulate *Pagini de istorie* (din același săptămânal) aparținând academicianului Zaharia Stancu, notațiile scriitorului Mihnea Gheorghiu: *Uteciștii* («Săptămâna culturală a Capitalei» nr. 60), *Cuvântul despre tinerețe* al poetului A. I. Zăinescu («Luceafărul»), *Mărturiile* din «Viața Militară» (nr. 3), semnate de Alexandru Mihăileanu, Nicolae Țic, Tita Chiper, în care sunt evocate secvențe memorabile din istoria de 50 de ani a organizației comuniste de tineri. O mențiune aparte merită studiul *Reviste studențești îndrumate și editate de U.T.C.* publicat în «Amfiteatru» (nr. 2), dar mai ales se impune atenției fericita inițiativă a revistei «Viața studențească» (nr. 11) de a celebra liric în cadrul *Panteonului tinereții* eroii uteciști jertfiți pentru triumful unei lumi de o robustă echitate”. □ *Un Don Juan de Panciu* de G. Margine: „Volumaș de picanterii erotice cu veleități cognitive, *Fântâna iadului* de Ionel Bandrabur exemplifică concludent discrepanța dintre pretențiile (mari!) și realizarea propriu-zisă (modestă!) a cărții”.

4 aprilie

• **[„Munca”, nr. 7584]** Lucia Bogdan prezintă filmul *Felix și Otilia* ce „se înscrie în ansamblul creațiilor românești din acest an cinematografic ca o reușită incontestabilă, în special sub raportul îndrăzelii și originalității modului de abordare filmică a unui text literar de mare prestigiu”.

• **[„Scânteia”, nr. 9108]** Natalia Stancu semnează cronici teatrale la *Două spectacole la Teatrul „Ion Vasilescu”*: „*Când revolverele tac*” de Todor Negoiță „*Într-un ceas bun!*” de V. Rozov, salutând inițiativa teatrului: „Un optimism care este susținut și de credința noastră în efortul neobosit al conducerii artistice a Teatrului «Ion Vasilescu» în alegerea repertoriului de ținută, în selectarea unor colaboratori de valoare certă și în urmărirea programatică a continuei profesionalizări și reprofesionalizări a actorilor”.

5 aprilie

• **[„Scânteia”, nr. 9109]** Ziarul anunță că *Ieri, la Ateneul Român, în cadrul unei adunări publice s-a constituit Asociația „România”*: „Marți, 4 aprilie, a avut loc la Ateneul Român adunarea de constituire a Asociației «România», așezământ obștesc pentru relațiile cu emigrația, convocată la inițiativa unui larg grup de personalități ale vieții publice din cele mai diferite domenii de activitate din țara noastră. [...] La propunerea acad. Șerban Țițeica, vicepreședinte al Academiei Republicii România, adunarea a ales un prezidiu format din: Radu Beligan, artist al poporului, directorul Teatrului Național din București, prof. univ. Balogh Edgar, de la Universitatea «Babeș-Bolyai» din Cluj, Ion Dumitrescu, președintele Uniunii Compozitorilor, prof. univ. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, vicepreședinte al Academiei de științe sociale și politice, Maria Groza, vicepreședinte al Marii Adunări Naționale și vicepreședintă a Consiliului Național al Femeilor, Hajdu Gyözö, redactor-șef al revistei «Igaz Szó», – Tg. Mureș, sculptorul Ion Jalea, președinte de onoare al Uniunii Artiștilor Plastici, acad. Athanase Joja, vicepreședinte al Academiei Republicii Socialiste România, prof. univ. Valentin Lipatti, scriitorul Franz Liebhardt, prof. univ. Mircea Malița, ministrul educației și învățământului, Justinian Marina, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, prof. univ. Roman Moldovan, președintele Camerei de Comerț, acad. Miron Nicolescu, președintele Academiei Republicii Socialiste România, Nicolae Păduraru, montor mecanic la uzinele «Timpuri noi» din București, Moise Popa, țăran cooperator din Apoldu de Jos, județul Sibiu, scriitorul Marin Preda, directorul editurii «Cartea românească», acad. Alexandru Rosetti, Costache Troțuș, directorul general al Centralei industriale Hunedoara, prof. univ. Gheorghe Zane, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România. [...] În cadrul primei ședințe a Consiliului de conducere al asociației a fost ales Biroul Consiliului, având ca președinte pe acad. Athanase Joja; vicepreședinți – ing. Aurel Bozgan, prof. univ. C. C. Giurescu, ziaristul Hajdu Gyözö (Tg. Mureș), acad. Arthur Kreindler, prof. univ. Valentin Lipatti, dramaturgul Horia Lovinescu, poetul de limbă germană Christian Maurer, actor la Teatrul de stat din Sibiu, și acad. Șerban Țițeica; secretar general – prof. Virgil Căndea; membri – Paul Anghel, scriitor; George Apostu, sculptor; Balogh Edgar, profesor universitar (Cluj); Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste; Liviu Ciulei, regizor, directorul Teatrului «Lucia Sturdza Bulandra»; acad. Henri Coandă, ministru consilier la Consiliul de Stat; Romeo Crețu, ziarist; Ion Dumitrescu, președintele Uniunii Compozitorilor; Beate Fredanov, artistă emerită; Mihnea Gheorghiu, prim-vicepreședinte al I.R.R.C.S.; Maria Groza, vicepreședintă a Marii Adunări Naționale, vicepreședintă Consiliului Național al Femeilor; Kovács György, artist al poporului (Tg. Mureș); Mircea Malița, ministrul educației și învățământului; Méliusz József, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor; Justin Moisesescu, mitropolitul Moldovei și al Sucevei; Miron Nico-

Ilescu, președintele Academiei Republicii Socialiste România; Alexandru Rosetti, academician; Henri H. Stahl, președintele Secției de sociologie și politici; Traian Ștefănescu, președintele U.A.S.R.; Iosif Steinbach, directorul general al Combinatului de confecții și tricotaje București; Bruno Würtz, directorul Teatrului german de stat din Timișoara. Totodată, au fost constituite comisiile pe probleme ale asociației, alcătuite din membri ai Consiliului de conducere și din reprezentanți ai unor instituții și organizații centrale. Scriitorul Paul Anghel a fost desemnat redactor-șef al gazetei «Tribuna României», organ al Asociației”.

• **[„Viața studentescă”, nr. 14]** Dan Frunțelată vorbește despre *Monada tinereții*: „Ei au fost primii [*n.b.* militanții, uteciștii de „ieri”], dar vârsta lor e prezentă prin noi și pentru noi. A gândi altfel înseamnă a nega însuși sensul firesc al mișcării în unitate, în monada care e tinerețea comunistă. Avem – fiecare dintre noi și toți deopotrivă – o biografie densă în care lupta și construcția se leagă organic prin legea idealului. Ea este singura rațiune de definire și existență, ea este resortul vital al tinereții noastre”. □ Andrei Marga scrie un eseu despre filosofia praxisului revoluționar, în *Determinațiile spiritului revoluționar*. □ *Scriitorii și a 7-a artă* – azi: Hemingway. ■ La rubrica *Sintagme*, o știre salută înființarea a două noi edituri: Facla – Timișoara și Scrisul românesc – Craiova. ■ M. N. Rusu receptează volumul *Convorbiri subiective* de Ana Blandiana și Romulus Rusan, în care cei doi autori își adună cele mai importante interviuri apărute între 1968-1970 în paginile revistei „Viața studentescă”; dar, la final, mai adaugă și niște „remarcabile” *interviuri imaginare* cu *Un palid Oaspe calcă din Sicilii* (Bălcescu), *A ști sau a nu ști* (dilema savantului Racoviță), *Albastrul Lancrăm* (Blaga), *Băiatul din fotografii* (Labiș) etc. „Parafrazând o definiție dată de ei inventatorului – spune Rusu – aș spune că reporterul autentic e cel care a trecut primul printr-un punct. *Convorbirile subiective* alcătuiesc unul din punctele axiomatic ale personalității lor generoase... ele sunt, deopotrivă, o *încercare de dezbatere teoretică*, dintr-un unghi de vedere antologic, a unui mare volum de experiențe social-culturale, dar și o *încercare de portretizare* (firește literară) a preopiniențelor... la intersecția acestor elemente rezultă al treilea aspect al cărții, *portretul autorilor* (contemporani în spirit)”.

6 aprilie

• **[„Munca”, nr. 7586]** Mihai Cernat prezintă volumul lui Geo Bogza, *Priveliști și sentimente*: „Geo Bogza are o știință anume de a privi ceea ce-l înconjoară iar cuvintele așternute pe hârtie au parcă o forță magică ce îl domină pe lector, determinându-l să recreeze mental itinerarul autorului și să împărtășească sentimentele lui”. ■ Lucia Bogdan în *Teatru*, publică o cronică dramatică a premierei, la Teatrul Nottara, a piesei lui Ion Băieșu, *Vinovatul*.

• **[„Scânteia”, nr. 9110]** Emil Vasilescu anunță apariția volumului *Scrieri* de Maria Banuș, editura Minerva: „Orice vor fi câștigurile viitoare ale poetei, unele ni se par de pe acum definitiv statornicite. Versul i-a fost întotdeauna scăldat în magma fierbinte a sufletului ce a țâșnit, împurpurat de substanța grea a vieții și, de ce nu, împovărat de marea grijă de a se exprima pe sine sau lumea adânc rețrăită. Sinceritatea și patima adevărului – coabitare structurală – devenite nu atât axiome estetice, cât principii generatoare ale fiorului poetic, templul de întâlnire a eticului cu arta, definesc poezia Mariei Banuș ca expresie lirică a unui mod de existență, atitudine simțită și trăită, reflex organic de incrustare în materia vieții, de interpretare a istoriei. Neîntreruptul dialog cu viața cetății, simțirea înaltă, animată de nobile idealuri umane, generozitatea gândului și tăria faptei, capacitatea de a face să răsunе în fiecare vers o voce distinctă, neconfundabilă conferă poetei un destin liric de înalt prestigiu”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 7119]** În secțiunea *Literatură. Artă* este publicată ancheta *Opțiuni pentru realism*. □ Aurel Dragoș Munteanu: „Scriitorul a fost celebrat întotdeauna ca un cetățean activ, participant la trebile cetății, factor de opinie responsabilă și de progres social”. □ Virgil Duda: „Pentru a atrage atenția cititorului asupra fenomenelor semnificative ale existenței și a-l determina să mediteze cu folos asupra lor, scriitorul încearcă nu numai să sintetizeze experiența nemijlocită și să-i dezvăluie esența, dar și să găsească expresia cea mai condensată, mai densă și mai viguroasă pentru materia pe care închide în paginile cărților sale”. □ Horia Pătrașcu: „Sensul diversificării pentru care optăm constă într-o îmbogățire permanentă a realismului substanțial al artei noastre socialiste”.

• **[„Albina”, nr. 14]** Pe prima pagină, apar versuri de Mihaela Dragomir (*Grâu*) și o tabletă de Ion Bănuță despre *Sighișoara*, în cadrul rubricii săptămânale, *Cronica unui greier*. □ O pagină întreagă este ocupată de un fragment din poemul *Pajura cu două capete* de C. Miu-Lerca, text precedat de lămuriri referitoare la evenimentele bănățene de la 1738 care fac subiectul versurilor împărțite în două capitole mari: *Ciuma și Împăratul*.

• **[„România literară”, nr. 15]** Editorialul *Literatura în conștiința socială* este semnat R. I.: „Publicarea, în presă, a «tezelor» viitoarei Conferințe naționale a scriitorilor constituie prilejul unor ample și temeinice dezbateri despre problemele literaturii române contemporane, despre legătura creației cu viața, despre rolul ei în făurirea conștiinței înaintate a omului de azi. Participarea la dezbateri nu numai scriitori, ci și mulți oameni de cultură sau simpli cititori, fiecare încercând să contribuie la înțelegerea cât mai adâncă a principalelor aspecte ale creației literare ca formă a conștiinței socialiste. Însăși această participare numeroasă și diversă arată, pe lângă marele interes pe care-l trezește dezbateră, că literatura ocupă în viața societății noastre un loc important, bucurându-se de încredere și de sprijin unanim. «România literară» a publicat și va publica și în continuare cât mai multe articole despre aceste probleme, mar-

când în felul acesta, excepționala atenție ce se cuvine acordată *Conferinței scriitorilor* și literaturii în general. Punctul nostru de vedere (afirmat în atâtea rânduri) este că literatura reprezintă astăzi un factor esențial al conștiinței sociale, un mijloc de acțiune asupra mentalității oamenilor și de formare a acelor idei și convingeri care răspund în cel mai înalt grad exigențelor artistice și ideologice ale constructorilor societății comuniste multilateral dezvoltate”.

■ Matei Călinescu semnează *Poezie și anonimat*: „Din punctul de vedere al conștiinței poetului, anonimatul poate fi nu numai un nobil deziderat, ci și o *ispită*. Lăsând la o parte simpla, înduioșătoarea și dezgustătoarea cochetărie cu gândul anonimatului, renunțarea la nume ar putea fi și un act al orgoliului, – al unui orgoliu pe care să-l savurezi (scutit de orice indiscreții) în singurătate, neștiut, nebănuț de nimeni. (Nu mă gândesc acum, de bună seamă, la anonimatul lașității). Din motive lesne de înțeles, această ispită nu se poate manifesta astăzi în chip direct. Ceva din ea se poate descoperi totuși în tentația pseudonimiei. Dar pseudonimul sfârșește prin a dezvălui adevăratul nume înscris în el ca-n filigran, după ce a căpătat un mai mare sau mai mic renume. Toate acestea se dovedesc până la urmă a fi doar niște false probleme; e trist, dar lucrurile stau așa. [...] Poetul adevărat numele său îi este sau tinde să-i devină indiferent. El ascultă ce se spune despre el – aproape fără să-și dea seama – ca și când ar fi vorba de altcineva. Și asta fără intervenția vreunui «tiran al spiritului». Atingerea anonimatului în poezie și întru poezie e un dar îndelung așteptat și totuși neașteptat; un dar ciudat, pentru că acela care îl primește nu va ști niciodată că l-a primit: un dar neprețuit și totuși de nimeni invidiat”.

■ La *Dezbaterile promise* (din editorial) participă Gálfalvi Zsolt: □ *Limpeziri*: „Tezele ce vin să întâmpine *Conferința națională a scriitorilor* – fie că găsim prea restrânse, ori mult prea extinse unele din formulările cuprinse în ele – oferă un binevenit prilej de chibzuită meditație pentru astfel de schimburi de păreri creatoare, rodnice, despre problemele ce ne preocupă pe noi toți, într-o atmosferă în care depinde numai de noi în ce măsură și cum putem folosi posibilitățile ce ni se oferă. Firește, ultimul cuvânt îl au operele – dar calea ce duce spre ele trebuie netezită, cizelată cu idei și argumente. Cu idei și argumente din care să reiasă, ca izvor al tradițiilor, al concepțiilor noastre de viață, al comandamentelor zilei de azi, că scrisul este o preocupare și o răspundere obștească”.

□ *Artiști și veleitari* de Alexandru George: „Oricând, orice veleitar află un îndemn în activitatea adevăraților scriitori, iar realizarea efectivă nu poate fi despărțită de tragica înșelare de sine decât printr-un simplu accent axiologic. Cum are criticul posibilitatea să-i spună și mai ales să-i impună unei conștiințe tulburate de aburii înfierbântați ai «inspirației»? Aceasta e problema pe care și-a pus-o autorul acestor rânduri care și el a fost refuzat de redacții și s-a retras orgolios în sine ca Proust, ca tov. P. Vlad, ca Italo Svevo, ca tov. H. Ionică, ca Samuel Butler, ca tov. Emil Maria”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu propune câteva *Marginalii la o bibliografie*: „Din inițiativa lui Tudor Vianu, care a dat

un impuls nou studiilor noastre stilistice, a apărut în 1962, în Editura Academiei R. S. România, în culegerea de *Contribuții la istoria limbii române în secolul al XIX-lea*, vol. III, *Bibliografia analitică a limbii române literare între anii 1780 și 1848* (îngrijită de colectivul format din Eugenia Contras, Elena Cortez, Ion Găeție, Paul Lăzărescu, Cornel Regman, Luiza Seche, Mircea Seche, Sanda Stavrescu, Gheorghe Șerban și Marina Vlasu). Lucrarea, completată de Luiza și Mircea Seche cu partea a II-a (1848-1866), a ieșit acum de sub tipar, la aceeași editură, precedată de o *Introducere* semnată de Tudor Vianu, de o notă explicativă. Au fost compulsate un mare număr de periodice și de cărți, în mod exhaustiv, pentru întâia parte și selectiv în cea de a doua. Ar fi fost bine să se fi dat un indice al sus-ziselor periodice, ca și al cărților consultate, precum și altul, de nume proprii; în acest fel, lucrarea a fost consultată mai ușor, de-a lungul celor 813 numere, începând cu *Prefața* lui Gheorghe Șincai la *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae* de Samuel Klein (Viena, 1780) și sfârșind cu rubrica *Din întru*, a ziarului «Vigilenția», din București, 1866”. ■ Sorin Titel se ocupă de *Complexitatea personajului*: „Încercând să depisteze sursele schematismului literar, critica a încercat la un moment dat să pună vina pe personaje. Ea a considerat, atunci, arbitrară împărțire în eroi negativi și pozitivi, împărțire care ar văduvi de complexitate personajele unor povestiri sau romane. Se considera, cu alte cuvinte, că un personaj ar putea deveni mai complex adăugându-i-se, de pildă, la șapte trăsături negative, o calitate. [...] Încriminarea excesivă a personajului negativ poate deveni supărătoare, așa cum am căutat ceva mai sus să arătăm, nu numai din motivele arătate, ci și pentru că există pericolul de-a amesteca de-a valma vinovați și nevinovați, sau mai bine-zis, mai puțin vinovați, cei cărora într-un proces public, să zicem, li se oferă circumstanțe atenuante”. ■ Ilie Păunescu semnează eseu *În sublimul acestor zboruri cosmice*: „Cearța artistului cu sine însuși va spori, la întrebările despre rosturile artei răspunsurile se vor adăuga din ce în ce mai multe, mai variate, până când apele înțelegerii și ale simțirii vor fi izbutit să se așeze din nou. Singur punctul de sprijin al intransigenților estetice va estetice va rămâne același: forța interioară a artistului. Refuzul inhibiției va țâșni din preaplinul revelațiilor”. ■ Liviu Petrescu semnează cronică literară la studiul lui Ion Vitner: „*Semnele romanului* este o carte care trebuie citită, o carte remarcabilă. (Nu știu dacă această apreciere înseamnă al «absolvi» sau n ude vină pe Ion Vitner; oricum, avem datoria de a spune adevărul despre operele pe care le prezentăm aici.) [...] Așadar, în planul ideilor generale, Ion Vitner se rezumă la un efort de sistematizare (cel mai important, până în prezent, în critica românească); în planul expresiei – numeroase scilipiri, putere de a produce remarcabile metafore critice. Punctul de rezistență al lucrării îl reprezintă însă unele analize cu caracter aplicativ, în special analizele unor romane autohtone; Ion Vitner este, în această direcție, creatorul unor noi puncte de vedere”. ■ Recenzii. □ Zaharia Sângeorzan scrie

despre *Acvariu* de Radu Stanca, Dacia, Cluj, 1972: „Jurnal moral și estetic, unde convenția este înlocuită cu paradoxul scilipitor, aforismele lui Radu Stanca exprimă, în esență, un cod al sentimentelor dramatice prinse în rețeaua ironică a unui scepticism senin”. □ Viola Vancea comentează *Lumină și piatră* de Banu Rădulescu, C.R., 1972: „Dramatismul este evident numai în nuvelele inspirate din realitatea războiului, realitate care se pare că reușește mai totdeauna să confere densitate nuvelor sale, și din evenimentele tragice ale diluviului de acum doi ani. Ultima nuvelă a volumului, un fel de «tablou dramatic», urmărind să dea o imagine vie, convingătoare sentimentului de solidaritate cu ajutorul unor «secvențe» pline de tensiune care aduc în prim plan personaje și psihologii diferite, acționând într-un perfect acord, este concludentă în acest sens. Majoritatea nuvelor sunt însă artificioase”. □ Aureliu Goci se ocupă de *Somnul pietrei* de Profira Sadoveanu, Eminescu, 1971: „Univers liric intimist și arheologic sentimentală, primul ciclu, *Cutia cu poze*, deshumă o copilărie frenetică, liberă de constrângeri cu a eroilor din *Medelenii* lui Ionel Teodoreanu. Un număr de cuvinte folosite cu intenție în variantă fonetică moldovenească indică și mai clar filiația. Jocurile de demult, povestite, au savoarea lor. A doua secțiune a volumului, *Balade și izvoade*, nu mai este confesiune, ci experiență biografică imediată într-un spațiu al reculegerii. Lamentația stinsă asupra labilității lumii devine mai rar poezie. Între poemele, inegale, ale volumului se află *Doamna din lac*, o baladă antologică”. □ Mihai Dascal comentează *Viorile vârstei* de Virgil Carianopol, Eminescu 1972, un text scurt care abundă în citate din poezii, fără o judecată clară asupra valorii lor estetice. □ Dan Verona recenzează *Poema* de Petru Jaleș, C.R., 1971: „*Poema* este cartea unui poet deosebit de interesant. El simte bacovian, dar posedă fantezia atât de fascinantului și atât de puțin cunoscutului Alexandru Macedonski”. ■ Valeriu Cristea celebrează cel mai cunoscut personaj al romanelor lui Zaharia Stancu, definindu-l prin titlul *Darie: existență și prefigurare*: „De o excepțională unitate, poezia și proza lui Zaharia Stancu se concentrează în imaginea cheie a unui personaj dominant. Există autori de cărți și autori de personaje. În cazul celor dintâi opera își estompează eroii, în cazul celor din urmă, eroii își devoră opera. Zaharia Stancu aparține celei de a doua categorii. Înainte de a ne gândi la literatura sa, ne gândim la personajul pe care ea l-a lansat cu atâta succes, după cum (păstrând proporțiile), înainte de a ne gândi la literatura lui Cervantes, la nuvelele, piesele, romanele sale cavalierești și pastorale, ne gândim la nemuritorul ei erou”. ■ Despre B. P. Hasdeu scrie Al. Piru, ocupându-se de studiul critic omonim al lui Mihai Drăgan, Junimea, Iași, 1972: „majoritatea observațiilor critice ale lui Mihai Drăgan rămân în sfera clișeeilor, o singură dată comentatorul lăsându-se, cu prilejul lecturii unui articol banal de jurnal, copleșit de lirismul «funciar» al autorului ca de o «ploaie repede de vară»”. ■ În *Cartea străină* citim: □ Nicolae Balotă scrie despre *Păgânul Pavese*: „Poezia lui

Pavese este arta de a descoperi și umaniza htonicul. Cuvântul poetului dezvelește și învelește, revelează și îmbracă. Și în această privință el este perfect latin, adică omul pentru care tot ce este devine ceea ce este prin cuvânt”.

□ Aflăm de apariția volumului *Răpirea Giocondei* de Winfried Ioschburg, editura Minerva, 1972 și despre *Les Français dans la drôle de guerre* de François Fonvieille-Alquier, ed. Robert Laffont, Paris, 1971. ■ În pagina *Vieții literare* citim: □ *Șantier* cu planurile literare ale lui Nicolae Balotă, Ion Brad, Vasile Rebreanu, Lascăr Sebastian, Dános Miklós, Ion Grecea. □ Apare și nota despre *Asociația „România”* (a se vedea „Scânteia”, nr. 9109, din 5 aprilie) □ „Acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor din România, însoțit de Szász János, secretar al Uniunii Scriitorilor, a plecat la Budapesta pentru a purta convorbiri cu conducerea Uniunii Scriitorilor Maghiari privitor la dezvoltarea relațiilor de colaborare dintre cele două uniuni. Cu acest prilej, va fi vizionat și filmul *Ce mult te-am iubit*, realizat de televiziunea maghiară după romanul cu același titlu de Zaharia Stancu. □ La invitația Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Buzău, sâmbătă 1 aprilie, Alexandru Ivasiuc și Nicolae Manolescu au participat la un colocviu organizat în cadrul celui de al 20-lea «Salon literar» cu tema: *Literatura – mijloc de educație patriotică și comunistă*. La discuțiile vii și interesante au luat parte mai ales elevi din localitate. În încheiere, au fost anunțați laureații unui concurs județean de literatură, care au citit din lucrările premiate. * La 5 aprilie 1972 au plecat în Cuba, în vederea semnării *Înțelegerii de colaborare* dintre *Uniunea Scriitorilor din România* și *Uniunea Scriitorilor și Artiștilor din Cuba*, scriitorii Gabriel Dimisianu și Valeriu Cristea. □ La lucrările colocviului cu tema: *Valorificarea critică a moștenirii culturale*, organizat de Academia de științe sociale și politice, săptămâna trecută, au participat scriitorii Al. Oprea, Paul Cornea și Ion Frunzetti”. ■ Sub semnătura lui Ion Munteanu este publicat articolul *Societatea Scriitorilor Români*, o scurtă istorie de la înființare până la apariția Asociației scriitorilor din București în data de 2 martie 1972. □ Versuri semnează Victor Eftimiu, Mihai Ursachi, Ovidiu Hotinceanu, Mircea Vaida și Alexandru Miran. □ *Cocorii de iarnă* de Vasile Băran și *Spectografie* de Mircea Zăciu („din volumul de pregătire, *Teritorii*”) sunt prozele numărului de față. □ D. I. Suchianu („*Felix și Otilia*”) și Zoe Dumitrescu-Bușulenga (... *După o mare operă epică*) scriu despre ecranizarea romanului *Enigma Otiliei*. ■ În *Cronica ideilor* N. Tertulian publică o continuare a articolului din numărul trecut, *Georg Lukács și problemele filozofice ale esteticii*. ■ George Ivașcu trimite o *Scrisoare din Reims* despre *Congresul Asociației internaționale a criticilor literari*, un rezumat al intervenției românești la Congres în care e prezentată situația literaturii, criticii literare, periodice, dar și despre rolul radioului și televiziunii în transmiterea și răspândirea creației literare. Alături apare și un desfășurător al Congresului, cu lista participanților și o motiune în care Asociația își propune: „«să intervină pe lângă organismele in-

teresate pentru a întări autoritatea criticilor literari prin atribuirea de rubrici sau de emisiuni criticilor într-adevăr specializați», sugerând totodată că articolele sau emisiunile criticilor literari «să nu aibă în mod sistematic doar caracterul de simpli informare, ci să fie expresia unei judecăți de valoare menite a face să se intensifice cunoașterea literaturilor și a le favoriza dezvoltarea»”.

● [„Tribuna”, nr. 14] Revista propune în deschidere un text semnat de Al. Căprariu, *Conferința națională a scriitorilor*. De remarcat este un fapt important pentru cultura vremii, anume că după *Adunarea generală* din noiembrie 1968 literele românești au cunoscut o evoluție de manieră politică și estetică prin prisma doctoranzilor și lucrărilor de doctorat publicate. *Conferința scriitorilor* va găzdui dezbateri privitoare la tezele doctorale. Autorul crede că rolul literaturii ar fi acela de formare a omului „societății socialiste multilateral dezvoltate”. ■ Pe aceeași pagină, Ov. S. Crohmălniceanu scrie o primă parte a eseului intitulat *Câteva aspecte ideologice ale studiului literaturii*, dintr-o perspectivă marxistă asumată, conform căreia studiul literaturii trebuie să fie studiul practicii literare, și nu doar a unor obiecte pe care literatura le definește. Textul este și o sinteză a principalelor direcții critice apărute în ultimele decenii, trecând în revistă și polemica dintre noua critică franceză și istorismul lansonian. ■ Pe pagina următoare, Ion Vlad îi rezervă o cronică generoasă lui Paul Cornea. *Originile romantismului românesc*, Minerva, 1972, „Seria Momente și sinteze”, este o lucrare destul de amplă și întinsă adunând 760 de pagini. Ion Vlad face o incursiune în tema lucrării care nu e absconsă, ci dezvăluită „obiectul ei principal e explicarea originilor romantismului românesc și nu mișcarea literară în desfășurarea ei”. Criticul recomandă lucrarea lui D. Popovici, *La littérature roumaine à l'époque des Lumières*, ca pe o oglindă a perfecțiunii și un exemplu și mai ales o treaptă pentru „trecerea de la informația de sociologie literară și culturală la examenul individualizator al criticului”. Romantismul destul de ostil întâmpinat, se dezvoltă totuși armonios, însă sub influența absolută a factorilor interni și a traducerilor, care de acum fac ca suma cărților puse în circulație, să fie tratate și dintr-o manieră semiotică. Pe de altă parte, pare că încă nu există o clarificare absolută, nu vorbim despre romantism pur, din punctul de vedere al autorului câtă vreme îi premereg alte concepte de anvergură „clasicism, preromatism” și mai apoi romantismul, contaminat de elementele curenților literare premergătoare. La Paul Cornea „structurile sociale dintr-o nouă etapă servesc reconstituirii momentului literar”. Viața spirituală este pusă sub lupă în lucrarea de față, poezia capătă o nouă estetică dintr-un cumul de experiențe conceptuale și ideologice, de data asta o nouă conotație cu referințe specifice ideologiei luminilor, consemnează Ion Vlad. ■ Adrian Păunescu scrie un *Argument pentru o istorie a literaturii române recentă*, *O aberație recentă*, unde poetul amendează construcția lipsită de argumente a textelor de opinie, a textelor argumentative. Inițiind un soi de polemică față de Gh. Grigurcu, Păunescu citează „refuzându-l pe Arghezi, cum

îl mai putem celebra netulburați pe un Nichita Stănescu?”, evident parafrazăndu-i zicerea imediat și ironizându-l spinos pe Grigurcu „ne-ar vedea Dumnezeu dacă l-am ataca pe Nichita Stănescu în timp ce Grigurcu stă neatacat”. De asemenea poetul Adrian Păunescu îl mai acuză pe mai sus numitul că ar fi introdus în discurs verbul *a bănuî* și retoric întreabă dacă acesta este potrivit unui critic: „E cineva care crede că „bănuim” e un instrument de investigație literară?” O intervenție, așa cum putem remarca, de tip răbufnire, pe probleme, care, de fapt nu țin neapărat numai de poezie, Păunescu se lasă purtat, mai ales, de mrejele cancan-ului și improșcă adevăruri numai de el știute: „Ce am eu cu Nichita Stănescu e un conflict fără legătură cu poezia”. ■ Laurențiu Ulici, dar cu un text care continuă în interiorul revistei, semnează *O ispită și riscurile ei*, unde ispita supremă, sau un soi de provocare, e scrierea unei *Istории a literaturii române*. Ulici explică însemnătatea unei asemenea dări de seamă, ca și gruparea operelor potrivit unor anumite criterii. Lovinescu și Călinescu sunt istoricii amintiți ca reper pentru vremea lor și probabil subliminal sugerați ca modele de calitate exegetică atotcuprinzătoare. Totuși, la fel ca Păunescu, pare că Ulici e neîncrezător în calibrul discursului critic și în capacitatea de sinteză asupra operelor importante: „din câte știu, urmează să apară în curând asemenea Istории. Ridic însă o întrebare: va fi ea (sau ele) o istorie a literaturii în sensul de sinteză a fenomenului literar contemporan, fixată pe niște piloni care să exprime gradul maxim de reprezentativitate”. ■ La rubrica *Sub semnul întrebării*, două interviuri de Adrian Păunescu. Primul este cu Ion Pop, intitulat *Poezia e, de fapt, cumînțenie în ofensivă*, celălalt, *De la suflet la suflet*, un interviu mai restrâns cu Fodor Sándor. Ion Pop vorbește despre așa zisa concurență dintre poezia și critica sa și nici nu pare să i se pară neadecvat că face mai mult decât poezie, așa cum și intuiește că ar putea crede Adrian Păunescu. Rememorări ale unei perioade și a elementele comune ale generației care i-a crescut, răsar dintre rânduri, Ion Pop răspunde de revista „Echinox” pe care o conduce. Ion Pop girează personalități, crede în ele, lansează o afirmație profetică, dar care s-a și împlinit: „Ascultă-mă bine: nume ca Adrian Popescu, Eugen Uricaru, Marian Papahagi, Ion Mircea, Dinu Flămând, Mircea Ghițulescu, Marcel Runcanu, Peter Motzan, Petru Poantă, Bernd Kolf, Franz Hodjaek, Balla Zsofia, Vasile Sălăjan și alții din lunga coloană echinoxistă, vor însemna ceva în literatura noastră de mâine”. □ În interviul intitulat, *De la suflet la suflet*, scriitorul Fodor Sándor se destăinuie cu privire la alegerea meseriei sale, cum a învățat limba română, care îi sunt scriitorii preferați „Caragi-ale, Panait Istrati, Sadoveanu” și nu numai, vorbește despre traduceri și poeți preferați, despre muzicalitatea limbii române și logica gramaticii, în linii mari aici Păunescu trasează toate liniile unui interviu esențializat. ■ Masa rotundă a numărului îi adună pe D. R. Popescu, Ion Pop, Bazil Gruia, Teohar Mhadaș, Mircea Tomuș, Ion Cocora, Petru Poantă, Emil Bunea, Dan Culcer, în jurul volumelor lui Aurel Gurghianu *Poartă cu săgeți* și *Temperatura cuvintelor*.

□ La rubrica *Meridiane lirice*, deci pe ultima pagină a acestui număr, îl găsim pe A. E. Baconsky cu o cronică la poezia lui Dino Campana, poet italian, asemuindu-l cu Trakl și realizând o analiză de tip biografic urmată de câteva poeme traduse: *Balconul*; *Pilonii fac fluviul mai frumos*; *Himera*; *Noaptea*.

7 aprilie

● [„*Munca*”, nr. 7587] Cu titlul *Ion Băieșu, spectator la „Vinovatul”*, se publică o scurtă prezentare a premierei lui Ion Băieșu cu piesa omonimă, pusă în scenă la Teatrul Nottara. ■ Este publicat un scurt interviu intitulat *Radu Cârneli: Poezia – artă pusă în slujba poporului*. În calitate de redactor șef, poetul răspunde la întrebări legate de rolul revistei „Ateneu” în promovarea literaturii tinerilor: „Un deziderat principal pe care revista noastră și l-a propus încă de la înființare a fost și este promovarea cu multă atenție și permanență a tinerelor talente din Moldova și din întreaga țară. Astfel, avem bucuria de a constata că mulți tineri, în special poeți, care au publicat primele lor cărți, au debutat în paginile revistei noastre”. Alte subiecte sunt legate de rolul social al poeziei, locul poeziei în cadrul literaturii contemporane, *Conferința pe țară a scriitorilor* ce este programată să aibă loc în curând ș.a.

● [„*Contemporanul*”, nr. 15] Redacția semnează textul: *Renumele României socialiste*: „Sentimentele de dragoste și admirație cu care a fost primit conducătorul partidului și statului nostru la întoarcerea din vizita făcută în cele 8 țări ale continentului african exprimă interesul profund, legitima mândrie patriotică cu care întregul popor român a urmărit călătoria tovarășului Nicolae Ceaușescu, satisfacția pentru rezultatele obținute. Însoțindu-l cu inima și gândul pe conducătorul nostru iubit în vizionarea unor țări cu condiții specifice, economice, politice și sociale, cu geografii și istorii diferite, dar pe care leagă aceeași năzuință comună de a-și făuri o viață de sine stătătoare, liberă și prosperă, cetățenii patriei noastre au profunda convingere că vizita în Africa reprezintă un important succes al politicii extreme a României socialiste, o contribuție de preț la întărirea prieteniei, colaborării și solidarității internaționaliste dintre poporul român și popoarele africane, la cauza păcii și progresului, înscriindu-se totodată ca un eveniment de seamă al vieții internaționale”. ■ Cu prilejul *Conferinței Naționale a scriitorilor* se exprimă: Nina Cassian, Demostene Botez, Ștefan Aug. Doinaș. □ Nina Cassian: *Prestigiu*: „A scrie literatură este, incontestabil, un act existențial deopotrivă spontan și responsabil. A avea sentimentul că aparții unei literaturi, fără a modifica datele în esență, sporește răspunderea și conștiința actului creator, raportul dintre obârșia și finalitatea lui devenind un stimul puternic și complex. Poezia contemporană românească mi se pare că se află astăzi în etapa fericită în care resursele ei funcționează plenar și în care, totodată, nume și direcții se statornicesc în disciplina istoriei valorii, iar efervescența capătă girul duratei. Fenomenul, rămânând viu și fremătător, poate fi captat, cuprins, analizat. O

astfel de încercare de captare o constituie tezele recent apărute, teze menite să dea apropiatei Conferinței naționale a scriitorilor jaloanele unei dezbatere fertile pe terenul concepției și practicii profesionale. Când poezii stau de vorbă prin poezie, se aud, desigur, vocile lor unice, nerepetabile, corul constituindu-se în deducțiile și generalizările criticilor și istoricilor literari. Când poezii stau de vorbă despre poezie, își sugerează unii altora cifra lumii inventate de ei și, prin acestea, cifra lumii”. ■ Demostene Botez: *Literatura militantă*: „Nicio dată în prezentarea tezelor unei adunări a scriitorilor nu s-a înfățișat un document atât de înalt ideologic, atât de clar și de concis. El exprimă un punct de vedere complet, călăuzitor al creației literare contemporane, care corespunde, pentru cine-l citește cu atenție și bună credință, nu numai momentului istoric prezent, ci pentru îndrumarea justă, suplă, fără concesii ideologice, a literaturii socialiste viitoare. Dacă analizăm aici cu bună credință cerințele solicitate noii literaturi, se vede ușor că niciun om, iubitor de oameni, nu numai de sine, nu se poate îndepărta, fără a se înstrăina nu numai de societatea în care trăiește, dar din propriile lui deziderate sociale de om, și de civilizația veacului său. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, adică în fapt Partidul Comunist Român, printr-un emoționant apel, de loc străin de valori literare, prin puterea și tensiunea emoției sale, cheamă pe scriitori, cărora li se adresează direct: «puneți talentul vostru și măiestria de care dispuneți în slujba unei arte închinată poporului, cauzei socialismului și comunismului în patria noastră»”. ■ Ștefan Aug. Doinaș: *Valoare și receptivitate*: „Sociologia literară ne arată că întâlnirea dintre opera poetică și cititorii ei constituie un proces activ în care sunt implicați, cu răspunderi egale, doi termeni: de o parte, scriitorul, structura operei – anatomie verbală funcționând ca replică față de real, dar întreținând cu acesta un act de osmoză spirituală: de altă parte, marea masă de cititori-spațiu diversificat în care opera încearcă să-și instituie un loc al ei, adică o audiență adecvată, și față de care îndeplinește o sumă de roluri. Opera destinată publicului înseamnă astfel un lucru precis; acela că destinul oricărei poezii constă în puțința de a-și forma un public cititor propriu. Ce trebuie să înțelegem, atunci, prin noțiunea de accesibilitate?”. ■ Dan Zamfirescu recenzează cartea lui Dragoș Vrânceanu: *Întâlnirea cu scriitorii*: „Și încă ceva: Dragoș Vrânceanu reușește să facă din *Întâlniri cu scriitorii italieni* o pasionantă carte de superioară publicistică. Nu exagerăm rânduind-o printre cele mai interesante cărți din Italia, scrise de un român, și incontestabil una dintre cele mai vii și mai informate dintre cărțile închinată, la noi, literaturii Italiei contemporane”. ■ Gelu Ionescu semnalează apariția cărții lui Jean Bayet: *Literatura latină*: „Apariția la Editura Univers a traducerii unei cunoscute cărți de istorie literară – *Literatura latină* de Jean Bayet (1934) ne amintește din cât de puține cărți de istorie a marilor literaturi antice și moderne avem în românește”.

● [„Cronica”, nr. 14] Vasile Constantinescu publică poezia *Neatârnnarea luminii în Carpați*. □ La *Cronica literară*, Al. Andriescu scrie despre *Misterul*

clepsidrei de Gh. Tomozei. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga prezintă *O antologie a iluminismului*, volum apărut la Albatros sub îngrijirea lui Romul Munteanu. ■ În *Mențiuni critice*, George Chirilă se ocupă de *Literatura în actualitate* (Dacia), volum ce conține studii elaborate de Adrian Marino, Ion Dodu Bălan, Matei Călinescu și Ion Vlad: „Deși mai restrâns ca extindere, volumul *Literatura în actualitate* pornește de la analiza fenomenului literar din perspectiva unui timp interior, înțeles ca proces, în corelare cu o multitudine de factori obiectivi, criterii sigure de evaluare a greutății operei. Dintre multiplele aspecte ale categoriei de actualitate, delimitate cu discernământ și riguroasă metodă de Adrian Marino, exegeza propune în centrul atenției pe aceea de actualitate literară. Argumentele cercetătorului și istoricului literar converg spre ceea ce ține de sinteza construcției ample, constituită pe temeiuri depline, de opera de durată. La aceste condiții se cere raportată actualitatea literară, ca fenomen real și nu simulat. Termenul de comparație devine astfel unic și irevocabil: asimilarea actualității la nivelul conștiinței, prin integrare în ritmul cronologiei interioare a scriitorului. Posibilitatea mesajului universal uman al artei nu exclude necesitatea ei de a se încorpora într-o creație de valoare cu fizionomie specifică, purtând optica – deci ideologia – unul timp istoric revolut, expresie a unui limbaj neconținut inteligibil. Actualitatea literară dobândește o arie mai largă de cuprindere, neexcluzând o înaltă capacitate de esențializare. Cele mai valoroase creații literare ale vremurilor noastre poartă însemnul acestor nobile trăsături. Competent și la obiect, studiul criticului și istoricului literar Ion Dodu Bălan pledează pentru înțelegerea complexă și aprofundată a categoriei de specific național, care, dobândește în sfera literaturii române de azi un conținut activ și profund uman. Tradiția face loc evoluției înnoitoare, filonului aducător de adevăr și perspectivă istorică. Iată de ce și funcția estetică a artei se răsfrânge altfel în contextul actualității literare, nu înțeală simplist și vulgarizator. Arta are un pronunțat caracter formativ, în sensul că influențează și modelează caracterele”. Val. Condurache prezintă volumul lui Valentin Berbecaru, *Șah etern*. ■ Radu Șt. Mihail scrie despre *Critica, act constructiv*: „Funcția orientativă a criticii se împlinește nu prin decretări și judecăți exclusiviste, ci prin pledoaria inteligentă, convingătoare, pasionantă pentru un ideal estetic. Nu poți să te declari critic marxist și să fii în același timp adeptul spontaneității. Când este efectuată dintr-o asemenea perspectivă, antrenând întregul câmp al valorilor umaniste, fără a neglija specificul artei, critica poate deveni un act constructiv, pentru că ea afirmă, odată cu valoarea estetică, un sistem referențial amplu, de care atâră, în ultimă analiză, perfecționarea umanului. Afirmția sau negația criticului nu mai echivalează atunci cu lauda sau cu denigrarea persoanelor, a autorilor, ci cu acceptarea sau neacceptarea unei atitudini, atât în planul artei cât și în cel al ideilor generale privitoare la individ și societate”. ■ Este adusă în discuție din nou tema *Momentul actual în critica și istoria literară*, în numărul de față răspunzând la

întrebări Edgar Papu și Al. Piru. Întrebați „în ce măsură o istorie a literaturii române beneficiază de monografiile, studiile, eseurile etc. publicate în ultimul timp”, Edgar Papu răspunde: „O istorie a literaturii române nu numai că nu se poate dispensa de ceea ce s-a scris în ultimul deceniu, dar cred că acest material recent trebuie să constituie însăși baza ei. Mă gândesc, în primul rând, la seria imensă de biografii foarte importante, care au apărut în ultimul timp. Ele completează considerabil cele știute mai-nainte sau ne dau chiar imagini fundamentale noi despre Alecsandri, Maiorescu, Eminescu, Creangă, Caragiale, Macedonski, Duiliu Zamfirescu, Lovinescu, Sadoveanu, Rebreanu, Goga, Arghezi, Galaction, Bacovia, Ion Barbu și despre alți clasici mai vechi sau mai noi. Deși apariția lor s-a concentrat într-o perioadă scurtă - ultimii șapte-opt ani, ele au marcat un proces atât de accentuat în pătrunderea și interpretarea celor mai de seamă scriitori ai noștri, încât, puse cap la cap, ele ne-au dat o cu totul altă vedere decât cea existentă încă în 1960 asupra literaturii române. Cred că această scurtă perioadă va rămâne în întreaga noastră cultură ca perioada clasică a marilor monografii literare. O istorie a literaturii nu poate face, în nici un caz, abstracție de cotiturile uriașe pe care ele le-au deschis în gândirea asupra scrisului românesc”. □ La această întrebare, Al. Piru răspunde în următorul mod: „O nouă istorie a literaturii române are sarcina primordială de a integra literatura contemporană, ivită din 1941, când s-a publicat ultima și cea mai importantă istorie a literaturii române, cea a lui G. Călinescu, încoace. Despre această perioadă nu avem încă nici o sinteză serioasă (cea publicată de M. Micu și N. Manolescu este fragmentară și din toate punctele de vedere depășită, iar *Dicționarul de literatură română contemporană* de Marian Popa nu prezintă încredere nici sub raportul datelor, nici sub raportul analizelor de opere (în majoritatea cazurilor necitite de autor)”. □ În privința „multitudinii cercetărilor dedicate curentelor literare românești”, Edgar Papu apreciază că „Tocmai din cauza multitudinii - am adăuga, și a valorii - cercetării dedicate curentelor literare românești problema nu poate fi considerată ca elucidată nici în liniile ei mari. Aceste cercetări au descoperit mereu noi și noi date în ansamblul literelor românești. Toate laolaltă concură să demonstreze - implicit sau explicit - că este vorba de un fenomen cu mult mai complex, mai vast și mai important decât cum se credea până acum vreo zece ani. Acesta este un punct definitiv câștigat, care nu poate fi subapreciat. Dar tocmai amploarea și intensitatea fenomenului îndepărtează și perspectiva elucidării, care cere o corespunzătoare elaborare mai complicată. De fapt, ca în cazul tuturor marilor obiective literare, elucidarea definitivă nu se va face niciodată, împiedicată de proliferarea descoperirilor - unele esențiale - în datele problemei. Mereu se vor ivi astfel, unghiuri de vedere, neluate mai înainte în seamă, care încearcă neconștient operația sintezei”. □ Cea de-a treia întrebare țintește definirea realismului de către critica literară, precum și raportul dintre realism și valoare, în această privință Edgar Papu considerând că „realismul a primit numai o relați-

vă sau parțială definiție corespunzătoare. Apreciez ca un fapt pozitiv lărgirea judicioasă a opticei din care se află privită această noțiune. Realismul răsuflă, în sfârșit, ușurat de strânsoarea la care se vedea supusă accepția sa, ca atare, consider problema sa rezolvată, dar numai pentru epică și pentru dramă. Pentru lirică, însă, și mai ales pentru marea lirică, această problemă a realismului rămâne încă deschisă”. □ Următoarea întrebare se referă la capacitatea criticii de a „delimita tendințele, stilurile literaturii contemporane”. În această problemă, Edgar Papu opinează: „Dacă prin „literatură contemporană” se înțelege numai aceea de după cel de al doilea război mondial, atunci critica literară n-a ajuns încă să-i delimiteze tendințele și stilurile. Pentru aceasta se cere o operație de sinteză. Or, critica a privit mai mult aparițiile izolate, care s-au ivit în discutatul răstimp. Ceva în această privință a reușit totuși și încă în mod lăudabil - Ștefan Augustin Doinaș. În general, însă, datele problemei se mai cer încă scormonite”. □ Aici, Al. Piru, răspunde: „N-am citit nicio carte despre tendințele și stilurile literaturii române contemporane, deci răspunsul meu la întrebarea dumneavoastră este negativ. Critica nu a reușit, nici măcar nu și-a propus încă să delimiteze tendințele și stilurile literaturii actuale. S-a vorbit adesea în general despre diversitatea de stiluri în literatura română contemporană, dar în ce constă, dacă există, această diversitate, n-a spus nimeni. În ultimii șase-șapte ani s-au făcut la noi multe experiențe, s-a reluat în poezie suprarealismul, s-a practicat și se practică ermetismul, avem și noi „nou roman”, teatru absurd, critică structuralistă etc. Experiențele sunt bune și necesare, cu condiția să nu se rămână la ele, să nu se transforme în mimetism sau, și mai rău, în imitație servilă”. □ Ultima întrebare este legată de existența, în ultimul timp, a unei mai mari responsabilități în abordarea fenomenului literar: „Sunt unii critici pe care îi consider încă tineri, și alții de tot tineri; toți mi se par dotați cu intuiții foarte sigure în detectarea valorilor, și cu un discernământ artistic din cele mai fine. Asemenea incontestabile calități naturale ar căpăta, însă, o sporită eficacitate, dacă s-ar degreva complet de anumite pasiuni pro și contra. Atunci, prin capacitatea verificată a purtătorilor ei, critica s-ar ridica efectiv la înălțimea funcției sociale și estetice cu care este investită”. □ În această ultimă problemă, Al. Piru consideră că „mulți vorbesc de responsabilitate în critică, dar puțini sunt aceia care uzează de ea. Lipsește unora curajul de a spune nu imposturii ca și interesul și entuziasmul de a afirma. Se mai practică politica de grup. Se exaltă cărți mediocre și se minimizează cărțile bune. Alexandru George dă note maxime unor autori în devenire și declară nuli sau incoerenți scriitori reprezentativi. Un poet modest se declară dezamăgit de compendiul de *Istoria literaturii române* de G. Călinescu. Se cer diplome numai traducătorilor, criticii n-au decât să știe limba română pentru a deveni critici autorizați”. □ Este publicat un fragment din romanul *Ziua uitării* de Corneliu Ștefanache. □ Petru Ursache prezintă *Prelegeri de estetică* de Mihail Ralea. ■ În *Caiete*, Al. Călinescu scrie despre *Persoana întâi în roman*, ple-

când de la discuția lansată de Petru Popescu în numărul din 2 martie al revistei „România literară”: „Petru Popescu abordează chestiunea cu franchețe și vioiciunea intelectuală binecunoscute, avansând o serie de idei îndrăznețe și exprimând, în esență, un punct de vedere declarat personal, acela al creatorului care s-a văzut ajuns în situația de a trebui să explice de ce o carte a sa a fost scrisă la persoana întâi și de ce a fost abuzivă identificarea pe care unii critici au făcut-o între autor și personaj. Bineînțeles, nu este nici prima și, probabil, nici ultima dată când această eroare se comite; pentru a o evita ar trebui să se țină seama de ceea ce un critic, Philippe Lejeune, numește pactul autobiografic (cf. *L'autobiographie en France*, P.U.F., 1971): atâta vreme cât autorul nu declară că opera sa are un caracter autobiografic, noi nu avem nici un drept să punem semne de egalitate între autor, narator și personaj. [...] Petru Popescu vede în persoana întâi o garanție a sincerității, a autenticității. Ideea, iarăși, nu e nouă: au exploatat-o, cu rezultatele cunoscute, romanticii, au îmbrățișat-o cu entuziasm romancierii noștri, un Camil Petrescu, ce declara că nu se poate exprima onest decât la persoana întâi, un Anton Holban, un Octav Șuluțiu, care, afirma: analiza interioară pusă la pers. III e totdeauna caraghioasă, e caraghios să spun eu ce gândește, altul”. Dar se pune întrebarea sinceritatea cui ? A scriitorului sau a naratorului-personaj? Căci P. P. distinge în utilizarea persoanei întâi un semn de „angajare” scriitoricească, se pare că astfel autorul se „mărturisește”, își valorifică experiența de viață, trebuie să „garanteze personal” pentru orice afirmație. Acceptând toate acestea, ajungem, fatalmente, să identificăm în naratorul-personaj pe scriitor. [...] Dacă e să acordăm credit sincerității scriitorului, atunci trebuie să acceptăm ideea că el poate minți la fel de bine și de convingător la persoana întâi (chiar - sau mai ales - în scrierile declarate autobiografice, el își poate confecționa o mască, ne poate prezenta o imagine falsificată a propriei sale persoane). Credem așadar că folosirea persoanei întâi sau a treia (sau a doua, ca la Butor) ține de tehnică romanului și nu garantează nicidecum „sinceritatea” scriitorului. Autenticitatea este oare mai...autentică în *Dulce ca mierea e glonțul patriei* decât în *Prins* ? Oricum, ideea pe care o susține Petru Popescu la începutul articolului său rămâne întru totul valabilă; ar fi neplăcut ca, obligați de o critică inabilă, romancierii să-și deschidă cărțile cu avertismentul: „Orice asemănare a personajului-narator cu persoana fizică și morală a autorului, întâmplătoare sau nu, nu trebuie luată în considerație”. □ În *Doi poeți din Tanzania* sunt publicate versuri semnate de Walter Bgoya și Willy David Kamera, în traducerea lui Val Condurache și Octav Pătrașcu. □ Sorin Pârvu prezintă culegerea de nuvele neozelandeze *Niciun om nu e insulă*, apărută la Univers. ■ În *Moment*, cu titlul *Erudiție și poezie*, sunt semnalate o serie de intervenții ale Georgetei Horodincă, făcute în mai multe reviste, asupra personalității lui Dimitrie Anghel. „Autoarea nu face eseism, în sensul stabilirii unor criterii subiective, din afara operei poetului, dar nici nu lasă să se simtă uscăciunea documentului. De unde se vede încă o

dată că obstinările în atitudini unilaterale, înghețate, fetșizând fie documentul fie eseismul impresionist, rămân infructuoase. Iată un motiv să așteptăm o reconstituire atentă și delicată a celui care a fost și rămâne, în literatura noastră, «poetul florilor». □ În „Ramuri” se publică o notă despre partea de istorie și teorie literară din numărul 3/1972 al revistei. Sunt semnalate analiza lui Al. Piru asupra comentariului făcut de Alexandru George despre poezia lui Tudor Arghezi și Ion Barbu, o analiză asupra prozei lui Ion Vinea făcută de G. Gheorghiu, cea a lui Ovidiu Ghidirmic despre nuvelistica lui Fănuș Neagu, precum și cea a lui Florea Firan despre corespondența inedită a lui Tudor Arghezi cu revista „Ramuri”. În *Judecătorul judecat* este prezentat un interviu luat lui Adrian Păunescu de către un student de la Politehnică, în revista „Ing.”, nr. 5-6/1972. „Interviul debutează cu întrebarea preluată chiar de la interviuat: „Cine ești d-ta Adrian Păunescu?”, la care interpelatul răspunde, citându-l pe M. R. Paraschivescu: „sunt spionul libertății voastre”. Studentul Bolintineanu reia chiar o serie de întrebări puse, în timp, de A. P., lui T. Mazilu, Șt. Aug. Doinaș, C. Tească etc. cerând ca autorul lor să răspundă acum la ele. Exercițiul este deosebit de atractiv și emulativ. Remarcăm afirmațiile clare ale poetului în legătură cu sarcinile de onoare ale scriitorilor contemporani: „Mă consider un pionier al acestei atitudini de construcție morală” sau: „Cred în publicul care mă citește. Cred în publicul care este deschis spre cultură, nesuspicios, fără dogme, cred în publicul care are un destin al său, așa cum cred în scriitorul de aceeași factură”. Semnalând interviul acordat de Adrian Păunescu, înțelegem să scoatem în evidență actualitatea și ardența ideilor pe care le exprimă”.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 70] O știre la *Săptămâna pe scurt*: a fost constituită Secția de dramaturgie a Asociației Scriitorilor din București, secretar fiind ales Mihnea Gheorghiu, membri ai Biroului: A. Baranga, Paul Everac, Florian Tornea și Radu Popescu. □ Premiera filmului *Felix și Otilia*, pe un scenariu de Ioan Grigorescu după G. Călinescu. ■ În întâmpinarea conferinței Naționale a Scriitorilor apare și articolul lui E. Manu – *Literatură și contemporaneitate*: „Tov. Nicolae Ceaușescu cerea scriitorilor să descopere pe Feți-Frumoșii zilelor noastre, să descopere o simbolistică literară a epocii actuale, să trateze, cu alte cuvinte, probleme contemporane. Promovând în expresie literară, omenia de fapt ca fundament etic al societății socialiste și comuniste, secretarul general al partidului definea *noul umanism* al vremii noastre, umanism revoluționar, activ, ca pe un fel de romantism socialist cu consecințe în dezvoltarea istorică a culturii, dar cu acute influențe în dezvoltarea societății... Contemporaneitatea ca metaforă artistică, nu e numai un concept temporal, ci e, în acest cadru tensional, mai ales *un sentiment*”. □ Tot E. Manu recenzază două cărți de poeme: Radu Cârneli – *Oracol deschis*; Florența Albu – *Austru*. □ Romul Munteanu pune în discuție cartea la modă a lui J. P. Richard, *Litterature et sensation*, într-o nouă ediție din 1970, în articolul *Literatura și senzația*.

8 aprilie

● **[„Munca”, nr. 7588]** În rubrica *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Ion Secoșanu, George Savin și Aurel M. Buricea. □ În *Însemnări de lector*, Mihai Cernat prezintă „*Vibrații*”, „o culegere de versuri ale poeților amatori”. □ În *De toate pentru toți*, în *Din istoria....săptămânii viitoare*, se publică o scurtă prezentare a primului ziar românesc, „*Curierul românesc*”.

● **[„România liberă”, nr. 8540]** Veronica Porumbacu prezintă volumele semnate de Aurel Gurghianu, *Poarta cu săgeți* (Eminescu) și *Temperatura cuvintelor* (Editura „Dacia”), despre care notează că „în ambele culegeri găsești poezii antologice” și că „dincolo de diferențele expresive, reîntâlnești sentimentul de nobilă simplitate în fața naturii”. ■ În cadrul aceleiași rubrici, „*Vitrina cărții*”, George Muntean recenzează tomul *Appasionata* de Alecu Ivan Ghilia, menționând că formula adoptată este una de „roman modern, eseistic, precipitat, care, fără a-i fi cu totul străină, pare a i se potrivi mai puțin.”. Cu toate acestea, conchide că această ultimă carte a autorului „reprezintă rodul unor căutări constante, al unor încercări de înnoire a scrisului său, al căror rezultat e cel mai adesea de luat în seamă”.

● **[„Scânțea”, nr. 9112]** Valentin Silvestru scrie despre *Autenticitatea la televiziune*: „În considerațiile estetice ale lui Tudor Vianu, conceptul de autenticitate e permanent relaționat de termeni sociali; omul autentic, adică manifestându-se conform cu datele sale naturale, e apreciat, socialmente, din punct de vedere moral; înseși naturalețea și spontaneitatea sa constituie efectul adecvării dintre datele sale și manifestările sale sociale. Apoi naturile autentice au și o valoare reactivă în fața artificialității, o infirmă prin însăși prezența lor; autenticitatea sporește conștiința realității. Cum televiziunea aspiră, prin măcar o parte a activității ei, și la un statut artistic, nu putem decât să-i urăm o râvnă mai pronunțată în *autenticizarea* preocupărilor ei atât de diverse, preocupare ce e legată, firește, de procesul de personalizare și specificare și, prin aceasta, de extensie continuă a capacității ei de înrâurire spirituală”. ■ Mihai Vasiliu semnează cronică dramatică la „*Vișorul*” de B. Șt. Delavrancea la Teatrul „*Al. Davila*” din Pitești: „Considerăm că, punând în valoare calitățile acestui spectacol, înlăturând unele ezitări, consemnabile, teatrul din Pitești poate să realizeze în continuare valorificări scenice, *contemporane* și *vibrante*, ale piesei clasice de inspirație istorică națională”. ■ În acest număr citim recenzii: □ George Cuibuș prezintă volumul *Poeme* de Mihail Steriade, editura Minerva: „Recentul volum de *Poeme* (Minerva) – sinteză a altor zece volume de poezie, apărute în timp – vine să încununeze cele cinci decenii de trudă ale lui M. Steriade pe tărâmul liricii. Încă de la primele versuri, *Pajiștile sufletului* (1923), Steriade se manifestă ca un poet al percepției, căruia nu-i sunt străine «imaginile vieții noastre în oglindirile de veac», norii hoinari, ciripitul păsări-

lor în crânguri, ca și dorurile de tinerețe șoptite în elegii romantice”. □ Aurel Dragoș Munteanu notează apariția volumului *Război și pace* de Lev Tolstoi, Univers: „O lectură în colecția prestigioasă a editurii Univers ne-a sugerat din nou sentimente de gratitudine față de traducătorii N. Parocescu și Ion Frunzetti, care au pus la dispoziția cititorului român, încă mai de mult, această echivalentă românească remarcabilă a unei opere nemuritoare. O carte ca *Război și pace* nu se traduce în fiecare an, iar bogăția de sensuri și amploarea problematicii, volumul imens al materialului lingvistic presupun un efort capabil să marcheze o dată în traduceri cu valoare literară”. □ Emil Manu comentează *Originile romantismului românesc* de Paul Cornea, Minerva: „Ca spirit, cercetarea se aplică mai mult asupra *esenței* curentului decât a *existenței* lui. Vrem să spunem că lucrarea nu e un inventar comentat de fapte, ci un comentariu ideologic ce-și propune evidențierea elementelor spirituale și conjuncturilor istorice originale”. □ Sub semnătura C. G. citim despre volumul *Teatru* de Vasile Rebreanu: „Este drept, pe alocuri, excesul de metaforă, apelul la idei și simboluri generale, o anume artificialitate, absența unei «biografii scenice» a personajelor afectează calitățile teatrale ale pieselor la Vasile Rebreanu, reprezentarea lor scenică”.

● **[„Flacăra”, nr. 15]** Aurel Baranga publică *Teze și priorități*, specificând că „în întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor au fost date publicității Tezele organizației lor de breaslă, material de orientare teoretică și practică de primă însemnătate”. □ În cadrul unui amplu material intitulat *Nu știm totul despre limba română...*, semnat de Lionel Nițescu, se discută, într-o secțiune intitulată *De la versurile lui Blaga la...Buletinul oficial*, despre diversele stiluri. □ În *Film*, Iulian Georgescu scrie *Filmul românesc pe ecrane*, analizând filmul *Pentru că se iubesc*, realizat de Mihai Iacob și Ion Omescu. □ Sanda Faur publică *Adevărurile lui Mircea Albulescu*, un amplu interviu axat în principal despre rolurile interpretate de actor. □ Henri Wald scrie *Experiență, experiment, producție*. ■ În *Literare*, Lucian Raicu prezintă volumul de *Proze* al lui Radu Petrescu (Eminescu): „Aspectul cel mai interesant este cel cu deosebire în amplul *Jurnal* ce se întinde peste o sută și cincizeci de pagini: un text compact, fluent și cu ceva «aerian» totodată, cu o bună doză de «abstragere» din concret, de care ne leagă și farmecul operei, dar și natura ei controversabilă, o anume «răceală» de altfel programatică”. □ În *Teatru*, Sanda Faur scrie *În căutarea spectatorilor pierduți...*, discutând despre teatrele din provincie. □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică *Poemul calului neîmpușcat*. ■ În *Memento*, Cinema apare o notă despre *Felix și Otilia*, ecranizare a romanului lui G. Călinescu, în regia lui Iulian Mihu. În secțiunea de *Teatru*, apar o serie de note despre montarea pieselor *Vinovatul* de Ion Băieșu (Teatrul „C. I. Nottara”), *Dragoste târzie* de N. Ostrovski (Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad), *Pâine amară* de Claude Spaak (Teatrul Național din Craiova), *Jocul de-a vacanța* de Mihail Sebastian care „își iradiază farmecul și lirismul amărui pe scena teatrului din Bydgoszcz, Polonia”.

● **[„Luceafărul”, nr. 15]** Editorialul primei pagini tratează vizita lui N. Ceaușescu în Africa, numită „un deosebit succes politic și economic”. E evidențiată „profunda simpatie pe care poporul român o manifestă față de popoarele Africii”. ■ În întâmpinarea *Conferinței Naționale a Scriitorilor* (22-24 mai), sunt amintite *Tezele din Iulie*. Hristu Cândroveanu afirmă: „nu e vorba [...] de vreo limitare în vreme și spațiu a explorării vieții de către scriitorii de azi. Ceea ce dorim, însă, din partea lor, este abordarea subiectelor alese de ei pentru scrierile lor, din unghiul concepției [...] marxist-leniniste”. ■ Matei Călinescu face comentarii pe marginea literaturii experimentale, pornind de la distincția între experiență și experiment. „Eliberat de prejudecata «expresiei» sau a «comunicării», poetul experimental pune la încercare limbajul, adeseori dislocându-l sau dezarticulându-l. Provocarea limbajului se voia totodată o provocare a cititorului”. Călinescu identifică „antihedonismul declarat” al experimentalistilor: „arta nu trebuie să producă în primul rând plăcere”, însă experimentalismul „are un singur neajuns cu adevărat grav: acela de a întoarce spatele experienței”. ■ Mircea Martin, într-un articol intitulat „Sincronizarea devine inutilă”, vorbește poeților tineri: „[în Occident] se poate vorbi chiar de o redefinire a însuși conceptului de poezie [...], o îndepărtare de la izvoarele dintotdeauna a poeziei”; „Nu se poate susține că Occidentul traversează acum o perioadă de înflorire poetică. [...] Iată de ce, în poezie cel puțin, sincronizarea noastră devine acum inutilă”. Îndeamnă la o întoarcere la tradiția autohtonă: „Mai ales poeții interbelici sunt productivi în acest sens – printre ei Blaga și Barbu”. ■ Nicolae Balotă evaluează literatura ultimilor ani: „am regăsit rădăcinile culturii noastre, ne-am deschis spre un întreg univers al spiritului uman, comunicăm cu realitățile contemporane”. ■ Nicolae Ciobanu despre noua apariție editorială a lui Matei Călinescu, *Clasicismul european* (ed. Enciclopedică Română, 1972): „reprezintă rezultatul unei complexe metamorfoze prin care a trecut esul «Clasic-romantic-baroc-manierism»”. ■ Ion Caraion despre Gellu Naum, prin noul volum, *Copacul-animat* (Eminescu, 1971): „Un scriitor avizat, cu umor și sarcasm, cu melancolie [...] și corozivități, dispunând impecabil de limbaj, [...] știind ce nu trebuie spus decât autopersiflant”. ■ Sunt tipărite în periodic scrisori ale lui „Liviu Rebreanu și E. Lovinescu în dialog epistolar cu debutanții”. ■ Eugen Luca comentează scrisorile dintre B. Fundoianu și Ion Călugăru în articolul „O prietenie exemplară”: „Având o formație similară și bântuiri de aceleași neliniști, [...] sunt afini spiritualicește, într-atât încât nu exagerez, cred, afirmând că fiecare dintre ei se citea ca într-o oglindă în opera celuilalt”. ■ Al. Rosetti despre Rimbaud: „Scrierile sale descriu o zonă toridă, așezată la limita inteligibilului”. Adaugă că Mallarme, Paul Valéry câteodată, „două-trei poezii de Bacovia, alte câteva de Blaga” s-au apropiat, la rândul lor, de inexprimabil. Sunt publicate versuri de Cezar Ivănescu (*Erudita pietate*) și de Gellu Naum (*Pohem*). ■ E publicat Novalis, cu un mini-editorial: „Deși sprijinit pe coloanele înalte ale unor doctrine filosofi-

ce transcendente, mesajul operei lui Novalis (...) este în esență o nouă mitologie care să stea în slujba rațiunii”.

9 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 9113] Sub titlul *Intenție și realizare în literatura de inspirație istorică* citim însemnările ale lui Ioan Adam despre colecția „Columna”, Editura militară, comentând *Mica „eroică”*, jurnalul de front al lui Emil Manu, *Ceasul viu* de Marin Porumbescu și *Sinteza* de Laurențiu Fulga: „*Mica «eroică»* este nu numai o cronică a unui individ cu existență relațională, dar și un document revelatoriu pentru crezul etic, umanist, al unei întregi generații de intelectuali care s-a devotat unor idealuri pe care le simțea și ale sale. Emil Manu nu se pierde în confesiune intimistă și nici nu traversează teritoriile aride ale grandilocvenței. În persoana naratorului combatant conviețuiesc temperamentul ingenuu și spiritul raționalist ce caută neconținut obârșia fenomenelor sociale, înșiruindu-le în relații cauzale. Și *Ceasul viu* al prozatorului tomitan Marin Porumbescu transcrie în bună parte un fond autobiografic, deși în acest caz avem de-a face cu un scriitor care, refractar canoanelor narațiunii tradiționale, contrariază deliberat desfășurarea cronologică a evenimentelor. [...] *Sinteza* lui Laurențiu Fulga are «teza» foarte explicit formulată la sfârșitul acestui roman de dimensiuni tipografice modeste: «*Sinteza vieții unui om stă în valoarea actului său ultim*». [...] Cartea are o structură binară, alternând planul temporal al prezentului cu incursiunea în trecut (marcată grafic prin caractere cursive). Procedul devine de la primele episoade previzibil. [...] Literatura noastră contemporană nu a dat încă acea mare carte dedicată ultimului război, acelei dramatice încercări cu care istoria ne-a confruntat existența națională. Paginile de jurnal, succintele crochiuri cu intensă capacitate sugestivă, narațiunile limitate la un anume moment sunt totuși numai preludii. «*Columna*» are însă meritul de a anticipa prin medierea acestor volume, foarte frumos prezentate grafic acea carte ce va sintetiza în verb inspirat o clipă de răscruce a evoluției poporului nostru”.

11 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 9115] În urma vizitei tovarășului Nicolae Ceaușescu în țări africane, ziarul publică *Din toată țara, scrisori și telegrame pe adresa C.C. al P.C.R., a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Satisfacție unanimă pentru rezultatele vizitei în Africa, un salut vibrant pentru purtătorul mesajului de pace și prietenie al României socialiste*. □ Printre mesaje de susținere citim și *În numele marilor imperative ale contemporaneității* de Hajdu Gyözö, Tg. Mureș: „Ca scriitor de limbă maghiară din România, care își desfășoară activitatea într-o parte a țării unde oamenii muncii, români, maghiari și de alte naționalități, își făuresc, într-o strânsă frăție, un viitor fericit, prestigiul de care se bucură în lume patria noastră comună, Republica Socialistă România, îmi

prilejuiește o bucurie și satisfacție de nedescris. [...] Oamenii muncii de naționalitate maghiară, în strânsă unire cu poporul român, urmează și vor urma întotdeauna cu înflăcărare politica internă și externă a partidului și statului nostru, fiind cu toții mândri de a putea fi factori creativi ai unei țări care înfăptuiește o asemenea politică”. □ Aurel Dragoș Munteanu, *Un poem al stimei între popoare*: „Acum, când putem aprecia călătoria în Africa în ansamblul ei, cred că se cuvine să fim mândri de națiunea ce a putut să nască un asemenea om de stat cum este tovarășul Nicolae Ceaușescu, să spunem că activitatea delegației noastre a fost expresia cea mai deplină a sentimentelor întregului popor”.

12 aprilie

• **[„România liberă”, nr. 8543]** Radu Popescu prezintă piesa *Vinovatul*, de Ion Băieșu, reprezentată scenic la Teatrul „C. I. Nottara”. Pe lângă opera dramatică *Iertarea*, cronicarul punctează, încă de la începutul articolului, faptul că autorul s-a remarcat mai mult prin scrierile sale umoristice, având o „natură bășcăliaoasă” și o „orientare satirică”. Cu toate acestea, de această dată, Băieșu propune o dramă ce „nu e decât confruntarea anchetă-confesiune, între două personaje, cu accentul femeii pe ideea de responsabilitate și pe funcționarea ineluctabilă a principiului pedepsei. Ideea morală valabilă pentru societate este impecabilă, chiar dacă, în aplicarea ei [...] s-ar putea propune o serie de rezolvări, mai firești, mai simple și mai limpezi”. În urma spectacolului, cronicarul punctează rezultatul: „piesa nu umple regia, regia fâlăie și înăbușă drama, interzicând tocmai ceea ce urmărea: ecoul și sugestia”.

• **[„Scânteia”, nr. 9116]** Pe prima pagină citim despre *Ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R.*, pe lângă prezentarea tovarășului Nicolae Ceaușescu despre vizitele statelor africane, unde s-a discutat și despre 1 Mai: „Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R. a examinat, de asemenea, propunerile privind sărbătorirea zilei de 1 Mai în țara noastră și a stabilit ca, în întâmpinarea acestei sărbători, organele și organizațiile de partid, de sindicat și U.T.C. să intensifice munca politico-educativă și organizatorică pentru mobilizarea oamenilor muncii de la orașe și sate la realizarea planului de stat, a sarcinilor în toate domeniile de activitate. Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R., ținând seama de propunerile unor colective de oameni ai muncii și ale sindicatelor, a hotărât ca în București, în localitățile reședință de județ și în alte orașe să aibă loc numai adunări populare urmate de manifestări cultural-artistice și sportive consacrate zilei de 1 Mai. De asemenea, la case de cultură, cluburi, cămine culturale, școli și facultăți, în unități militare se vor organiza, în preajma zilei de 1 Mai, manifestări cultural-educative, artistice și sportive consacrate acestui eveniment. Activitatea politico-educativă prilejuită de sărbătorirea zilei de 1 Mai se va organiza sub semnul traducerii în viață a Programului adoptat de Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971 privind îmbunătățirea activității

politico-ideologice”. ■ George Cuibuș publică textul *Spre o reconsiderare a locului bibliotecii publice în viața culturală*: „În fond, biblioteca publică trebuie să fie o veritabilă «universitate a cărții» ai cărei slujitori să se afirme ca oameni de cultură, direct implicați în realizarea obiectivelor de cultură și educație socialistă, în lărgirea orizontului informațional al omului modern”.

13 aprilie

● [„**Munca**”, nr. 7592] În *Carnet Cultural – Carte*, Mihai Cernat prezintă volumul de *Teatru* al lui Vasile Rebreanu.

● [„**Scânteia**”, nr. 9117] Mihai Beniuc semnează „*Să privim mai în adâncime, să înțelegem mai bine spiritul viu al acestui timp*”: „Când scriu acestea mă gândesc la tinerii scriitori. Ei sunt nădejdea literaturii noastre socialiste. Ei au crescut nu pur și simplu într-un spirit nou, ci în realitatea acestor ani. Ei înșiși sunt produsul acestei societăți și contribuie la făurirea ei. La rândul-le, sunt «modelatori». Fac asta în fiecare zi. Având conștiința acestei misiuni sociale, scriitorul, fie că este la primul volum, fie că este la cel de-al zecelea tom, are datoria să se întrebe ce face pentru modelarea celorlalți. Recent am fost în vizită la Uzina de automobile din Pitești. Prim mâinile celor care lucrează trec pe bandă rulantă autoturismele, ca pe timpuri la șezătoare firul din caier de pe furcă pe fus prin degetele meștere ale tocătoarelor. Sunt oameni care modelează materia. S-ar putea, desigur, găsi și alte comparații mai fericite, mai moderne, pentru actualele procese de producție din industrie și agricultură, din domeniul creației științifice și tehnice. Dar, mai ales, oamenii muncii ne vor dezvălui noi profiluri sufletești, noi dimensiuni ale conștiinței, noi dimensiuni ale conștiinței, așa cum fiecare zi arată altfel. A. D. Xenopol intuise pe bună dreptate ineditul fiecărei clipe, susținând că istoria nu e un fenomen de repetiție. Acest non-repetabil al vieții umane, în condițiile socialismului, îl așteaptă cititorii. Ei îl simt, dar trebuie să vină cineva să-l zugrăvească, să-l modeleze. Pentru aceasta, noi, scriitorii, trebuie să privim mai în adâncime, să înțelegem mai bine spiritul viu al acestui timp, să-i ajutăm și pe cititori, prin scrisul nostru, să înțeleagă marile adevăruri ale anilor în care trăim”.

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6733] Petru Popescu scrie despre „*Vanitatea de autor*”, subliniind faptul că „Adesea, scriitorul tânăr nu-și cunoaște de la început responsabilitatea, locul în societate și în istorie, misiunea. Grăbindu-se să fie original, nefăcând deosebirea între succesul facil și cel durabil, bucurându-se de popularitate trecătoare, el consideră literatura ca pe o aventură, scrie o operă care șochează sau dezorientează în mod premeditat, negândindu-se că cel mai bun mod de a impresiona publicul și de a rămâne tipărit în conștiința lui este seriozitatea, sinceritatea, punerea cu discernământ și gravitate a celor mai acute probleme (umane, filozofice, politice), adică tocmai cultivarea responsabilității și a gestului pozitiv. [...] Căci dacă un autor tânăr rămâne la vârsta pubertății intelectuale, publicul evoluează și îl lasă în urmă. Iar pentru

viitorul României, pentru progresul ei, pentru unitatea și independența ei, o literatură adâncă și umană e la fel de importantă ca o gigantică investiție economică. Fiindcă ea garantează o anumită conștiință, o anumită stare de spirit, un anumit profil uman de care întreaga viață a națiunii poate depinde la un moment dat.” □ Victor Bibicioiu prezintă volumul *Convorbiri subiective*, semnat de Ana Blandiana și Romulus Rusan și publicat la editura Albatros, o carte despre „existența exemplară a personalităților sub raportul moralității relațiilor individ-societate, cu accentuarea caracterului determinant al muncii ca factor al realizării de sine și în plan uman general, precum și a sentimentului patriotic care inspiră activitatea teoretică și practică a artistului, cugetătorului, inventatorului, a creatorului cu un cuvânt, în discuție”.

● **[„Albina”, nr. 15]** Pe prima pagină, este publicată poezia *Primăvară* de Lucian Blaga. □ De asemenea, interviul acordat lui Iulian Neacșu de Mihai Pop, directorul Institutului de etnografie și folclor, intitulat *„După moda de-formatoare a stilizărilor, revenim acum la folclorul autentic”*. □ Cu titlul *„Albina” în Sighișoara*, o pagină de reportaj de la întâlnirile cu cititorii la care au participat pe 1-2 aprilie Ion Bănuță și Barbu T. Arghezi. □ Pagina a opta, de *Satiră și umor*, cuprinde semnăturile lui Ion Nica, A. Croitoru, Tudor Mușatescu (cu versuri pentru benzile desenate *Haplea*), precum și ale colaboratorilor din teritoriu.

● **[„Cutezătorii”, nr. 15]** La rubrica *Atelier liric*, Virgil Teodorescu îi răspunde elevului debutant Matei Vișniec. Scriitorul „bătrân” îl salută pe cel „tânăr” publicându-i 7 poezii: *Patrie; Aniversare; De seară; Geamănul; Pene de porumbei; Oracolul; Scările*. Teodorescu scrie entuziast despre Vișniec, elev la Liceul Nr. 2 Rădăuți și vechi corespondent al revistei „Cutezătorii”: „Apropieri memorabile de cuvinte la refluxul stelelor sau uriașa emanație de metafore mă fac să cred că gândirea intimă a prea tânărului poet care ești deține atât o putere de pătrundere ieșită din comun cât și forța de concentrare a elementelor poetice esențiale care constituie azi condiția noastră uman-socială... Stimate poet Matei Vișniec, află că n-am zâmbit citindu-ți scrierea... acest plic timbrat pe care-l denumești «așteptarea mea încordată» e un bilet dus-întors, un simbol al circulației reciproce printr-un ținut presărat cu văile și colinele poeziei. Mi se pare că ești un tovarăș de drum, pentru că și corabia mea, ca și a dumatile, «a făcut înconjurul pământului»...”.

● **[„România literară”, nr. 16]** Versuri semnează: Mihai Beniuc (*Elegie de primăvară*), Ion Bănuță (*Panorama dansului la Moulin Rouge; Panorama morții neghinei; Panorama morții reginei nopții; Panorama morții gândului ucigaș; Panorama dansului în lăut; Panoramă în diavol nemuced; Panorama dansului strugurilor* – versuri din *Olimpului Diavolului*, III – *Panorama focului albastru* -, „în curs de apariție la Editura Albatros”), Dragoș Vicol (*Aici am să-mi ascund această zi*), Negoită Irimie (*Mai mult decât perfectul*), Grete Tarter (*Măsură*), Dan Mutașcu (*Pe țarm au rămas...; O, doamnă blondă, cu li-*

corn...), George Tarnea (*elegia fluturilor*), Adina Popescu (*Beție*), Grișa Gherghel (*Desenul*), T. Plop (*Mânzul*). □ Veronica Porumbacu semnează prezentarea și traducerea poeziilor (*Moartea fecioarei; Dragoste*) ale poetei Edith Södergran. □ Citim un fragment din *Macbeth* de Eugène Ionesco în traducerea lui Marcel Aderca; tot Marcel Aderca semnează și nota: „în versiunea sa, piesa lui Shakespeare constituie în primul rând decalajul între țelurile fundamentale ale existenței și condițiile în care se desfășoară, pe un traiect ce-o abate de la însăși esența ei, sfârșind prin a se degrada uneori până la crimă și demență. Dacă menirea, dacă obligația omului este aceea de-a se defini prin valori ale rațiunii, generozității, dragostei – de ce ființa lui se năruie în confuzie, silnicie și asasinat, departe de lumina îndelung visată? Plecând de la această întrebare, Eugène Ionesco reformulează piesa lui Shakespeare (modificând ușor, spre delimitare, grafia numelui eroului principal), în maniera lui caracteristică, la liziera dintre tragedie și farsă, egalizând personajele ei și făcând din Duncan, Macbeth, Banco făpturi ce-și pot schimba oricând locul între ele, împinse din urmă de aceleași pofte și patimi ucigașe, instrumente ale unei tiranii ce se perpetuează. Și totuși, escalada violenței și a omorurilor, de-a lungul căreia abjecția se conjugă cu ferocitatea, ar putea fi stăvilită. Ar fi de-ajuns să se înțeleagă că nimic nu e mai absurd, mai lipsit de sens, decât ca o ființă pieritoare să ia viața altei ființe pieritoare; ar fi de-ajuns să poată glăsui în voie nелеcuita noastră sete de încredere și de iubire. E o nostalgie ridicolă? E o speranță absurdă? Poate. Dar Eugène Ionesco o resimte și nu și-o reprimă. Întrucât, dacă răul i se pare a fi una din fețele omului, setea de bine e cealaltă față a personalității sale, triumfătoare, invulnerabilă, grație căreia omenirea nutrește eterna tendință spre bine. Fragmentul pe care l-am ales spre publicare e din prima parte a piesei – concepută ca un spectacol fără antracte – și începe cu discursul suveranului Duncan, rostit după reprimarea revoltei generalilor Condor și Glamiss, care urmăreau să-l răstoarne de la putere”. □ Din proză citim *Piramida* de Radu Tudoran. ■ Editorialul *Confruntare rodnică* este semnat R. I.: „În cuvântarea sa la prima Conferință pe țara a secretarilor comitetelor de partid și a președinților consiliilor populare comunale, tovarășul Nicolae Ceaușescu a acordat o deosebită atenție și rosturilor literaturii noastre. În perspectiva pregătirii Conferinței naționale a scriitorilor, secretarul general al Partidului recomanda ca tezele viitoarei noastre reuniuni să fie răspândite astfel ca să fie cunoscute și luate în dezbatere de cât mai mulți factori de opinie cu putință: de la scriitori și oameni de artă, în genere, până la cei mai activi dintre cititorii cărora opera literară li se adresează, oamenii muncii din fabrici și uzine, ca și cei de pe ogoare, având a-și spune, astfel, cuvântul lor – sincer, deschis, tovarășesc. Ținând seama de această prețioasă indicare, conducerea Uniunii Scriitorilor a înlesnit ca, printr-un număr sporit de exemplare, «România literară», cuprinzând tezele *În întâmpinarea Conferinței naționale*, să fie trimisă și oferită, cu îndemn spre lectură, în numeroase întreprinderi industria-

le, cât și în cooperative agricole, solicitând, cu stimă și dragoste, părerea. Inițiativa a început a-și da roadele. La redacție ne-au sosit și ne sosesc în continuare opinii implicând tocmai acest proces de confruntare, de largă dezbateră, pe care apropiata conferință are a-l aprofunda, pe multiple planuri, dar mai ales pe acela al eficienței sociale a literaturii noastre, al contribuției ei, majore între celelalte arte, la desăvârșirea conștiinței omului nou, într-o societate de tip nou, de perspectivă autentic umanistă. [...] În pregătirea temeinică a Conferinței noastre trebuie să între, deci, cu sporită responsabilitate receptarea activă din partea scriitorilor a ceea ce opinia publică le oferă, spunând și cuvântul pe marginea tezelor, – teze pe care le consideră nu ca simple pretexte pentru desfășurarea unei reuniuni profesionale, ci ca pe tot atâtea generatoare de energie spirituală întru făurirea idealului în care întregul popor, sub conducerea Partidului, este angrenat. De unde și îndemnul nostru ca tot mai mulți factori de opinie publică, de cele mai diverse înțelepciuni, de pe întreg cuprinsul patriei noastre, să ne adreseze cuvântul lor. Scriitorimea îl așteaptă și-l îmbrățișează”.

■ George Macovescu semnează *Valorile literaturii militante*: „Ni se solicită să creăm o artă care să ajute la instaurarea unor relații umane superioare, de o înaltă ținută, de o superbă frumusețe. Dorim toți aceste relații. Nu am fi scriitori dacă nu am alerga neconținut după frumos. Ne supără când urătenia și strâmbătatea ne înconjoară. Dar cum să le alungăm? Baghete magice nu există. Arta, însă, reprezintă un mijloc de formare a omului și încă unul de o nebanuită eficacitate. Frumusețile ei au o certă forță de pătrundere în conștiința și psihologia omului. Nouă, scriitorilor, nu ne rămâne decât să producem aceste valori ale artei militante”.

■ Cronicarul rubricii *Din 7 în 7 zile* reproduce *Telegramă Tovarășului Nicolae Ceaușescu Secretar General al Partidului Comunist Român*, trimisă de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România: „Scriitorii din România socialistă au urmărit cu emoție și cu un sentiment de înaltă mândrie patriotică vizita pe care dumneavoastră, scumpe și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, ați făcut-o timp de patru săptămâni, în cele opt țări ale continentului Africa. Aceasta vizită, fără precedent în istoria patriei noastre, a purtat pe meleagurile marelui continent african înaltul mesaj de prietenie, pace și colaborare al României socialiste față de popoarele eliberate de sub jugul imperialist, sporind astfel prestigiul de care se bucură patria noastră pe plan internațional. Suntem conștienți că misiunea de importanță istorică pe care ați îndeplinit-o cu cel mai mare succes și strălucire, cu un ecou internațional demn de țară și poporul român, este expresia politicii inferne și externe a Partidului Comunist Român, de extindere a relațiilor de prietenie și colaborare politică, economică și culturală, dintre România și țările vizitate. Acum, la revenirea dumneavoastră în țară, în mijlocul nostru și al poporului român pe care îl conduceți cu înaltă dăruire patriotică și comunistă, vă informăm, stimate tovarășe Secretar General, că scriitorii din România: români, maghiari, germani, sârbi, ucraineni și alte naționalități, se pregătesc pentru Conferința națională a scrii-

torilor din România prin dezbateri profunde, privind toate aspectele vieții și creației literare, pentru înflorirea continuă a literaturii noastre socialiste. În acest moment de importanță istorică, ne exprimăm încă o dată. În acest moment de importanță istorică, ne exprimăm însă o dată întreaga noastră adevărată adieziune la ceea ce ați realizat în vizita dumneavoastră și vă urăm din toată inima: Bine ați venit în patrie! Multă sănătate și fericire”. Restul rubricii prezintă succesul vizitei în țările africane ale tovarășului Nicolae Ceaușescu. ■ Alexandru Ivasiuc semnează *Imaginație și experiență*: „Lumea, mai întâi observată, este depopulată de obiecte, printr-un fel de absorbire interioară și apoi repopulată de noi obiecte, printr-un fel de absorbire interioară și apoi repopulată de noi obiecte, devenite intime și familiare, după elaborarea în interiorul subiectivității. Întâlnim din nou aici cuplurile contradictorii, momentele contrastante aflate într-o profundă unitate și în același timp în opoziție, ne întâlnim, ca pretutindeni, cu fazele de afirmare, negare și de negație a negăției. O estetică dialectică ar fi aceea care ar urmări pretutindeni această unitate și contradicție, ar accepta-o și nici o clipă n-ar cădea în tentația de a rupe pentru a scăpa de contradicție, simplificând grosolan lucrurile, accentuând pe o singură latură din necesități de logică mult prea elementare. Erorile estetice de mai ieri nu erau altceva decât implicite negări ale dialecticii. Nimeni nu poate contesta importanța observației și a experienței, a cunoașterii cât mai complete a realităților”. ■ Dragoș Vrâncianu scrie despre *Momentul scrisului*: „Când vine momentul scrisului, simți cum limba intră într-un fel de «criză», o ruptură se face între felul cum ești dispus să începi și cum o pornești din loc sau cum continui. Sunt termeni abstracți, care se prezintă în pragul exprimării, încărcăți ca niște albine de polenul unor experiențe intime și ei capătă o densitate personală, care substituie plasticității concretului un nou tip de «corpulență», afectivă, ca însăși foarte concretă. Există cuvinte brutal concrete, în strânsoarea cărora conștiința – cu orizontul lărgit de cultură – refuză să intre, se arată rebarbativă includerii în procesul de exprimare literară. O cumpănă trebuie găsită. E vorba de însăși cumpăna graiului – de către fiecare scriitor în mod divers și instabil fixată”. ■ În paginile numite *În preajma Conferinței noastre* revista publică mesaje primite de la cititori: Ion Daniloiu, forjor Uzinele „23 August” (*Întâlnirile cu scriitorii – ore de meditație*), Irina Petrescu (*Mesaj al dragostei*), Ștefan Neagu, student – I. M. F. București (*Cărți pătrunse de înalte principii etico-cetățenești*), Elena Hopu, elevă în cl. a XI-a, Liceul „Al. Sahia” (*Sinceritatea scriitorului*), Valentin Ciucă, Directorul Bibliotecii documentare „Gh. T. Kirileanu”, președintele Comitetului municipal de cultură și educație socialistă, Piatra Neamț (*Forța germinativă a dialogului*), Avram Velicu, cooperator Izlaz-Ilfov (*Cartea bună stârnește și râsul și plânsul*), Nicolae Panait, tractorist, I. A. S. Mogoșoaia (*Plantele pe care le semeni...*), Doru Popovici (*Creatorii au în față publicul, marele public*), Dr. ing. Ion Popescu (*Vocația cetățenească a literaturii*), Benone Sinulescu (*Mesager al spiritualității românești*),

Dr. Șerban Cadariu, Spitalul Panduri București (*Cărți scrise cu credință în acești ani*). Găsim și mesaje transmise de scriitori și critici literari: □ Dumitru Corbea, *Poezia, în esență, nu-i decât descoperire*: „Pledez pentru revolta creatoare, pentru acea revoltă care contribuie la îmbogățirea patrimoniului spiritual al țării. Revolta creatoare poartă în ea ceva prometeic. Poate de aceea este divin Homer, divină și eternă *Odiseea*, poate de aceea este divin Dante și sublimă *Divina Comedie*. Nici marele și genialul nostru Eminescu nu s-a supus tiparelor vechi. Sfărâmând tiparele vechi, Eminescu a făcut să strălucească limba și literatura română secole și secole”. □ Laurențiu Ulici, *Critica prin DA și NU*: „Critica prin *da* și *nu* (nu doar în sensul judecătoresc, dar și în acel analitic care implică afirmația sau negația înăuntrul analizei) este, ca să zic așa, o critică a cotidianului și a cazului particular. Fără ea, critica fenomenului literar în ansamblu, ca unitate de cazuri particulare, nu e posibilă. Sinteza critică are nevoie de soliditatea axiologică a peisajului literar, iar aceasta din urmă este scopul autoritar al criticii prin *da* și *nu*. În fond, problema este aceea mai veche a capacității constructive a criticii. Prin *da*, sau prin *nu*, intenția, exprimată cel puțin, a oricărei critici ce se respectă este construcția. Pentru a nu se transforma într-un copil nereușit al literaturii, critica trebuie să nu-și trădeze criteriile (aceasta e morala ei) și să nu trădeze literatura. Evoluția uneia și a celeilalte e, în ultimă instanță, evoluția uneia *prin* cealaltă”. □ Eugen Luca, *Conștiința de sine a literaturii*: „Problema realizării unei puternice conștiințe de sine a literaturii noastre contemporane se prezintă, în ultimă instanță, ca o problemă de formare a unor adevărate personalități critice. E, înainte de toate, deci, o chestiune de autoeducare, a fiecăruia dintre noi. Depinde de capacitatea și dorința fiecăruia dintre noi de a-și forma o opinie proprie, motivată marxist, asupra căilor de dezvoltare a literaturii noastre, de a ajunge, cu alte cuvinte, la un adevăr al său. Și de a avea curajul să fie, în toate circumstanțele, el însuși, afirmând consecvent acest adevăr la care studiul temeinic și experiența profesională l-au adus; de a lupta neabătut pentru triumful ideilor sale, chiar dacă are convingerea că adevărul său e limitat, parțial (nici nu poate fi altfel). Căci conștiința de sine a literaturii se realizează prin însumarea acestor adevăruri parțiale, iar ideea că suntem angajați într-o operă colectivă nu trebuie să ne părăsească nici o clipă”. ■ Șerban Cioculescu scrie despre *Ion Codru Drăgușanu* în „*Bibliografia analitică a limbii române literare 1780-1866*”. ■ Florica Dumitrescu pledează *Pentru un dicționar al limbii celor mai vechi texte românești*: „Având un *Dicționar al limbii din secolul al XVI-lea*, româna s-ar situa pe același plan cu alte limbi în care s-au redactat sau sunt în curs de elaborare dicționare ce cuprind integral vocabularul perioadei vechi a limbii (de ex. franceza, engleza, polona, ceha etc.). A alcătui un asemenea dicționar înseamnă, în primul rând, a stabili specificul său față de lucrările lexicografice anterioare. [...] Prin redactarea *Dicționarului limbii române din secolul al XVI-lea* se răspunde unui imperativ patriotic și se înfăptuiește un act major de

cultură”. ■ Marcel Petrișor scrie despre „*Deschiderea*” operei de artă: „Asistăm la un moment al culturii contemporane în care impasul este determinat de decalajul uriaș creat între producătorul de artă și consumatorul ei. Apar opere artistice tot mai bizare, mai neașteptate și mai neînțelese de marea masă a publicului. Să fie oare aceasta o maladie a epocii sau un fenomen a cărui explicație trebuie cutată altundeva? Explicând însă esteticul, precum mutațiile produse în acest domeniu, concomitent cu o încercare de informare a celor interesați în noile modalități de manifestare ale valorilor artistice contemporane, credem că structurile și sensurile noilor opere de artă vor deveni mult mai accesibile gustului public. Aparenta dezordine a operei de artă modernă sau contemporană, privită însă prin teoria probabilităților sau a informației, precum și analiza esenței acestei opere, care implică în sine toate posibilitățile de interpretare, ale celui ce o gustă și receptează, fac ca o însemnată parte din realizarea valorii ei să-i revină și acestuia, cititorul și criticul trebuie astfel să interpreteze și să opteze singur între mai multe semnificații posibile ale aceluiași mesaj sau aceleiași intenționalități creatoare”. ■ Al. Piru semnează cronică literară la ediția a III-a a volumului *Pădurea nebună* de Zaharia Stancu: „Ca și alte romane ale lui Zaharia Stancu, *Pădurea nebună* amestecă narațiunea cu evocarea, epicul cu lirica sau confesiunea cu relatarea jurnalistică într-o scriere de observare a mediului provincial citadin (este vorba de orașul Roșii-de-Vede) și de descriere a celui rural, quasifabular (satul dobrogean Sorg de lângă mare)”. ■ Citim recenzii: □ Liviu Petrescu prezintă volumul *Convorbiri subiective* de Ana Blandiana și Romulus Rusan, Albatros, 1971: „*Convorbirile subiective* sunt o carte densă, substanțială și de o impresionantă ținută literară, caracteristică, de altfel, tuturor ieșirilor în public ale celor doi autori”. □ Sorin Titel notează debutul lui Nicolae Stăiculescu, cu volumul *Urme*, Eminescu: „De altfel, toate povestirile din volum comunică între ele, nu numai prin eroi sau situații, ci și prin tonul lor, printr-un discurs unitar de la prima la ultima pagină. Ce i-am putea cere acestui prozator, indiscutabil foarte talentat? Probabil o temperare a frazei, atunci când ea devine prea patetică, prea discursivă... Probabil”. □ Aureliu Goci se ocupă de *Prefața la inima mea* de Nicolae Tăutu: „În afară de un inerent câștig de meșteșug și experiență, există în cazul poeziei lui Nicolae Tăutu, deosebiri structurale între debut (care se prelungește destul de mult) și creația ulterioară. Amănuntul biografic, cultul evenimentului, angajarea în realitate, disponibilități de versificație, practic fără limite, sunt definitorii încă de pe acum, dar mai interesante ni se par de semnalat direcțiile și atitudinile în care poetul nu a perseverat: poezia tristeților cotidiene, psalmul murmurat, cu o semnificație gravă. [...] *Prefața* propriu-zisă (semnată de Florin Mihăilescu) are calitatea neobișnuită de a acoperi aproape șapte pagini cu fraze convenționale, fără nici o aplicație la obiect”. □ Sub semnătura D. S. citim despre volumul *Până la asfințit* de Aura Mușat, Junimea: „Două sau trei strofe disperate nu pot convinge pe cititor, oricâtă aplecăciune și bunăvoință ar

avea. Poezie de dragul poeziei nu se poate”. □ Dumitru Stancu prezintă *Ferestre negre, ferestre albe*, C.R.: „În orice caz, în totalitatea ei, poezia înscrisă în acest volum creează o imagine foarte cețoasă a poemului, fără a da câtuși de puțin senzația unei poezii personale ori a unui ton aparte”. □ Viola Vancea recenzează *Scrieri în proză (vol. II)* de Otilia Cazimir, Junimea, 1972: „Alături de *Albumul cu poze*, oferit micilor prieteni ai scriitoarei, copiii, poate cei mai fideli, *Scrierile în proză* ale Otiliei Cazimir constituie expresia unei desăvârșite feminități, în permanență receptivă, feminitate care își temperează freamătul interior și își sublimează impulsurile pasionale, pentru a dărui cititorilor o paletă nuanțată, a afecțiunii și generozității”. □ Sub semnătura A. G. citim despre volumul *Șah etern* de Valentin Berbecaru, Eminescu, 1971: „Nici în acest roman Valentin Berbecaru nu reușește să ducă până la capăt un filon epic care debutează promițător, dar se pierde pe parcurs într-o serie de episoade colaterale, parazitare, sau în lungi deviații de conversație în care personajele se întrec în verbozitate și filozofare”. □ Ion Madoșa recenzează *Comentarii literare* de Teodor Vârgolici, Minerva, 1972: „Păstrarea unei minime rezerve față de specializarea îngustă, fără orizont estetic, a istoricului literar este recomandabilă oricând, dar nu și atunci când autorul se menține la media statistică a aprecierilor formulate anterior”. ■ În *Viața literară* găsim: □ *Șantier* cu anunțurile proiectelor ale scriitorilor Tudor Măinescu, Dumitru Almaș, Emilia Căldăraru, Valeria Boiculesi, Majtényi Erik, Alexandru Șiperco, Nicuță Tănase. □ *Comemorarea lui Panait Istrati*: „Joi 20 aprilie, la ora 19, la Cenaclul literar «Tudor Vianu», care funcționează pe lângă Casa de Cultură a sectorului I, se comemorează 38 de ani de la moartea lui Panait Istrati. Publicistul Alexandru Talex va vorbi despre *Amiciția lui Panait Istrati cu Romain Rolland*, iar scriitorul Barbu Alexandru Emandi va relata câteva amintiri din întâlnirile cu ilustrul său concetățean. Evocarea se încheie cu lecturi din opera lui Panait Istrati”. □ Noutăți din *Uniunea Scriitorilor*: „Sâmbătă, 8 aprilie 1972, la București, a avut loc semnarea înțelegerii de colaborare pe anul 1972 între Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România și Uniunea Scriitorilor Cehi și Uniunea Scriitorilor Slovaci. În cadrul înțelegerii de colaborare sunt prevăzute vizite reciproce de documentare, schimburi de publicații și informații literare, traducerea și editarea de opere aparținând patrimoniului literar al celor două țări. Documentul a fost semnat de Laurențiu Fulga, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din România, de Ján Kozák, președinte ad-interim al Uniunii Scriitorilor Cehi, și de Ján Solovíc, secretar al Uniunii Scriitorilor Slovaci. [...] Poeta Ileana Mălăncioiu a plecat în R.S.F. Iugoslavia pentru a participa la «Zilele poeziei din Sarajevo», manifestare prevăzută în cadrul înțelegerii de colaborare dintre Uniunea Scriitorilor din R. S. România și Uniunea Scriitorilor din R.S.F. Iugoslavia. * Cu prilejul unei ședințe deschise în cadrul Academiei Republicii Socialiste România, acad. Mihai Beniuc a prezentat un referat cu tema *Luciditate și*

creație. Pe marginea expunerii au avut loc discuții la care au participat academicieni, cadre didactice universitare, cercetători. * Printr-o Hotărâre a Consiliului de Miniștri, a luat ființă la Timișoara Editura «Facla», menită a stimula creația literară și științifică din zona de vest și sud-vest a țării. Editura va publica lucrări în limbile română, germană, maghiară și sârbo-croată. Director al noii edituri a fost numit Simion Dima. Planul editorial pe anul în curs prevede 35 de lucrări între care: poemul *Luceafărul* de M. Eminescu; în prezentare trilingvă – română, germană, maghiară – realizată de Franyó Zoltán; romane de Virgil Birou, Mircea Șerbănescu și Alexandra Indrieș, nuvele de Ion Arieșanu, Al. Deal, Ludwig Schwartz, S. Raica, Ion Velican, poezii de Nichita Stănescu, Damian Ureche, Petru Sfetca, unele ediții din creația lui Victor Vlad Delamarina și Ion Popovici-Bănățeanul, numeroase traduceri etc. * La Uzina de Căuciuc «Victoria» din comuna Florești, județul Prahova, a avut loc o șezătoare literară la care au participat poeții: Virgil Cărianopol, Emil Manu, Traian Lălescu, Ion Potopin, Irena Pușchilă și Eleonora Cosmopol. Recitalul poetic a fost urmat de un dialog al scriitorilor prezenți cu muncitorii uzinei. * La Brașov, a avut loc, la invitația Asociației scriitorilor, o întâlnire a revistelor «Tribuna» și «Astra», consacrată dezbaterii documentelor pregătitoare Conferinței pe țară a Uniunii Scriitorilor. La discuția care a luat în dezbateră tema *Climatul cultural și formarea valorii autentice în literatura contemporană*, au participat: Dumitru Radu Popescu – redactor șef al revistei «Tribuna», Dan Tărchilă – redactor șef al revistei «Astra», Paul Everac, Ion Lungu, Mihai Nadin, A. I. Brumaru Voicu Bugariu, Negoită Irimie, Dan Rebreanu, Nicolae Prelipceanu, Nicolae Stoe și alții. Cu același prilej, din inițiativa Asociației scriitorilor din Brașov, în localitățile Zărnești și Bran s-au organizat șezători literare, cu participarea scriitorilor: Dumitru Radu Popescu, Nicolae Tăutu, Dan Tărchilă, Adrian Păunescu, Emil Bunea, A. I. Brumaru, Negoită Irimie, Vasile Grunea, Mihai Nadin, George Boitor, Emil Rădulescu, Nicolae Prelipceanu, Dan Rebreanu, Nicolae Stoe, Ion Stanciu. * La casa prieteniei româno-sovietice, în cadrul rubricii *Poesis* '72, a avut loc, sâmbătă 8 aprilie, colocviul liric cu tema *Omul contemporan și lumea poeziei* la care au participat poeții Violeta Zamfirescu și Toma George Maiorescu. Colocviul a fost condus de criticul literar Laurențiu Ulici. A urmat un festival literar cu concursul unor actori bucureșteni". □ *De la Asociația Scriitorilor din București. Reorganizarea secțiilor, alegerea birourilor de conducere:* „În cadrul Asociației scriitorilor din București, în zilele de 5, 8, 10 și 11 aprilie 1972, a avut loc reorganizarea secțiilor de dramaturgie, traduceri, proză și poezie. Cu acest prilej, au fost alese, prin vot secret, birourile de conducere, iar acestea au ales secretarii secțiilor respective, după cum urmează: *Biroul secției de dramaturgie:* Aurel Baranga, Paul Everac, Mihnea Gheorghiu, Radu Popescu și Florin Tornea. Secretar: Mihnea Gheorghiu. *Biroul secției de traduceri și literatură universală:* Jean Grosu, Mihail Izbășescu, Leon Levițchi, Radu Lu-

pan și Tatiana Nicolescu. Secretar: Radu Lupan. *Biroul secției de proză*: Ioan Grigorescu, Ion Hobana, Nicolae Jianu, Sânziana Pop și AL. I. Ștefănescu. Secretar: Ioan Grigorescu. *Biroul secției de poezie*: Ana Blandiana, Dan Deșliu, Ștefan Aug. Doinaș, Emil Giurgiuca și Vasile Nicolescu. Secretar: Ștefan Aug. Doinaș. Rezultatul alegerilor la secția de critică și istorie literară, a cărei ședință are loc azi, va fi comunicat în numărul viitor al revistei noastre”.

■ În *Cartea străină* citim: □ *Lectura Dantis* de Nicolae Balotă: „Ultimul deceniu ne-a adus nu numai superba traducere a *Divinei Comedii* (de Eta Boeriu), ci și monumentalul volum – apărut în anul trecut – în care sunt cuprinse tălmăcirile și comentariile *Operele minore* dantești. A avea în limba nouă literară românească, a lui Arghezi și Blaga și Barbu, integrala scrierilor lui Dante este un fapt de o inestimabilă valoare culturală. De aceea nu ne putem mira îndeajuns că un volum ca acesta, care cuprinde *Vita noua*, *Rime*, *Convivio*, *De vulgari eloquentia*, *Monarchia*, ca și *Epistolae*, *Eclogae* și *Questio de Aqua et Terra*, a avut un ecou atât de vag în publicistica noastră. Se cuvine să amintim măcar numele tălmăcitorilor și al autorilor de comentarii care au alcătuit acest volum. Traducătorii: Francisca Băltăceanu, Titus Bărbulescu, Oana Busuioceanu, Virgil Căndea, Petru Creția, Ștefan Aug. Doinaș, Sandu Mihai Lăzărescu, Elena Nasta, Romulus Vulpescu. Comentatorii: Oana Busuioceanu, Virgil Căndea, Ștefan Aug. Doinaș, Alexandru Duțu. Ediția a fost îngrijită de Virgil Căndea, redactor fiind Niculina Benguș. Cinste lor”. □ Sub semnătura l. c. aflăm despre apariția volumului *L’aveuglement devant la peinture* de Pierre Daix, Ed. Gallimard, 1971. □ Nota prin care se prezintă volumul *Probleme des Erzählens in der Weltliteratur*, Ed. Klett, Stuttgart, 1971 este semnată v. n. ■ În cadrul Anului internațional al cărții, Teofil Bălaj publică textul *Scripta manent...*, un text împărțit în *Aide-memoire*, *Mărturii contemporane*, *Mai buna cunoaștere...*, *Index translationum*, ca în *Încheiere* să spună: „Anul internațional al cărții poate prilejui fără îndoială și în țara noastră momente de reflecție privind destinul internațional al scrisului românesc, recomandările UNESCO vizând în egală măsură efortul național prin care să se faciliteze cât mai deplin drumul oamenilor către carte, dar și cooperarea internațională fără de care drumul cărții către oamenii de pretutindeni nu se poate împlini. Și aceasta nu numai pentru că ansamblul țărilor în curs de dezvoltare beneficiază în prezent de mai puțin de a cincea parte din producția mondială de carte, deși aceste țări, fundamentându-și în această epocă noul lor destin economic și de cultură au cea mai mare nevoie să-și confrunte propriile aspirații cu tot ceea ce a produs valabil și imperisabil de-a lungul istoriei spiritul uman”. ■ În pagina denumită *Radio Televiziune* găsim o scurtă notă nesemnată, *La Fonoteca de aur: Călinescu*: „Sunt, în sfârșitul acestei luni de primăvară, zece ani de când, sub cupola grațioasă ca lealea a pavilionului unde sfatul țării parafă istoricul act al încheierii cooperativizării, a răsunat și glasul lui George Călinescu, într-un discurs memorabil, vibrant și de o rară noblete

civică. În fraze de majestuoasă cadență, scriitorul deputat elogia, astfel, semnificația umană a marii înfăptuiri sociale a socialismului, fixând, totodată, cu luminoasă responsabilitate, contribuția intelectualului la cerințele epocii sale: «A scrie pentru cei mulți, este a scrie pentru multă vreme». Excelentă, deci, ni s-a părut inițiativa *Fonotecii de aur* de a dedica acestui eveniment ultima sa emisie (marți, 11 aprilie, ora 22,30), prilej de a asculta, cu aceeași nealterată emoție, vocea unică, mozartiană a lui Călinescu". ■ Cu textul *Casa lui Giovanni Verga*, Ana Ioachim comemorează 50 de ani de la moartea romancierului realist italian din a doua jumătate a secolului XIX-lea, Giovanni Verga. ■ În *Prezențe românești* citim: „Poetul Nicolas Guillen, președintele Uniunii Scriitorilor și Artiștilor Plastici din Cuba (UNEAC), a primit, la sediul Uniunii, pe Gabriel Dimisianu, redactor șef adjunct al revistei «România literară», Paul Vasilescu, secretar al Uniunii Artiștilor Plastici, și Valeriu Cristea, critic literar, aflați în vizită în Cuba, în cadrul schimburilor culturale româno-cubaneze. Cu acest prilej, a avut loc o convorbire cordială, prietenească, în cadrul căreia au fost subliniate bunele legături ce există și se dezvoltă între uniunile de creație din România și din Cuba. * Volumul de poezii al lui Tudor Arghezi – *Frunze* – a apărut de curând în limba ebraică la Ierusalim în traducerea lui Schimon Haron. * În editura Albert Bonniers din Stockholm a apărut, în traducere suedeză, nuvela lui Petru Popescu *Moartea din fereastră* (*Döden genom fönstret*) care s-a bucurat de o bună primire din partea criticilor literari și a publicului cititor. * În zilele de 25 și 26 martie s-a desfășurat la Indianapolis conferința Asociației Americane de Istoria Culturii. Dan Grigorescu, directorul Bibliotecii Române din New York, care a condus lucrările uneia dintre secții, aceea de Cultură Europeană, a prezentat comunicarea *George Călinescu, interpret al fenomenului cultural european*. Conferința a ales comitetul de conducere al Asociației pentru anul 1972; președintele noului comitet este profesorul Ralph Scott, cunoscut istoric al culturii indienilor din America de Nord, iar vicepreședinți, Gerald Howley și Dan Grigorescu. * Revista «Inostranaiia literatura» a publicat (în numărul 3, martie 1972) nuvela *Răspuns* de Szász János, tradusă de I. Salimon. O scurtă notiță biografică prezintă cititorului sovietic personalitatea autorului. * Și în domeniul istoriei literare, o prezență românească în presa de specialitate din Uniunea Sovietică. În revista leningrădeană «Russkaia literatura», editată de Institutul de Literatură Rusă al Academiei de Științe a U.R.S.S., a fost publicat un amplu studiu: *Dostoievski în aprecierea criticii românești*, semnat de Tatiana Nicolescu. Studiul face o analiză a contribuției aduse de critica și istoria literară românească la cunoașterea și interpretarea operei dostoievskiene, pornind de la articolele și lucrările vechi ale lui Dobrogeanu Gherea, Ibrăileanu și oprindu-se mai mult asupra celor mai recente (Vianu, Călinescu) sau chiar de ultimă oră (Ion Ianoși, Liviu Petrescu). * În editura «Voennoe izdatelstvo» (Editura militară), din U.R.S.S. (Moscova) – a apărut romanul *Primăvara timpurie* de Aurel Mihale. Cartea a

fost tradusă din limba română de E. D. Koropeșcenko și V. A. Andiranova și a fost redactată de P. L. Pavlova, candidat în științe filologice”.

● **[„Tribuna”, nr. 15]** Numărul debutează cu un text al lui Ion Lungu (*Nu numai ca martori*) pornind de la marile capodopere ale literaturii: *Iliada*; *Divina commedia*; *Hamlet* și *Faust* pentru a se ajunge la estetism și ceea ce presupune acesta: „talent sau geniu”. ■ Petru Poantă semnează un text despre *Poezia lui Bazil Gruia*. Trei volume de poeme ale lui Bazil Gruia alcătuiesc un tablou: *Obsesia verii*; *În țara toamnei, 1929* și *Arderea etapelor, 1968*, o poezie a confesiunii așa cum și consemnează cronicarul său comparându-l cu Lucian Blaga: „Bazil Gruia nu va ajunge la tristețile metafizice blagiene”. ■ Următoarea cronică îi aparține lui Ion Vlad, *„Caietele” artistului*, despre cartea lui Ion Vlasiu, *În spațiu și timp II*, unde Ion Vlasiu explică existența artistului, timpul lui și dedicarea: „Trebuie să convingem lumea că pământul, deși numai pământ, poate fi cerul! Asta e problema realismului.”. ■ Voicu Bugariu semnează *Epilogul* pentru o discuție foarte importantă, aceea despre posibilitatea constituirii unei *Istории literare*. Autorul critică multitudinea de articole critice de tip foileton critic și cere ca ideea unei istorii a literaturii române contemporane să fie dezbătută de teoreticieni literari care cunosc mai bine conceptele pe care foiletoniștii le folosesc abuziv (este dat exemplul lui Mircea Iorgulescu care nu știe să întrebuințeze *Zeitgeist*). ■ Ov. S. Crohmălniceanu semnează a doua parte a eseului *Câteva aspecte ideologice ale studiului literaturii* despre abordarea operelor care cuprind o multiplicitate infinită, dar ceea ce realizează el depășește, din motive pe care cititorul le va deduce singur, nivelul mediu al discuțiilor critice din epocă. Citând nume mari din filozofia recentă, franceză mai ales, Crohmălniceanu constată: „depolitizarea maselor, conferirea deciziilor în problemele publice importante unor « specialiști », « masificarea » gusturilor și nevoilor prin omogenizarea lor maximă, investirea științei cu puteri miraculoase etc, toate trădează mentalitatea evocată. Ideologia reappare, așadar, exact acolo unde se vorbește atât de pieirea ei.” Autorul constată, pe bună dreptate, la mulți critici, un „eclectism nevertebrat”. ■ Ion Oarcăsu semnează la pagina 6, un interviu cu Virgil Teodorescu *Avangarda proletariatului are nevoie de o avangardă artistică*. Poetul interviuează specifică modelele pe care le-a avut, dintre care unul foarte important pentru poezia sa, cum și dezvăluie, Tudor Arghezi. ■ Ion Brad scrie *Argumentum II*, aici în prim plan îl regăsim pe Emil Isac. Lui Emil Isac, Mircea Zăciu i-a dedicat numeroase studii de-a lungul timpului. ■ Interviul cu Mircea Zăciu realizat de Adrian Păunescu: *De vorbă cu Mircea Zăciu*. Interviul debutează cu o întrebare a lui Păunescu vizavi de tristețea lui Rebreanu, pe care Mircea Zăciu o justifică atribuindu-i lui Rebreanu niște însușiri de înaintevăzător, sau oricum cunoscător al genului capabil să intuiască mișcările urmașilor: „Știa ce urma să se întâmple după el”. Tehnica lui Rebreanu a însemnat un punct culminant pentru proza românească și tocmai că Mircea Zăciu vede în incapacitatea lui Rebreanu de a

se depăși o dramă valabilă și la Scott Fitzgerald „M-am întrebat deseori ce ar fi putut scrie Rebreanu după 1944?” Despre Caragiale retras în Berlin, Mircea Zăciu e de părere că: „trăia alt om care avea nostalgia altei vieți. Acesta era sătul de balcanism și voia să trăiască într-un mediu civilizat”. Plecând de la aceste două mari personalități și de la răspunsurile date de Mircea Zăciu discuția se duce pe provincii și caracteristicile autorilor în funcție de provincii, Mircea Zăciu nu mai face o asociere a scriitorului cu provincia din care provine, explică, e vorba de altă perspectivă o altă viziune: „Astăzi, nu mai văd o deosebire nici măcar de nuanță între scriitorii diferitelor provincii. [...] Ca dovadă un anumit teribilism, o anumită formă de frondă, de înnoire a poeziei, a pornit de la Cluj, de la vechea formulă a revistei «Steaua»”. Mircea Zăciu, numește de asemenea și marii scriitori contemporani: „Marin Preda, Eugen Barcu, Zaharia Stancu, ca să nu- numesc decât pe decanii de vârstă, neintrând într-o discuție despre generații”. Mircea Zăciu face jalon dintr-o afirmație care se referă la o anume tehnică de scriere: „[...] șansa scriitorului actual stă în confundarea lui cu realitatea contemporană și a o mărturisi”. Interviuul mai cuprinde și anunțul pe care îl face Mircea Zăciu, cum că lucrează la cartea *Teritorii*. Dincolo de întrebările instantane, răspunsurile lui Mircea Zăciu sunt relevante pentru echilibrarea unor sensuri și concepte ideologice de formă sau tehnică în literatură inclusiv miza pe criteriile morale, care fac, așa cum afirmă sub deviza adevărului: „Eu cred că adevărul nu e mai greu de rostit astăzi decât pe vremea lui Tolstoi și Dostoievski”. □ Paul Cornel Chitic semnează un fragment dintr-o proză „*Podul de nisip*”.

14 aprilie

- **[„Munca”, nr. 7593]** În rubrica *Punct* se publică un scurt interviu cu Domokos Géza intitulat *Coordonatele literaturii maghiare sunt aceleași cu ale culturii românești*. Acesta răspunde la întrebări privind activitatea editorială a editurii Kriterion, discută despre trăsăturile literaturii maghiare din România, precum și despre preferințele sale legate de literatura română contemporană.

- **[„Contemporanul”, nr. 16]** Despre Conferința Națională a scriitorilor se exprimă: Teodor Mazilu, Paul Anghel, Cezar Baltag, Ioan Grigorescu. □ Teodor Mazilu: *Starea de creație*: „Condiția de scriitor și epuizarea sunt incompatibile. Un scriitor poate avea crize în creație, am trecut și eu prin asta, poate greși în alegerea mijloacelor de expresie, se poate antrena în teme care-l depășesc, dar «epuizat» n-are cum să fie. Odată ce viața e ineputabilă cum am putea deveni noi epuizați? A fi scriitor nu înseamnă a-ți valorifica stilistic experiența, a transforma în metafore datele personale. Înseamnă cu mult mai mult: o stare de permanentă luciditate. Destinul de scriitor începe odată cu intensitatea și gravitatea trăirii...”. □ Paul Anghel: *Unitatea de breaslă*: „Unitatea de breaslă este altceva decât diversitatea stilurilor, a formulelor artistice, altceva decât calibrul talentelor sau decât greutatea estetică a cărților care

compun un peisaj literar. Acestea toate de mai sus pot despărți și chiar învrăjbi scriitorii, unitatea de breaslă îi apără și îi propulsează în calitatea lor esențială de membri ai unui corp social. Fiindcă există un corp al scriitorilor, cu mult mai larg și mai activ decât chiar uniunea lor de breaslă. Aceasta, sentimentul de corp, este acel care impune demnitatea scrisului, care sancționează abaterile de la codul de prescripții morale mutual acceptat, care dă curaj scriitorului în gestul său civic, care îl compensează adesea pentru prea multe înfrângeri în înfruntarea cu absolutul”. □ Cezar Baltag: *În spiritul răspunderii*: „Lumea noastră, a celor pentru care scrisul constituie un act zilnic și, îndrăznesc a spune, vital (asemenea hranei și aerului) așteaptă cu mult interes un eveniment deosebit: *Conferința națională a scriitorilor*. Va fi, desigur, o întâlnire de lucru, o dezbatere de creație, purtată în spiritul răspunderii pentru destinul culturii și literaturii noastre. Acum câțva timp, săptămânalele culturale au publicat un text important intitulat: *În întâmpinarea Conferinței Naționale a Scriitorilor*. Citindu-l și meditănd asupra sa, am ajuns la concluzia că el constituie o încercare de sinteză a fenomenului literar actual, un efort lăudabil de a surprinde direcțiile care animă azi literatura noastră, în spiritul îndemnurilor adresate nouă în numeroase rânduri de secretarul general al partidului nostru”. □ Ioan Grigorescu: *Editorială*: „Trebuie să recunosc: Tezele apropiatei conferințe a obștei noastre scriitoricești m-au pus pe gânduri. Le-am parcurs cu o avidă curiozitate, privindu-le nu numai ca pe un bilanț al rodniciei ultimilor ani pe ogorul literaturii noastre, ci mai ales ca pe un ambițios plan de perspectivă. Dezbaterele din presa literară în jurul acestor teze îmi apar, deci, justificate. Ele nu constituie însă decât un preambul la marele act al Conferinței, ca for suprem al breaslei chemat să dezbată de la cea mai înaltă tribună a scriitorilor problemele creației literare actuale, căile de îmbunătățire și fertilizare a climatului literar, să certifice decantarea valorilor reale, să evidențieze drumul parcurs de scrisul românesc în cei șapte ani scurși de la precedentă conferință, ani care, prin conținutul lor de fapte și idei, au coincis cu cea mai dinamică și mai rodnică perioadă din epoca socialismului la noi”. ■ Eugen Luca reflectează la *Unitate în diversitate*: „Tezele elaborate întru întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor vădesc o schimbare a climatului scriitoricesc și, dacă nu chiar o nouă concepție, o optică totuși diferită, mai adecvată oricum, în abordarea problematicei literare. Însăși împrejurarea că, de la o vreme, se consideră necesar să se elaboreze un dens material care să fie supus anticipat meditației celor interesați, demonstrează existența unui nou climat scriitoricesc. Propice unui intens și principial schimb de opinii, stimulatoriu, creator deci, care e determinat de evoluția societății noastre în întregul ei, și e, totodată o expresie, și dintre cele mai convingătoare, a procesului de continuă democratizare a vieții publice”. ■ Henri Zalis prezintă: *Din dosarul unui curent literar: Naturalismul*: „Mișcare artistică pentru explicarea căreia merită să ieșim din pura istorie literară, naturalismul reprezintă o experiență insolită. [...] Naturalismul a fost

înțeles nu odată restrictiv și echivalat cu obscenul și morbidul. Însă dacă el ar fi înclinat balanța creației spre frivol și patologic, n-ar mai fi avut nicio rațiune primirea durabilă de care s-a bucurat”. ■ Dan Zamfirescu recenzează cartea lui V. Firoiu: *Am inventat farfuria zburătoare*: „V. Firoiu a căutat și a reușit să ne facă apropiat, să ne pasioneze pentru un alt gen de erou: acela care poate îndreptăți în cel mai înalt grad, alături de numai câțiva de aceeași mărime, convingerea că românul este născut și inventator, om de știință”.

● **[„Cronica”, nr. 15]** În *Cronica literară*, Al. Andriescu prezintă volumul de proză al lui Mircea Ciobanu, *Armura lui Thomas și alte epistole*: „Prozele de finețe, de nuanțe și de rafinament stilistic, pe care Mircea Ciobanu le grupează sub titlul „Armura lui Thomas și alte epistole”, sunt interesante, credem, și prin faptul că invită la o discuție de un interes mai general cu privire la diversificarea stilistică din literatura actuală. Se observă cum un termen barbar își face tot mai mult loc, cu noua critică, în terminologia științifică, estetică, stilistică, lingvistică: scriitura, după francezul *écriture*. Termenul este aruncat ca o minge cu țepi dintr-o tabără în alta. Închinătorii cultului cuvântului, ai literaturii desprinse de istorie, și-l însușesc cu venerație (ne referim numai la scriitori și nu la criticii și lingviștii care-l folosesc constrânși de o necesitate obiectivă, iar cei care li se opun transformă termenul în instrument polemic, profitând și de aspectul lui rebarbativ, cum procedează Marin Preda în această diatribă din *Imposibila întoarcere*. [...] Epistolele lui Mircea Ciobanu susțin bine această idee, exprimată limpede la sfârșitul volumului „că nu numai realitatea naște întâmplări ci și ficțiunea, la fel de vii, de îmbucurătoare sau sângeroase, pentru că, neasemuindu-li-se câtuși de puțin la gust, ele pun în mișcare, dau bucurie sau ucid ca și celelalte”. Volumul nu este rezultatul unei demonstrații, ci rodul unei înzestrări particulare, care-i permite autorului să topească eseul în subtile parabole, cu virtuți poetice incontestabile, incitatoare, prin înălțimea ideilor, la meditație”. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga scrie despre *Sentimentul timpului*, în care susține că „prin multitudinea semnificațiilor, conceptul de literatură se pretează, mereu, la definiții din perspective noi. Pentru a ne exprima la modul general, să considerăm însă că literatura, concept-sumă, este în același timp un ecou durabil al trecutului, conștiință vie a prezentului și mesaj în viitor. Altfel spus: un mod superior al afirmării omului în raport cu marile probleme ale existenței, subiect al istoriei și revanșă asupra morții. Instrument de cunoaștere și de autocunoaștere, o literatură activă implică, printre altele, un dialog eficient cu timpul, un act capabil „să modifice conștiințele” (cum se subliniază logic în textul ce anunță Conferința națională a scriitorilor). A sesiza și înțelege esența timpului istoric, a-i da expresie, înseamnă etic, social și estetic, angajare în dinamica epocii, iar experiența demonstrează că n-a existat scriitor mare, care să nu fi fost pătruns de acest principiu. S-a vorbit, nu fără dreptate, de modernitatea clasicilor, calitate ce nu ține doar de formele de expresie, ci și de esența dezbaterilor purtând pe-

cetea timpului istoric. Tot din lecția clasicilor pot fi extrase și alte constante: de pildă, necesitatea perspectivei umaniste și sentimentul participării la creația universală dintr-un unghi de vedere care să fie al nostru. Nu vom repeta îndeajuns, în acest sens, că universalitatea lui Eminescu reprezintă un strălucit exemplu de conștiință angajată, în care Ibrăileanu vedea cristalizarea la „maximum” a specificului românesc”. □ În *Antract*, N. Barbu publică eseu *Inovație și valoare*. □ În *Mențiuni critice*, Simion Bărbulescu prezintă volumul *Cerc de Veronica Porumbacu*, în timp ce Haralambie Țugui scrie despre *Facea cortului* de Rodica Iulian. ■ Ion Lăncrănjan publică eseu *A fi sau a nu fi*, ce abordează postura de romancier: „A fi romancier, astăzi, în România deceniului opt, înseamnă a fi realist, dar nu la comandă, înseamnă a fi liric, dar nu în virtutea inerției, înseamnă a fi obiectiv, fără a fi însă tern sau mălăieț, înseamnă a fi analitic și lucid, mai ales, înseamnă a reda *angajării* înțelesurile ei reale și adânci, care s-au mai degradat de-a lungul anilor, prin supralicitare, prin subordonarea lor unor scopuri extraliterare administrativocarieriste, - înseamnă a fi, cum îndrăzneam să spun la începutul acestor însemnări, constructor și gânditor, om care vrea cu orice preț să-și slujească epoca, epoca aceasta fascinantă, fără de care mulți dintre noi nici n-ar fi pus mâna pe condei și poate că de aceea se cuvine să o cinstim pe măsură, nu prin vorbe însă, nu prin declarații, nu prin veșnice schițări de „opere”, ci prin fapte, prin cât mai multe și mai memorabile fapte!...”. □ Florin Mihai Petrescu publică *Ultima baladă din Thule și Dunăre*. ■ Este adusă în discuție din nou tema *Momentul actual în critica și istoria literară*, în numărul de față răspunzând la întrebări D. Păcurariu și Al. George. Întrebați „în ce măsură o istorie a literaturii române beneficiază de monografiile, studiile, eseurile etc. publicate în ultimul timp, D. Păcurariu răspunde: „Dar pe astfel de sinteze privind specificul momentului actual al mișcării literare, curente și tendințele, stilurile literaturii contemporane, în genere ne lipsesc, ceea ce face dificilă elaborarea unei istorii cuprinzătoare a literaturii române din perioada postbelică. Dificilă, dar nu insurmontabilă. Impuls acestei întreprinderi - ca și, în general, orientării criticilor spre investigații mai întinse și de adâncime a mișcării noastre literare contemporane - ar putea da secția de critică a Uniunii Scriitorilor, catedrele de literatură română din Universități, revistele literare, ca și editurile care încă mai tipăresc cu generozitate volume de recenzii și nu-și propun în planurile de perspectivă și studii mai ample, sinteze dedicate literaturii actuale, pe care să le solicite criticilor literari”. □ La această întrebare, Al. George răspunde în următorul mod: „O istorie a literaturii nu poate fi concepută fără activitatea criticilor care pregătesc prin monografii, studii, eseuri, sinteza istorică. Nu numai că această activitate absolut necesară a fost îndeplinită, dar ea tinde să-și piardă sensul dacă o istorie generală nu se va scrie, în momentul de față, travaliul criticii depășește cu mult stadiul firesc de „așteptare” al unei sinteze. Critica literară își neagă realitatea și îndreptățirea dacă nu ajunge la o „imagine” critică a unei epoci. Toți

criticii care au urmărit producția literară curentă au tins către istoria literară”. □ În privința „multitudinii cercetărilor dedicate curentelor literare românești”, D. Păcurariu apreciază că „în perioada din urmă și cu deosebire în ultimii ani, preocupările pentru cercetarea și dezbaterăa curentelor literare s-au intensificat foarte mult. S-au publicat numeroase studii de dimensiuni și importanță variate – de la simple articole până la întinse monografii – analizându-se pentru prima dată în adâncime aspecte parțiale sau desfășurarea în ansamblu a unor curente literare. Dar există încă aspecte importante ale unor curente literare românești insuficient clarificate”, în timp ce Al. George consideră că „istoria literaturii contemporane este într-o situație mai îngrată, dar tocmai aceasta ar trebui să constituie o ispită pentru inițiative îndrăznețe”. □ Cea de-a treia întrebare țin-tește definirea realismului de către critica literară, precum și raportul dintre realism și valoare, în această privință Al. George considerând că „discuțiile care au avut loc pentru clarificarea unor concepte, fără de care nu ar fi cu puțință critica literară, nu pot ajunge la concluzii precise, ci doar la adevăruri provizorii, deoarece aceste concepte trebuiesc neconținut verificate în activitatea practică a viitorului. Ceea ce nu se poate întâmpla decât în timp”. □ Următoarea întrebare se referă la capacitatea criticii de a „delimita tendințele, stilurile literaturii contemporane”. În această problemă, Al. George opinează: „Critica literară nu a reușit decât în mică măsură să delimiteze tendințele și stilurile literaturii române contemporane, pentru că îi lipsește în mod fatal perspectiva istorică. Încercările care s-au făcut în acest sens – foarte prudente, de altminteri – au fost dominate de tendința de a trata pe autori monografic și de a realiza un tot mai curând prin adițiune”. □ Ultima întrebare este legată de existența, în ultimul timp, a unei mai mari responsabilități în abordarea fenomenului literar: „Precizările, profesiile de credință, frecvent exprimate în presă, în sensul unei poziții civice mai angajate și a unei exigențe mai ferme față de fenomenul literar arată indiscutabil o creștere a responsabilității criticilor noștri. Dar e nevoie încă de efort pentru ca principiile exprimate teoretic să fie și aplicate integral în procesul actului critic propriu-zis. Ori, atari principii nu călăuzesc încă peste tot activitatea de comentare a scrierilor care apar, de studiere a mișcării literare actuale”, apreciază D. Păcurariu. □ În această ultimă problemă, Al. George consideră că „problema responsabilității criticii în abordarea fenomenului literar nu e văzută astăzi altfel decât în trecut. Poate că în trecutul nu prea îndepărtat, critica să fi greșit mai mult decât cea de azi, dar nu credem că ea nu era conștientă de marea ei responsabilitate. De altminteri, critica nu contează ca un act de bună credință, ci prin posibilitatea ei de a ajunge la adevăr. Ar însemna să dăm în mod gratuit un blam criticii mai vechi dacă, pentru că a greșit, am acuza-o de rea credință sau de iresponsabilitate”. □ În *Film*, Ștefan Oprea scrie despre *Felix și Otilia*. □ Ion Chiriac publică poeziile *Eu, romanticul, Străvezia ta taină și Noaptea uitării*. □ Sorin Titel publică povestirea *Scrisoare de la mama*. □ Margareta Botez scrie un articol de estetică in-

titulat *Despre o nouă poetică*. □ În *Lirică cehoslovacă* sunt publicate o serie de poezii semnate de Vladimir Brett, Marcela Dostalova, Petr Cincibuch și Jan Pilar. □ Val. Condurache realizează o scurtă prezentare a romanului lui Joseph Conrad, *Victorie*, apărut la Univers. ■ Zaharia Sângeorzan publică cea de-a doua parte a analizei dedicate *Prozei lui Ștefan Bănulescu*. ■ În *Moment - Prezențe* se anunță inserarea, cu ocazia aniversării a 120 de ani de nașterea lui I. L. Caragiale, nuvelei *O făclie de Paște* în numărul 1/1972 al revistei „Rechenchap”, ce apare la Utrecht. Tot aici se face o succintă trecere în revistă a difuzării operei scriitorului român în Olanda, de-a lungul timpului. În *Drumul cărții* se atrage atenția asupra unei anchete inițiate în numărul din martie 1972 al revistei „Tomis”, anchetă condusă de Nina Cassian: „Tema dialogului este dedicată vieții cărții în actualitate. Răspund la anchetă poeți, prozatori, critici traducători, graficieni. Aproape toți cei chestionați sunt nemulțumiți de defecuosul și inadmisibilul procedeu de stabilire a tirajelor, de slaba popularizare atât în reviste cât și la radio și televiziune”. În *Literatura comparată* este prezentat primul număr pe 1972 al „Revistei de Istorie și Teorie Literară”, „consecrat în întregime celei de-a treia Consfătuiri de literatură comparată, problemelor ei de bază, discuțiilor purtate de către participanți”. Sunt amintiți aici Liviu Rusu, N. I. Popa, Edgar Papu, D. Păcurariu, Paul Cornea, Ion Pop ș.a. În *Caietele Teatrului Bacovia* este laudată această inițiativă de a publica câte un caiet la fiecare premieră și este prezentat numărul pe martie, editat cu prilejul premierei piesei *Vicleniile lui Scapin* de Molière. În *Apropo de exactitate* este criticată neglijența descoperită dintr-o recenzie apărută în ultimul număr al revistei „Contemporanul”, la volumul lui Stejar Ionescu, *Domnul de la Murano*.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 71]** Secția de poezie a Asociației Scriitorilor din București a ales ca secretar pe Ștefan Augustin Doinaș și ca membri pe: Ana Blandiana, Dan Deșliu, E. Giurgiuca, Vasile Nicolescu. □ Secția proză, printre alții, l-a ales ca secretar al secției pe Ioan Grigorescu, Fănuș Neagu fiind numit secretar adjunct al Asociației. □ Despre *fabulosul balcanic* dezbat și Eugen Barbu în *Glorie Victis – V*, dar și Mutașcu în *Poezia Isarlâkului*. □ Romul Munteanu ajunge la Rene Girard – *Minciuna romantică și adevărul romanesc*. □ Dinu Săraru notează premiera *Vinovatului* lui Ion Băieșu la Teatrul Nottara. □ *Princepele* lui Eugen Barbu, tradus La Editura pariziană L’ Herne. □ Apare volumul *Dracul verde* de Mircea Micu, ilustrat de Florin Pucă. ■ H. Zalis: *Orizontul actului literar*, în *Întâmpinarea conferinței naționale a scriitorilor*. „Umanismul socialist integrează valori estetice în fluxul dinamicii sociale. Unitatea acestor valori cu imperativele istorice definește în mod esențial atitudinea omului de artă față de societatea noastră, poziția lui civică cât și aspirația ce îl călăuzește. Sub acest raport umanismul socialist pretinde literaturii să reflecte cât mai cuprinzător epoca, să aibă deschidere, să dezvăluie cât mai pregnant mutațiile ce se petrec în conștiința oamenilor. .. Cultura actului literar reflectă mai mult sau mai puțin direct

universul valoric din care se inspiră întreaga societate. În ultimă instanță el este singurul în drept s-o ratifice... O tendință a creației contemporane este *observarea*, scrutarea realului. Firește, nu pentru a extrage dintr-insul motive desuete, sentimente insolite, ci pt a sesiza procesele înnoitoare. Această înseamnă că de la idei la limbajul expresiv care le comunică nu este loc nici de inerții academiste, nici de experimente extravagante. Ceea ce trebuie și ceea ce preocupă, de fapt, pe artiștii autentici este găsirea drumului spre revelarea unor situații și înțelesuri grăitoare despre timpul și climatul istoric în care trăim”. □ Un poem de Liviu Călin, *Carpe diem*.

15 aprilie

• [„Munca”, nr. 7594] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Ștefan Tunsoiu, George Simion, Dumitru Grigoraș. □ În *Agenda cotidiană* revista publică, cu titlul *Rețineți numele unei noi edituri*, un microinterviu cu Dima Simion, directorul editurii „Facla” din Timișoara: „Rațiunea înființării acestei edituri a fost, în primul rând, valorificarea creației originale a oamenilor de cultură și știință din municipiul Timișoara, care la ora actuală cunoaște o dezvoltare fără precedent. Noua instituție va avea un profil complex și va edita lucrări din domeniul social, politic, beletristic, științific și tehnic, atât în limba română cât și în limbile naționalităților conlocuitoare – germană, maghiară și sârbă”.

• [„Scânteia”, nr. 9119] Pe prima pagină citim *Ieri, la Sala Palatului din Capitală, în cadrul unei mari și entuziaste întruniri Uniunea Tineretului Comunist – sprijin de nădejde al partidului – și-a sărbătorit semicentenarul*. Aflăm și de conferirea Ordinului „Victoria socialismului” Uniunii Tineretului Comunist. ■ Citim prezentări: □ Prof. dr. docent Pavel Apostol prezintă *Colecția „Idei contemporane”*: „Colecția se înscrie pe linia uneia dintre principalele preocupări ideologice ale partidului nostru: efortul susținut de dezvoltare creatoare a cercetării filozofice și sociale în confruntare critică cu noile probleme ale epocii și cu curente de idei semnificative, stimularea de pe poziții principiale a dialogului teoriei marxiste cu alte curente filozofice și ideologice actuale, îmbinând intransigența față de ideile eronate, ostile cu receptivitatea față de valorile autentice. [...] Cu un cuvânt introductiv al prof. univ. Miron Constantinescu, precum și cu o prefață de I. Pascadi, urmează să apară o culegere de texte ale de curând dispărutului gânditor și sociolog de limbă franceză, originar din România, Lucien Goldmann: *Sociologia literaturii*. Cititorul va avea astfel ocazia de a cunoaște unul dintre spiritele ce s-au distins în dezbaterile ideologice din ultimele două decenii, printr-un efort original de a interpreta fenomenul literar în lumina concepției marxiste. Volumul amintit cuprinde studii și cercetări de sociologie a literaturii., câmp de investigație în care autorul se bucură de prețuire generală. Importanța contribuției sale în această di-

recție poate fi apreciată, chiar dacă ne limităm doar la sublinierea a două idei de bază: elaborarea elementelor teoretice și metodologice ale unui *structuralism genetic* care, spre deosebire de cel practicat de Lévi Strauss sau Foucault, încearcă să asimileze dialectica și istorismul; în al doilea rând, interpretarea – după opinia noastră, de radicală orientare novatoare pe linia inaugurată de Marx – dată subiectul istoric al creației culturale, subiect considerat a fi colectivitatea umană (îndeosebi, o clasă socială)”. □ Prof. univ. dr. Titu Georgescu scrie despre *Colecția „Evocări”*, editată de Editura politică în colaborare cu Institutul de istorie și social-politice: „Galeria ilustrelor figuri de militanți revoluționari, prezentate în colecția «Evocări», oferă cititorului prilejul de a cunoaște perioade istorice bogate în evenimente semnificative. Pentru că a scrie despre acești remarcabili militanți, înseamnă, implicit, a scrie despre istoria mișcării noastre muncitorești, de la începuturile sale”. □ Prof. univ. dr. Ion Bulborea scrie despre apariția volumului *Bazele criticii economiei politice* de Karl Marx. □ Conf. univ. Constantin Popovici prezintă *Culegere sintetică Documente ale Partidului Comunist Român*. □ Prof. univ. dr. N. N. Constanțescu se ocupă de *Colecția „Societatea socialistă multilateral dezvoltată”*.

● **[„Flacăra”, nr. 16]** În cadrul unui amplu material intitulat *În nenumăratele scrisori și telegrame adresate tovarășului Nicolae Ceaușescu întregul popor își exprimă satisfacția entuziastă pentru rezultatele vizitei în Africa*, revista publică *Un eveniment istoric major*, semnat de Hans Liebhadt, exprimând opiniile scriitorului german despre vizita lui N. Ceaușescu în Africa. □ În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga publică *Voci de primăvară*, material despre activitatea teatrelor în noua stagiune. ■ În *Literare*, Valeriu Cristea prezintă romanul lui Marin Preda, *Marele singuratic*: „Marin Preda încarcă realitatea cu sensuri ce o transced. El rupe în felul acesta proza «neagră» a unora dintre predecesorii săi, preocupați de fenomenul arivismului în plan social, de manifestările instinctuale și patologice în plan uman. Fără a deveni cătuși de puțin idilică și sentimentală, fără a pierde nimic din luciditate și realism, prin opera lui Marin Preda proza noastră în întregul ei se transfigurează, se iluminează, colectează într-o fascinantă pânză freatică izvoarele de poezie ale lumii”. □ În *Glob Comentar Foto* apare un material despre *Confesiunile postume* ale lui Hemingway, o culegere de scrisori din perioada 1949-1953 adresate lui Charles Poore. □ În *Agenda* se publică o notă despre recentul volum al lui Mary McCarthy, *Medina*, „un rechizitoriu la adresa participării S.U.A. la războiul din Indochina”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, este prezentat volumul lui Zigu Ornea, *Studii și cercetări* (Eminescu), în care sunt „prezenți și interpretați” E. Lovinescu, Gherea, Stere, Ibrăileanu, Xenopol ș.a. ■ Succintă prezentare a volumului lui Toma George Maiorescu, *Cu secolul și oamenii lui (cartea a II-a)* (Eminescu), un volum de „dialoguri și sinteze” în care „autorul publică în continuare convorbirile sale cu diferite personalități din țară și de peste hotare asupra unor probleme majore privind «metamorfozele, perma-

nențele și tendințele culturale într-o epocă de o uluitoare dinamicitate, înscrisă sub zodia unei revoluții științifice de o nemaicunoscută amploare»". □ Sunt trecute în revistă o serie de apariții de la Eminescu: *Jurământul de sărăcie, castitate și supunere* de Gabriela Melinescu, *Ecou în nisip* de Aurora Conțescu, *Poezii de douăzeci de ani* de Dumitru M. Ion, *Munte de Pachia* Ion Tatomi-rescu. □ Notă despre apariția, „sub egida cenaclului literar „Relief românesc” al sectorului IV învățământ”, a volumului *Interferențe* de Stelian Cucu ce reunește versuri și studii publicate în reviste precum „România literară”, „Cronica” și „Ateneu”. □ Se semnalează apariția, în „Biblioteca Eminescu” a romanului lui N. Filimon, *Ciocoii vechi și noi*, precum și a volumului *Avizuhă* de Eusebiu Camilar. □ În *Memento*, *Teatru* sunt prezentate piesele: *Mutter Courage* de Bertolt Brecht (Teatrul de Comedie), *Vișorul* de Delavrancea (Teatrul „Al. Davila” din Pitești), *Constructorul Solness* de Ibsen (Teatrul evreiesc de stat), *Interesul general* de Aurel Baranga (Teatrul dramatic din Brașov). □ În *Tv*, *Literatură* se semnalează participarea lui Șerban Cioculescu și a lui George Ivașcu la emisiunea *Biblioteca pentru toți*.

• [„**Luceafărul**”, nr. 16] Cu prilejul evenimentului *Conferința națională a scriitorilor*, redacția revistei organizează *Dezbateri*, la care participă: Constantin Țoiu, Alexandru George, Sânziana Pop. □ La *Implacabila creștere* se referă Constantin Țoiu: „În creația literară de azi, deschisă larg talentelor și competiției adevărate, erorile se pot desluși mai lesne. Sunt și orgolii autentice, nedeclarate, acționând cu tăcuta, implacabila creștere a vieții puternice, producând irupții neașteptate și spectaculoase, ca bătrânii arbori de pe bulevardele agitate ale orașelor, făcând să crape, să rupă, printr-un efort ascuns al rădăcinii pline de sevă, asfaltul turnat – prejudecăți, clarificări pripite. Creația e totdeauna surpriză. Și reînnoire”. □ Alexandru George expune *Perspectivile criticii*: „Aproape niciuna din revistele noastre nu-și leagă numele de «oficiul» vreunui critic, eliminat de cele mai multe ori din motive de incomoditate, tocmai în momentul în care se cere pe toate glasurile: critică. Tezele pregătitoare ale Conferinței merg mai departe și cer ca tocmai revistele «să manifeste o mai mare grijă pentru independența morală a criticului, atunci când i se încredințează o cronică literară. La combaterea spiritului de grup ar contribui și introducerea unor foiletoane săptămânale, atribuite celor mai serioși critici ai noștri, în marile ziare». Să sperăm că aceste deziderate vor fi discutate și duse la îndeplinire”. □ Sânziana Pop descoperă *Relații noi cu publicul cititor*: „Dacă în clipa de față se produce o reabilitare a genului publicistic, și ea se petrece, dacă evenimentul acesta poartă girul unor mari personalități literare, și îl poartă, întâmplarea aceasta se situează fără îndoială dincolo de o modă trecătoare și semnificațiile nu ne pot scăpa. Chiar dacă ar fi să numim numai orientarea masivă a publicului cititor către rubricile de publicistică susținute de scriitori în diferite reviste de literatură, chipul rapid în care volumele de publicistică, atunci când sunt izbutite, dispar din librării, și tot avem suficiente mo-

tive să deducem că prezența noastră cotidiană a scriitorului în presă este un indiciu despre calitatea nouă a relațiilor cu publicul cititor”. ■ Nicolae Ciobanu recenzează cartea lui Mircea Ciobanu: *Armura lui Thomas și alte epistole* (Eminescu, 1971): „Cu o singură mare excepție (*epistola a șaisprezecea*), pie-sele cuprinse în volumul *Armura lui Thomas și alte epistole* ni se par interesante variațiuni la temele volumului anterior: ceea ce nu exclude posibilitatea ca ele să formeze obiectul unor interpretări critice dintre cele mai captivante. De pildă, epistola care împrumută titlul cărții se impune prin excepționala esențializare a epicului: *celelalte de a optsprezecea* i se poate reproșa o anume uscăciune în ceea ce privește conducerea argumentației, iar a șaptesprezecea vădește un izbitor decalaj valoric între partea întâi (de un retorism factice) și a doua (de un alegorism sublimat și, de aceea, revelator)”. ■ Gabriela Melinescu aduce un *Omagiu limbii române*, stând *De vorbă cu profesorul Solomon Marcus*: „– Am citit cartea dv. *Poetica matematică. Mi se pare o carte unică prin strălucita ei luciditate de a încerca să abordeze problemele limbajului poetic cu ajutorul matematicii. Am extras din carte pe măsură ce am citit-o, după cum în urmă cu câțiva ani de zile Nichita Stănescu a extras din textele teoretice ale lui Cantemir, pasaje întregi pe care le publicăm separat ca pe niște poeme de un tip straniu. [...] Vă rog, îmi dați voie, pentru început, să definim matematica prin citatul pus ca emblemă la Poetica matematică? «Matematica este sora și auxiliara necesară a artelor și este atinsă de nebunie și geniu». (Marstin Morse). – Mai întâi vreau să spun că urmăresc de multă vreme prin reviste acele superbe creații lexicale din «Bobinocarii». Îmi aduc aminte de o poezie mai veche, *Cenușereasa*, care mi-a dat un fior. – O, vă mulțumesc foarte mult. – Acum, în vederea acestui dialog am luat toate volumele dvs. să-mi dau mai bine seama pe ce limbă trebuie să vă vorbesc. V-am citit mai toate cărțile, de la *Ceremonie de iarnă* la *Ființele abstracte* și *Boala de origine divină* și am descoperit cu o imensă bucurie că mai tot ce mi s-a întâmplat mie în matematică vi s-a întâmplat și dvs. în poezie. De fapt, singurul lucru probabil nou pe care vreau să vi-l spun este acesta: că universul matematicii și cel al poeziei au o arhitectură foarte asemănătoare, că dincolo de unele aspecte exterioare care par să le opună ele au o esență comună. Cuvintele marelui matematician Martson Morse mi se par deosebit de profunde. Poezia este un amestec de luciditate și vrajă, am putea spune că luciditatea este replica pe care poezia o dă nucleului ei de vrajă, pentru a-l putea reliefa. Luciditatea înseamnă aici organizare (deliberată sau nu) a textului la diferitele sale nivele. Studiul acestei organizări nu poate fi dezvoltat cu finețea necesară fără ajutorul matematicii deoarece organizare înseamnă structură iar structurile sunt obiectul matematicii. Tocmai de aceea matematica e sora și auxiliara necesară a artelor. –*Dar nebună și genială?* – Da, matematica e de mai multe ori nebună și genială: pentru că poate prefigura toate arhitecturile posibile, deci nu numai pe cele existente, ci și pe cele potențiale; pentru că ne dă posibilitatea să sesi-*

zăm existența unor ființe de un grad atât de ridicat de abstractizare, încât ele nu pot fi obținute efectiv, nu pot fi construite (de exemplu vă puteți imagina un teritoriu care nu are întindere? În matematică se demonstrează că există așa ceva, dar în același timp se demonstrează că un astfel de teritoriu ne este inaccesibil); pentru că ne dă posibilitatea să scurtăm infinitul cu ajutorul finitului. Dar dvs. știți mai bine decât mine că toate acestea se pot întâmpla în poezie, doar ați scris atât de frumos despre copii fără trup, despre expediția dumneavoastră afară din lucruri și tot dumneavoastră ați scris: «Calc pe întinse cum-pene/ sunt capătul unui echilibru total/ doresc o apă să mă arunc/ în aripile unui animal». – *Prin matematică se poate face o cercetare calitativă a operei literare dar un studiu calitativ, valoric nu se poate obține decât prin compararea acestor cantități adică a unei literaturi cu alta. Dar pot fi comparabili autorii? După ce criteriu?* – Compararea a doi autori sau a două opere literare nu se poate face în mod serios fără angajarea în discuție a tuturor parametrilor. Aceasta implică utilizarea unor instrumente matematice foarte fine iar operațiile logice corespunzătoare nu pot fi efectuate fără ajutorul calculatorului electronic. Acest tip de cercetare de literatură comparată a devenit de mulți ani o activitate obișnuită în multe centre universitare din lume și există reviste speciale («Computers and the Humanities») consacrate acestor cercetări. Dvs. sunteți poet și nu puteți tăgădui că în procesul de elaborarea a poemelor dvs, problemele de tehnică nu sunt de neglijat. Ce structuri prozodice preferați, pe care le evitați, sunteți sigură că puteți face acesata (cu ochiul liber) în cele mai bune condiții? Mulți artiști se încred nemăsurat în intuiție, dar cred că așa cum un sculptor trebuie să cunoască temeinic proprietățile materialului cu care lucrează, e bine ca și poetul să știe ce latențe zac în structurile pe care le manipulează, în ce constă realmente alegerea pe care el o face și dacă nu cumva se supune fără să-și dea seama unor constrângeri mult mai puternice decât s-ar părea. Matematica și calculatorul îl pot ajuta pe poet să înțeleagă mai bine partea de tehnică și de rutină a muncii sale, pentru a lua distanța necesară față de ele. Mi-aduc aminte că cu vreo doi-trei ani înainte de a muri Perpessicius a publicat un articol în care a atras atenția că a sosit momentul ca studierea operei eminesciene să depășească stadiul observațiilor directe, rezultat al unor simple impresii și să treacă la folosirea calculatorului electronic, pentru a se inventaria în mod exhaustiv toate formele și structurile pe care Eminescu le-a utilizat. Concomitent s-a elaborat la Institutul de lingvistică al Academiei și un *Dicționar de frecvențe al operei lui Eminescu*. Cu aceste două instrumente, *Dicționarul de frecvențe* și calculatorul electronic, Eminescologia ar putea trece la un stadiu superior. Avem acum o catedră de eminescologie la Facultatea de limbă și literatură română. Va da ea oare urmare acestui imperativ? Rușii au făcut de mult acest lucru cu Pușkin, italienii cu Dante, englezii cu Shakespeare... – *De fapt cine sunt matematicienii, aparțin unei lumi deosebite de a celorlalți oameni? Vorbesc ei ca și ceilalți aceeași limbă? Spuneți strălucit de Ion*

Barbu că unele expresii ale limbii comune capătă o accepție inedită, influențe de matematică. Matematicienii folosesc un limbaj esențializat, formule, cod, dar folosesc și limba obișnuită. Are aceeași semnificație pentru matematicieni limba în care vorbim? – Cred că matematicienii dau o atenție mai mare aspectelor silogistice din limba comună, utilizează cu mai multă grijă cuantificatorii logici, unele distincții cum ar fi aceea despre condiția necesară și condiția suficientă și unii termeni ca «derivată», ca metafore în raport cu unii termeni matematici. Treptat, noi și noi termeni matematici sunt transferați în limba comună. Acum câteva sute de ani «algoritm» nici măcar nu figura în *Dicționarul limbii române moderne*, astăzi îl cunoaște aproape toată lumea. Mai interesant e poate procesul invers, de transferare a unor cuvinte din limba comună în limbajul matematic. Acesta este de fapt punctul de plecare al metaforei matematice. Ion Barbu a utilizat cu deosebită intensitate aceste transferuri în însemnările sale de algebră. Sunt convins că studierea sistematică a textelor sale matematice va dezvălui o latură profundă a activității sale. – *Ce semnificație are pentru dvs., numărul, se poate compara numărul cu cuvântul la limbă?* – Cred că poetul Nichita Stănescu are dreptate: numerele raționale, care, chiar dacă au fost cândva niște simboluri artificiale, deci în afara limbilor naturale, au devenit, prin uz neconținut, elemente ale limbilor naturale. Nu același lucru se poate spune despre numerele iraționale și în special despre cele transcendente. Acestea rămân încă, pentru multă vreme, în afara limbilor naturale". ■ Ion Caraion prezintă pe *Unul din morții „Cadranului”*: „Cum «chiar și în inconștient – spunea Freud – orice gândire e legată de contrariul ei», îndelunga uitare a lui Mircea Tiriung (pe care amfitrionul «Sburătorului» l-a botezat pentru literatură Sergiu Ludescu) se relevă indestructibil legată de amintirea lui. Născut în 1911 și dispărut la vârsta de 30 de ani, iată (după alte trei decenii) fidelitatea și eleganța de atitudine a unui prieten determină apariția a 52 de poeme din cele «peste o sută de poezii» scrise de acest nedespărțit colaborator al revistei «Cadran», coleg din anii din apropierea războiului «Cu Miron Constantinescu, Corneliu Mănescu, Tudor Alex. Stoianovici și alții»".

● [*„Glasul Patriei”, nr. 11*] Mihai Beniuc publică poezia *Miros de primăvară*. ■ Paul Anghel publică a treia parte din *Triptic românesc*, intitulată *Neprihănirea peisajului*: „Artiștii vârstei noastre clasice transpun în vers sau culoare această mentalitate populară, acest sentiment al naturii la români. Ei surprind câteva din calitățile esențiale ale peisajului românesc: armonia, diversitatea, varietatea cromatică și mai ales intimitatea acestui peisaj”. ■ Citim despre *Constituirea Asociației „România”*: „Marți, 4 aprilie a avut loc la Ate-neul Român din București adunarea de constituire a Asociației «România», așezământ obștesc pentru relațiile cu emigrația, convocată de un larg comitet de inițiativă, reprezentativ, format din personalități ale vieții publice, din cele mai diferite domenii de activitate din țara noastră. La adunarea au participat oameni de știință, artă și cultură, cadre de conducere din activitatea economică

și socială, conducători ai cultelor religioase, muncitori, țărani și alți oameni ai muncii din Capitală și din alte localități – români, maghiari, germani și de alte naționalități. La propunerea acad. Șerban Țițeică, vicepreședinte al Academiei Republicii Socialiste România, a fost ales prezidiul adunării format din: Radu Beligan, artist al poporului, directorul Teatrului Național din București, prof. univ. Balogh Edgar, de la Universitatea «Babeș-Bolyai» din Cluj, Ion Dumitrescu, președintele Uniunii compozitorilor, prof. univ. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, vicepreședintă a Academiei de științe sociale și politice, vicepreședintă a Consiliului Național al Femeilor, Maria Groza, vicepreședintă a Marii Adunări Naționale și vicepreședintă a Consiliului Național al Femeilor, Hajdu Victor Gyözö, redactor-șef al revistei «Igaz Szó» – Tg. Mureș, sculptorul Ion Jalea, președinte de onoare al Uniunii artiștilor plastici, acad. Athanase Joja, vicepreședinte al Academiei Republicii Socialiste România, conf. univ. Valentin Lipatti, scriitorul Franz Liebhardt, prof. univ. Mircea Malița, ministrul educației și învățământului, Justinian Marina, patriarhul Bisericii ortodoxe române, prof. univ. Roman Moldovan, președintele Camerei de Comerț, acad. Miron Nicolescu, președintele Academiei Republicii Socialiste România, Nicolae Păduraru, montor mecanic la Uzinele «Timpuri noi» din București, Moise Popa, țaran cooperador din Apoldu de Jos, județul Sibiu, scriitorul Marin Preda, directorul Editurii «Cartea românească», acad. Alexandru Rosetti, Costache Troțuș, directorul general al Centralei industriale Hunedoara, prof. univ. Gheorghe Zane, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România». Adunarea a fost prezidată de acad. Miron Nicolescu, președintele Academiei Republicii Socialiste România. ■ Printre *Membrii fondatori ai Asociației „România”* se numără: Sică Alexandrescu, Paul Anghel, Geo Bogza, Demostene Botez, Gheorghe Bulgăr, Virgil Căndea, Nicolae Carandino, Șerban Cioculescu, Dina Cocea, Nichifor Crainic, Lucia Demetrius, Romulus Dianu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Victor Eftimiu, Zoltán Franyó, Ion Frunzetti, Mihnea Gheorghiu, Constantin C. Giurescu, Alexandru Graur, Dan Griurescu, Hajdu Victor Gyözö, Arnold Hauser, George Ivașcu, Athanase Joja, Franz Liebhardt, Jean Livescu, Horia Lovinescu, Mircea Malița, Aurel Martin, Christian Maurer, József Méliusz, Ion Mihăileanu, Ștefan Milcu, Miron Nicolescu, Vasile Nicolescu, Octavian Paler, Alexandru Philippide, Dionisie Pipidi, Dinu Pillat, Marin Preda, Alexandru Rosetti, D. D. Roșca, Mircea Horia Simionescu, Dan Simionescu, Zaharia Stancu, Nichita Stănescu, Henri Stahl, Frantz Storch, András Sütő, Alexandru Șiperco, Dragoș Vrâncanu, Dan Zamfirescu. ■ Urmează *Expunerea prezentată de academicianul Athanase Joja în numele Comitetului de inițiativă*: „Ideea înființării acestui așezământ obștesc, îmbrățișată de un larg grup de oameni din toate categoriile sociale ale țării, a ajuns astăzi la stadiul în care poate fi transpusă într-o operă pe care o considerăm de importanță națională. Dorim de la bun început să subliniem că activitatea Asociației «România» și relațiile ei în exterior se vor înscrie într-un respect

desăvârșit atât al legilor țării noastre, cât și al reglementărilor legale din statele de reședință ale acestor emigrați originari de la noi. Acționând în spiritul principiilor promovate de politica externă a României, Asociația va aduce o contribuție la strângerea legăturilor prietenești cu celelalte popoare, la dezvoltarea unui climat de colaborare cu toate statele lumii”. ■ Apare și *Cuvântul participanților la Adunare*, din care spicuim: □ Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Profesor universitar, vicepreședintă a Consiliului Național al Femeilor: „Inițiativa de astăzi este una din acelea izvorâte din adânci necesități de istorie contemporană. Când o țară, când un popor se înalță pe traiectoria fireștilor sale aspirații, se produce un fenomen de convergență a atenției, curiozității, interesului pornite de pe plan internațional înspre purtătorul noului mesaj de împlinire. Ajunsă pe o treaptă superioară a istoriei sale, veche și eroică, acoperită însă întotdeauna de modestia simplității ei clasice, România arată lumii astăzi chipul ei pașnic și constructiv, doritor de prietenie și iubitor de valori. Dialogul nostru de pace și colaborare se extinde astăzi spre toate continentele, întărit de rodnicile vizite ale președintelui Ceaușescu în Asia, America, Africa, și deschiderea tot mai largă a unghiului de cuprindere, vorbește despre sensul unei adevărate politici de pace și cooperare, asumate de poporul român”. □ Horia Lovinescu, Dramaturg, director al Teatrului „C. I. Nottara”: „E rostul Asociației să prospecteze terenuri noi de înțelegere, să dea dovadă de imaginație creatoare, să câștige pretutindeni aderenți entuziaști. Căci – pentru a parafraza un cuvânt celebru – dacă inima, dacă centrul vital al Asociației noastre este aici, circumferința ei se găsește pretutindeni unde vibrează un sentiment de dragoste pentru România, pentru trecutul, prezentul și mai cu seamă pentru viitorul ei”. □ Hajdu Victor Gyözö, Redactor-șef al revistei „Igaz Szó” din Tg. Mureș: „Împreună cu întregul popor, naționalitatea maghiară din România trăiește în prezent o viață culturală intensă, capabilă să-i uimească pe cei ce trăiesc departe de noi prin bogăția și prin nivelul ei ridicat. Prin organul de presă și prin alte tipuri ale Asociației «România» vom putea din săptămână în săptămână să-i înștiințăm, spre o informare corectă și reală a lor, despre progresul ce se face zi de zi pe tărâmul acestei culturi, despre înflorirea artelor, a literaturii, a folclorului din România, inclusiv al naționalităților conlocuitoare”. □ Șerban Cioculescu, Directorul general al Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România: „Am îmbrățișat din prima clipă cu însuflețire inițiativa de înființare a unei asociații cu numele «România», sub egida căreia să se desfășoare relațiile dintre noi și românii din emigrație, de dată mai veche sau mai nouă, rămași credincioși ideii de patrie. Nici interesele materiale, nici divergențe ideologice nu pot dezrădăcina din inimile fraților noștri sentimentul adânc al dragostei de neam. Depărtați de meleagurile în care au văzut lumina zilei, acestea se redeșteaptă cu intensitate în ceasurile de visare și le împânzesc ochii cu sfintele lacrimi ale dorului de țară”. ■ În *Consiliul de conducere al Asociației „România”*, printre alții, se numără și: Sică Alexandrescu, Paul Anghel, Ion Dodu Bălan, Radu

Beligan, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Virgil Căndea, Şerban Cioculescu, Henri Coandă, Dina Cocea, Nichifor Crainic, Franyó Zoltán, Mihnea Gheorghiu, Petre Ghiaţă, Dan Grigorescu, Alexandru Graur, Constantin C. Giurescu, Hajdu Victor Gyözö, George Ivaşcu, Athanase Joja, Franz Liebhardt, Jean Livescu, Horia Lovinescu, Mircea Maliţa, Christian Maurer, József Méliusz, Miron Nicolescu, Marin Preda, Alexandru Rosetti, Henri Stahl, Zaharia Stancu, Dragoş Vrânceanu. Din *Biroul Consiliului de conducere* fac parte: □ Preşedinte: Athanase Joja, Aurel Bozgan, Constantin C. Giurescu, Hajdu Victor Gyözö, Arthur Kreindler, Valentin Lipatti, Horia Lovinescu, Christian Maurer, Şerban Ţiţeica. □ Secretar general: Virgil Căndea. □ Membrii: Paul Anghel, George Apostu, Baloghi Edghar, Ion Dodu Bălan, Liviu Ciulei, Henri Coandă, Romeo Creţu, Ion Dumitrescu, Beate Fredanov, Mihnea Gheorghiu, Maria Groza, Kovács György, Mircea Maliţa, Méliusz Jospheh, Justin Moisescu, Miron Nicolescu, Alexandru Rosetti, Henri Stahl, Iosif Steinbach, Traian Ştefănescu, Bruno Würtz. ■ Citim şi *Act de constituire*: „Noi, grupul de iniţiativă pentru crearea Asociaţiei «România», întruniţi în adunarea generală ținută în Bucureşti, la Ateneul Român, în ziua de 4 aprilie 1972, convinşi de necesitatea de a veni în întâmpinarea dorinţei marii majorităţi a celor plecaţi din ţară de a strânge legăturile cu patria lor de origine; Am hotărât, în unanimitate, înfiinţarea Asociaţiei «România», aşezământ obştesc pentru relaţiile cu emigraţia, persoană juridică, având sediul în Bucureşti. Asociaţia îşi propune ca – răspunzând aşteptărilor compatrioţilor stabiliţi în alte ţări, dorinţei lor de a participa la creaţia economică şi culturală din ţară, la mai buna cunoaştere a României pe plan internaţional – să desfăşoare o activitate în forme multiple pentru: informarea asupra realităţilor româneşti contemporane, a transformărilor din societatea noastră, a politicii externe promovată de România; între alte mijloace Asociaţia va activa în acest prin publicarea unui săptămânal de informare şi cultură, «Tribuna României»; difuzarea valorilor culturii, ştiinţei şi artei româneşti, cultivarea limbii materne, întâmpinarea solicitărilor primite în aceste direcţii; promovarea legăturilor cu ţara, dezvoltarea turismului şi a vizitelor în România; înlesnirea rezolvării iniţiativelor şi a problemelor personale de ordin educativ, familial, comercial, juridic ale celor plecaţi din ţară. În vederea concretizării hotărârii noastre, se va proceda la alegerea Consiliului de conducere al Asociaţiei «România». Consiliul de conducere al Asociaţiei «România» este însărcinat să procedeze la alegerea Biroului său compus din: preşedinte, vicepreşedinţi, secretar general şi membri. Atribuţiile acestor organe şi modul de a le exercita vor fi prevăzute în Statutul Asociaţiei «România». Adunarea generală de constituire însărcinează Consiliul de conducere al Asociaţiei ca, prin Biroul său, să întreprindă, în cel mai scurt timp, măsurile necesare pentru: 1. Înscriserea Asociaţiei «România», ca persoană juridică, la judecătoria sectorului unde-şi are sediul; 2. Elaborarea Statutului Asociaţiei «România»; 3. Crearea organului de presă al Asociaţiei, «Tribuna României», şi întocmirea

formelor legale pentru apariția acestuia; 4. Elaborarea planului anual de activitate și supunerea lui, spre deosebire, Consiliului de conducere al Asociației. Patrimoniul Asociației «România» se compune din bunuri mobile și imobile. Întocmit la București, la 4 aprilie 1972 și semnat de toți membrii fondatori”.

• **[„Convorbiri literare”, nr. 7]** Cu prilejul desfășurării Conferinței Naționale a Scriitorilor, redacția revistei semnează textul *Prolog la conferință*: „Punem la dispoziția cititorilor noștri materialul ce va sta în centru dezbaterilor Conferinței naționale a scriitorilor, vast program teoretic privind sarcinile care revin în momentul actual literaturii noastre. Ilustrându-se liniile principale ale climatului cultural, așa cum apare el ca urmare a hotărârilor Congresului al X-lea și a Plenarei din 3-5 noiembrie, anul trecut, acest program pune pregnant în evidență atât realizările cât și neajunsurile din activitatea scriitorilor, arătând limpede că succesele obținute trebuie să constituie o premisă stimulatorie în direcția ridicării scrisului românesc contemporan la nivelul cerințelor actuale ale dezvoltării societății noastre socialiste”. □ *Direcții de dezvoltare ale literaturii contemporane*: „Literatura noastră din ultimii ani s-a dezvoltat în climatul spiritual nou pe care l-a instaurat Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român. Linia politicii culturale, elaborate cu acest istoric prilej și urmărite fără abatere, adus, cum se știe, la înlăturarea unor piedici care stânjeniseră simțitor, o bună bucată de vreme, creația.[...] Aerul sănătos și înnoitor, adus de Congresul al IX-lea și al X-lea peste tot a pătruns cu vigoare și în literatură. Climatul favorabil și stimulator pe care Partidul i l-a creat muncii scriitoricești, poate fi recunoscut ușor în câteva aspecte evidente. A crescut numărul editurilor literare. De la una singură, existentă în 1967, avem astăzi șase, dintre care două în provincie. Apar în prezent 22 reviste literare, față de 11 câte puteam număra cu cinci ani înaintea. S-a înmulțit numărul titlurilor de lucrări literare apărute: timpul de la încredințarea unui manuscris editurii, până la tipărirea lui s-a scurtat simțitor; registrul tematic al cărților publicate a devenit mult mai variat. Transformările revoluționare ale vieții societății noastre au făcut să crească apreciabil numărul cititorilor; nivelul cultural și gustul lor se află într-un continuu progres”. □ *Rolul criticii*: „Dacă am constatat o creștere simțitoare de nivel calitativ al scrisului în ultimii ani, faptul se datorează și progresului criticii. Ea a devenit mult mai atentă la valoarea artistică a producției literare. [...] Critica noastră nu poate fi decât o critică marxistă, în consens cu orientarea ideologică a întregii literaturi și societăți românești. Exegeza literară, oricum s-ar particulariza, pornește de la o concepție științifică, materialist-istorică asupra literaturii și e datorate să fie consecventă cu ea. Aceasta implică neapărat militantismul”. □ *Orientările revistelor și a editurilor*: „Revistele literare constituie domeniul de afirmare cel mai viu al poeziei, prozei, dramaturgiei și criticii contemporane. În paginile lor apar de obicei pentru prima oară, integral sau fragmentat, scrierile noi. Aici se manifestă principalele tendințe care animă literatura prezentului și se poartă discuțiile

cele mai aprinse asupra ei. În revistele literare au loc debuturile semnificative și se formează talentele. Periodicele mențin contactul cel mai strâns al scriitorilor cu publicul cititor. Ele au astfel un rol capital în crearea opiniei literare. [...] Sumarul revistelor a devenit mai variat și mai interesant ca înainte. Întâlnim în el și o înmulțire a formelor publicistice foarte vii prin care cititorul ia cunoștință de actualitatea fenomenului literar (anchete, mese rotunde, interviuri). Unele reviste au izbutit să aibă un profil propriu, acordând o atenție specială fie eseisticii, fie preocupărilor teoretice, fie moștenirii culturale, fie descoperirii de noi talente”. □ *Sarcinile Uniunii Scriitorilor*: „Scriitorii din această țară, cei care-și merită cu adevărat numele, au răspuns prin cele mai bune opere ale lor acestui mare și fundamental adevăr, exprimat atât de limpede de conducătorul statului și Partidului nostru, iar astăzi, în pragul Conferinței naționale a scriitorilor, se declară, uniți, purtătorii unei înalte sarcini de care depinde nu numai creația ori viitoare, ci însuși locul și rolul lor în societatea căreia îi aparține. Noblețea și înălțimea acestui loc se află în ei, în sufletul lor, în mâinile lor, în puterile lor, care, toate la un loc, devin și vor deveni creație. Responsabilitatea pe care scriitorii, membrii obștei noastre, o simt față de semenii lor, cititorii, sinceritatea lor, fără de care nu poate exista literatură autentică, credința lor în destinul frumos al omului, conștiința că aparțin unei colectivități socialiste, unei patrii căreia îi rostesc cu mândrie numele, sunt tot atâtea argumente și emoții pentru cărțile multe și de valoare, pe care, sigur, le vor scrie”. ■ Daniel Dimitriu prezintă două volume de versuri. □ Primul aparține lui Nicolae Țațomir: *Cartea mea de lut*: „Nu cred că trebuie să vedem în poezia lui Nicolae Țațomir expresia unei seninătăți absolute, o viziune emanante calmă, sprijinită pe o temelie solidă de certitudini. ... În cazul de față poetul râvnește la un calm al esențelor și acesta pentru că, de fapt, nu-l posedă. [...] Există apoi la Nicolae Țațomir un stăruitor efort în elaborarea unei tehnici, o nedisimulată aspirație spre ordine la nivel ultim al expresiei, nivel unde se evidențiază o manieră și în același timp un crez adânc. Alura clasicizantă a poeziei sale decurge dintr-o necesitate organică, dintr-un demers lucid, a căror finalitate este divulgată sistematic”. □ Al doilea este semnat de Ion Caraion: „Versurile din *Selene și Pan* se organizează după două direcții principale: prima este cea violentă, protestară, cu rădăcini puternice în istorie și social, ostilă oricărei ambiguități, a doua, cea nostalgic-meditativă, este dominată de o resemnare superioară, împovărată de luciditate. Ambele pleacă de la o stare de alertă spirituală, necesară tocmai datorită faptului că ea dă curs și justificare confesiunii. Ion Caraion nu mimează, ci se contemplă îngrijorat, dând în orice clipă a înțelege că exprimarea prin cuvânt îi este indispensabilă. De aici și marea prețuire pentru legile intime ale versului, munca obstinată asupra verbului, căutarea insistentă a asociației rare, cultul pentru incantație și armonie”. ■ George Pruteanu analizează cartea lui Geo Bogza: „*Priveliști și sentimente* e o carte de contemplație și meditație. Contemplație jubilantă și meditație meta-

forică. Geo Bogza, ... este, poate, cel mai tumultuos suflet al literaturii române. Poemele sale vehemente și agresive, fișele și pamfletele – petarde literare, faimoasele reportaje – ctitorii ale genului – pătimașe și tensionate... tulburătoarele tablete din «Contemporanul» sunt, toate izbucnirile unui scriitor a cărui constantă este energia, trepidația. O formă de a exista a lui Geo Bogza este călătoria. [...] Geo Bogza (homo vagans) este un perpetuu Columb, pentru care călătoria este întotdeauna o descoperire a Lumii”. ■ Despre studiul lui Paul Cornea: *Originile romantismului românesc*, scrie Al. Dobrescu: „Fără doar și poate, modelul adoptat de Paul Cornea în *Originile romantismului românesc* are și justificări ce țin de calitățile obiectului discuției. Prima se desface din împrejurarea așa-zicând accidentală că este urmărită stabilirea fizionomiei unui curent; ori, manifestarea sa ca stare de spirit pretindea investigații în toate sferile vieții publice: politică, societate, spirit. A doua se leagă de particularitățile societății românești la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul celui următor, de coincidența dintre «nașterea» romantismului și «statuarea» literaturii ca instituție autonomă”. ■ Mircea Iorgulescu analizează activitatea literară a lui Marin Preda: „Citite din perspectiva romanelor de mai târziu, dar fără prejudecata lor, schițele și povestirile pe care Marin Preda (n. 1922)- unul dintre cei mai importanți scriitori români din epoca postbelică, prozator de valoare universală – le-a publicat începând de la vârsta de 20 de ani și care formează materia volumului de debut *Întâlnirea din pământuri* (1948) ne arată mai curând un autor indecis, ezitant, șovăind între formule diferite și care nu anticipează în vreun fel opera ulterioară. [...] În roman scriitorul nu a procedat la unificarea unor fragmente, ci a înălțat o construcție monumentală, a creat un univers distinct, în totul deosebit de cel al povestirilor anterioare. Situațiile violente, brutalitățile, evenimentele spectaculoase nu sunt puține în *Moromeții*, dar sensul lor esențial altul. S-ar putea spune că Marin Preda a trecut de la formă și substanță, intuind și desvăluind sufletul ascuns al unei lumi până atunci privită din afară”. ■ G. Ivănescu continuă studiul despre *Limba lui Vasile Alecsandri*: „Alecsandri păstrează așadar tot timpul o serie de forme care nu se mai găsesc astăzi în limbă. Limba literară de azi n-o vom întâlni nici chiar la scriitorii care s-au afirmat după 1859, ci abia la cei care se afirmă după 1870, ca Eminescu, I. Slavici, I. L. Caragiale, dar în special la generația de scriitori de după 1880”. ■ Const. Ciopraga se plasează *Între natură și literatură*: „Sigur este, că, pe o mare întindere, literatura română formată la școala privirii, demonstrează o mare vocație cromatică, plastică; nu e de mirare deci că pastelul, a marcat unul din momentele de prestigiu ale poeziei moderne, un fenomen de creștere din propria noastră sevă, după ce înaintașii repudiaseră, ca inaderente, diverse experimente romantice”.

16 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 9120] Pe prima pagină citim mesajul *Din partea Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a Consiliului de Stat, a Consi-*

liului de Miniștri: „Comitetul Central al Partidului Comunist Român, Consiliul de Stat și Consiliul de Miniștri ale Republicii Socialiste România cu adâncă durere anunță că, în ziua de 15 aprilie a. c., a încetat din viață, după o lungă și grea suferință, tovarășul Andruța Ceaușescu, tatăl secretarului general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat, tovarășul Nicolae Ceaușescu”. □ Citim și *Telegrama Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „Dragă tovarășe Ceaușescu, Am aflat cu adâncă durere vestea încetării din viață a tatălui tău, Andruța Ceaușescu, a cărui viață a fost un exemplu de muncă și dăruire familiei sale, obștei în mijlocul căreia a trăit și pe care a slujit-o cu devotament. În acest moment de grea încercare pentru tine și întreaga familie, îți adresăm scumpe tovarășe Ceaușescu, condoleanțele noastre cele mai sincere și profunde”. ■ Sub titlul *Literatura și omul* citim două texte: □ Anton Breitenhofer semnează „*Oamenii și cărțile au același destin*”: „Lumea cărților pe plan spiritual trebuie să fie chintesența poporului nostru chip. În acest sens am înțeles înflăcărata chemare adresată de tovarășul Nicolae Ceaușescu în noiembrie 1971, atunci când ne-a invitat să redăm în artă mărețele transformări socialiste ale țării și munca clocotitoare a milioanei de oameni. Îndemnul său e limpede: fiecare carte bună, scrisă cu inimă și rațiune, cu pasiune și măiestrie, inspirată din viață, trebuie să servească omului, să contribuie la transformarea conștiinței sale. Dacă în cărțile noastre vor găsi răspuns la întrebările arzătoare ale timpului nostru, în spiritul umanismului socialist, cititorii ne vor deveni prieteni și aliați, ne vor acorda stima și încrederea lor. Sunt ferm convins că cei mai buni dintre scriitori vor avea entuziasmul, puterea, curajul și talentul de a dăruir prin operele lor izvoare de lumină, resurse spirituale atât de necesare fiecăruia. Este necesar pentru aceasta să scriem fiecare în felul nostru, să pecetluim *adevărul nostru*, al tuturor. Setea și pasiunea celor ce muncesc pentru cultură au atins în zilele noastre proporții de masă. E firesc, deci, ca scriitorul să fie nu numai cărturar al obștii, ci și pedagog, un deschizător de drumuri contemporanilor săi. Iar singura replică viabilă a scriitorului este o carte bună”. □ Cezar Baltag publică textul „*Credo-ul artistic să fie o oglindă fidelă a operei!*”: „Căci fiecare gest al scriitorului este un gest social. Fiecare silabă spusă sau scrisă de un poet constituie, în felul său, o profesie de credință. De aceea, sensul adeziunii noastre față de cultivarea idealurilor de omenie și de morală socialistă la oamenii în mijlocul cărora trăim nu s-ar putea limita numai la cadrul unor declarații abstracte. Fiecare slovă așternută pe hârtie, fiecare rând scris, fiecare pagină sunt tot atâtea acte de perfectă asumare a unei nobile responsabilități. O operă reprezintă – trebuie să reprezinte – un ansamblu unitar, o viziune organică și consecventă asupra realului. Scriitorul nu poate fi decât același – atât în profesiile sale de credință literară, cât și în fiecare din cărțile sale. Credo-ul artistic este o oglindă fidelă a operei, iar opera este o reflexie superioară a întregii vieți a creatorului. Nu există și nu poate exista incompatibilitate între cuvânt și operă, între gândul

spus și gândul scris: creatorul și creația aparțin aceluiași fenomen social și spiritual. Esența și țelul amândurora este adevărul”. ■ În *Adnotări* citim despre *Concursul „Mihai Eminescu”* de Florica Dinulescu: „Primele zile ale vacanței de primăvară ne oferă prilejul să consemnăm – printre diverse inițiative vizând activitatea cultural-educativă a elevilor – și faza finală a concursului școlar de literatură care poartă, începând din acest an, numele marelui nostru poet Mihai Eminescu. Receptivi la criticile formulate cu prilejul edițiilor anterioare referitoare la caracterul prea școlăresc și didactic, de «lucrare scrisă» a temelor de concurs, organizatorii – Societatea de științe filologice, în colaborare cu Ministerul Educației și Învățământului și C.C. al U.T.C. – i-au conferit, de această dată, mai largi posibilități de descoperire și stimulare a elevilor talentați, cu reale aptitudini în domeniul creației literare originale”.

● [„*Steaua*”, nr. 8] Editorialul, cu titlul *În perspectivă* și semnat generic *Steaua*, anunță desfășurarea în viitorul apropiat a Conferinței naționale a scriitorilor „un eveniment esențial pentru dezvoltarea în perspectivă a literaturii noastre”. ■ Articolul de fond al lui Virgil Ardeleanu, intitulat *Nu «horror vacui» dar nici megalomanie*, dezbate modificările structurale ale concepției despre artă în care intră literatura, teatrul, poezia, pictura, muzica, iar autorul mai notează: „Fără să apelăm la defunctul slogan al «reflectării realității», trebuie să spunem că numai cu o poezie a imagismului pur, rezultat al unui travaliu în sine și pentru sine, cu o proză metaforică sau experimentalistă, cu un teatru construit pe conflicte artificiale, inventate – nu poți reinvia gustul pentru literatură. Un virtual cititor va opta oricând pentru un reportaj ce comunică fapte autentice în defavoarea unei plachete al cărei singur merit rezidă în «esențializarea» cuvintelor sau al unui roman construit pe o ezoterică și insignifiantă parabolă. Desigur, arta adevărată nu poate izvorî numai dintr-o conformitate cu gustul majoritar, dintr-o atitudine obsecvicioasă. Dar nici din narcisism, din ignorarea problemelor reale ale timpului [...]”. ■ Întâlnim semnătura lui Barbu T. Arghezi sub un text care prezintă Casa memorială de la Mărțișor și lângă o poză care-i reprezintă pe Tudor și Paraschiva Arghezi în livada înflorită tot de la Mărțișor (articolul *Hotare de aer*). ■ Pe patru pagini, Eugen Barbu publică fragmente din *Caietele Princepelui*, a căror parte introductivă cuprinde următoarea adnotare: „Careva spunea că e foarte probabil că răcnetele *Rinocerilor* lui Ionescu au dăruit decorurile realiste ale teatrului tradițional, că autorul acesta socotit nebun dar care mi se pare cel mai mare și autentic de la Shakespeare încoace are un spirit buf, copilăresc, că a luptat împotriva minciunilor pioase și a dat adevărului aparența vodevilului, [...] că a eliberat teatrul de un mare cadavru”. ■ Rodica Baconsky continuă publicarea jurnalului intim (din numărul trecut) al lui Ion Vinea (botezat „carnetul gri”) în versiune originală (franceză) și în traducere românească (articolul «*Carnetul gri*» al lui Ion Vinea). ■ Mircea Muthu scrie un articol evocator și aniversar (75 de ani de la moarte) referitor la „fostul bei de Samos”, Ion Ghica (articolul *Ion Ghica*

și farmecul evocării). ■ Petru Poantă cuprinde în cronica sa literară o analiză a tuturor volumelor de poezie ale Veronicăi Porumbacu apărute, creionându-i astfel universul liric: „Veronica Porumbacu nu este o natură lirică, expansivă, în desfășurare, ci o scriitoare cu vocația literaturii. [...] poezia ei se naște din tenacitatea elaborării unor fantezii senzoriale, cărora le lipsește invenția lingvistică” (articolul *Poezia Veronicăi Porumbacu*). ■ Poezie de Florența Albu, *Conversație*. ■ La „cronica edițiilor”, Geo Șerban apreciază pozitiv inițiativa editurii ieșene *Junimea* de a aduna laolaltă scrierile în proză ale Otiliei Cazimir, însoțite de „un studiu compact” al profesorului Constantin Ciopraga, comentatorul scriind despre prozatoarea Otilia Cazimir: „Proza Otiliei Cazimir este o molcomă suită de priveriști sufletești, dezvăluiri mai cu seamă ale candorii femeiești și ale ingenuității copilăriei. În buna tradiție a prozei moldovenești, stilul Otiliei Cazimir rămâne, chiar dacă reînvie împrejurări exterioare și uneori de natura comică, esențial confesiv, învolburat de melancolia aducerilor aminte” (articolul *Proza Otiliei Cazimir*). ■ Hadrian Daicoviciu își continuă într-un al doilea episod însemnările despre Dacia, mai exact despre retragerea aureliană, în care încearcă să-și lămurească atitudinea diverșilor istorici față de evenimentul istoric al părăsirii Daciei, invocând polemic ideile lui Eutropius, Rufius Festus și Iordanes (articolul *În legătură cu retragerea aureliană* – II). ■ Francisc Păcurariu prezintă date istorice legate de operele poetice ale poeziei Mexicului prehispanic, accentuând contribuția savantului mexican Miguel Leon Portilla al cărui volum *Trece poetas del mundo azteca* (din 1957) constituie „o lucrare fundamentală pentru studierea poeziei Mexicului precolumbian”; din acest volum traduce patru poeme în românește. ■ La rubrica de prezentare a ultimelor apariții editoriale, întâlnim recenzia lui Constantin Cubleşan la volumul de teatru scurt al lui Paul Everac, *Urme pezăpadă* (Ed. Eminescu, 1971) din care desprindem următorul comentariu: „Paul Everac se dovedește preocupat continuu de mutațiile valorice la nivelul conștiinței sociale, de profilul etic, în fond politic al omului contemporan și deopotrivă al epocii sale, cu alte cuvinte, dramaturgul înțelege, și nu numai atât, el își propune programatic să realizeze un teatru angajat, un teatru de idei, ancorat viu în realitatea momentului istoric actual căruia să i se integreze firesc, plenar și definitiv”. ■ Ne mai reține atenția o cronică plastică cu privire la Marcel Chirnoagă, unde comentatorul (Negoiță Lăptoiu) notează în introducere: „Într-un moment când mișcarea plastică mondială străbate o perioadă de confuzie și manierism, Marcel Chirnoagă oferă exegeților vigoarea unei viziuni, luciditatea unei conștiințe puternic ancorată în contemporaneitate. Tendințelor contestatate, nihiliste, expresie a unei psihologii maladive, artistul bucureștean le opune claritatea și forța opțiunii”. ■ Teohar Mihadaș răspunde la posta redacției, iar Mircea Micu îl parodiază pe Ion Horea, *Acasă și trist*, la rubrica „dicționar parodistic contemporan”.

17 aprilie

• **[„Munca”, nr. 7595]** Lucia Bogdan publică o cronică dramatică a piesei lui Tudor Mușatescu, *Visul unei nopți de iarnă*, pusă în scenă la Teatrul popular al sindicatului de la Uzina mecanică Plopeni.

18 aprilie

• **[„Munca”, nr. 7596]** În *Cronica filmului*, Lucia Bogdan prezintă *Astă seară dansăm în familie*, „o comedie agreabilă cu multiple valențe educative”, în care Ion Băieșu se află în calitate de scenarist.

• **[„România liberă”, nr. 8548]** Boris Buzilă scrie articolul *Nimeni altul decât Neagoe...*, făcând *Precizări de ultimă oră într-o veche controversă*, respectiv în ceea ce privește paternitatea operei *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie*, apărută în 1970 la Editura „Minerva”, „la o a doua geneză”, după cum o numește, mai ales, pentru că „grație acelei excelente ediții, realizată de Dan Zamfirescu, G. Mihăilă și Florica Moisil, *Învățăturile* au încetat să mai fie o «capodoperă necunoscută»”. Chiar dacă „dosarul acestei controversă părea clasat odată pentru totdeauna, [...] de curând, ea a apărut din nou, depășind cercul restrâns al medievistilor și cercetătorilor literaturii române vechi, trecând în domeniul public (vezi „Magazin istoric, nr. 2/1972)”. Pentru a încerca să tranșeze aspectul vizat, Buzilă reproduce dialogul purtat cu prof. univ. G. Mihăilă, „adept convins al paternității voievodului muntean”, ce aduce argumente avizate în această privință.

• **[„Scântea”, nr. 9122]** Ion Dodu Bălan scrie despre *Realism și angajare*: „Nu se poate cere oricărei opere de artă să fie încărcată de toate datele obiective ale realității. Reflectarea lor se poate cere ansamblului unei literaturi dar nu fiecărei creații în parte. Un specific are o poezie de dragoste, un sonet sau un pastel autentic, și altul o piesă de teatru sau un roman social. Și apoi, nu trebuie ignorat nici temperamentul și specificul talentului fiecărui scriitor în parte. A aplica la toate aceeași măsură critică înseamnă a face sociologism vulgar. În cazul anumitor specii, problema esențială este aceea a *atitudinii* autorului și nu numai cantitatea de fapte reale, obiective. Dar fiecare, cu specificul și personalitatea lui, pentru ca să realizeze o creație autentică, e dator să exprime o atitudine realistă. Partidul nostru, secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au militat neobosit pentru așezarea raporturilor firești dintre artă și realitate, pentru o artă realistă, socialistă, autentică, a cărei vitalitate și forță artistică stă tocmai în legătura ei organică cu viața, cu politica partidului și statului nostru, care sintetizează magistral necesitățile și idealurile societății noastre socialiste multilateral dezvoltate. [...] Or, scriitorul de astăzi este un cercetător al realității evident subiectiv, dintr-un unghi personal, dar cu o concepție marxist-leninistă. În cercetarea sa el are avantajul cuceririlor celei mai înaintate filozofii, în ceea ce privește omul, societatea, devenirea lumii. Fructificând cu talent o asemenea filozofie științifică sporesc infinit șansele sale de a

fi inedit, original, de a deschide drumuri noi literaturii. Firește, în absența talentului, numai filozofia, oricât de bine însușită, nu poate crea opere literare. Dar e la fel de adevărat că numai cu talentul, fără o cultură castă, fără o cunoaștere temeinică a vieții, a filozofiei artelor și științelor, e greu de creat, în epoca actuală, o mare operă realistă. Aceasta presupune o angajare lucidă în dialectica vieții, o abordare a problemelor din perspectiva teoretică atât de științifică și de realistă a Partidului Comunist Român”. ■ În acest număr citim și despre *Funeraliile tovarășului Andruța Ceaușescu*, dar și din *Telegrame de condoleanțe*.

19 aprilie

● **[„Munca”, nr. 7597]** În *Comemorări*, Petru Popescu-Gogan publică un articol omagial dedicat lui Ion Heliade Rădulescu.

● **[„Scânțea”, nr. 9123]** *125 de ani de la nașterea scriitorului Calistrat Hogaș* este comemorată cu textul *O operă închinată frumuseților patriei, oamenilor ei* semnat de St. Cazimir: „A reface astăzi itinerarul lui Hogaș ar însemna să rătăcim drumul, într-atât și-au schimbat fața, sub acțiunea transformatoare a omului, meleagurile colindate cândva de el. [...] Ridicându-se din paginile cărți, neobositul drumeț cutreieră și astăzi munții Neamțului, pe credincioasa lui Rosinantă”.

● **[„Viața studentescă”, nr. 16]** *Cuvântarea* tov. Nicolae Ceaușescu la adunarea festivă consacrată aniversării a trei decenii de la înființarea U. T. C. □ *Scriitorii și a 7-a artă* se referă la Panait Istrati, *acest Gorki balcanic*, ecranizat prin *Ciulinii Bărăganului* și *Codin*, și portretizat, se pare, de N. Kazantzakis în *Alexis Zorba*: Zorba grecul, prototipul eroului interpretat de A. Quinn, ar fi chiar romancierul brăilean, „fapt ce reiese și din analiza paralelismului cu portretul lui Panait Istrati scris în 1929.” □ Articole omagiale ce aparțin Semicentenarului UTC sunt semnate de I. Segărceanu, *Un poem în imagini*, și, pe prima pagină, de redactorul-șef N. Stoian, *Comunismul – vocația tinereții*.

20 aprilie

● **[„Munca”, nr. 7598]** În *Carnet Cultural – Carte*, Mihai Cernat prezintă volumul de „profiluri mai mult sau mai puțin contemporane” „Și a venit ziua...” de Petre Ispas.

● **[„România liberă”, nr. 8550]** În cadrul „Cronicii literare”, în articolul *Un panoramic al literaturii române interbelice*, Ion Dodu Bălan recenzează volumul (I) lui Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română între cele două războaie mondiale*, apărut la Editura „Minerva”. Chiar dacă i se pare „de neconceput o discuție despre proza de analiză psihologică fără a (ne) referi la romanele lui Camil Petrescu, *Patul lui Procust*, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* sau fără *Cartea nunții* a lui G. Călinescu”, la fel cum

„drama etică din proza lui Agârbiceanu și Gala Galaction [...] ar fi meritat să fie tratată în acest capitol, a cărui structură s-ar fi îmbogățit, astfel, prin exactitatea faptelor, diversitatea și nuanțarea lor”, recenzentul conchide că lucrarea este una „impunătoare”, „de o deosebită valoare și utilitate”, mai ales dacă se are în vedere „substanța ei intrinsecă”, „rigoarea critică, judecata de valoare sigură, surprinderea fiecărui scriitor în parte”.

● **[„Scânteia”, nr. 9124]** În *Literatura și omul* sub același titlu, *În consonanță cu marile probleme ale timpului* citim două texte semnate de: □ Edgar Papu: „Firește, cititorul mai poate fi «modelat» și prin intermediul observațiilor critice emise de un scriitor sau altul, în cuprinsul unei opere literare. Cu toate acestea, nu mi se pare un mod fericit de a modela fizionomia morală prin abuz de caricatură și grotesc, prin exacerbarea trăsăturilor negative ale unor eroi sau prin accentuarea prea stăruitoare a unor elemente neesențiale, de impuritate lăuntrică sau maladivă. Este cazul unor cărți semnate de anumiți scriitori occidentali; falsa problematică a cărților poate provoca doar confuzii. Asemenea lucrări literare nu pot avea un efect pozitiv, constructiv în conștiința unui cititor; dimpotrivă ele pot crea stări dispoziționale depresive, o descurajare în fața vieții, dublată de o imagine eronată despre oameni. [...] Analiza actelor sale poate constitui o pasionantă temă literară, prin care se modelează conștiințele, în sensul adevăratei fericii omenești, aceea de trăire a propriei energii, prin care, laolaltă cu alții, te depășești în fiecare zi. Nu există nici o satisfacție mai mare decât aceea a ascensiunii. Or, tocmai în acest sens se îndreaptă continuu și societatea noastră, urmărind în același fel să modeleze pe omul care o reprezintă”. □ Al. Ivasiuc: „Tezele ce vor constitui obiectul major al dezbaterii la Conferința națională a scriitorilor conțin, și din acest punct de vedere, idei prețioase. Ele îndeamnă să ne aplecăm, cu respectul omului de știință, asupra naturii artei și a naturii umane. Noi suntem adepții unei filozofii deterministe și științifice, care se opune arbitrarului. Mergând pe adevăr, pe adevărul profund, în cărțile noastre, vom fi și buni scriitori, și eficienți, și vom contribui cu adevărat în mersul înainte al societății noastre, vom contribui la perfecționarea relațiilor umane, la edificarea noilor conștiințe”. ■ Apare și un scurt interviu cu *Zaharia Stancu despre vizita în R. P. Ungară a delegației Uniunii Scriitorilor din România*, sub titlul *Colaborare cu largi perspective, pe temelia prieteniei frățești*: “—Am solicitat președintelui uniunii, tovarășului *Zaharia Stancu*, să ne împărtășească în câteva cuvinte roadele acestei călătorii, ale convorbirilor cu gazdele, impresiile sale. — [...] Aș dori mai întâi să amintesc întâlnirile, convorbirile deschise, rodnice pe care le-am avut cu personalități ale vieții culturale din țara prietenă. Păstrez o frumoasă impresie de la întâlnirile și discuțiile ce le-am avut cu I. Darvaș, președintele Uniunii scriitorilor din Ungaria, cu alte personalități ale vieții spirituale din această țară. Convinși de utilitatea socială a acestor relații, noi am formulat în comun întrebarea: «ce putem să facem ca aceste relații să fie și mai organizate, și mai sis-

tematice, eliminând eventualele formalități, aspectele întâmplătoare»? În acest scop am hotărât ca să organizăm în mod sistematic întâlnirile tradiționale, la care sunt discutate problemele de actualitate. O primă convorbire în jurul mesei rotunde va avea loc, în septembrie, la București, fiind dedicată *Personalității scriitoricești și angajării scriitorului*. Am căzut de acord, de asemenea, în legătură cu constituirea Comisiei mixte literare ungaro-române, având scopul de a face propuneri editurilor asupra operelor care merită să fie traduse, publicate cu reciprocitate”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 7131] C. Stănescu recenzează *Marele singuratic* al lui Marin Preda, subliniind că „tema romanului este tot raportul dintre individ și colectivitate, dintre om și istorie, dintre o anume condiție a omului și actele sale. Niculae Moromete, ca individ social, este reprezentantul unei prime generații de rurali puși în alte condiții decât cele seculare”.

• [„Albina”, nr. 16] Citim *Partidului*, versuri de Dumitru Bălăeș. □ De asemenea, este prezent Haralambie Țugu, cu poezia *April*. □ La 125 de ani de la nașterea lui Calistrat Hogaș, debutând cu portretul pe care l-a făcut scriitorului G. Ibrăileanu, Ion Preda semnează un medalion despre casa memorială înființată în urmă cu câțiva ani. □ Ultima pagină de *Satiră și umor* este realizată de A. Croitoru și Șt. Vaida. Tot aici, benzile desenate despre *Haplea* au versurile semnate de Tudor Mușatescu.

• [„România literară”, nr. 17] Versuri semnează: Ovidiu Genaru (*La Heliade*), Emil Giurgiuca (*Pe o margine de vreme; Presimțirea verii; Memorie; Oraș de munte în zori; Elegie; Canon; La o cetate dacică*), Constantin Olariu (*Orfeu*). □ Citim un mini-interviu cu poetul irakian Abd al-Wahhab al Bayati, care apare cu o scurtă prezentare semnată de Nicolae Dobrișan și traduceri din ciclul poetului *Cuvinte către piatră*, poeziile *Despre naștere și moarte* și *Din „O mie de nopți”*. □ Apare un fragment din *Turnul de pază* de Ana Maria Matute, cu o scurtă prezentare de T. G. Câmpeanu, iar traducerea fragmentului aparține Lilolitei Tăutu și T. G. Câmpeanu. □ În paginile dedicate *Semicentenarului U.T.C.* citim *Tabăra de la Moeciul de Jos* de Mihail I. Dragomirescu și *Omagiu*, semnat de George Ivașcu, un text dedicat lui Nicolae Ceaușescu, pe vremea când a fost președintele U.T.C.-ului. ■ Cu editorialul *Heliade* se anunță tematica numărului: „Comemorarea unui secol de la moartea lui Ion Heliade Rădulescu readuce în contemporaneitate nu numai figura însăși a unuia din marii cititori ai culturi române moderne, dar și o întreagă perioadă din istoria noastră – aceea care, începând cu mișcarea lui Tudor din 1821, va determina o efervescență a conștiinței sociale și naționale care, tot mai accentuată în deceniile 4 și 5 ale veacului, va avea drept corolar revoluția de la 1848”. □ Textele omagiale dedicate lui Heliade Rădulescu semnează: Șerban Cioculescu („*Poeta vates*” – *vizionarul*), Petru Popescu-Gogan (*Ion Heliade Rădulescu și începuturile vieții academice românești*), Mircea Anghelescu (*Un renascentist*). ■ Alexandru Ivasiuc revine la *Pro domo* cu nota *Spiritul critic*:

„Unele discuții din presa literară în ultima vreme, legate de rolul criticii sau de poziția criticii față de diverse categorii de scriitori, importanți sau mai puțin importanți, vii sau morți, subiecte de mult, sau în ultima vreme, de istorie literară, sunt motivul acestui articol. Se pune întrebarea: cine poate fi supus spiritului critic și judecății critice? Răspunsul mi se pare unul singur: toți oamenii, toate operele și toate activitățile nu numai că pot fi supuse acestei judecăți, ci trebuie chiar supuse ei. [...] Apologia pioasă e un semn de dezinteres, de politicoasă indiferență. Lauda continuă e o ascunsă modalitate de respingere de la viața adevărată care, e adevărat, are numeroase riscuri. Dar cine ar dori să fie mai degrabă mumie decât om viu, chiar dacă liniștea deplină nu e posibilă atunci când trăiești cu adevărat? Pe lângă mecanismul ritualizării, care firesc duce la convențional, apologia e și o manifestare de frică”. ■ S. Damian semnează *Mărturia criticului*: „Într-o epocă de încordată implicare în contingent, criticul a fost nevoit, ca să prevină orice surpriză, să se inițieze și el în tumultul cotidian. A străbătut sau a cunoscut războaiele veacului, treptele de avânt sublim și de abis, trepidațiile unei omeniri, care intră, în zgâlțâiri, într-o fază de civilizație tehnică, – și în sensibilitatea și în conștiința lui s-au înregistrat aceste variații de echilibru. Mai poate rămâne literatura o parcelă separată de rest, judecată senin, după criterii stricte ale simetriei și grației? Vechea evocare a liniștii identificări cu o altă gândire, într-un spațiu rezervat, ferit de neprevăzut, apare ușor prăfuită, demodată. Criticul a lepădat o infirmitate, izolarea, fără ca astfel, să dezmintă, în vreun fel, pasiunea lecturii. Nu numai că teancul de cărți pe masa lui de lucru s-a mărit considerabil și săptămânal e dator să consemneze o sumedenie de apariții, dar acum îngustele frontiere ale domeniului par anacronice. Marea lui energie, a înțelegerii, e inutilă, dacă aria interesului nu se lărgeste, incluzând atâtea teritorii vecine: lingvistica, psihanaliza, biologia, sociologia etc. Cât a progresat cunoașterea în lămurirea legilor spațiului și timpului, în explorarea adâncurilor psihicului uman, în sesizarea și deprinderea dialecticii de dezvoltare socială – acesta este un rezervor de informare absolut necesar criticului calificat”. ■ În paginile numite *În preajma Conferinței noastre* revista continuă să publice intervențiile oamenilor muncii. Printre aceste intervenții, găsim și intervențiile criticilor și scriitorilor: □ Aurel Baranga, *Efemer și eternitate*: „Sunt peste patruzeci de ani de când diverse curențe literare, de amploare și stimă la epoca ecloziunii lor, sunt considerate procese definitiv încheiate, pretutindeni. Cum să nu mă uimesc atunci când văd și citesc parafraze întârziate ale unor experimente revoluate, devenite de mult obiectul de interes al istoriografilor literari, și mă întreb: ce șanse au asemenea psalmodieri tardive în fața unei vremi neiertătoare în exigențele ei îndrituite? Scriitorul se află cu epoca sa într-un raport de intercondiționare reciprocă și fatală. Un scriitor nereceptiv la problematica lumii lui se condamnă singur la uitare. Arma scriitorului autentic este încărcată cu viitor. Un viitor care începe azi și ne judecă pe toți cu o crâncenă imparțialitate”. □ Leonida

Teodorescu, *Momentul de contact*: „A fi cititor este o chestiune de vocație și de pregătire. Un moment al acestei pregătiri revine, indiscutabil, scriitorilor, scriitorilor autentici, care trebuie să realizeze în lucrările lor un canal de comunicare, un mecanism de contact, pentru că altfel riscă să fie îngropați sub avalanșa pseudoliteraturii. Pentru că valoarea în sine nu atrage cititorii, între valoare și cititori există întotdeauna un intermediar, un intermediar care adesea nu este mai puțin important decât valoarea însăși. Mai există însă un moment al pregătirii cititorilor, moment care poate fi realizat prin radio, prin televiziune, prin prestigiul și circulația criticii, prin școală, dar mai ales prin implantarea în conștiința cititorilor a ideii că nu numai scrisul este o artă, și cititul este o artă. Și arta cititului este cea care face posibilă cealaltă artă, cea a scrisului”.

□ M. Beniuc, *Prezența poetului*: „În epoca ce vine văd limba românească, lăsată poezilor spre îmbogățire în patria ce se face zilnic mai demnă de cea mai înaltă cinstire sub steagurile muncii socialiste, o văd zumzând de citate din poezii noi, ajunse proverbiale, o văd populată de imaginile oamenilor de azi, făuritori ai temeliilor orânduirii deplinei dreptăți sociale. Realitatea e în fața noastră, oamenii și faptele lor – se așteaptă numai întruchipată prin cuvânt”.

□ Ilie Păunescu, *O literatură despre tineri și despre noi*: „Întrebările, neliniștile, certitudinile, deciziile, speranțele, așteptările, insatisfacțiile tineretului, toate temele de investigație pe care ni le oferă generația aflată azi la debutul în viață sunt dintre cele mai pasionante. Pentru o literatură a prezentului, a semnificațiilor lui, dar și ale lui mine. Pentru o literatură care să exprime epoca și frământările sale”.

□ D. N. Zaharia, *Sensul angajării în artă*: „Conducerea noastră de partid a stăruit îndelung, mai ales în ultimul timp, ca arta și literatura noastră să-și aducă o contribuție cât mai substanțială la formarea omului nou, cu o înaltă conștiință socialistă. Realizarea acestui deziderat presupune, credem, nu atât «angajarea artei» cât mai ales «angajarea» creatorilor de artă, nu atât schimbări la nivel de registru tematic, cât mai cu seamă schimbări calitative la nivelul conștiinței creatorului de artă. Căci simpla dorință de a promova valorile și idealurile cele mai nobile ale socialismului nu este suficientă pentru ca opera de artă să-și împlinească rosturile sociale, pentru ca arta, depășind planul generalităților, să se angajeze nemijlocit în descifrarea unei realități umane atât de complexe, ea însăși adânc marcată de însemnele unor radicale și necontenite prefaceri înnoitoare”.

□ Al. Piru scrie despre *Estetica lui Mihai Ralea*: „Sub titlul de *Prelegeri de estetică*, Ion Pascadi a adunat într-un volum de peste 500 de pagini, publicat la Editura Științifică în acest an, șapte cursuri de estetică ținute de Mihai Ralea la Universitatea din Iași și București. [...] Ediția întocmită de Ion Pascadi, utilă, prezintă, din nefericire, un număr de erori care nu pot fi trecute cu vederea, deși au scuza că editorul s-a servit de note stenografice imperfecte. Ion Pascadi a intervenit de câteva ori în text, după părerea noastră în chip nepermis și de altfel fără absolută nevoie, lăsând însă neschimbate greșelile evidente de transcriere a unor nume proprii,

titluri de opere sau cuvinte”. ■ În recent înființată rubrică „*Pași în nisip*” dedicată debutanților, Sultana Craia încearcă să răspundă întrebării *Există un baroc românesc?* ■ Mircea Constantinescu scrie despre *Sociologia literaturii*: „În «România contemporană», mai mult ca oricând, se pun acele probleme ce se cer rezolvate în ritm susținut în privința producerii, difuzării și comprehensiunii cărților beletristice, la fel în ceea ce privește stratificarea publicurilor, capacitățile de absorbție fluctuantă a pieței, toate evidențiind necesitatea unei sporiri funcționale a propagandei și publicității, în speță cerute de curba ascendentă a tirajelor și titlurilor noi. Orientându-mă cu preferință către cartea de proză (orice anchetă poate stabili că este cea mai cumpărată și cea mai citită, dar, totodată, am în vedere faptul că aceasta se pretează mai eficient investigației sociologice), deci la opera ca atare, voi găsi că este posibilă prezentarea unor paliere, convențional numite astfel: a) literatura artistică, b) literatura sub-artistică și c) sub-literatura artistică. Cum ușor se poate deduce, am înaintat aici ipoteza unei etajări succesive în gradualitatea căreia vor fi cuprinse cărțile cele mai variate în raport cu valoarea lor intrinsecă, de la capodopere – palierul a), la comics-uri, kitsch-uri etc., palierul c)... Se pot stabili procente (sau «puncte») pentru fiecare palier, după care se pot ilustra funcțional, exemplificativ și comparativ, schimbările survenite într-o perioadă istorică determinată, schimbări în funcție de straturile publicurilor, de mentalitățile, opiniile curente ale epocii respective, de ideologia și politica aferente, de aportul mass-mediei etc. [...] De aceea funcționalitatea unei sociologii a literaturii își impune de la sine anvergura și, actualmente, se poate vorbi chiar de o etapă pluridirecționată și calitativ diferențiabilă de alte ramuri ale sociologiei românești marxiste. Astfel, una dintre direcții e reprezentată de critica istorică a sociologiei literaturii, străine și române. N. Balotă, I. Ianoși, N. Tertulian, Z. Ornea cultivă, în acest sens, eseul și studiul, probând odată în plus validitatea metodei logic-istorice. Iar Miron Constantinescu, P. Cornea, S. Iosifescu propun mai ales teme, subiecte și motive ca fundamente teoretice ale disciplinei în țara noastră, după cum H. Culea, V. Caramelia ș. a. au elaborat deja studii interesante privind raporturile dintre mass-media și receptarea de către publicuri a mesajelor cultural-literare. Desigur, primii pași s-au făcut. De aceea viitoarea Conferință națională a scriitorilor își va face un merit și o onoare din anexarea în portofoliul discuțiilor deschise și a deciziilor constructive ale unora dintre problemele enunțate mai sus”. ■ Nicolae Manolescu semnează cronică literară intitulată *Nicolae Iorga și scriitorii străini*, comentând *Evocări din literatura universală*, Univers, 1972, ediție îngrijită de Liliana Iorga-Pippidi, cu o prefață de Alexandru Duțu: „Remarcabile, în conferințele lui N. Iorga, sunt, înainte de toate, tocmai acest spirit istoric, această culoare locală, această patină a timpului. Nimic didactic și uscat. Fraza are vioiciune dialectică. Erudiția se resorbe în evocare, tablourile sunt vii prin capacitatea de a crea iluzia unei epoci; o acumulare de fapte mărunte și revelante, peste care oricine altcineva ar fi trecut cu

nepăsare, o știință de a scoate vibrația de viață reală din descripție arhitectonică, din atmosferă politică, din moravuri, cultură și biografie. Aici, scriitorul are cuvânt înaintea savantului”. ■ Citim și recenzii: □ Liviu Petrescu scrie despre cartea *Poeți și critici* de C. Stănescu, Eminescu, 1972: „Judecată în ansamblu, *Poeți și critici* este cartea unui critic cu foarte alese însușiri; o cultură întinsă (de natură mai mult literară; n-ar strica o îmbogățire a lecturilor teoretice), opinii deja formate asupra principalelor opere ale literaturii române, spirit personal și voință de diferențiere, o indiscutabilă independență morală, predilecție pentru strălucire stilistică. Toate acestea fac din C. Stănescu o mare permisiune a generației sale, nu ar strica, poate, să-și încerce puterile într-o întreprindere și mai ambițioasă, într-un eseu consacrat unui scriitor clasic, de pildă!”. □ Veronica Porumbacu prezintă *Lirică, drame, proză* de Wolf Aichelburg, Editura Kriterion, 1972, notând astfel apariția volumului de aproape 800 de pagini care cuprinde creația lirică, dramatică și proză, fără a da o judecată de valoare asupra volumului. □ Mihai Dascal notează apariția volumului de poezii *Stins* de Sergiu Lutescu, Minerva, 1972: „În linii generale poezia lui Sergiu Lutescu se dovedește înfeudată climatului postsimbolist în care se nutrește covârșită însă cu precădere, de recuzita a doi dintre pontifii simbolști ai epocii, Bacovia și Minulescu. Rămâne și astăzi stranie obediența cu care poetul își acceptă epigonismul și în virtutea căreia îi putem bănuî, fie inconsistente convingeri teoretice, fie stăruința programatică și temperamentală a emulului”. □ T. Roman comentează *Lăcuste și aeroporturi* de Ion Lotreanu, Eminescu, 1972: „Am pute astfel cita multe versuri frumoase, dar caracterul eterogen al volumului ne duce la concluzia necesității unei opțiuni și clarificări mai ferme. În acest sens, Ion Lotreanu rămâne încă o promisiune”. ■ În pagina numită *Cartea străină* citim: □ Nicolae Balotă, în *Anecdotele lui Procopius*, se ocupă de *Istoria secretă* și disputa apartenenței acestei lucrări, precum și prezentarea ei. □ Mai aflăm, sub semnătura c. u., despre apariția volumelor: *Le nu perdu* de René Char, Gallimard, 1971 și *Literatura latină* de Jean Bayet, Editura Univers, 1972. ■ Sub semnătura D. C., în *Revista revistelor*, aflăm conținutul din „Ateneu”, cu remarca: „Revista vădește abundență informațională (nu totdeauna îndeajuns de semnificativă) din domeniul manifestărilor culturale desfășurate în perimetrul Bacăului sau în alte părți ale țării. Reduse, ca extensie și vibrație, proza (un fragment de roman semnat de Eugen Uricaru) și versurile apărute în acest număr”. ■ În *Viața literară* găsim: □ Text omagial *Vintilă Russu-Șirianu la 75 de ani* de Vlaicu Bârna. □ *Șantier* cu noi informații despre planurile scriitorilor Silviu Iosifescu, Al. Jar, Teodor Mazilu, Valentin Silvestru. □ Nota *Dezbateri în pregătirea Conferinței scriitorilor*: „Luni 17 aprilie a. c. a avut loc ședința lărgită a organizației de bază P.C.R. nr. 2, consacrată discutării Tezelor publicate în întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor. La discuții au participat redactori ai revistelor din Capitală ale Uniunii Scriitorilor. Au luat cuvântul: Dan Hăulică, Virgil Teodorescu, Vasile Băran,

Cezar Baltag, Nicolae Ciobanu, Fănuș Neagu, Ștefan Aug. Doinaș, S. Damian, Ioana Crețulescu și Constantin Chiriță, secretar al Comitetului de partid al Uniunii Scriitorilor. Discuțiile au fost purtate în spiritul unei înalte responsabilități, într-un climat de stimă, de luciditate critică și de încredere în forțele scriitoricești. Tezele Uniunii Scriitorilor au fost considerate ca o încercare de sinteză a fenomenului nostru literar, ele decurgând firesc din sensurile esențiale ale documentelor de partid privind literatura și arta din țara noastră, în textul lor, literatura este văzută ca un proces continuu; ele încearcă să cuprindă direcțiile principale ale fenomenului literar contemporan și garantează libertatea de înțelegere a căutărilor creatoare. Referindu-se la multitudinea de aspecte ale creației și vieții literare, la aspecte ale dezvoltării poeziei, prozei, criticii și dramaturgiei, la modul în care se afirmă realele valori și se întreține un climat propice dezbatelor literare, cum și la felul în care este difuzată literatura română peste hotare, participanții la discuție au exprimat interesante opinii cu privire la dezvoltarea literaturii noastre”. □ Știri din *Uniunea scriitorilor*: „În cadrul Asociației Scriitorilor din București a avut loc, în ziua de 13 aprilie 1972, reorganizarea secției de critică și istorie literară. Cu acest prilej a fost ales prin vot secret biroul de conducere al secției, format din Matei Călinescu, Șerban Cioculescu, Ion Ianoși, Aurel Martin, Al. Paleologu. Secretar a fost ales Ion Ianoși. * Recent a avut loc constituirea Societății culturale «G. Călinescu» a oamenilor muncii din municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej, județul Bacău. Societatea are 8 secții – între care și de literatură, muzică, folclor, teatru, cineclub – și își propune să organizeze științific întreaga activitate de creație și cercetare de pe Valea Trotușului. În adunarea generală de constituire, printre alții, au fost aleși ca membri de onoare Al. Piru, Vasile Nicolescu și Romulus Vulpescu. [...] În zilele de 14 și 15 aprilie, la Casa de cultură a studenților «Grigore Preoteasa» din București, s-au desfășurat lucrările primei Consfătuiri a cenaclurilor studențești de literatură științifico-fantastică din București, Craiova și Timișoara. Între altele, cei prezenți la consfătuire au vizionat un film științifico-fantastic și au participat la o masă rotundă cu tema *Literatura științifico-fantastică între simbol și previziune*. Au fost prezenți: Vladimir Colin, Sergiu Fărcășan, Ion Hobana, Mircea Șerbănescu, Adrian Rogoz, Victor Zednic, Alexandru Mironov și Ovidiu Surianu. [...] Personalul medico-sanitar de la Policlinica «Tudor Vladimirescu» Vitan-București a avut recent ca oaspeți, la un recital de poezie, pe poeții Ion Bănuță, Ștefan Augustin Doinaș, Mihai Gavril, Lucian Beliu, Dumitru Boeșteanu, Mihai Constantinescu și Emil Zegreanu”. ■ Liliana Săftoiu semnează un interviu cu un *Oaspete la București*, și anume *Prof. dr. Christiaan Barnard, despre literatură*, discutând planurile de viitor ale acestui scriitor, preferințe literare și legătura între medicină și literatură.

● [„*Tribuna*”, nr. 16] În deschiderea numărului, un nou text *În întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor*, *Presupuneri* semnat de Valentin Sil-

vestru. ■ Pe pagina următoare găsim o cronică despre cartea *Clasicism, romanticism, baroc*, la geneza căreia au participat patru autori: G. Călinescu; Matei Călinescu; Adrian Marino; Tudor Vianu. Cronicarul Al. Ciorănescu subliniază importanța cărții, punctele slabe, punctele forte: „din cele 270 de pagini de text propriu-zis, 200 aparțin domnului Marino, care parcă a avut eleganța [...] de a apărea acompaniat de doi critici mai vârstnici și de un contemporan”. ■ Ion Vlad îi urmează lui Al. Ciorănescu. Cronica Ion Vlad În „lumea de azi” a gândirii și a meditației, (Ana Blandiana și Romulus Rusan, *Convorbiri subiective*), prezintă liniile de marcat ale interviurilor vremii „discreție și tact” sunt dezideratele de atins explicate succint. Adevăratul subiect al cronicii îl face cartea *Convorbiri subiective* (Albatros, 1971), unde o serie de interviuri și personalități ale literaturii românești iau parte în calitate de intervievați, dar poate meritul cel mai înalt al cărții, este după părerea cronicarului: „Dar în *Convorbiri subiective* se stabilesc datele unei edificatoare imagini a epocii noastre”. ■ În cadrul rubricii *Argument pentru o istorie a literaturii române contemporane*, Ion Lungu, semnează textul *Locul meritat...* despre consacrare versus anonimat, sau despre locul central versus locul marginal. „Se întâmplă, însă, ca și oamenii de talent excepțional sau de geniu să fie tentați, în momentele lor de slăbiciune, de ideea consacrării clare și definitive a locului pe care îl ocupă în literatura unei țări, dacă nu a lumii întregi”. afirmă Ion Lungu. ■ Ion Marcoș scrie despre *Realism și creație*, pe aceeași pagină Olimpiu Nușfelean, autor al unui text scurt *Deschidere spre adevărul poeziei*, despre acele întrebări care largesc orizontul ființei umane: „Consider că aceste probleme sunt cuprinse în chip desăvârșit în textul tezelor Conferinței naționale a scriitorilor, text în care poezia este văzută ca o „înfiorare în fața misterelor firii”. Tot pe aceeași pagină apar cu texte și Traian Vedinaș cu *Conștiință și mesaj*, și Ana Pop Sârbu cu *Semnificația umanizării literaturii*. ■ Ion Brad și Ov. S. Crohmălniceanu răspund la tema căreia i s-a dedicat revista „Tribuna”, *Câteva aspecte ideologice ale studiului literaturii (III)*, *Argumentum*. Ion Brad, în *Argumentum III*, concepe și palpează o frescă a lui Emil Isac și treptele biografice ale acestuia. Ov. S. Crohmălniceanu, în *Câteva aspecte ideologice ale studiului literaturii (III)*, privind interpretarea textelor literare, pornind de la aceeași premisă a importanței criticii marxiste: „O interpretare poate fi conformă cu textul, dar neoperatorie. Aceasta înseamnă că nu ne spune mare lucru, că nu face să avanseze cunoașterea operei, că nu contribuie la explicarea ei”. □ Paginile 6-7, găzduiesc un fragment din romanul lui Victor Papilian, *Chinușii nemuririi*. Pe pagina 7 în chenar un poem semnat de Lidia Stăniloae: *Horia*. ■ Tot pe pagina 7, o cronică de întâmpinare, realizată de Marin Theodorescu, la poezia lui Vasile Poenaru *Jungla marină*. Cronicarul apreciază că în ciuda tinereții (clasa a X-a), poetul promite mult. ■ La rubrica *Sub semnul întrebării*, Adrian Păunescu îl intervievează pe Augustin Buzura. ■ Pe pagina de final un interviu cu Ilia Constantinovschi realizat de Romulus Bălan și două

scurte recenzii ale lui Max Alhau la Jean-Pierre Geay – *Foc mocnit* și Gérard Le Gouic: *În timpul vieții*, traducerea în limba română aparținându-i lui Ion Caraion.

21 aprilie

• **[„Munca”, nr. 7599]** În *Punct*, rubrică realizată de Anca Bărbulescu-Tănase, cu titlul *Un act de cultură* se publică o prezentare a *Dicționarului al literaturii engleze* (E.Șt.) ce „pune la îndemâna cititorului o sursă de informații privind viața și opera scriitorilor englezi din toate timpurile”. Se specifică faptul că „lucrarea este scrisă de un grup de cadre didactice de la Catedra de limbă și literatură engleză a Facultății de limbi germanice din București”.

• **[„Scânteia”, nr. 9125]** În acest număr citim *Ieri au început lucrările celei de a VIII-a sesiuni a Marii Adunări Naționale*, la care s-a făcut, printre altele, *Modificări în componența Consiliului de Miniștri*. Printre schimbările produse, notăm că Paul Niculescu-Mizil a fost numit în funcția de vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, iar Leonte Răutu a fost eliberat de funcția de vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, „primind alte însărcinări”.

• **[„Contemporanul”, nr. 17]** Redacția revistei consemnează *Ancheta „Contemporanului”*: *Poezia: Aici și acum*: „Publicarea, înainte cu câteva săptămâni, a textului elaborat în întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor, a suscitat numeroase intervenții din partea creatorilor de literatură, a cititorilor, intervenții apărute în presa literară, cultural-artistică. Dezbaterile care au loc, la care și-au adus contribuția și revista noastră, sunt menite să înlesnească un rodnic schimb de idei pentru progresul unei literaturi inspirate din bogăția de probleme ale realității înconjurătoare, din marile transformări revoluționare, cu tot ce implică ele ca modificare de destine umane. În acest număr, «Contemporanul» a organizat o anchetă pe problemele liricii contemporane. Răspunsurile primite, pe care le publicăm mai jos, reprezintă o pledoarie pentru adevărul sentimentelor, izvorâte din viața atât de densă a poporului. 1. *În ce sens și în ce direcții s-a lărgit registrul liricii în ultimii ani?* 2) *Care sunt, după părerea dv., manifestările de epigonism în creația poetică actuală?* 3. *Ce valențe noi dobândește poezia cetățenească și patriotică în contemporaneitate?*” □ M. Beniuc: *Tradițiile vii ale acestui popor*: „1.2.3. Poezia, în cazul când nu e adevărată, se resimte îndeosebi. Totuși se cere multă prudență în judecată într-o lume care nu e o copie mediocru fidelă a unui spațiu euclidian, ci a multidimensionalității sufletului de azi, atât de susceptibil de mutații. Coordonatele, pentru ca și mutațiile să fie viabile ... se cere să fie ale socialismului și ale realităților istorico-sociale, așa cum se dezvoltă inițiate și călăuzite de P.C.R., atât de limpede reflectate de la al X-lea Congres în toate documentele de partid. În aceste condiții, poezia în mod firesc, pe lângă coeficientul de stil, temperament și atitudine personale, nu poate fi decât cetățenească și patriotică. Dar patriotismul nu trebuie înțeles în mod îngust, ca fiind ocazional, declarativ și lauda-

tiv în exclusivitate. Visul poetic.... în condițiile contemporaneității, nu se poate întruchipa artistic, fără să fie luminat pe dinăuntru de luciditatea cetățenească a omului conștient că participă, chiar prin opera sa, la construirea în țara lui a unei orânduiri ce crește sub comandamentele comunismului, izvorâtă, însă, din străfunduri ale sufletului și tradiții vii ale acestui popor”. □ Radu Boureanu: *Valențe noi*: „Avem, sau începe, să se contureze, o poezie cetățenească, patriotică. Valențele noi sunt cele ale folosirii unor moduri poetice ce nu erau posibile cu ani în urmă. [...] Astfel din pernicioasa perioadă a proletcultului și conformismului didactic unii au alunecat în poziția procesului care ducea lirica spre absurd, acel absurd și inutil practicat mai ales ... fără har și substanță. 2. Dacă ar fi să subliniez manifestările de epigonism poetic la noi, în lirica actuală, aş supăra pe unii din cei aflați în starea epigonică. Dar noțiunea se transformă: cei ce au urmat lui Arghezi, lui Blaga, I. Barbu – unii dintre ei – nu apar ca descendenți, ca generație secundă, ci generație mimetică. Avem și epigoni – în acest sens – ai lui Esenin sau Maiakovski, sau ai unor poeți din alte literaturi”. □ Ștefan Roll: *O continuare, o moștenire*: „1. Lirismul propriu-zis, nu s-a lărgit. Temele lui: dragostea, contemplația, reveria, peisajul, sunt aceleași. Cine le-ar putea promova substanța lor intrinsecă? Dar lirismul a căpătat un mai amplu registru de exprimare, o nouă geometrie a cuvintelor, care merge până la abstracționismul sugerării... În același timp lirismul trebuie să exprime sentimentul epocii, al contemporanului, contradicțiile lui, elanul, complexul ce-l interferează. Să aibă mării săi romantici, chiar atunci când sunt explozivi. Suprarealismul, considerat ca o mișcare contestatară rebelă, este, totuși, un romantism reverberat. 2. Înainte de orice trebuie să spun că termenul epigon îmi repugnă. Fiindcă este pejorativ, fiindcă încearcă să prejudicieze autenticitatea, aportul poetului din generația sa, care a parcurs, și nici nu putea fi altfel, pe așa-zișii înaintași ai lui; a trecut prin undele lor, ca să ajungă la celălalt mal al lui. Eu i-aș spune o continuare, o moștenire – de care nu ne rușinăm, ci o folosim fără ostentație, spre a o duce mai departe: în numele nostru, al generației respective. [...] În generația de astăzi eu văd un detașament în atac, cucredind poziții proprii. Și avem un detașament liric multiplu, creativ, urmat de o pleiadă următoare, din care se vor desprinde și vor rămâne ca reprezentativi aceia care au dibuit mai bine plânsul sonor al epocii. Dar asta ne-o va spune timpul cu rigorile lui selective, atestând valorile de substanță care le-a promovat, de propulsiune. Dar avem o atestare categorică: literatura dintre cele două războaie mondiale, Zaharia Stancu a venit cu o literatură de alte dimensiuni. Este el un epigon al lui Liviu Rebreanu, Cezar Petrescu? Nu! Nici Marin Preda, nu este epigonul nimănui. Nici galaxia de poeți Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Ion Alexandru, Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Cezar Baltag, Ana Blandiana, Gheorghe Tomozei nu sunt epigoni ai lui Arghezi, Ion Barbu, Lucian Blaga, G. Bacovia, ai suprarealiștilor. Sunt totuși, ei. Eu salut generația de poeți de astăzi, ca pe o generație eficientă. 3. Poezia cetățenească actuală doar-

tă valențele contemporaneității ei. Altfel ea nu ar fi a acestei contemporaneități. Contemporaneitatea îi dă, o obligă la aceste valențe dacă vrea ca ea, poezia să existe, să rămână, s-o reprezinte. Istoria actuală, cu avatarurile ei revoluționare, a amplificat conștiința cetățenească, o prefigurează în viitorul ei ascendent. [...] Poeții noștri de astăzi sunt și ei prezenți în atașamentul, emoția de le infuzează dinamica maselor, conștiința de înaltă conștiință a Partidului Comunist Român. Că doar ei, poeții, sunt megafonul istoriei, al vremii lor narcisismul viitorului ei!”. □ Constanța Buzea: *Libertatea interioară*: „Marea noutate pe care o trăim și încercăm să o numim este, cred, libertatea interioară. Această libertate interioară, contemplată, râvnită, căreia îi poți face față, este capabilă să ne prezinte tabloul tăriei sau slăbiciunii caracterelor care susțin poezia românească. Este timpul existenței ei depline. Dar să nu ne iluzionăm că libertatea interioară este un produs al celor mai tineri dintre noi, că de noi a depins ca ea să se proclame. Și iarăși, să nu ne iluzionăm, din necunoaștere, cum că mai vârstnicii noștri colegi ar fi pierdut-o. 2. O condiție a întrebărilor teoretice este aceea că în corpul lor să nu se strecoare nici cea mai mică prefigurare a adevărului pe care îl așteaptă cel care întreabă. Întrebările teoretice sunt o calamitate. Vorbesc din punctul de vedere, al omului care se emoționează numai la ideea, nu la realitatea unui interogatoriu de onoare. [...] nu cred că manifestările de epigonism în creația poetică reprezintă o problemă dintre cele mai importante. Epigonismul în poezie este un fapt minor, restrâns la zone celulare. Epigonii sunt niște peregrini de scurtă durată. 3. Cred, așa foarte exact spunea Alexandru Paleologu, că poezia patriotică și poezia cetățenească nu sunt decât forme ale poeziei de iubire. Valențe noi? Acestea nu sunt decât rezultatul agitat al luptei dintre adorație și obiectul adorației pe cumpenele istoriei. [...] Dramatismul realității este una din condițiile determinate nu ale poeziei – poezia are o existență a ei – dar ale necesității poeziei, necesitate despre care Adrian Păunescu vorbește mult în ultima vreme, și asta în mod simptomatic, necesitate care rămâne actul justificativ al oricărei durate. Cred chiar că și acea sublimă zonă de gratuit a poeziei are necesitatea ei”. □ Gheorghe Tomozei: *Profesia de credință*: „Ultimii ani exprimă cam vag întrebarea – dificilă și ea – fiindcă despre mersul liricii nu se poate vorbi utilizând raportul ori retrospectiva meteorologică. Schimbările de registru – atunci când intervin – nu sunt lesne sesizabile datorită lipsei de perspectivă în care ne e dat să le privim: îndepărtându-se de episoadele trăite, mai târziu, le vom putea cerceta cu o mai intensă obiectivitate, beneficiind de formele de expresie ale istoriei literare. 2. Nutrim o spaimă provincială față de epigonsim, uitând că el este, pe mari zone ale Istoriei literaturii, un element paradoxal-dinamic. Un curent literar nu e decât epigonism repetat, înzestrat cu șansa disciplinării ideii, cu posibilitatea de a repeta experiențe greu de împlinit de către un singur scriitor, propunând peste timp fluide comuniuni. Autorii cei mai puțin tributari epigonilor și epigonismului, trudind în laboratoarele Avangardei sunt refuzați, practic de către

Istoria literaturii, au acces în cercuri restrânse într-atât încât (vorba absurd uitatului Breslași) au ajuns cu... restrânsul până la dânsul.... 3. Timpul pe care îl trăim e înscris pe cadrane către care ochii bătrânilor tribuni ai poeziei noastre nici n-au îndrăznit să se înalțe, experiența României contemporane e marcată de vigoare și spiritualitate, valențe noi ... cuvinte a căror vlagă o socoteam cheltuită. [...] Poezia cetățenească patriotică s-a despovărat de convenția fabulei, patetismul ei e marcat prin procedee de rară noblețe stilistică și sunt fericiți că poeții cei mai buni ai acestui moment literar sunt, fără excepție aceia pentru care profesia de credință se confundă cu crezul fierbinte al bătrânilor mai înaintea evocați. Practica unei asemenea poezii îl păstrează pe poet la masa Înțelepților care hotărăsc destinul acestei țări, semn că versul e încă ascultat, iubit ori temut. Ea ne ajută să ne regăsim simplitatea, expresia directă, eliberată de convenții de atelier, o asemenea poezie”. ■ Laurențiu Ulici recenzează cartea lui Cesare Pavese: *Poezii*: „Versiunea românească a poemelor lui Cesare Pavese, apărută în colecția *Cele mai frumoase poezii* a Editurii Albatros, aparține lui Nicolae Argintescu-Amza autor totdeauna și al unei prefețe avizate, cu puncte de vedere sugestiv argumentate”.

● **[„Cronica”, nr. 16]** În *Cronica literară*, I. Sârbu prezintă volumul lui Geo Bogza, *Priveliști și sentimente* (Minerva), „cu un titlu mult prea modest față de realitatea artistică pe care o cuprinde e, de fapt, un poem în mai multe cânturi al destinului epopeic ce caracterizează existența celor două ținuturi românești atât de intim legate de ființa lăuntrică și de aspirația de autodefinire a scriitorului: Moldova și Dobrogea. „Inima mea - între Moldova și Dobrogea”, inscripția gravată la finele cărții, semnifică apartenența - afectivă - a două spații spirituale: unul al contemplației senine, al armoniei cosmice și impregnat de semnele vieții ale vremilor revoluate, celălalt al învolburării pasionale, al contrastelor și zguduirilor violente, cu deschideri spre straturi geologice și istorice abisale. Unghiul de evocare se colorează de această participare intens emotivă la un obiect într-a cărui configurație sunt înscrise componentele structurii morale a scriitorului însuși. Poate că în niciuna din pânzele pe care le cunoaștem, penelul lui Geo Bogza nu dă glas, în chip mai frecvent, cu fiecare din trăsăturile sale, unui accent interior, unui colț sufletesc, care-și găsește, astfel, prilej de dezvăluire. Pictând priveliști exterioare, artistul se auto-portretează”. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga scrie despre *Un original: Hogaș*. □ În *Mențiuni critice* sunt prezentate pe scurt volumele: Viorel Varga - *Trecere*, Ion Lotreanu - *Lăcuste și aeroporturi*, Bazil Gruia - *Obsesia verii*, Aurora Conțescu - *Ecou în nisip*. ■ Al. I. Friduș scrie despre *Paradoxurile reportajului literar*. ■ Este adusă în discuție din nou tema *Momentul actual în critica și istoria literară*, în numărul de față răspunzând la întrebări I. Negoțescu și Al. Andriescu. Întrebați „în ce măsură o istorie a literaturii române beneficiază de monografiile, studiile, eseurile etc. publicate în ultimul timp”, I. Negoțescu răspunde: „Mai cu seamă pentru G. Călinescu, *Istoria literaturii române* a în-

semnat, pe lângă plăcerea și meritele creației în imensa-i operă de mai sus, un enorm efort de informație, din cauză că la vremea sa monografiile privitoare la scriitorii dinaintea lui aproape lipseau: el însuși a fost un mare mucenic, în calitatea-i de eminescolog, și a perseverat în a umple golul monografic prin Creangă, N. Filimon, Grigore Alexandrescu, Heliade Rădulescu. Iată încă o dovadă a pasiunii sale literare. Dar chiar și Lovinescu, pasionat și dăruit în primul rând (cu ce norocos, pentru noi, talent, în acest sens) literaturii contemporane lui, a scris monografic, în tinerețe, despre Gh. Asachi, Grigore Alexandrescu și Costache Negruzzi, iar apoi, spre bătrânețe, marea monografie Titu Maiorescu, urmată de întreg ciclul impozant al maiorescianismului. Nu sunt singurele exemple posibile, dar oricum cele mai impresionante, dacă le adăugăm pe Caragiale de Șerban Cioculescu și lucrarea lui D. Popovici despre epoca luminilor”. □ La această întrebare, Al. Andriescu replică în următorul mod: „Nu văd cum s-ar putea răspunde altfel decât afirmativ la această întrebare. A face o istorie a unei literaturi de la originile ei până în prezent – și niciodată și nimeni, detractor sau admirator, nu va scăpa de obsesia masivului tom călinescian – presupune, pe lângă vocație, și o mare muncă de informare. În stadiul de astăzi al cercetărilor, autorul care și-ar fixa ca țel realizarea unei astfel de sinteze istorice, ar trebui, teoretic cel puțin, dispunând de datele necesare, comentate și ordonate de diferite izvoare, să nu se afle în față, scutit de orice muncă de arhivă și de despuiere a publicațiilor, decât cu operele scriitorilor, care urmează să fie citite și recitite pentru o nouă reevaluare critică. Unghiul personal al interpretării, chestiune de talent până la urmă, se va deschide mai exact și mai larg către operă, sprijinit pe această informație solidă, care este rezultatul unei activități colective anterioare, iată de ce monografiile, cărțile de critică, eseurile, la care am adăuga edițiile critice însoțite de comentarii, de cronologia și bibliografia operei, volumele de corespondență și colecțiile de documente literare sunt de un neprețuit folos în elaborarea unei istorii literare științifice”. □ În privința „multitudinii cercetărilor dedicate curentelor literare românești”, I. Negoțescu apreciază că „problema curentelor literare, mai cu seamă într-o cultură tânără ca a noastră, e greu să fie elucidată de azi pe mâine. În *Istoria* mea, eu nu ignor curente, dar mă străduiesc să adopt o metodă care depășește noțiunea uzuală de „curent literar”. Mai cu seamă că în literatura mondială, pe toate meridianele, această noțiune apare destul de perimată: au dispărut «curente»”. □ În această problemă, Al. Andriescu, cuprinzând în răspunsul său și problema realismului, consideră că „în liniile ei mari, așa cum sună și întrebarea, s-ar părea că, într-adevăr, problema aceasta apare astăzi într-o lumină mult mai clară. Nu mai este „cazionar” și chiar de un realism stilistic? Între definițiile rigide ale realismului, elaborate numai cu modelul balzacian în față, și definiția lui lărgită de aceste sensuri multiple, care îl transformă într-un „concept deschis”, se poate face oricând un popas justificat. Un scriitor ca Ion Vinea, promotor al unor curente de avan-

gardă, apare mai realist de fapt decât un tradiționalist idilic, chiar dacă acesta și-ar urmări genealogia literară până în programul „Daciei literare”. Dacă vom considera realismul numai ca un curent literar, cu toate delimitările istorice de rigoare, nu-l putem lua ca marcă a valorii, pentru că în clasicism, în romantism, în simbolism etc. vom găsi opere la fel de valoroase”. □ Următoarea întrebare se referă la capacitatea criticii de a „delimita tendințele, stilurile literaturii contemporane”. În această problemă, Al. Andriescu susține că „ne place să vorbim, într-adevăr, în frazele cele mai generale, de tendințele și stilurile literaturii din ultimul sfert de secol, dar practic nu s-a realizat nimic sau aproape nimic în delimitarea lor”. □ Răspunsul lui I. Negoțescu la ultima întrebare este legată de existența, în ultimul timp, a unei mai mari responsabilități în abordarea fenomenului literar, fiind ușor ezitant, în timp ce Al. Andriescu răspunde afirmativ. □ Dan Mutașcu publică 4 *miniaturi*. □ În *Cronica teatrală*, Const. Paiu prezintă „*D-ale carnavalului*” la Galați, în timp ce Victor Parhon scrie despre „...*Escu*” la Teatrul Giulești. □ Corneliu Sturzu publică poeziile *Vacanța, Simplu, Decor*. □ Dana Dumitriu publică *Carte de colorat*. □ Nicolae Ioana semnează poeziile *Lângă aceste porți, Muntele în om, Ieșirea din noapte*. □ Șerban Cionoff scrie un amplu articol despre *Lecția de istorie a culturii românești*. □ Este publicată schița *Mănânc gheață* de Romain Gary, traducere de A. Filipovscaia. □ Neonila Negură semnează articolul *Libertate și adevăr în poezia lui A. S. Pușkin*. □ În *Prezențe românești* sunt trecute în revistă o serie de evenimente dedicate culturii române în străinătate, precum și apariției unor scriitori români în ediții străine: volumul bilingv italo-român *Cuvinte potrivite* de T. Arghezi, publicat la editura Einaudi, *Moartea din fe-reastră* de Petru Popescu la editura Bonniers din Stockholm. □ În *Caiete*, Al. Călinescu scrie despre *Textul în text*, o analiză a volumului lui Jean Starobinski, *Les mots sous les mots. Les annagrammes de Ferdinand de Saussure*. ■ În *Moment - Editoriale*, se face o succintă trecere în revistă a ultimelor apariții de la editura Univers, printre care se numără și *Evocări din literatura universală* de Nicolae Iorga. Se anunță apariția unui studiu inedit despre Sadoveanu, *Cântecul privighetorii la Sadoveanu*, de Ramiro Ortiz, reprodus de G. Nistor în revista „Steaua” (nr. 6/1972): „Tema - cântecul privighetorii în literatură - e analizată de Ramiro Ortiz în creația universală. Intuițiile criticului italian sunt reale și își mai păstrează și azi valoarea, actualitatea. El vede în Sadoveanu un suflet poetic, un mare poet român. Povestirea *Privighetoarea* este comparată cu o nuvelă pe aceeași temă a lui Maupassant, cu *Innocente* de D’Annunzio, cu unele texte ale lui Marino. Mihail Sadoveanu are „geniu firesc, instinctiv, lipsit de artificiozitate și de ornamentele tehnice și retorice ale unui poet reflexiv”. Comparăția cu D’Annunzio și cu Marino e în favoarea scriitorului român care percepe natura ca pe ceva firesc, spontan, o natură simțită în acord perfect cu sensibilitatea umană, și nu ca temă literară, motiv de a transforma narațiunea într-un eseu erudit. Studiul lui Ramiro Ortiz e o con-

tribuție meritorie în receptarea operei sadoveniene, contribuție critică ce merită utilizată în bibliografia analitică a scriitorului român”. În *Echinox* se anunță împlinirea de trei ani de existență a revistei. „Redactorul ei șef, Ion Pop în *O mie de zile pentru creație*, face o retrospectivă a activității scriitorilor studenți, un bilanț aproape sentimental al succeselor obținute. Ultimul număr cuprinde texte semnate de Mariana O. Bojan, Adrian Popescu, Eugen Uricaru, Ion Mircea, Aurel Șorobetea, Dinu Flămînd, M. C. Runcanu, Petru Poantă, Nicolae Diaconu, Gavril Moldovan (un nume care merită a fi reținut de critica literară), Marian Papahagi, Olimpia Radua ș.a. Revista *Echinox* a reușit să impună un număr destul de mare de tineri scriitori care se manifestă activ în viața literară.” În Viața Asociației Scriitorilor este menționată dezbaterea Cultura și arta – instrumente de perfecționare continuă a societății socialiste, de afirmare a personalității umane, eveniment ce avut loc la Iași, pe 12 aprilie 1972. □ În *Lirică indiană contemporană* sunt publicate o serie de versuri semnate de Deba P. Pathaik, P. Lal, M. R. Bhagavan, Nida Faazli, Shahryar.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 72]** D. Mutașcu semnează un articol în *Întâmpinarea Conferinței Naționale a Scriitorilor: Creația literar-artistică în slujba formării omului nou*. „...Omul creează lumea cu fiecare gest al său, nu o reflectă în mod pasiv! Astăzi, după aproape trei decenii de socialism, privind în urmă, dar mai ales înainte, putem afirma că avem o literatură viguroasă, de o irexuzabilă originalitate, expresie a sufletului românesc... expresie inalterată de mimetisme, de angoase de împrumut, a felului nostru de a fi în lume, de a trăi, de a lupta, de a zidi, de a poematiza. Astăzi, după aproape trei decenii de socialism putem afirma că aproape tot ce a fost simplist, șablon, aproximație în creația noastră artistică a fost în mare parte eliminat firesc, de însăși viața, de chiar evoluția noastră social-politic-culturală... Literatura contemporană română poate în multe direcții să concureze literaturi de pe mapamond, cu vechi și prestigioase cărți de vizită, ea se află în anii din urmă într-un proces de substanțială și continuă înnoire, de înnobilare”. □ Dinu Săraru: *Mutter Courage* (de Brecht) pe scena Teatrului de Comedie. □ E. Manu este autorul a două recenzii: *La Heliade*, respectiv Modest Morariu – *Spectacol de pantomimă*. ■ A. I. Brumaru realizează o trecere în timp, la rubrica Sinteze/articolul *Valori* la volumul lui Zarifopol din 1934, *Pentru arta literară*... în care se vorbește despre înstrăinarea contemporanilor de clasicism. „Substituindu-se valorile, mai rămâne un rest, o constantă. În lumea noastră aceasta este omul, progresul intervine în scara axiologică, dar reflectă fără excepție permanența umanului. Valorile se schimbă neîncetat – însă nu și dispoziția pentru valoare, voința productivă. Omul (*subiectiv* și *activ* de aceea, cum zicea Marx, creează fără încetare, controlându-și creația în funcție de atitudinea epocii... valorile se epuizează, el este sempitern). Revenind acum la Zarifopol, se înțelege de ce din clasicism rămân mereu valabile, după el, elementele care trimit nemijlocit la câteva note esențiale ale umanității: claritatea, simplitatea, rațiu-

nea ordonatoare”. □ O cronică literară a lui Ioan Adam despre Mircea Zăciu și „Colajele” sale, o carte-mozaic cu virtuți plastice, a unui „memorialist simpatic”.

22 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 9126] Cotidianul notează *Aniversarea nașterii lui Vladimir Ilici Lenin*, aducând scurte informații despre *Adunarea festivă din Capitală* și publicând *Cuvântarea tovarășului Constantin Vlad*, rostită cu prilejul festivității. Citim și textul *Spiritul creator – izvorul de forță al leninismului*, text nesemnlat.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 7133] În apropierea Conferinței Naționale a Scriitorilor, Mihai Beniuc scrie despre relația scriitorului cu publicul, consemnând faptul că „a pune problema accesului publicului la literatură, acces îngreunat de treptele ce-l despart de operă, inescaladabile, e fals. Într-un timp ca al nostru, este absolut necesară inversarea problemei: accesul autorului la public, ceea ce nu înseamnă nici coborâș, nici urcuș din partea sa, ci pur și simplu forța de a pătrunde neforțat în inimile oamenilor.” □ Pentru Emil Manu, „Literatura, ca artă a cuvântului, nu se poate confunda cu ideologia în sine pentru că ea prezintă, diferențiindu-se de filozofie, nu ideile pur și simplu, dar ideile în forme sensibile; ideologia socialistă în expresie literară devine metaforă sau simbol.”

• [„Flacăra”, nr. 17] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga publică esul *Un paradox*. □ În *Literare*, Traian Stoica prezintă volumul lui Petru Ispas, *Și a venit ziua...*. □ Magda Mihăilescu scrie despre *Filmul românesc pe ecrane. Felix și Otilia*, „realizat de Iulian Mihu și Ioan Grigorescu după romanul călinescian «Enigma Otiliei»”. □ Henri Wald publică esul *De la indiciu la semn*. □ În *Agendă*, revista publică o notă despre volumul de publicistică filosofică *Patru lecții de la Lenin* de Marietta Șaghinian. □ În *Memento*, Carte se face o amplă trecere în revistă a ultimelor apariții de la Univers: Nicolae Iorga, *Evo-cări din literatura universală, Anii de ucenicie și Anii de drumeție ai lui Wilhelm Meister* de J. W. Goethe, traducere de Valeria Sadoveanu, cu o postfață de Romul Munteanu, „în versiunea românească a lui Tudor Arghezi se editează comedia în cinci acte în versuri a lui Molière, *Mizantropul* (Colecția Thalia)”, *Stepan Razin* de Alexei Ceapighin (traducere de Al. Ștefănescu-Medeleni și Tatiana Berindei) ș.a. □ În secțiunea de *Teatru*, apar o serie de note despre montarea pieselor *Dulcea pasăre a tinereții* de Tennessee Williams (Teatrul Național „I. L. Caragiale”), *Povestiri din Arbat* de Alexei Arbuzov (Teatrul de stat din Oradea), *Gaițele* de Al. Kirițescu (la Teatrul de stat din Turda, unde se observă „viziunea acestui întotdeauna interesant regizor Aurel Manea”), *Omul care...* de Horia Lovinescu (Teatrul de dramă și comedie din Constanța), precum și o serie de piese puse în scenă de Teatrul Național Croat aflat în turneu în România. □ În *Tv*, *Dezbateri*: „Edgar Papu, Romul Munteanu, Gheorghe

Achiței despre volumul lui Nicolae Balotă, *Lupta cu absurdul*, la emisiunea «Cărți și idei». *Literatură*: versuri inedite de Radu Boureanu, Al. Andrițoiu, Horia Zilieru ș.a. *Teatru: Discurs pentru o floare* de Paul Everac. *Film*: semnare a ecranizării unui roman de Graham Greene, cu titlul *Comedianții*.

● **[„Luceafărul”, nr. 17]** Cu prilejul apropiatei Conferințe naționale a scriitorilor, Georgeta Horodincă semnează textul *Alfabetul necesar*, în care discută particularitățile actului creator, care: „nu e decât descoperirea unui alfabet necesar înscris în modul de existență a lumii [...] un alfabet de care toți avem chiar fără să știm nevoie”. □ În întâmpinarea aceleiași conferințe, Al. Simion notează despre: *Etica operei și a scriitorului*: „Opera se constituie prin fiecare gest al celui care o creează. Prin fiecare gest și prin semnificațiile pe care le dobândește în ordinea unei filosofii și a unei viziuni superioare”. ■ În articolul *Un poet, un prozator*, Laurențiu Ulici își construiește textul pornind de la influența literară a doi scriitori contemporani – Ștefan Augustin Doinaș: „Un prestigiu literar bine consolidat are astăzi Ștefan Augustin Doinaș [...] perfecțiunea formală a versurilor lui Ștefan Aug. Doinaș e însoțită, uneori, de o liniște lăuntrică, de un fel de netulburare monotonă ce se învecinează, cel puțin aparent, cu inflexibilitatea” și Geo Bogza: „nu există în literatura noastră un scriitor cu o mai mare putere de pătrundere în universul viu al Naturii decât Geo Bogza. [...] Singur Geo Bogza face invenție de natura [...] Pe urmele lui nu se poate merge. [...] Nu știu de ce nu mi-l pot închipui pe Geo Bogza altfel decât ca pe un mare taumaturg. Și, din păcate, ca pe un iluzionist”. ■ În textul „*Libris '72*”, George Chirilă anunță deschiderea, salonului de carte cu aceeași titulatură în Piatra Neamț, care „oferă un tablou concludent al cărții românești de azi”. Dintre scriitorii prezenți la deschidere sunt amintiți: Ana Blandiana, Romulus Rusan, Z. Ornea. ■ În rubrica *Situația poeziei*, Mircea Martin semnează articolul *Nemulțumire și recunoaștere*: „perioada contemporană este în genere «secetoasă» pentru poezie în Occident [...] sincronizarea nici n-ar fi profitabilă [...] În ceea ce mă privește cred că – în ciuda carențelor amintite – suntem contemporanii unei mișcări poetice de o rară – în context european – efervescentă”. ■ Marin Mincu își construiește eseul intitulat *Riscul criticii* având ca pretext situația criticii literare: „Funcția orientativă a criticii se împlinește nu prin decretări și prejudecăți exclusiviste, ci prin pledoaria inteligentă, convingătoare, pasionată pentru un ideal estetic”. □ În aceeași ordine de idei, Dan Cristea afirmă în articolul *Critică și orientare* faptul că „partizantul criticului e nevoie să se manifeste pentru direcțiile fertile, pentru diversificarea creației” în scopul „exprimării profunde a spiritualității noastre specifice”. ■ Nicolae Ciobanu se concentrează asupra cronicii literare, având ca reper volumul *Inima Reginei*, de Ileana Mălăncioiu (Eminescu, 1971): „Ne aflăm în fața uneia dintre cele mai neobișnuite tentative de a proiecta tema feminității bânuite de propriile-i avataruri, într-un context de idealitate mitică pură. [...] Această carte impune definitiv o personalitate poetică în câmpul literaturii

noastre contemporane”. ■ Savin Bratu este preocupat de „giganții generației anterioare”, exprimându-și punctul de vedere în articolul *Sadoveanu, clasicul și deformatul*: „Sadoveanu împărțind soarta clasicilor și Sadoveanu cel deformat și necunoscut: iată la ce cred că trebuie să ne gândim înainte de a discuta, totuși, copleșiți de prejudecăți, dacă mai corespunde sau nu sensibilității moderne”. □ Lirica iugoslavă este prezentată prin poemele scriitorilor Adam Puslojić, Milan Milišić, Predrag Čudić, ale căror poeme apar în traducerea lui Ion Drăgoianu. □ De asemenea, textul lui Mihail Bulgakov, *Aventurile lui Cîcikov*, apare în acest număr al revistei în traducerea Tatiane Nicolescu.

23 aprilie

● [„Scânteia”, nr. 9127] Sub titlul *În viața societății noastre se află marile teme ale literaturii*, ziarul inaugurează rubrica nouă, denumită *Creația literară în atenția opiniei publice*: „Îndemnul adresat scriitorilor de a se inspira din realitățile contemporane, din viața constructorilor socialismului, de a-și racorda operele lor la spiritul militant, angajat al epocii, găsește, fără îndoială, un larg și puternic ecou. În mod firesc și necesar, în teze se insistă asupra datoriei literaturii de a fi strâns legată de aspirațiile poporului, de a se adresa și a comunica intens cu aceasta. Menită să dăinuiască peste vreme, opera autentică își va afla consacrarea în conștiința contemporană, prin confruntarea cu oamenii timpului care au inspirat-o. Iată de ce considerăm foarte utilă participarea la dezbaterile tezelor a unor cercuri largi de cititori, din toate categoriile sociale. Consemnând rezultatele acestei dezbateri, dând expresie opiniei publice, presa noastră vine în sprijinul scriitorilor, înlesnindu-le posibilitatea de a cunoaște părerea cititorilor, a celor cărora le este destinat rodul muncii artistice – muncitori, țărani, intelectuali de cele mai diferite profesii. Această veritabilă consfătuire de lucru a scriitorilor cu cititorii, facilitată de dezbaterile în presă a tezelor pentru viitoarea conferință, constituie încă o dovadă elocventă a faptului că în România socialistă acțiunile de natură se intereseze masele de oameni ai muncii – fie ele acțiuni sociale, politice, economice, fie spirituale – sunt întotdeauna supuse consultării și confruntării publice celei mai largi. Este, de altfel, imperios necesar ca față de destinele literaturii noastre actuale, față de rolul acordat acesteia în edificarea conștiinței sociale, să-și manifeste interesul cei cărora le sunt destinate bunurile spirituale, oamenii muncii de la orașe și sate. Dezbateri vii, constructive, sondarea opiniei cititorilor, participarea la clarificarea unor hotărâri de importanță fundamentală pentru progresul vieții literare, pentru sporirea aportului literaturii la cunoașterea de sine a poporului nostru – iată dezideratele de la care pornim, inaugurând rubrica de față, destinată întâmpinării Conferinței naționale a scriitorilor”. ■ Sub titlul *În viața societății noastre se află marile teme ale literaturii* citim *Scrisori deschide pe adresa cititorilor*: □ Mihai Aldea, muncitor zincograf București, *Așteptăm cărți-sinteză ale momentelor unice pe care le trăim*: „Faptul că au apărut, de-a lun-

gul anilor, o serie de lucrări în care viața noastră a fost prezentată nereal nu putea să nu aibă urmări. S-a născut o pleiadă de «eroi» neviabili, falși, îndulciți și parfumați și printre ei cazuri care mai curând țin de domeniul morbidului, patologicului decât de literatură. Între cărțile care îndreptătesc această apreciere aș aminti doar recent apărutele *Șah etern* de Valentin Berbecaru, *Fântâna iadului* de Ionel Bandrabur. Și aș mai adăuga că în prea multe titluri de cărți apare cuvântul «nebun». Să fie acesta personajul care merită cea mai mare atenție? Desigur, nu! [...] Din păcate, multe din lucrările de critică ce ni se adresează, în loc să emită judecăți de valoare, sunt pline de cuvinte bombastice, etichetări și ierarhizări neargumentate. Când G. Pruteanu încearcă să mă convingă că G. Călinescu nu este un poet, nu îl pot lua în serios. Tonul lui categoric, de verdict, nu mă impresionează. Când Al. George vrea să pună la pământ o întreagă serie de scriitori de reală valoare, cititorul se va îndepărta de scrisul lui, oricât de savant ar potrivi cuvintele. Și –aparent fără legătură – când doi (sau mai mulți) scriitori actuali se ceartă (se ceartă, nu polemizează) în public, voi rămâne cu un gust amar. Cui folosește?” □ Marin Baicu, secretarul Comitetului de partid de la Uzina de aluminiu Slatina, *Marile evenimente ale țării merită mari cronicari*: „Cred că mult căutate de cititori, deocamdată așteptate ar fi acele opere în care s-ar combate cu vehemență atitudinea unora care se înfrupt din avuția națională, care se complac în indiferență și pasivitate, sau alte aspecte negative, legate de acest subiect. Toate aceste cărți sunt anticipate de orientările ce se preconizează, în spiritul îndemnurilor adresate de partid, în Tezele supuse dezbaterii. Un motiv în plus să așteptăm cu un viu interes lucrările viitoarei conferințe”. □ Laura Buda, profesoară, Școala generală nr. 27 Constanța, *O veritabilă magistratură publică*: „În fața unei asemenea labilități a criteriilor critice, anevoie de elucidat chiar și de un om inițiat în problemele de literatură, cititorul obișnuit, cititorul pentru care de fapt așează condeiul pe hârtie și scriitorul și criticul, manifestă o evidentă nedumerire. Desigur, nimeni nu pretinde o uniformizare a opiniilor critice, o șablonizare care să evite confruntarea deschisă a punctelor de vedere. Dar, în pofida acestei diversități, critica literară în ansamblul ei trebuie să pornească de la concepția științifică, materialist-dialectică asupra literaturii, fiind datoare să rămână consecventă cu ea însăși. Aceasta presupune o obiectivitate desăvârșită, răspunde pentru cuvântul încredințat tiparului, respect față de cititorul care urmărește cu cel mai viu interes evoluția prozei, poeziei sau dramaturgiei românești contemporane”. □ Ing. Adrian Georgescu, cercetător principal la Institutul „Petrochim” Ploiești, *Poate fi omul de știință erou de literatură?*: „Literatura noastră contemporană a acoperit o mare parte din sfera activității sociale, de multe ori cu opere valoroase. Din păcate însă, trebuie să remarc că din aria de investigare a scriitorilor noștri a fost omisă o categorie a societății noastre, al cărei număr este într-o continuă creștere: a oamenilor care lucrează pe tărâmul științei și al cercetării. La fiecare zece ani, în țara noastră, ca și în ale țări. Nu-

mărul celor care iau parte la activitatea științifică creatoare se dublează”. ■ Citim și despre *Adunare comemorativă consacrată centenarului morții lui Ion Heliade-Rădulescu* sub titlul „Mesaje dâmbovițene în timp”: „Organizată de-a lungul a patru săptămâni, prestigioasa manifestare își propune să reprezinte o amplă trecere în revistă a potențialului cultural al unui județ în plină dezvoltare, un model de organizare științifică a activității cultural-educative de masă. [...] La adunarea au participat tovarășii Manea Mănescu, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al C. C. al P. C. R., vicepreședinte al Consiliului de Stat, Nicolae Tăbărcă, prim-secretar al Comitetului județean Dâmbovița al P.C.R., președintele comitetului executiv al consiliului popular județean, reprezentanți ai organelor de partid și de stat ale orașului, personalități ale vieții culturale din țara noastră. Despre viața și opera lui Ion Heliade-Rădulescu, despre personalitatea sa complexă au vorbit Nicolae Tăbărcă, prof. univ. dr. docent Alexandru Piru, membru al Academiei de științe sociale și politice, și prof. dr. Vasile Netea, cercetător principal la Institutul de istorie «Nicolae Iorga» din București. A urmat un recital literar, la care au participat scriitori din București, Cluj, Iași, Timișoara, Oradea și din alte orașe ale țării”.

24 aprilie

● [„Scânteia”, nr. 9129] Margareta Bărbuță scrie o cronică dramatică la „*Mutter Courage*” de Bertolt Brecht pe scena Teatrului de Comedie: „Prezentarea piesei, astăzi, pe scena Teatrului de Comedie are valoarea nu numai a unui act de cultură, ci totodată a unui act de opțiune artistică în favoarea unei dramaturgii politice, militante. Căci *Mutter Courage* se constituie într-un act peren de acuzare a războiului și totodată a ignoranței și inconștienței, a brutalității și indiferenței, a cupidității și egoismului, plăgi generate de orânduirile nedrepte și care deformează profilul moral al omului”. ■ Apare o scurtă notă, *O lună a cărții în județul Dâmbovița*, nesemnată: „În întreprinderi și instituții au loc prezentări de cărți social-politice, tehnico-științifice și beletristice, recenzii, vitrine cu noutăți literare, standuri și expoziții cu vânzare, întâlniri ale cititorilor cu scriitori, redactori, editori. Toate aceste manifestări își propun să contribuie la ridicarea nivelului politico-ideologic, tehnico-profesional și de cultură generală al oamenilor muncii. În numeroase unități economice circulă foi volante și mape cu materiale documentare și de informare politică, acțiuni care se înscriu, de asemenea, în cadrul aceluiași program al «lunii cărții»”.

26 aprilie

● [„Munca”, nr. 7603] Cu titlul *Conferința Națională a Scriitorilor – eveniment de seamă pentru dezvoltarea în perspectivă a literaturii noastre socialiste*, se publică niște „puncte de vedere” exprimate de „opinia publică”.

● [„România liberă”, nr. 8555] În *Literatura și critica, două efigii ale aceleiași medalii*, Aurel Baranga abordează, cu precădere, „Funcția criticii”,

raportându-se la faptul că „sarcina marxistă a unei judecăți critice este să stabilească, și cât mai exact, în ce măsură viața, reală și pasionantă, și-a găsit expresia artistică optimă, în perimetrul speciei, a intențiilor artistului și a fenomenului de comprehensiune socială pe care se bazează orice act artistic”.

• **[„Scânteia”, nr. 9130]** Ziarul publică în întregime *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la deschiderea colocviului privind problemele științei conducerii societății din ziua de 6 martie 1972*. ■ Citim despre *Manifestări dedicate împlinirii a 100 de ani de la moartea lui Ion Heliade-Rădulescu*: „În sala centrului din Craiova al Academiei de științe sociale și politice s-a desfășurat miercuri după-amiază, sub egida filialei locale a Societății de științe filologice, a Casei corpului didactic și a Inspectoratului școlar județean Dolj, un simpozion consacrat împlinirii a 100 de ani de la moartea lui Ion Heliade-Rădulescu. Conf. univ. dr. Ion Pătrascu, lector universitar, dr. George Sorescu și profesorul Horia Ionescu au prezentat comunicări despre viața și opera prodigiosului scriitor, despre contribuția sa la dezvoltarea culturii românești moderne. * În județul Dâmbovița continuă să aibă loc manifestări dedicate împlinirii a 100 de ani de la moartea lui Ion Heliade-Rădulescu – remarcabil ctitor al culturii românești moderne. La Casa de cultură din Pucioasa a avut loc marți faza pe județ a festivalului de recitări intitulat «Ion Heliade-Rădulescu», la care și-au dat concursul tineri recitatori. În cadrul aceleiași manifestări, la căminele culturale și bibliotecile comunale au fost organizate expoziții cuprinzând documente, fotocopii, diferite lucrări ale marelui scriitor român”. ■ Ion Stoica, director adjunct al Bibliotecii centrale universitare București semnează *Bibliotecile universitare – centre active de difuzare a informației științifice*: „O universitate în plină modernizare și un nucleu documentar și informațional conservator și rigid nu se poate găsi împreună pe terenul comun al integrării. Iată de ce apreciez că înscrierea temeinică a bibliotecilor științifice studențești în orizontul informării, cu toate realizările obținute, necesită încă eforturi de clarificare teoretică și de coordonare administrativă. Anul internațional al cărții, prilej de meditație asupra perenității cuvântului scris și asupra complementării tuturor mijloacelor de comunicare, trebuie să invite în același timp la o mai exactă apreciere a rolului bibliotecilor din școlile superioare nu numai ca mari colecții, ci și ca focare active de difuzare a informațiilor în viața universitară”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 7136]** Dinu Flămând discută despre *Politica culturală*, subliniind faptul că „importanța deosebită pe care o reprezintă cartea în formarea și consolidarea conștiinței omului nou poate fi dovedită la noi pe multiple planuri, toate reflectând, bineînțeles, liniile directe ale politicii culturale a partidului nostru”.

• **[„Viața studențească”, nr. 17]** Gh. I. Ioniță, în rubrica *Dialectica ideilor* semnalează *Două prestigioase colecții*: „Mică bibliotecă de istorie” și „Evo-cări” – cele două colecții editate de Institutul istorice și social-politice de pe

lângă C.C. al P.C.R., în colaborare cu Editura Politică, unde au apărut volume importante ca G. Călinescu – *Texte social-politice*; Jurnal – N. D. Cocea; Gala Galaction – *O lume nouă*; C. D. Gherea – *Scrieri social-politice* sau M. Cruceanu, F. Tănăsescu – monografie *Al. Dobrogeanu Gherea*. □ Corin Grosu, în *De la muzeul de istorie a literaturii române – Literatura în documente și imagini pentru candidați*, abordează ciclul „special, organizat ad-hoc” de consultații documentare din timpul vacanței școlare (10-19 aprilie 1972), despre Eminescu, Maiorescu sau Rebreanu, cuprinzând o serie de expuneri susținute de ample prezentări și comentarii de documente literare memorabile, menite să sprijine pe viitorii candidați la concursul de admitere în facultate al căror program prevede literatura română.

27 aprilie

- **[„Munca”, nr. 7604]** În *Carnet Cultural –Teatru*, Lucia Bogdan publică o cronică dramatică a piesei lui Tennessee Williams, *Dulcea pasăre a tinereții*, ce „a revenit în premieră pe scena Naționalului bucureștean”.

- **[„România liberă”, nr. 8556]** Cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la moartea lui I. Heliade Rădulescu, Dan Cristea îi consacră articolul intitulat *Ctitor al culturii noastre moderne*, punctând că: „în figura lui, în operele poetice, teoretice, practice, contemporaneitatea noastră recunoaște un mare cărturar militant, animat de imbolduri renașcentiste, de viziuni enciclopedice, [...] un animator de viață socială”.

- **[„Scânteia”, nr. 9131]** Centenarul de la moartea lui Ion Heliade-Rădulescu este comemorat cu două texte: *Omul politic* de prof. Paul Grigoriu și *Omul de cultură* de Mircea Zăciu.

- **[„Albina”, nr. 17]** Pe prima pagină, catrenul *Lumina păcii* de Alexandru Bălănescu și poezia *Focul deplin* de Eugen Frunză. □ Tot aici, tableta lui Ion Bănuță este dedicată zilei de *1 Mai*. □ Versuri semnează în interiorul revistei și Camil Baltazar (*Țară*) sau George Demetru PAN (*Muncitorului*). □ La centenarul morții, Dan Cristea îi face portretul literar lui I. Heliade Rădulescu, pe care îl consideră *Un mare vizionar*.

- **[„România literară”, nr. 18]** Versuri semnează: Gabriela Melinescu (*Senzația pământului*), Méliusz József (*Secolul meu; Mai întâi, pe urmă și în sfârșit; Oglinda de ceară rănită; Fericită democracy; Spargeți; Strângere de mână* – traducerea aparține lui Virgil Teodorescu), Traian Iancu (*Primăvară*), Violeta Zamfirescu (*La mare amiază; Obrazul dorului; Lucrurile văzute nu în zadar am văzut*), Const. T. Stoika (*Imn pazei*). □ Apare un fragment din romanul *Ziua uitării* de Corneliu Ștefanache. □ Ioan Alexandru publică o notă intitulată *Pindar Ode și fragmente*, urmată de *Olimpianica pentru Hieron din Siracusa, biruitor la curse de cai*. ■ George Ivașcu semnează editorialul *Tradiție și revoluție*: „Sărbătoarea zilei internaționale a muncii ne duce deopotrivă cu gândul spre trecutul de luptă al mișcării muncitorești, ca și spre viitorul

acestei uriașe forțe a istoriei, forță care, astăzi, este în plină ofensivă, cu conștiința, la scara mondială, că este detașamentul de avangardă al progresului tuturor popoarelor al întregii umanității. [...] *Tradiție* și *Revoluție* se conjugă astfel ca doi factori dialectic necesari, exprimându-se plenar în zilele României socialiste, independente și suverane, la înflorirea căreia, întregul popor, în frunte cu conducătorul său cel mai iubit, Nicolae Ceaușescu, lucrează și veghează”.

■ Zaharia Stancu scrie despre *Munca literară*: „Ne aflăm aproape de ziua în care se va deschide Conferința Națională a Scriitorilor. Tezele Conferinței, date publicității acum câteva săptămâni, au fost și continuă să fie obiectul unor ample și pozitive dezbateri publice. Interesul pentru literatură și pentru viața literară a țării cuprinde cercuri din ce în ce mai largi. În ultimii ani a crescut considerabil numărul cititorilor de literatură și a crescut cu mult și numărul cititorilor de literatură și a crescut cu mult și numărul scriitorilor. Publicul este deci îndreptățit să aștepte de la scriitorii săi cărți mai multe și mai bune care să înfățișeze contemporaneitatea. Ne vom da toată osteneala să nu ne dezamăgim cititorii, dar nobila noastră sarcină nu este deloc ușoară. Împlinirea ei ne cere o muncă dâră, îndelung susținută. [...] Acum o jumătate de secol scriitorul român se adresa propriului său popor. Astăzi el trebuie să se adreseze, atunci când scrie, întregii lumi. Căci spre aceasta trebuie să tindem neconținut: spre crearea unei literaturi care să înfățișeze țara și poporul nostru, dar care să fie atât de valoroasă încât să intereseze pretutindeni în lume și să fie citită de milioane și milioane de oameni, în cât mai multe din graiurile pământului pe care ne desfășurăm viața și ne legănăm visurile”. ■ Cu *Deformări* Alexandru Ivasiuc revine la *Pro domo*: „Unele tendințe birocratice, falsificarea criteriilor, timiditatea în exprimarea adevărului, ca și ideea pernicioasă de a considera publicul ca un etern imatur, nedemn să afle tot adevărul, sunt negative în primul rând pentru dezvoltarea unei culturi sănătoase și libere, deschise și sincere. Însă efectele negative în primul rând pentru dezvoltarea unei culturi sănătoase și libere, deschise și sincere. Însă efectele negative ale unui asemenea proces se repercutează și asupra creatorilor privilegiați în multiple feluri. În primul rând prin pierderea simțului realului, apologetica protocolară fiind un prost indicator al adevăratei evoluții artistice, menit cu toate neplăcerile și incomoditatea să regleze activitatea creatoare. Practic se înlătură astfel o adevărată confruntare cu publicul, atât de necesară artistului. Apoi se produc fenomene de saturație a publicului și chiar a criticii. Oare i-a servit lui Arghezi tonul supus apologetic în care a fost comentat în ultimii ani ai vieții? În sfârșit, critica în special și cultura în general, când este autentică, nu creează prejudecăți, ci emite judecăți. Rostul culturii e de fapt lupta cu prejudecata, cu comoditatea de gândire. Ea trebuie să incite la gândirea liberă și creatoare, supusă doar necondiționat adevărului, tot adevărului și numai adevărului”. ■ Al. Voitin semnează „*Fandasia*” lui Ovid: „Speram că prin densitatea hârtiei nu se va putea strecura decât substanța noastră literară purisimă, singulară, mustind de

noutate. Evident, totul depinde de calitatea și chiar cantitatea hârtiei. Dar se mai întâmplă ca filtrul nostru să nu îngăduie decât trecerea unei picături de zeamă de cerneală. Uneori se dovedește mai impenetrabil decât o tablă bine galvanizată, alteori mai lesne de străbătut decât un ciur pentru uruială... Atunci?! Ce trebuie făcut pentru salvarea modernității și unicității produsului nostru literar? La această întrebare s-au dat repetate răspunsuri de necontestată autoritate politică și artistică". ■ Revista continuă cu publicarea părerilor *În preajma Conferinței noastre*. Printre altele, citim: □ *Literatură și critică* de Grigore Hagiu: „Ce înțelegem, în fond, prin climat literar? În ultimă instanță, posibilitatea ocrotită de factori multipli, de a putea răspunde prin scris la cerințele societății în mod cât mai personal, recunoscându-ți-se, atâta cât este, valoarea acestui demers. Asupra punctului întâi cădem cu toți ușor de acord. Al doilea este și va fi mereu discutat. Recunoașterea imediată a valorii poate supralicita. Cea târzie devine obositoare. Invocăm timpul, distanțarea necesară, în dorința secretă de a fi noi cei avantajați. Există totuși un criteriu mai bun? Voci bine intenționate cer cu insistență alcătuirea unei Istории a literaturii contemporane. Proiectele au apărut ca ciupercile după ploaie. Condeie dintre cele mai alese au fost puse în priză, Dar și dintre cele mai boante. Pretenția de a sistematiza în tomuri grele inefabilul încă viu al unei mișcări literare de anvergură, cu oameni care caută și se găsesc în primele lor cărți totuși, mi se pare mai mult decât hazardată. Noi nu știm prea bine ce loc ocupă un poet de talia lui Nicolae Labiș în contextul ultimilor ani, pentru a da un exemplu de operă încheiată, și ne grăbim să încorsetăm într-o formulă un scriitor tânăr care se află abia la începutul carierei sale. Cine ne dă acest drept? Atâta timp cât mai poți așterne cuvinte pe hârtie, atingerea capodoperei în care crezi este cu puțință". □ Szász Iános, *Realism – aici și acum*: „Pare o ciudățenie, dar de fapt este o legitate, că realismul de factură ideatică socialistă nu se bucură, la noi, de o adopțiune unanimă. Nu ne referim la snobii care confundă literatura cu ultima modă a cravatelor, de pildă – ci la birocrății care frânează promovarea acestui realism, oricând au prilejul s-o facă. Am spus «birocrat» în lipsa unui termen mai potrivit, dar de fapt ne referim la cei a căroră conștiință nu funcționează sub semnul cunoașterii creatoare a legilor dialecticii materialiste și care se tem de orice contradicție și conflict, ca dracul de tămâie. Acest gen de intelect confundă contradicțiile cu catastrofa și, interpretând greșit legea evoluției sociale, acoperă realitatea socială cu pâclele tihnei edenice, mai trandafirii chiar decât idilismul. În consecință, pe oamenii aceștia îi supără și-i lezează în habotnicia lor și literatura care pune în evidență realitatea aceasta dimpreună cu contradicțiile sale. Ei o denigrează în toate felurile, susținând că mijloacele sale de exprimare artistică sunt neinteligibile, sau afirmă că mesajul, conținutul ei, este fals și periculos. Însuși fenomenul acesta se numără printre contradicțiile noastre, și anume printre cele mai importante, tocmai pentru că este de factură ideologică și afectează concepția despre lume. Nu încapе însă îndo-

ială că din această – evident perpetuă – luptă a contrariilor iese învingătoare, iar și iar, factura rațională a materialismului dialectic; în speță: optica și atitudinea scriitoricească realistă pătrunsă de ideile acestuia”. □ Ștefan Tita, *Cititorii noștri, copiii*: „Fără îndoială, Conferința pe țară a scriitorilor va fi, nădăjduim, un bun prilej pentru dezbaterea problemelor legate de literatura pentru copii. Așadar, așteptăm nu dezlegări miraculoase, ca-n basme mai vechi sau mai noi, ci pur și simplu atitudini și, de ce nu?, unele cotituri decisive în ceea ce privește considerarea firească, legitimă a acestei literaturi în climatul culturii noastre”. □ Anghel Dumbrăveanu, *De la text la receptarea lui*: „Avem astăzi în România un număr însemnat de reviste; sunt publicate, în aceste reviste, multe lucrări literare. Mi se pare ciudat că despre aceste reviste și despre aceste lucrări literare nu scrie nimeni nimic. Ca și când ar fi vorba de un pact *sur generis*, revistele rulează liniștite înainte, într-un fel de ignorare reciprocă. De această ignorare profită adesea literatura mediocră sau de nivel scăzut, cititorul este derutat că lucrările bune și cele slabe sunt tratate la fel, se produce o confuzie care nu este în avantajul valorii și nici al educării gustului estetic al cititorilor. Situația nu este cu totul deosebită nici în cazul fluxului bogat și impetuos al aparițiilor editoriale. Splendida noastră pleiadă de critici literari pare ea însăși absentă din fenomenul pe care-l numim critica curentă, avalanșa cărților fiind lăsată – cu nobilele și revelatoarele excepții – în seama unor condeie critice cu experiență redusă, iar uneori fără vocație”. □ H. Zalis, *Generația literară*: „A devenit limpede că o generație care ne-a dat o sumă de promisiuni și câteva certe reușite trăiește în lupta cu imitația sterilă, cu scleroza ideilor și a căutărilor. Ea nu se împacă nici cu epigonismul, nici cu experiențele fără noimă. Pentru ea creația înseamnă *angajare*, orientare fertilă spre afirmarea deplinei personalități. Dacă s-ar lăsa antrenată de mimetisme și ar admite să-și cheltuiască energia în investiții parazitare de snobism, ar deveni dintr-o forță o palidă caricatură. Din fericire acest pericol pare cu totul improbabil. Veleitarii nu pot avea nici în poezie viață lungă. Spațiul comportării celei mai proaspete generații este cel al deschiderilor de orizont și al clarificărilor generate de climatul socialismului”. □ Marius Robescu, *Un moment important în viața noastră literară*: „Lipsa de răspundere se manifestă, în chip flagrant, mai întâi prin rezerva (inexplicabilă) a unor redactori față de manuscrisele ce depășesc prin problematică și tratare, precedentele apariții. Abia ca o consecință urmează tipărirea lucrărilor mediocre. Nu afirm că drumul valorii trebuie să fie cel mai scurt drum. Afirm numai că pe acesta trebuie, în orice împrejurări, să-l apărăm...”. ■ Șerban Cioculescu revine la *Breviar* cu *Inefabilul la „Limba română”*, comentând articolul *În legătură cu termenul inefabil* de Ion Ștefan, publicat în „Limba română”, anul XX, nr. 4, 1971. ■ În „Pași pe nisip” revista acordă spațiul unui nou debutant, Alexandra Filipescu, și textului *O „mutație” în roman?*. ■ Adrian Isac scrie despre *Ideile operei și responsabilitatea criticului*: „Cartea, prin autorul său, are dreptul de a expune cu toată

sinceritatea ideii și sentimente, dar consider că la rândul-mi am dreptul de a răspunde cărții, și trebuie să răspund fără echivoc cărții, în măsura în care, afectându-mă, mă provoacă. Cartea și cu reprezentăm, în fond, un dialog uman, prin care realizăm împreună, o confruntare în aceeași lume și cu aceeași lume, în tentativa comună a clarificării existenței noastre”. ■ Nicolae Manolescu publică o nouă cronică literară, intitulată *Eminescu în cinci limbi*, la volumul *Poezii*, echivalențe eminesciene în limbile engleză, franceză, germană, rusă și spaniolă, Editura Albatros, 1971. În cronică autorul discută „cât de fidele și expresive sunt echivalențele” considerând că „Ediția reprezintă o inițiativă multiplu necesară. Să sperăm că tirajul e suficient și, mai ales, că va ajunge în mâinile cui trebuie...”. ■ Apar recenzii: □ Sorin Titel scrie despre volumul *Dramaturgia lui Cehov* de Leonida Teodorescu: „Leonida Teodorescu, autorul cărții despre Cehov pe care o discutăm, înțelege cât de «difil» e să «ai o părere» despre un scriitor atât de «derutant» și atunci pornește la drum desfășurând o amplă argumentație, de o coerență, după părerea noastră, remarcabilă. El vrea să ne convingă cu orice preț propunându-ne Cehov-ul său și reușește s-o facă într-un mod strălucit, iar acest Cehov este marele inovator – cel mai mare, dintre toți – al teatrului contemporan, creatorul unui nou teatru diferit prin «structură» și nu doar prin unele elemente exterioare, de teatru până la el. Cehov și nu Ionescu, ne spune în treacăt Leonida Teodorescu, este mare inovator! Căci dacă Ionescu păstrează nealterată «structura» teatrului de până la el, introducând un singur element insolit – de pildă, rinocerii – care odată schimbat cu unul obișnuit – fasciștii – ne aruncă în plină comedie clasică, Cehov schimbă din temelii întreaga «alcătuire» a comediei”. □ Dumitru Stancu prezintă volumul de poezii *De dragoste* de Mircea Badea, Editura Cartea Românească: „Desigur, se pot da numeroase citate din poeziile memorabile, întregind astfel imaginea poetului, dar ele nu pot înlocui o lectură integrală a volumului, fiind vorba de poezii de dragoste a căror fragmentare le-ar știrbi farmecul”. □ Viola Vancea comentează volumul *Cetatea* de Violența Donose, Editura Junimea, 1972: „Aerul «cuminte» al întregii narațiuni (dincolo bineînțeles de licențele genului), exprimarea corectă, dar lipsită de expresivitate, și soluțiile comune pe care ni le oferă autorul fac ca acest roman, stimabil în intenție, să nu rețină atenția”. □ Liviu Petrescu recenzează *Studii și cercetări* de Z. Ornea, Eminescu, 1972: „Sub raport strict științific însă contribuțiile lui Z. Ornea nu produc o satisfacție deplină; de cele mai multe ori, ele nu ne comunică adevărate noutăți, nici sub aspectul informației, nici sub acela al interpretării. [...] *Studii și cercetări* rămâne, totuși, o lucrare valoroasă, chiar dacă este lipsită de ambiții prea mari; meritul cel mai important al autorului constă în a fi pus mult bun simț în studiul aspectelor ideologice, ceea ce nu reușește oricui”. ■ Al. Piru scrie despre *Ioan Budai-Deleanu și comentarii săi*. ■ În *Viața literară* citim: □ Șantierul anunță noi proiecte literare ale lui Sergiu Dan, Teodor Scarlat, Constanța Buzea, C. D. Zeletin, Iuliu Rațiu,

Mircea Ștefănescu, Lucian Velea, G: Talaz, Constantin Crișan, George Șoimu Plăvescu. □ Apare nota *Comemorarea lui Heliade*: „La 22 aprilie a. c. sub auspiciile Uniunii Scriitorilor, ale Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al jud. Dâmbovița și Comisiei Naționale din R. S. România pentru UNESCO, a avut loc în sala Casei Municipale de cultură din Târgoviște adunarea consacrată comemorării centenarului lui Ion Heliade Rădulescu. Festivitatea a fost onorată de prezența tovarășului Manea Mănescu, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent al C. C. al P. C. R., vicepreședinte al Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România. Au luat cuvântul Nicolae Tăbărcă, prim secretar al Comitetului județean Dâmbovița al P. C. R., președintele Consiliului popular al județului Dâmbovița, și scriitorii Șerban Cioculescu, Al. Piru și Vasile Netea. [...] A doua zi, la 23 aprilie 1972, în comuna Bărbulețu, s-a desfășurat o șezătoare literară la care au participat scriitorii: Constantin Nisipeanu, Mircea Horia Simionescu, Ion Th. Ilea, Virgil Carianopol, Traian Lalescu, Ion Crânguleanu, Daniela Caurea, I. D. Pietrari, Constantin Florea, Ion Vasiliu, Nicolae Filip, Gheorghe Vlad, Elisabeta Dobrițoiu și Doina Mutu. [...] În aceeași zi, la Petroșița, a avut loc o altă șezătoare literară cu participarea poeților Al. Andrițoiu, Ion Horea, Teodor Balș, Ion Bănuță, Mihai Gavril, Barbu Cioculescu, Ion Molea, Ion Alexandru Durac și Grigore Diclescu. La a treia șezătoare literară a acestei zile, organizată în comuna Puchenii, au fost prezenți: Vasile Netea, Ștefan Popescu, Ion Petrache, Lucian Valea, George Păun, Vasile Zamfir, Mircea Micu, Ion Serb, Ludmila Ghițescu, George Coandă și Ion Meițoiu”. □ Aflăm de *Ședința Consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor*: „În ziua de 23 aprilie 1972 a avut loc, la Casa scriitorilor «Mihail Sadoveanu» din București, ședința Consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor din R. S. România. S-au dezbătut problemele legate de apropiata Conferință Națională a Scriitorilor. A avut loc o largă trecere în revistă a pregătirilor în vederea Conferinței, analizându-se modul cum se dezbate Tezele Conferinței și noul Proiect de Statut. În afară de membrii Consiliului, au participat la discuții membrii Comitetului de partid al Uniunii Scriitorilor, secretarii Asociațiilor de scriitori, redactori șefi ai publicațiilor Uniunii”. □ Știri din *Uniunea Scriitorilor*: „În ziua de 22 aprilie 1972, în comuna Ghergani, jud. Dâmbovița, a avut loc o adunare populară în cadrul căreia s-a comemorat împlinirea a 75 de ani de la moartea marelui patriot, scriitor și om de cultură, Ion Ghica. [...] Personalitatea lui Ion Ghica a fost evocată de scriitorii Dumitru Almaș și Dimitrie Păcurariu. A urmat un emoționant recital artistic, pregătit de elevii școlii din Ghergani. * La invitația universităților din Urbino, Pissa și Florența, scriitorul Dragoș Vrânceanu a plecat, sâmbătă 22 aprilie 1972, în Italia pentru conferința despre literatura și cultura română. [...] În întreaga țară au continuat adunările populare organizate de Uniunea Scriitorilor și comitetele județene de cultură și educație socialistă, în cadrul cărora sunt dezbătute tezele viitoarei Conferințe naționale a scriitorilor. Ase-

menea adunări au avut loc la Constanța – unde au participat scriitorii Nicolae Jianu și Gheorghe Pituț, Reșița – cu participarea scriitorilor Traian Iancu, Anghel Dumbrăveanu, Mircea Șerbănescu, Aurel Cosma și Ion Maxim, Făurei, jud. Brăila – unde au fost prezenți scriitorii Nicolae Balotă și Valentin Silvestru, Roșiorii de Vede și Măldăeni, județul Teleorman – unde au luat parte Viniciu Gafița și Șerban Nedelcu, și Răducăneni, jud. Iași, – cu participarea scriitorilor Mircea Radu Iacoban, secretarul Asociației Scriitorilor din Iași, Horia Zilieru, Ioanid Romanescu, Silviu Rusu și Aurel Butnaru”. ■ În *Cartea străină* apar: □ Nicolae Balotă semnează *Citind Lucien Leuwen*, notând apariția volumului *Roșu și negru* de Stendhal, cu o prefață de Șerban Cioculescu. □ Andrei Silard scrie despre *Lettres de prison* de Antonio Gramsci, Ed. Gallimard, 1971, astfel comemorând și 35 de ani de la moartea lui Antonio Gramsci. ■ Cristian Unteanu realizează un interviu cu prof. univ. Jean Livescu despre lucrările conferinței care se va ține de la 3 la 9 mai 1972 *31 de comisii naționale UNESCO la București*: „– *Ce probleme de ordin general vor fi discutate?* – Ordinea de zi a conferinței va fi aprobată de către adunare în prima zi a conferinței – ceea ce există acum sunt propunerile Comitetului pregătitor, sub formă de proiect, îmbunătățite în urma sugestiilor primite de la statele membre. Ordinea de zi caută să accentueze asupra colaborării între domeniile de competență UNESCO, făcând o sinteză a activităților realizate de la ultima conferință, ca punct de plecare pentru activitatea ulterioară și pentru găsirea celor mai eficiente căi de cooperare. Toate acestea, fără a uita marile obiective ale UNESCO, adică pacea, dezvoltarea, drepturile omului, vor sta în atenția participanților la conferință, care vor prezenta lucrări axate pe toate aceste probleme pe care le consider extrem de importante și actuale”.

● **[„Tribuna”, nr. 17]** Pe prima pagină un text, sub semnătura redacției, despre realism în literatură, *Realism și cunoaștere*. Este, evident, un text angajat: realismul de aici este pandantul realismului socialist din urmă cu un deceniu. Literatura ca joc este respinsă. ■ *Literatură și concept* este un articol semnat Silvian Iosifescu în care autorul „își propune să analizeze câteva consecințe observate frecvent și peste care trecem prea ușor deși desemnează un statut unic pentru literatură în raport cu alte arte”. Acest text apare ca un prim capitol, numit *Sistemul parazitar al limbajului*, și începe cu un cutat din Barthes despre limbajul literaturii, „parazitar”, pentru că parazitează limbajul utilitar al comunicării cotidiene. Autorul va face o trecere în evidență a unor capodopere universale pentru a-și argumenta favorabil demonstrația și numește câțiva autori, printre care Victor Hugo, Rabelais, Baudelaire, Edgar Poe, dar și autori români, mai ales Tudor Vianu. ■ Petru Poantă ridică, în articolul *Negoiaș Irimie: Ramură solară*, problema nereceptării lui Negoiaș Irimie de către critica literară de la noi, vorbind despre volumul care dă titlul articolului (Dacia, 1971). Deși un poet „fantezist”, Irimie poate aluneca ușor în „prețiozități”, fapt pentru care poezia lui este văzută ca una minoră. ■ La rubrica *O*

istorie a literaturii române contemporane, în articolul lui Constantin Cubleşan, *O istorie...sentimentală*, se pune încă o dată problema revoluționării și a scrierii unei istorii a literaturii române contemporane, dar în anumiți parametri: „Consider că stabilirea nu știu câtor etape de decantare a literaturii actuale din mai puțin de trei decenii, etape care fiecare la rândul ei, poate fi apoi divizată și răsdivizată este o exagerare”. Anunță de asemenea că Adrian Marino pregătește un dicționar de idei contemporane. Ceea ce îl îngrijorează pe Cubleşan are teme: „până să apară o istorie a literaturii contemporane, ar trebui început cu panorame, cu monografii. „Oare, putem enunța la ora actuală cinci monografii serioase dedicate lui Caragiale, sau lui Alecsandri sau Coșbuc?”. ■ La comemorarea a 75 de ani de la moartea lui Ion Ghica, semnează articole Doina Curticăpeanu și Stelian Popescu (*Ghica sau metafora oceanului*, respectiv *Considerații asupra operei economice a lui Ion Ghica*). ■ La rubrica *Poezia unei generații*, în articolul intitulat *Nichita Stănescu – premisele unei viziuni*, Ion Pop mizează pe calitatea biografismului din poezia lui Nichita Stănescu: „Nichita Stănescu va construi o lume nu atât « dedusă » din cea reală, cât una cu orgoliul ineditului absolut rezultat al intervenției demiurgice [...] proiecție intelectuală și afectivă a subiectivității proprii”. Ion Pop îl plasează pe Nichita Stănescu în palierul inconfundabililor poeți cu „un lirism intelectualizat” în volumul *O viziune a sentimentelor*. ■ Ion Brad continuă în *Argumentum (IV)* monografia despre Emil Isac, surprinzând elemente biografice și elemente ce țin de activitatea sa. ■ Ion Cocora apare în acest număr cu un articol promițător: *Înălta lume a poeziei*, de unde aflăm despre traducere în limba română a lui Saint John Perse și Kavafis de către Aurel Rău. Vizavi de noblețea poeziei lui Kavafis dar și despre cenzura lirismului precizează aspecte relevante Aurel Rău. ■ Adrian Marino apare pe ultima pagină a acestui număr al revistei „Tribuna” cu *itinerar spaniol: Sevilla (I)*.

28 aprilie

• [„Munca”, nr. 7605] În rubrica *Punct* este publicat, cu titlul *Piscurile diferitelor generații străbat aceleași înălțimi*, un scurt interviu cu Ana Blandiana. Poeta răspunde la întrebări ce privesc, în esență, diferența dintre un poet de astăzi și unul de acum treizeci – patruzeci de ani: „Poezia nu s-a schimbat decât în ceea ce avea lipsit de importanță. S-au schimbat genurile poetice și modelele poetice, nu se mai scriu epopei și nu se mai cultivă madrigalul, dar nici epopeea, nici madrigalul nu erau indispensabile poeziei, poezia poate renunța la orice, în afară de verbul *a iubi*. Poezia poate renunța la nemaipomenit de multe lucruri (și, dacă e să se deosebească unii de alții, poeții diferitelor epoci se deosebesc prin numărul mai mare sau mai mic de renunțări), numai la iubire poezia nu poate renunța”. De asemenea, autoarea se referă și la generația poetică din care face parte, dar și la apropiata Conferință a Uniunii Scriitorilor, despre care afirmă: „Sper că apropiata Conferință a Scriitorilor va dovedi că

suntem nu numai o sumă de personalități, mai mult sau mai puțin marcante, ci o colectivitate demnă, respectându-se pe ea însăși, impunând în felul acesta respectul celorlalți”. □ Se publică o recenzie negativă a volumului de versuri al lui Ion Lotreanu, *Lăcuste și aeroporturi*.

● [„Scânteia”, nr. 9132] Dumitru Micu publică *Opinii pe marginea Tezelor în întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor*, sub titlul *Accesibilitatea și profunzimea metaforei*: „Scrisul fără nici o adresă constituie un nonsens. E ca și cum cineva ar vorbi singur. Întocmai ca vorbirea, scrisul ne angajează într-un dialog și orice îns normal, adresându-se cuiva, caută a se face cât mai bine înțeles. Singurul mijloc de comunicare (în scris mai mult decât în rostire, unde intervin gesticulația, mimica) fiind cuvântul, este de la sine înțeles că vom căuta cuvântul cel mai propriu, mai adecvat naturii mesajului ce urmează a fi transmis, vom articula fraza cât mai coerent cu putință. [...] Spre a înțelege poezia lui Ion Barbu se impune, dacă nu o pregătire neapărat matematică, în orice caz familiarizarea cu anumite momente din istoria filozofiei. Observația se aplică, evident, și în cazul lui Blaga. De altfel, nici un poet adânc nu poate fi abordat în necunoașterea totală a doctrinelor filozofice. Situația se schimbă când obstacolele întâmpinate de cititor nu sunt inerente naturii operei, ci așezate în cale arbitrar. La eforturi invers proporționale valorii obiectului își constrâng cititorii mulți dintre poeții de azi, inclusiv cei deosebit de talentați, obscurizându-și artificial versurile, angajându-se parcă în adevărate competiții, vrednice de o cauză mai bună, într-o practică a unui ermetism formal”. Exemplul pentru o „obscuritate voită” este poezia *Trei nori* de Gheorghe Grigurcu, care e „fără îndoială, mai liric atunci când scrie nesofisticat”. ■ Citim despre încă două manifestări organizate pentru a comemora *100 de ani de la moartea lui Heliade-Rădulescu*: □ *Sesiune comemorativă*: „Sub auspiciile Academiei Republicii Socialiste România și ale Academiei de Științe Sociale și Politice, joi a avut loc în Capitală o sesiune comemorativă consacrată împlinirii a 100 de ani de la moartea lui Ion Heliade-Rădulescu. Au participat academicieni, cadre didactice universitare, scriitori, critici literari, cercetători. În cuvântul introductiv, acad. Miron Nicolescu a evocat personalitatea proeminentă a aceleia care a fost primul președinte al Academiei, ctitor al limbii și literaturii române moderne, al teatrului și ziaristicii, militant neobosit pentru unificarea poporului român, pentru eliberarea de sub dominația străină, participant la revoluția de la 1848. Au fost prezentate apoi comunicările «Ion Heliade-Rădulescu și problemele limbii române» de prof. Dumitru Macrea, membru corespondent al Academiei, «Ion Heliade-Rădulescu în corespondența sa» de prof. Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei, «Ion Heliade-Rădulescu, gânditorul» de dr. Radu Tomoiaga, «Ion Heliade-Rădulescu – scriitor» de dr. Marin Bucur. În încheiere a luat cuvântul prof. Zoe Dumitrescu-Buşulenga, vicepreședinte al Academiei de Științe Sociale și Politice, care a relevat aspecte din viața și activitatea socială, politică și literară a marelui căr-

turar”. □ *Expoziție la Muzeul literaturii române*: „La Muzeul literaturii române din Capitală s-a deschis, joi după-amiază, o expoziție consacrată împlinirii a 100 de ani de la moartea lui Ion Heliade-Rădulescu. Expoziția este organizată de Biblioteca Academiei și Muzeul literaturii române. Manuscrise, tipărituri, facsimile, reproduceri din publicațiile vremii, tablouri și fotografii înfățișează aspecte din activitatea multilaterală și rolul prodigios al lui Ion Heliade-Rădulescu în promovarea pe multiple planuri a culturii românești. În cadrul festivității de deschidere a expoziției, la care au luat parte reprezentanți ai conducerii Consiliului Culturii și Educației Socialiste, scriitori, un numeros public, Alexandru Oprea, directorul Muzeului literaturii române, și conf. univ. Alexandru Ionașcu, directorul Bibliotecii Academiei, au înfățișat aspecte din viața și activitatea lui Heliade-Rădulescu. A urmat un moment literar. Actori ai teatrelor bucureștene au citit din opera scriitorului. Un moment emoționant l-a constituit prezentarea unei scrisori inedite a lui Ion Heliade-Rădulescu adresată lui C. Magheru în perioada de pregătire a Proclamației de la Izlaz”.

● **[„Contemporanul”, nr. 18]** Cu prilejul Conferinței Naționale a Scriitorilor, Victor Eftimiu face o *Evocare*: „Scriitorii români urmăreau de mult să-și facă o societate. În sânul unei societăți constituite se putea lucra mai bine la realizarea dorințelor celor mai mulți mănuitori ai condeii: apărarea drepturilor morale ale oamenilor care nu trebuiau să fie risipiți, individualități apărute, activând ca niște diletanți, fără o organizație puternică, cu anumite avantaje și obligații, spre folosul general. Primii pași s-au făcut în cursul anului 1909, prin conferințe, șezători literare, spectacole teatrale, șezători în provincie. Cei mai de seamă scriitori ai vremii, începând cu Mihail Sadoveanu, au luat parte activă la înjghebarea și viața acestei noi asociații”. ■ Redacția revistei „Contemporanul” consemnează *Ancheta: Drumul de azi al prozei românești*: „Fidelă unei îndelungate tradiții realiste, proza noastră de azi încearcă să se afirme ca reprezentativă pentru condiția social-istorică a societății socialiste românești și pentru mentalitatea spirituală a omului în această societate. Efortul prozatorilor e îndreptat spre găsirea notelor specifice ale vieții contemporane, cu scopul explicit de a pune în acord demersul epic cu datele complexe ale realității. Care sunt elementele definitorii ale acestui proces, care este ritmul său de desfășurare, ce responsabilități implică și în ce măsură rezultatul eforturilor scriitoricești se materializează într-o proză românească contemporană, care să vorbească despre noi la lume – iată probleme pe care ancheta revistei noastre le propune spre dezbatere acum în preajma Conferinței naționale a scriitorilor. Interesați de raportul dintre literatură și receptarea ei, ne-am adresat deopotrivă creatorilor și celor printre care ei scriu, solicitând, alături de opiniile unor prozatori, pe cele ale unora dintre cititorii de literatură”. □ Alexandru Ivasiuc: *Esența vieții sociale*: „Orice operă literară bună răsfrânge, sau, mai exact, exprimă viața societății care o produce. Conflictele ei, contradicțiile ei, adică raporturile dintre oameni și mai ales dintre grupurile sociale. Dacă n-ar fi așa,

atunci nu însemna că poate exista o literatură nedeterminată social, ceea ce, în lumina concepției marxiste, este imposibil. Problema este dacă operele ultimilor ani au exprimat esența acestor raporturi, esența vieții sociale. Cred că se poate răspunde afirmativ, cu o ușoară ezitare. Aș vrea să subliniez că nu e vorba de o apropiere științifică sau conceptuală. Artă nu urmărește acest lucru, pentru că nu aceasta este funcția ei. Ea dă sentimentul de adevăr și cred că în ultimii ani ne-am apropiat de adevăr, pe ansamblul literaturii. Adevărul se numește: complexitate, căutare de drumuri. Însă marea operă care, într-o expresie sintetică și pregnantă, să ne dea sentimentul de maximă autenticitate, nu există. Nu avem un Caragiale al vieții noastre, așa cum marele nostru înaintaș a fost pentru esența epocii lui. Nici un Sadoveanu cu viziunea unei veșnicii cosmice, reflex al unei anumite istorii și al unei anumite structuri sociale. Când va apărea, îl vom ști neapărat. Pentru că toți, în acord sau dezacord cu el, îi vom da o maximă atenție.

2. Întreaga sferă a omenescului în socialism cuprinde fața istorică a unui etern uman, modelat în condiții istorice precise. Expresia vine de la înțelegerea că omul nu este numai o funcție, nu e numai rațional sau numai afectiv – că are o esență care trebuie eliberată, multiplă exprimată prin creație continuă. Mai înseamnă că o atitudine bazată pe o ideologie științifică se va feri de tabuuri, că va investiga curajos toate complicatele motivații umane.

3. Numai într-un singur fel: afirmând ea însăși ceea ce este copleșitor, important și inedit în experiența unei societăți aflată într-un ritm rapid al devenirii. Scandalurile sunt succese efemere și publicitare. Pudoarea față de adevăr este plicticoasă și sună fals. Adică, foarte direct spus: să dezvăluim în cărțile noastre adevărul până la capăt, ce înseamnă o revoluție, și vom găsi adeseori auditori. Poate, cine știe, și edituri”.

□ George Bălăiță: *Sensul politic al literaturii*: „Se poate vorbi în ultima vreme la noi despre o tendință spre literatură politică. Încep astfel răspunsul, numai aparent în afara întrebării. Convingerea mea este că politicul «se răsfrânge» în același timp «viața socială și psihologia omului contemporan», dar și a omului dintotdeauna. Peste tot ce se află în el, *Război și pace* este un roman politic. Dar *Războiul peloponez* de Tucidide, această nemaipomenită carte politică, nu este oare și o frescă a moravurilor și psihologiei grecului din vremea lui Pericle? De astfel, cum s-ar putea scrie astăzi o proză astfel decât politică? Poți oare să scrii despre un țăran român din anul 1970, fără să-l așezi sub semnul ideii politice care a făcut din el, dintr-un proprietar de trei hectare, să zicem, un grădinar la C.A.P. care câștigă mai bine și e cu totul altceva decât înainte? Și dacă nu ai face-o, oare acel țăran sau grădinar ar fi altfel decât este el în anul 1970. Vorbeam despre o tendință aproape generală spre literatură politică. Numesc două dintre cărțile politice importante din ultima vreme: *Imposibila întoarcere* de Marin Preda și *Princepele* de Eugen Barbu. Cărți scrise ca și cum autorii ar fi voit să răspundă chiar la această întrebare.

2. «Întreaga sferă a omenescului» este tentația dintotdeauna a marii literaturi. Omul angajat cu energie, încredere, speranță în transformarea lumii,

are nevoie să se recunoască pe sine, asta este odihna lui, mi se pare cutremurător de simplu: omul cu îndoieli omenеști, oprindu-se din lucrul său greu și contemplându-se. Da, mai are mult până la desăvârșire, îl poți crede sentimental și patetic, dar numai așa poate porni mai departe. O întrebare naivă, stângace ca: de ce nu mă recunosc în cartea asta? Ascunde mult adevăr. Răspunsul este cu mai mult greu. O viziune realistă a lucrurilor înseamnă a înțelege, adică a găsi răspunsul așteptat. Pe de altă parte, mi se pare la îndemână: un scriitor autentic nu poate fi decât realist. Asta înseamnă că atitudinea lui față de realitatea omniprezentă să fie loială, în sensul în care focarul lentilei față de soarele depărtat și indiferent. Firește, se pot face declarații despre realism pe orice ton: patetic, ironic, grav, mucalit, amețitor etc. Îl poți chiar nega din snobism sau îl poți proclama tabu din ignoranță, știu eu?! Se discută uneori despre realism ca despre o noutate, care nu mă miră de vreme ce alții descoperă suprarealismul în deceniul șapte. Un scriitor realist cuprinde în ochiul său creator întreaga realitate. Vezi se întâmplă dacă vezi și ce nu se întâmplă și ar trebui să se întâmple. Lecția lui Cervantes este o lecție clasică de realism: «Acela care nu vede decât ceea ce există este un orb». 3. Trebuie scăpat de tabu-ul limbajului intraductibil. Cutare poet mare e mare, dar nu poate fi tradus fiindcă, să vezi, se pierde toată savoarea limbii! Cutare prozator e mare, dar care limbă afară de a noastră ar putea echivala strălucirea stilului său? Sau: este un romancier român, dar cărțile lui traduse în, zicem, olandeză, sau nevândute. De ce? Nu-i interesează pe olandezi problemele! Ce-i de făcut? Musai, cum se spune prin părțile muntoase, trebuie să scrii ca să-i intereseze și pe olandezi! Nu bagatalizez, încerc să găsesc un ton oarecum familiar într-o împrejurare gravă. Fiindcă Gogol, și Thomas Mann și Bulgakov, și Caragiale, și Faulkner scriu fiecare despre «problemele» lui și interesează pe toată lumea. Așadar, trebuie depășită în cele din urmă «chestiunea» tiraniei limbajului. Ideile și puterea vieții pot fi transmise fără dificultăți în orice limbă”. □ Paul Georgescu: *Spiritul veacului*: „Viața socială și psihologia omului contemporan, de la noi și de pretutindeni, azi ca totdeauna, se răsfrânge în literatură, cu voia sau fără voia autorului. Astfel, reflectarea ar fi o opțiune bine venită și nu o lege internă a întregii arte. Arta nu poate fi ideologic neutră și asta indiferent dacă scriitorul se crede pentru sau nu. [...] Cât privește fenomenul în concret, am avut prilejul să-mi spun părerea în parte, atât în articole cât și în ciclul *Umanioare*. Viața socială și psihologia omului vor trebui să apară, într-o mult mai mare măsură, axate pe ceea ce este esențial și specific epocii, poporului și regimului nostru. Și cu asta am răspuns și la a treia întrebare: cred că cititorii din alte țări nu au ce face cu imitații după propriile lor produse, de care ei s-au sătisit. Numai acolo unde specificul se întretaie cu marile probleme ale veacului, acolo se află circuitul valorilor universale. 2. Investigarea întregii sfere a omenescului a fost încercată de câțiva scriitori – Dante, Shakespeare, Goethe, Balzac, Tolstoi, Sadoveanu, și rămâne tentația supremă a oricărui prozator. [...] Epoca noastră revoluționară nu poate

fi exprimată în bizarerii meschine, ci prin interpretarea problemelor ei de bază, prin reflectarea tendințelor ei fundamentale, prin desprinderea sensului ei superior înnoitor, creator de speranțe și energii. Desigur se pedepsește prin înșiși monștrii pe care-i creează. Evadarea în minor produce inevitabil, ceea ce a semănat”.

● [„Cronica”, nr. 17] Ernest Stere abordează *Filosofia lui Ion Eliade Rădulescu*, apreciind că „fără îndoială, amestecul insolit de planuri în care operează gândirea lui Eliade, dispusă în fiecare moment să îndeplinească reflexia filozofică cu observația ceva mai realistă, considerațiunile generale cu digresiuni gazetărești și izbucniri polemice într-un itinerar sinuos și nu arareori greu de pătruns, toate acestea au darul de a face din marele cărturar un scriitor „incomod”, făcând dificilă încercarea de a stabili într-o manieră riguroasă semnificațiile ultime și valoarea exactă a tezelor pe care le-a susținut”. □ În *Cronica literară*, Al. Andriescu publică o recenzie a monografiei dedicate lui B. P. Hasdeu de către Mihai Drăgan. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga scrie prima parte a articolului *Despre câteva tipuri epice*. ■ N. Barbu publică, în *Întâmpinarea Conferinței Scriitorilor*, câteva *Îndemnuri și pilde*: „Dacă cerințele actualului stadiu al literaturii sunt acum mult mai nuanțate, caracterul angajat și angajant, profund popular și patriotic al artei rămâne o trăsătură caracteristică și constructivă nu neapărat premeditată, dar rezultând firesc ca o reflectare a conștiinței patriotice și - astăzi - socialiste a creatorilor de frumos. Altfel spus, angajarea întru frumos este congeneră atașamentului patriotic, acum ca și pe vremea lui Eliade. De aici - și caracterul pe care ne place să-l numim constructiv, al literaturii și artei, în sensul acțiunii pozitive asupra conștiințelor. Chiar și critica, din această perspectivă, devine un act constructiv, un act care exclude dogmatismul unilateralității de ultimă oră, în spatele căruia stă, așa cum se desprinde și din tezele recente ale Uniunii Scriitorilor, un mărunț și interesat spirit de grup. Astăzi, când o parte a criticii literare, mai ales critica foiletonistică, într-o febrilă încercare de a se consacra - consacrand sau distrugând, agită mai ales ideea ierarhizării, a rangurilor zise valorice în câmpul creației prezentului, devine cât se poate de actual îndemnul lui Ion Eliade Rădulescu: „scrieți cât veți putea și cum veți putea, dar nu cu răutate; faceți iar nu stricați”. Critica nu face celebrități, dar poate contribui la facerea conștiințelor. Și nu prin îngăduințe neprincipiale, ci prin calme analize la obiect, analize multilaterale, implicând în picătura de cristal a fiecărei opere multiplicitatea vieții - prin ceea ce ea are azi specific. Ierarhiile sunt înșelătoare. De altfel - valoarea, în măsura în care e autentică, zădărnicește gradarea meritelor. Lucrul l-a înțeles foarte bine G. Călinescu și l-a explicat într-o discuție referitoare la Eminescu și Arghezi. Ierarhiile le creează timpul, istoria. Datoria noastră este de a discuta cu egală măsură „dar nu cu răutate”, eliminând deci nu subiectivitatea, dar subiectivismul, pornirile temperamentale. „Faceți iar nu stricați” - rămâne un deziderat permanent”. □ În *Notații profe-*

sionale, Andi Andrieș abordează eseistic poziția scriitorului contemporan. □ Nicolae Țațomir, în *Proporție echilibru, armonie* scrie despre Conferința Națională a Scriitorilor. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Radu Cârneli și Dan Rotaru. ■ Este continuată seria anchetelor pe tema *Momentul actual în critica și istoria literară*, în numărul de față răspunzând la întrebări D. Micu. Întrebat „în ce măsură o istorie a literaturii române beneficiază de monografiile, studiile, eseurile etc. publicate în ultimul timp”, acesta răspunde: „În ce privește critica aplicată fenomenului literar curent, fie că e vorba de articole strânse (cu câtă grabă și cu cât de scăzut simț autocritic!) în volume sau rămase (rareori) în coloane de revistă, lucrurile se înfățișează mai complicat. Mă înșel, poate, dar din cât am citit, am rămas cu impresia că preocuparea de a formula judecăți exacte, întemeiate, ocupă în ierarhia ambițiilor majorității cronicarilor literari ultimul loc. Aceștia pot fi pe cât de talentați (căci sunt, unii mai ales – știm cu toții care) pe atât de puțin pătrunși de sentimentul responsabilității față de cititorii de azi, ca și față de posteritate. Mulți nu urmăresc, pare-se, altceva decât de a fi interesați, și unii țin să devină cu orice preț și cu orice risc, inclusiv cu acela al renunțării la orice consecvență și principialitate. De aici, în bună măsură, obiceiul de a lua în discuție doar anume cărți: acelea în jurul cărora se pot face speculații deconcertante și asupra cărora se pot rosti paradoxuri – și de a izola dintr-o scriere un singur aspect, acela ce poate deveni pretext pentru jonglerii și divagații cât mai extravagante. Articolele astfel concepute se citesc, nu-i vorba, cu deliciu (ale criticilor talentați, vreau să zic), însă ele riscă să transmită o imagine lacunară, deformată, a literaturii. Ce e penibil e faptul că astfel procedează nu un critic sau doi, ci prin imitație mai mulți cronicari. Cum nu toți au haz, profesarea de către cei fără a unei critici zisă...creatoare, duce la comicul involuntar. Devine de-a dreptul de neînțeles cu câtă lipsă de personalitate coruri de articlieri și recenzenți de pe la toate publicațiile de cultură preiau și multiplică la nesfârșit câte o frază rostită, să zicem, în „Luceafărul” sau „Contemporanul”, ignorând orice alte opinii și desconsiderând în general tot ce se petrece în univers. Într-un timp, fiecare cuvânt spus sau scris de G. Călinescu acționa asupra criticilor din generațiile tinere cu efecte hipnotice; acum vocile oraculare sunt altele. Poate că este inevitabil ca lucrurile să decurgă astfel”. În privința „multitudinii cercetărilor dedicate curentelor literare românești”, D. Micu apreciază că „da, au apărut studii ample despre mai toate curente și direcțiile literare importante din literatura română. Despre junimism și mișcarea de la *Contemporanul*, despre simbolism și expresionism, despre sămănătorism și poporanism, despre avangarda românească. N-au fost încă studiate mai amănunțit gândirismul și mișcarea „noii generații” (*Cuvântul, Criterion*), însă jaloane în acest sens se găsesc în *Literatura română între cele două războaie mondiale* a lui Ov. S. Crohmălniceanu. O mai îndeaproape cercetare a lor va trebui întreprinsă, negreșit, după cum se impune examinarea altor manifestări antijunimiste din secolul trecut,

care n-au izbutit să declanșeze curente sau să impună direcții proprii în cultură (B. P. Hasdeu, V. A. Urechia)”. Cea de-a treia întrebare țintește definirea realismului de către critica literară, precum și raportul dintre realism și valoare, în această privință D. Micu considerând că „raportul dintre realism și valoare variază de la gen la gen, de la specie la specie, chiar de la operă la operă, ba încă și de la un aspect al aceleiași opere la altul”. Următoarea întrebare se referă la capacitatea criticii de a „delimita tendințele, stilurile literaturii contemporane”: „în afară de articole ocazionale, nu-mi amintesc să fi întâlnit încercări de a delimita în literatura de azi stiluri, orientări artistice. E și greu, dat fiind că scriitorii tineri evoluează, parcurg avataruri ireductibile la un același numitor, iar față de literatura celor trecuți de treizeci de ani critica a adoptat (fiind practică uneori numai de tineri) o indiferență masivă (exagerez conștient, doar-doar voi stârni, ca un hodorog ce mă aflu, furia vreunui june publicist...)”. Ultima întrebare este legată de existența, în ultimul timp, a unei mai mari responsabilități în abordarea fenomenului literar, iar criticul preferă să nu dea un răspuns, „de teamă ca acesta să nu fie unul mai mult negativ”. □ Claudiu Dimiu, în *Opinii*, scrie despre *Expresivitatea mijloacelor comice*, o cronică dramatică la *Vicleniile lui Scapin* de Molière, pusă în scenă la Teatrul Mic. □ Cu titlul *Înainte de meci*, Mihai Nadin publică un amplu eseu despre teatrul scris. □ Gavril Istrate scrie despre *Eliade și probleme limbii*, o analiză a conceptelor exprimate de Ion Heliade Rădulescu în prefața *Gramaticii* sale. □ Cu ocazia comemorării a 100 de ani de la moartea lui Ion Heliade Rădulescu, Leon Volovici publică un portret literar intitulat *Ctitorul*. □ Tot dedicat lui Ion Heliade Rădulescu este și articolul semnat de Antoneta Macovei, *Vibrația istoriei*. □ Pe aceeași temă, Petru Ursache publică *Dascălul de estetică*. □ Zaharia Sângeorzan îi dedică lui Ion Heliade Rădulescu articolul *Un personaj de roman*, un portret orientat în special spre aspecte de ordin biografic. □ I. D. Lăudat îi dedică, tot lui Ion Heliade Rădulescu, un portret intitulat *Animatorul*. □ Vasile Constantinescu, în schimb, abordează *Ideologia social-politică și filozofică* a acestui autor. □ Sunt publicate o serie de poezii *Din lirica universală contemporană*. ■ În *Moment*, cu titlul *A ierarhiza și a analiza*, este prezentat numărul 7/1972 al revistei „Steaua”. Sunt remarcate editorialul semnat de Aurel Gurghianu ce abordează noțiunea de „grup literar”, o „figurină” dedicată lui Leon Baconsky de către Lucia Mantu, cronică literară a lui Virgil Ardeleanu care se ocupă de noul roman al lui Marin Preda, *Marele singuratic*. În *Pene de papagal* sunt comentate poemele în proză ale Floricăi Mitroi, *Ascultă cântecele de Crăciun*, publicate în numărul 17 al revistei „Luceafărul”. În „*Ateneu*” despre *satiră* sunt comentate o serie de articole apărute în numărul 3/1972 al acestei reviste: *Comicul trist* de Mihai Nadin, *Râsul și limbajul artei moderne* de Mircea Deac, *Caragiale și conceptul modern de teatru* de Ion Constantinescu, *Sătira în cetate* de Valentin Silvestru, *Caligrafii ironico-satirice*, poeme în traducerea lui Petre Stoica. „Inutil să mai vorbim despre oportunitatea și utili-

tatea unei asemenea inițiative, chiar dacă despre satiră și umor se discută mult, dar (pentru satiră și umor) se face destul de puțin. De altfel, materialele amintite își propun, în mod esențial, să „reabiliteze” speciile în discuție, nu arareori considerate „literatură rudimentară”. Chiar dacă o asemenea literatură cuprinde în peisajul ei, destul de variat de altfel, piscuri ametoitoare precum Rabelais, Cehov, Gogol. Reținem, de altfel, ca argumente la pledoaria în cauză, observația lui Ion Constantinescu privind acea quintesență a specificului național vădită de arta lui Caragiale, scriitor care realizează, în opera sa, o îndrăzneală sinteză între „mijloacele tradiționale ale teatrului și exigențele dramei moderne”. Reținem, în același sens, observațiile lui Mihai Nadin privitoare la comicul trist.”

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 73] La *Săptămâna pe scurt*, o știre despre un eveniment editorial: a apărut pentru prima dată în limba română lucrarea lui Nicolae Iorga, *Bizanț după Bizanț*. ■ Cornel Ungureanu vorbește despre *Scriitorul – și personajele sale și realitatea*: „Cine citește literatura, cine crede în ea, cine e publicul ei? E individul spiritualcește tânăr, capabil de a naviga pe toate mărele ficțiunii artistice. Cei bătrâni, anchilozăți și secătuiți spiritual, nu iubesc literatura și, desigur, nu au nicio șansă să o iubească vreodată? Incapabili de vreun sentiment nu gustă poezia, roboții nu-l citesc pe Eminescu... pentru insensibili, singurul lucru demn de a fi reținut despre poet e anecdota mizerabilă, can-can-ul șoptit colegului de berărie... Burtă-verde crede că literatura ar trebui să fie, de la coadă la cap și de la cap la coadă, o sumă de romane... Numai cei spiritual tineri știu să-și asume destinul personajului, să-și asume poezia acestuia, pentru a evada din inerție. Numai cei care iubesc tinerețea pot iubi literatura”. □ Cronici literare: D. Mutașcu despre Aurel Rău și volumul de la Editura Dacia – Cluj 1972, *Trei poeți* (care vorbea despre Saint John-Perse, Antonio Machado, Kavafis); Romul Munteanu despre Cartea străină: *Novalis – meditația romantică asupra vieții și artei*; E. Manu despre *Valorile vârstei* de Virgil Cărianopol iar I. Adam despre Al. Andrițoiu și volumul de la Editura Albatros: *Euritmii*. ■ H. Zalis discută poezia unor Emil Botta, Vineanu, Pillat, Ion Barbu, în *O identitate lucidă și neostentativă* (pornind de la *Principii de estetică* a lui G. Călinescu). „La întrebarea *ce contur ia poezia în climatul actual*, am răspunde că în tot cazul fără să împrumute mijloace din arsenalul onirismului sau ermetismului inferior. Proiecția onirică trădează logica, deformează intuiția simpatetică... Identitatea psihologică a poeziei îmi pare mai ușor de obținut dacă dincolo de vise terifiante și disimulări după capricii obscure, poetul pune singur ordine în ficțiunea visării și stabilește corespondențele cu realitatea... N-ar fi totuși greșit să presupunem că un drum de mijloc rămâne în sarcina viitorului, o împletire între densitatea poeziei superior ermetice, inspirat avangardistă, și exigențele poeziei de dialog imediat. Lirismul barbian glacializat, redus sever la un fond teluric ține de unicitate. Să fie această unică vocație a poeziei? Și atunci ce mai rămâne din ine-

fabilul liric, din raportarea simbolurilor la cristalizările logicii? Poezia e un mod de a grupa observații și reverii despre condiția umană și cred că o asemenea activitate apreciabilă se plasează la nivelul unei dinamici lucide și neostentative.”

29 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 9133] Pe prima pagină citim *De 1 Mai O viguroasă manifestare a unității în jurul partidului, a sentimentelor internaționaliste ale poporului nostru*: „* În prezența conducerii de partid și de stat, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, a avut loc ieri marea adunare populară consacrată sărbătoririi zilei de 1 Mai * Din zeci de mii de piepturi au răsunat lozinci pentru România socialistă, pentru Partidul Comunist Român, pentru solidaritatea internațională a celor care muncesc * Prin intermediul televizoarelor, întreaga țară a participat la impresionantul miting și serbarea populară de pe Stadionul Republicii din Capitală”.

• [„Flacăra”, nr. 18] În *Opinii. Gânduri de cititori către scriitori* sunt publicate două materiale semnate de „Niță N. Dumitru, tipograf la Combinatul poligrafic «Casa Scânteii» și Gavril Filip, student la Academia de Studii Economice”. Primul material, intitulat *Adevărata chemare a criticii*, are ca subiect rolul criticii literare, în timp ce cel de-al doilea, *Poezia pe care o așteptăm*, se axează pe experiența cititorului de poezie nouă românească și pe expectativele acestuia. □ Magda Mihăilescu, în *Filmul românesc pe ecrane*, prezintă *Astă seară dansăm în familie*, film realizat de Geo Saizescu și Ion Băieșu. □ În *Literare*, Valeriu Cristea vorbește despre *Amintiri despre Caragiale*, o prezentare a volumului omonim apărut la Minerva sub semnătura lui Șt. Cazimir. Se consideră că „viciul fundamental al acestor evocări constă în confuzia dintre om și epocă: ele miticizează excesiv figura creatorului lui Mitică. Ceva din atmosfera scrierilor se strecoară în chip destul de supărător în amintirile despre autor”. □ În *Agendă* se publică necrologul lui Yasunari Kawabata. □ În *Cronica satirică*, Teodor Mazilu semnează schița *Își reface viața*. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnalează apariția volumului lui Aurel Rău, *Trei poeți* (Dacia), în care acesta „reunește [...] studiile de comprehensiv și subtile interpretări ale liricii lui Saint-John Perse, Antonio Machado. Constantin Kavafis”. Tot aici se semnalează apariția, în seria „Restituiri”, a volumului *Hronicul mășcăriciului Vălătuc* de Al. O. Teodoreanu. □ Notă despre conținutul volumului lui Virgil Carianopol, *Viorile vârstei* (Eminescu). □ Succintă prezentare a volumului de versuri *Dictouri pentru fantoma ta* de Teodor Scarlat (Editura Litera). □ Notă despre volumul lui C. Stănescu, *Poeți și critici* (Eminescu), apreciindu-se că „în cartea recent apărută vedem premisele dezvoltării unuia dintre criticii cei mai puțin divaganți”. ■ În rubrica *Cinema* apare următoarea observație: „Nu știm dacă Adrian Păunescu iubește cinematograful la nebunie, dar unele bănuieli ne spun că pe Orson Welles îl ține la

inimă. Dovada cea mai recentă: în excelentul său comentariu la *Jurnalul de actualități numărul 15* există o frază («...să mă prezint. Mă numesc Adrian Păunescu...») care nu poate veni decât de acolo, din împărăția lui Orson: «Acest film este scris și regizat de mine. Numele meu este Orson Welles».

□ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, sunt trecute în revistă piesele *Pescărușul* de A. P. Cehov (Teatrul de stat din Oradea), *Minciuna are picioare lungi* de Eduardo de Filippo (Teatrul Național din Cluj), *D-ale carnavalului* de Caragiale și *Leonce și Lena* de Büchner, „transpuse în excelentele spectacole ale teatrului Bulandra” ce sunt „văzute în cursul acestei săptămâni de spectatorii din Haga, Rotterdam, Amsterdam”, *Croitorii cei mai din Valahia* de Al. Popescu, *Dispariția lui Galy Gay* de Brecht și *Cher Antoine* de Anouilh (Teatrul de Comedie), *Ape și oglinzi* de Paul Everac (Teatrul Mic). □ În *Tv, Dezbateri*: prezentarea evenimentului editorial marcat de apariția noii ediții din *Ethymologicum magnum Romaniae* de B. P. Hașdeu la emisiunea *Cărți și idei*, cu participarea Boris Cazacu, Virgil Cândea și Zoe Dumitrescu-Bușulenga.

● [„*Luceafărul*”, nr. 18] Acest număr se situează sub imperativele „solidarității și spiritului internaționalist”: „Iată-ne azi într-o Românie socialistă în plină ascensiune, dornici să eliminăm tot ce este contrafăcut, tot ce constituie falsă valoare, tot ce parazitează încă folosind diferite subterfugii”. ■ Nicolae Balotă, în *Literatură și politică* analizează un discurs al lui Ion Heliade Rădulescu, ajungând la concluzia conform căreia cărturarului “mai însemnată i se pare literatura – atunci, în 1872, când își ține conferința – decât toate științele [...] ecuația fundamentală pe care o propune ideologia literară a lui Eliade Rădulescu este aceea dintre literatură și politică. A scrie o carte înseamnă, pentru acest om al cărții, a participa activ la treburile publice a «lucra în folosul societății și omenirii», căci adevărata literatură, pentru acest iluminist cu vervă și viziune romantică este cea care «nu tractă decât despre binele și mulțumirea societății, spre ameliorarea ei, spre perfecționarea omului, în cele individuale»”. ■ Florin Manolescu, în *Cazuri de complicitate*, analizează „relația de complicitate în care scriitorul îi atrage pe cititori” : „Pe ce se întemeiază complicitatea în cazul lui Creangă sau în cazul lui Anton Pann? Pe vulgaritate, pe un gust elementar sau, și mai rău, pe pornografie? [...] a vorbi de licență sau de pornografie în legătură cu Creangă sau cu Anton Pann este fără sens, cât timp textele lor incită, nu excită, stabilind cu cititorii una din cele mai umane relații pe care un scriitor le poate institui cu ajutorul cuvintelor – relația de complicitate prin inteligență”. ■ În secțiunea *Conferința națională a scriitorilor – dezbateri* apare textul *Cartea și oamenii*, semnat de Radu Tudoran: „Își va pierde prețul, după două secole, și va ajunge mai greu la înțelegerea cititorului, *Ciocoii vechi și noi*, care trecu de mult și cu strălucire examenul primului secol? De la Nicolae Filimon la Mihail Sadoveanu se întinde, pe zidurile academiilor noastre, o imensă bibliotecă. Rogu-vă, cine îi aveți soarta în mână, nu o lăsați necunoscută și nerăspândită pe măsura nevoilor. Faceți ca

din academii, cartea să ajungă în case”. ■ Sub influența *Tezelor Uniunii Scriitorilor*, în întâmpinarea Conferinței naționale, Ilie Păunescu semnează textul *Dramaturgul și regnul tehnic*: „Marea literatură a fost întotdeauna caracterizată prin esențialitate prin capacitatea de a exprima o epocă și frământările sale. [...] De la apariția cinematografului, modificarea de raporturi între cei care concură la realizarea spectacolului și divergența asupra rostului dramaturgului în mișcarea teatrală reflectă o criză. Între timp, cinematografului i s-au adăugat televiziunea, urmează să i se adauge cât de curând video-casetele, imaginea tridimensională, toate de natură să oblige bătrânul teatru să-și oglindească, să-și palpeze, să-și radiografieze ființa cu neliniște. Uneori întrebându-se de ce performanțe mai e în stare în întrecerea cu foarte tinerii și viguroșii săi concurenți”. ■ Cronica literară realizată de Nicolae Ciobanu se concentrează asupra volumului *Țara fetelor* (Minerva, 1971), semnat de Maria Banuș: „suntem martorii celei mai insolite cufundări în «sufletul feminin»”. ■ În articolul *Imposibila singurătate*, Alexandru George afirmă că Marele singuratic, noul volum semnat de Marin Preda: „Înseamnă nota cea mai gravă de până acum a creației sale”. ■ În paginile revistei, regăsim un reportaj-interviu cu F. Brunea-Fox, realizat de Sânziana Pop. „Din fericire eu, la Iași, am făcut parte dintr-un grup de prieteni iluștri, cu tragere de inimă pentru carte și pentru scris. Eram coleg de bancă cu Philippide, coleg de școală cu Fundoianu și Teodoreanu, mergem toți înainte pe un fel de emulație colectivă, țin minte că la literatura română noi ne alegeam tezele cele mai grele, Eminescu, de pildă, în timp ce ceilalți scriu compuneri despre natură. De început am început cu clasicii dar i-am simțit repede prea explorați, epigonii marilor poeți provocau saturații, am căutat un filon mai noi”. ■ Continuă și în numărul de față fragmente din memorialistica lui Sașa Pană, cuprinsă în volumul *Născut în '02*: „«Ce-ar fi să scoatem o revistă? O revistă care să nu facă prostului gust concesii, o revistă care să publice numai pe câțiva scriitori, și anume pe cei pe care îi întâlneam în paginile revistelor de avangardă din acei ani și care se numeau Voronca, Roll, Călugăru, Cosma, Bogza.» [...] Acum eram hotărâți. Vom scoate o revistă, deocamdată în formatul *Biletelor de papagal*. Îi vom zice *Avangarda literară*”. ■ În articolul *Postumele lui Sadoveanu*, Savin Bratu observă: „Așadar, au fost editate ultimele romane, neîncheiate, ale lui Mihail Sadoveanu: *Cântecul Mioarei* și *Lisaveta*. [...] Cele două romane, așa cum sunt ele, fără sfârșit și marcate de o epocă, aduc mărturia unor ultime experiențe ale scriitorului care își continuă și își reînvie scrisul pe propriile lui direcții fundamentale”. ■ Ultima pagină a revistei reprezintă un omagiu adus lui Ion Heliade Rădulescu: □ Dan Laurențiu semnează articolul *Os magna sonatorum*, reliefând ideea conform căreia: „Un popor își păstrează limba vie cât își păstrează miturile vii: Ion Heliade Rădulescu este pentru poporul nostru unul dintre mituri: noi cei de astăzi îl păstrăm viu împreună cu limba la care a trudit”. □ Dan Cristea (*Heliade și himerele*): „Dacă prin absurd, Heliade și-ar pierde biografia, dacă, prin

absurd, am uita că a întocmit o gramatică, că a scos de sub teacuri tipografice gazete și manuale, lucruri, firește, de mare preț pentru o cultură incipientă în forme moderne, atunci, negreșit, el tot ne-ar fascina prin profunzimea imaginației”.

30 aprilie

• **[„România liberă”, nr. 8559]** Comitetul editorial anunță decernarea *Premiilor Uniunii Scriitorilor* (președinte Zaharia Stancu). Dintre acestea, se remarcă premiile pentru: poezie – lui Gheorghe Tomozei pentru volumul *Misterul clepsidrei* și lui Vasile Nicolescu pentru *Clopotul nins* –, proză – lui Constantin Chiriță pentru *Întâlnirea* și lui Radu Ciobanu pentru romanul *Crepuscul*, dramaturgie – lui Paul Everac pentru piesa *Urme de zăpadă* și lui Horia Lovinescu pentru *Și eu am fost în Arcadia*, critică literară și eseistică – lui Victor Felea pentru volumul *Poezie și critică* și lui Alexandru George pentru *Semne și repere* –, istorie literară – lui Romul Munteanu pentru volumul *Literatura europeană în epoca luminilor* și lui Ov. S. Crohmălniceanu pentru *Literatura română și expresionismul* –, debuturi – Danei Dumitru pentru volumul de proză *Migrații*, lui Florin Manolescu pentru *Poezia criticilor*, Anemonei Latzina pentru volumul de poezii *Despre ce să mai scriu azi poezii* (limba germană), lui Adrian Popescu pentru volumul de poezii *Umbra*, Luminizei Coler pentru volumul de proză *Nisip sub pleoape*, lui Mircea Dinescu pentru volumul de poezii *Invocație nimănui* – ș. a.

• **[„Scânteia”, nr. 9134]** Numărul se deschide cu *Trăiască 1 Mai Ziua solidarității și frăției internaționale a celor ce muncesc!* ■ Citim *Cinste muncii!*, nesemnat: „Munca a devenit în România socialistă condiția unei existențe demne, conștiente de sine. «Dreptul la muncă» garantat în Constituție, drept înscris de-a lungul deceniilor trecutului ca o mare revendicare a atâtor mari înclăștări de clasă, are azi, la noi, semnificația unei eliberări umane, semnificația muncii cu adevărat libere, fără exploatare, pentru noi înșine, pentru viitorul nostru. [...] Convocarea, pentru luna iulie, a Conferinței Naționale a P. C. R. este pentru toți un imbold de a-și intensifica preocupările spre a face ca, pretutindeni, în viața fiecărui colectiv știința, forță de producție, să devină tot mai mult instrument cotidian de perfecționare a activității. [...] Credincioși spiritului internaționalist, cu adânci rădăcini în mișcarea noastră muncitorească, în tradițiile partidului, exprimăm din inimă sentimentele noastre de solidaritate frățească popoarelor tuturor țărilor socialiste, clasei muncitoare din întreaga lume, în frunte cu partidele comuniste și muncitorești, popoarele eliberate din robia colonială, mișcărilor de eliberare națională, tuturor popoarelor aflate pe baricadele luptei antiimperialiste. Cu asemenea gânduri, inspirate de marea încredere și puternica unitate în jurul partidului, a conducerii sale, în frunte cu secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu sentimentul puternic al solidarității, al frăției cu toți cei ce muncesc din lumea în-

treagă, pășim, un întreg popor ca un singur om, pe sub arcul de triumf al zilei de 1 Mai”. ■ Versuri semnează: Mihai Beniuc (*A primăvară-i primenită țara*: „Sub roșii ilamuri se ridică vrerea / Din inima întregului popor / Și simți zvâcnind la orice pas puterea / Partidului atotbiruitor”), Aurel Butnaru (*Slăvit pământ al țării*), Valeriu Gorunescu (*Cununi*). ■ Sub titlul *De la un 1 Mai la altul* citim reportajele de: Traian Filip (*Îmblânzitorii apei mari*), Paul Anghel (*Dorul de Olt*), Ștefan Iureș (*Planeta din creierii munților*), Al. Andrițoiu (*Pământul crește între două primăveri*), Vasile Nicorovici (*La scara coloșilor*), Petru Vintilă (*Metafora de sub cupolă*). ■ În pagină dedicată umorului citim: Teodor Mazilu (*Tragedia cosmică de a-ți pierde pălăria de fetru*), Ion Băieșu („*Omul-care-se-descurcă*”), D. Costin („*Știe-tot*”), Nicuță Tănase (*Ce trebuie să facă umoristul în a opta zi a săptămânii?*).

● **[„Urzica”, nr. 8]** Corneliu Vadim Tudor debutează în paginile „Urzicii” cu *teatru experimental – Zarurile au fost aruncate*: 6-6 (piesă în 2 acte pe o singură scenă).

● **[„Convorbiri literare”, nr. 8]** Const. Ciopraga scrie *Despre filonul literar balcano-oriental*: „Desigur un balcanism românesc, în definitiv, ne puteam pronunța doar la modul figurat; altminteri, ar trebui să vorbim, de pildă, de un «gallicism» românesc. Nici spiritul balcanic, nici cel francez nu s-au integrat fenomenului românesc global. Prinși, printr-o dramă a istoriei, în rețeaua spiritului turco-fanariot, întrerupând sau încetinind, câteva secole, relațiile active cu marile civilizații europene, în principate urmele amintitului spirit s-au făcut vizibile în practicile administrative, în mentalitatea feudală. De la Filimon și Ion Ghica până la *Princepele* lui Eugen Barbu, fenomenul turco-fanariot, în expresia lui literară, a fost un mod al tragicului ... devenit ironie, sarcasm, persiflare. Să se distingă un balcanism de sorginte folclorică, semnalat (de Odobescu) în «răsunetele» poetice... un balcanism discernabil în motivul baladei lui Manole (investit la noi cu note subliniat autohtone), spiritul jovial – neastratinesc al unui Anton Pann – și celălalt balcanism, concretizat în forme exterioare (giubea, caftan, ciubuc)”. ■ Redacția revistei semnalează *Un eveniment*: „Viața țării în aceste lunii ale începutului de an, a cunoscut o seamă de evenimente de primă importanță, menite să dea noi impulsuri dezvoltării noastre materiale și spirituale. În acest context se va înscrie Conferința Națională a Scriitorilor. Așteptată cu o legitimă satisfacție de toți artiștii cuvântului, acest forum va fi încă un prilej de confruntări și dezbateri creatoare, capabile să dea literaturii înseși noi forțe, privind atât măiestria, cât și responsabilitatea socială a actului de creație”. ■ Despre «Era nouă» fac *Mărturii contemporane*: Miron Constantinescu, Ștefan Voicu, Virgil Teodorescu. □ Miron Constantinescu: *O deosebită însemnătate formativă*: „Privind revista de pe latura cititorilor, trebuie să subliniem faptul că ea a avut o deosebită însemnătate formativă, că mii de cititori ai revistei «Era nouă» s-au format, și-au întărit convingerile prin lectura acestei însemnate publicații teoretice și ideologice. Influența

aceasta formativă a «Erei noi» depășește cu mult frecvența și volumul apariției sale. Nu au apărut decât 3 numere din «Era nouă» pentru că a fost interzisă de guvern, dar aceste numere au fost părăsite în bibliotecile lor de către mii de oameni, au circulat legal, iar după aceea semilegal și ilegal prin mâinile altor oameni și au contribuit la dezvoltarea ideologică atât a cadrelor mișcării muncitorești, cât și a multor cititori”. □ Ștefan Voicu: *Curajul și limpezimea de idei*: „Nu știu dacă a mai existat în România vreo publicație care într-o existență atât de scurtă ca a revistei «Era Nouă» – din care au apărut doar trei numere – să fi avut un atât de mare răsunet și să fi trasat un curent atât de profund și atât de cuprinzător în viața ideologică a țării! Aceasta se datorește mai ales faptului că «Era Nouă» a supus, din primul ei număr unei serioase analize teoretice, în lumina concepției materialist-dialectice și în spiritul politicii partidului comunist, probleme cruciale ale frontului ideologic, ale evoluției vieții social-politice și cultural-artistice din țara noastră”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Convorbiri critice: În întâmpinarea Conferinței Naționale a Scriitorilor*, Petru Eugen Gora consemnează două interviuri. □ Primul: *Cu Mircea Horia Simionescu despre Realitate, realism, curaj, angajare*: „– Aș vrea să știu, stimate Mircea Horia Simionescu, dacă vă considerați un scriitor realist. – În ce mă privește, scriind o literatură morală și satirică, încerc să propun în cărțile mele portretele unor oameni. Prin asta profesez realismul”. – *Ce așteptați de la Conferința Națională a Scriitorilor?* – Tezele publicate sunt judicios formulate, și constituie o bază de discuție, care sper să fie fructificată exemplar. Aștept în primul rând constituirea unui climat cât mai generos, de respect și înțelegere între scriitori. – *Reiau, în ce raporturi sunteți – dv. și Scriitorul – cu realitatea?* – Există o realitatea socială, o alta psihologică. Există o lume exterioară, o alta, foarte intimă, a individului. În măsura în care ști să înfățișezi cu artă, convingător, una sau alta dintre mișcările adevărate ale acestor două fețe ale lumii, este un scriitor realist”. – *Ce și cât poate schimba un scriitor?* – Categorie, scriitorul poate schimba mult. Să ne gândim numai la faptul că fiecare carte nereușită e o propunere nouă de înțelegere a lumii, un model particular al Frumuseții, un act faustic de reorganizare posibilă a datelor realității. Ea trebuie să ajute omul. – *Și dumneavoastră – cum să schimbați?* – Îmi place să cred că sunt un scriitor satiric, un moralist. Nu-mi fac iluzii: satira mea nu va tulbura pe cutare, escroc și impostor, lecuindu-l de năravurile sale. E vremea să renunțăm la asemenea simplificări. Dar sunt convins că volumul meu, peste filele căruia un tânăr va întârzia într-o noapte, îl va îndemna să distingă mai limpede fapta mârșavă de frumusețe umană. E foarte mult! Scriu pentru acești oameni. – *Ce reflecții vă provoacă relația dintre politică și literatură?* – Acordând politicii un înțeles mai larg decât cel aristotelic, considerând-o știință a realizării deplinei emancipări a speței și, implicit, a personalității umane, marxism-leninismul include în sfera politicului toate ideile care privesc gândirea și acțiunea omenească. Puțini termeni cărora li s-au sporit înțelesurile și-au

păstrat atât de bine sensul, lesne de cuprins în mintea învățatului, accesibil deopotrivă celui înarmat numai cu elementarul bun simț. [...] Literatura n-a putut face niciodată abstracție de politic și cu atât mai mult nu poate face astăzi. Într-una din serile trecute am făcut o experiență ce mi se pare concludentă: am scos din sertare scrierile mele de la diferite vârste și am încercat să le fac radiografia, spre a ști mai bine de ce unele nu mai prezintă niciun interes, de ce altele își păstrează prospețimea și actualitatea. Interesant: paginile mai rezistente, mai bine scrise, mai reușite artisticește s-au dovedit a fi cele având punctul de declanșare în fapte exterioare, de un interes mai larg decât interesele persoanei autorului, un sens mai declarat de angajare în disputele politice ale momentului. – *Ce sens dați cuvântului angajare?* – M-am angajat să spun adevărul. M-am angajat să dăruiesc anii foarte scurți ai vieții mele unei activități chinuitoare, plină de riscuri ... întotdeauna în contradicție cu normele de viață igienică. E o manie? E o sublimare? Fiecare scriitor a mărturisit, măcar în câteva rânduri, asemenea îndoieli. Un om serios ia sapa, ia mașina, ia ciocanul și fierăstrăul și merge pe șantier, merge la luptă, oriunde este nevoie de faptă. Și scriitorul are o menire, o nobilă menire... – *Cum este de folos un scriitor patriei sale?* – Scriitorul adevărat nu poate fi decât patriot înflăcărat. Este bine a se face întotdeauna distincție între patriot și patriotard: a scrie de cinci ori într-o frază cuvântul patrie este mai puțin decât de-a fi autentic, sincer și exact în atitudinea ta față de problemele reale, actuale ale patriei. O carte bună despre o asistentă de spital care își face sânguincios datoria este mai importantă pentru patrie decât o carte clamoroasă despre patrie, din care s-ar desprinde ideea că țara are nevoie de asistente de spital”. □ *Cu Augustin Buzura despre proză, politică, adevăr, profesie:* “– *Care este modelul politic al prozei dumneavoastră?* – În ce mă privește dacă mă obsedează ideile și temele care mă obsedează și nu altele – după mine- mai comode, mai «pasibile», mai neutre, de «vină» este, cred, și politica. În paralel cu înțelegerea rigorilor și principiilor politicii sporește și nevoia de a spune adevărul. Într-o țară ca a noastră, acest lucru este necesar ca aerul. – *La ce vă gândiți rostind acest cuvânt acum, aici?* – Adică ceea ce vezi, simți și gândești despre universul social și spiritual pe care – tocmai pentru că-i aparții – ai vrea să-l vezi mai pur, mai complex, la zi cu lumea. Adevărul cu mijloacele artei, politică, deci, cu mijloacele artei. Cred că spre asta ne îndeamnă partidul. – *Deci, în registru politic ce putem cere unei cărți?* – O carte, printre altele, trebuie să înregistreze nuanțele, direcția afectelor unui mediu, fenomenele noi care, eventual să servească și politicianului de profesie... – *Fiind evident că orice comunist este – trebuie să fie! – un politician de profesie.* – Firește... Să-i servească deci, drept studiu, drept microsondaj psihic, foaie a temperaturii afective. – *Romancierul Augustin Buzura este medic.* – Firește, eu spun adevărul meu, în limbajul meu, filtrat prin subiectivitatea mea care, evident poate avea și erori. Reușesc numai atunci când această subiectivitate se întâlnește, se împletește cu cea a celorlalți. În definitiv, nu

scriem pentru noi înșine. Dincolo de țelurile artistice, ceea ce scriu este, printre altele, și reacția mea de răspuns la evenimente. -*Ce așteptați de la Conferința Națională a Scriitorilor?* – Instituirea unui climat mai bun, pornind de la relația: scriitor – critic- cititor. Cred că va fi un eveniment ce va impulsiona și mai evident dezvoltarea literaturii noastre contemporane. – *Ce înseamnă a vedea realist?* (și deci a scrie ca atare)? – Înseamnă a fi o conștiință, o atitudine. Înseamnă a-ți asuma conștient misiunea cea mai dificilă, de a prezenta realitatea cu mijloacele artei, cu tehnicile cele mai moderne sau mai adecvate structurii tale psihice, obiectului și cerințelor spirituale reale ale vremii. Realitatea cu înălțările și căderile ei, omul așa cum pare și cum este cu albul și negrul conștiinței sale, cu contorsiunile, cu salturile sale. Acesta e realismul. Cum poți fi altfel? Astfel după mine, înseamnă să nu fii scriitor. Astfel poți să fii farseur, carierist, vorbăreț, conțopist, oricare.; -*Vă amintiți că, mai de mult, realismul...* – Cât de îngust a fost interpretat și propovăduit realismul se știe. Vremea dogmatismului însă s-a dus. Nu se mai poate înlocui, la unii, au mai rămas niște prejudecăți și ticuri, concretizate în special în nostalgia rozului. Viața, obiectul literaturii, oricum ai prelucra-o nu încapă în nicio formulă, este infinit mai bogată și mai interesantă. Și dacă-i așa, de ce s-o privesc prin gard sau prin ochelari intens colorați? Acceptând un punctaj, o formulă înseamnă să fii obligat să elimini din complexa noastră realitate socială diverse elemente definitorii, să o prezint deci fals, să o simplific, să transformi omul într-un automat, într-o colecție de precepte seci, neconvingătoare. Și dacă am face-o la ce am ajunge? – *Ce poate face, ce poate schimba un scriitor?* – Trecând peste excepții, un scriitor poate face mult, poate să schimbe mentalități, gusturi, poate ameliora starea psihică a semenilor săi, poate atârna greu în balanța unor hotărâri. Mă gândesc la întreaga literatură. La noi, când evaluăm succesele, absolut reale, trebuie să ne-ntrebăm ce înseamnă Preda, Stancu, Jebeleanu, Bogza și mulți alții. Să ne gândim la scriitorii comuniști care au riscat atât în ilegalitate, să ne gândim la noi înșine cu tot ce avem mai bun acestor vremuri, prezentului nostru de aici, din această țară. – *Experimentați ceva, în viață, în proză?* – Tot timpul și oriunde. Eu îmi sunt propriul meu cobai. Din foarte puțină proză publicată vă asigur că nu mi-a fost străin niciun sentiment, n-am scris niciun rând neverificat, netrăit. – *Ce datorați profesiei de bază?* – Dator rez enorm studiilor medicale, chiar și defectele: mania exactității, a preciziei, a nuanței, a întregului, a explicării. Chiar și visul a devenit un obiect de studiu, de documentare. Știința m-a ajutat să-mi cunosc limitele psihice și biologice dar și posibilitățile. Or, este un imens chin să știu că uneori randamentul scoarței este de maximum 10 la sută, dar că ar putea fi și mai mare. – *Care e speranța dumneavoastră cea mai înaltă?* – Să fiu expresia și vocea semenilor mei, cei de acum, așa cum am spus, din această țară, să prefac în artă, atât cât voi putea, idealurile acestui popor, acestei orânduiri socialiste”. ■ C. Trandafir semnalează *Oroarea de neautenticitate* a lui Zarifopol: „Așadar, neconformis-

tul Zarifopol e de fapt un constructiv, chiar atunci când,... își manifestă scepticismul față de perenitatea unor prestigioase creații. Marea dragoste pentru adevărata artă, repulsia față de tot ceea ce o afectează, față de nenaturalețe, îndeosebi, – iată comandamentele majore ale spiritului lui Zarifopol”.

■ Alexandru George reiterează *Un memorialist uitat: V. A. Urechia*: „Am dat numai unele indicații asupra operei memorialistice a lui V. A. Urechia, autor pomenit doar cu ironie de generațiile mai recente care nu-i cunosc de fapt realizările. Să amintim că ultima editare a *Legendelor* sale datează din 1904, cu excepția unor culegeri cu totul restrânse și inconcludente în 1911, 1919, 1935. O antologie a paginilor sale memorialistice. În felurile lor înfățișări, dar în condițiile unei ediții inteligente ar constitui o adevărată revelație”. ■ *Imaginea lui Călinescu în Iași* este editată de D. Florea Rariște: *Un doctorat celebru*: „Examenul de doctorat al lui Călinescu s-a ținut în Aula Universității. Amfiteatrul era ocupat de profesori, studenți și studente și de public din oraș, cu predominarea doamnelor și domnișoarelor în ținută distinsă. În așteptarea fre-mătătoare, ușa centrală se deschide solemn și, la masa festivă, luă loc comisia examinatoare, din care făceau parte: Octav Botez, Ilie Minea și încă cineva, mi se pare, fiind prezidată de Orest Tafrali, în calitate sa de decan al facultății de Litere și Filozofie. În dreapta comisiei, Călinescu rămânea în picioare [...] Un incident penibil a fost provocat de președintele comisiei. Apreciind că studiul lui Călinescu e de valoare deosebită și că nu are de spus nimic în această privință, Tafrali își cerea permisiunea de a face totuși unele obiecții privitoare la forma redactării; nu destul de îngrijită, după părerea sa. Așa, de exemplu, cuvântul «urieșesc» trebuie înlocuit cu «urias», în conformitate cu spiritul limbii române... Stupoare generală! Atât candidatul cât și restul comisiei, dimpreună cu asistența, încremeniseră într-o apăsătoare situație de jenă. Călinescu, el însuși surprins și neîndrăznind, din condescendență, să dea replica cuvenită, aștepta dezlegarea sau tăierea nodului gordian. Capetele celor din comisie s-au apropiat unul de altul pentru sobor de taină și tot în șoaptă apoi i s-a comunicat ceva președintelui, după care acesta a dispus să se treacă în altă chestiune. Toți au respirat ușurați... Buclucașul cuvânt «urieșesc» era de fapt expresia proprie a lui Eminescu și făcea parte dintr-un citat reprodus de Călinescu în teza sa!”. □ „*Jurnalul literar*” și „*Noua Junime*”: „Pentru a scoate Iașul din provincialism, Călinescu își propusese câteva obiective, între care o societate literară și o revistă, dar ce nume să-i dea? Ca să se păstreze legătura cu glorioasa tradiție a Iașului a găsit nimerit să i se spună «Noua Junime». Am participat la prima ședință. S-a ținut la Corso, localul de elită, ce se află pe locul din față actualului palat al tineretului, la colțul străzii Lăpușneanul cu strada Carol (acum Bulevardul Republicii)”. □ *Prelegerii și seminarii*: „Călinescu intra în amfiteatru cu pași grăbiți și mergea la catedră fără să privească în stânga sa, la auditoriul care-l aștepta comentând. Dar până la catedră el și rostise prima frază de introducere la prelegere ce avea să urmeze. Introducerea e un fel de a

spune, căci profesorul își continua, de fapt prelegrea anterioară, de unde o întrerupsese data trecută”. ■ Daniel Dumitriu prezintă două cărți de poezie. □ Prima aparține lui Adrian Păunescu: *Istoria unei secunde*: „Așa cum s-a remarcat *Istoria unei secunde* prelungește și amplifică notele distinctive din precedentele apariții editoriale ale lui Adrian Păunescu, marcând o oarecare specializare, o subliniere accentuată a unor tendințe preexistente. Volumul din urmă este ceva mai compact și mai strâns legat de o anume problematică, aducând în același timp argumente în plus (și dintre cele mai puternice) în favoarea conturării unei vocații de primă mână. Poemele dau la iveală, într-o impresionantă consecvență, o etică a creației, explicată tranșant, într-un limbaj de puternică sonoritate și consistente virtuți expresive”. □ „*Voi veni într-o noapte*, volumul de debut a Dinei Roșu, este un jurnal sentimental format din patruzeci și unu scurte poeme în proză. Nu li se poate contesta o anume grație și delicatețea, un vizibil efort de a evita afectarea. Numai, că dorind să fie neafectată, poeta operează cu sugestii vag poetice. Vizând o simplitate desăvârșită, textele închid în ele nu o dată un flux liric inconsistent. Delicatețea și simplitatea nu ajung un stil, o tonalitate de expresie, dramatismul faptelor apare neconvincător”. ■ La secțiunea *Critica prozei*, George Pruteanu semnează două cronici. □ Ion Omescu: *Iadul și pasărea* (C.R., 1972): „*Iadul și pasărea* conține două piese, dintre care titlura e cea esențială. Dacă cea de-a doua, *Dincolo de praguri*, este încă o «dramă a puterii» aceasta dintâi ar putea fi numită o dramă a artei. Trama e simplă. Finalul o surprinde pe sculptoriță izbind cu dalta marmora, singură în scenă. Din camera de sus se aude vocea altui om singur, Damian repetând o tiradă din Britannicus”. □ Teodor Mazilu: „*Teatrul* lui Mazilu, imagine grotescă a lumii de umbră din om, dezvăluire sardonică a rădăcinilor de abjecție din care cresc florile tandreței, panopticum al murdăriei mentale și al mizeriei sufletești, este un spectacol unilateral grotesc, monoton în parțialitatea sa dar tocmai prin acesta imediat specific. Poate că un ochi mai atent la tandrețe ar face mai apropiată lumea lui Mazilu de adevărata lume”. ■ Al. Dobrescu se referă la studiile lui Al. Piru: *Istoria literaturii române. Introducere*: „Ca mod de concepere a istoriei literaturii, este o carte tradițională. (Tradiționalismul lui Al. Piru merge până la conservatorism. Respingerea în bloc a structuralismului este un argument, după cum un altul decurge din refuzul de a pricepe cum un scriitor, până ieri clasic în ordinea școlirii noastre, poate fi pus într-o cu totul altă lumină decât cea unanim acceptată. Susținător al creației în critică, el refuză orice nouă interpretare, ceea ce este de domeniul paradoxului), prin aceea că respectă cu strictețe canoanele alcătuirilor pomelnicești. Dar nu metoda reține aici atenția, ci însăși materia lucrării, mai exact sursele ei”. ■ Constantin Noica expune: *Semnificația operei lui Teofil Coridaleu (I)*: „Când am întreprins editarea operei filosofice a post-bizantinului Teofil Coridaleu (1570-1646) – din care a apărut până acum o *Introducere la Logică* și urmează să apară un *Comentariu la Metafizică* – am

socotit că ne îndeplinim în primul rând o datorie față de cultura noastră. La Academii de la Iași și București, într-adevăr, cele șapte comentarii (ce vor face obiectul ediției complete) au fost folosite, chiar dacă cu intermitență, ca materie de învățământ superiorilor, timp de peste un veac. În același timp socoteam că, întreprinzând ediția în chestiune, slujim cauza culturii în Sud-Est-ul european, unde învățământul lui Coridaleu a iradiat puternic. Pătrunzând însă mai adânc în materialul – în mare parte inedit – ce stă la dispoziția noastră, prin manuscrisele aflate la București și Iași, apoi legând cercetările exegetice ale lui Coridaleu de tradiția greacă, așa cum era firesc de vreme ce e vorba de un comentator grec, ne-am dat seama că editarea operei filosofice a lui Coridaleu ar putea reprezenta și o contribuție la înțelegerea specificului culturii europene”.

[APRILIE]

• [„Amfiteatru”, nr. 4] Pagini puse sub semnul „semicentenarului Uniunii Tineretului Comunist”. □ Andrei Pleșu semnează primul comentariul la monografia lui Ion Frunzetti, *Dimitrie Paciurea*, prezentând contribuția teoretică a lucrării „condimentată cu luminoase «ieșiri în larg» înspre filosofia culturii”. □ Lucrarea *Originile romantismului românesc*, a lui Paul Cornea constituie subiectul celui de-al doilea comentariu al Coraliei Tălășman care rezumă astfel organizarea ideatică a cărții: „bipolaritatea analizei [...]: sincronismul istoric tradus la nivel literar prin individualitatea de cultură (în ipostaza ei unică și ireductibilă) și diacronismul transpus ca perspectivism literar, prin analiză de teme și motive”. □ Eseul Anei Blandiana, *Riscanta miză numai pe idee*, se construiește în jurul ideii de a descoperi „omul viu” din spatele literaturii scrise de acesta, aici fiind vorba de Camil Petrescu: „Înainte de pagina lui Camil Petrescu uit literatura și rămân numai îndurerată uimire gata să se pună în rezonanță cu uriașa capacitate de suferință a acestui om viu. E adevărat, pe acest om viu îl cunosc numai din scris, dar scrisul nu este decât mijlocul fără importanță dar capabil să-l mențină în timp. În romanele și piesele lui de teatru nu caut arta narațiunii sau priceperea dramaturgică, îl caut pe Camil Petrescu. Și-l găsesc în locul lui Danton, și-l găsesc în locul lui Bălcescu și nu mă revoltă îndrăzneala lui de a-și lua atât de strălucitoare nume”. □ Olimpia Radu analizează volumul de debut al lui Adrian Popescu, *Umbria* (Edit. Dacia), remarcând că există „o anumită înrudire cu poezia lui Dinu Flămând sau a lui Ion Mircea, mai ales în măsura în care toți trei se revendică de la o înțelegere blagiană a creației și spațiului poetic”. □ Dumitru Micu face o relectură a prozei și teatrului lui Camil Petrescu, depășindu-și temerea de a-și vedea scriitorul favorit al tinereții decăzut din ierarhia valorică subiectivă și recunoscând, în cele din urmă, valoarea obiectivă a creației camilpetresciene: „Într-o zi m-am certat cu Ana Blandiana la cuțite, din pricina unei deosebiri de interpretare a comportamentelor lui George Demetru Ladima. Ce am susținut fiecare nu are

importantă și nici la ce încheiere am ajuns. Notabil rămâne faptul în sine că un personaj inventat de Camil Petrescu poate declanșa dispute aprinse. Înseamnă ca *există*.” □ Versuri de Petre M. Haș, Daniela Crăsnaru. □ Adrian Păunescu, la rubrica „nominativ”, pe care o susține regulat, împărtășește impresii de lectură și gânduri despre: o idee a profesorului M. Zăciu din Cluj despre Bălcescu, considerat „un suferind al neputinței, nu un Prometeu calm”, idee cu care Adrian Păunescu se declară de acord; confuzia valorilor practică în „România literară” unde „un modest arhivar de oțet” este considerat ca un al doilea Beckett, iar deplasarea cutărui scriitor „între Turnul Măgurele și Turnul Primăriei capătă dimensiuni hiperbolice”; ridicarea unei statui lui Eminescu într-o piață care să poarte numele poetului. □ Într-un articol intitulat *Comerțul cu utopii*, Gheorghe Achiței prezintă două studii occidentale, precum Jean- Claude André – *Estetica benzilor desenate* și Jules de Gaultier – *Le bovarysme*, se întreabă care-i rostul visului și al utopiilor: „Când diverse grupuri sociale, mai mult sau mai puțin ample, iau drept realitate aievea propriile lor fabulații, fenomenul idealizării viitorului devine periculos. Cât avem dreptul să «visăm»? Până unde îi este permis «visului» să o ia înaintea realității? Sunt întrebări la care, după cum se știe Lenin s-a simțit dator să formuleze un răspuns categoric: trebuie să visăm, dar să visăm în conformitate cu principiile ce guvernează istoria unei țări și a unei epoci, în conformitate cu principiile ce guvernează o societate dată [...]”.

• **[„Argeș”, nr. 4]** *Forum*: Al. Philippide despre *Individualitatea stilistică a lui Tudor Arghezi*; □ *Somnul și cărțile* de Cezar Baltag; ■ *Secțiunea Cronică Literară*: Valeriu Cristea scrie despre Geo Bogza – „originalitatea profundă a lui Geo Bogza vine din faptul de a fi pus reportajul (evident, literar) pe coturni de argint. El conferă astfel celui mai umile dintre genuri (după o clasificare discutabilă) o noblete bizară. Geo Bogza e un reporter (unicul reporter al nostru) ce se exprimă într-o retorică majestuoasă”; □ *Caligrame*: Poezie – *Missa solemnis* de Mihai Ursachi, *Istm* de Ion Mircea; Proză – *Șah etern* de V. Berbecaru, *Fântâna iadului* de Ionel Bandrabur; Reeditări: *Prins* de Petru Popescu. ■ *Istoria literaturii române* – fragmentul *Maturizarea prozei epice*: Liviu Rebreanu; ■ *Lirica presimțirilor*, articol de Dan Cristea, despre opera poetică a lui N. Labiș. □ *Dicționarul scriitorilor contemporani*: Ion Marin Iovescu, Adrian Păunescu, Marin Sorescu.

• **[„Astra”, nr. 4]** *Seminarul* din acest număr are ca temă *Literatura – act de cultură*, și găzduiește o serie de discuții asupra „tezelor apropiatei Conferințe Naționale a Scriitorilor”. Pornind de la plenara din 3 – 5 noiembrie 1971, a C.C. al P.C.R., privind „angajarea socială a literaturii și a scriitorului”, Paul Antim consemnează comentariile semnate de Liviu Călin, Valeriu Râpeanu și Ovidiu Papadima. Cel dintâi se așează sub semnul „...ideii de permanență”, vorbind din punctul de vedere al poetului, eseistului și editorului de literatură, și arătând că nu tot ceea ce se publică implică „ideea de permanență sau de

valoare critică” – atunci când este evidentă „nerealizarea artistică a temei complexe, legată de realitățile social – politice”, sau în cazul literaturii – „experiment facil, divertisment amorf sau digitație afonă”. Există, de asemenea, situații în care opere de valoare intră cu dificultate în atenția publicului și a criticii din motive precum „tehnica novatoare, absența tramei tradiționale, cutezante stilistice etc.” – cazurile Ion Barbu sau Tudor Arghezi. Aceasta în condițiile în care sunt tipăriți în tiraje enorme autori minori precum Drumeș, Dessila, sau autori de romane polițiste, „străine actului de cultură”. În aceste condiții, responsabilitatea ideologică și estetică revine editorului. □ Valeriu Răpeanu vorbește despre critică și cultură, arătând că „literatura se integrează culturii unui popor”, iar demersul de tip critica culturală „ne ajută să explicăm mai bine configurația unei opere”, așa cum a făcut-o el însuși în volumul *Alexandru Vlahuță și epoca sa*. Trecând de la sociologie la estetică, critica culturală „include și explică o operă sau un autor prin climatul în care s-au format”. Urmează, de aici, a doua etapă de abordare, care constă în „determinarea specificității operei de artă”. Importanța majoră a literaturii rezidă, din această perspectivă, în aceea că prin ea „spiritualitatea unui popor capătă expresie plenară”. □ Ovidiu Papadima propune „... o absorbire plenară a culturii timpului”, ca titlu pentru intervenția sa în care pornește de la ideea că, în clasicismul greco – latin, literatura și arta reprezentau „summae ale culturii timpului lor”. A se vedea în *Iliada*, de pildă, „amploarea respirației epice, concretețea poeziei” prezentând interes și informații pentru arheologi, istorici, sociologi, psihologi, economiști. Aceeași perspectivă s-ar aplica, în opinia lui Papadima, și *Divinei Commedia* – sumă a culturii feudale și o „magnifică anticipare a Renașterii”. Păstrând proporțiile, în cultura română o funcție similară au îndeplinit-o Coresi sau anele anonime. ■ Emil Manu publică o *Scurtă istorie a „georgicelor” noastre*, pornind de la *Psalmii* lui Dosoftei – „plini de elemente păgâne, de translații infidele și de imixțiuni folclorice”, trecând prin scrierile cronicarilor, care ar ilustra „apartenența gentilică” a acestora din urmă, pentru ca, după latiniști și după poeții Văcărești, „universul țărănesc să nu se mai confunde cu arta și literatura română”, căci devine „tematică, influență sau idee literară”. Eminescu ilustrează, astfel, „natura țărănească și vechimea ei existențială”, Goga vede în sat „imaginea unui paradis pierdut”, pentru care vechimea funcționează ca un „argument existențial”. Pentru Blaga, „universul țărănesc prefolcloric”, „ascuns și stratificat”, reflectă „o existență magică a lumii țărănești”. Trecând prin simboțiști, Sadoveanu, Pavel Dan, Agârbiceanu, Zaharia Stancu, Marin Preda și Fănuș Neagu, Emil Manu arată că, dincolo de modul în care „satul ține locul unui simbolism necesar” – pentru simboțiști, de universul primitiv sadovenian, de o „barbarie absolută”, cu instituții geto-dace și populat de țărani atemporal, este necesară înnoirea modalităților de redare a țăranului – începută de ultimii trei romancieri menționați. ■ *Dicționarul de literatură și artă modernă* – selecție din *Dicționarul de estetică generală*, aflat

în curs de apariție la E. P., prezintă definițiile termenilor de Poetică – realizată de Silviu Iosifescu, și Kalokagathon – realizată de Marcel Breazu.

● **[„Ateneu”, nr. 4]** Cu prilejul Conferinței Scriitorilor, revista „Ateneu” propune un dialog pe tema *Condiția criticului tânăr* care „nu poate fi decât binevenită (credem) în momentul în care, majoritatea titularilor de rubrici critice ale revistelor, sunt nume noi, sau aproximativ, nu de mult intrate în lumea literară contemporană. Credem că am reușit să invităm la discuție majoritatea criticilor tineri, eventualele scăpări rămânând a fi puse pe seama spațiului destul de limitat ce poate fi acordat unei asemenea anchete”. Au fost abordate două subiecte: „situația morală și socială a criticului în cadrul societății literare românești la momentul actual și posibilitatea unui critic de a afirma o generație de scriitori, afirmându-se”. Răspunsurile tinerilor critici invitați să participe la această anchetă (Dan Culcer, Dana Dumitriu, Daniel Dimitriu, Al. Dobrescu, Dinu Flămând, Șerban Foarță, Petru Poantă, Constantin Pricop, George Pruteanu, Aurel Sasu, Alex. Ștefănescu și Valentin Tașcu) „dovedesc încă o dată integrarea și spiritul de responsabilitate față de fenomenul literar actual, angajat”. ■ În rubrica *Cartea de poezie*, Dinu Flămând semnalează două apariții. Prima dintre ele este *Sala nervilor* (ed. Cartea Românească, 1971), de Constanța Buzea care creionează „un spațiu de mari tensiuni, confuze, dar și limpezi în același timp. Poezia de aici se împacă cu o soartă clasică, de sonet imposibil, pe care însă o pierde insesizabil, ca și când nici nu ar fi cunoscut-o, căci nu poate exista cu adevărat într-o asemenea sală o liniște adevărată, ci numai o liniște suspectă”. □ Despre autorul volumului *Gloria lacrimelor* (Ed. Cartea Românească, 1971), recenzentul e de părere că George Alboiu „s-a arătat foarte productiv în ultimul tip, iar ritmul apariției volumelor sale a stârnit unele suspiciuni în rândurile comentatorilor săi. Faptul în sine primește mai mult o interpretare psihologică, el nu trebuie să influențeze judecățile de valoare. Neconstant, dar ambițios, uneori mai autentic, alteori excesiv de studiat, teoretizând mai degrabă poezia pe care ar dori să o scrie, George Alboiu rămâne însă un poet interesant, care nu poate fi ignorat”. Despre *Gloria lacrimelor*, recenzentul notează că „are unitatea unui eseu despre destinul poetului (ființă conținută prin naștere de întreg universul, dar prin moarte numai de pământul mormânt), după cum de altfel suntem avertizați: *Să ne naștem în univers și doar pe pământ să murim / iată nedumerirea cea mare*”. ■ *Cartea de critică*, rubrică semnată de Petru Poantă, semnalează apariția a două volume: prima dintre ele este *Literatura română și expresionismul* (Eminescu, 1971), de Ov. S. Crohmălniceanu, la care identifică două coordonate pe care „se desfășoară vocația critică: o știință a aplicării unor principii deduse, la un fenomen literar anume; și ca o consecință a acesteia, lectura dictatorială. El citește polemizând și supunând textul unui sens stabilit aprioric. Actul critic nu produce sensuri, ci «instituționalizează» un sens. Criticul demonstrează, aplicat, necesitatea unui sincronism european. Lucrarea sa vrea să fie astfel, proba. Mai întâi, există

vocația expresionistă a culturii noastre, catalizată, incitată și valorificată de o conștiință a expresionismului, manifestată atât teoretic, cât și creator. Așadar, nu e vorba de o simplă transpunere terminologică, ci de o apropiere de structură, de o similitudine”. Exemplificările îi au în vedere pe Ion Marin Sadoveanu, Ion Sân-Giorgiu, Mihail Ralea care „scriu foarte pătrunzătoare cronici dramatice și eseuri asupra noului teatru expresionist. [...] La un nivel secund, se analizează *incidențele* expresioniste din literatura română. Nu e vorba de o voință anume de stil, ci de întâlnirea «fatală» și necesară a unor scriitori cu această mișcare. Astfel, vor fi discutați Bacovia, Arghezi, Philipide și Barbu”. □ Cel de-al doilea volum recenzat este *Introducere în opera lui I. Eliade Rădulescu* (ed. Minerva, 1971) și poartă semnătura lui Al. Piru. Vorbind despre metoda critică a autorului, Petru Poantă remarcă „organizarea rapidă a universului unui scriitor, refacerea lui din câteva sugestii, în sfârșit, deschiderea semnificațiilor și precizarea generalizată a conturelor. [...] Piru nu se raliază aici unei anumite tactici sau tehnici. Structural, gestul său critic *rezumă* agresiv bruscând convenția, caută originalitatea, polemic, în zonele obscure, necercetate ale unei opere, surprinde, cu spontaneitate, filiațiile textului, denunță spațiile inefabile ale scriitorului. Un asemenea discurs critic lasă să se întrevadă o vocație, dar nu o concepție. [...] Cele opt capitole ale cărții reconstituie figura unui pașoptist, cam mediocru sub perspectivă politică, ambițios în afacerile personale, dar entuziasmat și generos întru propășirea culturii naționale. Proiectele sale de-a dreptul fabuloase privind traducerile din literatura universală, un elan necenzurat către toate nivelele creației artistice, o mare putere de imitație superioară și de asimilare rapidă a valorilor culturii europene: iată semnele unei *vocații* culturale, deopotrivă misterioasă și pătimașă, naivă și demonică”. ■ Ion Pop semnează cronica literară la cel de-al doilea volum, semnat de Mihai Ursachi și intitulat *Missa solennis*: „S-au făcut, până acum, câteva judicioase observații asupra celui de-al doilea volum al lui Mihail Ursachi, privind îndeosebi sensibilitatea lui nostalgic-romantică, exprimată într-un număr de simboluri caracteristice. Cel mai reprezentativ pentru spațiul său liric este motivul *adâncului*, pe care primul dintre poemele cu titlul *Missa solennis* îl propune încă de la început, în formula unei «ars poetica» evidente: simbol al contemplației, barbian «nadir latent» reactualizat, în care comunicarea cu pura, oglindita geometrie astrală mai e posibilă”. □ A doua cronica literară este semnată de C. Costin care analizează volumul lui Laurențiu Ulici, intitulat *Recurs*, „o carte speculativă, încărcată de grație sentențioasă, truculentă. Relativizarea extremă, arborarea ostentativă, pare-se consubstanțială, a îndoielii filozofice, insistența pe «adevărul subiectiv care are libertatea de a-și include proba contrarie» – sunt, alături de altele, însemnele unui scepticism modern, resimțit de fiecare dintre noi. Cartea lui Ulici îmi place. [...] *Recursul* este o zbatere mocnită, iscată dintr-un imperiu al neliniștii, parcă din imposibilitatea unui spirit de a se autodefini deplin, [...] *Recurs* afirmând «nu atât un critic, cât, mai ales, un po-

et»; optez pentru critic. Oricum, încă de la debutul editorial, Laurențiu Ulici ne apare ca un autor interesant, promițând o evoluție în care se poate crede». ■ Radu Cârneli face o analiză a volumului *Spectacol de pantomimă*, de Modest Morariu, o „carte de poezie de un profund umanism, vehiculând idei dintre cele mai arzătoare ale contemporaneității, scăpătoare prin verva și incisivitatea ironiei prezentă aproape în toate cele treizeci și cinci de poeme. Este o carte de-o unitate totală, fiecare poemă în parte fiind o componentă indestructibilă a acestui *spectacol de pantomimă* în care, de sub masca poetului cu zâmbet fin în colțul gurii, transpare durerea și spaima omului pus față în față cu răul acestui secol și al istoriei dintotdeauna. Este o carte despre care critica a vorbit prea puțin, dovedind, nu o dată, lipsă de atenție în selectarea unor valori poetice indiscutabile». ■ Analizând *Colaje*, Liviu Petrescu e de părere că „paginile cele mai frumoase și cele mai inspirate sunt cele închinat lui Nicolae Bălcescu (*La Bălcescu*); autorul face aici dovada unei excepționale capacități de a sonda mărțea și excepționalul”. În același timp, nu trece cu vederea „căldura cu care se apleacă Mircea Zăciu asupra unor figuri mai șterse ale istorie sau ale literaturii române, asupra unor personalități de o importanță cu totul secundară; dacă vorbește și despre asemenea nume îndeajuns de obscure, criticul o face dintr-un sentiment al datoriei, iar nu dintr-o adevărată pasiune intelectuală. Principiul care funcționează acum este acela al însemnătății culturale”. Pentru semnatarul articolului, Mircea Zăciu „este un scriitor din familia de spirite a lui G. Călinescu; D. Sa se ilustrează printr-un remarcabil simț al excepționalului, dar – deopotrivă – și printr-un coroziv simț al caricaturalului. Nimic nu poate fi mai primejdios pentru acest temperament decât ispita lirismului! Cărțile viitoare ale lui Mircea Zăciu ne vor lămuri însă mai bine asupra acestui punct”. ■ Se publică poezie, semnată de Radu Cârneli, Ovidiu Genaru, Alexandru Lungu, Petre Stoica, George Damian, Horia Gane, Octavian Voicu, Dan Mutașcu, Vasile Igna, și proză (*Sala de așteptare*, de Platon Pardău, *Demonstrația*, de Ovidiu Genaru).

● [„Cinema”, nr. 4] La ancheta cu tema *Ce idei de filme aveți?*, regizorul Șerban Creangă se declară atras de o idee a lui Romulus Rusan, „o satiră acidă intitulată provizoriu *Cupa de șampanie*”; □ Iulian Mihu anunță că pregătește filmul *Groapa* după romanul lui Eugen Barbu și intenționează să toarne filme după *Intrusul* de Marin Preda și *O făclie de Paști* după I. L. Caragiale. □ „Trei ipostaze ale iubirii. Așa cum le-a scris Eminescu în *Luceafărul*, *Strigoii* și *Călin*. O viziune cinematografică a universului poetic eminescian, eliberată de schemele tradiționale ale construcției dramaturgice”, își declară intențiile Aurel Miheș, citând apoi părerile „eminescologilor”, după lectura scenariului: Șerban Cioculescu („M-a încântat, în adaptarea cinematografică, inițiativa de a face din Cătălin, cel puțin la prima lui apariție, un fel de bufon shakespearian, la meridianul nostru, firește, făcând să alterneze astfel sublimul cu burlescul.”), Vladimir „Străinul” (sic!), care consideră ideea remarcabilă, și Eugen

Simion („Interesantă, plină de promisiuni, ideea de a traduce imaginea poetică eminesciană (din trei poeme) într-o imagine plastică [...]). □ În fine, Timotei Ursu ar dori să ecranizeze piesa lui Paul Everac, *Urme pe zăpadă*, fiind, de asemenea, tentat de subiectul oferit de Horia Lovinescu, cu titlul *Miercuri*: „Virtualul film ar examina «prăbușirea în sine însuși» a unui erou care se supra-apreciază, care a trăit o viață întreagă sub semnul suficienței și al egoismului, care înțelege, brusc și tulburător, că și-a irosit inutil zilele...”. □ Subiectul de film propus, în acest număr, de Virgil Cândea, în ciclul *Istoria Patriei și Filmul*, este Constantin Brâncoveanu, care „nu e numai eroul sacrificat la Parmak-Kapî, ci simbolul unei epoci de strălucire”. □ Valentin Silvestru și Constantin Stoiciu fac cronică celor două filme *Atunci i-am condamnat pe toți la moarte*, respectiv, *Puterea și Adevărul*, pornite de la „două scenarii de succes” ale lui Titus Popovici. □ La ancheta pe tema *Sociologiei gustului*, Ion Frunzetti semnează un eseu („A ne discuta gusturile înseamnă a ne aduce la cunoștință determinismele. Cine se autocunoaște se poate și autocorecta.”); □ Ovid S. Crohmălniceanu, un articol despre pericolul social al kitsch-ului („Antidotul nu e simpla educație a maselor, cum cred unii, ci ridicarea conștiinței lor sociale.”); □ alții exprimându-și părerea în legătură cu dictonul „gusturile nu se discută”. Între ei: □ Al. Andrițoiu („Peste toate gusturile există gustul obiectiv...”), □ Aurel Baranga („Bunul gust? A răspunde cu capul în fața propriului cap.”), □ Ion Ianoși (invocându-l pe Kant și a sa antinomie a gustului), □ Henri Wald („Este posibilă o ierarhie a gusturilor, dar orice om se poate ridica, prin educație, de la un gust inferior, la unul superior.”). □ Romulus Rusan recenzează volumul *Viața în filmele de cinema* de Radu Cosașu, pe care îl consideră un „critic emblematic”.

● **[„Echinox” nr. 4]** Editorialul *Sentimentul istoriei*, semnat generic „Echinox”, vorbește despre faptul că „România a pășit cu încredere în etapa făuririi primei faze a societății comuniste – socialismul – proces revoluționar complex care a început cu cucerirea puterii politice de către clasa muncitoare și care astăzi a atins un nivel superior: lupta pentru construirea societății socialiste multilateral dezvoltate” și încheie prin: „Astfel, a avea astăzi cu adevărat sentimentul istoriei înseamnă în primul rând a fi comunist”. ■ Pe marginea a ceea ce înseamnă „a face istorie” Ana Blandiana dezvoltă un eseu despre Avram Iancu în *A face istorie*, Mircea Zăciu aduce în actualitatea receptării corespondenței lui Kogălniceanu din perioada studiilor la Luneville și Berlin (*De exemplu, Kogălniceanu*), iar Lia Negru reînvie figura marelui Bălcescu, după o trecere în revistă a cronicarilor moldoveni și a lui Cantemir în articolul *Prezența în istorie și conștiința istoriei*. ■ Const. Hârlav comentează romanul lui Ion Vinea, *Venin de mai*, apărut postum la editura Dacia și despre care cronicarul notează: „Roman liric și obiectiv, duos și sarcastic, interferând formule diferite, *Venin de mai* își atașează și, deopotrivă, își refuză tradiția. [...] este în ultimă instanță un roman emblematic, o metaforă enormă, o expresie a este-

tismului nutrit din puritate și abjecție. Este ciudat cum acest fals *Bildungsroman* cu accent biografic, roman evocator de moravuri, realist și evazionist în același timp, creează un neprihănit sentiment al istoriei.” ■ Ion M. Livian acordă atenție eseisticii polemice a lui Mircea Zăciu din volumul *Colaje*, deși el însuși se consideră mai curând istoric literar decât critic. ■ Versuri de Ștefan Damian. ■ Ion Cristoiu reconstituie chipul lui Bălcescu, erou literar din nuvela lui G. Călinescu (*Iubita lui Bălcescu*) și romanul lui Camil Petrescu (*Un om între oameni*). ■ Ion Vartic își revărsă entuziasmul față de piesa *Maria 1714* a lui Ilie Păunescu, care include destinul tragic al familiei domnitorului român Constantin Brâncoveanu (articolul *Istoria ca alteritate pură*), notând la final: „Piesa este în întregime remarcabilă. Fără că puritatea de cristal a teatralității să fie umbrită de reziduuri lirice sau epice.” ■ Liviu Petrescu dezvăluie cum simțul istoric se află, la Albert Camus, la antipodul sentimentului naturii, preferat față de primul, și cum romancierului *Ciumei* îi displace „reducerea omului la istorie” (în articolul *Albert Camus și «spiritul istoric»*). □ In stilul său inconfundabil, Șerban Foarță face o pledoarie pentru „istorii” și nu pentru „Istorie”, analizând un eseu al lui Roland Barthes referitor la povestea lui Tacit despre învierea pasării Phoenix (în articolul *Istorie și istorii*). ■ Paginile 15-17 în limba maghiară, pagina a 18-a în limba germană. ■ Mircea Muthu prezintă cartea bizantinologului englez Steven Runciman, *Căderea Constantinopolului* (Ed. Științifică, 1971), pe care o apreciază pozitiv: „Cartea lui Runciman rămâne exemplară sub raportul încercării de a restabili câteva adevăruri ce stau, în fond, la baza istoriei moderne a întregului nostru continent”. ■ Victoria Gaidoș traduce din poetul maghiar Ady Endre.

• [„Familia”, Nr. 4] Ancheta *Spiritul contemporan al culturii* continuă; răspunde Romulus Vulpescu. „— Este un lucru știut că teatrul reprezintă pentru dumneavoastră întotdeauna o modalitate de exprimare artistică. Dintre teatrele din București sau din țară care vi se pare că reflectă cel mai bine contemporaneitatea culturii noastre? — Am pierdut contactul permanent cu alte scene din țară, dar aș putea răspunde că teatrele care și-au înțeles cel mai limpede și mai deplin menirea de tribună a contemporaneității au fost trei: Teatrul Municipal, Teatrul de Comedie și Teatrul Mic, alcătuind un triumfi de aur al artei spectaculare de la noi. Vârful acestui triumfi a fost Teatrul Mic, în perioada când inegalabilul regizor Penciulescu răspundea de destinele lui. Acolo am văzut *Șun* de G. Călinescu (în spectacol-lectură) și *Richard al III-lea* de Shakespeare, acolo — *Jocul ielelor* de Camil Petrescu și *Prețul* de Maller, acolo piese de Ilie Păunescu și de Paul Everac. Acolo am simțit și-am înțeles contemporaneitatea culturii, exprimată într-o formă specifică de artă — *arta spectacolului*”. □ Versuri de Victor Eftimiu și Al. Andrițoiu. □ Val. Tașcu punctează *trei poeți de la Echinocțiu*: Dinu Flămând, Ion Mircea, Adrian Popescu. □ Șt. Aug. Doinaș vorbește despre *Lirica de dragoste a lui Vasile Voiculescu* (I). □ M. Bucur crede că „*Scrisorile lui Eminescu...* cunoscute

întâmplător și parțial încă de la sfârșitul secolului trecut prin mijlocirea unora dintre jurnaliști, îndeosebi prin grija lui Iacob Negruzzi, apoi strânse [de I. E. Torouțiu]... sunt și astăzi un material doar de referință pentru biografii și exegeții eminescofilii”. Este vorba de scrisorile către Titu Maiorescu, Iacob Negruzzi, Ioan Slavici, Ion Creangă, către sora Henrieta, către Veronica Micle, dar și către personaje mai puțin notorii: A. Chibici-Râvneanu (articolul *Correspondența lui Eminescu, o operă ignorată*). □ O piesă de Mircea Bradu, *Vlad Ţepeș în ianuarie*. ■ „Argumente ? Ton urban? – Un drept la replică al lui Gh. Grigurcu, persiflat de Adrian Păunescu în „Tribuna” din 6 aprilie 1972 și de Fănuș Neagu în „Luceafărul” din 8 aprilie 1972: „... Un spectacol gros al lui Adrian Păunescu – nevoia de a-și face numărul... Să ne spunem gândul, răspicat: îl prețuim pe poetul Păunescu, atât cât poate fi prețuit în chip rezonabil (sper să nu mă tragă la răspundere de nu-l voi declara genial). Dar nu-l putem stima pe publicistul (implicit pe omul) Păunescu atâta timp cât nu ne stimează la modul elementar pe care-l presupun regulile unei discuții în presă. Recurgând, în lipsa argumentului, la atacuri *ad hominem*, articolul său, *O aberație recentă*, e un exemplu de degradare a ideii de dispută literară... Cât privește nota lui Fănuș Neagu ... credem că tonul său fantezist-brutal o înlătură din calea oricărei discuții. Injuriile au un prag dincolo de care se transformă în neant. N-am putea să răspundem unui limbaj ce se descalifică singur”. □ Același Grigurcu semnează recenziile volumelor lui Ilie Constantin, *Despre poeți* și lui Marian Popa, *Dicționar de literatură română contemporană* – cel care a avut, până la un punct, „soarta unui panaceu de tir în care au tras toți autorii care au avut răfuiele personale cu criticul”: „Ceea ce, în pofida carențelor, ar trebui remarcat, pe lângă aportul considerabil de muncă brută, un efort de, orice s-ar zice, *obiectivare*, de supunere la norme unei depersonalizări pe care o impune istoria trasă în dicționar... personal, l-am fi dorit flamboiant și mai puțin protocolar”.

● [„Presa noastră”, nr. 4] Mircea Horia Simionescu scrie însemnări despre *Interviul, confesiune intimă*: „[...] Interviul, ca să-și atingă țelul, trebuie să pară o mare, ireversibilă indiscreție despre lucruri esențiale”. □ Nicolae Dragoș, în studiul *Pentru o literatură a omului închinată omului acestui timp*, lecție susținută la Școala de partid interjudețeană – București, apreciază: „[...] Putem spune că, în această perioadă, cu adevărat cultura devine, datorită orientărilor mai nuanțate, mai precise, un adevărat factor activ în slujba poporului. Putem spune că în această perioadă, cultura, viziunea asupra literaturii și artei se racordează în mod firesc tradiției prestigioase a culturii noastre. Literatura și arta se afirmă din ce în ce mai mult ca un factor de sprijin în perfecționarea societății și a omului. Putem afirma, azi, exigenta unei perspective de calitate a culturii. În ceea ce are esențial, cultura românească actuală se caracterizează prin opțiunea majorității scriitorilor pentru realism în creație. Este cert că dintotdeauna, de la apariția sa, fie și în manifestările ano-

nime ale poporului, literatura, arta, s-au ilustrat printr-o atitudine realistă în fața realității, prin reflectarea veridică a realității. Ași face, în treacăt, observația că nu poate fi împărtășită fuga unora de termeni consacrați de teorie literară, a căror aplicare rigidă a dus, într-o vreme, la deprecierea lor; se cer mai degrabă reabilitați acești termeni dintr-o perspectivă superioară. Folosind azi noțiuni ca reflectare, veridic, autentic, apelăm la noțiuni din arsenalul acceptat al esteticii marxiste. Perioada literară, artistică a ultimului deceniu se va caracteriza fără îndoială și datorită orientărilor date culturii într-o raportare mai consecventă la specificul literaturii și artei, printr-o înflorire a creației artistice, o diversificare a ei, o afirmare a noi generații de creatori. [...] Așadar, pe fondul general pozitiv al literaturii noastre, au existat și unele tendințe inacceptabile nu de optica unei concepții exclusiviste, al unei rigidități nefertile ci din punctul de vedere al tradiției culturii noastre, al obiectivelor pe care ea este chemată să le slujească în momentul de față, din punctul de vedere al creației care, în mod organic, se cere raportată la realitatea socială și spirituală a națiunii. S-a încercat chiar să se teoretizeze, să se explice, fuga de realitate, evazionismul, ca o atitudine potrivnică scrierilor nereușite dintr-o perioadă mai veche. Nu e greu de demonstrat că această „nouă atitudine“, că fuga de realitate, ilustrată de o seamă de creații lirice și cărți în proză (adică numele personajelor sunt greu identificabile în onomastica românească, spațiul și desfășurarea acțiunii este străin realității noastre, ca și unele idei promovate) nu au darul decât de a propune înlocuirea unei erori literare, a unui schematism cu un alt schematism, e drept, cică elevat, superior. În egală măsură asemenea cărți, asemenea teorii îndepărtează literatura de țelurile ei majore. Aș mai observa doar că promotorii literaturii evazioniste, atâția câți au existat, s-au dovedit, între altele, fără puterea de a duce gestul până la capăt, nu au avut nici forța necesară, talentul, capabile să consacre o asemenea atitudine scriitoricească. Cert este că de la sociologismul unei mai vechi perioade s-a ajuns în creația unor autori, fără ca ei să dea nota definitorie a literaturii actuale, la o tentativă a desprinderii din social”. □ Matei Ionescu semnează un medalion I. H. Rădulescu, la împlinirea a 170 de ani de la naștere.

• [„**Ramuri**”, nr. 4] În prima pagină se face trimitere la un articol de istorie literară, *Eminescu la Odessa*, de Pano Jeleu, care spune că Eminescu se afla acolo pentru un tratament cu băi de nămol la un sanatoriu din apropiere de Odessa, pe malul limanului Andreievski. Autorul descrie locurile pe care le-a vizitat poetul și în ce a constatat tratamentul, care a durat 5 săptămâni. □ Ilarie Hinoveanu publică *O convorbire cu Zaharia Stancu*, centrată pe succesul romanului *Desculț* în afara României, fiind tradus în 35 de țări, grație editorilor străini care au fost impresionați de „materialul de viață nemaîntâlnit în cărțile altor autori”. Cei doi mai discută despre importanța traducerii literaturii române peste hotare, dar și despre scriitorii preferați, cum ar fi, pentru Zaharia Stancu, Gib Mihăescu. □ *Documente inedite: Panait Istrati-Jean Richard*

Bloch, cu comentarii, note și traducere de Alexandru Talex. Sunt redată corespondențe dintre cei doi, Jean Richard Bloch, prieten cu Panait Istrati fiind cel care îl ajută pe scriitorul român să înceapă să scrie în limba franceză. ■ *Evocări: Tudor Arghezi* este evocat de Eugen Constant într-o serată literară de la Teatrul Național din Craiova, în 1926. Arghezi a citit neașteptat de sfios poezii, căci „și-a declinat competența dicției”. Apoi, „în discuțiile care au urmat, Arghezi s-a arătat amabil, prietenos, ca și Ion Pillat.” La masa care a urmat după spectacol, în restaurantul „Cina”, Arghezi „a excelat prin jovialitate și spirit, a atras simpatia convivilor.” ■ *Studii, documente, mărturii: Din nou despre paternitatea Cronicii Bălenilor*, de Mircea Anghelescu. Pornind de la recenta apariție de atunci a volumului *Contribuții la istoria culturii românești*, de P. P. Panaitescu, Mircea Anghelescu analizează punctul de vedere al autorului cu privire la paternitatea *Cronicii Bălenilor*. Autorul volumului spune că este anonimă, spre deosebire de *Cronica Mavrocordătească* și prezintă argumentele, demontând atribuirea *Cronicii Bălenilor* lui Radu Popescu. Mircea Anghelescu prezintă particularitățile stilistice, lexicale etc. ale celor două cronici și, cu obiectivitatea cercetătorului, afirmă în final că problema paternității (nerezolvată încă de autorul volumului) „merită să mai fie studiată”. □ *Tudor Arghezi în corespondență cu revista „Ramuri”*, de Florea Firan: este publicată corespondența din anii '30 a lui Tudor Arghezi cu directorul de atunci al publicației, C. Ș. Făgețel. □ George Gibescu realizează un profil bio-bibliografic pentru *Ștefana Velisar Teodoreanu*. Ea a debutat ca prozatoare în „Bilete de papagal”, în 1929 și apoi a publicat volume de proză scurtă (*Cloșca cu puii de aur*, în 1941) și roman (*Calendar vechi*, 1939). Spațiul moldovenesc din care provine l-a reprezentat în romanul *Viața cea de toate zilele* (1940), autorul articolului spunând că este comparabil cu *Locul unde nu s-a întâmplat nimic*, de Mihail Sadoveanu. Dacă în primul ei roman apela la o tehnică a jurnalului specifică prozei feminine din acea perioadă, în romanul *Acasă* (1947), Ștefana Velisar Teodoreanu mizează pe o „construcție mai riguroasă” și are ceva în comun cu „conceptul de medelanism”. Ceea ce apreciază la ea George Gibescu este că „nu abuzează de stilul metaforic, lirismul circulă subteran, și nu pendulează pe febrele puberale, întâlnindu-se cu Ionel Teodoreanu în punctul în care copilăria devine un transfer al realului în miraculos”. ■ *Fănuș Neagu, romancier*, de Ov. Ghidirmic discută temele romanelor sale. *Îngerul a strigat*, care trebuia să se intituleze inițial *Satul hoților de cai*, înfățișează un „spațiu matrice”. În acest roman este prezentă tema violenței (fizice, erotice, simbolice), pe baza acesteia, dar și a tragicului, analizându-se relațiile dintre personaje. ■ *Cronica literară*: Al. Piru scrie despre *Intrusul* și *Marele singuratic*, romane ale lui Marin Preda. *Intrusul* (E.P.L., 1968), spune Al. Piru, ar fi trebuit deja reeditat. Sunt prezentate subiectul romanului, relația dintre personaje etc., criticul afirmând că Preda „a preferat analiza psihologică a eroilor, a modului de comportare față de un principiu moral”, în detrimentul „unei dezbateri

filozofice.” Pornind de la romanului subiectiv și simbolic autobiografic, Al. Piru analizează romanul *Marele singuratic* (C.R., 1972) prin această grilă. Este, de asemenea, un roman între rural și citadin, Marin Preda reușind să întreprindă foarte bine aceste două lumi. Al. Piru mai adaugă că este „un frumos și interesant roman modern de dragoste, cu o viziune a relațiilor sentimentale din care convenționalul a fost eliminat, iar narațiunea, epicul, înlocuit printr-o meditație prelungită asupra existenței”. ■ *Cartea de critică*: G. Gheorghită scrie despre Marian Popa, *Dicționar de literatură română contemporană* (Albatros, 1971) și despre Z. Ornea, *Studii și cercetări* (Eminescu, 1972). În ceea ce-l privește pe Marian Popa, G. Gheorghită afirmă că este un „critic subiectiv, versatil, pătimaș și nihilist, exclusivist, lipsit de simțul măsurii”. Autorul recenziei îi mai reproșează lui Marian Popa faptul că nu are „obiectivitate, echilibru, pondere și capacitatea de sinteză”, existând în *Dicționar de literatură română contemporană* și „erori bibliografice, de interpretări confuze, ridicole sau banale, imagine tristă a unui spirit cancanier, teribil de cameleon”. *Studii și cercetări*, de Z. Ornea este un volum cu preocupări sociologice și estetice, axat pe Lovinescu, Gherea, Stere, Ibrăileanu și Lucrețiu Pătrășcanu. El „caută în opera sociologică a celor studiați părțile ei rezistente, valoarea ei progresistă, meritele și erorile diferiților autori”. Cel mai bun studiu din volum, în opinia lui G. Gheorghită, este cel dedicat lui Gherea, fiind riguros valorificată opera sociologului. În ansamblu, Z. Ornea era considerat, la acea vreme, „cel mai autorizat cercetător și cu cele mai notabile rezultate”. ■ *Panait Istrati. Cele două registre* este semnat de Gabriela-Maria Pinte, care discută raportul dintre registrul istoric și cel fabulos în operele lui Panait Istrati. ■ *Teatru*: G. Traian redă o convorbire cu Alexandru Dincă și Ion D. Sârbu. ■ Sunt publicate poeme de: Ilarie Hinoveanu, Victor Eftimiu, Virgil Dumitrescu, Ovidiu Hotinceanu, Ilie Constantin, Veronica Russo, Claudiu Moldovan, Smaranda Jelescu, Șt. Roman și un fragment de proză, *Șarada*, de Mihai Pelin.

● **[„Secolul 20”, nr. 3-4]** Număr dublu cu numeroase capitole subsumate temei *Homo faber*. Mihai Izbășescu traduce un fragment din poemul dramatic gothian *Prometeu*, asigurând și prezentarea acestuia. □ De asemenea, Petre Stoica prezintă și traduce o serie de poeme de Yvan Goll.

● **[„Tânărul leninist”, nr. 4]** Mihai Botez propune: *Profeție religioasă și previziune științifică*: „În timpurile mai noi, dezvoltarea filosofiei și a științelor sociale marchează un moment hotărâtor, în evoluția ideilor despre viitor. Ideea de lege, pe baza căreia se pot face devansări, se încetățenește și în acest spațiu vast și complex, ce părea să scape la început investigației obiective. [...] Previziunea științifică este însă plurală și activă. Omul urmărește ceea ce poate apărea în viitor, spre a putea hotărî ceea ce face astăzi și ceea ce va face mâine”.

● **[„Teatrul”, nr. 4]** Florin Tornea, în *În obiectiv: Conferința națională a scriitorilor*, publică *Tezele și dramaturgii*: „Obștea scriitoricească este în acest miez de primăvară, concentrat și unanim preocupată de rosturile, de probleme-

le ei actuale, de perspectivele eforturilor și realizărilor ei. Un vast și, fără a fi neapărat spectaculos, semnificativ și adânc responsabil examen de conștiință, însoțit de o nu mai puțin responsabilă cercetare critică a producției literare din ultimii ani - a puterii ei de pătrundere în masă și de dăinuire în timp - premerg și pregătesc, spre o cât mai rodnică și mai stimulatorie încheiere, curânda întâlnire de lucru a poezilor noștri de toate genurile și de toate destinațiile. [...] Poezia dramatică și căile ei de dezvoltare, prin locul și misiunea lor, conceptual legate de o imediată și masivă receptare socială, au prin excelență a-și raporta, și-și raportează, firește, cu deosebire și astăzi, darurile și veleitățile, izbânzile ca și eșecurile, întârzierile și dibuirile, ambițiile și opțiunile, la stadiul de cultură al publicului, la acel „univers spiritual superior, în stare să reflecteze și să judece cu maturitate fenomenul de cultură”, pe care tezele îl evocă atribuindu-l acestui public; la mutațiile în conștiință, în preocupări, în gusturi și exigențe, încercate de muncitorul, țărânul și intelectualul lumii noastre, de-a lungul, în condițiile și în procesul restructurării propriului lor mediu de viață, de activitate, de năzuinți, propriei lor conștiințe. [...] „Deschisă față de realitate”, față de realitatea noastră în primul rând, și față de direcțiile și modul specific al devenirii ei continue, creația noastră dramatică se eliberează nu doar de tentațiile, nu o dată întâlnite, ale dandismului și aristocratismului sterp, ale obscurului livresc, ale morbidului fără teme, ale epigonismului fără har, și care, mai toate, aduse fie de proaspete ape străine, fie din apele stătute ale trecutului, n-au putut decât artificializa și strangula actul liber al creației. Deschisă față de realitate, dramaturgia noastră s-ar libera și de provincialismul pe care asemenea gesturi de epigonism și de mimetism au darul să-l întrețină. Aspirația spre autenticitate și originalitate – care nu exclude în niciun fel, dimpotrivă, presupune și pretinde un neîncetat efort de personalizare și învigorare a limbajului, de înnoire și diferențiere stilistică, ca și o cât mai pătrunzătoare și îndrăzneată incursiune în complicata țesătură a vieții și a relațiilor umane – este dintotdeauna, în conștiința artistului, aspirația spre valoare”. □ Geo Bogza publică *Spectacol teatral la liceul „George Călinescu”*, în realitate un eseu cu caracter memorialistic. □ Revista publică *George Călinescu despre „Ludovic al XIX-lea”*, o parte din aprecierile criticului la adresa piesei, aflată în repetiție la Teatrul Național la sfârșitul lui decembrie 1964. □ În *Masa rotundă a revistei „Teatrul”* se publică *Criticii despre critică*, o analiză a „funcției critice în articole și cronici [...] în lumina comandamentelor ideologice și estetice programatice al activității și responsabilității noastre”. La această discuție participă George Banu, Sebastian Costin, Valentin Silvestru, Natalia Stancu, Andrei Strihan, Radu Popescu. Discutând despre unanimitate, Valentin Silvestru afirmă: „nu numai că nu mai este posibilă azi, dar ar fi un fenomen cu totul regretabil și nociv pentru că o asemenea unanimitate ar fi forțată, ar fi construită în mod artificial. Trăim un proces de personalizare a oamenilor care creează teatru, corespunzător unei profunde aspirații spre originalitate. E foarte firesc ca

și critica, reflex al activității teatrale generale, să urmeze acest proces, în felul ei și pe coordonatele-i specifice. Evident, și criticii doresc să se personalizeze, își spun părerea, nu în condiții de elan și nu în condiții ancilare, de aservire unui teatru, sau unui interes local și momentan, ci în condiții de respect al propriei profesii”. Sebastian Costin apreciază că „în acest context, important este [...] să ne referim, ca judecată de valoare, nu la criterii absolute, să nu raportăm faptul teatral pe care-l judecăm la o valoare abstractă generală, ci la ceea ce reprezintă în acel moment germenul înnoitor, posibilitatea concretă de progres a mișcării noastre teatrale. Mi se pare că în acest fel putem face o „critică de direcție” care nu e neapărat una explicită, formulată în articole direcționale, și care poate fi conținută implicit în judecarea faptului de artă, în analiza unui spectacol”. Andrei Strihan este convins că „fără o direcție clară, izvorâtă dintr-o concepție novatoare despre teatru, și dintr-un crez estetic limpede și tenace aplicat, critica se condamnă la o instituționalizare prematură, izbucnirile ei periodice rămân să ne amintească doar de posibilitatea ei de a valorifica imensul zăcămint de talente existent”. În schimb, Ileana Popovici consideră că „critica noastră de teatru pune în circulație idei interesante, are individualități distincte; dar nu izbutește să construiască din toate aceste contribuții personale mozaicul unei imagini care să reflecte corect realitatea. Și delimitările, ierarhiile juste, „despărțirea apelor de uscat” intră, într-un fel, în obligațiile noastre”. George Banu răspunde: „Cred că funcția criticului nu se limitează la aceea de agent publicitar al unui spectacol, criticul dând verdicte: la acest spectacol să mergem sau să nu mergem. Cred că lipsește criticii o legătură mult mai serioasă și mai adâncă cu spectacolul, cu teatrul. Cred că legătura dintre critică și teatru trebuie să existe dincolo de scrierea unor articole și a unor cronici. Să nu înțelegem ca un critic să facă parte dintr-un teatru, dar existența relației dintre critic și teatru mi se pare imperioasă. Sunt convins că nu se poate face critică în afara angajării într-o anumită idee de teatru, și aceeaș angajare, fiecare dintre noi o găsește fie în gândirea unui regizor, fie în programul unui teatru; asemenea relații cred că ar fi eficace și pentru teatru și pentru critică”. Valentin Silvestru apreciază că: „cred, de pildă, că există contradicții foarte puternice între punctele de vedere principiale ale criticii dramatice. [...] Eu nu cred că există în momentul de față o platformă comună a tuturor criticilor. Nu cred că există o singură interpretare estetică, și mă întreb, de pildă, pe ce platformă s-ar afla punctul de vedere consecvent exprimat de criticul, cu vechi stat de servicii, N. Carandino, și cel al remarcabilului nostru coleg Sebastian Costin?”. În final, acesta afirmă: „Criticul este și el o subiectivitate care încearcă să se obiectiveze, în raport cu un corp de criterii însușite. Rămâne ca alții să judece în ce măsură ele sunt responsabil asumate, și ideologic și etic, în ce măsură este sau nu de urmat, în ce măsură diagnozele sale sunt adevărate și drepte, ori în ce măsură nu sunt. [...] Criticul, ca personalitate, se înscrie pe coordonatele largi ale culturii, ale gustului contemporan și atitudinea

partizană în sens politic și estetic îi garantează obiectivitatea reală, științifică a judecății”. În concluzie se notează: „Masa noastră „rotundă” a scos în evidență, chiar dacă numai în chip fugar, – multitudinea de probleme și de direcții în care critica de teatru are a se mișca cu deosebire astăzi, – sub semnul funcției sale, în primul rând cetățenesc-educativă. Din acest punct de vedere, deși foarte divers direcționată ca poziții estetice, ca metodă, ca aplicație, critica se păstrează solidar angajată în promovarea liniei ideologice marxist-leniniste, în dorința de a distinge în scrisul și actul teatral sensul și îndatoririle majore corespunzătoare. [...] Dorim însă ca acest început de confruntare și înfruntare de păreri, inițiat în contextul de largi dezbateri privind destinele literaturii noastre în general, în preajma Conferinței naționale a scriitorilor –, să se continue, să devină un schimb frecvent și colegial de păreri care să îngăduie deopotrivă apropierea și delimitările necesare. Dorim de asemenea ca din aceste schimburi de păreri să realizăm o relație creatoare, stimulatorie și cu creatorii poeziei dramatice și ai scenei. Asemenea relații, într-un climat stenic, fertil și de ținută, ar ridica neîndoios nivelul practicii și al teoriei noastre teatrale”.

■ Nicolae Balotă publică un portret literar dedicat lui *Ion Eliade Rădulescu*.

■ Emil Botta publică, cu titlul *O simplă viață*, o selecție de răspunsuri dintr-un interviu acordat lui Gheorghe Gheorghiuță, redactor la Radioteleviziune. Poetul răspunde la întrebări privind relația dintre poezie și teatru, vorbește despre textul autobiografic *Micul discurs*, despre înregistrările din fonoteca televiziunii „din poezia lui Eminescu și Blaga, Arghezi și Barbu, Edgar Poe și Paul Valéry, Baudelaire și Hölderlin”.

□ În *Pseudoantinomii*, Ion Pascadi scrie despre *Fidelitate sau trădare?*: „În viața literară și artistică a dominat multă vreme părerea după care intențiile creatorului sau opera sa trebuie să rămână sfinte și intangibile, iar fiecare încercare de a da o altă interpretare decât cea „clasică”, sancționată ca unica valabilă, era considerată ca un atentat la dreptul de paternitate sau mai brutal ca o falsificare. În teatru, ideea fidelității față de litera textului a stăpânit mințile cu forța unui imperativ aproape categoric și a fost transformată într-o adevărată „lege” a spectacolului, astfel încât abaterile, viziunile personale, interpretările ieșite din comun erau considerate „trădări” ale viziunii artistice originale. În opoziție cu această tendință au apărut în ultimele decenii încercările de a „moderniza” clasicii, de a considera opera lor drept un simplu pretext pentru virtuoziști regizorale și interpretative sau de a „sincroniza” cu orice preț viziunea artistică inițială cu una la modă astăzi”.

□ În *Cronica dramatică*, Virgil Munteanu prezintă *Dulcea pasăre a tinereții* de Tennessee Williams (Teatrul Național „I. L. Caragiale”), Radu Albala scrie despre *Mutter Courage* de B. Brecht (Teatrul de comedie), Ileana Popovici despre *Vinovatul* de Ion Băieșu (Teatrul „C. I. Nottara”), Valeria Ducea despre *...Escu* de Tudor Mușatescu (Teatrul Giulești), Dumitru Negreanu despre *Constructorul Solness* de H. Ibsen (Teatrul evreiesc de stat). În secțiunea dedicată teatrelor din provincie sunt publicare cronici dramatice despre *Unchiul Vania*

de A. P. Cehov, *Prințesa Turandot* de Carlo Gozzi, *Procurorul* de Gh. Djagarov (Teatrul de stat din Tg. Mureș, secția română), *Rața sălbatică* de H. Ibsen (Teatrul Național din Timișoara), *Pescărușul* de A. P. Cehov (Teatrul de stat din Oradea, secția română), *Violențele lui Scapin* de Molière (Teatrul „Bacovia” din Bacău), *Interesul general* de Aurel Baranga, *Nota zero la purtare* de Virgil Stoenescu (Teatrul de dramă și comedie din Constanța). □ În *Din carnetul cercetătorului*, Ioan Massoff publică *Ion Eliade Rădulescu și arta actorului*. □ Cu subtitlul *Scrisoare din Paris*, Georges Schlocker publică *O filozofie obeză a vieții*, o prezentare a premierei piesei *Erai atât de draguț când erai mic* de Jean Anouilh, pusă în scenă la teatrul Antoine din Paris. □ În *Cronica*, D. Solomon prezintă piesa lui Radu Penciulescu, *Cei din urmă*.

● [„Tomis”, nr. 4] În *Prezențe dobrogene*, Silvia Bogdan creionează portretul literar al lui Grigore Sălceanu: „Mlădiindu-și versul în ritmuri variate, refractor aparențelor facile de originalitate și modernism, Grigore Sălceanu și-a făurit prozodia la școala marilor creatori, fără să ocolească sursele veșnice ale poeziei: natura, gândirea filozofică, iubirea, amintirile; dar, topind materiale uneori modeste, pândit uneori de pericolul platitudinii, poetul realizează minunea unei transfigurări, captând imponderabila nuanță ce separă locul comun de expresia care generează emoții. Din evocarea unor decoruri familiare, din ceea ce se numește uneori peiorativ «literatură», țășnește, miraculos, farmecul mângâierilor de suflete al poeziei adevărate”. ■ Alex. Ștefănescu semnează cronică literară la volumul *Originile romantismului românesc*, de Paul Cornea: „Istoric literar de formație universitară, autor al unor studii care vizează în principal literatura românească din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și prima jumătate a secolului al XIX-lea, [...] coautor al unui curs universitar, [...] participant activ la elaborarea tratatului academic de *Istoria literaturii române moderne*, editor [...], prefațator, semnată a numeroase articole în presa noastră literară, Paul Cornea a publicat de curând (ed. Minerva, 1972, col. *Momente și sinteze*) vasta lucrare *Originile romantismului românesc*, în care erudiția câștigată printr-o activitate complexă și talentul literar cu frecvență reconfirmat se aliază pentru a lumina o orientare și o epocă de mare importanță, prin realizări și prin consecințe, pentru literatura română. Este vorba de constituirea, între 1780-1840, a mentalității romantice care intermediază raportul dintre sensul emancipator al evenimentelor istorice și transformările, ducând până la conștientizarea domeniului, survenite în literatură”. În ciuda complexității temei abordate în cadrul acestei ample lucrări, „în cercetarea fenomenului deosebit de complex, cu granițe «fluide» și cauzalitate nemanifestă, Paul Cornea reușește să dețină controlul faptelor, conducând analiza dintr-o perspectivă sintetică. Pentru evitarea confuziilor, termenii sunt demarcați într-un context de accepții și definiții constructive”. □ M. Roznoveanu semnalează apariția volumului de poezie, semnat de Gabriela Melinescu și intitulat *Jurământul de sărăcie, castitate și supunere* în care desco-

peră „o poezie suavă și discret-meditativă ce se ascunde sub aparențe ce o recomandă încă, în repetate rânduri, cu tot farmecul adolescenței, mai întâi drept băiețoasă”. □ Alex. Ștefănescu recenzează volumul *Canapeaua cu pisici* (ed. Eminescu), semnat de Adrian Beldeanu, autorul unui „roman interesant prin capacitatea de orchestrare a gesturilor. Personajele acestui roman dau impresia că se află într-un studio care amplifică stereofonic fiecare mișcare. Deasupra nenumăratelor surse reverberante se ridică astfel un murmur impetuos. Efectul se datorează unor fraze arborescente, dar și conflictului de natură romantică. Principiul creației și iubirii (Maxmilian Pasius) este pus față în față cu principiul negației (Stavrositu Stere). Cei doi își dispută sfera de influență erotică, dar disputa lor e, desigur, simbolică”. □ Același Alex. Ștefănescu propune o analiză a volumului semnat de Gabriel Gafița și intitulat *Moartea măștilor*, „o proză fantastică amintind, prin atmosferă, de povestirile lui Baconski. Căutarea senzațiilor tari (o compensație a formației livrești) are drept rezultat grotescul artificial. Sângele roșu revărsat pe zăpada imaculată (*Ajun*), cadavrul desfigurat care mai păstrează un colier în jurul vertebrelor cervicale (*Toamna celor singuri*) sau chipurile mulate în ceară ale aristocraților noctambuli (*Moartea măștilor*) interesează doar ca pictură, ca rafinament vizual. Tot sub influența lui Baconski, faptele sunt povestite adesea la persoana întâi, în numele unei colectivități anonime”. □ Bianca Vernescu semnalează apariția a două volume semnate de Ștefan Popescu: *Puterea iubirii* și *Imnuri*. Prima dintre ele meditează pe tema iubirii „ca sentiment și principiu activ ce stă la baza vieții și societății. Pentru că îndeletnicirea îi provoacă reale satisfacții, autorul trece această acțiune și asupra noțiunilor de *tăcere* și *neliniște*. Alte reflecții sunt dedicate omului (*Pentru om*) și femeii (*La o balerină*)”. □ Al doilea volum – *Imnurile* – „apărute la Cartea românească cuprind poezii animate de sentimente civice. Frumusețea simțămintelor nu și-a găsit însă cel mai adesea un corespondent asemănător în întruparea poetică. Regăsim recuzita arhaică, geografică, tonul moral din volumul anterior: «*Din legend-n legend am aburcat / și-am smuls podelele de tisă-n hore:/ jalea juruit-am să Ți-o ogoim, / bocetelor pricea hăcuind.*» Sintaxa întortocheată pentru a obține «densitatea» constituie o piedică suplimentară nemotivată estetic”. ■ În *Moment Heliade*, Em. Ștefănescu elogiază personalitatea cunoscutului om de cultură: „Când I. Heliade murea, la 27 aprilie 1872, în literatura română se încheiase de fapt o epocă. Prin temperamentul său ardent și mobil, prin risipa strălucitoare de idei și proiecte, prin activitatea sa impetuoasă, rostogolită în toate direcțiile, Heliade fusese icoana ei, intelectualul exemplar. [...] Opera sa oglindește, cel puțin în germen, mai toate tendințele aceluia timp de prefacere și înnoire socială și spirituală”. ■ În articolul *Confuzii*, M. Roznoveanu își organizează demersul demonstrativ plecând de la *Condiția dialectică a istoriei literare*, un articol, semnat de Gheorghe Grigurcu și publicat în „Tribuna” din 30 martie 1972. Autoarea își propune să analizeze „câțiva termeni vehiculați în acest

articol ambițios ce aduce iar în discuție lait-motivul de la o vreme devenit suspect al unor mese rotunde sau articole: necesitatea stridentă a unei istorii a literaturii contemporane. Termenii, incredibil de numeroși într-un spațiu atât de restrâns, ale căror accepții sunt depășite sau confuze, definesc un limbaj critic nesigur, ce nu este în măsură să favorizeze o întreprindere de istorie literară de proporții oricât de modeste”. Termenii avuți în vedere sunt: „*originalitatea poetică*, [...] *modă*, [...] conceptul de *generație*”. Finalul articolului problematizează pe marginea rolului criticii: „Critica trebuie să fie în primul rând constructivă, să ofere alte valori în locul celor refuzate. Să nu se rezume la gestul gospodăresc de a aranja în raft sacii cu făină sau borcanele cu dulceață în ordinea prețului de pe etichetă. «Valoarea» operei literare are un sens ceva mai delicat”. ■ În *Program poetic și viziune*, Nicolae Motoc discută despre misiunea poeziei: „Preocupată de a defini o lume prin simboluri și de a se autodefini în raport cu această lume, poezia a fost pusă în această realizare științifică înaintea unei metafore care poate marca începutul unei aventuri, cu urmări dintre cele mai fertile. Un program liric, estetic vorbind, în lumina acestei metafore-simbol se arată a fi nu numai posibil, dar și necesar. Poezia [...] *infrarealistă* nu este [...] una de cunoaștere, în sensul tradițional, [...] și nici numai una care se întemeiază pe «muzica ideilor». [...] Lirica infrarealistă este toate acestea la un loc, plus însă faptul specific că pare obsedată, dincolo de zborul fenomenologic al imaginației, de mesajele secrete pe care le conține fața nevăzută a lucrurilor”. Concluzia semnatarului de articol este că „aproape nu există poet adevărat de azi care să nu fie ispitit de a ne restitui priveliști din interiorul lucrurilor. De aceea nu mă miră deloc intuiția exactă cu care unii poeți țin încă de la debut să aleagă calea infrarealistă”. Exemplele cu care autorul își susține demersul sunt preluate din Aurora Conțescu (*Ecou în nisip*), Virgil Teodorescu (*Corp comun*), Nichita Stănescu (*Necuvintele*), Cezar Baltag (*Răsfrângerii*), Dan Laurențiu (*Poziția astrilor*). ■ Se publică poezie, semnată de Virgil Teodorescu, Romulus Vulpescu, Victor Eftimiu, Ion Andrei, Aurel Tita, Alexandru Protopopescu, Traian Coșovei, Vasile Petre Fati, Ion Anghel, Ion Dragomir, Vasile Botta, Natalia Boncu, Octavian Georgescu și Mihai Steriade, un fragment din *Casa pescarului* (piesă într-un act de Hristu Limona) și un fragment din *Caietele Princepelui*, de Eugen Barbu.

● [„*Vatra*”, nr. 4] „A dăruii este verbul nostru. A trăi cu mulțimea, a-i afla și a-i rosti crezul, este menirea noastră. Astfel vom fi vrednici de cei care poate ne vor deschide într-o zi cărțile să ne caute vremea și să-și caute locul de obârșie.” scrie Romulus Guga în editorialul patriotic *Imn izvoarelor*. Exemplul prezentat este cel al domniei sale „Nic-a lui Ștefan a Petrei Ciubotariu”: „Viețuind în sufletul poporului său, avândul-și izvorul într-un sat moldovenesc, acest făurar de slovă și simțire de la noi, este pentru mine martirul cel fără de prihană, ce și-a așezat viața într-un abecedar de aur, pentru a ne învăța cum trebuie urmată pilda, cum trebuie înțeleasă menirea acestui meșteșug ce

făurește pagina scrisă, cu gând de iubire și de învățătură, până la uitarea de sine a făuritorului, căci după cum ne spune rămășița lui spirituală, nimic nu este mai vrednic pe lume decât a-ți iubi poporul, datinile, obiceiurile, cântecele, bucuriile și amărăciunile, uriașa legendă a facerii și înălțării întru strălucire a unui suflet mioritic”. □ „Vatra” ne propune *Să trecem peste această aniversare* a publicației cu o bogată activitate, mai exact „Într-un an s-au adunat peste 4000 de pagini de manuscris tipărite, aproape 200 de semnături, s-au organizat 53 de întâlniri cu cititorii pe tot parcursul Transilvaniei”. În final, „ne adresăm deci tuturor cititorilor noștri, cei de acum și cei din viitor, întâmpinând-i cu vorbe de bun venit, dorindu-i aproape și înțelegători, severi și cu suflete zvelte”. ■ Dan Culcer scrie despre *Marele singuratic* al lui Marin Preda (Cartea Românească, 1972): „Încadrarea acestei cărți în ciclul moromețian e posibilă nu numai prin simpla prezență a unui personaj secundar, devenit acum erou al cărții celei noi ci și prin continuitatea unei atitudini fundamentale: îngăduința necruțătoare față de oameni”. După părerea lui Dan Culcer, „satul rămâne o obsesie, mergând până la nivelul comparațiilor de tipul «un răs ca o pârlitură de gard rupt de o viață» (pag. 19). Iar aceste secvențe, construite la rândul lor pe mai multe planuri au o valoare simbolică reluând figura plină de vitalitate a bătrânului Moromete cu dragostea sa târzie, frumoasă, adevărată, asociind acestui moment evocarea pădurii de lângă sat, loc miraculos și interzis al copilăriei căruia omul matur refuză să-i pătrundă taina pentru a o păstra, neatinsă de rugina vârstei și experienței tragice, ca un loc sacru de refugiu”. □ Gheorghe Astaloș realizează un interviu cu scriitorul luxemburghez Henri Blaise. Subiectele sunt: publicația literară bilingvă pe care acesta o coordonează, *Perspectives* sau *Die Warte* în germană, publicarea în revista „România Literară” a unei prezentări a literaturii luxemburgheze, criza civilizației și termenul anti-cultură difuzat prin intermediul mijloacelor moderne și proiectele sale ca scriitor. Ca urmare a publicării unui poem în limba germană, scriitorul Henri Blaise a avut ca scop: „să ofer cititorului, [...] o panoramă valabilă a ceea ce se face în Europa și în lume pe plan artistic și cultural. Schimbările cu alte țări joacă un rol deloc neglijabil, dat fiind situația specială a Luxemburgului”. □ Anton Cosma semnează eseu *Poezia-Comunicare*, în care explică rolul poeziei : „Să caute comunicarea cu această esență socială și istorică, să stabilească o comunicare cât mai largă către omul concret și să contribuie la continua lui perfecționare dându-i certitudinea poziției lui privilegiate în univers, aceasta este adevărata și nobila posibilitate și misiune a poeziei în epoca modernă” și face o clasificare a poeziei de-a lungul a trei etape: „În cursul celor trei momente descrise, statutul poeziei s-a modificat. În primul, poezia s-a arătat a fi o comunicare în care esențial era omul-emitent, în al doilea, omul ca subiect al comunicării, iar în al treilea sub ipostaza de existență sau univers umanizat, devine destinatar al comunicării”. □ Nicolae Manolescu semnează rubrica *Efemeride* având titlul *Spovedania lui Stavroghin*, reprezentând o ana-

liză a capitolului romanului dostoevskian *Demonii* plecând de la întrebarea „Există oare un prototip al personajului în opera lui Dostoievski?”. Răspunsurile le găsește la André Gide care „susține că acest prototip este omul din subterană, care se socotește bolnav de hiperconștiință” și la „O parte din personajele lui Proust cunosc, de exemplu, această asiduitate în a se arăta superiori condiției lor individuale sau sociale. Romancierul francez studiază tocmai mecanismele adaptării la o elită spirituală (și materială), ale parvenirii: eroii săi încearcă să-și piardă identitatea de clasă prin imitație și disimulație”. Or, în cazul lui Dostoievski, eroii primesc dreptul la izbăvire abia atunci când au ajuns în mocirlă. □ Silvia Udrea scrie despre Laurențiu Fulga, un text concis de prezentare, ca pentru un dicționar de autori, *Refuzul infernului*. ■ Rubrica *Dezbateri* propune un mozaic de relatări de la Conferința Națională a scriitorilor. *Efortul obștei* este titlul articolului lui Mihai Sin: „O Conferință națională a scriitorilor, nu poate fi, cred, o festivitate în care se celebrează satisfăcut activitatea literară a ultimilor ani, ci un eveniment care înregistrează o țară întreagă”. *Sub semnul metodei*, N. Herdean notează: „Este meritul deosebit al partidului nostru, personal al tovarășului Nicolae Ceaușescu, de a fi deschis, în existența noastră socialistă, posibilitatea dialogului.” *Rolul criticii* analizat de Victor Halici: „Dezbateri de principii cu valabilitate generală ne pune, de fiecare dată, în situația celor care trebuie să aleagă între două moduri, tipuri de reacție. Unii sunt tentați să preia și să accepte, pentru a spune același lucru. Alții au reflexul bine format al întrebărilor, își exercită deci spiritul critic modificând și propunând alte expresii. E firesc ca discutând problemele criticii literare spiritul în care o facem să fie acela al unui critic.” *Actualitatea reportajului* ne este adusă la cunoștință de către Cornel Pogăceanu: „Acum când se pretinde mai mult ca oricând o artă legată de dialectica realității, se impune, în ansamblul literaturii noastre contemporane, reportajul. Actualitatea sa este aplicată și implicată în existența sa. Numai scriitorii legați de viață pot cultiva reportajul, iar acesta nu poate trezi interesul cititorilor decât atunci când surprinde sensurile majore ale actualității”. □ *Lume multă, clopote, pancarde, fluierături, aplauze...* este titlul unei povestiri de D. R. Popescu care începe așa: „N-aș putea spune că nu l-am cunoscut pe Patriciu [...] știam cine este, de-l întâlneam pe stradă. [...] Ultima oară l-am văzut la meciul Dinamo-Turnu vechi – Știința Câmpuleț, în tribuna oficială”. □ Mircea Zăciu semnează prima parte din eseu *Viaticum* în care declară: „Eu cred că istoria literară este memoria unei literaturi. Un personaj dintr-un roman de Leonid Leonov, confundând revoluția cu nihilismul, spera cu secretă satisfacție că se va naște o generație nouă, lipsită de memorie.” În încheiere, criticul scrie: „Fiecare epocă și-a formulat propria sa viziune despre trecutul spre care privea; fiecare a luat cu sine, pentru lungul drum pe care se angaja, acel «viatic» al călătorului și al soldatului din vechime. Dar noi, noi ce vom lua?” □ Constantin Hârlav scrie despre *Umanitatea criticii*: „Critica literară s-a născut în momentul când litera-

tura a fost pusă sub semnul întrebării. Rostul ei esențial a fost acela de a menține în actualitate valorile literare, indiferent de timpul în care au fost create. Căci există un destin comun al creatorilor de literatură și al criticilor, critica fiind în acest context unul din factorii care pun în lumină transistoricitatea valorilor.” și concluzionează: „În cele din urmă deci critica se definește prin aceeași umanitate fundamentală și esențială ca și literatura. Iar dacă însemnările de mai sus nu sunt argumente convingătoare pentru această afirmație, trimitem cititorul spre o care excepțională – *Contradicția lui Maiorescu* de Nicolae Manolescu, în care, cu subtilitate și limpezime, autorul confruntă, spre a-i verifica posibilitățile și vitalitatea, critica și creația directă, spontană”. ■ „*Literatura anticipează perfecționarea gustului*” este titlul interviului Vatra-dialog cu Mihai Gafița realizat de Viorel Știrbu și structurat în șase întrebări precise. Interviuul începe cu definirea vocației de editor: „Din punctul meu de vedere, poți avea anticipat vocație de profesor, actor, medic, alergător, cântăreț de muzică ușoară, dar vocația de editor se câștigă, se capătă prin exercițiu.”. A doua întrebare se referă la parcursul literar al lui Gafița, de la revistele literare pe care le-a „făcut” în liceu pînă la funcția de redactor șef la E.P.L., apoi la Cartea Românească. A treia întrebare se referă la cum se împacă funcțiile de editor cu cea de scriitor: „Greu le împac pe una cu cealaltă. Mai precis, pe a doua cu prima. Rima își obține întâietatea pe multe căi, și e explicabil. Ea exercită chiar un fel de influență limitativă. [...] Se creează la editor, sau poate numai la mine, o rezervă în a te exprima despre cărțile pe care le tipărești. Editorul e primul eșalon critic al cititorului îndreptat spre scriitor.” Interviuul continuă cu viziunea editorului asupra viitorului literaturii, iar în final subiectul este legat de relațiile cu colegii de generație: „Dacă vorbesc de raporturile cu colegii de generație, mai ales la aceasta mă gândesc: cu ce ne înfățișăm celor mai tineri de azi – aceștia vor judeca în deplină obiectivitate ce putem face, ce-am făcut, de ce am făcut atât și așa. De judecata lor nu mă tem în nici un fel. Ei vor fi drepti”. □ Ion Buzași prezintă, la Restituiri, corespondență semnată de rapso-dul și profesorul Pavel Dan. □ Mara Nicoară și Dumitru B. Publică o serie de poezii. □ Ion Ilie Mileșan publică un fragment din nuvela *Bat și în lună vânturi...* intitulat *Jocul de popice*. □ La rubrica *Roza vânturilor*, Ștefan Aug. Doinaș și V. Nemoianu traduc în română poezii de Fr. Hölderlin, iar Aurel Rău traduce *Cânt la un echinox* de Saint-John Perse, poem publicat în numărul de septembrie 1971 al revistei *La Nouvelle Revue Française*. □ Cornel D. semnează articolul *Valul Malraux*, pornind de la *Antimemoriile* autorului, apărute în 1967 □ Melinte Șerban scrie despre *Tradiții Mureșene*, iar în acest număr ne prezintă „viața și activitatea lui Alexandru Ceușianu, născut la Reghin, în mai 1898” dar despre care nu au rămas multe informații. □ Andrei Roth publică un eseu despre un subiect la modă în anii 60-70: *Cultura și „cultura de masă”*: „este o realitate a societății capitaliste, care a dizolvat unitățile rural agrare producătoare de cultură «populară» și prin modul de viață indus-

trial urban și prin creșterea generală a gradului mediu de cultură a populației (în primul rând prin școlarizarea generală) în corespondență cu cerințele acestui mod de viață, a creat publicul larg, de masă, pentru producția culturală. Acest public, însă, nu este – nu este încă, nu este pe de-a-ntregul – permeabil față de cultura «cultă» majoră”. □ Versiunea românească a nuvelei lui William Faulkner este prezentată de către tânărul absolvent de studii în Statele Unite, Virgil Stanciu (*Pământ de aur*).

● **[„Viața militară”, nr. 4]** Publică versuri: Coman Șova (*Permanență*), Ștefan Aug. Doinaș (*Lumină și văpaie*), Ștefan Popescu (*Nu doresc să-mi cunoașteți*), Gheorghe Istrate (*Cronici*), Dumitru M. Ion (*Pădurea mea înțeleaptă*), Ion Iuga (*Alfabet*), Dragomir Magdin (*Pașii eroilor*), Nicolae Boghian (*Poem despre cei mereu în marș*), reportaj: Mihai Rășică (*Această geneză a succeselor*), Mircea Radina (*Ferestre larg deschise culturii și artei*), Adrian Merlușcă (*Acolo în linia întâi*), Virgil Ulieru (*Secvențe mureșene*), proze: Dragoș Vicol (*Mărturisire*), Petru Vintilă (*Piciorul de lemn*), memorii: Vasile Băran (*În Valea Cantonului*), Petru Vintilă (*Călugăreni*), Ion Lotreanu (*Haiducul*). □ O cronică este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, romanului *Marele singuratic* de Marin Preda. □ Sorin Movileanu prezintă două noi apariții editoriale: volumul de versuri *Purpură, aur, azur* de Victor Tulbure și studiul lui Marin Mihalache, *Tudor Vladimirescu*. □ Rubrica *Orizont* conține un semnal editorial al volumului: *Iubire am scris* de Eugen Frunză. □ D. Nicoară prezintă o *carte de medalioane critice*, volumul *Poeți contemporani* de Aurel Martin..

● **[„Viața românească”, nr. 4]** Paul Georgescu descrie *Literatura noastră: realistă, umanistă, socialistă*: „Socialismul, umanismul și realismul se află într-o comunicare necesară, decurg unul din celălalt, se sprijină reciproc, dar – cum e și firesc – socialismul în acțiune, în practică, rămâne elementul principal, determinant. Umanismul nou, socialist, apare din faptul că societatea modernă ridică întrebări cărora vechiul umanism al lui Settembrini, nu i-a putut răspunde”. ■ La împlinirea a 100 de ani de la nașterea lui Ion Heliade Rădulescu, Paul Cornea întocmește un *Profil final*: „În pragul apusului, printre ruinele atâtor proiecte și visuri, el rămânea devotat crezului căruia-i dăruise viața [...] Ca să aibă dreptate, trebuia însă să se distanțeze de contemporani și să-și ocupe locul în istorie. Și în cazul său, ca al atâtor altora, moartea a avut darul să-i transforme existența în destin”. ■ Iulia Moldovanu notează despre *Teatrul lui Al. Mirodan*: „Mirodan este unul dintre cei care nu-și risipește talentul descriind în mod impecabil frunzulite și pârlăie, concentrându-se monocord în jurul unei singure teme – și aceea de natură perenă – ci anchetându-și epoca în marile ei revoluții de natură socială, cu adânci implicații psiho-individuale. Mirodan se include astfel în seria nesfârșită a alergătorilor vieții predându-și unul altuia torțele, purtătoul de cuvânt al unei lumi a cărei lege fundamentală este satisfacerea crescândă a nevoilor materiale și spirituale ale umanității”.

■ Adriana Iliescu analizează *Școala critică de la Contemporanul și problemele realismului*: „Școala de la «Contemporanul», inclusiv în prelungirile ei târzii, nu poate fi ruptă de apariția și dezvoltarea unui curent literar care ocupă un loc de primă importanță în Europa, la jumătatea secolului al XIX-lea – e vorba de realismul critic. De interesul pentru acest curent literar trebuie legate teoria ogindirii așa cum a formulat-o Gherea, și mai mult, întreaga metodologie la care a recurs el atunci când a abordat complexa chestiune a reflectării artistice”. ■ Emil Manu se referă la *Comparatismul beletristic românesc*: „O listă completă a comparatismului interbelic ar cuprinde și alte nume de critici, istorici literari și esești mai ales. (Ion Pillat, Paul Zarifopol, Mihail Sebastian, Mircea Eliade...). Bogate informații comparatiste cuprinde activitatea unor specialiști și cercetători ca I. Botez, C. Antoniadă... studii comparatiste propriu-zise, constituite după rigorile disciplinei au dat în această perioadă: Vasile Pârvan, Petre V. Haneș, N. Cartoian, D. Caracostea...”. ■ Analizând concepțiile de *Istorie și critică literară*, Ion Bălu conchide: „De aceea, ne declarăm adeptul unei istorii literare care-și subsumează critica și implică erudiția. Ne displace eseu care în numele «paginei curate» trece pe deasupra faptelor. Realitatea obiectivă impune istoricului literar să cunoască totul despre scriitorul studiat, tendința generală a cercetării să fie subordonată erudiției și spiritului critic. Istoricul literar trebuie să cheme opera în prezent în totalitatea ei, s-o citească integral și, reasezând-o din nou în epocă, să o pună în relație cu alte opere, spre a scoate de aici concluzii pentru o mai dreaptă așezare a scriitorului în câmpul valoric și în timpul istoric”. ■ M. Petroveanu analizează volumul de versuri al lui Radu Boureanu: *Măinile orelor*: „Poate că aspirația intimă a lui Radu Boureanu e aceea de rapsod al omului, în accepția pindarică a termenului, sau cel puțin de corifeu al unei partituri colective. Funcția de aed, în forma ei antică fiind impracticabilă azi, el se închipuie solistul unui amfiteatru ideal, populat de umbrele mulțimii spectatoare. Important este că poetul le simte, în jur, le crede prezente și pătașe la recitativ”. ■ Despre romanul lui Marin Preda, *Marele singuratic*, scrie Eugenia Tudor-Anton: „Cartea nouă a lui Marin Preda este ca și *Moromeții* sau *Intrusul* o meditație asupra istoriei contemporane, istorie care provoacă seisme, nu numai pe plan social (în toate păturile societății, de la rural la muncitor sau intelectual) dar și în cel psihologic, sufletesc. În *Marele singuratic* îl regăsim pe Marin Preda și ca autor al *Moromeților*, cu ironia-i cunoscută, îl aflăm însă și pe marele analist care dezbate cu îndrăzneală, cu profunzime, dar și cu o inegalată sinceritate, sensul mișcărilor istorice și reflectarea lor diversă și zigzagată în conștiința individului, reîntâlnind aici (adâncit), drumul tragic al unui om spre superioara înțelegere a timpului său”. ■ Alexandru George prezintă două cărți. Prima se referă la studiul lui Edgar Papu, *Poezia lui Eminescu, elemente structurale*, Ed. Minerva, 1971: „Cercetarea prof. Papu este de fapt una a structurii generale a liricii eminesciene așa cum se trădează ea în câteva largi coordona-

te, până acum trecute cu vederea. E o lectură din nou, făcută într-un spirit autentic extrem, prin care se descifrează sensuri nebănuite, – și sub aspectul acesta, monografia aceasta se adresează exclusiv celor care vor să adâncească universul poeziei lui Eminescu. Deși nu întreprinde o cercetare propriu zis structuralistă, ea merge în paralel cu o asemenea orientare metodologică”.

□ A doua carte aparține lui Dan Grigorescu și Sorin Alexandrescu: „... Romanul realist în secolul al XIX-lea (ed. Enciclopedică, 1971) vine ca o contribuție esențială la stabilirea termenului la care a ajuns în clipa de față îndelunga din jurul lui dezbateri. E o excelentă deși succintă prezentare a «problemei» realismului, făcută în spirit istoric, critic, sau numai expozitiv, dar totdeauna pertinent și convingător. Cei doi autori și-au împărțit cartea, dar nu totdeauna precis rolurile, cele două secțiuni ajungând uneori să se suprapună. Dan Grigorescu face, în realitate, o introducere sistematică la studiul realismului, iar Sorin Alexandrescu adâncește termenul sub cuvânt că-i analizează «retorica»...”.

■ Ioana Crețulescu recenzează două volume de versuri. □ Cartea lui Aurel Rău: „*Turnul cu ceas* devine un simbol: verticalitatea spațială ce poartă cu ea durată. Lupta are, evident, o natură specială. Nu se scotează o victorie, o doborâre a vrăjmașului timp, ci cunoașterea lui, cuprinderea lui în vocabule... Temelia poetică poate părea abstractă și este, dar poetul o multiplică în ipostaze care împreună, prin metafore constituente pădurea și orașul, cărarea și strada, zone concrete ce se înscriu la rândul-le în ordinea marilor circuite...”.

□ „Poezia percepției pe care o oferă Alexandru Lungu în volumul *Ninsoarea neagră* este o poezie stânjenitoare. Pactul ei secret, și nu tocmai este acela de a multiplica stările de conștiință transformându-le în poeme, circuite închise, obstinate, ale surprinderii raporturilor dintre eul profund și lume modificând total relațiile: niciunul din termenii relației nu sunt expliciți. Pondere se schimbă aparent: elementele exterioare sunt veșnice metafore de suflet, nepăstrându-și niciodată substanța concretă ci doar dinamica”.

■ La studiul lui Alexandru George, *Semne și repere*, Ed. C. R., se referă Florin Mihăilescu: „Dar Alex. George este un nonconformist al criticii, un spirit independent prin excelență, a cărui vocație pare să fie tendința spre demistificare. Remarcând că în jurul lui Urmuz tradiția a creat o legendă, el reia chestiunea în discuție pentru a infirma calitatea de scriitor a autorului *Paginilor bizare*”.

□ Același autor prezintă *Dicționarul de literatură română contemporană* al lui Marian Popa: „Afară de tratatul de istorie literară, e greu de prevăzut o încercare mai cutezătoare și mai ambițioasă decât un dicționar de literatură contemporană. În calea lui se ridică nu numai însemnate dificultăți de elaborare, dar și riscurile cele mai acute, izvorâte din infinita susceptibilitate a tagmei scriitoricești. Înfruntându-le deopotrivă, Marian Popa este primul autor al unei astfel de lucrări, care binemerită însă din primul moment toate elogiile ce se cuvin oricărui pionierat”.

■ Despre romanul satiric al lui Alexandru Jar: *Eu, Consula*, scrie Eugen Luca: „Satiră aspră la adresa atitudinilor pseudorevo-

luționare adoptate de individualiști exacerbați, de un orgoliu maladiv, vrând să se impună cu orice chip pentru a-i domina pe alții, a exercita fără finalitate, de dragul ei numai, puterea, practicând, de aceea, oportunismul și demagogia deșanțată în plin for și în strictă intimitate și sfârșind prin a se automistifica într-atât încât încep a se convinge că ar crede în lozincile pe care neconținut le repetă precum papagalii – romanul lui Jar valorifică din plin fantezia și verva unui scriitor pe care-l cunoscusem în alte ipostaze, mai puțin favorabile, și dovedește o reală propensiune spre sarcasm și grotesc”. ■ M. Nițescu se ocupă de studiul lui Valeriu Cristea: *Tânărul Dostoievski*: „În lucrarea sa apărută la sfârșitul anului trecut la editura Cartea românească, Valeriu Cristea se ocupă de opera elaborată între 1848, data publicării primului roman, *Oameni sărmani*, și 1849, anul condamnării și deportării în Siberia, care încheie prima etapă din creația lui Dostoievski. Scopul lui este de a demonstra continuitatea operei scriitorului rus, negată de unii exegeți, de a infirma părerile conform cărora între prima și cea de a doua perioadă există un hiatus interior, provocat de întreruperea și zguduirea din timpul oanei”. ■ În cadrul rubricii *Cărți*, semnează texte: Sanda Radian, Aureliu Goci, Alexandru Lungu, Adriana Iliescu, Vladimir Simon, Damian Necula, Ion Bălu. □ La cartea lui Nicolae Balotă, *Despre pasiuni*, Ed. Albatros, 1971, se referă Sanda Radian: „Ce poate fi mai adecvat în cadrul colocviilor adolescenței decât punerea în lumină a pasiunii ca impuls al existenței intense, plenare în epoca însăși a marilor impetuozități și avânturi? Adresându-se tinerilor, N. Balotă încearcă tocmai să reliefeze valorile spre care să se îndrepte șuvoiul energiei juvenile ca să nu se-nvolbureze în gol, să nu devină efervescență sterilă, agitație dezarticulată. Dar ar fi eronat să considerăm că avem de-a face numai cu o carte pentru tineret căci nu există limită de vârstă a pasiunilor”. □ Aureliu Goci analizează romanul lui Virgiliu Monda: *Corabia pe uscat*, (C.R., 1971): „Romanul lasă nedecisă evoluția câtorva eroi, sporind posibilitățile conflictuale și dincolo de cele 269 de pagini... Abil construită, pe baza simetriilor și coincidențelor de destin, exprimând aceeași derută psihologică provocată de deosebite traume organice, ultima carte a lui Virgiliu Monda aparține tipologiei românești cu care autorul ne-a obișnuit”. □ Despre volumul de versuri al lui Radu Cârneli, *Oracol deschis* (Eminescu, 1971) scrie Alexandru Lungu: „Cu volumul oracol deschis poezia lui Radu Cârneli realizează un viraj accentuat către sine. Nu este vorba de schimbări exterioare spectaculare, ci pe trecerea pe o altă treaptă a substanței lirice însăși. Poetul nu s-a părăsit pentru a se regăsi sau a se pierde, nici n-a plecat din aria sa originară (bine demarcată din cărțile anterioare) pentru a emigra într-un teritoriu înmiresmat de ispita necunoscutului. [...] Sporul de greutate pe care lirica lui Radu Cârneli îl dobândește cu acest volum, se manifestă prin îmbogățirea tonului ceremonios. Este vorba de o îmbogățire realizată mai mult în adâncime, dar care prilejuiește, pe alocuri exacerbarea supărător repetată a petardelor exclamative și a acoladelor de

invocație, ca și infiltrarea unor elemente inadecuate de lexic, ceea ce nu umbrește calitățile acestui *Oracol deschis*". □ Adriana Iliescu se referă la studiul lui Vlad Sorianu, *Contrapunct critic*, (Junimea, Iași, 1972): „Cartea lui Vlad Sorianu se deschide și se închide cu multiple reflecții asupra fenomenului artistic. Critic cu îndelungată experiență și cititor mereu la zi, mereu curios de fenomenul literar românesc și de ce e mai nou în literatura altor țări, el propune meditației lectorilor săi, cele mai controversate dintre soluțiile la care au ajuns esteticienii moderni. Răspunsurile sale înseși sunt uneori poate cam discrete sau vagi încă, în problemele fundamentale – totdeauna ferme. Vlad Sorianu concepe arta ca formă specifică de cunoaștere, o cale de acces spre adevăr...”. □ Vladimir Simon recenzează studiul lui Dan Grigorescu: *Shakespeare în cultura română modernă*: „Contactul culturii române cu opera lui Shakespeare este mediat la început de traduceri franceze sau germane. Cum arată Dan Grigorescu, prima mențiune critică asupra dramaturgului englez aparține lui Cezar Bolliac, scriitorul cu vederile literare cele mai înaintate în prima jumătate a secolului XIX.... În perioada pașoptistă, aflată sub semnul grabei de a asimila, nicio mențiune critică nu surprinde altceva decât generalități din opera lui Shakespeare. În unele lucrări ale lui Asachi (*Turnul lui But pe muntele Pion*, nuvela *Petru Rareș*) se întâlnesc ecouri din *Macbeth* sau *Furtuna*, sau *Richard III*". ■ Ion Bălu notează despre cartea lui Al. Zub: *Mihail Kogălniceanu, bibliografie*, Ed. Enciclopedica, 1972: „Prima secvență a *Bibliografiei* grupează cronologic, sub titlul *Opera lui Mihail Kogălniceanu*, toate scrierile marii personalități în șapte mari capitole, cu un număr însemnat de diviziuni. Această parte, cea mai vastă, cuprinde peste 6000 de costuri bibliografice, epuizând opera literară a lui Kogălniceanu, scrierile cu cele mai diverse caractere, corespondența, proiectele, publicațiile editate ș.a.”.

MAI

1 mai

• [„**Munca**”, nr. 7607] Pe prima pagină este publicată o poezie intitulată *Aniversară*, semnată de Gh. Duță Micloșan. □ Cu titlul „*Cântând sub același cer de muncă și de soare*”, revista publică „o selecție de poezii sosite în ultima săptămână la redacție semnate de membri ai cercurilor literar artistice ale sindicatelor, poezii care omagiază ziua de 1 Mai”. Este publicată și o schiță semnată de Gheorghe Filimon, *Trei chitare*.

• [„**Scânteia**”, nr. 9135] Pe prima pagină citim textul *Pe toate meridianele, azi e ziua muncii*, nesemnat: „Sărbătoarea muncii din acest an găsește, totodată, poporul întreg concentrat asupra înfăptuirii unui mare obiectiv social-economic: perfecționarea continuă a mecanismului economic, a tuturor relațiilor sociale. Sub impulsul apropiatei Conferințe Naționale a partidului – socoti-

tă, pe bună dreptate, evenimentul politic numărul unu al anului curent – perfecționarea a devenit cuvânt de ordine, acțiunea practică în toate unitățile la toate nivelurile de conducere. Dar ziua de azi are pentru noi toți, cei peste 20 de milioane de cetățeni ai României socialiste, și semnificația întâiului de mai, al solidarității internaționale, al năzuinței fierbinți pentru pace în lumea întreagă. Este ziua manifestării puternice a prieteniei noastre frățești cu popoarele tuturor țărilor socialiste, cu milioanele de muncitori ce trăiesc încă sub robia capitalului, cu toate forțele democratice și progresiste ce luptă împotriva imperialismului și neocolonialismului”. ■ Ancheta *De-a lungul a cinci decenii 1 Mai sub steagul solidarității internaționaliste active, militante* este realizată de Tudor Olaru, Florica Dinulescu și Constantin Moraru, iar la anchetă răspund: Mihai Cruceanu, Constantin Pîrvulescu, Ilie Murgulescu, Constantin Câmpeanu, P. Constantinescu-Iași, Adolf Druker, Alexandru Demeter, Iancu David, Gheorghe Dănilă, Constantin Stoica, Gh. Hădăreanu.

● [„Glasul Patriei”, nr. 12] Pe prima pagină citim poezia *Întâi Mai* de Demostene Botez. ■ Gh. Bulgăre scrie despre *Interferențe culturale*: „În ultimii ani, s-au înmulțit traduceri de cărți românești originale prin teme și conținând idei noi în multe domenii ale culturii actuale. O istorie a retoricii, scrisă de prof. Vasile Florescu, a apărut în Italia, elogios prezentată de R. Barilli, o carte despre lingvistica matematică de S. Marcus a apărut în America și Franța, colecția revistei «Buletin linguistique», condusă acum aproape 4 decenii de Al. Rosetti, a fost retipărită în Italia, dovadă că temele analizate în ea nu s-au învechit. O carte despre opera poetică a lui Blaga, cu text paralel român-italian și cu subtile comentarii a publicat, la Roma, Rosa del Conte, după ce ne dăduse un volum similar despre poezia lui Arghezi. Se află sub tipar un volum de studii erudite asupra culturii noastre dintre 1780-1880 (Școala Ardeleană), în corelație cu dezvoltarea filologiei europene, semnat de prof. W. Bahner, membru al Academiei din Berlin, iar «Crestomația românească», lucrare unică în acest gen, în care se poate urmări dezvoltarea limbilor și literaturilor române, de la latină până astăzi, apărută sub conducerea lui Iorgu Iordan, este pe cale de a fi tipărită în întregime; recent a apărut penultimul ei volum; lucrarea este de un interes deosebit și ne impune din nou ca parteneri de valoare în munca intelectuală de importanță europeană. Adăugăm și amănuntul că printre foarte puținele cercetări de mare întindere asupra limbajului poetic, *Dicționarul limbii lui Eminescu* a primit premiul Academiei, fiind elogios prezentat și în străinătate de savanți ca Charles Camproux, directorul excelentei «Revue des langues romanes» de la Montpellier; același filolog prezintă în ultimul număr al revistei citate cartea subsemnatului *Momentul Eminescu în evoluția limbii române*, punând în lumină importanța europeană a marelui nostru poet, despre care a scris studii pertinente în mai multe ocazii. Noua serie a revistei «Limbă și literatură», din care a apărut primul număr, aduce date noi despre relațiile culturii noastre pe plan internațional. K. Heitman de la Universitatea

din Heidelberg publică un studiu documentat asupra a doi nuvelişti români: A. E. Baconsky și Șt. Bănulescu, iar Jacques Ross și Marigloria Cornejo Cousin scriu despre importanța cunoașterii limbii și culturii românești, despre rolul țării noastre în ansamblul manifestărilor culturale internaționale, subliniind rolul celor 130 de lectorate universitare românești din lume, cât și al cursurilor din vară de la Sinaia pentru difuzarea culturii noastre pe toate continentele. Atracția acestei culturi și prestigiul erudiților români sunt dovedite și prin numeroasele congrese internaționale, ca cel de logică, filozofie și metodologia științelor de la București, la care au participat 832 de cercetători din 35 de țări. Dinamica prezență internațională a României, dovedită recent și prin vizitele președintelui țării, Nicolae Ceaușescu, în 8 țări din Africa, stimulează colaborarea culturală în toate domeniile dintre țara noastră și celelalte țări care știu să prețuiască efortul românilor de a păși în primele rânduri ale luptătorilor pentru progres și pace, punând în lumină originalitatea unei culturi romanice bogate în resurse creatoare, o voință de colaborare onestă și pozitivă în toate domeniile, aspirând la îmbogățirea patrimoniului spiritual al epocii noastre”.

• [„Steaua”, nr. 9] Sunt anunțate încă de pe copertă un interviu cu Cleanth Brooks și documente inedite despre Arghezi. În locul articolului de direcție, Virgil Nistor scrie o odă patriotică în versuri libere. Editorialul îi revine lui Petru Poantă care vorbește despre valoarea tezelor enunțate la Conferința scriitorilor și despre precizările prețioase asupra noțiunii de realism (articolul *Tezele conferinței scriitorilor*). ■ Fragment de piesă de D. R. Popescu, *Niște fluturi frumoși colorați*. ■ Mircea Muthu pledează pe de o parte pentru „reevaluări estetice în studiul literaturii” și despre „respingerea infiltrațiilor estetizante” din cercetarea literară, iar pe de altă parte pentru ideea că „știința literaturii este una dintre formele de conștiință a istoriei” și că „umanismul socialist, ca dimensiune etică și estetică, este concretizarea, circumscrierea temporală și politico-culturală tocmai a [...] conștiinței a istoriei”, neuitând să lumineze faptul că: „Judecarea operei literare de pe platforma ideologiei avansate, cum este a noastră, reclamă re-aprofundarea prealabilă a câtorva concepte estetice vidate până nu demult de orice inițiativă mai serioasă de problematizare. Printre sarcinile de viitor ale Uniunii Scriitorilor figurează și aceea a «lămuririi unor concepte fundamentale de estetică în cadrul unor dezbateri teoretice»” (articolul *Prospecțiuni*). ■ Eta Boeriu publică patru poeme, *Mi-am cruțat iubind-o*, *Șarpele nostru cel de toate zilele*, *Elegie*, *Dără de fluturi*. ■ Din interviul consemnat de Virgil Stanciu cu „unul dintre cei mai remarcabili și mai influenți critici literari ai Americii”, și anume cu Cleanth Brooks, nu lipsesc referirile la New Criticism care „în studiul literaturii [...], accentuează primatul textului, pe care-l abordează prin procedee așa zis structuraliste, concentrându-se asupra structurilor poetice, decodării semantice, simbolurilor”, „este o critică «formală», opusă criticii «genetice» care se ocupă cu personalitatea autorului și celei «afective» care analizează efectul operei asupra cititorilor” și nici

referirile la cărțile scrise de interviuat, *Understanding Poetry, Understanding Fiction* și *Understanding Drama*. ■ Poezii semnate de Horia Zilieru, Ion Țugui, Ioana Diaconescu. ■ Henri Zalis propune o dezbatere despre accepțiile naturalismului în literatură și marchează de la început faptul că majoritatea criticilor proeminenți (de la Mihail Dragomirescu până la G. Ibrăileanu. E. Lovinescu, G. Călinescu și Perpessicius – cu două excepții: Paul Zarifopol și Tudor Vianu) „au refuzat naturalismul sau l-au acceptat evaziv”, fără a mai pune la socoteală atitudinea constant ostilă a lui N. Iorga față de acest curent, și ajunge la miza explorării sale critice: relevarea „opacității față de naturalism”, făcând o disociere între naturalismul major „inspirat, cu aspirații vizionare” și cel „de esență trivială, cu respirația scurtă, promovând un cult al banalității, al ciudățeniei absolutizate și al bizareriei gratuite” (articolul *În dezbatere: naturalismul*). ■ Rodica Baconsky colaționează și traduce alte fragmente din «*Carnetul gri*» al lui Ion Vinea. ■ Petru Poantă radiografiază lirismul Gabrielei Melinescu din ultimul volum de poezie *Jurământul de sărăcie, castitate și supunere*, recunoscându-i unicitatea în peisajul literar contemporan: „Nimeni n-a realizat în literatura română contemporană imaginea viscerală, aproape, a ființei sub fascinația erosului. [...] Debutând cu o carte de excepție, Gabriela Melinescu evoluează spre lirismul spectacolelor senzoriale ale umanului. Ea aduce în poezia română contemporană nostalgiile dintotdeauna ale unei literaturi tinere: strălucirea ireală dar palpabilă a concretului în mișcare.” ■ Este publicată o tălmăcire a lui Tudor Arghezi din La Fontaine, *Lupii și oile* (1952) ■ Sunt comemorați 200 de ani de la nașterea lui Novalis cu traducerea unui fragment din *Imnuri către noapte* în versiunea lui Petru Sfetcă. ■ La rubrica „cutia Pandorei”, revine Gabriela Melinescu cu un eseu despre prietenie (articolul *Suprafiresc al prieteniei*). ■ Reapare, la rubrica „unghiuri și antinomii”, Constantin Noica cu infinitele disocieri lingvistico-filozofice despre timp și ființă în articolul *Rotitor și rostitor, în istorie*. ■ T. Tihan comentează volumul de interviuri *Convorbiri subiective* (Albatros, 1972) semnate de Ana Blandiana și Romulus Rusan, în care „discuțiile angajate vizează personalități românești de prim rang aparținând celor mai diverse compartimente ale culturii și civilizației contemporane: literatură, film, arhitectură, istorie, filosofie, tehnică, matematică, medicină, sport etc.”. ■ La rubrica „cărți străine” recenzate, sunt de reținut *Carnetele maiorului Thompson* (Albatros, 1972) al umoristului francez Pierre Daninos, comentat de Doina Modola, și *Căderea Constantinopolului* (Ed. Științifică, 1971) a lui Steven Runciman, prezentat de Mircea Muthu. ■ Mircea Micu îi dedică parodia Ilenei Mălăncioiu, *Te-am văzut trecând*, la rubrica „dicționar parodistic contemporan”.

3 mai

• [„**Viața studentescă**”, nr. 18] *Tineretea lui Mai* de Dan Frunteletă și *Schițe de biografii exemplare* de Marius Tupan (reportaj la Uzina de mașini

grele București). □ Cronica teatrală – Medeea Ionescu, despre *Neînțelegerea* de Albert Camus, la Studioul Cassandra. □ Film: premiera *Felix și Otilia*, cu un scenariu de Ioan Grigorescu după G. Călinescu, „o capodoperă ratată”, în viziunea lui Călin Stănculescu, criticul menționând o frază a lui G. Călinescu de la care s-a făcut rabat: *Filmul înrăurește asemeni poemului prin sugestie*. ■ Ion Cristoiu comentează noua carte a lui Geo Bogza – *Priveliști și sentimente*, autor care ar continua lirismul din *Cartea Oltului*. „În contextul creației lui Geo Bogza, *Priveliști și sentimente* continuă lirismul din *Cartea Oltului*. În confruntarea celor două dimensiuni ale autorului – cea lirică și cea ironică – sorții de izbândă sunt de partea primei... Geo Bogza se confundă tot mai mult cu mentorul reportajului liric în literatură noastră. Exagerarea dimensiunii lirice a creat, prin imitare, o direcție unilaterală în reportajul românesc... ca în orice imitare, produsele în serie au caricaturizat modelul (*n.b.* aducând „o literaturizare excesivă, dincolo de limitele bunului gust, a realității”)... O încercare de demitizare a realității se impune, cred, în contextul reportajului literar actual. Ceea ce înseamnă, de fapt, întoarcerea la cealaltă dimensiune fundamentală a creației lui Geo Bogza, dimensiunea ironică, demitizantă, cea care unește lucrări ca *Fișe de provincie*, *Fișe de închisoare* sau *O sută șaptezeci și cinci de minute la Mizil*”. ■ Constantin Pricop, la rubrica *Dialectica ideilor*, lansează niște *Opinii studențești în întâmpinarea Conferinței Naționale a Scriitorilor – Literatura: Text și realitate*, vorbind despre angajare și autenticitatea producției textuale, de „apropierea necesară și memorabilă a scriitorului de cei pentru care scrie, a emițătorului de versuri de cei care le descifrează... rolul important al omului de litere în societatea noastră e cu atât mai evident cu cât el nu mai este doar un (simplu) om al literelor, ci un om al poporului și al țării sale... fiecare etapă a revoluției are o vârstă a ei. Tentația adoptării unor trăsături de suprafață, pasagere, în locul pătrunderii liniilor de evoluție face ca anumite scrieri, cu un caracter superficial revoluționar, să fie lipsite de adevărata imagine de transformare a societății”: „Dezvoltarea literaturii și a culturii în general devine, în anumite momente istorice, mai mult decât determinată de structura societății... Este cazul epocii pe care o trăim. O societate în cadrul căreia cultura are un rol recunoscut de bun al poporului, al tuturor, nu mai poate accepta fenomenul artistic drept un experiment oarecare... În cadrul preocupărilor sistematice de limpezire și de deschidere a perspectivelor evoluției culturale în sistemul actual de dezvoltare a țării noastre se înscriu și preocupările teoretice sistematice, rezultat al atenției pe care conducătorii de azi ai destinului României o acordă stadiului actual al culturii. Din intervențiile repetate ale Tovarășului Nicolae Ceaușescu se desprinde o înțelegere largă a poziției scriitorului în societate. Scriitorul este (și trebuie să fie) *un participant*, și nu un spectator, la evenimentele importante ale țării. Accepția aceasta este exemplificabilă și prin atitudinea tuturor scriitorilor de certă valoare din istoria literaturii noastre. Fiecare dintre ei, într-un fel sau altul, a participat, a făcut parte

din evoluția pe care a avut-o România în decursul devenirii ei...” Dezideratul principal cerut criticii de noua generație de tineri literați este simplu: e vorba de „fermitate” și chiar de „o anumită încăpățănare... pentru a-și afirma opiniile... astăzi, se pare, *situarea pe poziții* este prea ușor abandonată”.

4 mai

• **[„Munca”, nr. 7609]** În *Carnet Cultural – Carte*, Mihai Cernat prezintă volumul de versuri *Șah etern* de Valentin Berbecaru.

• **[„Scânteia”, nr. 9173]** Aflăm că *Azi sosește în țara noastră primul ministru al Israelului, Golda Meir*. ■ Dumitru Micu semnează cronică literară la *Marele singuratic* de Marin Preda: „În general, ceea ce dă gravitate romanului e meditația. Creația de viață rămâne sumară, personajele, inclusiv personajul principal, nu au pregnanța celor din volumele anterioare ale ciclului. Prin latutura sa estetică însă (ce absoarbe și observația psihologică), prin caracterul problematic, *Marele singuratic* devine cuceritor. Asemenea culegerii de eseuri propriu-zise *Imposibila întoarcere*, din care preia nemijlocit anumite idei, romanul pune întrebări, caută soluții, stimulează cugetul. Problemele lui Niculae Moromete sunt implicit ale lumii noastre, ale timpului pe care îl traversăm, sunt într-un fel sau altul probleme ce ne angajează pe toți. De aici, actualitatea cărții. Ca toate scrierile lui Marin Preda, și noul său roman se situează între operele care, aducând în dezbatere cu îndrăzneală și simț de răspundere, preocupări majore, înfățișând realitatea fără înfrumusețări sau desfigurări, încorporând pozitivul și negativul unor viziuni dinamice, sporesc valorile realiste și dimensiunile umanismului literaturii române contemporane”.

• **[„Albina”, nr. 18]** Revista se deschide cu poezia *Ochii eroilor* de Violeta Zamfirescu și cu interviul („*O literatură valoroasă, strâns legată de viață*”) acordat lui Iulian Neacșu de acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor. În ciuda titlului, întrebările sunt axate pe experiența personală a interviuatului și proiectele sale de viitor, între care volumul de versuri *Sabia timpului*. □ La *Poșta poeziei*, Victor Tulbure selectează pentru acest număr câteva poezii de: Nicolae Rogobete (*Țară, cuvânt pururi tânăr*), Victor Rusu (*Partidului*), Emil Goldgraber (*Din steagul țării...*), Vasile Dumitru (*Doină*) și Corneliu Vasile (*Patrie*), adunate sub titlul generic de *Cuvânt de trebuință ca aerul*. □ La pagina de *Satiră și umor* semnează Tudor Mușatescu, Stelian Filip, D. C. Mazilu, Silviu Georgescu, Ion Dianu.

• **[„Orizont”, nr. 1 (216) 1972, Anul XXIII, săptămânal politic-social și literar-artistic editat de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș și Asociația scriitorilor din Timișoara, serie nouă, Timișoara. Format A3. Nr de pagini într-un număr 12. Colegiul de redacție: Ion Arieșanu (redactor șef), Albert Francisc, Nicolae Berwanger, Ignat Bociort (redactor șef adjunct), Ioan Cornea, Coriolan Drăgulescu, Anghel Dumbrăveanu (redactor șef adjunct), Ispas Moțiu, Gabriel Popa, Dan Po-**

pescu, Svetomir Raicov, Ioan Românu, Gh. Tomoroga, Cornel Ungureanu, Emil Vlaicu. Începând cu acest an revista, lunară până acum, devine săptămânal într-o serie nouă, într-un nou format.] Pe prima pagină, se consemnează într-un editorial festiv apariția noii serii a săptămânalului „Orizont” subsemnăturile lui Mihai Telescu și Zaharia Stancu care urează: „multe succese și izbânzi literare. [...] împliniri în slujirea literaturii noastre noi, în slujirea intereselor cititorilor noștri, spre înflorirea spirituală a României socialiste.” Sloganul comunist binecunoscut „Proletari din toate țările, uniți-vă!” tronează în partea de sus, stânga. □ În pagina a doua vine o confirmare a schimbării de ton și de direcție, declarație pe care își pune semnătura întreaga redacție: „Afirmăm, la acest nou început de drum, dorința noastră de a face din această revistă o tribună a ideilor politice și filosofice ale Partidului Comunist Român, o tribună de propagare a umanismului socialist, un for de confruntare creatoare, de impunere a valorilor reale din știință, literatură, artă, cultură”. ■ Nicolae Țirioi recenzează la cronica literară volumul *Istoria unei secunde* a lui Adrian Păunescu cu următorul incipit: „Poet format în zodia stilului arghegian, în care sonoritatea cuvintelor, asociate într-un mod întâmplător și neobișnuit, își găsește totuși un tâlc, un simbol reflexiv, cumpănit, Adrian Păunescu își afirmă cu impetuoasă vibrația lirică și plasticitatea sufletească debordantă, care dă suflu nou și sinceritate convingătoare poeziilor patriotice, sentimentelor sale cetățenești”. ■ Ion Iliescu aduce în prim plan un *Macedonski*, documentele relevând zbaterile poetului, aflat în pragul sărăciei, de a obține un stipendiu pentru a-și putea crește și educa cei cinci copii. ■ La rubrica de „cinefil” Adriana Simlovici înregistrează un interviu cu regizorul Manole Marcus despre filmul politic unde se accentuează mereu necesitatea relației celei de-a șaptea arte cu...politicul. ■ În întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor, formulează răspunsuri de sprijinire și adeziune: Franyó Zoltán, Anghel Dumbrăveanu, Ion Arieșanu, Vladimir Ciocov, Hans Kehrler. ■ Poezia cu tentă partinică este reprezentată de: Mihai Beniuc, Anghel Dumbrăveanu, Franz Liebhard, Dim. Rachici, Al. Jebeleanu, Damian Ureche, Dușan Petrovici, Lucian Bureriu. ■ Aristide Buhoiu lansează o *Cronică sentimentală* la rubrica *Sport*. ■ Din lirica universală este tradus, pe ultima pagină, de Ion Popa poetul Pablo Neruda.

• **[„România literară”, nr. 19]** Editorialul *Premiile* este semnat R. I.: „Sâmbătă 29 aprilie, au fost decernate premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 1971. Un amplu reportaj publicăm în paginile 15-17 ale revistei noastre. În rândurile care urmează ne vom opri, mai ales, la semnificația acestui moment în viața literară a țării, pentru scriitorii înșiși, dar și pentru categorii mai largi de scriitori. Ca și în anii trecuți, decernarea premiilor a constituit un prilej important de confruntare a valorilor, de retrospectivă rodnică și de gânduri pentru viitor. Înțelesul acțiunii ca atare a depășit caracterul sărbătoresc, firește în asemenea împrejurări; e vorba de un bilanț și de o meditație asupra problemelor

celor mai vii, mai actuale ale literaturii noastre de azi. [...] Un aspect esențial, care se cuvine relevat, este implicația morală pe care orice premiu o conține sau ar trebui s-o conțină. Desigur, se premiază cărțile, nu oamenii, valoarea operelor, nu comportamentul social al autorilor. Dar putem noi oare ignora acest comportament? Literatura are și o influență morală, educativă; scriitorii sunt, prin însuși faptul de a scrie, prin prezența lor, niște exemple demne de a fi urmate. Un premiu adevărat reflectă, aproape totdeauna, și această latură morală a muncii artistice. Premiul indică, dincolo de valoare, prestigiul social al unui scriitor”. □ Citim și *Premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 1971*: „Juriul pentru decernarea premiilor Uniunii Scriitorilor din R. S. România, întrunit în ședință de lucru în ziua de 28 aprilie a. c., în următoarea componență: Ion Băieșu, Galfalvi Zsolt, Romulus Guga, Georgeta Horodincă, Alexandru Ivasiuc, George Macovescu, Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Fănuș Neagu, Ioanichie Olteanu, Mihai Petroveanu, Dumitru Radu Popescu, Valeriu Râpeanu, Cornel Regman, Nichita Stănescu, Geo Șerban, Corneliu Ștefanache și Franz Storch, sub președinția acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, după ce a supus dezbaterii cele mai valoroase lucrări literare ale anului 1971, potrivit criteriilor regulamentului în vigoare, a hotărât, prin vot secret, să acorde următoarele premii: Poezie: Gheorghe Tomozei *Misterul clepsidrei* (ed. Mihai Eminescu), Vasile Nicolescu *Clopotul nins* (ed. Mihai Eminescu); Proză: Constantin Chiriță *Întâlnirea* (ed. Mihai Eminescu), Radu Ciobanu *Crepuscul* (ed. Mihai Eminescu); Dramaturgie: Paul Everac *Urme pe zăpadă* (ed. Mihai Eminescu), Horia Lovinescu *Și eu am fost în Arcadia* (ed. Cartea Românească); Publicistică și reportaj: Radu Cosașu *Un august pe un bloc de gheață* (ed. Mihai Eminescu), George Ivașcu *Jurnal ieșean* (ed. Cartea Românească); Literatură pentru copii și tineret: Veronica Porumbacu *Ferestre deschise* (ed. Ion Creangă), Ion Brad *Cele patru anotimpuri* (ed. Ion Creangă); Critică literară și eseistică: Victor Felea *Poezie și critică* (ed. Dacia), Alexandru George *Semne și repere* (ed. Cartea Românească); Istorie literară: Romul Munteanu *Literatura europeană în epoca luminilor* (ed. Enciclopedică), Ov. S. Crohmălniceanu *Literatura română și expresionismul* (ed. Mihai Eminescu); Traduceri din literatura universală: Aurel Rău *Traduceri din Kavatis* (ed. Univers), Aurel Covaci *Traduceri din Corrado Alvaro și W. C. Williams* (ed. Univers și ed. Albatros); Traduceri din literatura română în limba maghiară și germană: Kiss Jenő pentru *Feciori de cerbi* (Colinde românești, ed. Kriterion); Thea Constantinidis pentru *Nicoară Potcoavă* de Mihail Sadoveanu (ed. Kriterion), Literatura naționalităților conlocuitoare: Kacso Sandor *Virag alatt, izzap fölött* (Flori și nămol, ed. Kriterion), Lászlóffy Aladár *A hetvenes évek (Anii șaptezeci)*, ed. Kriterion), Benkő Samu *Sorsformáló ertelem (Rațiunea existenței)*, ed. Kriterion), Hans Liebhart *Immer wieder Weisskircher (Din nou despre cei din Weisskirche)*, ed. Kriterion), Orest Masechievici *Na miseachnih perehresteah (La răspântiile lumii)*, ed. Kriterion); Debuturi: Dana Dumitriu

Migrații (ed. Mihai Eminescu), Florin Manolescu *Poezia criticilor* (ed. Mihai Eminescu), Anemone Latzina *Was mann heute so dichten Kann* (*Despre ce să mai scriu azi poezii*, ed. Dacia), Adrian Popescu *Umbria* (ed. Dacia), Luminița Coler *Nisip sub pleoape* (ed. Cartea Românească), Mircea Dinescu *Invocație nimănui* (ed. Cartea Românească). Decernarea premiilor a avut loc la sediul Uniunii Scriitorilor, în ziua de sâmbătă 29 aprilie 1972, în cadrul unei festivități la care au participat membrii Juriului, membri ai Biroului și ai Consiliului Uniunii Scriitorilor, directori de editură, reprezentanți ai presei”. □ Sunt publicate și *Cuvântul președintelui Uniunii Scriitorilor*, acad. Zaharia Stancu și scurte intervenții unor scriitori premiați. ■ În paginile intitulate *În preajma Conferinței noastre* apar opinii cu privire la *Răspunderea scriitorului față de limba română*: „Răspunderea scriitorului față de limbă a fost și rămâne la fel de importantă ca și răspunderea lui față de literatura pe care o scrie: limba este instrumentul și, în același timp, realitatea însăși a literaturii. Nu întâmplător, istoria literaturii române a început prin a fi o istorie a limbii române: marile bătălii pentru o literatură modernă s-au dat și s-au câștigat, în secolul trecut, în limbă. [...] Acum, când ne mai desparte puțin timp de Conferința națională a scriitorilor, o astfel de discuție își are rostul și semnificația ei: problema mesajului artistic și ideologic al operelor e direct legată de problema limbajului ei. Și ca să dăm un singur exemplu, a milita pentru claritate și accesibilitate, pentru o literatură superior inteligibilă înseamnă a milita pentru o limbă clară și accesibilă. Desigur, nu e vorba de a întreprinde un studiu sistematic asupra operelor celor mai reprezentative ale literaturii de azi; o parte din aceste opere au făcut deja obiectul unor studii competente, publicate în revistele de specialitate. E vorba de a confrunta câteva opinii referitoare la opere diferite – ca valoare, ca gen, ca stil –, confruntare capabilă să sugereze interesul permanent și profund al specialiștilor față de unele din aspectele importante ale limbii literaturii noastre în momentul de față”. □ Florica Dumitrescu, *Scriitorul și problemele limbii*: „În memoria iubitorilor de literatură sunt gravate părerile despre limbă ale cronicarilor, ale reprezentanților Școlii ardelenne, ale pașoptiștilor, ale clasicilor sau, dintre scriitorii mai noi, ale lui Liviu Rebreanu, Gala Galaction, Lucian Blaga, Camil Petrescu, Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi. Mai puțin s-a impus atenției publice interesul scriitorilor din tânăra generație pentru «lupta cu cuvintele». În rândurile de mai jos mă voi opri asupra a doi tineri scriitori – poeta de rară sensibilitate Ana Blandiana și vigurosul prozator Petru Popescu – care au în comun nu numai vocația artistică, ci și sentimentul răspunderii față de limba română”. Autoarea discută textul Anei Blandiana apărut în „Contemporanul” din 20.VI.1969 și pe cel semnat de Petru Popescu în „România literară” din 2. III. 1972: „Opiniile lucide și responsabile citate – susținute prin valoroasele opere ale scriitorilor amintiți – demonstrează atenția acordată limbii noastre de unii reprezentanți ai tinerei generații de literați. Acum, în preajma Conferinței pe țară a Uniunii Scriitorilor, trebuie re-

marcat în acesta un aspect al maturității tinerilor scriitori, conștienți că, printre înaltele misiuni ale scrisului artistic, datoria de a apăra și cultiva zestrea lăsată de strămoși – limba română – este una dintre cele mai nobile”. □ Alexandra Roceric, *Imposibila certitudine (sau despre proza Alicei Botez)*: „Ne-a frapat în proza Alicei Botez nota de vag, ca un liant între personaje, între fapte, între relatările personajelor despre fapte – învăluind misterios acțiunile în romanele apărute până acum, *Iarna Fimbul* (1968), și *Pădurea și trei zile* (1970). [...] Înclinăm să credem, de aceea, că prin ideea de certitudine imposibilă, de vag și discontinuitate, autoarea a intenționat mai puțin să introducă tensiunea epică a enigmelor de nedelegat, cât să creeze o atmosferă lirică, incantatorie, care dă o altă dimensiune știutelor și neștiutelor. S-ar putea ca această notă să nu fie proprie numai prozei Alicei Botez, s-ar putea...”. □ Mihaela Mancaș, *Funcția stilistică a „arhaismului” în „Princepele”*: „Particularitatea dominantă a cărții este constituită, după părerea noastră, de faptul că limba *Princepelui* nu e, nici în planul autorului și nici în acela al vorbirii personajelor, o limbă arhaică. Barbu utilizează doar *modelul* fonetic, sintactic sau lexical al limbii române vechi, fără a-l urmări în toate situațiile posibile sau în toate detaliile sale. Rezultatul este o expresie construită după o *schemă* arhaică, în care sunt plasate intermitent elemente lingvistice moderne”. □ Al. Graur, *Traduceri*: „Expresia italiană *traduttore traditore* are aplicație, după cât cred, la operele literare, în special la cele în versuri: efectele artistice sunt obținute prin utilizarea în anumite forme a materialului unei limbi date și este în general foarte greu, adesea chiar imposibil de redat exact aceleași efecte într-o limbă care dispune de alt material. Desigur, înțelesul în linii mari poate fi redat, dar figurile de stil, jocurile de cuvinte și chiar caracterizarea personajelor prin felul lor de a vorbi, toate acestea opun o barieră de netrecut cuiva care vrea să facă o traducere absolut exactă. De aceea, chiar dacă socotim valabilă expresia italiană, nu ne vom folosi de ea pentru a blama pe traducătorii conștiincioși și bine informați”. □ Liliana Ionescu, *Despre unele modalități stilistice în teatrul contemporan de evocare istorică*: „Specie consacrată în literatura noastră prin tradiția unor reușite certe (*Despot Vodă*, *Răzvan și Vidra*, trilogia lui Delavrancea, *Vlaicu Vodă*), drama istorică a revenit, în ultimii ani, în atenția scriitorilor (Horia Lovinescu, Paul Anghel, Ion Omescu, Paul Cornel Chitic, Al. Voitin, Dan Tărchilă). [...] Tradiția a impus, ca esențială pentru literatura istorică, reconstituirea realistă a epocii. Într-un singur caz realismul reconstituirii nu are importanță: atunci când istoria nu este privită ca obiect al creației artistice, ci numai ca pretext al ei”. □ Solomon Marcus, *Pornind de la opiniile lui Zacharias Lichter*: „Latențele operaționale care sălășluiesc în limbajul matematic sunt ca forțele uriașe care zac în atom. Dezlănțuirea lor nu poate fi stăpânită de nimeni, în aceasta constă suprema libertate a limbajului matematic. Dar acest limbaj, «uitând» din motive tactice de problemele din care s-a născut, se complace din ce în ce mai mult într-un joc, tocmai pentru a deveni mai util, el se

contemplă pe sine, tocmai pentru a putea contempla apoi mai bine ceea ce e în afara sa, el întoarce spatele realului, tocmai pentru a putea reveni la el, după un timp, cu o privire proaspătă. Z. L. știe să-și aleagă interlocutorii. Erorile geniale despre care-i vorbește matematicianul W. nu sunt un paradox fără acoperire, cum ar putea să pară la prima vedere”. □ Paula Diaconescu, *Conflictul expresiei în poezia lui Marin Sorescu*: „În poezia lui Marin Sorescu nu întâlnim ambiguități generate de cuvinte rare, de construcții sau forme rare. S-ar părea că, chiar în versuri de adâncă reflexivitate, poetul sugerează lucruri grave prin cel mai autentic «limbaj prozaic». Caracterul derutant al poeziei lui Marin Sorescu se manifestă mai ales la nivelul asocierilor semantice. Poetul anulează distanța dintre obiectele realității și, în consecință, nu refuză incompatibilitatea asocierilor semantice de cuvinte”. ■ Aurel Baranga se explică semnând *De ce scriu teatru*: „Accesibil, dar nu vulgar, original, dar nu exhibiționist, îndrăzneț, dar nu fals cutezător, – în măsura în care există o cutezanță simulată, mai tristă decât orice conformism – teatrul nostru, politic prin toate fibrele sale, se cuvine să înfățișeze esența vieții, structurată în forme estetice superioare, de o patetică, răscolitoare forță de impresionare și convingere. Numai un asemenea teatru, fie că aduce pe scenă tragedia sau comedia, numai asemenea spectacole, de o violență și promptă chemare la ordine a conștiințelor, poate beneficia de ilustra titlatură: *artă a epocii socialiste*. Restul nu constituie decât iluzorii și sterile convulsii, fără ecou, fără prestigii, fără o reală validare din partea publicului, sau, cum a spus un cunoscut confrate: «vorbe, vorbe, vorbe»... Sau, cum aş traduce azi celebrul vers hamletian, dacă aş încerca o nouă tălmăcire: «palavre, palavre, palavre...»”. ■ În rubrica numită *Varietăți filologice* Șerban Cioculescu publică textul *Cum vorbim și scriem*: „Rare sunt cărțile sistematice, fără pedanterie, care ne lămuresc cum ar trebui să vorbim și mai ales să scriem. Una cu totul remarcabilă a apărut deunăzi în Editura Științifică: *Corectitudine și greșală (Limba română de azi)* de Valeria Guțu Romalo. În *Cuvânt înainte*, autoarea ne previne că «lucrarea de față se include în seria, destul de bine reprezentată în ultimii ani, a cercetărilor privind *cultivarea limbii*». Modestia se cuvine subliniată, ca o virtute dintre cele mai rare. O altă calitate, tot atât de puțin frecventă, este discreția cu care sunt amendate greșelile de limbă, fără mențiunea autorilor, ci numai cu trimiterea la organul de presă, cu data respectivă, de unde a fost culeasă «perla»”. ■ În „*Pași pe nisip*”, rubrica dedicată debutanților, Aureliu Goci publică textul *Conu Leonida față cu el însuși*. ■ Victor Ivanovici scrie despre *Etimologii*: „Într-o poezie foarte cunoscută Camil Petrescu dă glas unei intuiții care, într-o perspectivă mai înaltă, devine de-a dreptul tulburătoare: el declară că *a văzut idei*. Pe autor trebuie, bineînțeles, să-l presupunem cu totul inocent de implicațiile pe care le vom extrage de aici. Expresia citată este, în realitate, pleonastică; *ideea* este vizibilă, nu numai metaforic vorbind. Acest cuvânt, ca și «vidos»-ul platonice, este un derivat postverbal al lui, «eido» – a vedea”. ■ Nicolae Manolescu semnează cronică lite-

rară la *Clasicism, baroc, romantism* de G. Călinescu, Matei Călinescu, Adrian Marino, Tudor Vianu, *Dacia*, 1971: „Utilitatea ei indiscutabilă nu ne scutește de a căuta criteriile după care a fost alcătuită. Din capul locului ne întrebăm cine este autorul selecției și al rezumatelor analitice? Fiindcă, totdeauna în asemenea cazuri, este evident un punct de vedere, mai ales în erori. Anonimatul arată o ciudată (și destul de răspândită) idee despre antologia critică. Principala eroare a culegerii este înșiruirea alfabetică a autorilor incluși, deși ordinea cronologică ar fi fost cea firească. Studiile reflectă momente succesive din istoria temei. Evoluția unghiului de vedere și a tehnicii de analiză rămâne greu de determinat fără respectarea cronologiei. Matei Călinescu îl citează pe Adrian Marino, căruia însă îi premerge în culegere, și amândoi pornesc de la Tudor Vianu, care le succede. Selecția nu e, nici ea, infailibilă”. ■ Recenzii: □ Liviu Petrescu notează apariția volumului *Privind viața* de G. Ibrăileanu, Editura Dacia, 1972: „Iată o carte de «înțelepciune», cu care Editura Dacia înțelege să inaugureze colecția *Restituiri*, menită să repună în circulație opere și scriitori uitați sau mai puțin cunoscuți publicului (coordonatorul general al colecției este profesorul Mircea Zăciu); cât constituie îndrumare din partea lui Mircea Zăciu și cât inițiativă din partea îngrijitorului de ediție (Valentin Tașcu) se poate destul de lesne stabili”. □ Mircea Anghelescu notează apariția *Studii de limbă literară și filologie vol. (II)*, Editura Academiei, 1972, volumul realizat de Institutul de lingvistică al Academiei. □ Viola Vancea comentează *Iadul și pasărea* de Ion Omescu, C. R., 1972: „Dincolo de sugestiile livrești și de «ilustrarea» nu îndeajuns de personală a unor idei și teorii de largă circulație în teatrul modern, piesele lui Ion Omescu impun, prin opțiunea pentru conflictul de idei (încă nu pe deplin valorificată) un profil distinct de autor dramatic cu o ascensiune aptă, în viitor, de surprize”. □ Dumitru Stancu recenzează *Ecou în nisip* de Aurora Conțescu: „Evident, volumul *Ecou în nisip* de Aurora Conțescu este inegal în alcătuirea ciclurilor, dar el marchează o nouă etapă a evoluției poetei”. ■ Al. Piru se ocupă de *Metafora mării în poezia lui Eminescu*, iar alături sunt inserate versurile poemei *Dintre sute de catarge...* de Mihai Eminescu. □ Versuri semnează Vasile Nicolescu (*Efect de lună la Vârful cu Dor*), Gheorghe Tomozei (*Crin nins*), Sașa Pană (*Uitare la cub; Azi ca și ieri; Lege; Premonițiune; Poem perfect; Bilanț* – din „volumul în pregătire”, *Culoarea timpului*), Orest Masichievici (*Dincolo de prag; În port; Când pietrele vorbesc*). □ Emil Sârbulescu semnează traducerea la *Riscul de a mulțumi publicul* de Saul Bellow. □ *La iarnă...*, este un fragment din romanul *Masa zarafului* de Dana Dumitriu. ■ În secțiunea *Cartea străină* se arată: □ Nicolae Balotă semnează *Ramuz, poetul*, despre volumul *Pictor din Vaud*, tradus de Ion Băieșu și M. Călinescu și cu o prefață semnată de H. Zalis, Editura Univers 1972. □ De la c. u. aflăm despre apariția *Trois succettes à la menthe* de Robert Sabatier, ed. Albin Michel, 1972, iar l. c. ne prezintă *Les corps conducteurs* de Claude Simon, Ed. De Minuit, 1971. ■ Găsim ultimele știri din *Uniu-*

nea Scriitorilor: „În întâmpinarea apropiatei Conferințe naționale a scriitorilor, cu prilejul unei întâlniri între redactorii revistelor «Tribuna» din Cluj și «Astra» din Brașov, inițiată de Asociația scriitorilor din Brașov, au avut loc interesante dezbateri, la care au participat între alții: Dumitru Radu Popescu, Paul Everac, Dan Tărchilă, Ion Lungu, Mihai Nadin, Voicu Bugariu, A. I. Brumaru. Totodată, s-au desfășurat șezători literare în localitățile Zărnești și Bran, la care au participat scriitorii: Nicolae Tăutu, Dumitru Radu Popescu, Dan Tărchilă, Adrian Păunescu. Mihai Nadin, Ion Lungu, Negoită Irimie, Nicolae Stoe, Vasile Grunea, A. I. Brumaru, Emil Bunca, Emil Rădulescu, Emil Poenaru, Nicolae Prelipceanu, Ion Stanciu. □ A apărut primul număr al revistei «Transilvania», care reia pe planuri contemporane tradiția revistei cu cea mai îndelungată apariție din țară – 77 de ani – fondat în 1868 de George Barițiu. În paginile revistei sunt publicate, între altele, articole care dezbate problemele apropiatei Conferințe naționale a scriitorilor, eseuri de Romul Munteanu, Ion Vlad, Nicolae Balotă, un «album sentimental» în care semnează Ion Dodu Bălan, Romulus Rusan, Maria Fanache, Ladmiss Andreescu; versuri și proză de Paul Constant, Wolf Aichelburg, Mira Preda, Titus Andronic și alții. Revista se deschide cu o pagină care reproduce telegrama oamenilor muncii din județul Sibiu adresată C. C. al P. C. R., tovarășul Nicolae Ceaușescu, în care sunt exprimate sentimentele de profunda recunoștință pentru grija deosebită acordată dezvoltării științei, culturii și artei în patria noastră. [...] În editura «Europa» din Budapesta, a apărut recent un interesant volum intitulat *Curierul de seară* care înmănușează șapte piese de teatru, în câte un act, ale următorilor dramaturgi români: Marin Sorescu, Ion Băieșu, Romulus Vulpescu, Dumitru Radu Popescu, Gheorghe Astaloș, Mihai Georgescu și Iosif Naghiu. * În cadrul ciclului de conferințe organizat de Academia de Științe Sociale și Politice a R. S. România, prof. dr. Zoe Dumitrescu-Bușulenga a conferențiat la 26 aprilie 1972, în aula Bibliotecii Centrale Universitare din București, despre *Marile modele ale culturii românești*. □ Sub auspiciile Academiei Republicii Socialiste România și ale Academiei de Științe Sociale și Politice, în Capitală, a avut loc o sesiune comemorativă consacrată împlinirii a 100 de ani de la moartea lui Ion Heliade Rădulescu. Au participat academicieni, cadre didactice universitare, scriitori, cercetători. În cuvântul introductiv, acad. Miron Nicolescu a evocat personalitatea proeminentă a aceluia care a fost primul președinte al Academiei, cititor al limbii și literaturii române. Au fost prezentate comunicări de către Șerban Cioculescu, Dumitru Macrea, Radu Tomoioga și Marin Bucur. În încheiere, a luat cuvântul Zoe Dumitrescu-Bușulenga, care a relevat aspecte din viața și activitatea socială, politică și literară a marelui cărturar. □ La Muzeul literarii române din Capitală s-a deschis o expoziție consacrată împlinirii a 100 de ani de la moartea lui Ion Heliade-Rădulescu. În cadrul festivității de deschidere a expoziției, Alexandru Oprea, directorul muzeului, și conf. univ. Alexandru Ionașcu au înfățișat aspecte din viața și activitatea lui

Heliade-Rădulescu. □ Între 14 și 25 aprilie a. c., în organizarea Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă, la Bacău s-au desfășurat acțiunile incluse în programul primei ediții a unui «salon al cărții». Pentru iubitorii de carte a fost organizată o expoziție în localul galeriilor de artă. De mare interes a fost contactul cu reprezentanții majorității editurilor din țară: Tiberiu Avramescu și Z. Ornea (Ed. «Minerva»), Angela Iancu Becleanu (Ed. Politică), Dumitru Mazilu (Ed. Univers), Aurora Chioreanu, Gheorghe Plenescu și Victor Șutu (Ed. Enciclopedică), Virgiliu Ene (Ed. «Albatros»), Viniciu Gafița (Ed. «Ion Creangă») și alții reprezentând editurile «Dacia», «Junimea» etc. În cadrul Salonului cărții de la Bacău s-au desfășurat numeroase șezători, simpozioane și întâlniri în librării, beneficiind de prezența scriitorilor Radu Cârneli, George Bălăiță, Ovidiu Genaru, Vlad Sorianu, George Genoiu, Mihai Sabin, Eugen Uricaru, Horia Gane – și a multor invitați din București și Iași, între care: D. I. Suchianu, Traian Iancu, Const. Ciopraga, Nicolae Tăutu, Ștefan Luca, Laurențiu Ulici, Gica Iuteș, Mihai Drăgan, Ion Apetroaie, George Sidorovici, Ion Grecea, Nicolae Păduraru, Nicolae Ciobanu”. ■ În *Scrisoare din Roma* intitulată *Arghezi în limba italiană*, Alexandru Balaci ne informează de apariția volumului antologic în traducerea lui Marco Cugno: „Îi suntem, la rândul nostru, recunoscători lui Marco Cugno pentru încercarea sa de a lumina mirificul labirint arghezian pe care l-a explorat cu profundă devoțiune, cu intensă participare, purtând în fața cititorilor italieni versurile unui poet care a exaltat totdeauna pe omul liber, pe descendentul lui Prometeu. Iar *Antologia* sa, Tudor Arghezi, *Accordi di Parole* nu este o modestă (cum ni se scrie în dedicația volumului), ci o importantă contribuție la răspândirea culturii românești în Italia, la înscrierea ei în circuitul universal”.

● **[„Tribuna”, nr. 18]** Redacția „Tribuna” semnează în deschidere un text – parte a răspunsului la Tezele din Iulie – despre destinul public al cărților, analiza critică și disciplina aferentă. *Critica-atitudine și calitate*, un articol relevant pentru preocupările vremii aduce în prim plan din nou activitatea asiduă la care s-a obligat redacția întru trasarea liniilor criticii ca studiu, pentru a se ajunge la un numitor comun privind criteriile de evaluare a operelor literare: „O critică înafara criteriilor ferme, oferite de realitatea zilelor noastre și de filosofia marxist-leninistă, e de neconceput [...]”. ■ Ion Vlad scrie despre cartea lui D. Popovici, apărută la Dacia (1971), *Studii literare*. Autorul este fost profesor universitar de literatură română modernă de la Cluj și un fin cunoscător al istoriei și al realităților cotidiene și de aceea. Lucrarea sa concepe „un sistem de fenomene de natură istorică, ideologică, socială și culturală. Sunt apreciate pozitiv direcțiile pe care le tratează D. Popovici „se practică un comparativism echilibrat în toate secțiunile lucrării cu unele deplasări de accente spre fenomenul cultural francez și general european.” Continuarea textului o găsim la pagina 15. ■ La rubrica *Argument pentru o istorie a literaturii române contemporane*, Al. Căprariu răspunde la întrebarea *Ce înseamnă, exact, o*

istorie a literaturii contemporane, științific alcătuită? Ridică problema lipsei, chiar și după atâtea discuții, a unei istorii a literaturii contemporane, iar deslușirea cauzei ar consta în explicația „Nici o istorie literară contemporană – fie că are un singur autor, fie că are mai mulți –, nu poate să-i satisfacă până la capăt pe scriitorii în viață.” O altă problemă ar putea fi alegerea unor criterii de ordin politico-estetic, alături de „climatul obiectiv”. □ Al. Căprariu este urmat de Mircea Braga cu articolul *Delimitări într-un „moment” al sociologiei*. Un text, de fapt, despre sociologia ca știință și impactul acesteia în literatură. Autorul e circumspect cu abordarea pozitivistă a sociologiei, iar una dintre rezervele sale transpare și atunci când forjează termenul de „materialism vulgar”, pentru ca imediat să apară și celălalt, cel consacrat, de „sociologism vulgar”. Pentru acesta, „ceea ce interesează într-o operă e exclusiv valoarea sa de document, de oglindă fidelă a vieții societății [...]”. Lui i se opune o sociologie structuralistă, cea a lui Lucian Goldmann, interesată de raportul operă-societate. ■ Ion Brad continuă în *Argumentum (V)* studiul dedicat lui Emil Isac. ■ La pagina 5 un text semnat M.R.P., privind literatura și colegii de breaslă, de Miron Radu Paraschivescu (*Miron Radu Paraschivescu inedit*). Victor Fellea este cel care face un portret al lui M.R.P. (*Un spirit militant: Miron Radu Paraschivescu*), unul dintre cei mai importanți intelectuali progresiști din perioada interbelică. ■ La rubrica *Sub semnul întrebării*, Aurel Munteanu este intervievat de Adrian Păunescu. Scriitorul răspunde la întrebările spontane ale lui Păunescu creionând stilul de viață al unui scriitor. Vorbește despre primirea rece făcută romanului Scarabeul sacru, deși crede în destinul romanului. De asemenea Aurel Munteanu conduce „Tribuna școlii” în cadrul căreia își dorește să introducă elemente centrale pentru formarea tinerilor. ■ În cadrul unui dosar consacrat lui Ion Heliade Rădulescu, Ioana Em. Petrescu semnează un text critic, din perspectivă preromantică, intitulat „*Ființa-mi răătăcită aleargă între voi*”. Pompiliu Dumitrașcu pornește în sinteza sa de la prefața *Gramaticii românești* (Sibiu, 1828) a lui Heliade Rădulescu și face următoarea precizare valorică: „Cel mai însemnat merit al lui Heliade constă în tentativa de înlăturare haosul ortografic care caracterizează scrierea limbii române în același timp”. Pompiliu Dumitrașcu îl citează pe D. Popovici cu a sa lucrare *În ideologia literară a lui I. Heliade Rădulescu* cu termenul specific folosit de acesta „italienismul heliadist” din motiv că Heliade „în Gramatică autorul – elogiază- uneori ortografia și virtuțile limbii italiene. Cu alte cuvinte de la Heliade, așa cum specifică Dumitrașcu o serie de precizări referitoare la transformările limbii române, însă fără a renunța la ideea că limba română și limba italiană „constituie același idiom”, pentru a-și argumenta ideea traduce din Dante și Tasso. Dumitrașcu îl plasează pe Heliade într-o lumină favorabilă definindu-l ca pe „moment”- „momentul Heliade” revoluționar pentru cultura națională și pentru „evoluția limbii române literare”. Alte articole de istorie literară consacrate lui I. Heliade Rădulescu sunt semnate de Mădălina Dumitrescu (Heliade Rădules-

cu și contemporanii) și Georgeta Antonescu (I. Heliade Rădulescu și tinerii scriitori).

5 mai

• [„Munca”, nr. 7610] În rubrica *Punct*, cu titlul *Primatul interesului comun*, revista publică un scurt interviu cu Camil Baltazar ce răspunde la întrebări privind rolul socialismului în poezia sa, discută despre producția lirică din România, despre poezia ermetică, facilă sau lipsită de mesaj, subiect despre care acesta apreciază: „Din poezia contemporană îmi plac acei poeți care scriu într-un fel fluent, știu, într-o exprimare clară, să îmbine muzicalitatea cu ideea. Părerea mea este că o poezie bună trebuie să fie înțeleasă. Și eu consimt că se mai publică în revistele noastre poezii ermetice, lipsite de orice mesaj, ca orice poezie încifrată. Părerea mea e că nu numai debutanții își publică astfel de poezii inaccesibile lectorului, dar și poeți cunoscuți”. În „*Balmeș-talmeș*” se critică acid un volum de teatru semnat de Ion Coja, intitulat *Jucătorul de table*. □ Lucia Bogdan publică un amplu articol intitulat *O inițiativă menită să stimuleze activitatea formațiilor teatrale de amatori*, „*Dialog cu teatrul scurt*”.

• [„Scânteia”, nr. 9138] Ion Dodu Bălan își exprimă *opinii pe marginea Tezelor în întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor* în textul *Un climat propice muncii creatoare și afirmării operelor autentice*: „Nu o dată unii autori se cred persecutați de redactori și editori și nu o dată unii dintre aceștia se socotesc stânjeniți în deciziile lor de lipsa de receptivitate a primilor, și unii și alții se consideră, așadar, persecutați. Dacă «mania persecuției» este o boală psihică dureroasă, indiferența la persecuția reală este, neîndoios, o maladie oribilă care metamorfozează treptat omul în neom. [...] Orice formă de persecuție este inumană și condamnată, dar ea este de zece ori mai condamnată când se exercită în numele unei puteri cu care te-a investit colectivitatea sau în numele talentului. Talentul ne obligă și nu cerșește favoruri. [...] Lipsa exigenței și a spiritului critic obiectiv n-are nimic comun cu grija autentică, principială a partidului și statului nostru pentru dezvoltarea și afirmarea talentelor. Firește, chiar cel mai firav talent se cere sprijinit ca să se afirme, dar nu trebuie încurajată ambiția deșartă și impostura, care trăiesc numai din mimetism și împrumuturi spirituale. A respinge asemenea lucrări «făcute», fastidioase nu înseamnă a persecuta, ci a manifesta un spirit critic lucid și exigent. Înseamnă a manifesta respect pentru cititori și grijă pentru destinele culturii naționale. Între ambiția deșartă a unui individ grafoman, oricât de zgotos s-ar manifesta ea, și între seriozitatea unei culturi trebuie să preferăm întotdeauna pe cea din urmă. Pentru asta e nevoie de curaj, de spirit de răspundere și de un simț critic intransigent. Din păcate, unii critici literari, luptători vajnici împotriva inerției pe care ei o confundă mecanic cu tradiția, se zbate din răspuțuri (în numele inovației) pentru promovarea oricăror încercări neizbutite. Mai bine să greșești prin generozitate decât prin exigență – zic ei – uitând că, în fond, re-

zultatele pentru cultură sunt la fel de nocive. [...] S-a făcut încă prea puțin pentru educarea morală, pentru întărirea eticii profesionale a criticilor literari. Unii, foarte puțini, în mână cu o bătă, deși fac pe ultraestetii, caută noduri în papură unor confrăți a căror poziție teoretică fermă îi irită; ei proliferază idei estetice anacronice, urmărind intimidarea exprimării unor concepte avansate, științifice. Aceasta nu este și ea o formă de intoleranță literară? [...] Există în literatura română actuală valori de prim rang, expresie a forței creatoare și a bogăției vieții noastre socialiste, care ne obligă prin prestigiul lor la maximă exigență și la o scrutare nereținută a lipsurilor. Exigența, respectul față de cititor, grija față de valorile pe care le oferim, spiritul critic, lucid sunt tot atâtea semne distincte ale maturității unei culturi, ale responsabilității față de destinul ei”. ■ Se anunță *Revista „Orizont”*, serie nouă: „Timișoara. – (Correspondențul «Scânteii», Cezar Ioana). La Timișoara a apărut primul număr al noii serii a revistei «Orizont» – săptămânal politic-social și literar-artistic, editat de Comitetul județean Timiș pentru cultură și educație socialistă și Asociația scriitorilor timișoreni. Editorialul relevă că revista își propune să fie un propagator activ al politicii Partidului Comunist Român pentru educarea generațiilor de astăzi și de mâine în spiritul respectului față de tot ce a făurit și făurește poporul român, al prieteniei și frăției dintre oamenii muncii români și din rândurile naționalităților conlocuitoare, să promoveze înalte idealuri filozofice, etice, morale și umane care stau la baza concepției partidului nostru despre viață și societate, să popularizeze creațiile valoroase ale celor ce se îndeletnicesc cu scrisul în această parte a țării – români, germani, maghiari, sârbi și de alte naționalități. Cu prilejul apariției primului număr al revistei «Orizont» sunt publicate salaturile adresate redacției de Mihai Telescu, prim-secretar al Comitetului județean Timiș al P.C.R., președintele consiliului popular județean, și acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii scriitorilor. Din sumarul revistei notăm opiniile prozatorilor și poezilor Franyó Zoltán, Ion Arieșanu, Hans Kehrner, Anghel Dumbrăveanu, Vladimir Ciocov în întâmpinarea conferinței naționale a scriitorilor, interviurile despre filmul politic și opere contemporane, dezbaterile *Cercetare – producție, învățământ*, rubrica de reportaje, grupaje de poezii originale și din lirica universală și altele”.

● [„Contemporanul”, nr. 19] Violeta Zamfirescu prezintă: *O poezie de înaltă calitate*: „Poezia este miracolul sublim al sufletului omenesc, pe care îl merită acest colț de lume, unde permanent este regenerată frumusețea socială bazată pe echitate, frumusețea spirituală deschisă tuturor cuceririlor de preț ale minții omenesti și frumusețile naturii corectate cu artă. Să-i dăruim acest miracol creând cu sufletul, cu inteligența și cea mai desăvârșită artă, poezia”.

● [„Cronica”, nr. 18] În *Întâmpinarea Conferinței Naționale a Scriitorilor*, Radu Negru publică articolul de fond intitulat *Realitate, realism, responsabilitate*. □ În *Cronica literară*, I. Sârbu, în *Poartă cu săgeți. Temperatura cuvintelor*, publică o recenzie la volumul antologic al lui Aurel Gurghianu,

Ascult strada (1969). „Profilul poetului Aurel Gurghianu - așa cum se conturează din culegerea antologică *Ascult strada* (1969) - e acela al unui liric sentimental, care-și exprimă emoțiile în ritmuri domoale, calme și într-o manieră directă, simplă, în afara oricărui artificiu sau poze premeditate. La Iași, el are un bun companion în persoana lui Florin Mihai Petrescu, amândoi poeții fiind din familia abstracților - din cauza unui prisos de sensibilitate. În cazul acestor „sensitivi”, solicitările realului sunt filtrate printr-un fel de strat izolator - cu funcție protectoare - ce pare a le învălui ființa; impresiile pe care ni le produc sunt comunicate discret, în tonuri blânde, estompate, ocolind asperitățile de orice natură. Câte un accent mai apăsător e rezultatul unei energii conținute, care preferă disimularea - manifestărilor locvace și grandilocvente. În vreme ce ieșeanul e un citadin cu un orizont al formației de o modernitate mai subliniată, Aurel Gurghianu e un rural adaptat la realități citadine, a cărui poezie păstrează, așadar, însemnele acestei acomodări din afară, cu întreg cortegiul de nostalgii, candori și imbolduri originare. Caracterul modern al liricii sale se suprapune unui fond tradițional specific, în care se regăsesc ecouri din Pillat și Voiculescu - totul, însă, într-o sinteză particulară, ale cărei note distincte sunt intimismul, meditația gravă, solemnă și dispoziția elegiacă.” ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga scrie a doua parte a articolului *Despre câteva tipuri epice*. □ Vasile Nicorovici publică reportajul *Rădăcinile unui nestatornic*. □ În *Antract*, N. Barbu scrie despre *Tânărul critic*: „După cum se poate vedea nu tinerețea în înțeles biologic e supusă restricției, ci lipsa experienței, verdictele date totuși, atunci când „câmpul percepției” e redus. Tinerețea criticii literare trebuie înțeleasă mai mult în sens figurat, ca afirmare a valorilor contemporane, în continuitatea întregii istorii a creației, ca angajare etică în spiritul înaltelor idealuri ale umanismului marxist. „Critica literară trebuie să trateze cu simț de răspundere creația, să contribuie activ la orientarea ei ideologică și artistică” - arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea cu oameni de artă din februarie 1971. „Simțul răspunderii - înseamnă prezență, participare continuă la procesul creației și al educației prin artă - or, prezența înseamnă plinătatea vieții, înseamnă tinerețe. E vorba, cum se poate vedea, de un etalon mai complex al acestei virtuți, care evită graba verdictelor menite să facă „senzație”, spiritul gălăgios, de frondă, negația folosită ca argument peremptoriu al autorității. Iată de ce, cu același prilej, secretarul general al partidului făcea apel la criticii din generațiile mai vechi: „Ei nu trebuie să stea de o parte considerând că această misiune revine numai tinerilor care [...] au ieșit recent din facultăți cu diploma de critici de artă”. Sunt adevăruri care, în prezenta Conferinței naționale a scriitorilor, e bine să fie amintite, spre consolidarea unității depline a frontului nostru scriitoricesc, indiferent de generație, pe temeiul patriotismului luminat de cultură.” ■ În *Mențiuni critice* sunt discutate, cu titlul *Ediții*, o serie de ediții critice dedicate lui Ion Heliade Rădulescu: cea realizată de G. Băiculescu în 1939, cea a lui D. Popovici din 1943, precum și

cea a lui Vladimir Drâmba, considerându-se că „editarea operei rămâne încă un deziderat al viitorului”. ■ Zaharia Sângeorzan publică un amplu articol despre *Poezia lui Ion Caraion*. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de George Corbu și Corneliu Popel. ■ Este adusă în discuție din nou tema *Momentul actual în critica și istoria literară*, în numărul de față răspunzând la întrebări Ion Rotaru și Voicu Bugariu. Întrebați „în ce măsură o istorie a literaturii române beneficiază de monografiile, studiile, eseurile etc. publicate în ultimul timp”, Ion Rotaru răspunde: „De este să comparăm, cum prea des se face, prezentul cu trecutul, pare uneori scandalooasă dependența criticului nostru de azi de scriitori. Pentru cine va trebui el să scrie istoria literaturii contemporane? Pentru scriitori? Pentru confrății întru critică? Pentru așa-zii „specialiști”? Personal cred că istoria literaturii actuale trebuie scrisă pentru public, nu zic neapărat pentru marele public, dar măcar pentru cel de cultură mijlocie, miezul societății noastre, pentru oamenii dornici a se instrui (adevărații oameni cu scaun la cap) și a afla de la specialiști o părere cu privire la scara de valori a literaturii noastre de azi. O istorie a literaturii adresată scriitorilor și criticilor nu va satisface pe nimeni din breaslă, sau aproape, căci acest neam de oameni iritabili văd totul pivotând în jurul persoanei lor și a celor care-i îndrăgesc pe ei ca persoană. Dar istoria literaturii trebuie să fie „impersonală”, chiar dacă „subiectivă” în anume chip. Căci lucrul cel mai indecent de o bucată de vreme este să asistăm cum publicistul face cu ochiul din pagină, ori de pe micul ecran, rudelor și prietenilor. Egoismul urât, fudulia vană sunt de găsit și printre scriitori”. □ La această întrebare, Voicu Bugariu răspunde în următorul mod: „Cred că, înainte de a trece în revistă cărțile de critică apărute în ultimul timp la noi și de a reflecta asupra modului în care ele constituie sau nu elemente utilizabile de către o istorie a literaturii române, este oportună sublinierea câtorva aspecte legate de publicistică (aceasta având în vedere și faptul că în ultima vreme au apărut la noi multe cărți care strângeau rezultate ale unei activități ce ține de critica foiletonistică). În publicistica noastră literară, momentul 1970 se distinge și printr-o extraordinară atenție acordată realizărilor și mai ales proiectelor de istorii literare. Dacă realizările au beneficiat de discuții destul de numeroase (în general deja probatoare), proiectele, în schimb, au fost dezbătute pe spații deosebit de întinse, cu o insistență nemaipomenită. Sunt foarte semnificative aparițiile în presă a câtorva proiecte de istorii ale literaturii române, neobișnuite concretizări unei aspirații spre marea sinteză, ce străjuiește în chip de concept central critica noastră de azi”. □ În privința „multitudinii cercetărilor dedicate curentelor literare românești”, Ion Rotaru apreciază că „Cele două „literaturi” ale lui Al. Piru, studiile unor Romul Munteanu, mai ales cele ale lui Paul Cornea, D. Păcurariu, Mircea Anghelescu. Lidia Bote, „Începutul de secol” de Dumitru Micu, studiul relațiilor literaturii române cu expresionismul, efectuat de Ov. S. Crohmălniceanu, au elucidat în bună măsură problemele istoriei curentelor literare la noi (iluminism, clasi-

cism, preromantism, romantism, simbolism, avangardism etc.). Nu rămâne încă îndeajuns de clar în ce măsură sămănătorismul și poporanismul sunt curente literare propriu-zise. De altă parte, nu s-au întreprins, cu excepția lucrărilor lui Z. Ornea, studii serioase asupra sociologiei literaturii și, în genere, asupra curentelor filosofice și politice paralele și în strânsă legătură cu dezvoltarea literaturii”. □ În problema realismului, Ion Rotaru apreciază: „Poate că dintre toate conceptele literare puse în discuție de presa de specialitate – și nu numai de presă – tocmai realismul a rămas mai puțin clarificat. S-au formulat și... reformulat fel de fel de definiții, mai mult sau mai puțin convenabile, după unii derutante, cum ar fi acelea de realism critic și realism socialist (repudiat acesta din urmă, fără o motivație amănunțită și înlocuit uneori cu mai vagul dar mai acceptabilul umanism...etc.). Ceea ce lipsește încă este definirea curajoasă și foarte clară a realismului ca metodă, urmată apoi de fixarea ei precisă în cadrul evoluției istorice a fenomenului literar. Odată această operație făcută, se vor clarifica și fundamentele filosofice ale realismului”. □ Următoarea întrebare se referă la capacitatea criticii de a „delimita tendințele, stilurile literaturii contemporane”. În această problemă, Ion Rotaru susține: „Critica noastră literară încearcă – asta însă numai în vremea din urmă – a delimita numai serii de scriitori în timp, altfel spus: generații, de unde cariera pe care a făcut-o acest cuvânt. De stiluri, tendințe, școli, curente etc. nu se ocupă nimeni, pentru simplul motiv că ele nu prea există. Ori dacă există nu le prea vedem, ne împiedică perspectiva istorică încă insuficient de largă din unghiul în care ne aflăm acum. Ceea ce nu este cazul, bunăoară, cu perioada interbelică unde diversitatea stilurilor și grupărilor este cât se poate de evidentă”. Răspunsurile amândurora la ultima întrebare, legată de existența, în ultimul timp, a unei mai mari responsabilități în abordarea fenomenului literar, sunt, practic, absente. ■ Într-o notiță sunt anunțate Premiile Asociației Scriitorilor din Iași pe 1971, acordate lui Radu Cârnelci și Mihai Ursachi. □ Victor Parhon publică o cronică dramatică a piesei *Vișorul* de Barbu Ștefănescu Delavrancea, pusă în scenă la Teatrul „A. Davila” din Pitești. □ Corina Cristea publică povestirea *Insula de gheață*. □ Haralambie Țugui scrie poeziile *Ca niște fluvii* și *În fața pâinii*. ■ Cu titlul *Ce așteptați de la Conferința Națională a Scriitorilor?*, revista publică o anchetă în care sunt interpelați, printre alții, Mircea Radu Iacoban, Dumitru Ignea, Constantin Ciopraga („Cred că de la Conferința ce urmează, e normal să se aștepte, în primul rând o confruntare de opinii, care să constituie un stimulent pentru creație. Deși, în orice domeniu de creație, individualitatea condiționează originalitatea, schimburile de opinii sunt totdeauna necesare. Acolo unde colaborează mai multe spirite deschise, este sigur că rezultatele (de care va beneficia fiecare în parte) vor fi mai consistente decât la meditația de unul singur. Mai sunt de așteptat de la Conferință lumini și decizii privind statutul Asociațiilor, în sensul unei recunoașteri *de facto* a existenței lor. Și, desigur, soluții mai adecvate în latura materială, prin remanierea unor

legiferări anacronice”). Dimitrie Costea, Ion Istrati, George Lesnea („Aș dori ca viitoarea Conferință Națională să însemne un prilej de înarmare a conștiințelor, un prag al sporitei noastre solidarizări pe temeiul înaltelor principii ale umanismului socialist. Literatura română cunoaște, după ultimul război, un număr impresionant de opere și de scriitori care reflectă revoluționarele prefaceri ale prezentului. Ar trebui totuși ca, progresând, să încercăm a evita poteciile întortocheate și false care ar putea să-i rețină pe cei mai puțin obișnuiți cu sușul. O înțeleaptă și curajoasă evaluare a locului pe care-l ocupă azi țara noastră în cultura mondială și în viața internațională este de natură să ne inspire efectiv și autentic spre înțelegerea misiunii și a răspunderii noastre față de viitor.”), Ioanid Romanescu, Horia Zilieru. □ În *Lirică iugoslavă* sunt publicate versuri semnate de Milinoi Slavicek și Dušan Matici, traducerea fiind realizată de Val Condurache. □ Este publicată schița *Riscul scrisului* de Heinrich Böll. ■ În *Caiete*, Al. Călinescu publică *Disociații*, eseu în care abordează problema dorinței unor autori de a imita stilul altora pentru a satisface cerințele momentului. „Chestiunile acestea, în fond de permanentă actualitate, au intrat și în sfera dezbaterilor care preced Conferința națională a scriitorilor. În chiar Tezele pregătitoare se vorbește insistent despre „prezența marilor scriitori din trecut în conștiința publică”, despre necesitatea de a profita de „experiența umană originală” acumulată de tradiție și întreținută de contemporaneitate, despre „lărgirea orizontului spiritual” și despre obligația „integrării superioare a tuturor valorilor spirituale omenești”. Paralel, paragrafe întregi analizează cu pătrundere și condamnă fenomenele parazitare de epigonism, modă, mimetism. Dar nimeni nu trebuie să vadă aici o respingere a influenței; aceasta este unul dintre elementele cele mai puternice ale tradiției, o componentă fundamentală a atmosferei culturale a unei epoci, o coordonată absolut necesară în formarea personalității unui artist. De multe ori se ajunge la originalitate prin depășirea unor influențe, dar ele sunt tot atâtea etape obligatorii, fără de care un creator n-ar putea fi înțeles și definit. Iar atunci când el optează în chip deliberat pentru o influență, calitatea și consecințele acestei opțiuni marchează în chip decisiv procesul de constituire a personalității unice, ireductibile a artistului. Eul său poate rezulta dintr-o sumă de euri succesive, contradictorii dintr-o serie de renunțări și depășiri”. ■ În *Diata lui Vladimir Streinu*, George Munteanu prezintă prezintă „suita de eseuri” *Distinguo*, publicate de-a lungul anilor în „Luceafărul”. „Prin punctul lor de plecare și prin natura rubricii [...] în felurimea de subiecte și de preocupări ocazionate de acea rubrică săptămânală, o constantă când manifestă, când latentă era meditația asupra felului de a fi și de a se manifesta al poporului nostru. Lucrul se explică și ca un gest de adeziune la discuția, niciodată întreruptă cu totul, de vreun deceniu încoace - referitoare la specificul nostru național și la devenirea lui în condițiile socialismului, însă cântărindu-i mai atent constatările, judecățile și natura argumentelor, încheierile spre care tindea fără să se pripească, ne putem convinge că puține intervenții

din cadrul acelei dezbateri o pot egala pe cea a lui Vladimir Streinu”. ■ Florin Faifer publică un articol dedicat *Memorialistului Ion Ghica*.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 74]** Traian Iancu, *În întâmpinarea Conferinței Naționale a Scriitorilor: Conștiință poetică militantă*. „Scriitorul, ca exponent al poporului sau al națiunii sale – și în concordanță cu idealul filosofic și etic al societății socialiste și al său personal – luptă pentru eliberarea omului și pentru transformarea lui, pentru perfectibilitatea lui și a conștiinței umane, desfășurându-și activitatea literară, potrivit gândirii proprii, într-o viziune înaintată de a privi lumea... Poetul devine un înaintemergător... Această muncă specifică și liberă a poetului contemporan afirmă, la noi, o sinteză între concepția filosofică marxistă-leninistă în funcție de crez, și realizarea acestei concepții în straie artistice, de o neconținută desăvârșire estetică, în funcție de talentul sau harul poetic. Fără a cădea nici în *conținutivism*, nici în *estetism*, poezia militantă contemporană din patria noastră se consacră *umanismului socialist* al acestei epoci... Este o poezie de dragoste, nu de trompetă. Este o poezie de foraj sufletesc, umană... o poezie care a optat pentru elevarea morală a tuturor celor care își recunosc efortul individual și comun, pentru înflorirea patriei, a societății, a spiritului uman de pe acest pământ și de azi, cu semnificații de mărturie și mesager al *conștiinței socialiste*”. □ Romul Munteanu discută apariția *Catrenelor* lui O. Khayyam (în traducerea lui George Dan și Sokufe Saidi). □ E. Manu, o recenzie despre I. Grecea – *La porțile Severinului* (ediție revizuită și mult „aerisită” a romanului). □ Aurel Baranga se referă la *Eroul anonim (al zilelor noastre) din dramaturgia originală*: „Eroul anonim dobândește o nouă, reală, dimensiune romantică transformând adevărurile ultime și eterne în idealuri de existență... eroul romantic anonim ajunge la acest prestigiu prin perseverența sa devotată în serviciul creației. Dramaturgia originală contemporană românească poate justifica toate nemulțumirile. Un singur merit nu-i poate fi refuzat: de a-l fi înfățișat pe acest erou al zilelor noastre în lumina lui meritată”.

6 mai

● **[„Munca”, nr. 7611]** În *Artă. Literatură*, cu subtitlul *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*, apar o serie de poezii semnate printre alții, de Petre Păulescu, Emil Adelman, Dumitru Grigoraș.

● **[„România liberă”, nr. 8563]** Tia Șerbănescu prezintă *Un dosar de existențe*, referindu-se la romanul lui Bálint Tibor, *Maimuța plângărească*, apărut la Editura Kriterion. Despre acesta, autoarea notează, printre altele că: „reface universul fragil, de o inimitabilă culoare, al celor de la periferie, insuficient asimilați pe linie urbană, derutați de propria lor condiție, reacționând scurt, dominați veșnic de evenimente – al căror înțeles esențial le scapă, cum le scapă și propriul destin. Eroii sunt, cu alte cuvinte, niște «risipitori» – pe linie particulară, și niște «umiliți și obidiți» – pe linie socială”. O altă particularitate

sesizată a volumului rezidă în lirismul „special care, subminând duritatea epică a paginilor, creează o emoție rară, de parcă ar izvorî din ele, neștiut și nesigur, însuși parfumul *Florilor de mucigai* cu maniheismul lor tulbure, prezent în construcția și în substanța acestei cărți”.

• [„Scântea”, nr. 9139] Citim prezentările volumelor: □ Fragmente din *Introducerea* la volumul I al ediției critice *Etymologicum magnum Romaniae* de B. Petriceicu Hasdeu. □ Augustin Z. N. Pop prezintă ediția critică de D. Murărașu de *Poezii* (vol. I-III) de Mihai Eminescu: „Prezentarea poeziilor lui Eminescu în succesiunea cronologică de șantier și imprimare grija filologică pentru transcrierea și restituția cu acribie a textelor tipărite, efortul bibliografic și explicativ fac utilă marelui public ediția îngrijită de D. Murărașu, conferindu-i atributele accesibilității”. □ Aurel Martin scrie despre *Drumul poeziei* de Mihai Beniuc: „File de jurnal, notații aforistice, câteva articole de atitudine, mai vechi și mai recente, însemnări de atelier și o încercare extrem de interesantă de a degaja, într-un mic tratat radiofonic, liniile unei poetici ca reverberații universale, se constituie în capitole ale unei tulburătoare meditații personale pe marginea sensurilor și a meșteșugului artei, a valorilor politice, etice, civice ale actului liric, a dimensiunilor sale umaniste, a statutului său de excepție, ca formă expresivă, a rolului larg educativ al literaturii autentice, a tipului special de limbaj prin care poetul dialoghează cu lumea și cu semenii, își comunică mesajele sale. Excelent psiholog, cu contribuții în materie, Mihai Beniuc se arată a fi aici și un pertinent analist al stărilor inefabile și al propriului său drum în poezie. Prin conținutul lui particular, volumul se instituie ca referință obligatorie pentru oricine va vrea să-și apropie în mișcările ei esența artei cultivate de autorul *Cântecelor de pierzanie*”. □ Dumitru Micu se ocupă de *Cordovanii* de Ion Lăncrănjan: „Retipărirea amplului roman al lui Ion Lăncrănjan prilejuiește reîntâlnirea cu o carte care, la data apariției (1963), se înscrisa ca o realizare a literaturii inspirate din viața contemporană a satului. Deși cu timpul avea să apară noi proze remarcabile, cartea se dovedește în stare și azi de a ne reține interesul prin multe dintre calitățile și episoadele ei”. □ Aurel Dragoș Munteanu notează apariția volumului *Mizerabilii* de Victor Hugo: „*Mizerabilii* lui Victor Hugo și destinul lor literar demonstrează încă o dată, făcă mai era nevoie, actualitatea creației ample, a talentului puternic, în stare să reconstituie lumea în intimitatea sau în amploarea ei. Lucia Demetrius și Teodor Măinescu au fost înzestrați cu pasiunea și măiestria necesare unei versiuni fidele, iar editura Minerva a avut inițiativa unei reeditări de succes”. □ Ioan Adam recenzează *Amintiri despre Caragiale*: „Amintirile care selectează episoade din viața unor scriitori, oameni de artă etc. pot oferi, fără îndoială, atunci când sunt în permanență coroborate cu documente autentice, verificate cu minuție pentru a elimina elementele apocrife, detalii interesante. Ele sunt susceptibile a deveni, așa cum mărturisea odată Lovinescu (memorialist remarcabil el însuși), «documente psihologice», nu «istorice cu amănunte

stricte», care pot sta la baza unor noi și plauzibile interpretări. Acesta este și cazul *Amintirilor despre Caragiale*, publicate de editura Minerva în cadrul utilei serii de «Memorialistică», cu prilejul împlinirii a 120 de ani de la nașterea scriitorului. Antologia, realizată și prefătată de Șt. Cazimir, autor al unei fine exegeze: *Caragiale – Universul comic* (1967), impresionează simultan pe cititori și specialiști, atât prin autoritatea unor semnături ilustre: Arghezi, Delavrancea, Galaction, Goga, Ibrăileanu, Slavici, Zarifopol ș. a., cât și prin siguranța cu care sunt efectuate excerptările”. □ Nicolae Balotă scrie despre *Introducere în istoria versului românesc* de Ladislau Gáldi: „Intenția explicită a profesorului Ladislau Gáldi a fost aceea de a ne oferi în această *Introducere în istoria versului românesc* nu numai o explorare diacronică a evoluției versului, ci și o analiză a unui sistem de versificație, ba mai mult, un studiu comparat al versificării în perimetrul larg al poeziei europene. Într-adevăr, autorul este inițiatorul unei noi discipline în domeniul acesta, disciplina pe care o numește «metrică comparată» sau «istorie comparată a versificației». Ca atare, el caută termeni de comparație pentru versificația românească în alte literaturi”. □ N. Alexe se ocupă de *Colecția: „Scriitori români”*: „Spre deosebire de colecțiile de popularizare colecția «Scriitori români» atinge un nivel mai înalt de informare prin aparatul de informare prin aparatul de note, comentarii, variante, bibliografii, menite să ușureze o mai profundă înțelegere a operei editate”.

● **[„Flacăra”, nr. 19]** În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie, cu titlul *Cititorul*, un articol comemorativ dedicat lui Ion Heliade Rădulescu la o sută de ani de la moarte. ■ În *Literare*, Lucian Raicu prezintă volumul lui Mircea Zăciu, *Colaje* (Dacia): „culegere de texte critice concise, substanțiale și, în plus, scrise cu o pasiune și un *farmec* de care genul nostru rar beneficiază”. □ În *Teatru*, Sanda Faur realizează o amplă cronică teatrală dedicată piesei lui B. Brecht, *Mutter Courage*, pusă în scenă de Lucian Ghiurchescu, precum și piesei lui Ion Băieșu, *Vinovatul*. □ Henri Wald publică eseu *Analiza și sinteza*. □ În *Glob Comentar Foto* revista publică o fotografie a lui Giorgio de Chirico apărută în „La Stampa” „cu prilejul unui eveniment editorial: apariția în librăriile italiene a unui roman datorat pictorului”. Romanul este intitulat *Hebdomeros* și are caracter autobiografic. □ În *Memento*, *Carte se semnalează* apariția romanului Ioanei Postelnicu, *Toate au pornit de la păpușă* (Eminescu). □ În secțiunea de *Teatru*, apar o serie de note despre montarea pieselor ... *Escu* de Tudor Mușatescu (Teatrul de stat din Galați), *Inspectorul de poliție* de J. B. Priestley (Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad), *Neînțelegerea* de Albert Camus (Studioul „Cassandra” al I.A.T.C.), *O noapte furtunoasă* în care „I. L. Caragiale își verifică din nou longevitatea artistică și forța magnetică de atracție în spectacolul secției române a Teatrului de stat din Tg. Mureș”, *Revizorul* de Gogol (premiera, în regia lui Lucian Pintilie, la Teatrul Bulandra).

● **[„Luceafărul”, nr. 19]** Sunt prezentați și câștigătorii Premiilor Uniunii Scriitorilor pe anul 1971: *poezie* – Gheorghe Tomozei (*Misterul clepsidrei*) și

Vasile Nicolescu (*Clopotul nins*); proză – Constantin Chiriță (*Întâlnirea*) și Radu Ciobanu (*Crepuscul*); dramaturgie – Paul Everac (*Urme pe zăpadă*) și Horia Lovinescu (*Și eu am fost în Arcadia*); publicistică și reportaj – Radu Cosașu (*Un august pe un bloc de gheață*) și George Ivașcu (*Jurnal ieșean*); literatură pentru copii și tineret – Veronica Porumbacu (*Ferestre deschise*) și Ion Brad (*Cele patru anotimpuri*); critică literară și eseistică – Victor Felea (*Poezie și critică*) și Alexandru George (*Semne și repere*); istorie literară – Romul Munteanu (*Literatura europeană în epoca luminilor*) și Ov. S. Crohmălniceanu (*Literatura română și expresionismul*); traduceri din literatura universală – Aurel Rău (traduceri din poezia poetului grec C. P. Kavafis) și Aurel Covaci (traduceri din proza scriitorului italian Corrado Alvaro și traduceri din creația poetului american William Carlos Williams); traduceri din literatura română în limbile maghiară și germană – Kiss Jenő (*Feciori de cerbi*) și Thea Constantinidis (pentru traducerea în germană a romanului *Nicoară Potcoavă*, de M. Sadoveanu); literatura naționalităților conlocuitoare – Kacso Sandor (*Flori și nămol*), Laszloffy Aladar (*Anii '70*), Benko Samu (*Rățiunea existenței*), Hans Liebhardt (*Din nou despre cei din Weisskirche*) și Orest Masechievici (*La răspântiile lumii*); debuturi – Dana Dumitriu (*Migrații*), Florin Manolescu (*Poezia criticilor*), Anemone Latzina (*Despre ce să mai scriu azi poezii*), Adrian Popescu (*Umbria*), Luminița Coler (*Nisip sub pleoape*), Mircea Dinescu (*Invocație nimănui*). Juriul a fost alcătuit din Ion Băieșu, Galfalvi Zsolt, Romulus Guga, Georgeta Horodincă, Alexandru Ivasiuc, George Macovescu, Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Fănuș Neagu, Ioanichie Olteanu, Mihai Petroveanu, Dumitru Radu Popescu, Valeriu Râpeanu, Cornel Regman, Nichita Stănescu, Geo Șerban, Corneliu Ștefanache și Franz Storch, sub președenția acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor Aurel Martin discută despre *Forța de emulație a criticii*: „Nu s-ar putea spune că discuțiile purtate, în ultimii ani pe marginea câtorva concepte esențiale n-au influențat modul de reprezentare artistică al scriitorilor români actuali. Dimpotrivă. [...] Punctele de vedere exprimate în legătură cu definirea unei categorii estetice ca realismul au avut ca ecou nu numai o mai nuanțată înțelegere a termenului, ci și o adecvare a gestului interpretativ [...] insistând asupra ideii de unitate în varietate, adică asupra umanismului socialist și a infinitelor sale forme virtuale de efervescență, asupra libertății scriitorului de a-și comunica ideile, alegând lungimile de undă cele mai convenabile temperamentului și structurii lui”. □ Nina Cassian semnează textul *Tinerețe fără bătrânețe*: „Am fost întotdeauna rezervată față de entuziasmul cu care o parte a criticii noastre proclamă o «generație» literară sau alta. Sunt de acord că ele pot exista, după cum există și în «școli» literare, dar nu mă pot împiedica să nu le resimt acestor «încrângături» limitarea istoricistă. Faptul că o generație își revendică o mare personalitate ca aparținându-i, faptul că o școală literară se reclamă de la o capodoperă, nu reprezintă decât semnul fascinantei iradierei a

geniului asupra împrejurimii lui. Capodopera însă nu face parte din nici o școală, iar geniul rămâne, pur și fără aroganță, în afara generației lui, relațiile cu Timpul având o cu totul altă anvergură”. ■ În *Ipostazele poemului*, Florin Mugur observă: „Unul dintre fenomenele cele mai importante ale literaturii noastre contemporane este, cred, apariția în ultimii doi-trei ani a câtorva talente poetice de primă mărime. Unele s-au dezvăluit de la bun început (Emil Brumaru, Florica Mitroi, Cezar Ivănescu, Mircea Dinescu, Mihai Ursachi, Ion Nicolescu), altele sunt pe cale de a se afirma (Dan Verona, Vasile Poenaru, Ion Maxim, Miron Cordun, Adrian Popescu, Dan Rotaru, Otilia Nicolescu, George Țârnea, Paul Emanuel etc.). Spre deosebire de generația anterioară (1960), nu căutarea adevărului pare a fi preocuparea esențială, ci elogiarea lumii văzute: apare, mai nuanțată, preocuparea pentru universul mărunț; poezii sunt ironici sau auto-ironici, mai degrabă fanteziști decât fanțaști. [...] Este, cred, o poezie a marilor (și a micilor) idei, a durerii uneori, rareori a neliniștii. Sunetele sunt mai distincte, iar cântecul s-a eliberat de impurități”. ■ În rubrica dedicată cronicii literare, Laurențiu Ulici scrie ambivalent, adică despre *Un poet, un prozator*: □ Constanța Buzea, *Sala nervilor*: „melancolia pare să fie nuanța specială a poeziei scrise astăzi de Constanța Buzea. [...] În *Sala nervilor* [...] detașarea de exterior e aproape completă [...] iar împăcarea cu monologul și reflexivitatea calmă refuză eventuale inhibiții”. □ Petru Popescu, *Dulce ca mierea e glonțul patriei*: „Un succes de public cum puțini autori tineri au avut are Petru Popescu. [...] Petru Popescu povestește dezinvolt întâmplări din «realitatea imediată», colorându-le afectiv fie în ordinea negativă a sentimentelor (*Prins*) fie în aceea pozitivă (*Dulce ca mierea e glonțul patriei*). [...] Inventând în marginea realității se arată preocupat mai ales de condiția așa zicând fizică a personajelor, mizând mult pe naturalitate, în comportament, în gândire și în relații”. ■ Nicolae Ciobanu continuă în acest număr articolul dedicat scriitoarei Maria Banuș. ■ Emil Manu (*Frumos și moral*) își construiește textul pornind de la două categorii strâns legate de câmpul creației creionând – într-o perspectivă diacronică – influența acestor două concepte în literatură: „Cultura unei epoci, creată și de oamenii epocii (nu numai de tradiție), e la rândul ei creatoare de oameni, de conștiințe sociale”. ■ Gabriela Melinescu semnează interviul cu Emil Botta, *Călătorie în viitorul care a trecut*. ■ Mircea Iorgulescu analizează volumul de poezie *Ostașii noștri*, în articolul *Anul cel mare a lui Alecsandri*: „Poeziile din *Ostașii noștri* intră, de bună seamă, în categoria scrierilor așa-numite ocazionale; dar din speciala împrejurare că evenimentul care le-a provocat a fost războiul de independență, iar autorul lor este Vasile Alecsandri, literatura română a câștigat cea mai importantă a sa creație de acest fel; fiindcă, deși ocazionale, aceste poezii rezistă timpului de aproape un secol și vor dura încă”. ■ Nicolae Balotă, se întreabă, în eseu *Novalis precursorul*: „Nu este aceasta năzuința omului de știință și a poetului deopotrivă? Esențială este, la Novalis, această situație pe frontieră, între știință și poezie, între natură

și spirit, între realitate și vis. Romanul său neterminat, *Heinrich von Ofterdingen* este cum însuși recunoaște «o carte de poezie tratând o materie nepoetică». De fapt, urmându-l pe Goethe din *Wilhelm Meister*, Novalis încearcă romanul unei formări spirituale”.. ■ Ultima pagină a revistei este dedicată poeziei lui Vitezslav Nezval în prezentarea și traducerea lui Virgil Teodorescu.

7 mai

• [„Scânteia”, nr. 9140] Numărul se ocupă de *Independența de stat rodul istoric al luptei întregului popor român 1877-1972*. În pagina dedicată sărbătoririi independenței citim citate din Nicolae Bălcescu, Mihail Kogălniceanu, Mihail Eminescu, Nicolae Titulescu, Nicolae Iorga, precum și un text semnat de General-maior Ion Cupșa și poezia *Omagiu în timp* de Nicolae Tăutu. ■ Ziarul reproduce și *Interviu acordat de tovarășul Nicolae Ceaușescu revistei iugoslave „Nin”*.

8 mai

• [„Scânteia”, nr. 9141] Ziarul serbează *Partidul Comunist Român împlinește astăzi 51 de ani. Conducătorul iubit și încercat al poporului, marele arhitect al României Socialiste*. Editorialul cu acest titlu are ca motto un citat din Nicolae Ceaușescu: „Istoria partidului nostru este istoria luptelor sociale și naționale ale clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, ale tuturor oamenilor muncii fără deosebire de naționalitate, este istoria nașterii și dezvoltării mișcării muncitorești și revoluționare din România. Noi, comuniștii, suntem continuatorii tradițiilor progresiste ale întregului popor. Cinstim pe toți acei care au stat în fruntea luptei împotriva asupririi străine, pentru neatârarea poporului, pentru formarea statului național român. Greul luptelor l-au dus întotdeauna masele largi populare; lor le adresăm cea mai fierbinte recunoștință și ne plecăm cu smerenie în fața jertfelor grele pe care le-au dat în aceste lupte”. ■ Zaharia Stancu comemorează *La 9 mai: 95 de ani de la proclamarea independenței de stat a României* cu textul *O pagină nepieritoare a iubirii de patrie*: „Generația mea, a oamenilor născuți cu puțin înainte sau cu puțin după începutul acestui veac, a crescut sub semnul mândriei câștigării prin mari și dureroase jertfe de vieți omenești a independenței noastre naționale, a suveranității statului nostru românesc. Nu ne-a miluit nimeni cu aceste mari cuceriri. Poporul nostru le-a câștigat prin vitejia și puterea de jertfă, prin biruința sa asupra opresorilor pe câmpul de luptă. Generația mea – și nu numai generația mea – a crescut în cultul iubirii de patrie. În același cult al iubirii de patrie cresc, spre marea noastră bucurie, și generațiile de astăzi”. ■ Ziarul transmite *Salut colegial noii reviste „Transilvania”*: „O nouă revistă politică, social-culturală și literară – «Transilvania» – se înscrie o dată cu primul ei număr în peisajul publicațiilor noastre. Urmașă în timp a revistei democratice cu același nume, tipăritură de înalt prestigiu și îndelungată dăinuire, întemeiată în 1868

de unul din ctitorii presei române: Gh. Barițiu, revista «Transilvania», apărută sub auspiciile Comitetului județean Sibiu pentru cultură și educație socialistă, își propune să înmănuncheze într-un șuvoi unificator forțele intelectualității sibiene care acționează în domeniul ideologic, artistic, cultural, pedagogic, să continue creator tradiționalele preocupări cărturărești din această veche zonă de cultură, potențându-le la dimensiunile spiritualității socialiste românești. Reînființată într-o citadelă de mare tradiție umanistă, publicația se angrenează în amplul efort de educație comunistă statuat de directivele Plenarei C.C. al P.C.R. din 3-5 noiembrie 1971, năzuind să devină o «tribună de afirmare a forțelor spirituale din această parte a țării», o oglindă fidelă a împlinirilor și certitudinilor prezentului. [...] Diversitatea rubricilor și articolelor găzduite în numărul inaugural, stilul sobru în care sunt concepute, autoritatea semnăturilor și excelenta înfățișare grafică certifică prezența unor reale calități publicistice. Consemnând și salutând cu căldură apariția acestui prim număr, urăm revistei «Transilvania» să afle și în viitor râvnitele «calități de echilibru, pondere și seriozitate», să se situeze la nivelul înaltelor exigențe la amplul colocviu comunist al valorilor, specific evului ardent pe care-l trăiește patria noastră socialistă”.

9 mai

• **[„Munca”, nr. 7613]** Într-o notă sunt anunțate *Premiile asociațiilor de scriitori din țară*: „Asociația Scriitorilor din Brașov: Marin Preda pentru *Imposibila întoarcere* (publicistică) și Voicu Bugariu pentru *Incursiuni în literatura de azi* (critică). Asociația scriitorilor din Cluj: Nicolae Prelipceanu pentru *13 iluzii* (versuri); Virgil Ardeleanu pentru *A urî, a iubi* (critică); Kántor Lajos și Lang Gusztav pentru *Literatura maghiară din România 1945-1970* (istorie literară) [...]. Asociația scriitorilor din Iași: Radu Cârneli pentru *Cântând dintr-un arbore* (versuri) și Mihai Ursachi pentru *Missa solemnă* (versuri). Asociația Scriitorilor din Tg. Mureș: Farkas Árpád pentru *Cercul plopilor* (versuri) și Veress Dániel pentru „Peregrinări” (eseuri), ambele în limba maghiară. Asociația Scriitorilor din Timișoara: Alexandru Dexi pentru *Lașii* (roman) și Damian Ureche pentru *Elegie cu Francesca da Rimini* (versuri)”.

• **[„România liberă”, nr. 8565]** Romul Munteanu semnează articolul *Actul critic, o instituție socială*, conchizând, în urma „meditației” asupra funcției criticii, că, în mod firesc, „criticul diagnostician se întâlnește [...] cu criticul de direcție și orientare, ca și cu acela care prospectează noile valori. În țara noastră, critica are rangul unei adevărate instituții sociale. Diversificată, receptivă la nou, [...] are rolul de a promova toate marile valori ale culturii românești, înscriindu-le, astfel, în sfera ierarhiilor lor firești și deschizându-le printr-o patetică susținere drumul spre universalitate.”.

• **[„Scântea”, nr. 9142]** Citim în acest număr, într-un amplu reportaj, *Ieri, în prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, a celorlalți conducători de partid*

și de stat, a fost inaugurat Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România.

■ Și Valeriu Râpeanu publică *Opinii pe marginea tezelor în întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor*, scriind despre *Curajul de „a nu fi la modă”*: „Criticul trebuie să aibă curajul de a nu fi la modă chiar atunci când cei ce impun o asemenea modă pot în mod vremelnic să fie în ofensivă și să încerce a intimida pe orice cale. În asemenea situații criticul care capitulează, criticul care se lasă prins în viitoarea unor false valori dovedește că nu-și respectă nici condiția intelectuală, nici pe cea morală. «A nu fi la modă» nu este sinonim cu *a fi conservator*. Zig-zagul printre curente, teama de a nu fi uitat cine știe ce cârtică pierdută puțin timp de la apariție în neantul uitării, de a nu fi salutat entuziast cine știe ce năzdrăvană împerechere de imagini și cuvinte te poate duce la pierderea sensului major al profesiei de critic: lupta pentru afirmarea marii arte, a unei arte integrate în chip firesc profilului spiritual al poporului român, artă care să servească înnobilării omului. O artă despre omul de azi, om al socialismului o artă care refuză deopotrivă iraționalismul, gratuitatea, denaturarea negativistă, culorile rozacee. Iată de ce uneori curajul de a nu fi la modă își află răsplata în conștiința de a fi slujit țelurile superioare ale unei culturi și nu exerciții de care nimeni nu-și mai aduce astăzi aminte”.

■ Aflăm și *Premiile asociațiilor de scriitori din țară*: „Juriile pentru decernarea premiilor pe anul 1971 ale Asociațiilor de scriitori din Brașov, Cluj, Iași, Tg. Mureș, Timișoara, întrunite recent în ședință de lucru, după ce au supus dezbaterii cele mai valoroase lucrări literare aflate în atenția lor, potrivit criteriilor regulamentului în vigoare, au hotărât prin vot secret să acorde următoarele premii: Asociația scriitorilor din Brașov: Marin Preda pentru *Imposibila întoarcere* (publicistică) și Voicu Bugariu pentru *Incursiuni în literatura de azi* (critică). Asociația scriitorilor din Cluj: Nicolae Prelepceanu pentru *13 iluzii* (versuri), Virgil Ardeleanu pentru *A urî, a iubi* (critică), Kantor Lajos și Lang Gusztav pentru *Literatura maghiară din România 1945-1970* (istorie literară) și Panek Zoltán pentru *Ochi de panteră* (nuvele), ambele în limba maghiară. Asociația scriitorilor din Iași: Radu Cârneli pentru *Cântând dintr-un arbore* (versuri) și Mihai Ursachi pentru *Missa solemnă* (versuri). Asociația scriitorilor din Tg. Mureș Farkas Árpád pentru *Cercul plopilor* (versuri) și Veress Daniel pentru *Peregrinări* (eseuri), ambele în limba maghiară. Asociația scriitorilor din Timișoara: Alexandru Deal pentru *Lașii* (roman) și Damian Ureche pentru *Elegie cu Francesca da Rimini* (versuri). Premiile au fost înmânate de către președinții juriilor respective cu prilejul adunărilor generale ale asociațiilor, convocate pentru a-și alege delegații la apropiata Conferință națională a scriitorilor din Republica Socialistă România”.

10 mai

• [„**Munca**”, nr. 7614] Cu subtitlul *Conferința Națională a Scriitorilor*, Niculae Mandița, electrician la Uzina de utilaj chimic „Grivița Roșie”, publică un eseu intitulat *Poezia – un univers în care să ne regăsim*.

• [**„România liberă”, nr. 8566**] În cadrul rubricii „Vitrina cărții”, Ion Dodu Bălan prezintă volumul lui Haralamb Zincă, *Un caz de dispariție*, ieșit de sub tiparul Editurii „Cartea Românească”, despre care punctează că „nu este deloc ceea ce se cheamă în mod curent literatură de ficțiune”, căci, „deși unele personaje, ofițeri de miliție, au o prezență foarte vie în depistarea și prinderea infractorilor, ea nu este niciun roman polițist, în sensul clasic, nicio literatură de crimă și teroare, cu toate că aproape fiecare relatare în parte are în centrul ei asemenea fenomene”. Apreciază că lucrarea lui Zincă „vorbește”, mai mult, „imaginației și inimii, [...] rațiunii, dându-i probleme umane de rezolvat”.

• [**„Scânteia”, nr. 9143**] Pe prima pagină citim despre *Ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R.*, printre altele aflăm și: „Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R. a adoptat «Hotărârea privind sărbătorirea a 25 de ani de la proclamarea Republicii Populare Române», care prevede ca această dată importantă din istoria contemporană a patriei să fie întâmpinată cu o susținută muncă politică și educativă pentru mobilizarea oamenilor muncii la îndeplinirea obiectivelor planului economic, a sarcinilor social-culturale pe acest an și pregătirea îndeplinirii în bune condiții a planului pe anul 1973, pentru transpunerea în viață a vastului program de activitate ideologică-politică, de educație comunistă adoptat de Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971. Acestei aniversări îi vor fi dedicate lucrări privind istoria patriei și a Partidului Comunist Român, lucrări literare, muzicale, cinematografice și de artă plastică; se vor organiza ample manifestări cultural-artistice, o sesiune științifică, expoziții jubiliare și alte activități menite să redea semnificația istorică, pentru destinele poporului român, a actului revoluționar din decembrie 1947, profundele transformări petrecute în viața poporului nostru în cei 25 de ani de la proclamarea republicii. Hotărârea prevede ca întreaga activitate politico-educativă care va avea loc să se desfășoare sub semnul pregătirii Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român și a îndeplinirii hotărârilor sale”. ■ Citim *În viața societății noastre se află marile teme ale literaturii*, a doua parte a „scrisorilor deschise pe adresa scriitorilor”: □ Ioan Hidegcuți, tehnician la Uzinele mecanice de mașini și utilaj minier Baia Mare, *Cărțile vieții noastre*: „Oglindirea omului nou, cu toate calitățile și slăbiciunile lui, este nu numai o datorie etică de onoare a scriitorilor, dar și o obligație profesională, partinică a acestora. Iată de ce cred că viitoarea conferință a scriitorilor va dezbate profund astfel de probleme, va îndemna, dar va găsi și soluțiile unei legături mai statornice cu viața autentică, tumultuoasă pe care o trăiesc cei ce muncesc, care vor duce, fără îndoială, la situarea în centrul creației a omului de astăzi, cu sentimentele, gândurile, frământările lui”. □ Prof. Romulus Andrei, comuna Orbeasca de Sus, județul Teleorman, *Carențe în funcția critică a unor reviste literare*: „După părerea mea, pasajele din tezele elaborate în întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor, care se referă la ținuta revistelor noastre literare, definesc, în același timp, dimensiunile climatului artistic real din țara noastră – un climat de idei,

de intense și principiale dezbateri subordonate aspirației unanime de perfecționare, un climat întreținut tocmai din aceste motive atât de personalitățile creatoare, cât și de cei cărora li se adresează creațiile artistice. Or, așa cum pe bună dreptate se subliniază în documentele amintite, revistele noastre literare, care prin însăși rațiunea lor de a fi s-ar cuveni să militeze pentru întronarea tuturor acestor atribute, manifestă uneori inconsecvențe flagrante, abătându-se câteodată chiar de la principiile enunțate de ele însele în numere anterioare”.

□ Romeo Ghioc, muncitor la uzina „Electroputere” Craiova, *Rime nedorite*: „În literatura noastră sunt creații viguroase, adevărate, lucide. Din discuțiile purtate am observat că colegii mei de muncă înțeleg lesne mesajul și substanța acestor lucrări, că se recunosc cu ușurință în eroii paginilor, în ideile și sentimentele comunicate, în care află însăși viața lor, problemele, bucuriile și necazurile lor. Și totuși, în unele cazuri, literatura care se scrie nu ne satisface. Avem impresia că sunt și scriitori, mai ales dintre cei tineri, care creează cu intenția de a impresiona cu orice chip, prin orice metode, uitând că a scrie este o răspundere socială. [...] Versul fără sens nu este vers. Și ne referim aici la poeți cu volume tipărite. Trebuie să facem totul pentru a ne îmbogăți puterea de înțelegere, dar nu cred că putem fi pentru ambiguitate. Trebuie acordată o mai mare atenție editării cărții, întrucât câteva volume în care abundă ciudățeniile, stările «abisale» pot să diminueze efectul pozitiv a sute de volume, încrederea cititorului în cuvântul scris, dacă era neșansa să înceapă drumul lecturii cu asemenea cărți neinspirate”.

□ Prof. Maria Ostafi, bibliotecar principal la Biblioteca municipală Suceava, *Cărți care zac prea mult în rafturi*: „Este știut că cititorul se apleacă cu interes asupra filelor cărților, căutând să se regăsească în ele, să rememoreze cu ajutorul slovei trecutul, mai mult sau mai puțin îndepărtat. El caută să-și explice mai bine prezentul nostru socialist, la care participă cu brațele și cu mintea și, cum este firesc, să întrevadă, și prin mijlocirea creației literare, viitorul comunist. Or, toate acestea înseamnă substanță, acea substanță extrasă de pe șantierul construcției socialiste, retopită în laboratoarele scriitorilor și transmisă mai departe ca hrană spirituală oamenilor muncii, un elixir al vieții optimiste, al încrederii în forțele omului. [...] Dar sunt și multe, poate prea multe scrieri în proză, mai puțin căutate, despre care noi, cei care lucrăm în biblioteci, spunem deseori că au fost făcute să se odihnească, iar odihna pentru o carte înseamnă moarte spirituală. Între acestea citez *Femeia și maimuța* de Virgiliu Monda, *Vara cu trei nebuni* de Vicențiu Donose, *Paștele cailor* de Dumitru M. Ion, *Canapeaua cu pisici* de Adrian Beldeanu și altele, cărți despre care cei ce s-au încumetat să le citească afirmă că au subiecte banale, prețiozități, ilustrează o vădită dorință de a epata printr-o originalitate cu orice preț”.

□ Victor Constantinescu, medic specialist – Vaslui, *Limpede și adânc*: „Se scrie mult în ultima vreme. Dar nu toate cărțile ne dau și satisfacții. Am citit romane, povestiri, unde personajele sunt toate asemenea, gândesc la fel, acționează la fel, au aceleași reacții, conflicte, satisfacții. În ul-

timii ani, unii scriitori, îndeosebi cei tineri, trecuți prin câteva experiențe literare, au alunecat în promovarea unei literaturi inaccesibile, voit încifrată, codificată parcă. Încerc să mă apropiu de această literatură. Deseori întâmpin rezistență – cu toată dorința de a mă familiariza cu noutatea literară. Voga «ismelor» a bântuit și mai bântuie încă. Putem accepta, oare, că suntem noi astăzi, în această epocă de efervescență nemaicunoscută, abulici, prăpăstioși, fataliști – așa cum reiese din paginile pretins literare ale unor cărțuli?”.

• **[„Tomis”, nr. 5, Revistă bilunară editată de Comitetul pentru cultură și educație socialistă al județului Constanța; format tipografic: 12 pagini; Colegiul de redacție: Ion Bădică (redactor-șef adjunct), Nicolae Motoc (redactor-șef adjunct), Ștefan Careja, Gh. Dumitrașcu, Marin Porumbescu, Florica Postolache, Adrian Rădulescu, Em. Ștefănescu].** M. Roznoveanu semnează cronică literară la *Priveliști și sentimente* (Ed. Minerva, 1972), de Geo Bogza. Cartea „conține în linia știută impresiile unui voiaj consumat în spațiul matrice al autorului, alcătuit din Moldova și Dobrogea. Amintiri ce capătă ecou de legendă la confluența cu realitățile noii Bucovine, sentimentul de sfială pe care-l impun Rarăul sau Ceahlăul, pelerinajul la Ipo-tești, la Ștefăneștii lui Luchian sau la Mălinii lui Labiș, vizitarea Sucevei, cetatea modernă a coloșilor industriali, reconstituirea cu evlavie a drumului Vitoriei Lipan, apoi popasul la Suha, [...] Bicazul, Oneștiul și lunga visare de pe pământurile dobrogene, [...] sunt tot atâtea prilejuri de rememorare a traiectoriilor anterioare din dorința de a corecta o ierarhie, oferind rangul prim în univers al locurilor celor mai minunate ale țării”. Analiza cărții și comentariile despre întreaga operă a scriitorului o fac pe recenzentă să noteze: „Prin scrierile sale, Geo Bogza dă un alt statut de existență jurnalului literar, modernizând specia și impunând-o ca atare prin altoiul ficțiunii. Dar la el ficțiunea nu se manifestă în sensul obișnuit al invenției literare, ci printr-o particularitate specială ce o apropie de procedeul de obținere a fantasticului și anume prin deformarea dimensiunilor realității, ținută într-o continuă stare de excepție și împinsă spre o perpetuă geneză”. ■ Se publică versuri, semnate de Virgil Teodorescu, Dan Mutașcu, Mihail Sabin, Sorin Roșca, și proză (*Întoarcerea la iubire*), de Radu Tudoran.

• **[„Viața studentească”, nr. 19]** Medeea Ionescu trage concluziile Festivalului Național al Artei Studentești 1972, sub egida U.T.C. – 50, în *Teatrul studentesc – pledoarie pentru actualitate*, menționând pe parcurs și calitățile pieselor premiate: Marele Premiu – spectacolul *Pretutindeni exiști, tu, pământule* (montaj pe versuri de Ion Alexandru, Șt. Aug. Doinaș, Constanța Buzea, Ion Frunzetti, Tudor Vianu); Premiul I – Teatru dramatic – *Iancu la Hălmașiu* de Paul Everac; Premiul al II-lea – *Irod împărat* de G. Călinescu; Spectacole de poezie – Premiul I – *De la un capăt la altul* pe versuri de Miron Radu Paraschivescu; Spectacol-colaj: *Azi, 5 mai 1972* ș. a. Au mai atras atenția spectacolele *Roșu vertical* și *Povestea unei case* – pe texte de Geo Bogza și Șt. Augustin Doinaș (Premiul II la secțiunea colaje).

11 mai

● **[„Munca”, nr. 7615]** În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat prezintă *Poeți de douăzeci de ani* de Dumitru M. Ion. □ În *Carnet Cultural - Teatru*, Lucia Bogdan publică o cronică dramatică a piesei lui Nelu Ionescu, *Simfonie pentru destinul meu*.

● **[„România liberă”, nr. 8567]** Odată cu reapariției *Revistei „Transilvania”*, Eugen Barbu prezintă importanța presei și a acestei publicații, cu precădere, notând că: „este o bucurie prea mare pentru noi cei ce am vrea ca drumul acesta deschis de Congresul al X-lea al Partidului, al reînvierii focarelor de cultură tradiționale, să fie continuat”.

● **[„Scântea”, nr. 9144]** Ziarul prezintă cititorilor, pe mai multe pagini, *Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România*. Reportajul este realizat de Radu Constantinescu, Nicolae Dragoș, Ilie Tănăsache.

● **[„Albina”, nr. 19]** Pe prima pagină, citim poezia *Lipovenească* de Gheorghe Tomozei. □ Se publică în acest număr reportaje din diverse zone ale țării semnate de Ion Istrati și Mircea Șerbănescu. □ Fila de calendar, alcătuită în acest număr de Barabás István, îl comemorează pe poetul și traducătorul Salamon Ernő, la 60 de ani de la naștere.

● **[„Orizont”, nr. 2]** Cornel Ungureanu deschide ochii cititorului asupra a ceea ce înseamnă scriitorul angajat, responsabil, din perspectiva literaturii și a istoriei. ■ Simion Dima semnează cronica literară la volumul *Proze* de Radu Petrescu din care reținem o reflecție a acestui scriitor original, înregistrată și de recenzent: „«artist e cel care debutează mereu»”. ■ Pe pagina a treia, ne întâmpină un *Caragiale inedit* (de Aurel Cosma) ce dezvăluie cum maestrul *Momentelor și schițelor* îi scrie lui D. Birăuțiu, un autodidact muncitor tipograf și posesorul unei topografii în Budapesta, cu intenția de a scoate împreună o revistă. ■ O continuare a luării de atitudine și de poziție, legată de întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor, este prezentă prin textele semnate de Anișoara Odeanu (*O literatură a demnității umane*), I. D. Teodorescu (*Proza și critica literară*), Al. Jebeleanu (*Diversitatea poeziei și a omului contemporan*), Mircea Șerbănescu (*Miez fierbinte*). ■ Pagina de poezie este susținută de Damian Ureche, George Suru, Ilie Măruță, Vladimir Ciocov. ■ Mircea Micu scrie parodii în proză, aruncând (sau nu) cu gloanțe oarbe: „Parodia este o boală molipsitoare care se dobândește de la maestrul cunoscuți. Se ia ușor și nu trece niciodată, nefiind curabilă. Pentru a fi un bun parodist nu ai nevoie de umor. Totul e să citești cu atenție cărțile preferate. Parodistul nu-și asumă nici un risc”. □ Un titlu rupt parcă din actualitatea noastră ne reține atenția *State mici, state mijlocii și securitatea europeană* sub pana lui Corneliu Popeți. ■ Un interviu cu prozatorul Petru Popescu, aflat la Viena, realizează Corneliu Nistor, din care spicuim câteva cuvinte ale intervievatului: „literatura adevărată și care rămâne întotdeauna e o fericită combinație de adevărată cultură și de trăire sinceră, și că rafinamentul și inovația nu sunt dușmane ale realității, dimpotrivă”.

• [„România literară”, nr. 20] Editorialul *Dialog creator*, semnat R. I.: „Tezele *În întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor* sunt în plină dezbateră a opiniei publice – atât a celei scriitoricești, cât și a maselor largi de cititori. Prin aceasta, participăm la un veritabil proces de confruntare, în valențe ideologice și estetice, a celui mai important – în planul finalității socialiste – dintre factorii de cultură. Această cultură, în ce are ea mai actual și mai specific, este de esență și de perspectivă revoluționară. [...] Peste puțin timp, acești reprezentanți își vor face auzit glasul la tribuna Conferinței – conferință de lucru, nu una festivă – a profesiei lor. Iar până la acea – apropiată – zi, încă atâția și atâția dintre cei mai valoroși scriitori ai noștri, prin presa scrisă sau radiotelevizată, se întrețin cu cei mai dragi, intimi colaboratori ai lor: *cu cititorii*. Care – cu nedezmănită încredere – le așteaptă operele ca tot atâtea mărturii ale contemporaneității”. ■ Pe prima pagină citim *Istoria patriei* de George Ivașcu: „Multiplu semnificativ e faptul că inaugurarea Muzeului de istorie al Republicii Socialiste România a avut loc în ziua de 8 mai, reamintind pe aceea când, acum 51 de ani, lua ființă Partidul Comunist Român. Spunem aceasta, pentru că niciodată mai amplu decât în anii aceștia, decât astăzi – când detașamentul de avangardă al clasei muncitoare conduce cu unanimitate demnitate destinele poporului nostru – istoria patriei noastre, trecutul său bimilenar în această parte a lumii nu s-au bucurat de o mai rodnică cinstire, de o mai temeinică studiere, de o mai strălucită punere în valoare”. ■ Alexandru Ivasiuc revine la rubrica sa *Pro domo* cu *Promisiunea lui Marx*: „Promisiunea filozofică a lui K. Marx este aceea că și ceea ce este dincolo de orizontul nostru este integrabil și deci inteligibil, nu prin meditație, ci prin creație, prin act istoric concret. Astfel se rezolvă așa-zisul fatalism istoric de care este acuzat marxismul”. ■ Radu Boureanu scrie despre *Estetic și uman*: „Pentru a duce la îndeplinire gesturile estetice-creatoare, avem nevoie de acel acord, acel echilibru moral în raporturile dintre contemporani. Timpul nu poate fi, deci, cheltuit în certuri sterile, în competiții altele decât cele care compun gesturi creatoare, gesturi etico-estetice”. ■ Paginile *În preajma Conferinței noastre* vin cu noi intervenții, printre care și: □ Demostene Botez, *Izvorul tuturor celor însetați de adevăr*: „Societatea socialistă atribuindu-i literaturii un rol important, atât pentru progresul ei, cât și pentru nașterea și dezvoltarea unui om nou, corespunzător noii societăți, literatura are prin aceasta și un caracter politic. Scriitorilor nu le este indiferent nici un act politic din țara lor și nici progresul acestei societăți și mijloacele care îl determină. De aceea, rapoartele de partid la toate congresele lui au un capitol în care se ocupă de literatură, de activitatea și realizările ei, ca și de directivele de viitor. [...] O culegere integrală a tuturor textelor în care partidul sau tovarășul Nicolae Ceaușescu s-au preocupat de literatură și au dat directive mi se pare necesară în preajma conferinței pe țară proiectată. Ea va forma izvorul tuturor celor însetați de adevărul cel mai clar în problemele literare. Căci izvorul natural al pământului nostru aici este”.

□ Anton Breitenhofer, *Ce așteaptă contemporanii noștri de la scriitori*: „Cred în continuare că noțiunea de umanism socialist cuprinde nu numai toată problematica umană a societății noastre, care are nevoie de o mai completă reflectare literară, dar și noua perspectivă a oamenilor, ca transformarea lor morală. [...] Pentru a reda în literatură viața complexă și trepidantă a timpului nostru, există spațiu și inspirație destulă. Sunt convins că Conferința pe țară a scriitorilor se va dovedi un for competent în clarificarea tuturor acestor întrebări, ca și a altor numeroase aspecte ale vieții noastre literare de toate zilele”.

□ Marin Rădoi, *Scriitorul și societatea*: „Scriitori fac parte din rândul militanților activi pentru făurirea unei Români moderne. O dovedesc operele de până acum, o dovedește activitatea lor neobosită. Conferința Națională oferă nu numai prilej de bilanț, ci stabilește prin tezele care o preced și hotărârile care-i vor urma, căile prin care literatura noastră, în anii ce vin, va adăuga noi opere demne de patrimoniul permanent al culturii românești și universale”.

□ Sergiu Dan, *Modă și valoare*: „De fapt, singurul risc asumat de scriitorul care vrea neapărat să fie la modă e acela că s-ar putea demoda. Eminescu sau Baudelaire nu se pot demoda fiindcă nu au fost la modă, pe când Sully Prudhomme sau Cincinat Pavelescu au avut destinul unei redingote: nu se mai poartă. Numai autopsia unei opere literare poate arăta cauzele morții ei relativ premature după o existență zgomotoasă, înconjurată de surlele unei critici care, nici ea, nu scapă canoanelor modei”.

□ Zeno Ghițulescu, *Poezie și actualitate*: „Adevărata poezie e o continuă descoperire de noi universuri, o luptă neconținută pentru o expresie cât mai perfectă, cât mai aproape de subiectul creator, de propriile sale frământări, și ale societății din care face parte. Falsele probleme existențiale, insolitul și căutarea originalității cu orice preț nu vor crea niciodată valori durabile. Ecloziunea creatoare a poporului nostru ne obligă să-i dăruim o literatură la înălțimea așteptării lui”.

□ Nicolae Ioana, *Realitate și imagine*: „Un subiect fierbinte nu inoculează realism în cazul vi-
dului de aptitudini. Poți aborda teme muncitorești și țărănești idilic, deci într-un fel lipsit de realism. Realismul nu se confundă cu intenția și nici cu realitate din care scrii. Cred că se poate scrie despre muncitori, dar și despre pensionari, despre copii, dar și despre invalizi, reușind să fii realist în egală măsură, ținta artei fiind aceea de a înălța și acredita omul. De asemenea poți folosi elemente «abstracte» și să surprinzi un realism zguduitor, și la același timp să eșueze, folosind elemente concrete. Deoarece realismul este rezultatul, spiritul unei cărți”.

■ Șerban Cioculescu revine la *Breviar cu Apoftegmele lui Mihai Beniuc*, despre un grupaj din volumul *Drumul Poeziei* de Mihai Beniuc, Editura Minerva: „Se știe că Mihai Beniuc este figura cea mai expresivă a liricii noastre sociale din anii de după Eliberare, că în calitate de fiu al Ardealului a continuat cu vigoare filiera deschisă în secolul trecut de către Andrei Mureșanu continuată în zorii veacului nostru de Octavian Goga. Spre deosebire de aceștia, pregătirea sa filosofică îl recomandă, însă ca un teoretician al

liricii comunicative, cu fața la public și în ritmul inimii lui”. ■ Laurențiu Ulici, în *Devenirea poetului*, scrie despre Radu Cârneli și volumul său, *Oracol deschis*: „Probabil vremelnică, ipostaza de azi a poetului îi este, în privința suflului și adâncimii lirice, cu totul favorabilă. De unde se vede că modificările bruște ale condiției psihice fac bine poeziei, iar poezia năsută din ele aduce, la rândul-i, poetului, eliberarea”. ■ Nicolae Manolescu revine cu o nouă cronică literară, de data aceasta la monografia *B. P. Hasdeu* de Mihai Drăgan, Editura Junimea, 1972, intitulând cronică *Hasdeu didactic*: „În realitate, lectura e chiar mai puțin modernă decât, de exemplu, aceea a lui Mircea Eliade din 1937, iar portretul promis rămâne nerealizat. Mihai Drăgan arată, ca și în studiile sale anterioare, o bună formație de istoric literar în spirit pozitiv, aplicat, nu însă și fantezia critică necesară pentru a face portretul unui personaj atât de extraordinar ca Hasdeu. Cartea e oricând utilă, prin scrupulul de exactitate documentară, limpede, atent construită, dar rece și meticuloasă. Despre Hasdeu nu se poate scrie fără mare inspirație, fără exaltare chiar, fiindcă opera lui conține o sămânță vrăjitoarească și diavolească ce silește pe cel mai puțin liric dintre critici să devină poet. [...] Interesul cărții lui Mihai Drăgan stă altundeva: în utilizarea corectă a izvoarelor (unele, inedite) și în precizările de amănunt, mai degrabă decât în contemplarea personalității lui Hasdeu: și, oricum, în interpretarea ideologiei sale (literare, istorice, politice etc...) mai degrabă decât în aceea a operelor”. ■ Citim recenzii: □ Mihai Dascal scrie despre *Cântecele pescarului Seled* de Al. Al. Leontescu, C.R., 1972: „Egal în sine și unitar, ciclul *Cântecelor lui Seled*, datând din 1921-1925, impune o sensibilitate acută, expansivă, intersectându-se, în aplecarea ei pentru suav și luminozitate, cu cea a autorului *Poemelor luminii* și poate cu o anume predispoziție expresionistă a climatului care-i nutrește pe amândoi. Celelalte poeme adăugate, încorsetate de rimă și ușor grandilocvente, rămân în vădită penumbră”. □ Dumitru Stancu se ocupă de *Casa dintâi – Poeme* de Elena Balamaci, Eminescu: „Debutul Elenei Balamaci cu volumul de Poeme, *Casa Dintâi* pare a fi un debut precoce, având în vedere poeziile din interiorul cărții; poezii construite parcă anume pentru a mima un suprarrealism desuet, uneori versurile nu ating treapta absurdului, care are totuși o logică și în acest fel devin ilogice, paradoxale”. □ Zaharia Sângerzan recenzează *Ornicul trecerii* de Ion Hurjui, Editura Junimea, 1971: „Poezia lui Ion Hurjui deapănă într-o tehnică a versului liber o durată a unui timp moral și erotic într-un limbaj adeseori cu grijă ferit de capcanele ermetizării facile”. □ Aureliu Goci notează apariția volumului *Munte* de Păchia Ion Tatomirescu: „Modul propriu al liricii lui Păchia Ion Tatomirescu este declamarea patetică a iubirii de țară, evocarea istoriei și profetismului furtunos. Versurile foarte lungi, făcute parcă anume pentru a fi recitate la serbările școlare, se revarsă peste tiparele prozodiei tradiționale pe care poetul le folosește însă cu destule licențe și improprietăți”. □ Sorin Titel comentează *Struma* de Maria Arsene, C. R.: „Sunt în această carte sufici-

ente pagini de literatură propriu-zisă – e de ajuns să amintim cele în care autorul ne face să asistăm la un înfricoșător lamento al înecaților, sau cele care transcriu impresiile de o duioasă inocență ale unui copil care își trăiește, fără să știe, ultimele zile, care să ne facă să credem că autorului i-ar fi reușit o astfel de realizare. Dar Maria Arsene ar fi trebuit să opteze atunci, fie pentru reportaj, fie pentru roman. Deliberat sau nu, autorul n-a marcat însă această opțiune. În ciuda acestui fapt, ne-am întors înfiorați privirile spre *Struma*, spre tragedia sa, fără să ne dăm seama foarte exact totuși cât din emoția noastră o datorăm «cazului real», de tristă, îngrozitoare amintire, și cât modului în care Maria Arsene a știut să «dea viață» acestei violente întâmplări”.

❑ Viola Vancea scrie despre *Vrăbioiul alb și alte păsări...* de Titus Hotnog, Junimea, 1972: „Lipsa de audiență despre care vorbeam la început se explică poate numai prin sentimentalismul care dă un aer desuet multor povestiri, ci și prin absența unei înzestrări tot atât de prețioasă ca și talentul autentic, și anume «vocația» persuasiunii în impunerea fermă a propriilor producții literare. În acest sens, reeditarea scrierilor sale și reintroducerea autorului în circuitul viu al valorilor ni se pare îndreptățită”.

■ Al. Piru comentează *O monografie Ion Vinea*, despre lucrarea Elenei Zaharia, C.R., , 1972: „Elena Zaharia știe să se adapteze la regimul specific al fiecărei cărți și să-i aplice metoda cea mai potrivită de analiză, să decupeze imaginile, dar și să investigheze tematica, să delimiteze tehnica descrierilor sau narațiunii, viziunea realului, proiecțiile imaginației, concepția despre lume și viață a scriitorului”.

■ În *Viața literară* găsim: ❑ Anunțarea proiectelor scriitorilor în *Șantier*: Valeriu Râpeanu, Petru Sfetcă, H. Grănescu, Ion Potopin. ❑ *Comemorarea lui Heliade*: „La Institutul de istorie și teorie literară «G. Călinescu» al Academiei de științe sociale și politice a fost comemorat – într-o ședință plenară – centenarul morții lui Heliade. Au prezentat comunicări: Al. Dima, Ovidiu Papadima, Bucur Țincu, Stancu Ilin, Mircea Anghelescu și Paul Cornea, înfățișând laturi mai puțin cunoscute ale operei lui Heliade, îndeosebi scrieri din amurgul vieții lui”. ❑ *Premiile Asociațiilor de scriitori din țară*: „Juriile pentru decernarea premiilor pe anul 1971 ale Asociațiilor de scriitori din Brașov, Cluj, Iași, Tg. Mureș, Timișoara, întrunite recent în ședințe de lucru în orașele de reședință, după ce au supus dezbaterii cele mai valoroase lucrări literare aflate în atenția lor, potrivit criteriilor regulamentului în vigoare, au hotărât prin vot secret, să acorde următoarele premii: Asociația scriitorilor din Brașov: 1. Marin Preda: *Imposibila întoarcere* (ed. Cartea Românească) 2. Voicu Bugariu: *Incursiuni în literatura de azi* (Eminescu) Juriul: Pop Simion (președinte), Mihai Gavril, Ion Th. Ilea, Darie Magheru și Dan Tărchi-lă. Asociația scriitorilor din Cluj 1. Nicolae Prelipceanu: *13 iluzii* (Dacia) 2. Virgil Ardeleanu: *A urî, a iubi* (ed. Dacia) 3. Kantor Lajos și Lang Gusztav: *A Romaniái magyar irodalom 1945-1970 (Literatura maghiară din România, Kriterion)* 4. Panek Zoltán: *Hiuzszemet fogok viselni (Ochi de panteră, Dacia)*

Juriul: Dumitru Radu Popescu (președinte), Balint Tibor, Alexandru Căprariu, Aurel Gurghianu, Kányádi Sándor, Lászlóffy Aladár, Marosi Peter, Ion Vlad și Mircea Zăciu. Asociația scriitorilor din Iași: 1. Radu Cârneli: *Cântând dintr-un arbore* (ed. Junimea) 2. Mihai Ursachi: *Missa solemnă* (ed. Eminescu) Juriul: Nicolae Țatomir (președinte), Andi Andrieș, George Bălăiță, George Lesnea, Ștefan Oprea, Corneliu Ștefanache și Horia Zilieru. Asociația scriitorilor din Tg. Mureș: 1. Farkas Árpád: *Jegenyekör* (*Cercul plopilor*, ed. Dacia) 2. Veress Daniel: *Vándoruton* (*Peregrinări*, ed. Kriterion) Juriul: Gagyí László (președinte), Izsák József, Jánosházy György, Kátóna-Szabó István și Nagy Pál. Asociația scriitorilor din Timișoara: 1. Alexandru Deal: *Lașii* (ed. Cartea Românească) 2. Damian Ureche: *Elegie cu Francesca da Rimini* (ed. Cartea Românească) Juriul: Anghel Dumbrăveanu (președinte), Vladimir Ciocov, Franyó Zoltán, Franz Liebhard, Ion Maxim, N. D. Pîrvu și Ion Dumitru Teodorescu. Premiile au fost înmânate de către președinții juriilor respective cu prilejul adunărilor generale ale Asociațiilor, convocate pentru a-și alege delegații la apropiata Conferință națională a scriitorilor”. □ Știri din *Uniunea scriitorilor*: „La Casa Scriitorilor a avut loc festivitatea primirii în Asociația Scriitorilor din București, implicit în Uniunea Scriitorilor din R. S. România, ca membri titulari și membri stagiați, a unui număr de poeți, prozatori, dramaturgi, traducători și critici literari. Acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, și George Macovescu, secretarul Asociației scriitorilor din București, i-au felicitat călduros pe noii membri și le-au urat succese în activitatea lor de viitor. * În zilele de 5, 6 și 8 mai 1972 s-au desfășurat adunările plenare ale secțiilor de critică, poezie, proză, traduceri și dramaturgie ale Asociației scriitorilor din București, în cadrul cărora au fost aleși, prin vot secret, delegații ce vor participa la Conferința națională a scriitorilor din R. S. România. [...] Poeții Cezar Baltag, Ion Bănuță, Mihai Gavril, Traian Iancu și Gheorghe Pituț au participat la un recital de poezie desfășurat la una din unitățile Ministerului Afacerilor Interne. [...] În cadrul «Antologiei scriitorilor români contemporani», la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț a avut loc o întâlnire a cititorilor cu Nichita Stănescu. Actori ai «Teatrului Tineretului» au prezentat lecturi din opera poetului. [...] În întreaga țară au continuat adunările populare organizate de Uniunea Scriitorilor și Comitetele județene de cultură și educație socialistă, în cadrul cărora sunt dezbătute tezele viitoarei Conferințe a scriitorilor. Asemenea noi adunări au avut loc la Turnu Severin, cu participarea scriitorului Traian Coșovei și la Alba Iulia, unde au fost prezenți scriitorii Petru Vintilă și Matei Gavril”. □ Versuri semnează George Dumitrescu (*Măine*), Florența Albu (*Lac înghețat; Cenușa unei arderi; Viziune*), Mircea Ivănescu (*Iubire nedeslușită; După amiază; Recunoaștere*), Al. Jebeleanu (*Sfârșitul pelerinului; Metamorfoze*), Ion Crânguleanu (*Patria, făurindu-se; Poem simplu, dar...*). □ Din proză citim *Concursul de frumusețe* de Mircea Horia Simionescu. ■ În *Cartea străină* găsim: □ Nicolae Balotă

semnează *Amabolul Panzini*, notând apariția volumului *Călătoria unui biet literat* la editura Univers, volum tradus de Tatiana Popescu-Ulmu. □ Și c. u. revine la această rubrică, scriind pe scurt despre volumul *Méchamment les oiseaux* de Suzanne Prou, Editura Calmann-Lévy, 1971, iar v. a. se ocupă de apariția volumului *The Bush Whacked Piano* de Thomas Mc Guane, Simon and Schister, New York, 1971. ■ Două pagini poartă titlul *Sărbătoarea independenței naționale 1877-1972*. Citim *Odă ostașilor români* de Vasile Alecsandri și „*Luptele românilor în Resbelul de la 1877-1878*” de Petru Popescu-Gogan. ■ George Bălan comemorează *Bicentenarul nașterii Novalis* publicând o analiză a operei acestui scriitor, iar tălmăcirile românești ale versurilor folosite pentru exemplificare în cadrul textului sunt semnate de Al. Philippide și Petru Sfetca. ■ Dan Grigorescu trimite o *Scrisoare din New York*, intitulată *Un „Salon neoficial” de pictură*, un reportaj despre Muzeul Whitney din New York.

● [„*Tribuna*”, nr. 19] Editorialul numărului pornește de la premisa – deja indubitabilă – a unei națiuni care-și „făurește istoria”. În acest context, critica literară apare ca o „conștiință de sine a literaturii” care se pregătește de „saltul în ideal”. ■ Victor Felea scrie despre *Misterul clepsidrei*, volumul de versuri al lui Gh. Tomozei, poet și animator cultural, scrie Felea, dar și scriitor care a știut să-și omagieze măestrii, pe N. Labiș și pe M.R. Paraschivescu. Tomozei apare în acest articol ca un tradiționist, pe de o parte, dar și ca un „instrumentalist, ispitit mereu de jocul formelor diverse”. ■ Al. Căprariu participă și el la dezbaterea *Argument pentru o istorie a literaturii române contemporane*, iar opinia sa (*Perenitatea actului literar*) este formulată astfel: „... personal, cred că o istorie a literaturii noastre contemporane nu se poate realiza adecvat decât dacă se fundamentează pe gruparea scriitorilor, indiferent de vârstă, în jurul acelor atitudini estetice pe care le-au ilustrat prin opera lor.” Autorul nu uită să menționeze că vorbește doar despre aceste atitudini, și nu despre poziția politică – care „a fost, în general, una și aceeași”. □ Constantin Cubleşan și Maroși Peter scriu despre premiile UR acordate pentru 1971, evidențiindu-i pe scriitorii clujeni, respectiv pe cei de limbă maghiară. ■ Adrian Păunescu îi ia, la rubrica *Sub semnul întrebării*, după ce-și luase sie însuși mai demult, un interviu soției Constanța Buzea (cu titlul *Aproape un monolog* de Constanța Buzea). „Te-am cunoscut în urmă cu aproape doisprezece ani. stăteam într-un subsol, am îndurat o iarnă fără foc. tu scriai nouăzeci de poezii în fiecare noapte. Monstruos! ziua citeai cu glas tare Whitman, Whitman, obligându-mă să ascult. Ce șoc, ce criză și ce anomalie! Eram uluită, interzisă, disperată. Și tu mă întrebi acum care cred că ar fi diferența dintre monolog și dialog? Ce-ar fi să încerci, cu concisă noblețe, să răspunzi la această întrebare?” Întreg interviul este o mărturisire pe alocuri tulburătoare a poetei, un interviu de neratat pentru oricine va studia vreodată opera Constanței Buzea. Păunescu renunță la întrebările politice, dar din răspunsuri, Constanța Buzea apare o „antimodernă”

care preferă colinele munților la care visează și pe care-i trăiește soțul ei. ■ Corespondența dintre Heliade Rădulescu și George Bariț este prezentată de Ioan Chindriș, într-un prim episod. ■ Într-un eseu intitulat *Nichita Stănescu – joc și poezie*, Ion Pop face o analiză a operei stănesciene din perspectiva creației ca joc. La fel ca în poezia renascentistă, și la Nichita Stănescu, întrebarea care se poate pune din această perspectivă a ludicului este în ce măsură avem de-a face cu creație „serioasă”, cu căutare spirituală, și cât rămâne doar simplă magie, îndemănare retorică. Apare și o bibliografie tipică epocii, unde Hugo Friedrich și Johan Huizinga îi însoțesc pe criticii contemporani, Nicolae Manolescu, Matei Călinescu, Valeriu Cristea. Eseul este bine scris, dar nu formulează nimic altceva decât ceea ce, altfel se știe: „jocul este astfel deopotrivă expresie a maximei libertăți de manifestare a poeziei în demersul ei de transfigurare simbolică a realului, și convenție limitativă, simțită ca ordine enigmatică și precară a unui cosmos imaginat, la fel de ușor de distrus cum a și fost construit”. ■ Pe ultima pagină, Adrian Marino își continuă *Itinerariul spaniol* cu *Sevilla*.

12 mai

● [„**Munca**”, nr. 7616] În rubrica *Punct*, cu titlul *Cred într-o literatură care să fie înțeleasă și iubită de marele public*, revista publică un scurt interviu cu Ovid S. Crohmălniceanu. Acesta răspunde la întrebări legate de volumul său recent apărut, *Literatura română și expresionismul*, vorbește despre „crezul” său critic („1. Cred într-o literatură foarte bună, care să poată fi înțeleasă și iubită de marele public. 2. Cred în forța realismului. 3. Cred în marile talente și imensele posibilități ale scriitorilor români”), despre „rolul criticii în această perioadă de efervescentă creatoare” etc. ■ În *Doi debutanți despre premiile primite* sunt intervievați: □ Dana Dumitriu: „Încrederea pe care scriitori de prestigiu, foarte apreciați pentru discernământul și simțul lor artistic, mi-au acordat-o o dată cu Premiul Uniunii Scriitorilor, echivalând cu un îndemn de a continua pe acest drum, nu tocmai liniștit și nu tocmai confortabil, dar fascinant prin posibilitățile de cunoaștere și de autocunoaștere pe care le oferă”. □ Florin Manolescu: „Un premiu este în general un eveniment delicat pentru că de el se bucură prea puțini. În timp ce mult mai mulți sunt nemulțumiți și contrariați. Aș vrea, deci, să trecem cât mai repede peste acest moment festiv, înțelegând că o sărbătoare care se prelungește prea mult sfârșește prin a plictisi pe toată lumea”.

● [„**Contemporanul**”, nr 20] În apropierea Conferinței Naționale a Scriitorilor, redacția revistei realizează ancheta despre *Critica literară*, printre respondenți evidențiindu-se: Aurel Martin, Laurențiu Ulici, Paul Georgescu. □ Aurel Martin: „Tezele apropiatei Conferințe a scriitorilor pun justificat accentul și pe spiritul critic. Expresiei, în fond, a foamei umane de perfecțiune. A ideii de exigență. A nevoia de a decanta. A obligației de a interpreta lucid rea-

litatea. De a recurge la confruntări. Cu atât mai necesar cu cât o literatură nu se poate construi în afara unor repere”. □ Laurențiu Ulici: *Despre prestigiu*: „Nu e suficient, așadar, să lupți pentru obținerea prestigiului critic lucrul cel mai important este mijlocul prin care ajungi la el. Neîndoielnic, critica noastră actuală ține foarte mult să-și afirme prestigiul și autoritatea. Și nu numai ea. E acesta interesul general al literaturii contemporane. În fond, cum s-a spus, fiecare literatură își are critica pe care o merită. Condiția esențială mi se pare a fi aceea că între viața autorului și viața operei, astăzi, la noi, critica să aleagă opera. Se știe, stă în firea criticii să fie partizană. Dar un partizanat în numele adevărului și al valorilor în care critica să creadă cu mâna pe inimă. Altfel, un partizanat conjunctural, fabricat și nu structural criticii, devine dușmanul dinlăuntru al prestigiului ei. Adevăr, putere de convingere, credința în propriul act critic... – sunt imperativele morale ale prestigiului critic”. □ Paul Georgescu: *Coordonate*: „Desigur, există critici teribil de severi, alții mereu supărați pe cărți, alții mai blânzi și, între aceștia, câte nuanțe! Și fiecă fel de critici au temeiurile lor, ca să nu mai vorbim de complexul lui Erostrate sau de paradoxul cibernetic, al cărui secret e de a zice exact pe dos ca ceilalți, ceea ce e uneori de originalitatea prea previzibilă. Dar nu despre felurile de critici ar fi vorba, și, apoi, poate că e bine ca filmul literaturii să se facă de la altitudini diverse: monotonia obosește. E vorba însă de consecvența propriei altitudini sau atitudini, pentru a nu vedea o cronică feroce la o carte mediocră, urmată de un extaz frenetic în fața altei cărți, submediocre”.

• **[„Cronica”, nr. 19]** Florența Albu publică poezia *Focuri în marginea drumului*. ■ În *Cronica literară*, Liviu Leonte prezintă volumul lui Paul Cornea, *Originile romantismului românesc*: „Paul Cornea face parte dintre istoricii literari specializați în anume perioade, cunoscute până în detalii infimezimale printr-o îndelungă frecventare, capabili totdeauna de noi descoperiri de arhivă care să însemne un spor de informații în viața sau opera scriitorilor, ieșind rareori și cu multă prudență din teritoriile familiare. Scrisul specialiștilor, privit cu superioritate de critici și esești, inspiră un sentiment de securitate, comunică, în absența ipotezelor îndrăznețe, certitudini, „contribuții” adăugate în amplele dosare ale istoriei literare. Pericolul care îi amenință ține, în urma revenirii asupra acelorasi texte, de tocirea spiritului critic, de evaluarea prea entuziast nediferențiată, ca și de căderea în documentarea mărunță. Parcă spre a riposta împotriva specializării excesive, pledând pentru sinteză și interpretare socială, dublată de evaluare estetică, a scris Paul Cornea studiul său exhaustiv, dedicat nu începuturilor, ci originilor romantismului românesc. Tentativă de anvergură, înscrisă pe orbita unor preocupări susținute în ultima vreme ale istoriografiei literare, depășindu-le, dacă nu totdeauna în rezultate, cel puțin în intenții”. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga scrie cea de-a treia parte a articolului *Despre câteva tipuri epice*, abordând tematica orașului la scriitori precum Hortensia Papadat-Bengescu, Cezar Petrescu, Liviu Re-

breanu ș.a. □ În *Mențiuni critice* este prezentat volumul lui Virgil Carianopol, *Viorile vârstei*. Tot aici Val Condurache prezintă *Jucătorul de șah* de Ion Coja. □ Magda Ursache, în *Alchimia cuvântului*, publică un portret literar dedicat lui Mihai Ursachi. □ Traian Iancu publică poeziile *Dimineața nouă*, *Vremea noastră*, *Crai nou*. ■ Este adusă în discuție din nou tema *Momentul actual în critica și istoria literară*, în numărul de față răspunzând la întrebări Mircea Braga și Al. Călinescu. Întrebați „în ce măsură o istorie a literaturii române beneficiază de monografiile, studiile, eseurile etc. publicate în ultimul timp, Mircea Braga răspunde: „Istoriile literare „parțiale”, studiile, monografiile, eseurile, volumele de critică literară etc., facilitează, fără îndoială, tentativele de istorii globale, pot chiar să le susțină și să le „alimenteze” dintr-un anumit punct de vedere, cristalizează într-un anume spațiu, aduc „efigii” noi în ordinea documentară, metodologică sau principială, conturează și clarifică sau, dimpotrivă, încarcă un dat cu umbre și penumbre – dar nu aceasta este menirea lor primă, ci aceea de a se manifesta”. □ La această întrebare, Al. Călinescu replică în următorul mod: „O „istorie a literaturii contemporane” poate, evident, fi pregătită de activitatea critică curentă și de cărțile de critică ce iau în discuție fenomenul literar actual: dar, oricare ar fi formula („panoramă”, „dicționar”, „tablă de materii” etc.), o astfel de întreprindere riscă să se anuleze pe ea însăși: lipsește, fatalmente, însăși perspectiva istorică. Cred că formula „panoramă” rămâne cea mai indicată, dar tocmai cărțile de acest fel lipsesc. Am convingerea, totodată, că orice discuție privind istoria literară nu ar trebui să treacă sub tăcere faptul că însuși conceptul de istorie literară a fost mult contestat în ultima vreme, că istoria literară de tip tradițional a fost victima atacurilor întreprinse de „noua critică” și de structuralism: aceasta obligă, cred, pe cei care continuă să creadă în istoria literară la o reformulare a principiilor și la o reîmprospătare a metodelor. E necesar ca istoria literară să țină cont de modul în care sunt abordate astăzi, de către poeticieni și teoreticieni ai literaturii, probleme ca acelea ale genurilor, curentelor, procedeele, perioadelor. Istoria literară ar putea studia atât istoria ideii de literatură, cât și istoria (evoluția) discursului literar; o apropiere de metodele și de obiectivele poeziei ar fi astfel posibilă”. În privința „multitudinii cercetărilor dedicate curentelor literare românești”, Mircea Braga apreciază că „vor fi întotdeauna posibile și „necesare” istorii ale literaturii, monografii și studii despre același scriitor, se va aborda în continuare problema curentelor literare, a conceptelor de bază, a tendințelor și stilurilor în literatură”, în timp ce Al. Călinescu consideră că „faptul că se poate vorbi de o „multitudine” a cercetărilor privind curente literare românești este îmbucurător; dar problema nu poate și nici nu trebuie să fie elucidată: vrem să spunem că interesul acestor cercetări stă tocmai în avansarea unor viziuni noi. O problemă elucidată în chip definitiv este o problemă care nu mai prezintă interes. „Elucidând” chestiunile care o preocupă, istoria literară s-ar condamna la dispariție”. □ Următoarea întrebare se referă la capacitatea criti-

cii de a „delimita tendințele, stilurile literaturii contemporane”, problemă în care Al. Călinescu răspunde: „Dezbaterile asupra realismului au fost, cu siguranță, foarte fructuoase și ele au contribuit la instaurarea unui climat literar mai „deschis”, au dus la înțelegerea mai nuanțată a fenomenului literar, impunând, printre altele, și ideea diversității necesare a modalităților stilistice și poziționale. Nu văd ce raport obligatoriu ar putea exista între realism și valoare”. □ Răspunsul lui Mircea Braga la această întrebare este legat intrinsec de problema „responsabilității criticii” („Condiția ideală pentru cel tentat de construcție și generalizare, de eseu, monografie sau istorie literară nu este de a fi mai întâi alcătuitor de ediție și bibliograf, întrucât - astăzi - în istoria literară au apărut prerogative care conduc spre altceva decât spre acumularea de date și expunerea didacticistă. Ca și critica, istoria literară presupune o convergență estetică-filozofică, un impact cu sferile axiologiei, psihologiei și sociologiei, o vocație a construcției, și a echilibrului. Se pornește de la premisa că fiecărei opere trebuie să i se determine, în decantări succesive, o specificitate de „gândire”, o „structură” a acesteia, ca reflex al unei personalități creatoare. Prin „gândire”, evident, nu înțelegem funcția curentă a intelectului, dar o anume stare, o modalitate existențial-afectiv-intelectuală a individului, unică și irepetabilă, o „condiție” a existenței, a rațiunii și a afectului care determină artistul ca atare. Se raportează „idei” la „idei” și se „explică” actul de creație prin rezultatul acestei confruntări. Și aproape întotdeauna, responsabilitatea criticii și istoriei literare nu este un prag de intenție, ci unul de vocație și talent”). în timp ce Al. Călinescu, referitor la ultimele două probleme, consideră că, pe de o parte, „critica a încercat să delimiteze stilurile literaturii contemporane dar, așa cum se sugera chiar în întrebarea numărul 1, cercetările sistematice lipsesc” și, pe de altă parte, că „foarte numeroasele discuții din ultima vreme privind rolul criticii au insistat cu deosebire asupra „responsabilității” acesteia, asupra misiunii și obligațiilor criticului; e, aici, un semn de maturitate, devine evident „plusul” de seriozitate. Îi revine fiecărui critic datoria să arate că aceste principii nu rămân doar o bază teoretică, ci sunt organic implicate activității critice curente”. □ Ștefan Oprea, în *Sinteza unei stagiuni*, prezintă activitatea Teatrului Tineretului din Piatra Neamț. □ N. Barbu, în *Antract*, publică eseu *Shakespeare și noi*. ■ Cu titlul *În întâmpinarea Conferinței Naționale a Scriitorilor*, Daniel Dimitriu publică *Spiritul de grup*. „Am admirat întotdeauna judecata critică deopotrivă echilibrată și fermă, lipsită de entuziasm ieftin și descalificări brutale. În locul lor nu pot fi puse însă placiditatea și eschivările. În ultimă instanță, atât campania asiduă, manevrele, elogiile forțate și ostilități ticluite cât și indulgența, amabilitatea neangajantă, precauțiile subtile, într-un cuvânt fuga de răspundere, sunt la fel de nocive pentru literatură. Vehement sau „inocent”, spiritul de grup nu duce decât la crearea unei false imagini asupra vieții literare. «Îndreptarea mai hotărâtă a criticii noastre către cititor - ca să folosesc o altă formulare din Teze - reclamă o deplină onestitate. Criticul

care trișează (zgomotos sau tocit) își taie orice cale de acces spre public. Efervescența care se face simțită în climatul literar actual (și nu numai în cel literar) sunt semne ale angajării și ale responsabilității. Tezele insistă în text și în subtext asupra unei etici care trebuie să însoțească orice gest al criticii, în afara ei inteligența și vocația sunt cumva podoabe inutile”. ■ Cu titlul *Ce așteptați de la Conferința Națională?*, sunt publicate o serie de răspunsuri ale lui Mihai Beniuc („Un singur lucru: Să dispară relația dintre scriitori și scriitori caracteristică prin fabula lui Krâlov, în care cucul și cocoșul se extaziază de cântecul celui alt, critica nefăcând excepție. Critica ar trebui să intervină activ și obiectiv pentru curmarea acestei situații destul de penibile din nefericire existând în prezent. E posibil? mă întreb. Da, în cazul că Uniunea scriitorilor va exercita dreptul ce-l are asupra editurilor în sensul unei înțelepte colaborări, în spiritul liniei ideologice a clasei muncitoare și a intereselor construcției multilaterale a socialismului în România”), Radu Boureanu („Până acum așteptata Conferință Națională de la noi; adică ceea ce s-a materializat în lucrări, în participarea cu articole în presa literară. Ceea ce așteptăm de la „ea”, de la materializarea noțiunii în ființă operativă, se aliniază la coloana de doleanțe și necesități practice sau spirituale, realizate sau rămase între paranteze. Mai așteptăm de la Conferință, prin lucrările și hotărârile luate - să organizeze mai temeinic mișcarea literară și laturile practice. Să pună un echilibru în viața spirituală și etică, eliminând prin hotărârile și legile votate manifestări reprobabile din partea oricărui grup sau oricărui membru al Uniunii”), Ion Țugui, Paul Țugui, Haralambie Hurjui, Florin Mihai Petrescu. □ Mihai Sabin publică poemul *Moldova*. □ În *Aspecte*, atitudini, Al. Dima abordează problema *Periodicității revistelor*. „Nu știm dacă s-a observat îndeajuns: există, pe lângă atâtea altele, și o „problemă” a periodicității revistelor literare sau istoric-literare. Unele semne s-au ivit mai demult. E astfel limpede o anume nervozitate a unor reviste care se străduiesc, din răputeri, să-și scurteze intervalele de apariție. Periodicele care apar trimestrial tind a deveni bilunare, dacă nu chiar lunare. Cele care aparțin ultimei categorii doresc, cu aprindere, să ajungă bilunare și probabil, cele din urma tânjesc după apariții săptămânale. Ar fi de mirare să înregistrăm și tendința transformării celor din urma în cotidiane literare? Să nu se creadă însă că e vorba doar de un joc mecanic, de cine știe ce ambiții redacționale sau vrednicii exagerate. Uneori, dar numai uneori, aceste tendințe sunt îndreptățite atunci când depind de natura însăși a revistei. Iată, de pildă, e pentru toată lumea evident că o revistă de istorie literară ca cea a Academiei nu se poate mărgini la o periodicitate trimestrială. Fiind singura publicație de acest fel, ea nu poate satisface - oricâtă bunăvoință ar arăta - nici cererile autorilor, nici pe cele ale cititorilor. Suntem în măsură să informăm că în portofoliul „Revistei de istorie și teorie literare” s-au adunat, de pe acum, materiale pe doi ani înainte. O periodicitate mai frecventă se impune, desigur, în acest caz.” □ Cu titlul *Umbrele*, este publicat un fragment din romanul *Coborând spre*

nord-vest de Vasile Sălăjan. □ Cu titlul *Poetul*, Hertha Peretz publică un articol omagial dedicat lui Novalis, la 200 de ani de la naștere. □ Ion Constantinescu publică articolul *Motivul „florii albastre” la Novalis și Eminescu*. ■ În *Moment*, cu titlul *Orizont săptămânal* este salută transformarea revistei „Orizont” în publicație săptămânală și se notează: „oricum, suntem încredințați că se pot obține aici rezultate meritorii. Urarea de fond pe care o facem este aceea a aflării și a afirmării unui Orizont servit cu consecvență de seria nouă a revistei timișorene”. În *Transilvania* se anunță reluarea apariției revistei, „un act de cultură și de înaltă prețuire, ilustrând grija pe care statul și partidul nostru o acordă permanent afirmării tuturor valorilor artistice din țară. Noua serie (redactor șef criticul literar Mircea Tomuș) apare în condiții grafice excepționale și publică numeroase texte beletristice, saluturi din partea unor personalități, însemnări despre Sibiul de ieri și de azi, un program care jalonează cu fermitate și limpezime ideile după care revista, deschisă tuturor, se va conduce în viitor”. În *Salonul cărții* este prezentată suita de evenimente ce a avut loc, sub această denumire, în zona Bacăului. Cu titlul *Stăpânirea limbii* este semnalat un articol al lui Al. Philippide publicat în revista „Viața Românească”, ce „pune în discuție posibilitățile de exprimare ale limbii române, mijloacele ei de comunicare artistică”.

● [„**Flacăra**”, nr. 20] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie despre *Zacharias Lichter*, considerând că volumul „lui Matei Călinescu este un tratat - sau un contratat - împotriva sacralității, ca forma cea mai rizibilă a ipocriziei”, concluzia fiind că „Zacharias Lichter e făcut numai din negații și nu-i lipsește decât facultatea de a nu fi, pentru ca statura lui, monumentală în mizerie și disoluție, să atingă treapta mitului”. ■ În *Literare*, Traian Stoica prezintă volumul lui Geo Bogza, *Priveliști și sentimente*: „Geo Bogza e un sacerdot care nu-și ridică ochii, cuprinzătorii săi ochi, spre o transcendență iluzorie, ci îi ține aplecați, extatic și lucid, asupra oamenilor țării sale, asupra pământurilor acestei țări cu apele și pădurile ei. În *Priveliști și sentimente* e exprimată dragostea sa, incandescența sa dragoste pentru tot ce e trainic în trecutul poporului nostru, pentru tot ce e trainic, de asemeni, în noua noastră realitate socialistă”. ■ În cadrul unei ample anchete realizate de Iuliana Pop și intitulată *Omul nu este Adam, este Adam și Eva!*, răspund, printre alții Henri Wald (*Feminitatea este o valoare spirituală a umanității*) și Adrian Păunescu (*Eterna descoperire*). □ În *Opinii. Gânduri de cititori către scriitori*, sunt consemnate scrisoarea lui Iuliu Suci, director adjunct al liceului pedagogic Zalău, intitulată *Ce așteptăm de la dramaturgi*, și cea a lui Ioan Georgescu, muncitor tâmplar București, ce scrie despre *O proză inspirată din realitate*, în care își exprimă expectativele față de proza românească contemporană. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se observă că „apropiata Conferință națională a scriitorilor prilejuiește publicarea în presa literară a numeroase opinii și dezbateri pe marginea tezelor elaborate în întâmpinarea acestui important eveniment”. În acest

context, se notează interesul iscat în jurul unor „eventuale istorii ale literaturii române”, necesitatea „unor lucrări de sinteză asupra literaturii noastre contemporane” (fiind indicată, de asemenea, și nevoia publicării unor monografii, fiind propuși Zaharia Stancu, Geo Bogza, Miron Radu Paraschivescu, Radu Boureanu, Eugen Jebeleanu), se cere o „reabilitare și înviorare” a reportajului, se susține că „n-ar fi fără importanță ca din când în când critica literară să se ocupe și de proza și poezia tipărite în reviste”. De asemenea, se remarcă: „când se consideră o perioadă de dată mai recentă din istoria noastră literară, perioadă caracterizată a fi fost excesiv de dogmatică, eșecurile ei se dau, de obicei, pe seama doar a câtorva scriitori, citați copios cu ocazia tuturor bilanțurilor. Lucrul ni se pare nedrept. Observarea mai obiectivă și (de ce nu?) mai curajoasă a realităților ar mări substanțial lista celor citați”. Se punctează, de asemenea, problema bucăților de proză „fără cap și coadă” din reviste, precum și dezideratul ca „principiile enunțate în articolele de fond ale revistelor noastre să-și găsească o aplicare mai consecventă în poezia, proza și critica din paginile lor”. □ În rubrica de *Teatru* apar câteva note despre ultimele piese puse în scenă la diferite teatre din țară: *Simfonie pentru destinul meu* de Nelu Ionescu (Teatrul Mic), *Pasărea și iadul* de Ion Omescu (Teatrul Național „Ion Luca Caragiale”), *Rața sălbatică* de H. Ibsen (Teatrul Național din Timișoara) ș.a. □ În *Tv, Literatură*: se semnalează participarea la o masă rotundă „în întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor” a lui Zaharia Stancu, George Macovescu, Virgil Teodorescu și George Ivașcu. În *Teatru* se semnalează premiera tv a piesei lui D. R. Popescu, *Piticul din grădina de vară*.

• [„Luceafărul”, nr. 20] În *O elevată sinteză*, Gh. Stroia evocă „un adevărat eveniment editorial”, anume apariția culegerii sintetice *Literatura și arta în societatea socialistă*: „Volumul de documente ale partidului, ofrandă de inestimabilă valoare adusă creației literar-artistice, apărut în preajma Conferinței naționale a scriitorilor, reprezintă un imens capitol de generalizare teoretică a problemelor actuale ale artei și literaturii, ale vieții noastre culturale, prefigurează un program luminos de dezvoltare a valorilor spirituale ale poporului român căroră merită să li se consacre talentele și energiile”. ■ Dan Laurențiu analizează *Clopotul nins*: „cartea matură a lui Vasile Nicolescu, recent premiată de Uniunea Scriitorilor [...] sub acest aspect, al unității de viziune și ton, *Clopotul nins* confirmă vocația unei sensibilități muzicale ce ni se comunică cu grație și rafinament”. ■ Analizând volumul *Semne și repere* (C.R., 1971) semnat de Alexandru George, Nicolae Ciobanu concluzionează: „Nu numai tonul general (surprinzător în scrisul lui Alexandru George) – de pioasă și emoționantă adeziune –, ci și disociațiile teoretico-metodologice operate aici îndreptătesc aserțiunea că pentru autorul cărții *Semne și repere* personalitatea lui Tudor Vianu se constituie dintr-un model”. ■ În *Critică și poezie*, Dan Cristea mărturisește: „M-am întrebat, având în față trei cărți despre poeți și poezie (Ilie Constantin: *Despre poeți*, Victor Felea: *Poezie și critică*, C. Stă-

nescu: *Poeți și critici*), ce imagine a liricii actuale oferă ele, fie ea și parțială”.

□ Despre cartea lui Ilie Constantin Dan Cristea scrie: „Aparent prea riguroasă ca analiză, cartea lui – una din cele mai cuprinzătoare treceri în revistă din câte s-au scris până acum – suferă tocmai din lipsa rigorii”.

□ „Cartea lui Victor Felea propune un mod de analiză indiscutabil mai unitar. Un mod de analiză interesat, mai ales, de «mesajul» uman și filosofic, de ideile poetice”.

□ În ceea ce-l privește pe C. Stănescu, același Dan Cristea observă: „Speculațiile și construcțiile lui C. Stănescu înstrăinează opera și sunt, cel mai adesea, o formă de divagație, când nu o mascare evident a verdictului. Criticul se retrage discret după șiruri de paravane”.

■ Pe marginea Conferinței naționale a scriitorilor, ca răspuns la o serie de întrebări, Ștefan Aug. Doinaș subliniază ideea: „ca orice text, *Tezele* sunt interpretabile. Rolul dezbaterii lor în diverse ocazii, între scriitori, și chiar în fața publicului, e tocmai acela de a degaja sensurile juste”. Alături de el, la acest mini-interviu mai răspund și: Ioana Crețulescu, Romul Munteanu, Hans Liebhardt și Radu Cârnci.

■ Pe aceeași pagină se regăsesc și câștigătorii premiilor acordate de asociațiile de scriitori din țară pentru anul 1971.

■ În rubrica *15 ani de la moartea lui Camil Petrescu* cititorului i se propune spre lectură un fragment din teza de doctorat a scriitorului, despre *Substanțialism* (1928): „O formulă, un simbol, un poncif ține loc de orice explicație.”

■ Luându-și ca punct de pornire romanul *Întâlnirea*, de Constantin Chiriță (Editura Eminescu, 1971), Hristu Cândroveanu discută despre *Sinceritatea și adevărul unei epoci*: „Romanul lui Constantin Chiriță, așa cum ne este oferit în noua ediție, e o mărturie sinceră și convingătoare despre adevărurile unei epoci de epopee, căreia i-am fost martori sau chiar eroi, dacă ne gândim la generația mai vârstnică acum”.

■ Mircea Martin observă (*Valoare și difuziune*) faptul că „în vremea din urmă funcționează tot mai vag criteriul vechimii și al tradiției ca argument de autoritate în cultură și devine tot mai hotărâtor criteriul locului pe care o națiune îl ocupă în economia și politica mondială. Dependența factorului artistic de cel economic sau politic crește nemăsurat în zilele noastre.”

■ Mirela Roznoveanu, vine cu câteva *Însemnări despre Thalassa*: „Prin marea «epopee a simțurilor», Macedonski dă un exemplu strălucit de mod de conversiune a unei structuri eminentemente poetice, ce este obligată instinctiv să aleagă «artificii» (în ghilimele pentru că literatura însăși este *artifex*), în locul unor procedee consacrate ale prozei pe care nu le poate stăpâni prin vocație și nu le poate ști prin formație”.

■ În articolul *Ceremonioasa supunere a cuvintelor*, Domițian Cesereanu discută debutul lui Adrian Popescu, *Umbria* (Ed. Dacia, 1971): „presupune, între altele, vocația unui cult al cuvintelor, plăcerea poate a asocierii lor printr-un fel de ceremonioasă supunere”.

■ Pe ultima pagină se regăsesc *Iluminările*, poemele în proză ale lui Arthur Rimbaud prezentate în traducerea lui Tașcu Gheorghiu.

• [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 75**] Ovidiu Papadima vine cu alte reacții la amplul document lansat în presa vremii, cu 2 luni înainte de data

întrunirii obștei scriitorilor – *În întâmpinarea Conferinței Naționale a scriitorilor – Gânduri despre viitoarea Conferință Națională a Scriitorilor*. „... Întreaga obște scriitoricească constituie astăzi un monolitic front ideologic, fără de nicio fisură... fiecare scriitor – indiferent de vârstă și de trecut, de naționalitate și de preferințe ale atelierului său de creație literară – e convins de înțelepciunea, de clarviziunea și de eficiența îndrumărilor date de P.C.R. vieții noastre literare, ca și de înalta apreciere și caldă dragoste pe care o au conducătorii de partid și de stat, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru oamenii care au creat și creează valori de artă. Revăzând mental filmul acelei jumătăți de secol de care vorbeam, îmi dau seama că niciodată obștea scriitorilor nu a fost mai strâns unită sub crezul aceluiași steag... Libertatea care se acordă generos scriitorilor astăzi – ca și celorlalți făuritori de artă – oferă câmp liber manifestării personalității fiecăruia, ca și aceleia a unor grupuri de scriitori care se simt mai apropiați între ei, ca vârstă sau ca modalități de creație. Examinând critic felul în care e înțeleasă uneori această libertate, ne dăm seama că discuția se strămută într-un domeniu de cea mai mare însemnătate: acela al *eticii scriitorului* (*n.b.* lăsând puse întrebări de genul *Care e diferența dintre un grup de atelier, un cenaclu intim și o bisericuță literară, o coterie de interese personale?* , întrebări ce își vor găsi răspuns în cadrul următoarei Conferințe, „ce va instaura în viața noastră literară climatul sănătos care ne trebuie”). ■ Dinu Săraru, în continuarea articolului lui Ion Băieșu din „Luceafărul” (despre autorii de talent, profesioniști vs diletanți), scrie o cronică programatică – *Nu numai diletanții*, amintind cazuri „celebre” în epocă, despre „diletantul” de acum vreo 10 ani, care se specializase în piese cu țărani cooperativizați (?) încasând din dramaturgia agrară și dispărând cu soție cu tot (redactor agrar), apoi un altul, „distins scriitor ce se vedea premiat dramaturgic pentru o operă despre care știu sigur că nu a fost jucată niciodată și nu va fi niciodată – singura mea îndoială e cu privire la faptul dacă această operă a fost citită de cineva din juriu.” Totodată, vorbește și despre criteriile și autoritatea premiilor literare, un subiect potrivit pentru apropiata Conferință Națională a scriitorilor. „De aici, din această lipsă de autoritate, de aici, din victoria interesului conjunctural, local și mărunț, multe din neajunsurile vieții noastre literare, și firește din confuziile pe care aceste neajunsuri le pot determina în conștiința marelui public... Numele unor dramaturgi ca Baranga, Lovinescu, Everac, D. R. Popescu, Mirodan, M. Davidoglu, Ilie Păunescu, Alecu Popovici, Ștefan Berciu sunt azi garanții pentru publicul spectator. Lor li se adaugă câteva nume de scriitori tineri la care publicul are curajul să vină și pentru că merită să riște: D. Solomon, Paul Cornel Chitic, Vasile Rebreanu, Iosif Naghiu, Radu Dumitru chiar, și nu din scepticism mă opresc aici. Dar, vorba lui Băieșu, *vine iarba*... În fața ei, numai conștiința profesionalității scriitorului angajat, scriitorului cetățean, scriitorului om politic”. □ Virgil Dan, o cronică literară dedicată lui Octavian Paler: *Drumuri prin memorie* (volum de la Editura Albatros, 1972), carte a

unui poet cu drumuri „către culte melancolii” – drumurile se convertesc în timp subiectiv și întrebări –, una a „călătorilor prin conștiință”. ■ E. Manu este prezent cu o recenzie despre Aurel Gurghianu – *Temperatura cuvintelor* (versuri), dar și cu un alt articol – în foileton – despre *Socialismul vulgar și G. Călinescu*, vizând atacurile din presa anilor '40 împotriva criticului, acuzat în „Flacăra” că nu face o critică marxistă și că promovează o literatură apolitică. Răspunsurile lui sunt niște eseuri polemice (trei la număr) din 1948, publicate în „Națiunea” (*Un răspuns, Câteva instrucțiuni, Spre o critică literară marxist-leninistă*, nr. 548, 554 și 567 din „Națiunea”, ultimul reluat ca idei ulterior în 1959 – *Studii și cercetări de istorie literară și folclor*) și „Contemporanul”. „Articolele din 1948 sunt extrem de vii, cu malițiozități temperamentale și cu adrese directe... Răspunsurile lui G. Călinescu sunt net antisociologice și de-o îndrăzneală surprinzătoare... citite azi, ele par formulate în spiritul materialelor ideologice elaborate după 1960”. □ Rubrica lui Romulus Vulpescu, *Pironul*, critică, în *Agramatica limbii române*, mai multe instituții și ministere ce-și demonstraseră agramatismul unor titulaturi publice, incluzând și programe TV: *Nu m-ai ști ce s-ă m-ai spui ma-ți uimit, tovară-și!*

● **[„Glasul Patriei”, nr. 13]** Versuri semnează: Petre Ghelmez (*Meșterul*), Radu Gyr (*Germinație*), Mihai Stănescu (*Ideal*). ■ Prof. univ. Gh. Bulgăr scrie despre *Poetul Mihai Steriade*, enumerând în text succesele și meritele scriitorului, adăugând: „La toate aceste merite se adaugă acum încă unul foarte important: din noiembrie 1971 Mihai Steriade este și profesor la Universitatea din Liège, predând cultura și limba română într-un centru academic de prestigiu, încă un focar de cultură romanică și românească, unul din cele 130 de lectorate de limbă română din lume, de unde se difuzează date esențiale despre poporul nostru, despre cultura și limba lui, despre România, aflată azi pe o treaptă înaltă a afirmării sale în lume. Lecția sa inaugurală, prezentată la 30 noiembrie 1971, trata despre *Poporul român, sinteză latino-dacă pe un fond trac, dar cu limbă latină*, voind desigur să reliefeze din titlu specificul românesc în configurația culturilor europene, marca romanității fiind pregnantă, cu osebire, evidențiind tabloul originalității creației unui popor dinamic, a cărui limbă, cum spunea Alf Lombard, savantul suedez, este «cea mai interesantă din Europa». Prețuind munca și lucrările poetului Mihai Steriade, omagiem statornicia încrederii sale în forțele spirituale ale poporului nostru care a dat nu puține minți geniale culturii și tehnicii mondiale”. ■ Vasile Netea comemorează 90 de ani de la nașterea lui *Nicolae Titulescu*: „Ca și N. Iorga în istorie, George Enescu în muzică, C. Brâncuși în sculptură, N. Titulescu a reprezentat în arta diplomatică unul din geniile cu care poporul român se va mândri întotdeauna, un pionier strălucit al luptei pentru pace, coexistență pașnică și progres”. ■ Conf. dr. G. G. Ursu prezintă volumul *Viorile vârstei* a lui Virgil Carianopol: „După lectura întregului volum impresia este stenică: ai ascultat un mesaj de omenie, de bunătate și de încredere. Elegia comunică un senti-

ment de fraternizare cu oamenii, cu speranțele și lupta lor. Fragilitatea condiției umane, supuse trecerii, trebuie să ne înfrățească în aceeași mișcare spre ideal, par a spune sonetele armonioase ale lui Virgil Cărianopol”. ■ Se anunță: „În curând va apărea «Tribuna României» săptămânal de informație și cultură al Asociației «România», 16 pagini, expediție par-avion. În aceeași săptămână vă simțiți cu inima acasă, indiferent unde trăiți pe glob: informații, noutăți din economie, comerț, cultură, artă. Imaginea de azi a locurilor în care n-ați mai fost. Colocvii despre limba, istoria și civilizația română cu semnături ilustre. Colaborări de prestigiu din țară și de peste hotare. Reportaje foto, filatelie, sport, circuit de vacanță, ultimele glume din București, agenda sărbătorilor culturale și religioase. 16 pagini în două culori. Suplimente speciale pentru America și Canada, pentru R.F. a Germaniei și Israel, Australia și Noua Zeelandă. Rețineți din vreme abonamente. Listele de abonați au fost deschise. Primim solicitări, adrese, mesaje, știri despre activitatea din coloniile românești la casa poștală nr. 540, Oficiul poștal 1 București – România”.

14 mai

● [„Scânteia”, nr. 9147] Pe prima pagină citim *Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R. și Biroul Executiv al Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste au adoptat Hotărârea privind sărbătorirea a 25 de ani de la proclamarea Republicii Populare Române*. Din această Hotărâre reținem: „Uniunile de creație vor stimula creatori – potrivit planurilor lor de activitate – la realizarea unor lucrări literare, de artă plastică, muzicale și cinematografice, care, prin conținutul și valoarea lor artistică, să reflecte semnificația istorică pentru destinele poporului român a actului revoluționar din decembrie 1947 și profundele transformări petrecute în viața economică și social-culturală a țării în cei 25 de ani de la proclamarea Republicii. În luna decembrie 1972 se va organiza «Decada dramaturgiei originale românești», cu care prilej se vor pregăti și prezenta spectacole cu cele mai reprezentative piese și lucrări muzicale din creația originală contemporană românească. [...] Se vor edita, în limba română și în limbile naționalităților conlocuitoare, lucrări privind istoria patriei și a Partidului Comunist Român, trecutul de luptă al poporului român și cultura sa milenară, momente ale istoriei contemporane a României, semnificația evenimentului de la 30 decembrie 1947. În perioada 1-10 decembrie 1972, se va organiza «Decada cărții românești», dedicată aniversării Republicii. Se vor organiza, sub genericul «Slăvim Republica», manifestări cultural-artistice ale artiștilor amatori consacrate acestui eveniment: festivaluri, concursuri, treceri în revistă, microstagioni, expoziții de artă populară și de fotografii etc.”. ■ În acest număr *Opinii pe marginea tezelor în întâmpinarea Conferinței naționale a scriitorilor publică*: □ Șerban Cioculescu, *Critica și etica literară*: „Numai un fals prestigiu al doctrinelor pseudoștiințifice poate postula că omul timpurilor noastre, de generoase frământări sociale și de eroică afirmare a conștiinței de clasă

și naționale, iar pe planul cunoașterii, de revoluționare descoperiri științifice, ar fi iremediabil expus «angoasei», dezechilibrului moral, agnosticismului, într-un cuvânt, disperării și, în ultimă instanță, morții. În mare parte scepticismul criticii occidentale participă la acest proces de neîncredere generalizată în inteligența omului și în echilibrul său moral, ca și cum civilizația și cultura de care beneficiază n-ar fi rezultatul creației umane, al energiei și voinței omului muncitor și gânditor. [...] Critica de orientare (a publicului și a scriitorilor) nu trebuie privită ca o afirmare a prezumției profesionale, ci ca împlinirea unei stricte datorii de etică literară și artistică. Prin critica literară, atât scriitorii cât și publicul iau cunoștință de nivelul artistic al unei opere, de semnificațiile ei spirituale, de bogăția sau sărăcia conținutului ei de viață, de orientarea ei umanistă sau antiumană și antisocială. Să nu uităm că literatura și arta au nu numai menirea să mărească, pe căile simțirii, cunoașterea universului nostru, dar și pe aceea e a înnobila omul, de a-l face mai bun, mai generos, mai încrezător în el însuși, în viața și în progresul omenirii. Critica poate și trebuie să amintească scriitorului că din vremurile cele mai vechi ale omenirii, poetul și artistul au contribuit hotărâtor la apărarea, mărirea și gloria patriei. În mitul lui Amfion, la cântecul lirei căruia se înălțau zidurile cetății, găsim tâlcul real al unei arte, în esența ei menită a fi tonică, de învigorare și de oțelire a energiilor individuale și obștești". □ Al. Piru, *Premise ale obiectivității critice*: „Se știe că judecata critică este urmarea unei consimțiri sau neconsimțiri la opera literară citită. A accepta sau respinge, a afirma sau nega, aceasta este într-un cuvânt critica. Fiind o reacție nemijlocită, mai ales când avem a face cu prima operă a unui autor nou, necunoscut mai înainte, subiectivitatea criticului e inevitabilă, un lucru de la sine înțeles. Când apar și alte reacții, judecata personală se confirmă sau nu se confirmă, capătă sau nu girul obiectivității. Raportul dintre subiectivitate și obiectivitate în judecata critică este dialectic, reprezintă o trecere a particularului în general, a personalului în impersonal, a subiectivului în obiectiv. [...] Obiectivitatea judecății critice este condiționată în al doilea rând de considerarea operei literare ca obiect independent de subiectivitatea criticului, interesând și alte subiecte estetice. [...] Adesea se întâmplă ca un critic în chipul cel mai sincer obiectiv să n-aibă sensibilitate și să nu poată spune asupra operei decât banalități. Fără o mișcare adâncă a subiectului, rămâne să discutăm cauzele care duc la lipsa de obiectivitate a judecății critice, adică la injustețea și arbitraritatea ei. O prima cauză este confuzia care se face între publicistică și critică, în ușurința cu care o seamă de publicații încredințează rubricile de critică (cronica literară, recenzii etc.) unor persoane fără experiență, și, ceea ce e mai rău, fără suficientă pregătire, de cele mai multe ori în faza debutului, cu mult înainte de a fi scris un articol care să fi atras atenția cuiva sau să fi tipărit o carte. Rezultatul este promovarea în rândul scriitorilor a unor autori fără importanță sau, mai des, (căci «criticul» trebuie să se afirme prin acte de îndrăzneală), negarea unor scriitori însemnați. [...] Altă cauză este

menținerea în rândul titularilor de rubrici critice în periodice a unor persoane care printr-un stagiul îndelungat și-au dovedit incapacitatea sau lipsa de onestitate încredinșându-le opere literare valoroase și supralicitându-le scrieri obscure. Considerăm în același timp că schimbarea prea deasă la reviste a cronicarilor literari, ca și alternarea lor, nu e de natură să consolideze opinia critică, mai ales când se observă abandonarea unui spirit și impunerea bruscă a altuia ce pare a contrazice radical pe cel anterior”.

15 mai

• [„Scânteia”, nr. 9148] Csehi Gyula notează *60 de ani de la nașterea lui Salamon Ernő* cu textul *Poetul revoluționar al „Cântecelor pentru urmași”*: „Salamon Ernő a tălmăcit în limba maghiară numeroase versuri ale poezilor români, cu competență și nedezmintit respect pentru specificul și pentru cele mai fine nuanțe ale originalelor. Astfel, în volumul *În pragul săracilor*, publicat în anul 1938, numai o treime a paginilor cuprind poezii originale, două treimi fiind consacrate traducerilor din Coșbuc, Tudor Arghezi, Ion Barbu, Topârceanu, Emil Isac, Aron Cotruș, George Lesnea și alții. La rândul său, a găsit în Virgil Teodorescu, Veronica Porumbacu și Haralambie Grănescu, traducători români competenți și devotați, din eforturile cărora s-a născut reprezentativul volum *Cântecele pentru urmași* (Editura pentru literatură 1965). Monografia lui Marosi Peter, consacrată vieții și operei poetului, a apărut de curând în a doua ediție. Născut acum 60 de ani, și dispărut de aproape trei decenii, Salamon Ernő este prezent între noi, ca reprezentant al pleiadei de poeți care în acest secol frământat, tragic și eroic, au asigurat întâlnirea poeziei cu revoluția”.

• [„Convorbiri literare”, nr. 9] Const. Ciopraga notează despre *Fantasticul lui Heliade*: „Temperament eminamente romantic, extravagant, adică înclinat spre paradox, inconsecvent și plin de inițiative, I. Heliade Rădulescu e o personalitate fascinantă, cu impulsuri generoase și vanități puerile. E greu să i se găsească atitudini constante, stilul său de comportament, care este al unui vitalist, sugerând fluxul și refluxul. Fără îndoială, amestecul inextricabil de ingenuitate și maliție, nevoia de acțiune și utopismul sunt la Heliade atribute ale unui personaj românesc, extraordinar în ansamblu”. ■ În cadrul rubricii intitulată *În întâmpinarea Conferinței Naționale a scriitorilor* sunt redată interviurile realizate de Petru Eugen Gora cu Mircea Radu Iacoban, Alexandru George, Nicolae Balotă. □ Mircea Radu Iacoban: „*În ce constă curajul scriitorului?* – Scriitorul lipsit de curaj se târăște în coada evenimentelor. Scriitorul de curaj pune umărul, grăbind efectuarea saltului calitativ. Nu mă interesează curajul tâmp și nici curajul cascadorismului regizat. Adevăratul curaj trezește și antipatii – fiindcă oameni suntem. Pentru același motiv adevăratul curaj, cel constructiv, triumfă. – *Ce are de făcut un scriitor pentru a spune adevărul?* – Construim cea mai umană dintre orânduiri și nu avem a ne teme de adevăr. El

este de partea noastră. Cred că formula «fiecare vine cu adevărul său» e nițeluş forţată. Adevărul este unul singur – aspectele existente în spectru, dar neglijabilă în articulare infinite. Esenţial mi se pare a şti să păstrezi proporţia nuanţelor complementare, întru obţinerea culorii adevărate. Cantonarea încăpătânată pe teritoriul unei nuanţe existente în spectru, dar neglijabilă în ansamblu, este o eroare de viziune. Când o combatem, nu combatem adevărul, ci dezechilibrarea lui. – *Cu ce sentimente aşteptaţi Conferinţa?* – Sincer să fiu, n-a aştept cu sentimente, ci cu gânduri. Situată în preajma Conferinţei naţionale a Partidului Comunist, ea va fi pentru noi un înalt prilej de clarificări. Sper că acest înalt prilej va fi folosit din plin. Aştept, adică, să fie o confruntare sinceră, o dezbatere deschisă a tot ceea ce ne frământă”. □ Alexandru George: „Faptul că în tezele în întâmpinarea Conferinţei Naţionale a Scriitorilor, criticii i se adaugă onoarea unui capitol întreg, ca un revers la problemele discutate în amănunt ale orientării creaţiei, ne face să considerăm că se încearcă recunoaşterea marelui rol pe care critica e chemată să-l joace în mişcarea noastră literară. Dar critica nu există prin sine, ci se leagă de existenţa creaţiei, şi, de aceea, a publicului care o urmăreşte. [...] Dar criticul e o voce care exprimă şi din partea publicului. El este, printre altele, un om cu conştiinţă mai acută a valorii operei pe care o judecă şi o propune judecăţii. Trebuie să existe un moment radical în actul critic prin care cititorul să încerce sentimentul unei oarecari surprinderi de natură să-l apropie de stilul dialectic al receptării unei opere”. □ Nicolae Balotă: „Dialogul scriitor-cititor are, printre altele, un sens didactic. O înaltă şi subtilă pedagogie se exercită prin intermediul cuvântului scris [...] Marii noştri clasici – un Odobescu, un Creangă, un Caragiale, Titu Maiorescu, Eminescu ori Slavici – au fost mari dascăli ai limbii române literare. Mai mult decât atât ei au practicat, prin creaţia lor, un înalt magisteriu spiritual. Astfel, ei au determinat nu numai evoluţia gustului literar, a sensibilităţii estetice ci şi a cugetului şi simţirii româneşti. O bună parte din fiinţa noastră spirituală le-o datorăm lor. În tezele în care obştea scriitorilor a hotărât să întâmpine viitoarea Conferinţă Naţională, menită să analizeze activitatea literară a perioadei care a trecut şi să determine liniile directe ale dezvoltării literaturii în anii ce vor veni, este înscris un principiu esenţial al creaţiei literare, acela al fundamentării ei într-o încredere profundă în om, în posibilitatea perfecţionării sale. Scriitorilor care trăiesc, asemenea nouă într-o societate, într-o lume în plină expansiune, ne revine misiunea formării – prin opere exemplare – a omului nou al acestei societăţi, al acestui univers. Aceasta înseamnă pentru noi a înainta, a explora noi orizonturi umane, slujindu-ne de cuvânt şi slujind cuvântul”. ■ Aurel Sasu se referă la *Masca maioresciană*: „În realitate, scriind despre Maiorescu, Lovinescu nu urmărea decât să fie mereu egal cu sine. Masca maioresciană nu era, în cazul acesta, decât, după chiar o expresie a criticului, sentimentul, de independenţă exprimat exclusiv pe foaia albă de hârtie”. ■ Constantin Pricop prezintă: *Modalităţi ale unui fantastic românesc*: „Euse-

biu Camilar este unul din autorii despre care s-a scris relativ puțin. În ultima vreme s-ar putea vorbi despre el ca despre un autor uitat. Și asta nu pentru că i-ar fi negate calitățile reale de prozator: cât poate datorită împrăștierii acestora în texte care i se supun mai mult sau mai puțin. Aceste rânduri îl vizează pentru că el arată un fenomen mai puțin discutat și totuși important pentru literatura noastră. E vorba de un grup mai mare de scriitori care pot fi incluși în suprafața unei dihotomii posibile: caracterul livresc al textelor și mitosul popular pe care îl comportă”. ■ Daniel Dimitriu recenzează două volume de versuri. □ Primul este semnat de Veronica Porumbacu: *Cerc*: „Devitalizare, cromofobie, laconism – acestea sunt trei dintre reperele *terminus*, după părerea mea cele mai evidente. Fără îndoială, valoarea intrinsecă a pieselor din *Cerc* nu este determinată de interferența traiectoriilor menționate, tot așa cum e foarte clar că ceea ce am denumit convențional (și pot, fie una, fie cealaltă, o condiție a valorii date nu chiar atât de sugestiv) abundență și esență nu constituie”. □ „Un debut fără complexe este această *Umbria* a clujanului Adrian Popescu, captivantă incursiune – cu atât mai captivantă cu cât e total lipsită de ostentație – în imperiile melancoliei. Aceste imperii atât de râvnite de poezie refuză căile de acces factice și de aceea cel care «forțează ușa», spre a pătrunde, riscă să rămână practic pe dinafară”. ■ De romanul lui Marin Preda, *Marele singuratic*, se ocupă George Pruteanu: „Un roman de dragoste. *Marele singuratic* – este în primul rând un roman de dragoste. Adică istoria unui bărbat care cunoaște o femeie, trăiește cu ea și prin ea, și o pierde. Inginerul horticol Nicolae Moromete cunoaște pe pictorița Simina Golea și trăiește cu ea una din cele mai simple și mai cuceritoare *love story* din proza ultimilor ani. (Termeni de comparație ar fi Inginerul și Corina din *Prins* de Petru Popescu și *Păsările* lui Al. Ivasiuc)”. ■ Al. Dobrescu semnalează apariția a două studii de critică. □ „Un nou titlu în bibliografia eminesciană înscrie Ion Dumitrescu publicându-și în colecția Universitas teza de doctorat intitulată *Metafora mării în poezia lui Eminescu*. Lucrarea își propune o investigație genetic-structurală a numitului trop, care ar constitui un nucleu posibil al creației poetului”. □ „La apariția *Cronicilor literare* (Cartea Românească, 1971), cronicarii i-au adresat lui C. Stănescu un unanim salut, ce voia să însemne că a fost inclus în listele quasi definitive de critici. [...] A trecut un an și a ieșit de sub tipar *Poeți și critici*. Nu încapе îndoială, situația se va repeta. Criticii vor sublinia în cor știutele atribute ale criticii lui C. Stănescu, după care și această carte va fi uitată. [...] Ce ne oferă la urma urmelor cele două volume? Nimic altceva decât posibilitatea de a citi cursiv cronicile literare din «Scânteia tineretului»”. ■ Constantin Noica continuă studiul despre *Semnificația istorică a operei lui Teofil Coridaleu*: „Acest ultim punct de sprijin îl poate căpăta aristotelismul grec cu opera exegetică a lui Teofil Coridaleu. Dintr-odată exegeza greacă, încărcată de reluări, de repetiții și de mediocritate, cum este, nu se mai lasă totuși înghițită de istoria culturii occidentale, ci capătă un contur, se preface

într-un ansamblu închis și poate lua o semnificație istorică perfect distinctă în cultura europeană. Vom spune că seria de *Comentarii* ale lui Coridaleu, oricât de scolastice ar fi, sau tocmai de aceea, vin să pună cheia de baltă exegezei aristotelice și se ivesc în ultimul ceas în care conștiința aristotelică de cultură mai putea avea o înflorire”.

16 mai

● **[„Scânteia”, nr. 9149]** În acest număr citim despre *Grandioasa sărbătoare populară de la Drobeta Turnu-Severin*, precum și *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la adunarea jubiliară prilejuită de împlinirea a 1850 de ani de existență atestată documentar a orașului și a 90 de ani de activitate a uzinei de vagoane*. Apar și decretele prin care Turnu-Severin începe să poarte numele de municipiul Drobeta Turnu-Severin, conferirea Ordinului „Steaua Republicii Socialiste România” clasa I municipiului Drobeta Turnu-Severin, conferirea „Ordinului Muncii” clasa I Uzinei de vagoane din municipiul Drobeta Turnu-Severin și conferirea titlului de „Erou al Muncii Socialiste” unor muncitori din Uzina de vagoane. ■ Din *Cronica zilei* aflăm, printre altele: „Luni la amiază s-a deschis în holul aulei Bibliotecii Centrale Universitare din Capitală o expoziție de carte engleză, organizată de Editura Academiei și Întreprinderea de comerț exterior «Libri» în colaborare cu editura «Cambridge University Press». Cele 800 de volume din cadrul expoziției prezintă publicului o largă tematică din domeniile literar, științific și social. Cu acest prilej au rostit alocuțiuni acad. Alexandru Graur, director general al Editurii Academiei, scriitorul Alexandru Șiperco, director în centrula cărții, precum și Michael Woolley, reprezentantul editurii «Cambridge University Press» pentru Europa. La deschiderea expoziției au fost prezenți prof. univ. Mihnea Gheorghiu, prim-vicepreședinte al I.R.R.C.S., precum și membri ai Ambasadei Marii Britanii la București”. ■ T. Dumitriu notează apariția volumului *Iugoslavia socialistă și politica ei* de Iosip Broz Tito, volum apărut la Editura politică.

● **[„Steaua”, nr. 10]** Editorialul, semnat de Aurel Rău, șarjează asupra importanței publicării „tezelor” de la Conferința Națională a Marii Adunări pentru toate sectoarele de activitate ale societății (articolul *Sub semnul evoluției*). ■ Sunt publicate două articole comemorative legate de figura (legendară) a lui Ion Heliade Rădulescu. Primul medalion elogiator este semnat de Teohar Mihadaș care face următoarea consemnare: „Urmaș firesc al lui Lazăr – umilul voievod, descălecător de limbă, dinspre aceleași vetre de unde au descălecat Negru-Vodă cu-a lui ceată, – Heliade susține, alături de înaintașul său, așezământul limbii românești asupra propriei sale împărății, precum Aristoteles Stagiritul susține, alături de marele sau dascăl, Platon, marele edificiu al filosofiei grecești. «Privit de departe» zice Hașdeu, «el ține o mână rezemată pe Tudor Vladimirescu, iar cealaltă pe Vodă Cuza»” (articolul *In memoriam Heliade*). Al doilea articol, *Soarta scrierilor lui Ion Heliade Rădulescu*, semnat

de Geo Șerban face un istoric al edițiilor din imensa operă a poetului *Zburătorului* și a dificultăților cu care s-au confruntat diverși editori în a stabili un text de bază, necesar pentru a reflecta particularitățile scrisului acestuia. ■ Poezii semnate de M. Beniuc. ■ Cu scopul de a „întâmpina Conferința Națională a Scriitorilor”, T. Tihan accentuează ideea de artist ca om al cetății care trebuie să lupte pentru susținerea adevărului chiar atunci când acest lucru înseamnă recunoașterea unor mari greșeli: „Arta contemporană presupune, în câmp epistemologic, o ecloziune a tuturor virtualităților umanului, o potențare și o înnoilare a lor. Actualitatea, cu tot ceea ce implică ea: curajul afirmării adevărului, chiar cu prețul recunoașterii dureroase a unor temporare eșecuri și înfrângeri, îi oferă [...] scopul și sensul supremei angajări în istorie” (articolul *Artistul – om al cetății*). ■ Petru Poantă face un bilanț al premiilor acordate de Uniunea Scriitorilor pe anul 1971, dar nu uită să menționeze că aceste premii își au procentul lor de relativitate: „Relativitatea premiilor tine de însuși mecanismul de reglare a valorilor, de mișcarea lui imprevizibilă. Un juriu, oricât ar fi de obiectiv, va greși [...]. Opțiunile sale nu sunt neapărat și ale istoriei literare, deși întrunesc majoritatea opiniilor criticii din anul respectiv”; prin urmare la poezie sunt premiați: Gh. Tomozei, Vasile Nicolescu, Adrian Popescu și Mircea Dinescu; la critică: Florin Manolescu, Al. George și Victor Felea; la proză: Radu Ciobanu, Dana Dumitru, Ion Brad și Veronica Porumbacu (ultimii doi fiind la literatura pentru copii); la traduceri din literatura universală: Aurel Rău și Aurel Covaci; la istorie literară: Ov. S. Crohmălniceanu și Romul Munteanu; la teatru: Horia Lovinescu și Paul Everac. ■ Barutu T. Arghezi relatează pe un ton revoltat și liric despre casa memorială a lui N. D. Cocea din Sighișoara care nu primise încă avizul legal de înființare de la București (rubrica „hotare de aer”, articolul *O casă Cocea ?*). ■ A treia parte din jurnalul intim al lui Ion Vinea «Carnetul gri» ne întâmpină pe două pagini sub îngrijirea și traducerea Rodicăi Baconsky. ■ O analiză stufoasă a romanului lui Laurențiu Fulga, *Alexandra și infernul*, sub semnătura Marianei Ionescu se derulează lent și aluvionar în articolul *Un roman al condiției umane*. N. Preliceanu opinează laudativ asupra volumului de poezie *Jurământul de sărăcie, castitate și supunere*, a Gabrielei Melinescu. ■ Un alt eseu liric al Gabrielei Melinescu este publicat la rubrica „cutia Pandorei”, cu titlul *Modus vivendi*. ■ Virgil Ardeleanu sare în apărarea lui Alexandru George, analizând ultimul său volum de critică *Semne și repere*, și întrebându-se de ce, întâmpinat cu scandal, Al. George „a intrat în penumbră” și de ce i se refuză dreptul la a avea o opinie critică, chiar dacă cu un acut coeficient de singularitate, contestată și extrem de originale. ■ Eugen Jebeleanu publică poezia *Semiramis*. Două poeme de Radu Cârneli. ■ La rubrica „confluente”, Romul Munteanu scrie un studiu arborescent (întins pe trei pagini), ca un act de recuperare și comemorare la moartea lui din ziua de 28 ianuarie 1972, despre Dino Buzzati, mai precis despre proza acestui scriitor italian (articolul *Proza lui Dino Buzzati*).

■ Mircea Micu o ia în vizorul parodiei pe Gabriela Melinescu, la rubrica curentă „dicționar parodistic contemporan”, într-un poem intitulat *Iakob cel bun*.

17 mai

● [„Scânteia”, nr. 9150] Știrea zilei: *Tovarășii Nicolae Ceaușescu și Iosip Broz Tito au inaugurat ieri sistemul hidroenergetic și de navigație Porțile de Fier*. Citim și cuvântările lui Ceaușescu și Broz. De asemenea apare și *Decret privind conferirea titlului de „Erou al Republicii Socialiste România” și a ordinului „Victoria socialismului” tovarășului Iosip Broz Tito și aflăm că Tovarășului Iosip Broz Tito i-a fost înmănată cheia de aur a municipiului Drobeta Turnu-Severin*. ■ În acest număr citim și despre *Înmânarea premiilor Asociației Scriitorilor din București pe anul 1971*: „La sediul Uniunii Scriitorilor au fost înmânate marți la amiază premiile Asociației Scriitorilor din București pe anul 1971. Au fost atribuite următoarele premii: Poezie: Virgil Teodorescu, pentru volumul *Poemul întâlnirilor*; Petre Stoica, pentru volumul *Caseta cu șerpi*. Proză: Sorin Titel, pentru romanul *Lunga călătorie a prizonierului*; Haralamb Zincă, pentru romanul *Și a fost ora H*. Dramaturgie: Paul Cornel Chitic, pentru piesa *Drumul încrederii*; și Kocsis Istvan, pentru piesa *Amurgul lui Bolyai Janos*. Critică literară: Matei Călinescu, pentru volumul *Clasicismul european*; C. Stănescu, pentru volumul *Cronici literare*. Traduceri: Ștefan Crudu, pentru traducerea romanului *Viceregii* de Federigo de Roberto; N. Carandino, pentru traducerea piesei *Electra* de Sofocle. A fost, de asemenea, acordat Premiul special al Asociației Scriitorilor din București poetului Miron Radu Paraschivescu (post mortem) pentru volumul de poezii *Ultimele* și pentru traducerea romanului *Calea regală* de André Malraux. La festivitate au participat acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, George Macovescu, secretarul Asociației Scriitorilor din București, membri ai Biroului Uniunii Scriitorilor și ai Comitetului Asociației”.

● [„Viața studentescă”, nr. 20] Câțiva poeți debutanți în paginile revistei, în grupajul *Spațiul cântecului*: Daniela Caurea, Dan Lupescu, Dan Verona, Ion Iovan, Ovidiu Mureșan, Geo Galetaru, Gabriel Stănescu, Ana Pop Sârbu. □ Ion Cristoiu reafirmă *Atitudinea scriitorului*: „Scriitorul însuși, într-un efort de limpezire a poziției sale ontologice caută să afle *cum scrie și pentru cine scrie*... De fapt politicul/ partidul propune scriitorului modelul său la începutul procesului de creație, dacă nu cu mult înainte (*n.b.* – asimilarea marxismului). Scriitorul îi propune cititorului un model de om de lume... aduce în fața oamenilor anumite valori extra-estetice – impuse cu mijloacele seducătoare ale *artisticului*.” ■ În acest număr, grupajul *Studentii și literatura* cuprinde texte de Doru Mielcescu – *Un climat favorabil*; Dan Nicuță – *Omenescul ca ideal*; Dan Baci – *Nefericirile prozei de atelier*; Constantin Hârlav – *Adevăr și fantezie în romanul istoric*; Traian Verdinaș – *O mutare în conștiința artistică*; Mircea Florin Șandru – *Expansiunea poeziei*, cităm: „Acest anotimp poetic pe

care îl trăim are cel puțin niște însemne care merită subliniate. Unul ar fi prezența plină de forță esențializatoare a creației poeților din «generația de mijloc», care numără reprezentanți de o constant și înaltă valoare poetică, în plin proces de trecere către câștigarea unui loc în pantheonul valorilor clasice. Și un al doilea semn, tot atât de important, mi se pare conștiința de sine a tinerei generații poetice, care printr-o misterioasă forță de propulsive subterană impune talente poetice, de primă mărime. Poate să fie și aceasta reflexia acestor vremi și acestei mici psihoze a poeziei, pe care am numit-o, cred cu un termen ceva mai exact, *expansiunea poeziei*”. ■ Tot aici, două texte ale consacraților: Al. Căprariu – *Elogiu tinerilor scriitori* (către nume ca Adrian Popescu – *Umbria*, una din cele mai valoroase cărți de debut ale anului 1971; Emil Bunea – *Am lăsat iarba să crească*; Anemona Latzina, poetă germană, distinsă cu Premiul Uniunii Scriitorilor 1971 pentru debut sau criticii tineri – Val. Tașcu, A. Sasu), respectiv M. N. Rusu – *Afirmarea individuală și colectivă în literatura studenților*, o scurtă radiografie (și) a revistelor în care tinerii scriitori/ absolvenți/ studenți s-au putut lansa: „Viața Studențească”, „Amfiteatru”, „Echinox”, „Alma Matter”, „Universitas” etc. „Înființarea publicațiilor studențești a avut un rol important pentru posibilitatea comunicării gesturilor sale, a gândurilor și ideilor nu numai studențești. Asta nu înseamnă că studentul român nu și-a făcut auzită vocea și mai înainte. Dacă ne limităm numai la literatură și publicistică vom observa că în aceste domenii aportul vietii studențești a fost substanțial. Nu sunt mulți ani de atunci de când în peisajul nostru literar și-a făcut apariția *scriitorul-student*, cel care își făcea ucenicia în cadrul altor reviste, dar a cărui identitate scriitoricească nu putea fi separată de cea studențească. Într-un asemenea timp individual și general și-au făcut intrarea în literatura un Cezar Baltag, Nichita Stănescu, Ion Alexandru, Constanța Buzea, Ion Pop, Gabriela Melinescu, Ana Blandiana, George Alboiu s.a.; adică în etapă de dinaintea celeia a profunzimii revistelor studențești. Actele lor literare nu însemnau numai atât.” Sunt date și câteva exemple de reviste care au ținut sus stindardul literar-studențesc: „Amfiteatru”, „Viața Studențească”, „Echinox”, „Sigma”, „Alma Mater”, „Universitas”, „Cadran” etc. □ Relevant eseul *Atitudinea scriitorului* de Ion Cristoiu: „Literatura, «ca atitudine», cunoaște două dimensiuni esențiale: *critică* și *lirică*. În cea critică, întâlnim curajul literaturii... curajul de a lupta cu inerția, «de a fi neostenit, cum ar spune Marx, în interiorul neliniștii...»... Dimensiunea critică a literaturii este în acord deplin cu interesele fundamentale ale P.C.R. În acest sens, deși în ultimul timp nume prestigioase ca Marin Preda, Eugen Barbu, D. R. Popescu au onorat această dimensiune a literaturii socialiste, ea ne mai rămâne încă datoare, încă departe de cerințele exprese ale conducerii de partid. Căci literatura socialistă trebuie să fie nemulțumită de stările de fapt, fără a fi nihilistă, să militeze întotdeauna pentru depășirea situației date”. În ceea ce privește dimensiunea lirică, „literatura, ca artă, este ordonarea unui haos, afirmarea înaltelor aspirații uma-

ne împotriva banalității unei trăiri mărunte. În această calitate, ea contribuie la formarea dimensiunii lirice a omului. Înțeleg prin aceasta aspirația omului către armonie și lupta lui împotriva unui utilitarism îngust, a concurenței neloiale dintre oameni. Apoi, dimensiunea lirică privește dezvoltarea plenară a tuturor simțurilor, sensibilizarea omului uscat de o civilizație tehnicistă și excesiv raționalizantă. Nu e greu de observat că dimensiunea lirică aparține *personalității multilateral dezvoltate* promise de filosofia marxistă”. Literatura socialistă devine, în consecință, „prin însăși structura ei intimă, prin valoarea estetică intrinsecă, un instrument de realizare a scopului fundamental al politicului: *personalitatea multilateral dezvoltată*”.

18 mai

• [„România liberă”, nr. 8573] Zoe Dumitrescu Bușulenga scrie articolul *Confruntarea cu necesitățile istorice ale momentului*, accentuând „funcția criticii” și concluzionând că: „răspunderea criticului este aceea a unui răspânditor de cultură, a unei prezențe în lupta ideilor duse în epoca lui. Ținând seamă de nobila lui misiune, criticul militant este sau trebuie să fie fermentul acestei lupte.”.

• [„Scânteia”, nr. 9151] Ziarul relatează despre *Convorbiri oficiale* între Nicolae Ceaușescu și Iosip Broz Tito.

• [„Albina”, nr. 20] Mihail Cruceanu este prezent cu poezia *Kermesă*.
□ Dragoș Vicol, întrebat adesea la întâlnirile cu cititorii dacă eroii săi sunt reali sau imaginați, scrie un articol pe această temă (*Eroii mei*): „N-am preferințe pentru vreun anume gen de eroi literari. Și asta pentru că toți oamenii șesurilor și munților noștri sunt frumoși și puternici, toți sunt creatori de țară nouă, de viață nouă. Acestei vieți noi și creatorilor ei mă strădui să le fiu cronicar vrednic și inspirat”. Textul face parte dintr-un grupaj intitulat „*Sunt suflet din sufletul neamului meu...*”, prilejuit de apropierea Conferinței Naționale a Scriitorilor. Pagina se deschide cu un citat din Nicolae Ceaușescu („... să puneți talentul vostru și măiestria de care dispuneți în slujba unei arte închinată poporului, cauzei socialismului și comunismului în patria noastră”), urmat de un fragment din Tezele Conferinței Uniunii Scriitorilor („Scriitorii din această țară, cei care-și merită cu adevărat numele, au răspuns prin cele mai bune opere ale lor acestui mare și fundamental adevăr, exprimat atât de limpede de conducătorul statului și partidului nostru, iar astăzi, în pragul Conferinței naționale a scriitorilor, se declară, uniți, purtătorii unei înalte sarcini de care depinde nu numai creația lor viitoare, ci și însuși locul și rolul lor în societatea căreia îi aparțin. [...]). În siajul aceluiași eveniment, își exprimă opinii legate de carte: o bibliotecară din comuna Furculești, un inspector de la Comitetul de cultură și educație socialistă din Teleorman și directorul Centrului de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de amatori din Alexandria.
□ Pagină de *Satiră și umor*. Semnează Daniil Hatman [alias Ion Bănuță], Andrei Croitoru ș.a.

• **[„Cutezătorii”, nr. 20]** Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, decretează *Anul 1972 – An internațional al cărții*: astfel 1972 a fost așezat de UNESCO sub lozinca generoasă *Cartea pentru toți*, „ce prevede o editare mai exigentă a cuvântului scris, o mai bogată difuzare a lui pe toate meridianele și paralelele globului... suntem bucuroși să constatăm că acest program UNESCO nu face decât să confirme justetea politicii partidului și statului nostru, care acordă o atenție deosebită instruirii și educării omului contemporan prin intermediul cărții – a *cărții bune*, firește – a cărei lectură constituie întotdeauna «un eveniment în viața unei inimi», cum zicea Lamartine, – a acelei cărți cu un mesaj umanist care poate schimba în bine destinul unui suflet”. ■ În aceeași notă, Ion Crânguleanu anunță deschiderea unui *Club literar*: la propunerea cititorilor Bibliotecii Municipale „Ion Creangă” din București ia ființă Clubul literar pionieresc „Mihai Eminescu” din Capitală, fiind ales și un comitet de conducere – cu Eugen Barbu președinte. Programul clubului are următoarele momente fixe consacrate: *Moment poetic*; *Prezentarea unei cărți*; *Cum să ne formăm o bibliotecă personală*; „*Eminesciana*” / *5 minute cu Eminescu* (Se propune ca anul 1972 să fie *Anul Eminescu*; anul 1973 va fi *Anul Caragiale*, 1974 va fi *Anul Shakespeare*); *Inițiere în poezie și artă poetică*; ultimul punct e afectat *creației originale* – creatorii din club își citesc fragmente din opere.

• **[„Orizont”, nr. 3]** Ovidiu Cotruș scrie, citând teza blagiană a matricei stilistice și făcând un scurt istoric al tradiției și modernității în cultura română, despre *Specific național și universalitate*. ■ Cronica literară este ținută de Nicolae Țirioi cu un volum de povestiri al lui M. Șerbănescu, *Misterioasa sirenă*. ■ Peregrinări pe firul istoriei face Nikolas Berwanger cu articolul *Începuturile presei de limbă germană în Banat*. ■ Daniel Tei prezintă spectacolele teatrului varșovian Satyrykow care adusese pe scenă comedia lui Aurel Baranga, *Opinia publică*. ■ Ștefan Munteanu clarifică combativ sensurile dintre *Ambiguitate sau deviere* la cronica limbii. ■ Poeme de Adrian Munțiu, Petru Sfetca, Dușan Petrovici, Dorian Grozdan. ■ La rubrica orizontului științific, Constantin Grecu ne introduce în lumea lui Bertrand Russel. ■ Sunt tălmăciți de Anghel Dumbrăveanu și Slavco Almăjan, pe ultima pagină, poeți iugoslavi: Vasko Popa, Ștefan Raickovic, Milan Milišić. ■ Despre esența clasicismului și „scandalul clasic”, acela care „potrivit tuturor definițiilor [...] opune imaginației rațiunea”, ne lărgște orizontul Livius Ciocârlie în studiul *Cui i-e frică de René Descartes?*

• **[„România literară”, nr. 21]** Pe prima pagină citim anunțul: „Lucrările Conferinței naționale a scriitorilor se deschid luni, 22 mai a. c., ora 9, în Sala mică a Palatului Republicii Socialiste România”. ■ Și editorialul anunță *Conferința scriitorilor*: „Statutul Uniunii Scriitorilor trebuie să reflecte actualul studiu de evoluție al întregii noastre societăți, în spiritul aprofundării democrației, al înlesnirii ca atât forul reprezentativ pe ansamblul republican să con-

fere vieții literare atributele investiturii sale colective, cât și creatorii înșiși, pe
 perimetrul asociațiilor, să-și poată afirma, încă mai deplin, personalitatea,
 inițiativa lor de slujitori ai obștei. Asociației din București, se-nțelege, îi revin,
 în această privință, îndatoriri de prim ordin în stimularea activității tuturor ce-
 lorlalte asociații, în creșterea indicelui de efervescență constructivă a valorilor
 culturii socialiste, de esență și de finalitate revoluționară. Frontul scriitoricesc
 al tuturor generațiilor, animatorii instituționali ai vieții noastre literare, care
 sunt și trebuie să devină asociațiile, se cuvine a iradia, prin toate inițiativele și
 manifestările, prin întreaga activitate, acel avânt atotînsuflețitor al întregii
 noastre intelectualități, implicând potențarea climatului de convergență colec-
 tivă întru același țel, cu viziunea imaginii viitorului pe care mesajul operei lite-
 rare să-l îmbrățișeze și, astfel, să-l proiecteze în conștiințe. În această
 perspectivă, cu imperativele iluminate de înaltele idealuri promovate de Parti-
 dul nostru, călăuzitor iscusit al destinului Patriei, se vor înscrie și lucrările
 Conferinței naționale a scriitorilor. [...] Cu atât mai mult acești parametri de
 semnificație teoretică și practică se impun forumului scriitoricesc, cu cât con-
 ferința noastră se înseriază liniilor de forță morală pe care anul 1972 le implică
 în conștiința tuturor. În vară va avea loc Conferința Națională a P.C.R.; la
 sfârșitul anului, vom sărbători împlinirea unui pătrar de veac de la proclamarea
 Republicii Populare Române. Potrivit recente Hotărâri a Comitetului Executiv
 al C.C. al P.C.R. și a Biroului Executiv al C.C. al P.C.R. și a Biroului Executiv
 al Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste, uniunile de creație vor
 stimula creatorii la îndeplinirea unor opere care prin conținutul și valoarea lor
 artistică să reflecte semnificația istorică pentru destinele poporului român a
 actului revoluționar din decembrie 1947 și profunde transformări petrecute în
 viața economică și social-culturală a țării în cei 25 de ani. Nobila misiune – în
 lumina îndeplinirii căreia Conferința națională a scriitorilor se va desfășura într-
 un ardent spirit de lucru, tocmai pentru a da un și mai bogat impuls activității
 Uniunii și asociațiilor ei. Astfel ca, prin chiar dezbaterile și hotărârile confe-
 rinței, aceasta să însemne o veritabilă sărbătoare a culturii noastre, la dimensi-
 unile de prestigiu pe care, prin mesajul ei de progres și de pace, România
 socialistă le-a cucerit și le promovează cu atâta strălucire pe meridianele de
 conștiință ale universului uman”. ■ Tot pe prima pagină apare *Întâlnirea
 noastră* de George Macovescu: „Ne vom întâlni pentru a ne sfătui să răspun-
 dem marilor întrebări ce ni se pun de societate, de semenii noștri, de vremurile
 pe care le trăim, de către Partidul Comunist Român. Desigur, nu vom întocmi
 rețete de creație. Scrierea unei opere literare este rezultatul talentului, pregăti-
 rii, cunoștințelor și eforturilor fiecăruia dintre noi. Când rămâi singur în fața
 albului hârtiei, nimeni nu te poate ajuta în afară de propria ta forță de creație.
 Dar, dincolo de această realitate implacabilă, există o altă realitate, aceea a
 statutului social al scriitorului, a rolului și responsabilității lui în societate, a
 contribuției lui la creșterea valorii spirituale a poporului din care face parte.

Despre munca noastră specifică și despre această realitate vom discuta atunci când ne vom întâlni noi, scriitorii din România”. ■ Revenind la *Pro domo*, Alexandru Ivasiuc notează în *Sociologia vieții literare*: „Ce așteptăm noi, scriitorii din România, de la această Conferință națională? Desigur, nu rezolvarea, odată pentru totdeauna, a tuturor problemelor literaturii. Aceste probleme se pot formula și discuta, e bine să se procedeze așa, pentru că altfel o conferință a unei organizații profesionale nu-și are rostul, în afara problemelor profesiei. Vom auzi intervenții care pot da sugestii, confruntările pe marginea literaturii vor putea germina în noi, în critica literară, în activitatea publicațiilor și a editurilor. Însă problemele de acest fel nu pot, ca și, de altfel, atâtea alte probleme ale culturii și științei, să-și afle o soluție decât în accepția dialectică a termenului. Căci adevărul, în fond, nu este nici o chestiune de consens și nici de vot. Bogăția discuțiilor în acest domeniu, la o adunare scriitoricească, poate avea mai ales un caracter stimulant și poate contribui în gradul de elevație a întâlnirii”. ■ Zaharia Stancu semnează *Sub cerul deschis al patriei*: „În ultimii trei ani și jumătate Uniunea Scriitorilor a făcut mult, pe de o parte pentru dezvoltarea unei literaturii de bună calitate, pe de altă parte pentru îmbunătățirea vieții creatorilor de literatură: pensii pentru bătrâni, locuri de muncă pentru cei tineri în redacțiile revistelor și ale editurilor, case de odihnă și de creație, călătorii în străinătate, asistență medicală și multe altele. Dar în acest domeniu totdeauna mai rămâne ceva de făcut, după cum totdeauna mai rămâne ceva de făcut în ceea ce privește conținutul de viață al cărților, forma artistică în care acest conținut este turnat, orientarea lor ideologică. [...] În ultimii ani, mai ales, interesul pentru literatură în general – și pentru literatura română în special – a crescut considerabil. Conferința națională a scriitorilor va dezbate cât mai multe din problemele ivite între timp pe plan literar. Totul, în țara noastră, se desăvârșește într-un climat ce face ca literatura României socialiste să fie negreșit o literatură mare, pe măsura grandioaselor construcții din celelalte sectoare de activitate. Sub cerul deschis al Patriei, scriitorii vor pregăti și vor publica noi opere, – opere adecvate timpului și oamenilor timpului nostru”. ■ Paginile *În preajma Conferinței noastre* sunt dedicate criticii și istoriei literare: □ George Ivașcu, *Coordonate*: „Așa cum scriam și în 1965 cu prilejul conferinței de atunci a scriitorilor, cu atât mai mult acum, în preajma Conferinței de ale cărei lucrări ne despart doar câteva zile, breslei criticilor și istoricilor literari îi revine o răspundere deosebită în acțiunea de validare a creației literare într-adevăr contemporane, trebuind să acorde încă mai susținut și cu încă sporită eficacitate competența și măiestria ei creației ce poartă cu adevărat atributele majore a ceea ce numim parte integrantă a revoluției noastre pentru înfăptuirea societății socialiste multilateral dezvoltate. Criticii și istoricii literari au nobila misiune a proiectării, pe ansamblul culturii noastre, a unui spirit de larg orizont umanist, de pe o poziție ideologică bine definită și definitivă, cea marxist-leninistă, criticul și istoricul literar fiind un om de gust sigur, de competență în selecta-

rea și ierarhizarea valorilor, cu argumente având o netăgăduită acoperire estetică. Tot criticilor și istoricilor literari, dar cu precădere celor dintâi, exercitându-se în presa cotidiană și în periodice, le revine o răspundere deosebită în a impune și a face respectate normele firești de manifestare ale vieții literare însăși, în cadrul căreia tocmai criteriile de merit – și nu altele – se cuvin a fi determinante. Căci, în bună măsură, climatul literar, de stimulare și promovare a creației însăși, de bună receptare a literaturii de către publicul larg, stă în răspunderea criticii noastre literare”. □ Șerban Cioculescu, *O școală a caracterului*: „Astăzi, și criticul se dorește poet, iar uneori redacțiile nu ezită să încerce câte unui poet în retragere sau în refacere, critica poeziei, ca o specialitate derivată, un «joc secund» al inteligenței artistice. Lucrul ar fi discutabil, dacă obștește nu s-ar crede, în forurile redacționale, că oricine poate face figură onorabilă, la orice rubrică a criticii, care n-are căutare, dacă «știe să scrie». [...] A spune despre pisicuță că e leoaică și că asasinul e ușă de biserică poate fi un joc de societate delectabil, dar nu și o școală a caracterului, așa cum implică vocația critică”. □ Ov. S. Crohmălniceanu, *Era criticii și cerințele ei*: „Își găsesc, din păcate, prea ușor loc în sfera comentariului literaturii actuale spirite îmbolnăvite de snobism obraznic. Vorbind despre o carte, ele țin să «facă impresie» cu orice preț. Criticul nu scrie pentru cititor, ci ca să arate că e «cineva», că el singur poate descoperi în niște versuri chinuite fineți indicibile sau numai lui îi sunt perceptibile subtilități ale textului, nedetectate de nimeni. Dialogul cu publicul încetează astfel, principalul efort al snobului fiind să demonstreze imbecilitatea tuturor acelora care au avut alte reacții la lectură. Criticul vânează o satisfacție ieftină, să-l convingă pe autor că există exclusiv prin calitățile comentatorului. Asistăm aici la o ambiție egolatră, maladivă. Ea încurajează extravaganțele, gândirea sofisticată și poza. Dar tocmai asemenea bâzâieli infantile «bruiază» vocile care se străduiesc să realizeze o meditație critică fertilă între literatura noastră contemporană și marele public, să-i câștige audiența și prețuirea. Și de acest dialog, rodnic pentru ambele părți, avem azi nevoie mai mult ca oricând”. □ Al. Dima, *Preocupări rodnice*: „Istoriografia noastră literară a înregistrat progrese superioare tuturor epocilor anterioare atât ca număr de lucrări, cât și în ce privește adâncimea și metoda exegezelor. După cum observă documentul comentat, critica literară a rămas din păcate în urmă în raport cu istoria literară. [...] Mai trebuie observat că frecvența monografiilor și studiilor de istorie literară nu e lipsită de interes nici pentru critica literară. Mai asistăm încă – e adevărat – la apariția unor cronici și recenzii care uită că operele nu sunt izolate într-un ocean, că ele trăiesc – de fapt – cel puțin într-un arhipelag, că-și trag substanța din epocă, dar că nu le lipsesc legăturile cu tradițiile literare și că, prin urmare, solicită o raportare necesară la aceasta. [...] În domeniul istoriei literare, apoi, ultimii ani au înregistrat succese care ne vin și din câmpul universitar sau academic. Mi se pare că nu li s-a acordat în publicistica noastră atenția pe care o merită, așa cum au

făcut-o, de pildă, editurile cu acea colecție a «Minervei», *Universitas*. [...] Încă o problemă de istorie literară la care Uniunea Scriitorilor ar putea aduce contribuții prețuite, ne referim anume la importanta acțiune a documentării!”. □ Silvian Iosifescu, *Desueta luciditate*: „Atitudinea pentru care orice sistematizare e pedanterie, pentru care construcția critică, spre a fi atrăgătoare, trebuie să-și învăluiască în ceață muciile și volumele, e în perfectă opoziție cu dorința de rigoare care caracterizează teoretizările și aplicațiile structuraliste sau semiotice. Diferite prin punctul de pornire și modul de a se mișca – deși adesea la fel de intolerante cu cei ce nu practică propriul limbaj, cu *outsiderii* – cele două atitudini ar trebui în principiu să se excludă. Dar logica modelor e adesea nonaristotelică. Atitudinile se exclud pentru cei care practică vreunul din cele două tipuri de metodă critică cu convingere sedimentată. Când e numai sensibilitate la limbajul în circulație, rigoarea mai lasă un spațiu pentru cețuri, eventual îl justifică printr-o teoretizare ad hoc. Am întâlnit structuraliști – Ianus-i – și nu dintre cei mai puțin dotați – arătându-și din când în când și fața iraționalistă”. □ Mihail Petroveanu, *Dilemele criticii*: „Dintre metodele istorismului, cea materialist-dialectică este și cea mai receptivă la multiplicitatea elementelor constitutive ale artei. Ce altceva înseamnă principiul interdependenței fenomenelor, al unității și opoziției contrariilor, al veșnicei mișcări, pe care marxismul îl așază la baza viziunii sale, decât cunoașterea bogăției nepuizabile a obiectului, și prin aceasta, a factorilor ce-l patronează? Aceasta este de altfel rațiunea pentru care marxismul, prin natura lui, este străin dogmatismului. În al doilea rând, marxismul, deși întâmpină arta ca o expresie suprastructurală a unei infrastructuri, ca formă de reflectare mediată a existenței, nu o privește ca o simplă iluzie a spiritului. Artă reprezintă, în perspectiva marxistă, o iluzie semnificativă, cu reflex dublu atât al tendințelor obiective, impuse artistului dinafara sa, cât și al propriilor lui impulsuri, traducând la rândul lor aspirații ale naturii, ale «esenței umane». [...] Conexarea artei la cadrul concret de viață este, desigur, un mod de demistificare a artei. Termenul nu echivalează însă, în ciuda expresivității sale polemice, cu depreciere apriori nu numai a puterilor creatoare ale artei, a virtuții sale de a-și depăși condiționarea, de a-și asigura perenitatea, ci și a laturii sau laturilor pozitive din ideologia din care se alimentează”. □ Aurel Martin, *Evaluarea moștenirii literare*: „Departă de mine gândul idilizării peisajului realmente policrom al istoriografiei noastre literare. La scara realizărilor, minusurile sau neîmplinirile capătă, la rândul-le, pregnanță. Mai ales în conștiința că varietatea nu e neapărat legată de ideea valorii, iar personalizarea actului critic de cea a justiției. Ca de obicei adevărurile concrete își au elocvența lor particulară. Funcția lor cenzurativă. Sau pozitiv amplificatorie. [...] Marxist, acesta e obligat să aibă sub privire toate datele ecuației și să rezolve problemele sub constelație indubitabil științifică. Soluția la care invită inevitabil și tezele Conferinței”. □ G. Dimisianu, *Critica și climatul literar*: „Oricât de incomodantă ar fi, la un moment dat, pentru un autor

sau altul, libera exprimare a părerilor unui critic – cauza literaturii în genere nu poate decât să câștige încurajându-se o asemenea atitudine. Lipsind spiritul critic sunt primejdiate criteriile de evaluare, iar confuzia valorilor poate amenința din nou să invadeze scena, cum s-a mai întâmplat în trecut. Conferința de acum nu va veni pentru întâia oară în contact cu asemenea probleme, dar ele trebuie măcar enunțate în marele for scriitoricesc, pentru că definesc aspecte de primă importanță ale mișcării literare de la noi”. □ Romul Munteanu, *O istorie comparată a literaturii române*: „O istorie comparată a literaturii române, concepută în același timp și ca o *istorie a evoluției unor forme literare*, determinate de anumite exigențe ale epocii, impune și apelul la unele criterii de alt gen. Corelate, astfel, cu anumite tendințe mai generale din literatura europeană, operele unor cronicari, istorici și poeți, ca Miron Costin, Dimitrie Cantemir, Antim Ivireanu, Ion Budai-Deleanu, permit să se vorbească de existența unui *stil baroc* în cultura noastră, ale cărui aspecte specifice dau noi dimensiuni unor creații privite multă vreme dintr-un unghi de vedere *extraliterar*. De altfel, credem că erezia călinesciană, referitoare la lipsa intenționalității estetice în operele unor cronicari, nu poate fi acceptată ca o judecată globală, valabilă pentru o epocă îndelungată”. ■ Revista comemorează 15 ani de la moartea lui Camil Petrescu publicând: □ Citate *Camil Petrescu despre limba literară*. □ Alexandru George scrie despre *Poezia autenticului*: „Cea mai bogată parte din marea aventură a războiului rămâne, în cazul lui Camil Petrescu, fără ecouri în operă. Ea i-a dat însă indiscutabil avea notă de autenticitate pe care cartea lui o poartă și pe care n-o vom mai regăsi în nici una din celelalte romane despre război din literatura noastră. Punând deci în circulație conceptul de autenticitate, Camil Petrescu a fost în stare să valorifice într-un fel propriu o experiență unică și să confere situației lui excepționale o valoare pe care refuză să atribuie totdeauna «scrisului», preferând să vorbească însă de poezia autenticului”. □ Nicolae Manolescu semnează *Teoretician al romanului*: „În cele din urmă, *Patul lui Procust* este interesant prin amestecul de roman propriu-zis și de jurnal al unui roman (cea dintâi experiență de acest fel din literatura noastră). Schematismul provine și de aici: autorul nu scrie pur și simplu un roman, el ne demonstrează cum se scrie unul. Așa se explică aspectul compozit și pretentios, interferența de document real, de ficțiune epică și de divagație critică. G. Călinescu nu se înșela (cunoscând inteligența omului) când spunea că prin Camil Petrescu romancierii de mâine vor medita la tehnica romanului”. ■ Recenzii: □ Liviu Petrescu scrie despre monografia *Cezar Petrescu* de Ion Bălu, Editura Albatros, 1972: „Prin caracterul, dar și prin nivelul comentariului, această micromonografie pare să se adreseze în primul rând elevilor și tinerilor studioși; pentru că efortul lui Ion Bălu nu este atât unul de re-valorificare critică, cât unul de consolidare a adevărurilor existente”. □ Mircea Anghelescu recenzează *Cărțile de înțelepciune în cultura română* de Alexandru Duțu, Editura Academiei, 1972: „Cartea lui Al. Duțu va fi indis-

pensabilă studiilor nu numai de istorie a literaturii secolelor XVII și XVIII, dar și oricărei cercetări privind cultura și spiritul epocii, ideologia și morala sa”.

□ Dana Dumitriu comentează *Cocoșul de apă* de Marta Cozmin, Editura Ion Creangă, 1971: „Cartea e simplă, blândă, molatecă. Pentru copii puțin melancolici, visători. [...] Am descoperit în *Cocoșul de apă* neașteptate rafinamente stilistice, o frumusețe muzicală a cuvintelor vag arhaizate și un umor fin, delicat”.

■ Al. Piru scrie *Între cronică și memorii*, ocupându-se de reeditarea cronicilor românești în ultimele două decenii.

■ În *Viața literară* găsim:

□ *Șantier* cu noi informații despre planurile scriitorilor: Ana Blandiana, Liviu Călin, Virgil Nemoianu, Paul B. Marian, Nicolae Țic, Ion Iuga, Augustin Z. N. Pop, H. Zalis, Ștefan Gheorghiu.

□ *Plenarele Asociațiilor de scriitori din țară*: „În zilele de 9, 10, 11, și 13 mai 1972 au fost organizate adunări generale ale Asociațiilor de scriitori din orașele Iași, Tg. Mureș, Brașov, Cluj și Timișoara, pentru alegerea delegaților reprezentând aceste Asociații la apropiata Conferință națională a scriitorilor din R. S. România. La plenare au fost prezenți conducători ai organelor de partid locale, factori de răspundere al conducerii operative a Uniunii Scriitorilor și scriitori-membrii ai C.C. al P.C.R. Cu acest prilej au fost înmânate și premiile pe care Juriile respective le-au acordat celor mai valoroase lucrări literare ale anului 1971, aparținând membrilor acestor Asociații”.

□ *Premiile Asociației scriitorilor din București pe anul 1971*: „Juriul pentru decernarea premiilor Asociației scriitorilor din București pe anul 1971, constituit din comitetul Asociației și birourile secțiilor respective, întrunit în ședința de lucru la București, în ziua de sâmbătă 13 mai 1972, sub președinția lui George Macovescu, secretarul Asociației scriitorilor din București, după ce a dezbătut asupra celor mai valoroase lucrări literare ale anului 1971, rămase în competiție după anunțarea premiilor Uniunii Scriitorilor și ale celorlalte asociații, a hotărât, prin vot secret, să acorde următoarele premii pe genuri literare: Poezie: 1. Virgil Teodorescu, *Poemul întâlnirilor* 2. Petre Stoica, *Caseta cu șerpi*. Proză: 1. Sorin Titel, *Lunga călătorie a prizonierului* 2. Haralamb Zincă, *Și a fost ora H*. Dramaturgie: 1. Paul Cornel Chitic, *Drumul încrederii*, 2. Kocsis István, *Amurgul lui Bolyai János*. Critică literară: 1. Matei Călinescu, *Clasicismul european* 2. C. Stănescu, *Cronici literare*. Traduceri: 1. Ștefan Crudu, *Viceregii* de Federigo de Roberto 2. N. Carandino, *Electra* de Sofocle. Înmânarea premiilor a avut loc în ziua de 16 mai 1972, la sediul Uniunii Scriitorilor, de către acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor și George Macovescu, secretarul Asociației scriitorilor din București, în cadrul unei festivități la care au luat parte membri ai Biroului Uniunii Scriitorilor, ai comitetului Asociației, ai birourilor de secții, reprezentanți ai presei. De asemenea, juriul a hotărât, în unanimitate, să acorde *Premiul special al Asociației scriitorilor din București* poetului Miron Radu Paraschivescu (post mortem), pentru volumul de poezii originale *Ultimele* și traducerea romanului *Calea regală* de André Malraux”.

□ Știri din *Uniunea Scriitorilor*:

„În aula Sorbonei din Paris, în organizarea Lectoratului de limbă, literatură și civilizație română, a avut loc recent o festivitate consacrată poeziei din țara noastră. Criticul literar Eugen Simion, lector la Sorbona, a prezentat o expunere despre fenomenul literar românesc din ultimul deceniu, în contextul literaturii europene. Studenții francezi care învață limba și literatura română au recitat în original versuri de Cezar Baltag, Ion Gheorghe, Mircea Ivănescu, Adrian Păunescu, Marin Sorescu, Nichita Stănescu și alții. Aceleași versuri, tălmăcite în limba franceză, au fost de asemenea prezentate publicului. □ În sala din st. Biserica Amzei nr. 7, sub auspiciile Universității populare București, scriitorul Edgar Papu a făcut o expunere cu tema: *Concret și abstract în arta și literatura modernă*. □ În ciclul lunar intitulat «Rotonda 13», Muzeul literaturii române a organizat o întâlnire cu scriitorul Demostene Botez, care a evocat cu acest prilej anii petrecuți în cadrul grupării «Viața Românească». Actori bucureșteni au citit din poeziile scriitorului, publicate în revista ieșeană. □ La invitația Comitetului pentru cultură și educație socialistă al județului Dâmbovița, a avut loc, în decorul vechii Curți Domnești din Târgoviște, o șezătoare literară la care au participat scriitorii: Agatha Grigorescu-Bacovia, Ion Bănuță, Constantin Nisipeanu, Mihai Gavril, Ion Potopin, Traian Lalescu, Ion Molea, George Păun, Gheorghe Istrate, Mihail Cosma, Mircea Dinescu, Ion Larian Postolache, George Buznea, George Filip, Corneliu Vadim Tudor, George Coandă, Al. Șerban și Octav Sargețiu. După șezătoare, numerosul public prezentat a vizionat spectacolul de sunet și lumină *La porțile istoriei* de Dan Tărchilă. □ La Slatina, au fost inițiate o serie de manifestări consacrate atribuirii numelui lui Ion Minulescu liceului Nr. 2 din acest oraș. În prima zi, festivitatea a inclus deschiderea unei expoziții despre viața și activitatea poetului și o seară de poezie și muzică pe versuri Ion Minulescu. A doua zi, sâmbătă 13 mai, a avut loc o sesiune de referate și comunicări ale elevilor liceului. Au vorbit cu acest prilej, Ovidiu Papadima, despre *Ion Minulescu, omul și scriitorul*, Mihai Gafița, despre *Ion Minulescu, promotor al simbolismului românesc*, Emil Manu, despre *Ion Minulescu și conștiința simbolismului românesc*, după care Vasile Netea a prezentat *Amintiri despre Minulescu*, iar Victor Crăciun a făcut o comunicare despre unele *Documente inedite despre Minulescu la radio*. □ Azi, joi 18 mai 1972, la Nisa (Franța), o stradă va primi numele lui Panait Istrati. Cu acest prilej, se va deschide expoziția *Panait Istrati*, organizată de Muzeul literaturii române din București, unde vor fi expuse reproduceri de fotografii și facsimile după manuscrisele scriitorului român. Manifestările respective vor avea loc în cadrul *Târgului internațional al cărții*, înglobat *Anului internațional al cărții*, la care participă Margareta Istrati, soția lui Panait Istrati, și Al. Oprea, directorul Muzeului literaturii române. * În cadrul lucrărilor Conferinței regionale a comisiilor naționale europene pentru UNESCO, ce s-au încheiat săptămâna trecută la București, a avut loc sub președenția scriitorului Mihnea Gheorghiu o masă rotundă cu tema *Cartea, tineretului și înțelege-*

rea internațională”. ■ Versuri semnează: Grigore Hagiu (*fantasmă timpurie*), Marin Tarangul (*Despre coborârea chipului în gând; Despre murmurul din sipetul domnului; Despre tânărul duh al timpului*), Radu Selejan (*Pe Argeș în jos; Albastru de Voroneț*), Barbu Cioculescu (*La Heliade*), Lucian Velea (*Cine e bătrânul*), Traian Lalescu (*La statuia lui Heliade*), Victor Nistea (*Iluminare*), Mihai Moșandrei (*Poema*), Dinu Flămând (*Narcis; Floare de insomnie; Astrul negru*). □ În traducerea lui D. Marian citim pe poeți iugoslavi: Vasko Popa (*Scaunul*), Miho Atanasovski (*Locul*), Vesna Parun (*Flacăra*). □ Ilie Purcaru publică reportajul *Simbolul Porților de Fier*. Alături citim poezia *Odă noului fluviu* de Platon Pardău. ■ În *Cartea străină* citim: □ Nicolae Balotă în *Ucenicie și drumeție goetheeană* notând apariția la editura Univers *Anii de drumeție ai lui Wilhelm Meister*. □ Aflăm că la editura Univers au apărut încă două volume de traduceri: m. l. c. semnează nota despre volumul *Victorie* de Josph Conrad, iar r. a. r. scrie pe scurt despre *Noapți de singurătate* de Einar Wallquist. ■ Eugen Simion, în *Correspondență din Paris*, semnează un *Dialog cu Jean-Pierre Richard*, precum și o prezentare a „unui dintre cei mai importanți critici de azi” care „orice formă de critică începe prin a repune în discuție obiectul ei: literatura”. Discutând despre istoria și evoluția criticii literare, interlocutorii ajung la structuralism: „J. P. R.: Credeți? Structuralismul a fost util. El a adus în critică procedee noi de lectură și datorită lui am putut profita de cuceririle cele mai solide ale lingvisticii moderne. E. S. *Nu vi se pare, totuși, că folosind un limbaj codificat (codificarea unui cod!) critica structuralistă se închide în ea însăși, renunță la rolul de mediator dintre operă și public?* J. P. R.: E vorba, într-adevăr, de un *metalimbaj* riguros. Structuralismul are grijă de precizia termenilor și definește totdeauna conceptele sale înaintate de a le aplica. De aici o oarecare obscuritate inițială, dar, în final, un spor de înțelegere”. ■ Petru Popescu, într-o *Scrisoare din Viena*, publică un interviu *Cu Jeannie Ebner despre „literatură și critică”*, și semnează o prezentare a doamnei redactor-șef al revistei „Literatur und Kritik”. Interviul se ocupă de funcționarea publicației, de unde provin fonduri pentru publicarea ei, despre problemele „spiritului critic” în Austria și cum scriitoarea și redactor-șef al revistei văd viitorul literaturii.

● [„**Tribuna**”, nr. 20] Despre romanul lui Ion Arieșanu: *Vrajă*, scrie Vasile Sălăjan: „... departe de a fi cronică unei mari iubiri sau pasiuni, romanul scriitorului timișorean ambiționează să surprindă procesul dialectic al devenirii istorice, revelația fundamentală dintre individ și acest proces. Prin acest demers de relevare a determinărilor mai mult sau mai puțin secrete ale individualității și conștiinței umane de către contextul social și istoric, Ion Arieșanu își alătură cartea sa dezbaterilor responsabile, vizând o oglindire veridică și curajoasă a realităților zilelor noastre, în același timp în care sunt dezvăluite și afirmate cu putere dominantele acestei realități...”. ■ Victor Felea semnalează *Două debuturi poetice*. □ Paul Emanuel: *Existența și cuvintele*: „Printre cărțile

debutanților întru poezie de anul trecut, *Existența și cuvintele* de Paul Emanuel s-a bucurat de o primire destul de atentă. Și faptul e cât se poate de firesc... deoarece mica plachetă apărută la Cartea Românească ... se dovedește posesoarea unor reale calități poetice, calități ce relevă un autor nu numai gata «înarmat» din punctul de vedere al expresiei ci și o definită personalitate”.

□ Mara Nicoară: „Volumul *Cuvintele, frumoase flori* de Mara Nicoară (Ed. Cartea românească, 1972) anunță, de asemenea, un debut fericit care nu lasă loc îndoielii în privința talentului tinerei autoare. Trecând peste unele poeme unde notația nu se înviorază deplin... vom afla o suficient de bogată recoltă lirică pentru ca lectura cărții să ne permită o bună edificare asupra a ceea ce poeta ne propune nou...”.

■ În cadrul rubricii *În întâmpinarea Conferinței Naționale a scriitorilor: Creație, conștiință artistică, mesaj* se exprimă: Virgil Ardeleanu, Al. Căprariu, Octavian Fodor, Aurel Gurghianu, Létay Lajos, Ion Pop, Aurel Rău, Ion Vlad, Mircea Zăciu.

□ Virgil Ardeleanu: *Critică, metodă, mesaj*: „Se afirmă obsedant că a noastră critică a înregistrat progrese uluitoare în ultimii ani. Că ea nu mai seamănă cu cea de prin ani '50, e cât se poate de adevărat. Dar nici literatura nu mai e aceeași... E firesc deci să se fi primenit mijloacele criticilor, să se fi ascuțit atenele, să se fi șlefuit gustul. Între timp au pătruns în țară și destule cărți mesagere ale noii critici (de diverse sorginți, dar cu precădere franceze). Cei care își însușesc «ad litteram» aceste cărți, sunt mai puțin critici vechi, cât cei noi, ... tinerii. Aceștia din urmă nutresc convingerea că e suficient să te raliezi unei metode, pe care ei o socotesc «en vogue», pentru a face critică nouă. Numai că proverbul cu nuca în perete, aici, și-a găsit o teribilă aplicare. Nu că literatura noastră n-ar putea fi discutată și cu ajutorul metodei, să zicem, structuraliste; nu că tineri n-ar vădi talent în mânuirea dictoanelor extrase din concepțiile altora. Nu. Nu despre aceasta e vorba. Lucrurile sunt mult mai simple, și e de mirare că oamenii dotați nu vor să le vadă ca atare. Critica vrem să spunem nu se face cu metode, ci cu talent. Prin talent înțelegând, evident, cele două foarte simple însușiri care au compus criticul dintotdeauna: 1. Capacitatea de a sesiza superficialitatea (valoarea) operei, adică gustul și 2) priceperea de a nota în concordanță cu legile artei literare, observațiile proprii. O metodă fie ea oricât de prestigioasă, nu-ți dă ca la semnul baghetei magice, talent critic. [...] Nu vreau să spun, neapărat, că numai metoda e în culpă. Mai e vorba și de altceva: de simțul etic al celui ce practică cea de a zecea artă”.

□ Al. Căprariu: *Cititorul și cartea*: „Între succesele fundamentale obținute de revoluția culturală inițiată și condusă de Partidul Comunist Român se înscrie și așezarea, pe baze dintre cele mai rodnice pentru ambele părți, a raporturilor dintre cititor și carte. Faptul că toată lumea citește a devenit un loc comun atât de curent, încât noi înșine nu mai putem evalua, decât după aspre rememorări, uriașul salt pe care l-a înregistrat, și în această direcție, societatea noastră contemporană. [...] Cartea a dus la creșterea simțului de responsabilitate politică a cititorilor. Întreaga activitate scriitoricească deci

și cea editorială, întorcându-și privirile spre problemele majore ale actualității – a determinat apariția a numeroase lucrări de valoare în care constructorii societății socialiste se regăsesc cu complexul lor univers spiritual, lucrări care se înscriu legitim în istoria noastră literară”. □ Octavian Fodor: *Ce așteptăm de la scriitorii noștri?*: „În ceea ce îl privește pe scriitor, confirmarea reușitei, dacă nu și consacrarea, începe din clipa când a reușit să-și depășească talentul, să se ridice deasupra creației sale spontane, printr-o operă care vine din lume și aparține lumii și oamenilor. Un scriitor adevărat nu se abandonează senin în voia inspirației; nu aceasta impune opera, ci efortul creator care se consumă undeva la limita propriei sale conștiințe, acolo unde acesata este contingentă cu lumea și conștiința colectivă. Numai astfel opera lui poate fi autentică și universală, devenind un bun comun al societății. Universală nu prin accesibilitatea în înțeles comun ci prin șansa pe care o oferă fiecăruia de a media în marginea lecturii, fiindcă artistul nu transcrie realitatea, ci recrează lumea prin imagini și idei pe care le surprinde dincolo de aparența fenomenului, dând astfel cititorului prilejul să gândească și să-și lărgască orizontul de așteptare”. □ Létay Lajos: *Angajarea*: „Ce înseamnă angajare? Aș dori să încep afirmând că nu numai scriitorul, poetul e angajat. Angajat este și țăranul în a realiza o recoltă bună... Și se pare că scriitorul s-a angajat, trebuie să se angajeze pentru toți în problemele timpului său. Căci, la urma urmelor, lui i se pune întrebarea – și fiind conștient de misiunea sa – în primul rând el își pune întrebarea: «Datorită cărților, lumea a progresat cu ceva?» Desigur, s-ar putea discuta multe despre cât este de angajat un scriitor care contemplă micile fenomene și micile frumuseți, sau cel care cuprinde marile, hotărâtoarele probleme ale vieții, sau dacă se poate ajunge la un catharsis univoc, la o influențare spre bine prin descrierea unor fapte de viață mai brutale, precum în unele cărți din noua noastră literatură”. □ Ion Pop: *Reviste și opinii*: „Că revistele literare sunt cele dintâi punți către publicul cititor și principalii factori în crearea a ceea ce numim opera literară este o realitate elementară ce nu mai trebuie demonstrată – însă faptul că acest lucru reamintește în recentele Teze ale Conferinței naționale a scriitorilor o dovedește că mai este de meditat asupra modului în care o asemenea misiune se cuvine a fi realizată. A încerca să creezi o opinie, un consens relativ general privind unele fenomene ale vieții literare sau anumite opere ale momentului este un act în primul rând de responsabilitate, manifestată deopotrivă în selecția scrierilor ce urmează a fi tipărite în paginile revistelor... și în modul în care un anumit spirit critic ce se degajă din lectura actualității literare poate primi atributul de ghid avizat al cititorului obișnuit, în lumea valorilor. În ceea ce privește întâiul aspect al chestiunii, dificultățile care apar sunt departe de a fi neglijabile; căci la urma urmei, o revistă are o arie relativ limitată de scrieri din care poate alege pentru a publica. Și apoi dacă vrea să fie cu adevărat reprezentativă pentru mișcarea literară în varietatea ei de stiluri și tendințe, va tinde să cuprindă nume și formule cât mai diverse ceea

ce poate determina o primă, inevitabilă concesiune de valoare, obiectiv justificată. La o cercetare atentă, o asemenea justificare nu rezistă însă, deoarece, în numele unei prezumtive armonii generale a colectivității scriitoricești, nu se poate permite totuși apariția unor minusuri calitative. În fond, fiecare stil de creație este reprezentat de opere strălucite sau de altele mediocre ori chiar nule ca valoare artistică, încât ideea de a le cuprinde astfel, în toate nivelele de dragul unei greșit înțelese «democrații» a literelor, trebuie categoric respinsă. Curajul de a tipări un manuscris nu aparține doar autorului, prin însuși actul predării lui în tipografie îi dă un gir de valoare, spune un prim da operei lansate spre judecata a doua, a cititorului. Dar revistele trebuie să fie ale tuturor scriitorilor, formularea aceasta se vede bine, nu conține numai elementul totalizator, ci și (în primă instanță) pe celălalt – al calității de scriitor, un scriitor adevărat, capabil de creație semnificativă. Altminteri, nu numai veleitarii începători, ușor de respins la rubricile de poștă a redacției vor fi încurajați să persevereze, ci și foștii scriitori, a căror trecere la trecut nu este, adesea, doar temporară, ci una definitivă... E de crezut, așadar că înlăturarea ideii de grupare exclusivistă, vizând interese minore nu trebuie să-și găsească reversul în dispariția spiritului critic, a opiniei ferm exprimate în fața tuturor fenomenelor din câmpul vast al literaturii. Cealaltă treaptă, manifestată, a părerilor despre literatură, prezentă în comentariul critic din paginile revistelor, în cronici, recenzii, eseuri sau discuții teoretice, primește și o mai mare însemnătate tocmai datorită acestui caracter manifest al funcției orientative asumate. Posibilitățile ei de cuprindere ale fenomenului literar sunt practic nelimitate – de la acest nivel se poate susține cu argumente solide valoarea reală, dar se și pot respinge falsele valori, scrierile mimetice, epigonice, cele depășite cu totul de stadiul evolutiv al literaturii de azi. Responsabilitatea sporește, angajând în egală măsură prestigiul criticului și al publicației pe care o reprezintă – și nu numai atât. Căci opinia critică este un factor de influență culturală de educare a gustului publicului. Adesea incomodă, tocmai prin sinceritatea și franchețea ei, aceasta constituie, în mod necesar, un element de progres – desigur, atâta vreme cât, cu aceeași necesitate, ea este expresia probității celui ce o emite și o cultivă”.

□ Aurel Rău: *Creație și mesaj*: „Pot înțelege prin mesaj ceea ce are de spus scriitorul, ceea ce de fapt îl determină să ia stiloul în mână, brusc, neprevăzut, sau după zile și ani de contemplare a unui anumit peisaj interior. [...] În dialogul său cu cititorii, scriitorul e un partener de durată care deschide fântâni adânci în care aceștia au impresia că pot descoperi reflectat chipul; când modul de a o face e un spectacol în premieră iar forma în care conținuturile sufletești și materia ideilor se revelează atestă o liberă stare demiurgică a gândului; când zborul e în mult aer și foarte înalt”. □ Ion Vlad: *Cunoașterea conceptelor, cunoașterea creației*: „Pledoaria pentru teoria literaturii e de fapt un argument în favoarea unei cercetări avertizate și controlate de cunoaștere... indiferent că e vorba de critică sau de istorie literară, de sociologie literară sau de literatură

comparată. Toate disciplinele colaborează în funcție de câteva criterii esențiale printre care perspectiva istorică exactă și recunoașterea specificității literaturii reprezintă premise de ordinul concepției și al metodei. Avem nevoie, prin urmare, de teoria literaturii pentru că, elaborându-i în continuare conceptele, îndepărtăm din domeniul nostru improvizația și mentalitatea generată de spiritele semidocte, oricând gata să trișeze cu ideile și cu realitățile complexe ale operei literare. Pătrunderea teoriei literare (mai exact: acceptarea recomandărilor ei) în critica literară sau în restituirile istoriei literare e azi un fapt incontestabil. E de trecut la o cercetare serioasă, dispusă să examineze contribuții și direcții metodologice, să le confrunte cu propriile noastre principii filosofice și estetice, reținând sugestii și interpretări”. □ Mircea Zăciu: *Probitatea criticii*: „Confruntarea opiniilor nu mai e pricină de alarmă. Dacă un critic afirmă categoric valoarea unei cărți iar altul exprimă despre ea serioase rezerve, acest lucru nu înseamnă decât că mimetismul opiniilor a fost înlocuit cu afirmarea normală a personalității fiecăruia. Scriitorul nu are de ce să se supere, lauda simulată, risipa de elogii sunt mai suspecte decât analiza reticentă. E întristător când lingușirea se mai lăbărțează pe pagina de revistă, în locul argumentului. E și mai simptomatic când cronicile fug de un punct de vedere, preferând tonul evaziv sau favoarea considerațiilor complezente. O literatură bogată, tânără, impetuoasă, ca a noastră, nu are a se teme de ierarhizarea sinceră”. ■ În cadrul rubricii *Sub semnul întrebări*, Adrian Păunescu stă de vorbă cu Constantin Daicoviciu, interviul fiind publicat în ediția a II-a adăugită a cărții *Sub semnul întrebării*, C.R., 1979, București.

19 mai

• [„**Munca**”, nr. 7622] În *Puncte de vedere - comentate* sunt citate câteva opinii ce pot fi legate de viitoarea Conferință a Uniunii Scriitorilor: de exemplu, Laurențiu Ulici, într-un articol publicat în „Contemporanul” ce are ca temă „prestigiul”, afirmă: „Când interesele criticilor și ale grupurilor de scriitori sunt mai presus de interesele criticii și ale literaturii, e cu totul normal să asistăm la minuni de felul afirmării că albul e negru”. Ovidiu Papadima, în *Gânduri pentru viitoarea Conferință a Scriitorilor*, publicat în „Săptămâna”, susținea: „Nu-mi închipui că, în zilele acestei Conferințe, scriitorii vor veni la tribună ca să recitească sau să parafrazeze ceea ce au spus în luările lor de atitudine publicate în presă. Ar fi, cred, un consum inutil de timp”. ■ Cu subtitlul *În întâmpinarea Conferinței Naționale a Scriitorilor*, Octavian Nica publică un interviu intitulat *Critica criticii literare făcută de bibliotecari*. □ Lucia Bogdan publică o *Convorbire cu Paul Everac despre dramaturgia contemporană*, în contextul dedicării unui eveniment acestui dramaturg la Teatrul „A. Davila” din Pitești.

• [„**Contemporanul**”, nr. 21] Paul Anghel notează despre *Camil*: „Camil Petrescu nu are nici partizani, nici aderenți. Fiindu-i atât de scumpe, iubite cu

atâta gelozie, «ideile» nu mai pot fi și ale altcuiva, bun comun, liant al unui grup, ci doar factor exclusiv de demarcare între sine și ceilalți, între sine și o întreagă epocă. Astfel nimeni, pare a spune Camil, nu poate înțelege mai bine pe Proust sau pe Husserl, autenticitatea gidiană sau teatrul de idei, și de aceea scriitorul, ca teoretician emite teze, antiteze, delimitări critice, purtând un acerb și neostenit război pentru supremația și absolutul ideilor de formulare exclusivă”. □ Cu prilejul Conferinței naționale a scriitorilor se afirmă: Zaharia Stancu, Virgil Teodorescu, Nina Cassian, Paul Anghel: „Luni 22 mai vor începe în București lucrările Conferinței naționale a scriitorilor. Eveniment important în viața literaturii noastre contemporane. Conferința va dezbate, în spiritul textului de principii adus din vreme la cunoștința scriitorilor și a cititorilor, problemele etapei actuale din dezvoltarea literaturii, diverse aspecte ale creației literare și va alege noul Consiliu de conducere al Uniunii Scriitorilor. Venind în întâmpinarea Forumului scriitoricesc, revista noastră a publicat numere de-a rândul dezbateri, la care au participat poeți, prozatori, critici literari, cititori. Acum cu trei zile înaintea deschiderii lucrărilor Conferinței, publicăm opiniile gândurile și speranțele unor scriitori legate de această însemnată întrunire”. □ Zaharia Stancu: *Scriitorul model*: „Câți ani au trecut de la săvârșirea din viață a celui mare scriitor ... care a lăsat moștenire poporului român pete o sută de cărți și semna Mihail Sadoveanu? Iată că am uitat. Ca să află a trebuit să răsfoiesc un dicționar. A plecat dintre noi în 1961, către sfârșitul lui octombrie. Crescusem cu ochii pe cărțile lui. Așteptam să-mi isprăvesc școala primară, să ajung la București sau la Iași, să-l văd, să-l admir. Cine la vârsta anilor fragezi nu râvnește să întâlnească autorii preferați? Pentru mine și, fără îndoială, pentru mulți cititori tineri din acea epocă, Mihail Sadoveanu era autorul preferat”. □ Virgil Teodorescu: *Realism și fantezie*: „Textul care anticipează Conferința națională a scriitorilor, continuă să se bucure de o largă dezbateră, care, după știința mea, prin amploarea ei nu-și află echivalentul în trecut. Prin caracterul ei detașat, în genere, de micile mizerii ale existenței personale, această dezbateră dovedește, pe de o parte, un stadiu de maturitate în ceea ce privește abordarea problemelor de creație, și pe de altă parte, dorința tuturor participanților, din cele mai diverse sectoare de activitate, de a realiza o discuție rodnică de pe urma căreia literatura și arta să poată beneficia, încercând un nou avânt, o cât mai nobilă folosire a mijloacelor sale specifice”. □ Nina Cassian: *Cuvântul*: „Născut și făcut, natural și cultivat în proporții armonioase, scriitorul adevărat este expresia celor mai alese virtuți ale poporului său, cel care-i poartă glorioasa torță prin nesfârșitele culoare ale timpului, clarvăzătorul epocii lui și vizionarul devenirilor, culegătorul și alegătorul esențelor starea de veghe a conștiinței. O astfel de caracterizare poate părea enormă, deși e încă incompletă, dar nu resimt teamă sau rezervă față de aceste cuvinte, întrucât am în vedere pe scriitorul ideal (care s-a dovedit a fi nu mai puțin real în istoria culturii lumii)....”. □ Alte „gânduri” sunt semnate de: Cezar Baltag, Demoste-

ne Botez, Radu Cârnci, Ben Corlaci, Ovidiu Genaru, Georgeta Horodincă, Teodor Mazilu, Edgar Papu, Horia Zilieru, Romulus Vulpescu, Veronica Pombacu. □ Cezar Baltag: „Locul de munca al scriitorului este masa de scris. Omul de litere răspunde rostului artei sale, onorându-și numele și profesia, numai scriind lucruri de calitate. Scriitorul nu poate fi un simplu actor al propriului adevăr artistic. Dacă cineva m-ar putea convinge vreodată că simbolurile sunt pur exterioare și absolut indiferente față de lucrul semnificat atunci, probabil, nu aş mai scrie”. □ Demostene Botez: „Construite științific și matematic, tezele arată fără echivoc, dezvoltând îndrumarea partidului, că scriitorii «vârstnici și tineri, fără deosebire de naționalitate, sunt participanți activi, alături de întregul popor, la opera de construire a societății socialiste». Asta au deci de făcut, asta trebuie să însemne opera lor literară. Prin ce anume? Prin specificul literaturii, prin opere care să aibă o puternică influență morală asupra omului, prin sădirea în conștiințe a unor principii superioare de viață, căci societatea socialistă ce se construiește astăzi e o societate a unor oameni cu asemeni însușiri, a unor oameni noi. Cum? Prin însușirea învățăturii marxist-leniniste în care concepția despre lume își are rădăcinile într-o încredere profundă în om, în posibilitățile sale de perfecționare, într-o formă artistică superioară. Literatura e părtaşă activă la construcția unei societăți socialiste, prin preamărirea omului care desăvârșește această treabă de Demiurgi. Ea e părtaşă deci prin contribuția ei esențială la crearea omului nou, și prin el a societății noi”. □ Radu Cârnci: „Sunt convins de puterea frumosului și armoniei ca forță a omului cel mai uman. Literatura noastră a fost întotdeauna, prin ce a avut mai înălțător, purtătoarea acestor idei generoase, conflictele cele mai puternice limpezindu-se și ducând la rezolvări în care personalitatea umană șă-și dezvoltă marile frumuseți, în lumina binelui și echilibrului timpului respectiv. Sufletul tânăr și sănătos al poporului nostru refuză literatura absurdului cu orice preț, a neantului doborâtor de aspirații. Puterea de jertfă în numele unor idealuri de dreptate și adevăr, năzuința spre verticalitate și lumină a biciului din *Miorița* sau a *Meșterului Manole*, a lui *Toma Alimoș* sau *Harap Alb*, a eroilor lui Sadoveanu, Rebreanu, Blaga, Camil Petrescu și a altor creatori din trecut sau din zilele noastre demonstrează că, în tot ce are mai bun și mai reprezentativ spiritualitatea românească, predomină tendința permanentă spre împlinirea morală – etică și estetică – a omului”. □ Ben Corlaci: „Impresia mea este că, una peste alta, scriitorii au avut de-a lungul anilor relativ destule conferințe și adunări generale. Cea mai importantă ni se pare a fi fost aceea din toamna lui 1968, până azi, după mine, singura care a operat la cea mai mare adâncime posibilă. Desfășurate sub influența directă a celui de al nouălea congres al partidului, lucrările ei au constituit într-adevăr o contribuție decisivă la democratizarea vieții noastre literare. Îmi e și astăzi proaspătă în minte, în acest sens, cuvântarea pasionată și comprehensivă a tovarășului Nicolae Ceaușescu”. □ Ovidiu Genaru: „Cred că ultimele două luni care s-au scurs de

la publicarea platformei program a scriitorilor vor rămâne, prin anvergura ecorurilor stârnite în conștiința contemporanilor, definitiv consemnate în istoria culturii românești. Mă simt, ca și confracții de breaslă, profund emoționat pentru că, iată, a fost, în sfârșit, găsită modalitatea acestui dialog în care partenerii își comunică opiniile. Astăzi, în preajma Conferinței noastre, știm mai bine ca ieri că publicul selectează valorile după criterii comparabile doar cu cele cu care operează scurgerea timpului. Progresul general al societății socialiste a pulverizat simplismul, convenția, dogma, instaurând definitiv forța adevărului". □ Georgeta Horodincă: „Conferința națională a scriitorilor ar putea să ne aducă un modus vivendi al organizației noastre obștești pentru următorii 3-4 ani, adică până la următoarea mare adunare. În trei zile cât va dura conferința, e greu de presupus că vor putea fi mult mai bine dezbătute problemele literaturii noastre decât au fost în cele aproape șase luni de pregătire a conferinței. Nu aștept în această privință revelații. Aș aștepta sau, mai bine zis, aș vrea ca din întrunirea noastră de lucru să rezulte mai multă înțelegere colegială, mai multă grijă pentru interesul general al obștei, mai multă seninătate în ierarhia administrativă și mai multă delicatețe în raporturile omenești". □ Teodor Mazilu: „Am crezut întotdeauna că opera literară e o creație comună, atât a scriitorului cât și a cititorilor. Dacă n-ar exista în om nevoia de adevăr, de frumusețe n-ar fi existat nici Tolstoi, nici Shakespeare, nici Eminescu.... Acum, în preajma Conferinței naționale, mă gândesc că noi, scriitorii, ne-am născut din nevoia omului de a-și înțelege condiția umană. Pasiunea lui Dostoievski în descoperirea sensurilor existenței e cea mai bună dovadă că omul e o ființă superioară. Literatura nu înseamnă reconstituirea vieții, ci înțelegerea ei, ultimă și gravă". □ Edgar Papu: „Apropiata Conferință a scriitorilor, care se va desfășura într-un cadru festiv, este un semn de înaltă atenție acordată celor ce mănuiesc condeiul cu simțul gravității și răspunderii. Evenimentul relevă gradul de importanță pe care literatul l-a căpătat în societatea noastră. Faptul nu este, însă, destinat să ne trezească satisfacția pentru ceea ce am făcut și pentru ceea ce suntem, ci să ne mobilizeze gândul către ceea ce nu am făcut și către ceea ce nu suntem încă. Astăzi laurii și-au schimbat fracțiunea; nu mai semnifică atât o răsplată pentru trecut cât mai cu seamă o obligație pentru viitor". □ Horia Zilieru: „În Agora obștei scriitoricești, investită cu cea mai fermă principialitate și autoritate, își va spune cuvântul un sentiment de înnoire ce străbate literatura noastră contemporană. Dialogul între cei pentru care existența înseamnă comunicare cu ceilalți, deschis, sincer, va scoate în evidență contribuția activă a literaturii în mersul înainte al societății. Încrederea profundă în om este un principiu fundamental al creației. Poetul nu poate exista în afara epocii sale; în spațiu și timp, în prelungirea imaginației, el explorează noi orizonturi umane. Cuvântul va recepta marile bucurii ale ființei. Socialismul a dat spiritului contemporan încrederea în desăvârșire". □ Romulus Vulpescu: „Întrebat ce aștept de la apropiata Conferință a scriitorilor, risc să repet lucruri

prin care-am răspuns colegilor din redacția altui periodic, «Argeș». În plan teoretic, prin urmare, înrâurirea climatului literar cu propensiunea spre poluare. Astfel spus, în echilibrul dezbatelor, acordarea unei ponderi mai mari chestiunilor de etică profesională, cauzistica estetică putând rămâne pe seama consfăturilor de specialitate, posibile oricând între ele cu aceeași vocație. Un mare confrate dispărut spunea că, după mai bine de șase sute de ani nu-l mai interesează dacă Dante a fost ghelf sau ghibelin..., aserțiune valabilă pentru contemporanii noștri, contestabilă pentru contemporanii ilustrului florentin. Sunt vital interesat de conștiința colegilor mei și nu-mi este indiferentă concepția vecinului de raft sau de pagină literară, vecin cu a cărui semnătură aș vrea să pot fi totdeauna solidar. Aștept, așadar, o reintegrare a eticului în estetic, prezența primului termen în compoziția celui de al doilea nefiind fructul unui hazard etimologic. Dar mai aștept – în plan teoretic – să se acorde loc și dezbaterii unor chestiuni privind statutul social și economic al scriitorului”.

□ Veronica Porumbacu: „Poate și fiindcă mă număr printre martorii primelor încercări literare ale unor copii dotați, nu puțini la număr – pământul acesta a fost întotdeauna bogat în talente – îmi dau seama de decantarea harului de-a lungul anilor, de spontaneitatea și prospețimea planetei, de dezinvoltura limbajului de pasiunea etică a schimbului nostru de poimăine, pentru care, «a găsi cuvântul ce exprimă adevărul» unei trăiri, unei experiențe proprii e nu mai puțin decât pentru noi o chestiune vitală, echivalentă cu a fi sau a nu fi. De aceea cred că n-ar trebui să uităm la apropiata Conferință a scriitorilor că verbul a dezbate se conjugă și la viitor. Că interesați de problemele literaturii, cei mai tineri dintre tinerii care bat la porțile cuvântului ne privesc și ei din fereastră zilelor ce vin”.

• [„Cronica”, nr. 20] În articolul de fond, intitulat *Conferința scriitorilor*, se afirmă, cu ocazia apropiatei deschideri a acestui eveniment, că „nu-i vorba și nu va fi vorba, cu acest prilej, de stabilirea locurilor pe care le vor ocupa, în perspectiva timpului, cei care țin astăzi condeiul, în istoria literaturii. Discuțiile sterile, izvorâte din ambiții hipertrofice, nu ar reuși să intereseze pe cei mulți, adică pe majoritatea amatorilor de literatură. [...] Poezia, proza, teatrul și critica românească, prin marile ei piscuri, din trecut și până astăzi, de la *Miorița* la Eminescu, Arghezi, Bacovia, Blaga și până la poeții contemporani de la Alexandri la Camil Petrescu și de la Neculce la Sadoveanu, Rebreanu, Zaharia Stancu, de la Maiorescu la Călinescu, confirmă din plin ideea aceasta a contopirii valorilor, a unității pe anumite suprafețe între estetic pe de o parte și etic, istoric, social, politic, științific – pe de altă parte. Iată, de ce, în dorința de a promova noul, în dorința de a răspunde principalelor caracteristici ale epocii contemporane, nu putem să nu folosim din plin pildele date de înaintașii care ne-au lăsat opere înzestrate cu nobilul nimb al permanențelor. Au fost momente când, judecând lucrurile dintr-o prea restrânsă perspectivă, au crezut unii că valorile trecute rămân circumscrie momentului apariției lor, ca și cum tot ceea

ce omenirea moștenește, generație după generație, sub raportul cunoștințelor, al istoriei, al sentimentelor și atitudinilor de viață, nu s-ar afla prezent în forul intim al fiecăruia, ca experiență acumulată, însușită, devenită parte componentă a fiecăruia dintre noi. Pornind de la toate aceste constatări de front larg, actuala Conferință a scriitorilor are de realizat, dincolo de curente preoocupării de breaslă privind organizarea, statutul și îndatoririle de fiecare zi ale scriitorilor - are de realizat într-un mod cât mai apropiat, cât mai adecvat momentului actual din viața poporului și a statului nostru, conjugarea ideii de *personalitate artistică* bine reliefată, cu imperativul *solidarității* de gând și faptă, în slujba progresului comun. Numai pe calea aceasta poate fi concepută strădania de a reflecta *adevărul vieții*, *adevărul* în înțeles cât mai profund, deschis permanentelor căutări de perfecționare, „*Redați în artă mărețele transformări socialiste ale țării, munca clocotitoare a milioanelor de oameni; veți găsi și contradicții și conflicte reale, nu închipuite, și fapte mărețe, emoționante, demne de numele de om*”, îi îndemna pe creatorii de frumos tovarășul Nicolae Ceaușescu în cadrul *Expunerii* făcute la Plenara C.C. din 3-5 noiembrie 1971. Manifestările de exclusivism și izolare snoabă, lipsa de discernământ adecvat sau teribilismul în privirea valorilor create în alte condiții istorice, nu pot duce - faptul e verificat - decât la imitații reci. În aceste coordonate privind lucrurile, Conferința Națională a Scriitorilor din 22-24 mai va însemna - suntem siguri - un prilej de îmbogățire spirituală, de solidarizare și întărire a convingerilor creatorilor noștri, în vederea îndeplinirii cu succes a marilor răspunderi civice și umane cei le revin pentru „*creșterea limbii românești/și-a patriei cinstire*”. În acest sens, urăm deplin succes înaltului conclav al creatorilor de literatură ai țării noastre”. ■ Radu Boureanu publică poemul *Acteon*, din ciclul *Mitologia realului*. □ *Cronica literară*, Al. Andriescu prezintă volumul lui Haralambie Țugui, *Luminile zilei*. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga scrie prima parte a studiului *Între clasicism și romantism*. □ Cu titlul *Ce așteptați de la Conferința Națională a Scriitorilor?* se realizează un sondaj la care răspund persoane din diverse categorii sociale. □ Sunt publicate o serie de poezii seminate de Aurel Butnaru și George Timcu. □ În *Mențiuni critice* sunt prezentate volumul de versuri *Ascultând nopțile* de Iulian Vesper (C.R.) și volumul de parodii *Dracul verde* de Mircea Micu (Junimea). ■ N. Barbu, în *Scriitori contemporani*, publică o primă parte a studiului dedicat lui George Lesnea. ■ Este continuată seria anchetelor pe tema *Momentul actual în critica și istoria literară*, în numărul de față răspunzând la întrebări Ion Vlad. Întrebat „în ce măsură o istorie a literaturii române beneficiază de monografiile, studiile, eseurile etc. publicate în ultimul timp”, acesta răspunde: „Ne gândim la necesitatea unor sinteze pe coordonate literare în genul istoriei formelor (romanul, nuvela, drama etc.) Lipsesc sintezele consacrate mutației receptivității, instituțiilor care colaborează cu literatura (presa, teatrul etc.). Argumentele se impun fără dificultate pentru a sublinia necesitatea unei largi conjugări de energii și inițiative.

În ce privește istoria literaturii contemporane, problemele sunt mai multe puncte de vedere asemănătoare. Examenul literaturii contemporane a câștigat în profunzime. Se recunosc și se fixează personalitățile literaturii de azi: ne întrebăm însă de ce nu apar sinteze despre direcțiile literaturii contemporane și, mai ales, de ce nu apar *monografii* despre *scriitorii ultimelor decenii*". În privința „multitudinii cercetărilor dedicate curentelor literare românești”, incluzând aici și problema realismului, Ion Vlad apreciază că „oricum, realismul rămâne curentul cel mai puțin cercetat în ciuda supralicitărilor declarative. Ne gândim la un studiu în măsură să configureze datele specifice ale realismului clasic românesc (secolul XIX și primele două decenii ale secolului XX)". Urmatorea întrebare se referă la capacitatea criticii de a „delimita tendințele, stilurile literaturii contemporane”: „Critica literară românească deține o situație care îi permite să se pronunțe autorizat despre faptele literare ca și despre procesele cele mai semnificative. Îi lipsește, credem, câteodată profunzimea și dorința de a pronunța o judecată argumentată. Artificiile stilistice nu pot suplini lecturile grăbite. Nu văd de ce e suspectat un fenomen precum acela al criticii consacrate propriilor ei concepte”. Ultima întrebare este legată de existența, în ultimul timp, a unei mai mari responsabilități în abordarea fenomenului literar; în opinia criticului, „«grandoarea și servituțile» criticii depind de comportamentul cercetătorului. Lucrarea corectă și informată, lecturile întinse și făcute fără prejudecăți extraliterare, refuzul coteriilor și al «dublului» în atașamente interesează în sfera creației și a confruntărilor intelectuale”.

□ Daniel Lascu publică poeziile *Patria în april* și *Cine în ierburi...* □ Al. I. Friduș, în *Puncte de vedere*, publică articolul *Infidelități necesare*, un comentariu la ecranizarea romanului lui G. Călinescu, *Enigma Otiliei*, cu titlul *Felix și Otilia*. □ Ștefan Oprea, în *Film*, prezintă *Pentru că se iubesc*, scenariul fiind semnat de Ion Omescu. □ George Alboiu publică poezia *Asfel de nimeni dus*. □ Revista publică un prim fragment din volumul al II-lea de *Memorii* al lui Demostene Botez. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Yves Bonnefoy, în românește de Ion Caraion. ■ În *Caiete*, Al. Călinescu publică *Critică și actualitate*: „Nu întâmplător, deosebit ecou au avut acele pasaje din Tezele pregătitoare ale Conferinței scriitorilor în care se vorbește despre independența, curajul și îndrăzneala criticului, despre necesitatea instaurării unei democrații literare reale și a unui climat prielnic manifestării criticului, despre datoria criticii de a-și fonda și justifica autoritatea printr-o atitudine etică exemplară. Independența criticului e semnul și, totodată, condiția unei vieți literare sănătoase: ierarhizarea scriitorilor după alte criterii decât cele valorice condamnă critica să joace rolul unei roțițe ce contribuie la buna funcționare a mașinăriei birocratice. Dacă definim critica drept „conștiința unei literaturi”, nu trebuie să uităm că ea este, în egală măsură, imaginea unui climat, a unei vieți spirituale, a unei „atmosfera” ce definește specificul unei epoci. Am însă impresia că aceste principii vizează cu deosebire ceea ce numim de obicei cri-

tica „foiletonistică”, critica „curentă”; cronicarul literar este cel dintâi care contribuie la echilibrarea valorilor, la orientarea publicului, el se găsește, permanent, „în actualitate”, lui îi revine, cel dintâi, răspunderea de a spune „da” sau „nu” unei opere. Dar, în alte forme ale criticii, judecata de valoare interesează în mult mai mică măsură, fie că ea este implicită (în cazul operelor deja consacrate) fie că actul critic își propune cu totul altceva decât evaluarea operelor. S-a început să se acrediteze astăzi ideea că atât de des vehiculatele concepte de valoare și frumos țin mai mult de sociologia gustului decât de critica literară; atitudine justificată, credem, ținând cont de imensa producție literară din zilele noastre și de relativitatea gustului (criteriile de apreciere variază de la o literatură la alta, de la un popor la altul și chiar...de la individ la individ, iar o unificare a acestor criterii rămâne, deocamdată, iluzorie). Cronica literară ține și de această sociologie a gustului, deoarece se face, direct sau indirect, conștient sau inconștient, expresia unei anumite „mentalități” literare, traduce variațiile sau chiar capriciile modei, o critică de descriere și de interpretare depășește însă imperativul actualității imediate, și ceea ce contează aici este metoda, capacitatea de a transgresa modul empiric de abordare a literaturii”.

□ Zaharia Sângeorzan, în *Poeți și critici*, publică o recenzie a volumului lui C. Stănescu (Eminescu). □ În *Timp liric* sunt publicate o serie de poezii semnate de Anca Armaș și Traian Pop. ■ În *Momente*, cu titlul *Înainte de Conferinței*, se notează: „Scriitorii își continuă seria mărturisirilor profesionale și de atitudine civică, găsind în acest sens spațiu în toate revistele noastre. Este o revitalizare utilă a publicisticii pe teme scriitoricești și, pornind de la o înțelegere superioară a faptului, ne place să credem că nu este vorba de o simplă campanie. În fața opiniei publice, scriitorul trebuie să apară cât mai des nu numai în postură de creator, ci și în aceea de comentator al faptului artistic și al actualității. Publicul (uneori chiar și confrății, oricât ar părea de uimitor), urmăresc cu interes asemenea pagini și iată, cu astfel de prilejuri, ne dăm seama acum că publicațiile ar trebui în mod curent să acorde atenție articolelor de profesie. Cine știe dacă și asta nu i-ar ajuta pe cei care intenționează să elaboreze sau chiar elaborează o istorie a literaturii contemporane!”. În *Confesiune* este redat un fragment din scrisoarea lui Demostene Botez adresată Iașului după încheierea evenimentului „Valori ieșene în contemporaneitate”. În *Afirmări publicistice* este prezentată „Dunărea”, „publicație social-politică, culturală editată de ziarul „Viața nouă” din Galați”. În *Viața Asociației Scriitorilor* se face o trecere în revistă a ultimelor evenimente, respectiv Adunarea generală a Asociației Scriitorilor din Iași.

• [**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 76] D. Mutașcu publică un eseu despre Ion Barbu – *Note la Joc Secund*. □ E. Manu, o cronică literară despre un jurnal deghizat: Dragoș Vrânceanu – *Întâlniri cu scriitori italieni* (Ungaretti, Montale, Quasimodo, Pasolini). □ Romul Munteanu pune în discuție volumul apărut în R.F.G, *Warum ich schreibe / De ce scriu*, în care apar

nume importante ale scriitorilor germani ca Stefan Andres, H. Boll, Siegfried Lanz, Gunter Hinz, Günter Grass etc. ■ Se decernează Premiile Asociației Scriitorilor din București: *poezie* – Virgil Teodorescu, pentru volumul *Poemul întâlnirilor*; Petre Stoica pentru *Caseta cu șerpi*, *proză* – Sorin Titel, *Lunga Călătorie a prizonierului*; Haralamb Zincă, *Și a fost ora H*; *dramaturgie* – P. Cornel Chitic, *Drumul încrederii*; Kocsis Istvan, *Amurgul lui Bolyai Janos*; *critică* – Matei Călinescu, *Clasicism european*; C. Stănescu, *Cronici literare*; *traduceri* – Șt. Crudu, pentru traducerea romanului *Viceregie* de Federigo de Roberto; N. Carandino, pentru traducerea *Electrei* de Sofocle. ■ A fost acordat post mortem *Premiul special al A. S. B.* lui Miron Radu Paraschivescu pentru volumul de poezii *Ultimele*, respectiv pentru traducerea romanului lui Malraux, *Calea regală*.

20 mai

• [„Scânteia tineretului”, nr. 7156] M. Ungheanu scrie despre *Continuitatea actului critic*, considerând că „criticului trebuie să i se garanteze continuitatea și imunitatea de expresie”.

• [„Flacăra”, nr. 21] Henri Wald semnează eseu *Inferența*, despre „mișcarea gândirii de la fapte la idei și de la idei la idei”. □ În *Dialog cu cititorii*, H. Dona abordează subiectul literaturii polițiste, pe tema „literatura polițistă – literatură adevărată sau simple divertisment?”. □ În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga publică *Drumuri prin memorie*, glose pe marginea volumului omonim al lui Octavian Paler. ■ În *Literare*, Lucian Raicu prezintă volumul lui G. Ibrăileanu, *Privind viața*: „Ibrăileanu din *Privind viața*, din *Adela* pune în altă lumină pe criticul combatant, autorul frecventelor «Campanii» polemice, de atâtea ori nedrepte, de o înverșunare ce pare astăzi deplasată. Omul pasionat de concret, implicat până la exces în conflictele momentului, își dezvăluie aici fața sa eternă, adevărată, tragică și, în același timp, luminoasă. Paginile de critică se transfigurează astfel sub puterea iradiației egale, intense, care traversează reflecțiile din *Privind viața*”. □ Sanda Faur scrie o cronică dramatică a piesei lui Nelu Ionescu, *Simfonie pentru destinul meu*, pusă în scenă la Teatrul Mic. □ În *Memento, Carte*: se semnalează prezența în librării a romanului lui G. Ibrăileanu, *Adela* (Minerva), „prefață și bibliografie de Eugenia Tudor”. □ Se trece în revistă conținutul ultimului număr al revistei „Manuscriptum”: „sumarul conține documente și comunicări privind pe Heliade, G. M. Zamfirescu, Alfred Margul Sperber, Panait Istrati, Magda Isanos, Tudor Arghezi, Ion Vinea, Mihai Beniuc, Al. Macedonski” ș.a. Se discută, de asemenea, despre lucrarea de licență a lui Pompiliu Constantinescu, *Critica lui Titu Maiorescu și influența lui în literatura română*. „Colectivul de redacție al acestei reviste continuă să ne dea cu fiecare număr al ei o informație vie, bogată, profitabilă nu numai istoricului literar, ci și tuturor iubitorilor de literatură.” □ În secțiunea de *Teatru*, apar o serie de note despre montarea pieselor *Ultima*

oră de Mihail Sebastian (Teatrul dramatic din Braşov), *Gaițele* de Al. Kirîțescu (Teatrul Național din Cluj), *Unchiul nostru din Jamaica* de Dan Tărchiță (Teatrul de stat din Ploiești) și *Amphytrion* de Heinrich von Kleist (Teatrul de stat din Tg. Mureș). ■ În *Tv, Literatură* se semnalează un reportaj de la Conferința națională a scriitorilor, în timp ce în *Teatru* se anunță *Zestrea* de Paul Everac.

● [„*Luceafărul*”, nr. 21] Editorialul *Un exemplu istoric* se referă la mitingul prieteniei româno-iugoslave organizat pe malul românesc al Dunării în ziua de 16 mai 1972 și privește contribuțiile lui Nicolae Ceaușescu și Iosip Broz Tito la realizarea Hidrocentralei de la Porțile de Fier, „cea mai mare construcție economică realizată prin cooperarea a două țări socialiste”. ■ Număr dedicat Conferinței Naționale a Scriitorilor. Deschiderea acesteia a fost făcută de Constantin Chiriță care subliniază necesitatea ca scriitorii să se gândească mai puțin la „istorie literară și mai mult la cărțile pe care vor să le citească semenii noștri în niște ore frumoase. [...] Scriitorul, pentru a rămâne în adevărurile sale, în drepturile sale, în speranțele sale, trebuie să se integreze în ideea de obște”. □ Dintre dezbatările scriitorilor la conferință, atrage atenția articolul *Valorificarea posibilităților criticii* al lui Dumitru Micu. Criticul se oprește asupra a două extreme în care poate cădea critica. Pe de-o parte „a fost o vreme când preocuparea pentru structura specifică a operei de artă era tratată drept «estetism», când se susținea că un critic nu e chemat să-și rostească propriile opinii asupra unei cărți, ci să formuleze punctul de vedere al maselor («masele» fiind conducerea Uniunii Scriitorilor). [...] Transformată, un timp, într-o anexă umilă a sociologiei, era normal să vină o zi în care critica să-și proclame autonomia, să vrea să fie critică estetică. [...] Nu se putea să nu se ivească un moment în care aceeași critică să se pretindă «creatoare». Pe de altă parte, „așa cum în general purismul duce la autosuprimare, [...] delimitările succesive ale criticii de tot ce nu ține de natura ei particulară amenință să o separe în cele din urmă chiar de ea însăși. Devenind prea «creatoare», critica începe a nu mai fi critic”. De aceea „după ce [...] critica a încetat de a fi sociologie, filosofie, discurs, conferință, manual, e timpul să-și ia mai categoric în posesie propria natură, să devină în fapt ceea ce este de drept: critică”. □ În *Hermeneutica și etica criticii* Nicolae Balotă amintește că „istoria literaturii române nu consemnează doar trecutul; ea se constituie în prezentul și în viitorul nostru. Desigur, nu este sarcină mai delicată decât aceea de a orienta gustul public fără a-l silui, de a-l educa printr-un scris eminamente nedidactic, dar practicând-o mai înaltă pedagogie, de a exercita o critică normativă fără a impune norme creației”. □ Mircea Martin lansează întrebările următoare: „În încercarea de situare a poeziei noastre este suficientă raportarea la marile literaturi? Dar dacă într-o țară puțin cunoscută și într-o limbă de circulație foarte restrânsă înflorește azi o poezie excepțională?”. Observând imposibilitatea unui critic de a fi familiar cu toate literaturile europene, Mircea Martin vede ca

singură posibilitate „de a dovedi relativa noastră superioritate, nivelul european al momentului nostru poetic” aceea a traducerilor: „Omologarea pe plan internațional a poeziei noastre e de neconceput în absența traducerilor”. □ O altă intervenție la Conferința scriitorilor aparține lui Ion Băieșu, care vorbește despre dramaturgie. Dramaturgului „nimic nu-i poate fi mai scump decât tema actualității. [...] Aici există, însă, o condiție clară, esențială și indispensabilă: conflictul și timpurile trebuie să fie autentice, credibile și verosimile, adevărul trebuie spus cu sinceritate, în întreaga lui complexitate și, mai ales, cu talent, cu patosul vocației. Trebuie făcut totul pentru înlăturarea acelor producții false, slăbănoage, mincinoase, cu iz de sticlă pisată, care spun adevărul pe sfert, care lasă conflictul la marginea jumătății de drum, care suie pe scenă oameni fals complicați, ahtiați după un limbaj leșinat poetic, lozincard și gol de idee și fior”. ■ Cu ocazia Premiilor Asociației scriitorilor din București pentru anul 1971 au fost premiați următorii: poezie: Virgil Teodorescu (*Poemul întâlnirii*), Petre Stoica (*Caseta cu șerpi*); proză: Sorin Titel (*Lunga călătorie a prizonierului*), Haralamb Zincă (*Și a fost ora H*); dramaturgie: Paul Cornel Chitic (*Drumul încrederii*), Kocsis Istvan (*Amurgul lui Bolyai Janos*); critică literară: Matei Călinescu (*Clasicismul european*), C. Stănescu (*Cronici literare*). ■ Dan Laurențiu recenzează volumul de poeme *Misterul clepsidrei* de Gheorghe Tomozei, apărut la Editura Eminescu în anul 1971: „Versurile comunică o structură artistică mai curând picturală decât muzicală, ele se orientează într-o contemplare a formelor și mai puțin în ascultarea sunetelor, către percepția simultaneităților spațiale și nu a succesiunilor temporal”. ■ Într-o recenzie a trilogiei *Cordovanii* al lui Ion Lăncrănjan, Hristu Cândroveanu accentuează faptul că „lumea de coșmar, năpraznică, tumultoasă” din roman determină cititorul să uite că „Lae Cordovan e livresc uneori, că șovăielile cutărui și cutărui sătean sunt forțate adesea, că pe alocuri expresia este gazetărească, ori prea subliniat dialectală”. ■ Este publicată poezia *Părul ei, alunecându-i pe umeri* de Mircea Ivănescu. □ Apariția în librării a cărții *Conceptul modern de poezie (De la romantism la avangardă)* a lui Matei Călinescu la Editura Eminescu este considerată un eveniment. La fel *Ciulinii Bărganului* (Ed. Ion Creangă) de Panait Istrati. ■ Ov. S. Crohmălniceanu recenzează traducerea culegerii de versuri ale lui Cesare Pavese de către N. Argintescu-Amza. Potrivit criticului, „tradus fericit, un poet străin însemnat devine o prezență într-o cultură, exercită o influență fatală, deschide orizonturi noi, trezește o sensibilitate, contribuie ca ea să se creeze”. ■ Recenzând romanul *Un veac de singurătate* de Gabriel Garcia Marquez, Alexandru George observă cum „situația insolită și cadrul exotic sunt numai niște mijloace care fac posibilă introducerea unei adânci semnificații, mult mai generale decât pare la prima vedere și care e tocmai aceea care-l cucerește pe cititorul de pe un alt meridian. Ea se poate citi, la urmă, nu numai în pergamentele cu oracole criptice ale vrăjitorului Melchiade, care conțin istoria familiei Buendia – și în care faptele nu sunt înșirate „după

timpul convențional al omenirii”, ci concentrate într-un „secol întreg de episoade cotidiene în așa fel încât toate să existe în aceeași clipă” – dar și în povestirea naratorului care confundă trecutul cu prezentul și fantasticul cu realul pentru a-l seduce pe cititor și a-l amesteca în însuși universul luxuriant și tragic al aceste cărți excepționale”. ■ În articolul *Prăpastia dintre cuvinte*, Georgeta Horodincă dă ca exemple scrisorile către Milena, Jenny Colon și Louise Colet văzute ca „mici insule risipite în oceane de tăcere. De câte ori citesc corespondența unui mare scriitor mă gândesc că în viața lui Kafka, Nerval sau Flaubert, tocmai spațiul dintre scrisori, tocmai ce nouă ne rămâne necunoscut a constituit pentru ei plinul existenței. Rândurile scrise au fost, dimpotrivă, interimatul, timpul în care îndrăgostiții au fost despărțiți, în care nu au trăit iubirea ci au fost chinuți de amintiri, de dor, de așteptarea revederii”.

● [„*Glasul Patriei*”, nr. 14] Virgil Teodorescu publică poezia *Nocturna fi-lă*. ■ Citim un nou reportaj despre Neamț, *Văratecul umbrelor dragi*, de Radu Gyr.

21 mai

● [„*Scânteia*”, nr. 9154] Pop Simion scrie despre *Literatura temelor majore*: „În recentul trecut literar au încăput suficiente experimente, capricii, jocuri utile și inutile, ca partenerii de dialog, cititorul și scriitorul, să poată decanta faptele în cunoștință de cauză, despărțind valoarea de impostură, fecunda căutare de mima zisă novatoare și să readucă viața literară în substanța care îi este proprie. Tot ce vedem și trăim în ultima vreme în cetatea literelor ne convinge că are loc un profund și profitabil proces de *reevaluare a realului* din unghiul și pentru scopurile literaturii și, implicit, o înțelegere mai profundă a ceea ce înseamnă rolul social al cuvântului tipărit. Trinitatea real-realitate-realism a ieșit din conul de umbră și ignorare în care încearcă a o arunca prea grăbiți, zgomotoșii ei detractori. O înțelegere superioară a acestei triple relații oferă, după cum se vede, un câmp inepuizabil de acțiune practică, iar statutul de angajare a un poliedru cu multe fațete și modalități de expresie, pe care le receptează și le cultivă literatura militantă de azi, care s-a eliberat de multe prejudecăți, dogme, scheme, tipare. Rostul practic al Conferinței naționale a scriitorilor este, cred eu, de a apăra și dezvolta aceste procese firești. Ideologia arte și artistului nu se măsoară după declarații, ci în raport cu faptul literar concret; tocmai instaurarea acestui adevăr inexpugnabil poate determina adevărata competiție de valori. Lucrurile se vor cerne și discerne, desigur, la masa de lucru, și anume prim cum scriem și, totodată despre ce, spre a putea afla imediat pentru cine. Sunt întrebări cardinale, la care orice autor serios răspunde doar în cea mai deplină cunoștință de cauză, dinlăuntrul implicațiilor practice ale realismului, adică din miezul realității înseși. Și răspunsurile nu pot veni decât din confruntări de genul carte-viață, operă-cititor, adevăr literar-adevăr al epocii, conștiință literară-conștiință națională, etica artei-etica clasei muncitoare-

re, personaj literar-om al timpului nostru, curaj civic de a scrie «adevărul așa cum este el». Nu-mi imaginez altminteri conferința noastră decât ca o generoasă și înțeleaptă confruntatoare de realitate literară, cu realitatea copleșitor de bogată a patriei socialiste”.

23 mai

• [„Munca”, nr. 7625] Revista publică o succintă prezentare a Conferinței Naționale a Scriitorilor, începută pe 22 mai: „Eveniment de o deosebită importanță în viața literară a țării, precedat de un larg și constructiv schimb de păreri în presă și în publicațiile de specialitate, Conferința - for amplu, reprezentativ - va dezbate într-un spirit de înaltă răspundere probleme ale creației scriitoricești și va analiza cele mai eficace căi pentru a transpune în opere literare, într-o expresie originală, de aleasă ținută artistică, viața și munca eroică a constructorilor români, maghiari, germani și de alte naționalități ai noii orânduirii sociale, mărețul program elaborat de partid privind făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră”. ■ În cadrul *Lucrărilor Conferinței Naționale a Scriitorilor*, revista publică *Raportul de activitate al Consiliului Uniunii Scriitorilor pe perioada dintre Adunarea Generală (1968) și Conferința Națională (1972) prezentat de acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor*. „Atmosfera de efervescență creată pe scară națională a deschis largi posibilități spirituale și materiale pentru dezvoltarea literaturii noastre. Scriitorii din patria noastră, sub conducerea Partidului Comunist, alături de întregul popor, și-au exprimat în nenumărate rânduri hotărârea de a participa prin scrisul și activitatea lor la îndeplinirea acestui program pentru îndeplinirea politicii interne și externe a partidului. Dezvoltarea multilaterală a României socialiste, transformările din conștiința oamenilor, marile mutații sociale și psihologice ale căror contemporani suntem, oferă scriitorilor un bogat material de investigație literară, cum poate nimeni dintre predecesorii noștri n-a avut. Precizând că scrisul este un amplu și permanent dialog cu cititorii, pe care scriitorul nu-i cunoaște, dar a căror prezență o simte fiecare dintre mânuitorii condeiului, vorbitorul a subliniat faptul că dezvoltarea dinamică a României asigură milioane de participanți la acest dialog.[...] Trăsătura fundamentală a dezvoltării literaturii, a prozei, poeziei, dramaturgiei și criticii literare din acești trei ani și jumătate care-i analizăm acum a fost tocmai apropierea de problemele societății. De pe aceste poziții ideologice și morale de intransigență față de orice fenomen care contravine principiilor și idealurilor care guvernează societatea noastră și efortul ei de progres și de ridicare a națiunii noastre pe o înaltă treaptă de civilizație materială și spirituală, literatura noastră umanist socialistă a avut în această perioadă și trebuie să aibă și elemente critice. Partidul nostru comunist, noi toți, scriitori comuniști, avem o atitudine deschisă de critică împotriva celor care încalcă etica comunistă, principiile de echitate, împotriva celor care dovedesc arivism, tendință de căpătuială, îmbogățirea necin-

stită, făcută în detrimentul altora, a întregii colectivități, împotriva abuzurilor de tot felul, oricine le-ar face. Așa cum partidul a criticat fără menajamente, în fața întregului popor, asemenea fenomene, și scriitorii au luat și iau poziție împotriva lor. În continuare raportul s-a ocupat de unele probleme ale creației, arătând că din peisajul nostru literar au dispărut scrierile naive, puerile, multe viziuni simplificatoare, cărțile care au văzut în ultimii ani lumina tiparului oglindind mai profund și mai veridic spiritualitatea întregului popor. Aceste realizări, faptul că putem afirma cu deplină certitudine că literatura noastră a înregistrat succese, că linia ei majoră de dezvoltare se află pe un făgaș bun, pozitiv, nu exclud însă necesitatea unei atitudini autocritice față de lipsurile și greșelile care s-au manifestat în literatură și în munca noastră de la Uniune - a precizat raportorul. Au părut și cărți slabe, și foarte slabe, atât în ceea ce privește forma artistică, cât și conținutul de idei, experimente sterile, cu o falsă problematică. Lucrări sau încercări de acest tip - piese de atelier interior - în cel mai bun caz nu trebuiau încurajate să apară. Iar dacă totuși au apărut, este funcția și menirea criticii să le respingă categoric și clar. Respingerea în spiritul exigent, lucid și responsabil al criticii marxist-leniniste trebuie făcută mai hotărât, în termeni clari, și fără inutile complicații de limbaj de care mai suferă critica noastră. Decizia judecării de valoare, pregnanța ei, este concret legată de fundamentarea ideologică, clară a criticului însuși. Ca să respingi motivat o producție literară, ai nevoie de o cultură filozofică temeinică, de criterii solide.” În continuare se realizează o sinteză intitulată *Din cuvântul participanților* în care sunt citați Constantin Chiriță, Alecu Ivan Ghilia, Hajdu Gyözö, Radu Cârneli, Anton Breitenhoffer, Ion Gheorghe, Ilie Păunescu, Miron Radu Paraschivescu ș.a. □ În *Agenda cotidiană* revista publică, cu titlul *Prestigioasă activitate editoriaală*, un microinterviu cu Ion Ianoși, secretar al Comitetului Național de pregătire a celui de-al VII-lea Congres internațional de estetică.

- **[„România liberă”, nr. 8577]** Comitetul editorial prezintă *Raportul de activitate al Consiliului Uniunii Scriitorilor pe perioada dintre Adunarea Generală (1968) și Conferința Națională (1972), prezentat de acad. Zaharia Stancu*. Printre altele, președintele Uniunii Scriitorilor punctează: „Încă de la început, raportul a evidențiat faptul că, în cei trei ani și jumătate care s-au scurs de la ultima întâlnire a scriitorilor, peisajul literaturii române s-a îmbogățit cu opere de valoare, în strâns acord cu marile transformări care se produc în toate sferele de activitate [...] . Atmosfera de efervescență creată pe scară națională a deschis largi posibilități spirituale și materiale pentru dezvoltarea literaturii noastre. Scriitorii din patria noastră, sub conducerea Partidului Comunist, alături de întregul popor, și-au exprimat în nenumărate rânduri hotărârea de a participa, prin scrisul și prin activitatea lor, la îndeplinirea acestui program, pentru îndeplinirea politicii interne și externe a partidului.”.

- **[„Scânteia”, nr. 9156]** Pe prima pagină citim: *Ieri au început în sala mică a Palatului din Capitală Lucrările Conferinței Naționale a Scriitorilor:*

„Alături de scriitori, la lucrările conferinței iau parte numeroși invitați: reprezentanți ai instituțiilor centrale și organizațiilor de masă, membri ai conducerii celorlalte uniuni de creație, alți oameni de artă și cultură. Lucrările conferinței au fost deschise de Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor. Participanții au ales în unanimitate un prezidiu format din membri ai Biroului Uniunii Scriitorilor și ai comitetului de partid, scriitori membri ai Comitetului Central al Partidului Comunist Român, alte personalități ale vieții noastre literare. După alegerea organelor de lucru ale conferinței a fost adoptată următoarea ordine de zi: Raportul de activitate al Consiliului Uniunii Scriitorilor pe perioada noiembrie 1968-mai 1972; Raportul de activitate al Comisiei de cenzori pe aceeași perioadă; Discuții; Aprobarea activității Uniunii Scriitorilor și a Comisiei de cenzori, aprobarea Statului Uniunii Scriitorilor; Alegerea Consiliului Uniunii Scriitorilor, a Biroului și a conducerii operative a Uniunii Scriitorilor și a Comisiei de cenzori. Conferința a adus un pios omagiu scriitorilor decedați în perioada care a trecut de la ultima adunare generală a scriitorilor din 1968. Întrându-se în ordinea de zi, Zaharia Stancu, președintele uniunii, a prezentat Raportul de activitate al Consiliului Uniunii Scriitorilor pe perioada noiembrie 1968-mai 1972. În continuare, scriitorul Nicolae Tăutu a prezentat raportul Comisiei de cenzori. Au urmat, apoi, dezbaterile generale asupra rapoartelor prezentate. Au luat cuvântul scriitorii: Constantin Chiriță, Alecu Ivan Ghilia, Mircea Radu Iacoban, Hajdu Gyözö, Ilie Păunescu, Ion Negoitescu, Radu Cârnecki, Ion Gheorghe, Virgil Teodorescu, Anton Breitenhofer, Ioan Alexandru, Alexandru Dima, Szasz Janos, Aurel Mihale, Romulus Vulpescu, Dan Zamfirescu, Letáy Lajos, Leonid Dimov, Corneliu Leu, Liviu Bratoloveanu. Lucrările conferinței continuă”. ■ Din *Raportul de activitate al Consiliului Uniunii Scriitorilor prezentat de acad. Zaharia Stancu* reținem: „Încă de la început, raportul a evidențiat faptul că, în cei trei ani și jumătate care s-au scurs de la ultima întâlnire a scriitorilor, peisajul literaturii române s-a îmbogățit cu opere de valoare, în strâns acord cu marile transformări care se produc în toate sferile de activitate, în toate structurile societății noastre. Evenimentul politic cel mai important, cu vaste consecințe asupra tuturor sectoarelor vieții sociale din anii pe care-i analizăm – a arătat Zaharia Stancu – a fost Congresul al X-lea al partidului. S-a stabilit atunci un vast program de dezvoltare multilaterală a țării noastre din punct de vedere, economic, social și, implicit, o dezvoltare a conștiinței oamenilor, a personalității și nivelului lor cultural, a raporturilor dintre ei. [...] Grijă pentru ridicarea nivelului său material și spiritual este în centrul politicii Partidului Comunist Român, reprezintă scopul mărețului program trasat întregii noastre națiuni socialiste de către Congresul al X-lea al partidului, program care a determinat întreaga activitate a scriitorilor din România în perioada de care vorbim și care va determina activitatea noastră și de acum înainte. Atmosfera de efervescență creată pe scară națională a deschis largi posibilități spirituale și materiale pentru dezvoltarea literaturii

noastre. Scriitorii din patria noastră, sub conducerea partidului comunist, alături de întregul popor, și-au exprimat în nenumărate rânduri hotărârea de a participa, prin scrisul și activitatea lor, la îndeplinirea acestui program, la îndeplinirea politicii interne și externe a partidului. [...é Plenara din noiembrie 1971 a Comitetului Central al partidului, care a discutat problemele muncii ideologice și de educație – a arătat Zaharia Stancu – a avut o mare importanță pentru noi scriitorii. Ea a pus cu o deosebită claritate în evidență implicațiile ideologice ale Congresului al X-lea, ale întregului program de dezvoltare și progres al României. Plenara a adus o clarificare a conștiințelor noastre, arătând rolul important pe care cultura, educația, arta și literatura sunt chemate să-l joace în procesul de edificare a socialismului. Apelul adresat nouă, scriitorilor, de la tribuna plenarei, de către secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu: «Redați în artă mărețele transformări socialiste ale țării, munca clocotitoare a milioanei de oameni, veți găsi și contradicții și conflicte reale, nu închipuite, și fapte mărețe emoționante, demne de numele de om» este un apel nu numai la un sentiment de solidaritate umană și de înaltă conștiință, dar și la o literatură majoră, esențială, prin care talentul fiecăruia dintre noi se poate realiza din plin. Acest apel și-a găsit, și nu putea să nu-și găsească, cel mai adânc ecou în conștiințele noastre. Trăsătura fundamentală a dezvoltării literaturii, a prozei, poeziei, dramaturgiei și criticii literare din acești trei ani și jumătate pe care-i analizăm acum a fost tocmai apropierea de problemele societății. Cărțile cele mai bune, care au avut atât asentimentul criticii, cât și a publicului larg, au fost cărți realiste în proză, cu o acută problematică socială, cărți despre viața noastră contemporană, poezii, cărți de publicistică, piese de teatru, care includeau, într-o reușită artistică, o atitudine socială și o atitudine socialistă. Realismul literaturii noastre este animat de idealurile umanismului socialist care-i dau o înaltă ținută valorică și morală. [...] În continuare, raportul s-a ocupat de unele probleme ale creației, arătând că din peisajul nostru literar au dispărut scrierile naive, puerile, multe viziuni simplificatoare, cărțile care au văzut în ultimii ani lumina tiparului oglindind mai profund și mai veridic spiritualitatea întregului popor. Aceste realizări, faptul că putem afirma cu deplină certitudine că literatura noastră a înregistrat succese, că linia ei majoră de dezvoltare se află pe un făgaș bun, pozitiv, nu exclud însă necesitatea unei atitudini autocritice față de lipsurile și greșelile care s-au manifestat în literatură și în munca noastră de la uniune – a precizat raportul. Au apărut și cărți slabe și foarte slabe, atât în ceea ce privește forma artistică, cât și conținutul de idei, experimente sterile, cu o falsă problematică. [...] Arătând că Uniunea Scriitorilor, biroul uniunii au datoria să îndrume și să controleze publicațiile literare, editura uniunii, tocmai pentru a evita cheltuieli inutile de energie și mijloace materiale, vorbitorul a subliniat datoria scriitorilor, a asociațiilor de scriitori de a organiza mult mai amplu și cu mai mare consecvență discuții și simpozioane cu conținut politic, ideologic și de teorie

științifică estetică, apte să aducă fenomenele negative în discuție publică, să le supună analizei aprofundate, ferme. Uniunea Scriitorilor are sarcina de a face totul pentru ca nici o singură clipă scriitorii să nu fie în afara evenimentelor politice de seamă care angajează națiunea noastră. Citând în acest context participarea amplă a lumii scriitoricești la manifestările consacrate sărbătoririi semicentenarului înființării Partidului Comunist Român, vorbitorul a subliniat că asemenea manifestări pozitive, care duc la sudarea și pe mai departe a scriitorilor cu națiunea care i-a produs, e necesar să devină o practică a uniunii și a asociațiilor scriitoricești. [...] În această perioadă au intrat în uniune aproape 400 de noi membri titulari și stagiați. Uniunea noastră, în acest fel, numără peste 1 000 de membri. Politica partidului de decentralizare a dus, în perioada pe care o analizăm, la apariția a noi edituri de literatură. atât în Capitală, cât și în provincie. În 1968 existau doar două edituri pentru literatură. Astăzi avem, în întreaga țară, 12 edituri care publică literatură. Una dintre ele este Editura Uniunii Scriitorilor, «Cartea Românească». Aceasta descentralizare a adus numeroase foloase scriitorilor, a lărgit posibilitatea de luare operativă a deciziilor de editare a redus puțința luării unor decizii arbitrare sau subiective care să împiedice apariția unor cărți de valoare. Totuși, nu totdeauna se lucrează suficient de operativ. S-au creat în această perioadă numeroase reviste noi și și-au schimbat profilul altele. Există un mai mare spațiu de publicare pentru numeroși scriitori. Nu însă totdeauna și nu la toate revistele nivelul este corespunzător exigențelor sporite și eforturilor materiale care se fac. Să amintim numai că Uniunea Scriitorilor, numai pentru publicațiile ei, cheltuiește peste 12 milioane de lei pe an. Toți cei prezenți aici au simțit nemijlocit ajutorul dat de partid scriitorilor, nu numai în ceea ce privește activitatea literară, dar și în privința condițiilor de viață – a arătat în continuare vorbitorul. Au fost puse la dispoziția noastră noi case de creație. Legea pensiilor pentru scriitori răsplătește cu generozitate eforturile de o viață puse în slujba literaturii. Noi plătim peste 10 milioane de lei anual scriitorilor în vârstă sau bolnavi. Partidul și statul nostru au lichidat pentru totdeauna sărăcia în care se zbăteau în alte timpuri numeroși scriitori bătrâni și bolnavi. Se află în curs de elaborare noua lege a drepturilor de autor, care prevede măsuri menite să fie un stimulent pentru creații literare valoroase din punct de vedere educativ și artistic. [...] Aceste condiții spirituale și materiale, climatul general atât de favorabil creației impun și constituirea unei atmosfere scriitoricești, unui climat literar elevat, de civilizație, raporturi tovărășești între toți membri breslei noastre. Înfruntările deschise, libere, principiale, de opinii, pline de stimă și respect reciproc, desigur, chiar când au un necesar ascuțit polemic, sunt binevenite. Ele contribuie la clarificarea poziției fiecăruia dintre noi și duc la o literatură de mai bună calitate. Însă ele nu au nimic comun cu spiritul de coterie, cu relațiile bazate pe simple interese personale. Asemenea raporturi sunt potrivnice eticii societății socialiste, principiilor noastre și Uniunea Scriitorilor trebuie să procedeze cu

tact, dar și cu fermitate pentru înlăturarea lor. Referindu-se la activitatea internațională a scriitorilor, Zaharia Stancu a subliniat că aceasta se încadrează spiritul politicii externe a partidului și statului nostru de independență, suveranitate națională, de pace și prietenie cu toate țările socialiste, cu toate popoarele lumii, de respect reciproc. Cărțile pe care le scriem noi pot să transmită peste hotare experiența noastră, marile noastre realizări, să contribuie la o mai bună cunoaștere a României în lume. [...] În ultimii ani, Uniunea Scriitorilor a încheiat acorduri de colaborare cu uniunile de scriitori din țările socialiste. În cadrul acestor acorduri, în fiecare an pleacă în jur de 125 de scriitori în delegații și vizite, după cum am trimis, prin acorduri sau invitații, în jur de 60 de scriitori în fiecare an și în țările nesocialiste. Aceste vizite au contribuit și la lărgirea orizontului scriitorilor. Scriitorul aflat peste hotare trebuie să se simtă permanent un ambasador al culturii române, să înțeleagă că el nu se reprezintă numai pe sine, ci o largă colectivitate de oameni, că faptele și spusele lui, întreaga sa atitudine se răsfrâng dincolo de ființa sa, asupra noastră, a tuturor. El trebuie să fie un exponent al principiilor filozofice marxist-leniniste care de altfel stau la baza statului uniunii, legea de bază a vieții noastre obștești. Scriitorii comuniști au datoria să fie militanți activi, atât prin opera, cât și prin atitudinea lor, ai concepției noastre materialist-dialectice despre lume și societate. [...] După ce a făcut unele precizări cu privire la rolul actualei reuniuni pe țară a scriitorilor, raportul a spus: Conferința va fi încă o expresie a devotamentului scriitorilor pentru cauza socialismului în România, a hotărârii noastre de a urma politica internă și externă marxist-leninistă – partidul nostru, politică ce corespunde intereselor vitale ale întregului nostru popor – ale națiunii noastre socialiste. Scriitorii noștri se prezintă la această conferință strâns uniți în jurul partidului, al înțelepte sale conduceri”. ■ Spațiu considerabil este dedicat și extraselor *Din cuvântul participanților la dezbateri*: □ „Dacă vreți să acordați activității noastre de partid, comitetului nostru de partid – a arătat **Constantin Chiriță**, secretarul Comitetului de partid al Uniunii Scriitorilor – un oarecare merit, atunci, fără falsă modestie, și în cele mai bune relații cu adevărul afirm aici că noi, în clipe de mare răspundere pentru obște și țară, noi, comuniștii, cei din comitetul de partid și din conducerea uniunii, am înțeles, am simțit și ne-am integrat în marea și adevărata idee a umanismului socialist care a stat la baza întregului proces ideologic din ultima vreme. [...] În continuare, vorbitorul s-a referit la unele probleme ale creației literare. După ce a argumentat că principala sursă de inspirație și principalul beneficiar al muncii scriitoricești este clasa muncitoare. Constantin Chiriță a spus: Literatura dedicată acestor clase, societății noastre contemporane, în procesul ei multilateral de prefacere, trebuie să întărească în primul rând ideea de valoare în cultura noastră, în câmpul literelor românești. Ea nu poate fi o literatură de descripții și fotografii, ci, așa cum ne spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, o interpretare profundă a realității, chiar o intervenție plină de responsabilitate în realitatea contempora-

nă, o literatură gravă, serioasă, care nu se teme de drame, de convulsii, de dureri, de adevărurile revoluției, pentru că destinația ei e profund pozitivă, nu elogiază mlaștina în care poate aluneca omul, ci zborul și setea de zbor, care alcătuiesc dintotdeauna visul de aur al omului. De ce să nu ne unim puterile și sinceritățile pentru a fonda o școală românească, cu un asemenea ax literar și filozofic? ... Oare nu e mai drept și mai meritoriu să contribuim la formarea unei asemenea școli, cu aceeași capacitate de a produce surprize și capodopere ca oricare altă școală, decât să descoperim „pretențios, curente și figuri de multă vreme descoperite în alte părți? Iată de ce literatura clasei muncitoare, literatura proceselor foarte diverse din societatea noastră socialistă trebuie să devină centru de interes pentru întreaga obște, atât prin crearea ei, cât și prin respectul care i se cuvine în câmpul literelor românești [...]”. □ „Deplina unitate de concepție ce caracterizează întregul nostru front scriitoricesc a fost subliniată în cuvântul său și de scriitorul **Alecu Ivan Ghilia**. [...] Vorbitorul a relevat, de asemenea, ajutorul neprețuit pe care partidul și statul l-au acordat oamenilor de litere pentru lichidarea cu toată energia a sistemului de tutelă administrativă ce se instaurase într-o anumită vreme în viața noastră literară. El a menționat, ca o consecință directă, obținerea unor succese incontestabile în toate genurile beletristice. Îndeosebi se cuvine a remarca strădaniile unora dintre scriitorii noștri de a pătrunde tot mai adânc în lumea interioară a omului contemporan, făuritorul rânduielilor noi socialiste – a remarcat Al. Ivan Ghilia. [...] Cultivarea tradiției – a adăugat Alecu Ivan Ghilia – nu este o chestiune de formă, ci de concepție, ea ține de conștiința apartenenței la o anumită realitate națională și care în expresia ce și-a dat-o de-a lungul secolelor a scos în evidență anumite trăsături constante. Atingerea universalității trece inevitabil prin experiența acestor trăsături specifice geniului național”. □ „Susținând reflectarea, prin cuvântul tipărit, a adevărului vieții, în întreaga sa complexitate, **Mircea Radu Iacoban** a arătat că, pentru a ajunge la adevărul vieții scriitorul are nevoie nu numai de talent, ci și de curaj. Curajul de a investiga lucid, de a aproba entuziast și a denunța cu fermitate. [...] Scriitorul a relevat apoi necesitatea ca asociațiile de scriitori să devină cu adevărat factori să devină cu adevărat factori catalizatori ai activității de creație, prezențe prestigioase și de reală eficiență în viața spirituală a României socialiste. El a citat în acest sens faptul că la Iași există în prezent o grupare serioasă de scriitori din toate generațiile, că în orașul lui Eminescu slujitorii scrisului sunt prețuiți și stimați. Sunt sigur – a spus el – că în viitorii ani vom impune cu mai multă hotărâre Iașul în peisajul literar contemporan, așa cum ne obligă inima și tradiția, așa cum simțim că vrem și putem”. □ „Referindu-se în cuvântul său la climatul de democrație care guvernează viața noastră socială de azi, la spiritul umanismului socialist întronat după Congresele al IX-lea și al X-lea ale partidului, scriitorul **Hajdu Gyözö** a spus: Este un adevăr de netăgăduit că niciodată în această țară scrisul maghiar n-a avut raza de acțiune și autoritate în fața cititorilor de care se bucură astăzi.

Niciodată până acum nu s-a văzut o asemenea bogăție cromatică în ceea ce privește varietatea stilului, o asemenea profunzime a concepției despre viață. [...] Trebuie să ne fie clar: noul nivel de calitate estetică al literaturii naționalității maghiare din România – ca și întreaga renaștere spirituală a țării – se datorește, înainte de toate, schimbării stilului conducerii de către partid a literaturii și artei. [...] Noi, scriitorii, suntem, prin scrisul nostru, de partea aceleia care ne-a dăruit o patrie liberă, independentă și suverană, care slujește cauza mondială a socialismului, apărând cauza internațională a păcii, care ne asigură egalitatea în drepturi, folosirea nestânjenită a scumpei noastre limbi naționale, dezvoltarea culturii noastre de naționalitate maghiară, care cultivă frăția oamenilor de diferite naționalități din această frumoasă patrie comună, care își desfășoară activitatea în interesul milioanelor de oameni ai muncii, în spiritul adevăratului umanism, al adevăratei democrații. Suntem și stăm neclintii – în frățescă unitate cu poporul român – de partea aceleia de la care am primit toate acestea. Această forță revoluționară este partidul nostru încercat și consecvent în traducerea în viață a mărețelor idealuri ale marxism-leninismului – Partidul Comunist Român, condus de Comitetul său Central, în frunte cu mult iubitul nostru secretar general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Suntem de partea lui – cu cinste, cu credință, cu recunoștință. Așa ca niciodată să nu se rușineze de noi, de fiii săi pe care i-a crescut”. □ „Dramaturgul **Ilie Păunescu** a relevat mutațiile de substanță survenite în istoria spectacolului, în secolul nostru și mai ales în deceniile din urmă, cinematograful, televiziunea transformând mereu mai mulți cititori în spectatori. [...] Dramaturgul a propus, de asemenea, înființarea unui cineclub al Uniunii Scriitorilor, cu toată dotația necesară. Tot atât de necesară mi se pare – a adăugat el – înființarea unui premiu al uniunii pentru scenarii de film și televiziune. Referindu-se, în continuare, la problemele stimulării și sprijinirii dramaturgiei autohtone, el a propus înființarea unui teatru care să joace numai literatură dramatică românească, clasică și contemporană, un teatru care să facă «o foarte prețioasă operă de educație pentru tineret, reprezentându-i pe clasicii noștri în montări de ireproșabilă ținută, eventual în spectacole sau în cicluri de spectacole prefațate de conferențieri cu vocație și cultură autentice. Același teatru ar trebui să facă și opera, cel puțin la fel de necesară, de a-i reprezenta pe autorii români contemporani»”. □ „În calitatea mea de critic literar – a spus **Ion Negoitescu** – obligat prin chiar specificul profesiei mele să urmăresc cu cea mai mare atenție desfășurarea fenomenului literar, am asistat cu mare satisfacție la progresele substanțiale realizate atât pe tărâmul beletristicii, cât și al criticii, începând mai cu seamă din anul 1965. [...] După ce s-a referit la unele probleme ale reeditării clasicii, vorbitorul și-a exprimat convingerea că nu este nimeni care să conteste adevărul că progresul spiritual nu poate fi asigurat fără un cinstit și serios schimb de opinii. Secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a arătat el, a apărut solemn această lege a culturii. Din păcate însă

există confrăți și unele organe de răspundere ce nu țin seamă de acest adevăr. Nu o dată, mai cu seamă criticii literari sunt stânjeniți în activitatea lor de apreciere fie a operelor clasicilor, fie a operelor contemporanilor. În loc să se deschidă drum replicii, ea este împiedicată ab initio să ia naștere, nelăsându-se astfel posibilitatea ca disputele creatoare să contribuie la progres. Mi se pare iarăși că, în aplicarea tezelor din iulie 1971, s-a procedat de către unii factori de răspundere într-un spirit îngust, încât în loc de stimulare am ajuns să avem cazuri de înfrânare a producției spirituale. În încheiere, criticul Ion Negoitescu a propus ca în noul statut al Uniunii Scriitorilor să se prevadă constituirea unei comisii ideologice permanente, formată din scriitori, care să avizeze în cazurile delicate sau controversate privind cărțile.” □ „În cuvântul său, poetul **Radu Cârneli** a subliniat importanța dezbaterilor prilejuite de tezele în întâmpinarea Conferinței scriitorilor, care probează faptul că, în condițiile de față, în țara noastră arta și cultura sunt bunuri ale întregului popor, care poate și trebuie să se bucure din plin de adevăratele și valoroasele creații ale spiritului uman, fapt ce conduce în ultimă instanță, la înnobilarea conștiinței maselor, la înțelegerea și mai adâncă a semnificației timpului socialist. Pledând pentru o creație de valoare, pentru o literatură capabilă să exprime spiritualitatea poporului, să cristalizeze într-o formă artistică superioară spiritul epocii de față, dar să fie, în același timp, și o manifestare originală în fața lumii de azi și de mâine, vorbitorul a arătat că aceasta se poate realiza nu tinzând spre sincronism cu orice preț, ci plecând de la structura interioară a felului nostru de a fi, a gândi și vedea lumea. Experimentele de dragul experimentului duc la mode, la credința că noi nu putem să ne impunem istoriei decât ținând pasul cu aceste mode, care sunt atât de efemere. O asemenea atitudine duce implicit la anularea specificului național al literaturii și al artei în general. [...] Literatura română contemporană, prin tot ce are mai reprezentativ, se dovedește a fi continuatoarea marilor tradiții ale culturii românești dintotdeauna, ajungând în acești ani la o înflorire ce confirmă vitalitatea surselor noastre de inspirație, pentru că socialismul se dovedește, prin marile sale împliniri politice și sociale, deosebit de fertil pentru artă și literatură. Aceasta, și fiindcă scriitorul contemporan poate să se manifeste în modalitatea ce este proprie talentului, chemării și dăruirii sale. Se dovedește astfel încă o dată cât este de întemeiată teza tovarășului Nicolae Ceaușescu privitoare la unitatea ideologică a artei în diversitatea artistică a stilurilor. [...] De asemenea, vorbitorul a făcut propuneri privitoare la stimularea creației contemporane, inspirată din realitățile patriei, la organizarea unor festivaluri zonale care să poarte numele marilor creatori născuți în aceste locuri, la organizarea unui festival internațional de poezie «M. Eminescu», la promovarea literaturii noastre peste hotare”. □ „În cuvântul său, poetul **Ion Gheorghe** a abordat o seamă de probleme de natură concretă privind activitatea Uniunii Scriitorilor, a evocat propria experiență scriitoricească și unele neajunsuri legate de relația dintre autori și revistele literare sau edituri. El a

criticat unele practici anacronice, birocratice din viața literară, a cerut ca orice probleme se vor ivi să fie analizate profund, cu principialitate partinică. «Fac aici o profesiune de credință – a spus vorbitorul – când declar că activistul de partid este unul dintre cei mai apropiați eroi ai mei. M-a preocupat activistul de partid, ca tip social și uman ideal, ca formă concretă, practică a conceptului spiritului de partid. Fiind elementul de care depind nu rareori viața și fericirea omului în socialism, activistul de partid ocupă în scrisul meu un loc mare, de importanță primă».

□ „Evocând realizările obținute de literatura noastră contemporană, ca urmare a unei orientări generoase, a sporirii conștiinței creatorului aflat în fundamental acord cu lumea în care trăiește, conștient că rolul său crește foarte mult în relația pe care societatea socialistă o stabilește între bază și suprastructură, poetul **Virgil Teodorescu** a spus: Se observă că nici un scriitor ni-și subordonează opera unei rectilinități osificante și că fiecare dintre noi face apel la resursele sale cele mai nobile pentru a exprima epoca și ia da splendoare idealurilor revoluționare înfățișate nouă, într-o limpede lumină, de activitatea neîntreruptă și rodnică a partidului nostru. [...] Responsabilitatea ce ne revine nouă, scriitorilor, în legătură cu sarcinile pe care conducerea partidului le pune în fața întregii societăți, este mai mare ca oricând în actuala etapă a dezvoltării societății noastre socialiste, etapă axată pe îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii așezarea relațiilor umane și sociale în deplină concordanță cu principiile eticii și echității socialiste. Între etică și estetică există o legătură organică, un raport direct, ca între respirație și plămân. Nu poți respira cum trebuie cu un plămân închircit, dar nici nu-ți poți hrăni plămânul sănătos cu aer confinat. Se cere, deci, o mai mare rigoare față de calitățile profesional-artistice și moral-cetățenești ale scriitorilor. Se cere stăvilirea tendințelor de parvenitism, de parazitism și amatorism literar, precum și o mai mare grijă față de promovarea talentelor autentice. Se cere să eliminăm din existența obștei noastre ranchiunele, interesele de grup, demagogia fastidioasă sau modestă, orgoliul derizoriu, lamentabila logică a celor care acordă intereselor strict personale o importanță istorică».

□ „În cuvântul său, scriitorul **Anton Breitenhofer** a relevat creșterea rolului și răspunderii scriitorului, în legătură strânsă cu avântul revoluționar al poporului, cu structura socialistă a societății noastre care a creat condiția fundamentală pentru transformarea anonimității în personalitatea umană și care o sprijină pe aceasta cu toate mijloacele. Rolul și importanța scriitorului vor crește – a spus vorbitorul – deoarece puterea de gândire și universul emotiv al oamenilor noștri devin mai sensibile, mai diferențiate, mai optimiste, în concordanță cu procesele complexe, revoluționare din lumea înconjurătoare. [...] Progresul cel mai important în literatura de limbă germană din țara noastră constă – după aprecierea mea – a arătat Anton Breitenhofer – în faptul că provincialismul îngust – și termenul acesta nu se referă numai la o noțiune geografică – care a caracterizat ani de-a rândul o bună parte a acestei literaturi, a fost învins”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 7158] Încep *Lucrările Conferinței Naționale a Scriitorilor* și este publicat *Raportul de activitate al Consiliului Uniunii Scriitorilor*, prezentat în plen de Zaharia Stancu, în care se precizează: „Conferința va fi încă o expresie a devotamentului scriitorului pentru cauza socialismului în România, a hotărârii noastre de a urma politica internă și externă – ale națiunii noastre socialiste. Scriitorii noștri se prezintă la această conferință strâns uniți în jurul partidului, a înțelepte sale conduceri”.

24 mai

• [„Munca”, nr. 7626] Cu titlul *Lucrările Conferinței Naționale a Scriitorilor* se publică o sinteză intitulată *Din cuvântul participanților* în care sunt citați Ioan Alexandru, Al. Dima, Szász János, Dan Zamfirescu, Liviu Bratoloveanu, Corneliu Leu, Radu Boureanu, Adrian Păunescu („După ce, în începutul cuvântului său, a făcut unele referiri critice la modul în care a fost pregătită conferința, poetul Adrian Păunescu s-a referit la necesitatea consolidării aceluși climat în care fenomenul literar să fie judecat în mod dialectic ținându-se seama de faptul că în literatură, în întreaga viață a societății pot apărea contradicții, împrejurări, cazuri care se cer analizate diferențiat, cu discernământ. Referindu-se în continuare la raporturile din sânul Uniunii scriitorilor la unele adversități existente între membrii acesteia, Adrian Păunescu a spus: Pentru că nu pot exista mai multe uniuni ale scriitorilor, suntem siliți să facem parte dintr-o aceeași uniune cu adversarii noștri personali, iar singurul lucru care ne consolează este că aceștia se simt și ei siliți, la rândul lor, să facă parte dintr-o aceeași Uniune a scriitorilor cu noi. Dar împrejurarea aceasta schimbă și esența raporturilor dintre noi, scriitorii din România. Ne aflăm într-o barcă în care contează atitudinea fiecăruia, pentru că de fiecare depinde dacă barca se răstoarnă sau dacă va atinge țărmașul spre care merge. În continuarea argumentării sale, vorbitorul a făcut apel la simțul echității, la respectul colegial și a respins graba ca preocupare ce caracterizează pe unii membri ai breslei scriitoricești, de a acapara o poziție cât mai favorabilă în ierarhia instituției. Aceasta conduce la situația ca în Uniunea scriitorilor dorința de a discuta deschis problemele creației să nu fie îndeajuns împlinită, iar dialogului elevat să i se substituie uneori preocupări mărunte. Dacă vrem într-adevăr ca noi, scriitorii din România, să fim spirite ale acestei țări, dacă ne interesează serios condiția scriitorului în socialism, atunci e cazul să spunem că așteptăm nu numai un consiliu de conducere nou, un consiliu mai drept și mai echitabil pentru toată lumea, dar poate și o nouă structură interioară a Uniunii noastre însăși, a spus în încheiere vorbitorul”), Horia Lovinescu, Dan Deșliu, Mihai Beniuc, Alexandru Ivasiuc („Trebuie subliniat un fapt pozitiv privitor la lucrările acestei conferințe, acela că s-a putut discuta liber și s-au spus foarte multe lucruri interesante. În mod firesc, pe lângă probleme de literatură, în conferința noastră s-au discutat și probleme social-politice, între care raportul dintre literatură și socie-

tate. Obștea noastră se ocupă cu acest lucru luat în totalitatea lui. Este cu adevărat o problemă esențială pentru creație problema libertății de expresie, forma cea mai specifică în care noi ne raportăm ca societate. Și mi se pare firesc să se fi discutat o asemenea problemă. Mă obsedează un titlu din *Istoria literaturii române* de G. Călinescu, cel în care se vorbește despre strămoșii spirituali. Mi se pare, în același timp, sugestiv pentru că indică în mod deschis o atitudine și anume o atitudine politică, o atitudine și pozitivă și constructivă care duce la crearea unui curent de opinie. Dar pentru ca o idee să-și afle întreaga împlinire este necesar un permanent efort pentru aplicarea ei. Acest lucru se poate realiza numai prin renunțarea la o serie de racile care există și în obștea noastră literară. Iată de ce consider necesar să ne întrebăm justificat despre posibilitățile noastre de expresie, să luptăm pentru lărgirea lor continuă. În al doilea rând, să vedem ce facem noi acolo unde suntem puși, la locul nostru de muncă, astfel încât principiile în care credem să știm a le apăra cu toată fermitatea.”), Alexandru Paleologu, Ioanid Romanescu, Alexandru Piru, Aurel Mihale, Romulus Vulpescu, Marin Preda („A intrat în obișnuința profesiunii noastre ca din trei în trei ani să părăsim la un moment dat masa de scris sau sarcinile obștești pe care le avem și să răspundem la o întrebare: Are loc o adunare generală a scriitorilor sau o conferință, ce avem a ne spune care nu a fost spus în cărțile noastre, sau în mărturisirile convingerilor noastre ori în confesiunile cele mai intime făcute cititorilor și publicate în reviste sau volume? Mie mi se pare că e pentru noi cel mai potrivit prilej de a examina cu un ochi familiar situația profesiunii noastre în raport cu lumea. Ce este lumea pentru noi? Este acea realitate socială din care apare cititorul nostru, omul pentru care scriem și fără de care ar trebui să fie altceva decât ceea ce suntem, căruia ne-am hotărât încă de pe vremea când aveam douăzeci de ani să-i dedicăm ce avem noi mai bun, gândirea și sensibilitatea noastră, rodul imaginației și al meditațiilor noastre. Referindu-se în continuare la natura complexă a relației dintre operă și cititor, la necesitatea de a nu-l ignora pe acesta, la datoria criticului de a-și păstra demnitatea, responsabilitatea opiniei, scriitorul Marin Preda a insistat asupra necesității ca actul critic să fie exercitat în condițiile unei depline încrederi în noblețea profesiunii noastre. Mie mi se pare nefiresc – a spus vorbitorul – să dorească cineva să facă parte dintr-o profesiune în a cărei misiune nobilă nu crede, numai ca s-o ponegrească, cu sau fără intenție, în ochii cititorului. Putem să nu mai avem nicio simpatie pentru cutare scriitor, ca om, și asta n-are nicio importanță, dar nu putem să nu fim alarmați citind despre cartea lui cea mai bună, că e o carte proastă. Apelul meu, a spus în continuare vorbitorul, este să nu-l uităm pe cititorul român, căruia aș vrea să-i aduc de la această tribună un elogiu plin de recunoștință. Am avut prilejul să vorbesc despre curiozitatea lui vie și mereu proaspătă pentru literatură. Îmi reafirm și acum convingerea că e unul dintre cei mai buni din lume și că alți scriitori, de pe alte meridiane, ne pot invidia că ne citește un astfel de cititor aproape ideal. La el

mă gândesc totdeauna în momentele de slăbiciune sau de eroare și îmi amintesc mereu, în felul acesta, de pactul pe care l-am făcut cu el în acel moment al vieții mele când m-am decis să rămân scriitor: să nu-l plictisesc, să mă străduiesc să nu-i spun ceea ce el deja știe, să nu fac din cartea pe care i-o dau o simplă marfă”.) ș.a.

• **[„România liberă”, nr. 8578]** Se prezintă *Conferința națională a scriitorilor*, respectiv „Cuvântul participanților la dezbateri”, dintre care se remarcă intervențiile lui Al. Dima („Nu trebuie să fim preocupați numai de activitatea internă a Uniunii scriitorilor, ci și de relațiile cu celelalte instituții analoge. [...] În planul de măsuri să se prevadă colaborarea Uniunii scriitorilor cu Institutul de istorie și de teorie literară «George Călinescu». [...] Urmărim mai întâi dezvoltarea viguroasă a istoriei literare și a criticii literare, în raport cu epocile din trecut.”), ale lui Romulus Vulpescu (ce „a arătat că raportul scriitorului cu cititorii are loc prin intermediul forurilor de avizare al editorilor, rolul acestor foruri fiind acela de a stopa pe drumul spre cititor literatura proastă, nocivă. Literatura bună însă nu poate și nu trebuie să fie oprită, pentru că – ideologia partidului nostru ne învață asta – niciodată literatura bună n-a fost reacționară, nu s-a opus progresului. Literatura universală ne este, în acest sens, martoră. A noastră, la fel”), ale lui Marin Preda („Apelul meu [...] e să nu-l uităm pe cititorul român, căruia aș vrea să-i aduc un elogiu plin de recunoștință. Am mai avut prilejul să vorbesc despre curiozitatea lui vie și mereu proaspătă pentru literatură”).), ale lui Horia Lovinescu („Adevărul este că literatura noastră dramatică nu și-a realizat în amploare și profunzime ambițiile la care ar avea dreptul să râvnească, aceasta se datorește servituților deosebit de grele și de tot felul la care e supus genul”), ale lui Alexandru Piru („Deși stimez toată lumea scriitorilor și citesc cu cel mai mare interes pe orice scriitor, totuși mi se pare ciudat ca cineva să-și dea singur un calificativ de geniu”) și ale multor alora.

• **[„Scânteia”, nr. 9157]** Ziarul continuă să informeze despre *Lucrările Conferinței naționale a scriitorilor*: „Lucrările Conferinței naționale a scriitorilor au fost reluate, marți dimineața, cu discuții generale asupra rapoartelor prezentate cu privire la activitatea Consiliului Uniunii scriitorilor pe perioada noiembrie 1968 – mai 1972 și la activitatea comisiei de cenzori pe aceeași perioadă. Au luat cuvântul scriitorii Marin Preda, Radu Boureanu, Dumitru Corbea, Adrian Păunescu, Horia Lovinescu, Dan Deșliu, Sergiu Dan, Romul Munteanu, Mihai Beniuc, Alexandru Ivasiuc, Liviu Călin, Alexandru Paleologu, Ioanid Romanescu, Alexandru Piru, Darie Novăceanu, Vintilă Corbul, Cezar Ivănescu, Dumitru M. Ion. După încheierea discuțiilor generale, participanții au aprobat activitatea Consiliului Uniunii scriitorilor și a comisiei de cenzori. De asemenea, după discuția pe articole, a fost adoptat noul statut al Uniunii scriitorilor din Republica Socialistă România. În cursul după-amiezii s-a trecut la ultimul punct de pe ordinea de zi – alegerea Consiliului Uniunii

scriitorilor, a biroului și a conducerii operative a uniunii, precum și a comisiei de cenzori. Lucrările conferinței vor fi reluate miercuri dimineața”. ■ Din *Lucrările Conferinței naționale a scriitorilor* reținem: □ „În cuvântul său, poetul **Ioan Alexandru** a arătat că generația sa este chemată să răspundă de destinele de mâine ale culturii, că scriitorii sunt «responsabili ai graiului în țara noastră», pledând pentru situarea creatorului într-un dialog continuu cu vechile culturi, pentru așezarea omului de litere la izvoarele culturii și confruntarea activă cu aceasta”. □ „Încep prin a caracteriza documentul publicat în întâmpinarea conferinței naționale pe care îl socotesc o sinteză descriptivă și critică a principalelor aspecte ale literaturii actuale – a spus prof. **Al. Dima**, directorul institutului de istorie și teorie literară «G. Călinescu». Conceput în spirit cumpănit, deci eficient, fără formule de protocol și clișee, va rămâne, după opinia mea, un document de seamă al istoriei contemporane a literaturii noastre. [...] Nu trebuie să fim preocupați numai de activitatea internă a Uniunii scriitorilor, ci și ide relațiile ei cu celelalte instituții analoge. Zilele trecute s-a desfășurat adunarea generală a Academiei de științe sociale și politice cu care prilej s-a preconizat colaborarea acesteia cu uniunile de creație și prin urmare îndeosebi cu Uniunea scriitorilor. Această colaborare a lăsat până acum de dorit, mai cu seamă în sectorul periodicelor, și de aceea ne permitem o propunere: în planul de măsuri să se prevadă colaborarea Uniunii scriitorilor cu Academia de științe sociale și politice și îndeosebi cu institutul de istorie și teorie literară «George Călinescu» [sic!]. Se pot organiza dezbateri comune cu privire la problemele ideologice și artistice contemporane, colaborării reciproce la reviste, conferințe reciproce. [...] Apreciem rezultatele pozitive ale multor reviste, dar, întrucât de multe ori s-au ivit disensiuni între scriitori și redacțiile de reviste, socotim că este necesar ca Uniunea scriitorilor, așa cum prezenta lucrurile și tovarășul Zaharia Stancu în raportul său, să intervină organizând un comitet de arbitraj permanent. [...] Urmărim mai întâi dezvoltarea viguroasă a istoriei literare și a criticii literare, în raport cu epocile din trecut. Explicația constă în parte în faptul că istoria literară nu mai este considerată ca o disciplină paseistă, ci concepută în strânsă legătură cu actualitatea pe care în mod parțial o sprijină prin valorile ei progresiste. Reținem unele lacune ale istoriei literare: a) Deficiență de informație cu privire la viața și opera scriitorilor din trecut și chiar a celor de azi. Și de aceea propunem ca asociațiile de scriitori și uniunea să contribuie la culegerea de date cu privire la aceștia. b) Semnalăm importante deficiente metodologice: căderea în impresionism și, paralel, uneori literaturizarea istoriei literare. c) Constatăm rămânerea în urmă cu privire la utilizarea metodelor moderne ale criticii. d) Utilizarea în critică a istoriei literare este necesară pentru a scoate în relief aspectele noi ale literaturii în raport cu cele vechi”. □ „Pe marginea raportului prezentat de Zaharia Stancu, prozatorul de limba maghiară Szasz Janos a adăugat câteva idei legate de fenomenul literar pe care-l numim literaturile naționalităților conlocuitoare din țara noastră. Noi, cu toții, suntem

factori activi ai aceleiași realități, a patriei comune – a spus vorbitorul. Enumerând o serie de realizări care împlinesc condițiile în care își desfășoară activitatea scriitorii din rândul naționalităților conlocuitoare, Szasz Janos a subliniat că tot ceea ce s-a realizat – cadru de creație, climat literar etc. – este rezultatul unui climat. Iar acest climat a fost și este determinat de conducerea de partid, de tot ce s-a realizat în domeniul social-economic-cultural în țară, datorită Congreselor al IX-lea și al X-lea ale Partidului Comunist Român. [...] În continuare, Szasz Janos a citat câteva din obiectivele care trebuie să stea în atenția Comisiei pentru literatura naționalităților din Uniunea scriitorilor: viața editorială, activitatea presei, emisiunile radio etc.”. □ „După ce a evocat contextul generos sub toate aspectele, în care creează scriitorul în România socialistă, prozatorul Aurel Mihale a subliniat că o literatură ca a noastră trăiește în primul rând prin forța expresivă a ideilor ei revoluționare, înalt umanitare, ale progresului uman și social, prin flacăra vie pe care o aprinde și cu care încălzește și înalță mințile și inimile oamenilor. [...] Umanismul socialist, ca concepție care afirmă cu tărie idealurile societății noastre, societate ce asigură tot mai mult dezvoltarea multilaterală, armonioasă a omului, înflorirea personalității umane, include organic cultivarea sentimentului patriotic, al dragostei de popor și țară, a patriotismului socialist. Nu cred deci că poate exista o literatură umanist-socialistă fără ca ea să nu aibă și un profund caracter patriotic. Și asta cu atât mai mult, cu cât patriotismul socialist devine o trăsătură caracteristică, dominantă, generală, conștientă a omului contemporan, a spiritualității întregului popor. În continuare, Aurel Mihale s-a referit la unele probleme ale vieții scriitoricești, criticând o seamă de aspecte din activitatea Uniunii scriitorilor”. □ „În cuvântul său, scriitorul **Romulus Vulpescu** a arătat că raportul scriitorului cu cititorii are loc prin intermediul forurilor de avizare, al editorului, și e bine să fie așa, rolul acestor foruri fiind acela de a stopa pe drumul spre cititor literatura proastă, nocivă. Literatura bună însă nu poate și nu trebuie să fie oprită, pentru că – ideologia partidului nostru ne învață asta – niciodată literatura bună n-a fost reacționară, nu s-a opus progresului. Literatura universală ne este, în acest sens, martoră. A noastră la fel. Între altele, Romulus Vulpescu a adus în discuție problema competenței criticii, a judecății de valoare în aprecierea unei lucrări artistice, a fenomenului literar în general”. □ „Climatul de profundă seriozitate și responsabilitate în mijlocul căruia se desfășoară dezbaterele noastre este o dovadă clară că respectul și prețuirea acordate breslei noastre au încurajat și nutrit în toți respectul de sine, demnitate și ținută la înălțimea momentului – a arătat în cuvântul său istoricul literar **Dan Zamfirescu**. Modul în care ne-am reunit aici este un exemplu elocvent de aplicare a democrației în viața literară: absolut fiecare membru al uniunii a fost în același timp candidat și alegător votul fiind strict secret și delegații fiind aleși în ordinea votului. Breasla în ansamblu a avut astfel posibilitatea să aleagă, fiindcă a alege nu înseamnă doar a opta pentru cineva, ci și a putea respinge. Climatul

pozitiv ce sa instaurat, sper pentru multă vreme, este o urmare directă a acestei democrații reale. În încheiere, două cuvinte despre istoria literară, specialitatea mea: progresele sunt considerabile, dar ceea ce mai rămâne să facem este o racorda istoria literară la aspirațiile și nevoile prezentului, a căuta în devenirea literară a poporului nostru acumulatorul de energie și experiență care să alimenteze efortul de creare a unei mari literaturi românești: a prezentului și viitorului”. □ „Afirmând că gândurile expuse în fața conferinței sunt legate de tezele Uniunii scriitorilor, discuție care, la rândul ei, a fost foarte firesc și inspirat legată – în revistele literare și culturale maghiare din România – de critica primei încercări de sinteză a istoriei literaturii, consacrată primului sfert de veac de după eliberare al scrisului maghiar din țara noastră, scriitorul **Létay Lajos** a spus, între altele: «Oricâtă importanță am acorda autonomiei relative a domeniului literar și, în general, a celui estetic în cadrul vieții noastre spirituale și culturale, nu este îngăduit să uităm nici un moment că, în ultimă analiză, legile fundamentale ale mișcării și orientărilor literaturii nu le trasează literatura însăși, ci forțele sociale mai vaste care – direct sau indirect – modelează și căile vieții spirituale». [...] Afirmând că nu e îngăduit să nu știm tot ce se petrece în jurul nostru în literatura universală, a spus, de asemenea, vorbitorul, ar trebui să enunțăm concomitent și faptul că trebuie să vorbim, în ultimă analiză, despre ceea ce se petrece în universul nostru exterior și interior; să scriem inspirați de propriile noastre trăiri, căci din reproducerea opiniilor altora, din repetarea rutinată a unor mode nu s-a născut nicicând și nu se va naște nici de acum încolo o literatură mare”. □ „După ce a exprimat câteva considerații, câteva opinii privind modul cum înțelege arta, relația sa cu lumea, poetul **Leonid Dimov** a subliniat tendința nestăvilă a omului către o lume mereu mai bună, ca într-o cursă între virtuți, precum și necesitatea ca știința și tehnica să-și facă, pentru aceasta, un aliat din artă. [...] Referindu-se în continuare la gradul diferit de receptare a creației artistice, la necesitatea educației spirituale, a învățării în timp și cu răbdare, cu pasiune a artei, vorbitorul a prezentat în încheiere unele considerații despre libertatea de expresie, însemnând pentru creator conformitatea cu propria sa viziune, iar pentru cititor (atât de divers ca sensibilitate, înțelegere, cultură) libertatea de a alege”. □ „Subliniind că este firesc ca întrunirea scriitorilor să fie fixată cât mai bine în contextul general politic, să se desfășoare sub semnul ideilor de înaltă principialitate ale plenarei partidului din 3-5 noiembrie 1971, scriitorul **Corneliu Leu** a apreciat că în viața scriitoricească și literară nu s-au luat toate măsurile necesare pentru îmbunătățirea activității ideologice, pentru așezarea relațiilor pe baza principiilor eticii și echității socialiste. Vorbitorul a făcut, în continuare, propuneri pentru ca în spiritul propunerilor tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice și cultural-educative să se facă și mai puternic simțit suflul înnoitor al acestora. El a criticat unele fenomene negative manifestate în domeniul criticii literare, adesea eclectică, oscilând între diferite cu-

rente și subcurente filozofice. Se cere în acest moment – a spus Corneliu Leu – un efort din partea criticii de a încerca o înțelegere filozofică exactă a fenomenului literar și de a se dedica lui ca atare, preluându-și funcțiile de importantă pârghie teoretică. De asemenea, vorbitorul a făcut recomandări consiliului ce urmează a fi ales, privitoare la viața obștească a scriitorilor, la crearea climatului moral în care să se impună adevăratele valori literare, evitându-se practicile, perpetuate încă, prin care se confundă valoarea operei cu funcția ocupată în ierarhia administrației literare”. □ „În intervenția sa, dramaturgul **Liviu Bratoloveanu**, după ce a expus unele considerații asupra procesului de creație literară, asupra noțiunii de curent literar etc., s-a referit la o problemă asupra căreia tezele conferinței au stărut cu precădere, aceea a climatului literar în care ne desfășurăm munca, a eticii scriitoricești. Etica, a arătat vorbitorul – nu este expresia unor norme de conduită morală obligatorie pentru unii, facultativă pentru alții. [...] Eu cred, stimați colegi – a subliniat Liviu Bratoloveanu – că a sosit vremea să punem capăt oricăror manifestări care contravin eticii noastre scriitoricești. Avem un juriu de onoare al Uniunii scriitorilor, dar numai pe hârtie. Avem un statut al scriitorilor, pe care îl ignorăm. Dar ia să le facem, stimați colegi, să funcționeze și o să vedeți că lucrurile se vor schimba în bine. Fiindcă dacă este să alegem între un ins turbulent și obștea noastră, eu cred că trebuie să alegem obștea”. □ „A intrat în obișnuința profesiei noastre – a spus scriitorul **Marin Preda** – ca din trei în trei ani să părăsim la un moment dat masa de scris sau sarcinile obștești pe care le avem și să răspundem la o întrebare: Are loc o adunare generală a scriitorilor sau o conferință, ce avem a ne spune care n-a fost spus în cărțile noastre, sau în mărturisirile convingerilor noastre ori în confesiunile cele mai intime făcute cititorilor și publicate în reviste sau volume? Mie mi se pare că e pentru noi cel mai potrivit prilej de a examina cu un ochi mai familiar situația profesiei noastre în raport cu lumea. Ce este lumea pentru noi? Este acea realitate socială din care apare cititorul nostru, omul pentru care scriem și fără de care ar trebui să fim altceva decât ceea ce suntem, căruia ne-am hotărât, încă de pe vremea când aveam douăzeci de ani, să-i dedicăm ce avem noi mai bun, gândirea și sensibilitatea noastră, rodul imaginației și al meditațiilor noastre. Referindu-se în continuare la natura complexă a relației dintre operă și cititor, la necesitatea de a nu-l ignora pe acesta, la datoria criticului de a-și păstra demnitatea, responsabilitatea opiniei, scriitorul Marin Preda a insistat asupra necesității ca actul critic să fie exercitat în condițiile unei depline încrederi în noblețea profesiei noastre. Mie mi se pare nefiresc – a spus vorbitorul – să dorească cineva să facă parte dintr-o profesiune în a cărei misiune nobilă nu crede, numai ca s-o ponegrească, cu sau fără intenție, în ochii cititorului. Putem să nu mai avem nici o simpatie pentru cutare scriitor, ca om, și asta n-are nici o importanță, dar nu putem să nu fim alarmați citind despre cartea lui cea mai bună că e carte proastă. [...] Apelul meu – a spus în continuare vorbitorul – e să nu-l uităm pe citi-

torul român, căruia aş vrea să-i aduc, de la această tribună, un elogiu plin de recunoştinţă. Am mai avut prilejul să vorbesc despre curiozitatea lui vie şi mereu proaspătă pentru literatură. Îmi reafirm şi acum convingerea că e unul din cei mai buni din lume şi că alţi scriitori, de pe alte meridiane, ne pot invidia că ne citeşte un astfel de cititor aproape ideal. [...] În încheierea cuvântului său, scriitorul Marin Preda a înfăţişat preocupările editurii «Cartea Românească», al cărei director este. Editura a fost înfiinţată – a spus el – la iniţiativa Uniunii scriitorilor cu aprobarea personală a preşedintelui Consiliului de Stat, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, care şi în acest caz ne-a sprijinit cu aceeaşi dragoste pentru cultură pe care i-o cunoaştem. El a informat, de asemenea, asupra sprijinului primit din partea secţiei de resort din cadrul C.C. al P.C.R. şi a Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste, precum şi asupra pasiunii cu care se străduieşte colectivul editurii să-şi îndeplinească nobila răspundere ce-i revine”. □ „În luările de cuvânt care s-au succedat până în această clipă – a spus scriitorul **Radu Boureanu** – am avut cu toţii prilejul de a constata că membrii uniunii noastre sunt animaţi de dorinţa de a discuta şi ajuta la limpezirea laturilor specifice ale vieţii spirituale, creatoare şi de organizare a instituţiei care ne înglobează într-o unitate cu interese şi idealuri de breaslă. [...] În încheierea cuvântului său, poetul Radu Boureanu, prefigurând oportunitatea unui «Statut moral al creatorilor de frumos» a făcut o seamă de propuneri de ordin etic privind raporturile dintre scriitori, înlăturarea spiritului de grup, privind principala datorie de comunist a omului de litere, aceea de a fi un cât mai bun scriitor.” □ „Cei mai mulţi dintre noi, a spus în cuvântul său scriitorul **Dumitru Corbea** – suntem scriitori angajaţi, fie comunişti, fie necomunişti, însufleţiţi de ideile generoase ale materialismului dialectic. Prin urmare, majoritatea dintre noi suntem scriitori realişti. Suntem realişti, dar nu copiem realitatea. Transfigurăm realitatea. Poezia noastră conţine realitatea transfigurată, materialul de viaţă înnobilit de sentimentele şi simţămintele noastre. Nu ştiu care mare poet francez spunea că poezia este făcută din cuvinte, nu din idei. Eu aş adăuga că poezia este făcută din cuvintele care redau gândurile, sentimentele şi simţămintele noastre. [...] Cititorii ne cer opere pătrunse de sentimente, de patos revoluţionar, de adevăr, omenie, de frumos. Aceste cuvinte au constituit întotdeauna un îndreptar pentru scriitorii din toate timpurile, din toate colţurile lumii. Toţi suntem de acord că arta, literatura în special, are ca suport aceste cuvinte scrise cu majuscule: Adevăr, Omenie, Dreptate, Dragoste, Sinceritate. Dar nu-i suficient atât. Cărţile se mai scriu şi cu talent. [...] În încheierea cuvântului său, vorbitorul a subliniat faptul că există azi în Uniunea scriitorilor un climat în general bun, prielnic creaţiei, că partidul a înlesnit condiţii omeneşti de muncă şi de trai, acordându-se pensii, înmulţindu-se numărul caselor de odihnă şi creaţie, adoptându-se noua lege a drepturilor de autor, înmulţindu-se numărul editurilor şi revistelor literare etc. Toate acestea au fost făcute cu înţelegerea conducerii de partid, a tovarăşului Nicolae Ceauşescu personal.

Referitor la climatul literar, vorbitorul și-a exprimat insatisfacția față de disputele neprincipiale, hrănite de orgolii, de lupta pentru posturi și poziții în ierarhia literară. Noua conducere, care va fi aleasă – a spus Dumitru Corbea în încheiere – are ca sarcină să transforme Uniunea scriitorilor într-o reuniune de oameni care să nu uite că Romain Rolland i-a numit conștiința lumii”.

□ „După ce, în începutul cuvântului său, a făcut unele referiri critice la modul în care a fost pregătită conferința, poetul **Adrian Păunescu** s-a referit la necesitatea consolidării aceluia climat în care fenomenul literar să fie judecat în mod dialectic, ținându-se seamă de faptul că în literatură, în întreaga viață a societății pot apărea contradicții, împrejurări, cazuri care se cer analizate diferențiat, cu discernământ. Referindu-se, în continuare, la raporturile din sânul Uniunii scriitorilor, la unele adversități existente între membrii acesteia, Adrian Păunescu a spus: Pentru că nu pot exista mai multe uniuni ale scriitorilor, suntem siliți să facem parte dintr-o aceeași uniune cu adversarii noștri personali, iar singurul lucru care ne consolează este că aceștia se simt și ei siliți, la rândul lor, să facă parte dintr-o aceeași uniune a scriitorilor cu noi. Dar împrejurarea aceasta schimbă și esența raporturilor dintre noi, scriitorii din România. Ne aflăm într-o barcă în care contează atitudinea fiecăruia, pentru că de fiecare depinde dacă barca se răstoarnă sau dacă va atinge țărmul spre care merge. În continuarea argumentării sale, vorbitorul a făcut apel la simțul echității, la respectul colegial și a respins goana, ca preocupare ce caracterizează pe unii membri ai breslei scriitoricești, de a acapara o poziție cât mai favorabilă în ierarhia instituției. Aceasta conduce la situația ca în Uniunea scriitorilor dorința de a discuta deschis problemele creației să nu fie îndeajuns împlinită, iar dialogul elevat să i se substituie, uneori, preocupări mărunte. Dacă vrem într-adevăr ca noi, scriitorii din România, să fim spirite ale acestei țări, dacă ne interesează serios condiția scriitorului în socialism atunci e cazul să spunem că așteptăm nu numai un consiliu de conducere nou, un consiliu mai drept și mai echitabil pentru toată lumea, dar poate și o nouă structură interioară însăși, a spus în încheiere vorbitorul”.

□ „Dramaturgul **Horia Lovinescu** a spus: Se vorbește de ani de zile cu un fel de grijă și înduioșare paternalistă de «rămânerea în urmă» a dramaturgiei noastre. Fraza a devenit o formulă rituală, neconformă adevărului. Proporțional vorbind – și nu se poate vorbi realist decât astfel – dramaturgia românească actuală a re câteva izbânzi ce nu stau cu nimic în urma reușitelor din celelalte domenii ale literaturii. Adevărul este că dacă literatura noastră dramatică nu și-a realizat în amploare și profunzime ambițiile la care ar avea dreptul să râvnească, aceasta se datorește servituților deosebit de grele și de tot felul la care e spus genul. Unele din aceste servituți, scriitorul de teatru le acceptă, ba chiar le revendică ca un titlu de mândrie. [...] În concluzie, vorbitorul a militat pentru împlinirea aspirației scriitorilor de teatru de a vedea refăcută vechea «Societate a autorilor dramatici»”.

□ „În cuvântul său, poetul **Dan Deșliu** a abordat o gamă largă de probleme ținând de etica profesii-

onală, de ridicarea măiestriei artistice a scriitorului, de ancorarea preocupărilor scriitorilor în realitatea ardentă a zilelor noastre. El a enunțat unele aprecieri negative cu privire la tezele conferinței, precizând că analiza operată de teze asupra fenomenului literar nu pătrunde totdeauna în miezul problemelor, în esența lor. Vorbitorul a arătat în continuare că aprecierea de suprafață a uneia sau alteia dintre creațiile literare poate duce la condamnarea pripită a unor lucrări, și a făcut apel la gândirea matură, responsabilă a celor chemați să emită judecăți de valoare asupra operei literare. Partidul, conducerea sa superioară, prin documentele sale, prin acțiunile hotărâte, aduse la cunoștința opiniei publice, luptă împotriva rămășițelor vechii mentalități, pentru purificarea morală a societății noastre – a arătat vorbitorul. Cine oare să se ocupe de biciuirea năravurilor din societatea contemporană? Societate fără vicii, fără defecte, fără erori n-a existat, și e greu de presupus că va exista vreodată. Datoria scriitorului este să vorbească despre ele fără teamă, a spus Dan Deșliu, subliniind prin aceasta că scriitorii sunt pe deplin responsabili pentru ceea ce aștern pe hârtie și adăugând că pe terenul lor de activitate ei reprezintă în fond, partidul.”

□ „În alocuțiunea sa, scriitorul **Sergiu Dan** s-a referit la condiția – nesatisfăcătoare uneori – a difuzării peste hotare a cărții și culturii române, subliniind faptul că unii dintre atașajii culturali de pe lângă ambasadele noastre n-au pregătirea culturală necesară pentru a-și putea îndeplini, în condiții optime, mandatul de mesageri, de factori de legătură între cultura română și culturile altor popoare. Eu știu că nu literatura numește atașajii culturali, dar tocmai de aceea vreau să adresez o întrebare viitoarei conduceri a uniunii, dacă nu s-ar putea ca și Uniunea scriitorilor să fie consultată de forurile care numesc atașajii culturali, tocmai pentru că sunt culturali – a spus Sergiu Dan. El și-a exprimat convingerea că Uniunea scriitorilor trebuie să aibă un cuvânt de spus în alegerea aceluia care reprezintă în posturile acestea, la ambasade, cultura noastră”.

□ „În cuvântul său, istoricul literar **Romul Munteanu** s-a ocupat pe larg de ceea ce numim scriitori clasicizați în viață, militând pentru ideea întreprinderii unor studii obiective asupra creației de ansamblu a clasicilor în viață, cât încă creatorii din această categorie se află în plină activitate. [...] O altă problemă abordată de vorbitor a fost aceea a căilor de propagare a valorilor noastre literare peste hotare, apreciind că o literatură nu ajunge să fie receptată în mod organic și în alte arii de cultură atunci când un singur scriitor sau doi străbat printr-o propulsare, fie ea și bine organizată, diverse meridiane ale globului. O literatură se impune prin scriitori care sunt exponenții unor școli naționale, a unor direcții literare care pot întreține un interes firesc al cititorilor din alte țări”.

□ „În scurta sa intervenție, scriitorul **Mihai Beniuc** a pledat pentru partinitatea literaturii, subliniind deosebita însemnătate a conducerii de către partid a întregii activități economice, sociale și cultural-educative din patria noastră. În acest sens, referindu-se la afirmația poetului Dan Deșliu, potrivit căreia în literatură, în profesiunea literară, partidul suntem noi, scriitorii, Mihai

Beniuc a subliniat că privind în acest fel problema, lucrurile se îngustează foarte mult și se poate chiar greși. Patria de mâine, mai frumoasă, mai bogată decât cea de azi, va fi opera clasei muncitoare, a întregului popor, în frunte cu Partidul Comunist Român, a cărui prezență este o vie permanență în toate domeniile, inclusiv în profesiunea literară. Partidul este absolut în toate; el reprezintă forța conducătoare a societății noastre, el hotărăște cum trebuie să se desfășoare activitatea în industrie, în agricultură, în literatură, el hotărăște drumul nostru spre o patrie fericită – a subliniat în încheiere vorbitorul”.

□ „Trebuie subliniat un fapt pozitiv privitor la lucrările acestei conferințe – a spus scriitorul **Alexandru Ivăsiuc** – acela să c-a putut discuta liber și s-au spus foarte multe lucruri interesante. În mod firesc, pe lângă probleme de literatură, în conferința noastră s-au discutat și probleme social-politice, între care raportul dintre literatură și societate. Obștea noastră se ocupă cu acest lucru luat în totalitatea lui. Este cu adevărat o problemă esențială pentru creație problema libertății de expresie, forma cea mai specifică în care noi ne raportăm la societate. Și mi se pare firesc să se fi discutat o asemenea problemă”.

□ „Funcția artei este aceea de a scoate chiar din efemer elementul de durată – a spus scriitorul **Liviu Călin**. Din acest punct de vedere, scriitorul contemporan aspiră la fixarea în forme perene a faptului semnificativ, propriu reliefului realităților socialiste. [...] Avem toate condițiile, așa cum s-a văzut, pentru a dezbate oricare problemă majoră a literaturii, care știm cât valorează, în modelarea conștiințelor, prin mesajul ei umanist, prin însușirile artistice deosebite. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, ne-a vorbit cu deosebită căldură și de nenumărate ori despre îndatoririle și drepturile noastre, a făcut totul pentru a-l simți preocupat fierbinte de sensul și finalitatea activității noastre. [...] După prezentarea unor opinii privitoare la activitatea editorială, la responsabilitățile editorului comunist, vorbitorul a spus în încheiere: Scriitorul contemporan trebuie să fie pe deplin convins că numai talentul și cultura, gândirea limpede, modestia îl pot face stimat și prețuit. Orgoliile deșarte sunt străine celui care își dedică întreaga sa creație, întreaga sa energie năzuinței de progres în domeniul artei. Un scriitor autentic respinge veleitarismul, arivismul agresiv, egotismul exacerb stând aplecat ca un benedictin asupra mesei sale de lucru, dorind ca opera lui să poarte emblema de aur a epocii, a timpului când poți trăi plenar satisfacția de cetățean al unei epoci noi, socialiste”.

□ „În cuvântul său, criticul **Alexandru Paleologu** a insistat asupra responsabilității ce revine delegaților la conferință prin mandatul cu care au fost înveștiți. Referindu-se la ideile expuse în cuvântul unor antevorbitori, la aspectele privitoare la climatul în care se dezvoltă creația literară, vorbitorul a apreciat că vor trebui găsite în continuare căile prin care să se ajungă la soluționarea cea mai corespunzătoare. De asemenea, el a făcut câteva succinte considerații asupra profesiei de editor, a criteriilor care guvernează editarea unor cărți, criticând tendința de simplificare și vulgarizare a acestor criterii”.

□ „În cuvântul său,

poetul **Ioanid Romanescu** a apreciat că în ultimii ani s-au scris la noi numeroase cărți de prestigiu. El a arătat, totodată, că, în același timp, au fost publicate și multe scrieri mediocre, situație, după părerea sa, firească, întrucât nici o literatură nu este constituită numai din opere de extraordinară valoare; chiar și în creația unui singur autor, oricât de mare ar fi el, există sinuozități. [...] El a pledat, totodată, pentru introducerea unor criterii mai riguroase, atât în stabilirea scării valorilor, cât și în acordarea premiilor literare”. □ „După câteva succinte referiri generale la discuțiile purtate în cadrul conferinței, criticul și istoricul literar **Alexandru Piru** a spus: Deși stimez toată lumea scriitorilor și citesc cu cel mai mare interes pe orice scriitor, totuși mi se pare ciudat ca cineva să-și dea singur un calificativ de geniu. Și au fost cazuri când s-a făcut aceasta. [...] Personal sunt perfect de acord cu acei editori care resping pe temeiuri ideologice anumite cărți, pentru că noi nu putem să publicăm orice și trebuie să fim de acord cu acest lucru. A publica niște cărți dubioase în ceea ce privește conținutul cred că este de neacceptat. Și toți trebuie să aderăm la acest punct de vedere. Nu putem îngădui să apară asemenea cărți. Dacă ele au fost refuzate de un editor, mă declar perfect de acord. Și eu aș fi făcut la fel. Dacă se iau măsuri de a nu se încuraja autori care vor să facă prin cărți scandal, nu literatură, ele vor fi oricând justificate. Mă voi declara perfect de acord cu ele”. □ „Amintind că *Ion* a fost scris de Liviu Rebreanu la 35 de ani, că marele nostru Caragiale a scris *O noapte furtunoasă* la 27 de ani și *O scrisoare pierdută* la 32 de ani, poetul **Darie Novăceanu** a propus conferinței ca în perioada ce va urma să se mediteze cu atenție și faptul că astăzi, tineri scriitori până la 35 de ani și chiar mai mult nu au oferit literaturii noastre titluri de valoare egală cu cele citate. Este de întrebare la care nu se poate da un răspuns imediat. Dar este o întrebare pe care avem obligația să ne-o punem. În acest spirit, vorbitorul a expus o seamă de opinii privitoare la o mai eficientă promovare a literaturii valoroase, contemporane, în edituri și în reviste, la condițiile de creație ale tinerilor scriitori, precum și la crearea unui climat moral pe măsura nobleței implicate de misiunea scriitorului”. □ „Scriitorul **Vintilă Corbul** a făcut în cuvântul său unele referiri la munca editorială, a propus să existe mai multă rigoare în încheierea contractelor cu editurile sau alte instituții culturale, să se asigure respectarea prevederilor acestora”. □ „Despre tendința nefirească de a se crea un regim preferențial în jurul unor autori, despre prezența în unele lucrări a unor pasaje licențioase, a vorbit poetul **Cezar Ivănescu**/ El a insistat, de asemenea, asupra necesității de a se sprijini și încuraja creația tinerilor, de a nu ce produce imixtiuni extraliterare, funcționarești în domeniul creației. «În numele colegilor mei tineri poeți – a spus vorbitorul – doresc să afirm că participăm cu tot sufletul la lucrările acestei conferințe»”. □ „Venind în fața conferinței, poetul **Dumitru M. Ion** și-a exprimat satisfacția participării la lucrările acesteia, a adresat mulțumiri celor care, luând cuvântul, au adus în dezbatere probleme reale ale vieții literare și au militat pentru buna lor soluționare”.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 7159] Sunt publicate selecții ale intervențiilor participanților la Conferința Națională a Scriitorilor: Ioan Alexandru, Marin Preda, Radu Boureanu, Adrian Păunescu, Horia Lovinescu, Dan Deșliu, Sergiu Dan, Romul Munteanu, Mihai Beniuc, Alexandru Ivasiuc, Darie Novăceanu și alții.

● [„Viața studentească”, nr. 21] N. Stoian se oprește, în *Patosul Creației*, la Conferința națională a scriitorilor: „Această profesiune de credință a angajării scriitorului în contemporaneitatea noastră cea mai incandescentă, în marea operă de emancipare socialistă a națiunii române, nu poate avea o altă acoperire decât apariția unor scrieri care să reflecte, cu talent și strălucire artistică, suflul înnoitor a tot «ceea ce devine în țară», universul spiritual al poporului eliberat de orice vicisitudine socială, viața cea mare și adevărată a țării în toată complexitatea ei dialectică... Deși lucrările Conferinței sunt în curs de desfășurare la ora la care apar aceste rânduri, nu ne îndoim că acest eveniment important al vieții noastre literare va da precizie necesității imperioase ca obștea scriitoricească să-și consacre într-adevăr toate energiile creatoare înfăptuirii acelei mărețe opere a spiritualității românești, care trebuie să fie literatura acestei epoci”. □ M. F. Șandru este prezent cu un poem de primă pagină – *Uite-n orașul acesta* [o replică, posibilă, la *Sunt cel mai frumos din orașul acesta* de Radu Stanca]. □ M. N. Rusu semnalează creșterea numărului de publicații de cultură prin seria nouă a revistei „Transilvania-Sibiu” (serie nouă, nr. 1/1972). ■ Tot Rusu, în articolul *Meridian: Eminescu și Blaga*, comentează apariția de la Editura Albatros, sub îngrijirea și comentariile lui Zoe Dumitrescu-Bușulenga, a antologiei plurilingve *Poezii* de Mihai Eminescu – în limbile rusă, franceză, engleză, germană și spaniolă -, respectiv ediția bilingvă (româno-italiană) *Blaga*, la Editura Minerva, cu o prefață de Edgar Papu, în traducerea italiană a lui Mariano Baffi, *90 de poezii/ Novanta Liriche*. Ambele volume *ne legitimează în universal*, suntem „în etapa când spiritul european (față de care scriitorul român interbelic a nutrit atâtea complexe) este cel care ne solicită valorile literare spre a le cunoaște... un schimb de optică în cadrul actului de cunoaștere între literatura noastră și a lumii, un schimb așadar, a raportului de interese... Nu mai este vorba despre o tutelă, spre care să aspirăm cu complexe, ci de o egalitate care, fără îndoială, vine dintr-o conștiință universală a valorilor ce se plămădesc pe acest pământ numit România”.

25 mai

● [„Munca”, nr. 7627] În *Încheierea lucrărilor Conferinței naționale a scriitorilor*, revista publică *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu* („Conferința Scriitorilor din Republica Socialistă România și-a desfășurat lucrările în condițiile puternicei efervescente creatoare care a cuprins națiunea noastră socialistă, ale eforturilor eroice pe care le depune clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, întregul popor român pentru realizarea grandiosului program

de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, adoptat de Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român. [...] Orânduirea socialistă își propune să plămădească un om nou, cu un larg orizont de gândire și înțelegere, capabil să descifreze sensul legilor obiective ale dezvoltării sociale, să participe, în cunoștință de cauză, la făurirea istoriei, să-și croiască în mod liber și conștient propriul său destin. Tipul uman nou pe care vrem să-l făurim în societatea noastră trebuie să se caracterizeze prin pasiune pentru munca creatoare, printr-un înalt spirit de răspundere față de interesele generale ale colectivității, printr-o ținută morală aleasă, printr-o elevată viață spirituală. Ce țel mai înalt, ce misiune mai nobilă pot avea slujitorii condeiului decât acela de a-și pune talentul, fantezia și inspirația în slujba făuririi omului nou al epocii socialismului și comunismului! Această cauză măreață, pe care sunt chemate să o slujească literatura și arta, nu poate să nu însuflețească pe adevărații creatori de frumos, sensibili la idealurile umanitare ale timpului lor”.), precum și *Scrisoarea Conferinței naționale a scriitorilor din România adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român*. □ În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat prezintă volumul de schițe *Testamentul* de Francisc Munteanu. □ În *Carnet Cultural - Teatru*, Lucia Bogdan publică un articol intitulat *Forța educativă a teatrului scurt*, dedicat lui Paul Everac.

• **[„România liberă”, nr. 8579]** Se redă *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*, cât privește Conferința națională a scriitorilor. Secretarul general al partidului afirmă: „După cum ați văzut, nu mi-am propus să vă spun – de altfel, niciodată nu am făcut-o – cum să scrieți și ce anume subiecte să abordați. Sunt atât de multe subiecte în viața poporului nostru încât fiecare are posibilitatea să aleagă. Realitatea socialistă oferă mii, zeci de mii de evenimente și subiecte care pot face obiectul unor opere literare. Sunt poate, de asemenea, sute și sute de feluri în care puteți descrie și reda, cât mai divers și cât mai frumos, desigur, aceste evenimente și fapte. Depinde de fiecare dintre dumneavoastră. După cum vedeți, tovarăși, există libertate de alegere! (Vii aplauze) Cerem un singur lucru: faceți ca operele voastre să servească poporul! Dorim să putem spune: iată, scriitorimea din România face totul pentru a se bucura de încrederea poporului, a partidului, merită pe deplin această încredere! (Aplauze puternice, prelungite)”.

• **[„Scânteia”, nr. 9158]** Aflăm că *În prezența conducătorilor de partid și de stat s-au încheiat Lucrările Conferinței naționale a scriitorilor*: „Miercuri la amiază, în sala mică a Palatului Republicii s-au încheiat lucrările Conferinței naționale a scriitorilor din Republica Socialistă România. La ședința de închidere au luat parte tovarășii Nicolae Ceaușescu, Ion Gheorghe Maurer, Emil Bodnaraș, Manea Mănescu, Gheorghe Pană, Ilie Verdeț, Maxim Berghianu, Gheorghe Cioară, Emil Drăgănescu, Janos Fazekas, Petre Lupu, Dumitru Popescu, Gheorghe Stoica, Iosif Banc, Petre Blajovici, Miron Constantinescu, Mihai Dalea, Miu Dobrescu, Ion Ioniță, Vasile Patilinet, Ion Pățan, Ion Stă-

nescu, Ștefan Andrei, Ion Dincă, membri ai C.C. al P.C.R., miniștri, reprezentanți ai conducerii unor instituții centrale și organizații obștești, conducători ai celorlalte uniuni de creație, alți oameni de cultură și artă. [...] În numele scriitorilor din patria noastră, Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, adresează secretarului general al partidului, celorlalți conducători de partid și de stat, calde cuvinte de bun sosit și exprimă bucuria mânuitorilor condeiului de a-l avea din nou în mijlocul lor pe conducătorul partidului și statului, pe cel mai iubit fiu al poporului nostru, sprijinitorul generos, permanent, al celor ce activează în câmpul fertil al creației literare. Întâmpinat cu vii și călduroase aplauze, a luat cuvântul tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România. [...] În încheierea conferinței, președintele Uniunii scriitorilor, acad. Zaharia Stancu, a exprimat cele mai profunde mulțumiri secretarului general al partidului pentru înalta prețuire acordată activității scriitorilor, pentru îndemnul însuflețitor adresat acestora. În numele scriitorimii românești, vorbitorul a dat glas hotărârii nestrămutate a slujitorilor literelor de a nu precupeți nici în viitor nimic pentru a realiza opere inspirate din viață, din activitatea și năzuințele milioanelor de constructori ai socialismului din patria noastră, lucrări de mare valoare și ide înaltă ținută artistică. Secretarul general al partidului, ceilalți conducători de partid și de stat care au luat parte la ședința de închidere a lucrărilor Conferinței naționale a scriitorilor, au vizitat, totodată, expoziția deschisă cu acest prilej în Sala mică a Palatului Republicii, care reunește o colecție din producția editorială a ultimilor ani. Sunt expuse peste 2 200 de lucrări de proză, poezie, dramaturgie, critică și istorie literară, eseistică, din literatura română apărute în diverse edituri din străinătate, precum și cărți științifice și tehnice realizate de autori români, publicate peste hotare, ilustrează creșterea continuă a prestigiului de care se bucură cultura și știința românească în lumea contemporană, cartea elaborată și tipărită în România. În rândul lucrărilor din domeniul literaturii social-politice, un loc aparte îl ocupă volumele tovarășului Nicolae Ceaușescu *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, precum și alte volume cuprinzând cuvântări și articole ale secretarului general al partidului. Sunt, de asemenea, expuse volumele tovarășului Nicolae Ceaușescu apărute în R. F. a Germaniei, Italia, Argentina, Japonia, Brazilia, Franța și în alte țări”. ■ Aflăm și rezultatele votului pentru *Biroul Uniunii scriitorilor*: „În prima sa ședință plenară noul consiliu al Uniunii scriitorilor a ales Biroul Uniunii scriitorilor și organele de conducere ale Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România. Biroul Uniunii scriitorilor este format din: Geo Bogza, Radu Boureanu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Matei Călinescu, Constantin Chiriță, Ov. S. Crohmălniceanu, Ștefan Augustin Doinaș, Domokos Geza, Geo Dumitrescu, Laurențiu Fulga, Ion Hobana, Eugen Jebeleanu, Horia Lovinescu, George Macovescu, Aurel Martin, Romul Munteanu, Fănuș Neagu, Ioanichie Olteanu, Dumitru

Radu Popescu, Titus Popovici, Marin Preda, Zaharia Stancu, Nichita Stănescu, Sütő András, Szasz János, Virgil Teodorescu, Franz Storch. Președinte de onoare al Uniunii scriitorilor a fost ales acad. Victor Eftimiu; președinte activ – acad. Zaharia Stancu; vicepreședinți: Laurențiu Fulga, George Macovescu, Marin Preda, Sütő András, Virgil Teodorescu; secretar general – Constantin Chiriță; secretari: Ion Hobana și Szasz János”. ■ *Apare Scrisoare adresată de Conferința națională a scriitorilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român*: „Mult stimată și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, [...] Adresându-ne dumneavoastră personal, ne adresăm în același timp tuturor comuniștilor din România, întregului nostru popor, a cărui personificare matură și înțeleaptă sunteți, ca o cumpănă dreaptă între tot ceea ce zidim și visăm să făurim pentru azi și pentru posteritate. De a fost să vă luați asupra-vă destinul țării, ne socotim și noi la fel de înnobilați, gata să facem parte egală de sacrificii și speranțe cu Bărbatul și Patriotul care se cheamă Nicolae Ceaușescu După cum vedeți, vă vorbim de la suflet la suflet, ca de la o fereastră deschisă către altă fereastră deschisă, prin care străbate aceeași lumină de la începuturile acestui neam și a cărei revărsare în nesfârșit numai viitorimea o va putea cuprinde cu toată împlinirea ei spre comunism. [...] Drumul scrisului este pietruit deopotrivă cu durere, bucurie și speranță umană. Artă scrisului este arta iubirii aspre, arta continuității unui popor, arta sufletului de om care cinstește munca alor săi ca pe singura onoare a condiției umane. Conștienți de dificultatea și măreția artei scrisului, orice scriitor va fi împlinit atunci când o frază sau un vers al său va deveni un bun moral al poporului său, atunci când «plopul fără soț» din visul lui vor trece în visul tuturor. Suntem pe deplin încredințați că toate certitudinile afirmării și realizării noastre scriitoricești stau în relația indestructibilă dintre conștiința noastră creatoare și gândirea politică a Partidului Comunist Român. A fi scriitor credincios poporului înseamnă a-l exprima în cărțile noastre în perfect acord cu destinul său istoric și a-l releva lumii cu toate valorile sale spirituale. Suntem atât de îndatorați acestei patrii, pentru toate câte istoria ne-a lăsat în plămada ființei noastre, pentru tot ce aduce ziua de azi socialistă, încât nu aflăm altă măsură cu care s-o slujim decât devoțiunea fără măsură față de partid, față de dumneavoastră personal. Prea mândri de a trăi în același timp cu dumneavoastră, iubite tovarășe Ceaușescu, căutăm în cugetul și fapta dumneavoastră însăși substanța propriei noastre pasiuni creatoare”. ■ *Din Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu* rostită la încheierea lucrărilor Conferinței naționale a scriitorilor reținem: „În perioada care a trecut de la reuniunea precedentă a scriitorilor, creația literară a cunoscut un puternic avânt; în acești ani au apărut mii de noi lucrări beletristice realizate de scriitorii români și de cei aparținând naționalităților conlocuitoare, dintre care multe de reală valoare artistică. Se poate spune că a avut loc o adevărată explozie a creației literar-beletristice, o manifestare deosebit de vie, de fecundă, în sfera beletristicii, atât a scriitorilor

consacrați, cât și a generațiilor noi care s-au dedicat scrisului. În acest avânt al creației literare se reflectă însăși evoluția tumultuoasă a vieții noastre sociale, profunde transformări înnoitoare produse în societate, dinamismul cu care masele populare edifică orânduirea socialistă. Este demnă de remarcat apariția unor opere consacrate evenimentelor social-politice importante din această perioadă, și în special împlinirii unui sfert de veac de la eliberarea patriei și aniversării a 50 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român – forța politică conducătoare a întregii noastre societăți. (Aplauze puternice). [...] Se mai întâlnesc, din păcate, pe alocuri, printre confrății dumneavoastră, unii – puțini desigur – care cred că redarea acestor fapte, a marilor eforturi săvârșite de om pentru transformarea naturii și societății nu constituie surse demne de inspirație, nu pot oferi teme pentru opere literare elevate și durabile. Asemenea scriitori au părerea că pot găsi subiecte literare mai valoroase în întâmplările mărunte, banale, ale unor existențe consumate la marginea societății, în cafelele, în atmosfera vieții de bulevard. Este, oare, posibil ca asemenea aspecte de viață, atât de puțin semnificative, să aprindă mai puternic scânteia imaginației creatoare, să facă să vibreze mai profund sensibilitatea artistului, a scriitorului, decât freamătul uman de mai proporții, zbuciumul colectivităților care creează vaste opere ale civilizației moderne închinată propășirii omului? [...] Sunt unii poeți și prozatori care se consideră neînțeleși, afirmând că operele pe care le scriu ei sunt așa de deosebite încât nu pot fi înțelese de semenii lor, că ele sunt destinate unei elite de esteți și că geniul lor, neluat în seamă de contemporani, va fi recunoscut, cu siguranță, de posteritate. Realitatea se pare însă că îi dezmințe mereu, și îi va dezminți și în viitor. Nu ei sunt neînțeleși, ci s-ar putea spune că ei nu înțeleg realitățile, viața, nu înțeleg că poporul și-a ales o cale nouă și că trebuie să se antreneze cu întreaga lor forță în viața nouă a poporului, nu înțeleg preocupările, aspirațiile oamenilor muncii de astăzi. Rupându-se de existența noastră socială în continuă mișcare și transformare, autoizolându-se, el devin, de fapt, prizonierii propriei lor imaginații bolnăvicioase, care nu poate da naștere decât unei literaturi sterile, lipsite de vlagă, de forță emoțională, de audiență la marele public, care nu servește omului, bunăstării, fericirii și înălțării lui spirituale. [...] Noi dorim o literatură care să înfățișeze viața în toată complexitatea ei, cu toate frământările și contradicțiile ei, cu înfruntarea logică dintre vechi și nou, o literatură și o artă care să contribuie la lupta împotriva mentalităților înapoiate, a rămășițelor concepțiilor vechi în conștiința oamenilor, la afirmarea valorilor morale noi, a umanismului socialist, a principiilor de viață socialiste și comuniste. (Aplauze prelungite). Marea majoritatea a scriitorilor au înțeles și și-au însușit acest comandament suprem al artei militante; ei se străduiesc ca, prin operele lor, să slujească idealurilor poporului român, să contribuie la ridicarea conștiinței socialiste a maseilor, să-și aducă contribuția alături de toți oamenii muncii, la edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate. Suprema satisfacție și răsplată a

acestei munci este stima și prețuirea poporului, asimilarea organică a operelor lor în noua civilizație socialistă ce se clădește pe pământul României. Sunt bucuros să constat că conferința dumneavoastră a orientat tocmai în direcția aceasta activitatea de viitor a scriitorilor. (Aplauze prelungite). [...] De pe pozițiile concepției noastre despre lume și viață, ale idealurilor noastre umaniste înaintate, scriitorii din România trebuie să se opună cu hotărâre încercărilor de a transforma arta, cultura într-un mijloc de abrutizare spirituală a oamenilor, de ațâțare a urii de rasă, a vrajbei dintre popoare, într-un instrument de dezorientare a tinerilor generații, de abatere a acestora de la idealurile nobile, umanitare. Nu trebuie să uităm nici un moment că dacă fascismul anilor 1930-1940 a putut să cucerească puterea într-un șir de țări, aceasta s-a datorat tocmai faptului că s-a dat dovadă de îngăduință, câteodată chiar de nepăsare față de asemenea concepții retrograde, reacționare, barbare în artă. Iată de ce trebuie să luăm poziție hotărâtă împotriva unor asemenea tendințe – și știți cu toții că mai există în lume asemenea tendințe, tovarăși! [...] Dumneavoastră, ca scriitori, aveți răspunderea de a face din artă, din cuvântul scris, din carte mijloace de luptă împotriva tuturor tendințelor și curentelor de idei care pun în pericol pacea și prietenia între popoare, instrumente de luptă pentru prietenie, pentru pace, pentru progres social. (Aplauze puternice). Adoptarea unei asemenea poziții implică un înalt spirit de discernământ pentru delimitarea a tot ceea ce este revoluționar, progresist de ceea ce este retrograd, nociv în cultura lumii moderne. În acest spirit trebuie să se acționeze cu responsabilitate împotriva influențelor pe care curentele reacționare le pot exercita asupra unor creatori de artă lipsiți de experiență sau insuficient orientați din punct de vedere ideologic, împotriva imitației servile a modelelor efemere din alte părți. Tot așa cum este, de asemenea, necesar să fim atenți de a nu taxa cu ușurință, nejustificat, vreo operă de artă ca aparținând unor concepții străine, periculoase, deoarece și aceasta poate să prejudicieze dezvoltarea literaturii în țara noastră. (Aplauze). [...] Scriitorii trebuie să-și aducă contribuția activă la schimbul de valori spirituale cu celelalte națiuni, preluând tot ce a creat mai de preț pe plan artistic geniul fiecărui popor, opere animate de ideile umanismului; ei trebuie să facă, în același timp, cunoscute lumii valorile culturale ale poporului român, operele care exprimă forța spiritualității lui, gândirea sa înaintată, hotărârea de a făuri pe pământul României societatea cea mai avansată a tuturor timpurilor – comunismul – dorința sa arzătoare de a trăi în pace, înțelegere și cooperare cu toate popoarele lumii. (Aplauze puternice, prelungite). Ei trebuie să promoveze prietenia și colaborarea largă cu scriitorii și organizațiile similare din țările socialiste, din țările în curs de dezvoltare, cu scriitorii înaintați de pretutindeni. Scriitorii din țara noastră au datoria să facă totul pentru ca literatura să devină un mijloc de cultivare a stimei și respectului pentru valorile fiecărei națiuni, de cunoaștere și apropiere între popoare. [...] În ultimii ani, uniunea a desfășurat o activitate pozitivă pe linia intensificării legăturilor dintre scriitori și cititori, a

organizării unor acțiuni cultural-educative, a îndrumării cercurilor literare din instituții și întreprinderi, a participării la schimbul de experiență cu organizații similare din străinătate, precum și la diferite dezbateri și reuniuni internaționale. După cum a reieșit însă din discuțiile care au avut loc în aceste zile, mai există încă multe lucruri de făcut pentru îndeplinirea importanțelor atribuții ideologice și artistice ce revin Uniunii Scriitorilor. Se simte nevoia ca uniunea, consiliul și biroul său să se preocupe în mai mare măsură de îndrumarea creației, de organizarea și desfășurarea unei susținute activități teoretice, de analiza și dezbaterea problemelor principale ale literaturii și artei. Eliminând unele tendințe administrativ-birocratice care s-au manifestat în activitatea sa, uniunea trebuie să dea un impuls puternic și să promoveze cu mai multă fermitate literatura strâns legată de preocupările și năzuințele poporului. La rândul lor, asociațiile create în centrele mai importante ale țării trebuie să organizeze participarea mai activă a scriitorilor la viața cultural-educativă din regiunile respective, la activitatea socială, politică, acționând pentru îndrumarea principală a creației membrilor lor. Statornicind în viața întregii uniuni un climat sănătos de muncă, relații de adevărată colegialitate și principialitate între membrii săi, antrenând toate forțele scriitoricești în activitatea obștească și politică a țării, la înfăptuirea politicii partidului și statului, uniunea și asociațiile scriitoricești ce vor achita cu tot mai mult succes de importanțele lor îndatoriri. Aș vrea să felicit noua conducere pe care ați ales-o astăzi, pe președintele uniunii, și să le urez rezultate mai bune în activitatea ce o vor desfășura în viitorii patru ani. (Aplauze puternice). Pe drept cuvânt s-a vorbit aici despre necesitatea ca și critica literară să dea dovadă de mai multă principialitate marxist-leninistă în analizarea operelor literare, de mai multă obiectivitate, spunându-și mai răspicat punctul de vedere în susținerea și promovarea valorilor literaturii noastre, combătând tendințele negative, scăderile de ordin ideologic și artistic care se mai manifestă în câmpul creației literare. Critica trebuie să încurajeze ceea ce este nou, înaintat în literatură, chiar dacă la început nu este perfect din punct de vedere artistic, sau chiar al conținutului, văzând lucrurile în perspectivă. În acest sens este necesar să fie sprijinit tineretul, pentru că până la urmă viitorul literaturii românești stă în mâinile tineretului pe care îl formăm astăzi. (Vii aplauze). Să ne ocupăm cu grijă de pregătirea forțelor literare din rândul tineretului! (Aplauze puternice, prelungite). De asemenea, presa literară trebuie să-și sporească exigența, acordând mai multă atenție dezbaterii problemelor fundamentale ale orientării literaturii noastre, promovării noului, susținerii forțelor avansate care se dezvoltă în literatura noastră – fără nici o îndoială, de pe pozițiile și în spiritul concepției noastre materialist-dialectice și istorice despre lume și viață. Conducerea Uniunii Scriitorilor trebuie să acorde mai multă atenție îndrumării și controlului publicațiilor sale, astfel încât recomandările făcute în conferință pe linia ridicării calității educative și artistice a creației să capete viață și în paginile revistelor literare. Doresc să subliniez și

cu acest prilej rolul deosebit de important ce revine organizațiilor de partid din cadrul Uniunii Scriitorilor și de la asociațiile scriitoricești în orientarea activității de creație, în educarea în spirit revoluționar a scriitorilor, în ridicarea nivelului conștiinței lor. Organizațiile de partid trebuie să-și pună mai bine în valoare capacitatea organizatorică, forța mobilizatoare pentru stimularea și unirea energiilor scriitoricești în vederea creării unei literaturi de înaltă valoare educativă și artistică. Așa cum în toate domeniile comuniștii trebuie să fie în primele rânduri ale luptei pentru înfăptuirea politicii partidului, și de la scriitorii comuniști așteptăm ca el să fie exemplu în crearea unor opere de înaltă valoare artistică și ideologică, în ridicarea nivelului general al activității Uniunii Scriitorilor. Fără îndoială că, unind eforturile tuturor scriitorilor, organizațiile de partid își vor face datoria, aducându-și contribuția la înfăptuirea și în acest domeniu a rolului partidului de forță conducătoare a întregii noastre societăți. (Aplauze puternice). [...] Conferința dumneavoastră a stabilit un șir de măsuri pentru ridicarea literaturii noastre pe noi trepte, pentru sporirea aportului său la dezvoltarea multilaterală a societății noastre, pentru educarea socialistă a poporului. După cum știți, în acest an, la 30 decembrie, se împlinesc 25 de ani de la instaurarea Republicii – eveniment care a marcat trecerea la înfăptuirea socialismului în țara noastră. Mai sun încă 7 luni până la această aniversare – puțin, e drept – dar eu sper că mulți dintre dumneavoastră nu ați așteptat să amintim acum această dată, pentru că ea se găsește în toate calendarele. [...] După cum ați văzut, nu mi-am propus să vă spun – de altfel niciodată nu am făcut-o – cum să scrieți și ce anume subiecte să abordați. Sunt atât de multe subiecte în viața poporului nostru încât fiecare are posibilitatea să aleagă. Realitatea socialistă oferă mii, zeci de mii de evenimente și subiecte care pot face obiectul unor opere literare. Sunt poate, de asemenea, sute și sute de feluri în care puteți descrie și reda, cât mai divers și cât mai frumos, desigur, aceste evenimente și fapte. Depinde de fiecare dintre dumneavoastră. După cum vedeți, tovarăși, există deplină libertate de alegere! (Vii aplauze). Cerem un singur lucru: faceți ca operele voastre să servească poporului! Dorim să putem spune: iată, scriitorimea din România face totul pentru a se bucura de încrederea poporului, a partidului, merită pe deplin această încredere! (Aplauze puternice, prelungite). Vă urez, deci, dragi tovarăși, să dați poporului român cât mai multe opere, cât mai bune, cât mai frumoase! Vă doresc multă sănătate și fericire! (Aplauze puternice, prelungite; asistența aplaudă îndelung pentru partid, pentru Comitetul Central, pentru secretarul general al partidului, Nicolae Ceaușescu”).

• [„Albina”, nr. 21] La 150 de ani de la nașterea scriitorului și publicistului G. Sion, M.V. [Marilena Vulpe] semnează o mică *filă de calendar*. □ O pagină întreagă conține fragmente din *Caietele princepelui*, precedate de un microinterviu cu Eugen Barbu (despre proiecte, scenarii de filme), consemnat de Vladimir Pană.

● [„Orizont”, nr. 4] Marcel Pop-Corniș semnează pe prima pagină editorialul *Arta, act de conștiință*, despre valoarea artei militante cu importanță socială. ■ La rubrica *lector*, V. Ganea semnalează apariția editorială a cărții tânărului critic Nicolae Balotă, *Despre pasiuni* (Albatros, 1972). ■ La cronică literară, Ion Neață prezintă romanul lui Marin Preda, *Marele singuratic* despre care scrie că: „Ridică problema raporturilor omului cu realitatea socială și politică: oscilația între angajare și izolare”. □ Eugen Todoran caută să stabilească raportul dintre ideologie și artă în articolul *Clasicii, valoare și model*, făcând afirmații de genul: „Arta adevărată nu exclude politica [...] . [...] patriotismul, ca permanență a politicii în poezie, este o condiție fundamentală a oricărei arte adevărate [...]”. ■ Spațiul poeziei este ocupat de Radu Cârnelci și Ion Jurca Rovina, iar, la proză, este publicat un fragment de roman, *Șase căluți în galop*, de Ion Dumitru Teodorescu. ■ Ștefan Munteanu ține *cronica limbii* vorbind despre gramatica poeziei și poezia gramaticii. ■ Ion Iliescu (membru supleant al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., secretar al Comitetului județean Timiș) dezbate, în lung și-n lat, subiectul *Activitatea ideologică, factor esențial al înfăptuirii rolului conducător al partidului în societate*. ■ Mircea Micu realizează o parodie în proză, spumoasă și ilară, a stilului narativ din romanul *Princepele* a lui Eugen Barbu. ■ La rubrica *meridiane*, este prezentă o anchetă internațională dusă printre participanții la Conferința europeană a comisiilor naționale pentru UNESCO de la București, anchetă în care se pune în discuție un subiect de mare actualitate și azi: „se poate vorbi de o contradicție, de un antagonism între civilizația cărții și civilizația noilor mijloace audio-video, reprezentată în special de radioteleviziune și variantele cele mai recente ale acestora? Dacă nu, care este raportul între carte și mass-media într-o lume care aspiră spre o nouă civilizație umanistă?”. Ultimul răspuns, dat de Wojciech Ketrzynski, este și înțelept și definitoriu, ca și concluzie a anchetei: „Cartea înseamnă mai presus de orice, formație. Și unde există un asemenea factor formativ nu trebuie să ne temem de informație”.

● [„România literară”, nr. 22] În traducerea lui Aurel Covaci citim *Din poezia cubaneză*: Nicolás Guillén (*Ana Maria; Ghitara*), Luis Marré (*Mic cântec diurn*), Samuel Feijóo (*În codrul sihastru*), Felix Pita Rodriguez (*Sărmani prieteni*), Fayad Jamis (*Pentru această libertate*), Angel Augier (*Ritm insular; Din tine*). ■ Numărul este dedicat Conferinței naționale a scriitorilor. Pe prima pagină aflăm că „În zilele de 22-24 mai 1972 a avut loc în Sala mică a Palatului Republicii Socialiste România Conferința națională a scriitorilor. În ședința de încheiere tovarășul Nicolae Ceaușescu a rostit cuvântarea pe care o publicăm în coloanele următoare”. □ Cum s-a precizat în nota de pe prima pagină, prezentarea lucrărilor de la Conferință începe cu publicarea în întregime *Cuvântării tovarășului Nicolae Ceaușescu*, din care reținem: „Ce țel mai înalt, ce misiune mai nobilă pot avea slujitorii condeiului decât acela de a-și pune talentul, fantezia și inspirația în slujba făuririi omului nou al epocii socialismului și

comunismului! Această cauză măreață pe care sunt chemate să o slujească literatura și arta, nu poate să nu însuflețească pe adevărații creatori de frumos, sensibili la idealurile umanitare ale timpului lor. În perioada care a trecut de la reuniunea precedentă a scriitorilor, creația literară a cunoscut un puternic avânt: în acești ani au apărut mii de noi lucrări beletristice realizate de scriitorii români și de cei aparținând naționalităților conlocuitoare, dintre care multe de reală valoare artistică. Se poate spune că a avut loc o adevărată explozie a creației literare artistice, o manifestare deosebit de vie, de fecundă, în sfera beletristicii, atât a scriitorilor consacrați cât și a generațiilor noi care s-au dedicat scrisului. În acest avânt al creației literare se reflectă însăși evoluția tumultuoasă a vieții noastre sociale, profundele transformări înnoitoare produse în societate, dinamismul cu care masele populare edifică orânduirea socialistă. Este demnă de remarcat apariția unor opere consacrate evenimentelor social-politice importante din această perioadă, și în special împlinirii unui sfert de veac de la eliberarea patriei și aniversării a 50 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român – forța politică conducătoare a întregii noastre societăți. (Aplauze puternice). [...] După cum am fost informat, Conferința dumneavoastră a dezbătut pe larg atât rezultatele bune, cât și minusurile creației literare din ultimii ani, acordând o atenție deosebită ideilor fundamentale care trebuie să călăuzească literatura noastră socialistă închinată educației maselor, făuririi omului nou. Consider demnă de apreciat dorința scriitorilor, exprimată în cadrul discuțiilor din conferință, de a făuri o literatură izvorâtă din relațiile noastre actuale, de a contribui prin operele lor la mersul înainte al societății pe care o edificăm, la înfăptuirea programului general de propășire materială și spirituală a României. Aceasta corespunde cerințelor poporului nostru, ale societății socialiste, sarcinilor de înaltă răspundere pe care Partidul Comunist Român le pune în fața scriitorilor. Și nu mă îndoiesc că scriitorii, așa cum s-au angajat în conferință, vor răspunde cu demnitate acestei misiuni nobile! (Aplauze îndelungate). Sunt binecunoscute exigențele partidului și statului nostru față de creația literar-artistică. În documentele Congreselor al IX-lea și al X-lea, în nenumăratele întâlniri pe care le-am avut cu membrii Uniunii dumneavoastră, am subliniat permanent că țara noastră, societatea, au nevoie de opere literare militante, cu un profund conținut revoluționar, care să contribuie la marea epopee a edificării lumii noi în România, să cânte lupta și munca eroică a poporului, bucuriile și necazurile, speranțele și visurile sale, să însuflețească milioanele de creatori ai orânduirii socialiste, să dea glas năzuințelor lor arzătoare spre o viață liberă, demnă și fericită. (Aplauze puternice). Cât de plastică și ide emoționant exprima acest deziderat, încă cu aproape un secol în urmă, marele nostru poet Mihail Eminescu, cu acea forță vizionară care îi era caracteristică: «Credem că nici o literatură puternică, sănătoasă, capabilă să determine spiritul unui popor nu poate exista decât determinată ea însăși, la rândul ei, de spiritul aceluia popor, întemeiată adică, pe baza largă a geniului națio-

nal... Fără îndoială, există talente individuale, dar ele trebuie să intre cu rădăcinile în pământ, în modul de a fi al poporului lor, pentru a produce ceva permanent». Dacă ar trăi acum Eminescu, cred că această frază ar putea figura în programul partidului nostru. (Aplauze puternice, prelungite). [...] Se mai întâlnesc, din păcate, pe alocuri, printre confrății dumneavoastră, unii – puțini desigur – care cred că redarea acestor fapte, a marilor eforturi săvârșite de om pentru transformarea naturii și societății nu constituie surse demne de inspirație, nu pot oferi teme pentru opere literare elevate și durabile. Asemenea scriitori au părerea că pot găsi subiecte literare mai valoroase în întâmplările mărunte, banale, ale unor existențe consumate la marginea societății, în cafelele, în atmosfera vieții de bulevard. Este, oare, posibil ca asemenea aspecte de viață, atât de puțin semnificative, să aprindă mai puternic scânteia imaginației creatoare, să facă să vibreze mai profund sensibilitatea artistului, a scriitorului, decât freamătul uman de mari proporții, zbuciumul colectivităților care creează vaste opere ale civilizației moderne închinată propășirii omului? Să ne gândim, bunăoară, ce energie, câtă pasiune, ce acte de eroism și ce jertfe au cerut înfrângerea cerbiei naturii la Porțile de Fier, domolirea forței a milioane și milioane de metri cubi de apă! De-a lungul anilor de muncă încordată, pe acest șantier s-au petrecut nenumărate întâmplări dintre cele mai zguduitoare și emoționante – acolo au muncit peste 10 000 de muncitori români – au crescut și s-au călit oameni – s-au înfăptuit visuri și idealuri nutrite de unii încă din copilărie. Și câți n-au visat și visează încă să lucreze la asemenea realizări, unice în felul lor, în istorie! [...] Prin descrierea unor asemenea realități, literatura poate înălța omul – și se poate înălța și pe însăși – îi poate stimula și mai mult voința și forța de creație. Tocmai la aceasta se referea și cunoscutul critic George Călinescu, când adresa scriitorului român vibrantul îndemn: «Trăiește pe pământ în cetatea ta, cu oamenii vremii tale, aceasta este singurul chip ca mâine să fii al tuturor cetăților. Surprinde esența prezentului, singura prin care vei depăși ziua de astăzi și curiozitatea blazată a câtorva esteți». Cred că sunteți de acord cu aceasta, tovarăși (Aplauze puternice). [...] Sunt unii poeți și prozatori care se consideră neînțeleși, afirmând că operele pe care le scriu ei sunt așa de deosebite încât nu pot fi înțelese de semenii lor, că ele sunt destinate unei elite de esteți și că geniul lor, neluat în seamă de contemporani, va fi recunoscut, cu siguranță, de posteritate. Realitatea se pare însă că îi dezmințe mereu, și îi va dezminți și în viitor. Nu ei sunt neînțeleși, ci s-ar putea spune că ei nu înțeleg realitățile, viața, nu înțeleg că poporul și-a ales o cale nouă și că trebuie să se antreneze cu întreaga lor forță în viața nouă a poporului, nu înțeleg preocupările, aspirațiile oamenilor muncii de astăzi. Rupându-se de existența noastră socială în continuă mișcare și transformare, autoizolându-se, ei devin, de fapt, prizonierii propriei lor imaginații bolnăvicioase care nu poate da naștere decât unei literaturi sterile, lipsite de vlagă, de forță emoțională, de audiența la marele public, care nu servește omului, bunăstării, fericirii și

înălțării lui spirituale. Marii scriitori români și ai altor nații au creat întotdeauna pentru popor, fără teama că nu vor fi înțeleși. Cu atât mai imperios este ca literatura și arta să se adreseze astăzi poporului. În rândul claselor și păturilor sociale de azi s-au format cititori noi, oameni competenți, dornici de cunoaștere, capabili să se bucure de frumos și să creeze ei înșiși opere minunate. [...] Marea majoritate a scriitorilor au înțeles și și-au însușit acest comandament suprem al artei militante; ei se străduiesc ca, prin operele lor, să slujească idealurilor poporului român, să contribuie la ridicarea conștiinței socialiste a maselor, să-și aducă contribuția, alături de toți oamenii muncii, la edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate. [...] Scriitorii trebuie să se ridice cu hotărâre împotriva stărilor de lucruri anacronice în viața contemporană, împotriva exploatarei, a nedreptăților sociale, a oricăror forme de subjugare și asuprire a popoarelor. În condițiile marilor mișcări și schimbări revoluționare ale lumii de azi este firesc ca și literatura să manifeste dorința de inovare, căutări, preocuparea de a exprima mai convingător noile realități sociale, ideile și aspirațiile spre mai bine ale popoarelor. [...] Căutările și experimentările scriitorilor se justifică pe plan social și artistic în măsura în care ele sporesc capacitatea literaturii de a contribui la dinamizarea dezvoltării revoluționare a societății, la sprijinirea luptei forțelor progresiste ale omenirii contemporane. În același timp, nu trebuie pierdut din vedere că în cadrul societății capitaliste, imperialiste, există o puternică înfruntare între literatura și arta nouă, ce critică nedreptățile și anomaliiile relațiilor de exploatare, ce exprimă aspirația spre schimbări sociale profunde – și arta impregnată de filozofia și morala decadentă a claselor asupritoare condamnate de istorie la dispariție. [...] Scriitorii trebuie să-și aducă contribuția activă la schimbul de valori spirituale cu celelalte națiuni, preluând tot ce a creat mai de preț pe plan artistic geniul fiecărui popor, opere animate de ideile umanismului; ei trebuie să facă, în același timp, cunoscute lumii valorile culturale ale poporului român, operele care exprimă forța spiritualității lui, gândirea sa înaintată, hotărârea de a făuri pe pământul României societatea cea mai avansată a tuturor timpurilor – comunismul, dorința sa arzătoare de a trăi în pace, înțelegere și cooperare cu toate popoarele lumii. (Aplauze puternice, prelungite). Ei trebuie să promoveze prietenia și colaborarea largă cu scriitorii și organizațiile similare din țările socialiste, din țările în curs de dezvoltare, cu scriitorii înaintați de pretutindeni. Scriitorii din țara noastră au datoria să facă totul pentru ca literatura să devină un mijloc de cultivare a stimei și respectului pentru valorile fiecărei națiuni de cunoaștere și apropiere între popoare. [...] Pe drept cuvânt s-a vorbit aici despre necesitatea ca și critica literară să dea dovadă de mai multă principialitate marxist-leninistă în analiza operelor literare, de mai multă obiectivitate, spunându-și mai răspicat punctul de vedere în susținerea și promovarea valorilor literaturii noastre, combătând tendințele negative, scăderile de ordin ideologic și artistic care se mai manifestă în câmpul creației literare. Critica trebuie să încurajeze

ceea ce este nou, înaintat, în literatură, chiar dacă la început nu este perfect din punct de vedere artistic, sau chiar al conținutului, văzând lucrurile în perspectivă. În acest sens este necesar să fie sprijinit tineretul, pentru că, până la urmă, viitorul literaturii românești stă în mâinile tineretului pe care îl formăm astăzi. (Vii aplauze). Să ne ocupăm cu grijă de pregătirea forțelor literare din rândul tineretului! (Aplauze puternice, prelungite). De asemenea, presa literară trebuie să-și sporească exigența acordând mai multă atenție dezbaterii problemelor fundamentale ale orientării literaturii noastre, promovării noului, susținerii forțelor avansate care se dezvoltă în literatura noastră – fără nici o îndoială, de pe pozițiile și în spiritul concepției noastre materialist-dialectice și istorice despre lume și viață. Conducerea Uniunii Scriitorilor trebuie să acorde mai multă atenție îndrumării și controlului publicațiilor sale, astfel încât recomandările făcute în Conferință pe linia ridicării calității educative și artistice a creației să capete viață și în paginile revistelor literare. Doresc să subliniez și cu acest prilej rolul deosebit de important ce revine organizațiilor de partid din cadrul Uniunii Scriitorilor, și de la Asociațiile scriitoricești, în orientarea activității de creație, în educarea în spirit revoluționar a scriitorilor, în ridicarea nivelului conștiinței lor. Organizațiile de partid trebuie să-și pună mai bine în valoare capacitatea organizatorică, forța mobilizatoare pentru stimularea și unirea energiilor scriitoricești în vederea creării unei literaturi de înaltă valoare educativă și artistică. Așa cum în toate domeniile comuniștii trebuie să fie în primele rânduri ale luptei pentru înfăptuirea politicii partidului, și de la scriitorii comuniști așteptăm ca ei să fie exemplu în crearea unor opere de înaltă valoare artistică și ideologică, în ridicarea nivelului general al activității Uniunii Scriitorilor. Fără îndoială că unind eforturile tuturor scriitorilor, organizațiile de partid își vor face datoria, aducându-și contribuția la înfăptuirea și în acest domeniu a rolului partidului de forță conducătoare a întregii noastre societăți. (Aplauze puternice). [...] După cum știți, în acest an, la 30 decembrie, se împlinesc 25 de ani de la instaurarea Republicii – eveniment care a marcat trecerea la înfăptuirea socialismului în țara noastră. Mai sunt încă 7 luni până la această aniversare – puțin e drept – dar eu sper că mulți dintre dumneavoastră nu ați așteptat să amintim acum această dată, pentru că ea se găsește în toate calendarele. Probabil că încă cu câțiva ani în urmă v-ați apucat să scrieți unele opere închinat acestui moment important din istoria României. Cu atât mai mult, cu cât, dacă mă uit aici în sală, constat că mulți dintre dumneavoastră ați participat activ nu numai cu scrisul, dar și în activitatea politică, la realizarea acestui act istoric în viața poporului nostru. De aceea, ne așteptăm ca dumneavoastră să redați în operele pe care le veți făuri, cât mai frumos, cât mai cuprinzător, această măreață pagină a istoriei revoluționare a României. În felul acesta și dumneavoastră veți aduce un aport prețios, alături de întregul nostru popor, care întâmpină aniversarea cu hotărârea de a înfăptui neabătut programul de dezvoltare a industriei și agriculturii, de ridicare a țării pe noi trepte de

propășire economico-socială și spirituală. În felul acesta vom putea sărbători a 25 a aniversare a Republicii și în domeniul literaturii cu opere care să constituie o pagină nouă în literatura românească”. □ În *Scrisoarea Conferinței naționale a scriitorilor din România adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român* citim: „Mult stimată și iubită tovarășe Nicolae Ceaușescu, Această scrisoare v-o trimit delegații la Conferința națională a scriitorilor, întruniți în zilele de 22-24 mai 1972 la București pentru a dezbate problemele lor profesionale și de obște. La încheierea lucrărilor Conferinței, primul nostru gând de dragoste și recunoștință se îndreaptă către gloriosul Partid Comunist Român, pe care cu atâta dăruire de sine și strălucita clarviziune îl conduceți în această epocă de prestigioase evaluări ale demnității României. Adresându-ne dumneavoastră personal, ne adresăm în același timp tuturor comuniștilor din România, întregului nostru popor, a cărui personificare matură și înțeleaptă sunteți, ca o cumpănă dreaptă între tot ceea ce zidim și visăm să făurim pentru azi și pentru posteritate. De a fost să vă luați asupra-vă destinul țării, ne socotim și noi la fel de înnobilați, gata să facem arte egală de sacrificii și speranțe cu Bărbatul și Patriotul care se cheamă Nicolae Ceaușescu. [...] Suntem pe deplin încredințați că toate certitudinile afirmări și realizării noastre scriitoricești stau în relația indestructibilă dintre conștiința noastră creatoare și gândirea politică a Partidului Comunist Român. A fi scriitor credincios poporului înseamnă a-l exprima în cărțile noastre în perfect acord cu destinul său istoric și a-l releva lumii cu toate valorile sale spirituale. Suntem atât de îndatorați acestei patrii, pentru toate câte istoria ne-a lăsat în plămada ființei noastre, pentru tot ce aduce ziua de azi socialistă, încât nu aflăm altă măsură cu care s-o slujim decât devoțiunea fără măsură față de partid, față de dumneavoastră personal. Prea mândri de a trăi în același timp cu dumneavoastră, iubite tovarășe Ceaușescu, căutăm în cugetul și fața dumneavoastră însăși substanța propriei noastre pasiuni creatoare”. □ Apar *Lucrările Conferinței* cu un sumar al lucrărilor: „Ziua întâi a lucrărilor. Intrându-se în ordinea de zi, Zaharia Stancu, președintele Uniunii, a prezentat Raportul de activitate al Consiliului Uniunii Scriitorilor pe perioada noiembrie 1968-1972. În continuare, scriitorul Nicolae Tăutu a prezentat raportul Comisiei de cen-zori. Au urmat, apoi, debaterile generale asupra rapoartelor prezentate. Au luat cuvântul scriitorii: Constantin Chiriță, Alecu Ivan Ghilia, Mircea Radu Iacoban, Hajdu Gyözö, Ilie Păunescu, Ion Negoitescu, Radu Cârnecki, Ion Gheorghe, Virgil Teodorescu, Anton Breitenhofer, Ioan Alexandru, Alexandru Dima, Szász János, Aurel Mihale, Romulus Vulpescu, Dan Zamfirescu, Létay Lajos, Leonid Dimov, Corneliu Leu, Liviu Rebreanu. Ziua a doua. Au continuat discuțiile generale asupra rapoartelor prezentate cu privire la activitatea Consiliului Uniunii Scriitorilor pe perioada noiembrie 1968 – mai 1972 și la activitatea Comisiei de cen-zori pe aceeași perioadă. Au luat cuvântul scriitorii: Marin Preda, Radu Boureanu, Dumitru Corbea, Adrian Păunescu, Horia Lovi-

nescu, Dan Deșliu, Sergiu Dan, Romul Munteanu, Mihai Beniuc, Alexandru Ivasiuc, Liviu Călin, Alexandru Paleologu, Ioanid Romanescu, Alexandru Piru, Darie Novăceanu, Vintilă Corbul, Cezar Ivănescu, Dumitru M. Ion. După încheierea discuțiilor generale, participanții au aprobat activitatea Consiliului Uniunii Scriitorilor și a Comisiei de cenzori. De asemenea, după discuția pe articole, a fost adoptat noul statut al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România. În cursul după-amiezii s-a trecut la ultimul punct de pe ordinea de zi – alegerea Consiliului Uniunii Scriitorilor, a Biroului și a conducerii operative a uniunii, precum și a Comisiei de cenzori. Ziua a treia. Miercuri, la amiază, în Sala mică a Palatului Republicii, s-au încheiat lucrările Conferinței naționale a scriitorilor din Republica Socialistă România. La ședința de închidere au luat parte tovarășii Nicolae Ceaușescu, Ion Gheorghe Maurer, Emil Bodnaraș, Manea Mănescu, Gheorghe Pană, Ilie Verdeț, Maxim Berghianu, Gheorghe Cioară, Emil Drăgănescu, Janos Fazekas, Petre Lupu, Dumitru Popescu, Gheorghe Stoica, Iosif Banc, Petre Blajovici, Miron Constantinescu, Mihai Dalea, Miu Dobrescu, Ion Ioniță, Vasile Patilineț, Ion Pățan, Ion Stănescu, Ștefan Andrei, Ion Dincă, membri ai C. C. al P. C. R., miniștri, reprezentanți ai conducerii unor instituții centrale și organizații obștești, conducători ai celorlalte uniuni de creație, alți oameni de cultură și artă. [...] În încheierea Conferinței, președintele Uniunii Scriitorilor, acad. Zaharia Stancu, a exprimat cele mai profunde mulțumiri secretarului general al partidului pentru înalta prețuire acordată activității scriitorilor, pentru îndemnul însuflețitor adresat acestora. În numele scriitorimii românești, vorbitorul a dat glas hotărârii nestămutate a slujitorilor literelor de a nu precupeți nici un viitor nimic pentru a realiza opere inspirate din viață, din activitatea și năzuințele milioanele de constructori ai socialismului din patria noastră, lucrări de mare valoare și de înaltă ținută artistică”. □ Apare și știrea despre *Noua conducere a Uniunii*: „În prima sa ședință plenară de lucru, noul Consiliu a ales Biroul și organele de conducere ale Uniunii în următoarea componență: Președinte de onoare: Victor Eftimiu. Președinte activ: Zaharia Stancu. Vicepreședinți: Laurențiu Fulga, George Macovescu, Marin Preda, Sütő András, Virgil Teodorescu. Secretar general: Constantin Chiriță. Secretari: Ion Hobana, Szász Janos. Membri ai Biroului: Geo Bogza, Radu Boureanu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Matei Călinescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Ștefan Aug. Doinaș, Domokos Geza, Geo Dumitrescu, Eugen Jebeleanu, Horia Lovinescu, Aurel Martin, Romul Munteanu, Fănuș Neagu, Ioanichie Olteanu, Dumitru Radu Popescu, Titus Popovici, Nichita Stănescu, Franz Storch. Membrii Consiliului: Alexandru Ioan, Andrițoiu Alexandru, Anghel Paul, Balotă Nicolae, Barbu Eugen, Băieșu Ion. Bănuță Ion, Beniuc Mihai, Blandiana Ana, Bogza Geo, Boureanu Radu, Bușulenga-Dumitrescu Zoe, Buzura Augustin, Caraion Ion, Cassian Nina, Călinescu Matei, Chiriță Constantin, Cioculescu Șerban, Corlaci Ben, Covaci Aurel, Crohmălniceanu Ov. S., Deșliu Dan, Doinaș Ștefan Augustin, Domokos

Geza, Dumbrăveanu Anghel, Dumitru M. Ion, Dumitrescu Geo, Felea Victor, Fodor Șandor, Franyó Zoltán, Fulga Laurențiu, Gheorghiu Tașcu, Ghilia Alecu Ivan, Grigorescu Ioan, Guga Romulus, Gurghianu Aurel, Hauser Arnold, Hăulică Dan, Hobana Ion, Horea Ion, Iacoban Mircea Radu, Iancu Traian, Ianoși Ion, Izbășescu Mihai, Jebeleanu Eugen, Jianu Nicolae, Lászlóffy Aladár, Létay Lajos, Levițchi Leon, Liebhard Franz, Liebhardt Hans, Lovinescu Horia, Macovescu George, Majtényi Erik, Martin Aurel, Mazilu Teodor, Méliusz József, Munteanu Romul, Naum Gellu, Neagu Fănuș, Nicolescu Vasile, Olteanu Ioanichie, Papu Edgar, Păunescu Adrian, Petrescu Radu, Pop Sânziana, Popescu Dumitru Radu, Popovici Titus, Preda Marin, Rău Aurel, Rebreanu Vasile, Simion Alexandru, Simionescu Mircea Horia, Stancu Zaharia, Stănescu Nichita, Szász János, Scherg Georg, Ștefanache Corneliu, Storch Franz, Sütő András, Tărchilă Dan, Tăutu Nicolae, Teodorescu Virgil, Tomozei Gheorghe, Tudoran Radu, Tulbure Victor, Velea Nicolae, Vlad Ion, Vlasiu Ion, Zăciu Mircea, Zinca Haralamb. Comisia de cenzori. Teodor Balș, Nicuță Tănase, Nisipeanu Constantin, Novăceanu Darie, Vintilă Petru”. □ Citim și *Reportul conducerii Uniunii Scriitorilor prezentat de acad. Zaharia Stancu*: „Literatura noastră, cuprinzând și sintetizând într-o superioară formă artistică aceste mari transformări care stărnesc interesul legitim al întregi lumi, aflată ea însăși într-o mare schimbare, neîntâlnită vreodată pe o asemenea scară în istorie, poate să se ridice cu drept cuvânt la universalitate, mărturisind despre semnificația revoluției socialiste, despre extrema sa bogăție și complexitate. Și în acest mod, programul trasat de Congresul X, aplicarea sa în viață, ajută și determină înflorirea literaturii”. Raportul discută și *Importanța Plenarei C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971*: „Apelul adresat nouă, scriitorilor, de la tribuna Plenarei, de către secretarul general al Partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: «Redați în artă mărețele transformări socialiste ale țării, munca clocotitoare a milioanei de oameni; veți găsi și contradicții și conflicte reale, nu închipuite, și fapte mărețe, emoționante, demne de numele de om». Este, acesta, un apel nu numai la un sentiment de solidaritate umană și de înaltă conștiință, dar și la o literatură majoră, esențială, prin care talentul fiecăruia dintre noi se poate realiza din plin. Acest apel și-a găsit, și nu putea să nu-și găsească, cel mai adânc ecou în conștiințele noastre. Cele mai bune opere, linia esențială de dezvoltare a literaturii noastre, așa cum de altfel s-a și arătat în lucrările plenarei din noiembrie 1971, s-au înscris pe acest drum. Trăsătura fundamentală a dezvoltării literaturii, a prozei, poeziei, dramaturgiei și criticii literare din acești trei ani și jumătate pe care-l analizăm acum a fost tocmai apropierea de problemele societății. [...] Realismul literaturii noastre, idee de altfel dezvoltată în tezele Uniunii, a căpătat o accepție mai largă și mai profundă, beneficiind de o înțelegere a sa esențială, care-l definește ca o atitudine față de realitate, ca o exprimare a ei nu doar la stratul de suprafață, cel vizibil pentru oricine, ci a proceselor ce ni se dezvăluie prin meditație și creație artis-

tică. Aderența masei de cititori la realism și reușitele de prestigiu și stimă ale operelor scrise în acest spirit arată vitalitatea acestei școli literare, faptul că ea poate să exprime cel mai bine adevăratele fenomene care ne interesează pe noi, pe toți. Realismul literaturii noastre este animat de idealurile umanismului socialist care-i dau o înaltă ținută valorică și morală. [...] Partidul nostru comunist, noi toți, scriitorii comuniști, avem o atitudine deschisă, de critică împotriva celor care încalcă etica comunistă, principiile de echitate, împotriva celor care dovedesc arivism, tendința de căpățuială, îmbogățirea necinstită, făcută în detrimentul altora, al întregii colectivități, împotriva abuzurilor de tot felul, oricine le-ar face. Așa cum Partidul a criticat, fără menajamente, în fața întregului popor, asemenea fenomene, și scriitorii au luat și iau poziție împotriva lor. [...] S-a îmbunătățit și calitatea și nivelul scrisului nostru, varietatea de moduri de expresie și stiluri. Au dispărut din peisajul nostru literar scrierile naive, puerile, multe viziuni simplificatoare. Noi suntem împotriva simplificărilor, a vulgarizării, ca și a vulgarității în expresie. Realitatea pe care trebuie s-o exprimăm este ea însăși complexă și bogată și are nevoie de mijloace adecvate atât problemelor, cât și nivelului cultural în creștere și exigențelor publicului nostru. Desigur însă că suntem împotriva complicării inutile, care ascunde adeseori un simplu gol în gândire și de forță de expresie. [...] S-a dezvoltat și nivelul teoretic, nivelul de cultură și înțelegere a criticilor noștri, a esteticienilor noștri. Au apărut numeroase cărți de adevărată erudiție, s-au elucidat probleme de istorie literară. În conformitate cu principiile politicii partidului nostru, care consideră de pe poziții ferm științifice, marxist-leniniste, că nu se poate înțelege prezentul fără cunoașterea trecutului, că socialismul reprezintă reluarea și potențarea întregii experiențe progresiste a istoriei, tot e este pozitiv în evoluția de până acum a umanității, a continuat publicarea scriitorilor însemnați din trecutul nostru, au apărut numeroase exegeze de înalt nivel. [...] Desigur, în orice epocă nu toate cărțile pot fi excepționale, nivelul artistic al unora se deosebește de al altora. Însă dacă privim cu atenție ce este comun majorității cărților de nivel slab, observăm că deficiențele artistice derivă dintr-o sărăcie și confuzie a mesajului pe care trebuie să-l vehiculeze opera literară. Scrieri pretențioase, fals încifrate s-au născut dintr-o problematică falsă și minoră. Virtuozități inutile, chiar dacă uneori dovedeau abilități de expresie, s-au cheltuit pentru a transmite banalități. Pe drept cuvânt o asemenea literatură, inutil complicată, a fost botezată «literatura nimicului» și ea relevă o sărăcie a observației sau a experienței, o privire confuză, în stare să descrie mișcările paharului cu apă ca tragice furtuni și uragane. [...] E adevărat că, mai ales în ultimii ani, critica nu a încurajat asemenea producții și s-a redus simțitor snobismul și estetismul care le-ar fi promovat. Însă respingerea în spiritul exigent, lucid și responsabil al criticii marxist-leniniste trebuie făcută încă mai hotărât, în termeni clari, fără inutile complicații de limbaj de care mai suferă critica noastră. Și mai ales trebuiau clar indicate cauzele acestei literaturi, orientarea

spre o linie minoră, sărăcia de viață reală pe care o cuprindeau. Așezarea criticii literare, ca și a muncii ideologice ferme este condiția discernerii atât a cauzelor erorii, cât și a celor mai eficiente căi de îndreptare, bineînțeles acolo unde există talent. [...] Falsa subtilitate mai dăinuie încă și în critică, unde mai apar articole scrise într-un limbaj impropriu și confuz, vădind aceeași slăbiciune a stringenței de gândire, rezultând dintr-o orientare narcisică sau un eclectism neștiințific, în care se întâlnesc ideile cele mai contradictorii. [...] Uniunii Scriitorilor, Biroului Uniunii le revine datoria să îndrume și să controleze publicațiile literare, Editura Uniunii, tocmai pentru a evita asemenea cheltuială inutilă de energie și mijloace materiale. Nu măsurile administrative care sunt împotriva practicii muncii politice a Partidului nostru, pot rezolva cu succes aceste deficiențe. Este de datoria noastră să organizăm mai amplu și cu mai mare consecvență discuții și simpozioane cu conținut politic, ideologic și ide teorie științifică estetică, să aducem de fiecare dată fenomenele negative în discuție publică, să le analizăm cu profunzime și consecvență”. Următoarea secțiune a raportului poartă titlu *Dezvoltarea activității scriitoricești*: „Relațiile de lucru între edituri și Uniunea Scriitorilor trebuie să se adâncească și să devină un obicei consultările reciproce. [...] Revistele trebuie să devin mai vii, mai interesante, adevărate școli de educație a publicului, bogate în idei. Realul revistelor de literatură în cultura unui popor este extrem de mare. Istoria literaturii abundă în exemple pe care le știm noi toți prezenți aici. Nu este admisibil să facem nici un rabat de calitate, toți redactorii trebuie să contribuie activ la ridicarea nivelului fiecărei publicații, muncind cu abnegație și entuziasm, un entuziasm pe care-l pretinde orice act cultural, de altfel. Deși a scăzut considerabil numărul polemicilor joase, neprincipiale, ele n-au dispărut cu desăvârșire în această perioadă. Ele sunt incompatibile cu nivelul civilizației noastre socialiste. Publicul trebuie informat cu toată răspunderea și obiectivitatea, la un nivel de înaltă ținută ideologică și profesională, despre valoarea cărților care apar, despre întregul fenomen literar. Aceasta este o datorie de cinste, pe care fiecare redactor, fiecare critic literar demn de acest nume trebuie s-o onoreze”. În ultima secțiune, *Mesajul literaturii peste hotare*, citim: „Uniunea Scriitorilor, în ultimii ani, și-a intensificat activitatea externă. Avem acorduri de colaborare cu uniunile de scriitori din țările socialiste. În cadrul acestor acorduri în fiecare an pleacă în jur de 125 de scriitori în delegații și vizite, după cum am trimis, prin acorduri sau invitații, în jur de 60 de scriitori în fiecare an și în țările nesocialiste. Aceste vizite au contribuit și la lărgirea orizontului scriitorilor. Am căutat să trimitem peste hotare un număr cât mai mare de scriitori, ca să transmită mesajul de pace al poporului nostru, să informeze despre realizările noastre literare. [...] Cele mai bune dintre lucrările noastre literare au început să intre în circuitul universal. Am întreprins în acest sens acțiuni de traducere la noi în țară, pentru a putea informa pe editorii străini despre activitatea noastră literară. Peste 100 de cărți literare din România au fost traduse și publicate

în acești ani în numeroase limbi străine”. ■ Revista publică și extrase *Din cuvântul participanților la dezbatere*: □ Radu Cârneli: „Conștiința noastră ne arată drumul adevărului deopotrivă în artă, în viața socială, în istorie: acesta este drumul atașamentului față de idealurile unui răstimp unic în istoria milenară a poporului nostru, față de destinul unei patrii ce și-a găsit astăzi, sub conducerea încercatului nostru partid, demnitatea plenară. De asemenea, vorbitorul a făcut propuneri privitoare la stimularea creației contemporane, inspirată din realitățile patriei, la organizarea unor festivaluri zonale care să poarte numele marilor creatori născuți în aceste locuri în organizarea unui festival internațional de poezie «M. Eminescu», la promovarea literaturii noastre peste hotare”. □ Ion Gheorghe: „El a criticat unele practici anacronice, birocratice din viața literară, a cerut ca orice probleme se vor ivi să fie analizate în mod profund, cu principialitate patriotică”. □ Virgil Teodorescu: „Responsabilitatea ne revine nouă, scriitorilor, în legătură cu sarcinile pe care conducerea partidului le pune în fața întregii societăți, este mai mare ca oricând în actuala etapă a dezvoltării societății noastre socialiste, etapă axată pe îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii, așezarea relațiilor umane și sociale, în deplină concordanță cu principiile eticii și echității socialiste. Între etică și estetică există o legătură organiză, un raport direct, ca între respirație și plămân. Nu poți respira cum trebuie cu un plămân închircit, dar nici nu-ți poți hrăni plămânul sănătos cu aer confinat. Se cere, deci, o mai mare rigoare față de calitățile profesional-artistice și moral-cetățenești ale scriitorilor. Se cere stăvilirea tendințelor de parvenitism, de parazitism și amatorism literar, precum și o mai mare grijă față de promovarea talentelor autentice. Se cere să eliminăm din existența obștei noastre ranchiunele, interesele de grup, demagogia fastidioasă sau modestă, orgoliul derizoriu, lamentabila logică a celor care acordă intereselor strict personale o importanță istorică”. □ Anton Breitenhofer: „Progresul cel mai important în literatura de limbă germană din țara noastră constă – după aprecierea mea – a arătat Anton Breitenhofer – în faptul că provincialismul îngust – și termenul acesta nu se referă numai la o noțiune geografică – care a caracterizat ani de-a rândul o bună parte a acestei literaturi, a fost învins”. □ Ioan Alexandru: „În cuvântul său, poetul Ioan Alexandru a arătat că generația sa este chemată să răspundă de destinele de mâine ale culturii, că scriitorii sunt «responsabili ai graiului în țara noastră», pledând pentru situarea creatorului într-un dialog continuu cu vechile culturi, pentru așezarea omului de litere la izvoarele culturii și confruntarea activă cu acestea”. □ Alexandru Dima: „Nu trebuie să fim preocupați numai de activitatea internă a Uniunii Scriitorilor, ci și de relațiile ei cu celelalte instituții analoge. [...] Această colaborare a lăsat până acum de dorit, mai cu seamă în sectorul periodicelor, și ideea aceea ne permitem o propunere: în planul de măsuri să se prevadă colaborarea Uniunii Scriitorilor cu Academia de științe sociale și politice și îndeosebi cu Institutul de istorie și teorie literară «G. Călinescu». Se

pot organiza dezbateri comune cu privire la probleme ideologice și artistice contemporane, colaborării reciproce la reviste, conferințe reciproce. [...] Apreciem rezultatele pozitive ale multor reviste, dar, întrucât de multe ori s-au ivit disensiuni între scriitori și redacțiile de reviste, socotim că este necesar ca Uniunea Scriitorilor, așa cum prezenta lucrurile și tovarășul Zaharia Stancu în raportul său, să intervină, organizând un comitet de arbitraj permanent. [...] Reținem unele lacune ale istoriei literare: a) Deficiență de informație cu privire la viața și opera scriitorilor din trecut și chiar celor de azi. Și de aceea propunem ca asociațiile de scriitori și uniunea să contribuie la culegerea de date cu privire la aceștia. b) Semnalăm importante deficiențe metodologice: căderea în impresionism și paralel, uneori literaturizarea istoriei literare. c) Constatăm rămânerea în urmă cu privire la utilizarea metodelor moderne ale criticii. d) Utilizarea în critică a istoriei literare este necesară pentru a scoate în relief aspectele noi ale literaturii în raport cu cele vechi”. □ Szász János: „Szász János a citat câteva din obiectivele care trebuie să stea în atenția comisiei pentru literatura naționalităților din Uniunea Scriitorilor: viața editorială, activitatea presei, emisiunile radio etc.”. □ Aurel Mihale: „Nu cred deci că poate exista o literatură umanist-socialistă fără ca ea să nu aibă și un profund caracter patriotic. Și asta cu atât mai mult, cu cât patriotismul socialist devine o trăsătură caracteristică, dominantă, generală, conștientă a omului contemporan, a spiritualității întregului popor. În continuare, Aurel Mihale s-a referit la unele probleme ale vieții scriitoricești ,criticând o seamă de aspecte din activitatea Uniunii Scriitorilor”. □ Romulus Vulpescu: „Literatura bună însă nu poate și nu trebuie să fie oprită, pentru că – ideologia partidului nostru ne învață asta – niciodată literatura bună n-a fost reacționară, nu s-a opus progresului. Literatura universală ne este, în acest sens, martoră. A noastră la fel. Între altele, Romulus Vulpescu a adus în discuție problema competenței criticii, a judecății de valoare în aprecierea unei lucrări artistice, a fenomenului literar în general”. □ Dan Zamfirescu: „Modul în care ne-am reunit aici este un exemplu elocvent de aplicare a democrației în viața literară: absolut fiecare membru al uniunii a fost în același timp candidat și alegător, votul fiind strict secret și delegații fiind aleși în ordinea votului. Breasla în ansamblu a avut astfel posibilitatea să aleagă, fiindcă a alege înseamnă doar a opta pentru cineva, ci și a putea respinge. Climatul pozitiv ce s-a instaurat, spre pentru multă vreme, este o urmare directă a acestei democrații reale. În încheiere, două cuvinte despre istoria literară, specialitatea mea: progresele sunt considerabile, dar ceea ce mai rămâne să facem este a racorda istoria literară la aspirațiile și nevoile prezentului, a căuta în devenirea literară a poporului nostru acumulatorul de energie și experiență care să alimenteze efortul de creare a unei mari literaturi românești: a prezentului și viitorului”. □ Létay Lajos: „El a arătat că orientările favorabile survenite și în literatura maghiară din România în ultimul deceniu au fost posibile, înainte de toate, datorită faptului că Partidul Comunist Român – în frun-

te cu conducătorii săi, adepți ai spiritului marxist creator și în primul rând cu tovarășul Nicolae Ceaușescu – a luat în mod consecvent atitudine împotriva a tot ce obișnuim să denumim «boala copilăriei» mișcării noastre, dar și împotriva a tot ce – datorită unor vederi voluntariste sau unor subiectivismе – a suferit deformări în gândirea noastră publică și în practica noastră socială”.

□ Leonid Dimov: „Scriitorul este, în egală măsură cu cititorul, modelat de societate, a spus între altele vorbitorul. Între cititor și autor nu se poate institui decât un dialog plin de sinceritate și respect reciproc, pentru că arta nu e apănajul unei pătri suprapuse sau al unui individ. Artă e o necesitate a ființei umane”.

□ Corneliu Leu: „Se cere în acest moment – a spus Corneliu Leu – un efort din partea criticii de a încerca o înțelegere filozofică exactă a fenomenului literar și de a se dedica lui ca atare, preluându-și funcțiile de importanță pârghie teoretică. De asemenea, vorbitorul a făcut recomandări consiliului ce urmează a fi ales privitoare la viața obștească a scriitorilor, la crearea climatului moral în care să se impună adevăratele valori literare, evitându-se practicile, perpetuate încă prin care se confundă valoarea operei cu funcția ocupată în ierarhia administrației literare”.

□ Liviu Bratoloveanu: „În intervenția sa, dramaturgul Liviu Bratoloveanu, după ce a expus unele considerații asupra procesului de creație literară, asupra noțiunii de curent literar etc., s-a referit la o problemă asupra căreia tezele conferinței au stăruit cu precădere, aceea a climatului literar în care ne desfășurăm munca, a eticii scriitoricești. Etica, a arătat vorbitorul, nu este expresia unor norme de conduită morală obligatorie pentru unii, facultativă pentru alții”.

□ Marin Preda: „Mie mi se pare nefiresc – a spus vorbitorul – să dorească cineva să facă parte dintr-o profesiune în a cărei misiune nobilă nu crede, numai ca s-o ponegrească cu sau fără intenție, în ochii cititorului. Putem să nu mai avem nici o simpatie pentru cutare scriitor, ca om, și asta n-are nici o importanță, dar nu putem să nu fim alarmați citind despre cartea lui cea mai bună că e carte proastă. [...] Am mai avut prilejul să vorbesc despre curiozitatea lui vie și mereu proaspătă pentru literatură. Îmi reafirm și acum convingerea că e unul din cei mai buni din lume și că alți scriitori, de pe alte meridiane, ne pot invidia că ne citește un astfel de cititor aproape ideal. La el mă gândesc totdeauna în momentele de slăbiciune sau de eroare și îmi amintesc mereu, în felul acesta de pactul pe care l-am făcut cu el în acel moment al vieții mele când m-am decis să rămân scriitor: să nu-l plictisesc, să mă străduiesc mereu să nu-i spun ceea ce el deja știe, să nu fac din cartea pe care i-o dau o simplă marfă”.

□ Radu Boureanu: „Nu de critică trebuie să ne temem – critica cinstită ne ajută, ajută clienții literaturii – de judecata mulțimii asupra unora din gesturile noastre, de judecata ultimă a conștiinței noastre trebuie să ne temem. Faptele noastre sunt, trebuie să fie ale unei societăți conduse de legități marxiste”.

□ Dumitru Corbea: „Referitor la climatul literar, vorbitorul și-a exprimat insatisfacția față de disputele neprincipiale, hrănite de orgolii, de lupta pentru posturi și poziții în ierarhia literară. Noua conducere care va

fi aleasă – a spus Dumitru Corbea în încheiere – are ca sarcină să transforme Uniunea Scriitorilor într-un stup de albine lucrătoare, într-o reuniune de oameni care să nu uite că Romain Rolland i-a numit conștiința lumii”. □ Adrian Păunescu: „Pentru că nu pot exista mai multe uniuni ale scriitorilor, suntem siliți să facem parte dintr-o aceeași uniune cu adversarii noștri personali, iar singurul lucru care ne consolează este că aceștia se simt și ei siliți, la rândul lor, să facă parte dintr-o aceeași uniune a scriitorilor cu noi. Dar împrejurarea aceasta schimbă și esența raporturilor dintre noi, scriitorii din România. Ne aflăm într-o barcă în care contează atitudinea fiecăruia, pentru că de fiecare depinde dacă barca se răstoarnă sau dacă va atinge țărmul spre care merge. [...] Dacă vrem într-adevăr ca noi, scriitorii din România, să fim spirite ale acestei țări, dacă ne interesează serios condiția scriitorului în socialism, atunci e cazul să spunem că așteptăm nu numai un consiliu de conducere nou, un consiliu mai drept și mai echitabil pentru toată lumea dar poate și o nouă structură interioară a uniunii noastre însăși, a spus în încheiere vorbitorul”. □ Horia Lovinescu: „Adevărul este că dacă literatura noastră dramatică nu și-a realizat în amploare și profunzime ambițiile la care ar avea dreptul să râvnească, aceasta se datorește servituților deosebit de grele și de tot felul la care e supus genul. Unele din aceste servituți, scriitorul de teatru le acceptă ba chiar le revendică ca un titlu de mândrie. [...] În concluzie, vorbitorul a militat pentru împlinirea aspirației scriitorilor de teatru de a vedea refăcută veche «Societatea a autorilor dramatici»”. □ Dan Deșliu: „El a enunțat unele aprecieri negative cu privire la tezele conferinței, precizând că analiza operată de teze asupra fenomenului literar nu pătrunde totdeauna în miezul problemelor în esența lor. [...] Partidul, conducerea sa superioară, prin documentele sale, prin acțiunile hotărâte, aduse la cunoștința opiniei publice, luptă împotriva rămășițelor vechii mentalități pentru purificarea morală a societății noastre – a arătat vorbitorul. Cine oare să se ocupe de biciuirea năravurilor din societatea contemporană? Societatea fără vicii, fără defecte, fără erori n-a existat, și e greu de presupus că va exista vreodată. Datoria scriitorului este să vorbească despre ele fără teamă, a spus Dan Deșliu, subliniind prin aceasta că scriitorii sunt pe deplin responsabili pentru ceea ce aștern pe hârtie și adaugând că pe terenul lor de activitate ei reprezintă în fond, partidul”. □ Sergiu Dan: „Eu știu că nu literatura numește atașajii culturali, da, tocmai de aceea vreau să adresez o întrebare viitoareii conduceri a uniunii dacă nu s-ar putea ca și Uniunea Scriitorilor să fie consultată de forurile care numesc atașajii culturali tocmai pentru că sunt culturali – a spus Sergiu Dan”. □ Romul Munteanu: „Există – a arătat vorbitorul – o prejudecată mai veche, ca despre scriitorii clasicizați în viață să nu se scrie decât în mod foarte elogios, ca și când toate operele lor ar fi egale, ca și când n-ar fi cunoscut și el momente de criză și reveniri pline de vitalitate. Așa s-a întâmplat foarte multă vreme cu Sadoveanu și Arghezi, care sunt niște titani ai culturii române, dar, la fel ca și Voltaire, Goethe și alții, aceștia au scris și opere slabe, manieriste,

care se situează la periferia activității lor. Modul acesta de comportament continuă și astăzi, deși aduce mari prejudicii scriitorilor de reală valoare. Iar când anumiți critici sau istorici literari nu optează pentru această atitudine apologetică preferă să tacă”. □ Mihai Beniuc: „Patria de mâine, mai frumoasă, mai bogată decât cea de azi, va fi opera clasei muncitoare, a întregului popor, în frunte cu Partidul Comunist Român, a cărui prezență este o vie permanență în toate domeniile, inclusiv în profesiunea literară. Partidul este absolut în toate: el reprezintă forța conducătoare a societății noastre, el hotărăște cum trebuie să se desfășoare activitatea în industrie, în agricultură, în literatură, el hotărăște drumul nostru spre o patrie fericită – a subliniat în încheiere vorbitorul”. □ Alexandru Ivăsiuc: „În mod firesc, pe lângă probleme de literatură, în conferința noastră s-au discutat și probleme de literatură, în conferința noastră s-au discutat și probleme social-politice, între care raportul dintre literatură și societate”. □ Liviu Călin: „Avem toate condițiile, așa cum s-a văzut, pentru a debata oricare problemă majoră a literaturii, care știm cât valorează, în modelarea conștiințelor, prin mesajul ei umanist, prin însușirile artistice deosebite. [...] Scriitorul contemporan trebuie să fie pe deplin convins că numai talentul și cultura, gândirea limpede, modestia îl pot face stimat și prețuit. Orgoliile deșarte sunt străine celui care își dedică întreaga sa creație, întreaga sa energie năzuinței de progres în domeniul artei. Un scriitor autentic respinge veleitarismul, arivismul agresiv, egoismul exacerbat, stând aplecat ca un benedictin asupra mesei sale de lucru, dorind ca opera lui să poarte emblema de aur a epocii, a timpului când poți trăi plener satisfacția de cetățean al unei epoci noi, socialiste”. □ Alexandru Paleologu: „Criticul Alexandru Paleologu a insistat asupra responsabilității ce revine delegațiilor la conferință prin mandatul cu care au fost investiți. Referindu-se la ideile expuse în cuvântul unor antevorbitori, la aspectele privitoare la climatul în care se dezvoltă creația literară, vorbitorul a apreciat că vor trebui găsite în continuare căile prin care să se ajungă la soluționarea cea mai corespunzătoare. De asemenea, el a făcut câteva succinte considerații asupra profesiei de editor, a criteriilor care guvernează editarea unor cărți, criticând tendința de simplificare și vulgarizare a acestor criterii”. □ Ioanid Romanescu: „Poetul Ioanid Romanescu a apreciat că în ultimii ani s-au scris la noi numeroase cărți de prestigiu. El a arătat, totodată, că în același timp, au fost publicate și multe scrieri mediocre, situate, după părerea sa, firească, întrucât nici o literatură nu este constituită numai din opere de extraordinară valoare: chiar și în creația unui singur autor, oricât de mare ar fi el, există sinuoziități. Aceasta nu înseamnă că nu trebuie să ne preocupe procentul de scrieri nereușite tipărite la un moment dat. [...] El a pledat, totodată, pentru introducerea unor criterii mai riguroase, atât în stabilirea valorilor, cât și în acordarea premiilor literare”. □ Alexandru Piru: „Deși stimez toată lumea scriitorilor și citesc cu cel mai mare interes pe orice scriitor, totuși mi se pare ciudat ca cineva să-și dea singur un calificativ de geniu. Și au fost cazuri când

s-a făcut aceasta. Chestiunea valorii este foarte importantă. Uniunea Scriitorilor poate da multe lucruri utile și bune pentru scriitori. Un singur lucru nu poate da – talent. S-au invocat câteva cărți pe care puțini le-au citit. Eu, care sunt obligat să citesc mai mult decât alții, le cunosc și mă întreb de ce se face atâta caz de niște opere mediocre. Sunt multe cărți despre care nimeni nu scrie nimic, nimeni nu vorbește despre ele”. □ Darie Novăceanu: „Amintind că *Ion* a fost scris de Liviu Rebreanu la 35 de ani, că marele nostru Caragiale a scris *O noapte furtunoasă* la 27 de ani și *O scrisoare pierdută* la 32 de ani, poetul Darie Novăceanu a propus conferinței ca în perioada ce va urma să se mediteze cu atenție la faptul că astăzi tineri scriitori până la 35 de ani și chiar mai mult nu au oferit literaturii noastre titluri de valoare egală cu cele citate. Este o întrebare care nu se poate da un răspuns imediat. Dar este o întrebare pe care avem obligația să ne-o punem. În acest spirit, vorbitorul a expus o seamă de opinii privitoare la o mai eficientă promovare a literaturii valoroase, contemporane, în edituri și în reviste, la condițiile de creație ale tinerilor scriitori, precum și la crearea unui climat moral pe măsura nobleții implicate de misiunea scriitorului”. □ Vintilă Corbul: „Scriitorul Vintilă Corbul a făcut în cuvântul său unele referiri la munca editorială, a propus să existe mai multă rigoare în încheierea contractelor cu editurile sau alte instituții culturale, să se asigure respectarea prevederilor acestora”. □ Cezar Ivănescu: „Despre tendința nefirească de a se crea un regim preferențial în jurul unor autori, despre prezența în unele lucrări a unor pasaje licențioase, a vorbit poetul Cezar Ivănescu. El a insistat, de asemenea, asupra necesității de a se sprijini și încuraja creația tinerilor, de a nu se produce imixtiuni extraliterare, funcționărești în domeniul creației”. □ Dumitru M. Ion: „Venind în fața conferinței, poetul Dumitru M. Ion și-a exprimat satisfacția participării la lucrările acesteia, a adresat mulțumiri celor care, luând cuvântul au adus în dezbatere probleme reale ale vieții literare și au militat pentru buna lor soluționare”. ■ Nicolae Manolescu semnează cronică literară la *Convorbiri culturale* de Paul Anghel, Ed. Eminescu, 1972, intitulată *Reportaj și cultură*: „Cel mai neinteresant din carte este un reportaj pur, *Civilizația pământului*, consacrat inundațiilor din 1970. Recunoaștem imediat clișeele fundamentale ale geniului, începând cu tonul sentimental. Acest sentimentalism congenital (care era și al prozei de acum două decenii) se explică prin lipsa prozei la real (cusur paradoxal în reportaj). Oamenii se mișcă fals, vorbesc fals, ca într-un spectacol naiv. Melodrama a luat locul dramei: încă înainte ca înfruntarea cu natura să se fi sfârșit, protagoniștii poartă pe buze un zâmbet, pentru clipele atroce prin care au trecut”. ■ Apar recenzii: □ Liviu Petrescu scrie despre volumul *Vara* de Corneliu Rădulescu, Editura Dacia, 1972: „În tot: un volum inegal, cu evidente neîmpliniri, dar și cu promisiuni dintre cele mai frumoase; Corneliu Rădulescu trebuie să se verifice neapărat în roman”. □ Viola Vancea comentează *Testamentul și alte povestiri* de Francisc Munteanu, C.R., 1972: „Înzestrarea lui

Francisc Munteanu pare neîndoielnică și depinde numai de voința sa să-și clarifice în viitor opțiunile, stabilindu-se definitiv la unul din cei doi poli ai vocației sale”. □ Sorin Titel comentează *Din jurnalul unui cascador* de Aurel Grușevschi: „Citindu-i volumul am fost într-adevăr emoționat văzând cum cele mai cotidiene întâmplări – chiar dacă ele sunt din lumea cascadoriei, pentru că nici acolo excepționalul nu apare la fiecare pas – relatate cu simplitate, nea-dăugând nimic, pot da naștere la literatură”. □ Simina Darie prezintă conținutul romanului autobiografic *Castelul de apă* de Margareta Sterian, C.R., 1972. □ Veronica Porumbacu recenzează *Ghiocuri cu murmur de mare*, o antologie de aforisme semnată de György Beke, Editura Kriterion, 1972: „Și în «argument», ca și în selecție, se simte deci autorul: un reporter ager, totdeauna interesul de nervul social al realității; un prozator care își gândește umanist vremea și rosturile sale în timp. Merită amintit, de asemenea, că fiecare din cele 23 de personalități cuprinse în antologie se bucură de o prezentare succintă care descoperă necunoscătorilor, ori mai puțin familiarilor literaturii române, profilurile unor scriitori care au îmbogățit tezaurul aforismelor”. ■ Șerban Cioculescu publică un text omagial *70 de ani de la naștere Vladimir Streinu*: „Scriitorul acestor rânduri a pierdut în ziua nefastă de 26 noiembrie 1970 un prieten de cincizeci de ani, de pe băncile întâiului an de universitate, un partener de neconținute dialoguri și peripatetizări, un tovarăș nedespărțit de seismele vieții și ale istoriei, resimțindu-le în același ritm ondulatoriu”. □ Și George Muntean dedică lui Vladimir Streinu cuvinte omagiale în *Vocația universalității*: „Setea de originalitate era concurată în cazul lui de o aspirație nemărginită către exactitatea expresivă și situarea istorică și axiologică fără greș a celor cercetate. Asta nu exclude vocația universalității și specificul, nevoia de inovație, văzute atât pe plan individual, cât și în cel al întregii literaturii: «O literatură sau inovează sau moarte», afirma el într-un *Carnet* cu aforisme despre natura artei”. ■ În pagina numită *Cartea străină* apar: □ N. [Nicolae] B. [Balotă] scrie despre *Narația latină*, despre apariția volumului antologic *Proză narativă latină* de Mihai Nichita. □ I. e. notează apariția volumului *Pour une théorie du nouveau roman* de Jean Ricardou, Edition du Seuil, collection „Tel Quel”, 1971, și scrie despre *Premiul Médicis 1971 pentru Pascal Lainé*. ■ În *Meridiane* citim scurta notă *La Nisa, strada Panait Istrati*: „La Palatul expozițiilor din Nisa s-a desfășurat cel de al IV-lea Festival internațional al cărții (între 17 și 25 mai) și cel de al XIX-lea Congres internațional al editorilor. În acest cadru, s-a deschis, la Galerie de Pouchette, expoziția «Viața și opera lui Panait Istrati». De asemenea, a avut loc ceremonia dezvelirii plăcii pe strada din Nisa care poartă – începând de vineri 19 mai – numele scriitorului român”. ■ Alexandru Balaci trimite o *Scrisoare din Roma* în care relatează *Întâlnire cu Goffredo Parise*.

• [„Tomis”, nr. 6] I. Lungu notează despre *Idealurile literaturii*: „Clausurarea, snobismul, adaptarea unor decorații mitice anistorice, mimarea unor

experimente, unor mode străine, împing eforturile presupuse ori reale ale unora către o artă sterilă, goală de conținut sau amorfă. Nici scrierile strict declarative, oricât de bine intenționate, dar formale, fără substanță, fără sângele artei, nu duc în ultimă instanță, la împlinirea sarcinii nobile a creatorului de literatură”. ■ Mircea Iorgulescu se situează *Între normă și criteriu*: „Oricum, încercând a lua în serios lucrurile, totul în critică este – sau pare a fi – supus... Dar schimbarea îndelung preparată întârzie. Fiindcă în fond, aceasta este problema, o revalorizare a criticii. Se pledează pentru înțelegerea totală și ilimitată a tuturor epocilor, a tuturor autorilor, a tuturor cărților și a tuturor formelor, ca și cum un critic ar fi o neutră oglindă reflectând impersonal”. ■ Mirela Roznovanu susține *Accesul la informație*: „Cum se poate ajunge în provincie în posesia unui studiu de Georges Poulet, Gaston Bachelard, V. Eikhenbaum, Tomachevski sau Starobinski? Căci nu putem cere editurilor la nesfârșit traduceri ce nu interesează decât un număr infim de specialiști, capabili ei înșiși de a se descurca cu ușurință în două-trei limbi de circulație”. ■ Alex Ștefănescu prezintă cartea lui Mihnea Gheorghiu: *Scrisori din imediata apropiere* (Albatros, 1971): „Alegându-și exemplele din cele mai diferite domenii ale culturii, cu o mare disponibilitate, Mihnea Gheorghiu renunță adesea la demonstrația abstractă în favoarea demonstrației practice. Stilul său este de a lăsa faptele să vorbească sau, cel mult, de a interveni mobilizator cu mijloacele discursului apodictic. Înlocuirea argumentării ideilor prin temperament, apelul la bunul simț, la fondul unor experiențe comune diminuează valoarea teoretică a cărții, dar, în compensație, îi mărește eficacitatea imediată”. ■ Despre *Geo Dumitrescu sau victoria fragilității* scrie Nicolae Motoc: „Geo Dumitrescu imaginează, pentru a-și face și mai explicită obsesia, un fel de domeniu al fragilității, al poeziei: «prăvălia de porțelanuri». Ceea ce se întâmplă după «o scurtă vizită plină de curiozitate» a Elefantului, se înțelege; metafora vizând cititorii grăbiți, neinițiați, care nu înțeleg mare lucru, dar sunt gata să taie și să spânzure tot ceea ce e în legătură cu poezia”. ■ În poezia lui Anghel Dumbrăveanu, Petru M. Haș descoperă *Lirismul între abhazic și septentrional*: „Ni se oferă astfel ipostaza lirismului înclinat mai mult spre meditație crepusculară decât spre procesiunea epicureică ce părea să fie vocația definitivă a acestui poet. Faptul trebuie accentuat pentru noutatea ce o reprezintă, noutate care atrage atenția asupra perspectivelor (a căror pondere spirituală se afirmă în defavoarea emoționalului) poeziei lui Anghel Dumbrăveanu”. ■ Alexandru George reflectează la *Timpul care a trecut pentru Proust*: „Și apoi să nu uităm că naturalismul psihologic și acuitatea analitică se înglobează până la urmă la Proust în viziunea estetă, tipică fin de siècle, după care, mântuirea existenței celui «care spune eu» în romanul său se săvârșește prin artă. Or, epoca ulterioară a disprețuit arta, n-a mai considerat-o o culminație a existenței, preferându-i autenticul, stilul «trăirii» sau al marii aventuri spirituale și sociale. Căutarea timpului pierdut a putut deci apare unora ca lipsită de orizont, plată,

închisă în imanența unei conștiințe prea de tot particulare...”. ■ Teofil Bălaj consemnează un interviu cu *Louis Nagel*: „Vizitând Constanța în vara anului trecut, editorul francez Louis Nagel a ținut să se fotografieze lângă statuia lui Ovidiu, ale cărui versuri încrustate în marmura dobrogeană a nemuririi sale le cunoștea de mult. Revenit la București, în urmă cu câteva săptămâni, pentru perfectarea detaliilor legate de apariția, în editura pe care o conduce, a unei *Antologii a poeziei românești* de la începuturi până în zilele noastre (ediție bilingvă, pentru început româno-franceză), cunoscutul editor și-a amintit în termeni elogioși despre puținele zile petrecute pe litoral și în Deltă. Cum «industria vacanței» a fost adusă în discuție fără vreo intenție prestabilită, l-am întrebat pe fostul președinte de onoare al Academiei internaționale de turism care sunt impresiile sale despre disponibilitățile naturale și perspectiva de viitor a turismului românesc. «*-În afara profesiei de editor, care este profesia pentru care aveți cel mai mare respect?* – Sincer, am cel mai mare respect pentru orice efort al omului. În societatea noastră, munca fiecăruia este utilă și necesară. Sarcinile unui muncitor necalificat, care transportă cimentul, de pildă, sunt la fel de indispensabile pentru construirea unei clădiri ca și schițele arhitectului. Personal însă, profesia pe care o consider ca fiind cea mai apropiată de preferințele mele, în afara celei de editor, desigur este munca oamenilor politici, cu condiția de a înțelege cuvântul «politic» în accepțiunea sa cea mai nobilă. Adică în sensul de a acționa în interesul mulțimii, a lupta pentru fericirea și prosperitatea tuturor cetățenilor țării tale»”.

● **[„Tribuna”, nr. 21]** Ion Vlad semnează textul: *Inițiere în poezie: Aurel Rău: trei poeți*: „Trei eseuri inspirate de citirea poeziei lui Saint-John Perse a operei lui Antonio Machado și a poemelor istorice ale lui Kavafis sunt reunite de autorul lor, poetul Aurel Rău într-un volum apărut la Editura Dacia. Spuneam lectură întrucât vrem să reamintim că interpretările, elaborate la distanțe diferite în timp, au fost de împrejurări speciale: Aurel Rău a tălmăcit în românește, în echivalențe apreciate de critică, din creația celor trei mari poeți ai liricii moderne;”. ■ Mircea Iorgulescu oferă *Un argument pentru o istorie a literaturii române contemporane*: „Spre deosebire de un dicționar literar, o istorie a literaturii contemporane nu va cuprinde pe absolut toți autorii care au trăit, au scris și au publicat în intervalul de timp corespunzător; în afara scriitorilor care aparțin perioadei literare precedente, vor fi omiși – sau trecuți la bibliografie – autorii de însemnătate artistică și ale căror producții sunt neesențiale pentru desemnarea configurației specifice a literaturii din epoca actuală”. ■ În textul *Câteva intenții*, Mircea Zăciu prezintă activitatea editurii Dacia: „Seria *Restituiri* s-a născut dintr-o idee a Catedrei de literatură română contemporană și teoria literaturii a Universității clujene, în lungi discuții colegiale. Ea avut șansa să fie îmbrățișată de Editura Dacia și să-și găsească astfel materializarea dorită [...] trei direcții se pot întâlni în proiectul seriei noastre: una, de aducere în circuitul literar viu a unor motive diverse,

omenești de înțeles; a doua, de modificare, printr-o mișcare de translație a opției noastre curente, uzată prin conformism, locuri comune, frecventare școlară asupra unui scriitor, fie el și clasic; ultima, în fine, de explorare a creației unor scriitori consacrați, din opera cărora nu o dată au mai rămas texte inedite sau demult epuizate, cunoscute adesea numai în cercurile specialiștilor, cu tot interesul cert pe care l-ar putea trezi, reactivând lectura întregii opere”. ■ Mircea Popa analizează volumul cu scrierile lui G. Ibrăileanu: *Privind viața*: „Strângând pentru întâia oară într-un volum amintirile și aforismele lui Ibrăileanu, dându-ne o imagine integrală asupra spațiului de cogitație lirică al acestuia (prin anexarea părților din addenda), V. Tașcu a efectuat un act de remarcabilă restituție critică, căruia îi adaugă o prefață bine scrisă, cu sugestii critice la obiect. Ce merita pe drept cuvânt să deschidă actuala serie de *Restituiri*, patronată cu superioară responsabilitate de profesorul clujean Mircea Zăciu...”. ■ Despre *Ion Agârbiceanu: Licean.. odinioară* scrie Ion Marcoș: „Este evident – și prin aceasta nu diminuăm câtuși de puțin valoarea unui scriitor pentru care avem toată admirația – că încercarea de roman reeditată de curând la Dacia înseamnă nu atât afirmarea, cât prefigurarea adevăratului Agârbiceanu”. ■ La cartea lui Al. O. Teodoreanu, *Hornicul măscăriciului Vălătuc*, se referă Horia Bădescu: „Ceea ce se cere însă remarcat este faptul că exacerbaria apetiturilor personajelor nu implică un limbaj vulgar sau licențios, omeneștile patimi stând doar sub semnul vorbei de spirit, al zâmbetului subțire, al unei ironice și discrete clipiri de pleoapă”. ■ La secțiunea *Poezia unei generații*, Ion Pop semnează textul *O definiție a poeziei*: „Ceea ce am putea numi o definiție poetică a poeziei se conturează aproape în fiecare carte a lui Nichita Stănescu, pentru care actul creației a devenit de multă vreme un obiect constant de reflecție. A spune, în termeni tradiționali, că poetul cântă lumea nu este cea mai adecvată observație în cazul său. El caută, mai degrabă, o expresie simbolică a mișcării de implicare a subiectivității creatoare în mișcarea universală, surprinderea fenomenului genetic al poeziei ca funcție dependentă de un eu neîntreruptă activitate de germinație”.

26 mai

- **[„Munca”, nr. 7628]** În rubrica *Punct* se semnalează apariția numărului triplu (10-11-12) al revistei „Secolul 20”.

- **[„Scânteia”, nr. 9159]** În acest număr citim *Astăzi sosește în țara noastră tovarășul Fidel Castro Ruz prim-secretar al C. C. al P. C. din Cuba, prim-ministru al Guvernului Revoluționar al Republicii Cuba*.

- **[„Scânteia tineretului”, nr. 7161]** Dorin Tudoran prezintă volumul lui Octavian Paler, *Drumuri prin memorie*, în care acesta „atinge esențiala performanța necesară unui autor în alcătuirea unei cărți de călătorie: aceea de a se descoperi pe el însuși.”

• [„Contemporanul”, nr. 22] Zaharia Stancu semnează textul: *Cel mai mare prieten al nostru*: „Cine a asistat la ultima ședință a Conferinței naționale a scriitorilor, care a avut loc recent în sala mică a Palatului Republicii, nu va uita niciodată ceea ce a văzut și ceea ce a auzit acolo: primirea extraordinară pe care oamenii scrisului i-au făcut-o conducătorului partidului și statului nostru, tovarășului Nicolae Ceaușescu, și celorlalți conducători de partid și de stat care îl însoțeau. Se vedea, în ochii tuturor, că urările de bun venit, precum și aplauzele prelungite care nu se mai sfârșeau erau pornite din inimă, cu dragoste, – cu toată dragostea, cu toată prețuirea, cu toată încrederea în politica internă și externă pe care acest om providențial a imprimat-o partidului nostru comunist, statului nostru socialist, cu toată încrederea în viitorul fericit al patriei noastre, al poporului nostru. Totul a fost firesc, foarte firesc, pentru că Partidul Comunist Român și Nicolae Ceaușescu personal i-au atras și i-au câștigat pe scriitori nu prin vorbe goale ci prin programul vast și înțelept al partidului, program a cărui înfăptuire a dus și va continua să ducă mai departe, la înfrumusețarea, la îmbogățirea patriei noastre și a poporului patriei noastre. Scriitorii au găsite înscrise în proiecte de muncă și de construire a unei țări socialiste și ai unor noi oameni, propriile lor visuri, propriile lor năzuințe”.

■ Redacția revistei consemnează din *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „În cei aproape 4 ani care au trecut de la precedenta reuniune a scriitorilor, în viața social-politică a patriei noastre au avut loc evenimente de importanță națională. Au fost înfăptuite cu succes hotărârile Congresului al IX-lea, care au marcat o nouă etapă în dezvoltarea forțelor de producție, în ridicarea nivelului de civilizație materială și spirituală a poporului. În această perioadă poporul român a trecut cu toate forțele sale la înfăptuirea unui nou cincinal, ale cărui obiective economico-sociale sunt menite să accelereze apropierea României de țările avansate ale lumii, să asigure înflorirea multilaterală a bazei tehnico-materiale a socialismului, perfecționarea relațiilor socialiste de producție și a organizării societății, introducerea tot mai fermă în viață a principiilor eticii și echității socialiste. Aflându-ne în cel de al doilea an al cincinalului, putem afirma cu convingere și îndreptățită mândrie că prevederile acestui program se îndeplinesc cu succes, că România socialistă înaintează cu pași fermi pe calea socialismului și comunismului”.

■ Este redată *Scrisoarea adresată de scriitori cu prilejul Conferinței Naționale a Scriitorilor*, tovarășului Nicolae Ceaușescu: „Mult stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, Această scrisoare v-o trimit delegații de la Conferința Națională a scriitorilor, întruniți în zilele de 22-24 mai 1972 la București pentru a dezbate problemele lor profesionale și de obște. La încheierea lucrărilor conferinței, primul nostru gând de dragoste și recunoștință se îndreaptă către gloriosul Partid Comunist Român pe care cu atâta dăruire de sine și strălucită clarviziune îl conduceți în această epocă de prestigioase evaluări ale demnității României. Adresându-ne dumneavoastră personal, ne adresăm în același timp tuturor

comuniștilor din România, întregului nostru popor, a cărei personificare matură și înțeleaptă sunteți, ca o cumpănă dreaptă între tot ceea ce zidim și visăm să făurim pentru azi și pentru posteritate. De a fost să vă luați asupra-vă destinul țării, ne socotim și noi la fel de înnobilați, gata să facem parte egală de sacrificii și speranțe cu Bărbatul și Patriotul care se cheamă Nicolae Ceaușescu”.

■ Virgil Teodorescu se situează *În inima realității*: „Lucrările Conferinței naționale a scriitorilor, care s-au desfășurat în spiritul democrației socialiste, prezent de altfel în toate manifestările noastre, au fost, după părerea mea, deosebit de fructuoase, dând la iveală preocupările scriitorilor în legătură cu elaborarea și mesajul operei lor, ridicând întrebări și oferind soluții. Lucrările Conferinței au scos la iveală că, în actuala etapă de dezvoltare a societății noastre socialiste, în care apar o multitudine de aspecte cu caracter inedit, efortul artistic trebuie neconținut dublat de efortul de a descoperi tipare noi pentru un conținut care poartă pecetea unei diversități multiple și omniprezente. S-a constatat încă o dată, dacă mai era nevoie, că atunci când materialismul dialectic și istoric este considerat o metodă vie de interpretare a realității înconjurătoare se exercită în toată libertatea și amploarea, puterea de înnobilare a artei se desfășoară în toată plenitudinea ei, iar efectele operei de artă, în ceea ce privește transformarea conștiinței umane, sunt mult mai rapide, mai adânci, și mai rodnice”.

● **[„Cronica”, nr. 21]** În articolul de fond, publicat la încheierea Conferinței Naționale a Scriitorilor și intitulat *Cuvântul celor care scriu*, se notează: „Conferința națională a scriitorilor s-a încheiat. Manifestarea aceasta de breaslă s-a dovedit capabilă să justifice interesul unanim cu care a fost așteptată, nu numai în colectivitatea scriitorilor, ci în întreaga ambianță spirituală a societății noastre. A fost un prilej de demonstrare viguroasă a faptului că scriitorii României socialiste alcătuiesc o entitate creatoare activă în spiritul ideologiei partidului nostru, o prezență colectivă de primă importanță în viața dinamică a patriei. Problemele unei literaturi nu sunt niciodată dezbătute cu mai multă pasiune decât de înșiși producătorii acestei literaturi. Chiar atunci când luciditatea nu e lipsită de subiectivism, chiar atunci când încuviințările trec prin filtrul controversei, - obștea este în stare să se autoanalizeze cu foarte multă profunzime, adăugându-și și renunțând, trăgând direcții și alcătuind sinteze. Zilele de desfășurare a Conferinței naționale a scriitorilor s-au caracterizat prin evidenta lor tonalitate de răspundere socială și artistică. Dezbaterile, poate nu întotdeauna convergente în privința opiniilor, a interpretărilor faptului literar, cu atitudini personale în mod firesc expuse la o asemenea întâlnire, - dezbaterile acestea au alcătuit totuși o exprimare omogenă a finalității scrisului românesc contemporan, a setei de desăvârșire, a angajării în numele celor mai nobile idealuri umane. S-au emis formulări, s-au făcut categorisiri. S-a accentuat forța înaintașilor, a tradiției, și în același timp s-a discutat despre ceea ce prezentul nostru literar a adăugat și adaugă mereu. S-a analizat necesitatea

prezenței pline de adevăr a omului contemporan în creația literară, investirea acestui erou cu prerogativele epocii istorice pe care o trăim. S-au adresat cu-vinte calde de mulțumire pentru condițiile pe care partidul și statul nostru, în-tregul popor român, le-au creat breslei scriitoricești. Cu emoție a fost ascultat cuvântul rostit de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român - îndreptar prețios și vibrant îndemn adresat scriitorilor noștri de a-și pune întreaga capacitate de creație în slujba înaltelor idealuri ale socialismului. Fără îndoială, ecourile vor persista în publicații și în viața noas-tră spirituală. Reținem faptul că această Conferință națională a scriitorilor a de-monstrat odată mai mult că în Republica Socialistă România literatura poartă însemnele unei demnități prețuite și a unei angajări sincere și totale”. ■ În *Cronica literară*, Al. Andriescu prezintă volumul de eseuri critice al lui Ștefan Aug. Doinaș, *Poezie și modă poetică*: „Poezia ca aventură a limbajului repre-zintă un ideal la care privește și Ștefan Aug. Doinaș, mai ales când vorbește, urmărit și de unele idei ale lui Blaga, de funcția ei de a crea o mitologie, defi-nită așa fel încât cei combătuți s-ar putea crede, frustrați: „Dar ce este mitolo-gia, dacă nu această nelume, acest univers verbal, în care mișună ființe cu structuri antinomice, mai reale - într-un anumit sens - decât realul însuși” (p. 233). Autorul va vorbi, chiar cu oarecare exaltare, de „imperialismul sub-stanțial al Verbului” pe care și cei lăudați și cei criticați vor să-l instaureze. Nu combate, așadar, moda, ci nereușitele ei, cu aceeași plăcere a lecturii și anali-zei textelor pe care o manifestase și în eseurile din prima parte, *Repere poetice*, în acest punct, Ștefan Aug. Doinaș se desparte de Maiorescu, care nu avea, ne spune G. Călinescu, „plăcerea analizei cărților”. Maiorescianismul acestor eseuri se reduce, în ultima analiză, numai la metoda, folosită în pasajele pole-mice, discreditării prin superioritate culturală subliniată, din care rezultă o propensie comună spre pedagogia literară”. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga scrie partea doua a studiului *Între clasicism și romantism*. □ Ileana Corbea publică un amplu interviu cu Milița Pătrașcu, *Despre sculptură și scrii-tori*. □ În *Mențiuni critice*, Val. Condurache prezintă volumul de nuvele *Ceta-tea* de Vicențiu Donose, în timp ce Const. Coroiu scrie, cu titlul *Elogiu și negație*, despre volumul lui Al. Oprea în care acesta întocmește „dosarul a 5 procese literare”. ■ N. Barbu, în *Scriitori contemporani*, publică partea a doua a studiului dedicat lui George Lesnea. ■ Este adusă în discuție din nou tema *Momentul actual în critica și istoria literară*, în numărul de față răspunzând la întrebări Ion Apetroaie și Emil Manu. Întrebat „în ce măsură o istorie a litera-turii române beneficiază de monografiile, studiile, eseurile etc. publicate în ultimul timp”, Ion Apetroaie răspunde: „Ar fi absurd să se creadă că după apariția unor studii sintetice discuțiile critice nu se vor mai produce, mișcarea literară în jurul literaturii trecutului va lăncezi. Mai ales literatura ultimelor decenii va incita la campanii critice care abia de aici încolo se anunță decisive pentru situarea exactă a acesteia în ansamblul literar românesc. Riscul ierarhi-

zării valorilor contemporane este indiscutabil mai mare, cu atât mai mult cu cât majoritatea lor sunt abia în curs de sedimentare, iar exegezele critice nu de puține ori derutează prin „diagnosticarea” falsă”. □ La această întrebare, Emil Manu răspunde în următorul mod: „Istoricul literar de azi se găsește încă în situația lui G. Călinescu de a lua totul de la început: nu există monografii temeinice pentru toți scriitorii mari și nici studii pentru cei mărunți, nu avem ediții critice complete decât la câțiva scriitori; la cei mai mulți edițiile încep și nu se continuă. Concret, o istorie a literaturii române contemporane nu este „pregătită” decât într-o prea mică măsură de activitatea critică curentă. În afară de acest fapt, istoricul literar este și un scriitor la rândul lui, și un critic deci, având mereu un anumit punct de vedere. Dar dincolo de orice punct de vedere insolit sau absurd de original, nu se poate spune că monografiile și edițiile critice, efectuate de alții, nu aduc foloase. Sunt, în cel mai rău caz posibilități de confruntare”. □ În privința „multitudinii cercetărilor dedicate curentelor literare românești”, Ion Apetroaie apreciază că „schimbul de opinii, dialectica mișcării critice în genere îndreptătesc constatarea că niște limpeziri s-au produs în anii din urmă chiar pe terenul spinos al înțelegerii unor curente. Admițând permanența realismului, nimeni nu mai poate respinge azi cutare operă numai pentru că ar fi prea îndepărtată de rigorile viziunii realiste, că ar împrumuta elemente ale altor orientări”, în timp ce Emil Manu consideră că „prin dezvoltarea unei școli românești de literatură comparată s-ar putea ajunge la o repunere pe rol a cercetării curentelor literare în perspectivă comparativă”. □ Următoarea întrebare se referă la capacitatea criticii de a „delimita tendințele, stilurile literaturii contemporane”, problemă în care Ion Apetroaie răspunde: „înainte de a fi investiți cu dificila misiune de a discerne valorile, criticii înșiși trebuie selectați cu mai mult discernământ pentru rolurile de mare răspundere. Creditul total ce i se acordă unui june bătaios după numai două-trei recenzii cu nerv poate aduce (cum s-a și întâmplat) surprize foarte neplăcute. Desigur, nu se pot tăgădui diversitatea punctelor de vedere în actul critic, contribuții pe spații restrânse în exegeze, adâncirea investigației critice din perspective mai largi ca altădată. Toate acestea cel mult îndreptătesc speranțe, dar nu dau dreptul să vorbim, deocamdată, de realizări pe potrivă funcției sociale și estetice a criticii”. Emil Manu, referitor la ultimele două probleme, consideră că „critica literară a abordat, nu odată, problemele contemporaneității, dar lucrurile s-au discutat numai și e foarte bine că s-a făcut așa; contemporaneitatea este un element în schimbare perpetuă, aproape un fluid, și oprirea proceselor pe loc prin delimitări și prin sentințe este o imposibilitate. Deci, numai o discuție dialectică a fenomenelor literare contemporane poate sesiza unele tendințe, unele linii de dezvoltare a literaturii. Dar în discuția aceasta unii critici au aplaudat cu prea multă ușurință orice experiment literar iar alții s-au găsit în situația de a nega orice experiență”. □ Radu Șt. Mihail publică o cronică dramatică la piesa lui J. B. Priesley, *Inspectorul de poliție*, pusă în sce-

nă la Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad. Tot aici, Ștefan Oprea publică o cronică dramatică a piesei lui Ion Omescu, *Iadul și pasărea*, pusă în scenă la Teatrul „I. L. Caragiale” din București. □ Al. Andrițoiu publică poeziile *Poem despre vis și Țară*. □ Revista publică un al doilea fragment din volumul al II-lea de *Memorii* al lui Demostene Botez. □ În *Lirică cehoslovacă* sunt publicate o serie de poezii semnate de Miroslav Holub, Vlasta Dvorackova și Voitec Mihalik. □ Enzo Siciliano publică povestirea *Certificatul*. □ În *Debut* sunt publicate o serie de poezii semnate de Marina Ionescu. ■ În *Moment*, cu titlul *Colocviu internațional*, este publicat un scurt interviu cu Vasile Arvinte despre cel de-al zecelea colocviu internațional al Societății „M. Eminescu” din Freiburg, pe tema „Cultură europeană, cultură românească în secolul al XIX-lea”. În *Ritm editorial* se face o trecere în revistă a ultimelor apariții de la editura Univers: *Proză narativă latină, traducere* de I. Teodorescu, volumul VI din *Oameni, ani, viață* de Ilya Ehrenburg ș.a. ■ Cu titlul *Provocările anului 2000*, este publicată ancheta internațională a „Cronicii” ce se ocupă de „umanizarea ordinatoarelor și îmblânzirea viitorului, de dimensiunile fizice și psihice ale progresului, de stres și supraabundență de informații, de uzine biologice, transplanturi de viață și caractere a la carte, de mitul și valoarea unui stil ireproșabil de civilizație”. Sunt notate intervențiile lui Erich Segal și a lui Primo Levi. Ancheta este realizată de Marta Alboiu Cuibuș.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 77]** Prima pagină redă un fragment din *Cuvântarea* tov. Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a scriitorilor, tipărită apoi integral în paginile revistei: „Noi dorim o literatură care să înfățișeze viața în toată complexitatea ei, cu toate frământările și contradicțiile ei, cu înfruntarea legică dintre vechi și nou, o literatură și o artă care să contribuie la lupta împotriva mentalităților înapoiate, a rămășițelor concepțiilor vechi în conștiința oamenilor, la afirmarea valorilor morale noi, a umanismului socialist, a principiilor de viață socialiste și comuniste... Cel care se împiedică de cioturi, de resturi ale lumii vechi, și nu mai este în stare să cuprindă orizonturile noi ale vieții sociale nu poate comunica viitorului «esența prezentului», la care se referea G. Călinescu”. □ Eugen Barbu continuă serialul rubricii *Vitralii, Gloria victis*, despre mijloacele literare ale balcanicului, cu analiză pe fragmente din Nicolae Filimon, *Ciocoi vechi și noi*, dar și pe Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea Veche* și G. Călinescu, *Bietul Ioanide*. □ La Moscova apare *Groapa* în traducerea Irinei Ogarovnikova. ■ Se stabilește noua conducere a Uniunii Scriitorilor: Președinte de onoare – Victor Eftimiu; Președinte activ – Zaharia Stancu; Vicepreședinți – L. Fulga, G. Macovescu, Marin Preda, Virgil Teodorescu, Sütő András; Secretar general – Constantin Chiriță; Secretari – I. Hobana, Szass Janos; Comisia de cenzori – Nicuță Tănase, C. Nisipeanu, Darie Novăceanu, Petru Vintilă; Membri ai Biroului US (printre alții) – Geo Bogza, Ștefan Augustin Doinaș, Ovid S. Crohmălniceanu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Geo Dumitrescu, Eugen Jebeleanu, Fănuș Neagu,

D. R. Popescu, Titus Popovici, Horia Lovinescu, Nichita Stănescu etc. □ Romul Munteanu, proaspăt ales membru al Biroului Uniunii Scriitorilor, se ocupă la rubrica de carte străină de volumul lui Jean Rousset, *Forme et Signification (Formă și semnificație)*. ■ E. Manu, la finele cronicii literare despre volumul lui Șt. Augustin Doinaș, *Poezie și modă poetică '72* (eseuri), vine cu un dur *PS / N.B.* despre noi inadvertențe ale lui Nicolae Manolescu. „În «Romania literară» nr. 21, din 18 mai, în cadrul cronicii literare *Camil Petrescu, teoretician al romanului* scrie textual: «Așa se explică prețuirea *Amintirilor* colonelului Locusteanu, publicate cu o lungă introducere de Camil Petrescu.» În nr. 22 din aceeași revistă, N. Manolescu face completarea că publicarea a avut loc la «Revista Fundațiilor». În realitate, *prețuirea* lui Camil Petrescu se producea în volumul *Teze și antiteze* (1936), în articolul *Amintirile colonelului Grigore Locusteanu și amărăciunile calofilismului*, apărut mai înainte în «Revista Fundațiilor», nr. 10, 1934, și nu într-o introducere, fie ea chiar lungă, la *Amintirile colonelului*, pentru că *Amintirile* nu au fost publicate de Camil Petrescu, ci de Radu Crutzescu (semnând și comentariile istorico-literare) în 1934, în nr 1-7 ale «Revistei Fundațiilor», însoțite de un comentariu istoric al lui Ioan C. Filitti. În articolul lui Camil Petrescu, din *Teze și antiteze* (dacă N. Manolescu l-ar fi citit mai departe și nu s-ar fi oprit la prima pagină) este criticat chiar I. C. Filitti, ca fiind prea documentarist și nu un comentator de moravuri. Cu alte cuvinte, nici revista, nici cartea *Amintirile*, 1934, nu i-au trecut prin mână lui Nicolae Manolescu, dar le-a citit cu aplomb, lucru foarte grav pentru un universitar și chiar și pentru un cronicar literar...”.

27 mai

- [„**Munca**”, nr. 7629] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Anca Simion, Teodor Atanasiu.

- [„**Scântea**”, nr. 9160] Ziarul vine cu informații despre *Vizita tovarășului Fidel Castro Ruz*. ■ După Conferința națională a scriitorilor, citim *O literatură majoră, creată într-un climat spiritual superior*, o convorbire cu Constantin Chiriță, secretarul general al Uniunii Scriitorilor, interviu realizat de Nicolae Dragoș: „– *Ce considerați semnificativ pentru spiritul lucrărilor, al dezbaterilor, pentru modul cum s-a desfășurat alegerea organelor de conducere ale uniunii?* – În conferință s-a aprobat un statut mult mai îmbunătățit, care reprezintă stadiul pe care l-a atins astăzi obștea noastră scriitoricească; este de reală eficiență organizarea pe asociații, pe secții – în cadrul cărora se dezbate și problemele zonelor scriitoricești și problemele specifice literaturii, anumite fenomene care apar în câmpul literar. În sfârșit, sunt de menționat măsurile ce s-au luat pentru îmbunătățirea structurilor organizatorice, măsurile care se prefigurează încă, precum și reprezentarea echitabilă în organele de conducere ale uniunii noastre. De altfel, încă din prima lor zi de activitate am

constatat dorința celor aleși în organele de conducere ale uniunii de a desfășura o activitate unitară, solidară, de obște. Firește, conferința și dezbaterile ei nu au fost deloc lipsite de relief; nu totul în conferință a fost neted. Am asistat la binevenite confruntări de opinii și ar fi fost, într-adevăr, de folos ca ele să fi fost și mai multe. Au fost formulate critici cu privire la unele aspecte ale vieții noastre literare. S-a arătat că nu întotdeauna critica de specialitate a acționat cu suficientă fermitate, cu discernământ. Au fost criticate și unele aspecte de formalism, de rutină din viața administrativă a uniunii. S-a solicitat pe drept cuvânt o prezență mai activă a organismelor alese în soluționarea unor probleme fie de ordin practic, material, fie de ordin spiritual. Nu putem afirma că o dată cu conferința toate aceste lucruri au și fost rezolvate. Este doar o prefigurare a unui foarte bogat plan de lucru pentru consiliul ales, pentru biroul Uniunii Scriitorilor. Dar faptul că s-au nominalizat unele fenomene negative, că s-au preconizat direcții în care trebuie acționat, mi se pare o primă garanție a unor intervenții eficiente, oportune. Uniunea noastră va trebui să se afirme și mai puternic ca un loc de întâlnire fructuoasă dintre scriitori. Adică, în clipa în care scriitorul are o anumită problemă de creație, de documentare, de difuzare a cărții să afle sprijin la uniune. Desigur, sunt de rezolvat și probleme economice, de natură administrativă. Cred că vor trebui create comitete speciale pentru aceasta. Dar la uniune, scriitorul să se simtă îndemnat să vină în primul rând pentru a fi ajutat în clarificarea unor probleme de fond ale creației sale. Suntem hotărâți să facem aceasta. Dorim, așa cum s-a cerut în conferință, să realizăm o intervenție mai activă în problemele de creație, de filozofie a creației. Activitatea uniunii trebuie să devină o necesitate spirituală pentru scriitori, să vină în sprijinul rezolvării unor probleme de esență ale creației, de filozofie, de gândire, să determine o solidaritate spirituală a obștei scriitoricești, pe temelia concepției materialist-dialectice despre lume și viață. [...] – *Care credeți a fi, dintre numeroasele idei afirmate în conferință, cele demne de o atenție deosebită?* – Sunt într-adevăr multe. Dar cu deosebire aș insista asupra modului superior în care este înțeleasă la noi *îndrumarea literaturii și artei de către partid* și necesitatea acestei îndrumări. Vreau să afirm că termenul acesta de literatură îndrumată de partid este una din cele mai fericite realități ale vieții noastre spirituale. Concepția partidului nostru asupra rolului artei și literaturii în socialism, asupra locului creatorului în viața cetății este democratică, superioară și frumoasă. Este o mândrie să te declari de acord cu această excepțională îndrumare de către partid, așa cum o concepe conducerea partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, așa cum a fost ea formulată și la conferință, ca în atâtea alte prilejuri de secretarul general al partidului nostru. Pentru că este o îndrumare rezultată din grija mare a partidului față de această țară, față de poporul nostru. Partidul ne cere să scriem cărți necesare, cărți ale epocii noastre. Suntem îndrumați de un partid înțelept, de un partid curajos, de o conducere cutezătoare, care urmăresc în esență înnobilarea omului. Aș aminti doar

modul pozitiv, entuziast în care au reacționat participanții la conferință, când tovarășul Nicolae Ceaușescu a citat cuvintele marelui nostru Eminescu, afirmând că ideile poetului nostru național par a fi o frază desprinsă din programul partidului comunist. Încă o dovadă că partidul, îndrumându-ne în creația literară, apără și respectă de fapt cea mai frumoasă tradiție spirituală a poporului nostru. Partidul apără cea mai frumoasă și necesară tradiție pentru vitalizarea, pentru afirmarea continuă a artei și literaturii noastre noi, socialiste. Este de la sine înțeles că fiecare dintre scriitorii noștri, fiecare scriitor adevărat va fi mândru să se afle în slujba ideilor partidului, a idealului de înălțare a României socialiste”.

• **[„Flacăra”, nr. 22]** În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga publică *Psihologii polivalente*. □ În *Literare*, Traian Stoica prezintă volumul lui Laurențiu Fulga, *Sinteza* (Editura Militară). ■ În *Dialog cu cititorii*, H. Dona citează scrisoarea lui Alexandru Batist, „profesor pensionar din Pitești, [care] se asociază [...] celor care în ultima vreme se îndeletnicesc cu contestarea lui G. Călinescu”. Dona apreciază că „nicio operă n-are caracter sacru și orice părere este respectabilă, în măsura în care se exprimă coerent, pe bază de argumente și în limitele urbanității”, considerând, față de nemulțumirea acestuia la criticile aduse de G. Călinescu lui V. Alecsandri, că „se pare că admirația necondiționată pe care tov. Batist o nutrește pentru bardul de la Mircești este într-o asemenea măsură exclusivistă încât neagă până și dreptul criticii literare de a emite judecăți de valoare altfel decât hiperlaudative”. □ T. Caranfil publică *Goya - „Drumul spinos al cunoașterii”*, o cronică a ecranizării romanului lui Lion Feuchtwanger. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se publică o notă despre volumul lui Dumitru M. Ion, *Poezii de douăzeci de ani* (Eminescu). □ Succintă prezentare a volumului *Proza narativă latină* (Univers), „traducere de I. Teodorescu, studiu introductiv, prezentări și note de Mihai Nichita”. □ Sunt trecute în revistă o serie de apariții de la Meridiane: volumul al VI-lea din *Oameni, ani, viață* de Ilya Ehrenburg, *Culoarea izvoarelor* de Lada Galina, *Sâmbătă seara* de Milcio Radev ș.a. □ Este apreciată inițiativa Editurii Militare de a publica un *Almanah al vacanței*, ediția fiind îngrijită de Victor Tulbure. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, sunt semnalate piesele *Peer Gynt* de H. Ibsen (Teatrul tineretului din Piatra Neamț) și *Despre unele neajunsuri, lipsuri și deficiențe în domeniul dragostei* de Al. Mirodan (în repetiții la Teatrul Național).

• **[„Luceafărul”, nr. 22]** Număr dedicat Conferinței Naționale a Scriitorilor. Lucrările conferinței au fost deschise de Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, iar raportul de activitate al Consiliului Uniunii Scriitorilor a fost pe perioada noiembrie 1968 – mai 1972. Întâi de toate este publicat discursul lui Nicolae Ceaușescu care remarcă „un puternic avânt al creației literare în perioada care a trecut de la reuniunea precedentă a scriitorilor. În acești ani au apărut mii de noi lucrări beletristice realizate de scriitori români și de

cei aparținând naționalităților conlocuitoare, dintre care multe de reală valoare artistică. Se poate spune că a avut loc o adevărată explozie a creației literar-artistice, o manifestare deosebit de vie, de fecundă, în sfera beletristicii, atât a scriitorilor consacrați, cât și a generațiilor noi care s-au dedicat scrisului. În acest avânt al creației literare se reflectă însăși evoluția tumultuoasă a vieții noastre sociale, profundele transformări înnoitoare produse în societate, dinamismul cu care masele populare edifică orânduirea socialistă”. Discursul secretarului general al P.C.R. amintește și de „exigențele partidului și sufletului nostru față de creația literar artistică” ce se traduc prin faptul că „țara noastră, societatea, au nevoie de opere literare militante, cu un profund conținut revoluționar, care să contribuie la marea epopee a edificării lumii noi în România, să cânte lupta și munca eroică a poporului, bucuriile și necazurile, speranțele și visurile sale [...]”. Cu toate acestea, „se mai întâlnesc, din păcate, pe alocuri, printre confrății dumneavoastră, unii – puțini desigur – care cred că redarea acestor fapte, a marilor eforturi săvârșite de om pentru transformarea naturii și societății nu constituie surse demne de inspirație, nu pot oferi teme pentru opere literare elevate și durabile. Asemenea scriitori au părerea că pot găsi subiecte literare mai valoroase în întâmplările mărunte, banale, ale unor existențe consumate la marginea societății, în cafenele, în atmosfera vieții de bulevard. [...] Cel care se împiedică de cioturi, de resturi ale lumii vechi și nu mai este în stare să cuprindă orizonturile noi ale vieții sociale nu poate comunica viitorului esența prezentului, la care se referea George Călinescu. Doar este firesc ca într-o pădure să existe și uscături! În procesul transformării revoluționare a societății ies inevitabil la iveală și purtătorii mentalităților anacronice, ai individualismului mic burghez, ai spiritului de căpătuială, chiar și elemente cu comportări antisociale”. Tocmai de aceea există o necesitate „ca și critica literară să dea dovadă de mai multă principialitate marxist-leninistă în analizarea operelor literare, de mai multă obiectivitate, spunându-și mai răspicat punctul de vedere în susținerea și promovarea valorilor literaturii noastre, combătând tendințele negative, scăderile de ordin ideologic și artistic care se mai manifestă în câmpul creației literare”. ■ Scrisoarea Conferinței Naționale a Scriitorilor din România adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu punctează obligativitatea „relației indestructibile dintre conștiința creatoare [a scriitorilor] și gândirea politică a Partidului Comunist Român”. A fi un scriitor dedicat poporului „înseamnă a-l exprima în cărțile noastre în perfect acord cu destinul său istoric și a-l releva lumii cu toate valorile sale spirituale. [...] Nu aflăm altă măsură de a sluji [patria] decât devoțiunea fără măsură față de partid, față de dumneavoastră personal [Nicolae Ceaușescu]. Prea mândri de a trăi în același timp cu dumneavoastră, iubite tovarășe Ceaușescu, căutăm în cugetul și fapta dumneavoastră însăși substanța propriei noastre pasiuni creatoare”. ■ În raportul conducerii Uniunii Scriitorilor prezentat de acad. Zaharia Stancu, cel din urmă amintește cei 3 ani și jumătate care au trecut de la ultima întâlnire a scriitorilor,

cât și necesitatea prezentă a acestora de a răspunde „exigențelor sporite ale publicului [lor], să creeze opere în care oamenii să se recunoască, să-și recunoască munca, bucuriile, sacrificiile, să-și găsească formulate într-o elevată ținută artistică sentimentele autentice și întrebările autentice”. Referindu-se la importanța Plenarei C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971, Zaharia Stancu descrie implicațiile ideologice ale Congresului X pentru România. La acesta din urmă s-a subliniat „adevărul că specificul dezvoltării socialiste, planificate, nestihinice, conștiente, implică în mod necesar dezvoltarea conștiinței umane, că este o dezvoltare nu numai economică sau tehnică, dar și a relațiilor dintre oameni, o dezvoltare a înaltelor valori umane specifice socialismului. Plenara a adus o clarificare a conștiințelor noastre, arătând rolul important pe care cultura, educația, arta și literatura sunt chemate să-l joace în procesul de edificare al socialismului. Literatura, în felul acesta, nu mai este un factor secundar, mărgininu-se doar să înregistreze modificările din peisajul social și uman, ci un factor activ de înrâurire, de modelare a conștiințelor și, în acest fel, a întregii societăți”. Tocmai de aceea, în ultimii 3 ani și jumătate „s-a îmbunătățit calitatea și nivelul scrisului nostru, varietatea de moduri de expresie și stiluri. Au dispărut din peisajul nostru literar scrierile naive, puerile, multe viziuni simplificatoare. Noi suntem împotriva simplificării, a vulgarizării, ca și a vulgarității în expresie. [...] Aceste realizări [...] nu exclud necesitatea unei atitudini autocritice față de lipsurile și greșelile care s-au manifestat în literatură și înmunca noastră de la Uniune. Au apărut și cărți slabe și foarte slabe, atât în ceea ce privește conținutul de idei, cât și forma artistică. [...] Scrieri pretențioase, fals incifrate s-au născut dintr-o problematică falsă și minoră. Virtuozități inutile, chiar dacă uneori dovedeau abilități de expresie, s-au cheltuit pentru a transmite banalități. Pe drept cuvânt o asemenea literatură, unutil complicată, a fost botezată «literatura nimicului» și ea relevă o sărăcie a observației și a experienței, o privire confuză, în stare să descrie mișcările paharului cu apă ca tragice furtuni și uragane”. Continuându-și discursul cu avantajele editoriale de care au ajuns să se bucure scriitorii în ultimii ani, Zaharia Stancu pune accentul pe faptul că „politica Partidului de descentralizare a dus în perioada pe care o analizăm la apariția de noi edituri de literatură, atât în Capitală, cât și în provincie. În 1968 existau doar două edituri pentru literatură. Astăzi avem, în întreaga țară, 12 edituri care publică literatură. Una dintre ele este Editura Uniunii Scriitorilor, Cartea Românească. Această descentralizare a adus numeroase foloase scriitorilor, a lărgit posibilitatea de luare operativă a deciziilor de editare, a redus puțința luării unor decizii arbitrare sau subiective care să împiedice apariția unor cărți de valoare.” Președintele Uniunii Scriitorilor continuă raportul prin aducerea în prim-plan a rolului decisiv avut de revistele de literatură într-o cultură. Astfel, Zaharia Stancu îndeamnă ca revistele „să devină mai vii, mai interesante, adevărate școli de educare a publicului, bogate în idei. [...] Toți redactorii

trebuie să contribuie activ la ridicarea nivelului fiecărei publicații [...]”.

■ Amintim din dezbaterile de la Conferința Națională a Scriitorilor intervențiile următorilor: □ Constantin Chiriță: „Noi comuniștii, cei din comitetul de partid și din conducerea Uniunii, am înțeles, am simțit și ne-am integrat în marea și adevărata idee a umanismului socialist care a stat la baza întregului proces ideologic din ultima vreme. [...] Se poate spune că orizontul etic al epocii noastre nu mai pătrunde în literatură pe calea ilustrativismului plat și a schemelor uzate trădând o gândire conformistă”. □ Ion Negoitescu: „După ce s-a referit la unele problemeale reeditării clasicii, vorbitorul și-a exprimat convingerea că nu este nimeni care să conteste adevărul că progresul spiritual nu poate fi asigurat fără un cinstit și serios schimb de opinii. Secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a arătat el, a apărut solemn această lege a culturii. Din păcate însă există confrăți și unele organe de răspundere ce nu țin seamă de acest adevăr. Nu o dată, mai cu seamă criticii literari sunt stânjeniți în activitatea lor de apreciere fie a operelor clasicii, fie a operelor contemporanilor. În loc să se deschidă drum replicii, ea este împiedicată ab initio să ia naștere, nelăsându-se astfel posibilitatea ca disputele creatoare să contribuie la progres. Mi se pare iarăși că, în aplicarea tezelor din iulie 1971, s-a procedat de către unii factori de răspundere într-un spirit îngust, încât în loc de stimulare am ajuns să avem cazuri de înfrânare a producției spirituale”. □ Romulus Vulpescu: „niciodată literatura bună n-a fost reacționară, nu s-a opus progresului”. □ Leonid Dimov: „Scriitorul este, în egală măsură cu cititorul, modelat de societate [...]. Între cititor și autor nu se poate institui decât un dialog plin de sinceritate și respect reciproc, pentru că arta nu e apanajul unei pătri suprapuse sau al unui individ. Artă e o necesitate a ființei umane”. □ Adrian Păunescu: „Dacă vrem într-adevăr ca noi, scriitorii din România, să fim spirite ale acestei țări, dacă ne interesează serios condiția scriitorului în socialism, atunci e cazul să spunem că așteptăm nu numai un consiliu de conducere nou, un consiliu mai drept și mai echitabil pentru toată lumea, dar poate și o nouă structură interioară a uniunii noastre însăși”. □ Alexandru Piru: „Chestiunea valorii este foarte importantă. Uniunea Scriitorilor poate da multe lucruri utile și bune pentru scriitori. Un singur lucru nu poate da – talent. S-au invocat câteva cărți pe care puțini le-au citit. Eu, care sunt obligat să citesc mai mult decât alții, le cunosc și mă întreb de ce se face atâta caz de niște opere mediocre. Sunt multe cărți despre care nimeni nu scrie nimic, nimeni nu vorbește despre ele”. ■ Apar poemele *Caut nimfele...; Poate caii erau...; Mângâiere rotundă* de Nora Iuga.

28 mai

• [„Scânteia”, nr. 9161] În *Adnotări* citim: □ „Secolul XX” sub semnul *Anului Internațional al Cărții* de George Cuibuș: „Marcată de o întârziere apreciabilă (circa o jumătate de an!) revista «Secolul XX» oferă un număr tri-

plu pe 1971 (10-11-12) alcătuit cu acuratețea și sobrietatea cu care ne-a obișnuit de multă vreme. [...] Într-un generos program, colectivul redacțional al revistei își definește intenția de a tălmăci pe înțelesul cititorilor conceptul de bibliotecă în evul modern, având în vedere contextul favorabil oferit de Anul Internațional al Cărții. Parcurgând textele selectate, avem o dată mai multă certitudinea pe care o oferă cartea din toate vremurile ca simbol al vieții. Această stăruitoare simbolică – prezentă de-a lungul veacurilor în literatura universală – înlesnește perceperea actualității și firescului unor date permanent umane ca laitmotiv al unei întregi literaturi. Din păcate, demonstrația se rezumă doar la câteva exemple (Joyce, Broch, Brecht, Flaubert, Valéry). Ar fi putut îmbogăți în substanță acest reușit număr al revistei evidențierea contribuțiilor românești. În esență însă, cele trei numere ale revistei «Secolul XX» constituie utile și autoritare unelte de lucru pentru cei interesați (profesori, studenți, cercetători), cât și un bogat material informativ pentru cititor, în genere”.

□ *Impasul aventurii* de S. Cristian: „Autorul unor scrieri de factură polițistă nu trebuie să abuzeze de creditul pe care î-l acordă cititorul; incredibilul, senzaționalul, suspansul au nevoie de un mobil verosimil spre care autorul să conducă raționamentele lectorului prin hățișul evenimentelor neprevăzute. Numai în acest fel literatura de aventuri devine o adevărată gimnastică a minții, o piatră de încercare a mobilității inteligenței celui ce îndrăgește. Ne-am fi așteptat să întâlnim și în recenta carte a lui Theodor Constantin: *Doamna cu voaleță din Balt-Orient Expres* (Editura Militară) o confirmare a acestor deziderate. Cărțile anterioare izbutite, semnate de același autor, ne îndreptăteau o astfel de speranță. Din păcate, în această scriere întâlnim apeluri exagerate la aspecte caracterologice patologice (descrise cu lux de amănunte), o înclinație manifestă spre trivial și fiziologic, excrescențe ce s-au dezvoltat pe trunchiul unor premise narrative naive”.

29 mai

- [„Scânteia”, nr. 9162] Numărul stă sub semnul *În cinstea Conferinței naționale a P. C. R. și a celei de-a XXV-a aniversări a Republicii O idee cucește clasa muncitoare: Cincinalul înainte de termen!*

30 mai

- [„Convorbiri literare”, nr. 10] Redacția revistei consemnează: *Faceți ca operele voastre să servească poporului!*: „Conferința națională a scriitorilor și-a încheiat de curând lucrările. Sinteză a puternicii efervescențe spirituale consonante cu perpetua devenire socialistă a societății noastre, dezbaterile ample din cadrul Conferinței și, în primul rând, cuvântarea secretarului general al Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au reafirmat cu pregnanță realizările de prestigiu ca și sarcinile ce stau mereu în fața scriitorimii române. Exemplul marilor creatori dintotdeauna vine să întinerească ideea indisolubilă a legăturii

ce există între artist și realitățile umane în mijlocul cărora trăiește. O literatură despre și pentru acest popor, o literatură care să ilustreze efortul constructiv al oamenilor acestor ani, incriminând eroilor și tot ceea ce se opune mersului ascendent al societății”. ■ În *Oglinda lui Caragiale*, George Macovescu afirmă: „Figură contradictorie în viața cea de toate zilele de la sfârșitul veacului trecut și începutul celui pe care îl trăim, Caragiale rămâne cel mai mare dramaturg al literaturii române. În ianuarie s-au numărat o sută douăzeci de ani de la nașterea lui, iar la 22 iunie se vor împlini șase decenii de la moarte, dar până acum nimeni nu s-a apropiat de înălțimea soclului pe care l-a așezat opera”. ■ Georgeta Horodincă analizează *Mitul grădinii în opera lui Anghel*: „Mitul grădinii este deci nu numai o formă transfigurată a iubirii față de Erifilia și lumea ei, ci și o revanșă împotriva tatălui. De la micul nucleu paradisiac care este casa cu grădina, poetul a extins lesne la orașul copilăriei sensul vârstei de aur a trecutului. Culegerea de scurte bucăți în proză intitulată *Fantome*, în fruntea căreia poetul a așezat nu tocmai întâmplător portretul liric *Mama*, recompune imaginea unui oraș sufletesc pierdut, scufundat într-un trecut fabulos ca un oraș legendar înghițit de ape”. ■ Viorel Alecu descoperă: *Sensuri majore în publicistica lui Călinescu*: „Purtând în suflet nostalgia Iașului în care copilărise, unde ilustrase câțiva ani conferința de critică și estetică literară și pe care-l părăsise de curând, Călinescu publică în paginile «Tribunei poporului» un reportaj literar inegalabil în care contrastul dintre luxul aristocratic și mizeria ulițelor înguste... amintește de *Iașii în 1844* a lui Vasile Alecsandri”. ■ Daniel Dimitriu prezintă trei volume de versuri. □ Virgil Carianopol: „Lirismul din *Valorile timpului* este fluent, ușor declamatoriu, voit explicit. Aici metafora nu susține, ci punctează doar o topică firească și o comunicare simplificată la câteva date principale. Obscuritățile limpezesc, așa cum lipsesc și limpezimile desăvârșite care să înlesnească perceperea unei profunzimi reale. O incontestabilă sinceritate, pe alocuri o pitorească naivitate și, fără îndoială, o pornire firească spre confesiune animă versurile din volum și acestea îmi par a fi dimpotrivă note distinctive și calități esențiale”. □ Iulian Vesper: *Ascultând nopțile*: „Poezia lui Iulian Vesper are ceea ce numim fior cosmic. Sentimentul spațiilor vaste este cel mai puternic și cel mai convingător. [...] Moartea este văzută din unghi eroic. Tragicul este anulat de gestul opoziției...”. □ George Timcu: „*Ritual* ne dezvăluie resurse. Mai multă forță ar putea impune semnele unei vocații nu lipsite de o anume originalitate. Dacă aceste semne sunt sau nu simple ascedente ne-o vor spune volumele viitoare”. ■ Despre romanul lui Iosif Petran: *Moartea a doua* (C.R., 1971), George Pruteanu afirmă: „Prin acest roman, așezat în linia investigației sociale cu mijloacele disecției psihologice, roman în care o tehnică ireproșabilă a împletiri unor destine surprinse în momentul semnificativ al crizei se împerechează cu o subtilă pătrundere în mecanismul unor temperamente torturate de putere, sex și idee, Iosif Petran se plasează, cred, într-unul din locurile de mână întâi ale prozei noastre de azi și,

prin ceea ce va oferi în continuare, de mâine”. ■ Mircea Iorgulescu se referă la *Alexandru Ivasiuc*: „Drept actual campion al prozei intelectuale trece Alexandru Ivasiuc. Este întâia falsă și foarte răspândită opinie asupra acestui autor. O alta, nu fără legătură cu aceasta, a fost formulată de către Cornel Regman, pentru care Alexandru Ivasiuc este «un scriitor premiat» și «un scriitor comentat», dar nu e «în aceeași măsură și un scriitor citit». Că Alexandru Ivasiuc este un scriitor premiat, lucrurile sunt în afara oricărei bănuieli: trei din cele patru roamne ale sale au primit importante distincții. Că Alexandru Ivasiuc este un scriitor comentat, iarăși nu putem avea îndoieli. În cei cinci ani care au trecut, de la debutul său i-au fost închinat numeroase articole, studii și eseuri, încât este de presupus că, așezate cap la cap, comentariile aproape egalează opera propriu-zisă. În ce privește însă ultima afirmație a lui Cornel Regman – că Alexandru Ivasiuc ar fi un autor necitit – se impune o totală desolidarizare. Fiindcă Alexandru Ivasiuc este un autor citit, aproape tot atât de citit ca și un autor de romane polițiste. Dar în vreme ce lectura unui roman polițist nu este decât arareori un motiv de mândrie, lectura unui roman de Alexandru Ivasiuc este întotdeauna”. ■ Constantin Noica analizează *Semnificația istorică a operei lui Teofil Coridaleu (II)*: „Dacă filosofia lui Coridaleu reprezintă legitimația extremă a aristotelismului, ea ar putea fi efectiv cheia de boltă – într-un sens modest dar propriu – a exegezei grecești. Ea o face să țină în ansamblul ei. Iar odată regăsită funcția lui Aristotel de-a oferi primul model de cultură științifică, exegeza ea însăși va căpăta o investire mai largă”. ■ Al. Călinescu realizează *Un dialog cu Tzvetan Todorov*: „Dialogul pe care îl prezentăm aici a fost început într-o zi de ianuarie, la Centre d' Études des Communications de masse, de pe lângă Ecole Pratique des Hautes Études. Am relatat această primă întâlnire cu Tzvetan Todorov în «Cronica» (din 18 februarie a.c.). Ideea unui interviu a fost acceptată fără ezitări și el s-a încheiat din discuțiile avute la Paris precum și din corespondența purtată ulterior”. „– *Vocile care contestă posibilitatea de a constitui o știință a literaturii nu lipsesc. Contestarea aceasta nu este proprie doar «vechii critici»; există sceptici chiar printre structuraliști (Roland Barthes, de exemplu, își exprimă îndoielile în ceea ce privește realizarea unei gramatici generale a povestirii). Benveniste afirma, în Sémiologie de la langue (Semiotica, nr. 1-2, 1969) că fiecare artist (fiecare operă de artă) își creează propria ei semiotică; faptul e valabil, ne sugerează autorul, pentru artele «ce figurează». S-ar putea extinde această afirmație și asupra celorlalte arte? Trebuie să conchidem că o semiologie generală a artelor (și a literaturii, evident) nu e decât o utopie? Care este, domnule Todorov, poziția dumneavoastră? Împărtășiți acest scepticism? Cum s-ar putea demonstra că el nu este întemeiat?* – Ideea unei științe a artei fie că se folosesc termenii de «semiotică», de «gramatică» sau de «poetică», întâlnește întotdeauna rezistențe numeroase. Ele sunt, în general, de două feluri: 1) Se refuză științei dreptul de a se ocupa de artă printru că arta este diferită de știință. Ceea ce

reprezintă doar o neînțelegere epistemologică: știința studiază magia, de exemplu, ceea ce nu înseamnă că magia este știință. 2) Același refuz poate fi întemeiat totuși pe o altă rațiune: importanța specificului, a individualului în artă, în fața căruia știința este neputincioasă. Dacă aceasta ar fi adevărat (lucru contestat puternic de I. Lotman în ultima sa carte..) ar intra în sfera științei artei genurile, perioadele, temele, procedeele, stilurile, dar nu operele individuale. Or, eu am prezentat dintotdeauna programul poeziei tocmai în acest fel. Astfel stând lucrurile, trebuie să recunoaștem că nu există încă o știință a artei bine elaborată; există încercări care vor ajunge poate într-o zi la un rezultat. Nu trebuie deci să tragem concluzii că știința este neputincioasă, judecând-o după acești primi pași, chiar dacă ei sunt șovăitori. – *Într-o carte recentă, Roman și societate, Michel Zérafă încearcă să reconcilieze, sau mai precis, vrea să arate că aceste două maniere de a aborda fenomenul literar sunt mai puțin opozabile decât se crede de obicei. Corespunde această afirmație ideilor dumneavoastră? Cum ar putea sociologul să-l ajute pe poetician?* – Nu există în chip evident nicio incompatibilitate între sociologie și formalism; pentru simplul motiv că sunt două entități incomparabile. Societatea poate și trebuie să fie studiată ca un sistem; literatura, sau arta, își are locul ei în acest sistem (or formalismul nu cere nimic altceva decât să abordeze fenomenele în sistemul lor). Această afirmație se găsea deja în tezele pe care Jakobson și Tănianov le publicau în 1928 în revista «Novii Lef». – *În Littérature et signification ați plecat de la analiza unui singur roman. Dar îl voi cita din nou pe Zérafă: «... lucrările formaliştilor asupra textualului au luat cel mai adesea drept obiect, până acum, ansambluri literare restrânse: basm, nuvelă, povestire. Aceste lucrări pun în lumină mai curând fapte narrative decât totalități romanești cu structuri vaste și complexe». Credeți necesar (și posibil) să respingeți acest reproș?* – Remarca lui Zérafă este justă dar nu are valoare principială: evident, e mult mai dificil să lucrezi în chip sistematic asupra unei întregi perioade, sau asupra unei literaturi naționale, decât asupra unui text individual. Dar aici este o dificultate cantitativă, contingentă. Am încercat de altfel în *Introducere în literatura fantastică*, să examinez un gen în cadrul său istoric și ideologic; și un grup de cercetători lucrează la Constance, sub conducerea lui H. R. Jauss, pe niște «structuri vaste și complexe» ale literaturii europene din secolul al XIX-lea. – *Cum explicați interesul crescând arătat astăzi retoricii? O nouă retorică este oare posibilă?* – Retorica clasică acoperea un câmp pe care lingvistica modernă l-a lăsat la o parte: acela al cunoașterii discursurile, sub toate aspectele. Când, în zilele noastre, se încearcă analiza discursului (povestire, poezie, dar și orice discurs non-literar), e normal să ne interesăm de această moștenire lăsată de trecut, chiar dacă nu totul este perfect în activitatea autorilor de retorică. – *În intervențiile din cadrul colocviului de Cerisy-la-Salle pe tema predării literaturii vorbiți, în mai multe rânduri, despre «experiența*

*de la Vincennes». Ați putea preciza ce a însemnat această experiență pentru dumneavoastră și care sunt consecințele ei asupra modului de a înțelege predarea literaturii? – Predarea literaturii la Vincennes (astăzi Universitatea Paris VIII) a fost organizată, pentru prima oară în Franța și poate pentru prima oară în lume, într-o perspectivă sistematică și nu istorică sau geografică. Căci, trebuie să o recunoaștem, faptul că un roman aparține secolului al XIX-lea sau al XX-lea, că este francez sau german, fără a fi lipsit de importanță, este totuși mai puțin semnificativ decât faptul că este roman. Decupajul predării literaturii se făcea acolo pe metode critice, pe genuri, pe probleme teoretice și nu după țări sau secole. Aceasta înseamnă a recunoaște autonomia literaturii și a studiilor literare (ceea ce nu e sinonim cu izolare desigur). – În cursul discuțiilor de la noi în jurul structuralismului, obiecția principală ridicată în fața «noii critici» punea în cauză conceptul de valoare: noua critică nu ar putea, pare-se, să discearnă și să facă explicată (manifestă) valoarea unei opere. Acest reproș a fost formulat și în Franța? Îl considerați într-adevăr important? – Incompetența în materie de valoare a fost rareori reproșată în Franța «noii critici»; fără îndoială deoarece, în zilele noastre, se vorbește mai rar de valoarea sau de frumusețea unei opere. Acesta s-ar putea explica prin absența unui cadru de referință unic, care ar permite judecarea operelor. După opinia mea, problema valorii, în chip indiscutabil legată de aceea a gustului, ține mai curând de sociologie decât de științele artei. – O întrebare legată de foarte utilul și sistematicul *Dictinnaire encyclopédique des sciences du langage*. În capitolul ce se ocupă de Semn afirmați (la pagina 138) că tonurile muzicale se combină după anumite reguli precise, dar că nu formează paradigme; ați lăsat să înțeleagă că reluați aici ideea lui Benveniste. Or, Benveniste afirmă, în articolul pe care l-am citat mai înainte, că, dacă muzica nu are o semiotică, ea are o sintaxă, și că notele nu au valoare decât în gama ce fixează paradigma lor. Aș adăuga că Barthes, în *Introducere la Elemente de semiologie*, admite că «semiologia are [...] drept obiect orice sistem de semne, oricare ar fi substanța și limitele lor: imaginile, gesturile, sunetele melodice [...] constituie dacă nu niște limbaje, cel puțin niște semne de semnificare». Există aici o adevărată divergență de puncte de vedere sau, pur și simplu, o iadvertență. – Nu cred că este util să se vorbească despre muzică ca despre un sistem de semnificare: căci ea nu semnifică decât în mod excepțional, ca în cazul muzicii cu program. În articolul *Semn* din *Dicționarul* nostru mă străduiesc să dau acestui termen un sens mai specific, mai precis: ce avem de câștigat numind semn orice asociere a două unități, sau limbaj – orice sistem de relații? Limbajul verbal este un fenomen ce nu se poate mai specific, specie unică în genul său, și avem tot interesul să apărăm această specificitate în folosirea termenului. – Conduceți, la *Editions du Seuil*, o colecție de revistă intitulată «Poétique». V-aș ruga să prezentați cititorilor români obiectivele și activitatea (de pe acum bogată) a revistei, și să menționați câteva titluri pe care*

intenționați să le publicați în cadrul colecției. – Colecția și revista «Poétique» sunt imaginea și în același timp instrumentul reînnoirii actuale a studiilor literare. Ne propunem (împreună cu Hélène Cixous și Gérard Genette care conduc alături de mine, colecția și revista) să contribuim la elaborarea unei viitoare științe a literaturii, și chiar, pe un plan mai general, a unei științe a discursurilor și a simbolicului. Publicăm, în revistă, autori francezi și străini, cu singura condiție ca lucrările lor să se situeze în această perspectivă a cunoașterii literaturii, și chiar pe un plan mai general, a unei științe a discursurilor și a simbolicului. Publicăm, în revistă, autori francezi și străini, cu singura condiție ca lucrările lor să se situeze în această perspectivă a cunoașterii literaturii (și nu numai a operelor individuale). În cadrul colecției publicăm de preferință cărți de teorie literară sau din domenii înrudite. Au apărut până acum: *Eseu de poetică medievală* de Paul Zumthor, remarcabilă sistematizare a literaturii Evului Mediu: două eseuri ale mele (*Introducere în literatura fantastică* și *Poetica prozei*,...) și două traduceri: *Morfologia basmului* de Propp și *Teoria literaturii* de Wellek și Warren. Alte lucrări originale vor apărea în curând, sub semnătura lui Gérard Genette, Nicolas Ruwet etc., precum și noi traduceri cum ar fi *Eseurile de poetică* de Roman Jakobson, *Forme simple* de André Jolles, *Tempus* de Harald Weinric etc. – Știu că în prezent vă interesează în chip deosebit folclorul. De ce? După *Littérature et signification*, după *Poétique de la prose*, ce poate oferi studiul folclorului căutărilor unui poetician? – Studiul folclorului (formule magice, ghicitori etc.) explorează o ipoteză a lui Jolles, și anume aceea că formele folclorice reprezintă un intermediar între limbaj și literatură. Mi se pare important să arăt, pe de altă parte, că procedeele reputele drept «literare» se întâlnesc în afara literaturii: trebuie să desacralizăm această veche literatură”.

31 mai

• [„Viața studentescă”, nr. 22] *Repere pentru o posibilă istorie* constituie un amplu grupaj prin care sunt analizate mai multe apariții de larg interes: Paul Cornea – *Originile romantismului românesc* (Editura Minerva 1972), articol de Mihai Minculescu; Dan Grigorescu – *Shakespeare în cultura română modernă*, Editura Enciclopedică Română, articol de Doru Mielcescu; Z. Ornea – *Sămănătorismul*, Editura Minerva, articol de Paul Dugneanu; Ov. S. Crohmălniceanu – *Literatura română și expresionismul*, Editura Eminescu (text de M. N. Rusu), dar și Al. Oprea – *Cinci prozatori iluștri-cinci procese literare*, Editura Albatros (articol de Ion Cristoiu), volumul din urmă vizând „procesele” celebre din epocă ale unor Sadoveanu, Rebreanu, Panait Istrati, Camil Petrescu, Gib Mihăescu (apologetii și contestatarii acestora fiind nume și ele cunoscute: Iorga, Ionesco, Ibrăileanu, Arghezi, M. Dragomirescu, O. Șuluțiu; sunt anexate și câteva pamflete notorii: H. Sanielevici – *Morala d-lui Sadoveanu*; Arghezi – *Cum se scrie românește*; Iorga – *Haiducii în franțuzește*).

■ Paginile se vor un semnal și simultan o pledoarie, adică o recunoaștere a necesității apariției fenomenului îmbucurător al *sintezelor*: „critica și istoria literară actuală se îndreaptă spre surprinderea dialecticii interne a formării gândirii literare românești, spre acea circulație a ideilor ce se transformă la un moment dat, în *tendințe, curente, direcții literare...* marcând etapa sintezelor de istorie literară, cărțile acestor 5 autori (și ale altora) le găsim semnificative și prin reflectarea modalităților în care apar ideile literare ale unei epoci. Ele, firește, s-au anunțat mai întotdeauna polemic, *lupta de idei* fiind mobilul clarificării programelor estetice ale partenerilor, ilustrativă în acest sens fiind cartea lui Al. Oprea. Prin celelalte cărți recenzate se ilustrează integrarea noastră în mișcarea universală a ideilor, ca și prezența universalului în cadrul literaturii naționale (studiul despre Shakespeare). Este limpede că, la rândul lor, aceste lucrări reprezintă o etapă de trecere, un moment care, după un termen hegelian, *va fi depășit și păstrat în momentul final al oricărei istorii a literaturii*: Istoria propriu-zisă, văzută ca o structură, ca o lume cu legi și principii proprii.” Generat de „deschiderea spre interdisciplinaritate” a istoriei literare, studiul universitarului Paul Cornea (*n.b.* dincolo de unele confuzii privind originile romantismului românesc vs european) este „o bună lucrare de sinteză, informată și originală”; la fel, volumul profesorului Dan Grigorescu despre Shakespeare este „o sinteză ce subliniază *ipse facto*, stadiul avansat al cercetărilor shakespeareiene întreprinse la noi până acum, decurgând din necesitatea abordării unei noi perspective, mai cuprinzătoare și în același timp, relevantă prin specificul ei”; cartea lui Z. Ornea, documentată, „urmărește un curent cu o fizionomie proprie, cerut de un anumit moment istoric” și istoricul ar fi putut marșa mai mult pe modificarea în unele note ale etichetei de fals, convențional a mișcării în totalitatea ei și chiar în posibilitatea integrării poeziei mesianice a lui Goga în sămănătorism; în fine, lucrarea lui Crohmălniceanu este „asumarea unei dificile sarcine de a depista factorii care au concurat la formarea spiritului modern al literaturii române fiind necesară aici și prospectarea confluenței sale cu expresionismul – o perspectivă contemporană asupra unui fenomen controversat, *expresionismul autohton*” (cartea obține Premiul Uniunii Scriitorilor pe 1971 pentru valoroasa sa contribuție în domeniul istoriei literare).

[MAI]

• [„Amfiteatru”, nr. 5] Pentru Ana Blandiana viața și scrisul sunt puse într-o ecuație opozitivă cu antinomiile „oameni și solitudine”, „zadarnica înflorita agitație și pustiul atât de roditor” (eseul *Intre scris și viață*). □ Comentariul lui Dumitru Micu cu titlul *Luciditate și delicatețe* este prilejuit de apariția, în colecția „restituiri”, a opusculului *Privind viața* (Editura Dacia) ce reunește gândurile lui Ibrăileanu, spicuiri din volumele de critică și din *Ade-la* precum și *Amintiri din copilărie și adolescență* „realizând astfel un adevărat Ibrăileanu *par lui-même*”, critic care, după părerea comentatorului, era căzut în

desuetudine (în momentul scrierii articolului), dar redat atenției publice contemporane prin judecățile sale încă valabile, prin faptul că „analizele sale literare au temperatura unor fișe de roman psihologic, studiile – mișcarea unor drame de idei”. □ Poezie de Ovidiu Hotinceanu. □ La rubrica „nominativ”, Adrian Păunescu, în obișnuitul stil umoral, critică juriul Uniunii Scriitorilor care a decernat premiile pe 1971 și a ocolit „cartea de conștiință *Imposibila întoarcere* a lui Marin Preda”, fiindcă, zice poetul, e cartea „care a ținut trează «viața sufletului» nostru, într-un moment de salt, într-un moment în care cei mai autentici luptători revoluționari cereau cărți de conștiință, într-un moment în care unii se legănau somnolent între vulgaritatea unor declarații literar-estetice lipsite de orice realitate și sacadate leșinături estetizante”, „cartea de identitate, de gândire și zbucium nu doar a unuia dintre marii scriitori romani – Marin Preda – ci și a Scriitorului comunist din România deceniului opt” ; îl elogiază pe Octavian Paler pentru volumul *Drumuri prin memorie*, „un scriitor de neobișnuită înzestrare” și „cea mai proeminentă apariție publicistică după *Imposibila întoarcere* de Marin Preda și *August pe un bloc de gheață* de Radu Cosașu”; ste uimit de „degradarea instituției debutului” care s-a transformat „într-o faptă banală și vidă de orice vibrație”, fiindcă au obosit ochii criticilor să mai descopere talente. □ Ancheta printre studenții din diferite centre universitare cu tema „literatura și opinia publică”, anchetă realizată de Adrian Dohotaru, urmărind să determine ce scriitori sunt prizați de publicul tânăr, ce ziare și reviste se citesc, ce scrieri sunt mai cunoscute. □ Natalia Seleșteanu traduce lungi fragmente din volumul *Poésie et société* a lui Georges Mounin.

• [„Argeș”, nr. 5] *Omul devine moral în momentul în care trăiește prima spaimă* – Dialog cu Marin Preda: vorbește despre moralitate și despre cum a știut ce înseamnă acest concept după ce i-a citit pe Tolstoi și Dostoievski; rolul scriitorului; „Statul pe loc al scriitorului care nu scrie mi se pare o condamnare la eșec”; ■ *Ancheta Argeș: Conferința Națională a Scriitorilor*: articole semnate de mai mulți autori: Cezar Baltag – *Valoarea literară nu se decide prin vot*, Radu Tudoran – *O singură generație*, Maria Banuș – *A da socoteală în fața obștei*; Nina Cassian – *Dezbateri fără prejudecăți*. ■ *Istoria literaturii române* de I. Negoțescu: Eusebiu Camilar, Emil Botta, *Note despre limbajul poeziei moderne* (articol); □ *Dicționarul scriitorilor contemporani*: Paul Georgescu, I. Negoțescu, Al. Ivasiuc, S. Damian, Alexandru Raicu.

• [„Astra”, nr. 5 ; *Colegiul de redacție al revistei este schimbat: Sică Alexandrescu, Mihai Coleff, Constantin Cuza, Elena Georgescu, Titus Hasdeu, Eftimie Modâlcă, Norbert Petri, Ștefan Stătescu și Alexandru Vaida*]. *Cu Horia Lovinescu din nou în Arcadia* se intitulează interviul acordat de dramaturg Ilenei Corbea, în care acesta declară, pentru început, că nu se poate „smulge din cercul vicios al teatrului” pentru a se dedica prozei, pentru a-și rememora, apoi, etapele activității artistice, începute în anii 48–49 prin colaborarea la Radio. Întrebat cât datorează, ca artist, descendenței lui ilustre,

și climatului spiritual de la Fălticeni, îi menționează doar, neasumându-și o eventuală motivație creatoare dată de apartenența familială, pe Eugen Lovinescu, Anton Holban și cenaclul „Sburătorul”. Întrebat, apoi, care este lucrarea pe care o consideră reprezentativă pentru sine, menționează piesa *Cain și Abel*, încă nepusă în scenă, dar tipărită sub titlul *Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă*, precum și piesele *Omul care și-a pierdut omenia*, respectiv *Și eu am fost în Arcadia*. Comparându-i, apoi, pe Manole Crudu, din *Moartea unui artist*, și Hans din *Arcadia*, arată că cel dintâi este un „vital care descoperă cu groază moartea”, iar cel de-al doilea este un „abstras din viață, căruia moartea îi revelează frumusețea vieții”. În ceea ce privește teatrul de idei, dramaturgul nu este de acord cu existența acestuia, arătând că „există [doar] piese de teatru care au o tensiune intelectuală mai pronunțată” decât cea afectivă. Cât privește piesa *Petru Rareș*, apartenența sa la teatrul istoric este discutabilă întrucât, în opinia dramaturgului, informația științifică transpusă în piesă este puternic transfigurată – există o confrerie a pescarilor, care practică rituri aparte etc.

■ Sub denumirea *A apărut revista Transilvania* este semnalată apariția acestei publicații de orientare „politică, socială, culturală și literară”. În cadrul primului număr al revistei se regăsesc telegrama oamenilor muncii din județul Sibiu, adresată C.C. al P.C.R. și lui Nicolae Ceaușescu, precum și contribuții ale lui Romul Munteanu, Ion Vlad, Nicolae Balotă, Ion Dodu Bălan etc.

■ Rubrica *Recenzii* propune o prezentare a volumului *Vulturul*, al lui Radu Theodoru, realizată de Emil Poenaru, prima parte a trilogiei dedicate celor trei Țări Române. Protagonistul, Mihai Viteazul, este prezentat ca un „înțelept al neamului”, „încovoiat sub povara răspunderii”, „înclinându-se țării, oamenilor ei simpli, drepti și buni”.

■ Mihai Neagu Basarab prezintă studiul lui Nicolae Balotă, *Despre pasiuni*, în care autorul – moralist – „întește realizarea unei identități ideale în privința membrilor societății contemporane”. Ilustrând un „sistem defensiv – stoic”, de „ocrotire a individului împotriva suferinței”, revendicându-se din *Manualul* lui Epictet, cartea propune un program de „perfecționare morală” reunind „binele, adevărul, frumosul” și arătându-se o „strălucită ilustrare a forței cuvântului”.

■ Voicu Bugariu analizează, în cadrul *Cronicii literare*, romanul lui Marin Preda, *Marele singuratic*, pornind de la ipoteza conform căreia romancierul se află în „încercarea perpetuă de a elucida în sens artistic relația individ – societate în mișcare”. În această „parabolă despre ficțiunea socială”, Nicolae Moromete trece prin întâmplări tragice – „iubirea, nedreptatea, moartea absurdă”, pe măsură ce se „instalează în maturitate”. Adică realizează trecerea „decisivă din rezerva meditației prelungite la acționarea nemijlocită asupra realității, asupra istoriei”. După moartea nefericită a unui subaltern, pe care ar fi putut să o împiedice, protagonistul înțelege „ce se întâmplă când legile de fier ale eticii sunt abandonate”. Pictorița Simina reprezintă, în această ecuație existențială, „o ezitare a lui Niculae, o neputință relativă de a mai pricepe lumea și de a se mai apropia de ea pe căile logicii”. Iar pe

ansamblu, personajul central îi pare cronicarului literar a fi o ilustrare reușită a unei „voci care raționează despre felurile în care oamenii trebuie să trăiască, despre modul în care ei intră în istorie” – „o conștiință în acțiune, o viață care se definește în sensul unei exemplarități trecută magistral în artă”. ■ Eugen Barbu publică un fragment din *Caietele Princepelui*. ■ Dumitru Radu Popescu publică proza *Orizontul ni se pare întotdeauna mai departe decât zenitul*. ■ Publică versuri poezii Ion Horea, Victor Nistea, Darie Magheru, Haralambie Țuguș etc. ■ Sunt publicate scrisori inedite ale lui Nicolae Iorga, adresate lui L. Kalustian – scriitor vrâncean și lui Nicolae Bănescu – istoric și bizantinolog. ■ Ioan Adam publică articolul *Duiliu Zamfirescu – ideolog literar*, în care menționează, mai întâi, structura temperamentală aparte – „comportament glacial și distant” și „vocația lui statornică de a se afla în contratimp cu mișcarea literară contemporană”, reflectată în opțiunea pentru un ciclu romanesc, atunci când „nuveliștii abundau”, sau pentru „proza de idei”, atunci când romanul românesc înregistrează primele reușite. Ostil semănătorismului și poporanismului, polemizând cu avangardiștii, îi are ca adversari literari pe Ioan Slavici, Delavrancea, Vlahuță, Macedonski, Iorga, Goga, Ibrăileanu etc. Interesat de ideologia literară a scriitorului – „eterogenă, greu reductibilă la o formulă sintetică”, Ioan Adam aduce în discuție, mai întâi, eseul din 1911, *Metafizica cuvintelor și estetica literară*, în care este definit frumosul drept „principiu de autonomie individuală care nu admite concesiuni mulțimii sau inspirației de la ea”, ca și armonia – concept frecvent întâlnit în meditațiile pe teme estetice ale scriitorului. Refractor teoriei mutației valorilor estetice, Duiliu Zamfirescu echivalează finalitatea artei cu „găsirea unui element care să reprezinte perfecțiunea speciei, aceea care se va apropia mai mult de idealul din noi, și prin substituție îi va lua locul”. În volumul *Fără titlu*, din 1883, opina că „unui romancier îi este îngăduit să rădă de timpurile sale, îi este însă permis să le arate astfel cum sunt, în toată goliciunea și cu toate infamiile lor” – ceea ce consoanează cu obligativitatea funcției educative a artei, spre eradicarea „răului social”. Ca și Rebreanu, crede că țăranii „sunt interesați în mase colective”, dar crede și că „sufletele simple [...] sunt ca neantul, fără evenimente”. În fine, discursul de recepție de la Academie, *Poporanismul în literatură*, din 1909, cuprinde un „atac frontal împotriva literaturii exclusivist țărănească”, și anticipează ideile lovinesciene despre citadinism în literatură. Anticalofil și antipsiholog – „format la școala romancierilor ruși, prozatorul înțelesese că omul – simbol, oricât de meticuloasă ar fi psihologizarea într-un roman, nu poate focaliza integral în el viața multiplă, îndeosebi când aceasta se manifestă social” – prozatorul acesta, „inegal și contradictoriu” este un precursor în câteva direcții ale literaturii române.

● **[„Ateneu”, nr. 5]** Rubrica *Cartea de proză* este semnată de Olimpia Radu care recenzază două volume recent publicate. Prima dintre acestea este *Calafuria* (ed. Minerva, 1971), de Luki Galaction, „autor rafinat și aproape

neșteptat de stăpân pe mijloacele prozei sale” care „descinde, în bună măsură din tradiții ale prozei noastre. Seducția superstițiilor legate de elemental acvatic o apropie de Vasile Voiculescu, notarea necruțătoare a ravagiilor patimii asupra sufletelor primitive – de Gala Galaction, prozele despre animale – de Emil Gârleanu. Pentru întâia proză a volumului, *Calafuria*, este de notat și o asemănare frapantă cu o excepțională nuvelă a lui Lampedusa – *Ligheia* (*Sirena*, în altă traducere)”. Analizând volumul, recenzenta observă că „ceea ce unifică în ton volumul, deasupra varietății sale tematice, e o extraordinară capacitate de a nota impulsurile secrete, tropismele elementare ce stau la baza vieții spiritului”. □ Despre cartea lui Mircea Ciobanu, *Armura lui Thomas și alte episoade*, aceeași Olimpia Radu notează: „Textul, fascinant de scriitură, este de fapt o autoanaliză prin ricoșeu, nemiloasă și crudă. Autorul își caută propria esență, febril, investigând cazuri limită ale comunicării prin cântec ori cuvânt, uitând parcă orice condiționare posibilă, biologic sau social, a conflictului cu sine însuși, al artistului. Pentru Mircea Ciobanu, arta nu pare a exista ca un ce, ci doar ca un cum. [...] Condiția tragică a acestei proze este că în fervoarea unei dezbateri intelectuale, de mare elevație și puritate, își autodevoră obiectul; rotundă, închisă, deșteaptă imaginea șarpelui care-și înghite coada”. ■ C. Lucian recenziază volumul *Noi* (ed. Dacia, 1972), de Traian Iancu, „aflat la cel de-al treilea volum, acordă deliberat versului angajamentul civic cel mai concret cu putință; el dimensionează actul creației literare pe măsura exactă a faptului de viață, transcriind semnificații, comentând jurnalistic evenimente importante din cotidianul social-politic. Poetul nu se vrea mai mult decât un glas al cetății, un legatar declamând în cadențe voit retorice, sensuri și idealuri, imperative și entuziaste elanuri patriotice. Volumul *Noi* apare astfel ca o dezbateră ușor raportabilă la momente diferite din actualitatea ultimilor ani. În-sușindu-și climatul sobru al poezie lui Octavian Goga, mai puțin armoniile adânci ale marelui transilvănean, Traian Iancu trece de la neuitata «cântare a pătimirii noastre», la o sonoră «cântare a libertății noastre». ■ *Cartea de critică* cuprinde două recenzii, semnate de D. Florea-Rariște și de Petru Poantă. Primul volum analizat este semnat de Perpessicius și include „studii reproduse fie din volumele *Jurnal de lector...* (1944), *Mențiuni de istoriografie literară și folclor* (1957), *Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor* (1961, 1964, 1967), *M. Eminescu – Opere VI* (1965), fie din revistele literare ca *Viața românească* ș.a. Ele se referă atât la punerea în valoare și la rectificarea unor erori editoriale, cât și la prezentarea de date inedite biografice și bibliografice, precum și la confesiuni de editor și exeget, mai mult decât pasionat al lui Eminescu, [...] ale cărui articole politice au fost citite în ziarul *Timpul* «filă cu filă, rând cu rând», dându-i revelatoare satisfacții morale. [...] Studiile cuprinse în *Eminesciana* – ca de altfel majoritatea scrierilor subtilului critic – se amalgamează într-un mozaic savuros, cu ramificații și paranteze ample, vizând probleme complexe și detalii exterioare celor propuse în titlu, deopotrivă, însă, de

interesante și de utile”. □ Analiza volumului *Poeți contemporani*, de Aurel Martin, îi relevă recenzentului Petru Poantă un „avizat comentator de poezie” care „lasă să se întrevadă șansele unei asemenea schițe istorice, deși analiza strict la autor prejudiciază viziunea de ansamblu. Adevărul e că față de primul volum, din 1967, criticul evoluează mult spre diferențierea de substanță a lirismului. Atitudinea didactică se estompează considerabil, iar analiza reface niște structuri inedite ale unor poeți. Aurel Martin impune, de astă dată, siguranța gestului critic, merge spre surprinderea tensiunilor subterane ale lirismului, abandonând, în mare măsură, descrierea mecanismelor sale exterioare”.

■ Rubrica *Cronica literară* cuprinde câteva analize ale celor mai recente producții literare ale vremii. Prima dintre acestea, semnată de Ion Pop, aduce în centrul atenției volumul *Privești și sentimente*, de Geo Bogza, o carte „din care vom reține, ca piesă de primă importanță a operei sale întregi, în special cele două *Schițe de cosmogonie* ale Bucovinei și Dobrogei, alături de *Rarăul*, *Umbra lui Sadoveanu*, *Avionul și căprioara*, *Dobrogea*, *Dobrogea* sau delicata tabletă *Ciuș*, nu adună, evident, decât o mică parte din numeroasele fragmente de similar relief, publicate de autor în presa ultimilor ani. S-ar putea rediscuta, în legătură cu acest volum, problema mai veche la Geo Bogza a depășirii reportajului în poem. Ea pare însă acum definitiv rezolvată în favoarea acestuia din urmă”. □ Remarcând complexitatea romanului lui Marin Preda, C. Costin e de părere că „despre *Marele singuratic* va trebui scrisă o altă carte. Cronicile de revistă pălesc în fața polifoniei acestui dens corpus parabolic. În pragul *Epilogului* cărții, cititorul trăiește inerent senzația de martor al unui spectacol de dramă. După tristul sfârșit al Siminei, după prăbușirea suflutească a lui Niculae, *Epilogul* în sine apare de departe adăugat, chiar dacă motivat de logica internă a operei; un atare final mi se pare a fi o ironie moromețiană sadea, la adresa unui om, a unei generații. Într-o carte viitoare sau altfel, autorul îi va putea confirma sau infirma cronicarului supoziția făcută pe temeiul aceleiași «iubiri de adevăr». Triumful umanului, refuzul pervertirii, supraviețuirea ideală în gândul și înțelepciunea pământului, este parabola corolar închisă în cifrul *Marelui singuratic*”.

■ Radu Cârneli comentează *Ritm immanent*, de Vladimir Streinu, remarcând calitățile deosebite ale stilului autorului: „Rar mi-a fost dat să aflu poezie scrisă cu o mai mare grijă pentru cuvânt, pentru așezarea acestuia în frază, pentru sonoritatea și împerecherea acestora în metaforă. [...] Purtând pecetea marelui literat care a fost, poetul Vladimir Streinu ni se descoperă în acest *Ritm immanent* ca un bântuit de chemările și de tainele iubirii și în același timp ca un cântăreț al naturii, aș spune unul dintre puținii mari pasteliști ai poeziei noastre moderne. [...] Poet de aleasă sorginte dar și mare iubitor de poezie, [...] Vladimir Streinu rămâne prin această unică culegere de versuri, asemenea lui Călinescu și Perpessicius, un mare critic și poet totodată”.

■ Ileana Manole semnează *Hogaș – biografie sentimentală*, fiind de părere că „Hogaș e muntele și codrul pe care l-a străbătut și despre care a scris. Despre

călător se poate spune că era vesel și expansiv, adesea persiflant; în singurătățile munților, se manifesta un alt Hogaș, un Hogaș romantic, deschis clipei de sublim. Datorită veseliei zgomotoase, latura gravă a caracterului său a fost mai puțin observată. Reacția categorică a scriitorului împotriva conveniențelor de salon provine, credem, din dorința scriitorului de a urma calea de simplitate a naturii”. ■ Se publică poezie, semnată de Maria Petra, Ioanid Romanescu, Vladimir Streinu, Calistrat Costin, Ioana Mărgărit, Valeriu Bârgău, George Alboiu, Andrei Ciurunga, Șt. A. Banaru, și teatru (*Bătrânețea lui Ulise*, pamfletul dramatic în două părți și un epilog, de Mihail Sabin).

● [„Cinema”, nr. 5] În articolul cu care debutează numărul, intitulat *Succesele obligă*, Alexandra Bogdan îi evidențiază pe scenariștii Titus Popovici și Eugen Barbu. □ La capitolul idei de filme, altă serie de regizori își expune aspirațiile și proiectele, între care: ecranizarea *Țiganiadei*; a nuvelei lui Ioan Grigorescu, *Cealaltă moarte*; a unor pagini extrase din creația lui Sütő András, Maria Földes sau Iános Szász. □ Constantin Brâncuși este propunerea lui Virgil Cândea, din acest număr, ca posibil subiect de film. □ O secvență a temei din acest număr, *Filmul și viața*, solicită intervievaților povestirea unui fapt întâlnit în viață care ar putea deveni subiect de film. În acest sens, Eugen Barbu declară că ar face un film din trei întâmplări auzite, care ar semăna mult cu *Douăsprezece scaune* de Ilf și Petrov, în care ar satiriza pe „gură-cască”: „Un om foarte inteligent intră la o ședință de sindicat, rupe discuțiile și, pe un ton foarte vehement, declară că este trimis al Ministerului Culturii care a constatat, printr-o anchetă discretă, că sindicatele din toată țara nu sunt dotate cu bustul lui Bălcescu, să zicem. Președintele sindicatului ia măsuri urgente și cel care venea din partea Ministerului Culturii prezintă trei modele: mai mare, mijlociu și mic. Individul poate să treacă, să zicem, prin 20 de sindicate, cu același model care arată ca vai de lume, e tras la ștanță, costă și foarte mult, dar nimeni nu sesizează... Asta-i o primă întâmplare adevărată, urmată de a doua. În orașul T., într-un restaurant, același escroc își alege o masă în mijlocul altor mese la care erau țărani sosiți de la târgul de vite, plini de bani toți. Cu ajutorul a doi complici, care sosesc din jumătate în jumătate de oră deșertând pe masă câte o geantă cu bani, escrocul atrage atenția celor din jur. Atmosfera de bună dispoziție generală ajută la încheierea unei tranzacții senzaționale: cineva dintre țărani întreabă de unde-i vin banii aceia din jumătate în jumătate de oră. Escrocul declară că Societatea comunală de tramvaie din oraș i-a permis exploatarea unui tramvai; e plictisit că trebuie să numere atâtea bani din care trebuie să dea 60% societății comunale, pentru că în altă parte are afaceri și mai mănoase. Dar nu-i nici așa de ușor să se despartă de sumele care-i vin atât de lesne la cârciumă... Urmează o licitație între cei din jur (țărani care vânduseră vitele la obor) fiecare oferind câte o sumă cât mai mare pentru transferarea concesiunii. La o sumă foarte mare, unul dintre țărani obține dreptul de a exploata tramvaiul respectiv, care are un număr, un nume de manipulant și o

adresă în depou. Se dă o chitanță, se bate palma, țăranul pleacă să-și ia în primire tramvaiul și escrocul în treaba lui... A treia întâmplare reală: în orașul R., cu mulți ani în urmă, sosește același escroc. Se simulează că se arată o adeverință din partea orașului O., care solicită un loc pentru un nou șantier al unei imense fabrici de mobile. Îmbrăcămintea și aerul foarte sigur al escrocului impresionează pe cei solicitați care, amabili, oferă o mașină cu care noul venit caută un perimetru în împrejurimile orașului. În timpul acesta, un telefon din orașul O. întreabă organele locale dacă trimisul lor a sosit la ei. Totul se confirmă, locul e ales, organele locale oferă scânduri pentru câteva barăci și un gard provizoriu, un complice umple orașul de afișe care anunță urgent angajarea de funcționari, muncitori calificați, secretare și așa mai departe... Bineînțele, complicele strecoară ideea că un bacșiș cât mai consistent ar ridica categoria de încadrare a respectivilor. Sunt angajați, în felul acesta, peste 1200 de oameni. Se trece la muncă, se spune că nu a apărut încă un H.C.M. care să acorde primele salarii, că e în studiu; între timp, sosește și ziua de 1 Mai, «noua întreprindere» în frunte cu «directorul» ei defilează în fața organelor locale, care par foarte mulțumite de noul obiectiv industrial din localitate. După trei luni de «muncă intensă», cuiva îi vine ideea să verifice de ce centrala din orașul O. nu mai trimite odată aprobarea pentru livrarea salariilor. Se constată înșelăciunea, dar cei doi au dispărut cu sumele încasate de la cei angajați... Evident că aş vedea în cei doi pe Toma Caragiu și Dem Rădulescu". Alte subiecte, tot satirice, inspirate din întâmplări reale, propun Nicuță Tănase și Nicolae Țic. □ La rubrica *Prezențe românești peste hotare*, se publică o fotografie în care, la Primul Festival Internațional de film de la Teheran, împărăteasa Farah îl felicită pe Mihnea Gheorghiu, autorul scenariului *Pădurea pierdută* (în regia lui Andrei Blaier).

● **[„Echinox”, nr. 5]** Nicolae Manolescu semnează, pe pagina a treia, o tipologie a criticilor, deveniți personaje ale spațiului literar, în *Cinci tipuri de critici*, și printre care îi regăsim pe criticul didactic; pe criticul iubitor de „umanități” ce „pun seria înaintea indivizilor, ideea generală, înaintea operei”; pe criticul rafinat, estet congenital; pe criticul combativ, om al momentului; pe criticul tânăr, ce-și începe cariera prin a fi „băiatul de mingi la reviste”. ■ Alături de poezii semnate de Constanța Buzea, Adrian Păunescu, Ion Mircea, Adrian Popescu și Mariana Bojan, apare, pe o pagină întreagă, „nuvela versificată” *Remember* a lui Șerban Foarță pe care o dedică „lui Tașcu Gheorghiu, mateinului domn cu manșetele acestea negre”. ■ Cronica literară este împărțită, ca de obicei, între Constantin Hârlav și Ion M. Livian; primul pune în discuție romanul *Marele singuratic* de Marin Preda, remarcând că „tentativa de confruntare a istoriei cu o conștiință” este semnul distinctiv al literaturii romancierului; al doilea cercetează „sensibilitatea profundă, unică în literatura română” a lui Geo Bogza, autorul reportajelor poetice din *Privești* (articolul *Privești și sentimente*). ■ Ion Pop realizează un interviu cu Ioan Alexandru,

pe pagina a șaptea, din care reținem o întrebare și un răspuns: ■ „ – Cum înțelegi însă să stăruiești astăzi în imn? Nu te sperie secolele dintre noi și Pindar? Cum îl împaci pe acel îndepărtat cântăreț cu sensibilitatea ta de acum? – Prin Pindar (care înseamnă sigur mai puțin decât un Roman Melodul și poate mai puțin decât Orfeu) și alții ca el, eu cerc cum se poate vedea sacrul la un moment dat în istorie. Îmi pun mereu întrebarea: de ce au ajuns la aceeași problemă poeți din timpuri atât de diferite? De ce, Hölderlin? De ce, Eminescu? E o încercare de a învinge mereu «boala secolului». Ei sunt punctele mele de sprijin, ușor de răsturnat de către criticii ce nu lucrează în spiritul poetului și al poeziei. Numai cei care au fost mari în istorie sunt singura posibilitate a poetului de a se justifica. [...] Poezia trebuie să exprime destinul locului și al omului. La noi, un Delfi trebuie să fie Putna, satul românesc....[...] Poetul e astfel un pedagog în cele sacre și eterne, un inițiator.” ■ Viorel Cormoș dezbatte ideile din lucrarea lui Paul Cornea, *Originile romantismului românesc* (Ed. Minerva, Buc., 1972). ■ Neașteptat, intervine în paginile revistei Emil Brumaru cu o miniatură de „madrigal”, intitulat *Cîntarul de prăjituri*, din care extragem următoarea amintire: „Rănile mele tainice de cititor se vindecau oblojite cu cel mai dulce balsam de M.R.P. Atunci am citit (cu ce chiot, cu ce rouă!) ținând parcă un fluture fastuos de aripi, poeziile lui Leonid Dimov, Mircea Ivănescu, Virgil Mazilescu, prozele lui Radu Petrescu. Polenul acelor cuvinte mi-a troienit moale linia viței.” ■ Ion Cristoiu filozofează harnic pe tema convențiilor comicului și a satirei, recurgând la exemple din Gogol, Swift, Rabelais (articolul *Comic și convenție*). ■ Petru Poantă revine în trombă cu un comentariu despre poezia lui Eugen Frunză (în articolul *Eugen Frunză – manierist*). Nicolae Oprea plonjează în universul nuvelor lui Ștefan Bănulescu din volumul *Iarna bărbaților*, volum aflat la a treia ediție în 1971, despre care constată: „În proza românească actuală maniera de receptare și transfigurare artistică a realului impune personalități autentice de structuri diferite. Un prozator remarcabil în aceasta privință este și Ștefan Bănulescu. [...] el nu își refuză mitul, oniricul și fantasticul, dar își revendică ineditul utilizării lor în structuri epice originale”(articolul *Modalități epice*). ■ Ioana Em. Petrescu analizează specia ambiguă a eroicomicului, făcând o incursiune în istoria genului (articolul *Despre eroicomic*). ■ Mariana Petrescu și Lucia Orlandea traduc, într-o pagină aniversară, un fragment din romanul *Ucenicii din Sas* de Novalis (1772-1972), intitulat *Basmul despre Hyazinth și Rosenblute*. ■ Paginile 18-20 în limba maghiară, pagina a 21-a în germană ■ La rubrica documentelor de istorie literară, sunt publicate de Mircea Curticeanu șase scrisori purtând semnătura lui N. Iorga, Ilarie Chendi, G. Bogdan-Duică, Tudor Vianu, Vladimir Streinu și Oct. C. Tăslăuanu, în mare parte adresate directorului revistei *Ramuri*, C. Ș. Făgețel. ■ Ioan Peianov traduce din Jaroslav Seifert.

• [„Familia”, nr. 5] Este salutată Conferința Națională a Scriitorilor, articol semnat „Familia”: „Producția literaturii noastre actuale trebuie să se situe-

ze în constelația *umanismului socialist*, concepție ce sintetizează gândirea comunistă pe tărâmul culturii, exprimând unitatea valorilor artistice cu celelalte valori, aderența lor la imperativele istorice. În afara acestei perspective generoase, care asigura înscrierea literaturii pe coordonatele istoriei, care o înalță în zona întrebărilor și soluțiilor esențiale ale unei epoci de prefaceri revoluționare, nu poate exista nicio creație reprezentativă, viabilă. În egală măsură schematismului dogmatic ca și estetismului steril, inerției academiste ca și experimentului fără acoperire în materie de sensibilitate și idee, umanismul socialist asigura înflorirea nestingherită a creației literare în diversitatea ei stilistică, în spiritul ei modern, în așa fel încât să devină o sublimare a vieții spirituale a poporului din această țară și din această vreme... Scriitorii noștri trebuie să scrie despre om și pentru om. Desigur, fără a ceda pasul șabloanelor, unui limbaj tocit, desuet, dar și fără a împinge procesul firesc al înnoirii expresiei până la extravagante opace, diletante. Preluând filonul aurifer al tradiției literaturii noastre clasice și interbelice, la curent cu creația reprezentativă, umanistă a literaturii mondiale de azi, scriitorii noștri au datoria de onoare a-și aduce specificul lor, tematica lumii în care trăiesc și care le modelează sensibilitatea, care-și pune amprenta pe limbajul lor diferențiat". ■ Tot în vederea *Conferinței naționale a scriitorilor* – două micro-interviuri cu Horváth Imre (de Fabian Șandor) și Al. Andrițoiu (de Dumitru Chirilă), cei doi poeți publicați și cu versuri în paginile revistei. Cităm din redactorul șef al „Familiei”, Al. Andrițoiu, în legătură cu așteptările privind Conferința: „...nu numai cei prezenți, ci toți mânuitorii condeiului și – mai ales – întreaga, imensa masă de cititori vor fi atenți la adevărul rostit acolo. Vine întrebarea ce adevăr vom rosti și ce vom face noi să tonificăm și să nu dezamăgim aceste drumuri-raze care conduc spre un punct comun... Nu cred în acel *adevăr* (numit de unii *integral*) pe care îl joci ca o oglindă în ochii fiecăruia, cum vrei, care rupe partea de întreg. Adevărul adevărat este acela care vorbește despre societatea în care trăim, visăm și respirăm de pe poziția inimii noastre. *Socialismul românesc la cota 1972* nu are nevoie nici de avocați și nici de procurori, ci de militanți care se rostesc cu cinste și responsabilitate". ■ Sunt prezenți cu *Gânduri pentru Conferința noastră*: Titus Popovici, Aurel Covaci, Radu Enescu, Mircea Malița, Doina Sălăjan, Ana Blandiana. Titus Popovici: „Văd în această conferință un dublu for: al obștei, în armonia finalității ei, și al conștiinței noastre care ne justifică moral actul de creație. Trăim epoca marilor sedimentări și cristalizări, în toate domeniile, inclusiv cel al artelor, și este nu numai normal, ci imperios necesar ca operele noastre să se circumscrie acestei etape de politică superb-creatoare a partidului nostru. E o epocă prielnică de a visa, proiecta și realiza marile noastre opere, marea carte a destinului nostru literar, care să ne caracterizeze deplin...”; Mircea Malița: „Scriitorii care mă răsplătesc sunt cei care îmi oferă sinteza cea mai condensată, limpede, prospectivă a lucrurilor din jurul meu. Scriitorii ne potențează realitatea, ne ridică viața la o putere superioară. Sunt

atâtea experiențe noi în societatea noastră, rămase netălmăcite. Pentru mine aceasta înseamnă conferința: o armonizare între marile teme ce plutesc în jurul nostru, cu apelul lor irezistibil, și mințile capabile să le surprindă în esența și devenirea lor. Merg la conferință cu ideea că în creație este necesară cea mai laborioasă activitate... Rareori au fost întrunite condiții atât de propice și auspicii atât de bune ca să avem o mare literatură...” Ana Blandiana: „Sper că apropiata întâlnire a scriitorilor va dovedi că suntem o colectivitate liberă și demnă, respectându-se pe ea însăși, impunând în felul acesta respectul celorlalți”. □ Reținem rubrica *Vitrina cu cărți*: Al. Singer scrie despre Dimitrie Gusti, *Opere V*; Al. Ruja despre Geo Bogza – *Priveliști și sentimente*; Gh. Grigurcu – „*Colaje*” și A. Gurghianu – *Poartă cu săgeți*. □ Un eseu de Radu Enescu, *Valoarea acritică a ironiei (I)* – scurtă incursiune istorică. ■ Virgil Nemoianu prezintă „cazul” (*Mircea Horia Simionescu și posibilul* (rubrica *Morala și stilul*) și *Ingeniosul bine temperat*, unde coexistența realului cu improbabilul duce la o desacralizare a fantasticului: „Fantasticul lui Mircea Horia Simionescu este nu imposibil, ci improbabil. Diferența între el și cele ce se petrec în jur este o diferență de grad numai, iar nu de esență. El nu a fost încă înregistrat ca atare dar, «realul» fiind așa cum este de ce nu ar putea fi înregistrat azi, mâine? Poate că există, dar nu știm noi încă... S-ar putea conchide că Simionescu este un filosof sceptic și ironic, observator tulburat al lumii. ■ I. Negoitescu vorbește despre o tendință «neo-intelectualistă» în proza contemporană. (*Lampa lui Aladin*, 1971). „Numai că, așa cum arătam și în cazul lui Matei Călinescu (despre Mircea Ciobanu sau *Fragmente despre cuvinte* nici nu mai e nevoie să vorbim, lucrurile fiind evidente), nouă toată această literatură ni se pare *neo-moralistă*. La Simionescu folosirea fantasticului nu este subordonată investigației ontologice, precum la Borges sau Junger, nici vibrației lirice, precum la Baconsky sau Țepeneag. Egalizarea realului și a fantasticului nu este scopul operației. Scopul este definirea virtualităților morale ale acțiunii umane. Nu încapă îndoială că problema comunicării (centrală la Simionescu) dobândește abia din acest unghi deplină ei semnificație.” □ Marin Bucur: *Lucian Blaga în perspectiva universală*: „Nemaiscriind ca Eminescu și Macedonski, Lucian Blaga nu scrie pentru a arăta străinilor că i-a citit și că îi poate imita genial. Universalitatea liricii lui Lucian Blaga o asigură universalizarea spiritului nostru, a eului nostru liric... Este perspectiva poeziei ca realitate interioară, vrajă și neliniște a omului nostru gândind la cer, ape și codri, la destinul lor comun, la trecerea omului odată cu ele și înaintea lor. Potul din *Miorița* veghează la destinul poetului universal din Lucian Blaga. Întrebarea de aici are o rezonanță universală. Vorbirea poetului cu munții, codrii și apele și cu oamenii locurilor lasă în lume ecoul duratei noastre autentice.” □ Sunt consemnate *Premiile Uniunii Scriitorilor* pe 1971.

• **[„Lupta de clasă”, An LII, Seria a V-a nr. 5 ; Organ teoretic și politic al C.C. al P.C.R., lunar, format tipografic A 4, număr variabil de pagini;**

nu se precizează componența redacției] Paul Cornea, Ov. S. Crohmălniceanu și Al. Oprea semnează articolul comun vizând *Probleme ale valorificării moștenirii literare*, în care se consemnează programatic: „Partidul nostru a subliniat întotdeauna marea importanță pe care o are în opera de făurire a culturii socialiste atitudinea justă față de moștenirea literară. Politica sa în acest domeniu a fost călăuzită permanent de principiul continuității selective, al delimitării de ceea ce e retrograd și, dimpotrivă, al alianței și încorporării a tot ce reprezintă o tradiție înaintată. [...] În primii ani de după Eliberare, datorită insuficienței pregătiri marxiste a unora dintre criticii literari și publiciștii acelei perioade, s-au produs îndepărtări de la linia principală de valorificare a moștenirii. De pe poziții simplificatoare și expeditivă față de trecut s-a tins atunci la frustrarea constructorilor noii societăți de beneficiul multor opere de seamă ale literaturii naționale, în numele unui dogmatism sterp și primitiv în discutarea moștenirii”. Însă, „ele au fost sesizate și combătute de partid, [...] linia corectă de înaintare a fost restabilită în deplina ei integritate. De altfel trebuie spus, pentru a vedea lucrurile într-o perspectivă justă, că și în acei ani au avut loc clarificări teoretice importante, după cum erorile vulgarizatoare n-au atins formele extremiste întâlnite aiurea, datorită, între altele, integrării în procesul de edificare a noii culturi a unor critici și istorici literari de prestigiu unui G. Călinescu, Mihai Ralea, Tudor Vianu, Perpessicius ș.a.”

• **[„Presa noastră”, nr. 5]** Acad. Al. Graur, în rubrica Cum scriem, cum vorbim se referă la *Limba radioteleviziunii* □ Victor Bârlădeanu recenzează trei volume de publicistică „Eu, fiul tău de sânge și de crez” de Ion Arcaș (Cluj), „Cuvintele inimii” de Corneliu Șerban (Ploiești) și „Arc voltaic” de Roni Căciularu (Bacău). □ Mihai Arsene semnează un studiu la împlinirea a 40 de ani de la apariția revistei „Bluze albastre”.

• **[„Ramuri”, nr. 5]** Pe prima pagină este anunțată *Conferința națională a scriitorilor*, ce va fi avut să urmeze, în articolul *Autoritatea cuvântului scris* semnat de redacție. Ideea- principală a articolului este că scriitura este o autoritate care se va valida în timp. ■ *Moment comemorativ: Un profet cultural*, de Ov. Ghidirmic ilustrează importanța figurii lui Ion Heliade Rădulescu asupra culturii române. Dacă despre epoca marilor clasici se poate aduce în discuție maioreșcianismul, mai devreme de acesta, în pașoptism s-a format „heliadismul”, care „desemnează, mai curând o stare de spirit, pe de o parte, iar pe de altă parte, o coordonată literară, o direcție a literaturii române ce reunește mai multe temperamente artistice, între care, mai strălucite, un Macedonski sau Arghezi”. □ *Studii, documente, mărturii: Filozofia culturii în opera lui Tudor Vianu*, de Al. Boboc, vorbește despre ideile filozofice ale lui Tudor Vianu, așa cum se regăsesc ele în scrieri precum *Idei trăite*, *Jurnal*, *Introducere în teoria valorilor și Filozofia culturii*. □ *Studii despre stiluri și curente (I)*, de Titus Bălașa, abordează concepte estetice pornind de la studiile lui Adrian Marino despre baroc, clasic, clasicism, clasicitate, clasic și modern: „Orice operă lite-

rară viabilă, de oricând și de oriunde, are o structură, coerență, organicitate. «Normele» după care se organizează structurile baroce, romantice, nu împiedică observarea structurii însăși, condiție *sine qua non* pentru orice tip de operă.” ■ Emil Gârleanu ține o corespondență cu revista „Ramuri”, cu care colaborează în 1911. ■ În articolul *Sensul exhaustiv al poeziei lui Ion Barbu*, D. Teodorescu afirmă că poetul „lămurește mai explicit caracterul exhaustiv al cercetării în matematici, care nu conține în sine nici o complicație. [...] În domeniul poetic, însă, acest termen trebuie să încorporeze sensuri specifice, mai libere, pe care gândirea lui Ion Barbu le însumează metaforic. [...] Poetul nu are de a face cu obiecte sau figuri, ale căror calități să fie compatibile cu ideea de enumerare completă; atunci pentru el «complet» sau «exhaustiv» nu vor desemna o realitate extensivă, ci un temei intensiv al experienței”. ■ *Corespondențe*: Adrian Marino publică un *Jurnal elvețian*. ■ *Cronica literară*: Al. Piru recenzează *Cinci volume de Ion Caraion*, fiind vorba de poemele din volumele *Necunoscutul ferestrelor* (E.P.L., 1969), *Cârțița și aproapele* (Eminescu, 1970), *Deasupra deasuprelor* (Litera, 1970), *Cimitirul din stele și Selene și Pan*, ambele publicate la C.R., în 1971. Criticul este nemulțumit că Ion Caraion nu este un subiect pentru critica literară, nu este citit și apreciat la adevărata sa valoare: „Ion Caraion este un poet singular, necitit și necomentat, aproape necunoscut.” ■ *Cartea de critică: Comentarii literare* (Eminescu, 1971), de Teodor Vârgolici și *Poezie și modă poetică* (Eminescu, 1972), de Ștefan Aug. Doinaș, ambele recenzate de G. Gheorghită. Prima carte reprezintă un studiu de istorie literară pe trei secțiuni. Prima secțiune cuprinde articole de sinteză, „tinzând a epuiza, cu o argumentație sigură, subiectele luate în discuție” (dintre ele: „Ideea de specific național în literatura română”, „Folclorul și literatura română din perioada romantică”, „Ecouri ale lui Saint-Beuve în literatura română” etc.). A doua secțiune conține „fișele unor reviste de mai puțină importanță, dar cu acțiune culturală, în epocă, meritorie: *Revista română*, *Atheneul român*, *Albina Pindului*, *Literatură și artă română*, *Floare-albastră*, *Pagini literare* și *Reviste satirice din secolul al XIX-lea*. Ultima secțiune conține documente inedite și atât de utile despre Alecsandri, Bolintineanu și Boliac, dar și studii despre N. Gane, Barbu Delavrancea, Ioan Missir și Artur Enănescu. A doua carte recenzată, *Poezie și modă poetică*, de Ștefan Aug. Doinaș, confirmă poziția remarcabilă a unui „poet-critic interesant, original, scriitor, adesea în expresie, cu remarcabile intuiții în judecățile sale de gust.” Volumul conține următoarele studii: „Poetica lui Lucian Blaga”, „Ipostaze călinesciene”, „Atitudini expresioniste în poezia românească” și „Despre moda poetică”, aceasta fiind „un fenomen parazitar de mimetism artistic, cantonat în stricta actualitate și, deci, trecător.” ■ *Reeditări*: Camil Petrescu, *Modalitatea estetică a teatrului*, consemnat de A. D.: „eseul este relevant și ne-substituibil pentru a înțelege structura adevărată a entității Camil Petrescu. □ Zaharia Sângeorzan, prin articolul Ov. S. Crohmălniceanu, *Proza româ-*

nească între cele două Războaie Mondiale, marchează reeditarea primului volum din Literatura română între cele două războaie mondiale (ed. a II-a, Minerva, 1972), scris de Ov. S. Crohmălniceanu. Acest prim volum, afirmă Zaharia Sângeorzan, „ne oferă și o lecție de morală critică, de demnitate și sinceritate intelectuală: Ov. S. Crohmălniceanu nu s-a «revizuit», nu s-a «metamorfizat» subit într-un critic ultramodern, structuralist sau psihianalist, negându-se pe sine, renunțând la cel din ediția întâia a cărții pentru o alta, modernizată, refăcută ad-hoc.” În continuarea articolului sunt prezentate părți din volumul dedicat prozei, de exemplu, „Realismul dur” (despre Liviu Rebreanu, Mircea Damian etc.), „Comedia automatismelor”, „O memorialistică deghizată și francă” etc. Este o carte mult apreciată, atât prin conținut, cât și prin structură și metodă de lucru. ■ Aurel Diaconu consemnează cartea lui Tudor Vianu, *Filozofie și poezie* (E.E.R., 1971), unde raportul între cele două domenii „pune cu insistență problema perspectivei și metodei de studiu.” În acest raport, foarte importantă este și estetica, deoarece esteticul „este un ideal al existenței în genere, cu principalele coordonate – armonia și totalitatea”. ■ Sunt publicate poeme de Șt. Roman, Marin Mincu, Mihail Ecovoiu, Adrian Beldeanu, George Niță și un fragment de proză semnat de Georgeta Iliescu, *Zarizanca*.

• [„Secolul 20”, nr. 5] Numărul se deschide cu grupajul intitulat *Tudor Vianu – o prezență vie*, în cadrul căruia îi aduc un omagiu criticului: Eugen Ionescu (cu articolul *Un spirit clasic*, scris în exclusivitate pentru revistă), Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Edgar Papu (*Tudor Vianu și istoria ideilor*), Al. Dima (*Tudor Vianu, ctitor al comparatismului nostru contemporan*), Matei Călinescu (*Tudor Vianu și critica constructivă*), Alexandru Duțu (*Tudor Vianu despre armonia artei*), Adriana Mătescu (*Tensiunea lăuntrică*) și V. Moglescu (*Raportul dintre muncă și artă în estetica lui Tudor Vianu*). Eugen Ionescu își evocă profesorul din anul întâi de la Facultatea de Litere din București: „Am uitat ce a putut să spună Tudor Vianu despre marele poet român [V. Alecsandri]. Dar n-am uitat impresia pe care mi-a produs-o Tudor Vianu. Era un foarte tânăr profesor de estetică «conferențiar definitiv». Avea o înfățișare plăcută, puțin cam gras, multă prestanță și vorbea cu o voce puternică, cu energie, autoritate și precizie... [...] Dintre toți profesorii Facultății de «litere și filosofie» a timpului aceluia, Tudor Vianu era, cred, cel mai solid, cel mai învățat. Era un spirit clasic, al cărui crez era cultura”. Revista publică, de asemenea, și câteva scrisori adresate lui Tudor Vianu de către personalități marcante din lumea filozofiei (Lucian Blaga, K. Groos, Max Dessoir, Ch. Lalo, A. Lalande), precum și câteva texte inedite ale esteticianului român, recuperându-se astfel câteva conferințe susținute la radio: *Stilul naturii și stilul artei* (1937), *Formele artei* (1933), *Funcțiunea artei* (1933), *Ce știm despre cărți* (difuzată în 1963). □ Numărul se încheie cu traducerea, în limba italiană, a primului capitol din *Craii de Curtea-Veche*, arondată secțiunii consacrate adesea scriitorilor români în perspectivă europeană. Traducerea este semnată de Bruno Arcurio și Florian

Potra, acesta din urmă scriind, în italiană, și un scurt articol-postfață, intitulat *Un pre-Gattopardo: I Crai della Vecchia Corte*.

• **[„Tânărul leninist”, nr. 5]** Nicolae Lotreanu, în rubrica *Dicționar politic*, semnalează *Contradicția*: „După cum spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu în expunerea la deschiderea colocviului privind problemele științei societății: «o conducere științifică impune cunoașterea permanentă a contradicțiilor ce acționează în societate și luarea măsurilor corespunzătoare pentru soluționarea lor – în conformitate cu legile dezvoltării sociale, cu orientarea generală a partidului – pentru ca ele să nu se adâncească, să nu provoace ciocniri, să nu aducă prejudicii». Iată de ce teza marxist-leninistă despre rolul activ al factorului conștient al partidului comunist în aprecierea obiectivă și soluționarea contradicțiilor sociale, în promovarea noului și înlăturarea vechiului, are o importanță covârșitoare”.

• **[„Teatrul”, nr. 5]** Virgil Teodorescu publică *Fundament și construcție*, articol în care afirmă că „o literatură autentică nu este un produs al întâmplării”, susținând că „vom respinge, așadar, o literatură făcută să mobileze „salonul din fundul lacului” – cum spune Rimbaud – literatura în care uniformizarea tematică este dublată de uniformizarea mijloacelor de expresie, literatura tehnicistă, marcată de lene spirituală și încifrare, de filozofia infinitului mic, a tubului din materie plastică prin care, privind, preopinental își închipuie că realizează o amplă perspectivă asupra universului. Vom respinge pasta și mimetismul, practicate în detrimetul originalității, scurtele salturi de lăcustă ale celor nerăbdători să-și facă vad și prăvălie cu scară. Vom stăvili insistența derizorie a sevelor de laborator, care nu pot înlocui sevele vieții”. ■ Victor Eftimiu scrie despre *Rostul dramaturgiei*: „Din dezbaterile ce au avut loc în așteptarea Conferinței din mai 1972 a Uniunii Scriitorilor din România, în ceea ce privește teatrul și literatura în genere, s-a ajuns la o concluzie quasiunanimă: în primul rând literatura trebuie să fie națională, iar în al doilea rând să cuprindă în ea elemente care să poată interesa și alte țări și alte epoci. Pentru aceasta trebuie să folosim din plin bogatul folclor românesc, istoria țării și problemele vieții moderne, preocupările cetățeanului, omului de la oraș și de la sate. [...] Scriitorii noștri au toate motivele să dea o piesă în fiecare an. Dar suntem datori să scriem cât mai clar, cât mai pe înțelesul tuturor, să atragem masele la realizarea unei dramaturgii izvorâtă din sânul lor, scrisă pentru ele, iar ca scop final să dezbatem probleme care, locale fiind, devin universale prin autenticitatea lor umanistă. Cu succesul moral de calitate, asigurat prin exigențele noastre proprii, vom constitui un câștig pentru spectatori și un progres pentru literatură în genere, cât și pentru viața societății noastre socialiste”. ■ Aurel Baranga publică *Teatru politic*, articol în care apreciază că „teatrul românesc a fost de la începuturile lui eroice un teatru politic, de o încărcătură morală evidentă. [...] Preluând o ștafetă, de o asemenea grea răspundere, era în firea lucrurilor ca dramaturgia contemporană românească să fie, sau să-și pro-

pună să devină, o literatură nemijlocit ancorată în realitate, de o declarată poziție partizană în slujba idealurilor socialiste. Fără îndoială, e prematur să schițezi proiecte de istorie literară, atunci când această istorie, reflex al istoriei politice și sociale, se află în plină desfășurare. Dar fie și așa, luându-ne riscurile unor scrutări de o explicabilă aproximație, putem afirma că dramaturgia românească scrisă în ultimele trei decenii, cu toate meritele și scăderile ei, și-a făcut datoria”. ■ Horia Lovinescu discută despre *Condiția scriitorului de teatru*: „Scriitorul de teatru - detest termenul de dramaturg care, de altfel, în alte limbi înseamnă altceva - e un soi de fenomen hibrid, ce-și extrage substanța artistică din două experiențe spirituale diferite. Hibriditatea nu este însă cu necesitate artificioasă și debilă, ci poate produce exemplare superioare și viguroase”. Continuând, acesta observă că „se vorbește de ani de zile cu un fel de grijă și înduioșare paternalistă de „rămânerea în urmă” a dramaturgiei noastre. Fraza a devenit o formulă rituală în toate rapoartele ce se țin la ocazii importante ale vieții Uniunii scriitorilor, la acele bilanțuri în care, cu uluitoare dezinvoltură, se împart certificate de genialitate ori mici bacșișuri consolatoare. În primul rând afirmația, dacă a fost cândva valabilă, e depășită. Proporțional vorbind - și nu se poate vorbi realist decât astfel - dramaturgia românească actuală are câteva izbânzi ce nu stau cu nimic în urma reușitelor din celelalte domenii ale literaturii. Ba mai mult, îndrăznesc să afirm că într-un gen cu tradiție săracă la noi, perioada postbelică a adus o surprinzătoare îmbogățire. Adevărul este că dacă literatura noastră dramatică nu și-a realizat în amploare și profunzime ambițiile la care ar avea dreptul să râvnească, aceasta se datorește servituților deosebit de grele și de tot felul la care e supus genul. Unele din aceste servituți, scriitorul de teatru le acceptă, ba chiar le revendică ca un titlu de mândrie. E vorba de obligația prezenței acute a dramaturgiei în actualitatea imediată, de răspunderile ei ideologice, de rigorile formale atât de dificile ale genului, de confruntarea nemijlocită, nemiloasă cu un public pe cale de formare sau atras masiv de noi soiuri de divertismente. Altele, cum ar fi judecata mioapă, lipsa simțului de perspectivă, superficialitatea criticii, dezinteresul pentru difuzarea literaturii noastre dramatice peste hotare, raporturile ei administrative cu teatrele etc. constituie servituți negative, adevărate opreliști în fața unei dezvoltări normale.[...] Trebuie să se înțeleagă că aici nu e vorba de a apăra interesele meschine sau susceptibilitățile nevrigoase ale câtorva scriitori ce s-ar simți nedreptățiți. Nu cred că Uniunea a făcut vreodată discriminări în sprijinul material acordat membrilor ei pe motivul că unii sunt romancieri și poeți, iar alții autori dramatice. Ar fi o afirmație calomnioasă. Dar nu e mai puțin adevărat că interesele atât de specifice ale dramaturgiei, statutul ei particular, n-au fost niciodată luate în serios. Or, repet, nu e vorba de interesele personale ale unui grup de oameni, ci de cele ale teatrului românesc. Pentru că-n ultimă instanță prin literatura dramatică originală se justifică sau nu experiența unui teatru românesc. Și soarta acestui teatru, cu multiplele și preci-

sele lui obligații politice, ideologice, educative, artistice, reprezintă - nu fie cu supărare - o chestiune de interes general. Iată de ce, în concluzie, socotesc perfect justificată aspirația scriitorilor de teatru de a vedea refăcută, în cadrul Uniunii Scriitorilor, vechea „Asociație a Autorilor Dramatici”, care nu s-a născut nici ea de florile mărilor, sau cel puțin de a-și asigura o reprezentare temeinică și tactică în forurile de conducere ale Uniunii Scriitorilor și ale Asociației din București”. ■ Leonida Teodorescu publică *Dramaturgia și actualitatea*, articol în care consideră că „actualitatea ca concept literar este un lucru relativ nou și provine, probabil, printre altele în urma multiplicării genurilor. De aici, din multiplicarea genurilor, se trag și tot felul de înțelegeri rudimentare ale actualului literar dintre care cea *ornamentală* se bucură, se pare, de cel mai mare credit poate din cauza iluziei de adevăr pe care o degajă. [...] Dacă în literatură pur și simplu diversele porniri teoretice au, ca să zic așa, o viață în sine, în literatura dramatică lucrurile se schimbă, pentru că punctele de vedere (bune sau rele) nasc o atitudine și, din păcate, nu una tot teoretică, ci o atitudine practică, nu o dată convertită în repertorii, în afirmarea pe scenă a unei anume dramaturgii și în ignorarea (tot pe scenă) a dramaturgiei neornamentale. Iar după câteva stagioni de acest soi se vorbește despre o criză a dramaturgiei când, de fapt, este vorba de o criză a gândirii unora dintre dramaturgi. [...] În diversele dezbateri publice sau mai puțin publice ale dramaturgiei noastre s-au ridicat nu o dată voci care au afirmat tragic perisabilitatea pieselor românești, făcând o agreabilă confuzie între dramaturgie și ceva în genul cronicilor de fotbal”. □ Paul Cornel Chitic publică un articol intitulat *Dramaturgia și societatea*. □ Corneliu Vadim Tudor scrie *Teatrul - formă de angajare a artei*: „Nu se spune un lucru nou atunci când se aserțiază că marii artiști au fost și sunt cetățeni activi, pe deplin responsabili de rolul lor (ceea ce așteaptă cetatea de la ei) și de statutul lor (ceea ce așteaptă ei de la cetate). Calitatea de cetățean a artistului este tocmai fondul pe care se grefează activitatea sa creatoare - ea precede această activitate, îi coexistă și, în final, o justifică. În mod cert, proba cea mai concludentă a joncțiunii celor două tipuri de responsabilitate ale artistului - cea cetățenească și cea profesională - este crearea de către acesta a unor opere cu un profund caracter partinic, angajat. Angajarea creațiilor artistice este un atribut inevitabil, fie că este vorba despre arta progresistă, fie că poartă amprenta, escamotată cu grijă, a unor expresii literare, muzicale, plastice ș.a. ale artei burgheze, în deseale sale manifestări retrograde.[...] De multe ori avem de-a face cu o *angajare la suprafață* a dramaturgiei (atât a celei românești cât și a celei străine) prin tratarea superficială a temelor majore ale existenței (atunci când sunt tratate!) sau prin evadarea în trecut, în istoria considerată, de către unii, pe nedrept, incontrollabilă. Or, în opera unui dramaturg autentic sincronul și diacronicul sunt consensuale, în dialectica lor de acțiune și caraterologică sau, după cum afirma un celebru teoretician marxist „există o foarte complicată acțiune reciprocă în relația scriitorului față de contemporaneitate și

cea față de istorie”). [...] Mai mult decât în oricare artă, angajarea în teatru este, procesual, *încadrare*. Încadrare de moment și de perspectivă în miezul evenimentelor fierbinți ale contemporaneității. Nu mi-am propus aici o analiză detaliată a teatrului nostru angajat, cu atât mai mult cu cât efervescența crea-tore care se manifestă în dramaturgia noastră de astăzi este în curs, se dimen-sionează continuu. Voiam doar să subliniez că, în ceea ce ne privește, *teatrul, ca formă de angajare a artei* nu se poate situa decât pe pozițiile ideologiei marxist-leniniste, pentru apărarea cuceririlor revoluționare ale poporului, pen-tru oglindirea vieții sale noi, transfigurată, firește, la un nivel artistic superior”. □ În rubrica *La masa rotundă* se discută despre *Teatrul radiofonic*. La această întâlnire au participat Virgil Stoenescu, Leonard Efremov, George Buican, Constantin Moruzan. □ Florin Tornea publică un studiu despre *Teatrul tânăr japonez*. □ În *Cronica dramatică* Ileana Popovici prezintă *Simfonie pentru destinul meu* de Nelu Ionescu (Teatrul Mic). Virgil Munteanu publică o croni-că dramatică a piesei lui Gh. Vlad, *Moștenitorul păcălit* (Teatrul Municipal „Maria Filotti” din Brăila). Irina Toma Constantinescu se ocupă de *Viforul* de Barbu Ștefănescu Delavrancea (Teatrul „A. Davila” din Pitești). Alte cronici dramatice includ: *Vulpea și strugurii* de G. Figueiredo, *104 pagini despre dra-goste* de Edward Radzinski, puse în scenă la același teatru. Paul Cornel Chitic publică o amplă cronică dramatică a piesei lui D. R. Popescu, *Acești îngeri triști* (Teatrul de stat din Sibiu): „Încă o dată textului i-a fost răpită valoarea sa reală. *Acești îngeri triști* este o fundamentată atitudine umanistă. Spectacolul este un eșec, un abandon din lipsă de suflu”. Despre *Gaițele* de Al. Kirițescu (Teatrul de stat din Turda), același autor afirmă: „subtila trecere de la tragic la comic este obținută prin interferare: scenele tragicului conțin germenii comicu-lui, scenele comice generează potențele tragicului. Spectacolul este o excelentă descifrare regizorală: operație care pune în evidență dimensiunile concrete ale textului”. Mihai Crișan prezintă piesele puse în scenă la Teatrul Maghiar de stat din Sf. Gheorghe: *Curcubeul înșelător* de Áron Tamási, *Vesselenyi* de Dá-niel Veress și *Cine esti tu?* de Paul Everac. Următoarea serie de cronici teatra-le se ocupă de *Este vinovată Corina?* de Laurențiu Fulga și *Vlaicu Vodă* de Al. Davila (Teatrul de stat „Valea Jiului” din Petroșani). ■ Revista publică *Premi-ile de dramaturgie ale Uniunii Scriitorilor pe anul 1971*, laureați fiind Paul Everac, pentru volumul *Urme pe zăpadă*, și Horia Lovinescu pentru piesa *Și eu am fost în Arcadia*. □ În *Pseudoantinomii*, Ion Pascadi scrie despre *Prezen-teism sau actualitate*: „Adevărata actualitate, cea de fond, este străină unei le-gături simpliste și exterioare cu realitatea, implicând surprinderea esențialului și a tendințelor dezvoltării acesteia fără a fi dependentă de cronologia istorică. Numeroase piese de valoare având ca eroi pe Petru Rareș, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul s-au dovedit în sensul acesta mult mai actuale decât unele alcă-tuiri cu iz „prezent” sau în care trecutul era adus în mod forțat la coordonatele timpului pe care-l trăim. În ceea ce are definitoriu, acest concept nu este numai

social-politic cum îl înțeleg unii, ci și estetic, deoarece orice veritabilă operă de artă implică o viziune artistică autentică asupra ei, iar autenticitatea, firescul, naturalețea derivă din substanța ei și nu din acomodarea conjuncturistă la cerințe exterioare sau mimarea simplistă a unor «mode»”. □ Revista publică *Ospățul scafandrilor*, „piesă în două părți” de Ilie Păunescu. □ Cu subtitlul *Stagiunea pariziană*, Ovidiu Constantinescu scrie despre *Teatrul de contestație*, o prezentare a piesei *Căpitanul Schelle*, *căpitanul Eçço* de Rezvani, după care trece la *Bella ciao sau Războiul de o mie de ani* de Arrabal. □ În *Cartea de teatru*, Manuela Mihăilescu recenzează volumul lui Iosif Petran, *Pereții albi* (Eminescu). □ Andrei Băleanu face o trecere în revistă elogioasă a activității Teatrului de comedie aflat în tuneu la Budapesta, în timp de Al. P. scrie despre teatrul Bulandra în turneu la Amsterdam.

• **„Transilvania”, serie nouă, An I, nr. 1/ mai; revistă politică, social-culturală și literară, serie nouă, Sibiu; colegiul de redacție: Titus Andronic, Wolf Aichelburg, Mircea Avram, Mircea Braga, Al. Dima, Maria Fanchache, Ioan Folea, Dorin Fulea, Carol Göllner, Ilie Guțan, Al. Hudițeanu, Cornel Irimie, Ion Itu, Erwin Kuttler, Pamfil Matei, Christian Maurer, Eugen Onu, Mircea Opreșiu, Marin Panait, Ștefan Pascu, Mira Preda, George Popa, Henry Selbing, Georg Scherg, Mircea Tomuș, Vasile Trifu, C. Voiculescu.** „Transilvania” este revistă lunară editată de **Comitetul județean Sibiu pentru cultură și educație socialistă, director fondator: George Barițiu. Format A4, număr de pagini: 1** Primul text din această serie nouă este *Comitetului Central al Partidului Comunist Român Tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „Intellectualii, toți oamenii muncii – români, germani, maghiari – din Sibiu, cu prilejul apariției primului număr al revistei politice, social-culturale și literare «Transilvania», exprimă sentimente de caldă și profundă recunoștință Comitetului Central, dumneavoastră personal, stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, pentru grija deosebită ce o acordați dezvoltării și perfecționării continue a științei, culturii și artei în patria noastră. O dovadă a acestei preocupări este și apariția, în tradiționalul și în același timp modernul Sibiu, a revistei «Transilvania», tribună de afirmare, în spiritul directivelor Plenarei C.C. al P.C.R. din 3+5 noiembrie 1971, a forțelor spirituale din această parte a țării. Apariția acestei publicații are consecințe multiple pentru întreaga dezvoltare ideologică și social-economică a acestor locuri, constituind un eveniment deosebit pentru viața științifică și culturală a municipiului, județului Sibiu și a zonelor învecinate, care gravitează tradițional spre cetatea spirituală de pe Cibin. [...] Redactorii acestei noi publicații, care îmbogățește cu un titlu de prestigiu peisajul publicisticii României de azi, își exprimă adevărată neclintită și deplină la politica marxist-leninistă promovată consecvent de partid, angajându-se să militeze neostenit pentru transpunerea în fapt a documentelor Congresului al X-lea al P.C.R. și a prevederilor Plenarei C.C. al P.C.R. din 3-5 noiembrie 1971. Se angajează, de asemenea, față de conducerea partidului,

față de dumneavoastră personale, stimate tovarășe secretar general, să nu-și precupească eforturile pentru a îndeplini cu cinste și demnitate, cu un înalt spirit de răspundere, sarcinile ce le revin”. ■ Această adresare este urmată de *La apariția seriei noi a revistei Transilvania*, semnat de Comitetul județean Sibiu al P.C.R.: „Apariția «Transilvaniei» depășește încă semnificația unui simplu eveniment cultural și a continuării unor prestigioase tradiții. Ea dobândește valoarea unui document al întregii politici culturale a Partidului nostru, este expresia complexă a profundelor transformări și acumulări realizate de poporul român, de oamenii muncii din județul Sibiu, în anii socialismului. Revista apare ca o necesitate a zilelor noastre, pentru a reflecta realizările impresionante ale prezentului luminos, din domeniul vieții politice, social-economice, al cercetării științifice, al artei și culturii, pentru a contribui la răspândirea științei și culturii în mase și formarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii. [...] Revista «Transilvania» trebuie să devină un asemenea factor de influență care să dea o greutate sporită peisajului spiritului sibian, întărindu-i autoritatea politico-ideologică și cultural-educativă prin realizarea exemplară a Programului Partidului Comunist Român adoptat la Plenara din 3-5 noiembrie 1971, pe baza propunerilor tovarășului Nicolae Ceaușescu. Revista trebuie să stimuleze și să valorifice eforturile creatoare ale colectivității, să reflecte cu promptitudine preocupările creatorilor din uzine și centre de cercetare, din școli și facultăți, din instituții de artă și societăți științifice, de la orașe și de la sate, din județ și din țară, dinamica artei populare și a celei profesioniste, determinând prin apariția sa o sporită activitate spirituală în toate domeniile vieții sociale. Totodată, revista va atrage mai viu în mișcarea culturală românească intelectualitatea de expresie germană și maghiară, ale cărei creații vor și înfățișate și populației românești, sporind astfel cunoașterea reciprocă și stima, sudând și mai mult frăția de viață și idealuri în cadrul unității naționale.” ■ Mesajele de salut semnează: □ C. Daicoviciu: „Meritele nepieritoare ale predecesorilor, recunoscute atât de elogios de Secretarul general al Partidului Comunist Român și șef al Statului, devin pentru noi ce ide astăzi frumoase, dar pline de răspundere *îndatoriri*. Vrednicia celor ce au condus în trecut, *neîntre-rupt*, destinele revistei «Transilvania» se transformă pentru cei de acum, în o imperioasă *obligație*.”; □ Andrei Oțetea: „Tineretul intelectual român din Transilvania a fost totdeauna în fruntea mișcării de emancipare socială și națională. Ieșit, în majoritatea lui covârșitoare, din rândul țărănimii, el s-a simțit strâns legat de masele populare, ale căror năzuințe și le-a însușit și le-a apărut. «Transilvania» își va găsi în tradițiile înaintate ale trecutului programul de activitate, lărgit și luminat de ideologia regimului nostru socialist”; □ Eugen Barbu: „Astăzi, când actul de cultură capătă noi carate ale nobleței, actul fondării unei noi reviste trezește ecouri dintre cele mai favorabile, el prilejuiește armonizarea dintre rafinamentul discursului artistic și bogăția, vivacitatea, generozitatea trăirilor de conștiință ale poporului nostru. Urăm din inimă

o lungă și rodnică apariție revistei «Transilvania» și suntem convinși că fiecare număr al ei va impune în peisajul revuistic național o prezență de autentică prospețime, emanând pasiune pentru adevăr și frumos, patriotism!"; ■ Ștefan Pascu: „Cunoscând dorințele, apreciind vredniciile, încrezător în calitățile de oameni de cultură ale celor ce s-au încumetat – cu o temeritate vrednică de nobila cauză – să valorifice tradițiile, să le îmbogățească cu noile și marile experiențe, să aleagă cu grijă împrumuturile – am convingerea că revista sibiană se va înscrie cu prestigiu între cele mai de seamă monumente ale culturii noastre socialiste”; ■ Eduard Eisenberg: „Dorim revistei sibiene și colaboratorilor ei merituoși, satisfacția deplină de a realiza printr-un dialog viu, cu rezonanțe adânci, simbioza autentică între valoroasa moștenire a înaintașilor și valorile contemporane, contribuind astfel la o înțelegere și mai aprofundată a trecutului, prezentului și viitorului nostru, a contribuției oamenilor muncii români, germani și maghiari la crearea tuturor valorilor materiale și spirituale de pe aceste meleaguri strămoșești, la formarea, consolidarea și dezvoltarea societăți noastre socialiste, în care omul ajunge etalonul tuturor lucrurilor.”; ■ Al. Dima: „Reapărând azi, «Transilvania» va trebui să-și respecte contribuțiile valoroase de altădată și – mai ales – să se pătrundă de chemările stăruitoare ale epocii noastre.”; ■ Șt. Aug. Doinaș: „Urez noii serii a revistei «Transilvania» viață lungă, izbânzi artistice pe măsura tradițiilor pe care se cuvine să le continue, privire deschisă spre fenomenul literar ce înflorește azi în țara noastră, poziție fermă în promovarea și apărarea valorilor autentice.”; ■ D. R. Popescu: „O revistă este o formă de dragoste, o lume, adică un eveniment. Pentru noi toți, «Transilvania» din Sibiu este un eveniment deosebit. «Transilvania» își începe o nouă istorie. Astrologii vorbesc de o zodie bună. Să-i credem; ei dețin secretul dragostei fără de care nici stelele n-au nici o valoare.”; ■ Radu Cârneli: „Fie ca revista «Transilvania» – în noua sa serie – să întrunească semnături dintre cele mai alese din toate colțurile țării, să oglindească în debaterile sale deosebite probleme ale contemporaneității noastre, să contribuie la înflorirea culturii și literelor române. Conducerii revistei «Transilvania», colaboratorilor, sprijinitorilor săi, acum, la început de drum, un frățesc și fierbinte salut, de aici, din orașul marelui Bacovia”. ■ Sub semnătura Transilvania, apare programa revistei, cu titlul *Lângă inima țării*: „Cinstim sensurile progresiste ale trecutului, realizările lui și animatorii acestora, îi cultivăm sentimentul ca pe o componentă bogată în aspecte și calități ale formulei noastre ideologice sufletești; facem însă din cultul lui înfiorat, chiar în ipostazele lui cele mai modelate afectiv sau estetic, îndeosebi un agent activ al ideii de continuitate convertită în acțiune practică, directă și fructuoasă, care leagă epocile între ele și, păstrându-ne vie icoana trecutului, ne arată, în orice clipă a prezentului, fața viitorului. Tradiție valorificată înseamnă continuitate, ceea ce presupune operă prezentă în perspectiva zilei de mâine. Potrivit acestui crez, deprins din fondul de învățăminte prețioase cuprinse în teoria și practica Partidului

Comunist Român, conducătorul și organizatorul vastului proces de mobilizare, unificare și valorificare a tuturor forțelor poporului nostru în vederea idealului comun, construirea societății socialiste multilateral dezvoltate, noua «Transilvania» se va strădui să răspundă multiplelor cerințe ale actualității; profilul ei complex, asociind științele sociale, fenomenul cultural și cel literar-artistic sub îndrumarea directoare a ideologiei politice, tocmai spre aceasta tinde. Politică, revista va fi în primul rând prin atitudinea generală, oglindită în fiecare din paginile sale, prin conștiința acută a politizării fenomenului științific, cultural sau artistic, prin adâncă lor ancorare în prezentul politic, prin unanima difuzare a atitudinii cetățenești. O știință în folosul cetății, o cultură în beneficiul cetății, o literatură și artă strâns legate de destinele colectivității. Politică va fi apoi, nu mai puțin la modul direct și concret, prin preocupările teoretice și ideologice pe care își propune să le adăpostească, valorifice și inițieze, prin contribuția creatoare în domeniul teoriei politice, în spirit marxist-leninist căreia ambiționează să-i dea formă publicistică. La sugestiile unei tradiții pe care și vechea serie dar și aproape întreaga revuistică sibiană au ilustrat-o merituos, «Transilvania» va fructifica în paginile ei rezultatele unor preocupări științifice diverse. Dar Sibiul științific și intelectual prezent, cu neobosita muncă de cercetare, reprezintă pe această direcție, nu numai imboldul cel mai categoric, dar realitatea stringentă care face necesară o revistă ca pe o condiție autoritară a deplinei sale realizări. După cum suntem convinși că paginile noii publicații nu vor servi numai pentru valorificarea la scară națională a operelor literar-artistice ale creatorilor din această parte a țării, dar mai ales ca modalitatea cea mai eficientă pentru creșterea și desăvârșirea tinerelor talente. Fără a fi restrictiv regionalistă, «Transilvania» își va face din valorificarea creației intelectuale, culturale, literare și artistice sibiene axa de bază a activității sale. [...] În această ordine de idei, deschiderea paginilor revistei pentru liberul acces al colaboratorilor din orice parte a țării este mai mult decât subînțeleasă: obligatorie. Vom primi și interpreta colaborările din afară nu ca pe un strategic import de valori, artificială și temporară consolidare a unei construcții șubrede, ci ca pe un prilej de schimb fructuos și unul de mereu trează conștiință a valorilor, un mod practic de a ne exprima mobila ambiție de mai bine. Forța revistei se va dovedi atât prin ceea ce va reuși ea să promoveze din spațiul propice cât și prin ceea ce va reuși să absoarbă, dar, mai ales, prin modul în care va ști să echilibreze și sincronizeze aceste două acțiuni, să le determine și justifice una prin alta. [...] Valoarea definitivă a unui astfel de program poate fi însă pronunțată numai în procesul treptat al transpunerii lui în practică; în acest sens, «Transilvania» își impune consecvență cu sine și cu ideea de perfectabilitate care face parte din indestructibilă din formula ei internă, de a îl exprima pe unul prin cealaltă, tocmai această caută se demonstreze: atașamentul și năzuințele, încrederea și posibilitatea de a le realiza”. ■ În acest număr poeziile semnează: George Popa, *Zborul din evantai*; Mira Preda, *Corabie cântec*; Wolf Aichel-

burg, *Pom în asfințit*; Radu Stanca, *Anacronism romantic*; D. Ciurezu, *Polară*; Traian Suci, *Constituire*; Christian Maurer, *Zona dulce* în românește de Corneliu Buchholzer; Titus Andronic, *Inscripție*; Nicolae Petru, *Patima de înalt*; Franz Hodjak, *Sarmizegetusa* în românește de Petre Poantă; Cornel Brahaș, *Ajuns la timp*. ■ În *Cronica politică*, conf. univ. dr. Ionel Achim publică *Politică și cultură*: „Sistemul politicii culturale a societății noastre implică conducerea vieții culturale de către factorul politic fundamental al societății noastre – partidul comunist. Această conducere politico-ideologică a culturii s-a dovedit și se dovedește de o semnificație deosebită, hotărâtoare, căci ea este capabilă să traseze direcții fundamentale în contextul întregii dezvoltări noastre istorice. Iată de ce documentele partidului nostru care au definit programul activității politico-ideologice sunt prin excelență un semnificativ program al orientării sistemului nostru cultural în integralitatea procesului de dezvoltare multilaterală a socialismului. Politica noastră culturală este marcată de urmărirea unor coordonate fundamentale. Aceasta impune, de pildă, constituirea unor criterii cât mai limpezi pentru valorificarea critică a «muncii culturale anterioare asupra celei prezente» (T. Vianu), pentru valorificarea înțeleaptă a tradițiilor naționale, deci pentru o selecție judicioasă a valorilor culturale ale trecutului. Promovarea inovației autentice în cultură, stimularea actului creator de noi valori culturale, a valorilor proprii societății noastre, constituie un element esențial al politicii culturale. [...] Politica culturii este însă prin excelență un sistem cu scopuri formative, care țintește spre transformarea și perfecționarea relațiilor dintre oameni, la promovarea înaltelor valori ale eticii și echității socialiste. Edificatoare este valoarea conducerii politice a sistemului culturii de masă și în cadrul acestuia a mijloacelor moderne de difuzare a culturii în mase, conducerea jalonează obiective ale strategii ridicării culturii întregului popor, ale formării unor criterii de asimilare cât mai temeinică a culturii. În sfârșit, parte integrantă a conducerii politice a societății, politica culturală vizează participarea activă a țării la schimbul mondial de valori cultural-artistice. Un prestigios exemplu pentru aceasta îl constituie recenta vizită a conducătorului statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu într-un șir de țări africane ducând și în această zonă a lumii mesajul de prietenie și colaborare al poporului nostru, afirmând înaltele valori ale culturii românești, deschiderea noastră spre colaborare cu popoarele lumii”. ■ În rubrica *Eseu* apar următoarele texte: □ Romulus Munteanu semnează *Valorile permanente ale culturii universale*, din care cităm: „Opera literară este, așadar, și ea un obiect cu o conștiință lentă, aptă să fie pusă într-o lumină complexă în fiecare epocă, numai atunci când asupra ei s-a oprit o altă conștiință, care poate fi aceea a istoricului literar, a criticului, a editorului, sau a cititorului. Confruntat în permanență cu acest muzeu imaginar al literaturii, reprezentat de operele conservate în biblioteci, expuse în librării, consemnate în cataloage, editorul este mereu pus în situația de a alege anumite cărți pe care le oferă cititorilor. Dar aceștia sunt, de fapt, pen-

tru el niște destinatari mai mult sau mai puțin cunoscuți, ce reprezintă structura foarte eterogenă a publicului ce vine în contact cu cartea literară în diverse împrejurări, ce reprezintă circumstanțele actului de lectură. Există astfel o lectură programată, dirijată, care are la bază anumite scopuri cu caracter didactic. Lectura aceasta, orientată de un anumit ghid, reprezentat de programele școlare sau din universității, completate cu anumite explicații ale profesorilor de specialitate, este singura care are în vedere un destinatar în mare măsură cunoscut, dar experiența a demonstrat că nici cititorul programat nu poate fi considerat un individ cantonat în sfera unor texte literare prestabilite. [...] Ca și în alte arii geografice de cultură, și în țara noastră traducerile reprezintă o a doua literatură, alături de cea națională cu care fiecare om vine în contact. De aceea, considerăm că editorul are o imensă răspundere civică, în selectarea și acceptarea unor titluri care sunt veritabile capodopere ale literaturii și în respingerea cărții mediocre, triviale, care nu contribuie la modelarea conștiinței și emanciparea spirituală a ființei umane. Actul acesta de strategie a culturii nu se produce niciodată în dauna informației complexe sau a conectării multilaterale la contemporaneitate. Muzeul imaginar al literaturii trebuie cel puțin la modul ideal să se constituie ca un patrimoniu spiritual al fiecărui om prin cunoașterea celor mai realizate cărți, iar eforturile noastre merg spre cinstirea acestuia, nu spre decorarea lui cu texte inutile și experimente ce sunt de la început sortite eșecului”.; □ În sub-rubrica *Anul internațional al cărții*, Ion Vlad publică *Spiritul constructiv al lecturii*: „Ce și cum citim, care sunt criteriile alegerii noastre, durata lecturilor și, mai presus de aceste întrebări, unde intervin termenii lecturilor reînnoite și repetate (re-lecturile) interesează într-o arie decisivă pentru destinul operei create. Citeam, în această ordine de idei, un text vechi, descoperind în el stăruitoare îndemnuri pentru meditație. Sentimentul că lucrarea noastră de azi, vastă și generoasă, favorizată de instrumente superioare pentru difuziunea și câștigarea cititorului, a fost anunțată, cu mult înainte, într-un demers programatic patetic, ne-a însoțit la lectura reflecțiilor lui G. Barițiu: «... toate câte le cetim – spunea cărturarul ardelean scriind despre lectură – să ne fie sau spre folos sau plăcere și desfătare, nepierzând nici cea mai puțină vreme în zădar». [...] Cum critica și teoria literară își asumă, printre altele, dreptul de a se pronunța asupra fenomenelor simptomatice ale creației, aceste componente cu trimiteri spre factori instituționalizați ne invită la reflecții. Sociologi, critici și teoreticieni literari sunt chemați să investească lectura cu prerogative și atribute favorabile potrivit cu datele culturii românești contemporane. Sub semnul lor, vom propune în paginile «Transilvaniei» comentarii la faptele actuale ale lecturii”.; □ Nicolae Balotă semnează *Transilvania, provincie pedagogică*: „Dascăli ardeleni, printre care acest plin de râvnă George Barițiu, ca și mai marii săi înaintași, cărturarii Școlii Ardelene, s-au voit pe sine nu gânditori și scriitori izolați, ci mădulare ale unui corp. De aici modestia lor, lepădarea de sine, înfrângerea lor uneori până la asceză. Etos al acestei «provincii

pedagogice» care va sluji la resurecția modernă a culturii române”. ■ Ion Do-
 du Bălan publică *Maria Cunțan*, un text scurt despre această poetă: „Fără a fi o
 poetă mare, Maria Cunțan, autoarea cunoscutelor romane *La fântână cu gă-
 leată*, *Te duci*, *Pe sub fereastră-mi curge un râu*, care, însoțite de melodia lui
 Emil Monția, înfruntă timpul cu fiecare generație, poeta aceasta merită să nu
 fie uitată. Cine are puterea de a răscoli cu opera lui sufletul omenesc merită să
 rămână viu în acest suflet”. ■ În *Conferința națională a scriitorilor*, despre
 pregătirile acestui eveniment se pronunță: □ Mircea Tomuș: „Substanța teore-
 tică a tezelor lansate de Uniunea noastră în vederea acestei conferințe este un
 semn de bun augur. Felul în care aceste teze definesc orientarea de concepție a
 literaturii noastre, prin conceptele de *realism*, ca program estetic intern, con-
 condiționat deși condiționând, la rândul său, raportul între conținut și formă, și
umanism, în valoarea de program social și istoric, de stindard care veghează și
 îndrumă aportul specific al literaturii la existența concretă, probează convingă-
 tor funcționalitatea definiției care se dă astăzi criticii literare: conștiința a lite-
 raturii. Fără a neglija sau subaprecia rolul informativ al criticii, adresa ei
 directă, necesitatea relației nemijlocite cu cititorul, pledăm pentru o limpezire
 a apelor în domeniul ținutei profesionale a criticii în sensul deosebirii ei, pe
 traiectoria valorii și, de ce nu?, a funcționalității, de actul publicitar propriu
 zis. [...] Critica trebuie să aibă toate condițiile să-și îndeplinească menirea spe-
 cifică fără a se trăda pe sine. Esența funcției sociale a criticii nu presupune un
 împrumut de modalități ne-teoretice sau ne-critice, cât tocmai transformarea
 propriilor mijloace în bun de consum public, în valoarea socială.”; □ Georg
 Scherg: „Se arată, în formulările anticipative ale principiilor directoare aminti-
 te, că suntem pentru o vie dezvoltare a poeziei și literaturii creatoare, că, fieca-
 re în limba lui, numai în stilul lui, are de dat mărturie despre o atitudine umană
 însuflețită de responsabilitate față de țară și popor, în fața societății pe care
 trebuia s-o slujească și pe care, prin munca sa, o dezvoltă. [...] A crea opere
 care în întregime să fie tocmai expresia acestor principii – iată care trebuie să
 fie scopul lui. În măsura în care pentru aceasta mai sunt încă necesare cuvinte,
 vor fi spuse la conferința pe țară. În rest, e dorit ca fiecare să lucreze, căci cu
 adevărat creația va vorbi”; □ Mira Preda: „Procesul de creație intră uneori
 neobservat în circuitul curenților dominante. Necesitatea păstrării limbajului
 individualizat al operei literare întărește conturarea personalității scriitorului în
 elaborarea unei opere viabile. Alunecarea din modernismul singularizat înspre
 pericolul unei literaturi evazioniste, strecurarea unor curente literare nocive în
 literatura noastră nu pot câștiga teren. Privind rolul criticii, critica noastră,
 spun tezele, nu poate fi decât o critică marxistă, în consens cu orientarea ideo-
 logică a întregii literaturi și societăți românești. Sub raportul răspunderii mora-
 le față de creația în sine, refuzată uneori de elogiul sincerității, se impune
 dezideratul redimensionării unei conștiințe critice complexe și inalterabile”.
 ■ Din proză, putem citi *Sfârșitul unei domnii* de Paul Constant. ■ Ion Pascadi

semnează *Social și estetic*: „Opera de artă are un caracter sintetic, valorile de alt tip care pot fi găsite în ea nu există ca atare, ci în indisolubilă unitate cu esența și structura ei estetică și ele nici nu se transmit izolat. Spunând funcție estetică, spunem implicit funcție socială și nu negăm în mod estetist sporul cognitiv sau influența social-educativă pe care opera o poate avea. Sociologismul vulgar și didacticismul își aveau doar rădăcina tocmai în ignorarea specificității estetice a artei și în încercarea de a judeca opera exclusiv prin prisma unor roluri și efecte extraestetice. Făcând precizările de mai sus nu vrem să spunem că metodologic perspectivele extraestetice ar fi interzise: afară de faptul că este o întruchipare a atitudinii estetice, opera este un fapt psihic (ceea ce legitimează perspectiva psihologică și psihanalitică), social, (deci care poate fi investigat sociologic), general-uman (îngăduind intervenția antropologiei) ș.a.m.d., dar cercetarea artei din aceste optici nu ne interesează aici. Într-un sens, deschidem poarta pentru metodologiile cele mai diverse, într-altul le obligăm să nu uite că ele acționează în cetatea artei”. ■ Mircea Braga publică *Socialul și valoarea artistică*: „Valoarea artistică nu este numai un produs specific omenesc, dar și un imperativ al existenței umane. Societatea trăiește perpetuu într-un orizont al necesității axiologice, calitatea esențială a omului fiind – așa cum sugerează Mikel Dufrenne – aceea de creator deopotrivă în ordinea bunurilor materiale, cât și a celor spirituale. [...] Coroborând aceste câteva date, ne rămâne a înțelege că funcția socială a valorii estetice ,a operei de artă, nu trebuie înțeleasă în sens îngust, ca un efect imediat, unilateral și «comandat», așa cum îl promovează orice «metodă de creație», școală cu «program» sau curent anihilator de perspective – adică șablonul, matrița, dogma exemplului tutelar. Mișcarea de idei a zilelor noastre favorizează o dinamică a gândirii refractară în primul rând schemelor; socialismul, după cum se afirmă și în tezele Uniunii Scriitorilor recent apărute, se împlinește și pe suprafața artei ca moment catalizator, deschizător de perspective în adevăratul înțeles al cuvântului. Ca necesitate înțeleasă, liberată – și în domeniul creației artistice – nu însemnează o adaptare la specificul estetic pentru care socialul este mai mult decât un concept abstract oarecare”. ■ Victor Mașek semnează *Angajarea cognitivă a artei*: „Responsabilitatea socială a artistului de a trezi și confrunta conștiințe, deși exprimă o menire ce trece dincolo de hotarele esteticului, nu contrazice, prin ea însăși, nici una din virtuțile artistice ale operei. De altfel, niciodată o operă de artă n-a fost decodificată într-un anumit «câmp ideologic» și nu a pătruns într-un anumit mediu socio-cultural numai pe baza unor criterii strict estetice. Întrebările și așteptările cu care publicul s-a îndreptat spre arta contemporană cu el au fost întotdeauna, în primul rând, întrebări puse sieși. Răspunsul descifrat în operă devenea astfel de o covârșitoare gravitate pentru fiecare. Este de înțeles deci pentru ce, fără a contrazice esența și specificitatea creației artistice, dar apreciindu-i eficiența dintr-o perspectivă mai largă, cea a responsabilității față de prezentul și destinul unui popor, partidul nostru așteaptă de la artist

tocmai asemenea răspunsuri, capabile să înrăurească profund conștiințele. Înțelegând astfel responsabilitatea majoră pe care în primul rând coordonatele istorice în care trăiește i-o impun, artistul nu-și mai poate privi opera ca pe un simplu experiment formal sau chiar afectiv. Este în fond o problemă de etică și angajare socială a creatorului care consimte sau nu să confere creației sale valențe și semnificații mai largi decât cele strict estetice, sau mai corect spus, să folosească forța de șoc a valorilor artistice în sprijinul unei finalități care le transcende dar nu le anulează”. ■ Citim cronici literare: □ *Mircea Zăciu: Colaje* de Mircea Tomuș: „Această depășire a interesului strict al subiectului, acest «indiferent cui dăm dreptate» înseamnă, însă, că literatura autorului *Colajelor* își găsește subiectul în ea însăși, că dreptatea nu este astăzi nici a lui Lovinescu nici a lui Ibrăileanu, ci a celui care scrie frumos despre ei și lăcuta lor, pentru noi, controversă. Critica lui Mircea Zăciu a ajuns la stadiul în care, păstrându-și armătura interioară a unor rigori teoretice și morale, recurgând cu precizie și eficiență la informație, povestește frumos, cuceritor despre literatură, înaintând cu pașii aerieni ai unui lanț de metafore, cum se obișnuiește pe la multe case mari, ci pe lespezile solide și ferme ale ideilor esențiale, importante, permanente. Să mai spunem că, prin aceasta, se arată întrutotul pregătit pentru postura de istorie a literaturii române? Aproape că e de prisos.”; □ *Radu Stanca: Acvariu* de Titu Popescu: „*Acvariu*, apărut în preajma comemorării unui deceniu de la prematura stingere a lui Radu Stanca, este rezultatul unui proces de conștiință iscat de luxurianta afirmare artistică a poeziilor Cercului literar din Sibiu, încercând să situeze condiția criticului literar – «*extrem de romanțioasă*» – la nivelul de gust și la conștiința responsabilității sociale a actului creator. Ca și în poezie sau teatru, eseistica este la Radu Stanca o purgație a lirismului prin ideație, refăcând un sincretism original al adevărului afectiv. Opera sa neputând fi caracterizată decât în ansamblul structurii sale omogene, publicarea eseisticii – act justițiar de onoare pentru editura clujeană – este un moment hotărâtor în cunoașterea unui scriitor complex, de o particulară sensibilitate meditativă”. ■ Traian Herseni publică *Puncte de reper în teoria culturii de masă*: „Documentele de partid din iulie și noiembrie 1971 pun în fața intelectualității din România probleme cultural-spirituale de dimensiuni uriașe. Ni se cere să fim «prometeici». Să facem toate eforturile de care suntem capabili pentru a fi într-adevăr *prometeici*. [...] Să mobilizăm întreaga «sufflare» pentru idealul acesta milenar al omenirii, care, în sfârșit, azi este perfect realizabil. Este marea misiune istorică a oamenilor de cultură din zilele noastre. A ști ce *vrem* nu înseamnă, din păcate, a ști și ce anume *avem de făcut*. Idealul este unul, dar mijloacele de întruchipare sunt nenumărate. [...] «Numai dacă vom și să îmbinăm în mod armonios trecutul glorios cu prezentul – precizează tovarășul Nicolae Ceaușescu – vom reușim să trasăm căile făuririi cu succes a societății multilateral dezvoltate, să creăm premisele necesare făuririi comunismului în România!» Se pune deci problema unor mari operații de tre-

iere, reconsiderare și valorificare a tot ce s-a produs în trecut, pentru a stabili ce este de păstrat și de continuat, ce este de părăsit temporar sau pentru totdeauna. Acțiuni de asemenea anvergură nu pot fi lăsate în seama unor colectivități restrânse, oricât ar fi ele de competente sau autorizate (academii, universități, institute de specialitate, edituri, redacții de reviste și ziare etc.), ci trebuie desfășurate cu participarea, directă sau simbolică, a tuturor celor interesați: a celor care au fost pe baza testamentelor lăsate; a celor care vor veni după noi și vor avea într-o zi nevoie de această moștenire; a tuturor celor de față, care vor trebui să asigure toate legăturile trainice dintre trecut și viitor, nu numai «în lanț» (în continuare), ci și «în scară» (în ascensiune). Revista «Transilvania» în etapa ei nouă, socialistă, își propune, între altele, să dezbată pe larg toate aceste probleme nu numai teoretic, dar și în înfățișarea și implicațiile lor concrete, etapă de etapă și zi de zi, bine înțeles cu concursul tuturor celor care au de spus ceva semnificativ în legătură cu ele. Ea nu va reuși însă decât cu o condiție fundamentală: să aibă curajul, dar și onestitatea de a spune tuturor lucrurilor pe nume: că sunt *nesatisfăcătoare*, dacă sunt nesatisfăcătoare, că sunt *excelente*, dacă sunt excelente. Pentru că nu se pune problema să ne calomniem propria noastră cultură, ci să o ridicăm la trepte mai înalte de surprindere și manifestare”.

• [„**Vatra**”, nr. 5] Evocând, în debutul articolului *Pecetea Vremii*, Conferința națională a scriitorilor, Romulus Guga atinge și alte subiecte legate de actul scrierii și conștiința lucrului bine făcut în domeniul culturii. „Suntem fiii unui popor cu o istorie ce nu i-a fost întotdeauna favorabilă. Suntem purtătorii de cuvânt a tot ce s-a făcut de la începuturi până în prezent. Nu primim acest tot doar ca pe un bun de transmis ci dorim să-i dăruim pecetea vremilor noastre. Pentru aceasta trebuie să fim scriitori cu adevărat, cu adevărat oameni politici, cu adevărat revoluționari, capabili să face totul ca fiecare cuvânt ce-l rostim să aibă acoperirea sa de sânge și viață. Aceasta e ceea ce e de făcut, este datoria noastră”. □ Ion Horea publică poemul *Spre Cytera* în rubrica *Efigie*. □ Dan Culcer cumulează mai multe note de lectură în *Câte volume? Câți poeți?* Referitor la poezia românească din 1972 și reprezentanții ei, criticul consideră că „realitatea scrisului lor impune un anumit nivel tuturor celor care pornesc pe acest drum, provoacă o reacție de respingere, obligă la clarificări, conține atât posibilitatea unor emuli cât și pe aceea a unor negatori, cere originalitate, adică diferențierea”. Scopul proiectului este formulat astfel: „Vom judeca poezia câtorva volume întâmplător apărute acum, întâmplător rămase necercetate până acum, dar nu întâmplător scrise așa cum sunt [...] Selecția unor texte dintr-o îndelungată activitate poetică, rearanjarea lor în serii posibile, diverse, este unul dintre semnele unei conștiințe poetice superior ordonate”. Autorii recenzați sunt: Aurel Gurgianu, Mihai Ursachi, Mara Nicoară, Viorel Varga, Aurora Conțescu, Ion Lotreanu, Ioan Șerb, Petre Paulescu, Ion Hurjui, Ovidiu Hotinceanu, Irina Mavrodin, Szocs Kalman. □ Mihai Sin pornește *În*

căutarea romanului și ne propune *Premise* ale acestei căutări, în cadrul noii rubrici, *Puncte de vedere*. Entuziasmul unui roman nou, deceniul șase în literatura română și critica la adresa lui Marin Preda care a reușit să adică o „modă” o dată cu *Moromeții*, Camil Petrescu, Nicolae Filimon și mulți alții sunt subiectele tratate. „Și atunci cum rămîne cu romanul epocii, romanul realist în care să ne regăsim, noi și istoria noastră? Dacă va fi posibil [...] atunci se va lansa o nouă tipologie, care să se miște altfel printr-o realitate pe care o vom recunoaște. Principala dificultate va fi tocmai alegerea structurilor umane reprezentative pentru această tipologie, pentru epoca noastră. Avem tot dreptul la speranță, să fim încrezători”. □ În *Efemeride*, Nicolae Manolescu ne întoarce în timp și ne face o analiză a istoricului bizantin *Procopius din Cesareea* și a celor două opere ale sale din anul 555: *De Aedificis* și *Historia Arcana*. „Să admitem că, pentru a amîna pînă după moarte o parte din adevăr, motivul e suficient. Dar pentru a minți în timpul vieții? Înțelegem de ce rămîne un secret pînă târziu pamfletul politic. [...] Procopius a reușit să răscumpere, postum, tăcerea pe care i-au impus-o suspiciunea și teroarea din Bizanțul lui Iustinian. [...] La Procopius, lauda și defăimarea se sprijină una pe alta, conștiința încărcată de toate minciunile convenționale, pe care împăratul le comandase [...] Nu întîmplător cele două cărți au fost scrise în același timp: Procopius ținea o dublă contabilitate morală. [...] S-ar zice că Procopius urmărea să plătească un preț al adevărului rostit în taină: prin minciuna strigată în gura mare. Însă aceasta e singurul preț pe care nu se cade să-l plătim pentru adevăr”. □ Anton Cosma pune *Critica literară față cu inerția*. „Cel mai convingător semn al inerției îl constituie seceta polemicii. Polemica, nivelul și temperatura la care se poartă, măsoară tensiunea creatoare a unei epoci. În focul polemicii se făuresc și se călesc conceptele literare ale epocii, în polemică se verifică forța unor personalități critice, în schimbul pasional de idei și argumente se consolidează legătura dintre generații”. □ *Punctele de vedere* continuă cu alte două texte. Prima analiză se intitulează *De ieri, de azi, de mâine* și face referire la romanul lui Petru Popescu, *Dulce ca mierea e glonțul patriei*. Mihai Nadin scrie: „Romanul este ambiguu, dar iarăși ambiguitatea trebuie definită în concretețea sa. [...] realitatea diversității sale nu este una de aparență, ci de structură. Starea prozei românești contemporane nu e independentă de stările ei anterioare, iar starea ei de mâine, care ne interesează în indiferent ce postură ne aflăm se confugurează continuu”. Al doilea se referă la starea prozei românești contemporane, este intitulat *Despre junețe și doi disidenți* și este semnat de George Pruteanu. Cu astăzi cunoscutul său simț critic, acesta scrie: „N-am înțeles niciodată amestecul buletinului de identitate în critica literară. Aici singurul act de naștere valid e talentul. Fraze de genul «activează de zeci de ani în cîmpul literelor» mă scîrbesc și mă întristează. Perseverența nu creează merit. Vechimea conferă o pensie mai mare, dar nu o valoare mai mare”. ■ Mircea Zăciu începe cea de a doua parte din *Viaticum* cu o întrebare: „De ce să fim

tributari unei imagini făurite în altă epocă despre un scriitor? De ce să preluăm, împreună cu opera, și aderențele ei contemporane, ranchiunele, animozitățile, deformările producătoare de miturinegative sau pozitive? Multă vreme un poet de talia lui Al. Macedonski a suferit rigorile postume ale unor erori comise în viață față de unii dintre contemporanii săi «selectați» cu o mișcare sentimentală de remușcare de către generațiile ulterioare. A fost nevoie de eforturile bine calculate ale interpretării lui Tudor Vianu și de opera mai recentă a lui Adrian Marino pentru a restabili adevărul și a restitui rolul jucat realmente în mișcarea literară de creația macedonskiană”. ■ Din interviul cu Șerban Cioculescu la 70 ani, realizat de Gheorghe Cunescu, pe pagina *Vatra-Dialog* în locuința acestuia, aflăm că „am debutat în «Facla» lui N. D. Cocea”. Despre Tudor Arghezi: „Tudor Arghezi este uriaș ca poet. Putea nici să nu scrie romane. Rămânea la fel de grandios. În 1960, la octogenatul lui Arghezi, Tudor Vianu m-a invitat să scriu despre Tudor Arghezi pentru *«Viața românească»*. I-am dat articolul despre Caracterul inovator al prozei argheziene, dar ca lexic, nu ca realizări epice. Nu-mi infirm nici acum impresiile și opiniile ce le-am avut în 1926 despre poetul Tudor Arghezi. Și nici poetul Tudor Arghezi nu m-a dezamăgit. Cu fiecare volum nou de poezii, cu fiecare volum nou de tablete, el și-a adăugat dale de aur statuii sale de sub razele *Luceafărului*”. □ George Botez face un interviu cu profesorul George Văideanu, cu titlul *Arta didactică în perioada tehnologizării învățământului*. Profesorul George Văideanu: „În locul opoziției dintre tehnologia învățământului și arta didactică va trebui, cred, să promovăm ideea unei sinteze, de loc forțată și în mod sigur fecundă. [...] Adevărata artă didactică, ilustrată odinioară de Titu Maiorescu, de George Vâlsan și de alții, ori mai apoi de Garabet Ibrăileanu sau de George Călinescu, depășește tehnologia dar se bazează în mod fundamental pe ea”. ■ Gheorghe Astaloș realizează un interviu cu Christian Charpentier intitulat *Automobilul demolează teatrul*. Actorul francez declară: „Dacă analizăm frecvența scăzută a publicului, aici concurența are trei direcții: 1. Cinematograful; 2. Televiziunea; și 3. Ori cât s-ar părea de curios automobilul. Nu sunt sigur că primii doi factori sînt cu adevărat determinanți în ceea ce privește scăderea indicelui mediu de spectatori, dar sunt sigur că automobilul, da”. Referitor la dramaturgia franceză contemporană, acesta explică scăderea popularității acesteia: „teatrele patriculare montează numai piese de autori străini care sînt deja foarte cunoscuți [...] Și vă dau cel mai grăitor exemplu: o piesă de boulevard tipic franceză în care titularul este Jacques Faboi, spectacol care face de stagioni săli pline și care pe deasupra se mai cheamă și *Sărmana Franță* este o piesă americană montată la Paris cu capital american. Același lucru se petrece, și asta este și mai grav, și în teatrele subvenționate, care joacă numai piese de autori străini”. □ Tot pe pagina *Vatra-Dialog*, Gheorghe Cunescu realizează un interviu cu I. Petrovici prezentat astfel: „Ca scriitor a încercat poezia și drama și s-a oprit preferențial la eseu și memorial. G. Călinescu l-a

definit pe Ion Petrovici: «filozof cu cu voluptatea amintirii și anecdotei, într-un stil vorbit și cu un gest alintat». Interviu se desfășoară în două părți: *Poet la 70 ani* și *Amintiri academice*. Autorul interviului ni-l prezintă pe Ion Petrovici: „Viziunea critică, marxistă, din care se impune a se face analiza acestui controversat om de cultură care a fost Ion Petrovici, presupune o analiză nu atât a prezenței unor puncte de vedere materialiste în gândirea sa, cât o cercetare în spiritul materialismului dialectic, a modului în care această gândire a fost determinată și posibilă”. ■ Gheorghe Rotaru traduce în limba română interviul realizat de Jane Howard cu Saul Bellow, intitulat *Domnul Bellow reflectează asupra planetei sale*. „Noul roman al lui Bellow (*The Planet of Mr. Sammler*, 1967) reflectă surprinderea acestuia că voiajurile în lună vor fi mult mai ușor de trecut pe hărțile turistice, decât să descoperi o cabină de telefon public, nesfârșită; că haosul este atât de răspândit (în America), că demența socială și sexuală este dominantă; că viitorul imediat (dacă va exista vreunul) va deveni o problemă foarte urgentă, deoarece, altfel, acest pământ va deveni – așa cum sugerează în mod evident romanul – un parc memorial, un cimitir nesfârșit. [...] De fiecare dată, în romanele lui Bellow, ideile depășesc acțiunile. Personajele sale tind să fie mai mult născociri, alcătuitori și scriitori de scrisori decât oameni de acțiune. Într-o astfel de acțiune oamenii sunt martori și victime dar care, într-un fel sau altul, se aseamăna cu creatorul lor. Bellow însuși este Herzogian prin faptul că și el este un intelectual născut în Canada, seducător pentru femei și veșnic supus filozofărilor fără sfârșit”. □ *Vatra – Dialog* continuă cu interviul Suzanei Gállpál, *Astăzi, femeile...* despre femeie și problemele ei cât și despre evoluția acesteia într-o societate socialistă: „Procesul de dezvoltare și adâncire a democrației socialiste a determinat creșterea participării femeilor la activitatea politică, la rezolvarea treburilor obștești, la conducerea societății. O trime din deputații din consiile populare sînt femei, iar Marea Adunare Națională are în componența sa 67 femei deputați”. ■ Același Gheorghe Astaloș realizează un interviu în mai 1972 la Paris cu prozatorul și criticul Philippe Sollers: *A transforma scrierea în același timp cu societatea și cu lumea...* „Nu se poate face o revoluție economică și socială fără a face în același timp o revoluție simbolică: un alt nume al revoluției ideologice, care trebuie acompaniată de o dialectizare a limbajului. Orice revoluție trebuie să-și pună problema limbajului, altfel recade în vechea metafizică și în idealism. O revoluție economică și socială fără o revoluție în simboluri nu numai că nu este o revoluție completă dar poate fi compromisă, după un timp, prin recăderea în semnificații anterioare. Toate domeniile activității umane trebuie cuprinse în practica revoluționară.” □ Gavril Ședran realizează interviul *Eu sunt cioplitor* cu sculptorul Gheza Vida, pe care îl descrie astfel: „Simplitatea îi e firească, asemeni pădurilor pe creste. Stăm de vorbă despre începuturile sale artistice, despre participarea la seminariile marxiste organizate și conduse de Partidul Comunist din România, despre școala de pictură de la Baia-Mare.”

□ George Botez intitulează interviul său cu Dimitrie Cuclin *Momentul prin care trecem este unic*: „E un prezent care, în omeneasca minte, pare a despica universala goană a vremii în «două semiveșnicii», în sensul diametral opuse, unul, al trecutului și celălalt, al viitorului, fixate în raport cu un punct central, față de care se împarte și sensul preocupărilor minții noastre”. □ Zeno Fodor realizează un interviu cu Marjatta Hartikainen din Finlanda intitulat *Viața teatrală românească este deosebit de vie*: „Impresia mea generală, după numai o săptămână de ședere în România, este aceea că la dv. teatrul joacă un rol mult mai important în viața socială, decât în Finlanda. Este o concluzie la care am ajuns datorită mai multor constatări. De pildă, la aproape toate spectacolele pe care le-am văzut sălile erau pline fapt pe care nu-l întâlnești niciodată în Finlanda”. □ Melinte Șerban scrie despre *Tradiții Mureșene*: „Sfârșitul deceniului al IV-lea aduce, în viața culturală a acestor locuri, anumite schimbări, resimțite în ideile noi vehiculate, în preocupările pentru literatură, pentru o artă ancorată în social, pentru o canalizare a gustului public spre receptarea operei de artă. [...] Acest mic dicționar de literatură contemporană, intitulat sugestiv «Abecedar» și scris în mare parte de Vasile Netea, viza în ultimă instanță, aflarea la poziția ideologică și estetică a acestei «tinere generații», dar și o recunoaștere a grupului de scriitori țirgu-mureșeni ca parte integrantă a ei”. □ Virgil Stanciu publică partea a doua a traducerii din nuvela *Pământ de aur* de William Faulkner.

• **[„Viața militară”, nr. 5]** Publică versuri: Gheorghe Tomozei (*Cântec, Adolescentul sânge*), Al. Andrițoiu (*Desen*), reportaje și însemnări de scriitor: Ion Căpeț (*Zile și nopți grănicerești*), Dragoș Vicol (*Călăuză mi-a fost totdeauna visul*), Vasile Băran (*Marșul*), Petru Vintilă (*Mănăstirea Dealului*), Ion Lotreanu (*Luptător și întemeietor*), proză: Dionisie Șincan (*Sergentul*), Nicolae Velea (*Șița*). ? Rubrica *Cenaclu* reunește proze de Viorel Domenico, Valeriu Ocrain și versuri de Dinu Eleodor și Ioan Benche. □ Revista publică o dezbatere cu tema *Pentru o artă militantă, în slujba formării omului nou* la care participă printre alții Ion Grecea (*Literatură realistă a timpului nostru*: „Reflectarea artistică a realității este sinonimă cu reprezentarea adevărului. A unul adevăr de necontestat, concludent și semnificativ, în variate și multiple nuanțe. Este ceea ce literatura noastră contemporană, oglindă a realităților socialismului, consemnează în pagini dense de proză, în versuri înaripate, în replici și situații de teatru, în secvențe dinamice transpuse în film. Consecvenți unor principii de abordare temeinic realistă a celor mai importante și majore teme ale actualității socialiste, sub îndrumarea competentă, creatoare a partidului, scriitorii patriei noastre, integrați organic în marele front al creatorilor de frumos, au elaborat în anii de lumină pe care-i trăim opere valoroase, durabile, cu un bogat conținut de idei, zestre de preț în patrimoniul de aur al culturii noastre naționale. Eroii romanelor, poemelor, pieselor de teatru sunt oarpenii muncii, constructori ai mărețului și impunătorului edificiu ce se cheamă Ro-

mânia socialistă, personaje reprezentative pentru aceste vremuri, de o factură caracterologică deosebită, promotori realiști ai unor transformări ce-au înscris țara noastră în rândul țărilor civilizate ale lumii. Literatura nouă, militantă, a îmbogățit orizontul cultural al poporului, i-a dat noi străluciri și înțelesuri pentru că esența ei spirituală este generată de seva unor fapte deosebite, realități prezente în cotidianul înnoitor. Armonia întregului florilegiu al muncii, al efortului colectiv pentru bunăstarea și fericirea poporului, unitatea de voință și acțiune a celor ce sub conducerea partidului se străduiesc să dea efortului lor noi valențe în lupta pentru propășirea patriei, inițiativele creatoare, actele de eroism pe frontul muncii, izbînzile constructorilor pe șantiere și hidrocentrale, rodnicia muncii cooperatorilor pe ogoare, afirmarea științei pe plan național și mondial, chipul luminos al omului nou de pe aceste meleaguri și încă multe altele sunt teme izvorite din realitatea imediată, pe care literatura noastră actuală le-a afirmat artistic, consecvent și plenar, în opere de certă valoare educativă. Și este îmbucurător faptul să constatăm cu firească mândrie că în contextul general al acestei literaturi se află la loc de seamă cărțile care vorbesc despre ostașul armatei noastre, despre strădania și năzuința lui de a se instrui temeinic, despre aspirațiile și idealurile lui”. □ George Alboiu : „Cred că poezia română este esențială prin vizionarismul său. Există în istoria literaturii semne ale evoluției formelor poetice. Aceea care se ridică totdeauna deasupra oricăror curente, deasupra oricăror metamorfoze cu dreptul de a le ignora, este poezia vizionară. [...] Poezia vizionară își este sieși substanța și puterea infinită, de aceea nu cunoaște moarte. Pentru poeții contemporani care se-ncurcă în limbaj, lecția marilor vizionari români poate fi folositoare. [...] Zăpăciți de o serie de doctrine estetice, o parte din creatori trăiesc o nesiguranță continuă care nu-i lasă să construiască în perspectiva unui timp mai îndelungat! Or, cultura română are nevoie de mari construcții lirice. Bazele piramidelor poeziei noastre au fost puse în secolul trecut. Poetului adevărat nu-i este permisă nici o clipă de lăncezeală, de joc, de frivolitate. [...] Poezia vizionară există în permanentă contemporaneitate. De aceea o și laud și voi sfârși prin a-i face apologia. Dacă un text literar nu trăiește și mâine, azi nu ne este contemporan. Nimic din ceea ce aparține experienței de viață nu rămâne în afara experienței poetice. Eu mă aflu sub tutela absolută a acestui principiu! Serviciul militar îmi dă de gîndit, nu provoacă mutații în structura mea poetică, dar mă convinge de gravitatea enormă, de responsabilitatea națională ce trebuie să lumineze orice act creator”.. □ O cronică literară semnează Aurel Martin, volumului *Lumină și piatră* de Banu Rădulescu, o alta, semnată de Sorin Movileanu, celor mai recente volume ale scriitorilor Ion Iuga, Traian Iancu, Dumitru M. Ion. □ Rubrica *Orizont* semnalează apariția la Eminescu a volumului *Studii și cercetări* de Zigu Ornea.

• [„Viața românească”, nr. 5] Cu prilejul desfășurării Conferinței Naționale a Scriitorilor din R.S. România, redacția revistei consemnează Cu-

vântarea tovarăşului Nicolae Ceauşescu: „Doresc să exprim bucuria mea şi a celorlalţi tovarăşi din conducerea partidului şi statului de a ne afla astăzi din nou împreună cu dumneavoastră, scriitorii şi, totodată, de a folosi acest prilej pentru a adresa, în numele Comitetului Central al Partidului, al Consiliului de Stat şi al guvernului... Conferinţa scriitorilor din Republica Socialistă România şi-a desfăşurat lucrările în condiţiile puternicei efervescente creatoare care a cuprins naţiunea noastră socialistă, ale eforturilor eroice pe care le depune clasa muncitoare, ţărănimea, intelectualitatea, întregul popor român pentru realizarea grandiosului program de edificare a societăţii socialiste multilateral dezvoltate, adoptat de congresul al X-lea al Partidului Comunist Român”.

□ Scrisoarea adresată de Conferinţa naţională a scriitorilor tovarăşului Nicolae Ceauşescu, secretar general al Partidului Comunist Român: „Suntem pe deplin încredinţaţi că toate certitudinile afirmării şi realizării noastre scriitoriceşti stau în relaţia indistructibilă dintre conştiinţa noastră creatoare şi gândirea politică a Partidului Comunist Român. A fi scriitor credincios poporului înseamnă a-l exprima în cărţile noastre în perfect acord cu destinul său istoric şi a-l releva lumii cu toate valorile sale spirituale. Suntem atât de îndatoraţi acestei patrii, pentru toate câte istoria ne-a lăsat în plămada fiinţei noastre, pentru tot ce aduce ziua azi socialistă, încât nu aflăm altă măsură cu care s-o slujim decât devoţiunea fără măsură faţă de partid, faţă de dumneavoastră personal”.

□ Este semnalată *Noua conducere a Uniunii Scriitorilor*: „În prima sa şedinţă plenară noul Consiliu al Uniunii Scriitorilor şi organelor de conducere ale Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România. Biroul Uniunii Scriitorilor este format din: Geo Bogza, Radu Boureanu, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Matei Călinescu, Constantin Chiriţă, Ov. S. Crohmălniceanu, Ştefan Augustin-Doinaş, Domokos Geza, Geo Dumitrescu, Laurenţiu Fulga, Ion Hobana, Eugen Jebeleanu, Horia Neagu, Ioanichie Olteanu, Dumitru Radu Popescu, Titus Popovici, Marin Preda, Zaharia Stancu, Nichita Stănescu, Sütő András, Szasz János, Virgil Teodorescu, Franz Storch. Preşedinte de onoare al Uniunii Scriitorilor a fost ales acad. Victor Eftimiu; preşedinte activ – acad. Zaharia Stancu; vicepreşedinţi: Laurenţiu Fulga, George Macovescu, Marin Preda, Sütő András, Virgil Teodorescu; secretar general: Constantin Chiriţă; Secretari: Ion Hobana şi Szasz János”.

■ Numărul este închinat *lui Camil Petrescu odată cu împlinirea a 15 ani de la moarte*. Sunt create patru rubrici speciale: *Texte inedite*, *Memorialistică*, *Studii*, *Camilian*.

□ La secţiunea *Memorialistică* sunt redată intervenţiile lui Ieronim Serbu şi Cellei Serghi.

□ Ieronim Serbu: *Vitrina cu scriitori*: „Pe Camil Petrescu l-am cunoscut tot la cnaclul Sburătorul înainte de a se strica relaţiile dintre scriitor şi marele critic. Adeseori, când ieşeam de la Lovinescu, urcam scările la apartamentul mansardat al lui Camil Petrescu. Scriitorul trăia pe atunci cam strâmtorat şi, după o trecere de patruzeci de ani, păstrez încă destul de vie în memorie imaginea omului scund, blond, cu o cipilică pe cap, cu

picioarele vârate în niște târlci de pâslă, adunându-și în jurul trupului halatul vechi, de o culoare, între cenușiu și albastru”. □ Cella Serghi: *Nu e ușor să scrii despre Camil*: „Îl scoteau din sărite și prietenii cei mai buni, când nu erau cu totul alături de el, împotriva tuturor, când simțea că adeziunea lor nu este profundă, nelimitată, totală. Luam masa zilnic împreună la restaurantul care se numea Elysée, în colțul din Calea Victoriei care cobora spre Câmpineanu, cu soțul meu (primul meu soț, un tânăr inginer care abia terminase Politehnica), cu Mihail Sebastian, care atunci își luase licența în Drept, cu Sell caricaturistul, care-și dădea bacalaureatul. Camil avea atunci 35 de ani și un trecut, o activitate despre care nu știm nimic... Furios înaintea furioșilor, care aveau să creeze peste mai bine de 30 de ani un curent literar, un stil de viață și acel film admirabil *Privește în urmă cu mânie*, Camil privea cu mânie în urma lui și în jurul lui, având parcă în fiecare clipă ceva de apărut, de combătut, de lămurit, de răzbunat”. ■ Studii realizează: Eugen Luca, M. Nițescu, Silvian Iosifescu, Florin Mihăilescu, Savin Bratu, Ioana Crețulescu, George Munteanu. □ Eugen Luca analizează *Obsesia originii umile*: „Camil Petrescu nu poate accepta condiția umilitului, a înjositului pe care societatea burghezo-moșierească i-o rezervă. Încearcă să se elibereze, proclamând drept atribut esențial al nobleții autentice singurul bun pe care-l posedă: inteligența. Proclamația sa anulează meritele presupuse ale aristocrației de sânge sau de bani, care sunt de un cu totul alt ordin. [...] Camil Petrescu încearcă și pe altă cale să se elibereze de acaparatoare obsesie a originii sale umile: atribuind eroilor săi preferați, intelectuali autentici și în exclusivitate, virtuțile reale de la care se reclamă pe nedrept aristocrația de sânge”. □ M. Nițescu descrie pe *Eroul lui Camil Petrescu*: „Ștefan Gheorghidiu, Fred Vasilescu, Andrei Pietraru, Gellu Ruscanu, Pietro Gralla, Ladima, Bălcescu sunt tot atâtea ipostaze ale eroului unic și obsedat. Nu iubirea, așa cum s-a spus, și nici o altă asemenea temă nu constituie preocuparea fundamentală a autorului. Adevărata temă a literaturii lui Camil Petrescu, temă fundamentală este eroul-intelectual. Nu ceva în legătură cu el, ci însuși acest tip uman, creat și definit de scriitor și dăruit realității. Camil Petrescu se știe și se vrea un intelectual, are obsesia propriei superiorități intelectuale prin care se apără de sentimentul de izolare, prin care își justifică, cu mândrie, singurătatea. E platoșa împotriva mediocrității agresive”. □ *Despre Camil Petrescu sau realismul reflexiv* notează Florin Mihăilescu: „În fond ideea lui Camil Petrescu despre substanțialitatea creației autentice definește tocmai principiul de bază al realismului. Când în conferința despre *Noua structură și opera lui Marcel Proust* ca și în alte locuri, scriitorul teoretician se delimitează de realism, el îi conferă de fapt o accepție cu totul restrictivă, aceea de expresie a pozitivismului, dovedind că nu înțelege distincția așa de importantă dintre realism și naturalism. Viziunea realistă nu este însă reproductivă în sens fotografic, ci productivă în sens cognitiv, altfel zis activă și transformatoare din efortul de a revela esențele realității. Camil Petrescu

însuși discutând o încercare de definire a realismului, reține cu deplin acord ideea de inventare a concretului, dându-i însă un alt înțeles decât acela de depășire a realului, de transcedere a lui spre adevăruri substanțiale”. □ Silvian Iosifescu meditează la *Eseistul*: „Adevărul e că frecvența «eseului» și a «eseiștilor» e și acum ca și altădată tot un tribut plătit modei. Nu ignorăm modelele ilustre ale speciei, dar eseistul actual ni se pare adesea, cum ar zice Camil Petrescu, un «evoluat în subspecie»... Camil Petrescu rămâne spiritul cel mai constructiv în plan teoretic din rândul scriitorilor români, autorul unui sistem de gândire de mare vigoare, ale cărui articole nu sunt decât fragmente dintr-un monument pe care o ediție ambițioasă trebuie să năzuiască a-l reconstitui, lucru cu atât mai urgent și mai necesar înțelegerii noastre, cu cât ne aflăm în fața unui creator pentru care «numai inteligența, ce se ridică asemeni flăcării deasupra mlaștenei, e frumoasă»”. □ Savin Bratu descoperă *Toate modurile sensibilității românești*: „Tema articolului de față ar fi putut fi intiulată explicit: *Concepția lui Camil Petrescu despre o politică literară necesară...* Nu doar pentru că un asemenea titlu e puțin gazetăresc am preferat un altul, ci pentru că am vrut să subliniem, de la început, orientarea acestei concepții într-un sens foarte actual și destul de contrariat pentru cei ce și-au păstrat o imagine clișeizată despre teoreticianul «noocrației», «omul care a văzut idei», îndrăgostit de absolut până la fanatism și deci surd pentru realitățile relative, imun la tranzații posibiliste, «mereu avangardist» (vorba lui G. Călinescu) etc...”. □ Ioana Crețulescu se referă la *Cruciada împotriva calofîliei*: „Cu alte cuvinte trebuie avut în vedere, înainte de toate, faptul că atitudinea anticalofilă a lui Camil Petrescu este o reacție față de literatura contemporană a cărei caligrafie stilistică o disprețuia. Dacă analizăm mai atent, reacția nu se manifesta numai în raport cu literatura, pentru că, în fond, istoria literaturii române nu consemnează în zonele valorilor ei, vreo tendință comună de exces stilistic. Dar considerând climatul timpului și mai eseistic, exuberanțele stilistice nu lipseau, zorzoanele unui verbiaj gratuit, un fel de joc al penițelor, fără acoperire. Ceea ce refuza Camil Petrescu era discursivitatea supărătoare și mai cu seamă lipsa de proprietate a termenilor, devenită maladie contagioasă”. □ George Munteanu scrie despre *Camil Petrescu și problemele romanului*: „Meditația îndelungă asupra problemelor acestei specii, perspectiva nouă dată de viziunea materialist-istorică de care s-a apropiat, experiența și ampla lui cultură, fabuloasa putere de investigare creatoare a documentelor, cărora le-a reînsoțit viața, cumulează în chip semnificativ în acest roman, indicând încă o dată, după teatru și celelalte romane, în Camil Petrescu un autor de nivel european □ La *Reportajul de război și experiența existențială* se referă Maria Luiza –Cristescu: „*Întâia noapte de război* de Camil Petrescu e un roman- reportaj de sine stătător. Eroul-autor pășește în eveniment relatându-l de la prima pagină. Suntem plasați în cadrul celor descrise, fără anticipări, fără promisiuni, fără posibilități de deducție. Autorul însuși nu știe ce se va

întâmpla decât în momentul în care faptele au loc și le povestește”. □ Intitulându-și textul: *De la Ciclul Morții la Transcendentalia*, Valerian Tașcu notează: „*Transcendentalia* apelează însă tocmai la acel real vag, încearcă să «fixeze imposibilitatea spiritului de a cunoaște absolutul» (Eug. (sic) Lovinescu, *Istoria literaturii române*) sau «transcederea mediului de toate zilele, într-o preocupare de marile probleme ale existenței noastre». (G. Călinescu, recenzie...) [...] *Ciclul morții* era însă înconjurat de balastul voit al asperității. Prin eliminarea acelor cuvinte surplus, precizia celor rămase s-a evidențiat primind în același timp și independența cuvintelor-esență”. □ Despre *Parantezele lui Camil Petrescu* scrie Al. Mirodan: „Parantezele din teatrul lui Camil Petrescu au provocat mai mari surprize la apariție decât unele piese, mai multă admirație decât anumite replici pe care le însoțeau și – în orice caz – mai multe ironii, caricaturi desenate sau din cuvinte, furii, revolte cu mâinile la cer și pamflete-popor în cap, decât, de pildă, o cădere celebră precum *Mioara* sau vanitatea simpatică a autorului de a-și etala însușirile de croniciar sportiv, ori de expert militar pe vremea războiului italo-abisinian. [...] În al doilea rând, parantezele alcătuiesc – așa cum s-a observat lesne – un caiet de regie. Un caiet sui-generis, un caiet pulverizat sau eventual, o hiperprefață tip Bernard Shaw, însă făcută țândări și împrăștiată pe întreaga suprafață a pieselor”. □ Al. Paleologu întocmește o *Fișă la dosarul Mioara*: „*Mioara*, jucată în 1926 în condițiile rămase de pomină pe care le aflăm din *Falsul tratat pentru uzul autorilor dramatici*, a dezlănțuit prin căderea ei un cor al injuriilor și al deriziunii, creând pentru multă vreme, într-o parte a lumii teatrale și literare, o prevenire și un dispreț fără examen împotriva autorului, ale cărui capodopere (*Danton* și *Act venețian*) au rămas nejucate. El nu a dezarmat niciodată, apărându-și-o pe *Mioara* cu o nescăzută credință. [...] Fără a fi o capodoperă, *Mioara* rămâne o piesă viabilă, ridicată pe un conflict psihologic, care în condiții normale de reprezentare ar fi ținut afișul un număr egal de reprezentanții cu oricare piesă asemănătoare sub raport ideatic”. □ Ion Bălu prezintă *Spectacolul teatral în viziunea lui Camil Petrescu*: „Într-adevăr, concepția teoretică a lui Camil Petrescu nu se poate despărți arbitrar de concepția sa general-dramatică. Toate piesele sale mergeau spre un teatru de idei, de cunoaștere, poate mai exact spre un teatru analitic. De aici numeroasele note pentru actori și regie care împânzesc piesele sale, foarte multe adevărate portrete și analize psihologice incipiente, ca acel portret al lui Marat din *Danton*. Ele aduc mărturia din vreme a unei neobișnuite pasiuni pentru teatru a unui dramaturg care asemenea eroilor săi, năzuia spre absolut”. □ Dumitru Micu notează despre *Camil Petrescu director de publicații*: „Lăsând de o parte ziarele, cum și revistele pe care le-a condus fără să le fi întemeiat, rămânând la acelea cărora le-a hotărât el însuși profilul, e lesne de observat că «Săptămâna muncii intelectuale și artistice» și mai ales «Cetatea literară» se integrează (sub aspectul raporturilor dintre doctrina directorului și literatura colaboratorilor)

nu în rândul unor periodice ca «Din Moldova», «Revista nouă», ci în filiația majorității imense a publicațiilor românești, aceea în care intră «Dacia literară» și «Revista română», «Convorbiri literare» și «Sburătorul», «Viața românească» și «Cugetul românesc». Fanatic al ideii de personalitate, Camil Petrescu a știut să și-o afirme impunător în periodicele pe care le-a condus, fără a eclipsa personalitățile celor pe care le-a strâns în jurul său”. □ Emil Manu reflectează la *Camil Petrescu și estetica ziaristicii*: „Mai puțin discutată, activitatea de estetician a lui Camil Petrescu, de cele mai multe ori redusă la *Modalitatea estetică a teatrului*, ne oferă surprize. Una din aceste surprize este încercarea de definire și chiar de fundare a unei teorii a publicisticii, dusă până la aplicație și la polemică sau argumentată cu amploarea unei estetici. Publicistica sa a fost strânsă în câteva volume: *Teze și antiteze*, carte publicată de autor, *Opinii și atitudini* (1962), culegere utilă dar cu un titlu diferit ca spirit de fondul estetic și ideologic camilpetrescian și o recentă adunare de eseuri (1971), cu tematică diversă, reproducând numai titlul dar nu și conținutul integral al volumului antum”. ■ La rubrica intitulată *Camilian* sunt consemnate notele lui Liviu Călin, Andi B. □ Liviu Călin notează despre *Zigzagul de argint al fulgerului viu*: „Din volumul de *Versuri* (1923) poemul *Ideea* își păstrează orgolioasă independența. Ea poartă sigiliul definitiv al neliniștii poetului, torturat ca alchimistii să obțină în creuzetele rațiunii nestemata miraculoasă. În schimb, în *Ciclul morții* faptul trăit îl îndepărtează de această aspirație și poezia sugerează atmosfera terifiantă a războiului. ... Camil Petrescu pierdut în gloată amorfă, vlăguit de eforturi supraomenești, condamnat să asiste la derularea unor întâmplări care îl vor tulbura sufletește, trăiește presentimentul morții, al dispariției în vălmășugul luptelor. Imaginea de ansamblu e unui cataclism, în care individualitatea umană dispare, strivită de coloane anonime”. □ Andi B. se referă la *Lăcusteanu și autenticitatea*: „Amintirile colonelului Gr. Lăcusteanu, publicate cu o prefață de C. Filitti în primele șapte numere ale «Revistei Fundațiilor» din anul 1934 au trezit entuziasmul lui Camil Petrescu, redactorul șef al publicației... În elogiosul articol dedicat *Amintirilor*, Camil Petrescu introduce și impune în limbajul criticii române ideea de autenticitate”.

IUNIE

1 iunie

● [„*Munca*”, nr. 7633] Ion Crânguleanu semnează un eseu intitulat *Zbor nesfârșit*.

● [„*Albina*”, nr. 22] În cinstea acestei zile, revista publică poezia *De ziua ta, copile*, semnată de învățătoarea-poetă Antoneta Emanoil-Rezuș. □ Citim în acest număr și versuri de Petre Got (*Orație*) și Gabriel Stănescu (*Între tranda-*

firi și drapele). □ Andrei Croitoru consemnează *Săptămâna teatrală sătmăreană*, un simpozion ce a avut ca temă *Evoluția mișcării teatrale din Transilvania. Rolul teatrului în cultura națională*, organizat cu prilejul împlinirii unui secol de la înființarea „Societății pentru crearea unui fond de teatru român în Ardeal”. □ Fila de calendar, semnată de Iulian Neacșu, îl comemorează pe Duiliu Zamfirescu, la o jumătate de veac de la moartea scriitorului. □ George Muntean recenzează antologia de versuri datorate lui Camil Baltazar, intitulată *Mi-i dragă fața omenească*. Selectând poezii scrise în perioada 1964-1969, ea atestă „aceeași voință a poetului de a se înscrie în actualitate, de a glorifica faptele contemporanilor”. □ În acest număr, o pagină de *Satiră și umor*. Printre semnatari: Mihail Ecovoiu, V. D. Popa, Daniil Hatman [alias Ion Bănuță], Aurel Iordache, Mihnea Moisescu.

● **[„Cutezători”, nr. 22]** Vizita lui Fidel Castro în România este reflectată intens și în publicațiile pentru copii. ■ O Știre despre *Conferința Națională a Scriitorilor* (22-24 mai 1972); noul consiliu al Uniunii Scriitorilor, în prima sa ședință plenară, a ales Biroul Uniunii Scriitorilor din România: președinte de onoare al Uniunii Scriitorilor – Victor Eftimiu; președinte activ – Zaharia Stancu; Vicepreședinți – Laurențiu Fulga, George Macovescu, Marin Preda, Sütő András, Virgil Teodorescu; Secretar General – Constantin Chiriță; secretari: I. Hobana, Szasz Janos.

● **[„Orizont”, nr. 5]** Preocupat de o sociologie a romanului românesc contemporan, Traian Liviu Birăescu face o analiză amplă a romanului românesc, pornind de la studiile (din 1969) ale criticului marxist G. Lukács din *Teoria romanului* și ale francezului Lucien Goldmann din *Pentru o sociologie a romanului*. ■ C. Ungureanu semnează cronica literară legată de ultimile două volume ale lui Șt. Aug. Doinaș: *Ce mi s-a întâmplat cu două cuvinte și Poezie și modă poetică*. ■ Lirikizează pe diferite teme Nicolae Dolângă și Ion Bănuță. ■ La *orizontul ideilor*, Herbert Rabinovici se lansează pe urmele filosofiei materialiste a lui Vasile Conta, citând la bibliografie pe N. Ceaușescu cu opul *România pe drumul desăvârșirii construcției socialiste* (Ed. Politică, București, 1969). ■ C. Negrea marchează publicarea volumului de studii *Stil și expresivitate poetică* al profesorului Ștefan Munteanu. ■ Mircea Micu trage din nou cu gloanțele oarbe ale parodiei, oprindu-se de data aceasta asupra prozatorului Laurențiu Fulga. ■ Pe urmele lui Fănuș Neagu, Aristide Buhoiu scrie tableta sportivă, deplângând lipsa de interes pentru urmărirea sporturilor și încheind axiomatic „cei mai cumpliti surzi sunt cei care nu vor să audă.” ■ Pe urmele celor care l-au cunoscut pe Che Guevara, se ațin doi traducători Laurențiu Cernetș și Dorina Fonica.

● **[„România literară”, nr. 23]** Citim versuri: George Călinescu (*Melodii*), Ion Marinescu (*Confuzia culorilor; Amiotică; Trist poet*), Mihail Steriade (*Gândul meu*), Marius Robescu (*Ea este; Pe când eram; De tine despărțit; Aflați...*), Florin Mugur (*Marea odă; Treziri și minuni; Moment senin; Dinți*).

□ Ion Caraion semnează prezentări și traduceri *Din lirica universală*: Saint-John Perse (*Cântec pentru un echinox*), Pierre Marie (*La-nceputul acestui an – fragment*), Paul Celan (*Peisaj cu urne vii*), Cesare Pavese (*Vara*). □ Apare un fragment din romanul *Măsurătorul* de Florin Gabrea, intitulat *Mania păsărilor*. ■ Editorialul *Orizont* este semnat de George Ivașcu: „Moment de sinteză pentru o perioadă de aproape 4 ani de la precedenta Conferință, lucrările celei din zilele de 22, 23 și 24 mai au constituit o binevenită confruntare în parametri dați de programul Congresului al X-lea al Partidului. Cum a apreciat însuși tovarășul Ceaușescu, lucrările recentei Conferințe s-au desfășurat în condițiile puternicei efervescențe creatoare care a cuprins națiunea noastră socialistă, țărănimea, intelectualitatea, întregul popor român pentru realizarea grandiosului program de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate”. [...] Suprem mobilizator de conștiință, Partidul Comunist, ca expresie a celei mai avansate concepții despre om și societate, prezidează *dinăuntru creației artistice* la înfăptuirea ei, întrucât idealurile sale sunt organic integrate în conștiința creatorului însuși: a poetului, a prozatorului, a dramaturgului, a eseistului, a criticului și istoricului literar”. ■ Victor Eftimiu semnează *În slujba Înaltei Doamne*: „Mulțumesc, pe această cale, iubiților mei confrăți care m-au propus și m-au votat pentru înalta demnitate de președinte de onoare al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România. [...] Zaharia Stancu a numit pe tovarășul Nicolae Ceaușescu «cel mai bun prieten al nostru». Într-adevăr, șeful statului ne cere – și noi trebuie să făurim, cu toții, – o literatură pentru popor, ieșită din aspirațiile poporului, și, mai ales, în graiul și pe înțelesul poporului, pentru a răspunde, cinstit, din toată inima, caldei prietenii ce ni se arată. Astfel, citind marele număr de opere literare scrise în buna și frumoasa limbă românească, eu cred că tendințele câtorva scriitori de a supermoderniza scrisul românesc prin întrebuințarea de neologisme dificile, de idei vagi, de formule exotice, sunt cu totul trecătoare”. ■ La 15 ani de la moartea lui Bacovia, revista publică două texte omagiale: □ *Destinul poetului* de M. Petroveanu: „Având în vedere soarta literară, nu cea materială a artiștilor, am putea spune că, dacă un Urmuz a trebuit să piară ca să se nască, Bacovia reprezintă tipul autorului dăruit prin moarte cu o a doua viață. O viață, desigur, compensativă, chiar de răsfăț în comparație cu cea consumată aievea”. □ *Monotonia genială* de Dana Dumitriu: „Foarte mulți comentatori ai operei lui Bacovia au remarcat universul finit, monoton și de o mare autenticitate emoțională a acestei poezii și, fără a vorbi de artificialitatea limbajului, au remarcat «poza» sau «stilul» ei particular prin care de obicei au înțeles maniera, automatismul expresiei, ordonarea ei în câteva gesturi esențiale, repetate, încadrarea dramei într-un peisaj static, același în atmosfera generală și în detalii”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu scrie despre *Mihai Beniuc, poet militant*, pornind de la volumul I de *Scrieri*, intitulat *Drumul poeziei*: „Iubitorii lui Mihai Beniuc vor avea prilejul, citind întâiul său volum de scrieri, să-i urmărească pașii, din copilăria neas-

tâmpărată dar studioasă, până în pragul vârstei de 65 de ani, care nu pregetă a fi aceea a maturității creatoare, chiar dacă poetul își strunește lira de aproape o jumătate de veac. Cu puțin înainte, în 1921, elevul care-și comanda întâia uniformă de școlar, nebănuindu-și adevărata vocație, răspundea croitorului că vrea să se facă inginer sau doctor. Fatalitatea a vrut altfel: pe croiala materiei, o «stofă militară» (pag. 422), căpătată de la o rudă demobilizată. Din această țesătură a fost urzit poetul militant”. ■ Dan Cristea în *Între margine și nemărginire* scrie despre Tudor Arghezi, analizând tableta *Marginea* din *Ce-ai cu mine, vântule?* ■ Ion Maxim în *Opinii* se ocupă de *Critică și responsabilitate*: „Criticul operează în funcție de anumite repere ce țin de un sistem axiologic. Acestea nu pot fi conjuncturale, chiar dacă se stabilesc în timp și în funcție de o literatură în constituire. Nici pe măsura unor prietenii, festivități sau interese. Consecvența este întâia caracteristică a unei atitudini critice responsabile. Responsabilitate nu numai față de sine și criteriile critice, ci față de dezvoltarea și destinul literaturii. Privirea criticului nu se îndreaptă către scriitori și poziția pe care o ocupă el, ci spre cărțile lui, către cititori și, în final, către mișcarea de idei a epocii. Criticul participă astfel activ la făurirea literaturii, fiind un factor esențial al conștiinței literare, iar literatura un factor al conștiinței sociale”. ■ Nicolae Manolescu publică o nouă cronică literară, *Spiritul radical în literatură*, de data această ocupându-se de volumul *Radicalitate și valoare* de Alexandru Ivasiuc, Eminescu, 1972: „Alexandru Ivasiuc este un profesionist al ideii: rațiunea eseurilor sale constă în puțința de a descoperi și de a formula idei. Ceea ce este, în sfârșit, notabil în aceste eseuri este marea culoare afectivă. Teoreticianul are spirit polemic, e pătimaș, tranșant sau dur. Textul e impregnat de subiectivitate, prozaic uneori prin insistență, comparând într-o politețe aparentă mari violențe. În fiecare idee se ascunde o sabie cu tăiș ascuțit și în fiecare interlocutor, un adversar. Orice demonstrație începe să semene de la un punct cu o bătaie. Puținele articole cu caracter exegetic sunt repede întoarse în polemică, Marx, apărât de vulgarizatorii săi, Hegel, citit în sens contemporan. Autorul are mereu de combătut sau de justificat ceva”. ■ Apar recenzii: □ Viola Vancea se ocupă de volumul *Casa* de Vasile Rebreanu, Minerva, 1972: „Romanul rezistă, cum am mai afirmat, numai în latura sa epică tradițională, reeditând vechi probleme țărănești: lupta crâncenă pentru pământ între membrii aceleiași familii, ezitarea între iubire și avere, căroră Vasile Rebreanu le imprimă un timbru particular prin lansarea unor personaje abulice, dar înarmate cu o viclenie intelectuală, îndârjite și în același timp lipsite de o perspectivă exactă asupra împrejurărilor neașteptate care le dejoacă planurile, «glasul pământului» și «glasul iubirii» contopindu-se în acest roman într-un ultim spasm al exasperării telurice”. □ Aureliu Goci scrie despre *În vara fierbinte* de Alexandru Văduva, Editura Eminescu, 1972: „Romanele lui Alexandru Văduva, sub toate aspectele, se trag din *Groapa* lui Eugen Barbu, pe care o continuă într-un fel, urmărind destinul contemporan al

lumii pitorești de periferie, intrată în ritmul metamorfozelor generate de o nouă ordine socială”. □ Simina Darie comentează *Interogatoriu la iubire* de Ion Bujor Pădureanu, Editura Albatros, 1972: „În general, cartea lui Ion Bujor Pădureanu este o carte sumbră, lucru firesc dacă ne gândim la epoca pe care ea încearcă s-o descrie. Ea elogiază însă lupta omului, puterea sa de rezistență și în cele din urmă victoria sa luminoasă”. □ Mihai Dascal recenzează *Ascultând nopțile* de Iulian Vesper, C.R., 1972: „Manierismul către care Iulian Vesper vădea aplecare încă din poemele penultimei cărți se accentuează simptomatice cu acest volum, în aceeași măsură în care se explică. El radiază, se pare, dintr-un program poetic rigid, adus, în chip convențional, la transparența și utilitatea unei formule chimice”. ■ Al. Piru scrie despre *Teatrul lui V. Voiculescu*: „O primă observație este aceea că Voiculescu voia să scrie un teatru popular de sorginte folclorică, fundat pe mitologie și eresuri spre a scoate în evidență «duhul pământului», altfel spus, specificul nostru național”. ■ În *Viața literară* găsim: □ *Șantier*, cu noile proiecte scriitorilor Romulus Vulpescu, Șerban Nedelcu, Barbu Solacolu, Paul Cornel Chitic, Constantin Stoiciu, Anghel Dumbrăveanu, Kocsis István. □ *Plenara Consiliului*: „În zilele de 30 și 31 mai a. c., la București, au avut loc ședința Biroului Uniunii Scriitorilor și plenara Consiliului Uniunii, care au aprobat componența comisiilor permanente de lucru ale Uniunii, ca și planul de activități în întâmpinarea Conferinței naționale a P. C. R. și a aniversării Republicii. Dezbaterile au prilejuit un fertil schimb de opinii, oferind numeroase sugestii și propuneri pentru îmbogățirea planului de acțiuni. Potrivit sarcinilor trasate de Birou și Consiliu, conducerii operative a Uniunii Scriitorilor, vor fi organizate cicluri de întâlniri cu cititorii, festivaluri de poezie, concursuri literare, simpozioane. Revistele editate de Uniunea Scriitorilor vor acorda spațiu larg manifestărilor dedicate Conferinței naționale a partidului și sărbătoririi a 25 de ani de la proclamarea Republicii. Astfel, întreaga obște scriitoricească se socotește angajată, prin activitatea sa profesională și obștească, pentru cinstirea acestor două mari evenimente din viața patriei noastre. În cadrul dezbaterilor, au luat cuvântul scriitorii: Marin Preda, George Macovescu, Eugen Jebeleanu, Sütő András, Virgil Teodorescu, Constantin Chiriță, Fănuș Neagu, Méliusz József, Ion Hobana, Radu Boureanu, Ștefan Augustin Doinaș, Domokos Geza, Geo Dumitrescu, Paul Anghel, Ov. S. Crohmălniceanu, Vasile Nicolescu, Dumitru Radu Popescu, Adrian Păunescu, Mircea Radu Iacoban, Dan Deșliu, Anghel Dumbrăveanu, Romul Munteanu, Haralamb Zincă, Ioanichie Olteanu, Nicolae Tăutu, Teodor Balș, Majtényi Erik, Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Al. Andrițoiu, Ben. Corlaci, Ioan Grigorescu, Romulus Guga, Nicolae Jianu. La propunerea Biroului, Consiliul a aprobat în unanimitate ca scriitorul Laurențiu Fulga să îndeplinească funcția de prim-vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor. Lucrările Biroului și ale Consiliului s-au desfășurat sub conducerea acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor”. □ Știri din *Uniunea Scriitorilor*: „Re-

cent au plecat în R. P. Ungară Matei Călinescu și Deak Tamaș, în cadrul înțelegerii de colaborare dintre Uniunea Scriitorilor din R. S. România și Uniunea Scriitorilor maghiari, pentru a lua parte la «Zilele cărții maghiare».* La «Accademia di Romania» de la Roma a avut loc o reuniune consacrată literaturii române contemporane, la care au participat numeroși scriitori, critici literari, oameni de cultură și artă, ziariști. Cu acest prilej, prof. Giancarlo Vigorelli a vorbit despre «Poeți români în Italia», subliniind că în prezent iubitorii de literatură din Italia au numeroase posibilități de a citi în limba italiană, a înțelege și aprecia lucrările beletristice românești. Apoi, scriitorul Dragoș Vrânceanu a făcut o expunere asupra principalelor aspecte ale literaturii române contemporane». □ *Recital de poezie*: „Sâmbătă, 27 mai, Teatrul Național din Cluj a găzduit un recital de poezie Tudor Arghezi, organizat împreună cu revista «Steaua». Au vorbit despre opera și viața autorului *Cuvintelor nepotrivite*, Aurel Rău și Barbu Arghezi. În fața unui numeros public și într-o viziune modernă a regiei, actorii Silvia Ghelan, Valentina Daiu, Anca Neculce Maximilian, Anton Tauf și alții au dat o interpretare diferențiată și nuanțată liricii marelui poet». ■ Despre noi apariții din literatura universală citim în pagina *Cartea străină*: □ Nicolae Balotă în *Aragon romancierul* comentează romanul *Aurélien*, apărut în traducerea lui Em. Serghie. □ m.b. scrie despre apariția vol. VI *Oameni, ani, viață* de Ilya Ehrenburg, la Ed. Univers, 1972. ■ Domițian Cesereanu semnează *D. Popovici*: „*Studii literare*”: „Sub unghiul de vedere al departajării ce-l preocupă, D. Popovici scrie nu numai o operă grea de informație; spiritul să se constituie pe deplin în atmosfera documentului, pe care însă o depășește, situându-se la înălțimi. Și n-ar trebui, în cele din urmă, să ne mire faptul că eseul său cuprinde, totodată, și o schiță de filozofie a culturii, promisă, de altfel, în *Introducerea* istoriei proiectate: de a privi emanciparea spirituală a culturii române în contextul sud-estului european”. ■ În pagina numită *Culoarea timpului* citim evocarea ... *Atunci când Emil Gârleanu n-avea palton* de L. Kalustian. Alături apare un facsimil a scrisorii trimise lui Dragomirescu, semnată de Em. Gârleanu. ■ Revista comemorează „Bluze albastre”, revistă de literatură proletară, la 40 de ani de la apariție, cu două texte: *Scrisul clasei în atac* de Gheorghe Dinu și *Un mesaj nestins* de Radu Popescu. ■ Gabriela Melinescu semnează *La orizont: anul 2000*: „«Romantic-Club», emisiunea de luni, ora 21, trebuie continuată până la hotarele transparente ale aceluia an 2000, pentru a îmblânzi viitorul, pentru a ne obișnui cu el”. ■ În *Ochiul magic* citim *70 de ani de la nașterea lui Vladimir Streinu* de s. p.: „Duminică 28 mai a avut loc în comuna Teiu, județul Argeș, în care s-a născut Vladimir Streinu, o adunare cu prilejul împlinirii a 70 de ani de la nașterea lui. Adunarea, inițiată de comitetul județean pentru cultură și educație socialistă în colaborare cu cercetători ai Institutului de istorie și teorie literară «G. Călinescu», s-a ținut la casa de cultură a comunei. Au participat pe lângă locuitori din Teiu și reprezentanți ai consiliului popular al județului Argeș,

scriitori și cercetători din București. Personalitatea și opera lui Vladimir Streinu au fost evocate de către Șerban Cioculescu, D. Păcurariu, Ion Biberi, Edgar Papu, Ov. S. Crohmălniceanu, Paul Cornea, V. Netea, Petre Pascu, Nistor Goncea”. ■ Din *Prezențe românești* aflăm: □ „*Șatra*” în limba maghiară: „Ziarul «Népszabadság», organ central al Partidului Muncitoresc Socialist Ungar, din 28 mai 1972, publică la rubrica *Revista cărților*, în legătură cu apariția în Editura «Europa» a romanului *Șatra* de Zaharia Stancu”. □ *Romanian Books*: „A apărut nr. 1-2 din revista «Cărți românești». Editată în principalele limbi de circulație europeană, revista își propune să fie o oglindă a cărții politice, științifice, literare și de artă din România. Bogat ilustrată, ea conține scurte prezentări și o bibliografie periodică. Numărul inaugural se deschide cu câteva cuvinte ale lui Ion Dodu Bălan, vicepreședintele Consiliului Culturii și Educației Socialiste, în care sunt marcate câteva din aspectele efortului editorial din țara noastră, în legătură și cu Anul internațional al cărții. Așteptăm cu interes numerele ce vor urma. «Cărți românești» poate și trebuie să devină un mesager util al cărții românești peste hotare, un instrument de consolidare a prestigiului cultural al României în lume”. ■ Gheorghe Astaloș trimite o *Scrisoare din Paris*, intitulată „*Le Dieu Kurt*” de Alberto Moravia: „*Le Dieu Kurt* este fără îndoială cea mai stranie piesă a lui Moravia, o piesă singulară pe care autorul ei a construit-o cu o remarcabilă rigoare demonstrativă și cu o rară abilitate în mânăuirea personajelor, iar Pierre Frank, regizorul spectacolului, a înscenat-o cu multă discreție, lăsându-i spectatorului impresia că ceea ce se petrece în scenă nu este altceva decât rezultatul spontaneității interpreților”.

● [„*Tribuna*”, nr. 22] Victor Velea recenzează cartea lui Al. Andrițoiu: *Euritmii* (Albatros, 1972): „Noul volum... ne oferă o selecție destul de restrânsă din vasta sa producție poetică, un florilegiu ce se vrea și reușește, credem, să fie reprezentativ pentru autor. Spunem acest lucru cu toate că, într-un fel, antologia de azi e unilaterală față de alte culegeri selective pe care Andrițoiu le-a publicat în ultimii ani și care scoteau în evidență preocupări și tentative tematice mai diverse”. ■ C. Ungureanu oferă *Un argument pentru o istorie a literaturii române contemporane*: „În primul rând ea trebuie să aibă în grijă, deci, scriitorii care vor fi precum și pe aceia care le vor citi cărțile. Ea va trebui să apară ca o mare, superbă emancipare de tot ce înseamnă mizeria diurnă a înfăptuirii literare”. ■ Vasile Sălăjan reflectează la *Șansele literaturii de actualitate*: „Lupta pentru literatură nouă, comunistă, în adâncul înțeles al cuvântului, trebuie conjugată cu lupta pentru înnoirea literaturii: literatura comunistă să nu însemne numai o lume ai cărei eroi se cheamă comuniști; ci să fie în sine nouă, specifică, în concurență cu tot ceea ce s-a scris și cum s-a scris. Nicio creație a spiritului nu trebuie să-și refuze ... șansele capodoperei”. ■ La *Pasiune și conștiință artistică* se referă Ion Lungu: „Rod al talentului și muncii, oamenii de artă își câștigă un loc tot mai de cinste în viața oamenilor în măsura în care conștiința creatorului se integrează în marele format al luptei contem-

porane pentru pace, democrație și socialism. Este semnul sub care s-au desfășurat lucrările Conferinței naționale a scriitorilor din țara noastră, fapt care ne oferă și certitudinea să slujim cu adevărat o artă majoră, superior și conștient umanistă”. ■ Despre *Responsabilitatea actului artistic* scrie Valentin Tașcu: „Discuțiile amintite au precizat toate datele ținute exemplare a criticii noastre: să distrugem grupările ... de interese, să profesăm o critică obiectivă, sinceră și corectă, să câștigăm în cel mai înalt grad încrederea cititorilor și a scriitorilor, să nu ne facem nicio concesie nouă, mai ales nouă și celorlalți...”.

■ Ion Cristoiu semnează textul: *15 ani de la moarte: Camil Petrescu – o lume din cărți*: „Aici este dilema lui Camil Petrescu, întrebarea la care a încercat toată viața să găsească răspuns: idee sau viață, lume din cărți sau lume reală. Eroii săi au ceva din îndârjirea autorului împotriva compromisurilor din societatea românească dintre cele două războaie mondiale. Pe de altă parte, experiența sa de viață, luciditatea sa de artist îi spuneau că nici formula de viață a lui Robespierre nu este cea mai nimerită, că în ultimă instanță vremurile eminesciene conțin un adevăr tulburător: Nu e carte să înveți. Ca viața să aibă preț”. ■ Adrian Păunescu stă *De vorbă cu Romulus Guga*, interviul fiind publicat în ediția a II-a adăugită a cărții *Sub semnul întrebării*, C.R., 1979, București.

• **[„Glasul Patriei”, nr. 15]** Versuri semnează: Marin Călin (*Linxul*), Demostene Botez (*Mi-i patria*). ■ Victor Eftimiu scrie despre *Menirea scriitorului*: „În munca scriitorului, în amplele discuții prilejuite în presa noastră literară, în Conferința recentă a scriitorilor din Republica Socialistă România s-a vădit în special preocuparea despre menirea scriitorului, care e rostul scriitorului, care e rostul scriitorului în viața unui popor și ce se așteaptă în viitor de la el, până la ce punct atitudinea lui trebuie să fie cea de până astăzi, ce învări i se permit, ce restricții își impune el. Răspunsul nostru e simplu: scriitorii vor face ce au făcut și până astăzi: vor scrie o literatură care să fie interesantă, pasionantă, în același timp având preocupări majore – crearea unei îndrumări socialiste care să corespundă eforturilor ce se pun în toate domeniile noastre publice. Patriotismul trebuie să fie întâia preocupare a meșteșugarului scrisului. [...] Mulțumesc și pe această cale iubitorilor mei confrăți care m-au propus și celor care m-au votat pentru înalta demnitate de președinte de onoare al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România. Emoția mi-a fost cu atât mai mare cu cât nu era întâia oară când eram ales președinte. Acum, după atâția ani, distincția mi se pare imboldul la o nouă activitate pe care, vă spun drept, o credeam încheiată după șaptezeci de ani de activitate literară. Faptul că mi se conferă o nouă demnitate, mă întărește în ideea că mai am ceva de spus, ceva de făcut pentru înflorirea breslei din care fac parte și în slujba înaltei Doamne, Limba românească”. ■ Revista publică articolul *Amerongen* de Geo Bogza, publicat inițial în „Contemporanul” nr. 22, 26 mai 1972. ■ În *Oameni de seamă ai culturii românești* sunt prezentate două persoane marcan-

te: □ Despre *Duiliu Zamfirescu* scrie prof. dr. docent Dan Simonescu: „Scri-sorile adresate lui Titu Maiorescu, N. Pătrașcu, membrilor familiei ș. a. sunt perle de gândire și exprimare, în plus, de un interes biografic inedit. Numai prin publicarea și studiul acestor scrisori, dintre ele multe inedite, s-au putut spulbera multele legende cu privire la Duiliu Zamfirescu, prezentat în general greșit, fals, ca un aristocrat respingător și puțin simpatizat de contemporani. Astăzi Duiliu Zamfirescu re trăiește în contemporaneitate ca un clasic al literaturii române, iar cei 50 de ani scurși de la moartea lui îi scot în evidență figura reprezentativă în literatura noastră”. □ Despre *Heliade Rădulescu* scrie Vasile Netea: „Decedat la 27 aprilie 1872, în vârsta de 70 de ani, Heliade – comparat adeseori cu Dimitrie Cantemir și N. Iorga – a lăsat în urma lui o vastă și felurită operă literară și publicistică, imaginea sa fiind aceea a unui vizionar, a unui spirit vulcanic, multidimensional, profund ancorat în istoria timpului său”. ■ Dumitru Trăistaru transmite informații de la *Conferința națională a scriitorilor*: „Viața noastră cititoarească este bogat reliefată de evenimente e au ca dimensiune idealul de înălțare a patriei și a prestigiului ei pe scara valorilor de prim rang ale contemporaneității. Între acestea își află rostul Conferința națională a scriitorilor, care și-a desfășurat lucrările la București, între 22-24 mai. Moment de o deosebită importanță în viața literară a țării, precedat de un larg și constructiv schimb de păreri în presă și în publicațiile de specialitate, conferința – for amplu, reprezentativ – a dezbătut într-un spirit de înaltă răspundere probleme ale creației scriitoricești, Chintesența dezbaterilor rezidă în analiza celor mai eficiente căi pentru a transpune în opere literare, într-o expresie originală, de aleasă ținută artistică, viața și munca eroică a constructorilor români, maghiari, germani și de alte naționalități ai noii rânduiei sociale, grandiosul program de făurire a societății multilateral dezvoltate în patria noastră. Înalta prețuire acordată slujitorilor scrisului românesc s-a manifestat, și de această dată, prin prezența, la ședința de încheiere a lucrărilor, a președintelui Nicolae Ceaușescu împreună cu colaboratorii săi la conducerea partidului și statului. Bucuria mănuiitorilor condeiului, de a-l avea din nou în mijlocul lor pe cel mai iubit fiu al poporului nostru, sprijinitorul generos, permanent al celor ce activează în câmpul fertil al creației literare, a fost exprimată în calde cuvinte de bun sosit de către Zaharia Stancu, în numele tuturor scriitorilor; a fost exprimată această bucurie de primirea izvorâtă din adâncă dragoste a scriitorilor pentru cel mai de seamă om al țării, Nicolae Ceaușescu. Cuvântul său, amplu, de apreciere a activității Uniunii scriitorilor, bogăția de idei expuse, patetica chemare: «... faceți ca operele voastre să servească poporului!...», au stârnit tot atâtea ecouri, de vibrantă rezonanță, în conștiința și sufletul scriitorimii. Entuziasmele aplauze, cu care a fost subliniată cuvântarea președintelui Nicolae Ceaușescu, au fost mesaje de totală adeziune la programul de idei înfățișat, au fost puncte de identificare a acestui program cu aspirațiile de împliniri artistice, într-o continua înflorire a scrisului românesc, într-o universalizare a lui. Toate

aceste gânduri și sentimente formează substanța Scrisorii adresate de Conferința secretarului general al partidului, Nicolae Ceaușescu. Este, această Scrisoare, solemnul legământ al scriitorilor cu destinul nemuritor al poporului nostru: «A fi scriitor credincios poporului înseamnă a-l exprima în cărțile noastre în perfect acord cu destinul său istoric și a-l releva lumii cu toate valorile sale spirituale...» În finalul lucrărilor, Conferința a ales, prin vot secret, consiliul Uniunii scriitorilor, alcătuit din 91 de membri, și comisia de cenzori. Întrunit în prima sa ședință plenară de lucru, noul consiliu a ales Biroul și organele de conducere ale Uniunii în următoarea componență: Președinte de onoare: Victor Eftimiu. Președinte activ: Zaharia Stancu. Vicepreședinți: Laurențiu Fulga, George Macovescu, Marin Preda, Sütő András, Virgil Teodorescu. Secretar general: Constantin Chiriță. Secretari: Ion Hobana, Szász Janos. Membri ai Biroului: Geo Bogza, Radu Boureanu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Matei Călinescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Ștefan Aug. Doinaș, Domokos Geza, Geo Dumitrescu, Eugen Jebeleanu, Horia Lovinescu, Aurel Martin, Romul Munteanu, Fănuș Neagu, Ioanichie Olteanu, Dumitru Radu Popescu, Titus Popovici, Nichita Stănescu, Franz Storch”.

• [„**Steaua**”, nr. 11] Este inserată, pe primele patru pagini, Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a Scriitorilor din Republica Socialistă România. ■ I. Precup asociază în articolul său două mari nume Eminescu și Arghezi, începându-și demonstrația astfel: „Alăturarea celor două nume face de acum parte din categoria formulelor curente ale limbajului critic, la consacrarea și generalizarea cărora școala și manualele didactice contribuie substanțial. Utilizate prea des, ele se transformă în simple clișee ce tind să înlocuiască efortul continuu de sondare a organismului viu al operei literare.” ■ Geo Șerban este preocupat de al patrulea volum din seria *Operele* lui Perpessicius, acesta din urmă avansând la perioada cuprinsă între 14 iunie 1929 și 15 februarie 1931, între receptarea entuziastă a *Crailor de Curtea Veche* de Mateiu Caragiale și comentarea sagace a culegerii de poeme *Drumul spre stele* de Adrian Maniu; despre activitatea de cronicar al lui Perpessicius, G. Șerban are numai cuvinte de laudă: „El este mai întâi criticul care nu admite să rămână străin de nimic din ceea ce se tipărește. O mare putere de absorbție îi îngăduiesă fie la curent nu numai cu cărțile nou apărute, dar și cu mișcarea ideilor răsfrântă curent în reviste, nu numai cu ceea ce se publică la noi, ci și peste hotare, mai ales dacă se leagă în vreun fel de prestigiul în lume al literelor românești” (articolul *Perpessicius, cronicar și memorialist*). ■ Făcând un efort de integrare și recuperare culturală, Al. Căprariu îl prezintă pe scriitorul și pictorul american de origine română Peter Neagoe (n. 1881 – m. 1960) publicului român și, interesant lucru, deși a fost coleg cu Brâncuși la Școala de Belle-Arte din București, acest fapt nu este menționat de la bun început, ci sunt identificate mai întâi personalitățile cu care intră în contact când se va stabili la Paris: Hemingway, Gertrude Stein, E. Pound, T. S. Eliot, J. Joyce și, abia apoi este

pomenită, prietenia cu Brâncuși (articolul *La reîntoarcerea lui Peter Neagoe*). Urmează un lung extras din proza lui Peter Neagoe, povestirea *Mulțumire*. ■ T. Tihan realizează o exegeza exhaustivă a liricii lui M. Beniuc, despre care spune: „Istoricul literar, tentat în permanență de a înscrie faptele de cultură și de creație, reorganizează poezia lui Mihai Beniuc pe coordonatele largi ale lirismului românesc și european. [...] Mihai Beniuc [...] ajungând la un gen similar [cu Octavian Goga] de estetică militantă, cu o viziune socială de suflu revoluționar.” (articolul *Exegeza Mihai Beniuc*). ■ Poezii semnate de Adrian Popescu, *Oracol*, de Dinu Flămând, *Spălatul feței* și de Horia Bădescu. ■ Despre ideea de mit și mitologia modernă, realizează niște ocoluri digresive Gabriela Melinescu, la rubrica ei obișnuită „cutia Pandorei”. ■ Gh. Bulgăr își expune contribuția sa la Congresul Federației limbii franceze (Menton, 1971), comunicare intitulată *Permanențe franceze în modernizarea limbii române*. ■ Aurel Rău traduce din patru poeți japonezi, printre care Hitomaro (sec. 7-8), Shimazaki Toson (1872-1943) și Osada Tsuneo (n. 1902). ■ Etichetându-l drept „unul dintre importanții critici de azi”, Virgil Ardeleanu scrie o nouă cronică despre Alexandru George, mai ales despre volumul acestuia *Semne și repere*, pe care îl comentează astfel: „În ce constă valoarea deosebită a acestei cărți modest intitulată? Credem, înainte de toate, în propensiune spre demonstrație, în extraordinarul talent de a desface opera în bucăți și bucățele, și a o asambla apoi în judecăți concluzive de un inedit frapant. Poți sau nu să fii de acord cu criticul” (articolul *Din nou despre Al. George*). ■ O primă parte dintr-un lung studiu dedicat lui Ion Barbu, scrie Marian Papahagi încercând să pornească demonstrația de la termenul de „modernism” aplicat de critică poetului „nadirului latent” și socotit de acesta „de-a dreptul o ocară” (articolul *Ion Barbu și mitopoetica integrării în unitate*). ■ La rubrica „confluențe”, Romul Munteanu își întreține cititorul cu biografia și opera unuia dintre cei mai cunoscuți romancieri de limba germană din literatura elvețiană, Max Frisch (articolul *Max Frisch și problemele romanului elvețian*). ■ Dintre cărțile recenzate, nu putem trece peste cea a lui Petru Comarnescu, *Confluențe ale artei universale* (Meridiane, 1972), recenzie realizată de Doina Modola; și peste aceea a lui Sergiu Sălăgean, o carte de poeme intitulată *Soare, fântâni, trandafiri...* (C.R., 1972), decorticarea conținutului datorându-i-se lui Ion Vartic. ■ Mircea Micu publică, la rubrica „dicționar parodistic contemporan”, o... *Autoparodie*.

2 iunie

● [„**Munca**”, nr. 7634] Într-o notă se prezintă pe scurt „*Zilele cărții pentru copii*”, eveniment ce are loc între 1 și 20 iunie, în țară. □ În rubrica *Punct*, cu titlul *Scriind simplu, aducem un mare serviciu culturii noastre*, revista publică un scurt interviu cu Alexandru Graur. Acesta răspunde la întrebări legate de limba română contemporană, voiește despre Eminescu ș.a. □ În *Act de cul-*

tură se prezintă volumul *Probleme de bază ale literaturii române* vechi de I. C. Chițimia (E.Acad.). □ În *Agenda cotidiană*, revista publică un microinterviu cu Titu Popescu, secretar general de redacție al revistei „Transilvania”.

• [„**România liberă**”, nr. 8586] Comitetul editorial anunță apariția „în curînd” în librării a volumului *Gramatica limbii române* (volumul I și II), sub egida Editurii Academiei și sub redacția acad. Al. Graur.

• [„**Scînteia**”, nr. 9166] Pe prima pagină citim însemnările lui Zaharia Stancu, *Dunăre, țărîm înflorită*, un text despre Porțile de Fier. ■ Apare nota „*Zilele cărții pentru copii*”: „În întreaga țară se desfășoară, începînd de joi, 1 iunie, pînă la 20 iunie, «Zilele cărții pentru copii», manifestare organizată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor și editura «Ion Creangă». Cu acest prilej, în librării, școli, case ale pionierilor, biblioteci vor fi organizate expoziții, simpozioane și șezători literare, întâlniri cu scriitori și redactori de cărți pentru copii, concursuri literare de poezie și proză patriotică. [...] În Capitală, «Zilele cărții pentru copii» au debutat cu o festivitate care a avut loc, joi la amiază, la librăria «Mihail Eminescu» și la care au luat parte Virgiliu Radulian, președintele Consiliului Național al Organizației Pionierilor, adjunct al ministrului educației și învățămîntului, reprezentanți ai Consiliului Culturii și Educației Socialiste, al Uniunii scriitorilor, editori, autori de cărți pentru copii și tineret, alți oameni de cultură, pionieri și elevi din școlile bucureștene. Festivități similare au avut loc și în orașele reședință de județ, precum și în alte localități din țară”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 23] Dan Zamfirescu se referă la *Conștiința imperativelor majore*: „Două tendințe s-au desprins, cu deplină claritate, încă din perioada pregătirii recentei Conferințe naționale a scriitorilor, ale cărei lucrări s-au desfășurat în zilele de 22, 23 și 24 mai. Pe de o parte, ținîndu-se seama și de experiența anterioarei Adunări generale din 1968, tendință de a evita tot ceea ce ar fi putut să devieze sensul autentic al unor asemenea adunări ale obștii scriitoricești, transformînd Conferința într-o sterilă înfruntare de ambiții și grupări în căutarea de arenă, și în deplină uitare de problemele majore cu care este confruntată conștiința și misiunea scriitorului român de azi. Pe de altă parte... preocuparea de a asigura cea mai deplină posibilitate pentru ca în cadrul viitoarei reuniuni, să se enunțe și să se discute în deplină libertate, și într-un climat propice, absolut toate temele ce ocupă un loc central în meditația solitară sau în schimburile de opinii dintre cei ce reprezintă, azi, destinele literaturii în România, fie ei scriitori de limbă română, fie scriitori aparținînd altor naționalități”. ■ Zaharia Stancu reliefează *Drumul nostru*: „Sunt ani de cînd, în practica partidului nostru, a intrat spunerea adevărului întreg, analiza științifică a muncii în toate domeniile de activitate, luarea de măsuri ca lipsurile și greșelile să fie înlăturate și, în niciun caz, ele să nu mai fie repetate. Aceste principii au fost proclamate cu tărie în cadrul Congresului al X-lea și Secretarul general al Partidului a vegheat și a acționat în tot acest timp ca ele să nu fie

încălcate pe linie de partid sau de stat. Comuniștii – și aş adăuga cu dreptate – nu numai comuniștii, ci întregul nostru popor aşteaptă, cu inimile înflăcărate, Conferința. Toți suntem încredințați că ea va constitui un nou punct de plecare în munca noastră, a tuturor, de construcție a patriei socialiste... Drumul nostru este limpede ca lumina zilei și este singurul, – este drumul care duce către construirea unei țări socialiste, comuniste. Noi am pornit pe acest drum de mai bine de un sfert de secol. Iar în acest sfert de secol am schimbat fața statului nostru și am schimbat conținutul statului nostru”. ■ Paul Anghel descrie *Literatura non-fiction (I)*: „Dar literatura non-fiction? Nimeni nu ar fi putut pretinde absurditatea că a murit și romanul ca gen, sau nuvela, sau schița, sau romanța, sau sonetul, sau imnul, numai pentru faptul că nu știu când s-au scris niște romane și imnuri proaste. De ce atunci să considerăm defunct ca gen reportajul? Reportajul e genul unei societăți mature, consolidată în adevărurile ei, pe care confruntarea cu realul n-o sperie. N-o sperie, fiindcă ea însăși își modifică raportul cu realul, clipă de clipă, tinzând să se afle totdeauna cu un pas deasupra”. ■ Mircea Mancaș transmite *Un mesaj umanist*: „Mai mult decât oricând, astăzi literatura și arta trebuie să se adreseze maselor populare, trezite la o viață culturală neîntâlnită în trecut, datorită însemnătății pe care partidul o acordă valorilor culturii naționale, ridicării nivelului de înțelegere și cunoaștere a problemelor societății socialiste, constructoare a unei noi civilizații în țara noastră”. ■ Despre studiul lui Paul Cornea, *Originile romantismului românesc*, scrie Paul Georgescu în textul: *Valoarea sintezei*: „Paul Cornea folosește metodele economistului, ale sociologului și ale istoricului, analizează cu pasiune omul politic fără a uita, desigur, problema estetică urmărită: acest polideterminism subtil creează între planurile epocii legături necesare, subtile și complexe. Tezele prea categorice sunt amendate, corectate, nuanțate cu un mare aspect al adevărului și al specificului fiecărei discipline”.

● [„Cronica”, nr. 22] Al. Andriescu scrie despre *Literatura în contemporaneitate*: „Există subiecte, forme și genuri literare sau tipuri de personaje prestabilite? Și dacă astfel de forme există, ce destin îi rămâne atunci literaturii? Aceste întrebări neliniștitoare, pe care scriitorii din secolul nostru și le-au pus tot mai insistent, deși ele sunt mai vechi, au căpătat răspunsuri diverse, adeseori contradictorii, din partea celor care au simțit tentația teoretizării. Ideea că literatura nu este și nu poate fi numai rezultatul unor „combinări preexistente”, date pentru totdeauna sau pentru o anumită epocă, s-a răspândit până la transformarea ei într-un loc comun. Aceasta nu trebuie să încurajeze însă tendința contrarie, favorabilă unor manifestări care, profitând de necesitatea înnoirii permanente a literaturii, ca a oricărui domeniu de activitate spirituală, să se opună tezaurului cultural acumulat, prin atitudini care transformă protestul împotriva vechiului într-un nihilism generator de pseudoliteratură. Recenta Conferință națională a scriitorilor, ampla dezbateră pe care au generat-o tezele Uniunii Scriitorilor, discuțiile din timpul conferinței pun în centrul atenției ro-

lul literaturii în dezvoltarea personalității umane și prin aceasta oferă răspunsuri clare la întrebările pe care le menționam la început. [...] Cerința unei literaturi „de înaltă calitate, capabilă să acționeze profund asupra conștiințelor” formează firul director care străbate tezele și întreaga dezbateră a forumului scriitoricesc. Axarea ei pe o definire cuprinzătoare a realismului, pe o mai bună și justă înțelegere a lui, oferă un punct de plecare temeinic pentru concluzia că literatura devine „o forță activă în afirmarea ființei umane” numai atunci când «exprimă problemele specifice timpului»”. ■ În *Cronica literară*, I. Sârbu prezintă volumul de versuri al lui Ion Caraion, *Selene și Pan*: „La nota de originalitate pregnantă a poeziei lui Ion Caraion contribuie, într-o măsură însemnată, efectele de limbaj artistic. Versurile sunt tăiate, de regulă, dintr-un material dur, cărnos, care exhală arome aspre și-n care daltă poetului iscă forme abrupte, atrăgătoare prin insolit. Se simte, pretutindeni în opera sa, febra tensionată a modelării expresiei, plăcerea de a sonda vocabularul în sectoarele lui rezistente, adeseori rebarbative, și de a-i valorifica, plenar, latențele de sugestivitate. Poetul e, în acest sens, unul dintre cei mai proeminenți reprezentanți ai modernismului la noi (în accepția lui autentic novatoare, legată de îmbogățirea semnificațiilor umane ale actului liric, și nu de exercițiul steril, gratuit). [...] În alcătuirea noii antologii, Ion Caraion a lăsat la o parte câteva din capitolele revelatorii ale poeziei sale, centrându-și selecția aproape pe o unică direcție - a solitudinii și fragilității umane. Curenții de vitalitate care străbat culegerea anterioară, *Necunoscutul ferestrelor*, sunt aici ca și absenți, versurile sunt despuiate de accentul lor stenic, luminos. Un ochi avizat va ști să descopere, însă, chiar pe această porțiune izolată, dar nu mai puțin semnificativă, a lirismului său, elementele de unitate și permanență care definesc opera în ansamblul ei”. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga scrie partea a treia a studiului *Între clasicism și romantism*. □ Este publicat un interviu cu Mircea Radu Iacoban, redactor șef al editurii Junimea, cu ocazia apariției volumului cu numărul 100 publicat de editură. În același context, cu titlul *Editori, autori, cititori*, revista publică o anchetă pe tema „drumului cărții de la scriitor la cititor”, anchetă la care răspund, printre alții, Const. Ciopraga, Corneliu Ștefanache, Val Gheorghiu. □ În *Mențiuni critice* este prezentat volumul de versuri *Iasomia* de Cornel Udrea (Dacia), precum și volumul de versuri *Ritual* de George Timcu. □ Florin Faifer publică un portret intitulat *Ion Omescu eseist și dramaturg*. ■ Este continuată seria anchetelor pe tema *Momentul actual în critica și istoria literară*, în numărul de față răspunzând la întrebări Nicolae Balotă. Întrebat „în ce măsură o istorie a literaturii române beneficiază de monografiile, studiile, eseurile etc. publicate în ultimul timp”, acesta răspunde: „Întorcându-se spre epoca noastră, istoricii literari ai viitorului vor socoti, fără îndoială, că una din direcțiile cele mai frumoase ale culturii române în anii '60 și '70 a fost aceea a reconsiderării critice a trecutului. Ceea ce a ajuns să se numească, în mod curent, valorificarea moștenirii literare (și cultu-

rale în general) înseamnă - în esență - o întoarcere spre surse. După o perioadă de căutare, ne-am întors la rădăcinile culturii noastre. „Întoarcerea” presupune, în același timp, recunoașterea unei continuități și tentativa unei depășiri. Revivificarea trecutului nu este numai o operă de strictă inventariere a faptelor istorice. Trecutul trebuie asimilat pentru ca să dobândească o prezență. Nu este suficient a reda unui scriitor, unor scrieri, o înaltă situație în pantheonul literelor pentru ca acestea să devină cu adevărat prezente, adică să ofere germeni pentru creația actuală sau viitoare. Așadar, critici, istorici literari, esești și poeți participă deopotrivă la acest proces al revelării și punerii în valoare a surselor unei literaturi, unei culturi. [...] Câte ne rămân însă de făcut! Încerc să-mi imaginez o amplă și viguroasă *Bibliografie a literaturii române* la întocmirea căreia ar colabora forțele reunite ale institutelor Academiei, catedrelor și bibliotecilor universitare. Suntem în epoca marilor lucrări colective. O asemenea bibliografie, absolut necesară elaborării unei istorii literare sistematice ar putea fi realizată doar prin eforturile comune ale unui număr mare de cercetări. Dar să revenim la monografia. După unii le-a trecut timpul. I-a trecut timpul doar unei anumite metode (dacă se poate vorbi de metodă) în alcătuirea monografiilor. Trăim într-o epocă în care însăși mutația mai profundă a condiției umane ne obligă la o revizuire a categoriilor, a tiparelor, a metodelor de lucru în domeniul disciplinelor pe care le numim umaniste. [...] Reînnoirea instrumentelor de lucru este esențială îndeosebi în cercetarea literaturii contemporane, mai ales. În acest domeniu se cere o diversitate mai mare a demersurilor criticii. Volumele de critică apărute oferă un material interesant pentru cercetarea evoluției ideilor literare, pentru studiul tribulațiilor care nu întotdeauna fac cinste acestei, conștiințe, care istoric pot fi explicate, dar nu justificate”. În privința „multitudinii cercetărilor dedicate curentelor literare românești”, incluzând aici și problema realismului, Nicolae Balotă apreciază că „nici o problemă nu este niciodată elucidată în mod definitiv. Aceasta nu înseamnă că nu și-au atins scopul unii cercetători ai curentelor literare românești. [...] Sunt multe concepte ce aparțin teoriei literare, unei noi poetici, retoricii noi, sau altele din domeniul esteticii, interesând de aproape critica literară, ce n-au fost puse încă în discuție în presa noastră literară. Conceptele se judecă îndeobște după eficiența lor. Aceasta depinde, desigur, de ce anume investim în ele”. La întrebarea referitoare la capacitatea criticii de a delimita tendințele și stilurile literaturii române contemporane, N. Balotă răspunde: „Delimitarea tendințelor, a stilurilor literaturii noastre contemporane este, încă, un deziderat. Dacă înțelegem prin „literatură contemporană” literatura ultimului pătrar de veac, putem spune că suntem departe (în critica și istoria noastră literară) de a fi efectuat asemenea delimitări”. Ultima întrebare este legată de existența, în ultimul timp, a unei mai mari responsabilități în abordarea fenomenului literar; în opinia criticului, „ar trebui să procedăm la un examen de conștiință al criticii, al acestei conștiințe publice a literaturii noastre. Critica e o investiție. A

nu fi demn de ea prin practici sub demnitatea ei înseamnă a suferi de o gravă obnubilare a conștiinței. Eșecurile criticii sunt, de cele mai multe ori, nu cele ale inteligenței sau gustului, ci ale conștiinței morale. Dar nu este suficient să vorbim despre responsabilitate, o știm. Un act critic cât de infim săvârșit cu conștiința integră de bun meșteșugar atârnă mai greu decât un volum de declarații retoric găunoase”. □ În *Consemnări* este publicat articolul *Ecoul al baladelor lui Villon*, în timp ce Liliana Moldovan scrie despre *Un posibil eveniment Caragiale*, despre punerea în scenă a piesei *O noapte furtunoasă* la Baia Mare. □ În *Cartea de teatru* George Pruteanu prezintă volumul lui Valentin Silvestru, *Spectacole în cerneală*. □ Ioanid Romanescu publică poeziile *Confesiunea unui tablou celebru*, *Ce fel de pasăre?*, *Poezie soldat fără raniță*. □ Al. Săndulescu publică articolul *Duiliu Zamfirescu și Roma*. □ Ernest Stere scrie despre *Personalitatea omului de cultură*. □ În *Lirică sovietică* sunt publicate poeme semnate de Robert Rojdestvenski. □ Este publicată schița *La Stockholm se zice...* de Norman Mailer, traducerea fiind semnată de Mihai Ungurean. □ În *Caiete*, cu titlul *Critică și poetică*, Al. Călinescu prezintă volumul lui Tzvetan Todorov, *Poétique de la prose*. □ În *Evocări*, Aurel Leon scrie *Cu Alexandru Zamfirescu despre Duiliu*. ■ În *Moment* este publicată o succintă prezentare a *Zilelor Călinescu*, eveniment ce a avut loc în Municipiul Gheorghe Gheorghiu Dej. În *Viața Românească* este prezentat numărul 4/1972 al revistei, dedicat aproape în totalitate criticii și istoriei literare. „Remarcăm din numeroasele texte critice un sintetic profil realizat de Paul Cornea scriitorului Ion Heliade Rădulescu, un text inedit aparținând lui Ion Barbu, amintirile lui Ieronim Șerbu, dedicate autorului *Jocului secund*. La rubrica *Scriitori și curente* Adriana Iliescu se ocupă cu bune rezultate de Școala critică de la „Contemporanul” și problemele realismului, iar Emil Manu face utile disociații asupra Comparativismului beletristic românesc. La dezbaterile unor probleme ale actualității literare participă cu idei noi și cu argumente serioase V. Krasnasenski (Literatură, societate, educație) și Ion Bălu (Critică și istorie literară). Un spațiu foarte larg ocupă în revistă comentarea cărților apărute anul trecut și unele din anul acesta în librării. Caietul de poezie este însă destul de neconcludent și făcut aproape cu aceleași nume. O tematică lirică mai bine reprezentată și cu prezența mai multor poeți din țară ar fi mai utilă decât publicarea, fără intenții precise, a unor texte mediocre”. □ M. Petrescu-Dâmbovița prezintă al X-lea colocviu internațional al Societății „M. Eminescu” din Freiburg, eveniment ce se desfășoară la Iași.

• [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 78**] Un articol de fond semnat Mihnea Gheorghiu, *Om și adevăr*. □ Dinu Săraru, în *A doua utopie*, își doarește permanentizarea unui *Premiu al criticii teatrale* (el a fost acordat doar o dată în 1971, lui Leonida Teodorescu, pentru debut): „Un *Premiu al criticii teatrale* ar consolida prestigiul breslei, ar justifica înscrierea criticii teatrale în conștiința slujitorilor scenei și a publicului spectator, ar determina despărțirea

noastră, *râzând*, de acel trecut nu prea îndepărtat, când doi cronicari naivi s-au trezit fără răspuns în fața stupidei întrebări relatate cu tristețe de către mine (*n.b. – Și cine e critica teatrală? O asociație, o uniune, aveți vreun statut?*). Ne apropiem de sfârșitul unei noi stagiuni teatrale. Premiul criticii teatrale poate fi acordat oficial anul acesta și cum niciodată nu e prea târziu, el poate fi, în sfârșit, *instituționalizat*. Aștept semnăturile confrăților pe utopia mea.” ■ I. Adam relatează despre seria *Restituiri* a editurii clujene Dacia, în articolul *Privind viața* – despre volumul consacrat lui Garabet Ibrăileanu (*Aforisme, amintiri*). ■ E. Manu în textul *Adrian Păunescu, Istoria unei secunde*, descoperă filonul antonpannesc/ antonpannizarea poeziei păunesciene de început a anilor 70, prin sentințe oraculare, proteste/ pamflete cvasioratorice, stil simbolic, sens etic și politic. „O primă caracteristică a versurilor lui Adrian Păunescu din această fază decurge din destinația lor: solicită rostirea, lectura manifestă, impulsivitatea orală; sunt versuri tribunarde. S-a afirmat (Eugen Barbu) că de la Octavian Goga încoace niciun poet nu a trăit cu atâta pasiune și n-a exprimat cu atâta autenticitate o dramă a istoriei și a existenței românești ca Adrian Păunescu. La el țara nu mai e un motiv de pastel sau de descrieri decorative... țara devine, dacă nu un motiv de elegie, o expresie a unui adevăr, iar istoria nu mai e evocată ca o drogare mirifică ci mai ales cenzurată sau reformată prin reparații de ordin politic.. Dacă primele sale poezii erau intitulate *Ultrasentimente*, acestea din urmă se pot numi prin analogie *Suprasentimente*.” ■ H. Zalis stabilește câteva *Direcții al literaturii române*, ajungând și la Eminescu („căutarea unor tipare, a unor puncte de sprijin în vâlmășagul emoțiilor... demonstrează temelia / cultura clasică a artistului... închegarea unei punți între specificul național și universalitate”). „Sugestiile pentru creație se lasă verificate în sumedenia temelor și matricelor provenite din tratarea unor mituri de demult. Cel prometeic ne dă o idee despre dimensiunea inspirației de ținută clasică. Faptul că a fost abordat de mari poeți ca Arghezi, Philippide, Eftimiu, ei înșiși integrați familiei ilustrate de Eschil, Goethe, Byron ș. a. este profund elocvent. Realitatea este că ne întoarcem la *umanismul clasic* pentru că ne-au dispăcut și continuă să ne dispacă excesele, monumentalitatea exterioară... Ori din ce parte am privi chestiunea nu despre clasicism ca metodă literară e vorba, ci de viziunea clasică, în imaginea căreia lumea se înfățișează ca un ansamblu de raporturi coexistențiale echilibrate, supuse controlului rațiunii. Pledoariile lui Maiorescu, Zarifopol, Vianu sau Călinescu astfel trebuie înțelese. Orientarea filosofică întemeiată pe simțul măsurii și al seninătății, salutată la Eminescu și apoi la Sadoveanu, nu înainte de a fi fost decelată la Cantemir, Heliade Rădulescu, Odobescu, Hogaș, Pillat vorbește sufletului contemporan despre un timp al armoniei și solidarității sociale.”

3 iunie

• [„**Munca**”, nr. 7635] Marin Stoian publică, cu titlul *Întâi cunoaște-ți roadă!*, un interviu cu Ion Tomoiogă-Maramureșanu, „poet amator, membru

al cnaclului «Andrei Mureșan - Vișeu»". □ În *Artă. Literatură*, cu subtitlul *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*, apar o serie de poezii semnate printre alții, de Teodor Atanasiu, Barbu Stanciu-Dolj și Miron Țic. □ În *Însemnări de lector*, Mihai Cernat prezintă volumul de versuri *Trepte restituite* de Ion Alexandru Durac (Editura Litera).

• [„**România liberă**”, nr. 8587] Z. Ornea recenzează volumul lui Ion Pas, *Scrieri*, vol. V, apărut la Editura „Minerva”, afirmând că: „prozatorul e atât de copleșit de dramele mari ale acestei lumi totuși cu elenuri minuscule, încât nu-și poate îngădui obiectivarea. lirismul moaie, deci, profund substanța acestor proze din care protestul urcă nud și repede.”. ■ Dan Mutașcu prezintă volumul de poezii *Lăcuste și aeroporturi*, semnat de Ion Lotreanu, autor în a cărui evoluție viitoare „crede” și care „se divulgă cititorului ca un creator de substanță și ambiție solară, îndrăgostit de armonia și de echilibrul formelor transparente, pure, refuzînd programatic întunericul pe care îl privește ca pe un imperiu al minciunii, al iraționalului.”.

• [„**Scântea**”, nr. 9167] Pe prima pagină citim *Consfătuire de lucru la Comitetul Central al Partidului Comunist Român*, consfătuirea la care a luat cuvântul și Nicolae Ceaușescu „chemându-le să sprijine și să dezvolte inițiativele muncii care s-au angajat că îndeplinească înainte de termen și la nivel calitativ mai ridicat planul cincinal”. ■ Citim recenzii: □ Despre volumul *Poezie și modă poetică* de Ștefan Aug. Doinaș scrie Adrian Anghelescu: „Întreprinse cu un vădit spirit constructiv, cu o franchețe ce vine parcă să compenseze o anumită carență de atitudine a criticii, a cărei funcție profilactică este câteodată anemic și inconsecvent exercitată, incursiunile analitice ale lui Ștefan Augustin Doinaș reușesc astfel să demonstreze cât de radicale sunt de fapt liniile de demarcație între valoare și contrafacere, între adevărata inovație și cea căutată, semn al exhibiționismului, între experiența poetică și experimentul gratuit. Simțul măsurii ce sesizează cu precizie excesele, presimțind caducitatea zgomotoaselor mode și a mimetismelor, care discerne pripitele aderențe la un exclusivism estetic de căutările fecunde, creatoare, îl călăuzește pe autor în judecățile sale, fundamentate pe o temeinică cultură și experiență poetică. Izvorând totodată dintr-o conștiință artistică ce înțelege a fi solidară cu ceea ce efectiv constituie impuls împrăștiat, valoare autentică, direcție fertilă în lirica românească actuală”. □ Romul Munteanu prezintă *Întâlniri cu scriitori italieni* de Dragoș Vrânceanu, editura Eminescu: „Dragoș Vrânceanu își comunică impresiile despre scriitorii italieni din perspectiva unui poet care îi admiră, după o îndelungată frecventarea operei. Amestec de informații livești și impresii spontane, de amintiri literare și lecturi recente, cartea lui Dragoș Vrânceanu este în așa fel concepută încât să iasă mereu pe prim plan problemele majore care au stat o reme îndelungată în atenția scriitorilor italieni. De aceea, *Întâlniri cu scriitori italieni* reprezintă doar o autobiografie parțială. Dragoș Vrânceanu nu a nutrit ambiția să se definească mai ales pe sine în ra-

port cu scriitorii pentru care are anumite afinități electivă, cât dorința de a apărea ca un spectacol sensibil de impresii, ca un martor fidel ce participă la evoluția destinului unei culturi de care este profund atașat, fără să renunțe însă la definirea permanentă a unghiul său de vedere asupra unor procese artistice foarte complexe”. □ Dan Mutașcu se ocupă de volumul *Poartă cu săgeți* de Aurel Gurghianu, editura Eminescu: „Cu inflexiuni grave, care sugerează amploarea unor intense frământări lăuntrice, volumul lui Aurel Gurghianu este o apariție lirică ce reconfirmă – la nivel superior – un autentic temperament poetic”. □ Despre *Teatru* lui Horia Lovinescu scrie George Cuibuș: „Pieseale lui Horia Lovinescu sunt nu numai spectacole educative, ci și lecturi apropiate tuturor vârstelor, care invită la îndelungi meditații, la reflecție, la atitudine”. □ Liviu Călin prezintă *Colecția „Biblioteca Eminescu”*: „Printr-o bună orientare în alcătuirea planurilor se pot evita apariții paralele ale unor scriitori, iar în cazul când totuși ele vor exista, edițiile din Biblioteca Eminescu, prin principiile diriguitoare științifice, vor oglindi existența unor criterii editoriale deosebite, mergând de la text până la aparatul critic auxiliar. Biblioteca Eminescu obligă editorul să găsească toate mijloacele spre a realiza un corpus al literaturii noastre clasice, ale cărei nobile tradiții umaniste sunt continuate cu talent și vigoare de cei mai înzestrați scriitori contemporani”. □ Emil Manu recenzează *Poeți și critici* de C. Stănescu: „Dacă e să cităm și acțiunile de deranj critic pe care le întreprinde C. Stănescu, acestea constau în omiterea, din discuție, a lucrărilor și scrierilor lipsite de valoare. Fără violențe și fără să impună operelor ideile sale, ci judecându-le după criterii ferme, cronicarul e un autor care aprobă și studiul erudit, polemizând calm, al lui Vladimir Streinu și rabelaisiana vervă a lui Cornel Regman. Într-un cuvânt, ne aflăm în fața unui critic comprehensiv și subtil”. □ Nicolae Baltag recenzează *Studii și cercetări* de Z. Ornea: „După cum era de așteptat, în noua sa carte, Z. Ornea nu-și abandonează vechea pasiune: curentele literare românești. Dimpotrivă! Numai că, aici, acestea nu sunt personaje centrale, ca în exegezele mai vechi ale autorului. Ele vor fi acum recompuse prin ricoșeu, prin personalitatea celor care le-au ilustrat. Din ideile și operele lor. Din acest unghi se ajunge, uneori, la tautologii. În ansamblu, însă, *Studii și cercetări* rămâne o carte utilă și extrem de actuală, incitând la discuție și la continuarea elaborării unor noi lucrări de acest gen”.

● **[„Flacăra”, nr. 23]** În *Literare*, G. Dimisianu prezintă volumul lui Radu Cosașu, *Viața în filmele de cinema*. □ Henri Wald publică eseu *Reconstruirea eului*. □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică *Notă nocturnă*. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se face o scurtă prezentare a volumului lui Ștefan Aug. Doinaș, *Poezie și modă poetică* (Eminescu): „una dintre rarele sinteze fericite dintre luciditate și pasiune”, „o carte ce pledează pentru originalitate și noutate, dar nu mai înainte de autentic”. □ Este semnalată prezența în librării a romanului *Aurélien* de L. Aragon (Univers), a *Romanului lui François Villon* de Francis Carco (Eminescu), precum și a monografiei *Cezar*

Petrescu de Ion Bălu (Albatros). □ Notă despre apariția romanului *Stele reci* de Guido Piovene (traducere de Michaela Șchiopu, prefață de Mircea Ivănescu) și a lui *Manuel* de Julien Green (traducere de Lucia Demetrius, prefață de Laurențiu Ulici) (Univers). □ Trecere în revistă a sumarului numărului triplu al revistei „Secolul 20” ce „e constituit original și substanțial «sub semnul fertilei ofensive de cultură care e Anul Internațional al Cărții»”. În secțiunea de *Teatru*, apar o serie de note despre montarea pieselor *Mașina de scris* de Jean Cocteau (Teatrul de stat Turda), *Sfântul Mitică Blajinul* de Aurel Baranga (Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani), *Gaițele* de Al. Kirîțescu ș.a. □ În *Tv, Literatură* este semnalată emisiunea *Cărți și idei*, ce conține o dezbatere pe marginea volumului *Studii literare* de D. Popovici la care participă Al. Piru, Romul Munteanu, Aurel Martin.

● **[„Luceafărul”, nr. 23]** Referitor la Conferința națională a scriitorilor, desfășurată la finele lunii mai, Zaharia Stancu apreciază: „Scriitori au dovedit, în dezbaterile problemelor profesionale și de interes general, o gândire matură, avansată [...] a unor oameni care sunt chemați să contribuie prin forța operelor lor, deloc neglijabilă, la construirea unei societăți socialiste multilateral dezvoltate în perspectiva edificării comunismului”. ■ Publică versuri: Victor Eftimiu, Constanța Buzea, Gheorghe Lupașcu, Leonid Dimov, Petre Solomon, Dinu Flămând, Gabriel Iuga, Letiția Vladislav, George Alboiu, Al. Raicu, Dumitru Stancu, Teodor Păcă. ■ Sunt prezenți prozastic Arnold Hauser, Dumitru Radu Luca, Ion Lazăr. ■ Nicolae Balotă subliniază necesitatea unor studii critice de actualitate, realizate în acord cu „apariția unui mod de a scrie nou”: „Este necesar, deci, un studiu mai atent al discursului literar, în vederea stabilirii categoriilor sale. Căci dacă considerăm perfect justificată teza unității discursului literar, această unitate, ca și diversitatea pe care o presupune și o cuprinde – trebuie explicate și justificate”. ■ Dan Cristea (*Sensuri ironice*) consideră că proza lui Ion Băieșu deține „calitatea de a răsturna locuri comune și precepte, întorcându-ne cu fața spre nuanțe”. ■ Dan Laurențiu (*Elementul originar*) elogiază volumul de poezii al lui Mihai Ursachi, *Missa solemnă* („Eminescu”, 1971): „Acest nobil cavalier, [...] trăind sub zodia romantismului eminescian, abandonându-se cu aceeași voluptate iubirii și dorului de moarte, [...] Mihai Ursachi se mai distinge și printr-o altă notă originală față de modelul său imperial: dacă la Eminescu apa reprezintă [...] un motiv și un decor [...] la autorul de azi se constituie în însuși elementul originar”. ■ Nicolae Ciobanu plasează textele critice ale poetului Ștefan Aug. Doinaș (*Poezie și modă poetică*) în spectrul mai extins al operei sale: „Pista cea mai fertilă de a pătrunde în structurile criticii lui Ștefan Augustin Doinaș, indiscutabil, este aceea oferită de corelarea ei cu însăși poezia acestui scriitor”. ■ În *Arghezi, ultimele acorduri*, Ilie Constantin realizează o trecere în revistă a celor mai importante momente din lirica argheziană, concluzionând că „poezia de la pragul alb are o aură de împăcare, de risipire lentă a identității trușului «Vraci». [...] E încununarea

stilistică desăvârșită”. ■ Secțiunea *Jurnal de lectură* cuprinde comentariile lui Mircea Iorgulescu pe marginea operelor următorilor: □ Nicolae Stăiculescu, *Urme*: „Nuvelele lui Nicolae Stăiculescu sunt construcții supravegheate ale unui autor familiarizat cu literatura, dar și inhibat de ceea ce știe: de aici lipsa unei libertăți interioare, crisparea fiecăreia dintre ele”. □ Toma George Maiorescu, *Dialog cu secolul și oamenii lui*: „Cărțile lui – versuri, proză, publicistică – sunt febrile la suprafață, ingenioase ca formulă, extravagante chiar [...] dar cu puțin efort vom descoperi întotdeauna deliberarea, premeditarea efectelor”. ■ La cincizeci de ani de la moartea lui Duiliu Zamfirescu, Al. Săndulescu semnează articolul *Duiliu Zamfirescu: o conștiință estetică modernă*: „Duiliu Zamfirescu [...] ne apare în ipostaze neapare în ipostaze nebănuite la lectura operei literare [...] sub carcasa unui clasician desuet, se dezvoltau germeii unei conștiințe artistice moderne”. ■ Nicolae Velea publică ...*De răsfățat înaintea bății, cu câteva palme* în cadru rubricii *Proverbe*. ■ Lectura volumului *Colaje* („Dacia”, 1972) semnat de Mircea Zăciu, aduce în atenția lui Alexandru George o carte „despre literatură și una dintre cele mai lucide apărute în ultimii ani. În autorul ei se simte nu numai un spirit care a gândit îndelung problemele despre care scrie acum și care nu improvizează, dar și un artist exersat”. ■ Paul Alexandru Georgescu comentează traducerea în română ale Aurorei Niculescu la poemele semnate de Roberto Fernandez Retamar și Fayad Jamis, traduse: „Poemele tălmăcite mai jos învederează, cred, tendințele esențiale ale poeziei cubaneze de azi: înlocuirea deliciilor esteticiste sau mistice printr-o viguroasă dar și lucidă trăire a istoriei, înțelegerea adâncă, dinlăuntru a circumstanței revoluționare, fixarea privirii [...] asupra omului și esențelor sale”. ■ Rubrica *Scrisori franceze* reconstituie o convorbire dintre Eugen Simion și Jean Rousset, însoțită de observațiile criticului român: „Criticul – un mediator între două universuri distincte; acțiunea lui tinde să înlăture distanța ce separă pe contemplator de creator. Momentul ultim [...] este acela în care, traversând opera, criticul e regăsește singur, îmbogățit, cu sentimentul, totuși, al unei absențe. E opera ce se reînchide în secretul ei”. ■ Ion Râmbu aduce în actualitate destinul revistei interbelice: „Fapta”: „«Fapta», de care ne ocupăm aici, [...] s-a străduit în cele cincisprezece numere de ființare, [...] să informeze despre intențiile războinice ale fascismului german și italian”. ■ În cadrul rubricii *Prezențe românești*, Edgar Papu aduce doi autori bilingvi în atenția publicului cititor □ Sandu Tzigara-Samurcaș (*Invocations*, „Saint-Germain-des-Pres”, 1972): „Sandu Tzigara-Samurcaș s-a dovedit, la origine, ca un foarte distins pianist [...] își gândește frământările, durerile, îngrijorările, speranțele, visările nu în românește și nici în franțuzește, ci în graiul muzicii”. □ Zoltán Franyó (*Liricii greci timpurii – Prima parte – Elegiacii timpurii*, „Akademie-Verlag”, 1971): „cartea redă bilingv originalul grecesc și tălmăcirea germană în versiunea lui Zoltán Franyó. [...] Traducerea conjugă exactitatea cu puritatea și eleganța, în versuri care, încântând auzul, reproduc cu fidelitate etosul și

simțirea elenică”. ■ Avatarurile feminine din opera lui Anton Holban constituie tema articolului *Anton Holban, mecanismul „dublei lucidități”*, semnat de Al. Călinescu: „Eul care povestește îl judecă pe eul care a trăit și a gândit într-un anume fel; eul povestitor dublează așadar eul aventurii, și se instituie în judecător al acestuia [...] Cartea are valoare de document uman, ea revelează o dramă individuală”. ■ Este publicat eseu semnat de Liviu Rebreanu, *Goethe, romancier*, însoțit de comentariile lui Stancu Ilin: „Existența manuscrisului lui Rebreanu, «Goethe romanicer», vine să îmbogățească moștenirea de texte critice, destul de reduse, lăsate de autorul român [...] convingerea noastră este [...] că Rebreanu a citit pe Goethe cu gândul la propria sa creație”.

5 iunie

● [„Scânteia”, nr. 9169] De la corespondentul ziarului, Gh. Baltă aflăm despre „Zilele culturii călinesciene” organizate la Bacău: „În cadrul manifestărilor culturale dedicate Conferinței Naționale a partidului și aniversării republicii, în municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej s-au desfășurat «Zilele culturii călinesciene». Aflată la cea de-a 4-a ediție, această prestigioasă acțiune culturală a reunit în orașul de pe Valea Troțușului personalități din întreaga țară. Timp de trei zile, aici, ca și în comunele învecinate, Oituz și Cașin, au avut loc întâlniri ale unor oameni de cultură cu chimiștii de pe platforma Borzeștiului, cu elevii din liceele din localitate, șezători literare, recitaluri de poezie contemporană, vernisajul unor expoziții. Cu acest prilej s-a desfășurat și o sesiune de comunicări științifice pe tema *Moștenirea literară călinesciană, literatura română contemporană și limba literară*, la care au participat prof. univ. dr. Șerban Cioculescu, prof. univ. dr. docent Al. Piru, prof. univ. dr. Mircea Zăciu, prof. univ. dr. I. C. Chițimia, prof. dr. Cornelia Ștefănescu. Zilele culturii călinesciene s-au încheiat cu un recital liric intitulat *Poetul în cetate*, la care au luat parte poeți din întreaga țară și de la cenaclul «Junimea nouă» din localitate”.

6 iunie

● [„Scânteia”, nr. 9170] Pe prima pagină găsim următorul *Comunicat*: „Comitetul Central al Partidului Comunist Român a hotărât ca lucrările Conferinței Naționale a partidului să se desfășoare în zilele de 19-21 iulie 1972, cu următoarea ordine de zi stabilită la plenara din 18 aprilie a. c.: «Cu privire la înfăptuirea hotărârilor Conferinței Naționale și ale Congresului al X-lea al P. C. R. și la măsurile de perfecționare în continuare a conducerii și planificării activității economico-sociale, la dezvoltarea democrației socialiste»”.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 7168] M. Ungheanu semnalează reeditarea volumului de schițe și nuvele al lui Ion Băieșu, *Sufereau împreună*, care „o intuiție de excepție a gesturilor și replicilor fără de care proza realistă nu se susține”, dar „ceea ce strică acestei proze, nu într-un mod hotărâtor, dar demn de reținut, este neglijența redactării, de unde apariția efectelor involuntare și a concesiei făcute efectelor umoristice facile.”

7 iunie

• [„**Viața studentească**”, nr. 23] O cronică literară a lui M. N. Rusu analizează volumul Violetei Zamfirescu – *Pedeapsă de viață lungă*. □ Medeea Ionescu semnează recenzia *Iadul și pasărea*, notând premiera piesei omonime a lui Ion Omescu.

8 iunie

• [„**Munca**”, nr. 7639] În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat prezintă volumul lui C. Stănescu, *Poeți și critici*.

• [„**Scânteia**”, nr. 9172] Ziarul continuă să publice texte cu mesajul „Cin-cinalul înainte de termen!”, chemarea „în cinstea conferinței naționale a P. C. R. și a celei de-a XXV-a aniversări a Republicii”. ■ În acest număr găsim două note de lectură: □ M. N. Rusu scrie despre *Literatura română între cele două războaie mondiale* de Ov. S. Crohmălniceanu, C.R.: „Această nouă ediție a cărții lui Crohmălniceanu cu noi completări în sectorul bibliografic și cu o mai apăsată «precizare a punctului de vedere» se dovedește un reper util și autorizat în perceperea complexului fenomen literar interbelic. Iar din punctul de vedere al istoriografiei literare actuale un impuls către sintezele pe care le așteptăm”. □ Vlad Sorianu se ocupă de volumul *Cinci prozatori iluștri, cinci procese literare* de Al. Oprea, editura Albatros: „Antologia nu e structurată pe criteriile obișnuite, cele cronologice; consecvent declarației sale programatice, de «a respecta procedura legală a unui proces», Al. Oprea așează la început «acuzarea», apoi «mărturiile» și «apărarea», verdictul urmând să-l pronunțăm noi, cititorii de azi, din perspectiva istoriei literare. Procedul criticului își atinge în mod vădit obiectivul; pentru că, încercând să ne situăm pe poziția tânărilor – în genere a contemporanului – ce descoperă marile noastre valori, vom înțelege că certitudinile pe care le dobândește cu privire la Sadoveanu, Rebreanu etc. vor fi cu atât mai ferme, cu cât ele se vor constitui mai lucid, cu cât va fi parcursă mai complet gama de emoții pricinuite de polemica «martorilor», a «părților» implicate în procesul de impunere al valorilor. [...] Inițiativa editării acestei cărți ni se pare însă valabilă, iar o mai riguroasă selecție a autorilor și a «probelor» ar fi transformat procesele – dincolo de metaforă – în micro-antologii critice, fidele timpului, dar organizate pe criteriile *vremii noastre*”.

• [„**Albina**”, nr. 23] Pe prima pagină, revista publică poezia *Laudă albinei*, semnată de Valeriu Anania. □ De asemenea, citim și folclor cules din Argeș și Galați.

• [„**Orizont**”, nr. 6] Ion Arieșanu semnează editorialul meditativ asupra a ceea ce se întâmplă în planul economiei și în conștiința patriei sub titlul *Excel-sior!* ■ În cronică literară, C. Ungureanu consemnează succesul cărții de foiletoane a profesorului Mircea Zăciu (*Colaje*, Dacia, 1972) considerând că genul foiletonului este înnobilit „când erudiția este dublată de atitudine.”

■ N. Țirioi scoate în evidență activitatea revistei săptămânale și a editurii „Fruncea”, care, timp de 11 ani (1934-1944), a răspândit ideile și lucrările intelighenției bănățene. ■ Luptă împotriva scepticismului cu care e privit criticul-cronicar, cronica fiind „izgonită cu dispreț suveran dintre manifestările critice”, Marcel Pop-Corniș într-un dens studiu de reabilitare intitulat *Dilemele cronicarului și alternativa criticii totale*. ■ Proza parodică a lui Mircea Micu îl țintește acum pe Nicolae Velea, cu un titlu în antifrază *Dă unul cu piatra și-o caută tot el*. ■ Aristide Buhoiu își continuă cronicile sportive cu *Noaptea de carnaval*. ■ Dorina Fonica și Laurențiu Cernetș continuă traducerea memoriilor celor care l-au cunoscut pe Che Guevara.

● **[„România literară”, nr. 24]** Versuri semnează: Lászlóffy Aladár (*Forța*, traducere de Constantin Olariu), Constantin Abăluță (*Neîntâlnire*; *Turle*; *Zugravul*; *Spații*), Ion Nicolescu (*Afiș*; *Ce mai fac*; *Cine are ochi să vadă*; *Imn imediat*), A. I. Zăinescu (*Țară*; *O, ce frumos!*), Ovidia Babu (*Desprinde-re*; *Ars poetica*), Barbu Cioculescu (*Arșiță*; *Arheologie*; *Ovidiu*), Corneliu Vadim Tudor (*Țării, cântul acesta*; *Lalele galbene și stânjenei, pe masă*), Angela Marinescu (*Trup de argint*; *Cuibul*). □ Mircea Ivănescu traduce din *Tineri poeți americani*: Diane Wakoski (*Un copil, o vespă și un piersic*), Morton Marcus (*Ce știi eu*), Mark Strand (*Mâncând poezie*; *Încercând să menținem lucrurile întregi*), William Hunt (*Toamna pe câmpie*), Jon Anderson (*Intrare într-o oglindă*), Sain Geraud (Bill Knott) (*Adio*; *Somn*; *Poem*; *Moarte*; *Din august târziu, până la începutul lui noiembrie*). Virgil Nemoianu acompaniază aceste traduceri cu *Nici tradiție, nici inovație*, un text critic despre tinerii poeți americani: „Desigur, acestei generații poetice i se aplică, precum oricărei alteia, butada lui Yeats – «știu un singur lucru, că suntem prea mulți» – dar să mărturisim că degajarea aceasta vădită atât față de tradiție, cât și față de inovație nu este în sine o atitudine antipatică”. □ Ion Maxim semnează prezentare, versiune românească și note în *Versurile de aut ale lui Pitagora*. □ Din proză citim *Trufie* de Constantin Stoiciu. ■ Revista comemorează *Duiliu Zamfirescu – 50 de ani de la moarte* cu: □ *Duiliu Zamfirescu* de Șerban Cioculescu, un text omagial publicat pe prima pagină. □ *Real și imaginar* de Dan Cristea, un text despre proza lui Duiliu Zamfirescu. □ Și Mircea Vaida se ocupă de *Nuvelistica lui Duiliu Zamfirescu*. □ Revista publică *Scrisori inedite din colecția Șerban Cioculescu*. ■ Revista dedică și două pagini *Congresului Federației Arhivelor de Film*. ■ Editorialul de pe prima pagină, *În perspectivă: Conferința Națională a Partidului*, este semnată R. I.: „Între 19-21 iulie 1972 se vor desfășura lucrările Conferinței Naționale a partidului, eveniment de o importanță deosebită în viața socială a țării, care va face bilanțul rezultatelor obținute de poporul nostru în opera de ridicare a României Socialiste pe trepte tot mai înalte de progres și civilizație. [...] Nu există pentru scriitori, pentru toți artiștii, o mai imperioasă datorie de conștiință decât aceea de a răspunde, cu toată ființa lor, cu dăruire și competență profesională apelului adre-

sat de partid prin glasul secretarului său general. Avem nevoie de o literatură militantă autentică, profundă, care să reflecte epoca de mărețe transformări pe care o trăim, preocupările oamenilor, lupta lor pentru progres, patriotismul lor fierbinte și devotat. Numai o literatură capabilă să meargă la esențe, înfățișând legile adânci ale realului, ceea ce este semnificativ în acest real, își poate îndeplini până la capăt rolul. Realismul nu este un inventar al vieții, descriere plată, convenționalistă, nici o eludare a complexității ei prin ocolirea problemelor grave și tulburătoare; realism înseamnă dezvăluirea contradicțiilor din realitate și el implică o atitudine lucidă, un spirit revoluționar, o cunoaștere temeinică a procesului istoric de pe pozițiile ideologiei marxist-leniniste. Scriitorii merg în întâmpinarea Conferinței Naționale a partidului cu conștiința răspunderilor majore ce le revin, însuflețiți de ideile comunismului, gata să-și pună întregul lor talent în slujba lărgirii orizontului spiritual al contemporanilor lor. Ei, «adevărații creatori de frumos», știu că menirea cea mai înaltă a unui artist comunist este să contribuie prin opera sa la crearea omului nou, înfăptuitorul de zi cu zi al viitorului însuflețitor al patriei noastre». ■ Mircea Martin scrie despre *Funcția criticii*: „În genere o critică de «direcție» cu perspectiva ei globală consecvent menținută riscă să piardă nuanțele. Și tocmai ele contează în artă. Iată de ce un acord e de dorit să intervină aici o măsură justă, o echilibrare. Militantismul trebuie dublat de spirit critic. [...] Visez un critic – promotor al unei *direcții distincte* prin însăși autoritatea persoanei sale și prin seducția scrisului său. Nu e vorba aici de o prejudecată caligrafică, dar de pregnanța necesară unei delimitări, de acea acțiune suplă fără de care ideile se veștejesc înainte de a convinge. O direcție, fie și adecvată, poate fi compromisă de inadecvarea expresiei critice. De aceea – faceți această concesie, ori aveți această exigență – până și criticul trebuie să știe să scrie. Operație deloc mai simplă decât aceea de orientare». ■ Z. Ornea publică *Preliminarii la o analiză a poporanismului*: „În general – de ce n-am spune-o! – e foarte important de deosebit între un concept și o lozincă. Poporanismul a operat și cu concepte din care, fatalmente, au rezultat și lozinci. Dar inițial se întemeia, în propoziții și enunțuri, pe concepte. Și încă destul de riguroase. A reduce totul la lozinci – și acestea integral catalogate ca diversioniste – nu ne duce, euristic vorbind, nicăieri. [...] Chiar dacă ar fi fost o eroare (dar nu a fost), de vreme ce a dominat o întreagă perioadă, în preajma celui de-al doilea război mondial, trebuie studiat cu seriozitate. E necesar, altfel spus, să înțelegem cu rațiuni istorice i-au reclamat apariția, cum s-a putut afirma și impune autoritar, ce a semnatificat în epocă și mai târziu». ■ În *Proza și principiul poetic* Maria-Luiza Cristescu se ocupă de: □ *Atât de grozavă și adio* de Nina Cassian: „E interesant că rigoarea poetei o face ca în proză să-și aleagă acele formule mai rigide, cu o chemă mai clară. Unele dintre ele au chiar o formă circulară, închizându-se, cu chiar demonstrarea ideii exprimate în ipoteză sau cu argumentarea unui exemplu simbol printr-un altul mai direct, în fond cel ce suscită analiza și interesul

(«Totdeauna corect și limpede»). E de remarcat tocmai condensarea pe un spațiu restrâns a mai multor idei literare, în așa fel încât ceea ce în proză înseamnă crearea atmosferei, prezentarea personajelor, ideea de timp și spațiu nu mai există. Personajele au vârstă sau trăsături ale feței clare, au profesie și le e descrisă vestimentația, dar nu ele contează, ci ideea generală pe care vor să o exprime. Proza vede și propune toate celelalte ipostaze într-o singură frază autoarea nefiind interesată să se oprească asupra lor”. □ *Armura lui Thomas și alte epistole* de Mircea Ciobanu: „Mircea Ciobanu se fixează pe un moment de trăire unică a ideii și aceasta nu se poate decât în poeme și simbol, căci claritatea ei în proză ar însemna și suficiența, neputința de a cuprinde toate ipostazele. Logica perfectă, expediția din aproape în aproape, asupra ideii e făcută cu mijloacele poetului și nu ale filozofului. Nu simțim nevoia unei rigori filozofice, fermecați de frumusețea poeziei, de instalarea unui simbol în altul, de pătrunderea unei metafore în zona altei idei, de abandonarea acesteia pentru o altă apărută atunci”. ■ Al. Piru semnează *Cezar Petrescu, azi*, comentând monografiile dedicate acestui scriitor apărute în ultimii ani. ■ Victor Atanasiu, noul debutant promovat în „*Pași pe nisip*”, publică un text despre *Ion Creangă*. ■ Cronica literară a lui Nicolae Manolescu, intitulată *Cazul Ion Vinei*, se ocupă de monografia *Ion Vinei* semnată de Elena Zaharia, Cartea Românească, 1972: „Studiul Elenei Zaharia înseamnă un pas mai departe peste încercările anterioare de a lămuri «cazul Vinei». Fără a modifica liniile mari ale portretului știut, autoarea îl motivează însă într-un chip foarte original și subtil. Ea își urmărește scopul cu mare răbdare și ambiție, construind de fiecare dată o inextricabilă rețea de galerii subterane, înainte de dezvălui un punct de vedere. Fără gustul aventurii, își dozează cu prudență observațiile, imaginând pe spații mici. Este, aproape peste tot, o detașare ironică și un stil fin, cultivat și cam rece care fac lectura plăcută”. ■ Apar și recenzii: □ Liviu Petrescu scrie despre volumul *Fiziologia literară* Titus Moraru, Dacia, 1972: „I-am reproșat lui Titus Moraru unele afirmații necontrolate; se susține astfel, la un moment dat, că «teoria facultății dominante» de Taine și-a elaborat-o sub impresia literaturii balzaciene, în care personajele «se constituie printr-o reducere la o trăsătură unică». [...] Astfel de observații și rezerve nu trebuie să micșoreze însă prețuirea deosebită ce se cuvine acestei lucrări; *Fiziologia literară* este o carte extrem de conștiincioasă și de o mare utilitate, mai ales pentru aceia care se preocupă de începuturile romanului românesc (ecloziunea acestuia datorându-se, în considerabilă măsură, cunoașterii și asimilării procedeele tehnice ale «fiziologiei»”. □ A. [Aureliu] G. [Goci] recenzează *Cercuri la Elisionre* de George Virgil Stoenescu, Eminescu, 1972: „Într-un volum destul de cuprinzător ca acesta s-ar fi putut dispensa de câteva poeme, în afara regulii de unitate. Și așa cartea rămâne foarte riguros construită și impune un poet care poate avea o evoluție spectaculoasă”. □ Aureliu Goci se ocupă și de *Chipul din fântână* de George Lesnea, Junimea, 1972: „Antologia de față

nu a fost alcătuită de autor și faptul se vede numaidecât. Redacția editurii a căutat să selecteze din fiecare volum cam același număr de poeme, într-o opțiune neutră care a exclus atât atașamentul sentimental, cât și perspectiva valorică (pentru că, în afara unor modificări de viziune, mai greu sesizabile, există o evidentă diferență calitativă între cărțile, destul de multe, publicate până acum de George Lesnea)”. □ Dumitru Stancu recenzează *Fabule cu preambul* de Ion Dulgheru, Litera: „Scrise cu perfectă limpezime, fabulele lui Ion Dulgheru sunt simboluri ale vieții cotidiene într-o manieră apropiată parodiilor lui Marin Sorescu”. □ Bogdan Ulmu comentează *Un caz de dispariție* de Haralamb Zincă, C.R., 1972: „*Un caz de dispariție* este un semnal de alarmă. Mesajul generos al cărții reverberează necruțător în conștiința noastră civică încă mult timp după citirea ei. Și aici credem că trebuie să-i descoperim în primul rând valoarea”. ■ În *Viața literară* citim: □ *Șantierul* anunță planurile literare ale lui Romulus Guga, Cezar Ivănescu, Aurel Tita, Ștefan Crudu, Corneliu Ștefanache, Igor Block, Constantin Cubleşan, Vasile Zamfir. □ *Găsim Calendarul sărbătoririi* cu ocazia celebrării *15 ani de la înființarea Muzeului literaturii române*. □ Citim și ultimele știri din *Uniunea Scriitorilor*: „La Sibiu, a avut loc deschiderea manifestărilor culturale dedicate Conferinței naționale a partidului, manifestări organizate de revista «Transilvania» în colaborare cu Uniunea Scriitorilor din R.S. România. Au fost prezenți: Constantin Chiriță, secretar general al Uniunii Scriitorilor, Mircea Tomuș, redactor șef al revistei «Transilvania», Aurel Rău, redactor șef al revistei «Steaua», D. R. Popescu, secretar al Asociației Scriitorilor din Cluj și redactor șef al revistei «Tribuna», Dan Tărchilă, secretar al Asociației Scriitorilor din Brașov și redactor șef al revistei «Astra», al Căprariu, directorul Editurii Dacia, Traian Iancu, director al Uniunii Scriitorilor și scriitorii Mircea Micu, Paul Constant, Virgil Ardeleanu, Wolf Aichelburg, Nicolae Prelipceanu, Petre Stoica, Mira Preda și Aurel Gotghianu. * Cea de a patra ediție a «Zilelor culturii călinesciene», prestigioasă acțiune culturală organizată de Comitetul de cultură și educație socialistă al municipiului Gheorghe Gheorghiu-Dej, a fost dedicată în acest an Conferinței naționale a partidului și aniversării Republicii. Desfășurată în municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej, această acțiune a reunit personalități ale vieții culturale din întreaga țară. Timp de trei zile, în acest oraș, ca și în comunele învecinate Oituz și Cașiu, au avut loc întâlniri ale unor scriitori și alți oameni de cultură cu chimiștii de pe platforma Borzeștiului, cu elevii din liceele din localitate, șezători literare, recitaluri de poezie contemporană, vernisajul unor expoziții. Totodată s-a desfășurat o sesiune de comunicări științifice pe temele *Moștenirea literară călinesciană, Literatura română contemporană și limba literară* la care au participat scriitorii: Șerban Cioculescu, Al. Piru, Mircea Zăciu și prof. univ. Cornelia Ștefănescu. «Zilele culturii călinesciene» s-au încheiat cu o șezătoare literară intitulată *Poetul în cetate*, la care au luat parte scriitorii: George Bălăiță, Laurențiu Ulici,

Nicolae Ioana, Romulus Vulpescu, Radu Cârneci, George Pruteanu, Traian Lalescu, Dan Culcer și membri ai Cenaclului «Junimea nouă» din localitate. * În cadrul «Comisiei pentru cultivarea și dezvoltarea limbii române» la Academia R.S. România a avut loc o ședință publică de comunicări cu subiectul *Limbaajul criticii literare* la care au participat Al. Philippide, Șerban Cioculescu, Marin Bucur și dr. Florea Șuteu. [...] Într-unul dintre cele mai vechi cartiere ale Iașului, pe strada Bușcenescu, la fosta locuință a scriitoarei Otilia Cazimir, unde de-a lungul anilor s-au întâlnit numeroase personalități culturale din țară, a fost deschis recent *Muzeul memorial Otilia Cazimir*. Sunt expuse mobile, tablouri, manuscrise, reconstituind atmosfera și ambianța în care a creat «poeta sufletelor simple». * La Facultatea de limba și literatura română (amfiteatrul Odobescu) s-au desfășurat lucrările sesiunii științifice cu tema: *Însemnătatea ideologică a literaturii comparate și raporturile acesteia cu celelalte discipline*. Au prezentat comunicări Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Vera Călin, Romul Munteanu și Marian Popa”. ■ În pagina *Cartea străină* citim: □ În „*Stele reci*” de Nicolae Balotă scrie despre volumul *Stele reci* de Guido Piovene. □ Despre volumul *Viața de toate zilele în vremea lui Ludovic al XIV-lea* de Georges Mongrédien, Editura Minerva, 1972 aflăm dintr-o notă scurtă semnată b. a. □ La Editura Univers a apărut *O sută de snoave de Franco Sacchetti, cetățean al Florenței*, iar nota este semnată d. d. ■ Pe ultima pagină găsim o *Scrisoare din Bruxelles*, intitulată *Dezvoltarea cooperării culturale în Europa*: „Între 2 și 3 iunie, în Palatul Congreselor din Bruxelles, a avut loc *Adunarea Reprezentanților Opiniei Publice pentru Securitatea și Cooperarea Europeană*. Presa scrisă și televizată a informat amplu asupra lucrărilor desfășurate în cele trei comisii (I. Securitatea, II. Cooperarea, III. Cultura) la care a participat activ și o importantă delegație a țării noastre. Comisia a III-a a fost consacrată *dezvoltării cooperării culturale în Europa*. Au participat la lucrări Constantin Crăciun, Eugen Jebeleanu, Kovács György și George Ivașcu”. Pe scurt e prezentată intervenția lui Eugen Jebeleanu, în timp ce intervenția lui George Ivașcu, intitulată *Pentru dezvoltarea cooperării culturale în Europa, într-un climat de pace și securitate*, ocupă restul acestei scrisori.

• [„*Tribuna*”, nr. 23] Grigore Zanc se referă la *Literatura angajată*: „Scriitorul nu-și aparține sieși ci națiunii sale, cetății sale. El este azi dator tocmai de aceea să înțeleagă înaintea altora și viață, care propune omului o existență demnă și liberă de orice fel de servituți”. ■ Radu Mareș recenzează cartea lui Octavian Paler: *Drumuri prin memorie*: „În tradiția literaturii române, memorialul de călătorie sau jurnalul scriitorilor- călători, a însemnat nu cum s-ar crede un moment de destindere, de evaziune, ci în majoritatea cazurilor un riscant și fructuos experiment de limbaj. [...] *Drumuri prin memorie* de Octavian Paler ilustrează condiția exemplară a unei experiențe intelectuale. În cele două părți ale cărții – Egipt și Grecia – autorul construiește două imagini ale antichității, folosind doar aluziv sursele culte, istoria...”. ■ De studiul lui Mihai Dră-

gan despre B. D. Hasdeu scrie Mircea Popa: „Pornind de la o asemenea concepție, B. P. Hasdeu a lui M. Drăgan e înainte de toate o carte de reevaluare. O operă impresionantă, dar risipită, o personalitate fascinantă, aproape legendară, dar contradictorie, iată ce moștenim în legătură cu Hasdeu! [...] M. Drăgan reface un portret complet al omului și savantului B. P. Hasdeu, nu schematizat și rigid, simplist, dar mai îngreunat de detalii”. ■ Victor Felea se referă la: *Ion Caraion – traducător de poezie*: „Printre poeții noștri care s-au consacrat cu asiduitate activității de traducător se numără și Ion Caraion. El ocupă, am putea spune un loc de frunte în acest efort general îndreptat spre cunoașterea cât mai temeinică a valorilor literare de pe ale meleaguri”. ■ La secțiunea *Sub semnul întrebării*, Adrian Păunescu stă de vorbă cu Mihai Ungheanu: „– *Va să zică voiai să nu stăm de vorbă, chiar azi, căci – spuneai – astăzi e o zi neobișnuită pentru tine. Ce fel de zi e asta?* – Este ziua în care revin în redacția «Scânteii tineretului», pe care am părăsit-o în 1968. – *Și ce e o zi neobișnuită?* – Tu ai spus că e neobișnuită. Mă pui să explic ceea ce n-am spus eu. – *De altfel, asta e și treaba criticului: să explice el ce spun alții.* – Ce scriu alții. – *Nu cumva ideea ta critică e diferită de acest înțeles al misiunii criticului?* – Înțelesul ăsta e cam sumar exprimat; nu cred că trebuie să mă explic. Îți convine cum curge războiul ăsta fără un obiect serios? – *Îmi convine; așa că te rog, continuă! Ce este criticul?* – Criticul trebuie să se dedice literaturii fără niciun fel de rezerve. – *Literaturii sau scriitorilor?* – Literaturii. Scriitorilor li se poate dedica un medic, mama, fratele, iubita. Criticul se interesează în primul rând de literatura scriitorilor și numai de ea. – *Când ai adversități literare, tu, critic, ai adversități cu autorii sau cu operele?* – Adversitatea literară e o expresie confuză pentru că presupune ambele feluri de adversitate. – *Care feluri?* – Și împotriva autorilor și împotriva operelor. De altfel, la întrebare răspusesem mai înainte, când am afirmat că un critic se dedică literaturii, nu celor ce o scriu. Deci un critic nu poate avea, fatalmente, decât simpatii și antipatii de lectură. – *Nu cred.* – Adică? Ce nu crezi? – *Nu cred că un critic e capabil să suporte disprețul – spre exemplu – pe care i-l arată un autor, el interesându-se numai de operă.* – N-am avut o astfel de experiență, așa că nu pot să-ți răspund. Așa că trebuie să-ți reformulezi... Știu unde vrei să ajungi. – *Nu-mi reformulez nimic. Voi continua să încerc să aflu de la tine marea ta slăbiciune.* – Marea mea slăbiciune e literatura. – *Care literatura?* – Scuză-mă, nu te înțeleg. – *Fii amabil și nu-mi răvăși toți termenii întrebărilor! Care sunt opțiunile tale literare?* – Când vorbim de opțiuni, trebuie într-adevăr să citim autori pentru că literatura se realizează numai prin personalități. În general, cred că opțiunile mele s-au făcut văzute în ceea ce am scris. – *Vreau să-și mărturisesc că nu-i așa.* – Poate o să mă faci să-mi revizuiesc părerea. – *S-au văzut din ceea ce scrii ideile tale literare, s-a văzut opțiunea ta critică, dar nu gustul literar.* – Și eu am să te întreb atunci: ești sigur? Și am să-ți răspund pe urmă, indiferent de ce-mi vei răspunde. – *Nu sunt sigur și iată de ce e bine să*

dialogăm. – Este dezavantajul criticului de actualitate, cu activitate intermitență, lipsită – prin forța împrejurărilor – de continuitate. O suită de cronici, în reviste, este desigur un test al opțiunilor unui critic. Dar aceste opțiuni sunt mult mai vizibile într-un volum. Când criticul se află la început și când nu se poate desfășura până la capăt, opțiunile sunt și mai greu vizibile. E situația în care se află mulți critici destul de cunoscuți. Activitatea unui critic cere continuitate și spațiu, sigur de manifestare. Mai mult ca oriunde, în critică nu se poate construi decât în durată. – *Pentru că am și ai dezavantajul respectiv, e cazul totuși să mărturisești scara de valori te solicită!* – Te referi la literatura actuală? – *Da.* – Literatura de astăzi e mai mult decât solicitantă pentru critic. Dificultatea e mai ales de cuprindere. Nu cred însă în prejudecata după care un critic trebuie să citească absolut totul și să dea verdicte în legătură cu fiecare autor și cu fiecare carte. Dar orice critic trebuie să aibă o viziune și o conștiință a întregului fenomen literar și un număr de scriitori preferați, a căror literatură o urmărește cu încredere și perseverență. Vreau să dau nume. Țasta e scopul cel mare. – *Vreau.* – Am participat la lansarea, afirmarea și consolidarea (chiar!) prin anii 1965- 1966 – 1967 – 1968, a unor scriitori – prozatori și poeți – în al căror talent cred și acum. Însă numai în talentul lor. Mult mai interesant mi se pare fenomenul literar cel mai recent și evoluția unor poeți ca.. Ascultă, chestia asta e penibilă pentru că trebuie să pun și numele Constanței. – *De ce să fie penibil?* – Am să dau niște nume. Trece Constanța Buzea, Ileana Mălăncioiu, Dan Laurențiu, tu... – *Cu ce scrii tu? Cu T sau cu T?* – Hai, nu face spectacol. Trece numele întreg. Nu-i nici gramatical! – *Ce nu-i gramatical?* – Deci Dan Laurențiu, Adrian Păunescu, Ursachi. E prea multă intimitate. Lasă însă așa lista și o completez eu. Și prozatori ca: Duda, Buzura, Nedelcovici, Sânziana Pop, Gheorghe Suci (știu că a scris un roman promițător). Rămânem așa. Te întreb dacă-ți ajung numele astea sau mai vrei? Ce crezi că lipsește de aici? – *Nu știu ce lipsește. Mă bucur că totuși, ai spus nume. Mi se pare că nominalizarea e, în lumea noastră literară, un semn de curaj.* – Nominalizarea? Nominalizarea selectivă vrei să spui. Dar eu cred că e mai mult un sistem de reclamă. – *Al cui?* – Al celor care-l practică. De aceea și evit, pe cât pot, enumerările, care sunt însă mereu inevitabile. Cunosc cazuri când gloria unui scriitor s-a constituit printr-o persuasivă, sistematică și tenace citare de către ceilalți. – *De exemplu?* – Nu vreau să dau exemple. – *Asta-i bună. De ce nu vrei?* – În niciun caz, nu din lipsă de curaj. – *Dar din ce?* – E mai important să arătăm de ce un scriitor este bun, decât să insistăm – fie și detestându-l! – asupra unui nume, făcându-i exact serviciul pe care nu vrem să i-l facem. – *Deci nu vrei ca să nu dai o mână de ajutor neantului literar.* – Exact. Dar mai sunt lucruri despre care putem vorbi. – *Vă rog! Vă rog!* – Îmi trec prin cap tot felul de amintiri literare deși e cam devreme. Iată o experiență comună la «Amfiteatru», iată colaborarea la «Ramuri», trecerea mea prin redacția «Luceafărului», lucruri care – toate – reprezintă experiențe semnificative. – *Ar fi fost semnifi-*

cativ pentru tine și dacă i se întâmplau altuia? – Semnificația depinde de cel care trăiește experiența, de capacitatea lui de a înțelege momentul prin care a trecut, de a-l proiecta în memorie. Numai așa experiența devine zestre a inteligenței și cred că experiențele amintite (care nu sunt numai ale mele, sunt și ale lui Ilie Purcaru, Paul Anghel, Ilarie Hinoveanu, Ion Băieșu, Adrian Păunescu, Ioan Alexandru, Ștefan Bănuțescu) constituie câteva momente (o, iarăși momente!), constituie etape... Nu-mi place răspunsul meu, pentru că îmi pare că nu am exprimat într-adevăr ceea ce am vrut să spun. – *Unii sunt curioși de ce, în loc să șterg pur și simplu, când autorii se răzgândesc, eu transcriu momentul lor de panică în fața a ceea ce le-a ieșit pe gură. Dă-mi voie să mă explic: pentru că interviurile mele vor să fie câteodată filme psihologice, iar nu opere literare rotunde. Și acum, continuă, dacă mai ai chef!* (Mihai Ungheanu râde și îmi spune: *Ar trebui să notezi și râsul!*) – Am considerat, de la început, că nu sunt omul potrivit față de tipul de interviu pe care-l practici. (Faptul că rămâi în urma interlocutorului arată că nu te miști într-un regim de spontaneitate, că urmărești să prezinți un spectacol. Că participi la o contrafacere și că nu autenticitatea este scopul. Acuma, închide paranteza) – *M-am supus!* – Există oameni care se pot descurca foarte bine în fața întrebărilor unui ziarist ingenios. Există chiar o profesie de dător de interviuri. Regimul de spontaneitate pe care-l pretinzi, în general, oricărui dintre cei pe care-i alegi, nu mi se potrivește deloc, între altele, și pentru că nu văd de ce o idee nu poate fi dusă până la capăt și exprimată cu grijă. Pentru că, deși am marcat numele revistelor și al unor scriitori, nu m-am exprimat până la capăt, dar precizez că am introdus un termen necesar în discuție. – Ce termen? – Câțiva oamenii din generația noastră au avut un rol important în procesul de înviorare a schimbărilor de idei în publicațiile literare. Și revistele amintite le-au facilitat, în bună măsură gestul. Pentru a fi compleți, trebuie să precizăm că nu unul dintre cele mai mici roluri l-a avut, totuși, seria «Luceafărului» condusă de Eugen Barbu. – *La ce?* – Mă refer în primul rând la încurajarea de tinere talente din partea acestei reviste și nu la absența spiritului critic prin care s-a făcut cunoscută. – *Cum arată acum înviorarea?* – Acum? – *Acuș-acuș.* – Multe semnături tinere, care acționau atunci conjugat, nu mai sunt întâlnite în publicațiile cărora le dăduseră un suflu particular. Și fenomenul este simptomatic pentru placiditatea unor publicații literare. – *Parcă văd că o să te atace cineva la vreo poștă a redacției.* – Este cu puțință, pentru că uneori spiritul gregar reușește să se organizeze foarte bine în bastioane pe care le-au cucerit alții. – *Și nu ți-e frică?* – Lasă! Asta-i Întrebarea? Frica, în viața literară, e un termen destul de utilizat pentru că unii folosind formele de organizare a breslei, în scopuri străine intereselor generale, au reușit să creeze un climat de suspiciune... colegial. Întristător este că fac asta, mai ales, cei care au protestat împotriva felului în care Eugen Barbu folosea revista «Luceafărul». Rolul tinerilor, în schimbările petrecute, n-a fost minor. Ei au fost chiar antrenați în această confruntare care n-ar fi trebuit să aibă loc

și, de câte ori recapitulez întâmplările anului literar 1968, îmi aduc aminte de un pasaj din *Memoriile* lui E. Lovinescu care, adresându-se tinerilor, spunea aproximativ următoarele: atunci când un bătrân se poartă excesiv de atent cu un tânăr, acesta trebuie să știe că el nu esre scopul ei mijlocul. Știu că Lovinescu spune asta de două ori, de unde se vede că, în această tristă experiență, generația noastră nu e singură. În realitate, ceea ce trebuie să se discute în legătură cu «Luceafărul» condus de Eugen Barbu era dispariția treptată a secției de critică literară, ceea ce a lipsit revista de busolă. Este o boală a presei literare, această abulie a spiritului critic. Precizez: vinovați nu sunt criticii, vinovată e încercarea unor scriitori de a folosi revistele în scopuri de reclamă. – *Sunt, poate, autorul unei întrebări care circulă azi: de ce nu scrieți o istorie a literaturii române? Ei?* – Dacă-mi amintesc bine, am răspuns acestei invitații în «România literară». – *Nu cumva m-oi fi atacta și eu am uitat?* – Am atacat invitația, care era neînsemnată, pentru că mi s-a părut un act de demagogie din partea revistei care o lansa, revistă care nu strălucise până atunci în a încuraja tentativele, parțiale, care duceau către o astfel de finalitate. – *Ai un regim de șrapnel, izbești în toate părțile deodată.* – În cine am izbit acum? – *Ce ți-o fi trebuind să ataci și acea variantă a «Luceafărului»?* *N-ai și tu puțină tactică în tine?* – De fapt explicațiile sunt date pe larg în articolul cu pricina. Iată de ce mi s-a părut cel puțin contradictorie deschiderea unei discuții în paginile revistei. – *Îmi pare rău că ești nedrept, ori prea bombardat de propria ta memorie, când vorbești despre Bănulescu.* – Nu admit felul cum ai formulat întrebarea. – *Ce crezi că eu admit tot ce spui tu?* *Eu mai am și dezavantajul că trebuie să înghit în sec și să notez cum mă ataci.* – Și avantajul de a te delimita pe tăcutele. O să revin asupra întrebării a cărei formulare mi-a displicut, pentru că nu e vorba despre Ștefan Bănulescu, persoană și scriitor pe care l-am admirat foarte mult, ci despre omul cu responsabilități de breaslă Bănulescu care oricum m-a dezamăgit printr-o teamă de critica literară. Din cei 6-7 tineri critici pe care revista «Luceafărul» a încercat să-i cultive, niciunul nu a fost impus de revista «Luceafărul». Un exemplu edificator: Florin Manolescu. – *Nici nu știi cu câtă strângere de inimă scriu ce spui acum. În fine, asta e!* – În interviul nostru ceea ce mă dezamăgește este atenția pe acre suntem obligați să o acordăm climatului literar și care ne răpește de la un dialog mai fertil. – *Care sunt marii scriitori din România de azi?* – Îmi pui o întrebare pe care am mai evitat-o odată. Clasamentele literare trebuie ocolite pentru că ele pot conține, atunci când timpul nu le verifică, mari injustiții. Am răspuns mai ales ca un critic al actualității literare, iar întrebarea se adresează unui istoric literar indiferent de desfășurarea de moment a valorilor. Un istoric literar nu mizează ci alege în mod distant. Când am să scriu o istorie literară am să-mi permit răceala și distanța impuse de întrebarea. Până aunci desfășurarea literară a unor scriitori ca Eugen Barbu, D. R. Popescu, Fănuș Neagu, și sunt interesat de absența literară a lui Titus Popovici, listele putând fi continuate cu diverse alte

nume. După cum, în poezie mă interesează scriitori pe care i-am citat și a căror caracteristică este faptul că opera lor e în curs de constituire. De aceea, numele unor scriitori deja consacrați și a căror operă exclude surprizele nu sunt prezenți în enumerarea mea. – Enumeră! – E banal să citez nume ca Philippide, Jebeleanu, Emil Botta etc. Nu l-am citat nicăieri pe Ion Gheorghe și probabil că uitări mai sunt. Nu știu dacă o istorie a literaturii române contemporane ar rezolva dilemele și nesiguranțele de care se plâng mulți scriitori. O istorie literară de autoritate nu se scrie de pe o zi pe alta... Cred, însă, că e vremea realizării unor studii despre marii scriitori de astăzi. Și pentru că îl consider pe Marin Preda unul dintre aceștia (poate, până acum cel mai proeminent din punctul meu de vedere) i-am închinat un studiu care sper să apară repede. – *Mihai Ungheanu! Nu ai tu un vers care să te urmărească?* – Am mai multe. Iată unul: «Dați-mi un trup voi, munților, mărilor!» – *Frumoasă pedeapsă ți-am dat, să închei cu versuri dialogul nostru. Frumoasă pentru că eu te consider un critic de idei iar nu un impresionist împăienjenit de versuri*”.

9 iunie

• [„**Munca**”, nr. 7640] În rubrica *Punct* se publică, cu titlul *O acțiune mai militantă de difuzare a valorilor literaturii noastre*, cu scurt interviu cu Al. Piru. Întrebat cu privire la o „linie directoare care a străbătut producțiile literare de la începuturi până azi”, acesta răspunde: „sunt de părere că există, într-adevăr, o linie directoare care străbate literatura română de la începuturi până astăzi. Sadoveanu continuă narațiunea din cronica lui Ureche, Miron Costin și Neculce. Arghezi reia lirismul psalmilor lui Dosoftei. Eminescu, mai înainte cultiva „limba veche și înțeleaptă”, Nichita Stănescu s-a întors la „dulcele stil clasic” al lui Dimitrie Cantemir și al Văcăreștilor”. În cea ce privește problema „coordonatelor pe care se dezvoltă literatura română contemporană”, criticul apreciază că aceasta „a trecut printr-o fază de experiențe pe care în sfârșit trebuie să le părăsească, să iasă din epigonism ca și din mimetism. Poezia trebuie să-și redobândească limpezimea, proza trebuie să depășească reportajul, iar teatrul să-și regăsească limbajul adecvat, comunicarea cu publicul”. Alte probleme atinse sunt legate de difuzarea literaturii române peste hotare, precum și de problema criticii literare și a judecății de valoare.

• [„**Contemporanul**”, nr. 24] Zoe Dumitrescu-Bușulenga prezintă: *Ideea originilor în cultura românească*: „Fenomenul românesc care poate fi denumit astfel mai ales din pricina caracterului problematic al culturii noastre, cultură cu valențe multiple, se prezintă cercetătorului într-un fel rodnic ambiguu ... cu tinerete de istorie și bătrânețe a spiritului. Câteva trăsături specifice îl definesc în concertul culturilor celorlalte popoare. Apariția și notorietatea târzie în lumea europeană a culturii românești s-a datorat unei istorii grele, de amare vicisitudini. Abia cu Cantemir, la începutul sec. XVIII, suntem citați de Europa luminilor, de Montesquieu și Voltaire, apoi de romantici, Byron și Hugo, ca

surse de referințe notabile pentru istoria sud-estului pe continentul nostru”. ■ Paul Anghel continuă studiul despre *Literatura non-fiction (II)*: „Am reluat mai multe cărți non-fiction apărute la noi în ultimii ani, pentru a încerca să consolidăm niște intuiții mai vechi. Cartea lui James D. Watson, *The double Helix* a apărut la New York în 1968, iar peste doi ani, în 1970, la București, Editura Științifică, cu titlul modificat: *Elicea vieții* – o relatare personală asupra descoperirii structurii A.D.N.-ului”. ■ Referindu-se la proza lui Duiliu Zamfirescu, Al. Săndulescu observă: „Cu romanul *Șatra* sau cu acel tulburător requiem care este *Ce mult te-am iubit*, proza lui Zaharia Stancu intră în orbita unei literaturi grave, cu un pronunțat caracter meditativ. Cu toate că deosebite ca factură și ca formulă, *Șatra* fiind o scriere prin excelență epică, cu o acțiune bine condusă spre deznodământul tragic, punctat de episoade dramatice și semnificative – aceste două cărți sunt înrudite prin momentul psihologic căruia aparține. Este și momentul *Cântecului șoptit*, când scriitorul pătrunde, prin arcuirea neguroasă a gândului, spre solemnitatea întrebărilor esențiale. Regăsim în *Șatra* o lume de instincte dezlănțuite, manifestate impudic pe un fundal mereu neguros, apăsător, chiar dacă soarele verii fierbinți străjuiește exodul, veșnica mărșăluire către niciunde. Peisajul este adesea dezolant, iar personajele sunt copleșite de obsesii”. ■ Laurențiu Ulici semnalează apariția cărții lui Raymond Queneau: *Amicul meu Pierrot*: „Povestea lui Pierrot și a cunoscuților săi e numai o jumătate din carte. Cealaltă jumătate e limbaj. Queneau e membru al Academiei Goncourt, dar și al Colegiului de Patafizică, un scriitor preocupat de frumusețea încă disprețuită a unei limbi – «cea de a treia franceză» îi spunea – vorbite în mediile populare, în cartierele marginase ale Parisului, o limbă de mare plasticitate de la care, mai înainte, se va fi revendicat și autorul lui Ubu”.

● [„Cronica”, nr. 23] În *Cronica literară*, Zaharia Sângeorzan prezintă, cu titlul *Un prinț al uitării?*, monografia Elenei Zaharia dedicată lui Ion Vinea (C.R.). ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga publică un articol despre publicația *Bluze albastre*. □ Iorgu Iordan scrie *Despre afirmarea valorilor și cultivarea limbii*. □ În *Mențiuni critice* este prezentat volumul de versuri *Cuvintele, frumoase flori* de Mara Nicoară și *La poarta pietrelor* de Iustin Moraru. □ Cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la naștere, Florin Faifer îi dedică un articol lui *Gheorghe Sion, memorialistul*. ■ Este adusă în discuție din nou tema *Momentul actual în critica și istoria literară*, în numărul de față răspunzând la întrebări Mircea Popa și Daniel Dimitriu. Întrebați „în ce măsură o istorie a literaturii române beneficiază de monografiile, studiile, eseurile etc. publicate în ultimul timp”, Mircea Popa răspunde: „Acum câțiva ani, când s-a luat în discuție realizarea tratatului academic de *Istorie a literaturii române*, ajuns abia la vol. II, cineva a riscat afirmația că realizarea unui asemenea corpus de interes național n-ar fi încă îndeajuns de pregătită pentru respectivele operații preliminare, de șantier. Afirmație eronată pe de-a-ntregul, menită să

amâne *sine die* o acțiune utilă, de mare interes practic. Că nu avem încă o bibliografie a literaturii române, că ne lipsesc edițiile critice complete de scriitori (în acest sector situația continuă să fie alarmantă), că mulți dintre ei nu posedă încă o monografie (una singura, nu mai multe!), iarași e adevărat! Dar un bun istoric literar, înarmat cu solide cunoștințe, și animat de o tenace și perseverență ambiție (exemplul lui Călinescu nu mai trebuie invocat) e în stare să depășească singur acest impas. [...] O bună istorie a literaturii române trebuie pregătită printr-o suficientă cunoaștere a tot ceea ce s-a scris bun sau rău despre scriitorul respectiv, și în funcție de aceasta trebuie construită o opinie nouă, personală, creatoare, viabilă”. □ La această întrebare, Daniel Dimitriu răspunde în următorul mod: „Critica poate mai puțin pregăti o istorie a literaturii sau alta dar poate, ca urmare a unui studiu sistematic, modifica o anume concepție despre istoria literaturii”. □ În privința cercetărilor dedicate curentelor literare românești, Mircea Popa apreciază că acest domeniu „și-a găsit în ultimii ani cercetători prestigioși”, în timp ce Daniel Dimitriu consideră că „în abordarea acestei probleme sunt trei dificultăți principale: prima ține de delimitare, de posibilitatea de extindere a unui curent asupra unor scriitori sau perioade de tranziție; a doua, de natură ceva mai operativă, vizează capacitatea unui curent sau altuia de a lăsa urme, atât în perioada de intensă manifestare cât și ulterior; în sfârșit, un al treilea aspect ar fi gradul de aderență, de adecvare a cutărui sau cutărui curent la specificul culturii românești”. □ Următoarea întrebare se referă la capacitatea criticii de a „delimita tendințele, stilurile literaturii contemporane”, problemă în care Mircea Popa răspunde: „Resuscitarea periodică a unor discuții privitor la accepțiunea unor termeni, nedefinirea lor în funcție de evoluția fenomenului literar și mai ales a mișcărilor de idei contemporane ni se pare absolut necesară. O noțiune nu este un element închistat, finit, dat o dată pentru totdeauna, ci o structură dinamică, activă, capabilă de înnoiri atât pe plan conținutistic, cât și formal. În acest domeniu realismul este într-adevăr noțiunea care suscită, și va suscita încă, cele mai multe controverse. Faptul se datorează în primul rând accepțiunilor diferite care i se atribuie, pe de altă parte, cramponării noastre de a-l folosi cu orice preț. Realismul e o noțiune prea largă, prea vagă, care amenință să devină „sans rivages”, tocmai pentru că ea cumulează atât atributele metodei, cât și pe cele ale curentului”. □ La întrebarea dacă „critica literară a reușit să delimiteze tendințele, stilurile literaturii contemporane?”, Mircea Popa răspunde: „După trei decenii de existență, literatura română contemporană dispune de toate condițiile pentru a intra în faza revizuirilor ferme, a privirilor retrospective existente. Faza acumulărilor cantitative din primele decenii a creat premisele necesare salturilor calitative, exploziei estetice a deceniului 6. Diversitatea tematică, stilistică și valorică, îndeamnă la operații de clasificare, ierarhizare și eliminare. Libertatea de creație, îmbunătățirea condiției scrisului și scriitorului a atras după sine și anumite procese inflaționiste în care cartea proastă creează și susține ani de

zile un scriitor. Critica „în mers” nu poate contribui întotdeauna la paralizarea unor astfel de fenomene. O istorie a literaturii române contemporane, alcătuită după criterii ferme, este chemată, să facă ordine în sectorul literelor române, să definească stilurile și tendințele, să le explice (în acest sens ancheta inițiată de *Tribuna* e de bun augur)”. □ În ceea ce privește responsabilitatea criticii, Daniel Dimitriu comentează: „comparativ cu ceea ce a fost critica acum douăzeci de ani lucrurile s-au modificat substanțial. Că acest plus nu exclude o sumă apreciabilă de minusuri e altă problemă. Există o etică a criticii literare de la care se fac nu o dată concesii din cele mai puțin onorabile. Din acest punct de vedere critica nu se află întotdeauna la înălțimea funcției sociale cu care a fost investită”. □ Aurel Leon, în *Shakespeare fără legendă*, discută montarea piesei *Nevestele vesele din Windsor* la Teatrul Național din Iași de către Anca Ovanetz. □ În *Cronica dramatică*, cu titlul *Două piese românești* N. Barbu prezintă *Ape și oglinzi* de Paul Everac și *Unchiul nostru din Jamaica* de Dan Tărchilă. □ Cu titlul *Șah la regină* este publicat un fragment de roman semnat de Ștefan Oprea. □ Ion Horea publică poezia *La Delfi*. □ În *Lirică din Canada* sunt publicate o serie de poezii semnate de Monique Bosco, Luc Perrier, traducerea aparținându-i lui Val. Condurache. □ Este publicată schița lui Dylan Thomas, *După bălci*. □ George Damian publică poemul *Ospățul rechiniilor*. □ Mircea Herivan realizează o anchetă pe tema *Culturi naționale în perimetrul culturii universale*, la care participă Jacques Rial, Wilhelm Weber, W. Katrzynski, Andrei Isaksson, R. W. J. Keszy, Marija Vilfan. ■ În *Moment*, cu titlul *Criza povestirii*, se discută articolul omonim semnat de Valeriu Cristea și publicat în nr. 5/1972 al revistei „Argeș”: „Criticul respinge anacronismul povestirii în literatura modernă pe baza unor exemple convingătoare. Secolul nostru este unul profund social și deschis epicului. Secolul XX furnizează notează criticul „teme de povestit, teme enorme, zguduitoare, revelatoare în ultima instanță pentru psihologia și condiția umană”. Povestirea contemporană nu poate intra în criză, căci temele sociale îi oferă substanță, iar structura ei are cu ce să se formeze atât din punct de vedere ideologic, cât și din punct de vedere estetic: „Epoca noastră e prea spectaculoasă, prea dramatică, prea pasionantă, pentru a ne putea permite refuzul de o consemna”. Povestirea nu și-a pierdut actualitatea, audiența la public și nici nu și-a epuizat resursele de reflectare artistică. Despre posibilitățile ei estetice, despre „reabilitarea” ei în contemporaneitate nu trebuie să se discute nuanțat și mai mult. Ideea de „criză” a povestirii semnalată și comentată cu pricepere de Valeriu Cristea ar putea declanșa, credem, cu bune rezultate, o discuție critică în presa noastră”. În *Generozitate* se comentează: „Foarte generoase și atente cu surorile lor din țară, revistele bucureștene atrag atenția cu regularitate asupra sumarului acestora (gestul ar putea fi nobil dacă ar fi întotdeauna dublat de sinceritate). Dar a devenit o modă - de la care aproape că nu există excepție ca atunci când confrății noștri din capitală ne fac onoarea să-și arunce ochii asu-

pra revistelor noastre, ei nu văd decât semnăturile colegilor și prietenilor lor bucureșteni care în mod firesc și necesar publică și-n revistele din țară. Cei mai recent și mai caracteristic exemplu ni-l oferă „Contemporanul” care într-o „Revista revistelor” consemnează apariția a cinci reviste din țară: „Familia”, „Argeș”, „Tomis”, „Tribuna” și „Cronica”, remarcând în 99 la sută din cazuri semnăturile bucureștenilor (Paul Anghel și Șt. Aug. Doinaș în „Familia”, Marin Preda și Radu Boureanu în „Argeș”, Virgil Teodorescu în „Tomis”, Adrian Păunescu și Cezar Ivănescu în „Tribuna”, Demostene Botez în „Cronica”). Departe de noi gândul că articolele semnate de cei citați nu ar fi valoroase, dar o prea evidentă ostentație cu care sunt ocolite paginile realizate – bine, rău – și cu forțe proprii. Unele reviste au un anume profil, un anume stil al lor, o anume linie de conduită, o anume direcție care se păstrează dincolo de semnăturile confrăților bucureșteni sau, în unele cazuri, aceștia vin tocmai în întâmpinarea acestor direcții. A nu observa aceasta înseamnă a face publicistică de dragul publicisticii și a te păstra pe o poziție permanent ironică, cel puțin nu la locul ei”. □ În *Scrisori varșoviene*, L. Moldovan publică *Cehov în viziunea lui Hanzkiewicz*.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 79] În întâmpinarea Conferinței Naționale a Partidului și a sărbătoririi împlinirii a 25 de ani de la proclamarea Republicii vine și eseul *Funcția critică a literaturii* de Emil Manu: „Prin natura lui, scriitorul e un nonconformist într-un cadru dat, face un act de cunoaștere și în același timp de transformare a conștiințelor... Caracterul polemic asigură și aspectul dinamic al unei literaturi... Polemica este o implicare a tuturor marilor opere fără ca acestea să devină întotdeauna pamflete. Astfel, marele roman al lui Cervantes este o operă polemică, ca și *Faust*, fără să fie un pamflet de tipul *Istoriei Hieroglifice* a lui Dimitrie Cantemir. Aducând lucrurile la noi și în vremea noastră și *Princepele* lui Eugen Barbu și *Istoria unei secunde* a lui Adrian Păunescu și *Fuga* lui D. R. Popescu și *Marele singuratic* al lui Marin Preda și *Dulce ca mierea e glonțul patriei* de Petru Popescu sunt opere polemice, unele chiar pamflete, fără ca autorii lor să-și fi pus în gând o pamfletizare programatică. Vrem numai să subliniem ideea că există la baza oricărei opere literare – în proză și în teatru lucrul e și mai evident – o anumită replică polemică, atitudine care trezește interesul și care constituie nervul etic al ficțiunii”. □ Același omniprezent E. Manu semnează încă două articole, despre Ion Pas, *Scrieri*, vol V, respectiv finalul „foiletonului” despre *G. Călinescu și socialismul vulgar* (privind articolele din „Națiunea” prin care G. Călinescu intrase în conflict cu dogmaticii anilor '40 ce-l înfieraseră în „Flacăra”, deși angajarea marxistă și participarea criticului erau evidente). Textele sale amintite din 1948 – *Un răspuns, Câteva instrucțiuni, Spre o critică literară marxist-leninistă* – polemizau cu critici progresiști lipsiți de experiență, care practic îngreunau, după părerea lui G. Călinescu, mersul înainte al ideilor. Prin ele, Călinescu devine „un estetician antisociolog de mare finețe

și bună credință”, articolele din „Națiunea” marcând de fapt *începutul direcției antisociologice din critica noastră modernă*. ■ Dinu C. Giurescu răspunde articolelor polemice ale lui C. Daicoviciu din „Tribuna” – 4 și 11 mai 1972, în *Note critice la o carte de istorie* (cel acuzat de Daicoviciu fiind chiar C.C. Giurescu, la data articolelor plecat din țară, ca titular al primului curs de civilizație românească la Universitatea Columbia din New York, și apărut în lipsă de fiul său.) □ Rubrica *Sport – Ultima oră*: „Colosalul critic Al. George (pe post de libero) a trecut de curând pe teren străin (*n.b.* traduceri); prima victimă – Ghepardul lui Lampedusa.”

10 iunie

● [„**Munca**”, nr. 7641] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Dumitru Grigoraș, Petre Păulescu, Theodor Poiană. □ Revista publică o notă intitulată *Tennessee Williams - actor fără voie* ce are ca subiect interpretarea de către acesta a unui rol din propria sa piesă, *Menajeria de stilă*.

● [„**România liberă**”, nr. 8593] În cadrul „Cronicii teatrale”, Radu Popescu prezintă piesa lui Ion Omescu, *Iadul și pasărea*, montată la Teatrul Național „I. L. Caragiale”, notând că: „Odată ce a făcut, cu Rebelul, saltul din istoria actualizată în actualitatea istorică, Ion Omescu pare hotărât să se întîrzie aci, să exploateze serios această zonă, al cărei subsol este, de altfel, mult mai bogat. Omescu este un scriitor serios, pe care, în afară de multilateralitatea talentului, îl caracterizează cremenea voinței, forța tenacității, atotbiruitoare.”. Spectacolul i s-a părut „limpede, neted, corect”.

● [„**Scântea**”, nr. 9174] Ioanichie Olteanu semnează *Discernământul editorial – condiția autenticului debut literar*: „Activitatea editorială poate da uneori impresia că promovarea scriitorilor tineri stă încă, așa cum s-a mai observat, sub semnul hazardului, cel puțin în parte. Autori de opere puțin semnificative, nedepășind nivelul amatorismului inteligent, sunt îmbrățișați uneori cu nejustificată ușurință, în timp ce lucrări de talent se întâmplă să aștepte până să vadă lumina tiparului mai mult decât o impun condițiile obiective. Tratatul manuscriselor datorate debutanților oscilează câteodată între îngăduință și rezistență la înnoirea expresiei sau la caracterul răspicat al atitudinii. O corelare a activității editoriale cu cea a criticii fiind imposibilă și de nedorit – libertatea și independența deciziei fiind condiții indispensabile pentru fiecare din aceste sectoare ale vieții literare – se impune, cred, o și mai mare atenție în edituri față de observațiile și reacțiile opiniei publice. E necesar, desigur, un matur discernământ, critica nefiind nici ea o instanță infailibilă. E de așteptat de asemenea o legătură mai activă cu cele câteva cenacluri de autoritate (și asemenea instituții sunt puține în țară), cu redacțiile revistelor, cu cercurile în care fac primii pași în literatură noile talente, pentru a se asigura o selecție cât

mai exactă și promovarea la timp a viitorilor scriitori. Răspunderea editorului este mare și în acest sector; profilul literaturii *de mâine* depinde în mare măsură de modul cum se manifestă *azi* largă înțelegere, priceperea și exigența principială”.

● **[„Flacăra”, nr. 24]** În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie *Despre tropisme*. □ În *Varietăți*, revista publică o fotografie inedită, cu titlul *Alfred Hitchcock nu se dezmințe*. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, este anunțat noul volum al Ninei Cassian, *Loto-poeme* (Albatros). ■ Succintă prezentare a volumului lui Alexandru Ivăsiuc, *Pro domo. Radicalitate și valoare* (Eminescu): „cartea reunește eseurile publicate la rubrica *Pro domo* în săptămânalele «Contemporanul» și «România literară»”. Autorul apreciază că „în recenta-i carte nu o dată întâlnim idei fertile, incitante la meditații, exprimate într-o logică strânsă, asupra unor factori determinanți ai valorii fenomenului artistic”. □ Se semnalează retipărirea, la Albastros, a micromonografiei *Voltaire* de T. Vianu, iar la Univers a volumului *Moștenirea lui Leopardi* de Carlo Bo. □ Notă despre conținutul volumului de nuvele *Lumina și piatra* de Banu Rădulescu (C.R.). □ Prezentarea volumului de poeme *Noaptea din Underground* de Teodor Scarlat (C.R.). □ Trecere în revistă a suplimentului „Cariatide” din Arad ce „aduc un interesant și variat sumar, ancorat în bună măsură - lucru lăudabil - în realitățile de acut interes ale regiunii”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, sunt prezentate piesele *Apus de soare* de Delavrancea (Teatrul de stat din Oradea), „spectacol excepțional, impunând cu forță un nou nume în regia românească, cel al Nicoletei Toia”, *Antigona* de Sofocle, *Preșul* de Ion Băieșu (în repetiții la Teatrul din Arad) ș.a.

● **[„Luceafărul”, nr. 24]** Articolele incluse în prima pagină a publicației discută apropierea Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român (19-21 iulie 1972). ■ Publică versuri: Ion Mărgineanu, Virgil Teodorescu, Radu Boreanu, Ilie Constantin, Ion Iuga, Mariana Filimon, Ion Lotreanu, Adrian Beldeanu, Dorin Tudoran, Dumitru Alexandru, Emil Suci, Doina Uricaru. ■ Gheorghe Schwartz publică textul în proză *Joc de oglinzi*, iar F. Brunea-Fox semnează reportajul *Calea mireselor*. ■ Nicolae Ciobanu recenzează versurile lui Ben. Corlaci: „Cartea *Poeme florivore* [...] reprezintă cea mai recentă și, în același timp, cea mai elocventă probă privind prezența unui poet de incontestabilă originalitate”. ■ Recenzii publică și Mircea Iorgulescu □ Iosif Petran, *Pereții albi* (Eminescu): „Teatrul lui Iosif Petran este, ca și proza sa, expresia unui spirit lucid și neliniștit în felul lui Camil Petrescu”. □ Mihai Neagu Basarab, *Scurtă poveste cu un suveran zănat* (Eminescu): „Prin predominanța tehnicii se poate ajunge la serie și pericolul care amenință asemenea compuneri este impersonalitatea”. □ Crișan Constantinescu, *Metamorfoze în inima Harghitei și Bodocului*: „Crișan Constantinescu este probabil unul dintre cei mai recenti epigoni ai lui Geo Bogza”. □ Ion Lotreanu, *Lăcuste și aeroporturi*: „Ion Lotreanu este un poet al cărui profil încă nu s-a limpezit”.

■ Mihail Cruceanu îi acordă un interviu lui Gabriela Melinescu despre activitatea sa politică și literară. ■ Nichita Stănescu (*Ideea de destin*) meditează asupra destinului în literatură: „Descătușarea destinului de mitologie, deslippingrea lui de tipologie [...] poate constitui adaosul caracteristic de sensibilitate cu care proza mare a acestui secol, prelungește epica dintotdeauna”. ■ În articolul *Unic, unitar, uniform*, Edgar Papu salută interesul literar al scriitorilor pentru societate: „Ne încântă încurajarea de a le printr-un unghi personal, păstrând varietatea de stiluri pe care o comportă diferențierile de temperamente și de dispoziție creatoare. Numai astfel marile noastre realități de astăzi vor deveni și artistic realități, iar nu clișee”. ■ Nicolae Velea semnează articolul ...*Cu un gând să găsească și cu zece, nu!* în cadrul rubricii *Proverbe*. ■ Debutul lui Horia Bădescu (*Marile Eleusii*, Dacia, 1971) este discutat pe larg de către Domițian Cesereanu: „Lirismul lor este neconceptual și prin urmare fundamental. Condiția aceasta poetul știe să o apere și probabil că, fără să o complice inutil, o va aprofunda în viitor. [...] Ținta fiecărei poezii rămâne să fie simțirea nedislocată în idei abstracte”. ■ Nicolae Balotă plasează volumul lui Octavian Paler, *Drumuri prin memorie*, sub semnul unei epopei spirituale: „Fericit cel care, asemeni ca Ulise, a făcut o frumoasă călătorie [...] Căci ce sunt aceste admirabile *Drumuri prin memorie* [...] dacă nu retrospectivunile unui spirit reflexiv, întoarcerea unui spirit cultivat [...] asupra celor trăite cu prilejul uneia dintre marile experiențe pe care viața le poate oferi omului cu prilejul unei călătorii. [...] «Golgotă a spiritului elin» cum spune Octavian Paler, în cartea aceasta în care ne propune fascinante enigme [...] pe care tot el le dezleagă cu ingeniozitate, cu fervoare, cu eleganță”. ■ Virgil Gheorghiu (*O nouă poetă*) atrage atenția asupra debutului Marei Nicoară, *Cuvintele frumoase flori* (C. R., 1972): „Atractivele roze stilistice ale Marei Nicoară ascund între petale minuscule limbi de ofidieni”. ■ Alexandru George (*Cu ocazia unei reeditări*) pledează pentru recuperarea critică atât a recent reeditatului roman *Flăcări*, cât și a autorului acestuia, Radu Tudoran: „Poate că situația sa de romancier «popular» sau, oricum, cu mare succes la public, să-i fi depărtat o anumită critică [...] el împărtășește soarta ingrată a tuturor confrăților săi de generație [...] pe care nu-i așază la locul lor nici o istorie a literaturii [...] Oricum, o revalorificare adecvată a romanului *Flăcările* va trebui neapărat să-l scoată de sub pecetea infamantă a tăcerii”. ■ Dan Laurențiu realizează o radiografie a liricii ivănesciene, plasând în centrul analizei volumul *Poeme*: „Structura narativă a poemelor și limbajul lor de o mare claritate [...] se explică prin forța cu adevărat remarcabilă a lui M. Ivănescu de a se elibera de sine cu prețul depersonalizării [...] Realitatea nu-și mai relevă, în *Poeme*, senzualitatea ea este acoperită cu o nesfârșită plasă de cuvinte, ele înșile devenite o realitate convențională”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu (*Variațiuni pe tema publicului*) face o trecere în revistă a diverselor teorii ale receptării: „Publicul cititor este o realitate pe care literaților le-a plăcut mereu să o mitizeze. [...] E timpul

să avem despre publicul cititor o imagine exactă, concretă, cu detaliile ei particularizante. Mijloace perfecționate, moderne, există, slavă Domnului; altfel rămânem la basmele cu zâne și cu zmei”. ■ Ion Caraion reface itinerariul activității de poet, istoric literar, foiletonist, recenziat și antologator a scriitorului Emil Manu: „Tocmai de aceea este și așa de greu oricui de receptat, cu toate arborescențele [...] ei, o poezie atât de radical diferită azi de producția multă, lejeră și amatoare foarte să-și prepare din simpla siluire a limbajului o siluetă”. ■ În spiritul titlului rubricii – *Pretexte* – Amfion folosește sintagma „Căldură mare monșer” ca un prilej de elogiare a lui I. L. Caragiale: „Suflete nobile și pioase aștern flori pe soclul statuii melancolice a marelui nostru poet, [...] Nimeni nu s-a gândit și la Celălalt [...] Murmuri și tu în treacăt, și în loc de orice omagiu, pe prima sau pe ultima treaptă, după cum vrei – «căldură mare monșer»”. ■ În articolul său, *O carte controversată*, I. Negoieșcu răscumpără receptarea critică negativă a volumului scris de Ionel Bandrabur: „*Fântâna iadului* a fost cu deosebită brutalitate primită de majoritatea criticilor. Mărturisesc a nu fi înțeles deloc această primire dură [...] Cartea lui trebuie luată în seamă”. ■ Laurențiu Ulici (*Un poet, un prozator*) notează impresii și afirmații cu caracter anticipativ pe marginea liricii lui Ioan Alexandru: „autorul celor mai tulburătoare pagini de poezie dintre câte s-au scris de către poeții apăruiți în ultimele două decenii. [...] plecând de la Blaga îl descoperă pe Eminescu. Poate să mă înșel [...] ar fi însă să fac prognoză. Deocamdată cred că văd limpede: plecând de la Blaga îl descoperă pe Eminescu...” și prozei lui Eugen Barbu: „pentru că subiectul său e lumea prin individ și nu individul prin lume, Eugen Barbu e unul dintre cei prea puțini prozatori de astăzi, actuali”. ■ Apar creațiile unor poeți catalani, în traducerea lui Marcellino Perello și a lui Sebastian Reichmann.

• [„*Glasul Patriei*”, nr. 16] Versuri semnează: Marin Călin (*Dacică*), Mihai Stănescu (*Cântecul izvorului*). ■ Mihai Beniuc semnează *Eroul literaturii – poporul*: „Se apropie Conferința Națională P.C.R.: realizări, cifre, plan, perspective de viitor! La temelia tuturor stă eroul principal, – poporul muncitor de toate categoriile. Acesta este eroul zilelor noastre. În câte fețe se prezintă el nu știe nimeni și numai artiștii și scriitorii pot să-i sesizeze și să-i întruchipeze proteismul în complexul proces de dezvoltare a societății. Căci în orice caz modelele vechi nu servesc înfățișării multidimensionale a portretului omului nou, expresie conștientă nu a sa ca individ, ci a poporului din care face parte integrantă și ale cărui idealuri le împărtășește. [...] Socialismul prin excelență e menit să scoată la iveală și să valorifice aceste rezerve, din care, muncitori, țărani și orice categorie socială producătoare de bunuri, se făurește eroul zilelor noastre, conștient de mesajul istoric al poporului și de perspectivele de viitor ale țării sale”. ■ Petre Ghiață comemorează *Șapte decenii de la nașterea lui Vladimir Streinu*: „Dar numai un mănunchi restrâns dintre prietenii săi apropiați știau că în repetatele lui însingurări unda gândului și vibrația inimii

se împreunau în ritmul unor versuri, pe care Ileana Iordache – fiica lui Vladimir Streinu – le-a publicat în volumul *Ritm Imanent*, apărut postum la Editura Eminescu”. ■ În textul *Un interpret al baladei românești* J. V. Pandelescu scrie despre tânărul actor Tudor Gheorghe „care popularizează cu talent străvechea baladă românească. [...] Tudor Gheorghe se păstrează cât mai aproape de izvoarele autentice ale cântecelor ce întovărășesc baladele, cizelând, pe cât se poate, diversele melodii. El își potențează neconținut mijloacele de exprimare muzicală urmărind să-și diversifice și varieze acompaniamentul la chitară în raport cu exigențele melodiilor”. ■ Din *Breviar* aflăm, printre altele: „Zilele culturii călărescienene», prestigioasă acțiune culturală aflată la a 4-a ediție, au reunit în orașul Gh. Gheorghiu-Dej personalități din întreaga țară. Cu acest prilej, a avut loc și o sesiune de comunicări științifice pe tema «Moștenirea literară călăresciană, literatura română contemporană și limba literară», la care au participat prof. univ. dr. Șerban Cioculescu, prof. univ. dr. Al. Piru ș. a. [...] Recent apărută, cartea lui C. Stănescu – *Poeți și critici* – urmărește o cât mai largă cuprindere a fenomenului literar contemporan. Discutarea operelor unor autori remarcabili oferă o bună perspectivă generală asupra literaturii române de azi, cartea fiind astfel utilă atât specialiștilor, cât și publicului larg”. ■ Revista publică textul *Al X-lea colocviu internațional al Societății „M. Eminescu” din Freiburg* de prof. dr. docent M. Petrescu-Dâmboviță, text inițial publicat în «Cronica» din 2 VI 1972.

● [„Tomis”, nr. 7] Mirela Roznoveanu scrie despre romanul *Marele singuratic*, de Marin Preda, o carte care „continuă seria *Moromeților*, începută cu aproximativ douăzeci de ani în urmă, și constituită vizibil într-un ciclu al cărui ultim capitol poate să nu fie încă scris. Ca în toate romanele lui Marin Preda, conflictul se desfășoară între parteneri inegali: pe de o parte istoria; pe de altă parte cel ce o făurește, dar care se poate răzvrăti împotriva ei suportând consecințele. Răzvrătirea are formele ei de manifestare constând în ceea ce s-a numit *moromețianism*. Acesta poate fi definit [...] drept o atitudine contemplativă, cultivată ca stare de spirit și convertită în acțiuni aparent gratuite ce au puțină de a devia temporar, pentru deliberare, de la conflictul cu istoria”. Semnata cronică punctează imaginea personajului principal: „Figura ușor romantică a lui Niculae Moromete ce se înfățișează mai puțin tragică decât o vrea autorul și mai mult misterioasă, reface în alte condiții, [...] o parte din drama tatălui său, Ilie Moromete”. ■ Al. Protopopescu semnalează apariția a șapte volume asupra cărora face câteva sumare observații. Prima dintre cărți – *Noptile din underground* (C.R., 1972) – aparține lui Teodor Scarlat: „Postfața care însoțește această culegere de strofe încearcă să justifice ceea ce nu poate justifica culegerea în sine: apariția ei după alte opt-nouă volume, care nu au izbutit, în patru decenii, să impună un destin poetic, altfel plin de străduință și devotament. Dar, când dintr-o viață de condeier și din zece cărți, nu reiese decât atât, și încă prea multă

tenacitate, gestul caritabil al editorilor pare mai degrabă o nedreptate făcută atâtor tineri cărora li se explică feluritele probleme ale fiecărei edituri”. □ În *Deschideri* (C.R., 1972), de Leonid Dimov, cronicarul remarcă „un anumit tip de *oralitate* consubstanțială, pe care poezia lui Dimov o promovează în forme rafinate și greu de sesizat. E drept, o oralitate superioară, subtilă, pitorescă, dar restrictivă și coborâtoare ca orice neidealitate a poeziei. Îmi plac poemele lui Dimov, mă fascinează ca și aceste îmbălsămate *Deschideri*, dar de fiecare dată simt nevoia, cum ar spune însuși autorul, «să cârtească împotriva a tot»”. □ *Poezii de douăzeci de ani* (Eminescu, 1972), de Dumitru M. Ion, este „volum conjunctural, construit prin ridicarea la putere a unor neajunsuri de care mai noua poezie a lui Dumitru M. Ion pare a se fi izbăvit. Am numit autohtonismul baroc și declarativ”. □ În *Poartă cu săgeți* (Eminescu, 1972), de Aurel Gurgianu, cronicarul identifică „un moment poetic ieșit din comun. Pe un fond de sensibilitate expresionistă, imaginea spasmodică și nervoasă dă naștere unui soi de baladă sincopată ce-și propagă sugestiile după tehnica muzicii concrete”. □ Despre *Iasomie* (Dacia, 1972), de Cornel Udrea, recenzentul le consideră a fi „compoziții epigonice în spiritul rebeliunilor prozodice de după război”. □ Analizând volumul *Jocul cu vipere* (Dacia, 1972), de Mircea Oprița, recenzentul descoperă „în lungile poeme [...] o vânzoleală de vorbe din care pare a se închea un discurs cu preocupări filosofice, etice, sociale, un discurs mai mult confuz decât plastic și mai mult plastic decât conținut”. Cartea „ne apare ca o culegere de prelegeri lirico-meditative, cam dezordonate și prolixă”. □ Ultimul volum inclus în rubrica *Spectrum*, se intitulează *Cântecele pescarului Seled* (C.R., 1972) și aparține lui de Al. Al. Leontescu cel care „sub pavăza cuvântului lui Ș. Cioculescu, *debutează* editorial, strângând la un loc «poeme și balade orientale» apărute prin reviste post-sămănătoriste (și în «Azi») între 1921-1925-1938”. ■ Cornel Regman comentează volumul *Poezie și modă poetică*, semnat de Ștefan Aug. Doinaș, o carte care „e din toate punctele de vedere mai bine armată și înarmată; progrese sesizabile pot fi înregistrate chiar pe o linie care ar putea să apară secundară, de n-ar fi vorba de *genus iritabile*: arzătoarele probleme sunt privite cu mai mult calm și tact, unele susceptibilități sunt – pe cât i-a stat în putință poetului-critic – cruțate și, mai ales, ceea ce e foarte important, suita de observații critice e precedată în toate cazurile de o convingătoare platformă teoretică, astfel că eroarea nu mai apare vânată parcă de dragul încordării arcului”. Analizând cartea, recenzentul observă că „luate unul câte unul, capitolele sunt însă remarcabile, pentru că ele discută nu atât aspecte ce-ar putea fi imputate unei mode poetice, abătute ca un fel de molimă peste tinerii noștri poeți, ci neajunsuri reale ale poeziei tinere rezultând din suficiență, superficialitate și o mare grabă de a-și vedea publicate roadele acestei furnicăturii lirice”. ■ În *Mutații moromețiene*, Marin Mincu comentează romanul *Marele singuratic*, „un moment de echilibru în creația lui Marin

Preda, [...] romanul prin care *moromețianismul* (ca stil creator în sens tipologic) s-a universalizat definitiv. [...] Originalitatea și reușita noului roman al lui Marin Preda constă tocmai în *deschiderea* programatică, operată asupra moromețianismului ca tipologie creatoare”. ■ Se publică versuri, semnate de Virgil Teodorescu, Victor Eftimiu, Ion Horea, Aurel Dumitrescu, Mihai Păcuraru, Horia Alcor, Doina Barbu, proză (*Iedera*, de Constantin Novac).

11 iunie

● [„Scânteia”, nr. 9175] Corneliu Ștefanache scrie despre *Realismul și dialectica vieții*: „Dar, evocând ceea ce a fost, cred că trebuie să ne intereseze mai mult ce este acum realismul. Nu-mi iau riscul unei definiții. De aceea, nu pot să afirm decât că pentru mine, ca scriitor comunist, realismul înseamnă atitudinea fundamentală a scrisului și a existenței mele. Nu este o confesiune solitară. Majoritatea scriitorilor noștri știu, și învață mereu să știe, ce este realitatea socialistă în care trăiesc, ce trecut are și care este sensul evoluției ei, ce este aparență și esență în ea. [...] Crearea unui nou cadru de viațuire aduce și impune crearea unor oameni noi. Aceștia sunt sau devin, li merită cu prisosință să fie eroii cărților noastre. Cu cât imaginea lor va fi mai autentică, mai plină de ei, cu atât și meritele noastre vor fi mai reale. Nu numai prin a-i lăuda, prin a le ocoli lunecările firești sau nefirești, ci prin a-i arăta în ceea ce sunt ei acum cu adevărat și, mai cu seamă, ce devin ei. [...] Altfel spus, nu mai putem scrie – stilistic vorbind – ca Sadoveanu sau Rebreanu, și asta nu numai pentru că au făcut-o ei o dată, nu numai pentru că ar însemna să fim niște epigoni, ci și fiindcă înseși datele realității nu mai sunt aceleași. Dacă am proceda altfel mi se pare că n-am fi realiști, că am rămâne încremeniți ca niște stane de piatră, când realitatea din jur se preface, devine continuu o alta. Nu sunt excluse erorile! Experimentul pozitiv, căutarea reală a noului, descoperirea lui presupun și riscuri”. ■ În *Știri culturale* citim: „Casa din strada Bucșinescu nr. 4 din Iași, în care a trăit Otilia Cazimir, a fost transformată în casă memorială. Sâmbătă la amiază, cu ocazia inaugurării acestui locaș, prof. univ. dr. docent Constantin Ciopraga și Ion Arhip, directorul complexului muzeistic din localitate, au evocat viața și personalitatea poetei”. ■ În *Adnotări* citim despre *O remarcabilă inițiativă editorială* de Grigore Tănăsescu: „Sub îndrumarea atentă a prof. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, titulara catedrei de eminescologie de la Universitatea din București, a căzut, n ude mult, lumina tiparului (în editura «Albatros») o carte de *Poezii*, unică în felul ei, un florilegiu eminescian cuprinzând traduceri selectate, în cinci limbi, rod al strădaniilor entuziaste ale unui număr de 35 de traducători ce și-au asumat delicata misiune, încărcată de responsabilitate, a tălmăcirilor în franceză, engleză, germană, rusă și spaniolă. Prefața succintă, dar esențială și la obiect, a coordonatoarei tomului ne proiectează imaginea unui Eminescu «poet național și universal» – voce poetică sublimă, profund românească, răsunând autentic, indiferent de graiul în care este transpusă. Selectarea poemelor și a versiunilor este efectuată după criterii judicioase”.

13 iunie

• **[„Munca”, nr. 7643]** În *Agenda cotidiană* revista publică, cu titlul *O nouă publicație: „Limba și literatură”*, un microinterviu cu prof. Constantin Rădoi.

• **[„România liberă”, nr. 8595]** Boris Buzilă prezintă volumul în proză al lui Al. Ivan Ghilia, *Recviem pentru vii*, apărut la C.R., menționând: „Dacă construcția este în general armonioasă, caracterul său confesiv păstrând o statornică, ridicată temperatură afectivă, pagini diluate, atinse de manierism, gratuit patetice se mai întâlnesc”. Cu toate acestea, în măsura în care cartea este un succes, „și este”, „înederează și viabilitatea, potențată la modul superior, a acelui filon al epicii noastre, care este proza «moldovenească», pe linia Creangă, Sadoveanu, Camilar...”.

• **[„Scânteia”, nr. 9177]** Pe prima pagină citim *Mesajul președintelui Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu, adresat celei de-a IX-a Conferințe la nivel înalt a statelor membre ale Organizației Unității Africane (O. U. A.) de la Rabat*. ■ Sunt comunicate și noi *Manifestări omagiale la Muzeul literaturii române*: „Ieri, la București, în incinta Muzeului literaturii române (str. Fundației nr. 4), a avut loc ședința inaugurală a suitei de manifestări cultural-artistice dedicate împlinirii a 15 ani de la întemeierea acestei prestigioase instituții de către neuitatul Perpessicius. Timp de o săptămână se vor desfășura sub cupola muzeului manifestări omagiale, dintre care cităm: concertul corului «Madrigal», dirijat de Marin Constantin. «Rotonda 13» – seară de mărturie literare ale poetului Mihai Beniuc, «O soare la muzeu» – spectacol de poezie și muzică oferit de menestrelul Tudor Gheorghe, Salonul de schițe, crochiuri și caricaturi comentate de Vasile Drăguț și Dan Hăulică, constituirea asociației «Perpessicius» și decernarea premiului «M» al revistei «Manuscriptum». După o interesantă și policromă paradă a costumului caragialian și un pelerinaj la mormântul lui Mihai Eminescu, duminică 18 iunie, ora 19, în încheierea manifestărilor comemorative, va avea loc revizuirea «Procesului Caion» (Președintele Curții de Casație: Șerban Cioculescu. În completul de judecată: Eugen Barbu, Dan Deșliu, Adrian Păunescu, Romulus Vulpescu ș. a.)”.

14 iunie

• **[„Viața studentescă”, nr. 24]** Două recenzii, de M. N. Rusu și Doru Mielcescu, privind *Două debuturi*: poetul ardelean Iustin Moraru – *La poarta pietrelor* (Editura Dacia) și un alt liric, crescut la școala lui Sașa Pană și a *prozopoezelor*: Andrei Popescu-Drumuri: *Muguri de foc*.

15 iunie

• **[„Munca”, nr. 7645]** În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat prezintă volumul lui Ștefan Aug. Doinaș, *Poezie și modă poetică*: „Adept al afirmațiilor limpezi și al întreprinderilor duse până la capăt, fără a lăsa loc echivocurilor,

Ștefan Aug. Doinaș (spirit modern în cel mai bun înțeles al cuvântului) apelează în nenumărate rânduri la călărescienele „Principii de estetică”. De bună seamă cele două eseuri închinat acestuia: „G. Călinescu în spațiul ideal al clasicismului” și „G. Călinescu și spiritul poeziei moderne” nu sunt numai niște subtile interpretări ci și dovada unei adeziuni la programul estetic al marelui critic”. Se apreciază că volumul „este o carte de remarcabile intuiții critice”.

● **[„Scânteia”, nr. 9179]** Ioan Adam, cu textul *Duiliu Zamfirescu personalitate marcantă a literaturii noastre*, marchează 50 de ani de la moartea scriitorului. ■ Sub semnătura Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Ministerul Forțelor Armate ale Republicii Socialiste România și Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România apare știrea despre decesul lui Nicolae Tăutu: „În ziua de 13 iunie 1972 a încetat fulgerător din viață colonelul Nicolae Tăutu, membru al Consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor, rapsod inspirat al eroismului și iubirii de patrie, personalitate marcantă a literaturii noastre. [...] Nicolae Tăutu a fost unul dintre cei mai fecunzi și prestigioși exponenți ai literaturii socialiste. Poet, prozator, dramaturg, autor de scenarii de film și de librete de operă, ziarist, el a încorporat în scrisul său un înalt mesaj partinic, patriotic și umanist, a cântat virtuțile ostașului de ieri și de azi, mărețele înnoiri din anii revoluției și construcției socialiste. Om de mare căldură sufletească, apropiat de cei ce muncesc, de ostașii țării, de tineretul școlar – în fața cărora își recita cu emoție versurile și care-l prețuiau cu dragoste – modest, răspândind optimism robust în jurul său, statornic în prietenie, Nicolae Tăutu lasă în memoria tuturor celor ce l-au cunoscut și l-au apreciat o amintire durabilă. Membru al Partidului Comunist Român, desfășurând o bogată activitate obștească. Nicolae Tăutu a fost decorat cu înalte ordine și medalii ale Republicii Socialiste România; a fost distins cu titlul de laureat al Premiului de Stat. Prin încetarea din viață a poetului Nicolae Tăutu, forțele armate, obștea scriitoricească suferă o grea pierdere”.

● **[„Albina”, nr. 24]** Pe prima pagină: *Pământul străbunilor mei*, poezie semnată de Al. Bălănescu, învățător din Maramureș. □ Versuri semnează în acest număr și Ilie Tudora, Mihai Cupcea sau Ion Frumosu, unii dintre aceștia fiind autori din rândul sătenilor. □ În acest sens, se publică și articolul prof. Petru Oallde, intitulat *Plugarii condeieri din Banat*. „Nu se poate spune că fenomenul scriitorilor și publiciștilor țărani din Banat este complet necunoscut. Revistele tipărite de ei înșiși, volumele proprii, antologia din 1943, precum și numeroase articole scrise pe această temă – inclusiv în presa bucureșteană – au reușit să atragă atenția publicului și literaților asupra acestui original act de cultură. Este adevărat însă că fenomenul era acceptat mai degrabă ca o *senzație literară*, iar condeierii plugari ca un fel de *robinsoni literari*.” □ Pagină de *Satiră și umor* semnată de Al. Vianu, Daniil Hatman [alias Ion Bănuță], Iordache-Argeșeanu ș.a.

● **[„Cutezători”, nr. 24]** Matei Vișniec recidivează în „Cutezători” cu o povestire: *În satul său apa era rece*.

• [„**Orizont**”, nr. 7] Camil Baltazar împărtășește memorialistic amintirile sale despre generozitatea marelui Tudor Arghezi față de confracții mai tineri invitați să colaboreze la minusculele foaie *Bilete de papagal*, printre aceștia numărându-se: Geo Bogza, Cicerone Teodorescu, Emil Botta, Otilia Cazimir, Constantin Nisipeanu, George Lesnea, Eugen Jebeleanu, G. Topârceanu, Mircea Pavelescu, G. Ivașcu, I. Peltz, Aurel Lambrino. ■ Opera în proză a lui Caragiale e pusă sub *Semnul geniului* și examinată critic își dezvăluie straturile, tipologiile, formulele multiple și stilul specific sub lupa hermeneutică a lui Aurel Martin. ■ Emil Manu face adnotări critice despre poezia lui Ion Caracul, începând cu primul volum din 1943, *Panopticum* unde „peisajul [...] era nevrotic, apocaliptic, dizolvant pentru că definea metafizica războiului, conservată programatic într-o atmosferă oficială de operetă. Ca estetică, tînărul de 20 de ani convertea simbolismul în la suprarealism” și ajungând la versurile strânse în volumul *Necunoscutul ferestrelor* (scris între 1950-1955). ■ Cornel Ungureanu se ocupă în cronică sa literară de trei volume: *Teatru* de V. Voiculescu, *Iadul și pasărea* de Ion Omescu și *Pagini din istoria gândirii teatrale românești* (prefață și note de Ileana Berlogea și George Munteanu). ■ Radu Ciobanu semnează un fragment de proză din romanul *Treptele Diotimei*. ■ Iordan Datcu publică două documente prețioase semnate de D. Caracostea care se referă la două propuneri de membri ai Academiei Române, poetul Tudor Arghezi și criticul literar G. Călinescu. ■ Ștefan Munteanu revine, la cronică limbii, cu ...gramatica poeziei, bazându-și demonstrația pe un vers din Eminescu. ■ Mircea Micu continuă seria parodiilor, luând drept țintă pe Al. Piru. ■ Traduceri din poezia vietnameză pe ultima pagină în tălmăcirea lui Aurel Cherlea.

• [„**România literară**”, nr. 25] Versuri semnează: Emil Giurgiuca (*Lui Eminescu*), Tudor George (*Statui de aer*), Leonid Dimov (*Senectute; Priviri; Pan; În voia valurilor; Gingășie; Crisp; Rotunjimi; Patetică*), Vintilă Rusu-Șirianu (*Tăcere peste lumi...*), Radu Anton Roman (*O învelire în amurg*), Dan D. Rădulescu (*Curs de poezie*), Emil Ciuraru (*Albastru; Distanțe*). □ Sub titlul „*Mângâierea Carpaților*” citim o prezentare a poetei iugoslave Vesna Parun, care a primit premiul Zmaj pentru literatură pe anul 1971 pentru volumul de versuri *Mângâierea Carpaților*; prezentarea este semnată de Pavel Mocanu și urmată de poezia Vesnei Parun *Carpații*. □ Darie Novăceanu scrie o prezentare lungă a operei lui Nicanor Parra, urmată de traduceri din poezii: *Autoportret; Advertență; Ultimul toast; Moais; Mumiile; Rituri; Solo de pian; Tatăl nostru*. □ În *Atelier literar* găsim proza *Dincolo de lacrimi*, debutul lui Emilian Popa. □ În traducerea lui Adrian Hamzea citim *Zbucium* de Szemplér Ferenc. □ Mihail Cruceanu publică *Povestiri scurte* (*Cetatea; Florile; Durea; Amorul; Visurile*). ■ Editorialul *Forța morală* este semnat de George Ivașcu: „Întâmpinarea cu noi și noi succese în muncă a Conferinței Naționale a Partidului ca și a celei de a 25-a aniversări a Republicii a devenit un arc de

lumină pe orizontul de conștiință al tuturor. Hotărârea atâtor colective din mari întreprinderi de a împlini cincinalul în patru ani și jumătate are cu atât mai mulți sorți de izbândă, cu cât zilnic, din diferite părți ale țării, începând cu Capitala, presa, radio-ul și televiziunea vestesc depășiri sau relevă, într-o critică deschisă, tocmai ceea ce ar putea împiedica o asemenea ascensiune. Avântul constructiv, al depășirii, al întrecerii implică analiză critică, proiectare lucidă a realității”. ■ Pe prima pagină găsim și *Dezvoltarea democrației noastre* de George Macovescu: „Comunicatul anunțând Conferința Națională a Partidului Comunist Român ne-a dat tuturor prilej pentru reflecție. Se va discuta la Conferință despre dezvoltarea democrației socialiste. M-am întrebat deseori dacă până la socialism, pe pământul acesta al nostru a existat vreodată democrație, în înțelesul autentic, adică *puterea poporului*. În vremurile de început, noi nu am avut organizare socială asemănătoare cetăților grecești, unde a apărut noțiunea de «democrație». [...] Evoluția orânduirilor sociale existente astăzi și în special evoluția rapidă a orânduirii socialiste creează numeroase probleme care se cer rezolvate cu promptitudine. Printre acestea, dezvoltarea democrației socialiste este una dintre cele mai esențiale. De aceea, problema, în complexitatea ei, va fi analizată în Conferința Națională a Partidului Comunist Român”. ■ Mircea Iorgulescu scrie *Despre „tema” criticului*: „Între scriitori, criticul are situația cea mai curioasă (când este admis!), refuzându-i-se exprimarea ca individualitate, condiția de creator adică, și cerându-i-se imperios conformarea la un cod de norme, exterior și controlabil. Fiindcă nu interesează ca personalitate creatoare, criticul nu are de regulă ceea ce se cheamă «biografie» (interioară sau externă), ci numai «bibliografie», arătând veșnic lumii aceeași față, netulburată în timp, de o stranie fixitate. Ideea de a se vorbi în legătură cu un critic despre emoție, dramă, suferință, bucurie, neliniște pare – chiar pentru critici, sau mai ales pentru ei – o enormitate, deoarece după o credință comună criticul «nu trăiește». [...] Să fie oare, această proliferare a comentariului, un indiciu de sterilitate? Chestiunea se poate discuta; dar din împrejurarea că în critică dominante sunt inteligența și luciditatea deducem că marea atracție, fascinația pe care o exercită comentariul este iluzia acțiunii și a libertății, iluzie absentă din literatura «pură». [...] Criticul însă *știe*: «tema» criticului nu există”. ■ Mircea Mancaș scrie despre *Virtuțile limbajului poetic*: „Azi, mai mult decât în trecut, scriitorul se găsește în prezența unor momente hotărâtoare de afirmare a conștiinței umane, ce trezesc vibrația sinceră și intensă, care e în vaza marilor creații. A descoperi mijloacele adecvate pentru a exterioriza marile pasiuni creatoare e rațiunea de a exista a poeziei contemporane. Căci limbajul poetic rămâne veșnic împrăștiat, artistic și novator, atunci când opera literară reunește într-o sinteză originală expresia năzuințelor superioare ale umanismului contemporan cu autenticul fior al subiectivității creatoare a poetului”. ■ Nichita Stănescu semnează *Despre natura firescului*: „Conceptul de frumos și conceptul de urât sunt subsumate și subordonate ideii de firesc și

sentimentului de firesc. [...] Firescul este de natură instinctivă. Firescul este o necesitate. Starea firescului este opusă stării revelației. Firescul presupune absența totală a mirării. Din ipostazele mișcării, firescul își reține pentru sine numai pe cea a inerției”. ■ Șerban Cioculescu revine la *Breviar* cu textul *Din istoria teatrului românesc*, pornind de la al patrulea volum din *Teatrul românesc* de Ioan Massoff, editura Minerva, București, 1972. ■ Traian Podgoreanu semnează *Marin Preda: Artă de a prefigura probleme*, un text în care este discutată opera scriitorului, pentru a se opri asupra romanului *Moromeții*: „Marea artă a lui Marin Preda constă în capacitatea de a capta în câteva pagini o întreagă problemă, de a aduce în prim-plan un mare număr de personaje, de a le face dintr-o dată vii în fața cititorului, de a configura modalitatea lui Ilie Moromete de a purta discuția, și totul fără să forțeze nici o notă, cu un firesc ca al vieții înseși. Nu este obligatoriu cu un roman să se deschidă prin conturarea problematicei și prefigurarea personajelor pentru a fi un roman bun, dar cu *Moromeții* așa se întâmplă; fapt ce concurează și el la clasicitatea și exemplaritatea acestei creații”. ■ Sub titlul *Dimitrie Cantemir renașcentist* Nicolae Manolescu scrie cronică literară la volumul *Dimitrie Cantemir și umanismul* de Petru Vaida, Minerva, 1972: „Autorul, perfect stăpân pe domeniul său, e un erudit, un spirit prob și meticulos. Afirmările conțin mereu o garanție de adevăr care ne reconfortează. Însă am citit cartea, ca nespecialist, și pentru farmecul ei literar. Pare curios să căutăm merite literare într-o operă de informație, care cântărește cu grijă cuvântul și nu urmărește efecte de stil. Însă o bună expunere științifică și chiar didactică are, neapărat, un stil, cum e cazul la Petru Vaida. Nu numai când autorul, plecând de la o frază a lui Engels, scrie: «După cum Duns Scott pusese teologia să predice materialismul, Cantemir pune teologia să predice umanismul» (p. 84). Ci, mai ales, prin măsura pe care o pune în demonstrație, prin tactul de a alege argumentul cel mai potrivit, prin grația firească, deloc pedantă, cu care își apără punctul de vedere”. ■ Apar recenzii: □ Valeriu Cristea scrie despre *Vulturul* de Radu Theodoru, Editura militară, 1971: „Promisiunea unui al doilea volum, probabil la fel de masiv ca acesta, nu este de aceea de natură să ne predisună în favoarea autorului. Să-i recunoaștem totuși reușita câtorva episoade, cum ar fi acela al botezului colectiv sau cel al revelării comorilor ascunse de la Târgoviște – bună pagină de roman foileton”. □ Victor Atanasiu se cupă de *Hronicul mășcăriciului Vălătuc* de Al. O. Teodoreanu, Dacia, 1972: „Versurile din *Hronic* amintesc de schițele versificate ale lui Mateiu Caragiale”. □ Dana Dumitriu recenzează *Principii de literatură comparată* de Al. Dima, Editura enciclopedică română, 1972: „Teoria este susținută de exemplificări care, cu rare excepții, nu sunt noi, sunt cele oferite de majoritatea introducerilor de acest fel, și care în general descoperă gândirea pozitivistă a autorului, și chiar o anume rigiditate a interpretărilor, apărarea consecventă a opiniei conservatoare. Din viziunea aceasta, disciplina pare un simplu instrument de cercetare istorică, «o critică

de raporturi și paralele», cum o socotea B. Croce». □ Este prezentat și volumul *Ce mi s-a întâmplat cu două cuvinte* de Ștefan Aug. Doinaș, C.R., 1972: „În noul volum, care nu diferă ca structură de cele anterioare, domină efortul de a imagina arte poetice, mărturii de credință posibile și nu în legătură manifestă cu propria creație. Disponibilitatea teoretică întrece capacitatea de invenție lirică, gama poeticilor este mai diversă decât poate să susțină poezia sa”. □ Aureliu Goci recenzează *Itinerar dacic* de Dominic Stanca, Dacia, 1972: „Dominic Stanca nu versifică nici cartea de istorie, nici vreo altă lucrare de specialitate, ci, pornind de la un pretext, afirmă o poezie naturistă a comuniunii cu cosmosul, în tonuri grave, învăluitoare”. □ Al. Raicu se ocupă de *Dicteuri pentru fantoma ta; Noptile din Underground* de Teodor Scarlat: „*Dicteuri pentru fantoma ta*, fără îndoială, cel mai valoros volum tipărit la editura «Litera», în afară de cel al lui Ion Caraion, – ar fi, potrivit mărturisirii autorului «un caiet inedit, rătăcit acum 37 de ani și restituit acum de către soția unui prieten demult răposat». [...] *Noptile din Underground* (C.R.) se prezintă cu un portret al lui Teodor Scarlat executat de Eugen Drăgulescu, și o pagină de «fișier» semnată la sfârșitul volumul (de ce oare așa?) M. G. [...] Poetul dispune acum de mijloace proprii pentru a se exprima, cu eleganța cavalerului romantic sosit la balul modernității, sigur că maniera și vesmintele sale încă pot stârni uimire și încântare”. □ Mircea Anghelescu prezintă *Probleme de bază ale literaturii române vechi* de I. C. Chițimia, Editura Academiei, 1972: „Greu de susținut ni se pare însă paternitatea lui Miron Costin asupra unui poem descoperit de autor, fragmentar, în ms. 1163 al Bibliotecii Academiei, intitulat *Stihurile omului străin* («Cântecul lui Potocki» datorat lui Miron Costin, p. 299-314), paternitate pe care de altfel autorul însuși o prezintă cu îndreptățite rezerve, arătând că textul e scris în versuri de 7-9 silabe, caracteristice folclorului, și că numeroase clișee apar și în *versurile* cu largă circulație manuscrisă în epocă. [...] Indiferent însă de opinia noastră în acest caz, contribuția autorului la studierea și adâncirea operei cronicarilor (ca și în celelalte direcții semnalate) este fundamentală”. ■ Al. Piru, în *Etymologicum magnum Romaniae*, scrie despre redactarea *Dicționarului limbei istorice și poporane a românilor*, sarcină preluată de Grigore Brâncuș, unul dintre elevii profesorului Al. Rosetti. ■ În *Cartea străină* găsim: □ *Viziunea lui Julien Green* de Nicolae Balotă se ocupă de întreaga operă a acestui scriitor, pornind de la jurnalul său. □ Sub semnătura A. S. aflăm că au apărut *Două cărți de știință socială*, și anume: *La société archaïque* de Lewis H. Morgan, Edit. Anthropos, Paris, 1971 și *Știința în anul 2000* de B. G. Kuznețov, Edit. Enciclopedică română, 1971. ■ George Pruteanu publică *Trei zile Călinescu* în rubrica *Pseudo-jurnal de critic*, despre *Zilele culturii călinesciene*: „Fie-mi permis să notez aici, cu rezerva cuvenită unor rapide impresii, câte ceva despre cei care au dat viață acestor 72 de ore. Tudor Gheorghe. A planat neîntrerupt în aerul celor 3 zile în cântec. Era cântecul de bătrânie, de mânie, de omenie, de românie, de dragoste

și pacoste, al lui Tudor Gheorghe, încarnare, cred, a unor vechi murmure și susure ale pământului pe care călcăm. Romulus Vulpescu. Fu o enciclopedie delectabilă și pentaglotă (germană, latină, engleză, franceză, tralaleză). Prieten lui Tudor Gheorghe, este un menestrel al erudiției și un virtuoz al volubilității. Unde-i apărea barba, dispărea morga. A adus acestor zile, alături de un alt prieten al său, spiridușia daco-galică. Mircea Zăciu. Bărbat cu păr aluminos și figură de un blând hieratism, chemând în minte masca astăzi și, deci, pe Șun. Prezența sa emană rigoare saxonă, pondere ardeleană și română stăpânire de sine. Al. Piru. Mi-a vorbit, cu paradoxale maliții despre spiritul din cale-afară șicanator al unor esești sau cronicari literari, despre șuvoiul, cam infalționist, de cărți fără căpătâi, despre editarea cum se cuvine a scrisului lui G. Călinescu...”.

• **[„Tribuna”, nr. 24]** Victor Felea recenzază volumul de versuri al Gabrielei Melinescu: *Jurământul de sărăcie, castitate și supunere* (Eminescu, 1972): „Recentul volum.. continuă un lirism deja bine definit atât ca modalitate cât și ca orientare și substanță. Poeta se situează așadar la nivelul ultimelor sale producții – maniera, tonul, accentele fiind acelea pe care i le cunoaștem, înscrise în perimetrul unui modernism pe jumătate enigmatic, pe jumătate relevând un personaj liric pe cât de neobișnuit pe atât de interesant”. ■ Dan Culcer oferă un *Argument pentru o istorie a literaturii române contemporane: O istorie literară posibilă*: „O bibliografie completă a cărților și revistelor de la 1941 până în 1971. Se vor pomeni toți autorii, toate titlurile, antologiile publicate în acest răstimp. Indicele analitic al revistelor și ziarelor care au publicat literatură și critică literară”.

• **[„Convorbiri literare”, nr. 11]** Const. Ciopraga realizează *Un comentariu barbian*: „Cu toate diferențele frapante, la Barbu sunt discernabile câteva atitudini eminesciene. Nu elemente privind tehnica exterioară sau referințe incidentale precum domul ori selbele (pădurile), nu trimiteri la Demiurg sau la Nilul Albastru, nici germanicul Odin, ci oarecare analogii ținând de tehnica interioară, de fondul psihic, acestea oferind posibilitatea întâlnirii celor doi poeți într-un spațiu sideral, rarefiat și pur. Dincolo de ordinea fragmentară din cosmosul cunoscut, se remarcă la Barbu, perseverent, eminescianul dor nemărginit ca nostalgie a înaltului, stare «mai sus de noi... în largul destinelor supreme...» (*Cucerire*)”. ■ Constantin Noica continuă studiul despre *Semnificația istorică a operei lui Teofil Coridaleu*: „Unor asemenea gânditori refuzați de Abundență – care poate fi sursă a lenii spiritului, dar este și una a oricărei neliniști, subtilități și căutări – nu le rămânea decât să se angajeze pe calea sărăciei, care duce la exigența adevărului gol”. ■ Al. Andriescu se referă la *Ion Barbu sau la mitul lui Ianus*: „Ion Barbu reprezintă în poezia română mitul lui Ianus. Poet de boltă, acest patron al celei mai mari răspântii din lirica noastră a privit cu o față, pe care adeseori și-a ascuns-o, înapoi și cu alta înaintea, singura care, timp îndelungat, și-a crezut-o îndreptată spre advăratul destin al literelor

de care s-a legat cu patimă, pentru că numai o mare dragoste, care se crede înșelată, poate împinge la soluția de extremă a abandonului, soldată, pentru poezie, cu o adevărată sinucidere”. ■ G. Istrate notează despre: „*Octav Botez* nu era un tribun, și, mai ales, nu-i plăcea să urmărească succesul imediat prin expunerile sale. Poet și din cauza aceasta, apelul lui la unitate și la prețuirea valorilor spirituale ale poporului nostru nu avea nimic de circumstanță și glasul lui nu sună, încă, atât de familiar și de cald în urechi. Înțelegem, din ce în ce mai mult, că-i datorăm o bună parte din formația noastră intelectuală și cetățenească”. ■ Daniel Dimitriu prezintă volumul de versuri al lui Ion Lotreanu: *Lăcuste și aeroporturi*: „Pot spune cu certitudine deocamdată că Ion Lotreanu știe ceea ce înseamnă poezie, dând impresia că, înțelegând legile imanente textului poetic, încearcă la rândul său, să găsească în interiorul acestui spațiu familiar prin adopțiune un loc numai al său. ... Căutarea tenace a asociației rare se soldează deseori cu rezultate neconcludente, la care de admirat este numai îndrăzneala în sine; astfel spus, *Lăcuste și aeroporturi* oferă suficiente gratuități”. ■ George Pruteanu prezintă cartea lui Dorel Șora: *Șarpele și cupa*: „Cartea aduna, sub formă de flashuri însemnările pe care le face un tânăr doctor pus în trei medii diferite, tipice pentru statutul la țară, stagiul la o clinică universitară, postul, undeva în provincie. [...] paginile lui Dorel Șora constituie nu mai mult de un jurnal, ba chiar ceva mai puțin, anume un jurnal de spital. *Șarpele și cupa* nu e roman, ci un dosar cu toi de observație, multe vioi întocmite”. ■ Rubrica intitulată *Critica criticii* este semnată de Al. Dobrescu. □ „A spune despre *Colajele* lui Mircea Zăciu, plecând de la considerațiile anterioare, că sunt concepute în numele lui vagatio ar fi un curat pleonasm, câtă vreme orice carte de critică poartă această pecete. Și, totuși, e greu să ocolești o asemenea afirmație, mai ales că autorul însuși o accentuează prin înserarea în volum a câtorva eseuri ce tratează literatura de călătorii (Dinicu Golescu, un Alecsandri aproape de inimă, Călătorind călător...)”. □ „Sub regimul călătoriei sunt și volumele de eseuri semnate de Ștefan Aug. Doinaș, cu o deosebire evidentă însă: Mircea Zăciu (și înțeleg prin numirea lui pe critic, în general) călătorește în lumea cărților ca factor exterior: poetul, în schimb, este element al acestei lumi, căci împreună cu alții de-o seamă compune peisajul. De unde și resortul intim, distinct, al relațiilor acesteia din urmă cu cărțile. Scopul lor este definirea propriului eu creator prin succesive raportări, câtă vreme în primul caz universul livresc este obiectul tentativelor de definire”. ■ Al. Călinescu semnalează apariția traducerii cărții lui André Gide: *Tezeu. Din file de toamnă*, Univers de către Irina Mavrodin: „Tezeu este unanim considerat testamentul spiritual al lui Gide, ultimul său mesaj adresat umanității. Ar fi, însă, riscant să încercăm a defini (și a reduce) personalitatea lui Gide în raport cu această fantezie mitologică: dar important e că Tezeu reia multe din temele operei gidiene, se face expresia unor mai vechi obsesii, vine să adauge noi linii, sau să îngroașe și să facă mai clare altele, la portretul moral

al autorului *Imoralistul*". ■ Mircea Iorgulescu se referă la D. R. Popescu: „Scriitor profund și original, D. R. Popescu este unul dintre clasicii prozei românești contemporane, alături de Marin Preda, Zaharia Stancu, Eugen Barbu, Fănuș Neagu, Titus Popovici. Disponibil pentru toate genurile în afară de critica literară, autor prolific și divers, el este, totdeauna, și unul dintre cei mai importanți dramaturgi de astăzi. Faptul poate fi întâmplător; dar lumea prozei lui D. R. Popescu, a tuturor nuvelor, povestirilor și romanelor sale, fără excepție, este o lume teatrală. Există întotdeauna în nuvele, povestirile și romanele lui D. R. Popescu un conflict major spre care converg, ... toate celelalte acțiuni, caracterele fiind, și ele, construite în conformitate cu desfășurarea acestui conflict, dominant, căruia i se subordonează întreg ansamblul". ■ G. Ivănescu se referă la: *Stilul lingvistic al poeziei lui Blaga (I)*: „Cum o indică titlul articolului său, *Despre lexicul poeziei lui Lucian Blaga*, Mircea Borcilă studiază numai unul din aspectele lingvistice ale poeziei lui Blaga, anume lexicul. Dar cum am spus-o în articolul meu anterior el face asta numai pentru a ajunge la stilul lingvistic al poeziei lui Blaga. [...] Și mai face observația că până în acest punct final al articolului său, Borcilă n-a vorbit deloc de valorile artistice ale cuvintelor în poezia lui Blaga”.

16 iunie

• [„Scânteia”, nr. 9180] Agerpres transmite *Funeraliile lui Nicolae Tăutu*: „Joi la amiază au avut loc la cimitirul militar Ghencea din Capitală funeraliile colonelului Nicolae Tăutu, membru al consiliului de conducere al Uniunii scriitorilor din Republica Socialistă România, personalitate marcantă a literaturii noastre. La adunarea de doliu au fost prezenți generalul colonel Ion Coman, adjunct al ministrului forțelor armate și secretar al Consiliului Politic Superior, Mihnea Gheorghiu, prim-vicepreședinte al I.R.R.C.S., Laurențiu Fulga, prim-vicepreședinte al Uniunii scriitorilor, reprezentanți ai vieții noastre literare și artistice, generali și ofițeri, ziariști. În fața catafalcului au adus un ultim omagiu celui dispărut Ion Brad, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, generalul maior Constantin Antip, scriitorii Constantin Chiriță și Victor Tulbure, colonelul Radu Olaru, redactor-șef al ziarului «Apărarea patriei». Ei au evocat viața și activitatea multilaterală desfășurată pe tărâm literar, militar și obștesc de Nicolae Tăutu. Vorbitoarii au subliniat că Nicolae Tăutu a fost una dintre personalitățile de seamă ale literaturii noastre socialiste, afirmându-se ca poet, prozator, dramaturg, autor de scenarii de film și librete muzicale, ca ziarist militant. Punându-și întregul talent în slujba mărețelor idealuri ale socialismului, Nicolae Tăutu a făcut din pana sa o armă pe frontul ideologic, incorporând în creația sa un înalt mesaj partinic, patriotic și umanist. Actorul George Buznea, de la Teatrul «C. I. Nottara», a recitat, apoi, ultima poezie a lui Nicolae Tăutu, scrisă înaintea morții sale, intitulată *Mi-e fruntea grea*. O companie militară cu muzică și drapel a dat un ultim onor celui dispărut”.

• **[„Munca”, nr. 7646]** În rubrica *Punct*, cu titlul *Prea mult critica autorului și prea puțin critica operei*, este publicat un scurt interviu cu Laurențiu Ulici. Acesta răspunde la întrebări legate de critică și de rolul acesteia de a formula judecăți precise („Se face încă prea mult critica autorului și prea puțin critica operei. Criticul ideal ar fi acela care ar cere editurilor să tipărească, special pentru el, cărți fără numele autorului pe copertă. Sunt cărți - bune sau rele - despre care se tace din simplul motiv că autorii lor sunt antipatici sau în afara oricărui interes în ierarhia administrației scriitoricești. Sunt și cărți mediocre a căror valoare critică o exagerează din inversul motivelor de mai sus. Evident, în asemenea cazuri, chiar dacă lucrul nu s-ar observa imediat, autoritatea criticii devine pură iluzie. [...] unui poet bun de astăzi, Tudor George, i se refuză recunoașterea pentru că, se pare, nu e, ca om, foarte simpatic, deși, practic, nu face niciun rău nimănui. Iar un alt poet foarte bun, A. E. Baconsky sau, în ultimii doi ani, Geo Dumitrescu [...] deși simpatizați unanim, nu au nicio contribuție în ordinea administrativă a literaturii. Pentru că a avut asemenea contribuție, s-a exagerat nepermis de mult valoarea prozei lui Al. Ivăsiuc etc. etc.”).

• **[„Contemporanul”, nr. 25]** Eugenia Tudor scrie articolul: *Funcția metaforei și spațiul în proza lui Zaharia Stancu*: „La Stancu nu dispăre, deci, nicio dată, nici în fața celei mai frumoase priveliști, atitudinea – nu de contemplare liniștită sau voioasă, nici de integrare calmă, de armonie – ci mai degrabă una dezarmonică, dinamică, ori chiar de respingere a ostilității naturii, ca și dorința evidentă de a pătrunde tainele neclintirii ei nepăsătoare. [...] Recunoaștem, în ultimele două cărți de proză ale lui Zaharia Stancu, pe vigurosul poet din *Poe-mele simple*, care iubește viața, vrăjit de mișcarea elementelor vitale: jocul, cântecul, și chiar mersul sunt tot atâtea simboluri ale vieții pe care prozatorul le convertește, în *Șatra*, în sensibile poeme”. ■ D. Micu prezintă *O sinteză de literatură comparată*: „... profesorul Al. Dima ... și-a asumat în *Principii de literatură comparată* sarcina de a înfățișa problematica disciplinei căreia i s-a consacrat în timpul din urmă, din perspectiva românească și de la nivelul teoretic și istorico-literar al zilei de astăzi. [...] Spirit prin excelență metodic, meticolos până la pedanterie, iubind precizia mai presus de orice, Al. Dima procedează mai întâi la o situare a disciplinei în contextul științelor literare, la stabilirea raporturilor acesteia cu literatura universală, cu istoria și critica literară, după cum întocmește un istoric al mișcării comparatiste pe scara mondială și în țara noastră, spre a trece apoi la analiza termenului de literatură comparată, urmată de circumscrierea obiectului și domeniilor pe care acesta le desemnează”.

• **[„Cronica”, nr. 24]** În *Cronica literară*, Al. Andriescu prezintă volumul Gabrielei Melinescu, *Jurământul de sărăcie, castitate și supunere*. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga prezintă antologia *Drumuri* (Minerva), textele fiind selectate de Cornel Popescu, iar prefața semnată de Zaharia Stancu. ■ Revista inițiază o nouă anchetă pe tema *Repertoriu - Teatru - Public*:

„Relația celor trei factori: repertoriu - teatru - public, - primul constituind ideal, punctul de convergență al celorlalte, este condiționată mereu de acumulările și transformările ce survin atât în ce privește colectivul actoricesc - trupa, cât și componența și cerințele spectatorilor fiecărei scene. Intenționând să pună în relief condițiile actuale care influențează (în bine sau în rău) alcătuirea și apoi realizarea politicii repertoriale, revista noastră a inițiat o anchetă printre oamenii de specialitate cu tema *Repertoriul văzut din interior* (factorii determinanți din teatre) și din afară (spectatorii). În acest perimetru intră preocupări vizând cauzele decalajelor dintre propuneri și realizări, dintre solicitările reale, ținând seama de sensurile superior-educative, umanistice și militante ale artei, și posibilitățile de înfăptuire. Pentru ca discuțiile să aibă o latură practică, aplicativă, am lăsat la latitudinea invitaților noștri să răspundă la acele aspecte sau întrebări care se leagă mai direct de problemele instituției în care ei își desfășoară activitatea sau ale instituțiilor pe care le cunosc și le urmăresc mai de aproape. Răspund la ancheta pe care o deschidem astăzi un număr de dramaturgi, directori de teatru, critici din diverse orașe ale țării, urmând ca în final să încercăm o sistematizare a opiniilor exprimate, pe care am dori-o utilă în activitatea de viitor a teatrelor, în momentul pregătirii viitoarei stagioni”. Răspund la întrebări Victor Eftimiu, Mihai Nadin. □ În *Mențiuni critice* sunt prezentate volumele *Jocul cu vipere* de Mircea Opriță, *Pur* de Mihai Gavril și *Prințul de aur* de Constantin Cuza. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Emil Nicolae, Angela Traian, Mihai Bărbulescu. ■ Zaharia Sângeorzan, în *Poezie și erotomorfism*, prezintă volumul lui Edgar Papu, *Poezia lui Eminescu* (Minerva): „După Edgar Papu poezia lui Mihai Eminescu cunoaște un puternic instinct al afectivității ce se transformă într-un principiu al feminității care «...devine agentul unității de nezdruccinat al operei sale, putând fi identificat, același, și în trăirea, și în viziunea cosmică, și în componența lexicală a operei eminesciene. Edgar Papu explică cu o mare finețe și claritate motivele fundamentale ale liricii eminesciene, modului lor de reprezentare metaforică. Luna sau regina mării, a nopții, e un simbol al unei iubiri cosmice. Criticul descoperă în fiecare noțiune poetică o imensă posibilitate de a-și justifica principiul feminin la Eminescu, raza lui de cuprindere. Noaptea sau somnul vor fi astfel de metafore ale unei vocații erotice, iar antropomorfismul lui Eminescu devine un erotomorfism”. □ Petru Zugun publică un amplu articol despre *Fonetica eminesciană*. □ Ștefan Oprea, în *Film*, cu titlul *A depăși cota...*, amintește de *Puterea și adevărul* (scenariu de Titus Popovici), *Astă seară dansăm în familie* (Ion Băieșu), *Pădurea pierdută* (Mihnea Gheorghiu). □ Cu titlul *Săptămâna întâia* este publicat un fragment de roman semnat de Ion Hurjui. □ G. P., în *Câteva minute cu Al. Piru* publică un succint interviu: „Cu ocazia „Zilelor Călinescu” din orașul de pe Trotuș, am avut posibilitatea de a schimba câteva cuvinte cu prof. dr. doc. Al. Piru. *Ce vă deranjează în critica literară actuală?* Mă deranjează gestul profanator al unor esești, al căror spirit de cale-afară

șicanator ponegrește valori certe ale istoriei noastre literare. N-am nimic împotriva exprimării opiniilor, dar acestea trebuie să conțină un minimum de eleganță și seriozitate. Când, însă, ne-apucăm să dăm cu biciu-n statui... Mă deranjează și lipsa de pondere și de cultură a unor cronicari literari. *Dar în ce privește beletristica?* Editurile sunt nițel cam prea generoase. Prea apar multe cărți inutile sau de-a dreptul proaste. E nevoie de o mai mare intransigență în materie de valoare estetică. Merg până acolo încât aş spune că o editură n-ar trebui să dea drumul decât cărților pe care ar avea curajul să le semneze. *Ce se aude cu I., lui Călinescu?* Știi bine că m-am declarat adeptul editării revăzute și completate a acestei cărți. Călinescu a lăsat indicații precise, până la ultimul rând și semn, în legătură cu forma ediției a doua. Prin îmbunătățirea multor capitole, prin adaosuri etc., ea este net superioară celei din 1941. Am pregătit pentru tipar această ediție. *Proză veți mai scrie?* Nu cred. Primirea care s-a făcut romanului meu, acel exces de socotire a vieții personale într-o operă de ficțiune, m-a mâhnit. Țelul meu a fost să vorbesc de o anume incompatibilitate între bărbat și femeie, din cauza unor viziuni diferite asupra lumii, și nu să fac portretele „cu cheie” ale unor apropiați, cum s-a insinuat. E păcat că persistă această concepție vulgară a literaturii ca simplă fotografie”. □ Ion Omescu publică tableta *Coada păunului*. ■ În *Antract*, N. Barbu publică o analiză la *Scrisoarea I* de M. Eminescu: „valoarea acestui poem eminescian se situează dincolo de adevărurile de esență filozofică sau științifică incluse, subordonate viziunii lirice. Față de aceste mărețe culmi ale fanteziei, față de dimensiunile cosmice ale viziunii, făptura umană cu micile patimi și orgolii, cu limitatele și efemerele ei ambiții apare cu atât mai derizorie, în zbaterele ei disproportionale. Contrastul e izbitor și terifiant căci „peste toate o lopată de țărână se depune”. Meditația e de amploare shakespeariană (a se compara paragraful din care face parte versul citat cu scena lui Hamlet cu groparul). Sub raportul construcției și al versificației, *lirismul* câștigă încă datorită plăcerii acustice căci paragrafe întregi din *Scrisoarea I*, de pildă, acolo în care este invocată luna, stăpâna mării, constituie „cele mai frumoase versuri de declamație din poezia română” (G. Călinescu). Poemul susține în ansamblu imaginea unicității, a profunzimii viziunii poetice eminesciene și în același timp el este și o expresie a largii sale cuprinderi, a varietății și polivalenței lirice sale filozofice”. □ Sunt publicate două poezii de Marianne Moore, în traducerea lui Ion Caraion, precedate de o notă biobibliografică. ■ Nicolae Nicoară, în *Eminescu pe meridianele lumii*, prezintă o statistică realizată recent de Index Translationum, publicație apărută sub egida UNESCO „[...] dintre toți poeții români clasici și contemporani, cel mai cunoscut și mai mult tradus peste hotare este Eminescu „...acest Shakespeare al românilor” cum l-a numit poetul englez Roy MacGregor-Hastie în prefața la „Anthology of Contemporary Romanian Poetry” (*Antologia poeziei românești contemporane*), apărută la editura „Peter Owen” din capitala britanică. Într-adevăr, putem afirma cu toată certitudinea

că astăzi nu există în lume zonă geografică în care poezia lui Mihai Eminescu să nu fie cunoscută. Excepție face doar Australia. O simplă enumerare a țărilor în care poeziile lui au văzut lumina tiparului va fi suficientă pentru a ilustra afirmația de mai sus. În primul rând, Eminescu a fost tradus în majoritatea țărilor socialiste europene, cu mulți ani în urmă”. ■ Al. Călinescu, în *Precizări*, pledează pentru „necesitatea unei reînnoiri a mijloacelor critice”. „Contrar aparențelor, [...] cercetările ce tind către o validitate științifică a actului critic nu închid câmpul de acțiune a investigațiilor similare ci, din contra, îl deschid, nu „ucid” literatura și nici nu suprimă plăcerea lecturii (operații pe care, de altfel, le-ar putea executa foarte bine un manual tradițional de istoria literaturii), ci repun în discuție însuși conceptul de literatură și propun noi moduri de lectură. Arătându-ne interesați și receptivi față de tentativele de acest gen, înțelegem să nu cădem în dogmatism și intransigență oarbă: încercările de scientizare a criticii se cer apreciate cu echilibru și măsură, în cel mai autentic spirit științific”. ■ În *Moment*, cu titlul *Cum a dorit duduia Otilia*, se discută despre casa memorială Otilia Cazimir. În 8000! se anunță apariția numărului 8000 al ziarului „Flacăra Iașului”. În *Dialog* este publicată o notă despre participarea lui Mihai Ungheanu la o dezbatere cu Adrian Păunescu în revista „Tribuna” din 8 iunie 1972: „Dialogul dezbate condiția criticului de azi, funcția lui esențială („Criticul trebuie să se dedice literaturii fără nici un fel de rezerve”), posibilitățile lui de manifestare (continuitatea într-o revistă sau alta), opțiunile literare, necesitatea unui grafic mai precis al valorilor literare actuale etc. Mihai Ungheanu rememorează câteva din experiențele pe care le-a trăit în redacțiile unor reviste literare sau culturale, amintește de tinerii poeți pe care i-a descoperit și susținut și în a căror talent crede. Criticul răspunde cu sinceritate la întrebările pe care Adrian Păunescu i le adresează prompt și foarte direct. Mihai Ungheanu nu evită să discute despre unele fapte esențiale ca: lansarea tinerilor critici, necesitatea unei istorii a literaturii române contemporane, elaborată din perspectiva istoricului literar, necesitatea studiilor asupra unor scriitori proeminenți de azi”. Apare o scurtă prezentare a profilului revistei „Symposion”: „În publicistica noastră studentască, marcată de reale eforturi într-ale scrisului, este dincolo de orice îndoială că *Symposion* - revista asociațiilor studentști din Institutul de medicină și farmacie din Iași, a reușit să devină o voce distinctă. E remarcabil, în acest sens, efortul vizibil de depășire a limitelor unui strict domeniu profesional, de aflare a unor orizonturi mai largi de cultură generală, oferindu-și, în acest scop, paginile unor publiciști studenți de la alte reviste universitare. Remarcăm poezia susținută de Crenguța Diaconescu, N. Manea, D. Lascu etc., interesante articole ale lui Miron Blaga și Constantin Pricop despre „interiorul imaginii” și respectiv „Fantasticul în proza lui V. Voiculescu”. Menționăm de asemenea articolul „Coordonatele vocației” de P. Cernea și traducerea din Jean Piaget „Problema originalității”, efectuată de Valeriu Rusu. Titlurile enumerate sunt sugestive pentru aria de

preocupări a redactorilor acestei reviste, confirmând în același timp seriozitatea abordării diverselor domenii ale culturii. Se poate afirma că *Symposion* și-a aflat un drum pe care poate păși în continuare sigur”.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 80]** Un articol ajunge preambul al Conferinței Naționale a P.C.R.: *Solidaritatea unei națiuni*, semnat de Valeriu Râpeanu, noul director al Editurii Mihai Eminescu (un alt director de editură lăudat aici, în revistă, fiind Aurel Martin – Minerva). „Lupta împotriva empirismului, a dogmatismului, a închistării, ca și împotriva aventurismului, a spiritului de improvizație, a tot ceea ce este caduc și conservator constituie una dintre trăsăturile esențiale ale politicii partidului nostru, politică suplă și constructivă, care îmbină realismul cu îndrăzneala. Perfecționarea conducerii constituie una din necesitățile obiective ale progresului social și economic, ale realizării aspirației noastre a tuturor: *făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate*... Solidaritatea unei națiuni nu mai reprezintă o noțiune abstractă... Ea reprezintă garanția că ceea ce clădim e temeinic înfipt în pământ, că ceea ce visăm se va realiza. Nicolae Iorga a trăit cu nostalgia acestei solidarități pe care el, pe drept cuvânt, nu o vedea realizabilă, în societatea împărțită în clase antagonice, în care cei aflați în vârful piramidei sociale nu urmăreau altceva decât interesul meschin și egoist. Adevărata solidaritate românească s-a realizat acum, în anii noștri și toți suntem nu numai martorii împlinirii unui ideal de veacuri ci și făuritorii lui.” ■ Se anunță decesul lui Nicolae Tăutu (13 iunie), colaborator al revistei „Săptămâna” prin rubrica de „*Amintiri*” – *O farsă pe săptămână*, respectiv o știre despre festivitatea de 15 ani de la înființarea Muzeului Literaturii române, prilej cu care va fi constituită Asociația Perpessicius și va fi decernat premiul revistei „Manuscriptum”. □ E. Manu semnează cronică literară a trilogiei istorice *Vulturul* de Radu Theodoru. ■ Romul Munteanu (directorul editurii Univers) se oprește la ultima farsă tragică, în fapt o contrareplică unde „drama remușcării dispare, fiind înlocuită cu viziunea hilară a proliferării progresive a răului”: *Macbett în viziunea lui Ionescu și riscurile confruntării cu clasicii*. „Ionescu lasă astfel impresia din ce în ce mai mult impresia unui scriitor clasat, incapabil să mai evadeze din corsetul propriilor rețete literare. Dacă *Jocul de-a măcelul* anunța un scriitor care și-a epuizat resursele literare originale, *Macbett este un eșec*. Confruntarea cu marile modele clasice nu este numai un examen temerar. Ea se poate converti într-o cădere de domeniul evidenței publice.” □ Aurel Baranga continuă publicarea *Fabulelor* în rubrica *Timbru*, printr-o *Fabulă frivolă*. □ Ioan Adam recenzează volumul lui I. Agârbiceanu, *Licean... odinioară*, amplă povestire/ micro-roman inedit publicat de Editura Dacia în seria *Restituiri*. □ La rubrica *Breloc*, sub semnătura *Teodat*, o reverență către „fantasticul erudit” Dan Hăulică (redactor-șef al „Secolului 20”, „excepțională” revistă de literatură universală a Uniunii Scriitorilor).

● **[„Steaua”, nr. 12]** Aurel Rău își consemnează impresiile, în editorial, asupra unui recital de poezie din opera lui Arghezi, ținut pe scena Naționalului

clujean (articolul *Recital de poezie: Tudor Arghezi*). ■ Singurul deținător japonez al premiului Nobel pentru literatură (1968), Yasunari Kawabata, este subiectul prezentării lui Liviu Petrina care, pe parcursul articolului, încearcă să-și lămurească gestul sinucigaș al scriitorului (dintr-o lungă listă de scriitori sinucigași din istoria literaturii japoneze), care si-a pus capăt zilelor în aprilie 1972. ■ Petre Stoica publică opt poeme. ■ Exasperat că puține dintre articolele critice care i-au fost dedicate au ajuns spre „adâncurile cărții” și că și mai puține s-au apropiat de „substanța intimă a ei”, C. Ungureanu decide să facă el acest lucru în exegeza intitulată *Princepele, arhitectură și simbol*, despre care comentează spre final: „*Princepele* e un roman ermetic, și publicarea unui «îndreptar» (a *Caietelor Prințelului*) va da probabil un număr surprinzător de «chei»”. Emil Manu face același lucru pe pagina următoare, notând despre Eugen Barbu și despre romanul sau *Princepele*: „Eugen Barbu, prin *Princepele* scrie una din cele mai moderniste și chiar mai ermetice cărți de proză din literatura română, operând cu simboluri, reabilitând arta epică barocă într-un secol de industrie a metaforei conceptive, sesizând voluptățile de flux și de reflux ale narațiunii, degradând excesul de pitoresc până la convenția artistică cu virtuozitatea unui preclasic. Modernismul lui Eugen Barbu e original, continuă linia lui Odobescu și Mateiu I. Caragiale, descoperind și redescoperind o balcanie estetică a cuvintelor”. (articolul *Prolegomena stilistică*). ■ Ștefan Aug. Doinaș și Virgil Nemoianu traduc cinci poeme de Fr. Hölderlin. ■ Virgil Nistor face o cronică teatrală a spectacolului de punere în scenă (pe micul ecran) a piesei lui D. R. Popescu, *Piticul din gradina de vară*, în regia lui Petre Bokor. ■ Evul Mediu, Petrarca, Ronsard, Apollinaire, iată câteva din punctele de reper ale eseului *La belle dame sans merci* al Gabrielei Melinescu, din cadrul rubricii „cutia Pandorei”. ■ Petre Poantă face însemnări despre poezia Ilenei Mălăncioiu din volumul *Inima reginei*, neuitând să amintească cititorilor că, după volumul de debut *Pasărea tăiată* (1967) cu o prefață de Ștefan Aug. Doinas, Ileana Mălăncioiu „se impune repede atenției criticilor și publicului”. □ Ion Horea publică poemul *La Epidaur*. ■ Romul Munteanu investighează pe larg „ansamblul creației scriitorului vest-german” Heinrich Böll, care „s-a definit ca un romancier al miciei burghezii vest-germane, ca și al unei lumi de la periferia existenței, a acelor tipuri de dezintegrați, lipsiți de capacitatea de a găsi un echilibru în viață”, „martor lucid al spectacolului moral dezolant pe care îl oferă «societatea de abundență» [...] într-un univers alienat.” (articolul *Heinrich Böll și romanul pacifist*). Preocupările lui Nicolae Balotă, tot la rubrica „confluente”, merg în direcția grijii față de viitorul romanului în societatea contemporană: *va supraviețui el sau va muri?*; o întrebare la care N. Balotă aduce, în final, un răspuns afirmativ, deși își începe demonstrația cu clopotele de înmormântare ale romanului pe care le-au tras criticii literari parizieni la apariția, în 1950, a versiunii franceze a lui *Molloy* de Samuel Beckett (articolul *Viitorul romanului*). ■ La rubrica de filosofie „unghiuri și antinomii”, Con-

stantin Noica împărtășește sensuri și semnificații despre *Întrebare și preființă*, pornind de la sensul lingvistic (unde nu scapă ocazia de a arunca o săgeată ironică spre lingviști) până la cel aristotelic și kantian: „pentru lingviști, atunci când trebuie să precizeze în câteva cuvinte ce este întrebarea, lucrurile sunt simple, ca după o psihologie elementară: întrebarea ar fi expresia «ignoranței» [...] Omul nu întreabă doar din neștiință și nevoia de informare – dacă e în dialog – ci și din neștiință simulată, din spirit de tăgadă, sau din nevoia de întregire, precizare, reaşezare a câte unui sens [...] întrebarea omului poate fi expresia îndoielii, a presupunerii și a căutării orientate. Lingvistica încearcă să dea socoteală numai de «a întreba», dar uită pe a se întreba”. ■ O recenzie negativă îi aparține lui Constantin Hârlav (din cadrul rubricii „cărți”) la romanul istoric *Cetatea* (Junimea, 1972) a lui Vicențiu Donose: „Asemenea pseudo-romane istorice, vulgarizând trecutul, istoria, sentimentul patriotic, viciază adevărul și morala. Consecințe ale unui evazionism sui-generis, ele exprimă neputința unor prozatori de a interpreta istoria, nereceptivitatea lor față de teme fecunde ale literaturii noastre și față de solicitările realului și istoriei.”

17 iunie

• **[„Munca”, nr. 7647]** În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Ion Cârnu, Nicolae Herțeg. □ Mihai Cernat prezintă, în *Însemnări de lector*, volumul de versuri *Amforă de stele* de Ioan George Șeitan (Editura Litera).

• **[„Flacăra”, nr. 25]** În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga discută despre „ideea turneelor teatrale întreprinse peste hotare”. ■ În *Literare*, Traian Stoica prezintă volumul lui Adrian Păunescu, *Umbria* (Dacia), volum ce „a câștigat adeziunea totală a criticilor – nu puțini – care s-au preocupat de lirica tânărului debutant. Critica nu a anunțat o promisiune, ci a confirmat o realizare. Mai mult: mărturisindu-se surpriza, s-a subliniat categoric *maturitatea* artistică a tânărului poet, recunoscându-i-se o stăpânire indiscutabilă a limbajului și un univers liric propriu, distinct. Poetul e consacrat chiar de la debutul său editorial. Cartea obține și premiul pentru debut al Uniunii scriitorilor”. □ În *Antena* se semnalează „Cervantes în atenția producătorilor și realizatorilor”, referitor la musical-ul cinematografic al lui Arthur Hiller, precum și la ideea de a realiza o versiune pentru micile ecrane de către televiziunea britanică. □ În *Memento*, Carte sune semnalate volumul *Convorbiri culturale* de Paul Anghel, *Dileme și pseudodileme teatrale* de Horia Deleanu (Eminescu), romanul *La porțile Severinului* de Ion Grecea (Militară), *Luminile zilei*, volum de versuri de Haralambie Țuguî (Albatros). ■ Notă de prezentare a volumului lui Matei Călinescu, *Conceptul modern de poezie* (Eminescu), în care, „fără pretenția de a duce clarificări decisive, autorul își realizează intențiile întemeiat pe o cunoaștere solidă a problematicii, cu multe interpretări judicioase și nuanțate,

expuse suplu și cu claritate”. ■ Amplă prezentare a primului număr al revistei „Secolul 20” pe anul în curs, cu precizarea că în „compartimentele sumarului se remarcă și de astă dată prin textele semnificative ale unor autori străini de mare prestigiu, cât și prin prezentările de mare substanță ale acestora”. Se insistă în special de partea dedicată scriitorului german Ernst Toller. □ În rubrica de *Teatru* apare o notă despre piesa *Eu sunt tată copiilor* de Angela Bocancea (Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani). □ În *Tv, Literatură* se notează comentariu lui Geo Șerban la romanul *Recviem pentru vii* de Al. Ivan Ghilia, precum și ecranizarea piesei *Ochii dragi ai bunicului* de Mihail Davidoglu.

● [„**Luceafărul**”, nr. 25] Revista se deschide cu o serie de articole pe teme politice și sociale, în care sunt elogiante realizările întreprinse sub conducerea Partidului Comunist Român și este repetat îndemnul la realism literar și la abordarea unor teme literare sociale. ■ Este lansat un concurs literar în cinstea aniversării a 25 de ani de la instaurarea Republicii. ■ Ziua pionierului este celebrată prin includerea secțiunii *Decolare în zori*. Printre elevii care publică poezii în cadrul acestei rubrici se numără și Liviu Papadima și Camelia Stan. ■ Publică versuri: Emil Botta, Nichita Stănescu, Stela Vinițki, Matei Gavril, Emil Manu, Iolanda Malamen, Kerstin Thorék (în traducerea Gabrielei Melinescu și a lui Andrei Bacalu). ■ Se manifestă prozastic Radu Anton Roman (reportaj) și Paul Strepol. ■ Mircea Iorgulescu semnează rubrica *Jurnal de lectură*: □ Ioana Postelnicu, *Toate au pornit de la păpușă* (Eminescu, 1972): „Ioana Postelnicu a evoluat de la acea «sensibilitate ușor inflamabilă» pe care o remarcă Lovinescu la fixarea unor personaje printr-o schemă fiziologică”. □ Andrei Popescu-Drumuri, *Muguri de foc* (Albatros, 1972): „Proza lui Andrei Popescu-Drumuri suferă de calofilie”. □ Sergiu Than, *Strada Labirint* (Eminescu, 1972): „Tipologic, eroul lui Sergiu Than nu iese din limitele unei categorii cunoscute, care a fost impusă prin [...] romanele de valoare medie, iar autorul este suficient de nesigur [...] pentru a-i conferi o dimensiune inedită”. ■ Nicolae Ciobanu aduce în discuție activitatea de critic literar a lui Al. Philippide prin prisma volumului de eseuri – *Considerații confortabile* (Eminescu, 1972) – publicat de acesta: „E de-a dreptul reconfortant să pot afirma că Al. Philippide e unul dintre foarte puținii scriitori români (și încă dintre cei mari!) căruia suntem obligați a-i atribui sintagma *critic-profesionist* fără nici un fel de amendament”. ■ H. Cândroveanu (*Critică și mobilitate*) contrazice recenziile negative ce au însoțit volumul *Recurs* (C.R., 1971), debutul editorial al lui Laurențiu Ulici: „Interesul cărții lui Laurențiu Ulici nu e de găsit în răsturnări spectaculoase – ci în nuanțele pe care le aduce [...] Fraza neliniștită, incitantă, a lui Laurențiu Ulici [...] creează, desigur, incomodități lectorului, comentatorului de structură nespeculativă”. ■ *Moartea lui Orfeu*, romanul lui Laurențiu Fulga, este discutat pe larg de către G. Dimisianu (*Un roman parabolă*): „Cartea adâncește tendința mai veche a literaturii lui Laurențiu Fulga de

a cultiva proiecțiile simbolice și alegorice, sporind nota sa, și așa singulară, prin adaosul de culoare neagră și prin efectle de atmosferă”. ■ Ion Brad, Teodor Balș și Constantin Chiriță semnează articole în amintirea lui Nicolae Tăutu. ■ Gheorghe Pituț semnează poezia *Lui Nicolae Tăutu*. ■ Dan Laurențiu (*Răsfrângeri ale conceptului*) se pronunță în favoarea liricii lui Cezar Baltag: „Născută la temperatura dramatică a înfruntării conceptelor, poezia lui Cezar Baltag ne transmite fervoarea unei vocații înalte cu inima pulsând dincolo de umbrele înșelătoare ale lucrurilor, în ritmurile necesare și înalte ale ideii”. ■ Alexandru George (*Un erou de tragedie*) discută pe larg elemente de tipologie literară, propunând recuperarea figurii parvenitului în prezentul literar: „Conflictul dintre însușirile morale ale unor indivizi și falimentul existenței lor [...] mai vechile vârste ale omenirii îl puneau pe seama Destinului, [...] Epoca noastră ar putea face din ei un capitol de meditații asupra raportului omului cu istoria și cu tot atâta îndreptățire să-i numească eroi de tragedie”. ■ Nicolae Velea semnează textul *...A plecat călare, s-a dus tare, – Radu l-a chemat...* în cadrul rubricii *Proverbe*. ■ În *Enescu și Eminescu*, Elena Piru trasează un arc peste timp între poet și compozitor: „Enescu s-a îndreptat spre tulburătorul testament eminescian *Mai am un singur dor* [...] dedicând celebrei elegii o simfonie pentru orchestră [...] rămasă, din nefericire, neterminată [...] Mi se pare că ar fi [...] o datorie de onoare a acelor compozitori care [...] urmează înalta tradiție enesciană, să încerce orchestrarea simfoniei a V-a”. ■ Dan Cristea discută pe larg temele liricii bacoviene: „Tema crește în amplitudine, de altfel, odată cu ultimele cărți ale poetului, când neputința exprimării originale devine, într-adevăr, o tragică problemă. [...] Tema Creatorului, a celui care-și divulgă obsedanta incapacitate de a se exprima [...] e totodată nucleu și sursă de poezie. Întocmai melancoliei eminesciene, care ... «iară ea se face vers»”. ■ Lirica bacoviană este de asemenea subiectul articolului *Nu numai plumbul*, semnat de Leonid Dimov: „«Sunt puține imaginile de zbor» (N. Manolescu) din poezia lui Bacovia. Ele există totuși. Iată un *Amurg de iarnă*, publicat în 1914: «Amurg de iarnă, sumbru, de metal,/ Câmpia albă – un imens rotund – / Vâslind, un corb încet vine din fund,/ Tăind orizontul, diametral.» [...] Iată soluția: transcenderea unei lumi dosnice, închise, dar menite a se studia pe sine [...] Plumbul n-are ce căuta aici. Nici măcar atunci când, spre sfârșitul «cariei» poetice a lui Bacovia, palatul miraculos devine o simplă «locuință»”. ■ Edgar Papu face o serie de precizări cu privire la pregătirea și formarea unui critic: „Poziția care postulează ca un critic să practice obligatoriu arta pe care o judecă, se bazează atât pe un pragmatism naiv, [...] cât mai cu seamă pe o gravă confuzie privitoare la faptul artistic în general. [...] Criticul literar [...] a pătruns efectul unei creații literare poate cu aceeași intensitate cu care poetul a trăit procesul ei”. ■ Sunt publicate texte ale poetilor gruzini, în traducerea lui Dumitru M. Ion.

20 iunie

• [„Scânteia”, nr. 9184] Ziarul informează despre *Vizita șefului statului Cambodgia, Samdech Norodom Sianuk*. ■ Ioan Adam semnează cronică literară la volumul *Istoria unei secunde* de Adrian Păunescu: „Ceea ce cere Adrian Păunescu artei nu este perfecțiunea formală. De altfel, în unele poezii din *Istoria unei secunde* există încă (în pofida manifestei strădanii spre autocontrol) pasaje grandilocvente. Poetul e conștient el însuși (vezi *Poet retoric*) de riscurile verbalismului. Și totuși patetismul alunecă pe alocuri în emfază, iar motivației lirice i se substituie motivația logică, transformând poezia în demonstrație bazată pe ideatie, nu pe metaforă. Dincolo de aceste accidente, demersul liric al poetului este convingător și imemorabil. Prin *Istoria unei secunde*, Adrian Păunescu devine vocea distinctă a unei poezii generate de politic, fecundate și călăuzite de acesta”.

• [„Glasul Patriei”, nr. 17] Pe prima pagină citim *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie* de M. Eminescu, iar Virgil Cărianopol publică poezia *Ce tânăr sunt...* ■ Radu Gyr publică reportajul *Priveliști vâlcene*. ■ Textul *Tradiție și actualitate în umanismul literaturii noastre* de Gh. Bulgăr: „Am înregistrat cu satisfacție în ultimii ani reeditarea cărților de mare prestigiu din cultura noastră și au apărut opere actuale de ecou adânc, reflectând realitatea din jurul nostru. Cărți semnate de Marin Preda, Z. Stancu, Dem. Botez, Geo Bogza, Adrian Păunescu stau azi în librării alături de *Didahiile* lui Antim Ivireanu, de *Hronica românilor* a lui G. Șincai, de masivele tomuri de scrieri ale lui Heliade, Caragiale, Delavrancea, Goga, Lovinescu, Pompiliu Constantinescu, Iorga. Cine vrea să înțeleagă de se prestigiul României s-a impus în politica popoarelor și în arena dezbaterilor de astăzi să se oprească o clipă și la fondul de idei al literaturii române, la specificul gândirii și al limbii ei române, cu iradiații din vechime către toate colțurile lumii, cu idealurile de frăție, dreptate, libertate și progres ale operelor ei literare reprezentative”. ■ G. Bratu semnează *D. M. Pippidi: Nicolae Iorga – omul și opera*, volumul publicat la Editura Academiei Republicii Socialiste România, îngrijit de Dionisie M. Pippidi: „Cele 414 pagini ale cărții cuprind, în afara unor contribuții mai frumoase și mai avizate studii, judecăți sau evocări despre marele istoric. [...] Publicarea în limba franceză a acestei ultime cărți despre Nicolae Iorga contribuie la evaluarea unei opere științifice care prin dimensiuni și vocație aparține nu numai culturii românești ci și celei universale”.

21 iunie

• [„Viața studentescă”, nr. 25] La rubrica *Itinerarii spirituale*, cu o notă despre *călătorie și dialog* („cele două din modalitățile contemporane ale cunoașterii și apropierii între spații geografice și cultural deosebite”), se face o trecere în revistă a trei nume/ trei cărți: Paul Anghel – *Convorbiri culturale*, Eminescu, adică inaugurarea colecției *Reporter* a Editurii Eminescu (articol de

M. N. Rusu); Octavian Paler – *Drumuri prin memorie* (un pseudojurnal de călătorii prin Egipt și Grecia), text de Ion Cristoiu; și Toma G. Maiorescu – *Dialog cu secolul și oamenii lui* (interviuri cu personalități internaționale) – continuarea volumului apărut în 1967 la Editura pentru Literatură, o recenzie de Mihai Minculescu. Cele trei cărți caută să contureze, astfel, „modelul de azi al rațiunii umane”, să pledeze „pentru idealul umanist al planetei (de unde) și planul superior în care ele se întâlnesc”. De exemplu, în cazul lui Paler atitudinea e a unui poet și eseist, discursul liric alternând cu cel eseistic: „nu putem vorbi de o filosofie personală – Octavian Paler nu-și caută, ca Albert Camus, de exemplu, în mit și istorie argumente pentru filosofia sa. Înainte de toate el rămâne un poet... Când autorul nu mai e constrâns să ofere detalii istorice (ca în *Marea și Ulysse, Corintul sau mitul lui Sisif, Mitul lui Icar*) ... nimic nu mai stânjenește discursul liric și avem cele mai frumoase pagini de reportaj-eseu scrise de la *Drumurile europene* ale lui Dumitru Popescu încoace (I. Cristoiu)”.

22 iunie

- **[„Munca”, nr. 7651]** În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat prezintă volumul de versuri *Reculegeri în nemurirea ta* de Camil Baltazar: „Elegiac prin excelență, versurile sale au sunet de cantilenă, mizând pe sugestie și muzicalitate. O sinceritate deplină fără a-i muta articulațiile ei reale răzbate din creațiile sale, împletindu-se de altfel cu un rafinat simț al arhitectonicii exterioare”.

- **[„Albina”, nr. 25]** Pe prima pagină, citim poezia *Imn* de Nicolae Tăutu. □ Versuri semnează și Teodor Anastasiu. □ La pagina de *Satiră și umor*, apare un grupaj intitulat *Caragiale în replici*, cu fragmente din piese și schițe antologice (*O scrisoare pierdută, Amici, O noapte furtunoasă, Telegrama, Dl Goe* ș.a.).

- **[„Orizont”, nr. 8]** Este lansată o anchetă *Cartea cronofagă și cartea formativă* care urmărește să stabilească ce citesc studenții în timpul liber, iar concluziile despre opțiunile de lectură sunt surprinzătoare: în timpul liber studenții preferă cărțile formativ-instructive (din genul științific, filozofic și politic), decât pe cele cronofage, de destindere pur și simplu (cum ar fi genul beletristic, de aventuri). ■ Revine interesul pentru romanul *Marele singuratic* la Marcel Pop-Corniș, care notează pe marginea lui: ■ „Literatura lui Preda este o reflecție patetică în marginea libertății individuale, privită cu toată responsabilitatea, nu la nivelul unei simple disponibilități, a unei pendulări anarhice, o pledoarie pentru conștiința formată [...]”. ■ C. Ungureanu aduce pe tapetul analizei cinci autori: Al. O. Teodoreanu (*Hronicul măscăriciului Vălă-tuc*, ed. Dacia), Nicolae Dimitriu (*Experții veseli, schițe umoristice*, ed. Albatros), Ștefan Tita (*Lumea fără adjective, versuri satirice și umoristice*, ed. Albatros), Tudor Mușatescu (*Scrieri*, vol. III, *Mica publicitate*, roman, Miner-

va), Mircea Micu (*Dracul verde, parodii*, Junimea). ■ Octavian Metea aduce un omagiu poetului Iulian Grozescu (născut în 1839, în Comloșul-Mare) printr-un medalion evocator a o sută de ani de la moartea acestuia. ■ Poeziile sunt semnate de George Suru și Anghel Dumbrăveanu, iar proza – de Radu Theodoru. □ Într-o tabletă cu aceeași tentă retrospectivă, N. D. Pârvu îl evocă pe profesorul său de filosofie D. D. Roșca și opera lui capitală *Existența tragică*. ■ Mircea Micu îl parodiază pe Haralamb Zincă, autorul de *policier-uri*, într-o tabletă cu titlu paulvalerian, *Pisica de la ora trei și un sfert*. ■ Aristide Buhoiu își continuă tabletele fotbalistice. ■ Ultima pagină îi aparține lui Lau-tréamont, cu două cânturi din *Cântările lui Maldoror* în traducerea lui Tașcu Gheorghiu.

● **[„România literară”, nr. 26]** Versuri semnează: Mihai Ursachi (*Căra-rea de roze*), Grigore Hagiu (*duh de datină*), Marin Sorescu (*Static; Sfârșit; Balans; Impas*), Ion Pop (*Cronică; Oră; În unghiul acesta drept*), Nicolae Ioana (*Romanță I; Femei de gheață; O zi*), Adrian Păunescu (*Viața și moartea; Motive; Liniștea cetății; Iarna la Luvru; Caii; Fertilele tăceri*). □ Eugen Costescu semnează prezentarea scriitorului Alberto Moravia, precum și traducerea textului dramatic „*Il Dio Kurt*”. □ Sânziana Pop semnează *Un nume nou*. □ Traian Coșovei publică reportajul *Dobrogea cu miei în brațe...* ■ Revista comemorează 60 de ani de la moartea lui I. L. Caragiale cu două texte: *Schița și povestirea la Caragiale* de Al. Piru și *Un amănunt din „Scrisoarea pierdută”* de Alexandru George. ■ Din editorialul semnat R.I., *Misiunea socială a literaturii*, reținem: „În seria Documentele ale Partidului Comunist Român, Editura Politică publică din cuvântările sau interviurile tovarășului Nicolae Ceaușescu o culegere de texte consacrate *Literaturii și artei în societatea noastră socialistă*. [...] Prima parte a culegerii, *Conducerea și îndrumarea de către Partid a literaturii și artei – o necesitate imperioasă*, afirmă prin textele însumate răspunderea pe care, ca forță politică conducătoare a tuturor sectoarelor vieții sociale din România, o poartă Partidul Comunist pentru dezvoltarea artei și culturii române. [...] După ce, în capitolul II, prin aceeași pregnantă a argumentelor, se demonstrează că *victoria revoluției socialiste a deschis o epocă nouă în dezvoltarea culturii și artei românești*, în capitolul următor se înfățișează *conținutul culturii și artei socialiste*. Despre valorificarea tradițiilor progresiste, patriotice ale artei și culturii românești, despre preluarea în mod critic a moștenirii culturale – sunt texte ce precedează pe acelea consacrate argumentelor pentru o artă angajată, situată ferm pe pozițiile ideologice ale clasei muncitoare, ale Partidului. [...] Cu o asemenea concepție despre știință și cultură, scriitorii, oameni de artă înțeleg cu atât mai bine rolul – important – ce le revine în dezvoltarea conștiinței socialiste. Cu un orizont atât de larg – precum cel al umanismului socialist, literatura poate și trebuie să se valorifice multilateral, într-o mare diversitate de stiluri, de modalități estetice. Altfel spus, recenta culegere a Editurii Politice constituie un îndreptar fundamental

pentru vastul front al tuturor celor dăruți nobilei finalități a construirii societății comuniste”. ■ Nichita Stănescu publică *Meditație asupra cinstei*: „Cinstea nu este o vocație, cinstea este o opțiune. De aceea, ideea de cinste are un caracter dramatic, mai presus de semantica rece, care este de fapt justițiară. [...] Cinstea sau necinstea obiectului de artă decurge din plasarea acestuia în relație externă cu ideea de bine și cu ideea de frumos. De asemenea, cinstea în artă mai rezultă și din relația autor-operă-receptor. O punere de acord intuitivă a acestui circuit poate revela ideea de cinste în opera de artă. Fiind vorba despre un acord exterior, ființa monadică a artei nu este stingherită în liberalitatea și libertatea sa interioară. Hotărârea de a fi cinstit se ține!”. □ Alexandru Ivasiuc revine la *Pro domo*, cu textul *Demersul inteligenței teoretice*, comentând *Conceptul modern de poezie* de Matei Călinescu: „M-aș deosebi desigur de Matei Călinescu în multe, aș fi vorbit de orizontul cultural al fiecărei definiții, însă lectura cărții sale este un regal de rigoare și metoda sa este cea mai adecvată analizei «conceptului modern de poezie», adică a conceptului clarificat. Ea nu este importantă pentru sugestiile bogate, ar fi prea puțin, cât pentru o verificare a metodei și o demonstrație clară a faptului că nu poți fi critic fără o dotare filozofică, iar filozofia se ocupă de fundamentarea”. ■ Romul Munteanu semnează *Civilizația cărții și civilizația imaginii*: „Rănit adeseori în zonele cele mai profunde ale conștiinței de *civilizația imaginii*, atunci când aceasta este manipulată în mod periculos, ca în unele țări din societatea de consum, ființa umană își regăsește cu greu mediul ambiant de existență, dorit cu atâta ardoare. Poate tocmai de aceea neîncrederea unor filozofi în limbaj și a unor scriitori în capacitatea de comunicare prin cuvântul scris ni se pare lipsită de temei. Supusă unor metamorfoze firești de către *civilizația imaginii*, *civilizația cărții* își păstrează neștirbită capacitatea de influențare pozitivă a ființei umane, atâta vreme cât ambele tipuri de civilizație sunt puse în slujba unor idealuri umaniste”. ■ Mihai Beniuc scrie despre *Poezia politică*: „Un poet care să se exprime numai pe sine, întru sine și pentru sine este o aberație. Un poet care să rămână nepăsător față de soarta oamenilor, față de nedreptățile și inechitățile sociale este un monstru. În definitiv, poetul, ca orice om, este *pro* sau *contra*. Dar din moment ce publică nu mai este indiferent ce fel de *pro* sau *contra* și-a ales, indiferent cine-l editează. Opera sa devine un act public și ca atare comportă răspunderi mult mai mari decât sfera individualului. [...] Suntem în ajunul Conferinței P. C. R. și la jumătate an interval de timp până la a 250a aniversare a Republicii. Se cere multă grijă, căci nu e vorba de muzică de cameră, ci de o orchestrație care prin glasul artei să vorbească unui întreg popor și pentru lungă durată. E greu? Parcă să construiești socialismul e ușor!”. ■ Victor Eftimiu scrie despre *Menirea poetului*: „Noi trebuie să mergem spre literatura și arta pe înțelesul tuturor. Nu va trece mult și prin uzura formelor la modă azi va fi numit artist de avangardă cel ce scrie normal, în nemuritorul stil al unei tradiții milenare. Descurajați de indiferența generală, cei care cred că

vor izbuti să se realizeze îndepărtându-se de căile firești, vor sfârși prin a se reîntoarce la o expresie cu rădăcinile adânc înfipite în tezaurul de gândire și de simțire al țării lor, al umanității. [...] Poeților începători eu le urez credință, sinceritate, perseverență, căutarea cuvântului ales și inspirație proprie. Să nu scrie numai ca să scrie, ci doar atunci când îi frământă un dor, când îi obsedează un refren, când au de exprimat un elan al inimii, o durere, o melancolie, un imn închinat mulțimilor, patriei, suferinței omenеști, aspirațiilor celor mulți, tuturor sentimentelor care înalță pe Om și-l înlesnesc ascensiunea spre culmile sublime ale nemuritoarei arte și ale ridicării omului ale desprinderii din țărână”. ■ Revenind la *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie *Poetul Al. Philippide – teoretician literar*, comentând *Considerații confortabile*, de unde „putem culege esența gândirii poetului și esteticianului”. ■ În cronică literară din acest număr, intitulată *Versuri*, Nicolae Manolescu pe scurt comentează mai multe volume: □ *Obsesia verii* de Bazil Gruia, Dacia: „Poetul nu mai are grația sentimentelor pe care i-o semnală G. Călinescu la început. Titlurile pretențioase (*Galaxia iluziilor*, *Constelația păcatului* etc.) și limbajul abstract arată o voință de complicație, o ostentație, contrare naturii lui adevărate”. □ *Lăcuste și aeroporturi* de Ion Lotreanu, Eminescu: „La a doua carte este Ion Lotreanu, destul de inegală, în ciuda acurateții expresiei”. □ *La poarta pietrelor* de Iustin Moraru, Dacia: „Neformat este Iustin Moraru (prezentat de Nina Casian cu o reticență ce se ghicește printre rândurile binevoitoare). Tânărul autor s-a grăbit publicând un volum confuz, deloc edificator pentru posibilitățile lui actuale”. □ *Cuvintele, frumoase flori* de Mara Nicoară, Ed. Cartea Românească: „Poeta își purifică excesiv limba, cultivând muzicalități susurătoare. Retorismul ei este de tipul subtil, inocent. Preocuparea de stil nu e reprobabilă în sine, dar poate duce la un manierism înainte de vreme”. □ *Daruri* de Grigore Albu Gral, Eminescu: „Lipsește poetului (sensibilitate calmă, căutând protecția lucrurilor umile) expresia în stare să-i traducă elanurile tandre. Limba e șovăielnică”. □ *Ramură solară* de Negoită Irimie, Eminescu: „Crispat și artificios, Negoită Irimie e un producător de versuri bizare”. ■ Citim recenzii: □ L. Raicu scrie despre *Previzibil și imprevizibil în epică* de Grigore Smeu, Editura Academiei, 1972: „Puterea de a admira ferește lucrarea lui Grigore Smeu de acel aer morocănos, adesea caracteristic studiilor actuale de estetică, în care deplasarea de la principiu la aplicarea sa în câmpul experienței literare vii se produce cu destulă dificultate. Grigore Smeu pornește mai totdeauna de la operă, pe care o respectă în unicitatea ei, spre generalizarea, de obicei prudentă (în sensul bun al cuvântului) în stare să absoarbă în sine varietatea și calitatea de neconfundat a concretului”. □ G. Dimisianu prezintă *Ancheta* de Vasile Băran, Editura Dacia, 1972: „Poate că îi lipsește încă lui Vasile Băran energia constrângătoare de a ne fixa și menține sub magnetul unei unice obsesii absorbante, e încă prea dezinvolt cu temele sale, dar scrisul său evoluează remarcabil către formule și preocupări pe care

începuturile acestui autor nu le lăsau să se întrezărească”. □ Victor Atanasiu notează apariția volumului *Licean... odinioară* de Ion Agârbiceanu: „Ediția și glosarul cărții sunt întocmite de Aurel Sasu. Același autor semnează și prefața, din care nu se poate extrage nici o observație pertinentă”. □ Liviu Petrescu scrie despre *Strada Semaforului* de Francisc Munteanu, Dacia, 1972: „Cu un cuvânt, *Strada Semaforului* este o culegere semnificativă pentru proza lui Francisc Munteanu, relevându-i calitățile (inventivitate, epică, diversitate umană) și defecte știute (facilitate etc.)”. □ Dan Cristea comentează *Poeme florivore* de Ben. Corlaci, Eminescu, 1972: „Autorul trăiește de-abia acum o biografie pe care o devansase prin teme romantice îndurerate. Poezia lui, ieșită din opoziția atemporală, blazonară, dintre lunar și tavernal, se întoarce spre amenințările fatalității, anexate în substraturile inspirației”. □ Este prezentat și volumul *Ceremonia faianțelor* de Emil Manu, Eminescu, 1972: „Autorul nu uită totuși că este critic și înțelege poemul ca, uneori, «comentariu» (*Comentariu la țigara de seară; Comentând Oda bucuriei; Comentariu la un vas de cositor*) sau vede realitatea prin prisma literaturii; un decor oarecare, mai neguros și stilizat, închide o atmosferă «expresionistă», tapiseriile creează o ambianță «clasică», pentru un sentiment mai avântat nu se găsește alt epitet decât «romantic»”. □ Aureliu Goci scrie despre volumul *Baladele vânătorului de balene* de Mihail Cosma, C. R., 1972: „Volumul mișună de nume proprii, locuri geografice, se citează sau parodiază autori cu care Mihail Cosma își descoperă afinități sau, cu aceeași vivacitate, se schițează «istoricul problemei, de la Sinbad până la căpitanul Ahab, cel pornit la vânătoarea „frumosului cetaceu – Moby Dick – al Destinului”»”. □ Adrian Isac recenzează *Corespondența lui Al. Papiu Ilarian* de Iosif Pervain și Ioan Chindriș, Editura Dacia, 1972: „Corespondența lui Al. Papiu Ilarian, un preambul, cum am mai spus, ne dă toate speranțele să credem într-un act de istorie literară conceput cu o rigoare, o competență științifică, o responsabilitate de istoric literar impresionantă. Notele explicative, familiarizându-ne cu terminologia textului, ușurează substanțial lectura și altfel de un indiscutabil interes”. ■ În *Viața literară* citim: □ *Șantier* cu anunțarea proiectelor lui Horia Lovinescu, Al. Piru, Darie Novăceanu, Ecaterina Săndulescu, Virgil Cărianopol, Stelian Filip, Petre Strihan, Mircea Șerbănescu, Octav Sargețiu. □ Petre Victor Dinu semnează nota *Dialog cititori-scriitori*: „«Ziua cărții» – acțiune politică-educativă organizată în uzina «23 August» – menită să cinstească apropiata Conferință Națională a partidului, a constituit un real succes din acest punct de vedere al cunoașterii reciproce dintre marii noștri scriitori și numeroși cititori. Scriitorul Marin Preda a răspuns cu sollicitudine invitației de a veni în mijlocul constructorilor de mașini. Autorul *Moromeților* a putut astfel să cunoască, direct de la «sursă», pe câțiva Eroi ai muncii socialiste, fruntași în munca și unele dintre cele mai mari realizări ale uzinei, produsele pe care acest harnic colectiv le făurește”. □ Ultimele știri din *Uniunea Scriitorilor*: „Luni 19 iunie 1972 a avut loc la

Casa Scriitorilor «Mihail Sadoveanu» din Capitală o întâlnire a scriitorului italian Guido Piovene cu un grup de scriitori români printre care: Ion Hobana, secretar al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, Veronica Porumbacu, Dragoș Vrânceanu, Tașcu Gheorghiu, Edgar Papu, Nicolae Balotă, Romulus Vulpescu, Klaus, Kessler, I. Igiroșianu, Radu Lupan. Discuțiile au abordat probleme ale literaturii române și italiene. [...] * Manifestările organizate în cadrul aniversării a 15 ani de la întemeierea Muzeului Literaturii Române, au continuat la 15 iunie 1972 cu festivitatea deschiderii Salonului de artă plastică din incinta muzeului, la care a luat cuvântul criticul de artă Dan Hăulică. Alături de semnături consacrate, ca Steriadi, Jiquidi, Silvan, salonul a prezentat și lucrări de Victor Ion Popa, Cezar Petrescu și Radu Boureanu. În aceeași zi, a avut loc o dezbatere științifică prezidată de Al. Dima, pe tema *Literatura română – obiect de studiu în învățământ*, la care au luat parte Ovidiu Papadima, Cornel Regman, Paul Cornea, Ileana Vrancea, Marin Bucur și profesori de limba și literatura română de la licee din București. Vineri 16 iunie, s-a desfășurat o întâlnire a colectivului redacțional al revistei «Manuscriptum» cu cititorii. În aceeași zi, a avut loc un spectacol-lectură în cadrul căruia actori bucureșteni au citit versuri de Titu Maiorescu, Al. Macedonski, Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, iar ansamblul «Rapsodia Română» a interpretat piese corale celebre pe versurile poezilor noștri clasici. Sâmbătă 17 iunie, a avut loc ședința de constituire a asociației «Perpessicius» și decernarea premiului «M» onorific, al revistei «Manuscriptum» celei mai bune ediții critice a anului 1971, «Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie», realizată de Dan Zamfirescu, G. Mihăilă și Florica Moisil. În aceeași zi, s-a desfășurat o inedită paradă a costumului caragialian, prefațată de prezentarea unui «moment» din piesa *D-ale Carnavalului*. Duminică dimineața, 18 iunie, a avut loc un pelerinaj la mormântul lui Mihai Eminescu, de la cimitirul Belu, unde Șerban Cioculescu a rostit un cuvânt omagial. În încheierea «Săptămânii Muzeului Literaturii Române» s-a desfășurat revizuirea procesului literar Caragiale-Caion, sub președinția lui Șerban Cioculescu. [...] * În cadrul «Antologiei scriitorilor români contemporani» de curând a avut loc la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț o întâlnire a lui Gheorghe Tomozei cu cititorii săi. Prezentarea a fost făcută de Nichita Stănescu». ■ În pagina numită *Cartea străină* citim: □ Nicolae Balotă semnează *Simenon și cele 1001 nopți ale Occidentului*, notând apariția a două romane, *Trei camere în Manhattan* și *Motanul de Georges Simenon*, traducere de Florica Eugenia Condurache. □ George Banu scrie despre volumul *Expresionismul în teatrul european* apărut la Ed. du C.N.R.S., 1972. ■ În rubrica *Teatru* Valentin Silvestru publică textul *Condiția literară a teatrului*: „Condiția literară a teatrului nostru e decalibrată; el se încarcă nu atât cu opere și capodopere, cât cu «producții» și chiar cu subproduse și nu mai are, ca în alte răstimpuri, ambiția maeutică de a provoca nașterea unor lucrări care să intre în zestrea dramaturgică pere-

nă. Se mulțumește mai ales cu preluarea a câte ceva din ceea ce s-a născut și s-a afirmat în afara laboratorului scenic. Nici pasiunea investigației și a descoperirii de piese uitate nu-i mai este caracteristică și nu el e azi catalizatorul principal al cercetării”. ■ Al. Philippide într-o notă scurtă felicită existența de cinci ani a emisiunii *Odă limbii române*. ■ Din *Prezențe românești* aflăm: „Romanul *Ce mult te-am iubit*, de Zaharia Stancu, a fost publicat recent la editura pariziană «Albin Michel», fiind a cincea carte a scriitorului român apărută în Franța. Versiunea franceză (romanul a mai fost tradus până acum în limbile germană, maghiară, polonă și rusă) aparține lui Leon Negruzzi. * La Bratislava a apărut recent o nouă traducere a romanului *Șatra* de Zaharia Stancu. Versiunea în limba slovacă care poartă semnătura Milotei Bagonova a fost publicată de Editura Tatran. Până în prezent romanul *Șatra* a apărut în germană (3 ediții), în franceză, în turcă și în maghiară. Cartea reprezintă cea de-a 96-a traducere în volum separat a operelor lui Zaharia Stancu”. ■ În *Scrisoare din New York*, Dan Grigorescu scrie despre *Biblioteca Română de pe 3-rd Avenue*: „Spiritul culturii noastre își dovedește vigoarea, întrupat în conștiința românească a celor aflați departe de țara lor, dar păstrându-și legăturile sufletești cu patria strămoșilor lor”.

● [„**Tribuna**”, nr. 25] Iona Lipova prezintă: *O nouă poetă*: „În volumul său de debut, *Poeme* (C.R., 1971), Ovidia Babu creează fie peisaje translucide (*Totul*) sau ambianțe imponderabile (*Nu*), ... starea râvnită de poetă fiind cea a aburului...”. ■ Victor Felea semnalează *Debuturi poetice* la editura Dacia: „Cei trei poeți de care ne ocupăm aici au debutat de curând la editura Dacia și sunt: Cornel Udrea (*Iasomina*), Iustin Moraru (*La poarta pietrelor*) și Mihnea Oprilă (*Jocul cu vipere*) și fac parte din categoria acelor care nu captează prin nimic deosebit dar nici nu dezamăgesc prin gesturi de suficiență sau diletantism”.

23 iunie

● [„**Munca**”, nr. 7652] În rubrica *Punct*, cu titlul *Creația - unica bucurie a omului*, revista publică un scurt interviu cu Demostene Botez. Acesta răspunde la întrebări legate de numeroasele apariții editoriale de volume de poezie, despre tendințele în poezia nouă, despre tema legată de „omul muncii”, despre locul său în „profilul poeziei noastre” („Pe poetul Demostene Botez l-am întâlnit pretutindeni, în natură, în viață, în tot ceea ce este frumos și are un răsunet interior. Am avut chiar repulsie pentru rechizite poetice convenționale. Dacă vreți o formulare teoretică literară neobișnuită, dar după mine foarte exactă, este aceea că sunt un romantic realist.”).

● [„**Scânteia**”, nr. 9187] Apar două note de lectură: □ G. Cuibuș scrie despre *Scrisori cenzurate* de Ion Popescu-Puțuri: „În volumul de față nu vom găsi pagini de ficțiune, atât de frecvente în corespondențele unor oameni de litere. Până și «visele» pe care autorul le comunică celor din afară nu sunt de-

cât o fațetă a realităților din lagăr. Prin intermediul lor ni se prezintă un om care refuză disperarea, un militant al cărui ideal este de a face totul spre a se alătura tovarășilor de luptă, pentru izbânda cauzei partidului. Există în cuprinsul acestor epistole un veritabil cod moral și etic, cadrul luptei pentru triumful ideilor partidului. Privite peste ani, aceste epistole rămân pildă generațiilor tinere și amintiri care se cer reîmprospătate, fixate pe oglinda memoriei tuturor, pentru ca să nu se uite o clipă că la zidirea societății noastre de azi, ei, comuniștii de atunci, și-au pus nu o dată viața”. □ Marin Mihalache notează apariția monografiei *Ștefan Luchian* de Jacques Lassaigue, monografia tradusă în românește de Theodor Enescu.

● [„**Contemporanul**”, nr. 26] În textul *Poezie și adeziune*, Hristu Căndrovanu se referă la volumul de versuri al lui Virgil Teodorescu: *Poemul întâlnirilor*: „Este – acest volum al lui Virgil Teodorescu – o profesiune de credință unitară în alcătuirea ei, un omagiu adus comuniștilor și patriei pentru care aceștia și-au rostit și își rostuiesc viața. Un mănunchi de poeme la temperatură înaltă, cum ne-a obișnuit acest poet – mare în generația sa și pilduitor pentru mai tineri săi confrăți”. ■ Laurențiu Ulici recenzează cartea lui V. Voiculescu: *Teatru*: „Fără valoare literară deosebită, dramaturgia lui V. Voiculescu reprezintă efortul de explicitare teoretică (în replici, e adevărat) a unei viziuni mitologice de tip naturist și punctul de sprijin cel mai important pentru înțelegerea extraordinarei ei proze”. ■ Despre volumul lui Leonid Dimov: *Deschideri* scrie Dan Medeanu: „Caracteristica versurilor lui Leonid Dimov ni se pare o anumită construcție literară, realizată prin montajul imaginilor în aglomerări succesive, neașteptate, satisfacția lectorului constând, în primul rând, în urmărirea lanțului de surprize ale unei inepuizabile invenții verbale. Cuvintele se cheamă unele pe altele, se înșiruie parcă la întâmplare, creând deseori aparența – imediat dezmințită de profunzimile textului – că ele determină ideile, că totul nu este decât un joc strălucitor și gratuit, o pură demonstrație lingvistică...”. □ Același autor prezintă volumul *Convorbiri subiective* al lui Romulus Rusan și al Anei Blandiana: „Datorită concepției unitare, care adună într-o singură imagine, plină de forță și savoare, ceea ce creatorii contemporani au mai specific românesc, ca și frumusețea confesiilor, nealterate de indiscreții sau insistențe, volumul depășește cu mult valoarea strict documentară – apreciabilă, de altfel – înscriindu-se ca o singură reușită literară. Cele *Patru evocări*, aparținând lui Romulus Rusan, întregesc prin tonul lor, particular, meritele acestei cărți deosebite, de aleasă spiritualitate”.

● [„**Cronica**”, nr. 25] Paul Balahur publică poezia *Cadențe*. ■ În *Cronica literară*, Liviu Leonte prezintă volumul lui Al. Dima, *Principii de literatură comparată*. „Fără a-și revendica priorități interpretative, autorul *Principiilor* reușește să aducă în *Paralelisme* o mare varietate de sugestii și exemple din cele mai concludente pentru întreaga lucrare. Prin pledoaria pentru paralelisme complexe se ajunge la o analiză nuanțată, luând în discuție multitudinea

factorilor care determină fenomene literare similare. Curente literare sunt expresia unor asemenea paralelisme și abia în al doilea rând rezultatul influențelor externe. Renașterea reprezintă primul din marile curente europene care se explică în acest fel oferind „cheia” raporturilor dintre paralelisme și influențe care apoi, în proporții variate, pot fi regăsite la curente literare ulterioare. Folosirea sociologiei marxiste a culturii a dat în cercetarea paralelismelor rezultate remarcabile. Consemnându-le, Al. Dima propune și câteva direcții noi de cercetare, după cum în capitolele finale nu uită a preciza unele obiective practice ale comparatismului mondial și român. *Principii de literatură comparată* se constituie ca un prețios îndreptar pentru uzul specialiștilor și al publicului larg, accesibil la lectură printr-o deosebită proprietate terminologică și supunere a expresiei la ideea vehiculată. Calitățile volumului trebuie căutate însă înainte de toate în spiritul superior didactic care îl ordonează și în permanenta deschidere a discuției către un orizont filozofic”. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga publică prima parte a articolului *Fenomenul Caragiale* în care susține că „putem vorbi astăzi, cu certitudine, de caragialism, ca despre un fenomen literar și transliterar. Pe la o mie nouă sute, eminescianismul, spiritualitate plurivalentă, se canalizase pe câteva direcții, clasificabile în ceea ce Flaubert numea *idées reçues*. În latura lui ironic-polemică, fenomenul Caragiale, un fel de cenzură deghezată, își configura dimensiunile, pentru a deveni în timp un mod de referință. Pe Eminescu l-au urmat poeți și teoreticieni; caragialienii, mai frecvenți printre munteni, erau obișnuiți ai culiselor (gazetărești, politice) sau ai cafenelei, nu scriitori. Diferențele nu se opresc aici. Fenomenul Eminescu e unul de alternanță, balansare între trecut și prezent, fior pateric și melancolie boreală. Caragialismul, martor al mediului, are temperatura actualității. Reacțiile sunt, neconținut, diferite, deși ca finalitate, nu o dată, atitudinile apar convergente. Se confruntă două structuri umane. Solitar, reflexiv, contestatar violent, Eminescu romanticul transcende grav din mărginit și temporal în universal și fantastic, către un plafon scutit de traume morale. Contemporan cu Agamiță Dandanache, cu Pristanda și ceilalți, solid instalat în epocă, lucid, realist, sociabil, autorul *Scrisorii pierdute* stă mereu în apropierea personajelor, le dezarticulează, dă jos măștile, și cu toate că oponent implicat, se detașază de lumea în cauză, expunând-o ridicolului inexorabil. Moraliști intransigenți, cu mijloace particulare, sunt și Eminescu și Caragiale. Le este comună, evident, psihologia opoziției (Caragiale își zice singur „veșnicul opozant”), îi unește decizia de a spune nu, încât literatura lor, considerată sub specia existenței, nu este o expresie a plinului, ci una a impasului”. □ În *Mențiuni critice* sunt prezentate volumele de versuri *Prefață la inima mea* de Nicolae Tăutu și *Poemele amiezii* de Mihai Stănescu. □ Ion Popescu-Sireteanu scrie despre *Un poet al mării: Grigore Sălceanu*. □ În *Documente inedite*, Antoneta Macovei publică și comentează *O scrisoare a lui Brătescu-Voinești către M. Sadoveanu*. ■ Ion Constantinescu publică un amplu articol intitulat *Caragiale*

teoretician. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Vasile Mihăescu. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Danilo Dolci, în traducerea lui Cicerone Cernegura, precedate de o notă biobibliografică. ■ În *Evocări*, Aurel Leon realizează un portret dedicat Otiliei Cazimir. ■ În *Moment* este publicat un necrolog Nicolae Tăutu. În *În spiritul Urzicii* este semnalat grupajul de „pîlule” umoristice ale lui Tudor Vasiliu din ultimul număr al revistei „România literară”.

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 81] *Săptămâna pe scurt*, o știre: Premiul „M” al revistei „Manuscriptum” pe 1971 pentru cea mai bună ediție critică a fost acordat lucrării *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie*, realizată de G. Mihăilă, Dan Zamfirescu, Florica Moisil. □ La cartea străină, Romul Munteanu se ocupă de *Sven Hassel și romanul de război*. □ E. Manu anunță o antologie ce cuprinde *cinci poeți romani*: Georges Hal-das, Philippe Jaccottet, Jean Georges Lossier, Gilbert Trollet, Vahé Godel (în traducerea lui Ion Caraion) – culegerea apare la Albatros, fiind salutăată peste hotare de „Journal de Geneve”, 25 aprilie / 21 mai 1972. □ Camil Baltazar semnează poemul *Partid*. □ D. Mutașcu vorbește despre *metamorfozele tainei în poezia lui Blaga* – poetul ar considera taina drept „un element indispensabil echilibrului cosmic, vizând programatic taina universală”, altă față a „poveștii infinit mutilate a existenței.”

24 iunie

● [„Munca”, nr. 7653] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Ion Chingaru, Ion Dumitrescu și George Simion.

● [„România liberă”, nr. 8605] Tia Șerbănescu prezintă volumul de poezii „de tinerețe” intitulat *Vesnicia albastră* a „ziaristului și militantului” Grigore Preoteasa, apărut la Minerva, remarcând faptul că „versurile au o tăietură sigură, terapeutică, anulând apatia sau tristețea prea generală a temei prin metafore de caldă particularitate”. Autorul îi pare că prezintă „semnele unui temperament poetic care s-ar fi putut dezvolta cu succes, poate, pe cele mai deosebite direcții lirice, în ciuda unor titluri care, la simpla citare, ar sugera un spațiu poetic minat (Tristețe cosmică, Apocalips, Sfârșit, Spaimă, Moarte, Execuție etc.)”. ■ În cadrul aceleiași rubrici, „Vitrina cărții”, Nicolae Liu scrie despre *Amintirile* lui Valeriu Braniște. Prin „însemnările sale contemporane și autobiografice”, scriitorul, „publicist militant și om politic reprezentativ pentru perioada de maximă intensitate a luptei naționale de la sfârșitul veacului trecut și începutul veacului nostru, culminând cu actul Unirii din 1918 și, implicit, cu desăvârșirea unității de stat a României”, oferă „nu numai o justificare a propriei activități, ci și o imagine veridică a epocii.”

● [„Flacăra”, nr. 26] Într-un amplu material intitulat *Cartea cea de toate zilele*, ce are ca temă evenimentele dedicate Anului internațional al cărții, se

detaliază aspectele de la masa rotundă la care au participat o serie de graficieni ca, de exemplu, Val Munteanu și Done Stan, aprofundând detalii tehnice legate de cartea românească. ■ În *Literare*, G. Dimisianu prezintă volumul lui Aurel Martin, *Poeți contemporani* în care „criticul procedează [...] fără grabă, pregătindu-și tacticos uneltele investigației și dăruindu-se netulburat unei acțiuni reconstitutive în urma căreia, prin acumulări treptate, obține o suită de profiluri lirice bogate în sugestii de analiză”. □ Henri Wald publică eseu *Știință și filozofie*. □ În *Teatru*, Sanda Faur publică un interviu cu Traian Dăncănu intitulat de «*Zâmbesc, dar nu cine știe ce...*» în care acesta detaliază, printre altele, și rolurile interpretate la Teatrul Giulești. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, revista publică un necrolog dedicat lui Nicolae Tăutu. □ Notă despre culegerea de poeme *Clipe și locuri* de Franz Johannes Bulhardt (Eminescu), cuvânt înainte semnat de Al. Philippide și traducere de I. Cassian-Mătășaru. □ Prezentare a volumului de versuri *Ceremonia faianțelor* de Emil Manu (Albatros): „de la o «euforie calmă», versurile din acest volum întăresc profilul unui poet de aleasă sensibilitate și de rafinată expresie în sugestiva ei simplitate”. □ Notă despre placheta *Decolare în zori* semnată de „cei mai tineri purtători de condei din țara noastră” și „editată de Studioul de creație al pionierilor și școlarilor din Municipiul București”. □ În *Memento*, *Cinema* apare o notiță despre ecranizarea realizată de Iulian Mihu, cu titlul *Procesul alb*, după romanul lui Eugen Barbu, *Șoseaua Nordului*. □ În rubrica de *Teatru* apare o notă despre punerea în scenă a piesei *Dansul maimuțelor* de Eugenia Busuioceanu (Teatrul de revistă și comedie „Ion Vasilescu”, *Pescărușul* de Cehov (Teatrul de stat din Oradea). □ Notă despre Gala recitalurilor dramatice și Reuniunea criticilor dramatice, „ambicioase acțiuni ale forurilor de cultură băcăuane”, despre festivalul Sarmis '72, „prestigios festival de cultură organizat în Deva și în alte localități hunedorene”. □ Notiță despre volumul de studii teatrale al lui Valentin Silvestru, intitulat *Spectacole în cerneală*. □ În *Tv*, *Literatură* se semnalează prezentarea, de către Șerban Cioculescu, a celui de-al doilea volum din *Considerații confortabile* de Al. Philippide.

● [**„Luceafărul”, nr. 26**] Georgeta Horodincă (*Adevărul poeziei*) propune o distincție între adevărul ficțional și cel nonficțional: „Realitatea e sugestie, arta e concepție. Dacă vrem să confruntăm poezia cu viața nu trebuie să comparăm imaginea cu modelul [...] Adevărul artei nu este tot una cu faptul verificabil istoric”. ■ Publică versuri: Sebastian Reichmann, Dan Laurențiu, Mircea Dinescu, Ion Drăgănoiu, Ilie Tudora, Eugen Berca-Dorcescu. ■ Oprea Georgescu și Pavel Perfil semnează reportaje. ■ Rubrica *Jurnal de lectură* cuprinde trei recenzii, semnate de Mircea Iorgulescu: □ Mihai Drăgan, *B.P. Hașdeu* (Ed. Junimea, 1972): „Lucrarea cercetătorului ieșean este fundamentală pentru viitorul studiilor asupra lui Hașdeu”. □ George Timcu, *Ritual* (Eminescu, 1972): „La George Timcu precumpănitoare este conștiința poeziei [...] transformată însă în factor inhibitiv. [...] Este de presupus că poezia viitoare a lui

George Timcu, deocamdată inundată de discursivism, se va nutri din asemenea melancoliei intelectuale și intelectualizate”. □ Aurel Grușevschi, *Din jurnalul unui cascador* (Ion Creangă, 1972): „Nu cred în talentul lui de prozator; dar *Din jurnalul unui cascador* este o carte atât de plăcută, încât toate aceste lucruri nu mai au nici o importanță”. ■ Redactorii revistei critică monografia Elenei Zaharia, *Ion Vinea* (Ed. Cartea românească, 1972): „Din acest punct de vedere, esențial în cazul de față, autoarea (nu putem spune cercetătoarea!) nu duce cu nimic mai departe exegeza: «dosarul» Vinea rămâne tot atât de incomplet ca și până în momentul apariției lucrării ei. [...] ne întrebăm de ce unora, totuși, cartea despre Ion Vinea a Elenei Zaharia – o carte vădit tutelată de o anumită suplețe eseistic-didactică – li se pare agreabilă și chiar interesantă”. ■ La finele unei analize a raportului dintre valoarea literară izolată și valoarea latentă, manifestată susținut de-a lungul unei întregi opere, Edgar Papu (*Structura fecundității*) concluzionează: „Obsesia lucrului rar se potențează artistic în realizarea lucrului singur. Altfel devine manieră fiindcă nu se poate decât autoimita. Ceilalți scriitori dispun, însă, de ampla rezervă a marei vieți, care n-are nici început nici sfârșit. De aceea, ei au mereu ceva viu de spus, și nu sunt amenințați să cadă în manieră”. ■ Nicolae Velea semnează textul *Ceasul bate și lovește, vremea stă și odihnește...* în coloanele rubricii *Proverbe*. ■ Eugen Simion continuă seria *Scrisori franceze* cu articolul intitulat *Imagini pariziene*. ■ Ilie Constantin (*Epigrama față cu poezia*) realizează o trecere în revistă a celor mai importante momente din istoria genului epigramei în literatura română, concluzionând că: „Epigrama [...] deși dornică mereu să facă parte din poezie, e doar un catalizator literar mediocru. Rumoarea succeselor ei nu o apropie mai mult de ținta dorită. E rumoarea și buna dispoziție din anticamelele aglomerate”. ■ Nicolae Balotă (*Actul poetic, actul uman*) supune analizei statutul poeziei moderne: „Trăim o revoluționară mutație a condiției umane și totodată a cuvântului. Lucru ce apare cu evidentă și în poezia modernă. Poezie revoluționară, atunci când încorporează experiențele unui om nou care-și făurește o lume nouă, o viață nouă”. ■ Matei Călinescu plasează volumul lui Alexandru Dima, *Principii de literatură comparată* (Ed. Enciclopedică, 1972) în contextul mai larg al școlii românești de literatură comparată: „Nu mă îndoiesc că în contribuțiile ulterioare, fie ale lui Alexandru Dima, fie ale altor reprezentanți ai școlii românești de literatură comparată, necesarele punceri la punct metodologice își vor găsi locul firesc”. ■ Sub titlul de articol *Lirism și ingenuitate*, Domițian Cesereanu comentează volumul de debut al lui Mircea Dinescu, *Invocație nimănui* (C. R., 1972): „Poezia este scrisă, cum ne putem convinge de îndată, cu o inteliecție lirică deplină [...] Poeziile lui Mircea Dinescu au mai ales o intensitate pregnantă [...] din cauză că formează un cadru simultan de răsfrângere al «sensoriilor» (privire, auz, simț tactil)”. ■ Tudor Ștefănescu (*Contemporani cu Eminescu*) aduce în atenția publicului cititor mărturiile lui Dumitru Cosmănescu – frizerul lui Mihai Eminescu – despre

ultimele zile din viața poetului. ■ Ion Caraion vede în *Antologia inocenței* (Ed. Ion Creangă, 1972) „o carte în viața unui autor sau unei edituri care explică întreaga operă a respectivului autor și însăși rațiunea de a exista a editurii aceleia”. ■ Alexandru George pune un bemol receptării favorabile de care s-a bucurat volumul *Inițierea în poetică*, semnat de Eugeniu Speranția: „Am arătat toate acestea pentru a dovedi distanța de ev care separă experiența și știința lui E. Speranția de cea care e la îndemână oricărui învățăcel în ale lircii, ba chiar și a celuiia care nici nu știe că există sau că a existat pentru ea pe undeva vreo școală”. ■ Prin articolul *Două metafore eminesciene: Piramida și Șahul*, Nicolae Oancea anunță apariția volumului *Mihai Eminescu – Structură somatopsihică* a doctorului Ion Nica, care „a reușit să se apropie, cu delicatețe și atât cât să fie destul, de înțelegerea «bolii» poetului, în sensul în care și-o știa el însuși”. ■ Al. Săndulescu (*Metode critice*) discută pe larg două studii: □ Paul Cornea, *Originile romantismului românesc*: „Paul Cornea a găsit necesar să conjuge mijloace de lucru tradiționale [...] cu acelea mai noi ale sociologiei literare și ale statistice, care [...] duc la rezultate notabile. Bun mânuitor de concepte, cu o expunere clară, elevat universitară, Paul Cornea aduce în lumină în chip sistematic o serie amplă de elemente care au concurat la apariția romantismului românesc”. □ Ion Dumitrescu, *Metafora mării în poezia lui Eminescu*: „Cartea lui Ion Dumitrescu, având o puternică armătură bibliografică, se citește cam anevoie pentru că ni se taie prea des legătura cu poezia [...] Un capitol de sinteză privind lucrurile cu anume distanțare de noianul detaliilor, le-ar fi pus acestea mult mai bine în valoare”. ■ Pornind de la întrebarea *Ce este un grup literar?* Ov. S. Crohmălniceanu, lansează o serie de aprecieri critice cu privire la grupările literare: „La o bere, inamicii ireductibili se împacă și se pupă ca în Caragiale, hotărând cum să-l mănânce fript pe X, care «prea și-a luat-o în cap» sau pe Y care le-a suflat un premiu”. ■ Realizând un parcurs analitic extins prin istoria militantismului criticii literare, Ileana Vrancea (*Între adevărul istoric și memoria culturală a actualității*) subliniază: „Faptul că în plină proliferare a acestor curente, [...] Lovinescu atrăgea atenția contemporanilor asupra «eroarii de apreciere a întregii critici de după război, de a fi subestimat noile mișcări, privindu-le mai mult cu ironie decât cu teamă» ne obligă astăzi, în condițiile în care beneficiem de «superioritatea principală» a criticii marxiste, să nu repetăm [...] eroarea pe care el o reproșa la vremea lui confrăților”. ■ Este publicat un fragment din *Mutter Curaj și copiii ei* de Bertolt Brecht, în traducerea lui Romulus Vulpesu.

25 iunie

• [„Scânteia”, nr. 9189] Numărul se deschide cu: *În întâmpinarea Conferinței naționale a Partidului Comunist Român. Conferința extraordinară a organizației de partid a municipiului București. Apare și Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*. ■ Nicolae Dragoș publică notele sale de lectură la

volumul *Drumuri prin memorie* de Octavian Paler: „Structura lirică a autorului, simbioza fericită dintre poet și moralist, aptitudinea de a dăltui cuvântul cu minuție în frază, evitând inutila aglomerare adjectivală, mobilitatea cu care sunt evocate scrieri inspirate de aceleași locuri și momente, integrându-le organic în pagină, dar mai ales darul de a descifra sensuri nebănuite de a lumina fațete inedite ale unor monumente despre care se părea că s-a spus totul, fac din *Drumurile prin memorie* mult mai mult decât o confesiune, mult mai mult decât un jurnal de călătorie. *Drumuri prin memorie* este o carte cu care merită să pleci la drum!”.

● [„Tomis”, nr. 8] Înainte de analiza propriu-zisă a monografiei *B.P. Hasdeu*, Alex. Ștefănescu notează: „Investigațiile lui Mihai Drăgan respectă o ordine practică, edițiile critice fiind fructificate prompt în monografiile sistematice. [...] Lucrările sale se dispun oarecum previzibil, astfel că pentru cine cunoaște ediția din opera lui Ibrăileanu – *Campanii*, 1971 – și monografia *G.Ibrăileanu*, 1971, era ușor de dedus că o monografie Hasdeu va urma volumului de *Pagini alese*, publicat în 1968, în colecția *Lyceum*. [...] Recenta monografie, deși rezultat al unei inițiative salutare, este scrisă cu acea detașare blazată pe care și-ar permite-o doar un călător obosit să mai descopere noutatea în peisajele văzute zilnic, de la fereastra aceluiași tren”. Structural, „cartea apare împărțită judicios în capitole corespunzătoare biografiei și sectoarelor activității lui Hasdeu, fără a identifica însă o linie de forță dominantă. [...] În cea mai mare parte a studiului, criticul a folosit documente și date precise care constituie și vor constitui oricând o sursă utilă. Este vorba, în schimb, de o superficialitate a actului critic, de o rutină specific profesionistă care pune în mișcare locuri comune și dizolvă opera în terminologie”. ■ Em. Ștefănescu analizează volumul *Metafora mării în poezia lui Eminescu*, semnată de Ion Dumitrescu care „își plasează cercetarea în câmpul tipologiei (în accepția dată termenului de către maestru); din structura poeziei eminesciene el degajează un tip de metaforă, a mării, pe care o analizează îndelung, desprinzându-i funcțiile și semnificațiile. Sunt delimitate, astfel, șapte sensuri-tip ale metaforei mării, fiecare alcătuind obiectul câte unui capitol al cărții: marea-metaforă a «zbaterii zadarnice», a vieții (deznădăjduite), a aspirației spre ideal, a «spațiilor morții», a eternității infinitului, a «voinței metafizice». Toate aceste sensuri sunt unificate în conceptul sintetic de complex metaforic, formulat în penultimul capitol”. În ceea ce privește metoda de lucru, recenzentul notează: „Studiul, redus ca suprafață de cuprindere a operei lui Eminescu, are așadar un caracter intensiv, de pătrundere în straturile de adâncime ale poeziei eminesciene. Metoda utilizată este cea a lui D. Caracostea: prin urmărirea genezei estetice a metaforei mării, se ajunge la «forma internă» a operei, investigată din perspectiva «creativității» eminesciene. Metoda lui Caracostea este, însă, adusă «la zi», completată cu elemente de metodologie structuralistă și de gramatică stilistică”. ■ În rubrica *Spectrum*, Al. Protopopescu semnalează

apariția recentă a unor volume de poezie. Primul dintre acestea este semnat de Elena Balamaci și se intitulează *Casa dintâi* (ed. Eminescu, 1972), „un adevărat muzeu de cacofonii lirice, de truisme și tautologii, de imagini vlăguite și cugetătorie submediocră, ajunsă astfel sub teasc”. □ Volumul lui Ștefan Radof, intitulat *Casca de foc* (C. R., 1972) „e o construcție lirică cu statut riguros și chiar temerar. Când spun aceasta am în vedere recursul pe care poetul îl face *formalismului folcloric* într-o manieră cu totul modernă și esențială. Cuvântul șlefuit iese în relief nu pentru a împodobi, ci pentru a transcede stările după o tehnică însușită prea evident din *Ritmuri pentru nunțile necesare* și *Domnișoara Hus*. Rezultă de aici niște pure structuri lirice de o frumusețe mereu deschisă”. □ În *Luminile zilei* (Albatros, 1972), Hara-lambie Țugui cultivă o „lirică de sacerdot contemporan, cu gustul gesturilor exterioare, oficiind în numele celor mai variate teme, de la protecția și noblețea muncii la horațiana nestatornicie a clipei”. □ În cartea Marei Nicoară, intitulată *Cuvintele, frumoase flori* (ed. Cartea românească, 1972), recenzen-tul remarcă „*absența epitetului ornant*, fapt curios pentru lirica feminină. Această rară austeritate implică de la sine o anumită *limitare* a expresiei. Când nu e un semn al sterilității imaginative, faptul indică un efort rodnic de esențializare”. □ *Poemele amiezii* (Litera, 1972), de Mihai Stănescu, sunt „decente, solemne și fără nici o eroare de cadență” și „stau pe coala de hârtie ca hainele pe un general la paradă”. □ Aura Mușat, autoarea volumului *Până la asfințit* (Junimea, 1972), „este o Duduie Lizuca înfiorată de dumbrăvile moldave și dusă de susurul apelor din crânguri. Eminamente vizuală și prea încântată, poeta nu izbuteste să depășească pseudomeditația puberală despre scurgerea vremii, elaborând pe același calapod sentimental un soi de pastel retoric și fragil”. □ În *Soare, fântâni, trandafiri* (ed. Cartea românească, 1972), Sergiu Sălăgean „practică silogismul și metafora aforistică pe un ton oracular lipsit de spontaneitate și curaj. [...] De la acest nivel al conceptua-lizării, putem aștepta mai încrezători viitoarele pagini ale poetului, cu condiția ca pe ele să se așeze cât de cât polen”. □ Cu *Munte* (Eminescu, 1972), Pachia Ion Tatomirescu „trebăluiește vârtos prin lucrurile bătăturii, păstorind cuvintele cu flăcăiască strigătură. Etnolirismul său (ca și al altor confrăți) este emi-namente exterior și clamant, niciunul din simboluri (inclusiv cel de pe copertă) neizbutind să producă idee”. □ Aurora Conțescu publică volumul *Ecou în nisip* (Eminescu, 1972), „un volum echilibrat, riguros, împlinit, fără meta-suspine și fără vremelnice suavități adolescente. Profunzimea simțirii și eficacitatea verbală sunt două valori certe ale poeziei Aurorei Conțescu. Fiecare poem e un spațiu de autentic lirism reflexiv în care imaginea îndepli-nește întotdeauna țeluri superioare. Dincolo de unele stridente, provocate de utilizarea nechibzuită a neologismului, *Ecou în nisip*, prin cele mai multe poezii și mai ales prin ciclul *Arheologie*, afirmă o poetă formată și interesantă, pe care nicio redacție serioasă n-ar trebui s-o dea uitării”. ■ Organizându-și

demersul în jurul textelor în proză *Sărmanul Dionis, Archaeus, Avatarii faraonului Tlă, Geniu pustiu*, în articolul *Însemnări despre proza lui Eminescu*, M. Roznoveanu își propune să demonstreze că „proza lui Eminescu indică pe cel dintâi mare prozator român ale cărui texte remarcabile, rod al unei gândiri artistice originale și surprinzător de moderne, generează în mod natural o poetică cu nimic mai prejos, de pildă, de aceea a contemporanului său Dostoievski”. ■ Al. M. semnalează apariția, sub semnătura lui Gh. Bulgăr, a volumului *Studii de stilistică și limbă literară* (E.D.P., 1971) care „cercetează problemele de stilistică din două perspective: a evoluției limbii literare, cu aplicație la o serie de scriitori de mare valoare, și a dezbaterii unor fenomene prezente în chip permanent de-a lungul acestei evoluții. [...] Cu cartea în discuție, Gh. Bulgăr, autor și al altor studii de valoare, oferă publicului preocupat de problemele limbii literare, o lucrare de subliniat interes”. ■ Numărul din luna iunie al revistei publică versuri, semnate de Virgil Teodorescu, Liviu Călin, Traian Coșovei, Gabriel Georgescu, Aurel Tita, Ovidiu Genaru și Victor Eftimiu.

28 iunie

● [„**Scânteia**”, nr. 9192] Dumitru Micu scrie despre *Militantism și receptivitate în literatură*: „Unii înclină să omologheze receptivitatea, obiectivitatea, ca lipsă de exigență, de atitudine. Falsitatea unui asemenea raționament se denunță de la sine. Recunoscând oricărui scriitor dreptul de a-și elabora opera conform predispozițiilor sale native nu-mi asum implicit obligația de a-l aplauda pentru tot ce produce. Tocmai din contră: nepretinzându-i să nu-i acord nici un fel de rabat, să-l pretind realizarea la cel mai ridicat nivel, cu propriile-i mijloace, a propriei intenții. Tolerant față de orice stil, de orice formulă artistică, nu mă voi contrazice câtuși de puțin dacă voi aduce unui autor reproșul de a fi compromis stilul adoptat, de a fi ratat formula pe care și-a propus s-o valideze. Mai mult. Admițând egala îndreptățire principială a tuturor modurilor expresive, pot foarte bine să-mi declar preferința doar pentru unele din ele. Pot mai cu seamă și sunt chiar dator să combat literatura palidă, desuetă, experimentele sterile, tentativele de a prezenta drept exemplare scrieri anemice, sărace în conținut, fără vibrație, fără mesaj. Nu e nici o contradicție între maxima receptivitate și militantismul ideologic. Un critic cu simț de răspundere apreciază la dreapta valoare toate cărțile realizate dar, în chip firesc, acordă prioritate acelor care atacă problemele mari ale existenței, care se situează în centrul frământărilor contemporane, cu mijloacele cele mai fine, cu cea mai largă receptivitate. Numai astfel se poate face critică analitică, interpretativă, critică de directivă, critică militantă”.

● [„**Viața studentească**”, nr. 26] În numele Promoției 1972, Mircea Florin Sandru se ilustrează pe prima pagină cu *Mărturia și mesajul unei promoții către patrie, partid, popor*. □ Dramaturgul și medicul Mihai Neagu Basarab își

reia colaborarea cu revista „Viața Studențească” la rubrica *Evrika!*, prin articolul *Geniul – fenomen biologic și social*. □ D. N. Zaharia, în *Raționalismul aplicat* (studiu asupra epistemologiei lui Baachelard) și Ion Maxim Danciu – *Omul, între structură și istorie*, publică în rezumat, la rubrica *Dialectica ideilor*, tezele lor de licență/ eseuri teoretice. □ Rubrica *Prima verba* adună câteva nume ale noii promoții literare: Ion Tutunea – *Acuarelă*; Mihai Minculescu – *Mă gândesc la atitudinea față de public*; versuri de Dan Lupescu; *Luciditatea începutului* de Constantin Pricop; *Începutul unei alte universități* – Ileana Colomieț. ■ Rețin atenția textele lui Marius Tupan, *Arta cetății, cetatea artei* („Chiar dacă se vorbește de un *neoclasicism* – D. Păcurariu, M. N. Rusu, N. Balotă – totuși un fenomen se înregistrează în continuare: scrisul frumos nu mai are prețul altor ani. Gustul literar de azi înclină mai mult către evenimentul trăit, către romanul-reportaj, romanul-anchetă, către o interpretare a vieții în care cizelarea, strălucirea artistică au devenit o practică secundară. Parcurgi câte o carte cu vădită curiozitate pentru a constată cu dezamăgire că ea nu ți-a creat nicio stare deosebită, dimpotrivă, îți dai seama că e o opera uscată. Astfel de «creații» trădează scriitorii lipsiți de raza instinctului estetic, de acele subtile și personale observații care se subsumează scrisului frumos. «Meșteșugala» în artă este o necesitate, dar nu o finalitate a ei”), dar și Mihai Dascal – *Geneza prin creație*: „ambiguizat și tocit în prezent, termenul de generație își adaugă, cel mai adesea, în contemporaneitate, parcă dintr-o vocație a explicitării, pe cel al creației. Raportul cu creația pare destinat, în acest caz, să-i precizeze, să-i particularizeze sfera. Dar nu în sensul în care-l concepea Tudor Vianu și în spiritul lui, nu demult, Mircea Martin. Nu *generație și creație*, întrucât o astfel de formulare sugerează ambilor termeni un statut independent, ontologic. Ci «generație prin creație» pentru a arăta ca ei subzistă ca entități numai în relație obligatorie. Creația se vedește *creație*, în sensul concepției originale, irepetabile, numai în măsura în care închide în ea optica, viziunea prospectivă, spiritul promoției sociale pe care o promovează. La fel *generația* nu va putea fi definită și delimitată în timp de alte promoții sociale decât prin *creație* – rodul, atestarea, vârsta ei concretizată istoric și etern. Așadar, creația este imperativul invariabil al generației, dar pe deasupra și indiferent de el – *sine qua non*-ul ei... Grupul Echinox-ului cel mai coerent și programatic în a-și ilustra un crez de generație, a trecut recent de la eferescența publicistică la eferescență și validare editorială. Ion Mircea, Dinu Flămând, Adrian Popescu, pot fi considerați chiar primii poeți ai generației noastre, recunoscuți și comentați oficial”.

29 iunie

• [„**Munca**”, nr. 7657] În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat prezintă volumul lui Octavian Paler, *Drumuri prin memorie: Egipt și Grecia*, volum ce „este, fără îndoială, confesiunea unui spirit ales, hrănit cu bogate lecturi. Un

condei inspirat, capabil să „stoarcă” semnificații nebănuite din cuvinte, transformă călătoriile în adevărate aventuri spirituale. Cel care scrie, în acest fel, nu poate fi decât un adevărat poet”.

● **[„România liberă”, nr. 8609]** Tia Șerbănescu recenzază volumul *Imposibila întoarcere* al lui Marin Preda, „apărut de curând într-o ediție adăugită”, notând că „tema povestitorului este însăși această fascinantă carte, radiografia unei sensibilități angajate, sincere și creatoare și , de aceea, lângă *Moromeții* trebuie să așezăm în primul rând această *imposibilă întoarcere* la ei. Este această carte ceea ce a gândit, poate, Camil Petrescu când vorbea despre o «bucurie matură de seceriș»”.

● **[„Scânteia”, nr. 9193]** Adrian Anghelescu recenzază *Radicalitate și valoare* de Alexandru Ivasiuc: „Interesul autorului se îndreaptă către o artă organic determinată care să exprime în termenii creației esența omului concret, frământările, marile lui întrebări, ardenta sa propensiune către nou. Militând pentru adevăratele valori ale artei și pentru demersurile spirituale apte a le propulsa în patrimoniul unei culturi, cartea lui Alexandru Ivasiuc reprezintă în același timp o pledoarie pentru un mod științific de înțelegere și explicare a acestor fenomene – mod care implică cu necesitate apelul consecvent la metoda de cercetare dialectică, la ideile fundamentale ale marxismului”. ■ Petru Vintilă propune se să înființeze *Teatroteca*: „Mă gândesc că, într-una din sălile bucureștene de teatru, poate chiar în incinta Hanului lui Manuc, iar vara într-o grădină, s-ar putea găsi loc potrivit pentru un nou teatru. Îl văd ca un teatru istoric, și experimental în egală măsură, purtând unul din următoarele nume: Union, Fani Tardini, Iorgu Caragiale, Mihail Pascaly, Bossel, Micul Batel, Reduta etc. El ar fi în viața teatrală ceea ce este Cinemateca în rețeaua cinematografelor. Îl văd reprezentând piese din istoria teatrului românesc, de la începuturile mișcării teatrale, în genere astăzi uitate pe nedrept. Îl văd reprezentând piese în stilul scenic și regizoral al veacului trecut, folosind chiar recuzita originală, câtă se mai află prin muzeul Teatrului Național și prin depozitele Centrului cinematografic de la Buftea”.

● **[„Albina”, nr. 26]** Pe prima pagină, revista publică poezia *Învățătorul* de Valentin Deșliu. □ Cu o ilustrație de Tia Peltz, apar *Amintirile unui învățător* de Șerban Nedelcu, „fragmente din volumul în pregătire *Fără proptele*”.

● **[„Orizont”, nr. 9]** Pe prima pagină, Mircea Șerbănescu mobilizează atenția cititorului asupra „țelului suprem al partidului” care este „bunăstarea și fericirea întregului popor” și asupra „gândirii clare, departe văzătoare” a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Tot aici, Angela Lazăr consemnează un interviu cu actrița Irina Petrescu. ■ Victor Eftimiu împărtășește amintirile lui despre Alexandru Vlahuță și recomandă călduros cartea lui Valeriu Râpeanu despre viața și opera autorului *Celui din urmă armaș*. ■ La rubrica de miniaturi (un fel de revistă a presei), Adrian Păunescu este luat în târbacă de V. Ganea pentru un articol din *Flacăra* (24 iunie 1972) unde decapitase fotbalul italian, iar G. G.

descoperă la Adrian Marino note de călătorie care denotă un excelent prozator. ■ Lucian Stanciu se întreabă, pe pagina a treia, ce înseamnă „judecata de valoare” asupra perenității „clasicilor” și își răspunde că este o relație între ierarhia valorică, structura operei (trebuie să aibă trăsătura de „universală”) și diversitatea receptării operei. ■ Vladimir Ciocov și Ion Popa se înalță pe aripile lirismului, iar Ion Velican și Dumitru Siniteanu publică proză. ■ Ion Iliescu dezvăluie relația epistolară și amicală dintre esteticianul M. Dragomirescu și comparatistul Paul Van Tieghem. ■ La cronică limbii, Eugen Tănase discută despre cea mai bună variantă în română a cuvântului „écriture” (propusă de Roland Barthes în celebrul său studiu, *Le degré zero de l'écriture*) „scrisură” sau „scriitură”.

● [„România literară”, nr. 27] Versuri semnează: Franz Johannes Bulhardt (*Oriunde aș fi*, traducere de Nina Cassian), Horia Zilieru (*Buchetul sângelui; Orologiul zăpezii*), George Demetru Pan (*Clipă întru veșnicie; Semper purus; Spațiul dintre Fulgere; Sincera ipostază; Mater; Trezie; Incidențe*), Ursula Șchiopu (*Du-te, iubite; Cine-a uitat?; Mai pâlpâie lumini*). □ Dumitru M. Ion traduce poezia *Merani* de Nikoloz Baratașvili. □ Mihail Caranfil semnează reportajul *Un nou oraș al Dunării*. □ N. Popescu-Bogdănești publică „un fragment din roman în lucru” *Numai două ore...* □ Despre *Festivalul umorului* scriu: Radu Beligan (*A râde: foarte bine!*), Valentin Silvestru (*Zile vesele și nopți scurte*), Al. Mirodan (*O stare de spirit*), Ion Bănuță (*Cu magistrul în târg*). ■ George Ivașcu semnează editorialul *Teorie și creație*: „Trei romancieri și un critic își confruntă opiniile, în acest număr, asupra opțiunii pentru roman, asupra realismului contemporan asupra celui din zilele noastre. Teoria literară a evoluat mult în ultimii ani și atât creatorii cât și criticii și-au modificat nu doar limbajul, ci înseși unghiurile din care privesc. Realitatea operei literare este infinit mai amplu, mai bogat și mai divers concepută, pentru că ecranul conștiinței artistice a devenit infinit mai larg, el solicitând pe cât de numeroase pe atât de variate puncte de impact cu realitatea propriu-zisă. Care, ea, cea dintâi și în cea mai mare măsură, a depășit dimensiunile de odinioară, a devenit mai întinsă ca arie de cuprindere și totodată mai profundă. Dincolo de aspectul pur material, de peisajul industrial, agrar, urbanistic, edilitar, de aspectul mereu în transformare a mediului – *omul*, însă, este acela care marchează pentru artist, pentru scriitor *noul*, ineditul; omul, adică conștiința lui. [...] În acest climat, de înaltă tensiune morală, de bărbătească confruntare cu viitorul, tovarășul Nicolae Ceaușescu a rostit acea amplă cuvântare, în ziua de 24 iunie la Conferința extraordinară a organizației de Partid a municipiului București, – cuvântare al cărei nivel de exigență partinică, de înaltă principialitate, unit cu directive de ordin practic, face din ea un îndreptar general pentru întreaga țară, pentru toate organizațiile de Partid, pentru toți oamenii muncii. La *acest* nivel de conștiință, de conștiință socialistă, trebuie înțeles, deci, avântul, suflul revoluționar în care se pregătește Conferința Națională a Partidului.

La *acest* grad de efervescentă creatoare, de dăruire colectivității, de identificare a interesului obștesc cu cel individual trebuie, dar, văzut și considerat *noul*, omul nou. La *acești* parametri trebuie proiectați eroii zilelor noastre în operele literare. Din impactul cu o asemenea realitate, încărcată de asemenea valențe ale noului, și aria și profunditatea realismului capătă într-adevăr cu totul alte dimensiuni. Trăirea lor în procesul autentic de creație artistică prevalează asupra oricărei teorii”. ■ Opiniile sale despre roman exprimă: □ Corneliu Ștefanache, *De ce am ales romanul*: „Am ales romanul pentru că este cel mai *încăpător de adevăr*. Mi se pare că aici (mai mult ca în oricare alt compartiment al literaturii) orice pas de evadare, de conformism, de pasișă, de substituire a adevărului cu «vorbe frumoase» ș. a. m. d. sare în ochi, se vede imediat și duce totul la eșec. Romanul nu se poate lucra decât cu adevăr, fiindcă, așa cum spunea Stendhal, este asemenea unei oglinzi purtată de-a lungul drumului mare, ce prinde în ea atât azurul cerului, dar și băltoacele. Dacă drumul are și băltoace și hârtoape, romancierul nu le poate ocoli, nu trebuie să se prefacă a nu le vedea, fiindcă nu el este vinovat că ele există. Alături de adevăr pun curajul (față de tine însuși, în primul rând) și, bineînțeles, har, talent, fără de care nimic nu-i posibil aici”. □ Bujor Nedelcovici, *Viață și adevăr*: „Un scriitor este de tip realist nu pentru că așa se dorește, sau așa i se cere, ci pentru că el are o structură și formație spirituală interioară care coincide cu acest tip, admitând în același timp și posibilitatea existenței scriitorului – să zicem – de tip fantastic, care, având o altă construcție afectivă, este condus însă, ca și primul, de aceeași concepție filozofică. [...] Romanul pe care mi-l propun – la care lucrez în prezent, încercând astfel să-mi scuz obsesiile – încearcă o triplă dimensiune a cunoașterii: analiza sentimentelor trăite în copilărie (cunoașterea de sine), înțelegerea cauzelor care au determinat principalele evenimente din viața familiei eroului (cunoașterea trecutului care îi deschide calea către tradiție și succesiune) în împrejurările sociale și politice din acele perioade (cunoașterea istoriei și a adevărului concret), toate ducând la saltul pe care îl va realiza personajul proiectat în tragic: de la cunoașterea de sine, la conștiința ca ființă unică și ireductibilă ce trebuie să-și consume idealul aici, în prezent, pe pământ”. □ Dumitru Micu, *Realism, azi*: „Realismul de tip nou, specific secolului al XX-lea, realismul artei socialiste, în primul rând, e o directivă menită nu doar să reflecte existența cât mai exact, dar și să o răscrolească în profunzime. El este expresia unei umanități care nu urmărește doar cunoașterea lumii, ci transformarea ei. În demersurile sale, acest realism nu ocolește sublimul, tragicul, eroicul. Angajat, el implică în zugrăvire atitudinea, problema, meditația. În totalitate, marea artă de azi posedă caractere ce permit stabilirea unui paralelism între spiritul ei și acela al tragediei antice. Arta contemporană exprimă căutarea de sine a unei umanități angajate într-o dărză, epopeică înclăștare cu un destin pe care nu-l mai privește cu teamă”. □ Radu Petrescu, *A treia dimensiune*: „Un romancier care și-ar privi eroii nu de sus în jos, ci de jos

în sus, ori măcar de la nivelul lor, un romancier, cu alte cuvinte, realist, ar putea duce *metoda* până la construirea unor modele de o amploare și de o putere de iradiație greu calculabile. Cu atât mai greu, trebuie să spun, oricât aș încerca să fug de aplicații care interesează mai degrabă pe sociolog, cu cât la o lectură foarte puțin apropiată de atenție, aspectul operei acestui romancier ar induce necesarmente în eroare, ar da impresia deja văzutului – poate chiar datorită suflului de referințe. Am în vedere, ca să venim la ce ne interesează pe toți, pe romancierul pentru care ora prezentă a României, a omului român, constituie preocuparea majoră, calea sa de acces la universal. Ora aceasta este atât de bogată și de diversificată (sub semnul unificator al unui fără precedent efort de construcție și de consolidare) încât aflulul de trimiteri, de referințe va implica, spre a putea fi stăpânit, trecut în poezie, o lungă undă de abstracție, aceea abstracție despre care Al. Ivăsiuc face, în *Radicalitate și valoare* (p. 75-77) considerații de cel mai înalt interes. «În ordinea vieții și a artei, la început n-a fost cuvântul, nici numărul pithagoreic, ci aranjarea în spațiu, raportul de intervale, formula abstractă și deductibilă». Vorbind aici de cea de a treia dimensiune, am avut în vedere spațiul din citat. Maturitatea înțelegerii fenomenelor care au loc astăzi la noi în țară și a absorbirii lor în poezie, realismul plenar, de substanță, le vom aprecia deci după gradul de realizare a spațialității în operă care, în ce le privește, este un semn niciodată înșelător”. ■ Sub titlul *Poezia de dragoste* Șerban Cioculescu în *Breviar* scrie despre poezia lui □ Camil Baltazar: „Autenticul se identifică în estetica muzicală a lui Camil Baltazar cu armonia, trecută prin retortele alchimistului modern”. □ Paul Everac: „Partea mai stranie este însă disponibilitatea poetului amator pentru lirica de inspirație conjugală, în care ne-a oferit poate mostrele cele mai bune ale păcatelor tinereții, în acest fel absolvite”. □ Bazil Gruia; „Bazil Gruia nu e un tânăr decât relativ la vârsta celui ce scrie și semnează această semnalizare, care nu e târzie ca să recomande un poet autentic, un artist, scrupulos și timid, dar care și-a găsit sunetul, grav și pătrunzător, de violoncel”. □ Și Andrei Ciurunga: „Dintre cei patru poeți ai iubirii pe care îi prezint astăzi, Andrei Ciurunga a găsit cheia pierdută, a simplității, a limpezimii, a comunicativității”. ■ Sergiu Dan semnează *Poezia – foaie de temperatură a societății*: „Într-o vreme au circulat sub eticheta poeziei politice, ba au fost și încurajate, tot felul de versuri ocazionale, festive și facile, confecționate pe canavaua unui entuziasm suspect. Această literatură de manufacturieri a avut, într-o privință, și un rezultat fericit, dezgustându-l pe cititor și făcându-l apt să distingă adevărata poezie politică de surrogatul ei trivial. S-ar putea găsi cineva să-mi spună că au existat și poeți apolitici, citând și nume, unele prestigioase, care și-au oficiat slujba poetică în vreo bisericuță literară din marginea cetății, surzi la vuietul vieții sau la geamătul suferinței umane. În general, aceste apariții sunt rare și le aflăm numai în epocile foarte scurte ale istoriei acelea în care «nu se întâmplă nimic», încremenite la «beau fixe», cum se exprimă meteorologii”. ■ D. Ma-

crea notează apariția a ediției a doua a „*Istoria limbii române literare*”, elaborată de Al. Rosetti, B. Cazacu și Liviu Onu: „Analizele substanțiale ale fiecărui monument de limbă veche și ale limbii și stilului fiecărui autor, însoțite de numeroase reproduceri de texte, ilustrează procesul continuu de creștere a nivelului calitativ al limbii noastre literare, la care au contribuit, pe lângă dezvoltarea economică și socială, factori specifici, ca efortul conștient al scriitorilor pentru menținerea legăturii strânse cu limba poporului, pentru unificarea supradialectală a limbii literare și pentru diversificarea stilurilor ei”. ■ Nicolae Manolescu semnează cronica literară la *Câteva precizări asupra literaturii române* de Al. Rosetti, Eminescu, 1972: „Om de lume și de carte, boier de viță veche, Al. Rosetti este ceremonios ca un oriental și metodic ca un occidental, rafinat prin origine și prin simțire, opunând agitației polemice a atâtor confrăți exemplul, demn de urmat, al unui veritabil aristocrat al spiritului. [...] Tehnica personală a caracterizării se bizuie la Al. Rosetti pe eliminare, pe reducere, nu sistematică, ci intuitivă. Tipul acesta de lectură relevă gustul pentru precizie și nuanță și o mare capacitate de renunțare. Într-o epocă în care comentariul critic întrece adesea, în volum, opera, Al. Rosetti rămâne un spirit clasic, delectându-se să adapteze complexe compoziții orchestrale pentru câte un singur instrument”. ■ Apar recenzii: □ Liviu Petrescu scrie despre *Conceptul modern de poezie* de Matei Călinescu, Eminescu, 1972: „Nu atât erudiția în sine constituie – după opinia noastră – nota definitorie a lucrărilor lui Matei Călinescu (între care, firește, și *Conceptul modern de poezie*), cât existența unui anumit stil intelectual, care să o prezideze; cultura acestui critic are un pronunțat caracter selectiv și sistematic. [...] *Conceptul modern de poezie* este o cercetare care prezintă puncte de legătură mai numeroase și mai adânci cu un studiu de filozofie a artei, decât cu o lucrare de critică literară; autorul nu se preocupă de poeți și nici de poeziile acestora, ci de Poezie și de avatarurile moderne ale ei. [...] *Conceptul modern de poezie* rămâne însă o carte pasionantă, de o mare sinceritate intelectuală, în care autorul și-a luat răspunderea de a pune în discuție – cu mijloace evident superioare – problemele cele mai importante și cele mai dificile, în același timp, ale liricii contemporane; este una dintre cele mai bune cărți de critică apărută în ultimii ani”. □ Zaharia Sângeorzan se ocupă de monografia *Poezia lui Mihai Beniuc* de V. Fanache, Minerva, 1972: „*Poezia lui Mihai Beniuc* este o monografie care nu izbutește că ne facă să credem în vocația de critic a autorului. Noile sinteze despre scriitorii de azi, atât de necesare, atât de insistent cerute, ar fi bine să fie elaborate de critici cu experiență, de cronicari care au trecut prin sită aproape toată literatura actuală, și mai puțin de istoriografi fără intuiție, căci altfel există riscul să ne trezim în fața unor cărți născute moarte”. □ Mircea Constantinescu recenzează *Patima* de Mircea Micu, C.R., 1972: „*Patima* dezvăluie o lume ale cărei mobiluri cupide și vrăjmașe sunt atenuate și desființate de forțele noului din țara noastră. E un roman sobru și, în același timp, patetic.

Frazele curg, suple și lipsite de arabescuri”. □ Aurel Goci comentează *Poeme discursive* de Paul Everac, Dacia, 1972: „Numai o conștiință lucidă, convinsă de adevăratele posibilități ale poeziei, și-ar putea asuma astăzi universul liricii intimiste sau minore. Nici nu atribuim alt sens poemelor discursive decât acela de înscenare superioară cu un ascuns substrat polemic. Este și acesta un experiment. După ce a parcurs toate experiențele moderniste sau avangardiste, lirica se reîntoarce în domeniul său original. Altfel nu se explică proliferarea, de la un timp, a poeziei livești, sentimentale, intimiste sau de-a dreptul minore, cu intenție. [...] Păcat că autorul nu a perseverat. Vechile «încercări», anterioare prozei și teatrului, anunțau un autentic poet”. □ Virgil Mazilescu scrie pe scurt despre volumul *Non Possumus* de Marcel Gafton, C. R., 1972: „Cine citește acest interesant poem al lui Marcel Gafton (congener cu Tonegaru, Geo Dumitrescu, Ben. Corlaci, om de aleasă cultură și traducător eminent) își dă seama numaidecât că se află în prezența unui dintre autorii, de altfel numeroși, pentru care poezia, arta în general, este nu atât o *cosa mentale*, cât o formă – accesibilă – de oficiere, mai exact spus: un prilej ideal de a le abandona cu totul, iar cartea, orice carte, aproape un obiect de cult”. □ Sub semnătura A. C. este prezentat volumul *Fiul* de George Chirilă, Junimea, 1972: „Limbajul, mai temperat, ocolește invențiile bombastice, neologismul ca și arhaismul. Nu este însă un pastelist. Orice peisaj, descris numai prin vibrația sufletească pe care o produce, poartă amprenta interiorizării”. □ Dumitru Stancu scrie despre *Căldura pământului* de Dim. Rachici, Eminescu, 1972: „Poezia lui Dim. Rachici este orientată spre meditația asupra lumii într-o formulă ce izbucnește cel mai adesea a fi personală, astfel încât micile disonanțe ori discreta influență barbiană nu supără”. □ Dan Verona comentează *Înalt prin stemă* de Haralambie Țugui, Editura militară, 1972: „Mesajul poetului este limpede, cuvântul este cumpănit, entuziasmul, înțelept, nu se desfășoară în gol. Din loc în loc găsim câte un vers memorabil, capabil să vorbească pentru întreaga poezie”. ■ În *Viața literară* apar: □ *Șantier* cu planurile literare ale scriitorilor Cella Delavrancea, Tașcu Gheorghiu, Alice Botez, Virgil Stoenescu, Mihai Calmăcu, Petre Ghelmez, Ilie Păunescu, Andi Andrieș, Dinu Ianculescu, Victor Deleanu. □ Nota *Tovarășul Nicolae Ceaușescu a primit pe scriitorul și editorul italian Giancarlo Vigorelli*: „Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, a primit luni după-amiază, în stațiunea Neptun, pe scriitorul și editorul italian Giancarlo Vigorelli, care face o vizită în țara noastră. La primire a fost de față tovarășul Dumitru Popescu, membru al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului Culturii și Educației Socialiste. Cu acest prilej, între tovarășul Nicolae Ceaușescu și oaspetele italian a avut loc o convorbire, care s-a desfășurat într-o atmosferă cordială, prietenească”. □ Aflăm și de *Premiile Consiliului Național al Organizațiilor pionierilor*

acordate unor lucrări literare: „Consiliul Național al Organizației Pionierilor a decernat următoarele premii celor mai valoroase lucrări literare destinate pionierilor și școlarilor apărute în perioada iunie 1971 – iunie 1972. Premiul «Albatros»: Mircea Micu, pentru volumul de versuri *Memoria pergamentelor* – Editura «Ion Creangă», Premiul «Cravata Roșie» – Ilie Tănăsache, pentru volumul de povestiri *Azor cel verde* – Editura «Junimea» și Szepreti Lila, pentru cartea *Zsuzu Serembereknen (Peripețiile lui Juju)* – Editura «Ion Creangă», Premiul «Cutezătorii» – Al. Mitru, pentru evocarea istorică *Domul din Vladimiri* – Editura «Ion Creangă», Premiul «Consânziana» – Petre Ghelmez pentru volumul *Puf pufos* – Editura «Ceres» și Erika Hübner-Barth, pentru suita de povestiri *Bidibidibutzel* – Editura «Kriterion»". □ Geo Măgureanu semnează un necrolog, *Marin Iorda*. □ *Vizita tovarășului Luiz Carlos Prestes, secretarul general al Partidului Comunist Brazilian, la Uniunea Scriitorilor*: „Miercuri 21 iunie 1972, după-amiază, tovarășul Luiz Carlos Prestes, secretar general al Partidului Comunist Brazilian, aflat în țara noastră la invitația C.C. al P.C.R., a făcut o vizită la sediul Uniunii Scriitorilor, unde a fost primit de membri ai conducerii operative a Uniunii, membri ai Comitetului de partid, alții scriitori. Oaspetele a fost informat asupra structurii organizatorice și sarcinilor Uniunii Scriitorilor, ca și asupra eforturilor susținute pe care editurile și revistele de beletristică le-au depus pentru popularizarea, în țara noastră, a celor mai valoroase lucrări din literatura progresistă braziliană. Cu acest prilej, tovarășul Luiz Carlos Prestes a înmănat conducerii Uniunii Scriitorilor medalia reprezentându-l pe cel mai mare poet brazilian, Antonio de Castro Alvez, medalie realizată din inițiativa C.C. al P.C. Brazilian, cu prilejul comemorării, în 1971, a 100 de ani de la moartea aceluia care «a știut să interpreteze sentimentele poporului, punându-și talentul și strădania poetică în slujba cauzei libertății». Mulțumindu-i-se tovarășului Luiz Carlos Prestes pentru actul de profunde și multiple semnificații al înmânării acestei medalii, s-a reafirmat ideea că scriitorimea română va continua să militeze în spiritul aceleiași stime și prețuiri față de valorile spirituale și umaniste ale tuturor popoarelor". □ Scurte știri din *Uniunea Scriitorilor*: „Ștefan Augustin Doinaș, redactor șef adjunct al revistei «Secolul 20», a plecat într-o vizită de studii și documentare în Italia și Franța. * În cinstea Conferinței Naționale a Partidului, sub auspiciile Asociației scriitorilor din București, joi 22 iunie 1972, a avut loc la Palatul pionierilor din Capitală o întâlnire a pionierilor și redactorilor șefi ai revistelor școlare din întreaga țară cu George Macovescu, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, secretar al Asociației scriitorilor din București, Virgil Teodorescu, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, Cezar Baltag, Dan Deșliu, Sergiu Fărcășan, Grigore Hagiu, Gabriela Melinescu, Mircea Micu, Mihai Negulescu și Veronica Porumbacu. La întâlnire a fost prezent Virgil Radolian, Președintele Consiliului Național al Organizației Pionierilor, adjunct al Ministrului Educației și Învățământului. [...] * La Bacău s-au desfășurat recent Gala

recitalurilor dramatice și Reuniunea criticilor dramatici, acțiuni inițiate de Comitetele județean și municipal de cultură și educație socialistă, filiala A. T. M., Teatrul dramatic «Bacovia» și revista «Ateneu». La dezbaterile Reuniunii criticilor dramatici au fost prezenți: Valentin Silvestru («România literară»), Mihai Nadin («Astra»), Victor Parhon («Contemporanul»), Mihai Sabin și George Genoiu («Ateneu»), Stelian Vasilescu («Familia»), Ștefan Oprea («Cronica»), Carmen Kehiaian («Tomis»), Vlad Sorianu și C. Isac (Teatrul «Bacovia») și Const. Paiu (Radio-Iași). Cu acest prilej, s-a hotărât să se acorde un «Premiu al criticii» care, la această primă ediție a Galei recitalurilor dramatice, a revenit actorului-menestrel Tudor Gheorghe, de la Teatrul Național din Craiova». ■ În secțiunea *Cartea străină* citim: □ Nicolae Balotă scrie despre *O revelație poetică: Edith Södergran*: „Veronica Porumbacu s-a aplecat cu aceeași atență pietate, cu o acribie egală în fervoare și cu darul unei adevărate empatii poetice asupra legatului liric al Emilyei Dickinson și al Edithei Södergran. Se cuvine, citind aceste cărți de poezie în transpunerea lor atât de fericită într-un alt regim lingvistic, într-un alt continent poetic, să urmărim și pe acest plan, cu încântare, tainicele căi ale Poeziei”. □ Prezentarea volumului *Romanul lui François Villon* de Francis Carco, Editura Eminescu, 1972 este semnată m. b. □ Sub semnătura d. d. aflăm de apariția volumului *Viața pasionată a lui Adriaen Brouwer* de Felix Timmermans, Editura Meridiane, 1972. ■ Al. Dobrescu semnează *Originalitate și influențe*, un text despre E. Lovinescu: „Marea nedreptate care i s-a făcut lui Lovinescu vine tocmai din neînțelegerea exactă a raportului pe care le îl stabilea între originalitate și influență și, mergând mai departe, din socotirea teoriei sincronismului ca o pledoarie cosmopolită pentru imitare”. ■ În *Apogeul umanismului românesc* Al. Piru scrie despre Cantemir, pornind de la textul său *Umanismul cronicarilor* publicat în „Gazeta literară” din 4 aprilie 1963. ■ În *Cărările creației* Maria-Luiza Cristescu prezintă colecția *Les Sentiers de la création*, editată de Albert Skira. ■ Angela Ioan realizează un interviu cu Guido Piovene, „*Nimic nu-i paradoxal în structura unui om*”. În convorbire s-a discutat despre cariera sa de critic literar și romancier, despre valorile intimității, expresionism și literatura italiană în circuitul universal. ■ În *Meridiane* aflăm dintr-o notă scurtă despre 3 sărbători pentru Vasko Popa, scriitor iugoslav de origine română recent a sărbătorit ziua de naștere, a fost primit în Academia de Științe și Arte din R. S. Serbia și i-a apărut un nou volum de versuri. ■ În *Prezențe românești* citim *Dragoș Vrânceanu în Italia*: „*Tachicardia di Atlante (Tahicardia lui Atlas)*, frumoasă culegere din versurile lui Dragoș Vrânceanu, apărută la Editura I.P.L. din Milano, a întrunit, ca traducători, câteva prestigioase personalități literare din Italia, printre care am aminti pe: Mario Luizi (poate – după Montale – cel mai important poet de azi al peninsulei), Piero Bigongiari, Andrei Zanzatto, Roberto Sarnesi, Giancarlo Vigorelli, Mario de Micheli, E. F. Accrocca. Prezentarea este semnată de Carlo Bo. Aflat la Florența în momentul apariției volumului său,

poetul român, care împlinește vârsta de 65 de ani, a fost sărbătorit în cadrul unei reuniuni culturale ce a avut loc la Palazzo Strozzi, unde Mario Luzi l-a prezentat publicului și a citit versuri din volumul *Tachicardia di Atlante*; după aceea, Dragoș Vrânceanu a evocat *Amintiri literare florentine*. [...] La 25 mai, «Accademia di Romania» din Roma a organizat o manifestare dedicată literaturii române contemporane, deschisă prin cuvântul lui Alexandru Balaci. Într-o intervenție intitulată *Voci poetice românești în Italia*, Giancarlo Vigorelli, folosindu-se de prilejul noii apariții editoriale, a vorbit despre autorul volumului *Tachicardia lui Atlante*. În încheiere, Dragoș Vrânceanu a prezentat conferința *Modele temporale în literatura română*. Același subiect îl mai tratase, cu câteva săptămâni înainte, într-un alt cadru academic, la Universitatea de studii din Urbino, Institutul de limbi străine”. ■ Eugen Simion trimite o *Scrisoare din Paris* intitulată *Funcția imaginarului*, pornind de la „Mai toate editurile importante (Payot, Grasset, Laffont, Jean-Jacques Pauvert, Denoël, Albin Michel etc.) au lansat colecții speciale în care sunt prezentate operele de simbolistică medievală sau fenomenele de magie afro-asiatică. Nu lipsesc studiile tematice, antologiile de texte, reimprimările de vechi cărți inițiatice”, menționând: „Pentru spiritele tinere, contestatare, *imaginarul*, nu-i numai o problemă de cultură, e și un punct de referință în viața de toate zilele, un mod de existență. Una din lozincile cele mai răspândite în mai ‘68 a fost versul lui Rimbaud: *L’imagination au pouvoir*. Că accesul la puterea *imaginarului* depinde, uneori, de droguri, e altă problemă...”.

• [„**Tribuna**”, nr. 26] În textul *Lydda sau triumful vieții*, Mircea Popa notează: „Roman eseistic prin excelență, *Lydda* este creația de maturitatea a lui D. Zamfirescu, roman care anticipează, în multe privințe, ca factură și tehnică, romanul modern de analiză, practicat de scriitorii dintre cele două războaie mondiale. Partea întâi este un fel de *Carte a nunții* a începutului de secol, iar cea de a doua o *Adela în nuce*”. ■ Victor Felea analizează cartea Margaretei Sterian: *Castelul de apă* (C.R., 1972): „Micie capitole al cărții debutează în stilul evocărilor realiste și pitorești, descriind în câteva linii precise mediul în care trăiește eroina povestirii, oameni și lucruri prinși în aceeași atmosferă ciudată a unei anumite epoci (primele decenii ale secolului nostru) și a unei ambianțe specifice, aceea a orașelului de provincie sau a cartierelor sărăcăcioase ale capitalei”. ■ La rubrica *Sub semnul întrebării* Adrian Păunescu stă de vorbă cu poetul american Paul Engle, directorul de creație de la Universitatea din Iowa, S.U.A., regăsit în volumul de interviuri *Sub semnul întrebării*, ediția a II-a adăugită, C. R., 1979, București, pp. 267-276. ■ În cadrul secțiunii *Poezia unei generații*, Ion Pop meditează la *Sentimentul tradiției*: „În contextul poeziei noastre noi, Ioan Alexandru reprezintă o zonă de sensibilitate din ce în ce mai puțin frecventată. Singularitatea creației sale nu ține de o adeziune, părând a fi uitată sau trecută în plan secund de majoritatea confrăților de generație, la un loc și timp anume – acela al spiritualității rurale ardelene. Ultimele

valuri lirice evidențiază o orientare tot mai hotărâtă spre intelectualizarea poeziei, proces ce se traduce, atunci când discursul liric nu devine de tot auster, cel puțin într-o detașare semnificativă ce accentuează valoarea ei formală, relativă ei autonomie de limbaj convențional”. ■ Ion A. Pop semnalează *Schimburii culturale româno-americane*: „Conferința de limbă și literatură română de la University of Washington, Seattle, a constituit o manifestare, utilă și de înaltă ținută, a interesului crescând de care se bucură studiile române în Statele Unite, o dovadă a potențialului de care dispune acest domeniu în contextul universitar și cultural al Americii contemporane”.

30 iunie

● [„Scânteia”, nr. 9194] Z. Ornea prezintă volumul *Fragmente autobiografice* de Dimitrie Gusti, al V-lea volum din *Opere*, îngrijite de Ovidiu Bădina și Octavian Neamțu: „Să regretăm că aceste memorii au fost oprite într-un punct de unde puteau deveni infinit interesante pentru cititorul preocupat de fenomenul românesc. Vrem să spunem că evocarea se oprește aproximativ în 1910, când Gusti devine titularul catedrei de sociologie a universității ieșene. Și despre câte n-ar fi putut depune mărturie Dim. Gusti, cunoscător profund, din interior, al vieții intelectual-științifice, politice și sociale a epocii zbuciumate dintre cele două războaie! Dar așa cum ne-au rămas, *Fragmentele autobiografice* ale lui Dumitru Gusti constituie o pagină notabilă a literaturii noastre memorialistice”. ■ Emil Manu scrie despre *Cărțile de înțelepciune în cultura românească* de Alexandru Duțu: „Informată, fără specularea unui pitoresc iminent, cu consemnări analitice și cu sinteze comparatiste fără exagerări, cartea lui Al. Duțu e o deștelenire de titluri și subiecte, dar mai ales de idei, de mentalități, de ideologii”.

● [„Contemporanul”, nr. 27] Demostene Botez semnalează: *Rezonanțe în viitor*: „Mai puțin de o lună până la Conferința Națională a Partidului, dar evenimentul preocupă mai mult conștiința tuturor oamenilor muncii, a întregului popor. Născută dintr-o necesitate obiectivă, inițiativa ținerii acestei Conferințe a câștigat preocuparea tuturor muncitorilor de la orașe și sate. Nu este om pe care să nu-l intereseze în cel mai înalt grad lucrările conferinței, care vor influența adânc producția țării, venitul național și, prin aceasta, în mod direct viața tuturor”. ■ Dan Zamfirescu semnează textul: *Sensul angajării*: „Ceea ce este însă cu adevărat nou, și, ca urmare, universal admirat în societatea noastră, este consecvența și fermitatea în lupta îndârjită pentru o cauză, pentru socialismul ce rămâne, mereu, steag mobilizaor, izvor de energie, vis și faptă... [...] Ceea ce este mareț este izbânda în acest program. Arta de a fi noi înșine, de a rămâne noi înșine. Aici, de aici, avem de spus lumii ceva care este al nostru. A deveni conștienți de aceasta mi se pare că este azi *sensul angajării*”. ■ Studiul monografic al Elenei Zaharia dedicat lui *Ion Vineanu* este prezentat, în textul *Virtuțile monografiei*, de către D. Micu: „Abor-

dând studiul vieții și creației lui Ion Vinea cu luciditate, cu o iubire intelectuală pentru obiect, străină oricărei înclinații biografice, Elena Zaharia a scris o carte substanțială, de exactă situare a scriitorului în epocă și judicioasă ierarhizare a literaturii lui. O carte în care găsim un Vinea real și care demonstrează plenar, dacă mai era nevoie, virtuțile puse la un moment dat de către critica foiletonistică sub semn de întrebare ale monografiei”. ■ Dan Medescu recenzează volumul de versuri al Violetei Zamfirescu: *Pedeapsă de viață lungă*: „Recentul volum al Violetei Zamfirescu ambiționează o evadare din ceea ce numim (uneori cu zâmbet îngăduitor – de ce oare) lirică feminină: versul e frust, puternic, de o duritate senină și gravă, specific virilă, căreia siguranța tonului îi conferă un aer necăutat”. ■ De studiul lui Ion Dumitrescu, *Metafora mării în poezia lui Eminescu* se ocupă George Munteanu: „Marea ca metaforă a vieții, ca simbol al extincției, al eternității, valul ei ca semn al zădărniciiei, cerul reflectat în mare ca expresie a infinitului etc. etc., sunt tot atâtea prilejuri de re-parcursire a scrisului poetului și de reexaminare a exegezelor asupra lui”. ■ Laurențiu Ulici întocmește portretul lui Ștefan Aug. Doinaș: *poet și critic*: „În noua sa carte de poezii – nouă e un fel de a zice, fiindcă la sumar întâlnim și, nu puține, piese lirice datate înainte de 1970 – cum s-ar putea chema simplu *Poeme* sau și mai simplu *Versuri*, dar care se numește lung, subtil și tezigist *Ce mi s-a întâmplat cu două cuvinte* (C. R.), Ștefan Aug. Doinaș e același literat exemplar și distins pe care-l știam dinainte, același profesionist al armoniei temperate, în fine același teoretician impecabil al versului încărcat de substanță, dar, parcă, mai puțin poet și mai mult autor de artă poetică. [...] Poet sau critic – să mă ierte criticul pentru parafraza ce urmează – structura unică a personalității lui Ștefan Aug. Doinaș este aceea de cărturar (neo)clasic, scuturat, la zile mari, de febre romantice”.

● [„Cronica”, nr. 26] În *Cronica literară*, Al. Andriescu prezintă volumul de versuri *Euritmii* de Al. Andrițoiu: „Dominanta liricii lui Al. Andrițoiu este seninătatea. Volumul său din urmă, *Euritmii*, afirmă mai mult decât cele anterioare un poet de structură clasică, ce privește cu înțelepciune lumea și viața. Un epicurism sui generis, care se desprinde din acest volum, își recunoaște unele izvoare în poezia antichității, în spiritul rectiliniu și raționalist născut în spațiul mediteranean, dar și în versul popular care îl trage pe poet la nord, însă tot pe urmele venite din claritățile sudice și nu pe cele care ar cobori din ceturile septentrionale”. ■ În *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga publică partea a doua articolului *Fenomenul Caragiale*. □ În *Mențiuni critice* sunt prezentate volumele *Fanteziile Ilenei* de Ion Istrati și *Urme* de Nicolae Stăiculescu. □ Zaharia Sângeorzan publică articolul *Critică și identificare*, o prezentare a volumului de studii *Trei poeți* (Dacia) de Aurel Rău. ■ În *Scriitori contemporani*, N. Crețu scrie *Portret în mișcare: Ștefan Aug. Doinaș*: „Critica s-a arătat, în genere, destul de rezervată față de evoluția poetului dincolo de formula baladescului și confesiunii ceremoniale din *Omul cu compasul*, volum primit ca

elogii quasiunanime. Sigur e că lirica lui Șt. Aug. Doinaș prezenta în acel moment al devenirii ei însemnele unei mult mai evidente unicități: Vl. Streinu vedea în el „un neoclasic printre moderni”. Începând cu *Seminția lui Laokoon*, dar mai ales în *Alter ego*, poetul nu mai pare a merge împotriva curentului; răvășit, cu liniile tulburate și discontinui, fața lirismului său, acum mai dramatică și mai criptică, începe să semene, să nu se mai distingă. Impresia aceasta nu e fără temeii. Să se observe însă că schimbarea e numai de formulă, nu și de esență. Motivele obsedante sunt reluate dintr-o perspectivă neestetizată, dur și eliptic confesivă sau cifrat-parabolică, fără aerul de stilizare rotunjită, de virtuozitate de altădată. [...] În *Seminția lui Laokoon* și mai cu seamă în *Alter ego*, rezonanța elegiacă în care se mărturisea și anterior, cu discreție și muzicalizat, o luciditate relativistă, se amplifică în crispări și răvășiri dincolo de care se ghicește o posibilă și inedită sinteză a modernului și neoclasicismului. Este, cred, drumul către care se îndreaptă poezia lui Șt. Aug. Doinaș”. ■ În *Debut* sunt publicate poeziile *Drumul pe marginea nopții*, *În ce loc...*, *Pentru odihnă* și *Elegia închipuitei iubiri* de Marcel Popa. □ Nicolae Țațomir publică o serie de poezii. □ Ion Constantinescu scrie despre *O poetică japoneză clasică*. □ Sunt publicate o serie de poezii de Miki Rofu, în traducerea lui Florin Mihai Petrescu. □ În *Caiete*, Al. Călinescu scrie despre *Poezie și semiotică*, o prezentare a volumului lui A. J. Greimas, *Essais de sémiotique poétique*. ■ În *Moment*, cu titlul *Despre fiorul criticii*, este comentat articolul lui Mihai Nadin din nr. 26/1972 al revistei „Contemporanul”: „Așadar, invitație la pasiune, în nobila ambiție nu a monologului (steril), ci a dialogului (eficient). Invitație care, prin modul în care este formulată, confirmă excelent opinia lui Sainte-Beuve, potrivit căreia, până la urmă, cea mai bună definiție o constituie exemplul. Un asemenea exemplu definitoriu reprezintă articolul lui Mihai Nadin, ceea ce face să fie de două ori convingător și demn de apreciat, și de urmat”. În *Preocupări* se detaliază evoluția revistei „Orizont”: „Săptămânalul *Orizont* evoluează în direcția unei alcătuirii din ce în ce mai judicioase. E descifrabilă intenția redacției de a găsi cheia echilibrului tematic care trebuie să existe într-o publicație cu un asemenea profil. Dacă nota aceasta ar fi apărut cu o săptămână sau două în urmă, am fi formulat obiecția că în *Orizont* spațiul dedicat literaturii e prea mic. Ultimul număr preîntâmpină o astfel de obiecție. Versurile lui Al. Jebeleanu și George Suru, precum și fragmentul de proză aparțin lui Radu Theodoru prilejuiesc lecturi în general agreabile. Preocupările de știință au profesionalitate, poate încă fără un suficient caracter publicistic, dar cu meritul incontestabil de a investiga cu precizie și cu un real simț al actualității”.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 82] Eugen Barbu își continuă foiletonul din *Gloria victis*, cu episodul *Anton Pann*, autorul *Poveștii vorbii* fiind – apud Nicolae Iorga – un „Anacreon în papuci”, adică și cel mai reprezentativ scriitor balcanic al nostru. ■ La două săptămâni de la apariția sa în librăriile moscovite, *Groapa* este deja epuizat, afirmă Tatiana Nicolescu în

textul *Cartea românească peste hotare* și datorită celor doi traducători – Irina Ogorodnikova și Kiril Kovalji (cel din urmă i-a tradus și pe Marin Sorescu și Nichita Stănescu în U.R.S.S.), dar și datorită prefeței lui Vladimir Piskunov, cel care îl compară pe Barbu cu Maxim Gorki și Panait Istrati. □ E. Manu, o recenzie la a doua ediție a volumului *Principii de literatură comparată* de Al. Dima (adăugită față de cea din 1968). ■ După două articole ale fiului său, Dinu C. Giurescu, e rândul lui Constantin C. Giurescu să îi dea un răspuns lui C. Daicoviciu (care semna în patru articole din „Tribuna” mai multe „inadvertențe” – *Note critice la o carte de istorie*), cel care deschisese o polemică inutilă în jurul *Istoriei românilor* apărută la Albatros 1971, cum că ea cuprinde concluzii și deducții arbitrar formulate. Cei doi Giurescu demontează pe rând toate „punctele” lui Daicoviciu (pe 2 și 9 iunie Dinu C. Giurescu, pe 30 iunie Constantin C. Giurescu), *Concluziile* prezentându-l pe C. Daicoviciu drept un fel de *Gică-Contra* și în privința operelor altor colegi istorici, precum D. Tudor, I. Nestor, Radu Vulpe, Șt. Ștefănescu, Ș. Papacostea etc. „Polemicile de tip personal, de felul celor apărute în «Tribuna», nu contribuie la progresul științei”, conchide Constantin C. Giurescu.

● [„*Urzica*”, nr. 12] Un *Necrolog* – *Nicolae Tăutu* de Mircea Pavelescu.

● [„*Convorbiri literare*”, nr. 12] Const. Ciopraga notează despre *Eminescu: metamorfozele timpului liric*: „Gânditori diverși cred că, deși aparent contrarii, infinitul și neantul se interferează, precum geneza și sfârșitul. Existența, în totalitate, se desfășoară la Eminescu între repere ca acestea. Titanismul, ca nostalgie a absolutului, și sentimentul eșecului, ca expresie a limitelor speciei (eșec agravat de cadrul social contemporan), sunt la Eminescu particularitățile unei biografii fluctuante, ca momente de maximă și depresiune, de utopie idealizantă și violență tragică. Există la acest mare poet, secunde neutre? Prin ce metamorfoze prind ele contur? Excepții, clipele de echilibru, acordul cu natura, presupun, în stilul de viață eminescian, o ruptură cu societatea”. ■ În *Șicana colegiale*, Al. Paleologu îl apostrofază pe Nicolae Manolescu: „Cred că fac un serviciu eminentului confrate Nicolae Manolescu precum și cititorilor săi semnalându-le o eroare sau mai bine zis o nebăgare de seamă, după părerea mea mai puțin neglijabilă decât o crede poate autorul și care s-a, ca să zic așa, strecurat în articolul său despre *Camil Petrescu teoretician al romanului* («România literară», nr. 21 din 18 mai 1972). Anume: autorul menționează într-un loc *Amintirile colonelului Lăcusteanu* (nu Locusteanu) ca fiind publicate, cu o lungă introducere de Camil Petrescu. [...] Eu cred că dacă un critic se ocupă de un scriitor ca teoretician al romanului, în speță Camil Petrescu, e necesar să citească și acele scrieri la care acesta se referă în mod deosebit, socotindu-le exemplare, în speță *Amintirile colonelului Lăcusteanu* [...]. P.S. Între timp N. Manolescu a rectificat astfel: «Așa se explică prețuirea *Amintirilor colonelului Locusteanu* publicate în «Revista Fundațiilor Regale» cu o lungă prezentare de Camil Petrescu». ■ M. Ungheanu analizează romanul lui

M. Sadoveanu: „*Noaptea de Sânziene* este dedicată conflictului dintre natură și antinatură, altfel spus principiului vieții în luptă cu cel al morții. Codrul este expresia forțelor primare, iraționale, refuzând orice ordine impusă din afară și orice violentare. În defensivă sa scrupulele-i sunt indiferente. Încălcările sunt pedepsite și intrușii expulzați, când nu plătesc chiar cu viața”. ■ Daniel Dimitriu prezintă două volume de versuri. □ Primul aparține lui Ștefan Aug. Doinaș: „Parțial și în ce are el mai deosebit, *Ce mi s-a întâmplat între două cuvinte* este rezultatul unor nedisimulate ambiții. În cazul lui Doinaș, o astfel de situație nu este o noutate, dimpotrivă, ea se impune ca o trăsătură principală a personalității artistice. Un poem ca *Visez mereu*, alături de atâtea altele din acest volum și din precedentele, conține veritabile secvențe programatice...”. □ Al doilea este scris de Ben Corlaci: „*Poeme florivore* este un volum interesant și prin ceea ce el afirmă drept consecvență. Consecvență în atitudine, consecvență în manieră. Poeziile lui Ben Corlaci se cer privite în primă și în ultimă instanță din punctul de vedere al unei etici. De aici și aspectul lor de dezbateră morală, marcată de intransigență și neliniște”. ■ George Pruteanu notează despre cartea lui I. Ghilia: „*Recviem pentru vii* dorește a fi cronică unei familii. Alcătuită din mărturii făcute direct autorului de diferite rude (*Povestirile mamei, Relatare mătușii Domnica..*) – cartea e direct autobiografică. Țelul ei este să prezinte creșterea și dezvoltarea arborelui genealogic”. ■ Al. Dobrescu prezintă studiu lui Ion Bălu dedicat lui *Cezar Petrescu*: „Ridicolul «exegezei» de față vine, așadar, din discrepanța ce există între intențiile autorului și minuscula sa atribuție propriu-zisă la realizarea lor. Așa se explică, de altfel, modul expeditiv în care este tratată biografia lui Cezar Petrescu, începând cu anii pentru care autorul nu mai dispune de nicio informație inedită. [...] Dar poate că interpretările și comentariile pe marginea romanelor conferă cărții oarecare interes! Da de unde!”. ■ Dan Dragomir semnalează apariția traducerii cărții de *Poezii* a lui Constantin Kavafis (Univers, București, 1972) de către Aurel Rău: „Originalitatea poeziei kavafiene este izbitoare. Izbitoare mai ales pentru epoca în care a fost scrisă... Cuvântul scapă miraculos de obsesia limitelor sale. Aurel Rău pune la dispoziția cititorului român o ediție cvasicompletă a operei lui Kavafis”. ■ Despre *Romulus Guga* scrie Mircea Iorgulescu: „În conștiința publicului Romulus Guga s-a impus ca prozator, prin deocamdată singurul său roman, *Nebunul și floarea* (1970); se ignoră însă că el este și un poet remarcabil, chiar originalitatea romanului nefiind fără legătură cu puternica sa vocație lirică. Scriitorul a debutat de altfel cu un volum de versuri (*Bărci părăsite*, 1968), apărut după un deceniu de risipire a producției poetice, prin revistele transilvănene... Caracteristic pentru poezia lui Romulus Guga este regăsirea unui spațiu mitic regenerativ, printr-o mare tensiune sufletească provocată de o experiență intelectuală pe un fond de sensibilitate favorabil”. ■ G. Ivănescu scrie despre *Stilul lingvistic al poeziei lui Lucian Blaga (II)*: „La universitatea din Vinea, urma începând din 1916,

cursurile de filosofie ... scria poeziile din *Poemele luminii* și aforismele din *Pietre pentru templul meu*. Apărute în 1919, poezia și filosofia cuprinse în aceste volume contrasta cu poezia și filosofia anterioară din țara noastră. [...] O asemenea poezie nu putea utiliza orice limbaj. Ea trebuia să recurgă la acele fapte de vocabular și în genere de limbă care, prin ele înseși, creează tonalitatea afectivă care domină în opera poetului”.

[IUNIE]

● [Amfiteatru, nr. 6] Ancheta realizată de Coman Șova printre tinerii care părăsesc, cu o diplomă de licență în buzunar, amfiteatrele facultăților și revista „Amfiteatru”, urmărește să descopere planurile de viitor ale tinerilor talentați care s-au afirmat în paginile revistei; iată-i pe câțiva din cei menționați în partea introductivă a anchetei: „Pe rând ne-am despărțit de Ion Alexandru și Adrian Păunescu, de Constanța Buzea, George Alboiu, Gabriela Melinescu, Marin Tarangul, Marius Robescu, Gheorghe Pituț, Gheorghe Istrate, de prozatori ca Petru Popescu, Constantin Stoiciu, Al. Deal, Andrei Popescu-Drumuri, Tudor Octavian, Anton Moisin; de dramaturgi cum ar fi Paul Cornel Chitic, Mihai Neagu Basarab, Emil Parachivoiu, Marius Podoleanu, Ion Veliciu; de critici ca Mircea Martin, Mihai Ungheanu, Florin Manolescu, Dan Cristea, Natalia Stancu, Ioana Creangă, Constantin Prut, Mircea Iliescu și de foarte mulți alți poeți, prozatori, dramaturgi și critici care astăzi lucrează în presă, la catedră, în edituri și în alte sfere de activitate. În vara aceasta, o altă promoție de scriitori studenți părăsește coloanele revistei «Amfiteatru», făcând loc altor tinere condeie în anii lor de ucenicie”. □ Dumitru Micu scrie despre *O carte cu liceeni*: este vorba de o republicare a micului roman *Licean...odinioară* (editura Dacia) a lui Ion Agârbiceanu (tipărit în 1939 în prima ediție) în seria *Restituiri*, îngrijită de Mircea Zăciu, mica scriere fiind considerată „cu toate stângăciile ei, o carte atrăgătoare. O carte bună. Citiți-o!”. □ Anca Boroș recenzează volumul de poezie *Jurământul la sărăcie, castitate și supunere* al Gabrielei Melinescu, poezie socotită „muzicală, fluentă, ca un cântec mahlerian”. □ Sorin Stănescu realizează un interviu cu Haralamb Zincă sub titlul *Cartea-document, o nouă specie literară* din care extragem câteva fragmente edificatoare: „– [...] în ce măsură cartea-document cuprinde elemente caracteristice ale romanului politic? – Cartea-document este o specie literară nouă care, la ora actuală, cunoaște o foarte largă dezvoltare. O analiză atentă ne va duce la concluzia că această specie este prin excelență literatură politică. După părerea mea, literatura-document nu conține doar elemente politice, ci este, prin esența sa, de la început și până la sfârșit, o literatură politică. [...] Revenind la întrebarea dv., mă văd obligat să precizez că și volumul *Și a fost ora H* este, prin esență, o carte strict politică”. □ După o astfel de anchetă consacrată romanului politic, nu mai miră publicarea unui articol stufos cu titlul *Semnificația axiologică a politicului* semnat de Ion Pietraru, care citează din plin documentele *Congresului al X-lea al P.C.R.* (Ed. Politică, București, 1969) a lui Nicolae Ceaușes-

cu, alături de *Operele complete* (Ed. Politică, Buc., 1966) ale lui V. I. Lenin și lucrările de analiză politică a altor autori precum M. Duverger, G. Burdeau, Fr. L. Schumann, R. K. Merton. □ O nouă traducere, foarte lungă, de Natalia Seleşteanu a autorului francez Michel Ragon cu titlul *Arta pentru ce?* (după volumul *L'art: pour quoi faire?*).

● **[„Argeș”, nr. 6]** *Istoria literaturii române*: Camil Baltazar; ■ *Cronica literară*: romanul *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* de Matei Călinescu; ■ Dialog cu Fănuș Neagu: „un scriitor, când doarme și când visează, doarme și visează ca un scriitor” și Alexandru Ivasiuc: „Meseria noastră e o meserie civilă”; □ *Caligrame*: Proză – *Vrajă* de Ion Arieșanu, *Crepuscul* de Radu Ciobanu; Critică: *Colaje* de Mircea Zăciu, *Poeți și critici* de C. Stănescu, *Sine ira...* de N. Barbu.; ■ *Bacovia – o proză uitată* – articol de Marcel Marcian ■ Proza *Un visător* de G. Bacovia. □ *Dicționarul scriitorilor contemporani*: Alexandru Balaci, Ov. S. Crohmălniceanu, Alexandru Mitru.; ■ *Poeți ai iubirii* – poeme scrise de Baudelaire, traduse de Al. Cerna-Rădulescu.

● **[„Astra”, nr. 6]** Pop Simion recenzează, sub denumirea *Per pedes. Păler*, „*Drumuri prin memorie*”, scrierea considerată „cea mai bună carte de călătorii din ultimii 5 ani”, alcătuită din „70 de scurte și foarte colorate proze care țin de eseul cultural – filosofic”. Definită de „obsesia verticalității” – „sub raport metaforic, ideatic, vizionar și etic”, cartea exprimă, totodată, în mod caracteristic, o anume „febră a cercetării spațiilor plane, cu orizont nelimitat, disciplinată de un ochi acut, scrutător și olimpiar”, dublat de „binecuvântarea rostirii bogate, în care impreciziunea și neexpresivul sunt excluse”. ■ În cadrul unei convorbiri realizate de Ion Papuc – *Cu Aurel Dragoș Munteanu despre condiția politică a scriitorului*, interviu arată, obedient față de ideologia dominantă a epocii, că „scriitorul are nevoie chiar de o anumită rigiditate morală”, „de o notă etică în scrisul său”, care să reflecte experiența sa de viață obligatorie. Mai mult, prozatorul consideră că, „în sens mare, de angajament adânc al scriitorului în destinul țării și al timpului său”, „toți scriitorii sunt politici”. Invitat să compare, demonstrativ, un scriitor român cu un scriitor occidental, interviu afirmă: „cred că suntem din foarte multe puncte de vedere mai maturi socialmente și politicește decât toți scriitorii occidentului”. În mod firesc, „elementul național în artă” îi pare a fi dat de limba română. În ceea ce privește procesul de formare a unui scriitor, exemplifică, simbolic, prin educația primită de... Frederic cel Mare al Prusiei, un monarh occidental cu formație intelectuală enciclopedică – filosofie, legi, istorie, economie, clase sociale etc. ■ Ancheta realizată de Paul Antim, *Ideologie și literatură*, reunește intervenții ale lui Nicolae Balotă, Emil Manu și Liviu Călin. Sub denumirea *Logos: idee și verb*, Nicolae Balotă arată că „nu este artă majoră care la temelia ei să nu reveleze o ideologie”, căci „ideile in-formează arta”. Iar arta literară are în centru logos-ul, adică „ideea făcută verb”. Exemplificările încep, apoi, cu perioada umanismului renascentist, când teoria neoplatonică florentină a lui Marsilio Ficino aduce în prim-plan ideea ca „disegni interno” a operei

de artă, și continuă cu menționarea tezei iluministe a „literaturii ca artă ideologică”. În secolul XX se înregistrează, în opinia eseistului, „degradarea, prăbușirea unor sisteme de valori desuete, descompunerea umanismului clasic și tendințele de constituire a unui nou umanism”, disciplinele chemate să-l studieze fiind psihologia, sociologia, etnografia, antropologia etc. În contextul căutării de sine, care-l animă pe omul contemporan, opera literară poate oferi soluții acestei căutări dacă „se împlinește și se justifică prin valorile estetice și social – etice pe care le descoperă”. □ Emil Manu consideră, în *Idee și formă literară*, că „arta literară marxistă e singulară ca ideologie și plurală (în posibilități) ca stiluri, ca expresie. Din această perspectivă, raportul literatură – ideologie este unul „de sens și de sinteză, de implicare condensată”. Iar literatura română contemporană are drept misiune „surprinderea procesului complex al maturizării conștiințelor angajate să susțină dinamica vieții socialiste”. Transferul ideologiei marxiste în artă presupune, în opinia lui Emil Manu, tocmai preluarea sensului ideologic pe care „societatea noastră, depozitară de nenumărate subiecte și teme grave, majore, specifice fluxului revoluționar, îl oferă cu prisosință spre transformare elevată”. □ Liviu Călin – *Ideologia marxistă infirmă rețetele naive* – crede că literatura presupune „transformarea realității unei epoci bine determinate” într-o „expresie individuală a diverse elemente care compun societatea”, lucru ce „implică ideologia ca factor decisiv” al creației, lucru demonstrat, în opinia sa, de nume ilustre precum Aristotel, Lucrețiu, Giordano Bruno, Descartes, Malebranche, Locke etc. ■ Ion Lăncrănjan publică *Tăierea pădurii* – fragment din romanul *Caloianul*. ■ Platon Pardău publică fragmentul de proză intitulat *Decizia* – fragment din romanul *Trenul*. ■ Publică versuri Liana Corciu, Ion Burcă, Ion Cislău, Nicolae Prelipceanu etc. ■ Redacția Astei publică un *Omagiu lui Nicolae Tăutu*, decedat pe 14 iunie 1972, autor al *Baladei comunistului fără nume* și al *Cântării cântărilor mele*, autor de versuri, proză, teatru, scenarii de filme și ziarist, laureat al Premiului de Stat în 1953 și deținător al Premiului Asociației Scriitorilor din Brașov, în 1969. ■ Voicu Bugariu comentează, în *Cronica literară* din acest număr, volumul de versuri al lui Vasile Nicolescu, *Clopotul nins*. Urmând volumelor din 1963 – *Poeme*, E.P.L., și 1967 – *Parabola focului*, E.P.L., *Clopotul nins* – E., 1971 arată o evidentă „persistență a imaginii purificării prin foc”, focul fiind asumat de poet ca „metaforă absolută”, ca „suprema imagine pe care poezia o poate naște, contempla și transfigura”. Poemele din acest volum sunt expresii poetice ale focului „care au luat din infinitatea ideii de combustie o forță de combustie excepțională”. Așa cum se întâmplă în poemul *Cămașa lui Nessus*, de pildă, „imaginile curg precum o lavă incandescentă, semnul focului pătrunde până în cele mai mici detalii”, „împrumutând ceva din fluenta sa fundamentală întregii alcătuirii lirice”. Pe ansamblu, volumul exprimă „un optimism ce ia forma încrederii în puterea elanului uman”. ■ Rubrica de *Recenzii* propune, mai întâi, prezentarea pe care Ion Buzași o face volumului lui Ion Agârbiceanu, *Licean – odinioară*, apărut în 1930 și reeditat, cu prefață și

glosar de Aurel Sasu, în seria Restituiri, Dacia. Cu evident caracter memorialistic, volumul exprimă atitudinea nostalgic – lirică specifică, sprijinită de un „ton de odă, evocare aproape imnică”, adecvat rememorării școlii din Blaj – „factor de emancipare socială și națională”, prelungind cultul pentru latinitate instaurat de Școala Ardeleană. Emil Rădulescu recenzează volumul de *Colaje* al lui Mircea Zăciu, remarcând caracterul de „meditații profunde” al microeserurilor reunite în carte și asocierile inedite pe care criticul le face între personajele diferitelor cărți de proză literară românească și străină. Așa de pildă, prințul Lai Cantacuzin este comparat cu un „Ghepard moldav”, iar Ladima, prin „refuzul de a vedea realitatea femeii iubite, îi seamănă lui Daniel, personaj creat de Edouard Dujardin.

● [„Ateneu”, nr. 6] Cu prilejul conferinței naționale a partidului, pe prima pagină a revistei „Ateneu”, se publică articolul *Locul scriitorului*: „Aniversarea unui sfert de veac de la proclamarea Republicii constituie și pentru oamenii muncii angajați pe tărâmul scrisului, un prilej de deosebită efervescență creatoare, expresie a devotamentului scriitorului pentru cauza socialismului în România, a hotărârii de a urma politica internă și externă a Partidului Comunist Român”. ■ Al. Săndulescu scrie despre *Duiliu Zamfirescu – memorialist*: „Ca atâția alții, Duiliu Zamfirescu s-a hotărât prea târziu să-și scrie memoriile, care [...] nu se reduceau la simple consemnări de fapte, furnizând pur și simplu material brut pentru istoricii viitorului. O vervă a povestirii ca și în scrisori, o reală aplicație de caracterolog, fixând fizionomiile morale și politice în câteva linii esențiale. Câte n-ar mai fi putut spune diplomatul cu experiență de peste trei decenii, cu uzajul mării lumi, cunoscând scena, dar poate și mai bine culisele! Răzlețe și nu o dată interesante fragmente memorialistice reprezintă numai un eșantion dintr-o operă virtuală căreia nu i-a fost dat să vadă lumina hârtiei. Oricum, ele trebuie adăugate celor mai bune pagini de observație realistă ale prozei lui Duiliu Zamfirescu”. ■ Rubrica *Cartea de poezie* este semnată de Mihai Tatulici care recenzează *Jurământul de sărăcie, castitate și supunere* (Eminescu, 1972), de Gabriela Melinescu: „Prin acest volum, Gabriela Melinescu continuă o mai veche preocupare: aceea de a fixa în termeni abstracti componentele propriei existențe, în care evenimentele exterioare sunt abandonate în favoarea analizei de profunzime, cu mai largi posibilități de definire a personalității. Printr-un proces de rememorare a existenței, poeta are revelația paradisului pierdut, a purității, sfințeniei și elanurilor infantile abandonate prin substituirea vârstelor. *Jurământul*...marchează căutarea și redescoperirea de sine, pe axa timpului: criza care apare cu insistență (pornind de la nivel senzitiv la cel cerebral) este declanșată de incompatibilitatea celor două vârste. Copilăria rămâne pentru G. Melinescu lumea senzațiilor pure și emoțiilor violente, a stărilor de grație, a impresiilor cromatice, o existență independentă, în afara oricăror relații”. ■ În *Cartea de proză*, sunt prezentate două producții literare, recent publicate. Prima dintre ele, analizată de Olimpia Radu, este *Toate au pornit de la păpuși* (Eminescu, 1972), de Ioana Postelnicu,

„cunoscută ca autoare a unor bune romane istorice, își consacră ultima carte anilor din jurul celui de-al doilea război mondial. [...] Dincolo de artificiosul simetric al intrigii și chiar de o anumită uscăciune a personajelor, romanul Ioanei Postelnicu dovedește o abilitate compozițională puțin obișnuită. Intriga începe într-o casă ai cărei locatari, aproape toți, sunt implicați direct în acțiune, casa însăși, un imobil ce aparține evreilor evacuați, este un simbol sau o prevestire a destinului celor ce-o locuiesc; aici se consumă evenimentele hotărâtoare, iar deznodământul readună aceleași personaje, după ani de zile. Aproape la fel de riguroasă ca a câtorva excepționali autori de romane polițiste, îndemânare de a desfășura și strânge apoi firele unei intrigii are o înextricabilitate aproape matematică, producând, ca și în cazul romanului polițist o delectare de natură intelectuală, dar cam exterioară literaturii în ce are ea inefabil”. □ C. Lucian comentează cartea lui Vicențiu Donose, *Cetatea* (Junimea, 1972), „un reconfortant roman de ispășire istorică, nu de reconstituire documentară sau interpretare, un roman de pură acțiune și atmosferă, tipologic sadovenian. [...] Lectura agreabilă prin gustul pentru aventură, notabila dexteritate lexicală ușor arhaizantă, ca și poezia degajată din cromatica romantică a *Cetății*, nu dau totuși senzația de epigonism, cu toate că romanul este vizibil unul de «superproducție». Nelocalizată riguros, «cetatea» capătă spontan semnificații baladice, spațiul înnegurat de veacuri [...] putând fi tot așa de bine numai ideea unei «cetăți» rătăcitoare prin timp, a strămoșilor și a noastră. Un grai românesc mlădiu, încărcat de miresme niculciene, punctat însă și de unele improprietăți, îți dă o voluptate a cuvântului de care unii autori prea «moderni» te lipsesc”. La finalul analizei sale, recenzentul concluzionează: „Între aparițiile editoriale din ultima vreme, cartea lui Vicențiu Donose este un pitoresc element de decor. Probabil nici prozatorul nu și-a propus mai mult. Baladele și legendele noastre spuse și cântate la nesfârșit cu talent, își păstrează aceeași minunată prospețime...”. ■ În *Cartea de critică*, Stelian Cucu comentează ultima apariție, semnată Octavian Moșescu și intitulată *Vitralii* (Litera, 1971), care cuprinde „peste douăzeci și cinci de figuri de poeți, prozatori, critici, artiști plastici cu rol titular în carte și, pe lângă ei, alții tot pe atâția sau mai mulți, amintiți episodic sau deopotrivă martori sau parteneri ai evenimentelor evocate, reprezentând o bună parte din marea galerie a creatorilor noștri dintre cele două războaie. [...] *Vitraliile* lui Octavian Moșescu vin cu certe contribuții (nu numai pitorești ori anecdotice) privind viața literară a unei jumătăți de veac. Este vorba dar de o carte de care, fără doar și poate, o viitoare istorie literară, monograful mai ales, nu va putea să rămână străin. Autorul, un frecventator asiduu al mediilor scriitoricești și artistice și deopotrivă scriitor și prieten al celor mai mulți, aduce, după cum oricine își poate da seama, o cantitate apreciabilă de elemente inedite”. ■ Gh. Bulgăr semnează articolul *Puterea cuvintelor* unde ia în discuție trei scriitori, fiecare dintre aceștia pledând pentru „selecția cuvintelor și pentru înnobilarea lor în contexte expresive. Primul autor menționat este Marin Preda și romanul *Imposibila întoarcere* care „se în-

cheie cu un capitol elocvent *Scriitorul și cuvântul* din care citez: «Întărirea prestigiului artei nu este posibilă decât prin crearea de opere durabile în care cuvântul, asemeni unor pietre cioplite, să se așeze unul lângă altul până ce edificiul se va ridica trainic și impunător. Nu există altă cale pentru destinul impunător al cuvântului». Alături de Marin Preda este menționat Eugen Barbu care pleda pentru „repunerea în actualitate a artei narative a lui Neculce, despre care marele Sadoveanu spunea că, alături de Creangă, este un autor de căpătâi”. Plecând de la observațiile celor doi mari scriitori, demersul lui Gh. Bulgăr urmărește să convingă „pe confracții mai tineri despre necesitatea reabilitării cuvântului sub pana creatorului chemat să-i sporească valențele expresive, nu să-i întunece limpezimea și puterea, valorile transmise de înaintașii inspirați care au lucrat cu toată puterea pentru «creșterea limbii românești»”. Ultimul scriitor invocat în pledoaria sa pentru a ilustra puterea cuvintelor, este Tudor Arghezi și ale sale *Bilete de papagal*: „În această sinteză, cel din urmă articol, ultimul bilet de papagal se numește *Tablete de limbă*” care se constituie într-un „pios omagiu limbii române”. Concluzia articolului este tranșantă: „Trebuie momente actuale, trei scriitori de prestigiu s-au aliniat cu toate generațiile glorioase de artiști ai cuvântului pentru reabilitarea limbajului, pentru modelarea vorbirii în construcții estetice, în mesaje sugestive, pentru limpezirea și înălțarea literaturii de astăzi, deci pentru cultivarea limbii, componentă esențială a civilizației noastre”. ■ Rubrica *Cronica literară* este semnată de Ion Pop și C. Costin care semnalează câteva noi apariții literare. Ion Pop prezintă două volume, semnate de Ion Caraion: *Selene și Pan* (Eminescu, 1971) este o carte care „oferă avantajul unei viziuni sintetice asupra evoluției sale în poezie, de la debutul din 1943, cu *Panopticul*, până la *Cârțița și aproapele* (1970). Adăugând acestui rezumat liric masiva carte de poeme *Cimitirul din stele* (C. R., 1971), avem în față o panoramă a întregii sale opere, reprezentată în textele ei esențiale”. Analiza continuă cu *Cimitirul din stele* care marchează „un element de continuitate, aducând un plus de rafinament al expresiei. Datele fundamentale rămân aceleași – aceeași imagine de apocalipsă obosită, deformare supra-realistă, halucinantă și caricaturală, generând un spectacol al dezagregării. [...] Mai concentrată ca niciodată, poezia *Cimitirul din stele* este unda de certă maturitate, document tulburător al unei conștiințe dramatic implicate în frământările veacului. Împreună cu *Selene și Pan*, ea consolidează poziția lui Ion Caraion printre poeții cei mai autentici al literaturii noastre actuale”. □ C. Costin scrie despre *Crepuscul*, de Radu Ciobanu, o carte care „materializează în intenția autorului, destrămarea unui clan, a unei lumi decrepite într-un timp cu alte determinări social-politice. Cartea ar fi putut deveni foarte interesantă dacă tema centrală, arhibătătorită la noi și aiurea, și-ar fi adăugat variațiuni mai pronunțate. Dar *Crepuscul* este ce-a vrut și mai ales, ce-a putut realiza autorul. [...] Cartea are toate aparențele unui micro-cosmos artificios, fără aderențele firești la vasta realitate. Tânărul prozator transilvan își construiește romanul după o tehnică destul de comodă, alăturând fragmente, fiecare cu un

titlu și o fabulă a sa, dezvoltată din celelalte, reluând motive, descriind biografii, completând caligrafic albumul familiei, acumulând conștiincios argumente pentru imanenta prăbușire a protagonistului”. ■ Radu Cârneli recenzează *Argintatul pește și alte poezii* (Eminescu, 1970), de Dinu Ianculescu care cultivă o poezie „ușor galantă, cântată și aeriană” caracterizată „printr-un inefabil de natură erotică, printr-o tristețe abia ghicită în fața trecerii timpului, printr-o stare de ușoară beatitudine, ca un cer încet răsturnat. [...] O poezie cu trimiteri simbolice, cu durerea constatării că nu totdeauna frumosul e și adevăr și virtute, o poezie a unor stări săpând pe dedesubt, asemenea apelor line și adânci, în maluri. Cele mai multe poezii sunt din această categorie, cu tristețea togă pe umerii ușor aplecați”. ■ Se publică poezie, semnată de Mircea Micu, Dan Muțescu, Virgil Teodorescu, Dinu Ianculescu, Modest Morariu, L. Dorian, Ion Apostol Popescu, Veronica Galiș, Ovidiu Genaru, Vasile Mihăescu, și proză (*De duminică*, de Alexei Rudeanu).

● [„Cinema”, nr. 6] *De la enigmă la frescă* se intitulează articolul lui Florian Potra, care dezbate problema ecranizărilor după romane, punându-și întrebarea dacă acestea sunt „un *gen* necesar sau un pretext de evaziune? Un stimul al lecturii sau un pretext de lenevire?” Accentul este pus pe ecranizarea *Felix și Otilia*, după romanul *Enigma Otiliei* de G. Călinescu. □ Dimitrie Cantemir este opțiunea lui Virgil Cândea, din acest număr, ca posibil subiect de film. □ Al. Mirodan semnează număr de număr rubrica *Telesport*, iar Radu Cosașu, rubrica *Curier*, precum și alte articole tematice.

● [„Familia”, nr. 6] Se deschide cu un poem de Victor Eftimiu (președintele de onoare al Uniunii Scriitorilor): *Războiul Troiei s-a sfârșit...* ■ Pe o pagină întreagă, versuri de Adrian Păunescu: *Sub stare de semnificație* – șapte poeme; cităm din *Coșmar cu seminarii*: „Voi scriitorii români găsiți în podul gurii profesorilor mei! / Cum să rotiți exasperați / Deasupra capetelor, triștilor studenți / și cum – ca într-un paști perpetuu / Numele voastre se ciocnesc / De capetele lor / și niciodată de la moarte până azi, din asta / Cristos n-a înviat... și umblă cadre universitare / Cu cranii mici de scriitori români în gură / și noi, o cât ne bucurăm”. □ Un fragment din nuvela lui Teodor Mazilu, *Suferința fizică*. □ Mircea Muthu publică eseu *Conceptul balcanismului literar*. ■ *Țara în așteptare*, articol de fond pagina 1 despre viitoarea Conferință Națională a P.C.R., momentul ce va aduce noi dovezi ca „politica științifică, marxist-leninistă a comuniștilor este iubită de poporul nostru, e *politica lui*” (semnat *Familia*). „Seamănă această perioadă de încordare rodnică cu opintirea unui gigant ce vrea să se apropie mai mult de vremile de aur ale viitorului. Nimic nu mi se pare mai aproape de aura eforturilor mitologice în anii aceștia decât acest efort unitar al nostru: Partidul, statul, omul, satul, orașul, toate numesc România socialistă și voința ei de a fi țară între țări, frumoasă între frumoase... Ne-o amintește mereu, ca într-un poem cu repetări necesare și vii, realitatea de fiecare zi”. □ La *Vitrina cărții* Octavian Metea scrie despre volumul lui Valeriu Braniște, *Amintiri din închisoare*, Minerva, Colecția Memo-

rialistică (include *Din Zbuciumul vieții – Însemnări contemporane și autobiografice*), cu un studiu introductiv de Miron Constantinescu și Al. Porțeanu; Imre Robotos despre volumul medicului-poet Fabian Sandor – *Mai mult albastru*; Al. Ruja despre volumul *Condiția romanului* de T. Liviu Birăescu; Constantin Vișan despre Octavian Paler, reporter/ trimis special al Radio Televiziunii Române – *Drumul prin memorie* (Albatros); plus Gh. Grigurcu: *Armura lui Thomas și alte epistole*, urmărind proza lui Mircea Ciobanu și poezia lui C. Abăluță – *Unu*. ■ V. Nemoianu mizează pe *Mai multă metonimie*, în eseuul său în care pomeneste despre studiul lui Mihai Zamfir, *Proza poetică românească din secolul XIX*, opunând metonimicul metaforicului: „Literatura română în ceea ce are ea mai tipic dar și mai valoros este o literatură a romantismului târziu și a simbolismului. Sub această zodie s-a născut faza ei modernă, și, trebuie să o spunem, până astăzi a rămas marcată adânc de condițiile obârșiei sale.... O echilibrare a metaforicului prin metonimie ni se pare imperios necesară la ora actuală... Spiritul metonimic cere un realism descentralizat... Cândva în literatura noastră metafora a însemnat eliberarea de sub tipare. Astăzi metonimia ar putea spulbera o tiranie a vagului... Literatura ar fi în măsură să capteze în mod eficient un val de substanțialitate rațională, de *obiectivitate științifică*. Ea ar putea asigura astfel culturii noastre o cuprindere mai fermă, mai constantă a realului. Metonimicul poate înlătura multe iluzii, dar și multe temeri.”

● **[„Ramuri”, nr. 6]** *Un elegiac fantast*, de Ov. Ghidirmic: despre literatura lui A. E. Baconsky. Acest „spirit matein”, dar „mai aproape temperamental de Ion Vinea” cultivă „estetismul, cultul frumosului în sine, împins, în plan formal, până la o devorantă și tiranică calofilie.” Acest lucru se vede în volumele de versuri *Fluxul memoriei* (1957), *Dincolo de iarnă* (1957), *Imn către zorii de zi* (1962), *Fiul risipitor* (1964). Ov. Ghidirmic afirmă despre A. E. Baconsky că este „unul dintre acei poeți ai deceniului al VI-lea, de până la bogata eflorescență lirică ce începe o dată cu intrarea în deceniul al VII-lea, care dovedesc fidelitate deplină față de esența poeziei”. De asemenea, este foarte apreciată și proza scriitorului: *Înceșatul Orfeu* este capodopera lui A. E. Baconsky. De o construcție aproape clasică, cu un fir epic bine consolidat, avem de-a face mai mult cu simbolul: casa albastră, o altă casă a Arnotenilor, rezumă condiția morală a unei lumi din marginea Levantului.” ■ *Convorbire cu Ștefan Aug. Doinaș*, de Ilarie Hinoveanu. Cei doi vorbesc despre copilăria lui Doinaș, despre Sibiu, Cluj, despre relațiile sale cu ceilalți scriitori, despre literatura și critica scrisă de el. Despre aceasta din urmă, Doinaș afirmă: „Activitatea mea critică (n.e. din volumele *Lampa lui Diogene* și *Poezie și modă poetică*) este, așa cum am mai spus, de tip confesiv: îmi mărturisesc idealul de poezie, mă delimitiez față de înaintași sau față de confrății actuali”. ■ *Cronica literară*: Al. Piru scrie despre Virgil Mazilescu și Ion Nicolesu. În ceea ce îl privește pe Virgil Mazilescu, criticul Al. Piru scrie despre volumele de poezie publicate până atunci: *Versuri* (E.P.L., 1968) și *Fragmente din re-*

giunea de odinioară (C.R., 1970). Despre primul volum, criticul afirmă că „se remarcă în afară de libertățile pe care și le ia sub raport ortografic și prozodic printr-un șir de notații monologice dintr-o confesiune discontinuă, censurată din loc în loc de autoironie în genul Geo Dumitrescu.” Cât despre al doilea volum, el spune că versul alb apropie poezia de proză, că „poetul se închipuie din nou în locurile natale”, uneori are nuanțe supraréaliste și un erotism camuflat. Ion Nicolescu a debutat cu volumul *Indulgențe* (E.P.L., 1969) și conține „false meditații și parafraze la teme și versuri celebre, adeseori împrumutate de la Eminescu. Tonul e mai totdeauna burlesc, poetul practicând versul funambulesc, ludic, cu interesante creații lexicale, bizuite într-un «sonet scolastic» pe simple sonorități.” ■ *Cartea de critică*: G. Gheorghită scrie despre C. Stănescu, *Poeți și critici*, în care „a adunat recenzii, cronici și profiluri literare împărțite în două secțiuni.” Reproșul adus cărții este alegerea volumelor cele mai nerepresentative pentru scriitorii discutați (Adrian Păunescu, Gabriela Melinescu, Ana Blandiana, Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Eugen Simion, Adrian Marino etc.). Totuși, se întrevede ambiția de a teoretiza, dar „lipsește, deocamdată, acestui critic de vocație autentică curajul statornic al afirmării unei poziții personale clare, precum și atitudinea polemică ce asigură în fond nerv și savoare actului critic”. □ În continuare, la aceeași rubrică, G. Gheorghită scrie despre cartea *Ion Vinei*, a Elenei Zaharia (cunoscută, mai târziu, cu numele Elena Zaharia-Filipaș). Publicată la C. R., în 1972, cartea a fost la bază teza sa de doctorat. Are meritul de a fi „o foarte bună monografie”, „prima carte serioasă, bine scrisă, consacrată poetului”. De asemenea, ea „lansează, impune atenției lumii literare, în primul rând, un istoric literar.” *Ion Vinei*, reprezintă, deci „un debut critic remarcabil”. □ Ion Bălu, *Cezar Petrescu* (Albatros, 1972): G. Gheorghită nu îi acordă multă importanță. Îi aduce multe reproșuri, deoarece după „proasta monografie *G. Călinescu*”, Ion Bălu publică o altă monografie „superficială și prost scrisă”, chiar inutilă, pe măsura „posibilităților sale sărace de istoric literar”. ■ *corespondențe*: Adrian Marino scrie un *itinerar spaniol*, despre *Descoperirea Madridului (I)*. ■ *Meridiane*: *Amintirea lui Hemingway*, de Ion Bodunescu. Versuri de Virgil Teodorescu, Virgil Carianopol, Mihaela Dumitrescu, Victor Eftimiu, Ionel Dincă, Șt, Roman, Mihaela Hațeganu, Claudiu Moldovan, Pan Izverna.

● [„*Tânărul leninist*”, nr. 6] Despre tematica *Relații între generații* notează Mircea Horia Simionescu și Mircea Malița. □ Mircea Horia Simionescu: „Fac parte, așadar, din generația care și-a petrecut adolescența în zilele negre ale războiului, care și-a declarat opțiunea politică pentru lupta și activitatea Partidului Comunist Român, o dată cu ieșirea acestuia din ilegalitate. Primii noștri pași în arena socială au coincis cu declanșarea activității partidului nostru pentru reconstrucția țării și pentru construirea unei vieți noi, libere și mai bune – societatea socialistă”. □ Mircea Malița: *Conversația generațiilor*: „Părintele, care constată hiatusul între el și copilul său la o întâlnire ocazională, nu trebuie să se mire. Au ei la spatele lor sute de ore de plimbare, de activități

comune, de lecturi cu voce tare, de povestirii, de excursii în care să-și fi elaborat împreună un vocabular comun?”.

• [„Teatrul”, nr. 6] Cu subtitlul *În obiectiv: Conferința Națională a P.C.R. și a 25-a aniversare a Republicii*, revista publică un articol de fond intitulat *Perspectiva maturității*: „La capătul acestei stagiuni, conștiințele artistice sunt cu deosebire marcate de fiorul unei responsabilități sporite. Angajate în contextul de viață și de elan ziditor al întregului popor, inițiativele scriitorilor dramatici și ale artiștilor scenei sunt, deopotrivă cu avântul tuturor oamenilor muncii, însuflețite și direcționate de iminența Conferinței Naționale a P.C.R., de însemnătatea istorică a deciziilor pe care partidul le va lua cu acest prilej pentru înaintarea țării și a poporului pe drumul progresului, pe drumul construcției continue a omului și a omeniei socialiste”. ■ Cu titlul *Omagiu* revista publică un articol despre Victor Eftimiu, ales recent președinte al Uniunii Scriitorilor. □ Victor Eftimiu scrie *Frumoasa lună mai*. □ Mihnea Gheorghiu, în *Dramele pământului*, discută despre „piesele țărănești” din dramaturgia contemporană ce continuă tradiția lui Alecsandri, autorul apreciind că „în ultimul sfert de veac s-au scris câteva „piese țărănești” notabile, drame și comedii. Unele au rămas, altele, cele mai multe, sunt perimate. Ar trebui să pară ciudat că într-o țară în care cooperativizarea socialistă s-a extins integral și definitiv, lumea țăranimii noi prezintă un *univers spiritual* încă inedit pentru dramaturgi, mai ales acolo unde acesta ar trebui să pasioneze cel mai mult intelectualitatea. Odată încheiat procesul cooperativizării agriculturii și pe măsură ce s-a putut constata că în România agricultura socialistă asigură în întregime necesarul de produse agro-alimentare al populației de la orașe și de la sate, nu trebuie să uităm o singură clipă că *atingerea acestui țel ar fi fost imposibilă în condiții de subdezvoltare intelectuală*, deoarece, așa cum conducerea partidului nostru nu ostenește să sublinieze cu orice prilej, considerăm că făurirea societății socialiste nu se poate realiza decât pe baza științei și tehnicii celei mai înaintate. Iar ca să revenim la explicația inexplorării dramatice a sferei acesteia, nu cred că se poate vorbi și scrie despre satul românesc de astăzi și despre „viața la țară” fără să se evidențieze în primul rând realitatea acestei ieșiri definitive din subdezvoltarea intelectuală”. ■ Ion Băieșu publică *Slujitori ai frumosului* ce are ca temă Conferința națională a scriitorilor: „Alături de poeți și prozatori, dramaturgii și-au mărturisit întregii obști speranțele și grijile lor, repudiind cu vigoare vechea și obosita superstiție care aşază scrisul pentru scenă în urma celorlalte genuri. «Proportional vorbind», spunea cu îndreptăţire Horia Lovinescu, «dramaturgia românească actuală are câteva izbânzi ce nu stau cu nimic în urma celorlalte reuşite din domeniul literaturii». Evident, nu toate ambițiile dramaturgilor s-au realizat, s-a spus din nou, dar neîmplinirile nu li se datoresc întru totul, să nu uităm servituțile la care e supus genul, dificultățile (unele fertile, altele anacronice) pe care le au de luat în piept. Dramaturgii au relevat, de asemenea, interesul constant și profesionalmente interesat pe care trebuie să-l acorde televiziunii și filmului, instituții de primă mână ale culturii noastre, și

au supus din nou atenției confrăților dorința lor de a se constitui într-o asociație profesională, cadru care să dea impulsurile organizatorice necesare pentru un progres rapid al dramaturgiei”. ■ Amza Săceanu semnează *Bilanț și perspective*, o detaliată trecere în revistă a stagiunii 1971-1972 din București. □ În rubrica *La masa rotundă*, revista publică discuția avută cu echipa Teatrului Tineretului din Piatra Neamț. La acest eveniment au participat Eduard Covali, Paul Findrihan, Mihai Mădescu, Cătălina Buzoianu, Mira Iosif, Ileana Popovici, precum și o serie de actori din colectivul acestu teatru. □ În *Contrapunct*, în eseu intitulat *Vin și struguri*, Horia Deleanu discută despre realism în dramaturgie, apreciind că „raporturile dintre realitatea cotidiană și cea scenică sunt cel puțin duble și, în orice caz, dialectice. Dacă realitatea cotidiană, neîngăduind o transcriere rudimentară, se transformă pentru a deveni teatru, într-o realitate scenică, aceasta din urmă obligă la o reîntoarcere. Această reîntoarcere nu înseamnă altceva decât apariția, prin mijlocirea realității scenice, a unui bogat registru de reflecții asupra realității cotidiene, reflecții care continuă să funcționeze în zonele sensibilității și lucidității spectatorului și după spectacol”. □ În *Pseudoantinomii*, Ion Pascadi scrie despre *Contradicție sau armonie*: „Nu sunt puțini aceia care pornind de la postulatul întemeiat după care opera este un întreg organic, proporțional și armonios, în care părțile se subordonează întregului, susțin că, prin urmare, conflictul, ciocnirea contradictorie între elemente zdruncină unitatea operei însăși, o fac să nu se poată susține nici sub raport formal. Acceptând această constatare se ajunge ușor - de la planul estetic la cel social și se vorbește de armonia de esență a societății noastre care, chipurile, ar fi desființat contradicțiile de orice fel și care deci ar trebui înfățișată în artă, într-un mod ideal, roz și fără perturbări, iar arta socialistă și-ar datora virtuțile tocmai unei asemenea lipse de conflict”. □ În *Cronica dramatică*. Constantin Paraschivescu prezintă, cu subtitlul *Oaspeți de peste hotare*, *Dundo Maroie* de Marin Drzici și *Cetatea jalei* de Rodoljub Ciclakovici (Teatrul Național din Sarajevo). V. D. scrie despre *Golemanov* de St. L. Kostov, *Căsătoria* de Gogol și *A șaptea poruncă* de Dario Fo (Teatrul Satiric din Sofia); Mihai Crișan se ocupă de *Romulus cel Mare* de Fr. Dürrenmatt (Teatrul popular din Subotița), V. M. de *Regele Lear* de Shakespeare (Teatrul Powszechny din Lodz). În continuare sunt prezentate o serie de premiere: *Iadul și pasărea* de Ion Omescu (Teatrul Național „I. L. Caragiale”); *Nevestele vesele din Windsor* de Shakespeare și *Gaițele* de Al. Kirițescu (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași); *Gaițele* de Al. Kirițescu (Teatrul Național din Cluj); *Interesul general* de A. Baranga și *Ultima oră* de Mihail Sebastian („Ultima oră - am văzut în ceea ce a făcut Petru Popescu, regizând echipa brașoveană - rezistă și vorbește în acest chip spectatorului de azi. Pe viziuni scenografice concrete, de proporții naturale, ici-colo punctate de tendința sublinierilor funcționale [...], spectacolul, mișcat ca remarcabilă știință a alternărilor dinamice și lirice s-a desfășurat într-o armonios încheată paletă de culori tipologice, instrumentat deopotrivă de compoziție [...] și de șarjă.”) Virgil

Munteanu prezintă *O noapte furtunoasă* de I. L. Caragiale (Teatrul Dramatic din Baia Mare și Teatrul de stat din Tg. Mureș, secția română): „Micul scandal publicistic în jurul spectacolului oarecum polemic al lui Pintilie ne-a reamintit că de fapt lanțul acestui steril mimetism fusese rupt cu mult înainte, o dată cu o încercare a lui Radu Stanca la Sibiu, mai apoi cu două spectacole, voit ignorate de critica derutată, la Ploiești. Se afirma cu aceste spectacole nu neapărat un alt punct de vedere, ci necesitatea de a găsi sensuri noi unor scrieri nemuritoare. La baza opțiunilor Magdei Bordeianu și a lui Nicolae Scarlat stă setea de a comunica o părere personală despre opera lui Caragiale, prin spectacole care, așa fiind, nu au cum să semene cu precedentele”. Mira Iosif scrie despre *Peer Gynt* de H. Ibsen (Teatrul Tineretului din Piatra Neamț); V. M. despre *Strada îngerilor șchiopi* de Bálint Tibor (Teatrul Maghiar de stat din Cluj); Dumitru Negreanu despre *Unchiul nostru din Jamaica* de Dan Tărchilă (Teatrul de stat din Ploiești); V. D. despre *Avarul* de Molière (Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani) ș.a. □ În *Carnet A.T.M.*, I. T. scrie despre *Dramaturgia originală contemporană și repertoriul teatral*, o prezentare a simpozionului realizat în colaborare cu Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani, precum și despre *Prometeu încătușat*, o succintă cronică teatrală a premierei piesei lui Eschil, pusă în scenă la T.E.S. □ Revista publică *Femeia fericită*, „piesă în trei acte” de Corneliu Leu. □ În *Săptămâna teatrală sătmăreană* Emanoil Ungureanu face o trecere în revistă o activității din acest oraș, „un simpozion, o întâlnire cu tineretul, discuții cu muncitorii din întreprinderile sătmărene, o masă rotundă la ziarul local și - bineînțeles - spectacole”. □ În *Cronica tv* se discută despre *Piticul din grădina de vară*, „excelenta dramă a lui Dumitru Radu Popescu, în regia de incontestabilă calitate a lui Petre Bokor”, precum și despre premiera tv a piesei *Agent dublu* de Ștefan Berciu. □ În *La izvoarele Dâmboviței*, Corneliu Vadim Tudor prezintă pe scurt activitatea Teatrului casei de cultură a municipiului Târgoviște.

• [„Transilvania”, nr. 2] Sub semnătura „Transilvania” apare editorialul *Literatura patriei*: „Scriitorii din România socialistă și publicul lor format din milioane de cititori au trăit zilele premergătoare conferinței lor și lucrările conferinței înseși în sentimentul dominant al strânsei participări a literaturii la viața publică, de dinamism și construcție, a țării. Este mai clar astăzi decât oricând caracterul angajat al fenomenului literar, faptul că arta scrisului cunoaște o finalitate socială și patriotică intrinsecă și precisă, formulată nu ca o obligație dictată de vreun plan tactic de moment, ci în valoarea unui component de bază al formulei sale interne. Este tocmai ceea ce a ținut să sublinieze însuși secretarul general al Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în cuvântul său adresat scriitorilor cu această ocazie: «Preocupat de progresul economico-social al țării, partidul nostru a acordat și acordă o atenție de cea mai mare importanță înfloririi științei și culturii, ca parte componentă, inseparabilă, a edificării noii societăți, a civilizației socialiste pe care o făurim pe pământul României.» [...] Oricâte îndrumări divergente ar cunoaște fenomenul literar românesc în seco-

lul al XX-lea, prin ceea ce are el cu adevărat valoros și trainic răspunde aceluiași înalte idealuri patriotice și naționale. Deosebita efervescență creatoare, intensă circulație de valori dintre cele două războaie nu sunt altceva decât un larg și substanțial proces de construcție a deficiului literaturii naționale sprijinit pe temelia întinsă a unei creații literare diverse și bogate dar și pe pilonii solizi ai marilor valori individuale. Eficiența socială și națională a faptului literar este înțeleasă și practică complex și nuanțat: Ion Barbu o definește în datoria fiecărui scriitor față de limba română și posibilitățile ei de expresie, pe care este chemat a le perfecționa neîncetat; adresa socială directă și crezul activist revoluționar cunosc, tot acum, o largă difuzare și foarte tranșante exprimări. Este direcția pe care momentul literar actual a preluat-o într-o primă urgență și pe care a completat-o și sprijinit-o apoi, totodată, prin stabilirea de trainice legături cu toate realizările valoroase și înaintate ale trecutului. Astăzi, mai mult ca niciodată, literatura română și creatorii ei trăiesc și exercită deplin conștiința destinului lor public, dedicat idealurilor sociale și patriotice. Prin viața literară atât de diversă și de complexă, prin puterea lor de creație, ei trăiesc și se manifestă ca un organism social activ și eficient, conștient de marile lui răspunderi și îndatoriri, hotărât să le transpună în practică. Conferința Națională a Scriitorilor este un eveniment politic cu vaste și importante semnificații, un mod concret și totodată exemplar, deschis audienței întregii națiuni, prin care literatura se arată parte componentă din viața întregii țări. Ecurile, urmările și semnificațiile ei se întind mult peste limita prezentului imediat. Ele vizează continua perfecționare a literaturii ca ferment al vieții noastre sociale, continua ei îmbogățire, după cum sublinia și secretarul general al Partidului: «Noi dorim o literatură care să înfățișeze viața în toată complexitatea ei, cu toate frământările și contradicțiile ei, cu înfruntarea logică dintre vechi și nou, o literatură și o artă care să contribuie la lupta împotriva mentalităților înapoiate, a rămășițelor concepțiilor vechi în conștiința oamenilor, la afirmarea valorilor morale noi, a umanismului socialist, a principiilor de viață socialiste și comuniste»». ■ În acest număr poeziile semnează: Mihai Beniuc, *Așa ne știm*; Aurel Rău, *Moartea grădinarului*; Teohar Mhadaș, *Țara e dincolo de codri*; Szemlér Ferenc, *Prometeu*, în românește de Constantin Olariu; Ion Alexandru, *Poetul*; Victor Nistea, *Marele nectar*; George Nimigeanu, *Înstrăinare*; George Popa, *Seară de iunie*; Werner Bossert, *În pământ*, în românește de Corneliu Buchholtzer; Ion Vidrighin, *Și fulgeră cineva dor adânc de mărturisire*. ■ În rubrica *Anul internațional al cărții*, Ion Vlad publică *Treptele cunoașterii și ale lecturii*: „Cunoaștere este actul lecturii nu numai din perspectiva operei, obiect al insistențelor unui cititor format și dispus să-și expună căile implicării în text. Altfel spus, lectura își situează un cod și norme, multe dintre ele ținând de aspectul psihologiei cititorului, în timp ce altele realizează natura contextului în care se formează virtualul destinat al cărților. În marginile unei veritabile psiho-sociologii a lecturii, observația criticului poate avea satisfacția de a repara și decanta succesiunea unor comportamente; ele ținesc spre asimilarea

sensurilor interne ale operelor și, în egală măsură, spre re-crearea acestora. Aspectul formativ este subordonat scopului: lectura și extragerea sensurilor comunicate, înțelegându-le ca valori artistice de sine stătătoare. [...] Recitim pentru a da operei valoare nouă, o calitate superioară. Recitim pentru a crea un antidot la lecturile-divertisment, neobligate intelectual și fără șansa de a lăsa urme. Codul lecturii nu e ferit, desigur, de neajunsuri, fiindcă apare riscul de a fetișiza o soluție sau alta. Evitabil, riscul se poate converti în efortul de stăpânire a tuturor proprietăților actului critic al lecturii. [...] Nevrând să propunem rețete, invităm în schimb la o meditație despre condiția lecturii și despre nemăsuratele ei satisfacții”. ■ În rubrica *Eseu apare Prin „câmpia” lui Pavel Dan de Nicolae Balotă*: „Pavel Dan nu este doar un «rapsod al Câmpiei», ci și un judecător lucid al ei. Căci spectacolul ritual pe care îl închipuie în cele mai realizate din narațiunile sale este, totodată, o judecată. Iar judecata implică ochi limpede și simț al justiției. Scriitorul însuși avea și una și alta: ochiul celui care observă tot ce-l interesează, de la mărunțul fapt comun (de exemplu: «Din cauza secetei, gurguierele opincilor de piele de porci se încovoiaseră în sus, întărindu-se ca fierul» – Însmormântarea lui Urcan bătrânul) până la delicatele pendulări sufletești («Era una din acele lungi și înăbușitoare zile de vară, când ai isprăvit un lucru și mai având două de făcut, nu știi de care să te apuci» – Necazuri); totodată, omul și scriitorul Pavel Dan era dăruit cu un acut simț al dreptății, de unde sensibilitatea artistului deschis faptului moral. Dar nu virtuțile povestitorului, ci organizarea povestirii este cea care ne interesează aici. Or, spectacolul frecvent în textele prozatorului implică o sumă a raporturilor între personajele care privesc și se fac văzute, judecă și sunt judecate. cele două nuvele în care Pavel Dan surprinde momente dintr-o saga a Urcanilor – Urcan bătrânul și Însmormântarea lui Urcan bătrânul – sunt exemplare în acest sens”. ■ În *Album sentimental* Wolf Aichelburg semnează *O plimbare cu Blaga*; această amintire este urmată de nota *Lucian Blaga inedit – o scrisoare către Ion Breazu* (cu facsimil), semnată de Al. Căprariu și Mircea Curticeanu: „Dintr-o corespondență vastă, cuprinzând peste 90 de scrisori adresate de Lucian Blaga lui Ion Breazu, pe care familia regretatului profesor clujean a avut bunăvoința să o pună la dispoziția noastră în vederea publicării ei în colecția Testimonia a editurii Dacia, încredințăm revistei Transilvania ultima scrisoare a acestui dialog epistolar, purtat de-a lungul a două decenii (1926-1946), mărturie elocventă a unei exemplare prietenii. Spre deosebire de numeroase scrisori, în care predominant este interesul literar, scrisoarea de față are o valoare documentară de prim ordin. Ea este prilejuită de o acuzație nedreaptă «de domeniul unei fantezii ranchiunoase», cum o califică Blaga însuși, adusă scriitorului în ziarul Patria, organ al Partidului Național Țărănesc. Devenind «șef fenedist la Sibiu» – opțiune semnificativă în împrejurările complexe ale luptei electorale din anul 1946 – Lucian Blaga este atacat de ziarul țărănist pentru o vină imaginară, respinsă cu argumente și explicații care justifică, credem, pe deplin publicarea scrisorii”. ■ Ștefan Aug. Doinaș publică *Fragmente despre*

Sibiu, din prefața la albumul *Sibiul*, de Ion Miclea, „în pregătire la Editura Dacia”. ■ Maria Fanache semnează *Civilizație socialistă și orizont spiritual sibian*: „În orizont sibian actual, oamenii orașelor și ai satelor își rânduiesc și-și colorează existența în chip nou; aspirațiile lor spirituale se înalță pe măsura aprofundării rosturilor vremurilor socialiste ce li se dăruiesc lor, total. De aceea au dorit și au realizat un Sibiu universitar și al scrisului înnoit. Poate de aceea, spre Sibiu se întorc mereu și gândurile, angajările, dăruirile celor ce-au plecat de pe aici și-și împlinesc rosturile în alte părți ale țării: oameni de știință, scriitori, poeți, muncitori. Angajări și întoarceri entuziaste, pentru clipe de tovărășești dezbateri, consultări și conlucrări. Poate de aceea sărbătorile Sibiului tind să fie nu doar festivaluri, ele tind să fie cântec”. ■ Carol Göllner publică prima parte a textului *Confluente spirituale*: „Operă a unei conviețuiri multiseculare, a unei vaste experiențe social-politice, frăția dintre oamenii muncii aparținând unor grupări etnice diferite a dovedit că, dacă limba, unele trăsături psihice și de manifestare diferențiat, factori infinit mai puternici i-au apropiat: viața de zi cu zi, viața de oameni ai muncii trudind umăr la umăr, cu aceleași aspirații de a-și făuri în libertate un trai mai un, împărtășindu-și bucuriile și suferințele, urând pe jefuitorii muncii lor și pe cotropitorii care le treceau țara și căminele prin foc și sabie. Reliefând într-o secvență de articole trecutul de luptă comun, prezentând contribuția unor gânditori, cărturari și personalități cu vederi înaintate de origina germană la patrimoniul istoric, social și spiritual al poporului nostru, dorim să întărim cu argumente grăitoare aprecierea secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, că tot ce s-a înfăptuit în țara noastră este «rodul activității desfășurate în comun, de oamenii muncii români, maghiari, germani și de alte naționalități, atât în anii socialismului cât și înainte pe parcursul multisecularei noastre istorii.»”. ■ Marin Păunait publică textul *Ideologicul și politicul în etapa actuală*: „Etapa actuală a construcției socialismului în patria noastră impune nu numai o dezvoltare multilaterală la parametri superiori de calitate și eficiență, dar și accelerarea procesului de conștientizare a făuririi istoriei de către mase. Pentru aceasta sunt asigurate atât condițiile obiective cât și cele subiective. Ele sunt reale și evidente. În primul rând, este vorba de schimbările adânci petrecute în caracterul relațiilor de producție, în structura societății noastre, în condițiile de viață și de muncă ale oamenilor: desființarea proprietății privat-capitaliste și, o dată cu aceasta, lichidarea exploatării omului de către om, generalizarea relațiilor de producție socialiste la nivelul întregii economii, creșterea continuă a nivelului de trai material și spiritual al maselor. Toate acestea constituie baza obiectivă a formării și dezvoltării conștiinței socialiste, premisa unei mai rapide creșteri a acesteia. În al doilea rând, politica generală a partidului și statului nostru de largire și perfecționare continuă a bazei tehnice-materiale a socialismului, vizibilă astăzi în izbândi fără precedent, de dezvoltare planificată, științifică și în ritm accelerat a întregii activități de făurire a noii societăți, a determinat și determină mutații în toate sferele și componentele conștiinței, ca un reflex firesc,

legic al progresului material în progresul spiritual. În al treilea rând cultura a devenit în mod real, obiectiv, un bun al întregului popor. Prin valoarea sa gnozeologică și agiologică, precum și prin puterea de predicție a noilor idei, ca rezultat al cunoașterii legilor obiective ale dezvoltării, a prospecțiunii fenomenelor sociale și sesizării noului sub diferitele sale forme de manifestare, a sensului dezvoltării, cultura de orizont și clarviziune acțiunii societății și individului, sporește forța de comprehensiune, calitatea și eficiența muncii. În al patrulea rând, datorită activității politico-ideologice și cultural-educative desfășurată de partid în rândul maselor, în procesul complex al angajării acestora pe drumul spre comunism s-au cristalizat o atitudine nouă față de muncă și avutul obștesc, spiritul de răspundere în activitatea profesională și obștească, optimismul, patriotismul socialist – trăsături proprii și elemente dinamice ale conștiinței socialiste”. ■ Revista publică *Penelopa e de altă părere* (fragment) de Georg Scherg, în românește de Horia Stanca. ■ Ernest Mašek semnează *Arta sub semnul lucidității*: „Reacția acelor artiști și teoreticieni care văd în orice încercare de apropiere dintre artă și matematică (împreună cu întregul său arsenal de tehnici și de metode) o tentativă de a reduce la neant operele de artă și de a le despuia de orice viață și farmec, nu este nouă. În contextul științei secolului nostru și în condițiile unei radicale evoluții și complexificări a matematicii, care nu mai este de mult doar o «știință a cifrelor, cantităților și formelor geometrice» (cum opinia curentă continuă s-o considere), o asemenea reacție este însă profund anacronică și nejustificată. Nejustificată, pentru că se bazează pe o prejudecată, și anume credința într-o opoziție absolută și definitivă a acestor doi poli ai creației spirituale. [...] Metodele experimentale desfășurate pe fundalul unei metodologii materialist-dialectice vor deschide și pentru estetică și teoria artei noi modalități de interacțiune dintre teorie și experiment, iar procedeele calculatorii și formalizante (datorate «alianței» cu matematica) vor aduce arbitrajul obiectiv al lucidității în interminabilele dispute despre specificul fenomenului artistic”. ■ Mihai Nadin publică *Teorie și metodă în estetică*: „În câmpul esteticii, relația dintre teorie și metodă nu este abolită; formele ei de manifestare sunt însă infinit mai nuanțate. Libertatea în câmpul artei, de pildă, implică libertatea în sensul ei cel mai larg, dar potențează acțiunea principiului etic al constrângerii înțelese. [...] În cele din urmă, teoria și metoda se întâlnesc în unitatea contradictorie pe care o reprezintă *ideologia estetică*. Indiferent la ce nivel al structurii sale (ontologic, gnozeologic, axiologic) ca sistem, estetica nu poate renunța la consecvența sa ideologică decât cu prețul pulverizării într-o infinitate de teorii, formal valide, și într-o infinitate de metode, de asemeni doar formal valide”. ■ Apare *Expansiunea metodologică și reducția teoretică* de Mircea Braga: „Cercetarea raportului dintre teorie și metodă în estetică atrage după sine, astăzi mai mult ca oricând, o asemenea deschidere a unghiului de investigații, încât dificultățile survin chiar în momentul selectării premiselor. Și încă înainte de acesta, fiindcă sunt implicate delimitări chiar în sfera în care estetica însăși se află într-un echili-

bru fragil, «oscilând» între știință și artă; raportul amintit presupune alți termeni și o altă «punere în ecuație» nu numai pentru respectivele situații extreme, dar și de la treaptă la treaptă, de la nuanță la nuanță. [...] Sedus de metodă, teoreticianul uită că aceasta rămâne totuși un «mijloc» și că apelul la un singur «instrument» înlătură de la început posibilitatea unei perspective largi, a unei cuprinderi multilaterale. Metoda nu este un reflex simetric al concepției decât în cazul în care teoria este constrânsă la unilateralitate”. ■ În *Cronica literară* citim: □ *Marin Preda: Marele singuratic* de Mircea Tomuș: „Judecată din interior, iar nu după cea dintâi aparență, proza lui Marin Preda din *Marele singuratic*, ultimul său roman, ca și, de altfel, cea din întreg ciclul moromețian, dacă nu dezvăluie subtilitatea confuză a prozei moderne, nu e, prin aceasta, mai puțin derutantă. Vrem să spunem că nu se refuză mai puțin înțelegerii superficiale. [...] Reîntorcându-ne acum, după explorarea, chiar și sumară, a spațiului problematic al cărții, la probleme de tehnică narativă și construcție, ne putem întreba dacă nu cumva adevărata valoare, valoarea supremă a intenționalității artistice a acestui roman s-ar fi realizat printr-o menținere exclusivă în aria tensionată a celor trei scene simbol și la ridicata lor temperatură epică.”; □ *Mihai Beniuc: Scrieri vol. I* de Titu Popescu: „Poetul a descins în agora literelor cu o impetuzitate rară, participând cu frenezie și responsabilitate civică la opera marilor transformări sociale. Un pator vaticinar împărțea judecăți neiertătoare, versurile se încăreau de o virulență justițiară, în numele omenirii și omeniei, o sinceritate ofensivă – iată atribute care funcționau ca instrumente mnemotehnice pentru învățarea și recitarea poeziilor sale. [...] O impresie de fastidios nu poate fi însă înlăturată, datorită reluării aproape identice a acelorași teme – ca și în unele volume de poezie – și a unor motive de meditații, reluarea în refren a ideilor-pivot până la repetarea mecanică, digresivă, jurnalistică. [...] Ceea ce rămâne însă ca punct de referință la acest prim volum din *Scrierile* lui Mihai Beniuc, publicat de Editura Minerva, în seria edițiilor de autor, este garanția unei fidelități documentare și a unei finalizări istorico-literare la care însăși autorul a consimțit”. ■ În rubrica *Bibliografie* găsim următoarele cronici de întâmpinare: □ *V. Braniște Amintiri din închisoare*, Editura Minerva, 1972 de Cornel Lungu: „Stilul ușor, plin de nerv, parfumul descrierii, siguranța și limpezimea detaliilor, judecata asupra evenimentelor sunt atribute care întrețin lectura cărții. Mai presus de toate, V. Braniște întreprinde o excursie în frământata epocă ce a permis desăvârșirii unității statale a României.”; □ *G. G. Ursu: Memorialistica în opera cronicarilor*, Minerva, 1972, Seria „Universitas” de Ilie Guțan: „Din păcate, autorul nu-și supraveghează, de fiecare dată, cu atenție, exprimarea, lăsând liber acces nu numai inevitabilelor clișee didactice, dar și unor repetiții supărătoare 9chiar de formulări întregi), fraze căznite, goale, echivoce.”; □ *Virgil Carianopol Viorile vârstei*, Eminescu, 1972 de Ilie Guțan: „Definitoriu pentru poetul de acum este lirismul temperanței și al unei discrete resemnări. Entuziasmul s-a domolit, neliniștile s-au

consumat, raidurile imaginației s-au încheiat. [...] De aceea poetul scrie parcă pentru sine și se lamentează de unul singur, fără a injecta subiectivului o semnificație. Versul, egal cu sine, e închis oricăror amplificări imaginative.”;

□ Carol Göllner, *Orașe transilvănene în Evul Mediu (Siebenbürgische Städte im Mittelalter)*, Editura științifică, 1971 de Thomas Năgler; □ Leonid Dimov, *Deschideri, C. R.*, 1972 de Titu Popescu: „Leonid Dimov, poet de autentice trăiri, încheie între copertile acestui elegant și distilat album liric, un excelent exercițiu în mai vechi deprinderi muzicale și de o aleasă picturalitate. Viziunile malefice, hidoase, viziuni-protest pentru poezie și pentru demonstrația ei ideatică, sunt bandajate în transcripții rafinate, care păstrează esențele primare. Acestea, sub forța magică a poetului, devin bucurii.”;

□ Ion Massoff, *Teatrul românesc. Privire istorică*, Minerva, 1972 de Eugen Onu; □ Anemone Latzina, *Despre ce se mai scriu azi poezii*, Dacia, 1972 de Peter Motzan: „Vorbind despre volumul Anemonei Latzina, distins cu un merit premiu al Uniunii Scriitorilor, subliniem voința autoarei de a fi martoră, prin concepția poetică, prin revizuirea și redescoperirea cotidianului, la dinamica realității imediate. Fluiditatea muzicală a versului, cizelarea și șlefuirea cuvintelor, constituirea unui spațiu stilizat și înfrumusețat de recuzite feerice, dă unitate de atitudine și ton acestei cărți. Fie că poeziile se bazează pe mecanismul anecdotei, fie că se îndreaptă spre o poantă ironică, fie că se rezumă la constatări lapidare, ele poartă amprenta unui spirit citadin modern și sceptic, câteodată blazat, câteodată juvenil”. ■ Din *Revista revistelor* aflăm: „Propunându-ne a urmări și reliefa contribuțiile mai interesante de istorie literară apărute în revuistica noastră, ne vom opri cu precădere (iar în acest număr, datorită abundenței de material ce ni s-a oferit, în exclusivitate) la manuscrisele inedite de orice fel care văd pe această cale lumina tiparului. Nu vrem să facem astfel concurență *Fișierului bibliografic* din «Manuscriptum» ci să subliniem colegial, în interesul general al științei, acțiunea interesantei reviste.” În continuare sunt enumerate manuscrisele inedite publicate în „Convorbiri literare”, „Ramuri”, „Vatra”, „Tomis”, „Luceafărul”, „România literară” etc. ■ În *Curier* găsim *Premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 1971*: „Juriul Uniunii scriitorilor, prezidat de acad. Zaharia Stancu, a acordat următoarele premii, pentru anul 1971: Poezie: Gheorghe Tomozei (*Misterul Cleopatrei*), Vasile Nicolescu (*Clopotul nins*); Proză: Constantin Chiriță (*Întâlnirea*), Radu Ciobanu (*Crepuscul*); Dramaturgie: Paul Everac (*Urme pe zăpadă*), Horia Lovinescu (*Și eu am fost în Arcadia*); Publicitate și reportaj: Radu Cosașu (*Un august pe un bloc de gheață*), George Ivașcu (*Jurnal ieșean*); Literatură pentru copii și tineret: Veronica Porumbacu (*Ferestre deschise*), Ion Brad (*Cele patru anotimpuri*); Critică literară și eseistică: Victor Felea (*Poezie și critică*); Alexandru George (*Semne și repere*); Istorie literară: Romul Munteanu (*Literatura europeană în epoca luminilor*), Ov. S. Crohmălniceanu (*Literatura română și expresionismul*); Traduceri din literatura universală: Aurel Rău (volumul de traduceri din poezia lui C. P. Kavafis), Aurel Covaci

(volumul de traduceri din poezia lui Wiliam Carlos Williams); Traduceri din literatura română în limbile maghiară și germană: Kiss Jenő (*Feciori de cerbi* – colinde românești), Thea Constantinidis (traducerea în limba germană a romanului *Nicoară Potcoavă* de Mihail Sadoveanu); Literatura naționalităților conlocuitoare: *Kacso Sandor* («Flori și nămol»), *Lászlóffy Aladár* («Anii '70»), *Benkő Samu* («Rațiunea existenței»), *Hans Leibhardt* («Din nou spre cel din Weisskirsche»), *Orest Masechievici* («La răspântiile lumii»); Debuturi: *Dana Dumitru* («Migrații»), *Florin Manolescu* («Poezia criticilor»), *Anemone Latzina* («Despre ce se mai scriu azi poezii», în limba germană), *Adrian Popescu* («Umbria»), *Luminița Coler* («Nisip sub ploape»), *Mircea Dinescu* («Invocație nimănu»). Premiile Asociației Scriitorilor din București: Poezie: *Virgil Teodorescu* («Poemul întâlnirilor»), *Petre Stoica* («Casetă cu șerpi»); Proză: Sorin Titel («Lunga călătorie a prizonierului»), *Haralamb Zincă* («Și a fost ora H»); Dramaturgie: *Paul Cornel Chitic* («Drumul încrederii»), *Kocsis Istvan* («Amurgul lui Bolyai Janos»); Critică literară: *Matei Călinescu* («Clasicismul european»), *C. Stănescu* («Cronici literare»); Traduceri: *Ștefan Crudu* (traducerea romanului «Viceregii» de Federico de Roberto), *N. Carandino* (traducerea piesei «Electra» de Sofocle); *Premiu special: Miron Radu Paraschivescu*, post mortem (volumul de poezii «Ultimele» și traducerea romanului «Calea regală» de André Malraux). Președintele juriului: *George Macovescu*. Premiile Asociației scriitorilor din Cluj: poezie: *Nicolae Prelipceanu* («13 iluzii»); Proză: *Panek Zoltán* («Voi purta ochi de ris»); Istorie și critică literară: *Virgil Ardeleanu* («A urî, a iubi»), *Kantor Lajos* și *Lang Gustav* («Istoria literaturii maghiare din România»). Președintele juriului: *Dumitru Radu Popescu*. Premiile asociației scriitorilor din Iași: Poezie: *Radu Cârneli* («Cântând dintr-un arbore» și «Oracol deschis»), *Mihai Ursachi* («Missa ssolemnis»). Președintele juriului: *Nicolae Țațomir*. Premiile asociației scriitorilor din Timișoara: Poezie: *Damian Ureche* («Elegie cu Francesca da Rimini»); Proză: *Alexandru Deal* («Lașii»). Președintele juriului: Anghel Dumbrăveanu. Premiile Asociației Scriitorilor din Brașov: Proză: *Marin Preda* («Imposibila întoarcere»); Critică literară: *Voicu Bugariu* («Incursiuni în literatura de azi»). Președintele juriului: *Pop Simion*”.

• [„*Vatra*”, nr. 6] Romulus Guga semnează un editorial patetic, în urma Conferinței naționale a scriitorilor, intitulat *Să ne gândim la grâu*, în care scrie: „Poate în nici o societate din lume scriitorul nu este înconjurat cu atâta dragoste, poate în nicio societate din lume existența sa nu are o bază solidă capabilă să asigure libertatea muncii sale și a cuvântului rostit”. □ Dan Culcer, în pagina sa, scrie despre două volume de critică. Primul este Mircea Zăciu, *Colaje* (Dacia, 1972), în care autorul dă proba unui stilistician (frază „șerpuitoare, aromitoare”), dar și a unui critic de intuiție (despre urbanismul lui Coșbuc, în linie cu Vl. Streinu). „*Colaje* este o carte excelentă, opera unui moralist în sensul clasic al cuvântului. [...] Simțim în scrisul său calitățile

unui virtual autor al unei istorii a literaturii române contemporane”. Al doilea e volumul lui Alexandru George, *Semne și repere* (C. R., 1971) care pare să fi făcut mare vâlvă. Pentru că este una dintre puținele cărți de critică în care rolul autorului este cel de a dăruia statui. Una dintre mize pare a fi insuficiența unei literaturi urbane, dar cartea lui George rezistă mai ales prin analize de text critic. Camil Petrescu și proustianismul este una dintre teme. Alți autori care-l interesează pe critic sunt Mateiu Caragiale, Vasile Voiculescu sau Ion Barbu. Autorul realizează astfel o critică a criticii literare românești referitoare la literatura interbelică, pe care literatura română contemporană este acum gata să o cuprindă: „cultura noastră e atât de puternică încât [o] poate îngloba, întărindu-se”. □ Anton Cosma continuă să răspundă la *Ancheta noastră : În căutarea romanului – Realismul azi* : „O definiție a realismului actual trebuie să pornească nu atât de la principii teoretice, cât de la realitatea concretă a operelor produse de literatura noastră în ultima perioadă”. □ Rubrica Efemeride cuprinde articolul *Camera Fantastică* de către Nicolae Manolescu și relatează un moment din viața scriitorului, atunci când află despre demolarea camerei în care a copilărit : „Camera, amenințată astăzi cu demolarea, și-a pierdut de mult tainele, conținutul dulapurilor nu mă mai interesează demult. Însă în copilăria mea, toate acele uși și ușite reprezentau un stimulent nemaipomenit pentru imaginație și se asociau cu alte locuri tainice, din cărțile pe care le citeam”. □ Mircea Popa publică, la rubrica de Restituiri, *Trei scrisori inedite : Agârbiceanu, Blaga, Papilian* : „Correspondența marilor scriitori transilvăneni nu e încă destul de cunoscută pentru a avea o imagine definitivă asupra întregii vieți literare de aici, cu întreg complexul de factori care au determinat-o”. □ Marcel Petrișor scrie despre *Estetica Existențialistă*, despre M. Heidegger, Holderlin sau Beckett : „Procesul care se petrece în dosul aparențelor sau după receptarea formelor sau a materialului sensibil nu este numai reflexiv ci se continuă cu ecoul acestei reflexivități intelectuale în fondul nostru afectiv, respectiv cu trăirea sau cu existarea în prezența unor atari complexe mișcări de conștiință”. □ Mircea Zăciu publică a treia parte din *Viaticum*. □ Rubrica *Ancheta noastră* îl interoghează pe Constantin Călin, președintele Comitetului județean Bacău pentru cultură și educație socialistă despre *Cultura românească – o responsabilitate colectivă* : „Comprehensiv față de tot ceea ce s-a creat și a rămas în perspectiva timpului valoros, în spațiul cultural băcăuan, sunt firește solidar cu tradițiile recente, proprii generației mele”. □ Sunt inserate fragmente din romanul *Ziua uitării* publicat în anul 1972 la Eminescu, sub titlul *Irina*. □ Prozatorul Eugen Uricaru publică *Floare de o specie necunoscută*. □ Adrian Păunescu publică poezii pe pagina intitulată *Cântece dintr-o călătorie în contra fusului orar* (colocviu american). □ Mihai Sin semnează proza *Bunica îmi acordă un interviu*. □ Constantin Novac publică o altă proză, *Un tremur ușor ca de pleoape*. □ *Cele cinci strigăte* de Ben. Corlaciuc grupează cinci poeme:

Atențiune, Minciună cu petale, Poem în proză de argint, Nu mă obliga să rămân, Arcul biologic. □ Vatra selectează fragmentul *Domnule Luca, ai primit premiul Nobel !* din romanul *Sărbători fericite* de Romulus Guga. □ A treia parte din *Pământ de aur* a lui William Faulkner tradus în română de Virgil S.

● **„Viața militară”, nr. 6** Publică versuri: Dumitru M. Ion (*Țara, Oșteanul, Către iubită*), Dan Mutașcu (*Ca-ntr-un tablou, Iată, e ora, Ochi de oștean,*), Traian Reu (*Artilerist, Freamăt, Repaus*), Camil Baltazar (*Partid*), Haralambie Țugu (Cu țara unul...), George Florin Cozma (*Suntem atât de tineri...*), reportaje: Radu Theodoru (*Zodia pulberilor cosmice*), Banu Rădulescu (*Ochii văzduhului*), Virgil Ulieru (*Dimensiuni ale tinereții*), un fragment de scenariu cinematografic, Francisc Munteanu (*Sfânta Tereza și diavoli*), rememorări, Gheorghe Negrescu (*Începuturile aviației noastre militare*), pagini de proză: Viorel Domenico (*Nașterea a doua din liniște*), Ovidiu Toderuț (*Marșul*), Vasile Băran (*De gardă*), Petru Vintilă (*Cetatea Neamțu*), Ion Lotreanu (*Viziunea luptei*), Nicolae Minei (*Operația Haine vechi*). □ A. Moldoveanu publică un medalion la împlinirea a 100 de ani de la nașterea lui Nicolae Iorga, „*Patriotismul se ia din munca pe care ai făcut-o pentru țara ta*”. □ O recenzie este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului *Lăcuste și aeroporturi* de Ion Lotreanu. □ Rubrica *Orizont* semnalează apariția în librării a volumului *Poezie și modă poetică* de Ștefan Aug. Doinaș. □ Nicolae Dumbravă semnează un amplu interviu cu Aurel Mihale (*Literatura cu tematică patriotică – filonul de continuitate cel mai important al literaturii noastre*): „[...] – *Vă satisface întotdeauna o scriere de-a dv. tipărită?* – Rareori. Sunt chinuit mereu de gândul că o nouă versiune a unui manuscris ar putea fi mai bună. – *Veniți în circuitul literaturii patriotice prin însăși tematica abordată. Cum vi se pare aportul adus de scriitorii români contemporani la îmbogățirea acestui tezaur?* – Ca foarte pozitiv. A fost una dintre principalele teme ale scriitorilor contemporani și o analiză mai atentă a literaturii acestor ani ne arată că tocmai aceste opere au o șansă de durabilitate mai mare. Identificarea idealului național cu cel social, de eliberare, mi se pare a fi aici un fapt precumpănitor. Mai mult, valoarea acestor cărți crește o dată cu trecerea timpului, pentru că marile evenimente istorice rămân în amintirea oamenilor, mai ales când ele au fost direct trăite, cu deosebire printr-o cunoaștere afectivă a lor, mijlocită de artă și literatură. Și nimic nu poate cinsti expresia jertfei de sânge dată de poporul nostru pentru eliberarea și salvagardarea sa națională, decât o reușită expresie literară, inspirată și înălțătoare.[...] – *Care-i cartea pe care o apreciați cel mai mult?* – Cronologic, la timpul respectiv: *Noapți înfrigurate, Fuga, Cronică de război.* – *Vă satisface modul în care critica literară se ocupă de scrierile dv.? Ce-ați pretinde de la critică?* – Este o problema care ar trebui mai temeinic discutată. Acum, foarte pe scurt. Întâi, sunt critici și critici; trebuie făcută o distincție foarte precisă de pe o poziție științifică, între ei. În anumite momen-

te, responsabilitatea unui critic poate fi mai mare chiar și decât a scriitorului. E vorba desigur de o responsabilitate complexă: ideologică, artistică, socială. Mă gândesc la criticul care este și artist, pentru că și mulți nechemăți, unii complet lipsiți de vocație, se găsesc astăzi – din păcate – în critica literară. Ceea ce îmi place, în primul rând, e întărirea gradului de specificitate pe care l-a căpătat critica în ultimii ani, precum și diversitatea de stiluri, modalități și forme literare, fără a uita că unele din acestea sunt neavenite sau de împrumut. Ceea ce nu-mi place sunt lucruri care au avut, au și vor mai avea urmări negative în dezvoltarea fenomenului literar-artistic contemporan, cu deosebire pe linia rolului social al artei și literaturii. E vorba, și mai pe scurt, de o serie de lipsuri remarcate de atâtea ori, dintre care amintesc: lipsa urmăririi științifice și complete a fenomenului literar actual, obiectivitatea scăzută datorită nerespectării unor criterii științifice majore, neglijarea interesului profund al cititorilor, lipsa de informație și uneori chiar de probitate profesională, un subiectivism accentuat de grup și de relații, o scăzută raportare la social și o insuficientă combativitate pentru expresia literar-artistică a idealului comunist, pentru împlinirea marilor rosturi ale literaturii actuale. E vorba, cum am spus, de o parte a criticii noastre literare... – *V-aș ruga să-mi numiți câțiva critici pe care i-ați apreciat sau îi apreciați mai mult.* – Perpessicius, Ion Dodu Bălan, Aurel Martin, Ov. S. Crohmălniceanu, Paul Georgescu, M. Gafița. S. Iosifescu, I. Vitner, Al. Lungu, D. Solomon.[...] – *O întrebare care constituie axul dialogurilor pe care le-am purtat până acum cu unii dintre scriitorii și artiștii noștri: cum vedeți rolul educativ al artei? Care vi se pare a fi trăsătura definitorie a literaturii patriotice?* – Patriotismul socialist este un sentiment care trebuie cultivat, educat. El a devenit un sentiment general, trăsătură esențială a omului nou, caracteristic societății noastre, propriu idealului socialist. El constituie nu numai izvorul, ci și forța literaturii noastre noi, în procesul atât de complex de făurire a noii conștiințe socialiste, de înnobilare și călire, de activizare a acesteia, în preocuparea statornică a aprinderii și întreținerii focului sacru al dragostei de țară, de popor, de trecutul nostru glorios, al încrederii neștirbite în destinul țării și steaua comunismului, un însemnat rol revine și literaturii. [...]”. □ O notă semnalează încetarea din viață a colonelului Nicolae Tăutu, membru al Consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor. Alături, Ion Grecea semnează un text omagial, *Dragul nostru Tilică*. Redacția reproduce ultima poezie a poetului, *Mi-e fruntea grea...* (Mi-e fruntea grea de-atâtea oseminte/ ce sprijină al patriei cald pământ,/ pe visul lor mi-am ridicat fierbinte/ grădinile din fiecare cuvânt.// Când înfloream garoafe în vocale/ să-mi podobească-al țării tânăr mers,/ am scuturat pe înalte-i spirale/ livezile din fiecare vers.// Tu, casa mea, cu largi ferești deschise,/ cu doinele ce amurgeau în prag,/ ți-am adunat pe-atlase mari de vise/ cântările din fiecare steag.// Te-am strâns pe corzi culoare cu culoare,/ ți-am strâns pe umeri trainic curcubeu,/ și poate lângă orgel-ți solare/ vei auzi șoptit și versul meu.// Iar pe mormânt, când am să plec în

moarte,/ sădiți-mi brazi ce nu mai vestejesc,/ să pot cânta, prin cetini, mai departe,/ iubirea mea: pământul românesc!//)

• **[„Viața românească”, nr. 6]** Paul Georgescu reafirmă: *Ferma opțiune a scriitorilor noștri*: „Conferința națională a scriitorilor (22-24 mai 1972) s-a desfășurat cu sobrietate, cu conștiința demnității profesionale și cu dorința evidentă de a contopi efortul general al tuturor oamenilor muncii de a consolida și spori orânduirea socialistă în România. Atât tezele publicate de Conducerea Uniunii noastre și discutate amplu în presă cât și raportul Conducerii Uniunii Scriitorilor, prezentat de acad. Zaharia Stancu, președintele U.S.R, s-au remarcat prin tonul grav, ponderat și lucid în care au fost reliefate succesele obținute de literatura noastră, fără a fi ocolite nici scăderile diferite ale muncii literare”. ■ **Melania Chiriacescu** se referă la *Luciditate și confesiune în poezia Anei Blandiana*: „Poetă înzestrată cu o remarcabilă forță lirică, Ana Blandiana își face apariția editorială cu *Persoana întâi plural* în anul 1964, o dată cu Marin Sorescu, Ion Alexandru, Adrian Păunescu, astfel încât se poate vorbi de prezența în acel an a unei pleiade de tinere talente, semnalate elogios de critică. Debutului, îi urmează aproape cu o frecvență ciclică *Călcâiul vulnerabil* – 1966, *A treia taină* – 1969 și *Cincizeci de poeme* – 1970. Lirica feminină la vârsta adolescenței se remarcă printr-o sincronie cu contemporaneitatea, proprie adolescentului ce vrea să fie în pas cu timpul, să se prindă cu toate fibrele în contingent și care la Ana Blandiana este reprezentată printr-o notă de cerebralitate, de oarecare duritate, dar și printr-o intensă dorință de dăruire”. ■ **Eugenia Tudor-Anton** recenzează cartea lui Geo Bogza: *Priveliști și sentimente*: „Geo Bogza recrează și gândește peisajul în coordonatele nevăzute ale duratei umane, care, devenită istorie, îi conferă acestuia dimensiunea fundamentală. Călătoriile lui Geo Bogza devin totdeauna «fantastice și triumfătoare călătorii». Fantastice pentru că însuși călătorul se aventurează (e un termen adesea utilizat de scriitor pentru a-și caracteriza reportajele) pe tărâmul vrăjit al locurilor, privite cu ochiul format al celui ce cultivă contrastul, paradoxul dar și simetriile, sub vastele bolți ale catedralei iubirii sale; triumfătoare, prin revelația loc-timp-istorie și existență cosmică, încadrând peisajul într-o serie sufletească, cum s-ar fi exprimat Camil Petrescu într-o serie spirituală”. ■ **Alexandru George** prezintă două studii de critică. □ **Primul** aparține lui Ov. S. Crohmălniceanu: „*Literatura română între cele două războaie mondiale* trebuie deci privită ca rezultatul unei încercări de stabilire a opiniilor și de cuprindere a lor într-un ansamblu vast. [...] În primul rând, vom observa că tabloul lui Crohmălniceanu dă un loc foarte mare figurilor foarte importante ale epocii în dauna celor de format mai restrâns, după un procedeu care credem că derivă din faptul că lucrarea de față se constituie pe scheletul cursului domniei sale de la facultate, unde ... se operează o simplificare, căci programele școlare sacrifică totdeauna pe scriitorii mai mărunți în favoarea celor mai valoroși și, mai ales, exemplari”. □ **Al**

doilea aparține lui Paul Cornea: „Cititorul care ia în mână lucrarea de proporții ciclopice a lui Paul Cornea, *Originiile romantismului românesc* (Minerva, 1972) nu-și poate reprimă un sentiment de admirație amestecat cu oarecare neliniște. [...] romantismul (o spune de mai multe ori Paul Cornea) nu a fost deci o lozincă de luptă împotriva cuiva. El nu a apărut ca o erezie și nu s-a instalat ca o nouă religie. Stilul de dezbateră specific romantismului european apărut în cadre tradiționale, clasice, e absent în atmosfera culturală a țării noastre și chiar în mentalitatea celor care-l ilustrau. Epoca se caracterizează printr-un spirit de deschidere la toate noutățile posibile: discriminarea între ele nu se face, sau nu are semnificația pe care i-am putea-o atribui din observarea fenomenului afirmării romantismului în alte climate culturale”. ■ Mircea Mancaș semnalează editarea cărții lui Mihai Ralea: „Apariția volumului *Prelegeri de Estetică* publicat prin grija atentă a esteticianului Ion Pascadi pentru valorile gândirii estetice, care precedă stadiul ei actual, constituie o contribuție remarcabilă la cunoașterea personalității proeminente și multilaterale a lui Mihai Ralea, gânditor umanist, strălucit critic literar și eseuist. Precedate de un studiu introductiv și însoțite de abundente *Note explicative*, *Prelegirile* puse la dispoziție, în marea lor majoritate, de către profesorul Raul Teodorescu, fostul colaborator de catedră al lui Mihai Ralea – aduc o întregire a portretului psihic al celui care a ilustrat câteva decenii învățământul universitar, cu un talent incomparabil, cu o amplă cultură, cu o gândire originală solidă și aprofundată – relevând o latură mai puțin cunoscută din activitatea sa: preocuparea de problemele esteticii”. ■ Ioana Crețulescu analizează volumul de versuri al Gabrielei Melinescu: *Jurământul de sărăcie, castitate și supunere*: „Aparent, poezia pare o confesiune pe care imaginația poetică bogată o repune în termenii unei lumi metaforice. Dar lucrul nu mai are nicio importanță. Personajul dominat al poemului se află la o vârstă și într-o stare de luciditate ciudată: un stadiu al copilăriei... și semnificația acestui fapt este complexă: ea subsumează câteva trăsături importante ale traseului liric”. ■ La cartea de proză a Ioanei Postelnicu se referă Anca Midia: „*Toate au pornit de la păpușă* (regret totală nepotrivire între titlu și conținutul romanului – prea dramatic pentru un titlu atât de comercial) este cartea formării morale și spirituale a unor oameni loviți de evenimente dramatice, condiționați de schimbările istorice, puși în situația să adopte o unică atitudine. Cartea ne poartă în anii crânceni ai războiului fascist, într-un București ce filtrează situația reală de front și în anii următori Eliberării, de însuflețire și entuziasm creator”. □ Aceeași autoare notează despre volumul lui Mircea Ciobanu: *Armura lui Thomas și alte epistole*: „La Mircea Ciobanu, personajele nu devin, ci își translează esența dintr-un punct de vedere în altul. Scriitorul se apleacă asupra destinului individual, dar acesta nu se poate împlini singur, doar prin cunoașterea de sine a individului. [...] Epistole devin spații largi în care personajele se nasc pe măsura înaintării cuvântului în pagină, fără trecut și fără

viitor, pierind chiar în clipa sfârșirii scrisorii”. ■ În articolul *Înțelepciunea unor singuratici*, Traian Podgoreanu meditează la *Eroii lui Marin Preda*: „Citind romanele lui Marin Preda, în minte începe să-ți stăruie o întrebare: de ce contactul eroilor săi cu timpul, cu istoria, cu epoca tinde să-i arunce în singurătate (ce pare a fi o etapă absolut necesară pentru meditație și asimilare de noi forțe)? [...] Din câte putem cunoaște din romanele sale de până acum, Ilie Moromete intră într-o asemenea stare trei ani înainte de a începe cel de-al doilea război mondial, după fuga copiilor mai mari cu amândoi caii... [...] În noua noastră societate s-au produs schimbări radicale în formațiunea social-economică ce au ca rezultat înlăturarea tot mai mare a fenomenelor de alienare. [...] Marin Preda urmărește cu ochii larg deschiși, cu mintea incisivă aspecte ale înstrăinării omului față de oameni în epoca noastră și trebuie spus că acest lucru îl ferește de prezentarea unor tablouri idilice, permițându-i totodată să semnaleze pe căile artei locurile în care organismul social mai suferă de boli încă nevindecate. De pildă, în romanul *Intrusul*, al cărui titlu sugerează din capul locului un asemenea fenomen de înstrăinare. Călin Surupăceanu, personajul principal al romanului, se înstrăinează tot mai mult de familie și de orașul pentru a cărui întemeiere a bătut «țărșul inițial». De fapt, se stabilește o relație de dublă înstrăinare: a orașului și a soției... față de intrus și a lui Călin Surupăceanu față de soție și față de oraș”. ■ Alexandru Lungu semnalează *Debuturi lirice*. □ Nicolae Gh. Lupu ni se arată din volumul *Dospirea ploii* (Eminescu, 1971) ca un poet bine încheșat, seducător nu numai prin aburul de prospețime aspră pe care-l stârnește în cuvinte ori prin rostogolirea clocotitoare a robusteții de vârstă, ci și printr-un anumit simț al măsurii”. □ „Nina Cassian scrie un cuvânt înainte la volumul *Mereu doi* (Litera, 1971) de Gheorghe Ursu. De fapt, sunt câteva fraze doar, străbătute, cum era și de așteptat, de un farmec vivace. O inscripție multicoloră și elegantă care, în calitate de certificat de debut, suferă de un surplus de generozitate”. ■ Teresa Periș notează despre *I. L. Caragiale în ungurește*: „Cu ocazia procesului calomnios al lui Caion împotriva lui Cragiale, datorită câtorva exponenți de seamă ai criticii și istoriei literare, ca Bayer József și Janscő Benedek opinia maghiară a început să se familiarizeze cu creația lui Caragiale. (Janscő Benedek a manifestat un interes deosebit față Caragiale și în special față de o scrisoare pierdută, precum și față de alte scrieri în proză ale scriitorului – după cum se semnalează în ziarul «Românul» (1892, 25 mai)”. ■ În cadrul rubricii intitulate *Cartea*, semnează cronici literare: Florența Albu, Andrei Roman, Traian Stoica, George Chirilă, M. V. Nicolae, Barbu Solacolu, Veronica Porumbacu. □ Florența Albu se referă la volumul de versuri al lui Mihai Negulescu: *Pinacoteca unei lire*, Eminescu, 1972: „Rămânând, în bună măsură, în universul unei poezii generoase, receptivă la mesajul actual, militant, deci consecvent cu poezia sa mai veche, poetul aduce și cu acest volum, câteva reușite: acolo unde acest mesaj transmite firesc, într-un calm domestic, echili-

brat, în limitele unor sentimente senine, așezate. Dar sunt, alături de asemenea poezii, versuri grandilocvente, străbătute de nu știu ce emfază oratorică”.

□ Andrei Roman analizează poezia lui Dinu Flămând din volumul *Apeiron*, (C.R., 1971): „Adept al unui larg discurs liric, care-i permite din plin să-și desfășoare resursele sale, – mai întâi stăpânirea unui flux poetic bogat – Dinu Flămând își constituie reușita în poemele în care, cu luciditate, se supune unei forme versificate. [...] Câteodată, tentat de o formulare pitorească, de o atmosferă balcanică (vezi *Prințesa*) sau de vreo idee memorabilă, Dinu Flămând se mărginește doar a poetiza, după cum am spus, dar neconvingător. Volumul lui Dinu Flămând reprezintă, cu toate aceste inevitabile scăpări, una din prezențele poetice bine conturate ale anului 1971”.

□ Despre studiul lui Aurel Martin: *Poeți contemporani (II)*, Eminescu, 1972 scrie Traian Stoica: „Pătrunzător cititor de poezie, descifrând cu deosebită inteligență sensurile ei, reliefaându-i cu claritate mesajul, disecând-o și, în același timp, recompunând-o cu luciditate, Aurel Martin nu se arată, întotdeauna, tot atât de sagace și cu observațiile asupra mijloacelor de expresie. Mai precis spus, cu aprecierile asupra realizării estetice, formulate, câteodată, prea general și nediferențiat. Totuși, putem deduce – și aceasta din unele reproșuri și recomandări făcute unor colegi – că Aurel Martin e împotriva exceselor, fie în direcția încifrării și a abstractizării, fie în aceea a abdicării de la cerințele artistice dacă e corect realizată”.

□ La cartea de versuri a lui Sergiu Lutescu, *Stins* (Minerva, 1972) se referă George Chirilă: „George Lutescu, asemenea lui Tonegaru, Caraion și Corlaci de odinioară se trădează un «pelerin al serilor» tulburi, lumea lui fiind cutremurată de o suferință ascunsă, care o mistuie treptat. Expresii ale unui destin tragic, poemele sale publicate postum, prin grija lui Ștefan Popescu, dezvăluie un glas adevărat, sensibile la înfiorările clipei. [...] Lutescu ne apare ca un temperament bacovian, înclinat mai mult să contemple cenușiul văzduhului și să elogieze galbenul ca declin. Elegiile lui prevestesc la crepuscul acorduri solitare prin pânza unui plâns înăbușit”.

□ Barbu Solacolu analizează studiul lui Mircea Berindei, dedicat lui *Marcel Proust*, (Albatros, 1971): „Cartea a fost scrisă și publicată cu prilejul centenarului lui Marcel Proust. Într-un *Cuvânt înainte*, poetul Al. Philippide recomandă călduros scrierea lui Mircea Berindei. [...] Care e partea de apreciere reală a strădaniei autorului cu sublinierea a ceea ce e nou și original în această strădanie, și care e câtimea de generozitate încurajatoare din cuvintele prefațatorului – *Cuvântul înainte* nu ni le mărturisește. [...] Cartea se citește cu plăcere, stilul ei e fluent, te câștigă. Este o bună introducere în viața și opera lui Marcel Proust, dar s-o spunem și deschis: – este o frumoasă introducere, elementară însă, popularizatoare”.

□ Veronica Porumbacu descrie volumul lui Sergiu Adam din volumul *Țara de lut*: „Un pictor al peisajelor moldovenești, cu iarna mai lungă, vorba mai cețoasă, cu caii leneși și doruri de ducă, fete ce se pierd cu mirii prin alte sate, cu un timp «ce curgea peste oameni» ca ploaia, pătrunzându-le până în oase. Întâlnești în placheta lui Sergiu Adam o cântare a bucuriilor delicate...”.

• [„Književni život“, nr. 1] Živko Milin semnează *Књижевност у духу савремености* (*Literatura în spiritul contemporaneității*), un text în care se susține că „Toată literatura noastră contemporană trebuie să fie pătrunsă de un realism adânc.” Textul în mare parte discută Tezele Conferinței Naționale a scriitorilor, precum și problemele realismului semnalate de Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din 3-5 noiembrie 1971. ■ Anghel Dumbrăveanu semenază *У сусрет Националној конференцији књижевника* (*În întâmpinarea Conferinței Naționale a Scriitorilor*), un text care, invocând Tezele, susține că Uniunea scriitorilor „trebuie să vegheze efectuarea principiilor ideologice și etice ale Partidului nostru în viața socială a scriitorilor”. ■ Svetomir Raikov publică *Уметнички одраз човека и његовог живота* (*Reflectarea artistică a omului și vieții lui*) în care se spune că „umanismul social reprezintă o înțelegere mai complexă a omului în societate”, scriitorul considerând că „literatura noastră trebuie să se inspire din dinamismul realității de azi, cu toate contradicțiile care vin cu această realitate”. ■ În traducerea lui Sv. Raikov apare textul *Сложеност личности у књижевности* (*Complexitatea personajului în literatură*) de Sorin Titel, care discută despre cosntruirea personajelor în literatura națională și universală. ■ În rubrica „Из румунске лирике” („Din lirica românească”) apar: în traducere de Živa Popović: Miron Radu Paraschivescu, *Пан (Pan)*, Ion Alxandru, *Повратици* (*Întoarceri*); în traducere de Đoka Marjanović: Maria Banuș, *Моја земља* (*Țara mea*), Victor Tulbure, *Поздрав Партији* (*Salut Partidul*); în traducere de Vladimir Чокон: Haralambie Țugui, *Запис на споменима румунских хероја* (*Inscripție pe mormintele eroilor români*), Alexandru Jebeleanu, *Верност мора* (*Loialitatea mării*), Anghel Dumbrăveanu, *У митској тишини* (*În liniștea mitică*); în traducere de Sanda Nenoiu: Marin Sorescu, *Под врата* (*Pe sub ușă*), Ilie Constantin, *Привезан сам за јарбол као за неког странца* (*Legat de catârg ca de un străin*), Constantin Buzea, *Стадо* (*Turmă*). ■ Cezar Apreotesei publică textul *Pablo Neruda*, un text scurt despre poezia acestui scriitor, cu ocazia decernării premiului Nobel. ■ Revista publică textul *Морални значај књижевности* (*Importanța morală a literaturii*) de Dragan M. Jeremić, critic iugoslav, care consideră că literatura trebuie să-și accentueze statul său de „ghid al conștiinței și conștiinței umane”, găsind calea prin care se va „controla scientismul și tehnicismul civilizației moderne”. □ N. Popović semnează *Имепративи критике* (*Imperativele criticii*), un text care discută reușitele și slăbiciunile criticii în preajma Conferinței Naționale a scriitorilor. ■ În rubrica „Живот књига” („Viața cărților”) apar: *Марин Преда*: Велики усамљеник (*Marin Preda: Marele singuratic*) de C. Ungureanu, care apreciază „paginile romanului” „magistrale”; *Јон Ариешану*: Чап (*Ion Arieșanu: Vraja*) de Branimir Đorević, care consideră această carte „cea mai bună operă” a acestui scriitor; *Трајан Јанку*: Пречница сунца (*Traian Iancu: Puntea soarelui*) de George Bulic, care consideră că cele mai reușite poezii din acest volum sunt cele patriotice.

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XVIII-B

1972

IULIE-DECEMBRIE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești : perioada postbelică / coord.

generală: Eugen Simion. – București : Editura Muzeului Literaturii
Române, 2010-

vol.

ISBN 978-973-167-040-9

Vol. 18-B : 1972 / Ana-Maria Bănică, Carmen Brăgaru, Alunița Cofan, ... ;
coord. redacțional: Lucian Chișu. – 2020. – Conține bibliografie. – Index. –
ISBN 978-973-167-564-0

I. Bănică, Ana-Maria

II. Brăgaru, Carmen

III. Cofan, Alunița

IV. Simion, Eugen (coord.)

V. Chișu, Lucian (red.)

930.24:821.135.1.09"1944/1957"

Volum realizat în cadrul Proiectului *Prezervarea și valorificarea
patrimoniului literar românesc folosind soluții digitale inteligente
pentru extragerea și sistematizarea de cunoștințe* (INTELLIT),
PN-III-P1-1.2-PCCDI-2017-0821/Nr. 54PCCDI/2018.

Editura Muzeul Literaturii Române

este recunoscută C.N.C.S.,

având categoria B.

Cod CNCS PN – II – ACRED – ED – 2012 – 0374

Tehnoredactor: Luminița Login

Coperta: Mircia Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Simona ANTOFI, Ana-Maria BARB, Ana-Maria BĂNICĂ, Răduț BÎLBÎIE,
Elena BOTEZATU, Carmen BRĂGARU, Oana CENAC, Carina Iulia CHEREJI,
Lucian CHIȘU, Alunița COFAN, Anca-Bianca COMAN, Cristina DEUTSCH,
Andrei Cornel GOGU, Nicoleta IFRIM, Andra IONESCU, Andreea MARINAȘ,
Alexandru MATEI, Andrei MILCA, Marjia NENADIĆ ZURKA,
Giorgiana SLUJITORU, David TOPALĂ, Andrada YUNUSOGLU

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XVIII-B

1972

IULIE-DECEMBRIE

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

Editura
Muzeul
Literaturii
Române

București, 2020

IULIE

1 iulie

• **[„Munca”, nr. 7659]** În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Aurel M. Buricea, Ion Secoșanu.

• **[„România liberă”, nr. 8611]** Constantin Crișan prezintă volumul de versuri al lui Radu Boureanu, *Mîinile orelor*, precizând că „poetul știe să decanteze esența purității, monada frumuseții, în stare naturală sau livrescă (vezi *Monada*, Rilke, de pildă, poeme antologice) în care muzica, intenționat mimetică, a versului popular, constituie o dovadă de integritate și, stilistic, o mărturie deloc neglijabilă a neîncetatei adăpări la o sursă folclorică românească, nepieritoare, reevaluată intelectual de poet”.

• **[„Flacăra”, nr. 27]** Henri Wald publică eseul *Teza și ipoteza*. □ În *Literare*, Valeriu Cristea prezintă volumul lui Haralamb Zincă, *Un caz de dispariție*. □ În *Agendă*, apare o notă despre romanul *Mânia celor drepți*, scris la 84 de ani de Raoul Walsh. □ În *Memento*, Carte se semnalează apariția volumului de *Poezii* de Al. Macedonski, în colecția „Arcade” (Minerva), „antologie, prefață și bibliografie de Dana Dumitriu”. ■ Notă despre volumul lui Camil Baltazar, *Reculegeri în nemurire* (C.R.), volum „ce cuprinde o selecție operată de autor din poeziile de dragoste însumate în cele 14 cărți câte i-au apărut până acum”. □ Sunt trecute în revistă „noi apariții de cărți de versuri la Editura Eminescu”: *Ocean simplu* de Francisc Păcurariu, *Daruri* de Grigore Albu ș.a. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, sunt prezentate piesele *Mere pentru Eva* de Gabriel Arout (Teatrul tineretului din Piatra Neamț), *Necazurile împăratului Picăpară* de Vasile Mănuceanu (Teatrul de păpuși din Oradea), *Somnul rațiunii* de A. B. Vallejo (Teatrul dramatic din Baia Mare), *Bărbierul din Sevilla* de Beaumarchais și *Inspectorul de poliție* de Priestley (Teatrul de stat din Bârlad aflat în turneu la București), *Jocul de-a vacanța* de M. Sebastian, *Mutter Courage* de Brecht și *Leșin la modă* de W. Boguslawski (spectacole prezentate de Teatrul Polski din Bydgoszcz la Pitești).

• **[„Luceafărul”, nr. 27]** Editorialul menționează discursul lui Nicolae Ceaușescu din cadrul unei conferințe a partidului și conține următoarele sfaturi pentru artiști: „Ca și în producție, arta nu se poate susține cu lozinci și discursuri, cu mici excursii festive în domeniul realității imediate, ci printr-o neîntreruptă activitate concretă, care solicită întreaga capacitate de creație a oricărui artist”. ■ Georgeta Horodincă analizează volumul de poezii *Copacul-animal* al lui Gellu Naum: „Pentru poezie ca și pentru artă în general, este hotărâtoare atingerea acelei zone pe care o numim *universalul*, situarea poetului în punctul de vedere al speciei umane și nu al individului care poate fi derizoriu și întâmplător. Dar acest plan superior și liniștit care se numește artă nu trebuie să uităm, e un copac hrănit cu fierbinte sînge animal”. □ Virgil

Teodorescu (*Mizeria criticii*) respinge un articol din „Scânteia tineretului”, semnat C. Mihai, care „desființează în doi timpi și trei mișcări, cu o dezinvoltură suspectă însoțită de o rea-credință regretabilă, strădania noastră evidentă de a face din această revistă o publicație demnă de stadiul avansat de dezvoltare al României socialiste, o publicație care să corespundă principiilor și dezideratelor Partidului nostru. Semnatarului notei totul îi miroase urît, totul i se pare bun de aruncat la gunoi, fraza sa, pe cât de emfatică, pe atât de agramată, respinge orice inițiativă ca nulă și aventură”. ■ Edgar Papu face câteva *Digresiuni despre „valoare”*, considerînd că „Simpla mimare a unei nevoi, realmente inexistentă, nu poate fi împlinită în artă decît printr-o abilă mimare a talentului, capabilă uneori să înșele ochii. Adevărata idee de valoare artistică are un conținut deosebit de grav, care nu poate fi expediat ușor.” ■ Radu Tudoran publică proza *Bariere*. □ Este publicată o proză inedită de Perpessicius, găsită în manuscris în 1950 de Iosif H. Andronic în Biblioteca Academiei. □ Scriitorul italian Guido Piovene îi acordă un interviu lui Constantin Ioncică: „Îmi place foarte mult să povestesc extrem de simplu. Cred că dacă povestind extrem de simplu reușești să spui lucruri foarte complexe și foarte critice, atunci se poate vorbi de perfecțiunea în artă”. Cornel Mihai Ionescu laudă opera aceluiași scriitor pentru „tehnica de paradoxe elegante, de o implacabilă luciditate, triumful unei etici transigente”. ■ Gabriel Gafița traduce poemul *Și cade ploaie* de Bob Dylan, dar și versuri ale altor autori americani precum Gregory Corso, Lawrence Ferlinghetti, W. S. Merwin și Mona van Duyn. ■ Se menționează faptul că „*British books news* semnaleză reeditarea unei opere aproape necunscute a lui H. D. Lawrence: *Mișcări în istoria europeană*”.

• **[„Glasul Patriei”, nr. 18]** Revista preia textul *Lan de grâu* de Geo Bogza din „Contemporanul” din data 16 iunie 1972. ■ Demostene Botez semnează *Odă odei...*: „Se împlinesc cinci ani de când Radio, la inițiativa lui Tudor Arghezi, a înființat emisiunea *Odă limbii române*, care, împreună cu emisiunea de la Televiziune *Mult e dulce și frumoasă*, a desfășurat în acest timp o acțiune cum nu se poate mai binevenită pentru cultivarea și dezvoltarea limbii române. [...] Rubrica *Odă limbii române* de la Radio împlinește cinci ani, dar ceea ce apără are mult mai mult de 5 secole, și autorii rubricii sunt pe drumul bătut de cronicari, de Eminescu, de Sadoveanu, de Coșbuc, de Goga, de Caragiale, de toți marii noștri clasici care n-au vorbit păsărește. Limba românească poate intra în domeniul limbilor universale nu prin imitații și împrumuturi, ci prin originalitatea ei națională, prin faptul că reprezintă limbajul care exprimă cultura și viața unui popor dintre popoarele lumii. Odă odei limbii române! – acum și în vecii trăirii poporului nostru”. ■ Prof. dr. Gh. Bulgăr notează apariția *Antologie bilingvă Lucian Blaga*: „O veche dorință a marelui poet ardelean a fost «ca opera să-i fie tradusă în italiană», spune Edgar Papu în prefața la volumul de *Nouăzeci de poezii – novan-*

ta liriche, traduse de Mariano Baffi, eruditul filolog și scriitor, care consemnează și câteva «impresii» de traducător al lui Blaga în deschiderea acestui volum. N-a apucat să vadă realizată această dorință și, poate, Blaga nu a prevăzut interesul deosebit stârnit acum de opera sa în Italia, unde în ultimii ani scrierile sale au fost difuzate în mai multe ediții: amintim aici antologia publicată recent de Rosa del Conte – text bilingv și acesta, apoi *Profili di estetica europea*, un studiu consacrat esteticii lui Blaga de Nicoletta Corteanu-Alfredo, tipărit la Roma. [...] Ne bucurăm de difuzarea cât mai largă a operei lui Blaga în lume, unul dintre mesagerii autentici ai spiritualității românești”.

● [„*Steaua*”, nr. 13] Despre China, Roma, Paris, Londra, Eugen Barbu ridică vălurile amintirilor personale din călătoriile sale prin lume (articolul *Călătorind...*). ■ Poezie de Eugen Jebeleanu, *Tu, care*. ■ Gabriela Melinescu evocă sensurile duminicilor trăite, la rubrica „cutia Pandorei” (eseul *Dumini-ca inevitabilă*). ■ V. Fanache cercetează eseurile lui Șt. Aug. Doinaș din volumul *Poezia și moda poetică* (Eminescu), punctând faptul că „centrul de greutate al volumului cade astfel pe capitolul *Despre moda poetică*, elaborat cu o rigoare de tradiție maiorească, în măsură să demobilizeze avansul imposturii și să restabilească locul Poeziei însăși.” ■ Barutu T. Arghezi dezvăluie pentru istoricii literari elemente de biografie din epoca de tinerețe a lui T. Arghezi, biografeme, mai exact din vremea cât a fost rezident în Elveția (1905-1911) (rubrica „hotare de aer”, articolul *Praguri și izvoare*). ■ Mircea Muthu urmărește redarea „concepției activiste asupra culturii” a lui Tudor Vianu, așa cum apare în studiul *Tezele unei filosofii a operei* din volumul *Filosofia culturii* (1944) (articolul *Tudor Vianu și dezideratul sistemului*). ■ Mihnea Gheorghiu traduce din Walt Whitman, *Cântece despre mine*. ■ Poezie de Maria Banuș, *Pom în floare*. Eugen Uricaru traduce și el din proza lui Cesare Pavese, *În ceață*. ■ Modest Morariu încearcă să explice succesul exploziv al cărții *Papillon*, al unui modest scriitor Henri Charrière (ce trăia o existență anonimă și strâmtorată în Venezuela, patria sa de adopție), prin nezdruclinabila voință de libertate a deținutului Papillon (articolul *Papillon sau voința de libertate*). ■ Își continuă traseul explicativ printre semnificațiile și esențele „interogativității” Constantin Noica în articolul *Întrebare și prefință. Despre firea și rostul întrebării* (la rubrica „unghiuri și antinomii”). ■ Horia Bădescu recenzează volumul apărut sub îngrijirea lui Aurel Sasu din colecția *Restituiri* a editurii Dacia, intitulat *Licean...odinioară* (Dacia, 1972) a lui Ion Agârbiceanu; dar, în timp ce are cuvinte de laudă pentru îngrijitorul ediției („sobrietatea și competența comentariului critic al [lui] Aurel Sasu, subtilitatea uneori surprinzătoare, a judecăților sale”), pentru scrierea propriu-zisă nu are decât cuvinte modeste de apreciere: „scrierea este lineară, îi lipsește invenția, evoluția psihologică a personajului este tratată schematic, limbajul de multe ori este simplist.” ■ Mircea Micu îl parodiază pe Teodor Mazilu, în *Ce să-ți aduc, nefericito?*.

2 iulie

• [„Scânteia”, nr. 9196] Petre Ghelmez semnează *Literatura realismului autentic repudiază idilismul și negativismul*: „Cum problema unei viziuni cuprinzătoare asupra realismului preocupă în egală măsură pe scriitori și pe exegeții operelor de artă, îmi propun să aduc în atenție două fenomene numai aparent antinomice: *idilismul* și *negativismul*, ambele incompatibile cu realismul literaturii autentice. În mod categoric, *realismul* nu are nici o legătură cu o viziune idiliză asupra vieții. Și nici cu una negativistă. Idilismul și negativismul nu sunt altceva decât două unghiuri de incidență asupra realității, la fel de inoperante, cu efecte la fel de nocive în plan estetic, ori în planul cunoașterii, la care, cu deosebire în societatea noastră socialistă, artele sunt chemate să contribuie. [...] Nici nu poate exista o unică soluție, infailibilă, general-valabilă, o rețetă perpetuu generatoare de succese în plan literar. Tocmai de aceea mi se pare că realismul nu este o rețetă, o soluție conjuncturală de realizare a operei literare, ci o viziune complexă, poate cea mai amplă asupra realității. Metoda realistă oferă scriitorului, artistului în general, cele mai mari șanse de cuprindere a vieții, de a da răspunsurile cele mai apropiate de adevărul acestei vieți. [...] Trăind plinar în mijlocul poporului român făuritor de adevărate miracole în domeniul deloc ușor al edificării unei societăți noi, luând parte cu gândul și cu sângele său atât la bucurii, cât și la necazuri, artistul, scriitorul contemporan, prin talentul său, prin modalitatea lui proprie de exprimare, prin individualitatea sa, poate rezolva viziunea operei literare. Pentru că o operă în care palpită viața în toată grandoarea ei, cu toate înțeleștirile sale de forțe, cu toate împlinirile și scăderile ei, cu acel vuiet de ardere intensă a materiei, pe care probabil numai în inimile galaxiilor îl putem afla, o asemenea operă literară nu poate fi nici idilică, nici negativistă, ci operă de veritabilă forță artistică, de înalt umanism”.

4 iulie

• [„Munca”, nr. 7661] Lucia Bogdan scrie despre turneul Teatrului de stat din Turda la București unde au fost puse în scenă piesele *Gaițele* de Al. Ki-rițescu, *Mașina de scris* de Cocteau și *Roata în patru colțuri* de V. Kataev. □ În *Agenda cotidiană* revista publică, cu titlul *Muzeul Teatrului Național la 30 de ani*, un microinterviu cu directorul muzeului, Grigore Franga.

• [„Scânteia”, nr. 9198] Ioan Grigorescu semnează *Puterea de convingere și emoționare dimensionează valoarea artistică a literaturii militante*: „Procesul de formare a noilor conștiințe va fi rodul unui multilateral și profund cadru artele și literatura își rezervă un loc prioritar. Tocmai din acest rol mi se pare că rezultă necesitatea militantismului în actuala etapă a literaturii noastre. Marea forță de penetrație a artei în sufletele oamenilor, capacitatea de a oglindi realitatea în complexul ei proces de devenire, de a transfigura viața și de a crea eroi cu caracterele forjate în focul conflictelor epocii, rămâne una dintre cele

mai redutabile arme în lupta pentru făurirea unui nou profil uman. [...] A milita astăzi înseamnă a îmbogăți permanent expresia artistică, a oglindi adevărul în toată diversitatea lui de umbre și lumini, a înarma conștiințele și a le transforma. Căci ce altceva poate fi mai stimulator pentru talentul unui artist, ce altă recompensă a strădaniei sale poate fi mai prețioasă ca certitudinea verificată că opera sa a produs mutații de conștiință și de caracter în rândurile celor care i-au receptat-o? Evident, depistarea conflictelor din actualitatea noastră implică un proces mult mai fin de investigație! Investigația scriitorului implică mai mult decât simplele și prea puțin rodnicele «deplasări de documentare»; ea impune participarea nemijlocită, cunoaștere îndeaproape, trăire. A fi cu timpul său înseamnă pentru artist a o demonstra prin opera de valoare capabilă să acționeze asupra vieții, asupra prezentului, asupra societății în ansamblul ei. Iată de ce, mai mult ca oricând astăzi, bivalenta funcție și însușire a artei de a convinge și emoționa devine atributul suprem al literaturii militante”. ■ Sub semnătura Consiliului Culturii și Educației Socialiste și Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Socialistă România găsim necrologul *Dimitrie Ghiață*.

5 iulie

- **[„Munca”, nr. 7662]** Este prezentat evenimentul „Luna teatrală bucu-reșteană”, „manifestare organizată sub egida Comitetului pentru Cultură și Educație Socialistă al municipiului București, în întâmpinarea Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român. În acest context, teatrele din Capitală vor prezenta, până la sfârșitul acestei luni, un ciclu de spectacole cu piese din dramaturgia românească clasică și contemporană, înscrise în repertoriul sta-giunii 1971 - 1972”.

- **[„Scântea”, nr. 9199]** Emil Vasilescu prezintă monografia *B. P. Hasdeu* de Mihai Drăgan: „Opera monumentală, sinteza durabilă spre care aspiră istoria oricărei culturi are în cartea lui Mihai Drăgan un început promițător care va reactiva, sperăm, interesul pentru vasta creație a marelui erudit patriot, B. P. Hasdeu”. ■ Dr. Vasile Liveanu recenzează *Amintiri din închisoare* de Valeriu Braniște: „Ca în orice izvor istoric relațiile cuprinse în *Amintiri din închisoare* poartă și amprenta unor puncte de vedere subiective. Ceea ce este însă esențial și precumpănește în carte și o recomandă insistent atenției avertizate a cititorului este evocarea puternică, interesantă, documentată a vieții atât de bogate în evenimente, nuanțe, cotituri a societății transilvane din jumătatea de veac care a premers unirii din 1918”.

6 iulie

- **[„Munca”, nr. 7663]** În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat prezintă volumul *Convorbiri culturale* de Paul Anghel.

- **[„Scântea”, nr. 9200]** Citim nota, nesemnată, *Deschiderea expoziției de carte din R. S. Cehoslovacă*: „La Ateneul Român s-a deschis, miercuri, Expo-

ziția de carte din Republica Socialistă Cehoslovacă. La vernisaj au luat parte Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste funcționari superiori din Ministerul Afacerilor Externe, reprezentanți ai Centralei Cărții și ai unor edituri, scriitori, ziariști, un numeros public. Au fost de față Jiri Benda, însărcinat cu afaceri ad-interim al R. S. Cehoslovace la București, și șefi ai unor misiuni diplomatice, alți membri ai corpului diplomatic. Cu acest prilej, prof. Gh. Stroia, directorul direcției literar-editoriale din Consiliul Culturii și Educației Socialiste, și Jaroslav Richly, directorul secției culturii cărții din Ministerul Culturii al R. S. Cehă, au rostit alocuțiuni. Expoziția prezintă publicului românesc cele mai recente realizări editoriale – peste 300 exponate – din domeniile: literatură, știință și tehnică, carte de artă etc.”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 7196]** Dinu Flămând semnalează *Un debut prematur*, considerând volumul de povestiri al lui Daniel Costa, *Ochii oamenilor*, „un debut mediocru, marcat de emfază, de nerăbdare veleitară mascată inabil. [...] Compunerile suferă în primul rând de conținut, demonstrând pe fiecare pagină o criză de mesaj. Evident, tentația de bază este proza de atmosferă, terenul unor generoase iluzii căutate și de alți confrăți. Dar nici una din aceste proze nu are miză, nu încearcă să demonstreze pentru ce există ea.”

● **[„Albina”, nr. 27]** Pe prima pagină, versuri de Dan Mutașcu, intitulate *Aici, în Dacia nepieritoare*. □ Și Dumitru Bălăieț este prezent cu poezia *Se coc lanurile*. □ Reportaje legate de seceriș scriu Valeriu Gorunescu și Ion Istrati.

● **[„Orizont”, nr. 10]** După cuvenitul obol dat pe prima pagină de editorialul lui Laurențiu Cernetș privitor la întâmpinarea Conferinței naționale a partidului și de tableta portretistică (rubrica se intitulează „creion”) a lui Ion Arieșanu (*Omul-cascadă*), ne întâmpină cronica literară a lui C. Ungureanu, cuprinzându-l pe Al. Ivasiuc în dublă ipostază: de romancier cu volumul *Corn de vânătoare* și de eseist cu *Radicalitate și valoare*. Din aceasta din urmă, extragem interogația de la sfârșit: „Oare să se considere Ivasiuc, prin ceea ce face un «tovarăș de rătăcire» a unei obști care îl ține în stimă și onoare?” ■ La noua rubrică a actualității literare, Marcel Corniș-Pop face disocieri fine între critica academică (sau de cercetare), care e „descriptivă și categorială”, și critica curentă (sau jurnalieră), care e „limitată, subiectivă și justițiară”, socotind (la unison cu Northrop Frye) că cele două tipuri de critică sunt complementare și nu opozitive. ■ Felicia Giurgiu prezintă literatura unui „pasionat căutător al adevărului”, Anton Holban, care a făcut din literatura sa un „document psihologic ce înregistrează cele mai fine și nuanțate oscilații ale complexelor și contradictoriilor sale stări sufletești”. ■ Istoricul bănățean dr. Ion Sârbu, numit de N. Iorga „istoricul lui Mihai Viteazu și Matei Basarab”, primește, la 50 de ani de la moartea sa, atenția elogioasă asupra activității sale din partea lui Petru Novac Dolângă (*O prezență aproape uitată*). ■ Proză de Anișoara Odeanu și poezie de C. Miu-Lerca și Dușan Petrovici. ■ Mircea Micu continuă tabletele

parodice cu *Ion Băieșu: Amor distrugător (piesă în două acte și ceva)*. ■ Pe ultima pagină, este tradus de Ileana Ștefan și Din Rachici poetul slovac Jan Stacho.

● **[„România literară”, nr. 28]** Versuri semnează: Anghel Dumbrăveanu (*În cartea a patra*), Radu Boureanu (*Romantica tăcere; Carafa; Cristal pătat de amintire; Șerpii lui Laocoon; Pe o foaie de calendar ilustrat; Căderile de brume; Drum lung; Lupta cu îngerul*), Iolanda Constantin (*Cuvinte; Turn*), Valeriu Gorunescu (*Estivală*), Veronica Russo (*Tăinuțitul dar*), Olga Rotăreanu (*Te-aștept la Ipotești*), Angela Teodorescu (*Durerea mea cea mai sigură*). □ În *Atelier literar* citim, printre altele, poezia *Pădurea* de Lucian Chișu. Găsim și un răspuns adresat lui Gabriel Chifu: „O dezamăgire, în pagini afectate, pline de ispita epatării, cu un metaforism insistent, deplasat, cu prețiozități și artificii stilistice, pompoase, cu lungimi, dialoguri false, livrești, și «panseuri» cu aer profund (în realitate, banale și ieftine «găselnițe», de roman bulevardier, dulce-convențional) etc. (v. mai ales pag 4-5, 12 etc.). Rare pasaje transcrise firesc cinstit, ne amintesc de unele promisiuni anterioare pe care nu încetăm a le nădăjdui împlinite”. □ Felicia Antip scrie pe două pagini *Cum se face televiziune în America*. □ Octavian Stoica publică *O sentimentală istorie a Bucureștiului*. □ Citim *Un patetic document omenesc. Ion Țuculescu descris de soția lui* de Maria Țuculescu. □ Despre *Doi ziariști militanți* scriu Tudor Ștefănescu (*Ilie Cristea*) și Dumitru Mitrana (*Bogdan Amaru*). ■ Editorialul *Cooperarea culturală* este semnat R. I.: „Săptămâna trecută s-au încheiat la Helsinki lucrările Conferinței interguvernamentale organizată de UNESCO, privind politicile culturale în Europa. Timp de zece zile, peste 260 de delegații, reprezentând 30 de state, 17 observatori din 7 țări, precum și observatori a 3 organizații internaționale neguvernamentale au dezbătut probleme privind structurile administrative ale statelor europene în materie de politică culturală, lărgirea accesului și a participării la cultură, cultura și mediul înconjurător, rolul și locul artistului în societatea contemporană, formarea administratorilor și activiștilor culturali, bazele și perspectivele cooperării culturale. [...] Prestigiul mereu crescând al României peste hotare, al politicii sale de activă promovatoare a păcii, a destinderii, a dezbaterii principale și cu răbdare a problemelor, al politicii de colaborare în spiritul concretizării celor mai înalte idealuri ale omenirii contemporane, stima și respectul de care se bucură, la scara mondială, președintele Consiliului de Stat, – întreg acest ansamblu de însușiri are o pondere tot mai remarcată pe eșichierul internațional. Numeroase și variate sunt mărturiile în această privință. Una dintre ele, printre cele mai emoționante și semnificative, a fost desigur recenta întâlnire a tovarășului Nicolae Ceaușescu cu un grup de studenți și elevi americani. Aceștia reprezentau 166 din vreo mie de tineri din Statele Unite care, în această vară, vor cânta și vor dansa în România, – cum a declarat președintele Fundației American Council for Nationalities Service, exprimând «recunoștința sa pentru încununarea

cu succes a acestei întâlniri cu unul din liderii cei mai mari ai lumii». Cât de principial și totodată cât de simplu-omenesc a fost răspunsul tovarășului Nicolae Ceaușescu! Cât de larg cuprinzător, respirând un spirit de largă înțelegere a dorinței generațiilor tinere, a popoarelor, de a se cunoaște și prețul reciproc, de a-și împărtăși gânduri și sentimente din cele mai nobile în relațiile și prin relațiile lor de prietenie! De aici și menționarea a ceea ce nu rimează cu aceste idealuri, precum războiul din Vietnam, atât de ferm și de sincer condamnat de președintele nostru care, adresându-se tinerilor vizitatori, le-a spus: «În calitatea mea de prieten al tinerei generații, propun o alianță între tineretul român și american, între tinerii din întreaga lume pentru pace și colaborare». Asemenea cuvinte, în asemenea momente de caldă apropiere umană, se gravează în inimi pentru totdeauna». ■ Pe prima pagină citim și *Cu deplină încredere* de Zaharia Stancu: „Piedici în construcția socialismului la noi în țară am avut, nu puține și nu o singură dată și, desigur, vom mai avea. Așa însă cum au fost înlăturate cele ce s-au ivit până acum, vor fi înlăturate și cele ce se vor ivi de acum înainte. Apropiata Conferință Națională a Partidului Comunist Român va examina realizările, va găsi leac lipsurilor, iar noi, toți, ne vom spori eforturile și vom merge înainte, mereu înainte până la atingerea țintei finale. Conducătorul este înțelept și încercat, iar noi, având o încredere deplină în el, îl urmăm cu încredere, cu deplină încredere”. ■ La tema *Accesibilitate și cultură* răspund: □ Mircea Horia Simionescu, *Accesibilitate și cultură*: „Se știe cât de mult se face astăzi în privința dezvoltării nivelului de cultură al omului societății socialiste. Problema care se pune este dacă se face destul în privința culturii literare și, în general, artistice. Fabrica de cărți lucrează, se tipărește nemaipomenit de mult, de bine și de frumos. Dar gustul, îndrumarea formării lui sunt alte probleme – probleme speciale – și asupra lor atrag eu atenția în aceste rânduri ale unei mari sincerități. Actul de îndrumare nu revine altora decât oamenilor de breaslă – a căror responsabilitate față de societate nu trebuie să fie înțeleasă exclusiv în sfera creației, ci și în aceea a lărgirii, prin zeci de forme interesante, a aparatului de receptare a creației. Avem o datorie elementară față de popor: de a fi pedagogi excelenți, de a scrie cărți adevărate, pline de sensurile mari ale vremii noastre, dar, în același timp, de a deschide oamenilor drumuri netede spre aceste cărți. Și iată acum, pe negândite, scriitorul care sunt și-a spus și el cuvântul. Aceasta pentru că problema accesibilității cuprinde doi termeni egal de importanți, încenați în aceeași unitate dialectică: scriitor și cititor. Cultura aleasă a unuia nu poate ignora cultura inefficientă a celuilalt. Și invers...”. □ Mircea Iorgulescu, *Pentru clasicii de azi*: „Rezerve față de arta contemporană, pusă mereu într-un raport de inferioritate față de aceea a trecutului, au existat în toate timpurile și artiștii pe care îi socotim astăzi «clasici», ieri au fost negați – în numele celorlalți «clasici». Oricât ar părea curios, cei care s-au exprimat mai vehement nu au fost oamenii lipsiți de cultură și se pot aminti exemple celebre, de asemenea erori, dar mare folos nu tragem de aici, fiindcă

situațiile de acest fel de repetă în fiecare epocă. Spre deosebire de aceste împrejurări – să le zicem «clasice»! – astăzi rezistența la formele noi de artă își găsește uneori un aliat prețios în simplificarea unei atât de importante probleme, cum este aceea a accesibilității, fiindcă vechilor acuzații li se adaugă aceea de obscuritate, de ezoterism, într-un moment când fenomenul cel mai pregnant în planul culturii este larga difuziune în mase a valorilor spirituale”. □ S. Damian, *A doua identitate*: „Năzuim să situăm romanul românesc contemporan, cu determinările sale particulare, scoțând în evidență tendința către o problematică a implicării omului în destinul social, bine demarcat istoric, la altitudinea stărilor de conștiință, a lucidității. Raportate la aceste obiective, notațiile sumare cu privire la dialectica narațiunii și căile comunicării cu publicul în proza modernă au rostul unor preliminarilor”. □ Mihai Gafița, *Cum înțelegem poezia?*: „În aceste spuse nu e nici un fel de desconsiderare a cititorului – cu atât mai mult cu cât fenomenul pe care-l au în vedere aceste spuse privește și pe unii critici sau scriitori nereceptivi la formulele altora. Nici un fel de desconsiderare, ci doar constatarea unei realități. După cum e obligatoriu să se menționeze și că aceleași afirmații de mai sus nu pot să însemne sugestia că acela care nu înțelege o poezie trebuie să se ferească de a-și formula constatarea, din grija de a nu greși. Însă rezultă de aici obligația primă a criticii care, în principiu, trebuie să stăpânească instrumentația domeniului și să nu abdice de la datoria de a aprecia, de multe ori negând, de multe ori afirmând. Nu toate volumele care apar sunt accesibile tuturor și nici nu pot fi la fel de accesibile întregului public. Dar criticii, da – dacă nu neapărat fiecărui critic în parte, în orice caz criticii în ansamblu. Și, din păcate, o bună parte a criticii lipsește de la această obligație a ei”. ■ În rubrica sa Șerban Cioculescu scrie despre *Eco-uri literare în „Studia et Acta Musei Nicolae Bălcescu”*. ■ Alexandru Ștefănescu scrie despre poezia lui Geo Dumitrescu în textul intitulat *Un manifest liric*: „Pentru a-l defini, criticul ar trebui să se îndepărteze nu numai până la a surprinde dintr-o privire toate poemele, ci până la a le vedea într-un context de istorie literară. Ca o substanță activă, aceste poeme se precipită, se revarsă și lasă gol spațiul de retortă al cărților, dar continuă să existe transformate, prin difuzie, într-un principiu dinamic. [...] Nici noua orientare nu conduce la realizări definitive, organice. Poezia lui Geo Dumitrescu, fărâmițată și răvășită de o vocație a defrișării febrile, continuă să fie în schimb un focar de sugestii. Reflexe ironice dau strălucire acestui original manifest care cheamă la o solidaritate a mijloacelor lirice împotriva prejudecăților. În poezia română de astăzi, locul lui Geo Dumitrescu se află la intersecția elanurilor de emancipare stimulate de stilul său de creație. De la Nina Cassian, Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Ioana Diaconescu și până la sutele de amatori care gravitează în jurul poștei redacției, nimic nu poate fi explicat complet fără a apela la acest stil”. ■ În cronica literară numită *Poeți și critici* Nicolae Manolescu scrie despre volumele: □ *Poezie și modă poetică* de Ștefan Aug. Doinaș,

Eminescu, 1972: „*Despre moda poetică, 1968-1971* seamănă cu un mic tratat de pedagogie literară, util în măsura în care semnaleză cele mai frecvente locuri comune ale poeziei tinerei generații. El continuă preocupări mai vechi ale autorului, din *Lampa lui Diogene*. Să spun drept, aș fi preferat acestui serial monoton, de o gravitate cam pedantă, un pamflet sau un manifest. Ecoul lui ar fi fost, hotărât, altul. Chestiunea modei, în sfârșit, mi se pare interpretată prea simplu”. □ *Teritoriu liric* de Gheorghe Grigurcu, Ed. Eminescu, 1972: „Această critică de sensibilitate și de nuanță se bazează mai puțin pe idei generale și mai mult (ca și critica lui Ion Negoitescu) pe descriere, printr-o misterioasă aderență la valorile intim muzicale ale versurilor. Efectul este, în paginile cele mai bune, eufonie, de vrajă subtilă, care prelungește vibrația poetică/ Nu puține sunt și cazurile de afectare, când stilul acesta învăluitor și melodos devine lins, prețios și foarte artificial. [...] Mici teribilisme, așadar, fără mari consecințe. A fi personal și îndrăzneț în critică nu înseamnă a te deosebi de alții, ci a fi consecvent cu tine însuși”. ■ Recenzii semnează: □ Valeriu Cristea scrie despre *Tatăl meu obosit* de Gellu Naum: „Tendința de integrare treptată a unora din fenomenele estetice extremiste (sau doar considerate ca atare) ține de însăși natura literaturii. Ceea ce scandaliza ieri nu mai miră azi pe nimeni. Evoluția a gustului, progres în ordinea comprehensiunii sau nemărturisită manifestare de snobism? E greu de spus, după cum e dificil a decide dacă, în gelul acesta, timpul a lucrat pentru, sau împotriva, artiștilor insurgenți de odinioară. [...] *Tatăl meu obosit* de Gellu Naum e o autentică confesiune într-o pseudo-antiliteratură”. □ Aurel Goci prezintă *Veșnica albastră* de Grigore Preoteasa, Minerva, 1972: „Prin versurile din tinerețe, ziaristul, militantul, omul politic Grigore Preoteasă promitea să devină, dacă ar fi perseverat, un poet bine definit”. □ Virgil Mazilescu notează apariția volumului *Glas de ceară* de Petre Got, Eminescu, 1972: „Pentru câteva din cele mai reușite poezii ale volumului și dincolo de unele (supărătoare) stângăcii și improprietăți de limbaj, Petre Got merită să fie urmărit în continuare cu interes”. □ Tot A. [Aurel] G. [Goci] scrie și despre *Soare cu dinți* de Tudor Mănescu, Minerva, 1972: „Dacă ar fi să descoperim două trăsături definitorii pentru Tudor Mănescu, atunci am spune că epitetomania – nu există substantiv nedeterminat și când adjectivul lungește versul siluind ritmul – și predilecția pentru portretele caricaturale, după exemplul lui Eminescu din *Junii corupți* și *Ai noștri tineri*, sunt lucruri care îi aparțin exclusiv”. □ Dana Dumitriu recenziază monografia *Tudor Arghezi* de Dumitru Micu, Albatros, 1972: „*Opera lui Tudor Arghezi* era rezultatul unui proiect de aprofundare, cartea se subintitula «eseu despre vârstele interioare», se oferea ca o încercare de aproximare a imaginii dinăuntru a operei poetului, pe când micromonografia *Tudor Arghezi* se bazează pe observarea rece a elementelor generale, definitorii ale acestei vaste și diverse creații. Într-un fel, ceea ce a doua o precede pe prima, în sensul în care o asemenea *observare* constituie prima etapă de cunoaștere, de familia-

rizare cu un univers artistic”. ■ Al. Piru face o prezentare la „*Ramuri*” (1905-1947) *Bibliografie*, apărută la Editura enciclopedică română în 1972. ■ *Viața literară* vine cu: □ *Șantier* publică noile planuri literare ale scriitorilor Horia Mircea Simionescu, George Lesnea, Ioan Masoff, I. Peltz, Radu Cosașu, Ștefan Tita, Ovidiu Constantinescu, Alexandra Târziu. □ Victor Eftimiu semnează nota *A fost numai un zâmbet*: „Numeroși au fost scriitorii care s-au dus să se descopere în fața mormântului abia deschis a lui Nicolae Tăutu, excelentul lor camarad, la a cărui prematură dispariție nu se aștepta nimeni. «O moarte fulgerătoare», spune laconic comunicatul, anunțând plecarea în cele veșnice a scumpului coleg”. □ Despre *Recital Eminescu* scrie Mihai Nadin: „Studioul de poezie al Radiodifuziunii ne-a invitat, la sfârșit de iunie – și nu întâmplător tocmai atunci –, la cel de al 6-lea recital Eminescu organizat sub auspiciile instituției. Firește că numele unor remarcabili interpreți – actori, cântăreți, ansambluri – este în sine o garanție și o chemare. Dar nu e mai puțin adevărat că prezența lor însăși se datorează lui Eminescu, statorniciei și fecundei lor dragoste pentru opera sa”. □ Dintre știrile din *Uniunea Scriitorilor* reținem: „Sâmbătă 1 iulie 1972, în cinstea Conferinței Naționale a Partidului, a avut loc, la Academia de Științe Social-Politice «Ștefan Gheorghiu» din București, o șezătoare literară organizată de Asociația Scriitorilor din București. Cu acest prilej, Ana Blandiana, Ivan Mețoiu, Mircea Micu, Fănuș Neagu, Valentin Silvestru, Nichita Stănescu și Romulus Vulpescu, s-au întâlnit cu bibliotecarii din rețeaua Uniunii Generale a Sindicatelor din întreaga țară, care participă la un curs pentru perfecționarea pregătirii profesionale. Scriitorii prezenți la întâlnire au citit din lucrările lor și au purtat rodnice discuții cu cei prezenți. [...] * În cadrul înțelegerii de colaborare dintre Uniunea Scriitorilor din R. S. România și Uniunea Scriitorilor din R. P. Polonă au plecat la Varșovia Dan Laurențiu și Marcel Marcian. [...] * La invitația sindicatului corpului didactic din Giurgiu, scriitorii Virgil Carianopol, Emil Manu și Stelian Păun au participat la o întâlnire cu cititorii, elevi și profesori, la Casa de cultură a orașului”. ■ În secțiunea *Cartea străină* găsim: □ „*Speranța lui Malraux* de Nicolae Balotă, considerând romanul *Speranța* „cu adevărat – o carte a bunei speranțe”. □ Maria-Luiza Cristescu notează apariția volumului *Suflete zbuciumate* de Ștefan Zweig. □ Cristian Unteanu atrage atenția că a apărut *Questions aux savants* de P. –H. Simon, Ed. du Seuil, 1971. ■ În pagina destinată informațiilor despre radio și televiziune, Gabriela Melinescu scrie despre *Dan Deșliu, o stea cu nume*: „Telespectatorul îi datorează distinsului poet Dan Deșliu una dintre cele mai interesante emisiuni ale micului ecran, «Steaua fără nume», în cele două variante ale sale: cea de muzică ușoară și cea intitulată «Floarea din grădină», dedicată muzicii populare”. ■ În textul *Sociologia literaturii de azi* Traian Herseni scrie despre *Câteva probleme epistemologice*: „Valoarea istorică reală a unei literaturi depinde de *serviciul* pe care-l aduce «societății», adică, mai exact, oamenilor – pe cât posibil tuturor oamenilor – din cuprinsul ei.

O literatură care lasă pe oameni așa cum sunt este o «aliteratură», una care-i modifică în sens negativ, este «antiliteratură», numai literatura care-i face – cum am arătat – mai buni, mai inteligenți, mai înțelepți, mai echitabili, mai frumoși etc., adică îi ameliorează, îi *umanizează*, este cu adevărat o *literatură*. Aceasta înseamnă că orice societate are anumite *dimensiuni literare*, pe care *știința societății*, adică *sociologia* este obligată să le cerceteze *ca atare* (ca dimensiuni literare – artistice, spirituale, culturale – ale societății). Ramura sociologiei dedicată cercetărilor de acest gen poartă numele *legitim* de *sociologia literaturii*, care într-o perifrază absolut corectă înseamnă studiul științific al literaturii ca aspect al societății, ca parte componentă a ei, în toate conexiunile cu întregul în care este existențial «integrată». Soluția epistemologică este fundamentată ontologic”. ■ Sub semnătura A. I. citim *Un critic american despre „Scrisoarea pierdută”*, o convorbire scurtă cu Henri Popkin, profesor la Universitatea din New York, critic dramatic: “– *Considerați că Scrisoarea pierdută – din păcate unicul spectacol pe care ați avut posibilitatea să-l vedeți în această scurtă vizită – continuă tradiția operelor scenice românești capabile să-nfrunte timpul?* – Indiscutabil, da. De fapt, ecoul acestui spectacol-eveniment din actuala stagiune românească m-a adus acum la București. Cunoșteam bine piesa dintr-o traducere. O văzusem nu de mult la Haifa, în regia lui David Esrig. Ceea ce face Liviu Ciulei, în acest spectacol, este cu totul altceva. M-a impresionat îndeosebi autenticitatea detaliilor, minuțiozitatea expresivă a continuării lor. De asemenea, am revăzut cu plăcere strălucita galerie de actori a Teatrului «Bulandra», care știu să-și creioneze întotdeauna personajele cu o variată disponibilitate caricaturală, îmbogățită cu profunde și infinite semnificații satirice. După părerea mea, acest spectacol este încă o dovadă peremptorie a vitalității teatrului românesc”.

● [„**Tribuna**”, nr. 27] Victor Felea recenzează cartea: Al. Philippide: *Considerații generale*: „Tălmăcitor și subtil ale cărui transpuneri românești devin echivalențe în care triumfă, dincolo de meșteșug, creația precum și tonul specific al originalului, Al. Philippide a reușit și de astă dată rara performanță de a modela în cuvinte românești dificilele versuri mallarméene, păstrând intact acel aer dens și sugestiv al textului original”. ■ Ion Vlad oferă un *Argument pentru o istorie a literaturii române contemporane*: *Istorie și istorie literară*: „Până la volumele, poate în pregătire, ale unor cercetători, nu vedem de ce proiectarea unor schițe ca acestea nu ar putea invita la alte retrospecții. Reamintind literatura și non-literatura (opozițiile pot servi la diferențieri calitative), grăbim poate sintezele atât de necesare pentru a stabili punctele de contact cu valorile reale pentru a îndepărta (polemic sau nu) erorile de orice natură”. ■ În cadrul rubricii *Cărți* apărute în Meridiane, semnează texte Petru Poantă, Valentina Tașcu, Cornel Robu, Titus Moraru. □ Petru Poantă notează: „Cartea lui Henri Focillon, *Anul o mie*, amintește, prin contrast de o cumplită enciclopedie franceză asupra acestui terifiant, o adevărată arhivă de

spaime. Întocmită de un larg colectiv de cercetători, istorici de artă, literați și filosofi, ea ilustrează, la toate nivelele posibile ale creației și vieții economico-sociale, doctrinele milenarismului, teroarea Apocalipsei etc...”. □ Despre cartea lui Eugenio d'Ors: *Trei ore în muzeul Prado* scrie Valentin Tașcu: „Eugenio d' Ors în cele două studii, *Trei ore în muzeul Prado* și *Barocul*, oferite de editura Meridiane în traducerea și prezentarea Irinei Runcan, câștigă o supremă bătaie a teoriei artelor, în fraze ce seamănă cu memoriile unui deguztător obișnuit de frumos sau cu exprimările amabile și amicale ale ghidului de artă. Numim această bătaie: a barocului. *Trei ore în muzeul Prado* este la prima vedere exemplul unei plimbări afective (discret corectată științific) prin galeriile marii picturi universale. Mai în adâncime privită, cartea devine un manual al privirii avizate în mediul unui muzeu”. □ Despre cartea lui Roger Caillois : *În inima fantasticului*, scrie Cornel Robu: „Roger Caillois găsește aici, pentru acest memorabil elogiu al ficțiunii – punct culminant al magistralului său discurs despre artă, despre care solicită integral spiritul, depășind frontierele esteticii – accente de o vibrație lirică, de un patetism sobru și lucid, cum rar ne este dat să citim”. ■ A. I. Brumaru: *Citind marele singuratic*: „Lumea cărților lui Marin Preda este una a voinței personajelor (*Moromeții*, dar și *Surupăceanu*) sunt determinate de o obstinație superioară, trasă din rotirea eternă a universalelor. [...] În *Marele singuratic* pe Ilie Moromete nu-l mai ține în viață decât «un singur gând», adică voința de a supraviețui, impusă într-un fel obscur de însăși starea fenomenelor, imuabilitatea concepției fiind și ea rezultatul unei stări, al credinței, mai exact, în necesitate”. ■ Redacția revistei organizează masa rotundă: *În discuție Maimuța plângăreață de Balint Tibor și Facerea bucuriei de Kocsis István*. Răspund: Radu Mareș, Ion Oarcăsu, Ion Lungu. „– Radu Mareș: Cred că n-ar fi lipsită de interes o apropiere a discuției noastre de problema traducerii și receptării acestor cărți în condițiile trecerii lor în românește. Pentru că e vorba nu de niște cărți oarecare, ci de două cărți care ilustrează exemplar condiția literaturii maghiare de la noi. [...] Care e locul lor sau aproximativ exact în literatura română, pentru că apropierea pe baza de afinități temperamentale prinse de criticii Kántor și Lang – nu înseamnă prea mult. Numele lui Bálint este apropiat celui al lui Eugen Barbu, de pildă. După mine însă, între cei doi scriitori nu există niciun punct de contact în afara faptului că ambii au scris câte o carte «inspirată», cum spune din «lumea periferiei». – Ion Oarcăsu: Mie romanul lui Bálint Tibor nu mi s-a părut o proză strict tradițională, cum s-a afirmat aici; dimpotrivă există în *Maimuța plângăreață* numeroase elemente și procedee moderne, care, dacă nu precumpănesc, în orice caz exclud încadrarea categorică și nemotivată, de care pomeneam. Un anumit flux liber al amintirii; decupaje din presa vremii, folosite abil, inteligent, și mai presus de toate inițiativa acordată unor personaje – cheie, dreptul de-a se constitui oarecum de la sine, în relativa independență față de autor – iată elementele cert moderne, peste care ochiul analistului nu poate trece impasibil. Natura echili-

brată, prozatorul n-are însă obsesia modernității și nici nu crede în puterea exclusivă a unui procedeu. Apreciez în el tocmai forța de creație tipologică, în sens realist, diversitatea firilor umane prinse în narațiune, sinceritatea trăirilor și acea poezie a rememorărilor care-și pune pecetea pe nenumărate pagini. Sub unghi etic, *Maimuța plângăreața* e un roman al oamenilor mici, neimportanti, care știu suferi cu demnitate mari neajunsuri ale vieții. – Ion Lungu: Referitor la apropierea care se fac între *Maimuța plângăreața* a lui Bálint Tibor și *Groapa* lui Eugen Barbu, am impresia și eu că se exagerează. Nu este vorba despre realitatea socială de la care pornesc cei doi prozatori, într-adevăr asemănătoare în multe privințe, ci de universul concret artistic al romanelor respective și de viziunea autorilor, substanțial diferită. Astfel, în timp ce personajele *Groapei* se zbat, se înfruntă cu destinul lor, în *Maimuța plângăreața* avem de-a face cu o lume care suferă, cum s-a spus, fără să încerce schimbarea condițiilor sale de viață. Este adevărat amândoi prozatorii realizează momente de poezie adevărată. – Vasile Sălăjan: Pornind de aici, consider că discuția noastră de până acum a neglijat cartea lui Kocsis István, interesată mai ales prin cele trei drame pe care le conține, dintre care *Marele jucător* pare de departe existentă. Aș apropia-o, prin maniera și putere de sugestie, de *Iona* lui Marin Sorescu. În *Marele jucător*, piesă cu pretext istoric, nu interesează o anume istorie, ci istoria înseși, definirea individului față de această istorie. Meritul este de a-și fi gândit piesa ca o farsă, de a fi gândit istoria ca o farsă pe care eroii o joacă deplin conștienți de caracterul ei. Ambițiile, nedezmintite încă, ale romanului *Maimuța plângăreața* sunt de a realiza o frescă socială, așa cum s-a arătat aici, încă temele relevate ca principale (de pildă: suferința, eșecul) nu sunt, de fapt, decât secundare, adiacente, subsumate unei idei de construcție, care este, accentuez, firesc unui anume timp, cel interbelic și postbelic, a unui anumit spațiu, periferia, a unei anume categorii sociale”. ■ Constantin Cubleșan notează *Despre Voltaire*: „Două scurte poeme dramatice își propun nu atât să evoce momente din viața și actualitatea aceluia care a fost marele Voltaire cât mai ales să persifleze însăși ideea persiflării și lașității, Voltaire nu este decât un nume și nicidecum un personaj istoric veridic”.

7 iulie

• [„Munca”, nr. 7664] Lucia Bogdan, cu titlul *Solia unei arte teatrale cu vechi tradiții*, prezintă turneul Teatrului Popular din Râmnicu Vâlcea în R.F.G. □ În rubrica *Punct*, cu titlul *Poezia este un prilej de sărbătoare*, revista publică un scurt interviu cu Ion Bănuță. □ În *Pe glob. În 24 de ore* revista publică, cu subtitlul *Un nou volum apărut recent în librăriile italiene*, o notă de prezentare a volumului lui Nicolae Ceaușescu, *Scrieri alese - 1971*.

• [„România liberă”, nr. 8616] Teodor Vârgolici recenzează cel de-al treilea volum publicat „recent” la Albatros (pe lângă *Fumoasa cocoșată* și *Discuții din priviri*) al lui Ion Bujor Pădureanu, *Interogatoriu la iubire*, despre

care menționează că: „are o dublă semnificație. Mai întâi, aduce imagini vii, impresionate din lupta Partidului Comunist Român dusă cu eroism și enorme sacrificii în anii ilegalității, punînd în lumină figurile celor care au înfruntat cu bărbăție și cinste chinurile și teroarea fascistă. Iar, în al doilea rînd, reconstituie veridic atmosfera sumbră din preajma celui de-al doilea război mondial, cînd dictatura legionaro-antonesciană a umplut cu sânge istoria noastră contemporană”. În final, afirmă că romanul „merită cu prisosință interesul și prețuirea cititorilor.”.

• [„Contemporanul”, nr. 28] Teodor Mazilu semnează textul: *Vocația scriitorului*: „A iubi realul înseamnă a iubi destinul de scriitor. Evadarea din realitate are gravitatea morală a unei dezertări. Nu există nimic mai dramatic, mai straniu, mai poetic, mai imprevizibil, ca realitatea imediată, concretă, palpabilă. Cine trădează realitatea, trădează în același timp și vocația de scriitor. Fiind fidel realității care ne-a născut, ne-a luminat, ne-a modelat, rămânem fideli destinului nostru de scriitori”. ■ Dan Medeanu prezintă cartea lui Octavian Paler, *Drumuri prin memorie*: „De aceea, cine va căuta în volumul lui Octavian Paler un fel de ghid turistic condimentat cu întâmplări neprevăzute va fi dezamăgit; în schimb, cel care înțelege că istoria și geografia pot deveni coordonatele spirituale ale unei fascinate incursiuni în memoria omenirii va fi răsplătit pe deplin cu savoarea unui text de rară frumusețe, cu profunde semnificații”. ■ De volumul de versuri al lui George Chirilă, *Fiul*, se ocupă Dumitru Micu: „Există o vrajă a meșteșugului. O beție a excesului de stilizare. Aceasta ca fenomen colectiv chiar. La care participă nițel, am impresia, și George Chirilă. Emancipate de perfecțiune, poemele sale ar câștiga, probabil în vibrație”. ■ De cartea Ninei Cassian, *Loto-poeme*, se ocupă Laurențiu Ulici: „Moralmente, Nina Cassian își reordonează vechile predispoziții, așezându-le într-o lumină mai înaltă; și-a pus, timid în *Sângele*, acut în *Recviem*, sceptic în *Loto-poeme*, calitatea poetică în raport cu dimensiunea cosmică a creației și comparația nu i s-a părut favorabilă. Îndoiala aceasta corespunde unei stări de extenuantă luciditate și are ceva cartezian într-însa. Într-o carte de «jocuri» poeta și-a deturnat maturitatea, punând-o și mai mult în evidență”.

• [„Cronica”, nr. 27] Pe pagina 1, articolul-program *Politic și etic* de I. Humă: „În deschiderea ideologiei noastre spre om, uman și omenesc, etica poate concura și concurează hotărâtor. Omul în sine, omul generic, este o abstracție goală; el capătă semnificație numai în legătură cu omul concret, ca purtător al generalului uman. Slujirea ideii de om nu e nici apologia omului abstract, nici cantonarea în individualul accidental, ci elogiul universalului concret: a afla *ideea de om* în fiecare om, a legitima personalitatea în fiecare. Această perspectivă este afirmată cu vigoare în documentele din iulie și noiembrie (1971), fapt pentru care ele ar putea fi numite *Documentele modelului de om comunist*. Căci acestea cristalizează în plan teoretic și etic-politic *ideea de om*... Emergența eticului se instituie drept criteriu al modelului de comu-

nist". □ Versuri patriotice de Paul Tutungiu și Cătălin Bordeianu. □ Rubrica *Idei contemporane*, un „serial” de Al. Tănase despre Renaștere: *Descoperirea lumii și a omului*. □ Fragmente din cartea țaranului autodidact Toader Hrib, *Cronica de la Arbore*. □ Rubrica *Verb* este susținută de Andi Andrieș, cu eselul despre Timp (*Actual vs Secular*), *Dialog*. ■ În *Ancheta „Cronicii”* despre *Repertoriu, teatru, public*, răspunde, în *Trei propuneri*, dramaturgul Dan Tărchilă. „N-am înțeles niciodată de ce propunerile de repertoriu se fac pentru toată țara, în așa fel încât trebuie să se țină seama că, de pildă, la Cluj se joacă un Moliere și că în consecință la Oradea nu se mai poate juca același Moliere... Pledez pentru libertatea teatrului de a-și alege piesele, chiar dacă într-o stagiune s-ar juca, în toată țara, numai 5 piese! Dramaturgia românească trebuie să stea pe primul plan, întotdeauna. Dar nu numai la alegerea ei în repertoriu ci, mai ales, la slujirea ei de către teatre. Se mai întâmplă ca piesa contemporană românească să fie primită ca o rudă săracă, să nu i se dea cea mai mare atenție, pentru a se realiza cu ea cel mai bun spectacol. Dacă dramaturgii români sunt încă datori teatrelor, și teatrele sunt încă datoare dramaturgilor.” □ Ion Apetroaie publică fragmente din teza sa de doctorat (viitor volum) despre *Teatrul lui Vasile Voiculescu*. □ Rubrica *Fragmentarium* de Constantin Ciopraga continuă analiza *Fenomenului Caragiale (III)* „Contemporan cu Feydeau și Courteline, care se menține la nivelul râsului burlesc, apropiat ca reacție morală de sârbul Branislav Nușici, Caragiale îi anticipă, făurindu-și un stil. Performanța sa este de a simula o voce neutră și de a fi *in illo tempore* un procuror social... scriitorul, sociolog și moralist, este un excepțional interpret al mentalităților... Dincolo de șarjă, de revoltă și de negație (care nu se confundă cu nihilismul) mesajul caragialian a fost un îndemn la autoscrutare și simț al proporțiilor, un umanism în pilde... Caragiale polemistul gândea ca un logician. Nu se va putea face istoria ethosului românesc de la sfârșitul celui alt veac fără Caragiale”. □ Reportaj – *Să am cerul pe umerii mei* de Grigore Ilișei. ■ *A fi, în lume* de Nicolae Barbu, la rubrica *Antract*, devine un preambul al Conferinței Naționale a P.C.R.: „Cum ar putea scriitorii să-și definească mai profund adevărata lor chemare, aceea de a umaniza omul și de a descifra sensurile înnoirii, acele sensuri care includ totuși permanente, dacă nu s-ar situa în inima vieții, în centrul relațiilor trăite efectiv, înțelese, visate, făurite prin participarea tuturor semenilor?... Firește că literatura nu poate ignora și nu a ignorat nici în trecut contextul social-cultural, economic și spiritual al creației pentru că toate aceste aspecte sunt corelate. A produce în literatură și în artă înseamnă a atinge țeluri profunde și de durată, angajând convingerile dar și inima, plenitudinea spirituală, prin consecvență și caracter. Avem nevoie de caractere în viață ca și în operele literare. Lumea *Durerilor înăbușite* sadoveniene a apus. Ea rămâne, literar vorbind, un tablou, zugrăvit cu mintea și cu sufletul, de un mare scriitor care a surprins nu numai un aspect trecător ci și date sufletești permanente care definesc firea poporului român, calitățile lui

morale. Scriitorul stă oricând vizavi de el însuși și vizavi de lumea în care trăiește, în același timp el fiind integrat în ea. Marea literatură a lumii oglindește momente de răscruce în viața popoarelor”. □ Cronică literară de Zaharia Sângeorzan despre vol. 2 al *Considerațiilor confortabile* de Al. Philippide: „Al. Philippide e asemeni unui înțelept elin care ne amintește că literatura, *adevărata literatură*, înainte de a fi înțeleasă, explicată și introdusă în formule critice, trebuie cu statornicie iubită”. □ Recenzii de Petre Zugun, la volumul lui Ștefan Munteanu, *Stil și expresivitate poetică*, respectiv Simion Bărbulescu, la placheta lirică a lui Traian Iancu, *Noi*. ■ Dumitru Bălăeț dezbate, în *Poezie și filosofie*, apariția într-o nouă ediție a cărții lui Tudor Vianu, *Filosofie și poezie* din 1937 (cu o prefață de Mircea Martin). „Meditația cu privire la aporturile reale, interdeterminările profunde, existente între poezie (artă în general) și filosofie are o evidentă valoare de actualitate. Nici artistul și nici filosoful nu pot renunța la această meditație, fără a pierde ceva esențial din scopul existenței lor. Prin asimilarea cunoașterii filosofice, de către creatorul de valori în domeniul poeziei, al artei și literaturii, se realizează, printre altele, o calitate necesară a operei de artă și anume: *profunzimea*. Invers, prin asimilarea cunoașterii artistice de către filosof, se realizează, printre altele, o calitate necesară a gândirii filosofice și anume: *armonia*... O evoluție reală în domeniul poeziei nu poate fi concepută deci pe linia unei îndepărtări de filosofie, ci pe aceea a lărgirii și adâncirii continue a posibilităților de sugestie filosofică. Toate conceptele de poezie au luat naștere într-o legătură mai mult sau mai puțin vizibilă cu anumite concepții filosofice”. □ Traduceri din lirica neerlandeză (Pol le Roy, Fred de Swert, Ignaas Veys) de George Popa. □ 80 de ani de la nașterea lui Walt Whitman, surprins de Sorin Pârnu în *Conștiința cotidianului*.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 83]** O interpretare a poemelor lui Ion Barbu, în rubrica *Vitralii* – serialul lui Eugen Barbu, *Gloria victis*, analizându-se studiul lui Basarab Nicolescu despre lirica autorului *După melci*. ■ H. Zalis, în prag de sărbătoare în preajma conferinței naționale a partidului. „N-aș îndrăzni să încep altfel decât scriind aici cuvântul *angajare*... Ce am fi rămas dacă nu era Partidul? O țară eminentemente agrară, cu orizonturi reduse la acel balcanism, prin care, sistematic, factorii interesați ne puneau în evidență mărginirea provincială... Câți oare dintre marii noștri scriitori izbutiseră până la Eliberare să ajungă la o audiență internațională? Nu mai mult, cred, de doi, trei. Dându-ne o înțelegere radical schimbată despre rostul nostru în lume, P.C.R. ne-a ajutat să dobândim conștiința apartenenței la această epocă și la universul socialist... Partidul a restabilit și în critica literară justa înțelegere a rolului și sensului confruntărilor de opinii. El a arătat că acolo unde se instalează mulțumirea caldă, traficul cu aprecieri complezente, se atentează la statutul conștiinței artistice și se încurajează abdicarea de la probitate. Este, negreșit, greu să relev sub câte aspecte improvizația, diletantismul, alergiile semidocă la inovația autentică, s-au văzut combătute datorită încurajărilor pri-

mite oportun. Îndrumarea culturii depășește limitele unor aplicații practice”. ■ În rubricile sale *Pironul taie-n carne vie* respectiv *Cronică tv*, Romulus Vulpescu se referă la revizuirea procesului Caragiale-Caion, desfășurată la Muzeul Literaturii, cu Șerban Cioculescu, Al. Oprea, Dan Deșliu, Dinu Ianculescu și Romulus Vulpescu însuși în rolurile principale, ale combatanților, eveniment „ratat” din „nepăsare” de către carul TV care ar fi trebuit să înregistreze pentru posteritate această reconstituire a procesului din 1902 (articolele *Procesul Caragiale contra tv; Un spectacol ce nu va fi văzut*).

8 iulie

• **[„Munca”, nr. 7665]** În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Gheorghe Arădeanu Bera, Gheorghe Chirculescu.

• **[„Scânteia”, nr. 9202]** Nicolae Dragoș realizează un interviu cu Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, *Cartea – în perspectiva marilor evenimente ale anului*: “– Nu demult, la Conferința națională a scriitorilor, s-au definit noi exigențe pentru promovarea literaturii, pentru activitatea editorială. Cu acest prilej, tovarășul Nicolae Ceaușescu a adresat creatorilor chemarea de a întâmpina cu opere de valoare cele două mari evenimente din viața țării – Conferința Națională a partidului și aniversarea Republicii. După câte suntem informați, în toate editurile noastre există o preocupare susținută în această direcție. – Este firesc să fie așa, pentru că în viața spirituală a omului epocii noastre cartea ocupă un loc deosebit de important, impunându-se – prin largul ecou pe care-l are în rândul cititorilor – ca unul dintre mijloacele fundamentale de comunicare, de instruire și educare, de formare a conștiințelor în spiritul exigențelor eticii și echității socialiste. De aceea – așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvântarea la care v-ați referit – reflectarea în pagini cât mai expresive și mai cuprinzătoare a diverselor momente ce s-au înscris cu litere de aur în istoria contemporană a țării, a realității noastre socialiste, bogată în evenimente și fapte de înaltă semnificație social-umană, reprezintă pentru orice creator o condiție primordială a afirmării personalității sale, a impunerii în conștiința publicului larg; este un public competent, însetat de cultură, care așteaptă cărți din ce în ce mai bune, mai adevărate și mai umane în substanța și în mesajul lor. [...] – *Ce volume vor apărea în preajma Conferinței Naționale?* – Cred că înainte de a ne referi la câteva din volumele menite să aducă omagiul vibrant al creatorilor de valori spirituale acestui eveniment, se cuvine să remarcăm faptul că asemenea cărți se înscriu în mod firesc în continuarea celor mai semnificative realizări ale anului trecut, an care s-a împlinit – după cum bine știm – sub semnul glorioasei aniversări a semicentenarului partidului. Au apărut cu acel prilej lucrări de valoare, capabile să satisfacă multiplele solicitări: volumele de sinteză privind istoria României, sau dedicate experienței țării noastre în construirea socialis-

mului sau în relațiile internaționale; cărți tehnice și științifice, studii de valorificare în spirit critic a moștenirii culturale, numeroase antologii tematice sau volume inedite de poezie, proză, dramaturgie originală, semnate de prestigioși autori din toate generațiile. Înscriindu-și preocupările pe linia unor asemenea realizări, editurile s-au străduit să aducă și în acest an în prim plan cărți strâns legate de realitățile vieții, cu un conținut care să reflecte pregnant eforturile creatoare ale întregului popor. [...] Prezențe notabile se desprind și dintre recentele sau viitoare apariții la sectorul literaturii beletristice. Volumele inedite de poezie aparținând lui Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Virgil Teodorescu, Ion Brad, Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Victor Tulbure, Ion Horea, Petre Ghelmez, Ion Crânguleanu sunt închinat pământului natal, universului spiritual al oamenilor de azi, eroilor care s-au jertfit pentru libertatea patriei. Prin diversitatea tematică, prin consecvența investigării actualității zilelor noastre se impun atenției cărțile de proză sau de publicistică semnate de Marin Preda, George Macovescu, I. Popescu-Puțuri, Nagy István, Constantin Chiriță, Miheana Gheorghiu, Paul Anghel, Sütő András, Al. Ivăsiuc sau Nicolae Velea. Ca, de altfel, și culegerile antologice în sumarul cărora sunt incluse nuvele și povestiri dedicate satului socialist sau volume de reportaje consacrate muncii comune, înfrățite a românilor și naționalităților conlocuitoare pentru făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate. Numeroși critici și istorici literari își vor aduce, de asemenea, prin lucrări de sinteză și substanțiale dezbateri teoretice contribuția în afirmarea și aplicarea la fenomenul cultural național, a principiilor esteticii marxiste. – *Vă propun ca din mulțimea titlurilor prevăzute să apară în acest an, să vă referiți la cele menite să omagieze directe cea de-a XXV-a aniversare a Republicii.* – [...] O mențiune specială se cuvine să facem pentru cartea de reportaj și, în general, pentru aceea de publicistică, care tind să se impună prin puternica lor prezență în peisajul editorial al acestui an. Volumele vor fi semnate de Zaharia Stancu, Ion Pas, Eugen Barbu, Vasile Nicorovici, Sânziana Pop, Ion Arieșanu, precum și culegerile de reportaje de actualitate intitulate *Azi, în România* sau *Tineri scriitori în reportaj*, care prezintă fațete dintre cele mai grăitoare din viața și munca ce se desfășoară intens în uzinele, șantierelor și cooperativele de producție de pe tot cuprinsul țării ilustrează concludent faptul că editorul poate contribui eficient la revitalizarea unui gen, chiar a unei direcții de evoluție a literaturii actuale”. ■ Aurel Dragoș Munteanu notează apariția biografiei *Meșterul Rembrandt* de Jan Mens, apărută la editura Univers în traducerea lui H. R. Radian. □ Și Sandal Bobescu se ocupă de o monografie, *Brahms*, semnată de Marta Paladi, apărută la Editura Muzicală.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 7198] Ion Dodu Bălan scrie despre Ion Heliade Rădulescu, *Un model de artist-cetățean*, „pentru care scrisul însemna a lucra în folosul societății și omenirii”, „un exemplu de pasiune, de dăruire și muncă pentru propășirea limbii și literelor române, pentru afirmarea națiunii noastre în concertul universalității.”

• [„**Flacăra**”, nr. 28] În *Literare*, Lucian Raicu prezintă volumul de eseuri al lui Alexandru Ivasiuc, *Radicalitate și valoare*: „organizate într-un volum de aproape trei sute de pagini, eseurile revelează, într-o măsură mai mare decât la apariția în *Contemporanul* și *România literară*, o gândire unitară, continuă, capabilă să subsumeze totul, să orienteze totul pe o singură direcție; despre orice ar trata, orice pretext ar atinge, ele revin până la urmă la o convingere unică, la câteva idei permanente, legate și acestea de o obsesie directoare: a radicalității, ca atribut inerent operei de artă și în afară căruia valoarea însăși (valoarea existențial-estetică) pare de neconceput”. □ Călin Căliman, în *Personajul tânăr și modelul etic*, discută despre o serie de filme românești printre care se numără *Puterea și Adevărul* și *Felix și Otilia*, atingând în special modul de construcție al personajelor. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se publică o succintă prezentare a volumului lui Al. Philippide, *Considerații confortabile (II)* (Eminescu): „Citind articolele acestui rafinat glosator pe marginile fenomenului literar de la noi și de aiurea, suntem mereu tentați de a sublinia cu roșu afirmațiile lui izvorâte dintr-o cuprindere calmă, echilibrată a valorilor”. □ Notă asupra volumului *Sinteza bizantină* ce reunește o parte din „opera de bizantinolog” a lui N. Iorga, „texte alese, traduceri, prefață de Dan Zamfirescu” (Minerva). □ Se semnalează apariția, în colecția „Cele mai frumoase poezii” (Albatros), a volumului *Poeme* de Ion Gheorghe, cu o prefață de Marin Mincu. ■ Notă despre apariția, în seria „Memorialistică”, a unui volum de *Interviuri literare* de Vasile Netea cu Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, M. Sadoveanu, Ionel Teodoreanu, Ion Pillat, George Bacovia, Tudor Arghezi, Gala Galaction, Cezar Petrescu, Ion Agârbiceanu, Perpessicius. □ Notă despre volumul *Popasuri în timp...*, semnat de Fănică N. Gheorghe (Creangă), în care sunt evocați Eminescu, Creangă, Coșbuc ș.a. ■ Se semnalează apariția, la Minerva, a volumului *O istorie a literaturii române (de la 1900 până la cel de-al doilea război mondial)* de Ion Rotaru. ■ Prezentare a numărului 2 al „Revistei de istorie și teorie literară” ce conține, printre altele, „o concisă și substanțială comunicare” de Al. Dima, *Perioade și curente literare*, studiul *Orizontul satului sadovenian* de I. Oprișan, precum și o colecție amplă de material despre G. Bacovia. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, se publică o notă despre Luna teatrală bucureșteană, „prestigios eveniment teatral, închinat se scenele bucureștene Conferinței Naționale a Partidului”. □ Sunt prezentate piesele *Gaițele* de Al. Kirițescu, *Mașina de scris* de Jean Cocteau (Teatrul de stat din Turda), și *Stana*, dramatizare după romanul lui Ion Agârbiceanu (Teatrul Notara). □ În *Tv, Literatură* se notează prezentarea, în cadrul emisiunii *Cronica literară*, a volumelor *Arderi* de Mihai Beniuc și *Efemeride* de Paul Anghel, precum și evocarea personalității lui G. Coșbuc în emisiunea *Biblioteca pentru toți*, în timp ce în *Teatru* se anunță ecranizarea *Ziariștilor* lui Al. Mirodan.

• [„**Luceafărul**”, nr. 28] Valeriu Râpeanu laudă realizările revistei „Luceafărul” în formarea de tineri critici literari și se întreabă „Să nu se afle aici

germenii operei de mîine?”. □ Constantin Țoiu descrie cum o editură bucureșteană a propus revistei „Luceafărul” să-i publice în volum articolele-reportaje scrise recent de tinerii ei colaboratori, precum D. Honciuc, Corneliu Vadim Tudor ș. a. □ Ion Băieșu încurajează ideea lui Ilie Păunescu de a se întemeia un teatru al scriitorilor, care să promoveze exclusiv dramaturgia românească. ■ Nicolae Ciobanu recenzează volumul de poezii *Loto-poeme* al Ninei Cassian: „*Loto-poeme* procură o lectură reconfortantă dar care nu refuză grimasa reflecției amare, ci, dimpotrivă, o cere cu necesitate. De aici izvorăște farmecul cu totul și cu totul ieșit din comun al acestei cărți”. □ Dan Cristea afirmă despre poezia lui Zaharia Stancu că „se nutrește dintr-o mare elevație elegiacă, dintr-o tensiune care o apropie de sfîșietorul sunet de bocet”. □ Ion Caraion comentează noul volum de versuri al lui Gellu Naum, *Tatăl meu obosit*: „Nu prea des o carte (în care intră atîta resemnat dezgust și incomoditate încît ele parvin să se transforme în anulările, în mortificarea, în scrumul inofensiv al silei însăși, depus peste lucruri și înțelepciuni), ne-a lăsat ca *Tatăl meu obosit* paradoxala senzație de veridică lumină și muzică”. □ Eugen Simion vine cu însemnări din vizita recentă la Paris, mai precis cu notații despre expoziția sculptorului Jean-Marie Geron. □ Georgeta Horodincă povestește despre călătoria recentă pe care a făcut-o în Mongolia, începînd „Dacă Mongolia există, atunci am fost în Mongolia” și încheind „Dacă într-adevăr am fost în Mongolia, atunci Mongolia există”. □ Apar proze semnate de Fănuș Neagu (*Iarba cu libelule*) și Nicolae Velea (partea a doua din *Nici cu stele fripte pe cer, nici cu smochine din pomii Rusalimului*), precum și poeme de Nichita Stănescu (*Marea supraviețuire*), Leonid Dimov (*Frescă, Rondelul balului ofîțeresc, Urbs beata, Simplitate*) și Emil Brumaru (*Scrisoare*). □ Se semnalează faptul că în presa bulgară a fost menționat simpozionul *Probleme actuale ale dezvoltării literare*, desfășurat la București în decembrie 1971, la care au participat scriitori români și sovietici. □ Petre Solomon scrie un articol despre Percy B. Shelley, cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la moartea acestuia: „Actualitatea poetului nu se reduce la faptul că a exaltat – în condiții atît de vitrege! – libertatea și progresul omenirii, sau că i-a înfierat – cu atîta vehemență – pe reacționari. El e actual și prin lecția pe care ne-o dă pe plan etic, ca un artist funciarmente sincer și de o reală modestie. [...] În sfârșit, Shelley e actual prin valorile eterne pe care le proclamă în poezia lui – frumusețea ideală, dragostea, dorul de libertate, năzuința spre mai bine. □ Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre bârfa literară, comentând notațiile despre Cocteau din jurnalul lui Andre Gide: „Vreau să adaug că bârfa scriitorilor și artiștilor se și sublimizează estetic, de cele mai multe ori. Nu vorbitul de rău pur și simplu e în cercurile lor de mare cinste. Succes au răutățile spuse cu haz. Veninul se sterilizează astfel în verva caricaturală. [...] Unde mai punem că bârfa lor, avînd ambiția să fie și amuzantă, sfârșește prin a-și simpatiza în secret modelul, ca orice creație”. □ Nicolae Balotă scrie un articol despre relevanța operei lui Tolstoi pentru secolul XX.

9 iulie

● [„Scânteia”, nr. 9203] Apare poezia *Nu-i nimeni mai destoinic*, dedicată partidului și scrisă de Victor Eftimiu: „Și iată, se-împlinește mai mult de-o jumătate / Veac, de când Partidul, născut în vremuri crunte, / Visând lumina zilei, menind spre libertate, / [...] // Cu fruntea sus și ochiul senin și braț de fier / Slăvit în veci să fie al patriei străjer!”. ■ Citim și două recenzii: □ Aurel Dragoș Munteanu prezintă volumul *Trei poeți* de Aurel Rău: „Cartea lui Aurel Rău are o remarcabilă unitate de ton și de atitudine exegetică. Am putea spune chiar că poetul convinge acum despre faptul că a izbutit să-și configureze un stil în abordarea problemelor de poetică universală. Nu este puțin lucru, dacă ne gândim că sunt puține asemenea realizări, la scara unei întregi literaturi. [...] Volumul publicat la «Dacia» este o apariție elegantă, în bunul obicei ai tinerei edituri clujene de a pune în mâna cititorului cărți de cea mai aleasă factură. Iconografia bogată a fost selectată cu grijă de către autor și de editori. Într-un cuvânt, *Trei poeți* înseamnă o lectură agreabilă și instructivă, un prilej de reculegere în universul unora dintre cei mai semnificativi și mai profunzi artiști ai acestui secol”. □ Ioan Adam prezintă *Seria „Restituiri”*: „Izvorâtă dintr-o sugestie a colectivului Catedrei de literatură română contemporană și teoria literaturii a Universității din Cluj, sugestie preluată cu promptitudine de editura «Dacia» care i-a asigurat concretizarea, noua serie, *Restituiri*, a captat încă de la primele apariții atât sufragiile specialiștilor, cât și pe cele ale unor largi categorii de cititori, demonstrând în modul cel mai elocvent cu putință justetea ideii sale directoare: aceea de a reda publicului opere rămase prin acțiunea conjugată a diferiților factori obiectivi și subiectivi – într-un con de umbră. «Restituirile» – puse sub egida profesorului Mircea Zăciu – presupun simultan existența unui indice corectiv asupra afirmațiilor și comentariilor anterioare, amendate acum în funcție de criterii științifice actuale și totodată sublinierea punctelor de impact dintre opera propusă reevaluării și conștiința estetică a momentului literar pe care îl traversăm. [...] Așteptând în continuare aparițiile dedicate lui Kogălniceanu, Heliade, Anton Pann, Bălcescu, Timotei Cipariu, Alecsandri, Blaga ș. a., ne exprimăm convingerea că seria *Restituiri* va deveni pentru editura «Dacia» o adevărată prezență de prestigiu”. ■ Apare nota „*Prietenii muzeului Bălcescu*”: „Sâmbătă după-amiază, în comuna Nicolae Bălcescu, județul Vâlcea, a avut loc festivitatea de constituire a societății «Prietenii muzeului Bălcescu», care reunește profesori de istorie, cercetători științifici și cadre didactice universitare din întreaga țară, studenți și elevi, țărani cooperatori din localitatea natală a părinților marelui revoluționar pașoptist, reprezentant de seamă al culturii românești. Prima de acest fel, societatea amintită își propune – ca obiective principale – efectuarea unui studiu privind activitatea complexă a lui Nicolae Bălcescu și Revoluția de la 1848; editarea de publicații, organizarea de manifestări științifice, de expoziții itinerante. În continuare s-au desfășurat lucrările sesiunii științifice «Bălcescu», în cadrul

căreia prof. dr. Șerban Cioculescu, doctor în istorie Dan Berindei, generalul-major Eugen Bantea, prof. Veronica Tamaș, Adrian Corbu, Nicolae Liu și Horia Nestorescu-Bălcești, directorul muzeului nou creat, au evocat personalitatea multilaterală a lui Nicolae Bălcescu, opera și locul său în istoria și literatura română, au relevat rolul muzeului în acțiunea de educare patriotică a maselor. Cei prezenți la reuniunea de înființare a societății «Prietenii muzeului Bălcescu» au fost salutați de tovarășii Petre Dănică, prim-secretar al Comitetului județean Vâlcea al P. C. R., președintele consiliului popular județean, Tamara Dobrin, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, prof. dr. docent Zoe Dumitrescu-Bușulenga, vicepreședinte al Academiei de științe sociale și politice, și Vasile Roman, președintele Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Vâlcea. În încheierea manifestării, participanții au adresat o telegramă *Comitetului Central al partidului, tovarășului Nicolae Ceaușescu*, în care își afirmă hotărârea de a depune o susținută activitate de cercetare științifică în cadrul societății, spre a-și spori și pe această cale contribuția la cunoașterea trecutului de luptă al poporului nostru, la educarea patriotică a maselor”.

10 iulie

● **[„Glasul Patriei”, nr. 19]** Pe prima pagină citim poezia *Bărăganul* de Tudor Arghezi. ■ Vlaicu Bârna scrie *Elogiul cititorului român*: „La dezbaterile Conferinței Naționale a Scriitorilor din țara noastră ne-a fost dat s-auzim un vibrant cuvânt de laudă și recunoștință adresat anonimului nostru corespondent: publicul. Omul care ne citește cărțile căutând în litera lor adevărul și delectarea, participarea noastră la complexul lor de viață care nu mai seamănă cu ceea ce au trăit părinții și bunicii, sau poate numai fuga de însingurare și pustiu. Ni s-a părut binevenită împrejurarea că în agora scriitorilor *Moromeților* s-a ridicat pentru a rosti un simțământ pentru care-și dau adeziunea cu entuziasm toți purtătorii de condei din România, poate geloși totuși că un confrate al lor a apucat să concretizeze, cu un moment mai devreme, o idee ce zăcea latentă în conștiința fiecăruia”. ■ Ovidiu Papadima recenzează volumul *Teatru* de V. Voiculescu, volum apărut la editura Dacia care „ne face plăcuta surpriză de a întregi cunoașterea în marele public a operei unuia dintre cei mai de seamă scriitori ai perioadei interbelice. Dând la lumină volumul de *Teatru* al lui V. Voiculescu, editura Dacia împlinește fericit editarea – dacă nu integrală, cel puțin sub toate aspectele ei – a creației de un atât de înalt nivel nu numai artistic, dar și de profundă cunoaștere a înălțimilor pure și a prăpăstiilor de întuneric ale sufletului omenesc și în același timp una dintre cele mai strălucitoare înfățișări prin artă a psihicului și culturii poporului român”.

● **[„Tomis”, nr. 9]** Mirela Roznoveanu semnează cronică literară la *Jurnal la morile de vânt* (Eminescu, 1972), un volum care marchează debutul lui Caius Mihăilă. Analizând stilistic textul, cronicarului literar identifică „multe fra-

ze nude, umane, dureroase, nespeculate cu tehnica literară, din acelea pentru care te apropii de autor și de cartea lui ca de tine însuși. [...] Limbajul este încă greoi, realitatea gravitează – norma – în jurul problemelor medicale dând ocazie situațiilor naturaliste: autopsii, operații, violuri. De fapt, în această carte a unui prozator talentat aflat abia la început, cruzimea detaliului, fascinația documentului pur, seducția veridicității produc neglijențe vizibile în travaliul artistic”. ■ Numărul din luna iulie al revistei publică versuri, semnate de Anghel Dumbrăveanu, Bogdan Sireteanu, Arthur Porumboiu, Virgil Teodorescu, și proză (*În absența ordinii mele*), de Corneliu Ștefanache.

11 iulie

● **[„Scânteia”, nr. 9025]** Aurel Dragoș Munteanu semnează *Climatul perfecționării*: „Trăim o vară de intensă activitate politică. În preajma Conferinței Naționale a partidului este firesc să afirmăm că încrederea noastră în progresul social și în capacitatea noastră de a rezolva sarcinile economice și sociale apare justificată de mersul general al societății. Se cuvine poate să spunem că nu am făcut încă totul, că mai avem multe de realizat pentru a împlini visul nostru. Sensul apare cu claritate: progresul infinit, bazat pe adevărurile științei”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 7200]** Elena Tacciu scrie despre *Studii recente asupra romantismului românesc*, semnate de Mircea Anghelescu, Paul Cornea, care utilizează „cele ami diferite modalități ale cercetării contemporane: abordarea sociologică, structuralismul, literatura comparată, relevarea manuscrisului inedit, esențial, deși minor ca atitudine estetică, paralelismul cu folclorul”.

13 iulie

● **[„Munca”, nr. 7669]** În *Carnet Cultural - Teatru*, Ion Valeriu scrie *Se impune o „replică” de regie*, referindu-se la turneele Teatrului Național din Cluj la Sibiu, Oradea, Arad, Baia Mare. □ În *Film*, S. Marian prezintă *Vedere de pe pod*, film realizat după o piesă de Arthur Miller. □ În *Pe glob. În 24 de ore* revista publică, în cadrul grupajului de note *Din patru puncte cardinale*, un articol omagial dedicat lui Nicolas Guillen la împlinirea vârstei de 70 de ani.

● **[„Scânteia”, nr. 9027]** Titus Popovici publică *Însemnările civice ale unui scriitor pe mandatul de deputat*: „Cunosc deputați ale căror întâlniri cu alegătorii se transformă într-un dialog multilateral, din care se nasc inițiative și soluții, în care nu se «promite», ci se stimulează participarea tuturor la găsirea celor mai potrivite căi, în care o problemă nu este lăsată să se rezolve «de la sine», ci este urmărită continuu cu perseverență și, când e nevoie, cu încăpățănare. Dar, mă simt obligat s-o spun, cunosc și deputați (puțini la număr, și aceasta nu e o paranteză de complezență și de «echilibru» – cum obișnuim uneori să facem spre a nu părea «negativiști» – ci reflectă o proporție existentă în realitate) a căror activitate, dacă o pot numi astfel, se cantonează într-un

formalism steril, în desăvârșită neconcordanță cu spiritul pe care partidul nostru, secretarul său general îl imprimă, zilnic, întregii activități sociale. Poate sun prea ocupați în domeniul lor principal de activitate, poate nu reușesc să găsească armonizarea necesară, poate, pur și simplu, nu au *vocație*, talent (talentul nefiind un apanaj exclusiv al artei și literaturii); explicații există, desigur, dar în cazul acesta ele n-au justificare. Întâlnirile de lucru (mai intense oarecum în perioada campaniei electorale), în care oamenii vin cu inima deschisă și cu credința legitimă că se adresează *reprezentantului* lor autorizat, devin, în asemenea situații, pretextul unor cuvântări «tipice» a unor «dări de seamă» generale. Astfel, problemele mai spinoase sunt eludate ca fiind de resortul «organelor superioare». [...] Acestea sunt câteva din gândurile care mă preocupă, la masa mea de lucru, unde încerc să găsesc expresia artistică a întrebărilor cu care mă asaltează și mă hrănește viața, acum, când în preajma Conferinței Naționale chemarea partidului nostru descătușează energii creatoare, scoate la iveală mari resurse, stimulează inițiative, face ca fiecare om să se simtă direct implicat și răspunzător în procesul înălțării continue a patriei”.

● **[„Albina”, nr. 28]** Virgil Teodorescu, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, este prezent pe prima pagină cu poezia *Simboluri*, prefațând interviul intitulat *Poezia înseamnă neîntreruptă veghe*, acordat lui Iulian Neacșu. În ciuda titlului, poetul este iscodit mai ales în legătură cu rădăcinile țărănești ale familiei, cu obiceiurile din zona natală, cu valorificarea folclorului autentic etc. □ În acest număr, citim folclor cules din diverse zone ale țării. □ Vladimir Pană semnează un portret biobibliografic Dimitrie Anghel, la centenarul nașterii poetului.

● **[„Orizont”, nr. 11]** Un slogan interesant pe prima pagină „Maestrii cresc elevi care devin la rândul lor maștri”. ■ Cornel Ungureanu face cronica unui volum de eseuri, conferințe și articole ale lui Lucian Blaga, intitulat *Isvoade* (Minerva, 1972), ediție îngrijită de Dorli Blaga și Petre Nicolau, cu o prefață de George Gană. ■ Marcel Pop-Corniș își continuă cercetarea în domeniul criticii literare, folosind modelul metodei euristice de interpretare a lui Northrop Frye pentru a defini o anumită critică și menționând critici români structuraliști (Adrian Marino), academici (Ion Vlad, Al. Călinescu, M. Iorgulescu, Nic. Manolescu), ai culturii (V. Nemoianu), tematici (Valeriu Cristea), cronicari (Gh. Grigurcu, Ilie Constantin). ■ Camil Baltazar îl evocă pe *Omul Liviu Rebreanu* și prin intermediul Otiliei Cazimir care lucrase sub patronajul lui Liviu Rebreanu, când acesta era directorul Teatrului Național din București. ■ Este descoperită și expusă o gravură originală de Albrecht Dürer în colecția din Muzeul Banatului, alături de încă două copii ale unor lucrări ale pictorului german, dar purtând monograma acestuia. ■ Poezii de Octavian Georgescu și Vasile Versatila. Proză de Octavian Popa și Sofia Arcan. ■ Se sărbătorește centenarul nașterii lui Traian Vuia, iar Aurel Cosma îi dedică un medalion comemorativ, din care decupăm: „L-am cunoscut în perioada studiilor mele de

doctorat de la Universitatea din Paris, la câțiva ani de la terminarea primului război mondial, și de atunci am rămas cu el în legături prin corespondență. [...] Traian Vuia, fiu de țăran și democrat convins, după o zbuciumată viață trăită aproape o jumătate de veac la Paris, s-a înapoiat în primăvara anului 1950 în patria sa, fiind bolnav și simțindu-și sfârșitul, s-a stabilit la București, iar după șase luni s-a stins din viață”. ■ Mircea Micu îl parodiază pe Damian Ureche în *Epistolă stingheră de amor și numai (psalm de spus pe întuneric)*. □ Tableta sportivă este consemnată de Ion Velican, care dă verdicte critice și la poșta paginii expeditorilor de creații (semnat I.V.). ■ Ileana Negură îl dezvăluie cititorului pe criticul Baudelaire, cel din *Curiosité esthetique* și *L'art romantique*.

● [„Tribuna”, nr. 28] Victor Felea semnează textul: *Literatura copiilor*: „Decolare în zori se numește placheta de versuri și proze pe care Palatul pionierilor a editat-o în cinstea semicentenarului P.C.R.. Ea se deschide cu un călduros *Cuvânt* înainte al poetului Demostene Botez și se încheie o *Postfață* semnată de Veronica Porumbacu și de profesorul Mircea Claudiu Vodă (care e și responsabil cărții)”. ■ Ion Vlad propune o *Meditație asupra poeziei*, pornind de la studiul lui Matei Călinescu: *Conceptul modern de poezie*: „Menționând coordonatele istorice ale fenomenului poetic, cercetarea întreprinde o analiză marcată de momentele esențiale ale evoluției poeziei moderne, proces inaugurat în veacul al XVIII-lea, când una dintre direcțiile poeziei se desparte pentru a afirma condiția, modificată radical, a limbajului poetic și a funcțiilor acestuia”. ■ Ion Buzăși reflectează la *Școlile Blajului în literatură*: „De la însemnări cu caracter cronicăresc, datorate reprezentanților Școlii ardelenice și unor epigoni ai acestei mișcări de reînnoire națională, viața școlilor Blajului ajunge să fie zugrăvită în autentice pagini de literatură semnate de Al. Lupeanu-Melin, Ion Agârbiceanu, Pavel Dan, Ion Brad, Ștefan Luca – scriitori a căror biografie este legată într-un fel sau altul de orașelul ardelean cu anumite școli. În paginile evocatoare despre aceste fântâni ale darurilor, cum au fost numite de către generosul lor ctitor, episcopul Petru Pavel Aron, distingem două atitudini: atitudinea nostalgic-lirică, aureolată de un ton de odă, o evocare aproape inamică inaugurată de Al. Lupeanu-Melin cu ale sale *Evocări din viața Blajului*, care într-o suită de narațiuni nu lipsite de fabulos legendar, pe alocuri de grandilocvență oratorică, reface momente esențiale din viața orașului”. ■ Este redat un fragment de Virgil Stanciu cu titlu: *Cowley despre Faulkner*.

14 iulie

● [„Munca”, nr. 7670] În rubrica *Punct*, cu titlul *Literatura de document este aceea care cuprinde existența noastră în totalitate*, revista publică un scurt interviu cu Dana Dumitriu. Acesta răspunde la întrebări legate de un studiu publicat de autoare în revista „Secolul 20” în care își exprimă opiniile cu

privire la literatura-document („Interesul oricărui scriitor este acela de a comunica observațiile sale, trăirile sale cele mai intense, unor oameni care la rândul lor observă și trăiesc, dar care nu posedă capacitatea expresiei.”), vorbește despre „fenomenul literaturii contemporane române” („Un defect al literaturii tinerei generații ar fi lipsa unei coeziuni interioare: fiecare vrea să spună adevărul pe care-l vede, nu pe care-l vedem”), discută despre poziția criticii literare, precum și despre pagina dedicată, în ziarul de față, creațiilor membrilor cercurilor literare ale sindicatelor.

● **[„Scânteia”, nr. 9028]** Edgar Papu semnează *Cartea de artă universală*: „Se poate constata cu ușurință, fie și numai dintr-o sumară trecere în revistă a titlurilor de cărți, că volumele de artă ocupă, în ultimul timp, un loc distinct; cu deosebire editurii «Meridiane» datorându-i-se această realizare. Faptul se cere cu atât mai stăruitor relevat cu cât în trecut, spre deosebire de alte genuri tipărite, cartea de artă a fost la noi ca și inexistentă. Astăzi însă raporturile s-au schimbat fundamental. Ea a reușit, astfel, într-un interval record, să acopere îndelunga foame după cartea românească de artă, care-i greva atât pe studioși, cât și pe amatorii noștri de toate categoriile. Iar activitatea editurii se amplifică progresiv în tot mai multe colecții, pe tot mai multe zone. [...] Prin susținuta ei perseverență, editura «Meridiane» va reuși să ne lanseze în curând pe treapta celor mai înaintate culturi, în care cartea de artă se bucură de o îndelungată tradiție”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 7203]** Dinu Flămând semnalează apariția volumului lui Titus Moraru, *Fiziologia literară*, al cărui demers critic îmbină criteriul istoric cu cel estetic, autorul lui impunându-se „ca un avizat cunoscător al fenomenului, un nume nou între criticii serioși”.

● **[„Contemporanul”, nr. 29]** Tiberiu Utan rememorează *Două întâlniri cu G. Călinescu*: „Am regăsit cu totul întâmplător, după ce ani de zile crezusem că l-am pierdut, carnetul din care reproduc fără nicio modificare însemnările care urmează. Am ezitat să le dau publicității. Dacă totuși o fac, să știi, cititorule, că este numai din dorința de a evoca prin mijlocirea unor clipe trăite chipul aceluia, care va rămâne o culme de neatins pentru noi toți”. ■ Eugen Luca notează despre *Arghezi și Creangă*: „Paralela Creangă-Arghezi constituie – alături, de pomele în care poetul *Florilor de mucigai* se definește pe sine ca atare direct – un punct de pornire mai degrabă decât un temei al afirmației noastre după care Arghezi ar fi, în lirică, exponentul cel mai autentic, mai artist al mentalității și afectivității țaranului român”. ■ Hristu Căndroveanu semnalează apariția la C.R. a cărții lui Camil Baltazar: *Reculegeri în nemurirea ta*: „O carte pe care o recitești cu sentimentul regăsirii în propriul tău univers liric, îngropat undeva adânc, departe, după atâta intelectualizare, nu întotdeauna fericită, a poeziei”. ■ La Gellu Naum se referă Laurențiu Ulici: „În *Tatăl meu obosit*, Gellu Naum încercă să adauge – după o îndelungată, se pare pregătire – fundamentului psihologic al dicteului supraréalist un fundament așa

zicând cosmologic. Crezând în vivacitatea modului său liric – un mod ce-i este cumva structural de vreme ce nu știu să-l fi schimbat vreodată, poetul nu ne provoacă să vedem în Heraclit, filosoful trăitor la mijlocul primului mileniu dinaintea erei noastre, pe primul poet suprarealist. Ipoteză spectaculosă dar care în ascuns vrea să justifice, la scara istoriei culturii, un mod liric a cărei existență a durat, practic, mai puțin de o jumătate de veac”.

● [„Cronica”, nr. 28] Se deschide cu poemul *Destin românesc* de George Lesnea și articolul ce anunță Conferința Națională a Partidului, *Totul pentru om*. În numărul următor, un alt articol despre Conferință, semnat *Cronica: Piața unghiulară*. □ Un profil *Dimitrie Anghel* de Victor Eftimiu, urmărindu-se și o corespondență inedită, *Dimitrie Anghel în scrisori* de Doru Scărlătescu. Grupajul se completează cu *Dimitrie Anghel modernul* de Ion Apetroaie, respectiv *O colaborare imposibilă?* de Zaharia Sângeorzan, vizând conferința lui Pompiliu Constantinescu din decembrie 1945 despre *Actualitatea lui Dimitrie Anghel*. □ Proză de Ion Istrati, versuri de Steliana Delia Beiu. □ Despre *Socialism și sistemul de valori* vorbește Al. Tănase. □ *Răspunderi* de Andi Andrieș este microeseul rubricii *Verb*: „În fața generațiilor următoare, eforturile noastre de azi vor căpăta autoritatea actului istoric... Activitatea fiecăruia dintre noi, aparent imediată, generează inevitabil fasciculul amplu al perspectivei... Din priceperea și profunzimea cu care ne alcătuim existența, se formulează principiile de existență ale urmașilor. *Viitorul e în noi*. Înțelegând aceasta, devenim mai gravi și mai responsabili... Ne obișnuim cu voluptatea de a contopi răspunderile cu certitudinea”. ■ *Teatrul care ne trebuie* de Nicolae Barbu conturează direcțiile teatrului politic de valoare: „Noi credem că *orice teatru bun este teatru politic*. Caragiale oare nu a scris un teatru politic? Alecsandri nu ne-a oferit, oare, modele de teatru politic? Davila nu ne-a lăsat cea mai pregnantă drama politică în *Vlaicu-Vodă*? Să mai amintim de Delavrancea, Camil Petrescu, Mihail Sebastian – până la Everac și Baranga? Promotorii formulei menționate, *teatrul politic*, pornind tot de la modele străine, au în vedere o structură pe care noi, spre a concentra într-o exprimare mai larg cuprinzătoare diverse «școli» și tendințe înrudite din teatrul contemporan, îl numim *teatru agitatoric*. Inutil – cred – să mai insist asupra actualității pe care, axiomatic, această structură o presupune. Este o actualitate de fapt cotidian, actualitate a evenimentului expus, narat, comentat. În majoritatea cazurilor, în occident, acest teatru agitatoric este un *teatru al contestației*. Se contestă ordinea impusă, inegalitatea socială, ideea generatoare a războaielor din diversele puncte ale globului etc. În cazul nostru e necesar, însă, în primul loc, un *teatru al afirmării*... înaltelor principii etice ale comunismului. Un teatru al disputelor mai puțin abstracte și mai puțin alegorice... Teatrul care ne trebuie este teatrul marilor mase dispuse să caute în expresia actorului speranța și durerea, solidaritatea și îndemnul de a ne regăsi pe noi și semenii noștri, ca oameni ai comunității românești socialiste”. □ Al. Andriescu vine cu o cronică despre

Loto-poeme de Nina Cassian: „Dacă n-am accepta de la început convenția de joc pe care o propune poeta... am putea crede că asistăm la o tardivă încercare de reabilitare a esteticii negative a dadaistilor, care atribuiau hazardului ivirea poeziei. Acest hazard e simulat în volumul Ninei Cassian... pentru că efectele sunt bine gândite dinainte, iar mijloacele anume căutate, inventate, adaptate scopului umoristic sau satiric urmărit. Există un absurd, să-i spunem *de conținut*, în aceste poezii, care introduce într-o lume fantastic-burlescă, unde totul e posibil, orice încălcare a regnurilor și orice metamorfoză sau acțiune... Există însă și un absurd, să-i spunem *de limbaj*, cu care poeta urmărește aceleași efecte”. □ Constantin Ciopraga analizează volumul de „recapitulări cu subliniat fond reflexiv” semnat de Virgil Cărianopol, *Viorile vârstei*, Ed. Eminescu, 1972, „o carte-sinteză în care o conștiință se autoscrutează... pentru Cărianopol poezia fiind în mod precumpănitor cântec”. □ Rubrica *Mențiuni critice* se ocupă de Dragoș Vicol – *Cititorie în albastru*, articol de Haralambie Țugui și *Discobolul* de Ion Potopin, recenzie de Constantin Coroiu. □ Adrian Anghelescu, în secțiunea *Cărții de artă*, discută volumul lui Radu Cosașu, *Viața în filmele de cinema*. □ Parodii de Ion Pogorilovski, la Zaharia Stancu, *Cântec* și Gellu Naum, *Cuierul-pom*. □ Lirică iugoslavă – Slavko Mihalic, Pero Zubak, Florica Ștefan, Goran Babić și alții, în românește de Anghel Dumbrăveanu și Slavco Almăjan. □ În completare, Emil Nicolae marchează două apariții la Minerva 1972, *Pasărea dezaripată* de Adam Puslojić și Univers, 72, *Versuri-le* de Miograd Pavlovic, în traduceri de Ilie Constantin și S. Nămoiu.

• **[„România literară”, nr. 29]** Versuri semnează: Dragoș Vrâncanu (*Parabola firului de aur*), Aurel Rău (*Țări; În liniștea limpede; Sub stelele lui Van Gogh; Clopotele din Kecskemét; În grădina Shugaku-in; Plâns târziu*), Leonid Dimov (*Vis fără tâlc*), Mihail Steriade (*Nostalgia; Bruges; Cele patru anotimpuri*), Mircea Ciobanu (*Cele ce sunt: I. Lungu, a țipa de la margine; vuietul cară; II. Tu, în răspântia mare, cu ochii la rană; III. Lacul umbrat, unde păcura insulă-ntinde; IV. Sunet aminte-mi aduc, al tăișului simplu*), Ion Sofia Manolescu (*Alter ego; Frescă florentină; Nașterea zeiței; Adio la Capri*). □ Petre Dragu semnează reportajul *Comprimarea timpului*, despre Filiași. ■ Sub semnătura R. I. citim editorialul *Temă și valoare*: „Cincinalul în 4 ani și jumătate! este expresia unei aprecieri științifice, bazată pe de o parte pe aprofundarea riguroasă a datelor și cifrelor, marcând depășiri peste plan deja efectuate sau sub semnul certitudinii, pe de alta pe încrederea în forța de inovație, de valorificare a experienței dobândite, de asimilare a ceea ce e nou și înnoitor în legăturile revoluției tehnico-științifice. Altfel spus, conducerea superioară a Partidului a realizat prin explorarea amănunțită, pe teren, dar totdeauna cu orizontul deschis al viziunii de ansamblu, că scara progresului în România socialistă poate fi parcursă cu încă mai multă îndrăzneală decât se prevăzuse, că această îndrăzneală semnifică un dinamism propriu nivelului, ritmului la care

s-a ajuns, dar care poate fi depășit tocmai prin punerea în lumină a salturilor calitative realizate. [...] Raportul *temă-valoare* trebuie, deci, considerat și el la punctul de nivel pe care-l va consacra Conferința Națională a Partidului, în perspectiva determinată, când actualul cincinal va fi fapt împlinit. Timp îndes-tulător pentru noi dimensiuni ale literaturii noastre, pentru noi și noi opere pe care cititorii să le simtă, să le aprecieze ca *propria* expresie de trăire a acestei epoci autentic revoluționară, de înflorire a geniului uman. Purtând, adică, nu numai în expresia cuvântului, dar în cea de conținut și de semnificație înse-mele de astăzi ale celui românesc”. ■ Pe prima pagină George Ivașcu scrie despre Arghezi: „Se împlinesc pe 14 iulie 5 ani de când ființa fizică a lui Tudor Arghezi ne-a părăsit în moarte – moarte a cărei temă o invocă, de altfel, tot mai des în ultimele culegeri de versuri. [...] S-a scris mult despre contradicția, despre frământarea continuă – ca poet al mereu neîmpăcatului cu sine om al secolului 20 – pe care Arghezi l-a proiectat până la cerul cel mai de sus al de-săvârșirii (ca în *Cântare omului*), după ce-l cufundase în «noaptea grea» din *Duhovnicească*; s-a scris despre «serafismul» și mai ales «satanismul» arghe-zian. Dar problematica acestei poezii nu e deloc livrescă, *e trăită*; ca atare, di-rectă și stenică, circumscrisă unei filozofii de specific rural și, am zice, valah, aspră și neîmpăcată”. ■ Despre Grigore Preoteasa scrie Mihnea Gheorghiu în *Ceasul de reculegere*: „Din acest firav mănunchi de versuri, pe care l-ar co-pleși cantitativ orice meseriaș contemporan de rime, se desprinde acel suflu de autentică dramă, de sinceră și arzătoare trăire a poeziei, care nu poate fi nici depășit și nici imitat, nici prin suspine meșteșugite și nici prin metafore grandio-locvente, căci au fost scrise și spuse cu lacrimi, cu sânge și cu foc. Făcute oda-tă cu istoria. Nu, la asta nu se scrie cronică literară, se propune ceasul de reculegere”. ■ Despre *Temă și valoare* discută: □ Savin Bratu, *Valoarea de-termină tema*: „Între temă și valoare raportul complex ar fi dat de interdepen-dența dintre istoric (*actual*) și *peren*, dintre *non-estetici* (etic, politic etc.) și *estetic*. De regulă (sunt și excepții, mari!) o carte învinge mai ușor când împli-nește o dublă condiție «tematică». Mai întâi aceea de a produce o temă care să răspundă nevoilor imediate ale contemporanilor și compatrioților (nevoi conștientizate sau nu, programate sau nebănuite). Sociologia literaturii cu-noaște cât de mult depinde succesul unei opere de capacitatea atractivă a te-mei. O operă necitită de publicul căreia i se adresează riscă să rămână neobservată de posteritatea care i-ar stabili valoarea reală, fie și împotriva ce-leia acordate de epocă. În schimb, o operă apreciată de cititori primelor ei ediții intră sigur în reconsiderarea posterității. Care, firește, o va reține sau o va respinge. De aici, a doua condiție «tematică»: o operă care își va fi epuizat te-ma în valoarea ei actuală nu va mai spune nimic urmașilor neinteresați (din punct de vedere non-literar înainte de cel literar!)”. □ Marius Robescu, *Re-cepția valorii*: „Atitudinea criticului (firească, cât timp e înrudită esențial cu a cititorului) se caracterizează prin rezervă la ceea ce contrazice metafizica sa

literară. Criticul, și el, consacră ceea ce îl confirmă. Și nimeni nu e mai supus la gustul momentului decât tocmai criticul. Atunci când teoretizează, el nici nu face altceva decât să deslușească acest gust, eventual să-l normeze. Iar gustul unei epoci, dată fiind, întâi de toate, generalitatea lui, e mai lesne de deslușit ca o structură artistică insolită. Reluând chestiunea în alți termeni, îl văd pe critic posesorul unei experiențe literare complete – până la un anumit nivel. Iar tot ce e compatibil cu ingenioasele sale concluzii, susceptibil de a fi consacrat. Valoarea, în același timp, o văd ca pe o *reformă* ce privește nu doar spiritul în care se va scrie de la ea înainte, ci și felul în care s-a scris. Găsesc că importanța unei mari opere e mai ales aceasta: de a sonda din nou, până la adâncimea tradiției, mediul din care s-a născut”. □ Edgar Papu, *Garanția perenității*: „Unor scriitori li s-ar părea poate o îngrădire faptul de-a li se cere să se oprească la omul pământului și timpului lor, în trăsăturile sale cele mai semnificative. Este, însă, în realitate cel mai larg postulat posibil, este însuși postulatul *eternității*, care poate fi urmărit de cât există marea poezie în toate colțurile lumii. Valoarea își dezvoltă înflorita arborescență în primul rând din geniul artistului, dar nu numai din aceasta, ci și din rădăcina unuia și aceluiasi fundamental registru tematic”. □ Marin Tarangul, *Umanismul socialist*: „Umanismul socialist nu reprezintă cuvintele unui program. De aceea datoria noastră este să vedem ce putem simți în aceste cuvinte. Pentru că, atunci când nu încercăm să simțim e vor să spună cuvintele ele ni se impun ca niște obiecte abstracte cu care nu putem colabora. [...] Umanismul socialist ne cere astăzi tuturor să redescoperim în noi puterea de a simți. El ne cere să rămânem ființe ale sentimentului, atunci când noi poate credem că luciditatea uscată este atributul civilizației moderne. Umanismul socialist cere ca actul moral al creației să ne restituie emoția. Nu putem exista ca oameni în afara actelor morale; și ele nu există fără simțire. Marx vroia ca omul să trăiască în pasiune; este materia prin care ne câștigăm ființa; suntem în măsura în care putem simți! Oricât ar specula intelectual o valoare, ea nu poate fi trăită în afara sentimentului. În societatea noastră, umanismul socialist ne arată că suntem datori în primul rând sentimentului, pentru că avem nevoie de acte de existență și nu de imagini teoretice”. ■ Ion Dodu Bălan scrie despre *Personalitatea cuvintelor*: „Recentul *Dicționar de sinonime*, tipărit de Albatros sub redacția lui Gh. Bulgăre, are darul de a pune pregnant în lumină bogăția limbii noastre, resursele ei lexicale atât de diverse și de generoase, constituindu-se totodată într-un instrument indispensabil de lucru și de pregătire pentru orice vorbitor de limbă română”. ■ În *Viața literară* citim: □ *Șantier* cu anunțarea proiectelor literare ale lui Mihai Beniuc, Paul Everac, N. Barbu, Mircea Lerian, Fănuș Neagu, Ion N. Voiculescu, Mircea Micu”. □ Sub semnătura r. l. citim *Etica adevăratului scriitor*: „Anul acesta, când întâmpinăm Conferința Națională a Partidului, când sărbătorim a 25-a aniversare a Republicii, evenimente politice de majore dimensiuni mobilizează energiile vaste ale națiunii spre noi și hotărâtoare în-

făptuiri. Nu e vreme de taclale sterile. Integrăm cu devoțiune și credință comunistă cărțile noastre acestui elan unanim. Răspundem cu entuziasm încrederii ce ni se acordă. Închinăm Patriei, cu demnitate, priceperea și capacitatea noastră întreagă de creație. În acest fel înnobilăm mereu efigia creatorului-cetățean, lucid, responsabil, purtându-și cu demnitate și onorându-și titlul pe care i l-a conferit societatea noastră socialistă”. □ Sub semnătura *Biroul Uniunii Scriitorilor* citim: „Biroul Uniunii Scriitorilor, întrunit la ședința de lucru în ziua de vineri 7 iulie 1972, luând la discuție încălcarea gravă a normelor statutare și faptele incompatibile cu morala profesională și civică (parazitism social, scandaluri, agresiuni), săvârșite de către Ion Iuga, membru stagiar al Uniunii Scriitorilor, Ion Nicolescu, Grișa Gherghei, Mircea Popa, Gabriel Iuga (Brânzoi) și Dumitru Stancu, membri ai Fondului Literar, și ținând seama că li s-au dat repetate avertismente pe care nu le-au respectat, a hotărât în unanimitate: – excluderea lui Ion Iuga din Uniunea Scriitorilor și din Fondul Literar; – excluderea lui Ion Nicolescu, Grișa Gherghei, Mircea Popa, Gabriel Iuga (Brânzoi) și Dumitru Stancu din Fondul Literar; – interzicerea accesului lor la unitățile Uniunii Scriitorilor”. □ Știri din *Uniunea Scriitorilor*: „În cinstea Conferinței Naționale a P.C.R. și a aniversării a 25 de ani de la proclamarea Republicii, revista «Utunk» a organizat mai multe întâlniri cu cititorii. Scriitorii Létay Lajos, Marosi Peter și Szilágyi István s-au întâlnit cu membrii cencalului literar al liceului din Simleul Silvaniei și apoi cu cititorii Bibliotecii Municipale. La Casa de Cultură din Odorhei, în cadrul seratei omagiale dedicată lui Salamon Ernő criticul Marosi Peter a conferențiat despre viața și opera poetului. Elevii liceului din Miercurea Ciuc s-au întâlni cu Király László, Kocsis István, Létay Lajos, Marosi Peter și Mikó Ervin. La Cluj, la Casa de Cultură din cartierul muncitoresc Dimbul Rotund, a avut loc o șezătoare literară cu participarea scriitorilor Király László, Kocsis István, Létay Lajos, Mikó Ervin. * În cadrul înțelegerii de colaborare dintre Uniunea Scriitorilor din R. S. România și Uniunea Scriitorilor din R. P. Polonă a sosit în țara noastră scriitorul Jerzy Prezdziecki. * În cadrul schimbului redacțional cu revista «Secolul 20» a sosit recent la București Boris Arzumov, redactor al revistei sovietice «Innostrania Literatura». * Scriitorul Ion Hobana, secretar al Uniunii Scriitorilor din R. S. România, a plecat la Trieste (Italia) pentru a participa ca delegat la primul Congres European de literatură științifico-fantastică. ■ În cronica literară intitulată *Poeți ironici și sentimentali* Nicolae Manolescu scrie despre volume: □ *Loto-poeme* de Nina Cassian, Albatros, 1972: „Evident, Nina Cassian și-a pus la punct un limbaj direct, dur, descărnat. Cuvintele sunt șfichiuitoare, sarcastice. Poeta nu menajează pe nimeni, nici pe sine, ironizându-se mereu. Mai adânc, atitudinea aceasta trădează o neîncredere în forța eliberatoare a poeziei. Cadentele generoase, amplele construcții au fost înlocuite de acest lirism extenuat și, adesea, prea economicos, fantezia s-a reprimat. Dacă e, în *Loto-poeme*, o artă a caricaturii, deformatoare, groțești, nu-i mai puțin

vizibilă deformarea artei înseși, prin reducere stilistică și repetare a acelorași obsesii. Ca un alt Cerber Prognatus, manierismul pândește la ușa poetei”.

❑ *Reculegeri* de Camil Baltazar, C.R., 1972: „Originalitatea liricii lui Camil Baltazar este, totuși, evidentă, în dizolvarea melancoliei, a tânjirii caste, a senzualității, într-o plângere interioară lăncedă și sfioasă. Eroticele lui seamănă cu niște psalmi, străbătuți de un adânc fior muzical, care transfigurează sentimentul pentru iubită himerică și, în același timp, reală. Nota specifică vine din amestecul de puritate angelică și de senzorialitate maladivă, de suavități inocente, liliale, blânde și de ferveare carnală”.

■ Recenzii semnează:

❑ Liviu Petrescu scrie despre *Piatră și zăpadă* de Corneliu Ionescu, Junimea, 1972: „Bineînțeles, orice carte proastă poate și merită să fie citită, fie și numai pentru veselia pe care ți-o procură! *Piatră și zăpadă* însă este un roman atât de prost, încât veselia amenință să se transforme în răs nervos”.

❑ Este prezentat și volumul *Amurgul lagunei* de Anton Iordache, C.R., 1972: „Relatarea succintă, sub formă de dialog a interogatoriilor interminabile transformă personajele în simple fanteze, care, stânjenite de biografia cu care le-a înzestrat autorul, execută gesturi dizgrațios mecanice. Romanul mai păcătuiește și printr-o infuzie de sentimentalism, lucru care, în cazul unui roman polițist, este pur și simplu fatal. Atuurile formulei polițiste diminuându-și pe parcurs importanța, romanul pare un manuscris nefinisat prin ale cărui hățișuri ne descurcăm cu greutate, descoperind uneori după o râvnă stimabilă «grăuntele de talent»”.

❑ Viola Vancea comentează *Ochii oamenilor* de Daniel Costa, Albatros, 1972: „Daniel Costa pare a fi înclinat să scrie o epică de notație evoluând pe un fond afectiv ingenuu, tendință dezavantajată în volumul de față prin lipsa de discernământ cu care operează asupra materialului de viață și prin «cultivarea» farsei de un gust îndoielnic ce alungă gravitatea. În ansamblu, volumul se dovedește nesemnificativ, iar debutul editorial prematur”.

❑ Citim și despre volumul *Strigătul nopții* de Ion Puha, Junimea, 1972: „Urmărind fie numai și citatele noastre, te izbește nechemaarea lingvistică a autorului, împerecherea barbară a limbii lui Creangă cu neologismul savant și folclorul suburban. Astfel, imitației epicului, plagiatul aproape, i se alătură vulgaritatea expresiei”.

❑ Mihai Minculescu scrie despre *Jurnal la Morile de Vânt* de Caius Mihăilă, Eminescu, 1972: „Conceput în seria *Însemnărilor unui medic de plasă ale doctorului Ulieru*, serie ilustrată relativ recent de Andrei Pandrea (*Medic la Boișoara*) și Dorel Șora (*Șarpele și cupa*), *Jurnal la Morile de Vânt* ar părea să fie un roman de factură modernă, deși premisele analitice stabilesc un clișeu robinsonian: eroul, tânăr medic, își alege singur «insula», cerând mutarea într-un sat din Deltă în locul altuia din Dobrogea”.

❑ Victor Atanasiu comentează *Ion Pillat – contemporanul nostru* de Victoria Ana Tăușan, Albatros, 1972: „Importanța însăși acordată lui Pillat poate părea excesivă, el fiind un foarte interesant dar nu un mare poet”.

❑ Aurel Goci prezintă *Ocean simplu* de Francisc Păcurariu,

Eminescu, 1972: „Francisc Păcurariu face parte din categoria poezilor care publică numai volume, și nu ies aproape niciodată în reviste”. □ Tot A. [Aurel] G. [Goci] scrie și despre *Epitaf pentru iarbă* de Cristina Tacoi, C.R., 1972: „Pentru Cristina Tacoi poezia este un instrument de exorcizare a condiției sale actricești. Lucrurile se pot rezuma astfel: actrița nu trăiește decât prin cuvintele altora, mai bine zis este trăită de personajele pe care le «joacă» seară de seară, personalitatea sa fiind anihilată”. □ Mircea Anghelescu recenzează „*Șezătoarea*” în *contextul folcloristicii* de Petru Ursache, Minerva, 1972: „O prealabilă cură de slăbire și încă o verificare atentă a formei i-ar fi fost însă, fără îndoială, utile”. ■ În *Cartea străină* citim: □ Nicolae Balotă întreabă *Mac Orlan, un perimat?*, prezentând volumul apărut în colecția Meridian, *Suflete în ceață. Bandera* de Pierre Mac Orlan, în traducerea Ancăi Balaci. □ Mihai Driscu notează apariția volumului *Maeștrii stampe* de Henri Focillon, Ed. Minerva, 1972. □ Cristian Unteanu informează despre apariția cărții *Les mots sous les mots* de Jean Starobinski, Gallimard, 1971. ■ Ileana Vrancea în „*Libertatea de a ridica ipoteze spre viitor*” scrie despre literatura revoluționară și cum a fost aceasta propagată în publicațiile de stângă în deceniul al patrulea: „ostilă rigidității și declarativismului normativ, interesată de discuția crescătoare, la obiect, își vădește astăzi o semnificativă viabilitate”. ■ Revista comemorează *Centenar Dimitrie Anghel*: □ *O autentică personalitate* de Șerban Cioculescu: „Dimitrie Anghel a fost mai mult decât un precursor al simbolismului sau un scriitor de tranziție: a fost o autentică personalitate”. □ *Verlaine, Anghel, Iosif* de Al. Piru: „Este mai mult ca sigur că alegerea poeziilor ca și traducerea lor brută a făcut-o Anghel, lui Iosif revenindu-i, probabil, un rol în versificație. Nici în reviste, nici în volum nu s-a urmat o ordine cronologică a ciclurilor sau a poeziilor din fiecare ciclu. Nu s-ar putea spune de asemenea că selecția a avut în vedere piesele cele mai faimoase. Titlurile au fost uneori modificate, alteori inventate, iar ciclurile amestecate”. ■ În *Prezențe românești* citim despre *Congresul de literatură științifico-fantastică*: „Primul Congres European al literaturii științifico-fantastice se deschide la Triest în 12 iulie. La încheierea lucrărilor, se vor atribui premiile «Europa» pentru cele mai bune lucrări din acest deceniu de creație. Într-o adunare a scriitorilor români de literatura științifico-fantastică s-a hotărât, prin vot, ca din partea noastră să candideze (în ordinea alfabetică): Sergiu Fărcășan, cu romanul *Vă caută un taur*, Ion Hobana, cu eseurile *Vârsta de aur a anticipației românești*, Adrian Rogoz, cu nuvelele reunite în volumul *Altarul zeilor stohastici*”. ■ Valentin Lipatti semnează *UNESCO și problemele culturii*: „Merită să fie subliniat în primul rând faptul că, respingând caracterul îngust, elitist, al culturii, ca și al identificării ei cu artele frumoase, Conferința de la Helsinki a reconfirmat, la nivelul continentului european, dimensiunea multilaterală a fenomenului cultural, ca parte integrantă a dezvoltării social-economice a fiecărui popor. [...] Bilanțul Conferinței de la Helsinki

mi se pare a fi deci încurajator: aceasta a reușit să formuleze principii, obiective și căi concrete de realizare a colaborării culturale, ca factor de pace și de înțelegere între popoare. Ca atare, Conferința de la Helsinki a constituit un excelent prilej de reafirmare a evoluției pozitive pe care relațiile inter-europene o înregistrează în etapa actuală a vieții politice în Europa”. ■ Marc Granier realizează un interviu cu Arthur Haulot despre *A X-a Bienală de poezie KNOCKE – 1972*: “– *Ce obiective va avea Bienala din 1972?* – Trebuie să folosesc încă o dată pluralul, fiindcă Bienala din ‘72 va avea două obiective: pe de o parte vom trece în revistă marile curente din poezia lumii în cursul ultimilor douăzeci de ani. Pe de altă parte, sub titlul *Poezia și copilăria*, vom încerca să punem în evidență procedeele specifice pe care va trebui să le folosim pentru a apropia copiii de poezie”.

● [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 84**] La întrebarea revistei, *Ce așteptați de la Conferința Națională a Partidului și cu ce rezultate în muncă o întâmpinați?* răspunde Mihnea Gheorghiu, prim vice-președinte al Institutului Român pentru relații culturale cu străinătatea: „O dezbatere a adevărului – că valorile politice socialiste sunt implicit și valori etice. Să releve capacitatea democrației socialiste de a perfecționa noul tip de conducere politică a societății. Să impună atenției organizațiilor sociale existente (inclusiv uniunilor de creatori) importanta și răspunderile participării lor directe și active la viață politică a țării, la elaborarea deciziilor cu caracter obștesc în interesul general. Editura Scrisul românesc din Craiova a trimis la tipar cartea mea *Scene din viață publică*, scrisă tocmai pe tema enunțată mai sus”. ■ Răspunde, de asemenea, Mircea Horia Simionescu, directorul Operei Române: „Ne aflăm în fața unui program fascinant de activitate, sprijinit și garantat de aprecieri științifice asupra realităților și specificului nostru. Acest program înseamnă civilizație. Acest program însemnează cultură. Acest program însemnează, de fapt, o etapă de ridicare pe o treaptă și mai înaltă a complexului edificiu al României socialiste. Acestui program îi va da noi directive Conferința Națională a Partidului.” ■ Zoe Dumitrescu-Bușulenga semnează articolul de implicare civică *Politicile culturale și politică europeană*, despre conferința UNESCO de la Helsinki, 1972, cu privire la statele europene: „... peste tot, în plene și în comisii, delegații României socialiste au susținut toate principiile fundamentale ale politicii noastre culturale, derivate din principiile atât de solide, de ferme, de înțelept echilibrate ale politicii noastre externe, sintetizate în acea formulă binevenită în actualele împrejurări politice europene și anume «cultura, premisă a păcii». O dată mai mult, în zilele de la Helsinki, pe care e bine să le rememorăm în preajma Conferinței Naționale a P.C.R., țara noastră a arătat cu claritate dorința ei de a coopera cu Europa și cu întreaga lume, într-un evantai din ce în ce mai deschis, și pe acest tărâm fecund al culturii. Exprimând deschis, în spiritul de franchise care caracterizează politicile noastre pe toate planurile, ceea ce este dispusă să primească și să ofere la rândul sau lumii, țară

noastră a reformulat criteriile după care se conduce și în cultură, criterii adânc umaniste, care creează și slujesc într-adevăr climatul necesar al cooperării europene și mondiale. Respectul față de cultura oricărui popor, mare sau mic, dorința de cunoaștere reciprocă, dincolo de orice deosebiri de vederi, cu păstrarea fermă însă a criteriilor proprii de realizare, etice și estetice în același timp, care să ferească de poluarea intelectuală, educarea tineretului în spiritul acestui respect față de tezaurele celorlalte popoare și al voinței de colaborare pe temeiul stimei reciproce și neingerenței în treburile lor, au fost câteva din criteriile expuse și la *Eurocult*, ca și în orice alte împrejurări de delegația română”.

15 iulie

- **[„Munca”, nr. 7671]** În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Gheorghe Chirculescu, Gheorghe Arădeanu Bera.

- **[„Flacăra”, nr. 29]** În rubrica *Pe platourile noastre* apare o notă despre filmul *Bariera*, regizat de Mircea Mureșan și Teodor Mazilu, precum și despre *Pădurea pierdută*, al cărui scenariu este semnat de Titus Popovici și Petre Sălcudeanu. □ Henri Wald semnează eseu *Predicția*. □ În *Glob Comentar Foto* se publică, cu titlul *Columbia University: Omagiu lui Hitchcock*, o fotografie a scriitorului la primirea titlului onorific de Doctor în științe umaniste conferit de Universitatea Columbia. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, este prezentată antologia *Sociologia literaturii* a lui Lucien Goldmann (Editura Politică). □ În *Memento*, *Cinema* se publică o notă despre ecranizarea piesei lui Arthur Miller, *Vedere de pe pod*, de către Sidney Lumet. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, sunt prezentate piesele *Iași în carnaval* de V. Alecsandri (Teatrul Național din Iași), *Unchiul nostru din Jamaica* de Dan Tărchilă, *După cădere* de Arthur Miller (Teatrul Mic).

- **[„Luceafărul”, nr. 29]** Acest număr al revistei celebrează Conferința Națională a Partidului Comunist, majoritatea articolelor și poeziilor omagiind ideile specifice politicii sale. Editorialul conține un scurt manifest care îi vizează pe artiști: „Redați în artă mărețele transformări socialiste ale țării, munca clocotitoare a milioane de oameni: veți găsi și contradicții și conflicte reale, nu închipuite, și fapte mărețe, emoționante, demne de numele de om. Redați frumosul și iubirea în înțelesul lor măreț! Folosiți arta umorului, satirizați defectele care se manifestă în societate și la oameni! Faceți din arta voastră un instrument de perfecționare continuă a societății, a omului, de afirmare a dreptății și echității sociale, a modului de muncă și viața socialistă și comunistă. Aveți în fața voastră o perspectivă largă: puneți talentul și măiestria de care dispuneți în slujba unei arte închinată poporului, cauzei socialismului și comunismului în patria voastră!”. ■ Cu ocazia centenarului nașterii lui Dimitrie Anghel, Georgeta Horodincă îi face un *Portret speculativ*, iar M.

I. Dragomirescu scrie despre colaborarea literară „cea mai întinsă, mai durabilă, mai apreciată de cititori și de critică” a acestuia, și anume cu Șt. O. Iosif: „În perioada aceasta de colaborare intensă, 1907-1910, D. Anghel aproape a renunțat să mai semneze singur, dăruindu-se total operelor semnate de Șt. O. Iosif, dar concepute și realizate în primul rînd de el. Iosif a putut participa la discutarea temelor înaintea elaborării, a contribuit, desigur, cu experiența lui de poet și traducător la găsirea unor formulări, dar creația semnată de ei împreună îl reprezintă pe D. Anghel ca gust, ca experiență umană și ca expresie artistică”. □ Nicolae Ciobanu recenzază monografia *Tudor Arghezi* a lui Dumitru Micu: „nu ezităm să afirmăm că reușita demonstrației propuse de autorul ei stă în ridicatul coeficient de contopire între ceea ce considerăm a fi *spiritul*, iar de alta *litera*, unei opere literare magnifice precum cea argheziană. [...] Micro-monografia *Tudor Arghezi* transcede descriția chemată să documenteze detaliat și se angajează în efortul unei demonstrații impulsionate direct de idei critice care vizează direct judecări de valoare pe cît de tranșante, tot pe atît de spectaculoase”. □ Este anunțată prezența în librării a unor noi apariții editoriale precum Immanuel Kant, *Critica rațiunii practice* (Ed. Științifică), Șerban Cioculescu, *Viața lui I. L. Caragiale* (ediția a III-a, Minerva) sau Alexandru Odobescu, *Pseudo-Cynegetikos* (Ediție critică de G. Plenescu, cuvînt înainte de Constantin Măciucă, Eminescu). □ Biroul Uniunii Scriitorilor anunță excluderea lui Ion Iuga din Uniunea Scriitorilor și din Fondul Literar, precum și a lui Ion Nicolescu, Grișa Gherghei, Mircea Popa, Gabriel Iuga și Dumitru Stancu din Fondul Literar. Motivele invocate sunt „parazitism social, scandaluri, agresiuni”. □ Mihai Beniuc face o pleatorie pentru utilitatea literaturii: „Dar oare trebuie literatura să fie utilă? Nu ajunge dacă numai distrează? Să distreze, nu strică. Dacă plictisește, nu interesează pe nimeni”. □ În ce privește viața literară din străinătate, sunt menționate evenimente precum publicarea unei antologii Stanislaw Lem de către Editura Literară din Cracovia, și încheierea procesului lui Clifford Irving, condamnat la închisoare în urma publicării falsei autobiografii a unui miliardar. ■ Ion Caraion traduce poeme din numeroși scriitori francezi. □ Nicolae Velea publică un fragment de proză, la rubrica *Proverbe*. □ Apare încă un fragment din memoriile lui Sașa Pană, *născut în '02*.

• [„Convorbiri literare”, nr. 13] Const. Ciopraga se situează între *Solar și nocturn*: „Există în literatura română o lumină solară și o alta siderală, nocturnă, dar nu într-un regim de egalitate. Nocturnul ca spaimă și macabru, măștile melancoliei negre sunt mai degrabă excepții. Prioritate evidentă au solarii, trăsătură raportată până acum la nostalgia clarității latine”. ■ În cadrul anchetei : *Cronicarii despre Cronica literară*, răspund la înrebări: (1. *Care este raportul dintre efemer și etern în judecata enunțată în cronica literară?* Amintiți-vă câteva proprii propoziții critice pe care trecerea anilor le-a, să zicem, validat. Și, tot, așa, câteva pe care le-a infirmat. 2. *Cum explicați opiniile*

*total inverse emise simultan asupra unor cărți relativ recente? 3. Numind dificultățile literare și extraliterare de care v-ați lovit în activitatea de cronicar literar, vă rugăm să meditați câteva clipe la efortul pe care l-ați făcut pentru a le depăși) Al Andriescu, Voicu Bugariu, Gheorghe Grigurcu. □ Al. Andriescu: *Noblețea sincerității*: „1. Cronicarul are în vedere, deci, nu o singură carte, cum pledează aparențele, ci o literatură, plecând de la o ilustrare minimă, care poate fi și o singură carte. Ivită altfel, cronica literară este și un excelent prilej de a face portretul scriitorului respectiv, care poate interesa oricând istoria literară. 2. Opiniile total diferite despre aparițiile recente sunt generate de cauze foarte diverse. Fără plăcere să încercăm totuși să le înșirăm. În ordinea nocivității, aş menționa, mai întâi, spiritul de grup, la baza căruia nu stau, nobile afinități literare, care n-ar trebui să explice, nici ele, ca și prietenia, spiritul partizan, ci, de cele mai multe ori, interese extraliterare. Alteori, de vină poate să fie chiar reputația autorului care, odată stabilită, nu mai este verificată de toată critica, la o nouă apariție, și atunci un anume conformism uniformizează judecata în așa măsură că o opinie contrară, mai aproape de adevăr, poate să apară cu totul distonată față de corul aproape general. 3. Poate că dintre toate speciile critice, cronica literară îi pune autorului în față cele mai multe și mai mari dificultăți. Cronica literară cere, am risca să spunem, o înzestrare specială de la cel care o practică: pe lângă o vastă informație asupra ansamblului literaturii și o deplină cunoaștere a celei actuale, gust literar sigur și posibilitatea de a găsi o formulare penetrantă, talent, deci, ea presupune și o deplină intransigență”. □ Voicu Bugariu: *Critica proastă se naște moartă*: „Marea critică trăiește și îmbătrânește cu demnitate. Cronica literară poate fi și ea în una din aceste situații”. 2. Opiniile inverse despre aceeași carte sunt lovituri date ideii de obiectivitate în critică. 3. Faptul de a nu fi o abstracțiune este principala dificultate pe care o întâmpină cronicarul literar”. □ Gheorghe Grigurcu: *Statutul moral al cronicarului*: „1. Cronica literară mi se pare o aventură, una din cele mai nobile aventuri ale spiritului creator, dornic de a se legitima legitimând. Ea nu are (nu trebuie să aibă) o altă acoperire decât pasiunea pentru creația literară, exprimată în egală măsură prin intensitatea afirmării și a negării. [...] Orgoliul secret al cronicarului e de a mânui o materie sensibilă, care în vecinătatea imediată a producției comentate să se impregneze de fluidul acesteia, să se constituie într-o repică vie la operă. Și credem, cronicarul inspirat izbutește să construiască homunculul. 2. Nimic mai natural că în legătură cu o carte se emit opinii opuse! Activitatea critică având o accepțiune diferită de cea a științelor exacte... Sunt două tipuri de contradicții ale sentinței critice: unele spontane, provenind dintr-o bună credință limitată, având nevoie de adjuvanți, ori chiar de modele spre a putea funcționa, predispusă, în lipsa, ori prin alegerea greșită a acestora, la intoleranță ori la generozitate în exces. Este cazul, în speță, al unor cronicari foarte tineri care cred că... tot ce zboară se mănâncă. 3. O primă dificultate vizând statutul moral al cronicarului rezită în*

raporturile cu conducerea revistei la care publică. Un cronicar de conștiință nu are voie să renunțe ocazional la principiile sale, dar nici măcar să-și nuanțeze opinia în funcție de conjunctura redacțională. [...] O a doua chestiune, de ordin mai general, constă în gravitatea (vorba vine) de a convinge, atunci când ai emis o părere, infirmând o alta de o mai largă circulație, că nu reprezintă niște interese oculte, că nu ai niște intenții... diabolice!”. ■ Constantin Noica prezintă *Semnificația istorică a operei lui Teofil Coridaleu (V)*: „Exemplul lui Coridaleu, care comentează ansamblul operelor, vine deci să înalțe pe ceilalți interpreți la nivelul de comentariu ai unei opere în întregul ei. Un exeget aristotelic trebuie să fie întotdeauna *Exegetul*, iar ceea ce se spunea despre Alexandru, cum că era un «Aristotel viu» trebuie să fie adevărat pentru orice comentator: este un «Aristotel viu», adică dă socoteală de cunoașterea umană, sau atunci nu este decât un comentator de opere izolate”. ■ În textul *Finalitatea analizei*, Al. Călinescu scrie despre romanul lui Anton Holban: „Există două mesaje în *O moarte care nu dovedește nimic* cu valoare simbolică în cea ce privește eficacitatea și finalitatea explorărilor analitice pe care le întreprinde, cu o furie maladivă, personajul principal”. ■ Daniel Dimitriu recenzează două volume de versuri. □ Traian Iancu: *Noi*: „Se poate spune că parte din poeziile volumului *Noi* sunt ocazionale. Se pleacă de la eveniment, în majoritatea cazurilor e vorba de un eveniment cu implicații în sfera socialului sau a politicului”. □ H. Țugu: „Luminile zilei este al patrulea volum publicat de poet de la război încoace. El continuă pe cele trei precedente cu evidentă consecvență, uneori repetând, alteori adâncindu-le motivele”. ■ George Pruteanu prezintă romanul lui Anton Iordache: *Amurgul lagunei*, (C.R., 1972): „Este o narațiune exclusiv polițistă pe care, probabil din cauză că nu e încheată pe focuri de pistol, autorul și-o subintitulează *O investigație psihologică*. Investigație este într-adevăr, dar psihologismul ei este cu totul pe deasupra”. ■ Al. Dobrescu analizează două studii critice. □ Primul aparține Elenei Zaharia și este dedicat lui *Ion Vinea*: „Monografia Elenei Zaharia ... urmărește restituirea unui Vinea unitar, prin investirea lunetecului cu valoarea de semn al întregii sale literaturi. Ipoteza este seducătoare și argumentele extrase din proză și parte a poeziei sunt demne de toată atenția. Rămân însă în afara posibilităților de dovedire o altă parte a poeziei și publicistica, în speță pamfletul (Vinea își scotea gazetăria o altă față a literaturii artistice)”. □ Al doilea studiu este al lui Vlad Sorianu: „*Contrapunct critic*, bunăoară. Adună pe trei secțiuni (poezie, proză, eseu) parte din recenziile de o îngrijorătoare platitudine pe care autorul le-a tipărit atâția ani în paginile «Ateneului». Cu toate astea, Sorianu vrea cu orice preț să fie privit ca un critic marxist...”. ■ Adrian Anghelescu semnalează traducerea romanului *Un veac de singurătate* al lui Gabriel Garcia Márquez: „Ceea ce apropie romanul lui Gabriel Garcia Márquez de filonul realismului magic nu sunt doar aceste ieșite din comun experiențe, intuiții și deprinderi umane, ci și fervoarea, patima obstinată cu care cei mai mulți din membrii clanului Buen-

dia se vor angaja în acte al căror sens se va vădi întotdeauna pentru ei un fel de «fata morgana». Această febrilă căutare a unui tâlc al existenței se soldează tot mai puțin o dată cu scurgerea ineluctabilă a timpului, ca o transcedere a condiției lor umane”. ■ Mircea Iorgulescu prezintă activitatea profesională a lui *Mircea Horia Simionescu*: „Târziu, în jurul vârstei de 40 de ani, a debutat și Mircea Horia Simionescu, autorul unei curate «Comedii livrești» intitulată *Ingeniosul bine temperat*, operă de bizară imaginație din care scriitorul a dat la iveală primele două volume, *Dicționar onomastic* (1969) și *Bibliografia generală* (1970)...”.

16 iulie

● [„Scânteia”, nr. 9210] Mihai Beniuc scrie despre *Omul socialismului*, în preajma Conferinței Naționale a partidului: „Omul nou din România socialismului în multilaterală dezvoltare, aplecat asupra muncii mâinilor și minții sale, dar stânjenit nu o dată de aceia care vor «câștigul fără muncă», cum a spus Eminescu. E vorba aici de o bătalie, care trebuie să devină tot mai aprigă. Nimeni să nu câștige fără muncă. Munca, prin valoarea ei socială, să fie considerată ca singura justificare a existenței. Cineva, căruia i s-a luat casa, pe motiv că nu se justifică luxul ei și i s-a dat alta, corespunzătoare, a zis: «Au împușcat un purece. Îmi voi clădi o altă casă la fel de frumoasă». Ce înseamnă aceasta? Că există unii oameni care au venituri ilicite. Dar oricine știe că un venit ilicit este un furt din munca altora. Deci raportul om-om nu este totdeauna cel dorit. Știm cu toții că nu suntem egal înzestrați de la natură. Dar această inegalitate permite doar venit corespunzător valorii muncii socialmente necesare. Nu justifică parazitismul. S-ar putea spune, nu fără oarecare dreptate, că aceștia sunt paraziții care ies pe frunte, ca să se vadă. Nu e mai bine să nu aibă de unde să iasă? Ar putea exista niște etuve sociale, care să pună capăt parazitismului, imposturii și tuturor pretențiilor nejustificate. «Scânteia» face un act de înaltă echitate socială dând la iveală mentalități parazitare, pe cel ce încearcă să-și ascundă mercantilismul, egoismul sub faldurile principiilor noastre”.

● [„Steaua”, nr. 14] Subiectul dezbaterii propus în editorial, semnat de Leon Baconsky, este „o istorie vie a literaturii”; editorialistul constată amploarea luărilor de cuvânt din presă (*Tribuna, Cronica*) și de la recente Conferințe ale scriitorilor, intervențiile fiind unanim de acord că, în ciuda multor lipsuri precum existența unor sinteze destinate momentului; glosarea festivă în marginea „realizărilor” și „lipsurilor” mai multor decenii de literatură; absența unor studii de amploare sau monografii asupra scriitorilor mai importanți; practica referințelor la autorități critice și teoreticieni străini; că, în ciuda lipsurilor enumerate, este imperios necesar să se pornească pe drumul revizuirilor curajoase și oneste, dublate de rigoare științifică (editorialul *În dezbattere: o istorie vie a literaturii*). ■ Partea a doua din memorialul de călătorie a lui Eugen Barbu deschide porțile străinătății și ale civilizației din marile orașe euro-

pene Roma, Londra, Paris (articolul *Călătorind...*) ■ T. Tihan insistă asupra ideilor sale privitoare la raportul artă-societate, articol din care nu lipsesc referiri la „dezideratul umanist”, „comenzile sociale ale vremii”, „arta socială”, „planul imaginar al literaturii tinde să devină una cu spațiul real”, „marele artist realist” (articolul *Vocația socială a scriitorului*). ■ La împlinirea a 70 de ani de la naștere, Gh. Bulgăr aduce un omagiu lui Alf Lombard, savantul suedez care și-a dedicat 40 de ani studiului limbii române în lucrări precum *La prononciation du roumain* (1935), *Destinele latinității din răsărit și Termenii etnici în limba română* (din revista *Studia neophilologica*, 1971), iar la sfârșitul articolului face propunerea ca Dacia din Cluj să-i publice volumele de studii esențiale pentru filologia română (articolul *Omagiu lui Alf Lombard*). ■ Platon Pardău publică un amplu fragment, *Damian*, din romanul *Ore de dimineață*, în curs de apariție la C.R.. ■ Începând eseu cu definiția „seducției” dată de Lazăr Șăineanu în dicționarul din 1914, Gabriela Melinescu găsește că un anumit tip de seducție (ca acela al reclamelor și publicității îndrăcite ale unor produse) exprimă o adevărată violență asupra omului (articolul *Seducția, o adevărată violență*, rubrica: „cutia Pandorei”). ■ Mihai Drăgan analizează minuțios monografia lui Al. Piru despre G. Ibrăileanu, scrisă între 1945-1946, la origine o teză de doctorat susținută cu G. Călinescu, iar după observarea mai multor neajunsuri (lacune de informație; eludarea unor aspecte importante ale activității critice a lui Ibrăileanu; metoda descrierii neutre și a rezumatului; minuția arhivistică), se întreabă legitim dacă este o „carte fundamentală”, precum susține autorul, fiindcă atunci „când un autor se laudă, din prea multă modestie, că a elaborat o monografie «fundamentală», ea fiind în realitate, o carte prea obișnuită, total vulnerabilă în punctele ei esențiale”. ■ Apreciind laudativ inițiativa editurii Minerva de a dăruii cititorilor monumentală operă a savantului B. P. Hașdeu, *Etymologicum magnum Romaniae*, în ediție integrală, îngrijită și prefațată competent de lingvistul Grigore Brâncuș, Geo Șerban descrie astfel munca lui Hașdeu la marele dicționar: „Parcă anume Hașdeu fuge de morga, de gravitatea afectată a învățatului care dă lecții, deși el împinge până la limita maximă scrupulul științific. Fantast și riguros, în același timp, Hașdeu edifică în jurul fiecărei noțiuni incluse în dicționarul său o densă plasă de sugestii și argumente, într-o înlănțuire sistematică, ingenioasă, mereu surprinzătoare, fugind de tipare fixe [...] ca în cele mai moderne modelări structuraliste, expresie pură a unei viziuni integratoare și omogenizatoare, reductibilă la esențe” (articolul *Hașdeu în Etymologicum magnum Romaniae*, rubrica „cronica edițiilor”). ■ Barutu T. Arghezi rememorează originile părinților săi, într-un efort de recuperare documentară, și dezvăluie că volumul *Icoane de lemn* (1930) a fost cât pe ce să fie publicat cu titlul *Amintirile ierodiaconului Iosif* (ceea ce se și păstrează în subtitlul primei publicări) din care apăruseră deja câteva extrase prin anul 1923 în ziarul *Națiunea* (articolul *Remember*, rubrica „hotare de aer”). ■

Matei Călinescu publică poemul *Două nopți*. ■ Petru Poantă face cronica literară al unui volum de poezie, cuprinzând „toate vârstele poetului” din 1942 până în clipa prezentului din creația lui Ștefan Aug. Doinas, *Ce mi s-a întâmplat cu două cuvinte*, în care află două nivele: „baladescul și descriptivismul narcisist” și, deși criticul este conștient că „lirica nu poate fi altceva decât «un descântec al condiției umane»” și că un poet „nu trebuie judecat prin prisma banalei probleme a influențelor”, nu se poate abține să nu consemneze: „Cutare vers îl amintește pe Mallarmé ori pe Valéry, altul pe Rilke și Barbu. Foarte bine, căci în cele din urmă rămâne doar puterea de esențializare comună acestor mai poeți. Dar sintaxa integrală este singulară.” ■ Mărturisind cu sinceritate că „nimic nu lăsa să se înțeleagă la acest poet, eventuale apetituri epice”, Virgil Ardeleanu glosează pe marginea romanului *Patima* al lui Mircea Micu, căruia îi găsește filiații în proza transilvană a lui Slavici, și îi concede autorului „dotarea epică”. ■ H. Zalis pune în dezbatere amănunțită acuzația de naturalism care i s-a adus lui L. Rebreanu legat de mediul, vulgar sau trivial, din care și-a ales eroii, și parcurge analitic în straturile de adâncime toate romanele romancierului, cu obsesii psihologice sau patologice (*Ion, Ciuleandra, Răscoala, Pădurea spânzuraților, Gorila, Adam și Eva, Jar*) (studiul *Liviu Rebreanu și naturalismul*). ■ Dinu Pillat dă spre publicare un fragment dintr-un studiu intitulat *Dostoievski în conștiința literară românească*. ■ Romul Munteanu se ocupă de critica tematică în articolul *Variantele și invariantele criticii tematice: Jean-Pierre Richard*.

18 iulie

• [„Scânteia”, nr. 9212] Pe prima pagină citim *Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român*: „Luni, 17 iulie a.c., a avut loc ședința plenară a Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Plenara a adoptat în unanimitate Tezele asupra principalelor probleme cuprinse în raportul care va fi prezentat de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Conferința Națională a P.C.R. Au fost, de asemenea, aprobate unele măsuri cu privire la desfășurarea lucrărilor Conferinței Naționale”. □ Se anunță că *Măine încep la București lucrările Conferinței Naționale a partidului*, cu informația suplimentară: „Țara întreagă întâmpină în haină de lucru marea dezbatere pentru accelerarea progresului societății noastre socialiste”. ■ Létay Lajos scrie despre *Etica literaturii*: „În cinstea Conferinței Naționale a partidului – chiar dacă nu putem cita numărul exact al poeziilor, având în vedere faptul că procesul de creație sau durata sa nu pot fi determinate dinainte sau re-determinate, chiar dacă cercetările în domeniul sufletului omenesc nu le efectuăm cu aceleași scopuri imediat practice cu care o fac, spre exemplu colegii noștri preocupați de știință – merită să ne întrebăm din când în când: Cu ce contribuie *la prezent*, la afirmarea lui, literatura zilelor noastre? Și va trebui să analizăm modul cum este satisfăcută una dintre cerințele cele mai elementare

ale literaturii, aceea de a fi citită, de a îndemna ochiul să zăbovească asupra literei, dar mai clar modul cum își îndeplinește creația rolul său în influențarea evoluției conștiinței și a caracterului, în cultivarea și afirmarea normelor eticii socialiste, comuniste, a relațiilor dintre om și om, om și colectivitate, om și problemele obștești, om și muncă – adică cum înfățișează felul în care trăim, cum influențează felul în care ar trebui să trăim. [...] Sunt încredințat că orice scriitor autentic al țării noastre privește cu încredere către poporul căruia îi aparține, către viitorul conturat de programul cuceritor al partidului. Trăim o realitate a țării fără precedent, un timp al demnității noastre socialiste. Avem datoria să le surprindem în cuvânt în toată măreția lor. Climatul perfecționării implică nu numai perfecționarea tehnicii, a economiei, ci și pe aceea a omului. Aici, noi, scriitorii, avem multe și nobile îndatoriri de onorat. Și le vom onora, sunt convins”.

19 iulie

- [„**Munca**”, nr. 7674] Pe prima pagină este publicată o poezie semnată de Gheorghe Mateescu, intitulată *Partidului*. □ În *Pe glob. În 24 de ore* revista publică o notiță despre intenția de ecranizare, în S.U.A., a *Divinei Comedii*.

- [„**Scânteia**”, nr. 9213] După ce citim pe prima pagină *Succes deplin lucrărilor Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român!*, găsim editoria-lul nesemnat *Partidul conducătorul nostru*: „Reprezentând necesități obiective impuse de noul stadiu de dezvoltare a României socialiste, creșterea continuă a rolului conducător al partidului și perfecționarea conducerii vieții sociale se afirmă ca procese fundamentale ale dezvoltării societății noastre, menite să pună în valoare imensele ei resurse de progres, să afirme plenar forța transformatoare și superioritatea socialismului. Oamenii muncii de la orașe și sate, întregul nostru popor exprimă Conferinței Naționale cele mai calde urări de succes, o dată cu asigurarea că nu-și vor precupeți eforturile spre a da viață hotărârilor ce vor fi adoptate, astfel încât, prin înfăptuirea politicii marxist-leniniste a partidului, să înalțe patria noastră pe noi culmi ale progresului și civilizației socialiste”. Urmează și o anchetă realizată de reporterii și corespondenții „Scânteii”, *Astăzi, în Sala Palatului, este prezent, cu gândurile și voința sa, întregul popor*. ■ În acest număr apar și două poezii dedicate Partidului: *Așa te știm, Partid!* de Niculae Stoian și *Floare între flori* de Radu Selezjan. ■ Numărul vine și cu texte de susținere: □ Eugen Barbu, *Cuvinte de anticipație la o dezbatere amplă, responsabilă și optimistă*: „Are să se discute în următoarele zile, cu siguranță, foarte mult despre ceea ce a fost proiectat și despre ceea ce s-a realizat, despre modul în care proiectele au fost sau nu au fost duse la capăt și din ce motive. Se va vorbi despre motivele obiective ale unor succese, dar și despre motivele obiective ale unor insuccese. Principalul lucru este că bilanțul pe care putem să-l facem este pozitiv. O simplă trecere în revistă a celor făgăduite și aduse la îndeplinire, cred eu că ne-ar umple de op-

timism. Unde se lucrează mult, pot exista și erori, și pierderi, și întârzieri, important însă rămâne faptul că adunate cap la cap, toate cele săvârșite de eroica noastră clasă muncitoare întrunesc cifre impresionante”. □ Szasz János, *Supremația faptei*: „Planurile comuniștilor izvorăsc din realitate și se transformă în realitate. Supremația faptei în condițiile socialismului din România se reliefează tocmai prin aceea că și vorba comuniștilor și faptele lor sunt în concordanță cu bătăile inimii țării. Fapta este și rămâne cartea de vizită anonimă, colectivă a comuniștilor, care răspund – urmați de întregul popor, strâns unit în jurul partidului – cu faptele lor la marea chemare a timpului, cucerind a treia ei dimensiune: viitorul”. □ Dumitru Ghișe, *Perfecționări în opera de promovare a culturii noi, socialiste*: „Întreaga activitate desfășurată în domeniul culturii, a creației și difuzării valorilor spirituale trebuie să devină în și mai mare măsură un instrument puternic de acțiune socială, apt să înrăurească conștiințele, să clarifice problemele cele mai complexe ale existenței. Acțiunea culturală nu mai poate fi în nici o împrejurare purtătoarea unor colecții de formule și adevăruri abstracte ci, pornită din înțelegerea miezului vieții concrete a oamenilor, a preocupărilor lor prezente, să contribuie efectiv, întrupată în cele mai noi și variate modalități, la perfecționarea personalității umane, la dezvoltarea multilaterală a omului de tip nou. Conferința Națională a partidului, prin analiza profundă pe care o va face proceselor dezvoltării întregii noastre societăți, prin fixarea direcțiilor principale de acțiune în următorii ani, va înfățișa întregului nostru popor să-și sporească nemăsurat zestrea ei de frumusețe și bogăție. Mereu perfectibilă, viața noastră se și perfecționează continuu”.

• **[„Viața studentească”, Nr. 27-28]** Număr consacrat în majoritatea paginilor sale desfășurării lucrărilor Conferinței Naționale a P.C.R., cu articole de genul *Mereu în avangarda răspunderii supreme față de destinele țării!* de N. Stoian. □ M. N. Rusu și Ion Cristoiu semnează rubrica de Carte, *Cronicarii noștri vă recomandă* – printre volume ca *Izvoade* de Blaga a Editura Minerva; Croce – *Poezia* (Editura Univers); *Brâncuși* – ediția lui Petru Comarnescu (Editura Meridiane; S. Bellow – *Trăiește-ți clipa*, Mircea Micu – *Patima* (Editura Cartea Românească); respectiv Kant – *Critica rațiunii practice*; Iorga – *Sinteza bizantină* (Editura Biblioteca pentru toți); Al. Ivăsiuc – *Radicalitate și valoare* (volum ce reunește tabletele din „Contemporanul” și „România literară”). ■ În a doua jumătate a lui august se desfășoară la București cel de-al VII-lea Congres Internațional de estetică, având ca temă: *Estetica, artă și condiție umană contemporană*. Tema încearcă să cuprindă două direcții fundamentale ale discuțiilor asupra artei contemporane: „pe de o parte, modificările survenite în câmpul esteticii, ca urmare a modificărilor din realitatea artistică și din realitatea altor discipline ale spiritului. Pe de altă parte, raportarea artei la condiția umană contemporană, sugerând locul important al acestei dimensiuni umane între problemele care preocupă astăzi omenirea”. Cu grupajul *Estetica*

– o dimensiune a omului contemporan, „Viața Studențească” își propune, prin eseuri și cronici, o avanpremieră studențească a sensibilității estetice contemporane. Semnează: M. N. Rusu – *Revirimentul estetic* (discutând volumele unor Ion Ianoși – *Dialectică și estetică*, Ed. Științifică, N. Tertulian – *Eseuri*, EPL, 1966 – „pe urmele lui Lukács, propune eseu ontologic ca modalitate de reflectare a problematicei literare contemporane”- sau Mihail Grădinaru – *Prolegomene la o poietică marxistă*, Junimea, 1972, „o abordare netă, frontală a problematicei estetice de pe pozițiile materialismului dialectic și istoric”); C. Pricop – *Sistem și estetică contemporană* (pe urmele lui Carlo Bo, *Literatura ca viață*, în *Moștenirea lui Leopardi*, Univers, 1972 sau a lui Mikel Dufrenne, *Pentru om*, Ed. Politică, 1971, dar urmărind și volumul apărut în 1972 la Ed. Academiei, *Mărturia artei* de V. Ernest Mașek); Vasile Constantinescu – *Estetic și social* (despre teoriile lui Gorki și Tudor Vianu: „Relația dintre estetic și social devine, în aceste noi condiții, următoarea: *socialul* înfăptuiește *umanizarea*, iar *esteticul* desăvârșește *umanizarea socialului*... Dacă socialul, prin natura sa, îi umanizează *pe fiecare prin toți*, în aceeași măsură esteticul, datorită specificului său, îi umanizează *pe toți prin fiecare*... Arta este în chip esențial o creație etică, fiindu-i inerentă esența eticii socialiste. Sensul pe care Gorki îl conferă esteticii – *frumosul ca etică a umanității*, punct în care se întâlnește cu afirmația lui Tudor Vianu că *frumosul este simbol al moralității* – este cea mai înaltă expresie a vocației pe care o poate avea arta în noile condiții ale socialismului, de a însemna – ca o lucrare de anvergură națională – desăvârșirea umanizării socialului, într-un cuvânt, *desăvârșirea umanismului*.”); Ion Cristoiu – *Unele dificultăți ale cercetării estetice* (prezentând volumul de la Ed. Academiei de Grigore Smeu, *Previzibil și imprevizibil în epică*, 1972, despre modificările conceptelor estetice în realitatea contemporană). ■ În nr. 31-32, ca o concluzie a Congresului, articolul lui M. N. Rusu și D. Mielcescu, *Estetica – de la contemplație la acțiune*. De reținut și o opinie a unuia dintre participanții principali, Mikel Dufrenne, cuprinsă în ancheta *Estetica – în perspectiva unei etici a viitorului* (nr. 34, 11 octombrie 1972), un fel de răspuns la întrebarea *Cum apreciați educația estetică a tineretului și ce influență credeți că ar avea pentru formarea idealului său de viață* : „...adevărul e că, la ora actuală, se face foarte puțin în lume pentru a educa tână generație din punct de vedere estetic. Singura problemă a educației estetice este ca orientarea să nu fie forțată, să nu se impună un anumit tip de artă, muzică sau pictură. Asta ar îndepărta tinerii de la diversele forme de expresie artistică. Nu trebuie ca această luare de contact să fie comandată: dimpotrivă, ea trebuie dirijată în așa fel încât fiecare să-și găsească domeniul și formele de artă pentru care are predispoziție... Arta este domeniul de activitate în care tineretul ia cunoștință (din nou) de libertate, domeniul în care poate într-adevăr să se bucure”.

20 iulie

● **[„Scânteia”, nr. 9214]** Numărul stă sub semnul Conferinței Naționale a partidului. Aflăm că „Secțiunea cu privire la activitatea ideologică și culturală, elaborarea normelor de etică și echitate socialistă – prezidată de tovarășul Dumitru Popescu”. Este publicat și *Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, la Conferința Națională cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în următorii ani și în perspectivă, la perfecționarea conducerii planificate a societății și dezvoltarea democrației socialiste, la creșterea rolului conducător al partidului în edificarea socialismului și comunismului, la activitatea internațională a partidului și statului*. ■ Nicolae Dragoș și Ilie Tănăsache publică *Însemnări de reporter din sala spre care privește, în aceste zile, țara întreagă*. ■ Nicolae Țic semnează *Da! Vom câștiga și această bătălie*: „Scriu rândurile de mai jos la numai câteva minute de la încheierea Raportului prezentat Conferinței Naționale de către secretarul general al partidului. [...] Prin secretarul său general, partidul, conducătorul luptei noastre pașnice pentru progres și civilizație, a spus lucrurilor pe nume: depinde numai de noi, de noi toți cei care muncim, dacă în următorii cincisprezece ani România se va situa în rândul țărilor dezvoltate, putând să asigure bunăstarea și fericirea acestui popor sau va rămâne, pentru multă vreme, în urmă...”.

● **[„Albina”, nr. 29]** Pe prima pagină, sub fotografia „Tovarășului Nicolae Ceaușescu, prezentând raportul la Conferința Națională a Partidului Comunist Român”, se publică poezia *Cântec de partid*, semnată de Ion Bujor Pădureanu. □ Despre *Umanismul „Albinei”*, revista care își îndrepta privirile în 1897 „spre întunericul din satele românești”, scrie pensionarul Ion N. Tudor din Prahova. □ VI. Pană scrie o tabletă despre universul de la Mărțișor, Muzeul Literaturii Române organizând în incinta fostei tipografii o expoziție cu imagini și texte ce evocă viața și opera poetului-proprietar. □ Același semnatar este preocupat de modul în care Arghezi a fost interpretat de plasticieni, în cadrul expoziției orădene de la Muzeul Țării Crișurilor pe tema *Tudor Arghezi – desene și ilustrații de contemporani*. □ La pagina de *Satiră și umor*, texte de Tudor Băran și A. Croitoru, folclor sucevean ș.a. □ Într-o notă amplasată sub benzile desenate marca *Haplea*, Daniil Hatman [care abia acum se dovedește a fi Ion Bănuță] anunță încetarea din viață a desenatorului Marin Iorda, Al. Clenciu propunându-și să îl înlocuiască de acum încolo, pentru ca îndrăgitul personaj umoristic să nu dispară. În ciuda acestui angajament, în paginile de *Satiră și umor* vor apărea pentru o perioadă zicale ilustrate de Cik Damadian.

● **[„Cutezători”, nr. 29]** Consiliul Național al Organizației Pionierilor a acordat următoarele premii literare celor mai valoroase cărți pentru copii. Juriul format din Costache Anton, Liviu Călin, Ion Crânguleanu, Al. Căprariu, Mircea Radu Iacoban, George Ivașcu, Kovaci Janos, Hans Lebnardt, condus de președintele Constantin Chiriță, a decis: *Premiul Albatros* – Mircea Micu,

pentru volumul de versuri *Memoria pergamentelor*, Editura Ion Creangă; *Premiul Cravata Roșie* – Ilie Tănăsache, volumul de proză *Azor cel verde*, Editura Junimea; *Premiul Cravata Roșie*– Szepreti Lilla, pentru volumul de proză *Peripețiile lui Juju*, Editura Ion Creangă; *Premiul Cutezătorii* – Alexandru Mitru, pentru volumul *Domnul din Vladimiri*, Editura Ion Creangă; *Premiul Cosânzeana* – Petre Ghelmez pentru volumul *Puf Pufos*, Editura Ceres; *Premiul Cosânzeana* – Erika Hubnermuth, pentru volumul de proză *Bidi Bidi-Buzel*, Editura Ion Creangă. ■ *Întâlnire cu poezia* – o știre ce prezintă o întâlnire a poeților cu pionierii, organizată de Asociația Scriitorilor din București în cinstea Conferinței Naționale a P.C.R. Au citit versuri: Cezar Baltag, Dan Deșliu, Grigore Hagiu, George Macovescu, Gabriela Melinescu, Mircea Micu, Mihai Negulescu, Virgil Teodorescu, Veronica Porumbacu. Președintele Asociației scriitorilor bucureșteni, Sergiu Fărcășan, participă cu o schiță. Constantin Chiriță a recitat versuri de Nichita Stănescu.

● [„Orizont”, nr. 12] Editorialul, semnat generic „Orizont”, trimite la evenimentul politic al Conferinței Naționale a Partidului ale cărei dezbateri „definesc profilul unor largi și înfloritoare perspective”. ■ Damian Ureche semnează poezia patriotică de pe prima pagină. ■ Subiectul cronicii literare a lui C. Ungureanu îl formează două cărți: Marian Popa, *Dicționar de literatură română contemporană* (Albatros, 1971) și Ion Rotaru, *O istorie a literaturii române*, vol. II (Minerva, 1972). Despre primul autor, cităm din articol: ■ „În *Dicționarul* lui Marian Popa, micromonografiile consacrate celor mai importanți scriitori de după Eliberare sunt (rarissime excepții) de cea mai bună calitate. Nici urmă de vulgarizare: fișele sunt ale unui istoric literar și ale unui critic serios înfipt în cultură, capabil de a observa rapid și de a cuprinde sintetic elementele esențiale. Comparațiile sunt spectaculoase, unghiul de vedere e nou, subtilitatea analitică e remarcabilă”. ■ Despre cel de-al doilea autor, se comentează: „Există multă improvizație în volumul doi al *Istoriei*...lui Ion Rotaru [...] și probabil că cititorul avizat nu va fi dispus să treacă peste elemente de sociologism vulgar, peste comparațiile greoaie, peste analizele inexperte. Limbajul e greoi, fără flexibilitate, expunerea e lipsită de nuanțe”. ■ Eugen Berca Dorcescu analizează creația poetică a lui Alexandru Philippide sub aspectul viziunii eleatice, opusă, în principiu, celei heracliteene. ■ Gheorghe Zamfir este prezentat elogios, într-un scurt medalion, drept: „fiu de țăran” și socotit „cel mai mare artist instrumentist la nai din lume.” ■ Poezii patriotice de Dușan Petrovici, Franz Liebhard, Valeriu Gorunescu, Nicolae Țirioi, Olga Neagu, Anavi Adam și Rodica Pascu. Proză, fragment de roman, de Ion Vlașiu. ■ Eseu despre soare de Anghel Dumbrăveanu și o fizionomie a omului arhetipal, plin de altruism și sacrificiu de sine, semnată de Laurențiu Cerneț (articolul *Trebuie să ne dăruim*). ■ Lucian Bureriu semnează un reportaj memorialistic *Pentru această fericire omenească*. ■ Pe ultima pagină, traducere de Petru Sfetca din André Gaillard și de Ion Popa din Ev. Evtușenko.

• [„România literară”, nr. 30] Versuri dedicate patriei și partidului semnează: Victor Eftimiu (*Partidului*), Geo Dumitrescu (*Dar priviți-mă-n ochi...*), George Lesnea (*Partidului*), Constanța Buzea (*Laudă României socialiste*), Tudor Arghezi (*Recunoștință*), Cicerone Theodorescu (*Luceafăr viu* – fragment), Miron Radu Paraschivescu (*Slăvite zile*), Nichita Stănescu (*Noi*), Nicolae Labiș (*Viitorul*), Méliusz József (*Lumea noastră*, în românește de Emil Giurgiuca), Ana Blandiana (*Partid*), Ștefan Augustin Doinaș (*Vreme bună*), Dumitru Corbea (*Lumina lui*), Vasile Nicolescu (*Trepte*), Nina Cassian (*Spirala nemuritoare*), Virgil Teodorescu (*Încununare*), Mihai Beniuc (*De pe cel mai înalt catarg* – fragment), Marin Sorescu (*Astfel*), Al. Andrițoiu (*Constelația speranței*). □ În traducerea lui Mihail Steriade citim *Din lirica belgiană*: Leon Warnant (*După lungile pagini*), Gabrielle Bernard (*Poem în proză*), Jean Guillaume (*). □ Elena Nestor traduce *Din poezia poloneză*: Mieczysław Jastrun (*Singurătate; Prevestire*), Julian Przybos (*Seara*), Tadeusz Rozewicz (*Clopotul mare*). □ Dorina Tudoran publică reportajul *În acest iulie despre Bărăgan*. ■ Editorialul *Conferința Națională a Partidului* este semnată „România literară”: „Unitatea de nezdruccinat, generatoare de multiplă energie și iscusință umană, a unui harnic și înzestrat popor în jurul Partidului Comunist, călăuzitor îndrăzneț și pilduitor în linia celei mai creatoare dintre revoluții, elanul de nețărnută încredere în conducătorul său cel mai respectat și iubit, Nicolae Ceaușescu, constituie chezașia supremă a victoriei depline pe drumul mărețelor înfăptuiri la care, cu atâta forță de convingere și de însuflețire, ne cheamă actuala Conferință. Trăim intens o nouă dimensiune a istoriei noastre”. ■ Zaharia Stancu scrie despre *Făurirea unei literaturi socialiste*: „Venirea în fruntea partidului și a statului nostru a lui Nicolae Ceaușescu a constituit un adevărat noroc pentru poporul nostru, pentru partidul nostru și – de ce nu am spune-o – pentru scriitorii noștri, pentru literatura noastră, pentru arta și cultura noastră. Nicolae Ceaușescu a fost preocupat îndeaproape de literatura noastră, de bunul ei mers, de fericita ei dezvoltare, de înflorirea ei. Începând din acel moment, orizonturile noastre sau lărgit, motivele noastre de inspirație s-au îmbogățit și s-a înfrumusețat. Nicolae Ceaușescu a fost cel dintâi conducător al partidului și al statului nostru în a cărui atenție s-au aflat în permanență viața și creația noastră, visurile și realizările noastre. De la venirea lui Nicolae Ceaușescu la conducerea partidului și statului nostru numeroși sunt scriitorii care au devenit membri ai Comitetului Central al partidului și al Marii Adunări Naționale. Aceasta înseamnă, într-adevăr, prețuire. Prețuirii acesteia noi îi răspundem cu adâncă și deplină încredere, cu adâncă și deplină încredere și dragoste. Dăm din ce în ce mai multe și mai bune cărți poporului nostru și partidului nostru. Vom da poporului și partidului nostru tot mai multe cărți, tot mai bune cărți. Pentru că supremul nostru scop este făurirea unei literaturi socialiste, a unei literaturi care să ajute poporului nostru să ajungă, cât de curând posibil, la construcția comunismului”. ■ Despre *Literatura construcției și*

conștiinței socialiste scriu: □ Șerban Cioculescu, *Scriitorul – pionier al culturii*: „Arta și literatura trebuie să năzuiască a străbate în inimile și mințile tuturor pe principiul vaselor comunicante, așa cum ne-au învățat în adolescență experiențele de fizică. Iar dacă istoria civilizației ne-a lămurit asupra magilor, a căror șarlatanie specula naivitatea maselor de altădată, expuse superstiției, ne întrebăm cui se adresează, în afară de cercul strâmt al snobilor, noii pretinși magicieni ai verbigerăției, adică ai vânturării de vorbe goale, fără conținut. Astăzi, când imperiul ignoranței s-a prăbușit, scriitorul participă, ca un pionier al culturii, la lărgirea și adâncirea cunoașterii omului și a Universului, la educarea sensibilității estetice, la progresul general”. □ Franz Storch, *Sondarea literară a realității*, text tradus de Erica Constantinescu: „Orice s-ar spune în alte părți despre viitorul cărții în epoca de înaltă tehnicizare – în societatea noastră, care, prin structura ei, se vitalizează și întinerește continuu, viitorul cărții este asigurat atâta vreme cât ea are ceva de spus. Și cu toate succesele remarcabile ale literaturii, inclusiv cea germană din țara noastră, nimeni nu va putea susține că sondarea literară a realității vie, aflată în câmpul de forță al democrației socialiste, ar fi fost terminată măcar, într-un singur domeniu”. □ Aurel Baranga, *Arta educativă*: „O literatură care nu face educația lectorilor se plasează nu numai în afara propriului ei perimetru, dar face un deserviciu însăși ideii de artă, fiindcă promovează o veche și derizorie prejudecată: arta ca expresie a unor cercetări gratuite. [...] O artă, o literatură militantă, activă angajată, pusă, fără reticențe și complexe, în serviciul acestei fascinante opere ce se numește construcția socialismului în patria noastră e astăzi mai mult decât binevenită, mai mult decât necesară, a ajuns obligatorie, fiindcă o cer oamenii și fiindcă o pretinde cu maximă rigoare viața. Orice altă «artă», oricât de seducătoare în aparență, e un joc înșelător de oglinzi mincinoase, de cioburi perfide, de droguri toxice”. □ Valeriu Râpeanu, *Din însuși adevărul vieții*: „Literatura construcției e o literatură dialectică. Orice faptă deosebită a factorilor pozitivi ai vieții noastre neagă ceva, propune o altă scară a valorilor, declanșează resurse morale necunoscute. Sensul pozitiv de care vorbeam al operei de artă nu poate fi pur și simplu declarat (atunci nu mai avem de-a face cu o operă de artă), el trebuie să rezulte din însuși adevărul vieții”. □ Eugen Luca, *Despre perspectivă*: „Politicul e intrinsec artei și nu o cerință exterioară ei. Ei acționează și se manifestă cu sau fără voia scriitorului, uneori chiar împotriva vederilor pe care le profesează în viața de toate zilele. Un scriitor nepolitic e un nonsens. Un nonsens, iarăși, un scriitor care să nu aleagă poziția forțelor înaintate. Pe căi directe sau întortocheate, scriitorii noștri au ajuns la acest adevăr. Care explică adeziunea lor la cauza partidului, avangarda societății noastre, identificarea lor cu această cauză/ Și care constituie o cheazășie a dezvoltării fericite a literaturii noastre”. □ Alexandru Ivasiuc, *Sentimentul complexității*: „Literatura ultimilor ani este manifest preocupată de etică, în sensul superior al cuvântului. Deci sentiment al complexității, năzuința spre

permanență, atitudine a conștiinței. Și totuși, mai este enorm de făcut. Nu există nici o carte a urbanizării, a migrației a milioane de oameni de la sat la oraș, proces atât de important pentru epoca noastră. Nici o carte care să atace direct problema eforturilor greu de închipuit, a energiei și risipei de energie, marile tendințe de structurare, într-o singură metaforă epică atotcuprinzătoare. Starea noastră este de așteptare, de aceea suntem atât de nemulțumiți”. □ Gálfalvi Zsolt, *Cuvântul ce exprimă adevărul*, în românește de Szele Peter: „Sarcina literaturii constructive este cu mult mai grea, nu poate fi altceva decât găsirea cuvântului care exprimă adevărul. Ca să găsim acest cuvânt, că să-l modelăm și să-l transmitem scriitorul trebuie să-și asume toate necazurile și răsounderea creației”. □ Leonida Teodorescu, *Conștiința literară – moment dramatic*: „Sensul real al conștiinței literare este cel dramatic, poate nu pentru faptul că orice conștiință literară presupune o dramă, ci mai ales pentru faptul că drama reprezintă momentul de efervescență a unei conștiințe literare, pentru că nu există o autentică literatură în afara dramei, drama nu este numai modul de existență a literaturii, este mai presus de orice sensul acestei existențe și semnul valorii ei. În raport cu epoca în care trăim, literatura este cea care depistează dramele particulare (din punct de vedere istoric) ale pragului evolutiv pe care căutăm să-l depășim, prin decizie, renunțare și reevaluare. [...] O literatură proastă a compromis întotdeauna ideile pe care le-a proclamat, o literatură autentică a contribuit întotdeauna la înțelegerea sensului uman al ideilor, relevându-le și nu eludându-le fondul dramatic. Frumusețea unei opere literare, ca și frumusețea literaturii în ansamblu ei, rezidă în primul rând într-o permanență cercetare și depistare a dramelor, a dramelor care sunt întotdeauna ale noastre și care numai prin aceasta sunt și ale tuturor”. □ Mircea Iorgulescu, „*Problema omului*”: „Față cu simplificatoarele opinii de acest fel, vom remarca însă că literatura contemporană a evoluat tocmai în sensul dobândirii unei reale complexități a eroului literar, și faptul nu este fără legătură cu climatul social și politic al zilelor noastre. Punerea accentului pe dezvoltarea armonioasă și multilaterală a personalității umane în socialism, eforturile de edificare a unei conștiințe socialiste sunt, în special după Congresul al IX-lea al partidului, când s-au luat măsuri hotărâte pentru perfecționarea întregii vieți sociale, principalele coordonate ale cadrului de dezvoltare a societății românești contemporane. În centrul construcției socialiste se găsește *omul*, a cărui transformare – s-a arătat la plenara din noiembrie 1971 – «constituie una din cele mai complicate probleme, cu mult mai grea, în multe privințe, decât dezvoltarea economiei». Una dintre consecințele cele mai însemnate ale acestei poziții privilegiate, deplin firească de altfel, este diminuarea și chiar dispariția acelor scrieri în care adevărații eroi erau nu oameni, ci diferite obiecte – furnale, strunguri, uzine etc. – cadrul fizic având rolul cel mai important”. □ Georgeta Horodincă, *Ficțiune și istorie*: „Când cerem literaturii actuale să devină cu adevărat o literatură a actualității, a construcției societății socialiste, îi cerem să

încorporeze istoriei noastre cotidiene o valoare nouă, să inventeze structura estetică a societății noastre, să scoată din patima și truda noastră zilnică sensul umanist pe care-l are eternitatea frumuseții”. □ Lucian Raicu, *Cărțile în care ne regăsim*: „Un rezultat sigur al «schimbării timpurilor» este că, în zilele noastre, cititorul preferă literatura în care *se regăsește*, celei în care *se proiectează*. Raritatea operelor magistrale se explică astăzi nu printr-o subită carență a spiritului creator, ci prin dificultatea mai mare de a realiza pe acest teren al literaturii de *identificare* (aparent la îndemâna tuturor, cum o dovedește proliferarea fără precedent a mediocrității) un nivel excepțional”. ■ În *Funcția poetică a limbajului* Al. Piru discută despre antologia de texte *Câteva precizări asupra literaturii române* de Al. Rosetti, editura Eminescu, 1972: „Era de așteptat ca Al. Rosetti să fie preocupat în primul rând de virtuțile expresive ale limbii române pe care în antologia sa le urmărește pe parcursul a ceva mai puțin de trei secole și jumătate, de la 1600 până în 1941, de la această însemnare a lui Mihai Viteazul („Pohta ce-am pohtit: Moldova, Țara Românească”) și scrisoarea lui Corișel (Bistrița, Transilvania) până la *Istoria literaturii române* de G. Călinescu”. ■ Nicolae Manolescu intitulează cronica sa literară *Realism și senzație* și se ocupă de apariția în limba franceză a volumului *Ce mult te-am iubit – Combien je t’ai aimée* de Zaharia Stancu, Editions Albin Michel, Paris, 1972 traducere de Leon Negruzzi: „Dacă poate fi vorba de lirism în proza lui Zaharia Stancu, el ține prea puțin de evocare. E un lirism al senzației, al trăirii nemijlocite. Memoria a păstrat mirosurile, gusturile, culorile, densitatea aerului, depunându-le ca în sălile unui muzeu inefabil. Ceea ce e foarte modern în proza lui Zaharia Stancu e tocmai această puternică senzorialitate, care face ca trecutul să fie retrăit cu intensitate, ca și cum ar fi de față. Senzația dă o mai mare impresie de autenticitate decât sentimentul”. ■ Citim recenzii: □ Liviu Petrescu scrie despre *Corn de vânătoare* de Alexandru Ivasiuc, Dacia, 1972: „Prin «radicalitate», scrisul lui Alexandru Ivasiuc se înnoiește incontestabil, dar nu atât într-o ordine a «manierei», cât într-una a problematicei și a unor soluții generale. De altminteri (pentru că ne-am referit la «manieră») romancierul nu se va putea niciodată lipsi, credem noi, de voluptatea comentariului; în fond, valoarea scrisului său stă, aproape în întregime, în comentariu, iar nu în anecdotică (atât de puțin semnificativă, în sine). În ce ne privește, continuăm să credem că rezerva criticii față de stilul discursiv al prozei lui Alexandru Ivasiuc este mai degrabă o prejudecată; nu e prima dată însă când o literatură modernă produce contrarietate”. □ Viola Vancea prezintă *Joc viclean* de Rodica Sfințescu, Eminescu, 1972: „Romanul Rodicăi Sfințescu – *Joc viclean* – bine scris, cu siguranță construit și sudat în cele mai fine articulații ale sale, are în atenție un conflict real, cu implicații sociale, ale cărui valențe autoarea știe să le speculeze fără a scădea tensiunea epică, sau a cădea, din pedanterie, în fastidioase dezbateri pseudo-eseistice”. □ Apare și prezentarea volumului *Echinox* de Mihai Negulescu, Albatros, 1972: „Destul

de îndatorat unei tradiții a liricii noastre plastic-folclorizante, Mihai Negulescu nu seamănă însă cu nici unul dintre poeții actuali (chiar dacă, în anumite cazuri, sursele sunt identice), ceea ce este un merit incontestabil”. □ Citim și despre volumul *Norul lui Magelan* de H. Grămescu, Eminescu, 1972: „Tradiționalismul său e turistic, superficial, confectionat în răstimpuri de week-end. Sentimentul continuității în peisaj, autentic, nu implică numai decît și destinul aderenței, motivat altfel decît prin genealogie (frecvent invocată)”. □ Aureliu Goci recenzează *Pedeapsă de viață lungă* de Violeta Zamfirescu, Albatros, 1972: „Deși cuprinde și câteva poeme care ar trebui să lipsească, deși uneori se pierde în accesorii pitorești sau în invenții gratuite de vocabule, *Pedeapsă de viață lungă* o definește pe autoare mai mult decît toate volumele anterioare. Tipic feminină, poezia Violetei Zamfirescu are, în sfera genului, un univers inconfundabil”. □ În comentariu la volumul *Ascuns* de Ștefan Popescu, Eminescu, 1972, citim aproape în întregime citate din creația autorului. □ Mihai Minculescu recenzează *Dimineți* de Aurelia Batali, Eminescu, 1972: „Interferențe comune liricii românești contemporane stau la cumpăna acestui volum inegal, dar cu mari virtualități, generat de dorința prometeică a cunoașterii”. □ Tot M. [Mihai] M. [Minculescu] semnează și prezentarea volumului *Cătrănițe* de I. St. Bogza, Litera, 1972: „Limbajul, încorsetat în banalele rime, întunecă valoarea modelului a proverbului ca orice reluare nefericită”. □ Mircea Anghelescu semnează comentariu la *Istoria bibliografiei române* de Barbu Theodorescu, Editura enciclopedică, 1972. După ce notează diferite carențe, omisiuni și greșeli, criticul zice: „Cartea este însă de o unitate indiscutabilă, mai ales că învățămîntul universitar nu ne mai oferă astăzi – din păcate – aceste elemente introductive în tehnica cercetării”. ■ În *Viața literară* citim: □ *Șantier* cu proiecte literare noi ale lui Ov. S. Crohmălniceanu, László Lörinezi, Ion Bănuță, Nicolae Crevedia, Elena Eftimiu, Mihail Drumeș, Vera Hudici, Costache Anton, Mihail Cosma. □ Știri din *Uniunea scriitorilor*: „În cinstea Conferinței Naționale a Partidului, Editura Kriterion a organizat o serie de întâlniri cu cititorii în orașele Turda, Arad și Zalău. La Turda, au fost prezenți: Nagy István (cu prilejul apariției în limba română a romanului *Nepoții Oltenilor*), D. R. Popescu, secretarul Asociației scriitorilor din Cluj și Domokos Geza, directorul Editurii Kriterion; la Zalău, Domokos Geza; iar la Arad, Beke György (cu prilejul apariției cărții sale, *Scrieri publicistice*, în limba maghiară, Kriterion). * În ziua de 15 iulie 1972 a avut loc un alt festival literar în sala «Teatrului Fantazio», din Constanța. Și-au dat concursul Eugen Jebeleanu, vicepreședinte al Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste, Radu Boureanu, redactor șef al revistei «Viața românească», Marin Sorescu, Cezar Baltag, Gabriela Melinescu, Constanța Buzea, Traian Iancu și poeții constănțeni Grigore Sălceanu, Nicolae Motoc și Alexandru Protopopescu. * În seria de manifestări consacrate Conferinței Naționale a Partidului, organizate sub egida Consiliului Național al Frontului Unității Socia-

liste, de Uniunea Scriitorilor în colaborare cu comitetele județene de cultură și educație socialistă, a avut loc la Casa de cultură din Galați un festival literar. A luat cuvântul Eugen Jebeleanu, vicepreședinte al Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste, și au citit din lucrările lor Victor Tulbure, Adrian Păunescu, Traian Iancu și poeții gălățeni Simeon Ajarescu, Ion Chiriac, Ion Trandafir, Petre Manolache, Nicolae Colceriu, Corneliu Antoniu, Sterian Vicol. * Luni 17 iulie, posturile noastre de radio și, marți 18 iulie, postul de televiziune au transmis spectacolul festiv de versuri inedite și cântece dedicate Conferinței Naționale a Partidului. Numeroși actori bucureșteni au recitat poezii de Victor Eftimiu, Mihai Beniuc, Alexandru Andrițoiu, Bodor Pal, Ion Brad, Franz Johannes Bulhardt, Nina Cassian, Anghel Dumbrăveanu, Grigore Hagiu, Dumitru M. Ion, Gabriela Melinescu, Ion Petrache, Florin Mihai Petrescu, Constantin Săbăreanu, Mihai Sabin, Nichita Stănescu, Victor Tulbure, Haralambie Țugui, Damian Ureche, Tiberiu Utan, Dragoș Vicol. * La Casa Ziariștilor din București s-a desfășurat un «Moment poetic» în cadrul căruia au citit din versurile lor Violeta Zamfirescu, Victor Tulbure, Nicolae Dragoș și Niculae Stoian. * În cadrul înțelegerii de colaborare dintre Uniunea Scriitorilor din R. S. România și Uniunea Scriitorilor din U.R.S.S. au plecat la Moscova Dumitru M. Ion și Marcel Petrișor. [...] * În satul natal al lui Dimitrie Anghel – Cornești, județul Iași, a avut loc duminică sărbătorirea centenarului nașterii marelui poet. Cu acest prilej, s-a desfășurat un simpozion omagial în cadrul căruia prof. univ. Constantin Ciopraga și prof. univ. Mihai Dragomirescu au evocat personalitatea și activitatea artistică a poetului. * Cu prilejul împlinirii a 92 de ani de la nașterea și 5 ani de la moartea lui Tudor Arghezi, din inițiativa Muzeului Țării Crișurilor, a fost deschisă la Oradea o expoziție «Tudor Arghezi» de desene și ilustrații, care cuprinde, între altele, portrete executate de autorul «Cuvintelor potrivite», chipuri de copii din Mărțișor realizate de Mitzura Arghezi și ilustrații la lucrările poetului realizate de Ligia Macovei, Eugen Drăguțescu, Sabin Bălașa, Lucia Demetriade Bălăceanu, Marcel Olinescu și alții. De asemenea, la fosta locuință a scriitorului de pe strada Mărțișor din București – locul unde poetul a trăit și a creat timp de peste 30 de ani – s-a deschis, sub auspiciile Muzeului Literaturii Române, expoziția omagială «Mărțișorul – univers arghezian». Sunt reunite fotografiile de familie, reproduceri ale unor manuscrise, fotocopii ale unor documente oficiale, ediții principes ale unora dintre principalele creații argheziene, câteva numere din seria «Biletelor de papagal» și alte lucrări. Cu acest prilej, figura marelui poet a fost evocată de Alexandru Oprea, directorul Muzeului Literaturii Române, Paul Anghel și Barbu Arghezi, actrița Mitzura Arghezi/ În încheiere, actori bucureșteni au oferit asistenței un recital liric arghezian. * În cinstea Conferinței Naționale a Partidului, revista «Ateneu» din Bacău, în colaborare cu Comitetul de cultură și educație socialistă Bacău, a organizat o serie de șezători literare la Focșani, unde au participat Ovidiu Genaru, Mihai

Sabin și Eugen Uricaru, la Uzina Metalurgică din Bacău, cu participarea lui Sergiu Adam, Horia Gane, Mihai Sabin și Ovidiu Genaru și la Casa Memoria-lă «George Bacovia» din Bacău, cu participarea întregului colectiv redacțional al revistei «Ateneu». * De asemenea, în cadrul schimbului redacțional dintre revista «Orizont» din Timișoara și «Voprosi Literaturi», a plecat în U.R.S.S. Ion Arieșanu. [...] * Marți 11 iulie 1972, sub egida Consiliul Național al pionerilor și a Uniunii Scriitorilor, la tabăra internațională de la Timișul de sus, Traian Iancu, Mircea Micu, Iuliu Rațiu, Mircea Sântimbreanu și Victor Tulbu-re au avut o întâlnire cu pionerii români aflați la odihnă, citindu-le din operele lor și desfășurând în dialog fructuos. În seara aceleiași zile, a fost organizat un foc de tabără, cu participarea și a celorlalți pioneri și invitați străini din țările prietene». ■ În *Cartea străină* citim: □ Nicolae Balotă, în *Croce apărând li-teratura*, scrie despre apariția volumului *Poezia*, tradus de Șerban Stati. □ Aflăm că la Ed. Bernard Grasset, 1972, a apărut *Ce monde ou je vis* de Ge-nievieve Gennari. □ Cristian Unteanu scrie o notă scurtă despre monografia *Țițian*, Meridiane, 1972 de Lina Putelli. ■ Valentin Silvestru scrie despre *Condiția politică a teatrului*: „Cultura teatrală românească modernă are nevoie nu numai de mai multe piese din alte literaturi – în spiritul fertilelor schimburi culturale – ci și de piese care să semnifice o consonanță mai distinctă cu sufle-tul, cugetul, credințele de mai bine ale altor popoare. Chiar noțiunea de cultură ține de o atare considerare a lucrurilor: față de simpla acumulare de date, adică de instrucțiunea elementară – zicea Ion Barbu – cultura reprezintă un salt cali-tativ”. ■ În pagina numită *Cinema* găsim o scurtă anchetă *Ce ați dori să ex-prime filmul dv.?*: „Am pus întrebarea câtorva din scriitorii ale căror scenarii se află în producție în aceste zile fierbinți, pentru a informa cititorii, în acest fel și asupra ideilor creatoare ce au fost investite în viitoarele filme românești. Ne-au răspuns, cu bunăvoință și cordialitate”: □ Horia Lovinescu: „Aș dori ca acest film, *100 de lei*, să fie un document! Nu pretind originalitate, nu pretind «lovitură de geniu». Doresc ca împreună cu regizorul Mircea Săucan, căruia nici măcar nu i-am citit scenariul regizoral, să ajungem la realizarea unei nevoi absolute a cinematografului nostru: adevărul cotidian. După ce vom câștiga în acest fel încrederea spectatorului nostru, putem râvni mai mult și mai sus”. □ Ilie Păunescu: „Așadar, ce aș dori să exprime filmul? În primul rând, o opțiune. Cred în viitorul cinematografului ca artă. [...] Desigur, artă nu în-seamnă nici năclăi cu ulei, nici a îneca în apă de roze. Iar tehnica nu e nici scop în sine, nici panaceu universal. E, pur și simplu, dimensiunea nouă, in-erentă existenței noastre, deci artei noastre. Dacă romanticii au putut vorbi des-pre un sentiment al naturii, în arta secolului nostru se face tot mai mult simțit un sentiment al tehnicii”. □ Constantin Chiriță: „Bineînțeles, aș dori ca scena-riul meu să fie pretextul unui film reușit. Spun aceasta cu destulă emoție, căci mai toate carențele filmelor noastre pornesc de la scenarii... Textul meu vrea să pledeze pentru frumusețea muncii intelectuale. Aș vrea să cred că, în multe

cazuri, această muncă se confundă cu pasiunea, când în formele matematicilor superioare se concentrează nu numai viața celui căruia i s-a dedicat până la istovire, acel geniu matematician, care este eroul filmului meu, *Pasiunea*, dar și o întreagă lume emoționantă”. □ Ioan Grigorescu: „De atâtea ori intenția scriitorului a fost dezmințită de rezultatul final al operei – și cu atât mai mult în cinematografie, unde scenariul rămâne pentru regizor ceea ce este libretul pentru compozitor – încât ezit să declar că ceea ce mi-am propus va apărea întocmai pe ecran. Mi-aș dori să apară un lucru mai bun, și nu am motive să mă îndoiesc de acest lucru, deoarece regizorul pentru care am scris a oferit până acum un material filmat de înaltă calitate artistică, dispunând de interpreți de mână întâia și de o echipă deosebit de omogenă și de calificată”. □ Teodor Mazilu: „Ce aștept eu de la filmul *Bariera*? Am emoțiile pe care le are orice spectator. Odată ecranizat un roman, scriitorul are senzația că romanul i-a scăpat din mână, că a pornit-o în lume de capul lui. Scriitorul privește într-un fel neputincios escapadele operei care i-a aparținut cândva, el nu mai poate face nimic, din acea clipă puterea aparține regizorului”. ■ Ion Nicula scrie despre *Giancarlo Vigorelli și revista „Il Dramma” din Roma*. ■ Victor Stamate semnează o convorbire cu Nicolas Guillen: „*La 70 de ani ai vieții mele mă simt puternic*”, poet cubanez.

• [„**Tribuna**”, nr. 29] Aurel Gurghianu reflectează la *Etica scriitorului: Câteva opinii*: „Schițasem într-un număr recent al «Stelei», al 13-lea din acest an, câteva păreri apropos de «gesturile în balans», de comportarea nu tocmai adecvată cu timpul trăit, precum și cu locul pe care-l ocupăm în spațiu, unii dintre noi. Părerile, ca orice puteri pot fi discutabile. Interesantă e pentru mine – și e poate tocmai ceea ce mă atrage – înlănțuirea unor alte cazuri la o cât de modestă incitare a memoriei”. ■ În *Sensurile poeziei lui Dimitrie Anghel*, Teodor Vârgolici descoperă: „În cadrul literaturii române de la începutul secolului al XX-lea, Dimitrie Anghel a trasat o linie de evidentă originalitate, deschizând, atât în poezie cât și în proză, noi orizonturi. Sensibilitatea și gândirea sa artistică au pătruns în zone neexplorate până atunci, s-au corelat într-o inspirație singulară, turnată în tiparele cuvântului cu mijloace pe deplin personale”. ■ Victor Felea oferă un *Argument pentru o istorie a literaturii române contemporane: O schiță de proiect*: „S-a discutat până în momentul de față destul de mult despre o eventuală istorie a literaturii noastre contemporane – și nu numai în ciclul acesta de articole din «Tribuna», ci și cu alte ocazii, cu ani în urmă, ori de câte ori spiritele critice sau simțit în criză de probleme, sau, dimpotrivă, însuflețite de un elan irezistibil spre viziunea de sinteză. O asemenea discuție nu a dat cine știe ce rezultate, dar și numai punând problema ea a ajutat la clarificarea unison. A câștigat în primul rând teren și a fost acceptată ca atare ideea că o istorie literară a epocii noastre devine, posibilă, pentru ca mai târziu să se vadă treptat, și să se impună chiar necesitatea acesteia. Dezbaterea actuală din «Tribuna» oglindește deja o etapă nouă când, cu tot scepti-

cismul care mai persistă pe alocuri, perspectiva unei istorii literare a ultimului sfert de veac se conturează cu certitudine, când lucrarea e întrezărită de pe acum în liniile ei generale sau în anumite înfățișări mai concrete”. ■ Despre *Reportajul ca artă* scrie Valentin Tașcu: „Deci am constatat că dintre momentele esențiale ale reportajului artistic numai cel al transpunerii metaforice se apropie de literatură și numai cel al receptării aparține în parte jurnalisticii. Stilistic și sociologic, așadar, reportajul face frontieră cu cele două domenii în dispută. Dar aceste elemente sunt colaterale, în timp ce coloanele de sprijin ale coloanei scriitoricești sunt proprii unei arte noi care se afirmă tot mai mult, arta publicisticii, în care reportajul este o specie definibilă”. ■ Ștefan Damian recenzează: „Cartea lui Pop Simion, *Nord* (Eminescu, 1972), cuprinde reflecții asupra unei anumite modalități de existență și durată în spațiu și timp, cele ale Maramureșului, în care fabulosul, istoricul, realitatea obiectivă și conștiința apartenenței la un timp istoric concret se îndreptătrund. Constituind matricea în care o spiritualitate aparte poate fi regăsită și interpretată cu conștiința posibilității integrării ei în spiritualitatea românesacă”. ■ Despre *Convorbiri culturale* ale lui Paul Anghel notează Dan Rebreanu: „Arta, ca manifestare a spiritualității constructive, are nevoie de spațiu și timp: în privința aceasta convorbirile lui Paul Anghel (inclusiv cele doar enumerate aici, despre modernitatea bătrânului Will și despre salvarea unei civilizații a porumbelului într-un moment de multiplă amenințare) capătă valoarea unei nelaterate restituiri”. ■ Vasile Selejan prezintă cartea *Oameni și munți* a lui George Sidorovici: „Poezia reținută, temperatura care animă reportajul, galeria de tipuri, – bătrâni albiți de vreme și înțelepți, coborâți prin nu se știe ce miracol din istorii trecute, ingineri captivați iremediabil de munte – fac din *Oameni și munți* o carte de neasemuit farmec, cu valabile puteri de penetrație la cititor”. ■ N. Prelipceanu redă un *Interviu cu Adrian Gurghianu*: „– Aveți senzația că ultimele dvs. Cărți au fost prea repede uitate? – De-abia au apărut. Cărțile apar în Cluj de nu știu cât timp, era vorba de cele apărute cu ani în urmă. Totuși, la ce te-ai gândit când m-ai întrebat? – *La o poezie a dvs. mai veche despre venirea studenților toamna*. -Răspunsul corect era: pleacă studenții, vin studenții. Parcă am scris o poezie, dar foarte de mult... – «*Tribuna*», cam prin 1966. – Mă gândeam la una și mai veche, pe care am publicat-o acum zece ani. Era într-adevăr o poezie despre studenți, în care ultimul vers suna, dacă nu mă înșeală memoria, cam așa: Acum zece ani eram și eu student, dar astăzi sunt cam douăzeci de ani, aveam examene și aveam emoții. – *Acum n-aveți emoții?* – Atunci, aceste emoții se consumau mai ales în cimitir, acolo ne pregăteam noi pentru a intra la judecata bătrânilor noștri profesori care, mulți dintre ei nu mai sunt azi. Același lucru ar putea să ți-l spună foștii mei colegi Ion Brad, Ion Vlad, Dumitru Micu și alți câțiva simpatici, azi, profesori de română. – *Despre ce profesori era vorba?* – Mă gândeam mai puțin la Dimitrie Popovici și mai mult la Ion Breazu, al cărui student am fost. Apoi cei care sunt și astăzi, Iosif Pervain, Romulus Tudoran.

[...] – *Ce gândiți despre toate cele scrise în legătură cu ultimele dvs. cărți?* – După cum s-a scris despre ultimele mele cărți, unii o preferă pe prima, *Poarta cu sugeți*, care e mai spre cele dinainte, alții pe a doua, mai înclinată spre experiment. Mie mi se pare că în *Temperatura cuvintelor* sunt mai aproape de felul meu de a scrie azi, s-a spus despre ea că e mai anemică și mai îngustă. După unii autori, ca să zic așa, am ajuns la un punct în care încep să experimentez”.

■ La rubrica intitulată *Poezia unei generații*, Ion Pop semnează textul: *Infernul discutabil*: „Încercând să-și definească poziția față de propriul univers, Ioan Alexandru se oprește asupra momentelor de încordare a voinței și gândului în efortul de a distinge, în infernul materiei și al cuvântului, o ordine posibilă. [...] Structura poeziei sale derivă astfel dintr-un consecvent cult al concretului. Aparent descriptivă, ea este vizionară, relevând deopotrivă sublimul și urâtul, măreția și degradarea și găsindu-și în acest demers inegalabila demnitate”.

● [„*Glasul Patriei*”, nr. 20] Numărul se deschide cu un citat din Raportul prezentat de Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a P.C.R., din 19-21 iulie 1972: „În fața unei națiuni apar momente unice, hotărâtoare pentru destinul și viitorul său. Istoria adevărește că nu o dată în fața poporului nostru s-au ivit asemenea momente, dar el a știut întotdeauna să fie la înălțimea vremurilor, să acționeze cu fermitate și hotărâre pentru a-și clădi viitorul”. ■ Versuri semnează: Marin Călin (*Mai păstrez dogoarea*), Mihai Stănescu (*Inscripție*), Virgil Teodorescu (*Ovații*). ■ Revista informează diaspora despre *Conferința Națională a Partidului – moment crucial în lupta pentru progres și civilizație*: „Dezbaterea și adoptarea măsurilor de perfecționare în continuare a întregii noastre vieți politice, economice, sociale, de adâncire a democrației socialiste, îndeplinirea sarcinilor etapei de dezvoltare în care ne aflăm, afirmarea concepției partidului asupra unor aspecte vitale ale construcției socialismului, ale contemporaneității, afirmarea poziției partidului și statului nostru față de marile probleme cu care este confruntată umanitatea reprezintă laturi de importanță majoră ale aceluiași proces istoric, de declanșare, polarizare și călăuzire a energiilor creatoare ale întregului popor”. ■ În *Breviar cultural-artistic* citim: „Cu prilejul comemorării a cinci ani de la moartea marelui poet Tudor Arghezi, Muzeul literaturii române a organizat o festivitate omagială în cadrul căreia a fost deschisă expoziția documentară *Mărțișorul – univers arghezian*. Cuvântul inaugural a fost rostit de Șerban Cioculescu”.

21 iulie

● [„*Scânteia*”, nr. 9215] Nicolae Dragoș și Ilie Tănăsache revin cu un nou reportaj din sala Conferinței Naționale a partidului, „*Cinstim cu trainică iubire, Partidul Comunist Român*”, iar în cadrul reportajului citim și poezia nesemnăată *Iubitul nume*: „Din văi spre vârful de bazalt,/ din Maramureș pân-la Mare,/ freământul codrilor, înalt,/ și-a valurilor murmurare/ repetă-un nume.

Toți știm care./ Tânărul, dârzul, vitejescul,/ iubitul nume. Ceașescu". Apar și cuvântările rostite la *Lucrările Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român*.

• [„**Contemporanul**”, nr. 30] Cu prilejul Conferinței Naționale a Scriitorilor, redacția revistei semnează textul: „Conferința Națională a Partidului Comunist Român reprezintă în succesiunea marilor evenimente politice care au caracterizat ultimii ani, continuarea dezbaterilor în forum pe care partidul le face periodic asupra vastului proces de perfecționare a întregii vieți economice și sociale a României socialiste. Începând cu cel de al IX-lea Congres al partidului, construcția socialistă a căpătat, în țara noastră, un viguros și dinamic curs, definit printr-un ansamblu de măsuri novatoare în toate domeniile de activitate, a cărui realizare și-a găsit expresia într-o dezvoltare ... a economiei naționale, a vieții sociale, a culturii, a nivelului de trai material și spiritual al poporului”. □ Este redat discursul lui Nicolae Ceaușescu din *Raportul la Conferința Națională a P.C.R.*: „Dragi tovarăși și prieteni, să facem totul pentru a fi demni de istoria glorioasă a poporului nostru, să putem spune întotdeauna că nu am precupețit nimic pentru a făuri un viitor demn națiunii noastre socialiste. Să lăsăm generațiile viitoare, urmașilor urmașilor noștri, o viață liberă, înfloritoare, un viitor minunat, comunist. Știu că va trebui să depunem eforturi mari, dar niciun efort nu poate fi considerat prea mare când este vorba de viitorul patriei socialiste, de viitorul copiilor noștri”. □ Semnează texte: Zaharia Stancu, Maria Banuș, Paul Anghel. □ Zaharia Stancu: „Mergând pe linia celor mai sănătoase tradiții ale marilor bărbați de stat, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a arătat a fi preocupat mult nu numai pe prezentul poporului nostru, ci de viitorul lui, – de viitorul poporului nostru și de viitorul statului nostru. Suntem datori să ducem mai departe, în timp, poporul nostru și suntem datori să ducem mai departe, în timp, întărit, îmbogățit și înfrumusețat statul nostru român, România. România socialistă, România comunistă. Unele din chestiunile ridicate de Raport și care urmează a fi rezolvate privesc activitatea și viața noastră de astăzi. Altele vor fi realizate în viitorul mai apropiat sau mai depărtat, dar în viitor”. □ Maria Banuș: *Suntem și devenim*: „Nimic nu se mișcă și nu se naște, nimic nu există dacă nu se realizează tainicul salt dialectic... Literatura se împartășește din splendidele mistere ale vieții, din legile dialecticii.... Suntem și devenim și zămislim împreună o literatură de o mare vitalitate pentru că suntem nu niște literați suprarafinați, ci părți ale marelui întreg cosmic și ale circumscrisului armonios care se numește România”. □ Paul Angel: *Universalitatea românească*: „Nu noi o spunem, o spune lumea: numele României este de multă vreme pe buzele lumii întregi, iar aceasta reprezintă pentru poporul nostru un titlu de mândrie. Vocația noastră spre universalitate se împlinește, se împlinește în chip fericit și major sub semnul responsabilității nu numai față de noi înșine, ci față de destinele lumii”. ■ Laurențiu Ulici prezintă *Două debuturi în proză*. □ Mircea Micu: *Patima*: „Dincolo de anecdotică eroică, roma-

nul lui Mircea Micu impresionează prin atmosferă – foarte exact prinsă acestuia – și prin câteva chipuri dintre care memorabile sunt două: al Doamnei – ființă voluntară, generoasă, înțeleaptă, un succedaneu al Mariei într-o ipostază nouă, opusă, prin împrejurări, modelului, și al lui Alimandru – personaj straniu, ocrotitor și altruist, suferind de melancolie și cumsecădenie. Legătura cu proza ardelenescă e vizibilă mai frecvent în scriitură și, lucru interesant, ne obligă să nu uităm talentul de parodist al scriitorului”. □ Caius Mihăilă: *Jurnal la morile de vânt*: „Important e, în definitiv, că acest *Jurnal* e scris cu remarcabil talent literar, și că încearcă să comunice o experiență socială în multe privințe interesante”. ■ Adriana Miteșcu semnalează raportul dintre *Politica și literatura*: „Literatura pe care societatea socialistă de azi și de mâine o cere scriitorilor este o literatură angajată, comunistă. În societatea contemporană a specializării, scriitorul este el însuși un specialist care cercetează și investighează realitatea. El trebuie să știe tot, să vadă tot și să interpreteze ca un ideolog. Scriitorul deci reprezintă pe toți specialiștii laolaltă și e necesar să cunoască politica partidului pentru a putea cerceta, interpreta și premerge adevărul uman al societății”.

• [„Cronica”, nr. 29] Poemul *Culmea* de Mihai Beniuc, pe prima pagină. □ Adela Becleanu Iancu lansează o *Pledoarie pentru o Istorie a civilizației românești*. „Studiată din perspectiva concepției marxiste, ca un proces istoric, în care dialectica continuității și discontinuității își exercită prerogativele obiective, cultura unui popor nu poate tinde spre desăvârșire dacă nu are ca suport întregul univers de valori, emanate din adâncurile geniului său creator. Valori culturale autentice ale trecutului, ce se impun a fi reinterpretate și reintegrate în sistemul valorilor socialiste, generează o veritabilă problematică istorică a culturii. Efortul de edificare a noii civilizații trebuie să aibă la baza sinteza științifică a întregii civilizații trecute. Socialismul este un proces cuprinzător de asimilare a celor mai valoroase creații din trecut, oferind posibilitatea reevaluării lor prin prisma actualității. Într-un astfel de context, *trecutul devine o dimensiune a prezentului*”. □ Cronici literare despre *Teritoriu liric* de Gh. Grigurcu, de Zaharia Sângeorzan, respectiv *Un umanist: Mihai Carp*, de Constantin Ciopraga. □ Un eseu de Nicolae Barbu, ...*dacă nu vedem pământul*. □ Al. Husar semnează o recenzie despre antologia lirică *Starea de noapte* de George Maria Prina. □ Versuri de Ovidiu Genaru, Adrian Copacinschi, Ion Hurjui, Valeria Boiculesi, Miron Blaga. □ *Un moment din istoria conceptului de poezie* de Petru Ursache înseamnă un studiu despre Croce și cărțile acestuia, *Lirismul și totalitatea artei*, respectiv *Poezia. Introducere în critica și istoria poeziei și literaturii*. □ Proză de Vasile Băran, *Disparația unui hoinar*. □ *Estetica la răscruce*, rubrica susținută de Ion Pascadi, publică articolul *Sen-surile operei*. ■ Andi Andrieș înfierează în *Literatură și utilitate* din rubrica *Verb* „paraziții literari” și simte nevoia „unui insecticid care să nu îi ierte”: „Talentați sau nu, paraziții incomodează prin mentalitate. Ceea ce e foarte grav

este că senzația de inutilitate pe care o sugerează se transmite și stilului lor, sărman și anevoios, puțin, de o angoasă falsă, dar premeditat, exterior, fără fiorul și fără adevărul vieții... *Parazitismul literar*, ca orice mentalitate rahitică, poate fi vindecat prin conștiința limpede a devotamentului și productivității... Scrisul este o muncă, istovitoare, dăruită, lucidă. Societatea românească de azi așează munca literară pe cele mai înalte trepte ale prețuirii publice. Dar nu se pot accepta prezențele sfidătoare, violente, obraznice și ostentative care se exclud ideii de muncă și consideră că pubertatea lor tomnatică merită totul fără să dea nimic. Breasla scriitorilor nu are un număr fix de locuri ca o sală de cinematograf..." □ Lirică din R.D.G., Uwe Berger sau Gunter Kunert, în tălmăcirea lui Anatol Ghermanschi. ■ *Fantasticul real*, un articol despre literatura universală, este semnat de Eugen Simion, pe marginea cărții omonime a lui Franz Hellens din 1970, pe ideea că „orice formă de fantastic se ridică pe temelia unui realism pozitiv și păstrează, în toate împrejurările, un caracter pur uman”: „*Fantasticul modern* își alege cu precădere subiectul din domeniul realului, dovedind că acolo unde există o ordine, o structură unitară, o categorie precisă există, inevitabil, și un principiu al dezordinii, o forță ce deplasează liniile și tulbură cunoașterea rațională. Fantasticul e o categorie a realului, locul lui e în inima lumii fenomenale... E suficient ca un element să-și schimbe poziția sau compoziția pentru ca schema ordinii să se modifice și sentimental misterului să invadeze spiritul nostru. Înaintea lui Roger Caillois, Lovecraft consideră că ceea ce e propriu fantasticului e *teama*, o teamă *cosmică* (spre deosebire de teama *fizică*, specifică altui gen de literatură – literatura de groază)... *Fantasticul real*, așa cum îl concepe Hellens, nu-și propune să genereze în chip obligatoriu teroarea... exclude supranaturalul, coșmarescul, diabolicul, punând accentul pe *latura realistă a fantasticului*”.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 85]** Emil Manu pune în discuție volumul apărut la Ed Albatros (colecția *Cele mai frumoase poezii*, cu un cuvânt înainte de Marin Mincu), *Poeme* de Ion Gheorghe, „o selecție riguroasă a poeziei sale, cu pondere pe ultimele volume”, poemele fiind balade sau rapsodii, specii prin excelență epice – dar epicul lui Ion Gheorghe e o convenție lirică: „Modernismul lui Ion Gheorghe nu trebuie redus, ca inițiere și formație, la folclor și la temperamentul sau nativ expresionist și suprarrealist. Lectura cărților vechi, a celor populare, a folclorului arhaic, l-a dus spre poezia modernă și chiar modernistă... Creator de epos sublimat, rapsodul grav al unui univers rustic original, I. Gheorghe e un poet cu sunet autentic care-și definește mitologic apartenența la pământul și la istoria țării, dar care-și exprimă cu mult curaj și adevărurile actuale ale istoriei noastre...”. □ Cronică teatrală a lui Dinu Săraru se oprește la piesa lui Al. Mirodan de la Teatrul Național, *Despre unele lipsuri, neajunsuri și deficiențe din domeniul dragostei*. ■ V. Râpeanu, directorul editurii Eminescu, reiterează ideile esențiale ale *Raportului* ținut de Nicolae Ceaușescu pe 19 iulie 1972 la Sala Palatului: „Da! într-adevăr trăim

zile istorice... Da! într-adevăr de modul în care noi vom munci acum , de modul în care vom gândi acum, de modul în care vom îndrăzni de acum, depinde ziua de mâine a acestei țări, depinde viitorul ei, soarta ei. În *Raportul* ținut miercuri dimineață – magistrală demonstrație a marxismului viu creator, tov. Nicolae Ceaușescu ne-a chemat pe toți să fim la înălțimea acestor zile, însuflând întregului popor, deopotrivă simțul răspunderii pe care îl avem cu toții în față istoriei naționale ca și frumusețea neasemuită a zilelor de astăzi... Din Sala Palatului s-a reverberat peste întreg cuprinsul țării glasul lucid și patetic al celui pentru care creșterea patriei românești și a omului cinstire au fost, sunt și vor fi suprema rațiune a existenței sale. Îl vom urma.”

22 iulie

• [„Scânteia”, nr. 9126] Pe frontispiciu citim: *Conferința Națională a Partidului Comunist Român și-a încheiat lucrările. Într-o deplină unanimitate, în spiritul înaltei responsabilități comuniste, au fost adoptate documente de însemnătate istorică pentru accelerarea progresului economic-social al țării, pentru făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate. Pe prima pagină apare și Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la încheierea Conferinței Naționale a Partidului.* ■ Ziarul publică și lista de *Noi membri și membri supleanți ai Comitetului Central al Partidului Comunist Român, aleși de Conferința Națională.* □ Din rândul membrilor supleanți, printre membrii ai Comitetului Central îl găsim și pe Constantin Mitea, consilier la C.C. al P.C.R., redactor-șef al revistei «Contemporanul». □ „Pentru completarea numărului membrilor și membrilor supleanți ai Comitetului Central al Partidului Comunist Român cu activiști de partid și de stat care lucrează nemijlocit în producție și cu un număr mai mare de femei” s-au ales membri ai C. C. al P. C. R., iar prima pe listă este Elena Ceaușescu, director general al I.C.E.C.H.I.M., membră a Comitetului municipal de partid București. Sunt aleși și membrii supleanți ai Comitetului Central al Partidului Comunist Român. ■ În *Lucrările Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român* găsim și *Cuvântarea tovarășului Zaharia Stancu*: „Efortul pentru împlinirea cincinalului înainte de termen este general și este uriaș. În acest efort, care este – aș zice – al întregii țări, îi încadrăm și pe scriitori. Noi nu putem să lipsim – și nu trebuie să lipsim – de la construcția uriașă a zilei de azi și de mâine, de la construcția, atât de măreață și de ademenitoare, după cum ne-o înfățișează raportul secretarului nostru general, a zilei ceva mai îndepărtate. Nu putem să ajungem la întărirea, la îmbogățirea și la înfrumusețarea țării noastre fără muncă, ba chiar fără multă muncă. Și fără muncă nu putem să ajungem nici la bunăstarea oamenilor. Aceasta trebuie să fie clar pentru toată lumea. [...] Nu este ușor să făurești o literatură nouă, dar nu este ușor nici să construiești o societate nouă și, totuși, partidul nostru o construiește, cu noi toți care ne aflăm în această sală și cu milioanele de oameni ai țării care urmăresc dezbaterile noastre cu cel mai mare

interes, fiind și ei convinși, ca și noi, că aici se plămădește viața de mâine a poporului nostru, a patriei noastre, că aici se plămădește viitorul țării noastre și al poporului nostru. [...] Inspiratul și foarte documentatul raport pe care ni l-a înfățișat aici tovarășul Nicolae Ceaușescu ne îndeamnă să muncim mai mult, să facem pași din ce în ce mai mari spre viitor, spre comunism, spre fericire. Trebuie să-l ascultăm, toți, trebuie să muncim mai mult și mai bine, toți. Sunt împotriva celor ce stau la marginea muncii și la marginea vieții și așteaptă să le vină totul de-a gata. Nimic nu ne va cădea în mâini, de sus. Cu mâinile și cu mințile noastre va trebui să facem totul. Și cu sudoarea noastră. Și vom face”.

● **[„Flacăra”, nr. 30]** În *Literare*, Traian Stoica prezintă volumul *Loto-poeme* de Nina Cassian, considerând că, în acest volum, „doritul scop al Ninei Cassian de a ne provoca «zâmbetul» sau «încântarea» e pe deplin realizat de ingeniosul ei «joc» liric, ce atestă prezența încă a unui moment de autentică poezie în originala-i carieră lirică”. □ În *Telegrame* se anunță ecranizarea, de către regizorul spaniol Manuel Benitez, a nuvelei lui Blasco Ibanez, *El Cordobes*. Tot aici se anunță realizarea unui nou film după *Aelita*, „scrierea științifico-fantastică a lui Alexei Tolstoi”, regizor fiind Grigori Ciuhrai. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se anunță apariția celei de-a treia ediții a *Vieții lui I. L. Caragiale* de Șerban Cioculescu, la Minerva. □ Este prezentat volumul ce conține peste 150 de tablete *Pâinea la loc fix* de Teodor Mazilu (Albatros). ■ Notă despre studiul semnat de Dumitru Micu și dedicat lui *Tudor Arghezi* (Albatros) ce „se înscrie printre cele mai importante exegeze argheziene, de personale și pertinente contribuții pentru înțelegerea cât mai adecvată a personalității și operei marelui poet”. □ Notă despre conținutul volumului *Poezia (introducere în critica și istoria poeziei și literaturii* de Benedetto Croce (Univers). □ Este anunțată apariția volumelor 8 și 9 din seria de *Opere* de F. M. Dostoievski (Univers), traducere de Ovid Constantinescu și Izabela Dumbravă, aparatul critic fiind realizat de Ion Ianoși, precum și a volumelor 3-6 din ciclul memorialistic semnat de K. Paustovski. ■ Se semnalează „un interviu de înaltă atitudine etică, de gândire densă, personală: Octavian Paler răspunde lui Adrian Păunescu în «Tribuna», nr. 28”. □ Prezentarea numărului al doilea al revistei „Secolul 20”, ce se deschide cu „un pamflet antihugolian semnat de Eugen Ionescu”. □ În *Memento*, *Cinema* se publică o notă despre ecranizarea piesei lui A. P. Cehov, *Pescărușul*, de către Iuri Karasik. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Literare* se anunță participarea la emisiunea *Biblioteca pentru toți*, ce are ca temă pe Dimitrie Anghel, a lui Șerban Cioculescu, Mihail Dragomirescu și Georgeta Horodincă.

● **[„Luceafărul”, nr. 30]** Constantin Chiriță menționează natura ideologică comunistă a Conferinței naționale a scriitorilor: „Suntem comuniști, scriitori comuniști, și deci adepții unei literaturi militante, angajate, ai unei literaturi care găsește în realitatea socialistă a acestei țări [...] cele mai diverse surse de inspirație, cele mai emoționante și mai autentice, cele mai interesante și mai

tulburătoare conflicte, și în acest sens noi vedem în cartea noastră posibilitatea de a interveni activ în realitate”. ■ E pus un accent deosebit pe cronică de poezie. Dan Cristea consideră că volumul *Istoria unei secunde* a lui Adrian Păunescu este „mai puțin poetic și mai mult pamfletar”. □ Cu referire la volumul *Reculegeri în nemurirea ta* (C. R., 1972), Nicolae Ciobanu susține că „poezia lui Camil Baltazar este [...] definitorie pentru o situație [...] demnă de atenție. Este vorba de acele vocații lirice autentice care își sprijină demersul pe puțința de rămânere aproape continuă în stadiul inspirației ingenui, fără a se neglija însă cu totul cerințele instinctului de adaptare la climatul poetic general”. □ Ion Caraion scrie despre volumul de poezie *Dimineți*: „Cuvintele Aureliei Batali sunt, față de cosmetica verbală, ca niște neînduplecate spălătorese în grevă, într-un oraș unde s-au defectat toate mașinile și unde toți specializându-se, nimeni nu mai știe să spele: preocupate de profilaxie, lucrătoarele higienii și-au restrâns oficiile doar la garderoba personală. Acolo totul e alb, însă nu lucios; îndemânatic, însă nu echivoc; stenic, însă nu fără luciditate; constatativ, însă și interpretabil”. Se anunță următoarele apariții editoriale: Nichita Stănescu, *Cartea de recitare* și Zaharia Stancu, *Ce mult te-am iubit* (C. R.), G. Călinescu, *Opere*, vol. XIV: *Ion Creangă. Viața și opera* (Minerva). ■ Al. Săndulescu argumentează că începuturile prozei românești se află nu doar sub semnul memorialisticii, cum susținea Tudor Vianu, ci și sub cel al genului epistolar, menționând principalele corespondențe ale perioadei pașoptiste. □ Nicolae Mareș traduce lirică poloneză, cu ocazia sărbătorii naționale a Republicii Populare Poloneze. □ Apar următoarele poeme de Ilarie Voronca, în traducerea lui Sașa Pană: *Va trebui de-aici să te părăsesc, Am fost multă vreme, Pater noster, Cenușăreasa, Pregătiți-vă de fericire, Exil îndrăgostit* și *Un ultim poem*.

23 iulie

• [„Scânteia”, nr. 9217] Ziarul publică *Proiectul de norme ale vieții și muncii comuniștilor, ale eticii și echității sociale*, cu îndrumări de comportament și așteptările partidului de la comuniști. □ Este publicată și *Rezoluția Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român cu privire la înflorirea națiunii socialiste și la problema națională în Republica Socialistă Română*, în care se spune, printre altele: „Se va acorda cea mai mare atenție dezvoltării culturii, învățământului, pregătirii profesionale și științifice a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, pornindu-se de la faptul că toți sunt cetățeni ai Republicii Socialiste România, cu drepturi și obligații egale”.

24 iulie

• [„Scânteia”, nr. 9218] Pe prima pagină citim *Întreaga activitate, întreaga viață...* de Zaharia Stancu, un text despre Conferința Națională a Partidului Comunist Român: „Totul m-a emoționat, însă zguduirea cea mai puternică –

pe care am simțit-o nu numai eu, ci toți cei ce ne aflam în sala unde avea loc conferința – ne-au produs-o câteva cuvinte ale secretarului general al partidului care, la sfârșitul unui capitol din raportul său, a spus: *Doresc să asigur partidul, întregul popor că, în ce mă privește, voi închina întreaga activitate, întreaga viață cauzei socialismului și comunismului, viitorul fericit al întregii noastre națiuni*. Cuvintele acestea, puține la număr, au fost rostite simplu, simplu de tot, fără nici un patetism. Ele erau limpezi ca apa unui limpede izvor, strălucitoare, ca niște bulgări de aur”. ■ Din *Lucrările Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român* apare *Secțiunea cu privire la activitatea ideologică și culturală, elaborarea normelor de etică și echitate socialistă*, din care reținem: „La lucrările Secțiunii cu privire la activitatea ideologică și culturală, elaborarea normelor de etică și echitate socialistă, prezidată de tovarășul Dumitru Popescu, membru al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., au participat 233 de delegați, precum și numeroși invitați – activiști de partid și de stat, ai organizațiilor de masă, lucrători din instituțiile ideologice, de artă și cultură, scriitori, artiști plastici, compozitori cineaști, critici literari și de artă, ziariști, cadre didactice și cercetători din domeniul științelor sociale și umaniste. [...] Dacă vrem să explicăm imensa popularitate a Partidului Comunist Român – a spus tov. **Anton Breitenhofer**, redactor-șef al ziarului «Neuer Weg», trebuie să ne adresăm muncitorilor, țăranilor, intelectualilor, femeilor, naționalităților conlocuitoare. Ei vor confirma cu toții că țelurile revoluționare ale partidului nostru exprimă interesele vitale. Îndeosebi în perioada se a urmat Congreselor al IX-lea și al X-lea s-a afirmat ca o perioadă extrem de fructuoasă în creșterea prestigiului partidului. Subliniind însemnătatea excepțională a programului de îmbunătățire a activității ideologice adoptat de plenara din noiembrie 1971 a C.C. al P.C.R., vorbitorul și-a exprimat adeziunea la propunerea ca acest program să fie însușit și să devină parte integrantă a documentelor Conferinței Naționale. [...] După ce a înfățișat pe larg consecințele multiple, pozitive ale măsurilor adoptate de partid pentru perfecționarea muncii politico-educative, scriitorul **Mihnea Gheorghiu** a spus, printre altele: Orânduirea noastră socialistă este superioară celorlalte orânduiuri nu pentru că e perfectă, ci, între altele, pentru că este mai perfectibilă. De aceea, societatea noastră, educațională prin excelență, refuză tiparele instituționale prestabilite și imobilismul ideologic, situând în permanență, pe primul plan, criteriul aptitudinii, al muncii și valorii fiecăruia. Vorbitorul s-a referit în continuare la unele probleme ale creației literare, pledând pentru literatură realistă, în consens cu obiectivele etice, educative ale politicii partidului. Omul de cultură, ziaristul și scriitorul contemporan nu poate să nu remarce că în România valorile politice socialiste sunt, implicit, și valori etice, că democrația noastră nu este numai o tehnică a organizării de stat, ci că trebuie create condițiile care să permită fiecărui membru al societății să joace un rol activ, conștient de responsabilitatea față de compatrioții săi. [...] În cuvântul său, scriitorul **Mircea**

Radu Iacoban, arătând că în ultimii ani s-au creat posibilități excelente de afirmare pentru oamenii scrisului, exemplificând această afirmație cu situația din Iași, unde s-au creat în ultimii 5-6 ani, o editură, un puternic radioemitor care aduce emisiunile studioului din Iași în atenția întregii țări, diferite publicații și reviste, și-a exprimat convingerea că grija și atenția cu care partidul comunistilor înconjoară gingașa activitate de creație vor fi răsplătite. În același timp, el a criticat practicarea parazitismului social de către unii pseudocreatori care, după ce au refuzat locurile de muncă, s-au obișnuit să trăiască din împrumuturi și ajutoare, și și-a exprimat acordul cu hotărârea biroului Uniunii scriitorilor de a exclude asemenea pseudocreatori din rândul membrilor fondului literar. Referindu-se în încheiere la îndatoririle scriitorului, vorbitorul a spus: Nu știu câte cărți mari vom avea în 1975. Le dorim cât mai multe și cât mai valoroase. Știu însă, cu profundă exactitate, că viitorii ani vor aduce o și mai strânsă legătură de suflet între scriitori și partidul comunistilor, că îndemnul secretearului general al partidului de a apropia nemijlocit scrisul nostru de pulsul vieții adevărate vor rodi în pagini din ce în ce mai încărcate de adevăr uman și artistic. Conștiința socialistă – a subliniat în cuvântul său scriitorul **Sütő András** – a devenit o uriașă forță materială în societatea noastră, ceea ce dovedește pătrunderea tot mai largă în mase a ideilor partidului, a concepției științifice despre lume și viață, a patriotismului și internaționalismului socialist, a umanismului și eticii socialiste. Relevând modul științific, marxist în care a fost soluționată problema națională în țara noastră, asigurarea egalității în drepturi a tuturor cetățenilor patriei, fără deosebire de naționalitate, vorbitorul a arătat că socialismul, oferind o bază trainică pentru ridicarea națiunii socialiste române pe o treaptă calitativ superioară, oferă în același timp, în aceleași condiții istorice, o bază trainică și pentru ridicarea naționalităților pe o treaptă calitativ superioară. În contextul acestui mare adevăr al zilelor noastre, tovarășul Sütő András și-a exprimat acordul deplin cu concepția justă și clară, marxist-leninistă a partidului cu privire la problema națională, care exclude orice interpretare nihilistă-cosmopolită despre rolul națiunii sau al naționalităților. Dând o deosebită apreciere inițiativei partidului, a secretearului său general de a se crea consiliile naționalităților, subliniind rolul lor în educația patriotică, în activitatea obștească, vorbitorul a spus în încheiere: Sunt sigur că în spiritul raportului tovarășului Nicolae Ceaușescu vom putea asigura o activitate mai bogată și mai cuprinzătoare și în domeniul educației ideologice. Doresc să asigur conducerea partidului nostru că noi, scriitorii maghiari din România, toată intelectualitatea maghiară, vom munci în așa fel ca acea capodoperă a conștiinței socialiste pe care dorim a o vedea cât mai strălucitoare să poarte și semnătura noastră. Exprimându-și la începutul cuvântul său totala adevărată față de raportul prezentat de secretearul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în cadrul Conferinței Naționale, scriitorul **Létay Lajos** a subliniat importanța istorică a acestui raport pentru propășirea țării. De aseme-

nea, a exprimat convingerea că documentele supuse dezbaterii secțiunii vor avea un efect excepțional asupra dezvoltării conștiinței socialiste a poporului. Referindu-se în continuare la sarcinile ce revin literaturii, vorbitorul a spus: Îmi pun, mie însumi, în mod public, întrebarea: ce fel de literatură își creează, promovează și își poate însuși cu adevărat societatea noastră, în acest moment istoric? Pentru mine, răspunsul nu e problematic: În anii aceștia, când – călăuzindu-se după exemplul conducătorilor săi, și în primul rând după cel al tovarășului Nicolae Ceaușescu – partidul explorează cu atâta nobilă pasiune forțele materiale și sociale dinamizabile, și când înlătură cu atâta nobilă pasiune tot ceea ce împiedică sau frânează propășirea noastră – literatura trebuie să se străduiască, înainte de toate, să activeze toate resursele de energie sufletească ale poporului nostru, până la cele mai latente, să înfieze cu nobilă pasiune tot ce frânează desăvârșirea omeniei în noi și în jurul nostru – adică tot ce obișnuim să calificăm, în publicistica noastră, drept «vechi» și «străin» de societatea noastră. În încheierea cuvântului său, vorbitorul a făcut o seamă de propuneri privind îmbunătățirea muncii presei culturale, a săptămânalelor și revistelor de artă și literatură, perfecționarea instruirii ideologice a redactorilor, îmbunătățirea condițiilor de viață materiale ale acestora. [...] În încheierea secțiunii a luat cuvântul tovarășul Dumitru Popescu, care a arătat că dezbaterile purtate au relevat unele din multiplele elemente componente ale monumentalei lucrări, cu caracter eminamente ideologic, prezentate de tovarășul Nicolae Ceaușescu în fața Conferinței Naționale, lucrare ce constituie emanația unei profunde reflecții teoretice asupra aspectelor fundamentale ale vieții noastre sociale. Făcând nu numai o cuprinzătoare și extrem de profundă analiză a realităților și necesităților sociale din actuala etapă de dezvoltare a țării, dar și o deschidere extrem de largă spre viitor, la nivelul posibilităților pe care ni le oferă azi instrumentele de investigație științifică, acest document capătă o însemnătate realmente istorică, ca un îndrumar, un instrument de orientare pentru partid și pentru întregul popor. [...] Vorbitorul a subliniat în continuare necesitatea unei continue perfecționări a activității ideologice, educative în două direcții fundamentale: în primul rând, în direcția adoptării și utilizării unor forme și metode cât mai evolute, mai moderne de înrăurire a conștiinței oamenilor, înlăturând acele forme și metode depășite, valabile cu decenii în urmă, când nivelul de cunoaștere și competență al maselor era mult inferior; în al doilea rând, în direcția adâncirii caracterului democratic, în sensul întregului efort de înrăurire a conștiinței și gândirii oamenilor să se realizeze pe calea convingerii. [...] În încheiere, secțiunea a recomandat în unanimitate Conferinței Naționale adoptarea programului ideologic elaborat de plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971 ca program al Conferinței Naționale. De asemenea, secțiunea a aprobat în unanimitate documentele ce au format obiectul dezbaterilor; proiectul Rezoluției cu privire la perfecționarea activității politico-organizatorice și ideologice a partidului și proiectului de Norme ale vieții și muncii comuniștilor, ale eticii și echității socialiste”.

25 iulie

• **[„Scânteia”, nr. 9219]** Demostene Botez se alătură textelor inspirate de Conferința Națională cu articolul *Certitudinile viitorului*: „Magistralul raport al tovarășului Ceaușescu, dezbaterile, documentele conferinței se cer adânc și amănunțit analizate. Se cere în continuare o muncă intensă pentru a hotărî asupra căilor celor mai bune care să ducă, în mod practic, la aplicarea măsurilor preconizate, la noi și superioare împliniri în dezvoltarea socialismului în țara noastră. Oamenii muncii, specialiștii au un program uriaș de lucru pentru a da viață hotărârilor atât de cuprinzătoare și de importante. [...] Cu acest prilej, forumul partidului a luat hotărâri importante; efectele lor vor influența radical viitorul țării și al oamenilor săi. Și mai știm că toate acestea depind de munca noastră, de devotamentul nostru, că avem mari datorii față de generațiile ce vor veni după noi, de destinul patriei noastre. Cu o asemenea conștiință, sădită puternic prin spiritul conferinței, pășim înainte spre viitor”.

• **[„Tomis”, nr. 10]** Alex. Ștefănescu semnalează o nouă apariție pe segmentul de critică literară: „Al doilea volum de critică al poetului Ștefan Aug. Doinaș (după *Lampa lui Diogene*, 1970) se repartizează pe trei secvențe intitulate *Repere poetice*, *Despre moda poetică* (1968-1071) și *Dialogul culturii*. Articolele consacrate (cele mai multe publicate acum câțiva ani în „România literară”) reprezintă în continuare sursa virtuală a unor discuții dramatice, nu numai prin faptul că afectează diferite vanități literare, ci și prin aceea că supun analizei un fenomen de actualitate, problematic și contradictoriu”. Despre tipul de scriitură promovat de cunoscutul critic, semnatarul cronicii notează: „Deși ferm individualizat ca personalitate poetică, Ștefan Aug. Doinaș este, în studiile sale critice, un impersonal judecător, preocupat de trierea canonică a materialului literar. Atitudinea sa nu este surpriză, ci identificarea sarcastică a unor abateri de la norme prestabilite. [...] Corpusul de legi în litera căruia se execută clasificarea a fost extras, în mod neașteptat, din elasticele «principii estetice» ale lui Călinescu”. Analizând producțiile lirice ale vremii, Ștefan Aug. Doinaș reclamă „excesul formal. [...] Zeci de exemple de evaziune verbală, grupate pe criteriul mecanismului funcțional, sunt pescuite din publicațiile literare și expuse în lumina crudă a prelegerii docte. [...] Anonim în principiu, eseistul este, în schimb, personal în exploziile pamfletare care îl transformă pentru câte o clipă din nou în poet. [...] Înnarmat cu idei eficace, în general acceptate de critică, și manevrându-le incisiv, Ștefan Aug. Doinaș realizează o imagine verosimilă a poeziei curente”. Afirmând valoarea incontestabilă a cărții, cronicarul concluzionează: „Prin noua sa carte de critică, Ștefan Aug. Doinaș se reafirmă alături de poeți ca Philippide sau Ion Caraion, ca promotor al unei tendințe mai generale de conștientizare artistică”. ■ Al. Protopopescu semnează trei recenzii la volume recent apărute în peisajul literar al vremii. Prima dintre cărți este *Visul și veghea* (C.R., 1972), de Dan

Deșliu: „Dificultatea de a comenta poezia lui Dan Deșliu, azi, vine de la capacitatea poetului de a evolua pe trasee lirice absolut neracordabile. Parte din această stranie disponibilitate poate fi constatată chiar în *Visul și veghea* unde, două moduri de existență poetică se resping cu aceeași claritate cu care amândouă atestă înzestrarea necomună. [...] *Visul și veghea* amintește îndeaproape de frenezia poemelor lui Ilarie Voronca din *Invitație la bal și Incantații*”. □ *Ascultând nopțile* (C.R., 1972), de Iulian Vesper „pare a fi volumul care consacră o imagine definitivă, consolidată a lirismului lui Iulian Vesper, trecut de-a lungul anilor prin felurite prefaceri și experiențe post simboliste, neignorând nici una din marile lecții poetice universale și naționale.[...] Vom descoperi în autorul îmbelșugatului volum *Ascultând nopțile*, un didactic de cea mai pură factură moralistă, care ignorându-și sensibilitatea, legiferează liric în baza principiilor existențiale universal valabile”. □ Ultima recenzie aduce în atenția publicului volumul *Chipul din fântână*, de George Lesnea „unul din acele tipuri de scriitor față de care critica imediată manifestă un tratament cu totul special. [...] Atunci când judecătorul cărților sale s-a întâmplat să fie Vladimir Streinu, și nu G. Călinescu al cărui cuvânt orbește prin exactitate și franchețe, autorul s-a putut bucura și de oarecari superlative măgulitoare. Recent, editura Junimea întâmpină un atare prilej prin culegerea antologică *Chipul din fântână*, selecția fiind alcătuită în redacție. Se cuvine remarcată selecția în sine, care prin parcimonia (inevitabilă) cu care triază cele nouă volume din cuprins, afirmă implicit un punct de vedere realist, privind sorții de recuperare a unei activități lirice destul de prolixă.[...] George Lesnea rămâne un virtuos al împerecherilor de rime, la nivelul nevoilor elementare ale sensibilității, pe fondul unui autohtonism naiv, unde emoția primară și verva evocatoare sunt singurele date care susțin o construcție lirică fără subiect”. ■ Hristu Căndroveanu evocă personalitatea artistică a scriitorului Constantin Chiriță într-un articol cu același titlu: „Constantin Chiriță nu e scriitorul unui singur gen de proză, chiar dacă și-a subliniat preferința pentru cartea de aventuri. L-a interesat literatura de acest fel (*Cireșarii*), dar și cea cu tentă pronunțat «polițistă» (*Trilogia în alb*), fără a exclude proza de investigare a realităților sociale imediate, strict contemporane, în care narația e contaminată ea însăși de metodele literaturii de aventuri. [...] Prozatorul începe cu cărți de investigație socială directă. Romane ca *Întâlnirea* (1959), *Oțelul* (1960), *Pasiuni* (1962) aduc în scenă probleme ale construcției socialismului la noi. Încă mai înainte, C. Chiriță a scris proză reportericească, ratată artistic: *Matei Ion a cucerit viața* (debut, 1949) și *Oameni din orașul nostru* (1951)”. ■ Al doilea număr din luna iulie publică poezie, semnată de Virgil Teodorescu, Gabriela Melinescu, George Mihăescu, Horia Zilieru, Leonid Dimov, Ion Lotreanu, Agi Amet Gemal, și proză (*Sire și ai săi*), de Ilarion Ciobanu.

26 iulie

• **[„România liberă”, nr. 8633]** Boris Buzilă prezintă volumul lui Vasile Rebreanu, *Marele prinț*. Pornind de la „tabla de materie”, autorul articolului ajunge să considere lucrarea ca o sumă de tablete, „în accepția legitimată odinioară de Arghezi, specie în care evenimentul de actualitate și pretextul comemorativ devin punctele de pornire ale unui discurs publicistic «sui-generis», îmbinând retorismul implicat al «editorialistului» cu lirismul filtrat al poetului”. Astfel, „tabletele lui Vasile Rebreanu dezvoltă teme comune, inspirate din preocupările vieții noastre sociale sau deduse dintr-o intenționalitate evocatoare față de momentele importante din istoria patriei”.

27 iulie

• **[„Munca”, nr. 7681]** În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat prezintă volumul de *Teatru* al lui Mihail Davidoglu (Eminescu), ce conține piesele *Cetatea de foc*, *Ochii dragi ai bunicului* și *Străbunul*: „În ciuda unor slăbiciuni, piesele lui Mihail Davidoglu și-au cucerit un loc stabil în istoria dramaturgiei românești îndeosebi prin consecvența abordării mediului muncitoresc”.

• **[„Albina”, nr. 30]** *Arghezi* este titlul pe care îl alege Ion Bănuță pentru tableta săptămânală din rubrica *Cronica unui greier*, motto-ul devoalând subiectul acesteia: „Mărțișorul e patria literaturii mele”. □ Tot pe prima pagină, pornind de la expunerea lui Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a P.C.R., care a atins și problema dispariției deosebirilor dintre sat și oraș, Mihai Beniuc (în editorialul *Adevărata iluminare*) meditează pe marginea ieșirii din uz a cuvântului *bordei*, conchizând: „Adevărata iluminare o constituie nu numai cultura și civilizația în general, ci o mult mai mare transformare care vine zi de zi și care va face ca în ochii și pe fața fiecărui țaran să poți citi limpede *conștiința sa socialistă*”. □ Pe o pagină întreagă, revista publică un material intitulat *Un haiduc în munții Gurghiului*, „închinat unui erou popular, Vasile cel Mare”, trimis redacției de Dumitru Boieru-Hodăceanu, culegător de folclor din Mureș, „un îndrăgostit de datini, de literatură și artă populară”.

• **[„Orizont”, nr. 13]** Este publicat un fragment din Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a P.C.R., 19-21 iulie 1972 a cărui idee centrală este: „Să urce națiunea spre comunism în zbor!” ■ Marcel Pop-Corniș se ocupă de doi autori în cronica literară și anume: Mircea Ciobanu, *Armura lui Thomas* (Eminescu, 1971) și V. Bătrân, *Ancheta* (C. R., 1971). ■ Un mic text *in memoriam*, legat de poetul și pictorul avangardist ungur Kassak Lajos, semnează Aurel Buteanu. ■ Impresionată de „sinceritatea artei bogziene” ca „mărturie irecuzabilă a istoriei”, Ramona Boca Bordei face comentarii despre arta reportajului la Geo Bogza, o artă a autenticității (articolul *Un fidel al adevărului – Geo Bogza*). ■ Un serial începe Iulian Negrilă despre *Scriitori tribuniști din perioada arădeană (I): Vasile Alecsandri*. ■ Este remarcată elogios, în două articole, apariția albumului de artă popu-

lară bănăţeană a lui Nicolae Țăranu de către Al. Jebeleanu și Aurel Turcuș. ■ Tot o tabletă laudativă, scrie și Anghel Dumbrăveanu cu privire la Nichita Stănescu: „un spirit princiar, de o mare vivacitate, un visător de lucruri și fascinant” opera lui poetică: „poezia lui Nichita Stănescu este încă o *Terra incognita* și-abia exegeții de mâine vor avea ochiul cel limpede și ager pentru a ne arăta într-adevăr că suntem contemporanii unui poet cum n-am mai avut”. ■ Versuri de Crișu Dascălu și Lucian Valea. Proză de Gheorghe Schwarz. ■ Ștefan Munteanu ține cronica limbii cu un scurt articol despre valențele estetice și poetice ale verbului „a se dezmiira” din poezia *Inima pădurii* a lui Lucian Blaga. ■ Ion Velican face însemnări la tableta sportivă, iar Mircea Micu trage cu „gloanțe oarbe” în parodiarea lui *Vasile Băran: Pilule și hapuri*. ■ Galina Cernicova-Bucă scrie despre proza satirică a lui Mihail Bulgakov și realismul rus, articol în care notează: „Bulgakov este fără îndoială un scriitor realist, dar el a fost mult mai aproape de «realismul fantastic» al lui Gogol, Saltîkov-Șcedrin, Dostoievski, n-a urmărit să păstreze verosimilitatea exterioară. [...] Satira lui Bulgakov – cu toată complexitatea ei, determinată de introducerea grotescului, hiperbolizării, convenționalului, parodiei etc – nu cifrează problematica vieții”.

● **[„România literară”, nr. 31]** Versuri semnează: Mihai Negulescu (*Destin valah*), Grigore Hagiu (*dar câmpul; în cer în pământ; fluturile galben; zeitate de lut; altădată suiam; dornică liniște*), Nichita Stănescu (*Fulgerul și frigul; O confesiune; A muri în zbor; Dintr-o seară; La Nord de Nord; Rugare; Finish* – poezii din volumul *La Nord de Nord*). □ În traducerea lui Mihail Magiari citim un fragment din *Legenda lui Sibin, cneaz al Preslavului* de Emilian Stanev. □ Valentin Hossu-Longin semnează reportajul *Cartea Lotrului. Descălecătorii lui Codrea*. ■ George Ivașcu semnează editorialul *Sufletul revoluției noastre*: „Raportul prezentat de secretarul general al Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, s-a înscris de pe acum în analele istoriei de astăzi și de mâine a României. Nu numai prin ampla lui documentare, vădind o excepțională cunoaștere a datelor celor mai semnificative ale realității, nu numai prin interpretarea polarizând o profundă experiență teoretică și practică a acestor date, dar, mai presus, o forță unică de a proiecta a acestor date, dar, mai presus, o forță unică de a proiecta esența prezentului asupra viitorului. Iată ceea ce conferă, în primul rând, acestui Raport valoarea unui *document de epocă*; pregnanța analizei situației *actuale* (economice, sociale, politice) unită cu aceea a arhitecturării, etapă cu etapă, a viitorului, până în deceniul de încheiere – calendaristic vorbind – a mileniului. În acest mod, devenirea orânduiri noastre socialiste în parametrii de multilaterală dezvoltare ne apare tuturor ca o luminoasă certitudine, – de unde imperativele transformării active și continue a prezentului”. ■ Zaharia Stancu pe prima pagină publică textul *Cifrele și cuvintele*: „După trei zile și trei nopți de discuții Conferința Națională a Partidului Comunist Român a luat sfârșit într-un entuziasm greu de descris în cu-

vinte. Entuziasmul era stârnit, în inimile și în mințile noastre, de succesul deplin al Conferinței pe de o parte, iar pe de alta de prezența printre noi a secretarului general al Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Ar fi temerar pentru mine să încerc, în cadrul acesta restrâns, să rezum conținutul profund și bogat al Conferinței, calmul ei, măreția ei, mulțimea problemelor dezbătute, rezolvările la care, până la urmă, s-a ajuns. Este, cred, util să vă reamintim că, în afara membrilor și a membrilor supleanți ai Comitetului Central, la Conferință au participat 2 220 delegați și 500 invitați. În plenară au vorbit 49 tovarăși. În secții au luat cuvântul 315. Totalul vorbitorilor s-a ridicat la 364. [...] Cu prilejul Conferinței Naționale a ieșit încă odată la iveală marea încredere pe care întregul nostru popor o are în Partidul Comunist, – căruia i-a încredințat soarta sa – marea încredere și marea dragoste pe care poporul i-o poartă Conducătorului Partidului și Statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu”. ■ Augustin Buzura scrie *Despre realitate*: „Prezentul și trecutul există în noi, dar pentru ca o proză să fie viabilă are nevoie și de o «cantitate» de viitor. Nici vorbă de vechiul romantism atât de uzat și atât de naiv; nu un viitor idilic sau edenic croit pe niște calapoade false de către inteligențele carentate; și nici un viitor de nuanța celor ce nu sunt în stare să fie astăzi nimic, a celor ce din lipsă de bărbăție sau din ignoranță se abandonează timpului. Ci un viitor în concordanță cu pulsul cunoașteri azi, care ține de elementele concrete existente deja în cei ce împing înainte, de complexitatea reală a omului, de luciditatea sa. Față de toate acestea, descriptivismul schiop, euforia de prost gust, literatura ocazională, mecanismul îngust, impostura, demagogia și altele amintesc de mentalitatea din zilele mașinii cu aburi sau și mai demult. Pornind de aici nu putem oare întreba deschis, fără rezerve câte cărți au spus adevărul complex despre azi, despre noi? Sunt oare chiar toate cărțile modele de analiză serioasă a realității, conțin ele adevărul adevărat despre noi așa cum suntem și nu cum părem? Și, înainte de toate, merită oare judecătorii noștri reali, acești oameni buni, harnici, chinuiți, unele cărți din care răzbesc gândirea ciuntită, semiadevărul și faptul mărunț, colateral?”. ■ La tema *Documentele conferinței pe masa de lucru a scriitorilor* răspund: □ Mihai Beniuc, *Perspective majore*: „Raportul și lucrările Conferinței constituite tratatul de conduită istorico-socială, pe plan economic și cultural, intern și extern, al poporului nostru, ce se poate mândri azi că este constructorul conștient, luminat de materialismul dialectic și istoric, pătruns de concepția marxist-leninistă a propriul său destin”. □ Mihnea Gheorghiu, *Participând*: „După părerea mea, una dintre direcțiile fundamentale de cea mai vie actualitate trasate de Conferința Națională constă în restabilirea adevărului că valorile politice socialiste sunt implicit și valori morale și că ele se afirmă cu precădere astfel, indiferent de forma și caracterul instituționalizării lor”. □ Mircea Horia Simionescu, *Marea epopee*: „Pășim într-o etapă istorică nouă, superioară, ce își propune ca țel fericirea oamenilor, împlinirea multilaterală a personalității umane, rostul suprem al literaturii, al artei nu este

altul. De aceea, aderând cu întreaga noastră conștiință și cu fiecare fibră a ființei noastre la acest program, la această viziune, plină de poezie și de conținut real, a Partidului Comunist Român, simțim întreaga responsabilitate a angajării pentru realizarea integrală a ideilor, a fiecărui cuvânt al programului”.

□ Anton Breitenhofer, *Mai presus de orice – omul*: „Chemarea înflăcărată către făuritorii de artă lansată de tovarășul Nicolae Ceaușescu la plenara din noiembrie a partidului, de a înfățișa contemporanii noștri în mod realist în roman, poezie și pe scenă, a devenit acum element în programul Conferinței Naționale. Scriitorul ar trebui de fapt să înfățișeze numai ceea ce îl pasionează. Cine poate însă rezista tentației de a turna într-o formă literară autentică uriașa schimbare revoluționară pe care o trăim, viața și destinul semenilor noștri”.

■ Traian Podgoreanu scrie despre *Melanholia Princepelui*, spunând la final: „Am crezut, ca și alții, că după *Groapa*, Eugen Barbu nu va mai putea da o carte excepțională. Dar *Princepele* poate să spulbere – în timp – până și cel mai îndărătnic scepticism...”.

■ Marin Mincu se ocupă de *Spiritul „heliadesc”*: „Heliade ar fi *suma* concentrată a ceea ce reprezintă *heliadismul* literaturii române. Heliadismul constituie un *stil creator* deschis, o modalitate novatoare de întemeiere a umanului în latura sa creatoare. Modernitatea este atributul esențial ce determină tiparele acestui *stil*”.

■ Matei Călinescu în *Farmecul literaturii*: „Lăsând deci la o parte pledoaria pentru *farmecul* literaturii, precum și rechizitoriul împotriva a tot ceea ce poate reduce sau pulveriza acest *farmec*, aş observa că *Imposibila întoarcere* este o carte plină de *farmec*. Pot să nu fiu de acord cu unele din ideile autorului sau cu unele din atitudinile lui intelectuale ori morale, cartea mă seduce. Pot găsi diverse motivări acestei seducții (la rigoare le pot și inventa)”.

■ În textul *O versiune Caragiale* Doina Ciura compară opiniile lui Camus cu opiniile lui Caragiale despre teatru.

■ Nicolae Manolescu semnează *Boala lui Eminescu*, o cronică literară la *Eminescu – structura somato-psihică* de dr. Ion Nica, Eminescu, 1972, cuvânt înainte de Constantin Ciopraga: „Critica nu se confundă cu psihiatria, dar nici n-o exclude; imaginația își poate trage din cercetarea științifică o justificare anumită. Cartea lui Ion Nica reprezintă, cu toate acestea, o îndrăzneală repunere în discuție a personalității celui mai mare poet român și de mare parte din constatările autorului va trebui să ținem, de aici înainte, seama”.

■ Citim recenzii: □ Aureliu Goci prezintă *Sentinela aerului* de Virgil Teodorescu, Eminescu, 1972: „Socotit supraréalist «cuminte», Virgil Teodorescu este de fapt un poet autentic, care ignoră, în numele esenței, formulele superficiale, limitative. Refuzând să adere acum la un program de creație deja istorizat, preferă să rescrie istoria mișcării dinăuntru ei”.

□ Tot A. [Aureliu] G. [Goci] scrie și despre volumul *Ctitorie în albastru* de Dragoș Vicol, Eminescu, 1972: „Dragoș Vicol arată afinități pentru vitalismul eseninist receptat probabil prin George Lesnea, co-regional și înaintaș din aceeași familie spirituală”.

□ Victor Atanasiu prezintă *Voica* de Henriette Yvonne Stahl,

Minerva, 1972: „Ediția de față o reproduce pe cea din 1966. În această versiune autoarea a crezut de cuviință să urmărească destinul eroinei sale și în primii ani de după ultima conflagrație mondială. Creația este însă inferioară vechiului roman, iar tonul, adeseori, convențional. Convertirea Voicăi la ideile înaintate propagate de fiul ei vitreg se face prea brusc”. □ Viola Vancea scrie despre antologia *Câmp în soare*, Eminescu, 1972, antologie oferită „în semn de omagiu cu prilejul împlinirii unui deceniu de la încheierea colectivizării agriculturii”: „Antologia *Câmp în soare*, lipsită de accente festive facile, nu poate evita totuși o anume monotonie. Situațiile, la un moment dat aceleași se repetă prea des, diferențele fiind uneori insesizabile. Selecția pe care ne-o propune Eminescu, în mare echilibrată (un merit îl constituie angajarea unor condeie diferite printre care se află și tineri autori pe cale de a se afirma), aduce o privire proaspătă asupra unei perioade de convulsii și recuperare morale din viața satului”. □ Liviu Cosma comentează *Muguri de toc* de Andrei Popescu-Drumuri, Albatros, 1972: „Lipsit însă de o conștiință estetică deosebită, autorul are ingenuitatea să creadă că realitatea faptului biografic este suficientă pentru a conferi realitate obiectului artistic”. □ Mircea Anghelescu recenzază *Istoria teatrului românesc* de Mihai Vasiliu, Albatros, 1972: „Meritele ei sunt în afară de discuție și inițiativa editurii în acest sens trebuie continuată. Credem, însă, că, în volumul de față, era cazul să se insiste mai mult asupra materialului literar propriu-zis, asupra diferitelor semnificații ale textelor dramatice, mai ales în epoca începuturilor”. ■ Sorin Arghir scrie despre romanul *Recviem pentru vii* de A. I. Ghilia: „Paginile dense ale *Recviemul pentru vii* un imrpegate de amintirile scriitorului format într-o anume arie și într-un anume climat istoric. Ruperea de elementul dominant al tradiției literare moldovenești nu infirmă această formație, ci este o consecință normală impusă, în egală măsură, de evoluția socială și de modificarea dimensiunilor literare. Cartea – spuneam mai sus – reprezintă o împlinire majoră a scriitorului; dar nu un stadiu final care să fi epuizat posibilitățile lui Ghilia”. ■ În *Viața literară* apar: □ *Șantier* cu planurile literare lui Al. I. Ștefănescu, Eugen Fruncă, Franz Storch, Teofil Bălaj, Baruțu Arghezi, Valentin Deșliu, Ion Istrati, Ștefan Iureș, Ovidiu Hotinceanu. □ *Știri din Uniunea Scriitorilor*: „La invitația Uniunii Scriitorilor din U. R. S. S. au plecat la Moscova Constantin Chiriță, secretar general al Uniunii Scriitorilor din R.S. România, și soția sa, Gertrude Gregor-Chiriță. [...] În cadrul înțelegerii de colaborare dintre Uniunea Scriitorilor din R.S. România și Uniunea Scriitorilor din R.P. Bulgară, a plecat la Sofia Al. Jebeleanu. * La 23 iulie 1972, în cadrul înțelegerii de schimburi reciproce dintre Uniunea Scriitorilor din R.S. România și Uniunea Scriitorilor Cehi pentru casele de odihnă aparținându-le respectiv, a plecat la Karlovi-Vary Haralamb Zincă. * În cadrul schimbului redacțional cu revista sovietică «Nas Sovremenic» a plecat în U.R.S.S. Nicolae Ciobanu, redactor al revistei «Lucaefărul». [...] * În cadrul înțelegerii de colaborare dintre Uniunile respective de scriitori, au plecat la

Budapesta Damian Ureche și Kiss Jenő, iar la Praga – Cella Serghi, Dan Deșliu și Iordan Chimet. [...] * Comitetul județean de cultură și educație socialistă Suceava organizează în cinstea celei de a 25-a aniversări a Republicii a patra ediție a concursului de poezie «Nicolae Labiș», pentru membrii cenaclurilor literare din întreaga țară. Tinerii creatori sunt chemați să exprime prin versurile lor dragostea față de patrie și partid, să oglindească universul spiritual al omului de azi, munca și viața înfloritoare a poporului, înaltele idealuri umaniste ale societății noastre. La concurs pot participa tineri care nu depășesc vârsta de 25 de ani și nu au publicat volume de poezii. Lucrările vor fi trimise până la 15 septembrie 1972 pe adresa: Comitetul județean de cultură și educație socialistă Suceava, str. Ștefan cel Mare nr. 58. Pentru cele mai valoroase lucrări prezentate vor fi acordate trei premii și trei mențiuni. Lucrările premiate, precum și altele de certă valoare prezentate la concurs, vor fi editate de Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă Suceava, în cel de al patrulea caiet de poezie «Nicolae Labiș»". ■ În pagină numită *Cartea străină* citim: □ Nicolae Balotă scrie despre *Saul Bellow și romanul inadapării*, prezentând romanul *Trăiește-ți clipa* de Saul Bellow, tradus de Anda Teodorescu. □ Aflăm de apariția volumului *Îndrăgostiții din Marona* de J. Iwaszkiewicz, Univers, 1972. □ Sub semnătura M. B. apare scurtă prezentare a volumului *Secretul din Santa Vittoria* de Robert Crichton, Editura Univers, 1972. ■ Sub titlul *Cipariu, Agârbiceanu*, Al. Piru scrie despre volumul *Jurnal*, Dacia, 1972 în care Maria Protase a adunat trei scrieri de Timotei Cipariu și despre volumul *Licean... odinioară*, apărut tot la Dacia, 1972. ■ Șerban Cioculescu scrie despre Nicolae Bălcescu în *Un suflet de viteaz*. ■ În traducerea lui Andrei Ionescu citim un fragment din eseu *Garcia Marquez, istoria unui deicid* de Mario Vargas Llosa, fragment în care este prezentată *Strategia narativă*, și anume: exagerarea, enumerarea, repetiția, alterarea proprietăților obiectelor. ■ În *Prezențe românești* citim: „De curând, pe al doilea program de la Radio Suisse Romande, s-a transmis o «masă rotundă» despre: *Situația literaturii în România (Situation de la littérature en Roumanie)*, cu participarea scriitorilor genevezi Georges Hal-das, Jean Vuilleumier, Stéphane Vogel și a criticului român Adrian Marino. [...] Semnalăm cu acest prilej că tot lui Adrian Marino îi datorăm și alte trei emisiuni radiofonice, fiecare de câte 30 de minute (de data aceasta la Radio Svizzera Italiana), despre literatura română contemporană (*La Letteratura romena contemporanea*): e vorba de o prezentare de sinteză a literaturii noastre actuale – direcții estetice, critică, poezie, roman. * În editura Odeon din Praga a apărut recent romanul *Urma* de Zaharia Stancu. Traducerea în cehă este semnată de Marie Kavková. Aceasta reprezintă cea de-a 97-a traducere în volum separat a operelor lui Zaharia Stancu. * «Revue d'Esthétique», nr. 3 din 1972, a consacrat un număr special esteticii românești. În cadrul acestui număr au fost publicate următoarele articole: – Eugeniu Speranția, *Une science huma-*

ine; – Liviu Rusu, *Le problème de la réalité dans la création littéraire*; – Marcel Breazu și Al. Dima, *L'esthétique et la théorie de la littérature dans la Roumanie contemporaine*; – Nicolae Tertulian, *Genèse et structure*; – Ion Pascadi, *Le caractère social de l'intérêt artistique*; – Ion Ianoși, *Dialectique et esthétique*; – Zoe Dumitrescu-Bușulenga, *L'humanisme et les arts*; – Dumitru Ghișe, *La continuité authentique de la culture*".

● [„**Tribuna**”, nr. 30] Ion Vlad prezintă cartea lui V. Voiculescu: *Teatru*: „Selecția de lucrări dramatice propusă cititorului de către Mircea Tomuș și I. Voiculescu are darul de a răspunde la cel puțin două întrebări: unde se plasează valoric, lucrările dramatice ale scriitorului și în ce relație se află cu celelalte compartimente ale scrisului lui V. Voiculescu atari texte? Suntem de acord cu autorul prefeței la volum, Mircea Tomuș, când afirmă că teatrul lui V. Voiculescu poate releva ceva din mecanismul lăuntric al unei creații numai prin raportare la celelalte tipuri de expresie adoptate de scriitor”, ■ De cartea lui Titus Moraru, *Urme pe zăpadă*, se ocupă Paul Everac: „... consecvent... teatrului și preocupărilor privind genul scurt, ne oferă în volumul *Urme pe zăpadă* o selecție semnificativă, îngemănând nouă piese reprezentative. Autorul obține, cu piesa care dă titlul volumului, două importante premii literare pentru anul 1971: premiul I la Concursul național de dramaturgie al C.S.C.A și premiul Uniunii Scriitorilor”. ■ Voicu Bugariu recenzează volumul lui Dan Tărchilă: *Teatru*: „Forța cu care acest ideal umanist este susținut în piesele volumului de *Teatru* al lui Dan Tărchilă fac din această carte o apariție integrată remarcabil printre faptele ce răspund idealurilor literare și umane le actualității noastre”. ■ Ion Cocora notează despre cartea *Spectacole în cernală* a lui Valentin Silvestru: „Ostentativă și pedantă uneori în tenacitatea și impunerea coordonatelor majore ale teatrului românesc, pătrunsă de un patetism de bun augur, cartea *Spectacole în cernală* confirmă în Valentin Silvestru un teatrolog cu personalitate, înzestrat cu o intuiție critică exemplară, inteligent și rafinat, preocupat să reconstituie ambianța și mișcarea de idei necesare în explicarea și fixarea în timp a celor mai importante momente din activitatea unor regizori și interpreți contemporani, din dezvoltarea și particularizarea dramaturgiei autohtone actuale”. ■ La volumul lui Ion Omescu, *Iadul și pasărea* se referă Valentin Tașcu: „Piesele lui Ion Omescu ... dovedesc în primul rând, o cunoaștere amănunțită a științei textului dramatic. Replica, dialogurile, tensiune variabilă a spațiului recitativ sunt aproape fără cusur”. ■ Mircea Ghițulescu analizează studiul lui Leonida Teodorescu: *Dramaturgia lui Cehov*: „Opinia lui Leonida Teodorescu este că A. P. Cehov reprezintă un punct de referință și un criteriu de periodizare în istoria teatrului universal”. ■ La *Dileme și pseudodileme teatrale* ale lui Horia Deleanu meditează Mircea Popa: „Dilemele și pseudodilemele denunțate de H. Deleanu sunt în primul rând cele legate de rolul specific al artistului în creația scenică. Este el un creator absolut sau numai relativ? Se întreabă H. Deleanu”. ■ Iustin Ceuca notează despre cartea *Pereții albi* a lui Iosif Petran:

„Volumul lui Iosif Petran conține trei piese de teatru aparținând a trei genuri diferite. Prin aceasta autorul pare a vrea să sugereze diversitatea preocupărilor sale. Teatrul spre care se îndreaptă el este un teatru de dezbatere în care nu lipsesc elemente cu valoare simbolică”.

28 iulie

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 7215]** Dinu Flămând recenzează volumul de debut poetic al lui Iustin Moraru, *La poarta pietrelor*, poezie care surprinde prin „un ritm inflexibil și o duritate care o fac greoaie, rezultat al multor aglomerări de material. În fond poetul este imaginativ, dar un exagerat autocontrol, o luciditate asfixiantă umplu toate spațiile până la refuz.”

● **[„Contemporanul”, nr. 31]** Zaharia Stancu afirmă: *Trebuie să triumfe rațiunea*: „Meritul cel mai mare al conducerii noastre de partid și de stat – și în primul rând al tovarășului Nicolae Ceaușescu – constă în aceea că tocmai într-o asemenea situație România a luat cunoscuta poziție în politica externă: lupta împotriva războiului care poate fi evitat, luptă neobosită pentru întărirea și menținerea păcii, luptă împotriva morții, luptă pentru viață. Războiul este evitabil și trebuie să fie evitat. Tot poporul nostru este pentru această politică de pace pe care o sprijină. Noi toți suntem convinși de justetea ei, de forța ei uriașă. De data aceasta trebuie – cu orice preț – să triumfe rațiunea”. ■ Ritmul epocii este conturat de Virgil Teodorescu: „În aprofundata și luminoasa cuvântare-program rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu în sala Palatului Republicii, la deschiderea lucrărilor Conferinței Naționale a partidului care sintetizează și analizează în spirit marxist-leninist problemele puse de întreaga noastră activitate, atât de complexă și diversificată în toate domeniile vieții sociale, se arată că participarea noastră la opera de construire a socialismului nu vine din afară, ci își are resortul în interior, echivalând cu autoconducerea conștientă”. ■ *La Eticul și literatura* se referă Demostene Botez: „Printre altele, în decursul timpului, în raport cu poziția ideologică a autorului ca și a cititorilor, am apropiat vorbele etic și estetic, ca într-un joc de cuvinte pentru copii. Dar cuprinsul lor este nemărginit de vast, căci într-o simplă expresie cuprinde esența literaturii: materiile prime a căror simbioză poate da adevărata operă de artă. Aceste două noțiuni sunt obligate prin esența și destinul artei să fie împreună și uneori să-și dispute prioritatea. Mi se pare evident că esteticul este de esența artei, prin el împlinindu-și destinul”. ■ Mircea Martin susține *Nevoia de traduceri*: „S-a tradus mult la noi în ultimii ani și o parcurgere a proiectelor editoriale este însă dădătoare de speranțe. Exclusivismul unor orientări mai vechi sau mai recente a fost depășit, astăzi cititorul român poate avea o reprezentare mai bogată asupra literaturii universale [...] Dar ceea ce nemulțumește mai ales este faptul că actul traducerii în românește nu este conceput complementar cu acela al traducerii din românește. S-a făcut prea puțin pentru propagarea valorilor românești prin traducerea lor în limbi de circulație

și de autoritate. Inițiativele reușite sunt mai ales personale, o activitate bine organizată și de durată lipsește. Editura Eminescu are o secție în limbi străine care a luat, după câte știu inițiativa traduceri unor autori contemporani. Faptul se cuvine salutat sub rezerva selecției operelor și calității în sine a traducerii. [...] Nu-i mai puțin adevărat că dificultățile apar chiar înaintea traducerii propriu-zise. Ce autori și ce opere alegem și în funcție de ce fel de criterii? Specificitate sau sincronizare? Ce rămâne din Arghezi într-o traducere, fie ea semnată de Quasimodo? Cât din ceea ce ne spune noua proză sadoveniană este valabil și pentru cititorul occidental? Sigur e, în orice caz, faptul că ecoul unor asemenea traduceri ar facilita accesul autorilor noștri de astăzi, după cum impunerea unuia dintre aceștia poate stârni interesul pentru tradiția pe care o reprezintă”. ■ Victor Eftimiu întocmește portretul al lui *Gala Galaction*: „Un farmec deosebit are stilul lui Galaction, împeștrirea, mozaicul de expresii populare, împodibite cu noi cuvinte, cu acele neologisme pe care se zbârleau literatorii epocii și pentru care inovatorul a fost nu o dată atacat. [...] Obsesii orientale se vădesc în opera lui Gala Galaction, slujitor al altarului, patetic orator bisericesc, care se strecura în lumea profană ca un modest dar dârș apărător al scripturii, aureolat de harul preoțesc și în același timp de mesajul luptătorului social”. ■ Studiul lui Aurel Martin: *Poezii contemporani* este analizat de Eugen Luca: „Istoric literar și critic interesat îndeaproape de manifestările – varii – ale poeziei contemporane îndeosebi, dar atent și la evoluția prozei, Aurel Martin se distinge prin seriozitatea pe care o pune în exercitarea funcției asumate și prin modestia ce decurge din această seriozitate”. ■ Dan Zamfirescu prezintă cartea lui Teodor Vârgolici: *Comentarii literare*: „Lipsit de orice spirit veleitar (titlul ales pentru volum dovedește), Teodor Vârgolici care ne-a dat cea mai bună monografie despre Bolintineanu, a pus la dispoziția istoricilor literari prin *Retrospective literare*, apărut anterior, și prin *Comentarii literare*, două cărți de referință pe care nimeni nu le va citi fără folos”. ■ Laurențiu Ulici se referă la volumul de versuri: *Veșnicia albastră* al lui George Preoteasa: „Eul poetic păstrează, în cazul lui George Preoteasa, un raport de fidelitate coerentă față de eul empiric. Nu-și transcrie pur și simplu faptele în versuri și nici nu rămâne, în planul sensibilului, la generalități, dar selectează din șuvoiul de impresii pe cele particulare, transfigurând”.

● [„Cronica”, nr. 30] Se deschide cu eseu *Comunicare* de George Macovescu. □ Al. Andriescu sugerează „o nouă modalitate tehnică a nuvelei de evocare istorică” din vol. *Corn de vânătoare* al lui Al. Ivasiuc. □ Constantin Ciopraga vine cu *Câteva precizări asupra literaturii române*: „Sub acest titlu, acad. Al. Rosetti oferă publicului larg nu un volum de studii ci o antologie de texte literare, începând cu o pagină epistolară de la 1600 și încheind cu o poezie de Perpessicius. În 170 de pagini sunt reproduse fragmente caracteristice din 46 de scriitori, însoțite de notele alcătuitorului culegerii care, într-un cuvânt înainte, își spune «cititor ca oricare altul.»... Textele sunt mai ales poetice,

pentru că, precizează Rosetti, *poezia e concentrare de esențe*. ” □ Un portret *Pantazi Ghica* de Florin Faifer. □ Versuri de Dan Mutașcu și Liviu Călin. □ Magda Ursache scrie elogios despre Radu Petrescu, *Patetica Nova*. „Refuzând consecvent să repartajeze, să reconstituie modele similare celor din registrele de stare civilă, Radu Petrescu se înscrie în categoria prozatorilor care recreează realitatea prin impresia rămasă pe retină. Fiecare scriitor se impune, în viziunea sa, *ca o lume* și fiecare carte de literatură este *un jurnal*, în realitate, al duratei noastre inefabile... Petrescu nu se vrea și nu este un prezentator de întâmplări, deși știe să povestească biografii. El vede pictural, prin impresii trăite, magia memoriei întrecându-l o corespondență între vârste diferite”. □ La mențiuni critice, semnate *Lector*, o analiză a monografiei lui Ion Bălu despre *Cezar Petrescu*. „Față de literatura lui Cezar Petrescu critica a rămas până azi, cu mici excepții (M. Gafița, *Cezar Petrescu*, Buc., 1963), la nivelul unor analize conștiințioase, descriptive... Prolixitatea lui C. Petrescu este și ea un lung și, în unele cazuri, un fecund drum în depășirea mediocrității și atingerea capodoperei... Studiul despre opera lui Cezar Petrescu nu se poate construi din convenții, din timorări, din false situații. Și în micro-monografia lui Ion Bălu (Albatros, Buc., 1972), curajul critic este înlocuit, nu o dată, cu descrierea neutră a operei într-un limbaj supus clișeelelor, unui convenționalism interpretativ, de condamnat. I. Bălu trebuia să se îndepărteze de modele, de convenții și să vadă cu proprii săi ochi opera romancierului.” □ O revenire la *Despot Vodă*, în *Permanențele dramei istorice* de Nicolae Barbu. □ Ion Florea, despre *Un critic al ideologiei fasciste* (Marcuse), Val. Rusu, despre volumul lui Constantin Rotaru, *Sindromul metabolic al oboselii* (cartea științifică). □ *Datoria libertății*, eseu filosofic politic de P. Ioan și D. N. Zaharia. □ O traducere din Alberto Moravia, *Jocul*, realizată de Anatol Ghermanschi. □ Poetul ceh Vladimir Holan este tălmăcit de Ovidiu Genaru și Dragoș Sesan, iar poezii valoni și flamanzi Jean Guillaume și Marc Le Bon-Druyts sunt transpuși în românește de Mihai Steriade. □ În rubrica de *Caiete*, Al. Călinescu revine la un personaj din *O moarte care nu dovedește nimic* de Anton Holban, în *Contradicțiile unui personaj*. □ Un eseu de George Popa, *Vermeer sau despre absolut*. □ *File de arhivă* menționează debutul din 1897 al lui Mihail Sadoveanu în revista „Dracu” din București, cu o schiță intitulată *Domnișoara... Fălticeni*, semnată sub pseudonim, *Mihai din Pașcani*, recidivând după o săptămână în aceeași publicație prin poezia *Homo*. Autorul însuși considera debutul său oficial din presă ca fiind cel din „Viața Nouă”, București, 15 feb. 1898, prin schița *Dușman*, sub semnătura clasică M. Sadoveanu. □ Despre Marx și Brecht, în *Mesajul umanist al artei scenice* de Al. I. Friduș.

29 iulie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 7216] Elena Tacciu prezintă volumul lui Alexandru Duțu, *Eseu în istoria modelelor umane*, „un studiu de istorie a

ideilor pe care sociologia literaturii, prin Lucien Goldmann, o identifică cu studiul structurilor mentale ale societății, transferate în opera de artă.” □ Pentru Mircea Anghelescu, „deși discută literatură și pictură, cartea lui Al. Duțu nu este totuși o carte despre literatură sau despre pictură; ea urmărește experiențe umane exemplare (prin acțiune cât și prin conștiință) pe care le distinge într-un text sau într-un portret de epocă așa cum autorul lor le-a căutat între semenii săi.”

• [„**Flacăra**”, nr. 31] Henri Wald publică eseu *Viitorul*. □ În *Literare*, Valeriu Cristea recenzează romanul lui Virgiliu Monda, *Corabia pe uscat*. □ În *Cronica satirică*, Teodor Mazilu semnează *Răscopții*. □ În *Glob Comentar Foto* apare o notă despre *Cartea românească în Venezuela*, anunțându-se că „începând din luna martie a acestui an, până în octombrie, o expoziție reprezentativă a producției editoriale românești poposește, succesiv, în diferite orașe și centre universitare venezuelane”, expoziția fiind realizată sub egida Ambasadei române în Venezuela. □ În *Agendă* se anunță împlinirea vârstei de 80 de ani de către Pearl Buck, precum și primirea titlului de Doctor Honoris Causa al Universității Sussex de către sir Noel Coward. ■ În *Memento*, *Carte* se prezintă seria de *Opere* de Hortensia Papadat-Bengescu, apărută la Minerva sub îngrijirea Eugeniei Tudor, primul volum fiind însoțit de „o amplă și cuprinzătoare prefață de Const. Ciopraga”. □ Notă despre volumul de poeme *Echinox* de Mihai Negulescu (Albatros). □ Sunt semnalate ultimele apariții de la Univers: *Curențe estetice contemporane* de Marcel Petrișor, *Ora de germană* de Siegfried Lenz (în colecția „Romanul secolului XX”), volumul de *Eseuri* semnat de Virginia Woolf (în românește de Petru Creția, cu o prefață de Mihai Miroiu), *Poeme* de Vitezslav Nezval, traduse de Virgil Teodorescu. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru* este prezentată piesa *Despre unele lipsuri, neajunsuri și deficiențe în domeniul dragostei* de Al. Mirodan (Teatrul Național „I. L. Caragiale”). □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Tv, Literatură*, se anunță participarea la „dezbaterile organizată de emisiunea *Cărți și idei* pe marginea volumului lui Octavian Paler «Drumuri prin memorie»” a lui Edgar Papu, Alexandru George și Adrian Păunescu. □ În *Teatru* se anunță premiera pe țară a piesei lui I. D. Sârbu, *Întoarcerea tatălui risipitor*.

• [„**Luceafărul**”, nr. 31] Redacția revistei semnează textul: *Investiția de idei*: „O apreciere eronată a unor ziare străine făcută asupra investițiilor financiare ale statului nostru socialist a prilejuit secretarului general al partidului comunist român, tovarășului Nicolae Ceaușescu, o precizare plină de fermitate la încheierea Conferinței Naționale. Această precizare spulberând orice confuzie, nelăsând loc niciunei interpretări false sau greșite, definește în mod clar sensul dezvoltării sociale a României, sens pe care noi îl cunoaștem, așa cum ne-a învățat să-l înțelegem și să-l punem în practică partidul nostru...”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu prezintă *Un admirabil program literar*: „Zilele acestea am asistat la lucrările comisiei însărcinate cu repartizarea absolvenților Facultății

de Litere din București. Posturile se aleg, cum știți, în ordinea strictă a mediilor, actul are un caracter public realmente democratic și se desfășoară sub cel mai sever control obștesc”. ■ Lucian Raicu are *Revelația bunului simț* în volumul lui Alexandru Paleologu : „O încordare nervoasă abia stăpânită, gata să izbucnească, o uimire însoțită de exasperare în fața variatelor forme ale platiitudinii și snobismului, ale prostiei imperturbabile, așezate, triumfătoare, asigură unitatea de ton a reflecțiilor lui Alexandru Paleologu din volumul apărut sub titlul *Bunul simț ca paradox*, la Cartea Românească”. ■ Cartea de versuri a lui Marcel Gafton este recenzată de Nicolae Ciobanu: „*Non possumus* este cartea unui poet de o aleasă intelectualitate; o intelectualitate supusă riguros regulilor versului de inflexiune meditativă, dar și de superioară aspirație spre efectele stilistice, expresive”. ■ Mircea Iorgulescu analizează cartea lui Gheorghe Grigurcu: *Teritoriu liric*: „Gheorghe Grigurcu este un interpretator de poezie dotat cu o pătrundere exemplară a celor mai diverse formule lirice, de la Al. Philippide la Virgil Teodorescu și de la Ion Caraion la Leonid Dimov, posesor al unei expresii critice personale, de netăgăduită originalitate. Chiar dacă unele analize sunt pentru altcineva parțiale sau total amendabile, peste singurele sale incizii critice nu se poate trece cu indiferență, fiindcă Gheorghe Grigurcu are talentul, hotărâtor pentru un critic de poezie, de a se fixa în zborul său peste teritoriile cercetate pe cele mai înalte forme de relief”. ■ Georgeta Horodincă percepe volumul de versuri al lui Virgil Teodorescu, *Sentinela aerului* (Eminescu, 1972): *Din unghiul mereu corectat*: „Opțiunea revoluționară care imprimă o structură atât de organică întregii poezii a lui Virgil Teodorescu, este în același timp o temă căreia poetul îi dă relieful biografiei personale. Nici nu se putea altfel, nu numai pentru că poetul a fost într-adevăr din tinerețe un militant revoluționar, ci mai ales pentru că poezia nu este ea însăși decât un mijloc de a realiza opțiunile profunde, de a elibera imaginația pe care, de altfel, poetul o numește «fantasmele concrete ale prezenței noastre în lume»”. ■ Alexandru George semnează eseu: *Estetica și pamfletul arghezian*: „Depășind linia directă dar scurtă și condiționată a pamfletului, acțiunea artistică a lui Arghezi ne apare mai curând ca o plantă mirifică de felul celor care îmbrățișează până la sufocare un reazem ipotetic sau îl readuce la ceva insignifiant, realitatea ei interesându-ne, nu finalitatea. Examinarea acestui moment extrem al artei sale literare nu poate însă fi făcută în el însuși, ci prin raportare la întreaga activitate a scriitorului”. ■ Ultimul volum al lui Al. Philippide este asociat cu o imagine de *Confort și efort în literatură*: „Titlul *Considerații confortabile*, sub care Al. Philippide și-a adunat o parte din eseurile, studiile, articolele publicate în decursul anilor, implică o modestie funciară a autorului, o reconsiderare blând-ironică a aventurilor unui cuget prea puțin dispus la salturi spectaculoase, prea deprins cu înaintarea calmă prin deșul literelor. Ai putea cred, chiar, citind anumite «considerații confortabile» din al doilea volum purtând acest titlu, că Al. Philippide privește retrospectiv cu o zâmbitoare îngădu-

intă această îndeletnicire critică a lectorului privilegiat care este. Termenul însuși «confortabil» nu este lipsit de o anumită ambiguitate. Implică el o apreciere sau o depreciere a demersurilor cărora li se aplică?”. ■ La *Critică denigratoare* se referă Mircea Vaida și Gh. Sprințeroiu: „Silindu-se să arunce asupra recente ediții de *Opere* – Ion Vinea, îngrijită de Mircea Vaida și Gh. Sprințeroiu (Ed. Dacia, 1971) o sumedenie de injurioase epitete, M. Zăciu risipește o oarecare forță de invenție malignă. Într-un articol de vizibilă premeditare distructivă (publicat în «Manuscriptum», 2, an III, 1972, p. 174-178), M. Zăciu, pornește la demolarea edificiului celor vol. II, *Venin de mai*, roman inedit, 681 pagini) cu o suită de false argumente...”. ■ Despre *Ideologie și critică literară* notează Savin Bratu: „Teoria marxist-leninistă a reflectării, cunoscută și însușită de unii dintre cei mai reprezentativi teoreticieni ai noii critici franceze creează o forță de reechilibrare față de influența exercitată, asupra aceluiași, de «anti-umanismul» și «dezideologizarea» unor principii metodologice structuraliste, altfel eficiente în practica studierii sistematice a fenomenelor”.

30 iulie

• [„Scânteia”, nr. 9224] În *Opțiunea responsabilă a omului de artă* Ion Sălișteanu publică „însemnări privind funcția educativă a artei”: „Deși arta rămâne un produs al unei intime creativități, niciodată ca acum nu mi s-a părut mai clar și mai necesar ca efortul să devină colectiv în procesul de educație estetică. Altfel, opera nu ajunge bun public cu putere de determinare. Circulația valorilor spirituale este productivă”.

• [„Convorbiri literare”, nr. 14] Redacția revistei consemnează despre un *Moment crucial*: „În istoria contemporană a noii Româнии a fost înscris un eveniment de cea mai mare însemnătate pentru prezentul și viitorul țării – Conferința Națională a Partidului. Așa cum a fost caracterizată pe bună dreptate, înalta dezbateră ce-a adunat gândurile și aspirațiile întregii națiuni, va rămâne ca un moment crucial în lupta noastră pentru un progres și civilizație. Realiste, adânc pătrunse de efortul creator, hotărârile acestei Conferințe și, în primul rând, raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, constituie o amplă prefață la ceea ce va fi, în următorii ani, patria noastră, în continua ei prefacere spre înaltele țeluri ale socialsimului și comunismului”. ■ Este continuat studiul *Cronicarii despre cronica literară*, răspunzând la întrebări: 1. *Care este raportul dintre efemer și etern în judecata enunțată în cronica literară? Amițiți-vă câteva proprii propoziții critice pe care trecerea anilor le-a, să zicem, validat. Și, tot, așa, câteva pe care le-a infirmat.* 2. *Cum explicați opiniile total inverse emise simultan asupra unor cărți relativ recente?* 3. *Numind dificultățile literare și extraliterare de care v-ați lovit în activitatea de cronicar literar, vă rugăm să meditați câteva clipe la efortul pe care l-ați făcut pentru a le depăși.* □ Nicolae Ciobanu: *De ce să nu fim optimiști?*: „Raportul dintre efemer și etern în judecata enunțată de cronica literară? Privind faptele din un-

ghiul adevărului absolut, un asemenea raport nici nu ar trebui să existe, căci, scriind despre o carte, cronicarul literar (îmi închipui) nu se gândește nici un moment că cele spuse de el nu ar reprezenta adevărul și numai adevărul. Or, mai presus de orice, pentru cronicarul literar, ideea de eternitate a actului său este condiționată de aceea de adevăr”. 2. O întrebare de autentic studiul privind psihologia criticii literare. Totuși, excluzând cazurile (din păcate, destul de frecvente) în care respectul pentru adevărul moral e cu bunăștiință ignorat, câteva explicații pot fi formulate. În esență, ele pot fi împărțite în două. Unele emană de la realitatea estetică a opere analizate, iar altele de la diversitatea de personalități critice care se apleacă asupra opere respective. Între cei doi termeni – opera literară și textul critic – există, în ceea ce privește diversitatea de opinii – un raport de determinare directă. 3. Mai importante, desigur, sunt dificultățile ce derivă din însăși starea de îndoială perpetuă în care – ca judecător al opere alături – te afli. Cu alte cuvinte, întrebarea: cu ce drept îndrăznești să spui da sau nu despre cartea pe care o interpretezi, în ce măsură, moral și estetic, ești îndreptățit să afirmi unul din cele două cuvinte, cutremurătoare prin gravitatea ce trebuie s-o conțină? Din acest unghi – absolut necesar exercițiului critic, – cronicarul e singur, nu-l poate ajuta nimeni”. □ C. Costin: *Cronicarul literar îi șade bine cu cartea*: „1. Cronica literară există dintotdeauna. Cu cronicarii literari lucrurile stau puțin altfel; cu ei intrăm deja în efemer! Cronicarul literar nu mai este de mult personajul principal al unei redacții, omul unei direcții critice, promotorul unui program estetic în stare a-i asigura perenitatea. Cronicarii sunt în genere fluctuanți, sezonieri, adesea la discreția unor umori extraliterare. Dar să discutăm despre efemer și etern în judecata enunțată de cronica literară... Efemer? Etern? Cuvinte axiale, tulburătoare, limită. Literatura însăși cată să fie, să cucerească o frântură de eternitate, noi înșine o râvnim pe diferite căi. Efemerul existenței, vrem nu vrem, n se impune ca eternul zădărniciu al creației artistice (autentice). 2. -3. Ar fi multe de spus despre dificultățile literare și extraliterare de care un cronicar literar se lovește în activitatea sa! Cele literare sunt inerente, dialogul cu opera și cu tine însuși nu este, să o recunoaștem cel mai simplu lucru; depășirea acestora este un travaliu reconfortant și înnobilitor. Dificultățile extraliterare... îngreunează simțitor misiunea cronicarului, îl împiedică să-și valorifice integral ideile și exigențele în raport cu o scriere sau alta. Visul cronicarului sunt cărțile fără autor, cărțile nesemnate de un X sau Y;”. □ Dan Culcer: *Imperturbabila seninătate*: „Etern, efemer nu sunt cuvinte care să se potrivească cu judecata literară. Conjunctură, perisabilitate, revizuire mi se par mai firești. Pentru că judecata critică, în vremurile noastre și poate totdeauna, rămâne funcție de scenarii de fapte și stări. Ea se realizează în raport de cultura, lectura, educația, temperamentul, obsesiile criticului, este legată de factori sociali, politici, de locul în care se află criticul, de interesele și principiile pe care vrea (trebuie) să le servească. 2. Lipsa în critica operativă a unei culturi teoretice stabile și largi, improvizatia, lectura paralelă,

din mers a unor cărți inaccesibile sau greu accesibile, superficialitatea dezbaterilor teoretice, închistarea, supraviețuirea unor stereotipii de limbaj (estetic, filosofic), comoditatea gândirii, tabuurile de toate tipurile... Ceea ce explică corul de laude, precauțiile luate pentru a se avansa o modestă observație, ignorarea unor autori fără influență socială. 3. Dificultățile meseriei de cronicar literar... țin de mediu. Am spus câte ceva despre dificultăți. Aș mai adăuga una: nu există definit și legiferat un raport stabil între edituri și reviste. De aceea uneori informația, primirea cărților spre lectură depinde de bunul plac al unui funcționar”. □ Alexandru George propune *Întoarcerea la Ion Vinea*: „Ingrat, pentru faptul că poetul a fost decenii întregi în fruntea unor acțiuni de renovare literară – și chiar dacă prin scrisul propriu-zis el păstra mai curând o cumpănă între extreme, ajungând să fie anatemitizat de câte un extremist al «avangărzii», consecvența cu care a ținut steagul unei atitudini, nu lipsită de unele momente iconoclaste, îl definește cel puțin în parte. Poezia lui nu urmează însă totdeauna programul proclamat când și când, dar mai mult subînțeles, al «Contimporanului» dintre 1922-1931, pentru că în ciuda felului său modern de a scrie, în Vinea sălășluia un suflet «vechi», care-l făcea să reînvie decorul prăfuit al elegiei, al lamentației și numai uneori izbucnea direct în unele momente acute, ocolind însă mai totdeauna stridențele și modul gălăgios al formulelor extremiste”. ■ Cu prilejul evenimentului: *Marin Preda la 50 de ani* semnează texte: M. Ungheanu, Al. Dobrescu, Mihai Gafița. □ M. Ungheanu: *Dezarmanta intelectualitate*: „Marin Preda ne propune mereu un joc al aparențelor și al esențelor. Timpul nu era, știm acum, răbdător cu oame-nii și Ile Moromete nu era, știm acum, un simplu țăran. Dacă lăsăm prejudecățile de o parte vom recunoaște sub flanelul rupt în coate și pălăria revopsită de praful câmpiei Dunării dacă nu un autentic intelectual cel puțin un om desprins în mod natural cu operațiile intelectuale”. □ Al. Dobrescu: *Intrus întru salvarea umanului*: „Surupăceanu violează codul unei construcții ce se pretindea, înainte de orice, terminată. El este, orice s-ar spune, tocmai pentru acest motiv, o jertfă și simpla împrejurare că rămâne în viață îl aduce în situația de intrus. Determinând o umanizare a edificiului, Surupăceanu nu poate să rămână mai departe aici. Dar cei care vor beneficia de pe urma acestui sacrificiu sunt prea ocupați cu noua zidire pentru a avea timpul necesar să-i gândească binefacerile. Răgazul va veni mult mai târziu, când zidurile noi vor fi în întregime ridicate”. □ Mihai Gafița: *File de istorie*: „În cei 25 de ani de când îl știu și când s-a întâmplat să lucrăm alături în redacții de reviste și edituri la Uniunea Scriitorilor, constat mereu la el niște constante care îi jalonează comportamentul, personalitatea, literatura, până și caligrafia. E prea devreme să vorbesc despre acelea ale omului; despre ale scriitorului am notat câte ceva cu alte prilejuri”. ■ Daniel Dimitriu prezintă două volume de versuri. □ Al. Andrițoiu: *Euritmii*: „Romantism somptuos, baroc divagant, cu parfum levantin, caligrafie parnasiană, există câte ceva din toate în *Euritmii*; doza în sine nu

contează, evidentă rămâne armonia îmbinării lor într-un tot practic indivizibil. Această poezie nu este pur romantică pentru că îi lipsesc efuziunea violentă și sentimentalismul patetic. Nu este cu adevărat barocă pentru că îi lipsesc extravaganta și complicațiile formale”. □ Teodor Scarlat: „Aflăm din *Pagina de fișier* care încheie *Noaptea din underground* că primele poezii ale lui Teodor Scarlat au stat «sub steaua avangardei». Actualul volum face afirmația aproape incredibilă. Suntem în fața unor versuri «cuminți», de un descriptivism imper-turbabil, în care asociația rară lipsește aproape cu desăvârșire, iar logica expunerii nu suferă nicio abatere de la anumite prescripții. Desuetudinea nu este un efect de stil”. ■ Despre cartea lui Banu Rădulescu, *Lumină și piatră – nuvele*, (C.R., 1972) scrie George Pruteanu: „Nuvelele lui Banu Rădulescu sunt «felii de viață» transcrise corect și sugestiv, nu și memorabil. Se simte lucrătura atentă, construcția bine deliberată, deznodământul dinainte programat. Avem de-a face cu un scriitor exersat, pentru care compunerea nu prezintă probleme. Lipsește însă acel «grăunte de nebunie», acea uimire rodnică în fața curgerii vieții care fac, din povestea unui bătrân pescar sau a morții unui funcționar, capodopere”. ■ Al. Dobrescu analizează două studii critice. □ Al. Ivasiuc: *Radicalitate și valoare* care: „... adună articole publicate de Alexandru Ivasiuc în «România literară» și în «Contemporanul» și este cea mai convingătoare carte a sa de până acum. Înscrierea actualului volum de o factură ceva mai teoretică între toanele autorului nu întâmpină nicio dificultate având în vedere caracterul literaturii pe care acesta o scrie”. □ Gh. Grigurcu: *Teritoriu liric*: „Tot un volum de cronici (iar?) este și acest teritoriu liric. Cum asupra defectelor de concepție ale unor asemenea alcătuiri mi-am spus părerea cu altă ocazie nu găsesc necesar să-mi transcriu nedumeririle... Mă mulțumesc, de aceea, cu constatarea că teritoriul liric este un simplu grupaj ce se referă – după indicația autorului – la «numele cele mai semnificative ori măcar mai viu discutate» din poezia românească de azi, și găsesc prilejul nimerit pentru o adăstare asupra situației cronicarului Gh. Grigurcu, așa cum apare din prezenta culegere”. ■ Constantin Noica finalizează studiul despre *Semnificația istorică a operei lui Teofil Coridaleu (VI)*: „Iar ceea ce are de învățat din istoria spiritului său omul european este că la un moment dat el s-a instalat în spirit fără excesele acestuia; sau că stând și el sub un furor culturalis, a uitat la un moment dat de «furor» și a cucerit, prin cultura sa răbdătoare, tărâmurile interzise”. ■ Mircea Iorgulescu se referă la *Virgil Duda*: „Un analist de mare vocație este Virgil Duda, însă, lucru inedit, scriitorul este fascinat de latura socială a existenței și aproape indiferent la cea sufletească. Din acest motiv proza lui capătă un aspect neobișnuit, de cercetare minuțioasă, perseverentă și chiar pedantă a unei materii rebele, alunecând invizibil printre ochiurile plasei de determinare pe care o mânuiește autorul, care încearcă să substituie clasicul teritoriu al analizei...”.

[IULIE]

• **[„Amfiteatru”, nr. 7]** Este anunțată pe prima pagină Conferința Națională a Partidului Comunist Român din iulie 1972, prin urmare majoritatea articolelor și reportajelor, alături de interviul realizat de Grigore Arbore, sunt consacrate înțelegerii evenimentului, angajamentelor partinice și ideologiei marxist-leniniste, din ale căror titluri redăm câteva idei tematice: „ora angajării eficiente”, „trebuie să înveți să fii om, să fii comunist”, „bărbații noștri politici gândesc spre binele națiunii”, „activiștii politici nu au dreptul să răspundă că sunt « ocupați până peste cap » cu alte probleme”, „respirația între două epopei”, „modernizarea învățământului artistic prin realizarea unei pregătiri politico-ideologice corespunzătoare formării unei conștiințe civice înaintate”. □ Corespondenta lui Al. Papiu-Ilarian (Dacia), un volum consistent de 400 de scrisori primite și trimise cuprinzând „un adevărat tezaur de știri privitoare la Avram Iancu, Simion Bărnuțiu, Timotei Cipariu, Ioan Maiorescu, Iosif Hodoș, Aug. Treboniu Laurian, Gh. Lazăr”, constituie pretextul articolului *Vulturul doborât* de Dumitru Micu care se oprește asupra relatărilor dintr-o scrisoare Papiu-Ilarian, din 1855, adresată lui Simion Bărnuțiu despre Avram Iancu, mai precis despre problemele pe care le-a avut eroul Ardealului cu familia și conaționalii săi în ultima parte a vieții, după întâlnirea de la Viena cu împăratul. □ Stefan Iureș răspunde în continuare la rubrica post-restant poeților aspiranți. La secțiunea de proză, răspunsurile date nu mai sunt semnate de Coman Șova, ci apare un nume generic „redacția”. □ Natalia Seleşteanu traduce din engleză un lung fragment din volumul *Technics and civilization* a lui Lewis Mumford.

• **[„Argeș”, nr. 7]** *Un poet romantic* – articol scris de Dan Cristea despre poezia lui Radu Bouréanu; ■ *Istoria Literaturii Române* – Antim Ivireanu; ■ Ion Dongorozi – eseu *Amintiri despre Elena Farago*. □ *Cronica Literară* de Valeriu Cristea: Nicolae Stăiculescu – *Urme*; George Virgil Stoenescu – *Cercuri la Elsinore*. ■ *Literatură și politică* – dialog cu Nicolae Manolescu care vorbește despre „frica scriitorului de critic”, influența lui G. Călinescu asupra criticii, spune despre Labiș că „a determinat o generație întreagă să scrie altfel”, consideră ca un scriitor trebuie să se ferească de manierism. □ *Caligrame: Proză* – Al. Ivăsiuc *Corn de vânătoare și Radicalitate și valoare*; Critică: *Despre pasiuni* de Nicolae Balotă. □ poeme din Dimitrie Stelaru; ■ Mihai Gafița scrie un articol despre N. Labiș – *LABIȘ – dincolo de legendă*. ■ Gheorghe Tomozei articolul *Sonetul – Veneție a poeziei*.

• **[„Astra”, nr. 7]** Mihai Beniuc publică poezia *Ce ție ți se cuvine*. ■ Pop Simion continuă rubrica *Per pedes. Patrie și verb*, arătând că se ignoră, pe nedrept, „un filon de continuitate și permanență în literatura română”, reprezentat de cărțile de călătorie. S-au împlinit, 70 de ani de la publicarea *României pitorești*, a lui Alexandru Vlahuță, text care preia simbolic „generozitatea și spiritul solar”, „vibrația patriotică” și „truda de apostol” a scriitorului. Actualitatea

acestui text rezidă, în opinia lui Pop Simion, în faptul că este „întâia încercare de sinteză a peisajului patriei” și, astfel, „inaugurează evul modern al literaturii de călătorie”. Mai mult, ca „România patriotică a Patriei socialiste”, își amplifică mesajul – cu o ideologie străină, totuși, textului în sine – în contextul Conferinței naționale a P.C.R. ■ Studiul lui Ion Vlad, *În universul romanului*, conține câteva observații corecte, referitoare la structura și funcțiile romanului, care aduc în discuție, mai întâi, faptul că, „interogând și interpretând, inventând potrivit genului narativ, romancierul se înscrie în condiția unui istoric chemat să parcurgă evenimentele, să le ordoneze și să le dea un sens nou, superior”. Ca „narațiune despre timp”, romanul are în centru un „eveniment epic care propulsează și supraveghează mișcarea faptelor epice, evocă și reconstruiește” și, totodată, creează o lume în care „se regăsesc tradiții și destine individuale, norme etice și comportamente identificabile în ordine spirituală, gândire și aspirații etc”. Așa de pildă, romanele lui Sadoveanu „ne plasează într-o istorie imaginară” „adevărată prin reconstituirea unor constante ale poporului român”, romanul lui Petru Popescu, *Dulce ca mierea e glonțul patriei*, propune o modalitate de „a trece dincolo de semnificația comună a lucrurilor”, pentru a ajunge la o „discuție gravă despre viață, istorie, moarte, generații”. Zaharia Stancu surprinde, în romanele sale, „datele esențiale ale unei colectivități”, G. Călinescu – *Scrinul negru*, și Eugen Barbu – *Groapa, Principele*, „interpretează o istorie”, iar în romanele lui Marin Preda „umanitatea este instalată în evenimente din care se poate constitui o lume cu întrebările și răspunsurile ei” – satul românesc. În fine, romanul lui Fănuș Neagu, *Îngerul a strigat*, se constituie din mai multe narațiuni suprapuse care poartă evenimentele și oamenii pe fondul războiului în așa fel încât să ne „îngăduie să refacem substanța inalterabilă a unei lumi”. ■ În articolul său, intitulat *Dacă tot vorbim despre angajare, iată patru exemple*, George Pruteanu vrea să demonstreze că există mai multe feluri de angajare a scriitorilor, prin cărțile lor, respectiv: „angajarea morală” – ilustrată de Marin Preda, „instanța morală a scriitorimii române”, a cărui *Imposibilă întoarcere* reprezintă „un test de conștiință”; „angajarea intelectuală” – Romulus Vulpescu, traducător care „ne aduce pe aripile erudiției voioase galice vechimi alături de dace zăpezi de odinioară”; „angajarea civică” – Adrian Păunescu, ale cărui poezii patriotice exprimă „înfrorarea gravă a unui om ce-și simte țara”; „angajarea polemică” – Al. George, al cărui studiu despre G. Călinescu are meritul de a nu fi „deranjat memoria lui Călinescu”, ci, din contră, „a contribuit la revificarea ei” tocmai prin „angajarea deliberată în dispută și zgândărirea adevărurilor”. ■ Nicolae Florescu publică articolul *O posibilă semnificație a Jocurilor Daniei* – fragment dintr-un studiu monografic despre Anton Holban, aflat în curs de apariție. Primul roman al lui Holban, *O moarte care nu dovedește nimic*, „pune întreaga problematică existențială sub semnul unui detectivism analitic”, căci nu moartea Irinei interesează, ci cauza acesteia, pentru ca cel de-al doilea, *Ioana*, să construiască drama personajului feminin

„într-un decor de tragedie antică”, povestea Ioanei constituindu-se „ca o continuă spovedanie determinată de spiritul scormonitor al chinuitului Sandu”. Deliberat construit ca o „tentative, invitație la fericire terestră”, *Jocurile Daniei* propune un personaj feminin care, spre deosebire de un Sandu „singur și însingurat”, „sintetizează capriciile, cursele și micimile vieții” – prin profilul protagonistei. Mai puțin realizat decât romanele precedente, *Jocurile Daniei* relevă „o anumită detașare, care dă chinurilor căutării sale, a iubirii lui neîmpărtășite pentru Dania, o undă ușoară de artificial”. Din fericire, opinează Nicolae Florescu, între Ioana și Dania „s-a interpus lecția de admirabilă demnitate umană a *bunicii care se pregătește să moară*”. ■ Articolul *Două reeditări*, semnat de Voicu Bugariu, aduce în discuție studiul lui Alexandru Dima, *Principii de estetică*, și romanul lui Constantin Chiriță, *Întâlnirea*. Publicat inițial în 1969, studiul lui Al. Dima se menține în actualitate și cronicarul literar relevă importanța capitolului 8, care tratează despre utilitatea teoretică și practică a literaturii comparate, a cărei funcție rămâne aceea de „cercetare a datelor esențiale ale umanității dintr-o anumită perioadă”. Invocând studiul lui Paul van Tieghem asupra literaturii comparate – tradus tot de Al. Dima în limba română, în 1966, și publicat la E.P.L., ca și pe cel al lui M.-F. Guyard, Voicu Bugariu sintetizează contribuția originală a lui Al. Dima la dezvoltarea literaturii comparate – ca demers analitic, vizibil în abordarea literaturii ca purtătoare a unui „model uman aplicabil în cunoașterea umanității privity în general”. □ Reeditat după 11 ani, romanul lui Constantin Chiriță, *Întâlnirea*, – care a primit premiul Uniunii Scriitorilor – propune imaginea unor „oameni care acționează în virtutea unor convingeri politice foarte ferme și concretizează prin acțiunile lor posibilitățile pe care o epocă le oferă”. Tocmai de aceea, crede cronicarul literar, „efectul literar este cel al unei polemici *sui generis* cu literatura care nu se preocupă îndeajuns cu lansarea unor mesaje etice”. ■ Rubrica *Recenzii* găzduiește prezentarea pe care o face Ștefan Stătescu volumului de versuri al Gabrielei Melinescu, *Jurământul de sărăcie, castitate și supunere* – E., 1972, în care identifică, pornind de la imaginea simbolică a poetului – călugăr medieval, „viziunea autoarei asupra lumii în care trăiește, a condiției cosmice a omului supus trecerii” și care implică „acceptarea conștientă a ideii de moarte” ca fiind opusă creației. □ Dan Mutașcu recenzază volumul de parodii al lui Mircea Micu – *Dracul verde*, apărut la Junimea, Iași, în 1972, identificând sintetic trăsătura de bază a scriiturii: „mod de transfigurare al unei structuri poetice însumând simțul fiziologiei stilului poetic, gust al detaliului poetic, ridicol, vervă, putere de direcție”. □ Paul Antim rezumă caracteristicile volumului de versuri al lui Negoită Irimie, *Ramură solară*, nu întotdeauna favorabile: sunt strofe „care după terminațiile versurilor par a apărea dintr-o epocă poetică revolută”, iar uneori „tensiunea lirică ce se naște e prea mică”. □ Volumul de versuri al lui Virgil Carianopol, *Viorile vârstei*, este recenzat de Ermil Rădulescu, care apreciază maturizarea lirică a poetului și valorificarea „trăirilor co-

tidienă” printr-un „plus de simplitate”. □ Romanul lui Aurel Petri, *Ani de cumpănă*, este prezentat de Anatol Ghermanschi, și apreciat drept „o carte fierbinte și plină de sinceritate”, având „calitatea unui autentic document” și „mărturie a luptei poporului sub conducerea comuniștilor, pentru dreptate socială și națională”. ■ Publică versuri Verona Brateș, Marta Bărbulescu, Ion Crânguleanu, Darie Novăceanu, Iv. Martinovici, Ștefan Bellu etc. ■ George Boitor publică proza *Banda de telegraf* – fragment de roman.

● [„Ateneu”, nr. 7] În *Micii noștri prețioși*, Al. Săndulescu comentează „cea mai cunoscută corespondență literară din primele două decade ale secolului al XIX-lea” dintre „Nicolae Văcărescu și nepotul său Iancu Văcărescu, ce datează din anii 1814-1817. Cei doi boieri, deopotrivă amanți ai muzelor, spirite rafinate, simt plăcerea de a corespunda și, ca în secolul prețioșilor, schimbând impresii despre lucrările «poeticești», ca și asupra «haractirului» moral. Atmosfera scrisorilor seamănă cu aceea din poezia lor, de o sentimentalitate și dulceață orientală, stilul metaforic, împodobit și ceremonios, aducând, prin filieră greacă, valuri târzii din concettismul italian. [...] Dialogul, fără să fie exclusiv literar, se concentrează dominant asupra acestei alese preocupări, unchiul aflându-se fericit să asculte «lăuta cea poeticească» a nepotului și să poarte cu el discuții despre «nemuritori», pe aripile corespondenței”. ■ Ion Constantinescu recenzează *Principii de literatură comparată*, de Al. Dima, o carte „mult mai bogată decât titlul ei lasă să se bănuiască: ea nu oferă numai o sumă de «introduceri» în problematica disciplinei, sau un număr de «idei fundamentale» privitoare la «determinarea obiectului sau domeniilor lui». Depășind stadiul cercetărilor școlilor comparatiste mai vechi (cea franceză și cea germană mai ales), obsedate de studiile tematologice, izvorâte și de acelea ale «relațiilor internaționale» între literaturi, autorul român impune comparatismului o «diviziune trihotomică: cercetarea relațiilor literare internaționale, cea a paralelismelor și cea a caracterelor diferențiale ale fiecărei literaturi, considerate sub unghi comparatist»”. La finalul analizei sale, recenzentul este de părere că *Principii de literatură comparată* este „cartea unui mare animator al comparatismului pe plan european” și reprezintă „un moment important al dezvoltării acestei discipline la noi: acela al unei reale efervescențe a studiilor comparatiste românești și al afirmării necesității lansării literaturii comparate la nivelul pe care utilitatea ei îl revendică în învățământ și în publicistică”. ■ Mihai Tatulici semnează rubrica *Cartea de poezie* în care semnalează debutul literar al Aurei Mușat cu volumul *Până la asfințit* (Junimea, 1972): „Tablouri medievale, antice, apariții serafice, tablouri tulburi sau inundate de lumină, reflecții cromatice, neguțători, arcași, gesturi firești și metafore, nostalgii, corabii, un papagal de ceară, o pasăre înghețând în zbor, întoarceri și călătorii abia începute, descripții și linii palide – toate într-un univers poetic imaginar, construit, de o frapantă vitalitate sub aparențele de fragil, consemnând afirmarea unui timbru și a unei concepții poetice proprii. Este, dacă se poate spune

așa, adevăratul act de naștere al poetei Aura Mușat”. ■ În *Cartea de critică*, Petru Poantă semnalează apariția volumului *Poeți și critici* (C. R., 1972), „recenta culegere de cronici a lui C. Stănescu, care după un ușor insucces cu publicarea cronicilor despre proză, propune acum un excurs asupra criticii și asupra poeziei. Criticul C. Stănescu nu ambiționează prea mult într-o producere a sintezei. Există la el o anume comoditate a analizei provenind din incapacitatea de a sista gestul critic atunci când «proiecția în mit» i se pare criticului încheiată. [...] În al doilea rând, C. Stănescu vrea să recupereze insuficiențele sintezei prin definirea unei conștiințe a superiorității criticii, sau, în orice caz, prin echivalarea discursului său cu actul creator. Critica ar întreține vitalitatea operei nu explicând-o, ci protejându-i nucleul mitic, făcându-l posibil”. La finalul analizei sale, recenzentul este de părere că „acest critic format și subtil, de foarte multe ori, vine înspre realitatea artistică alternând prejudecățile cu inteligența”. ■ Rubrica *Cartea de artă* semnalează, sub semnătura lui Radu Negru, apariția volumului *Arlechin în iarbă*, „compoziție orfeică, de mici cântece bine armonizate cu pictura, placheta de debut a scriitorului Val. Gheorghiu, de altfel bine cunoscut prin publicistica anterioară, este, în fond, un succint roman al autobiografiei spirituale pe care pictorul îl face cu detașare și eleganță plastică chiar dacă nu este înțeles de unii noștri de școală pentru care clasicii sunt un tabu”. ■ Ion Pop semnează cronică literară la volumul *Poeme frivole* (Eminescu, 1972), de Ben. Corlaci: „Considerate în ansamblu, *Poemele frivole* se impun, dincolo de unele excese de discursivitate, ori de unele asociații prea abstracte în compoziția imaginii, prin patosul autentic al confesiunii unei conștiințe pentru care existența în lume este de o fertilă incomoditate”. □ Cea de-a doua cronică literară este semnată de C. Costin care prezintă romanul *Recviem pentru vii* (C.R., 1972), de A. I. Ghilia: „Șocantă în acest nou roman al lui A. I. Ghilia este modalitatea de construcție epică, nu atât prin noutate, cât mai ales prin rezultatele la care a putut ajunge. Într-adevăr, realizarea unei lumi românești, acumulând succesiv mărturii peste mărturii, reluând fapte și iluminându-le din variate perspective, făcând deci anchetă propriu-zisă – este o experiență literară parcursă; [...] Romanul pare autobiografic, biografic în orice caz este; naratorul pornit [...] în straturile humusului ancestral, își extinde treptat sondajul (început cu un simbolic hârleț!), adunând mărturii de la supraviețuitori pentru a desluși sensuri care lui i-au scăpat. [...] *Recviem pentru vii* este romanul unui singur personaj, cu toate că unele proiecții mai largi nu lipsesc. Satul românesc, fără a fi îmbrățișat panoramic, este un fundal la cumpănă de vremuri, pe care se profilează în reliefuri variabile, conflicte, pasiuni și patimi, mentalități”. ■ Radu Cârneli comentează *Luminile zilei* (Albatros, 1972), o carte prin care Haralambie Țuguș „își împlinește menirea de poet prin excelență patriotic, traversat de timpul țării dintotdeauna ca de propriul său timp. Și totuși *Luminile zilei* reprezintă pentru poet mai mult decât o revenire la *Cerul Mioriței*, cartea de față fiind tot atât de bine cea a poetului

bântuit adânc de trecere, ars de vechi iubiri, împătimit în dorul după un timp de mult revolut. Este o carte a maturității poetice cu un timbru sigur, de neconfundat, cartea unui elegiac optimist”. ■ Semnând articolul *Neo-idilismul*, Gheorghe Drăgan ajunge la concluzia că „neo-idilismul nu caracterizează poezia reprezentativă din ultimii ani. E adevărat însă că el rămâne o tentație, uneori inconstientă, și cel mai bun argument este faptul că poeții în cauză, în rânduri critice incidentale, reproșează confracților ceea ce de atâtea ori pe ei îi copleșește. Paradoxul devine o garanție pentru viitor”. ■ Florin Mihăilescu creionează portretul literar al celui care a fost Adrian Marino, „un spirit voluntar și tenace, o mare energie și un orgolios sublim. [...] Format, ca și Al. Piru, în preajma lui G. Călinescu în urmă cu mai bine de un sfert de veac, Marino păstrează de la maestrul său gustul faptei constructive și al întreprinderii de maxim efort. [...] Toate lucrările lui Marino izvorăsc din perspectiva acestui enciclopedism. Atât *Viața...*, cât și *Opera lui Alexandru Macedonski* demonstrează o erudiție înspăimântătoare, de natură a inhiba pe orice viitor cercetător al poetului. Nu există sursă sau document, fie inedit, fie oricât de greu accesibil, care să-i fi scăpat din atenția autorului lor. [...] Un succint volum despre *Modern, modernism, modernitate* (1969), precum și o mulțime de articole publicate în culegeri sau în presă anunță mult așteptatul *Dicționar de idei literare*. El va confirma fără îndoială imaginea acestui modern «legislator al Parnasului», față de care nu ne ascundem o cordială invidie și o adâncă simpatie intelectuală”. ■ În numărul din luna iulie, se publică poezie, semnată de Ovidiu Genaru, Gheorghe Istrate, Haralambie Țugui, Marcel Mureșeanu, Octavian Voicu, Ștefan Bucevschi, Constantin Ștefuriuc, Mihai Avramescu, Vasile Constantinescu, George Vrânceanu, Petre Manolache, Anca Ionescu și proză (*Vivre-contre*, de Mihai Tunaru).

● [„Cinema”, nr. 7] Precedat de un citat din Nicolae Ceaușescu, numărul se deschide cu editorialul intitulat *Țelul suprem*: „Iulie 1972 se va înscrie, fără îndoială, ca un eveniment cu totul remarcabil în istoria României Socialiste. Conferința Națională a Partidului, prilej de amplă analiză a înfăptuirilor, de clarvăzătoare proiectare a drumului spre comunism al țării noastre, va rămâne nu numai ca o dată memorabilă în conștiința poporului nostru, dar și ca o sursă inepuizabilă de învățăminte, de inspirație, de permanentă referință. Alături de tabloul înfăptuirilor materiale, alături de perspectivele dezvoltării vieții noastre, se află mereu prezentă și mereu subliniată ideea că totul este pentru om”. □ Trecând în revistă filmul românesc, Mircea Alexandrescu observă un paradox: „contemporaneitatea personajului istoric, anacronismul personajului contemporan”. □ Spătarul Milescu este propunerea lui Virgil Cândea, din acest număr, ca posibil subiect de film: „De ce nu am adăuga sărbătoririi tricentenarului călătoriei primului român în China, dată memorabilă în istoria contactelor între popoare, un film mare, pe măsura personalității lui Nicolae Milescu?”. □ Ion Băieșu semnează tableta umoristică *Dragoste de robot*, imaginându-și

un scenariu de film despre „luarea puterii lumii prin forță” de către inteligența artificială.

● [„Echinox” nr. 6-7] Atent la sugestiile sonore și semantice ale vocabulelor, Șerban Foarță se lansează într-o analiză detaliată a universului liric barbian, cu obișnuita sa introducere *exabrupto*. ■ Constantin Hârlav indică amănunțit calitățile ediției îngrijite de Ioana Em. Petrescu, o cercetătoare avizată a epocii Luminilor, ediție privitoare la studiul *Literatura română în epoca «Luminilor»* de D. Popovici (articolul *D. Popovici, Studii literare, I*). ■ Limbajul poetic al lui Leonid Dimov îl atrage pe Ion M. Livian care punctează: „Poezia lui Leonid Dimov este în primul rând imagine și mai apoi lirism oniric, demitizant etc ușurința cu care leagă și dezleagă conture de o diversitate nicidecum repetată creează impresia unei luxuriante bogății imagistice, căreia nu-i sunt străine aglomerările de obiecte alăturate arbitrar, din pură plăcere a invenției, desenul sinuos, mergând până la grotesc și fantastic (...)” (articolul *Leonid Dimov, Deschideri*). ■ Poezie de Werner Söllner. Proză de Vasile Sălăjan. ■ Ion Cristoiu jalonează eseistic și moralizator relația de iubire și putere dintre diferitele personaje românești celebre: Ana și Ion, Julien Sorel și domnișoara de la Mole, Johannes și Cordelia (din *Jurnalul unui seducător* al lui Kirkegaard), Ștefan Gheorghidiu și Ela etc. (în *Iubire și putere*). ■ Ion Pop este îngrijorat de „mulțimea începătorilor și numărul mare de cărți lansate pe piață” care „solicită parcă o justificare principială a girului acordat atâtor nume, ori ridicarea unor bariere în calea mult comentatei «inflații poetice»” și încearcă să navigheze nuanțat în universul unui tânăr debutant, Vasile Poenaru, în articolul *Poezia genezelor*. ■ Din nou Arghezi în atenția criticii lui Mircea Constantin, care face următoarea remarcă interesantă despre receptarea poetului *Icoanelor de lemn*, devenit în anii 70 poet canonic: „Astăzi, imaginea de icoană, aproape, a lui Arghezi este binecunoscută, dificultatea receptării sale fiind exclusă prin familiarizarea cu o structură interioară foarte complicată” (articolul *Arghezi între Da și Nu*). ■ În timp ce Ion Vartic propune un comentariu (în *Ultimul alexandrin*) despre poezia poetului grec Constantin Kavafis, care, după spusele lui R. M. Albérès, a concretizat „mitul mediteranean”, Călin Manilici se întoarce spre cultura franceză, aducându-l în actualitate pe *Malraux și teatrul clasic francez*. ■ Pagina a 14 –a în limba germană, paginile 15 -17 în limba maghiară. ■ Din nou, Mircea Curticeanu, descoperă, între documentele de arhivă, scrisorile lui T. Arghezi adresate lui C. S. Făgețel, fără valoare literară, dar cu certă valoare documentară. ■ Consemnăm printre aparițiile editoriale din acest an: B. Petriceicu-Hașdeu, *Etymologicum magnum Romaniae* (Minerva), Antim Ivireanu, *Opere* (Minerva), Al. Rosetti, B. Căzașcu, Liviu Onu, *Istoria limbii române literare*, vol. 1, ediția a 2-a (Minerva), Strabo, *Geografia*, vol. 1 (Ed. Științifică), Barborică Elena, Onu Liviu, Teodorescu Mirela, *Introducere în filologia română* (Ed. Didactică). ■ Ioan Peianov traduce din Vasko Popa.

• [„Familia”, nr. 7] *Din lirica universală*: Paul Celan (în românește de I. Cocora), E. Montale (traducere de Marinella Uram-Mureșan) sau Axel Schulze (tradus de Vasile Spoială). □ Ovidiu Ghidirmic aprofundează *Proza lui Ștefan Bănuțescu*: „După Fănuș Neagu, Ștefan Bănuțescu este al doilea prozator actual, care încearcă să confere o dimensiune mitică spațiului bărgănean (spațiul nu e încă definitiv explorat...) Dacă Fănuș Neagu se impune mai mult ca un prozator al câmpiei și al zonelor bălților, un revelator al firii aprinse și pătimașe a «băltăganilor». Ștefan Bănuțescu se introduce mai întâi în ținuturile Deltei. (De exemplu) nuvela *Mistreții erau blânzi* nu se impune atât prin stil, cât prin compoziție. Ștefan Bănuțescu e aici un maestru al construcției narative, ajungând până la rafinament. *Mistreții erau blânzi* este cea mai cinematografică nuvelă din literatura contemporană și, poate, din întreaga literatură română. Textul pare a fi un scenariu anume scris pentru un poem cinematografic... *Dropia*, nuvelă mai puțin întinsă și mai puțin «construită» decât *Mistreții erau blânzi* rămâne totuși capodopera lui Ștefan Bănuțescu. Aici scriitorul intră de-a dreptul în fantastic, însăși clima și vegetația Bărgănelului pare neverosimilă”. □ *O istorie posibilă a literaturii române*, de Paul Anghel ajunge la episodul *Dramatismul trăirii magice* și *Tandrețea trăirii magice* (animismul). □ În numărul următor, despre *Somn sau vis* (blestemele). □ V. Chifor se referă, în articolul *Poezia lui F. Aderca*, la volumul *Murmurul cuvintelor*, apărut la Editura Minerva (pregătit pentru tipar încă din 1947) la Editura Fundațiilor pentru literatură și artă, apărut abia în 1972 prin grija lui Marcel Aderca, fiul scriitorului; în fapt, o adevărată „retrospectivă lirică”, având un *Cuvânt înainte* evocativ-laudativ de Eugen Barbu. □ Radu Enescu își continuă expozeul (III) despre *Funcția critică a ironiei*, trecând prin Kierkegaard, Lovinescu, Vianu, Hegel, Jankalevitch. □ V. Nemoianu, în rubrica sa *Morala și stilul*, aduce în discuție *controversa culturală*. ■ Marin Bucur salută *Caietele lui Mihai Eminescu*: „O coincidență fericită face ca anul 1972 – anul internațional al cărții, să fie pentru noi și anul debutului *Caietelor* Mihai Eminescu. Realizăm ceea ce generații de cărturari entuziaști, păstrători ai cultului sacru în Eminescu (*n.b.* – *Cultul nostru trebuie dedus, iar nu expus*), au nădăjduit și au sperat să poată realiza în cultura noastră: un centru publicistic de permanență pentru memoria poetului... dăm viață unui adevărat ideal al tuturor celor care au înțeles ce reprezintă spiritul eminescian în cultura românească. Se inaugurează, credem, o dată în posteritatea critică a operei lui Eminescu... Varianta *Caietelor* Mihai Eminescu preconizează cu ani în urmă în unele reviste culturale, ca o editare fotografică integrală a manuscriselor de la Academie, o lansăm altor întreprinderi fericite... Caietele Mihai Eminescu, care vor apărea începând din această toamnă la «Editura Eminescu», se prezintă așa cum se prezintă publicații similare din străinătate, ca volumele de studiu, de contribuții inedite, articole (note, iconografie, documentaristică, bibliografie, orice material care prin cel puțin un punct de contact să se apropie de opera Poetului)... totul menit să perpetue-

ze și să premanetizeze organizat, cultul lui Eminescu prin creații și prin disciplina cercetării”. ■ Gh. Grigurcu este prezent cu o cronică literară dedicată lui Șt. Aug. Doinaș, cel din volumele *Ce mi s-a întâmplat cu două cuvinte* și *Impresii din copilărie* (date 1971). „Doinaș preferă și de astădată să-și ruleze modalitățile întregii sale evoluții de până acum, dorindu-se mai mult un autor al personalității decât al poeziei... El își obligă exegetul la efortul de a-i lua totdeauna în considerare totalitatea producției, de a încerca să-i descifreze, sub risipa fastuoasă de versuri, sub disponibilitățile intelectuale cu un spectru foarte larg, elementele necesare ale unei structuri. Dar personalitatea lirică nu există decât în text... în afara lui devine o abstracțiune.... Pentru critic, poezia nu e consecință ci *cauza personalității* (n.b. poetul are *orgoliul unei conștiințe* ce nu acceptă să renunțe la nimic din ce, în timp, îi aparține.)”.

• **[„Luminița”, An XXII, Nr. 7; Revistă lunară pentru școlari, editată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor; 16 pagini; colectivul redacțional din 1972: Alecu Ivan Ghilia, redactor-șef, Victor Tulbure, redactor șef-adjunct, Elena Dragoș, M. Diaconu-Micu, Valeria Boiculesi, Aurelia Kicarosie, Alexandrina Sârbu; printre colaboratorii constanți ai anului 1972: Costache Anton, Maria Banuș, Mihai Beniuc, Virgil Cărianopol, Tita Chiper, Vladimir Colin, Dinu C. Giurescu, Petre Luscalov, Vasile Mănuceanu, Mircea Micu, Fănuș Neagu, Lucia Olteanu, Octav Pancu-Iași, Romulus Rusan, Mircea Sântimbreanu, Gheorghe Tomozei, Ovidiu Zotta.]** Revista își schimbă formatul, trece de la 12 la 24 de pagini. □ Apar semnături noi, pe lângă cele deja cunoscute: Ion Banuță, Aurel Covaci, Iuliu Rațiu, Francisc Munteanu – serialul *Pistruiatul*, Eugen Jebeleanu, Ilie Purcaru, Horia Aramă, dar și alte rubrici, de exemplu cele cu versuri ale școlărilor: *Noi creștem odată cu țara*. □ Din sumarul nr. 7: Grigore Hagiu, *Privirea ne-o înălțăm spre lume*, Al. Andrițoiu – *Dor*, scenete de Gica Iuteș, schițe de Octav Pancu-Iași, Nicolae Velea.

• **[„Presa noastră”, nr. 6-7]** Număr dedicat documentelor Conferinței Naționale a partidului (19-20 iulie 1972) care a aprobat, printre altele, *Rezoluția de aprobare a raportului prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al P.C.R., și a activității desfășurate de Comitetul Central pentru înfăptuirea hotărârilor Conferinței Naționale din 1967 și ale Congresului al X-lea ale partidului; Rezoluția cu privire la perfecționarea organizării și conducerii vieții sociale și la dezvoltarea democrației socialiste; Rezoluția cu privire la perfecționarea activității politico-organizatorice și ideologice; Proiectul de norme ale vieții și muncii comunistilor, ale eticii și echității socialiste*. Din Raportul prezentat de Nicolae Ceaușescu revista citează: „îmbunătățirea activității ideologice și educative trebuie să constituie preocuparea permanentă a organizațiilor și organelor de partid, care au datoria să asigure folosirea judicioasă a tuturor mijloacelor de care dispune societatea noastră pentru ridicarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii. Incepând cu școala –

factorul hotărâtor al educației – și terminând cu mijloacele moderne de informare – radioul, televiziunea, presa – totul trebuie subordonat îndeplinirii sarcinilor trasate de plenara Comitetului Central din noiembrie. De asemenea, organizațiile de masă și obștești, sindicatele, Uniunea Tineretului Comunist, uniunile de creatori trebuie să acorde o mai mare atenție activității educative. Frontul Unității Socialiste va trebui să acționeze pentru unirea eforturilor tuturor acestor organizații, pentru coordonarea activității lor consacrată formării conștiinței socialiste a întregului popor. Este de la sine înțeles că întreaga activitate ideologică-educativă trebuie să se desfășoare permanent sub conducerea organelor și organizațiilor de partid. Oriunde trăiesc și muncesc, comuniștii trebuie să militeze activ pentru afirmarea în viață a concepției filozofice a partidului nostru, a principiilor eticii comuniste". □ Ion Felea semnează un medalion consacrat gazetarului Raicu Ionescu RION. □ Rodica Șerbănescu publică un studiu de amploare *Pamfletul în perioada dintre cele două războaie mondiale* inserând medalioane pentru N. D. Cocea, Tudor Arghezi, Ion Vinea, T. T. Braniște, Nicolae Iorga, Al. Sahia, Camil Petrescu, Eugen Jebeleanu.

● [„Ramuri”, nr. 7] În secțiunea „Cartea de critică” G. Gheorghită scrie în prima parte despre *Considerații confortabile* (Eminescu, 1970) de Al. Philippide. Aprecierii critice este admirativă, G. Gheorghită spunând că „Literatura este pentru Al. Philippide un lucru grav, adânc și meditațiile asupra ei, la fel de adânci, ne conving, ne farmecă nu doar prin atitudinea față de obiectul cercetat, ci prin gust sigur, intuiție pătrunzătoare, sinceritate și stil”. A doua apariție din sfera teoriei literare pe care autorul acestei secțiuni o analizează este *Conceptul modern de poezie* (Univers, 1970) de Matei Călinescu. G. Gheorghită subliniază complexitatea inițiativei teoretice a lui Matei Călinescu „Ceea ce ne oferă, în fond, Matei Călinescu cu noua sa carte e o inițiere, o introducere, în poeticele moderne, deloc prețios savantă, dar foarte documentată, bazată pe niște lecturi solide, esențiale, cu scăpări de originalitate, reușind să prezinte cu claritate și precizie, departe de orice vanitate, într-un stil de autentică intelectualitate, chestiuni de altfel complicate, confuze uneori, prin însăși natura lor”. ■ George Gibescu are un amplu articol – *Al. Philippide în conștiința criticii*. Autorul consemnează receptarea poeziei lui A. Philippide de către critici. Îi sunt recunoscute *originalitatea* și *avântul cosmic*. Stilul poetic se încadrează în simbolism și asocianism, accentul fiind pus pe experimentarea unei „viziuni plastice” corespondentă unei „stări sufletești”. George Gibescu este de părere că opera lui Al. Philippide are nevoie de o dublă perspectivă a receptării: „explicativă” și „ontologică”. □ În secțiunea „Correspondențe” Adrian Marino în *Descoperirea Madridului*, însemnările de călătorie în care sunt menționate obiectivele turistice sunt văzute din punct de vedere ideatic, integrate în curente artistice. ■ În „Cronica literară” semnează Al. Piru cu articolul *Trei romane de Zaharia Stancu: Jocul cu moartea* (E.P.L., 1962, 1966, 1968), *Ce mult te-am iubit*

(E.P.L., 1962, 1966, 1968), *Șatra* (E.P.L., 1968). Celor trei romane li se prezintă firul epic și principalele trăsături compoziționale. □ Sunt publicate poezii de Virgil Teodorescu, Petre Dragu, Ovidiu Genaru, Viorica Mereuță și Nicolae Prelipceanu. ■ În rubrica „Studii. Mărturii. Documente” scriu Titus Bălașa, Dorin Teodorescu, Aurel Diaconu și Mihai Pelin. Titus Bălașa în *Studii despre stiluri și curente (II)* discută despre calitatea operei de a nu se încadra în totalitate în doctrina unui curent estetic. Ca să fie posibil acest lucru, ar trebui ca operele literare să fie scrise după scheme prestabilite. Drept consecință (una *apocaliptică*) arta ar dispărea și scrisul ar fi transformat într-o industrie. Textul are nevoie de *individualitate* și se construiește pe principiul „continuității și al discontinuității”. Dorin Teodorescu în *Poezia lui Simion Stoilnicu* observă că poetul s-a străduit fără succes să unească portica simbolismului cu intelectualismul barbian. Discursul auctorial lasă impresia că versurile apar la întâmplare. Stilul poetic este îngreunat de prețiozitate. Motivele preluate de la predecesori sunt prelucrate stângaci, rezultatul fiind unul „artificial”. Aurel Diaconu în *Mihai Ralea: Prelegeri de estetică* (Editura Științifică, 1972) analizează cursul de estetică al lui Mihai Ralea, transpus de către Ion Pascadi. Profesorul Ralea se remarcă prin cunoștințele vaste din „psihologie, biologie, sociologie și estetică” prin care își formează o viziune amplă și integratoare „despre om”. Intenția lui Mihai Ralea este nobilă, aceea de a redefini conceptul de umanism, „mai aproape de natura umană, de zbuiciumul vieții de azi, mai eficace și mai modest, fără prea mare personalitate [...]”. Mihai Pelin în *Ramuri Bibliografice. 1905-1947*, anunță apariția bibliografiei pentru Revista „Ramuri”, folositoare în a oferi o imagine de ansamblu asupra publicisticii românești. ■ În secțiunea „Confluente”, Gabriela-Maria Pinteau în *Metafora la Calderón*, aflăm că metafora este utilizată în mod creator, fiind impregnată de influențele stilului retoric. La Calderón metaforele se repetă pentru a conferi unitate operei, sunt un liant între microcosmos și macrocosmos. ■ Viorel Alecu în *Eminescu și Gérard de Nerval* realizează un studiu comparatist pornind de la monografia lui G. Călinescu, în care Viorel Alecu depune absența referinței către opera lui Gérard de Nerval. Prima paralelă pune față în față opera eminesciană cu nuvela *Aurélia* și sonetul *El Desdichado*. Asemănările pregnante sunt de ordin tematic pe linia filosofiei schopenhauriene – lumea este un vis și „lung” și „obiectiv”. □ Ion Pătrașcu vorbește despre *Moștenirea lui Leopardi* de Carlo Bo, transpusă în românește de Dragoș Vrâncianu. Poezia lui Leopardi are la polul opus poezia lui Ungaretti. Ermetismul lui Ungaretti este diminuat la Leopardi până la *vagul neîmplinirii, muzica „inefablă”, sensibilitate*.

● [„Secolul 20”, nr. 6-7] Număr dublu, închinat majoritar artei și culturii japoneze. □ Un capitol final se ocupă de *Critica marxistă americană*, printre semnatari aflându-se și Virgil Nemoianu cu articolul intitulat *Tradiții marxiste în critica americană*. □ La rubrica *Prezențe românești*, este semnalată prele-

gerea inaugurală a cursului de civilizație românească, ținut la Universitatea din Columbia, în care Constantin C. Giurescu „a făcut un scurt istoric al relațiilor culturale româno-americane”. De asemenea, este remarcată recenzia pe care același Virgil Nemoianu o face, în periodicul american „Mississippi Quarterly”, monografiei *William Faulkner* (București, E.L.U., 1969), realizată de Sorin Alexandrescu. Tot aici, Alina Ledeanu salută înființarea unui buletin al noutăților editoriale românești, sub semnul Anului Internațional al Cărții. Intitulat „Cărți românești”, acesta apare trimestrial în două limbi de circulație: franceză („Livres Roumains”) și engleză („Romanian Books”). Numărul se încheie cu o semnalare (semnată de Rodica Ciocan-Ivănescu) a ecourilor literaturii române în presa literară polonă: povestirea *Miei* de Ion Agârbiceanu, tradusă de Witold Truszkowski, și *Vară buimacă* de Fănuș Neagu, în versiunea lui St. Bik.

● [„Tânărul leninist”, nr. 7] În cadrul rubricii intitulate *Carte*, Șerban Cionoff analizează două cărți. □ Prima aparține lui Petru Ispas: *Și a venit ziua...*, Ed. Politică, București, 1972: „Însă principalul merit al cărții este acela de a fi oferit cu discreție și finețe o nouă dovadă că jurnalistica adevărată este în primul rând prezentă, atitudine și că năzuința (secretă sau mărturisită) a gazetarului este de a scruta în om umanitatea și în eveniment istoria”. □ A doua carte este semnată de Alexandru Ivasiuc: *Radicalitate și valoare* (Eminescu, 1972): „O carte cu adevărat pasionantă este selecția pe care Alexandru Ivasiuc a operat-o între articolele sale publicate în perioada 1969 și 1970 în «Contemporanul» și «România literară». Desigur, selecția nu este infailibilă și, personal, nu pot decât să regret omisiunea unor piese în care pasiunea polemistului dubla plăcere a dezbaterii ideologice, cum ar fi cele din disputa cu Al. Paleologu. Aceasta pentru că și cartea are un aer ușor abstract, imprecis, o aplecare uneori excesivă spre teoretizare, care contrastează cu acuitate observațiile și cu înțenția evident didactică, în sensul cel mai bun al termenului”.

● [„Teatrul”, nr. 7] În *Editorial*, redacția revistei publică un amplu articol ce are ca temă Conferința Națională a P.C.R. În acest context, se afirmă: „Se pregătește deschiderea unor teatre noi, în țara noastră, la București, la Craiova, la Târgu Mureș, se simte un suflu nou în literatura dramatică, o promisiune pentru mai multă vigoare și mai multă autenticitate în transfigurarea dramatică a uriașelor momente de strategie și de tactică socială pe care le pregătim, în elaborarea lumii noi și zămislirea omului nou. În toate aceste trăsături inedite, pline de sevă, ale vieții noastre, ale realității pe care o trăim, cu bucuriile și asprimile ei, teatrul și oamenii lui trebuie să vibreze ca albinele harnice în stupul bogat. Chemarea Partidului, a Conferinței sale Naționale din iulie '72, - așa cum s-a înscris de pe acum în istorie - ne îndeamnă și ne obligă să edificăm un teatru cu adevărat modern și socialist, să creăm o artă teatrală aptă, prin toate multiplele sale mijloace de expresie, să promoveze etica și echitatea societății și omului socialist, fără niciun echivoc, fără nicio concesie de natură morală

sau estetică, cu demnitate și talent, așa cum se cuvine acestei națiuni, acestei țări ce se înalță acum și mereu, cu fiecare zi de muncă și de creație, spre valorificarea virtuților perene și strălucirea viitorului nemărginit”. □ În *Luna Teatrală bucureșteană* se face o trecere în revistă a spectacolelor ce urmează a fi puse în scenă. □ În *În dezbaterile oamenilor de teatru: Stagiunea bucureșteană 1971 - 1972* se publică o serie de „extrase din stenograma dezbaterii consacrate analizei stagiunii bucureștene - analiză organizată de Comitetul de Cultură și Educație Socialistă a Municipiului”. În acest context se publică opiniile Dinei Cocea, vicepreședinte A.T.M., care afirmă că „trebuie menționat că prima parte a stagiunii a reflectat o oarecare șovăială... A existat un slab discernământ al direcțiilor teatrelor în selecția pieselor și chiar o înțelegere simplistă a indicațiilor de partid, o lipsă de înțelegere a spiritului creator al acestora. Astfel de explică audiența redusă a publicului la spectacolele: *Surorile Boga*, la Teatrul Național, *Ziariștii* la teatrul „Bulandra” și *Secunda 58* la Teatrul Giulești etc. Trebuie să menționăm, de asemenea, că nici dramaturgii noștri n-au oferit, în această primă parte a stagiunii, opere care să reflecte dinamica vieții pe care o trăim, prefacerile ei revoluționare și profundele transformări petrecute în viața poporului nostru”. Lucian Ghiurchescu apreciază: „prin însăși natura lor, dramaturgia, spectacolul, teatrul sunt obiecte de controversă. Dar în momentul când, eu regizor, dumneata critic sau dumnealui teoretician, îl declarăm pe unul farsor, formalist, antirealist sau mai știu eu cum, când ne arogăm dreptul de a pronunța verdicte, subiectivismul trebuie să facă loc obiectivității științifice. Și teoria artei e știința despre artă. Ea presupune nu părere, ci analiză, nu gust personal, ci cercetarea legilor de dezvoltare și exprimare a frumosului concretizat. Să nu batjocorim realitatea în numele unui realism strâmb”. Dinu Săraru notează: „Suntem, în această împrejurare, beneficiarii programului ideologic remarcabil, rezultat din tezele din iulie și din hotărârile plenarei din noiembrie, iar datoria noastră nu poate fi decât aceea de a ne manifesta în spiritul exigențelor sale. Spunând că această stagiune a fost modestă, înțeleg să mă și explic și cred că nu voi face decât să repet un adevăr elementar când voi spune că o stagiune își împlinește rostul, în accepția noastră, atunci când ea reușește să aducă în luminile rampei piesa originală, opera literară inspirată de realitatea pe care o traversăm, căreia îi suntem în aceeași măsură creatori și martori. Vorbind despre arta spectacolului, sunt obligat să relev că mie, personal, mi-e cu mult mai greu să accept ideea unei prea îndelungi gestații scriitoricești, justificatoare a acestei triste absențe (cu atât mai mult cu cât raporturile mele cu dramaturgii mi-au confirmat existența unor lucrări - și nu puține - care așteaptă să vadă luminile rampei”. Mai răspund Ion Omescu, George Teodorescu, Liviu Ciulei („Îmi permit o remarcă asupra calității superioare a acestei ședințe față de celelalte trecute, și aici totuși o să-mi îngăduiți o butadă. Dacă acum se regretă *lipsa* unor realizări ale artei scenice cu totul deosebite, este mult mai bine decât în ședințele trecute, când se regreta

apariția unor realizări ale artei scenice. Bineînțeles că este doar o glumă; nu-mai o parte din critici sau din cei care luau cuvântul rândul trecut regretau aceste realizări, care însemnau totuși puncte de vârf ale istoriei ultimilor 20 de ani de teatru românesc. Nu cred că trebuie să ne rușinăm de acești ani care s-au scurs, ci dimpotrivă. Au fost ani în care s-a afirmat o artă majoră și - aș spune eu - o artă profundă; scriam cândva: o artă care a trecut de la emoție, de la intuiție, la arta de idei. Aș îndrăzni să caracterizez teatrul românesc astăzi nu ca un teatru de idei (ceea ce este un lucru foarte general), ci, dacă vreți, tot cu o noțiune generală, cuprinsă în cuvântul „teatru conștient”. Dacă s-ar cunoaște efortul nostru de a face din teatrul românesc un teatru conștient, care să implice și responsabilitate, și înțelegere, și posibilitate de exprima înțelegerea și responsabilitatea, un teatru al alegerii, al opțiunii, al atitudinii, atunci cred că vom fi făcut foarte mult.”), Augustin Sandu, Doris Ciornei, Radu Beligan, Sorana Coroamă, Ilie Rădulescu, Ion Brad. □ Paul Everac publică un eseu intitulat *Teatrul și evenimentul teatral*. □ Paul-Cornel Chitic scrie despre *Angajarea politică în teatru*: „Dramaturgii noștri contemporani doresc mai presus de orice să scrie cu vădită angajare politică; eforturile și atenția lor se concentrează cu precădere asupra substanței și sensurilor contemporaneității. În societatea noastră angajarea politică este sinonimă cu exprimarea ideologiei noastre; conținutul ideologic nu rămâne doar o premisă a valorii textului ci se identifică cu valoarea lui. Mai ales pentru scriitorul de teatru, a impregna un text dramatic de ideologia noastră este o necesitate firească, deși de multe ori ea se înfățișează ca o problemă ce se rezolvă prin simplă intuiție. Asentimentul față de ideologie amplifică necesitatea mărturisirii ei; în același timp însă acest asentiment prezintă ideologia ca un sistem practic - de norme social-politice - cunoscut, extrem de ușor de comunicat. Atât de ușor, încât nu întârzie să se configureze în scheme cu pretenții de modele (artistice) ce ar da în mod ideal expresie ideologiei noastre. Dar schemele și modelele ajung mai devreme sau mai târziu să se consume ca etape, ca trecătoare momente culturale și ideologice; ele nu sunt așadar decât mărturii perisabile care ilustrează trepte pe care le urcă cuceririle ideologiei noastre în drumul său practic existențial către modelul ideal. [...] În societatea noastră, în care interesele și dezideratele sunt comune, modul de gândire și modul de acțiune sunt și ele comune, unitare. Exprimarea ideologiei noastre prin textul dramatic este posibilă numai dacă acesta conține sâmburele și combustia ei dialectică. Textul de teatru dă efectiv expresie activității ideologice numai în măsura în care permite intermedierea între gândire și acțiune, în măsura în care scriitorul de teatru cunoaște și face limpezi fenomenele, conflictele, situațiile din realitate care cer cu necesitate acțiunea de rezolvare a lor. Prin actul de constatare și punere în evidență al elementelor din realitate asupra cărora trebuie să acționeze, este satisfăcută pe plan artistic și gândirea științifică asupra realității și exprimarea temeiului pe care se ridică ideologia noastră și acțiunea eficientă asupra realității”. □ În

Șantier, Sergiu Fărcășan publică un *Autointerviu* în care vorbește despre proiectele sale viitoare din domeniul dramaturgiei. □ Sūto András publică *Dramaturgul și izvoarele misiunii sale*. ■ Mihai Dimiu scrie despre *Camil Petrescu și critica teatrală*, aducând în primul rând în discuție volumul *Teze și antiteze*: „Cronicile lui Camil Petrescu își aleg modalitatea conformă cu finalitate: unele se adresează marelui public, sunt scrise la un nivel de popularizare, și au în special obiectivul de a consemna premiera ca etapă finală și finită. Asemenea cronici se simt uneori scrise în pripă, „la prima mână”, deci se prezintă, ca ținută, ușor discrepantă față de formulările din „Modalitatea estetică a teatrului” sau, mai târziu, de articole cu caracter eseistic din revista „Teatrul”. Din fericire atare neîmpliniri nu afectează fondul cronicilor, iar în formă, chiar în fuga condeiului, explodează, din când în când, câte un pasaj mirific, trădând maestrul”. □ În *Cronica dramatică* Valeria Ducea prezintă *Eu sunt tatăl copiilor* de Angela Bocancea (Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani), iar M. I. scrie despre *Dansul maimuțelor* de Eugenia Busuiocanu (Teatrul „Ion Vasilescu”). În *Turnee*, Ileana Popovici publică o cronică teatrală a pieselor puse în scenă la Teatrul de stat din Turda, *Gaițele* de Al. Kirițescu, *Mașina de scris* de Jean Cocteau; *Roata în patru colțuri* de V. Kataev. V. M. scrie despre *Bărbierul din Sevilla* de Beaumarchais (Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad). □ În *Teatrul radiofonic*, Virgil Munteanu discută despre *Descoperirea familiei*, „prelucrare și dramatizare de Virgil Stoenescu după romanul lui Ion Brad”, *Moș Goriot*, „dramatizare radiofonică de Horia Lovinescu după romanul lui Honoré de Balzac”, *O mică diferență* de Petre Sălcudeanu și Al. Cornescu. □ Margareta Bărbuță, în *Final de stagiune*, prezintă activitatea teatrelor din Moscova și Leningrad. □ Ovidiu Constantinescu scrie despre *Umorul negru pe scenele pariziene*. □ Revista publică *O dimineață de pomină*, „comedie în 8 tablouri”, de Gheorghe Vlad.

• [„Transilvania”, nr. 3] Richard Winter semnează *Conferința Națională*: „Între evenimentele majore ale vieții noastre de partid și de stat, ale întregii activități social-economice, Conferința Națională a Partidului Comunist Român marchează un moment de importanță capitală. De la bun început trebuie făcută precizarea că este vorba de o acțiune ce se înscrie logic și necesar în activitatea partidului nostru, iar prin conținutul său, în politica generală de edificare a socialismului în România. [...] Trăind evenimentul Conferinței ca pe un eveniment de larg răsunet național, oamenii muncii din județul nostru au formulat, prin fiecare gest de muncă concretă, creatoare, o declarație de adeziune la vastul program de construcție în care fiecare se simte angajat. Conturând gestul productiv cu acea gravitate și răspundere care îi caracterizează dintotdeauna, ei subliniază hotărât conținutul și semnificația de expresie a muncii lor; un cuvânt plin de convingere și optimism, de angajament și dăruire. Căci fiecare vede cum din trecutul glorios, prin prezentul plin de elan creator, se ajunge spre viitorul împlinirii, al socialismului și comunismului pentru

care au luptat cei mai uni fii ai poporului nostru – comuniștii și pentru care mulți s-au jertfit. Pe acest traseu se află Conferința Națională a Partidului Comunist Român.” ■ În acest număr poeziile semnează: Victor Eftimiu (*Tristețea mea vei înțelege-o, poate...*), Adrian Păunescu (*Mereu va fi nevoie de coșari*), Mira Preda (*Mi-e trupul gol sub temeri*), Ion Rahoveanu (*Blazon*), Titus Andronic (*Cercuri*), Gavril Rusu (*Câmpii sunând*), Joachim Wittstock, în românește de Eugen Onu (*Detonanți*). ■ În rubrica *Eseu* citim *Semnificații ale Transilvaniei în literatura română* de Mircea Zăciu: „S-a recunoscut unanim energia explozivă pe care această provincie românească o aduce, începând cu Școală ardeleană, în mișcarea de idei a națiunii, dar și în fertilizarea unor capitole literare ca poezia ori romanul, popularea epicului, socialului, etnicului și eticului, categorii majore, necesare unei literaturi tinere adeseori ispitită de miraje venite de departe sub cuvântul unei integrări în ritmuri europene. [...] Prin toate acestea, Transilvania desparte de a se rupe, se confundă mai profund încă în ansamblul literaturii românești. Toată existența ei spirituală e orientată în direcția mișcărilor de dincolo de munți, în dorința de a vărsa în șuvoiul comun apele ei de munte, limpezi și proaspete. Ea tinde să dea un accent particular, autentic, demonstrându-și și prin aceasta o vechime, o geneză identică, o continuitate și o unitate spirituală. Dorința ei rămâne mereu confluența. Ca și apele ei, care străbătând Carpații, curg prin câmpia fertilizată astfel, ca să se verse apoi în Dunăre și Mare – tot astfel spiritul ei...”. ■ Ion Vlad publică eseu *Un roman al conceptelor* în *Anul internațional al cărții*: „La a doua ediție (revăzută și adăugită), «romanul» lui Matei Călinescu *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* (Editura Eminescu) reconfirmă admirabilele însușiri ale prozei de reflecție, eseu și invenție epică în același timp. Cartea instaurează, fără drept de apel, o lectură de un tip aparte; ne gândim la faptul că avem de-a face cu procedeul simulării, în sensul adoptării unei formule literare cu intenția de a produce – în planul gândirii și al creației – după un model de mult înscris în seria istorică a formelor literare. [...] Așadar, un «roman al ideilor» convertite în secțiuni și în dezbateri (prin operațiunea superioară a negației disimulatorii, codificate și organizate prin tensiunea discursului) ne reafirmă o experiență intelectuală remarcabilă. Matei Călinescu își invită lectorul la acceptarea acestei lecturi și la un decupaj special. Încă o dată, lectura impune o interpretare iar în acest caz o revizuire a habitudinilor; opțiunea e pentru idei și pentru o descifrare întemeiată pe codul înalt al ideilor, al semnificațiilor”. ■ În *Album sentimental* apare *Rășinarii* de George Călinescu [sic!], fragment din *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, București, F.R.P.L.A., 1941, p. 536. ■ Apare *Caragiale inedit – O scrisoare către Octavian Goga* –, facsimil, cu o notă semnată de Mircea Goga: „Între simpatiile sale literare și omenești, nu totdeauna confundabile, Caragiale păstra la loc de cinste prețuirea pentru ardeleni. Dorea chiar să intre redactor la «Tribuna», fiind dezgustat de luptele politice din regat. În ultimii ani ai vieții, începuse să colaboreze la

«Românul» de la Arad și să se abată tot mai des prin părțile Transilvaniei. La Brașov, Sibiu, Blaj, Sângeorz-Băi, Bistrița, Năsăud legase cunoștințe și prietenii statornice, între alții cu George Coșbuc, Șt. O. Iosif, Octavian Goga, Aurel Vlaicu. Îl atrăgea la Goga sufletul tânăr și curat, sensibilitatea și candoarea. A fost emoționat până la lacrimi de zborul lui Blaicu deasupra Câmpiei Libertății, devenită loc de pelerinaj pentru românii de pretutindeni. Octavian Goga, în însemnările sale, a rezervat un spațiu larg amintirilor despre Caragiale. «Ce e Caragiale în literele românești – scrie poetul – dacă nu strălucitul analist al multelor noastre neajunsuri, spiritul îndrăzneț, adeseori crud, care și-a împletit nemurirea din greșelile de-aproapelui? Acești ochi, neasemănat de limpezi, au pătruns în toate ungherele structurii noastre sociale, căci pentru ei n-a existat niciodată tabu. De aceea, în orice pagină ne-a dat, noi găsim moartea unui tabu...” (*Însemnările unui trecător – crâmpeie din sbuciumările de la noi*, Arad, 1911, pag. 19). Stabilizat la Berlin, Caragiale trimite lui Octavian Goga și scrisoarea al cărei text inedit îl reproducem acum”. ■ Pompiliu Teodor publică *Repere istoriografice*: „Istoria istoriografiei se va opri întotdeauna la momentul Transilvaniei, la rolul pe care revista, prin preocupările ei, l-a avut într-un secol decisiv pentru destinele unei discipline ilustrate de Mihail Kogălniceanu, Nicolae Bălcescu, A. D. Xenopol și Nicolae Iorga. Apărută într-o provincie în care sentimentul istoriei devenise covârșitor, revista, aflată sub autoritatea călăuzitoare a lui George Barițiu, încearcă să afirme rațiunile unei istoriografii moderne. «Transilvania» s-a situat, de la început, pe tărâmul fenomenelor de istorie nouă, așa cum a teoretizat-o Nestorul istoricilor români ardeleni”. ■ În *Cronica socială*, Marin Panait semnează *Umanismul și contemporaneitatea*: „Cel mai frecvent, umanismul semnifică astăzi o anumită concepție despre om și omenire, despre locul și rolul omului în lume, în societate, despre sensul devenirii sale. [...] Dar nu orice concepție axată pe problemele omului are cu necesitate un caracter umanist. Fascismul de pildă, deși revendică pentru sine idealul dominației omului superior, prin conținutul biologic pe care îl toarnă în acest ideal prin darwinismul social practicat, prin rasismul dus la extrem reprezintă expresia concentrată a dezumanizării a antiumanismului. Sunt alte poziții de gândire care privesc omul ca o abstracțiune, umanismul fiind golit de orice conținut. [...] Încă de la apariția sa, umanismul marxist s-a situat pe o poziție diametral opusă aceleia mai sus pomenite. El a câștigat continuu teren și putem afirma, fără riscul de a greși, că gândirea epocii contemporane este dominată în mod evident de marxism, celelalte poziții de gândire fiind nevoite să se definească, de cele mai multe ori, în raport cu acesta. Vitalitatea și forța de influențare a umanismului marxist constă în faptul că pornește de la omul real, concret, viu, produs al societății, dar și creatorul ei”. ■ Ion Pascadi publică *Axiologia artei*: „Pare firesc, de multă vreme, ca în cercetarea operei de artă să intervină perspectiva axiologică: încă din antichitate cele trei valori principale fuseseră considerate adevărul, binele și frumosul, iar practica vieții artisti-

ce ne obligă în permanență să formulăm judecăți de valoare, să face ierarhizări și să despărțim valorile autentice de non-valori. Și totuși, destinul istoric al axiologiei clasice ale oricărei teorii a valorilor s-au dovedit inoperante sau cel puțin discutabile în acest domeniu. [...] Cele câteva categorii analizate în rândurile de mai sus – intenția, scopul, interesul, ierarhia, judecata de valoare și succesul – sunt doar câțiva dintre factorii care trebuie avuți în vedere într-o încercare de fundamentare axiologică a artei. Pentru a trece de la stadiul în care valoarea artistică este cercetată doar ca unul dintre tipurile de valori la o disciplină independentă, cred că trebuie dezvoltate nu numai categoriile ce privesc interconexiunile ei, ci și cele care o vizează în ce are propriu autonom”.

■ Titu Popescu semnează *Supremația valorilor reprezentative*: „Felul în care s-a pus, de-a lungul timpului, relația dintre artă și public se poate exprima prin alternanța priorităților de conținut și de mijloace expresive adecvate ale produsului de artă. Este vorba, așadar, de istoria unei relații între valori, într-un sistem controlat de preferințele și nivelul dezvoltării conștiinței sociale. [...] În planul criticii, conștiința coerenței totalității, a complexității funcționale a produsului artistic se resimte în orientări și grupări de o anumită autoritate, cum ar fi structuralismul sau, revendicată de la acesta, noua critică franceză, al cărei reprezentant principal, Roland Barthes, susține că obiectul criticii este scrutarea structurii interne a operei de artă, pentru a da o descriere exhaustivă a elementelor constitutive și stabilirea corespondenței acestora cu lumea exterioară. Așadar, *sensul actual* al valorii în artă nu este o invenție totală și de ultimă oră, ci se fundamentează pe o imensiune istorică a *actualității* conceptelor. Adevărata noutate a zilelor noastre ni se pare că rezidă în conștiința reprezentabilității lor. [...] Cu aceasta, am ajuns la punctul cel mai important în intenția rândurilor de față. Evoluția spre complexitate a produsului artistic – ceea ce nu înseamnă structură compozită, ci stăpânirea unei practic infinite virtualități expresive – oferă o șansă unică funcției gnomice a artei. Regimul liber și avizate de abordare a dinamicii social-umane își creează automat conștiința critică a acestei abordări, încât în mod necesar vor fi argumentate artistic acele valori pozitive, înaintate, care corespund cel mai bine sensul afirmativ al dezvoltării personalității umane în epoca și societatea noastră. [...] Este oare un idilism euforic și gratuit? Faptul că valoarea artei este gândită tot mai profund și mai complex, sub semnul inerenței proclamării idealității umane în acțiune din perspectiva sensul de progres conturat în dinamică socială este un simptom principal sensul de progres conturat în dinamică socială este un simptom principal al responsabilității resimțite și asumate. Literatura română de azi este reprezentativă prin opere care aduc o meditație filozofică în jurul filozofiei personajului (eroului liric) și a esteticii lucrării. În acest climat de matură chibzuință unde actul creator este interferent conștiinței menirii sale și nu se realizează în afara acesteia, ci și-o implică printr-un patos aparte al lucidității, există toate motivele de a privi cu optimism destinul artei”.

■ În *Cronica literară* apar: □ *Al.*

Ivasiuc Corn de vânătoare de Mircea Tomuș: „Prin cele două nuvele asociate într-un destul de subțire volum, proza lui Alexandru Ivasiuc furnizează încă un exemplu teoriei predominanței valorice a nuvelei față de roman. Este drept că, despărțită în părțile ei componente, această teorie nu poate însemna altceva, dacă e să raționăm just, decât evidența ocaziilor prin care epicul mai concentrat, de un program mai strâns și mai propriu, neavând încă timp și loc să se desfășoare, așa cum o face în roman, pe spații străine, se poate arăta în linia și construcția lui pură. [...] Valoarea rezultă din traviul de amănunt, din inspirația exercitată pe spații mici, exercițiul fanteziei fiind câmpul de dimensiuni miniaturale și suprema ei încercare posibilitate de a se mișca aici. Gestul lecturii cât și cel critic se consumă în astfel de degustări pe porțiuni mici, iar sistemele de control și judecata de valoare în zadar s-ar referi la domeniile pretențioase ale științelor. Cât de bine documentată ar fi, o astfel de literatură rămâne o ipoteză totală, iar cuantumul ei de adevăr se exprimă în adevăr suflesc de natura relației generale între om și istorie, exemplificată aici printr-o suită de posibile, infinitezimale, determinări.”; ■ *Ștefan Aug. Doinaș Poezie și moda poetică* de Titu Popescu: „Poetul Doinaș se relevă aici ca un foarte fin comentator de literatură, un spirit superior, un causeur distins, care știe să întretină gustul pentru arta scrisului, temeinic avizat (v. întregul capitol al *Dialogului culturii*). Dispune de o agilitate remarcabilă a nuanțelor, rezultată dintr-un bagaj al sugestiilor livești căruia îi simți, la terminarea lecturii, disponibilitățile, abundența. Comentariul e calm, înțelept, își refuză frenezia epidemică, preferă sunetele precise și distincte, se consumă apolinic, spiritualizat, ușor doct, ușor profesoral. De fapt, alternativa valorică din însuși titlul volumului este un semn general sub care stă polarizarea valorifică fără echivoc sau tranziții de circumstanță, a întregului volum. Interpretările teoretice și critice cuprinse aici, chiar dacă nu emană de la un for critic de carieră, își au supremul gir în prestigiul scriitoricesc al autorului, care, admonestând – atunci când o face -, execută”. ■ În *Bibliografie* apar: ■ *Societatea socialistă multilateral dezvoltată Editura politică, 1972* de Al. Hudițeanu: „Abordând o serie de probleme dintre care o mare parte vor fi dezbătute la Conferința Națională din iulie, volumul se prezintă ca un instrument de lucru de o deosebită eficacitate în activitatea de propagandă, în munca ideologică și cultural educativă la toate nivelele.”; ■ *Aurel Rău Trei poeți, Dacia, 1972* de Mircea Ivănescu: „Prin analize minuțioase, care preiau din tehnica monografiilor plasarea personalității poetului în epocă, descompunerea atentă a modalităților de creație și sublinierea semnificației generale a creației lor, autorul demonstrează convingător de ce fiecare din acești trei scriitori este cu adevărat important în cultura veacului nostru și în ce fel opera fiecăruia își asigură permanența umană. [...] Eserurile poetului Aurel Rău sunt însă mai mult decât asemenea acte de justiție poetică. Ele sunt, în stilul elegant și elocvent pe care-l cunoaștem din proza totdeauna străbătută de vibrații lirice a poetului *Turnului cu ceas*, medalioane

poetice, elogii aduse poeziei și valabilității ei permanente.”; □ *V. Voiculescu Teatru, Dacia, 1972* de Mircea Braga: „Evident, teatrul lui V. Voiculescu nu este unul de excepție, el nu reprezintă un «termen» al dramaturgiei noastre naționale, așa cum *Ultimele sonete...* îl reprezintă pentru poezie, iar nuvelele și povestirile sale – pentru proză. Dar, oricum, nu valoarea este cea care absentează de pe suprafața sa, fapt care ne îndreptățește (și am făcut-o cu o altă ocazie) să vorbim despre, sau și despre, dramaturgul V. Voiculescu.”; □ *Paul Everac Poeme discursive, Dacia, 1972* de Ilie Guțan: „Așa-numitele – nu fără umor – *poeme discursive* sunt fișe de temperatură lirică ale unor trăiri consumate, momentane, ușor de înțeles în condiționările lor intime, pentru că uneori datele realului abia s-au schimbat și pot fi deslușite dincolo de imagismul baroc și prețios. [...] Paul Everac nu caută atât poezia, cât pretexte pentru poezie, ordonate într-un registru foarte strâns, revelatoriu în privința unor predilecții: retorica, erotica, domestica, empirica etc. Mai multe poezii sunt ecouri livresci.”; □ *Mircea Opriță Jocul cu vipere, Dacia, 1971* de Pamfil Matei: „Dincolo de puține note declarative, didactice (*Medalie, Idoli*), de unele lamentații (*Medalie*) sau forțări în utilizarea versului liber, volumul lui Mircea Opriță cuprinde poezii pe care le recitești cu interes și care impun un nume cu elevat simț al metaforei, adică al poeziei, al poeziei vieții cu umbrele, dar mai ales cu luminile ei: «Și doar lumina noastră/ răzbătând,/ va împânzi plantele/ va împânzi în calea ei/ planetele...» (*Balans*).”; □ *Titus Moraru, Fiziologia literară, Dacia, 1972* de G. Nistor: „Prima monografie a fiziologiei ca specie literară consemnează debutul editorial al unui promițător istoric literar. Ea se înscrie în rândul acelor lucrări care contribuie la limpezirea ideilor de: gen, specie, curent, epocă literară, desăvârșind drumul spre mult visatele istorii ale literaturii. [...] S-ar mai putea face, acestei bune monografii, câteva obiecții prilejuite, credem noi, de o inexplicabilă grabă a lui Titus Moraru la redactarea ei: folosirea cu ostentație a unei terminologii pretențioase amenință stilul, în special în prima parte a studiului, cu o turnură caricaturală; alunecarea în comentariu sociologizant (pp. 16-27); utilizarea unor afirmații gratuite, majoritatea referitoare la estetica speciei [...]. La data când redactăm această recenzie, asupra *Fiziologiei literare* s-a pronunțat numai Liviu Petrescu (în *România literară*, an V, nr. 24, 8 iun. 1972, pp. 9-10). Subscriem la toate observațiile făcute de acest fin comentator de literatură”. ■ În *Revista revistelor* aflăm despre documente inedite apărute în revistele de cultură și literatură în ultima lună.

● [„*Vatra*”, nr. 7] Dan Culcer semnează două articole pe pagina care-i poartă semnătura, *Viața Literară*. Prozatorul Mircea Ciobanu publică la Editura Eminescu în anul 1971, *Armura lui Thomas și alte epistole*, despre care criticul scrie: „M. C. este unul dintre stilistiți remarcabili ai literaturii actuale, în orice caz lucrarea sa pare singulară atât prin preocuparea pentru actul etic cât și prin constanța excepțională a demersului scriitoricesc. E puțin probabil [...] ca acest

tip de literatură să pătrundă altfel decât lent în masa cititorilor. Ceea ce nu-i scade din calități și nu-i interzice, mai ales, dreptul la existență, în acord cu principiul actual al pluralității stilistice”. □ Criticul scrie apoi despre *Dicționar de literatură contemporană* al lui Marian Popa, apărut la Albatros în 1971: „Lucrarea aceasta merită o analiză atentă, pe care o poate face mai ales autorul ei fiindcă a dovedit, realizând cartea, că se poate orienta în materia dinamică a literaturii și vieții literare din ultimele trei decenii. [...] Soarta unui dicționar este să fie utilizat până când apare altul mai bun”. □ Gavril Ședran completează rubrica „Carnet” a numărului cu articolul *Ion Vlasiiu: în spațiu și timp*, despre jurnalul publicat de Dacia din Cluj, vol. I, 1970, vol. II, 1971 care prezintă traiectoria vieții lui Ion Vlasiiu. Despre raportul lui Vlasiiu cu spațiul rural: „Este interesantă situarea lui Vlasiiu în raport cu satul, care îl atrage în momentele de derută sau oboasă, îl ajută să-și refacă încrederea în sine și energia, dar îl respinge ca pe unul al cărui rost e altundeva”. □ Pe pagina *Ancheta noastră – În căutarea romanului*, C. Costin scrie un eseu cu privire la marile romane ale prezentului, intitulat *Proza care ne trebuie este proza care se scrie...*: „Proza actuală se caracterizează printr-o remarcabilă dimensiune filosofică, fapt simptomatic pentru o literatură matură, continuare a unor filoane dense de artă românească.” Iar în urma Conferinței naționale a scriitorilor din mai 1972, C. Costin remarcă: „esențială mi se pare ferma situare în plină contemporaneitate, consacrarea pasionată în lucrarea de interpretare estetică a realității, cu limpezimea optimă și de maximă densitate”. □ Eugen Uricaru face „O prognoză asupra prozei românești [...] pornindu-se de la realitatea ei în contextul literaturii române contemporane” în eseu *Realitatea prozei și proza realității*. „Simptomatic literaturii române contemporane îi este faptul că suferă din când în când efectele unor campanii, evident îndeajuns de nedisciplinate pentru a-și atinge scopul”. □ *Elogiul romanului istoric* este făcut de Constantin Hârlav: „Suspectat de inactualitate și concurat de istorie, romanul istoric suportă astăzi la noi consecințele scepticismului cu care-l privește scriitorul răpit de timpul prezent și consecințele ingratitudinii criticului dedicat nou-tăților de ultimă oră”. □ Marcel Petrișor analizează *Perspectivile și finalitatea artei existențialiste*: „Vom vedea în viitor care sunt coordonatele esteticii fenomenologice urmînd să purcedem apoi la o depistare a acestor concepții în literatura contemporană, la o analiză critică de mai mare amploare, la confruntarea lor cu elementele constituite ale esteticii marxiste”. □ Partea a patra din *Viaticum* a lui Mircea Zăciu are ca titlu o întrebare: *L-ați citit pe Heliade?*: „Condiția călătorului stă în unicitatea trăirilor și în ineditul comunicării. Heliade o îndeplinește, conștient că «nimeni nu vedea ca el, nimeni nu simțea ca el»”. □ Pagina de „Restituiri” conține *Note asupra logicii lui Cantemir* și este semnată de Valeriu Streinu. „Cultura românească din epoca în care trăiește și își desfășoară activitatea acest savant de renume european, primul filosof român – cum este calificat Dimitrie Cantemir – se remarcă prin prefaceri asemă-

nătoare Renașterii din Occident, prin conținutul umanist cu dimensiuni filosofice ale culturii”. Cercetarea are ca subiect „*Compendiolum...* – în românește s-ar putea traduce prin Manual elementar de logică generală – nu este o lucrare a unui studios care își sistematizează cunoștințele în vederea unui examen [...] ci este un proiect de tratat de logică, în vederea redactării căreia alcătuiește teze și idei, pe care le va dezvolta la vremea întocmirii fie în românește fie în latinește a Logicii”. □ Ion Chioreanu, președintele Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Sălaj, ne reamintește în articolul *Cultura românească – o responsabilitate colectivă* că aceasta „este incontestabil produsul condițiilor și modului de viață a poporului, a națiunii noastre, a experienței sale multiseculare transmisă din generație în generație, fiecare din ele contribuind la îmbogățirea și dezvoltarea ei, ceea ce-i conferă un caracter unitar, pertinent și specific geniului românesc”. □ La rubrica Premiile Asociației scriitorilor din Târgu-Mureș, Tudor Balteș traduce din maghiară din volumul de eseuri *Vándorúton (Peregrinări)*, Kriterion, 1971 scris de Veress Dániel și care trece în revistă evoluțiile ciberneticii : *Literatura ca model de comunicare și în care este vorba .* „În secolul vitezei importanța literaturii nu numai că nu scade, ci sporește considerabil; tocmai de aceea în fața ei stă sarcina de primă urgență ca în această epocă de inflație informațională să revizuiască în permanență și, dacă e necesar, – în interesul eficacității – să-și revalorifice propriul sistem specific de comunicație”. □ Tudor Balteș mai traduce din volumul *Jegenyekör (Cerc de plop)* apărut la Kriterion în 1971 două fragmente semnate de Farkas Árpád. □ Vasile Sălăjan semnează fragmentul de proză *Vechi iubiri și inima întreagă*. □ Pe pagina *Roza vânturilor*, Mihai Sin ne îndeamnă în *Deschiderile spațiului închis*: „Să reținem: opera lui Borges, ce pare unora uscată, excesiv labirintică, abstractă și livrească, trezește în alții pasiuni. Ca orice mare operă, poate mai mult ca oricare, aceea a lui Borges declanșează pasiuni contradictorii, interpretări adeseori ciudate, resortul declanșat în adepții rămânând în mare măsură secret, prelungire a unui univers secret, ezoteric, sau altfel privit, uimitor de simplu”. □ Dan Culcer traduce în românește din volumul Jorge Luis Borges și M. Guerrero – *Manual de zoologie fantastică* fragmentul *Făpturile din oglindă*. □ Iva Paraschiv și D. Marian traduc în românește Poeți din R.D. Germană. ■ Pagina Vatra-Dialog ne provoacă *Să ne așezăm pe pământ și să spunem povești* prin traducerea în română, de către Gheorghe Rotaru, a unui fragment de Tennessee Williams. □ Pagina Babel găzduiește partea a patra a prozatorului William Faulkner, *Pământ de aur*.

• [„**Viața militară**”, nr. 7] Publică versuri: Ion Lotreanu (*Cuvântul Comandantului suprem, Din Manuale, Timp floral*), George Chirilă (*Și lauda v-o dăruie*), Ion Horea (*La Maraton*), Dragoș Vicol (*Poem*), reportaje: Nicolae Dumbravă (*În cadență cu țara*), Constantin Șola (*Datorie comunistă*), Nicolae Jianu (*La hotarul albastru al țării*), Jean Ionescu (*La temperatura tinereții*),

proză: Mircea Radina (*Un bătrân atât de simplu*), Vasile Băran (*Momentul sublim*), Petru Vintilă (*Mărășești*), Ion Lotreanu (*Creație și implicare*: „Implicarea creației artistice în realitatea socială nu trebuie și nu poate fi considerată drept o relație subînțeleasă, inerentă, un dat. [...] Tânăra de câteva secole, literatura română este o strălucită literatură. De la autorul anonim al epocii eroice, care era, sigur, luptătorul însuși, până la scriitorul modern, implicarea în destinul colectiv constituie fundamentul creației, temperatura care nutrește scrierile cu adevărat reprezentative pentru o spiritualitate, în catrenul emblematic al mereu tânărului Ienăchiță se află, alăturate ca luminile în stemă, direcțiile esențiale ale scrisului românesc: creșterea limbii și cinstirea patriei. [...] Implicarea creației și a creatorului în viața socială este, în latura ei durabila, chestiune de vocație”.) □ O recenzie este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, primului volum, *Scrieri (Drumul poeziei)* de Mihai Beniuc. □ Rubrica *Orizont* semnaleză apariția în Editura militară, a volumului *Muntele morții* de Theodor Constantin.

- **[„Viața românească”, nr. 7]** Radu Boureanu descoperă *Visuri creatoare*: „Lenin a spus că înaintea acțiunii ființează visul. Al omului creator de forme de viață, de bunuri materiale, de idei noi, de stări noi ale umanității. Nu doar visătorii, poeții, artiștii pot avea acest apanagiu, această fervoare. [...] De aceea, noi scriitorii, se cere să trecem peste pământ neatins al visărilor, către universul plauzibil, al visărilor împlinibile. Să urmărim, să intuim, să fim vestitorii visului umanității”. ■ Cu prilejul împlinirii a *150 de ani de la moartea lui P. B. Shelley*, Petre Solomon notează despre *Ultima poezie*: „Cu o sută și cincizeci de ani în urmă, la 8 iulie, îmbarcându-se la Livorno pe fragila-i ambarcațiune botezată Ariel, pentru a se întoarce la vila în care se instalase de curând pe țărmul golfului Lerici, poetul englez Shelley, autoexilat în Italia, a fost surprins de o furtună năpraznică, mai nemiloasă decât oricare din numeroasele furtuni de care avusese parte până atunci, în prea scurta lui existență”. ■ Vlaicu Bârna receptează *Prezentul – bază a prefigurării viitorului*: „De împlinirea întregului complex de sarcini înscrise în perimetrul Raportului va depinde locul ce-l va ocupa România în familia țărilor socialiste și a tuturor popoarelor lumii. «Avem răspunderea față de viitorul copiilor noștri, față de viitorul întregului popor...» se spune într-unul din alineatele Raportului. Ce oare ne-ar putea răscoli mai adânc sufletul cu un semnal mobilizator decât evocarea acestor înfățișări vii și nepieritoare ale ființei și conștiinței noastre de scriitori și cetățeni?”. ■ Ion Bălu se referă la *Perpessicius, poetul*: „De unde vine sentimentul valorii durabile a poeziei lui Perpessicius? Mai întâi din prezența copleșitoare a autenticității, a senzației de experiență unică, irepetabilă. Poetul nu este un combatant oarecare ci un om care trăiește o dramă de un fiorător tragism. Incidentul biografic a coincis cu nașterea lui Perpessicius ca poet. Să nu ne lăsăm induși în eroare de aparențe. Până la intrarea în cutremurătoarea experiență existențială, Perpessicius scria versuri, dar nu era încă poet. [...] Dincolo de orice logică, poetul își dedică viața așteptării,

punând nespūsă voluptate în suferință. Două rânduri de imagini au rostul de a reliefa, prin evidențierea romantică a contrastelor, statornicia hotărârii. Exteriorul bordeiului «slut» și «hâd», cu pereții «atinși de lepră»... este opus interiorului ... cu «caldă-ntâmpinare din vremi patriarhale». ■ M. Nițescu analizează *Poezia lui Ion Caraion*: „La fel ca poezia lui Șt. Aug Doinaș, și poezia lui Caraion se îmbogățește în posibilitățile ei de expresie, își amplifică tonurile și modalitățile, dar rămâne în esență, ca și confratele său, identică cu ea însăși. La început poetul apare ca un barometru sensibil dar sumbru față de tot ce se întâmplă în cetate... Și tot de la început se observă tendința spre ermetizare, care mai târziu va deveni o mască aproape nelipsită de pe fața poetului. [...] Universul poetic al lui Ion Caraion, nu e decât rareori luminat de o rază, sensul lui ultim rămâne purificarea, tonificarea morală și, prin aceasta e un sens profund moral”. ■ Dumitru Micu vede în Dimitrie Anghel: *Un simbolist baroc*: „Într-un cuvânt, Dimitrie Anghel nu e, în poezie, un simbolist pur; este, în aceeași măsură, romantic și totodată, în doze ce variază de la un poem la altul, clasic și parnasian. Dar în proză? Aici lipsa de omogenitate, din punctul de vedere pe care l-am adoptat, se declară și mai categoric. Dominată rămâne atitudinea romantică. Ea se traduce în voluptatea solitudinii, a reveriei, a regresiei în timp și dispersării în spațiu, în dragostea de natură.... [...] Corelând elemente din toate stilurile, barocul tinde prin aceasta la somptuos, la o cât mai vastă bogăție de forme, la obținerea de efecte decorative cât mai spectaculoase. E ceea ce tocmai am constatat în proza lui D. Anghel. Pasiunea acestui scriitor pentru ornamentație, pentru fast, pentru imaginea bogată și rară, pentru stilul înflorit o întrece pe aceea a lui Macedonski...”. ■ De studiul lui Romul Munteanu, *Literatura europeană în epoca luminilor*, se ocupă Alexandru George: „Iată numai câteva din aspectele foarte diverse pe care le pune în lumină lunga și erudita călătorie a lui Romul Munteanu în secolul al XVIII-lea. O călătorie efectuată nu numai pe căile largi dar și pe potecile oarecum nebătute și de unde marile realizări ale epocii și spiritul ei nu au decât de câștigat prin această schimbare de perspectivă”. ■ Eugenia Tudor-Anton analizează cărțile de proză ale Căliei Serghi: *Gentiane, Mirona*: „Revenind la metafora pânzei de păianjen (reluată în trecut și în *Mirona*) această metaforă este, chiar în primul roman al Căliei Serghi, mult mai curprinzătoare. Ea se referă nu numai la zbaterea zadarnică în capcana unei iubiri fără ieșire, dar și la ambianța socială în care se desfășoară adolescența Dianei, la orbeicăirea ei în complexul umilitor al sărăciei de care suferă”. ■ Notând despre studiul lui Z. Ornea: *Studii și cercetări*, Florin Mihăilescu observă: „Dar, în sfârșit, lucruri ca acestea sunt supuse discuției. Importantă în chip deosebit rămâne orientarea lui Z. Ornea către studiul curentelor de idei. Evident, cele investigate până acum sunt prin excelență curente în primul rând ideologice și numai apoi literare, prin implicațiile pe care indiscutabil le-au avut. O viziune completă asupra mișcărilor de idei în literatura română va trebui să abordeze la un moment dat și curente propriu-zis artistice: romantismul, asupra căruia avem

deja o excelentă sinteză, realismul etc. Cu atât mai mult cu cât acestea se interferează cu cele dintâi păstrându-și deplin autonomia”. ■ Analizând studiul lui Alecu Ivan Ghilia: *Recviem pentru vii*, Anca Midia notează: „În proza sa, Alecu Ivan Ghilia ocolește entuziasmul, trece pe lângă bucurie și fericire fixându-se într-o stare de tensiune aprigă, de căutare febrilă a pulsului vieții. Personajele sale străbat întâmplări dramatice, viața le arată mai totdeauna o față aspră, neliniștită, de continuă așteptare; [...] Ultimul roman- *Recviem pentru vii* – nu se îndepărtează de temele și tehnica proprii scriitorului, ci le consfințește încă o dată; dragostea, destinul, moartea capătă și în această carte valențe crâncene, poetice”. □ Aceași autoare se referă la cartea lui Vasile Băran: *Ancheta*: „Nu cred în cărțile realizate pe jumătate, cărți ce închid în materia lor fluidă note false ca niște fisuri. Cartea lui Vasile Băran – *Ancheta* – suferă de un asemenea păcat: autorul a ținut să o facă mai complicată, să caute motivații întâmplărilor pe care le scrie, să rățăcească într-o intrigă simplistă cu două crime facile care luminează neinspirat povestirile din prima parte a acestui pseudoroman”. ■ Ioana Crețulescu expune *Probleme ale criticii*: „Dar, dincolo de această proliferare, uneori justificată, dar fără finalități prea solide, există o reală gravitate pe care înconjoară astăzi ochiul critic pe trei traiectorii diferite: una, determinantă, am putea spune, pentru condeiul care și-o asumă: selecția temei. [...] A doua traiectorie este cea stabilită între critic și autor, indiferent dacă aceasta aparține istoriei sau prezentului. ... O a treia traiectorie este cea dintre public și critic, bazată mai puțin pe legături tainice. Ea este o ofertă și poate deveni și un ghid al unui muzeu imaginar și o busolă a gustului”. ■ Cu prilejul celui de-al șaptelea Congres Internațional de estetică, Al. Husar întocmește articolul: *Criza esteticii occidentale*: „Dacă estetica idealistă trece azi printr-o criză a demoliției și ea n-are decât două alternative: sau să devină o știință empirică, pozitivă, de laborator, sau să se dizolve în filosofie și să dispară ca atare, estetica marxistă – în măsură a-și afla sub raport filosofic un plan autohton, propriu de reflecție, pentru a-și propune acea refacere radicală a bazelor și a metodelor, care în mod firesc poate să-i deschidă calea spre a se constitui ca știință a unui domeniu determinat – are în fața ei – larg deschis – un nou curs”. ■ Alexandru Sever reflectează la: „*Romanul geometric* n-a fost scris niciodată, nicăieri. Dar din zece profesori întrebați, nouă vă vor spune că dacă nu cumva a apărut, va apărea cu siguranță în Franța. De ce în Franța? Pentru că romanul în Franța a cunoscut o dezvoltare relativ continuă, pentru că aici au apărut opere etalon pentru mai toate direcțiile lui principale, pentru că într-un fel sau altul romanul francez a participat la mai toate bătăliile ideologice pentru definirea unei estetici a genului, în fine, pentru că spiritul latin al disciplinei, prestigiul imens al spiritului cartezian, și tradiția glorioasă a clasicismului au fasonat mințile, într-un chip mai semnificativ ca oriunde aiurea, pentru înțelegerea creației literare în sensul unei operații esențiale de sistematizare”. ■ Semnează cronici literare: Vladimir Simon, Dan Ciachir, D. Micu, Andrei Roman, Aureliu Goci, George Chirilă, H. Zalis. □ Dan Ciachir analizează vo-

lumul lui Mara Nicoară: *Cuvintele, frumoase flori*, (C.R., 1972): „Printre puținele poete și aspirante lirice care au imprimat în ultimele luni volume, se încadrează și Mara Nicoară, cu culegerea, *Cuvintele, frumoase flori*, apariție semnalată de unele comentarii critice prin reviste, cu predilecție în perimetrul geografic de unde provine autoarea (încă rezidentă la Tg. Mureș), lansată sub girul decanului de vârstă al criticii universitare bucureștene; [...] Autoarea vădește o bună cunoaștere a poeziei românești cu succes la public, din ultimii ani, transferându-i unele motive pe care le exersează la scară proprie”. □ De cartea Elenei Balamaci, *Casa dintâi*, (Eminescu, 1972), se ocupă D. Micu: „Am omite un aspect principal dacă n-am remarca și virtuțile muzicale din *Casa dintâi*. Acestea rezidă în punctarea sigură a cuvintelor. Scurtimea sau lungimea versurilor, izolarea câte unei vocabule dilată sau comprimă fraza ca pe-o armonică”. □ Andrei Roman se referă la volumul lui Iulian Vesper, *Ascultând nopțile*, (C. R., 1972): „Culegerea de poezii ale lui I. Vesper ne înfățișează din primele pagini un poet ce transcrie fidel stări și evenimente care de obicei (și nu prea fericit) sunt denumite «poetice». Scrierile sale ... în mare parte fatal descriptive dovedesc o mare stăruință, un efort meritoriu, din păcate cu puține rezultate care să poată fixa o veritabilă prezență. Cauza o deducem și din alcătuirea volumului, unde acumulările, provenite din numărul extrem de mare de poezii, împiedică lectorul să distingă cu ușurință acele bucăți ce dovedesc totuși că Iulian Vesper este o sensibilitate lucidă, unde spontanietatea înregistrării sentimentelor se îmbină cu o bună tehnică a scrisului”. □ Despre volumul lui Teodor Scarlat, *Dicteuri pentru fantoma ta*, (Litera, 1972), scrie Aureliu Goci: „Manuscrisul *Dicteurilor* aureolat de o istorie (deși adevărat) extraordinară, în maniera proprie a avangardiștilor care își înconjurau producțiile de mister (teribilism simpatic dar și auto-reclamă) reînnoiește atmosfera mișcării de acum patru decenii. Dar mai mult prin povestea manuscrisului decât prin poezie, care și-a pierdut în bună parte caracterul avangardist”. □ George Chirilă analizează poezia Aurei Mușat din volumul *Până la asfințit*, (Junimea, 1972): „Aura Mușat cultivă o poezie discretă în care metafora prefigurează adeseori în timp de legendă, învăluit în aburii fragezi ai depărtării. Tonul e confesiv, dezvăluind un timbru sentimental reținut. Copacii pădurii, lumea pădurii, lumea copilăriei cu farmecul ei pururi viu, casele cu buciume din tablourile noastre tradiționale, zarzărul din ograda bunicilor, întâile plecări constituie în bună parte universul acestei poezii străbătută de candori și cutremurată de neliniști dulci”.

AUGUST

1 august

• [„Scânteia”, nr. 9226] Ioan Adam semnează *Dimitrie Anghel Centenarul unui scriitor necunoscut încă pe măsura meritelor sale*: „Opera lui Dimi-

trie Anghel, scriitor de la a cărui naștere s-au împlinit recent 100 de ani, oferă istoricului literar actual generos subiect de meditație. Apărut în lirica românească într-un moment de părelnică stagnare, în realitate într-un răstimp al decantărilor, al inovațiilor care pregăteau lent efervescenta poetică de după prima conflagrație mondială, Anghel nu a captat în cursul scurtei sale vieți «afini-tățile electiv» ale contemporanilor”.

● **[„Glasul Patriei”, nr. 21]** Petre Ghelmez publică poezia *La țarmul ochi-ului ager*. ■ Dan Simonescu semnează *Eugen Lovinescu în contemporaneitate*: „Privirea în trecutul vieții lui Lovinescu, în prezenta operă a lui, pusă la îndemâna cititorilor în ediții îngrijite mereu repetate, stârnește mirarea și între-barea: este posibil ca în 62 de ani, un om, lipsit de ajutorul moral și material oficial – ba, dimpotrivă persecutat și invidiat – să creeze atât de bine, atât de frumos și atât de mult? Realitatea confirmă și dă răspunsul da! Cazurile sunt foarte rare și Eugen Lovinescu a fost o raritate între contemporanii lui”. ■ Ion Frunzetti scrie despre *Nicolae Grigorescu*: „Nu e o aniversare rotundă! Nu se împlinesc nici 50, nici 100 de ani de la moartea lui! Și totuși, la 65 de ani, în-treg poporul român și-l amintește, cu sentimentul viu al pierderii suferite în 1907, cu atât mai dureroasă cu cât murea după experiența grea a unui fapt care-i desmințea în bună măsură imaginea purtată o viață în suflet, în legătură cu un paradis rustic, cel al copilăriei lui, dovedit în extremis infern: satul”. ■ Petre Ghiață publică *Din creația poetică a lui Nicolae Iorga*: „Spiritualitate polivalentă, profesorul Nicolae Iorga – această excepțională personalitate a veacului XX – a scris și versuri. Din cele câteva sute de catrene, cu filon filo-zofic, vibrație lirică, închinări festive sau incisivă ironie, desprindem două poezii, mărturisind profunda afecțiune pentru Ecaterina Bogdan, înțeleapta și devotata lui tovarășă de viață”. Apar *Razele* și *Ultimul cântec*.

● **[„Steaua”, nr. 15]** Este un număr marcat politic de Conferința Națională a Partidului Comunist Român din 19-21 iulie 1972. Virgil Ardeleanu își arată nemulțumirea (mai mult sau mai puțin voalată) legată de compunerile, macula-tura pe care numeroși veleitari „poeți”, „prozatori” și „critici” le predau editu-rilor și care invadează piața literaturii, întrebându-se just cum ar trebui oare să se descurce criticul în „noianul acesta de literatură” (articolul *Climatul critic al literaturii*). O preocupare asemănătoare o are și Domițian Cesereanu în artico-lul *Artă și diletantism*. ■ Tot în sfera aducerilor aminte se păstrează și evoca-rea lui Barutu T. Arghezi din articolul *...Bis in idem!* din cadrul rubricii personale „hotare de aer”. ■ Mircea Muthu introduce tema referitoare la este-tica și structura basmelor românești și străine (articolul *Specia eternă*). ■ Fragmente de proză din Franz Kafka traduse de Peter Motzan și Aurel Șorobe-tea. ■ Doina Curticăpeanu realizează un studiu al literaturii de călătorie din opera lui V. Alecsandri, punându-l într-o paralelă ilustrativă cu Codru-Drăgușanu și cu D. Golescu (articolul *Expansiunea privirii*). ■ Dintre cele două cronici literare ale lui Petru Poantă, ne captează atenția cea dedicată criti-

cului Matei Călinescu și ediției din 1972 a *Conceptului modern de poezie* (o reluare a celei din 1970), ale cărei puncte de referință sunt *Structura liricii moderne* de Hugo Friedrich și *De la Baudelaire la suprarealism* de Marcel Raymond; despre autor criticul spune: „Matei Călinescu are o disciplină foarte riguroasă a analizei, o mare proprietate a expresiei și o foarte fină inteligență asociativă. [...] Ne-ar putea doar nedumeri, dacă nu chiar contraria, orientarea tot mai decisă a criticului spre o activitate de *informare* și abandonarea celei *interpretative* din actualitatea literară românească. [...] Să aparțină oare și ele unui «simptom» al criticii noastre? Țin oare ele de o anumită strategie a retragerii dintr-un câmp al neconstituitului?”. ■ Este publicat un poem al lui T. Arghezi din 1966, *Inscripție* („Nu-i nimic de pus în loc/ Ori îl ai, ori n-ai noroc./... Nici talentul, arză-l focul/ Nu te ține cât norocul”). ■ Tot despre avaturile criticii românești este vorba și în articolul *Culisele renunțării* de Aurel Sasu; mai exact despre polemica dintre T. Maiorescu și criticul socialist C. Dobrogeanu-Gherea, care reprezenta „dialectica procesului evolutiv” și despre transmiterea ideilor polemice ale magistrului la prima generație de maioreșteni (M. Dragomirescu, P. P. Negulescu, I. A. Rădulescu-Pogoneanu, G. Bogdan-Duică, Simion Mehedinți, R. Motru și A. Demetrescu), polemică însușită de discipoli, întreținută și regizată de însuși Maiorescu. ■ Dinu Flămând recenzează, la rubrica „cărți străine”, volumul *Poeme* (Albatros, 1972) al lui Cesare Pavese, poeme traduse de Nicolae Argintescu-Amza, iar recenzentul notează: „Poetul este mai mult un truditon nefaptic, torturat însă de toate posibilele sale fapte care zac în neliniștea creatoare. [...] Este uimitoare pasiunea cu care poetul observă gesturile obișnuite ale vieții. Totul este la Pavese senzație și reflex, simț, văz, auz. Dar în același timp poezia se face, se dedică ideii”.

2 august

• [„Scânteia”, nr. 9227] Ziarul publică anchete, reportaje și însemnări sub titlul *Omul față în față cu... exigențele eticii și echității socialiste*: „Printre documentele de largă rezonanță în prezentul nostru socialist și de amplă deschidere spre viitorul comunist al patriei, pe care le-a elaborat și adoptat Conferința Națională a partidului, un loc de deosebită însemnatate și cu excepțională înrâurire asupra vieții spirituale a poporului nostru îl preocupă *Proiectul de norme ale vieții și muncii comuniștilor, ale eticii și echității socialiste*. Forța principiilor rezidă în oamenii care le vehiculează și le ilustrează, care le conferă dimensiunea umană a faptei diurne. Căci, așa cum se subliniază în preambulul documentului «partidul sunt oamenii, istoria sa este istoria oamenilor, conștiința lui este conștiința oamenilor». În lumina acestui adevăr fundamental ne apare limpede că normele etice elaborate de Conferința Națională nu sunt și nu pot fi un simplu decalog de pus în ramă și de recitat la zile festive, ci un îndreptar cotidian de atitudine și comportare pentru fiecare comunist, pentru fiecare utecist, pentru fiecare om al muncii. Din viață izvorât, el își gă-

sește sensul suprem numai în viață! Ne propune să găzduim de acum înainte în pagina *Omul față în față cu el însuși* – care din totdeauna s-a străduit să fie o oglindă cât mai fidelă a problemelor și imperativelor morale ale societății noastre, cu alte cuvinte *Omul față în față cu exigențele eticii și echității socialiste* – un șir de reportaje, anchete, articole care să surprindă, în cazuri și situații semnificative, felul cum prind viață principiile acestui document și, totodată, să analizeze mentalitățile ce izvodesc încălcările și abaterile de la normele pe care le cuprinde. De asemenea, vom publica în cuprinsul paginii – ca și în alte coloane ale ziarului – propunerile, observațiile, sugestiile cititorilor noștri cu privire la acest document pus în dezbaterea membrilor de partid, uteciștilor, tuturor oamenilor muncii spre a fi definitivat și supus spre aprobare Congresului al XI-lea al partidului”.

3 august

• [„**Munca**”, nr. 7687] În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat prezintă volumul lui Alexandru Ivăsiuc, *Corn de vânătoare*. □ În *Teatru*, M. Stoian scrie despre piesa lui Al. Mirodan, *Despre unele lipsuri, neajunsuri și deficiențe în domeniul dragostei*, pusă în scenă la Teatrul Național.

• [„**Scânteia**”, nr. 9228] Citim două note de lectură: □ Emil Manu scrie despre *Tinerețe* de Lucia Demetrius: „Poate nedreptățită uneori, proza Luciei Demetrius, figurată în această semnificativă culegere retrospectivă, ne oferă imaginea talentului unei scriitoare care înscrie, incontestabil, o pagină remarcabilă în creația noastră literară antebelică și contemporană”. □ Nicolae Dragoș prezintă *Nepoții Oltenilor* de Nagy István: „Autorul dovedește o bună cunoaștere a lumii cărții sale, înfățișează viața, conflictele dintre oameni cu naturalețe. Conflictul fundamental al cărții este în fapt conflictul dintre două ideologii, dintre două mentalități diametral opuse”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 7220] Cu ocazia desfășurării celui de-al VII-lea Congres de estetică la București, sunt prezentate câteva *Contribuții românești*: Solomon Marcus – *Poetica matematică* (editura Academiei R.S.R., în care se realizează, așa cum notează Paul Dugneanu, „modelarea matematică a limbajului poetic” și „o încercare de semiologie a teatrului”), Matei Călinescu – *Conceptul modern de poezie* (Eminescu, în care, observă G. Tudor, „autorul își propune să analizeze etapele de cel mai mare interes în formarea unei noi structuri poetice proprii poeziei moderne.”), Ștefan Munteanu – *Stil și expresivitate poetică* (Editura Științifică) și Mihai Grădinaru – *Prolegomene la o poetică marxistă* (editura Junimea).

• [„**Albina**”, nr. 31] Pe prima pagină este prezent Damian Ureche, cu poezia *Identitate*. □ O pagină este închinată integral Festivalului folclorului vrâncean, ajuns la cea de-a opta ediție. □ Victor Tulbure reține, pentru antologia *Poștei poeziei*, câteva piese primite de la aspiranți: *Partidului* de Cornel Galben, *Mă simt legat...* de Mihail I. Vlad, *M-ascultă izvorul* de Dumitru Grigo-

raș, *Închinare* de Ion Chiraș și *Mioritică* de Ion Grigore Bălan. Lui Victor Rusu (Drobeta-Turnu Severin) și Valeriu Bârgău (Hunedoara) li se răspunde că „cele trimise sunt sub nivelul materialelor publicate recent”. □ Pagină de *Satiră și umor*, semnată de I. Avian, Stelian Filip, D. C. Mazilu, Ion Marinescu, Tudor Băran. □ Număr cu 12 pagini, cum vor mai exista tentative în acest an, reprezentând semnale că în viitor revista va deveni lunară, dar cu un număr crescut de pagini.

● **[„Orizont”, nr. 14]** Din editorialul semnat „Orizont”: „Partidul cheamă eroica clasă muncitoare să-și intensifice efortul productiv, împlinind cincinalul în patru ani și jumătate, cheamă țărănimea conservatoare și intelectualitatea să îl urmeze către obiective, care, atinse, vor face că patria noastră să se așeze într-o splendidă configurație de civilizație socialistă, în rândul națiunilor celor mai evolute ale lumii”. ■ Cronica literară este realizată din nou de Marcel Pop-Corniș și cuprinde exegeza cărții de teorie literară a lui Grigore Smeu: *Previzibil și imprevizibil în epică*, un fel de poetică a prozei. ■ Iulian Negrilă scrie partea a doua a studiului legat de *Scriitori tribuniști din perioada arădeană (II) – Octavian Goga*. ■ De opera lui Goethe și receptarea lui în cultura română, se arată preocupat M. Cazacu în articolul cu titlu goethean *Afinități semnificative*. ■ Aurel Cosma aduce la lumină figura unui scriitor țăran din Banat care a redactat o gazetă proprie a țăranilor în articolul *Publicistul plugar Ilie Crăciunel*. ■ Proza este semnată de Iosif Lupulescu. ■ Un „remember” interesant, la împlinirea a 85 de ani de la naștere, semnează Anghel Dumbrăveanu despre Franyó Zoltán. ■ Poezia este susținută de Irene Mokka și tineri poeți precum: Ioan Vasiu, Gheorghe Nechita, Manolita Filimonescu, Jovan Ciolacovici, Dragomir Magdin și Aurel Neron. ■ Dan Popescu dezvăluie activitatea patriotică, desfășurată la Paris, în 1918, pentru unitatea națională a lui Traian Vuia. ■ La rubrica „cronica limbii”, Ștefan Munteanu ne convinge că intervenția poetului în limbă nu se rezuma doar la acțiunea de dezgropare a unor cuvinte rare, vechi sau dialectale, ci e vorba mai curând, de un efort creator de spargere a tiparelor, așa cum o dovedește analizând cuvântul „greieris” din poezia lui T. Arghezi, *Priveghere*. ■ Mircea Micu își continuă tirul parodic, luând la țintă pe Sânziana Pop. ■ Ion Velican împărtășește impresiile despre balonul rotund în *Fotbal în luna lui Cuptor*.

● **[„România literară”, nr. 32]** Versuri semnează: (*Pădurea din munți*); Nicolae Motoc (*orologiu marin*); Ștefan Bănulescu (*Poeme dulci: 1. Cuvința tăcerii; 2. Dinții, gheața și fluviul; 3. Eleonor, Prințul de iarbă; 4. „Cerneală mai avea, dar nu mai avea nisip”; 5. Imnul fecundității sau Martie, nuntă cu lacrimi*); Constanța Buzea (*Copii jertfiți de păsările mari; Și după tine rămâne o cale de mers; Și poezia e un somn; Dormea privind cum luna se ridică; Afară e vară se-ntâmplă să simți; Șarpele casei; Răsad de spini*). □ Revista propune un nou poet: Anca Pedvis (*Sub munte; În fața ta...; Dar lupii; Lasă; Somn; Ploaia; Noapte; Noaptea câinilor; Copacii; Ochii*). □ Ioan Alexandru

publică reportajul *Călător prin Maramureș*. ■ Editorialul *Activitatea ideologico-educativă* este semnat R. I.: „În raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a Partidului, activitatea ideologică-educativă, dezvoltarea conștiinței socialiste a tuturor oamenilor muncii, s-a bucurat de o atenție deosebită, cum s-a văzut, de altfel, și în lucrările comisiei speciale, în discuțiile și în rezoluția care le-a încheiat. [...] Spunând acestea, secretarul general al Partidului a subliniat că organizațiile de masă și obștești, sindicatele, Uniunea Tineretului Comunist, uniunile de creatori trebuie să acorde o atenție mai mare activității educative. Așadar, Uniunea Scriitorilor, prin ansamblul posibilităților sale, se cuvine a-și aduce «la zi» planul întregii sale activități, curente și de perspectivă. Asociației din București, nou create, îi revine un rol de prim plan, conjugat cu al celorlalte-asociații, pentru a îmbogăți simțitor modalitățile dezbaterii problemelor de creație și de valorificare a acesteia în opere într-adevăr demne de atenția, de interesul categoriilor largi de cititori. Căci perfecționarea democrației noastre implică nu numai îmbunătățirea continuă a formelor instituționale (pentru care recente proiecte de legi supuse dezbaterii publice constituie o contribuție decisivă), dar, totodată, o concentrare majoră a factorilor de conștiință propulsând etica și echitatea socialistă. [...] Literaturii, deci, în acest complex de factori morali, îi revine o importantă misiune, autorilor ei, o mare răspundere. Bogatul rezervoriu de talente scriitoricești se cuvine cu grijă stimulat spre a nu se risipi în opere poate valabile în sine, dar fără potențialul de influență direct socială pe care-l solicită actuala etapă – de sporită încordare revoluționară a forțelor națiunii. Autentic contemporană epocii, creația literară trebuie să poarte mai semnificativ ca oricând sigiliul acestor decenii – 8 și 9 – desemnate, de propria noastră gândire și voință revoluționară, a fi decisive pentru destinul al cărui stăpâno suntem, trebuie să fim”. ■ În *Nevoia de simplitate* Alexandru Ivasiuc scrie despre Nichita Stănescu: „Nichita a adus, acum zece ani și mai bine, necesara complexitate a viziunii. N-a mai lăsat ca să ne pară toate lucrurile banal de firești. A torpilat banalul poetic și s-a întrebat despre verb. El este cel mai important poet român care a vorbit nu de naturalețea actului poetic, ci de nenaturala lui suferință. Și, în acest fel, contaminând lucrurile de cuvinte și cuvintele de lucruri, a făcut să se reștie lămurit că poezia nu este ace activitate spontană de ritmare pe care o poate face oricine, oricând. Acum, când e nevoie de o reîntoarcere la simplitatea primitivă, ci la superioara decantare, Nichita e iarăși în frunte. El știe, încă odată, să ne exprime pe toți, conștiințele și inconștiințele noastre necesități interioare. Nichita e mare nu pentru că are talent, ci pentru că ne simte”. ■ Petre Ghelmez semnează *Simt în jurul meu eroi*: „Recitesc documentele Conferinței Naționale a Partidului nostru și, ca orice operă de creație, îmi dau seama încă odată că ele au un caracter cu generozitate deschis. Nucleu veșnic declanșator de energii, gândirea marxist-leninistă a partidului nostru lărgește orizonturile cunoașterii, ne iluminează piscuri și zări spre care visul nostru își

poate întinde arcul cu certitudine și cutezanță. O cutezanță vine cântărită, bine echilibrată, ca orbita unei nave cosmice ce-și îndeplinește cu precizie misiunea. De aici vom porni și aici vom reveni mereu cu cărțile pe care le vom edita, sau le vom scrie, pentru a le încerca zborul spre inima și mintea cititorilor noștri”. ■ Demostene Botez publică *Dincolo de ce visau poezii*: „Nu știu cum să accentuez mai pronunțat acest cadru istoric al Raportului tovarășului Nicolae Ceaușescu și al hotărârilor Conferinței Naționale din iulie 1972, pentru ca nu cumva cineva în viitor, în fața grandioasei realizării, să ne acuze că n-am avut orizontul cerut de proporțiile reale ale documentelor. Eu văd deja pe cei mai tineri, cetățeni fericiți ai unei asemenea Românie. Șantierul e deschis, se apropie de înfăptuire”. ■ Marin Rădoi semnează *Lupta cu timpul*: „Supunerea timpului este poate cea mai îndrăzneală din înfăptuirile umane. Natura se modelează prin efort, timpul se cucerește prin organizare, cu atât mai mult cu cât azi participarea țărilor la diviziunea internațională a muncii se impune ca o necesitate, ca o condiție de supraviețuire la scara mondială. Țelul final proiectat pe fundalul anilor ce vin este de pe acum o certitudine, Conferința partidului marcând cu precizie bornele viitorului etapă cu etapă. Timpul a fost transformat, sub imperiul ideilor novatoare, din dușman în aliat fidel al omului. În lupta pentru cucerirea lui, țelul suprem rămâne, așa cum s-a subliniat la Conferință, o permanență a orânduirii noastre – omul, făuritorul tuturor bunurilor materiale și spirituale”. ■ Sub titlul *Marin Preda – 50* citim două texte: □ *Perspectivă istorică* de Al. Piru: „Sensul multor opere de Marin Preda, al operelor sale fundamentale, este polemic. Schematismul, convenționalismul, lipsa de adevăr sunt ca și desființate de acest autor care, scriind despre transformările intervenite în viața materială și morală de la noi, după cel de-al doilea război mondial, n-a căzut în reportaj entuziast, încercând să privească fenomenele dinăuntru. [...] Ca și Rebreanu, Marin Preda e, în privința tehnicii, în afara modelor. Rebreanu face parte din familia marilor prozatori ardeleni, în frunte cu Ioan Slavici, Marin Preda din aceea a marilor prozatori munteni, în frunte cu I. L. Caragiale”. □ *Temele obsedante* de Lucian Raicu: „Marin Preda este un romancier al diferențelor umane, al situațiilor irepetabile, al atenției la unic, însușire de neprețuit într-o epocă nu totdeauna dispusă să distingă, să disocieze, să acorde credit deplin valorilor individuale, ființei umane în patetica ei singularitate sau în elementara ei aspirație la fericire; într-o viață care tinde să se irosească prea repede și care, nici într-un caz, nu ni se dă de două ori”. ■ Marius Robescu scrie despre *Universul poeziei*: „Pare acceptat, în general, un adevăr prețios: anume că poezie reprezintă un univers independent, închegat după legi proprii. Se înțelege, acest univers secund nu e definitiv despărțit de primul, în care trăim. Dar ceea ce ne îndeamnă (și ne îndreptățește) să-l cercetăm est tocmai relativa lui autonomie. Oare elementele care îl comun sunt comune cu ale universului nostru dat, sau, dimpotrivă, absolut eterogene”? ■ Șerban Cioculescu vine cu un *Dialog cu N. Manolescu asupra unui*

subiect recent, comentând cronică literară a lui Nicolae Manolescu la volumul *Eminescu – structura somato-psihică* de dr. Ion Nica, Eminescu, 1972: „D-rul Ion Nica optează pentru streptococ, ca agent onorabil al sfârșitului lui Eminescu și se declară categoric împotriva treponemei. Nu ți se pare, Nicolae Manolescu, că scrupulul nu prea este științific? Să-l lăsăm pe medici să se răfuiască între dâșii, fără să le pretindem a ne revela «universul» sau «universurile» lui Eminescu, l-am ruga însă respectuos, să nu mai trâmbățeze ambiții care-l depășesc”. ■ Viola Vancea scrie despre *E. Lovinescu – romancier*. ■ Nicolae Manolescu revine cu o nouă cronică literară, „*Cartea de recitare*” de Nichita Stănescu, C. R., 1972: „*Cartea de recitare* ne revelă, dincolo de astfel de profunde intuiții, o mare plăcere a limbii. Predilecția pentru balcanici, pentru Anton Pann, nu e întâmplătoare. Nichita Stănescu are o știință a limbii și o lipsă de sfiiciune în fața celor mai insolite cuvinte, deloc străine de talentul lui politic. Argoul și arhaismele, limbajul pitoresc și cel abstract, decalcul și creația proprie își unesc tăria într-o licoare îmbătătoare de miresme. Poetul se închină fiecăruia pe limba lui, simulând stângăcia la fel de bine ca și stăpânirea frazei, întorcând și storcând cuvintele după voie, lăsându-le să se îmbibe de o misterioasă sonoritate, filtrând esențele, ca un alchimist”. ■ Citim recenzii: □ Dana Dumitriu scrie despre *Pălăria de pe noptieră* de Teodor Mazilu, C. R., 1972: „Ceea ce dezechilibrează observația fină și acidează a prozatorului în scrierile sale mai se pare a fi o nestructurare economică a efectelor. Se pare că, totuși, o asemenea știință a dozării, a construcției și a concentrării datelor epice are o foarte mare importanță, pentru că ironia respinge orice desfășurare amplă și detaliată a conținutului ei. Dimpotrivă, este concisă. Ironistul trebuie să spună doar esențialul. Adesea schițele lui Teodor Mazilu își diluează substanța prin acumularea unor detalii neeconomicoase”. □ Victor Atanasiu se ocupă de *În cetatea idealului* de Dem. Theodorescu, Minerva, 1972: „Apărut într-o primă ediție în 1920, romanul de față aparține unul prozator ignorat stăzi, căruia însă nu i-a lipsit o anume înzestrare”. □ George Muntean prezintă *Întâlniri cu scriitorii italieni* de Dragoș Vrânceanu, C. R.: „În prezentarea lucrurilor, în aprecierea și în contextarea lor, care conferă cărții o notă de eleganță spirituală discretă, un relief al ei, pe care chiar dacă-l pierdem de sub ochi, prezența lui difuză rămâne stăruitoare”. □ Ion Lotreanu comentează *Oglinda lui Cagliostro* de Dan Mutașcu, Dacia, 1972: „Se poate spune că al doilea volum de versuri al lui Dan Mutașcu (Dacia) stă, în ceea ce privește idealitatea viziunii, sub semnul formulei titulare”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre *Antologia inocenței*, antologie semnată de Iordan Chimet: „Sentimentul acesta, splendidul album, oferit încântării noastre îl dă din capul locului. Totul a fost aici realizat cu o putere sufletească despre care bine se spune că e în stare să mute munții. Alcătuitoarea acestei originale culgeri a obținut ca ea să se înfățișeze într-o haină sărbătorească: fiecare amănunt lucrează la o operă de inventivitate și grație

cuceritoare”. ■ În pagina numită *Viața literară* găsim: □ *Șantier* cu noi proiecte literare ale lui Leonid Dimov, Tamara Gane, Mihai Ungheanu, Iulian Neacșu, Victor Frunză, Florentin Popescu, Silviu Georgescu, Ion Molea, N. D. Carpen. □ Știri din *Uniunea Scriitorilor*: „Recent a avut loc în orașele Oradea, Satu-Mare, Șimieal Silvaniei și Miercurea Ciuc o serie de șezători literare organizate de Asociația Scriitorilor din Cluj și revista «Familia». Cu acest prilej, D. R. Popescu, Negoită Irimie, Nicolae Prelipceanu, Doina Celea, Létay Lajos, Miko Erwin, Szilágyi István, Fodor Sandor, Kanyadi Sandor, Vasile Spoială, Gheorghe Grigurcu și Mircea Bradu au citit din lucrările lor. * În fiecare vară, scriitorii aflați în concediu de creație la casele Uniunii Scriitorilor organizează întâlniri cu cititorii din zona respectivă. Acest început de tradiție a fost reconfirmat recent în orașele Călimănești și Căciulate unde Virgil Carianopol, Eugen Constant, Ludmila Ghițescu și Traian Lalescu au susținut un recital de poezie patriotică și au răspuns la întrebările auditorilor. * Tânăra revistă «Transilvania», în colaborare cu Asociația Scriitorilor din Cluj, a organizat un turneu de popularizare în Țara Moților. Astfel, cititorii orașelor cu străvechi tradiții culturale: Blaj, Abrud, Zlatna, Cămpeni au avut prilejul să cunoască nemijlocit fragmente din scrierile autorilor îndrăgiți ca: D. R. Popescu, Mircea Tomuș, Ion Lungu, Titu Popescu, Negoită Irimie, Nicolae Prelipceanu și Emil Bunea. [...] * La Triest s-au încheiat lucrările primului Congres european de literatură științifico-fantastică. După dezbateri, au fost decernate premii celor mai bune lucrări de acest gen realizate în ultimii ani. Mare e premiu rezervat publicațiilor literare nespecializate a fost acordat revistei «Viața Românească», pentru numărul 2 din 1970, dedicat literaturii și artei științifico-fantastice. Au mai fost distinse cu premiul special «Eurocon I» romanul *Vă caută un taur* de Sergiu Fărcășan, povestirea *Altarul zeilor stohastiei* de Adrian Rogoz și – în domeniul teoriei și istoriei literare – volumul *Vârsta de aur a anticipației românești* de Ion Hobana. [...] * La invitația Universității italiene pentru străini din Perugia, poetul și traducătorul Ilie Constantin va face o călătorie de studii și documentare pe timp de 30 de zile”. ■ În *Cartea străină* citim: □ Nicolae Balotă semnează *Jerome K. Jerome, umoristul decent*, prezentând volumul *Trei pe două biciclete* de Jerome K. Jerome, considerând că autorul „nu este prea mare amator al *nonsense*-lui. Mai cutând putem vedea într-însul un partizan al *common sense*-ului”. □ Despre apariția volumului *Sociologia literaturii* de Lucien Goldmann, Ed. Politică, 1972 aflăm dintr-o scurtă prezentare semnată M. R. ■ În pagina dedicată istoriei literare citim despre *Bolintineanu și Eminescu*, un text semnat de St. Cazimir. ■ În *Prezențe românești* citim: „Două cărți editate în România în cursul anului 1971, sunt recenzate elogios în revista americană «The Scriblerian» (vol. IV, No 2 Spring 1972) este vorba de volumul *Literatura europeană în epoca luminilor* de Romul Munteanu (apărut la Editura Enciclopedică) și de versiunea românească a satirelor lui Jonathan Swift, traducere

realizată de Andrei Brezianu a cărui măiestrie în aflarea echivalentelor literare e apreciată în chip deosebit (*Povestea unui poloboc. Satire și alte pamflete*, Editura Univers)”. □ Găsim și nota Zaharia Stancu: un scriitor european de Dan Ciachir: „Sub acest titlu apare într-unul din ultimele numerele ale celui mai difuzat cotidian din Luxemburg («Luxemburg Wort») un amplu și elogios portret dedicat lui Zaharia Stancu. Autorul – Mimmo Morina -, circumscrie locul lui Zaharia Stancu în contextul climatului literar postbelic, subliniind totodată aspecte ale activității sale în calitatea domniei sale de Președinte al Uniunii Scriitorilor”. ■ Alexandru Balaci semnează textul *În cetatea li Ariosto*, text dedicat lui Ludovico Ariosto, autorul cărții *Orlando furioso*.

● [„**Tribuna**”, nr. 31] Vasile Sălăjan se întreabă: *Ce ne spune Marin Preda?*: „Ce ne spune Marin Preda la cei cincizeci de ani ai săi? Care este exemplul pe care ni-l oferă, prin scrisul și atitudinea sa, nouă tinerilor și celor maturi deopotrivă? Interogația sa rostită asupra realității românești, de acum și de aici, evoluată într-o perspectivă universal-umanistă cunoaște profunzime și dramatism; adevărurile, prefigurate sau afirmate cu putere în scrisul său, poartă pecetea lucidității și a unei responsabile angajări, angajare înțeleasă întru iubirea de adevăr”. ■ Ion Vlad, *În proza poetică*, recenzează romanul lui Vasile Sălăjan: *Coborând spre Nord-Vest*: „Vasile Sălăjan e la prima lui carte. În ciuda unei mai limitate experiențe, prozatorul se impune în mod sigur (stilistul va observa predilecția scriitorului pentru un plan expresiv pregnant și sugestiv). E și motivul pentru care semnalăm accente false și mai ales rezolvări artificiale”. ■ Valentin Silvestru propune: *Un argument pentru o istorie a literaturii române contemporane: Continuitate esențială și discontinuități în elaborarea tradiției*: „Au apărut și modalități, forme, specii teatrale noi, care vor cere o considerare aparte. Tragedia, în formula ei ontologică de pildă, în scrieri al lui Marin Sorescu, comedia tragică de orientare grotescă, atât de personală a lui Teodor Mazilu, drama de un timp insolit, care intersectează mereu planul simbolic și planul real a lui Dumitru Radu Popescu. (E de la sine înțeles că toate însușirile de nume și titluri sunt incomplete, disperse, fatal schematice, neavând altă pretenție decât de a explica câte o propoziție generală)”. ■ În cadrul *Poezia unei generații*, Ion Pop descoperă *Izvoarele imnului*: „Odată cu apariția *Vămilei Pustiei* (1969) se evidențiază în poezia lui Ioan Alexandru o năzuință de esențializare a lirismului dintr-o disciplinare conceptuală absentă din cărțile anterioare. Un atare demers a putut surprinde la un poet ce părea ancorat pentru totdeauna într-o viziune a vieții elementare, evitând programatic «trădarea faptelor» și «eroarea» distanțării în idee pentru a face loc, în schimb «vieții» cu care-și voia identificată poezia. Alternanță și identitate mereu repetată de stări contrarii, notația mecanicii cosmice lasă să se bănuiască totuși un ritual, o sumbră și dură ceremonie a luptei pentru a fi”. ■ I. Negoșescu îl prezintă pe *Ultimul expresionist*: „*Dinu Nicodin* seamănă cu acei mari boieri medievali – câțiva – pătrunși de dragostea de țară și de limbă, care

ne-au dat primele acte de literatură română – cronicile lor”. ■ În textul *Invenție și joc*, Mircea Iorgulescu se ocupă de *Poezia lui Leonid Dimov*: „Consecințele acestei situații pot fi urmărite atât în planul exterior al poeziei lui Leonid Dimov, cât și în cel interior. Astfel, modul în care a fost receptat poetul nu este fără legătură cu neputința de a-l situa prin asimilare și opoziție. Ignorându-se însă acest lucru, scriitorul a fost dezvoltat fie «oniric», fel de a-l pune sub semnul – izbăvitor prin ambiguitate – al babilonicului (Ștefan Aug. Doinaș), fie un excepțional artizan.... Dar nicăieri în poezia lui Leonid Dimov nu vom găsi transa onirică, turmentația produsă prin contactul cu o lume halucinantă, fantomatică, necunoscută și bizară; iar poetul este unul dintre cei mai însemnați inovatori din întreaga poezie românească”.

4 august

● [„*Munca*”, nr. 7688] În *Agenda cotidiană* revista publică, cu titlul *Spectacol ce-și merită aplauzele*, o prezentare a unui spectacol ce a avut loc în Cișmigiu. Scenariul, semnat de Alecu Popovici, a reunit fragmente pe teme patriotice din creația lui Eminescu, Creangă, Alecsandri, Caragiale, Coșbuc ș.a. □ Cu titlul *Mesager peste hotare*, se anunță apariția, la editura Odeon din Praga, a romanului lui Zaharia Stancu, *Uruma*, cu titlul *Dragoste de o vară*.

● [„*Scânteia*”, nr. 9229] Márki Zoltán comemorează 80 de ani de la nașterea lui Sipos Domokos cu textul *Un scriitor cetățean*: „Omagiind opera lui Sipos Domokos – din care a apărut o selecție în ultimii ani și este în curs de pregătire o culegere vastă, îngrijită de editura «Kriterion» din București – omagiem o activitate literară valoroasă, dedicată ridicării spirituale și sociale a poporului, memoria unui scriitor-cetățean, a unui autor care a ilustrat prin opera sa virtuțile realismului artistic, care și-a ridicat glasul în apărarea celor obidiți, militând pentru unirea în lupta împotriva nedreptăților sociale, a asupririi, a românilor și maghiarilor, laolaltă”.

● [„*Contemporanul*”, nr. 32] Dan Zamfirescu reflectează la: *A construi civilizația socialistă*: „Ceea ce ne cere astăzi secretarul general al partidului Comunist Român, amintindu-ne de trecut, este aceeași conștiință eroică, același stil major de existență, care a fost al tuturor celor ce au dus înainte, prin gândul, munca și nu odată jertfa lor, destinele țării și poporului în care s-au născut. Ne cere să avem – privilegiu sublim și rar al celor istoricește vii – un țel ales pe termen lung, într-o lume care s-a obișnuit să trăiască, aproape pretutindeni, de pe o zi pe alta, cu micul ideal al confortului personal obținut prin orice mijloace. Ne cere, în fond, să punem umărul cu toții la o necesară și salutară operă de edificare a civilizației...”. ■ Al. Philippide descoperă: *Stilul criticii*: „Expresia, de critica literară, nu este deloc neglijabilă. Ideile și judecățile criticului, ca să-și îndeplinească funcțiunea lor de îndrumare și de lămurire, au nevoie de un stil care să le dea cât mai multă ascutime și precizie, cât mai multă claritate și siguranță. O expresie imprecisă, fie ea cât de frumoasă în ce pri-

vește armonia frazei și alegerea cuvintelor, nu are ce căuta în stilul unui critic. Iată de ce, pe lângă o cultură literară sistematică, criticul literar are nevoie de un stil care să pună în valoare, cu folos pentru cititor și nu numai cu strălucire stearpă, ideile și judecățile sale. Ar mai trebui amintite, desigur, și unele obscurități datorite grabei cu care se scriu, câteodată, articolele de critică – graba fiind în critică un principiu tot așa de primejdios cum este de primejdioasă, în poezie, comoditatea”. ■ De *Natura actului poetic* se ocupă D. Micu: „Interesante, stimulative reflecții sunt formulate în *Drumul poeziei* și asupra altor aspecte ale creației poetice, precum încifrarea sensurilor, construcția versului, funcția cuvântului. Lucrurile spuse nu sunt neapărat noi, dar modul articulării, al expunerii încântă. Ceea ce tratatele de estetică înfățișează lapidar, arid, Mihai Beniuc, care scrie poezie de o jumătate de veac și meditează asupra ei de când a început să o facă, exprimă original, pe un ton de causerie sprințară”. ■ Florin Mugur decoperă: *O dragoste a marelui singuratic*: „Comenatorii *Marelui singuratic* au remarcat că paginile consacrate iubirii bătrânului Ilie Moromete pentru Fica sunt de o excepțională valoare literară. Această parte a romanului stârnește o emoție profundă, emoție care se prelungește în timp, mult după terminarea cărții. M-am întrebat de ce. Desigur, cum s-a mai spus, pentru că e o poveste frumoasă, cu un om plin de inteligență, și de putere, și de bunătate, cu o femeie care spune aceste cuvinte magnifice. [...] Iar episodul iubirii ne place tocmai pentru că are darul să confirme speranțele noastre ascunse. Deci, încă o dată, se poate!”. ■ Laurențiu Ulici analizează cartea lui Ben Corlaci: *Poeme florivore*: „Ben Corlaci a avut întotdeauna o umoare poetică mono-tonă, dar pentru că *Poeme florivore* e un fel de conspect al întregii sale biografii literare, extravertismul poetului apare ceva mai nuanțat decât se poate observa la o lectură separată. E adevărat, sinceritatea pare să fie la el o profesiune exercitată cu vehemență, mă întreb însă dacă furându-și sieși intimitatea nu comite cumva o imprudență. Oare înefabilul nu e tocmai efectul confruntării imaginare între ceea ce poetul descoperă și ceea ce ascunde? Sinceritatea totală, ca și mistificarea totală, produc mai degrabă proză decât poezie. Atuul lui Ben Corlaci în fața unui asemenea risc e că știe să fie sincer și să-și descopere ființa intimă ca și cum toate acestea le-ar fi desprins, profesional adică, fără ca, în fapt, să-și angajeze mai mult decât este necesar poeziei, lumea dinlăuntru”.

● [„Cronica”, nr. 31] Se deschide cu un poem de Haralambie Țugui, *La noul timp*. □ Un eseu despre *Brățara de aur* (a meseriei – „efortul calificat al făuritorului unui obiect în întregimea lui”) scrie Nicolae Barbu, în rubrica *Antract*. □ Recenzii de Liviu Leonte (despre „*Șezătoarea*” în contextul *folcloristicii*, monografie de Petru Ursachi asupra revistei de folclor „*Șezătoarea*”, condusă de Artur Gorovei), respectiv C. Ciopraga, despre *Euritmii* lui Al. Andrițoiu. □ Din sumar: *Ion Heliade Rădulescu, scriitor satiric* de Grigore Țugui; *Lirică poloneză* (Malgorzata Hillar, Tadeusz Sliwiak, Jarosław

Iwaszkiewicz) – în românește de Nicolae Mares; un articol de Pierre de Boisdéffre, despre *45 de ani de furtunoasă prietenie* (dintre Martin du Gard și Gide), în traducerea lui Ion Caraion; o prezentare a *Tratatului de lingvistică generală* coordonat de acad. Al. Graur, Sorin Stati și Lucia Wald (articol de Petru Zugun); versuri de Ion Chiriac; proză de Doru Kalmuski. □ Alte cronicile literare: Grigore Ilisei abordează vol. *Oameni și munți* de George Sidorovici, din colecția *Reporter* a Ed. Eminescu; Val Condurache scrie despre *Veșnicia albastră*, placheta de versuri rămasă în urma lui Grigore Preoteasa. □ Zaharia Sângeorzan receptează destul de moderat volumul din 1972 semnat de G.G. Ursu, *Memorialistica în opera cronicarilor*, Minerva, „mai mult o antologie decât o sinteză... studiul având încă de la început structura tipică a unei lecții: toate temele sunt anunțate și explicate cu exactitate și cu un aer invadat de morga unui discurs impersonal, excesiv de didactic, saturat de informații, iar distanța dintre orator și public e de netrecut...”. □ Despre *Poezia lui Paul Tutingiu* ne vorbește A. Goci, laudând cele două volume, *Imperiul neodihnei*, Eminescu, 1970 și *Ordinea Peșterii*, C.R., 1971, ale unui poet „pe deplin format... serios și original.”

5 august

● [„**Munca**”, nr. 7689] În *Artă. Literatură*, Mihai Cernat, în rubrica *Note de lector*, prezintă antologia literară intitulată *Trepte*, ce conține creații ale membrilor cenaclului literar „Anton Pann” din Râmnicu Vâlcea. □ În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Ion Dumitrescu, Vasile Mocanu.

● [„**România liberă**”, nr. 8642] Maria Banuș îi consacră scriitorului Marin Preda un articol, odată cu împlinirea vârstei de 50 de ani, notând că acesta „face parte din familia, de supremă noblete, a marilor căutători de adevăr, de frumos, izvorât din sursele cele mai adânci ale vieții. El nu s-a jucat niciodată cu vorbele. Le-a silit, le-a supus să spună cât mai mult adevăr, să se încarce de tulburătoarele enigme ale existenței, să arate destinul unor oameni, și familii, și pătri sociale, în devenirea lor contemporană, istorică și în veșnică tălăzuire a sufletului omenesc”. ■ Titus Vâjeu recenzează romanul lui Radu Theodoru, *Vulturul*, precizând: „Centrată pe figura lui Mihai Viteazul și având ca fundal poporul, cu drepturi egale de reprezentare în economia sa, cartea aceasta, documentată și sobră ne apare nu numai ca un document literar, dar și ca o pildă de valorificare artistică a unei epoci istorice”.

● [„**Scânteia**”, nr. 9230] Voicu Bugariu prezintă volumul *Corn de vânătoare* de Al. Ivăsiuc: „Modul în care autorul reușește să mediteze pe marginea unei problematice atât de greu de sesizat în nuanțele ei constituie o calitate certă a cărții. Ca și celelalte cărți ale lui Alexandru Ivăsiuc, *Corn de vânătoare* reține, apoi, prin capacitatea autorului de a aborda cu mijloace specifice artei

noțiuni de mare generalitate (maturitate, putere, comunicare etc.), într-un mod acaparant”.

• **[„Flacăra”, nr. 32]** În *Literare*, Valeriu Cristea prezintă volumul lui Ben. Corlaci, *Poeme florivore* ce „ne pune în contact cu un poet de o personalitate indiscutabilă, ce aparține unei generații bine conturate, dar în egală măsură și lui însuși”. □ În *Film. Pe ecrane*, Alice Mănoiu scrie despre *Arta și viața în Pescărușul*, analizând ecranizarea lui Karasik. □ *Memento, Teatru* prezintă cea de-a patra ediție a Festivalului de comedie. Într-o notă succesivă se anunță și premierele acestui festival: *Ședința* de Al. Mirodan, *Profesorul de franceză* de Tudor Mușatescu, *Între filologi* de D. D. Pătrășcanu ș.a., precum și o serie de alte piese ce urmează a fi prezentate (*Sfântu' Mitică Blajinul* de Aurel Baranga, *Take, Ianke și Cadâr* de Victor Ion Popa ș.a.). □ În *Tv, Literatură* se anunță, în cadrul emisiunii *Biblioteca pentru toți*, dezbaterea pe tema „Mișcarea literară la începutul secolului XX”, cu participarea lui Dumitru Micu, Ion Dodu Bălan, Ov. S. Crohmălniceanu. □ În *Teatru* se anunță ecranizarea adaptarea realizată de Geo Saizescu după *Acești îngeri triști* de D. R. Popescu.

• **[„Luceafărul”, nr. 32]** Redacția revistei semnează textul: *Democrația socialistă*: „Dezvoltarea multilaterală a societății noastre socialiste implică în mod necesar crearea tuturor condițiilor materiale, culturale, administrative pentru lărgirea democrației, pentru atragerea unui număr cât mai mare de cetățeni la activitatea politică, la activitatea de conducere a societății, adică la înțelegerea și aplicarea conștientă a necesității care este condiția adevăratei libertăți”. ■ Nicolae Balotă meditează la *Veghea conștiinței*: „Umanizarea înseamnă o lărgire, o adâncire a conștiinței. Scriitorul este chemat să umanizeze omenirea prin cuvântul său, să aducă un spor de conștiință în lume. Aceasta nu este cu puțință decât prin participare. Scriitorul nu este un însingurat, un izolat de corpul mai larg al neamului său, al omenirii. El este o conștiință care veghează”. ■ Mircea Iorgulescu recenzează cartea lui Vasile Netea de *Interviuri literare*: „Ca metodă, Vasile Netea îl urmează întrucâtva pe Felix Aderca, în sensul că pe lângă precizarea poziției proprii, el procedează în multe cazuri și la o succintă caracterizare a scriitorilor intervievați, de fiecare dată dând sugestive amănunte asupra circumstanțelor convorbirii. Fiindcă în realitate interviurile lui Vasile Netea sunt mai mult niște «convorbiri literare»: cu fermitate, dar în limitele îngăduite, el participă la discuție, insistă asupra unei probleme, mai importate, aduce completări în scopul – firește – de a-și obliga interlocutorii să facă la fel, orientează cu tact cursul conversației în sensul dorit”. ■ Este sărbătorit evenimentul: *Marin Preda la cincizeci de ani*. Semnează texte: Alexandru Paleologu, Valeriu Cristea, Mihai Ungheanu. □ Alexandru Paleologu conchide: „*Trei chestiuni rezultă...*”: „Satul lui Moromete nu mai are prea multe în comun cu satul metafizic al cărui elogiu îl făcea așa de inspirat Lucian Blaga, și nici pe de altă parte cu lumea rurală și marile impulsuri obscure ce o par-

curg în viziunea lui Rebreanu. Satul lui Marin Preda reprezintă prototipal o structură de cetate, în care toate relațiile sunt de natura cea mai civilă și mai civică cu putință. Marin Preda o și declară expres într-un pasaj din *Marele singuratic* în care aseamănă poiana lui Iocan «cu o agora de pe vremea Greciei antice». Concepția despre societate și politică a lui Ilie Moromete este una noocratică». □ Mihai Ungheanu face *Însemnări despre Intrusul*: „Romanul e scris la persoana întâia, o lungă confesiune în care narațiunea alternează cu analiza și cu considerația filosofică. De notat aceeași capacitate de a exprima plastic stări sufletești diafane pe care o avea și Camil Petrescu ... ori de a sugera mișcarea interioară a sufletului ..., dar că ea nu este mai puțin frecventă decât în stilul analitic al acestuia și că tropii lui Marin Preda aparțin domeniului rural. Călin e ca un «cal fără frâu», norii «defilează prin fața orașului nostru ca o turmă uriașă de bivoli», fetele sunt îmbrăcate în alb ca «rochița rândunicii», etc”. □ Valeriu Cristea reflectează la *Clasicismul prozatorului*: „Dacă psihicul personajului literar parvine la o densitate aperciabilă în romanele Hortensiei Papadat-Bengescu sau în *Pădurea spânzuraților* de Rebreanu, datorită lui Marin Preda eroul literar își întregeste simțitor psihologia. Instinctele sunt la locul lor, boala îi dă târcoale, meschinăria îl încearcă uneori și își impune punctul de vedere; și totuși simți că, de data aceasta cu adevărat, sufletul personajului a devenit mai larg, mai complex, mai frumos”. □ Despre ediția a II-a a cărții lui Marin Preda, *Imposibila întoarcere* (C.R., 1972), scrie Nicolae Ciobanu: „Sigur că *Imposibila întoarcere* e în primul rând o poartă de intrare în universul operei literare a autorului ei. De asemenea, ea ne înlesnește cunoașterea personalității lui Marin Preda. Să fim însă atenți și la faptul că această carte este plină de o reflexivitate cu aplicație mai generală prin care scriitorul își dovedește integrarea în viața societății”. ■ Al. Săndulescu se ocupă de *Cercetări literare*: „Critica, repetăm un lucru știut de toată lumea, nu poate face abstracție de istoria și istoriografia literară, de filosofie, de sociologie, de lingvistică. Tocmai de aceea am dori să ne oprim la două volume de cercetări, semnificative pentru preocuparea de anumiți autori, fenomene și aspecte, în genere mai puțin abordate. E vorba de *Comentarii literare* de Teodor Vârgolici și *Studii și cercetări* de Z. Ornea”. ■ Vasile Florescu se întreabă: *Critică sau metaliteratură?*: „Bănuim că partizanii metaliteraturii nu și-au expus toate argumentele, căci într-un domeniu atât de delicat, susceptibilitățile sunt mai mari decât în oricare altul. Dar nici adversarii ei nu și le-au expus pe toate, și cel puțin în cazul nostru, cauza nu este numai lipsa de spațiu. Ceea ce putem face deocamdată este să trimitem la învățămintele care rezultă din cunoașterea adâncă a legilor care au prezidat dezvoltarea culturii popoarelor mici”. ■ În testul *Existență esențială*, Domițian Cesereanu analizează cartea lui Paul Emanuel: „Parcimonia cu care Paul Emanuel își alcătuiește placheta de debut, *Existența și cuvintele* (C. R., 1971), însumând mai puțin decât douăzeci de poezii ne apare imediat compensată de frumusețea pieselor. Și nu s-ar putea să nu reținem că, prin ele, poetul

realizează, totodată, o formulă lirică de o excepțională unitate și profunzime interioară”.

6 august

- **[„România liberă”, nr. 8643]** În cadrul rubricii „Vitrina cărții”, Ion Zamfirescu prezintă volumul semnat de Al. Dima, *Principii de literatură comparată*, concluzionând că este o carte care „exprimă adevăr, ordine, conștiință cărturărească, îndemn la meditație, ca și la acțiune”.

- **[„Scânteia”, nr. 9231]** Ziarul comemorează *Se împlinesc trei ani de la Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român*: „Pe drept cuvânt, recenta Conferință Națională a P.C.R., a putut aprecia cu satisfacție că programul elaborat de Congresul al X-lea se înlăptuiește pas cu pas și a adoptat, sprijinindu-se pe aceste realizări, un cuprinzător ansamblu de măsuri menit să determine noi progrese în lupta pentru înflorirea patriei socialiste, pentru bunăstarea și fericirea poporului”.

8 august

- **[„Munca”, nr. 7691]** În *Tv-comentar*, Călin Căliman prezintă, printre altele, și montarea piesei lui I. D. Sârbu, *Întoarcerea tatălui risipitor*, de către Tudor Mărăscu.

- **[„Scânteia”, nr. 9233]** George Chirilă prezintă volumul *Echinox* de Mihai Negulescu: „În acest volum selectiv, Mihai Negulescu se ilustrează ca un autor ca vocația poeziei cetățenești. Multe din versurile volumului se constituie în ardente elogii aduse patriei, istoriei sale eroice, prezentului său generator de optimism. Retrospectiva lirică pe care Mihai Negulescu ne-o propune din creația sa de până acum atestă prezența unei voci autentice în peisajul poeziei noastre”.

9 august

- **[„România liberă”, nr. 8645]** În articolul *Profiluri critice*, Andrei Strihan prezintă volumul lui Valentin Silvestru, *Spectacole în cerneală*, punctând valoarea cărții și faptul că „nu se poate scrie istoria literaturii dramatice și a artei spectacolului românesc din ultimele decenii fără a se include contribuția pe care a adus-o și o aduce cu tenacitate, pasiune, înțelegere și talent acest remarcabil cronicar ce poartă în scrisul său pecetea ilustrului nostru timp”.

- **[„Scânteia”, nr. 9234]** Z. Ornea notează apariția *Scrierilor* lui Mihail Ralea: „Opiniile lui umaniste se limitează la dezvoltarea critică a deformărilor biologist-vitaliste, fără a analiza întregul proces social al alienării naturii umane; după cum e eludată și importanța hotărâtoare a factorului muncă în procesul diferențierii dintre natura animală și cea umană. Dar cartea păstrează, cu toate aceste dificultăți, valoarea integrală a unei înalte dezbateri filozofice datorate unei inteligențe cu adevărat fascinante”.

10 august

• **[„Munca”, nr. 7693]** În *Carnet Cultural - Teatru*, se publică o cronică dramatică a piesei lui I. D. Sârbu, *Întoarcerea tatălui risipitor*.

• **[„România liberă”, nr. 8646]** N. Barbu analizează montarea scenică a piesei *Despot-Vodă* de V. Alecsandri la Teatrul „G. Bacovia” din Bacău, precizând că: „valorile estetice ale lucrării lui Alecsandri se situează [...] în acest plan al sensibilității și al conștiinței comune, convertindu-se în valori etice, cu un incontestabil rol formativ”. Despre reprezentare, notează: „Chiar dacă realizările actricești nu se împun cu forță de unicate, ele rămân lăudabile”.

• **[„Scânteia”, nr. 9235]** Găsim prezentări la două monografii: □ Liviu H. Oprescu prezintă monografia *Fernand Léger* de Mircea Deac, apărută la editura Meridiane: „Capacitatea de sinteză și selecție a autorului, limbajul simplu, nesofisticat terminologic, completat de calitatea cu totul remarcabilă a reproducerilor realizate la Întreprinderea poligrafică Sibiu fac din această lucrare o punte pentru înțelegerea universului unui mare artist”. □ Tot la editura Meridiane apare și monografia *Theodor Pallady* de Anatol Mândrescu, iar această apariție e notată de Ruxandra Garofeanu: „Citind textul, intuiești conștiința critică nemulțumită cu unele abuzuri interpretative. Printr-o argumentare solidă, autorul contrazice imaginea convențională a unui Pallady intimist, imagine cu care ne obișnuisem mulți dintre noi”.

• **[„Albina”, nr. 32]** Revista se deschide cu reportajul lui Ștefan Luca despre *Metamorfoza satului*. □ Mic portret literar Dimitrie Bolintineanu, la centenarul morții, semnează Vladimir Pană. Textul se încheie cu citarea celor două versuri care vădesc „nețărmutul patriotism al poetului care prorocea”: „Viitor de aur țara noastră are/ Și prevăd prin secolii a ei înălțare”.

• **[„Orizont”, nr. 15]** În noua cronică literară, C. Ungureanu propune spre dezbateră critică două volume: Franyó Zoltán, *Bătălia condeiului*, articole și cronici, 1922-1968 (Minerva, 1972) și Alexandru Jebeleanu, *Transparențe*, poezii (Ed. Eminescu, 1972). ■ Ionel Lazăroneanu, licențiat în drept și autor al unor amintiri despre Panait Istrati, publică în acest număr câteva fragmente despre protejatul lui Romain Rolland, din care extragem următorul fragment ilustrativ pentru firea lui Panait Istrati: „Istrati nu era interesat, nici cheltuitor; era darnic ori, mai curând risipitor. Pentru nevoile lui nu cheltuia mare lucru. Nu l-am văzut (nici n-am auzit) să fi dat mese, petreceri, ori să facă lux. Era bine îmbrăcat, îngrijit, dar departe de a fi un om elegant. Totuși, acest om a risipit bănet nu glumă! Când era vorba să facă un bine, sa ajute pe cineva la ananghie, nu cântarea banul; își golea buzunarele. Și din pricina ușurătății cu care a împrăștiat banii, strămtorat, Panait Istrati s-a văzut nevoit să amintească prietenilor datornici că are nevoie de bani și i-a rugat să-i înapoieze cât pot. N-a răspuns aproape nici unul și Nababul Istrati nu și-a mai văzut banii”. ■ Traian Liviu Birăescu își conectează cititorii la actualitatea literară și anume la problemele sociologiei literare, comentând volumul de articole, studii și tradu-

ceri din *Sociologia literaturii* a lui Lucien Goldmann, în *Statutul epistemologic al sociologiei literaturii*. ■ Rubrica „lector” consemnează trei recenzii: Eugen Micu despre Al. Rosetti la volumul *Câteva precizări asupra literaturii române* (Eminescu, 1972), Constantin Vintilescu despre Dumitru Micu la monografia *Tudor Arghezi* (Albatros, 1972) și Alexandru Ruja despre poeziile Ninei Casian din volumul *Loto-poeme* (Albatros, 1972). ■ Gheorghe Șora elogiază activitatea didactică și social-politică a lui Vasile Goldiș la Caransebeș din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. ■ Un consistent fragment din romanul *Șase căluți în galop* semnează Ion Dumitru Teodorescu, iar la pagina de poezie, Ion Maxim izvodește unsprezece micropoeme, sub egida unui motto din Heidegger: „Poezia este întemeierea ființei prin cuvânt”. ■ La rubrica „cartea străină”, Nicolae Țirioi recenzează *Hazard și necesitate* a lui Jacques Monod. ■ Andrei A. Lillin împărtășește, pe ultima pagină, impresii despre *Expoziția mondială a fotografiei – Berlin 72*.

● **[„România literară”, nr. 33]** Versuri semnează: Gabriela Melinescu (*O ploaie ușoară*), Ovidiu Genaru (*Grâul acestei veri*), I. Negoțescu (*Dagon*), Darie Novăceanu (*Țărmuri și clopote*) Nichita Stănescu („*Epica magna*”, poezii: *În drum spre Laponia; Furnicismul; Cu ochii roșii căutând o lege; Capcane și curse; Acasa nimănuia; Cântec; Despre originea morții*), Leonid Dimov (*La jumatea drumului*). □ Revista propune un tânăr prozator: Ion Lică Vulpești – *Ziua cu gândurile-n hățuri*. □ Radu Boureanu prezintă poetul Karel Jonckheere și traducerea poemului *Dialogul cu ochii (III)*. □ Dan Ciachir notează apariția antologiei de poezie *Sialrus* din care traduce: Italo Rocco (*Elină*) și Mauro D’Ursi (*Dincolo; Astronave și parcuri în octombrie*). □ Doina Ciurea semnează *Panașul negru*. ■ Editorialul *Studii ovidiene și debateri de estetică* este semnat R. I.: „La sfârșitul acestei luni, în țara noastră vor avea loc două evenimente de mare însemnătate culturală: *Al 7-lea Congres internațional de estetică și Primul Congres internațional de studii ovidiene*. [...] Amândouă evenimentele vădesc, odată mai mult, rolul și contribuția României în viața culturală a lumii contemporane. Ele constituie prilejuri de afirmare, mereu mai pronunțată, atât a valorilor gândirii și creației noastre naționale, cât și a politicii de cooperare, în plan cultural, ca și în plan economico-social, cu toate țările, sub semnul respectului reciproc și al voinței de prietenie și pace. Când armele tac, vorbește cultura”. ■ Mihai Ursachi scrie despre *Mitul lui Demiurgos*: „Existența poetică este prin ea însăși creatoare, nota sa definitorie fiind puterea de a da viață, natura ei intimă constând în poezia ca fapt ireductibil la vreun alt element. Raportul dintre creator și operă este asemănător cu acela dintre lumânarea care are și emanația luminoasă: emanație care nu stă într-un raport simplu de efect-cauză cu sursa ori faptul arderii, ci este prelungirea, de un superior principiu, a ceva ce altminteri nu-i decât o substanță amorfă și opacă, expansiunea ca Univers infinit, descoperit și descoperitor a ceva ce este și nu este masa de ceară a sursei. Această expansiune

luminoasă și iluminată e starea de exultanță supremă a spiritului, dar și de iremediabilă consumare a ființei sale. Sau, altfel spus, poezia este un act de voluptuoasă și hrănitoare autosfășiere: mitul lui Demiurgos, umanizat prin adaosul suferinței și sacrificiului de sine, a devenit mitul Pelicanului”. ■ H. Zalis scrie despre *Spiritul clinic la Hortensia Papadat-Bengescu*. ■ Al. Călinescu se ocupă de „*Jocurile Daniei*” și *complexele lui Sandu*. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu scrie despre *Amintirile lui Ion Manu*, prezentând volumul *Amintirile unui uituc*, apărut postum și editat de prof. dr. Ion Cantacuzino, Editura Litera, 1971. ■ Eugen Luca scrie textul omagial *Sașa Pană septuagenar*: „Sașa Pană care – află cu mirare și oarecare tristețe – împlinește frumoasa vârstă a psalmistului, n-a fost, pe vremea când, din solda sa de medic militar, scoțea revista «Unu», un poznaș acolo, printre alții, ținându-se de soții și nazbiții, jucând teribile farse confrăților. A fost un zurbagiu în lege. Și ce zurbagiu! Fluiera haiducește în toate bisericile”. ■ G. Apostoiu își exprimă opinia despre *Suverenitatea lecturii*: „Cartea permite să ne verificăm stările sufletești în alte universuri să ne raportăm la repere excepționale și acest lucru îl mediază literatura. Așezați într-un compartiment de tren putem ignora realitatea fizică, putem să trăim într-o realitate afectivă complet diferită, iar timpul și spațiul real sunt modificate complet”. □ Nicolae Manolescu vine cu o nouă cronică literară *Camil Petrescu în monografie*, despre volumul *Camil Petrescu* de Marian Popa, Editura Albatros, 1972: „În ansamblu, monografia e meritorie. Criticul și-a pierdut din aplomb și din impertinență. Să nu uităm totuși că Marian Popa nu este numai polemistul din *Modele și exemple*, ci și autorul aceluia inventar grav și sistematic din *Homo fictus*. Care din cei doi va triumfa în cele din urmă: eseistul inventiv, superficial, cu plăcerea artificiiilor de idei și de stil, sau retorul pedant și plin de morgă”? ■ Apar recenzii: □ Aureliu Goci scrie despre *Poeme* de Ion Gheorghe, Albatros, 1972: „În ultimul volum simbioza dintre limbaj și eposul intrinsec este mai armonioasă. Ceea ce a supărat până acum nu a fost, uneori, simplismul povestirii și, alteori, prețiozitatea limbajului, ci modul cum fazele se izolau și se succedau în text, distonanța construcției fără gradatie. Formula presupune un lector familiarizat. Atunci nu este greu de recunoscut în Ion Gheorghe unul din cei doi, trei poeți meniți să reprezinte în viitor poezia actuală”. □ A. [Aureliu] G. [Goci] scrie și despre volumul *Jocuri în piatră* de Florea Miu, C. R., 1972: „Meșteșugar desăvârșit și mai cu seamă cu o siguranță a mesajului mai rar întâlnită la începători, poetul își asumă rolul de cântărețe al lumii căutând prin cunoaștere metaforică să-i dezvăluie esența”. □ Dana Dumitriu comentează volumul *Leonardo da Vinci* de Ovidiu Drâmba, Albatros, 1972: „Carența fundamentală a cărții lui Ovidiu Drâmba este aceea că nu intenționează descoperirea unei formule noi de interpretare a «minunatului» Leonardo da Vinci, ci se mulțumește să conserve imaginile lui generale, superficiale și didactice, care scutesc comentariul și evocarea de profunzime”. □ Viola Vancea recenzează *Șarpele și cupa* de Dorel Șora: „Înzestrarea auto-

rului, după cât se pare reală, are însă nevoie de o îndelungă gestație și laborioase prefaceri, comunicarea imediată, directă a faptelor și întâmplărilor trăite neputând deocamdată să-oi acorde, îl cităm din nou pe dramaturgul Aurel Baranga: un «epolet de glorie»". ■ Al. Piru scrie *Despre Tudor Arghezi*, prezentând pe scurt toate volumele și monografiile dedicate lui Tudor Arghezi și opera sa. ■ În *Viața literară* citim: □ *Franyó Zoltán la 85 de ani*, preluând un citat din articolul omagial lui Anghel Dumbrăveanu apărut în revista «Orizont» și publicând felicitarea semnată de acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor din R.S. România. □ Citim și despre *Sărbătorirea lui Marin Preda*, organizată sâmbătă 5 august. Apare *Cuvântarea lui Zaharia Stancu*: „Privind de pe culmea celor cincizeci de ani înainte, scriitorul poate să întrevedă cu claritate munca aspră care îl așteaptă, sarcina grea pe care singur și-a luat-o – aceea de a spori an cu an opera sa literară, aceea de a spori an cu an tezaurul literar al acestui popor, al acestei patrii. În ceea ce mă privește, sunt profund încredințat că scriitorul Marin Preda va continua să dea noi cărți, noi opere, noi capodopere. Literatura noastră are nevoie de cărțile dumneavoastră, tovarășe Marin Preda. Și acesta este, cred, semnul celei mai mari prețuiri. Să trăiești și să ne trăiești, înconjurat de familia dumneavoastră și de noi toți. Să trăiești în sănătate și fericire”. Citim și *Cuvântarea lui Marin Preda*: „Un singur regret crește însă în mine cu anii: că am scris mai puțin față de cât aș fi putut. Nu e chiar la drept vorbind, un regret, ci mai mult un semn de întrebare: să fie oare adevărat că aș fi putut mai mult? Și când răspunsul pare afirmativ, îmi spun că cincizeci de ani e vârsta maturității și mă așed optimist la masă cu proiecte foarte orgolioase. Și atunci regăsesc imediat în mine un sentiment de la 27 de ani... Scrie, ei da, dar ce?! Și mă ridic de la masă cum m-am ridicat de mii de ori, și amân pe data viitoare începutul acelui orgolios proiect... Nu e important acest lucru, amânarea... Gravă e doar renunțarea! Stimați colegi, vă urez, de ziua mea, să nu renunțați niciodată. Și să amânați cât mai rar realizarea orgolioaselor dv. proiecte”! □ Din știrile din *Uniunea Scriitorilor* reținem: „În numărul trecut al revistei informam despre întâlnirile tradiționale ale scriitorilor aflați la odihnă, cu cititorii lor. De curând, o asemenea manifestare literară a avut loc în orașul Călimănești, la sediul bibliotecii municipale. Astfel, Mihail Drumeș, Al. Cerna Rădulescu, Eugen Constant, Camil Baltazar, Eugen Lumezianu, Traian Lalescu și Virgil Carianopol au purtat un viu și interesant dialog pe diverse teme ale creației literare. De o primire deosebită s-a bucurat scriitoarea indiană Amita Ray, care a citit în traducere proprie fragmente din nemuritoarele stihuri eminesciene. [...] * În cadrul înțelegerii de colaborare cu Uniunea Scriitorilor din Bulgaria, au plecat în această țară într-o vizită de documentare: Agatha Bacovia, Borănescu Lahovary și Mihai Magiari”. ■ În pagina numită *Cartea străină* citim: □ În *Florilegiu poetic elvețian*, N. Balotă prezintă antologia *Cinci poeți romanzi*, în traducerea lui Ion Caraion. □ George Banu semnalează apariția volumului *Antonin Artaud et le théâtre* de

Alain Virmaux, Archipel, Seghers, 1971. ■ Revista dedică trei pagini *Unui roman românesc necunoscut*, un text de Dumitru Bălăeț în care citim prezentarea volumului *Catastihul amorului și La gura sobei* editor: Thoma I. Stoenescu, volum apărut în 1865. Citim și *capitolul II „Artea de a începe un război”*. ■ Nicolae Dumitriu semnează *Din umorul lui Victor Eftimiu*: „În relațiile amicale cu confrății, în atmosfera plină de umor a cafenelelor bucureștene Victor Eftimiu a utilizat cu mult succes umorul în catrene, parodii și epigrame”. ■ Mircea Ivănescu îl prezintă pe *Flannery O'Connor*, laureatul Premiului național al cărții, S.U.A. ■ În *Prezențe românești* găsim nota nesemnată „*Cancioneiro Romeno*”: „În cursul acestei luni va apărea în editura «Porta de Livraria» din Brazilia volumul *Cancioneiro Romeno (Cântare românească)* sub semnătura poetei braziliene Stela Leonardos. Este o culegere de poezii ale autoarei, inspirate din lectura traducerilor din lirica românească în limbile portugheză, spaniolă și franceză”. ■ Sorin Titel trimite o *Scrisoare din Paris* în care scrie despre *La o expoziție a cărții*: „La Biblioteca Națională din Paris o expoziție a cărții însumând 600 de exemplare (cum se precizează pe afiș), o istorie a cărții, a transformărilor și evoluției scrisului de-a lungul veacurilor”.

● [„*Tomis*”, nr. 11] Marin Mincu semnează articolul *Programul unui scriitor*: „În orice literatură cât de cât evoluată, scriitorii sunt receptați de către public și lansați de critică pe baza unor criterii speciale, identificabile de-a lungul întregii opere. De la debut și până la încheierea activității literare, un scriitor autentic păstrează în permanență acele trăsături dominante, care să-l individualizeze și să-l consacre în circuitul de valori naționale și universale. Pentru ca acest lucru să fie cât mai vizibil, istoria literară încearcă adesea să ilustreze modul în care scriitorii se manifestă ca *structură irepetabilă* în unitatea neantinomică a operei lor artistice”. Analiza lui Mincu se oprește asupra programului literar al lui Marin Preda care „sondează etern-umanul în ceea ce acesta are mai semnificativ: mutațiile psihologice date de mersul implacabil al Istoriei. Și dacă Istoria determină o schimbare profundă în psihologia lui Ilie Moromete, țăranul acesta devine simbolul exponențial al colectivității. Morometeanismul ar exprima starea dilematică în care s-a aflat populația rurală atunci când Istoria s-a întors pe alte făgașe”. ■ Analiza Mirelei Roznoveanu despre volumul – *Sentinela aerului* (Eminescu, 1972) – semnat de Virgil Teodorescu, îi relevă „un model dinamic exemplar pentru a ilustra forțele ce acționează divergent în țesutul intim al unei personalități creatoare”. În contextul mai larg al întregii sale creații literare, recenzenta constată că „ultimele cărți arată o preocupare pentru evidențierea imaginii frumoase prin atenția acordată formei cizelate, atât de ignorată altădată. Este interesant de observat că la Virgil Teodorescu sentimentul că asistăm la un spectacol supra-realist nu provine atât din imagine, cât din așezarea ei arbitrară”. ■ *Strada labirint* (Eminescu, 1972), cartea lui Sergiu Than, este recenzată de Dan

Mutașcu care, după ce identifică o serie de similitudini cu *Maidanul cu dragoste*, de G.M.Zamfirescu și *Sfârșit de veac în București*, de Ion Marin Sadoveanu, semnalează, cu obiectivitate, plusurile, dar mai ales, minusurile textului: „Romanul *Strada labirint*, întreprindere epică aflată, credem, de fapt, în stadiul de eboșă al unei cărți ce ar fi putut fi mai bună, mai vie, îi lipsesc: coeziunea, o arhitectură a materialului faptic și psihologic, puterea analizei la un mod superior.[...]Îmi permit să cred că acest gen de literatură, repet cuviincios, plăcut pe alocuri, dar lipsit de strălucirea reușitelor sau chiar a erorilor antologice, rămâne unul epigonic”. ■ Al.Protopopescu semnează rubrica *Spectrum* în care sunt recenzate trei noi volume. Primul dintre acestea aparține lui Mihai Beniuc și se intitulează *Arderi* (Eminescu, 1972), o carte care „se distinge în producția poetică a anului prin neclintirea cu care autorul își formulează crezul de poet comunist și apartenența la valorile spirituale naționale”. Analizând volumul de față, dar și pe cele anterioare, se remarcă „concesia artistică pe care M. Beniuc o face uneori versului facil și imaginii inconsistente. Faptul ține nu numai de detaliu, ci chiar de esența lirismului său activ și comunicativ”. □ Despre Ben Corlaci și ale sale *Poeme florivore* (Eminescu, 1972), se apreciază că, „deși cuprind versuri scrise între 1943-1971, sau tocmai prin această extinsă selecție, vădesc intenția de a atenua imaginea poetului beligerant, cu inima, la douăzeci de ani, burdușită de petarde. Revolta și energia inconformă nu au secătuit, dar s-au retras undeva în celule secrete ale versurilor, acolo unde obiectul exterior și timpul concret își pierd autoritatea supra termenilor definitorii ai existenței”. Încadrându-l în contextul epocii, recenzentul notează: „Între agresivitatea ingenuă a strofelor din *Liberitatea de a trage cu pușca* și baladele cifrat-ironice ale lui Geo Dumitrescu din *Nevoia de cercuri* există o coerență spirituală perfectă. Ceea ce s-a modificat este doar titlul și metodică lirică”. □ *Discobolul* (ed. Cartea românească, 1972), de Ion Potopin, nu este decât o „masivă colecție de sonete, aproape vicioasă în formalismul ei gol de orice particularitate poetică.[...]Versurile sale nu sunt altceva decât niște parafraze trăgănite într-o obținere a tropului precar și nesemnificativ. Apelul la antroponime (Phidias, Aheii, Miron, Olimp, Icar, Ibis, Arhimede, Mirabil discobol, Socrate) nu indică nimic mai mult decât un snobism al simbolurilor garantate și incapacitatea de organizare a unui univers poetic propriu”. ■ Savin Bratu face o *Pledoarie pentru dialogul critic*, în care propune „o critică a criticii occidentale de azi. Din acest punct de vedere, poate în primul rând, o carte de referință, informând, descriind și explicând diversele orientări, conceptuale și metodologice, dominante în secolul al XX-lea, cu rădăcini în ajunul lui și cu absolutizări frecvente în ultimul deceniu. [...] În al doilea rând, critică a criticii înseamnă, evident, interpretarea de pe pozițiile noastre: dialog de idei, fundamental prin care ne comunicăm distanțele și opozițiile pentru a ne afirma propriul cadru conceptual și metodologic”. Pentru semnatarul articolului, cercetătorul literar „este fundamental un militant pe

frontul ideologic, el trebuie să cunoască și să aducă la cunoștință altora mișcarea ideilor contemporane: numai astfel principiile vor intra în acțiune nu ca o cenzură spirituală sau psihologică, ci ca efective forțe mobilizatoare pentru studiu și interpretare”. ■ Ioana Crețulescu scrie despre *Spațiile lui Laurențiu Fulga*, fiind atentă la „structurile epice pe care le-a alcătuit.[...] Toate întreprinderile scriitoricești ale lui Laurențiu Fulga sunt niște lungi procese de conștiință, neprogramatice, dar hotărâtoare. Autorul se situează întotdeauna într-un spațiu tragic, interesat fiind de evoluție, de schimbările de perspectivă pe care le produc situațiile limită în conștiința individului”. Analizând *Eroica* și *Steaua bunei speranțe*, semnatară articolului identifică „una din constantele sale structurale: spațiul circular al scenei propriu-zise, și nu spațiul de dincolo, bănuț, incert și eventual purtând sortii salvării. Între aceste două tipuri de spații există un veșnic raport, zonele sunt comparabile implicit, dacă nu manifest, compararea devine confruntare și este menită să dezlege sensurile. Raportările spațiale sunt multiplicat la infinit, există întotdeauna un cerc și mereu un dincolo, în fiecare micro-structură a romanului, fie că cercul e țara nimănui – zona dintre două fronturi, iar dincolo – linia de front în care se decide un armistițiu”. În ceea ce privește modul în care autorul își construiește narațiunile, se identifică „un crez artistic pe care l-am numi predilecția obstacolelor. Fie el prag de netrecut sau etapă ce poate fi depășită, personajul subteran al scrierilor lui Laurențiu Fulga este obstacolul”. ■ Se publică poezie, semnată de Virgil Teodorescu, Victor Eftimiu, George Sălceanu, Vasile Petre Fati, Doina Barbu, Ion Anghel, și proză (un fragment din romanul *Trenul*, de Jean Nedelcu).

● [„**Tribuna**”, nr. 32] Ion Vlad susține: *Cunoașterea conceptelor*: „Oricare ar fi direcția interferențelor și apropiierilor de metode, scopul lor rămâne o mai exactă și mai sigură examinare a literaturii ca formă de artă distinctă, ca limbaj specific și ca posibilitate de comunicare originală a unui corp de semnificații. Din acest punct de vedere, continuă să ne intereseze categorii situate în afara creației literare propriu-zise. Ne gândim în special la circuitul literaturii, odată intrate în zona difuziunii și a receptării”. ■ Ion Brad semnează textul: *Prietenia lui Caragiale*: „Caragiale, atât de zgârcit cu laudele, îi scrie apoi, la 8 august 1911 o nouă scrisoare lui Emil Isac: «*Focul din Constantinopol*, minunatul articolaș din *Românul* este o strălucită evidențiere a talentului dumitale». Articolul era mai degrabă o parabolă, un poem în proză, cutreierat de neliniști și spaime rău prevestitoare pentru bolțile clătinate și temelii nesigure ale unor imperii aflate în pragul cutremurelor”. ■ La rubrica *Argument pentru o istorie a literaturii române contemporane*, Marin Mincu face *Câteva prezumții*: „Conformându-se unei discuții, fără nicio ambiție deșartă, n-am expus îndoielile noastre, ca și cum ne-am fi și apucat de scrierea *Istoriei*... Prezumțiile acestea trebuie acceptate numai în măsura în care rămân niște simple prezumții. Când există atâtea argumente, câte un «contraargument» strică. Cel

puțin pentru înviorarea situației”. ■ La masa rotundă organizată de redacția revistei este adus în discuție: *Coborând spre Nord-Vest* de Vasile Sălăjan. Participă: D. R. Popescu, Augustin Buzura, Vasile Grunea, Vasile Igna, Radu Mareș, Ion Oarcăsu, Nicolae Prelipceanu, Constantin Zărnescu. „– D. R. Popescu: – Încep spunând că romanul *Coborând spre nord-vest* al lui Vasile Sălăjan constituie un debut formidabil. Cred că prozatorii de astăzi trebuie să citească această carte și asta pentru că ea legitimează un nou prozator de marcă. Sunt convins că în ultimii cinci ani nu a fost înregistrat niciun debut. De azi înainte cu numele lui Vasile Sălăjan ne vom întâlni foarte frecvent. Am citit acum pentru a doua oară cartea și trebuie să spun că am făcut-o cu plăcerea primei lecturi, ceea ce pentru un roman e foarte mult. În cadrul meselor rotunde pe care revista noastră le dedică unor cărți deosebite, eu am spus câteva cuvinte la început. Vă invit acum să intrați în spațiul cărții. – Ion Lungu: – Ceea ce te frapează de la prima pagină a cărții este maturitatea stilului și precizia frazei. Înaintând în cartea lui Vasile Sălăjan, îți dai seama apoi, că te afli în fața unei structuri epice unitare, cu o reală și profundă polisemie. Problematika vie și actuală înaintază, complex și nuanțat, cristalizându-se în expresia artistică de o neîndoielnică ținută. Varietatea procedelor și mijloacelor, adecvate comunicării, te ajută să-ți proiectezi un univers specific, original, al romanului. Foarte puține, aproape disperate, sunt elementele de biografie exterioară a personajelor. Totul se mișcă pe coordonatele interioare ale dezbaterii epice; autorul scrutează și structurează o magmă sufletească densă, conștientizând straturile psihice ale personajului principal, încercând cu noi și variate sensuri traiectoria sinoasă a unui destin uman, care se situează mereu, la exigențe liminare, între idealul împlinirii desăvârșite și înfrângeri. – Augustin Buzura: Nu sunt deloc surprins că această discuție a început prin sublinierea calităților «tehnice» ale cărții. Siguranța scriiturii, excepțională, unele exerciții de virtuozitate mi s-au părut a fi elementele care dovedesc înzestrarea deosebită a lui Vasile Sălăjan. Pentru că, sincer fiind, la o carte dincolo de calitatea subiectului, mă interesează în mod cu totul deosebit cum este scrisă, cât este de «meseriaș» autorul. Grija pentru frumos și respectul față de cuvânt sunt elementele care transpar încă din primele pagini ale cărții. În ce mă privește detest liricoidismul, neopășunismul, trăirile rudimentare, contemplația primitivă a naturii, extazul mistic în fața ei, atât de frecvent întâlnite în diverse cărți. La Sălăjan m-a cucerit lirismul sobru, autentic al cărții, inefabilul ce se degajă dintre rânduri, sugestia câmpiei de nord – devenită un fel de super-personaj -, în care dramele se iscă și se pierd, eternitatea și forța ei dizolvantă. Ea neutralizează, ori mai exact, atenuează chiar și drama personajului central, ceva din eternitatea ei se insinuează în sentimentul morții lui, reducându-l la proporții firești. Câmpia și timpul dilatat enorm... – Ion Oarcăsu: După ce am parcurs primul capitol al cărții, am crezut că e vorba de un roman al agoniei. M-am înșelat. Fără a fi egale între ele, capitolele următoare dezbate o problemă umană complexă (dragoste,

angajare morală, socială etc.), dar scoase oarecum din zona tragicului. E de apreciat aici siguranța tonului și un anumit rafinament în prezentarea vieții afective, discontinue, a personajului central. – Ion Lungu: – Deși epicul nu lipsește din carte, prin abundența și forța sugestiilor, prin metaforele sale complexe și prin simbolurile integrate, romanul lui Sălăjan pare să se realizeze, predominant, într-o structură poematică, moral-filosofică. – Ion Oarcăsu: Fi-rește, prin structură, cartea lui Sălăjan nu ține de proza obișnuită, tradițională. Materia epică e fragmentată și subliniată neconținut; o mulțime de procedee moderne concurează la formarea – până la urmă – a unei imagini unitare, de esență poetică, așa cum bine s-a observat. – Augustin Buzura. «Salturile» despre care s-a vorbit, de fapt «ruperile» discursului epic, sunt logice, firești, ele respectă legile memoriei. Sălăjan își adecvează scriitura fiecărui stadiu al coborârii în trecutul personajului, adică spre început. Există o coborâre inversă, din mlaștină spre copilărie, din prezent spre început. Ea reface un itinerariu afectiv. Inginerul își trăiește eșecul, își domină trăirile, sentimentele, eșecul etc. Se desenează mai ales cu ajutorul lor și repet acest mai ales pentru că la sfârșitul lecturii m-am pomenit întrebându-mă dacă drama acestui om este totuși conștientizată? – Ion Lungu: Dezbateră launtrică a personajului – adevărata substanță a cărții – se realizează printr-o alternare continuă între conștient și inconștient, printr-o osmoză și luptă între ele, definind etapele și sensurile unei conștiințe care își caută temeiurile mai profunde ale condiției sale umane, dar mai ales rezolvările la problemele pe care le-a pus sau le-a implicat acesta. – Radu Mareș: – Îmi îngădui să observ că sarcina noastră continuă să rămână foarte dificilă. Vasile Sălăjan este colegul nostru, afirmațiile noastre ar putea fi deci, suspecte, de o excesivă blândețe. Dar, mai ales, este vorba într-adevăr de carte de excepție și noi va trebui neapărat să dovedim că e așa și nu altfel; [...] Cartea este, în intenția ei, mai mult decât o confesiune. Sălăjan ambiționează astfel fixarea și restituirea unei experiențe umane. Această experiență aparține unui individ din familia luptătorilor; el trăiește până la capăt drama purtătorului de mesaj, a celui care-și cheltuiește resursele vitale într-un gest de dăruire lucidă, pentru că restituirea sa prin povestire este organizată prin ideea eșecului. – N. Prelipceanu: – Mă întorc la tehnica. O fi o obsesie de-a mea? Două subtilități, care țin poate de exercițiul anterior al proaspătului romancier în schița-parabolă. Omul acesta, inginer de pământuri și ape, așteaptă în chiar primele pagini ale cărții – să fie ridicat în văzduh de un avion. [...] Al doilea aspect, câmpia aceasta atotcuprinzătoare, cu determinările nord, nord-vest, sud, care dau o proiecție în nesfârșit, o ubicuitate a câmpiei. Și, de fapt, pentru inginerul de pământuri și ape câmpia este ubicuă. O vede chiar de sus, din avion, și cere pilotului să mai stăruie asupra ei. El știe de ce, numai el – Augustin Buzura: A trăit în mlaștină cu sentimentul câmpiei. În carte este vorba de moarte dar – și foarte bine! – n-am simțit niciodată moartea fiziologică, fiorii ei. Se spune clar că omul urmează să moară, însă în locul morții pomenite am

simțit o altă, moartea psihică, aproape la fel de prezentă ca și câmpia. Ea îl acompaniază permanent în acest timp dilatat împins înapoi. Și asta mi se pare foarte mult. Adevăratul scriitorul abia de aici începe. A spune mai mult decât vor cuvintele, a vedea dincolo de aparențe, a obliga la trăiri noi... Pentru că există cărți în care se moare des, sunt descrise cazuri-limită. Am mai întâlnit oameni care știu că vor muri nu o dată, cândva, ci într-un timp dar, scurt, dar de foarte multe ori se simțea falsul, confecția, abundau patetismele, diletantismul. Ele emoționează doar structurile precare, neșlefuite și, desigur, pe autorii lor; dovedesc trăiri mărunte. La Sălăjan acesta este autentic, viu, dincolo de rânduri... Cititorul este martor al înfrângerii, dar în niciun caz al agoniei ori al morții... – Vasile Igna: Particip la această discuție cu satisfacția celui care a urmărit întreg procesul de apariție al cărții, din interiorul editurii, și mă bucur, alături de dvs., că această carte există. Dacă ar fi să integrez autorul unui context, aş alătura pe Vasile Sălăjan tinerilor redactori ai revistei «Tribuna», Emil Bunea, N. Prelipceanu, Marcel Runcanu, Radu Mareș, ale căror cărți de proză sunt în faze foarte înaintate ale procesului de tipărire. [...] – D. R. Popescu: – Să observăm că personajul principal al romanului are o concepție foarte serioasă despre viață și despre sine. De altfel, fiecare personaj se dovedește bine gândit, deși s-a spus mai înainte că nu există personaje. Să mai observăm că toate elementele concrete ale cărții au o semnificație adâncă. [...] – Constantin Zărnescu: Deși de maximă actualitate și prin urmare, modernitate, substanța romanului *Coborând spre vest* pare a rămâne întrucâtva în urma calităților excepționale ale expresiei. Vasile Sălăjan, cum bine s-a observat aici se înscrie într-o tradiție a prozei ardelenesti foarte bine elaborată, însă o depășește printr-un interes acut față de proză. [...] V. Grunea: – Cartea lui Vasile Sălăjan constituie o reușită. Autorul este un tânăr care, de la debut, dovedește originalitatea unui constructor meticolos, stăpânirea diverselor tehnici pe care le folosește într-o manieră personală. Este vorba de un roman de imediată actualitate care răspunde indirect, la atâtea romane eșuate chiar despre viața șantie-
relor; o carte bărbătească, chiar dură și totuși plină de poezie. Un merit al cărții: rapiditatea schimbărilor de planuri, alternarea prezentului cu trecutul, a observației cu visul etc., modalități ce conferă narațiunii dinamism și ritm. În ceea ce privește personajele, ele nu au un contur prea precis, dar lipsa caligrafierii minuțioase e compensată printr-o paletă coloristică foarte largă, fin nuanțată. [...] – Augustin Buzura: Există personaje, chiar episodice, excelent construite. Îmi place, de exemplu, Saamun. Vorbind de sentimentele care m-au frapat n-aș vrea să se înțeleagă că am spus altceva, că de fapt nu există personaje. Dar cine-ți comunică și-ți însinuează aceste trăiri? Numai că în primul rând mi-a atras atenția scriitura excelentă, siguranța autorului, și ideea cărții, adică demonstrația ei, logica afectelor. Pe urmă un personaj mă interesează în primul rând prin ideile și trăirile pe care mi le comunică, dacă este el însuși viu întreg. Forma de relief pe care și-a construit casa, zona în care se află n-are

importanță. – D. R. Popescu: S-a zis: un roman ardelenesc, e adevărat. Dar vreau să spun acum o vorbă mare: poate e primul roman ardelenesc adevărat pe care îl avem, pentru că, până acum, prozatorii ardeleni erau mereu crispați în ce privește limbajul și tehnica. Trebuie semnalat faptul că autorul construiește un spațiu care-i aparține, o zonă spirituală conturată prin detalii foarte precise. A crea o zonă care să fie una dintre marile reușite ale cărții lui Sălăjan”.

• [„Glasul Patriei”, nr. 22] Și acest număr se deschide cu un citat din Raportul prezentat de Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a P.C.R. din 19-21 iulie 1972: „Să facem totul pentru a fi demni de istoria glorioasă a poporului nostru, să putem spune întotdeauna că nu am precupețit nimic pentru a făuri un viitor demn națiunii noastre socialiste...”. ■ Mihai Beniuc publică poezia *Cântecul ce ți se cuvine*, iar Mihai Stănescu semnează *Balet cosmic*. ■ Radu Gyr revine cu un nou reportaj despre *Popasuri Nemțene*, de data aceasta cu *Pe târâmul zburdelor lui Creangă*. ■ Demostene Botez semnează *Cultura noastră în lumina documentelor Conferinței Naționale*: „Aș vrea să accentuez în acest mare efort constructiv unul din evenimentele indispensabile pentru atingerea acestui înalt țel: cultura, culturalizarea întregului popor. Aceasta cu atât mai mult cu cât este vorba de cimentat un stat socialist și când spui socialist, spui cultură. Și nu cultura unei restrânse elite oricât de înaltă ar fi ea, ci cultura largă a întregului popor care este chemat nu numai să realizeze ci să și delibereze și să conducă, având de desăvârșit această mare întreprindere prin mijloacele tehnice cele mai noi, a căror folosire necesită cunoștințe superioare. Bazele pentru această culturalizare sunt puse încă din ziua preluării puterii de către popor, de când, lichidându-se un analfabetism milenar s-a trecut la un învățământ general superior, gratuit pentru toți copiii. Cultura chiar trebuie să meargă în eșalonul din frunte a acestui asalt al civilizației, căci fără de ea nici nu se poate închipui”.

11 august

• [„Munca”, nr. 7694] În rubrica *Punct*, cu titlul *Cine vrea să devină scriitor, trebuie să cunoască foarte bine viața*, revista publică un scurt interviu cu Zaharia Stancu. Acesta răspunde la întrebări legate de „îndatorirea fundamentală a scriitorilor români” („Scriitorii, nu numai români, ci de oricare limbă care trăiesc în România, au față de partidul și poporul nostru o singură datorie: aceea de a ajuta prin toate mijloacele pe care le au la dispoziție pentru îndeplinirea planului cincinal, adică la construcția într-un ritm cât mai rapid a socialismului în țara noastră. Mijloacele prin care scriitorii pot ajuta la împlinirea cincinalului înainte de termen sunt strâns legate de talentul lor scriitoricesc și de puterea de muncă a fiecăruia dintre noi. Bineînțeles, pledez pentru o literatură adevărată, scrisă cu talent și cu mare grijă și nu pentru literatură sau publicistică improvizată”), despre „direcția în care literatura noastră contemporană s-a dezvoltat cu prioritate în ultimii ani” („În ultimii ani, întreaga

noastră literatură s-a dezvoltat în mod fericit pe drumul indicat de partid, acela al realismului. În toate genurile literare, dar mai ales în proză și în teatru, s-au înregistrat succese deosebite. Nume de oameni și de cărți nu pot da. Adunarea scriitorilor m-a ales președinte, dar nu mi-a dat dreptul – și bine a făcut – de a stabili treptele valorice. Aceasta o vor face cititorii al căror număr este în continuă creștere și critica literară care devine tot mai exigentă”), precum și despre experiențele sale personale, inclusiv în domeniul poeziei. □ Succintă prezentare a suplimentului cultural „Cadran”, „caiet de cultură al cenaclului literar «George Bacovia» din București”.

● **[„România liberă”, nr. 8647]** Ion Țugui prezintă volumul lui Petre Ghelmez, *Lynxul*, apărut la Editura „Eminescu”, despre fiecare poem component menționând că „are un timbru concluziv, ca o pecete abia gravată și pusă cu voluptatea celui pornit să afle din călătoria sa interioară o pildă.”. În plus, punctează: Poetul revine întotdeauna în tonusul său – peste mediul în care se implică – sporindu-se semnificativ pe sine...”.

● **[„Contemporanul”, nr. 33]** În *Considerații nu tocmai confortabile*, Eugen Luca se referă la Al. Philippide: „Să fie oare confortabile chiar considerațiile despre literatură ale poetului de excepție care e Al. Philippide? Confortabile, în ce sens anume și pentru cine? Pentru autorul care le-a emis? Pentru lectorul căruia îi sunt adresate? Pentru autor în niciun caz. Și, cum vom vedea îndată, nici pentru lector. Căci considerațiile poetului nu sunt doar niște, fie ele și frumoase, sclipitoare chiar, improvizații pe anume, întâmplătoare teme, la îndemâna oricărui om de meserie în definitiv”. ■ Laurențiu Ulici recenzează volumul de versuri al Virgil Teodorescu: „*Sentinela anului* mi se pare a fi cea mai bună carte de până acum a lui Virgil Teodorescu, una dintre acelea care, bine înțeleasă, poate reprezenta un moment în evoluția poeziei lirice. Numai să fie într-adevăr bine înțeleasă. A nu i se atribui adică, din rațiuni mai mult sau mai puțin extrinseci ei, cum, din păcate, am văzut că s-a mai întâmplat”.

■ Dinu Flămând semnalează traducerea cărții *O dimineață în Suedia* a lui Lars Gustafsson: „Este atât de liniștitor să descoperi poeți de netăgăduită universalitate, poeți contemporani pe care limba traducerii îi primește cu afecțiune și-i exprimă fără dificultate. Maria Banuș și Petre Banuș transpun în românește o reușită selecție din poezia lui Lars Gustafsson, acest poet suedez a cărui poezie «străpunge zidul semantic» prin lirism și prin limpezime”.

● **[„Cronica”, nr. 32]** Două articole de fond, semnate *Cronica*, respectiv Ioan D. Zamfirescu, celebrează ziua de 23 august care se apropie: *Oglindă a nației și Suveranitatea națională – principiu universal* (Pe temele Conferinței Naționale a Partidului). □ Două articole despre Lucian Blaga: Al. Andriescu consemnează vol. *Izvoade*, editat de Dorli Blaga și Petre Nicolau, „aparent eterogen, alcătuit dintr-o sumă de studii, eseuri, conferințe și chiar articole ocazionale scrise de poet într-un interval întins pe trei decenii, publicate în diferite reviste între 1930-1960 sau păstrate în arhiva poetului... stând totuși sub

semnul unei marcate unități interioare (în ciuda fragmentarismului ca rezultat al condițiilor, timpului, scopului imediat al unor texte)”, iar G. Istrate marchează un *Blaga în italienește, Novanta liriche/ 90 de poezii*, Minerva, traducere în italiană de Mariano Baffi, cu o prefață de Edgar Papu. □ Constantin Ciopraga semnalează *Influențe și asemănări* în operele unor scriitori români cu cei străini, *Enigma Otiliei* ca roman *balzacian* fiind un exemplu. □ Nicolae Barbu foiletonează *Din presa de altădată*, cu însemnări despre teatru la început de secol XX semnate de Sadoveanu, Cezar Petrescu, Rebreanu, în revistele „Teatrul”, „Opinia” sau „Rampa”. □ Versuri de Mihail Steriade, proză de Val Condurache – *Recviem pentru o nuvelă*. □ În *Mențiuni critice*, Dan Mutașcu anunță vol. *Transparențe* de Al. Jebeleanu iar I. Sârbu *În cetatea idealului*, romanul lui Dem. Theodorescu, apărut în 1920 și retipărit în 1972, îngrijit și prefăcut de Sergiu Pavel Dan. ■ Despre cum trebuie să răspundă scriitorul comenzii sociale, ne spune Magda Urdache în *Regența vocației*, cu două modele, *pro* – *Marele singuratic*, ce „sfărâmă clișeul activistului infailibil”, și *contra*, volumul colectiv de nuvele de la Eminescu, 1972, *Câmp în soare*, cu „nelipsite clișee și accente festive”. „A înfățișa socialul înseamnă a înțelege omul care trăiește în societate, fie că este surprins în momentul când admiră un peisaj sau când construiește o hidrocentrală. Faptul se cere însă realizat cu conștiința limpede a răspunderii... Realitatea, ca materie primă a artei, are drept consecință reprezentarea omului dincolo de ficțiune. Rolul educativ al literaturii, ecoul ei în timp constau tocmai în confruntarea individului cu oglinda sa, în care hainele de paradă lipsesc, unde cifrele statisticilor dispar... Vocația se dovedește a fi unica rezolvare a ecuației literatură-societate, rezolvare care pare, de fapt, și cea mai simplă posibil. Organic legată de societate, literatura a devenit ea însăși o realitate umană autonomă, propunând o viziune model, ceea ce o justifică în conștiința publicului. În acest sens, caracterul de circumstanță al creației se pierde; literatura nu se limitează la glosare pe marginea evenimentului, deoarece își impune propria perspectivă asupra lumii, făcând să ne cunoaștem mai bine”. ■ Tot despre Marin Preda scrie și M. Ungheanu în *Moromețiana – Semne de întrebare*, fragmente din vol. *Marin Preda: Vocație și aspirație*. „*Moromeții* nu respectă etapele tradiționale ale unui roman: începe brusc și se termină brusc. Unde sunt expoziția, intriga, punctul culminant, deznodământul, unde este în sfârșit subiectul acestui roman, dacă îl numim roman? *Moromeții* e dedicat unei căderi și crizei pe care o produce... E învederat faptul că scriitorul pune deliberat probleme prin compoziția cărții, nu atât amatorului de analize romanești tradiționale, cât cititorului. *Moromeții* incomodează pe cititorul de romane tradiționale. Cartea i se pare a nu fi sfârșită și nu înțelege de ce... Destinul lui Ilie se întinde dincolo de paginile cărții?... *Moromeții* nu se încheie cu o moarte, dar trebuie să precizăm, nu se încheie cu o moarte fizică, și ne putem întreba: situația limită în care se află eroul lui Marin Preda nu echivalează cu moartea sufletească a eroului? ” ■ *Ancheta*

„Cronicii”, *Repertoriu – Teatru – Public*, se oprește la *Diversificarea genului dramatic*, de I. D. Sârbu, respectiv *Teatrul viitorului* de Mihail Sabin, cu o *Încheiere* semnată *Cronica*, de fapt un rezumat al punctelor de vedere exprimate de actori, regizori, directori de teatru, dramaturgi. Reținem opinia (auto)critică a lui I. D. Sârbu: „...suntem nevoiți să recunoaștem, pentru provincie cel puțin, absoluta necesitate a unui repertoriu variat (ca gen, stil, gamă dramatică) care să corespundă multilateralelor solicitări spirituale ale foarte diversificatului și inegalului nostru public. Comedia se reduce uneori la farsă, devenind astfel din ce în ce mai absentă pe scândura nobilă a scenei dramatice, spre a fi tot mai vulgară și fadă în scheciurile revistelor și chiar la TV. În timp ce viața se complică tot mai mult, multilateralitatea dezvoltării noastre crescând proporțional cu multilateralitatea de forme artistice, repertoriile teatrale cunosc încă o schemă prea restrânsă: o piesă istorică, o piesă dintre cele 2 războaie, o dramă contemporană etc... Sensibilitatea noastră intelectuală și afectivă nu are o singură coardă (gravă) ci mai multe, fiecare dintre aceste corzi își cere dreptul la artă... Teatrul e foarte departe de *diversificare* (*n.b.* ca în muzică, cinematografie). Comoditatea drumurilor bătute împiedică această diversificare. A fost o epocă, un secol, în care teatrul era singura formă de spectacol. Comedie de bălci, spectacol. Comicul burlesc, de care are nevoie și la care are dreptul complicata natură umană. Față de această situație, putem noi astăzi afirma caracterul exhaustiv al satisfacțiilor diferențiale pe care le oferă repertoriile noastre? Suntem departe de așa ceva – și pentru acest motiv considerăm că e foarte acut imperativul revizuirii conținutului genului dramatic, în vederea diversificării sale, în vederea eliberării acelor formule care corespund omului de astăzi și care pot să aducă mai multă varietate. Fiindcă astfel riscăm ca viața să o ia înaintea Teatrului, Teatrul s-o ia înaintea dramaturgilor și interpreților. Or, publicul aparține vieții – și e normal să nu se intereseze de un teatru care nu ține pasul cu vremea și cu problemele ei”. □ Concluziile anchetei din *Încheiere*: „În centrul tuturor intervențiilor stă ideea comunicării cât mai intense și eficiente între scenă și masele de oameni ai muncii. Publicul de teatru nu reprezintă o entitate omogenă, împietrită, ci una dinamică, mereu înprospătată de generațiile noi și de aspirațiile tot mai exigente ale unei populații cu nivel de cultură în continuă creștere. Preocupările cele mai intense ale tuturor oamenilor de teatru se cuvine a fi îndreptate spre atragerea și satisfacerea continuă a acestui public, în sensul formării lui spirituale, potrivit cerințelor societății noastre socialiste... Un animator neobosit nu poate neglija necesitățile educației multilaterale, prin deschiderea «a cât mai multe ferestre spre înțelegerea lumii și înarmarea conștiințelor» (Gh. Leahu, directorul Teatrului Național Timișoara)... Cerințele educației artistice și ale educației patriotice implică însă și cultivarea a ceea ce numim repertoriu permanent, la care s-au referit mai mulți participanți la discuție – adică un repertoriu de *valori semnificative* (M. Nadin), cu preponderența celor românești. Dramaturgia românească, prin proble-

mele ei specifice, se cuvine să se afle în primul plan, atât în ce privește alegerea pieselor dar și *slujirea* lor – cum se exprimă pe drept cuvânt dramaturgul Dan Tărchilă... Varietatea pentru care pledează dramaturgul I. D. Sârbu este una de conținut, de specii dramaturgice, dar și una *de modalitate*. În acest sens, nu imitațiile unor aspecte și rezolvări potrivite în alt climat spiritual pot interesa publicul, ci acele rezultate din căutări creatoare adecvate societății, tradițiilor și exigențelor specifice publicului românesc”. □ În rubrica de filosofie și estetică, *Cronica ideilor*, întănim comentarii de D. N. Zaharia pe marginea cărții lui Ion Pascadi, *Sociologia literaturii*, Ed. Politică, respectiv Petre Botezatu, *Prolegomene la o poietică marxistă* de Mihail Grădinaru, Ed. Junimea, 1972. □ *Poeți greci contemporani*: Ghiorghis Manousakis, Victoria Theodoru, Anestis Evangelou și alții – în traducerea lui Ioanid Romanescu și Andreas Rados.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 88] Începe tipărirea în foileton a romanului satiric de aventuri *Damen vals* de Nicolae Paul Mihail. □ Rubrica *Timbru* a lui A. Baranga se ocupă de Sașa Pană. □ Adriana Kiseleff amintește despre *Cezar Petrescu – azi*. ■ Dan Mutașcu realizează un profil al lui *Marin Preda la 50 de ani*: „Ceea ce transpare din toate cărțile mai importante ale lui Marin Preda, vom numi aici: *Moromeții*, *Risipitorii*, *Intrusul*, și, mai circumspecți, *Marele singuratic*, este darul real al romancierului, dacă nu darul unic, de a descoperi o veritabilă vegetație de nuanțe și efecte degustate dincolo de cotidian, capacitatea autorului de a dialoga cu legile timpului și ale conviețuirii sociale pentru a descoperi, printr-o aritmetică elementară, direct emoționantă, a cuvintelor, surse de adevăruri sau chiar adevăruri integrale... Marin Preda rămâne unul dintre acei prozatori români de vocație clasicistă care se ambiționează să spună ceva în fiecare pagină a lor, să convingă, care atacă marile probleme ale existenței cu un calm înțelept... Marin Preda, un prozator de mari resurse, înțelege să-și angajeze social opera, pentru a redescoperi în semenii săi, acele minereuri aurifere, care dau sens și pondere conștiinței umane”. ■ Emil Manu discută despre volumul lui Marian Popa, apărut la Albatros, care și-a ales „ca temă literară pe Camil Petrescu, cu sentimentul acut al unor corespondențe biografice”, fiind prima încercare monografică/ prima sinteză dedicată acestui autor dificil, considerat omul antitezelor: „Seduția cărții lui Marian Popa constă, dincolo de originalele pagini consacrate depistării autobiografice, în urmărirea ideii *substanțialismului*, adică a unei unități ideologice a operei lui Camil Petrescu, opera antifinalistă prin intenție. Textul dă impresia că este, în cea mai mare parte, scris din interiorul unei concepții, sau, poate, chiar al unei biografii, paralele prin destinul ei.”

12 august

• [„Munca”, nr. 7695] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează,

printre alții, Mihai Lău, Stela Costan, Ion Alexandru Durac. □ Mihai Cernat, în rubrica *Note de lector*, prezintă *Vibrații*, „culegere antologică de lirică patriotică” a membrilor cenaclului „Orizont” din Focșani.

● [„Scânteia”, nr. 9237] Nicolae Baltag prezintă volumul *Veșnicia albastre* de Grigore Preoteasă: „Este atâta demnitate, atâta patos reținut în silabele, de o incandescență strălucire, ale lui Grigore Preoteasa, încât contururile lor calde, simple exclud atât idilisme de duzină, cât și întortochelile baroce ale expresiei. Poet autentic, cu inegalități detectabile, dar necoborând nicicând în prozaism, autorul *Veșniciei albastre* meditează cu gravitate, cu responsabilitatea unui încercat militant comunist asupra destinului și a vieții, cu o remarcabilă siguranță a festului liric: lapidar ca o teoremă. Sau ca un mare adevăr”. ■ Mircea Zăciu semnează *Lucrările de sinteză problema deschisă a criticii noastre literare*: „Ceea ce vrem să exprimăm în sintezele noastre critice este conștiința pleneră a epocii socialismului, configurarea unei noi sensibilități, a unor gusturi estetice noi, reclamând și o receptare adecvată, o «lectură contemporană» a valorilor clasice. [...] Există, din păcate, și pericolul unei braveade, care nu are nici măcar scuza juveneței, erijată în contestarea unor valori definitiv consacrate în pantheonul nostru literar. Din fericire, orientarea de seriozitate a cercetărilor noastre de sinteză, vizibilă în importante lucrări semnate de nume prestigioase, dar și de autori tineri, numeroși, contrazice exageranțele. Seriozitatea, meditația profundă asupra momentelor și creațiilor noastre ideologice și estetice, un punct de vedere înaintat, opțiunea metodologică, talentul criticului și istoriografului, iată doar câteva condiții ale consolidării tendinței spre sinteză, stadiu necesar al unei critici mature”.

● [„Flacăra”, nr. 33] În *Teze și paranteze* Aurel Baranga publică *Procopius din Caesarea*, considerat „un veșnic mister al istoriei literare”. □ În *Literare*, Lucian Raicu prezintă volumul de schițe *Pâinea la loc fix* de Teodor Mazilu (Albatros). □ Henri Wald publică eseu *Definiția*. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se face o amplă trecere în revistă a ultimelor apariții de la Univers: „lucrarea epică” *Marele ciclu* de Tarjei Vesaas (în colecția „Romanul secolului XX”, traducere de Maria Alice Botez), *Relicva* de Eça de Queiroz (colecția „Clasicii literaturii universale”, traducere, cuvânt înainte și note de Micaela Ghițescu), *Nana* de È. Zola (în românește de Valer Cornea), *Joc omenesc* de Frantisek Svantner, *O dimineață în Suedia* de Lars Gustafsson (traducere de Maria Banuș și Petre Banuș), *Pasiunea Anei Ozores* de Leopoldo Alas y Urena Clarin (traducere, prefață și note de Dan Munteanu), *Vârsta inocenței* de Edith Wharton (în românește de Sanda Retinschi, cu o prefață de Gheorghiu Dumitriu), iar în colecția „Meridiane”, *Trăiește-ți clipa* de Saul Bellow (în românește de Anda Teodorescu), *Suflete în ceață* de Pierre Mac Orlan (traducere de Anca Balaci), *Casa de hârtie* de Françoise Mallet-Joris (în românește de Cella Serghi). □ În *Teatru* se semnalează succesul Teatrului popular din Râmnicu Vâlcea cu *Sânziana și Pepelea* de V. Alecsandri.

• [„Luceafărul”, nr. 33] Victor Eftimiu vorbește, în *Poeta nascitur*, despre condiția scriitorului: „A scrie ca toată lumea, așa ca să te afli în treabă și să sporești (și așa destul de mare) numărul celor ce trag muzele de păr, însemnează să pierzi și vremea dumitale și pe a altora”. ■ Alexandru Ivasiuc reflectează asupra pieței literare: „Apar puține cărți care atrag atenția criticii și probabil și a publicului, s-au impus puține nume noi de autoritate în ultimii ani, iar încercările de a lansa cu zgomot câte o operă precară, încercări determinate de jocul «politichiei» literare, sunt sortite eșecului pentru că în artă nu se poate trișa, toată lumea e obligată să vină cu «cărțile pe față».”. ■ Alexandru George scrie despre *Traduceri*: „Practic vorbind, s-au tradus toate operele mari ale omenirii, țara noastră fiind una dintre cele mai active în acest domeniu și câștigându-și un loc în librăria mondială care depășește cele mai optimiste presupuneri.” Totodată, sintetizează adevărul autohton: „O versiune românească a unei opere artistice, la nivelul originalului, e o împrejurare rară dar tocmai de aceea prețioasă”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu observă o practică atipică în anticariate, pe care o sancționează: „Acolo unde o sfoară taie drumul spre carte, cotabilii își realizează bilanțurile, dar cultura suferă, și chiar comerțul respectiv”. ■ La rubrica *Jurnal de lectură*, Mircea Iorgulescu aduce în discuție *Scadența, Eternitatea e după colț*, de Corina Cristea, admirând-o: „Predominant sentimentală – motivele tipice sunt aventurile de suav lirism ale copilăriei și dezamăgirile produse de iubiri înșelate ori stinse -, cu o acuitate a percepției senzoriale atât de mare încât se substituie actelor de conștiință, oscilând ca atitudine sufletească între patetismul melancolic și frenezia cinică, având o mobilitate a expresiei prin care banalitatea alternează cu rafinamentul într-un subtil dozaj determinat de mișcările afectelor, proza Corinei Cristea a trecut în genere și pe nedrept neobservată”. □ Atrage atenția asupra scrierii lui Mircea Micu, *Patima*, comparând-o cu versurile acestuia: „Înzestrarea de prozator a lui Mircea Micu este mult superioară celei poetice”. ■ Dan Cristea își concentrează limbajul critic în jurul *Cărții de recitare* a lui Nichita Stănescu: „Putând debuta ca un abecedar, continuând printr-o carte de recitare, acest insolit «manual» se poate termina, cum se și cuvinte, prin treapta majoră a poeziei: intuiția inefabilului.” ■ Nicolae Ciobanu analizează *Conceptul modern de poezie*, de Matei Călinescu, oferind o imagine panoramică: „Excepționala valoare a studiului, în totalitatea lui, constă deci tocmai în revelatoare reconstituire – am spune, din interior, în manieră rememorativă – a agitatului și dramaticului spectacol declanșat de aceste neistovite confruntări extinse pe întreaga suprafață a poeziei universale din ultimele două secole”. În același timp, aduce și câteva critici: „Ceea ce s-a putea obiecta lui Matei Călinescu [...] este, poate, o anume unilateralizare a viziunii asupra izvoarelor din care-și trage [...] argumentele materiale”. ■ Mircea Vaida își îndreaptă atenția, în *Casa – un roman baladesc*, asupra celei de-a treia ediții din *Casa*, de Vasile Rebreanu, apărută la Minerva: „La obârșia tradițională a prozei moraliste, descinsă din Slavici și Agârbicea-

nu, ceea ce ar corespunde realismului de rocă dură, ca o abatere de la matricea stilistică a ardelenilor înrădăcinați cu solemnă încăpățănare într-o evocare austeră și grea de faptă, autorul adaugă, ca element inedit, poeticul”. ■ Nicolae Balotă, prin *O sumă poetică*, are în vedere cele trei perioade distincte de creație ale lui Ștefan Aug. Doinaș, punând accentul pe ultimul volum publicat al acestuia, *Ce mi s-a întâmplat cu două cuvinte*: „cartea de poezii a lui Ștefan Aug. Doinaș nu este doar culegerea de maturitate a unui poet ajuns la vârsta pleneră a scrisului și conștiinței, ci este o sumă a deambulărilor sale prin universul poeziei în care magisterul său e incontestabil”. ■ Mihail Petroveanu, în *Caseta cu șerpi sau poetul și istoria*, scrie despre *Caseta cu șerpi*, volumul lui Petre Stoica, premiat de Asociația scriitorilor din București: „Conform noii reprezentări, care-și trage seva din amintirile din copilărie ale poetului, existența acuză, în ordinea socială ca și în cea cosmică, o opacitate diformă și sterilă, în ciuda înfățișărilor contrarii. Scoase de pe făgașul lor, regnurile lumii fizice rivalizează în funcționare aberantă cu pârgھیile unei societăți umane aparent plină de vitalitate și zel fecund în răscolirea, în modificarea matricială a lucrurilor”. ■ Odată cu împlinirea vârstei de 70 de ani a lui Sașa Pană, sunt publicate versuri precum *Amintiri din adolescență*, *Calendar miraculos*, *Adevăruri simple și Altceva nimic decât regrete*, precum și un fragment din *născut în '02*. □ Georgeta Horodincă scrie cu această ocazie: „Sașa Pană este întruchiparea vie și fericită a contradicției firești dintre dinamismul caracteristic avangardismului consecvent și spiritul de conservare, caracteristic cronicarului, istoricului, memorialistului”. În același timp, are în vedere implicarea artistului în dinamica avangardistă: „Căci Editura unu nu era o casă de editură, ci un om care plătea tiparul și hârtia din leafa și din dragostea lui pentru poezie. În această editură fără beneficii au apărut volume de Geo Bogza, Gheorghe Dinu, Ilarie Voronca, Ion Călugăru, Virgil Gheorghiu, Constantin Nisipeanu, Dan Faur, Virgil Carianopol, V. Dobrian, Moldov, A. Zarembo, Ion Vitner, Madda Holda”. ■ József Méliusz este publicat cu poeme, traduse în română de Virgil Teodorescu. □ Apar versuri de Leonid Dimov, Constanța Buzea, precum și un fragment din *Țările de sus ale merilor*, de Radu Anton Roman, sau din *Generalul armatei moarte*, al scriitorului albanez Ismail Kadaré, tradus de Focioni Miciacio.

13 august

• [„Scânțiea”, nr. 9238] În *Adnotări* citim: □ „*Cronica de la Arbore*” de Maria Minciuc: „A apărut într-o nouă ediție (completată) *Cronica de la Arbore* de Toader Hrib, succes incontestabil al editurii ieșene «Junimea» și act de cultură cu profunde semnificații umaniste. Autorul este un țăran care, cu mai bine de 50 de ani în urmă, a început să-și noteze într-un caiet «totul ce se petrece în sat, în țară și în lumea întreagă»”. □ „*Șah etern*” sau *agresivitatea imposturii literare* de C. Margine: „Cea de-a patra carte a lui V. Berbecaru, *Șah etern*

(Editura «Cartea Românească»), impune un categoric semn de întrebare asupra reprobabilei facilități a editorilor, care, înlesnindu-i tipărirea, au dat dovadă în acest caz de o mult prea generoasă indulgență, de o abdicare de la imperativele exigenței. Așa-zisul «roman» este de fapt o pseudo-modernistă amalgamare de planuri, dispuse după capriciile memoriei afective a Ricăi Baicu, cocotă de lux, deținătoare a secretului existențial deconspirat de titlul cărții”.

14 august

• [„Scânteia”, nr. 9239] Pop Simion, „Pornind de la un paragraf din proiectul de Norme ale vieții și muncii comuniștilor, ale eticii și echității sociale”, publică textul *Începe cu tine însuși!* ■ Citim nota „*Memorial eroic – 23 August*”: „Teatrul radiofonic va prezenta între 12 și 23 august în cinstea aniversării zilei Eliberării patriei de sub jugul fascist «Memorial eroic 23 August». Un ciclu de opt emisiuni realizate după scenariile care își propun reliefaarea profilului moral și spiritual al comuniștilor, al celor care s-au angajat, nu o dată, cu prețul vieții, în lupta împotriva exploataării burgheze, în lupta împotriva războiului, în efortul uriaș al înfăptuirii unei noi orânduiri. Ciclul a fost deschis ieri cu prezentarea în premieră a scenariului *Linia ferată* de Cristian Munteanu. Vă invităm să urmăriți în continuare, în cursul acestei săptămâni: *Epoletii invizibili* de Silvia Andreescu și Th. Mănescu (azi, 14 august, ora 20.40 pr. I). *Necunoscutul* de Leonida Teodorescu (marți, 15, ora 20.30. pr. 3). *Copaci numărați* de Kocsis István (miercuri, 16, ora 20.15 pr. 2). *Orele fierbinți* de Laurențiu Fulga (vineri, 18, ora 10.20 pr. 2)”.

15 august

• [„Scânteia”, nr. 9240] Ziarul comemorează *Ziua presei*, scriind despre „Documentele Conferinței Naționale pe masa de lucru a ziaristului”. ■ Apare și o urare: „De «Ziua presei», redacția ziarului «Scânteia» transmite tuturor cititorilor, colaboratorilor, corespondenților voluntari, colegilor din presa centrală și locală, de la radio-televiziune și «Agerpres», tuturor tipografilor și celor ce difuzează ziarul un călduros salut, felicitări și urări de sănătate, succese și putere de muncă”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 7230] În secțiunea *Notelor de lectură*, Lucian Hanu recenzează volumul lui Ion Dodu Bălan, apărut la Albatros, *Vocația tinereții*, o culegere de „articole, studii și eseuri” prin care, „creând impresia de eterogenitate prin diversitatea temelor discutate, fără a-și propune spectaculoase răsturnări ale ierarhiilor de valori, mânuind cu ușurință un limbaj colorat și accesibil, autorul susține o amplă discuție cu tinerețea, cu cetatea, discuție care, în fond, este o pledoarie pentru calitate, pledoarie pentru omenie”.

• [„Convorbiri literare”, nr. 15] Ion Omescu începe studiul intitulat *Despre imagistica shakespeariană (cu aplicare la Coriolan)*: „Lista imaginilor

shakespearlene are grosimea unui dicționar. Pentru dresarea ei, un cărturar și un contabil ar fi trebuit să lucreze, cot la cot, toată viața. Caroline Spurgeon a preluat sarcinile amândurora și ne-a arătat – în *Shakespeare's Imagery* – ce aproape sunt, uneori arta și numărul. Tabelele criticului dezvăluie imaginile care bântuie cu precădere teatrul shakespearian exprimând – la scara simțurilor noastre – chipul și curgerea lumii”. ■ Este continuată ancheta *Cronicarii despre cronica literară* răspunzând la întrebări (1. Care este raportul dintre efemer și etern în judecata enunțată în cronica literară? Amintiți-vă câteva proprii propoziții critice pe care trecerea anilor le-a, să zicem, validat. Și, tot, așa, câteva pe care le-a infirmat. 2. Cum explicați opiniile total inverse emise simultan asupra unor cărți relativ recente? 3. Numind dificultățile litoare și extraliterare de care v-ați lovit în activitatea de cronicar literar, vă rugăm să meditați câteva clipe la efortul pe care l-ați făcut pentru a le depăși): Ion Pop, Dana Dumitriu, Daniel Dimitriu. □ Ion Pop: *Despre Shakespeare – omul nu știm aproape nimic*: „Situându-ne într-un unghi de vedere ideal, cronica literară ar trebui să fie o mică sinteză critică, un fel de punct de răscruce din care să se poată privi, cu destulă claritate în trecut, în tradiție, dar să și poată fi bănuți germenii unor direcții viitoare. Zic o sinteză în mic, întrucât în spațiul de care dispune de obicei cronicarul, el nu numai că nu-și poate permite comentarii exhaustive, dar nici nu trebuie să recurgă la un arsenal excesiv de date și argumente; sugestia pregnantă și concisă a unor repere indispensabile situării cărții comentate nu e mai puțin convingătoare. «Marea sinteză» (și ea, la urma urmei, relativă și efemeră!) se va realiza desigur cu timpul, profitând, cum arată istoria literară, și de acele judecăți parțiale emise în cronicile literare – uneori chiar de către autorii «sintezelor». 2. Simultaneitatea unor «opinii total inverse» asupra unor cărți relativ recente este, după câte reușesc să-mi dau seama, un fenomen foarte rar, dacă nu cu totul absent din perimetrul acelei critici responsabile despre care am vorbit până acum. Cărțile cu adevărat valoroase n-au prea trecut prin acest «purgatoriu», dovadă că n-a fost nevoie de «ajustări» artificiale ale opiniilor critice, în funcție de criterii extraestetice. Exclud, desigur, devierile dogmatice, opace la complexitatea valorilor literare și inapte să înțeleagă specificul. I-a putut nega cineva cu adevărat pe Blaga sau Barbu? 3. O dificultate ce pare cvasi-generală în critica actualității literare, este, evident, generată de confuzia despre care vorbeam, între autor (sau funcția lui social-administrativă) și opera lui. Câte o schimbare pe tabla de șah a unei redacții (dar nu numai a ei) mai schimbă, din când în când, și încă foarte brusc, valoarea judecății de valoare asupra cărților lui X sau Y. Mai există apoi și un fel de complex de inferioritate al criticului în fața scriitorului mai mult sau mai puțin consacrat, despre care, în momentul apariției unei cărți mai slabe, cronicarul se sfiește să spună clar care e situația. Și așa mai departe. Din toate acestea extrag (pentru mine) un adevăr ce mi se pare definitoriu pentru condiția cronicii literare și a cronicarului: școală și școlar al curajului, formă și

putere a renunțării la orice altceva decât solitudinea fertilă din preajma operei. De meditat încă o dată asupra faptului că despre Shakespeare – omul nu știm aproape nimic, și acest lucru e departe de a ne provoca întristare”. □ *Dana Dumitriu: Condiția aceasta morală nu pare de invidiat*: „1. Viața unei cărți depinde în mare măsură de comentariul critic pe care îl stârnește și mai ales de posibilitățile multiple de a-l incita mereu, de a produce o neliniște permanentă a criticii. S-au întâlnit cazuri când valoarea interpretării critice a depășit valoarea cărții analizate, ceea ce înseamnă că eternitatea a fost de partea criticului și nu a scriitorului. Dar acestea sunt excepții. În general, când criticul scrie despre o carte slabă își condamnă singur studiul la perisabilitate. [...] Am început să public articole critice de prea puțin timp pentru a vă oferi exemple de verdicte valide sau infirmate de vreme din propria mea activitate. Am fost totuși printre primii publiciști care au salutat apariția în literatură a unor scriitori foarte dotați, pe toți descoperindu-i pe rafturile librăriilor și nu prin opiniile altora (Al. Ivăsiuc, Alice Botez, Radu Petrescu, Doina Ciurea și alții). Recunosc a fi fost prea îngăduitoare cu mulți debutanți care nu mi-au confirmat ulterior încrederea acordată de aceea nici nu-i mai citez aici. 2. Nu e nimic surprinzător în faptul că se emit păreri deosebite despre aceeași carte. Critica literară nu este formată din oameni de același gust, de aceeași cultură, de aceeași experiență și de aceeași vârstă... Grupurile se formează nu întotdeauna din pricina unor interese mici, ele supraviețuiesc datorită unei comuniuni de credințe estetice (bune sau rele) și se resping atunci când se întocmesc pe baza unor combinații particulare. 3. Din numeroasele dificultăți aș spune extraliterare pe care le-am întâmpinat în activitatea mea destul de modestă una mi s-a părut jenantă. O dificultate de ordin moral. Fiecare carte, indiferent de valoare, este rodul unei cunoaștințe și al unei sensibilități, este materia vie nu neapărat a unei ambiții vane ci a ueni sincere pasiuni. E cu atât mai greu să fii dur cu cei care nu au acces prin bunăvoință în spațiul valoric. [...] Scriitorii cred că un critic își suportă condiția cu dezinvoltură și că are chiar o voluptate a «desfințărilor». Mărturisesc că văzută din interior, condiția aceasta morală nu pare de invidiat”. □ *Daniel Dimitriu: Crizele de orgoliu să nu treacă în pagina scrisă*: „1. Vorbind despre efemer și etern în judecata critică, nu cred că trebuie să-i creăm cronicii literare un statut aparte. Datorită utilității ei, cronică literară are o viață scurtă. Este ... de moment și, ca atare, se supune legilor momentului. Faptul că interesul pe care îl poate suscita crește odată cu trecerea timpului nu înseamnă că judecata de valoare (cea mai importantă dintre judecățile critice) este compromisă. În ceea ce mă privește, e imposibil să văd ceea ce a validat sau ce a infirmat «trecerea anilor». Scriu cronică literară de mai puțin de un an de zile. 2. Am să plec de la două exemple, după părerea mea concludente pentru ceea ce pune în discuție acest al doilea punct. E vorba de *Dicționarul...* lui Marin Popa și de *Semne și repere* de Al. George. Bineînțeles scandalul nu poate face dintr-un anonim (fie el și vechi în ale meseriei) o

celebritate, așa după cum nu cred că o carte proastă poate determina «opinii total inverse». 3. Nu cred că trebuie să exagerăm dificultățile extraliterare ale cronicarului. El are de învins întotdeauna o inerție (inclusiv aici și propria inerție) iar aceasta se poate manifesta sub cele mai subtile forme. În ceea ce mă privește, cele mai mari nemulțumiri le am atunci când, odată ieșit de sub tipar, materialul devine un prilej de amendări pe care propriul meu spirit critic nu întârzie să le facă. După cum se vede, cele mai mari neplăceri sunt cele procurate din mine însumi. A crede în ceea ce scrii nu e totuna cu a te instala definitiv în fotoliul, evident confortabil, al suficienței. Asemeni poetului sau prozatorului, criticul nu este scutit de îndoieli, esențial este, că aceste mici (sau mari) crize de orgoliu să nu treacă niciodată în pagina scrisă”. ■ Dumitru Micu descoperă în Ioan Slavici: *Un Balzac al satului ardelean*: „Noutatea cea mai mare a nuvelisticii lui Slavici consistă însă în conținut, în fenomenele de viața pe care le explorează și în vigoarea cu care le expune. Nimeni, până la acest scriitor, n-a cercetat cu atâta pătrundere și preseverență aspectul social, condițiile vieții materiale al lumii sătești, nimeni n-a înfățișat în aceeași măsură strânsa corelație între fenomenologia vieții sufletești și modul de a trăi, poziția economică, existența socială, într-un cuvânt. Lupta pentru existență, cu implicațiile ei complexe, imprevizibile, raporturile de clasă, contradicțiile de interese economice sunt scoase, în proza lui Ioan Slavici, în prim-plan, devenind substanța însăși a unor nuvele, ca și a romanului *Mara*”. ■ Daniel Dimitriu prezintă două volume de versuri. □ George Chirilă: „*Fiul* este o carte gravă, de o gravitate expusă întrucâtva ceremonios. Motivul principal (unicitatea și repetarea ne indică, de fapt, prezența unui leit-motiv) este cel al dezrădăcinării. În acest sens, autorul nu poate fi suspectat nicio clipă de afectare. Faptul se cuvine subliniat pentru că asemenea tentații pot deveni lesne, în absența «fiorului autentic», prilej de nostalgii fictive. *Imposibila întoarcere* – ca să folosesc o expresie la modă – capătă în *Fiul* accente de un autentic dramatism și dezvoltă un spațiu liric ferm conturat”. □ Andrei Ciurunga: *Vinovat pentru aceste cuvinte*: „Avem de a face cu o culegere încheată al cărui ton este plăcut iar timbrul – curat. Bănuiesc un fond temperamental robust, ademenit de expresia fragila, pe alocuri evanescentă, caracteristică simbolismului romanțios. Combinația nu este forțată și aceasta ar fi principala calitate a versurilor semnate de Andrei Ciurunga”. ■ Al. Dobrescu analizează două volume de critică. □ Al. Dima: *Principii de literatură comparată*: „*Principiile* lui Al. Dima erau și continuă să rămână utile, prin ele cititorul neavizat având posibilitatea de a lua act de istoricul și principalele realizări ale disciplinei, cu atât mai mult cu cât ediția de față «completează – cu numeroase date noi din anii recente – informațiile privitoare la progresele literaturii comparate pe plan mondial și național deopotrivă» (Cu prilejul ediției a doua, p. 9). În plus, caracterul sistematic al lucrării permite începătorului cunoașterea treptată a problemelor pe care le ridică studiul comparatist al literaturii, valoarea

formativă a *Principiilor* fiind de necontestat”. □ Dumitru Micu: *Tudor Arghezi*: „Amintim că micromonografia *Tudor Arghezi*, aparținând profesorului Micu, este obținută prin ținerea la regim *Operei* lui Tudor Arghezi, care numai *Eseu* și încă despre vârstele interioare nu era. Subtitlul atât de pompos nu ascundea decât o diluată descriere a operei poetului. [...] Drept care, uzând de o tehnică particulară, D. Micu își propune și reușește a relega, pentru efectul demonstrației, volumele și poemele hotărâtoare în definirea actului poetic arghezian”. ■ C. Ivănescu se referă la *Stilul lingvistic al poeziilor Lucian Blaga (IV)*: „Articolele mele anterioare despre stilul lingvistic al poeziei lui L. Blaga au fost o pledoarie pentru identificare stilului înalt. Am spus că acest stil caracterizează poezia lui Lucian Blaga, care, întocmai ca și poeții simbolști și expresioniști din Apusul Europei, are întotdeauna ceva grav de spus. În multe din poeziile sale vom găsi elemente stilului înalt. Am spus că aceste elemente se recrutează din cuvinte care nu constituie norma obișnuită a limbajului, deci din arhaisme și din elementele dialectale și neologismele care nu caracterizează limba literară”.

16 august

● **[„România liberă”, nr. 8651]** În cadrul rubricii, „Vitrina cărții”, Ion Dodu Bălan scrie un articol despre o *Monografie consacrată lui Ion Vineanu*, aparținându-i Elenei Zaharia, apărută la Editura „Cartea Românească”. Recenzentul apreciază „poziția critică lucidă, documentația, disocierile fine”, remarcând „un limbaj fluent și captivant”, ceea ce constituie „calități care recomandă de la sine această reușită lucrare de istorie literară.”. Boris Buzilă prezintă *Un roman satiric*, respectiv *Să mai câștigi o zi*, de Adrian Beldeanu, apreciind stilul autorului, căci „el se pricepe în adevăr să scrie proză satirică și de altă factură [...], dar o face încă îndeosebi «în maniera» unui Neagu Rădulescu, a unor Ilf și Petrov, a unui Eugen Barbu chiar”.

● **[„Scânteia”, nr. 9241]** Domokos Géza scrie despre *Substanța cea mai viabilă a cărților noastre: acest mare prezent*: „Un lucru s-a afirmat cu toată tăria și la plenara din 3-5 noiembrie și la recenta Conferință Națională: alături de unele instituții tradiționale, precum școala, universitatea, alături de colective de muncă, de organisme social-politice, breslei scriitorilor îi revine un rol-cheie în cadrul acestui program de conștientizare. Fiecare carte a noastră trebuie să conțină un mesaj, să fie o adevărată «epistolă» adresată minții și inimii. Iată de ce cred că idealul esențial pentru noi, scriitorii, este să dăruim societății cărți utile, cărți care să dăinuie peste vremi. Reușita ține de formația noastră politică, de viziunea noastră asupra lumii și de talent. Fără o profundă cultură politică, fără atitudine civică activă, oamenii de litere nu vor putea înțelege niciodată schimbările din jurul lor; viața va trece pe lângă ei. Ni se cere luciditate, dar o luciditate care să nu excludă bucuria și nici accentele grave, ni se cere un optimism propriu societății în care trăim precum și firii noastre și, mai

ales, ni se cere acea nețărmurită încredere în forțele omului, în capacitatea societății socialiste de a învinge obstacolele de moment”. ■ Apar două prezentări de carte: □ Mircea Simu scrie despre *Confluente ale artei universale* de Petru Comarnescu: „Sensibil și receptiv la fapta de cultură, născut sub semnul autenticului, Petru Comarnescu s-a impus conștiinței noastre prin nevoia stringentă de a comunica, de a transmite întreaga esență acumulărilor sale. Sperăm și în apariția altor lucrări aparținând criticului, care, adăugându-se acestui volum, vor da întreagă imaginea erudiției și sensibilității sale artistice”. □ Adrian Anghelescu se ocupă de *Comentarii literare* de Teodor Vârgolici: „Sub raport metodologic, atunci când trece la examinarea propriu-zisă a unor scrieri, autorul procedează didactic, insistând, de obicei, asupra conținutului de idei, repertoriului tematic, măiestriei artistice. Aderența frecventă a autorului la opinii și judecăți critice consacrate grevează uneori asupra acuității analitice a propriului comentariu. În asemenea articole și studii, altminteri informate, riguros documentate, autorul se dovedește parcimonios în ce privește avansarea unor judecăți proprii, a unor intuiții originale”.

● [„*Steaua*”, nr. 16] Sub semnătura generică a revistei, *Steaua*, editorialul menționează evenimentul de „o excepțională efervescență creatoare”, Conferința Națională a partidului care „a analizat cu luciditate și realism problemele pe care le pune în etapa actuală construcția socialismului”, concluzia fiind că „oamenii de cultură și artă își afirmă adeziunea la noul timp contribuind activ la educația multilaterală a individului contemporan. Creația artistică devine astfel expresia celui mai nobil patriotism”. ■ Cu scopul de a reconstitui demersul constructiv și restaurator (de cosmogonii și mituri) din recentul volum eseistic și publicistic, *Isoade* al lui Blaga din perioada 1930-1960, Ion Pop ia ca punct de pornire al demonstrației sale viziunea poetico-filosofică exprimată de Blaga în aserțiunea „Lumea este Poveste înfinit mutilată” (de la sfârșitul *Diferențialelor divine*) (articolul *Restaurarea modelului*). ■ Cinci poeme de Aurel Rău. ■ Un cunoscut eminescolog, George Munteanu compară jurnalele contemporanilor (Slavici, Mite Kremnitz, Maiorescu) pentru a urmări evoluția relației dintre Eminescu și aristocratica doamnă, Mite Kremnitz, cumnata lui T. Maiorescu (articolul *Eminescu și Mite Kremnitz*). ■ Barutu T. Arghezi „zgândăre din nou cenușa uitării” și recuperează din memorie portretul lui Păstorel (alias Al. O. Teodoreanu), spiritualul epigramist ai cărui prieteni au fost Topârceanu și Arghezi (articolul *Păstorel*, rubrica „hotare de aer”). ■ Ample poeme de Modest Morariu. Nicolae Mareș traduce din poeți polonezi contemporani Malgorzata Hillar, Zbigniew Herbert și Jaroslaw Iwaszkiewicz. ■ Gabriela Melinescu constată că întâmplări din trecut devin neverosimile odată așternute peste ele valurile timpului (microeseul *Alergarea în extaz*, rubrica „cutia Pandorei”). ■ Poezie de Victor Eftimiu, *Cât ai luptat ca să-ți întreci destinul?* ■ Mircea Zăciu este atras și el de scrierile de călătorie ale istoricului Nicolae Iorga, pentru care, descoperă criticul, călătoria este „mai mult decât un

itinerar «științific» sau o «descoperire» a intelectului, o «călătorie sentimentală», confruntare și regăsire, bogat colorate afectiv, cu certe afinități în ritmurile romantice ale unui J. J. Rousseau, Sterne, Heine și Stendhal.” (articolul *Cere-monialul călătoriei la Iorga*). ■ Nepărăsind domeniul criticii, Romul Munteanu cercetează critica lui George Poulet, „o critică de identificare”, după ce în numărul anterior studiasse articulațiile „criticii tematice” a lui J. Ricardou (articolul *George Poulet: critica de identificare*, rubrica „confluente”). ■ Constantin Noica revine la rubrica „unghiuri și antinomii” cu o digresiune lămuritoare despre *Ce prinde ființă sub întrebare*. ■ La „cărți străine”, Doina Modola-Prunea prezintă cititorului român pe Jorge Luis Borges cu volumul *Moartea și busola* (Univers, 1972). ■ Mircea Micu îl parodiază pe Ion Niculescu în poemul *Mușchetara bleumarină*, la rubrica „dicționar parodistic contemporan”.

17 august

● [„Munca”, nr. 7699] În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat prezintă volumul Ninei Cassian, *Loto-poeme*: „Creatoare a unui limbaj inedit - Nina Cassian evită jocul pur gratuit, acum, prin muzicalitatea desăvârșită a versurilor. Fără a fi un volum definitoriu pentru creația poetică a Ninei Cassian, „Loto-poemele” demonstrează că se pot spune lucruri, dacă nu fundamentale, cel puțin foarte serioase și amuzându-te. E însă un privilegiu al spiritelor superioare”. □ În *Carnet Cultural - Teatru*, Marin Stoian publică o cronică dramatică a piesei lui Victor Eftimiu, *Fetele Didinei* (Teatrul de revistă și comedie „Ion Vășilescu”).

● [„Albina”, nr. 33] Pe prima pagină, versuri de George Chirilă. □ Cu antetul *23 August* alcătuit din schele și drapele, un anume „Rapsod Delasăbuani” semnează folclor nou, intitulat *Cântec pentru marea sârbătoare*: „De urale și de cânt/ țara-n clocot fierbe/ avem pe-al țării pământ/ realizări superbe” etc. □ La centenarul nașterii lui Raicu Ionescu-Rion, i se dedică un mic articol biobibliografic, încheiat astfel: „Cu toate greșelile și exagerările (mergând până la negarea totală a operei unor poeți ca Alecsandri și Bolintineanu, sau nereceptarea operei lui Macedonski), Rion rămâne un exemplu luminos de înaintaș, critic și teoretician marxist, înarmat cu ideologia revoluționară a clasei muncitoare”. □ Redacția publică un *Preludiu la aniversare*, împlinindu-se 75 de ani de la data de 15 august 1897, când Spiru Haret semna actul de naștere al „Albinei”, revistă cu profil enciclopedic și de popularizare, cu scopul declarat de „a lumina poporul, de a îndruma viața culturală și spirituală a satului”. Pe parcursul câtorva numere consecutive, redacția își ia angajamentul să publice, cu pecetea *Albina 75*, câte un articol, integral sau fragmentar, din numerele vechi, ca să „se vadă că efortul de a îndruma, informa, cultiva și educa a fost continuu”. □ Pagina de *Satiră și umor* este realizată de A. Croitoru, Alec. Șerbănescu și George Filip. □ Tot aici, Sașa Pană se ocupă de *O po-*

ezie cu patru autori, descoperită întâmplător, cu tot cu istoricul ei, în revista „Falcăra”, anul I, nr. 24, 31 martie 1912. Poezia, reprodusă integral, se intitulează *Din goană* și îi are ca primi trei autori pe Goga-Iosif-Eftimiu, semnați în bloc, fără prenume. Cei trei, aflați în tren spre Craiova, în toamna anului 1911, au scris câte o strofă, în ordinea menționată a numelor, pornind de la „chipul unei tinere femei care urmărise cu melancolie plecarea trenului”, imaginându-și că ar fi nevasta șefului de gară, îndrăgostită subit de un călător. Dincolo de acest joc poetic, în alte compartimente ale trenului cu pricina se aflau Dimitrie Anghel, Natalia Negru și Cincinat Pavelescu (acesta din urmă propunând ulterior, în același ton umoristic, un alt catren de final). Cu toți se îndreptau spre Craiova, „unde Emil Gârleanu inaugura, în calitate de director, cu *Înșir’te Mărgărite și Rapsozii*, prima stagiune a Teatrului Național. Secretar al teatrului era Liviu Rebreanu.”

● **[„Cutezători”, nr. 33]** Centenarul morții lui Dimitrie Bolintineanu, cu o evocare și un *micro documentar* de Al. Mitru.

● **[„Orizont”, nr. 16]** Alături de editorialul semnat de Mircea Șerbănescu despre *Dimensiunea calității* ce emană din documentele Conferinței naționale P.C.R., este introdusă o convorbire cu poetul Al. Andrițoiu, consemnat de Octavian Doclin, sub o tematică care reunește poezia și istoria sub aceeași pălărie: *Numitorul comun al poeziei – un acut sentiment al istoriei*. Printre întrebările puse reținem: *Cum e continuată astăzi tradiția poeziei ardelenene?, Ce a însemnat pentru destinul dvs. literar Școala de literatură Mihai Eminescu?, Deceniul literar 50-60 a devenit calul de bătaie al multora. Dvs care ați debutat în această perioadă, credeți că deceniul amintit reprezintă chiar un gol în istoria literaturii române?, În calitate de redactor șef al «Familiei», puteți să-mi spuneți care trebuie să fie factorii care contribuie la editarea unei bune reviste de cultură?* Spicuim din răspunsurile poetului Al. Andrițoiu: „Școala de literatură Mihai Eminescu n-a însemnat nimic, dar absolut nimic în destinul meu literar. Ea a statornicit însă o confrerie literară între colegi care ascultau surâzând niște cursuri anodine. Sadoveanu, la deschiderea școlii, dându-si perfect seama de inutilitatea ei, a spus: «ca să ieși dintr-o școală scriitor, trebuie sa intri scriitor in ea»”; „Am mai spus-o și repet ca redacția unei reviste trebuie alcătuită cu seriozitatea cu care se alcătuiește un guvern”. ■ Svetomir Raicov este prezent cu o proză în traducerea lui Ivo Muntean. ■ Pe aripile lirismului, se desfășoară amplu Nicolae Ioana și Ilie Măduța. ■ D. N. Zaharia adastă amplu într-un articol omonim asupra conceptului de „cultura de masă” în socialism, idee lansată, se pare, de recenta Conferința Națională a partidului. ■ Mircea Micu își continua parodiile în proză și, în acest număr, ținta parodiei este Valentin Silvestru. ■ Ion Velican liricizează tableta sportivă vorbind despre *Flacăra olimpică*. ■ Numărul se încheie cu o „critică a capitalismului contemporan”, o dezbatere amplă de idei în care apar numele lui Sicco Mansholt (socialist olandez, vicepreședinte al Internaționalei Socialiste), Edmond

Maire (secretarul general al centralei sindicale C.F.D.T.), Herbert Marcuse (filozof american de origine germană) și Michel Bosquet (redactor al revistei de stânga *Nouvel Observateur*, de orientare socialistă).

● **[„România literară”, nr. 34]** Versuri semnează: Grigore Hagiu (*Floarea ciudată*), Marin Mincu (*Alint*), Marin Sorescu (*Nevermore*). ■ Din editorialul *Instrumente muncii intelectuale*, semnat R. I., reținem: „Suntem în «Anul internațional al cărții» și ne bucură că pe fiecare zi tot mai multe cărți apar în vitrinele librăriilor noastre. A crescut enorm producția de carte, ansamblul de inițiative editoriale devenind tot mai impunător, prin bogăția de titluri, prin diversitatea tematică, prin preocuparea de prezentare grafică. Din punct de vedere tehnic, putem desigur astăzi vorbi de o industrie românească a cărții, care e în plină expansiune și, desigur, perfecționare. [...] Rolul editurilor – al tuturor, pe profilul și sarcinile respective – trebuie să fie, prin urmare, mereu mai stimulator, îmbogățind substanțial inventarul nostru de lucru. Mai ales că nu puține sunt publicațiile din trecut – și dintre cele mai importante – care așteaptă încă a fi sistematic bibliografiate, și, cu atât mai mult, numeroși autori clasici (fără a mai vorbi de cei direct contemporani) își așteaptă nu numai edițiile critice, dar și instrumentarul bibliografic care ar înlesni decisiv studierea lor monografică. Nu întâmplător, în această privință, apar în ultima vreme istorii ale literaturii noastre cu atât de puține referințe bibliografice, frizând impresionismul în cercetare și marcând lipsa de continuitate științifică. Relevăm acestea tocmai pentru a sublinia noul spirit, care e de sperat a se concretiza tot mai util în activitatea noastră editorială, și pentru a stimula în plus capacitatea de aprofundare și de eficiență a unei asemenea activități de profundă însemnătate pentru promovarea culturii naționale”: ■ Mihai Beniuc semnează pe prima pagină textul *Ovidiu*: „August, exilându-l pe Ovidiu pe țărmul nostru, nu bănuia că întinde o punte de aur de pe Capitoliu până pe colina de la Tomis, la temelia căreia urma să fie înmormântat de viu marele poet, întocmai ca Ana lui Manole în zidul Mănăstirii Argeșului”. ■ Marin Tarangul scrie despre *Idealul moral*: „Niciodată în trecut, forul politic nu a decretat aspirația spre o ordine morală; statul s-a complăcut să o presupună ca de la sine înțeleasă, sau s-a ferit s-o exprime pentru a salva nevoia eventuală a unui compromis. Și iată că astăzi conducerea statului nostru statuează ordinea morală ca pe un principiu politic. Toate hotărârile statului nostru, economice, sociale și politice, izvorăsc din perspectiva stabilă a moralității. Urarea de fericire personală cu care șeful statului nostru își încheie fiecare cuvântare este însăși sâmburele de aspirație spre ordine morală prin care o societate poate conlucra spiritual cu fiecare din oamenii care o compun. Nu s-ar fi exprimat cuvântul de fericire – cuvânt atât de fragil prin raritatea lui – dacă aspirația lui nu și-ar fi pornit lucrarea ideală. Iar faptul că există sentimentul care dă ființă și posibilitate de exprimare a cuvântului fericire, este însăși faptul care ne introduce în ordinea morală a unui ideal care ne stă în față”. ■ Corneliu Nistor publică textul omagial *O înaltă*

conștiință scriitoricească: Franyó Zoltán: „La această aniversare din miez de vară, cred că nu putem să-i dorim altceva decât ca tinerețea să-i fie cât mai lungă și cât mai rodnică”. ■ Paul Daniel scrie despre *Două poezii necunoscute ale lui B. Fundoianu – Câteva precizări privitoare la debutul său* –, un text despre poeziile *Dorm florile* și *Idilă*. ■ Ilie Constantin semnează *Fragmente și reluări despre ultimul Arghezi*, o analiză a creației argheziene din ultimii ani de viață. ■ Șerban Cioculescu revine la rubrica sa cu textul despre *Un memorialist uitat: N. Petrașcu*, pornind de la volumul *Icoane de lumină*, îngrijit de Dumitru Petrescu, Editura Minerva, în care se regăsesc câteva din evocări radiofonice ale lui N. Petrașcu. ■ Eugen Luca se ocupă de *Simțul realului*, analizând creația lui Virgil Duda: „Realul – vrea să spună autorul – nu se află nicicând într-o stare pură, cristalină, binele și răul, frumosul și urâtul, înțelepciunea și prostia, purul și impurul coexistând, îmbunându-se, în alte proporții firește, în orice fenomen. Entuziasmul, ca și indignările se cer de aceea cenzurate neconținut. Un scriitor care a dobândit la acest grad simțul realului și nu se mulțumește să-l înregistreze doar posedă nebănuite rezerve. Ne-o demonstrează fie și împrejurarea că Virgil Duda care n-are nimic din psihologia unui profesionist al scrisului nu e mai puțin productiv ca unul dintre aceștia”. ■ În rubrica numită *Opinii* găsim *Periplu urmuzian* de Iancu Popescu, în care se discută dacă Urmuz „a fost sau nu un scriitor”. ■ Nicolae Manolescu semnează *Viața ca-n filme*, o cronică literară la *Viața în filmele de cinema* de Radu Cosașu, Ed. Meridiane, 1972: „Plăcută la lectură nu fără afectare, pe alocuri, *Viața în filmele de cinema* seamănă cu un scenariu sui generis, amestecând proza cu esul și recenzia de film cu amintirile personale. Autorul posedă o tehnică a spontaneității (cum spune el însuși despre Claude Lelouch), urmărind un plan și lăsându-se, totodată, în voia plăcerii de a asocia și de a divaga. E crud și polemic sub o aparență de gratuitate, ironic și fantast. Stilul e al unui *causeur*, de o vioiciune a cuvântului care o întrece câteodată pe aceea a spiritului”. ■ Apar recenzii: □ Victor Atanasiu prezintă volumul *Versuri* de Al. O. Teodoreanu, Minerva, 1972: „Dintr-un normal fenomen de reflectare a cerului în apă Al. O. Teodoreanu scoate o viziune de apocalips burlesc”. □ Ion Lotreanu scrie despre *Transparențe* de Alexandru Jebeleanu, Eminescu, 1972: „Trăirile poetului nu sunt, aproape niciodată, de excepție, spectaculoase, ci calme, comune, de fiecare zi. Când saltul din simpla consemnare în propoziția însuflețită de metaforă se produce, efectul este cel spontan”. □ Aureliu Goci se ocupă de *Solitarul citadin* de Ion Segărceanu, Eminescu, 1972. „Ar fi incorect să nu spunem că Ion Segărceanu atinge și problema mai gravă a automatismelor vieții citadine, însă modul său de a rezolva lucrurile este descriptiv, fără sămburele de otravă al marii poezii”. □ Mihai Minculescu recenzează *Coborând spre nord-vest* de Vasile Sălăjan, Dacia, 1972: „S-ar părea că tocmai acest hibrid născut din încercarea de a-l europeaniza pe Faulkner este inovația lui Vasile Sălăjan, de la a cărui scriitură se poate spe-

ra”. □ Liviu Cosma comentează *Să mai câștigi o zi* de Adrian Beldeanu, Albatros, 1972: „Volumul este constant tocmai în această inconstanță stilistică ce iese în evidență cu atât mai mult cu cât este vorba de discursul unuia și aceluiași erou literar. Există prejudecata că atunci când faci prea multe lucruri nu faci nici unul bine. Excepții strălucite sunt destule, dar recenta încercare de roman a lui Adrian Beldeanu confirmă această prejudecată”. ■ Al. Piru semnează *Isvoade de Lucian Blaga*, notând apariția volumului *Isvoade* care cuprinde 25 de articole lui Lucian Blaga scrise în perioada 1930-1960, volum editat de Dorli Blaga și Petre Nicolau: „Fără să aducă lucruri absolut noi în ceea ce privește concepția filozofică sau literară, volumul e interesant pentru cunoașterea atitudinilor lui Lucian Blaga în diverse probleme de cultură în ultimii săi ani de viață”. ■ În *Viața literară* citim: □ *Șantier* cu noile planuri literare ale lui Ion Frunzetti, Florin Muscalu, George Drumur, Romulus Dianu, Constantin Borănescu Lahovary, George Damian, Florin Grecea, Valeriu Gorunescu, Marcel Marcian, George Suru. □ În știrile *Uniunii Scriitorilor*, pe lângă telegramele de felicitare adresate lui Aurel Mihale și Liviu Bratoloveanu, semnate de Zaharia Stancu, citim și: „În prestigioasa revistă italiană «Il Drama» care apare la Roma, a apărut în traducerea integrală, piesa de teatru *Ceasornicăria Taus* de Gellu Naum. * În cadrul manifestărilor culturale-artistice estivale, Comitetul de Cultură și Educație Socialistă Constanța, în colaborare cu Universitatea Populară, a organizat între 10-13 august câteva șezători de literatură satirică și umoristică la stațiunile de pe litoral: Constanța, Techirghiol, Eforie Sud, Eforie Nord și Mangalia, cu concursul cenaclurilor bucureștene «Tudor Mușatescu» și «G. Călinescu». Barbu Alexandru Emandi, AL. Clenciu, Victor Hâlmău, Teodor Marincaru, Nina Marinescu-Popeia, Gabriel Teodorescu și Ion Vladimir au făcut lecturi de epigrame, fabule, cronici rimate și schițe în proză”. ■ În *Cartea străină* citim: □ Nicolae Balotă semnează *Încrederea în Faulkner*, o prezentare a volumului *Pe patul de moarte*, apărut în traducerea lui Florian Popescu și Paul Goma: „Citindu-l, te umple *încrederea* în cuvintele lui – ciar și atunci când par incoerente, când sunt ambigue, echivoce, când tragicul tăram în care se referă revelează un chip rânjind burlesc, când epopeea femeii strămutate în pământul ei, cu prețul sângelui alor săi, se încheie cu cuvintele bărbatului care-și prezintă «ticăloșit și mândru» noua nevastă -, îți întărește, zic, *încrederea* în meșteșugul scrisului”. □ Cristian Unteanu semnalează apariția volumului *La dissémination* de Jacques Derrida, Ed. du Seuil, 1972. ■ Anunțând *Primul Congres mondial de studii ovidiene – Constanța, 25-31 august 1972*, sub titlul *Ovidianum* revista publică texte: □ Al. Philippide scrie despre *Sentimentul naturii* în „*Metamorfoze*”. □ Nina Cassian semnează *Versuri* „*Quidquid tentabam dicere versus erat...*”. □ Radu Boureanu publică textul *Poetul*. □ Citim și un fragment din *Tristele*. ■ Lascăr Sebastian scrie o lucrare amplă, *Afurisit, anatemitizat, blestemat*, despre Machiavelli. ■ În *Prezențe românești* citim nota *Eminescu în*

limba armeană: „Săptămânal «Grakan Tert» («Gazeta literară») care apare la Erevan, capitala R. S. S. Armene, a publicat recent câteva poezii de Mihai Eminescu, în traducerea regretatului poet Gurghen Borian, un mare admirator al literaturii române și prieten apropiat al țării noastre. Aceste poezii au fost selecționate de amintita publicație în limba armeană din volumul de versuri de Mihai Eminescu traduse de Gurghen Borian și predate în 1971 editurii «Armenia» din Erevan, înainte de prematura sa încetare din viață”.

● **[„Tribuna, nr. 33]** Vasile Sălăjan recenzează cartea lui Rădulescu: *Vara*: „Corneliu Rădulescu se revendică același fin analist și în *Ta-ram-ta-ta sau cinci băieți și dulcea libertate*, unde ramificația imprevizibilă, dar verosimilă, a faptelor este în ton cu o realitate psihică. Observația realului aici este desăvârșită și de invidiat. Povestirea cu cea mai vastă desfășurare, *Vara*, face pe deplin proba talentului autorului ei, implicând ambiții multiple”. ■ De cartea lui Ștefan Aug. Doinaș: *Ce mi s-a întâmplat în două cuvinte* (C.R., 1972) se ocupă Victor Felea: „Volumul... ne înfățișează din nou, cum s-a întâmplat și cu alte ocazii, etape diferite ale poeziei lui Ștefan Aug. Doinaș. E vorba, mai precis, de trei perioade: producții ale începutului (1942 -1944, în special), epocă a unei fericite fecundități, după cum s-a putut vedea din ciclurile integratoare și în celelalte culegeri; apoi versuri scrise între 1957 și 1969 și, în fine, poeme ... din 1970-1971, orânduite în trei grupaje...”. ■ La secțiunea *Poezia unei generații*, Ion Pop se ocupă de Cezar Baltag: „S-a observat, în legătură cu evoluția poetică a lui Cezar Baltag, încetineala cu care poetul și-a construit un profil distinct, deși de la debut a fost considerat drept unul dintre talentele autentice ale generației sale. *Comuna de aur*, placheta de debut din 1960 (simultană, ca apariție, cu cărțile dintâi ale lui Nichita Stănescu și Ilie Constantin) poate fi situată astăzi în zona de imediată influență a liricii lui Labiș, îndeosebi a celui cu ciclurile *Lupta cu inerția*, *Odă soarelui*, ori *Partidului*”. ■ N. Prelipceanu consemnează interviul: *Cu Ben Corlaci, 4 august 1972*: „Gruparea Albatros: Când am făcut cunoștință cu ceea ce avea să devină mai târziu gruparea Albatros, nu împlinisem 17 ani, vă repet că nu numai Europa, în afara granițelor noastre, dar România întreagă fierbea pe dedesubt, prin văzduh, pretutindeni, își căuta alte rosturi și sigur că elanul tineresc mă împinge și pe mine către un grup sau altul. Eu consider, de treizeci și ceva de ani încoace, de când am făcut cunoștință cu Miron Radu Paraschivescu, Geo Dumitrescu, cu Ștefan Popescu de pildă, că am avut un mare noroc în viață; adolescent zburdalnic, nonconformist, supărat pe toate, pe toată lumea, deci cu o înclinație, cu o vocație a protestului, a răzmeriței, dacă n-aș fi avut norocul să nimeresc din capul locului lângă asemenea oameni, alături de care să-mi canalizez protestul spre un ideal valabil în istorie, poate, cine știe, lipsit de minte, de înțelepciune, cum e orice tânăr la asemenea vârstă, aș fi putut – într-un proces istoric mai larg – să devin, eu însumi, ca să vă spun așa, dușmanul meu, căci devenind dușmanul oamenilor, căci eventual ajungind alături de cei care ucideau oameni, aș fi ucis oa-

meni, m-aș fi ucis pe mine, mi-aș fi ucis destinul. 30—40 de ani încoace au demonstrat că foarte mulți tineri de bună credință au fost niște victime ale acelor vremuri și mai târziu au putut să devină oameni întregi, adevărați, iar alții să se piardă încă de atunci sau puțin mai târziu. E deci un mare noroc pentru mine, întotdeauna, până în clipa morții mele, că din capul locului am putut trăi lângă umărul lui Miron Radu Paraschivescu. Eram, cum spuneam, tineri de tot. Începuturile acestei grupări, Albatros, au pornit din dorința de a polemiza, de a interveni public, mai exact vizavi de actele unor studenți, unor tineri ca și noi la vârstă, care erau victimele legionarismului spre exemplu. Așa s-au născut primele noastre idei polemice cu aceia și cu ideologia lor mai ales. Cele mai ascuțite rânduri, în Albatros, atâta cât au putut să apară le-a scris Geo Dumitrescu, semnate fie Felix Anadarn, fie Geo Dumitrescu, fie Ioan Călimar, lucruri pe care poate că le știți, dar ele erau scrise și în numele și cu consimțământul irevocabil al nostru, al tuturor. Cel puțin prin faptul că, acolo, pe pagina întâi, lângă titlul revistei Albatros, într-un chenar, cu titlul Grup, eram toți trecuți. Deci, semnând nominal, deveneam o sumă, un nume colectiv indiferent cine semna articolul din pagina 3 sau 4. Aici a fost și o doză de frondă care stă bine unui adolescent întotdeauna, dar dacă am reduce lucrurile numai la atâta ar fi inexact; ceea ce este esențial, și este bine, e că fronda noastră și nonconformismul nostru cu care ne-am născut ca absolut oricine, l-am putut canaliza sau ne-a fost canalizat într-o direcție politică adevărată, cinstită, umană, cum se spune astăzi progresistă. Așa am ajuns să nu mai devenim doar o grupare a câtorva studenți de bună credință și care ziceau: mă opun cutăruia pentru că incită la crimă în cazul X și atâta tot. Aveam să devenim conștiințe politice, deci oameni de acțiune și participanți la un proces al istoriei. Eu vă rog să rețineți de aici ideea unui grup, adică a unui număr mai mare de oameni și să nu rețineți deloc o inexactă dorință a mea de a mă evidenția pe mine. Repet, acesta a fost pentru mine un noroc. Poate nu e dialectic ce vă spun, sigur, dacă discutăm la bani mărunți datele acestei dialectici, ușor v-ar fi să-mi demonstrați că mă exprim greșit și că sunt mistic, dar, din recunoștință pentru M. R. Paraschivescu și pentru ceea ce am fost noi atunci, și pentru doza de justețe a faptelor noastre, mie îmi place să visez, dacă nu-mi permiteți să și cred, măcar în ceea ce mă privește, că a fost un noroc al meu. Deci devenind conștiințe politice, nu ne mai putem reduce la un protest în cazul X cum spuneam și participam din ce în ce mai intens la un protest din ce în ce generalizat. Așa a fost cu puțință sau asta a determinat mai ales actul cenzurii guvernului de atunci de a nu incrimina un singur ins din gruparea Albatros, ci de a incrimina întreaga grupare, printr-un comunicat semnat chiar de generalul Ion Antonescu, pe atunci nu se făcuse încă mareșal. În comunicatul acela, publicat în toată presa vremii, și prin care șeful statului interzicea o revistă, o grupare, pentru, cum spunea acolo, cu vorbele mele de azi dar ideea aceleia de atunci, pentru acte împotriva ordinii sociale respective, este clar că nu mai însemna o atitudine

vizavi de un singur individ, de un Geo Dumitrescu, un Corlaci, de un M.R.P., ci era o represiune la adresa unei grupări, grupare în sens istoric, nu clan, și în asta a stat, cred eu, frumusețea grupării noastre, frumusețea grupării de la Sibiu, Cercul literar, care și-a scos revista mai târziu, dar exista constituită, pe lângă Blaga în primul rând, încă din timpul războiului, aproape simultan cu a noastră. Frumusețea acestor grupări, ziceam, stă tocmai în faptul că nu s-au transformat în clan, în bisericuță, în... știu eu cum i se mai poate spune, ci au rămas grupări de atitudine, în primul rând de sinceritate, de colegialitate, de omenie. *Starea politică*: Am impresia că în fața generației mele, la un moment dat, istoria stătea ca un soi de redută din beton armat, adică materialul cel mai dur al epocii noastre. Problema, pentru omenire, se pune: rămânem în afara acestei redute și, paradoxal, fiind noi acei asediați de cel din afară, ori, pentru a salva idealurile, ideile, viața în ultimă analiză, trebuie să rupem pe undeva zidul acestei redute, să spargem asediul? Generația noastră a reușit în cele din urmă, cred eu, să spargă acest zid, să creeze o poartă de eliberare din afară înăuntru, adică din afara istoriei înăuntrul istoriei, adică din afara individului înăuntrul individului. Vine la rând generația dvs., datoria ei este să intre pe această poartă, să o facă din ce în ce mai largă și să ocupe cetatea. Ne întoarcem la ceea ce numeam paradoxul: să ocupe interiorul istoriei, să elibereze pe individ de vidul interior, umplându-l cu sine, pentru ca să se regăsească. Generația dvs. să nu mai fie compusă din indivizi ziși în nu știu ce literaturi alienați, în fond indivizi vidați istoricește. Nu putem înlocui vidul dinlăuntru fiecăruia, respectiv dinăuntru istoriei, decât noi înșine, cu nimic din afara noastră, acum aceasta este misiunea generației voastre care este, în responsabilitatea ei istorică, mult mai importantă și mai gravă. La noi a fost vorba despre un curaj, despre un sacrificiu, despre un asalt al nostru asupra noastră, lucruri care nu diminuează meritele generației, dar cu atât mai mari vor fi meritele generației dvs. pentru că ceea ce trebuie acum să ocupați impune personalitatea dvs. cu care să înlocuiți vidul istoric și vidul interior. Capodopere rezistă într-o artă sau alta, de milenii, când descoperim starea politică a autorului. Sigur că un act politic general, ca acela de exemplu al Eliberării României la 23 August 1944 trebuie să se reflecte cumva în artă, dar nu-l va putea realiza artistic acela care își impune să rămână la fapta politică. Suntem de aceea destul de săraci în privința acestui subiect să zicem, nu trebuie să ne menajăm, suntem destul de săraci, mai puțin săraci suntem ori sunt aceia, care, într-un fel sau altul, s-au oprit în arta lor la actul lui 23 August dar pe starea lor politică, nu pe faptul exogen politic. Cred că tocmai de aceea tinerii care am fost noi la Albatros, cei de la Sibiu, am mers de la începuturile noastre înspre idealul acesta de eliberare, politică, socială, intelectuală, spirituală, într-o vreme de fascism, de opresiune, de crimă, pentru că mama noastră, sau știu eu cine, de la naștere, ne binecuvântase cu starea politică, dacă m-aș implica aș putea să par puțin lipsit de modestie, să vin să spun, eu sunt născut nu făcut. Nu mă implic

din cauza aceasta. Dați-mi voie să spun că toți ceilalți, de la Tonegaru la Doinaș, de la Radu Stanca la Dimitrie Stelaru, de la Geo Dumitrescu la Ion Caration, de la Negoîtescu la Regman, ca să citez și clujeni și bucureșteni și sibieni deci un fenomen general, s-au născut, au venit de la mama lor, vă rog, nu într-un sens matern luați cuvântul, dar nici în sens demagogic de poporul lor, folclorizînd anapoda; de la sorgintea lor, de la rația sau de la suferința lor și a strămoșilor, de la speranțele lor și ale strămoșilor lor, de la idealuri au venit avînd în ei, în osul lor, în sufletul lor, starea politică, de fapt singura care poate duce la eliberare. *Generația – Punte*: Nu cred că o discuție se poate încheia fără să ne oprim cel puțin în intenție mai îndelung la actuala generație lirică a noastră, tocmai pentru că ea este realitatea noastră despre care vorbeam mai adineauri, sub alt aspect atunci. Vedeți dvs., nu știu, cred că prin '67, tot în «Tribuna», într-o discuție publicată, cu Petru Sfetcă, îmi spuneam părerea polemică în legătură cu acele voci care susțineau, și unele mai susțin și acum, că generația noastră e generația sacrificată, pe aici c cuvântul, fals după mine, eu spuneam în «Tribuna» atunci: Nu, nu este adevărat, generația noastră aș numi-o generația-frunte. Mai recent, în primăvara asta, într-un număr din «Echinoux», într-o discuție cu Ion Pop, reveneam asupra expresiei, spunînd, nu știu dacă am găsit-o pe cea mai adecvată, ideea mi-o mențin, iată, după ani, cred că adevărul acesta este, între cei ce ne-au precedat pe noi, nu mai vorbim de Eminescu – Blaga spunea odată că Eminescu este cupola poeziei românești iar noi, îi avea în vedere pe Blaga, pe Arghezi, pe Bacovia și pe Ion Barbu, suntem pilaștrii acestei cupole, o imagine fantastică, într-adevăr blagiană și atât de realistă încât te cutremuri de adevărul ei – deci nu de la Eminescu încoace, dar, să zicem, de la Blaga, Arghezi, Bacovia încoace și până la cei de azi, la Nichita Stănescu, la Marin Sorescu, la Adrian Păunescu, să mă ierte ceilalți, sunt destui, nu-mi vin repede în minte toți, a trebuit ca lumea lirică românească să treacă prin ceva, peste ceva, pe sub ceva și a trecut pe, n-aș zice peste, ar însemna că aș recunoaște că am fost anihilați, pe această punte care sunt: Caration, Stelaru, Geo Dumitrescu, Corlaci, Tonegaru, Doinaș și ceilalți. În sensul acesta zic suntem generația- punte, fără de care, dialectic, istoria literară nu trăiește în România la ora actuală. Îmi iau partea cea mai mică din această chestiune, să fim înțeleși, dar în totalitate suntem această generație-punte. Poate cuvântul potrivit îl va găsi altul, adevărul cred că este acesta. Vedeți, dvs., chiar din începuturile lui Nichita Stănescu, Marin Sorescu, și din poeziile de mai târziu ale lui Adrian Păunescu, nu numai cele de început, citindu-i, nu simțiți dvs. cum trec pe puntea asta, cum suntem și noi pe acolo pe undeva? Eu nu spun pastişă, eu nu spun imitație, eu nu spun – doamne iartă-mă – furt, eu spun influență cu toate că cine nu a fost influențat de un înaintaș cel puțin, acela nu este autentic el însuși, dar spun, nu bate un vânt pe acolo, printre cele două mari generații, a lui Blaga și a lui... alegeți pe care vreți dintre cei citați de mine adineauri, vântul ăsta nu poartă generația pe această punte, nu suntem

noi puntea? Criticii literari, ani și ani de zile, au ignorat această punte, repet, expresia este provizorie, unii au ignorat-o nedeliberat, nu au cunoscut realitățile, alții au încălcat-o deliberat. Ajungem acum la poezii din capătul celălalt al punții. Sunt mari poeți, Nichita Stănescu este un foarte mare poet cred eu, și să mă rezumați în acest context numai la Nichita Stănescu ca apreciere personală. Știu acești poeți că au trecut pe puntea aceasta dar, și cu sprijinul criticii, și mai ales cu sprijinul orgoliului propriu, ignoră la rândul lor această punte, dintr-o copilărie, lăsând la o parte faptul că într-o zi istoriografia literară dacă nu și istoria literară tot va face măcar mențiunea. Din copilărie, în sensul că, de ce să admit eu, de ce să recunosc eu că între mine și Blaga mai există ceva? [...] Pentru a ne demonstra continuitatea, noi trebuie să constatăm că puntea există, constatând, această realitate nu devine și mai frumoasă, istoria poeziei românești contemporane în ansamblul ei? Nu nominalizăm pentru Caraion, Corlaci, Geo Dumitrescu iată, de la era Blaga la, doresc, era Nichita Stănescu, a mai fost măcar o epocă dacă nu chiar o eră. Mulți din colegii mei de generație îmi vor lua iarăși în nume de rău modestia cu care zic acum epocă măcar, închipuindu-și că și ei sunt eră. Eu accept că sunt, ei, fără mine. Dar n-ar fi frumos să facem asta cu toții, nu ne-am iubi mai mult, starea noastră politică nu s-ar depărta și mai mult de calendare și de niște bătălii de sezon, și nu cumva, unindu-ne și noi, lucru care exclude minciuna, lovitura pe la spate, devenind cu toții în acest sens oameni politici, nu am întregi cu toții starea politică globală? Nu am reuși să impunem poate cu o eră mai devreme poezia românească contemporană, înțeleg cel puțin de la Blaga până azi, în Europa? Numai noi toți putem face asta în Europa. Nu protocoalele Uniunii Scriitorilor, care recomandă nu știu căror traducători liste de poeți pentru tradus, nu tipărirea reciprocă, bazată pe relații strict personale, de pildă eu aș fi prieten cu un poet italian, el m-ar traduce acolo și m-ar declara cel mai mare poet român în Italia, eu l-aș traduce aici și l-aș declara cel mai mare poet italian în România. Zic asta eu și nu mă refer la Dragoș Vrânceanu. Ce câștigăm prin asta? O glorie de câteva notițe, note, prin reviste și gata. Marin Sorescu a fost tradus în câteva țări cu câteva poezii, nici măcar substanțial, reprezentativ, dar tot în sensul acesta, și iată că Marin Sorescu pe care-l cunoaștem și noi și destui din Occident ca poet autentic, nu este cunoscut acolo, în Europa, la valoarea pe care noi cei de aici i-o știm. Cu atât mai mult Nichita Stănescu. Dacă mi-ați da voie l-aș aduce în discuție pe marele poet Dimitrie Stelaru, permanentul uitat din protocoale, nu fiindcă i-am fost eu cel mai bun prieten de când l-am cunoscut și până a murit, înaintea mea. Dar cred cu toată făptura mea că Stelaru e un mare poet, chiar dacă ar fi să exagerez, cred că după Blaga e cel mai mare dintre noi toți de azi. Când a murit anul trecut, mulți au început să scrie, unii îi atribuie și geniu acum, dar a fost el considerat ca făcând parte din puntea aceea, atâția și atâția ani? Nu, amintiți-vă, dacă cumva erați prea student pe atunci, luați colecțiile revistelor: nici vorbă de marele Dimitrie Stelaru în anii dogma-

tismului. *Situația poeziei românești în Europa, în lume*: De ce să nu fim mai cinstiți cu poezia românească, mai colegi între noi, mai drepți, chiar dacă e să ne scoatem noi pălăria în fața altuia? Și astfel să fim mai cinstiți cu Europa, cu națiunea noastră, făcând-o într-adevăr cunoscută din plin, într-o valoare autentică a poeziei contemporane, într-o Europă secătuită după mine, la ora aceasta, de poezie mare. După Quasimodo, după Sefferis, după Saint-John Perse, și încă vreo câțiva care parcă nu mai trăiesc nici unul dintre ei, Europa nu mai are astăzi poeți. În sensul major, nu discutăm altfel. Să nu mi-o luați în nume de rău, să nu credeți că sunt prea român, prea lipsit de modestie ca român atunci când spun România are astăzi poeți mari în Europa. Sunt convins că francezul ar fi încântat să ne cunoască, și italianul, și germanul, și englezul, și rusul, dar nu poate fi încântat dacă îl facem să se cunoască numai pe criterii de relații personale, de schimburi de bunuri materiale, mai mult sau mai puțin materiale, între o persoană și alta, între un protocol și alt protocol, între o listă și un traducător de ocazie, poate adesea chiar agramat, nu mai vorbesc de spiritul limbii românești pe care ar trebui să-l cunoască. Ce e de făcut în situația aceasta? Simplu s-ar putea răspunde la întrebare, dar n-are niciun rost să ne răspundem, răspunsul este și în mintea dvs. și în a mea și în a lui Nichita Stănescu și în a lui Lucian Blaga. N-ajunge să ne dăm răspunsuri între noi, trebuie într-adevăr să ne înțeleagă cineva, să ne ajute cineva în acest sens și atunci aş scoate cuvântul ajutor dintre ghilimele. Trebuie să fim reprezentați în străinătate de oameni de artă într-adevăr, ambasadele noastre, ambasadorii noștri lirici să nu mai fie doar niște funcționari oarecare, nu un funcționar cu problemele externe la Uniunea Scriitorilor din București poate face schimbul acesta, această corelație a relațiilor internaționale în plan liric. Blaga, Goga și alții, să luăm și pe Duiliu Zamfirescu, atunci când veneau în contact cu poeții europeni nu se rezumau la a face un schimb de traduceri între ei, eu știu bine, le-am citit viața, vorbeau și căutau să impună poezia națională. N-au reușit, era și normal să nu reușească în acele condiții ale istoriei, într-o Europă pe atunci măcinată de ideea ocupațiilor, ideea revanșelor, ideea reluării sau luării teritoriilor cutăruia sau cutăruia, într-o Europă în care Hitler își pregătea tunurile și omora oamenii, într-o Românie în care legionarii asasinau și își pregăteau puterea nu puteau să facă mai mult decât au făcut. Dar noi astăzi cum să nu putem mai mult, când statul dă atâția bani pentru aceste lucruri, de ce să n-avem grijă ca banii aceștia să fie folosiți într-adevăr pe valori și nu pe relații personale. Când, ca niciodată, și vă rog să mă credeți, poate sună chiar a demagogie, dar asta este adevărul, niciodată în istoria României n-au existat asemenea arbori de acorduri culturale cu toate țările, în orice caz cu majoritatea țărilor din Europa, în care o țară ne publică pe bază de reciprocitate ce vrem noi, de ce să nu vrem noi să dăm ce-i mai bun? Nu fac prin această declarație un deserviciu țării și poeziei noastre contemporane, sunt convins că fac un serviciu sau încerc să contribui la ameliorarea prezenței noastre lirice în Europa, repet, după

mine aproape secătuită astăzi de poezie adevărată; dincolo de cei citați și de încă vreo cițiva nici Franța nu are astăzi mari poeți, Anglia avea un val cândva acum vreo zece ani, a trecut, s-a epuizat fantastic de repede, necrezut de repede, iar noi venim, noi venim, de sute de ani pregătim o explozie, subterană sau în frunzele copacilor, în păduri, în munți, în mare, și acum în aceste momente pe care le tot pritocește revoluția aceasta, explozia se produce; avem zeci de impostori, debutanți sau tipăriți a treia oară, dar avem cel puțin zece mari poeți de talie europeană azi. Și n-avem suflet să intrăm cu ei în Europa. Dacă am ști să-i ducem în Europa și dacă noi am avea acest suflet cu care să-i transportăm în Europa sunt convins că Europa ne-ar da cel puțin încă o uzină de construit mașini-unelte, fără dolari, mă înțelegi?”. ■ George Munteanu descoperă *Constanțe ale gazetăriei eminesciene*: „Este exact ce trebuie reținut, ca punct de plecare, în mult controversata chestiune a situației poetului la «Timpul» și a raporturilor lui cu ideologia conservatoare. Eminescu nu venise la această gazetă latifundiaro-junimistă să adopte o ideologie preexistentă și s-o slujească, ci să-și aducă ideile, ale sale, să le dezvolte și să le impună prin intermediul unor pagini în care bătuse până atunci vântul sau improvizația. Dar despre toate acestea va fi vorba în a doua parte a articolului de față”. ■ Teodor Vârgolici scrie despre *Creatorul baladei fantastice*: „Cele mai izbutite și mai valoroase sunt, fără îndoială, baladele fantastice de factură macabră. Dimitrie Bolintineanu se înscrie în istoria literaturii române ca adevăratul creator al acestui gen de poezie”. □ Liviu Grănescu meditează la *D. Bolintineanu și vocația călătoriei*: „Înscrise în tradiția preromantismului, *Călătoriile lui Bolintineanu* semnifică nu numai revelația unui peisaj insolit, ci și o descoperire de sine, prin proiectare unei viziuni și a unor disponibilități afective specifice spiritualității pașoptiste. Ele au contribuit la crearea atmosferei poetice pentru debutul lui Eminescu, au prefigurat prin varietatea preocupărilor... pe N. Iorga, iar prin figurația livrescă de factură clasică, pe C. Hogaș”. □ Tot despre *D. Bolintineanu în conștiința Transilvaniei* scrie și Bucur Țincu: „D. Bolintineanu, de la a cărui moarte se împlinesc la 20 august 100 de ani, a fost unul dintre cei mai populari și mai iubiți poeți în Transilvania, în a doua jumătate a secolului trecut”.

18 august

- [„Scânteia”, nr. 9243] Mihai Beniuc semnează *Scriitorul – mereu aproape de realitatea socialistă*: „Documentele de partid ale Plenarei din 3-5 noiembrie 1971, ale recenteii Conferințe Naționale au insistat cu toată claritatea asupra necesității accelerării procesului de transformare a conștiinței oamenilor, a întregului popor, în sensul de a răspunde deplin sarcinilor făuririi socialismului multilateral dezvoltat. Tocmai aici creația artistică și în primul rând literatura trebuie să intre în linia de foc. [...] Nu e vorba de a da curaj ori a îndemna la treabă, ci de a vedea și ia face pe alții să vadă că eforturile gigantice și marile sacrificii din ultimul sfert de secol n-au lăsat urme minore, ci au

schimbat fața țării, și nu epidermic, ci în toată ființa ei. Îndeosebi tineretul e cu totul altceva decât era altădată. E un tineret care știe să pună probleme și e capabil să le rezolve, un tineret care nu-și menajează eforturile. Îl văd la cursuri, la examene, la întâlnirile cu cititorii, în fabrici și uzine. Știu că există și unele uscături prin această pădure tânără. Scriitorul este chemat însă a studia toată pădurea – el care prin firea lui nu se teme că-i vor cădea copacii în cap. Că doar de aceea este scriitor, să fie curajos. Iar noul cere curaj”.

● **[„Contemporanul”, nr. 34]** N. F. Ignat semnalează apariția cărții lui Carlos Fuentes: *Moartea lui Artemio Cruz*: „Apărut în anul 1964, romanul *Moartea lui Artemio Cruz*, poate cartea cea mai ambițioasă a scriitorului, reprezintă, dincolo de inovația tehnică, o reflectare profundă a realității sociale ale Mexicului contemporan”. ■ Edgar Papu reflectează la *Cutezanța de a gândi*: „Anul acesta au apărut două cărți de Paul Anghel, *Convorbiri culturale* și *Efemeride*. De fapt, și ultima lucrare tot niște convorbiri cu noi, cititorii, cuprinde. Paul Anghel este un companion încântător, mereu viu, pasionat, inteligent, civilizat, unul din rarii oameni cu care ai dori să-ți petreci continuu într-o veșnică sărbătoare a ideilor, clipele scurtei noastre vieți”. ■ Cartea lui Virgil Duda, *Anchetatorul apatic* este recenzată de Laurențiu Ulici: „Bine scris, descoperind un analist remarcabil, romanul lui Virgil Duda face retrografia eșecului, de la pretext la consecințe, la trei dintre cele mai importante nivele ale activității individului social. Lasă parțial deschise câteva întrebări. De ce toate acestea, de ce acest deplorabil eșec, ce-l determină, care sunt cauzele lui profunde și nu pretextele, – iată o întrebare pe care mi-o pun și la care cititorii de mai târziu ai cărții vor avea, desigur, voinicia de a răspunde”. ■ De studiul lui F. Fanache, *Poezia lui Mihai Beniuc*, se ocupă D. Micu: „O monografie Mihai Beniuc devenise nu numai posibilă, dar direct necesară, fiind vorba de un scriitor care a străbătut cinci decenii de activitate, afirmându-se – inegal – în toate genurile tipărind aproximativ 40 de volume de versuri. Cartea lui Vasile Fanache nu îmbrățișează întreagă această literatură, ci se concentrează doar asupra poeziei – aspectul major pe care îl urmărește cronologic și tematic”.

● **[„Cronica”, nr. 33]** Rubrica *Meridiane lirice* propune o serie de poeți străini și de traducători români: Agostinho Neto și Miguel Asturias (tălmăciți de Val Condurache), Veselin Chancev și Rafal Wojczek (traduși de Nicolae Nicoară), Michel Cahour și Ugo Fasolo (în românește de Emil Nicolae), Wolfgang Muller (D. Marian), Vesna Parun (George Bulic), Evgheni Evtuşenko, transpus în română de Ioanid Romanescu și Andreas Rados. □ Rubrica *Verb*, cu un *Apogeu al verii* de Andi Andrieș. □ Versuri de Emil Nicolae, George Chirilă, Paul Balahur, Corneliu Popel. □ *Sentimentul capodoperei* de Vasile Nicorovici, fragmente din viitorul volum *Porți pentru eternitate*. □ Un eseu filosofic despre „polii de esență umană ai Infinitului”, *Coloana și Fântâna*, semnează Vasile Constantinescu. □ O întoarcere la Rabelais, Shakespeare,

Balzac sau Beckett, în *Rațiunea de a fi a personajului literar* de Al. I. Friduș. □ Proză de Ion Puha, *Băiatul meu drag...* □ Recenzii de Emil Nicolae, *Reculegeri în nemurirea ta* de Camil Baltazar, „un florilegiu din poeziile de dragoste apărute în 14 cărți din 1923 până în 1972”, și Dan Mutașcu, despre Dim. Rachici, *Căldura pământului*, „caligrafii lirice corecte... dar inegale ca stil.” □ Tot o cronică literară despre Horia Zilieru și volumul său de versuri din 1972, *Nunțile efemere*, „redescoperind poezia în sectoare uitate”, semnează Al. Andriescu. □ Constantin Ciopraga duce mai departe serialul sau de filiații și diferențe dintre scriitorii români și cei străini în *Modele și sinteză*. □ Despre *Spiritualitatea românească la marile răscruci* (de vreme/ ale Istoriei), Nicolae Barbu. □ Petru Ursache discută *Statutul esteticii*. ■ Ion Pascadi, în *Speculație sau analiză*, semnează un preludiv la al VII-lea Congres internațional de Estetică, ce va avea loc la București, vizând *dinamica evoluției științei*: „O manifestare de amploarea celui de al VII-lea Congres Internațional de estetică ce va avea loc la București depășește cadrul uneori limitat în loc și timp al unei țări, oferind o panoramă dintre cele mai interesante... Funcționează din păcate în practică o anumită antinomie, cea care opune atât speculația cât și analiza... unei critici spontane, intuitive, impresioniste, care nici nu divaghează în afara subiectului și care nu încearcă să cântărească *farmaceutic* arta, ceea ce este de altfel cu neputință. E adevărat, o asemenea critică are meritele și virtuțile ei, putând ajunge la rezultate de neatins pe alte căi, dar ar fi eronat să ignorăm substratul ei filosofic-estetic, fundamentele ei teoretice, implicite. Același este cazul și al istoricilor literaturii și artei care fără a fi întotdeauna esteticieni (ba uneori ferindu-se cu ironie sau teamă de o astfel de acuzație) gândesc în virtutea unui program estetic și formulează apoi nu de puține ori concepte sau principii de largă circulație în estetica filosofică (oricât de mult s-a discutat în contradictoriu despre cazurile unor H. Sanielevici, Paul Zarifopol sau G. Călinescu, este evident că ei nu pot fi scoși din istoria gândirii estetice românești)”.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 89] Eugen Barbu ajunge în serialul *Gloria victis* la episodul *Poveștii vorbii* de Anton Pann. □ Un grupaj de 9 poeme de Virgil Teodorescu, sub titlul *Litere mici*. □ E. Manu comentează studiul dedicat de Victoria Ana Tăușan lui Ion Pillat (urmat și de o antologie), în colecția *Contemporanul nostru* a Editurii Albatros. ■ Dinu Săraru remarcă *O lăudabilă inițiativă*, a Editurii Eminescu: lansarea colecțiilor *Rampa* și *Masca*, dedicate teatrului, în debutul primeia fiind publicat Paul Everac cu marele său succes de Teatru TV, *Zestrea*, iar pentru începutul celei de-a doua colecții fiind în pregătire volume de A. Baranga, Ilie Păunescu, Radu Popescu, încât, peste ani, colecția *Masca* să reprezinte „ceea ce azi, pentru noi, reprezintă cartea lui G. M. Zamfirescu, *Mărturii în contemporaneitate*”. Fiecare stagiune se va bucura, totodată, așa cum proiectează Editura Eminescu, de o *Antologie a anului teatral* (însușind cele mai reprezentative piese autohtone).

19 august

• [„Munca”, nr. 7701] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Ioan Chiraș, Miron Țic. □ Cu titlul *Pământ al „Mioriței”*, Ioan Nica anunță publicarea unui „grupaj din poeziile primite de la membrii cercurilor literar-artistice ale sindicatelor - oameni ai muncii de cele mai felurite profesii, din toate unghiurile țării - care, dincolo de preocupările cotidiene în uzine și fabrici, pe șantierele de construcții sau în laboratoare, dedică timp din timpul lor liber trudei nobile a versurilor”. □ În *Agenda cotidiană* revista publică, cu titlul *Contemporaneitatea lui Ovidiu*, un microinterviu cu Grigore Tănăsescu.

• [„România liberă”, nr. 8654] Împlinindu-se *O sută de ani de la moartea lui Dimitrie Bolintineanu*, Theodor Vârgolici accentuează importantul rol jucat în sfera culturală de către „adevăratul creator al baladei noastre fantastice”, punctând că „a introdus în literatura română de la mijlocul secolului al XIX-lea un nou univers tematic, o nouă problematică, printr-o viziune personală, de o pregnantă originalitate.”

• [„Flacăra”, nr. 34] În cadrul unei anchete realizate de Paul Anghel, cu titlul *Gândul și faptele noastre - Patriei*, se publică un material semnat de Al. Hanță și intitulat *Avem datoria de a educa tineretul în spiritul dragostei de patrie, al respectului pentru valorile sale materiale și spirituale*, accentul fiind pus pe importanța studiului limbii și literaturii române. □ În *Literare*, Traian Stoica prezintă volumul lui Aurel Rău, *Trei poeți* (Dacia) ce conține trei studii despre Perse, Machado și Kavafis. ■ În *Memento*, Carte se publică o tabletă aniversară dedicată lui Marin Preda la împlinirea vârstei de 50 de ani, fiind citate o serie de aprecieri făcute cu acest prilej de diverși critici și scriitori. De exemplu, E. Simon afirmă: „sărbătoritul este poate cel mai important scriitor pe care l-a dat literatura română, în domeniul romanului, după Rebreanu și Camil Petrescu; un scriitor de talie europeană, una dintre cele mai lucide conștiințe artistice ale contemporaneității”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, apar note despre piesele *Nu vă jucați cu...oltencele* de Gh. Vlad (Teatrul de dramă și comedie - Constanța), *Pungața cu doi bani*, „dramatizare de I. Gheliuc și I. Agachi după Ion Creangă” (Teatrul de păpuși din Iași), *Despot Vodă* de V. Alecsandri (Teatrul „Bacovia” Bacău).

• [„Luceafărul”, nr. 34] Georgeta Horodincă, scriind *În perspectiva istoriei*, realizează o panoramă a veacului actual: „În secolul nostru, întâmplările au devenit într-adevăr mai mari decât oamenii; martorul care este scriitorului, nu de puține ori se simte intimidat, copleșit, depășit de proporțiile evenimentelor. Viața îi dă mereu impresia că va face să plesnească învelișul literar ca o coajă de fruct prea copt, ca o hăinuță de copil cu care scriitorul se încăpățânează să îmbrace trupul devenit, pe nesimțite uriaș, al evenimentului actual.” ■ Articolul *Presa comunistă* celebrează Ziua presei, precum și cei 41 de ani

de existență ai „Scînteii”: „De la un anume prag în sus, ziaristica și literatura propriu-zisă, se confundă [...] am putea spune că ziaristul este dublat de un scriitor care se ignoră, devotat obiectivității imediate, în timp ce prozatorul este secondat îndeaproape de un ziarist activ, cenzurat însă întotdeauna cu ironică dar cât de caldă simpatie”. ■ Ileana Vrancea, prin *Scurtă cronică a unei epoci apropiate*, aduce din nou în vedere problematica „Scînteii”: „Orientarea criticii literare exercitate de scriitorii comuniști în primii ani de după 1944, ponderea acordată atunci de partidul comunist acestei orientări, prin promovarea ei în paginile ziarului „Scînteia” dovedesc pe deplin că în acei ani de după eliberare, acești scriitori și publiciști nu erau nici lipsiți de pregătire, nici confuzi, așa cum susțin unii critici astăzi și nici nu dovedeau o predilecție anume pentru erori vulgarizatoare și lovituri greșit îndreptate”. ■ Odată cu centenarul, Dimitrie Bolintineanu ocupă un rol central în acest număr al publicației. Virgil Teodorescu scrie despre el în *Copil dezmiardat al națiunii*, preluând sintagma utilizată de Mihai Eminescu: „Această viziune romantică a sentimentelor, dominată în celebrele sale *Legende istorice*, și, am putea spune, în desfășurarea întregii sale opere poetice, este dublată de pasiunea unui spirit meditativ și de forța unui talent care, înscriindu-se în marea voltă a progresului uman, își află fundamentul mijloacelor de expresie în incandescentul tezaur colectiv al națiunii, de unde, ca orice veritabil artist, năzuiește și izbutește să smulgă o flacără care, de-a lungul vremii, îi aparține”. ■ Florin Manolescu, în *Valoarea orologiilor*, are în vedere primele romane românești, *Manoil* și *Elena*: „Un romancier care continuă să pună probleme este un romancier actual și, împotriva tuturor aparențelor, Bolintineanu trebuie considerat în această categorie. Proza lui poate fi naivă, personajele sale pot fi schematice și sentimentale până la exces și, cu toate acestea, interesul pentru ele rămâne în vigoare.” ■ Leonid Dimov în *Sinteza om – operă* își exprimă regretele referitoare la creația acestuia: „Bolintineanu intuiește relația flagrantă dintre libertate și necesitate, el își dă seama că gradul ridicat de civilizație impune o libertate anume [...] Și totuși, nu ne putem înăbuși regretul că un poet atât de mare ca Bolintineanu n-a știut să instituie în creația sa o zonă de armonie între imboldul social și perfecțiunea poetică”. ■ Dan Cristea, în *Fructele exilului*, scrie despre trăirile asociate călătoriei: „Bolintineanu înțelege călătoria ca pe o legănare de valuri, ca pe o senzație a libertății interioare, și nu întâmplător marea îi dă mereu sentimentul eliberării. [...] autorul pare bântuit de grozave fantasme, ducând cu sine senzația distrugerii și a morții”. ■ La rubrica *Jurnal de lectură*, Mircea Iorgulescu are în vedere titluri precum *La porțile Severinului*, de Ion Grecea: „Nuvelele și mai ales romanele lui se remarcă prin sigura stăpânire a principiilor arhitectonice esențiale, aplicate cu justete și îndemânare în limitele genului propriu... *La porțile Severinului* este una dintre cărțile în care evenimentul crucial al insurecției armate antifasciste capătă atributele și forța unei realități literare”. ■ Recenzază volumul lui Alexandru Jar, *Eu, Consue-*

la! „Poet, mai întâi, autor de versuri greoi grandilocvente, prozator specializat în compuneri care astăzi nu mai prezintă decât un pur interes documentar prin faptul integrării într-o arie de șabloane caracteristice pentru definirea unui profil de orientare literară (spectaculosul exterior), el este în romanul pamflet *Eu, Consuela!* un distrugător sarcastic al clișeeilor pe care însuși le utilizase [...] romanul lui Alexandru Jar cade însă uneori în caricatură facilă, iar construcția este deficitară”. □ Creația lirică a lui Francisc Păcurariu, adunată în *Ocean simplu*, este receptată astfel: „Poezia lui Francisc Păcurariu este caracteristică pentru autorii a căror atitudine lirică traduce o reverie a intelectului; cu subtilitate evidentă în expresia bogat ornamentată, ei prefac în poezie termenii abstracți ai unui act reflexiv, interesul estetic fiind determinat de finețea și eleganța înscenărilor”. ■ Nicolae Ciobanu, prin rubrica *Cronica literară*, are în vedere volumul lui Ion Gheorghe, *Poeme*, apărut la Albatros, în colecția *Cele mai frumoase poezii*, din 1972: „Ești înclinat să ignori sursele din care provin piesele ce îi alcătuiesc sumarul și să-l receptezi ca pe un tot indivizibil, din interiorul căruia își desfășoară cântarea una dintre cele mai originale voci lirice din câte are poezia românească a ultimilor 10-15 ani.” La adresa poetului, are cuvinte de laudă: „Ion Gheorghe e un poet dăruit cu vocația de a percepe cu înfiorată detașare fascinantul spectacol al existenței apelând la unghiul deschis de substraturile mitice pe care ea însăși, această existență și le plăsmuiește într-un mod aparent spontan”. ■ Nicolae Balotă, în *Metaforica eminesciană*, aduce în discuție lucrarea lui Ion Dumitrescu: „Ion Dumitrescu alege o zonă privilegiată a metaforei eminesciene, aceea a mării, studiind, în lucrarea sa, pe rând, marea ca scenă alegorică a istoriei, ca metaforă a zbaterii zadarnice, ca metaforă a vieții, oglindă a omului aspirând spre ideal, metaforă a spațiilor morții, a eternității, a infinitului și a voinței metafizice.; este o lucrare bine nutrită prin solida erudiție a autorului ei și mai ales prin pătrunderea subtilă, efectuată con amore, a arcanelor unei lirici inepuizabile.” ■ Apare un interviu cu Beke György, în românește de Gelu Pateanu, cel care a tradus nulele de D. R. Popescu, Sorin Titel, Vasile Rebreanu, Baconsky, C. Țoiu, Ion Băieșu; drame de Romulus Vulpescu, Mihail Sebastian, Gheorghe Astaloș; romane de Mihai Beniuc (*Povestea unui om de rând*) și Petru Popescu, odată cu redactarea *Lexiconului Literaturii Universale*: „Voiam o imagine asupra întregii literaturi române, de la începuturi până în zilele noastre.” Acesta își exprimă preferințele literare asupra operelor românești, atât în versuri, cât și proză: „Dintre toți, cel mai drag îmi este Lucian Blaga (poeti). [...] Dintre prozatori îmi place George Călinescu și Camil Petrescu. Operele lor sunt semnificative pentru sensibilitatea și spiritualitatea românească. Cartea mea preferată din literatura română este, totuși, o capodoperă ciudată: romanul *Craii de Curtea-Veche* de Mateiu Caragiale”. ■ Este anunțat cel de-Al VII-lea Congres internațional de estetică, care are loc în țara noastră. Zoe Dumitrescu – Bușulenga scrie despre *Puterile nevănuite ale artei*: „Și esteticienii noștri care

așteaptă Congresul ca pe un prilej de confruntare, cred în puterile nebănuite ale artei de a însoți societatea umană în toate ipostazele ei, cum cred în forțele explicative și integrative, sintetice ale esteticii înălțate pe dantele noului umanism spre care aspirăm”. □ N. Tertulian, în *Critică și filosofie*, discută problematica împletirii filosofiei cu estetica, propunând o comparație între studiile lui Benedetto Croce și Georg Lukács: „multe dintre antinomiile tradiționale ale esteticii își găsesc dezlegarea într-un ideal tertium datur”.

20 august

- [„România liberă”, nr. 8655] La centenarul nașterii, Victor Vișinescu îi consacră lui Raicu Ionescu-Rion articolul intitulat *Critic literar militant*, considerându-l „un omagiu adus acestei figuri luminoase de pionier devotat idealurilor și ideilor marxiste, triumfului istoriei și criticii literare științifice românești, literaturii socialiste și revoluționare de la finele secolului al XIX-lea”.

- [„Scânteia”, nr. 9245] Cezar Baltag scrie despre *Unitatea dintre partid și popor izvorul forței și înfăptuirilor noastre*: „Avântul în marea întrecere socialistă care se desfășoară azi în România, în scopul realizării cincinalului înainte de termen, este un reflex admirabil al acestei puternice unități. Poporul român are sentimentul plinar, are certitudinea că aceste fabrici noi, aceste șantiere pline de mișcare, aceste ogoare generoase îi aparțin pe deplin. Țara a fost adusă la o mare înflorire și prestigiul ei în lume este, astăzi, înalt. La aproape trei decenii de la marele act insurecțional care a deschis drumul socialismului, poporul urmează cu o încredere mai deplină decât oricând partidul său comunist”. ■ Aurel Martin comemorează *Centenarul înflăcăratului poet patriot Dimitrie Bolintineanu*: „Prin modestia lui proverbială și, cu deosebire, prin fermitatea sa morală, Bolintineanu a ocolit compromisul. Deși, ipotetic, i-ar fi înlesnit, în ultimii ani de viață, o situație măcar economic mai puțin dramatică. Numai că el a rămas un visător și un inadapabil. Poet, cum de altminteri, trăiește și în conștiința posterității”.

- [„Glasul Patriei”, nr. 23] Citim versuri semnate de: Demostene Botez (*Vestitorii*), Virgil Teodorescu (*E-aproape depărtarea*), Virgil Carianopol (*Patriei*), Ion Socol (*La temelia țării*), Marin Călin (*Pentru pasărea măiastră*). ■ Virgil Căndea semnează *Sărbătoare a demnității naționale*: „Simbol al Eliberării României, moment de răspântie în istoria noastră contemporană, sărbătoare a vitejiei și demnității naționale, ziua de 23 August dobândește necontenit noi și majore semnificații, privită de pe treptele înalte pe care an cu an le suim. [...] Poporul nostru a pășit pe calea făuririi societății socialiste multilaterale dezvoltate. La Conferința Națională a fost înfățișat, dezbătut și adoptat mărețul program de înfăptuire care în câteva cincinale va așeza România între statele dezvoltate ale lumii. Energiile creatoare ale întregii națiuni s-au și mobilizat, entuziaste, pentru înfăptuirea acestui program istoric. În această atmos-

feră de înalt entuziasm sărbătorim anul acesta ziua de 23 August. La bucuria și emoția biruinței de atunci se adaugă acum bucuria și mândria înfăptuirilor de azi”. ■ Mihai Beniuc scrie despre *Omul nou*: „Omul nou e acela care prin simțul datoriei și prin capacitatea sa de pricepere și inițiativă salvgardează cu orice risc interesele cauzei în care crede, conștient că prin actele și faptele sale aduce o contribuție aditivă la ceea ce se înscrie pe orbita idealului suprem al epocii sale. Om nou în acest sens poți fi pe șantier, în uzină, în laborator, pe ogoare, la catedră sau contribuind la extirparea a tot ceea ce dăunează noii orânduiri și la bunăstarea obștească și individuală, pe plan material și spiritual. Un astfel de om nou, care străvede prin obstacole și simte ritmul valorilor vieții timpului în care trăiește, nu poate fi decât liber în conștiința sa. Iar socialismul, în idealurile sale, s-a dovedit un drum al acestei libertăți”. ■ Ion Frunzetti publică tableta *Ion Țuculescu*, comemorând zece ani de la moartea pictorului. ■ Radu Gyr, în *Un îndrăgostit de natura autohtonă*, scrie despre Ionel Pop, notând apariția a două volume *De la urs la pânțăruș* și *Îmi aduc aminte*, apărute la editura Dacia: „Fie că ne pofteste să-l urmărim la pescuit de păstrăvi, la pândă de urși cocoși de munte, fie că ne cheamă să asistăm la încăierarea cerbilor mânioși, Ionel Pop nu obosește să ne atragă în surprinzătoarele lui povestiri, pline de frăgezime”.

21 august

• [„*Albina*”, nr. 34] Pentru a putea întâmpina cum se cuvine ziua de 23 august, revista tipărește în mod excepțional acest număr în ziua de luni, 21 august, în loc de obișnuita apariție de joi. □ Pe prima pagină, un sonet de Romulus Vulpescu, care debutează cu versul „Sunt mândru că respir în România”, o reproducere după lucrarea *Descătușarea* de Boris Caragea și tableta săptămânală a lui Ion Bănuță, intitulată *În soare*, închinată zilei de 23 August. □ Folclor nou din satele țării (*Cântec de August*, *Să cânte țara*, *Ca floarea e viața noastră*, *Are viața zori frumoși* etc.).

22 august

• [„*Munca*”, nr. 7703] □ Pe prima pagină se publică o poezie intitulată *23 august*, semnată de Vasile Mocanu.

• [„*Scânteia*”, nr. 9247] Citim informația *Cu privire la participarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la întâlnirea prietenească a conducătorilor partidelor comuniste și muncitorești din unele țări socialiste și la convorbirile dintre tovarășii Nicolae Ceaușescu și Leonid Brejnev*. ■ Pe prima pagină apare *Slăvită zi, 23 August!*: „Sărbătorim a douăzeci și opta aniversare a celui August fierbinte într-un moment deosebit al istoriei noastre naționale. Este anul când în viața patriei a avut loc un eveniment de profundă însemnătate pentru viitoarea sa dezvoltare – Conferința Națională a partidului. Este anul când întregul popor se pregătește pentru o memorabilă aniversare – împlinirea

unui sfert de veac de la proclamarea republicii”. □ Și Titus Popovici comemo-rează 23 August cu textul *Legitimitatea marelui act istoric*: „În ziua aceea fi-erbinte și de neuitat, Partidul Comunist Român s-a dovedit în fapt – politic, organizatoric, tactic – depozitarul tradiției de unitate, realizatorul mării vocații socialiste a poporului român”. □ Citim și versuri: fragmente din *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie* de Mihail Eminescu, *Triptic la stema țării* de Negoită Irimie, *Străbuna vatră* de Ion Segărceanu, *De-aș fi venit drumeț...* de Franz Johannes Bulhardt, *Partidului* de Florentin Popescu. □ De la corespondenții ziarului aflăm despre *Manifestări cultural-artistice în cinstea mării sărbători* organizate la Bacău, Cluj, Bacău, Hunedoara, Mureș.

23 august

• [„Scânteia”, nr. 9248] De sărbătoarea națională citim despre *Adunarea festivă cu prilejul celei de-a XXVIII-a aniversări a eliberării României de sub jugul fascist*.

• [„Orizont”, nr. 17] Număr jubiliar dedicat zilei Eliberării de sub jugul fascist. Poezie patriotică de Camil Baltazar pe prima pagină: „Pe grui se-nalță, fremătând, molidul./ Privighetoarea trilu-și suie-n ulmi./ Văd clar și-aud și simt înalt, partidul./ În toate frumusețile pe culmi.” ■ Cărțile reținute de re-cenzenți, la rubrica „lector”, sunt tot trei și anume: Lazăr Angela scrie despre proza umoristică a lui Teodor Mazilu – *Pâinea la loc fix* (Albatros, 1972); Ro-dica Iacob abordează cartea de teorie a lui Matei Călinescu, *Conceptul modern de poezie* (Eminescu, 1972), iar Constantin Vintilescu se oprește asupra lui Ion I. Mioc, *Epigrame* (Litera, 1972). ■ Eugen Dorcescu se simte atras de univer-sul sonetelor lui Victor Eftimiu în care nu găsește „nimic tulbure, nimic cețos”. ■ Din nou Traian Vuia este adus în centrul atenției publicului printr-un inter-viu realizat de N. Țirioi cu inginerul în aeronautica, Nicolae Ivan. ■ La rubri-ca „orizont artistic”, apare o interesantă traducere a lui Dușan Petrovici din Mihail Bahtin – *Particularitățile limbajului artistic*. ■ Proză de Lazăr Ceres-cu, *Robii dreptății*. ■ Spațiul poetic este împărțit între vechea gardă (Hara-lambie Țugui și Dim. Rachici) și noii (și mai tinerii) poeți (Marius C. Nica, Doina Maria Păsculescu, Dinu Marcel). ■ Simion Dănilă împărtășește memo-rii de călătorie în câteva *Note londoneze sau despre tipul Hyde Park de demo-crație capitalistă*, ocazie nimerită pentru a dezvălui (tendențios) deosebirile de esență între cele două democrații, cea socialistă și cea capitalistă și încheind pios-ilar notele de călătorie: „Și m-am dus atunci în Highgate Cemetery și m-am închinat la mormântul lui Marx”.

• [„Viața studentească”, Nr. 29-30] *De 28 de ori August* – Dan Fruntela-tă. □ Un grupaj despre *Reportajul românesc – un mesaj al realității*. Semnea-ză: Paul Anghel, *Condiția reportajului – adevărul*; Al. I. Ghilia, *Reflecții pe marginea unui manuscris pierdut*; Petre Dragu, *Reportajul este atunci când...*; V. Nicorovici – *Școala realului sau A doua universitate*; Sânziana Pop – *În*

reportaj nu încapă neutralitate; Tudor Octavian – *Un gen de inventat: reportajul*. Cităm din Paul Anghel: „A împinge reportajul în literatură e un fals, o dovadă de neputință, teoretică și practică. De ce? Reportajul e un gen tributar realității, iar societățile care întorc spatele realității (deschis sau camuflat) nu cunosc reportajul, nu au cum să-l cultive, ele desființând apriori condiția *sine qua non* care naște genul... Nu se poate dezvolta în chip optim un gen literar care formulează, prin esența sa, o condiție de neîmplinit. Condiția de neîmplinit a reportajului este adevărul. Când acesta nu se poate formula pe deplin nu există reportaj. Există altceva, poem în proză, pastel, relatare oficială, imn, panegiric sau alte specii anexă, dar nu reportaj. Acesta nu-și justifică existența în sine (de aceea el ține doar întrucâtva de literatură), ci doar prin exteriorul existenței sale, prin capacitatea sa de a raporta (*to reported*), adică de a oglindi (*fotografia*) ceea ce e în afară...” Coordonatele ar fi următoarele: având un *trecut venerabil/ de preț* (Milescu, Golescu, Alecsandri, Ghica, Filimon, Hogaș), un *pisc modern care se învață la clasă* (Bogza, și, în context, întreaga pleiadă interbelică), un *prezent remarcabil/ pe cât de viguros pe atât de variat* (pe de o parte *maturii* – Anghel, Purcaru, Grigorescu, Cosașu, Mandric, Mazilu, Mirodan, Nicorovici; pe de alta *profesioniștii*, produși de excelentele școli ale „Scânteii”, „Flăcării”, „Scânteii tineretului”; în sfârșit, *noii veniți*, tineri și foarte tineri, activând în publicațiile amintite, sau la „Viața studentescă”, și, recent, la „Luceafărul” sau „Tribuna”; ca să nu mai vorbesc de ceea ce realizează, uneori foarte bine, Televiziunea și Radioul), reportajul românesc este o *treabă serioasă*, cu un *viitor de aur* (sunt date câteva exemple ale momentului, serialul lui Mihai Pelin în „Ramuri”; *explozia interviului* – Păunescu, Florin Mugur, Hinoveanu; *resurecția eseului*, „ilustrată tulburător de Marin Preda, Titus Popovici sau Eugen Barbu, cu al său recent *Vae victis*, incursiune de fapt reportericească pe teritoriile spiritului balcanic.”) ■ La rubrica *Priveliști și sentimente* (titlu împrumutat de la volumul lui Geo Bogza) se conturează o stare general poetică a lui august – *pastelul*, cu versuri de Nicolae Dragoș, Grigore Hagiu, Gabriela Melinescu, Ov. Mureșan, I. Segărceanu, Violeta Zamfirescu, N. D. Frunteletă, Daniela Crăsnaru, M. F. Șandru etc. □ Reținem poemul lui Marin Sorescu, *Evoluție*, cu câteva versuri destul de subversive: „Am arat fără odihnă/ Începând încă de pe coperta istoriei... Acum ar cu mine însumi (Până aici am ajuns cu perfecțiunea uneltelor)/ Câmpul magnetic din jurul meu (Până aici am ajuns cu perfecționarea câmpului)...”. □ *Cronicarii noștri vă recomandă*: M. N. Rusu informează despre „surpriza” C. L. D. C. – ului, admirabilă instituție a difuzării cărților: la toate librăriile din țară – *Cărți la preț redus*, printre care Eugen Barbu – *Osânda soarelui*; Ion Gheorghe; Dimitrie Stelaru – *Nemoarte*; Paul Georgescu; Adrian Marino – *Opera lui Macedonski*; Andrei Băleanu – *Teatrul furiei și al violenței*; Cornel Regman – *Cărți, autori, tendințe* etc.

24 august

● [„Scânteia”, nr. 9249] Numărul ziarului vine cu informații *Sărbătorirea măreței noastre zile naționale 23 August*. Citim și amplul reportaj din capitală și din județele țării *Cinstire patriei socialiste, partidului conducător*.

● [„România literară”, nr. 35] Versuri semnează: Andrei Ciurunga (*Simplitate*), Traian Coșovei (*Cântec de țară*), Aurel Baranga (*8 fabule* intitulate: *Fabula carității; Fabulă zoologică; Fabulă piscicolă; Fabulă semantică; Fabulă filozofică; Fabulă biblică; Fabulă științifică; Fabulă sportivă*). □ Leonid Dimov traduce din lirica sovietică: Andrei Belii (*Melancolie*) și Andrei Voznesenski (*Crâng*). □ Sub titlul *Olimpianica* citim o notă semnată de Ioan Alexandru și *Pentru Theron Biruitor la întrecerea de care* de Pindar. □ Aurel Mihale semnează *Întrunirea zburătoare*. □ Citim *Misiunea Pajura* de I. T. Suceveanu, „fragment din volumul în pregătire *Jurnal de bord* care evocă lupta eroică a aviatorilor români începând cu insurecția armată de la 23 August 1944”. □ General Marcel Olteanu publică *Odiseea generalului Gerstenberg – episod din luptele pentru București (28 August 1944)* – . ■ Editorialul *23 August 1944 – 23 August 1972* este semnat R. I.: „Retrospectiva celor 28 de ani capătă noi indici de profil prin Congresul al IX-lea al Partidului, profil care-și instituie parametrii în noua Constituție a țării, în puternicul ritm de progres în toate sectoarele de activitate, în indicii de stimă și de prestigiu al României socialiste pe eșichierul internațional. Directivele Congresului al X-lea, pentru construirea societății socialiste multilateral dezvoltate, reprezintă marele salt calitativ prin care revoluția noastră își concretizează deplina-i maturitate, iluminând orizontul înaintării noastre impetuoase pe drumul civilizației și culturii la scara mondială a valorilor umane. În acest spirit, Conferința Națională a Partidului a constituit un veritabil forum al experienței revoluționare, dezbătând critic ce s-a înfăptuit și, totodată, proiectând științific liniile de dezvoltare pentru viitoarele două decenii. Niciodată conștiința posibilităților noastre reale de progres n-a fost mai vie, după cum niciodată, mai mult ca astăzi, avântul nostru de luminoasă perspectivă n-a fost mai stenic, mai încrezător”. ■ Zaharia Stancu semnează *Cu inimile pline de bucurie*: „Cred că nu este cazul să fac și anul acesta, cu prilejul lui 23 August, un bilanț al realizărilor. El a fost făcut științificește la recenta Conferință Națională a Partidului. Acolo s-au tras concluziile și tot acolo au fost luate hotărârile corespunzătoare. În urma acestor hotărâri avem certitudinea că cincinalul va fi împlinit înainte de termen, poate chiar cu mult. Avem, de aceea, certitudinea că tot ceea ce s-a prevăzut în vederea pregătirii unui viitor fericit pentru patria noastră și pentru poporul nostru se va realiza. La toate acestea putem ajunge prin muncă, – prin muncă și prin deplina încredere în partidul nostru Comunist și în Secretarul General al Partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, învățătorul și călăuzitorul nostru de toate zilele”. ■ Alexandru Simion publică *Trepte ale cunoașterii*: „A da naștere unor personaje autentice echivalează, într-un fel, cu

performanța de a te cunoaște realist și exact pe tine însuși, presupunând evident că gândirea și sensibilitatea ta fac front comun cu pulsul și existența țării tale, a omenirii în general. Să-ți descoperi deci punctele nevralgice, cheie ale existenței și în jurul lor să-ți organizezi forțele, să le desfășori în ordine de bătaie. Două astfel de obsesii, așa precum le văd cel puțin acum, mă urmăresc și nădăjduiesc să mă eliberez, prin cărți și personaje exprimând acest fond, fondul meu afectiv, de sub tirania lor. Mă refer la impulsurile morale, la realitatea social-psihologică, care au determinat, de-a lungul istoriei noastre, aderarea la mișcarea muncitorească a unor oameni pentru care ideologia comunistă s-a constituit în resursă existențială vitală”. ■ Tudor Ștefănescu scrie despre istoricul publicației «Fapta». ■ Șerban Cioculescu publică în *Breviar* textul *Ionel Pop își aduce aminte*, despre volumul *Îmi aduc aminte* de Ionel Pop, Editura Dacia. ■ Victor Atanasiu scrie despre „*Cartea nunții*”, romanul lui G. Călinescu: „*Cartea nunții*, operă, dincolo de carențe, cu merite deosebite, se poate preta la o analiză intrinsecă, iar ideea lui S. Damian că romanul ar trebui privit mai mult ca anticipare, oarecum timidă, a marilor creații epice ulterioare, se dovedește vulnerabilă”. ■ Mircea Anghelescu notează apariția volumului *Socialismul și cultura de masă* de C. Potîngă, Junimea: „Deși nu atinge direct sfera obișnuită a literaturii, o carte despre «cultura de masă», rolul și sarcinile ei în socialism, este de natură să intereseze în cel mai înalt grad pe orice om de literatură, și cu atât mai mult pe criticul literar. Realitatea este că orice critic sau istoric literar simte în chip indirect, poate, dar suficient de acut, faptul că scrie atât pentru public de specialitate, pentru care cuvântul nou este doar un element de raportare, o verificare, cât și pentru o mare categorie de cititori – pentru care opinia sa este, în bună măsură, o cale de acces, o explicație și o informație suplimentară necesară”. ■ Nicolae Manolescu, sub titlul *Jurnalul unui medic*, publică o cronică literară la *Jurnal la Morile de Vânt* de Caius Mihăilă, Ed. Eminescu, 1972: „*Jurnal la Morile de Vânt* este o carte interesantă, autentică și profundă în firescul ei. Într-un fel, ea comunică o experiență unică, irepetabilă. Ce va scrie autorul de aici înainte? Nu-i ușor de spus. Dacă nu se va complica stilistic (pericolul există), dacă va continua să observe atent și să noteze simplu ceea ce a observat, să dea prioritate vieții și nu formulei epice, va putea să scrie romane bune și originale. El este, încă din acest jurnal, un romancier virtual, cu simțul realului și al limbii vorbite, remarcabil observator al sufletului omenesc”. ■ Revista publică recenzii: □ Aureliu Goci prezintă volumul *Tanit* de Gheorghe Tomozei, C. R. , 1972: „Poetul nu se distinge nici prin tehnică sau modalități lirice inedite, nici prin univers sau filozofie originale, ci prin temă (cuvântul didactic e de neînlocuit). Dragostea este unul din arhetipurile poeziei, iar Gheorghe Tomozei și-a construit opera pe temelia unică a sentimentului. În acest exclusivism tematic trebuie căutată definiția personalității sale”. □ Al. Raicu scrie despre volumul *Iubire am scris* de Eugen Frunză, Editura Militară, 1972: „Ul-

timul volum al lui Eugen Frunză este o bună carte de versuri patriotice. Ea se înscrie pe drumul nou al literaturii ce trebuie să se adreseze tineretului, în primul rând. Avem nevoie de asemenea literatură, cu condiția ca ea să fie scrisă la o treaptă elevată, cu muzica și coloritul ce se cere unei asemenea poezii. Fiindcă există aici și pericolul clișeului uzat, al ritmului colțuros, dar lipsit de sonoritate interioară, acel ritm care nu poate crea emoții și entuziasme. Eugen Frunză reușește să înlăture asemenea erori în care au căzut destui poeți în ultima vreme. El își cizelează cu atenție de invidiat versul, imaginile se aștern limpezite, gradațiile urcă sprintene, finalurile au de cele mai multe ori prospețime de minereu pus în lumina crudă”. □ Toma Roman notează apariția volumului *În memoria substanței* de Nicolae Coban, C. R., 1972: „Multele din poemele înaintașilor conțineau, să spunem așa, două «obiecte»: natura invocată (apostrofată) și trăirea proprie, confundate în discursul poetic. Au existat și cazuri când invocarea (apostrofa) se făcea mediat, prin apelul la termeni aparținând altui mod de cunoaștere, cu rezultate poetice surprinzătoare. Dar atunci când acești termeni nu erau înțeleși sau erau folosiți abuziv, efectele erau cel puțin hilare”. □ George Muntean recenzează *Dialog cu secolul și oamenii lui* de Toma George Maiorescu: „Volumul este un spectacol de sagacitate jurnalistică, o expresie a voinței de a fi util, de a contribui la aruncarea a cât mai multor punți între oameni, direcție în care reușește în total”. □ Ion Loreanu comentează *Zei și jungla* de Kalanga Abdalla, Editura Albatros, 1972: „Vulnerabil, în parte, în planul construcției și al individualizării eroilor, *Zei și jungla* conține notabile tablouri de mediu, în care pitorescul e redat neostentativ, cu o tehnică a descrierii sigură”. ■ Al. Piru scrie despre *Poezia lui Al. O. Teodoreanu*, un comentariu la antologia de *Versuri* de Al. O. Teodoreanu, publicată de Ilie Dan la Minerva: „Antologia nu e foarte reprezentativă, oferă totuși o idee despre poetul sau mai bine zis artistul și omul de spirit care a fost Al. O. Teodoreanu, artist extrem de scrupulos care n-a debutat cu versuri decât la 25 de ani și n-a publicat decât un singur volum de poezii veritabile la 44 de ani”. ■ În *Viața literară* citim: □ *Șantier*, cu noile proiecte literare scriitorilor: Camil Baltazar, Dumitru Corbea, Maria Arsene, Ovidiu Papadima, George Boitor, Adi Cusin, Dimitrie Danciu, George Popa, Ion Petinceanu. □ Ultimele știri din *Uniunea Scriitorilor*: „La invitația Uniunii cooperăției meșteșugărești a județului Ilfov, Ion Bănuță a vorbit, în fața conducătorilor unităților și bibliotecilor acestei uniuni, despre marea semnificației a zilei de 23 August. La cerearea celor prezentați, scriitorul a făcut apoi lecturi din poemele sale. * În cinstea aniversării zilei de 23 August, sâmbătă 19 august 1972 s-a desfășurat la o unitate militară din Capitală o frumoasă șezătoare literară. Constantin Nisipeanu, Ioanid Romanescu, Adrian Cernescu și Virgil Carianopol au citit poeme inspirate din istoria și frumusețile patriei. [...] * Cu prilejul aniversării a 25 de ani de la proclamarea Republicii, revista «Ateneu» din Bacău organizează un concurs de creație literară pentru poezie, proză (schită, povestire, nuvelă) și repor-

taj literar. Concursul este dotat cu premii. Pot participa tineri scriitori, membri ai cercurilor și cenaclurilor literare din întreprinderi, școli, de pe lângă casele de cultură etc. Lucrările, inspirate din lupta partidului și poporului nostru pentru făurirea revoluției socialiste, pentru edificarea României moderne, reflectând noile relații politice, sociale și spirituale, trăsăturile morale proprii societății noastre, vor fi trimise pe adresa revistei, str. Războieni nr. 15, Bacău, până la 1 noiembrie 1972". Apare și o felicitare de ziua nașterii transmisă lui Sașa Pană și semnată de acad. Zaharia Stancu. ■ În *Cartea străină* citim: □ *Thomas Mann și maestrii săi* de Nicolae Balotă, o prezentare a volumului *Pătimirile și măreția maestrilor* în traducere de Camil Baltazar. □ Marin Tarangul notează apariția volumului *Critica rațiunii practice* de Immanuel Kant. ■ Ion Pascadi scrie despre *Destinul umanist al esteticii*, un text care se ocupă de Congresul internațional al esteticii: „Specialiștii vor discuta îndelung asupra șanselor pe care le oferă noile metode și noile criterii în investigarea delicatei și fragilei construcții omenești care este arta. Modelarea, simularea cibernetică, formalizarea, măsurătorile experimentale sunt fără îndoială cuceriri fundamentale, dar pot ele oferi răspunsuri concludente în afara unei perspective care să implice nu numai analiza, dar și sinteza, nu numai calculul, dar și meditația? [...] Arta – prin natura ei – nu se poate adresa numai unor profesioniști, iar esteticul cotidian nu este o problemă doar tehnică, ci în primul rând una profund umană, astfel încât sperăm că această manifestare științifică va avea ecou în cercurile cele mai largi”.

● **[„Tribuna”, nr. 34]** De volumul lui Ion Horea, *Încă nu se ocupă* Victor Felea: „Să mai remarcăm în acest volum o frecvență utilizare a rimei interioare, fapt care subliniază o dată în plus fericita maturitate stilistică a versurilor lui Ion Horea, maturitate în strânsă corespondență cu tot ceea ce constituie, la această oră, zestrea sa intimă de simțire, de cugetare și de atitudine. O zestre în care ne recunoaștem, de altfel, în mare măsură”. ■ În cadrul secțiunii *Cărții*, semnează texte: Constantin Hârlav, Traian Vedinaș, Mircea Popa. □ Constantin Hârlav semnalează apariția volumului: *Scrieri alese* ale Matildei Cugler-Poni: „Astăzi scrierile Matildei Cugler-Poni (1851-1931) nu mai prezintă decât un interes documentar. Dincolo de mediocritatea și naivitatea lor, tot ceea ce ne pot ele oferi acum este un indiciu asupra temelor și asupra modului în care acestea au pătruns în conștiința literară românească spre sfârșitul secolului al XIX-lea”. □ Traian Vedinaș se referă la cartea *Arlechin în iarbă* a lui Val Gheorghiu: „Ceea ce te întâmpină în «pilulele» lui Val Gheorghiu, este o rigoare a construcției, o concentrare asupra ideii de comunicat... Plasticul invadează în acest fel nu numai preocupările autorului, ci chiar privirea celui care contemplă. Se dovedește, astfel, că lumea poate avea valoare plastică, așa cum poate avea valoare poetică sau valoare filosofică”. □ Despre studiul lui Dan Mănuță: *Scriitorii junimiști*, scrie Mircea Popa: „Doar în două cazuri eforturile lui D. Mănuță par să aducă un plus de cunoaștere: în descoperirea

poetului Samson Bodnărescu și a prozatorului și filosofului Ion Pop Florentin ale căror opere par să se detașeze din uniformitatea celorlalți. Poate că și cazul lui D. Petrino, interesant pentru biografia eminesciană, să intre de asemenea în interesul istoricilor literari. În rest personajele cărții ar trebui serios estompate pentru a-și dobândi dimensiunile normale”. ■ George Munteanu continuă textul: *Constante ale gazetăriei eminesciene*: „Încă, în spiritul celor arătate, se poate perfect concepe ideea unei reeditări ad-hoc a gazetăriei lui Eminescu. Cronologia articolelor ar rămâne subiacentă, însă ar deveni manifeste legăturile organice dintre motive, creșterea muzicală a expresiei, organizarea substanțială lirică a întregului. S-ar detașa atunci mai bine liniile de forță ale stilului, odată cu suprapuneră de orizonturi care fac din această jurnalistică particulară și un mare poem al concretului surprins sub specia absurdității, și o proiecție vizionară ce răspunde în luminișul miturilor eminesciene fundamentale”.

25 august

● [„Contemporanul”, nr. 35] Redacția revistei rememorează evenimentul 23 August: „Sărbătorim anul acesta, ziua de 23 August sub semnul hotărârilor istorice adoptate de Conferința Națională a Partidului Comunist Român, care a demonstrat din nou și cu strălucire, capacitatea partidului de a aplica la particularitățile țării noastre, creator, principiile generale ale marxism-leninismului, dezbătând probleme teoretice de majoră însemnătate și adoptând un program de lucru realist și însuflețitor totodată. Un program pe care întregul popor român, toate naționalitățile conlocuitoare și l-au însușit ca pe al lor, la înfăptuirea căruia au trecut de îndată și cu hotărârea fermă decurgând dintr-o nobilă convingere revoluționară. Primele roade au început de altfel a se și arăta, constituind, ele însele, un factor mobilizator de primă importanță”. ■ Semnează texte omagiale: Nina Cassian, Valeriu Râpeanu, Paul Anghel. □ Nina Cassian: *Istoria și intimitatea*: „Și, deci, în seara de 23 August 1944, ascultam cu febră multiplă comunicatul care vestea încetarea războiului atroce și întoarcerea armelor în sensul cel drept. [...] Adânc am plâns în acea seară în care istoria și intimitatea mea se contopeau, pentru toate speranțele rămase ca niște respirații în eter, nevăzătoare de realizarea lor...”. □ Valeriu Râpeanu: *Generația noastră*: „Muncim într-adevăr și ne împlinim visurile noastre de fericire, dar dacă acest proces firesc s-ar rezuma doar la o succesiune de împliniri materiale – ce puțin am realiza toți. Gândul nostru, munca noastră, pasiunea noastră se valorifică prin ceea ce se folosește nu doar spre noi ci spre toți. De aceea istoria a fost generoasă: când noi începusem a învăța că munca e o povară, că omul e dușmanul omului, că viața e o tristă fatalitate – am descoperit că în acest sentiment de solidaritate cu destinele țării și ale poporului țării se află cheia succesului și a biruinței”. □ Paul Anghel: *Puterea României*: „Opera socială n-are alte măsuri. Nu se ridică o uzină cât ai bate din palme, nu apare un oraș sau un baraj, un tunel, o autostradă cât ai clipi din ochi. Când asemenea opere apar

într-adevăr cât ai clipi din ochi, într-un ritm ieșit din comun, omul care le-ar concepe e un om de o putere neobișnuită, un geniu, țara care le realizează e o țară puțin obișnuită, o putere. Raportată la sine și la puterile lumii contemporane, România e azi o putere”. ■ Despre *Lirica patriotică și personalitatea poetului* notează Aurel Martin: „E ceea ce, în ciuda neîndoielnicelor succese obținute, ne invită la meditație. Căci fenomenul strict obiectiv, în infinita lui varietate, oferă incomparabil mai multe ocazii decât cele exploatare. Nu neapărat festiviste, deși, la rigoare, se pot invoca argumente decisive: nu obligatoriu idilice, relevând frumusețile turistice și etnografice, absolut reale; nu apelând numaidecât la istorie și la sentimentul continuității sau la cel al adversității. Ci și la cele dramatice, adânc adevărate, chemate să evidențieze conștiința unei colectivități unite împotriva ideii de rău, sub orice obraze s-ar arăta”. ■ Dinu Flămând semnalează apariția traducerii cărții Virginiei Woolf: *Eseuri*: „Tipul ideal de scriitor ar fi pentru Virginia Woolf cel care își alege privilegiul destul de încercat al confesiunii, asemeni lui Montaigne. Numai că scriitoarea s-ar împăca foarte greu cu lipsa de umor... , căci pentru ea umorul este spiritualitatea. Trebuie să mai adăugăm că aceste eseuri exprimă și o febrilă dorință (undeve mărturisită) de a «a crede literatura»”.

● [„Cronica”, nr. 34] Ioanid Romanescu deschide acest număr cu versuri *M-am gândit la dimensiunile unui poem pentru voi*. □ Un *Florilegiu Ovidian*, cu o prezentare și tălmăciri din *Povestea lui Narcis* respectiv *Primăvară elegiacă* (din *Tristele*) de Petre Stati. □ Versuri de Mihail Sabin, Aura Mușat, Corneliu Sturzu. □ Un eseu despre *Dimitrie Bolintineanu – călător* realizează Al. Săndulescu, completat prin *Dimitrie Bolintineanu, scriitor controversat* de T. Vârgolici. □ Seria *Restituiri* inițiată și condusă în cadrul Ed. Dacia de Mircea Zăciu propune *Jurnalul lui Timotei Cipariu*, prezentat aici de G. Istrate. □ O recenzie de Zaharia Sângeorzan vizează volumul de povestiri al Corinei Cristea, *Eternitatea e după colț*, Albatros, 1972. □ Despre romanul (*universal*) vorbește Constantin Ciopraga. □ Un portret al lui *Ibrăileanu, astăzi* de Nicolae Barbu. ■ O convorbire cu Al. Dima, marcând *Prestigiul esteticii românești* și implicit Al VII-lea Congres Internațional de Estetică, menționează și apariția cu ocazia Congresului a unui număr special al vechei „Revue d'esthetique” (nr 3/ 1972), dedicat esteticii din România, revistă în care Marcel Breazu și Al. Dima publică o descriere succintă a mișcării noastre contemporane în acest domeniu. „ – Ne-ar interesa și contribuția I.I.T.L. „G. Călinescu” ca și propriile dvs contribuții. – Institutul colaborează mai întâi indirect, prin crearea unei atmosfere prielnice Congresului, în sensul că ne-am ocupat întotdeauna de problemele valorii estetice încorporate în opere literare, dar și studiate teoretic. Un sector al Institutului e dedicat exclusiv preocupărilor de teorie literară și deci de estetică literară, și lui îi datorăm un dicționar de termeni literari care va fi predat, chiar în această toamnă, Editurii Academiei. De asemenea, în planul pe viitorii ani, am preconizat un tratat cu privire la genurile literare, lucrare

în pregătire. Colaborăm apoi direct, la manifestările Congresului, mai întâi prin studiile din «Revue d'esthetique», cel mai sus citat relativ la disciplina esteticii în România contemporană sau ca cel semnat de Zoe Dumitrescu-Buşulenga din Comitetul de organizare al Congresului, despre *Umanismul şi artele*. Se adaugă la acestea studii în limbi străine publicate într-un volum special al Analelor Universităţii din Bucureşti, la care colaborează şi un membru al Institutului cu o cercetare despre locul literaturii comparate printre ramurile ştiinţei literare (în germană). De asemeni, acelaşi prefătează cu un amplu studiu o culegere antologică de cercetări, îndeosebi din domeniul stilisticii, ale lui Tudor Vianu care va apărea în germană şi rusă la Ed. Univers”. □ Un profil literar al femeii încearcă Nicolae Baltag în *Efigii ale feminităţii în proza contemporană* (Urma lui Zaharia Stancu, Constanţa Munteanu din *Risipitorii* lui Preda, *Domnişoara Aurica* la Eugen Barbu, Fenia din *Mistreţii erau blânzi* de Şt. Bănulescu). □ Crochiuri despre mănăstirea *Văratec* de Andi Andrieş. □ Câteva articole de filosofie politică şi de estetică: *Gândirea dialectică în acţiunea socială* (Pe temele conferinţei Naţionale a Partidului) de Vasile Constantinescu; *Logica gândirii nuanţate* (despre Grigore Moisil) de P. Ioan; *Abordarea estetică a folclorului* de Petru Ursache; *Sociologie şi viitorologie* de Andrei Roth, despre Conferinţa Mondială de Cercetare a Viitorului, 3-10 septembrie 1972, Bucureşti. ■ O *Introducere la naturalismul românesc* iniţiază H. Zalis, cu o recuperare a curentului prin prisma umanismului, în cazul unor scriitori ca G. M. Zamfirescu, Carol Ardeleanu, I. Peltz, Al. Sahia, Ion Călugăru, dar şi în cazul altora, mai importanţi, cu accente naturaliste în unele momente ale operei lor evident umaniste: Delavrancea, Arghezi, Hortensia Papadat-Bengescu, Mihail Sorbul, Liviu Rebreanu sau Eugen Barbu. „Umanismul face pereche cu naturalismul românesc, chiar şi atunci când e vorba de cazuri disperate, de mari deformări sufleteşti. El are o temelie etică şi o vie receptivitate pentru crizele sufletelor dezmoştenite, contaminate de uscăciunea lumii în care trăiesc. Impasul acestora, incomparabil mai adânc decât carenţa unora din individualităţile balzaciene, gata să cucerească prin luptă un loc sub soare, este colectiv. El încarcă cu o gravă nelinişte cerul istoriei de după anul 1900... (Există) o diferenţă de viziune în raport cu naturalismul francez, rus sau scandinav, şi, de asemeni, o mobilitate modificată a spectacolului social, accentul căzând nu pe situaţia de efect sau pe replica scăpărătoare... Ceea ce a reuşit curentul să fie în literatura română ţine de prefacerea aversiunii în ideal: dintr-o şcoală despre platitudine şi descurajare, el demonstrează complexiunea existenţelor inferioare. Naturalismul românesc, în ansamblul său, are întinderea unui ţinut literar şi, pe lângă înfăţişarea urâtului, a trivialului, mai apar şi altele de registru mai înalt şi mai rezistent”.

• [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”**, nr. 90] Număr special de 23 august – cu o *Telegramă* a Comitetului municipal de partid, a Comitetului Executiv al Consiliului Popular al municipiului Bucureşti, către Comitetul Central

al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu, sub semnul angajării: *Cincinalul în 4 ani și jumătate!* □ *Gloria victis* a lui Eugen Barbu ajunge la *Țiganiada* lui Budai-Deleanu. □ Cronica literară a lui Emil Manu abordează volumul lui Ion Brad, *Zăpezile de acasă*.

● **[„Tomis”, nr. 12]** Gh. Bulgăr scrie despre *Densitate și culoare în limba-jul lui Ovidiu*: „Opera poetică a lui Ovidiu s-a bucurat de o prețuire deosebită în mediul contemporanilor săi datorită atât temelor noi abordate într-un spirit liber, [...] cât și calităților specifice ale limbajului literar, mai spontan, mai direct, mai apropiat de stilul oral al conversației libere. Versul și construcțiile frazei ovidiene aduc prospețimea spiritului latin atât de inventiv și inepuizabila forță de regenerare a limbii sub impulsul dinamic al vieții în continuă mișcare”. Despre tipul de poezie pe care îl cultivă poetul latin, Gh.Bulgăr punctează: „O sensibilitate mereu vie dublată de reflecția unui om care era familiarizat cu toate procedeele artei poetice de mare vigoare clasică, Ovidiu a scris în apropierea măștrilor tinereții sale, Vergiliu și Horațiu, o poezie a vieții în mișcare, în frământare continuă, o poezie a tinereții eterne, care are nevoie de reflecție, de adevăruri durabile, dar și de culoare, de nuanțe, de reflexele vii ale realității policrome, încântătoare, cu peisajele și perspectivele ei infinite”. ■ Al doilea număr din luna august publică, în traducerea lui Ioan Micu, versuri de Publius Ovidius Naso și un fragment din *Cădere*, de Doina Ciurea.

26 august

● **[„Munca”, nr. 7706]** În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, de Ion Aug. Damian, Victor Teșanu. □ Mihai Cernat, în *Note de lector*, cu ocazia prezentării unei antologii a poezilor amatori, intitulată *Interferențe*, își „exprimă rezerva față de procedeul folosit de a se alcătui culegeri de versuri ale poezilor amatori în care aceștia sunt reprezentați doar printr-o singură creație. Înțelegerea și aprecierea lor în acest fel este extrem de anevoioasă, dacă nu imposibilă”. □ Succintă prezentare a *Lucrărilor Congresului Asociației Internaționale „Ovidianum”*, deschise la Constanța.

● **[„România liberă”, nr. 8659]** Teodor Vârgolici îl prezintă pe *Al. Macedonski într-o interpretare nouă*, respectiv după cum este analizat în seria „Introducere în opera lui...”, inaugurată în anul 1970 la Minerva. Volumul lui Mihai Zamfir „propune o nouă «cheie de lectură»” și, „într-adevăr, izbutește să ne introducă în universul literar macedonskian prin deschiderea altor porți de cunoaștere, a unor noi perspective, comunicându-ne, în raport cu spațiul restrâns al studiului, un număr apreciabil de observații deosebit de interesante, bine argumentate, care poartă amprenta vizibilă a unei meditații personale asupra operei lui Al. Macedonski, a unei viziuni originale, inedite”.

• **[„Scânteia”, nr. 9250]** Zaharia Stancu semnează *Certitudinea visului nostru*: „Cifrele din raportul secretarului general al partidului exprimă realități – realități pe temelia cărora se poate privi realist în viitor, în viitorul mai apropiat și în viitorul mai îndepărtat. Împietind realitatea cu visul vom avea o imagine cât de cât exactă a României socialiste de mâine. Către această Românie înflorită se îndreaptă gândurile noastre. Pentru această Românie înfloritoare muncim și-i chemăm la muncă pe toți oamenii României de astăzi”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 7239]** C. Stănescu prezintă romanul lui Virgil Duda, *Anchetatorul apatic*, în care „ceea ce mulți reproșează literaturii și scriitorilor, Virgil Duda reproșează într-un rechizitoriu aspru, desfășurat într-un roman întreg, vieții unui anumit tip de personaj: cultul fragmentului și al parțialului, tirania aparențelor și a schemelor”.

• **[„Flacăra”, nr. 35]** În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie *Eroi fără nimb*, eseu dedicat lui Traian Vuia. □ Lascăr Sebastian publică *Un bobârnac, o amintire și o epigramă*, eseu cu tentă memorialistică ce are ca subiect volumul de *Versuri* de Al. O. Teodoreanu (Păstorel), apărut la Minerva. □ Henri Wald publică *Educarea accesibilității*. □ În *Memento*, *Carte* se face o trecere în revistă a ultimelor apariții de la Editura politică, printre care se numără și *Dicționarul de estetică generală*. □ În *Memento*, *Teatru* sunt anunțate câteva dintre titlurile următoarei stagiuni: *Bună noapte, nechemată* de Alexandru Popescu, *Preșul* de Ion Băieșu, precum și o serie de 140 de piese aparținând lui Caragiale, Alecsandri, Davila, Blaga, Mihail Sebastian, Camil Petrescu ș.a.

• **[„Luceafărul”, nr. 35]** Publicația anunță Al VII-lea Congres internațional de estetică și Primul Congres mondial de studii ovidiene în *Sub semnul muzelor*: „Două întâlniri de anvergură ale umaniștilor, scriitorilor și esteticienilor de pretutindeni vor găsi în România nu numai un ospitalier loc de desfășurare, dar și un climat receptiv, pe măsura interesului general pe care îl trezesc și al efervescentei de afirmare a specialiștilor români, aflați în fața unor cercetări cu valoroase și remarcabile rezultate”. □ Ion Frunzetti, în *Semnificația unor dezbateri despre artă*, oferă o serie de informații suplimentare: „Al șaptelea Congres mondial de Estetică se ține la București între 28 august și 2 septembrie, cu participarea a circa 700 de înscriși, dintre care mai mult de jumătate străini, din toate colțurile lumii.” În același timp, tratează situația din interior: „La noi, în țările în care lupta omului pentru eliberarea socială și libertatea națională este stindardul sub care se desfășoară toate activitățile colective și individuale, „moartea artei” nu e o primejdie; este o amenințare care nu ne atinge!”. □ Nicolae Balotă argumentează în ceea ce privește drepturile României de a fi gazda congresului închinat lui Ovidiu: „Numeroase traduceri din opera lui Ovidiu, studii – dintre care trebuie să remarcăm excepționala monografie *Ovidiu – Omul și poetul* de Nicolae Lascu, autor al unui mare număr de contribuții erudite la cunoașterea vieții și operei poetului latin – toate acestea au făcut ca România să fie aleasă de Asociația studiilor ovidiene drept

țara gazdă a primului ei congres”. □ Este publicată *Efigia poetului*: „Complexitatea și «modernitatea» operei lui Ovidiu ne impune atenție și când îl revendicăm nu numai ca pe primul poet inspirat al meleagurilor noastre, ci și ca pe cel dintâi «teoretician» al artei, al poeziei, cugetând la tărâmul getic, asupra resorturilor adânci, orfice, ale creației artistice”. ■ La rubrica *Jurnal de lectură*, Mircea Iorgulescu are în vedere scrierea lui Vasile Sălăjan, *Coborând spre nord-vest*, apărută la Dacia în 1972: „este un roman ireproșabil sub raportul îndemnării, de o mare puritate stilistică și deplină stăpânire a celor mai pretențioase formule.” □ Recenzează *Amurgul lagunei*, de Anton Iordache, apărută la C.R. în 1972: „este deci o carte facilă, pretențioasă în chip nejustificat”. ■ Nicolae Ciobanu analizează cartea lui Nicolae Velea, *În război un pogon cu flori*, apărută la Albatros în 1972: „E vorba de o carte care dispune de șanse sigure pentru a se înscrie în seria valorilor permanente ale prozei românești moderne”. ■ Cezar Ivănescu scrie despre *Poezia lui Al. Philippide*: „Toată poezia lui Al. Philippide, până la *Monolog în Babilon*, pare a pregăti și a anunța acest ultim volum, cel mai acut contemporan prin imersiunea unei istorii actuale trăite în vastul ocean al timpului”. Pătrunde, de asemenea, în sensurile textuale: „Experiența infernală nu e trăită de poet cu acel patos tipic bacovian, ci cu detașarea unui spectator, ea era o erezie aprioric condamnată, purtându-și neantul în sine: insubordonarea la niciuna din legile lumii naturale ori raționale și absența creației pozitive”. ■ Mircea Vaida, în *Realism și joc tragic*, scrie despre Fănuș Neagu, asociindu-l inspirației baroce: „Criticii au exagerat uneori socotindu-l pe Fănuș Neagu mult prea aproape de Istrati. [...] Proza lui Fănuș Neagu mărturisește o altă structură, aceea a țăranului dintr-un sat din preajma cetății. [...] Structural însă, viziunea e dominată de râsul panta-gruelic”. ■ Alexandru George, în *O mână întinsă de Mihail Sebastian*, discută despre *Eseuri-Cronici-Memorial*, ediție îngrijită de Cornelia Ștefănescu: „ediție care izbuteste să restituie un scriitor interesant prin toate manifestările lui și egal cu sine chiar din primele-i ieșiri în arena publicistică”, oferind un portret succint al scriitorului: „În Mihail Sebastian mai avem de observat și un grav conflict între logica minții care-l îndrepta spre cele mai variate și noi «experiențe» literare contemporane și logica inimii care-l trăgea înapoi spre lumea fanteziilor puțin desuete, cu intelectuali candizi și neputincioși pierduți în lună”. În același timp, notează lacunele volumului: „Actualul volum de *Eseuri-Cronici-Memorial* deschide o serie de perspective mai largi asupra lui Mihail Sebastian, dar nu ne lămurește asupra faptului că mai curând decât să intre într-o sinteză, elementele de structură ale spiritului său au rămas eterogene, poate uneori divergente oferindu-se privirii într-un raport de compensație”. ■ Savin Bratu are în vedere problematica identificării în critică și aduce, în *Identificare și intuiție*, în discuție nume precum Genette, Barthes, Starobinski, Spitzer, Bergson, Poulet: „Paradoxul «criticii de identificare» nu duce numai la limitarea proteismului...ci și la ambiguitatea obiectivității criticului față de

operă. Aparent, eul devenind altul se autoanulează ca subiect și obiectivizarea e maximă. G. Călinescu nu mai e G. Călinescu, ci Eminescu sau Creangă”.

■ Franyó Zoltán împlinește 85 de ani, iar cu ocazia aniversării, Nicolae Balotă îi dedică articolul *Din unghi bio-bibliografic*, având în atenție *Bătălia condeii-lui*, apărută la Minerva, în traducerea lui Gelu Păteanu și Aurel Buteanu: „Amplul florilegiu intitulat *Pe strunele mileniilor* (trei volume – 1958-1960), operă de inegalabilă anvergură și valoare, atrage atenția unanimă, fiind de fapt chintesența viziunii cărturarului, poetului și traducătorului Franyó Zoltán asupra fenomenului liric universal.; un capitol destinat scriitorilor români: De asemenea, numărul operelor în proză aparținând literaturii române traduse de Franyó Zoltán este impresionant”.

□ Gabriela Melinescu vorbește despre aceeași operă în *Sub semnul leului*: „Cartea cuprinde activitatea publicistică a artistului între anii 1912-1968, o carte autentică, document al unei epoci tulburătoare, oferindu-ne imaginea unui om, artistul – însuși, angajat în vâltorile unei lupte permanente pentru înalte idealuri umanitare”.

■ Cornel Mihai Ionescu discută, în *Abstracție și figură*, despre volumul *Arta abstractă*, a lui Marcel Brion, apărut la Mediane în 1972 în traducerea lui Florin Chirițescu: „Certitudinile sale cu privire la destinul abstracției precum și empatia aproape proteică prin care participă la fiecare din procesele estetice analizate nu sunt suficiente pentru ca opera lui să nu transmită, în chip paradoxal, tocmai acea anxietate pe care abstracția are menirea de a o exorciza”.

■ *Ora de germană*, de Siegfried Lenz, este recenziată de Veronica Porumbacu: „În *Ora de germană* e vorba deci de culpele morale ale fascismului [...] un rechizitoriu filtrat, decantat, redus la ultimele elemente, cu răspunderea studiată într-un cadru minuscul din lume”.

■ Emilia Șt. Melinescu încearcă să recupereze corespondența lui Delavrancea, adresată lui Caragiale, în *Delavrancea despre Caragiale*: „La șase decenii de la moartea lui Caragiale, dintr-o corespondență aproape zilnică, de-a lungul a peste doisprezece ani, constatăm că n-au putut fi salvate din năprasna celor două războaie [...] decât treizeci de scrisori primite de la prietenul său, Barbu Delavrancea”.

27 august

• [„Scânteia”, nr. 9251] Marina Preutu realizează interviul „*Estetica, arta și condiția umană contemporană*” cu dr. Ion Pascadi, secretar executiv al Comitetului Român de organizare, dezbătând „Congresul internațional de estetică ale cărui lucrări încep mâine, la București”: „– *Care va fi, practic, desfășurarea congresului?* – Lucrările congresului se vor desfășura în ședințe plenare, ca și în ședințe de secții. Sunt 6 secții: *Formarea estetică* (artist-critică-public), *Arta contemporană*, *Moartea artei?*, *Actualitatea cercetărilor de istoria artei și estetică*, *Noi metode, noi criterii*, *Estetica ambianței și a vieții cotidiene* și o secție deschisă. Secțiile vor lucra paralel. 21 de raportori, printre care și trei români (Ion Ianoși, N. Tertulian, Ion Pascadi), numiți de Comitetul internațional

nal, vor sintetiza cele 400 de lucrări prezentate în congres. Aceste sinteze vor fi urmate de dezbateri. Inedit în acest congres este și faptul că, zilnic, vor avea loc conferințe de seară pentru publicul larg, ținute de un număr de 10 personalități ale esteticii mondiale: Jan Aler (Olanda), Heinrich Lützler (R. F. a Germaniei), John Fisher (S.U.A.), Edgar Papu (România), Mikel Dufrenne (Franța) Miklos Szablocsi (Ungaria), Ruby Meager (Anglia), Ladislaw Tarkiewicz (Polonia), Gustaf Hamberg (Suedia) și Romano Galeffi (Brazilia). În ședința plenară vor susține comunicări Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Mihail F. Ofseannikov (Uniunea Sovietică), Helmut Hungerland (S.U.A.), Adolfo Sanchez Vazquez (Mexic), Slaw Krzemien Ojak (Polonia), Georges Charbonnier (Franța) și alte personalități din rândul participanților. Actualul congres se bucură de participarea prestigioasă a numeroși esteticieni, istorici literari și de artă din întreaga lume, printre care, alături de personalități românești, trebuie să adăugăm pe Etienne Souriau, președinte de onoare al Comitetului internațional, Joseph Gautner, președinte activ al Comitetului internațional, Erwin Pracht (R.D.G.), Helmut Hungerland (S.U.A.), Milan Damjanović (Iugoslavia), Philippe Minguet (Belgia), Atanas Stoikov (Bulgaria), Harold Osborne (Anglia), Gianni Vattimo (Italia), Tomonobu Imamiki (Japonia), Oliver Revault D'Allonnes (Franța). Problematika dezbătută în rapoartele lor cuprinde aspecte ale creației noilor forme de artă, ale metodelor și criteriilor folosite în abordarea operei de artă și elaborarea judecăților de valoare, ale raportului dintre istorie și istoricitate în cercetarea valorii estetice, ale funcțiilor ambianței cotidiene și însemnătății esteticii industriale pentru însuși procesul de producție etc. Problemele majore ale dezbaterilor vor fi legate de educația estetică, de raportul artă-public, de statutul criticii, de relația dintre artă și realitate, de sensibilitatea artistică a omului contemporan, de problemele prezviunii în artă, ca și de analiza unor momente semnificative ale istoriei artei”.

28 august

- [„Scânteia”, nr. 9252] Agerpres transmite *Manifestări consacrate centenarului lui D. Bolintineanu*: „La Bolintinul din Vale – comuna natală a înflăcăratului poet și patriot Dimitrie Bolintineanu – au avut loc duminică manifestări cultural-artistice consacrate împlinirii unui veac de la stingerea sa din viață. În cadrul unui simpozion s-a evocat viața și activitatea acestei personalități marcante a țării noastre. De asemenea a avut loc un recital de versuri patriotice, iar la căminul cultural s-a deschis o expoziție documentară. În aceeași zi au fost depuse flori la mormântul poetului”.

29 august

- [„Munca”, nr. 7708] Pe prima pagină se publică *Mesajul tovarășului Nicolae Ceaușescu adresat participanților la cel de-al VII-lea Congres Internațional de Estetică*. □ În *Tv-comentar*, Călin Căliman discută, printre altele,

despre o trilogie semnată de Al. Voitin devenită, cu titlul *Nopti în care nu se doarme*, scenariu tv.

● **[„Scânteia”, nr. 9253]** Apare *Mesajul președintelui Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu, adresat participanților la cel de-al VII-lea Congres Internațional de Estetică*: „După părerea noastră, frumosul artistic nu există în sine, ca o categorie absolută, ci este expresia unor condiții istorice date, a concepției despre viață, a reprezentărilor filozofice ale diferitelor epoci și categorii sociale. În zilele noastre, datoria supremă a tuturor slujitorilor științei și artei, inclusiv al esteticii, este de a milita pentru făurirea unei culturi care să servească cauza libertății și dreptății sociale, progresul uman, să contribuie la lărgirea orizontului de cunoaștere și înțelegere al oamenilor, la prietenie, colaborare și pace între națiuni. Nedreptatea și inechitatea socială, exploatarea și asuprirea, războaiele vin în contradicție flagrantă cu legile frumosului; de aceea, estetica trebuie să militeze pentru dezvoltarea progresistă a societății, împotriva forțelor retrograde, obscurantiste de pretutindeni, pentru o lume mai bună, mai dreaptă. Realizarea destinderii și securității, înlăturarea războiului din viața societății sunt o necesitate imperioasă pentru existența umană, pentru progres, inclusiv pentru înflorirea artelor – și, deci, un obiectiv de mare însemnătate și al esteticii”. ■ Cezar Ivănescu prezintă volumul *Conceptul modern de poezie* de Matei Călinescu: „Dar prin avertizarea asupra primejdiilor care amenință demersul poetic actual, neînsoțit de un lucid demers teoretic, oricât de paradoxal ar părea, această carte folosește mai clare înțelegeri a unei părți a literaturii române de azi, respingând iraționalismul și jocul gratuit, încadrând cercetarea poetică în planul științelor, tinzând să schimbe atât omul, cât și lumea. Desigur, cu această carte, Matei Călinescu nu consideră a fi elucidat, a fi epuizat un fenomen, ci doar a-l fi luat în discuție, marcând necesitatea unei dezbateri principiale pe această temă”. ■ În *Lucrările Congresului Internațional de Estetică* citim desfășurarea programului celui de-al VII-lea Congres Internațional de Estetică în prima zi de lucru”.

30 august

● **[„România liberă”, nr. 8662]** În cadrul rubricii „Vitrina cărții”, Dragoș Vrâncianu semnează articolul *Cercetători ai „teritoriului liric”*, făcând trimitere la volumul *Teritoriu liric* al lui Gheorghe Grigurcu, apărut la Editura „Eminescu”. Lucrarea „cuprinde nu mai puțin de 37 de poeți contemporani, dintre cei mai reprezentativi, de la Al. Phillippide sau Radu Stanca sau Dimitrie Stelaru, la Leonid Dimov și Ileana Mălăncioiu.”. În final, se accentuează „neîndoioasa sa putere de ferment și de vânzoleală intelectuală, fecundă a acestui volum”. ■ Veronica Porumbacu analizează Cele douăsprezece luni ale visului de Iordan Chimet, reamintind că „Ion Caraion numea cartea la care Iordan Chimet a trudit mulți ani în șir «antologia inocenței»”. Autoarea afirmă că „volumul acesta de artă e destinat copilului din adult și adultului din copil,

adică... tuturora. Antologia aceasta ar merita o circulație mai largă.”. ■ Comitetul editorial anunță apariția a două *Noi lucrări de estetică*, respectiv a volumului *Esteticienii români* de Gh. Stroia și *De gustibus discutandum*, lucrare apărută la Editura Academiei Republicii Socialiste România, sub coordonarea lui Ion Pascadi, ce se adresează cercetătorilor și criticilor din domeniile artei și culturii, cadrelor didactice și studenților facultăților cu profilastistic-cultural, activiștilor culturali etc.”.

● [„Scânteia”, nr. 9254] Vasile Rebreanu semnează *Țara are chipul nostru*. După un citat din Nicolae Ceaușescu, din raportul prezentat la Conferința Națională a partidului, autorul textului zice: „El este sarea pământului. Oamenii sunt florile pământului. Partidul ne spune: totul pentru om, totul pentru patrie. Partidul Comunist Român a redat omului libertatea și demnitatea. A dat țării libertate și a făcut-o demnă. Țara are chipul omului, îi seamănă, poartă amprenta gândului, a mâinilor lui: are culoarea ochilor noștri. Chipul României libere, demne, e în privire și cugetul nostru. Suntem aceeași lumină”.

● [„Convorbiri literare”, nr. 16] Continuând studiul *Despre imagistica shakespeariană* (cu aplicare la Coriolan), Ion Omescu notează: „Coriolan e cronologia unui dublu război: războiul rece dintre clase și războiul fierbinte dintre cetăți. Dar știm că focul e forma originară a războiului. La nivelul pasiunilor, Coriolan e o explozie-n lanț. O explozie a mâniei cea cu ochi de flăcări”. ■ În ancheta intitulată *Cronicarii despre cronica literară răspund la întrebări* (1. Care este raportul dintre efemer și etern în judecata enunțată în cronica literară? Amițiți-vă câteva proprii propoziții critice pe care trecerea anilor le-a, să zicem, validat. Și, tot, așa, câteva pe care le-a infirmat. 2. Cum explicați opiniile total inverse emise simultan asupra unor cărți relativ recente? 3. Numind dificultățile literare și extraliterare de care v-ați lovit în activitatea de cronicar literar, vă rugăm să meditați câteva clipe la efortul pe care l-ați făcut pentru a le depăși): Liviu Leonte, George Pruteanu, T. Tihan. □ Liviu Leonte: *Important este să învingi dificultățile literare*: „Raportul dintre durabil și efemer în cronica literară este același ca și în alte specii ale criticii literare și istoriei literare, cel puțin din punctul de vedere al cronicarului literar. Nimeni nu se așează la masa de scris nici pentru cea mai modestă recenzie, fără convingerea că formulează judecăți valabile, fără conștiința unei răspunderi pentru actul critic pe care îl săvârșește. De unde atunci acuza, devenită endemică, la adresa cronicii, socotită în cel mai bun caz, treapta pregătitoare pentru critica «serioasă» concretizată în studii, eseuri, monografii? Presupun că obiecția are în vedere două cauze care se cuvin amintite. Una ține de însăși înzestrarea cronicarului care, indiferent de obiectul asupra căruia se aplică, nu poate discerne sunetul propriu al operei, nu poate disocia valoarea de nonvaloare... Cealaltă cauză are în vedere însuși obiectul cronicii literare. Aplicată asupra unei materii fluctuante în care aparițiile de vârf se află, în mod fatal, în minoritate, cronica literară are a se ocupa de o multitudine de cărți

situate în zone valorice medii sau chiar în afara literaturii. 2. Mi se pare perfect normal ca asupra unei cărți să se emită păreri diferite, care îi dezvăluie fațete mereu noi și ajută la o receptare superioară. Sunt convins că opera lui Marin Preda, de pildă, va suscita în continuare, interpretări variate și controverse fertile. Dar opiniile antonimice emise asupra aceleiași cărți sunt în măsură să pună la îndoială calificarea și autoritatea morală a criticii. Oricât ar fi de înșelător peisajul unei literaturi în continuă mișcare, datoria criticii e tocmai de a pătrunde dincolo de aparențe și de a formula câteva certitudini. 3. Important este să învingi dificultățile literare. Vreau să apun că e nevoie să-ți probezi ție însuși că poți ieși victorios dintr-o confruntare cu opera, pentru a-ți propune apoi înfrângerea unor dificultăți extraliterare. Am impresia că acestor dificultăți li se acordă o importanță care depășește cu mult ponderea lor reală”. □ George Pruteanu: *O cronică trebuie să fie un sonet și o sentință*: „Șansa criticii stă în fermitatea atitudinii și curățenia ei morală. Adică: poziția să-și fie abrașă, tranșantă. Pentru că, dacă elicea criticii e vivacitatea unei atitudini nete, forța portantă rămâne factorul etic. Și Sorin Toma scria năraș, dar pe spezele unui oportunism ranced. Cred că șansele la supraviețuire ale opiniei critice sunt sporite de Cei Trei C.: cultură – clarviziune- cinste. 2. Cum explic opiniile total inverse emise simultan asupra unor cărți? Prin aceea că au ieșit din minți diferite. La drept vorbind, nu știu despre care cărți e vorba, dar faptul în sine mi se pare minunat. Așa ar trebui să fie întotdeauna. 3. Dificultăți extraliterare serioase n-am avut, pentru că mi-am început soarta de cronicar literar sub generoase auspicii. Iată ce le provoacă: a) Faptul că nu se legiferează obligația editurilor de a expedia revistelor cărțile pe care le scot. De aici, trecând peste inconvenientul că ești obligat să-ți încarci biblioteca cu cărți pe care nu le dorești, o mare întârziere în comentarea lor. b) Faptul că s-a renunțat la prezentarea, cât de sumară, a debutanților c) Presiunile bizare pe care le exercită unii autori. Adevăratele greutăți sunt cele literare. Fiecare cuvânt e o aventură. O cronică trebuie să fie un sonet și o sentință... Pentru critic, cronica literară e o întreprindere dificilă. Cu atât mai dificilă, cu cât nu poate urmări drumul decât cu un ochi, celălalt fiindu-i ațintit spre clasici”. □ T. Tihan: *Un risc asumat*: „Cronica literară apare ca un palpitant jurnal de bord al unei fascinante aventuri spirituale. Criticul foiletonist numește și, de ce nu, justifică o literatură, da, la rândul ei, prin ea, se autojustifică. Metaforic vorbind, el se găsește în situația exploratului debarcat pe o *terra incognita*, în spațiul căreia încearcă să introducă repere noi de comprehensiune, având prezentă în memorie civilizația din care a descins. 2. Căror factori se datoresc, deci, părerile total inverse exprimate simultan pe marginea unor opere literare actuale? O eroare a cronicii literare pornește din ignorarea judecății de valoare. Ea se mulțumește adesea cu simpla descriere a operei; numai că renunțând la criteriul axiologic renunță la propriul său statut existențial... Să mai adăugăm însă la toate acestea epetența marcată a cronicarului literar pentru conjunctural și paraliterar. Scandalul pe care l-a is-

cat apariția *Princepelui* – una dintre creațiile de rezistență ale literaturii române actuale – n-a fost străin de asemenea practici. 3. Dificultăți de ordin literar întâmpină, cum e firesc oricare cronicar... Mai greu îmi vine să vorbesc despre dificultățile extraliterare, tocmai pentru că ele nu țin de propria-mi conștiință și, ca atare, îmi par a fi uneori, insurmontabile. Critica e un risc asumat. Libertatea interioară a criticului se sprijină pe o desăvârșită moralitate”. ■ În articolul *Sensul dezbaterilor etice*, C. Trandafir se referă la opera lui Marin Preda: „Firește Marin Preda nu e niciun moralist *stricto sensu* (în sensul lui Montaigne, să zicem), nu e niciunul dintre acei scriitori care urmăresc concluzii morale cu orice preț, sufocând astfel meditația asupra faptelor și evenimentelor... Pe bună dreptate, Marin Preda poate fi iritat de etichetarea lui ca «scriitor moralist», de vreme ce formula a putut fi compromisă și de cei care au supraevaluat și de cei care au subestimat tendințele etice ale creației artistice”. ■ Daniel Dimitriu recenzează volumul de versuri al lui Camil Baltazar: „Poe-mele din *Reculegeri în nemurirea ta ...* în exclusivitate erotice, sunt un joc pe cât de năstrușnic, pe atât de grav; grația și simplitatea lor... se observă a fi efectele unei premeditate combinații și savante dozări de efecte contrare. Iubirea este platonice, dar și senzuală, terestră și cosmică, tonul este scăzut uneori, după cum, alteori, este vibrant, înălțător”. ■ Al. Dobrescu prezintă două studii critice. □ Alexandru Paleologu: „*Bunul simț ca paradox* a venit ca o confirmare. Alexandru Paleologu este structural un spirit critic... dar critica pe care o parctică trimite la sensul original al termenului, după cum metoda are o semnificație etimologică, de drum, cale de apropiere, de pătrundere...”. □ Marian Popa: *Camil Petrescu*, (Albatros, 1971): „Preluând ideea autenticității substanțialiste, autorul urmărește o restituire fidelă a literaturii camilpetresciene, coincidența realizată între perspectiva scriitorului și cea a criticului fiind de natură să asigure unitatea lecturii. Actul critic stfel definit se subordonează dintru început actului creator și criticul – în modesta ipostază a cititorului avizat – nu-și rezervă alt merit decât facilitarea înțelegerii exacte a intențiilor scriitorului”. ■ Mircea Iorgulescu se referă la proza lui Laurențiu Fulga: „Experiența, deși prelungită pe distanța unui deceniu (cele două romane au fost scrise între 1952-1962) și pe spațiul a circa 1500 de pagini, nu a avut rezultatele cele mai bune, înzestrarea lui Laurențiu Fulga fiind inconformă cu acest tip de proză. Abia romanul *Alexandra și infernul* (1968), apoi *Moartea lui Orfeu* (1970) vor dezvălui în persoana lui pe cel mai însemnat autor de literatură alegorică al epocii, fiindcă în ciuda unui patetism precipitat și cam zgomotos, impresia de artificiu, des întâlnită în alte cazuri, lipsește cu desăvârșire, fiind evocată – și reconstituită o realitate umană și nu una literară, caligrafică”. ■ Nae Antonescu scrie despre volumul de nuvele al lui V. Baneș: *Hanul Roșu*: „Alături de Pavel Dan și V. Papilian, V. Baneș face parte din categoria acelor prozatori care militează pentru renașterea nuvelei sub zodia fascinantă a fantasticului de atmosferă, depășind obiectivismul epic, lipsit de perspective me-

tafizice. [...] Pentru a pătrunde în lumea incertă a fantasticului scriitorul recurge la suportul obiectiv al realităților. Așa se întâmplă că majoritatea nuvelor au un fond veridic sau posibil, ce servește ca platformă de lansare în mediul fabulosului. Uneori substratul realist este deviat înspre zone tragice, aproape naturaliste, ca în finalul din *Hanul roșu*, în care sentimentul înfiorător, de groază, accentuează ideea de blestem împlinit și implacabil destin”.

31 august

• **[„Munca”, nr. 7710]** În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat prezintă volumul lui Petre Got, *Glas de ceară*. □ În *Carnet Cultural - Teatru*, Lucia Bogdan publică o cronică dramatică a piesei semnate de Frații Tur, *Singurul martor* (teatru tv).

• **[„Scântea”, nr. 9255]** Nicolae Balotă publică o cronică literară la volumul *Considerații confortabile (II)* de Al. Philippide, editura M. Eminescu: „Noua serie a *Considerațiilor confortabile* (care o continuă pe aceea, mai veche, publicată în 1970) ni-l prezintă din nou pe Al. Philippide în ipostaza criticului atent, avertizat, preocupat nu numai să-și lărgească orizonturile universului spiritual descoperind mereu alte tărâmurii, ci și să împărtășească altora descoperirile sale. El joacă, astfel, printr-o activitate critic-publicistică de o viață, ale cărei roade le vedem adunate, în parte, în acest volum, rolul unui arbitru cumpănit al bunului gust literar”.

• **[„Albina”, nr. 35]** Pe prima pagină, pentru aniversarea celor 75 de ani ai revistei, un mesaj versificat trimis de țăranul Dumitru Apostoliceanu din Oprelu, născut în aceeași zi cu „Albina”: „Amândoi suntem de-o seamă/ În arnici și în aramă/ Născuți în a noastră țară/ În frumoasă zi de vară etc.”. □ Și acest număr conține 12 pagini.

• **[„Orizont”, nr. 18]** O cronică dublă, incluzând deci doi poeți și două volume de poezie, realizează C. Ungureanu și anume: Dan Mutașcu – *Oglinda lui Cagliostro* (Dacia, 1972) și Emil Manu – *Ceremonia faianțelor* (Eminescu, 1972). ■ La rubrica „inedite”, sunt publicate de M. N. Rusu epistolele lui Constant Tonegaru, acest poet care „a dat în poezie cu grenada” și care și-a strâns versurile într-un volum din cartonul cutiilor de zahăr, cu Dimitrie Stelaru. ■ Gheorghe Iancovici examinează atent opera lui Ionel Teodoreanu prin prisma...bovarismului într-un lung studiu intitulat *Persistența viziunii bovarice la Ionel Teodoreanu*. ■ Alexandru Deal semnează un fragment de roman *Zăpezile secrete*. ■ La poezie, sunt publicați doi poeți: Dușan Petrovici și Olga Neagu. La rubrica de filozofie, Vasile Muscă prezintă *Critica rațiunii practice* a lui Immanuel Kant, vorbind despre trei forme diferite de libertate (în viziunea lui Kant): cunoașterea teoretică, acțiunea morală și creația artistică. ■ Petru Sfetcă traduce din lirica lui Mörike patru poeme, pe ultima pagină.

• **[„România literară”, nr. 36]** Versuri semnează: Franz Liebhard (*Îndrăgostiții*; *Romanță*; *Vânt*; *Ger*; *Căutător*; *Sărituri de căprioară*; *Frați*; *Flutur*;

Muzică de noapte; Cel dispărut; Piatră; Nestemate; Înger baroc; Cimitir – în românește de Ion Horea), Anghel Dumbrăveanu (*Un vânt; În pragul odăii; Prin păduri fumurii; Cuvinte magice pentru cel închis în tăcere; În fierăriile mării; Întâmplări; Unde tadorna casarca spune iluzii*). □ Ștefan Aug. Doinaș și Virgil Nemoianu semnează traducerea poemelor lui Hölderlin: *Imn libertății; Cântec sub Alpi; Priveliștea; Zeul tinereții; Natură și Artă sau Saturn și Jupiter; Vocea poporului; Tinerețea; La izvoarele Dunării*. □ Citim un fragment din roman al lui Romulus Guga, *Sărbători fericite*. ■ Numărul are ca temă *Congresul internațional de estetică*. ■ Editorialul *Rolul esteticii* este semnat R. I.: „Prin amploarea, în sensul marelui număr de participanți și de comunicări, prin tematica sa de o atât de pregnantă, vie, actualitate, prin organizarea înlesnind cuprinzătoare dezbateri în cele șase secții ale sale – cel de-al VII-lea Congres Internațional de Estetică se impune de pe acum ca un important eveniment de anvergură internațională, cu contribuții semnificative în vas-tul proces de dezvoltare a culturii umane în ce are ea mai elevat ca sinteză, multimilenară, a vieții spirituale. [...] Corolar: caracterul – astăzi *planetar* – al cercetărilor și discuțiilor esteticii contemporane, care, consecventă procesului – în dimensiune revoluționară – de depășire a vechilor limite, implică, în chiar interiorul ei, deplasarea elementelor originare. Mod de a numi, astfel, procesul dialectic dintre estetica operei de artă și a autorului ei, pe de o parte, și estetica repercusiunii sale în lume, pe de altă parte. Așadar, două domenii inseparabile unul de celălalt. Îmbrățișându-le, desfășurarea de până acum a programului tematic a și marcat substanțial fecunditatea unei multiple confruntări de opinii, în direcția urării din mesajul prezidențial: ca teoriei estetice să-l revină într-adevăr acel rol important în perfecționarea continuă a vieții sociale, în făurirea unei lumi bazate pe etică și echitate, pe însușirea a tot ceea ce creează mai de preț geniul uman, a unei lumi în care omul să-și poată împlini cele mai înalte năzuințe de libertate și fericire”. ■ Pe prima pagină citim și *Mesajul președintelui Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu, adresat participanților la cel de-al VII-lea Congres Internațional de Estetică*: „După părerea noastră, frumosul artistic nu există în sine, ca o categorie absolută, ci este expresia unor condiții istorice date, a concepției despre viață, a reprezentărilor filozofice ale diferitelor epoci și categorii sociale. În zilele noastre, datorită supremă a tuturor slujitorilor științei și artei, inclusiv al esteticii, este de a milita pentru făurirea unei culturi care să servească cauza libertății și dreptății sociale, progresul uman, să contribuie la largirea orizontului de cunoaștere și înțelegere al oamenilor, la prietenie, colaborare și pace între națiuni. Nedreptatea și inechitatea socială, exploatarea și asuprirea, războaiele vin în contradicție flagrantă cu legile frumosului; de aceea, estetica trebuie să militeze pentru dezvoltarea progresistă a societății, împotriva forțelor retrograde, obscurantiste de pretutindeni, pentru o lume mai bună, mai dreaptă. Realizarea destinderii și securității, înlăturarea războiului din viața societății sunt o necesitate imperioasă pentru existența

umană, pentru progres, inclusiv pentru înflorirea artelor – și, deci, un obiectiv de mare însemnătate și al esteticii. În acest spirit larg sperăm să se desfășoare schimburi de păreri în cadrul congresului dumneavoastră, pentru a putea deschide noi orizonturi dezvoltării teoriei estetice, pentru a contribui la creșterea rolului ei în societate, atât în direcția stimulării înfloririi artelor progresiste ce se consacră înnobilării omului, cât și în direcția creării unei ambianțe armonioase a vieții colectivității care să răspundă cerințelor de progres ale epocii contemporane. Cu această convingere urez succes deplin lucrărilor celui de-al VII-lea Congres Internațional de Estetică. Vă doresc dumneavoastră, tuturor, noi realizări în activitatea creatoare pe care o desfășurați, multă sănătate și fericire”. ■ Sub titlul *Congresul Internațional de Estetică* apar intervențiile participanților: Joseph Gantner (*Noua fază a doctrinei estetice*), Etienne Souriau (*Sub semnul prieteniei*), Zoe Dumitrescu-Bușulenga (*Umanismul – criteriu de valorificare a artei contemporane*), Mikel Dufrenne („*Arta contemporană. Moartea artei?*”). ■ Apare și programul Congresului, cu lista tuturor participanților și denumirea secțiunilor, sub titlul *Lucrările Congresului*. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu scrie despre *Metafora inorogului în poezia lui Lucian Blaga*. ■ Nicolae Manolescu publică o cronică literară la *Două romane de debut*: □ *Coborând spre nord-vest* de Vasile Sălăjan, Editura Dacia, 1972: „*Coborând spre nord-vest* este un roman bine scris, într-o manieră personală, evocând lumea plină de o amară poezie a Ardealului de nord. [...] Impresia finală e de oarecare artificialitate a construcției și a sensului, în ciuda unor admirabile pasaje lirice. Sub ambiția romancierului, se ascunde, în cazul lui Vasile Sălăjan, o structură de poet”. □ *Am lăsat iarba să crească* de Emil Bunea, Editura Dacia, 1972: „Ceea ce mă împiedică să împărtășesc entuziasmul lui D. R. Popescu pentru *Am lăsat iarba să crească* al lui Emil Bunea este, pe de-o parte, prea mare asemănare de univers și de stil cu proza lui Marin Preda, iar, pe de altă, degradarea unei probleme sociale grave într-o farsă superficială, în care răbufnește din nou tot idilismul prozei de odinioară cu țărani colectivști. [...] Absența unui adevărat realism în acest roman scris cu îndemănare și cu o bună cunoaștere a lumii satului, care ne fură uneori ochiul prin culoare și vioiciune, e îngrijorătoare și arată cum clișee pe care le credeam de multă vreme abandonate pot fi reutilizate, dacă și se aplică un strat de vopsea proaspătă și li se dă o înfățișare cât de cât plauzibilă”. ■ Citim recenzii: □ Șerban Cionoff scrie despre *Două cărți de estetică informațională*, despre *Artă și matematică* de V. E. Mașek, E.P., 1972 („De fapt, ideea ce îl urmărește pe autor rămâne aceea a valori ide informație, de comunicare a artei și, indiferent de obiecțiile ce se pot ridica (aș formula-o doar pe aceea că aserțiunile studiului se cuveneau sprijinite pe demonstrații mai largi din toate ramurile artei, și nu doar a celei contemporane), lucrarea lui V. E. Mașek este o încercare remarcabilă de a depăși vechi prejudecăți.”) și despre antologia *Estetică, informație, programare*, E. Ș., 1972 („Rostul ei este, să-i spun «educativ», pentru că, înregistrând

puncte de vedere diverse asupra cercetării estetice informaționale lasă cititorului libertatea de a discerne el însuși elementele și tendințele cele mai semnificative.”). □ Ion Lotreanu prezintă, prin multe citate, volumul *Gravuri* de Traian Reu, C. R., 1972: „Uneori comunicarea rămâne simplă aspirație nu pentru că sintaxa e dificilă, nici fiindcă mișcarea intimă e greu perceptibilă, ci pentru că discursul alunecă în gol, printre sonorități și îndeterminări”. □ Viola Vancea recenzează două volume de proză semnate de Corina Cristea: *Scadența*, C.R., 1972 („Dilatarea peste limitele permise a reveriei și complicarea inutilă a intrigii, către final, sunt în parte nefavorabile economiei romanului”) și *Eternitatea e după colț*, Albatros, 1972 („Frona juvenilă, ineficientă și unda de cinism gratuit provocate de gustul amar al emancipării și de voința de a opune rezistență conformismului, sunt temperate în roman”). □ George Muntean comentează *Orbit de prea multă dragoste* de Mircea Palaghiu, Editura Albatros, 1972: „Autorul e un parodist și un simulant, în înțelesul că îmbracă îndată haina personajelor sale, cu care-ți lasă mereu impresia că-l încântă a se complăce la nesfârșit”. ■ Al. Piru scrie despre *Poezia lui Mircea Badea*, despre volumul *Incantații*: Cu toate acestea, în general volumul *Incantații* a rămas același, o suită de poeme moderne de dragoste în stilul exuberant, nu lipsit uneori de afectare, al *Cântării cântărilor*”. ■ În *Viața literară* apar: □ *Șantier* cu anunțarea noilor proiecte ale scriitorilor Iorgu Iordan, Valeriu Râpeanu, Eugen Frunză, Radu Cosașu, Gica Iuteș, Costache Anton, Octav Măgureanu, Ion Petrache, Adrian Cernescu, Traian Uba, Teodor Al. Munteanu. □ *Știri din Uniunea Scriitorilor*: „La 1 octombrie va apărea la Editura Eminescu volumul *Sabia timpului*, ce cuprinde perechile scrise în ultimii ani de Zaharia Stancu. La aceeași editură se află sub tipar, în «Biblioteca critică», un volum ce cuprinde selecții din articolele și studiile ce s-au scris despre opera lui Zaharia Stancu, semnate între alții, de Pompiliu Constantinescu, Tudor Vianu, Perpessicius, G. Călinescu, Al. Piru. Volumul va fi însoțit de o bogată bibliografie, cronologie și texte selectate. Selecția aparține criticului Zaharia Sângerzan, iar cronologia și bibliografia lui Ion Comșa și Cornel Popescu. * La Vălenii de Munte s-a deschis, duminică 27 august, a V-a ediție a cursurilor Universității populare de vară, «Nicolae Iorga», prestigioasă manifestare culturală, devenită tradițională. 250 de activiști culturali din întreaga țară, vor participa la cursurile de anul acesta (27 august – 10 septembrie). În cadrul festivității de deschidere a luat cuvântul acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România. * La Constanța, au început săptămâna trecută lucrările primului Congres al Asociației internaționale «Ovidianum», for științific constituit cu doi ani în urmă, cu prilejul Congresului mondial al latiniștilor. Manifestarea s-a desfășurat pe locul unde și-a petrecut ultima parte a vieții marele poet al latinității Publius Ovidius Naso și a reunit 300 de latiniști, istorici și literați din diferite țări de pe toate continentele. Timp de o săptămână, în cadrul a cinci secții, s-au dezbătut peste 100 de

comunicări cu teme privind umanismul, procedeele artistice ale lui Ovidiu, răspândirea operei ovidiene în lume etc. Între alte manifestări, au fost prezentate spectacole cu drama *Ovidiu* de Vasile Alecsandri și cu piesa *Ovidiu* a poetului constănțean Grigore Mălceanu, s-au făcut vizite la locurile pe unde a trăit și creat poetul latin. * În comuna Bolintinul din Vale, locul unde s-a născut poetul Dimitrie Bolintineanu, au avut loc duminică manifestări cultural-artistice consacrate împlinirii unui veac de la stingerea sa din viață. În cadrul unui simpozion, a fost evocată viața și activitatea marelui poet. De asemenea, a avut loc un recital de versuri patriotice și s-a vizitat o expoziție documentară deschisă la căminul cultural din comună. * De curând, au plecat în R.S.F. Iugoslavia, pentru a participa la tradiționala manifestare culturală «Serile de la Struga», Virgil Teodorescu, Gabriela Melinescu și Ion Crânguleanu, delegați al Uniunii Scriitorilor din țara noastră, Georgeta Horodincă și Gellu Naum, invitați”. ■ În *Cartea străină* citim: □ *Simone de Beauvoir își amintește* de Nicolae Balotă, comentând volumul *Une mort très douce*, care a apărut în limba română, tradus de Florica-Eugenia Condurachi. □ George Banu notează apariția volumul *Teatrul real* de Bernard Dort, Ed. du Seuil. ■ Sub titlul *Arta și cultura în modelarea omului nou* citim cuvântarea lui Zaharia Stancu ținută la deschiderea cursurilor de vară ale Universității populare «Nicolae Iorga» din Vălenii de Munte: „Statul nostru nu este unul din marile state ale lumii dacă îl judecăm după numărul oamenilor care îl locuiesc sau după întinderea lui geografică, dar el poate deveni un stat mare, un stat plin de lumină, de strălucire prin calitatea oamenilor săi de știință, de artă, de literatură, prin calitatea oamenilor săi politici și a maselor sale luminate. Exemplul tovarășului Nicolae Ceaușescu, – care este socotit astăzi unul dintre cei mai mari lideri politici pe plan mondial, – este încurajator și chiar edificator. Stă în puterea noastră să dăm și mai multă strălucire poporului nostru, partidului nostru, vieții noastre socialiste. Fața și forța României de mâine depind de munca noastră cu oamenii, de educația socialistă pe care vom izbuti să le-o dăm, să le-o imprimăm în inimi și în minți, – așa cum o dorește partidul, așa cum o dorește secretarul general al partidului nostru, așa cum o dorim cu toții”. ■ În paginile dedicate istoriei literare Victor Vișinescu scrie un text cu care comemorează *100 de ani de naștere. Raicu Ionescu-Rion*. ■ În *Prezențe românești* aflăm de *Versuri românești la B. B. C.*: „Postul de radio B. B. C. din Londra a transmis de curând, în cadrul unei emisiuni de poezie, traduceri din versurile lui Petru Popescu”.

• [„*Tribuna*”, nr. 35] Mircea Braga semnează textul: *Complexul rigorii științifice*: „Au apărut în ultimul timp câteva notabile încercări de justificare a eseului, vădind intenția de a elabora chiar un sumar statut al acestuia. De pildă, volumul lui Nicolae Balotă, *Euphorion*, se deschide programatic cu un asemenea «eseu despre eseu», pornit din dorința de a demonstra că specia «își redobândește demnitatea sa într-o cultură deschisă inițiativelor»”. ■ De cartea lui

Ion Brad, *Zăpezile de acasă* (Albatros), se ocupă Victor Felea: „Cu noul volum... Ion Brad își continuă cu succes deja îndelungatul său itinerar liric... [...] Poetul utilizează același vers luminos și suplu pe care și l-a făurit prin ani, mereu atent să îl elibereze de orice balast verbal sau imagistic. Așa se face că putem vorbi azi de o frumoasă ținută a expresiei sale, adaptată în mod optim scopurile propuse”. ■ În cadrul secțiunii Editura Albatros semnează texte: Petru Poantă, Valentin Tașcu, Mircea Popa, Dan Rebreanu. □ Petru Poantă recenzează cartea lui Ion Brad: *Poeme*: „O sclipire metalică a lirismului: iată esența ireductibilă a creației lui Ion Brad. Dar asta încă nu înseamnă starea de încremenire a poemului și impersonalizarea lui absolută, ci o voință de stilizare și, în cele din urmă, căutarea unei ordini lăuntrice de natură intelectuală. Poetul nu este un tradiționalist decât în măsura în care mai păstrează o cuviință pentru funcția morală a poeziei”. □ Valentin Tașcu analizează studiul lui Nicolae Balotă: *Despre pasiuni*: „Construită astfel din excursuri teoretice de natură colocvială și exemplificări memorialistice sau de erudiție, cartea lui Nicolae Balotă este ea însăși un exemplu de pasiune pentru discursul de largă cultură. Scrisă cu aparența unei meditații familiare, ea procură o plăcere care, scutită de inevitabilele tentații didactice, ar fi fost deplină”. □ Mircea Popa se ocupă de studiul lui Ion Bălu despre *Cezar Petrescu*: „Metoda lui de lucru e cea mai comodă și cea mai lipsită de risc, dar tocmai de aceea cea mai puțin concludentă. Prezentarea operei lui Cezar Petrescu se face tematic, iar analiza romanelor sale nu depășește nivelul unor simple conspecte pentru uz didactic. ... În acest fel Cezar Petrescu rămâne încă un autor care își așteaptă monografistul”. □ La cartea lui Ion Biberi: *Argonauții viitorului*, se referă Dan Rebreanu: „Cartea e un summum de principii, de recomandări înțelese în cea mai strictă actualitate a lor. În numele viitorului se ia în dezbatere condiția favorabilă a prezentului. Practicând concentrarea și claritatea expunerii, argumentarea fără echivocuri, Ion Biberi găsește cel mai adecvat limbaj pentru cititorul tânăr, accesibil tocmai prin modernitatea simplă și riguroasă, și din care intenția didacticistă sau interpretarea formalistă arbitrară au fost eliminate”. ■ Radu Ilin redă fragmente din: *O corespondență: E. Lovinescu – L. Rebreanu de interes major*. ■ La secțiunea: *Poezia unei generații*, Ion Pop continuă studiul despre *Cezar Baltag*: „Poet cu o evoluție relativ lentă, Cezar Baltag se găsește acum în faza consolidării unor demersuri de natură a marca saltul cel mai important al creației sale poetice, pe drumul adâncirii problematicei și al unui rafinament formal în sincronie cu cele mai noi experiențe ale liricii moderne”.

[AUGUST]

● [„Amfiteatru”, nr. 8] Preocupare masivă asupra definirilor domeniului esteticii și a raporturilor dintre artă și (noua) realitate este dovedită prin pletora de cărți de estetică recenzate în acest număr. Astfel, Adrian Năstase prezintă

Prelegerile de estetică (Ediție îngrijită de Ion Pascadi) ale lui Mihai Ralea ținute la Iași (1927-1928) și București (1941-1944), aducând în discuție conceptul de valoare definit de Ralea ca „ceea ce ne produce plăcere, singurul criteriu de apreciere al acesteia fiind un principiu de unitate între intenția autorului și reușita realizării”. □ Florian Clement încearcă să surprindă ideile fundamentale ale *Esteticii* lui Benedetto Croce (a șaptea ediție datând din 1941, prima fiind publicată în 1901) dintr-o recentă ediție românească cu un studiu introductiv al Ninei Façon despre Croce ca gânditor enciclopedic, „voltairian și perfect laic”, „asemănător ca figură în cultura noastră cu Nicolae Iorga”, afirmă recenzentul. □ Mihai Neagu Basarab, al treilea recenzent, delimitează conținutul cărții lui Jean Cassou, *Panorama artelor plastice contemporane* (apărută la Gallimard, 1960) și scrie la un moment dat: „[...] chiar vorticismul, căruia i s-a dedicat un capitol, ca lui Picasso, fauvismului sau suprarrealismului în sine, nu ar fi meritat atâta cinstire. [...] Și o panoramă nu se cuvine să neglijeze existența și sensul influențelor, nefiind nicio transcriere reportericească de evenimente și nicio codificare a momentelor esențiale dintr-o anumită istorie, o sumă de convenții, de corespondențe”. □ Horia Rișcuția relevă problemele puse de Victor Ernest Mașek în volumul *Mărturia artei*, oprindu-se asupra distincției făcute de esteticianul român asupra artei și para-artei. □ Paul Dugneanu abordează conținutul cărții lui Marcel Petrișor, *Curențe estetice contemporane*, considerată „o întreprindere tentantă dar plină de riscuri, atât din cauza complexității fenomenului cât și a permutărilor de valori din sistemul axiologic tradițional”. □ Ana Moga detaliază dezbaterile deschise asupra a ceea ce înseamnă realismul în volumul *Conceptul de realitate în artă*, neuitând să declare ritos: „Arta (re)cunoaște o realitate nouă și-și elaborează noțiunile sale estetice și filosofice, pentru a-și fundamenta un nou concept actual asupra realului. [...] Adevărul artei e adevărul omului real”. □ Al. Grigorcea apreciază faptul ca, în volumul *Convorbiri despre artă*, Marcel Breazu s-a străduit să ofere „un model de gândire activă asupra operei de artă”, renunțând la „tonul doct și profesoral” în favoarea unui limbaj colocvial. □ Lucian Hanu găsește remarcabilă cartea lui Ion Pascadi, *Estetica între știință și artă* (Albatros, prin modul de argumentare și actualitatea problemelor tratate, nefiind totuși o carte polemică, o carte care contribuie la „formarea spirituală a tineretului”. □ În fine, Vasile Rebegea pretinde că nu încearcă o enumerare a problemelor abordate de cartea lui Adrian Rădulescu, *Râde Aristofan, plânge Horațiu*, dar apreciază că autorul refuză „limbajul pretențios, scientificat, abordând un stil eseistic accesibil” și a scris o bună meditație asupra artei. □ Eseul Anei Blandiana cuprinde, atipic, relatarea apropierei „primului nostru poet simbolist” (apud G. Călinescu) Ștefan Petică de mișcarea socialistă și a vieții de mizerie pe care a dus-o (articolul *O aventură de factură romantică*). □ Andrei Pleșu informează cititorii asupra apariției unui *Dicționar românesc de estetică* (Editura Politică, căci nu-și propune să facă o recenzie, ci doar să

marcheze evenimentul editorial „drept ceea ce este: o îndrăzneță «descălecare» într-un ținut aproape nedomesticit”, „o curajoasă asimilare a unor valori universale care, acolo unde s-au născut nu se bucură încă de privilegiul inventarierii”. □ Grigore Arbore aplaudă inițiativa editurii Minerva de a publica volumul *Esteticieni români*, sine anno), un volum de studii care „reflectă preocupările esteticienilor autohtoni și gândirea estetică românească”, printre autorii studiilor numărându-se Ion Ianoși, Gh. Achiței, Gh. Stroia, Zoe Dumitrescu-Buşulenga. □ Dumitru Micu semnează o evocare istorică și memorialistică, privitoare la ziua de 23 August, cu titlul *O zi ca nealtele*. □ Marian Popa dezvoltă idei legate de relația dintre nume și persoană sau personaj în articolul *Sisteme onomastice*, unde scrie: „Uneori e dificil de precizat dacă individul s-a modelat după un nume sau dacă numele este convenționalizat astfel încât să poată ilustra o anumită personalitate prin trăsătura dominantă, clasa temperamentală sau sociologică”. □ Adrian Grănescu publică un fragment din romanul *Singur cu Ileana*. □ Cu ocazia Congresului Internațional de estetică, revista publică unele texte reprezentând diferite poziții marxiste românești în cadrul acestui for internațional de analiză și dezbateră a raporturilor dintre artă și societate. □ Prima intervenție publicată este a lui Marcel Breazu, intitulată *Formarea sensibilității artistice contemporane și constituirea criteriilor de valorizare*, din care spicuim câteva idei, și anume: „valoarea artistică se constituie în relația obiect artistic-subiect social”, „în condiția omului contemporan sensibilitatea artistică [...] este în funcție de un complex sistem de referințe; acest sistem pornește de la condițiile materiale pe care le găsește, în diferite orânduirii”. □ A doua intervenție publicată este cea a lui Ion Ianoși, cu titlul *Istoria și istoricitatea artei*, unde autorul pledează pentru ideea ancorării artei în istorie și a păstrării calității de istoric din partea teoreticianului artei, fiindcă zice autorul: „Umanismul anistoric ar fi un nonsens; vederile anistorice au subminat până și eventualele lor intenții umaniste”. □ Paul Cornea se întreabă retoric „Poate oare sociologia literaturii să încorporeze în mod legitim «esteticul» în domeniul său de cercetare?”, încercând să facă un examen critic al tezelor lui Lucien Goldmann și o analiză a perspectivelor unei noi metodologii în sociologia literaturii într-o expunere cu titlul *Este compatibilă abordarea esteticului cu sociologia literaturii?* □ Ion Pascadi aduce în discuție trei niveluri ale operei de artă: cel infraestetic (elementele ce determină sau constituie opera), cel estetic (contemplarea și determinarea esenței operei printr-o meditație „filosofico-antropologică”) și cel metaestetic (rediscutarea însuși a limbajului esteticii ca disciplină) în articolul *Dialectica abordării metodologice a artei*. □ Mai merita reținut articolul lui Victor Ernest Mașek, intitulat *Limba-jurile polisenzoriale și viitorul artei*, care ajunge la următoarea concluzie: „legile «implacabile» pe baza cărora se deduce epuizarea iminentă a filonului artistic nu sunt decât erori fundate pe o interpretare materialist-vulgară a artei, pe omiterea esenței sale specifice”. □ Nu se poate ocoli nici articolul lui Liviu

Rusu, *Câteva considerații asupra fenomenului artist-critică-public*, care consideră, parafrazând o idee a lui Goethe, că rostul artei este „de a-i uni pe toți, redându-i pe fiecare lui însuși”. □ Natalia Seleșteanu traduce un amplu extras din cartea lui Alvin Toffler, *Future Shock* (*Șocul viitorului*), cu titlul *A 800-a generație*.

• [„Argeș”, nr. 8] *Recitindu-l pe Marin Preda* – texte scrise de I. Negoșescu, Dumitru Bălăeț, □ *Istoria literaturii române*: Ion Călugăru și Emanoil Bucuța; □ *Caligrame*: debut poezie Petru Jaleș – *Vânzătorul de memorii*; debut proză Rodica Sfințescu – *Joc viclean*; secțiunea *Cronică literară* – Virgil Duda – *Anchetatorul apatic*. □ *Literatură și politică*: două interviuri de Florin Mugur: unul cu Constantin Chiriță, celălalt cu Adrian Păunescu (experiența din America a lui Păunescu). □ Al. Paleologu articol *Avem un Hölderlin!* – scrie despre imnurile lui Dan Verona.

• [„Astra”, nr. 8] Acest număr al revistei stă sub semnul unui citat din cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu la Conferința națională a scriitorilor, în care îndeamnă la sprijinirea formării și înregimentării ideologice a noilor generații de scriitori. ■ A. I. Brumaru discută, în *articolul Despre teatrul lui Vasile Voiculescu*, piesele din volumul de *Teatru*, apărut la Dacia, în 1971. Inventariază calitățile textelor – cum ar fi faptul că temele abordate „anunță motivul fundamental al operei scriitorului”, respectiv „curiozitatea literară pentru spațiile psihoetnice ireductibile”, dar și ceea ce consideră a fi scăderile acestora – „aluviunile stricătoare de echilibru”, caracterul nereprezentativ al unor scene, ca și citarea neglijentă a textelor, realizată de Mircea Tomuș și I. Voiculescu – cu greșeli de tipar și de redactare. ■ Gheorghe Munteanu discută, în *articolul Câteva ipoteze*, despre textul intitulat *Câteva întâmplări scoase din istoria patriei* – „repovestire a legendelor extrase din Herodot și Strabon” despre geți și sciți, publicat în revista „Foaia ” (ce va deveni „Foaie pentru minte, inimă și literatură”), în nr. 23 din 1838. Informații din acest text se regăsesc, după cum afirmă Gheorghe Munteanu, apoi, în poemul din 1881 al lui Eminescu, *Gemenii*, în *Scrisoarea III*, în *Epigonii*, *Povestea magului călător în stele*, *Memento mori* și *Strigoii*. Miza articolului rezidă în încercarea de a afla momentul și contextul în care poetul ar fi putut lua contact cu textul din „Foaie”, moment pe care Gheorghe Munteanu crede a-l fi identificat în perioada în care poetul se afla la Cernăuți. ■ C. Isac semnează articolul *Trepte și argumente ale comediei*, care stă sub semnul unei ipoteze ușor hazardate, respectiv „vocația mondială a teatrului nostru în dramaturgie și spectacol este comedia”. C. Isac constată cu satisfacție obedientă ideologic faptul că specificitatea comediei românești – „observarea acidă a ridicolului din organizarea societății” nu a fost afectată de presiunea modelelor occidentale. Identifică, apoi, datele principale, în opinia sa, ale comediei actuale – „printre cele mai de seamă instrumente de emulație morală” se află „trimiteră la rădăcinile ei caragialești” – obligatorie. Fapt evident în comediile lui Aurel Baranga și Teodor Mazilu – „chiar dacă

Baranga își concentrează replica pentru a dezvălui natura primejdioasă și duplicitară a demagogului contemporan, iar Mazilu disecă minuțios contrastele filistinului modern”, ambii „pornesc de la același start împotriva tipului de arivism social și moral”. În final, C. Isac arată că, în descendența comediei caragialiene, pot fi identificate două filoane, „unul vizând anularea contradicției între aparență și realitate prin ridicarea calibrului satiric” (Teodor Mazilu, Ion Băieșu), iar altul constând în „preluarea substanței satirice – lirice”, în continuarea liniei Mușatescu – Sebastian (Aurel Baranga, Alexandru Mirodan). „Resorturile tragice ale comediei” sunt asigurate de Mircea Radu Iacoban, Dan Tărchilă, Alexandru Voitin. ■ Rubrica *Recenzii* propune o prezentare a studiului monografic semnat de Mihai Drăgan, *B. P. Hasdeu*, apărut la Junimea, în 1972, după volumul de *Aproximații critice* și editarea culegerii de articole ale lui Garabet Ibrăileanu, *Campanii*. Meritul fundamental al monografiei este acela că e o „cercetare lipsită de prejudecăți, neînfederată unor opinii critice de prestigiu, refuzând judecățile asertorice, neîntemeiate pe realitatea operei ori a documentelor”. La care se adaugă acribia cu care Mihai Drăgan alcătuiește, în primul capitol, o cercetare micromonografică asupra activității și operei lui Alexandru Hadeu, tatăl scriitorului, și identificarea cu precizie a trăsăturilor principale ale omului și scriitorului B. P. Hasdeu: arta polemicii – „finețea ironiei” și „execuția nemiloasă a adversarului”, așa cum îi stă bine unui „spirit voltairian”, predilecția pentru sarcasm și calambur, toate concurând la constituirea unui „portret spiritual al scriitorului și savantului”. ■ Voicu Bugariu comentează, în cadrul *Cronicii literare*, volumul de publicistică al lui Paul Anghel, *Efemeride*. Dovedind o reală „vocație de istoric ce utilizează uneltele vibrante și metaforice ale publicistului”, Paul Anghel o dublează printr-o „vocație reală de reporter”, ambele bazate pe o „excepțională mobilitate de spirit”. Rezultă, astfel, un „roman *sui generis*”, „cu un personaj neliniștit, întrebându-se mereu despre soarta prezentă și trecută a lucrurilor”. □ Tot aici, Voicu Bugariu comentează volumul de versuri al lui Ben Corlaci – *Ben Corlaci: Poeme folclorice* – identificând, drept marcă distinctivă, „irascibilitatea cauzată de adversitatea lucrurilor lumii, nemulțumirile față de tinerețea ce pleacă, presimțirea confuză a unor vagi dezastre posibile”. Ilustrând o „incontestabilă nostalgie a perfecțiunii”, această poezie rămâne una a „dezabuzării lirice”, care se naște „dintr-o perpetuă dedublare, dintr-o aparentă indiferență”. ■ A. I. Brumaru îi acordă personajului creat de Eugen Barbu, în *Princepele*, un întreg articol intitulat *Ioan Valahul – o rațiune sublimă*. În opinia cronicarului literar, romanului *Princepele* „îi lipsește adorația saturnalică producătoare de simboluri – adică de imagini”, căci „în locul percepției optice a lumii el (autorul) pune una auriculară”, „mai aptă de a declanșa nedeterminarea”. Personajul analizat aici, „raportat la contingentele religioase”, rămâne necorupt – „un sfânt mirean” – fapt asociat cu o reprezentare evidentă a românității simbolice, gândită anume de romancier. ■ Paul Antim prezintă, în cadrul rubricii *Recen-*

zie, volumul de versuri al lui Mihail Cosma, *Baladele vânătorului de balene*, apărut la C.R., în 1972, volum ale cărui teme predilecte sunt reflectate de metafora drumului, a călătoriei, a trecerii, asociate fericit cu forma de baladă, rezultând, astfel, o poezie a „nostalgiei ușoare, epidermice, a tristeții că timpul trece, că lucrurile nu sunt perfecte, că limbajul nu se supune celui ce-l mănuieste etc.”. ■ Haralamb Zincă publică un fragment din ediția a doua, revăzută, a romanului *Ultima toamnă*. ■ Publică versuri Ion Th. Ilea, Adrian Beldeanu, Dan Mutașcu, Dinu Ianculescu, Corneliu Vadim Tudor, Gabriel Stănescu etc. ■ Grigore Beuran publică proza scurtă *Metamorfoză*. ■ Publică proză scurtă Nicolae Calomfirescu – *Septembrie este o lună obligatorie*. ■ Dan Valeriu Popescu semnează proza *Bastionul*.

• [„Ateneu”, nr. 8] Petru Poantă scrie despre *Poezia lui Zaharia Stancu*, observând faptul că începuturile sale poetice „sunt puse de critic, declarat sau nu, sub semnul unui anume tradiționalism, dar pe latura lui naturalist-violentă, de explozie a senzațiilor din care lipsește orice intenție de stilizare. Accentul nu cade așadar pe *creație*, pe elaborare, ci pe expresia directă a unor «turmentații» senzoriale. Poemele sale ar fi doar expresia tactilă a simțurilor intrate într-un soi de comuniune absolută cu elementele naturii. Imaginea aceasta este și nu este întru totul adevărată. Retrospectiva poeziilor sale din 1971 demonstrează mai degrabă o evoluție interesantă de elaborare a unui stil, decât de adâncire a unei viziuni, înțelegând prin stil, evident, o concentrare organică a poetului spre degajarea vitalității printr-un primat al formelor. Nu e vorba de stilizarea specifică unei anumite orientări tradiționaliste dintre cele două războaie, ci de modul de a surprinde firesc și simplu [...] relația omului cu cosmosul”. Analiza lui Petru Poantă vizează volumele *Poeme simple* (1927), *Clopotul de aur* (1939), *Pomul roșu* (1940), *Iarba fiarelor* (1941), *Anii de fum* (1944) și *Cântec șoptit* (1970). ■ *Un confesiv*, articolul din rubrica *Jurnal de istorie literară*, surprinde, sub semnătura lui Al. Săndulescu, una dintre fațetele personalității literare ale lui Delavrancea: „Spre deosebire de Caragiale, [...] Delavrancea este, mai cu seamă în corespondența din tinerețe adresată Elenei Miller-Verghi, un confesiv, un sentimental patetic, parcurgând zgomotos criza romantică a vârstei și transcriind-o în pagini ce reprezintă o primă variantă, uneori și cea mai reușită, a nuvelor”. Analizând aceste scrisori, semnatul articolului punctează: „Correspondența lui Delavrancea redactată într-un stil asemănător cu al operei, stufos, abundent, uneori până la saturație și prolixitate, reprezintă valoarea unui jurnal psihologic de tip romantic, din care izvorăsc mai toate povestirile lui de tinerețe. Autorul e un autoscopic, simțind nevoia confesiei, dar și a reflecției, a comentariului analitic, aplicat propriilor stări de spirit. El își disecă sentimentele cu minuția omului de știință ale cărui metode pozitive, adoptate de naturalism, încerca să și le însușească. Discursul său epistolar conține toate elementele operei, de la structura psihică a eroului până la ritmul frazei și la cavalcada epitetelor. Correspondența lui Delavrancea este o

desăvârșită oglindă a personalității lui tumultuoase, un rechizitoriu și o pledoarie, alternând lirismul cu diatriba și pamfletul. Scritorul era un temperamental cu reacții eruptive, ce se lăsau prea puțin controlate. Fiecare cuvânt înseamnă o ușurare, un pas înspre echilibrul interior”. ■ C. Costin recenzează volumul *La porțile Severinului* (ed. Militară, 1972), de Ion Grecea: „Cartea este în esență un omagiu necesar adus celor care nu și-au precupețit viața pentru eliberarea pământului strămoșesc, verificându-se încă o dată trăinicia idealurilor partidului nostru comunist, reprezentat în roman prin câteva viguroase figuri de luptători: Ion Raicu, Victor Ganea, caporalul Dincu. Citind romanul *La porțile Severinului* ai sentimentul că te desparți de o lume tumultuoasă, de o istorie eroică ai cărei martori activi au fost niște sublimi romantici animați de înflăcărate elanuri, al căror legământ peste ani se află sintetizat în politica aceluiași călăuz – Partidul Comunist Român”. ■ D. Florea-Rariște semnalează apariția volumului *Ovidiu – omul și poetul*, de Nicolae Lascu, cel care „desfășoară o intensă activitate pentru popularizarea poetului atât în țară, cât și în străinătate. Apariția [...] consistenței monografii *Ovidiu – omul și poetul* se justifică atât prin «necesitatea de a umple o lacună», cât și mai ales din dorința autorului de a face cunoscută personalitatea și opera «celui mai senin poet din întreaga antichitate». De aici izvorăște și forma prezentării, expunerea clară, stilul artistic și avântat, fără a depăși, totuși, limitele spiritului științific, cerut de obiect. Monografia în discuție e jalonată de șapte capitole [...] și se ocupă mai întâi de viața poetului, legată de mult iubita-i Sulmona, de fastuoasa Romă și de îngrozitoarele ierni de la Tomis. [...] Autorul își continuă monografia cu analiza operei, începând cu poezia erotică, [...] continuând cu epopeicele *Metamorfoze*, operă de amploare, considerată culmea creației ovidiene, [...] ca și poezia sărbătorilor romane, *Fasti*, și apoi poezia exilului, *Tristia*, alături de *Epistulae ex Ponto*. [...] Bibliografia selectivă, extrem de bogată, întregeste fiecare capitol, ca parte integrantă”. ■ Rubrica *Cartea de poezie* este semnată de Victor Rusu care recenzează volumul de parodii, semnat de Mircea Micu și intitulat *Dracul verde* (Junimea, 1972), o carte ce „are menirea de a sublinia cu un plus de pregnanță întregul registru expresiv al poetului [...] în perimetrul speciei abordate, situând-l cu certe reușite, în prelungirea unei strălucite tradiții în poezia noastră. Pentru Mircea Micu, parodia este un mod travestit, sunt eșarfe de vervă și savoare umoristică, de a face, nu o dată, critică literară autentică, și, totodată, prilej fericit de a satiriza unele practici discutabile din viața literară. Scrutate atent, către resorturile lor intime, subtextuale, parodiile lui Mircea Micu relevă o bună cunoaștere a poeziei noastre actuale, gust sigur, intuiție critică”. □ Cea de-a doua recenzie este semnată de C. Lucian care semnalează apariția volumului *Marei Niccoară*, intitulat *Cuvintele frumoase flori* (C.R., 1972), de fapt „poezia unei debutante, tipică prin meritele și scăderile ei. Foarte tânăra poetă [...] simte [...] poetic, tulburător de poetic, existența, dar expresia exacerbatei sale frene-

zii senzoriale nu este încă suficient de poetizată. Aproape fiecare poem dibuie simbolul, dar nu-l află. Poezia își are o logică a ei, [...] oricât de difuză, creația este în esență un act lucid de luare în posesiune a realității (materiale sau spirituale), or pentru ființarea ca atare a unui nou univers e necesară o ordine, o disciplină intelectuală interioară funcționând ca principiu unificator subteran, vertebrând întreagă aventura lexicală. Poezia cărții de față este protoplasmată, o tulbure suspensie, un haos”. ■ Rubrica *Cartea de proză* semnalează apariția a două volume. Primul dintre acestea este *Nord* (Eminescu, 1972), de Pop Simion care reușește să realizeze „un mic «dicționar de inițiere» în tainele Maramureșului, rostită inedită în felul ei, depășind considerabil tonul consemnării reportericești și aspirând la dezlegarea eseistică a datelor unui univers bogat în semnificații”, e de părere Cristian Livescu care continuă: „Cele 29 de «articole de dicționar» tălmăcesc așa-numitele «înțelesuri maramureșene», păstrate în ziceri și lucrări, în datini și obiceiuri, în însuși comportamentul plin de ceremonial al oamenilor acestei «țări». Este coborâtă și restituită cu pioșenie imaginea unui nord fabulos, slobod de când lumea în compunerea unei mitologii incomparabile în sensurile sale adânc umane, a unei magii «de un laicism splendid și o solară vitalitate». □ Al doilea volum de proză care completează rubrica *Cartea de proză* este *Castelul de apă* (C.R., 1972), de Margareta Sterian, analiza propriu-zisă fiind semnată de Olimpia Radu care notează: „Pseudo-romanul autobiografic al Margaretei Sterian se conturează în cadrul de vizibilă inspirație plastică, ale unui Muzeu Grévin. Pictorița caută în «figurile de ceară» ale trecutului, ecourile unei copilării triste, de copil cuminț și singuratic, adânc interiorizat. [...] Nostalgică și lentă, cu mari virtuți evocatoare și descriptive, proza, lirică de fapt, a Margaretei Sterian, e o recuperare a orei care a trecut, o intonare taumaturgică, de unde și tonalitatea impregnată de «farmecul amintirii», cum spunea cândva Sadoveanu”. ■ *Cartea de critică*, rubrică semnată de Petru Poantă, semnalează apariția volumului *Poezie și modă poetică* (Eminescu, 1972), de Ștefan Augustin Doinaș care i se relevă recenzentului drept „unul dintre cei mai subtili și mai avizați cunosători de poezie din critica noastră actuală. După cum tot o evidență rămâne exemplaritatea poezie sale însăși. Iată o veritabilă conștiință modernă pentru care creația nu poate fi concepută în afara severei ei supravegheri. Doinaș nu e o inteligență prospectivă, de tip călănescian, să spunem. El are mai degrabă vocația culturalului. E, adică, un tip maioreșcian. [...] Urmărind periplul demonstrațiilor criticului, [...] erorile stabilite în lirica actuală a tinerilor sunt: cuvântul-capcană (din dorința poetului de a-și impune chei, mituri ale discursurilor); delirul verbal, beția de imagini, disprețul pentru formă, falsa profunzime, teribilismul. În general, este înfierat refuzul poetului de a construi și de a-și asuma actul liric ca pe o libertate constrângătoare”. ■ I. Caproșu semnalează apariția volumului *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi*, (București, 1971), semnat de Constantin C. Giurescu și Dinu C. Giurescu,

o carte care „se înfățișează cititorului ca o sinteză cuprinzătoare, bogată în fapte și idei, temeinic documentată. [...] Cartea cuprinde [...] întreaga istorie a românilor, din timpurile cele mai vechi pînă în anul apariției lucrării. *Istoria românilor* este o carte care pentru iubitorul de istorie constituie un adevărat îndreptar.[...] Condițiile grafice excepționale în care a fost editată această sinteză sunt în deplin acord cu ținuta sa științifică și la nivelul exigențelor la care ar trebui tipărite asemenea lucrări care, au menirea de a contribui la o bună și deplină cunoaștere a istoriei poporului nostru de către cercuri mai largi”.

■ Gheorghe Cronț semnalează apariția în 1971, la editura Academiei, a volumului *Nicolae Iorga – istoric al Bizanțului* apărută „pentru a întâmpina centenarul nașterii savantului și pentru a prezenta Congresului internațional de studii bizantine, în septembrie 1971, mărturia cinstirii marelui nostru bizantinist. [...] Opt tineri dătători de speranțe pentru continuitatea cercetărilor de istorie bizantină din țara noastră și anume: Stelian Brezeanu, Olga Cicanci, Radu Lăzărescu, Andrei Pippidi, Emanuela Popescu, Cristina Rotman-Bulgaru, Nicolae-Șerban Tanașoca și Tudor Teotoi, au pus în lumină principalele rezultate ce se dovedesc viabile din vasta operă de bizantinist a lui Nicolae Iorga.[...] Culegerea de studii este un semn de cinstire pentru memoria savantului și o mărturie promițătoare privind inițiativa și promovarea studiilor de istorie bizantină, pornind de la opera celui mai original istoric al nostru, deschizător de drumuri noi în domeniul bizantinologiei”.

■ În numărul din luna august, se publică poezie, semnată de Platon Părdău, Radu Cârnecki, Dragoș Vicol, Liviu Călin, Ion Crânguleanu, Veronica Galiș, Victor Eftimiu, Stelian Cucu, Vladimir Ciucov, și teatru (*Gorila cu mânuși*, dramă în 3 acte), de Ion Ghelu Destenica.

● [„Cinema”, nr. 8] Numărul se deschide cu editorialul redacțional 23 *August*, precedat de un scurt citat din Nicolae Ceaușescu, referitor la faptul că orice comunist trebuie să militeze pentru „afirmarea în viață a concepției filozofice a partidului nostru, a principiilor eticii comuniste”.

□ Ecaterina Oproiu semnează un amplu articol despre condiția femeii în film (*Penelopa și celelalte*), secondat de ancheta pe aceeași temă, desfășurată printre actori, regizori, critici, scriitori. Între aceștia, se află □ Nina Cassian („Femeia are încă de suportat tirania unor solicitări, handicapuri, idei preconcepute”); □ Dana Dumitriu („Se pare că ne scapă încă «amărăciunea emancipării”); □ Alexandru Ivăsiuc („Imaginea femeii în filmul românesc este imaginea unei femei din punctul de vedere al bărbatului”); □ Petre Luscalov („Pe când, în filmele noastre, o activistă de partid, plină de farmec feminin?”) și □ Nicolae Țic, care observă că „prezența femeii rămâne de coloratură”. □ Chiajna, fiica lui Rareș, este propunerea lui Virgil Cândea, din acest număr, ca posibil subiect de film, pentru că „de-a lungul istoriei, femeia n-a putut să conducă decât «prin procură»”. □ Ca omagiu adus prozatorului la împlinirea a 50 de ani, pornind de la *Două sau trei idei auzite de la Marin Preda*, de fapt citite în in-

terviul pe care acesta i-l acordă lui Vlad Mugur (în „Argeș”, nr. 5/1972), Radu Cosașu le comentează eseistic, declarându-și reticența de a vedea un film turnat după *Moromeții*: „Trebuie respectată și temută viclenia sublimă a acestei cărți. Surâd cu voluptate la gândul cum ar trage pe sfoară Moromete – «literarul» pe orice actor, pe orice regizor care ar îndrăzni să-i prindă chipul pe pânză. În schimb, pot sta și trei ore – cât ar dura filmul în două serii – să mă uit la poza lui Marin Preda lângă tatăl său [...] ca la un desăvârșit stop-cadru al operei [...]”. □ În articolul *Secvențe celebre*, Călin Căliman salută inițiativa Ninei Cassian (care beneficiază de „garanția de gust, de talent și de poezie” a poetei), inclusă în programul *Post-meridianelor* duminicale, „de a oferi săptămânal câte un moment de film ales și comentat de cineva anume”.

● **[„Familia”, nr. 8]** Val. Tașcu recenzează două volume apărute în 1972, unul la C.R., *Bunul simț ca paradox*, de Al. Paleologu, altul la Editura Albatros, *Ion Pillat – Ceremonia naturii* de Victoria Ana Tăușan, în colecția *Contemporanul nostru*. □ Gh. Grigurcu analizează *Lotopoemele* Ninei Cassian și *Poemele* lui Ion Gheorghe. „Intentând un proces poeziei pentru că nu e suficient de... poetică, Nina Cassian atinge un sunet fundamental al propriului lirism, decantat cu o puritate pe care n-am mai înregistrat-o de *La scara 1/1*. Din dubii, din sarcasme, din ironii și mai cu seamă dintr-o detasată, visătoare stăpânire a verbului, poeta își constituie o viziune eliberată, cu puține excepții, de tirania explicației, de pretenția patetismului analitic. Situată sub semnul lui *Homo ludens*, această creație e înrudită, desigur, cu Morgernstern, Jarry, Apollinaire, Prevert... Experiența limită a fibrei livrești o constituie fără îndoială *exercițiile în limba spargă*, mostre de euforie lingvistică autohtonă, unele din ele evocându-l, straniu, pe Ion Barbu... Poezia Ninei Cassian din *Lotopoeme*, ne produce impresia unuia din acei locuitori grotești ai lui Chagall levitând deasupra unui peisaj intoxicat de culori, în mâini cu vioara suavității”. □ Un fragment de roman de Radu Tudoran, *De ce nu?* ■ *Marin Preda la 50 de ani* constituie un omagiu de Al. Andrițoiu, favorizând imaginea globală a creatorului, tendințele lui de scriitor integral/ *autor total* („Marin Preda a început ca un scriitor al satului și a început victorios cu elogiul lui E. Lovinescu... Marin Preda infirmă totodată și falsa idee a recunoașterii postume de către posteritate.. este recunoscut de prezent, de către cititorii de tot felul, de toate categoriile sociale, de la simplul consumator de frumos la lectorul rafinat, pe arcu tuturor generațiilor.”); la fel și *Clasicismul operei lui Marin Preda* de Gh. Grigurcu, punctând tendința de „regizor” a lui Preda în maniera marilor creatori de viață – Dickens, Tolstoi, în sensul dezideratului lovinescian al „obiectivității”: „Marin Preda face parte din rândul acelor artiști care acceptă cosmosul ca pe un fapt indiscutabil... din întreaga sa operă se degajă, vădit, un sens clasic... Marin Preda este exponentul de excepție al unui clasicism latent, etnic, bazat, în cele mai caracteristice pagini ale sale, pe psihologia moromețiană. Din arborescențele ei complicate, urmărite cu o tenacitate ce pare a avea în vedere la un

moment dat doar materia în sine, pitorescul psihic și expresiv, rezultă și o «conștiință senină», după cum remarcă Matei Călinescu, a personajelor și a scriitorului deopotrivă”. □ Mai notăm în sumar: (*Despre*) *Minor, major* de M. Bucur (pornind de la Blaga); Marcel Petrișor, *Ironia Criticului Contemporan*; V. Nemoianu despre D’Ormesson, *Câteva feluri de istorie*; Radu Enescu: *Limbaj matematic, poetic și „critic” – 1. Eroarea lui Plato sau falsa aporie din Kratylos* (pornind de la volumul lui Solomon Marcus, *Poetica matematică*, București 1970). Acesta din urmă se referă la limbajul specific criticii, nici poetic, nici matematic, dar depășindu-l pe cel uzual: „Oare există un limbaj ironic, propriu actului critic? Și dacă există, care e poziția lui față de limbajul poetic și matematic, care e condiția să intimă, care e finalitatea să specifică, modalitățile sale de exteriorizare?... Direcția demersului critic este autoreflexivă, actul critic se naște printr-o răsfrângere înlăuntrul lui, în propria conștiință, a creației, printr-o eșuare a invenției matematice și a fanteziei poetice. Limbajul ironico-critic este un metalimbaj atât în matematică, cât și în poezie. În consecință acest limbaj este unul de criză, un limbaj cu adevărat critic (nu trebuie să înțelegem termenul de criză în sens peiorativ, ci trebuie să ne gândim la o situație, în care o dificiltoasă insuficiență, apare ca intenabilă, și ea este supusă unei analize critice, limbajul ei este examinat «ironic» printr-un metalimbaj, iar rezultatul intervenției critice este saltul calitativ la un nivel superior)”.

• **[„Luminița”, nr. 8]** Nicolae Velea este prezent cu schița *Răducu și cei șapte*. □ Autorul revine în numerele 9 și 10, cu schițele *Cei 10 de pe Strada Ulmului*, respectiv *Doi fără unu*.

• **[„Presa noastră”, nr. 8]** Rubrica *În sprijinul învățământului ziaristic* prezintă o temă susținută de Valentin Silvestru la Școala interjudețeană de partid – București, *Satira în presă*. Criticul menționează: „[...] La noi s-a făcut o bucată de vreme o anume împărțire, o dichotomie, în genul satiric din presă: s-a considerat că avem „foileton” și „pamflet”, foiletonul fiind, după unii, pamfletul pe teme interne iar pamfletul fiind foiletonul pe teme externe. Această definiție, foarte nevoiașă teoretic, a trăit totuși o bucată de vreme, până când am început să observăm că foiletoniștii și pamfletarii nu sunt două tabere deosebite, ci se întrunesc în persoana acelorași condeieri. Pot spune și din experiența proprie că nu avem două călimări și nici două stilouri, cu care să scriem pe rând când foiletoane, când pamflete! Un coleg de-al meu, binecunoscut ca foiletonist, Nicuță Tănase – despre care va mai fi vorba aici, – un om deosebit de dotat pentru o asemenea activitate, tot scriind despre moașe comunale care provoacă nu știu ce și despre agenți veroși care fac nu știu ce, s-a trezit într-o bună zi în prima călătorie peste hotare, din viața sa, în Italia. Ce a scris el de acolo? Un material foarte hazos, care a apărut în «Scânteia»: era foileton sau pamflet? Ziaristul l-a conceput cu aceleași glume și cu aceeași metodologie comică, cu care își elabora foiletoanele curente. Dacă foiletonul

ar fi esențial altceva decât pamfletul, ar trebui să existe note diferențiate iar noțiunile să fie foarte distinct conturate, să le putem deosebi radical. Înainte de 1944, în presa noastră nu erau cunoscute nici cuvântul «foileton» și nici practica foiletonului. Foiletonul este de fapt – și în enciclopedii se poate citi acest lucru, – locul din josul paginii, subsolul, în care se publicau în presa franceză mai veche și în presa germană din secolul trecut, romanele în serial. Că noi am spus «foileton» pamfletului și l-am îndulcit puțin și l-am mai bolmojit și l-am mai învelit în staniol, aceasta este o problemă care ține, încă o dată, de practica curentă și nu de o realitate teoretizabilă. În orice caz, eu știu că cei mai buni foiletoniști ai noștri sînt în același timp și cei mai buni pamfletari, și dacă nu pot deosebi aici două categorii de oameni, nu pot deosebi nici două categorii de gazetărie. Există însă forme foarte diverse ale pamfletului, asupra cărora atrag binevoitoarea dumneavoastră atenție: Pamfletul poate să fie o notă de zece rînduri – și este, deseori, în rubrica «Faptul divers» din «Scînteia». De multe ori o atare notă are o substanță pamfletară excepțională datorită atitudinii corosive a ziaristului, efectului social larg pe care îl vizează și modalității foarte talentate de a scrie succint. Există apoi articolașul de pagina întâia, numit în presa mai veche cursiv, așa cum apare, de pildă, în „Informația Bucureștiului” la rubrica „Apropos de...” ; cursivul are o veche tradiție în România; cei mai mari scriitori și gazetari ai noștri s-au exercitat cu plăcere în acest colț de pagină, în chenar, tipărit cu litere cursive, în care abordau o problemă, un fapt, un comentariu ironic, pe marginea unui eveniment la zi. Există apoi articolul pamflet. Pe această ramură din arborele pamfletului, aș așeza „foiletonul” lui Nicuță Tănase, incontestabil unul din cei mai buni gazetari satirici ai ultimului sfert de veac; el scrie articole pamfletare în care tratează teme cetățenești extrem de variate și o face într-o modalitate extrem de personală, cu o fantezie deosebită. Tot ca specie de pamflet consider articolul polemic pe teme ale unui domeniu dat, cum ar fi domeniul cultural. În această privință, unul din polemisti de seamă este scriitorul Eugen Barbu, care mînuiește arma pamfletului în probleme cât se poate de gingașe, cum ar fi problemele creației literare. Pamflet poate fi și parodia. Ați citit, probabil, în revista «Urzica» parodii în versuri scrise de un talentat epigramist și parodist, Mircea Pavelescu. Există și interviu-pamflet, așa cum îl face uneori Adrian Păunescu sau, în ultimul timp, Ecaterina Oproiu în „Contemporanul”. Există și ancheta-pamflet. În această privință am avut și continuăm să avem un anchetator de presă excepțional: pe F. Brunea-Fox, foarte în vîrstă, dar continuând să scrie tinerește; dintre cei mai tineri, ni se par relevabili pentru perioada cât au lucrat la „Scînteia” Vasile Băran și George Radu Chirovici. Desigur, sunt și alții; dau însă numai câteva exemple, ca să mă fac mai bine înțeles de dumneavoastră, să-mi fixez ideea prin concretizări semnificative. Au existat și broșuri-pamflet. În clipa când ziarul n-a mai încăput pamfletul, din cauza dimensiunilor sau a violenței sale, anumiți

scriitori și ziariști și-au desfăcut din ziar articolele pamfletare și le-au strins într-o broșură sau au tipărit pamfletul direct în broșură. Scriitorul I. Ludo a publicat asemenea broșuri în perioada interbelică, iar unul dintre cei mai mari pamfletari, autori de broșuri, a fost Barbu Delavrancea [...]”. □ Petre Anghel în nota, *Capacitatea de a recrea realitatea* trece în revistă câteva opinii despre reportajul de presă: „[...] După părerea mea, vina unui reportaj nerealizat nu constă însă, așa cum se crede de obicei, în aglomerarea cu fapte și date (sau nu numai în aceasta), ci în neputința de recreare a evenimentului. Pentru cititor, cutare întâmplare nu înseamnă nimic dacă autorul nu reușește să privească realitatea cu un ochi propriu interesului cititorului. Tocmai de aceea, ambiția reporterului adevărat nu a constatat niciodată și nici nu poate izvorî dintr-o reflectare exhaustivă a realității, ci din puterea disociativă a faptelor, capabilă să ducă la extracția de imagini și semnificații esențialmente interesante, educatoare, convingătoare. Un reportaj care nu îmbogățește cititorul cu o metaforă durabilă, cu un fapt ridicat la scara simbolului, nu-și merită numele.[...] nu înseamnă însă că reportajul trebuie să țintească zonele literaturii, căci astfel ajungem la cea de-a doua eroare ce stă în fața reporterului. Acceptând metafora ca scop și nu ca mijloc, cutare ziarist încearcă să satisfacă veleitatea de scriitor. Probabil aceasta este esența genezei speciilor hibride, nerecunoscute nici de ziariști și nici de scriitori, și – culmea ! – ne iubite cu patimă nici cel puțin de autorii în cauză. Cât despre cititori?!... Cunoaștem, din păcate, destule cazuri în care autorul a crezut că reportajul sau articolul de ziar pot fi doar trambuline de lansare în zonele inefabile ale literaturii! [...]”. □ Ion Felea publică studiul *O sută de ani de la apariția gazetei „Lucrătorul român”*.

• [„**Ramuri**”, nr. 8] Grigore Traian Pop, în *Un rezonabil punct de vedere asupra filozofiei autohtone*, subliniază că scopul filozofiei nu este de a stabili adevărul, ci este un mod de a privi istoria căutării adevărului. Acest parcurs trebuie urmărit în „permanența procesului cognitiv”. ■ Ilarie Hinoveanu prezintă interviul *O convorbire cu Ilie Purcaru*. Mărturisirile lui Ilie Purcaru sunt monografice, fiind relatate evenimente biografice care gravitează în jurul propriilor reușite scriitoricești. El îi amintește în semn de recunștință pe autorii care au colaborat în elaborarea revistei „Ramuri”. ■ În „Documente inedite”, Al. T., în *Controversă Panait Istrati – Romain Rolland*, prezintă „Un schimb de scrisori despre Nikos Kazantzaki” între cei doi scriitori menționați. Panait Istrati se străduiește să îl reapropie pe Romain Rolland de Nikos Kazantzaki, însă prietenia dintre cei doi, și în cele din urmă dintre cei trei, nu mai continuă ca înainte din cauza unor nepotriviri de principii – Romain Rolland despre Kazantzaki „respinge pe vecie” orice posibilitate de apropiere prietenească față „de un naționalist fanatic, care sacrifică Molohului său, sentimentele cele mai sfinte ale individului și familiei”. □ Este publicat un fragment din „Descifrarea unei istorii necunoscute” – Soli, iscoade, prinși... de Ion Bodunescu on Rusu – Șirianu. ■ În „Cronica literară”, Al. Piru scrie un articol amplu, *Etapa*

finală a poeziei argheziene. Al. Piru vede în ultimele volume de poezii ale lui Arghezi (*Frunze, Poeme noi, Cadente, Silabe, Ritmuri, Noaptea, Frunzele tale, Crengi, XC*), predilecția pentru ludic, muzicalitate sacralizată (poemul transformat în „bocet”, *blestem*, cu tonalitățile imprecăției). Predomină pendularea dintre „jubilație și melancolie”. Poetul urmărește în discursul său, reproducerea în ecou a discursului demiurgului, intenție pe care o ascunde în *spontaneitatea* jocului poetic. ■ În „Cartea de critică” apar recenziiile *Gheorghe Grigurcu – Teritoriu liric* (Eminescu, 1972), *Dumitru Micu – Tudor Arghezi* (Albatros, 1972), *Marian Popa – Camil Petrescu* (Albatros, 1972), semnate de G. Gheorghiu. Gheorghe Grigurcu este considerat un critic „remarcabil”, care deține măiestria „ironiei critice”. În ceea ce-l privește pe Dumitru Micu, acesta nu reușește nici măcar să îl introducă pe cititor în studiul monografic despre Tudor Arghezi. Este acuzat de „superficialitate” și *didacticism*. Lui Marian Popa i se recunoaște meritul de a-l interpreta pe scriitorul Camil Petrescu prin perspectiva filozofiei. Monografia este construită pe filozofia „substanței”. ■ În „Studii. Documente. Mărturii” apar cinci articole. În *Un poem necunoscut de Radu Ionescu*, Dumitru Bălăeț spune că din activitatea poetului, Radu Ionescu, sunt importante poemele filozofice. Poemul „Dorul” prefigurează „nostalgia unei lumi a esențelor de dincolo de vizibil și trecător”. Ov. Ghidirmic în *O ediție Caragiale*, afirmă că noua ediție a operei lui Caragiale este realizată de Marin Preda și că este unică pentru că scriitorul folosește ca principiu organizatoric, gustul artistic. C. Cârstoiu în *Coșbuc la „Șezătoarea săteanului”* obsevă la Coșbuc atracția față de *credințe* și *superstiții*, pe care o combină uneori cu justificarea științifică, rațională. În „*Corpul liric*” și *muzica în poezia lui Ion Barbu*, D. Teodorescu atestă că muzica este nucleul tematic al poeziei barbiene de la nivelul prozodic până la acela ideatic. Mariana Ionescu în *Frumusețea echilibrului*, pune accentul pe „lirismul călinescian”. Acest lirism este determinat de căutarea transcendentului și de consecințele acestuia: *meditația, melancolia* („sentimentul zădărniceii” în fața efemerității). □ În secțiunea „Confluente” – Centenarul unui filozof indian, Paul Teodorescu semnează *Sri Aurobindo*. Este adusă în discuție, pasiunea filozofului pentru poemul Bhagavad – Gită. În rubrica „Arte. Spectacole”, V. Rd. scrie scenariul („dezbatere”), *Întoarcerea tatălui risipitor* de Ion D. Sârbu.

● [**„Secolul 20”, nr. 8**] Cu supratitlul *Mihail Sebastian la Moscova*, revista publică un articol (*Întâlnire cu Sebastian*) semnat de regizorul Leonid Varpaovski, care a pus în scenă de curând piesa *Jocul de-a vacanța*, și o cronică dramatică a spectacolului (*Mihail Sebastian pe scena moscovită*), datorată criticului de teatru Elena Azernikova. După un prim contact – mai puțin reușit – al publicului sovietic, în anii ‘50, cu piesa *Steaua fără nume*, anul acesta, în cinstea Festivalului dramaturgiei românești, regizorul sovietic, după ce s-a documentat citind toate cele patru piese, jurnalele și proza lui Sebastian, a ales piesa care i s-a părut foarte modernă, tratând-o prin prisma dramaturgiei lui

Berger, din care Sebastian tradusese, de altfel, *Potopul*. „Neîndoielnicul interes” al publicului de această dată, remarcat de L. Varpahovski, este confirmat de E. Azernikova în cronica sa, ce descrie amănunțit subiectul piesei, conchizând: „Teatrul lui Sebastian nu cunoaște disperarea: el crede în oamenii care au reușit să-și păstreze, în ciuda încercărilor, puritatea și omenia. Ca și în piesele lui Cehov, în teatrul lui Sebastian nimeni nu învinge; victoria este în afara piesei, în viitor. Viața își urmează cursul, se nasc oameni noi, idealuri noi, noi principii de viață. Și, mai presus de năzuințe utopice, Sebastian a visat o societate cu relații noi între oameni, de aceea a condamnat fără cruțare lumea burgheză în care omul nu-și poate dezvălui omenia”.

● [„*Tânărul leninist*”, nr. 8] Grigore Zanc analizează: „*Spiritul critic* presupune firesc un cadru optim de manifestare. E bine cunoscut că principial acest cadru este asigurat. Dar că avem nivele sau micronivele unde circuitul spiritului critic se întrerupe ori nu-și face simțită prezența decât de sus în jos este încă adevărat. Și tocmai asta trebuie înțeles: promovarea cu consecvență și la toate nivelele a criticii, formarea și încurajarea atitudinii critice și autocritice ca temelie a acțiunilor constructive, a muncii de perfecționare socială și autoperfecționare politico-morală sunt o necesitate a propriei noastre formări și afirmări: spiritul critic este un veritabil indicator al autenticității noastre”.

■ Intitulându-și intervenția *Pe meridianele lumii*, Vasile Toma semnalează traducerea cărților lui Nicolae Ceaușescu: *Știința socială în teorie și practică* (Ed. Rombach din Freiburg- R.F. Germania) și *Filosofia de pace a unei societăți contemporane* (Argentina), conchizând: „Aparițiile volumelor tovarășului Nicolae Ceaușescu în diverse limbi, în diverse țări se succed și se multiplică, oglindind un interes real față de politica României socialiste, față de gândirea marxist-leninistă originală a secretarului general al partidului nostru. Aceste evenimente editoriale se înscriu, în același timp, ca mesaje de prietenie și pace, ca manifestări ale întăririi legăturilor de prietenie dintre poporul român și alte popoare”.

● [„*Teatrul*”, nr. 8] Aurel Baranga publică *Repertoriul - un act politic*: „A realiza un repertoriu e, înainte de orice, un act politic, fiindcă presupune o strategie complicată și savantă. Ordinea intrării în repetiție, stabilirea datelor de premieră, alegerea celor mai potriviți directori de scenă, în raport cu piesa și nu cu alte criterii, distribuirea actorilor în funcție de meritele lor artistice, pornindu-se de la principul: „actorul potrivit, la rolul potrivit”, realizarea unui climat entuziast de muncă, atât în timpul repetițiilor cât și al reprezentațiilor, adecvarea întregii activități teatrale la posibilitățile publicului și mergându-se până la cele mai aparent insignifiante detalii: afișele sau programul de sală - toată această vastă încordare de energii și toată această uriașă încordare de imaginație, cere un plan de acțiune studiat cu temeinicie și aplicat fără șovăială”. ■ Redacția revistei semnează un amplu articol intitulat *Între două stagii*, o trecere în revistă a repertoriului stagiunii trecute și a repertoriului aflat

în pregătire pentru următoarea stagiune. □ Paul Everac publică un eseu intitulat *Despre blândul balans al sistemelor de referință*. □ Iosif Naghiu scrie *Planeta pentru dramaturgi*. □ D. Solomon, în *Șantier*, publică *Nimic despre filosofie*, o prezentare a propriei piese aflate în lucru, *Diogene Câinele*, ce urmează a fi tipărită la Eminescu. □ În *Un teatru mare pentru cei mici*, Al. Popovici aduce în discuție teatrul pentru copii. ■ În rubrica *La masa rotundă* discuția are loc la Teatrul de Dramă și Comedie din Constanța. La eveniment participă „Ion Maximilian, directorul teatrului de Dramă și Comedie din Constanța, Aurel Ungureanu, director adjunct al teatrului, Jean Ionescu, directorul Agenției artistice a litoralului, Jean Badea, inspector la Consiliul județean pentru cultură și educație socialistă, Romeo Profit, secretar literar al teatrului, Mircea Iordăchescu, șeful secției de păpuși” ș.a. Din partea redacției participă Virgil Munteanu și Dumitru Negreanu. □ În *Din carnetul cercetătorului*, Ioan Massoff publică *Ceva despre Caragiale*, centrat pe aspecte biografice. □ Revista publică *Hölderlin*, „piesă în două acte” de Peter Weiss, în românește de Florin Tornea. Textul este însoțit de o prezentare a subiectului piesei. □ În *Cronica dramatică*, Ileana Popovici publică o cronică a piesei lui Al. Mirodan, *Despre unele lipsuri, neajunsuri și deficiențe în domeniul dragostei* (Teatrul Național „I. L. Caragiale”). C. Isac scrie despre *Marele vizir* de Derviş Suşici (Teatrul Național din Tuzla). □ Virgil Munteanu, în *Teatrul radiofonic*, prezintă *Costum la două rânduri*, „scenariu radiofonic de Sergiu Fărcașan”, *Cele șapte turnuri*, „adaptare radiofonică după o comedie de Eusebiu Camilar” și *Pumnalul*, „dramatizare liberă după un fragment din „Romanul teatral” de Mihail Bulgakov”. □ În *Cartea de teatru*, Manuela Mihăilescu prezintă *Spectacole în cerneală* de Valentin Silvestru (Meridiane).

● **[„Transilvania”, nr. 4]** Vasile Bărbuleț semnează editorialul *Pentru viitorul patriei*: „Ecoul conferinței naționale a partidului trăiește și va trăi în sufletele noastre, ale celor ce ne făurim viitorul de lumină pe aceste meleaguri, prin înaltele semnificații ce leagă trecutul, prezentul și viitorul patriei, prin infuzia de umanism vădită de întreg programul partidului. Trasând direcțiile dezvoltării viitoare a României Socialiste, înaltul forum, care – prin vocile cele mai autorizate – a reunit țara a definit plenar caracterul lucrativ, ancorarea puternică în istoria poporului și patriei. [...] Învățămintele pe care noi toți le-am desprins din lucrările Conferinței, sensul major al hotărârilor acesteia își vor pune amprenta pe modul cum vom înțelege să ne îndeplinim sarcinile multiple, va caracteriza, până la urmă, aportul fiecăruia la locul de muncă, modul nostru de a fi patrioți, de a ne iubi patria. Avem convingerea că așa vor fi înțelese lucrurile, că oamenii muncii din județul Sibiu – români, germani, maghiari – vor da noi dovezi de hărnicie, de înțelegere a imperativelor vremii. Pentru că, așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, «Nici un efort nu este prea mare atunci când este vorba de viitorul patriei»”. ■ În *Cronica politică*, Ionel Achim semnează *Bilanț și perspectivă*: „Pentru dezvoltarea culturii noastre

socialiste, Conferința Națională a partidului a marcat și cu acest prilej un moment deosebit. Este revelator faptul că programul perfecționării activității politico-ideologice adoptat de plenara C.C. și P.C.R. din noiembrie anul trecut a fost adoptat și însușit ca program al Conferinței Naționale. Problemele progresului culturii socialiste, ale dezvoltării și modernizării învățământului, cercetării științifice, ale sporirii rolului artelor, ale sistemului culturii de masă au fost analizate cu exigență atât în plenarele Conferinței, cât și în secția consacrată ideologiei și culturii. Programul dezvoltării economico-sociale a țării este astfel programul unei organice unități și puternice dezvoltări a personalității umane, a umanismului, a democrației socialiste. S-a spus cu simplitate în Raportul Conferinței că preocuparea pentru creșterea bogăției naționale nu poate pune în umbră, ci, dimpotrivă, trebuie să aducă și mai mult în prim-plan principala, cea mai mare bogăție și valoare – Omul. Spiritul umanist, înalta răspundere față de problemele omului, pentru afirmarea și dezvoltarea sa multilaterală, pentru condiție materială și spirituală superioară a cetățeanului societății noastre reprezintă un autentic ax călăuzitor al deciziilor adoptate la recenta Conferință Națională a partidului”. ■ În rubrica *Eseu* citim: □ *Atitudine sau valorizare* de Mircea Braga: „Am putea întâlni nu o dată, în cronicile și articolele consacrate creației lui Adrian Păunescu, aserțiunea că ne aflăm în fața unei poezii «politice» de cea mai autentică factură, aserțiune în sprijinul căreia se apela nu numai la o întinsă exemplificare, ar chiar la mărturisirea poetului însuși. E adevărat, acestea din urmă pot fi mai puțin elocvente având în vedere și ușoara cochetărie cu fraza pe care o practică autorul excelentului volum *Sub semnul întrebării*, rămâne, însă, argumentul facturii aparte, distincte, a versurilor sale, rămâne tentația pe care o simte comentatorul unui volum ca *Istoria unei secunde* de a adopta la rândul său o atitudine tranșantă. [...] Poezia «politică», de expresie și atitudine directă, evidențiază – paradoxal – excesul de metaforă într-o măsură mai mare ca restul liricii, în sensul că, aici, acest «mecanism» al «primei metamorfoze» trebuie decodificat, trebuie expus tranșant, așa cum în poezii de altă natură el poate fi sublimat, cuprins ca dat «pre-existent» în zona amorfă a pre-creației. Am spune că, într-un fel, poetul creează simultan și comentariul propriei creații, oficiind și ca interpret pe același spațiu, în același timp și pentru același «obiect» zămislit, deci aspirând – ca să folosim expresia lui Jean Starobinski – și «către o teorie (în sensul de *Theoria*, contemplare comprehensivă) a literaturii». Dificultatea criticii literare de a comenta o asemenea creație (fapt sesizabil și chiar mărturisit la apariția volumului lui Adrian Păunescu) se explică prin această dublă condiție a creatorului, al cărui autocomentariu e simultan expresie poetică, devenită și «obiect». [...] Versul este «explicit», el nu mai cere a fi comentat, a fi re-creat – cum scriem uneori. Cronicile literare la *Istoria unei secunde* au evidențiat, de altfel, acest «impas» prin faptul că, în majoritate, s-au limitat la stabilit locul lui Adrian Păunescu în peisajul liricii actuale, numind și posibile influențe sau

suprapuneri de tonuri, ori au încercat a înregistra «teme» și «idei», într-un anume context «afectiv», ceea ce – s-o recunoaștem – este inutil prin repetare.”; □ *Probleme ale criticii* de Sergiu Sălăgeanu: „Rândurile noastre, consacrate unor probleme ale criticii actuale, pornesc de la o sumă de aspecte cuprinse în cartea lui Marin Mincu; în primul rând, ele ne prilejuiesc rezerva față de o sumă de afirmații întâlnite în unele din studiile sale. [...] Marin Mincu nu face deci altceva decât să se situeze într-o ilustră tradiție a ideilor estetice despre inspirație, pe care o continuă cu mai puțină strălucire și mai ales fără a-și mărturisi sursele, lucrul destul de reprobabil și de riscant, după cum se vede din articolele lui S. Damian care, pus în fața tradiției de gândire de mai bine de două milenii, pe care o reia cu mijloace evident insuficiente M. Mincu, ar trebuit să polemizeze cu o pleiadă de mari spirite pentru a le demonstra și acestora inexactitatea «științifică» a ideilor lui M. Mincu. O altă problemă pe care o pun studiile reunite în acest al doilea volum de *Critice* este aceea a relației dintre mit și poezie, dintre mit și istorie. Sigur, și aceste probleme sunt tratate insuficient de aprofundat și riguros de către tânărul nostru confrate, dar acest fapt nu înseamnă deloc că ele pot fi eludate și că mai ales noi nu ar trebui să studiem de pe poziții științifice aceste raporturi în operele scriitorilor români. Se știe că o bună parte a artei moderne a fost fecundată de descoperirea sensurilor miturilor proprii sau ale altor popoare, găsindu-se în acestea noi surse și îndemnuri de viață, noi tărâmurii ale spiritului, care au dus la mai adâncă cunoaștere de sine a omului și deci la progresul său. [...] Nimeni nu are de aceea dreptul să pretindă că noi să nu ne cunoaștem miturile. Cine sub un motiv sau altul, sub un pretext sau altul o face, vădește o orbire incalificabilă și merită disprețul și uitarea istoriei. Am spune că este regretabil că M. Mincu nu a analizat mai profund fecundarea de către mitologia populară a poeziei lui Blaga sau Eminescu. Dacă este vorba de dialectică, atunci însăși dialectica istoriei și ia spiritului ne dovedesc că nu există istorie, adică continuitate de viață materială și de spirit a unui popor, fără revenirea la sorginte, spre a lua de acolo impulsuri noi către viitor. [...] Să nu ne ascundem, deci după deget. Orice om care gândește dialectic, și M. Mincu o face, știe că nu există istorie fără mit, act fără potență, și că fără mit și istorie nu există literatură, artă, poezie. Cine neagă mitul în favoarea etnografiei, tehnicii, științei, nu știe că acestea nu există fără cel dintâi. M. Mincu nu este dintre aceștia și, de aceea, cartea sa, cu toate marile ei scăderi, are meritul de a fi pus câteva probleme pe care nu avem dreptul să le ocolim”. ■ În *Anul internațional al cărții*, Ion Vlad publică eseu *Memoria literaturii*, despre apariția a II-a la Minerva a cărții *Speranța* de Malraux: „Cititorul parcurge din nou romanul lui Malraux (prezentat în traducerea exact a lui Ion Mihăileanu, autorul prefeței și al interviului anexat la finele volumului II) transcriind pentru sine această partitură polifonică gravă, compusă în cadențe mereu modificate și înregistrează toate sunetele și imaginile acestei răscolitoare simfonii despre credințele statornice ale lumii”.

■ Ion Itu publică eseu *Generația luceafărului*: „Începutul veacului în care trăim aduce în scena istoriei transilvănene o generație nouă. Ea se manifestă ca atare, dovedindu-se un organism bine constituit, cu un profil spiritual specific, în ciuda faptului că nu are un centru de comandă unic. Această generație nu este generația *Luceafărului*, cum crede Octavin C. Tăslăuanu, conducătorul revistei care ar fi împlinit, la 1 iulie, 70 de ani de la apariție, pentru că *Luceafărul* se dezvoltă în centrul Budapestei numai ca un nucleu iradiant al ei. Fenomen de cuprindere mai largă, generația la care ne referim are numai în Capitala ungară câteva vetre distincte: societatea *Petru Maior*, colonia românească, tipografia *Poporul român*, cum are vetre bine structurate în Viena și în Berlin, ca să nu mai vorbim de Sibiu, de Blaj, de Arad, de Brașov, de Cluj și de celelalte centre de manifestare din interiorul granițelor românești. [...] Deci «drama» acestei generații, întrucât este a ei și nu a lumii moderne, este tocmai «drama» înrădăcinării, trăită dureros de o generație care nu numai că nu s-a înstrăinat de valorile mediului social care a produs-o, ci a militat cu ferveor pentru integrarea acelor valori în spiritualitatea unei lumi care se iveau. Iar dacă vom asocia, într-un alt plan, lupta ei cea mare, pentru integrarea Transilvaniei în hotarele patriei, pentru desăvârșirea unității statale a României, va trebui să constatăm simplu, că generația românească din marginea veacului XX și-a înțeles misiunea cu o intuiție superioară, și s-a dăruit înfăptuirii sale cu o disciplină ce ne rămâne”. ■ Apare *Patriciu și Haralamb* de D. R. Popescu. ■ În acest număr poeziile semnează: Georg Scherg (*Scaietele de argint*, în românește de Adrian Hamzea); Victor Felea (*Cântec*); Páskándi Géza (*Aș pleca din nou, acum*, în românește de Adrian Hamzea); George Corbu (*Aparență*); Ursula Bedners (***, în românește de Adrian Hamzea); Horia Lupu (*Invocație*); Traian Suci (Anotimp matur); Nicolae Petru (*Desculțe prin rouă, iubirile*). ■ Apare *Aristide cel Drept* de Aurel Călinescu. ■ Ion Pascadi semnează *Umanismul socialist, criteriu de valorizare a artei*: „Arta are o alcătuire atât de gingașă încât adesea modurile de a te apropia de ea și de a o judeca se dovedesc dacă nu inadecvate în orice caz incomplete, fragmentare, astfel încât insatisfacția de a o fi lăsat necuprinsă persistă. Toate considerațiile vizând în ultimă instanță «inefabilul» artei au pornit de la această situație și sunt rezultatul faptului că esența operei este greu de surprins datorită naturii ei plurivalente și datorită imposibilității de a o formaliza sau expune în concepte. Într-adevăr, încercările care ignoră coloratura ei afectivă sau tensiunea senzorială pe care o provoacă nu pot să nu o sărăcească până la desfigurare. Dificultățile ca cele de mai sus, generate de specificul acestei forme a spiritualității umane, ne împiedică oare de a discuta despre ea și de a-l determina atât originea sau statutul real cât și funcția și finalitatea nu numai estetică ci și general socială? Credem că nu și, fără a încerca o analiză a tuturor modalităților de apropiere de operă, ne vom opri asupra unui criteriu general pe care-l considerăm fundamental în analiza tuturor dimensiunilor creației: *umanismul*.

[...] Statutul și rangul operei în ierarhia de valori a prezentului, ca și viziunea comparată a acestora atât în plan sincronic cât și diacronic, implică din nou, de astă dată într-un mod mult mai direct, factorul uman. Mutațiile survenite în decursul timpului, raportările la alte produse spirituale ale aceleiași epoci, stabilirea locului pe care opera îl are în conștiința socială sunt determinate în mod evident de poziția grupurilor și claselor, de măsura în care arta le exprimă sau le servește interesele, idei de o atitudine umană precisă. Trebuie să observăm că dacă în creație omul ca individualitate juca rolul hotărâtor, de astă dată locul operei nu mai este determinat de natura sa de unicat, ci tocmai de socializarea pe care o suferă odată cu intrarea ei în circulație. Procesul în urma căruia opera dobândește un anumit statut social-artistic are fără îndoială o componentă spontană însemnată, dar în condițiile în care intervine o politică culturală conștientă el poate fi dirijat și orientat. Este și motivul pentru care analiza îndeosebi a mijloacelor de comunicație și difuzare este revelatoare în epoca noastră pentru plasarea operelor la diferite nivele axiologice oi, în măsura în care la baza manipulării acestor mijloace se află criteriul umanismului socialist, posibilitatea unei mai adecvate situări nu numai sociale dar și artistice a produsului respectiv pe scara valorilor”. ■ Mircea Braga publică *Permanența artisticului*: „Preocuparea de a cerceta statul ontologic al unor categorii estetice și chiar al experienței estetice a atras cu sine, firesc, necesitatea elucidării condiției inițiale a artisticului. În această ordine de idei, pentru Mikel Dufrenne, «experiența estetică poate fi reperată la începutul tuturor drumurilor pe care le parcurge omenirea...»: «ea se situează la origine în acel punct în care omul încă amestecat cu lucrurile, resimte familiaritatea sa cu lumea: natura i se dezvăluie și el poate citi marile imagini pe care aceasta i le oferă...» (*Esthétique et philosophie*). Poate că am accepta această părere dacă momentul artistic s-ar opri în acest punct și dacă experiența estetică ar conduce spre o finalitate gnoseologică, așa cum direcționează aserțiunea citată. Dar artisticul se prelungește ca o *permanență* în toată istoria umanității, în forme a căror complexitate se adâncește datorită «inhibării» și «refulării» sale, datorită trecerii sale – o dată cu expansiunea civilizației – de la starea ne-mediată la cea mediată. Pentru primitiv, contactul cu artisticul se realiza *direct*, în forme «concrete»: el trăia în planuri existențiale nediferențiate, sferele realității concret-imediate, ale artisticului, magicului etc. suprapunându-se, coexistând. Conștiința le «realiza» identic într-un unic plan, având o unică posibilitate de a le recepta, pe această singură cale, transpunându-le într-un tot simultan și omogen. De aceea, «cunoașterea» era implicit «reală», artistică, mitică etc. În acest sincretism al conștiinței rezidă, de altfel, dificultatea «înțelegerii» condiției primitivului, imposibilitatea «transpunerii» noastre în orizontul acestuia. În forme din ce în ce mai degenerate, sincretismul inițial al conștiinței are ultime reflexe în cultura antică și, oarecum, în arta populară”. ■ În *Cronica literară* citim: □ *Francisc Păcurariu Ochean simplu* de Mircea Tomuș: „Din câte înțelegem

noi, poezia lui Francisc Păcurariu este una de oglindire a dramei cosmice, dar și de comunicare cu și chiar însușire a acestei drame. Poate că punctul cel mai esențial al programului său poetic este tocmai acela în care se petrece transferul direct între imaginea vizualizată și mișcarea lirică, deci când icoana plastică prin care este perceput comicul reprezintă mijloc de exteriorizare a unui impuls subiectiv, sau când acest impuls subiectiv caută în cioburile de oglindă în care este reflectat universul limbajul cel mai direct de exprimare.”;

□ *Octavian Paler Drumuri prin memorie* de Titu Popescu: „Drumurile prin memorie ale lui Octavian Paler sunt o viziune lirică asupra existenței omului în univers, pe structura unui fișier eseistic – al unui intens și distilat consum cultural, ridicând astfel călătoria la rangul experienței spirituale fundamentale. Impresia primă, prilejuită de contactul direct, este filtrată printr-o purificare sedimentată, ghidată de emoții declanșate de peisaj (în sens larg), dar fixate cultural, ceea ce imprimă comentariului o aură derivată, elaborată, împins spre literatură, spre retrăire intensă și severă, cenzurată și adâncită, reanimată prin grația dezinvolturii și a firescului. Ceea ce urmărește autorul ca efect stilistic, generator de reverberații afective, este pregnanța spirituală a impresiei, conturul ei aerat și neașteptat, adăugând observării peisajului cantitatea de repere culturale a omului instruit, Octavian Paler contopește astfel ceva din sublimitatea estetizantă a lui Ralea cu erudiția comparativă a lui Mircea Malița”. ■ În *Bibliografie* citim: □ *Dumitru Micu, Tudor Arghezi*, Albatros, 1972 de Ilie Guțan: „Fatal, orice sinteză se realizează prin limitare și simplificare, uneori însă autorul a supralicitat acest principiu, ceea ce a dus la eludarea unor fețe ale monumentului arghezian. Este inexplicabilă sumara prezentare a poeziei lui Arghezi de la *Frunze* încoace, mai ales când despre aceasta nu s-a scris o analiză mai adâncită și integratoare, deși ne găsim în fața unor excepționale piese lirice, unele de o însemnătate cardinală în gândirea poetului. De asemenea, spațiul rezervat prozei nu permite reliefarea și a altor valori și oprește cercetarea tocmai la pragul de unde începe poate cea mai frumoasă și mai pasionată aventură a prozatorului: imperiul enigmatic, fascinant, al poemului de imaginație. D. Micu ne atâță gustul pentru acest univers de farmec arghezian, însă nu ni-l și astâmpără deplin, lăsându-l pe cititor, să descopere și să cucerească în teritoriu de vrajă, indicat – magistral și rafinat – cu bagheta. Cartea această foșnește de sugestii și de îndemnuri la călătorii pe itinerarii încă neumbate.”; □ *V. Fanache Poezia lui Mihai Beniuc*, Editura Minerva, 1972 de Ilie Guțan: „Observația critică se reține ca idee și autorul își fixează câteva puncte de reper notabile. Ceea ce amenință poezia lui Beniuc nu e atât substanța «provizorie» a mai multor poeme, cât inconsistența lirică a acestora. Meșterite din pământ, straturile sunt poleite cu argint neaderent și insuficient încorporat întregului. Poetul versifică, deseori, cu intenție și atunci glasul îl trădează.”; □ *Haralambie Țugui Luminile zilei*, Albatros, 1972; *Înalt prin stemă* Editura militară, 1972 de G. Nistor: „După șapte volume de versuri, personalitatea

poetică a lui Haralambie Țugui rămâne încă incert conturată. Glasul poetului nu reușește să se distingă dintr-un cor de voci minore, care cântă orice, fie în umbra unor poeți mari, fie cultivând cu prisosință locuri comune”.

• [„**Vatra**”, nr. 8] Dan Culcer face o nouă incursiune în *Viața Literară*. Acesta justifică momentul de „explozie cantitativă” a publicațiilor din anul 1972 astfel: „Cauza ar putea fi complexitatea și profunzimea modificărilor sociale [...] Idealul ar fi un roman total în căutarea căruia se aventurează majoritatea prozatorilor”. Dintre aceștia, Dan Culcer i-a ales pe: Alexandru Ivasiuc cu volumul de eseuri *Pro domo-Radicalitate și valoare* apărut la Eminescu în 1972: „Cartea este plină de sugestii, de analize nuanțate, de opțiuni ferme, de aplicații ale conceptului de radicalitate la texte fundamentale”. Tot Alexandru Ivasiuc publică două nuvele sub titlul *Corn de vânătoare*, volum apărut la Dacia în 1972. Personaj principal al celei de-a doua nuvele, *O altă vedere*, îi apare criticului foarte important în contextul noii proze românești: „Cu Teodor Milan literatura română își primește primul ei erou transilvan, în specificitatea, umanitatea și apartenența lui”. Radu Petrescu publică volumul *Proze la Eminescu*, 1972 despre care Dan Culcer crede: „Unitatea acestui volum, construit din fragmente dispartate aparent, puse sub titlu neutru, e dată de obsesia amintirii”. „O carte unicat în literatura noastră” așa cum o consideră Dan Culcer este *Un august pe un bloc de gheață* a lui Radu Cosașu apărută la Eminescu în 1972. În articol, criticul literar face referire și la *Viața în filmele de cinema* a aceluiași autor. În 1971, dar la C. R., Alexandru Jar publică romanul *Eu, consola* pe care Dan Culcer îl interpretează ca „un imens pamflet îndreptat împotriva unor aspecte groțeste ale literaturii și criticii literare normative, dogmatice și schematizate”. □ Redacția revistei anunță aniversarea a cincizeci de ani a prozatorului Marin Preda și îi urează: „Repetând oricând ceea ce am scris în revista noastră, îi transmitem pe această cale o caldă urare de viață lungă, dragostea și încrederea noastră”. □ Rubrica Efemeride semnată de Nicolae Manolescu este intitulată *Capul din fântână*, titlul operei lui Pierre Mac Orlan și se referă mai ales la personajul principal al acesteia, Michael Kraus (un pictor care își descoperă într-o împrejurare neobișnuită o oarecare îndeletnicire). Criticul literar adaugă, în urma analizei : „O operă rămâne o permanentă surpriză, pentru creator ca și pentru contemplatorul străin. În afara acestei surprize, nu există decât platitudinea orizontală”. □ Cornel Moraru scrie un eseu despre *Arta – o ipoteză asupra posibilului*. Pornind de la Hegel, criticul literar consideră „fluxul creației artistice” de astăzi „atât de debordant încât cu greu putem decupa și izola opera ca sistem finit și autonom”. □ Mircea Zăciu publică a cincea parte din *Viaticum* intitulată *Cine se teme de Heliade ?* „Curioasă rămâne antipatia lui Camil Petrescu față de Heliade, răbufnind mai ales în drama *Bălcescu*, deși între autorul *Patului lui Procust* și personajul ridiculizat în mantia lui albă, declamator și versatil sînt mai multe asemănări decît s-ar crede, Bălcescu e un

erou camilpetrescian, un Gelu Ruscanu proiectat în istoria secolului al XIX-lea (...) Comune le sunt și proiectele grandioase, peste puterile împlinirii în ordine filosofică”. □ În rubrica *Ancheta noastră – În căutarea romanului*, Viorel Știrbu relatează *Experiențele noastre* analizând romanul *Bărăgan* a lui Valeriu Emil Galan plecând de la întrebarea „este *Bărăgan* un roman subordonat timpului?” Analiza trece prin «noul val francez», pentru a se concentra asupra unor prozatori contemporani: Marin Preda, D. R. Popescu, Ion Lăncrănjan, Romulus Guga, Titus Popovici, Teodor Mazilu, autori ce „impresionează prin faptul că ei apără și acuză, susțin promovează ideile și idealurile societății”. În încheiere, Viorel Știrbu își justifică alegerile astfel : „cum ar înțelege cei de mâine cum am trăit noi, limitând, ori – mai grav – eludând fondul problemelor (...) Nu numai că n-am lăsa mărturii – document în urma noastră, dar am stingeri viitorul lipsindu-l de concluziile experiențelor noastre”. *Calea spre victorie* , în proză, ne-o indică Cornel Dimovici : „Epoca cea mai măreață s-ar părea că nu și-a găsit reflectarea pe măsură în producția artistică (...) Avem nevoie de o literatură energică, bărbătească, însuflețită de pasiunea adevărului, pătrunsă de finalitatea actului artistic”. În sfârșit, Anton Cosma scrie în *Între comentariul filosofic și dezbaterea politică* despre „generații ale romanului, poeziei lirice sau dramaturgiei, ca despre etape în evoluția formelor literare respective”, „romancierul simte din plin răsuflarea fierbinte a secolului și că «timpul nu e răbdător cu el»”. ■ Mihai Sin realizează un interviu cu tânărul prozator de 37 ani (la momentul interviului conduce revista „*Tribuna*”), D. R. Popescu. În *Vatra-Dialog*, acesta dezvăluie că *Toate problemele noastre sînt și ale Europei* (titlul interviului), iar despre sine : „Nu mă consider un clasic” așa cum l-a catalogat Mircea Iorgulescu în rubrica sa, *Tabla de materii* din nr. 11, 1972 din „Convorbiri literare”. Iar despre proza ardeleană : „Proza ardeleană e mai masivă, cînd spui *Pădurea spânzuraților* vezi toată tragedia Ardealului”. □ Pe pagina intitulată *Centenar Avram Iancu*, Vasile Netea prezintă *Eroul tragic* plecând de la istoricul Ioan Maiorescu și toamna anului 1849, pentru a termina cu tragica moarte a lui Iancu, care a refuzat „să primească decorația Vienei și să se tîrască la picioarele lui Francisc Iosif”. Tot pe această pagină, Vasile Dobrescu scrie despre *Veșnica tinerețe a revoluției* : „Personalitatea lui Avram Iancu, aureolată de frumusețile legendei, stăruie încă vie și inseparabilă de evenimentele revoluției pașoptiste în memoria poporului român, asociate întotdeauna măreției și forței pe care ți-o impune *Țara de piatră*, gravității austere și liniștite a Munților Apuseni”. Grigore Ploșteanu prezintă o altă latură a lui Avram Iancu în *Cancelist la Tîrgu-Mureș*, un important document istoric cu date despre cum, unde și cînd se întâlneau pașoptiștii/canceliștii. □ Constantin Abăluță traduce în limba română poemul *Cinci pietre* a lui Dylan Thomas.

• **[„Viața militară”, nr. 8]** Publică versuri Aurel Butnaru (*Sunt al acestui Partid Comunist*), Mihai Negulescu (*Sergentul*), Paul Tutungiu (*Să curgă viu*

lumina), Ignea Loga (*Anotimpuri*), reportaje: Adrian Mierlușcă (*Verticala țărilor*), Mircea Radina (*Un servant al Bateriei albastre*), Nicolae Mateescu (*Acțiunea Zarand 72*), Mircea Radina (*Instantanee*), proze și însemnări de scriitor: Dan Tărchilă (*Brașovul contemporan*), Eugen Barbu, N. Mihail (*Un august în flăcări*, fragment de scenariu cinematografic), Dan Mutașcu (*In cuvinte simple*), Petru Vintilă (*Ciceu*), Ion Lotreanu (*Între crisper și galanterie*), Ion Grecea (*Drum spre castel*), Eugen Teodoru (*Casca ostașului*). □ Ion Aramă publică o cronică volumului *Spectacole în cerneală* de Valentin Silvestru, Sorin Movileanu trece în revistă ultimele apariții ale Editurii militare, Aurel Martin scrie o cronică literară volumului de versuri *Cititorie în albastru* de Dragoș Vicol. □ Dinu Flămînd, elev al unei școli militare de ofițeri de rezervă, semnează eseu *Debutul în generație*: „Niciodată nu s-a discutat atât de larg despre debutul literar. Ieșirea în lumea literelor este privită azi, dincolo de obișnuita judecată critică, și prin perspectiva unui examen psihologic sau de sociologie literară. Înainte vreme nu se «debuta» așa cum înțelegem noi astăzi acest gest. Manualele de liceu mai consemnează semnificația oarecum romantică a tipăririi primei poezii, în cine știe ce revistă literară a vremii. Debutul revuistic de odinioară avea simbolic însemnătatea celui de acum, semnificația lansării, dar imaginea pe care și-o putea face cititorul despre acei proaspeți poeți era desigur una aproximativă. Chiar și în urmă cu câteva decenii situația rămânea aceeași. Ion Barbu era și nu era cunoscut prin versurile publicate în *Sburătorul*, dar aceleași poezii adunate între copertile volumului *Joc secund* erau cu adevărat capabile să fixeze personalitatea sa poetică. Ion Vineanu, bunăoară, care a refuzat toată viața să-și tipărească poeziile în volum, era cunoscut în ultimul timp doar de câțiva confrăți de vârstă. Căci pentru generațiile mai noi, el nu a început să existe decât odată cu publicarea volumului *Ora fântânilor*, chiar dacă revistele mai multor decenii, cât și majoritatea antologiilor, îi conțineau poeziile. Iată deci că pentru a vorbi azi despre debutul unui tânăr poet este necesar să te poți referi la o carte. Și editurile noastre s-au dovedit, mai ales în ultimul timp, foarte generoase în acordarea spațiului editorial unor tineri poeți. Este o constatare generală că debutul literar aparține azi unor foarte tineri scriitori. Rari sunt cei care ar mai aștepta, ca un Heredia sau ca Argezi, să-și publice primul volum de versuri la o vârstă mai înaintată. În critica literară sau în proză este chiar necesar să așteptăm această vârstă matură, să-ți amâni debutul editorial. Dar evoluția atât de rapidă a poeziei contemporane de la o manieră la alta îi cere tânărului poet să apară hic et nunc. Se va putea obiecta că perioade de mare efervescență culturală au mai fost și altele în literatura română, ceea ce nu i-a împiedicat pe unii dintre clasicii noștri moderni să debuteze totuși tardiv și să impună volume de mare individualitate, adevărate momente de căpătâi în dezvoltarea poeziei românești. Este foarte adevărat. Dar comparând volumele de debut ale lui Goga, Bacovia, Barbu etc. vom observa cum fiecare se păstrează într-un orgoliu al unicatului, într-o mai mare măsură

decât azi. Ideea pe care o desprindem este aceea că în ultimile decenii debuturile poetice nu sunt atât debuturi individuale, cât debuturi în spiritul generației. Nu definim acum strict ideea de generație literară. Observăm în schimb că din 1948, odată cu tinerii poeți premiați de Academie, până să zicem în bogatul deceniu șapte, am putea distinge mai multe asemenea generații poetice, mai multe serii de debuturi literare. Debutul în generație este un gest cultural, el are fizionomia epocilor de construcție, el reprezintă și o energie culturală supraindividuală. Debutanții Nichita Stănescu, Ion Alexandru, Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Cezar Baltag etc. exprimă la apariția primei lor cărți un puternic spirit de generație, cărțile acestea se aseamănă între ele foarte mult, deși încă de pe acum se deosebesc în aceeași măsură. Volumele de debut ale acestei generații definesc în totalitatea lor o epocă de renaștere literară, păstrându-și însă în același timp individualitatea și autarhia. Să observăm însă că foarte curând ideea de generație omogenă devine discutabilă, începând cu apariția celui de al doilea sau al treilea volum al poezilor de mai sus. Acum manierele se individualizează radical, biografia lirică a fiecărui poet devine de neconfundat cu a altuia, apartenența la generația prin care s-a produs debutul este mai puțin vizibilă. Dar mai mult ca orice se observă că, din perspectiva câtorva ani, respectivele volume de debut ale lui Nichita Stănescu, Ana Blandiana, Ion Alexandru etc. nu rămân ele însele ca momente esențiale pentru profilul autorilor. Majoritatea acestor volume care au debutat în spiritul unei generații nu au făcut altceva decât să pregătească adevăratul debut, care este de obicei a doua sau a treia carte. *Cum să vă spun, Persoana întâia plural, Ultra-sentimente*, ca să amintim doar câteva, au rămas astfel niște cărți ale entuziasmului, de care adesea chiar autorii recunosc că se despart cu ușurință. Debutul în generație este așadar mai semnificativ pentru atmosfera culturală și pentru profilul de ansamblu al acesteia decât pentru poezii înșiși. Astăzi debutul în generație pregătește debutul clasic de odinioară. Biografia literară a poezilor tineri de azi, viitorii clasici de mâine, ar începe deci cu al doilea sau al treilea volum. Trebuie însă să dovedim destulă prudență, să nu absolutizăm asemenea constatări, să nu identificăm orice an editorial cu apariția unei generații literare. Debutul în generație, debutul prin generație, este și o experiență dificilă, un început plin de riscuri. Pentru că dacă avântul creator al unei generații te poate într-adevăr stimula, numai forțele proprii și gândirea individuală creează opere majore. Participând la entuziasmul unei generații în profilul căreia te recunoști, și care te asimilează, nu înseamnă că scrii volume colective. La numai câțiva ani de la dispariția colecției «Luceafărul», colecția volumelor de debut ale unei asemenea generații, ne putem da deja seama că acei poeți care nu au făcut decât să exprime în cor, la modul uniform, generația au fost foarte repede dați uitării. Au rămas numai cei care și-au căutat în primul rând individualitatea și talentul propriu, și tot ei au fost socotiți poezii spiritului de generație. Generația nu acceptă entuziaști epuizați de prea mare avânt, nici corifei placizi, imobili-

zați de un perpetuu extaz. În literatură vine un timp când fiecare cântăreț din cor trebuie să arate cum se descurcă în rol de solist. Astfel că a debuta în generație înseamnă mai mult ca oricând a debuta original, individual”.

● **[„Viața românească”, nr. 8]** Demostene Botez amintește de *Marea sărbătoare a poporului*: „Numărul 8 al revistei noastre apare, ca în fiecare an, sub flamura roșie a actului revoluționar care a creat condițiile pentru eliberarea definitivă a poporului nostru și pentru afirmarea energiilor lor creatoare. Cu drept cuvânt, 23 August 1944 a rămas o dată înscrisă cu litere de aur în istoria poporului nostru, istorie frământată în timp de secole de lupte grele și inegale, atât împotriva dușmanilor și exploatatorilor din afară, cât și împotriva celor dinăuntru, tot atât de nefaști și cruzi pentru clasa muncitoare cât și pentru țărănime”. ■ Vl. Krasnaseschi și M. Nițescu consemnează evenimentul *Marin Preda la 50 de ani* cu două articole. □ Vl. Krasnaseschi: ... *Și totuși Marin Preda nu este un singuratic*: „Artiștii din *Marele singuratic* sunt priviți, ca și unii intelectuali din *Risipitorii*, cu o uimire și o rezistență morală caracteristice proveniențelor rurale care nu s-au substituit încă rigorismului etic tradițional și pasiv, atitudinile uneori mai tolerante, alteori mai agresive- intransigente ale orașenilor, față de compromisurile cu regulile de viață. [...] De o construcție aparent mai liberă decât primele cărți din romanul *Moromeților*, a cărui continuare este, *Marele singuratic*, realizează, implicit sau paralel cu drama eroului, o frescă socială și morală de cea mai strictă contemporaneitate. Niciuna din cărțile lui Marin Preda, cu excepția *Imposibilei întoarceri*, poate nu este atât de bogată în fapte reale de viață, semnificative prin ele însele, ca acest roman. O dată mai mult, Marin Preda se dovedește un pătrunzător observator al realității și totodată un creator de destine și, prin aceasta, un scriitor angajat, în sensul permanent al cuvântului, etic și estetic. El afirmă astfel una din prerogativele scriitorului și, anume acela de a fi un observator lucid și un judecător drept al timpului său”. □ M. Nițescu: *Un realist modern*: „Astfel, evitând orice artificii care l-ar îndepărta de proza realistă de cea mai autentică observație, Marin Preda este, prin libertatea pe care și-o acordă și fondul reflexiv implicit, un scriitor de factură modernă. L-aș defini așadar ca pe un realist modern sau, mai exact, gândindu-mă la acest ultim roman, un realist eseist, formulă pe care o creează și o deține cred, în exclusivitate în proza noastră actuală”. ■ Ion Bălu reflectează la *Călinescu și Noua Junime*: „Reuniunea integrală a Noii Junimi a rămas întipărită în memoria celor prezenți exclusiv prin imaginea lui G. Călinescu vorbind. Vasile Ion Cataramă, student al lui G. Călinescu, emoționat că se află alături de magister, a reținut verva spumoasă a profesorului, care, reluând, evident, ideile anterioare, făcu o expunere de principii în același spirit....”. ■ Despre *Originalitatea viziunii vitaliste a poeziei Magdei Isanoș* scrie Sanda Radian: „Dacă poezia naturii nu este încărcată la Magda Isanoș de nuanțe coloristice intense, contrastante, vitalitatea se realizează prin irizările de lumină. Materia capătă plasticitate, pondere, contur, mai ales prin lumina care o inun-

dă. Poetă solară, ea cântă acea transparență, acea sclipire orbitoare pe care lumina o dă peisajului. Unul din ciclurile de poeme, intitulat *Țara luminii*, se concentrează pe aspirația către soare. Magda Isanoș este o iubitoare a zilei și mai ales a răsăritului, a dimineților clare, când vegetația strălucește sub roua zorilor”. ■ Cu prilejul *Centenarului morții lui Bolintineanu*, Mihai Zamfir propune: *O reabilitare necesară: poezia lui D. Bolintineanu*: „Există o concluzie care se impune: la nivel artizanal, fără o cultură vastă și animat exclusiv de intuiții, Bolintineanu realizează, pentru prima dată în poezia noastră înaintea lui Eminescu, o sinteză reală între lirismul sudic și temele germanice. Desigur, nu avem încă de-a face cu adâncurile transei eminesciene, cu apariția de Euphorion a lui *Memento mori*: lipsit de o cultură germanică profundă, și având doar presimțirea lumii de basm a romanticii germane, Bolintineanu introduce numai elemente de mit nordic în cadrele proprii poeziei sale. Dar, în cele mai reușite cazuri, presimțirea eminesciană este sensibilă”. ■ Pompiliu Antonescu-Caraion vede în Raicu Ionescu-Rion *Un critic al estetismului*: „Raicu-Rion a fost îndeaproape preocupat de problemele criticii și teoriei literare, participând efectiv la întemeierea criticii științifice din a doua jumătate a veacului trecut. Alături de C. D. Gherea, C. Mille, A. Bacalbașa, dar mai ales de G. Ibrăileanu el a căutat o explicație obiectivă a fenomenului literar și creației spirituale în general”. ■ La poeziile Mariei Banuș, regăsite în *Scrieri (I și II)*, se referă M. Petroveanu: „Dacă primul volum din seria *Scrierilor* este astfel alcătuit, încât, cu sau fără voia expresă a autoarei, stă sub semnul certitudinilor viguroase, celălalt apare dominat de îndoieli răscolitoare, insolubile parcă. De unde impresia unora că, în Maria Banuș, ar fi avut loc o scindare și o cotitură atât de radicale în gândire încât, din acel moment, s-ar putea vorbi de alt poet. Că o modificare de perspectivă a avut loc, nici vorbă, dar că această deplasare ar fi antrenat abandonarea crezului original în favoarea unui scepticism, poate chiar pesimism social fără ieșire, nu ni se pare adevărat, după cum nu este exact că nimic din evoluția din ultimii ani nu se prefigura în fazele anterioare”. ■ Alexandru George se referă la Ștefan Aug. Doinaș: *Poezie și modă poetică*: „Șt. Aug. Doinaș se apleacă asupra poeziilor altora cu o grijă am zice confraternă, dispoziția sa de spirit fiind mai curând de a depista poeticul și a-l semnala. Acest lucru se poate vedea analizând numele poezilor pe care-i consideră ilustrativi măcar pentru un punct al demonstrației întreprinse: Nichita Stănescu, Adrian Păunescu, Cezar Ivănescu, G. Alboiu...”. ■ Eugenia Tudor-Anton semnalează reeditarea cărții Profirei Sadoveanu: *Mormolocul* ... publicat în 1933 (apărut astăzi cu o substanțială prefață a profesorului Constantin Ciopraga), se înscrie inevitabil în orbita unei asemenea literaturi cu evidente ecouri medeleniste, dar aducând un plus de poezie feministă... Alcătuit din secvențe scurte derulate într-un ritm alert, vesel – e remarcabilă tehnica mozaicului foarte colorat și cinetic a *Mormolocului*... Atmosfera romanului este aceea de naivă și deplină fericire, arareori tulburată de incidente neplăcute, și ele ineren-

te și obișnuite vârstei”. ■ În textul *Ibrăileanu între lirism și meditație*, Florin Mihăilescu se referă la cartea: *G. Ibrăileanu: privind viața*, (Dacia, 1972): „Cine citește și recitește acest volum care deschide noua serie de *Restituiri* a editurii clujene nu poate să nu se lase impresionat de împletirea aproape voluptoasă între tentația reflexiei moraliste și, pe de altă parte, o nostalgie blândă dar mereu fremătătoare, ale cărei note pe cât de pure pe atât de discrete vin de undeva din adâncul cel mai adânc al unui suflet patetic. Ce sunt de fapt aceste cugetări din *Privind viața* ca și *Adela* însăși, dacă nu fructul iubirilor din orele secrete, de solitudine și macerație interioară învăluite în candoare și incertitudine, și compensația dulce și puțin melancolică a avatarurilor publice de militant și polemist redutabil?”. ■ I[on] B[ălu] notează despre *G. Ibrăileanu în scrierile contemporanilor*: „Apariția celui de al treilea volum din *Corespondența primită de G. Ibrăileanu* – prin îngrijirea unui colectiv de cercetători ieșeni: M. Bordeianu, Viorica Botez, I. Lăzărescu și Al. Teodorescu și cu un cuvânt înainte de N. I. Popa, – constituie un eveniment literar de primă importanță. [...] Importanța acestui volum de corespondență, ca de altfel și a celui dintâi apărut cu câțiva ani în urmă, constă în faptul că pune în lumină, nuanțând trăsăturile știute, corijând și modelând insesizabil, o personalitate ce intrase deja în legendă”. ■ Anca Midia analizează cartea lui Radu Ciobanu: „*Crepuscul* este o carte de mișcări calme, de treceri netulburate spre scevențe de viață desfășurate succesiv, crepusculul unui destin uman, al unei clase, al unei lumi. [...] Stilul lui Radu Ciobanu este grav, ironic, când monoton, când melancolic se suprapune peste materia romanului, scoțând la iveală o carte de proză de o subtilă armonie, în care cuvintele se întrepătrund cu curgerea domolă de oameni, lucruri, tradiții”. ■ H. Zalis face *Însemnări despre profilul prozei actuale*: „Cu un orizont spiritual apreciabil lărgit, proza de scurtă sau mai lungă respirație reflectă noul climat instaurat și ambiționează, pe fondul proceselor înnoitoare pe care acesta le generează, să-și perfecționeze mijloacele de expresie, să dea relief complexității psihologice, impulsurilor și resorturilor deduse din lupta pentru consolidarea noului. Un exponent prestigios al acestor tendințe înmănunchiate mi se pare a fi astăzi Geo Bogza. El este scriitorul român cel mai înalt ca statură. Amănuntul are importanță și a fost cu justețe sesizat de S. Damian. [...] Recentă lui carte *Priveliști și sentimente* o confirmă. În paginile acestei culegeri de poeme în proză Bogza, care s-a arătat a fi un inspirat pictor al meleagurilor dobrogene, arse de soare, evocă poezia Bucovinei, ținut muntos, încărcat de istorie și revelator prin valorile implantate de către prezent peste straturile vechimii”. □ „*Intrusul* este un roman despre viața noastră cotidiană, dar și o reconfortantă dezbateră despre felul în care o dramă umană ne obligă să ieșim din rezervă, să nu evităm un verdict deschis... Adevăruțul interior către care aspiră personajul lui Marin Preda este, de fapt, țința multor altor fizionomii concepute de prozatorii noștri. Ceea ce cred că îi caracterizează în efortul de a se defini ca tipuri este dorința de ieșire din ambiguita-

te”. □ „De bună seamă, explorarea lumii interne a individului nu exclude, dar chiar presupune sesizarea unor zone și factori marginali, cu condiția ca punctul de vedere să fie descifrabil, ferit de extravagante. [...] Se poate susține că un poet cunoscut și apreciat cum este A. E. Baconski a izbutit tocmai în direcția acestui gen de proză, implicând substituiți la nivelul imaginilor-nucleu și un mare coeficient de abstractizare. Modalitatea legorică servește cele nouă proze ale sale din volumul *Echinoxul nebunilor* [...] Construind parabole, A. E. Baconski își pune eroul în situații a căror semnificație nu exclude convenția, o convenție neopacizată de căutări sofisticate”. □ „Ștefan Bănulescu construiește cu prozele sale o uriașă metaforă a unirii. În fiecare dintre povestirile sale mulțimea se manifestă compact și unitar. Dialogurile enigmatice, fabulele romantice despre iubire și ură, momentele burlești – totul concură la creionarea unui ritual popular eroic, făcând să vibreze corzile tragicului. Nuvelele lui Bănulescu se organizează subteran din asemenea contribuții”. □ „Ideea de tragic, acaparată prin sugestiile literare pe care le deschide epicului, întovărășește fără greș amurgirea unor epoci. Eugen Barbu și-a subsumat acestui adevăr călăuzitor trei dintre cărțile sale, *Groapa*, *Facerea lumii*, *Principele*. În aceasta din urmă, cea mai recentă a sa, conflictul dintre Bine și Rău, dintre un principe autocrat și cinicul său prieten sfârșește pedepsitor”. □ „Formula pe care o cultivă Eugen Barbu, tentată de experiențe extreme și trecând fulgerător de la o stare la alta, o aplică cu dozări felurite și Fănuș Neagu. Autorul unor culegeri de nuvele excepționale ca *Somnul de la amiază*, *Ningea în Bărăgan*, *Dincolo de nisipuri* sau *Cantonul părăsit* este un tumultuos care poetizează sentimente fundamentale. O schiță ca *Dincolo de nisipuri* reface sobru cumplita agonie a satului peste care s-a abătut seceta”. □ „Reflectarea noului peisaj spiritual, cu atâtea meandre și depresiuni, a stat în atenția unui foarte prolific și mereu interesant scriitor cum este Dumitru Radu Popescu. De la cartea sa de debut (*Fuga*, 1958) trecând prin *Zilele săptămânii*, *Vara oltenilor*,... autorul n-a făcut decât să adâncească și să-și clarifice preocupările. Universul său de inspirație este satul de azi și de ieri, dar mai ales cel de astăzi. Cu țărani glumeți, capricioși, unii chiar oscilanți, prozatorul ne face părtaş la dublul proces al creșterii lor, al regenerării pe care noile vremuri o produc întrânșii, dar și al despărțirii de personaje învinse de suspiciuni și temeri sedimentate de-a lungul anilor grei, când presiunile economice, exploatarea i-au modelat fie în sens anarhic, fie în cel individualist, achizitiv”. □ „În raport cu tabloul uman încărcat de o poezie fremătătoare, așa cum îl creionase D. R. Popescu, talentul satiric al lui Tudor Mazilu vine să ne descopere o altă față a lucrurilor. T. Mazilu lucrează ca entomolog, el fixează în insectarul lui indivizi detractați, simpli farsori sentimentali, birocrăți, demagogi, potlogari care la adăpostul frazelor voit lozincarde înșeală buna credință a colegilor, a rudelor sau a consoartelor”. ■ Demostene Botez întocmește fișa biografică a lui *Mihai Sevastos*: „Aportul lui la promovarea culturii românești a fost mai însemnat decât a voit el să apa-

ră. Contribuția sa la prestigiul «Vieții românești» între anii 1910-1930, literatura bună, românească, pe care a selectat-o neabătut în calitate de conducător al revistei «Adevărul literar», din care a făcut un act de cultură, opera sa în versuri și proză, cu galeria ei de tipuri și fresca ei socială, precum și valoroasele și numeroasele sale traduceri au însemnat, în epoca respectivă un factor activ contribuind la promovarea literaturii noastre, la orientarea ei pe acelea ale realismului atunci când moda cultiva curente efemere”. ■ În cadrul rubricii *Brevier*, semnează cronici literare: Barbu Solacolu, Traian Stoica, Lucia Feneșan. □ Barbu Solacolu semnalează editarea unei antologii cu texte din opera lui *N. Iorga*: „Prin actul pietății filiale a Liliane Iorga-Pippidu, Editura Univers publică antologia căreia i s-a dat titlul sugestiv de *Evocări din literatura Universală*. [...] Titlul cuprinde o exemplificare enunțiativă generală: E vorba de evocări. Tabla de materii a antologiei precizează *Evocări și comemorări*. Liberă a fost deci autoarea antologiei să aleagă ceea ce a socotit, potrivit unui impuls personal, demn să ofere astăzi publicului românesc din imensa operă evocatoare a tatălui său”. □ La cartea lui Octavian Paler: *Drumuri prin memorie Egipt-Grecia* se referă Traian Stoica (Albatros, 1972): „*Drumurile* evocate de Octavian Paler nu plutesc imponderabile în vagul poetizant, după cum nu apar încărcate de o luxuriantă vegetație exotică. Și totuși, evocările au tonul poemului, iar atitudinea e aceea a poetului. Cele 70 de secvențe ale cărții, întocmai poemelor izbutite, își solicită revenirea pentru a găsi și regăsi sugestii și tonuri incantatorii”. ■ Al. Lungu prezintă *Patru poete*. □ „Scălțați într-o lumină certă, respirând sclipirile unor mari promisiuni, se arată augurii în orbita cărora se așează debutul Aurei Mușat (*Până la asfințit*, 1972, Junimea, Iași..). Cartea sa dintâi, subțiratică și nu lipsită de grație naivă în prezentarea grafică, ne aduce o poetă îmbodobită cu semnele neostentative ale unei maturizări firești și armonioase. Aceasta este însă o concluzie finală și la ea se ajunge urmărind diagrama procesului de creștere și de restructurare prin care se realizează parcurgerea și depășirea pubertății lirice”. □ „Silvia Ștefănescu semnează placheta *Soarele ierbii* (Litera, 1972...): 22 de titluri dintre care unele veghează un catren ori câteva versuri mai mult. Subliniem fragilitatea cantitativă a acestei culegeri de debut tocmai pentru a reliefa, prin contrast ponderea sa valorică. Un profil liric schițat deci din câteva linii, dar nu lipsit de acuitate și de puterea emanării unei aure destul de personale pentru a depăși linia mediocă a veleităților de serie”. □ „*Placheta de Versuri* (Litera, 1971...) purtând numele Irinei Brândușa Irimescu apare, din nefericire postum... Unele versuri prin respirația lor adâncă și sunetul lor spontan, prin sinceritatea frustă și deschiderea neliniștită spre necunoscutele lumii, impresionează prin sine, dincolo de orice chenar circumstanțial”. □ „Eterogenă prin tonalități și maniere, monotonă totuși prin vocea impersonală cu care e rostită, poezia ambiționată de Maria Lovin Putneanu (*Păcatul optării*, 1971, Litera...) mărturisește lecturi variate, conștiințioase și perseverente. Ecourile livești nu sunt rezultate

ale unor simple preluări, întâmplătoare și imitative, ci prelucrări de motive (deseori mitologice) cu materialul împrumutat de la simbolistii minori până la ironiștii cei mai moderni”.

SEPTEMBRIE

1 septembrie

● [„**Contemporanul**”, nr. 36] Maria Banuș meditează la *Demonul gazetărie*: „N-am făcut o cercetare exhaustivă printre curajoși eremiți și apostoli caustici din presa noastră – precum seniorii Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Marin Preda sau Mihai Popescu, Ecaterina Oproiu, Paul Anghel, Radu Cosașu, Adrian Păunescu și alți câțiva temerari și inspirați purtători de condei electrizat – care transmit presei românești contemporane electricitatea proprie. Dar, din sondajele parțiale, știu că unii dintre ei se mai ajută cu Diazepan la ora când tot cetățeanul pune capul pe pernă, să doarmă...”. ■ Laurențiu Ulici recenzează cartea lui Nagy István: „În *Nepoții oltenilor* e urmărită de-a lungul a trei decenii existența unei familii de țărani în sânul căreia se produce un proces de schimbare a apartenenței de clasă prin trecerea celor mai tineri descendenți în rândurile proletariatului industrial. Prozatorul, bun cunoscător al realității interbelice de la noi, prinde aspectul dramatic al acestei modificări de condiție care făcea dintr-un proletar agricol un proletar industrial și înlocuia o stare de mizerie materială cu alta la fel”. ■ Valeriu Râpeanu are *O revelație: Criticul Mihail Sebastian*: „Iată însă că de curând Editura Minerva a publicat o culegere de peste șapte sute de pagini cuprinzând eseurile, cronicile și paginile cu un caracter de memorial legate de literatură. Revelație? Da! Deoarece ne aflăm în fața unei selecții reprezentative care ne permite să avem imaginea nu numai a ceea ce numim în mod obișnuit un scriitor cultivat ci și a unei gândiri despre arta structurată într-o adevărată concepție mai ales în ceea ce privește romanul, despre care Mihail Sebastian avea de gând să scrie și un studiu mai întins”. ■ Victor Ivanovici semnalează apariția cărții lui Lucien Goldmann: *Sociologia literaturii*: „Ceea ce face pasionantă lectura textelor lui Lucien Goldmann este asumarea până la capăt a caracterului revoluționar al marxismului. Căci de multe ori s-a trecut cu vederea că revoluționarismul acestei concepții nu este numai (și nu mai ales) un fapt de doctrină ci unul de structură. Critica privită ca fundament am numi acest caracter, reluând o expresie fericită dintr-un studiu asupra dimensiunii curat teoretice a materialismului istoric... Măsura consecvenței exemplare a acestei poziții intelectuale ne este dată de faptul că spiritul critic începe printr-o dimensiune reflexivă: el constituie mijlocul prin care L. Goldmann își edifică o platformă teoretică proprie înăuntrul unei ideologii, îmbrățișate, altfel, fără rezerve”.

● **[„Cronica”, nr. 35]** Se deschide cu poemul *Fii român!* de George Lesnea, sub semnul Centenarului Avram Iancu. □ Articole de fond, semnate de Ioan D. Zamfirescu, pe temele Conferinței Naționale a Partidului – *Omul nou al noii societăți*, respectiv D. Kalmuski despre *Contribuția revistei „Contemporanul” la propagarea concepției marxiste în România*. ■ *Nu oricine* este un punct de vedere al lui Andi Andrieș că, înainte de a clasifica scriitorii în valori și non valori, criticii care fac aceste ierarhii pot fi împățiți ei înșiși în comentatori de valoare și critici mediocri. „Mediocritatea critică e mult mai periculoasă, incomparabil mai nocivă (*n.b.* decât a scriitorilor). Ea poate ataca *Valoarea* (faptul mi se pare monstruos!), o poate submina, o poate periclita la un moment dat. Mediocritatea critică poate avea izbuniri acute să creeze atmosferă și să deregleze pentru un timp sistemele de apreciere intimă ale publicului... Critica, suprema judecată de valoare, înalta curte neiertătoare și demnă, suportă adesea prezența unor magistrați travestiți, goi pușcă sub toga lor de împrumut și mult prea largă. În fața literaturii, critica trebuie să aibă neapărat atitudinea corespunzătoare, morală și profesională. Cu alte cuvinte, un față-n față necesar, o echitate a dimensiunilor. *Critica mare* poate judeca orice la nivelul ei și de la al ei în jos. *Critica mică* nu trebuie nici într-un caz să capete permisiunea de a-și depăși statutul”. □ *Ion Jalea – 85 de ani*, o reverență de Aurel Leon. □ Versuri de Constantin Ștefuriuc și Marta Bărbulescu. □ *Captiv*, fragmente din romanul omonim în curs de apariție de Ștefan Oprea. □ *O corespondență inedită Dimitrie Anghel către Natalia Negru*, comunicată de Aug. Z. N. Pop. □ Petru Zugun recenzază volumul lui Gh. Bulgăr, *Studii de stilistică și de limba literară*. □ O cronică a romanului lui Virgil Duda, *Anchetatorul apatic*, realizează Liviu Leonte, „romanul fiind... al unui analist de vocație și al unui moralist din familia de spirite a lui Marin Preda și Al. Ivasiuc”. ■ În rubrica *Fragmentarium*, un eseu *Despre gust* de Constantin Ciopraga. „Aplicată la domeniul creației, noțiunea de gust rămâne una din cele mai imperioase... Gustul e o realitate individuală, dar și una modelată de climatul social, un fenomen cu momente de maximă și de declin. Dispare prin ceea ce ține de modă, continuă prin anumite permanențe... E bizar acest privilegiu al criticii de a opera, uneori tiranic, exclusivist, cu un criteriu atât de ambiguu cum este gustul. Însă fără condiția gustului cultivat nu e de imaginat critica... Estetic vorbind, gustul nu acționează independent de rațiune: ele sunt moduri complementare. Temperamental, ai înclinare spre o modalitate de artă în care te simți pe aceeași lungime de undă cu creatorul... *Gustul*, scria G. Călinescu, *nu e un «miracol» ci o însușire perfectibilă. Se capătă printr-un lung exercițiu*”. □ *Lirică elvețiană*: Heidi Keller, Jean Hercourt, Federico Hindermann, în românește de D. Marian.

● **[„Glasul Patriei”, nr. 24]** Citim despre *Al VIII-lea Congres Internațional de Estetică*: „Desfășurându-și lucrările la București, și organizat sub auspiciile Academiei de Științe Sociale și Politice, din România, și ale Comitetului Internațional de Studii Estetice, congresul a luat în dezbatere o temă de mare

actualitate: *Estetica, arta și condiția umană contemporană*. La congresul de la București au luat parte peste 500 de esteticieni, istorici și teoreticieni ai artei, din 30 de țări ale lumii, aceasta fiind cea mai largă participare din istoria acestor manifestări. Prestigioasa manifestare științifică s-a desfășurat sub înalțul patronaj al președintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, care a adresat un mesaj participanților la congres. Adresând urarea tradițională de bun venit în patria noastră și un călduros salut din partea Consiliului de Stat, a guvernului și a sa personal, președintele Nicolae Ceaușescu a arătat, în mesajul transmis, că în îndelungata sa istorie de luptă pentru independență națională și dreptate socială, poporul român și-a manifestat întotdeauna gustul și dragostea de frumos, a făurit un tezaur de opere artistice nepieritoare, aducându-și contribuția la progresul spiritual general al umanității. În orânduirea socialistă pe care poporul nostru o edifică în prezent – și al cărei țel suprem este satisfacerea plenară a cerințelor materiale și spirituale ale omului, afirmarea multilaterală a personalității umane – artele, întreaga viață culturală servesc elevării spirituale, cultivării idealurilor înaintate ale epocii, a unor sentimente nobile, înfrumusețării vieții de fiecare zi a poporului. De aceea – relevă în continuare mesajul – considerăm că teoria estetică are un rol important în perfecționarea continuă a vieții sociale, în făurirea unei lumi bazate pe etică și echitate, pe însușirea a tot ceea ce creează mai de preț geniul uman, a unei lumi în care omul să-și poată împlini cele mai înalte năzuințe de libertate și fericire. Mesajul a fost urmărit cu atenție și subliniat cu vii aplauze de întreaga asistență. În alocuțiunea rostită la festivitatea inaugurării congresului, Joseph Gantner, președintele Comitetului Internațional de Studii Estetice, a mulțumit președintelui Nicolae Ceaușescu pentru înalțul patronaj acordat congresului, pentru mesajul transmis. Lucrările congresului au fost deschise de prof. univ. Miron Constantinescu, președintele Academiei de Științe Sociale și Politice din România, și s-au desfășurat în ședințe plene și în secții”.

■ Aflăm și despre *Primul Congres al Asociației științifice internaționale Ovidianum*: „Constituit cu doi ani în urmă, cu prilejul Congresului mondial al latinistilor, acest for științific și-a desfășurat lucrările primului congres la Constanța – locul unde și-a petrecut ultima parte a vieții în exil marele poet al latinității, Publius Ovidius Naso. Timp de o săptămână, aproximativ 300 de latinști, istorici și literați din diferite țări de pe toate continentele au dezbătut peste 100 de comunicări științifice cu teme privind umanismul lui Ovidiu, procedeele lui artistice, răspândirea operei ovidiene în lume și alte probleme care au contribuit la o mai profundă cunoaștere a creației marelui poet, la promovarea umanismului latin. În semn de înaltă apreciere a acestui prestigios eveniment, președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, Ion Gheorghe Maurer, a adresat un mesaj participanților la congres. Relevând valoarea operei ovidiene, precum și importanța înființării și activității Asociației, mesajul subliniază necesitatea imperativă a cooperării între popoare, a

solidarității general-umane ridicate pe o treaptă superioară. Una din premisele întăririi acestei solidarități – se apreciază în mesaj – este tocmai circulația de valori culturale. În acest sens, congresul se înscrie între manifestările capabile să favorizeze apropierea și cooperarea dintre popoare”. ■ Sub semnătura Redacția ziarului „Glasul Patriei” apare necrologul lui Nichifor Crainic: „În noaptea de 20 spre 21 august s-a stins din viață scriitorul Nichifor Crainic, în vârstă de 83 de ani. [...] În anii din urmă a fost un asiduu colaborator al ziarului «Glasul Patriei», prin articolele și reportajele sale străduindu-se să păstreze în cugetul românilor de peste hotare imaginea pururi vie a patriei de origine. La încetarea din viață a lui Nichifor Crainic, colaboratorii și colegii de redacție ai ziarului nostru îi aduc un ultim și sincer omagiu”.

● [„Steaua”, nr. 17] Un discurs contra autorității absolute a criticii, înțeleasă drept „cazul limită al lecturii agresive”, ține Petru Poantă în editorialul intitulat *Gânduri despre critică – lectura agresivă*. ■ Este sărbătorit centenarul lui Avram Iancu și numeroase articole îi sunt dedicate după cum urmează: *Avram Iancu* (de Ștefan Pascu), *Încercare de efigie* (de Aurel Rău), *Un aer numit Avram Iancu* (de N. Prelipceanu), *Pentru un monument Avram Iancu* (de Negoită Lăptoiu), *Imaginea Iancului în folclor* (de D. Florea Rariște). ■ Tudor Arghezi este prezent cu o tălmăcire din fabulele lui Krilov, *Țăranul și moartea* (1949). ■ Gabriela Melinescu relatează primul ei contact cu un dicționar, și nu unul oarecare, ci tocmai „Dicționarul universal al limbei române” de Lazăr Șăineanu (articolul *Dicționarul*, rubrica „cutia Pandorei”). ■ Ion Pop publică patru lungi poeme: *Aici*, *Nu*, *Către Archeopteryx*, *Aproape o odă*. ■ Ion Caraion traduce versuri din lirica lui Alain Bosquet. ■ Cronica literară a lui Petru Poantă se referă la volumul de selecție de autor *Euritmii* al lui Al. Andrițoiu despre care face observația că a avut „un debut neutru cu *În Țara moșilor se face ziuă* (1953) care propune un poet patetic și declarativ, limpid și corect”, dar comparându-l cu alți poeți transilvăni, precizează că: „Al. Andrițoiu, dintre toți transilvăni generației sale, este cel mai stilist, mai apropiat de concepțiile estetice ale *cerchiștilor* decât cele tradițional-ardelenesti. El are cultul rafinamentelor și al jocului, precum poezii *Cercului*, care încercaseră reabilitarea artelor minore. Nu e vorba doar de nevoia de a ornamenta versul. Poezii aceștia transformă voința de stilizare într-o concepție structurală asupra existenței”. ■ Cronica lui Virgil Ardeleanu adastă asupra romanului *Corn de vânătoare* a lui Al. Ivăsiuc căruia îi face o introducere generală asupra stilului său ...eseistic mai degrabă, decât narativ: „Al. Ivăsiuc rămâne același prozator inteligent, vădind cam aceleași carențe. Așa cum am avut prilejul s-o spunem la apariția primelor sale două cărți: *Interval* și *Vestibul* [...] ceea ce trebuie reținut e propensiunea autorului spre dezbateră, în pagini foarte adesea eseistice, cu plonjări în istorie, istoria culturii, filozofie, medicină etc, a unor probleme de conștiință. În centrul atenției se găsește individul care nu face însă «crize în conștiință» ca la Camil Petrescu, care nu are neapărat drame numai

ale sale, ci se substituie colectivității, vorbește, se frământă în numele altora și, desigur, al scriitorului. Al. Ivăsiuc este tipul clasic de prozator care propune o *teză*, în sensul acceptat de creația autentică, o idee ce urmează a fi demonstrată, validată”. ■ Adrian Popescu semnează textul liric intitulat *Aproape domestică*. ■ Mircea Zăciu continuă din numărul trecut cercetarea *Ceremonialului călătoriei la N. Iorga* și comentează la un moment dat: „Aparent, privirea acestui scriitor savant e ciclopică el prinde marile convulsii universale, mișcările colective, războaiele, cruciadele, conquiste, răscoalele, dramele shakespeariene ale istoriei. Cine ar spune că evocatorul unei omeniri zbuciumate, surprinsă din vechimea Bizanțului și până la ultima conflagrație mondială, e capabilă în același timp de un delicat desen miniatural, al unei lumi mărunte, îmbibată de arome vechi [...] ?”. ■ Sub titlul *O prietenie literară: Ada Negri și Pimen Constantinescu*, sunt publicate, ca documente inedite, scrisorile în italiană adresate de Ada Negri celui din urmă, traduse de Pimen Constantinescu (discipol și bun prieten al lui Ramiro Ortiz și tenace popularizator al literaturii italiene în România și al literaturii române în Italia în anii 40) și adnotate de G. Nistor. ■ Nicolae Balotă realizează o prezentare a *Memoriilor lui Mauriac*. ■ Se impune atenției recenzia lui Horia Bădescu volumul de parodii *Dracul verde* (Junimea, 1972) de Mircea Micu despre care recenzentul zice: „[...] parodia se constituie tocmai din sesizarea fixismelor formale sau substanțiale ale unui autor, aglomerându-le pe un spațiu restrâns și dându-le în acest fel goliciunea evidenței. [...] E ceea ce reușește cu remarcabil talent, în *Dracul verde*, Mircea Micu. Pătruns în laboratoarele confrăților, el descoperă pietrificarea unor structuri și tonalități, repetiția abundentă a unor elemente, manierismul și poza. Cu o diabolică voluptate autorul le pune în lumină îngroșând tentele [...]”. ■ Nae Ionescu consideră că micromonografia lui Ion Bălu închinată vieții și operei lui Cezar Petrescu (Albatros, 1972) „lasă o impresie nesatisfăcătoare”, deoarece există „material mult, schelărie complicată, intenții laudabile, dar statuia prozatorului nu s-a înălțat nici măcar la altitudinea la care ar fi avut dreptul.”

2 septembrie

• [„Munca”, nr. 7712] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Viorel Varga, Gheorghe Chirculescu.

• [„Scânțiea”, nr. 9257] Sub titlul *Creația militantă a lui Franyó Zoltán*, Aurel Martin publică „însemnări pe marginea volumului antologic *Bătălia condeiului*”: „Paginile memorialistice sau de vervă ziaristică puse acum la îndemâna cititorilor români, prin volumul antologic *Bătălia condeiului*, în traducerea lui Gelu Păteanu, de Editura Minerva, sunt revelatorii pentru destinul acestui prestigios om de litere. Ele constituie în același timp un omagiu adus reputatului scriitor. Scrierile cuprinse în acest volum configurează o personali-

tate cu profil seducător, prin curajul opțiunii, într-o epocă aflată, succesiv, sub semnul vitregiilor”.

• **[„Flacăra”, nr. 36]** În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga publică 2000. □ În *Mapamond '72*, Ioan Grigorescu publică eseu *Cartea*, ce se referă la locul fruntaș pe care se găsește România „într-un document internațional al UNESCO” referitor la ocuparea unuia dintre „primele locuri din lume în ceea ce privește volumul traducerilor din literatura universală”. □ În *Literare*, Lucian Raicu prezintă *File de istorie literară (Evocări)* (Albatros), o „antologie de «evocări» a principalilor scriitori români, de la Ienăchiță Văcărescu la Nicolae Labiș”. Se consideră că I. Oprea a realizat „un volum bine întocmit în linii generale, instructiv și plăcut”. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se publică o succintă prezentare a volumului *Eseuri. Cronici. Memorial*, apărut la Minerva, ce „include o parte din publicistica lui Mihail Sebastian desfășurată între anii 1927 și 1940”. Se menționează contribuția Corneliiei Ștefănescu la realizarea ediției și la alcătuirea prefeței. ■ La aceeași editură se semnalează apariția volumului *Isoade* de Lucian Blaga: „Eseurile, conferințele, articolele au darul, în afară de valoarea lor intrinsecă, să contribuie la înțelegerea mai adecvată a creației filozofice și poetice blagiene”. Ediția este îngrijită de Dorli Blaga și Petre Nicolau, cu o prefață semnată de George Găină. □ Semnalarea apariției volumului de versuri *Arderi* de Mihai Beniuc, la Eminescu. ■ Se anunță apariția, în colecția „Biblioteca critică” (Eminescu), a volumului *Camil Petrescu*, „interpretat de Al. Rosetti, E. Lovinescu, Pompiliu Constantinescu, Perpessicius, Vladimir Streinu, G. Călinescu, T. Vianu ș.a.”. ■ Notiță despre recentul roman al lui Ben. Corlăciu, *Când simți cum moare vântul* (Eminescu). ■ Se semnalează apariția, în seria „Eseuri” (C.R.) a monografiei *Dimitrie Anghel - Portret în evantai* de Georgeta Horodincă, „o subtilă exegeză a creației poetului”. ■ Notiță despre apariția ediția a II-a a volumului *Evoluția și formele genului liric* de Edgar Papu (Albatros). □ Semnalarea volumului de reportaje *Câmpia soarelui* de Florența Albu (Creangă). □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, apar o serie de note despre repertoriile viitoare ale teatrelor: *Furtuna* de Shakespeare, *Ploșnița* de Maiakovski și *Pescărușul* de Cehov (Teatrul Național „I. L. Caragiale”), *Revizorul* de Gogol (Teatrul Bulandra), *Un dușman al poporului* de Ibsen și *Tineretea bat-o vina* de O'Neill (Teatrul Mic), *Hamlet* de Shakespeare (Teatrul Nottara). □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Tv*, se semnalează, în *Literatură*, o emisiune în care se va prezenta, de către Geo Șerban, volumul *Eseuri. Cronici. Memorial* al lui Mihail Sebastian.

• **[„Luceafărul”, nr. 36]** Este trecută în revistă activitatea de la cel de-Al VII-lea Congres internațional de estetică, iar Grigore Smeu discută despre tendințele actuale, în paralelism cu cele ale Antichității : „Firește, estetica zilelor noastre a suferit ea însăși restructurări salutare, în sensul că pentru a putea fi cât mai eficace, se apropie neîncetat de suflul fierbinte al artei contemporane și

al dramelor ei [...] în marea majoritate a comunicărilor și dezbaterilor actualului Congres desfășurat în capitala țării noastre, meditație estetică a ancorat pe terenul atât de mobil, de plin de surprize și întrebări, al artei contemporane și al frumosului cotidian”. □ Gh. Stroia, în *Estetica, factor de înnobilare umană*, are în vedere componentele care duc la desăvârșirea esteticii: „Teoria estetică, strălucită biruință a spiritului de sinteză, hrănită permanent dintr-un triplu izvor de experiență umană – dezvoltarea fără precedent a gândirii științifice, accentuarea cugetării filosofice, și proliferarea sensibilității artistice – exercită o înrăurire de prim ordin asupra desăvârșirii etice și estetice a omului, a afirmării sale plenare într-o lume angajată pe drumul progresului și culturii, al libertății și demnității umane”. □ Marcel Breazu, în *O problemă de acută actualitate*, dezvoltă o perspectivă mai pesimistă, axându-se pe probleme și lacune: „Pe de o parte, – revoluția tehnic-științifică ce se dezvoltă așa cum știe toată lumea, de la o zi la alta cu amploare uluitoare și totodată copleșitoare explozie informațională, care depășește tot ce și-ar fi putut închipui altădată un om de cultură, – par să împingă milenara necesitate de artă către periferia spiritualității contemporane; pe de altă parte, mereu mai accelerata succesiune de curente artistice (care concurează cu moda vestimentară feminină) aruncă pe iubitorul tihnit de delectare artistică, într-o perplexitate neînchipuit de derutantă”. □ Amelia Pavel, în *Estetica vieții cotidiene*, sesizează influențele și noile direcții: „În legătură cu noile funcții ale artei în contextul acesta, apar și o serie de interesante opinii care conturează un neo-vitalism pornit dintr-o optică socială, și care acordă vizualității un rol bio-psihologic de mare perspectivă.” □ Adrian Rădulescu, în *Etalon istoric și conștiință valorică*, recurge la enunțarea unui motto al esteticii: „Trăind cu mirajul științei și obiectivității științifice, estetica trăiește, astfel, deopotrivă, cu idealul înțelegerii și prieteniei între oameni. [...] «Înțelegeți-vă între voi și atunci voi fi universală!» – pare să ne îndemne cu un optimism nostalgic judecata estetică”. □ Ileana Bratu atinge subiectul esteticii informaționale: „Apariția ciber-artelor sau a proceselor pedagogice cibernetice sunt consecințe ale acestui amplu proces comunicativ în care artistul, teoreticianul, publicul sunt corelați în sisteme sociale, psihologice, pedagogice și artistice determinate de numeroasele aplicații ale teoriei informației în toate domeniile umaniste.” □ Mircea Nadin discută problematica periferiei în estetică: „Poate că n-a reieșit încă, dar timpul nu e trecut, că tipul de judecată anecdotică (practicat larg, ca un soi de variațiuni la o operă dată) parazitează pe trupul esteticii, îi scade vitalitatea și obiectivitatea. Impresionismul estetic este însă și consecința întâlnirii cu o realitate estetică nouă, mai ușor de abordat la periferia ei”. □ Cezar Radu, în *O artă „in statu nascendi”* expune situația implicării televiziunii în arte: „La Congresul de estetică (și nu numai acolo), arta destinată micului ecran nu a constituit obiect de atenție și discuție. Dar poate televiziunea nu-și așteaptă numai creatorul, ci și teoreticianul?”. ■ Nicolae Balotă realizează *Glose la povestirile lui Pavel Dan*: „În

gravul lamento al țăranului din povestirile lui Pavel Dan este mai mult decât expresia amarului unei vieți nevoiașe și chiar decât jalea după pierderea acestei vieți. Este ceva din plângerea arhaică a omului pierdut în pustiul unei lumi a deșertăciunilor”. Îl aseamănă pe acesta cu Slavici, Agârbiceanu și Rebreanu în ceea ce privește predispoziția către cinstirea făpturii umane și conchide: „Viziunea lui Pavel Dan e alta; sumbră, patetică, a unei lumi în care o umanitate suferitoare, părăsită oferă imaginile patosului, brutalității și mizeriei. Viziunea unui «anxios, torturat de probleme de conștiință și prin asta un complicat sufletește» (apud. Nicolae Manolescu)”. ■ Mircea Iorgulescu, la rubrica *Jurnal de lectură*, are în vedere opera lui Mihai Negulescu, *Echinoc*, (Albatros, 1972) remarcând influențe blagiene: „Deloc «tradiționalistă», cum s-a spus și cum se pare că însuși poetul crede, și nici picturală, această poezie euforică își are sursa într-un efort de identificare cu o succesiune de «priveliști» esențializate într-o tendință de regăsire a unui spațiu originar”. □ Recenziază *Norul lui Magellan*, de H. Grănescu (Eminescu, 1972): „Aproape ostentativ, horăționismul lui H. Grănescu nu este și autentic, fiindcă în «odele» și «epodele» poetului ruralismul invocat cu asiduitate nu corespunde unui real sentiment al naturii ci unei dispoziții intelectuale, unei nostalgii cu rădăcini într-o sugestie culturală.” Are în vedere și *Istoria teatrului românesc*, de Mihai Vasiliu, apărută la Albatros în 1972: „La scurtă vreme după *O istorie a literaturii române* (vol. II) de Ion Rotaru «sinteza» lui Mihai Vasiliu despre teatrul românesc, deși de proporții considerabil mai modeste (198 p.), dar la fel de rudimentară și stând sub înalta protecția a unei destinații identice – «tineretul studios»– face și mai acută nevoia unei esențiale revizuirii de atitudine în problema «cărților de învățătură», a lucrărilor adresate în mod expres publicului școlar”. ■ Nicolae Ciobanu aduce laude *Cărții de recitare*, a lui Nichita Stănescu: „Talentul său de critic, s-ar putea spune, constă în capacitatea de a se releva ca un mare poet și în ipostaza de interpret al operei altora”. Cu toate acestea, descoperă și câteva neajunsuri: „Unele secvențe din eseurile despre Cârlova și, respectiv, Pârvan, ni se par excesiv divagante, spre a le mai putea circumscrie temei critice de la care se porcede. La rândul lor câteva capitole din eseu *Eminescu cel mare* (nici titlul nu e prea inspirat!) ni se par construite dintr-o perspectivă exclusiv inventată”. ■ Odată cu atingerea vârstei de 70 de ani a lui Șerban Cioculescu, îi sunt închinată o serie de articole. Alexandru George, în *Graiul simplu al logicii*, evidențiază paralelismul dintre acesta și alți critici: „Față de criticii care încearcă să pună în valoare în acțiunea lor latura sensibilă, Șerban Cioculescu o propune cu precădere pe cea inteligibilă. De aceea scrisul său se adresează mai mult decât oricare altul celor înclinați să aprecieze frumusețea unei deducții, stringența și claritatea tăioasă a elocuției”. □ Mircea Vaida, în *Exeget al lui I. L. Caragiale sau Tentația barocului*, discută despre cea de-a treia ediție a *Vieții lui I. L. Caragiale*, apărute în acea zi la Minerva: „Pe te-

meiul unei informații exacte, punând la contribuție documente diverse, pe care știe să le interpreteze copios, Șerban Cioculescu cercetează meticulos, sobru și fără gustul aventurii gratuite”. ■ M. N. Rusu, în *Cine este C. Breugel? În jurul unei paternități*, îl demască pe C. Petrescu: „Descoperind un articol insolit despre Luchian („Universul literar”; nr. 35 din 5 august 1928) credem că problema percepției picturale a lui Camil Petrescu poate câștiga un nou argument. Articolul este însă semnat de C. Breugel”. □ Este publicat *Pictorul Luchian*, de C. Breugel: „Când tinerii artiști vor pricepe tot atât de bine zădărnici eforturile lor, cât înțeleg ridicolul «idilismului», atunci nu va mai fi posibil decât un singur îndemn: Înapoi la Luchian...”. ■ Paul Emanuel analizează opera lui autorului Eugenio Montale, publicată la Mandadosi Editore în 1971, în *Montale, un mag al timpului nostru*: „S-a convenit încă de la început că Montale este un poet ermetic- și este adevărat în măsura în care ermetismul italian trebuie disociat de cel francez...- în sensul poeziei ca revelatoare a ei însăși cu un particular simț obscur în care lucrurile își trădează secretele printr-o iluminare bruscă”. Acesta conchide: „Unul din secretele acestei poezii este o clară conștiință umană față de sine și de întregul univers, refuzul de a trișa chiar dacă plenitudinea și fericirea nu au fost ajunse niciodată”. ■ Sunt publicate fragmente din *Zăpezile secrete*, de Alexandru Deal, și din *Roua haiducilor*, de Octavian Stoica, iar la rubrica *Scriitori tineri în reportaj* apare *Profesoara ier- nilor de demult*, de Maria Calimach.

3 septembrie

- **[„România liberă”, nr. 8666]** Tia Șerbănescu prezintă *Cartea de recitare*, „la mijlocul distanței dintre critică și poezie”, semnată de Nichita Stănescu, despre care menționează că: „devine o cântare a cântărilor, în cel mai propriu înțeles al cuvintelor. Cantemir, Neculce, Cârlova, Ienăchiță Văcărescu, Anton Pann, Heliade, Bolintineanu sunt chemați la o curte a umbrelor, sugerând magia lui Grigore Alexandrescu din *Umbra lui Mircea la Cozia*. Umbra poezilor este versul memorabil, decisiv, epuizant... Din aceste versuri, alcătuieste Nichita Stănescu o epopee a cuvântului în poezie, o curte domnească în care, pe margini, așteptând jocul mortal al cuvintelor, stau numele poezilor – ele însele încărcate de semnificații noi, ca un nou poem”.

- **[„Scânteia”, nr. 9258]** Pe prima pagină citim *Activitatea cultural-educativă de masă – muncă de partid!*, un text care pornește de la documentele Conferinței Naționale: „Dar o analiză atentă va evidenția ca indubitabil faptul că, în raport cu sarcinile stabilite de partid, sunt încă serioase rămăneri în urmă, că nu pretutindeni se acordă atenția cuvenită modului cum sunt concepute activitățile culturale, măsurii în care acestea răspund dezideratelor spirituale și imorale ale colectivităților umane, calității și gradului de accesibilitate ale acestor activități”. ■ Găsim și informații despre *Încheierea lucrărilor Congresului Internațional de Estetică*.

6 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 9261] Ioan Adam semnează note de lectură pentru „*Iubește ziua de mâine*”: „Împlinirea unui deceniu de la încheierea cooperativizării agriculturii a fost marcată și în plan editorial, fie prin retipărirea unor cărți de relief, al căror subiect se inspira tocmai din marele proces de transformare a relațiilor de producție în agricultură (romanele *Casa* de Vasile Rebreanu și *Cordovanii* de Ion Lăncrănjan sunt numai două exemple dintr-o suită mai amplă), fie prin publicarea unor antologii tinzând să recompună liniile de forță ale acestei deveniri. La ultima categorie s-a adăugat recent și masiva antologie publicată de Editura Eminescu sub simbolicul titlu – *Iubește ziua de mâine*, antologie în care sunt integrate lucrări semnate de Ion Băieșu, Ștefan Bănuțescu, Augustin Buzura, Eusebiu Camilar, Ben Corlaci, Lucia Demetrius, Traian Filip, Alecu Ivan Ghilia, Franz Heinz, Mircea Radu Iacoban, Kovács György, Remus Luca, Ștefan Luca, Francisc Munteanu, Svetomir Rajkov, Petre Sălcudeanu, Henriette Yvonne Stahl, Szabó Gyula, Radu Theodoru, Sorin Titel, Nicolae Țic și alții”.

7 septembrie

• [„Munca”, nr. 7716] În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat prezintă volumul lui Nichita Stănescu, *Cartea de recitare*: „La o repede privire am fi tentați să zicem că autorul, ca nu știu câți alți poeți, este sedus de uneltele criticii și, încercând o nouă lectură a scriitorilor înaintași preferați, încearcă o reinterpretare a lor. Mai mult chiar, beneficiind și de o tehnică a sugestiei cu totul remarcabilă (dovadă, după unii teoreticieni, a vocației critice) pare indiscutabil faptul că Nichita Stănescu e fascinat de actul critic. În realitate, în aceste eseuri-metaforă, ce alcătuiesc volumul, poetul Nichita Stănescu e în căutarea poeziei, cu alte cuvinte, el rămâne poet până la finele cărții, intuițiile critice dizolvându-le în foamea sa de poezie”.

• [„Albina”, nr. 36] Pe prima pagină, sub fotografia reprezentând statuia poetului, un catren din *Tristele* lui Ovidiu. □ Tot aici, un mesaj versificat adresat revistei, la aniversară, de un țăran din comuna Țebea (*Tu, Albină, draga mea*) și □ Tableta lui Ion Bănuță închinată „uriașului” Nicolae Iorga. □ Versuri, intitulate *Ofrandă*, semnează și Petre Drăghici, „cursant la Vălenii de Munte”. □ Vitalie Munteanu culege evocări, amintiri, versuri despre Avram Iancu, pe care le publică la 100 de ani de la moartea acestuia. □ Pagina de *Satiră și umor* este semnată în acest număr de A. Croitoru, Alec Șerbănescu, Vasile Huțu, Liviu Sgaibă-Poiana, Barbu Alexandru Emandi, unii dintre aceștia fiind colaboratori din teritoriu.

• [„Orizont”, nr. 19] Eroul național, Avram Iancu, este subiectul cu greutate de pe prima pagină a numărului sub semnătura lui George Boitor (articolul *Pe urmele Iancului*). Alături de acesta, se dezvăluie interesul pentru estetică și criteriul valorilor dintr-o convorbire a lui Petru M. Haș cu prof. dr. Victor Iancu.

■ V. Ganea marchează dispariția în limanul fără de vifor al Anișoarei Odeanu, printr-un medalion liric-evocator, în care sunt trecuți în revistă și scriitorii pe care i-a cunoscut, precum Camil Petrescu, Eugen Ionescu, Mihail Sebastian, Eugen Jebeleanu și Liviu Rebreanu. ■ Cronica lui C. Ungureanu îi cuprinde în acest număr pe Ion Horea cu volumul de poezie *Încă nu* (Dacia, 1972) și pe Radu Cârnelci cu poeziile din cartea *Oracol deschis* (Eminescu, 1971). ■ M. Cazacu îi dedică lui Marin Preda un studiu (aniversar, cu ocazia împlinirii a 50 de ani), legat de marile sale romane *Imposibila întoarcere*, *Moromeții* și *Marele singuratic*, încheind premonitoriu: „Cu *Marele singuratic*, am vrea să credem, M. Preda încheie un capitol din activitatea proprie creatoare, precum – poate – marchează și începutul unei alte orientări a prozei noastre actuale”. ■ Pe aceeași pagină, a rubricii „orizontul critic”, și tot legat de aniversarea a 50 de ani de activitate a lui Marin Preda, Ion Maxim semnează analiza nuvelei *Friguri*. ■ Octavian Metea anunță derularea cursurilor de la cea ce-a cincea ediție a Universității populare de vară N. Iorga, care au fost inaugurate de acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, iar printre conferențiarilor prelegerilor ținute s-au aflat: acad. Grigore Moisil (cu prelegerea *Știința factor primordial al progresului societății socialiste*), Valeriu Râpeanu, director al Editurii Eminescu (cu *Misiunea socială a scriitorului*), Ion Brad, vicepreședintele Consiliului culturii și educației socialiste (cu *Activitatea ideologica și cultural-educativă în dezvoltarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii*), prof. univ. dr. Mihai Pop (cu *Creația artistică populară în viața contemporană*), Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Consiliului Culturii și educației socialiste (cu prelegerea *Cartea – factor de progres social*), Mircea Malița, ministru al educației și învățământului (cu o prelegere de încheiere a cursurilor: *Acțiunea culturală în perspectiva dezvoltării României pe treptele civilizației socialiste și comuniste*). ■ Pagina de poezie este împărțită frățeste între cei aparținând vechii garde (de poeți): N. D. Pârvu, Dan Ciachir și cei din noul val de poeți: Maria Deliman, Petru Ilieșu, Viorel T. Sălăgean, C. Popescu-Dobroteasa, Mihai Moraru, Dinu Marcel, Ioan Vasiu. Proza este semnată de scriitorul bănățean Romulus Fabian cu un fragment din romanul *Copilărie la Arcidava* (urmând să apară la C.R.). ■ Mircea Micu îl parodiază în tableta lui obișnuită pe Laurențiu Cernet. ■ Ion Velican își exprimă pasiunea de microbist într-un edulcorat stil fănășian: „Bine că la Reykjavik s-au încheiat socotelile. Icebergurile au răsuflat ușurate. Temperatura la care s-a desfășurat meciul de șah amenința să le topească. [...] La Timișoara scaieții își iau tălpășița de pe stadionul 1 Mai, pentru a face loc unui număr mai mare de microbiști. Poli adăunează puncte sistematic”. (articolul *Griji de septembrie*). ■ Corneliu Nistor este preocupat de destinul romanului în secolul a XX-lea, care pare să se fi metamorfozat atât în concept, cât și în conținut, tinzând spre totalitate și înglobând în sine valențe lirice și dramatice (articolul *Pledoarie pentru roman*).

• [„România literară”, nr. 37] Versuri semnează: Al. Cerna-Rădulescu (*Orații* intitulate: *De vânător*; *De păstor*; *De primăvară*; *De vioară*; *De miezul nopții*; *De semănat*; *La Heliade*; *De întoarcere*), Platon Pardău (*Prăvălindură*; *Întoarcerea*; *Ceva dur*), Florența Albu (*Efemeride*; *Interior*; *Căi triumfale*). □ Din proză citim *De ce ți-au tăiat părul?* de Romano Bilenchi, câștigătorul Premiului Viareggio 1972, în traducerea lui Florin Chirițescu. □ H. Grămescu și M. Magiari traduc din lirica bulgară: Matei Sopkin (*Necesitate*) și Liubomir Levcev (*Toast*). ■ Și în acest număr citim despre *Congresul Internațional de Estetică*: □ N. Tertulian semnează *Probleme de creație literară*, prezentând pe scurt lucrările din această secțiune, textul fiind „Raport prezentat în cadrul secției a VI-a. Text prescurtat”: Lorenz Dittmann, *Știința artei și fenomenologia corpului*; Marcelle Wahl, *Subjectivité et objectivité dan la création littéraire*; Marcelle Brisson, fără a menționa titlul comunicării; Gavril Mate, «*Theorie des Romans*» – *Synthese und Überwindung der Frühwerke*; trei lucrări dedicate *Esteticii* lui Lukács – Lenke Bizam, Almasi Miklos, Arpad A. Kadarkay; F. M. Berenson, *Rolul emoțiilor în estetica marxistă*. □ Andrei Pleșu semnează *Marginalii*: „Ne putem întreba, așadar, în fața acestei derutante proliferări de preocupări care este totuși domeniul exact și acestei științe. Ea pare să fie pretutindeni acasă. Devine ea prin aceasta o simplă formă de vagabondaj a filozofilor? Cum se opun esteticienii riscului enorm al diletantismului? Căutând răspuns întrebării acesteia, constatăm, iată, că membrii celor șase secții ale congresului par a se fi grupat – după maniera în care și-au onorat domeniul – în trei mari categorii: 1. Mai întâi, cei pentru care estetica și-a păstrat îndeletnicirile tradiționale, incorigibili, ei discută cu sânguință despre «categoriile estetice», despre poetica lui Aristotel sau despre raportul dintre frumosul natural și frumosul artistic. Adoptând, uneori, limbajul unor curente metodologice mai noi (așa încât putem spune că arsenalul structuralist cu corgețiile sale de «semnificați» și «semnificați» se numără printre cele mai izbite vedete ale congresului, ei nu ies totuși din limitele unui tenace dar desuet universitarism, către care atenția noastră se îndreaptă tot mai obosită. 2. O a doua categorie îi cuprinde pe cei care, convinși de identitatea necesară între estetic și artistic, își dirijează cercetarea în funcție de traiectoria labirintică a artei contemporane. Esecistica trebuie ca orice preț să rămână în subordinea activității născătoare de opere. Destinul esteticienilor este condiționat de destinul artiștilor. Ei vor fi atenți, împreună cu aceștia, la cibernetică, la teoria informației și la tot ce e de ultimă oră în câmpul creației. 3. Ajungem astfel la a treia categorie de esteticieni, aceia care știu că estetica nu e doar altceva decât metafizica, dar că ea trebuie deopotrivă să devină altceva decât filozofia artei. S-ar spune că asupra întregului congres (din clipa în care Etienne Souriau a calificat – în alocuțiunea de deschidere a lucrărilor – prietenia ca pe o «operă de artă») a planat, cu valoare de emblemă, ideea extinderii obiectului esteticii la întregul teritoriu al vieții. Potrivit acestei idei, estetica trebuie să ne învețe nu numai să

iubim frumosul, dar să trăim frumos, sub puterea unor imperative spirituale care, în ultima analiză, pot fi normalizabile. Estetica are, aşadar, toate şansele să devină o ştiinţă a bunei vieţi, o propedeutică a fericirii, capabilă să intervină benefic în cel mai nemijlocit cotidian, în intimitatea fiecăruia dintre noi. «Frumosul» va înceta şi el să mai funcţioneze ca simplu principiu furnizor de plăcere. El ne va furniza mai mult decât atât: criteriul absolut al unui stil de viaţă, al unui mod de a fi. Dincolo de consideraţiile de mai sus, care încearcă să păstreze o anumită obiectivitate faţă de problematica congresului, participantului român la acest congres i se impun şi nişte considerente de ordin sentimental. Căci nu putem rămâne indiferenţi la faptul că ţara noastră a fost teatrul de desfăşurare a unor dezbateri de importanţa acelorora pe care le-am evocat. Ni se revelează astfel că România poate deveni, şi a devenit de fapt, un loc de decizie în peisajul spiritual al lumii. România are toate îndrituirile să intre fără sfială în circuitul culturii mari, pe care cu exces de smerenie a purtat-o în sine dintotdeauna”. □ Citim şi intervenţiile lui Serge Hutin, *Fantasticul în literatura şi arta contemporană: supravieţuire sau reînnoire?*, *Estetica ironiei* de D. C. Muecke şi *Stilul de viaţă ca problema estetică şi revoluţia tehnologică* de prof. univ. dr. Mirko Novac. ■ Numărul este dedicat lui Şerban Cioculescu, *Septuagenar*. ■ Editorialul *Criticul* este semnat România literară: „Şerban Cioculescu împlineşte 70 de ani. Revista noastră omagiază, în numărul ei de astăzi, pe criticul septuagenar, decanul de vârstă al criticii româneşti actuale şi personalitate marcantă a vieţii culturale în genere. Omagiu care este, totodată, un prilej de a vorbi despre critic şi despre critică. Şerban Cioculescu, cel dintâi, l-ar respinge dacă s-ar mărgini să fie un gest de circumstanţă, dacă, sub politeţea ceremoniei, nu s-ar găsi măcar sâmburii unei dezbateri, adevărate, adânci şi folositoare”. ■ Pe prima pagină citim şi un mesaj semnat de Şerban Cioculescu: „p. „Mulţumesc redacţiei «România literară» că mi-a menţinut o rubrică, pe care am dorit-o cât mai variată şi lipsită de pedanterie, nu însă şi de rigoare şi exactitate. Mulţumesc de asemenea cititorilor mei, regulaţi şi ocazionali, pentru creditul acordat. Anii nu şi-au lăsat încă povara peste umerii mei. Urez mai tinerilor mei confrăţi să-şi păstreze până la mai «adânci bătrâneţe» încrederea în forţele creatoare ale neamului nostru şi să rămână neclintit devotaţi culturii noastre naţionale, umanismului socialist! Aş vrea să le pot insufla măcar optimismul cu care am pornit la drum şi care mă însoţeşte şi acum, către limanul ultim”. ■ Sub titlul *Şerban Cioculescu septuagenar* citim texte omagiale: □ Edgar Papu, *Tactul critic*: „Esenţialul este că încercatul critic s-a dovedit capabil să te transpună într-o stare de obiectivitate, pe care numai foarte rareori o poţi atinge tu singur ca scriitor. Aceasta mi se pare o calitate ireductibilă a lui Şerban Cioculescu, de unde se desprinde şi rolul său salutar, ca educator literar în cultura noastră contemporană”. □ Mircea Iorgulescu, *Înalta magistratură a frumosului*: „Şerban Cioculescu şi-a organizat lunga desfăşurare a demersului său critic potrivit unui principiu

militant, de neobosită veghe în serviciul Artei. Când foiletonistica sa va fi cunoscută prin scoaterea din paginile publicațiilor pe care le-a înnobilit cu semnătura, se va recunoaște imaginea pe care singur și-a săpat-o în cuvinte, materie dintotdeauna mai durabilă decât bronzul; și nu e mai firesc acum decât a o reaminti, în dublă calitate, de omagiu dar și ide pildă luminoasă pentru cei tineri”. □ Valeriu Râpeanu, *Profesorul din inimile noastre*: „Glasul său a fost net, tăios atunci când a trebuit, și în orice caz criticul, astăzi când împlinește șaptezeci de ani, se poate mândri că de numele său, noi, cei care l-am admirat ca pe un magistrat, l-am prețuit ca pe un savant, l-am respectat ca pe un om adevărat, legăm neconținut și noțiunea de conștiință a culturii românești. Așa cum îl aflăm și astăzi când cei tineri îi spun profesorului ce n-a stat în fața lor la catedră, dar a fost prezent în inimile lor, ce nu i-au spus până acum”. □ Eugen Simion, *Semeția și umilința criticului*: „Totul e că el să năzuiască spre precizie și obiectivitate. Iată două idealuri în care spiritul critic al lui Șerban Cioculescu – excepțional înzestrat și de o probitate exemplară – nu a oboșit să creadă de aproape 50 de ani”. □ George Muntean, *Vibrația lucidității*: „Profesia de critic și istoric literar are astfel în el unul dintre cei mai fanatici slujitori. Iar încrederea ce ți-o poate da scrisul său merge până acolo încât poți să ajungi să prețuiești mai mult o injustiție a lui decât o laudă a altora. Așa se face că omagierea unanimă a decanului nostru de vârstă este și un act de nouă recunoaștere a acestei mult discutate îndeletniciri, care are măcar o singură răsplată, anume aceea că, trăind intens și cu vibrație lucidă pentru veșnicii și contemporaneității, poți ajunge să pari când foarte tânăr, când neașteptat de bătrân – adică fără vârstă. De aceea, sărbătorirea de astăzi e doar o agreabilă convenție, Șerban Cioculescu fiind de căutat dincolo de ea – în scrisul său”. ■ Dana Dumitriu recenzează *Curențe estetice contemporane* de Marcel Petrișor, Univers, 1972: „Marcel Petruș rezumă mai mult decât comentează și modestia intenției este lăudabilă, deși se simțea nevoia unei priviri critice de ansamblu mai ample, mai detaliate și mai curajoase în interpretare. Seriozitatea întreprinderii, însă, suplinește fantezia critică și de aceea socotim cartea sa un util instrument de informare și un punct de plecare pentru o încercare ulterioară de sinteză, mai ales că unele premise ale acesteia deja se conturează în capitolul ultim de concluzii (în special analiza sumară dar sugestivă a mozaicului opiniilor estetice în foarte mult discutata problemă a psihologiei creației. De aceea *Curențe estetice contemporane* ni se pare nu numai o lucrare necesară dar și promițătoare pentru autorul ei”. ■ Al. Piru scrie despre *Anton Holban dramaturg*, comentând al doilea volum din ediția de *Opere* îngrijită de Elena Beram. ■ În *Viața literară* apar: □ *Șantier* cu planurile literare ale *Violetei Zamfirescu*, Dinu Săraru, Mihail Șerban, Vintilă Rusu Șirianu, Radu Ciobanu, Petru Vintilă, Mihail Straje, Adrian Munțiu, Mihai Negulescu. □ Știri din *Uniunea Scriitorilor*: „Miercuri, 6 septembrie 1972, d-l C. A. Panayotakis, ministrul Culturii și Științelor al Greciei, care se află în țara noastră, a făcut o

vizită la Uniunea Scriitorilor. [...] * La invitația Casei de cultură a constructorilor din Skoplje (R.S.F. Iugoslavia), membri ai cenaclului «G. Bacovia», au făcut o vizită de 8 zile, prezentând 4 recitaluri de poezie în localitățile: Viniția, Sf. Nicolae, Cumanovo și Skoplje. Au participat poeții: Ștefan Popescu, Corneliu Vadim Tudor, Vasile Andronache, George Păun, Ion Ionescu, Octavian Berindei, Constantin Voiculescu și Floria Bațu. În cadrul festivalului internațional de poezie de la Struga, trei dintre tinerii poeți din grupul de mai sus – Florica Bațu, Octavian Berindei și Corneliu Vadim Tudor – au citit din versurile lor în fața unei numeroase asistențe, la Mănăstirea Sf. Naum. [...] * Recent, au plecat în Belgia, pentru a participa la Bienala internațională de poezie de la Knokke-le-Zoute, poeții Nina Cassian, Ana Blandiana, Radu Boureanu și Gh. Tomozei. * Zilele trecute au plecat în R. P. Ungară, spre a lua parte la lucrările Adunării generale și sesiunii anului 1972 a «Societății internaționale Lenau» găzduită între 4-8 septembrie 1972 de Academia maghiară de științe, Al. Andrițoiu, Sevilă Răducanu, N. Prelipceanu, Mihai Ursachi, György Janoschazi, Arnold Hauser și Emeric Stoffel. Lucrările se desfășoară în orașul Sárospatak». ■ În *Cartea străină* citim: □ În *Ironie și patos la Robert Walser* Nicolae Balotă prezintă volumul *Plimbarea*, Colecția Meridiane. □ Sub semnătura d. aflăm de apariția cărții *Duveen și milionarii* de S. N. Behrman, Ed. Meridiane, 1972. ■ G. Dimisianu semnează *Un realism fără epică*, un comentariu la romanul *Absenții* de Augustin Buzura: „Romancierul procedează, cum spuneam, prin compactare și suprapuneri de planuri, în dorința de a obține o impresie finală de încordare și preaplin existențial. Izbutește acest lucru sacrificând însă dinamismul epic. Viziunea sa statică și nedumeritoare pentru cititorul obișnuit să caute peste tot evenimentul, deprins să aștepte ca într-o povestire, invariabil, «să se întâmple ceva». Îi rămâne să perceapă, în această proză, ritmurile acumulărilor interne, sugestia unei tensiuni a cărei sursă nu este epicul, ci o dramă a conștiinței”. ■ Revista publică textul *Considerații argheziene*, „text inedit din 1947, rămas inedit”, de I. Negoitescu. ■ Conf. univ. dr. Gheorghe Stoica publică textul *Alături de Eminescu și Bălcescu*, astfel comemorând *Centenar Avram Iancu*. Alături apare și poezia *Fluierul Iancului* de Vlaicu Bârna. ■ Dan Cristea, în *Arcadia amară*, scrie despre Odobescu: „«Arcadia amară» poate fi simbolul secret al operei clasicului Odobescu: o vârstă de aur recucerită prin tristețea scrisului. De regăsit, deopotrivă, în scrisul oricărui scriitor”. ■ Gabriela Melinescu publică *Însemnări de la Festivalul de poezie*, sub titlul *Poeții la Struga*. Prima parte a textului e un reportaj al călătoriei și meleagurilor vizitate, iar ultima parte oferă *Câteva portrete ale scriitorilor care au citit pe pod*: Amrita Pritam, Edmond Humeau, John Montague, Zbigniew Herbert, Nicholas Born „și toți nemții”, Williams S. Merwin, Alan Jackson, Marjory O’Dea, Oskar Davičo. ■ În pagina destinată teatrului găsim *Stagiunea viitoare gândită de scriitori*: □ Mihai Beniuc, *Clasicii și viitorii clasici*: „Nu cunosc repertoriul teatrelor, nici noile piese ce s-au

scris. Dar mi se pare că în general teatrul ar trebui să fie ca «Biblioteca pentru toți», adică pentru toți, clasici și viitori clasici pe scenă, – desigur și clasici cu semn de întrebare printre cei noi. Fără risc, artă nu se poate. Apoi trebuie să-i mai oferim și timpului, acest imparțial judecător, libertatea de a decide».

❑ Mircea Ștefănescu, *Marele public*: „Aș vrea ca toate teatrele, din Capitală și provincie, să nu uite că teatrul este, în primul rând, al publicului. Urmează să dăm un repertoriu care să satisfacă acest public, care să-l atragă la teatru, nu să-l îndepărteze”. ❑ Pop Simion, „... *Deocamdată, regia și actorii*”: „Și, din aproape în aproape: relativa sărăcie de piese ale autorilor de azi ar trebui escaladată prin salutare acțiuni ale teatrelor, mai exact, ale unor regizori pentru a interpreta scenic o serie de nuvele care se îmbie structural pentru a fi jucate: *Moartea lui Ipu* de Titus Popovici, bunăoară, sau scurte scrieri aparținând lui D. R. Popescu, Eugen Barbu, Marin Preda. Deci, deocamdată, regia și actorii”.

❑ Nicolae Ioana, *Scena și omul*: „Consider că este nevoie de o detașare pentru a cuprinde acea multilateralitate a existenței, repudiind prejudecățile atât în urmărirea principiilor, cât și în surprinderea adâncimii omului. De asemenea, cred că nu există o perioadă mai propice teatrului decât a noastră. Ce aștept de la noua stagiune, Evident, mult”! ■ În *Prezențe românești* citim: „Cartea lui C. I. Gulian, *Hegel sau filozofia crizei*, tradusă de Jean Herdan în 1970 în limba franceză în colecția bibliotecii științifice Payot, constituie obiectul unui studiu meticolos semnat de Albert Baraquin în revista trimestrială a Universității din Lille «Revue des sciences humaines» (nr. 144 pe octombrie-decembrie 1971). [...] * În numărul 5-6/1972 al revistei iugoslave «Lumina» (anul XXVI) conține o cantitate apreciabilă de texte semnate de autori români și de referiri la mișcarea literar-artistică din România”.

● [„*Tribuna*”, nr. 36] Numărul conține un omagiu adus lui Avram Iancu, semnând articole: Ion Vlad, Ștefan Pascu, Dan Rebreanu, Ion Lungu. ❑ La imaginea lui Avram Iancu în literatură reflectează Ion Vlad, în textul *Intrarea în istorie*: „În drama lui Lucian Blaga se aud zvonurile răzmeriței lui Horea și suferințele lui Iancu; îndemnurile istoriei și sfatul de taină al revoluționarilor de la 1848. Alături de Bălcescu, Avram Iancu a crezut în puterea revoluției și a visat la un timp al libertății neamului său”. ❑ Despre *Avram Iancu în conștiința poporului* scrie Ștefan Pascu: „Moartea Iancului, acum o sută de ani, a răscolit cu o putere nebănuită conștiința poporului. Vestea s-a răspândit cu iuțeala fulgerului. Pelerini din toate părțile, pe jos, în căruță, călare, au pornit spre Baia de Criș, locul unde inima Iancului a încetat să mai bată”. ❑ Dan Rebreanu scrie despre *Umbra Iancului*: „Programaticul jurământ al ostașilor lui Iancu vorbea limpede de emanciparea socială și națională, despre progres pe multiplele lui direcții, dintre umanitate: noțiuni familiare, cărora le suntem acum beneficiari”. ❑ Ion Lungu: *Descifrând și încifrând legenda*: „Primele povestiri despre Horea și Iancu mi s-au întipărit în memorie la vârsta când mă visam Harap-Alb și Făt-Frumos... De Horea și Iancu m-am apropiat mai greu,

pentru că, deși drepti și viteji nu primiseră nicio recompensă pentru faptele lor”. ■ Victor Felea prezintă studiul lui Alexandru Paleologu: *Bunul simț ca paradox* (C.R., 1972): „... un bogat florilegiu de mici eseuri, completat cu un grupaj de Scrisori din Italia și cu o evocare a lui Pallady (*Portretul artistului la bătrânețe*)”.

8 septembrie

● [„Munca”, nr. 7717] În rubrica *Punct*, cu titlul *Căutăm acele cărți care slujesc la modelarea conștiințelor*, revista publică un scurt interviu cu Romul Munteanu. Acesta răspunde la întrebări legate de activitatea sa de editor și de critic literar, discută despre rolul criticii („Nici editorii nici criticii nu pot inventa autori valoroși, ci doar uneori pot contribui la ameliorarea artistică a unor opere literare. Dar așa cum editorul trebuie să practice în permanență o „critică de omisiune” a cărții fără valoare sau absolut mediocre, criticii trebuie să se apropie cu mai multă îndrăzneală de funcția judecătorească a profesiei noastre, atâta vreme cât presa noastră literară nu va ajunge să practice în mod programatic critica de omisiune. Evident că această credință nu vizează doar cărțile debutanților, ci și ale scriitorilor mai vârstnici, ce reprezintă în aparență valori stabilizate.”). Vorbind despre faptul că „se poartă în presa literară o controversată discuție în jurul istoriei literaturii române”, Romul Munteanu afirmă: „O istorie a literaturii române este un bun al tuturor. De aceea este firesc ca la această discuție să participe oameni cu o formație foarte diferită, dar intervenția specialiștilor care fac istoria literară trebuie să fie fundamentală. [...] Există la noi un mit al unei istorii literare perfecte, așa cum există modelul mitului călinescian în acest domeniu. Și unul și altul sunt acum factori de inhibiție. Trebuie scrise istorii literare ale timpului nostru dintr-o perspectivă absolut contemporană. Noi nu avem nevoie de o singură istorie literară, ci de mai multe, realizate într-un mod foarte variat. Personal, optez pentru o istorie comparată a literaturii române, în care valorile românești să fie introduse într-un anumit circuit universal. Oricum, publicarea unei asemenea cărți în mai multe limbi străine ni se pare de o acută necesitate”. În final, se detaliază planurile editoriale ale Editurii Univers și aici, în calitate de director, Romul Munteanu explică: „Editura Univers se adresează unui public foarte variat. Ea trebuie să răspundă unor complexe necesități de informare, care însumează atât valorile clasice, cât și cele contemporane. [...] Un editor trebuie să fie și un spirit de avangardă. El nu trebuie să răspundă doar mecanic la anumite cerințe, ci să stimuleze altele noi, să contribuie la dezvoltarea gustului public, la orientarea cititorilor spre anumite valori contemporane care nu le sunt cunoscute. Noi avem în vedere toate ariile de cultură, ținem seama de ponderea actuală a unor școli literare moderne, dar în mod deosebit căutăm acele cărți care slujesc la modelarea conștiinței oamenilor, în spiritul idealului societății noastre socialiste”. □ Cu titlul *O nouă colecție*, se semnalează inițierea, la editura Kriterion, a unei noi serii intitulată „Cogito”.

• [„Contemporanul”, nr. 37] B. A. semnaleză apariția în librării a cărții lui Simone de Beauvoir: *O moarte ușoară*: „Un extraordinar efort de a relata cu stil, o moarte, este vizibil din primul moment și se confirmă pagină cu pagină. Programatic neutră, rece și corectă, descrierea morții mamei trimite – în această scurtă povestire de Simone de Beauvoir (tradusă de Florica-Eugenia Condurachi) – la clasică propoziție «Mama a murit ieri», adică tot la un stil, la o scriitură, bănuită sau considerată a avea gradul zero”. ■ Laurențiu Ulici recenzează cartea lui Al. Paleologu: *Bunul simț ca paradox*: „Fiindcă tot ce spune Al. Paleologu despre «bunul simț» este întocmai cu tot ceea ce orice om de cultură medie știe despre geniu, inteligența înaltă, creație. Vin acum să adaug că originalitatea așa de frapantă a ipotezelor din prima secțiune a cărții e, în fapt, o originalitate strict terminologică, obținută prin folosirea unui semn în locul altuia, prin atribuirea semnificațiilor unui semn altui semn”.

• [„Cronica”, nr. 36] Pe prima pagină, alături de poemul *Olympia* de Ovidiu Genaru, un articol semnat de Vasile Constantinescu, *Socialism-Umanism*, descoperind sacralitatea cuvântului marxist în *Raportul* prezentat de tov. Ceaușescu la Conferința Națională a Partidului, acesta demonstrând științific faptul, fundamental în concepția lui Marx, al identității dintre *socialism* și *umanism* și importanța *dezvoltării etice a ființei umane*: „*Umanismul*, cum rezultă din *Raport*, are un autentic statut științific, desemnând în concret însăși esența socialismului ca semnificație umană în istorie... *umanismul socialist* – umanism adevărat, real, concret – consistă în faptul că socialismul, ca nouă orânduire în istorie, își propune să realizeze plenar omul, având posibilitatea să refacă practic legătura dintre om și caracterul liber al capacității sale de creație conștientă să materializeze deci, în planul vieții, actul revoluționar al realizării esenței umane însăși... Socialismul înseamnă, în esența sa, societatea care, ca operă conștientă a omului, se deschide neconținut omului... Faptul că socialismul trebuie să presupună realitatea ființării principiilor comuniste ca mod de viață, când democrația socialistă reprezintă forma concretă de manifestare a umanismului socialist, într-adevăr umanismul dobândește principial o autentică determinare științifică și, în planul practicii sociale, al vieții concrete, un conținut real, la nivelul personalității omului nou ... Tov. Nicolae Ceaușescu dezvoltă principial această teză fundamentală a marxism-leninismului cu privire la umanismul socialist, la identitatea de esență dintre socialism și umanism: «Nu trebuie să uităm niciun moment... că mai presus de orice se află omul: dezvoltarea lui multilaterală trebuie să stea în centrul tuturor preocupărilor partidului nostru, trebuie să fie țelul suprem al societății noastre socialiste»... În condițiile socialismului, marxism-leninismul ființează, totodată, ca filosofie și ca orânduire socială (*n.b.* ființând deci aici și identitatea de esență dintre socialism și umanism)”. ■ O cronică de Liviu Leonte privind volumul dr. Ion Nica – *Eminescu, structura somato-psihică*: „meritul cărții este disocierea netă a planurilor, negarea științifică, cu lux de amănunte, a unui raport cauzal între

maladia poetului și operă... autorul infirmă în spirit polemic diagnosticele anterioare (cf vol. Dr. Vlad, *Eminescu din punct de vedere psiho-analitic*, 1936, respectiv prof. Bacaloglu, *Câteva precizări din punct de vedere medical asupra lui Eminescu*, 1937)... după dr. Nica, interpretarea bolii lui Eminescu trebuie radical schimbată, în locul paraliziei generale ca efect al infecției luetice propunându-se psihoza maniaco-depresivă clinică de tip mixt, ca o explicație a cortegiului de manifestări care a însoțit declinul fizic și intelectual al poetului în ultimii ani”. □ Despre *modalitățile dorului* scrie Constantin Ciopraga, urmărind poezia eminesciană (ea în totalitate „e o mare metaforă a dorului”), a lui Arghezi – *Dor dur* sau Blaga, care înțelege prin „starea de dor” polyvalența unui sentiment complicat, specific spiritualității românești. □ Versuri de Nicolae Grigore Mărășanu și Ion Crânguleanu. □ Un interviu de Mihail Straje, luat soției lui Ionel Teodoreanu, Ștefana Velisar. □ Al. I. Friduș urmărește *Aventurile literaturii de aventuri*, un studiu de caz din punct de vedere marxist plecând de la W Scott, Defoe, Verne, Melville sau Poe și până la autohtonii Constantin Chiriță sau Haralamb Zincă. □ Recenzii de Dan Mutașcu și Haralambie Țugui vizând plachetele *Ochian simplu* de Francisc Păcurariu, respectiv *Vinovat pentru aceste cuvinte* de Andrei Ciurunga. □ Pe marginea cărții lui Jean Bellemin-Noel, *Le texte et l'avant-texte*, Al. Călinescu semnează în rubrica de *Caiete* articolul *Avantextul*. □ Anatol Ghermanschi traduce poeme din polonezii Halina Poswiatowska și Jaroslav Ivaszkiewicz. ■ Un omagiu (nsemnat) lui Șerban Cioculescu septuagenar.

9 septembrie

• [„Flacăra”, nr. 37] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga publică *Adevărul și contrariul său*. □ Henri Wald scrie *Binele și răul*. □ În *Film*, Alice Mănoiu prezintă *Sfânta Tereza și diavoli*, ultimul film al lui Francisc Munteanu, considerând că „sub titlul acesta de comedie polițistă se ascunde un film patetic despre război și dragoste, despre prietenie și dragoste, despre moarte și dragoste”. ■ În *Memento*, *Carte* se publică o notă omagială dedicată lui Șerban Cioculescu la împlinirea vârstei de 70 de ani. □ Semnalarea apariției volumului de poeme al lui Petre Stoica, *Bunica se așează în fotoliu* (C.R.). ■ Succintă prezentare a volumului lui Matei Călinescu, *Conceptul modern de poezie* (Eminescu): „lucrarea relevă calitățile criticului și eseistului Matei Călinescu: o gândire nuanțată în cadrul unui material sistematic și riguros expus. Pe lângă funcția de incitare la meditație asupra problematicii conținute, *Conceptul modern de poezie* mai constituie și un instrument de superioară inițiere a cititorului în poezia modernă, facilitându-i receptarea ei”. □ Notă despre „o bună primire din partea criticii literare” a romanului lui Virgil Duda, *Anchetatorul apatic* (C.R.). □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Cinema* este publicată o notă despre filmul lui Francisc Munteanu, *Sfânta Tereza și diavoli*. □ În secțiunea de *Teatru*, apar o serie de note despre montarea piesei *Singurul martor* de A și

P. Tur, „premieră pe țară găzduită de micul ecran”, despre pregătirea pieselor *Dragostea noastră moare doar o dată cu noi* de Th. Mănescu și Silvia Andreescu și *Cititorul de contor* de Paul Everac (Teatrul Mic), *Pasărea albastră* de Maeterlinck (Teatrul „Ion Creangă”), *Pacea* de Aristofan („în adaptarea Ninei Cassian”), precum și a „premierei radiofonice omagiale” *Ovidius* de Grigore Sălceanu, „elaborată de regizorii Marietta Sadova și C. Moruzan în cadrul manifestărilor primului Congres mondial de studii ovidiene care s-a desfășurat la Constanța”. □ *Memento, Tv*: se semnalează discutarea, în cadrul emisiunii *Cronica literară*, a volumului lui Nichita Stănescu, *Cartea de recitare*.

● [„*Luceafărul*”, nr. 37] Al. Simion semnează articolul *Sensuri*: „să fim noi înșine desigur, dar, să fim noi înșine, pe cât cu puțință mai fideli în viața și în arta noastră, idealurilor înalt umaniste ale acestei epoci și ale acestei țări.”

■ Mircea Iorgulescu, despre *Joc Viclean* (C.R., 1972), carte semnată de Rodica Sfințescu, afirmă: „Și Rodica Sfințescu debutează cu un roman «de maturitate», în linia celor mai recente «prime cărți», expresie a dorinței de rapidă consacrare, fiindcă după toate aparențele la originea acestei precoce «îmbătrâniri» – voluntară de cele mai multe ori – se află sentimentul extins al posibilității unui coup de maître cu succes fulgerător”. □ Despre cartea lui Matei Gavril, *Împărăția* (C.R., 1972), consideră că „spre deosebire de Mircea Micu, al cărui roman l-am comentat recent, în cazul lui Matei Gavril poetul este net superior prozatorului: socotim, deci, romanul *Împărăția* o experiență eșuată și chiar descurajatoare pentru o nouă tentativă”. □ M. Iorgulescu afirmă despre *Stea de cinema*, (Minerva, 1971) de Ion Dongorozi: „Cuprinzând și trei bucăți inedite, noul volum antologic tipărit de Ion Dongorozi întărește imaginea consacrată a scriitorului. Cu îndreptățire anexat sămănătorismului de critica interbelică (Lovinescu, Pompiliu Constantinescu), Ion Dongorozi a evoluat în sensul unei stilizări accentuate a materialului, fără a se produce însă și o modificare de substanță, nota specifică rămânând sentimentalismul minor”. ■ Pornind de la cartea lui Alexandru Ivasiuc, *Radicalitate și valoare*, în articolul *A fi radical*, Traian Podgoreanu susține ideea conform căreia „eseurile lui Alexandru Ivasiuc ne pun în contact cu un om osândit să gândească. Pentru un spirit atins de patima jocului fascinatoriu al ideilor, lectura lor poate deveni o neașteptată aventură etică și intelectuală, căci sub mișcarea subtilă și tăioasă a gândirii se simt spasmele inimii, iar rațiunea lunecă mereu din sfera abstracțiunilor pure în lumea concretă și atât de vie a contradicțiilor.” ■ Nicolae Ciobanu scrie despre cartea lui Alexandru Paleologu, *Bunul simț ca paradox* (C.R., 1972): „Conform cu un posibil tablou sinoptic menit a indica poziția diverselor forme de manifestare ale spiritului în domeniul umanisticii, cartea aceasta, având un titlu prin el însuși semnificativ în respectiva direcție, ar reclama de îndată criterii de evaluare mai degrabă «științifice» (în sensul apartenenței ei la una din ramurile direct subiacente

filosofiei: moralei, de pildă.)” ■ Georgeta Horodincă aduce în paginile revistei literatură care depășește granițele naționale, prin articolul intitulat *În Republica Socialistă Federativă Iugoslavia: serile de poezie de la Struga*. În opinia ei, acest eveniment „a reușit să atragă atenția opiniei publice mondiale asupra poeziei macedonene”. De asemenea, cititorul poate regăsi tot în acest număr și un fragment din proza lui Vasile Băran: *Soldatul care n-a murit* sau poezii semnate de I. Negoïtescu, Ileana Mălăncioiu, Marin Mincu, Liviu Călin, Grete Tartler, Grigore Arbore. ■ Cornel Mihai Ionescu, își construiește eseu *Complexul lui Proteu* pornind de la opera lui Jorge Luis Borges, *Moarte și bucurie* (Univers, 1971, prefață și traducere de Darie Novăceanu). C. Ionescu mărturisește: „este numai un aparent paradox faptul că structura pe care o numesc «complexul lui Proteu» organizează în configurațiile ei psihismul profund al unui artist baroc asemeni lui Jorge Luis Borges, cel într-o veșnicie fascinat de mirajul mediilor speculare și, în general, al Oglinzii. Numai unei priviri superficiale, Narcis și Proteu îi vădese întruparea a două impulsuri contrarii [...] în realitate, ei compun o dublă polaritate care explică tensiunile, dinamismul și epifaniile oricărei sensibilități de tip baroc. [...] Deși Borges nu o afirmă nicicând, Narcis și Proteu reprezintă, fiecare, «dublul invers» al celuilalt și, ca atare, fața și reversul unei măști”. ■ Paul Emanuel aduce la lumină *Correspondența lui Thomas Mann*: „Cert este că Thomas Mann nutrea convingerea că personal făcea parte dintr-o elită. Poate o influență din Nietzsche, dar asimilată organic. În virtutea acestui mandat, (Premiul Nobel îl califică reprezentant al «intellectualității conservatoare») se simțea apt unui rol social, chiar responsabil și corespondența sa o atestă ca pe un document al epocii.” ■ Andrei Ion Deleanu traduce eseuul lui T. S. Eliot, *Ce înseamnă Dante pentru mine*: „Desigur că am împrumutat de la el versuri în străduința de a reproduce, sau mai curând de a trezi în mintea cititorului vreo scenă dantescă și a stabili în felul acesta o relație între infernul medieval și viața modernă”. ■ Cu ocazia sărbătorii naționale a R. P. Bulgaria, *Poezia bulgară contemporană* este adusă în paginile revistei prin textele scriitorilor Elisaveta Bagreana, Kliment Tacev, Kolio Sevov, Mladen Isaev, Liudmil Stoianov, Gheorghe Djagarov, Anastos Stoianov, Lamar, Damian Damianov, Kinka Konstantinova, în traducerea lui Valentin Deșliu. □ De asemenea, ultima pagină este dedicată liricii engleze (traduse de Vasile Nicolescu) prin reprezentanți precum: Giles Fletcher The Younger, William Blake, John Keats, George Meredith, Rudyard Kipling, William Butler Yeats, Stephen Spender, Thomas Stearns Eliot, James Joyce, Wystan Hugh Auden.

10 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 9265] Prof. univ. Ștefan Pascu face o comemorare a *Centenarului Avram Iancu*: „Acest viteaz este prețuit cu atât mai mult astăzi,

când idealurile scumpe ale poporului căruia s-a consacrat au fost împlinite și cu mult depășite. Prin lupta revoluționară desfășurată sub conducerea partidului comunist, oamenii muncii din patria noastră s-au eliberat pentru totdeauna din exploatarea burghezo-moșierească, au devenit stăpâni deplin ai tuturor bogățiilor țării, ai roadelor muncii lor”.

• **[„Glasul Patriei”, nr. 25]** Gh. Bulgăr semnează *Ovidiu în forum-ul prețurii postume*: „Congresul Ovidianum a reflectat bunele relații științifice și prestigiul cercetătorilor români pe plan internațional, toți participanții străini apreciind pozitiv lucrările congresului, spiritul colegial deschis și ospitalier, de înaltă calificare și plin de zel al organizatorilor acestei prestigioase reuniuni științifice.. De altfel, întreaga presă, radioul și televiziunea au informat zilnic opinia publică despre desfășurarea rodnică a Congresului Ovidianum de la Constanța”. ■ Dan Zamfirescu publică *Estetica și condiția umană contemporană* : „Congresul Internațional de Estetică – al VII-lea ca număr – a avut, față de celelalte manifestări similare anterioare, un accent nou, în a cărui punctare România a avut un rol esențial; orientarea dezbaterii de la probleme mai mult sau mai puțin legate de formele artei, la acelea ținând de esența și funcția socială și general umană a artei, cu aplicare imediată la problematica omului zilelor noastre. Organizatorii acestui congres și-au invitat colegii să dezbată tema: *Estetica, arta și condiția umană contemporană*, să-și pună, cu alte cuvinte, întrebarea, care este locul artei și care pot fi posibilitățile celor ce o cultivă de o manieră sau alta în edificarea acelei umanități mai bine alcătuite, mai ferm întemeiată pe practica unor principii de echitate și comprehensiune internațională, mai darnică în bucurii și frumusețe și lipsită de conflicte și «angoase». Gândul acesta major s-a reliefat cu o deosebită pregnanță din Mesajul adresat congresului de către șeful statului român, mesaj care a răsunat în sală și în inimi ca un adevărat memento al tuturor întrebărilor și căutărilor, al tuturor sarcinilor esențiale cu care toate științele umane sunt confruntate”. ■ În *Breviar cultural-artistic* citim: „Cu ocazia împlinirii unui veac de la stingerea din viață a înflăcăratului poet și patriot Dimitrie Bolintineanu, au avut loc manifestări cultural-artistice în comuna sa natală – Bolintinul din Vale”. ■ Petre Ghiață cu prilejul reprezentării operei *Oedip* de George Enescu în Belgia, scrie despre *Niculae Iorga despre opera Oedip*: „Formulele folosite de genialul învățat, caracterizând creația lui George Enescu, luminează nu numai sursele ei de inspirație, ci și trăsăturile de totdeauna ale spiritualității poporului nostru”.

• **[„Tomis”, nr. 13]** Alex. Ștefănescu recenzează volumul *Tatăl meu obosit*, de Gellu Naum, o carte apărută la editura Cartea românească: „Meritul lui Gellu Naum este de a experimenta cu obstinație o manieră, de a o aplica celor mai diverse situații pentru a răvăși și fertiliza limbajul. Limitele acestui merit se configurează însă clar acolo unde începe convingerea că literatura de genul acesta se adresează exclusiv criticii. Marele public nu va gusta niciodată o carte ca *Tatăl meu obosit* pentru că dramatismul ei, artificial și exasperant, se

consumă pe hârtie, departe de freamătul existenței”. □ Analiza volumului, semnat Paul Everac și intitulat *Poeme discursive*, aparține lui Cornel Regman care punctează gestul poetului de a-și publica „productele lirice ale tinereții și alte pe lângă, de dată mai recentă, când lumea te ține de dramaturg, adică de «om serios», presupune oarecare curaj împreunat cu inocență. Presupune o ignorare de sine cel real, arătarea cea mai neprevenită în lumină”. Analiza volumului îi relevă recenzentului nimic altceva decât „vorbe o dată mai mult, într-o carte cu prea multe vorbe, și în care starea, aerul (lirice, fără îndoială) n-apucă să se înfiripe din pricina vacarmului...discursiv”. ■ Gh. Grigurcu face *Câteva clarificări critice*: „Ca formă a literaturii, [...] critica nu se poate excepta de la condiția unei expresii sensibile. [...] Aceasta se impune cu mai multă ori mai puțină forță, dar practic e totdeauna prezentă. Căci e de neînchipuit un autentic text critic redus la un grad nul al expresivității literare. Talentul criticului e cu atât mai vădit cu cât izbuteste a investi mai multe mijloace «literare» într-o întreprindere care doar aparent este a conștiinței pure”. În continuarea demersului său, semnatarul articolului ia în discuție problema celor „două prejudecăți” care afectează „situația criticului la «zi»”: „Mai întâi aceea că i se cer mai multe lucruri decât și-a propus să facă. Dacă scrie numai despre scriitori actuali, i se reproșează absența unor studii asupra clasicii. Dacă scrie și despre clasici, i se cere o istorie literară, compactă. Dacă emite judecăți negative despre câțiva scriitori bine cotați de critica momentului, i se încredințează «estetica latentă», «neîncrederea» justificată mai mult prin intuiție decât doctrinar. Deci...studii de estetică ori cel puțin o teorie a criticii. [...] O a doua judecată discutabilă e cea după care critica așa-zisă «de stil», «muzicală» nu e aptă de a impune sau contesta talente. Stilul de sugestivitate sporită, contaminat de magia poeziei asupra căreia se aplică, e în realitate [...] modul cel mai potrivit pentru a impune o valoare. E o garanție a înțelegerii ei. Cele mai înalte și deci mai exemplare momente ale exegezei consacrate marilor poeți se împărtășesc din acest limbaj privilegiat al esenței ce se răsfrânge dinspre poezie înspre comentariu”. ■ M. A. recenzează volumul profesorului Gh. Bulgăr, intitulat *Momentul Eminescu în evoluția limbii române literare* (Minerva): „Întemeiată pe cercetarea minuțioasă a unei bibliografii vaste, concepută ca o sinteză a tot ceea ce s-a spus relativ la tema enunțată în titlu, fapt care nu anulează, însă, contribuția originală, solid argumentată, scrisă cu căldura venerației față de Eminescu, lucrarea prof.univ. Gh. Bulgăr întregeste în chip fericit bibliografia eminescologică”. ■ *Sugestii noi în eminescologie*, de Marin Mincu, constituie de fapt o analiză a „studiului special de stilistică și poetică al lui Ion Dumitrescu intitulat *Metafora mării în poezia lui Eminescu* (Minerva, seria Universitas, 1972). Asemenea cercetare de amploare pe o singură chestiune este deocamdată unică în exegeza eminesciană, deși la origine descinde din metoda genetică a lui D. Caracostea din *Creativitatea eminesciană*”. Analiza volumului îi relevă recenzentului „un

model semnificativ pentru felul fericit în care pot colabora stilistica, poetica, genetica, critica și filozofia culturii în conturarea unor repere noi în mersul eminescologiei. Clarificările definitive nu pot fi atinse decât prin asemenea cercetări solide, în afara oricăror prezumții. Și prin aceasta, Ion Dumitrescu reușește să se impună ca un demn emul al lui D. Caracostea”. ■ Numărul din luna septembrie publică versuri, semnate de G. G. Ursu, Nicolae G. Ionescu, Aurel Dumitrescu, Ion Petrovai, Octavian Georgescu, Eugenia Zaimu, George Țărnea, Iosif Șerb, Mihai Răducanu, Cornel Udrea, Gheorghe Lupașcu, Ioan Anghel, Ana Fenoghen, Mihai Păcuraru și un fragment din *Voievodul Sado-veanu*, de Alecu Ivan Ghilia.

11 septembrie

- [„**Munca**”, nr. 7719] Lucia Bogdan, în *Cronica filmului*, prezintă *Sfânta Tereza și diavoli*, scenariul fiind semnat de Francisc Munteanu.

- [„**Scântea**”, nr. 9266] Eugen Barbu semnează *Trișca*: „Optica snobului vede în artistul amator un individ în ȋtari, cu brâu pe șale care stă prăvălit pe un ciumag și strigă din când ca la ori: luhu-huuuu! Tristă privire, triste figuri care strâmbă din nas. Ei cred că țara este o ogradă mai mare în care au mas numai rațe și găini, nu văd fabrica și dacă o văd o numesc atelier, adică ceva ce pe vremea tracilor, plin de un fum primordial și de unelte abia ivite din idee. [...] Arta amatorului nu aduce de loc cu aceste caricaturi fără gust, fără chemare, produse de deșeuri ale artei. Într-un cuvânt, să dăm creatorului popular înapoi cinstea de a imagina el însuși păsăroii pe care-i vede trecând prin cer, să-l lăsăm să-și coasă hainele după un gust mai mult decât străvechi și să punem capăt jocurilor aranjate de maeștri de balet care nu au călcat într-o comună de pe vremea lui Gusti. Trebuie apărat cuvântul de intriganții lui, trebuie lăsat izvorul pur, cum a fost de la natură”.

12 septembrie

- [„**România liberă**”, nr. 8673] Odată cu împlinirea a 90 de ani de la nașterea lui Ion Agârbiceanu, Ion Drăgănoiu îi consacră un articol, în care notează: „Dacă opera sa nu atinge nicăieri tensiunea scrisului lui Rebreanu sau simplitatea exemplară a lui Slavici, ea are, în schimb, o întindere maestuoasă, asemeni celei sadoveniene, luată ca model abstract. [...] Lui Ion Agârbiceanu îi rămânem încă datori și poate că la 100 de ani de la naștere să putem oferi nu numai memoriei sale, și și nouă înșine, o solidă monografie critică și o selecție atentă a operei. A unui om viu și a unei opere vii”.

- [„**Scântea**”, nr. 9267] Mihai Gafița publică însemnări despre creația lui Șerban Cioculescu sub titlul *Personalitatea unei valoroase opere critice*: „Dar Șerban Cioculescu nu se definește ca un polemist, ci mai curând ca un fiziolog ironic al literaturii. Fiziologul din această speță nu are nevoie să portretizeze integral; el circulă savant în jurul protuberanței, al excesului, al

nereușitei sau în jurul punctelor sublime, al părților ce fac opera să scânteieze – și din relevarea dibace a acestora se definește opinia clară a criticului. La transformarea actului critic într-un act de creație literară propriu-zisă, Șerban Cioculescu are o contribuție din seria esențială a lui Lovinescu, Iorga și G. Călinescu. [...] Așa cum spuneam, doar parțial opera critică a lui Șerban Cioculescu a fost adunată în volum. În semn de omagiu, a apărut recent o culegere din activitatea sa, volumul *Aspecte literare contemporane*, tipărit la editura Minerva. Adăugându-se lucrărilor amintite, acest volum aduce o nouă dovadă asupra probității și francheței criticului, a omului de cultură care își exprima de curând încrederea în forțele creatoare ale poporului, devoțiunea față de cultura națională, de umanismul socialist, care a adus o contribuție importantă la afirmarea literaturii noastre, la îmbogățirea cu opere durabile a patrimoniului criticii și istoriei literare românești”.

13 septembrie

• [„Scânțiea”, nr. 9268] Acest număr vine cu mai multe recenzii: □ Aurel Dragoș Munteanu notează apariția volumului *O dimineață în Suedia* de Lars Gustafsson, apărut la editura Univers: „Lars Gustafsson face parte dintr-o generație relativ tânără, frământată de problemele planetei, de la schimbarea imaginii științifice și explozia informațională până la evenimentele politice și războiul din Vietnam. Poetul suedez își pune totuși întrebări fundamentale, incidența istoriei îl face apt să descifreze sensurile mari”. □ Z. Ornea prezintă cartea *Convorbiri culturale* de Paul Anghel, editura Eminescu: „Cartea oferă o pasionantă lectură. Interesul ei nu provine numai din obiectul în jurul căruia se dizertează. În egală măsură contribuie calitatea scriiturii, în care recunoaștem lesne multiplele disponibilități ale autorului. Reportul știe să-și aleagă tema de investigat. O urmărește metodic, utilizând pentru a-i reface istoria și destinul mijloace moderne de cercetare (de la interviul-anchetă la dialog), care îl amintesc pe dramaturg”. □ Cezar Ivănescu se ocupă de *Sentinela aerului* de Virgil Teodorescu, editura Eminescu: „Prin *Sentinela aerului*, Virgil Teodorescu continuă cu strălucire un drum poetic original, se afirmă ca o conștiință puternică a liricii noastre, preocupat în egală măsură de mesajul cântecului, ca și de expresivitatea, de forța comunicării lui”. □ Nicolae Baltag scrie despre culegerea *Nuvela istorică românească în secolul al XIX-lea* îngrijită de D. Vatamaniuc, apărută la editura Albatros: „Deosebit de binevenit ni s-a părut aparatul critic și de informare de la finele volumului, care înglobează un dicționar biografic de persoane și de personaje fictive, glosarul de termeni arhaici sau de specialitate și câteva decupaje din aprecierile critice ale lui G. Călinescu, T. Vianu și N. Iorga asupra scriitorilor cuprinși în prezenta selecție. Astfel, în pofida unor mici imperfecțiuni, antologia nuvelei istorice românești din secolul al XIX-lea, alcătuită de D. Vatamaniuc, constituie un excelent instrument de referință pentru cei cărora le este adresat”.

14 septembrie

• **[„Munca”, nr. 7722]** În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat prezintă volumul lui Vasile Sălăjan, *Coborând spre nord-vest*.

• **[„România liberă”, nr. 8675]** În rubrica „Vitrina cărții”, Teodor Vârgolici prezintă volumul *Bătălia condeiului*, al lui Franyó Zoltán, ieșit de sub tiparul Editurii „Minerva”, cu ocazia împlinirii de către autor a vârstei de 85 de ani. Despre lucrare, autorul articolului punctează că: „oferă o lectură interesantă și atractivă, reînviind imagini autentice din trecutele vremuri, emoționând prin dramatismul expunerii, invitând la meditație, sădind în inima cititorului sentimente intense, luminate de nobile idealuri sociale și umane”. ■ Boris Buzilă recenzează „un vechi roman” al lui Petre Sălcudeanu, *Săptămâna neterminată*, reapărut la C.R.: „Așa cum a apărut, în urmă cu aproape zece ani, romanul reproducea schema comodă și comună a narațiunilor despre întemeierea cooperativelor agricole. [...] Probabil că astăzi, Petre Sălcudeanu și-ar fi conceput romanul altfel, renunțând la clișeele de tipologie și de construcție, cu neputință de atenuat la o refacere, oricât de radicală, dar fragmentară a cărții”. Cu toate acestea, de-al lungul articolului, Buzilă punctează și aspecte care „îndreptătesc interesul față de această carte”.

• **[„Scântea”, nr. 9269]** Mircea Zaciu, la 90 de ani de la nașterea lui Ion Agârbiceanu, publică textul omagial *Un mare povestitor, conștiință a aspirațiilor luminoase ale poporului*: „Agârbiceanu face parte din familia artistică a lui Creangă și Eminescu, a lui Grigorescu și Alecsandri, a lui Ion Pillat și Galaction, a lui Voiculescu și Dumitru Ghiață, adică a tuturor celor ce au pus în arta lor, mai presus de orice, pasiunea concretului, sentimentul înalt al vieții, desfătarea curată oferită de cromatica, plenitudinea, farmecul lumii noastre. O artă care se poate lăuda cu asemenea valori tonice, deloc decorative, ci purtătoare, în fond a unei filozofii generoase, este, cu certitudine, o artă cu perspectiva permanenței, a unui puternic ecou în conștiința oamenilor generații de-a rândul”. ■ Sub titlul *Ecouri lirice ale unui veac de legendă* publică notele sale de lectură la volumul dedicat lui Avram Iancu: „«Veacului de legendă», editurile noastre îi aduc numeroase și patetice omagii. Istoricul Ștefan Pascu publică în editura Meridiane o exemplară evocare, *Avram Iancu*. Imagini evocatoare, din care se desprinde statuară vie figura de luminat patriot, dau substanță și vibrație cărții lui Alexandru Hodoș, *Focurile de pe culme*, tipărită la editura Minerva. După cum inițiativa editurii Dacia de a tipări întreaga corespondență a lui Avram Iancu (*Avram Iancu – scrisori*) și texte cu caracter memorialistic dedicate aceluiași (*Avram Iancu în memorialistică*) sunt numai expresia unui îndreptățit omagiu, ci și lucrări de fundamentală valoare științifică, documentară. În mod firesc, între cărțile omagiale, poezia și-a făcut auzit distinct glasul. Vom remarca antologia de versuri *Fluierul Iancului* și o altă *Avram Iancu*, cuprinzând poezii populare, poeme, fragmente de teatru și proză dedicate personalității eroului legendar care își exprima în cuvinte memorabile crezurile – «Unicul dor al vieții mele fiind ca se-mi văd Națiunea mea fericită»”.

• [„Albina”, nr. 37] Pe prima pagină, alături de fotografia lui Avram Iancu, tableta săptămânală a lui Ion Bănuță, dedicată eroului din Apuseni. □ Tot aici, prof. Dragomir Magdin trimite o poezie (*Albinei, floare dăruită...*), la aniversarea a trei sferturi de veac de existență a revistei. □ La rubrica *Albina* 75, unde se republică texte din revista de odinioară, este reprodusă descrierea Veneției făcută de Ioan Slavici (preluată din nr. 37, anul II, 6 iunie 1899).

• [„Orizont”, nr. 20] C. Ungureanu își continuă cronică literară săptămânală și își ia ca țintă a exegezei cartea de eseuri a lui Al. Paleologu, *Bunul simț ca paradox*, din cronică căruia extragem următoarea situație a eseistului într-o generație scripturală: „În literatura de azi, Alexandru Paleologu e unul dintre reprezentanții spiritului muntean. Printre numele la îndemână (și îmi cer, totuși, scuze, fiindcă se știe ca orice comparație schioapătă) Odobescu, apoi Șerban Cioculescu. Tot prin spirit polemic, o vecinătate: Alexandru George” (cronică intitulată *Arbore genealogic*). ■ Eminescu revine în actualitate prin două studii analizate cu acuratețe critică. Primul volum (dr. Ion Nica, *Mihai Eminescu – structura somato-psihică*, Ed. Eminescu, București, 1972), este „decapitat” de către Andrei A. Lilin, pe motiv că, deși scris de un doctor în științe medicale, este „o lucrare fără metodă științifică încercată și fără o sistematizare sever constructivă a faptelor”. Al doilea volum pus în discuție este cel a lui Ion Dumitrescu, *Metafora mării în poezia lui Eminescu*, despre care exegeta Alexandra Indrieș spune că merită mai mult de „un succes de stimă”.

■ Poeziile apar sub semnăturile lui Leonid Dimov, Al. Jebeleanu, Ion Petrance, Al. Raicu, Ovid Caledoniu. ■ Parodia lui Mircea Micu îl ia în vizor pe A. E. Baconsky (*Pasarea fatală*), în timp ce, pe aceeași pagină, Ion Velican îl elogiază pe tenisemenul Ilie Năstase. ■ Livius Ciocârlie studiază opera lui Lautréamont *Les chants de Maldoror* în articolul intitulat *Lautréamont sau inconfortabilul postum*.

• [„România literară”, nr. 38] Versuri semnează: Nichita Stănescu (*Închinare la Simeon Bărnuțiu*), Marcel Gafton (*Eminescu*), Kiss Jenő (din volumul *Rovásirás (Rune)*, Editura Dacia, 1972; tălmăcirii de Constantin Olariu: *Când citești anumite cărți; Monument funerar; Cine poate fi acuzat?; Moștenire; Grappefruit; Înțelept e; Orice, atâta timp...; În rânduri*), Gheorghe Pituț (*Beton; Cine; Stare; Poveste; Revers; Acord; Sonet; Desen*), Al. Raicu (*La strigătul de luptă; Umbra chipului; Mustăți grele; Rândul de taină; Tăcere vie; Om străin*). □ Radu Surdulescu semnează prezentarea lui Kurt Vonnegut și traducerea din *Pianul automat*. □ În traducerea Marianei Șora citim *Pisici* de Arnold Hauser. □ Al. I. Ștefănescu publică *Vioara*, din volumul *Majoratul interzis*. ■ Editorialul *Școala și literatura* este semnat România literară: „În condițiile învățământului obligatoriu și gratuit din România socialistă, fiecare an școlar înseamnă o treaptă nouă în marea operă de făurire a unei școli corespunzătoare nivelului general de cultură și de conștiință. Nu se poate imagina o societate modernă fără un învățământ modern. În documentele de partid s-a

stăruit mereu asupra acestui lucru: învățământul reprezintă prima formă de instruire și educare a constructorului societății de mâine. Un constructor care trebuie să fie de la început în contact cu exigențele lumii în care trăiește, a cărui instrucție să țină permanent seamă de evoluția tehnico-materială și spirituală a acestei lumi. [...] Prin literatură, se educă cinstea și responsabilitatea socială, curajul, devotamentul, iubirea de țară și spiritul de înțelegere și cooperare cu alte popoare. Politehnizarea învățământului, apropierea lui de activitatea economică, producătoare, nu numai că nu exclude, dar implică în chip profund o mare atenție acordată studiului limbii și literaturii. A stăpâni tehnica începe să însemne tot mai mult a stăpâni cultura: tehnica însăși, înaintată, a epocii contemporane presupune cultura, un computer nu este pur și simplu o mașină ce se lasă mânăuită, este un întreg univers spiritual. Munca omului e cu atât mai rodnică și mai nobilă cu cât unește mai bine efortul fizic și imaginația, priceperea tehnică și orizontul cultural”. ■ Marin Mincu semnează *Permanențele literaturii*: „Mai există azi și situații curioase când tradiția este înlăturată în favoarea unor influențe hibride; se încearcă atunci *experimentul steril* care nu duce decât la produse mimetice. O modă literară acționează mecanic în creațiile unor tineri care își etalează falsele inovații în forma unor *scriituri* moderniste. În același timp, există tentația și din partea unor critici de a pune în prim plan scriitori total neinteresanți, simpli figuranți ai momentului, care dispar imediat, stingându-se ca licuricii în masa efemeridelor literare inerente pentru orice etapă de dezvoltare a unei literaturi. Se întâmplă uneori ca problemele importante să fie ocolite cu candoare, în schimb acordându-se prioritate unor vane iluzii de modernism prin intermediul unor «îndrumători» inventați ad-hoc. O înceată difuzare a permanențelor literaturii noastre actuale devine piedica esențială în recunoașterea exactă a valorilor românești peste hotare. De aici mimetismele neaglutinate și teama snobă de a nu fi la fel de moderni în fața altor culturi. Dar clasicitatea fundamentală ce se poate urmări pe tot parcursul istoric al culturii române ne arată căile luminoase ce au îndrumat cu preponderență toate reprezentările sale spirituale. Un bun simț popular bazat pe măsură și echilibru a caracterizat perpetuu permanentele literaturii noastre”. ■ În *Obsesiile unui „prins”* Traian Podgoreanu analizează obsesiile personajului principal din romanul *Prins* de Petru Popescu: încremenirea, mașina neagră, moartea. ■ Mircea Vaida, în *Vocația oratorică a lui Delavrancea*, notează reeditarea discursurilor parlamentare ale lui Delavrancea, apărute în al optulea volum de *Opere*, editura Minerva, ediție îngrijită de Emilia Șt. Milicescu. ■ În rubrica sa, Șerban Cioculescu scrie despre *Stendhal la noi*, pornind de la articolul *Stendhal în România* de Ion Brăescu, apărut în revista «Europe», numărul triplu iulie-august-septembrie. ■ Valeriu Râpeanu prezintă *Ion Dodu Bălan*: „*Ethos și cultură*”: „Fiind mai mult și mai puțin decât un volum de critică, *Ethos și cultură* se înscrie deci ca o exemplară reușită publicistică a unui om de cultură ce vrea să definească universul spiritual românesc,

fie în coordonatele sale morale, fie în modul în care aceste permanențe s-au cristalizat în opere de artă. [...] Cu demnitate, cu o stăpânire deplină a materiei, cu o cultură profundă, cu un curaj care îl face cinste și nu în ultimul rând, cu un farmec aparte al expresiei, Ion Dodu Bălan ne-a dat în *Ethos și cultură* o carte de mare vibrație umană, o carte patetică ce se înscrie printre expresiile mai fericite ale publicisticii noastre culturale”. ■ Antoaneta Tănăsescu scrie despre *Imperativul teoretic*: „Extinderea dezbaterilor teoretice și în afara momentelor festive, intrarea lor în cotidian, ar contribui la o elevată educație estetică a publicului larg (public care, de altfel, manifestă un sporit interes pentru cartea teoretică, dovadă epuizarea uneori fulgerătoare a tirajelor), la fixarea unor noi contribuții la ridicarea nivelului analizelor și discuțiilor aplicate, la extinderea gradului lor de intelectualitate. Până când vom avea o revistă de estetică și teorie a artei, concepută ca o publicație de surprindere a principalelor probleme ale momentului contemporan, astfel de rubrici și pagini permanente ar acoperi o reală absență și ar deschide perspective fertile”. ■ Sub titlul *Grația povestirii* citim cronică literară la *Castelul vrăjitoarelor* de Maria-Luiza Cristescu, C.R., 1972, cronică semnată de Nicolae Manolescu: „În acest stil simbolic și într-o lume de legendă medievală, reală și fantastică, scoasă din cărți și inventată, sunt scrise toate nuvelele Mariei-Luiza Cristescu din volumul intitulat (de ce?) *Castelul vrăjitoarelor*. Autoarea mi s-a părut mai puțin crispată decât în romane, mai sigură parcă de arta ei, cu o imaginație grațioasă, colorată și, uneori, tulburătoare”. ■ Citim recenzii: □ Valeriu Cristea prezintă *Seara privim foarte sever* de Ilie Păunescu, C.R., 1972: „Obiecțiile pe care le-am adus și care ar mai fi de adus, poate nu atât scriitorului cât direcției pe care o urmează, nu scad însă din interesul viu cu care se citește volumul lui Ilie Păunescu. Interes sensibil sporit de considerațiile generale pe care lectura le prilejuiește, considerații care, lărgindu-se concentric, pot ajunge chiar până la acelea supreme, legate de «noile arte», la care, cu atâta dramatism, se referă în prefață autorul”. □ Ion Lotreanu comentează *Efigii* de Gheorghe Tomozei, Editura militară, 1972: „Chiar atunci când scrie pe teme date, Gheorghe Tomozei rămâne el însuși, adică poetul desenului discret, stăpânind atât de bine subtilitățile limbajului poetic”. □ Aureliu Goci recenzează *Sentiment de vrâștă* de Victor Felea, C.R., 1972: „Dincolo de gnomism, poezia convenționalizează dialogul cu sufletul, nostalgia plecărilor, tragismul bonomiei, melancoliile virile – mărcile calificative ale intimismului”. ■ Al. Piru scrie despre *Romanul lui G. Topârceanu*, roman neterminat *Minunile sfântului Sisoe*, apărut la Junimea sub îngrijirea lui George Sanda. ■ În *Viața literară* citim: □ *Șantier* cu informații despre proiecte literare ale lui Ștefan Popescu, Vasile Netea, George Sbârcea, Romulus Guga, Melania Livadă, Nicolae Jianu. □ *Știri din Uniunea Scriitorilor*: „recent au plecat la Bratislava, în cadrul înțelegerii de colaborare cu Uniunea Scriitorilor slovaci, Octavian Pancu Iași, Mircea Șerbănescu și Ion Comșa. De asemenea, în cadrul înțelegerii de cola-

borare cu Uniunea Scriitorilor din R. S. F. Iugoslavia, au plecat la Belgrad Florența Albu, Ion Drăgănoiu și George Popa. [...] Vineri, 8 septembrie în istorica sală de festivități a Bibliotecii «Astra» din Sibiu a avut loc un simpozion prilejuit de apariția numărului omagial (5/1972) al revistei «Transilvania», închinat comemorării a 100 de ani de la moartea lui Avram Iancu. La această «revistă vorbită» cum a fost numită în prezentarea introductivă, de către Mircea Tomuș, redactorul-șef la revistei «Transilvania», au participat: prof. univ. dr. doc. Ștefan Pascu, rectorul universității Babeș-Bolyai din Cluj, prof. dr. Vasile Netea, Nicolae Balotă, conf. univ. dr. Gheorghe Stoica, de la Facultatea de științe economico-administrative din Sibiu, dr. Cornel Irimie, director al Muzeului Brukenthal, Gheorghe I. Bodea, cercetător la Institutul de istorie de pe lângă C.C. al P.C.R., sector Cluj, prof. Cornel Lungu de la Muzeul Brukenthal, Mircea Stoia, cercetător la Arhivele Statului Sibiu. Cu această ocazie a avut loc și lansarea, la Sibiu, a cărții profesorului Ștefan Pascu despre Avram Iancu, apărută la Editura Meridiane”. ■ În *Cartea străină* citim: □ În *O carte ingenuă de Françoise Mallet-Joris* Nicolae Balotă prezintă volumul *Casa de hârtie*. □ George Muntean semnalează că la Panciova, R.S.F. Iugoslavă, cu o prefață de Al. Andrițoiu, a apărut volumul de poezii *Treptele singurătății* de Mihai Avramescu. ■ Mihai Nasta scrie despre „*Ovidianum*”: „După cum se știe, congresul «Asociației internaționale de studii ovidiene» și-a ținut lucrările la Constanța la sfârșitul lunii august. Congresul a avut loc într-o ambianță de lucru entuziastă, propice schimbului de idei între specialiști și «unei așezări mai drepte» a semnificației poemelor lui Ovidiu în judecata vremurilor noastre. [...] Deși au lipsit unii dintre participanții care figurau în programul secțiilor, comunicările prezentate (68 la număr) au abordat o tematică deosebit de semnificativă”. ■ Mircea Zăciu publică *Ion Agârbiceanu și contemporanii săi*, „fragment din noua versiune a monografiei consacrate scriitorului, sub tipar la Editura Meridiane”. ■ În *Meridiane* citim despre *Un amplu articol consacrat președintelui Nicolae Ceaușescu de revista «Le journal Roumain des poètes» din Louvian (Belgia)*: „Un amplu articol, semnat de Mihail Steriade și datat 23 august 1972, este consacrat personalității tovarășului Nicolae Ceaușescu. [...] Revista publică, de asemenea, extrase din lucrările tovarășului Nicolae Ceaușescu. În același număr se publică un larg grupaj de poezii scrise de elevi din România și închinat patriei și partidului”. ■ În *Prezențe românești* citim două note: □ *Desculț – o nouă ediție în Iran* de Viorel Bageacu: „Romanul *Desculț* al lui Zaharia Stancu continuă și azi să fie prezent și comentat în Iran, cu toate că de la prima sa apariție în limba persană au trecut mai mult de doisprezece ani. Reeditat anul trecut într-o nouă versiune (ediția a III-a, 1971) cartea a fost folosită de către Editura Ketabe zaman pentru lansarea colecției «Romane celebre ale lumii», fiind primul titlu înscris în această serie. Datorită succesului de librărie, de curând a ieșit de sub tipar o nouă ediție, cea de a IV-a, într-un tiraj de masă și într-o formulă grafică – trei volume într-o frumoasă

casetă”. □ *Decada cărții românești în U.R.S.S.*: „La Moscova s-a încheiat *Decada cărții românești*. În zilele decadei librăria «Drujba» din capitala Uniunii Sovietice a vândut un mare număr de cărți în limba română, iar Biblioteca Unională de Stat a organizat o expoziție de cărți românești. Asemenea expoziții au mai fost deschise la Leningrad și Iaroslavl”.

● [„*Tribuna*”, nr. 37] Dan Rebreanu semnează textul *Estetica și viața contemporană*: „Gama foarte largă de preocupări și probleme supuse dezbaterilor, evidentă de altfel în funcționarea paralelă a șase secții (*Aspecte ale formației artistice; Arta contemporană. Moartea artei?*; Actualitatea cercetărilor de istoria artei și a estetici; Noi metode. Noi criterii; Estetica medului ambiant și a vieții cotidiene; Secție deschisă), ca și necesitatea de a răspunde prin decizii esențiale la întrebările ce-i frământă pe artiști și pe consumatorii de artă, în ultimă instanță omenirea întreagă imprimă esteticii o trăsătură de stringentă actualitate”. ■ În textul *În căutarea romanului (I)*, Ion Vlad prezintă două romane. □ Valentin Șerbu: *Expediția* (C.R., 1972): „Așadar, *Expediția* conservă toate procedeele verificate ale narațiunii tradiționale; chiar și «introducerea» în evenimente urmează modelele cunoscute de mult... În consecință aventura se desenează treptat prin peripeții, prin situații și suite de «istorii», care parcurg toate accentele comicului”. ■ În cadrul secțiunii un *Argument pentru o istorie a literaturii române contemporane*, Ion Pop descoperă *Posibile repere*: „O istorie a literaturii actuale va fi un act de verificare a maturității conștiinței critice a momentului, o probă supremă de responsabilitate față de ceea ce numim, ușor patetic, destinele spiritului creator românesc. Prin chiar faptul de a fi nevoită să cerceteze un fenomen în mișcare, o astfel de operă trebuie să constituie ea însăși un factor de dinamizare, un impuls spre orizonturile cele mai promițătoare ale viitorului”. ■ Ioan Alexandru meditează la *Izvoarele imnului: starea de copilărie a poeziei*: „Poetul este un copil dar un copil care a trecut prin Ether, un copil care se întoarce la copilărie după ce a ieșit odată din ea. Copilul fără acesată vedere este înaintea drumului, încă adevărul și lumea îi stau ca un munte în față. Poetul a fost pe înălțimile lui și i-a simțit vulturii cerești, i-a gustat etherul și prăpăstiile și a coborât din nou în același strai de copil.” ■ Augustin Buzura semnează textul: *Obsesii*. ■ N. Prelipceanu redă interviul: *Încercând o nouă metodă în critică: cu Serge Fauchereau*: „Critic francez dintr-o generație foarte tânără (are 30 de ani), Serge Fauchereau conduce ceea ce la noi s-ar numi secția de poezie a revistei «Quinzaine littéraire» și își exprimă, periodic, opinia asupra cărții de poezie la Radio Paris. Deși universitar prin forța împrejurărilor, Serge Fauchereau se desolidarizează, cum se va vedea de altfel din discuția pe care o publicăm, de metodele criticii propriu-zis universitare. Întâlnirea cu el a fost o surpriză plăcută pentru cititorul de poezie română care sunt, ea însemnând întâlnirea cu un om ce cunoaște, și admiră, poezia noastră, cu un om ce a tradus-o și comentat-o. Mai mult, criticul

Serge Fouchereau se laudă cu faptul de a fi învățat singur limba noastră (protest la replica mea: «sunteți un erou!») și cu faptul de a fi citit (și citat) deja o primă carte de critică literară în limba română: *Avangardismul poetic românesc* de Ion Pop. Discuția, din 13 august, duminică fierbinte, cum singur observă, neobișnuit (?) cu asemenea temperaturi (și doar nu suntem la tropice! în fine...), a fost destul de scurtă, ea concentrându-se mai mult, precum sper că se va remarca, asupra activității proprii a tânărului critic francez, lucru cu atât mai nimerit cu cât în anul 1973 vom citi primul său studiu tipărit în România. Opiniile sale asupra literaturii franceze, a unui anume impas în care consideră domnia sa că aceasta se află, asupra editurilor și a premiilor literare în Franța («este numai opinia mea, alții poate cred altfel», a ținut să sublinieze) le-am aflat cu o zi înainte, la editura Dacia sau la redacția revistei noastre. Voi încerca să le rezum, pe cât îmi stă în putință sintetic: *-Este uluitor că în România pot exista reviste și edituri în provincie: în Franța, acest lucru este exclus, monopolul Parisului fiind absolut, acum, după ce nici «Cahiers de Midi» nu mai poate să-și spună cuvântul;* -Tirajele din România sunt deopotrivă uluitoare; premiile literare în Franța sunt o bună afacere pentru editor, care alege cu grijă manuscrisul, după o rețetă în care includem și puțin, inofensiv, avangardism; publicul francez nu citește; poate un Renaudot, un Concourt, un Femina, dar nu aceasta este adevărata literatură; poezia franceză s-a intelectualizat excesiv, este singura ieșire (încotro?) a unei lirici atât de vârstnice; mari poeți nu există în Franța la ora aceasta, sau nu se întrevăd; și, din nou, un lucru uluitor editurile și revistele din provincie; am scris un studiu despre Tzara, dar acolo transpărea Vinea. În fine, în afara discuțiilor mai *pretențioase, mai specioase dacă vreți: Clujul* este un oraș «assez belle» (am acordat cu echivalentul francez al orașului, firește) «assez-propre, assez coquette». Și acum, dimineața zilei de 13 august («o zi grozavă pentru peștele-banană»): *-Domnule Serge Fauchereau, vorbiți-mi despre România dvs., despre literatura noastră, limba română, pe care ați învățat-o singur...* -Cunosc literatura română destul de neregulat, sunt autori pe care-i cunosc destul de bine, alții, de aceeași importanță, îmi sunt cu desăvârșire necunoscuți. Asta prin forța împrejurărilor. Primul interes al meu pentru literatura română a venit cu Eminescu. Știam, citindu-l în germană sau engleză că e foarte important pentru mine. Eminescu, apoi Tzara, Vinea m-au făcut să încerc a învăța limba română pentru a-i citi. *-Destul de ciudată alinierea Eminescu, Tzara, Vinea.* -Da; e dificil, citesc greu, lent, cu dicționarul, în sfârșit am ajuns să-i citesc, să-i traduc, cu ajutorul unui prieten care m-a corectat. Din Eminescu, admir, sunt un mare admirator chiar al nuvelei *Sărmanul Dionis* am și prezentat-o studenților francezi, care au fost foarte impresionați. *-Cum și de ce?* – Noi am găsit aici un fantastic, dar un fantastic care nu e nici francez, nici german, nici englez, ci cu totul altceva, un fantastic român. *-Și în cazul celorlalți, Tzara și Vinea?* – La ceilalți interesul meu vine

de altundeva. Francezii se înșelau asupra lui Tzara; Tzara era un autor de avangardă, el nu venea din mediul elvețian unde a fondat mișcarea dada. El venea, simțeam, de altundeva| voiam să văd de unde. Anul trecut m-am interesat mai mult de literatura română dinainte de primul război mondial, de Macedonski, Arghezi, chiar Minulescu, adică de mediul din care ieșise Tzara. Am dat astfel și de Urmuz, un scriitor uluitor. Astfel mi s-a revelat că ceea ce e nou, nemaipomenit, în poemele lui Tristan Tzara vine din sensibilitatea sa românească, din această discontinuitate a discursului poetic, specific româna, totul fiind transpus în altă limbă. Situație pe care o întâlnim la Samuel Beckett, cu sensibilitatea sa irlandeză, exprimată în limba noastră. Am fost bucuros și constat asta despre Tzara. *-În cazul lui Vinea însă, lucrurile stau altfel. -Vinea este ceea ce ar fi devenit poate Tzara ca poet, dacă s-ar fi menținut în expresia limbii române. Și dacă Vinea ar fi trecut la exprimarea, literară spun, franceză, el ar fi fost Tzara. Ei scriau cam la fel, unul a plecat însă în Franța, celălalt a rămas în România. -Este o situație care s-a mai întâmplat, nu vorbesc acum de Beckett, ci de un alt român din literatura franceză, Eugen Ionescu. El aduce cu sine tradiția Caragiale, sau, cum ați observat chiar dvs. ieri, Urmuz. Deci o sensibilitate românească într-o haină lingvistică, formală deci, franceză. -Da. Revenind la Tzara, în acest moment el a căzut în Franța. Dar vă dau cuvântul că asta se va schimba, cred că pot s-o spun fără să risc. -Aveți motive probabil. - În ce mă privește, eu încerc să schimb atitudinea, cititorilor francezi și a mediilor literare, tot franceze, firește, despre Tzara. Am publicat deja câteva opinii despre el. Și voi continua s-o fac. Din întâmplare, am pentru asta o editură excelentă – Minuit. În paranteză fie spus, acolo am tipărit și o carte despre poezia americană care va apare anul viitor, în traducere românească în București. - Deci obiectivul dvs. principal este poezia. -Așa se pare. Asta pentru că eu cred că poezia se află în punctul extrem, avansat, al căutării. Eu cred de pildă, Urmuz e un poet. Dar nu în versurile sale, care nu-mi plac, în restul operei lui. Mă interesează literatura care caută, literatura nu poate exista fără să caute, să înainteze. De fapt, nu fac deosebire între poezie și proză, e o simplă chestiune tipografică. -E un fapt exclusiv al secolului nostru, cred. În secolele trecute, lucrurile, genurile vreau să spun, erau mai așezate, mai bine precizate, nu? -Acum genurile explodează. De pildă romanul tradițional este – cred – o specie condamnată. În Franța mai ales. Sigur, el este produs în continuare, dar nu despre asta vorbim. Să mai iau un exemplu, pentru a spune că nu mai există astăzi decât texte, scrieri. Cărțile, romanele, eseurile lui Beckett sunt texte, scrieri; cred că nu vor exista – de acum înainte – decât texte, scrieri. -Bine. Dar care este – în Franța – poziția publicului față de această situație? -Sunt, cum știți, diferite pături de public. Pentru marele public nimic nu s-a schimbat din secolul 19, el citește romane în acest gen. Micul public ce se interesează de literatura care merită acest nume e în panică, e supralicitat. El nu vrea să rămână în*

urmă, se teme de asta. La fel e și în pictură cu genurile, cu deosebire că aici inovația a devenit o afacere, lumea picturii a devenit o mafie, și de fapt literatura e mai directă, mai angajată. O carte de avangardă nu angajează pe editori într-o afacere, cum se întâmplă în pictură, făcând echivalențele. Când în Franța se vând 1500 de exemplare dintr-o carte de avangardă, acesta e un succes. Ceea ce se face mai bine în Franța este în domeniul criticii al eseului. *-E un gen – mi se pare – mai aproape de spiritul francez.* —Da, noi suntem o țară bătrână, și generația mea e o generație îmbătrânită, nu spun biologic. Marii noștri critici sunt printre oamenii de 45—55 de ani: Roland Barthes, Jean Starobinski... *- Adrian Marino l-a tradus și publicat, cu câteva texte, chiar în revista la care lucrez.* -Maurice Blanchot. Este trinitatea mea. Pentru mine ei sunt oamenii pe care-i admir, dar nu-i pot imita. Acum este vorba să facem în critică altceva. *- Adică ce?* -Ei sunt precursori, structuraliști. După ei a venit o generație de vulgarizatori mai mici, uneori totuși foarte interesanți, ca Gerard Genette sau Jean Ricardott, care au început la «Tel Quel». Ei sunt deja mai bătrâni, e vorba de vârsta *literară*, ei fac parte dintr-o altă generație *literară decât* mine. Primii pe care i-am citat ar fi adulții, ceilalți benjaminii criticii literare. Cei din a doua serie au degradat formula celor dintâi. Alții îi consideră – din contră – cei mai buni. Mai există o subcritică, aceasta nu știe exact nici ea însăși ce vrea să spună. Este un flagel actual la noi. Ceea ce trebuie, de ceea ce avem nevoie, este o nouă ordine, în general în literatură, și în special în critică. *-A apărut deja manifest această nouă ordine?* – N-a apărut, bine precizată, dar sunt oameni care se silesc în acest sens, în sensul unei reorganizări. – *După cum vorbiți, sunteți probabil printre ei. Vorbiți-mi despre activitatea dvs. de critică literară.* -Primul lucru pe care l-am publicat a fost un articol în revista «Critique», a lui Roland Barthes. Multă vreme am crezut că critica trebuie să facă abstracție de ceea ce este particular în literatură, de omul care face literatura. Era o reacție împotriva criticii psihanalitice, care face ravagii în Franța; Universitarii sunt și astăzi sub cizma ei, închipuiți-vă, libido-ul copilului Joyce etc. Așa ceva nu e permis, mi se pare o imposibilitate. Am suferit probabil o influență a noii critici americane, pe urmă a lui Jakobson și a celor din școala lui. *-Acestea sunt începuturile; apoi?* -Mai recent, în ultimii, 3-4 ani, mi s-a părut că asta e o minciună, poziția criticului este a unui om care vorbește despre altul, deci critica e un fapt foarte subiectiv. Atunci, de ce să ascundem asta? Dificultatea este să nu cădem în biografie, refuz biografia, nu vreau să fac critică biografică. Asta nu înseamnă să suprimăm epocă scriitorului, dar și aici trebuie atenție să nu cădem în critica sociologică. – *Vedeți câte capcane?* – Studiindu-l pe Gautier, nu poți omite prietenia lui cu Gérard de Nerval, unele texte nici nu se știe exact cine dintre ei le-a scris; la fel e cu Tzara, în ce condiții a scris, cu cine a fost prieten? Cu Vineanu, Iancu, apoi oamenii pe care-i admiră, Macedonski. Cu toate aceste gânduri, încerc o nouă metodă. *-Ce me-*

toată și în ce manifest? -Cartea mea viitoare, *Contre-expertise*: Théophile Gautier, sugerează această nouă metodă. Va fi o carte mică: 100 de pagini. - *Concentrată*. -Nu e concentrată, e deconcentrată. Dacă vrei, am s-o schițez. La pornire, sunt într-o sală de spectacole, privind un balet, Giselle, și gândindu-mă la Théophile Gautier și la o față de femeie. Această față nu e alta decât aceea a primei balerine din spectacol, iubita poetului, Carlotta Grisi. Eu descriu în detalii, subiectiv, fața acestei femei, și fața este întretăiată de indicații muzicale: note, allegro etc. Dau o referință, jos, în pagină, la o carte care o descrie pe Carlotta Grisi. Cel ce va fi curios va căuta această carte și va vedea că nu seamănă deloc, portretul adevărat cu cel descris de mine: femeia din descrierea mea e brună, Carlotta Grisi era blondă și așa mai departe. Adică eu încep trișând. Descrierea durează câteva pagini, baletul revine, istoria baletului e spusă în câteva fraze, dar aici se găsește puțin din viața lui Théophile Gautier. Poate e chiar viața mea, nu se știe. Prima interferență exterioară e o aluzie la lady Chatterley. Pornind de aici, eseu începe cu ajutorul lui Gérard de Nerval, marele prieten al lui Théophile Gautier. Deja apăruse – în trecere – prima disonanță, anacronismul lady-ei Chatterley, pentru a neliniști pe cititor. Structuraliștii trebuie să fie crezuți, eu trebuie să mint, e o minciună între critic și cititor. De aici încolo tipografia începe să se plimbe în pagină. Aș vrea o critică non-lineară. Vreau să realizez un aleatorism în genul lui Pierre Boulez. -*A, muzica și critica? Destul de ciudat*. -Vă spun o curiozitate: eu l-am publicat pe John Cage în Franța. Revenind, sunt deci un jucător de cărți care nu riscă să piardă, chiar dacă e necesar să trișeze. – *Dacă nu mă înșel, e ceea ce în arte se cheamă operă deschisă*. – Da. Cititorul trebuie să aibă el însuși spirit critic față de critica mea. Spre sfârșit, fraza mea devine incorectă, nu mai sunt francez și totul sfârșește printr-un semn de întrebare. -*E semnul secolului nostru, care pune multe lucruri, fapte, situații ce păreau de neclintit, sub semnul întrebării*. – Nu fac decât să pun o întrebare, asupra lui Gautier și chiar asupra mea. Critica nu e un joc de zaruri (vezi Mallarmé!), e un joc de cărți, dacă vrei, și nu-i același lucru. Critica devine eventual un joc de bridge, între mine, cititori și Gautier. Repet, spiritul critic al cititorului trebuie să intervină mereu, să lucreze tot timpul. -*Oare cititorul o să vrea?* – Cititorul francez a pierdut obiceiul să fie liber, să accepte sau să respingă, trebuie să-l obișnuim din nou cu asta. -*De ce l-ați ales pe Gautier?* -Am luat dinadins un autor ca și mort literar, pentru a șoca, a trezi pe cititor. Eu folosesc lucruri de ficțiune, din poezie de pildă, în același timp, în zilele noastre, poezia folosește lucruri din critică. -*Ce vor spune cei puțin mai vârstnici de această încercare a dvs.?* -Generația mea și cele imediat premergătoare nu vor ști ce vreau să spun. Cei ce vor accepta – cred – metoda, sunt cei din generația de 50–60 de ani. ■ Aurel Sasu scrie despre Zaharia Stancu: *poezie, viață*: „Începuturile literare ale lui Zaharia Stancu nu sunt greu de stabilit, dar mai puțin decât la alți scriitori are importanță preci-

zarea tuturor titlurilor de poezii sau de proză publicate ori a datei exacte la care au apărut. Bineînțeles, o istorie literară nu le va putea neglija; ele fixează totuși momentele importante ale formării unei personalități. Dar cel care încearcă să descopere nu aceste amănunte, mai mult sau mai puțin biografice, ci liniile generale ale evoluției operei, află elementele esențiale în multe mărturisiri ale autorului”. ■ Nae Antonescu se ocupă de cartea lui Vasile Netea: *Interviuri literare* (Minerva, 1972): „... este în primul rând o carte utilă, o mină de informații pentru cercetător, dar și un text ce se parcurge cu plăcere, se citește cu emoție și interes, pentru că oricând găsim lucruri inedite din viața unui scriitor, avem ocazia să ne completăm imaginea lui, eventual s-o modificăm pe cea pe care am avut-o. Pentru aceste motive apariția celui de al doilea volum de interviuri (în pregătire) poate fi așteptat cu o legitimă curiozitate și vădit interes”. ■ Bazil Gruia semnează textul: *Momente Blaga- Valeriu Bologa*: „În ultimii săi ani de viață când Blaga lucra la Biblioteca Academiei, Filiala Cluj, se întâlnea des cu Bologa în anumite ore de răgaz, la cofetăria din strada «Napoca». Uneori stăteau la aceeași masă câte o jumătate de oră sau mai mult, dar tăceau aproape tot timpul pentru ca la despărțire să constate că s-au amuzat minunat. Erau însă tăceri profunde care în realitate erau mai expresive decât cuvintele”. ■ Despre *La Accademia di Romania* scrie Adrian Marino: „Nu altul este punctul de vedere al lui Alexandru Balaci, la care subscriu cu toată convingerea. Mi se pare și mie firesc ca italianizării noștri să facă stagii de perfecționare și la Roma, cel puțin la egalitate, să zicem, cu chimiștii. Și cum printre atribuțiile directorului Academiei se numără și funcția de coordonare a lectorilor și studenților români în Italia, discuția alunecă repede, în deplin acord, și spre «burse»”.

15 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 9270] Ziarul transmite *Salut colegial ziarului „Előre”*: „Se împlinesc 25 de ani de la apariția primului număr al ziarului «Előre», cotidian politic central care apare în limba maghiară la București. Editat din inițiativa Partidului Comunist Român într-un moment de profunde înnoiri în viața țării, ziarul s-a dovedit de-a lungul unui sfert de veac, un factor activ în înfăptuirea politicii partidului de edificare a României socialiste. [...] Transpunerea în viață a programului partidului de construire a societății socialiste multilateral dezvoltate implică noi sarcini majore pentru întreaga noastră presă, eforturi sporite pentru perfecționarea activității sale. Asigurarea unei mai mari densități de idei în coloanele ziarului, relevarea convingătoare a experienței pozitive cu puterea de generalizare și a exemplului înaintat din viața oamenilor, consultarea atentă a părerilor cititorilor și reflecția profundă asupra datelor oferite de viață jalonează, desigur, și preocupările colegilor de la «Előre» consacrate creșterii rolului ziarului, în înfăptuirea politicii interne și externe a partidului”.

• [„Contemporanul”, nr. 38] Eugen Luca expune *Problemele interviului literar*: „Cultul excesiv al interviului literar va sfârși – mă tem – prin a compromite însăși specia aceasta jurnalistică vie, interesantă în sine, chiar eficace dacă e folosită parcimonios, și inteligent. A și început într-un fel să fie compromisă, deși e practică, de câțiva scriitori talentați, precum Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Romulus Rusan, Florin Mugur, Sânziana Pop, Ilie Purcariu, nu prea dispuși la concesii. Căci la astfel de confesii publice nu poate fi invitat fără risc oricine chiar, oricând și în permanență. Democratizarea interviului se poate face în anumite limite doar”. ■ În textul *Responsabilitatea poetului*, Valeriu Râpeanu se referă la poezia lui Ion Brad: „De aceea Ion Brad afirma mereu nu o nostalgie neoromantică față de pământul natal, el nu-i cântărețul rătăcit pe drumurile orașului tentacular și care caută zadarnic limanul fericirii pierdute. *Zăpezile de acasă* sunt simbol deopotrivă al permanenței și al veșniciei rotații a naturii, pentru că în poezia lui Ion Brad, un suflu de viață autentică pătrunde prin toți porii .. și o face să aibă acea prospețime și seninătate chiar și atunci când discrete umbre melancolice, cum se întâmplă și în volumul de față, trec diafan și se volatilizează cu eleganță”. ■ Apariția cărții lui William Faulkner, *Pe patul de moarte*, este semnalată de Dinu Flămând: „*Pe patul de moarte* face parte din acele cărți rare care dovedesc în această epocă puterea generatoare a unui estetic vital. Literatura se întoarce la o realitate cu care este simultană și pe care o produce. [...] Faulkner este așadar prezent în chiar eposul său. Scriind acest roman nervos, foarte strâns și economicos cu timpul fizic al cărții, romancierul realizează o participare impersonală vie”.

• [„Cronica”, nr. 37] Poeme de Nicolae Turtureanu (pe prima pagină), Lucian Valea, Valeriu Gorunescu □ Un fragment de roman de Corneliu Ștefanache, *Când începi să renunți*. □ Un episod al prieteniei dintre Eminescu și Creangă este semnalat de George Munteanu. □ Despre *Puritatea ca stare de grație*, în romanul Corinei Cristea, *Scadență*, vorbește Magda Ursache. □ Cronici de Emil Nicolae și Val Condurache, despre vol. *Tanit* de Gh. Tomozei, C.R., 1972, respectiv romanul lui Adrian Beldeanu, *Să mai câștigi o zi*. ■ Al. Andriescu analizează universul liric al lui Nichita Stănescu din *Cartea de recitare*: „Nichita scrie aici... o istorie a literaturii române *sui generis*... Nichita recitește pentru plăcerea sa și a noastră pagini memorabile de literatură, înfățișându-ne, cumva cronologic, câteva din momentele de seamă din care se compune ceea ce obișnuim să numim, adânc plecați de respect, literatură română. Comprehensiunea ține loc de metodă în această carte originală. Subiectivismul ei, declarat de autor cu orgoliu, este copleșitor, dar tocmai de aici rezultă valoroase pagini de poezie. Literatura română devine pentru Nichita o temă lirică... *Cartea de recitare* ne oferă paradoxul mărturisirii unei admirații nețârmurite pentru poezia predecesorilor (*n.b.* Cantemir, Neculce, Ienăchiță Văcărescu, Heliade Rădulescu, Cârlova, Pann, Eminescu, Pârvan) În fiecare rând pe care li-l consacră îl descoperim până la urmă tot pe Nichita, un poet la

fel de fraged în proză ca și în vers. Dar nu cumva ceea ce știam despre acești citori de spiritualitate românească capătă altă adâncime și alt relief când privirea noastră către operele lor trece prin sensibilitatea mișcată a autorului?... Sensibilitatea poetului strecoară, sub grelele lacăte și peceti cu care se apară tezaurele, o privire proaspătă și tandră, dezvăluind o lume mirifică, nu mai puțin concretă istoricește, care este a culturii românești... Cum, după Nichita Stănescu, «un poet bun este cel care atrage la sine aprobarea majoritară a subiectivităților», actul critic nu este, la rândul lui, decât o înaintare pe această direcție. *Critica simpatetică*, care completează necesar analiza bazată pe date științifice, își află, în această *Carte de recitare*, o legitimare în plus, care este, în ultimă analiză, aceea a talentului, fără de care nu există nicio creație.”

■ Constantin Ciopraga trasează câteva *Particularități ale prozei* (postbelice), într-un nou „foileton” al rubricii *Fragmentarium*. „Reconsiderarea condiției umane din perspectiva ideologiei socialiste, într-un cadru istoric de efervescență revoluționară, implică un ethos adecvat. Generațiile de scriitori maturi din perioada interbelică, paralel cu scriitorii aflați în formație, participau într-o prima etapă (s-a convenit că aceasta a avut ca limite anii 1948-1960) la o confruntare cu realitățile curente, cu concluzia unei necesare angajări pentru redresarea a ceea ce fusese marcat tragic de criza războiului... o etapă de reculegere în concret, de retrospective și decantare. Conștiințe crispate se des-tind, literar, în accente polemice față de un trecut condamnat.” Notele comune prozei din perioada 1948-1960 sunt sublinierea realităților contemporane, ideea de militantism civic, literatura concepută ca mărturie directă, de unde caracterul documentar cvasi-descriptiv. Anumite creații însă „nu se des-prind de sol pentru a se ridica estetic la esențe... din înțelegerea rigidă a conceptului de reflectare a realității în artă unii cultivând neselectiv o «redare» plată, alții, la fel de limitați în latura ficțiunii creatoare, opunând complexității fenomenului contemporan *scheme/* modalități ale inerției”. Din fericire, „prind contururi acum trăsături ce definesc un ethos și un nou umanism: energia și conștiința socialului – opuse vechii însingurări tragice, deschiderea spre viață și dinamismul în procesul de anvergură al reconstrucției. Câteva romane din acești ani, opere cu caracter aproape de clasicitate, provenind de la Sadoveanu, Stancu, Călinescu, de la tinerii Preda, Barbu și alții au intrat în conștiința generală. Sunt testimonii estetice ale unei etape, fragmente, în același timp, ale unei monografii cu reverberații etice și politice”.

□ Rubrica *Șantier literar* (semnată *Rep.*) consemnează proiectele a trei scriitori ieșeni: prof. dr. docent Constantin Ciopraga (sub tipar monografia *Hortensia Papadat-Bengescu*, la C.R.; în pregătire *Literatura română a secolului 20*, vol. II), poetul Nicolae Țațomir (sub tipar... un roman, la Junimea, *Manuscrisul de la Marrakech*), Corneliu Sturzu (un volum de versuri în pregătire la C.R., un altul de eseuri propus Junimea).

□ *A iubi teatrul* de Nicolae Barbu este dedicat lui Ioan Massoff și cărților sale – monografia *Petre Liciu* și al patrulea volum din

ampla monografie intitulată *Teatrul românesc*. □ Traduceri din lirica mongolă de Anatol Ghermanschi.

• **[„Convorbiri literare”, nr. 17]** Petru Eugen Groza consemnează două interviuri. □ *Cu George Lesnea despre poezie și istorie:* „–Vă preocupă posteritatea operei dv.? Sau vă e suficient prezentul? – Cred că cel ce scrie bine despre prezent se profilează bine în viitor, iar cel care scrie bine despre trecut, rămâne în prezent. Îmi aduc aminte un moment istoric în care e prezentă tot ea bătrâna doamnă, istoria. În '61, luându-mi rămas bun de la Sadoveanu, la Mănăstirea Neamțului, unde i-am fost și eu musafir, mi-am aruncat ochii pe biroul lui unde am văzut, deschisă, *Istoria românilor de Giurescu la capitolul Ștefan cel Mare.... – Dușmani?* – Nu i-am considerat niciodată pe dușmani drept dușmani. Nici nu prea am avut. Eu am fost sociabil. Teodoreanu chiar îmi spunea: «- Fii, domnule, mai distant, ești doar scriitor notoriu! » Nu! Dar oricât aș fi eu de sociabil, ci cei care pare că-l văd pe Sorescu mai mare ca Alecsandri, nu mă asociez. Nu mă mai întreba, că știu ce vrei să mă-ntrebi. Prețuiesc întreaga tânără generație”. □ *Cu Mihai Ursachi Despre poezie și cosmos:* „– *Ce gândești despre critică?* – Critica face parte din arta literară. Ea nu este nici canon, nici organon față de literatură, ci unul din genurile acesteia. Valoarea ei formativă se poate admite, dar și el însuși și fără Maiorescu; acesta de asemeni ar fi fost el însuși și fără Eminescu. Dar literatura se comportă ca un organism, ca un sistem ce se autoreglează până la a-și găsi echilibrul ideal. Ca și poezie, snobismul și impostura sunt posibile și frecvente; dar se simte repede”. ■ Al. Andriescu descoperă *Etape în nuvelistica lui Gib I. Mihăescu:* „Prima fază din creația lui Gib I. Mihăescu este cunoscută mai mult biografic, sub aspect strict documentar, destinat să pună în lumină împrejurările debutului său literar. Nepublicate în volum de autor și neselectate nici de editorii de mai târziu, primele sale povestiri, aproape necunoscute astăzi, cuprind o serie de note specifice și abia în germene unele trăsături care se vor preciza și dezvolta în scrierile lui viitoare. Un dublu interes ar putea să ne apropie atăzi de povestiri ca *Linia întâi*, *Cel din urmă cârd* sau *Soldatul Nistor*. Este vorba, mai întâi, de trăsăturile generale momentului literar 1919, cu toate marile lui promisiuni și aspirații, cu o efervescență și o psihologie colectivă particulară, care urmau încordării războiului, și, în al doilea rând, de afirmarea unei anume viziuni realiste pe care convenția literaturizatoare nu reușește s-o înăbușe în scrisul tânărului debutant. Suntem în etapa premergătoare marilor fantasme și obsesii care vor cutreiera mai târziu scrisul lui Gib I. Mihăescu concurând realitatea obiectivă”. ■ Mircea Muthu se referă la *Meridionalul Zarifopol:* „Deocamdată însă vom observa că, în litera «contagiosului nostru balcanism literar», Paul Zarifopol este, ca și masca schimbătoare a lui Anton Pann sau I. L. Caragiale, o tipică figură de «homo duplex». În acest sens, retractarea de mai sus a meridionalismului înrădăcinat în ființa-i interioară este aparentă, o schemă dureroasă pe care reflecția despre implicațiile psihologice ale gestației

artistice, contradictorie, o evidențiază și mai mult”. ■ C. Trandafir descoperă: *Întâiul simbolist declarat și veritabil*: „Ștefan Petică, în articolul «Noul curent literar», 1899, publicat în «Literatorul», face pentru prima dată o apreciere de mai mare și mai rafinată înțelegere a simbolismului. În articolul ulterior, *Poezia nouă*, din 1900, el aduce precizări substanțiale, de natură să impună curentul în literatura noastră, la începutul secolului. Așadar, din acest punct de vedere, Petică e un inițiator, – primul nostru poet simbolist declarat”. ■ Daniel Dimitriu scrie despre volumul de versuri al lui Emil Manu: *Ceremonie a faianțelor*: „Volumul este împărțit în trei cicluri. Separarea ca atare mi se pare exterioară poeziilor, ele fiind, fără excepție, fidele unei unice atmosfere de fastuos «muzeu romantic». Exponentele sunt – ca în orice muzeu – celebre, închid un trecut pe care imaginația îl poate resuscita în imagini de fum și culori patinate, sau, pur și simplu, îl poate inventa”. ■ Al. Dobrescu prezintă două studii critice. □ Grigore Smeu: „Instructivă această carte a lui Grigore Smeu, previzibil și imprevizibil în epică, ... sunt înaltele auspicii ale Academiei; instructivă nu atât în ce privește calitățile unei corectări de o ceva mai teoretică natură, cât interesul ei practic. Pe scurt, autorul vrea să spună că cele două concepte, previzibilitatea și imprevizibilitatea, joacă un însemnat rol în studiul epicii, că examinarea lor impune o dublă perspectivă (a creatorului și a receptorului) și că – urmează faptul esențial – o analiză nuanțată conduce spre o încheiere de tipul: previzibilul nu e chiar atât de previzibil, după cum nici imprevizibilul nu e numai imprevizibil”. □ Nichita Stănescu: „Marea bucurie a stârnit printre cronicari ultimul volum al poetului Nichita Stănescu. Nici n-a apucat să intre bine în librării *Cartea de recitare* și a fost și blagoslovită cu superlative, ca și cum ne-am afla în fața unui eveniment editorial. Uimitor e că osanalele se bat cap în cap. Nicolae Manolescu zice că nu e nici carte de critică, nici de poezie; ... Nicolae Ciobanu, în schimb, optează pentru cealaltă alternativă, conchizând că această *Carte de recitare* este «sublima concretizare» a «unei adevărate critici de tip creator»”. ■ Florin Mihai Petrescu semnalează apariția traducerii volumului *O dimineață în Suedia*, al lui Lars Gustafsson de Maria Banuș și Petre Banuș, Univers, 1972: „Maria Banuș și Petre Banuș au realizat pe deplin ceea ce și-au propus în prefață. Amintindu-ne și de valoroasele translații din Rilke, poeta, prin noua sa carte de traduceri, a izbutit să aducă în mijlocul cititorilor noștri un sol tainic și îndrăgit al poeziei suedeze contemporane”.

16 septembrie

• [„*Flacăra*”, nr. 38] În *Literare*, Traian Stoica prezintă volumul lui Gellu Naum, *Tatăl meu obosit*: „Cantonat în suprarealism, autorul *Copacului-animat* n-a schițat gestul eretic al unei devieri de la o formulă ce i s-a dovedit atât de structurală. Nu numai perseverența dar și dezinvoltura mișcării în cadrul acesteia ne pun în fața unui caz de excepție, când întrepătrunderea dintre formulă și

creație se confundă într-un proces de perfectă osmoză. De aceea, Gellu Naum nu ne apare în postura forțată a unui obstinat și întârziat practicant al unui curent de avangardă intrat în istorie. Impresia e alta, și anume aceea că *pohemele* sale, departe de orice anacronism, reconstituie personalitatea unui poet deosebit de viu și contemporan”. □ Revista publică o „correspondență specială de la Giuliano Orlando” despre *Pinocchio*, *basmul care captivează cei mai mulți spectatori Tv*. □ În *Agendă* se publică o notă omagială dedicată lui Nicolas Guillen la împlinirea vârstei de 70 de ani. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, apare o amplă trecere în revistă a activității editurii Univers: *Profiluri literare* de Romul Munteanu, „un echilibru cu finețe menținut între atributele istoricului literar cu cele ale criticului și eseistului, fac din exegezele sale o lectură cum nu se poate mai profitabilă”. Sunt, de asemenea menționate volumele *Noul Orfeu*, antologie alcătuită de Petre Stoica din lirica lui Yvan Goll, o ediție bilingvă alcătuită de Veronica Porumbacu din versurile lui Weöres Sándor, volumul *Scriitori ruși* de Mihai Novicov, romanele *Căpitanul Singleton* și *Colonelul Jack* de Daniel Defoe (traducere de Ion Caraion), *Anatomia criticii* de Northrop Frye (cu o prefață de Vera Călin), *Marile doctrine literare în Franța* de Philippe van Tieghem și culegerea de nuvele islandeze *Omul de pe Marte*. □ *Memento*, *Teatru*: note despre *Hanul piraților* de I. Grinevici, „spectacol ce va deschide stagiunea teatrului «Ion Vasilescu»” și *D-ale carnavalului* de I. L. Caragiale (Teatrul Bulandra). □ În *Memento*, *Tv*: se anunță prezentarea volumelor, în emisiunea *Cronica literară*, *E. Lovinescu și antinomiile criticii* de Florin Mihăilescu și *Ethos și cultură* de Ion Dodu Bălan, precum și „Garabet Ibrăileanu în obiectivul emisiunii *Biblioteca pentru toți*, cu participarea lui Al. Piru, Eugen Simion și Constantin Ciopraga”.

• **[„Luceafărul”, nr. 38]** Gabriela Melinescu, în *Vehicol pentru eternitate*, deschide numărul cu următoarea întrebare: „La toate întâlnirile festive ale scriitorilor tema preferată a discuțiilor este mereu aceeași: ce semnifică de fapt literatura, pentru ce scriem?”, eseu ei ajungând la următoarea concluzie: „Deși omul modern nu mai crede în nemurire, el nu pare destul de grăbit de a dărâma acest mit mare al literaturii”. ■ *Cronica literară* semnată de Nicolae Ciobanu îi este dedicată scriitoarei Georgeta Horodincă, cu volumul *D. Anghel – portret în evantai* (C.R., 1972) pe care îl consideră a fi „un studiu care deschide neașteptate perspective de înțelegere și interpretare a operei literare a lui Dimitrie Anghel”. ■ În *Jurnal de lectură*, Mircea Iorgulescu aduce în prim plan patru volume semnate de: Maria-Luiza Cristescu, George Timcu, I. D. Pietrari și Al. Popescu-Negură. □ Despre *Castelul Vrăjitoarelor* (C.R., 1972) el afirmă: „Această a patra carte pe care o semnează Maria-Luiza Cristescu, o culegere de «nuvele medievale», surprinde și încântă în egală măsură. Surprinde – fiindcă au precedat-o trei romane, toate «de actualitate» (*Capriciu la plecarea fratelui iubit*, 1968, *Dulce Brigitte*, 1969; *Nu ucideți femeile!*, 1970), încât opțiunea scriitoare pentru nuvelă [...] și transferul într-o epocă

foarte îndepărtată sunt, la prima vedere, neobișnuite; și încântă – deoarece Maria-Luiza Cristescu a învins nu puține dificultăți fără ca lectura să dea totuși sentimentul crispării”. □ Despre volumul celui de-al doilea scriitor, *Fără suspexți* (Junimea, 1972), M. Iorgulescu consideră că „este o carte deloc afectată, de o simplitate cristalină; autorul nu sare cu dezinvoltura pe care am remarcat-o în cazul unor texte aparținând aceluiași gen – de la enigmă polițistă la speculații asupra condiției umane”. □ Despre *Scrisori de primăvară* (Minerva, 1972) notează: „o selecție din volumele uitate ale lui I. D. Pietrari, cu un *Cuvânt înainte* ușor convențional de G. G. Ursu, este publicată în colecția *Reconstituiri lirice* a Editurii Minerva. Poetul este un evocator al spațiului rustic văzut prin simbolurile naive ale opoziției sat-oraș. [...] În aceeași colecție, cu o prezentare de Victor Eftimiu, sunt tipărite și versurile lui Al. Popescu-Negură (*Ecoul tăcerii*, Minerva, 1972), cunoscut animator literar arădean în perioada interbelică și mai târziu, poet de sensibilitate medie, cu înclinație către miniatura plastică.” ■ În articolul intitulat *Luciditatea: semn și reper*, Paul Georgescu aduce la lumină figura lui Camil Petrescu și esența operei sale, observând: „Calitatea dramatică a scrierilor lui Camil, indiferent de formula adoptată, provine și din graba de a înlătura tot ce e de mică semnificație, de a se arunca acolo unde fierb esențele, caracteristici ale dramatismului întainte de a fi ale dramaturgiei, dorința de a ajunge cu orice preț la clarificarea finală, la certitudini”. ■ Mircea Vaida, pornind de la volumul *Fragmentarismul iluminist* (Dacia, 1972), semnează articolul *Condiția iluministă în critică*. Aici, autorul consideră că volumul „incită. Dumitru Ghișe și Pompiliu Teodor, reputați specialiști ai domeniului, reușesc să polarizeze rezultatele unui lung șir de cercetări interpretându-le teoretic și dând câteva esențiale răspunsuri de principiu. [...] Extrem de sistematic, capitolul *Repere în studiul iluminismului românesc* rememorează critic cele mai de seamă eforturi creatoare depuse în studiul fenomenului analizat de la așa-ziii «clasici» – Nicolae Iorga, Dimitrie Popovici și Lucian Blaga, până la cercetările ultimilor ani, ale unor competenți cunoscători ca: David Prodan, Romul Munteanu, Iosif Pervain, Al. Piru, Al. Duțu, V. Gâdea, I. Lungu, N. A. Ursu și Vlad Georgescu”. ■ În rubrica destinată cărții străine, Paul Emanuel merge *Pe urmele lui Charles van Lerberghe*, observând: „Două motive centrale marchează opera poetică a lui Charles van Lerberghe: moartea și femeia, dar nu femeia din concepția senzuală a latinului mediteranean, ci «Donna» picturilor de la sfârșitul Renașterii, purtătoare a unui halou metafizic destrămat în fragilitatea și candoarea propriului chip”. ■ Rodica Locusteanu își construiește cronică literară (*Poezia fragilității*) pornind de la poezia lui Mircea Ivănescu. În opinia ei, „narațiunea subiectivă despre «fapte» mărunte dar transfigurate simbolic în mișcări sufletești esențiale și privite în același timp cu acea ironie a spiritului superior propriei sale creații, o sensibilitate dureroasă și rafinată, un univers poetic cu o complexă structură specifică, ca și

tonul minor și fantast, ironic și pur, conferă poeziei lui Mircea Ivănescu acea dublă marcă a originalității și a valorii”. ■ Articolul semnat de Nicolae Balotă (*Spiritul n-are vârstă*) îi este dedicat lui Șerban Cioculescu: „Dacă există un nevăzut rectorat în lumea criticii și a istoriografiei literare românești din zilele noastre, acest înalt oficiu este îndeplinit de Șerban Cioculescu.” ■ Sunt grupate textele poetice ale lui Mallarmé – *Irodiada* și *După amiaza unui faun* (*Eglogă*) – în traducerea lui Cezar Baltag. □ În acest număr mai sunt incluse poezii semnate de Marcel Gafton, Mircea Dinescu, Florica Mitroi, Nicolae Ioan Stănescu, Daniel Turcea, Ioana Diaconescu, Emil Brumaru, Petru Boca, Nicolae Lupuși, și, de asemenea, proza Alexandrei Târziu, *Ursitoarea albastră*.

● [„*Steaua*”, nr. 18] Este adus în avanscenă volumul de *Teatru* (Ed. Dacia), cuprinzând piesele *Fata ursului*, *Demiurgul*, *Gimnastică sentimentală* și *Priveaga* (o ediție îngrijită de Mircea Tomuș și Ion Voiculescu) al lui Vasile Voiculescu prin analiza amănunțită a acțiunilor, temei, conflictelor și simbolurilor pe care o face T. Tihan dramaturgiei autorului (articolul *Teatrul lui V. Voiculescu*). ■ Poezie de Mihai Beniuc. ■ Gabriela Melinescu găsește inutil să țină un jurnal, căci „mai mult decât se vede, nici nu sunt...” (eseul *Pagina de jurnal*, rubrica „cutia Pandorei”). ■ Mircea Zăciu îl evocă aniversar (90 de ani de la nașterea lui) pe Ion Agârbiceanu pe care l-a cunoscut și vizitat prin anii 50-60, inserând în articolul lui mesaje scrise de Agârbiceanu însuși autorului (articolul *Dintr-un jurnal*). ■ Proză de Augustin Buzura, *Insule mici, trecătoare femei*, fragment amplu din *Fețele tăcerii*. Publică poezie Angela Marinescu, Nicolae Diaconu și Haralambie Țugui. ■ Geo Șerban, făcând „cronica edițiilor”, prezintă volumul *Sinteza bizantină* (BPT) a lui Nicolae Iorga, volum în care cercetătorul Dan Zamfirescu, editorul volumului, grupează laolaltă conferințe și articole disparate cu „un pronunțat caracter de îndrumare” (articolul *Un nou volum Iorga*). ■ Rămas tot la problema naturalismului, H. Zalis mărturisește că „naturalismul românesc nu are niciun reprezentant tipic, care să fie invocat la nevoie”, așa cum, de exemplu, romantismul îl are pe Eminescu, iar simbolismul pe Macedonski și Bacovia, și pornește la identificarea unor „etape și exponenți” din care nu lipsesc, desigur, trimiterile la nuvelele lui Delavrancea, *Zobie*, *Milogul* și *Iancu Moroi* (articolul *Etape și exponenți în naturalismul românesc*). ■ Ultimul volum al lui Ion Horea, *Încă nu*, constituie subiectul cronicii lui Petru Poantă care începe cu un detaliu biografic: „Ion Horea se naște în același an (1929) cu Alexandru Andrițoiu și Ion Brad, toți trei fiind de obicei priviți sub aceeași perspectivă tradiționalistă. Chiar dacă o anumită tematică le este comună, ei rămân totuși bine delimitați și inconfundabili. Ion Horea a publicat relativ puțin în comparație cu ceilalți doi [...], având, în schimb, ambiția configurării unui limbaj autonom, de sugestii mitologic-agrare și, în general, sentimental-rurale”, despre acest ultim volum comentând: „Erotica lui Ion Horea nu depășește stadiul unor «elegii precare»

atingând, în ceea ce are mai bun, câteva incantații eminesciene și chiar poești.”

■ Poem de Ion Vinea, *Dor*. Petre Stoica traduce din Francis Ponge, câteva poeme în proză. ■ Iudit și Radu Mareș tălmăcesc înromânește fragmente din *Toba de tinichea* a lui Günter Grass. ■ La rubrica „confluente”, Ion Vartic îi pune într-o paralelă ilustrativă din perspectiva „umorismului” pe Cervantes și Pirandello (articolul *Cervantes și Pirandello*). ■ Din aproape în aproape, Constantin Noica ajunge cu avatarurile interogației la *Cultura ca inter-rogație*. ■ Mircea Micu țintește umoristic poezia lui Constantin Nisipeanu, *Un melc de staniol*, la rubrica „dicționar parodistic contemporan”.

19 septembrie

• [„**Munca**”, nr. 7726] În *Tv-comentar*, Călin Căliman discută, printre altele, în articolul intitulat *Câteva simptome*, despre scenariu *Patru sezoane*, de Paul Everac.

• [„**Scântea**”, nr. 9274] Radu Constantinescu se ocupă de reviste județene, punând întrebarea dacă ele sunt *Oglindă capricioasă a activității culturale?*: „Prima remarcă ce se impune după lectura acestor publicații pe anul în curs este aceea că nu peste tot există o preocupare permanentă pentru găzduirea în paginile lor, cu regularitate, eventual în rubrici fixe, a unor asemenea teme. Astfel, timp de opt luni, revistele «Tribuna», «Tomis» și «Ateneu» au publicat doar trei materiale consacrate activității cultural-educative de masă, «Cronica», în același interval de timp, a inclus cinci materiale, iar «Orizont» – patru. [...] În revistele județene, reviste editate, după cum spuneam, de comitele județene pentru cultură și educație socialistă, trebuie să-și găsească loc în primul rând cele mai importante aspecte ale vieții culturale locale, care să fie analizate detaliat, să fie supuse unei largi dezbateri publice, pentru ca în final să se stabilească cu precizie măsurile cele mai indicative. Anchetele, interviurile, reportajele consacrate muncii cultural-educative de masă trebuie să ilustreze, cu maximă pregnanță, caracterul de partid ce a fost conferit prin tezele plenarei din 3-5 noiembrie 1971 acestei activități. O sarcină de asemenea complexitate și responsabilitate reclamă analize pertinente, de înaltă obiectivitate și competență, direcție în care revistele județene au rămas în bună măsură datoare. Este suficient să răsfoim colecția revistei «Ramuri» și afirmația de mai sus poate fi bogat exemplificată. [...] Lectura revistelor de cultură județeană relevă și altă situație. De cele mai multe ori, cei chemați să se pronunțe asupra diferitelor aspecte și implicații ale vieții culturale locale, cei chemați să judece, după criterii ferme, caracterul politic al întregii activități educative, eficiența ei pe planul conștiinței sunt, paradoxal, nu intelectualii din județ, salariații instituțiilor culturale județene, publicul din localitate, adică cei ce se află implicați direct în miezul evenimentelor, ci colaboratori din alte părți ale țării, mai ales din Capitală, într-o veritabilă goană după «nume cunoscute» – oameni care, necunoscând însă realitățile cultural-locale, împlinirile și neîm-

plinirile județelor, se limitează la o abordare generală a subiectelor, la o expunere de principii. Tipică în acest sens ni se pare ancheta *Arta populară – încotro?* apărută în luna aprilie în «Astra», o dezbateră utilă a temei puse în discuție, dar în care am întâlnit extrem de puține trimiteri la fenomenul folcloric atât de bogat al zonei Brașovului. Motiv? Din cei patru participanți la discuții, unul singur își desfășura activitatea în județ... Și alte publicații, cum ar fi «Vatra», «Familia» manifestă un interes scăzut pentru reflectarea realizărilor valoroase locale. Este mai presus de orice îndoială că inițiativa de a acorda în paginile acestor publicații spații ample pentru discuții cu caracter teoretic (desigur și ele utile), privind raporturile între cultura profesionistă și cultura de masă sau funcția economică a educației și culturii socialiste s-ar fi dovedit mai oportună, mai eficientă dacă temele respective s-ar fi sprijinit pe argumente, pe exemple din activitatea locală, din problematica specifică a acestora». ■ Emil Vasilescu semnează cronică literară la volumul *Zăpezile de acasă* de Ion Brad, editura Albatros: „În registrul poeziei lui Ion Brad, care fructifică cu autentic talent chemarea intimă, definitorie către lirica de atitudine și meditație socială, notele noi, de factură reflexivă și intelectuală tind să se armonizeze cu fondul mai vechi și într-un anumit fel să-l pună mai bine în valoare cu toate că uneori, maniera descriptivă lasă cale liberă elementului nesemnificativ”.

20 septembrie

● [„Scânteia”, nr. 9275] Mihai Beniuc comemorează 75 de ani de la nașterea lui Tamási Áron cu textul *Un mare scriitor realist*: „Prin întreaga sa creație, Tamási rămâne un model al realismului în literatură, ace parte din acei scriitori a căror stea nu se apleacă, pentru ca să asfințească la orizont. Mai puțin cunoscută de cititori români, opera sa merită să fie tradusă și tălmăcită, acum în plin elan de dezvoltare a literaturii din România socialistă, când scriitorii pot, în limba naționalității lor, să-și desfășoare larg aripile în zborul către culmile comunismului”.

● [„Glasul Patriei”, nr. 26] În ultimul număr, înainte ca revista să devină „Tribuna României”, citim poezii de Mihai Stănescu (*Poarta*) și Marin Călin (*Din seara mea*).

21 septembrie

● [„Scânteia”, nr. 9276] Romul Munteanu notează apariția volumului *Principii de literatură comparată* de Alexandru Dima: „Utilă pentru învățământ, cartea profesorului Alexandru Dima are în același timp meritul de a fi stârnit o serie de interogații necesare pentru progresul acestei discipline care, din păcate, a pierdut o mare parte din ponderea sa firească în învățământul nostru universitar”.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 7261] Cornel Radu Constantinescu, C. Stănescu și T. Stănescu semnează secțiunea *Un fenomen ce amenință să ia*

proporții: Maculatura literară, în care discută cărțile „deviante” din punct de vedere ideologic: Valentin Berbecaru – *Șah etern* („o carte în care trivialitatea este împinsă la paroxism”, „biografie-romanțată a unei prostituate, consemnare elegiacă a penibilelor ei tribulații, a intimităților și capriciilor scabroase”), Rodica Sfințescu – *Joc viclean* („istoria dilatată până la proporțiile unui roman a ratării unei vocații literare”), Matei Gavril – *Împărăția* („o pretenție eșuată”), Anton Iordache – *Amurgul lagunei* („analiza psihologică este o glumă costisitoare întinsă pe aproape 400 de pagini”), Marin Porumbescu – *Păsări subterane* („idei și fapte cu rezonanțe generoase sunt caricaturizate cu pretenția de a face subtilă, profundă și filozofică proză”, „literatura cu implicații sociale își caută moderne și străine hăinuțe”), Corina Cristea – *Scadența* („proza Corinei Cristea este manieristă și de un interes minor”), Adrian Beldeanu – *Să mai câștigi o zi* („un fel de jurnal intim”), Daniel Costa – *Ochii oamenilor* („un exercițiu de o desăvârșită și exasperantă platitudine, autorul mimând fără greutate dar și fără succes câteva din modalitățile prozei analitice.”).

● **[„Albina”, nr. 38]** La rubrica *Albina* 75, unde se republică texte din revista de odinioară, apar fragmente din articolul Sofiei Nădejde, *Șezătorile la sate*, preluat din nr. 15-16/7-14 ianuarie 1907. □ Pagina de *Satiră și umor* (scenete pentru brigăzi artistice, versuri umoristice etc.) este realizată de Ștefan Croitoru, Tudor Boian, Cezar Stegaru, V. D. Popa.

● **[„Orizont”, nr. 21]** Despre literatura feminină din literele românești și, mai ales, despre proza Anișoarei Odeanu, scrie C. Ungureanu prima cronică a acestui număr, menționând debutul de „copil teribil” al romancierei din anii 30 cu romanul *Intr-un cămin de domnișoare* (1934) și revenind, comparatist, la romanul anilor 70, *Legile jocului* (C.R., 1972). ■ Lecturile recenzenților se opresc asupra volumului de poezie suprarrealistă *Păstorul de umbre* (C.R., 1972) a lui Constantin Nisipeanu (recenzent Al. Jebeleanu), asupra unei monografii *B. P. Hașdeu* (Junimea, 1972) al istoricului ieșean Mihai Drăgan (recenzent Eugen Micu) și al unui tratat de poezie *Inițiere în poetică* (Albatros, 1972) a lui Eugeniu Speranția (recenzent Olimpia Șerban). ■ O confesiune, post-mortem, a Anișoarei Odeanu din care decupăm incipitul: „Am ales cariera literară întâmplător (din cauza mediului familiar) dintre cele trei cariere posibile, celelalte două pentru care aveam o reală vocație fiind artele plastice și cariera de sportivă. Singura aptitudine care m-a legat de aceasta carieră a fost curiozitatea mea pasionată pentru psihologia umană, acest domeniu părându-mi-se tot atât de vast și de complex ca acela al biologiei, iar pasiunea mea fiind mai mult de ordin științific decât estetic”. ■ În spațiul liric, apar semnăturile lui Platon Pardău, Damian Ureche, Dușan Petrovici, Lucian Bureriu, Aurel Turcuș. ■ Ion Maxim glosează pe marginea poeziei Anișoarei Odeanu despre care afirmă: „Nu s-ar putea spune despre Anișoara Odeanu că a cunoscut un complex al feminității. Poezia ei pare să demonstreze consumarea unei drame existențiale legată însă de propria-i condiție, afișată uneori ostentativ.”

■ Tableta de parodie a lui Mircea Micu are drept subiect pe Dumitru Țepe-neag, *In frigider*. ■ Pe ultima pagină, i se aduce un omagiu Virginiei Woolf: Monica David face o prezentare a eseurilor autoarei lui *Orlando*, în articolul intitulat *Romanul în eseurile Virginiei Woolf*. ■ Alături sunt traduse din engle-ză ultimele zile ale Virginiei Woolf, povestite de menajera ei Louise Mayer.

● **[„România literară”, nr. 39]** Versuri semnează: Constanța Buzea (*Nuci verzi*), Dan Laurențiu (*Lumină de august*), Camil Baltazar (*Cînstire omului; Maria Tănase; Partidului; Semenei mele; Către oameni; Înmănare; Candoa-re; Frumosul românesc*), Nicolae Lupu (*Numai cerul*), A. I Zăinescu (*Lună plină*), Emil Ciuraru (*Amurg preschimbat; Ruga dezlegată*), Radu Frunteș (*În fața luminii; Ușa*), Ștefan Mihăilescu (*Din alese vorbe*), Doru-Puiu Partenie (*Mai trăiesc*), Majtényi Erik (în românește de Gelu Păteanu: *Vișinul; Dacă ți-e tare frig*). □ Sub semnătura lui I. Acsan citim prezentarea *Orfeu – poezie și mit* și traduceri: *Zeus (Fragmente orfice, VI); Agata arborescentă (Pietrele rare, 230-241), Cristalul (din poemul Pietrele rare, 170-188); Către Primigeni-us, principiul luminii (VI); Către astre (VII); Către Pan (XI); Imn legii (LXIV); Zeița Fortuna (LXXII); Către Proteu (XXV); Zeiței pământului (XXVI); Zeului teascurilor, alungătorul grijilor (L); Visul (LXXXVI)*. □ Citim *Caietele „Princepelui”* de Eugen Barbu. ■ George Ivașcu semnează editoria-lul *Literatura și societatea*: „Vorbim tot mai mult de o sociologie a literaturii, dar avem impresia că noțiunea, în datele ei funcționale, rămâne încă la perife-ria de preocupări a creatorilor în genere. Fapt cu atât mai simptomatic în câmp-ul magnetic al artei cuvântului care – paralel celui al artei sunetului și celui al artei imaginii (muzica, plastica, filmul) – se bucură (încă!) de cel mai privile-giat unghi de incidență cu marele public. Textul tipărit, pagina de revistă, car-tea rămân – cu toate performanțele revoluției tehnico-științifice – cele mai apropiate consumatorului de cultură, obișnuitelor lui cotidiane și de durată. Nimic nu «obligă» mai mult, pe scara receptării de valori (oricât de relativă ar fi ea), decât un text literar, o poezie, un reportaj, o schiță, o nuvelă, un roman; de asemenea, o cronică, un studiu, un volum teoretic sau de istorie literară. Bineînțeles cu o condiție, majoră: aceea de a fi la nivelul de exigență al citito-rilor, – aceștia ei înșiși foarte diferențiați: ca vârstă, ca ambianță apercceptivă, ca finalitate, deci, a lecturii. Literatura, pe întregul ei domeniu, nu și-a restrâns, ci, dimpotrivă, datorită revoluționării mijloacelor de răspândire (prin per-fecționarea tiparului, dar mai ales prin radio și televiziune) și-a extins aria de «impact» cu cititorul. Numai că noțiunea însăși de *cititor* s-a modificat sub-stanțial, între timp, – și ea continuă să se modifice”. ■ Leonid Dimov semnea-ză *Misterul sub-baremului*: „În secolul nostru marcat de fetișuri și alienări aproape implacabile (de pildă fetișul savantului intangibil ori alienarea geniu-lui artistic în măsura în care sunt celebrate socialmente), anonimatul și obsti-nația târâmurilor obscure ale artelor naive nu pot fi trecute cu vederea. Iar lupta împotriva șarlataniei, a răului gust și a neautenticității nu trebuie să fie extinsă la o luptă împotriva a tot ceea ce nu reprezintă artă cultă. Aceasta cu

atât mai mult cu cât orice fenomen, fie el primar sau secundar, fie el natural sau artistic poate constitui un obiect al artei. Se poate picta un apus de soare, dar tot așa de bine poate fi pictată a tarabă de bâlci unde dorm înainte de a fi câștigate la loterie obiecte reprezentând pitici de zmalț, nuduri cu paftale date cu bronz peste varul peplumului, cocoși de tablă verzulie și lighene ciocnite. A reprobă sau a repudia vânzătorii de rățuște de ceară din joile de târg e desigur o problemă demnă de a fi luat în seamă. Dar ea (problema fenomenelor para-, pseudo- sau cvasi-artistice) este departe de a fi atât de simplă încât să poată fi rezolvată printr-un edict. Țelul acestei cu totul nevinovate încercări este de a atrage atenția asupra faptului că în zgomotul de fond pe care se întemeiază o activitate artistică oricât de avansată, arta intermediară nu reprezintă întotdeauna un bruiat”. ■ Citim Mihail Săulescu *inedit. Jurnal de dragoste și război*, cu o notă semnată de M. N. Rusu. ■ În *Un nou portret al lui D. Anghel*, Șerban Cioculescu prezintă volumul *D. Anghel portret în evantai* de Georgeta Horodincă, C.R.: „Personalitatea lui Dimitrie Anghel ne apare într-o aură de patetism, sugerat de sfârșitul său năprasnic, în acord cu excesivitatea firii sale de meridional pasionat. Cu un tact desăvârșit sunt evitate amănuntele biografice, uneori penibile, mai ales când este vorba de un aristocrat al spiritului, în viziunea autoarei, un alt Des Esseintes, pe cale de a deveni un scriitor realist, înainte de a-i scăpa din mâna condeiului”. ■ Dragoș Vrâncianu semnează *Jurnal de călătorie ca „drum prin memorie”*, o prezentare a volumului lui Octavian Paler, *Drumuri prin memorie*: „Cartea aceasta a lui Octavian Paler constituie în același timp un important eveniment literar, o surpriză. Personal, socotesc că ne aflăm în fața uneia din puținele opere de seamă ale genului, existente în literatura română, de la *Peregrinul transilvan* al lui Ion Codru Drăgușanu până la câteva mai recente”. ■ Grigore Smeu scrie despre *Disponibilitate și stare poetică*: „Firește, de la poet la poet și, uneori, la același artist, de la operă la operă, raporturile între disponibilitatea și starea poetică variază într-o gamă foarte amplă. La unii poeți, momentul disponibilității poate lipsi, artistul trecând brusc, zguduitor, la starea poetică. Dar starea poetică este *absolut necesară*, deoarece, în lipsa ei, poezia pur și simplu n-ar putea lua naștere. Am spune, de aceea că dacă atât disponibilitatea cât și starea poetică sunt deosebit de importante pentru creator, prima nu este *în toate cazurile* imanentă, pe când cea de a doua este *în toate cazurile și întotdeauna imanentă*”. ■ Nicolae Manolescu semnează cronica literară la *Eseuri, cronici, memorial* de Mihail Sebastian, Minerva, 1972, ediție îngrijită și prefată de Cornelia Ștefănescu: „Cititor cultivat și cu gust, remarcabil cronicar literar, într-un stil vioi, agreabil, i-a lipsit lui Mihail Sebastian marea personalitate spre a fi un critic de primă importanță. N-a fost, s-ar zice, nici destul de tenace: scriind aproape săptămânal timp de un deceniu și jumătate, n-a devenit cu adevărat un profesionist al criticii. Un aer de amator avertizat persistă în toate cronicile și studiile sale”. ■ Citim recenzii: □ Aureliu Goci prezintă *Călătoriile lui Sindbad Marinarul* de Dan Mutașcu, Eminescu, 1972: „Metafora călătorului pe meridiane,

emblema cărții nu se aplică unui fond echivalent. Nu există decât un singur spațiu, cel urban, sufocant de același, cauza pelerinajelor imaginare”. □ Ion Lotreanu recenzează *Metope* de Valeriu Gorunescu, C.R., 1972: „Zona în care Valeriu Gorunescu pare cu adevărat el însuși e aceea a unei sensibilități transcrise direct, în formele suple indicând un notabil simț al limbii”. □ T. Trăian recenzează *Urmașul* de Mihail Calmăcu, Eminescu, 1972: „Ce i s-ar putea reproșa autorului este tocmai fragmentarea unor capitole de tensiune, precum și reluarea uneori a împrejurărilor deja consumate. După volumele *Sub semnul hangerului* și *Vornicul Boldur*, *Urmașul* poate fi considerat încă o mărturie a talentului său”. □ Veronica Porumbacu notează apariția antologiei Bacovia în limba maghiară, *Legszébb versei*, traducere de Kiss Jenő. □ Roxana Sorescu prezintă *Dicționar de estetică generală*: „Mai grave decât definițiile imprecise sau tautologice ni se par definițiile contradictorii”. ■ În *Cutia de scrisori* citim despre *O poemă necunoscută a lui Miron Costin?* de N. A. Ursu, cercetător la Centrul de lingvistică, istorie literară și folclor din Iași, care intră în polemică cu Const. Chițimia despre *Cântecul lui Potocki*. ■ În *Viața literară* citim: □ *Șantier* cu planurile și proiectele autorilor Adrian Marino, Agatha Grigorescu-Bacovia, George Păun, Ion Segărceanu. □ În *Uniunea Scriitorilor* citim despre *Sărbătorirea scriitorilor Franyó Zoltán, Șerban Cioculescu, Sașa Pană și Camil Baltazar*: „Sâmbătă 16 septembrie a. c. a avut loc la sediul Uniunii Scriitorilor festivitatea consacrată sărbătoririi scriitorilor Franyó Zoltán, cu prilejul împlinirii vârstei de 85 de ani și Șerban Cioculescu, Sașa Pană și Camil Baltazar, care au împlinit 70 de ani. Au fost prezenți membri ai conducerii Uniunii și un mare număr de scriitori”. Citim cuvântul de felicitare rostit de Laurențiu Fulga, dar și cuvântările lui Franyó Zoltán și Șerban Cioculescu. ■ Al. Piru notează apariția *Act de prezență*, volumul de versuri de Ilarie Voronca, apărut la Dacia, colecția Restituiri, ediție îngrijită de Ion Pop. ■ În *Cartea străină* citim: □ Nicolae Balotă prezintă *Poezia lui Weöres Sándor*. □ Cristian Unteanu notează apariția volumului *La marée du soir* de Henry de Montherlant, Gallimard, 1972. ■ Victor Eftimiu scrie despre revista *Luceafărul* „din Sibiu”. ■ În *Meridiane* citim *Romanian Books*: „Am primit la redacție al treilea număr din versiunea în limba engleză a publicației menite să prezinte – în străinătate – activitatea editurilor românești. Ilustrată copios, cu numeroase reproduceri în culori, ediția aceasta conține și o bibliografie a cărților publicate la noi în al doilea trimestru al anului curent”.

● [„*Tribuna*”, nr. 38] În secțiunea *În căutarea romanului*, Ion Vlad prezintă romanul lui Emil Bunea (*Am lăsat iarba să crească*): „Tonalitatea generală a romanului este conferită și teoreticianului literar [...] Istoria este reinventată epic ca urmare a unei bune cunoașteri a satului, a fizionomiei lui sociale și morale. Această marcă de autenticitate se traduce în soluții epice, în oralitatea nuanțat înregistrată (ticuri verbale, întreruperi, reveniri etc.)”. ■ La rubrica *Argument pentru o istorie a literaturii române contemporane*, Mircea Muthu reflectează la *Istorie literară și suport teoretic*: „Aprofundarea acestuia la toate nivelele este o

datorie capitală a istoricului și teoreticianului literar. Dincolo însă de considerentele pur teoretice, așteptările istoriei ale literaturii noastre de azi își validează existența, deocamdată ipotetică, prin însuși obiectul lor, în perpetuă înnoire tematică, ideologică și estetică”. ■ Despre romanele lui Zaharia Stancu notează Vasile Sălăjan și Emil Bunea. □ Vasile Sălăjan se referă la *Pădurea nebună*: „Îmbogățit succesiv cu teritorii și valențe inedite, universul românesc al lui Zaharia Stancu se stratifică într-o lume a umanului, a luptei pentru și în apărarea umanului. *Pădurea nebună* ni se va dezvălui, pornind de aici și în legătură cu o anume dialectică a simbolurilor, drept un roman construit bipolar, pe opoziția dintre aspirația spre puritate și abjecția lumii. Realitatea ideatică are, deci, și ea această structurare duală, cum în planul general de edificare romanul se bazează pe opunerea a două mari motive simbol: Dobrogea și Delioromanul”. □ Emil Bunea scrie despre *Ce mult te-am iubit*: „... *Ce mult te-am iubit*... păstrează vie în minte maxima lui Goethe: «Natura a inventat moartea pentru a avea mai multă viață»”. ■ Cu prilejul aniversării lui Șerban Cioculescu semnează texte omagiale: Victor Felea, Serafim Duicu. □ Victor Felea: *Șerban Cioculescu la 70 de ani*: „La șaptezeci de ani, tinerețea sa spirituală cred că ne poate face încă s-o invidiem, și e bine așa. E bine că avem un astfel de exemplu, strălucit și stimulator, în preajma căruia e posibil să reținem perspectivele și satisfacțiile oferite de marea critică”. □ Serafim Duicu: *Lecția maestrului*: „În toată activitatea sa, Șerban Cioculescu a fost posedat de un «diavol al contradicției» care-l configurează ca pe unul dintre cei mai sagaci polemisti ai literaturii noastre. Printr-o destrămare metodică a argumentației preopinentului, el descoperă poziția nevralgică și aplică scurt lovitura de grație, pentru ca apoi după caz, după natura adversarului, să rădă copios sau să pună «stigmatul» unei poante de o rară savoare. O antologie a polemicii literare românești de la Maiorescu și Gherea încoace ar descoperi în Șerban Cioculescu pe unul din marii ei maeștrii”. ■ Semnând rubrica *Poezia unei generații*, Ion Pop se ocupă de Ana Blandiana: „O temă lirică hotărâtoare pentru definirea specificului poeziei Anei Blandiana se anunță în aceste poeme: tema responsabilității etice. Obligat prin destin a-și asuma sensurile lumii în calitatea sa de conștiință ordonatoare, poetul îi va opune un cod de exigențe supreme, coordonate ale unui spațiu ideal de manifestare. Ritmul interior al acestei viziuni va fi hotărât, așadar, de o neconținută tensiune între un univers liber de conștiință... – și geometria austeră, vizată de imperativele conștiinței”. ■ La secțiunea *Aniversări*: *Ion Agârbiceanu*, semnează texte Valer Hoss și Ioan Brie. □ Valer Hoss: „Am descoperit recent scrisoarea adresată de Ion Agârbiceanu, la 7 noiembrie 1957, locuitorilor comunei Băbeni (Sălaj). Ea prilejuiește evidențierea, încă o dată – dacă mai era nevoie – marii popularități a scriitorului, dar și a unui aspect mai puțin cercetat; legăturile sale intime cu Valea Someșului”. □ Ioan Brie: „Ca și alți intelectuali ardeleni animați de idei generoase, Agârbiceanu credea că a sosit timpul realizării visului de veacuri, acela de desăvârșire a unității naționale. De aceea și-a luat soția și copiii, înfruntând vitregiile vremurilor, și a trecut cu armata română peste Carpați”.

22 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 9277] Ziarul anunță *Concurs literar pe tema economiei*: „În scopul stimulării creației literare destinate cultivării spiritului de economie în rândurile populației, Casa de Economii și Consemnațiuni organizează, cu sprijinul Uniunii scriitorilor, un concurs de piese de teatru într-un act, de scene, schițe, nuvele, monologuri și poezii. Concursul este deschis tuturor membrilor Uniunii scriitorilor și Uniunii ziariștilor și se desfășoară în perioada septembrie-31 decembrie 1972. [...] Lucrările premiate la concurs vor fi achiziționate de Casa de Economii și Consemnațiuni, plătindu-se drepturile de autor conform legii. De asemenea, Casa de Economii și Consemnațiuni va achiziționa și alte lucrări prezentate la concurs, plătind autorilor drepturile legale”.

• [„Contemporanul”, nr. 39] În cadrul rubricii *Cartea străină în librării*, Dinu Flămând semnalează apariția cărții lui Meša Selimović, *Dervişul și moartea*: „Este de înțeles că această carte a scriitorului iugoslav contemporan Selimovici s-a bucurat de succes încă de la apariție, 1968, și a fost tradusă în multe limbi. Romanul are în primul rând un exotism balcanic cuceritor, aspect care s-a bucurat totdeauna de mare trecere în alte spații culturale. El transmite fiorul destinului etnic zbuciumat, dar plin de vrajă, al locurilor unde se aglomerează istoria. Dar pe planul supraliteraturilor se vorbește uneori despre o proză balcanică, la care participă, desigur, și o anumită proză romanească, atunci acea legătură spirituală comună etse un anumit sentiment al istoriei”.

■ Cu prilejul împlinirii a 90 de ani de la nașterea lui Ion Agârbiceanu, Mircea Zăciu se referă la anii de studiu: „Între ideologii, Agârbiceanu – înflăcărat de dragostea pentru cei mulți – opta pentru o atitudine poporanistă, preocupat mai ales de ideea «datoriei» și a rolului intelectualității ridicate din popor, lucru vizibil în suita de *Considerații publicate* între 1904 -1905 în paginile ziarului blăjean «Unirea». Între timp ideile lui Iorga din «Sămănătorul», care făcuseră o impresie puternică asupra tinerilor ardeleni aflați la studii la Budapesta, prin agitația în favoarea ideii naționale, a ridicării culturale a țărănimii și a soluțiilor «morale» preconizate”. ■ De cartea de proză *Ochii aurii ai Roxanei* a lui D. Micu, se ocupă Costache Anton: „Consumate în orizontul copilăriei, mai precis: la marginile acestui orizont, la «hotarul nestatornic» dintre copilărie și pubertate, narațiunile ce compun *Ochii aurii ai Roxanei* divulgă experiențele, micile aventuri interioare parcurse de fete și băieți suprapuși în anume clipe speciale, în situații de natură a-i defini sau a determina în ei mutații de ordin moral”. ■ Laurențiu Ulici recenzează volumul de versuri *Migdalul înflorit a doua oară* al lui Dragoș Vrânceanu: „Tot ce e poezie adevărată în acest volum ține de atitudinea poetului în fața propriilor aduceri aminte, de ordonarea impresiilor de demult într-o structură nouă, în fine, de capacitatea lui de a rezista tentației logoreice... în favoarea expresiei simple și scurte, încărcate de sugestii. În plus, Dragoș Vrânceanu are un fel aparte de a călători prin amintiri, păstrând unitatea de timp dar nu și pe aceea de spațiu; el trece de la un peisaj la

altul, dintr-o geografie în alta după legile visului, spărgând logica distanțelor și a vitezei, într-o manieră aproape romantică”.

• [„Cronica”, nr. 38] Se deschide cu un articol de fond, *Unele probleme*, semnat *Cronica*, despre prezența permanentă a spiritului civic și a convingerilor unui comunist autentic în soluționarea marilor probleme ale României contemporane – tov. Ceaușescu: „E vorba aproape de un sentiment al ubicuității menit să amplifice efortul solidar al națiunii pentru perfecționarea omului și societății noastre, un sentiment prefigurat mai demult în cunoscutele versuri ale lui George Lesnea: *Partidul e-n toate. E-n cele ce sunt/ Și-n cele ce mâine vor râde la soare.../ E-n holda întreagă și-n bobul mărunț/ E-n pruncul din leagăn și-n omul cărunt/ E-n viața ce veșnic nu moare*”. □ Pe lângă aceasta, se adaugă poemul *Marea* de Ion Brad: „Și moarte și viață marea ne-nvață,/ Sângele soarelui ne curge pe față.../ Marea ne-adoarme, marea ne-aprinde/ Toate-ntrebările vechi, suferinde.../ Toate perfidele somnului arme/ Marea le-aprinde, marea le-adoarme.../ Ea ne înecă, ea ne învie/ Fără să-și facă din stele făclie.../ Marea întoarce din doruri străbune/ Soarele sângelui ce nu apune.../ Ne fură sufletul rob depărtării,/ Verde meduză, floarea-soarelui marii...” □ Zaharia Sângeorzan, o cronică la romanul lui Vasile Sălăjan, *Coborând spre nord-vest*, Dacia, 1972. ■ Continuă stabilirea unor *Particularități ale prozei* de Constantin Ciopraga. Criticul își lărgeste expunerea, vorbind despre *dimensiunea umană a literaturii*, manifestată în perioada de după 1960, de la morala recuperării aproape unidimensională trecându-se activ spre o literatură de probleme „în care introspecția și monologul tind să surprindă dialectica fenomenului contemporan până la niveluri sufletești profunde... tabloul literaturii române dând impresia de reviriment” (spre deosebire de romanul francez din aceeași etapă, în care R. M. Albérès vede, dincolo de formule variate, un semn al inerției – *Le Roman d’aujourd’hui 1960-1970*). „Literatura profunzimilor, cu fundament gnoseologic, are ambiția adevărului total... Literatura interesează, deci, estetic și implicit ca *act de conștiință*... Pe scurt: un teren de întrebări și probleme, cu oscilații de tensiune, cu dialoguri între renunțare și acțiune, între evaziune și integrare, cu un ethos favorabil problematizării, cu un suport filosofic în care, finalmente, triumfă ideea nobleței omului, oricare ar fi obstacolele (la Marin Preda, Al. Ivasiuc, Petru Popescu și alții)”. □ O schiță-reportaj, *Iarmaroc la Dorohoi*, cu un preambul de Alecu Ivan Ghilia, *Drumuri*... □ Proză sovietică de Vasili Sukșin, *Ce-a fost verde s-a uscat*, în românește de Doina Florea. □ *Nana – o dispută cu tradiția*, la 70 de ani de la moartea lui Zola, este articolul lui M. Ungurean cu ocazia apariției la Univers în 1972 a romanului *Nana*, traducere de Valer Conea, cu un cuvânt înainte de Vicența Pisoschi. □ Petru Ursache urmărește *Categorii ale esteticii folclorice*, iar G. Ivănescu stabilește *Cercetarea elementelor de origine germanică în limba română*. □ Amintiri despre Constantin Stere, „un incorigibil sentimental”, prin ochii fiului – Roman C. Stere. □ Versuri de Dumitru M. Ion. ■ Un epilog

al anchetei revistei din lunile aprilie-mai 1972 determinând momentul actual în critica și istoria literară semnează Mihai Drăgan în *Discuții despre «Istории literare»*... „O discuție de acum tot mai hotărâtă, cum este aceea despre necesitatea elaborării unei istorii a literaturii române contemporane (sau *de la origini până azi*) implică, normal, un act intelectual de mare responsabilitate. Dar atunci când asupra unei probleme așa de importante își spune cuvântul și-și publică și chipul (o poză suplă din vremea studenției mediocre) și câte un publicist prolific, ni se pare un lucru nesperios, dacă nu cumva ridicol, mai ales că aflăm, cu acest prilej, că *o istorie*... poate să scrie și C. Stănescu. Chiar și un grafoman, gelos pe Ion Rotaru (autorul unei *Istории*... până la 1900), a anunțat țănoș că are de gând să întocmească *O Istorie a literaturii române de la începuturi până azi!* Cum s-ar spune, ancheta inițiată de curând de «Cronica» despre momentul actual în critica și istoria literară vine într-o perioadă ce ne oferă destule motive ca să ne întrebăm neliniștiți: pe umerii cui apasă sarcina grea a elaborării de tratate? Cine sunt îndrituiți să fixeze cadrul preliminar al discuțiilor? Nu orice critic și istoric literar (chiar dintre cei buni) este chemat să scrie *panorame*... A face istorie literară nu-I chiar atât de ușor pe cât cred acei ce o detestă cu suficiență, confundând-o cu arhivistica... Înainte de a se publica noi istorii literare, fie *de la origini până la 1900*, fie despre *perioada veche*, sau *epoca premodernă*, ar trebui neapărat reeditate lucrările fundamentale din trecut, ca cititorul de azi să le cunoască direct, iar nu prin intermediul unor infatuați autori contemporani de «istorii literare», compilatori care-l diluează pe Călinescu, cercetători gravi ce rezumă literatura, citind numai ceea ce s-a scris despre ea. «Istории literare» de tipul Lucian Predescu, C. Loghin sau Gh. Cardaș sunt astăzi – va fi de acord și Al. Piru – total anacronice, chiar dacă au în titlu cuvântul «panoramă», sunt susținute de «critica-proptea» și unii studenți sunt obligați de împrejurări să le cumpere...” Sunt amintite și cărțile de valoare care au apărut totuși în această perioadă: *O istorie a literaturii române de la origini până în prezent*, vol. 1 (până la etapa Junimea) de George Ivașcu, 1969, „o sinteză valoroasă care inutilizează niște manuale-compilații”, istoria lui D. Micu sau „sinteza personală despre literatură română de la 1900 până la 1918 a prof. Ciopraga... din perspectiva *criticii totale*”: „Oricât ar fi priviți uneori de sus istoricii literari care sunt și profesori, este aproape sigur că adevăratele istorii literare tot aceștia ni le vor da, respectându-se, într-un fel, tradiția.”

□ Emil Nicolae recenzează volumul de versuri de la Cartea Românească al lui Marcel Gafton, *Non possumus*, iar Nicolae Turtureanu anunță *Cununa de spice*, un nou volum colectiv de reportaje coordonat de Victor Leahu, adunând autori ca Grigore Ilisei, Vasile Nicorovici, Ilie Tănăsache, Mihai Caranfil, George Sidorovici etc. ■ George Pruteanu concepe un semnificativ portret al *Fantastului ironist* Mircea Horia Simionescu: „*M. H. S.* a fost un scriitor cu explozie întârziată... Fundamental, el e un ironist, un sceptic malițios, mefient față de patetic, față de prea-liric, și în genere față de tot ceea ce miroase a

clișeu. Trebuie să-i citim cărțile și ca pe un mascat *Prostologhikon*, în care mișună tot ce este tembelism, închistare, rutină, șablon, poză în arta scrisului și vorbitului. **M. H. S.** are o hipersensibilitate pentru plat... El a dat două cărți cu statut de excepție, suculente (*Dicționar onomastic*, *Ingeniosul bine temperat*), dense de la un cap la altul de imprevizibil, similare cu ce va fi fost la vremea ei în Franța *Le dictionnaire des idées recues* a lui Flaubert. Autorul, structură ironic-fantastă, e un prozator cu un cert simț al epicului, putând să ofere, ireproșabil, schiță, nuvelă, roman, un literat multivalent, mânat de o irezistibilă pornire de a trăi fascinantă viață ascunsă în cuvinte. Valoric, el se situează – opinia e quasiunanimă – între numele de prim rang”. ■ Ancheta internațională a „Cronicii” sondează *Moartea artei – un concept cu acoperire reală sau o falsă problemă?*, grupaj realizat de Mihai Tatulici; răspund: Mikel Dufrenne, Adolfo Vasquez, Heinrich Lutzeler, Joseph Gantner, Sergio Givone, Maria Frances Berenson. Cităm din M. Dufrenne: „Cred că peste jumătate din discuțiile pe care le-am avut cu colegii italieni și cu ziariștii s-au referit până acum la conceptual morții artei. Oricum, el este – incontestabil – unul din cele mai importante și mai dezbătute teme ale acestui congres. Cum văd eu moartea artei? Dacă m-ați fi întrebat și dacă sunt de acord cu acest concept și ce justificare îi acord ar fi fost o interpelare completă. (Ne-am conformat sugestiei în clipa imediat următoare – *n.n.*) Iată ce cred eu: în primul rând că este un subiect foarte interesant și cu implicații vaste, pentru aproape toate artele, dacă nu cumva pentru toate; în al doilea rând, chestiunea nu poate fi desprinsă, ci corelată (din perspectiva la care mă refer) cu factorul timp. Există o *moarte a artei*, mai precis a unei anumite arte sau a unui anume fel de artă. Pentru că moartea unui fel de artă, dispariția, anularea lui, înseamnă nașterea unei alte arte. Moartea artei tradiționale, oficiale, moartea a tot ce poate fi «academic» și constrângător atrage după sine nașterea unei alte arte. Oamenii trebuie să fie, într-adevăr, liberi de a crea ceea ce le place”.

● [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 94**] Mihnea Gheorghiu, la finalul Congreselor de Estetică și Viitorologie, publică articolul *Condiția*: „Condiția literaturii actuale – naționale și universale – revine astăzi cu o insistență acută asupra re-stabilirii relațiilor dintre individ și societate, în sensul de a evita erorile vechi, dar și de a preîntîmpina alte primejdii pe care un viitor neprevăzut le poate rezerva acestor relații, dacă libertatea și prosperitatea individului nu merg mână-n mână cu prosperitatea și libertatea națiunii sale și cu progresul social al lumii întregi... *Congresul internațional de estetică* (de la București) recent încheiat a ajuns la concluzii destul de avansate, în ceea ce privește avantajul gândirii socialiste asupra destinului noțiunilor științifice puse în chestiune... *Congresul de viitorologie*, cu toate prudențele sau pretențiile unora dintre animatorii săi, n-a putut face decât să constate că soarta societății și soarta individului sunt inseparabil legate de conținutul etic al relațiilor dintre ele, de sensul pe care omul politic al viitorului înțelege să-l acorde condiției

umane”. □ Se semnaleză apariția revistei „Era socialistă”. □ Emil Manu prezintă volumul lui Paul Anghel – *Efemeride*. ■ Un articol „provocator” al lui Dan Mutașcu: *Poezie, idee, cultură*. „Marii poeți clasici ai literaturii române și ai literaturii universale: Eminescu, Blaga, Barbu, Bacovia n-au fost niciodată asincroni față de spiritul literaturii mondiale contemporane cu ei, n-au fost nici prin structură, nici prin manifestare artistică; scriitori regionali, nici întârziați, nici diletanți, și îmi permit să afirm aici, că acest lucru a fost posibil mai ales pentru că tezaursaseră într-o etapă preliminară scrisului lor matur o serioasă cultură, pentru că discursul lor poetic, dincolo de unele ruperi, discontinuități aparente, adesea voite, cultivă o sintaxă numai aparent ductilă, în fond riguroasă, prelungire în imagine și în stil a unei bune culturi... Martor și promotor, în egală măsură, al adevărului ca și al frumosului, poetul contemporan, asemeni poetului autentic dintotdeauna, «provoacă» spiritual, animă germenul de meditație, de reflexie lirică al publicului”. ■ Dinu Săraru, în articolul *Dramaturgii*, face un rezumat al opiniilor celor 6 dramaturgi invitați la TV, care și-au expus punctul de vedere cu privire la destinul actual al scrisului teatral românesc: Aurel Baranga, Paul Everac, Sergiu Fărcășan, D. R. Popescu, Horia Lovinescu, Ilie Păunescu. „Ceea ce mi s-a părut astfel demn de a fi remarcat și salutat în intervențiile celor șase dramaturgi a fost conștiința profesiei și misiunii de scriitor într-un anumit moment social-istoric în care confruntarea cu adevărurile fundamentale devine nu numai obligatorie, dar esențială și vitală atât pentru opera literară cât și pentru bunul mers al societății. ... iată, de pildă, opinia lui Horia Lovinescu – la care nu putem să nu subscriem – privind *teatrul politic*. Este absurd spunea el în intervenția amintită, să ajungem în situația să jucăm diverse piese străine, considerate acolo teatru politic, când noi am avea, primii, și dreptul și datoria, de a fundamenta un teatru politic. Firește, ar fi într-adevăr de neconceput ca o societate prin excelență politică, așa cum scriam într-un articol din urmă cu două luni, intitulat chiar *Teatrul politic* – să nu creeze ea, în primul rând, teatrul politic la care, altfel, teoretic, ambiționează toți... Ce ne împiedică, atunci? Cu unor și maliție, dar totuși trist, Sergiu Fărcășan relatează împrejurarea când o replică dintr-o piesă a sa a părut unora neavenită, în timp ce el realiza, deconcertant pentru el, ca scriitor, contrazicerea dintre prejudecata inhibitivă și lașă a unora și articolele publicate chiar de el, pe tema conținută de replica respectivă, într-un milion de exemplare! Întrebarea dramaturgului era, atunci, legitimă și hotărâtoare? Pe cine vrem să înfrumusețăm noi? Vrem să înfrumusețăm lumea de pe scenă, sau realitatea pentru propășirea căreia suntem chemați și datori să milităm? La care îmi permit să adaug: de cine ferim noi conflictele autentice ale realității, conflicte exprimând esența acestei realități atunci când le evităm pe scenă? De public? Adică exact de aceia care trăiesc aceste conflicte, care participă la ele, sunt implicați în ele, de aceia care constituie prin însăși existența lor societatea pe care scriitorul este dator s-o reflecte în opera sa?”. ■ Corespondentul de la

New York, Antonio Fabella, realizează o selecție a *Scriitorilor români și de origine română* (traduși) în S.U.A. Este vorba despre traduceri din Ion Vi-nea, *Poeme*, sub titlul *Whiskey Palace*, apoi *Fram, ursul polar* de Cezar Petrescu, *Prințul* lui Teodorescu-Braniște, *Groapa* de Eugen Barbu, dar și despre prezența în librăriile new yorkeze a *Teatrului* ionician, a poetului G. Floran, și o apariție în 1970 la Ed. Herder and Herder a unui volum de povești pentru copii, din viața indiană, alcătuit de Mircea Eliade.

23 septembrie

• [„Munca”, nr. 7730] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. □ În *Însemnări de lector*, Mihai Cernat prezintă volumul *Trecere* de Viorel Varga.

• [„Scânteia”, nr. 9278] Comitetul Central al Partidului Comunist Român, Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România și Consiliul de Miniștri al Republicii Socialiste România transmit telegrama „mult iubitului tovarăș Maurer”, cu ocazia zilei de naștere, *Tovarășul Ion Gheorghe Maurer a împlinit 70 de ani*. ■ Alexandru Andrițoiu semnează *Literatura și sentimentul demnității naționale*: „Demnitatea națională este, alături de umanism, coordonata de căpetenie a culturii noastre partinice, în cele trei fețe de timp ale României și ale poporului român. Ea este oxigenul vital al culturii noastre, fără de care ne-am asfixia artistic. Dacă cineva vrea totuși să facă acest lucru, s-o facă pe cont propriu. Scriitorul e liber să scrie ce vrea, editura e liberă să publice și ea tot ceea ce vrea, iar cititorul, supremul judecător, cumpără, la rândul lui, ce vrea el. Dar el nu vrea să plătească, din impozite, o maculatură care îl sfidează și-l neglijează ca pe un obiect ieșit din uz. Sunt lucruri pe care, ori de câte ori le-am mai fi spus, e util să le amintim. Pentru că în locul unei cărți tributare «ismelor» de ultimă oră sau dezgropate din uitarea altor vremi, poate oricând să apară o carte a noastră, a realității și demnității noastre. Și este necesar să facem totul pentru aceasta. Între altele, să denunțăm cu mai multă franchețe falsurile, parodiile culturale. Și să încurajăm cu toate forțele literatura sănătoasă, autentică, izvorâtă din realitățile noastre, reprezentativă din perspectiva acestor realități”. ■ Citim recenzii: □ Al. Dușu recenzează *Studii literare* de D. Popovici, editura Dacia: „Puncte de vedere noi, formulate de comparatiști care au readus la justa lor proporție «influențele» străine, ca și noile date și interpretări ale vieții intelectuale din cadrul societății române, au modificat parte din trăsăturile epocii luminilor, așa cum a fost ea înfățișată de Dimitrie Popovici. Însemnându-le cu precizie și cu mare relevanță, editoarea textului, Ioana Petrescu, reliefează progresul înregistrat de istoriografia noastră literară și, în același timp, dă o nouă vigoare sintezei savantului clujean. Lucrarea se înscrie astfel în amplul efort de valorificare a moștenirii noastre culturale, restituind-ne una din cele mai remarcabile epoci străbătute de literatura română”. □ Ioan Adam scrie despre *Poartă de pe Mara* de Mihai Negulescu, Editura militară:

„Mesajul poeziilor e unul politic, un mesaj ce semnifică angajarea în existența cetății, în conturarea fizionomiei noului ev. *Poartă de pe Mara* e o scrutare a destinului patriei în dialectica devenirilor lui, a unui destin înscris pentru totdeauna în teritoriile demnității”. □ Cezar Ivănescu se ocupă de *Spectacole în cerneală* de Valentin Silvestru: „Observator atent al fenomenului teatral, Valentin Silvestru aduce în această carte dreapta măsură de judecată a unui cunoscător al literaturii (nu numai a celei dramatice) care, dublat de istoricul reprezentației teatrale, știe să nu rămână doar un literat ori doar un critic al spectacolului, ci al «teatralității», al operei finite, victorie ori eșec ce se consumă pe scenă în fața publicului. Dacă nu ar fi decât unicitatea încercării de situare a teatrului românesc de azi sub zodia nouă, și tot ar fi destul să considerăm *Spectacolele în cerneală* ale lui Valentin Silvestru un act critic necesar și important”. □ Aurel Dragoș Muntean notează apariția volumului *Pluta Meduzei* de Vercors, editura Univers: „Scriitorul Demostene Botez, aflat la o vârstă venerabilă, a găsit răgaz pentru această mică traducere, desigur dintr-un resort polemic, participând la polemica literaturii europene din ultima jumătate de secol pe tema militantismului și angajării politico-sociale. Scriitorul de astăzi trăiește în istorie, ca cetățean și ca artist, el nu poate abdica de la imperativele momentului politico-social, nu poate face un compromis cu propria sa viață, decât cu prețul creației sale artistice, iată un adevăr pe care îl demonstrează romanul lui Vercors”. □ George Muntean prezintă volumul *Convorbiri subiective* de Ana Blandiana și Romulus Rusan, editura Albatros: „Mai ales tinereții, cărora le este în primul rând adresată, vor găsi cartea propusă de cei doi alcătuitori ai ei, căi de urmat, sugestii de preluat, ipoteze de lucru, idei de verificat, adică un prag consolidat de la care să pornească cu toată încrederea în explorarea lor. Din acest punct de vedere, volumul are un subtil rost pedagogic pe care se cuvine a nu-l trece cu vederea. Astfel, cele douăzeci și una de convorbiri și cele patru admirabile evocări constituie un tablou deschis și dinamic al științelor, artelor, literelor și culturii românești actuale, întrucât fiecare dintre cei intervievați lasă impresia netedă a faptului de a nu fi decât *unul* din cei mulți care ar fi putut ilustra respectivul sector”.

• [„**Flacăra**”, nr. 39] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga publică *An școlar*. □ În *Literare*, Valeriu Cristea recenzază volumul *Leac pentru îngeri* de Constanța Buzea: „evitând exuberanța senzorială, tendința lucidă și conceptualismul arid, cele trei ispite ale liricii feminine, poezia Constanței Buzea, de o sinceritate a tonului ce pare să o pună la adăpost de orice suspiciune, interiorizată și discretă, se constituie ca un receptacol al unei dureri surde și tainice”. □ Henri Wald scrie despre «*Paradisul pierdut*». □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, este publicată o prezentare a volumului lui Aurel Strihan, *O aventură estetică cu Teodor Mazilu* (E.Șt.), „un dialog între un estetician și un scriitor”. ■ Notă despre volumul lui Ilarie Voronca, *Act de prezență* (colecția „Restituiri”, Dacia), „o reprezentativă culegere din publicistica poetului”.

□ Se semnalează apariția, la Univers, a volumului lui Vercors, *Pluta Meduzei*, în traducerea lui Demostene Botez. □ Notă despre volumul lui Costache Anton, *Ochii aurii ai Roxanei* (Albatros), precum și despre romanul lui Carol Ardeleanu, *Diplomatul, tăbăcarul și actrița*, retipărit la Minerva. □ Succintă prezentare a volumului de versuri al lui Traian Lalescu, *Dantelă veche* (Eminescu). □ Se semnalează apariția, în colecția „Biblioteca pentru toți” a romanului *Spre far* de Virginia Woolf, în traducerea Antoanetei Ralian, cu o prefață de Vera Călin. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, apar o serie de note despre piesele *Cititorul de contor* de Paul Everac (Teatrul Mic), *Cu tot ce am aparțin acestui pământ*, „pe un scenariu semnat de D. Roman și Șt. Alexandrescu, [...] un spectacol de vibrație poetică închinat celei de-a 25-a aniversări a republicii, precum și *A douăsprezecea noapte* de W. Shakespeare”, la Teatrul dramatic Brașov. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Tv, Literatură* se anunță o prezentare a lui Al. Piru la volumul *Aspecte contemporane* de Șerban Cioculescu, precum și o discuție despre cele două volume de *Teatru* ale lui Al. Mirodan, cu participarea lui Dinu Săraru. Notiță despre emisiunea *Efigii lirice*, cu participarea lui Zaharia Stancu, Maria Banuș, Ion Horea, Ana Blandiana ș.a.

• [„**Luceafărul**”, nr. 39] Dan Cristea anunță apariția primului număr al revistei „Era socialistă”: „revistă teoretică și social-politică a Comitetului Central al Partidului Comunist Român”. ■ Nicolae Ciobanu recenzează a doua carte a lui Virgil Duda, *Anchetatorul apatic*, apărută la C.R., în anul 1971. „Dilema morală a personajului central din acest roman – tânărul anchetator – capătă dimensiunile unui insurmontabil, dar caracteristic, impas ontologic datorită tocmai apatiei programatice cu care este receptată și interpretată de el realitatea faptică (în ordine epică și psihologică) a existenței. Definind esența fenomenului, trebuie să spunem că esența romanului rezidă în gravul proces de alterare a ideii de luciditate scrutătoare, analitică, disociativă, căreia îi cade victimă personajul central al romanului”. ■ Cu ocazia Congresului Internațional de Estetică din luna august apare în acest număr un interviu al Sânzianei Pop cu Ion Ianoși. Întrebat dacă arta poate muri, scriitorul răspunde că aceasta doar „se schimbă. Nu văd niciun motiv de disperare în asta. Arta secolului 20 a creat noi valori cu toate că a parcurs și momente de derută reală. Știu că viitorologia este astăzi foarte la modă, dar eu nu cred că e bine să precizem cu exactitate ceea ce nu se poate, pentru că o să apare artistul care o să facă exact ce-am spus noi că nu se poate. S-a spus că nu se poate face artă accentuat abstractă, teoretică, meditativă și ea a apărut. Azi se spune că nu se poate face artă spontană, naivă, primară, și ea este în curs de a se regăsi, de pildă în experiența literară a Americii latine”. ■ În articolul *Tema timidității la Camil Petrescu*, Eugen Luca dezvoltă ipoteza cum că timiditatea scriitorului e proiectată „în mai toate personajele sale pentru care manifestă o cât de vagă simpatie, ori, de nu, măcar compasiune. [...] Nici una dintre temele fundamentale ale lui Camil Petrescu nu vor fi cu adevărat explicate decât raportate la psihologia de

timid a personajelor sale. Gelozia, bunăoară, care deține o pondere atât de însemnată în opera sa, e consecința directă a timidității lor congenitale, ca și maladele adesea. Protagonistii săi trăiesc cu o deosebită acuitate acest sentiment, tocmai fiindcă izbutesc să cucerească atât de greu femeia iubită și se tem să n-o piardă; ori fiindcă n-au certitudinea că au cucerit-o deplin. Gelozia [...] ține de faptul că, odată ivit pericolul, ei se simt intimidați de siguranța agresivă, trivială a adversarilor, complet dezarmați, incapabili să-i înfrunte cu adevărat”. ■ Sunt publicate numeroase poezii ale autorilor: Adrian Beldeanu (*Totemuri*), Constantin Abăluță (*elegie cu adal; elegie cu un cerșetor; elegie cu o fâșie de apă*), Dan Ciachir (*Cerc de zinc; Planor absorbit de nourî*). □ Apare poezia *Lautremont recucerit* de Pablo Neruda în traducerea lui Paul Alexandru Georgescu.

24 septembrie

● [„Scânteia”, nr. 9279] În *Adnotări* citim despre „*Strofe din lupte*” de Ionel Protopopescu: „În Editura militară a apărut recent cartea *Strofe din lupte*, semnată de generalul maior în rezervă Constantin Atanasiu, carte despre care poetul Nichita Stănescu declară: «Generalul în rezervă Constantin Atanasiu, acum, în amurgul înfiorat al experienței sale ostășești, lasă soldaților un îndemn și un sentiment. Versurile, puține, ale acestei cărți aduc un mesaj de dragoste de țară a inimii noastre». Volumul, alcătuit în urma unei severe selecții din lirica patriotică a acestui autor de reală vocație, celebrează sentimentul primordial al iubirii de țară, omagiază, cu un verb discret în care pulsează tensiunea emoțională, jertfa eroică a soldaților ce și-au dăruit viața în patetica înfruntare cu fascismul, pentru a se ajunge cu un ceas mai devreme la acest prezent al împlinirilor”.

25 septembrie

● [„Scânteia”, nr. 9280] Citim despre *Manifestare omagială. 75 de ani de la nașterea lui Tamași Aron*, organizată la Miercurea Ciuc. Nota este transmisă de corespondentul ziarului I. Bartunek: „Împlinirea a 75 de ani de la nașterea lui Tamași Aron a prilejuit o amplă manifestare culturală în comuna Lupeni, din județul Harghita, unde s-a născut eminentul scriitor. Duminică, în prezența sătenilor și a numeroși oaspeți sosiți cu această ocazie, a avut loc dezvelirea unui monument, opera sculptorilor clujeni Jenő Szervatiusz și Tibor Szervatiusz, inspirat din operele lui Tamași Aron. De asemenea, în casa natală a prozatorului a fost deschisă o secție a muzeului județean din Miercurea Ciuc, unde sunt expuse o serie de obiecte, cărți, manuscrise, scrisori”.

● [„Tomis”, nr. 14] Alex. Ștefănescu recenzează volumul *Aurorii* Conțescu, intitulat *Ecou în nisip* (Eminescu, 1972), volumul de debut care „se caracterizează printr-o anumită frigiditate formală care complică lectura. Autoarea nu cochetează cu eventualul ei public, nu face concesia pe care o fac toți ar-

tiștii de a-și însoți cu gesturi de măscărici profețiile. Solemne și distante, versurile din *Ecou în nisip* par scrise pentru a fi rostite într-o sală pustie. Plăcerea de a ajunge la o sonoritate impersonală este responsabilă, de altfel, de lipsa de originalitate a unor poeme în care teme curente sunt reluate cu mijloace curente”. Sub raport tematic, recenzentul remarcă „continuitatea generațiilor, arta olarilor sau sfințenia pământului depozitar de vestigii” pe care le regăsește „și în volumul *Ecou pe nisip* tratate cu aceeași suficiență cu care ne-au obișnuit zecile de plachete (ale unor autori rămași anonimi) apărute în ultimii ani”. În ceea ce privește poezia de dragoste, este punctată preferința autoarei pentru „reprezentarea pe scenă a evenimentelor psihice. Autoarea transformă chemarea de dragoste într-o invitație la spectacolul pe care ea însăși îl contemplă, reușind să evite sentimentalismul direct”. □ Cea de-a doua recenzie este semnată de Mirela Roznoveanu care analizează romanul *Expediția* (C.R., 1972), de Valentin Șerbu: „Dacă în *Provinciale* (1971), ironia era un mijloc inteligent de detașare morală față de o ambianță provincială fetidă, în *Expediția*, ea ni se arată surprinzător drept un unic mod, limitat și provincial, de a privi lumea. [...] Din pricina caracterului picaresc al intrigii și din pricina ironiei pe care n-o poți crede exercitată, dintr-o bună prejudecată verificată de timp, decât pe spații mai rezonabile, în *Expediția* fiecare capitol tinde spre o existență autonomă, motiv pentru care, senzația că ne aflăm mai mult sau mai puțin în fața unei culegeri de nuvele cu oarecare afinitate, nu este deplasată. De vină este și compoziția monologată a cărții, pentru că fiecare capitol – un portret sau o pățanie – are primadona lui ce-și execută imperturbabil recitativul după care misterios se retrage în culise pentru totdeauna”. ■ O analiză amplă realizează Al. Protopopescu în *Moromeții – individ și istorie*: „Poate cea mai de seamă izbândă a romanului nostru postbelic este redescoperirea individului capabil să producă istorie, adică a personajului autentic implicat într-o istorie autentică. După ani nu puțini de eroizări artificioase, după eforturi numai în parte împlinite de a consacra «chipuri», romanul și-a regăsit vocația și puterea de a obține individul din istorie fără afectarea artei. Cred că momentul decisiv al acestui proces se numește Ilie Moromete, eroul ciclului lui Marin Preda, ce reprezintă, azi ca și la apariția primului volum, în 1955, un spațiu al belșugului artistic, prin care romanul românesc își reafirma, într-un punct superior, specificitatea de structură și de substanță”. ■ Cornel Regman recenzează volumul Constanței Buzea, *Leac pentru îngeri* (colecția *Albastros*), o carte ce „reprezintă o selecție din cele șase volume anterioare ale autoarei, risipite pe întinderea unui deceniu. [...] În spiritul unor demersuri păunesciene, Constanța Buzea reînvie și ea cadențele bine bătute ale pașoptiștilor, sau emite, pe un ton peremptoriu, judecăți etice ori considerații filozofice fără drept de replică: *Adaosul din lume din pierderi e făcut, / Ideea de lumină, rotundă se percepe, / Organele perfecte sunt spațiu nedurat, / Și oasele*

orbitei se țin acoperite / De clipa somnoroasă cu gene lungi de sfânt...".

■ În *Marginalii la o corespondență Argezi*, Constandina Brezu își propune să realizeze „o amplă investigație documentară întreprinsă în vederea organizării *Mărțișorului în Muzeu*. [...] De ce ne-a atras în mod deosebit atenția, între alte specii de documente cercetate, tocmai corespondența? Poate și pentru că muzeografia literară exploatează cu rezultate surprinzătoare genul – numit în termenii profesiei noastre – arid – piesă de muzeu. Din unghiul strict al cercetătorului literar, corespondența e seducătoare, pentru că divulgă cele mai însemnate și neînsemnate resoarte ale existenței diurne a scriitorului. Prin intermediul ei se defrișează, parțial sau integral – ce nu era în prealabil destinat divulgării”. Comentând tipul de discurs folosit în corespondența sa, semnatarul articolului notează: „Stilul epistolar argezian – dacă poate fi numit astfel – ar putea fi caracterizat, nu pentru că termenul se poartă – antiepistolar. Fiind de regulă un gen al confidenței, la el rareori se întâmplă să fie astfel. Niciodată n-a conceput o scrisoare potrivit canonului epistolar. N-a avut nicio clipă în fața epistolei tentația literaturizării”. Articolul este punctat din loc în loc cu câteva exemple din corespondența purtată cu Gala Galaction, cu Cioflec sau cu Toma Dragu.

■ Numărul al doilea din luna septembrie publică versuri semnate de Ion Sofia Manolescu, Marin Mincu și Virgil Teodorescu.

26 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 9281] La o sută de ani de la nașterea lui Al. Cazaban, Teodor Vârgolici semnează textul omagial *Un mesager al prozei satirice românești*: „Al. Cazaban a fost un scriitor realist, lucid, cu un acut simț al observației sociale și umane. Din întreaga sa operă rezultă cu claritate faptul că tendința satirică, umoristică nu a fost gratuită, în sine, ci a avut drept scop dezvăluirea aspectelor negative ale realităților din vremea în care a trăit, asanarea moravurilor și practicilor reprobabile din societatea acelei vremi, ridicarea condiției umane, în general, și, cu deosebire, destrămarea vălului idilic, sămănătorist, cu care unii scriitori de la începutul acestui veac încercau să acopere viața țărănimii. Schițele, nuvelele și povestirile lui Al. Cazaban exercită și astăzi o vie atracție, înlesnind cunoașterea unor multiple și variate aspecte ale realităților de odinioară, zugrăvite cu un autentic meșteșug artistic, cu adecvate procedee satirice și umoristice”.

■ Aurel Martin prezintă volumul *Ethos și cultură* de Ion Dodu Bălan, editura Albatros, „o culegere reprezentativă de eseuri, medalioane, studii și articole pe teme românești de interes general. Parte inedite, parte spicuite din volume anterioare, ele circumscriu o zonă de preocupări preferențiale, menite, prin caracterul lor de laitmotiv, să configureze atitudini programatice. [...] *Ethos și cultură* e un «cântec general» programatic, o demonstrație, când erudită, când sentimentală a unor adevăruri la care nu putem decât să aderăm”.

27 septembrie

• [„Scântea”, nr. 9282] Aurel Dragoș Munteanu semnează *Realismul artei – expresie a dialecticii vieții*: „Problema realismului nu este atât o problemă artistică, ci una socială. Socialismul oferă omului temeiuri pentru încrederea în lume, în coerența ei adâncă. Nu este bine, și partidul nostru nu acceptă asemenea practici, nu este drept și adevărat să falsifici realitatea, în numele nici unui principiu. Documentele de partid au descris cel mai realist situația socială și politică a țării noastre și au supus atenției unele probleme pe care, poate, unii dintre noi le-au eludat. [...] A fi realist înseamnă să afirmi caracterul inexorabil al destinului nostru communist. Realitatea fundamentală a țării noastre este socialistă și locul ei în literatură trebuie să fie preponderent”. ■ În „*Un teatru la înălțimea momentului politic pe care îl trăim*” citim un interviu cu Horia Lovinescu, directorul teatrului „C. I. Nottara”, realizat de Natalia Stancu: “– *O caracterizare a repertoriului teatrului «C. I. Nottara», îndeosebi din perspectiva dimensiunii politice, ar fi deosebit de interesantă pentru cititorii noștri. Care este semnificația ponderii acestui gen de dramaturgie în stagiunea 1972-1973 la teatrul «Nottara»?* – [...] Arta este chemată să acționeze asupra gândirii și mentalității oamenilor devenind un din ce în ce mai eficace instrument al formării și mobilizării lor. În acest cadru, desigur, politicul trebuie să fie prezent în întreaga creație, dar arta cu adevărat esențialmente politică trebuie să pună probleme adânci și grave, de amploare, ale societății, să ridice politicul la semnificația, la dimensiunea istoricului, să abordeze idei și aspecte ce influențează destinul colectivității noastre umane. Recunosc, desigur, necesitatea și importanța pieselor cu substrat social și etic, dar numesc piesa politică în primul rând piesa care face din politic însăși substanța artistică. Avem un bun exemplu în acest sens în *Puterea și Adevărul*. Cu atât mai mult avem dreptul să nu considerăm drept piese cu adevărat politice o serie de lucrări care au doar pretenția, dar nu reușesc să ridice faptul divers la importanța politică, sau piesele care au o tentă aluzivă – străină de o atitudine limpede, deschisă, străină de un spirit cu adevărat militant. Pe linia delimitărilor mai sus făcute, teatrul nostru lucrează cu Fănuș Neagu, Teodor Mazilu, Leonida Teodorescu, Mihai Georgescu pentru obținerea unor piese de interes în contemporaneitate – și, așa cum este normal, în măsura în care acestea vor fi lucrări bune, ele vor lua locul unora dintre cele deja programate”. ■ Agerpres transmite *Ședință omagială consacrată lui Avram Iancu*: „Secția de științe istorice a Academiei Republicii Socialiste România a organizat marți o ședință omagială consacrată împlinirii a 100 de ani de la moartea lui Avram Iancu. Au luat parte acad. Miron Nicolescu, președintele Academiei, personalități ale vieții noastre științifice, cadre didactice universitare, cercetători. În cadrul ședinței, prof. univ. Ștefan Pascu, membru corespondent al Academiei, a evocat personalitatea lui Avram Iancu, revoluționar și patriot român, înflăcărat luptător pentru înfăptuirea idealurilor revoluției de la 1848, pentru dreptate și libertate națională”.

• **[„Viața studentească”, nr. 31-32]** M. N. Rusu îi aduce un omagiu prof. Șerban Cioculescu la împlinirea a 70 de ani, în *Clasicismul actului critic*. „Atitudinea profesorului în cultura românească a fost dintotdeauna aceea a unui raționalist. Șerban Cioculescu este unul dintre puținii critici și istorici literari români care au militat împotriva iraționalismului insinuate în cultură și în societate. Debutul sub zodia presei dirijate de un N. D. Cocea, colaborarea la «Săptămâna muncii intelectuale» a lui Camil Petrescu, activitatea de cronicar de la «Viața universitară», «Adevărul», «Revista fundațiilor» etc s-au înscris sub semnul aceleiași poziții raționaliste, în numele ei criticul respingând în epocă tot ce era excrescență și tendință antiumanistă în organismul spiritualității românești. Configurația acesteia, în viziunea lui Cioculescu, trebuie să aibă armonia modelului clasic”. □ *Laudă toamnei*, „un grupaj al reporterilor noștri despre culorile toamnei”: *Delta – miracol al toamnei* de Mircea Florin Șandru, *La Odobești, unde se face apa vin* de Ion Cristoiu, versuri – *Anotimp în Carpați* de Miron Blaga și *Minunata toamnă a lui Roman Boianciuc, meșter lutier și om de începuturi*, dialog transcris de Tudor Octavian. Se adaugă *Cu Iancu în câmpie* de Romulus Rusan și un reportaj din R.P.C. Chineză al aceluiași O. Tudor, *Ritualuri zilnice*.

28 septembrie

• **[„Munca”, nr. 7734]** În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat prezintă volumul *Dedicații lui Eminescu*, antologie de Victor Crăciun. □ În *Carnet Cultural - Teatru*, Călin Căliman publică o cronică dramatică a piesei lui Jean Giraudoux, *Apollon de Bellac*.

• **[„Scânteia”, nr. 9283]** Eugen Barbu semnează *Cartea Necitită*: „Sunt pentru apariții numeroase de cărți, cu condiția ca hârtia să fie respectată, adică să se tipărească măcar volume care să depășească limita mediocrității. Știu că este imposibil ca o literatură să fie făcută numai din capodopere. Deci înțeleg dreptul la existență și al celui ce-și încearcă uneltele. Dar de aici până la unele lucruri ce mi-au căzut în mână este o distanță bunicică. [...] Așadar, ce ar fi cartea refuzată? Cartea de necitit, așa zice mai bine, nu este neapărat pornografică, nu e neapărat vulgară. Ea este întâi și întâi neinteresantă, lipsită de gust, ca mâncarea fără sare. Ea, această carte refuzată, zace în rafturi, se răsfășă pe la toate colțurile și, ciudat, cam aceiași autori o emit cu o stăruință demnă de o cauză mai bună. Dacă ar fi să o descriem ne-ar trebui mai mult talent decât au autorii ei, oricum. Mai întâi sunt așa-numitele cărți de amintiri în care nimeni nu mai crede, pentru că evocările sunt trase de păr, inventate, nu au autenticitatea personajelor celebre despre care se scrie. Al doilea val de cărți de necitit ar fi memorialele unor persoane ce bănuiesc că tot ce li s-a întâmplat în viață e neapărat interesant. Ar mai intra în această categorie romanele proaste, cum și se spune, în care putem citi aceleași scheme de idilă și fraze parodiate după mari gânditori. În sfârșit, mai pot fi pomenite invențiile fără cap și coadă ale

unor autori mai tineri care, debutând, vor «să rupă gura», cum se spune. [...] Ce se întâmplă în poezia refuzată? În poezia refuzată, ori se mimează surrealismul, care are meritele lui în artă de necontestat, dar trebuie să fii meșter ca să-l practici, ori se rimează ca pe vremea lui Bolintineanu, lucruri cu totul lipsite de interes. [...] Întrebarea care rămâne în picioare este: cine favorizează aceste apariții aberante? Cine pe cine vrea să înșele? Privită astfel o asemenea literatură presupune mai multe lucruri: ori că poeții în cauză scriu în stare de ebrietate – fie și nealcoolică! – ori că presupun că cititorii acestor opere se vor fi aflând ei înșiși în aceeași stare când citesc, ori că cititorul este nărod, ori că editorului i se joacă o festă lugubră. S-ar mai putea presupune că în mare parte critica noastră nu e în stare să facă ordine acolo unde orice este permis. Și se mai poate presupune lucrul cel mai grav: că asemenea produse găsesc destui oameni neatenți prin redacții care să le dea drumul la tipar. Ori că... Dar decât să tot căutăm explicații, să tot consemnăm efectele și să pierdem din vedere cauzele, hai să privim cu mai mult curaj cauzele și să le înlăturăm. Ce ziceți, e imposibil să înlăturăm Cartea Necitită? Cred că e venit vremea să răspundem: e posibil!”

• [„Albina”, nr. 39] Pe prima pagină: *In memoriam...*, versuri de Mihai Beniuc. □ Tableta lui Ion Bănuță, intitulată *La Coșbuc* (referitoare la câteva exemplare din revista „Albina” aflate în muzeul din satul natal al poetului), este întregită □ de pagina de reportaje (realizată de A. Croitoru) supraintitulată „Albina” în satul lui Coșbuc. □ Tot pe prima pagină (continuare în pag. 2), se publică salutul adresat revistei la aniversarea celor 75 de ani, de către Victor Eftimiu, președinte de onoare al Uniunii Scriitorilor: „Colectivul revistei «Albina» este condus de poetul Ion Bănuță, care continuă tradițiile luminoase ale înaintașilor, ridicând publicația la cerințele vremii noi”. □ Cu titlul *Fiii satului*, revista reproduce cinci desene ale Veronicăi Porumbacu, reprezentând chipuri de participanți (profesori, funcționari, ingineri) la adunarea generală a satului Porumbacu de Sus, ținută o dată la cinci ani. □ Octavian Neamțu trece în revistă *Scriitorii în acțiunea cultural-educativă*, pomenind personalități angajate în acest sens de-a lungul anilor: V. Alecsandri, G. Coșbuc, Al. Vlahuță, N. Iorga, M. Sadoveanu, L. Rebreanu, M. Eminescu și... Miron Radu Paraschivescu, dispărut de curând. □ Învățătorul pensionar Constantin Petrila trimite revistei poezia *Albina, aur al gândirii...*

• [„Orizont”, nr. 22] Marcel Pop-Corniș deschide polemic cronică literară (articolul *Critică și simptomatologie*) despre cele două volume de critică ale lui Al. Philippide – *Considerații confortabile*, notând: „criticului i se substituie cel mai adesea cititorul, cu gustul culturii și al frumuseții literare, o postură mai confortabilă la urma urmei, atât timp cât cititorul nu trebuie să se conducă după rigorile unei estetici consecvente, ci după plăcerea lecturii. [...] Cititor, Al. Philippide rămâne un sentimental care comentează nu opera în sine ci impresiile sale de lectură, scriind un fel de «critica simpatetica», a cărei principală calitate este sinteza, privirea de sus, nu analiza”. ■ La rubrica „lector” sunt

receptate următoarele lecturi: Adriana Simlovici despre monografia *Camil Petrescu* (Albatros, 1972) a lui Marian Popa, Felicia Giurgiu despre studiul *Corelația limbă-literatură* (E.P.D., 1971) a lui G. Țepelea. ■ Despre peisajul liric interior din poezia lui A. E. Baconsky argumentează Eugen Dorcescu în *Visător de miazănoapte*. ■ Crișu Dascălu filozofează comparatist pe marginea piesei dramatice *Năpasta* a lui Caragiale și a spiritualității țăranului Ilie Moromete (articolul *Voluptatea de a gândi*). ■ Pe aceeași pagină, este evocat Perpessicius de către Ioan Sava-Proilavu, care scrie în deschidere: „Pe Perpessicius, l-am cunoscut pe la sfârșitul lunii august 1902, în vasta curte a liceului «Nicolae Bălcescu», din Brăila – orașul nostru natal – unde ne prezentam pentru a participa la examenul de admitere în liceu. Era un băiat vioi, simpatice, de statură potrivită, cu părul castaniu și creț, cu ochii căprui cu fața regulată și cu o alură feminină și expansivă prin excelență, pe care a păstrat-o tot timpul vieții. În răstimpul celor 8 ani petrecuți cu Perpessicius pe băncile liceului, ne-am vizitat reciproc în familie, ne-am dăruit diverse cărți literare din cadrul lecturilor extrașcolare și ne-am felicitat adeseori reciproc prin cărți poștale ilustrate [...]”. ■ La rubrica „cinefil”, este consemnată (de către Iosif Costinaș) printr-un interviu activitatea tânărului regizor Mircea Veroiu (promoție I.A.T.C., 1970) care, se menționează în introducerea la interviu, s-a impus, alături de un coleg, Dan Pița, ca „o certă speranță a generației sale”. Din acest interviu reținem ultima întrebare pusă și ultimul răspuns. – *Ce înseamnă, după opinia d-voastră, a avea sau a nu avea curaj, atunci când gândești și turnezi un film?* – Când gândești și scrii o secvență trebuie să poți fi atât de cinstit cu tine însuși, și cu imaginile care ți se proiectează pe ecranul minții încât să le «vezi» în întregime. Dacă imaginile pe care le «vezi» sunt ale tale, trebuie să ai curajul să încerci să le duci până la capăt filmându-le fără să le mutilezi, indiferent de controversalele, cel mai adesea inevitabile, cu șefii de producție. [...] Și abandonul are partea lui certă de curaj și mai ales de cinste. Dacă filmul pe care-l faci nu-i al tău, curajul este să te depărtezi de el”. ■ Un debut la proză: Marcel Luca. Poezie de Marcel Turcu. ■ La rubrica „documente ale istoriei literare”, Lucian Enescu arată cum a fost publicată la Brăila, în 1884, de către grecul Panouri Kontogheorghis, doctor în literatură și teologie, o biografie a poetului latin Ovidiu în limba franceză (*Biographie du poète latin Ovide*). ■ Numărul se încheie cu trei poeme ale lui Adam Puslojić în traducerea lui Anghel Dumbrăveanu.

• [„România literară”, nr. 40] Versuri semnează: Virgil Teodorescu (*Aleasă*), Ovidiu Hotinceanu (*Cuvine-se*), Adriana Bittel (*Lumina verde; Așteptând*), Mihai Gavril (*Casa de pe Someș*), Nicolae Dragoș (*Prea îndelung; Urca în ierburi; Noaptea de pe urmă a cerbului; Sălbăticiind nestinse depărtări; În tremurată rouă; Drept epoleți de gală; De-atâtea ori*), Ioan Alexandru (*Imnul lui Constantin Brâncoveanu*). □ Citim *Mici evenimente* (1934) de Sergiu Dan. ■ Editorialul *Universitatea* este semnat de George Ivașcu: „Filozofia,

istoria, cultura estetică, literatura universală, alături de limbile clasice și moderne, trebuie să constituie un tot armonios, un mediu de ambianță intelectuală propice împlinirii cerințelor practice de învățământ umanist, cât și edificării talentelor creatoare. Literatura – în ansamblul ei – ar avea cu atât mai mult de câștigat”. ■ Ilie Păunescu susține că *Literatura începe cu sinceritatea*: „Literatura adevărată nu poate nici măcar să se zămislească din minciună, cu atât mai puțin să trăiască. Literatura începe cu sinceritatea. Iar sinceritatea fășnește spontan din credința față de noi înșine, în raport, desigur, cu umanismul societății noastre. Câte capcane împrejmuiesc sinceritatea, tot atâtea primejduiesc literatura”. ■ Ion Segărceanu semnează *Dimitrie Stelaru: Date biografice necunoscute*. ■ În rubrica numită *Fragmente critice* Eugen Simion publică un text despre *Poezia lui Ion Gheorghe*: „Ion Gheorghe nu e un poet al fluentei ci al solidității. Preferă materiile dense și metafora lui este prin excelență minerală, Obiectele nu se întrepătrund, se ciocnesc și tind să se distrugă. Poetul nu învâluie și nici nu tinde să încorporeze lucrurile. Le judecă și le apreciază mai mult după forța lor de șoc. *Piatra și bâta* (evocate într-un poem: *Umbra bătei*) sunt obiectele poetice predilecte. În limbaj tematist, Ion Gheorghe e un poet al *contuziei*. Structural social, lirismul lui reprezintă în poezia de azi expresia fondului nostru țărănesc”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu prezintă volumul *Carmina latina* de Traian Lăzărescu, editura Eminescu: „Recomand călduros cartea tuturor descifratorilor limbii strămoșești, precum și celor ce vor s-o învețe într-un text încântător, de o rară muzicalitate”. ■ În textul numit *Jocul de șah al lucidității* Mircea Vaida scrie despre opera lui Mircea Ciobanu: „Cel mai mult Mircea Ciobanu e captivat și deopotrivă se teme de «lege» – aceea a cuvântului, etica verbului, și de cea estetică: «Dura lex sed lex». E formula pe care și-a ales-o în proză și poezie, jocul de șah al lucidității”. ■ Melania Livaică scrie despre relația *Operă și biografie*: „Pentru critica actuală, orientată sociologic, orice monografie destinată unui scriitor trebuie să rezerve un capitol încadrării acestuia în epocă, în momentul social al vieții lui. Viața scriitorului trebuie să apară ca o complexitate de fenomene biografice, morale și spirituale, condiționate social, și în care ecurile timpului, mediului și momentului cultural răsună firesc și caracteristic. În condițiile vieții moderne și în acelea ale societății noastre socialiste aventura robinsonadă a creației artistice și literare, iluzia că ea ar putea să n reflecte concepția despre lume și viață a creatorului ei cu amprenta socială a acestora e contrazisă de însăși arta contemporană, de neînțeles în afara condiției biografice și a implicațiilor sociale ale acesteia”. ■ Nicolae Manolescu publică o nouă cronică literară, despre două romane: □ *Patima* de Mircea Micu, C.R., considerând că „*Patima* este unul din cele mai izbutite romane din ultima vreme”. □ *În război un pogon cu flori* de Nicolae Velea, Albatros, 1972: „Culoarea limbii și umorul (cu toată alunecarea în vulgaritate) fac din *În război un pogon cu flori* una din acele cărți iremediabil minore, la jumătatea distanței dintre poezie și roman, semn de imaturitate nu

atât a autorului, cât a unei anumite literaturi". ■ Apar recenzii: □ Mircea Iorgulescu prezintă *Opera lui Ion Vinea* de Simion Mioc, Minerva, 1972: „*Opera lui Ion Vinea* este o lucrare de tip didactic (probabil având la origine o teză de doctorat), sobră și informată, nu însă peste marginile firești, descriptivă și analitică, dar timidă sub aspectul sintezei. Cercetătorul parcurge sânguincios poezia lui Vinea, desface totul în bucăți cu o aplicație și o pricepere evidente, oprindu-se însă în momentul în care disecția se isprăvește, preocupat doar de a pune ordine, de a sorta fragmentele rezultate”. □ Dana Dumitriu scrie despre *Orientări critice* de Mircea Muthu, Dacia, 1972: „Întreprinderea ar avea sorti de izbândă dacă Mircea Muthu, eliberându-se de veșmintele teoretice pedante și de ambițiile științifice, s-ar sprijini li pe «intuiția sa asociativă»”. □ Mircea Anghelescu recenzează *Reviste românești de poezie* de Emil Manu, Editura Academiei, 1972: „Cartea lui Emil Manu este, însă, indiferent de aceste mici nelămuriri personale, un util instrument de lucru și o binevenită privire asupra trecutului liricii noastre dintr-o perspectivă inedită, făcută nu numai cu preciziunea istoricului literar, ci și cu înțelegerea poetului”. □ Victor Atanasiu notează apariția volumului *Expediția* de Valentin Șerbu, C.R., 1972: „Romanțierul vrea mereu să parodieze stilul solemn, oficial, însă, din cauză că prea des nu vrea să scape «poanta», plictiseala nu întârzie să se arate. Fenomen frecvent în astfel de situații, câteodată se pare că nu auzim parodiarea clișeeilor, ci clișeele înseși, vocea care parodiază este acoperită de vocea parodiată”. □ Citim și despre volumul *Măhniri lângă leagăn* de George Popa, Editura Minerva, 1972: „Versurile șchioape, aritmate, bolovănoase, așa cum se și cade unui ardelean, nu merg împreună cu simțirea retractilă, bolnavă de miresme și culori a poetului simbolist”. □ Aureliu Goci scrie despre *Estimp* de Valeriu Pantazi, C.R., 1972: „Un meșteșugar al versului ca Valeriu Pantazi nu evită folosirea anumitor trucuri verbale și chiar a unei prețiozități de expresie, o formulă intermediară între ermetism și imagism. Prin această modalitate poezia lui Valeriu Pantazi se constituie ca o succesiune de descripții, glaciale, fără viață, tablouri ale unei Cetăți de miraj, împietrită de veacuri”. □ Sub semnătura A. [Arului] G. [Goci] citim și despre volumul *Ochii aurii ai Roxanei* de Editura Albatros, 1972: „Uneori, însă, copiii vorbesc nefiresc prețios și un alt reproș s-ar adresa explicațiilor cu care autorul încarcă în mod gratuit textele, ca și lipsa de noroc în alegerea numelor proprii”. □ Viorel Varga prezintă *Amforă de sete* de Ioan George Șeitan, Litera, 1971: „Ceva mai reușite sunt cele câteva bucăți erotice, care ar fi putut constitui mai târziu nucleul unui volum incomparabil mai valoros: [...]. Dincolo de aceste scripuri, *Amforă de sete* nu este decât o carte de bună intenții, rămasă din păcate la acest stadiu, un debut juvenil și neconcludent”. □ Mihai Minculescu scrie despre *Pax magna* de Eugen Dorcescu, C.R., 1972: „Lipsindu-i viziunea lirică, Eugen Dorcescu își aglomerează versurile cu determinative, adesea epitete din zona de mult spusului, considerând probabil că simpla lor prezență determină saltul de la prozaic

la poezie”. ■ În *Viața literară* citim: □ Șantier cu proiecte literare ale lui Paul Cornea, Lucia Demetrius, Ion Arieșanu, Sandra Cotovu, Aurel Covaci, George Muntean, Matei Alexandrescu, Ion Munteanu. □ Nota *Festivalul bienal „Mihai Eminescu”*: Între 8-11 octombrie 1972, la Iași se va desfășura *Festivalul bienal «Mihai Eminescu»*. Cu acest prilej, se va decerna următoarele premii: 1. *Premiul Uniunii Scriitorilor*, pentru cel mai valoros volum de debut. 2. *Premiul revistei «Cronica»*, pentru cele mai valoroase traduceri din opera lui Eminescu. 3. *Premiul Postului de radio Iași*, pentru cel mai izbutit cântec, pe versuri de Mihai Eminescu. Poeții, traducătorii și compozitorii care doresc să concureze pentru obținerea premiilor Festivalului sunt rugați să trimită pe adresa Asociației Scriitorilor din Iași (Palatul Culturii) volumele de debut apărute între ediția a I-a II-a și a III-a a Festivalului «Mihai Eminescu» (octombrie 1970 – octombrie 1972), iar pe adresa revistei «Cronica» (str. Vasile Alecsandri 8) – traducerile din opera lui Eminescu publicate în alte limbi, – iar pe adresa Postului de radio Iași) Bulevardul Karl Marx, 54) creațiile corale pe versuri de Mihai Eminescu. Între alte manifestări, sunt prevăzute: Un spectacol de poezie românească, deschiderea expoziției pictorului Eugen Ștefan Boușcă, cu lucrări inspirate din creația eminesciană, pelerinaje la casele memoriale Dosoftei, Ion Creangă, Otilia Cazimir, Mihai Codreanu; întâlniri ale scriitorilor cu studenții și elevii, o seară de poezie la Atelierele C. F. R. din Iași, deschiderea salonului Cărții, lansarea volumului scos de Editura Junimea: *Lui Eminescu*, antologie de versuri îngrijită de Gh. Catană, un recital de poezie și o seară de autografe, deschiderea Muzeului literaturii (la Casa Pogor), o masă rotundă organizată de revista «Convorbiri Literare», spectacol – «Scrișorile lui Eminescu» în regia și interpretarea artistului Dan Nasta, pelerinaj la Ipotești, vernisajul expoziției Ligiei Macovei cu desene inspirate din creația lui Eminescu etc.”. □ Știri din *Uniunea Scriitorilor*: „Asociația Scriitorilor din București, în colaborare cu revista «Vatra» din Tg. Mureș, a organizat sâmbătă 23 septembrie a. c. comemorarea împlinirii a 100 de ani de la moartea lui Avram Iancu. Festivitatea s-a desfășurat la Palatul Culturii din Tg. Mureș. După cuvântul introductiv rostit de Iuliu Moldovan, președintele Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al județului Mureș au luat cuvântul dr. doc. Vasile Netea și Fănuș Neagu care au vorbit despre viața, lupta și personalitatea lui Avram Iancu. În cadrul festivalului literar ce s-a desfășurat cu acest prilej au participat următorii scriitori și redactor ai revistelor «România literară», «Tribuna», «Astra», «Steaua», «Transilvania», «Igaz Szó», «Utunk», «Familia», «Ateneu» și «Vatra»: Adrian Beldeanu, George Boitor, Constantin Calistrat, Ben. Corlaci, Dan Culcer, Dan Deșliu, Serafim Duicu, Ion Horea, Traian Iancu, Vasile Igna, Toth István, Eltő József, Szekei Janos, Mihai Gavril, Romulus Guga, Mircea Micu, Radu Mareș, Mara Nicoară, D. R. Popescu, Nic. Prelipceanu, Dan Rebreanu, Mihai Sin, Nicolae Stroe, Dan Tărchilă, Stelian Vasilescu. * În cadrul manifestărilor consacrate comemorării a 100 de ani de la moartea lui Avram

Iancu, Uniunea Scriitorilor, în colaborare cu Comitetul pentru Cultură și Educație Socialistă a județului Hunedoara, a organizat un simpozion, la Casa de cultură a sindicatelor din Gura-Barza. Despre viața și personalitatea luptătorului revoluționar au vorbit acad. Mihai Beniuc, prof. Dumitru Almaș și prof. Vasile Netea. A urmat un recital literar la care au participat: Ion Arieșanu, Ion Bănuță, Ana Blandiana, Vlaicu Bârna, Neculai Chirică, Radu Ciobanu, Constantin Florea, Eugen Evu, Nicolae Filip, Mihai Gavril, Valeriu Gorunescu, Matei Gavril, Ion Horea, Ion Lăncrănjan, Franz Liebhard, Iv. Martinovici, Platon Pardău, Gheorghe Pituț, Romulus Rusan, Ștefan Popescu, Ioan Șerb, Aurelian Sârbu și Vasile Zamfir. Cu acest prilej au mai fost organizate întâlniri cu cititorii la Casa de cultură din Brad și la Liceul dr. Petru Groza din Deva. Duminică 24 septembrie a. c. la Reghin și Târnăveni, jud. Tg. Mureș, s-au desfășurat șezători literare similare, la care a participat o parte din scriitorii și redactorii amintiți mai sus. [...] * Săptămânalul literar polonez «Zycie Literackie», care apare la Cracovia, a publicat o selecție de poezii de Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ana Blandiana și A. E. Baconsky. Traducerile sunt semnate de Zbigniew Szuperski, Anna Wilk și Ion Petrică. * În cadrul înțelegerii de colaborare dintre Uniunea Scriitorilor din România și Uniunile de scriitori cehi și slovaci au plecat la Praga, pentru a participa la seminarul specialiștilor în literaturile cehă și slovacă, Aurel Covaci și Jean Grosu. * În cadrul înțelegerii de colaborare cu Uniunea Scriitorilor din Uniunea Sovietică au plecat la Moscova spre a lua parte la a treia întâlnire internațională a traducătorilor din literatura sovietică, Valeria Sadoveanu, Ecaterina Tanasova și Miko Ervin. * În cadrul înțelegerii de colaborare dintre Uniunea Scriitorilor din țara noastră și Uniunea Scriitorilor slovaci, de curând au fost oaspeții orașului Bratislava, Octav Pancu-Iași, Mircea Șerbănescu și Ion Comșa. [...] * Recent au plecat la Berlin, în cadrul înțelegerii de colaborare dintre Uniunea Scriitorilor din țara noastră și Uniunea Scriitorilor din R. D. Germană, Nicolae Balotă, Mara Giurgiuca și Dumitru Costea”. ■ Al. Piru scrie despre „*E. Lovinescu și antinomiile criticii*”, volum semnat de Florin Mihăilescu, Minerva, Universitas, 1972: „Se pune de la început problema dacă E. Lovinescu a fost un «cap teoretic» (la finele tezei sale Florin Mihăilescu susține că Lovinescu n-a avut «o filozofie a artei și nici o estetică propriu-zisă») și facă valoarea operei criticului («sunt critic și nimic mai mult, dar nici mai puțin decât atât», zicea el) stă în primul rând în confruntarea sau încercarea de soluționare a unor antinomii. Admitem totuși că cercetarea acestui aspect, fie și pentru a ajunge la o concluzie negativă, este instructivă, deși întreprinsă cu exces, pe un spațiu enorm, într-un sistem de expunere infinitesimal, făcut și mai dificil pentru trimerile pe capitole nu la subsol, ci la urmă, în număr de aproape 1 500. O minte mai sintetică ar fi epuizat întreaga temă în cel mult o sută de pagini și cel mult zece referințe”. ■ În *Cartea străină* găsim: □ Nicolae Balotă prezintă volumul *Șoareci și oameni* de John Steinbeck, traducerea fiind semnată de

Frida Papadache. □ Aflăm de apariția volumului *Histoire d'un désert* de Jean Cayrol, Ed. du Seuil, 1972. ■ Mircea Grigorescu scrie despre *Muzeul Universității din București*. ■ În pagina dedicată teatrului, sub titlul *Primul gong al stagiunii 1972-1973* citim păreri despre „*Revizorul*” la Teatrul „Bulandra”, piesă regizată de Lucian Pintilie: □ Ana Blandiana, *Un mare artist*: „S-ar putea scrie cărți de analiză, secvență cu secvență, a acestei montări semnate de unul dintre marii artiști ai istoriei spiritului nostru, un mare artist aflat în plină maturitate creatoare și peste care anii trec îmbogățindu-l, obligându-l să-i exprime”. □ Matei Călinescu, *Întâlnire*: „Obiecții? În timpul spectacolului mi-au răsărit în minte unele. La ieșire li s-au adăugat alte câteva. Sunt multe noutăți în viziunea regizorului, care pot părea eretice. Încetul cu încetul însă, obiecțiile s-au subțiat și s-au șters. Mi s-a impus impresia unei profunde, neabătute fidelități (orice fidelitate adevărată e și creatoare) față de spiritul lui Gogol”. □ Valentin Silvestru, *Fantasticul verosimil*: „Lumea aceasta larvară trăiește, poate, în prea dese comprimări și detente, acțiunea scenică are prea dese sincope și precipitări de o alternanță dictată, culoarea e prea pusă câteodată cu cuțitul lat ca să nu obosească prin suprasolicitare, sugerând, cu un termen al esteticii mai noi, informalitatea. Sau va trebui să ne obișnuim și cu acest mod compozițional, cum ne-am obișnuit de pildă, cândva, cu asimetria? Oricum, aluziile și amănuntele prea telurice actuale nu sunt totdeauna de bun gust; când ideea e atât de profundă și originalitatea conceptului spectacular atât de puternică, făcându-te să râzi cu cârcei sau să te încrâncenezi, cu fiori reci, pleonasmele metaforice și excrescențele pitorești dau o senzație de povară. Dar, firește, fiind o operă scenică de excepție, *Revizorul* acesta trebuie reprivit și regândit, pentru judecăți, citări și calificări – nu definitive, dar măcar de un provizorat mai lung”. □ Lucian Raicu, *Viteza gogoliană*: „Banalitatea este sinistă, imbecilitatea aparent inofensivă ia proporții apocaliptice la Gogol, platitudinea ridică un mare semn de întrebare asupra viitorului omului. Iată de ce, de la *Revizorul* lui Pintilie nu plecăm satisfăcuți, ci îngândurați, îngrijorați”. ■ În acest număr citim două interviuri: □ Mircea Zăciu realizează o convorbire cu scriitorul francez Robert Quatrepoinț despre opera sa și demersul creativ, precum și despre situația unui tânăr scriitor francez, dar și despre impresiile asupra literaturii române, la care autorul francez răspunde că „nu sunt încă în cunoștință de cauză. Am citit câțiva scriitori în traducere, dar atât” și despre Panait Istrati: „–*Ce credeți despre Panait Istrati?* – E un povestitor minunat. *Kyra Kyralina* e una din cele mai frumoase cărți din câte am citit în viață. Există ceva indefinibil în maniera lui de a povesti, care-l pune în afara oricărei comparații. E o viziune a lumii, a poetului, unică. *Kyra Kyralina* e de un farmec și o frumusețe înduioșătoare, sfâșietoare, dureroasă, fără îndoială fiindcă aceste atribute aparțin vieții, vieții pur și simplu, captată de poet și restituită de el cu discreția sensibilă a geniului. E o șansă de a-l avea pe Istrati”! □ Cristian Unteanu semnează un interviu cu René Maheu, directorul general

UNESCO: “–Cum vedeți posibilitatea de încheiere într-un sistem a celor trei aspecte ale civilizației contemporane: învățământ, informatică și cultura tradițională. – Exact prin stabilirea, la nivelul statului respectiv, al unei politici a mijloacelor de comunicare, conduse, coordonate la nivel de stat. Pentru a da unei națiuni armătura unui stat, marile mijloace de comunicare, aliate cu învățământul, sunt esențiale”. ■ În *Meridiane* citim nota Panait Istrati și Adrien de Jong: „Istoria prieteniei dintre Panait Istrati și scriitorul olandez Adrien de Jong, asasinat de naziști în 1943, face obiectul unui articol semnat de Monique Iutrin în «Arche». Ea examinează șaiszeci de scrisori inedite ale lui Panait Istrati descoperite în Muzeul literar din la Haye. Adrien de Jong a vizitat România în mai 1932 și ia tradus câteva cărți ale marelui povestitor. Această corespondență reflectă un aspect necunoscut al vieții lui Istrati. Dacă între gloriosul «Gorki balcanic» și prozatorul olandez existau unele deosebiri de temperament și poate de cultură, din corespondență reiese că ei s-au înțeles și apreciat. Prietenia e făcută din acest miracol – ne asigură pe bună dreptate Monique Iutrin”. ■ În *Prezențe românești* apare nota „*Poesia rumana contemporanea*” semnată L. F.: „Recent, a apărut la cunoscuta editură spaniolă «Barral Editores» antologia bilingvă *Poesia rumana contemporanea* sub semnătura lui Darie Novăceanu. [...] Într-o ținută grafică excelentă, *Poesia rumana contemporanea* unește 12 poeți, de la Tudor Arghezi până la Dumitru M. Ion, trecând prin Lucian Blaga, George Bacovia, Ion Barbu, Zaharia Stancu. De asemenea, este inclus Tristan Tzara, cu scrieri în limba română dintre anii 1912-1915, poeme inedite, necunoscute în afara României. scopul antologiei a fost de a prezenta în linii generale poezia română contemporană printr-un număr mic de scriitori, ceea ce nu poate explica totuși îndeajuns faptul că au fost omiși poeți importanți ca Marin Sorescu, Ana Blandiana, Ioan Alexandru. Cu toate acestea, excelențele traduceri cuprinse în antologie constituie o contribuție meritorie la cunoașterea poeziei noastre actuale de către țările de limbă spaniolă, completând numărul special al revistei cubaneze «Unión», *Literatura rumana contemporanea* (1968), datorat de asemenea lui Darie Novăceanu”.

● [„*Tribuna*”, 39] Ion Marcoș prezintă studiul lui Mircea Muthu: *Orientări critice*: „Marile motive, teme, idei intrate în sfera literaturii sunt constante majore care au primit în diverse epoci, la autori diferiți, soluționări diferite. Cercetătorul nu poate omite rezolvările esențiale, dar poate trece peste cele minore, nesemnificative. Aceasta pare a fi principala explicație a opțiunii (la un autor atât de tânăr) pentru o astfel de modalitate critică”. ■ De volumul de versuri a lui Francisc Păcurariu se ocupă Victor Felea: „A treia culegere de versuri a lui Francis Păcurariu, *Ocean simplu* (Eminescu, 1972) este fără îndoială și cea mai reprezentativă pentru talentul și modul său poetic. Dacă tonul și factura poemelor de azi pot fi regăsite în mare măsură și în poemele mai vechi În *Ocean simplu*, Francisc Păcurariu ni se dezvăluie în primul rând ca un poet de amplă respirație lirică și poate că îndelungata frecvență a poe-

ziei latino-americane n-a făcut decât să-i dea un imbold în acest sens, confirmând o predispoziție nativă, o deosebită capacitate de comprehensiune intelectuală și afectivă”. ■ În cadrul rubricii *Recenzii* semnează texte: Ion Cocora, Petru Poantă, Dan Rebreanu, N. Prelipceanu, Mircea Popa, Vasile Sav. □ Ion Cocora scrie despre volumul lui Vasile Rebreanu și Mircea Popa: *Sechestrul*: „Această prelucrare și asimilare de motive din opere consacrate împinge în zone mult mai largi sorgintea accentelor livești prezente în *Singurătate trăgătorului la țintă* și *Sechestrul*, soldându-se printr-un câștig real de substanță și gravitate în reliefaarea unor condiții umane”. □ Mircea Popa notează despre cartea lui Aurel Sasu: *Progresii*: „În acest mod literatura lui Alecsandri, Agârbiceanu, Rebreanu, Bacovia, Bucea, Radu Stanca, Blaga, Ciura – beneficiază de noi și interesante observații care pot fi oricând reluate și dezvoltate. Din păcate, suflul criticului este adeseori prea scurt, preferința sa fiind sprintul, iar nu alergările de fond. Din această cauză rămâne uneori cu impresia că nervul analitic nu este lăsat să se manifeste în toată plenitudinea lui, că o anume patimă a rigorii cenzurează prea adânc expresia, o obligă la o cantonare prea lungă în domeniul ideilor generale, imprimând tonului un anume didacticism, împiedicându-l să se desfășoare în voie”. □ De cartea *Act de prezență* a lui Ilarie Voronca se ocupă Vasile Sav: „Recenta apariție în colecția *Restituiri* a Editurii Dacia oferă cititorului, adunate la un loc pentru prima oară, textele cele mai reprezentative din publicistica lui Ilarie Voronca. Ediția îngrijită de poetul și criticul literar Ion Pop, teoretician avizat al mișcării artistice de avangardă, reproduce magistral volumele *A doua lumină* (Editura Unu, 1930) și *Act de prezență* (*Cartea cu semne*, 1932) însoțite de o grupare selectivă (având titlul *Din periodice*) din articolele risipite de autor prin ziarele și efemerele reviste ale vremii”. ■ La secțiunea *Poezia unei generații*, Ion Pop continuă studiul despre Ana Blandiana: „Noile poeme evidențiază tocmai acea «umanizare» a vocii, fertila deteriorare a unui orgoliu intransigent. Categorialul e tot mai mult abandonat (parabola, bunăoară, dispăre aproape cu desăvârșire), poezia devine un monolog orientat spre un altcineva, apropiindu-se de limitele dialogului. Confesiunea se încarcă progresiv de viața unui eu mai strict individualizat, încercând să se verifice în experiențele paralele, într-o lume mai tulbură și nesigură, evadată din geometria ideii”. ■ Semnează texte despre Zaharia Stancu: Dan Rebreanu, Constantin Zărnescu. □ Dan Rebreanu: *Jocul împotriva morții*: „Dincolo de aceste considerații extrase din planul construcției, Zaharia Stancu se regăsește în câteva foarte bune pagini poetice: cele închinat ca un imn, ca o litanie pământului hrănit cu morți, sau cele de evocare a copilăriei lui apuse. Tonul incisiv, observația caustică străpung uneori valul narațiunii, cum sclipesc din depărtare tășurile de coasă luminate de-o rază bruscă. Roman de aventuri prin excelență, putând fi asemănat prin elementele sale de exterior cu proza picarescă, *Jocul cu moartea* este o meditație asupra condiției umane în vremuri de restriște”. □ Constantin Zărnescu: *Uma-*

nitatea ultragiată: „Ritmul interior al acestei cărți este unul de litanie interminabilă, de ritual religios, cadențat de niște copite de catâr pe drumul morții. Și totuși, un dinamism violent de convingător al condeiului o parcurge – prestigios detaliu expresiv al portretului scriitorului, ajuns de acum la apogeul creației sale”.

29 septembrie

● **[„Munca”, nr. 7735]** În rubrica *Punct*, cu titlul *Am gândit repertoriul din acest an drept o fază de reabilitare*, revista publică un scurt interviu cu Mircea Horia Simionescu. Acesta răspunde la întrebări legate de activitatea Operei Române.

● **[„România liberă”, nr. 8688]** În *Îndrumător literar, nu numai pentru tineri*, Ovidiu Papadima prezintă volumul lui Ion Dodu Bălan, apărut la Editura „Albatros”, *Ethos și cultură sau Vocația tinereții*, notând că autorul „a selectat și a grupat aici tot ceea ce din publicistica sa de pînă acum consideră că ar putea constitui «un dialog sincer, deschis, cu tineretul, din perspectiva universului etic și estetic al poporului român»”.

● **[„Contemporanul”, nr. 40]** Maria Banuș scrie despre romanul *Vizuina luminată* al lui M. Blecher: „Nu l-am cunoscut pe M. Blecher și tragica lui existență decât din cărți, din cărțile lui, din mărturiile scriitorilor prieteni. Acum străbat *Vizuina luminată*: tot ce a rămas inedit de pe urma lui, strâns cu evlavie și așîșderea tipărit, cu dragoste, cu osîrdia neasămuită a lui Sașa Pană. E un sipet de giuvaeruri literare: gene blestемate și sfințite de suferință, scăpărătoare de luciditate. Piese rare, scumpe, înrudite prin structura cu spiritul lui Camil, al lui Proust”. ■ Darie Novăceanu semnalează apariția traducerii cărții lui Lino Curci: *Raport din cosmos*: „Poetul italian Lino Curci ilustrează perfect această dorință: lungul său poem (*Raport din Cosmos* – în românește de Cicerone Theodorescu, Univers), cunoscând acest deziderat, își propune un ideal în plus, un compromis între științele concrete și cele ale spiritului, scopul fiind acela al edificării unei conștiințe noi, bazată nu întâmplător, pe înțelegerea lui Teilhard de Chardin, o conștiință care să-i îngăduie umanității să înainteze fără pierderi, dar și fără încărcături inutile”. ■ De *Critica și lectura poeziei* de ocupă Ștefan Aug. Doinaș: „Dar critica e chemată, în același timp, să tempereze elanurile necugetate ale creatorilor care confundă îndrăzneala creatoare, originalitatea și gustul experimentării cu agresivitatea verbală gratuită, cu exhibiționismul insolent, cu veleitarismul lipsit de orice suport artistic. [...] Nu e vorba, aici, de a stârpi imitația, și nici de a propune modele fixe de urmat. E vorba doar de a indica marile experiențe exemplare ale umanității, asemeni unor repere luminoase pe cerul poeziei dintotdeauna”. ■ Laurențiu Ulici recenzază volumul de nuvele al lui Al. Ivăsiuc, *Corn de vânătoare*: „Al. Ivăsiuc are pasiunea problematizării și practică la rece schimbul de idei: nu are însă voluptatea trăirii lor și, în genere, îi lipsește un stil al ideilor. Încât, citindu-l,

am în față imaginea unui foc de flacără verde-albăstrie. Chimisti spun că asta e culoarea absenței oxigenului”.

● **[„Cronica”, nr. 39]** Un amplu grupaj *Vârsta lui Zaharia Stancu* – 70, cu articole de Liviu Leonte – *Ce mult te-am iubit* (despre reeditarea din 1972 a romanului, la Ed. Cartea Românească), Nicolae Balotă – *Pentru oamenii acestui pământ*, Aurel Leon – *Ziaristul*, Zaharia Sângeorzan – *Conștiința vocației*, Mircea Muthu – *Un Picaro balcanic*, Andi Andrieș – „*M-am ostenit să scriu...*”: „Odată intrat în obișnuință spirituală a poporului, artistul are doar vârstă creației... Tânăr încă? Vârstnic? Septuagenar, atât. Ca un titlu, ca o distincție, ca un blazon... *M-am ostenit să scriu*. Să reținem formula, e definitorie. Zaharia Stancu e un mare preot al travaliului artistic... În definiția scriitorului de excepție, pe lângă superlativa înzestrare artistică, trebuie căutată și capacitatea sa de a ști. Zaharia Stancu este un scriitor care *știe*. Știe viața, știe oamenii, știe faptele. În mod firesc, cei care știu sunt ascultați. În mod firesc, cei care scriu («m-am ostenit să scriu») la altitudinea științei lor de trăire – se pot numi scriitori populari, în cel mai responsabil sens al cuvântului.”) □ Cităm și din Nicolae Balotă: „Înainte de toate, Zaharia Stancu este o voce patetică. Era firesc că această voce să se adreseze întâi, în tinerețe, cu sonurile aspre ale unui tribun energic, mai apoi cu inflexiunile domoale ale înțelepciunii sporite prin experiență vârstei, nenumăraților săi ascultători. Căci acești cititori și ascultători cărora li se adresează sunt toți «oamenii acestui pământ». În volumul care poartă acest titlu, *Pentru oamenii acestui pământ*, sunt atâtea pagini în care Zaharia Stancu își exercită menirea de propovăduitor al unor valori etice, de purtător al unei voci care exprimă mesajul unei înalte conștiințe... Povestitorul din ciclul lui Darie nu este un moralist deși, proza sa, hrănită – ca un text sapiențial – cu o mai mult decât personală experiență, cu o arhaică înțelegere a lucrurilor și a oamenilor, abundă în sentimente morale. În toate aceste ficțiuni – printre care și admirabila *Ce mult te-am iubit* – sâmburele etic este dizolvat în pânză narațiunii. Scriitorul pedagog apare, însă, în atât de numeroasele texte ale publicistului militant... Zaharia Stancu pledează pentru valori etice pe care le cunoaște din viața acelor «desculți» pe care nu i-a uitat niciodată: înțelegere umană, generozitate, curaj în fața intemperiilor, hărnicie și simplitate. Dar toate aceste virtuți se cer canalizate în viața activă, pe un făgaș al muncii colective.” □ Un *Dialog despre pictura monumentală*, între Sabin Bălașa și Radu Negru. □ *Unde ne sunt meșterii?* se întreabă în eseu său despre măestrul din orice domeniu artistic Nicolae Barbu. □ Versuri de Ioanid Romanescu, proză de Alexei Rudeanu – *De duminică*. □ Eseul *Ontologia universalului* de Tudor Ghidreanu. □ Al. Tănase continuă foiletonul *Descoperirea lumii și a omului*, pornind de la studiul lui Al. Philippide, *Sentimentul naturii și expresia lui literară*, din vol. *Scriitorul și arta lui*, Ed. pentru literatură, 1968. □ Un interviu de Paul B. Marian cu Roger Avermaete despre teatrul belgian. □ *75 de ani de la nașterea lui Faulkner*, în *Semnele timpului mitic* – un articol de Sorin Pârvu.

□ *Poeți francezi* în traducerea lui Ion Caraion: Andre du Bouchet și Jacques Reda.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 95]** La rubrica *Săptămâna pe scurt* se semnalează apariția la editura Barral din Barcelona a unei antologii de poezie contemporană românească, a apariției volumului lui Nicolae Velea, *În război, un pogon cu flori*, a traducerii la Skopje a volumului lui Gellu Naum, *Athamor*, dar și o premieră la Teatrul Bulandra, *Revizorul*, într-o viziune „cam groasă”. ■ Atrage atenția articolul lui Dan Mutașcu, un bilanț al colecțiilor diferitelor edituri: *Colecții și serii*, în rubrica *Repere*. Sunt amintite aici Editura Dacia și colecția *Restituiri*, cu volume ce reactualizau pentru noile generații figurile unor cărturari și condeieri de prima mână: Timotei Cipariu, Ion Agârbiceanu (*acel Sadoveanu ardelean*), Ilarie Voronca, AL. O. Teodoreanu, dar și cele ale Editurii Minerva care în seria *Memorialistică* oferă reîntâlniri livrești cu autobiografi rafinați: Valeriu Braniște, Demostene Botez, I. Valerian. De asemenea, Editura Albatros a lansat colecția *Colocviile adolescenței*, unde sunt prezenți G. Macovescu, I. Biberi, N. Balotă, Lucia Demetrius. Totodată, colecția *Columna* de la Editura Militară publică „mesajul unei literaturi cultivând cu incandescență patriotismul la un mod superior”, cu semnături ca Sadoveanu, G. Călinescu, Nichita Stănescu, Gh. Tomozei. □ Din sumar mai notăm: poemul *Viață particulară* de I. Negoitescu; *Cei doi Petrescu: Cezar și Camil*, articol de Adriana Kiseleff; rubrica de carte străină, realizată de Romul Munteanu, cu esul *Friedrich Dürrenmatt și lumea ca junglă în teatru* și un text al lui Aurel Dragoș Munteanu, despre „spiritul mediteraneeu” la Alecsandri. ■ Același Romul Munteanu, ca director al Editurii Univers, face o trecere în revistă a *Cărții și tirajului său*, lansând teme ca fondurile de popularizare – care ar trebui sporite, creditul redus al editorului, exemplarele cerute și aprobate, literatura la preț redus, proiectele ucise din fașă etc. ■ A. Baranga readuce în discuție câteva *Piese uitate*, care ar putea fi oricând reluate pe scenele noastre: *Sarmala, amicul poporului*, de Nicolae Iorga, *Generația de sacrificiu*, de Valjan, *Ion al Vădanei* de N. Kirițescu, piesele lui Victor Eftimiu și chiar *Danton* al lui Camil Petrescu, scrisă în urmă cu 4 decenii și nejucată încă pe nicio scenă românească(!), „de atâtea ori anunțată – în fiecare stagiune – ,de atâtea ori, nemotivat, amânată”. □ La 15 ani de la debut, Dinu Săraru îl prinde într-un tablou pe colegul Al. Mirodan, recunoscut ca un „scriitor autentic” prin tipărirea a 2 volume de *Teatru*, ce conțin cele 11 piese de succes de până acum – cum ar fi *Ziariștii* și *Șeful sectorului suflute*. ■ Romulus Vulpescu relatează un interviu acordat de Liviu Ciulei la TV lui Carmen Dumitrescu, în *Cronică tv prim-plan de prim plan*, din care rămân următoarele rânduri memorabile – confesiuni ale regizorului de teatru și film: „ – *Care socotiți că este cea mai mare datorie a unui artist militant?* – Neperspectivând datoriile în general, cea mai mare datorie, cred, este să fie întotdeauna sincer față de el! ... Pentru mine, gestul artistic politic este gestul care necesarmente, apare într-o epocă și o re-

flectă, ca un rezultat al unei acțiuni politice. El mă învață – acel gest artistic mă învață – mai mult despre epocă decât un slogan politic transpus în artă... Artă înseamnă pentru mine incastrarea spiritului în materie”.

30 septembrie

• [„Munca”, nr. 7736] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Miron Țic, Dumitru Grigoraș, Valeriu Bărgan. □ Gh. C. semnează o notă *intitulată Ibrăileanu și Sadoveanu „nași” literari* ce are ca subiect debutul Otiliei Cazimir în paginile „Vieții Românești”, în 1912.

• [„Scânteia”, nr. 9285] Citim mai multe recenzii: □ Aurel Dragoș Munteanu notează apariția volumului *Poeme* de Edith Södergran, editura Albatros, în traducerea Veronicăi Porumbacu, considerând traducerea „drept un act de fidelitate față de poezie”. □ Emil Vasilescu recenzează *Câteva precizări asupra literaturii române* Al. Rosetti, editura Eminescu: „Meritul unei asemenea întreprinderi ni se pare evident; ea pune la dispoziția unui public larg texte alese de cea mai înaltă calitate artistică însoțite de comentarii critice pertinente, călăuze prețioase în formarea gustului pentru lectura de elevată ținută intelectuală. În asemenea alcătuiuri, paginile apar ca mici bijuterii distribuite într-o meșteșugită montură de simțul superior al unui cărturar stăpânit de gustul pentru frumos”. □ Emil Manu prezintă volumul *Recviem pentru vii* de Alecu Ivan Ghilia, C.R.: „Într-o privință avem de-a face cu un fals roman, cu o carte constituită din conglomerate epice, care din fericire nu dau o impresie barocă. *Recviem pentru vii* nu e un roman suficient de limpezit ca structură, dar încercarea lui Alecu Ivan Ghilia de a înnoi modalitățile estetice ale prozei cu tematică rurală trebuie remarcată”. □ Ioan Adam se ocupă de *Marele prinț* de Vasile Rebreanu, editura Dacia: „Sub un titlu simbolic, *Marele prinț*, Vasile Rebreanu însumează într-un volum de dimensiuni tipografice modice (apărut la Dacia) o parte din însemnările sale publicistice tipărite în ultimii ani în coloanele unor cotidiane centrale și ale unor reviste literare. Fără să cedeze în fața prejudecăților «subțiri» ce menesc «efemeridelor» ingrata soartă de a rămâne numai în pagini de colecții, scriitorul știe – printr-o «regie» abil studiată – să imprime textelor (fie ele tablete, note de călătorie, reflecții asupra unor probleme de mare interes ale literaturii actuale, evocări omagiale) o nouă viață, să evidențieze coerența preocupărilor sale. În consecință, deși fructifică un material eterogen, cartea sa nu suferă de acele neplăcute disonanțe între accente, nu scoate în relief resorturile ocazionale care au prilejuit luările de poziție ale autorului”.

• [„Flacăra”, nr. 40] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie *În întâmpinarea stagiunii*, observând că „teatrele noastre pleacă la drum înarmate cu un repertoriu bine cumpănit, temeinic alcătuit, și – ceea ce este poate cel mai însemnat lucru – din vreme aprobat de toate forurile ce răspund de buna des-

fășurare a vieții noastre artistice”. ■ În *Literare*, G. Dimisianu prezintă volumul lui Ion Horea, *Încă nu*: „În tot ceea ce scrie, Ion Horea e lesne de recunoscut [...] prin constanța unei atitudini sufletești în stare să impună poeziei sale o muzicalitate caracteristică. Egal cu sine și menținând peste tot aceleași elemente de recuzită poetică, el își păstrează identitatea chiar atunci când schimbă, câteodată, perspectiva, strecurând un discret umoar cu intenții subminatoare”.

■ În *Dialog cu cititorii*, H. Dona afirmă: „nu stim să fi apărut vreo carte care să prezinte în chip sintetic contribuția românilor din străinătate în dezvoltarea culturii din țările în care au ajuns datorită feluritelor vicisitudini. [...] e vorba, în orice caz, de o contribuție însemnată. Despre români afirmați în câmpul literaturii și artelor sau a științelor naturii s-a mai vorbit”. În acest context este menționat numele lui Mircea Eliade, „specialist de valoare mondială în etnologie și istoria religiilor”. □ *Memento, Carte*: Notă despre conținutul numărului dublu, 3-4, al revistei „Secolul 20”: „în cele peste trei sute de pagini [...] e organizat un material divers și de substanță pentru conturarea și elogiul lui *Homo faber*”. □ *Memento, Cinema*: notă despre filmul *Drum în penumbră*, scenariul fiind semnat de Petru Popescu. □ În *Memento, Teatru* sunt prezentate piesele: *Taina castelului din Carpați* de Anda Boldur, „după o idee de Jules Verne”, *Unchiul nostru din Jamaica* de Dan Tărchilă, *Don Juan* de Molière (Teatrul de stat din Sibiu), *Moralitatea doamnei Dulska* de G. Zapolska (Teatrul dramatic din Brașov), precum și premiera piesei lui Paul Everac, *Un fluture pe lampă*, la Teatrul Național din București. □ În *Memento, Tv: Dezbateri* - volumul lui Mircea Malița, *Aurul cenușiu*, discutat în emisiunea *Cărți și idei*; în *Literatură* - „Nicolae Manolescu despre «D. Anghel - portret în evantai» de Georgeta Horodincă și Dan Zamfirescu despre volumul «Teatru» de Paul Anghel”. În *Teatru*: se semnalează, în premieră pe țară, *Robespierre* de Romain Rolland, adaptare de Letiția Popa.

● [„**Luceafărul**”, nr. 40] Număr omagial dedicat scriitorului Zaharia Stancu cu ocazia împlinirii vârstei de 70 de ani. Printre articolele omagiale se numără cele ale scriitorilor: Radu Boureanu („Nici când a atins jumătate de veac nu a tăcut, nu a secat filonul liric. Nici surdina n-a pus întotdeauna. Adesea verbul lui poetic a izbucnit ca un jet de foc muștrător, pedepsitor, tinzând să ardă, să calcineze, să pulverizeze nedreptatea. Adesea clamoarea lui poetică a dat ecou revoltelor omului, revoltele și durerile celor care au fost contemporanii săi, megieșii săi, chinuiții de pe câmpii și dealuri, țărani. [...] Alta este statura, poziția, tonul polemistului, a ziaristului combativ, incisiv, acid, indomptabil.”); □ Victor Eftimiu („Poet, gazetar, romancier, animator al Uniunii Scriitorilor, Zaharia Stancu este prototipul scriitorului fecund, multilateral, al luptătorului aprig, al omului de treabă, a cărui activitate a trecut de la strofa lirică și romanul cuprinzător, original, la gazetăria polemică.”); □ Ion Dodu Bălan („Aș îndrăzni să spun că scrisul lui Zaharia Stancu atinge toată claviatura sufletului românesc, peste care zboară, ca o pasăre măiastră, visul comunist,

dorul de mai bine, năzuința neobosită de a edifica o țară frumoasă, liberă și fericită”.); □ Nicolae Ciobanu („Prevalându-se de dovezile pe care însăși opera epică a scriitorului le propune la tot pasul, timp de peste două decenii, o bună parte a criticii literare s-a considerat îndreptățită să considere că poetul Zaharia Stancu este definitiv asimilat de prozatorul Zaharia Stancu. Date fiind cel puțin două dintre trăsăturile dominante ale prozei acestui scriitor – filonul narativ de nedeazămințită substanță autobiografică și structura stilistică în tonalitatea ei de esență nemijlocit poematică – e relativ ușor de înțeles care sunt cauzele ce au condus la statornicirea unui asemenea punct de vedere. Apariția ultimelor două culegeri de poezie inedită semnate de Zaharia Stancu (cea de față și cea din 1970, *Cântec șoptit*), la prima vedere e de natură să pună o atare întrebare direct sub semnul inoportunității”.); □ Alexandru Ivasiuc („ar fi suficient să analizăm de ce cărțile sale au pătruns cel mai mult în lume, ce a determinat difuziunea în atâtea limbi ale pământului a unor probleme aparent atât de specifice. Ce interesează la New York din mișcarea lui Darie, băiatul lui Tudor, țăran de pe Valea Călmățuiului? [...] Darie vorbește în numele milioanelor, a sutelor de milioane de dezrădăcinați, goniți de la țară și neprimiți de orașe, care formează marea migrațiune a veacului 20, înghițitorul de structuri”.); □ N. Carandino („Au trecut peste patruzeci de ani de când tânărul și aprigul scriitor din Teleorman a năvălit în redacțiile și în cafenelele bucureștene. [...] Avea înfățișarea de lup gata să sfășie; ceea ce din prima clipă se observa în figura lui erau dinții. O impresie de vehemență reținută se desprindea din tăcerile lui mocnite. [...] Era mai puțin și mai mult decât un om – era o furtună”.); □ Ilie Constantin („întreaga operă a lui Zaharia Stancu este un memorial al timpului românesc de-a lungul a mai bine de jumătate de veac. Mărturia sa narativă este dintre cele mai importante”.); □ Mircea Vaida („Vom găsi o trecere uluitoare de la Creangă la Proust, printr-o tehnică asociativă, de tipul memoriei involuntare, care nu imită și nu adaptează, ci modernizează capacitatea metaforizării vieții înscrise în amintire – directă și ereditară – prin tablouri dure ale realității sociale. Ar fi de relevant, în această lumină, funcția ritmului în scrisul lui Stancu, funcție prin excelență poetică, datorită căreia «rezumarea» întâmplărilor ca atare se vădește fără rost. Și ar fi de studiat simbolica lui Zaharia Stancu, motivarea semnificațiilor săi stilistici și onomastici, ținând de conștiința unui limbaj «natural» și permanentizând acțiunea unei etimologii populare nesecate. Opera românească a lui Stancu este o poezie a «realelor» trăite subiectiv, cum încă nu și-a putut găsi romanul citadin; pe care nici o narațiune «obiectivă» n-o cuprinde; și, în sfârșit, cum numai geniul românesc poate știe s-o întrupeze într-o epică de aceeași ființă cu ea”.); □ Petru Popescu („Zaharia Stancu este tipul scriitorului care nu și-a făcut publicul din întâmplare, cum nu l-a abandonat niciodată, și a fost toată viața de-a dreptul obsedat de acest public sporindu-l, urmărindu-l, îngrijindu-l. [...] Emoția cea mai mare pe care i-o poate dăru un prieten ori un necunoscut e

aceea de a-i mărturisi că l-a citit. Atât și nimic mai mult, doar comunicarea lecturii, fără retorică, fără complimente”). ■ Apar poemele *Lupta cu gărgăunii*; *De-a-n boul*; *Buduroi*; *Bîr, bîr!*; *Pălărie* de Marin Sorescu și *Rune*; *Spre mare*; *Sacul de dormit* ale lui Paul Emanuel. □ Sunt publicate pagini răzlețe din *Născut în '02. Memorii de Sașa Pană*. □ Cu ocazia apropierii zilei naționale a Republicii Populare Chineze din 1 octombrie, sunt publicate traduceri de Raluca Petrulian și Dan Laurențiu ale mai multor poeți chinezi.

● [**„Convorbiri literare”, nr. 18**] Redacția revistei consemnează despre *Cel de al III-lea festival de poezie Mihai Eminescu*: „Iașul se pregătește pentru marea sărbătoare a poeziei care este Festivalul bienal Mihai Eminescu. Noua ediție, a treia, se va desfășura între 8-11 octombrie 1972. [...] Premiile festivalului: 1. Premiul Uniunii Scriitorilor, pentru cel mai valoros volum de debut 2. Premiul revistei «Cronica», pentru cele mai valoroase traduceri din opera lui Eminescu 3. Premiul postului de radio Iași, pentru cel mai izbutit cântec pe versuri de Mihai Eminescu”. ■ Cu prilejul evenimentului *Zaharia Stancu la 70 de ani* semnează articole omagiale: George Macovescu, Aurel Sasu, Dan Dragomir, Al. I. Friduș. □ George Macovescu se referă la *Mândria unui om*: „Zaharia Stancu a împlinit șaptezeci de ani? Omul acesta tânăr, veșnic agitat, veșnic atent la mersul apreciat al timpului, veșnic în dispută cu clipa trecătoare, să fi numărat șapte decenii? Și totuși... Anii curg și nu se mai întorc niciodată”. □ Aurel Sasu: *Drumurile revoltei*: „Fără lume și fără oamenii romanului *Desculț*, experiența noastră nu numai literară, ar fi fost mult mai săracă; fără Darie, copilăria noastră, a multora, ar fi fost mult mai puțin cunoscută. Fiindcă eroul acesta blajin, de o sensibilitate bolnăvicioasă, rănită la o prea fragedă vârstă, a devenit în literatura contemporană simbolul superiorității morale și spirituale, dincolo de o dominantă tragică față de care se definesc atitudini, caractere și raporturi”. □ Dan Dragomir: *Poezie și roman*: „Am făcut această incursiune sumară și total nesistematică în poezia lui Zaharia Stancu spre a putea acum, în cele din urmă, reveni la relația dintre poezie și proză și pentru a-i evidenția un nou aspect. Contaminarea prozei de către poezie este, după cum am spus, un loc comun. Se remarcă ușor însă că acel *Cântec pe zăpadă* din care am citat ne trimite imediat la proza lirică din *Desculț* și celelalte, ceea ce este poezie în proză devine poezie în poezie. [...] Romanele lui Zaharia Stancu au contaminat poezia din ultimii ani, tot așa cum poezia sa dintotdeauna s-a făcut simțită în romane”. □ Al. I. Friduș: *Publicistica lui Zaharia Stancu*: „Autorul vibrantelor pagini de publicistică demascatoare a realităților burghezo-moșierești, evocatorul lui Darie și al multora dintre aceia care, în timp, au înscenat prin viața și destinul lor, istoria patriei, era și el este însuși o flacără. O flacără care, arzând intens în cadența paginilor publicistice și a celor ale prozei lui Zaharia Stancu, afirmă continuitatea unei profesii de credință, confirmată integral și magistral în vers și în proză, în verbul plin de energie care, cândva, a dinamitat și, astăzi, neobosit, construiește”. ■ În noua anchetă

a revistei *Poezie și public* cu întrebările (1. *Ce sens dați noțiunii de public cititor de poezie și în ce măsură vă simțiți dependent de acest public?* 2. *Ce vrea cititorul actual de la poezie? Ce vrea poezia dumneavoastră de la el?* 3. *Având în vedere fie un debut neconcludent, fie anumite concesii făcute unor situații de circumstanță, care sunt șansele poetului de a se reabilita în fața publicului? Eventual exemple.* 4. *Pornind de la ceea ce considerați esențial, reprezentativ pentru poezia română de azi, ce credeți că va reține cu precădere din ea publicul de mâine?*) răspund: Veronica Porumbacu, Nicolae Țațomir, Anghel Dumbrăveanu. □ Veronica Porumbacu: „1. Public cititor de poezie? Mai larg dacă l-ar putea satura numărul actual de exemplare tipărite. Dovadă că orice tiraj e insuficient pentru o carte bună. La poezie, barem, tirajul e discret ca o șoaptă rostită la urechea câtorva prieteni. Public cititor? Poezii pot fi partizanii unei singure modalități expresive. Publicul e însă curios, receptiv, sensibil la pluralitatea proteică a poeziei. Dependența poetului de public? Orice om depinde și de mediu, de plasma vieții lui. Dar de aceea e om, ca s-o gândească responsabil. În orice caz, în tinerețe m-am căutat, cum e firesc în lisa de experiență nu doar literară (de unde portretele lirice, abundente pe-atunci). 2. Ce vrea cititorul? Cititorii sunt mulți și de multe feluri. Judecând după mine, ca versul să apropie pe om de om și de omenia sa. Cu pasiune, când e nevoie, cu curaj. Ce caut eu însămi la lectură, e acel timbru inimitabil, de necontrafăcut al sincerității. O parte din munca mea mi-o dedic tălmăcirilor, și aceasta fiind un mijloc, un fel al meu de a vorbi cu oamenii, de a participa la înțelegerea lor, la osmoza spiritelor. Ce vrea poezia de la cititor? Ca el să se apropie de ea la fel de deschis cum s-a apropiat autorul de cititor. 3. Silnic n-am scris niciodată. Căci nimeni nu m-a silit să scriu. Cine n-a vrut, n-a scris, ceea ce n-a fost totdeauna ușor. Actul de a scrie, de a re-crea lumea e după mine, cel mai liber, cel mai omenesc. Să dai vina pe alții pentru ceea ce ai semănat tu, e o lipsă de răspundere umilitoare. Îmi poate părea rău că n-am știut să înțeleg mai limpede vremea, să-i extrag esența, să-i măsoar dimensiunile adevărate, să descopăr contradicțiile reale. 4. Am trăit atâtea negări ale vârstnicilor, ale fraților mai mari de către mezini, ale mezinilor de către cei mia tineri decât ei, și atâtea reafirmări. Ceea ce putem face, e să scriem cum ni-e felul, fiecăruia. Pentru că noi nu trăim decât scriind, indiferent dacă suntem cotați ori uitați: o pasăre cântă fiindcă e pasăre, și inclusă, și neinclusă în ultimul catalog ornitologic”. □ Nicolae Țațomir: „1. Mă simt dependent de acest public în măsura în care murmurul și cutremurul meu au putut da naștere unor ecouri, unor combustii, care se reîntorc la punctul de focar în incandescența căruia mă bucur sau sufăr și de unde au pornit aromele, culorile și sunetele... 2.- Pentru a da un răspuns cât de cât mulțumitor, trebuie neapărat să țină seama de o serie de factori relevanți de altfel de critica noastră cu destulă pregnanță. Cititorul actual e un element component al societății actuale. La intersecția trecutului și a viitorului, cititorul – permițându-și să devină inactual la ceasul de taină atât de propria sa

tezaurizare (cultură, tradiție, rafinament etc.) cât și de salutarul simț al curiozității de a cunoaște resorturile intime ale prezentului, precum și de a afla ceea ce îi rezervă viitorul. [...] Cititorul actual, homo sapiens, homo humanus, a devenit – în urma ședințelor liber-consimțite și prezidate de Micul Ecran – un autentic homo televidens. Putându-se afla în orice moment, pe toate meridianele globului și chiar în spațiul cosmic, el se bucură de privilegiul ubicuității. Putându-se afla, în orice loc, pe toate coordonatele istoriei, poate dobândi mai ușor o viziune sintetică asupra lumii, în primul rând asupra societății în mijlocul căreia trăiește. 3. Criteriul valoric se găsește undeva, sus, în ozonul reconfortant al obiectivității, la care ajungi după ce urci – *volens nolens* – povârnișurile prăfoase și fierbinți ale inevitabilei subiectivități. Pentru a se reabilita în fața publicului, poetul trebuie să fie el însuși, acceptă sau nu constatarea la «ireproșabila economie și arhitectură care singură dă frazei aplombul și cadența sa», sau cea referitoare la «frumusețea ce derivă mai curând din scheletul perioadei decât din carnația cuvintelor», toate acestea îl privesc pe creator și numai pe creator, în intimitatea atelierului său inviolabil, pe întinsul căruia se bucură de dominium și imperium Adevărul. 4. Publicul de mâine va reține din poezia de azi, nu cu precădere ci numai Poezia adevărată a vremurilor pe care le trăim. Teribila vindictă a lui Cronos este Uitarea. Transcriu cuvântul cu majusculă, pentru a nu fi uitat. Dar și uitarea are legile ei de aramă”.

□ Anghel Dumbrăveanu: „1. Îmi face plăcere când văd pe câte cineva, necunoscut, ducând vreo cartea de-a mea sub braț și sunt foarte tulburat când sunt vizitat de oameni care m-au citit și vin să mă vadă. Mărturisesc că nu pot asculta până la capăt laudele lor și abat discuția spre altceva. Mi-e de-ajuns un cuvânt bun. Câte-o astfel de împrejurare e reconfortantă și-mi place să cred că, astfel, prietenii mei se-mulțumesc. Noțiunea de public cititor de poezie mi se pare ușor ciudată. Aș înlocui-o cu cea de cititor de poezie. 2. Cei ce citesc poezie sunt atât de feluriți, ca gust, ca formație spirituală, încât e greu să găsim un numitor comun, ceea ce mi se pare că e foarte bine. Cred că acești cititori vor adevărul, vor să le spunem ceva adevărat, într-o manieră care să-i solicite, afectiv și intelectual. Ar fi prea mult pentru mine, și-n afara firii mele, să-i cer cititorului vreun lucru anume. Sunt fericit că el există și că e posibil să se apropie de ceea ce scriu. 3. În literatură, se știe, niciun destin nu seamănă cu altul, așa încât nu văd impedimente de netrecut în afirmarea unei personalități artistice. Mulți au început neconcludent, mulți au trecut prin lungi conuri de umbră. Ceea ce interesează este probitatea, munca, este crezul într-o stea, dacă simți că ea arde undeva, nevăzută de nimeni. Mai ales în aceste situații cred. 4. Oricum, poezia română de azi va fi, cum e în firea lucrurilor, astfel considerată mâine. Acest lucru ni-l spun și epocile anterioare. Poeți în vogă au căzut în uitare, alții, tratați oarecum condescendent la un moment dat, au fost descoperiți sau redescoperiți ca mari valori. [...] Reprezentativ pentru poezia româ-

nească de azi este spiritul ei înnoitor, faptul că găsește mereu resurse pentru a rămâne tânără și capabilă să exprime ceea ce ne definește astăzi”. ■ M. Ungheanu prezintă *Cartea unui paseist*: „Dacă am încerca să căutăm o familie de spirite și să definească implicit literatura lui Alexandru Paleologu n-am face altceva decât să subliniem singularitatea ei. Anunțată de culegerea anterioară, spiritul și litera, ea este exprimată de recentul volum, *Bunul simț ca paradox*, destul de energic, Al. Paleologu are plăcerea aforismelor, a observației și portretului moral, scrie epistole și, totodată, note de călătorie . Actualul volum nu face altceva decât să sublinieze delimitările”. ■ Al. Andriescu continuă studiul intitulat: *Etape în nuvelistica lui Gib Mihăescu (II)*: „Același material epic, scos din experiența militară a autorului, avea să figureze la polul tragic abia în nuvela *Troița*, care marchează deplina maturizare artistică a unui talent robust care-și căutase, în scrierile anterioare, modalitățile proprii de manifestare. Povestirea, care debutează între limite realiste foarte precis trase, aduce pe nesimțite personajele în preajma unei lumi halucinatorii, care-i acoperă cu umbrele ei mari, acaparatoare, fără să le mai lase posibilitatea întoarcerii în cea reală”. ■ Daniel Dimitriu prezintă trei volume de versuri. □ A. Conțescu: „*Ecou în nisip* (Eminescu, 1972) pare a fi rezultatul unor prelungite acumulări a căror finalizare a fost amânată dintr-un exces de scrupule. Că este așa sau altfel nu interesează, certă rămâne ținta elegantă a poeziilor, deosebitul efort (subînțeles, deloc vizibil) pentru obținerea unor sunete pure. Versurile Aurei Conțescu sunt, de fapt, ipostaze literare ale unor reprezentări caligrafice și picturale”. □ Cornel Udrea: „*Iasomia*, volumul care i-a apărut lui Cornel Udrea în acest an la Dacia, este organizat pe trei secțiuni în care diferă registrul nu și maniera. Prima, *Portretele lumii*, cuprinde versuri de inspirație patriotică, bine scrise, firești, fără extazuri false [...] A doua secțiune, erotico-picarescă, este intitulată *Albastru nisip de acasă*, un fel de elegie în mai mulți ani”. ■ George Pruteanu recenzează cartea lui Virgil Duda: *Anchetatorul apatic*, C.R., 1972: „Anchetatorul apatic este romanul sau, mai exact, procesul unei stări: apatia. În sensul pe care volumul lui Virgil Duda i-l dă, apatia înseamnă imposibilitatea integrării în ordinea firească, în ritmul firesc al lucrurilor, o toropitoare indiferență... o vastă dar perpetuă lehamite. [...] Cartea lui Virgil Duda poate fi citită la trei nivele: nivelul faptic, nivelul moral și nivelul intelectual”. ■ Al. Dobrescu analizează studiul lui Aurel Sasu: *Progresii*: „Aurel Sasu vrea să spună prin titlul cărții că ale sale comentarii realizează o progresie față de cele anterioare. Ceea ce nu e tocmai adevărat și nici n-avea cum să fie, pentru că metoda și profilul articolelor nu o permit. Acestea sunt, în esență contribuții istorico-literare, urmăresc așadar precizări în sfera faptelor indubitabile. Aurel Sasu nu interpretează, ci pune în circulație informații, el cercetează momente ale istoriei literaturii, nu le oferă un înțeles propriu... [...] *Progresii* este neconvingătoarea carte a unui cercetător pentru care idealul clasic al criticii își află

întroparea în Ion Chinezu. Și e greu de bănuț ce ne vor putea oferi volumele sale viitoare”. ■ De cartea lui L. Goldmann, *Sociologia literaturii*, 1972, (Ed. Politică, București) se ocupă Constantin Pricop, semnalând *Criteriul marxist în cercetarea literară*: „În articolele incluse în antologia Goldmann revine frecvent la poziția sa de cercetător literar, încercând să o limpezească în toate discuțiile reproduse. Cum am mai spus metoda sa nu este fără lacune, mai ales în ceea ce privește considerarea din punct de vedere estetic a operei, sublinierea complexității sale, a caracterului multivalent”. ■ Mircea Iorgulescu se referă la *Radu Petrescu*: „Împrejurarea că Radu Petrescu a debutat la 43 de ani trebuie înțeleasă ca un prim act de adeziune la această orgolioasă estetică, subsecventă de altfel primei lui cărți, romanul *Matei Iliescu* (1970) și expusă aproape direct în două dintre cele patru texte cuprinse în volumul cu titlu voit cenușiu *Proze* (1971)”.

[SEPTEMBRIE]

● [„Amfiteatru”, nr. 9] Atrage atenția interviul (semnat „Reporter”) cu Hadrian Daicoviciu, istoric și arheolog, autorul unei cărți *Dacii*, „apreciată de publicul larg și care, la apariție, a beneficiat de o introducere în conștiința opiniei publice semnată cu cerneală de diamante de către Tudor Arghezi” și titlul (neliniștit) al interviului ce redă o idee a intervievatului: *La două-trei decenii istoria veche a unui popor trebuie rescrisă*. □ Ana Blandiana își mărturisește fascinația față de marii oameni ai istoriei, care, zice eseista, aveau „conștiința acută că participă la modelarea evenimentelor”, în eseul *A face istorie*. □ Ion Cristoiu semnează primul comentariu la cartea filosofului clujean D. D. Roșca, *Oameni și climate*, reprezentând, susține comentatorul: „un nou pas al filosofului în Agora, o nouă evadare din gravitatea sistemului filosofic, pentru a lua, de astă dată, atitudine limpede, nemijlocită față de evenimente” și se oprește pentru a-l reliefa asupra „admirabilului eseu despre Lenin”. □ Contrar obiceiului studiilor serioase și grele, Dumitru Micu se lansează într-o evocare lirică a munților Bucegi, fragmentat de citate poetice, în articolul *Luna revărsa lumină....* □ Marian Popa ia în considerație operele în care se întâlnesc rigorile matematicii cu literatura „cu efectele delectante dintre cele mai sigure: calculul” în articolul *Delectarea prin calcul*, unde sunt discutați Balzac (când reproduce contabilitatea financiară a unui personaj din *Iluzii pierdute*), Caragiale cu celebrul episod al numărării steagurilor de către Pristanda în fața lui Tipărescu, Maupassant cu schița *O vânzare*, Alphonse Allais cu povestea *Vămuială macabră*, unde calculele au efecte ilare. □ Ștefan Iureș își reia rubrica „post-restant”, la secția de poezie, și dă răspuns pozitiv poetului Ion Ștratan „sperăm să vă putem oferi un loc în alte coloane ale revistei”. □ La rubrica „procesul unor idei”, Dan Condeescu și Paul Dugneanu semnează articolul *Prolegomene la o teorie a fantasticului*, din care enumerăm subtitlurile care segmentează

articolul: „generalități, definiție”, „delimitări, puncte comune”, „concretizare în discursul literar”, „teoria comunicării; cod și mesaj”, „retorica fantasticului”, „evoluție, permanență”. □ Gheorghe Achiței încheie numărul cu un articol consacrat esteticii modei, articolul *Moda ca fenomen estetic*, articol luând ca punct de pornire studiul lui René König, *Kleider und Leute, zur Sociologie der Mode (Haine și oameni, despre o sociologie a modei)*.

● [„Argeș”, nr. 9] Poezii Marin Sorescu; ■ *Istoria literaturii române* – fragment despre Cezar Bolliac; ■ *Șerban Cioculescu la 70 de ani* – articole semnate de Alexandru Balaci și Ion Cruceană; ■ *Literatură și politică* – dialog cu Nichita Stănescu: *Nu știți unde e Calea Victoriei?* – despre poezie și poeți: „îți promit am devenit poet într-o după-amiază pe care o pot numi”; *Caligrame* – proză: ■ Radu Cosașu – *Viața în filmele de cinema*; Caius Mihăilă – *Jurnal la Morile de Vânt*; Critică – Aurel Rău – *Trei poeți* (scrie despre Saint-John Perse, Antonio Machado, Constantin Kavafis), Marin Popa – *Camil Petrescu*; ■ Leonid Dimov scrie un articol despre Dostoievski: *Interferențe auxiliare în opera lui Dostoievski*. ■ în acest număr apare o poezie de Constantin Abăluță. □ *Dicționarul scriitorilor contemporani*: Laurențiu Fulga, Titus Popovici, Mircea Radu Iacoban. ■ în secțiunea *Poeți ai iubirii*: traduceri de Gheorghe Tomozei din Dante, Shakespeare, Esenin, Michelangelo, Mickiewicz.

● [„Astra”, nr. 9] În acest număr dedicat lui Avram Iancu, rubrica *Repere culturale* reunește poezii dedicate acestuia, semnate de Ion Mărgineanu, Nicolae Drăgan, Corneliu Trifu, Grigore Cojan, Mariana Mosoiu, Darie Magheru, Titus Vâjeu, Radu Selejan etc. ■ Intervievat de Voicu Bugariu – *Alexandru Dima despre stilul modern al criticii* – comparatistul amintește intervenția sa la Conferința națională a scriitorilor, în cadrul căreia s-a pronunțat împotriva criticii subiectiv – impresioniste – aflate al antipodul ideologic al marxismului – promovate de către cadrele didactice universitare, și în favoarea autonomiei demersului critic în raport cu „castele și grupările literare, amicitiiile, interesele” universitare sau de altă natură. Face, apoi, disocieri pe care le consideră obligatorii între ceea ce reprezintă critica literară – asociată istoriei literare, presupune „disciplină serioasă, pregătire temeinică, simțul determinismului social al literaturii”, ca și o „perspectivă axiologică specifică, deschidere obiectivă spre actualitate”, și specificitatea criticii foiletonistice – concretizată în „piruetele și arabescurile unor condeie superficiale”, respectiv cea eseistică, concretizată, din păcate, în „consemnarea unor opinii personale despre diferite laturi ale fenomenului literar, văzute parțial și incidental”. În ceea ce privește eferescența demersului critic și de istorie literară de la noi, Al. Dima îl explică prin „creșterea conștiinței literare” și „amplificarea tendinței umaniste” care acoperă și cercetarea comparatistă a literaturii, domeniu în care spațiul românesc de cultură se înscrie prin organizarea a 3 consfătuiri ale Institutului de istorie și teorie literară „G. Călinescu”, ca și prin participarea lui Al. Dima în-

suși – ca membru al Biroului internațional al Asociației de literatură comparată, la congresele internaționale de literatură comparată desfășurate la Belgrad sau Bordeaux. ■ Voicu Bugariu prezintă, în cadrul *Cronicii literare*, volumul de versuri al lui Horia Zilieru, *Nunțile efemere*, în care distinge, drept trăsătură specifică a scriiturii, „o voluptate a colecționarului (superior pasionat) ce caracterizează aceste poezii cantabile în care rara bogăție verbală tinde uneori să se autoanuleze și să se transforme într-o melopee pură, translingvistică”. Lirica erotică din acest volum se naște din „incertul punct de plecare al unei iubiri pentru expresie”, iar „dragostea ia forma unor explozii de parfum și culoare ce se consumă lent, filmate parcă încetinit”. Mai mult, din versuri se naște, neașteptat, „un anume pseudo-cifru”, corelat unor „vagi sensuri epice, întâmplări confuze ce apar ca printr-o ceață deasă”. Acesta este motivul pentru care elegia este, uneori, înlocuită de „cântecul spontan”. □ Tot aici, cronicarul literar prezintă romanul lui Mircea Micu, *Patima*, polemizând cu opinii similare celei a lui Al. George căruia romanul călănescian *Scrinul negru* – cultivând parodia și caricaturalul și situându-se într-un „peisaj strict livresc”, îi pare a fi un eșec. De fapt, crede Voicu Bugariu, ca și *Scrinul negru*, nici *Patima* nu este un eșec, ci o formulă de metaroman în care autorul se arată interesat de „mecanismele intime ale literaturii”, iar personajele funcționează ca o „parodie a unor clișee livrești” – ce se „extinde asupra situațiilor” și asupra conflictului principal al romanului. Mergând în direcția manierei prin care parodia tinde să devină, la noi, „o formă de extragere a spiritului unei opere sau a unui grup de opere”, Mircea Micu „folosește clișeele unei literaturi cu țărani ce trăiesc undeva în Transilvania”, după al Doilea Război Mondial, „și așteaptă ca istoria să le decidă destinele”. ■ Emil Manu prezintă, în rubrica *Note de lector*, volumul lui Nichita Stănescu, *Cartea de recitare*, ale cărei proze îi par „poeme și comentarii ce nu evadează din modul de a fi al poeziei lui Nichita Stănescu”, asociind un „omagiul meditativ la ideea de țară și cultura română”, pe contraforții ideatici ai „întoarcerii unui modern la izvoarele unde își regăsește modernismele inefabile, în stare paradisiacă”. Născute la confluența unor „monade, mistere, tensiuni” purtate de scrierile lui Neculce, Ienăchiță Văcărescu, Anton Pann, Vasile Cârlova, Ion Heliade Rădulescu, D. Bolintineanu, M. Eminescu, Ion Luca Caragiale, M. Sadoveanu, scrierile lui Nichita Stănescu identifică și trasează caracteristicile unui „cod al spiritului românesc” descifrat în fundamentele sale profunde. ■ Dan Tărchilă publică piesa de teatru într-un act *Legenda lui Avram Iancu*.

● [„Ateneu”, nr. 9] Al. Săndulescu semnează rubrica *Jurnal de istorie literară*, omagiind personalitatea lui Șerban Cioculescu într-o zi festivă: *Șerban Cioculescu la 70 de ani*: „Decanul, și nu numai de vârstă al criticii și istoriei literare românești, împlinește 70 de ani. [...] S-ar putea vorbi cu multiple foloase despre monografia *Dimitrie Anghel* (1945) și despre *Introducere în poezia*

lui Tudor Arghezi (1946), despre *Aspecte lirice contemporane* (1942) sau despre *Varietăți critice* (1966), despre *Istoria literaturii române moderne* (1944) scrisă în colaborare cu Tudor Vianu și Vladimir Streinu sau despre *Medaliaoane franceze* (1970) ca și despre întreaga publicistică răspândită în periodice.[...] Criticul debutează editorial relativ târziu, cu volumul *Corespondența dintre I. L. Caragiale și Paul Zarifopol* (1905-1912), în 1935, un adevărat model de cercetare și de resuscitare a documentului.[...] Șerban Cioculescu s-a încumetat să-l însoțească pe Caragiale în posteritate, să privegheze argusian soarta operei lui și să-i recompună imaginea dincolo de tradiția orală a cafenelei bucureștene. La 70 de ani, istoricul literar se poate mândri că a restituit publicului românesc pe unul dintre marii lui scriitori. Mândria cel puțin egală și pentru publicul în conștiința căruia autorul *Scrisorii pierdute* se fixează tot mai mul în compania criticului, editorului și biografului său”. ■ Rubrica *Cartea de poezie* cuprinde două recenzii. Prima dintre acestea, semnată de Ion Apetroaie, vizează volumul de poezie *Chipul din fântână* (Junimea, 1972) de George Lesnea care se dovedește a fi „un elegiac volubil și un vitalist, un contemplativ în togă clasică și un efervescent, un liric franc și discret pînă la modestie. El își privește «chipul din fântână» nu atât tulburat de adâncimi tainice, cât mai ales constrâns de dorința mărturisirii. Străbate «din fântână» o mărturisire obiectivată prin efortul eului exponențial care face vizibil un testament întru totul semnificativ”. □ Ion Popescu-Sireteanu semnează cea de-a doua recenzie dedicată lui Nicolae Țătomir și volumului său intitulat *Cartea mea de lut* (C.R., 1972), „volumul deplinei maturități a poetului și constituie o replică adresată formelor moderne de poezie. Cititorul și poetul tânăr își întăresc, dacă o au cumva, convingerea că și păstrând formele specifice ei, poezia rămâne poezie, ieșită întrucâtva din sfera timpului imediat. Invetustarea nu ține de formă, ci de limba scriitorului, de sintaxa și vocabularul său. Și din acest punct de vedere Nicolae Țătomir scrie o poezie cu totul contemporană. Este volumul acesta un joc de alb-negru, de viață-moarte, de umbră-lumină, un strigăt ascuns într-o supremă încordare de înfrângere a Timpului”. ■ În *Cartea de proză*, R. Victor recenzează *Ancheta* (C.R., 1972), de Vasile Băran. Cartea este „un nou «pseudo-roman», cum îl subintitulează autorul însuși, precaut, pentru a o lua înaintea altora. Cartea, de fapt, este un colaj de parabole, pe care autorul face eforturi, vizibil neizbutite, de a le circumscrie unei structuri unitare, românești. Artificiile la care se recurge la tot pasul, de dragul unei eventuale fuziuni, se dovedesc în cele din urmă, pe cât de ingenioase, pe atât de ineficiente. Lectorul rămâne, în final, cu satisfacția deslușirii unor parabole (*Clepsidra*, *Sisif*, *Manechinul*) investite cu plurale implicații existențiale”. ■ În *Cartea de istorie literară*, Ion Buzași semnalează apariția în 1972, la Dacia, a celor două volume din *Corespondența lui Al. Papiu-Ilarian*: „Ediția recentă reprezintă un corpus masiv, ca și exhaustiv, al corespondenței lui Al. Papiu-Ilarian, pentru că, așa cum menționează unul dintre editori, Ioan Chindriș – «în ciuda străda-

niilor, nu s-au putut găsi deocamdată scrisorile lui Bariț-Papiu, Papiu-Bărnuțiu, Papiu-August Treboniu-Laurian». Cele două volume de corespondență cuprind patru părți însoțite de bogate note explicative. Partea întâi: *Corespondența trimisă*; partea a doua: *Documentele bolii și morții lui Al. Papiu-Ilarian*, partea a treia: *Corespondența primită*; partea a patra: *Corespondența italiană*". În urma analizei realizate, recenzentul este de părere că volumul *Corespondența lui Al. Papiu-Ilarian*, pe care Iosif Pervain și Ivan Chindriș o publică într-o ediție științifică, competentă, interesează nu numai «obștea cercetătorilor specializați în studiul epocii 1850-1875», ci pe orice om de cultură". ■ Ion Pop semnează cronică literară la volumul de *Poeme* (ed. Albatros, 1972), de Ion Gheorghe care, „ilustrând o certă unitate tematică [...], afirmă o angajare poetică fermă, vădindu-se în această privință, drept unul dintre cei mai autentici continuatori ai lui Nicolae Labiș". Analizând *Nopți cu lună pe Oceanul Atlantic, Vine iarba, Cavalerul trac, Zoosophia*, cronicarul literar ajunge să constate că prin selecția exigentă a poemelor incluse în acest volum, autorul volumului reușește „să reactualizeze sintetic, eliminând multe din scăderile de nivel amendate la vremea lor de către critică, traiectoria unuia dintre cei mai originali și valoroși reprezentanți ai generației sale". □ Monografia *B. P. Hasdeu* (Junimea, 1972), de Mihai Drăgan, este considerată de C. Costin a fi „fundamentală pentru cunoașterea acestui «uomo universal»". *B. P. Hasdeu* este o carte care se citește ușor, beneficiind de o fluență rar întâlnită în stilul autorilor de studii monografice. Și acum se cuvine a aștepta seria de opere complete a autorului *Cuvintelor den bătrâni*". ■ Radu Cârnci semnalează apariția în 1972, la Eminescu, a volumului *Ochean simplu*, de Francisc Păcurariu, un „poet al tăcerilor largi și adânci, al toamnelor de fum și memorie, al unei treceri calme și grave", care „ne oferă prin cea de-a treia carte a sa de poeme un florilegiu de aleasă substanță lirică. Dacă primele sale două cărți *Psalmi neliniștii* și *Priveștiile lumii* excelau printr-o anume cuprindere a temelor vieții, printr-un discurs mai direct și mai descriptiv, cartea de față esențializează stări ale unui suflet matur, trecut prin ani și înserări, cunoscând tainele lucrurilor, deslușind cu acuitate nestatornicul timp". La finalul analizei sale, Radu Cârnci notează că ne aflăm în fața unui „poet de aleasă elevație artistică, parcimonios cu metafora, de un echilibru care e în același timp al intelectualului deosebit, «minat» de un livresc explicabil în cazul poeziei pe care o practică, cu o metafizică ce nu este doar a secolului 20, ci venind dintr-un timp revolut". ■ Se publică *poezie*, semnată de Nichita Stănescu, Mihail Sabin, Francisc Păcurariu, Horia Gane, Maria Petra, proză (Ion Vlasiu, *Primăvara trecea încet*) și teatru (un fragment din *Domnul moșilor* (tabloul IV), de Stelian Vasilescu).

● [„Cinema”, nr. 9] Cu titlul *E timpul concretului*, revista publică interviul pe care Valerian Sava i-l ia lui Titus Popovici, pe marginea unor subiecte diverse ce țin majoritar de politica cinematografică românească. Dintre cele le-

gate de munca de scenarist, cel despre tipic, văzut ca esență a fenomenului social, îl irită cel mai mult: „Chiar la o primă vedere, o asemenea formulare, prezentată la vremea ei drept «marxistă» și impusă cu mijloace administrative, nu are absolut nimic comun cu materialismul dialectic, cu înțelegerea și analiza critică a infinității de interdependențe care determină fenomenul artistic. «Teoria» esenței este idealist-vulgară – Platon intrând pe ușa din dos, esența premergând existenței, arhetipul precedând realul. Aici e sursa tuturor prezențelor schematice: eroul pozitiv, chiaburul, oscilantul etc. Nimeni nu mai susține astăzi o astfel de «teorie».” Autorul nu poate uita, de asemenea, acuzațiile primite, nu de la spectatori, în cazul filmului cu titlul nefericit, pentru care își asumă răspunderea, *Atunci i-am condamnat pe toți la moarte* (după nuvela *Moartea lui Ipu*), conform cărora și-ar fi bătut joc de intelectualii satului. „Am încercat în acea nuvelă și în acel film demascarea celei mai sinistre mentalități burgheze care concepe totul ca pe o marfă: viața, moartea, dragostea, prietenia. N-am avut nimic cu preoții, notarii și cu atât mai puțin cu învățătorii.” □ Este anunțat primul film din seria realizată după scenariile lui Titus Popovici și Petre Sălcudeanu: *Cu mâinile curate*. □ Un citat din M. Eminescu, „Munca este legea lumii moderne”, devine titlul unui grupaj de articole despre filmele românești cu acțiunea pe șantiere sau în uzine. □ La rubrica *Ce vom vedea la TV*, redacția titrează: „*Cireșarii*, un record editorial (1.000.000 exemplare), vor stabili oare și un record de telespectatori?”, anunțând totodată și două seriale: *Un august în flăcări* (13 episoade scrise de Eugen Barbu și N. Mihai) și *Pistruiatul* (cu scenariul și regia semnate de Francisc Munteanu). □ Ion Băieșu semnează cronică lunară intitulată *Să nu mă pun eu pe făcut filme!*

● [„*Echinox*”, nr. 8-9] Sare în ochi caseta cu poezie de Emil Brumaru, cu trei *Cântece naive* în care se întrevade deja amprenta stilistică a maestrului: ingambamentul, rimele de lux, imaginarul tipic. Prima: „De sub o fragedă batistă/ Un mosorel cu ață tristă/ A murmurat fragil și bleu:/ «Ce mai încoace și-ncolo,/ Viața este dată s-o/ Trăim ca-n parcuri de Watteau!»” A doua: „Fluturile de dulap/ Cu parfum de crin în cap/ Zboară peste o femeie/ Ce veșmântul și-l descheie/ Ca să i se vadă țîța./Cu ochi mari se uita mîța.” ■ Intră în peisajul criticilor revistei Laurențiu Ulici care scoate din meandrele trecutului valorile lirice ale lui V. Voiculescu–poetul. ■ Poezie semnată de Ana Pop-Sârbu. ■ Trei cronici literare se întind pe o pagină: Ion Livian îl semnalează pe Ben Corlaci cu *Poeme florivore* despre care aflăm: „Poet fecund afirmat în anii ultimului război (*Tavernale*, 1941; *Pelerinul serilor*, 1942; *Arhipleag*, 1943; *Manifest liric*, 1945), Ben Corlaci publică următorul volum după un sfert de veac. Versurile inedite din *Poezii* (1969), *Postumele*, scrise între 1945-1967, sunt partea cea mai rezistentă a creației sale”; iar Constantin Hârlav se deschide empatic în fața a doi prozatori, Radu Ciobanu cu romanul *Crepuscul* și Lumința Coler cu volumul *Nisip sub pleoape*, dar în timp ce primul întrunește

sufragiile criticului, al doilea, mai exact prozatoarea Coler, îi stârnește aprige filipice. ■ Ion Cristoiu se arată pasionat de *Romanul de idei*, punându-i sub lupa analizei pe scriitorii-teoreticieni precum Gide, Huxley, Camus, Sartre și, implicit, literatura de idei a unor autori existențialiști precum Dostoievski, Blecher și E. Barbu. ■ Alexandru Cistelean este un nume care își face loc în acest număr al revistei cu o exegeză aplicată universului liric al lui Adrian Popescu, intitulată *Provincia Umbria*. ■ Cu un titlu romantic, tipic pentru contrastul violent, *Între umilință și orgoliu*, Petru Poantă reliefează conflictele universului liric al Anei Blandiana, prezente mai ales de la cel de-al doilea volum, *Călcâiul vulnerabil*. ■ Prozele sunt semnate de Constantin Zărnescu (*Despre mai multe doamne și un nume*) și de un debutant, Ion Boloș – *Încercarea*. ■ O analiză migăloasă a variantelor poemului eminescian *Venere și Madonă* și a genezei interioare a poeziei face criticul Vasile Sav, pornind de la reproșurile pe care însuși Maiorescu le aduce acestei piese lirice, după publicarea ei în *Convorbiri literare*; articolul lui V. Sav purtând un titlu incitant: *O «comparare» sau o înțelegere confuză?* ■ Constantin Hârlav revine la un clasic al narațiunii, Ion Agârbiceanu, profund impresionat de „acel *ingenium* al narației” care „sparge orice canoane și se manifestă pur și nealterat, spontan și totuși adânc rafinat, exprimând o vocație și un destin”, a cărui operă o reinterpretează prin prisma mărturisirilor, amintirilor și memoriilor prozatorului (articolul *Ion Agârbiceanu. Mărturisirile povestitorului*). ■ Mircea Zăciu îl ia în vizor pe scriitorul francez Robert Quatrecpoint în a cărui proză, zice cronicarul, se confruntă mereu Eros și Thanatos „luând fie turnura unei dezbateri filosofice, sumbră și dezarmată în monologul eroului din *Journal d'une être humain*, fie opțiunea unei viziuni conflictuale, apocaliptice, din *Omega* sau tonul împăcat, de senină acceptare din celălalt magistral monolog al unui muribund, în *Mort d'un Grec*”. ■ Sunt inserate informații despre cenaclul Echinox, condus de Ion Pop, unde, se pare, s-au remarcat mai ales poeții publicați în revistă, precum Ana Pop Sârbu, Werner Söllner și Olimpiu Nușfelean. ■ Ștefan Damian și Adrian Grănescu traduc din poetul italian Mario Luzi.

● **[„Familia”, nr. 9]** Număr special dedicat lui Avram Iancu. □ *Iancu, domnul Moșilor*, piesă în trei acte de Stelian Vasilescu. □ *Poeme de dragoste* de Radu Cârnci; alte versuri de Gh. Ardeleanu; Nietzsche tradus de V. Spoială – *Zarathustra, cântec de beție*. □ V. Tașcu recenzează romanele unor Adrian Beldeanu, *Să mai câștigi o zi*, Albatros, 1971 și Matei Gavril (Albastru) – *Împărțirea*, C.R., 1972. □ Gh. Grigurcu se ocupă de volumul postum al lui Vladimir Streinu, *Ritm immanent* și de volumul de versuri semnat de Marin Mincu – *Calea robilor*. □ Nuanțată pseudocronica lui V. Nemoianu, *Viziuni alterate*, despre lipsa picarescului în literatura noastră, oprindu-se la un volum micro-picaresc mai puțin promovat, *Vedere din balcon* de Costache Olăreanu, Eminescu, București 1971. ■ Al. Andrițoiu îl aniversează pe Șerban Cioculescu – *Septuagenar*. „În justificarea sa istorică, România socialistă are nevoie

imperioasă de spirite înalte care să-i justifice adevărurile și setea de frumos, pe plan interior și universal. Au respirat alături de noi și apoi ne-au părăsit asemenea mari spirite: Blaga, Vianu, Perpessicius, Streinu, Ralea, Călinescu (care a fost nedrept cu Șerban Cioculescu, pentru că, bănuiesc, s-a temut de el ca de un rival valoros)... Tristețea e că despre opera vastă și de mare valoare a maestrului Șerban Cioculescu se scrie uneori mai puțin decât despre a cutărui critic tânăr și imberb care-și închipuie că a făcut școală după două-trei articole alambicate, așa cum despre poezia maestrului Al. Philippide se scrie alteori mai puțin decât despre poezia unui bard care și-a ras prima oară barba, mai alaltăieri, în urma unui poem dinamitard și răsucit... Cărțile lui Cioculescu demonstrează fără drept de apel, exemplul unui spirit cu tendințe enciclopedice, foarte receptiv la nou, la ceea ce numim actualitate în sensul comunist al cuvântului..)”. □ Paul Anghel ajunge la Capitolul *Istoriei sale posibile* privind *Antropomorfismul magic* (O viziune nupțială a lumii) și *Disponibilitatea jocului* (O viziune ludică a lumii). □ Un fragment de roman foileton, semnat de Vasile Spoială – *Misterul halatului roșu*. □ Ion Vartic, *Cronica teatrală: Mihai Săulescu – dramaturg*. ■ O cronică literară a lui Marian Popa îl elogiază pe Gheorghe Grigurcu – criticul, *Teritoriu liric*: „Gh. Grigurcu va trebui să-și suporte o bucată de vreme consecințele dublei sale condiții literare. Aceea de a fi avut curajul să fie simultan critic de poezie și poet... Va fi laudat poetul, atunci când va trebui executat criticul; cu mijloace mai mult sau mai puțin subtile, se va proceda și invers. Grigurcu însuși pare a-și aprecia mai mult poezia în ultimii ani... Poezia sa e un clar refuz al formelor incriminate în critică. Comentariul (său) critic conține o selecție de trimiteri care, atunci când sunt exemple pozitive, constituie o realizare a propriului program poetic... După opinia noastră, Gh. Grigurcu este unul din cei mai buni comentatori de poezie pe care-i avem azi...”.

• [„**Presa noastră**”, nr. 9]; Ion Felea publică însemnări despre Anton Bacalbașa, *O rețetă a lui Anton Bacalbașa*, „Pamfletar fără pereche, făcea și versuri, astfel încât în opera lui publicistică ascutimea agresivă a stilului, ironia, înțepăturile, umorul se însoțesc cu versul profund omenesc în imagine, idee, sentiment. Intr-un articol de amintiri, publicat în «Adevărul literar și artistic», ziaristul de prestigiu Ion Teodorescu, care i-a fost prieten și coleg la «Adevărul literar» din 1893 (când această publicație era socialistă), l-a descris pe Toni în felul următor :« Puțintel la trup. O adevărată umbră. Avea o figură palidă și trasă, ochii vioi, mustața rară și subțire, buzele vinete, mâinile străvezii, degetele subțiri: un candidat la tuberculoză. [...] Dar în acest trup firav, cu mușchii mereu obosiți, se agita o forță nervoasă, extraordinară. Creierul parcă era de cremene, întru atâta scânteia neconținut la orice impuls din afară, la orice ciocnire de idei. Era o veșnică scăpărare care lumina într-una conversația sau scrisul lui. Era un izvor nesecat de paradoxe, de fraze spirituale, de idei generoase, de giumbușlucuri hazoase. Era o minune să vezi contrastul dintre

fizicul omului și sufletul și spiritul lui. De aceea n-a fost gazetar mai de temut ca Anton Bacalbașa. [...] Anton Bacalbașa poseda și unele «rețete» pentru scris. [...] Pe Anton Bacalbașa îl preocupa, desigur, gramatica și forma, dar în primul rând îl interesa compoziția, modul cum este structurat cuprinsul articolelor”.

● **[„Ramuri”, nr. 9]** Virgil Mocanu în *Arta, ceva ce aparține prezentului*, reinterpretează afirmația lui Hegel „Arta contemporană. Moartea artei?”, nuanțând implacabilele subtile. Interogația lui Hegel dă o șansă artei. Virgil Mocanu adaptează interogația hegeliană în spațiul românesc, demonstrând că expozițiile de pictură și sculptură românești sunt în acord cu noile curente estetice din Occident. □ Mihai Stănescu în *Subiectiv-Obiectiv în cunoașterea științifică*, trasează principalele trăsături ale filozofiei marxist-leniniste în ceea ce privește raportul gnoseologic dintre subiect și lume. El urmărește implicația cunoașterii științifice în dezvoltarea societății. În secțiunea „Reper”, Grigore Traian Pop în *Natura maieutică a gândirii lui Tudor Vianu* discută despre personalitatea intelectuală controversată a lui Tudor Vianu. Autorul evidențiază originalitatea abordării culturii din punct de vedere filozofic, Vianu realizând ludic un pact ficțional cu perspectivele filozofice. În demersul său *maieutic* folosește *ironia*, ca formă de autoconștientizare a propriei *pedanterii*. ■ Ilarie Hinoveanu publică interviul *O convorbire cu Romul Munteanu*. Aici, la finalul interviului, Romul Munteanu speră că reușitele literaturii se vor integra în circulația „literelor” universale alături de celelalte reușite ale poporului român. □ Adrian Marino își mărturisește impresiile de călătorie culturală în *Itinerar spaniol. Vizită la Barcelona*. □ În „Cronica literară”, Al. Piru scrie *Metamorfозele Ninei Cassian*. Al. Piru începe prin a stabili tematica „volumului de proză, *Atât de grozavă și adio* (C. R., 1971)” : „Tema, aproape generală, este insensibilitatea, indiferența, uneori chiar cinismul bărbatului față de sufletul femeii”. În volumele de versuri *Recviem* (Eminescu, 1971) și *Marea conjugare* (Dacia, 1971), Al. Piru subliniază jocul compozițional de tip arghezian ce are la bază *caricatura*. Efectul este unul „optimist”, dar Al. Piru sancționează ludicul Ninei Cassian, afirmând că „poezia nu se rezumă la o simplă înșirare de vocabule ritmate și rimate, dar fără sens”. □ Mihai Pelin prezintă un fragment de proză din *Trenuri ninse, primăvara...*. □ Sunt publicate poezii de Șt. Roman, Dumitru Velea, George Niță, Al. Raicu, Ionel Dincă și un fragment din romanul *Moartea Faraonului* de Romeo Popescu. ■ În „Cartea de critică” apar două articole de Ov. Ghidirmic și Aurel Diaconu. În *Mircea Zăciu – Colaje*, Ov. Ghidirmic remarcă „Înrudirea călănesciană pe care o relevă critica lui Mircea Zăciu se observă până și în stilul natural, plin de pitoresc, de culoare, de o fluentă desăvârșită”. Ghidirmic apreciază personalitatea criticului la debut, când tendința novicilor este de a părea *aroganți* printr-o falsă *obiectivitate*. În *Matei Călinescu – Clasicismul european* (Editura Enciclopedică Română, 1971), Aurel Diaconu evidențiază importanța cărții „Cartea lui Călinescu este

prima din literatura română de specialitate care definește sistematic termenul de «clasicism european» și acela de «literatură clasică», îmbinând perspectiva pur istorică cu cea anistorică [...]». Pentru Matei Călinescu în literatura franceză apare cel mai clar „matircea literaturii clasice”. În aparentele opoziții „clasicism-baroc”, „clasicism-manierism”, „clasicism-romantism”, termenul *clasicism* trimite la sensul de origini, de pilon al complementarității, ceea ce urmează după clasicism, este o continuare, nu o luptă. ■ În rubrica „Studii. Documente. Mărturii” semnează C. Cârstoiu și Niculae Gheran. În *Coșbuc la „Lumina satelor”*, C. Cârstoiu tracează activitatea publicistică a lui George Coșbuc în revista „Lumina satelor” din Tg. Jiu. Poetul se dovedește a fi implicat în acțiuni editoriale care să mențină vie lumea culturală din Oltenia (participa la expoziții, încuraja „scoaterea revistelor și [...] tipărirea lucrărilor cu caracter istoric”. ■ În *Apostol Bologa – Din nou despre realitate și ficțiune* -, Niculae Gheran discută despre posibila confuzie dintre realitate și ficțiune din care proza lui Liviu Rebreanu își trage seva. Autorul realizează un studiu de caz de tipul asemănări și deosebiri între personajul real, Emil Rebreanu și personajul ficțional, Apostol Bologa. ■ În secțiunea „Confluente” C. D. Papastate scrie despre *Jules Romains* că „reprezintă una din figurile majore ale culturii universale care a înțeles să pună talentul său și dragostea sa în slujba omului, progresului și păcii”. □ Sonia Cuciureanu în *Jean de La Fontaine la 350 de ani*, aduce în atenția cititorilor sărbătorirea a peste trei secole de la nașterea scriitorului Jean de La Fontaine, eveniment sărbătorit în revista „Europe” din luna martie 1972. Sunt menționate studiile despre opera autorului care aparțin lui Pierre Calarac, Gérard Mihlaud, Marc Soriano, ș.a.

● [„Secolul 20”, nr. 9] Ovidiu Cotruș se ocupă de *Literatura română și expresionismul*, în cadrul capitolului mai amplu intitulat *În universul expresionismului*. Studiul reprezintă, pe de o parte, o recenzie a celui omonim semnat de Ov. S. Crohmălniceanu, pe de alta, o rezumare a opiniilor și concluziilor autorului din cercetări anterioare ale subiectului. „Cartea, sprijinită pe o documentație cu totul remarcabilă, are meritul de a ridica o serie de probleme, fără a silui realitățile în vederea obținerii unor concluzii definitive, de a propune conștiinței critice un nou material de meditație, contribuind astfel la largirea perspectivei în care trebuie situată o problemă atât de spinoasă ca aceea a influențelor și corespondențelor literare. Conștient că se află pe un teren alunecos, Ov. S. Crohmălniceanu înaintează cu prudență imprimând tezelor sale un caracter ipotetic, lăsând pe seama timpului confirmarea sau infirmarea lor”. □ La rubrica *Prezențe românești*, Horia Stanca semnalează un portret al pictorului Ion Țuculescu, realizat de A. E. Baconsky în ziarul „Die Welt” din R.F.G.

● [„Tânărul leninist”, nr. 9] Ș[erban] C.[ionoff] se întreabă: *O simplă recenzie?*: „Apariția în traducere românească a *Criticii rațiunii practice* (datorită regretatului cărturar N. Bagdasar) constituie un posibil prilej de reevaluare atentă a moștenirii filosofice kantiene, de cercetare critică a articulațiilor sale

din perspectiva contemporaneității. Iar evenimentul cultural în sine al apariției va fi marcat – sperăm – de comentarii substanțiale și ... competente. Ultima precizare ni se impune – din păcate – prin faptul că una dintre primele însemnări pe marginea cărții (găzduită în nr. 35 al «României literare») poate fi pe drept cuvânt socotită o mostră de diletantism și superficialitate, amândouă aceste însușiri ale recenziei lui Marin Tarangul dublate de un pedant amalgam de citate și nume proprii care ar fi merit (!) să probeze erudiția tulburătoare a insolitului exeget”.

● [„Teatrul”, nr. 9] Virgil Teodorescu scrie despre *Semnificația decoperirii și promovării noului*: „În cuvântarea rostită la Conferința Națională a Scriitorilor, în ziua de 24 mai 1972, Secretarul general al partidului nostru a spus, printre altele: „Căutările creatoare, efortul de a diversifica și perfecționa mijloacele și formele de expresie, în vederea cuprinderii universului uman specific epocii contemporane, reprezintă, fără îndoială, o condiție fundamentală a progresului în artă. Partidul nostru sprijină hotărât, în toate domeniile de activitate, deci și în artă, spiritul înnoitor, gândirea îndrăznească, capabilă să contribuie la transformarea revoluționară a societății”. Scoțând în evidență faptul că scriitorii noștri trebuie să contribuie, cu toată ardoarea, la schimbul de valori spirituale cu celelalte națiuni, făcând cunoscut lumii întregi valorile culturale și artistice ale poporului român prin opere care exprimă forța spiritualității lui, gândirea sa înaintată și hotărârea de a dura pe pământul României societatea cea mai avansată a tuturor timpurilor, - comunismul - Secretarul general al partidului ne atrage, pe bună dreptate, atenția, să nu cădem în grava eroare de a confunda „spiritul inovator autentic, cu încercarea de a prezenta drept inovații artistice, într-un ambalaj nou, mode vechi peste care s-a așezat praful uitării”. Așadar, pentru a descoperi și promova noul, creatorul de artă trebuie să lupte împotriva de-realizării realității, adică a înlocuirii ei cu clișee gata făcute care se multiplică de la sine în disprețul conceptului heraclitian. Căutările și experimentările sunt inutile și sortite eșecului dacă, pe plan artistic și social, nu sporesc capacitatea literaturii de a contribui la dinamizarea procesului de dezvoltare revoluționară a societății. Numai în acest sens, între efortul artistic național și marea artă revoluționară a lumii trebuie să existe un transfer permanent”. ■ Revista publică un interviu intitulat *Constantin Măciucă, directorul teatrelor din Consiliul Culturii și educației Socialiste ne vorbește despre Stagiunea 1972 - 1973*. Făcând o trecere în revistă a caracteristicilor noii stagiuni, acesta afirmă că stagiunea se definește prin „o mai mare exigență ideologică și artistică, un mai dezvoltat spirit al responsabilității profesionale, o exercitare energică a spiritului de inițiativă, manifestate de către toate teatrele”, elemente ce „au creat premisele unei stagiuni de factură superioară, al cărui repertoriu mărturisește o preocupare profundă pentru calitate, diversitate, inedit”. În ceea ce privește prezența dramaturgiei românești, „principalul câștig al stagiunii viitoare îl constituie ascensiunea piesei românești în configurația repertoriului. Atât teatrele, dar mai ales Direcția teatrelor, printr-o atență ex-

plorare a planurilor de creație ale dramaturgilor - preocupați să dea viață programului partidului, privind educarea politico-ideologică a maselor - au stimulat crearea unor piese în centrul cărora regăsim aspecte actuale ale activității de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate: *Cititorul de contor* și *Un fluture pe lampă* de Paul Everac, *Puterea și Adevărul* de Titus Popovici, *Os-pățul scafandrilor* de Ilie Păunescu, *O pasăre dintr-o altă zi* de D. R. Popescu, *Fata și caruselul* de Al. Voitin” ș.a. La întrebarea „Cum va reflecta stagiunea teatrală principalele evenimente sociale din țara noastră, care vor fi „capitolele” ei principale?”, interviueatul răspunde: „Stagiunea va fi dominată de două principale evenimente artistice: *Decada dramaturgiei originale*, organizată în cinstea aniversării a 25 de ani de la proclamarea Republicii Populare Române, polarizează de pe acum eforturile tuturor colectivelor artistice care intenționează să se prezinte cu piese în premieră, unele teatre, într-o nobilă emulație, propunându-și să participe chiar cu două spectacole în premieră.[...] *Decada dramaturgiei sovietice* este preconizată pentru primăvara anului viitor, pendanț la *Decada dramaturgiei românești* realizată în U.R.S.S. Cu acest prilej, pe scenele tuturor teatrelor noastre vor fi jucate piesele reprezentative din dramaturgia țării prietene”. ■ În rubrica *Teatrele în repetiții* se face o trecere fotografică în revistă a pregătirilor de la diversele teatre din București. □ Amza Săceanu publică un eseu intitulat *Avea dreptate Alecsandri...*, tematica fiind aceea a teatrului ca școală. □ Sică Alexandrescu publică o *Prefață la stagiunea brașoveană*. □ Revista publică *Cititorul de contor*, „comedie tragică în două părți” de Paul Everac. □ Corneliu Vadim Tudor realizează o cronică dramatică amplă a piesei lui Aurel Baranga, *Interesul general*, cu titlul „*Interesul general*” sau *dimensiunea conștiinței*. □ În *Șantier*, Virgil Stoenescu dă detalii despre ultima sa piesă, *O fată imposibilă*. □ În *Scrisori din R.D.G.*, Martin Linzer publică *De două ori Shakespeare*, în care prezintă „o adaptare literară și o altă teatrală - *Macbeth*-ul lui Heiner Müller și înscenarea *Vieții și morții lui Richard al treilea* [...] datorată lui Manfred Weekwert”. □ Paul Cornel Chitic realizează un interviu cu Claudio Vicentini despre „raportul regie - text; elementul narativ în teatru; avangardă; teatru politic”. □ Cu subtitlul *Scrisoare din Paris de la Yves Gandon*, revista publică o portret biobibliografic dedicat lui Jules Romains. □ Virgil Munteanu prezintă *Festivalul de comedie al Teatrului radiofonic*. □ D. Solomon, în *Tv. Pagini de jurnal*, amintește, printre altele de „reproșul adus radioteleviziunii într-un articol al lui Eugen Barbu din „România liberă”, pentru spațiul din ce în ce mai mic acordat emisiunilor culturale, problemelor artei și literaturii, în timp ce monologuri și interviuri anoste se lăfăie pe întinderi mari, în timp ce mereu aceleași melodii de muzică ușoară, mai bune sau mai rele, de obicei mai rele, se repetă de șapte sau mai multe ori pe săptămână, încercând să se impună dacă nu prin calitate, măcar prin frecvență”.

● **[„Transilvania”, nr. 5]** Transilvania semnează editorialul *Avram Iancu*: „Azi, la centenarul morții unui mare fiu al revoltei pașoptiste, poporul elibe-

rat, pornit hotărât pe calea făuririi destinului său liber, se mândrește cu tradițiile de luptă ale celor mai înaintați fii ai săi, partidul conducător însuși simțindu-se și considerându-se «continuatorul luptelor seculare duse de poporul român pentru neatârarea țării, pentru formarea națiunii române și statului național unitar, pentru accelerarea progresului social și înaintarea României pe calea civilizației» (Nicolae Ceaușescu, Expunere la adunarea festivă organizată cu prilejul aniversării a 45 de ani de la crearea Partidului Comunist Român). În viziunea marxist-leninistă a Partidului Comunist Român, dezideratele istorice, sociale și naționale care au ridicat la luptă pe moșii lui Iancu și nu numai pe ei în 1848-49 – așa cum strălucit o făcuseră și în 1784 – au căpătat o altă viziune, o altă perspectivă, potrivită cu timpurile noastre. [...] Idealul a devenit realitate azi, poruncă supremă căreia o națiune mai mult ca oricând unită în jurul partidului îi consacră efortul creator, credință, optimism robust. Direcțiile viitoare ale dezvoltării României, așa cum au fost ele consacrate în programul Congresului al X-lea și al Conferinței Naționale, se nutresc tocmai din acest ideal veșnic nepieritor, ilustrat de tot ceea ce înseamnă acțiunea politică, economică, socială, educațională: fericirea poporului, continua sa înaintare pe calea progresului și civilizației”. □ Urmează versurile: *Lui Avram Iancu* de Traian Iancu; *Piatra Cântătoare* de Victor Nistea. ■ Textele despre Avram Iancu semnează: □ Ștefan Pascu, *Luptător pentru dreptatea celor mulți*; □ Liviu Maior, *Organizator și conducător al luptei poporului*; □ Keith Hitchins, *Avram Iancu și revoluția europeană din 1848*; □ Nicolae Balotă, *Pătimirea și măreția lui Avram Iancu*; □ Vasile Netea, *Avram Iancu în amintirea și aprecierea contemporanilor săi*; □ Gheorghe I. Bodea, „Între noi și voi, armele niciodată nu pot hotări”; □ Pompiliu Teodor, *Avram Iancu în memorialistică*; Maria Fanache, *Învățămintele unui destin eroic*; □ Titu Popescu, *Ecouri literare*: „Interesant este de remarcat apropierea de tonalitate între poezia populară și cea cultă dedicată lui Avram Iancu, aceasta din urmă fiind totuși sub nivelul evocării sensibile a măreției adevărate a eroului, pe care numai teatrul a atins-o. Ecourile lirice, altfel pătrunse de sinceritate, au de obicei un caracter conjunctural, ceea ce nu înseamnă neapărat o diminuare valorică, cu un anumit fragmentarism jalonat de alte evenimente”.; □ Gheorghe I. Bodea, *Avram Iancu și contemporaneitatea europeană*; □ În *Album sentimental* apare *Ultima mea dorință* de Avram Iancu, urmată de nota *Testamentul lui Avram Iancu și semnificația lui* de Gh. I. B.: „La mulți ani de la terminarea revoluției din 1848/49 și după moartea lui Avram Iancu, personalitatea marcantă a acestui revoluționar democrat fascina tot mai puternic tineretul luptător pentru drepturi sociale și naționale din Transilvania. Aceștia copiau în manuscris testamentul lui Iancu și îl răspândeau în chip de manifest îndeosebi în rândul tinerilor intelectuali români din Transilvania, cu scopul de a-i mobiliza la acțiune. Un asemenea exemplar este și copia manuscrisă reprodușă, datorată lui Vasile Fodor, fiul revoluționarului Fodor, prieten și tovarăș de luptă al lui Avram Iancu.

Această copie a fost scrisă în 1894 și ea se păstrează la Biblioteca Universitară Centrală din Cluj, Fond Colecții speciale, Manuscrise, Sertar 324/4". □ Apare și o scrisoare de Avram Iancu, adresată lui Bărnuțiu. ■ Versurile semnează: Ion Mărgineanu (*Țebea; Veșnicie*); George Popa (*O vorbă ca o sută*); Titus Andronic (*Verset cu Iancu*); Ion Rahoveanu (*Sculptură în stâncă*); Gavril Rusu (*Inefabil în fluiera crângului zeu*); Cornel Brahaș (*Cântec de recunoaștere*) ■ În „Patrimoniu documentar apar: *Avram Iancu în paginile „Transilvaniei”* de Mircea Avram; *Avram Iancu la Sibiu* de Cornel Lungu; *Ion Rațiu despre cultul lui Avram Iancu* de B. Gheorghe; *Mărturii sibiene despre Avram Iancu* de Mircea Stoia; *Aportul minerilor din munții Apuseni la lupta maselor condusă de Avram Iancu* de Vasile Radu; *Avram Iancu în istoriografia maghiară* de Kovacs Iosif; *Istoria monumentului Avram Iancu* de Paul Abrudan. ■ În Bibliografie apar: *Pompiliu Teodor Avram Iancu în memorialistică, Dacia, 1972* de Cornel Lungu; *Liviu Maior Avram Iancu, scrisori, Dacia, 1972 (Colecția Testimonia)* de P. Șerban; *Iosif Pervain, Ioan Chindriș* Corespondența lui Alexandru Papiu Ilarian, 2 vol., *Dacia, 1972* de Eugen Onu.

● [„Vatra”, nr. 9] Romulus Guga semnează, în linia cerințelor de partid, de a sublinia caracterul partinic al culturii, editorialul *Eroicii ani ai bunicilor noștri* : „Nu intenționez în acest articol să analizez în ansamblu în problemele actuale ale romanului politic ci, în primul rând, rândurile de față le consider sumare însemnări de atelier ale unui scriitor care-și pune întrebarea locului și modalităților prin care politicul se integrează în mod organic în cadrul romanului actual”. □ Petre Stoica publică poemul *Mulțumesc*, la rubrica *Efigie*. □ Dan Culcer scrie despre *Viața literară* analizând noi apariții : „Cărțile despre care am scris aici aparțin fără excepție, noii promoții de creatori în domeniul prozei”. Romanul *Anchetatorul apatic* al lui Virgil Duda, publicat la C.R. în anul 1972. „Romanul lui Virgil Duda face parte din categoria romanelor-eseu (...) Cartea este excelentă (...) Fraza se construiește clar, nuanțele repartizate exact”. Demersul scriitoricesc al medicului Caius Mihăilă în *Jurnal la Morile de Vânt*, apărut la Eminescu în anul 1972, este descris chiar de autor : «Aș fi dorit să redau și alte părți din transcriere, multe lipsesc... nu, nu pot să-mi îngădui. Există cineva atât de puternic să nu aibă nimic de ascuns ? Să nu aibă nimic de ce să se rușineze ? Nimic de ce să se teamă ? », citat de critic, care conchide: „Despre oamenii Deltei și viața lor, nefardată, nu s-a scris nimic mai bun și mai adevărat în vremea noastră”. Corneliu Rădulescu debutează cu un volum de nouă schițe și nuvele la Dacia în anul 1972 intitulat *Vara*, pe care Dan Culcer îl consideră ca fiind influențat de proza lui D. R. Popescu. Rodica Sfîntescu își intitulează *Joc viclean* cartea care apare C.R. în același an. Dan Culcer consideră *Jocul viclean* „jocul de-a literatura. (...) Un roman dintre cele care se citesc ușor și pe care îl uiți repede”. □ *Ancheta noastră – În căutarea romanului* inserează răspunsul lui Anton Cosma *Între solicitarea realului și nevoia de construcție* : „Romanul de analiză și de idei, camilpetres-

cian, reluat mai întâi de Al. Ivăsiuc, proliferază în două sensuri, spre romaul de analiză și rememorare și spre romanul eseu”. Cu referiri la scriitorii M. Cojocaru, Al. Deal, Mircea Ciobanu, Petru Popescu, eseuul se încheie astfel : „Cred că chiar și această prea sumară trecere în revistă a câtorva dintre reușitele romanului românesc din ultimii ani demonstrează suficient de convingător că se poate vorbi despre o nouă etapă a romanului românesc”. □ La rubrica *Efemeride*, Nicolae Manolescu publică o nouă povestire, *Ușa zidită*. □ O nouă anchetă a revistei, *Nevoia de polemică* este anunțată de Adrian Isac, care scrie: „este inutil să pretindem pe diverse tonuri polemică, atîta timp cît omitem, folosind un ton excesiv de principal, discutarea unor situații concrete, care împiedică manifestarea liberă a spiritului polemic”. □ *Vaticum*, de Mircea Zăciu intitulat *Asachi, «cel de nime iubit»* : „Imaginea curentă a lui Gh. Asachi este aceea a unui bătrân urâcios, cu căutătura fără blîndețe, emaciat, zbârcit, sugerînd acea impresie de depeizare a unei senectuții care nu se mai simte bine între realități ce nu-i mai aparțin”. □ Pagina Restituiri este dedicată profesorului de anatomie de la Institutul de medicină din Cluj, gălățeanul *Victor Papilian romancierul*, la 20 de ani de la moartea sa (articol de Mircea Popa – prima parte). Papilian este influențat, alături de Pavel Dan, de filonul tradiționalist interbelic Slavici-Rebreanu. Succesul pe care l-a avut polemica-fabulă *Istoria măgarului farsor și a cioarei invidioase* îl face să persevereze și să încerce și alte genuri literare, chiar și romanul de război (*Ne leagă pămînul* apărut în 1925). Colaborează cu publicațiile „Darul vremii”, „Gînd românesc”, „Gîndirea”, „Luceafărul”, „Familia” unde îi sunt publicate nuvelele și schițele. A scris sub pseudonimul *Silvius Rolando* și a avut și funcția de președinte al Societății scriitorilor români transilvăneni. □ Revista propune un prozator mușean, pe Vlad Șoseanu prin publicarea prozei *Neobișnuita întâmplare*. Născut în 1933, acesta este considerat „un debut târziu înseamnă, în acest caz, o prezență matură, o speranță lucidă”. □ Vatra-Dialog prezintă un interviu cu poetul Aurel Rău realizat de Mihai Sin și intitulat *Poezii Stelei au fost și sunt niște luptători pentru poezie* în care scriitorul își definește condiția „Pot fi considerat un scriitor izolat, dar nu mă plîng de acest lucru”, vorbește despre Cercul literar, despre poezii de la revista Stelei, despre premiul Uniunii Scriitorilor pe care l-a primit pentru traducerea din Kavafis și despre oportunitățile pe care orașul Cluj le oferă dezvoltării literaturii. ■ Gheorghe Călinescu realizează un interviu cu poetul și dramaturgul Valeriu Anania (mai târziu Bartolomeu Anania, Mitropolit al Clujului) în cadrul rubricii Vatra-Dialog, pe care îl intitulează *Despre teatru, mituri, românii în America...* cu ocazia revenirii acestuia în țară. La momentul interviului, Valeriu Anania are în portofoliu poemele dramatice *Miorița*, *Meșterul Manole*, *Du-te vreme, vino vreme*, *Steaua Zimbrului* și volumul de poezii *Geneze* (1971). În urma discuției cu aspecte biografice pe care aceștia o au la început, interviul continuă cu detalii despre debutul literar al poetului, cu cel editorial (revista „Dacia Rediviva” din 1941), publicarea

operele sale și situația (cultural-literară) românilor de pe continentul American (care se află la acel moment al realizării interviului la a treia generație, majoritatea fiind români transilvăneni). Prin intermediul Episcopiei Misionare Ortodoxe Române în cadrul căreia lucrează din 1965 a înființat școli de limbă română și o tipografie românească utilă în încurajarea românilor din America să citească literatură românească. Poetul publică poemul *Autoportret* pe aceeași pagină. □ Din maghiară, Romulus Guga traduce *Urmărit de stafii* a scriitorului Pusztai Janos, publicat în amintirea lui Jozsa Bela. □ Scriitorii Leonid Dimov, Dan Mutașcu, Dumitru Bălăeț, Angela Marinescu, Ion Cocora, Mircea Ivănescu și Violeta Zamfirescu publică poeme. □ Pe pagina de *Radar*, revista publică *Doi oameni și o bandă de magnetofon* de Donald Eulert- S.U.A. în traducerea lui Ion Hobana. Prezentarea autorului este realizată de G. Bălăiță. □ Tot Ion Hobana traduce și prima parte din *Un paradis pentru Tursio* a lui Roberto Vacca (antologie science fiction) pe care l-a și cunoscut cu ocazia Congresului european de literatură științifico-fantastică la care Ion Hobana a participat.

• **[„Viața militară”, nr. 9]** Număr festiv la împlinirea a 25 de ani de apariție. Colonelul Dumitru Rădulescu menționează: « Revista noastră împlinește douăzeci și cinci de ani de apariție neîntreruptă. Un sfert de secol de activitate desfășurată sub semnul contribuției pe care «Viața militară», alături de întreaga presă, s-a străduit să o aducă la înnobilarea conștiinței militarilor armatei noastre cu marile idei generatoare de frumusețe ale Partidului Comunist Român. Deși orice aniversare aduce cu ea și ora bilanțului, nu intenționăm să facem un bilanț. Vom mărturisi doar că, în urmă cu un pătrar de veac, când, odată cu profunde transformări revoluționare petrecute la scara întregii națiuni partidul făurea și noua armată, «Viața militară», revistă de literatură și artă, s-a încolonat în frontul ideologic ca un soldat hotărât să-și facă pe deplin datoria. Lună de lună și contingent după contingent, timp de douăzeci și cinci de ani, prin coloanele revistei au pornit către inima și sufletul Cititorilor, militari și civili, cuvintele-idee, cuvintele-metaforă care educă în spiritul devotamentului nețărmurit față de P.C.R., în spiritul dragostei față de glorioasele tradiții de luptă ale poporului, față de libertatea și independența patriei, de tot ce se ridică astăzi în România socialistă. De la eseu la poezie, de la pagina de proză la articolul de știință, de la imaginea fotografică la documentul de arhivă am căutat ca în tot ceea ce încredințăm tiparului să se regăsească umanismul socialist al timpului nostru, virtuțile ostașului român, sentimentele de trainică prietenie cu popoarele țărilor socialiste și armatele lor, solidaritatea militantă cu toata forțele de pe glob angajate în lupta pentru libertate și independență, pentru triumful socialismului și păcii. Drumul nostru prin timp nu a fost ferit de greutate și nici nu putem afirma că am realizat totdeauna, la dimensiunile dorite, ceea ce ne-am propus. Dar avem mândria, că dincolo de textele rămase în cronica anilor, să aducem cu noi, la această aniversare, și acele pagini din

care se aude distinct sunetul de bronz al trăinicieii. Sunt pagini de poezie și de proză, de reportaj și de eseu, de confesiuni și de critică literară aparținând unora dintre cei mai prestigioși colaboratori ai noștri—savanți, scriitori, publiciști, oameni de știință, artă și cultură, care, și prin coloanele «Vieții militare», s-au adresat totdeauna cu prețuire și căldură ostașilor țării, întregului tineret. Sunt pagini de literatură militantă pe care am înțeles să o servim întotdeauna cu neclătinată credință, convinși că astfel cinstim și gloria prezentului și pe marii ctitori de limbă și de țară care ne luminează prin veacuri istoria. [...]» Publică versuri: Victor Tulbure (*P.C.R.*), Al. Andrițoiu (*În cinstea ta*), Nicolae Dumbravă (*Imn*), Gheorghe Istrate (*Țara*), Traian Reu (*Vânătorilor de munte*), reportaje: Ion Căpeț (*Comuniștii-sufletul viu mereu tânăr al unității*), Ion Grecea (*Comandantul cetății de oțel*), proză: Gheorghe Bejancu (*Șoapte de dragoste*), L. Tarco (*Aromă de pâine caldă*), George Florin Cozma (*Acolo era soarele...*), Nicolae Jianu (*O năzuință unică*), Eugen Barbu, N. Mihail (*Un august în flăcări*, fragment de scenariu cinematografic), Mircea Radina (*Profilul muntelui*), Petru Vintilă (*Castelul Iulia Hașdeu*), eseu: Ion Lotreanu (*Poezia ca desen*: «Deseori se atribuie unei anumite poezii, ca element definitoriu, sentimentul istoriei, când, în realitate, este vorba de o poezie a temelor și subiectelor istorice. S-a observat, cu justețe, că în vreme ce teme ale poeziei există, poezia temelor este, esențial, o eroare. Spunem «esențial» (și nu integral), întrucât istoria literaturii oferă numeroase exemple (neesențiale) când în poezia temelor și-a făcut loc lirismul veritabil. [...] Care este realitatea de la care pornește poezia în care apare, sublimată, istoria? Este ea doar o realitate trecută, consumată? Răspunsul la aceste întrebări, la multe altele asemănătoare, nu poate fi decât negativ. Dimensiunea istorică a literaturii își revendică substanța în măsura în care opera se înalță pe temelia unor permanențe. Una din aceste permanențe este eroicul categoriei desigur etică, dar cu puternice reflexe în plan estetic. Autorul *Divinei comedii* deosebea, ținând seama de obiectul poeziei, următoarele categorii de poeți lirici: care cântă, respectiv, iubirea, armele și intelectul. Cântecul faptelor de arme ocupa, așadar, în concepția marelui poet florentin, un loc important. [...]» □ Nicolae Dumbravă trece în revistă câteva din momentele importante ale revistei prin contribuțiile colaboratorilor săi de seamă, rememorând primele zile în redacție: «22 iulie 1972. Citesc cu emoție dintr-o filă de jurnal personal, așternută sub data de 20 iulie 1950: «Azi am fost mutat, ca ostaș în termen, în redacția revistei «Educația artistică» (vechea denumire a «Vieții militare» n.a.). Caut numerele de revistă din acel început. Cuprinsul lor e alcătuit, în cea mai mare parte, din poezii și piese de teatru într-un act, destinate echipelor artistice ostășești. Se tipăresc cântece, multe cântece. Iată, de pildă, «Trec infanteriștii» de Ion Vasilescu, publicat în 1951. Zeci de contingente l-au cântat până azi în drum spre câmpul de instrucție ori pe scenă. Sau acest frumos «Marș al lui Tudor Vladimirescu» de Gh. Dumitrescu, piesă care a intrat apoi în structura unuia din cete mai de seamă oratorii româ-

nești: «Tudor Vladimirescu». □ În loc de cronică literară este, sub semnătura lui Aurel Martin, titlul unei sinteze consacrate evoluției rubricii de-a lungul anilor: «Colegii de la *Viața militară* îmi solicită un fel de bilanț-retrospectivă al rubricii pe care, cu anume intermitențe, o semnez aproape lunar, în aceste coloane, de două decenii. De pe vremea când («Eheu fugaces, Posthume... comentam *Nicoară Potcoavă*, abia apărut în paginile *Vieții românești*, iar ideea de cronică literară nu se bucura peste tot de audiența cunoscută azi. Acceptând invitația, nu mi-am dat seama decât vag de dificultatea operației. Chiar dacă simpla răsfoire a colecției furnizează suficiente elemente pentru un examen critic și autocritic. Și chiar dacă memoria, cu fidelitatea ei capricioasă, conservă cutare sau cutare împrejurare obiectivă sau subiectivă care a facilitat recenzarea diverselor cărți. Și chiar dacă, în fine, operând precum contabilii în partidă dublă, pot fi depistate, la rigoare, plusurile și minusurile. Care însă aici, intră în ceea ce numim obișnuit «risc normal». Dificultate, totuși, pentru că douăzeci de ani pot echivala cu o epocă. Multilateral, extrem de complexă. E cazul de față, când a-i evoca însemnează, direct sau indirect, a schița (măcar pe câteva coordonate) o istorie a literaturii române actuale, istorie la a cărei făurire «*Viața militară*» și-a adus partea ei de contribuție. Nu doar prin ceea ce a găzduit, aspect evident important, ci mai ales prin liniile directoare după care s-a călăuzit. Linii pe care, în contextul rubricilor de critică și istorie literară, m-am străduit nu numai să le respect, ci și să le relievez. Ele corespund, programatic, cu propriile mele credințe. În locul unui bilanț, fatalmente lacunar, întemeiat pe nume și titluri, consider, de aceea, mai oportun să desprind nu laturile diacronice ale fenomenului, ci esența lui. E vorba, înainte de toate, de promovarea unei literaturi funciar umaniste. Mai corect spus, umanist socialiste. A unei literaturi, deci, care, avându-l în centrul atenției pe om, îl înfățișează în lumina idealurilor noastre social-politice comuniste. Absolut explicabil, preferința glosatorului s-a îndreptat spre acele scrieri care, prin mesajul lor, înlesnesc o reprezentare constructivă a lumii și au răsunet corespunzător la scara unui însemnat număr de cititori, în primul rând, militari. Scrieri în care să ne recunoaștem ca realități spirituale. Scrieri convertibile, prin problematica lor, în interlocutori. Scrieri – subiecte de meditație. Chemate a ne lărgi orizonturile, a ne revela sensurile existenței și a ne îmbogăți profilul interior. Nu ascund dificultatea în care m-am aflat nu o dată, nevoit fiind să optez. Știind că nu toate cele circa douăsprezece cărți alese spre discuție erau obligatoriu și primele într-un eventual clasament al valorilor. Conștient, de asemenea, că altele la fel de interesante rămăneau, vrând-nevrând, în afara analizei. Mângâiat însă la gândul că alții le comentează, totuși, în coloane învecinate. De pe aceleași poziții ale exigenței umanist socialiste. Atotcuprinzătoare, nonexclusiviste, deschise nu numai oricăror forme de expresie, ci și infinitei game de trăiri posibile, în limitele realismului obiectiv sau liric, fantastic sau parabolic, tradițional sau modern. În proză. Iar în poezie (unde realismul, ca accepție curen-

tă, e un nonsens) potrivit unei claviaturi și unor tonalități izvorâte din general și etern omenesc. Neuitând, vreau să spun, că magistratura critică e de neimaginat dacă nu admite diversitatea în unitate și dacă, fără a abdica de la rigorile implicite, nu se supune obiectului care (mă refer la valori) e unicat. Cum unică e și sensibilitatea care l-a realizat. Varietate și stilistică, și tematică. Adevăr axiomatic. [...]» □ Semnează *Confesiuni* despre anii petrecuți în redacție: Nicolae Constantin, Dragoș Vicol, Sașa Pană, Ion Costea, Traian Uba.

● [„**Viața românească**”, nr. 9] Cu prilejul evenimentului *Șerban Cioculescu la 70 de ani*, semnează articole omagiale: Victor Eftimiu, Demostene Botez, Ieronim Șerbu, Florin Mihăilescu. □ Victor Eftimiu: *Tribut de recunoștință*: „Scrișul lui Șerban Cioculescu a cuprins toate genurile criticii literare de la recenzia redusă a unei lucrări de puțină importanță până la studiul amplu al unei personalități menite viitorimei. Cele mai multe din dările lui de seamă se vor înscrie în istoria literară alături de ale celorlalți critici importanți ai noștri. El sporește falanga lor, alăturându-și numele de al unor oameni ca: Titu Maiorescu, Dobrogeanu-Gherea, Ilarie Chendi, Mihail Dragomirescu, Eugen Lovinescu, Perpessicius, Ibrăileanu și Vladimir Streinu, bunul și nedespărțitul său prieten, în tovărășia căruia a militat ani întregi”. □ Demostene Botez: *Cărturarul*: „Pentru cine a avut prilejul să-l cunoască, mai știe că e un om al dreptății și al curajului fără ostentație, ca un atribut omenesc firesc. De aceea în colective în care în genere domină genul irascibil, el aduce totdeauna un calm de o mare înțelepciune”. □ Ieronim Șerbu: *Un d'Artagon al criticii*: „Pe acest d'Artagon al criticii, el însuși subțire ca o floretă... pe acest slujitor fidel al majestății sale Rațiunea, adversar neîmpăcat al prostiei somptuoase, al gândirii obscurantiste și paranoice, permanent de veghe, cu un spirit treaz, cu filiații intelectuale în moralistii francezi, dar de o aciditate în observația critică și morală ce-l apropie de marele nostru Caragiale, pe acest critic nu-l cunoaștem personal”. □ Florin Mihăilescu: *Șerban Cioculescu sau luciditatea criticii*: „Elogiem așadar în personalitatea septuagenarului profesor de azi nu numai o operă de critic și istoric literar care-l instalează definitiv în galeria marii și strălucitei generații interbelice, dar și triumful unei concepții realiste și intelectuale, pe care estetica noastră marxistă a înălțat-o la o nouă demnitate. Din piscul celor 70 de ani de viață, criticul poate privi satisfăcut: exemplul fermității sale raționaliste, pledoaria sa pentru afirmarea drepturilor inteligenței, pasiunea constantă pentru luciditate și adevăr n-au rămas fără ecou”. ■ La o *Capodoperă virtuală: corespondența lui Al. Odobescu* se referă Al. Săndulescu: „Publicată integral, corespondența lui Odobescu ne informează unul din cercetătorii lui cei mai competenți ar cuprinde 10 volume, rivalizând ca întindere cu aceea a lui Flaubert din ediția Conard. Caligrafia cu totul dificilă, ca și faptul că majoritatea scrisorilor sunt redactate în franceză, le ascunde în mare parte sub o ferecată pecete a tainei. Editorul, capabil de sacrificiu și astfel de a deștepta din somnul arhivei o virtuală capodoperă, continuă să fie așteptat”.

■ În *Eseistică și literatură*, Paul Georgescu analizează creația lui Alexandru Ivasiuc: „Semnalând primul roman al lui Alexandru Ivasiuc – *Interval* – în această revistă chiar, atrăgeam atenția asupra celor două calități ale prozatorului *l'esprit de la finesse și l'esprit de la géométrie*; vedem în elaborarea celor două calități distincte – și, poate, opuse – calitatea însăși de excepție, a prozei sale. De atunci Alexandru Ivasiuc e la al patrulea roman – *Păsările* -, receptat cu elogii particulare ... astfel încât se poate vedea limpede că predominant e spiritul geometric, teoretizant, pledând cu forță abstractă pentru concret. Pentru analiză îi lipsește, dacă nu chemarea, fiindcă în unele pasaje capacitatea analitică apare ca o calitate înăscută, în orice caz – deocamdată- răbdarea. [...] Drama eroilor lui Ivasiuc aici stă, între pasiunea geometrizarantă, căutarea rigorilor etice ale existenței, sensul demonstrabil al vieții... tensiunea teoretică în căutarea formulei unui destin și sinuozitățile, salturile și capcanele cotidianului concret. [...] Cred că reiese din cele spuse că Ivasiuc, atent la problemele contemporane reale, și cu precădere ale lumii socialiste, e un antimistificator, un căutător pasionant al cauzelor adecuate, deschis la societatea în mișcare, la întrebările mereu noi ale societății în progres, ce se depășește pe ea însăși, ceea ce face ca problematica romanelor sale să fie deosebit de interesantă”.

■ Alexandru George notează despre studiul lui Matei Călinescu: „Cu ultima carte a lui Matei Călinescu *Conceptul modern de poezie*, Eminescu, 1972, ne angajăm pe lungul drum al poeziei. Un drum care a apărut inițial o simplă promenadă de agrement, pentru a ajunge în ultima sută de ani o investigație în adâncurile și vâltorile înțelesului... [...] Cercetarea lui Matei Călinescu, circumscrisă într-o arie teoretică – pe care autorul a știut s-o înfățișeze cu obiectivitate și cu o justă auscultare a tuturor glasurilor acestora discordante – lasă de o parte situația unui anume tip de poezie, adică posibilitatea de a face obiectul unei valorificări și revalorificări în felurite contexte culturale”.

■ Eugenia Tudor-Anton semnalează debutul Rodică Sfîntescu: „Cartea *Joc secund* este un debut mai puțin obișnuit, cu toate carențele de construcție ale acestui prea lung jurnal, «romanul unui roman», în care autorul (preupusului roman) își notează (la început în glumă, apoi în serios, ajungând chiar la registre grave) peripețiile, experiențele sale artistice... Joc viclean comunică de fapt istoria unei aspirații înșelate și urmărește căderea în rată a unui naiv, care se lasă prea ușor prins în mrejele unei false vieți de artist, și a acelei boame de paradă, târându-se neputincioasă prin cârciumi”.

■ Despre apariția volumului *Opere II* din creația lui Anton Holban scrie Margareta Feraru: „Volumul al II-lea de *Opere*, al ediției îngrijite de Elena Beram, reunește între copertele sale o asemenea «colecție de fragmente care la un loc trebuie să facă o atmosferă», o colecție de scrieri din genuri diferite (roman, nuvele, teatru, însemnări de călătorie), care, datorită unui destin nefericit, au străbătut o cale neobișnuită de lungă de la creator spre conștiința literară a epocii. *Jocurile Daniei...* relevă același analist lucid și subtil al meandrelor iubirii din *O moarte care nu*

dovedește nimic și Ioana, aceeași voință încordată de a extrage ultima semnificație a unui gest, a unei vorbe, a unei reacții psihice aparent ilogice, dar cu probabile rădăcini spre straturile adânci ale conștiinței”. ■ Florența Albu scrie despre poezia lui Ștefan Aug. Doinaș: *Ce mi s-a întâmplat în două cuvinte*: „Un vers elegant, o limpezime prin esențializare, o emoție supusă simțului măsurii și echilibrului, o poezie matură care își convertește viciile rigorii în virtuți; Ștefan August Doinaș, din stirpea – mai rară azi – a poezilor cultivați, ocupă în perimetrul poeziei noastre contemporane un loc aparte. [...] Treizeci de ani de poezie! Selecția riguroasă până la zgârcenie nu este o înmănunchere, doar de versuri bune, ci un manifest exemplar; o construcție în care fiecare element trebuie să se integreze ideii întregului. Grupate pe ani; alese, numai în măsura în care aceste poeme cresc, adaugă temele majore ale volumului. Este, de fapt, tot un eseu – un volum de poezie – un eseu despre poezie”. ■ Anca Midia recenzează două cărți. □ Prima aparține lui Sergiu Than: *Strada labirint*: „Cartea lui Sergiu Than supraviețuiește prin câteva apariții pitorești, prinse în condei cu o undă de ironie și condescendență. Lumea mahalalei bucureștene dintre anii 1934-1943, gălăgioasă, dar inofensivă, cu o grijă deosebită pentru ținută... e melancolică, ușor influențabilă și cu un spirit de adaptare desăvârșit”. □ A doua este scrisă de Alexandru Văduva: *În vara fierbinte*: „Alexandru Văduva are ambiția să scrie un roman și chiar și așa stă scris sub titlul incandescent al cărții sale ce nu ajunge la două sute de pagini. Puterile îl părăsesc însă chiar după alegerea temei. În vara fierbinte se vrea o demonstrație optimistă despre anotimpul plenitudinii, al marilor elanuri și încercări, despre tinerețea continuă a omului”. ■ Ioana Crețulescu notează despre *Realismul: substanță și metodă literară*: „Un termen ca realismul, acoperind un fenomen literar de dată nu tocmai recentă și de largă circulație, suportă, din punct de vedere teoretic, o stare paradoxală: de la o definiție cât mai exactă datorată unei clarități pe care o conține însuși conceptul se ajunge la o ambiguitate supărătoare care la rândul-i oscilează între două extreme discutabile: ori avem de-a face cu un realism fără frontiere, ori socotim realistă doar o parte a literaturii secolului 19, evoluția romanului cuprinzând apoi, în secolul 20, o multitudine de școli, de tendințe care unele s-ar manifesta dincolo de realism”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Brevier*, semnează cronici literare: Barbu Solacolu, George Chirilă, Sanda Radian, Dumitru Mitrana. □ Barbu Solacolu scrie despre studiul monografic al lui Alexandru Balaci dedicat lui Leopardi, (Albator, 1972): „Potrivit *Cuvântului înainte* al cărții, Alexandru Balaci a urmărit să ni-l dovedească pe Leopardi nu cum în general a fost socotit, drept un cântăreț al durerii, poet al «zonelor de umbre» ale pesimismului universal, ci ca un magnific spirit agitat, contestatar, poet al tinereții, un revoltat, un însetat de viață și, în chipul cel mai generos cu putință, un protagonisit liric al solidarității umane”. □ Referindu-se la volumul de versuri al lui Grigore Preo-

teasa: *Veșnicia albastră*, Minerva, 1972, George Chirilă conchide: „Dincolo de neîmpliniri și neliniști, cartea aceasta se vrea mai ales un omagiu transmis destinului liber al omenirii, peste anii de fum, de o voce când duioasă, când tragică, dar deloc supusă uitării și somnului”. □ Notând despre cartea lui Constantin Nisipeanu, *Păstorul de umbre*, (M. Eminescu, 1972), Sanda Radian observă: „Căutarea esențelor, a miezului lucrurilor se face prin om și în om. Acesta este văzut renascentist, ca un întreg univers. Câteodată omagiul adus omului ia ca punct de plecare marile cuceriri ale științei contemporane, ca în *O noapte de pomină*, alteori însă activitatea omului contemporan este germenul prețios al viitorului tainic și miraculos, presimțit de artist”. □ Dumitru Mitrana scrie despre cartea lui Constantin Apostol: *Război cu zurgălăi*, (C.R., 1972): „Noul volum al scriitorului Constantin Apostol... își propune nu atât zugrăvirea războiului, cât mai ales sublinierea mutațiilor de ordin material și a reacțiilor spirituale pe care acest eveniment urma să le declanșeze în viața unor oameni din vestita podgorie a Odobeștilor”. ■ Nicolae Bârna recenzază studiul lui Roland Barthes: *Sade-Fournier-Loyola*, Editions du Seuil, 1971: „Fără a insista aici asupra unor amănunte interesante ale cărții lui Barthes... putem reține ... opina că «practica limbajului» este indisociabilă de orice practică reală și că, în consecință, autorii care au experimentat această practică cu mai multă pregnanță trebuie considerați ca niște realizatori deosebit de importanți ai literaturii”. ■ Alexandru Lungu se întreabă: *Debut precoce sau debut tardiv?*: „Iată una dintre dilemele teoretice ale oricărei discuții despre poezia tânără ori despre caracteristicile fluxului editorial”. □ „Un poet extrem de tânăr, care înainte de a împlini 16 ani, și-a alcătuit un volum remarcabil (*Jungla marină*, Albatros, 1971...) este Vasile Poenaru. Nu se află aproape nimic necopt în aceste pagini, temele sunt de de o încordare majoră, tonul e grav și viguros, evocând paralel cu violoncelele bine strunite, nervozitatea patetică a unor viori nerăbdătoare”. □ „Un debut tardiv, mai tardiv chiar decât bănuiam după vaga amintire a unui nume întâlnit, când și când, prin presa literară, este acela al Aurei Conțescu (*Ecou în nisip*, Eminescu, 1972...). Ce a îndemnat-o să-și amâne începutul aventurii editoriale, nu știm și nu are, acum, importanță... În cazul de față ni se pare că distanța valorică dintre unele versuri mâunate de clișee declarative... și sonurile antologice, nu puține, din ciclul *Crochiu din amintire*, a fost determinată tocmai de o asemenea criză de alegere și rămânem cu convingerea că prin sertarele poetei se află, uitate sau numai ascunse, multe lucruri de valoare și rezistență”. □ „Dacă nu greșim, volumul *Casa dintâi* de Elena Balamaci (Eminescu, 1972...) nu reprezintă nici el mesajul unei adolescente grăbite, ci încercarea de a scrie poeme a unei persoane aflate pe o oarecare treaptă a vârstei adulte... Elena Balamaci posedă o îndemănare și o cumințenie lexicală, care raportate la poezie, devin exasperante tocmai pentru că se ambiționează continuu să mimeze actul liric, fără să atingă vreo zonă poetică”.

OCTOMBRIE

1 octombrie

● [„Scânteia”, nr. 9286] În *Adnotări* citim: □ *Prin meandre – calea dreaptă spre ridicol* de Victor Atanasiu: „Rareori poate să aibă un prozator – precum autorul acestui volum de nuvele: *Păsări subterane* (editura Eminescu) – un atât de pronunțat «talent» de a rata teme generoase, apte de a fi convertite în scrieri interesante. [...] Sterpe ambiții de a se conforma unor procedee de ultimă oră îl fac pe Marin Păunescu să treacă pe deasupra unor realități încărcate de probleme. Câte o clipă, când naratorul își păstrează seriozitatea, se poate observa o anumită înzestrare pentru explorarea universului rustic și fructificarea virtuților stilului oral. Dar aceste pâlpâiri se sting în subteranele unui limbaj contorsionat până la ridicol”. □ *Împărăția... era de carton* de I: Săndulescu: „În fața unei cărți, prețios numită roman, cum e *Împărăția* lui Matei Gavril, apărută la Editura Cartea Românească, trăiești curiosul sentiment al inutilității lecturii, acel regret difuz pe care-l încerci în fața unui obiect fără rost și fără întrebuintare, ajuns să-ți ocupe timpul prin cine știe ce bizară întâmplare sau accident stupid. Dacă ai avut răbdare să duci lectura până la capăt – act mai mult decât temerar – rămâne posibil doar gestul închiderii ultimei file peste o amintire stupidă”.

● [„Steaua”, nr. 19] N. Preliceanu pledează pentru onestitate și conștiință în critică, căci subliniază el „[...] în critica literară, nu relativitatea cuvântului ucide în primul rând. [...] Și nici neprecizarea uneltelor. Iată, marea precizie a uneltelor a dus acolo încât cu același citat se poate dovedi și că opera este ratată și că e capodoperă.” (editorialul *Cuvintele criticului*). ■ Articole aniversare consacrate lui Zaharia Stancu la împlinirea a 70 de ani. Semnează astfel de evocări și medaliaone festive: Aurel Rău (articolul *Flori din cuvinte*), Aurel Gurghianu (articolul *Rememorări*), Al. Căprariu (articolul *Bucuria de a crea*), Petru Poantă (articolul *Însemnări despre Zaharia Stancu*). ■ Cinci poeme de Florența Albu. A. Zărnescu traduce în română din poemele lui Jorge Luis Borges. ■ Gabriela Melinescu face un comentariu la poemul *Tatăl meu obosit* a lui Gellu Naum, despre care observă că: „Poemul [...] se refuză unei consecuții logice, cultivând stilul eliptic și propunând o gramatică nouă, o gramatică a cuvintelor care n-au realizat un sens prin menirea lor, ci o viziune misterioasă capabilă să inventeze multe sensuri”. ■ Despre geneza romanului *Pădurea spânzuraților*, prin cercetarea și compararea documentelor și caietelor de creație rămase în arhivele bibliotecilor, scrie Nicolae Gheran în articolul *La semicentenarul «Pădurii spânzuraților»*. ■ Pagini inedite, variante de manuscris din fondul B.A.R., legate tot de geneza romanului *Pădurea spânzuraților* sunt publicate de Valeria Dumitrescu sub titlul *Apostol Bologa*, de unde aflăm, de pildă, că romancierul a suprimat în varianta definitivă scrisoarea pe care Apostol Bologa i-o scria, ca răspuns, mamei lui, întors în celulă după judecata

din fata Curții Marțiale sau că a fost scos episodul cu jelania Ilonei pe mormântul lui Apostol. ■ Pornind de la publicarea de către Iosif Pervain și Ioan Chindriș a *Correspondenței lui Alexandru Papiu Ilarian*, vol. I-II (Ed. Dacia), volume ce cuprind peste 400 de scrisori schimbate între Papiu Ilarian și numeroșii săi corespondenți ardeleni, printre care Simion Bărnuțiu, G. Bariț, T. Cipariu, I. Hodoș, I. Mureșanu etc, Mircea Zăciu încearcă să surprindă caracteristicile spiritului ardelean: „Ardeleanul e pragmatic, suferind însă continuu nostalgia metafizicii. El are marota studiilor înalte și a diplomelor (explicabilă istoricește), căci până și «tâlharii se sparie de diplome».” ■ Publică poezii Mircea Micu, Szilágyi Domokos și Ion Cocora. ■ Geo Șerban recunoaște că ediția Corneliiei Ștefănescu referitoare la opera lui Mihail Sebastian, „prin generozitatea selecției și prin sugestiva organizare a materiei”, „incită la reflecție, putând constitui un moment de relansare a interesului față de personalitatea lui Mihail Sebastian” și fixează într-un mod realist munca editorului la prezenta ediție: „Textele de față au fost retranscrise după periodicele vremii. Inexistența manuscriselor face imposibil controlul exactității lor. Rămâne în seama editorului să discearnă și să intervină acolo unde s-ar constata eventuale erori tipografice, modificări de cuvinte, vicieri ale sensului. Dacă editorul nu se crede îndreptățit să opereze corectări, este totuși nimerit să semnaleze măcar în note de subsol orice dubii de lectură pentru a fixa în atenția generală locurile vulnerabile, pasibile de interpretări diferite”, dar susține, în același timp, că s-au strecurat multe inexactități în această ediție (articolul *Celălalt Sebastian*). ■ Contrazicând părerea critică generală, cum că poezia lui Ion Gheorghe ar fi o poezie a construcției de mituri, Petru Poantă încearcă să demistifice această idee, afirmând că: „Ion Gheorghe n-are vocația marilor construcții vizionare, așa cum se spune. Implicațiile folclorice, aluziile la elementele biblice, ori laic-arhetipale, limbajul oracular și emblematic, desfășurarea discursiv-ritualică, baladescă în fond, a poemului, nu refac arhitectonica enormă a unei «mitologii» românești. Forța poetului nu stă în configurația unui organism unic, ci în expresivitatea, de-a dreptul fabuloasă, a detaliului” și analizându-i pe larg poezia, de la debut (*Zoosofia* – 1967, *Cavalerul trac* – 1969, *Mai mult ca plânsul* – 1970) până la ultimul apărut *Poeme*). ■ Toma Suciu traduce un lung fragment din Ernest Hemingway. ■ Bazil Gruia face muncă de cercetare prin arhive pentru a stabili activitatea lui Blaga în calitate de cercetător în perioada 1951-1955, când funcționează la Biblioteca Academiei – Filiala Cluj și la Secția de istorie literară și folclor unde fusese numit cu jumătate de normă la 1 iulie 1953 (articolul *Blaga, cercetător și bibliotecar*). ■ Nicolae Balotă, pe urmele lui Gustav René Hocke și a celebrelor sale lucrări *Manierismus in der Literatur* și *Die Welt als Labyrinth*, reconstituie caracteristicile spirituale ale curentului manierist, din care extragem câteva notații edificatoare: „Manierismul autentic este atras de miturile bizare, de metamorfozele stranii, personajele

monstruos-ambigue. Travestirile sunt, de asemenea, mijloace de evadare din realitatea imediată. La acestea se mai adaugă mimarea, parodiarea naturii, complacerea în grotesc. De asemenea, schematizarea, abstractizarea naturii.”

■ Carte a umorului anglo-saxon, *Trei pe două biciclete* (Ed. Albatros, 1972) de Jerome K. Jerome intră în sfera atenției recenzentului Virgil Nistor care o prezintă publicului român. ■ Parodia lui Mircea Micu îl atinge de data aceasta pe Gellu Naum, în poemul *Ceremonii inoportune* (rubrica „dicționar parodistic contemporan”). ■ Adrian Popescu răspunde la poșta redacției.

4 octombrie

● [„**Viața studentească**”, nr. 33] „Programatică și mobilizatoare” cuvântarea tov. Nicolae Ceaușescu ținută cu prilejul vizitei întreprinse în institutele de învățământ superior din Cluj, la care se adaugă un rezumat al Mitingului consacrat deschiderii noului an de învățământ universitar, cu câteva opinii din discursul ministrului învățământului, Mircea Malița. Acesta, citându-l pe Nicolae Ceaușescu, a vorbit despre „marile resurse de care dispune poporul nostru pentru a grăbi mersul înainte spre o societate înfloritoare, dezvoltată, bogată... aceste resurse sunt în ultima instanță cele ale inteligenței, ale priceperii, ale voinței, ale calificării, ale competenței... Nu există mai bună metodă pedagogică decât ucenicia științei. Gruparea maeștrilor și a tineretului sub semnul unor proiecte creatoare, constructive, de real folos, vine să mărească avuția națională și să îmbogățească patrimoniul nostru cultural... Ideea cea mai prețioasă care stă la baza perfecționării învățământului nostru superior este aceea a unității dintre învățământ, cercetare și producție, oglindită în unitatea acestor funcțiuni care au ca subiect pe producătorii bunurilor materiale, pe profesori, cercetători și studenți.” ■ Consiliul Uniunii Asociațiilor Studențești din România și revista „Viața Studentească” organizează *Un concurs de literatură publicistică și grafică politică cu tema – Republica: biografie și istorie*, premiindu-se lucrări pe genurile și speciile publicistice, literare și artistice: *Poezie, Reportaj, Evocare, Eseu, desen, afiș, fotografie*. Juriul este format din scriitori, publiciști, graficieni, reprezentanți ai Comitetului Executiv al Consiliului UASR și ai redacției. Rezultatele se vor publica în numărul festiv al „Vieții Studențești”, închinat celei de-a 25-a aniversări a proclamării R.S.R.

5 octombrie

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 7273] Mircea Iorgulescu scrie, în secțiunea *Maculatura literară*, despre *Un criteriu ferm și echitabil. Criteriul valorii*: „Că există în chipul cel mai real o problemă a *maculaturii literare* nu se poate nega. [...] singurul criteriu ferm, atât în activitatea editorială cât și în cea de comentare a literaturii curente, este criteriul valorii artistice. Înțelegând prin aceasta nu o valoare artistică *în sine* ci tot ceea ce înglobează în chip dialectic valoarea: aspectele morale, sociale și estetice ale operei.”

• [„Albina”, nr. 40] Pe prima pagină, în locul tabletei săptămânale a lui Ion Bănuță (din acest moment devenită sporadică și fără denumirea generică a rubricii *Cronica unui greier*), Radu Popescu îl omagiază pe Zaharia Stancu la împlinirea a 70 de ani, numindu-l *Rapsod al sufletului țărănesc*: „Zaharia Stancu e un scriitor al țărânimii de vreo cincizeci de ani, și poate chiar mai mult. Misiunea sa literară e de sursă istorică, solemnă, cvasi testamentară: «Să nu uiți, Darie!» îi spunea mama sa, printre lacrimi de sânge [...]”. □ Tot pe prima pagină, o poezie închinată recoltei de toamnă, *După rangul muncii*, scrisă de Al. Bălănescu, învățător din comuna Lăschia, jud. Maramureș. □ Cu titlul *Cultura satului contemporan*, revista publică „opiniile unor personalități marcante ale vieții noastre științifice și culturale”: Ion Chioreanu, președintele Comitetului de cultură și educație socialistă din județul Sălaj, prof. N. Giosan, președintele Academiei de științe agricole și silvice, și acad. Ștefan Milcu, vicepreședinte al Academiei R.S.R., acesta din urmă încheindu-și intervenția cu un apel la implicarea intelectualilor de frunte în cultura satului: „Profesori universitari, academicieni nu trebuie să facă excepție de la o astfel de participare! Neamul meu e un neam de țărani. Știu ce mult îi datorez și lumina pe care am primit-o se cuvine, la rândul-ne, să o întoarcem asupra-i!” □ Într-o corespondență din Paris, Vladimir Pană îl prezintă și interviează pe Gheorghe Zamfir, „ambasador al cântecului popular românesc” ce se bucură de mare popularitate în străinătate („*La flûte de ... Zamfir*”). □ *Cântec de rod* își intitulează M. Munteanu micul eseu despre cântecul popular inspirat din muncile toamnei. □ Pagină de *Satiră și umor* realizată de A. Croitoru, D. C. Mazilu și Titi Gheorghiu.

• [„Cutezători”, nr. 40] Virgil Teodorescu, la rubrica *Atelier literar*, „certifică” un nou poet, elev în clasa a VII-a sat Toplița, Județul Neamț: Adrian Alui Gheorghe.

• [„Orizont”, nr. 23] Este sărbătorit centenarul nașterii lui Traian Vuia printr-o suită de articole care încep cu elogiul lui Octavian Metea de pe prima pagină (intitulat *O pagină nouă în istoria aeronauticii*), căruia i se alătură, pe pagina a opta, Gheorghe Luchescu cu o biografie a inventatorului roman *Traian Vuia la Lugoj*, Ion Dumitru Teodorescu cu tableta în cheie simbolic-mitică *Tăcere și zbor*, George Lipovan cu revelații epistolar-documentare referitoare la prietenia dintre Traian Vuia și Coriolan Brediceanu. ■ Este de băgat în seamă un interviu cu Ecaterina Oproiu, redactor șef al revistei *Cinema*, un fel de *mise en abîme* a interviului din care redăm ultima întrebare a interviuatoarei Angela Lazăr și ultimul răspuns al interviuetei: – *Există totuși unele criterii extraprofesionale de recomandare publică a reporterului de succes. Încă lucrează tare criteriul numelui sau segregatia feminină.* – E adevărat, din păcate, se mai menține un anumit „rasism sexual”. N-aș spune că jurnalistul este un sector misogin. Realitatea m-ar contrazice pentru că n-avem decât să ne aruncăm ochii pe ziarele sau pe revistele noastre ca să constatăm cât de nume-

roase sunt iscăliturile feminine. Femeile sunt acceptate în meserie, dar din păcate noi nu ne prea găsim întotdeauna în posturile cele mai avansate și nici, ca să mă exprim astfel, în cele mai combative. Un Adrian Păunescu de gen feminin publicistica noastră nu posedă. Nici o ziaristă n-a scris o carte care să se poată compara cu «*Un august pe un bloc de gheață*» (îl invidiez din toată inima pe Radu Cosașu pentru acest volum). Ce să vă mai spun? Că n-avem o «*Imposibilă întoarcere*», scrisă de un echivalent feminin, a marelui publicist care este scriitorul Marin Preda. Evident nu! [...] Publicul nu umblă cu protecții. La public, nimeni în lume nu poate sa-ți pună pile. Deci eu aș zice că dacă se pune problema să avem protector, să ne luăm protector pe însuși publicul. Mi-a spus cineva că asta ar fi singura protecție care are șansa «să țină».”

■ Un alt sărbătorit al numărului este Zaharia Stancu, la 70 de ani. În acest sens, Adriana Simlovici dezvoltă câteva idei pe marginea unei poetici a prozei (în *Poeticitatea prozei lui Zaharia Stancu*), iar Monica David aduce lumină printre sensurile poeziei lui Zaharia Stancu (în *Poetul la vârsta de aur*). ■ Ion Anghel caută *Structuri și motive în poezie sau o generație poetică*, navigând prin opera poetică a lui Nichita Stănescu de la *11 elegii*, *Laus Ptolemaei*, *Necuvintele*, *Un pământ numit Romania*. ■ Amintirile lui Al. Popescu Negură legate de Ion Minulescu ne întâmpină pe pagina a treia cu parfumul trecutului și nu putem trece fără să cităm măcar o întâmplare: „Împreună cu Ion Minulescu am participat la 34 de șezători literare și din cele petrecute cu ocazia acestor șezători, voi aminti numai două. Mai întâi pe cea de la Orăștie. Șezătoarea a avut loc în una din sălile liceului «Aurel Vlaicu» al cărui director era profesorul Damian. După ce fiecare dintre noi: Victor Eftimiu, Ion Minulescu, Al. Cazaban, Paul Constant și subsemnatul am cetit versuri și proză, directorul liceului a găsit de bine să ne dea la fiecare câte o coroniță de laur. În loc de mulțumire, Ion Minulescu s-a revoltat spunând ca scriitorii nu sunt elevi de școală, ca să le acorde coronițe drept premii! A trebuit să intervină Victor Eftimiu care aplanând incidentul tot Minulescu a fost acela care a spus: „Îmi pare rău de ce-am spus, ca dacă mă gândeam mai bine, îmi aduceam aminte ca și Antoniu a primit tot o astfel coroniță de la Cleopatra!” ■ Prozatorul tradus amplu din maghiară (de Adela-Rodica Sălăgianu) este Nagy István. ■ Scriu poeme, în acest număr, Aurel Turcuș și Florența Albu. Traduceri din lirica cehoslovacă de N. Nicoară, care îi selectează pe următorii poeți: Miroslav Florian, Miroslav Holub și Oldrich Mikulasek.

• [„**România literară**”, nr. 41] Versuri semnează Zaharia Stancu (*Cântec scurt; Toamnă; Cântec în fabrică; Cântec în fereastră; Cântec dimineața; Cântec în margine de oraș; Elegie*), George Uscătescu (*Poeme*). □ Marin Tarangul semnează traducerea din: Maximilian Scheer (*12*), Peter Arlt (*Luna a doua; Luna a șasea*), Manfred Buller (*Oraș în noiembrie*). □ Ilie Constantin semnează *Primele pagini dintr-un „Caiet de drum”*. ■ Sub semnătura României literare citim editorialul *Învățămintul și formarea omului nou*: „Două mari

evenimente au dat relief și strălucire săptămânii actuale: la Cluj, salutat cu un entuziasm de nedescris, tovarășul Nicolae Ceaușescu a participat și a luat cuvântul la festivitățile organizate cu prilejul deschiderii noului an universitar; la Satu Mare, oraș care și-a sărbătorit marți 3 octombrie 1972, un mileniu de existență, Secretarul General al Partidului Comunist Român a luat, de asemenea, cuvântul, fiind salutat cu deosebită dragoste și însuflețire de zecile de mii de localnici și oaspeți care au participat la marea adunare populară prilejuită de jubileu. [...] Cuvintele tovarășului Nicolae Ceaușescu rămân profund gravate în conștiința noastră, a oamenilor muncii, a tineretului muncitor și studios, a creatorilor de artă, a scriitorilor din toate generațiile, uniți în idealul suprem al construirii societății de mâine”. ■ Numărul este dedicat lui Zaharia Stancu: „Azi, 5 octombrie 1972 academicianul Zaharia Stancu împlinește 70 de ani”. Texte omagiale semnează: □ Șerban Cioculescu, *Poetul*: „De la debutul său, Zaharia Stancu s-a arătat stăpân pe meșteșugul poetic, cu o notă însă de candoare și de idilism, care i-a atras de îndată alăturarea de genul lui Francis Jammes. Desigur, mai naturală decât la presupusul său prototip, pe care poate nici nu-l citise, bucolica lui Zaharia Stancu l-a consacrat poet de la întâiul volum, *Poeme simple* (1927)”. □ George Ivașcu, *O sărbătoare a literaturii*: „După 23 August 1944, în anii bătăliei pentru puterea populară, Zaharia Stancu s-a numărat cu cinste în primele rânduri ale intelectualității noastre progresiste. Fostul director al revistei «Azi» și al ziarului «Lumea românească», ziaristul antifascist, se află între scriitorii de frunte care sunt alături de Partid, prezenți în acțiunile lui de masă, în presa călăuzită de el. Însuși romanul *Desculț* explodează, în 1948, mai întâi în paginile «Contemporanului». Editat, în volum, a însemnat un moment capital în literatura noastră contemporană. Opera a devenit, astfel, o veritabilă «carte de căpătâi», – așa cum, după Eliberare, în 1945, *Cartea Oltului* a lui Geo Bogza a scos din adâncurile acestui pământ un puternic izvor al conștiinței noastre”. □ Al. Piru, *Romancierul*: „Zaharia Stancu este un prozator liric și ca atare personal, imposibil de comparat în totalitate cu altul în literatura română, unele înrudiri putându-se găsi doar parțial. E ceva în el din Ionel Teodoreanu, dar și din Sadoveanu, ceva din Cezar Petrescu, dar și din Liviu Rebreanu. Mai presus de toate, Zaharia Stancu este însă el însuși, un prozator de mari resurse lirice și epice, un creator, dacă nu de tipuri, de neuitate figuri, în frunte cu aceea a lui Darie, și de atâtea întâmplări epice, încât opera sa de romancier e sortită să rămână mereu vie, ca una din valorile active, permanente, ale literaturii noastre”. □ Paul Georgescu, *Despre durabil*: „Așa, autentică literatură, zguduindu-ne sensibilitatea produce o mutație în gustul nostru, determinându-ne să privim altfel realul, literatura nouă și chiar pe cea veche. Aceasta este valoarea: o modificare în sensibilitate, tinerii nu mai percep șocul fiindcă proza lui Zaharia Stancu a intrat în competența sensibilității lor artistice, cum se infiltrasă Bacovia în gustul meu. Azi, proza românească fără *Desculț* ar părea de neconceput. Din coloana de granit a pro-

zei noastre nimeni nu mai poate mulge acest volum. Nimeni, niciodată”.

□ Radu Popescu, *Universul la persoana întâi*: „Anii lui Stancu s-au depus în poezii, în romane, în memorialistică, în nenumărate pagini de presă. O operă departe de a se încheia, o operă în neîncetată continuare, care, pe nici o latură a sa, n udă impresia închiderii, indiferent de soliditatea și înălțimea fiecărei porțiuni. De douăzeci și cinci ani, Zaharia Stancu scrie, capitol după capitol, volum după volum, un același și singur roman: *Desculț*”.

□ Geo Bogza, *Cărți*, text preluat din revista „Contemporanul”, nr. 40, vineri 29 septembrie 1972.

□ D. Micu, *Dimensiunea tragicului*: „În general, epica lui Zaharia Stancu sintetizează în cea mai rezistentă parte a ei, la un nivel de gândire și expresie proprii, moduri atitudinale și formative, definitorii pentru creația anonimă. De aici clasicismul său esențial. Dincolo de particularități de stil, care pot fi de cu totul altă sursă, *Desculț*, *Șatra*, *Ce mult te-am iubit* se înscriu prin prospecțiunile în arhaic, prin dimensiunea tragicului, pe coordonata clasică a sufletului național”.

□ Valeriu Cristea, *Constandina sau Daga?*: „Sub ochii veșnic la pândă al lui Darie, personaj care reprezintă în această povestire, prin pasiunea pentru spectacolul pur, atitudinea estetică («acum ard tot de dorința de a vedea ce-o să se petreacă la noi în casă»), se desfășoară o dramă a pământului ce este în același timp (și în aceasta constă noutatea față de *Ion* al lui Rebreanu) și o dramă de familie”.

□ G. Dimisianu, „*Șatra*”, *un poem elegiac*: „Povestirea lui Zaharia Stancu e aureolată de melancolia acestei destrămări, ea este un poem al destrămării de un întins registru, asociind, la fel ca în *Desculț*, reprezentări puternic contrastante, dar stingând până la urmă violenta contrastelor într-o șoptire elegiacă, insinuată peste tot și urmărindu-ne stăruitor”.

□ Lucian Raicu, *Tensiunea lirică*: „Tensiunea specifică a liricii lui Zaharia Stancu se naște dintr-o participare și un refuz care o cenzurează; un *da* și un *nu*; gestul de a veni în întâmpinare provoacă imediat o rezistență interioară, o rezervă nemotivată în termeni raționali, dar cu atât mai puternică, determinată din adânc de un anumit gust al vieții”.

□ Dana Dumitriu, *Proza de incantație*: „Limbajul, reîncărcat cu substanța lui esențială nu mai are nevoie de jocul imaginației afective, al își obține prin rostire, doar respectând tăcerea dintre vocabule, transparența și inocența expresiei originare. De aceea proza lui Zaharia Stancu pare a deține secretul unui lirism, pur și mut al conștiinței, al unei incantații înăbușite în simplitate, lipsite de vulturile fanteziei metaforice. Fraza, prin rostirea răspicată, repetată și șoptită, trebuie să sensibilizeze sufletul, să-i stârnească puternice emoții. Mi se pare chiar definitoriu pentru stilul prozei lui Zaharia Stancu acest continuu efort de reconstituire a funcției revelatorii a cuvântului”.

□ Mircea Iorgulescu, *Sentimentul istoriei*: „Ca și alte scrieri marcând începutul unei *noi literaturi*, marele roman al lui Zaharia Stancu stă sub semnul unei violente rupturi de trecut; dar nicăieri trecutul nu este osândit cu atâta cruzime și cu atâta forță ca în *Desculț*; este răzbunarea prin cuvinte, prin «poveste», cea mai cumplită dintre toate felurile de răzbunare”.

□ Alexandru

Balaci, *Pe meridianele lumii*: „Sub condeiul lui Zaharia Stancu cuvântul devine poezie. Marele prozator contemporan reprezentând plenar zona de armonie dimensionată în univers de conturul țării sale, se înscrie pe toate meridianele ca vestitorul transfigurării artei sale. Vocea lui clară transmite lumii ecoul profund sonor al timpului și spațiului contemporan românesc. Modulațiile artei sale sunt modulațiile specificului românesc care și-au adăugat timbrul atât de propriu cântecului general al literaturii lumii”. □ Szezlér Ferenc, *Urare*: „Pe poet îl felicit din toată inima! Îi urez sănătate și viață îndelungată. Și nesfârșită putere de muncă, pentru nestinsa-i flacără creatoare!”. □ Anton Breitenhofer, *Credincios idealului său din tinerețe*: „Zaharia Stancu este, atât pentru generațiile mai vechi și mijlocii, cât și pentru generațiile tinere, un fruntaș printre maeștrii artei noastre literare. În această țară, cred că nu există o locuință sau o familie în care să nu se găsească cel puțin una din cărțile lui Zaharia Stancu”. □ Și Nicolae Manolescu își dedică rubrica sa de cronică literară lui Zaharia Stancu, cu titlul *Reeditări și noutăți*, în care discută: *Sabia timpului* de Zaharia Stancu, versuri, Ed. Eminescu; Zaharia Stancu, volum omagial, texte selectate de Zaharia Sângeorzan, cronologie și bibliografie de Ioan Comșa și Cornel Popescu, Ed. Eminescu; *Pădurea neună* de Zaharia Stancu, ed. IV; *Ce mult te-am iubit* de Zaharia Stancu, ed. II. ■ În *Pagini regăsite* citim: *Mai puțină ingratitudine*, semnat Zaharia Th. Stancu, publicat inițial în «Victoria», anul II, nr. 2/22 mai 1921 și *Note de drum*, semnat Mitroi Th. Ștefan, Gimnaziul din Roșiorii de Vede, „Ziarul științelor populare și al călătorilor”, nr. 49/6 XII, 1921, p. 556-557. ■ În *Viața literară* apare: □ Planurile și proiectele literare ale scriitorilor citim în *Șantier*: Demostene Botez, Al. Dima, Jean Grosu, Virgil Gheorghiu, B. Elvin, Z. Ornea, Al. Mitru, Nicolae Ioana, Ovidiu Zotta, Grigore Iliesi. □ Ultimele știri din *Uniunea Scriitorilor*: „Muzeul literaturii române va organiza în cadrul «Festivalului Eminescu» de la Iași o întâlnire a cititorilor cu revista «Manuscriptul», și un spectacol de poezie. [...] * Un recital de poezie susținut de Virgil Cărianopol, urmat de o rodnică discuție cu cititorii, a avut loc de curând la clubul I.T.B. din București”. ■ În *Cartea străină* citim: □ *Din nou „Love Story”* – prezentarea lui Nicolae Balotă a volumului *Poveste de iubire* de Erich Seagal, colecția Meridiane. □ Cristian Munteanu semnalează apariția cărții *Male vil* de Robert Merle, Gallimard, 1972. ■ În *Cutia de scrisori* I. C. Chițimia răspunde la scrisoarea lui N. A. Ursu din nr. 39 al acestei reviste, cu textul *Versuri care nu sunt ale lui Miron Costin*. ■ Din *Prezente românești* aflăm: „În revista «Luxemburg Word» criticul și esteticianul român Romul Munteanu, director al Editurii Univers, acordă un amplu interviu lui Memo Morena, care cu această ocazie îl prezintă cititorilor pe autorul cunoscutelor cărți *Farsa tragică*, *Brecht*, *Iluminismul francez*. [...] * În volumul *Cartea centenarului*, studii culese și prezentate de Paul Morena, apărută în 1971 sub egida Centrului de cercetare revoluționare și romantice de pe lângă Universitatea Clermont-Ferrand, în Editura Flammarion din Paris, carte

care omagiază pe Lamartine, alături de cunoscuți istorici literari francezi Jean Gaudent, Louis le Galileu, Jean Gabier, Marcel Bouchardon, Raymond Garnier, Francis Le, Georges Lublin, Roger Fasole, Pierre Pale, André Lăboși, sunt prezenți cu substanțiale contribuții și trei cercetători români; astfel, *Etapele receptării lui Lamartine în România: mirajul operei și mitul personalității* aparține lui Paul Cornea, *Lamartine și România* – Angelei Ioan, iar *Lamartine și Revoluția de la 1845 în Principatele dunărene* lui Marin Bucur”.

● [„*Tribuna*”, nr. 40] Redacția revistei consemnează evenimentul: *Tovarășul Nicolae Ceaușescu la Cluj*: „Pe lista centrelor vizitate recent de secretarul general, Clujul se înscrie, în acest început rodnic de octombrie, în chip firesc. Alma matern matern și-a redeschis porțile generoase: miile de studenți și membrii corpului universitar și-au reluat activitatea întinerind, cu entuziasmul lor, atât de vechea citadelă industrială și culturală de pe Someș”. ■ Numărul este dedicat aniversării lui Zaharia Stancu. Semnează texte: Ion Vlad, Victor Felea, Al. Căprariu, N. Prelipceanu, Valentin Tașcu, Negoită Irimie, Ion Lungu, Constantin Cubleşan. □ Ion Vlad: *Metamorfoze epice*: „În conformitate cu statutul și cu dimensiunile eposului, romanele lui Zaharia Stancu produc numeroase argumente, sub specia formelor, – în firesc și neîntrept proces de adaptare și metamorfozare epică – pentru integrarea lor într-o serie. Că epopeea scriitorului nu urmează modelele de proporții, ci spiritul (dominanta) epopeei este un fapt indiscutabil, evidențiat total de constantele poemenite până acum”. □ Victor Felea: *Zaharia Stancu la 70 de ani*: „La șaptezeci de ani, Zaharia Stancu e același om și scriitor dinamic, datorit cu generozitate țelurile înalte care animă întregul popor de pe aceste meleaguri. Redactorii și colaboratorii revistei «Tribuna» îl adresăm, în sărbătoreștile clipe, cele mai călduroase urări: de sănătate și de viață lungă”. □ Al. Căprariu: *Cu snadalele de aur*: „Zaharia Stancu împlinește 70 de ani. Îl sărbătorim, nu numai pentru opera sa, ci, cu egală grațitudine, și pentru exemplara și nobila îndârjire cu care a știut să lupte ca scrisul românesc să-și dezvăluie frumusețile în întreaga lume. Sărbătorim, deci, unul dintre scriitorii români care a câștigat nu numai băătăia cu cuvântul, ci și cu orizonturile, nu toate prietene, ale altor spiritualități, creatoare din cele patru colțuri ale pământului”. □ N. Prelipceanu: *Poezia poetului*: „Nu știam, atunci când Zaharia Stancu mi-a scris pe pagina de titlu a volumului său *Cântec șoptit* un singur cuvânt, «amintire», că voi împrăști într-o revistă atâtea cuvinte despre poeziile cuprinse în acel volum. Aș vrea s-o fac, acum tot fără să știu. Cântecul lui Zaharia Stancu, cele de acum, sunt niște imnuri și niște diatribe mature, echilibrate, simțite dar și gândite, niște imnuri închinatelor elementelor naturii, vieții...”. □ Valentin Tașcu: *Previziune și satisfacție*: „Procesul gazetăresc trăit de Zaharia Stancu susține așadar în primul rând o cauză a sincerității. Dar vedem în aceasta și talentul scriitorului, care atunci când există în măsura cea mai înaltă nu poate intra în contradicție cu adevărul”. □ Negoită Irimie: *Permanența cântecului*: „Cântec-

cul lui Zaharia Stancu e o confesiune tulburătoare, o meditație existențială gravă, venită dintr-o experiență socială și individuală profund asimilată și stăpânită. Lui nu-i va fi nimic străin din eternul ființei umane”. □ Ion Lungu: *Darie și timpul*: „S-a subliniat, adeseori, caracterul predominant liric al poeziei lui Zaharia Stancu, determinat, între altele, tocmai pe rolul pe care îl deține Darie în construcția, economia și substanțelor mai multe din lucrările sale. [...] Există fără îndoială, un univers spațial al operei lui Zaharia Stancu, în care patria și restul lumii, fără să se confunde, formează totuși o imagine unitară, având ca epicentru Omida, spațiul natal al lui Darie”. □ Constantin Cubleşan: *Romanul deciziei conștiente*: „Dulăii se realizează pe această coardă a tragicului într-o tonalitate gravă și profundă, purtând haloul copleșitor al marilor frământări sociale de la începutul secolului. El se definește astfel ca romanul unei atmosfere; o atmosferă de dramatice confruntări în preajma ridicării maselor de revoltă; este romanul unui moment crucial în istoria contemporană a țărânimii noastre, momentul deciziei conștiente pentru acțiune și revoltă”.

6 octombrie

• [„**Munca**”, nr. 7741] În rubrica *Punct* se publică o sinteză unui interviu intitulat *Criticul Romul Munteanu despre noua sa carte*. Vorbind despre culegerea sa de studii *Profiluri literare*, acesta afirmă: „Contactul acesta permanent cu o actualitate literară extrem de mobilă și plină de contradicții m-a dus spre convingerea că niciodată o autentică revoluție literară nu anulează modalitățile tradiționale ale culturii, iar mutațiile de gust care apar în rândurile cititorilor trebuie disociate de fenomenele superficiale de snobism. În istoria literară se produc numeroase fenomene inedite, dar care pot avea anticipări mai îndepărtate în timp, ponderea unor accente, opțiunea pentru un anume enunț literar programatic punând în relief conexiuni artistice, alianțe ideologice configurate ca adevărate salturi în timp. [...] Scriitorii care au intrat în sfera mea de interes au o „biografie încărcată” de evenimente semnificative care se prelungesc în creația lor literară. Nu sunt partizanul metodei biografice stereotipe de cercetare, dar cred că atunci când relația dintre aceasta și operă este evidentă, nu poate fi pusă în paranteză. În felul acesta, reconstituirea unui peisaj literar reprezintă totodată imaginea unei epoci, iar determinarea unor tipuri de enunțuri literare duce la configurarea liniilor directoare ale literaturii dintr-o perioadă, când curente literare omogene încep să dispară, iar scriitorii se afirmă ca niște personalități autonome”. □ În *Cronica filmului*, Lucia Bogdan prezintă *Drum în penumbră*, scenariul fiind semnat de Petru Popescu.

• [„**România liberă**”, nr. 8694] Radu Popescu scrie, la momentul aniversării a 70 de ani de la nașterea lui Zaharia Stancu, articolul *Pecetea mereu fi-erbinte a vieții*: „Zaharia Stancu ilustrează – într-un mod deosebit de original, cu o personalitate umană și scriitoricească impresionantă – o filiere străveche a literatului român, o categorie fundamentală a activității acestuia, filieră și cate-

gorie care l-au modelat într-un tip, și care au dat culturii și vieții noastre publice o notă cu totul aparte; amestecul omului cu societatea, împletirea visului cu viața, sinteza ficțiunii cu realitatea concretă.”

• [„Scânteia”, nr. 9291] De ziua de naștere a lui Zaharia Stancu (70 de ani) Șerban Cioculescu publică textul omagial *Talent și pasiune militantă datorite marilor idealuri ale poporului*: „Numele și opera lui Zaharia Stancu se situează la loc de frunte în conștiința poporului nostru. Poetul artist și cetățean, tradus în peste treizeci de limbi, reeditat în țară și în străinătate de nenumărate ori, își păstrează, la această vârstă frumoasă, întreaga energie și putere de muncă în slujba poporului și a breslei scriitoricești, la ridicarea căreia a contribuit de-a lungul anilor. Nenumărații săi cititori îi doresc, alături de vechii săi prieteni și tovarăși: la mulți ani, fericiți și spornici!”

• [„Contemporanul”, nr. 41] Numărul este dedicat lui Zaharia Stancu cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani. Semnează texte omagiale: Victor Eftimiu, Viorel Bageacu, Gheorghe Dinu, Gheorghe Tomozei, Laurențiu Ulici. □ Victor Eftimiu prezintă *Un vechi prieten: Zaharia Stancu*: „Dacă unele dintre fragmentele din romanele lui Zaharia Stancu sunt aspre, poezia lui e suavă, plină de gânduri și de gingășii, viziunea lui epică e vastă, iar viața lui înseamnă prietenie voie bună și facere de bine. Unde poate, face numai gesturi de camaraderie. Ca și Galaction și Perpessicius, el știe să fie un bun coleg iar generozitatea lui omenească se măsoară doar cu bogăția de talent literar a fecundului și multilateralului scriitor al nostru, autor al atâtor romane cu care ne fâlim și peste hotare. Ca și Galaction și Perpessicius, el știe să fie un bun coleg iar generozitatea lui omenească se măsoară doar cu bogăția de talent literar a fecundului și multilateralului scriitor al nostru, autor al atâtor romane cu care ne fâlim și peste hotare”. □ În textul *Împreună cu Desculții*, Viorel Bageacu accentuează succesul romanului lui Zaharia Stancu în străinătate: „Se întâmplă des în presa iraniană ca la apariția unei cărți noi să se scrie numeroase cronicile convenționale, unele cu vădit caracter de reclamă comercială. E greu de găsit în cronicile de acest fel aprecierii interesante din care să poți desprinde esențialul în legătură cu autorul sau volumul tipărit. Cronicile apărute cu ocazia reluării romanului *Desculți* (ediția a treia și a patra) sunt de o factură aparte, din ele desprinzându-se interesul real stârnit de proza lui Zaharia Stancu sau nu”. □ Gheorghe Tomozei semnează textul: *Destin abrupt, destin fericit*: „La 70 de ani, Zaharia Stancu e un scriitor de uimitoare tinerețe, stăpânindu-și cu maximă luciditate uneltele și sporindu-și an de an cu cărți noi peretele de tomuri pe care s-a trudit să le ivească. Destin abrupt, destin fericit, împlinit sub semnul trăinicieii, respirând acel aer de sănătate țărănească în care Adevărul e dobândit prin solitudine și simplitate... Destinul lui Zaharia Stancu s-a confundat de multă vreme cu însuși destinul Scrisei românești, imaginea lui Zaharia Stancu îl reprezintă pe scriitorul român de ieri și de totdeauna, de aceea, descriându-i datele biografice ai impresia că le știi, că le-ai mai întâlnit, că au

aparținut și altei ființe”. □ Gheorghe Dinu propune un *Toast*: „Zaharia Stancu. Un scriitor s-a așezat, prin meritele lui, în fresca votivă a marilor noștri proza-
tori, poeți, publiciști. Îmbrățișat în aeropagul de demnitari ai literaturii româ-
nești. Cu un ochi imanent al observației vieții, cu oamenii ei. Există – da,
există – și în proză acel mister care ne hăituie în insomnia noastră literară.
Atunci când îl dibuiești dai, fie că vrei sau nu, acel fluid al scrisului tău. [...] Și
acum, la șaptezeci de ani, a, ajuns la o cumințenie sură, de astâmpăr candid, cu
zilele numai din mângâieri. Ne adunăm în continua agoră a îmbrățișărilor
noastre. Iată de ce, la cele șapte decenii ale tale te înconjoară cu acolada lui, cu
amândouă brațele, și-ți luminează cu sărutul lui fruntea, prietenul tău Gheor-
ghe Dinu. P.S.: Nu e așa că e bine să știi, Zaharia Stancu, că ești încălzit de
inimi prietene la vârsta noastră ponosită? □ Laurențiu Ulici recenzează cartea
lui Laurențiu Zaharia Stancu: *Sabia timpului*: „Rostite pe un ton jos, șoptit po-
emele din *Sabia timpului* se adaugă celor din cărțile anterioare, închipuind,
împreună, o unitate estetic indivizibilă și conturând imaginea completă – în
sensul duratei – a unei biografii lirice exemplare. În fond, pentru Zaharia Stan-
cu poezia e un fel de a nu se pierde de sine, un mod de a-și biografia sufletul –
așa cum proza, în ce are epic, e modul său de a-și biografia întâmplările – ca
atare poezia aceasta va miza exclusiv pe corespondența cuvântului cu meca-
nica imprevizibilă și paralogică a sufletului, fiind nu atât o confesiune lirică dis-
cursivă, cât una sincopată”. □ Redacția consemnează despre *Opera lui
Zaharia Stancu în lume* (în volume separate și antologii): „Europa: Amster-
dam – *Desculț* și o antologie; Barcelona – o antologie (în pregătire, *Șatra*);
Basel – o antologie; Belgrad – *Jocul cu moartea*, Berlin – *Desculț* (trei ediții),
Clopote și struguri, *Jocul cu moartea* (două ediții), *Uruma, fata tătarului, Șa-
tra* (două ediții) și trei antologii. În pregătire, *Șatra* (reeditare); Bratislava –
Desculț, *Dulăii*, *Florile pământului*, *Șatra* în pregătire, *Ce mult te-am iubit*;
[...] În țara au apărut, volume separate, 17 traduceri din opera lui Zaharia Stan-
cu în limbile maghiară, germană, sârbă etc. De asemenea s-au publicat tradu-
ceri în trei antologii”.

• [„Cronica”, nr. 40] Despre Festivalul Național de Poezie „Mihai Emi-
nescu”, desfășurat la Iași, Botoșani și Ipotești între 8 și 11 oct. 1972, relatează
Mircea Radu Iacoban în *Iași – Eminescu – Poezie*. □ *Romanțele eminesciene*
ne sunt reamintite de Nicolae Barbu. □ *Eminescu în limba lui Shakespeare*, cu
poeme ca *Melancholy* sau *Gloss*, este tradus de Donald Eulert, Al. Pascu, Șt.
Avădanei. ■ De larg interes cultural-național articolul lui Constantin Noica,
Introducere la presocratici. „Mă gândesc la foloasele unei traduceri integrale
în limba română a fragmentelor rămase de la presocratici, așa cum sunt strânse
la un loc în celebra ediție Diels-Kranz. De vreme ce o traducere integrală nu a
fost făcută, după câte știm, în niciuna din limbile moderne, se poate pune în-
trebarea: de ce una în limba română? Deoarece... cultura noastră are câteva
titluri deosebite care o apropie de presocratici; poate și o bună înrudire în spi-

rit, cum nu au alte culturi... Alte spații geografice din Europa intră mai târziu în istoria culturii și civilizației ei. Spațiul nostru intră odată cu începuturile... Dacă un popor și cultura lui au dreptul să se revendice și de la *proto-istorie*, nu numai de la istorie, atunci iată că astfel, istoric și geografic, cultura noastră trebuie să fie mai aproape decât altele de lumea presocraticilor. Dar ne-ar plăcea să spunem că înrudirea aceasta nu e numai externă, ci și de spirit și literă (*n.b.* Noica vorbește aici despre cuvântul *stihie*)... o înrudire pe linia sensibilității filosofice... o *confundare în adâncurile proprii*... Ne place deci să spunem aceasta, pentru litera învățaturii presocratice, după cum în largul gândirii românești de mai târziu, fie că este a dicilor traducători, fie că a cronicarilor și a lui Cantemir, fie în sfârșit că este a unui Hasdeu, Conta, Pârvan, Blaga, ar putea fi regăsită o funcție a mitului, a simbolului sau măcar – la Conta – a înțelesului originar al unduirii materiale. În spațiul acesta peste care au vegheat atâtea glorioase ursitoare, ceva ca o vocație speculativă în spirit larg, presocratic, ar putea fi la locul ei.” □ Un eseu despre Gide și *Necesitatea datoriei*, de L. Burduja. □ O comemorare semnată de Al. Zub: *Vasile Pârvan sau condiția istoricului*, completat cu textul lui Daniel Lascu, *Un aed al românilor*. □ Un amplu ciclu liric, adunând poeți ce vor participa la al III-lea Festival de Poezie „Mihai Eminescu” (închinat Aniversării Republicii), include nume ca George Lesnea, Radu Cârnci, Al. Jebeleanu, Paul Balahur, Nicolae Țatomir, Corneliu Sturzu, Ovidiu Genaru, Ioanid Romanescu, Nicolae Turtureanu s.a. □ Șt. Oprea pune *21 de întrebări* omului de teatru Cătălina Buzoianu. □ I. D. Lăudat analizează, în *O nouă interpretare*, studiile despre literatură veche cuprinse în volumul lui I. C. Chițimia, *Probleme de bază ale literaturii române vechi*, 1972. □ Proză de Theodor Parapiru. □ *Cartea de poezie* cuprinde trei recenzii, semnate de Zaharia Sângeorzan (despre *Sentimentul de vârstă* de Victor Felea), Magda Ursache (despre Constanța Buzea – *Leac pentru îngeri*) și U.M. despre Teohar Mihadaș și *Trecerea prapurilor*. □ O altă cronică literară, de Al. Andriescu, se referă la cele 2 cărți semnate de Dan Mutașcu, *Oglinda lui Cagliostro* și *Călătoriile lui Sindbad marinarul*. □ Constantin Ciopraga, în *Ars probandi*, aduce un omagiu lui Șerban Cioculescu – 70 „spirit eminamente asociativ, de o mare mobilitate... sceptic, reticent... moralist bonom.. cu o sete de cunoaștere enormă... la 70 de ani, eminentul critic... oferă exemplul unei impresionante prospețimi spirituale.” □ Sub semnul *Culturii de masă*, se desfășoară o masă rotundă în jurul temei *Interferențe folclorice* fiind a doua dezbatere ce are loc la Iași sub egida Centrului de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă, reluând de pe alte poziții problema cercetării și valorificării folclorului. □ Din lirica spaniolă – Jesus Lopez Pacheco este tălmăcit de Anatol Ghermanschi. □ Proză de Karel Polocek, *Di Selichar e iarăși liber!* în românește de Nicolae Nicoară.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 96]** Se deschide, pe copertă, cu poemul lui Emil Botta, *Alb, alb imaculat*: „Lucrurilor, senzitelor,/ moar-

telor, mireselor,/ el nu v-a iubit,/el zăpăcindu-vă,/s-a zăpăcit!” □ La *Săptămâna pe scurt* aflăm despre premiera de la Teatrul de Comedie a piesei lui Ion Băieșu, *Preșul* (în acest număr Dinu Săraru semnează și o cronică dramatică a respectivei lucrări), și de apariția unui volum bilingv Lucian Blaga, *În marea trecere*. □ Eugen Barbu își continuă serialul *Gloria victis* cu episodul dedicat poeților *Văcărești*; în următorul număr, Costache Conachi. ■ A. Baranga dedică un timbru la împlinirea a 70 de ani de viață lui Zaharia Stancu: „De ziua lui”: „Zaharia Stancu a împlinit 70 de ani... Omul însă (*n.b.* de la *Poemele simple* la *Desculț*) – e destinul său – a venit pe lume ca să dezmințită ipotezele confortabile și ca să contrarieze.... *Desculț*, tragedie stranie, e biografia lui Dărie și... e biografia tuturor desculților lumii... e un violent act de protest împotriva nedreptății, un fierbinte testament de încredere în viitorul condiției umane și... o victorioasă proclamație a spiritului. Această carte trebuia scrisă, oricine ar fi semnat-o. E mândria literaturii noastre că poartă iscălitura unui țaran de pe valea Călmățuiului.” ■ Emil Manu comentează romanul *Cordovanii*, o ediție revizuită/ *ne varietur* – serie inaugurată cu succes de Editura Minerva, textul fiind deosebit și de ediția din 1967 și de ediția princeps din 1964 (Premiul de Stat, Premiul US): „Discutând mai detașat și mai tipologic romanul lui Lăncrănjan, se poate vorbi de o replica la *Moromeții* sau chiar de o variație originală pe o temă predilectă lui Rebreanu. Și într-un caz și în altul Ion Lăncrănjan nu se apropie ca autor și ca modalitate estetică de scriitorii citați. Apropierea este numai de tipologie tematică... Lăncrănjan este singurul prozator ardelean contemporan care a închinat pământului nu numai o epopee obiectivă, ci chiar un poem.”

7 octombrie

• [„*Munca*”, nr. 7742] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Gheorghe Irava, Nicolae Pană, Nicolae Herțeg. ■ Teofil Bușecan publică o notă omagială dedicată lui *Zaharia Stancu la 70 de ani*, însoțită de poezia *Țara*, preluată din volumul *Cântec șoptit*.

• [„*Scânteia*”, nr. 9292] Zi de sâmbătă este rezervată recenziilor: □ Despre *Încă nu*, editura Dacia, de Ion Horea, Cezar Ivănescu spune: „Poeziile acestei cărți sunt prin delicata lor caligrafie, prin puritatea sentimentelor, prin omagiul inspirat adus tradițiilor și istoriei o confirmare deplină a acestei deschide confesiuni. Prin volumul *Încă nu*, poetul Ion Horea își argumentează durabil credința lui în poezie, se propune cititorului ca un autor stăpân pe uneltele liricii, păstrându-le în mare respect”. □ Márki Zoltán, în *József Attila și poezia română*, prezintă antologia bilingvă cu tălmăcirile lui József Attila din poetica română, apărută la Kriterion. □ Dan Laurențiu scrie despre *Prolegomene la o poetică marxistă* de Mihail Grădinaru, editura Junimea: „Sunt demne de remarcat în această lucrare angajarea totală a conștiinței omului în

propriul său destin, sublinierea cu argumente științifice a misiunii înalte, esențiale, pe care o capătă arta – alături de și împreună cu filozofia – în înțelegerea firii lucrurilor, a universului”. □ Aurel Dragoș Munteanu notează apariția *Omul de pe Marte*, o antologie a nuvelei islandeze apărută la editura Univers, prefața antologiei fiind semnată de Mihai Pop.

● **[„Flacăra”, nr. 41]** În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie *Despre Alexandru Machidon*. □ În *Literare*, Traian Stoica prezintă volumul *Bunica se așază în fotoliu* de Petre Stoica. □ Henri Wald publică eseul *Spiritul*. □ Acad. prof. G. Vrâncanu scrie despre *O școală inspectată de Eminescu*, vizând o serie de aspecte biografice din viața poetului. □ T. Caranfil publică un amplu material despre *Un candidat la președinție*, ecranizare a unei piese de Gore Vidal. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, apare o notă omagială dedicată lui Șerban Cioculescu, Camil Baltazar, Sașa Pană și Zaharia Stancu, intrat și el recent în categoria septuagenarilor. □ Notă despre volumul de „nuvele medievale” *Castelul vrăjitoarelor* de Luiza Maria Cristescu (C.R.). □ Se semnalează, din activitatea Editurii Kriterion, publicarea volumului de proză, în limba maghiară, *Cu ochii legați* de Kincses Elemér, precum și a volumelor de versuri, în limba sârbo-croată, *Visuri înaripate* de Slavon Veșnici și *La izvor* de Brando Dragicevici. □ Notă despre volumul de versuri *Gorun adânc* de Petre Pascu (C.R.). □ În *Memento*, *Teatru* sunt prezentate piesele: *O pasăre dintr-o altă zi* de Dumitru Radu Popescu (Teatrul Național Cluj), *Omul cu hârtoaga* de G. Ciprian (Teatrul „Mihai Eminescu” Botoșani), *A douăsprezecea noapte* de Shakespeare (Teatrul dramatic Brașov). □ În *Memento*, *Tv* se anunță, în *Literatură*, o prezentare a lui Edgar Papu la volumul lui Romul Munteanu, *Profiluri literare*.

● **[„Luceafărul”, nr. 41]** Număr ilustrat cu reproduceri din expoziția Olandezul la el acasă și în lume. ■ Vorbind despre poeziile Anei Blandiana din culegerile *Călcâiul Vulnerabil* (1967) și *A treia taină* (1970), Nicolae Ciobanu observă că „sursa dramatismului liric ce stăpânește în chip constant universul poetic stă mai ales în cutezanța de a explora sensurile existenței din unghiurile unei lucidități absolutizante: o luciditate al cărei resort, la rândul ei, îl formează apriga rezistență în fața tentațiilor exercitate de modul feminin tradițional de a percepe și trăi viața la nivelul impulsului erotic și al instinctului matern. Bântuită de himera unui transcendentalism sustras oricărei determinări sub raportul experienței biografice directe, poezia Anei Blandiana [...] tinde la instituirea unei rigori etic-filozofice de-a dreptul intolerante și numai marele freamăt gnoseologic (de tip feminin totuși!) ce o străbate în cele mai dese rânduri o salvează de la o abstractizare sterilizată. La drept vorbind, semnul autenticității poetice îl dă tocmai senzația incredibilei descinderi a reflecției dintr-o anume stare de veghe a feminității răscolite de propriile avataruri vitaliste.” ■ În contextul apariției la Editura Junimea din anul 1972 al celui de-al doilea volum de Opere al lui Garabet Ibrăileanu, adnotat și comentat de Con-

stantin Ciopraga, Mircea Vaida amintește de teza de doctorat asupra lui Vlahuță a criticului, mai exact cum acesta „își construiește sistemul critic și estetic cu argumente dinafara literaturii și criticii literare, recurgând la filosofie, sociologie sau psihologie”. Cu toate acestea, „un ochi atent poate sesiza că aceste criterii științifice sunt proiectate pe un vast fundal moralist.” ■ Tudor Ștefănescu aduce în actualitate romanul *Hotel Maidan* al uitatului scriitor Stoian Gh. Tudor, care, „cu ascuțișul inteligenței sale avea să pătrundă tarele unei societăți aflate în putrefacție”, scriind despre „caleștile care-i stropeau hainele ponosite, despre vitrinele încărcate cu bunătăți inaccesibile lui și celor de teapa lui și mai ales despre lumea prinsă în corsetul deznădejdiei.” ■ Sunt publicate poezii de Nicolae Ioana (*La Arilata; Mânjii; Cum este clopotul; Pământul*), Barbu Cioculescu (*Septembrie-n vârf; Marea cu măsură*), Gabriel Stănescu (*Arheologie naivă; Ale corabia ta; Oraș lacustru*), Ovidiu Hotinceanu (*E foarte greu să-i ascund ceva fiului meu; O haină*), Platon Pardău (*Frig; Aventură*), proza *Mireasa vine cu seara* de Vasile Andru și *Omul nevăzut* de Gheorghe Schwartz, precum și poezii din lirica belgiană în Traducerea lui Virgil Teodorescu și Petre Solomon.

8 octombrie

● [**„România liberă”, nr. 8696**] Veronica Porumbacu recenzează volumul lui Victor Felea, *Sentiment de vârstă*, care reflectă „o întoarcere spre esențele omului, spre sine, spre acea flamură ce se simțea în tinerețe”, „un timbru plin, un poet autentic ajuns la deplina sa maturitate.” □ Pentru Tia Șerbănescu, volumul Mariei Luiza Cristescu, „Castelul vrăjitoarelor”, este construit pe „schema literară a nuvelei medievale”, reunind „niște foarte largi portrete surprinzând, în manifestarea lor cea mai explicită, caracterele umane într-o situație-test, sau după un termen de mult acreditat, situația-limită.”.

9 octombrie

● [**„Scânteia”, nr. 9294**] Agerpres transmite: □ *Festivalul național de poezie „Mihai Eminescu”*: „La Iași au început duminică manifestările din cadrul celei de-a III-a ediții a Festivalului național de poezie «Mihai Eminescu», închinată în acest an celei de-a 25-a aniversări a republicii. Festivitatea inaugurală a avut loc la Teatrul Național «Vasile Alecsandri». Au omagiat memoria Luceafărului poeziei românești, sentimentele de înalt patriotism care animă poezia românească, Vasile Potop, prim-secretar al Comitetului județean Iași al P.C.R., președintele Consiliului popular județean, prof. dr. docent Zoe Dumitrescu-Buşulenga, vicepreședinte al Academiei de științe sociale și politice, Teodor Că Căluș, președintele Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă, și scriitorii Constantin Chirița și Mircea Radu Iacoban. Cunoscuți poeți din întreaga țară și actori ai Teatrului Național ieșean au susținut apoi un recital de poezie românească contemporană. În holul teatrului a avut loc verni-

sajul expoziției pictorului Eugen Ștefan Boșca, cu lucrări inspirate din opera lui Eminescu. După amiază, s-a desfășurat un pelerinaj la casele memoriale închinat lui Dosoftei, Ion Creangă, Mihai Codreanu și Otilia Cazimir. Seara, corul «Gavriil Musicescu» a prezentat un concert de lieduri pe versuri de Mihai Eminescu”. □ *Dezvelirea unui bust al lui Tudor Arghezi*: „La Tg. Cărbunești a avut loc, duminică dimineață, solemnitatea de dezvelire a unui bust al lui Tudor Arghezi, fiu al acestor plaiuri, care timp de 7 decenii a slujit scrisul românesc, dăruind culturii naționale creații literare care alcătuiesc o vastă operă străbătută de dragoste pentru om și viață. Bustul, opera sculptorului Tudor Panait, a fost fixat în incinta liceului de cultură generală, căruia cu câțiva ani în urmă i s-a atribuit numele marelui poet. La solemnitate au participat reprezentanți ai organelor locale de partid și de stat, ai comitetului județean de cultură și educație socialistă, personalități marcante ale vieții noastre culturale, cadre didactice, elevi. Filiala Gorj a Societății de științe filologice a organizat un simpozion, în cadrul căruia prof. univ. dr. docent Alexandru Piru, prof. univ. dr. Gabriel Țepelea, prof. univ. Gheorghe Bulgăr, Barotul Arghezi și alți participanți au prezentat comunicări consacrate vieții și operei lui Tudor Arghezi. Manifestările s-au încheiat cu un recital de poezie argheziană susținut de elevii liceului din Tg. Cărbunești”.

10 octombrie

- **[„Scânteia tineretului”, nr. 7277]** În secțiunea *Debuturi.Proză*, Dinu Flămând recenzează volumul lui Radu Mareș, *Ana sau pasărea paradisului* (editura Dacia – „o scriitură matură”) și *Ornicul orașului*, semnat de Dionisie Onișor (editura Albatros – „un caz de veleitarism mai deosebit, anume acela al sentimentalului afectat.”)

- **[„Tomis”, nr. 15]** Mirela Roznoveanu semnează cronică literară la volumul *Profiluri literare* (Univers, 1972), de Romul Munteanu, o carte care „oferă o altă ipostază, mai publicistică, a profesorului universitar de la catedra de literatură universală a Universității București. [...] Cartea de față cuprinde o parte din rodul acestei activități, fiind alcătuită în cea mai mare parte din studiile introductive ce au însoțit în ultimii ani diversele traduceri de proză și teatru în literatura europeană și americană (dramaturgii Thornton Wilder și Tennessee Williams). [...] Articolele sunt construite astfel încât să corespundă unor necesități inerente edițiilor destinate unui public foarte larg. Ele au în consecință un caracter mai mult informativ atât în ceea ce privește biografia autorului, cât și opera căreia i se consemnează scrupulos referințele critice importante”. Analizând cartea, cronicarul punctează că accentul demersului critic „este pus insistent [...] pe imprimarea în conștiința publică a unor puncte de vedere ce se bucură de un consens unanim, în scopul, evident didactic, de a forma punți solide de comunicare și prejudecăți în afara cărora orice polemică s-ar dovedi superfluă. [...] Spirit mai mult sintetic decât analitic, Romul

Munteanu se arată preocupat de romanul contemporan căruia încearcă să-i stabilească liniile directoare. [...] Cercetarea se îndreaptă cu predilecție spre romanul german (Franz Kafka, Heinrich Mann, Hans Fallada, Hermann Hesse, Wolfgang Barchert ș.a.) care schițează, vizavi de cel francez, un focar de o importanță excepțională a romanului european”. În finalul analizei sale, M. Roznoveanu concluzionează: „Scrise cu lejeritate într-un stil agreabil, «profilurile» sunt de folos atât specialistului, cât și cititorului dornic doar să se confrunte cu o altă existență creatoare. Autoritatea lor provine și din sistemul solid de informație care le acordă girul unor articole exhaustive de enciclopedie”. □ Cea de-a doua cronică literară este semnată de Alex. Ștefănescu care analizează monografia *Anghel* (C.R., 1972), semnată de Georgeta Horodincă care „își explică preferința pentru autorul unei opere minore, declarând că a fost fascinată de personalitatea lui contradictorie și complexă. Cu alte cuvinte, D. Anghel ar conta nu atât ca scriitor, cât ca personaj în a cărui gestulație s-ar include și actul artistic. [...] Scriind despre Anghel, G. Horodincă a scris de fapt despre condiția artistului, în general, despre raportul dintre realitate și artă și posibilitatea de a rezolva acest raport printr-o sinteză specifică spiritului uman. [...] Bună cunoscătoare a literaturii europene contemporane, [...] autoarea monografiei a dizolvat personalitatea lui Anghel în spațiul imens pe care-l circumscrie unui asemenea orizont cultural. [...] Fără valoare critică, monografia Georgetei Horodincă rămâne în schimb un document al pasiunii și generozității spirituale”. ■ Al. Protopopescu semnează rubrica *Spectrum* care include două analize ale unor cărți recent publicate. Prima dintre acestea este volumul de poezie *Stins* (Minerva, 1972), de Sergiu Ludescu (cu numele său adevărat Mircea Tiriung) care „practică reflexia amplă, necifrată, prozaică pe alocuri, dar de o mare puritate sufletească. [...] Poetul invocă cu căldură și cu nostalgie cerul, munții, copacii, florile, cugetă asupra vieții și a morții, fără a avea capacitatea excepțională a imaginii. Tenta de oboseală a gestului liric, emoția strunită [...] și un anume sentiment crepuscular al inexorabilului [...] sunt trăsături care individualizează poezia din volumului *Stins*”. □ A doua recenzie semnalează apariția volumului *Oglinda lui Cagliostro* (Dacia, 1972), semnat de Dan Mutașcu, o carte care „este în primul rând un spectacol de cuvinte luxoase, superbe, feerice, orbitoare, un spectacol de o luminozitate valahă și citadină, pe care volumul de debut nici măcar nu îl anunța. [...] Poeziile însele devin niște «platouri de adjective» pe care defilăm «drapați în adjective». [...] Mutașcu știe să varieze ritmul metaforei, să schimbe destinul epitetelor, adică știe să organizeze astfel viața poemului încât din consumul cuvântului să rezulte ideea”. ■ La ceas aniversar, Alex. Ștefănescu semnează *Zaharia Stancu, la 70 de ani*. Elogiind personalitatea complexă a scriitorului, semnatarul articolului notează: „Aproape nu există gen literar pe care Zaharia Stancu să nu-l fi abordat. Publicistica, romanul, poezia, confesiunea au devenit, rând pe rând, instrumentele prin care

s-a exprimat și continuă să se exprime o personalitate patetică. [...] Incomodat, pe țărmlul celor șaptezeci de ani pe care i-a împlinit de curând, Zaharia Stancu preferă ca întotdeauna să se avânte în spațlul literaturii, singurul loc în care se simte, în afara oricăror limite biologice, liber”. ■ În *Morometii – individ și istorie*, Al. Protopopescu discută despre „linearitatea eroului care se frânge pentru prima oară, producând acea luptă internă de contrarii, iminentă, unui individ implicat în istorie. [...] Moromete rămâne stăpân pe arta disimulării, [...] dar mai ales are voluptatea jocului gratuit. [...] Moromete este nu atât un «conservator», cum a și fost considerat, ci o uriașă personalitate care se împotrivese imobilizării conștiinței individuale. În aceasta constă deosebirea de profunzime dintre eroul lui Marin Preda și Ion al lui Liviu Rebreanu. E în fond o diferență de evoluție. Prin Ion, asistăm chiar la acest proces de degradare, în virtutea căruia toate valorile umane decad în sclavia patimei pentru pământ. [...] Exceptând deznodământul moralizator al romanului lui Rebreanu, întoarcerea diabolicului țăran la «glasul iubirii», Ion trebuie privit mai curând ca un predecesor al lui Tudor Bălosu decât al lui Moromete. Cei doi comunică multă vreme prin reacții similare”. ■ Primul număr din luna octombrie publică versuri, semnate de Virgil Teodorescu, Anghel Dumbrăveanu, George Mihăescu, Vasile Petre Fati, Luisa Stoica, Dumitru Bălăeț, și proză *Scadența* (din romanul *Colții șacalului*, în curs de apariție la editura Albatros) de N. Frânculescu.

11 octombrie

- **[„Scânteia”, nr. 9296]** Titus Popovici scrie despre *Patima* lui Mircea Micu: „Îi prevăd acestei cărți un frumos și meritat succes și aștept din partea noului nostru confrate depășirea dificilului moment al succesului și puterea de a împlini o lucrare căreia, acest prim roman, îi pune o durabilă piatră de temelie”.

- **[„Viața studențească”, nr. 34]** Șerban Cioculescu, cu ocazia deschiderii anului universitar, formulează *Un gând despre continuitatea generațiilor*: „Deschiderea anului universitar este un eveniment marcant în viața noastră culturală. Am așteptat cu toții ziua de 1 octombrie, cu aceeași emoție ca și tinerii absolvenți ai liceului care au trecut examenul de admitere cu succes și calcă pentru întâia oară ca studenți pragul mult râvnitei Alma Mater. Din rândurile lor vor ieși serii noi de profesori, cercetători, scriitori, publiciști, într-un cuvânt reprezentanți de seamă ai culturii noastre naționale, care la rândul lor le vor trece altora ștafeta, asigurând continuitatea generațiilor și progresul în toate ramurile științei și ale artei. Am toată convingerea că *noua noastră cultură socialistă și umanistă* se poate sprijini pe un tineret entuziast și talentat, însetat de cultură și devotat Patriei. Și mai sunt convins că nimeni din generația mea n-ar da îndărăt – dacă minunile ar fi cu puțință – ca să o ia de la început, ca student, în noile condiții de viață și cu infinitele perspective de viitor ce se

deschid tineretului”. □ Recenzii de Mihai Minculescu, la Ion Gheorghe – *Avatara* (Eminescu, 1972) și Doru Melincescu, la Ion Horea – *Încă nu* (Dacia, 1972), sub titlul *Poezia spațiului natal*. □ Constantin Pricop semnează eseu despre teatrul actual, *Sensuri ale creației contemporane*. „Fiecare epocă, am mai spus, își creează anumite linii dinamice, între semn și sensul care se degajă. Uneori, procesul este voalat, alteori, mai direct. Viața de azi cere ca această traiectorie să fie mai directă. Orientări vizibil noi s-au făcut (aparitia reportajului ca mijloc de expresie cotidiană, inserarea faptului zilnic în literatură ca un gest firesc etc) ele fiind privite în general ca mode, direcții etc. și nu ca modificări ale «cererii» – deci nu ca procedee, rezultat al experienței individuale a scriitorului, ci ca forme de expresie create de configurația istorico-socială în care ne definim. O activitate teoretică revoluționară nu se constituie din acceptarea și debitarea unor formule... Adevărata activitate revoluționară nu poate aparține decât *umanismului socialist*, acesta incluzând perioada necesară transformărilor cu toate contradicțiile respective. Literatura mai ales, având ca finalitate *omul*, arată – când este autentică – transformările progresive ale acestuia... Autenticitatea presupune participare, angajare. În acest sens trebuie văzută angajarea creatorului, într-o integrală participare. Această participare nu poate fi însă făcută decât dintr-o profundă conștiință a ei. Destinul scriitorului este destinul *reconstituirii*, prin trăirea unui individ, a unui proces, a procesului de semnificație”.

12 octombrie

• [„**Munca**”, nr. 7746] În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat prezintă monografia dedicată lui Dobrogeanu-Gherea de către George Ivașcu: „Cert este că o apreciere lucidă a contribuției sociologului și criticului literar C. Dobrogeanu-Gherea era necesară. Este, de fapt, rostul monografiei lui George Ivașcu”. □ În *Carnet Cultural - Teatru*, Mihai Teodor publică o cronică dramatică a piesei lui Vasile Zdrenghia, *Omul pământului*.

• [„**Scân-teia**”, nr. 9297] Pe prima pagină apare *Ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R.* cu informații despre schimbările în Consiliul de Stat și în Consiliul de Miniștri. ■ Margareta Bărbuță, în *Carnet teatral*, scrie despre „*Preșul de Ion Băieșu la Teatrul de comedie*: „*Preșul* îl readuce pe scenă pe Ion Băieșu, cel bine cunoscut din scheciurile de la televiziune, din foiletoanele de ziar, din unele piese într-un act. Un Băieșu glumeț, căruia îi place să râdă și să facă să râdă, atingând cu bobârnacul zeflemelii moravuri și năravuri, mai mici și mai mari, mai vechi și mai noi”. ■ Mihai Gafița prezintă volumul *Cartea de recitare* de Nichita Stănescu, editura Cartea românească: „Orientată pe dimensiunile majore ale literaturii scriitorilor abordați, formulată cu o condensare și o putere de sugestie de esență poetică directă, cartea poartă semnificații multiple pe lângă aportul ei net în exegeza propriu-zisă. Este un act de conștiință, pe cât de personal, în ierarhia de valori, gust artistic, sub-

stanță și expresie, pe atât de reprezentativ. E bine când atari manifeste poetice, unite cu exegeze critice, vin de la poeți de talentul lui Nichita Stănescu. Ele dau autoritate ideii de învățătură permanentă de la înaintași, de continuitate, de profunzime și responsabilitate a actului poetic. *Cartea de recitare* este – pentru a păstra imaginile autorului – un abecedar poetic și critic al dragostei pentru înaintașii literari și al studiului profund al operei lor”.

● **[„Albina”, nr. 41, număr cu 12 pagini]** Pe prima pagină, poezia *Pământul* de Nicolae Labiș (reprodusă din volumul *Primele iubiri*) și tableta-reportaj *Eroism pe șesurile patriei* semnată de Dragoș Vicol. □ Barotul T. Arghezi laudă inițiativa argeșeană de a prezenta, în toate C.A.P.-urile din județ, filmul *Frații* (cu un scenariu de Nicolae Țic și Nicolae Bordeianu, despre un președinte de C.A.P. reclamat la partid de un grup de țărani retrograzi). □ Într-o notă intitulată *Festivitate Arghezi*, Ioan M. Roșca consemnează, din Cărbuneștii Gorjului, solemnitatea dezvelirii unui bust al poetului, operă a sculptorului T. Panait. „Figura titanului poeziei românești a rămas mărturie vie în amintirea generațiilor ce vor veni, simbol al prețuirii artei sale scriitoricești.” □ *Am în casă toate cele*, mostră de folclor nou cules din comuna Araci, jud. Covasna. □ *Botoșești-Paia* este titlul unui „reportaj literar de Iulian Neacșu”, despre un sat aflat la 40 de km de Craiova.

● **[„Orizont”, nr. 24]** Marcel Pop-Corniș scrie cronica literară, intitulată *În dulcele stil al suprealismului*, la două volume de poezii; prima la Virgil Teodorescu, *Sentinela aerului* (Eminescu, 1972) și a doua la Gellu Naum, *Tatăl meu obosit* (C.R., 1972). ■ G. Gibescu face recenzia unei ediții critice de receptare în timp a lui Camil Petrescu, realizată de criticul și editorul Liviu Călin (Eminescu, 1972). ■ Ion Anghel publică partea a doua din studiul *Structuri și motive în poezie sau o generație poetică* referitor, în principal, la poezia lui Nichita Stănescu, dar și la alți poeți de generație, precum Ion Gheorghe, Ileana Mălăncioiu, Ion Alexandru, Gh. Pituț. ■ Mircea Șerbănescu publică un fragment din romanul *Cerc și dragoste*. ■ La colțul de poezie îi întâlnim pe poeții Ivo Muncian și George Țărnea. ■ Ion Maxim scrie un mic eseu despre hybrisul grecesc din al cărui incipit decupăm următorul fragment: „Dacă Zeus se supune tăriei dreptății, acesteia va trebui să i se supună și omul. Pedepsa nu lovește, în viziunea poetului antic decât abaterea de la dreptate, abaterea ce frânge echilibrul, mândria ce depășește măsura, omul făcându-și astfel cu propria mână nenorocirea care, trebuie, nu se poate să nu se abată asupra lui, pentru a restabili ordinea”. ■ Grigore Popiți evocă potecile umblate locurile străbătute în tinerețe până pe vârful Semenic. ■ Lucian Bureriu comemorează, pe ultima pagină, activitatea și lirica lui Walt Whitman, iar Nicolae Țirioi caută prezența literaturii române în „patria lui Walt Whitman”, menționând traduceri ale ciclurilor de povestiri ale lui Sadoveanu: *Povestiri de seară*, *Bordeienii*, *Povestiri din război*.

● **[„România literară”, nr. 42]** Versuri semnează: Dragoș Vrânceanu (*Oastea de stejar*), I. Negoitescu (*Bălcescu murind; Non possumus*), Toma

George Maiorescu (*Totem; Dacă râurile; Ce frumos; Epiderma pământului; ***; Contratimp; Călător; Unde* – poezii „din volumul *Dar ai plecat*, în pregătire la Editura Cartea Românească”), Petre Stoica (*O întâmplare greu de uitat; Dacă n-am ochelari; În patul cu îngeri pictați; Șambelan; În stagiunea viitoare; Din sicriul cu fotografii; Azi se împlinesc o sută de ani*), Ion Mircea (*Leagănul; Să-ngropi; Poate; Inscripție în păretele cascadei*), Hristor Ziatas (*Baladă* – traducere de Darie Novăceanu), Ion Lotreanu (*De când învață să zboare*), N. Gr. Mărășanu (*Întâmplări din marea călătorie pe lacul Furtuna*).

□ Felicia Antip semnează traducerea din Saul Bellow, *Planeta domnului Sammler*. □ Citim *Fetița*, fragment din romanul *Alibiuri interioare* de Ștefan Tita. □ Dumitru Radu Popescu publică *Două sute de ardei*. ■ Editorialul *Legătura cu viața* este semnat România literară: „Cuvântările de săptămâna trecută ale secretarului general al partidului nostru rostite la Cluj, în fața studenților și cadrelor didactice din învățământul superior cu ocazia deschiderii noului an universitar și la Satu Mare, în fața zecilor de mii de locuitori al orașului care-și serbează un mileniu de existență, au readus cu deosebită claritate în atenția tuturor o preocupare fundamentală și constantă a politicii partidului și statului nostru: aceea a legăturii teoriei cu practica, a gândirii cu acțiunea, a științei și învățământului cu producția, ca o condiție esențială a dezvoltării și modernizării sistemului economic socialist. [...] Cuvântările secretarului general al partidului constituie prilejuri excepționale de meditație pentru oamenii de știință și de artă, pentru toți cei interesați de progresul României socialiste, de ridicarea nivelului material și spiritual al poporului”.

■ Leonida Teodorescu scrie despre *Drama și adevărul*: „Drama ca concept literar înseamnă în primul rând realizarea estetică a unei pierderi, gradul de extindere și de profunzime al pierderii reprezintă și gradul de gravitate al dramei. Oricât ar părea de ciudat, drama în literatură are o valoare relativă și, poate, numai o valoare relativă. Vladimir și Estragon nu fac decât să aștepte, dar pentru că așteptarea este zadarnică, senzația este că se anulează orice (de fapt, nu se anulează decât așteptarea) și drama devine totală. Tragedia lui Hamlet este istoria unor pierderi – de la pierderea tatălui, la pierderea ultimului lucru care i-a mai rămas în final – viața. Tragedia lui Hamlet este cumplită nu pentru că moare, ci pentru că moartea reprezintă în contextul piesei pierderea ultimului lucru care i-a mai rămas, este într-un fel un superlativ pe invers, o încununare a ideii de pierdere. Ce reprezintă pe lângă asta moartea de figuranți a celorlalte personaje din scena duelului? Sub aspectul realității estetice a dramei, aproape nimic”.

■ În *Expresia lirică și mod sufletesc* D. Micu face un portret Anei Blandiana: „Nici un volum al Anei Blandiana nu repetă vreun altul, Aceeași în toate, poeta e alta în fiecare. Exuberantă la modul ingenuu, în *Persoana întâia plural*, ea devine meditativă și elegiacă în *Călcâiul vulnerabil*, spre a profesa în *A treia taină* un lirism sacramental. Nici un din volume nu-i, astfel, o simplă «culegere», nu reunește poezii ce ar putea figura și în altul,

fiecare actualizează specific un alt mod sufletesc, expresie a unei anumite vârste interioare. Noua apariție, *Octombrie, noiembrie, decembrie*, diferă nu numai de fiecare dintre cărțile anterioare, considerate separat, dar și de toate la un loc. E altceva, și în substanță lirică și în aspectul compoziției sau, mai bine zis, al componenței. Poemele de aici devin prin însumare secvențe ale unui unic poem, fără a-și anula prin aceasta autonomia. [...] Apariția poemului *Octombrie, noiembrie, decembrie* marchează în evoluția autoarei o nouă etapă. În viața poeziei române de azi, un eveniment”. ■ Roxana Sorescu scrie despre Mihai Beniuc în *Poetul neîmpăcatelor extreme*: „Poet antologic, Mihai Beniuc a rămas în mod admirabil credincios calităților din *Cântece de pierzanie*, a căror modalitate lirică se regăsește în toate volumele de până azi, cu toată oscilația tematicii și variația slăbiciunilor. [...] Sensibilitatea lui Beniuc funcționează mai ales compensatoriu; o trăire, oricât de intensă, nu satisface niciodată dacă nu-i este experimentat și reversul, Poetul pendulează permanent între două momente lirice intense: neliniștea apropierei sfârșitului, fatalitate scrâșnit acceptată, și optimismul manifest al creatorului ce-și vrea roadele muncii împrăștiate în mulțime, singură formă în care ființa sa se poate permanentiza”. ■ Șerban Cioculescu revine la rubrica sa cu textul *Documente – sau ambiție și iubire*, un text despre familia Sion. ■ Artur Silvestri scrie despre Geo Bogza și reportajele sale în textul intitulat *Reportaj și metafore*: „Artisticeste, o pagină revelează metoda autorului, face cunoscută țevăria lui de metafore, însă totul se citește pasionat. Deschizând o ușă, sute de nișe laterale încep simultan să vibreze”. ■ Nicolae Manolescu semnează cronică literară la *Leac pentru îngeri*, Constanța Buzea, Albatros, 1972 – cronică intitulată *Ritmurile sentimentului*: „*Leac pentru îngeri* este întâia ei culegere selectivă și un nimerit prilej de a reciti ceea ce poate însăși a reținut din aceste cărți, la aproape un deceniu de la debut. Selecția foarte severă cu prima, devine mai îngăduitoare, cum e și normal, cu celelalte. O confruntare parțială (pentru că n-am avut toate cărțile la îndemână) nu arată absențe regretabile și, în general, poeziile alese sunt cele mai bune. [...] Cuvintele și tăcerile sunt deopotrivă de enigmatice. Poeta are un obraz de sfinx”. ■ Apar recenzii: □ Lucian Raicu prezintă volumul *Ipocrizia disperării* de Teodor Mazilu, C. R., 1972: „Meditația tinde la o cuprindere totală a obiectului meditat, refuzând obișnuitele distincții dintre sensibilitate și rațiune, principiu și senzație, conștient și subconștient, morală și gust. Refuzul acestor distincții împovărătoare asigură elanul unitar al observației”. □ Mihai Minculescu scrie despre volumul *Nume* de Remus Luca, Ed. Cartea Românească, 1972: „Gândit în totalitate, ridicând probleme sociale ale contemporaneității, *Nume* nu aduce reliefuri noi profilului literar al lui Remus Luca”. □ Al. Raicu recenzează *Luminile zilei* de Haralambie Țugu, Ed. Albatros, 1972: „Ciclul respectiv se recomandă a fi realizat ca urmare a unor pasionate drumetii în cursul cărora observațiile s-au sedimentat, rămânând depuse ca minereurile care nu întotdeauna sunt scoase la lumină. Uneori,

însă, repetarea aceluiași elemente devine abuzivă”. □ Aureliu Goci comentează *Mereu pelerinul* de Florentin Popescu, C.R., 1972: „Un defect al acestei poezii care ar trebui să fie un curent continuu este fragmentarismul, dese rupturi de lux care îngreunează recepția”. ■ În *Un nou Macedonski?* Al. Piru comentează volumul *Introducere în opera lui Al. Macedonski* de Mihai Zamfir, Minerva, 1972: „[...] Mihai Zamfir găsește nimerit să trimită explicând (am văzut cum) pe Macedonski, la artiști din domeniul artelor plastice sau al muzicii. O dată Macedonski îi apare față de Eminescu ca un Salieri față de un Mozart, ceea ce va să zică drept un capelmaistru oarecare față de un geniu. Iar altădată neolatinizantul Macedonski e comparat – ce neșansă! – cu doi compozitori, boemianul Gustav Mahler și bavarezul Richard Strauss care au deconcertat permanent gustul latin, unul prin dezordine și obscuritate, altul prin exces și gigantesc”. ■ În *Viața literară* citim: □ În *Șantier* găsim anunțate noile proiecte ale lui Dragoș Vrânceanu, Franyó Zoltán, Aurel Mihale, Dan Mutașcu, Savin Bratu, Ben. Corlaci, Ionel Marinescu, Paul B. Marian, Dan Verona. □ Știri din *Uniunea Scriitorilor*: „Duminică au început la Iași manifestările organizate în cadrul celei de a treia ediții a Festivalului Național de Poezie «Mihai Eminescu», închinată, în acest an, aniversării Republicii. Festivitatea inaugurală a avut loc la Teatrul Național «Vasile Alecsandri». Au omagiat memoria lui Mihai Eminescu, evidențiind sentimentele de patriotism care animă poezia românească, Vasile Potop, prim-secretar al Comitetului județean, prof. dr. docent Zoe Dumitrescu-Buşulenga, vicepreședinte al Academiei de Științe Sociale și Politice, Teodor Călușeri, președintele Comitetului județean pentru Cultură și Educație Socialistă, Constantin Chirița, secretar general al Uniunii Scriitorilor, și Mircea Radu Iacoban, secretarul Asociației Scriitorilor din Iași. A urmat un recital de poezie contemporană susținut de: Ion Bănuță, Ion Horea, George Lesnea, Marin Sorescu, Anghel Dumbrăveanu, Ilie Constantin, Franyó Zoltán, Nicolae Țațomir, Dumitru M. Ion și scriitorul iugoslav Adam Puslović. În holul teatrului, a avut loc vernisajul expoziției pictorului Eugen Ștefan Boșca, cu lucrări inspirate din opera lui Eminescu. După-amiază, s-a desfășurat un pelerinaj la Casele memoriale Dosoftei, Ion Creangă, Mihai Codreanu și Otilia Cazimir. Seara, corul «Gavril Muzicescu» a prezentat un concert de lieduri pe versuri de Mihai Eminescu. * În cadrul planului cultural dintre R. S. România și R. P. Mongolă, a plecat la Ulan Bator, scriitorul Nicolae Mărgeanu. * De curând, în cadrul înțelegerii de colaborare dintre Uniunea Scriitorilor din R. S. România și Uniunea Scriitorilor din U.R.S.S., au plecat la Moscova Leonid Dimov și Hajdu Győző. De asemenea, la invitația Uniunii Scriitorilor sovietici, a plecat în U. R. S. S., Papp Ferenc. * Duminică, la Târgu-Cărbunești, județul Gorj, s-a desfășurat solemnitatea dezvelirii unui bust al lui Tudor Arghezi, fiu al acestor plaiuri. Bustul, operă a sculptorului Tudor Panait, a fost amplasat în incinta liceului de cultură generală care poartă numele marelui poet. Cu acest prilej, filiala Gorj a Societății de

Științe filologice a organizat un simpozion în cadrul căruia prof. univ. dr. docent Alexandru Piru, prof. univ. dr. Gabriel Țepelea, prof. univ. Gheorghe Bulgăre, Barotul Arghezi și alți participanți au prezentat comunicări consacrate vieții și operei lui Tudor Arghezi. * La invitația Uniunii județene Maramureș a cooperativelor meșteșugărești, la clubul din orașul Sighet a avut loc o șezătoare literară la care au citit din lucrările lor Vlaicu Bârna, Ion Bănuță, Mihai Gavril, Ștefan Popescu. O șezătoare similară, cu concursul acelorași scriitori a avut loc la Fabrica «Unirea» din Baia Mare, unde au fost prezenți și poeții Ștefan Bellu și V. R. Ghenceanu. A asistat un numeros public. * În cadrul marilor aniversări culturale recomandate de Consiliul Mondial al Păcii pe anul 1972, la Casa de Cultură a I. R. R. C. S., a fost organizată, cu concursul Uniunii Scriitorilor și al Institutului Român pentru Relațiile Culturale cu Străinătatea, o manifestare consacrată poetului englez Percy B. Shelley, cu prilejul comemorării a 150 de ani de la moartea acestuia. După cuvântul introductiv rostit de scriitorul Dan Grigorescu, a vorbit despre viața și opera lui Shelley prof. univ. dr. Dumitru Chițoran. Actori Elena Sereda și Tudor Crăciun au citit apoi tălmăciri din opera marelui liric englez. * La Editura «Facla» din Timișoara se află sub tipar un volum ce prezintă poemul «Luceafărul» de Mihai Eminescu în limbile română, maghiară și germană. Versiunile maghiară și germană aparțin lui Franyó Zoltán. Volumul cuprinde 26 de ilustrații semnate de graficianul Vasile Pinte. * Filiala din Focșani a Societății de științe filologice, împreună cu Casa de cultură din acest oraș, organizează luni 16 octombrie orele 18, în sala teatrului, o seară omagială Mihail Steriade. Vor vorbi despre opera poetului: Constantin Ciopraga (*Orizontul liric al lui Mihail Steriade*), Gheorghe Bulgăre (*Mihail Steriade, exponent al gradului poetic românesc peste hotarele tarii*), Ion Potopin (*Ideea patriotică în poezia lui Mihail Steriade*), Traian Olteanu (*Un peisagist – Mihail Steriade*) și Petre Zugun (*Un cuvânt de salut din partea Iașului*). □ Sub titlul *O „Editură” – Spectacol: Antologia de la Piatra Neamț* citim un scurt interviu cu poetul Paul Tutungiu, secretarul *Antologiei*, realizat de Viorel Tudose: “–Cum poate fi definit, ca gen de manifestare artistică, spectacolul *Antologiei*? – Un hibrid nobil între exegezele spontane, de câteva minute, ale unor tineri esești și critici de artă și un virtuos recital (sau lectură) din creația scriitorului antologat. Se ajunge la un spectacol cu densă tensiune spirituală, poezia își recapătă trupul de sunet, devine mai adevărată. Faptul este posibil pentru că în conjunctura tânără și nouă a județului Neamț, municipiul Piatra Neamț beneficiază nu numai, sub raport material, de un Teatru al tineretului, ar și de actori talentați, trupă în continuă primenire, cu prestigiu ascendent; la această «bază» adăugăm spiritul receptiv și creator al factorilor de decizie. *Antologia scriitorilor români contemporan* este organizată de Comitetul municipal pentru cultură și educație socialistă, filiala Neamț a Uniunii ziariștilor și, bineînțeles, Teatrul Tineretului”. ■ În *Cartea străină* citim: □ Nicolae Balotă semnează *Aventura*

etică a lui Joseph Conrad, comentând romanul *Victorie*, apărut în traducerea lui Andrei Ion Deleanu. □ Sub semnătura d. d. citim o notă despre apariția volumului *Eseuri asupra picturii contemporane* de Jean Grenier, Ed. Meridiene, 1972. ■ În pagina dedicată istoriei literare Șt. Cazimir scrie despre *Un poet necunoscut*, despre poeziile lui P. M. Georgescu. ■ Ion Biberi trimite o *Scrioare din Paris*, intitulată *Muzeul cuvântului vorbit*, despre Muzeul Cuvântului și Fonotecii Naționale, re-lansând propunerea de înființare unei astfel de instituții și în România.

● [„*Tribuna*”, nr. 41] Victor Felea analizează cartea lui Marin Preda: *Imposibila întoarcere*: „Într-adevăr, volumul lui Marin Preda are toate atuurile pentru a ne câștiga adevăratele, și, mai mult, pentru a ne entuziasma, dacă facem parte dintre aceia care simt drept ale lor problemele omului și ale literaturii de azi. Volumul aparține unui creator de prim-rang al epicii contemporane, ajuns la o vârstă a plenitudinii și puterii – nu de mult a fost omagiat la cincizeci de ani de existență – fapt care e de la început de natură să ne stimuleze curiozitatea”. ■ Ion Pop, la rubrica *Poezia unei generații* se ocupă de *Adrian Păunescu*: „Ceea ce se observă imediat în abundența și inegală creație poetică a lui Adrian Păunescu este capacitatea ieșită din comun de a jongla cu cuvintele. Poetul versifică uimitor de ușor și pe orice temă, încât înainte de a degaja anumite constante ale acestei lirici, motivele și obsesiile ei fundamentale, atitudinile de natură a configura o ipostază relativ stabilă a eului liric, cititorul e pus în fața unui spectacol verbal ce atrage în vârtejul său elementele cele mai diverse și mai neașteptate, cu o freneză părând a-și refuza orice cenzură”. ■ Redacția revistei consemnează masa rotundă despre romanul lui *Emil Bunea: Am lăsat iarba să crească*. Participă: D. R. Popescu, Constantin Cubleșan, Vasile Igna, Ion Lungu, Ion Marcoș, Radu Mareș, Ion Oarcăsu, Nicolae Prelipceanu, Dan Rebreanu, M. C. Runcanu, Aurel Sasu, Vasile Sălăjan, Valentin Tașcu, Constantin Zărnescu. □ – D. R. Popescu: *Am lăsat iarba să crească* marchează debutul în proză al lui Emil Bunea. S-a observat desigur în mesele rotunde de până acum că ne preocupă discutarea unor cărți semnificative ale unor autori începători sau a unor cărți care marchează momente de răscruce în evoluția lor. Aceasta este, totodată, și un prilej de a discuta despre problemele literaturii și altfel decât în scris, adică prin înfruntarea directă de păreri. [...] *Am lăsat iarba să crească* e o carte despre o perioadă plină de contradicții și despre care nu este ușor să realizezi o operă încheiată sută la sută. Schemele existente în literatura noastră despre țărani au început să cadă de la o vreme. Dar, în mod paradoxal, ele rămân cu prejudecăți în concepția unor critici literari. [...] – Constantin Cubleșan: Romanul *Am lăsat iarba să crească* este nou însă prin atmosfera pe care ne-o propune. Imaginea satului de la Dunăre, dinamizat de ideea unor prefaceri fundamentale, este una cu totul nouă față de aceea cu care ne familiarizasem din lectura atâtor alte romane tratând o problematică similară. Autorul are un deosebit simț al umorului, o neașteptat

de acută conștiință a ridicolului și astfel tot ceea ce pentru alți romancieri constituia prilejul unor dramatice și încrâncenate înfruntări, aici ne apare ridiculizat și persiflat fără milă. [...] Ioan Oarcăsu: – Eroii cărții lui Emil Bunea sunt exponențiali, ca în buna noastră literatură realistă închinată vieții sătești. Aș fi curios să știu cum va proceda autorul în continuare cu acești eroi ai săi, cum îi va prezenta el în faza ce urmează, când acest caracter exponențial va fi mai greu de păstrat. Pe de altă parte, vechea împărțire în clase sociale bine definite, în eroi pozitivi și negativi, corespundea unei realități: o realitate, să-i spunem schematică, ce atrăgea după sine un schematism al imaginii literare. [...] Ion Marcoș: Încercând să definesc termenul, aș spune că idilismul este atașare, identificare .. cu un personaj, o situație. La Bunea, din contră, ceea ce se impune foarte pregnant e tocmai detașarea, distanțarea ironică dusă uneori până la negare. Nu întâmplător a stârnit atât de mult în discuție ideea de farsă. [...] – Ion Lungu: Ca și alți autori din Câmpia Dunării, Emil Bunea are simțul oralității, care include și geniul limbii, atât de specific atâtor oameni din această parte a țării. Oralitatea operează, însă, și cu clișeele verbale, tocmai pentru definirea adecvată a personajelor. Criticii trebuie să facă, însă, deosebiri necesare dintre clișeele personajelor (nu o dată extrem de valoroase) și cele ale autorului (absente în cazul lui Bunea). [...] – Vasile Sălăjan: Transformarea satului românesc trebuie înțeleasă ca un act dureros și profund, în ciuda aspectului carnavalesc adeseori, adevărat și el, atestat. Dar ceea ce un prozator e obligat să rețină (și Emil Bunea o face) este oglindirea, trecerea în fapte de conștiință a manifestărilor acestui proces istoric revoluționar. În fața învălmășirii lumii, spiritul naiv în credința că lumea nu poate rămâne decât cum a fost, va recaționa precum în fața lumii răsturnate, «nebune» pentru moment, a unei lumi ce se «distrează». Iată de ce un personaj din romanul lui Bunea vrea să-și sape o fântână răsturnată, în cer, metaforă ce mi se pare formidabilă și extrem de sugestivă”. ■ Al. Zub scrie despre *Debutul lui Vasile Pârvan*: „Amintind, la împlinirea a 45 de ani de la moartea lui Vasile Pârvan debutul său modest, dar nu lipsit de semnificație, observăm că cifra comemorativă se suprapune exact peste scurtul răgaz ce i-a fost îngăduit cărturarului, constituind, deci, jumătatea timpului ce s-a scurs de la nașterea sa”.

13 octombrie

• [„Munca”, nr. 7747] În rubrica *Punct*, cu titlul *Aprob gândirea profundă asupra rosturilor poeziei*, revista publică un scurt interviu cu Marin Sorescu. Acesta răspunde la întrebări legate de „caracteristicile generației tinere de poeți” („Fiecare generație ar trebui să poarte un nume, care să nu fi un nume gol, să reprezinte o notă distinctă, care s-o deosebească de generația dinainte și după. Dacă ar fi așa, atunci generația mea ar trebui să se numească...cum? Era vorba de o afirmare destul de furtunoasă în poezia românească de după război. Apăruseră autori foarte deosebiți între ei, se crease un climat de entuziasm și

emulație. Cred că între anii '62 și '68 când s-au afirmat puternic poeți ca Gabriela Melinescu, Constanța Buzea, Ana Blandiana și Adrian Păunescu, Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ilie Constantin, Ion Alexandru, s-au scris în istoria poeziei românești pagini pe care n-o să le șteargă vântul și ploaia. Frumusețea acestui peisaj liric stă, după părerea mea, în diversitatea lui. Nu se poate face aici o critică mai de adâncime din cauza lipsei de spațiu. Despre mulți dintre ei chiar am scris și chiar dacă n-am scris păreri mi se știu.”). Poetul consideră că ceea ce îi apropie pe poeții acestei generații este „dorința fiecăruia de a sparge niște tipare chiar dacă nu întotdeauna tiparele noi impuse sunt mai bune decât cele sparte”, ceea ce-i desparte fiind „modul în care același peisaj, fie el de natură ori sufletesc, se răsfrânge și impresionează retina fiecăruia”. Sorescu apreciază în primul rând „noile instrumente cu care au venit și s-au așezat la lucru, cultivarea, cu superfosfați ori fără superfosfați, a câmpului magnetic din jurul nostru, zborul liber al imaginației care merge uneori până la destrăbălarea imagistică (asta o aprob mai puțin). Și, mai presus de toate, gândirea profundă asupra rosturilor poeziei”. Este neplăcut impresionat de ermetism, apreciind că „gradul de neînțelegere provine de multe ori din lipsa de claritate a eroului liric, care duce la bâlbâială și poate fi izbutită și mare ca bâlbâială și mai provine, pe de altă parte, și din competența factorului receptor. E adevărat că au proliferat, în ultima vreme, poeme încâlcite, dar pe care nu le consider dăunătoare poeziei decât cu numele”. Referitor la caracterizarea făcută de Marian Popa drept „cea mai importantă personalitate poetică a tinerei generații care a depășit hotarele gândirii convenționale, situându-se în spațiul dezbaterilor universale”, M. Sorescu comentează: „În general, poezia pe care o scriu mă definește. Trebuie să mărturisesc că sunt de fiecare dată uimit de primirea de care se bucură poezia mea și am avut ocazia să particip la manifestări de simpatie spontane în Franța, Iugoslavia, Statele Unite, Italia. Ce-aș dori poeziei mele, e să rămână așa cum e, iar omul care o scrie să nu țină seama prea mult nici de laude și nici de critici”.

● [„Scânteia”, nr. 9298] Citim despre *Vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu în județe afectate de inundații*: „Joi, 12 octombrie a.c., tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, a făcut o vizită de lucru în unele județe afectate de inundații, în urma revărsării râurilor datorită ploilor abundente care au căzut în lunile septembrie și octombrie. Conducătorul partidului și statului a fost însoțit în această vizită de tovarășii Ilie Verdeț, Cornel Burtică, Ion Stănescu, precum și de Angela Miculescu, ministrul agriculturii, industriei alimentare și apelor”. ■ M. Ungheanu scrie despre *Autentic și livresc în proza de inspirație rurală*: „Prozatorii contemporani au intuit necesitatea realizării unui alt unghi de a privi lumea rurală și au depus în acest sens o strădanie demnă de stimă. Rezultatele n-au fost însă întotdeauna la nivel speranțelor. Deși soluții artistice noi se configurează în proza lui D. R. Popescu

(mai ales în romanul *F*) și Fănuș Neagu (*Îngerul a strigat*) – ca să cităm exemple de dată mai recentă. [...] Un roman al cooperativizării încearcă să scrie Emil Bunea în *Am lăsat iarba să crească*. Scriitorul încearcă totodată să edifice și portretul unui personaj abuziv aflat în fruntea satului, Șefu Gheorghe, obstacol în calea construirii unei vieți noi a țăranilor din comuna respectivă, Romanul e îndatorat însă șabloanelor mai vechi sau mai noi. [...] Un alt roman a cărui acțiune se petrece la sat este *Patima*, semnat de Mircea Micu, un autor care, ca și Emil Bunea, trece de la poezie la debutul în roman. [...] Pitorescul, care ar fi putut sufoca romanul, este evitat cu succes. *Patima* este, de aceea, debutul în roman al unui scriitor care știe să nareze cu economie și precizie și căruia nu-i lipsește spiritul de observație și abilitatea dispoziției planurilor. Romanul arată că, acolo unde mediul nu este explorat doar la suprafață și scriitorul nu se lasă subjugat de pitoresc și de rețete, proza de inspirație rurală își poate demonstra longevitatea. Privind retrospectiv proza de inspirație rurală, vom observa mai întâi că fără intuiția proprie a unui mediu bine structurat, cum este cel țăranesc, și fără ambiția unei viziuni noi asupra acestei lumi, ea nu poate convinge. Absența pecetei personale a multor proze de inspirație rurală recentă, adică absența a ceea ce numim expeditiv, dar semnificativ «soluție artistică» proprie, poate să dea impresia de sațietate și de epuizare. Realitățile atotputernice ne arată însă că lumea rurală este un teren încă nedescifrat și nedefrișat în întregime, care-și așteaptă scriitorii”. ■ Corespondentul „Scânteii”, Manole Corcaci semnează *Festivalul de poezie „Mihai Eminescu”*: „În timpul desfășurării celei de-a III-a ediții a Festivalului de poezie «Mihai Eminescu», care are loc în prezent la Iași, studioul de radio din localitate a inițiat două acțiuni importante, menite să aducă și pe calea undelor un vibrant omagiu geniului poeziei românești. Este vorba de concursul pentru cel mai izbutit cântec pe versurile lui Mihai Eminescu și 7 emisiuni închinat «Luceafărului» poeziei românești. La realizarea lor își dau concursul personalități ale vieții culturale și artistice ieșene, precum și muncitori din marile întreprinderi industriale, studenți și elevi care recită și comentează frumusețea și armonia versului eminescian. Emisiunile consacrate poeziei sunt însoțite de înregistrări în care Mihail Sadoveanu, George Varca, Ludovic Antal, Costache Antoniu, Perpessicius citează din nemuritoarea creație eminesciană. Emisiunile cuprind, de asemenea, și cele mai frumoase melodii compuse de-a lungul anilor pe versuri din lirica lui Eminescu”.

● [„Contemporanul”, nr. 42] Dan Zamfirescu semnează textul *Forța și puterea cuvântului*: „Coloana vertebrală a culturii românești este această năzuință, de a fi coloana vertebrală a întregului suflet, al națiunii române, de a-l păstra demn, drept, în fața veacurilor și a judecății istoriei. Orice confuzie de planuri este o anomalie... Poate că suntem mai mult ca oricând obligați, astăzi, de întreagă această tradiție, să medităm mai stăruitor asupra prezentelor și viitoarelor noastre sarcini. Asupra obligațiilor ce ne revin față de limba, cultura și

arta tarii în care trăim. Și ne măsurăm, în consecință, aspirațiile, acțiunile și intențiile noastre cu această măsură. Care este, singură, a veșniciei”. ■ Apariția traducerii romanului Virginiei Woolf este semnalată de Dinu Flămând: „Considerat un roman important, *Spre far* are patetismul marilor pledoarii pentru durabilitatea existenței. Dacă nu suntem veșnici, putem cel puțin să ne iluzionăm în această veșnicie prin integrarea frenetică în timp. O zi în casa familiei Ramsay poate deveni iarăși istoria eternizată a duratei. Totul se reduce la contemplare, timpul pare mortificat, există o singură perspectivă, statică, picturală, care își modifică cu nesesizată lentoare unghiul de observație. Mai ales doamna Ramsay plutește la un moment dat în această imobilitate pe care i-o dă iluzia veșniciei, încât autoarea abia se abține să nu exclame goethean «clipă, oprește-te»”. ■ Eugen Luca descrie *Lirica* lui Zaharia Stancu: „Misiunea alcătuirii unei antologii din poezia lui Zaharia Stancu – intitulată *Șaptezeci* – și-a asumat-o, cu prilejul aniversării scriitorului, Aurel Martin, avizat, serios exeget de poezie, semnatarul și al unei substanțiale introduceri. Și-a îndeplinit-o cu excelente rezultate, fiindcă poeziile analogate sunt efectiv reprezentative, reconstituie, în linii mari, o carieră, un destin poetic”. ■ Laurențiu Ulici întocmește portretul lui *Teodor Mazilu: prozator, eseist, poet*: „Să scoți cinci cărți într-un singur an poate fi, la fel de bine, o dovadă de prolificitate (prin repetare). [...] *Fotbalul n-a fost creat de diavol* (Ed. Stadion), nefiind propriu-zis o carte de beletristică dar una de divertisment (!) [...] Pilule satirico-umoristice din *Pâinea la un loc fix*, apărută în seria de umor a Editurii Albatros, se citesc cu plăcere numai dacă cel care le citește nu caută în ele literatura. Pentru că, în caz contrar, cititorul ar fi întrucâtva dezamăgit [...] Pălăria de pe noptieră (Ed. C.R.) este, de fapt, reeditarea integrală (inclusiv erorile tipografice) a volumului de *Proză satirică* apărut în 1969. [...] În tot, *Ipocrizia disperării* este cartea unui suflet inocent, așa de pur în labirintul său lăuntric încât pare un naiv (în sensul schillerian) pe care lecturile din Dostoievski l-au învolburat. În nimic nu crede Teodor Mazilu mai mult decât în puterea iubirii. În fine, cea de a cincea carte, *Cântece de alchimist*, descoperă un poet edevărat și, totodată, un chip, cred, mai autentic al scriitorului. Masca satiricului a căzut lăsând să se vadă un suflet inundat de lirism, care face eforturi teribile să se salveze din apa lirică”. ■ În textul *Mimesis și intuiție*, D. Micu analizează studiul lui N. Tertulian: *Critică, eseistică și filosofie*: „Depozitând materia unei posibile monografii Georg Lukács, monografie de altminteri direct anunțată în prefață, cartea lui N. Tertulian se recomandă prin aceasta cum și prin studiile despre Croce drept un foarte bine venit instrument de lucru auxiliar prețios în studiul oprelor celor doi principali corifei ai gândirii estetice contemporane. Dar nu rămâne doar asta. Prin relevarea punctelor de incidență ale tezelor croceene și lukasciene. Critică, estetică, filosofie devine un adevărat model al valorificării a creației teoretice din trecut, studiile pe care le însumează dinamizând efectiv metodologia cercetărilor de acest tip și astfel înscriind o reală contribuție la progresul esteticii filosofice românești”.

• [„Cronica”, nr. 41] S-au decernat *Premiile Festivalului „Mihai Eminescu”*, astfel: Premiul US pentru cel mai bun volum de debut poezie a fost atribuit lui Dinu Flămând pentru volumul *Apeiron*, Ed. Cartea Românească (juriul fiind format din Ion Bănuță – președinte, Anghel Dumbrăveanu, Nicolae Barbu, Radu Cârnci, Ion Horea, Nicolae Țatomir, Horia Zilieru); Premiul revistei „Cronica” pentru difuzarea creației eminesciene peste hotare a fost acordat Amitei Ray-Bhose pentru volumul *Eminescu Kabita* (Calcutta, 1969, o selecție din opera poetului), juriul fiind compus din: Liviu Leonte – președinte, Al. Andriescu, Andi Andrieș, George Lesnea, Ștefan Oprea, Val. Stoleriu, Al. Zăcondoneț. ■ Legat de eveniment, mai multe articole și ecouri: *Festivitatea inaugurală* (printre participanți: Zoe Dumitrescu-Bușulenga, George Lesnea, Constantin Chirița, Mircea Radu Iacoban, Marin Sorescu, Adam Puslojić, Ion Horea, Ilie Constantin); *Sesiunea de comunicări*: Zoe Dumitrescu-Bușulenga – *Evoluția unor procedee poetice în lirica eminesciană*, Amita Ray Bhose – *Influența gândirii indiene în opera poetului*, Constantin Ciopraga – *Semnificația sentimentului Timpului la Eminescu*; Lucian Valea – *Sentimentul istoriei la Eminescu*; Nicolae Crețu – *Farmecul eminescian și tectonica poeziei*; rubrica *Versuri și flori* de Nicolae Turtureanu; secțiunea *În calea umbrelor* de Val Gheorghiu, despre casele memoriale ieșene (Casa Dosoftei, Otilia Cazimir, Bojdeuca etc); *Un regal de poezie* – despre poezii participanți în Aula „Mihai Eminescu” a Universității „Al. Ioan Cuza”: Ion Bănuță, Radu Cârnci, Anghel Dumbrăveanu, Ovidiu Genaru, Mircea Dinescu, Adi Cusin, Angela Marinescu, Dinu Flămând, Marin Sorescu și alții; în plus, articolul *Ne-am întâlnit întru Eminescu* de N. Barbu, ca un fel de epilog al festivalului. □ Versuri de Vasile Constantinescu și Daniel Lascu, Ion Hurjui. □ Proză de George Sidorovici, *Pădurea de dincolo* – povestire fantastică. □ Al. Zub vorbește despre *Tradițiile republicane* (în istoria noastră), la 25 de ani de la proclamarea Republicii. □ În *Estetica militans*, Petru Ursache pune în discuții, cu plusuri și minusuri, *Dicționarul de estetică generală* apărut în 1972, „primul de acest gen publicat la noi în țară și printre puținele din lume”. □ Sub semnătură Bb. o recenzie a *Istoriei teatrului românesc* de Mihai Vasiliu, Albatros, colecția Lyceum. □ Alte cronici: Zaharia Sângeorzan, volumul de poeme al lui Petre Stoica, *Bunica se așază în fotoliu*, C.R., 1972; C. Ciopraga despre I. Dodu Bălan și noul său volum de la Albatros, *Ethos și cultură*; Val Condurache despre „cântecul de lebedă” al Anișoarei Odeanu, *Legile jocului*, romanul apărând în 1972 chiar înaintea morții scriitoarei; Simion Bărbulescu despre doua volume ale lui Sandu-Tzigara Samurçaș, apărute în 1972, *Oglindiri*, la Cartea Românească, și *Invocations* la o editură pariziană. □ N. Barbu, un portret *Franyó Zoltán* în haine de lucru. □ Despre *Al. Ivasiuc nuvelistul* scrie Ion Sârbu, urmărind volumul apărut la Dacia, *Corn de vânătoare*. ■ În *Inerția modernului*, Magda Ursache comentează acid mimetismul unor scriitori români, Andrei Popescu-Drumuri sau Ion Lazău, care se ambiționează să fie existențialiști dând

române plate și neconcludente, alți autori preferând să se rupă de rețetele camusiene sau faulkneriene, măcar parțial, prin „funcționalitatea inovației” (Alec cu Ivan Ghilia în *Recviem pentru morți*, Vasile Sălăjan în *Coborând spre nord-vest*): „Modalitățile adoptate prin mimetism de autorii atenți la vuietul curentelor artistice recente, justificate artistic, ajung tipare la epigoni, deci lipsite de inedit. Știut este că nu există formule pentru capodopere; folosind datele lui Kafka, nimeni nu s-ar putea lăuda că l-a depășit. Dar în ciuda acestor realități evidente, editurile continuă să tipărească pe un anume *Boris Vian din Bărăgan* sau pe *Faulkner de la Onești*. Uneori, e drept, vâlvătaia de paie mai poate fi confundată cu focul sacru.” □ Lirică iugoslavă de Adam Puslojić, tălmăcit de Dușan Petrovici și Anghel Dumbrăveanu. □ O întâlnire cu umoristul francez Pierre Daninos, un interviu de Paul B. Marian cu ocazia lansării cărții *Le Pyjama/ Pijama*, Grasset, Paris, 1972.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 97]** Cronica teatrală a lui Dinu Săraru marchează o nouă premieră pe scena Teatrului Nottara, inedita *Stana* a lui Ion Agârbiceanu, ecranizare a nuvelei omonime. ■ Dan Mutașcu vorbește despre *Timpul liber și literatura*, text din care aflăm că o statistică din anii 70 a UNESCO situa consumul de carte lirică din România pe locul 2 în lume, după Suedia, poemele unor Blaga, Bacovia, Macedonski, Minulescu etc. vânzându-se ritmic, zeci de ani, în tiraje de masă... „Romanele lui Sadoveanu, Rebreanu, Camil Petrescu, Hortensia Papadat Bengescu sunt recomandate, povestite, aduse ca argumente estetice în nenumărate și incandescente discuții diletante. Asta, ca să nu mai vorbim de piesele de teatru ale lui Mihail Sebastian și Camil Petrescu, ori criticile lui Maiorescu, Călinescu, Lovinescu enunțate ca judecăți de absolută competență. E primejdios și aproape defetist să ne închipuim că, peste 20-30 de ani, lumea nu va mai citi cărți, că ea se va mulțumi cu patetice recitări din operele literare importante, la radio și tv, că toți vor discuta *Memento mori* și *Noaptea de decembrie* după lecții-școală-tip, după vagi prizărite note literare din magazine de automobilism și filatelie.” □ Cronicile literare sunt semnate de Emil Manu: *Să mai câștigi o zi*, un roman de Adrian Beldeanu, și despre poetul Al. Jebeleanu, *Transparente*, la Ed. Eminescu. □ Ioan Adam se referă la cel mai reușit volum de până acum al lui Ion Horea: *Încă nu*, Dacia.

14 octombrie

● **[„Munca”, nr. 7748]** În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Elena Oprea, Aurel Câmpeanu, George Arădeanu Bera.

● **[„România liberă”, nr. 8701]** Tia Șerbănescu scrie despre *Anotimpul poeziei*, recenzând volumul Anei Blandiana, *Octombrie, Noiembrie, Decembrie* (publicat la editura Cartea Românească: „Ana Blandiana înțelege poezia ca unitate de timp în sine. Încât octombrie, noiembrie, decembrie – alcătuiesc

un anotimp măsurat și câștigat prin poezie. Se poate vorbi de un anume panlirism.”.

● **[„Scân-teia”, nr. 9299]** Ștefan Aug. Doinaș semnează *Critica literară și formarea răspunderii civice a scrisului*: „Majoritatea celor ce trimit versuri spre publicare sunt tineri. Ei sunt la o vârstă când talentul se confundă de cele mai multe ori cu aparența talentului; când el constă într-o capacitate mimetică, specifică adolescenței, datorită căreia tânărul veleitar e în stare să scrie versuri corecte, ba mai mult, chiar frumoase și interesante. [...] Imagismul dezlănțuit, metaforismul excesiv, anularea discursului logic, poza teribilistă etc., toate acestea intră astăzi, într-o anumită proporție, și în poezia de calitate, dar și în lirica de o nonvaloare absolută. Judecând după asemenea elemente exterioare, orice text care frizează illogicul, care abuzează de imagine sau de patos juvenil ne poate da impresia unui lirism autentic. Or, lucrurile nu stau chiar așa. Rolul criticii de poezie constă tocmai în capacitatea ei de a distinge între valoare și nonvaloare, între practicarea mecanică a unor procedee exterioare, pe de o parte, și profunzimea unei sensibilități necontrafăcute, capabile a se exprima în versuri. [...] Critica e datoare să imprime tinerilor care se interesează de poezie, conștiința gravității actului creator, conștiința răspunderii etice și civice a scrisului, conștiința culturală a acestei îndeletniciri. Problema este – cum? Fără îndoială, printr-o mai atentă, mai severă apreciere a fenomenului liric de azi. [...] Repet o idee pe care am mai spus-o: critica – activitate ce are un rol capital în viața literară – trebuie să acționeze ca un tampon, atenuând conflictul dintre gustul deja format și formele, șocante uneori, de expresie ale noii poezii, dar și ca un filtru riguros ce lasă să treacă în conștiința publicului, ca exemplare, doar avele opere care o merită într-adevăr”. ■ Dumitru Micu notează apariția volumului *În război un pogon cu flori* de Nicolae Velea: „Nicolae Velea rămâne astfel, și în această narație de proporții, tot un artist al amănuntului. Ceea ce ni se înfățișează în cuprinsul cărții e mai curând un potpuriu de momente autonome decât o nuvelă (sau povestire) indislocabilă. Ca întotdeauna, Nicolae Velea e atent la mimică, la gest, la cuvânt, nelăsând să-i scape nimic insolit, nici o particularitate ilariantă, nici un detaliu «anapoda»”.

● **[„Flacăra”, nr. 42]** În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie despre muzeul din Turnu Severin. ■ În *Literare*, Lucian Raicu prezintă volumul lui Matei Călinescu, *Conceptul modern de poezie*: „Ce este poezia? În concluziile pe care încearcă să le formuleze la capitolul importanței sale lucrări, Matei Călinescu face mărturisirea revelatoare că de o definire a conceptului modern de poezie se află mai departe decât în momentul când pornise la drum. Această mărturisire este profund semnificativă; ea spune mai multe despre personalitatea adevărată a autorului ei decât investigațiile minuțioase consacrate, de altfel cu o probitate exemplară, principalelor capitole ale poeziei din ultimele două secole”. □ Magda Mihăilescu, în *Premieră românească*, publică o amplă analiză dedicată filmului *Drum în penumbră*, în regia lui Petru Popescu: „Mărturi-

sesc că a fost o mare surpriză să-l văd pe Petru Popescu pășind cu supunere blândă, cu prudență, ba uneori chiar cu timorare pe teritoriile filmice. (Câtă distanță de la o astfel de atitudine la inconștiența voioasă cu care unii scriitori, pe care nu-i cred în stare să-și dea o zi din viață de dragul filmului, s-au apucat să colaboreze cu cinematografia.) Înainte de a așeza o cărămidă, scenaristul pipăie atent locul, își ia toate măsurile de asigurare, contrucția pe care o întemeiază și-o dorește solidă, adăpost pentru mărturisiri grave, nu zburdalnice, cum ne-au obișnuit atâtea «scurte întâlniri dintre un bărbat și o femeie»". □ În *Pe platourile noastre* se anunță începerea filmărilor la *Patru sezoane* după un scenariu de Paul Everac, în regia Letiției Popa. □ În *Agendă* este publicată o notă omagială dedicată lui Louis Aragon la împlinirea vârstei de șaptezeci și cinci de ani. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnalează debutul editorial în poezie, la C.R., al lui Tudor Mazilu, cu volumul *Cântece de alchimist*: „Nelipsind accentele de sarcasm, poemele ne arată cu precădere și autenticitate fața patetică a autorului”. □ Notiță despre conținutul volumului de *Teatru* al lui Paul Anghel (Eminescu). □ Se anunță republicarea, în colecția „Romane de ieri și azi” (Eminescu) a volumului lui Alecu Ivan Ghilia, *Cuscii*, precum și a *Pseudo-cynegeticos* de Al. Odobescu, ediție critică întocmită de G. Pienescu. □ Se semnalează, în colecția „Cele mai frumoase poezii” apariția culegerii de versuri de Joseph von Eichendorff, „tălmăcirea în limba română care conservă sensul și cantabilitatea originalului e semnată de poetul Eugen Frunză, autor și al Cuvântului înainte”. □ Notă de prezentare a volumului de *Poezii* de Miron Georgescu (C.R.). □ *Memento, Teatru: Preșul* de Ion Băieșu (Teatrul de Comedie), *Unchiul nostru din Jamaica* de Dan Tărchilă (Teatrul Tineretului din Piatra Neamț) și *Fata Morgana* de Dumitru Solomon (Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad). □ *Memento, Tv*: în *Literatură* este semnalat evenimentul editorial al apariției în ediție facsimilată a revistei „Dacia literară”.

● [„Luceafărul”, nr. 42] Amintind de studiile comparatiste ale lui Vasile Pârvan, Emil Manu observă cum opera acestuia, deși „receptată în mod contradictoriu [...], a alimentat și o viziune «trăiristă» a istoriei, dar nu s-a confundat cu dominantele curenților din acest context ideologic.” Astfel, „cercetătorul de azi poate descifra sinuozitățile și poate delimita valorile pe care – în cea mai mare parte – această operă le-a promovat.” ■ Recenzând volumul de versuri *Sentinela aerului* de Virgil Teodorescu, Nicolae Ciobanu îl compară cu cele anterioare, observând cum „își revendică structura generală de la efortul menit a realiza o autentică joncțiune între stilul și tehnica poetică vădit circumscrise modului suprarealist, de o parte, și problematica lirică de maximă stringență contemporană, în ordine moral-filosofică, istorică și social-politică, de altă parte.” ■ Aureliu Goci, reanalizând volumele precedente de poezie ale lui Gellu Naum, constată cum acesta „păstrează și potențează și în ultimul volum *Tatăl meu obosit* principiile embrionare ale mișcării suprarealiste: scriitura

automatică dezlănțuită împotriva mecanismelor regresive ale logicii comune și a convenționalizării imaginației, asociaționismul mental, emersiunea memoriei, fragmentarea momentului liric.” □ Într-un articol dedicat muzeelor din capitala Republicii Democrate Germane, Nicolae Balotă afirmă că „stilul 1900» nu se reduce doar la fenomenul *Art nouveau* sau *modern style*. Nu ne miră că organizatorii berlinezi au pus alături operele lui Gauguin, Edward Munch, Toulouse-Lautrec și cele ieșite din atelierele artizanale ale timpului. Artele așa zis minore ori aplicate cunosc în acea perioadă o mișcare hotărâtă de reabilitare și renovare a formelor și tehnicilor. Preocuparea primordială decorativă a multor artiști aparținând curentului *art nouveau* este rezultatul unei preocupări mai profunde creatoare. Căci stilul 1900 derivă – cum o dovedesc operele expuse la National-Galerie din Berlin – în același timp dintr-o voință de a renova universul plastic și dintr-o aspirație a artiștilor și meșteșugarilor de a da noilor forme ale vieții cadrul artistic apropiat.” ■ Sunt publicate poezii de Gheorghe Tomozei (*Frig; Decapitarea teilor; Arbaleta cu desen infernal; Crin*), proza *Nopțile doctorului* de Florentin Popescu, *Coloane de iederă* de Octav Pănuț și fragmente din *Tandrețea și trădarea Magdalenei...* de Teodor Mazilu. ■ Apare un interviu intitulat *Cum se ajunge campion?* cu tenismenul Ion Țiriac.

15 octombrie

● [„Scânteia”, nr. 9300] Apare nota *La Curtea de Argeș „Săptămâna vechii culturi românești”*, nesemnată: „Timp de o săptămână, cetatea vechilor Basarabi, Curtea de Argeș, devenită în anii socialismului un oraș modern în plină dezvoltare, a găzduit o manifestare inedită, dedicată uneia din cele mai zbuciumate perioade istorice ale patriei noastre, perioadă reprezentativă pentru cultura ce a înflorit pe aceste meleaguri din secolul X – prima jumătate a secolului al XVIII-lea. Închinat aniversării republicii, ciclul de manifestări a fost organizat de societatea culturală «Neagoe Basarab» din Curtea de Argeș, cu participarea a diferiți cercetători, specialiști în problemele limbii, literaturii și artei noastre din epoca respectivă, precum și cu concursul unor personalități ale vieții științifice și culturale din județul Argeș”. ■ În *Adnotări* citim *Când ochii (tulburi) se „imixtionează”* de Dumitru Avram: „Editura Albatros ne propune, între ultimele sale apariții, încă un debutant – Daniel Costa, cu un volum de schițe și povestiri, *Ochii oamenilor*. Din păcate – mai ales pentru editură, apreciată în repetate rânduri pentru succesul cu care a promovat și promovează scriitori tineri de certă vocație – cartea la care ne referim este un exercițiu pueril, de o platitudine perfectă, cu infructuoase trimiteri subtextuale la câteva dintre modalitățile literaturii de analiză. Proze lipsite de nerv, cu motivații și acțiuni de un gust neîndoielnic (vezi scena falsului omor din povestirea *Frosa*, a cărei acțiune e datată 1941), prin care autorul reușește să ne convingă, încă din primele pagini, că e lipsit de o știință, fie și elementară, a compoziției literare”.

• [„**Urzica**”, nr. 19] 100 de ani de la nașterea lui Cincinat Pavelescu, cu o reverență a lui Nicolae Crevedia – prin reproducerea fabulei *Trandafirul și stejarul*.

• [„**Convorbiri literare**”, nr. 19] Const. Ciopraga se situează *Între mit și literatură (I)*: „Fenomenul românesc original fusese, inițial, o nobilă preocupare a cronicarilor, pe care Eminescu îi frecventează asiduă. Fundamental în gândirea poetului, este nevoia cunoașterii fondului autohton. Cultura română, repetă el, trebuie să rămână fidelă propriului ei destin, de unde datoria de a nu omite izvoarele istoriei, geneza”. ■ În cadrul rubricii *Poezie și public*, răspund la întrebări (1. *Ce sens dați noțiunii de public cititor de poezie și în ce măsură vă simțiți dependent de acest public?* 2. *Ce vrea cititorul actual de la poezie? Ce vrea poezia dumneavoastră de la el?* 3. *Având în vedere fie un debut neconcludent, fie anumite concesii făcute unor situații de circumstanță, care sunt șansele poetului de a se reabilita în fața publicului? Eventual exemple.* 4. *Porcând de la ceea ce considerați esențial, reprezentativ pentru poezia română de azi, ce credeți că va reține cu precădere din ea publicul de mâine?*): Florența Albu, Mihai Ursachi, Ioanid Romanescu. □ Florența Albu: „1. În realitate, opțiunea preferințelor, selecția, există în ambele părți. Și cred că e bine să fie așa. Adevărații cititori de poezie – pentru că îmi place să gândesc nu un public cititor, ci doar cititorii de poezie în singularitatea și singurătatea lor – cei care îți impun, în primul rând înșile exigența, vor ști să aleagă, să opteze pentru poezia bună, să aibă preferințe. 2. Ce vrea cititorul actual de poezie? Probabil ceea ce dorește poetul însuși – să se stabilească o lungime de undă a comunicării, a înțelegerii, o lungime de undă comună a sensibilităților lor. 3. La acest punct ar trebui să răspundă criticii de poezie, responsabili unei generații de care vorbește Cesare Pavese. Ei au fost și sunt adesea răspunzători și de acele debuturi socotite teribile ca apoi să urmeze îngroparea în uitare a poeziilor lansate cu surle și trâmbițe, și de debuturile sortite uitării, și de concesii făcute unor situații de circumstanță. 4. S-a spus că poezia ultimelor decenii impune valori certe, că există, în lirica românească actuală, nume și opere care încep să intre în circuitul universal. Sunt încredințată că înflorirea poeziei din ultimii ani, efervescența unor căutări, chiar eșecurile – lecții eficace de altfel, au fost etape interesante, patetice care au decantat și decantează valori autentice”. □ Mihai Ursachi: „1. După mine noțiunea de public cititor de poezie poate avea două accepțiuni; una imediată, concretă, și una ideală. În prima accepțiune, publicul cititor de poezie este format din persoanele care citesc în mod obișnuit poezii – din cărți sau din reviste. Un sondaj științific pentru determinarea procentului de populație interesat de poezie, de profesii, vârste, grad de interes pentru poezie și pentru ce fel anume, ar fi nu numai instructiv dar și foarte util. [...] Sub acest aspect publicul este un barometru sigur. Afirmția comportă cel puțin obiecțiuni: a) experiența trecutului numără cazuri notorii de

nereceptivitate a publicului față de opere a căror valoare a devenit evidentă abia mai târziu, și de popularitatea a unei opere care cu timpul s-au dovedit fără valoare. b) Există autori care declară prea des că ei scriu pentru veșnicie și că reacția publicului actual față de scrierile lor nu-i interesează. Aceștia sunt de obicei autorii fără audiență la public. 3. O carte cu adevărat bună, ulterioară uneia, sau unui șir de cărți proaste, spală orice fată. Întocmai ca dragostea, spală orice fată. Întocmai ca dragostea lasă totul în urmă. 4. Este greu și riscant să ai și să emiți o opinie fermă despre ce este esențial reprezentativ pentru poezia română de azi, și ce va reține cu precădere din ea publicul de mâine. [...] Ceea ce lipsește poeziei noastre de azi este, cred eu, gustul formei, al unei forme noi pe care ea însăși s-o instaureze. Avem fără îndoială o poezie cum puține popoare au azi; e însă ca o soluție savurată în care mai lipsește un far pentru a depune cristale”. □ Ioanid Romanescu: „1. Prin noțiunea public cititor de poezie înțeleg: cititorii consecvenți și rutinați (în rândul cărora îi includ, bine-nțeles, și pe unii confrăți întru literatură – poeți, critici, dramaturgi, prozatori) plus cititori ocazionali (căci ei sunt, într-adevăr, niște cititori, chiar dacă nu se apropie decât de o anume poezie). O problemă, poate nu atât a comunicabilității, cât a satisfacerii în aceeași măsură a celor două mari categorii de cititori – pentru orice autor va rămâne irezolvabilă. 2. Cititorul, dacă vrea, caută. Și află. Avem, la ora aceasta, poezie mare și diversă. La ceea ce avem, dacă adăugăm și posibilitățile actuale de vehiculare a cărților de limbi străine, și traducерile [...] nu se pot declara nemulțumiți decât cititorii pe care (de data aceasta) nu-i înțelegem noi, poezii. La partea a doua a întrebării am și eu de întrebat: Arta vine să ceară? Eu știu că ea trebuie să dea. Poezia mea va fi continuu îndatorată față de public. 3. Există un soi de artiști care stau mereu departe; parcă intenționat lasă celor din jur posibilitatea de a avea inițiativa, ca apoi – cum nu toate inițiativele ajung la rezultatele scontate – să le demonstreze, chipurile, celor mereu în acțiune, soldaților ... din prima linie, că au greșit. [...] Cred că am fost explicit. Despre ce anume concesii și despre cereabilitare să fie vorba, când eu – în fața mea – sunt un nimeni? Ca să recunoști că ai făcut concesii, ar trebui ca tu să fi fost într-adevăr – cineva. Iar ca să te poți reabilita, ar trebui să fii cel puțin un Rilke. 4. Va reține ceea ce este profund uman ca simțire și superior din punct de vedere estetic”. ■ Al. Andreescu continuă studiul despre *Etape în nuvelistica* lui Gib I. Mihăescu: „Nu întotdeauna, acesta rămânând totuși cazul frecvent, sursa halucinațiilor este gelozia. Ea poate fi doar o simplă obsesie erotică sau frica de păcat. Interesantă din punctul acesta de vedere, cât și prin poezia pe care o degajă, este nuvela *Frigul*. O femeie clasurată la moșie, ca soția lui Manaru la vie, de un soț la fel tiranic, care își apără feuda sentimentală cu câinii și logofetii, își prepară, într-o ambianță de neliniști care merge până la teroare, adulterul”. ■ Petru Poantă: *Recitind Jocul cu moartea*: „Dintre toate romanele lui Zaharia Stancu, *Jocul cu moartea* este cel mai lipsit

de stil. Nu vom întâlni aici originalele perioade sintactice, obținute prin repetiții simetrice ale unor fragmente de propoziții și prin tonalitatea de lamentație incantatorie. Și, totuși, cartea este ușor integrabilă în vasta construcție a lumii, prin amintirea lui Darie. [...] *Jocul cu moartea* este cel mai frumos și cel mai concentrat roman picaresc din literatura noastră; în fond, este un roman social despre triumful vitalității umane”. ■ Daniel Dimitriu analizează volumul de versuri al Gabrielei Melinescu: „Jurământul de sărăcie, castitate și su-punere este o carte complicată și, am impresia, se și vrea ca atare. Este complicată, printre altele, datorită unei flagrante inegalități valorice. Dar până și această fluctuație este de factură specială, ceva mai dificil de explicat. [...] Gabriela Melinescu are un foarte fin și exersat simț al asociației rare. Să-i adă-ugăm o vădită tendință de conceptualizare a emoției și vom avea astfel imagi-nea unor spectaculoase complicații, a unei inflații de insolit și de inteligentă”. ■ George Pruteanu recenzează romanul Mariei Luiza-Cristescu: *Castelul vră-jitoarelor*: „Acțiunea povestirilor sale medievale se petrec teoretic la vremea incunabilelor, practic într-un timp fără timp, acela al basmului saxon sau scandinav. Un coridor al acestui *Castel al vrăjitoarelor* exală aroma grea a istoriilor fantastice ale lui Hoffmann, un altul are suavitățile basmelor celor doi Grimm, cutare creneluri stau într-o inefabilă ceață Anderson, alcovurile își trag parfumul din Boccaccio”. ■ Al. Dobrescu se referă la două studii. □ George Ivașcu: *Dobrogeanu-Gherea*: „Apariția la începutul lui 1957 a două volume cuprinzând texte din Gherea (neînsoțite de vreo prefață) n-a fost, cum era de așteptat, de natură să modifice această optică ce s-a perpetuat cu exagerările de rigoare – în școlii până mai ieri. [...] Abia în 1967 când George Ivașcu publica o masivă culegere *Gherea*, cu un lung studiu introductiv, se puneau bazele re-considerării în spiritul adevărului a rolului jucat de Gherea în istoria criticii românești”. □ Dumitru Ghișe: : „*Contrapunct* este cartea unui filosof conști-ent de necesitatea acțiunii propagandistice, mod exemplar de a răspunde la solicitările timpului contemporan”. ■ Mircea Iorgulescu se referă la *Aurel Dragoș Munteanu*: „Cunoscut și dintr-o intensă și susținută activitate publicis-tică, Aurel Dragoș Munteanu este un eseist pătrunzător, de bună cultură osten-tativ expusă chiar în cele mai umile intervenții, cu forța analitică, lipsit de suplețe și expresivitate însă, demonstrativ și voluntar până la omisiunea in-tenționată ori falsificarea punctului de vedere opus, operații necesare constitui-rii unei platforme favorabile: de aceea articolele lui sunt mai interesante în partea analitică decât în premise ori în concluzii”. ■ Nae Antonescu notează despre poetul *Aurel Marin*: „O dată cu anul 1935 Aurel Marin tipărește în fie-care an câte un volum de versuri, atmosfera și climatul artistic al Brașovului îl favorizează. Între 1934-1935, alături de N. Cantonieru și M. Chirnoagă devine redactorul revistei «Frize», o publicație tinerească, în cuget și simțire, cu unele frumoase ecouri literare în epocă”.

16 octombrie

● **[„Steaua”, nr. 20]** Al. Dima împinge limitele începuturilor esteticii românești la prelegerile lui Simion Bărnuțiu (preluând părerea lui Ion Iliescu din *Estetica lui Simion Bărnuțiu* (1972), deși alții consideră începuturile disciplinei odată cu ideile lui Titu Maiorescu și Radu Ionescu, considerați cei dintâi esteticieni români; dar bazele sistematice ale esteticii au fost puse, de fapt, de Mihail Dragomirescu și, apoi, de Tudor Vianu; toate aceste idei sunt consemnate într-un editorial provocat de Congresul internațional de estetică de la București (articolul *Cu privire la începuturile esteticii naționale*). ■ Leon Baconsky îi consacră lui Șerban Cioculescu un amplu studiu asupra personalității sale critice, a ideilor și stilului sau critic, făcând în introducere următoarea consemnare: „Ajuns pentru foarte mulți pe neașteptate, la o vârstă [70 de ani] pe care, dintre colegii săi de breaslă, doar lui Perpessicius i-a fost dat să o atingă și să o depășească, Șerban Cioculescu ni se pare a ilustra și astăzi cu aceeași exemplară consecvență ca și acum trei sau patru decenii, o aspirație dintre cele mai nobile și mai fertile ale criticii postlovinesciene: aceea către degajarea acutului critic de orice subiectivism parazitar și de orice voință exterioară celei izvorâte nemijlocit din conștiința estetică implicată în producerea judecăților de valoare. [...] spirit de neatârnare intelectuală, indispensabil criticii de judecată și de gust.” (articolul *Prezența exemplară a lui Șerban Cioculescu*) ■ Un articol de susținere, în controversele cauzate de straniețatea romanului *Princepele*, dezvoltă Dan Mutașcu, care observă: „Campaniile de presă pro sau contra *Princepelui* sunt desigur mult mai puțin interesante decât cartea însăși. [...] În romanul acesta care este și un «basm» și o «sinteză» și un mic manual liricizat de alchimie și magie, Eugen Barbu reușește ca, aplicând în unele momente cu dezinvoltură și luciditate multdiscutată tehnică a colajului, o subtilă și inedită acordare a unor epoci și tipuri de cultură substanțial diferite, filigranul lingvistic al cărții fecundând cu un dar al cuvântului rar întâlnit izvoarele bibliofilice pure [...]” (articolul *Ceremoniile Princepelui*). ■ Literatura gastro-nomică îl preocupă pe Mircea Zăciu, care își începe itinerarul demonstrativ și „degustător” prin textele românești cu lucrarea din 1841 a lui M. Kogălniceanu și Costache Negruzzi, intitulată *200 de rețete cercate de bucate, prăjituri și alte trebi gospodărești, tipărite cu cheltuiala și îngrijirea unei societăți de iubitori de înaintarea și strălucirea neamului românesc*, din analiza sa nelipsind Costache Negruzzi (*Istoria unei plăcinte*) Alecsandri, Al. Odobescu (*Câteva ore la Snagov*) Ionel Teodoreanu (proza *Casa bunicilor*, *La Medeleni*), Ion Pillat, D. Cantemir, Ion Ghica, G. Călinescu (poezia *Ghenca*), M. Sadoveanu, Emil Brumaru (articolul *Culinare*). ■ Aurel Rău traduce cinci poeme din lirica persană, din Avesta și Hafiz. ■ Geo Șerban apreciază gestul de pionierat al lui D. Vatamaniuc, care este îngrijitorul și prefațatorul unei antologii cu titlul *Nuvel istorice românești în secolul al XIX-lea* din colecția Lyceum a editurii Albatros și își declară adeziunea față de volumul de evocări și amintiri alcătuit

de I. Oprișan, „consacrat ca editor prin ediția *Operele* lui I. M. Sadoveanu”, volum intitulat *File de istorie literară*, tot în colecția Lyceum apărut (articolul *Profil de colecție*, la rubrica „cronica edițiilor”). ■ Gabriela Melinescu descoperă, în cadrul rubricii „cutia Pandorei”, personalitatea și arta lui Rafael Sanzio (articolul *Arta venind de la un om preafericit*). ■ Veronica Porumbacu publică poemul *Autumnală*. ■ Adrian Popescu detaliază conținutul câtorva volume din marea lirică, o veritabilă „roză a vânturilor”, cărți apărute la inițiativa editurii Univers, după cum urmează: Lars Gustafsson, *O dimineată în Suedia* (în tălmăcirea Mariei și a lui Petre Banuș); Yvan Goll, *Noul Orfeu* (tradus și prefațat de Petre Stoica); Miodrag Pavlovici, *Versuri* (în românește de Ilie Constantin și S. Nămoiu); și Weöres Șandor, *Versuri* (în traducerea și cu un cuvânt înainte de Veronica Porumbacu) (articolul *Traduceri de poezie*). ■ Nicolae Balotă întreprinde un *Examen de conștiință în proza germană contemporană* din care nu lipsesc Th. Mann, Robert Musil, Franz Kafka, Hermann Hesse, Günter Grass (la rubrica „confluente”). ■ În cadrul rubricii de filosofie „unghiuri și antinomii”, Constantin Noica își continuă serialul despre interogație și „tipurile de cultură” care sunt „forme de inter-ogație”, fiindcă: „încercarea de a intra în dialog cu forțele ascunse a dus la culturile de tip mitic sau religios, încercarea de a intra în dialog cu sinele propriu al omului a dus la cultura de tip filozofic, în timp ce încercarea de a intra în dialog cu natura a dus la cultura științifică, sub semnul căreia suntem”. (articolul *Despre cele patru dialoguri*). ■ D. Modola recenzează volumul de *Povestiri* (Dacia, 1972) a lui Peter Neagoe, în traducerea lui Ioan A. Popa, selectat spre a fi prezentat publicului român, deoarece este „unul dintre scriitorii care au făcut gloria scrisului românesc peste hotare”.

17 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 9302] Z. Ornea scrie despre *Studiul de sinteză în contextul culturii noastre*: „S-a observat că în ultimii ani istoriografia noastră literară a înregistrat realizări deosebite. Aprecierea este dreaptă. În ultimii 6-7 ani au apărut nu numai monografii serioase, documentate, despre scriitorii de renume, dar și unele temeinice studii de sinteză. Preocuparea necesară pentru studiul de sinteză, de care ne ocupăm aici, o aflăm prezentă la mai toate editurile. Ar trebui amintite dintre aparițiile acestui domeniu lucrările despre clasicism, preromantism, originile romantismului, sămănătorism, poporanism (editura Minerva), expresionism (editura Eminescu), iluminism, realism, romantism (Albatros și Dacia) ș. a. Sun anunțate lucrări despre gândirism, școala ardeleană, trăirism, direcția culturală a «Contemporanului», pașoptism. Se vede bine caracterul, relativ sistematic, al abordării fenomenului. Vrem să spunem că privind harta acestor preocupări (înfăptuite sau în curs de înfăptuire), ele acoperă vizibil o zonă întinsă din istoria noastră literară și culturală – mai precis din istoria modernă a literaturii și culturii românești. [...] Dar revenind

la cheștiunea atât de spinoasă a bibliografiilor, reamintim că lipsesc bibliografiile modern concepute ale principalelor reviste cultural-literare, că cele mai importante reviste din trecut nu au bibliografii. Știm câte eforturi și valori materiale implică realizarea unor asemenea instrumente de lucru. E, de aceea, regretabil că o instituție editorială specializată pentru acest tip de lucrări – Editura enciclopedică – a preferat să dea prioritate unei corpolente bibliografii a revistei «Ramuri», deși nu publicația craioveană este cea mai semnificativă pentru epocă. Suntem îndreptățiți să așteptăm în continuare întocmirea și publicarea bibliografiilor unor publicații ca: «Viața românească», «Contemporanul», «Adevărul literar și artistic», «Sburătorul», «Luceafărul», «Sămănătorul», «România literară», «Convorbiri literare», «Flacăra», «Curierul românesc» etc., etc. [...] Cercetătorii Institutului de istorie și teorie literară «G. Călinescu» ar putea să-și concentreze atenția spre asemenea investigații bibliografice de un acut interes. În sfârșit, să amintim de necesitatea publicării într-un ritm mai alert a volumelor de documente literare programate, de regulă, la editurile Minerva, Academiei, Dacia. Sunt anunțate foarte interesante colecții de documente, alcătuite sistematic, care vor valorifica – cel puțin în parte – imensul stoc documentar aflat în marile noastre biblioteci. Este de la sine înțeles că punem toate aceste acțiuni editoriale sub semnul unei maxime exigențe interpretative, al aplicării cu fermitate a criteriilor ce guvernează politica de valorificare a cunoașterii culturale din perspectiva interpretării științifice, materialist-dialectice a fenomenului cultural”.

18 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 9303] Citim *În prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu a avut loc solemnitatea decorării unor scriitori de seamă ai literaturii noastre*: „La Palatul Consiliului de Stat a avut loc, marți la amiază, solemnitatea decorării unor personalități de seamă ale literaturii noastre. Înaltele distincții iau fost înmânate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România. La solemnitate au luat parte tovarășii Emil Bodnaraș, Paul Niculescu-Mizil, Ilie Verdeț, Dumitru Popescu, Cornel Burtică, Mihai Gere, Constantin Stătescu, secretarul Consiliului de Stat, Mircea Malița și Constantin Mitea, consilieri ai președintelui Consiliului de Stat. Au participat, de asemenea, Brăduț Covaliu, președintele Uniunii Artiștilor Plastici, Laurențiu Fulga, prim-vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor. Prin decret al Consiliului de Stat, pentru îndelungata și rodnică activitate în domeniul creației literare și pentru contribuția deosebită adusă la înfăptuirea politicii partidului de înflorire a culturii socialiste în patria noastră, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani, a fost conferit Ordinul «Victoria Socialismului» tovarășului Zaharia Stancu, scriitor, președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România. Pentru îndelungată și rodnică activitate în domeniul creației literare, a fost conferit, prin decret al Consiliului de Stat, Ordinul

Muncii clasa I scriitorilor Franyó Zoltán, cu prilejul împlinirii vârstei de 85 de ani, Șerban Cioculescu, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani, Marin Preda, cu prilejul împlinirii vârstei de 50 de ani; prin același decret, a cost conferit Ordinul «Meritul Cultural» clasa I scriitorilor Camil Baltazar și Sașa Pană, cu prilejul vârstei de 70 de ani, și Jenő Kiss, cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani. Mulțumind, în numele celor distinși, scriitorul Zaharia Stancu a spus: Ne aflăm aici, în Palatul Republicii, în fața dumneavoastră, câțiva scriitori care am lucrat și am luptat împreună pentru atingerea aceluiași ideal – pentru făurirea socialismului și a comunismului în țara noastră. Cel mai în vârstă dintre noi are în urma sa 65 de ani de muncă literară. Noi, ceilalți, lucrăm în literatură de 50 de ani sau de peste 50 de ani. Suntem deci oameni în vârstă. Altădată rareori literații atingeau asemenea vârste și atunci când le atingeau rareori își păstrau capacitatea de creație și entuziasmul. Prin ce miracol noi, cei aflați aici, și mulți alții care nu sunt de față, am izbutit să atingem anii pe care îi avem, să fim mereu activi, neobosiți pe întâia linie de bătaie a frontului nostru ideologic, pe linia întâia – alături de cei tineri – a creației literare și a muncii în presă? Nu poate fi vorba de nici un miracol. Meritul este întreg al partidului nostru comunist, al conducerii de partid și de stat, al dumneavoastră, tovarășe Nicolae Ceaușescu. Ne-ați acordat încredere, ne-ați deschis orizonturi largi, iar libertatea de gândire și creație stă astăzi la temelia operelor noastre. Și nouă, ca și întregii țări, partidul ne-a dat inima sa, tinerețea sa, căci nepieritor și mereu tânăr va fi partidul nostru comunist, după cum nepieritor și mereu tânăr va fi poporul nostru. Am slujit și vom sluji cu credință partidul, poporul, literatura noastră, care trebuie să atingă cele mai înalte culmi ale frumuseții. Noi vă mulțumim din suflet, iubite tovarășe secretar general și stimați și iubiți tovarășii din conducerea de partid și de stat, pentru înaltele semne de prețuire pe care ni le-ați acordat astăzi și vă asigurăm că vom merge înainte în pas cu partidul și cu poporul nostru, cu forțe sporite, pentru victoria deplină a socialismului și comunismului în patria noastră. În încheierea solemnității a luat cuvântul tovarășul Nicolae Ceaușescu. După solemnitate, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ceilalți conducători de partid și de stat s-au întreținut cordial cu cei decorați”.

□ Agerpres transmite *Cuvântul tovarășului Nicolae Ceaușescu*, rostit cu această ocazie: „Stimați tovarășii, Aș dori ca în numele Comitetului Central al partidului, al Consiliului de Stat și guvernului să vă felicit în modul cel mai călduros cu prilejul acordării și înmânării acestor înalte ordine ale Republicii Socialiste România. Totodată, doresc să vă adresez felicitări călduroase și cu prilejul împlinirii vârstei respective de către fiecare dintre dumneavoastră, să vă urez mulți ani, putere de muncă pentru a crea noi opere în domeniul dumneavoastră de specialitate – în proză și critică literară, în poezie – pentru a îmbogăți cultura românească cu lucrări care să redea viața, preocupările poporului nostru consacrate edificării orânduirii noi. Fiecare dintre dumneavoastră ați scris mult. Și ați scris – după câte cunosc – bine. Lucrările, operele

dumneavoastră se află la loc de cinste în literatura românească. Multe dintre ele au fost traduse în alte limbi și au pătruns astfel și în literatura universală. Trebuie să vă spun că împreună cu conducerea noastră de partid și de stat apreciez această străduință a dumneavoastră de a scrie pentru popor, pentru înnobilarea culturii românești, a omului – pentru că, până la urmă, lucrările literare au valoare în măsura în care servesc poporul, slujesc omului, ajută să fie mai bine înțelese o serie de probleme ale dezvoltării societății, inclusiv ale eticii și echității, ale esteticii. Mai ales literatura, ca orice artă, trebuie să țină seama de toate aceste laturi spre a putea fi o literatură cât mai bună, cât mai pe înțelesul oamenilor și pentru a contribui din plin și în mod multilateral la realizarea scopurilor sale. Fiecare dintre dumneavoastră ați făcut mult în această direcție. Sunteți la o vârstă la care puteți încă să mai faceți mult. Aveți experiență, aveți capacitatea de a contribui și la realizarea pe plan mai larg a politicii de dezvoltare socialistă, de ridicare generală a întregului nostru popor pe noi culmi de civilizație și progres. Doresc să vă urez încă o dată, din toată inima, succese tot mai mari în activitatea dumneavoastră, multă sănătate și multă fericire”. ■ Apare nota *Traduceri din lirica românească în Brazilia*: „Sub semnătura scriitoarei Stella Leonardos, de curând, în Editura braziliană «Porta da Libreria» a apărut volumul de poezii *Cancionerio romeno*, o culegere de traduceri din lirica românească. Traducătoarea a fost distinsă cu premiile unor prestigioase instituții ca: Academia braziliană de litere, Uniunea scriitorilor brazilieni, Institutul de istorie și geografie din Rio de Janeiro. Studiul introductiv și notele explicative care însoțesc volumul aparțin scriitorului brazilian Nelson Vainer. În volumul recent editat la Rio de Janeiro cititorul brazilian face cunoștință cu lirica unor poeți ca Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri, George Coșbuc, Tudor Arghezi, Zaharia Stancu, Victor Eftimiu, Mihai Beniuc, Demostene Botez. Cu prilejul apariției acestei culegeri de versuri, cei doi scriitori și-au exprimat intenția de a publica în viitor traduceri din balada românească”. ■ Citim și două note de lectură: □ Mihai Nadin prezintă volumul *Colaje* de Mircea Zăciu, editura Dacia: „În notații pline de culoare, reflectând deseori intuiții deosebite (figura lui Bălcescu, adnotările la o nouă lectură din Ibrăileanu, evocarea lui Agârbiceanu, Emil Isac, Ion Breazu), Mircea Zăciu este, poate mai mult ca în alte scrieri ale sale convingător, fără a fi mai puțin precis”. □ George Muntean se ocupă de *Cititorie în albastru* de Dragoș Vicol: „Abia volumul de față pare a demonstra că versul n-a fost pentru acest autor o simplă izbucnire a unui preaplin al adolescenței, sau o cochetărie la care n-a vrut să renunțe”.

● [„**Viața studentască**”, nr. 35] M. N. Rusu, *O lecție poetică* – despre volumul apărut la Editura Eminescu 1972, *Sabia timpului* de Zaharia Stancu, un volum „cu valoare de program”: „Stancu – spre deosebire de alți poeți care înțeleg clasicismul într-o formulă stilistică și sentimental barocă – reduce totul la tonurile pure, aproape obiective și obiectivate, fără ca duhul poetului să dis-

pară din context. Zaharia Stancu *desacralizează* originile poeziei, și, în acest timp și instrumentele ei. El nu vede în poezie o sublimare a realului, a existenței cu resorturi metafizice impenetrabile și imaginabile, ci vede poezia ca o *funcție de real*... Arta sa poetică singulară cenzurează orice ispită, orice ieșire dintr-un anumit regim geometric de sensibilitate”. ■ Ion Cristoiu scrie despre Al. Paleologu, cu noul volum *Bunul simț ca paradox*, C.R., 1972. „Este Al. Paleologu un polemist tentat în a pune numai sub semnul întrebării? E valabilă și pentru el acuzația de negativism adusă lui Zarifopol de Camil Petrescu?... De la un capăt la celălalt, cartea lui Al. Paleologu este un elogiu al îndoielii creatoare, al neliniștii dialectice în fața dogmatismului și închistării. Aspect al inteligenței, neliniștea dialectică devine în viziunea lui Al. Paleologu un aspect al eticii. Dogmatismul nu este, cum s-ar crede, numai un cusur intelectual, o deficiență ce ține de cunoașterea lumii, dar și un cusur moral, ce ține de raporturile cu ceilalți oameni. De aici, subtilele disociații, în stilul marilor moralști, pentru a evidenția inteligența vie, atitudinea creatoare din câmpul global al atitudinii cognitive și morale față de lume”.

19 octombrie

• [„**Munca**”, nr. 7752] În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat prezintă *Migdalul a înflorit a doua oară* de Dragoș Vrânceanu: „Aparent, poezia lui Dragoș Vrânceanu este o „notare” sui-generis a impresiilor. În fapt, se naște o lume proprie proiectată, de cele mai multe ori, pe un fundal al mitului și fabulosului. Nimic patetic [...] ci, dimpotrivă, o permanentă fugă de „tunurile tari”. Discreția, pudoarea sentimentelor dau acestei poezii austere un farmec inimitabil”. □ În *Carnet Cultural - Teatru*, Lucia Bogdan publică o cronică dramatică a piesei lui Ion Băieșu, *Preșul*.

• [„**Albina**”, nr. 42] Pe prima pagină, apare *Împlețiți cununi din flori*, o doină din folclorul nou. □ Petru Vintilă semnează, tot pe pagina întâi, editorialul *Duminica în haine de lucru*, despre campania de recoltare fără precedent, ce necesită eforturi inclusiv în zilele de duminică, din pricina ploilor din acest an. □ Grupaj folcloric inspirat din „viața noastră nouă”. □ Revista îi urează „*La mulți ani!*” unui scriitor „comunist” ajuns la vârsta de 65 de ani, făcându-i și o scurtă prezentare: „Primele lucrări, publicate într-o vreme de întuneric, au afirmat luptătorul care a fost dintotdeauna Maria Arsene. În 1936 i se interzicea de către Ministerul de interne cartea de pamflete *Iuda*, prefăcută de un alt mare publicist progresist, Tudor Teodorescu-Braniște. În timpul războiului i se ardeau volume tipărite și manuscrise, considerate ca fiind pericol pentru opinia publică. Era recunoașterea forței de mesaj a scrisului său. O parte din pamflete și însemnări au circulat ilegal, trase la șapirograf, ducând în lume cuvântul de dreptate și de luptă al artistului angajat”. □ În stilul său caracteristic, Dumitru Almaș îi dedică un eseu cronicarului Ion Neculce, la 300 de ani de la nașterea

acestui: „Neculce a fost un cronicar, un istoric, un memorialist, un dregător de seamă, un patriot și, mai ales, un mare scriitor. Și valoarea lui crește cu veacurile. Istoricul Neculce urmează după Ureche, după Miron Costin și este de bună seamă cel dintâi al nostru mare scriitor”. □ Pagina de *Satiră și umor* este realizată de Tudor Băran, A. Croitoru, Miha Nicolae, Liviu Sgaibă, Constantin Petrila. □ Tot aici, i se schițează un portret literar (nesemnăt), cu citate din epigrame, poetului Cincinat Pavelescu, de la a cărui naștere se împlinesc o sută de ani.

● [„Orizont”, nr. 25] Cronica literară, *Versiuni ale unei estetici a candorii*, cuprinde, din nou sub semnătura lui Marcel Pop-Corniș, analiza a două volume de poezie: Constanța Buzea, *Leac pentru îngeri* (Albatros, 1972) și Vladimir Ciocov, *Poezele candorii* (C.R., 1972). Din analiza universului liric al primului volum dăm următorul extras: „o iubire pătimășă a vieții și a materiei, o face pe poetă să încerce să salveze lucrurile de la disoluția temporală, să scufunde lumea într-un somn de eter, somn al duratei. Cu mijloacele literaturii, ea încearcă să fixeze estetic realitatea, s-o sustragă devenirii. Operațiunea propusă de estetica candorii asupra realului nu are însă sorti de izbândă. Întreaga poezie a Constanței Buzea este pătrunsă de regretul de a nu putea spiritualiza materia, de a nu putea părăsi simțurile trupești în schimbul «neputrezitei inimi de ceară a sfinților»”. ■ Traian Liviu Birăescu semnalează și abordează cercetarea de istorie a esteticii dintr-un breviar intitulat *Geneza ideilor estetice în cultura românească* (Ed. Facla, Timișoara, 1972), alcătuit de Ion Iliescu. ■ Al treilea episod, și ultimul, din demersul analitic al lui Ion Anghel, intitulat *Structuri și motive în poezie sau o generație poetică*, este inserat pe pagina a treia din care cităm următoarea definiție a generației poetice: „dincolo de particularitățile de stil, de limbă, de concepere individuală a fiecărui univers poetic, dincolo de reticențele pe care le avem față de un autor sau altul, esențiale, remarcabile ne apar acum motivele, direcțiile comune de gândire, care fac din ei o generație poetică”. ■ În căutarea scriitorilor dialectali în grai bănățean, Gabriel Țepelea selectează doi poeți de factură umoristică, Virgil Șchiopescu și Delia Pia Bârlea, autorul lansând în acest sens și o teză: „Dacă am explica literatura în grai bănățean, ca în trecut, numai din nevoia de disjungere de corpul unui stat străin – cum a fost statul habsburgic – utilizarea dialectului numai pentru că acesta era mijlocul cel mai sigur de a te apropia de ai tăi, abordarea în continuare a dialectului de către generația de astăzi ar rămâne fără răspuns. Persistența pe acest drum se explică, după părerea noastră, mai ales prin faptul că graiul local a fost și va rămâne un excelent instrument de realizare a umorului.” ■ Laurențiu Cerneț este prezent cu un fragment de roman *Cu Adina*, iar poezia este reprezentată de doi poeți, Eugen Dorcescu și Ion Cocora. ■ Este anunțată deschiderea Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara, ținut la redacția revistei Orizont, unde citește un ciclu de poeme Crișu Dascălu. Pe lângă deschiderea cenaclului, publicul mai este informat de derularea celui de-

al treilea colocviu național de folclor, dedicat aniversării a 25 de ani de la proclamarea Republicii și având ca temă „Poezia ceremonială”. Printre participanți sunt menționați și I.C. Chițimia, A. Fochi, Gh. Pavelescu, Gh. Vrabie. ■ Gh. Negrea perorează pe subiectul „fenomenului culturii de masă în socialism”, pornind de la o apariție de carte *Socialismul și cultura de masă* (Juni-mea, Iași, 1972). ■ Leonid Dimov tălmăcește cinci sonete de Giambattista Marino (1569-1625), despre care G. Călinescu spune ca era pensionar al curții regale franceze, „bogat ca un asin”, și mai constată că întreaga glorie a cavalerului Marino s-a spulberat iute, prefăcându-se în *marinism*, ceea ce „la drept vorbind, nu-i puțin lucru”.

● **[„România literară”, nr. 43]** Versuri semnează: Ben. Corlaci (Fruntea; Nici întrebarea nu), Dan Deșliu (Long-set), Romulus Vulpescu (Atotcuvântul), Mihai Beniuc (Alte raze; Doamna cea mare; Mi-i dragă viața; Năluca; O vrajă...; Iadul meu; Sisif), Marin Sorescu (Nea Florea; La lilieci). □ Octavian Stoica publică *Altân-ghiol*. □ Ion Jalea publică evocări sub titlul *Paciurea și Enescu*. □ În traducerea lui Cristian Munteanu citim un fragment din *Drumul cel lung* de Bernard Moitessier. ■ Pe prima pagină citim: *În prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu a avut loc solemnitatea decorării unor scriitori de seamă ai literaturii noastre*: „La Palatul Consiliului de Stat a avut loc, marți la amiază, solemnitatea decorării unor personalități de seamă ale literaturii noastre. Înaltele distincții au fost înmânate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România. La solemnitate au luat parte tovarășii Emil Bodnaraș, Paul Niculescu-Mizil, Ilie Verdeț, Dumitru Popescu, Cornel Burtică, Mihai Gere, Constantin Stătescu, secretarul Consiliului de Stat, Mircea Malița și Constantin Mitea, consilieri ai președintelui Consiliului de Stat. Au participat, de asemenea, Brăduț Cova-liu, președintele Uniunii Artiștilor Plastici, Laurențiu Fulga, prim-vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor. Prin decret al Consiliului de Stat, pentru îndelungată și rodnică activitate în domeniul creației literare și pentru contribuția deosebită adusă la înfăptuirea politicii partidului de înflorire a culturii socialiste în patria noastră, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani, a fost conferit Ordinul «Victoria Socialismului» tovarășului Zaharia Stancu, scriitor, președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România. Pentru îndelungată și rodnică activitate în domeniul creației literare, a fost conferit, prin decret al Consiliului de Stat, Ordinul Muncii clasa I scriitorilor Franyó Zoltán, cu prilejul împlinirii vârstei de 85 de ani, Șerban Cioculescu, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani, Marin Preda, cu prilejul împlinirii vârstei de 50 de ani; prin același decret, a fost conferit Ordinul «Meritul Cultural» clasa I scriitorilor Camil Baltazar și Sașa Pană, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani, și Jenő Kiss, cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani. Mulțumind, în numele celor distinși, scriitorul Zaharia Stancu a spus: Ne aflăm aici, în Palatul Republicii, în fața dumneavoastră, câțiva scriitori care am lucrat și am luptat împre-

ună pentru atingerea aceluiasi ideal – pentru făurirea socialismului și a comunismului în țara noastră. Cel mai în vârste dintre noi are în urma sa 65 de ani de muncă literară. Noi, ceilalți, lucrăm în literatură de 50 de ani sau de peste 50 de ani. [...] Prin ce miracol noi, cei aflați aici, și mulți alții care nu sunt de fată, am izbutit să atingem anii pe care îi avem, să fim mereu activi, neobosiți pe întâia linie de bătaie a frontului nostru ideologic, pe linia întâia – alături de cei tineri – a creației literare și a muncii în presă? Nu poate fi vorba de nici un miracol. Meritul este întreg al partidului nostru comunist, al conducerii de partid și de stat, al dumneavoastră, tovarășe Nicolae Ceaușescu. Ne-ați acordat încredere, ne-ați deschis orizonturi largi, iar libertatea de gândire și creație stă astăzi la temelia operelor noastre. Și nouă, ca și întregii țări, partidul ne-a dat inima sa, tinerețea sa, căci nepieritor și mereu tânăr va fi partidul nostru comunist, după cum nepieritor și mereu tânăr va fi poporul nostru. Am slujit și vom sluji cu credință partidul, poporul, literatura noastră, care trebuie să atingă cele mai înalte culmi ale frumuseții. Noi vă mulțumim din suflet, iubite tovarășe secretar general și stimați și iubiți tovarăși din conducerea de partid și de stat, pentru înaltele semne de prețuire pe care ni le-ați acordat astăzi și vă asigurăm că vom merge înainte în pas cu partidul și cu poporul nostru, cu forțe sporite, pentru victoria deplină a socialismului și comunismului în patria noastră”.

□ Apare și *Cuvântul tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „Stimați tovarăși, Aș doi ca în numele Comitetului Central al partidului, al Consiliului de Stat și guvernului să vă felicit în modul cel mai călduros cu prilejul acordării și înmânării acestor înalte ordine ale Republicii Socialiste România. Totodată, doresc să vă adresez felicitări călduroase și cu prilejul împlinirii vârstei respective de către fiecare dinte dumneavoastră, să vă urez mulți ani, putere de muncă pentru a crea noi opere în domeniul dumneavoastră de specialitate – în proză și critică literară, în poezie – pentru a îmbogăți cultura românească cu lucrări care să redea viața, preocupările poporului nostru consacrate edificării orânduiri noi. Fiecare dintre dumneavoastră ați scris mult. Și ați scris – după câte cunosc – bine. Lucrările, operele dumneavoastră se află la loc de cinste în literatura românească. Multe dintre ele au fost traduse în alte limbi și au pătruns astfel și în literatura universală. Trebuie să vă spun că împreună cu conducerea noastră de partid și de stat apreciez această străduință a dumneavoastră de a scrie pentru popor, pentru înnobilarea culturii românești, a omului – pentru că, până la urmă, lucrările literare au valoare în măsura în care servesc poporului, slujesc omului, ajută să fie mai bine înțelese o serie de probleme ale dezvoltării societății, inclusiv ale eticii și echității, ale esteticii. Mai ales literatura, ca orice artă, trebuie să țină seama de toate aceste laturi spre a putea fi o literatură cât mai bună, cât mai pe înțelesul oamenilor și pentru a contribui din plin și în mod multilateral la realizarea scopurilor sale. Fiecare dintre dumneavoastră ați făcut mult în această direcție. Sunteți la o vârstă la care puteți încă să mai faceți mult. Aveți experiență, aveți capacitatea de a contribui și la realizarea pe plan

mai larg a politicii de dezvoltare socialistă, de ridicare generală a întregului nostru popor pe noi culmi de civilizație și progres”. ■ Alexandru Ivasiuc revine la *Pro domo* cu *Scăderea vitalității*: „Criza culturii occidentale, al cărei martori suntem, este mult mai profundă și nu cuprinde osificarea unor structuri care s-au golit de conținut, ci o izbucnire a conținutului ce nu-și găsește forma. Ne rămâne ca în viitor să ne gândim exact ce regretăm și ce nu. Pentru că valorile oricând pretind o atitudine”. ■ Sorin Titel semnează *Despre certitudinile scriitorului*: „Nici o carte, oricât de mare ar fi ea, nu cred că-i dă scriitorului dreptul să se înconjoare în mantia călduroasă a certitudinilor definitive și irefutabile. Un surplus de exigență în fața «marelui scriitor», din partea criticii și a cititorului bineînțeles, nu poate decât să anihileze orice comoditate a acestuia. Nu cred că e obligația criticului de a-i oferi scriitorului cu orice preț certitudini, dimpotrivă, cred că el, scriitorul, e obligat să nu-și mai salute confrății. În acest caz nu mai e vorba de certitudini, ci de îngâmfare”. ■ Mircea Iorgulescu, sub titlul *Pe urmele istoriei*, publică fragmente „dintr-un eseu monografic asupra literaturii lui Titus Popovici”. ■ În rubrica sa, și Șerban Cioculescu consemnează apariția *Dicționarului de estetică generală*, Editura Politică, notând și el neajunsurile și greșelile din *Dicționar*, spunând că și „Indicele haotic denotă o nepricepere evidentă”. ■ Eugen Simion revine la *Fragmente critice*, publicând textul *Umilința față de lucruri*, un text despre Marcel Mihaș: „Marcel Mihaș pune versurilor sale (*Nume*, 1967) o mască surâzătoare, însă masca ascunde o încordare interioară mai profundă și un sentiment mai grav al existenței”. ■ Ion Pop scrie despre *Poezia Gabrielei Melinescu*: „La confluența unor stări de exaltare senzorială convertite într-o expresie ritualică, cu impulsurile spontane ale unei «fantezii dictatoriale» fascinată de gratuitatea și nepăsarea jocului, lirica Gabrielei Melinescu își așază fundamentele cele mai durabile. Premisele adâncirii perspectivei în sensul problematizării atitudinilor existențiale sunt, îndeosebi în *Jurământul de sărăcie, castitate și supunere*, tot mai evidente, într-o poezie ce va trebui să mențină la o constantă altitudine expresivă meditația gravă și gesticulația liberă de orice constrângere în spațiul imaginației”. ■ Sub titlul *Viața unui poet* citim cronică literară la volumul *Moartea unui poet* de Gheorghe Tomozei, Ed. Cartea Românească, 1972, cronică semnată de Nicolae Manolescu: „Dacă intenția lui Gheorghe Tomozei a fost (după cum singur recunoaște) de a ne oferi «un film al vieții lui Labiș», atunci emoționanta lui carte ar fi trebuit lipsit de justificare: poetul *Primelor iubiri* a murit, într-un accident de tramvai, la numai 21 de ani, și, firește, toate (sau aproape toate) mărturiile despre el sunt concepute în perspectiva acestei tragedii. Prieteni și colegi, alți scriitori contemporani, mulți dintre comentatorii de mai târziu al operei au fost deopotrivă de impresionați de nefericitul lui destin”. ■ Citim recenzii: □ Valeriu Cristea prezintă volumul *Bunica se așază în fotoliu* de Petre Stoica, C.R., 1972, considerând că „paseismul, repetăm, artistic al poetului nu e decât reversul unei obsesii a vii-

torului”. □ Mihai Minculescu se ocupă de apariția volumului *Castelul din siclame albe* de Anamaria Pop, Editura Albatros, 1972: „Departe de a fi un eveniment, fată de versurile «virile» ale colegelor de generație, senzualitatea excesivă a Aneimaria Pop este un gest de revenire la tradiția lirismului feminin”. □ Ion Lotreanu recenzează *Avatara* de Ion Gheorghe, Eminescu, 1972: „Este drept că *Avatara* ne oferă pasaje de mare poezie, dar nostalgia noastră aleargă parcă spre *Vine iarba* și mai ales spre *Mai mult ca plânsul...*”. □ Viola Vancea notează apariția volumului *Brățara lui Prometeu* de Victoria Ana Tăușan, Albatros, 1972: „Parcurea rapidă a sumarului, dictată de o curiozitate inofensivă, ne-a dat un sentiment de tonică siguranță. [...] Lectura volumului, inițial diligentă, pe parcurs din ce în ce mai febrilă, are un efect buimăcitor. Toate certitudinile noastre în materie de literatură clasică (de departe atât de pașnică!), cunoștințele legate de filozofia orientului sau cea a antichității grecești amenință să fie spulberate”. □ Victor Atanasiu scrie despre *Poeme cu măști* de Valeriu Anania, C.R., 1972: „Personajele (sau cum le spune autorul, «măștile») lui Valeriu Anania sunt obsedate de ideea de nemurire. Dramaturgul glorifică această dorință, atunci când se încadrează în limitele posibilului, și o ironizează când se ținesc himere”. □ Tot V. [Valeriu] A. [Atanasiu] scrie și despre volumul *Camil Petrescu interpretat de...*, Editura Eminescu, 1972, volum îngrijit de Liviu Călin. Autorul prezentării oferă un sumar și conținutul articolelor incluse în culegere, considerând că: „Alegerea textelor critice este, fără îndoială, judicioasă”. ■ În *Viața literară* citim: □ *Șantier* vine cu noi informații despre planurile literare ale lui Aurel Baranga, Dumitru Micu, Nicolae Balotă, Anda Boldur, Alfred Kittner, Alf Adania, Călin Gruia, Tatiana Berindei, Ștefan Luca, Constantin Ștefuriuc, Suzana Delciu. □ *Festivalul de poezie „Mihai Eminescu”*: „La Iași au continuat, în cursul săptămânii trecute, manifestările celui de al III-lea Festival de poezie «Mihai Eminescu», desfășurat sub semnul aniversării Republicii. În sala de festivități a Palatului Culturii a avut loc o sesiune de comunicări științifice consacrată creației eminesciene. Au prezentat comunicări: prof. univ. dr. doc. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Amita Ray (Calcutta), prof. univ. dr. doc. Const. Ciopraga, prof. univ. dr. doc. Gavril Istrate, Alexandru Teodorescu, Nicolae Crețu, Lucian Valea, Ion D. Marin. În holul Palatului Cultural s-a desfășurat un Salon al cărții, la care expun peste 20 de edituri din țara noastră. În cadrul Salonului au fost lansate volumele *Lui Eminescu* (antologia lui G. Catană), *Singur printre poeți* de Marin Sorescu și *Nunțile eferme* de Horia Zilieru. Au luat cuvântul cu acest prilej prof. Teodor Călușeri, președintele Comitetului județean de cultură și educație socialistă, Corneliu Ștefanache, redactor șef al revistei «Convorbiri Literare», și Mircea Radu Iacoban, secretar al Asociației Scriitorilor, directorul Editurii «Junimea». Marin Sorescu și Horia Zilieru au acordat autografe și au citit din versurile lor. La Universitatea Al. I. Cuza a avut loc o «întâlnire cu poezia». Numeroșii scriitori participanți au fost prezentați studenților de prof.

dr. Const. Ciopraga. Întâlnirile asemănătoare au avut loc și la liceul «Mihai Eminescu» și Casa orășenească de cultură din orașul Pașcani. La «Casa Pogor», fostul sediu al Societății Junimea, s-a desfășurat un recital de poezie, urmat de o dezbatere pe tema «Condiția poeziei contemporane». Și-a dat concursul în încheiere actorul rapsod Tudor Gheorghe. Prezentat de Romulus Vulpescu, actorul craiovean a oferit auditoriului un recital care a cuprins flori alese din poezia populară, alături de versuri de Mihai Beniuc, Adrian Păunescu etc. [...] Programul celei de a III-a ediții a Festivalului de poezie «Mihai Eminescu» a inclus și un pelerinaj la Ipotești. După un popas la Botoșani, unde poeții s-au oprit întâi la locul pe care se află casa în care s-a născut Mihai Eminescu și au vizitat o expoziție de grafică a Ligiei Macovei, inspirată din opera Luceafărului literelor românești a urmat întâlnirea cu peisajul copilăriei poetului. În cerdacul casei memoriale de la Ipotești s-a desfășurat – într-o atmosferă de adâncă emoție – ultimul recital de poezie a Festivalului”. □ Aflăm și *Premiile festivalului*: „În Sala Teatrului Național din Iași a avut loc solemnitatea decernării premiilor Festivalului. Tânărul poet Dinu Flămând, autorul volumului *Apeiron* a primit scriitoarei indiene Amita Ray-Bhose (pentru volumul de debut publicat în ediția II-a și a III-a a Festivalului. (Juriul: Ion Bănuță, președinte, Nicolae Barbu, Radu Cârnci, Anghel Dumbrăveanu, Ion Horea, Nicolae Țatomir, Horia Zilieru). Premiul revistei «Cronica», acordat pentru cele mai valoroase traduceri și pentru popularizarea operei eminesciene peste hotare a revenit scriitoarei indiene Amita Ray-Bhose (pentru volumul *Eminescu kabita*, Calcutta, 1969). Juriul: Liviu Leonte, președinte, Al. Andriescu, Andi Andrieș, George Lesnea, Ștefan Oprea, Val. Stoleru și Al. Zacordonet. Premiul postului de radio Iași a fost acordat compozitorului Vasile Spătărelu pentru cel mai inspirat cântec pe versuri de Mihai Eminescu”. □ Știri din *Uniunea Scriitorilor*: „Scriitorii Szasz Janos, secretar al Uniunii Scriitorilor, și Cezar Baltag, redactor șef adjunct al revistei «Luceafărul», au plecat în Statele Unite ale Americii, ca bursieri, pentru a participa la programul internațional literar al Universității din Iowa-City. * Prozatorul Marin Preda, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor și director al Editurii Cartea Românească, a plecat în Franța pentru o călătorie de documentare literar-culturală și contracte cu editura Grasset. * Poetul Virgil Teodorescu, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor și redactor șef al revistei «Luceafărul», prozatorul Constantin Chișița, secretar general al Uniunii Scriitorilor și secretar adjunct al Asociației Scriitorilor din București, prozatorul Domokos Geza, secretar adjunct al Asociației Scriitorilor din București și director al Editurii Kriterion, și poetul Nichita Stănescu, redactor șef adjunct al revistei «România literară», au plecat în Republica Federală a Germaniei, pentru o vizită de studii și documentare, ca invitați ai societății Internationes. * În cadrul vizitei pe care o fac în țara noastră scriitorul argentinian Julio Carlos Diaz de Usandivaras și soția sa, Raquel Lusquinos de Diaz Usandivaras, s-au întâlnit la Casa Scriitorilor cu Edgar Pa-

pu, Romul Munteanu, Paul Alexandru Georgescu, Andrei Ionescu și Ion Hobana, secretar al Uniunii Scriitorilor. Cu acest prilej a avut loc o informare reciprocă asupra procesului de dezvoltare a literaturilor respective. * O delegație de ziariști belgieni care întreprinde o vizită de documentare în țara noastră s-a întâlnit, la Casa Scriitorilor, cu Radu Boureanu, Ioan Grigorescu, Ion Hobana și Petru Popescu. [...] * La 10 octombrie a plecat la Varșovia în cadrul înțelegerii de colaborare dintre Uniunea Scriitorilor din țara noastră și Uniunea Scriitorilor din R. P. Polonă, Marin Bucur și Gheorghe Iacob. * În cadrul înțelegerii de colaborare dintre Uniunea Scriitorilor din R. S. România și Uniunea Scriitorilor din R. P. Ungară au plecat la Budapesta Iosif Naghiu, Emil Brumaru și Mihai Stoian. * La invitația Uniunii Scriitorilor din Serbia au plecat la Belgrad pentru a participa la *Întâlnirea din octombrie* ce se organizează cu prilejul aniversării eliberării Belgradului, între 18-22 octombrie, scriitorii Al. Săndulescu, Silviu Iosifescu și Liviu Petrescu. Întâlnirea va fi dedicată temei «Momentul contemporan al literaturii iugoslave». Cu acest prilej, va fi organizată o expoziție de cărți literare apărute în Iugoslavia în cursul acestui an. * În cadrul unui schimb redacțional dintre revistele «România literară» și «Literaturnaia Gazeta», a plecat în Uniunea Sovietică într-o vizită de documentare Gheorghe Catană. * În cadrul marilor aniversări culturale, recomandate de Consiliul Mondial al Păcii și UNESCO pe anul 1972, recent a avut loc în Capitală, sub auspiciile Comitetului Național pentru apărarea Păcii, Uniunii Scriitorilor și IRRCS, o manifestare consacrată filozofului și scriitorului uruguayean Carlos Vaz Ferreira, cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la naștere. Despre viața și opera celui aniversat a vorbit Paul Alexandrescu Georgescu. La manifestare au participat scriitori, oameni de cultură și artă, un numeros public. Au fost de față reprezentanți ai Ambasadei Uruguayului la București. * La clubul Casei de cultură din stațiunea Olănești-Băi, jud. Vâlcea, s-a desfășurat o seară literară în cadrul căreia Alexandru Raicu a prezentat secvențe despre viața și opera scriitorilor Alexandru Cazaban, Ion Marin Sadoveanu, Ioachim Botez și Mihail Sorbul. A urmat un recital de versuri patriotice din volumele proprii. * Cu prilejul apariției volumului jubiliar *Aspecte literare contemporane* de Șerban Cioculescu, autorul s-a întâlnit sâmbătă 14 octombrie cu cititorii săi la librăria «Minerva» din Calea Victoriei nr. 126. Au luat cuvântul cu acest prilej Eugen Simion, Z. Ornea, Teodor Vărgolici și Dumitru Micu. * La Casa prieteniei Româno-sovietice a avut loc, la 15 septembrie, o masă rotundă cu tema *Poezia, accesibilitatea și problemele limbajului poetic*. Au participat: Ion Bănuță, Georgeta Horodincă, Franz Bulhardt. ■ Al. Piru scrie despre *Fiziologia literară* de Titus Moraru, Dacia, 1972: „Lucrarea lui Titus Moraru, meritoasă, este scrisă într-un stil neîngrijit, uneori pretențios, cu termeni improprii”. ■ În *Cartea străină* găsim: □ Nicolae Balotă, în *Romanul poetic al Virginiei Woolf*, scrie despre apariția romanului *Spre far*, tradus de Antoaneta Ralian. □ Aflăm că a apărut și volumul *Les evidences secrètes* de

Max-Pol Fouchet, Ed. Bernard Grasset, 1972. □ Sub semnătura c. u. apare o notă despre volumul *Balzac* de Pierre Barbéris, Librairie Larousse, 1971. ■ Sub semnătura lui Julio C. Diaz Usaniveras apare textul *Prezența și latitudinea lui Nicolás Guillén*. ■ Cu textul *Un om de litere* Radu Petrescu aduce omagiu lui Théophile Gautier, comemorând 100 de ani de la moartea scriitorului. Sub semnătura lui C. D. Zeletin citim două poezii traduse din *Smalțuri și camee* (*Simfonie în alb major*; *Arta*). ■ În *Prezente românești* citim nota „*Cancioneiro romeno*” semnată m. m.: „Sub acest titlu a apărut în seria de poezie a Edições Porta de Livraria din Rio de Janeiro o carte semnată de Stella Leonardos, veritabil elogiu al spiritualității românești. Volumul cuprinde un studiu: *Miorița – bază a poeziei române* alcătuit de Nelson Valner și ilustrat cu versiunile portugheză, italiană, franceză și castelană ale baladei, precum și versurile poetei Stella Leonardos inspirate de specificul culturii românești. Pretextul de versificare al poetei este oferit de poezia populară, sau de clasicii literaturii noastre (Eminescu, Alecsandri, Arghezi, Coșbuc, Șt. O. Iosif, Budai-Deleanu, Topârceanu, Elena Văcărescu) sau de poezii ultimelor decenii (Zaharia Stancu, Victor Eftimiu, Otilia Cazimir, Demostene Botez, Mihai Beniuc, Miha Dragomir, Niculae Stoian, Nichita Stănescu, Aurel Rău, Eugen Frunză, Maria Banuș, Violeta Zamfirescu, Florența Albu, Ana Blandiana). Volumul este însoțit de note și prezentarea biografică a poezilor citați”. ■ Radu Boureaanu trimite o *Scrisoare din Belgia*, intitulată *Un fenomen major de cultură*: „Ceea ce pune într-o lumină favorabilă finta poetică din Belgia este pasiunea, consecvența față de fenomenul poetic, acolo unde arta versului nu află sprijinul oficial, în sensul și la scara în care este acordat la noi. E drept că și acolo sunt instituite foarte multe premii literare, de către publicații, asociații de cultură, de către Ministerul Culturii, dar mai știm că majoritatea poezilor se auto-editează, pe cont propriu, că unii sunt pe lângă acestea și distribuitorii, colportorii propriilor opere”.

● [„*Tribuna*”, nr. 42] Constantin Zărnescu prezintă cartea Mariei-Luiza Cristescu: *Castelul vrăjitoarelor*: „Din punctul de vedere al formulei, în mai toate nuvelele și povestirile sale, Maria Luiza-Cristescu ne propune o aventură medievală, incitantă și inedită, tocmai când aceasta deja se apropie cu pași grăbiți de sfârșit. [...] Prin acest ultim volum, Maria Luiza-Cristescu marchează și mai accelerată vitalizarea a literaturii istorico-fantastice culte”. ■ Mircea Popa se ocupă de *Jurnalul lui Timotei Cipariu*: „Recentul său *Jurnal*, reconstituit cu probitate și migală de Maria Protase în excelenta colecție Restituiri a editurii Dacia, ne oferă o perspectivă cu totul nouă asupra scrisului cipurian. Pentru întâia oară imaginea scriitorului Cipariu ne apare în toată claritatea și distincția sa, eminentul filolog dovedindu-se o personalitate plural înzestrată, care reclamă cu autoritate un loc și sub raport literar”. ■ Victor Felea notează: *Edith Södergran sau triumful lirismului*: „Prin volumul *Poeme* de Edith Södergran (apărut la editura Albatros în colecția Cele mai frumoase poezii,

1972), Veronica Porumbacu a realizat, credem, cea mai reușită dintre operele sale tălmăcitoare. Apropiindu-se de tulburătoarea poetă suedeză, ea a izbutit să găsească o formulă de transpunere în românește pe cât de firească, pe atât de îngrijită, formulă de fericit echilibru, i-am spune, care exclude atât stăruința ambițioasă de a fi meticolos cu orice preț cât și atitudinea prea degajată față de original”. ■ Despre *Comunicare și asceză în lirica modernă* scrie Vlad Sorianu: „Gestul apropierii de oameni, al fugii din singurătate este esențial, dar nu reprezintă decât jumătate din drum, pentru că parametrii accesibilității, ai comunicării se află nu numai în artă ci și în public. Aceasta e a doua jumătate a drumului, la fel de însemnată”.

20 octombrie

● [„**Munca**”, nr. 7753] În rubrica *Punct*, cu titlul *Talentul, când există, se poate manifesta pe orice țărâm*, revista publică un scurt interviu cu Victor Eftimiu. Acesta răspunde la întrebări legate de „creația tinerilor scriitori români”. Autorul îi citează pe Marin Sorescu, Ștefan Bănuțescu, Adrian Păunescu, Fănuș Neagu, Nichita Stănescu, Ana Blandiana, justificând această alegere „pentru că revistele din ultimele săptămâni sunt pline de numele lor biruitoare”.

● [„**Scânteia**”, nr. 9305] Ioan Adam, la 100 de ani de la nașterea lui Cincinnati Pavelescu, publică textul *La aniversarea „celui mai autentic trubadur”*: „La 100 de ani de la naștere, scriitorul merită – credem – favoarea unui volum care să-i înmănușeze poeziile și epigramele”. ■ Nicolae Balotă scrie despre *Spirit selectiv în receptarea valorilor culturii universale*: „Lecția clasicilor nu este doar una estetică sau de strict meșteșug literar. Marii scriitori ai literaturii universale sunt exemplari, firește, pe plan artistic, dar și pe un plan mai larg al valorilor umane. Or aceste valori se cer confruntate cu propria noastră ordine și ierarhie a valorilor. [...] Cu atât mai atent – atent critic – trebuie să fie procesul de receptare a operelor literaturii și artei universale contemporane, domeniu în care nu a funcționat întotdeauna discernământul necesar. Desigur, epoca modernă, chiar secolul nostru, nu mai puțin decât epocile mai vechi, își are «clasicii» ei. [...] Scriitorii, criticii, editorii, toți oamenii cuvântului sunt chemați să-și manifeste în acest proces al receptării își asimilării valorilor culturii universale capacitatea selectivă. Nici o operă mimată, preluată în virtutea unei mode, adoptată fără discernământ critic, nu poate să devină o parte integrantă a culturii poporului nostru care construiește societatea socialistă multilateral dezvoltată. Numai acelea care sunt alese, filtrate, apropiate prin prisma filozofică, estetică a propriei noastre viziuni marxiste despre lume și viață vor fi cu adevărat ale noastre, vor fertiliza propria noastră creație și vor contribui la lărgirea universului nostru spiritual. Este un principiu de mare, de vitală importanță pentru edificarea noii noastre culturi socialiste”.

● [„**Contemporanul**”, nr. 43] N. F. Ignat semnalează apariția romanului *Relicva* al lui Eça de Queiroz: „*Relicva*, roman apărut în anul 1884, cu tonul

alert și incisiv, cu un stil direct utilizând limbajul curent, reacție autorului împotriva a tot ce este convenționalism, emfază, retorică sau dulcegărie, influențează puternic ... literatura portugheză din secolul trecut, jucând un rol important în formarea romanului portughez modern”. ■ Voicu Bugariu analizează proza lui Laurențiu Fulga: „Începând cu volumul de debut *Straniul paradis* (1942) și până la *Moartea lui Orfeu* (1970) proza lui Laurențiu Fulga este caracterizată printr-o preocupare constantă pentru realizarea unor personaje ce urmăresc să depășească viața banală, șirul de întâmplări pe care împrejurările obișnuite le produc. Acești eroi sunt oameni însetați de ideal, oameni pentru care căutarea acestui ideal este rațiunea principală a existenței. Indiferent de situațiile în care sunt prezentați, ei apar ca niște căutători. Acestei caracteristici îi datorează cărțile lui Laurențiu Fulga o însemnată parte din incontestabila lor putere de fascinație”.

● [„Cronica”, nr. 42] O recenzie de Al. Andriescu la vol. *Măreția frigului* de Nichita Stănescu „În volumul, substanțial, apărut la Junimea... Nichita Stănescu face, într-un fel, o recapitulare a tuturor mijloacelor sale poetice, afirmate separat, în trepte, în volumele anterioare... În *Măreția frigului* poetul este prezent cu toate resursele sale atât de bogate, dar și atât de contrastante. Versuri limpezi, în care metaforă conceptuală încearcă să împace sentimentele, amintesc de primele volume, poeziile de meditație trimit la *11 Elegii*, tendințele reformatoare la *Oul și sfera*... În fruntea reformatorilor din lirică noastră actuală, Nichita Stănescu nu va înceta, ori de câte ori are prilejul, să redefiniească poezia. Toate versurile izvorâte din această tendință au un caracter demonstrativ, atât de necesar cu 10 ani în urmă, de manifest care vrea să spună și mai mult, să ne învețe că poezia este un mod de comunicare cu totul aparte, realizându-se prin negarea violentă a celei obișnuite, care se întemeiază pe limbajul de toate zilele. Versurile demonstrative și, până la un punct, ostentative sunt numeroase și în *Măreția frigului*. .. (dar) Modernul Nichita Stănescu nu a uitat niciodată – și, am spune, fără să fie prin aceasta mai puțin modern, «dulcele stil clasic». Aceasta este a doua direcție bine ilustrată de volum... Prin Nichita luăm cunoștință că poezia ca act negator al vechii arte poetice, poezia demonstrativă, care începe și sfârșește numai că manifest al «retoricii absurdului», se apropie de sfârșit și începe era de aur a poeziei nederijate de vreo intenție programatică. În orice direcție s-ar îndrepta și oricum ar scrie, Nichita Stănescu are dreptul să scrie ca Nichita Stănescu, mai și copiindu-se câteodată, cum observă un confrate răutăcios. Vom recunoaște întotdeauna dreptul inventatorului de a-și folosi cum vrea descoperirile. Ce ne facem însă cu epigonii?” □ În *Personalitatea eseului*, Constantin Ciopraga stabilește concizia la Mircea Malița, „tehnica desenului pur, ce rezumă zeci de pagini de text”, în vol. 2 din *Aurul cenușiu*, Dacia 1972. □ Al. Călinescu comentează volumul lui Romul Munteanu, *Profiluri literare*, Univers, care nu se ridică la nivelul *Farsei tragice* sau a *Literaturii europene în epoca luminilor*,

cărți „incontestabil superioare și realizate pe o bază metodologică mai bine conturată” – dar și „profilurile” sesizează implicațiile unor procedee narative și reprezintă o etapă importantă cu finalități „informative” și „valorificatoare”. □ Versuri de Horia Zilieru. □ Cronici teatrale de Nicolae Barbu, despre premiera *Iașilor în carnaval* la Teatrul Național „Vasile Alecsandri”, respectiv Victor Parhon despre *Preșul* de Ion Băieșu la Teatrul de Comedie. □ Texte de Val Condurache și de Emil Nicolae, dedicate romanului *Fără suspecti* de George Timcu, respectiv antologiei publicisticii lui Ilarie Voronca, *Act de prezență*, prefătată și îngrijită de Ion Pop, în seria *Restituri* a Ed. Dacia. □ H. Zalis se oprește la Mihail Ralea – memorialist de călătorie. ■ În *Dezinvoltura tragică*, Voicu Bugariu contestă aparenta „facilitate” a tehnicii auctoriale la Petru Popescu și „lipsa de autenticitate” a protagonistului din *Dulce ca mierea e glonțul patriei*, 1971, roman al cărui succes de librărie rămâne discutabil: „Facilitatea tânărului profesor de istorie se dovedește (*n.b.* paradoxal) ... o neașteptată sursă tragică, iar romanul crește dintr-o dată la o nouă dimensiune, trăind, de dată această, nu prin ceea ce autorul a vrut eventual să facă și critica s-a grăbit să salute drept reușită (realismul, înfățișarea plină de îndrăzneală a epocii contemporane, romanul deosebit de realizat al unei stări de spirit specifice tinerei generații) ci tocmai prin eșecul tentativei de a construi «un erou al timpului nostru», prin eșuarea acestui erou... această tragedie a neputinței unei personalități de a împiedica propria ei dizolvare mi se pare a fi tema adâncă a romanului lui Petru Popescu... Eroul principal nu trăiește ci *este trăit*. Neputința lui de a depăși această existență goală și sterilă este poate semnul unei treceri înspre maturitate, dar și semnalarea posibilității ca în orânduirea noastră să apară moduri de viață caracteristice societății de consum, nesemnificative pentru realitatea socială de la noi”. □ Mircea Herivan semnează eseul *Sistemul social și cultura*, despre „modele educative specifice, despre strategiile culturii și ale participării creatoare a beneficiarilor la elaborarea programelor culturale”, propunând practic o nouă rubrică în care, în lumina ultimelor directive fundamentale ale politicii culturale, „să se examineze structuri, forme, condiții și metode ale acțiunilor de educație permanentă cu caracter suplu și eficient”. □ Un fragment de roman de Françoise Sagan, *Nori minunați*, în traducerea Michaeliei Diaconu. □ Lirică belgiană: Francis Tessa, Andre Miguel, Cristian Hubin, Alain-Guy Iacob, în traducerea lui M. Danief și G. Daragiu.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 98]** Se semnalează apariția Almanahului literar 1973, editat de U.S. din R.S.R. și apariția *Antologiei poeziei simboliste românești*, Minerva 1972, editată și prefătată de Lidia Bote. ■ Dinu Săraru, în articolul *Eminescu – cronicar teatral*, se ocupă de volumul îngrijit de Ion V. Boeriu, *Eminescu – articole de critică teatrală*. „Să remarcăm în aceste scrieri eminesciene despre teatru (studii ca *Repertoriul nostru teatral* sau *Teatrul românesc*) câtă grijă vădește cronicarul pentru limba scenei «fiindcă menirea teatrului este în parte menținerea și răspândirea unei limbi

corecte» Și să observăm câtă patimă sfântă puneă Eminescu în slujirea ideii de teatru înțeles ca act de cultură națională, așa cum teoretic suntem unanim de acord să-l înțelegem, dacă în practică, unii, n-ar dovedi că mărunta lor ambiție regizorală sau actoricească, lustruitoare de sine, nu ține câtuși de puțin seama de acest rol cultural și educativ, al teatrului, răstălmăcind valorile sau transformându-se în pretexte ignobile”. ■ Romul Munteanu pune în discuție standul cărții românești de la Târgul internațional de la Frankfurt. „Impresionant prin bogăția de titluri, standul românesc a reprezentat o remarcabilă sinteză a eforturilor tuturor editurilor din țara noastră, precum și o mărturie evidentă a creației scriitorilor și oamenilor de știință de la noi. Dintre cele 804 titluri, beletristica românească a fost reprezentată prin 206, scrierile științifice prin 150, cele tehnice prin 86, traducerile din literatura universală prin 90 de opere, cartea de copii, atât de solicitată, prin 76 de volume iar albumele de artă românească și străine prin 76 de titluri... Romaniștii tineri au răsfoit cu precădere edițiile bilingve din operele lui Creangă, Eminescu, Blaga, Sorescu, Nichita Stănescu, ceea ce mă face să cred că numărul acestora trebuie să fie sensibil, sporit. Scrierile estetice ale lui Vianu și Călinescu, publicate de Ed. Univers în germană, rusă, engleză și franceză s-au bucurat de asemenea de o apreciere favorabilă din partea specialiștilor, iar studiile de istorie literară semnate de Crohmălniceanu, D. Păcurariu, Paul Cornea, Ion Rotaru etc au fost solicitate de doctoranzii în literatură română de la universitățile germane”. □ Apar *Versuri* de Ștefan Popescu (din viitorul volum *Nu se cade*), respectiv Ioanid Romanescu. □ Emil Manu, o cronică literară laudativă la *Avatara* de Ion Gheorghe.

21 octombrie

• [„**Munca**”, nr. 7754] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Viorel Varga, Mihai Platon.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 7287] C. Stănescu semnalează apariția volumului lui Nicolae Velea, *În război, un pogon cu flori*, în care observă însă „o gravă avariere, în special în partea a doua a cestei nuvele hibride, dar nu numai acolo. Ideea de transformare este inadecvată cazului și, mai în general, nuvelei, acumulare de ticuri și automatisme ce vorbesc despre stagnare, reducere și chiar involuție. Introducerea în câmpul rigid, static al nuvelei a unor elemente, scene, personaje străine de obsesia ce definește cazul, este cel puțin o inabilitate”.

• [„**Flacăra**”, nr. 43] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga publică un articol comemorativ dedicat lui Molière, cu ocazia împlinirii a trei sute de ani de la moarte. □ În *Literare*, Valeriu Cristea prezintă volumul de versuri *Tanit* de Gheorghe Tomozei (E.C.R.). □ Henri Wald publică eseu *Abstracția*. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se anunță apariția volumului lui Ion Bănuță,

Panorama focului albastru (Albatros), a romanului *Să mai câștigi o zi* de Adrian Beldeanu, a volumului *Avatara* de Ion Gheorghe (Eminescu), precum și a unui volum de teatru de Lucia Demetrius. □ Notă despre volumul de versuri al lui Dragoș Vicol, *Ctitorie în albastru* (Eminescu). ■ Se anunță viitoarea apariție a unei noi ediții a volumului *Istoria unei secunde* de Adrian Păunescu, cu un tiraj de 21000 de exemplare. □ Notă despre seara omagială dedicată, la Focșani, poetului Mihail Steriade. □ *Memento, Cinema*: notă despre ecranizarea piesei lui K. Treniov, *Liubov Iarovaia*, de către Vladimir Fetin. □ În *Memento, Teatru* sunt prezentate piesele: *Stana*, „dramatizare după nuvela lui Ion Agârbiceanu”, la Teatrul „C. Nottara”, *Coriolan* de Shakespeare și *Micii burgezi* de M. Gorki (Teatrul Național din Timișoara), *Act venețian* de Camil Petrescu (Teatrul de stat Turda), „regizorul Ion Dan încercând să formuleze un nou punct de vedere scenic asupra fascinantului text camilian”, *Celestina* de Fernando de Rojas (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași), *Vlad Țepeș în ianuarie* de Mircea Bradu (în repetiții la Teatrul dramatic din Brașov). □ *Memento, Tv: Literatură* - se semnalează emisiunea *Efigii lirice*, „emisiune de versuri contemporane în lectura autorilor”. ■ În *Reportaj: Cuțarida*, un reportaj de Eugen Barbu din ciclul „Arc peste timp”.

● [„**Luceafărul**”, nr. 43] În articolul *Experiență și cunoaștere* este anunțată decorarea unor scriitori relevanți, petrecută la Palatul Republicii, în prezența lui Nicolae Ceaușescu: „Academicianul Zaharia Stancu, președintele Uniunii scriitorilor, Marin Preda, Șerban Cioculescu, Franyó Zoltán, Jenő Kiss, Camil Baltazar, Sașa Pană au primit înalte distincții cu prilejul împlinirii unor frumoase vârste, bogate în ani de lucru”. ■ Demostene Botez are în vedere, în *Corelație ineluctabilă*, metamorfozarea formelor poetice: „O analiză de specialitate ar putea să stabilească, acum, pe baza noilor forme poetice, perfecționate printr-o aprigă mîgală, că arta cuvîntului a pătruns cu succes în multe zone altădată considerate anti-poetice și că ceea ce părea în trecut înefabil, și-a găsit foarte bine limbajul necesar lărgind astfel mult frontierele poeziei.” ■ Nicolae Balotă vorbește despre câștigătorul Premiului Nobel pentru literatură din anul 1972, Heinrich Böll: „Multă vreme, peste scrierile sale – simple povestiri, nuvele sau romane – va plana umbra sinistră a ruinelor, fumul gros greu al incendiilor războiului și mai ales norii anilor de teroare. Eroul său este omul mărunț, obișnuit, victima, unul dintre mulți alții asemenea lui.” ■ Statutul criticului este, din nou, clarificat, prin articolul lui Dan Cristea, *Exigența criticii*: „Un critic se definește, la fel de bine, și prin gusturi și prin idiosincrasii”. ■ Mircea Iorgulescu, la rubrica *Jurnal de lectură* are în vedere cinci titluri. □ Recenzază volumul lui Petre Stoica, apărut la C.R., în anul 1972, *Bunica se așază în fotoliu*: „Prozaică și invadată în aparență de concret, poezia lui Petre Stoica își trage integral sevele din eliberarea emoției de sub stăpânirea conceptelor”. □ Despre *Lynxul*, de Petre Ghelmez, apărut la Eminescu în 1972, menționează: „Relativ surprinzătoare sunt poemele care compun acest al

treilea volum al lui Petre Ghelmez: dacă *Germinații* (1967) și mai cu seamă *Altare de iarbă* (1969) indicau un poet al universului naturist, de o sigură descendență blagiană, expresie mai mult a unei dispoziții temperamentale decât a unei preluări mimetice, noua carte abundă în discursivități și este forțat geometrizată, în ciuda preocupării autorului de a-i conferi o unitate «naturală», prin excesul de trimiteri la simbolul pe care îl reprezintă titlul”. □ Florin Costinescu, cu volumul *Adierea țărâmului*, apărut la Albatros în 1972, stârnește cuvinte de laudă: „În totul, *Adierea țărâmului* este cartea unui poet matur și adevărat, umbră uneori de sonorități ce amintesc pronunțat de ultimele poeme ale lui Lucian Blaga, dar cu un timbru hotărât particular”. □ Este avută în vedere și cartea lui Ion Segărceanu, apărută la Eminescu, în 1972, *Solitarul citadin*: „La a doua carte (a debutat în 1970, cu *Fuga din hazard*), Ion Segărceanu își continuă confesiunile lirice într-o poezie de notație prozaică în formă și reflexivă în fond, autorul căutând să dea declarațiilor despre sine și despre ceea ce îl înconjoară cotidian sensul unei meditații cu aspect de profunzime”. □ Vladimir Ciocov este publicat de C.R., în 1972, tradus de Anghel Dumbrăveanu, cu *Poemele candorii*: „Poetul nu percepe lumea sub unghiul unei sensibilități inocente, «naive», ci întotdeauna prin intermediul unei meditații, abstractă în esență și cu o sigură nuanță de discursivitate în expresie”. ■ La rubrica *Cronică literară*, Nicolae Ciobanu are în vedere două titluri. □ Despre *Să mai câștigi o zi*, de Adrian Beldeanu, volum apărut la Albatros în 1972, scrie: „Reflectând dimensiuni ale unei psihologii sociale cu o existență pregnant definită și, totodată, făcând impact sigur cu gustul unei întinse categorii de cititori, acest tip de roman e pe cale de a-și dovedi vitalitatea și în condițiile prozei noastre actuale. [...] Ceea ce dăunează pe alocuri, în această împrejurare, este prezența unei vădite locvacități, dublată de aceea a unei tonalități narativ-descriptive cam exaltate și cam prețioase”. □ Declarându-se surprins de talentul descoperit în *Patima*, lui Mircea Micu, apărută la Cartea Românească în 1972, revelează următoarele: „Un poet ca Mircea Micu, solicitat până acum fie de specia agreabilă a parodiei, fie de poemul sentimental-romanțios, înflorat totuși de anumite accente patetice, dă la iveală, dintr-odată, un roman de maximă sobrietate, fixat într-un câmp tematic esențial și într-o formulă narativă îndelung verificată”. ■ Literatura pentru copii stârnește dezbateri. □ Octav Pancu-Iași deplânge statutul scriitorului pentru copii în *Hommo ludens*: „Nu-i sarcina literaturii să-i învețe pe copii ce e bine și ce e rău, ci să le deschidă sufletul (puteți citi și ochii) în fața adevărului, care pentru ei n-a avut încă vreme să devină axiomatic, că în viață există și bine și rău”. □ Gheorghe Tomozei încurajează scrierea cărților pentru copii în *O cenușăreasă*: „Cred că avem datorie de interes obștesc să convingem conducerea editurii că și azi copiii iubesc poezia, că posibilitate, marile cărți nu trebuie doar așteptate, că trebuie provocată scrierea lor, că aparițiile se cuvine să fie favorizate de un climat propice”. □ Alexandra Târziu, prin metafore

care trimit la *Micul Prinț*, reinventează rolul literaturii pentru copii în *Dacă nu, nu*: „Acest Prințșor care până la urmă s-a dovedit a fi destul de mare încât să poată răzbuna eșecurile oamenilor, nedumeririle și naivitățile lor. Și chiar acesta-i rolul tuturor prinților din literatură!, să-l reabiliteze pe om”. ■ Mihai Negulescu trece în revistă reușitele revistei „Cutezătorii”: „Revista are schimburi de experiență cu reviste ce apar în Asia, America, Europa. În Japonia se scrie despre «Cutezătorii» iar la recentul târg internațional de invenții ale copiilor, ai noștri au fost prezenți cu trei invenții brevetate”. ■ Mircea Vaida, în *Spiritul poetic al „Isvoadelor”*, rememorează adunarea de către Lucian Blaga a unor articole și eseuri: „Nestrămutat în obsesii, credincios unor himerice încăpățănări de sorginte poetică, pretutindeni, tot ce atinge Blaga se convertește în poezie”. ■ Alexandru George, în *Un scriitor în fața criticii*, are în vedere reacțiile stârnite de operele camilpetresciene: „O cercetarea deci asupra acțiunii literare a lui Camil Petrescu trebuie să ia în seamă și toate reacțiunile pe care ea le-a suscitât, dovedind astfel că o personalitate chiar de excepție nu se poate sustrage de la fatalitatea de a reprezenta anumite atitudini spirituale comune cu alți scriitori și a beneficia de avantajele și ponoasele unei asemenea solidarizări, cu voce sau fără voce”. ■ Alexandru Paleologu scrie despre *Isпита jurnalului*: „Gide și, la enormă distanță ca valoare, dar depășindu-l, am impresia, ca influență, Amiel, au dat multor veleitari iluzia că pot fi «cazuri interesante», că tot scormonindu-și bizareriile, morburile și «trăirile», reale sau închipuite, au o așa-numită «viață interioară» și fac, dragă doamne, «introspecție»”. ■ Dan Bacaniciu surprinde granița dintre literatură și muzică în *Eminescu în tălmăcirea lui Enescu*: „Eminescu este în poezia noastră întâiul care simte într-un timbru românesc distinct – printr-o identificare plenară cu ideea rostirilor folclorice, așa cum Enescu este cel dintâi dintre muzicienii noștri căruia muzica populară i-a dictat (și aici rezidă genialitatea poziției sale istorice și tot farmecul operei sale) o remaniere fundamentală a limbajului sonor – prin acordarea lui la substanța trăsăturilor arhaice ritmico-melodice ale colindelor și jocurilor populare”. ■ Al. Săndulescu are în vedere realizarea unei paralele între biografia și opera lui Odobescu, în *Un virtual roman autobiografic*: „Eșuând cronic în viață, eroul se realizează în corespondență, unde atât psihologia lui, cât și întreaga ambianță ne apar într-o fastuoasă lumină crepusculară, prevestind la o altă tonalitate mateicaragianul «asfințit al craiilor». Când vor fi publicate integral, se va vedea că scrisorile lui Odobescu alcătuiesc cel mai autentic și, poate, cel mai valoros roman autobiografic din literatura română”. ■ Rubrica *Revistă străină* anunță desfășurarea la Varșovia a Colocviului Conrad 1972, dedicat lui Joseph Conrad. ■ Este publicat un fragment din proza științifico-fantastică italiană, *Adevărul despre pilotul stellar*, de Cesare Falessi, tradus de Ion Hobana: „Cu toate că a început să scrie literatură științifico-fantastică prin 1960, Cesare Falessi e considerat drept un reprezentant al «vechii gărzi», având la activ cam patruzeci de povestiri, un roman și un documentar cinematografic închinat genului”.

22 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 9307] În *Știri culturale* aflăm, printre altele: „În cadrul Anului internațional al cărții, sub auspiciile Editurii Academiei Republicii Socialiste România, sâmbătă, la librăria «Mihai Eminescu» din Timișoara a fost deschisă o expoziție de cărți și publicații științifice ale editurilor din Republica Populară Polonă. [...] Expoziția prezintă circa 500 de titluri de carte, reviste și alte publicații periodice cu profil științific și tehnic și din alte domenii editate în Republica Populară Polonă”. ■ În *Adnotări* citim: □ *Semnificațiile unui omagiu editorial* de George Gibescu: „Un eveniment editorial important îl constituie apariția antologiei de comentarii și referințe critice *Zaharia Stancu interpretat de...*, alcătuită de Zaharia Sângeorzan. Deși apare în împrejurări omagiale, această selecție se definește, cu mici excepții, printr-un caracter conjunctural, ci, dimpotrivă, se conturează ca o panoramă critică destinată în primul rând introducerii unor noi categorii de cititori în universul unei opere deosebit de valoroase. Chiar dacă selecția numelor nu s-a făcut totdeauna diferențiat, neglijându-se în felul acesta prilejul de a fi consultată și pentru valoarea criticilor înșiși, nu s-ar putea spune că în genere n-a funcționat spiritul critic. Antologia are meritul de a fixa momentele importante ale recepției critice de la *Poemele simple* (1927), trecând prin *Desculț* și *Pădurea nebună*, până la elegia modernă *Ce mult te-am iubit* și *Cântec șoptit* (1970) prin textele lui Lovinescu, Vladimir Streinu, G. Călinescu, Perpessicius, Șerban Cioculescu, Al. Piru, Ov. S. Crohmălniceanu, Valeriu Râpeanu, Aurel Martin ș. c. [...] Antologia e completată cu o cronologie, bibliografie a operei și a traducerilor, alcătuite de Corneliu Popescu și Ioan Comșa, aduse la zi și având un caracter util, informativ”. □ *O carte ca o floare* de Florica Dinulescu: „Un tânăr poet, Ion Crânguleanu, s-a apropiat cu interes și înțelegere de lumea copilăriei, de universul bogat al pionieriei. Școlarii din județul Vâlcea i-au oferit un subiect inedit: «experiența» lor de organizatori ai primelor micro-cooperative agricole, concepute după exemplul C.A.P. –urilor din satul natal, ca o modalitate de desfășurare a activității practice-productive înscrise în programul școlar. Rezultatul: o carte plină de prospețime, cu eroi de neuitat – *Ridică mâna și vei primi o floare!* (publicată de Editura «Ion Creangă»)”. □ *Ceața care acoperă nimicul* de Victor Atanasiu: „Intenția lui Petru Jaleș, autorul volumului *Vânzătorul de memorii* (C.R.), va fi fost să compună un roman «poliedric» în genul ilustrat de L. Durell; sunt însumate perspectivele mai multor personaje asupra unor oameni și întâmplări, încercându-se astfel să se ajungă cât mai mult la adevăr, dar demonstrându-se (când opiniile eroilor sunt divergente) relativitatea punctului de vedere. Romanul este însă fără nici o valoare, bântuit de o confuzie totală”. □ „*Eternitatea*” *efemeră* de Toma Roman: „Revolta împotriva condiției femeii în cuplul erotic ține de un anume gen minor de proză feministă pe care cartea Corinei Cristea *Eternitatea e după colț* (Albatros) nu îl depășește. [...] Exercițiul literar virează în gol, tiparul pe care autoarea con-

struiește nefiindu-i propriu. Tehnica prezentării, neasimilată total și neadecvată «ariei» literare date, eșuează. Nu se pot nega totuși posibilitățile unei depășiri într-o realizare autentică, viitoare. Corina Cristea vădește abilitate și dezinvoltură în imaginarea și nararea unor întâmplări cotidiene, disponibilitate pentru punerea în valoare a locului comun, a gesturilor de fiecare zi. Dar aspirațiile artistice ale cărții comentate de noi sunt mult prea modeste, iar cartea în mare parte, doar o dezamăgire”.

24 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 9309] Citim despre *Comemorarea a 90 de ani de la moartea poetului Arany János*, la Salonta. Informația este transmisă „prin telefon de la Iosif Popa”: „Organizate de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Bihor și Consiliul județean al oamenilor muncii de naționalitate maghiară, la Salonta s-au desfășurat, duminică, manifestările prilejuite de comemorarea a 90 de ani de la moartea poetului maghiar Arany Janos, care s-a născut și a trăit o bună parte a vieții în acest oraș. În cadrul adunării, la care au participat sute de localnici și numeroși invitați, au luat cuvântul Petru Demeter, primarul orașului Salonta, prof. Horváth Lászlo, președintele Consiliului județean al oamenilor muncii de naționalitate maghiară Bihor, criticii literari Radu Enescu și Robotos Imre – care au prezentat activitatea multilaterală a poetului Arany Janos, reprezentant de frunte al literaturii progresiste, participant activ la revoluția din 1848. Vorbitorii au subliniat, de asemenea, prețuirea de care se bucură acest poet în țara noastră, prin traducerea operei sale, prin existența în localitate a unui muzeu memorial. Cu același prilej, la Casa de cultură din Salonta a avut loc o seară literară, în cadrul căreia membri ai cenaclului literar și elevi de la liceele din localitate au recitat din lirica lui Arany János, au prezentat în versiune dramatizată secențe din cele mai reprezentative balade, manifestare la care și-a adus contribuția corul de cameră al elevilor din localitate”.

25 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 9310] Márki Zoltán scrie despre *Antologie reprezentativă pentru lirismul profund al lui Horváth István*: „Dintre ultimele apariții ale editurii Kriterion se remarcă culegerea de versuri a lui Horváth István (*Tornyot raktam; Am clădit un turn*) care stă mărturie unei creații lirice îndelungate și oferă o sinteză edificatoare asupra unei opere scrise în timp de 30 de ani (1941-1970). [...] Caracterul modern al poeziei lui Horváth István izvorăște din actualitatea inspirației, din bagajul bogat pe care îl păstrează încă din cântecele de acasă. Poate luptător, căutările și lupta sa sunt alimentate de viață. Lupta pe care o duce cu sine însuși nu are un sfârșit, după cum nu are sfârșit lupta pe care o duce pentru fericirea celor mulți. Pământul natal, patria, omenirea trăiesc și respiră, deopotrivă, în poezia sa, publicată recent într-un frumos volum antologic în limba maghiară”.

• **[„Viața studentească”, nr. 36]** Apare într-o nouă formulă grafică și cu un profil îmbogățit cu noi rubrici; tot în 16 pagini; din colectivul de redacție fac parte, pe lângă Niculae Stoian redactor-șef și Dan Frunteletă SGR: Ion Cristoiu, Medeea Ionescu, I. Novac, Tiberiu Petrescu, M. N. Rusu, I. Segărceanu, Virgil Simion, M. Florin Șandru, Mihai Tatulici, Tudor Octavian; prezentarea artistică – Victor Ernest Mașek. ■ N. Stoian realizează o convorbire cu Titus Popovici, sub titlul *Destinele epocii: „Omul conștient al epocii noastre e răspunzător nu numai de propriul destin, ci de tot”*. La întrebarea: *Când consideră omul și scriitorul Titus Popovici că a trecut acest prag – întâlnirea cu politicul, opțiunea*, autorul răspunde: „Dacă e să vorbim despre mine, lucru pe care nu-l fac cu plăcere – biografia reală a scriitorului fiind cărțile sale – n-am trecut niciun prag. Copilăria mea s-a desfășurat într-o epocă în care politicul năvălea cu forță de torent, în fiecare destin, modelându-l, distrugându-l sau împlinindu-l. O epocă în care oamenii simțeau că opțiunea nu e o chestiune de *liber arbitru*, ci de *necesitate*, în care iluzia rămânerii în afară nu mai putea să funcționeze, în care problemele, dramele fiecăruia se întâlneau în fiecare clipă cu problemele, dramele tarii. Eram la vârsta marilor elanuri, a marilor generozități, a setei de dăruire, a nevoii furioase de înțelegere... Dacă e vorba acum de opțiune îți voi spune că epoca noastră este *epoca opțiunii permanente*... A fi comunist înseamnă o dură și superbă meditație neîntreruptă, care trebuie să se transforme în acțiune, în fiecare moment. O ardere permanentă, o ură organică împotriva inerției, în orice mantă s-ar drapa, în dosul oricăror fraze răsunătoare s-ar ascunde. Împotriva propriei inerții”.

• **[„Tomis”, nr. 16]** Cronica literară din acest număr al revistei „Tomis” cuprinde două analize. Prima dintre ele, semnată de Mirela Roznoveanu, aduce în centrul atenției cartea lui Virgil Duda, *Anchetatorul apatic* (C.R., 1972), „romanul unui temperament în care analiza practică cu obstinație pare să ignore cele mai elementare legi ale sintezei și ale motivației epice, sugerând un fetișism obscur. Personajul este urmărit cu tenacitate într-o manieră didactică în momentele esențiale ale manifestării existenței sale familiale, social-administrative și erotice. El pare a ilustra un portret robot pe care-l deține autorul și care exemplifică, în stare pură, indivizii ce se sustrag vieții sociale”. □ Cea de-a doua cronică analizează culegerea de eseuri, semnată de Alexandru Paleologu și „intitulată programatic *Bunul simț ca paradox*. Considerabil lărgită, aria pretextelor cuprinde acum, alături de literatură, elemente de morală, politică, istorie, religie, folclor, metafizică. Eteroclită prin pretexte, culegerea este, în schimb, fundamental coerentă prin perspectivă și mod de investigație, ca și prin mobilul didactic pe care-l implică”. Scopul demersului său „nu este de a dezmembra pur și simplu ideile din învelișul pe care l-au proliferat, ci de a le abstrage, de a le reconsidera cu lipsa de prejudecăți proprie bunului simț. De o mare eficacitate în acest «proces» se dovedește capacitatea de a folosi cultura împotriva unor stereotipii al căror prestigiu, cultura însăși l-

a girat. Nu este vorba de o atitudine a sau anticulturală, de o consecință teoretică a unui complex de inferioritate, ci de o apărare a adevăratei culturi împotriva pseudoculturii”. ■ Al. Protopopescu își continuă demersul – *Moromeții, individ și istorie* – început în numerele anterioare ale revistei. De aceasta dată, își propune să observe „climatul de agresiune în care individul se confruntă cu ansamblul. Pentru un stoic, un lucid și un taciturn cum este personajul lui Marin Preda, și din perspectiva ultimă a ostilității sale cu lumea, actul se înfățișează cu precădere absurd. [...] Moromete este un individ care abstractizează în permanență încât, la el, actul decurge de fiecare dată dintr-o sinteză mentală chibzuită cu minuție, fiind o verificare în realitate a unei idei abstracte. Aceasta este o condiție specifică a individualismului care se sustrage canoanelor comune. Tăierea salcâmului ăsta reprezintă o atare experiență cu afirmații și negații specifice individualității sale, pe care eroul însuși o ridică la rangul de demonstrație: «Așa, ca să se mire proștii» sau «Să se uite și să se mire până li s-o apleca»”. Analizând scena de la „finele cărții, în unul din acele magnifice ceasuri de contemplare în care imaginea monumentală a eroului trece pragurile timpului”, semnatarul articolului notează: „Individul uman ajunge în aceste trei versete antologice la o sinteză ale cărei premise ne-au fost sugerate pe-ndelete. «Martor al unei lumi ciudate», Moromete înțelege că între libertatea lui de gândire, la care migălise atât, și realitatea dură a istoriei, există o prăpastie ireparabilă. Dar el este departe de a-și părăsi reduta. Era cu desăvârșire singur, dar nu se simțea rupt de lume”. ■ În ultimul număr din luna octombrie se publică versuri, semnate de Virgil Teodorescu, Traian Iancu, Ion Dragomir, Aurora Conțescu, Arthur Porumboiu, Dumitru Mureșan, Sanda Ghinea, și proză (*Frământări*), de Octavian Georgescu.

26 octombrie

- **[„România liberă”, nr. 8711]** Pentru Dorin Tudoran, volumul lui Alexandru Paleologu, *Bunul simț ca paradox*, publicat la editura Cartea Românească, este o carte în care „Alexandru Paleologu ne spune pe șleau, că tot așteptând de la cei de lângă noi proba bunului simț, când mai firesc și mai demn de stimă ar fi să fim noi cei care să-i arătăm celui alt cât de mult bun simț avem, bunul simț a apărut, ce-i drept, de mult printre noi, dar se află de mule ori și în neașteptate locuri, în bizara, paradoxala stare de ...paradox.”.

- **[„Albina”, nr. 43]** Pe prima pagină, *Scrisoare din câmp*, versuri semnate de Zaharia Stancu. □ Tot aici, în locul cronicii săptămânale consacrate, Ion Bănuță, sub pseudonimul Daniil Hatman, semnează tableta *Mărgăritarele pământului*, închinată sărbătorii recoltei. □ Alăturată portretului meșterului cioplitor Nicolae Cernat (una din furcile căruia apare fotografiată pe prima pagină), se află o poezie a acestuia.

- **[„Cutezătorii”, nr. 43]** *Cinstire muncii literare* – un articol ce prezintă recunoașterea valorii unor scriitori consacrați, prin premiarea de către condu-

cerea de Partid și de Stat a lui Zaharia Stancu, Victor Eftimiu, Virgil Teodorescu, Eugen Jebeleanu, Ion Pas, Marin Preda etc.

• **[„Orizont”, nr. 26]** Este remarcabilă convorbirea cu academicianul Șerban Cioculescu de pe prima pagină a acestui număr, intitulat *Fascinația istoriei literare*, interviu realizat de C. Ungureanu. Aparținând celei de-a treia generații de critici postmaiorescieni (după cum stabilește însuși E. Lovinescu în *Titu Maiorescu și posteritatea lui critică*) și fiindu-i recunoscute calitățile de polemist de către interviewer, Șerban Cioculescu nuanțează: „Îmi recunosc o oarecare vocație dialectică, dar regret că generația mea din perioada interbelică nu a beneficiat de marile ocazii polemice ale înaintașilor mei. [...] O polemică cu Timoleon Pisani era posibilă, dar o polemică cu Iorga nu era, pentru că Iorga se situa în stratosferă și era greu să găsești tonul pentru a nu-l ofensa decât pe jumătate. Cred că a murit împăcat cu mine pentru că în februarie 1940 a scris cel mai călduros articol din câte au apărut despre *Viața lui I. L. Caragiale*.” Despre prietenia cu Vladimir Streinu, își amintește: „Povesteam cândva ce uimit a fost Lovinescu când ne-a văzut intrând împreună la el, de braț, după ce Streinu scrisese un articol rece despre *Viața lui Caragiale*. I-am răspuns că prietenia noastră nu e axată pe admirația reciprocă și că fiecare poate să-și exprime franc părerea despre scrisul celuilalt. Ne spuneam adevărul în față și îl primeam, reciproc, cu seninătate. Nu i-am invidiat succesele, și nici el mie. Dimpotrivă, m-am bucurat că în ultimii ani a primit toate satisfacțiile care le merita și pentru care m-am luptat și eu în măsura puterilor mele”. Despre stilul critic al lui G. Călinescu și ajutorul acordat pentru un post universitar la Facultatea de litere și filosofie de la Iași: „Călinescu avea toxinele lui, care îi fac farmecul. Era elogiul reticent. [...] Dacă G. Călinescu ar fi avut un alt candidat al său [...] și l-ar fi putut impune. El m-a propus și m-a susținut până la urmă, deși, în ultimul moment, am avut impresia că dorea amânarea consiliului (sub cuvânt că momentul nu era potrivit). Până la urmă, deci, mi-a făcut raportul. Raportul e un monument de elogiu temperat și de rezerve categorice; ca în încheiere să scrie că împlinesc cu prisosință condițiile pentru calitatea de profesor universitar. Era temperamentul lui. În *Istorie*...îmi acordase mai mult loc decât lui Mihai Dragomirescu sau Bogdan Duică, ceea ce era o nedreptate, fiindcă ei își încheiaseră opera, iar eu eram abia la jumătatea carierei mele”. ■ Același Cornel Ungureanu revine la rubrica cronicii literare cu o exegeză a poeziei Anei Blandiana din volumul *Octombrie, noiembrie, decembrie*, C.R. 1972); în introducere, C. Ungureanu îl citează pe D. Micu cu „un doct eseu” din *România literară* nr. 42/ 12 oct. 1972 care cuprind o serie de superlative enunțate, de obicei, la adresa mării poezii și își încheie el însuși pledoaria *pro domo sua*: „Ne-am contaminat și noi de fanatism și derogăm de la legea cronicii afirmând: Ana Blandiana e o mare poetă”. A doua cronică literară este despre poezia livrescă de debut a lui Eugen Dorcescu, în descendența lui Al. Philippide și V. Streinu, cum consideră autorul cronicii, Marcel Pop-Corniș,

adăugând că acest gen de poezie înseamnă: „posibilitatea de a regiza un spectacol livresc în marginea existentei” și „modalitatea de confruntare a realului cu o *estetică fixă*”. ■ Gh. Bulgăr prezintă critic ediția bilingvă româno-italiană a 90 de poezii blagiene în traducerea celebrului eruditului filolog și romanist italian Mariano Baffi. ■ In seria evocărilor, Al. Popescu-Negură vorbește despre activitatea intensă a lui *Alexandru T. Stamatiad la Arad*, devenit profesor de limba română la liceul *Moise Nicoară*, astăzi *Ion Slavici*, alături de criticul Perpessicius (acesta din urmă stând doar câteva luni în Arad, în timp ce Stamatiad a rămas nouă ani). ■ Gheorghe Luchescu aduce argumente în favoarea contribuției lui Valeriu Braniște, folclorist, la dezvoltarea folcloristicii române. ■ Tot despre filosofia scriitorilor și miturile Eladei, scrie eseistic, și în acest număr, Ion Maxim, într-un articol intitulat *Sofocle – drumul spre om*. ■ Mikel Dufrenne, „eminentul filozof și estetician”, director al prestigioasei *Revue d'esthetique* (alături de Etienne Souriau), „autor al mai multor volume de notorietate europeană: *Fenomenologia experienței estetice*, *Noțiunea de a priori*, *Limbaj și filozofie*, *Estetică și filozofie*, *Pentru om* ș.a.” constituie subiectul interviului luat de Paul Cornel Chitic cu prilejul *Congresului de estetică*.

● [„**România literară**”, nr. 44] Versuri semnează: Zaharia Stancu (*Toia-gul*), Vlaicu Bârna (*Geneză*), Ioan Flora (*Înceind acest cânt; Alături; Pelionul peste Ossa; Alături; Laudă dintotdeauna; Anotimp; În jurul propriului tău univers; ***; Prospețimea pășării; Liniște interioară*), George Alboiu (*Poemul vechi; La de fel rotindu-se; Eu voi adormi; Se ridică sprijinitor; Așa cum dormi iubito acoperi lumea*), George Chirilă (*Poesis; Altfel; În loc de baladă; Octombrie*). □ În traducerea lui Cristian Munteanu citim un fragment din romanul *Maltaverne* de François Mauriac. □ Mihai Isbășescu traduce *Se va întâmpla ceva. O poveste cu acțiune puternică* de Heinrich Böll, câștigătorul Premiului Nobel pentru literatură, 1972. □ Gabriela Adameșteanu publică *Vitalitate*. □ Platon Pardău semnează reportajul *Autocamioanele*. ■ Editorialul *Un mesaj al muncii și al încrederii* este semnat România literară: „Presa scrisă și vorbită, ecranul televiziunii ne-au adus în acest sfârșit de toamnă învrăjbită un flux continuu de știri, de reportaje, de imagini de pe ogoarele tarii, în luptă cu timpul, cu natura. Bătălia recoltării roadelor acestui pământ a fost și continuă încă a fi la o înaltă tensiune – de energie, de elan, de conștiință; însă-mânțarea grâului se desfășoară și ea cu același eroism. [...] Sintetizând o profundă cunoaștere a realității, respirând acel simț al imperativului istoric care-i este propriu, Mesajul secretarului general al Partidului e un veritabil act de comuniune într-un același ideal, într-o aceeași finalitate, în cea mai directă modalitate de a fi receptat larg cuprinzător, eficient. [...] Realism în definirea situației și a obiectivelor de îndeplinit, dreaptă prețuire a capacității de muncă și de dăruire a oamenilor, indicații pe cât de precise pe atât de eficiente, și totul într-o tonalitate a dialogului direct cu poporul, – iată ceea ce face din acest mesaj un autentic generator al spiritului partinic, un mobilizator al tuturor conști-

ințelor. Coardă vibrând de simțire pentru propășirea patriei și poporului, scriitorii trăiesc în aceste zile încă unul din acele momente în care își proiectează talentul lor, identificându-și astfel inima și conștiința cu simbolul profund, de patriotism și de dăruire, infuzat de cuvintele conducătorului iubit al României socialiste”. ■ Alexandru Ivasiuc revine la *Pro domo* cu textul *Determinismul estetic și viitorul*: „Creația artistică nu trebuie însă să fie înțeleasă numai ca având un statut de autonomie, fie ea și relativă, ca valoare specifică. Ea trebuie integrată într-o concepție largă despre om ca ființă înzestrată cu intenționalitate, ale cărei activități se elucidează nu numai cauzal, dar și final. În care o pondere deosebită o are proiectul și proiectarea, adică dimensiunea viitorului, mobil esențial al activității umane, al praxisului, capabil să-și schimbe cauzele și condițiile, în funcție de idealuri care se nasc din realitatea înconjurătoare, dar nu ca simple expresii. Omul, prin viitor, proiect și ideal își modifică destinul, iar arta și literatura sunt parte integrantă a acestui proces activ, final și intențional”. ■ Ion Biberi scrie despre *Etica muncii literare*: „Semnificația actului literar este esențial lirică: fiecare scriitor intonează un imn limbii pe care o folosește. El îi descoperă noi implicații și bogății, știe să-i dezvăluie nenumărate latențe, reînviază sensuri și vocabule uitate în lungul secolelor, experimentează cu verbul, înjgheabă noi armonii. [...] Criteriul etic și cel artistic în actul creator ne apar, astfel, îmbinate, salvând originalitatea operei și dând, în același timp, scriitorului, conștiința că nu este un simplu beneficiar al unei bogății tradiționale, și că o amplifică, adâncând-o, prin activitate personală”. ■ Zaharia Sângeorzan analizează *Poezia lui Ion Brad*: „Defectul cel mai vizibil de care suferă poezia lui Ion Brad este discursivitatea; o retorică ce distruge emoția sau o transformă într-un concept. Poetul vrea să decanteze totul în reflecții. Supusă unui astfel de regim, poezia își pierde din grație, spontaneitate și naivitate, din frumusețe. Ion Brad este însă un poet autentic și originalitatea lui este de descoperit în intuiția conștiinței istoriei, în memoria ei”. ■ Traian Podgoreanu se ocupă de *Actualitatea problematicei umaniste*: „În cadrul actualei dezvoltări se manifestă o tendință complexă de diferențiere și integrare – ca legitate obiectivă – atât în știință cât și în alte spații ale culturii, cum ar fi arta și filozofia, în corelația acestora, precum și a amândurora față de știință; mai mult decât atât – dublarea fenomenului de diferențiere și integrare cu procesul contradictoriu de abstractizare și concretizare va avea drept consecințe noi structuri materiale și ideale, marcând mutații profunde în toate domeniile și la toate nivelele, realitate ce va impune în perspectiva acestui sfârșit de veac modalități noi de a concepe omul și făptuirea ei”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu publică textul *Mihail Sebastian – criticul*, comentând apariția volumului *Ecouri, cronici, memorial*, antologia textelor lui Mihail Sebastian semnată de Cornelia Ștefănescu, Editura Minerva, 1972: „Un astfel de scriitor de elită a fost Mihail Sebastian, un senzitiv, un poet, exprimat tangențial atât în teatru cât și în roman. Aș adăuga: și în critică.

Rămâne cititorului atent plăcerea să-l descopere”. ■ Grigore Smeu scrie despre „*Gândirismul*” și conceptul de „*realism spiritual*”: „Orientarea gândiristă n-a respins conceptul de realism și literatura realistă, dar le-a denaturat cu totul înțelesul, conținutul. La sfârșitul celui de-al treilea deceniu și în cel următor, literatura română ajunsese la un stadiu excepțional de bogat, de avansat, în creații realiste de prestigiu. Gândirismul ortodox nu le putea pur și simplu repudia fără riscul de a se compromite. În consecință, a recurs la o diversiune. În stilul aventurist al politicii și ideologiei fasciste, orientarea gândiristă a trecut la un proces de misticizare a literaturii române, în ansamblul său”.

■ Antoaneta Tănăsescu semnează *Publicul*: „Funcție de această infinită corespondență peste timp a valorilor, calitatea lecturii este tot mai mult funcție de mijloacele de organizare și recomandare a ei de către conștiințele critice și teoretice ale unui climat cultural. Conștiințe ce nu trebuie identificate doar cu acei cunoscuți autori ai exegezelor de specialitate, conștiințe ce trebuie să-și manifestă o directă și operativă prezență printre factorii de decizie în orientarea emisiunilor literare radiofonice și telegenice, a rubricilor literare din jurnale și reviste, a muncii de editură și difuzare a cărții, deziderat major, de nedezmințită responsabilitate pe care cultura noastră l-a înscris totdeauna ca punct major al programului său de ideologie literară și care are în actualitate o funcționalitate cu atât mai pregnantă. Calitatea lecturii este de asemenea implicată în datele acelui complex și nuanțat raport care unește creatorul de publicul său prin finalitatea însăși a creației”.

■ Sub titlul *Ultima carte a lui Lucian Blaga* citim cronica literară de Nicolae Manolescu la volumul *Isvoade. Eseuri, conferințe, articole* de Lucian Blaga, ediție îngrijită de Dorli Blaga și Petre Nicolau, prefată de George Gană, Editura Minerva, 1972: „Și în evocări, ca și în celelalte eseuri, vocația totalității e prezentă, ca singura capabilă să explice întâmplările particulare. Cel mai temeinic studiu și cea mai ocazională amintire sunt, pentru Blaga, încercări de integrare și de totalizare, de stabilire a unor raporturi complete. Nu atât erudiția le face farmecul: cât acest fel de a gândi lucrurile în întregul lor, într-un sistem armonios de semnificații”.

■ Apar recenzii: □ Aureliu Goci prezintă volumul *Încă nu* de Ion Horea, Dacia, 1972: „Vechiul optimism primește acum o coloratură specială, se îmbină cu un puternic sentiment al morții și al timpului implacabil, câștigând în autenticitate și profunzime. Poezia rămâne în continuare foarte realistă în amănunt, dar, prin spiritualizarea fondului, impresionează mai mult”.

□ Victor Atanasiu comentează volumul *Cuscii* de Alecu Ivan Ghilia, Editura Eminescu, 1972: „Citiți astăzi, *Cuscii* se dovedește un roman rezistent, amintind în unele privințe de *Moromeții sau Setea*”.

□ Mihai Minculescu recenzează *Lui Eminescu*, antologie de Gh. Catană, Junimea, 1972: „Merituoasă este și ideea antologistului de a oferi un indice al tuturor poeziilor închinat lui Eminescu, nu numai ai acelor cuprinse în volum, preîntâmpinând, astfel, eventualele contestări ale principiilor de la baza antologiei”.

■ Al. Piru semnează *Șerban Cioculescu printre critici*, pornind de la volumul *Aspecte literare contemporane* de Șerban Cioculescu, Minerva, 1972: „O caracteristică a lui Șerban Cioculescu, fixată de E. Lovinescu în cea de-a treia generație postmaioresciană, este de a-și fi păstrat în cariera sa critică și chiar de a-și fi apărat, la nevoie, independența, autonomia față de maestri ca și față de colegi. Respectul față de seniori, ca și prietenia cu cei de aceeași vârstă nu l-au împiedicat să se delimiteze de metode și sisteme, de credințe și stiluri și să-și afirme cu curaj și convingere propriile-i opinii, acordul, dar și dezacordul în destule cazuri, cu confrății săi”. ■ În *Viața literară* citim: □ Necrologul *George Demetru Pan* semnat de Al. Raicu: „Cu George Demetru Pan dispăre încă un devotat autentic al literaturii noastre, un făclier care și-a închinat viața, fără menajamente, apei vii a poeziei”. □ În *Șantier* aflăm planurile literare ale lui Tașcu Gheorghiu, Aurel Lambrino, Corina Cristea, Ioanid Romanescu, Liviu Bratoloveanu, Constantin Olariu, N. I. Bontaș. □ Știri din *Uniunea Scriitorilor*: „Se aduce la cunoștință tuturor membrilor Asociației Scriitorilor din București că sediul Asociației se află în strada Jules Michelet, 23 (din B-dul Magheru, lângă Teatrul C. I. Nottara), telefoane: 13 58 18 și 13 61 51. * În după-amiaza zilei de luni, 17 octombrie 1972, la Casa Scriitorilor a avut loc, în cadrul Asociației Scriitorilor din București, potrivit normelor statutare, constituirea Secției de literatură pentru copii și tineret. A fost ales, prin vot secret, Biroul Secției în următoarea componență: Octav Pancu-Iași (secretar), Constantin Chirița, Vladimir Colin, Alexandru Mitru și Mircea Sântimbreanu. Lucrările ședinței au fost conduse de Fănuș Neagu, secretar adjunct al Asociației. * În după-amiaza zilei de joi, 19 octombrie 1972, la Casa Scriitorilor, a avut loc ședința de lucru a Secției de proză din cadrul Asociației Scriitorilor din București. Secretarul secției, prozatorul Ioan Grigorescu, a supus analizei planul de perspectivă al secției și planul concret de acțiune dedicate aniversării Republicii, iar prozatorul Fănuș Neagu, secretarul adjunct al Asociației Scriitorilor din București, a informat secția asupra acțiunilor imediate și de viitor care stau în atenția Comitetului de conducere al Asociației. Au participat la discuții scriitorii: Iulian Neacșu, Tiberiu Iliescu, Alexandru Papilian, Maria Arsene, Șerban Nedelcu, Elvira Bogdan, Constantin Georgescu, Eugen Lumezianu, Vintilă Corbul, Ion Marin Iovescu, N. Rădulescu-Lenmnaru, Barotul Argezi, Laurențiu Fulga, Radu Petrescu, Al. I. Ștefănescu. Apoi, datorită faptului că scriitorul Ion Hobana, membru în biroul secției, a optat pentru Secția de literatură pentru copii și tineret, biroul rămânând descompletat, Secția se proză a ales în unanimitate, prin vot deschis pe prozatorul Mircea Horia Simionescu în componența biroului respectiv. Concluziile ședinței au aparținut scriitorului Ioan Grigorescu, secretarul secției. Următoarea ședință a Secției de proză va avea loc spre sfârșitul lunii noiembrie 1972, data și ordinea de zi urmând să fie anunțate prin presa noastră literară. * Luni, 16 octombrie 1972, a avut loc la Cluj o întâlnire de lucru a tovarășilor Ion Hobana, secretar al Uniunii Scriitori-

lor din R. S. România, Dumitru Radu Popescu, membru în Biroul Uniunii Scriitorilor, secretar al Asociației Scriitorilor din Cluj, Létay Lajos, membru în Consiliul Uniunii Scriitorilor, redactor șef al revistei «Utunk», și Fodor Sandor, membru în Consiliul Uniunii Scriitorilor, cu Doboz Imre, secretar general al Uniunii Scriitorilor din R. P. Ungaria, privind căile de dezvoltare a colaborării dintre cele două Uniuni de scriitori. * Scriitorii Alexandru Târziu și Mircea Ciobanu au plecat la Moscova în cadrul «Înțelegerii de colaborare dintre Uniunea Scriitorilor din R.S. România și Uniunea Scriitorilor din U. R. S. S.». * Sâmbătă, 20 octombrie, s-a desfășurat în Sala Teatrului din Focșani, județul Vrancea, un festival de poezie organizat de Asociația Scriitorilor din București în colaborare cu Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Municipiului. Au citit din versurile lor poeții: George Alboiu, Ion Bănuță., Tudor George, Ion Horea, Mircea Micu, Romulus Vulpescu, Florin Muscalu și Ion Panait. În partea a doua a festivalului, baladistul Tudor Gheorghe a susținut un recital de poezie românească ce s-a bucurat de un deosebit succes. * Sâmbătă, 21 octombrie a. c., la Muzeul literaturii române a avut loc o dezbatere privind scopurile și perspectivele Societății «Perpessicius», prezidată de academicianul Mihai Beniuc. Un moment solemn al reuniunii l-a constituit omagierea memoriei neuitatului literat și om de cultură Dumitru Panaitescu-Perpessicius, cu prilejul împlinirii a 81 de ani de la nașterea sa. Festivitatea a fost urmată cu un pelerinaj la cimitirul Bellu. * Sub auspiciile aceleiași așezământ de cultură, în colaborare cu Universitatea populară București, miercuri, 25 octombrie a. c., s-a inaugurat ciclul de prelegeri *Clasici ai literaturii române în documente și imagini* cu expunerea *Vasile Alecsandri*, susținută de prof. univ. dr. Al. Oprea, directorul Muzeului literaturii române. A urmat un scurt recital muzical de poezie clasică românească în interpretarea artistului Tudor Gheorghe. * La invitația I.R.R.C.S. în perioada 16-25 octombrie ne-a vizitat țara prof. Maria de Lourdes Belchior Pontes, președintele institutului de înaltă cultură de pe lângă Ministerul Educației Naționale din Portugalia, șefa catedrei de literatură clasică portugheză a Universității din Lisabona. În timpul vizitei au avut loc întrevederi la I. R. R. C. S., Ministerul Educației și Învățământului, Universitatea București, Institutul de lingvistică al Academiei și la instituții de cultură din Capitală și provincie. Oaspetele a conferențiat la Institutul de istoria și teoria literaturii «George Călinescu» despre poezia portugheză contemporană. ■ În *Cartea străină* citim: □ Nicolae Balotă prezintă volumul *Ora de germană* de Siegfried Lenz, apărut la Editura Univers, în colecția *Romanul secolului XX*. □ Aflăm că a apărut volumul *Lois* de Philippe Sollers, Ed. du Seuil, 1972. □ Sub semnătura c. u. este notată și apariția volumului *Paveze* de Philippe Renard, Librairie Larousse, 1972. ■ M. Râmniceanu publică un text de istorie literară, dedicat lui *Cincinat Pavelescu*. ■ Într-o *Scrisoare din Belgia*, Stelian Țurlea scrie despre *Bruxelles – centru de artă și cultură*.

• [„Tribuna”, nr. 43] În textul *Disciplina construcției epice*, Ion Vlad analizează romanul lui Radu Mareș: *Ana sau pasărea paradisului*: „Dar dacă e

să-i reproșăm lui Radu Mareș ceva, e mai ales alegerea unor soluții nu totdeauna justificate din punctul de vedere al tehnici adoptate. Primejdia e a unei imprecizii (involuntare) și a unei răceli nu departe de clișeele unor modele inferioare și pândite de sterilitate. Poate că și reminiscentele unor lecturi (sunt fragmente cu o oarecare notă de livresc) să dea impresia de artificios și de făcut, atunci când de fapt prozatorul este pregătit pentru o creație de substanță și profunzime”. ■ În cadrul secțiunii *Poezia unei generații*, Ion Pop continuă studiul despre *Adrian Păunescu*: „Obsesia majoră a poeziei sale rămâne însă destinul creatorului, al artistului și martor al vremii, și luptător, entuziasmat, melancolic sau revoltat, înfruntând întotdeauna un cosmos dificil în măreția și degradările lor. Definită ca «risc pe cont propriu», poezia este pentru Adrian Păunescu scena pe care un personaj cu sentimentul acut al responsabilității civice elogiază sau condamnă patetic, lansează apeluri, propune interdicții”. ■ Despre cartea lui Dumitru Ghișe, *Contrapunct* (Minerva, 1972), scrie Victor Felea: „... o bogată culegere de eseuri împărțită în două mari capitole: *I. Excelsior* (1971-1972) și *II. Dialog cu timpul* (1963-1972), primul însumând producții de mai mică întindere, pe teme foarte variate de cultură, al doilea având un caracter mai net filosofic, problemele fiind tratate mai pe larg”. ■ Despre *Romanele Anișoarei Odeanu* scrie Ion Oarcăsu: „Eroii Anișoarei Odeanu au ceva fragil în constituția lor sufletească, ceva lunecător și misterios, dând într-adevăr impresia «de prea mult și prea puțin în același timp», cum se exprima pe vremuri Pompiliu Constantinescu”. ■ Emil Manu consemnează *Ultima vizită la Tudor Arghezi*: „Această discuție cu Arghezi îmi legitima nu atât un drept cât o favoare. Jumătate de oră anunțată trecuse. Mitzura ne rugase la telefon să nu-l obosim. Poetul ne-a întins o mână parcă desenată parcă de un pictor bizantin”. ■ N. Prelipceanu consemnează un *Interviu cu Adrian Marino*: – *Spuneți-mi cu ce gânduri ați plecat acum un an cam tot pe vremea asta în această lungă călătorie și probabil foarte interesantă călătorie, deși probabil n-a fost numai atât*. – Este foarte bine că ai spus «călătorie de studii», fiindcă scopul esențial a fost, într-adevăr, studiul. Însă trebuie să precizez că ideea esențială, în cazul acestei călătorii de studii, a fost reînnoirea unui fir rupt. Voiam, în tinerețea mea, să fac un stagiu mai lung la o universitate străină, proiectul nu s-a putut realiza din diverse motive, acum s-a ivit prilejul și la interval, să zicem de treizeci de ani, realizez din plin un vis al tinereții. Am plecat deci cu intenția de a mă verifica pe plan universitar, eu care nu sunt un... «universitar», și în același timp de a-mi completa o serie de documentări pentru lucrări în curs. Doream de mult să fac o «teză de doctorat» la o universitate străină și imediat ce mi s-a oferit ocazia am plecat, cu această plăcere și cu această speranță. Toate aceste obiective – și documentarea și studiul universitar – au fost realizate în cele mai bune condițiuni. În primul semestru ca bursier al fundației Pro Helvetia, iar în semestrul al doilea, în mod paralel, și ca asistent la aceeași facultate de litere din Geneva, unde m-am integrat fără nicio

dificultate. Nu ascund deloc că această numire în semestrul de vară, de la 1 martie la 1 octombrie, a fost și efectul imediat al unui acord pe care Universitatea din Geneva l-a semnat recent cu Universitatea din Cluj. – *Ați făcut, mi se pare, chiar la începutul acestui răspuns, aluzie la teza dvs. de doctorat, a doua, cred, pe care ați elaborat-o, ca să zic așa, în Elveția. Dacă vreți să ne spuneți ceva mai concret despre teză.* – De fapt, ceea ce voiam să fac era o lucrare de tip special, însă nu ascund deloc că ea a fost scrisă ca teză de doctorat și ca s-o pot susține într-un viitor apropiat a trebuit să fac ceea ce v-am spus la început să fiu înscris ca doctorand timp de două semestre. În acest timp s-au cuplat și activitățile de asistent și activitățile de doctorand, printr-o serie de expozeruri, dar accentul esențial a căzut pe lucrarea intitulată în franțuzește *Le Moderne et son «modèle»*, în românește: *Modelul ideii de modern*. Intenționez evident, s-o public și în românește și sunt în situația paradoxală de a mă traduce din franțuzește în românește. Este o situație, pot să spun, destul de plăcută, care se va materializa, sper, într-un viitor apropiat. Teza de bază este aceasta. Lucrând la *Dicționarul de idei literare*, am observat că o serie întregă de definiții se repetă. În cadrul ideii de modern am împins ancheta cât mai departe posibil, am trecut în revistă toate definițiile acestei idei și am constatat că aceste definiții prezintă o serie de elemente comune, constante, invariante. Aceste elemente recurente, care revin din epocă în epocă, pot fi organizate într-o constelație stabilă. Când privim retrospectiv, de la înălțimea secolului XX, și contemplăm istoria acestei idei, vedem cum o serie de elemente comune pot fi grupate într-o structură, dominată de un sistem de relații. Se poate observa că această idee parcurge un model cvasi-prescris, un model latent, immanent însăși istoriei sale. Există deci o logică a acestei idei, o structură funcțională, care împinge spre anumite formule, reluate în mod obligatoriu. Pare paradoxal că o idee istorică să sfârșească într-un model stabil. Dar acest paradox poate fi rezolvat. Totul se petrece ca și cum istoria verifică o schemă a criticului actual. Însă această schemă nu este produsul meu, ci este însuși produsul istoriei de vreme ce această schemă se poate verifica, pas cu pas pe texte, la nivelul fiecărei epoci. De aici rezultă că această structură sau model structural are efectiv bază obiectivă latentă. Totul converge spre propunerea unei noi metode de studiu a istoriei ideilor, de a le clasa, inventaria, studia, critica, și primul capitol din carte chiar încearcă să fundamenteze o nouă metodă, în orice caz, un nou punct de vedere. Țin mult la acest «cuvânt nou», în primul rând din punctul de vedere al criticii, române. Din toate micile sale intervenții și din tot ce am făcut până acum cred că rezultă clar un anume stil de independență și, dacă sunt pentru un schimb de idei și dialog permanent cu criticii occidentali, sunt în același timp pentru afirmarea deplină a unei personalități reale. Idealul, în critică și estetică literară, constă în a interesa ca critic și estetician român, nu ca palid ecou, comentator al cărților altora. Numai în felul acesta putem fi descoperiți cu adevărat. Când criticul străin simte că în fața lui are doar un dublet,

o imagine-reflex, el va rămâne în continuare politicos, chiar binevoitor, dar paștișă nu-l va interesa. Sunt categoric împotriva servilismului, epigonismului, decalcului în critică (și în orice domeniu). Văd că unii dintre noi au marea ambiție și-și fac chiar un titlu de glorie din faptul că prefătează esteticile altora. Eu aș răsturna această tendință și aș spune că idealul unui critic român este ca și alții, în străinătate, să facă prefețe la textele lor. Să interesăm pentru temele, metodele și soluțiile noastre. Noi trebuie să avem acest legitim curaj ... de a ne afirma prin atitudini, orientări și realizări proprii. [...] Poate că n-ar fi rău să se ia în studiu eventualitatea unui buletin cu preocupări de studii literare și de teorie literară în limbi străine care să corespundă publicațiilor similare din alte țări. – *Credeți că prin această eventuală revistă critica și estetica românească s-ar putea impune și în străinătate?* – A se impune poate că este prea mult spus. Dar eu cred cu toată convingerea că o astfel de revistă ar umple un gol efectiv și ar constitui totodată un organ de cunoaștere, de dialog și de schimb de idei. Cum vreți ca ceea ce se gândește la noi să fie cunoscut în străinătate dacă nu este tradus într-o limbă de circulație. Este firesc, dacă vrem să fim cunoscuți, să ne afirmăm într-o limbă internațională, sau în mai multe limbi de circulație. Trebuie să depășim orice timiditate. Poate că acum zece ani – cincisprezece ani, această pretenție era exagerată, dar acum există forțe reale; pot cita cel puțin șapte-opt critici români care, prin opera lor, prin orientarea lor, prin cunoștințele lor, prin studiile și experiența lor internațională ... pot susține o astfel de publicație. Am discutat această problemă cu Vasile Nicolescu, Romul Munteanu, Matei Călinescu, Aurel Martin, Eugen Simion, și, cu toții am ajuns la aceeași concluzie. Este foarte greu a pătrunde în literaturile occidentale numai prin poezie, în Occident este în curs de slăbire. Este foarte greu pentru poetul, chiar francez, să reziste, să fie citit, să intereseze. Tirajele sunt minime, iar Occidentul întreg trece printr-o fază de teoretizare, de reflecție asupra literaturii și noi trebuie să fim prezenți, cât mai prezenți și mai activi. Probabil că până la urmă se va întâmpla și așa ceva. Deocamdată văd că editura Univers a publicat două volume de critici, din Călinescu și Vianu; este un foarte bun început. Trebuie să spun că eu însumi am luat inițiativa, înainte de a pleca, cu vreo doi-trei ani în urmă, de a publica o antologie de critici români în limbi străine la editura Eminescu. Această antologie din diverse motive, a stagnat, însă am satisfacția să constat că acum, la revenire, editura vrea să reactualizeze acest proiect mai vechi.

27 octombrie

• [„Munca”, nr. 7759] În rubrica *Punct*, cu titlul *Cred într-un destin universal al culturii românești*, revista publică un scurt interviu cu Dan Zamfirescu. Acesta răspunde la întrebări legate de calitatea de istoric și de cea de critic literar, vorbește despre posibilitatea întocmirii unei istorii a literaturii vechi, despre modelele literare ale noii generații de scriitori. □ Cu titlul „*Decada*

cărții sovietice” se face o scurtă trecere în revistă a evenimentului ce a avut loc la librăria „Dacia” din București. □ Scurt articol despre *Dezvoltarea colaborării culturale româno-ungare* ce se referă la lucrările primei sesiuni a Comisiei mixte de colaborare româno-ungară ce a avut loc la Budapesta între 23 și 26 octombrie.

● [„*Scânteia*”, nr. 9312] Emil Vasilescu scrie despre „*Decada cărții sovietice*”: „La librăria «Dacia» din Capitală a avut loc, joi la amiază, festivitatea de deschidere a «Decadei cărții sovietice», organizate de Consiliul Culturii și Educației Socialiste și Centrala cărții. Au rostit alocuțiuni cu acest prilej Mircea Miciu, director adjunct la Direcția literară editorială din Consiliul Culturii și Educației Socialiste, și V. S. Tikunov, însărcinat cu afaceri ad-interim al Uniunii Sovietice la București, care au relevat importanța acestui eveniment în ansamblul relațiilor culturale româno-sovietice. La festivitate au participat Mihail Roșianu, președintele Consiliului general A.R.L.U.S., Ioan Jinga, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Alecu Costică, vicepreședinte al I.R.R.C.S., personalități ale vieții culturale, științifice, un numeros public”.

● [„*Contemporanul*”, nr. 44] Dinu Flămând semnalează apariția traducerii volumului de versuri: *Noul Orfeu* al lui Yvan Goll: „După numeroase traduceri din poezii expresioniști, și ne amintim în special de acea splendidă tălmăcire a lui Trakl, poetul Petre Stoica alcătuiește acum o culegere sugestivă din poezia lui Yvan Goll. Prilejul este bun pentru a observa încă o dată cât de largă poate fi cuprinderea spirituală a poeziei numite expresioniste, de cuceririle căreia lirismul modern nu se mai poate dispensa. Poezia lui Goll reflectă în diversele sale etape multe orientări semnificative pe care le-a cunoscut Europa în prima jumătate a acestui veac. De la descoperirea impetuoasă a whitmanismului, cu forța și umanismul ei panplanetar, apoi exotismul geografic al locurilor și orașelor depărtate, prin care poetul, asemeni lui Cendrars este un itinerant voluptuos, orașul tentacular și secolul tehnicizat care depersonalizează războiul și presimțirea catastrofei, până la eliberarea acelei voci profunde a conștiinței, de adâncime organică și lirism autarhic”. ■ Apariția volumului I. L. Caragiale: *Opere alese (Antologie și prefață de Marin Preda, 2 volume, C.R.)* este semnată de Laurențiu Ulici, în textul *Caragiale citit de Moromete*: „Marin Preda nu este Moromete, știe asta orice cititor de bun simț care nu cade în ispită biografică. Moromete e, poate, un mod dorit al lui Marin Preda, o ipostază închipuită, o posibilitate la marginea realității, un fel de «cum ar trebui să fiu al scriitorului». Dar uneori, totuși, Marin Preda e Moromete. Și trebuie să recunosc că ideea de a întocmi o ediție Caragiale, o ediție artistică și preferențială, urmărind realizarea unei unități de viziune. Este demnă de Moromete. Îl reprezintă. Despre ce este vorba? Marin Preda l-a citit pe Caragiale, atent, foarte atent, cu o atenție aproape de cercetător literar; a citit apoi studiile critice al căror personaj era opera lui Caragiale și a constata că unele, mai vechi, sunt

plauzibilie și rezistă timpului, iar altele, mai noi, mai numeroase, s-au născut moarte, cu un coeficient negativ de plauzibilitate;”. ■ Dumitru Micu reflectează la *Prestigiul versului*: „Oricâte afinități i-am găsi cu poeți premergători, Ion Horea își are, evident, timbrul propriu, care a absorbit desăvârșit vocile din afară. Poemele sale comunică vibrații, de o autenticitate lirică mai presus de orice discuție, propun un univers particular, proiecție a unei sensibilități diferențiate. Atât de diferențiată încât, rostindu-se repetat, ajunge să genereze monotonie. Cântând pe o aceeași coardă, poetul ne înfășoară în melodie atât de suav încât de la o vreme nu mai receptăm sensurile zicerii, dominați de sunetul pur”. ■ Hristu Căndroveanu recenzază cartea lui Horia Zilieru: „*Nunțile efemere*, ca și întreaga poezie a lui Horia Zilieru – se constituie într-un moment ce tulbură o euforie de *carpe diem*, e drept, dar fără de care cântecul chiar s-ar rarefia de substanță, s-ar îndepărta de sublimul întotdeauna nuanțat. Gravurile din carte, coborâte din vechi ev cavaleresc, dau poemelor și sentimentul iubirii înseși – aureolă și patină, mai sublinind o dată inefabilul accențelor obsesiv armonizate de autor”.

● [„Cronica”, nr. 43] Un *Omagiu* semnat „Cronica” relatează premierea de către conducerea de Partid și de Stat a unor scriitori importanți ca Marin Preda, Zaharia Stancu, Șerban Cioculescu, Franyó Zoltán, Camil Baltazar, Sașa Pană: „Distincțiile acordate... se răsfrâng asupra întregii obști scriitoricești. Ele recompensează o îndelungată și rodnică muncă, întrupată în opere durabile, exprimând, în tiparele subtile ale artei, o spiritualitate și un timp istoric... Adresându-le cuvinte de mulțumire (*n.b.* celor amintiți mai sus) președintele Consiliului de Stat s-a adresat de fapt tuturor slujitorilor artei: «Trebuie să va spun că, împreună cu conducerea de partid și de stat, apreciez această străduință a dvs, de a scrie pentru popor, pentru înnobilarea culturii românești, a omului – pentru că, până la urmă, lucrările literare au valoare în măsură în care servesc poporului, slujesc omului, ajută să fie mai bine înțelese o serie de probleme ale dezvoltării societății, inclusiv ale eticii și echității, ale esteticii. Mai ales literatura, ca orice artă, trebuie să țină seama de toate aceste laturi, spre a putea fi o literatură cât mai bună, cât mai pe înțelesul oamenilor și pentru a putea contribui din plin și în mod multilateral la realizarea scopurilor sale»”. □ Cronică literară de Liviu Leonte despre Ion Brad și vol. *Zăpezile de acasă*. □ Constantin Ciopraga propune niște *Monologuri despre destin*: Mihail Steriade. ■ Semnificativ articolul lui Nicolae Barbu, *În cetate*. „Toți marii scriitori români s-au considerat răspunzători în fața istoriei pentru scrisul lor menit să înalțe sufletele... Prin marea pleiadă a clasicilor – Alecsandri, Eminescu, Creangă, Caragiale, s-a demonstrat că, departe de a se desprinde de viața cetății, de *polis*, așa cum fizica sau matematica s-au desprins de metafizică, literatura presupune *angajarea politică*, pentru că aceasta reprezintă, în ultimă instanță, *angajarea umană*. Succesele de durată ale literaturii contemporane, de la *Desculț* la *Bietul Ioanide* și de la *Moromeții* la cărțile lui Eugen Barbu,

Fănuș Neagu sau Laurențiu Fulga, de la poezia lui Miron Radu Paraschivescu sau Eugen Jebeleanu la aceea a lui Nichita Stănescu, toate acestea fără a face o enumerare completă – privesc, în esența lor, relațiile indivizilor cu lumea ca entitate concretă... acea lume care devine Istorie... La Conferința națională a scriitorilor de anul acesta, Tov. Nicolae Ceaușescu îi numea pe poeți, proza-tori, dramaturgi și critici «*cronicari ai acestor timpuri*», subliniind încă o dată nobila lor misiune.” □ D. Irimia comentează vol. apărut la Dacia în 1972, Eminescu – *Scrieri de critică teatrală*. □ *Un portret în evantai* de Zaharia Sângeorzan, despre *Dimitrie Anghel*. □ Versuri de Ion Bănuță, o povestire de Grigore Ilisei. ■ La rubrica *Texte și documente*, Ion Bălu reamintește momen-tul pregătirii „micii” *Istoriei a literaturii române* a lui G. Călinescu, *Compendi-ul* apărând în feb. 1945 la Ed. Națională Gheorghe Mecu. ■ 100 de ani de la nașterea lui P. P. Negulescu, omagiat în *Cunoaștere și sinteză* de Petre Dumitrescu. □ Lirică italiană: Teresa Maria Moriglioni – poeme în tălmăcirea lui Ilie Constantin. □ Magda Ursache semnează articolul „*L’Homme au gilet rouge*”, în memoria lui Theophile Gautier, tradus aici cu două poeme de N. I. Pintilie.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 99] Emil Manu prezintă în cronica sa literară monografia lui Al. Balaci, dedicată lui *Leopardi* (Ed Albatros, colecția *Oameni iluștri*). ■ Centenarul nașterii lui Cincinat Pavelescu – „menestrel fermecător... trubadur și om care a făcut din inteligența lui o praștie” – este marcat de Aurel Baranga: „A dat (*n.b.* alături de fratele Ion și de nepotul Mircea Pavelescu – de la revista „*Urzica*”) genului epigramistic un prestigiu de invidiat... pentru cine știe însă să citească și prin alți ochelari decât ai egolatriei absolute, e limpede că epigrama, departe de a reprezenta expresia unui gen facil și subaltern, constituie un examen la care rezistă puțini poeți, fiindcă cere inteligență, fantezie, spirit polemic, umor, dar, mai ales, o excepțională capacitate de sinteză: trebuie să spui în patru versuri, din care ultimul e o sentința morală, ceea ce nu reușesc alții în romane-fluvii sau în drame de o noapte. Să fii deștept în 4 versuri și să concentrezi în ele o atitudine de opoziție la atâtea rele câte mai subminează umanitatea... iată un exercițiu literar la care se încumetă puțini candidați...”. □ La rubrica *Săptămâna pe scurt* este anunțat mobilizatul Heinrich Böll, dar și decesul poetului George Demetru Pan.

28 octombrie

• [„**Munca**”, nr. 7760] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Nicolae Iulia, George Savin.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 7291] Dan Laurențiu recenzează volumul de *Poeme* publicat de Ion Gheorghe, la editura Albatros, semnalând „principalele linii de forță ale unui demers artistic ce se dorește mai întâi de toate o mărturie a istoriei, un apel la conștiința politică a omului”. □ În secțiunea *Maculatura literară*, C.R. Constantinescu și Tudor Stănescu includ volumele *Nisipuri* de

Ana Barbu (editura Eminescu – recenziții remarcă inconsistența versurilor, dar și „hăinuțele cam strâmte (uneori închiriate) ale harului poetic”), *Casa din tîi. Poeme* de Elena Balamaci (editura Eminescu – „versurile Elenei Balamaci stau sub zodia unei reci și banale corectitudini.”), *Muguri de foc* de Andrei Popescu-Drumuri (editura Albatros – „un debut imatur”) și *Piatră și zăpadă* de Corneliu Ionescu (editura Junimea – „exemplificarea unei exasperante banalității literare.”).

● [„**Flacăra**”, nr. 44] În pagina *Săptămîna în imagini*, apare o notă intitulată *Vechea cetate de scaun întinerită de cîntarea celor mai tineri poeți*: „aflat la cea de-a treia ediție, Festivalul național de poezie al elevilor, «Testamentul literar», desfășurat la Târgoviște și organizat de Comitetul municipal U.T.C., Comitetul municipal de cultură și educație socialistă și Societatea literară «Alexandru Vlahuță»” a cuprins „în afară de recitalul «Laudă României socialiste», alcătuit din cele mai valoroase creații ale elevilor din peste 25 de județe, și dezbateri cu privire la locul revistelor școlare în viața culturală a liceelor”. □ În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie *Beția de cuvinte*, o critică adusă „prozei noastre gazetărești”. ■ În *Literare*, G. Dimisianu scrie despre *Poezele lui Ion Gheorghe*, autor care „în toate momentele evoluției sale s-a înfățișat cu o creație dificilă și, într-un fel, incomodantă, «neatractivă» prin dimensiuni și prin aspectul ei prea încărcat, atât de alt fel, în orice caz, decât s-a constituit în reprezentările multor cititori de versuri noțiunea de poezie lirică”. Discutând despre *Cele mai frumoase poezii* (Albatros, cu un cuvânt înainte de Marin Mincu), autorul apreciază că „nu era însă greu de perceput marele suflu și accentele cu totul inedite ale unui lirism ce își tăia cu dificultate, însă mereu victorios, o matcă proprie și de amploare, aptă să primească și să canalizeze debitul uriaș al revărsărilor”. □ În *Agendă* se anunță decernarea premiului Nobel pentru literatură pe anul 1972 lui Heinrich Böll. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se publică o notă omagială dedicată scriitorului Maria Arsene, la împlinirea vârstei de 65 de ani. □ Trecere în revistă a ultimelor apariții de la Univers: *Istoria literaturii germane (de la începuturi pînă în prezent)* de Fritz Martini, în românește de Eugen Filotti și Adrian Hăș, *Pagini despre literatura germană* de Franz Mering (în românește de Emanuel Mihail, cu o prefață de Jean Livescu), *Fantoma din castelul inginerilor* de N. Lékó, *Anul 93* de Victor Hugo ș. A. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, sunt prezentate piesele *Io, Mircea Voievod* de Dan Tărchilă (Teatrul de dramă și comedie Constanța), *Act venețian* de Camil Petrescu (Teatrul de stat Arad) ș. A.

● [„**Luceafărul**”, nr. 44] Florin Mihăilescu, în *Critica și estetică*, demonstrează că esența criticii este estetica: „Cine socotește însă că actul valorificator al acestei critici se desfășoară prin confruntarea impresiilor de gust cu inflexibilitatea rece a unor principii dogmatice se înșală căci «principiile valorificatoare ale esteticii intervin în lucrarea critică dinlăuntru, ca niște forțe

adânc însumate ale conștiinței criticului, ca niște energii spontane ale culturii lui» (apud. T. Vianu).” ■ Mircea Iorgulescu recenzează patru titluri la rubrica *Jurnal de lectură*. □ Scribe despre textul lui Mircea Vaida, apărut la Dacia, în 1972, *Sextil Pușcariu, critic și istoric literar*: „Disproporția vădită între obiectul monografiei și mijloacele utilizate se traduce prin mulțimea afirmațiilor care se contrazic, fiindcă Mircea Vaida oscilează între un entuziasm de neînțeles și observațiile deloc încurajatoare pe care este obligat, totuși, să le facă.” □ Îl identifică pe Mircea Muthu, în *Orientări critice*, de la Dacia, din 1972, drept un cercetător: „Lipsa de strălucire a foiletonisticii autorului se explică abia acum: fără să aibă niciuna din însușirile necesare unui publicist (specie deloc detestabilă), Mircea Muthu este mai curând un cercetător, înclinat către examenul sistematic și meticulos, ușor pedant, iubitor de atitudini moderate, lipsit de originalitate în expunerile teoretice, aplicat și conștiincios în comentariile propriu-zise”. □ Critică caracterul clișeizat al lui Gheorghe Drăgan, din *Corabia argonauților*, apărută la Unimea, în 1972: „El face risipă de citate «erudite» (adică multe și din surse de tot felul) fără să fie nevoie de ele, într-o dorință de afirmare ușor de înțeles, are nostalgia atitudinilor energice dar se mulțumește, pus în situație, cu generalități și fraze evazive, reia demonstrații făcute cu aerul primului descoperitor, în sfârșit, glosează în marginea «condiției criticului» cu aerul sceptic și meditativ al unui vechi combatant.” □ Scribe despre apariția de la Meridiane din 1972, *Pagini din istoria gândirii teatrale românești*: „Sub acest titlu, Ileana Berlogea și George Muntean publică o antologie de texte despre mișcarea teatrală românească, de la începuturi și până astăzi [...] lucrarea are un caracter mai degrabă informativ și general, suficientă pentru amatori și trimitând la surse pe specialiști.” ■ Nicolae Ciobanu recenzează *Debuturile în poezie*. □ Subliniază lipsurile volumului lui Valeriu Pantazi, de la C.R., din 1972, *Estimp*, sfârșind prin a-l lăuda: „Tonul afectat-fizolozofard din anumite piese ale cărții, excesele abstracționiste din altele sau nereușita unor tentative de poem eliptic, cu ușoară tentă ermetizantă, sunt neajunsuri care nu ne împiedică totuși să credem că volumul *Estimp* recomandă un tânăr poet de pe acum definit în multe și importante privințe”. □ Critică tonul pueril al poemelor Mihaelei Minulescu, publicate la Albatros în 1972, în *Profet spre ziuă*: „Aglomerarea adjectivelor, marcarea cu majusculă a vocabularului curent, referințele livrești, alarmant nepotrivite în context, titlurile exotico-sibiline, toate acestea dau poemelor Mihaelei Minulescu o compoziție diformă, de vădită sorginte puerilă.” ■ Valeriu Cristea scrie despre *Moartea (și posteritatea) unui poet*: „Volumul *Moartea unui poet*, alcătuit și semnat de Gheorghe Tomozei și precedat de un *Argument de redactor literar* prezentat de criticul Mihai Gafița (ed. Cartea Românească, 1972), cu toată că nedegajat complet de acea concepție sentimental-lirică pe care am încercat să o combatem până acum, se oferă ca un instrument de lucru indispensabil și deosebit de

prețios”. ■ În *Eternele culori ale Belgiei*, este subliniată relația dintre aceasta și România, mai ales pe plan literar. □ Constandina Brezu, în *Tradiții literare româno-belgiene*, constată: „Belgia deceniului trei al acestui secol trăiește, se pare, un moment de avânt literar comparabil – poate – caintensitate cu așa numita Renaștere de la 1880, mișcare supranumită atunci Tânăra Belgie.” De asemenea, aduce în vederea cititorilor rolul revistei „Contimporanul”: „a reușit să dea o imagine de ansamblu asupra vieții belgiene, ocupându-se cu precădere de existența grupărilor literare și de publicații, exponente la rândul lor al unor tendințe diverse”. □ Karel Jonckheere este tradus de P.S. Cu *Poezia și poezii Flandrei*: „În mai multe rânduri, Flandra a dat impuls unor mari curente universale, – și anume, când poeți ca Materlinck sau Verhaeren – sau exprimat într-o limbă de circulație internațională. [...] Rareori întâlnești, chiar la poeții tineri, acel intelectualism abstract care sfârșește prin a goli versurile de conținutul lor uman. Imaginile lor chiar când se vor agresive, rămân în esență concrete”. ■ Vladimir Colin tratează, în *Copii nu sunt roboți cu auto-programare*, necesitatea arte fantastice: „Literatura și arta fantastică, în special, oferă – datorită inepuizabilelor lor rezerve de fantezie și umor, de vis și sensibilitate, de neliniște, [...] ca și prin întrebările și efervescența intelectuală pe care le suscită – necesara contrapondere umanizantă care lipsește tehnicii impersonale, reci și implacabile.” ■ Nicolae Balotă scrie, în *Ferestre la stradă*, despre un personaj atipic – Bucureștiul: „Strada bucureșteană e o astfel de realitate, și cei doi Caragiale, naturi eminentemente pasionale, excelau în a o afurisi și a o iubi deopotrivă, pentru că știau să o observe și se complăceau în ea. [...] Alta e însă situația unor romancieri bine instalați în avantajele vieții bucureștene și care s-au specializat în blesteme împotriva Capitalei. De la uitatul *Babilon* al lui Radu Cosmin până la *Purgatoriul* lui Corneliu Moldovanu, sau de la *București orașul prăbușirilor*, de Octav Dessila la *Calea Victoriei* de Cezar Petrescu, anatemele împotriva urbei care e mai mult a noastră decât a ipoteticului Bucur se înșiruie într-o serie aproape nesfârșită”. ■ Savin Bratu, în „*Solipsismul*” și „*funcția expresivă*” are în vedere distincția dintre critica de identificare și solipsism: „Mai curând circulă în ultimele decenii – și mai ales în sfera anglo-americană – termenul de critică impresionistă, fără raportare la solipsism sau la vreo altă teorie filosofică, pentru a denumi, peiorativ, o anumită activitate jurnalistică, prin definiție superficială, care constă în susținerea unor așa-zise «impresii personale» pe marginea cărților recent apărute.” ■ Sunt publicate fragmente din Juan Ramon Jimenez, trad. de Teodor Balș: „Poet al nuanțelor nostalgice de cea mai pură esență, al notațiilor directe care urmăresc cu fidelitate cele mai fine seisme sufletești, Juan Ramon Jimenez a dat poeziei spaniole «un nou ritm neregulat, sinuos al versului pe care îl descompune cu măiestrie în unități ritmice cu existență proprie, dând o flexibilitate excepțională endecasilabului și octosilabului» (apud. Juan Chabas)”.

30 octombrie

• **[„Scânteia”, nr. 9315]** Din Piatra Neamț, corespondentul ziarului I. Ma-nea transmite informații despre „*Sadoveniana*”: „Pentru omagierea marelui scriitor care a fost Mihail Sadoveanu, în județul Neamț se desfășoară o interesantă manifestare culturală intitulată «Sadoveniana». Concepută de organizatori (Comitetul de cultură și educație socialistă – Neamț) ca un prilej pentru stimularea activității cultural-educative de masă din județ, noua manifestare își propune să facă cunoscute cititorilor și marelui public iubitor de literatură viața și opera lui Mihail Sadoveanu, care a trăit și a creat vreme îndelungată pe me-leagurile nemțene. La muzeul «Mihail Sadoveanu» din Vânători-Neamț, la casele de cultură din Piatra Neamț, Tg. Neamț, Borca, Săvinești și în alte părți ale județului au loc simpozioane procese literare, întâlniri ale pionierilor cu oameni de artă, cu prieteni apropiați ai scriitorului, recitaluri de poezie, muzică și pictură. Artiștii Teatrului Tineretului din Piatra Neamț vor fi protagoniștii procesului literar pe marginea romanului *Baltagul*, ai serii de amintiri privind versiunea sadoveniană a baladei *Miorița*. Excursia documentar-literară intitulată *Pe drumuri sadoveniene* la care participă pionieri, tineri din unitățile eco-nomice ale județului, alți iubitori ai operei marelui scriitor, poposește pe rând la Tg. Neamț, Fălticeni, în așezările presărate pe culmea Stânișoarei, locul de bejenie a Vitoriei Lipan”.

• **[„Convorbiri literare”, nr. 20]** Const. Ciopraga continuă studiul: *Între mit și literatură*: „În materie de evocare vizionară, Eminescu dispune de resur-se prodigioase. Sadoveanu, ulterior, la alt nivel, cu altă fantezie, este, în subtext, eminescian, acționând convergent, în același sens. Pe unele porțiuni Blaga – preocupat ca dramaturg, de mitul lui Zamolxe – li se alătură. La for-mula enunțată de Blaga, personală numai ca limbaj, nu și ca idee, – Eminescu și Sadoveanu puteau subscrie. Cercetările savante ale lui Mircea Eliade din *De Zamolxis à Gengis-Khan*, care pun în lumină persistența arhetipurilor dacice, în raport cu miturile altora, aduc fapte acolo unde alții propuneau intuiții”.

■ „Redacția «Convorbirilor literare», într-una din zilele festivalului Mihai Eminescu, a invitat la o masă rotundă sau, mai puțin protocolar spus, la un de-gajat schimb de păreri despre poeți și poezie, cu accentul pe situația contempo-rană nouă, pe unii din poeții prezenți în Iași. [...] Au răspuns invitației noastre: Radu Cârnci, Ion Cocora, Dinu Flămând, Franyó Zoltán, Ovidiu Genaru, Ion Horea, Fl. M. Petrescu, Nicolae Prelipceanu, Ioanid Romanescu, Nicolae Țațomir, Haralambie Țugu, Romulus Vulpescu”.

□ „Marin Sorescu: Despre legătura dintre poezie și critica ei aș vrea să spun ceva. Am observat un fapt. Critica se orientează greoi când se află în fața unei noi structuri. Rămâne puțin perplexă, și apoi, poetul cu pricina fie că e aliniat repede unei tradiții (dar tra-diție în sens școlăresc, adică, de pildă: scrii elegii? – imediat – Alecsandri!), fie că nu i se recunoaște originalitatea. Tradiția însă e mereu prezentă, și recita-lul de azi pe care l-a susținut Tudor Gheorghe e elocvent pentru coordonatele

dintotdeauna ale poeziei române. Aceste coordonate, aceste teme – eu cred că poezia română s-a născut cu ele.; Radu Cârneli: De acord. Ceea ce nu înseamnă că, în prezent, nu putem afirma că asistăm la un veritabil reviriment în poezia română contemporană, egalând, pot spune, ceea ce s-a făcut la noi între cele două războaie. Lirica a ieșit din monotonie. Acum ea cunoaște o vitalitate excepțională. Atât calitativ, cât și cantitativ. Există o mare diversitate de glasuri. Atrage atenția în special poezia tinerilor, care vin din urmă cu o deosebită putere. Generația lui Stănescu, Sorescu și, dacă-mi permiteți, și a mea, se află acum constituită din individualități distincte -, profiluri clare. Cei ce ne urmează – iată, în fața mea se află un talent reprezentat, laureatul acestui festival, Dinu Flămând – practică o pasionată căutare de forme și stiluri, care amplifică diversitatea de care spuneam. Avem acum o poezie patriotică foarte bună, o poezie socială asemenea cu un ton bărbătesc, acut. Împliniri certe are și poezia de reflecție sau genul atât de asaltat al poeziei erotice.; Romulus Vulpescu: Și poetul din dreapta mea, și cel din stânga au dreptate. Mă raliez la ce zicea Sorescu. Există niște stări date, cu care poezia noastră a apărut sub soare. Și vor exista cât ea. Trăsătura fundamentală a poeziei române...; Radu Cârneli: Cred că putem vorbi de mai multe.; Romulus Vulpescu: ... Este, zic eu, patriotismul. În această privință, poezia trăiește un moment aproape pașoptist, ca intensitate și vehemență. Alte separări de tendințe și linii de tradiție mi se par greu de făcut, ar însemna să că am folosit *Patul lui Procust*, în care cum bine știm nu-i încap poetului nici picioare, nici cap. Eu cred de multă vreme un lucru: poezia acestui popor e scrisă de un singur om, cu diferite pseudonime, la vremi diferite: Eminescu, Blaga, Arghezi.; Redacția: Asta este adevărat. Dar dacă schimbăm puțin punctul de vedere, e limpede că sunt incontestabile prefaceri în poezia de azi. Prefaceri și în materie, și în expresie, care – s-o mai repet? – sunt un tot...; Nicolae Țațomir: Eu subscriu la cele de până acum, și asta întrucât îl văd pe poet ca pe un continuu ingenuu. Tradiția e în fond o continuitate, nu doar o șansă între altele. Noi, cei mai vârstnici, am cunoscut toate formele de poezie. De azi, candoarea, uimirea poetului capătă alt conținut. Poezia modernă e o viziune modernă asupra lumii. Poezia e o făptură de aer, ea nu poate fi îmbrăcată într-un fel sau altul. Ceea ce contează la un poet este respirația lirică. De aceea urăsc mimetismul, care înseamnă a arunca cuvinte în lume, când Poezia e o lume de cuvinte.; Haralambie Țugui: Inovația nu e ceva forțat. Epigon e cel care chiar dacă vrea să inoveze, nu are trăire să acopere această voință.; Dinu Flămând: Întrebarea e de ce n- are.; Haralambie Țugui: Iată, generația dumitale, în care îl văd și pe Mircea Dinescu, Adrian Popescu, Ion Mircea, aduce frumos noul. Dar dreptul de a inova nu poate fi dat numai unei vârste. V. Voiculescu a fost și tradiționalist dar și foarte modern.; Redacția: Am vrea să facem două observații: 1) Tradițională sau modernă, nerealizarea estetică compromite poezia. Titlul de modern nu spune încă nimic, cum nici cel de tradițional. 2) Într-un fel, tradiția poate fi confundată, uneori cu o canto-

nare în drum bătut.; Nicolae Prelipceanu: La urma urmelor, tradiție și inovație nici nu există. Sunt niște categorii inventate de critici, abstracte.; Nicolae Țatomir: Este și părerea mea.; Romulus Vulpescu: Inovează cine poate și rămâne cine trebuie.; Franyó Zoltán: Am urmărit cu atenție ideile pe care le-ați pus în discuție, și-mi par foarte interesante, Dar eu, dacă-mi îngăduiți, aș vrea să spun câteva vorbe despre cum se oglindește lirica noastră în conștiința străinătății. Peste tot prin țări străine pe unde am fost am văzut o mare sete de poezie românească. Lirica românească pură, cu caracter foarte românesc, nu imitații. Din păcate această sete nu e satisfăcută îndeajuns. Trebuie organizate mai multe manifestări care să prilejuiască cunoașterea poeziei noastre peste hotare. Am umblat prin Elveția, prin Hamburg, Hanovra, Bonn – vă spun, n-au acolo poeți cum avem noi. Dar ce păcat că ei nu știu atât cât ar trebui despre noi. Să ne facem mai bine cunoscuți.; Ioanid Romanescu: O problemă dificilă: comerțul cu arta. Dacă în plan economic acționează competitivitatea, nu atât mai mult în poezie, unde-s individualități, e la fel. Trebuie să producem la nivel european. Posibilități sunt. Teme sunt. Curaj nu e întotdeauna. Despre ce ne-a spus Franyó Zoltán: cred că ar trebui să atragem mai mulți poeți și oameni competenți, care să facă servicii versului românesc peste hotare. În chestiunea clarității poeziei, singur cititorul are ultimul cuvânt.; Romulus Vulpescu: Eu de mult susțin că trebuie să ne atragem cititori cât mai pasionați.; Ion Horea: Poezia e expresia clară a unei neclarități. Ce sunt întrebările decât începuturile și sfârșitul neclarităților? Ce sunt poeziile decât întrebări? Ioanid Romanescu? S-a spus de epigonism. Da, este: E trist că el apare chiar în tratarea unor probleme serioase, în poezia patriotică, criticii îi reproșează prea mult amatorism. [...]; Marin Sorescu: Dinu Flămând a spus că poezia e o obsesie. Bine spus. Rezultă clar că ea e o chestie pe care nu ți-o poți face, nu ți-o poți asuma. O ai sau n-o ai. E o boală.; Romulus Vulpescu: Poeții se prefac sublim că sunt bolnavi. Epigon e cel care ia praf de cretă ca să aibă febră!; Dinu Flămând: Paradoxul e că totuși acest mistificator nu înțelege neînțelegerea sa de către ceilalți.; Marin Sorescu: Pentru că el trăiește atmosfera poeziei, nu și viața ei. Am să citez cazul unui poet, uitat, pe care l-am cunoscut aici în Iași. Se numea Sorin Stoian. Părea că trăiește total poezia. Se uita câte un an de zile la o fată, trecea anul și el tot nu cuteza să-i citească o poezie. Îl știa bine pe Labiș, mai exact: îl devora. Îi era epigon. Se redea mare poet al vremii sale. Dar ce se-nâmplă. Talentul lui era sub gesticulație. Forfotirea depășea energia poetică reală de care dispunea. N-a reușit să descopere ce e strict în mecanismul lui. Cu tristețe trebuie să-mi amintesc că s-a pierdut. Dar asta n-are a face. 50 de poezii din el se pot scoate. El a trăit drama poetului care respira atmosfera poetică pentru că n-o avea într-însul. [...]; Dinu Flămând: Pe mine m-a uimit cariera lirică a lui Baconsky. A avut o primă fază pastelată, dulce. A venit apoi cu o poezie făcută cu migață, filigranată, o carte parcă de niciunde. Deci el a avut puterea de a-și părăsi maniera. O abdicare de sine.[...]; Florin Mihai Pe-

trescu: Poetul trebuie să cunoască peisajul liric contemporan din cât mai mute țări, dar și din epoci cât mai diferite. În acest sens, e foarte îmbucurător faptul că unii dintre poeți cei mai apreciați traduc opere ale literaturii universale, și că ei înșiși sunt traduși: astfel devine mai evidentă deosebirea dintre concizia lirică și ermetism.; Haralambie Țugui: Critica actuală este valoroasă și eficientă în măsura în care este onestă și dotată cu bună intenție de a separa zgura de mineralul superior. Dar, din păcate, în critica de poezie, pur și simplu se foiletează!; Marin Sorescu: Noi n-avem critici de poezie, noi avem istorici literari. Librăriile sunt doldora de mediocrități. Nu zic că e rău. Oricum, trebuie și ei valorificați. Dar cred că celor care se află mai sus, trebuie să li se acorde mai multă atenție și chiar monografii. Redacția: Redacția noastră găsește că e exagerată nu numai observația că foilețarea în critica de poezie. Criticii citesc atent, credem noi, dar dacă până la sfârșit nu găsesc nimic? Nu e nicio glorie în a tot distruge. Meritul criticilor – și ei știu asta – e în a găsi fărâma de valoare cât de ascunsă, cu alte cuvinte, a simți susurul apei chiar în piatra seacă. Redacția: Exagerați! Critica are destule carențe, nu este nevoie să mai și inventăm. Apoi criticul nu este și el singur?... Radu Cârneli: S-a criticat critica. Eu dau puțin lucrurile înapoi. Selecția trebuie să se facă mai atent încă la tipărire (revistă, editură). Nu se triază bine, sever. Apar prea multe cărți calificabile: submediocru. O avalanșă de cărți șubrede ce trebuie stopată. Ioanid Romanescu: A propos de obiectivitatea criticii. În critica de poezie se procedează așa: ignoră nouă zecimi din volum și te citează cu ce ai mai prost. Ion Cocora: Lipsa de prejudecăți înalță critica. Iată, din acest punct de vedere mie mi se pare întrutotul remarcabilă echipa de 3 promovată de «Convorbiri literare». Ei definesc cu probitate cărțile și pe autori. Redacția: Să nu anticipăm chiar atât de categoric. În altă ordine de idei. Am propune, fiecăruia din poeții aici de față o tentativă de lapidară autodefinire. Radu Cârneli: Volumele Grădina în formă de vis și Oracol deschis mă definesc ca poet. Romulus Vulpescu: Definitiv, deci incomod, mai ales pentru mine. Marin Sorescu: Singur printre poeți. Haralambie Țugui: Mă definesc prin cultul clarității și prin cultivarea unei poezii sincere, de trăire vie a sentimentelor. Florin Mihai Petrescu: Încerc să mă definesc prin contopirea inspirației moderne cu cea tradițională. Ion Cocora: Pentru mine poezia e starea de a mă bucura de prieteni. Mă gândesc la Ioan Alexandru când spun acest cuvânt”. ■ Daniel Dimitriu recenzază două volume de versuri. □ Constanța Buzea: „*Leac pentru îngeri* se apropie de un jurnal, nu atât prin sinceritate, totală, desigur, ci prin capacitatea de a consemna o evoluție în timp, prin forța cu care dă destăinuirilor coerență, surprinzând o lume intimă într-un proces de transformare, de abandonări și câștiguri, de pierderi dureroase și cuceriri dramatice”. □ Horia Zilieru: „*Nunțile efemere* preiau defectele și calitățile din volumele anterioare. Autorul nu renunță cu ușurință la o superficialitate elegant și muzical etalată, amână în dese rânduri trezirea din starea de extaz ușor retoric ce pare a-i condiționa rostirea poetică. A rămas

același fiu risipitor de vorbe alese, ineputabil locvace, inocent paseur, pe alocuri obositor și fals obscur”. ■ George Pruteanu analizează două volume de proză. □ Mircea Malița: *Aurul cenușiu – eseuri rostite*, Dacia, 1971: „Să vedem acum care sunt cele 5 trăsături nodale ale gândirii lui Mircea Malița. 1. Mai întâi este vizionarismul, gândirea proiectată peste timp. Malița nu meditează atât asupra, cât înspre. Prezentul este pentru el doar o trambulină de pe care sunt lansate ipoteze, teze și sinteze. [...] A doua notă a gândirii sale este sociabilitatea. În volumul I, cu precădere, Malița compunea o *Fenomenologie a spiritului colectiv*: el este preocupat de gândirea unei societăți. 3. Mircea Malița gândește lapidar. Argumentația sa e condensată și, ca să-i folosim un termen: minimală. Maximum de efect cu minimum de efort expozitiv. [...] 4. O dominantă a gândirii lui Malița este utilitarismul, nu în direcție instrumentalistă (Dewey), ci în sensul randamentului obligatoriu, al funcționalității oricărui gest uman. 5. Plasticitatea definește, în fine, gândirea lui Mircea Malița. Mănuitor de concepție, autorul *Aurului cenușiu* (splendidă metaforă) nu le utilizează la rece, ci, de cele mai multe ori transfigurate în pilde, în imagini... : o gândire a gândirii”. ■ Al. Dobrescu analizează două studii critice. □ Georgeta Horodincă: *D. Anghel. Portret în evantai*: „Imaginea sa biografică poate fi reconstituită din aceste trei relații – fundamentale pentru orice om – cu societatea, cu familia, și cu el însuși. În opera sa poetul se înfățișează ca un Narcis, ca un Hefaiestos, ca un Demiurg, imagini simbolice, care recompun mereu într-o altă combinație structurile biografice. Personalitatea poetului e ca un joc de cărți pe care, pentru a le cunoaște, trebuie să le întindem în fața noastră; [...] Asta a urmărit Georgeta Horodincă prin eseul său despre Anghel și cam tot asta a ieșit. În orice caz, o carte ce se citește cu plăcere și interes”. □ *Argument Mircea Muthu: Orientări critice*: „Ilustrative prin elementele cu valoare ilustrativă pe care le furnizează unei viitoare ample înregistrări a balcanismului, aceasta din urmă se resimt de tehnica descriptivist-comparatistă preferată de Mircea Muthu, fiind un argument în plus pentru ideea că a face comparativism stricto-sensu nu e un câștig prea mare pentru critică. Renunțând de a mai merge pe urmele lui Al. Dima în ideea transformării comparatismului în țel final al actului critic și eliberându-se de patima supunerii pretențioase”. ■ Mircea Iorgulescu se referă la *Sorin Titel*: „Nimic din schițele publicate de Sorin Titel în prima lui carte (*Copacul*, 1963) nu anticipează viitoarea lui orientare către proza de factură alegorică. Unul dintre combatanții cei mai străluciți întru afirmarea uității și așa-numitei proze scurte (reacție salutară la realismul academic, monumental și exterior, dar efemeră și fără deosebite rezultate în planul artei) la începuturile sale, scriitorul era interesat de surprinderea sub aparențe comune a unui licăr de umanitate banală și înduioșătoare, mai autentică decât sentimentele de paradă ale eroilor înfățișați sub forma unor busturi de bronz înălțate pe soclurile unor evenimente spectaculoase. [...] Cu toate că a fost surprinzătoare, evoluția lui Sorin Titel are constantă această ten-

dință spre convenționalism, înțeles ca stilizare și apel frecvent la simbol; scriitorul compune, ajungând la virtuozități de invidiat, în registre stilistice tot mai pretențioase, progresiv asimilate, dar sporul de substanță rămâne minim și în orice caz mult inferior gradului de perfecționare formală”.

31 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 9316] Aurel Martin scrie despre *Vocația militantă a literaturii*: „A milita înseamnă a veni în întâmpinarea interlocutorului. A-i distila întrebările. A-l orienta. Pe scurt: a-l educa. Sau, cum spuneau înaintașii, a-l lumina. A-i face accesibile tainele lumii, dar mai ales a-l forma ca fizionomie, ca om social, ca luptător pentru socialism, pentru comunism. A-l îndemna la autoperfecționare. La autodepășire. E vocația de totdeauna a literaturii. A celei românești, indiscutabil. Prin spiritul ei umanist”.

• [„Urzica”, nr. 20] Se punctează centenarul nașterii lui Alexandru Cazaban, „din generația de aur a satiricilor autohtoni care au crescut sub influența covârșitoare a lui I. L. Caragiale, alături de D. D. Pătrășcanu, D. Teleor, I. I. Mironescu... din aceeași familie care a dat mai târziu pe Al. O. Teodoreanu, Tudor Mușatescu, Mircea Ștefănescu ș. A.”. Este reprodusă schița lui Cazaban, *Un luptător al condeiului*.

[OCTOMBRIE]

• [„Amfiteatru”, nr. 10] La rubrica, extinsă la două pagini, a aparițiilor editoriale semnalăm comentariul lui Dan Ciachir despre *Revistele în septembrie* unde sunt luate în târbacă revistele *Familia*, *Tribuna*, *Vatra*, *Cronica*, *Viața românească*. □ Este sărbătorit Zaharia Stancu „la 70 de ani”, un eveniment „remarcat de întreaga noastră presă literară și artistică”. □ Ana Blandiana se ocupă de filmul lui Mirel Ilieșu, *În marea trecere*, în eseu *O definiție a filmului*. □ Dumitru Micu dezbate cartea lui Mircea Malița, *Aurul cenușiu*, un volum de eseuri ce compun „un amplu discurs asupra inteligenței”. □ Ion Cristoiu discută cartea lui Dumitru Ghișe, *Contrapunct*, un filosof care mărturisește (în prefață) influența formativă a lui D. D. Roșca asupra sa. □ Grigore Arbore detaliază conținutul publicisticii lui Ion Dodu Bălan din volumul *Ethos și cultură* care, spune comentatorul, „profesează o publicistică a dialogului sincer și etic cu generația tânără”. □ Dan Verona reliefează trăsăturile liricii lui Petre Ghelmez din volumul *Lynxul*. □ Marian Popa își dezvoltă ideile apropo de caricatură „ca formă a viziunii satirice” în literatură, din care nu lipsește referința la *De l'essence du rire* a lui Ch. Baudelaire și precizarea că are o funcție socială, care implică automat ideologicul și politicul (articolul *Caricatura*). □ Versuri de Ștefan Damian și proză de Arian Grănescu. □ Sub semnătura unui arheolog și cercetător istoric ungur Ștefan Ferenczi este publicat un amplu articol despre *Limitele de nord ale Daciei romane*. □ Fragmente de intervenții ale participanților la al VII-lea Congres Internațional de estetică

sunt prezente pe două pagini și, printre esteticienii citați, se află: Mikel Dufrenne (Franța), Ladislaw Tatarkiewicz (Polonia), Philippe Minguet (Belgia), Gianni Vattimo (Italia), Romano Galeffi (Brazilia); consemnările opiniilor acestora îi aparțin lui Andrei Paleolog.

● **[„Argeș”, nr. 10]** În acest număr există o secțiune dedicată lui Zaharia Stancu, la împlinirea vârstei de 70 de ani: texte semnate de Edgar Papu, Nicolae Balotă, Petru Mihai Gorcea; Secțiunea *Istoria literaturii române* – fragment din capitolul 55 – *Glosse la poezia lui Ion Caraion*; *Cronica literară* de Valeriu Cristea – *Castelul Vrăjitoarelor* de Maria-Luiza Cristescu; ■ *Caligrame*: proză – *Cartea de recitare* de Nichita Stănescu, „carte unică”; ■ *Critică* – Nicolae Manolescu, *Teme*; Al. Paleologu, *Bunul simț ca paradox*. □ *Poeți ai iubirii* – texte traduse de Gheorghe Tomozei din Petrarca, Giordano Bruno, Goethe, Cajetan Cerpi; □ Ileana Manole eseu cu titlul *Însemnări despre romanul de mistere*; ■ *Literatură și Politică*: dialog cu Șerban Cioculescu.

● **[„Astra”, nr. 10]** Radu Theodoru îi acordă lui E. Poenaru un interviu cu tema *Dreptul sacru al creatorului de artă începe și sfârșește numai între limitele adevărului istoric*, în care, pornind de la volumul I al romanului *Vulturul*, ce-i are în centru pe Mihai Viteazul și epoca sa, distinge – așa cum se și cuvine – net între adevărul istoric și proiecția sa artistică: „abia mutațiile în artistic, în profunzimea mișcărilor psihologice, în acuitatea gândirii eroului, în surprinderea faptului esențial încep să însemne ceva”. Întrebat în ce a constatat, în aceste circumstanțe, activitatea sa de documentare, romancierul arată că preferă lucrul cu fișele, în care și-a făcut notații „după divanele domnești și scrisori, după cronicile contemporane, după informările secrete ale agenților diplomatici, după relatările cancelariilor” etc. Transformând protagonistul într-un vizionar anticipând idealul unionist al secolului al XIX-lea, romancierul echivalează acest ideal cu proiectul politic *Magna Valachiae* și explică eșecul politico-militar al lui Mihai prin „pedepsirea ambiguității pe care i-au impus-o structurile politice și economice ale timpului”. Mai mult, ambiționând recosntituirea granițelor vechii Dacii, personajul este gândit pentru a ilustra și comandamentul ideologic al „puterii de a se jertfi pe sine” pentru o cauză națională. ■ În rubrica intitulată *Caiet*, A. I. Brumaru prezintă volumul lui Alexandru Paleologu, *Bunul simț ca paradox*, apărut la C.R., în 1972. Afirmând că „rostul paradoxului și al bunului simț e de a întoarce locurile comune la starea inițială” – spre a da un nou curs, de pildă, ontopoeziei, asimilând surse ilustre ale gândirii filosofice și poetice europene precum Hegel, Fichte, Schelling sau Baudelaire, A. I. Brumaru vede, în volumul de mărturisiri al lui Paleologu, o demonstrație despre felul în care „spiritul gânditorului e lăsat în voia experienței intime care poate pune inteligența în poziție cercetătoare”. ■ *Comemorările literare*, semnate, aici, de Petre Costinescu, desenează în câteva linii figura lui Constantin T. Stoika, dispărut prematur, la 24 de ani, de la a cărei naștere se aniversează 80 de ani. Autor a două volume – *Un profil feminin* – versuri, apărut în 1912,

și *Licăriri*, din 1916 (anul morții sale), și al unei traduceri – *Oedip și Sfinxul*, din 1914, piesa lui Sar Peladan, s-a remarcat și prin activitatea desfășurată la revistele „Tinerimea literară și artistică” din Pitești și „Poezia” – în paginile căreia Victor Eftimiu publică piesa *Ringala*, alături de texte semnate de Simion Mehedinți sau Mihail Sadoveanu. ■ Rubrica *Recenzii* propune o prezentare a romanului lui Adrian Beldeanu, *Să mai câștigi o zi*, realizată de Aurel B. Ioan. Apărut în 1972 la Albatros, romanul este precedat de cel publicat în 1971, *Canapeaua cu pisici*, și are aspectul unui șantier, căci „temele sunt lăsate pe linia inefabilă dintre faptul imediat – de extracție uneori documentară – și ficțiune”. Autorului i se reproșează insuficienta atenție acordată „realității fenomenale”, respectiv contextului socio-politic al faptelor prezentate. □ Dan Mutașcu recenziază volumul de versuri al lui Virgil Teodorescu, *Sentinela aerului*, pornind de la metafora titlului, potrivit căreia a fi poet presupune a fi „vigilent, inventiv și etic”, fapt de natură să reorienteze, în opinia recenzentului, perspectiva suprarrealistă în direcția unui „suprarrealism de marcă proprie, reconstruind paradoxal și totuși firesc lumea”. ■ În cadrul *Cronicii literare*, Voicu Bugariu comentează romanul lui Zaharia Stancu, *Ce mult te-am iubit*, în contextul întregii proze românești a acestuia, pornind de la natura specific lirică scriiturii în discuție, care necesită „o lectură circulară”, ca pentru textul liric. Specificul acestui lirism în proză constă în aceea că „nu este construit, el țâșnește spontan, fără niciun efort, fără oprire”. Iar „repetările nu sunt rezultatele unor eforturi artisanale, ci semnele unei cadențe psihice”, în care evident este rolul laitmotivelor. În romanul *Desculț*, de pildă, „motivul greutateilor vieții” se corelează cu motivul „scurgerii implacabile a timpului”, așa încât tot romanul să devină o „horă de anotimpuri, (iar) sentimentul memoriei, pe care eroul îl are foarte acut, derivă dintr-o mentalitate conform căreia timpul este unicul aliat”. În romanul *Ce mult te-am iubit*, structura voit muzicală reunește „teme dintr-o simfonie care apar, se dezvoltă și dispar”, pentru a reapărea „după o gradație dictată de legi imposibil de stabilit”. Și mai departe, „modul în care vocile se împletesc, firescul cu care judecățile simple, dar profunde, sunt rostite, fac din *Ce mult te-am iubit* o carte a cărei artă polifonică ține de marea poezie”. ■ Emil Manu publică articolul *Critica lui Șerban Cioculescu*, în care îl omagiază, așa cum o face întreaga presă literară, pe criticul literar septuagenar, inventariindu-i activitatea specifică. Debutând cu aproximativ 50 de ani în urmă, în revista lui N. D. Cocea, se remarcă prin sintezele critice dedicate lui I. L. Caragiale și Tudor Arghezi, ca și prin ansamblul de studii dedicate literaturii contemporane, la care se adaugă stilul specific, în descendență caragialiană, marcat de „jovialitatea critic-lucidă, spiritul critic generos dar cu acuități de fond, verva încântătoare și spumoasă, badineriile ușor regizate” – ca exemplu de „evoluții modernizate ale spiritului caragialesc”. Sunt amintite, apoi, colaborările lui Șerban Cioculescu la voluminoasa *Istorie a literaturii române moderne*, la „Tratatul academic al istoriei noastre literare”, ca și studiul despre

modernismul lui Arghezi al cărui principal merit constă în „scoaterea științei literaturii din impasurile sorbonarde, sociologice sau eticiste”. Purtător al premiselor unei istorii literare vivante – „dacă cineva ar fi înregistrat erupțiile, interviurile, dialogurile și mai ales monologurile” lui Șerban Cioculescu, ar fi rezultat „cea mai colorată, cea mai rafinată, cea mai indiscretă și cea mai spirituală istorie a literaturii române”. În concluzie, criticul omagiat aici întrunește toate condițiile excelenței demersului pe care îl practică – „erudit sensibil la frivolitățile artei, scriitor de istorie literară care, într-o epocă de transformare a esteticii și criticii în eseu, a contribuit la concilierea dintre cele două forme literare, redând eselui o structură ideatică”. ■ Romulus Guga publică un fragment din romanul *Sărbători fericite – El nu știe că eu plâng după acele zile pierdute din dragostea mea*. ■ Publică versuri, în acest număr, Nicolae Stoe, Ion Stanciu, Eva Lendvay.

● [„Ateneu”, nr. 10] Pe prima pagină a revistei, George Bălăiță semnează un articol intitulat simplu *Zaharia Stancu*: „La 70 de ani, Stancu este viu și omniprezent.[...]Scriitor și om în același timp este un eveniment și este ceva mai de preț decât o armată bine pusă la punct. Stancu este un astfel de scriitor. Cărțile lui sunt omenști, adevărate și atrăgătoare, dârzenia lui o pildă. Înțelege asta și îl vei iubi”. ■ În *Cartea de proză*, Mihai Tatulici semnalează apariția volumelor *Strada Semaforului* (Dacia, 1971) și *Testamentul* (C.R., 1971), „cuprinzând proza scurtă mai veche (în partea publicată) precum și ultimele producții ale scriitorului Francisc Munteanu” care „a fost, într-o perioadă, destul de apropiată încă, unul din exponenții de marcă al unui anume gen de literatură. Autor de romane și nuvele semnificative, revelatoare nu atât prin substanța lor, cât prin ideile și personajele destul de simplist prezentate”. Ceea ce propun romanele sale de după 1944 este „eroul optimist și temperamental, exponentul noii societăți, totdeauna în opoziție clară cu personajul negativ, de obicei exponentul societății burgheze sau reminiscența acesteia”. Cele două romane recenzate de Mihai Tatulici „relevă predispoziția autorului pentru genul scurt – gen mai ușor de abordat din perspectiva ordonării materialului faptic. *Maniera reportericească*, care determină caracterul de *documentar* al volumului *Strada Semaforului*, se conjugă cu transcrierea autobiografică, dar aportul de *autenticitate* rezultat este permanent minat de conflicte realizate pe baza unor simple opoziții (bun-rău, sărac-bogat, naiv-prefăcut etc.). [...] Direcțiile semnalate în prima carte se accentuează în *Testament*. Cele nouă povestiri sunt realizate (toate) pe același sistem al răsturnărilor neașteptate de situație, în final”. Lectura și analiza celor două producții semnate Francisc Munteanu îl fac pe recenzent să puncteze faptul că, deși îl consideră un „prozator consecvent”, totuși autorul rămâne „un asemenea prozator, dar calitatea medie a mijloacelor sale nu-i permite să scrie – în ciuda intențiilor de diversificare tematică – decât o proză nu mai mult decât agreabilă”. ■ În *Cartea de reportaj*, C. Lucian semnalează apariția vo-

lumiului *Oameni și munți* (Eminescu, 1972), de George Sidorovici: „Reportajele din *Oameni și munți* sunt o acumulare de impresii, conținând invariabil o parte substanțială de referiri la oameni distinși în procesul muncii. Se revine pe urmele lăsate în timp de peregrini iluștri ca Alecsandri, Russo, Vlahuță, Hogaș, Sadoveanu sau Bogza”. □ Un al doilea volum de reportaje, recenzat de același C. Lucian, este *Vine istoria* (Dacia, 1972), semnat de R. Mareș, V. Sălăjan și N. Prelipceanu: „Volumul de fapte este enorm; întru-totul lăudabilă ambiția scriitorilor-reporteri de a înaripa un gen, prin natura lucrurilor, subordonat unor canoane jurnalistice recunoscute și acceptate. Sunt convins că această carte va avea peste ani valoarea unui document uman mai rar, pentru că dincolo de limbajul cifrelor și al...vorbilor, te întâmpină un grai infinit mai nuanțat al oamenilor de diferite condiții, profesii, cu toții alcătuind sadoveniana *sare a pământului*. Abundă interpretările, comentariile, se insistă asupra biografiilor exemplare, se conversează deschis pe teme diverse de interes cetățenesc, ritmul este alert, descripțiile minuțioase și încărcate sunt ocolite, se preferă discursul cinematic”. ■ La rubrica *Cartea de teatru*, C. Isac recenzează *Teatru* (Dacia, 1972), de V. Voiculescu, o carte „de o factură inedită prilejuind o perspectivă mai largă asupra dramaturgiei interbelice. Nu sunt cuprinse în volum decât patru din piesele scriitorului, selecționate, probabil, după criteriul reprezentării unei variate preocupări tematice. [...] Teatrul lui V. Voiculescu suferă de o literaturizare a subiectului pe care scena o adaptează cu riscuri. Este evident acest lucru în *Demiurgul*, dar și în comedia *Gimnastică sentimentală*. *Demiurgul* este o dramă despre știința încăpută pe mâini iresponsabile. [...] *Gimnastică sentimentală* se îndepărtează de Mușatescu – cu care o compară prefăcătorul – chiar prin fondul ei dramatic; eroul acceptă farsa impunerii unor false valori, în timp ce la autorul *Titanicului* există un protest conținut în structura personajului. Comicul este însă de aceeași nuanță: grotesc până la cea mai acută exagerare. [...] *Fata ursului*, piesă care deschide volumul, este de reținut prin filonul ei original. Totul pleacă de la mitul folcloric al dreptului la dragoste”. ■ Cu prilejul aniversării a 70 de ani de la nașterea lui Zaharia Stancu, Vlad Sorianu scrie despre *Realismul clasic al prozei*: „Personalitate copleșitoare a literaturii noastre de după război, Zaharia Stancu ilustrează, cu creația sa proteică, modul caracteristic de a fi scriitor în acest răstimp: avem în vedere disponibilitatea talentului la o diversitate de genuri, capabile să surprindă tumultul unei simțiri extravertite, deschiderea către filozofia evenimentului – dar reconstituit în retortele unei viziuni și experiențe de inimitabilă originalitate – demersul ardent pentru angajare civică în numele unor idealuri umaniste proprii epocii, patosul comunicativ al limbajului artistic și publicistic, aflate într-o fecundă întrepătrundere și contaminate de un lirism expansiv. [...] Unică în postura sa, proza lui Zaharia Stancu va dezvălui mai amplu, la o cercetare temeinică, atât filiații cât și urmași. Va fi, desigur, o operă exegetică utilă și ea nu va întârzia să-și arate roadele, dar pentru unul dintre cei mai reprezentativi

ctitori ai prozei române moderne, ai literaturii noastre de după Eliberare, gestul cel mai firesc este al asimilării integrale a acestui monument în plină construcție, la patrimoniul de inestimabile valori naționale”. ■ Rubrica *Cronica literară* este semnată de C. Costin care semnaleză apariția a trei cărți. Prima dintre ele este semnată de Vasile Sălăjan și se intitulează *Coborând spre nord-vest* (Dacia, 1972), apreciată a fi „o stare continuă, adâncire în existent și non-existent. [...] Este un roman liric; în consecință strădaniile criticii de a reabilita epicul n-au obiect. Până în prezent, *Coborând spre nord-vest* este cartea de proză a anului 1972...”. □ *Anchetatorul apatic* (C.R., 1972), de Virgil Duda, „se vrea un colocviu despre adevăr, în stabilirea căruia acuzatorul este vasalul martorului, revelând o ideală ipostază a tragicului”. Este „o carte scrisă cu meșteșug sigur, care ar putea fi contestată sau aprobată în oricare din punctele sale tari sau slabe...”. □ Cel de-al treilea volum prezentat este *Patima* (C.R., 1972), de Mircea Micu: „Subintitulat «roman», *Patima* este o amplă narațiune scrisă de un ardelean din stirpea lui Slavici sau Agârbiceanu, ucenic însă la școala celui mai mare dintre povestitorii noștri, moldoveanu Sadoveanu. Mircea Micu istorisește o clasică vendetă săvârșită după canoanele genului, aproape ritualic, într-o comună de pustă, pe fondul vag sugerat al anilor de după război. [...] Notabile îmi apar îndemânarea scriitorului, în modelarea colorată a tipurilor umane, fraza păstoasă, verbul reavăn, naturalețea stilului”. ■ Radu Cârnecki recenzează *Drumuri prin memorie* (ed. Albatros, 1972), de Octavian Paler care „realizează nu atât o carte de călătorie cât una în care drumurile se convertesc în timp subiectiv și întrebări. *Drumurile prin memorie* ni-l descoperă pe Octavian Paler așa cum va fi întotdeauna, cu marea-i dăruire pentru anume adevăruri esențiale (care sunt și ale noastre) și tocmai prin aceasta de o înaltă demnitate umană, în virtute căreia poetul îi poartă aura dinainte existență”. ■ Se publică *poezie*, semnată de Anghel Dumbrăveanu, Marina Filimon, Ion Tudor, Constantin Știrbu, Horia Bădescu, Ovidiu Genaru, Elena Alice Podoleanu, și *proză* (*Ce repede trece timpul*, un fragment din romanul *Sărbători fericite*, de Romulus Guga; *Câmpia obosită*, de George Sidorovici; *Întâmplări*, de Adrian Costache).

● [„Cinema”, nr. 10] „Atitudinea critică față de lipsuri, dezvăluirea lor constituie nu o dovadă de slăbiciune, ci o expresie a tăriei organizațiilor noastre, a spiritului revoluționar al activiștilor, al comuniștilor” este citatul din Nicolae Ceaușescu (preluat din „Scânteia”, din 20 iulie 1972) care deschide numărul și trasează tema principală a acestuia: *Lupta cu mediocritatea*. Concluziile anchetei realizate de Valerian Sava sunt sistematizate astfel: „Adversarii noștri: gândirea imatură, superficialitatea, impostura, mediocritatea”. Pe prima pagină, sub citatul menționat, Alexandru Ivăsiuc scrie și el despre *Lupta cu inerția* în filmul cu subiect contemporan. □ Sub semnul aceleiași teme, Eugen Barbu este intervievat de Mircea Alexandrescu, esența dialogului fiind aleasă ca titlu: *Ne lipsesc profesioniștii*. Dincolo de „incultura evidentă a regi-

zorilor”, care nu au vizitat muzee, orașe, teatre, interviu arată cu degetul și înspre scriitură: „Realitatea este că scenariile pe care le citesc, din când în când mă simt obligat să le citesc, suferă de lipsă de curaj în a aborda temele cele mai interesante. În al doilea rând, trebuie să mărturisesc că scenaristica noastră suferă de o copilărie grotescă. Nu avem profesioniști – asta este adevărul, nu avem profesioniști, ca să nu mai pomenesc de faptul că nu există oameni care să știe ce este acela un dialog, ce înseamnă dramaturgia unui film. Nu au calificare”. □ În siajul temei generice, Titus Popovici semnează articolul *Epoca romantismului organizatoric* (cu precizarea redacției *Un om se pleacă asupra trecutului său*), rememorând prima sa întâlnire cu cinematograful: „În această atmosferă, mă cheamă foarte tânărul pe atunci Paul Anghel, și el înhămat la carul tare greu de urnit al filmului românesc. (Ce mi-a impus totdeauna la Paul Anghel a fost timpuria lui maturitate, spiritul său cumpănit, în totală contradicție, dar niciodată antagonică, cu junele furios care eram pe atunci.) M-a întrebat dacă n-aș fi dispus să fac un scenariu după *Moara cu noroc*. Nimic nu putea cădea mai bine. Eram un mare admirator și iubitor al lui Slavici, pe care-l consider și azi unul dintre cei mai mari și moderni scriitori români [...]. Am scris scenariul în două nopți, cu sentimentul unei imense bucurii”. □ La 60 de ani de la „moartea lui Caragiale Ion Luca”, Gelu Ionescu se întreabă ce a făcut cinematografia pentru acest mare scriitor. Aproape nimic, vine răspunsul. „A lipsit gândirea, a lipsit viziunea, a lipsit înțelegerea, acel dat care să facă să explodeze genialitatea unor replici și situații. Fața ascunsă a lui Caragiale a rămas ascunsă – și ne-a dezmoștenit de tragicul din ea. Replicile s-au repetat, dar ele și-au pierdut sensul profund pentru că n-au fost așezate în context, rămânând astfel declamate papagalicește, ca adevărurile spuse prea des, până la falsificare. O mare șansă ignorată”. □ Majoritatea scrisorilor reținute de Curier (alias Radu Cosașu), între care și cea declarată scrisoarea lunii, se referă la filmul *Felix și Otilia*, după romanul călinescian *Enigma Otiliei*. Un oarecare T. Poenaru din Cluj consideră că „trebuia aleasă o anume cale în scenarizarea romanului, poate cea mai îndreptățită ar fi fost filtrarea întregii acțiuni prin viziunea lui Felix Sima. Se pare că și autorii au pornit de la o anume centralizare a filmului în jurul lui Felix și a Otiliei, dar cred că ei au fost absorbiți de tablourile balzaciene ale romanului, de personajele din planul al doilea [...]”.

● **[„Echinox” nr. 10* începând cu acest număr redactor șef adjunct este Ion Vartic]** Mircea Anghelescu face clarificări asupra operei lui Delavrancea, nuanțând subsumarea față de un unic concept literar istoric, numit când romantism, când realism, când naturalism în articolul *Romantismul lui Delavrancea* a cărui introducere are un puternic accent retoric și oratoric: „Deși s-a spus despre Delavrancea că este o structură polimorfă, că romantismul sau este dublat de un puternic spirit de observație, care l-ar îndruma spre realism sau că înclinația spre patologia personajelor sale îl duce la naturalism, sau că, dacă

dramele sale sunt romantice, proza citadină în schimb e realist-critică sau naturalistă, deși Delavrancea însuși a declarat de numeroase ori că vechiturile romantice trebuie aruncate la coș și că viitorul este al artei «experimentale» a lui Zola și Maupassant, deși exegeza critică a scriitorului începând chiar cu discursul de recepție al lui Ovid Densusianu (care ocupa fotoliul academic al lui Delavrancea în 1919) i-a atribuit întotdeauna aproape și o vână realistă, uneori chiar un clasicism tipologic (în Hagi-Tudose de pildă), el este, structurat și total, un romantic, așa cum observa G. Călinescu.” ■ Un mic poem de Leonid Dimov atrage imediat atenția prin tonurile sprintare și jucăușe, numit *Tetralogie*: „Iarăși s-a ivit livid/ Strâmbul semn de întrebare/ Drept în ascunzișul vid/ Al cutiei cu unsoare.// Am uitat ca s-o închid/ Și-au căzut în ea fecioare,/ Trei insecte cu oxid/ De mercur, roș, pe picioare.// Aveau trupul sferoid/ Și organe cântătoare,/ Aripa de celuloid/ Ca nicidecum să nu mai zboare.// Ci-ntr-un cor, subțire lied,/ Zis ca dintr-o întâmplare,/ Să ni-l cânte, suicid,/ Pân-la ultima suflare”. ■ În cronică sa literară, Ion Livian consemnează de aceasta dată impresiile sale favorabile referitoare la eseistica lui Al. Paleologu din *Bunul simț ca paradox* despre care afirmă că încearcă să impună un stil de gândire: „Puțini vor rezista, după lectura acestei cărți, ispitei de a deveni inteligenți și subtili. Lectura unui text de Alexandru Paleologu creează impresia, falsă desigur, că nu e nimic mai simplu decât a rosti limpede și concis adevăruri fundamentale. Eleganța stilului, siguranța în a lega și dezlega probleme din cele mai complicate, știința de virtuos al comentariului eseistic, sunt la Alexandru Paleologu calități firești, confirmate de fiecare dată cu strălucire.” ■ Efluviile lirice sunt susținute de Vasile Sav, de Valentin Radu și de Ion Vădan. ■ Ion Cristoiu realizează o paralelă între Camil Petrescu și André Gide, motivul apropierei fiind conceptul de autenticitate (articolul *Camil Petrescu și André Gide*). ■ Considerând că metafora și lirismul sunt trăsături fundamentale ale *Cărții de recitare*, Nicolae Oprea recenzează acest volum de eseuri al lui Nichita Stănescu și trage, la final, câteva concluzii personale: „Credem că încercarea de depistare a criticului acolo unde jocul unei inteligențe superioare consfințește Poetul este adesea donquijotească. Cartea lui Nichita Stănescu de *poetică publicistică* este complexă și hibridă, revelatoare și reconfortantă, dar demonstrează, în același timp, labilitatea și perenitatea acestui gen publicistic”. ■ Al. Pintescu investighează, pe de o parte, activitatea critică a lui Stefan Aug. Doinaș din volumul *Poezie și modă poetică*, observând din capul locului că „structura funciar lirică a autorului” este „dublată cu elevație de o intuiție critică deloc comună. La Ștefan Aug. Doinaș actul critic a căpătat deja conștiința de sine, criticul arătându-se a fi sensibil la avantajele și riscurile pe care viziunea poetică le procură discursului critic”. Pe de altă parte, tot Al. Pintescu își consemnează impresiile legate de o reușită inițiativă editorială, sub îngrijirea lui Petre Nicolau și Dorli Blaga, a unui volum ce reunește textele risipite de Lucian Blaga prin revistele vremii, volum numit de editor *Isoade*.

■ Valentin Lepădatu semnalează cu satisfacție publicarea *Jurnalului* lui Timotei Cipariu și, mai ales, studiul introductiv semnat de Maria Protase. ■ Două pagini dense de proză semnate de Eugen Uricaru, cu titlul *Totul e în ordine*. ■ Notații în genul prozopoemelor, numite „texte”, sunt „ produse” de Alexandru Cistelean. ■ Mircea Zăciu întreprinde o încercare de reabilitare a memoriilor lui Ion Heliade-Rădulescu, traducând fragmente din *Souvenirs et impressions d'un proscrit* (publicate înainte de 1849) și demonstrând că Heliade, atât de desconsiderat de congenerii săi N. Bălcescu și V. Alecsandri, avea calități de scriitor fantast până-n vârful unghiilor. ■ Șerban Foartă împărtășește subtilitățile gândirii sale referitoare tema morții și a apocalipsei din scrierile lui Gérard de Nerval, în articolul *Poezie sau destin*. ■ Paginile 15-17 în limba maghiară, pagina 18 în limba germană ■ Sub titlul *Însemne bizantine în spațiul românesc*, ne determină să reflectăm la o temă de filosofie a culturii, Mircea Muthu, pe urmele personalității grecologului Constantin Erbiceanu, cel elogiât de Vasile Pârvan în „*Memoriale*”. ■ Marian Papahagi traduce din poetul portughez Jorge de Sena.

● **[„Familia”, nr. 10]** Se deschide cu o *laudatio* a lui Radu Enescu către președintele reales al Uniunii Scriitorilor, *O conștiință exemplară patetică: Zaharia Stancu*: „Zaharia Stancu este un perpetuu debutant, cu aceeași candoare ingenuă și mobilitate proaspătă a spiritului în fiecare gest al sau, proprie doar creatorilor exemplari. Toată epopeea sa românească pornește din același fenomen original, obsedant până la halucinație, al desculților. Toată opera sa, de o rară fecunditate, refuză tiparele rigide și converge în unitatea organică a aceleiași personalități... o istorie a literaturii române nu-l poate compartimenta pe Zaharia Stancu pe capitole în funcție de genuri... Opera sa nu are teme, ci probleme, definitorii și esențiale: viața, moartea, iubirea, suferința, fericirea... Zaharia Stancu pune probleme fundamentale și le dă soluții autohtone, sancționate de sufletul milenar al strămoșilor săi... Faptul că a fost tradus și citit în 24 de limbi și că e cel mai cunoscut scriitor român contemporan nu e nici rezultatul unor conjuncturi administrative sau oportunități efemere, ci o realitate ce decurge cu necesitate din valoarea universală intrinsecă a unei opere ce ne face cinste, nouă ca români și condiției umane ca atare...”. ■ Gh. Grigurcu semnalează micromonografia lui D. Micu – *Arghezi* („care își poate susține la rigoare o anumită utilitate didactică dar decepționează în mod clar pe un cititor avizat”), iar V. Tașcu pe cea a lui Marian Popa despre *Camil Petrescu*, Albatros, 1972, „un act de cutezanță” al unui critic ce se apropie de „una dintre cele mai (poate cea mai) complexe personalități din literatura și cultura românească – s-au mai scris cărți despre Camil Petrescu, dar niciuna notabilă precum cea de fată...” ■ Radu Enescu vorbește despre *cutezanță atitudinea critică*, în *Locul criticii în topografia valorilor* (determinând similitudinile între teoretic și critic, pornind și de la *Estetica* lui Vianu), eseul său continuând în numărul următor, cu *Funcția demitizantă (critică) a artei* (unde face o ana-

liză comparatistă a *Ulysse*-ului lui Homer vs cel al lui Joyce). „Actul critic dezintegrează obiectul artistic din ansamblul său funcțional, îl izolează și-l privește sub perspectiva autonomiei sale relative... Dacă răsfrangerea critică a teoreticului asupra lui înseși constituie un resort activ al procesului de cunoaștere, prin ironia lucidă degajată care ferește puterile rațiunii de fixațiuni dogmatice și scleroze premature, răsfrangerea în conștiință a actului creator nu numai că generează critică, dar îi aduce un spor de limpezime și înțelegere... Critica deschide perfecțiunea rotunjită a operei de artă, cu alte cuvinte îi pune în valoare virtualitățile, semnificațiile, sensurile nebănuite încă. (I)... Actul critic – ca și componentă indispensabilă a demersului creator de bunuri estetice – prin inerentul lui element ironic convertește fantezia necontrolată plăsmuitoare de mituri, în creație conștientă de opere artistice... Mitul desacralizat al clasicismului a devenit simplu pretext pentru artă. Ironia a dizolvat mitul din augusta slavă străveche anexându-l esteticului. Datorită criticii esteticul este și o progresivă secularizare a sacrului. Noi privim cel mult religia estetic, în niciun caz estetica religioasă. Ironia este unul din instrumentele decisive ale spiritului laic..)” ■ În *Pledoarie pentru frumusețea vieții literare* Marian Bucur analizează ediția Corneliiei Ștefănescu dedicată lui Mihail Sebastian, de *Eseuri, cronici, memorial* (Minerva, 1972) ce redă publicului „o față nouă, autentică a personalității lui Sebastian.... primând plăcerea actului intelectual la un mod pur.. Fără a fi critic, Sebastian e un senior al gustului, fără a fi gazetar, e un eseist în cotidian... Neextremist, sceptic cu modele și inamic al scandalurilor și publicității și afacerilor sub masca scrisului, Mihail Sebastian este expresia eleganței clasice a atitudinii literare, un existențial hrănit dintr-o cultură umanistă bogată, un veritabil erou de secol literar. Scrisul publicistic al lui Sebastian are temperatura vie a actului intelectual, apropiindu-se întrucâtva de Paul Zăratek.” □ În articolul *Iluminism și spirit modern*, Virgil Nemoianu discută pe marginea cărții lui Mircea Malița, *Aurul cenușiu*, vol. 2, Dacia, Cluj 1972.

● [„*Ramuri*”, nr. 10] În „Cronica politică” Mihai Pelin în *Efervescență creatoare* face o paralelă între perioada rodnică a perioadei calendaristice (octombrie – brumărel) și „preocupările fundamentale ale societății noastre socialiste”. □ Romulus Diaconescu în *O structură dinamică* spune că Universitatea din Craiova se încadrează cerințelor partidului socialist. Centrul universitar craiovean prin caracterul său modern este pe aceeași frecvență cu „societatea noastră socialistă, aflată într-un rapid și complex proces de modernizare”. □ Ioan Ceapraz în *Conceptul de adevăr. Definiție și domeniu al aplicării* afirmă că filozofia marxistă reflectă preocuparea pentru adevăr, „ca o corespondență între gândurile noastre și realitate”. Conflictul problematizat se învârtă în jurul antinomiei material(*materialism*) – ideal(*idealism*). ■ Ov. Ghidirmic în *Oportunitatea interviului literar* analizează interviul ca pe un instrument de investigație ce ajută la o mai bună înțelegere ale fenomenelor

literare. Interviuurile pot marca momente de revelare ale scriitorilor, când aceștia deslușesc realități nebănuite de către cititori, din lumea textelor lor. De altfel, se pot afla opinii aparte care să nuanțeze critica vremii. ■ În secțiunea „Cronica literară”, Al. Piru are articolul *Valeriu Anania. Poeme cu măști, geneze*. Motivul analizei literare este scoaterea din anonimat a poetului Valeriu Anania, pe care Tudor Arghezi îl aprecia în mod vădit: „Îi citesc de ani de zile versurile, cu emoție și bucurie. Nu e un scriitor grăbit. În literatura poeziei e nou, ca o efigie de aur, scoasă din pământul oltenesc”. *Poeme cu măști* (C. R., 1972) este o carte ce cuprinde piese de teatru care pot fi descoperite atât în solitudine, cât și prin punerea lor în scenă. Volumul de versuri *Geneze* (C. R., 1971) amintește de poezia lui Arghezi și tematica lui trimite la „aspirații nedefinite”, existența văzută și simțită „între viață și moarte”, sugerând „melancolii autumnale, nostalgii de pe tărâmurii îndepărtate”. ■ Din rubrica „Arte. Spectacole” consemnăm evocarea lui Teodor Răducan, un sculptor român renumit, a cărui operă a rămas în memoria conștiinței artiștilor prin *sensibilitatea și echilibrul* formei. ■ Ilarie Hinoveanu publică un interviu cu *Elena Iordache – Streinu*. Interviul are ca punct de pornire acțiunea romanului autoarei – *Păuna și copiii ei* (Eminescu, 1970). ■ C. D. Pavelescu realizează un „remember” al lui *Cincinat Pavelescu* într-un moment în care se împlinesc o sută de ani de la nașterea sa. Cincinat Pavelescu este un epigramist și un poet care a influențat o întreagă generație. Opera sa este o încântătoare „îmbinare” de *sarcastism, ironie, milă cu iubire*. ■ Eugen Constant scrie despre *G. Călinescu*. Autorul apreciază la criticul literar, programul său de schimbare a receptării imaginii lui Mihai Eminescu. Intenția lui este de a-l „disloca” pe Eminescu din poziția lui nepământească, unde plutea printre armoniile aștrilor, mulându-l pe un model de înțelegere „terestru”. ■ Teodor Vârgolici semnează *D. Bolintineanu și evocarea istorică*. Aici poetul D. Bolintineanu este scos la lumină ca un poet autentic, căruia „posteritatea” nu i-a recunoscut adevărata valoare. Lirica baladelor și a legendelor istorice prezintă condensat întâmplări edificatoare. Construcțiile limbajului poetic sunt remarcabile și denotă reușita conturării unui stil artistic în ciuda limitărilor limbii literare ale acelui moment istoric al literaturii române. „Muzicalitatea” și *efectele prozodice* aduse în limba română literară a vremii au reprezentat o treaptă de evoluție în dezvoltarea unor noi modalități de exprimare artistică în limbajul poetic românesc. Străduința și reușita sa nu merită a fi trecute cu vederea de istoria literară. ■ Romul Munteanu în *Șerban Cioculescu și luciditatea actului critic* îl percepe pe ilustrul critic, Șerban Cioculescu, în mod sinestezic. „Luciditatea actului critic” este inițiată de o ascuțire a simțurilor, „văzul” și „auzul”. De aceea în „cultura noastră, rămâne în primul rând un excelent diagnostician al operei literare”. În deschiderea sa intelectuală de tip multicultural, Șerban Cioculescu are o axă în jurul căreia se învârt într-o naturală unitate, valorile: *frumos-bine-adevăr*. „Mobilitatea sa spirituală” este incontestabilă. □ Gabriela Maria Pin-

tea aduce în atenția cititorilor versiunea românească „a cărții lui Philippe Van Tieghem, *Les grandes doctrines littéraires en France*” ce îi aparține lui Alexandru George – *Marile doctrine literare în Franța*. □ Ileana Hogeia în *Primele însemnări despre civilizația chineză apărute în presa literară românească* spune că prima consemnare despre cultura chineză în presă a fost depistată în revistele „*Albina Românească* (anul II, 1830, nr. 39, p. 165) și *Curierul Românesc* (an II. 1830, nr. 24, p. 96)”, fiind vorba despre întâmplările din vremea împăratului Tao Guang din anul 21 august 1810. Alte consemnări fac referire la cea deja menționată sunt prezentarea unor legende „legate de împăratul Yong Zheng (1723 – 1736)”. ■ George Guțu scrie despre romanul austriecei Ingeborg Bachmann – *Mălina sau Moartea la Viena*. Tema centrală a romanului este „suferința” „puruficatoare” cauzată de dragoste. ■ Elena Răducanu face cunoscută sinuciderea lui Henry de Montherlant pe care Bernanos îl considera „cel mai mare dintre scriitorii francezi în viață”. Moartea sa nu ar fi întâmplătoare, ne asigură Elena Răducanu, întrucât, scriitorul a empatizat până la identificare cu personajele sale. □ Paul Teodorescu în *La muzeul Marmottan din Paris* mărturisește că acolo a aflat că Gerges de Bellio, nu este nimeni altul decât Gerge Bellu, „stabilit la Paris, [...] primul și multă vreme singurul colecționar care cumpăra pictură impresionistă”.

● **[„Tânărul leninist”, nr. 10]** S. Arieșanu propune un *Itinerar Eroic: socialiștii și republica*: „Sub influența mișcării socialiste, o întreagă pleiadă de personalități științifice culturale și ale vieții artistice s-au raliat cuvântului antimonarhic, lărgindu-i baza socială, conferindu-i ascutime și vigoare. Tudor Arghezi, N. D. Cocea și mulți alții, în buna tradiție antidinastică a unor cărturari și publiciști ca B. P. Hasdeu, Gh. Panu, N. T. Orășanu, au scris la începutul acestui veac pagini memorabile de acidă satiră la adresa capului încoronat al țării”. ■ Semnând *Cronica atee*, P. Berar se întreabă: *Ce este ateismul*: „Ca teorie, concepție, sistem de idei, ateismul nu există în general, ci în forme istorice determinate. A înțelege profund ateismul înseamnă, tocmai de aceea a pătrunde în articulațiile interioare ale acestora și de a urmări linia de evoluție istorică a gândirii ateiste până în punctele ei contemporane cele mai avansate teoretic și mai vital implicate în problematica umană”.

● **[„Teatrul”, nr. 10]** Aurel Baranga, în *Repertoriu de perspectivă*, afirmă: „Teatrul este cel mai potrivit domeniu de activitate intelectuală în care o planificare, gândită în spirit științific, de adâncă seriozitate și răspundere, se poate solda cu rezultate optime. [...] Un teatru care știe de astăzi ce piese clasice va pune în scenă peste două sau trei stagioni are posibilitatea să-și aleagă, din vreme, pentru fiecare lucrare la care s-a oprit, cel mai indicat director de scenă, cel mai bine ales, pentru textul respectiv”. ■ Revista publică un articol omagial dedicat lui Zaharia Stancu, cu ocazia împlinirii vârstei de 70 de ani: „Fiind un scriitor al celor mai mari posibilități, dovedite cu o admirabilă forță și cu o rară fecunditate, în poezie, roman, nuvelă, și în toate speciile gazetăriei, Zaha-

ria Stancu nu a scris niciodată o replică de teatru, nu a lăsat, măcar o dată, să se bănuiască o intenție de dramă, de preocupare, fie și momentană de dramaturg. [...] Și totuși, o istorie a ultimilor douăzeci și cinci de ani ai teatrului nostru, e de neconceput fără numele lui, fără activitatea lui, fără opera lui, la loc de frunte. De unde se vede clar că în acest domeniu, creația nu aparține numai dramaturgului, actorului, regizorului, scenografului, și că fără a prelua nimic din activitățile acestora, poți fi un om de teatru, un mare om de teatru, și, uneori, chiar mai mare decât toți ceilalți. Câmpul de manifestare al acestuia - care le poate domina și orienta pe toate celelalte - este al creatorului de cultură, acționând în fenomenul de cultură care este teatrul. În această calitate - și chiar dacă este el însuși un artist - creația lui constă în orientarea teatrului spre o participare consecventă și o contribuție organică, eficientă, rodnică, la toate necesitățile de cultură și la idealul de cultură al unui popor, în epoca respectivă. Ca atare, el este un conducător, și, fiind trup și suflet cu teatrul, aduce aci o perspectivă cu mult mai amplă decât a acestuia, în stricta sa năzuință artistică".

■ Cu titlul *Un mare animator*, Radu Beligan îi dedică un articol omagial lui Zaharia Stancu: „Prezența lui Zaharia Stancu la conducerea Naționalului a însemnat realmente o nouă direcție, căci acest animator tumultos, febril, cu vocația actualității, vocație fără de care nu se poate face teatru, a clarificat și a fuzionat posibilități și însușiri, dăruindu-le conștiința unității lor".

□ Al. Mirodan, în *Crezul său moral*, publică un scurt fragment memorialistic despre Zaharia Stancu.

■ Mira Iosif, cu titlul *Opera rediviva!*, publică un interviu cu Mircea Horia Simionescu, în calitate de nou director al Operei Române, „despre schimbarea mentalității; rezistența la Wagner; public, nostalgii și cerințe; inventarul neajunsurilor".

□ Cu titlul *Scrisoare din Paris de la Yves Gandon*, revista publică un articol biobibliografic despre Henry de Montherlant.

□ Revista publică un fragment din piesa *El, ea și ea* de Dorina Rădulescu.

□ În *Cronica dramatică* Valeria Ducea prezintă *Preșul* de Ion Băieșu (Teatrul de Comedie); I. T. scrie despre *Stana*, dramatizare de N. Pârvu și D. St. Petruțiu după I. Agârbiceanu (Teatrul „Nottara”), M. I. despre *Buna noapte nechemată* de Al. T. Popescu (Teatrul de stat din Brăila), Virgil Munteanu despre *Fata morgana* de D. Solomon (Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad) și *Omul pământului* de Vasile Zdrenghia (Teatrul de Stat „Valea Jiului” din Petroșani); Al. Popovici scrie despre *Castelul din Carpați* de Anda Boldur (Cibinum '71); Dumitru Negreanu despre *Între filologi* și *Cine răspunde* de D. D. Pătrășcanu (Teatrul de stat din Reșița); Miron B. Rucăr despre *Țara fericirii* de Tudor Mușatescu (Teatrul „A. Davila” din Pitești).

□ În *Tv. Pagini de jurnal*, D. Solomon scrie despre ecranizarea piesei lui Giraudoux, *Apollon de Bellac*.

□ Revista publică *Accident*, „piesă într-un act” de Alexandru Cornescu.

□ I. Igiroșianu publică *Premieră mondială la Brangues*, un detaliat articol despre Întâlnirile internaționale de la Brangues și despre Paul Claudel.

□ Prezentare, însoțită de numeroase fotografii, al BITEF '72, Festivalul internațional de tea-

trul de la Belgrad. □ Revista publică *Totul de la început*, „piesă în două părți” de B. Elvin. □ Mihai Crișan scrie despre *Teatrul Național din Bratislava*, cu subtitlul *Început de stagiu în Cehoslovacia*.

• [„**Transilvania**”, nr. 6] Ion Prică semnează editorialul *Obiectivele propagandei actuale*: „În acest proces complex de acțiune transformatoare, propagandei de partid îi revine sarcina de a stimula gândirea politică vie a oamenilor, de a-i ajuta să pătrundă sensul adânc al măsurilor întreprinse, de a-i face să se identifice cu hotărârile partidului și statului pe baza cunoașterii realităților la nivelul macrosocial, a perspectivei generale, pentru ca astfel să vadă clar locul și rolul lor, al unității în care lucrează, în acest sistem; să vadă și să acționeze conștient și așa cum o cere etapa pe care o parcurgem: «mai repede, mai bine, mai eficient!» [...] Dar cele trei componente ale propagandei de partid se contopesc într-o cerință unică: cultivarea devotamentului nețărmurit față de patrie și partid, față de cauza socialismului, a spiritului internaționalist de solidaritate cu popoarele țărilor socialiste, cu partidele comuniste și muncitorești, cu mișcările de eliberare națională, cu forțele revoluționare și progresiste pretutindeni; promovarea unei atitudini combative, militante împotriva concepțiilor retrograde, mistice, a influențelor ideologiei străine, a mentalităților înapoiate, formarea unor trăsături ferme în spiritul principiilor eticii și echității socialiste, ale umanismului socialist”. ■ Versurile semnează: Dan Mutașcu (*O, călătorule palid!*); Eugen Onu (*Peisaj monocrom*); Lászlóffy Aládar (*Din păcate*, în românește de M. Păltineanu); Ioan Dancu (*Cântec uitat*); Christian Maurer (*Făgăduință iubită*, în românește de Corneliu Buchholtser); Gheorghe Felder (*Peisaj cu I. Țuculescu*). ■ În *Eseu*, Titu Popescu semnează *Critica – opțiune ideologică*: „Din auxiliară a literaturii, critica a devenit un domeniu distinct al creației spirituale nu prin negarea obiectului care îl determină acțiunea, cât mai ales prin problematizarea acestuia într-un spațiu al conceptelor filozofice. Proiecția literaturii în regimul critic înseamnă includerea sa într-o perspectivă nouă, a cărei vocație este conștientizarea valorilor pe care opera literară le cuprinde. Acțiunea reflexivă, dubitativă la modul prospectiv, accentuează, în sfera generală a fenomenului literar înțeles ca eveniment cultural, rațiunea însăși a existenței acestuia, necesitatea din care i-a izvorât originalitatea, răspunsul pe care îl dă acestor cerințe. Critica acceptă astfel închiderea unui circuit care poate fi numit pe plan estetic (între premise și rezultat) și social (între cerințele individului și cele ale societății), consimțind la participarea vie, în ritm jurnalistic, la idealul de cultură și civilizație a fiecărei epoci. În istoria spiritului critic românesc, asistăm acum la prima organică identificare între nevoia de ideal și sensul adânc umanist al dezvoltării sociale. [...] O critică ideologică este o critică axiologică. Fenomenologismul, ținând de o experiență artistică empirică și autotelică, nu poate fi complet eludat din practica oficiului critic curent de la noi decât atunci numai când îi este opusă o viziune e ansamblu asupra culturii, în care obiectivitatea operelor să devină recognos-

cibilă ca sistem valoric. Noi nu putem concepe decât o critică riguroasă, care știe e vrea, mustind de idei și energie, mobilizatoare, limpede și afirmativă, în care frumusețea artei să-și afle rostul prelungirii sale în nemurire, care să transforme extazul în contemplare și emoția în reflecție. Cât drept avea Călinescu să spună că «unica artă permisă în critică este acuitatea ideilor!». ■ Ion Vlad semnează *În registrul grav al elegiei...*: „Un poem liric elegiac este cartea lui Zaharia Stancu *Cu mult te-am iubit*, ed. a II-a, Editura Cartea Românească, 1972. Un poem al meditației strălucitoare și grave despre moarte și despre viață, despre continuitate și durată, despre legăturile invizibile care asigură trecerile spre un nou destin ale altor și altor generații este intonat cu fior și cu îndurerată participare la solemnitatea unei înmormântări. [...] Poemul elegiac al lui Zaharia Stancu păstrează în cadența sa urmele unei tonalități mai ample și mai profunde: un *epos* se poate ridica pe fondul acestui cântec și nu e greu de observat că scriitorul își construiește cu fiecare carte nouă (exceptând *Șatra*, roman de o factură total deosebită) poemul vârstelor și anilor. Acordurile de oratoriu și de recviem, de elegie și de povestire-evocare se întâlnesc în registrul grav dictat de orele și de solemnitatea ceremonialului. Poate că totul e doar frântură din acest cântec general consacrat existenței unei umanități cu vechi mărturii în straturile pământului. Peste toate veghează sunetele vieții, semnele ei generatoare de întrebări și răspunsuri. Timpul și spațiul, cuvintele și gesturile oamenilor, credințele și ritualul vieții, valorile morale și permanențele spirituale ale oamenilor de pe aceste locuri se regăsesc în poemul lui Zaharia Stancu și poate că aici, în această carte despre moarte și despre viață, scriitorul a descoperit în mod convingător pentru cititorul său natura unei proze poematice încărcată de amintiri și de semne, ieroglife ale trecerii prin viață”. ■ Mircea Ivănescu semnează *Profiluri literare*: „Atunci când discută teritorii literare necunoscute marelui public de cititori, critica revine la una dintre cele mai vechi îndatoriri ale sale: prezentarea unei cărți, introducerea la această operă, pentru a-i permite lectorului pus în fața unei asemenea necunoscute abordarea ei cu minimul de cunoștințe necesar înțelegerii ei reale. [...] *Profiluri literare* ale profesorului Romul Munteanu (Editura Univers, 1972), reprezintă un asemenea act de introducere într-un domeniu încă prea puțin frecventat de cititorii de literatură din țara noastră: literatura germană contemporană și cea din perioada interbelică”. ■ În *Album sentimental* apare *Faust în Transilvania*, cu o notă semnată Gh. Rațiu: „Un fapt există, ca atare: *Faust* acționa înainte de existența menționatei biserici catolice (1726-33) și varianta locală a motivului legendar Faustic (și mențiunea altora). Prin aceasta, Transilvania își aduce contribuția la înprospătarea filonului de motive faustice”. ■ Apare *Liviu Rebreanu Spovedanii 1932-I*, cu un text semnat de Stancu Ilin: „În aceste file, Rebreanu este, mai mult decât oriunde, scriitorul etic ardelean din totdeauna. De fapt, aceasta ni se pare a fi calitățile principale ale paginilor proiectului *Spovedanii*: se accentuează, ca în nici un alt text rebrenist, rolul autenticității

experienței de viață a scriitorului în procesul creației literare și sensurile morale pe care atât viața scriitorului cât și opera de artă trebuie să le includă”.

■ Apar *Fragmente din Antigona lui Sofocle*, în românește de N. Carandino.

■ Victor Ernest Mașek semnează *Al VII-lea Congres Internațional de Estetică*: „Ceea ce se poate spune însă încă de pe acum cu certitudine este că, în urma recentului Congres de la București, *estetica* a făcut un pas hotărâtor în direcția asumării unei responsabilități față de contemporaneitate și față de destinul comun al omenirii. Depart de a fi o simplă întrunire de specialiști, adunați din cele patru colțuri ale lumii spre a discuta probleme intrinseci disciplinei lor și de a schimba informația de strictă specialitate, la București a avut loc o amplă confruntare privind însuși destinul de azi și de mâine al omului, atât de intim legat de locul pe care îl are, și mai ales trebuie să-l aibă, arta și frumosul în configurația spirituală a epocii. Și în acest sens, una din ideile ce au revenit mereu, ca un lei-motiv în dezbaterile congresului, a fost aceea că problema omului, interesul constant pentru ceea ce este dar, mai ales, poate deveni omul, va menține și în viitor arta pe făgașul căutării noilor modalități de exprimare a umanului. Putem spune, așadar, că lucrările Congresului au adus în prim plan cu adevărat problemele cele mai actuale, cele mai acute ale esteticii, într-un cadru organizatoric ce a încurajat o dezbatere fructuoasă, deopotrivă amicală și profundă între opiniile cele mai diverse”.

■ În *Cronica literară* apar: □ *Ion Brad Zăpezile de acasă* de Mircea Tomuș: „Zăpada este, în poezia lui Ion Brad, metafora luptei interne a spiritului și poate că lenta ei cădere nu trezește altă semnificație, în mare, decât tot stratificarea prin eforturi succesive, îngreunarea nivelului de pondere, îmbogățirea lui acel *aici, acasă* prin ofranda curată a faptului poetic.”; □ *George Popa Măhniri lângă leagăn* de Titu Popescu: „Poezia lui George Popa, antiretorică și antigrandilocventă, este modernă prin proeminența concretului care include în sine ideea, semnificația atitudinii artistului. Poetul regizează jocul prin mișcarea strategică a acestor pioni care sunt obiectele, concretul, în absența cărora latențele redutabile se anulează, simetria se strică și totul devine decor ieftin și inutil. [...] Cartea aceasta rămâne de referință în ordinea istoriei literare, conținând traseele unei firi lirice de o vizibilă autenticitate”.

■ În *Bibliografie* apar: □ *Ion Mitran, Ilie Sârzea Creșterea rolului conducător al partidului în procesul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, Editura politică, 1972* de Al. Hudițeanu; □ *Virginia Woolf Eseuri*, Univers, col. Eseuri, 1972 de Mircea Ivănescu: „Traducerea lui Petru Creția – care a întocmit cu mult spirit de discernământ și selecția eseurilor – este remarcabilă, comunicând întreaga frumusețe poetică și acuitatea aproape dureroasă de viziune caracteristică scrisului Virginiei Woolf.”; □ *Gheorghe Grigurcu Teritoriu liric*, Eminescu, 1972 de Titu Popescu: „Trebuie recunoscută natura inconfundabilă a unui astfel de exercițiu critic, pe care numai o fire poetică îl poate struni. Este oare de reproșat incertitudinea de evidență axiomatică a opțiunilor? Sau este salutăta aderența de subsidiar? Ori-

cum, Gheorghe Grigurcu și-a găsit acest făgaș critic, care ni-l amintește pe Perpersicius și căruia nu i se poate nega rafinamentul. Pentru firele tranșante și directe, comentariul său conține suficiente elemente de insatisfacție. Pentru cei mai influențați de literatură, contextul său critic este nu o dată seducător și ingenios, conținând un indubitabil reflex poetic: patosul narcisistic al recunoașterii valorilor. Fără a crede că primii sunt fundamental greșiți, ne alăturăm celor în urmă.”; □ *Timotei Cipariu Jurnal, Editura „Dacia”, 1972* de Ion Buzăși: „În genul epistolar, *Timotei Cipariu* este un virtuoz, care știe să aleagă cu sensibilitate formule de adresare, știe să structureze conținutul, găsește iscusite expresii de încheiere.”; □ *Liviu Sofonea Vămile neștiutului, Litera, 1972* de M.I.: „Cartea aceasta trebuie citită deci dincolo de nivelul expresiei, sau, mai precis, mai în adânc. Sofonea este preocupat de comunicarea unor gândiri care au, totdeauna, la el, forța unor izbucniri, unor însuflețiri scuturând și crispând materia (în sensul acesta e important că aproape toate piesele volumului sunt însoțite de notații aforistice despre neliniștea însingurării și efortului). Ce se comunică la primul rând – și prin aceasta poezie să se *justifică*, – este această însuflețire, fondul autentic și care-l afirmă personalitatea, de neliniște și încordare.”; □ *Zaharia Stancu Șatra (traducere în limba maghiară de László Kolozsvári Papp)* de L. Dunajecz: „În încheiere, nu poate fi lipsit de interes nici faptul că *Șatra* a apărut în Ungaria într-un tiraj de 8.400 de exemplare, în timp ce, bunăoară, romanul *La Medeleni* de Ionel Teodoreanu a apărut, tot la Editura «Europa», în numai 2.500 de exemplare”. ■ Maria Fanache semnează *Cultura de masă sub semnul unor exigențe sporite*: „Sursă de energii noi, creatoare, în toate domeniile vieții social-economice și politice din țara noastră, documentele plenarei C.C. al P.C.R. din 3-5 noiembrie 1971 și ale Conferinței Naționale a partidului conferă, în același timp, muncii politico-ideologice și cultural-educative un rol major în alcătuirea unei noi conștiințe a oamenilor chemați să înfăptuiască dăruit și conștient măritul program de dezvoltare a României, ca țară socialistă multilateral dezvoltată”. ■ În *Curier* citim: „Alături de toate revistele de cultură care au sărbătorit, în paginile lor, reunind semnături ale unor personalități de seamă ale literaturii și culturii noastre, cea de a 70-a aniversare a istoricului și criticului literar, Șerban Cioculescu, «Transilvania» își aduce omagiul și salutul său acestei personalități remarcabile a scrisului românesc. Pasiunea și dragostea pentru cultură pe care a dovedit-o, de-a lungul întregii sale cariere, academicianul Șerban Cioculescu, erudiția care i-a călăuzit cercetările în domeniul literaturii noastre clasice și înțelegerea cu care a urmărit întotdeauna pe scriitorii contemporani și tineri, conferă o valoare deosebită contribuției sale disimuitoare la patrimoniul nostru cultural”.

● **[„Vatra”, Nr. 10]** Cu ocazia aniversării UNESCO, numărul din octombrie al publicației debutează cu publicarea articolului *Cunosc o legendă Petöfi* de Romulus Guga. Spicuim din omagiul adus marelui poet : „Și acum, la o

sută de ani și mai bine, îngenunchează contemporan al meu în fața pietrei pe care scrie numele poetului Petőfi Sándor, mort pentru libertate, pentru dreptate, în floarea vârstei, și viu pentru totdeauna în sufletul meu”. □ Nicolae Stoe publică un poem la rubrica Efigie. ■ Pagina *Viața literară* este întocmită de către Dan Culcer și cuprinde comentarii despre cărți de poezie. Vorbind despre Dan Mutașcu, îl consideră ca „unul dintre cei mai dezlănțuiți producători de metafore din câte ne-a fost dat să întâlnim”, iar poezia creată de el „stă sub zodia strălucirii cuvântului.” Criticul comentează cea mai nouă apariție literară a acestuia, *Oglinda lui Cagliostro* apărută la Dacia, în 1972, pe care Eugen Barbu o prefățează astfel : «Într-o piață fanariotă viorie există o forfotă de legume și proverbe, pe scări interioare logodnici se sărută cosmetic și începe brusc o asceză a amurgului ca în tablourile lui Chirico». Dan Culcer scrie despre volumul poemul *Tatăl meu obosit* al lui Gellu Naum, apărut la Cartea Românească în anul 1972 : „Un lung poem format din versete juxtapuse conform unei logici a hazardului, degajând o perfectă atmosferă de straniețate, indeterminate, mimând totul în bună tradiție urmuziană”. Tot în 1972, la *Editura Cartea Românească*, târgmureșeanul Zeno Ghițulescu, „cel mai vechi poet din orașul acesta” cum se autointitulează, publică volumul de versuri *Discul* căruia Dan Culcer îi găsește „cel mai mare defect (...) suprasolicitarea prin aglomera-re”, dar și „cea mai mare calitate : optimismul funciar al poetului exprimat prin obsesia solarului, a minunii”. Tot la editura Dacia, tot în 1972, apare și volumul *Încă nu* a lui Ion Horea. Portretul pe care i-l face Dan Culcer : „Ion Horea pornește dinspre prezent spre trecut cu acea avidă curiozitate a omului matur care scotocește în timp pentru a-și regăsi copilăria și istoria”. Viorica Mereuță își face debutul o dată cu publicarea volumului de poezii *Singurătatea păsărilor* la Editura Eminescu, 1972. Ben Corlaci publică la Editura Eminescu în același an *Poeme florivore*, o poezie „obsedată de cronologie și datare”, cum o cataloghează Dan Culcer. □ Pe pagina a cincea, criticul mureșean Serafim Duicu scrie *Despre istoria literară* cu referire la două noi publicații : *Ethos și cultură sau vocația tinereții* a lui Ion Dodu Bălan publicat de Editura Albatros, 1972 și *Fragmentarium iluminist*, Editura Dacia, tot 1972, semnat de Dumitru Ghișe și Pompiliu Teodor. Despre Ion Dodu Bălan, autor a cinci volume de critică și publicistică, Serafim Duicu scrie că acesta „își propune un dialog cu cititorul tânăr asupra unor chestiuni stringente de cultură și viață”. În cadrul a celor trei părți ale noului volumului, „materialul se încheagă, până la sfârșit, într-o viziune rotundă și dialectică, aceasta izvorâtă din respingerea unor tare morale din planul culturii ori vieții și așezarea, în locul acestora, a unor modele exemplare”. Cea de-a doua lucrare este rezultatul unor cercetări de documente („multă vreme necunoscute”), iar calitatea acesteia este dată de profesionalismul celor doi autori, un filosof, D. Ghișe și „un veritabil istoric literar al epocii, Pompiliu Teodor”. Serafim Duicu conchide : „Ea rezistă oricărei confruntări prin bogata documentare, prin noutățile pe care le pune în circu-

lație, prin viziunea de ansamblu și amănunt asupra epocii și prin pasiunea pe care autorii au investit-o într-un domeniu refuzat pasiunii”. □ În partea de jos a paginii găsim rubrica *Efemeride* în care Nicolae Manolescu semnează articolul *Artizanat*. Subiectele tratate sunt : arta, scrierile lui Malraux despre cultura europeană și instituția muzeului care „devine nu numai un spațiu artistic, dar și unul al conștiinței de sine a artelor plastice”. Manolescu pledează pentru dimensiunea antropologică a muzeului. „Motivul degradării artistice trebuie căutat în evoluția însăși a plasticii moderne. (...) Sunt redescoperite, o dată cu simbolurile, cu miturile specifice, vechile tehnici de lucru. Artistul cult le învață de la artistul popular, răpindu-le însă ingenuitatea”. □ Dr. Octavian Bاندula, președintele Comitetului județean de cultură și educație socialistă Maramureș, semnează articolul cu caracter informativ „care vizează valorificarea folclorului și artei populare maramureșene” de pe pagina a șasea, *Cultura românească – o responsabilitate colectivă*. □ Tot pe pagina a șasea, rubrica *Restituiri* este dedicată publicării celei de-a doua părți a eseului de istorie literară despre Victor Papilian, semnat de Mircea Popa. □ Pagina a șaptea este rezervată publicării unei prime scrisori pe care Ben. Corlaciul i-o trimite lui Romulus Guga. În scrisoare, acesta îi descrie experiențele poetice pe care acesta le trăiește în casa bătrânească de pe valea Agrieșului. □ Romulus Guga traduce în română patru poezii scrise de poetul albanez Muhamed Kerveshi. □ Tot pe pagina a șaptea, Ștefan Cămărașu publică o serie de poezii. □ Pe următoarea pagină, Gavril Ședran îl aniversează pe *Zaharia Stancu la șaptezeci de ani* : „Eroii lui Zaharia Stancu, sunt unici într-o lume primară cu satisfacții și nemulțumiri elementare. (...) Scrierea e simplă, viguroasă, explozivă, puternică (...) Între noi un bărbat înalt, cărunț, cu umbletul ușor stânjenit”. □ Tot pe aceeași pagină, Mircea Zăciu publică eseul *Un român în Vezuviu* la rubrica *Viaticum*, despre experiența italiană a tânărului Asachi”. □ Pe pagina a noua se desfășoară *Ancheta noastră, În căutarea romanului*. Fănuș Băileșteanu răspunde printr-o *Pledoarie pentru sublim*. Referitor la anii de „căutări literare”, acesta laudă „tenacitatea și răbdarea unor Mihail Sadoveanu, George Călinescu, Marin Preda, Eugen Barbu, încrederea lor nestrămutată în forța talentului și în biruința artei [care] au asigurat apariția unor romane de talia *Mormoneșilor*, *Nicoară Potcoavă*, *Groapa* sau *Bietul Ioanide* (...) Firește, o literatură vie nu are numai capodopere. (...) Adeseori asști la simple împletiri de fapte diverse sau la încâlcări de situații, fără nici un gram de transfigurare estetică”. Virgil Duda răspunde anchetei prin articolul *Cititorul perfect*. Care, în opinia acestuia „este caracterizat prin aceea că se lasă «furat» de imaginea literară, veghind în același timp la mijloacele prin care plămuirea acționează asupra-i”. Pentru a deveni cât mai convingătoare și rezistentă, materia prozei „are datoria să colecteze șiruri de surse, cât mai bogate. (...) Aceste surse țin de unghiul relatării, de ton, de structura și raporturile personajelor, de gândurile și atitudinile afective, de linia conflictului, de construcție”. ■ Mihai Sin își

întreabă cititorii : *Connaissez-vous Marin Preda ?* cu ocazia aniversării a cincizeci de ani a marelui prozator. Constată „consecvența ideilor și forța morală a autorului” în *Imposibila întoarcere*, revelată de povestirea-eseu *Un cetățean care scrie*. Mihai Sin încheie optimist articolul : „Pentru mai tinerii prieteni și cititori, Marin Preda înseamnă o certitudine, o valoare stabilă, o posibilă cale de urmat. (...) Înseamnă pentru noi toți o vie speranță întru îmbogățirea bibliotecii cu cărți rare românești”. □ Pagina a treisprezecea din este rezervată poeziilor Constanței Buzea □ Pe următoarea pagină, Dana Dumitru publică un fragment din romanul *Unde fugim de-acasă*. □ La rubrica *Excelsior*, poeta de doar 19 ani Maria Mailat publică patru poeme. □ Ultima pagină a revistei, *Babel*, publică cea de a doua parte a antologiei science fiction, *Un paradis pentru Tursio*, scris de Roberto Vacca, tradus de Ion Hobana.

• **[„Viața militară”, nr. 10]** Număr dedicat zilei de 25 Octombrie. Revista publică Decretul Consiliului de Stat privind acordarea ordinului *Meritul cultural* clasa I la împlinirea a 25 de ani de apariție. Publică versuri: Ion Crânguleanu (*Soldatul către partid: Credință, Sentiment, Datorie, Iubire, El, omul marilor mulțimi*), reportaj: Ion Căpeț (*Cadențe de poem ostășesc*), Anghel Dumbrăveanu (*O zi din viața unui soldat*), Laurențiu Cernetș (*Dincolo de o vorbă*), Ion Dumitru Teodorescu (*Valențele unei biografii*), C. Ungureanu (*Mândrie de ostaș*), Ion Aramă (*Un băiat iubea înălțimile*), Romulus Rusan (*Poezie la Râmnicu Vâlcea*), Vasile Băran (*Parașutiștii, poeți ai zborului*), V. Parizescu (*Tancurile*), Mircea Radina (*Instantanee*), eseu: Ion Lotreanu (*Lirismul duios al lui Neculce*) și proză: Banu Rădulescu (*Jurământul*), Eugen Teodoru (*Drapelul*) Nicolae Minei (*Pumnul din Mediterană sau tristul destin al operației Hercule*). □ Într-un grupaj de relatări de la festivitatea aniversării a 25 de ani de apariție ai publicației, Nicolae Dumbravă notează: «Marți, 3 octombrie, ora 11. În sala de marmură a Casei centrale a armatei are loc adunarea festivă organizată cu prilejul împlinirii unui sfert de veac de la apariția primului număr al revistei «Viața militară». Au fost prezenți generali și ofițeri superiori ai forțelor noastre armate, scriitori, foști și actuali redactori și colaboratori, ziariști (Suntem aici aproape toți cei de la începuturi. Și poetul Sașa Până, și Nicolae Mărgeanu, și Aurel Martin, și Mircea Radina, și colonelul Traian Uba, și colonelul Nicolae Constantin. [...] Mă uit în sală și-l văd pe Ion Horea, pe Nicolae Jianu, pe Eugen Frunză, pe Dumitru Almaș, pe Petru Popescu, pe «bădia» Dragoș Vicol, pe Haralamb Zincă, pe Mihai Negulescu, pe Paul Anghel, pe Radu Theodoru, pe Eugen Teodoru, pe colonelul Gheorghe Bejancu și colonelul L. Tarco, pe Virgil Carianopol, pe Dan Tărchilă, pe Ion Petrache, pe Aurel Mihale, pe Gheorghe Istrate, pe Ion Crânguleanu, pe Traian Iancu, pe Mircea Micu, pe Banu Rădulescu, pe Emil Manu, pe Dan Mutașcu, pe Ion Adam, pe căpitanul Ion Aramă, pe Titus Vâjeu) și atâția alții – scriitori, critici și publiciști din generații diferite, cu modalități de expresie diferite, dar uniți cu toții de marea iubire față de țară și armata ei. Aș fi nedrept dacă n-aș

adăuga aici emoția celorlalți colegi de redacție – locotenent-colonelul Adrian Merlușcă, locotenent-colonel Ion Căpeț, locotenent-colonel Constantin Șola, poezii locotenent-colonel Traian Reu și căpitan Ion Lotreanu, Jan Gheliuc, Nicolae Briceag, fotoreporterii noștri – Iulian Marinof și Virgil Ulieru, tovarășele dactilografe – Maria Chirpac și Livia Modan, tehnoredactorul Dumitru Ispas. Când vorbea colonelul Radu Olaru, redactorul șef al «Apărării patriei», și mărturisea că reportajele, schițele, povestirile, versurile, însemnările publicate de revista noastră în acești 25 de ani, aparținând unor autori de prestigiu sau unor începători, compun o adevărată cronică, epică și lirică, a devenirii armatei, mă gândeam că atunci, la începuturi, puțini dintre noi cutezau să gândească la faptul că în 20—25 de ani vom avea în rafturile bibliotecilor atâtea volume de proză și multe, multe plachete de versuri, izvorâte din dragostea pentru acest pământ numit România socialistă și pentru ostașii ei. [...])». Adunarea a început cu un moment solemn: citirea Decretului Consiliului de Stat prin care, pentru contribuția adusă la afirmarea literaturii cu tematică patriotică și ostășească, la educarea militarilor în spiritul devotamentului nemărginit față de patrie, popor și partid și dezvoltarea la aceștia a unor înalte calități morale și de luptă, se conferă revistei «Viața militară» Ordinul «Meritul Cultural» clasa I. Înalta distincție este înmănată de către generalul colonel Ion Coman, membru al Consiliului de stat, adjunct al ministrului forțelor armate, secretar al Consiliului politic superior. Se dă apoi citire Ordinului de zi al ministrului forțelor armate cu prilejul aniversării revistei. Colonelul Dumitru Rădulescu, redactor șef al revistei «Viața militară», mulțumind conducerii de partid și de stat pentru înalta distincție, a evocat activitatea revistei pe parcursul celor 25 de ani de apariție («Pe frontispiciul revistei «Viața militară» se află înscrisă chemarea țesută cu fir de aur pe toate drapelele unităților și marilor unități ale oștirii noastre: *Pentru patria noastră, Republica Socialistă România!* Orice pagină de literatură militantă care slujește aceasta nobilă cauză și-a găsit și își va găsi oricând locul în paginile «Vieții militare». Un adevăr pe care l-am slujit cu credință, aducând în coloanele revistei cuvintele care reflectă înaltele idealuri ale Partidului .Comunist Român.»). Au adresat apoi cuvinte de salut Laurențiu Fulga, prim vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, Iosif Valter, secretar al C.C. al U.T.C., colonel Radu Olaru, redactor șef al ziarului «Apărarea patriei», colonel Radu Melțer, redactor șef adjunct al revistei «Pentru patrie», locotenent-major George Cozma – în numele cititorilor și al celui mai tânăr contingent de publiciști și scriitori ai armatei – și Mihai Constantin, maestru tipograf la Combinatul poligrafic «Casa Scânteii». La încheierea adunării festive a luat cuvântul generalul colonel Ion Coman, care, în numele ministrului forțelor armate, al Consiliului politic superior a felicitat colegiul de redacție, personalul redacțional, colaboratorii și corespondenții revistei cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la apariția primului număr al «Vieții militare». Referindu-se la sarcinile de viitor care stau în fața colectivului redacțional, adjunctul ministru-

lui forțelor armate și secretar al Consiliului politic superior a arătat că, potrivit concepției Partidului Comunist Român, rolul hotărâtor în luptă îl are omul. Pornind de la cerințele Programului de educație comunistă, inițiat de tovarășul Nicolae Ceaușescu și adoptat de Conferința Națională a partidului din luna iulie 1978, revista are datoria să contribuie și mai eficient la modelarea omului nou, la dezvoltarea conștiinței sale patriotice și socialiste, la lărgirea continuă a orizontului său de cunoaștere. Revista să-și facă un punct de onoare din cultivarea la cititori a dragostei nețărmurite față de patria socialistă, față de eroicul nostru popor și partidul comunist, față de glorioasele tradiții de luptă, din educarea ostașilor și a întregului tineret în spiritul respectului față de muncă, de adevăr, cinste și omenie comunistă. Ostașul trebuie să găsească în coloanele revistei răspuns la problemele pe care și le pune în planul vieții spirituale, să se regăsească el însuși cu toate calitățile și virtuțile lui de cetățean și de soldat al României socialiste. Revista să dovedească mai multă combativitate și spirit critic în tratarea diferitelor aspecte ale activității culturale și educative, să acorde un spațiu mai larg exprimării opiniilor militarilor, să stimuleze creația talentelor din armată. Fiind o publicație militară care se adresează și cititorilor din afara armatei, «Viața militară» trebuie să propage și mai larg, cu mijloacele ei specifice, conceptul partidului nostru potrivit căruia apărarea patriei socialiste este atât cauza cât și opera întregului popor. În încheierea adunării festive, participanții au adoptat textul unei telegrame adresate Comitetului Central al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu. □ O notă amplă face referiri la încheierea Festivalului și concursului cântecului patriotic și ostășesc *Te apăr și te cânt, patria mea!*, o alta anunță rezultatele Concursului de creație literară organizat cu ocazia aniversării publicației. □ O cronică literară este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului *Norul lui Magelan* de H. Grămescu, o alta, semnată de Nicolae Baltag, romanului *Nepoții oltenilor* de Nagy István. □ Nicolae Dumbravă, în rubrica *Marginalii*, prezintă volumul *Efigii* de Gheorghe Tomozei, apărut în colecția *Columna* a Editurii militare. □ Ion Adam publică un eseu polemic, *Hagiografie sau demistificare, o falsă dilemă a romanului istoric* : „Cu toată cruciada prohibitivă a criticii, literatura neizbutită de inspirație istorică ființează, ba, proliferază. Mi se pare de altfel firesc ca istoria, «sinteză epică și știință inefabilă» (cum o numea G. Călinescu), să incite, tocmai prin caracterul ei epic, la construcție romanescă. Într-un fel, literatură fără istorie nu există, deoarece niciodată imaginația, fantezia nu s-au hrănit exclusiv din ele însele, ci au plecat de la niște nuclee generatoare din realitate. O proză eliberată de orice determinare temporală, istorică, socială este de neconceput. Problema care se impune însă a fi studiată este aceea a cauzelor care determină la un moment dat revirimentul unui gen, producția în serie de literatură «istorică», iar corolarul inevitabil al acestei întrebări este natura raporturilor dintre realitatea evocată și calitatea intuiției artistice, a sensului pe care autorul contemporan îl inculcă în suita unor evenimente des-

fășurate ireversibil. Traversăm acum o perioadă de supraproducție literară istoricizantă, care poate stârni legitima mirare a celor ce știu că în pofida unor magistrale excepții: Negruzzi, Sadoveanu, Rebreanu, Camil Petrescu, literatura noastră nu excelează în astfel de proză. Prin temperament și destin istoric, românii au repudiat eroismul acefal, n-au avut cultul «eroului» plecat în căutarea gloriei și aventurii. Românii n-au avut conchistadori, ci, mai ales, abili tacticieni. Letopisețele noastre consemnează relativ puțini războinici, dar mulți apărători destoinici, exponenți ai unui eroism care a străbătut veacurile. A evoca pe unii, ori pe alții nu-i în esență ceva blamabil; dimpotrivă! Reprobabile sunt însă manierismul, litografia ternă, incapacitatea de a introduce o viziune originală, de a investi faptul cronicăresc cu însemnele meditației contemporane, de a descoperi în el o devenire și o semnificație existențială valabilă la scara națională. «Ca să descrii trecutul în materie de literatură – observa Călinescu – trebuie să introduci în succesiunea indiferentă a faptelor un sens, o structură, altfel nu există istorie». Se întâmplă însă că prevalându-se de caracterul în intenție manifest educativ al literaturii de acest gen, o întreagă falanga de scriitori: Ion Topolog, Mihail Calmăcu, Elvira Bogdan, Anca Bursan, Bucura Dumbravă, Tudor Popescu ș.a găsește în romanul «istoric» o rețetă sigură de receptivitate editorială. Izvoditori de personaje de carton și voievozi de fum, astfel de autori fac caz de finalitatea educativă a uscatelor lor narațiuni. Dar oferă oare actuala proză de «coloratură» istorică acele sinteze epice apte să evoce sensibil trecutul poporului nostru și, prin aceasta, să influențeze hotărâtor conștiința, să modeleze convingeri etice? Demonstrează ele existența unor responsabilități majore? Cunoscută fiind receptivitatea publicului față de scrieri cu asemenea subiecte este natural să ne întrebăm cum înrăuresc ele formația estetică și etică a cititorilor, mai ales a celor tineri cu gustul în plin proces de conturare? După o perioada presărată de romane sofisticate, de artificii stilistice și diluții narative, de teorii ce pronosticau «moartea» personajului, există acum o vădită foame de epic. Această «foame» mizează unii autori s-o ostoiască. Felul în care o fac furnizează temeuri de îndoială. Fiindcă, cu rare excepții, recente romane istorice navighează ca năierii lui Ulisse printre două stânci ale exclusivismului: apoteoza necontrolată și «demistificarea» nețărnută. Ambele modalități sunt la fel de periculoase. Și schema idealizată, și supralicitarea însușirilor nerelevante ale personalităților trecutului contrazic prin optica lor deformantă însuși spiritul literaturii istorice, însuși mesajul ei patriotic, educativ. Naturalismul, cu ambițiile lui pozitivistice, cu veleitățile lui de reconstituire totală a unui mediu dăinuie încă în proze anacronice. Există cărți amorfe, descriptive, care inventariază documente, conțin conștiințioase tablouri de gen subordonate total literei cronicilor și hrisoavelor. Dar neiluminată de flacăra unei intuiții superioare, «reconstituirea» rămâne ternă și aridă. Nimeni și nimic nu obligă romancierul să-l concureze pe istoric. Rostul lui este de a propune structuri posibile istoricește, dar cu existență literară. Literaturi-

zarea documentului nu-i, totuși, literatură. Prima reușită a prozei istorice românești, *Alexandru Lăpușneanu*, este literatură tocmai fiindcă imaginația se emancipează de sub tutela documentului. Infidel în amănunte, Negruzzi era fidel istoriei în spirit. El descoperise un mecanism, un principiu general, sesizase condiția puterii. Adevăratul scriitor nu numai că poate, dar trebuie să treacă peste adevărul strict al detaliului, pentru a-l impune pe acela superior al întregului. Trilogia lui Delavrancea e clădită pe o inadvertență: Luca Arbore, spune știința istorică, s-a aflat totuși în fruntea complotului boieresc de la sfârșitul vieții lui Ștefan cel Mare. Dar nu «reconstituirea» fidelă conta în acest caz, ci relevarea semnificațiilor unui conflict ireductibil: tiranie-libertate. Un autor încearcă recent să rectifice «evocarea» lui Delavrancea. În lipsa unei autentice vocații, această corectare de optică nu convinge totuși. În *Scrisoarea III* Eminescu «falsifică» deliberat adevărul strict dar, istoric, mai profund decât un pedant de arhivă, el construiește un mit, reliefează un adevăr filozofic. Și literatura contemporană oferă exemple similare. În romanul său incantatoriu, *Principele*, Eugen Barbu condensează istorii pentru a propune Istoria unei epoci. [...]» □ C. Simionescu realizează un medalion consacrat gazetarului și profesorului Frederic Damé. □ Mara Nicoară relatează despre activitatea unui cenaclu în care citește viitorul publicist Eugen Burghilea care remarcă spațiul mic acordat debutanților și începătorilor în paginile revistei.

● **[„Viața românească”, nr. 10]** Cu prilejului evenimentului *Zaharia Stancu la 70 de ani*, semnează articole omagiale: Demostene Botez, Valeriu Râpeanu, M. Nițescu, Florin Mihăilescu, Ion Bălu, Leonid Lenov, Iozsef Darvas, Ioan Comșa. □ Demostene Botez: „Acelora dintre cititorii săi care nu cunosc data acestei aniversări, le-o aducem noi la cunoștință: Zaharia Stancu o merită cu prisosință, fiindcă e unul din marii noștri prozatori. Proza lui poate sta cu cinste alături de proza oricărui scriitor de-al nostru clasic, atât prin valoarea ei literară cât și prin valoarea de document al vieții țărănimii din țara noastră. Prin opera sa, Zaharia Stancu este un scriitor universal de origine română. E universal prin specificul național al operei sale ca și prin dimensiunile valorii acesteia”. □ M. Nițescu: *Poetul*: „Originală și plină de farmec, abordând diverse registre ale sensibilității, de la accentele sociale și premonitorii la melancolia reflexivă și împăcarea în fața legii inexorabile a condiției umane, poezia lui Zaharia Stancu constituie un capitol perfect distinct în literatura noastră, pe care poetul, septuagenar, îl îmbogățește cu generozitate”. □ Florin Mihăilescu: *Poezia prozei la Zaharia Stancu*: „Formula realismului liric presupune prin urmare incidența poeziei (și nu a lirismului în genere) cu proza. Felul concret al acestei incidențe trebuie studiat însă de la caz la caz. Fără a ne opri asupra fiecăruia în parte, încercăm să remarcăm elementul comun, pentru precursorii lui Zaharia Stancu, al infiltrației romantice. În raportul dintre imaginație și observație, scriitori ca Sadoveanu sau G. M. Zamfirescu par să încline către cea dintâi. [...] Zaharia Stancu se constituie artisticăște, dimpotrivă, ca

un scriitor antiromantic. [...] Proza lui Zaharia Stancu nu este apoi, iarăși, spre deosebire de înaintașii săi întru lirism, un produs al imaginației, ci unul al observației: nu al unei observații orientate nediferențiat spre cele patru zări, ci al unei observații orientate nediferențiat spre cele patru zări, ci al uneia concentrată exclusiv asupra propriei experiențe”. □ Ion Bălu: *Zaharia Stancu, schiță tipologică*: „Lăsând la o parte mulțimea personajelor episodice al căror număr se ridică la câteva sute, observăm ca până acum, cu câteva excepții, cărțile lui Zaharia Stancu ne oferă fațetele aceluiași personaj surprins în momente biologice esențiale corespunzătoare vârstelor fundamentale ale individului: copilul, adolescentul și omul matur. În afara notelor generale incluse, fiecare vârstă aduce trăsături specifice de mare rezonanță umană, capabilă să definească o individualitate și, implicit, o epocă”. □ Leonid Lenov: *Tovarășul de drum*: „Zaharia Stancu, acest om înalt și frumos, de o distincție particulară, de o bunănotate caldă și învăluitoare, e înzestrat cu o minte ascuțită și pătrunzătoare, cu un grai egal și reținut. În privirile lui, se pot citi, adânc și limpede, multe despre țara lui – România”. ■ Valentin Tașcu vede în *D. D. Pătrășcanu: Un umorist blajin*: „Calitatea esențială a scrisului lui D.D. Pătrășcanu este, cum am încercat să demonstrăm, umorul, într-o configurare aparent facilă, dar greu de imitat în realitate. Această originalitate constituită, paradoxală, din influențe asimilate, conferă însă prozei sale un loc aparte în cadrul literaturii noastre umoristice. Credem că nu atât inconsistența scrisului cât imposibilitatea unui al doilea spirit similar a făcut ca D. D. Pătrășcanu să nu aibă imitatori și, deci, nicio posteritate atașată”. ■ Eugenia Tudor-Anton prezintă cartea lui Caius Mihăilă : „*Jurnal la Morile de vânt* este o carte care se nutrește mai ales din excesul de viață ce dă năvală în paginile ei, spre deosebire de scrierile meșteșugite ale altor debutanți, cunoscători poate ai unor tehnici diverse (etaland uneori cu virtuozitate) dar uitând descoperită cealaltă latură a operei, – substanța ei umană – din care de fapt opera ar trebui să-și tragă seva, pentru a nu da impresia neplăcută a unei anemii literare”. ■ Alexandru George notează despre studiul Georgetei Horodincă: *D. Anghel- un portret în evantai*: „Asupra acestei complexități stăruie Georgeta Horodincă în monografia sa, sprijinindu-se pe o cunoaștere amănunțită a vieții și operei poetului – într-un fel care va face de acum înainte să nu mai putem avea în raport cu acestea vreo revelație considerabilă. Complexitatea aceasta este urmată și determinată cu cele mai subtile instrumente, pentru că, trebuie să o mărturisim, figura lui Anghel ne apăruse nouă mai curând nehotărâtă ■ Referindu-se la *Actualități literare sovietice: Proza rurală – o love story sovietică – Kataev memorialist*, Tatiana Nicoleau afirmă: „Tânăr, mereu tânăr, în ciuda anilor rămâne Valentin Kataev, iar noua sa scriere este încă o confirmare a acelei explozii de tinerețe pe care o cunoaște creația prozatorului sovietic”. ■ Analizând conceptele *Stilul și stilistica*, Ioana Crețulescu observă: „În măsura în care rezultatele pozitive ale tipurilor de stilistici prezentate ar putea constitui prin rigoare și echilibru consensul

unei interpretări judicioase a literaturii, am putea considera, alături de Diequez, actul critic «loc de refracție unde stilul devenind problemă ne luminează asupra strategiei celei mai secrete a unei literaturi creatoare»". ■ În cadrul rubricii *Brevier* semnează texte: Eugenia Tudor, Sanda Radian, Vlaicu Bârna, Traian Stoica, Virgil Gheorghiu, Dumitru Mitrana, Emil Manu, Damian Necula. □ Eugenia Tudor se referă la: „Al doilea roman al Nellyei Cutova: *Strada Vânătorilor*, confirmă și întărește buna impresie ... că scrisul spontan al scriitoarei surprinde prin siguranță și franchețe. *Strada Vânătorilor* este strada copilăriei, strada unde au rămas îngropate între zidurile neaspectuoase, dar prietenoase, iluziile și puritatea personajului principal, întreg acel bagaj de frumuseți, de armonie și de certitudini ale vârstei adolescente, către care, asemeni lui Caty (eroina cărții) tindem să ne întoarcem, în încercarea zadarnică de a le răscumpăra, fiecare dintre noi”. □ Sanda Radian semnalează editarea volumului I din *Opere*. (Minerva, 1972) al Hortensiei Papadat-Bengescu: „Într-un amplu studiu introductiv, Constantin Ciopraga definește personalitatea creatoarei. Îngrijitoarea ediției, Eugenia Tudor-Anton, care a depus o muncă asiduă și îndelungată pentru a scoate la lumină diversele aspecte ale scrisului Hortensiei Papadat-Bengescu, pare că a îmbinat fericit la întocmirea sumarului fiecărui volum, criteriul cronologic cu cel al unității tematice și de formulă artistică, încercând să puncteze etapele succesive din evoluția prozatoarei”. □ Vlaicu Bârna recenzează studiul lui Aurel Rău: *Trei poeți*, (Dacia, 1971): „Volumul *Trei poeți*, recent apărut, întreprinde o atentă exegeză a operei lui Saint-John Perse, Antonio Machado și Konstantin Kavafis. Îmbinare selectivă de nume, modalități ale expresiei poetice, de concepții asupra lumii și, în ultimă analiză, alăturare a reprezentanților unor spații geografice aflate sub constelații cu totul deosebite”. □ La volumul de versuri al lui Haralambie Țugui, *Lumina zilei*, (Albatros, 1972), se referă Virgil Gheorghiu: „Cu predilecții romantice, dar mai reticent și discret prin vocabular, poetul își frânează verva ca să nu devină discursiv. Are la dispoziție o recuzită de imagini lipsite de surpriză care sugerează însă exact stările sufletești. Desigur că astăzi gustul consumatorului de poezie este mai exigent, datorită impulsionalităților spre inedit cu care l-a desprins tineretul inovator. Și totuși virtuțile creației poetice contemporane sunt prezente și în incantațiile poetului Haralambie Țugui. În ele găsim și economie verbală și eludare explicativă”. □ Referindu-se la cartea lui Anton Iordache: *Amurgul lagunei* (C. R.), Dumitru Mitrana observă: „În intenție roman polițist, în care neprevăzutul joacă un rol important, *Amurgul lagunei* de Anton Iordache năzuiește să realizeze, pe tiparul unei anchete, un sondaj psihologic și social în viața unor categorii de oameni aflați într-o zonă crepusculară”. □ Emil Manu scrie despre volumul de versuri al lui Gherghinescu Vania, *Privighetoarea oarbă*, Eminescu, 1972: „Apărută postum, culegerea selectivă întocmită de autor și intitulată *Privighetoarea oarbă*, cuprinde întreaga activitate poetică a lui Gherghinescu Vania, oferindu-ne în mod fidel

evoluția organică a poeziei sale, de la primele poeme publicate în *Dadina* (1920), poeme de un irizant tradiționalism, până la neoclasicismul din *Timp sonor* (1968)”. □ Damian Necula analizează *Cartea de recitare*, (C.R., 1972) a lui Nichita Stănescu: „Cartea de recitare este și o carte de interpretare subtilă, de descoperire și dezlegare a simbolurilor dincolo de fapte; nu la citire, ci la recitare, atunci când foamea de întâmplări și eroi s-a topit, când limpezimea minții este întreagă și nealterată... Un exemplu ne este oferit prin interpretarea dată legendei mănăstirii Putna din *O samă de cuvinte* a lui Neculce”.

NOIEMBRIE

1 noiembrie

• [„Scântea”, nr. 9317] Citim *Declarația Agenției Române de Presă*: „Agenția Română de Presă «Agerpres» este împuternicită să declare: Opinia publică din țara noastră a luat cunoștință cu profundă satisfacție de evoluția convorbirilor în legătură cu reglementarea pașnică a problemei vietnameze și înțelegerea la care s-a ajuns cu privire la «Acordul privind încetarea războiului și restabilirea păcii în Vietnam» și semnarea acestui document. Poporul nostru, care întotdeauna s-a pronunțat asupra necesității unei soluționări politice a problemei vietnameze, manifestându-și solidaritatea sa deplină, internaționalistă, cu lupta dreaptă a poporului vietnamez pentru apărarea ființei sale naționale, sprijină pe deplin poziția și cererea justă a guvernului R. S. Vietnam ca Statele Unite să semneze «Acordul privind încetarea războiului și restabilirea păcii în Vietnam», asupra căruia au convenit cele două părți. Guvernul Republicii Socialiste România își exprimă speranța că Statele Unite ale Americii își vor respecta angajamentele asumate în cadrul acordurilor convenite cu Republica Democrată Vietnam, ceea ce ar corespunde intereselor popoarelor vietnamez și american cauzei păcii în Asia de sud-est și în întreaga lume. Țara noastră consideră că în prezent, când s-a conturat o perspectivă privind stingerea conflictului, pe baza unei soluții politice, este imperios necesar să se dea dovadă de luciditate politică și realism, să se ajungă astfel la semnarea grabnică a acordului, ceea ce va avea profunde implicații pozitive asupra păcii și securității în întreaga lume”. ■ Citim recenzii la *Trei volume de poezie patriotică*: □ Ioan Adam prezintă volumul *Dragoste supremă* de Victor Tulbure: „Cu un har nativ al versificării energice, Victor Tulbure este o conștiință participativă, un *poeta vates* în versiune socialistă. Mândria de moștean al unei civilizații de străveche dăinuire, închinarea în fața trecutului eroic, a forței morale a comuniștilor colorează simultan fluxul afectiv al mesajului. [...] *Dragoste supremă* (Editura Eminescu) reconfirmă un temperament poetic înzestrat cu vocația versului transparent de tribună, cu o remarcabilă disponibilitate de a converti ritmuri în melodii mobilizatoare”. □ Citim și despre *Efigii* de Gheor-

ghe Tomozei, volum apărut la Editura militară: „În poezia pe care Gheorghe Tomozei o reunește în mod fericit, în această plachetă nu e vorba doar de un mod colorat de-a recepta trecutul pentru a-l sugera cu talent contemporanilor, educându-i prin ritmuri, prin rime patetice, ci de un bun simț special, particular de evocare, de sentimentul istoriei românești”. □ Dan Mutașcu prezintă *Înalt prin stemă* de Haralambie Țugui, volum apărut tot la Editura militară: „Întâlnim o poezie participantă la modul declarat, angajându-se cu fiecare metaforă, cu fiecare rimă, cu fiecare sens, să dea contur și culoare ideii nobile de iubire de patrie, să educe prin vers. Lirica adunată între paginile cărții de poeme *Înalt prin stemă* este în miezul ei o dedicație adresată virtuților morale ale acestui popor, spiritualității, purității sale, tradiției lui de Casă și Lege”.

● **[„Viața studentescă”, nr. 37]** M. N. Rusu semnează la rubrica *Șapte arte / Șapte zile*, o știre mai amplă, despre *O prelegere literară* (este vorba despre expunerea lui Petru Popescu, declarat în „Viața Studentescă”, în urma voturilor cititorilor, drept *cel mai bun romancier al nostru în 1971*), susținută la Clubul Universitas. „Fondul original de expunere și de gândire... și-a făcut proba în mărturisirile de credință ale scriitorului, cu prelegerea de istorie literară românească contemporană – văzută fără complexe în fața conceptului de *balcanism*”, Popescu discutând despre noțiunile de *popularitate*, *responsabilitate civică în literatură*, *conștiință literară* etc.: „(Scriitorul) s-a dovedit un intelectual cu o solidă cultură – și acesta nu este un truism – pe un fond original de expunere și de gândire. Și-a făcut proba în mărturisirile de credință ale lui Petru Popescu, în prelegerea de istoria literaturii române contemporane – văzută fără complexe în fața conceptului de balcanism (*Balcanismul* este un model european care alături de modelul galic, germanic sau italiot formează personalitatea literaturii europene). Pot spune că întâlnirea dintre studenți și scriitorul Petru Popescu a lăsat impresia că un model de tânăr al zilelor noastre trebuie totuși să-l trăiești, să ți-l asumi în conștiință și apoi să-l oferi cu toată responsabilitatea cititorilor.”

● **[„Steaua”, nr. 21]** Aurel Gurgianu caracterizează două publicații din presa românească; prima este *Familia*, despre care zice: „e o publicație doctă, foarte pe gustul criticilor, în general, aceștia suspinând de ani de zile cu gândul la o revistă ce le-ar aparține în exclusivitate. De ce n-ar avea-o, în definitiv? [...] N-o văd nici plicticoasă, nici umflându-se până la plesnire. Ar fi mai degrabă o revistă de atitudine, prezentă în fenomenul literar actual de pe poziții obiective, tranșantă în opinii bine argumentate, responsabile, scrisă cu nerv, beneficiind de toate modalitățile genului critic”; iar a doua este *Amfiteatru*, despre care însemnează: „juvenila revista *Amfiteatru*. Excesiv mozaicată, plină de chenare, de bare, de multa poezie înghesuită, cuprinde «de toate pentru toți». Articolele sunt mai mult informative – rar cate unul consistent. Și, totuși, să dam «Cezarului ce e al Cezarului». Paginile 2 și 3, consacrate cărților, programează câteva gale de box, sui generis. Cel ce aplică loviturile e, desigur,

recenzentul. Șapte autori, șapte cărți sunt chemate la judecată [...] Vasăzică, opinii! Și nu dintre cele favorabile. Aici nu ne interesează valabilitatea lor. Nici nu cunoaștem toate cărțile respective. Ceea ce ne-a frapat e spiritul de frondă care nu ne displace.” (editorialul *Foiletoane de duminică*). □ Sunt publicații masiv poeți sovietici: Vladimir Maiakovski, Boris Pasternak, Osip Mandelstam, Evgheni Evtușenko, Andrei Voznesenski, în traducerea lui Ion Burcă. ■ Eugen Barbu continuă să fie în atenția criticii, de data aceasta în atenția lui H. Zalis care aprofundează „memorialistica de drum” a lui E. Barbu, găsiind-o „corporală, extinsă la cele mai neașteptate corespondențe și întrupări” și „o prelungire subtilă a prozei sale în zona eseului” (articolul *Eugen Barbu*). ■ Marcel Petrișor recenzează cartea lui Romul Munteanu, *Profiluri literare* în care întâlnește idei critice privind romanul secolului XX și definiri ale categoriilor estetice utilizate de Alfred Jarry, Heinrich Mann, Tennessee Williams, Nikos Kazantakis, Alejo Carpentier (un scriitor cubanez), Hermann Hesse, R. Musil. ■ La rubrica „hotare de aer”, reapare Barbu T. Arghezi cu o prezentare a muzeului Ariana din Geneva (articolul *Carnet genevez*). ■ Poezii semnate de Dan Culcer, Horia Bădescu, Platon Pardău. ■ Cronica literară a lui Petru Poantă cuprinde o punere în discuție a volumului *Bunica se așează în fotoliu* a lui Petre Stoica, considerat „a face parte dintre acei poeți a căror valoare e greu de stabilit din cauza originalității. Ușor de circumscris tematic, poezia sa este monocordă fără monotonie, niciodată strălucitoare, dar în permanență atrăgătoare printr-o desuetudine miraculoasă. Blazat și fantast, Petre Stoica realizează în lirica actuală o variantă extrem de personală a grotescului inefabil.” ■ Gh. Bulgăr răspunde polemic la articolul lui O. Vințeler în legătură cu *Dicționarul de sinonime* (Ed. Albatros), întrucât face afirmații contestabile care ar putea lăsa impresii greșite (articolul *Din nou despre sinonime*). □ De la rubrica „confluente”, rămânem cu *Un dosar expresionist* alcătuit de Nicolae Balotă, din care nu lipsesc referințele la eseurile lui Blaga din *Fetele unui veac* și nici cele cu privire la „strămoșii” mai apropiați ai expresionismului: Baudelaire, Rimbaud, Poe, Whitman, Dostoievski și Strindberg. ■ Constantin Noica e pornit să demonstreze *Cum e cu puțință izvorul*, la rubrica „unghiuri și antinomii”. ■ Aurel Șorobetea încearcă o situare contextuală a Virginiei Woolf printre ceilalți prozatori „ai memoriei” și care au folosit monologul interior și fluxul bergsonian al memoriei, precum Proust, Joyce, Svevo, Faulkner, prezentând în aceleași timp volumul *Spre far* (Minerva, 1972). ■ Horia Bădescu circumscrie poezia din al treilea volum al lui Dan Mutașcu, intitulat *Călătoriile lui Sindbad marinarul* (Eminescu, 1972), pe poet caracterizându-l „viziunea citadină”, „peisajele stând de fapt sub semnul reveriei și erudiției”. ■ Mircea Micu îl parodiază pe Platon Pardău în poemul în versuri libere, *Traversând printre*, la rubrica „dicționar parodistic contemporan”. ■ Adrian Popescu formulează răspunsuri la poșta redacției.

2 noiembrie

• **[„Munca”, nr. 7764]** În *Carnet Cultural Carte*, Mihai Cernat prezintă volumul *Octombrie, Noiembrie, Decembrie* de Ana Blandiana: „Am putea socoti întregul volum ce poartă un astfel de titlu cu rezonanțe crepusculare [...] un poem, un poem din care se răsfrâng cânturile sale, care-i dau armonia întregii melodii poetice. Această „trinitate”, sub zodia căreia își situează Ana Blandiana întreaga creație, simbolizează un „anotimp”, un „sezon” al maturizării (poate sentimentale), permite prezența unui anumit gen de luciditate ce transformă, convertește (mai bine zis) sensul căutărilor - inclusiv erotice pentru că, înainte de orice, avem aici un poem erotic - în cunoaștere. [...] Deși unii comentatori ai acestui volum de poezii (care marchează, indiscutabil, în lirismul nostru feminin și nu numai pentru el un nou târâm cucerit) au deslușit în versurile Anei Blandiana o încercare de părăsire a elanurilor deschise biologice în favoarea unui echilibru existențial, ne vom permite să spunem că starea poetică de aici pendulează, totuși, între învolburarea sentimentelor și dorința de contemplare a lor, de înțelegere și interpretare a lor. [...] Situată la incidența dintre receptarea aspectelor prime ale existenței (în ordine biologică dar și sentimentală) și sensurile ei fundamentale care formează, de altfel, pilonii unei trăiri în plan afectiv-intelectual, poezia Anei Blandiana cunoaște o dată cu acest volum o nouă etapă”.

• **[„România liberă”, nr. 8717]** Ion Potopin recenzează volumul de poezii al lui Dragoș Vicol, *Cititorie în albastru*, cele trei cicluri ale cărții, *Nord*, *Amin-tiri* și *Transhumanță* aducând „o pluralitate tematică nouă în lirica poetului, o deschidere cutezătoare spre orizonturi mult mai largi, cititorul întâlnind o poezie a marilor bucurii alături de autentice sunete de liră melancolică și de ample declarații patetice.”.

• **[„Scânteia”, nr. 9318]** Dan Zamfirescu scrie despre *Patria și literatura*: „Cine înțelege literatura de inspirație patriotică doar ca o suită de vorbe despre o noțiune fără nici o rezonanță reală, actuală în inima celui ce le debitează, cine nu are puterea creatoare de a depăși forme istoricește determinate, dar care astăzi nu mai pot fi reeditate de circumstanță, cine crede că patriotismul în literatură se oprește la cultul strămoșilor cu nume înscrise în cronici, firește că nu înțelege cu adevărat sensurile, misiunea complexă a literaturii de inspirație patriotică. Bogata tradiție a literaturii noastre și a tuturor marilor literaturi ale lumii stă mărturie pentru faptul că adevărata literatură legată de acest sentiment, izvorâtă din el, își are rațiunea într-o ancorare ființială a scriitorului în realitatea în același timp prezentă și permanentă a țării sale, a poporului din care face parte. Trăsătura ei definitorie este tocmai capacitatea de a șterge granițele timpului și de a lega indisolubil «modernitatea» de istorie, de tradiție. [...] Între patrie și literatură a existat, mereu, o legătură ființială, pe care G. Călinescu o evocă atunci când scria schița *Iubita* spre a defini sufletul lui Bălcescu și al generației sale. Pentru ca patria să ne fie tuturor suprema iubire,

literatura și literații trebuie să se simtă ei înșiși învăluiți de această prezentă tutelară și sublimă. Astăzi le revine însă cea mai minunată dintre misiuni: aceea de a ne dezvălui ei, printr-un efort sporit și compensatoriu, chipul celei mai frumoase patrii – România erei socialiste”.

● **[„Albina”, nr. 44]** Revista se deschide cu poezia lui George Demetru PAN, intitulată *Patriei*, dedesubtul căreia revista reproduce lucrarea lui C. Medrea, *Infinit*. □ Tot pe prima pagină, tableta lui Ion Bănuță, *Argintul echității*. □ O pagină este arondată unui grupaj poetic supraintitulat *Acei meșteri mari*, cuprinzând versuri semnate de Gheorghe Săhlean, rapsod popular din Frasin (jud. Suceava), prezentat succint de Grațian Jucan. □ Pagină de *Satiră și umor* realizată de A. Croitoru și C. Ștefan.

● **[„Orizont”, nr. 27]** C. Ungureanu face exegeza uneia dintre cele „mai solide cercetări consacrate lui Ion Vinea” de către un universitar și anume, Simion Mioc (*Opera lui Ion Vinea*, Ed. Minerva, 1972), căreia îi pune următorul diagnostic: „ea [cartea] este în același timp a unui critic literar ponderat în afirmație, care nu își asumă prea multe riscuri dar care nu ezită să descopere (și să parcurgă) căi noi în evaluarea operei. Într-un cuvânt, o carte care va rămâne, dacă nu prin altceva, prin latura ei de cercetare de deplină onestitate față de Ion Vinea”. ■ I. I. Popa descifrează noi sensuri în opera sadoveniană, în articolul *Recitind Noptile de Sânziene*. ■ Lărgind aria investigațiilor documentare, de istorie literară, Iulian Negrilă se întoarce spre tradiția de unitate spirituală a românilor legată de existența *Tribunei* din Sibiu ce „a fost preluată de *Tribuna poporului* din Arad, care a jucat un rol important în făurirea unității spirituale a românilor” în articolul *Scriitori tribuniști din perioada arădeană (III) – Ioan Slavici*. ■ Eforturi de recuperare ale unor poezii inedite ale lui V. Voiculescu de dinaintea debutului sau în revista *Convorbiri literare*, 1914 și a debutului în volum (1916) și cităm din al doilea poem începutul: „Când sufletul meu candid îl simți bătând din aripi/ Spre bolta înstelată stropită cu lumină/ Atunci mi se topește simțirea mea plâpândă/ Și trupul nu-mi mai pasă de cadene flori sau tină...” ■ Pentru următoarea ședință de cenaclu al Asociației Scriitorilor din Timișoara este anunțat prozatorul Laurențiu Cerneț. ■ Eseul lui Ion Maxim îl include, de aceasta data, pe *Euripide, tragicul singuratic*. □ Traduc din lirica universală, într-o *Antologie lirică a toamnei*, Nicolae Nicoară, Simion Dănilă, Petru Haș, Dim. Rachici și D. Marian; poeziile antologate, pe ultima pagină, sunt Francis Carco (Franța), Robert Frost (S.U.A.), Chi Peng (China), Pentti Saarikoski (Finlanda), Hanni Salfinger (Elveția).

● **[„România literară”, nr. 45]** Versuri semnează: Ștefan Aug. Doinaș (*Extaz*), Al. Jebeleanu (*Ofrandă; Dedicatie; Rădăcini; Argonauții; Fantastică; În luna cu furtuni; Murmur de scoici; Despărțire*), Teofil Bălaj (*Muntele Găina, singur; Septembrie, seara*), Mihai Moșandrei (*Armonii terestre; Aripă*), Mihail Sabin (*Cerere în căsătorie; Agapă*), Vasile Petre Fati (*Partida de șah; După plecare*), Coman Șova (*Mausoleu; Turnul; La Esenin; Umbra eroului*).

□ În traducerea lui Cristian Unteanu citim finalul din *Maltaverne* de François Mauriac. □ Constantin Olariu traduce un fragment din romanul *Orașul pierdut în ceață*, sub titlul *Primii soldați*, de Méliusz József. ■ Editorialul din acest număr, *Noi dimensiuni* este semnat de George Ivașcu: „Recentă vizită în Belgia și Luxemburg a tovarășului Nicolae Ceaușescu, declarațiile solemne semnate cu acel prilej respirând tot ceea ce poate fi mai creator ca perspectivă europeană, prin valorificarea capacității acestui bătrân continent de a fi un factor preponderent în prezentul politicii mondiale, în promovarea securității națiunilor și a colaborării, – iată o a doua dimensiune a universului nostru de conștiință. În această lumină de îmbrățișare a realității, de lucidă dar fecundă confruntare cu noi înșine în sfera contemporaneității, acest univers uman trebuie – și pe drept cuvânt – reflectat, re-creat de către literatură și artă. Este îndemnul implicit al conducerii de partid, îndemn cu atât mai întemeiat cu cât realitatea epocii noastre nu este doar un spectacol din afară, ci el palpită în adâncul ființei artistice cu atâtea și atâtea valențe de umanitate. Să le revelăm ca pe cea mai autentică dintre trăirile noastre! Mii, zeci, sute de mii de cititori se vor simți prezenți în paginile scrise cu căldura inimii și a cugetului de către cei dăruți de muze. Încrezători, mereu încrezători în geniul scrisului românesc, cititorii le așteaptă”. ■ Despre *Inefabilul* citim în rubrica lui Alexandru Ivasiuc, *Pro domo*: „Inefabilul există, el rezultă din întâlnirea dintre operă și subiectivitatea celui care o contemplă. Însă ea nu înseamnă un argument în favoarea agnosticismului estetic. Inefabilul nu poate fi substituit, dar poate fi explicat. De altfel, orice comentariu critic are această intenție, și de vreme ce-l putem recunoaște, simți și afirma în orice judecată de valoare, îl putem și integra, justifica prin analiza structurii imanente a operei. Este vorba însă de un alt tip de judecată decât cea cauzală simplă”. ■ Dana Dumitriu scrie despre *Realismul psihologic*: „Din pricina vechiului caracter de obiectivitate al romanului mulți teoreticieni literari mai confundă încă epicul cu descripția, cu observația rece, cu narațiunea distanțată, socotind realismul psihologic, atribut al literaturii moderne, o încercare de «abstractizare». Lucru îndoielnic, după părerea mea, care conține în sine o contradicție și o judecată incompletă asupra relației dintre scriitor și materia literară și asupra relației dintre virtuozitate și sinceritate”. □ Antoaneta Tănăsescu semnează „*Inflexibil, în căutare de inflexibilități...*”, un text lung despre opera lui Geo Bogza: „*Moralist și vizionar, scriitorul crede nestrămutat în permanența adevărului și frumosului, în vocația nobleței umane de a fi pururi victorioasă și atotputernică*”. În cadrul textului este publicată și poezia *Trecem*, preluată din „Contemporanul”, nr. 25 (1284), 18 iunie 1971. ■ În rubrica sa Șerban Cioculescu scrie *Despre umorul lui Vasile Alecsandri*. ■ Vasile Netea semnează *Istorie și literatură*: „Depășind uneori, ca forță de interpretare și simbolizare, înseși relațiile documentare, literatura română istorică s-a impus prin cele mai bune realizări ale ei, atât ca valoare artistică, cât și ca substanță patriotică”. ■ Eugen Simion revine la

Fragmente critice cu textul *Foamea de cuvinte*, un text despre creația lui Adrian Păunescu, pornind de la generația din anii '60: „Resurecția lirică din anii '60 a început prin a repune în discuție ideea însăși de poezie. Tinerii fac mai ales o poezie a Poeziei (Nichita Stănescu, Cezar Baltag etc.), ceea ce înseamnă, înainte de orice, o meditație asupra limbajului poetic. Versul se subiectivează, limbajul devine abstract. [...] Reacția n-a întârziat să apară, și de câțiva ani asistăm la încercarea de a simplifica discursul poetic și la o radicalizare a lui în sens social. Ion Gheorghe face o poezie partizană. Lipsa ei de interes pentru subtilitatea expresiei e simptomatică. Poemul vrea să fie simplu și precis ca un articol; însă, spre binele lui, reușește să fie mai mult decât atât. Adrian Păunescu duce mai departe acest proces, făcând în chip deliberat o poezie angajată în chipul cel mai direct în dezbaterile timpului. Condiția este ca versul să nu mai alerge umil în urma istoriei, dimpotrivă s-o devanseze și s-o provoace; să nu mai fie umbra evenimentului, ci conștiința lui profundă. [...] Ceea ce mi se pare caracteristic în stilul poetic al lui Adrian Păunescu e foamea de cuvinte, lăcomia de determinări. Un poem scris de ele este un ospăț pantagruelic. Și, pentru că am cercetat și în alții poziția față de lucruri, să observăm că la Adrian Păunescu ea este determinată de un apetit colosal: el absoarbe obiectele, cu repeziciune și fără sațietate. S-ar putea spune că-i un *poet al bulimiei*. Demersul liric începe printr-o încorporare imediată și necondițională a elementelor. Poemul reprezintă chiar momentul acestei acumulări extraordinare: [...]. În aceste cazuri, sunetul ideii nu se mai poate auzi de bolboroseala frazelor și discursul se prăbușește într-o inextricabilă proză (*De ce cântă Bacovia la vioară, Vis*). Se pune, apoi, întrebarea dacă niște versuri atât de strâns legate de împrejurări nu vor dispărea odată cu ele. Fără îndoială, dispărând cauzele, va dispărea și interesul față de ele. Aluziile nu vor mai fi înțelese peste un timp, iar unele versuri își vor păstra doar valoarea de document uman. Riscul lui Adrian Păunescu, scriind aceste discursuri intrate până la gât în materia imediatului, este, deci, și de natură estetică. Cu atât mai mult trebuie să subliniem, atunci, inițiativa lui de a smulge secunde câtă vreme ei de veșnicie și evenimentului, inima sa istorică”. ■ Nicolae Manolescu revine cu o nouă cronică literară, intitulată *Un romancier*, la volumul *Fără vâsle* de Bujor Nedelcovici, Eminescu, 1972: „Defectul mai general al acestui roman cu multe lucruri frumoase și cu o idee îndrăzneată constă în lipsa unui *ton* potrivit. Bujor Nedelcovici mai oscilează încă între un ton exagerat (în exemple, ca mai sus) și unul prea banal (în lunga scenă a mesei de la sfârșitul romanului, în care, evident, autorul nu știe cum și când să-și introducă personajele, ce să facă cu ele etc....), între analiză care umflă datele reale, sporește peste măsură materia existentă, și povestirea cam ternă a unor întâmplări fără mare semnificație. Orice artă, a romanului ca și a poemului, este o formă de echilibru. În *Fără vâsle* se întâlnesc, fără să se echilibreze deocamdată, un analist patetic al subteranelor sufletești și un observator exterior al mediului social. Romanul e

scris cu două mâini diferite. Oricum, trebuie să așteptăm urmarea”. ■ Citim recenzii: □ Mircea Iorgulescu prezintă volumul *Privegheați lângă privighe-tori* de Victor Frunză, Editura Cartea Românească, 1972: „De o mare diversitate sunt prozele lui Victor Frunză: schițe satirice, parodii, povestiri senzaționale, scenete comice, relatări de fapte diverse în manieră sentimentală, mici istorii absurde, incursiuni psihologice, într-o la fel de mare diversitate de stiluri. Autorul este familiarizat cu procedeele cele mai diferite și sare cu de-zinvoltură de la o manieră la alta: cartea este produsul unui amator superior și, abstracție făcând de aerul cu tot dinadinsul «serios» al câtorva bucăți, volumul pare să fi fost alcătuit într-o pornire spre parodie”. □ Victor Atanasiu comentează *Anotimpuri* de Radu Tudoran, Editura Minerva, 1972: „Realizările majore ale cărții rămân în direcția configurării unor tablouri halucinante, cu o speculare savantă a iluziilor optice”. □ Aureliu Goci scrie despre *Nunțile efemere* de Horia Zilieru, Editura Junimea, 1972: „Poemele sunt psalmi, cântări ale cântărilor, fără obiect de venerație precis (erosul, sentimentul filial, bucuria existenței)”. □ Viorel Varga se ocupă de *Dragoste supremă* de Victor Tulbure, Editura Eminescu, 1972: „Prin cele 11 poezii – inegale ca valoare lirică – adunate în *Dragoste supremă*, Victor Tulbure vine să completeze peisajul cunoscut al patriei, cu pecetea spiritului său ardent”. □ Ion Lotreanu recenzează *Cântec pe toate cuvintele* de Ion Petrache, Editura Eminescu, 1972: „În ciuda unor inegalități, *Cântec pe toate cuvintele* este, după credința noastră, cel mai izbutit volum al poetului Ion Petrache”. ■ În *G. Călinescu și estetica* Al. Piru comentează apariția numelui lui G. Călinescu printre esteticieni în *Dicționarul de estetică generală*, E. P. 1972. ■ În *Viața literară* citim: □ Despre dispariția lui George Dumitrescu citim în necrologul semnat de Al. Raicu: „Artist desă-vârșit al formei, cu George Dumitrescu dispăre încă unul dintre rapsozii pasionați, până în ultimele clipe ale vieții lor, de poezia de înalte incantații lirice”. □ Șantier anunță proiectele la care lucrează Mihai Cruceanu, Silvian Iosifescu, Ion Băieșu, Horia Oprescu. □ Ultimele știri din *Uniunea Scriitorilor*: „Tovarășul Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, a adresat tovarășului acad. Pantelie Zarev, președintele Uniunii Scriitorilor bulgari, următoarea telegramă: Scumpe tovarășe Zarev, Profund mișcat de urările și prietenia dv., vă mulțumesc pentru caldele cuvinte pe care mi le-ați adresat în numele dv. și al conducerii Uniunii Scriitorilor bulgari. Sunt foarte bucuros să vă felicit, la rândul meu, cu prilejul realegerii dv. ca președinte al Uniunii Scriitorilor bulgari. Vă doresc noi și mari succese în activitatea dv. pusă în slujba înfloririi literaturii bulgare, însuflețită de idealurile socialismului. Sunt convins că relațiile dintre literaturile noastre frățești, dintre scriitorii români și bulgari, vor continua să se dezvolte și să se adâncească. * Astăzi, joi, 2 noiembrie, orele 18, la Casa Scriitorilor Mihai Sadoveanu, are loc ședința secției de poezie la care sunt invitați să participe toți membrii secției. Vineri, 3 noiembrie, orele 18 va avea loc la Casa Scriitorilor ședința secției de critică și istorie literară. * În ziua de

23 octombrie a. c. a avut loc la Casa Scriitorilor ședința de lucru a secției de dramaturgie condusă de Mihnea Gheorghiu, secretarul secției. Cu acest prilej s-a dezbătut planul de activitate al secției care a fost împărțit pe colective încheiate, bine definite. Printre alte obiective prevăzute, s-a hotărât înființarea unui cineclub al Asociației de care vor răspunde Dumitru Solomon, Florin Potra și Ilie Păunescu. Membrii secției au propus discutarea repertoriului teatrelor bucureștene, într-o ședință comună cu Direcția Teatrelor din Consiliul Culturii și Educației Socialiste, cu directorii și regizori ai teatrelor din Capitală și cu reprezentanți ai Radio-Televiziunii. La discuții au participat: Mihnea Gheorghiu, Ilie Păunescu, Florian Potra, Ion Băieșu, Andrei Băleanu, Fănuș Neagu.

* Scriitorii Fănuș Neagu și Radu Dumitru au participat, luni 23 octombrie la ședința de lucru a cenaclului «Săgetătorul» frecventat de cel mai talentați elevi din Capitală. Cu acest prilej Fănuș Neagu a făcut unele aprecieri asupra lucrărilor citite. [...] * În cadrul înțelegerii de colaborare dintre Uniunea Scriitorilor din R. S. România și Uniunea Scriitorilor din R. P. Ungară, au plecat la Budapesta: Andi Andrieș, George Bălăiță, Ben. Corlaci. * La Constanța, în cadrul acțiunilor cultural-educative «Pontica 1972», au fost organizate, cu sprijinul Uniunii Scriitorilor, numeroase întâlniri între scriitori și cititori. Deschiderea festivă a manifestărilor a fost marcată de cuvântul tovarășului Vasile Vâlcu, prim secretar al Comitetului județean P. C. R. Constanța, președintele Consiliului Popular Județean. După festivitatea inaugurală, actorii Teatrului de Stat din Constanța au prezentat piesa *Io Mircea Voevod* de Dan Tărchiță. În aceeași zi, la Institutul pedagogic din Constanța s-a desfășurat un rodnic dialog între studenți, cadre didactice și scriitorii: Radu Boureanu, Vlaicu Bârna, Traian Coșovei, Mircea Dinescu, Traian Lalescu, Grigore Sălceanu, Rusalin Mureșanu, Adrian Cernescu, Liviu Bratoloveanu, Sanda Ghinea, Gheorghe Istrate, Marin Porumbescu, Traian Iancu, Ion Crânguleanu, Ștefan Careja, Radu Crișan, Mihai Gavril, Nicolae Motoc, Ștefan Popescu, și Constantin Nisipeanu. Cu acest prilej, scriitorii Liviu Bratoloveanu, Ion Hobana, Constantin Țoiu și Mihai Gavril au răspuns la numeroase întrebări puse de către cei prezenți pe marginea unor probleme de literatură. A doua zi, la Casa Pionierilor din Constanța, a avut loc o întâlnire a purtătorilor cravatelor roșii cu poeții și prozatorii Traian Coșovei, Liviu Bratoloveanu, Gheorghe Istrate, Traian Lalescu, Marin Porumbescu, Mircea Dinescu, Ion Crânguleanu, Adrian Cernescu, Constantin Nisipeanu, Ștefan Popescu, Octavian Georgescu și Mihai Gavril. După șezătoare, la care au citit din primele lor încercări literare și câțiva pionieri, scriitorii au răspuns întrebărilor puse, după care au vizitat expoziția de desene, rod al activității cercurilor de artă plastică pionierești din Municipiul Constanța. [...]

* La Casa Municipală de cultură din orașul Lugoj, județul Timiș, s-a desfășurat o întâlnire între scriitorii și redactorii revistei «Orizont» din Timișoara și cititori. Au participat Ion Arieșanu, Anghel Dumbrăveanu, Lucian Bureriu, Laurențiu Cernet, Valentin Cocîșu, Ion Maxim, Dușan Petrovici, A. Șimlovici,

Damian Ureche și Ion Velican. * Asociația Scriitorilor din Timișoara a organizat o însuflețită întâlnire cu bibliotecari din județele Timiș, Arad, Caraș-Severin, Gorj, Mehedinți, în care au participat: Anghel Dumbrăveanu, Mircea Șerbănescu, George Drumur și Laurențiu Cerneț. În cadrul întâlnirii au fost prezentate lecturi urmate de rodnice discuții. * Sub auspiciile Institutului român pentru relațiile culturale cu străinătatea, joi 28 octombrie a avut loc în Capitală o seară culturală consacrată Zilei naționale a Austriei. Au participat oameni de artă și cultură, ziariști, un numeros public. Au luat parte de asemenea, Werner Sauter, ambasadorul Austriei la București, membri ai ambasadei, și alți membri ai corpului diplomatic. Prof. univ. Romul Munteanu, directorul Editurii Univers, a prezentat cu acest prilej expunerea: *Literatura austriacă ieri și azi*. ■ În *Cartea străină* găsim: □ Nicolae Balotă prezintă volumul *Istoria literaturii germane*, volum semnat de Fritz Martin și tradus de Eugen Filotti și Adriana Hass. □ Sub semnătura d. d. citim o notă despre volumul *Lettre ouverte au diable* de Robert Escarpit, Editions Albin Michel, 1972. □ Nota semnată m. -I. e. citim despre cartea *Dialectique créatrice et structure de l'oeuvre littéraire* de Max Bilen, Librairie philosophique J. Vrin, 1972. ■ Ion Cantacuzino se ocupă de *Trei variante de Liviu Rebreanu pe tema „Ghinionul”*. ■ Nicolae Vătămanu scrie despre *Bălcescu la Bellevue*. ■ În *Prezențe românești* citim: „Numărul din iulie 1972 al trimestrialului american «Books Abroad» (editat de Universitatea Oklahoma) publică recenziile lui Virgil Nemoianu despre trei volume românești: *Teme* de Nicolae Manolescu, *Poezie și critică* de Victor Felea și *Istoria unei secunde* de Adrian Păunescu. * În numărul 6/1972 al prestigioasei reviste «Il Dramma» care apare la Roma sub conducerea lui Giancarlo Vigorelli, a apărut comedia lui Gellu Naum, *Ceasornicăria Taus* în traducerea Paolei Angioletti Marciano. *Ceasornicăria Taus* este însoțită de o prezentare biobibliografică a poetului Gellu Naum și de un bogat material ilustrativ [...]. Giuseppe Tedeschi publică în același număr al revistei *Zece mărturii italiene despre italianistul Vrânceanu*. Amintind despre traducerile din poezia românească care au apărut până acum în Italia, datorate unor reprezentanți de prestigiu ai liricii italiene, Giuseppe Tedeschi se oprește asupra culegerii lui Dragoș Vrânceanu *Tachicardia di Atlante*, apărută la Edizioni del' Istituto di Propaganda Libreria, [...]”. ■ Pompiliu Marcea trimite o *Scrisoare din Köln*, intitulată *Domul, Heinrich Böll și premiul Nobel*: „În ceea ce privește arta lui Böll, presa vest-germană subliniază fidelitatea ei față de mijloacele tradiționale, rezistența față de tentațiile modernismului facil. Ceea ce nu înseamnă însă în nici un fel conservatorism artistic”.

● [„**Tribuna**”, nr. 44] În textul *Meditație și comunicare*, Ion Vlad recenzază volumul de versuri al lui Victor Felea: *Sentiment de vârstă* (C.R., 1972): „Poezia lui Victor Felea insistă pentru a interoga, refuzând eludarea sentimentelor și a stărilor, amplificându-și voit reclusiunea, regretele și nemulțumirile, insatisfacția etc. în acest examen foarte sever al propriei lui existențe... [...] Nu

lipsească poemele unde limpezimea expresiei coincide cu acordul și echilibrul interior al sentimentelor verificate de vreme”. ■ Constantin Cubleşan prezintă cartea lui Nicolae Velea: *În război un pogon cu flori*: „Pentru că Nicolae Velea aparține evident spiritelor polemice, chiar dacă poetizează nativ, construind în tiparele severe ale prozei scurte un univers uman de generoase articulații metaforice. Iar *În război un pogon cu flori* rezistă tocmai prin aceste calități din totdeauna ale prozei sale”. ■ Serafim Duicu rememorează *Debutul literar al lui Vladimir Streinu*: „... a debutat ca poet în «Adevărul literar și artistic» (anul II, nr. 12, duminică 13 februarie, pag. 3) cu poemul *Fântâna sufletului meu*. Este un scurt poem de dragoste, de o limpezime cristalină, fără volute metaforice surprinzătoare”. ■ Ion Lungu semnalează evenimentul: *Aniversări: Cervantes – 425*: „Nemurirea l-a unit definitiv pe autor de eroul său în marea și profunda stimă a întregii omeniri însetate de ideal, de pace și dreptate, ideal întruchipat, deopotrivă, de opera și viața neobositului, preaînțeleptului și neînfricatului hidalgo: don Miguel de Cervantes Saavedra”. ■ La secțiunea *Meridiane lirice*, A. E. Baconsky scrie despre Dylan Thomas: „Într-o zi a anului 1939, Henry Miller, sosind la Londra, notase în carnetul său, printre alte deziiderate pe care-și propunea să le rezolve în capitala britanică: *O întâlnire cu D.T poet nebun din Țara Galilor*. Era vorba despre Dylan Thomas, pe atunci în vârstă de douăzeci și cinci de ani, dar având deja o notorietate ieșită din comun, cel puțin în lumea anglo-saxonă, unde trecea drept poet de geniu, izbutind chiar să umbrească într-o anumită măsură, gloriile consacrate ale înaintașilor săi de talia unor Yeats, T. S. Eliot, sau W. H. Auden, deși nu publicase decât două volume intitulate stereotip: *Opsprezece poeme* și respectiv *Douăzeci și cinci de poeme*”.

3 noiembrie

• [„Munca”, nr. 7765] În rubrica *Punct*, cu titlul *Critica adevărată să fie la fel de sensibilă ca versul*, revista publică un scurt interviu cu Dan Mutașcu. Acesta răspunde la întrebări legate de cele două volume de versuri ale autorului apărute în acest an, *Oglinda lui Cagliostro* și *Călătoria lui Sindbad Marinarul*, discută despre modul în care privește „adevărata critică literară”, despre ideea că „obiectul criticii trebuie să fie opera și nu autorul” ș.a. Autorul apreciază că la fel „ca și poezia, critica veritabilă este un mod elevat de a trăi existența, realitatea, de a desprinde din ea toate substanțele și toate momentele ei esențiale și de a le transfigura prin metaforă. În momentul actual al literaturii române, care este evident într-o strânsă interdependență cu momentul social, critica mi se pare că are mai ales menirea de a descoperi noi scriitori, noi poeți, în cazul discutat de noi, capabili să continue tradiția, după părerea mea, excepțional de valoroasă a poeziei noastre clasice”. □ Cu titlul *Un amănunt*, se semnalează apariția *Dicționarului literaturii franceze* (E.Șt.), criticându-se faptul că titlurile operelor sunt redactate exclusiv în franceză. □ În *Pe scurt* se publică un scurt necrolog dedicat lui Ezra Pound.

• [„România liberă”, nr. 8718] Grigore Hagiuc discută *Temeiurile actualității*: „Poezia își are împlântate rădăcinile în nevoia confruntării. A fi actual înseamnă a avea de partea ta dreptatea, adevărul. Noi, poeții, comunicăm cu oameni specializați în urmărirea acelui ași ideal social. Avem cu toți același țel, de dreptate și adevăr, și nu la modul teoretic ci practic, în faptă, angajați în construirea unei societăți fără precedent. Poezia, astfel, nu mai este o confruntare între oameni, ci confruntarea oamenilor cu bucuriile și greutățile propriului lor destin, asumat conștient, poetul fiind reprezentantul tipic al mulțimii, vârful spiralei mereu răzbătătoare până la pragurile și porțile viitorului”.

• [„Scânteia”, nr. 9319] Alexandru Ivasiuc semnează *Substanța unei literaturi bogate, relevante: Ideile care exprimă realitatea noastră*: „La întrebarea dacă arta, ca mijloc de cunoaștere, dezvăluie și clarifică adevăruri sau le conține învăluindu-le, «crescând misterul», impresionându-ne tocmai prin această mărire a tainei, de pe poziții marxist-leniniste nu putem răspunde decât optând pentru o concepție prin care cunoașterea înseamnă clarificare și dezvăluire. Cunoașterea mitică este o formă de început din lungul proces istoric progresiv al înțelegerii omului, reflectând copleșirea sa de către univers și de către realitatea umană ale cărei legi nu le putea desluși. Nu putem milita în nici un caz pentru o întoarcere și o reintegrare a mitului și spiritului mitic în arsenalul nostru de cunoaștere. Nu putem accepta o concepție după care arta și ideile sale pot exprima numai neputințele noastre în fața unui mister existențial potențat. [...] Înalta menire a scriitorului, a scriitorului de idei – (și cum ar putea fi altfel un scriitor, un scriitor fără idei, adică acefal?), este de a formula artistic cele mai arzătoare probleme ale experienței noastre sociale și umane. A formula însă înseamnă a delimita și a clarifica”. ■ Adrian Anghelescu semnează cronică literară la „Drumuri” *O antologie a nuvelei de inspirație rurală*, editura Minerva: „Imaginea retrospectivă a vieții agitate, punctată de sângeroase evenimente, pe care a dus-o în trecut țărănimea – imagine atât de sugestiv schițată de Zaharia Stancu în cuvântul său introductiv – e confirmată în veridicitatea și dramatismul ei de multe din textele cuprinse în această antologie. Volumul reunește astfel numeroase proze în care actul artistic îl potențează pe acela de demascare a lungului șir de nedreptăți și silnicii la care a fost constrânsă odinioară țărănimea: de la scenele tragice, când asupra ei se abătea urgia năvălitorilor turci (*Răzmerița* de Barbu Delavrancea, *La Vulturi* de Gala Galaction), până la acele instantanee virulent acuzatoare ale unei multiseculare asuprii și umiliri (*Arendașul român* de I. L. Caragiale, *Socoteala* de Alexandru Vlăhuță)”.

• [„Contemporanul”, nr. 45] În textul *Poetul necesității înțeles*, Paul Georgescu prezintă cartea lui Eugen Luca: *Sadoveanu – sau elogiul rațiunii*: „Cine îl iubește pe Sadoveanu să citească această carte: *Sadoveanu – sau elogiul rațiunii*. Volumul are nouă capitole și o viziune de ansamblu. Sadoveanu – scriitor necunoscut e polemica politicoasă cu erori de circulație largă. Reaua

cunoaștere a prozatorului, șase decenii, cel mai citit la noi, provine din aceea că au circulat mai ales cărțile sale de tinerețe, pe care Sadoveanu le numește, undeva «ale unui alt scriitor»». ■ Laurențiu Ulici semnalează reeditarea romanului lui Titus Popovici: *Străinul* (ediția a patra, revizuită): „De la apariția primei ediții a *Străinului* au trecut șaptesprezece ani, de la publicarea *Setei*, patrusprezece, timp în care cele două romane au făcut o carieră prestigioasă, intrând în bibliografia obligatorie a liceanului și în sumarul de referințe solide al istoricului literaturii românești postbelice. Apăsător de succesul venit la o vârstă, pentru un prozator, foarte fragedă, autorul romanelor (născut în 1930) se lasă inhibat – caz mai rar în istoria literaturii – de propria-i reputație și, dintr-un imbold a cărui deslușire îmi scapă, renunță pentru o vreme la literatură, exersându-se, spre a nu-și pierde totuși mâna, în domeniul scenariilor de film. Așa încât, cu sau fără voie, Titus Popovici, ca romancier este astăzi o absență regretabilă”.

● [„Cronica”, nr. 44] Despre necesitatea unei monografii *Sadoveanu*, în articolul de prima pagină al lui Ion Popescu-Sireteanu. □ *Politic și etic*, tot pe pg. 1, de I. D. Zamfirescu, despre principiile eticii și echității socialiste și comuniste și noile norme de conviețuire în lumina recentelor documente de partid: „A face lucrul cel mai bun în locul cel mai mic este semnul că noi am înțeles exigența societății noastre de azi și de mâine, valoarea și esența sa profund democratică și profund umană...” □ Este semnalat „Le journal roumain des poètes”, care apare la Bruxelles sub tutela lui Mihail Steriade, reflectând în ultimul număr vizita lui Ceaușescu în Belgia și tradiția prieteniei româno-belgiene. □ O cronică la *Paludes* de Gide de Al. Călinescu. □ Natalia Canteмир pune în dezbatere *Poetica structurală sovietică*. □ D. N. Zaharia publică un eseu despre *Neliniștea gândirii creatoare* la Gaston Bachelard. □ Fragmente din romanul lui Dan Mutașcu, *Bunul cetățean Arhimede*. □ Versuri de Paul Balahur, Dumitru Bălăeș, Vasile Zamfir. □ Val. Silvestru semnalează câteva *Piese românești pe scenele bucureștene*: în premieră absolută, „satira domestică” *Preșul* de Ion Băieșu, „având ca punct de pornire o mai veche piesă într-un act scrisă, cred, pentru radio: *Veciniada*... deci dintr-o schițoasă a ieșit o comedioară cam caleidoscopică și inerent dilatată”; drama *Stana* la Teatrul Notarra, după o nuvelă de I. Agârbiceanu, „prelungind încercarea de spectacol tragic mitic românesc, începută cu momentele experimentale din dramaturgia lui Blaga și trecând prin piese de-ale directorului teatrului, Horia Lovinescu”; *Kir Zuliardi* și *O noapte furtunoasă* la Studioul Institutului I. L. Caragiale. □ 300 de ani de la nașterea lui Ion Neculce, marcați printr-un articol de I. D. Lăudat. □ Zaharia Sângeorzan este autorul cronicii la placheta lirică *Glas de ceară* de Petre Got. □ Tot despre Eminescu și antologia apărută în 1972, *Scrieri de critică teatrală*, Ed. Dacia – Nicolae Barbu în *Să placă și să folosească...* □ Constantin Ciopraga punctează un *Moralist critic*: Zaharia Stancu: „Pe lângă argumentul specificității românești, este sigur că interesul

editorilor străini pentru proza lui Stancu – tradusă în câteva zeci de limbi – ține de reverberația lirică, vizibilă de altfel și la alți prozatori români, dar la el având un timbru unic... Meditația lui Zaharia Stancu nu impresionează atât prin noutate, cât prin fiorul larg uman. Dintre oamenii întunecați ai câmpiei dunărene s-a ivit un moralist ager, căruia viața, natura, moartea îi vorbesc patetic. Vigoarea și durerea merg împreună, registrele întretându-se. Precum Miguel Angel Asturias a imortalizat în romane lirice figuri ale Guatemalei, contemporanul său, Zaharia Stancu, a dat dunărenilor săi o viață nouă”. □ H. Zalis urmărește *Romanul, între adevăr și manierism*, brodând și câteva teorii/marginalii la Thibaudet, Lukács sau Călinescu, aplicate pe două romane „slabe”, care „nu rezistă” – din cauza „lipsei de adâncime”: *Împărăția* de Matei Gavril și *Scadență* de Corina Cristea, punctând și un alt romancier „incert”, Anton Iordache și vorbind practic despre „impasul” unor prozatori tineri. „Redus la o schemă sumară, elementară, romanul nu poate fi doar placă de înregistrare a unor reacții de moment, strict senzoriale... Spectacolul existenței, tradus în roman, nu se rezumă la dialog ori la portretistică, oricât de ingenioasă, și nici la facilă cursivitate anecdotică. Romanul e în primul rând *viziune ordonatoare*, atestarea ei prin impactul psihologiilor... Romanele (din ultimul timp) ... se fac complicele unei evaziuni din realitate, pe care o caricaturizează prin egocentrism sau o deformează exagerând detaliul carnal. Fără osmoza omului cu cotidianul eroii se privează de contemporaneitate, de acea seva vitală care trecându-le prin vine îi prezervă de descompunere, de schematism. Romane lipsite de șira spinării, vide de conținutul timpului lor, nu întrunesc aprobarea publicului cititor. Epica nevertebrată tresare, poate, ici și colo, de fiorul vreunei intuiții, însă e condamnată, ca toate organismele vegetative, atrofierii”. □ Un poem de Marc Chagall, *Țara mea*, în traducerea Steliane Delia Beiu.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 100!] 100 de numere tipărite per total în 7.735.000 de exemplare este bilanțul „Săptămânii” „lui Barbu” la nici doi ani de la apariție (11 decembrie 1970 seria nouă). ■ Revista rămâne deschisă, se spune în scurtul 100 semnat Redacția, „materialelor de atitudine, principiale și etice, tuturor acelor articole ce se fac ecoul preocupărilor reale, constructive, ale atât de complexe și interesantei noastre vieți culturale, expresie a progresului neîntrerupt pe drumul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate”. □ Articolul Ilenei Colomieț, *A fi comunist*: „Un rol deosebit în desfășurarea vastului program de educare și formare a omului nou o are cultura. Obiectul creației românești de astăzi îl constituie reprezentarea «eroului timpului nostru», care în niciun moment nu poate fi gândit în afară realității obiective, a efervescenței spirituale prin care se caracterizează epoca noastră. Tovarășul Nicolae Ceausescu adresa, în noiembrie anul trecut (Plenara C.C al P.C.R. 3-5 nov. 1971), un valoros și mobilizator îndemn oamenilor de artă: «Redați în artă mărețele transformări socialiste ale țării, muncă clocotitoare a

milioane de oameni, veți găsi și contradicții și conflicte reale, nu închipuite, și fapte mărețe emoționante, demne de numele de om!» Pentru omul socialist, *omul zilei de azi*, constructor al viitorului, documentele din noiembrie sunt de o importanță pleneră. Programul cu privire la îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste... s-a materializat din plin”. ■ Emil Manu semnalează în cronică apariția de la Dacia a volumului lui Al. Ivăsiuc, *Corn de vânătoare*, conținând, alături de nuvela omonimă, încă o nuvelă – *O altă vedere*. ■ Ioan Adam semnează recenzia „unei narațiuni de anvergură”, *În război un pogon de flori* de Nicolae Velea, „o meditație tulburătoare centrată pe un adevăr axiomatic: individul nu poate trăi *alături*, nu se poate sustrage istoriei.” „E vizibil că pe scriitor l-au interesat îndeosebi sensurile parabolice ce se degajă din situația limită cu care este confruntată protagonista... Ca întotdeauna, autorul excelează în onomastică, în înregistrarea cu o ureche atentă a automatismelor de limbaj și a estropierilor lingvistice. Cuvântul este ascultat, șlefuit, pipăit, încadrat în monturi lexicale luxuriante. Cartea trăiește nu atât prin ce spune, cât prin rafinamentul cu care se spune. Aici cuvintele sunt suverane”. □ Cronică teatrală a lui Dinu Săraru urmărește modernismul montării *Visului unei nopți de vară* de Peter Brook – sau *Shakespeare la trapez*, respectiv eșecul piesei *După cădere* de Arthur Miller la Teatrul Mic.

4 noiembrie

• [„**Munca**”, nr. 7766] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Ion Mircea Șelaru, Aurel Câmpeanu.

• [„**România liberă**”, nr. 8719] Liviu Călin prezintă volumul lui Ion Brad, *Zăpezile de acasă*: „Ion Brad și-a selectat poemele, care din unghiul maturității, al autorului chemat cel dintâi să mediteze asupra scrisului său în confruntare cu timpul, le-a considerat reprezentative pentru versul propriu, la capătul a două decenii de neîntreruptă prezență în armonia liricii contemporane.”.

• [„**Flacăra**”, nr. 45] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga publică *Britten*. □ În *Literare*, Lucian Raicu prezintă *Cântece de alchimist* de Teodor Mazilu (C.R.). □ În *Tv*, C.N. Constantiniu scrie *Nu de vocație este vorba...*, în care se remarcă: „Suprinzătoare a fost [în ultima emisiune intitulată 360°] prezența tânărului critic de artă Andrei Pleșu care, am spune, «a spart toate tiparele»”. □ Henri Wald publică *Loisir (I)*. □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică *Cântând în proză*. □ În *Memento*, *Carte* se publică un necrolog dedicat lui George Demetru Pan, considerat „unul dintre cei mai devotați slujitori ai poeziei”. ■ Notă despre volumul lui Șerban Cioculescu, *Aspecte literare contemporane* (Minerva), ce ne oferă prilejul „să cunoaștem mai surprinzător spiritul viu, lucid, incisiv al unuia dintre cei mai de seamă reprezentanți ai cri-

ticiei literare românești”. □ Se semnalează apariția, la Univers, a culegerii de versuri *Umbra paradisului* de Vicente Aleixandre (notă introductivă, selecție și traducere de Sorin Mărculescu), precum și a romanului *Mici manevre* de Virgilio Pinera (traducere și cuvânt înainte de Valeriu Mihăilă). □ Semnalarea apariției volumului de versuri *Singurătatea păsărilor* de Viorica Mereuță (Eminescu), precum și a unui volum de *Poezii* de Vasile Voiculescu (în seria „Arcade”, Minerva), antologia fiind alcătuită de Ștefan Aug. Doinaș. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, sunt menționate piesele *Valentin și Valentina* de Mihail Roșcin (Teatrul „Bulandra”), *Coroană pentru Doja* de Aurel Gh. Ardeleanu (Teatrul Național din Timișoara), *Răzvan și Vidra* de B. P. Hașdeu (Teatrul de stat din Galați), „punctul de vedere - interesant, înnoitor - al regizorului Petre Sava Băleanu asupra textului clasic și cel puțin trei creații actricești de bună calitate: Ion Lemnaru, Ioana Citta-Baciu și Dumitru Pâslaru”, *După cădere* de Arthur Miller (Teatrul Mic). □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Tv, Literatură* se menționează, în emisiunea *Cronica literară*, prezentarea lui Eugen Simion la volumul lui Zaharia Stancu, *Sabia timpului*.

• [„**Luceafărul**”, nr. 45] Virgil Teodorescu vorbește despre imitație, care poate deveni un act necesar, în *Creație și finalitate*: „Ticul imitativ, devenit obsesie scriptologică, tinde să transforme orice veritabilă descoperire din domeniul poeziei și al artei în genere, într-o operație lucrativă, iar dilatarea forțată duce la desfigurarea și sistarea prematură a unui curent artistic, novator la origine”. ■ Mihail Petroveanu în *Critică, metodă, valoare*, oferă o privire panoramică asupra criticii autohtone actuale: „Critica noastră literară dă în prezent scene din ce în ce mai insistente de iritație față de confuzia de metode și refuzul evaluării estetice, manifestate în practica sa curentă, în atitudinea față de literatura contemporană, dar și adesea în incursiunile ei pe terenul teoretic.” ■ Mircea Iorgulescu recenzează trei titluri la rubrica *Jurnal de lectură*. □ Scrie despre romanul lui Emil Bunea, apărut la Dacia, în 1972, *Am lăsat iarba să crească*, că este unul vulnerabil: „Scriitorul posedă toată știința unui prozator autentic, mai puțin însă arta de a fi profund și original. [...] Romanul lui Emil Bunea, în ciuda unei încercări de asimilare a „moromețianismului”, continuă în realitate o literatură compromisă prin evitarea conflictelor autentice.” □ Despre *Țărnuț interzis*, apărut la Albatros, în 1972, al lui Horia Aramă menționează: „romanul lui Horia Aramă este pseudoștiințifico-fantastic, adevăratul accent fiind pus pe descrierea trucată a unei stări de excepție”. □ În ceea ce o privește pe Rodica Padina, care debutase în același an cu piesa *Luceafărul dinspre ziuă*, la Ed. Militară, are în vedere volumul *Când iarba are chip de om...* (Ed. Eminescu, 1972): „Teatru boulevardier de cea mai sigură nutilitate, totul învărtindu-se în jurul unor adultere comentate dramatic într-un sens desigur foarte moral”. ■ Nicolae Ciobanu recenzează două titluri, aparținând lui Teodor Mazilu: „Cât privește structura stilistică propriu-zisă, trebuie să arătăm că ea se revendică de la un amatorism sui-generis, capabil a-i conferi sur-

prinzătoare note de originalitate, dar și a-i explica inevitabilele insuficiențe”.

□ Despre *Ipocrizia disperării* scrie: „Din domeniul criticii consacrate ipocriziei morale se aluneacă, astfel, într-un alarmant pragmatism al ideilor.”

□ Laudă volumul *Cântece de alchimist*: „Cât despre amplul poem *Lauda tăcerii și-a cuvintelor* [...] ne mărginim să spunem că ni se pare, pur și simplu, excepțional; nu puțini dintre poeții contemporani „profesioniști” ar avea toate motivele să-l invidieze.” ■ Redacția aniversează împlinirea a vârstei de 70 de ani a lui Illyés Gyula: „Două elemente intră în structura liricii lui Illyés Gyula. Originea sa țărănească și «școala» franceză, cu cele mai rafinate mijloace în domeniul expresiei și al metaforei”. ■ Este publicat un fragment din *Caietele principelui*, de Eugen Barbu. ■ Cartea pentru copii atrage atenția lui Alexandru Paleologu în *Înțelepciunea etosului infantil*: „Cărțile destinate copiilor trebuie să fie pe măsura elitei intelectuale pe care ei o reprezintă. Cărțile cu adevărat nune pentru copil sunt bune și pentru adulții inteligenți.” Scrie despre *Catargul cu două corăbii*, de Gabriela Melinescu: „ar aminti oarecum de *Stihuri de abecedar* ale lui Arghezi, un spor de fantezie și invenție lexicală, virtuți infantilă, deci poetică”. □ Dan Cristea îl amintește pe Gellu Naum în *Apolodor era tenor*: „O cartea pentru copii, ca și o poezie, trebuie să conțină posibilitatea instruirii în legăturile universale. Posibilitatea mănuirii unor simboluri valabile și pentru mica și pentru marea umanitate. [...] Apolodor, eroul-penguin al lui Gellu Naum, era, de pildă, sentimentul familiei și al prieteniei.” □ G. Dimisianu în *Cei treisprezece și misterul* vorbește despre creația Monicăi Pillat: „Umorul caracteristic, autoarea îl obține din elastici zarea extremă a raporturilor dintre lucruri, într-o lume în care totul e animat, ani mizat am spune; totul și toate, văzutele și nevăzutele, cuvântătoarele și necuvântătoarele grăiesc și simt la fel ca oamenii”. □ Laurențiu Ulici pornește, în *Nostalgie pentru Alice*, de la Lewis Carol, în analiza sa pentru *Aventurile extraordinare ale lui Hap și Pap*, volum al lui Adrian Păunescu și al Constanței Buzea: „e scrisă însă foarte bine, versurile povestesc fluent dar au, totodată, capacitate lirică, împăcând, fără efort aparent, aventura cu poezia, precizia informațiilor despre eroi și acțiunile lor cu inefabilul specific stării de poezie”. □ Nicolae Balotă, în *Povesti cu tâlc*, își exprimă admirația față de Alexandru Mitru: „Repovestind cu artă pentru copiii din zilele noastre marile ficțiuni de odinioară, Alexandru Mitru a săvârșit o operă remarcabilă de scriitor și pedagog”. □ Georgeta Horodincă vorbește, în *Fantezie, fantezie – când suntem numai noi singuri...*, despre poveștile de buzunar ale lui Vladimir Colin: „Uneori devine însă și Colin un moralist nu prea inspirat, dar asta nu face din el mai puțin un scriitor «ideal» pentru copii”. □ Geo Șerban îl aduce în discuție, în *Lumea în format mic*, pe Marin Sorescu cu *Unde fugim de-acasă?*: „Toată poezia cărții, captivantă, vine din această miniaturizare a lumii, din neașteptate adaptare la mentalitatea copilului, funcționând ca o seducătoare probă de posibilă conservare a candorii chiar și în epoca extraordinarului nostru progres tehnic.”

□ Gheorghe Pituț are în vedere scrierile lui Fănuș Neagu, în *Noian de puritate*: „Peste universul poveștilor lui Fănuș Neagu fulgii sunt prezenți chiar dacă-i vorba de un alt anotimp, semn că până și cel curat, copilul, are nostalgia purității – neaua, acest noian de puritate”. □ Sorin Titel dezvăluie *Secretul poveștilor bune*, referindu-și la Al. Mitru: „El nu este numai un culegător de povești stângaci și împiedicat la limbă ca Petre Ispirescu, ci și un scriitor dotat cu acel lucru după care tânjesc în general toți prozatorii, cu ceea ce se cheamă «suflu epic»”. □ Opera lui Iordan Chimet, *Lamento pentru peștișorul Baltazar*, este scoasă în evidență de Maria-Luiza Cristescu în *Suavă și ironică feerie*: „un amestec (nu hibrid, ci plurivalent) de elemente universale de basm, de elemente istorice-naționale, de sclipiri ale imaginației care construiește o lume marină de animale-simbol, savant distribuite într-o tabără sau intra-alta.” ■ Alexandru George definește anul 1972 drept un an al eseului, în *Eseul, un gen al maturității*, discutând despre „literatura de frontieră” și despre *Drumuri prin memorie*, de Octavian Paler, *Radicalitate și valoare*, de Al. Ivăsiuc, *Bunul simț ca paradox*, de Al. Paleologu și *Ipocrizia disperării*, de Teodor Mazilu, definind eseul drept: „un dialog între inteligente care «se cunosc», în cadrul unei culturi, aparținând unui mediu omogen, cu conștiința înțelegerii reciproce a celor care-l alcătuiesc.” ■ Paul Emanuel scrie despre Henry de inteligente, îmbinând detaliile biografice cu reușitele literare: „Ar fi interesant de urmărit descendenții acestui mare scriitor. Mă gândesc la un Camus, prin luciditatea și patosul care-l scoate din contingent, și chiar la un Malraux, nu ca succesor, ci ca sprijin înrudit prin generație și printr-o neliniște comună aflată la frontiera dintre istorie și aventura umană individuală”. ■ Jerome Ema. Wenker analizează poezia *Joc secund*, elaborând caracteristicile poeziei moderne, în *Sens, reverberație, joc secund*: „Marea poezie modernă și-a concentrat expresia astfel încât fiecare sintagmă verbală să joace permanent un dublu rol, acela de a vehicula și ideea și imaginea multiplicată, de a scânteia reverberații și de a focaliza idei.” ■ Sunt publicate nume din lirica sovietică cu câteva fragmente literare: Anna Ahmatova, Boris Pasternak, Andrei Voznesenski, Eduard as Eduard as, Evgheni Evtușenko, Evgheni Eduard as, Valentin Kuzniețov.

5 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 9321] În *Adnotări* citim: □ *Mai bine se împrumută nu-mai tăcerea* de Victor Atanasiu: „Lirismul gnomic pare să capete prozești. În sine, tentația nu este reprobabilă, însă în cazul unor poeți fără o personalitate distinctă ea demonstrează mai degrabă o lipsă de tact, fiindcă aforismul presupune, ca o condiție sine qua non, forța formulării memorabile – calitate în absența căreia se ivește imediat pericolul alunecării în platitudine. Faptul se poate exemplifica elocvent prin volumul *Epitaf pentru iarbă*, al Cristinei Ta-coi”. □ *Doar simpli excursioniști?* de Vasile Iancu: „Valorificarea prin mijloace specifice a mesajului educativ al caselor memoriale și al locurilor

istorice reprezintă o latură de seamă a activității cultural-educative de masă. În județul Vaslui există, de pildă, o casă memorială «Emil Racoviță», în satul cu același nume, comuna Dănești. Alături de ele, se mai află în județ numeroase locuri cu rezonanță istorică, fie legate de numele unor personalități de seamă pentru cultura, știința și mișcarea muncitorească din țara noastră (Garabet Ibrăileanu, Raicu Ionescu Rioni, Nicolae Tonitza, Al. Vlăhuță, frații Bagdasar, I. C. Frimu, Mihai Ralea) fie, legate de figura legendară a voievodului patriot Ștefan cel Mare: Podul Înalt, Movila lui Burcel. Și, totuși, acest inestimabil tezaur patriotic nu este pus în valoare suficient în ansamblu mijloacelor de educație politică, cetățenească a tineri generații, deși asemenea «puncte de reper» în cultura și civilizația unui popor constituie mijloace eficace, grăitoare de educație». ■ În *Știri culturale* aflăm: „Cu prilejul comemorării a 300 de ani de la nașterea marelui cronicar moldovean Ion Neculce, sâmbătă după-amiază a avut loc la sediul Filialei Iași a Academiei un simpozion omagial. Prof. univ. I. D. Lăudat, prof. C. A. Stoice, conf. V. Adăscăliței și lectorii universitari Maria Frunză, Elvira Sorohan și I. Todirescu au evocat viața și opera marelui cărturar, contribuția sa la dezvoltarea literaturii și istoriografiei românești, importanța cronicii sale ca izvor principal de informații pentru o mare perioadă din istoria Moldovei, aportul său la constituirea limbii literare românești”.

6 noiembrie

- [„*Munca*”, nr. 7767] Într-o notă, se anunță, la Pașcani, „Zilele Mihail Sadoveanu”, „omagiu călduros adus marelui scriitor de locuitorii orașului”.

7 noiembrie

- [„*Munca*”, nr. 7768] În *Tv-Comentar*, Călin Căliman scrie *Pornind de la o piesă scurtă*, o prezentare a piesei lui I. D. Sârbu, *Întoarcerea tatălui risipitor*.

- [„*Scânteia*”, nr. 9323] Numărul este dedicat *Adunării festive din Capitală consacrate celei de-a 55-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie*, în cadrul căreia citim și *Cuvântarea tovarășului Emil Drăgănescu* și *Cuvântarea ambasadorului V. I. Drozdenko*. ■ Dumitru Micu semnează cronică literară la *Sabia timpului* de Zaharia Stancu, editura Eminescu: „Poemele lui Zaharia Stancu pornesc de la emoția frustă, de la elementar, de la simplu. În întregul său, volumul *Sabia timpului*, tipărit în deosebite condiții grafice, readeuce universul poetic făurit în cărțile de poezie anterioare ale autorului, și, în bună măsură, aceleași moduri expresive. Ce diferă e atmosfera sufletească. Nota fundamentală a noii culegeri o dă un sentiment de toamnă, de crepuscul, un aer recules. Mai în toate poeziile e un accent de melancolie; un timbru elegiac se propagă dintr-o pagină în alta, exprimat în imagini autumnale, cu frunze de aur în cădere, struguri cu boabe mari («alb, albaștri și roșii») așteptând culesul, nori împungându-se ca niște berbeci, vânt, fum, soare evoluând spre alb”.

8 noiembrie

● **[„Scânteia”, nr. 9324]** Ion Bănuță publică *Poezia ostaș și mesager al marilor idei*: „Poetul, ca de altfel orice luptător de durată, trebuie să vină cu arta lui spre a-i face pe oameni mai buni, mai apți în exercitarea serviciului lor în slujba patriei. De aceea, sunt convins că numai acea poezie care este sinceră, angajată, acea poezie limpede ca o apă de izvor, convinge, emoționează, îl înnobilează pe om în săvârși fapte eroice, în a deveni mai bun, mai sensibil la frumusețea lumii. Nu sunt deloc adeptul poeziei încâlcite, răsucite, răspândite în tăciune fără de cap și fără de coadă, fiindcă fără un mesaj uman aceasta – mai la urma urmei – va fi din nimic tot nimic, după cum nu rău zice L. Vauvenargues: «Obscuritatea este regatul erorii». Poezia, cred eu, nu poate fi iubită, însușită în miez de noapte ori de zi, dacă nu i se cunoaște locul, timpul, împrejurările în care s-a scris. Un vers se naște din ceva, din ceva care ne emoționează într-o clipă sau alta”.

● **[„Viața studentească”, nr. 38]** O cronică literară de M. N. Rusu – Petre Ghelmez, *Lynxul*. □ La rubrica *Sintagme*, o recomandare: Eugen Lovinescu – *Istoria civilizației române moderne*, Editura Științifică, ediție, studiu și note de Z. Ornea. □ Include și un eseu al lui Sabin Bălașa, despre *Proporție – raport – echilibru: Arta – un mod de a trăi*.

9 noiembrie

● **[„Munca”, nr. 7770]** În *Carnet Cultural – Carte*, Mihai Cernat prezintă volumul de debut *Castelul din siclame albe* de Anamaria Pop, prefața fiind semnată de Victor Eftimiu: „Imagini puternice, pe care nu le uiți ușor, versuri cu scânteieri diabolice și serafice în același timp se perindă în această neașteptată culegere poetică”.

● **[„Scânteia”, nr. 9325]** Nicolae Stoian semnează *Poezia, așa cum ne-o cere partidul*: „Epocile de mare avânt revoluționar, înnoitor sunt zilele de aur ale poeziei patriotice. Tocmai din acest punct de vedere mi se pare că poezia noastră închinată patriei de azi și celei de mâine ar trebui să cunoască o corectură de traiectorie. Aici mai ales ar trebui demonstrat în ce măsură stăpânim lecția înaintașilor. Proiectele atât de temerare concepute de partid pentru propulsarea României socialiste pe orbitele înaintea ale civilizației și culturii, abnegația cu care eroicul nostru popor este angajat în înfăptuirea lor reprezintă tocmai deschiderea vizionară atât de proprie poeziei românești. Cât privește calitatea acestei poezii, aici nu mai încapă nici o îndoială, în poezia patriotică, întocmai ca în orice adevărată poezie de dragoste, fiind mai evidente decât oriunde, orice umbră de tendință de artificial de contrafacere, simplismul ca și obscuritatea găunoasă, grandilocvența ca și tonul minor. Nici o concesie lipsei de calitate în virtutea temei, dar o preocupare convergentă pentru a pune în valoare tot ceea ce reprezintă realizare autentică. Poezia patriotică, latură atât de importantă a poeziei noastre contemporane, își poate afirma virtuțile multi-

ple cu condiția de a face din promovarea ei nu o îndeletnicire festivă de-o zi, ci o cauză comună de fiecare zi, a tuturor, a creatorilor și a instituțiilor de cultură, deopotrivă”.

● **[„Albina”, nr. 45]** Pe prima pagină, citim *Zidarul*, o poezie de Ion Bujor Pădureanu. □ Versuri semnează în acest număr și Aurel M. Buricea (*Hotar de lumină*). □ I. Marin consemnează prima ediție a unui festival anual de folclor ciobănesc din Băbeni-Vâlcea, prilejuit de strânsul recoltei. „În mijlocul ciobanilor s-au aflat la această sărbătoare poeții Eugen Jebeleanu și Dragoș Vrânceanu. Alături de poeții consacrați au participat rapsozii poluări [...], precum și tineri scriitori membri ai cenaclurilor literare din județ”.

● **[„Orizont”, nr. 28]** Notabilă este convorbirea cu Ion Hobana despre actualitatea literaturii de science fiction, consemnată de Voicu Bugariu. ■ Subiectul cronicii literare a lui C. Ungurean este romanul lui Mircea Micu, *Patima* (C.R., 1972): „un roman senzual al unor oameni care nu vor altceva decât sa se răzbune; lumea e feroce senzuală, ar vrea să se iubească și să iubească, dar energiile sentimentale sunt dereglate și jocurile iubirii sunt niște jocuri mecanice, niște ritualuri golite de conținut, ritualuri seci, prin urmare, incapabile de ele însele înaintea împlinirii celui alt ritual: acela al dreptății, adică al răzbunării”. ■ La recenzii sunt de remarcat semnăturile lui L. Grăsoiu despre *Poeme florivore* (C.R., 1972) de Ben Corlaci, a lui Alexandru Ruja despre volumul *Eseuri. Cronici. Memorial* (Minerva, 1972) de Mihail Sebastian și al Adinei Popescu despre poezia din *Ploile calde cu păsări* de Ion Pachia Tatomirescu. ■ Nicolae Iorga, în postura de tânăr cărturar, este surprins, în frumusețea de filigran a memoriilor sale de călătorie prin Transilvania și Banat, de către Lucian Cursaru în articolul *O monografie a pământului românesc*. Emoțiile lirice sunt exprimate de Dragomir Magdin, Viana Șerban și Dragomir Mirianici. La proza, semnează Sergiu Sihar și Ion Ciolănescu. ■ Ion Maxim divaghează în tableta sa eseistică asupra *Peceții relativității*, oprindu-se punctual asupra vechilor filosofi greci Anaximandru, Empedocle, Anaxagora. ■ Ion Velican publică epigrame dintre care selectăm una dedicată lui Sorin Titel și Anghel Dumbrăveanu, cei doi primind premiile revistei *Orizont* pe anul 1968 (S. Titel pentru *Dejunul pe iarbă*, iar A. Dumbrăveanu pentru *Oase de corăbii*): „Au plecat mesenii-n grabă/ Mai flămânzi ca niște vrăbii,/ Căci «dejunul lor pe iarbă»/ Fu cu «oase de corăbii!»” ■ Dim. Rachici traduce din lirica sovietică pe Stepan Scipaciov, Ghevorg Emin, Vladimir Sokolov, Viasceslav Kuprianov și Vladimir Kovalev.

● **[„România literară”, nr. 46]** Versuri semnează: Zaharia Stancu (*Văzut din lună*), Ana Blandiana (*De toamnă*), Adrian Beldeanu (*Piramidele de sârmă*), Victor Nistea (*Patria*), Mihai Ursachi (*Poemul de purpură*), Florica Mitroi (*Cel ce ascunde haosul; Șarpe; Desfigurare*), Mihai Gavril (*Soliloc la 5x10; Cudalb*), Cezar Stegaru (*Sonda*), Ileana Teodorini Dan (*Scrisă; Substituit; Sub cel deal îndehungat; Moby Dick; Ne-ajungem iar din urmă*). □ Leonid

Dimov traduce poemul *Hipodromul geruit de la Salzburg* de Andrei Voznesenski. □ Mircea Ivănescu semnează prezentarea scriitorului Ezra Pound, precum și traducerea poeziilor *Canto I* și *Un pact*. □ Gabriela Melinescu și Melania Culianu traduc versuri de Sylvia Plath: *Pretendentă; Curierii; Oi în ceață; Dansatori de noapte; Lalele*. □ Eugen Teodoru semnează *Descoperirea*. □ Citim un fragment „dintr-un roman predat Editurii Eminescu”, intitulat *Să crești într-un an, cât alții într-o zi* și semnat de Petru Popescu. ■ În editorialul semnat România literară și intitulat *Cultura întregului popor* citim: „Pentru fiecare dintre noi, împlinirea unui pătrar de veac de la înstaurarea Republicii depășește cu mult ceea ce numim îndeobște aniversarea unei date istorice. Ea înseamnă nu consemnarea festivă, ci trăirea în act a unui amplu indice de progres al poporului, în toate sectoarele, prin importante transformări de structură – sub semnul și la tensiunea unei profunde revoluții sociale, a revoluției datorită partidului clasei muncitoare, călăuzitor înțelept și îndrăzneț, organizator tenace și stimulator al capacității de energie, de talent a tuturor oamenilor muncii din patria noastră.. Acordând o deosebită atenție domeniului spiritual potențând acest vast proces cu îndrumarea și sprijinul său, cu dragostea și prețuirea lui, Partidul Comunist Român a izbutit să realizeze nu numai ridicarea substanțială a nivelului ideologic și cultural al maselor, dar și să descopere noi și noi valori creatoare. Actualul nostru patrimoniu cultural este infinit mai bogat ca acum un sfert de veac – și aceasta în multiple sensuri”. ■ Valeriu Râpeanu semnează textul intitulat *Editorul*: „Discernământul său nu se aplică doar pe marginea textului. El trebuie să aibă o viziune de ansamblu și o perspectivă culturală. El are datoria să vadă nu numai ceea ce numim nocivitatea imediată a unei cărți, ci, de asemenea, ceea ce, prin aglomerare, contribuie la crearea unui sentiment de oboseală față de anume genuri literare, de plictiseală și chiar de derută. Programul și crezul unui editor de la această premisă trebuie să pornească: cartea își are utilitatea dar și inutilitatea ei”. ■ Ov. Ghidirmic în textul *Reflecțiile unui moralist* scrie despre *Ipocrizia disperării* de Teodor Mazilu: „Culegerea de eseuri *Ipocrizia disperării* rămâne una dintre cele mai interesante culegeri de aceste gen din literatura noastră. Teodor Mazilu este un spirit subtil și pasionat, inteligent și neliniștit, un speculativ pândit, însă, de pericolul unei prea mari relativizări”. ■ Traian Podgoreanu scrie despre „*Risipitorii*” un roman complex, comparând *Moromeții*, *Intrusul* și *Risipitorii*, ajungând la concluzie că: „romanul *Risipitorii* apare ca o unitar multiplex, în care integrarea elementelor se face prin atitudinea fundamentală a personajelor de a-și risipi energiile, dar și a scriitorului, aflat în căutarea a ceea ce poate da stabilitate ființei umane”. ■ Șerban Cioculescu revine la *Breviar* cu *De la Luca Ion citire*, un text despre „Recenta și prima culegere de poezii ale mezinului Luca I. Caragiale (*Jocul oglinzilor*, versuri publicate și inedite, cu o prefață de Barbu Cioculescu, Minerva, București, 1972), – prefața asupra căreia nu mă pot pronunța, – apărută la dorința surorii scriitorului, Ecaterina

(Tușchi) Logadi, va permite o cunoaștere mai exactă a literaturii celui dispărut înainte de vreme (în 1921, la vârsta de 28 de ani). [...] Mai complex în poetica lui decât Mateiu I. Caragiale, și el un dezafectat al trecutului, Luca Ion a fost de fapt un virtuoz care se încerca pe toate instrumentele și claviaturile cu aceeași dexteritate în căutare nu atât a unei fixări poetice, cât în aceea de sine, în haosul contemporaneității. Înapoia mirajelor pe care ni le propune talentul său netăgăduit, întrevădem un proces dramatic de conștiință”. ■ În rubrica numită *Reeditări* citim „*Arhanghelii*” sau *tragicul și masca morală* de Mircea Vaida, o prezentare a volumului 7 din *Operele* lui Agârbiceanu. ■ *Locul lui Maiorescu* este titlul noi cronicii literare semnate de Nicolae Manolescu, o cronică la *T. Maiorescu* de E. Lovinescu, Minerva 1972, ediție îngrijită de Maria Simionescu, cuvânt înainte de Alexandru George. ■ Citim recenzii: □ Domițian Cesereanu prezintă volumul *Teatru* de Vasile Rebreanu, Eminescu, 1972: „Teatrul lui Vasile Rebreanu nu se situează, spuneam, pe pragul unor «idei-forțe», ci în sfera unor fapte mereu cotidiene și cărora li se conferă o transpunere radical afectivă. Autorul creează personaje «lirice» și s-ar putea face observația (care nu depășește înțelesul unei simple butade) că el este, într-o măsură oarecare, unicul «personaj» al pieselor sale, cum sunt, de altfel, atâția alți dramaturgi. Teatrul său se validează prin generoase atitudini valorificatoare, fără să cadă în improvizații de un efect îndoielnic”. □ Aureliu Goci scrie despre *Întoarcerea lui Don Quijote* de Lucian Valea, Editura Cartea Românească, 1972: „Sunt multe cuvinte nepotrivite sau forțate în poeme și destule poeme care n-ar fi meritat să intre în volum. Lucian Valea este un poet notabil”. □ Ion Lotreanu comentează *Poartă de pe Mara* de Mihai Negulescu, Editura militară, 1972: „Ultimul volum de versuri al lui Mihai Negulescu se încadrează în acea parte a registrului în care suverană este discreția și prezent cu totul episodic entuziasmul fără acoperire”. □ Valentin Ciucă recenzează *Catrina* de George Niculescu-Mizil, Albatros, 1972: „Compozițional, romanul ne propune o structură insolită. Desfășurarea epică a întâmplărilor este punctată de rostirea unor basme originale cu autonomie deplină față de context, un adevărat liant pentru întreaga construcție”. □ Liviu Cosma notează apariția volumului *Totul și încă ceva* de Luminița Petru, Junimea, 1972: „Hărnicia Luminiței Petru între-ale scrisului (patru volume în numai câțiva ani) rămâne însă hărnicia noului venit, plin de bunăvoință, de siguranță și dorința de afirmare. Dar numai cu atât...”. ■ Al. Piru, în *Veronica Micle*, spune: „Cu unele subiecte ale istoriei literare se face un regretabil comerț. De abia au trecut patru ani de la apariția inutilei cărți a lui Augustin Z. N. Pop *Mărturii. M. Eminescu – Veronica Micle*, reeditată în 1969, și un alt veleitar al fondului literar, George Sanda, publică o pseudomonografie despre muza lui Eminescu, *Veronica Micle* (C.R., 1972)”. Alături de text apar și versurile poetei: *Uitarea; Ar fi destul...; De dorul teu...; Drag mi-ai fost...; Cel din urmă vis; Să pot întinde mâna...* ■ În *Viața literară* citim: □ În *Șantier* aflăm despre planurile literare

ale lui Radu Boureanu, Dragoș Vicol, Ștefana Velisar Teodoreanu, Doina Sălăjan, Bodór Pál, Teodor Scarlat. □ Nota nesemnată *Comemorarea lui Tudor Mușatescu*: „Astăzi, 9 noiembrie ora 18, Cenaclul de literatură satirică și umoristică pe lângă Consiliul sindical al Municipiului București comemorează pe fondatorul său Tudor Mușatescu, de la moartea căruia s-au împlinit doi ani. Despre viața și opera autorului nemuritoarei comedii *Titanic-vals* vorbesc scriitorii: I. Peltz, Ion Bănuță, Traian Lalescu și Barbu Alexandru Emandi. [...] Comemorarea are loc la Centrul de îndrumare a Creației Populare (Casa de Creație a Capitalei) din Piața Cosmonauților nr. 7”. □ Știrile *Uniunii Scriitorilor* sunt împărțite în: □ *La aniversarea Marii Revoluții*: „La aniversarea a 55 de ani de la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor din R. S. România, a trimis următoarea telegramă, conducerii Uniunii Scriitorilor sovietici: Dragi tovarăși, Cu prilejul sărbătoririi aniversării zilei Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, scriitorii din România urează colegilor lor sovietici mari și noi succese în munca de creație, în slujba înfloririi literaturii sovietice însuflețită de idealurile comuniste. Suntem convinși că relațiile dintre literaturile noastre frățești și dintre scriitorii români și sovietici vor continua să se dezvolte și să se adâncească sub semnul marilor idei ale socialismului biruitoare”. □ *Analiza revistei „Convorbiri literare”*: „Potrivit normelor statutare și în perspectiva noului an de muncă literară, conducerea operativă a Uniunii Scriitorilor a inițiat analiza revistelor aflate sub directa sa îndrumare, atât în ceea ce privește angajarea lor mai fermă față de sarcinile puse literaturii de conducerea superioară de partid și de stat, cât și în ceea ce privește problemele financiare impuse de necesitatea unui echilibru între venituri și cheltuieli. Astfel la Iași, în după-amiaza zilei de 3 noiembrie 1972, a avut loc o ședință de lucru pentru analiza revistei «Convorbiri literare». A participat întregul colectiv redacțional, în frunte cu redactorul-șef al revistei prozatorul Corneliu Ștefanache. Au fost prezenți Laurențiu Fulga, prim-vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, Adrian Anghelescu, de la Direcția publicațiilor literare din Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Mircea Radu Iacoban, secretar al Asociației Scriitorilor din Iași, Ion Puhav, activist la Comitetul județean P.C.R. Iași, Traian Iancu, director al Uniunii Scriitorilor și al Fondului Literar, Teodor Balș, președintele Comisiei de cenzori a Uniunii Scriitorilor. Analiza a prilejuit o dezbatere largă și temeinică, în spirit critic și autocritic, asupra obiectivelor esențiale care stau în fața revistei «Convorbiri literare», urmărind scopul ca această publicație să-și afle un loc mai bine precizat în peisajul vieții noastre spirituale socialiste. Au fost relevate unele aspecte pozitive din activitatea revistei, cât și o serie de carențe din munca redacției, făcându-se propuneri concrete pentru înlăturarea lor. Membrii colectivului redacțional s-au angajat ca pe viitor să realizeze o orientare ideologică mai fermă în tratarea problemelor fundamentale ale literaturii contemporane, să promoveze o critică literară că-

lăuzită de criteriile marxiste, intransigență față de acele tendințe de evazionism, mimetism și estetism care mai apar uneori în literatura noastră, să răspundă activ și în concordanță cu principiile Partidului Comunist Român, să propage o literatură strâns legată de realitățile noastre socialiste, expresie a idealurilor înaintate ale poporului român. Redacția revistei a exprimat, de asemenea, hotărârea de a dovedi o preocupare mai susținută în direcția unei mai cuprinzătoare oglindiri, în paginile «Convorbirilor literare», a vieții scriitoricești din această zonă a țării. S-au făcut propuneri îndreptățite pentru echilibrarea raportului dintre venituri și cheltuieli și s-au luat măsurile corespunzătoare». □ *Adunarea generală a Asociației Scriitorilor din Iași*: „În dimineața zilei de 4 noiembrie 1972, la Palatul Culturii din Iași, în prezența tovarășilor Petre Molcomite, secretar al Comitetului județean P.C.R. Iași, și Teodor Călușeri, președinte al Comitetului județean de Cultură și Educație Socialistă Iași, a avut loc adunarea generală a Asociației Scriitorilor din Iași, pentru a dezbate asupra activității desfășurate de membrii Asociației pe ultima perioadă și pentru alegerea, potrivit normelor statutare, a noului Comitet de conducere al Asociației. Mircea Radu Iacoban, secretar al Asociației Scriitorilor din Iași, a prezentat darea de seamă a Comitetului Asociației pe perioada iunie 1971 – noiembrie 1972, iar Haralambie Țugui, președintele Comisiei de cenzori, raportul de activitate financiară a acestei comisii. Referindu-se la cele două documente, au luat cuvântul scriitorii: Ion Istrati, Ioanid Romanescu, Mihai Sabin, Corneliu Sturzu, Corneliu Ștefanache, Nicolae Barbu, Constantin Nonei, Aurel Leon, Radu Cârnelci și Constantin Ciopraga, care au relevat succesele literare și de activitate obștească înregistrate în ultima vreme de către membrii Asociației și au făcut propuneri concrete pentru întocmirea unui plan de muncă, pe viitor, mai bogat și multilateral. Concluziile asupra acestei sesiuni de lucru au fost comunicate de tovarășul Petre Molcomite, secretar al Comitetului județean P. C. R. Iași, care, pe de o parte, a subliniat bilanțul rodnic al activității Asociației Scriitorilor din Iași, climatul bun care s-a statornicit între membrii Asociației, sprijinul pe care Asociația l-a acordat activității culturale din zona geografică respectivă, pe de altă parte a stăruit asupra necesității de a se face eforturi sporite în domeniul orientării ideologice a scriitorilor, a revistelor literare aflate sub influența Asociației, și de a considera cu mai multă răspundere îndrumarea și afirmarea tinerelor talente. Adunarea generală a Asociației Scriitorilor din Iași a ales, apoi, prin vot secret, noul Comitet de conducere al Asociației, în următoarea componentă: Mircea Radu Iacoban (secretar), Andi Andrieș, Nicolae Barbu, George Bălăiță, Mihai Drăgan, Corneliu Ștefanache, Nicolae Țațomir și Horia Zilieru, ca și Comisia de cenzori, întocmită din Haralambie Țugui (președinte), Dumitru Ignea și Ion Istrati. Lucrările Adunării generale a Asociației Scriitorilor din Iași au fost conduse de Laurențiu Fulga, prim-vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din R. S. România». □ „*Zilele Mihail Sadoveanu*”: „La Pașcani, în zilele de 4 și 5 noiembrie 1972,

sub semnul aniversării Republicii, s-a desfășurat cea de-a doua ediție a prestigioasei manifestări «Zilele Mihail Sadoveanu», omagiu călduros adus marelui scriitor. Festivitatea de deschidere a avut loc în prezența scriitoarei Valeria Sadoveanu, soția lui Mihail Sadoveanu, și a tovarășilor: Petre Molcomite, secretar al Comitetului județean P.C.R. Iași, Eugen Nichifor, prim-secretar al Comitetului orășenesc P.C.R. Pașcani, Maria Obarciuc, secretar al Comitetului orășenesc P.C.R. Pașcani, acad. Cristofor Simionescu, prof. Constantin Stejar, președinte Comitetului orășenesc de Cultură și educație socialistă Pașcani, prof. univ. Gavril Istrate și Laurențiu Fulga, prim-vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor. Uniunea Scriitorilor din R. S. România a fost prezentată la aceste manifestări prin alocuțiuni, lecturi omagiale și comunicări științifice de către scriitorii: Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Mircea Radu Iacoban, Corneliu Sturzu, Aurel Leon, Veronica Porumbacu, D. I. Suchianu, Ștefana Velisar Teodoreanu, Traian Iancu, Constantin Ciopraga, Edgar Papu, Savin Bratu, Paul Anghel, Al. Paleologu, Ioana Crețulescu, Ecaterina Țarălungă”. □ *Asociația scriitorilor din București*: „Joi, 2 noiembrie 1972, s-a desfășurat la Casa scriitorilor ședința secției de poezie. A fost discutat planul de muncă al secției, precum și probleme legate de munca profesională. Au luat cuvântul: Barbu Solacolu, Al. Raicu, Traian Iancu, Mihai Cosma, Constantin Chioralia, Violeta Zamfirescu, George Chirilă, Paul Sterian, Dan Deșliu, Ileana Mălăncioiu, Balogh Jozsef, Toma George Maiorescu, Petre Ghelmez, Cezar Ivănescu, Suzana Delciu, Constantin Nisipeanu, Stelian Cucu. Lucrările ședinței au fost conduse de poetul Ștefan Augustin Doinaș. * Vineri, 3 noiembrie 1972 a avut loc la Casa scriitorilor ședința secției de critică și istorie literară. Au participat la discuții: Romul Munteanu, Eugenia Tudor, Ion Negoitescu, Mircea Mancaș, Eugen Simion, S. Damian, Dan Simonescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Domokos Géza, Mihai Novicov. Ședința a fost condusă de secretarul secției. Ion Ianoși. * În cadrul manifestărilor dedicate aniversării Republicii, la Ateneul Tineretului din Capitală a avut loc luni, 6 noiembrie o întâlnire cu reprezentanții cercurilor literare ale elevilor și scriitorii Ana Blandiana, Dan Deșliu, Mircea Micu, Fănuș Neagu. După ce au citit din lucrările lor, scriitorii au răspuns întrebărilor puse”. ■ În *Cartea străină* apar: □ Nicolae Balotă prezintă *Pierre de Boisdeffre: O istorie vie a literaturii franceze de azi*. □ Aflăm de apariția volumului *Relicva* Eça de Queiroz, Editura Univers, 1972. □ Sub semnătura lui V. Mazilescu citim scurta prezentare a volumului *O dimineață în Suedia* de Lars Gustafsson, Editura Univers, 1972. ■ În paginile dedicate istoriei literare citim două texte despre Al. Macedonski: *O seară cu Al. Macedonski* de Virgiliu Monda și *Un proces al familiei poetului* de Tudor Nedelcea. ■ Mihail Fridman semnează *Scrisoare din Moscova. Noi tălmăciri din literatura română*: „Dintre cărțile traduse din limba română în U.R.S.S. în ultimul timp, sau în curs de apariție, sunt de menționat următoarele: *Basmele românilor* în două

ediții – la «Detghiz» (Editura copiilor) și «Hudojestvennaia literatura», o culegere de opere ale lui Caragiale, inclusiv *Năpasta*. Realismul critic român mai e reprezentat prin *Răscoala* lui L. Reboreanu, *Calea Victoriei* de Cezar Petrescu și *Frații Jderi* de M. Sadoveanu. Din operele apărute după 23 August 1944 au văzut lumina tiparului în ultimul timp sau se află în producție povestirile lui V. Voiculescu, *Groapa* lui E. Barbu, *Ce mult te-am iubit* și *Pădurea nebună* de Zaharia Stancu, *Lumea începe cu mine* de L. Demetrius, versuri de Nichita Stănescu, Ana Blandiana, Ioan Alexandru și alții. Din literatura pentru copii – operele lui O. Pancu-Iași, Tiberiu Utan, V. Kernbach ș. a. *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu e tradus în ucraineană, *Fram – ursul polar* de Cezar Petrescu în georgiană. De asemenea, o culegere de povestiri *Prin fum și foc* de F. Papp și povestirea *Răspunsul* de Szasz Janos”.

● **[„Tribuna”, nr. 45]** Despre cartea lui Dan Mutașcu, scrie Horia Bădescu: „*Oglinda lui Cagliostro* (Dacia, 1972) este o carte de evidență particularitate. O particularitate ce derivă nu din formulă, ci din substanță, din viziunea poetică. Evident, poetul este un citadin, dar un citadin aparte. Mai precis, spațiul în care se structurează viziunea sa poetică este unul bine definit”. ■ Victor Felea analizează cartea Ilenei Mălăncioiu: „Al treilea volum al Ilenei Mălăncioiu, *Inima reginei* (Eminescu, 1972) duce mai departe, exploatează în mod insistent o interesantă latură din cartea anterioară (*Către Ieronim*) și anume enigmatică poveste de iubire legată de personajul Ieronim... [...] Poezia din volumul *Inima reginei* reprezintă o etapă bine marcată în cariera poetică a Ilenei Mălăncioiu. Există însă indicii, în poemele publicate anterior, că poeta se îndreaptă spre un alt prag al experiențelor lirice”. ■ La secțiunea *Poezia unei generații*, Ion Pop îl prezintă pe *Ion Gheorghe*: „După tipărirea a aproximativ zece cărți de poezie, Ion Gheorghe rămâne, însă, unul dintre poeții cei mai controversați ai generației sale. Foarte ambițiosul său program poetic, axat în liniile lui fundamentale pe explorarea filonului de sensibilitate tradițional, evidențiază o năzuință de cuprindere totalitară, de la expresia lirică a unui spirit direct angajat în dinamica actualității, până la acțiunea sistematic dirijată spre redescoperirea revalorificarea unor nivele ignorate sau mai puțin frecventate ale străvechilor tradiții naționale”. ■ Despre *V. Voiculescu și lumea miturilor originare* scrie C. Ungureanu: „Reabilitând cuvântul, poeticele moderne au reabilitat mitul existenței sale, dreptul său de a pătrunde miraculoasa lume a începuturilor. [...] Cuvântul voiculescian e însă alegorie și nu depozitarul unor structuri ale metaforei, scriitorul fiind un comentator al său și nu un creator al lumii sale. Poetica lui Voiculescu nu ne aruncă înainte, pe drumurile care, în deceniile începutului de veac, avangardiștii dinamitaseră tot ceea ce putea însemna obstacol în calea aventurii sale, ci mai degrabă în urmă, foarte în urmă, în timpurile în care poezia nu-și revendică orgolioase independența”. ■ Este publicat un fragment din romanul *Fetele tăcerii*, intitulat *Șanse*, de Augustin Buzura. ■ N. Prelipceanu consemnează un *Interviu cu Victor Felea*: “– Dacă

mâine ați hotărî să nu mai scrieți nicio poezie, ar trebui probabil, cel puțin pentru dumneavoastră, dar acum și pentru noi ceilalți cititori și nu doar intervieviști, să alegeți volumul de poezii din acei ani de început, din ceilalți care au urmat, sau din ultimii ani, volumul de poezii care vă definește cel mai exact. – Cred că volumul care mă definește cel mai exact este ultimul pe care l-am scos, *Sentiment de vârstă* care, deși nu e total diferit de cele anterioare, reprezintă o culegere anterioară, rod al unei perioade mai restrânse. E expresia unei maturități, și artistice, pe lângă maturitatea sufletească. Deci, în acest volum mă regăsesc cel mai bine, deși dacă ar fi să precizez lucrurile, voi spune că mă voi regăsi mai pe deplin în volumul de versuri alese pe care l-am predat editurii Dacia și care sper să apară anul viitor. Acolo am selectat din celelalte volume poeziile care mi s-au părut că rezistă mai mult timpului, poeziile care urmează oarecum traiectoria mai intimă a activității mele și, fiind un volum nu prea mare, un volum cvasi-obișnuit ca proporții, cred că el va reprezenta în mod optim. [...] – *În critica dumneavoastră ați avut întotdeauna o mare deschidere către poezia tânără, aș spune chiar de ultimă oră, care s-a manifestat de a început mult mai zgomotos decât poezia generației dumneavoastră. Care ar fi afinitățile pe care vi le-ați găsit cu această poezie de ultimă oră?* – În ce-i privește pe acești poeți de care vorbeam înainte de poeții tineri în general, până la ultimii sosiți care s-au remarcat într-un fel sau altul prin cărțile lor, eu m-am simțit întotdeauna atras de îndrăzneala lor artistică, de noutatea lor, și am considerat că acest lucru trebuie pus în lumină, cultivat, chiar dacă nu eram singurul care o făceam. Socotesc că, într-adevăr, prin aceste generații poezia noastră a făcut un pas mai departe, și-a înnoit limbajul, și nu numai limbajul ci întregul mod de a fi liric, de a fi poet, de a exprima niște realități actuale, niște atitudini contemporane. Ei au făcut, după generațiile care încă nu sunt să zicem la apogeul creației, generațiile de mijloc, ei au făcut acest pas înainte, și un pas foarte important, pentru că prin el într-adevăr limbajul modern în poezie a devenit oarecum familiar întregii poezii de astăzi și a devenit un limbaj firesc. Prin ei, poezia de azi, uneori mai dificilă, a pătruns și a cucerit un public mult mai larg decât îl avea înainte, ceea ce găsesc că e un fapt foarte important de cultură. Înainte, chiar poeți ca Arghezi, Blaga, Barbu, deși aveau apărători fervenți, nu aveau o circulație atât de mare, nu pătrunseseră la un public atât de larg de cititori”.

10 noiembrie

• [„Munca”, nr. 7771] În rubrica *Punct*, cu titlul *Nu putem concepe creația noastră în afara atitudinii sociale*, revista publică un scurt interviu cu Nicolae Dragoș. Acesta răspunde la întrebări legate de „aprecierea climatului în care se afirmă creația literară românească contemporană”, precum și despre relația dintre creator și viața socială. □ Se anunță premiera piesei lui Al. Mirodan, *Autorul moare azi*, pusă în scenă la Institutul de Artă Teatrală și Cine-

matografică „I. L. Caragiale”. □ Mihai Cernat publică, cu titlul *Cronicarul artist*, un articol omagial intitulat *300 de ani de la nașterea lui Ion Neculce*.

● **[„România liberă”, nr. 8724]** Petru Popescu scrie despre *Echilibrul literaturii noastre*: „În cultura noastră modernă, cultura socialistă, indispensabile mi se par pe de o parte sincera comunicație cu publicul, pe de alta rigurosul spirit de analiză. Ele continuă spontaneitatea anonimă și răbdătoarea înțelepciune care au făcut folclorul.”

● **[„Scântea”, nr. 9326]** Apare necrologul lui Athanase Joja din partea Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a Consiliului de Stat și a Marii Adunări Naționale ale Republicii Socialiste România, precum și din partea Academiei Republicii Socialiste România, Academiei de științe sociale și politice și Ministerului educației și învățământului: „La 8 noiembrie 1972 s-a stins din viață, în urma unei boli necruțătoare, academicianul profesor Athanase Joja, vechi militant al mișcării muncitorești, membru al Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, vicepreședinte al Academiei Republicii Socialiste România, membru în Prezidiul Academiei de științe sociale și politice a Republicii Socialiste România”. ■ Sub titlul *Editura – for selectiv și militant al educației comuniste* citim un interviu cu Valeriu Râpeanu, directorul Editurii Eminescu, realizat de Ioan Adam: “– Ați reliefat în răspunsul dv. hotărârea colectivului editorial pe care îl conduceți de a veni în întâmpinarea năzuințelor și aspirațiilor cititorilor publicând cărți cu un profund mesaj patriotic. Cum vă propuneți să acționați pentru ca Editura Eminescu să promoveze și mai susținut, în contexte mai ample, o astfel de literatură? – În acest moment, corpul redacțional al editurii se preocupă intens de materializarea tipografică a volumelor prevăzute să apară până la sfârșitul anului, ca și de definitivarea planului pe anul viitor. [...] Pornim de la premisa că o editură nu e un receptacul pasiv de manuscrise și nici un intermediar neutru în drumul cărții spre tipar. O editură este cu atât mai respectată cu cât își impune mai ferm un punct propriu de vedere, cu cât militează mai deschis și mai eficient pentru triumful unor idei de largă generozitate. [...] Aș vrea să vă spun că în momentul de față vor apărea, în cinstea aniversării Republicii, câteva lucrări de un larg interes. Prima se numește *Cinstirea patriei și valorifică meritoria inițiativă – Tinerii scriitori în reportaj* – găzduită de revista «Luceafărul». [...] Un eveniment editorial îl va constitui, credem, cartea de publicistică a lui Eugen Barbu, *Cu o torță alergând în fața nopții*, adevărată panoramă a patosului cotidian al construcției socialiste, proiectată pe un interval temporal de peste 15 ani. Evocând tradițiile de luptă ale clasei muncitoare, sacrificiul eroic al unor oameni care s-au jertfit pentru triumful ideilor de libertate ale proletariatului, Ion Pas semnează volumul *Aduceri aminte*. Până la sfârșitul anului vor apărea câteva romane inspirate din actualitatea socialistă, semnate de Corneliu Ștefanache, Nicolae Țic, Ștefan Luca, Traian Filip. În ceea ce privește volumele de poezie aș vrea să vă semnalez apropiata apariție a volumelor de versuri: *Omul de Vic-*

tor Eftimiu, *Patria și oamenii ei* de Demostene Botez, *Violoncel solar* de Camil Baltazar, *Poeme* de Ștefan Aug. Doinaș, *Semne pe scut* de Emil Giurgiuca, *Un om în Agora* de Dumitru Popescu. Sunt versuri aparținând unui univers liric scăldat de curentul cald al sentimentului patriotic, străbătut de idei filozofice înaintate. Vom publica, totodată, și volume de critică ce își propun să interpreteze de pe poziții marxiste fenomenul literar prezent sau să valorifice științific moștenirea culturală, volume semnate de Mihai Beniuc (*Eseuri despre poezia militantă*), Al. Piru, Adrian Marino, Silvian Iosifescu, Cornel Regman ș. a. Planul pe 1973 este structurat pe câteva mari direcții, tocmai pentru a veni în întâmpinarea cerințelor maselor largi de cititori, necesităților educative caracteristice politicii culturale a partidului. Avem conștiința că editurile trebuie să se afirme prin ceea ce publică drept foruri ale educației comuniste, să facă din fiecare carte un post înaintat destinat să sprijine cu arma scrisului efortul istoric la care este chemat astăzi poporul român. [...] Astfel, în 1973 va apărea trilogia *Războiul* de Zaharia Stancu, ce reia celebrul personaj al autorului, Dărie. În același an vom publica primele trei volume dintr-o vastă frescă socială, *Frica* de Eugen Barbu, a cărei acțiune are drept fundal începutul secolului nostru, destinele personajelor fiind rând pe rând confruntate cu marile evenimente istorice ale României moderne. La definitivarea unui nou roman de actualitate lucrează Titus Popovici. Mihai Beniuc va încredința tiparului primele două volume din trilogia *Sub aripa neliniștii*, în care retrospectiva narativă înfățișează luptele Partidului Comunist Român din anii interbelici, perioada samavolnicului dictat vienez, războiul antifascist, insurecția. Alături de aceste lucrări pot fi citate și alte tomuri inspirate din actualitate sau din etapele hotărâtoare ale construcției socialismului, cum sunt cele ce poartă semnătura unor creatori precum: Constantin Chiriță, Fănuș Neagu, Al. Ivăsiuc, Pop Simion, Petru Popescu, Paul Anghel, Ion Băieșu, Radu Cosașu, Veronica Porumbacu ș. a. [...] – *Preocupările editurii apar, desigur, ca meritorii. Vorbind însă despre abundența producție editorială ce apare în librării, nu credeți că e încă mare numărul cărților ce generează impresia că autorii lor nu au ce comunica și încearcă să-și mascheze lipsa de idei prin rebusuri lexicale? De altfel și în Editura Eminescu s-au publicat astfel de opusculi. Ce faceți pentru a asigura prioritate acelor cărți care să așeze pe piedestalul permanenței ideile înaintate, proprii epocii noastre?* – Trebuie să spunem de la început că redactorii editurii și-au analizat critic și autocritic munca depusă până acum, considerând neavenită publicarea unor cărți față de care presa cotidiană și literară și-a exprimat nu o dată îndreptățite rezerve. Am încredințat cititorilor, cu prea multă grabă, proze cu o cazuistică minoră, alambicate, fals moderniste (ca *Păsări subterane* de Marin Porumbescu), sau volume de versuri afectate, îmbibate de «terori existențiale» prefabricate. Sunt cărți a căror publicare o regretăm. După cum regretăm și publicarea unor romane istorice plate sau, chipurile, «demistificatoare», în care circulă voievozi de fum și principii de alcov. Nemulțumit, în

egală măsură, atât de calitatea, cât și de orientarea ideatică a colecției de teatru *Rampa*, comitetul de conducere al editurii a hotărât schimbarea profilului acestei colecții. Vom publica de acum încolo numai piese de o reală valoare, trecute, în marea lor majoritate, prin proba de foc a examenului scenic. Întregul colectiv de redactori își propune drept fundamentale principii ale activității viitoare: exigența politică, ideologică și artistică. Vrem să publicăm scrieri polivalente care să răspundă cerințelor și preocupărilor oamenilor de aici, scrieri care să aibă un larg răsunet în rândurile cititorilor noștri, să răspundă cerințelor actuale ale educației patriotice în spiritul ideologiei marxist-leniniste a partidului nostru. Ne bazăm în activitatea noastră pe concursul scriitorilor din toate generațiile, care prin operele lor au făcut ca literatura noastră de azi să se bucure de o mare prețuire din partea cititorilor, să joace un rol important în formarea conștiinței socialiste a maselor”.

• [„Contemporanul”, nr. 46] Zoe Dumitrescu-Bușulenga meditează la *Patriotismul oamenilor de cultură*: „Nu poți fi mare decât dacă lucrezi astăzi cu conștiința îndreptată mereu spre grandioasa dar și dureroasă creștere plină de vicisitudini și sacrificii în istorie și de triumfuri în spirit a înaintașilor tăi. Nu poți fi mare, în ciuda oricărei înzestrări, decât dacă ești însetat de obârșii, dacă te înflăcărează ideea originilor cum i-a mișcat pe Bălcescu și Hasdeu, pe Eminescu, pe Iorga, pe Pârvan, pe Sadoveanu, pe Blaga, și pe atâția alții. Nu poți fi mare decât dacă trăiești, simultan, în prezent și în eternitate, cu uitare de sine, cu smerenie față de poporul tău, cu un spirit al asumării răspunderilor care să echivaleze cu o jertfă permanentă în fața lui”. ■ Despre *Experiența de viață și adevărul operei* scrie Adriana Mitescu: „În ultimă instanță, experiența de viață a scriitorului nu înseamnă neapărat reproducerea unui model a realului, ci problematizarea acestuia. E adevărat că aforismul lui Boileau «rien n'est beau que le vrai» ar putea fi încă actual dacă acceptăm că nimic nu e mai frumos decât procesul de descoperire a adevărului, incertitudinea și energia lăuntrică investită cunoașterii”. ■ Laurențiu Ulici recenzează volumul de versuri al Anei Blandiana: *Octombrie, noiembrie, decembrie*: „Poezia nu e a unui îndrăgostit oarecare, ci pare să traducă o imensă voință de a găsi în dragoste măsura ideală a armoniei universale. De aceea nu ne interesează aspectul morfologic al sentimentului și nici chiar intensitatea trăirii lui, accentul căzând mai ales pe colaborarea cuplului, deja constituit, cu mediul natural, într-un spațiu edemic, egal depărtat de edenul adamic și de eminesciana insulă a lui Euthanasius, fără nicio aluzie localizantă, cu doar ușoare inflexiuni autohtone prin botanică”. ■ De cartea lui Marin Mincu, *Eterica noapte*, se ocupă Hristu Cândroveanu: „După *Cumpănă* (1968) și *Calea robilor* (1970), Marin Mincu publică acum o nouă culegere de poeme, *Eterica noapte* (Ed. Cartea românească, 1972). Derutantă, de data aceasta, fiindcă marchează, în bună măsură, un alt registru în lirica lui. Ca modalitate de comunicare, poeziile de aici sunt un fel de versete laice de o mare simplitate compozițională. Sincopele din volumele anterioare

au dispărut, teribilismele – câte erau, de ordin metaforic, de asemenea. Ceea ce e o notă de maturizare, pentru că semnul poeziei trebuie căutat în spunerea necomplexată, firească”.

• [„Cronica”, nr. 45] Despre tema esenței umane și cauzele de ordin social, gnoseologic și epistemologic vorbește Petru Pânzaru în articolul filosofic ... *Ca pasărea Phoenix*. □ Un poem de prima pagină al lui Ioanid Romanescu, *Pe cântecul meu de onoare!* □ Al. Andriescu vine cu o cronică de întâmpinare la volumul lui Ion Horea, *Încă nu*, Dacia, ce stă sub motivul fugit irremediabil tempus: „Este cartea unui sentimental care meditează la trecerea timpului cu ochii arși de buchile apocalipsei și psaltirei”. □ Constantin Ciopraga, în *Perspectiva folclorică*, pune din nou în discuție revista „Șezătoarea” de la Fălticeni și opera lui Artur Gorovei, surprinse în monografia lui Petru Ursache, „*Șezătoarea în contextul folcloristicii*”, Minerva. □ Un portret al laureatului Nobel pe 1972, Heinrich Boll, realizat de Klaus Steinke, lector de limba germană la Univ. din Iași. □ Al. Călinescu remarca *Ironia estetică* în *Paludes* de Gide. □ Petru Ursache, la secțiunea cărții științifice, abordează vol. lui Ion Pascadi, *Nușele estetice*. □ Despre *Sensul existenței eminesciene* – rubrica *Biografia interioară* – amintește George Munteanu. □ Proză de Ion Țăranu, versuri de Nicolae Țațomir. □ I. Sârbu prezintă seria de *Opere (I)* de Hortensia Papadat-Bengescu, ediție îngrijită de Eugenia Tudor și însoțită de un studiu introductiv de C. Ciopraga. ■ În articolul-foileton *Romane de azi*, Zaharia Sângeorzan alege ca prim subiect de discuție relevanța volumului *Patima* de Mircea Micu, C. R., 1972: „Romanul a surprins de la apariție pe toată lumea nu atât pentru că un poet cunoscut se încerca și în alt gen, ci prin valoarea lui de excepție. Poetul Mircea Micu, ironic, sentimental, excelent parodist, a devenit și un veritabil romancier... *Patima* este și o monografie realistă a unui sat din pusta transilvană... un roman al satului și prin psihologia colectivității rurale pe care Mircea Micu o creează cu un excepțional talent scenic. E un spațiu rural care descinde din *Moara cu noroc*... *Patima* are toate calitățile unui roman de factură clasică: intrigă puternică, personaje de o uimitoare verosimilitate artistică, un limbaj de o mare forță de comunicare, de convingere, o poezie stranie a pustiului comparabilă cu aceea din câmpia lui Pavel Dan. Tema romanului o formează o obsesie, o năpraznică răzbunare, regizată cu artă, cu cruzime de o altă Vitorie Lipan, mai cinică, mai brutală în pedepsirea vinovaților, mai puțin sentimentală... *Patima* este unul dintre romanele care se bucură de un succes incontestabil, o construcție epică densă care are toate șansele de a intra în Istoria literaturii române contemporane. Romanul ar trebui ecranizat, căci substanța și caracterul lui sunt mai mult decât cinematografice”. Pe lângă analiza acestei cărți reprezentative pentru 1972, criticul se referă și la alți colegi de generație: „Avem foarte mulți scriitori, dar puține romane adevărate. Scriitorii compun numeroase cărți stimabile, dar nu reușesc totdeauna să-și lege numele de opere... Tentația fiecărui autor de a scrie roman este explicabilă.

Romanele de azi rezistă în mare parte și s-au impus actualității prin valoarea lor estetică, prin caracterul lor de document social și psihologic al epocii. Romane ca *Scadență*, *Masa zarafului*, *Patima*, *Fără vâsle*, *Anchetatorul apatic*, *În război un pogon cu flori*, *Viață postmortem*, aparținând Corinei Cristea, Dănei Dumitriu, Mircea Micu, Bujor Nedelcovici, Virgil Duda, Nicolae Velea și respectiv Romulus Guga pot constitui motivul unor analize critice, al unor reflecții sau polemici asupra direcțiilor de dezvoltare a romanului de azi”. □ Din lirica iugoslavă și ungară traduc D. Marian (din Vasko Popa, Vesna Parun, Vitomil Zupan), respectiv Petre Pascu (din Aprily Lajos, Jékely Zoltán, Kaszak Lajos).

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 101]** În articolul *Sărbătorim Republica* de Amza Săceanu, se semnalează câteva premiere teatrale bucureștene în cinstea mării sărbători: *Casa care a fugit prin ușă* de Petru Vintilă la Teatrul Giulești, *A două față a medaliei* de I. D. Sârbu la Teatrul Național și *Noapte nechemată* de Al. Popescu la Nottara. □ În *Sensurile contemporane ale patriotismului* Ioan Adam discută volumul lui Gh. Tomozei, *Efigii*. ■ E. Manu repune în dezbatere o carte cu succes de public, *Mirona* de Cella Serghi: „întrebată adesea care este cartea sa preferată, Cella Serghi a răspuns întotdeauna, fără ezitări, *Mirona* (sau, după titlul anterior, *Cartea Mironei*), declarându-se legată indestructibil de eroina romanului. Ediția «*ne varietur*», apărută în Editura Minerva, este însoțită de o postfață, gândită de autoare ca un «roman al romanului», oferind criticilor, și mai ales istoricilor literari, puncte de vedere și repere pentru o discuție comparativă a versiunilor... romanul s-a numit inițial *Cad zidurile* (apărut în 1950); tema e reluată și rafinată în *Cartea Mironei* (1965) și supusă unei noi confruntări stilistice în 1972.”

● **[„Tomis”, nr. 17]** Alex. Ștefănescu analizează trei producții literare, semnate de Nichita Stănescu. Prima dintre ele *Cartea de recitare* (ed. Cartea Românească, 1972) care „cuprinde, în primul rând, articole omagiale consacrate unor personalități ale literaturii române: Dimitrie Cantemir, Ienăchiță Văcărescu, Anton Pann, Ion Heliade Rădulescu, Vasile Cârlova, Dimitrie Bolintineanu, Mihai Eminescu, I. L. Caragiale, Mihail Sadoveanu, George Bacovia și Tudor Arghezi. Totodată, sunt incluse aici evocările lirice ale lui Alexandru Ioan Cuza, Nicolae Bălcescu și Vasile Pârvan ca și câteva considerații asupra limbajului”. □ Cea de-a doua cronică vizează volumul *Belgradul în cinci prieteni* (ed. Dacia, 1972) unde „improvizația a antrenat și a destrămat orice nucleu de organizare stabile. Adresându-se unor parteneri convenabili, poetul nu mai face concesii prejudecăților asupra limbajului, nu mai trece treptat de la proză la lirism, nu mai are în vedere, la fiecare etapă, ansamblul. Atitudinea sa este a unui visător care își include publicul în propriul vis. O asemenea poezie nu imortalizează, ci desfășoară idei”. □ Ultimul volum, marca Nichita Stănescu, este *Măreția frigului* (ed. Junimea) care „nu poate fi separat de creația de până acum a acestuia. Poetul este același inconsecvent, același

dezinteresat de forma definitivă a versurilor. [...] O temă fundamentală, perpetuată și de volumul *Măreția frigului*, este încercarea de a da răspuns unor întrebări ontologice prin confundarea cu lucrurile și ființele care populează anonim universul”. ■ G. G. Ursu elogiaza personalitatea scriitorului *Cincinat Pavelescu* și salută intenția editurii Minerva care „a pregătit o reeditare masivă, în seria «Restitutio», a versurilor și epigramelor lui Cincinat Pavelescu, figură populară a peisajului nostru literar de altădată, poet de largă audiență, omul depășind poetul, iar poetul înnobilând omul”. ■ În *Cei doi «despre»*, Voicu Bugariu comentează „cele două atitudini pe care critica le ia față de faptele de literatură pe care le comentează. Aceste atitudini, foarte diferite în esența lor, sunt de obicei unificate în conceptul unic de critică, nefăcându-se vreo deosebire între ceea ce se scrie despre o carte de proză, poezie sau teatru și ceea ce se scrie despre o carte de critică, indiferent de nuanța acesteia din urmă. [...] Cei mai mulți dintre critici scriu cu egală dezinvoltură despre o carte de poezie și despre o carte de critică a poeziei. Există însă o serie de deosebiri fundamentale între cele două atitudini. Cuvântul «despre» prin care ele pot fi caracterizate în egală măsură nu este unul și același. Într-un fel se scrie despre o carte de poezie, în alt fel se scrie despre o carte de critică a poeziei, chiar dacă în aparență discursul critic decurge în același fel”. ■ Mirela Roznoveanu recenzează două cărți recent apărute. Prima dintre ele este *Castelul vrăjitoarelor* (C.R., 1972), de Maria Luiza Cristescu: „Povestirile din *Castelul vrăjitoarelor* corespund unor tipare consacrate în care autoarea creează cu o putere de invenție epică excepțională. Ca și în cărțile anterioare, ea se arată atentă la comunicarea cât mai simplă a ideii artistice, a pildei în acest caz, și nu la invenția formală”. □ Cea de-a doua carte analizată este *Anna sau pasărea paradisului* (Dacia, 1972), de Radu Mareș: „Inexistența vreunei idei, a unei fabule sau măcar a unui fir epic ne întârște convingerea că ne aflăm în fața unor bruioane cu pretenții de roman în care există unele pasaje notabile. Cartea are pe alocuri pagini lizibile unde se însăilează o poveste cu niște personaje suspendate într-o ciudată nedeterminare, cu un tânăr ce rememorează câteva fragmente de viață și o tânără regizoare ce încearcă să pună în scenă o piesă de Shakespeare într-un teatru de provincie”. Analizând stilul autorului, recenzenta notează: „Scrisă într-un stil greoi, abstract, copleșit de eufemisme și false disociații ce se străduie să imprime un spor de intelectualitate, cartea denotă chiar o lipsă de inteligență artistică de vreme ce găsim fraze stupefiant de genul: «Dar eu nu-i voi spune ce-ți ziceam că am de gând să-i zic»; «pentru că numai datorită cuvintelor sunt împiedicat să mă gândesc...»”. ■ Câteva aspecte ale personalității complexe a omului de cultură Tudor Vianu sunt analizate de Traian Podgoreanu în articolul *Tudor Vianu despre caracterul universal al culturii*, notând că în cercetările acestuia „un loc central l-a ocupat problema raportului dintre universal și specific în dezvoltarea culturii. [...] Vianu înclină să admită că, independent de condițiile

felurite ale existenței – naționalități diferite, medii diverse, grad de producție mai mult sau mai puțin ridicat, colectivități mai restrânse sau mai largi etc. – în cultură subzistă un element general-uman, universal, în indisolubilă legătură cu elementul specific. [...] Se poate spune că Vianu concepe și prezintă raportul dintre universal și specific (național) în mod științific, dialectic, așa cum acest raport se manifestă în viața culturii”. ■ În primul număr din luna noiembrie se publică versuri, semnate de Virgil Teodorescu, Victor Eftimiu, Aurel Tita, Traian Lalescu, Gabriel Georgescu, V. Vineanu, Mihai Păcuraru, Sanda Ghinea, Oliviu Negoită, Petre Vlad, Sterian Vicol, Mihai Beniuc, Florin Pietreanu, Daniel Crăsnaru, Sorin Roșca, și proză (fragmentul *Nicodan n-a crezut că va muri*), de Romulus Guga.

11 noiembrie

• [„**Munca**”, nr. 7772] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Mihai Ababei, Ion Mustață.

• [„**Scântea**”, nr. 9327] Pe prima pagină apare *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la consfătuirea cadrelor didactice care predau științele sociale în învățământul superior*.

• [„**Scântea tineretului**”, nr. 7305] C. Stănescu recenzază romanul lui Ștefan Dimitriu, *Trapez*, o carte care este „într-o anumită măsură expresia unei acute foame de concret care înviează pagina.”

• [„**Flacăra**”, nr. 46] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie despre *Tales din Milet*. □ În *Film*, Magda Mihăilescu publică o amplă prezentare a filmului *Cu mâinile curate*, „un prim film dintr-o serie ce va purta drept numitor comun semnătura lui Titus Popovici și al lui Petre Sălcudeanu pe scenariu”. ■ În *Literare*, Valeriu Cristea prezintă volumul Anei Blandiana, *Octombrie, noiembrie, decembrie*: „Acest volum pus sub semnul ultimelor luni calendaristice ale anului: octombrie, noiembrie, decembrie este, în mod paradoxal, inundat de lumină. Ana Blandiana și-a scris cu această carte *poemele luminii*. În mica ei cosmogonie lirică, poeta suprimă, s-ar zice, întunericul, dar numai pentru că lumina, având aici o dublă funcție, i se poate substitui”. Autorul apreciază că „se poate vorbi [...] de o dedublare în poezia Anei Blandiana. Operând în cele mai diverse planuri: în cel al conformației spirituale și în cel existențial, în cel al temei și în cel al metaforei. Banda melodică a poetei, ca să spunem astfel, sincronizează melancolia cu o intelectualitate uneori, totuși, prea elaborată. Viața la nivelul senzațiilor și viața la nivelul conștiinței se suprapun ca două existențe impermeabile”. □ Sanda Faur prezintă piesa *Valentin și Valentina* de Mihail Roșcin, pusă în scenă la Teatrul „Bulandra”, precum și *Hanul piraților* de I. Grinevici (Teatrul „Ion Vasilescu”). □ În *Agendă* revista publică o notă despre starea de sănătate a lui A. Malraux, internat de curând în spital. Tot aici este publicat un necrolog dedicat lui Ezra Pound. □ La rubrica *Memento*,

secțiunea *Carte*, este publicată o succintă prezentare a volumului *Dragoste supremă* de Victor Tulbure (Eminescu). □ Notă despre prima parte a numărului 5 al revistei „Secolul 20”, dedicată lui Tudor Vianu. □ *Memento, Teatru*: note despre piesele *Uraganul* de Bill Beloterkovski și *Vise din Petersburg* (dramatizare după *Crimă și pedeapsă* de Dostoievski) (Teatrul Mossoviet în turneu în România), *Insula* de Mihail Sebastian și *Războiul vacii* de Roger Avermaete (Teatrul de stat din Tg. Mureș), *Vassa Jeleznova* de M. Gorki (Teatrul Giulești).

● [„*Lucefărul*”, nr. 46] Articolele plasate în deschiderea revistei discută celebrarea a 25 de ani de la instaurarea Republicii, accentuând necesitatea implicării muncitorimii în literatură: „Nu ajunge nici să-l laudăm pe muncitor nici să-l vizităm în excursii ocazionale. Cum să menținem și cum să aprofundăm organica noastră legătură cu el?” (Ion Ianoși, *Termenul princeps*). ■ Publică versuri: Matei Vișniec, Monica Pillat, Ioana Moroiu, Paul Iruc, Florica Mitroi, Dumitru Bălăeț, Emil Botta, George Filip. ■ Maria-Luiza Cristescu și Petre Dan Lazăr se manifestă prozastic. ■ Rubrica *Jurnal de lectură* reunește două recenzii semnate de Mircea Iorgulescu: □ G. Ibrăileanu, *Spre roman* (Minerva, 1972): „Prin această ediție, M. Ungheanu a deschis calea unui sondaj în substanța operei critice a lui Ibrăileanu, către o mai dreaptă înțelegere a celui care pentru mulți continuă să fie doar un hirsut propagator al poporanismului sau, în cel mai fericit caz, un spirit contradictoriu”. □ E. Lovinescu, *T. Maiorescu* (Minerva, 1972): „semnalez apariția acestei cărți excepționale și mă rezum la comentarea interesantului «Cuvânt înainte» semnat de Alexandru George [...] prefațatorul nu vede în monografia lui Lovinescu o «întoarcere» [...] la junimism, producând [...] argumente [...] prin care se evidențiază «ireductibila opoziție față de junimism și radicalismul viziunii» criticii”. ■ Volumul de *Teatru* (Eminescu, 1972) semnat de Paul Anghel este discutat de Nicolae Ciobanu în coloanele rubricii *Cronica literară*: „Ca text literar în sine, teatrul pe teme istorice scris de Paul Anghel ni se pare simptomatic în direcția tentativei de substituie a viziunii deliberat analitice aceleia tradițională”. „Ca text literar în sine, teatrul pe teme istorice scris de Paul Anghel ni se pare simptomatic în direcția tentativei de substituie a viziunii deliberat analitice aceleia tradițională”. ■ Fănuș Neagu le răspunde celor care au trimis materiale la poșta redacției. ■ A șasea pagină a revistei propune două articole plasate *Sub semnul amintirii*: □ C.D. Zeletin, *George Tutoveanu, 100 de ani de la nașterea poetului*: „De la o adolescență contemporană cu Eminescu și până în miezul secolului nostru, scrisul lui George Tutoveanu a rămas credincios unei viziuni senine a vieții”. □ Barbu-Alexandru Emandi, *Tudor Mușatescu văzut de aproape*: „Destinul a decis ca cenaclul inițiat de Tudor Mușatescu, omul de mare omenie și talent dispărut prematur dintre noi, să-i poarte numele și să-i ducă mai departe mesajul”. ■ Volumul *Eseuri. Cronici. Memorial*, apărut sub îngrijirea Corneliiei Ștefănescu la editura Minerva

(1972), îi atrage atenția lui Mircea Vaida asupra creației de critic literar a lui Mihail Sebastian: „Oferă pentru prima dată o prezentare compactă a creației teoretice, de critic literar, a lui Sebastian. [...] Evident e mai ales caracterul unitar al viziunii estetice a criticului Sebastian”. ■ Al. Paleologu discută pe larg cartea lui T. Mazilu, *Ipocrizia disperării*: „De cartea lui T. Mazilu, *Ipocrizia disperării*, am mai pomenit aici și desigur voi mai pomeni fiindcă e plină de ceea ce îmi place să numesc «paradoxe ale bunului simț»”. ■ Florin Mihăilescu surprinde raportul de interdependență dintre critică și filozofie, urmărind modul în care această temă este abordată de N. Tertulian în cartea sa, *Critică, estetică, filozofie* (C.R., 1972): „În conținutul ei imediat, *Critică, estetică, filozofie* nu este de fapt decât o amplă introducere, literalmente excelentă, în gândirea filozofică și estetică a unor mari contemporani ca Lukács, Croce, Marcuse etc [...] Nu o operă de generoasă popularizare [...] ci un dialog explicit cu câteva dintre marile probleme ale cugetării contemporane”. ■ Drama lui Lucius, personaj din romanul *Măgarul de aur* de Apuleius îl îndeamnă pe Laurențiu Ulici la o serie de meditații privind conceptul de metamorfoză: „În general, metamorfoza are ca punct de plecare omul: acesta se metamorfozează, primind o înfățișare străină, cel mai adesea din arsenalul zoologiei [...] Spre deosebire de alte cazuri [...] metamorfoza lui Lucius nu schimbă în niciun fel, nimic în lumea fenomenală [...] Analizând și judecând lumea, Lucius se susține, prin metamorfoză, analizei și judecății lumii”. ■ Prin articolul *B. Fundoianu și cazul Dostoievski*, Dinu Pillat își anunță studiul în pregătire *Dostoievski în conștiința literară românească*: „În freneticele speculații dieatice, pe care le face Benjamin Fondane ca filozof al «conștiinței nenorocite», Dostoievski nu apare invocat decât în treacăt, ca argument într-o teză”. ■ Sunt publicate mai multe sonete semnate de William Shakespeare, în traducerea lui Nicolae Argintescu-Amza.

12 noiembrie

- **[„România liberă”, nr. 8694]** Ovidiu Papadima scrie despre *Patria și poezia ei*: „Poezia patriei e tot așa de vie și de perenă ca și țara însuși. Aceasta o simțim mai mult ca oricând astăzi, când trăim atât de intens prezentul ei, neuitându-i nici o clipă trecutul atât de învolburat, dar cu ochii îndreptați spre viitorul luminos”. Pentru Adrian Păunescu, „Una dintre cele mai frumoase și mai morale idei, care au obsedat și obsedează conștiințele acelor oameni care-și iubesc țara și propria lor conștiință, este ideea că nu există patriotism în contumacie”.

15 noiembrie

- **[„Munca”, nr. 7775]** În *Reflecții*, Florin Pantelimonescu publică articolul *Critica - o continuă devenire*: „Promovând un ascuțit spirit critic asupra a ceea ce am făcut, facem și vom face, cultivând spre acest fond aspirația către

autoperfecționare, societatea socialistă este capabilă să se autodepășească neconținut. Saltul cu adevărat pe care poporul nostru sub conducerea partidului l-a realizat în noua construcție economică, social-politică, înflorirea literaturii, științei, artei, nu reprezintă altceva decât reflectări concrete ale forței creației, în fond ale spiritului critic și acțiunii ca un tot inseparabil”. □ În *Din patru puncte cardinale*, se anunță, într-o notiță, prezența filmului „*Felix și Otilia*” la Festivalului filmului de la Londra.

● [„**România liberă**”, nr. 8728] Mircea Mancaș analizează *Forța de convingere și seducție a operei literare: apartenența la idealurile poporului*: „În momentele de excepțională tensiune creatoare, când activitatea generală se desfășoară în entuziasmul generat de evenimentul politic dominat al acestui an, Conferința națională a Partidului, reprezentanții scrisului românesc sunt chemați să demonstreze prin fapta lor creatoare că se găsesc în mijlocul uriașului curent de participare la opera de construcție a socialismului, de promovare a politicii partidului și de consolidare a normelor etice ale umanismului socialist.”. ■ Pentru Dragoș Vrâncianu, „cursul sentimentului de țară spre exemplu – care constituie un climat superior specific epocii noastre – cuprinde o tematică prin sine responsabilă și generală, transmisibilă fie în termeni logici, fie în termeni muzicali, care îmbogățește, pe linia unei tradiții grandioase, spiritualitatea lirică românească.”.

● [„**Scântea**”, nr. 9331] Al. Philippide scrie *Despre stricarea limbii*, câteva „considerații pe marginea unor texte cu pretenții literare”: „Unui scriitor care, prin vocația și prin meseria lui, trebuie să păstreze limba, s-o scrie frumos și s-o ajute să se dezvolte potrivit cu legile ei adânci și cu spiritul ei, nu-i este îngăduit să scrie de mântuială și la întâmplare, fără artă. Unii scriitori, totuși, lucrează așa. Lasă fraza să fâșnească și să se aștearnă pe hârtie fără s-o mai cioplească. Li se pare că dacă scriu așa, scrisul lor va căpăta naturalețe, «spontaneitate», «autenticitate». Spontaneitatea și autenticitatea de care vorbește atâta nu se capătă. Vezi spontan și scrii autentic (ca să întrebuițăm aceste cuvinte atât de des repetate în critică) dacă ai această înclinare temperamentală. [...] Un scriitor nu trebuie să creadă că dacă zugrăvește oameni care vorbesc trivial sau afectat sau stâlcit este nevoie numaidecât ca și el – în părțile de narațiune epică și de descriție, așadar acolo unde vorbește el și nu personajele lui – să se exprime trivial, afectat sau stâlcit. Autorul trebuie să-și păstreze față de personajele lui independența, nu are nevoie pentru a fi, chipurile, mai veridic, să se identifice până întra-atâta cu personajele lui încât să vorbească și el ca ele. Realismul e departe de a se confunda cu trivialitatea și cei mai buni scriitori realiști sunt cei mai mari artiști. Dacă disprețuiește scrisul frumos și arta literară, scriitorul contribuie chiar numai prin aceasta la stricarea limbii, pe care el are tocmai datoria s-o apere de stricăciune”. ■ În *Adnotări citim 344 de clișee uzate* de Ion Luca: „Nu este rău că autorii de romane polițiste caută modalitățile de a se emancipa de sub tutela unor tipare consacrate. Unii încearcă

exploatarea disponibilităților mai puțin sau deloc folosite ale genului, sub aceași veche heraldică a aventurii. Alții sesizează necesitatea înnoirilor și simt o anume atracție pentru intriga polițistă complicată prin investigații psihologice și explorări ale stărilor tulburi din subconștient. Printre aceștia se numără și Anton Iordache, semnatarul romanului *Amurgul lagunei* (Editura «Cartea românească»). [...] Cartea este suprasaturată de dialoguri-mumat în care diverși ipochimeni se dedau unui neostoit schimb de fraze banale, care duc toate spre «lagunele» unui limbaj întristător de plat». ■ Dan Zamfirescu semnează *Provincia – o noțiune care își schimbă înțelesul*: „Recent a avut loc, la Curtea de Argeș, o «Săptămână a vechii culturi românești» dedicată aniversării a 25 de ani ide la proclamarea republicii. Suita de manifestări a cuprins conferințe, simpozioane, concursuri școlare, având ca temă cultura pe teritoriul patriei noastre din secolul al X-lea până la jumătatea secolului al XVIII-lea, precum și două zile de lucrări ale primei Conferințe naționale a cercetătorilor vechii culturi românești, care a reunit, în prima cetate de scaun a Țării Românești, peste 50 de specialiști din toată țara în studiul limbii, literaturii și artei vechi românești. [...] Datorită politicii consecvente a Partidului Comunist Român de ridicare a tuturor ținuturilor țării pe treptele civilizației socialiste, orașe care dormitau de secole în amintiri de mult apuse s-au redeșteptat și se transformă, văzând cu ochii, în puternice centre industriale, pline de acel ritm vital specific avântului și construcției industriale. [...] Credem că în această întâlnire, în schimbul acesta viu de impulsuri spirituale rezidă o mare forță de înflorire culturală, de progres științific. Noțiunea de «provincie» își va schimba din ce în ce mai mult înțelesul, pe măsură ce tot mai mulți vor fi aceia care vor descoperi acest fluviu de entuziasm, de participare sinceră, care urcă din adâncurile ei și poate, de multe ori, să ofere sprijinul hotărâtor, încurajarea decisivă, baza materială pentru acțiuni de amploare, menite a rămâne și după ce ecourile festive s-au risipit». ■ L. Deaki, corespondentul ziarului, transmite din Tg. Mureș *Dezbatere consacrată literaturii noastre contemporane*: „În cadrul manifestărilor dedicate aniversării republicii, ieri, la Tg. Mureș, a avut loc întâlnirea colectivelor redacțiilor «Viața Românească» și «Igaz Szó», reviste între care, de-a lungul anilor, s-a stabilit o rodnică colaborare. Cu acest prilej s-a desfășurat o masă rotundă organizată de Consiliul județean al oamenilor muncii de naționalitate maghiară, Asociația scriitorilor din Tg. Mureș și colectivele celor două reviste. Au participat pe lângă personalități ale vieții publice locale, scriitori, critici, ziariști români și maghiari din București, Tg. Mureș și Cluj. Pe marginea temei mesei rotunde: «Cum se reflectă în literatura din România problemele construirii societății socialiste multilateral dezvoltate» au avut loc interesante și vii dezbateri/ În seara aceleiași zile a avut loc o șezătoare literară”.

• [„**Viața studentească**”, nr. 39] La rubrica *Studentia – memoriu de activitate*, Tudor Octavian realizează un interviu cu tânărul... Adrian Năstase (22 de ani), făcând parte din grupajul *Viitorologia unui student* (în cazul viitorului

politician, la Drept, dar el a publicat și poezie în 1968 în „Orizont” și „Luceafărul” și articole în 1971 în „Magazin Istoric”, și lucrează în 1972 la un eseu *Traian Vuia despre moravurile interbelice.*) ■ *Perturbații pe circuitul cărții*, o masă rotundă la Iași cu studenții (consemnată de M. N. Rusu și Constantin Pricop, urmărind rolul de îndrumător pe care trebuie să îl aibă presa de specialitate pentru cititor și pentru fenomenul cultural în ansamblul său, în a discuta, analiza, selecta și ierarhiza producția editorială autohtonă). Participă: Paul Balahur, Val Condurache, Andrei Corbea, Nicolae Manea, Corneliu Ostahie, Constantin Pricop, Lorin Vasilovici. Sunt subliniate punctele discuției despre circuitul cărții și receptarea ei: *Cine conduce cititorii printre atâtea cărți? Cărțile mari îi formează pe critici, dar și pe cititori. De ce foileton și nu sinteze? Criticii nu sunt atrași de cărțile esențiale? O selecție națională în spiritul culturii universale.* Val Condurache crede că s-a ajuns la o anumită inerție a criticii, „cronicarii așteaptă cu sufletul la gură apariția unor nume mult prea consacrate, neaducând nimic nou în comentarea lor; în schimb, despre un debut se scrie cam fără niciun criteriu – apar cărți de debut bune despre care nu scrie aproape nimeni, iar alte cărți sunt proslăvite, cu toate că nu sunt decât produse ale unor talente «sterile»”; P. Balahur: „Eu cred că lipsește un sistem adecvat de valori estetice, lipsa care face loc unor criterii extra-estetice: modă literară, grupuri literare (criticate, dar existente în continuare, sub formulă mai exactă de *gașcă*) și de aici o mulțime de complicații...”. C. Pricop: „De ce cărțile cu adevărat esențiale (aparținând în general unor autori dispăruți) nu atrag prea mult critica? O critică folietonistică (să nu confundăm cu foiletonul lui Lovinescu) se apleacă asupra cărților de moment. Cei care scriu despre cărțile reprezentând un punct nodal în cultura noastră, în țesătura ei de semnificații, presupun un sistem, o poziție fermă din punct de vedere cultural. Dar aceștia nu se produc. Nu cumva există o incapacitate a criticii noastre (cu excepții, desigur) de a percepe fenomenele esențiale culturale?”; Andrei Corbea: „S-a vorbit mult despre o critică nouă. Mulți au împrumutat termeni, expresii și uneori chiar fragmente de sistem. Dar când s-au tradus aceste cărți, deci se putea discuta pe texte (Barthes, Eco, Hugo Friedrich, I. Lotman) nu s-a scris mare lucru. De ce să nu se discute problemele grave de sistem, atitudinea noastră fermă în față unor alte poziții ideologice?... S-au reeditat câteva cărți de mare valoare din imensa operă istorică a lui Nicolae Iorga sau Vasile Pârvan. Oare nu s-ar fi convenit ca aceste incontestabile evenimente ale vieții noastre spirituale să prilejuiască discuții pe măsură?”; Corneliu Ostahie: „Au apărut cărți despre care s-a tăcut cu o perseverență de-a dreptul inexplicabilă – *Critica rațiunii practice* a lui Kant sau *Estetica și Poezia* lui Croce... quasiignorarea lui Kant și a problemelor pe care le implică venirea lui în circuitul unei culturi nu mi se pare că are vreo justificare plauzibilă.”; L. Vasilovici: „Dincolo de situația de a nu informa publicul despre importanta unor asemenea cărți (spre exemplu *Documente diplomatice* – Nicolae Titulescu, ediția George

Macoveanu, *Documente diplomatice* – M. Kogălniceanu, *Diplomația românească* – V. Moisuc...) paginile publicațiilor nu au scos în evidență nici sensul, semnificația majoră a acestor apariții... mai ales în ultimii ani aceste apariții au un anume sens,. S-au circumscris unei cauze demne de toată lauda și stima: clarificarea unor perioade mai puțin cercetate ale istoriei noastre, reconsiderarea unor personalități sau interpretarea unor evenimente injust tratate până acum.” C. Pricop conchide că la toate aceste întrebări logice se așteaptă răspunsuri clare/puncte de vedere *pro* sau *contra*, deci discuția rămâne deschisă...

● **[„Convorbiri literare”, nr. 21]** Redacția revistei semnează textul: *Sensurile republicii*: „Știm cu toții ce a însemnat republica pe planul vieții noastre sociale: o așezare a lumii românești în ordinea echității, a egalității, a libertății. Știm ce a însemnat republica pe planul vieții noastre politice: o emancipare fără precedent, o amploare a prestigiului acestor locuri și acestor oameni cum niciodată n-au avut. Știm ce a însemnat republica pe planul vieții economice: o strălucită creștere a bunăstării națiunii și individului, o metamorfoză continuă spre mai bine a gradului de civilizație”. ■ În cadrul anchetei *Poezie și public*: (1. *Ce sens dați noțiunii de public cititor de poezie și în ce măsură vă simțiți dependent de acest public?* 2. *Ce vrea cititorul actual de la poezie? Ce vrea poezia dumneavoastră de la el?* 3. *Având în vedere fie un debut neconcludent, fie anumite concesii făcute unor situații de circumstanță, care sunt șansele poetului de a se reabilita în fața publicului? Eventual exemple.* 4. *Pornind de la ceea ce considerați esențial, reprezentativ pentru poezia română de azi, ce credeți că va reține cu precădere din ea publicul de mâine?*), răspund: Emil Manu, Florin Mihai Petrescu. □ Emil Manu: „1.2. În România se scrie și se citește multă poezie, o dovedesc textele abundente din reviste. Poezia e o dovadă a tinereții unui popor. Deci la noi există un public cititor de poezie, o dovedesc tirajele și poezia prezentată în spectacole în primul rând. La noi nu s-a pus niciodată problema existenței sau a nonexistenței poeziei ca artă, ci numai problema accesibilității, deci a contactului cât mai total și direct cu publicul. [...] De unde vine totuși neîncrederea publicului în poezia modernă? Luptând împotriva desuetudinii, împotriva tehnicilor știute și compromise, împotriva cuvintelor uzate și căutând forme și mai ales tehnici (sintaxe poetice) noi, poezii își caută implicit alt public, intrând în divorț cu publicul vechii arte poetice. Dacă în aceste înnoiri aduc și o nouă estetică, inovatorii pot crea și un nou public: în cazul că experimentul rămâne un joc, o mimare a unor tehnici sterile, o invenție pentru invenție, nu creează condiții pentru inițierea unui alt public. 3. Sunt două situații deosebite. Un debut neconcludent nu e alarmant, dar o platformă creată și susținută prin concesii, o glorie de circumstanță sunt lucruri grave, pentru că nici publicul nu poate fi atât de ușor de convins și mai ales timpul, cel mai aspru judecător, nu confirmă asemenea glorii. Care sunt șansele de reabilitare ale poetului? Un debut neconcludent nu impune un poet, deci al doilea sau al treilea volum poate fi considerat adevăratul debut și în

acest caz nu e vorba de o reabilitare, ci de o afirmare pur și simplu. 4. Avem o mare poezie: poezia română de azi e o realitate ce n-are nevoie să trăiască. Ea e o necesitate socială. «Societatea noastră spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, are nevoie de muzică, de poezie, de pictură, de teatru.» Ce va reține publicul de mâine din producția poetică de azi? E greu de spus. Va reține numai poezia, pentru că mimetismul și impostura, carierismul poetic nu vor rezista” . □ Florin Mihai Petrescu: „1. Cred că nu există un public cititor numai de poezie. Ea e difuză în romane, piese nemuritoare, ca și în strălucite pagini de critică literară. [...] Cititorii asimilează sau resping pagina care nu crespunde structurii lor. Se poate vorbi de o interdependență între poezie și public. 2. Poezia se află oriunde domnește concizia, cordialitatea, sobrietatea, elevația gândirii și a sentimentului, deci și în unele articole de fond ori texte filosofice. De mai multe ori am avut impresia că cititorii au simțit și trăit intens anumite stări lirice – ce formau un plafon nevăzut de sensibilitate maximă – pe care el l-am transmis numai în anumite ritmuri. Astfel, nici nu mi-aș putea lămuri cum, câte odată, îmi recită strofele ca și cum le-ar fi scris ei înșiși. 3. Până când a fost scris *The Răvne* și *Luceafărul*, Edgar Allan Poe și Mihai Eminescu au fost într-o continuă reabilitare: și după aceea, – atât față de ei cât și de public. Dar aceste două poeme au reabilitat și publicul respectiv. 4. E salutară practica de lucru a Uniunii Scriitorilor de a trimite peste hotare reprezentanții scrisului românesc și de a invita în țara noastră literați de pe alte meridiane. Osmoza permanentă stimulează. Numai astfel poezia română se poate racorda la tensiunea europeană. În acest sens mă raliez atitudinii «Convorbirilor» de «veto categoric adresat maculaturii literare»”. ■ Const. Ciopraga semnează textul: *Între mit și realitate (III)*: „Fascinația exercitată la Eminescu de Evul-mediu românesc este expresia unui timp mitic, fabulos, marcat de figuri seducătoare, imaginate decorativ. Tehnica tapiseriei monumentale își dă întâlniri cu fresca. Un dodecameron dramatic, cu protagoniști medievali ori din secole următoare, – rămas în proiect – trebuia să-și extragă esențele dintr-o istorie restructurată liric, divers invadată de mit. Fermecător, într-un poem cu aurării și voci de legendă, *Mușin și codrul*, este stilul naiv de quacento moldav, în care oamenii, aproape aeri, evoluează într-un tărâm al bardului”. ■ Daniel Dimitriu notează despre volumul de versuri al lui Dragoș Vicol, *Cititorie în albastru*: „Evocarea locurilor se împletește cu apetitul viguros pentru evocarea vremurilor de demult, vremuri legendare, de unde și un paseism inocent și idilic”. ■ De romanul lui Mircea Micu, *Patima*, C.R., 1972, se ocupă George Pruteanu: „Romanul lui Mircea Micu este în primul rând surprinzător de concis. Așa cum observa și Nicolae Manolescu, nicio digresiune lirică nu parazitează textul, nu vom întâlni nicăieri dezlănțuiri metaforice sau condimentări cu epitete – cum era de temut în romanul unui poet. Acțiunea are o desfășurare limpede, tensionată și, întrucât este condusă cu o mână sigură, implacabilă”. □ Același autor scrie și despre volumul lui Teodor Mazilu: *Ipocrizia disperării*, C.R.,

1972: „Cartea e scrisă într-o tonalitate de acerbă sinceritate. E limpede că un idol al lui Mazilu este Dostoievski, odată pentru frenezia spovedaniilor din paginile aceluia, și apoi din cauza preferinței sale pentru naturile duale înger-și-demon, suav-și-lichea”. ■ Referindu-se la studiul critic al lui Florin Mihăilescu, *E. Lovinescu și antinomiile criticii*, Al. Dobrescu afirmă: „Din 1959, când apare *E. Lovinescu sau contradicțiile estetismului* de N. Tertulian, unde criticul de la Sburătorul era inculpat pentru niște vini ce reieșau numai dintr-o meșteșugită selecție a citatelor, cărțile despre Lovinescu s-au succedat... precipitându-se în ultimii ani: *E. Lovinescu critic literar de Ileana Vrancea* (1965)...; micromonografia lui I. Negoïtescu (1970), preocupată de dovedirea unui *Lovinescu-critic simbolist*; stufoasa carte a lui E. Simion, *E. Lovinescu. Scepticul mântuit* (1971), un fel de antologie comentată a cărei concluzie ar fi Lovinescu e un critic mare: și, de curând, *E. Lovinescu și antinomiile criticii* de Florin Mihăilescu”. ■ Constantin Pricop semnalează apariția traducerii cărții lui Philippe van Thighem, *Marile doctrine literare din Franța*, traducere de Alexandru George, Univers, București, 1972: „*Istorie a doctrinelor literare* va pune de la început cititorului întrebarea despre semnificația unui asmemenea act literar. O doctrină literară rezistă în măsura în care este expresia coerentă a unui grup de creații realizate, gata oricând să stea mărturie”. ■ Mircea Iorgulescu prezintă activitatea profesională a lui Ion Băieșu: „Publicist industriuos și neglijent până la trivialitatea confortabilă, scriitor lipsit de o reală conștiință artistică, spirit mobil și receptiv, capabil să joace orice rol, ignorat și ignorându-se el însuși, Ion Băieșu este autorul unor povestiri demne de tot interesul, precum și al unor încercări dramatice remarcabile prin viul simț al republicii și instinctul situațiilor încordate”. ■ Nae Antonescu se referă la *Octav Șuluțiu*: „În iarna anului 1949 se stingea din viață unul dintre cei mai onești cronicari literari ai perioadei interbelice. De atunci și până astăzi s-au scris prea puține lucruri despre Octav Șuluțiu, rar de tot, câte o mică referință îl scoate din umbrele tăcerii. P. Constantinescu scria aproximativ câte patru cronici literare pe lună la «Vremea» și un articol de idei generale, Perpessicius înregistra cu simpatie și eleganță aparițiile editoriale. Cu toate acestea dacă s-ar cerceta revistele vremii s-ar constata să Oct. Șuluțiu a semnat cele mai numeroase cronici literare în perioada anilor 1930-1945. Destinul vitreg nu i-a acordat posibilitatea să-și desăvârșească fizionomia literară, în ciuda febrei sale activității”.

• [„**Tribuna României**”, nr. 1; editată de Asociația „România”; redactor-șef: Paul Anghel; format A3; apare de două ori pe lună; număr de pagini 16] Primul număr al revistei se deschide cu un citat din Mihail Sadoveanu: „Din ce a fost al înaintașilor, din ce va fi al nostru, nimic poate nu va rămâne unui mileniu viitor decât o linie grațioasă și o dulce împerechere de sunete, care vor purta numele nostru dacă vor avea pecetea sufletului nostru”. ■ Paul Anghel semnează primul editorial în *Cuvântul zilei*, sub titlul *Prolog*,

anunțând în *Prolog*: „Începutul nostru este, de fapt, o continuare. Cum ar putea fi altfel! [...] Vom apărea deocamdată bilunar, dar după ce vom parcurge dificultățile începutului, cu concursul larg al cititorilor, intenționăm să trecem la o apariție săptămânală. Profilul publicației rămâne cel anunțat. Ne vom ține de promisiunea de a expedia par-avion revista, pentru ca veștile despre România, informațiile și reportajele noastre să ajungă la dv. cât mai repede și să coincidă, dacă se poate, cu clipele dv. de week-end. Ce fericiți am fi să vă oferim în clipele dv. de destindere, de reculegere, un gând bun de la Carpați și Dunăre, o amintire de la cei dragi, o imagine a lucrurilor pe unde n-ați mai fost, o schiță a gândurilor noastre despre prezent și viitor. [...] Un început de drum? Nu, doar începutul unei reviste, încă o treaptă în același aspru urcuș românesc, dincolo de care țara va zâmbi urmașilor mai bogată, mai mândră, mai generoasă decât azi. Noi trăim aici, azi!” ■ În rubrica *Sânziene*, Fănuș Neagu publică tableta *Cocorii*: „Noapte cu Dunăre și cocori. Noapte cu pereți din cerul copilăriei. Plecau cocorii. Corăbii dăltuite cu fildeș În care umblă sufletul meu. Și un bob din toate poveștile lumii”. ■ În traducerea lui P. Grimm citim în versiunea engleză un poem de Eminescu, *Forest, o mă Forest!* ■ Ilie Purcaru publică *Note pentru un posibil program „Apollo”*: „Pentru România, ca și pentru Iugoslavia, marea premieră a energiei de la Porțile de Fier oferită lumii în acest an e sinonimă – putem spune – cu un program «Apollo» încheiat. Evenimentul subliniază cu majusculă anul 1972 în România și obligă la o nouă recapitulare a datelor esențiale: Centrala hidrotehnică de la Porțile de Fier este cea mai mare din Europa de mijloc și apus. [...] De ce n-am avea azi aptitudinea, capacitatea sau ambiția de a realiza această încordată și esențială pentru noi, treabă de «rutină», de a realiza o industrie – și încă una exemplară? Viața noastră, libertatea și independența noastră, depind de acest efort. Nu ne sperie big-lu, fiindcă nu ne-au speriat stelele. Schițele noastre de viitor, conjugate cu eforturile prezente, sunt niște note la un posibil program «Apollo». Cel puțin ca intensitate și calitate a creației”. ■ Sub semnătura lui J. Kovács citim despre *UNESCO la București*: „În Palatul Kretzulescu, de pe strada Știrbei Vodă din București, a început să funcționeze, în toamna aceasta, un nou organism al Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură: *Centrul european UNESCO pentru învățământul superior*, crea în intenția lărgirii și intensificării colaborării dintre universitățile continentului. Activitatea centrului va consta, printre altele, în realizarea mai multor studii asupra sistemelor și institutelor postliceale din Europa, schimburi de informații între instituțiile de învățământ superior privind evoluția și conținutul activității lor, întâlniri ale specialiștilor din acest domeniu. Printre alte obiective de perspectivă: problema echivalării diplomelor din institute și țări diferite, rămasă nerezolvată în timpurile moderne”. ■ Nenic Lemnaru realizează un interviu cu Virgil Cândea, *Asociația „România” la început de drum*: „– Deci, scopul Asociației este în primul rând cultural și spiritual? – Președintele Asociației «România», aca-

demicianul Athanase Joja, a înfățișat pe larg scopurile acestui așezământ cu prilejul reuniunii constitutive, și sunt convins că cititorii «Tribunei României» au avut răgazul să reflecteze în marginea acelei cuprinzătoare expuneri. Când noi, cei de-acasă, beneficiari a ceea ce înseamnă, plenar, *a fi acasă* – plaiurile, ale noastre, semenii, ai noștri, comorile trecutului pe care le putem oricând admira, opera prezentului la care fiecare, în sectorul nostru, ne mândrim că luăm parte – când noi, cei din România, ne gândim la sentimentele și cerințele interioare ale celor plecați de aici și așezați în alte părți ale lumii. Ni se revelează în primul rând tocmai dorul lor de permanențele, de realitățile românești. [...] – *Pentru viitorul imediat, ce principii diriguitoare stau la temelia activităților Asociației, ce forme practice îmbracă ele, care sunt direcțiile mari asupra cărora vă veți concentra interesul?* – Programul nostru comportă activități variate, având ca scop comun intensificarea relațiilor cu țara a cât mai multor persoane originare din România. Ne propunem să soluționăm cererile venite din partea lor pentru obținerea de manuale de limbă și literatură română, ediții de clasici, documentația istorică, geografică, turistică, orice lucrare pe care ar dori-o, capabilă să le completeze informația despre realitățile românești. «Tribuna României» va împlini tocmai această funcție de informare exactă și variată. Așezămintele culturale din rândurile celor originari din România vor avea în Asociația noastră un partener eficient pentru organizarea de turnee artistice, conferințe, obținerea de filme, expoziții, discuri și alte mijloace audiovizuale. Cei ce vor să viziteze țara, individual sau în grupuri, vor fi, de asemenea, asistați pentru realizarea în bune condiții a dorinței lor. Asociația va facilita proiectele de relații comerciale ale oamenilor de afaceri originari de la noi cu întreprinderi de la noi cu întreprinderi din țară și va sprijini în egală măsură satisfacerea problemelor de ordin personale ale celor de departe”. ■ Apare un reportaj de Maia Belciu intitulat *Nu mai cred în numărutul bobocilor Nu mai cred în anotimpuri Aștept un poimăine senin și sigur ca un țarm*, un reportaj despre Bărăgan. ■ În *Orarul florilor* citim *Crizanteme* de Radu Gyr: „Aud-ți aproape un disc sau un magnetofonul, stinge lumina, dar aprinde, lângă tine, o vază încărcată cu petalele toamnei. Întinde-te pe divan, cu mâinile ca niște aripi obosite, și ascultă... Ascultă, plutind în reverie, «Crizanteme», gravul și visătorul lied al lui Sabin Drăgoi...”. ■ În *Lira* apare o scurtă biobibliografie a lui Marin Sorescu și poeziile lui, *Muzeul satului* și *Între stele*. ■ Propunându-și ca temă *România – convergențe la universal*, revista publică *Trei ipostaze ale umanismului*: „România a fost întotdeauna cu fața spre lume. Umanismul nostru este o parte integrantă din umanismul lumii, înțelegând prin umanism cultivarea constantă a valorilor morale, altitudinea cugetării, comprehensiune pentru drama și năzuințele omului, simțul inalienabil al justiției în raportul cu semenii și în raporturile dintre comunitățile umane, respect pentru creația și cugetarea oricui, generozitate, adică, omenie. Se poate vorbi despre un umanism românesc, ca realitate și ca ideal. A trebuit să lărgim conceptul și să im-

primă o semnificație specifică, rezultat al experienței noastre istorice particulare. Nu putem fi altfel, civilizația noastră e o civilizație de sinteză, iar din aceasta decurg niște anume noi însușiri. Receptivitatea stă în balanță cu spiritul critic; tradiția nu frânează, ci pune suport noutății. Factorii culturali diferiți care s-au interferat în albia culturii românești, în cursul timpului, au fost topiți într-o formulă unică, marcă a personalității noastre. Din acest spirit au țâșnit și *Luceafărul* lui Eminescu și *Măiastra* lui Brâncuși. Nu s-a scris încă o fenomenologie a spiritului românesc, încă nu s-au adunat într-un corpus toate paginile, momentele sau ne momentele care definesc acest spirit. O insuficiență a culturii noastre? Mai curând semnul unei culturi deschise, în plină eferescență creatoare, preocupată nu atât să se contemple retrospectiv cât să se afirme continuu în universal. Nu e numai preocuparea noastră, a celor de azi. A fost sfântul ideal al generațiilor trecute, al luptătorilor pentru dreptate, libertate și independentă, al cărturarilor și artiștilor, al tuturor celor care definind-și geniul într-o anume epocă a istoriei românești, au definit de fapt România. Vom ține permanent deschise aceste pagini ale revistei pentru evocarea unor personalități sau momente ale istoriei și culturii noastre, pentru dezbaterea unor probleme legate de raportul specificitate – universal, astfel încât, număr de număr, să creionăm niște fișe ale prezentei românești în marea constelație a valorilor. Am ales pentru început trei mari chipuri din calendarul nostru de aniversări, pe care le-am cinstit cum se cuvine în cadrul unor mari sărbătoriri: Mihail Sadoveanu, Heliade Rădulescu, Vasile Pârvan. Un fapt pe care îl notăm cu emoție: articolul despre Heliade Rădulescu este una din ultimele pagini scrise de mână lui Nichifor Crainic, încredințate pe patul de spital pentru «Tribuna României». N-am avut șansa să-i putem oferi primul număr tipărit al revistei. Nu bătrânețea ci moartea l-a răpus în plină vigoare a cugetării și artei pe cel ce a fost poetul, cărturarul și eseistul Nichifor Crainic. Asociația «România» al cărui membru a fost, «Tribuna României», pentru care a scris paginile despre Heliade, îi evocă și pe această cale memoria”. Edgar Papu scrie despre *Sadoveanu*, Nichifor Crainic despre *Heliade*, iar Dan Zamfirescu semnează textul *Pârvan*. ■ Constantin Ema. Bucescu publică nota *O „Tribună a României” de acum cincizeci de ani*: „Poetul și epigramistul Cincinat Pavelescu – de la a cărei naștere s-au împlinit o sută de ani – a avut și o fructuoasă activitate, mai puțin cunoscută, în Franța, în limba căreia a scris de altfel și o sumă de poezii. Aflându-se, în timpul primului război mondial, la Paris, a înființat, împreună cu un grup de prieteni români, un jurnal franco-român intitulat: «Românul», *Journal Hebdomadaire Franco-Romain*. [...] Poetul se recăsătorește în 1919 cu o franțuzoaică, artista de operă Alice Viradot-Garcia, fiica unui reputat violonist și nepoata scriitorului rus Ivan Turgheniev. Un an mai târziu, Cincinat înființează ziarul «Le Courrier franco-roumain» – veritabilă «Tribuna României» de acum o jumătate de veac! – al cărei scop era de a face mai bine cunoscută România în Franța, în numele unei comunități spirituale și al unor

interese identice în perspectiva momentul istoric de atunci”. ■ Sub semnătura V. Cos. citim *Incunabula* „... adică o tipăritură care datează de la începutul artei tipografice. O expoziție cu astfel de incunabule s-a deschis, de curând, la Biblioteca Academiei din București, cu prilejul Anului internațional al cărții. Multe din aceste opere de inestimabilă artă au făcut parte din fondurile unor vechi biblioteci românești, iar altele au aparținut unor cărturari de frunte, cum ar fi stolnicul Constantin Cantacuzino, Al. Papiu Ilarian, patriarhul Hrisant Notara, Vasile Alecsandri”. ■ Revista publică un *serial ilustrat*, anume *Cozma răcoare* de Mihail Sadoveanu, desene de Demian. ■ Marcel Negreanu scrie despre *România și anul internațional al cărții*, o statistică a titlurilor publicate, numărul cărților publicate, notând și „12 milioane de cititori frecvenți – și ferivenți – ai bibliotecilor publice”, dar și planurile de publicare a cărților, monografiilor, enciclopediilor, dicționarelor și altor tipuri de cărți care pot sluji propagării culturii românești în străinătate”.

16 noiembrie

● [„**Munca**”, nr. 7776] În *Carnet Cultural - Teatru*, Lucia Bogdan publică o cronică dramatică a piesei *Uraganul* de V. Bill-Beloțerkovski (Teatrul Mossoviet în turneu în România). □ În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat prezintă *Ipocrizia disperării* de Teodor Mazilu.

● [„**Scânteia**”, nr. 9332] Emil Vasilescu notează apariția monografiei *Dobrogeanu-Gherea* de George Ivașcu: „Dimensiunile reduse, organizarea interioară fragmentată, specifică lucrărilor cu destinație didactică, ca și compartimentarea riguroasă a unei activități creatoare prin însăși natura ei unitară subliniază intențiile autorului, ca și pe cele ale editurii Albatros, de apune la îndemâna cititorilor prin această succintă cercetare monografică un instrument de lucru simplu, cât mai exact, o carte ferită de controverse și probleme nelămurite. Întrezărim în acest studiu fericita supunere a cercetării critice la solicitările practice, un mijloc, sperăm, adecvat de a răspunde favorabil interesului manifestat pentru activitatea atât de variată a lui C. Dobrogeanu-Gherea”.

● [„**Albina**”, nr. 46] Pe prima pagină, versuri de Marcel N. Romanescu, *Întâiul pahar*, precum și □ tableta lui Ion Bănuță de asemănătoare inspirație, *Culorile toamnei*. □ Versuri semnează în paginile revistei și Dem. Ahrițculesei sau Aurel I. Cleja. □ Marilena Vulpe, semnatară constantă de reportaje din teritoriu, scrie în acest număr despre *Seria nouă a revistei „Transilvania”*, făcând bilanțul primelor șase numere: „Rezervându-și mai puține pagini pentru beletristică, revista operează o selecție ce compensează economia de spațiu. Radu Stanca, Victor Eftimiu, Peter Neagoe, D. R. Popescu, Adrian Păunescu sunt câțiva dintre autorii publicați. Revista și-a atras, de altfel, numeroși colaboratori de prestigiu, în paginile ei semnând oameni de frunte ai vieții intelectuale, politice și sociale: Richard Winter, prim secretar al Comitetului județean Sibiu al P.C.R., Ion Dodu Bălan, Romul Munteanu, Ion Pascadi, Nicolae Balo-

tă, Mircea Zăciu, Mircea Tomuș, Ion Vlad, Mircea Deac, Ionel Achim, Traian Herseni”. □ Toma Biolan semnează un reportaj eseistic despre colecția de obiecte populare a muzeografului și scriitorului țăran Toader Hrib. □ La pagina de *Satiră și umor*, alcătuită de A. Croitoru, Silviu Georgescu, Mihail Cosma, apare și o inscripție omagială versificată semnată de I. Berg, intitulată *Avea dreptate Mușatescu*. În cele opt strofe umoristice se pot detecta zece din titlurile de piese ale dramaturgului vizat.

● [„**Orizont**”, nr. 29] Ioan Ciolănescu îi ia un interviu lui Marin Sorescu pe prima pagină, iar autorul lui *Iona* îi împărtășește: „După o vizită pe care am făcut-o recent în America unde am văzut o monstruoasă industrializare, am simțit nevoia să scriu despre satul românesc, adică să mă întorc la origini. Scriu acum o carte despre satul în care m-am născut și care va cuprinde impresiile mele până la vârsta de șase ani. De fapt, o parte le-am publicat în revista *«Luceafărul»*. Cartea se va numi *«Pielea de pe câmp»*.” Despre poezia contemporană lui mărturisește: „Păreră mea este că avem un moment poetic foarte valoros. Poezia română contemporană ar merita să fie mai bine cunoscută peste hotare. Asta pentru că pe de o parte este foarte modernă și este modernă pentru că a renunțat la o serie de zorzoane, așa zice, despre care se credea că ele însele constituie poezia. Acum poezia este mai mult o poezie de idei și jocul gratuit al cuvintelor e mai puțin important. Asta nu înseamnă că sunt împotriva rimei, însă, în general, poezia mai nouă și-a ales drumul cel mai scurt de la gândul autorului până la gândul cititorului. Ca să scrii: «Vreau să beau un pahar cu apă» nu mai scrii «Steaua a răsărit» etc. Însă dacă scriu «vreau să beau un pahar cu apă» n-o să fie aceasta însăși o poezie. Înainte poezia fiind atât de încărcată, dacă extrăgeai ideea mare vedeai că e o simplă banalitate. Era o modă a barocului care pune obstacole artificiale între cititor și autor. Cred că legătura dintre poezia nouă și tradiție este o poezie care se face pe linia folclorului românesc, care după părerea mea conține foarte multe elemente de modernism.” Despre critica literară declară: „Sunt de aceeași părere cu Ralea, care spunea că datoria criticii este de a crea noi puncte de vedere în legătură cu o operă. Prin asta o operă rămâne mereu actuală. Cu cât există mai multe controverse, puncte de vedere, operă respectivă se dovedește mai viabilă. În general, îmi place să descopăr în critica actuală sensuri profunde. În legătură cu poezia nu m-am gândit la anumite sensuri ce i se atribuie și uneori critica încurcă niște lucruri care sunt mai simple. Nu pot fi de acord cu critica mediocră. Pentru critică trebuie un talent special”. ■ Alexandru Ruja recenzează cartea lui Dan Grigorescu, *Cubismul* (Minerva, 1972), iar Sergiu Drincu sintetizează cartea de memorii a lui Timotei Cipariu, *Jurnal* (Dacia, 1972). ■ La cronică literară, C. Ungureanu comentează noul roman al lui Radu Ciobanu, *Zilele* (Mihai Eminescu, 1972) despre care notează chiar de la început că: „nu e de valoarea *Crepusculului*. Densitatea epică e mai mică, personajele nu mai au monumentalitate, cuvântul e neutru și marcat de o speriată zgârcenie a origina-

lității. [...] e o carte lineară, fără evadări în istorie și în pitoresc, o liniștită carte de vacanță...". ■ Savuroase sunt amintirile Anișoarei Odeanu despre Camil Petrescu, pe care-l întâlnește la Eforie, înainte de a publica primul ei roman de debut *Într-un cămin de domnișoare*. ■ Anunțarea celor care au participat și vor participa în calitate de public și lectori la Cenaclul revistei „Orizont” continuă cu debutul în proză al studentului Ion Ciolănescu, după prestația poetului Anavi Adam (în traducerea lui Andrei A. Lillin) ■ Poeziile numărului sunt semnate de Mihai Beniuc, Virgiliu Bradin și Valentin Tudor. ■ Interesante amintiri ale lui Portik Imre despre Nicolae Labiș, pe când învățau amândoi la Școala de Literatură de la București.

● [„România literară”, nr. 47] Versuri semnează: Tudor George (*Cânt patria*), Emil Manu (*Dragoste; A doua ceremonie a faianțelor; Ultima corabie cu pânze; La marginea dinspre miazănoapte a sufletului; Calm marin; Brașov; În lumina care ne mai doare*), George Tutoveanu (*Nici voi simți*). □ Florin Chirițescu prezintă pe câștigătorul premiului „Strega” – 1972, Giuseppe Dessi, și semnează traducerea *Bufnița Don Francesco*. □ Alice Bottez publică *Zeno, fiul Aprodului*. ■ George Ivașcu semnează editorialul *Științele sociale*: „Ne-a îndemnat la această retrospectivă a tradițiilor vii de acțiune ale mișcării noastre muncitorești, care, la 8 mai 1972, aveau să se sintetizeze în Partidul Comunist Român, recenta cuvântare a tovarășului Nicolae Ceaușescu la consfătuirea cadrelor didactice ce predau științele sociale în învățământul superior. Este o cuvântare de amploare și perspectivă programatică, menită să marcheze într-adevăr acea cotitură, trasată încă de la Congresul al IX-lea, subliniată la Congresul al X-lea, oșebit relevantă în Pleanra din 305 noiembrie 1971, și, apoi, la Conferința Națională din iulie 1972”. ■ Alexandru Ivăsiuc revine la *Pro domo* cu textul *Critica și teoria literară și realitățile noastre*: „Marxistul gândește, se știe aceasta, nu doar pentru a cunoaște lumea, ci și pentru a o schimba. Din punct de vedere marxist, un adevăr ineficace, neaplicabil în practică, este un adevăr pe jumătate, sau chiar numai un adevăr aparent. Criticul literar marxist, desigur pentru că este critic literar, va emite o judecată de valoare. Nu se va mărgini la generalități, ci va judeca natura intimă a operei, adică va fi un căutător al adevărului de bază, adevărul concret”. ■ George Alboiu semnează *Poezia păstrează omul*: „Câtă vreme poemul îl păstrează pe om ca ființă poetică, el înseamnă o apoteoză a spiritului acestuia. Deoarece e și mijlocul de a se păstra pe sine, ca poem, ca poezie, apoteoza devine cumplită. În destinul ei de a se păstra pe sine poezia se ridică suverană deasupra omului, lepădându-l în legea pe care a vrut s-o depășească”. ■ Volumul *Hanibal* de Eugen Jebeleanu este comentat de: □ G. Dimisianu, „... o lume în flăcări”: „Și totuși e altceva decât în vechile poeme în *Hanibal*, noua carte a lui Eugen Jebeleanu recent apărută: pecepem accente care anunță modificări în poziția poetului față de substanța liricii sale și nu e dificil să observăm că efortul de acum nu mai e îndrumat spre obscurizare, spre înălțarea

acelei perdele de «aluzii și simboluri» (tot Pompiliu Constantinescu), ci dimpotrivă spre limpezire și atingerea esențelor, spre alungarea oricărei discursivității. Dramele și pasiunile cetății, iubirea, viața și moartea, totul e cuprins, contras în această lirică de reprezentări esențializate, virilă și austeră, procedând la o îndrăzneță despodobire a expresiei literare pe care o constrânge la un mesaj dramatic și activizator de conștiințe”. □ Marius Robescu, *Căile poetului*: „În întregul ei, ultima carte de poeme a lui Eugen Jebeleanu consacră o ipostază superbă: a cântărețului trecut prin infern și reîntors la grijile cetății, arătând semenilor un obraz ud de lacrimi, dar neînduplecat”. □ Al. Paleologu, *Eros și Polis*: „Spună alții ce-or vrea. În ce mă privește, după nu puține tribulații, la vârsta la care am ajuns și care începe să devină crepusculară, fac această declarație poate emfatică și poate pentru mulți perfect indiferentă: opțiunile mele morale și politice sunt și știu că vor fi totdeauna acolo unde e Jebeleanu”. □ Valeriu Cristea, *Tentativa lui Orfeu*: „Constituind numeroase piese antologice, versurile din volumul *Hanibal*, de o savantă elaborare, au totodată marea calitate, din ce în ce mai rară astăzi: de a porni «din inimă», din «inima [...] deschisă ca o gură» a poetului trecut prin toate cercurile suferinței”. ■ G. G. Ursu și C. D. Zeletin, *La centenarul G. Tutoveanu (1872-1957)*, scriu despre *Societatea literară „Academia Bârlădeană”*. ■ Al. Tănase semnează *Athanasie Joja și umanismul rațiunii*: „Cred însă că a reieșit și din modestele mele însemnări că *elogiul umanist al rațiunii dialectice* reprezintă o caracteristică definitorie a gândirii academicianului Athanasie Joja, una dintre cele mai de seamă lecții pe care ne-a lăsat-o viața și opera sa”. Urmează articolul *Cultura de mâine* semnat de Athanasie Joja, publicat inițial în revista „Orizont”, an I, nr. 9 din 15 martie 1945. ■ Nicolae Manolescu semnează *Din nou, romanul*, o cronică literară la volumul *Viața postmortem* de Romulus Guga, Ed. Cartea Românească, 1972: „Interesant, romanul mi s-a părut mai cu seamă prin ideea de a aduse în fața judecății morale faptele unui om și unui timp istoric. O anume lipsă de complexitate și un oarecare schematism al dezbaterii lăuntrice sunt defectele principale ale acestei cărți, care ar fi putut deveni tulburător”. ■ Citim recenzii: □ Aureliu Goci scrie despre volumul *Lynxul* de Petre Ghelmez, Eminescu, 1972: „Blagian, Petre Ghelmez este un puternic poet original”. □ În *Elogiul rațiunii*, D. Micu recenzează volumul *Sadoveanu sau elogiul rațiunii* de Eugen Luca, Minerva: „Scriere de tip interpretativ, concepută polemic, noua exegeză sadoveniană suscită interesul prin chipul direct, chiar brutal, de a ataca problemele, prin faptul de a incita spiritul, obligându-l să ia atitudine, eventual să dea replică. Cel mai propriu mod al abordării ei critice devine, în consecință, discuția. E și cel mai înalt elogiu pe care îl putem aduce creației lui Sadoveanu. A dezbate opera unui scriitor în contradictoriu înseamnă a-i recunoaște profunditatea. Vastă, inepuizabilă, ca viața, opera sadoveniană se pretează discuției nesfârșite, dialogului critic continuu. Este o operă ce rămâne în permanență «deschisă»”. ■ Al. Piru scrie despre *Fragmen-*

tarium iluminist, cartea lui Dumitru Ghișe și Pompiliu Teodor, Dacia, 1972, volumul care „cuprinde cea mai completă și mai solidă analiză a iluminismului românesc transilvan cunoscută până astăzi”. ■ Alex. Ștefănescu scrie despre Max Blecher în *Jurnalul unei călătorii*: „Literatura lui Blecher nu este o literatură maladivă. Plenitudinea senzațiilor, familiaritatea, tonul sociabil cu care este tratat virtualul interlocutor, în sfârșit, însăși puterea de a subordona și transforma cu autoritate în artă impulsurile centrifuge ale ființei emană dintr-o vitalitate fundamentală”. ■ În *Viața literară* citim: □ *Seara omagială Tudor Vianu*: „Sub auspiciile Muzeului literaturii române, luni a avut loc în Capitală o seară omagială închinată memoriei lui Tudor Vianu de la nașterea căruia, la 27 dec., se împlinesc 75 de ani. Prof. univ. Șerban Cioculescu, prof. univ. dr. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, vicepreședinte al Academiei de științe sociale și politice, prof. univ. Edgar Papu, Alexandru Dima, directorul Institutului de istorie literară «George Călinescu», au relevat aspecte din activitatea desfășurată de Tudor Vianu. În încheiere, din fonoteca Radiodifuziunii, a fost prezentat asistenței poemul *Shakespeare* de Tudor Vianu în lectura autorului”. □ *Șantier* oferă noi informații despre proiectele scriitorilor Ion Sofia Manolescu, Traian Coșovei, Barbu Solacolu, Mihai Izbășescu, Vlaicu Bârna, Aurel Chirescu. □ *Știri din Uniunea Scriitorilor*: „În suitea ședințelor de lucru pentru analiza ideologică și economică a revistelor editate de Uniunea Scriitorilor, în dimineața zilei de vineri, 10 noiembrie 1972, a avut loc analiza revistei «Neue Literatur». A participat întregul colectiv redacțional, în frunte cu Emmerich Stoffel, redactor șef, și Arnold Hauser, redactor șef adjunct. Au fost prezenți Laurențiu Fulga, prim vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, Franz Sturch, consilier în Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Mircea Herivan, de la direcția publicațiilor literare din C.C.E.S., Alfred Kittner, membru în colegiul redacției al revistei «Neue Literatur», Traian Iancu, director al Uniunii Scriitorilor și al Fondului Literar, Teodor Balș, președinte al comisiei de cenzori. Analiza a relevat rolul de mare importanță pe care-l desfășoară revista «Neue Literatur» în ansamblul publicațiilor noastre literare, atât pe plan intern, cât și pe plan extern, prin afirmarea literaturii germane din România și prin popularizarea unui mare număr de scriitori români tălmăciți într-o limbă de circulație europeană. [...] La 8 noiembrie 1972, a plecat la Zürich, Ștefan Augustin Doinaș, membru al Biroului Uniunii Scriitorilor și redactor șef adjunct al revistei «Secolul 20», pentru a reprezenta Uniunea Scriitorilor la Simpozionul organizat de Uniunea Scriitorilor Elvețieni cu prilejul aniversării a 60 de ani de la înființarea acestei uniuni. * În vederea participării la lucrările Comitetului Executiv Internațional al P.E.N.-Club, care se țin în Berlinul Occidental, în zilele de 13-18 noiembrie 1972, au plecat la Berlin Horia Lovinescu, vicepreședinte al Centrului P.E.N. din România și Romul Munteanu, director al Editurii Univers. * În cadrul acordului cultural dintre R. S. România și Olanda, a plecat la Haga, Marin Preda, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din R. S.

România și director al Editurii Cartea Românească. Iar în cadrul acordului cultural dintre R. S. România și India, au plecat la New-Delhi criticii Matei Călinescu și Lucian Raicu”. ■ În *Cartea străină* citim: □ Nicolae Balotă scrie despre volumul *Velázquez * Goya* de Ortega y Gasset. □ Sub semnătura m. l. c. aflăm că a apărut *Souvenirs pour demain* de Jean-Louis Barrault, Genie, 1972. □ Scurta prezentare a volumului *Balzac – une mythologie réaliste* de Pierre Barberis, Librairie Larousse, 1971 este semnată c. u. ■ Șerban Cioculescu scrie despre *Expoziția de la Biblioteca Academiei* sub titlul *Incunabule*. ■ Petru Popescu publică *Însemnări despre critică*, opiniile sale despre critica filmului: „Nu-i mai puțin adevărat că uneori critica se manifestă extrem de nesigur în cazul plasticii, muzicii și filmului, depășită în mod evident de modernizarea pe cât de rapidă pe atât de imprevizibilă și de șocantă a acestor arte. O anumită «agresivitate» a formelor celor mai noi terorizează pur și simplu pe critic, care reacționează epatat”. ■ Valeriu Râpeanu semnează *Henry de inteligente în posteritate*, un text omagial dedicat scriitorului decedat în septembrie 1972. ■ Dragoș Vrâncianu scrie despre *Arghezi în traducerea lui Quasimodo*, despre traduceri din Arghezi apărute în Italia, printre care și apariția unei antologii în 1966 în care citim grupaje din creația literară a lui Arghezi, traduceri semnate de Salvatore Quasimodo.

● [„**Tribuna**”, nr. 46] Augustin Buzura semnează textul: *A fi prezent*: „A pleda pentru nou, cunoaștere, omenie, cultură, adevăr și dreptate înseamnă a-ți asuma riscul, a lupta deschis contra imposturii, demagogiei, minciunii frumos ambalate, a lășității, a fricii, a suferinței și durerii, înseamnă a-ți respecta convingerile indiferent de consecințe. Nu numai prin cărți dar și prin publicistică ne creăm cititorii, prietenii și mai ales judecătorii. Am avut deci și vom avea exact judecătorii pe care-i merităm pentru că ei sunt, în mare măsură, și opera noastră. Așadar, a nu răspunde imediat unui eveniment sau unui impuls afectiv de moment, a nu putea răspunde este undeva o infirmitate greu resimțită. Sigur, altele sunt cerințele unui roman, și altele ale unui articol, dar impulsul inițial este același, motivul fundamental este același. Fiecare articol, adică des-tăinuire este un pas spre tine însuși deci spre cartea sau cărțile prin care vrei sau te iluzionezi că-ți vei prelungi existența, volumele prin care te străduiești să rostești celor de azi și de mâine despre un timp, un loc și niște oameni cu care istoria, timpul și locul n-a fost întotdeauna generoasă”. ■ Vasile Sav se ocupă de studiul *Metafora mării în Poezia lui Eminescu* al lui Ion Dumitrescu: „Două sunt caracteristicile studiului întreprins de I. Dumitrescu asupra metaforei mării în poezia lui Eminescu: obiectivitatea stabilirii și identificării funcțiilor metaforice și simbolice ale imaginii mării urmărită în întregul registru liric eminescian cu accentuarea pe parcursul fiecărui capitol a funcției pertinente; subiectivitatea (uneori chiar eroarea) exemplificării și interpretării”. ■ Victor Felea analizează studiul lui Ion Vlad: *Povestirea- destinul unei structuri epice*: „Scriere savantă, însă nu mai puțin vie, *Povestirea* lui Ion Vlad demonstrează

încă o dată posibilitățile ce se deschid cercetării literare de la noi atunci când ea apelează la adevăratele lumini ale științelor contemporane”. ■ În textul *Exegeză Ion Vinea*, Ion Marcoș prezintă două studii critice: „Exegeza critică referitoare la Vinea marchează un salt hotărât în acest an, cu două monografii remarcabile. (Elena Zaharia, *Ion Vinea*, C.R.; Simion Mioc, *Opera lui Ion Vinea*, Ed. Minerva) ambiționând fiecare să dea o imagine globală a figurii atât de complexe a scriitorului”. ■ De cartea lui Dan Bădilă se ocupă Petru Vaida: *Dimitrie Cantemir și umanismul*: „Cartea lui Petru Vaida este o dezbatere valoroasă, putând constitui un solid punct de reper pentru investigațiile viitoare”. ■ Justin Ceuca consemnează interviul *Cu Petru Popescu despre film și scenariu*: “– Jean Mitry spune că romanul «este o povestire care se organizează într-o povestire». Cum s-a produs apropierea dvs., ca romancier, de arta filmului? Ce valoare are această experiență pentru scrisul dvs.? – Nu știu cine este, ori a fost, Jean Mitry. Probabil o autoritate în materie, dar fraza mi se pare o glumă franțuzească tipică, care poate fi rostită și invers, fără ca să ne apropie prea mult de adevăr. Cât despre preocuparea mea pentru arta filmului, ea e mai veche – întâi sunt un cinefil pasionat, de multă vreme, apoi mă interesează similitudinile dintre film și proza epică, ambele fiind arte care se bazează pe «ideea de mișcare». Cred că epoca noastră e o epocă în care intercomunicația artelor e o lege, și cred că vechea clasificare a artelor, după mijloacele de expresie, e perimată. Înainte, cam tot ce era literă se numea literatură; între diferitele genuri de literatură există azi diferențe fundamentale, astfel mie mi se pare proza epică, în intenții, realizare și efecte, mai apropiată de film decât, să zicem, de poezie. Eu aș împărți artele de azi în «arte mimice» și «arte de subiect», și aș plasa filmul și *proza la* artele de subiect – poate singurele arte de subiect care mai există – și, interesant, singurele arte de public care există. Că proza și filmul se influențează reciproc, asta nu mai e o noutate – există proză cinematică, dar și, de pildă, film eseistic. Interesul teoretic pe care îl port asemănărilor dintre film și literatură e vechi. Eu sunt un om temperamental, îmi place literatura percutantă și rapidă, care să exprime sincer pe autor și să sculpteze realitatea, caut să practic o asemenea literatură. Filmul are aceste însușiri, și mai cu seamă o sfântă „viteză” de pătrundere și reproducere a întâmplărilor și oamenilor pe care nu o mai are nici o altă artă – după cum are și o anumită simplitate fatală (impusă de cadrul strict al celor două ore de proiecție) care explică poate și ca, în parte, demodarea mult mai rapidă decât în alte arte. Dar mie îmi place, în general, arta de subiect, de mișcare, scriu literatură în acest fel, și, dacă vreodată aș face film, l-aș face iute, aș mitralia pur și simplu spectatorul cu imagini și fapte, încercând să dau secvenței sensul ei de secvență. Ar fi și singura mea rezervă, subiectivă, la filmul *Drum în penumbră*, un film foarte bun spune foarte multă lume, și spun și eu – aceea că dacă cumva l-aș fi făcut cu (dar asta obiectiv nu se putea întâmpla), aș fi încercat să-i imprim un ritm mai iute. (În fond nici măcar nu e o obiecție, ci o

reacție care ține de caracterul omului). Pentru scrisul meu, experiența unui scenariu reprezintă mai întâi sacrificarea unui roman, pentru că eu filmele le văd mintal ca pe niște subiecte de carte. Apoi reprezintă un efort de esențializare, care în fond e unul de simplificare, ba chiar de oarecare «coborâre» a nivelului intelectual – filmul, vai, nu suportă o instrumentație intelectuală atât de bogată ca a literaturii. Trebuie să învăț să spun mai repede, mai «sărac», mai pe înțeles, și în același timp efectul să rămână de bogăție, de adâncime, de finețe. Asta mă va ajuta și în proză, cu siguranță. Pe de altă parte în clipa de față mă concentrez asupra unor pagini de proză, fiindcă, «stimulat» de film, m-am întors la roman ca la o iubită al cărei farmec numai depărtarea îl face deplin. – *De ce atât de puțini scriitori sunt atrași de cinematografie? De ce atât de puțini scriitori sunt colaboratori ai cinematografiei noastre?* – Cinematograful e o artă esențial modernă, or noi nu avem prea mulți scriitori care să fie moderni în sensul adevărat, nobil al cuvântului. Scamatorii cu pretenție de modernitate fac destui, ceea ce nu-i împiedică să fie foarte primitivi și provinciali ca gândire și comportări – atunci, cum să facă film? Eu cred că destui sunt atrași, dar dintre aceștia cei mai mulți nu au, obiectiv, mijloacele de a satisface această atracție. La urma-urmei, o bună parte din conștiința noastră literară e oprită prin anii '30, ca subiecte, ca gesturi, ca mentalitate. Cum să faci, de la acest punct, film în anii '70? Pe de altă parte, nici nu știu dacă e normal ca scriitorii să fie atrași de cinematografie, așa, în chip exterior, «platonice», dacă până la urmă nu devin și ei cineaști, adică nu încep să-și regizeze singuri filmele, fără ca pentru asta să părăsească scrisul. Noi avem cineaști proveniți din scriitori care nu mai scriu literatură, ori care îmbină una cu alta dar ajung în amândouă la rezultate mediocre. Pe de altă parte, la noi colaborarea scriitorilor cu regizorii e privită ca o necesitate numai pentru că regizorii nu-și scriu propriile scenarii, ceea ce e foarte curios – parcă n-ar avea și ei viață, drame, frământări, mă rog, ceva de mărturisit și reprodus. Și pe urmă la noi există un respect al etichetei care a zdrobit – cum ești etichetat, scriitor ori cineaș? Ori una ori alta, dar să fii ambele e greu de admis, și de altfel până acum multe cazuri de îmbinare fericită nu s-au prea văzut. În alte culturi, se face una și alta fără dificultate și fără complexe, vezi, de pildă, marele Elia Kazan, maestru și în roman și în film, și acceptat în chip firesc ca atare. Dar, ca să faci film, trebuie la urma-urmei să știi să scrii o carte măcar, și una sinceră. — *Cum poate fi atras publicul spre filmul românesc?* – Întâi prin filme bune. Dar apoi printr-o buna «muncă de rețea». Modul cum se face popularizarea filmului românesc e adesea lamentabil. Publicul românesc își reface greu încrederea în cinematograful național, pentru că nici nu e ajutat să și-o refacă, dimpotrivă e combătut de două elemente – sistemul de lansare și critica de film. Despre lansare, dau un exemplu concret: filmul la care am scris eu scenariul, *Drum în penumbră*, a fost programat la Patria în București în aceeași epocă în care era programat la Scala, cu două sute de metri mai jos, pe cel mai important bulevard bucu-

reștean, un film cu Bourvil și Louis de Funès! Nici nu se putea boicot mai desăvârșit, și aproape mi-ar veni să cred că a fost intenționat, dacă n-aș fi văzut de multe ori filme românești programate pervers alături de John Wayne ori de alți aleși ai ecranului. Oare filmul nostru, ca bun național, nu merită și el, cât de cât, un oarecare «protecționism», măcar atât cât merită produsele altor industrii (căci am stabilit că filmul e și o industrie?) Nu de alta, dar alte state se pricep să-și protejeze cinematografia mult mai bine decât o protejăm noi pe a noastră. În ce privește critica de film, ea face totul ca să dărâme prestigiul filmului românesc, atâta când există. Dacă un român, azi, merge la un film românesc, în ciuda condițiilor vitrege în care filmul e programat și prezentat, asta echivalează, după mine, cu un adevărat act de patriotism. Critica e nedreaptă în genere cu filmul românesc, sau mai bine zis cu acel film românesc pe care îl poate critica fără să riște nimic, fiindcă depinde cine este cel ce face un film, de ce autoritate și influență se bucură în lumea cinematografului, ce capacități are, eventual, de a da o replică, spirituală ori chiar fizică unei critici – dacă autorul e un tip «tare», atunci tratamentul devine foarte diferit, și severitatea se înmoaie. Dar, la urma-urmei, filmul românesc nu are nevoie de clemența criticii, ci de competența ei. Or, critica de film e adesea hilară din punct de vedere intelectual, în schimb are o superbie, o poză, un «complex de genialitate» care întrec orice închipuire. Criticul, care nu ia deloc parte la lupta de reapropiere a românului de cinematografia națională, ci instalat comod pe un scaun savurează producția mondială, după aceea vede și un film românesc și îi face o analiză ca de la Hollywood ori de la Academia Franceză. În loc să se comporte ca un îndrumător și un aliat, criticul se comportă adesea ca un inamic care vrea să-și demonetizeze adversarul prin orice mijloace – acest adversar fiind filmul românesc. Dar, pe de altă parte, când e vorba de filme străine, criticul e mult mai blând, ori chiar pierit de admirație (adesea nu unde trebuie), ca să arate că e priceput și la curent. Orice comedioară franțuzească are mai mult credit la criticii români decât un film românesc, și pentru ea se găsesc poncife politicoase gen „«spiritul galic», «verva tradițională», «cozeria» etc. Și, la urma-urmei, ce autoritate au niște critici care n-au scris niciodată un scenariu, ori măcar niște dialoguri (ca să nu mai vorbesc de o lucrare teoretică, de istorie ori estetică a filmului), care nu vor regiza niciodată un film, ci numai fac comentariu arțăgos? Radu Georgescu de pildă dă efectiv senzația că scrie în prada unei crize de ficat, iar intelectualicește e atât de inconsistent încât mă mir cum e tolerat la revista «Săptămâna» de redactorul-șef, un scriitor de talie și el însuși autor de scenarii de film. Un asemenea critic nu mă poate învăța mai mult decât omul de pe stradă, care, cel puțin, nu mi-ar vorbi cu pornire, nici n-ar căuta să mă tragă pe sfoară cu neologisme sforăitoare. Mai e ceva. Sunt foarte importanți salariații care se ocupă direct cu exploatarea unui film în rețea. Un șef de sală, o casierită, un controlor, o plasatoare, o vânzătoare la bufet – iată oamenii care intră în contact direct cu publicul, și

dialoghează cu el, îl îndrumă, îl îmbie. Ei nu sunt niciodată consultați, și despre ei n-am citit nicăieri, vreodată, măcar o vorbă. -*Credeți, potrivit unei teorii care circulă, că romancierul va recurge nu numai la stilou, ci și la aparatul de filmat pentru a-și realiza opera?* -*Drum în penumbră* este primul scenariu de film pe care l-am scris (am mai scris la altele de atunci încolo, fără să fiu deocamdată suficient de mulțumit de ele ca să le consider terminate și demne de a fi încredințate unui regizor). Nu am educație cinematografică sistematică, dar sunt pasionat de cinema, am văzut multe filme «clasice», și am opiniile mele despre filme. Și, ca orișicare, sunt ispitit de film. Aș zice, de altfel, ca orișicare român, pentru că cinematograful, arta nouă la noi, e privit de toată lumea cu o copilărească încredere și încântare. Pentru mulți, cinematograful e sumum-ul carierei, și chiar al vieții. «Ce-a ajuns cutare? E mare, face cinema». Fraza asta, care sună vodevilesc, sunt convins că și-o spun, subconștient, intelectualii dintre cei mai fini, din lumea filmului ori din afara ei, și mulți își doresc cinematograful pentru că îl iubesc, dar și pentru că, la noi, el apare ca o formă supremă a «reușitei». Atitudinea asta nu o avem față de alte arte, toate cu tradiție la noi, căroră le apreciem mai exact exigențele, riscurile, după cum apreciem mai exact, cred, și gradul dotării noastre pentru ele. Cu filmul lucrurile stau altfel. Seducția lui e prea puternică, iar «viteza» lui favorizează prejudecata (răspândită nu numai la oamenii simpli) că filmul e o treabă ușoară, unde dacă ai talent totul merge strună. Toți își dau cu părerea despre film, toți «știu», toți dau sfaturi, toți «s-ar descurca mai bine dacă li s-ar da ocazia». Pasiunea mea fiind romanul, și ca să zic așa, romanul «de subiect», urmăresc filmul pentru că el mi se pare singura formulă, alături de roman, care poate oferi publicului «idei în mișcare», și mai ales idei «încarnate» (în caractere, întâmplări, decor și conjuncturi istorice). Filmul și romanul mai pot, azi, să împingă publicul la meditație, și anume la meditație în legătură cu viața însăși pe care acest public o trăiește. Deși formele pot fi cât se poate de rafinate, atât filmul cât și romanul au un caracter «popular» incontestabil. Știu despre mine că sunt un scriitor «de mase largi», deși mă flatez cu ideea că nu sunt un scriitor comun, și știu că scrisul meu apare cinematografic chiar cineaștilor de meserie (după ce am publicat romane, destui cineaști au solicitat amabil dreptul de a le ecraniza, și nu văd de ce ar fi făcut-o dacă nu ar fi crezut într-un succes). Astfel, dominat de destinul unei dactilografe a cărei viață se consuma la doi pași de mine, fiindcă lucram în același birou, m-am așezat la masă și am scris *Drum în penumbră*, cu intenția fermă de a oferi o «dramă banală» și a izbi spectatorul exact cu faptele și semnificațiile vieții de fiecare zi, viață pe care eu personal cred că o trăiesc cu autenticitate, și de aceea mă simt calificat să o evoc în ce scriu. Am vrut deci un film de public, de adevăruri contemporane, nu un film «adânc» în chip agresiv, nu un film «frumos», un film care să fie emoționant tocmai prin dimensiunea sa umilă și resemnată, prin modestia «cazului», prin lipsa de retorică, prin firescul și blândețea anonimă a unei specii umane pe care eu o cu-

nosc foarte bine (fiindcă am făcut parte din ea, și solidaritatea morală cu ea nu a dispărut azi); Am jertfit deci o carte (mă gândeam să scriu un roman pe acest subiect), pe altarul strălucirii cinematografice, sperând ca unica facultate a filmului de a impresiona oameni, de a surprinde realități așa cum sunt ele, și în același timp de a le transforma până la nerecunoaștere, extrăgând fața necunoscută a cunoscutului, să se împlinească și pe subiectul meu. Încă nu știu dacă am reușit. Iată un film întreg, cu culori și muzică, fraze și actori, idei și concluzii, și pe deasupra un film care îmi place – film care însă e pentru mine, acum, o sursă de perplexitate. Nu îl cunosc și nu mă recunosc, pentru că am crezut, când am început să scriu scenariul, că el îmi va rămâne, îmi va aparține, și după ce va fi gata, ca și cum l-aș fi făcut chiar eu, de la un cap la altul, în fiecare amănunt al lui. Ori nu s-a întâmplat deloc așa. Dădusem un scenariu, unic și omogen, reflectând viața cum o vedeam eu, reflectându-mă deci, în fond, doar pe mine. Și el a început să se transforme, să se îmbogățească, să se împartă infinit, și nebunește de repede, între regizor, operator, actori, scenografi, creatori de interioare și costume, până la machiori și coafori, căci fiecare sosea cu universul său, cu gândirea sa, cu inteligenta și gustul, preferințele și atitudinile, trecutul și visele, cultura și temperamentul său. M-am întrebat dacă regizorul are și el aceeași senzație de frustrare când un actor nu-l respectă întocmai, ori un operator prinde lumea din alt colț, ori pur și simplu o zi fără soare schimbă culoarea vieții. Poate că da, dar mai puțin decât mine, fiind format pe ideea de a împărți creația cu ceilalți. Filmul e o naștere colectivă. Eu ignoram toate astea – adică le știam doar teoretic – și primul contact cu echipa de filmare a fost, intelectualmente, un șoc. Prima experiență de film a fost decât pentru mine, mai grea și mai puțin «roză» decât mă așteptam, și filmul, care pare ușor ca o scamatorie când e văzut pe ecran, și-a arătat deodată fața lui adevărată – o mașină imensă și adesea haotică putând fi oprită de orice mărunt fir de nisip care se strecoară între dinții a două roți. Atracția mea către film a rezistat totuși acestui prin duș, și voi scrie alte scenarii – mai mature decât primul, pentru că a vedea cum se face un film «pe dinăuntru» e o imensă instrucție pentru scenarist. Dar, pentru a mă simți la fel de autor, în film, cum mă simt dau unei edituri o carte, ar trebui să mă apuc să-l fac singur, de la A la Z, de la scenariu la alegerea actorilor, regie, decor; montaj, muzică și așa mai departe. Chiar dacă aș avea acest curaj – pe care alții l-au avut, spre insuccesul lor – nu *cred* că l-aș putea avea decât peste câțiva ani Și chiar dacă aș încerca, îmi vine să cred că acel «complex de paternitate» dat de cartea pe care o scrii «pe întuneric, în singurătate, / cu puterile neajutate», cum zice Arghezi, nu-l poate da cinematograful”.

• [„**Steaua**”, nr. 22] Despre genul literar al jurnalului, balansând între notația adevărului brut (convenția sincerității absolute) și oficierea unor gânduri „îmbrăcate oficial”, între scriitorul ca persoană și scriitorul ca personaj, Mircea Zăciu face o trecere în revista a funcțiilor unui jurnal: mască, stare de veghe,

laborator scriptural la diferiți autori din spațiul cultural european: Jean Colin d'Amiens (*Journal*, 1947) , Geo Bogza (*Spovedania lui Petru*), Camus (*Caiete*), Proust (*Lettres retrouvées*, 1966), Lautréamont (*Les chants de Maldoror*), Mihail Sebastian, Mircea Eliade, N. D. Cocea (*Jurnal*, 1938-1939) (articolul *Despre «Jurnal»*). ■ Un loc central (enunțat încă de pe prima copertă a revistei) îl ocupă interviul luat de Gabriela Melinescu lui Eugen Barbu din care cităm câteva mărturisiri: „ – [...] Era anul 1962, semnele unei înseninări în materie de artă abia se arătau. Am făcut un gest napoleonian. Nu erau redactori șefi pentru cele trei reviste literare ale Uniunii Scriitorilor. M-am autopropus la «*Luceafărul*». De ce ? Pentru că simțeam că numai dinspre cei tineri poate să bată un vânt sănătos. [...] Au urmat șase ani de luptă complicată cu cei ce credeau ca e de ajuns să abhori dogmatismul, dar poți liniștit să-l practici. [...] Realizezi deci că, în urmă cu 10 ani, era complicat să publici poezii de Ioan Alexandru, de Marin Sorescu, Ion Gheorghe și de năbădăiosul Adrian Păunescu. Cu voi fetele, cu Gabriela Melinescu, cu Constanța Buzea, cu Sânziana Pop a fost mai simplu, dar «religiosul» Alexandru, complicatul și dreptul Gheorghe care vorbea atât de patetic despre țărani, ca să nu mai vorbesc despre fabulele lui Sorescu. Se bănuia că noi doream să dăruim ceva când de fapt noi doream cu adevărat ce dorea și conducerea de partid, să reintrăm în circuitul modern al artelor, să fim la zi cu ceea ce era umanism și descătușare artistică, să terminăm cu schemele și figurile alcătuite în laboratoare. [...] De ce a devenit odioasă vechea revistă «*Luceafărul*» unora? Pentru că a îndrăznit să critice și scriitori ce se credeau de neatins. Am practicat spiritul deschis, am vrut să se înțeleagă valoarea discuției în contradictoriu pentru aflarea adevărului, dar cei criticați nu au venit la rampă cu argumente, ei au decretat că nu se poate sta de vorbă cu mine pentru că *atac la persoană*. Atacam la persoană, e adevărat, pentru că de persoane este vorba când trebuie stabilite niște vinovății. [...] Am plecat de la «*Luceafărul*», nu dat afară, cum s-a afirmat pe toate drumurile, ci pentru că nu mai puteam să-l fac să apară așa cum doream eu [...] L-am indicat pe Bănulescu [ca succesor la redacția «*Luceafărului*»] necunoscând ce fire abisală are. Fusese un om pe care-l ajutasem, el însuși persecutat de către dogmatici. Știți ce a făcut la «*Luceafărul*», știți și mai bine ce a făcut dincolo, la «*România literară*», Breban. – [...] *In ce măsură o carte poate fi considerată ca fiind autentică? Exista adevăr în proza? Și, legat de aceasta, ca o întrebare separată: în ce măsură ficțiunea anulează adevărul?* – [...] Politico-economicul nu poate lipsi din cărțile noastre, dar nu trebuie să transformăm romanele în manuale de învățături sau în tratate economice. [...] Unii oameni nu sunt dispuși să accepte că mai există răul chiar în socialism, dar el există cu toate acestea și împotriva acestui rău trebuie luptat pătimaș. În ce mă privește, sufăr foarte mult când văd câtă ipocrizie se mai ascunde acolo unde partidul nostru dorește cea mai mare sinceritate și orice adevăr: în relațiile dintre oameni! Avem contemporani admirabili, oameni care lucrează temeinic,

poate neștiuți, pentru prosperitatea României, dar reușesc uneori cei care știu să ia ochii. De atâtea ori secretarul general al partidului a vorbit deschis despre aceste defecțiuni și mereu trebuie să descoperi rezistența la promovarea criticii deschise, indiferent de persoanele care trebuie s-o suporte. Fără această eradicare nu este posibil niciun fel de progres în materie etică, or pe scriitor asta îl interesează în primul rând: construirea moralului unei națiuni. – [...] *Cum vi se pare epitetul «feroce» pe care adversarii dumneavoastră vi-l atribuie. Nu este un paradox?* – Nu sunt deloc feroce, ba chiar ai dreptate când spui ca sunt un timid. Nu-mi place să-mi ridic lumea în cap, dar foarte mulți nu suportă felul meu literar de a exista. Ei cred că eu scriu mult și des din dorința de a-i înăbuși, dar e loc pentru toată lumea. Îmi plac scriitorii harnici. Boema de cafenea îmi repugnă, ratatul mă dezgustă. [...] Modelul meu este Călinescu, dacă interesează pe cineva. Vreau să știu foarte multe lucruri, cred că parțial am și reușit, dar mai sunt atâtea de învățat în fiecare zi, încât, pe măsură ce trece vremea, toate orgoliile mele se sting. [...] Cât privește adevărul, el este legea de bază în statul nostru, el face parte din politica partidului nostru. Numai că trebuie luptat în fiecare minut cu elementele retrograde și nu se poate lupta decât bătăndu-te pentru fiecare parte de adevăr. [...] Vânez cuvintele care cântă. Sunt o fire muzicală, asta îmi dă poftă de viață. Ascult și scriu cu un fond de muzică simfonică. Îmi place foarte mult pictura. Iată de ce caut în cronicari cuvintele cele mai frumoase. Sper să le fi colecționat pe toate în *Istoria mea* care este înainte de toate un manual de poetică, așa cum se vor și *Caietele-Princepelui*.” ■ Aurel Rău scrie un articol aniversar, la trei secole de la nașterea lui Neculce, în articolul *Neculce, trei secole*. ■ Cinci poezii de Ion Brad. ■ O conferință ținută la Radio, inedită, a lui V. Voiculescu despre Novalis, pe numele adevărat Frederic von Nardenberg, în care autorul relatează și episodul îndrăgostirii poetului romantic de o fetiță de 13 ani, Sofia, „o frumusețe îngerească, supraumană, cerească”, „Sofia cea îndumnezeită”, cea pierdută la puțin timp și despre care Novalis își va impune să scrie un jurnal pentru a se lega de amintirea și spiritul Sofiei celei moarte, pierdute (articolul *Poetul Novalis*). ■ Adrian Popescu face o introducere în opera și viața lui Ezra Pound (stins din viață în luna noiembrie) (articolul *Duminică fără Ezra Pound*). ■ Petru Poantă scrie două cronici literare: prima îi este dedicată lui poetului suprarrealist Virgil Teodorescu și volumului *Sentinela aerului* despre care se comentează: „el [volumul] arată că reactualizarea suprarrealismului nu e posibilă fără riscul acceptării truismelor sale. El reprezintă o aventură încheiată, la care poetul se reîntoarce cu nostalgie. Și asta, poate pentru configurarea pregnantă a adevăratei sale structuri.”; a doua cronică este consacrată volumului *Lynxul* (1972) a lui Petre Ghelmez, considerat din punct de vedere stilistic a nu fi „un progres” față de volume anterioare, căci „Petre Ghelmez nu încearcă să filosofeze în versurile sale, nu își abstractizează discursurile, nici nu caută efecte în incoerență.” ■ Despre romanul *Zilele* (Albatros) al lui

Radu Ciobanu, își notează impresiile Virgil Ardeleanu în cronica sa curentă, un roman al unui autor „răsplătit oficialmente pentru activitatea sa”. ■ Mircea Ivănescu publică poemul *Vânt de după amiază*. ■ Ileana Hoge și Iv. Martinovici traduc câteva poeme din poezia veche chineză. ■ La rubrica „însemnări în actualitate”, Ioan Bucur menționează și detaliază două articole ale lui Serge Fauchereau, publicate în *Revue générale des publications françaises et étrangères*, în numerele din mai, august și septembrie 1972, intitulate *Tristan Tzara și avangarda română* și *Tristan Tzara, Dada și expresionismul*, „două părți ale aceluiași studiu care reface atmosfera spirituală a începutului de secol din care s-a născut avangardismul”. ■ Mircea Micu îl parodiază, în cadrul rubricii curente, „dicționar parodistic contemporan”, pe Adrian Păunescu în poemul *Călare pe călare*.

17 noiembrie

● [„Munca”, nr. 7777] În rubrica *Punct*, cu titlul *Doresc să dau tot ce pot da cu spontaneitate și răspundere*, revista publică un scurt interviu cu Nina Cassian. Acesta răspunde la întrebări legate de viziunea sa despre „omul-poet”, vorbește despre necesitatea implicării poetului în viața socială și politică, despre literatura care trebuie să aibă un rol constructiv în „societatea socialistă multilateral dezvoltată” („poetii sunt ochii și urechile lumii, cum se spunea în vechile jurnale sonore, numai că ochii și urechile lor depășesc starea de simple organe sensibile și se transformă în laboratoare active de recompunere și recreare a lumii obiective”). Referindu-se la crezul său artistic, poeta susține că „important este ca publicul cu aplecare specială spre poezie să nu se restrângă ci dimpotrivă. [...] E pretențios să numesc crez artistic câteva cuvinte pe care le-aș rosti în legătură cu întrebarea pusă. Doresc să dau tot ce pot da cu spontaneitate și răspundere”. □ În *Sugestie* se discută posibilitatea de a face un film având ca subiect viața lui Eminescu. □ În *Salut colegial* este prezentată publicația Cercului literar „Mihai Sadoveanu”, „Însemnări literare și cultural-artistice”.

● [„Scânteia”, nr. 9333] Mihai Beniuc semnează *Patria – versul nostru cel mai de preț*: „Suntem în esență patrioți, ca artiști și cetățeni. Fără îndoială că atitudinea patriotică în România de azi de identifică cu adeziunea la politica Partidului Comunist Român, cu dăruirea cauzei socialiste a patriei. Poetul patriot în această convergență finalizată este – ca să împrumut o metaforă a lui Hugo – un cristal sonor, în care orice poate să-și audă răsfânt într-un ansamblu simfonic propriul rost. De fapt, acest cristal este însăși ideea de patrie întruchipată în poezie în care trecem din ieri prin azi către mâine”.

● [„Contemporanul”, nr. 47] Paul Georgescu descoperă *Farmecul exegezie* în studiul Georgetei Horodincă dedicat lui *Dimitrie Anghel*: „Cartea pe care Georgeta Horodincă i-o dedică reușește să explicitizeze tocmai natura duală a poetului și poeziei sale, mai mult, scindarea intimă a unui tip poetic. De fapt

cercetarea își depășește obiectul prin felul analizei, inedit, interesant și convingător. [...] Temele majore revin, reluate în alte tonalități, privite din alte perspective, completându-se. Toate aspectele, mobile, comunică permanent între ele, dovedind mereu alte valențe. Georgeta Horodincă refuză schema, reducția la un numitor comun, cheia universală și facilă”. ■ Laurențiu Ulici recenzează romanul lui Bujor Nedelcovici: „*Fără vâsle* e un roman bun, în general bine scris, al unui autor ce știe povesti semnificativ și crea atmosferă, dar o carte a cărei unitate de sensuri se lasă mai greu descoperită. Fiind însă vorba de un prim volum al unui roman mai întins, Bujor Nedelcovici are atuul ulteriorității, și vom vedea atunci spre ce se deschide existența epică a personajului, sau personajelor sale”.

● [„Cronica”, nr. 46] Un articol program pe prima pagină, *Educarea educatorilor*, semnat în redacție: „*Socialismul este o școală perpetuă...* Formalismul tinde uneori a întârzia și aplicarea hotărârilor și principiilor enunțate de partid pentru un nivel superior al vieții. A experimenta în viață, a trage concluzii, înseamnă desigur a gândi responsabil, a rămâne prezent în actul apreciativ, și nu numai a aplica mecanic niște norme înghețate. Prezența aceasta în fiecare act al nostru înseamnă, în fond, participarea la realitate, la prezent și tocmai formarea unei asemenea atitudini și deprinderi intelectuale și morale constituie obiectivul educației comuniste... Considerând învățătura un proces permanent, toți cei interesați în educarea tineretului, în educarea întregii societăți, trebuie să se considere ei înșiși în plin proces de educare și autoeducare. Desigur, cadrelor care predau științele sociale le revin în acest sens sarcini speciale, sintetizate de tov. Ceaușescu în formula *educarea educatorilor*. Privind însă în ansamblu, reflectând asupra stadiului atins de societatea noastră, în care toți cetățenii conștienți au datoria de a se considera implicați în perfecționarea multilaterală a vieții, ajungem la concluzia că formularea *educarea educatorilor* se poate referi și trebuie să se refere la noi toți, la cei care avem datoria de a contribui la împlinirea idealurilor celui mai înaintat umanism.” ■ Un necrolog *Athanase Joja* (decedat pe 8 noiembrie). □ Versuri de Corneliu Sturzu și George Chirilă, proză de Dumitru Ignea – *După furtună*. □ Un *Peisaj liric vasluian* adună autori ca Ion Patrichi, Mihai Ogrinji, Coriolan Păunescu sau Nicolae Ginghină. □ Zaharia Sângeorzan continuă foiletonul *Romanelor de azi* (II), cu *În război un pogon cu flori* de Nicolae Velea, Albatros, 1972, „tot un roman al satului bântuit de amenințările războiului, de cataclismele lui... dar mai puțin realizat decât *Patima* lui Mircea Micu. Îi lipsește acestui prozator răsfățat o vreme de critică (Nicolae Velea) și apoi, inexplicabil, «uitat», vigoarea, o puternică forță analitică pentru a da fenomenelor sociale un înțeles concret, o semnificație nouă, pentru a le feri de păianjenii strălucitori dar facili ai lirismului minor... Povestirea lui Nicolae Velea are toate defectele unei proze lirice... Lui N. Velea îi lipsește, cred, ambiția, că talent are, ca să ne dea romanul de excepție pe care îl așteptăm”. □ Recenzii de Carmen Vericeanu, despre

romanul „discutabil” al Anei Barbu, *Nisipuri*, Eminescu, și Florin Faifer despre monografia lui George Sanda dedicată Veronicăi Micle, „o pledoarie uneori cam surescitată întru reabilitarea poetei”. □ În *Un stil al vieții* Constantin Ciopraga revine la stilul/ spiritul clasic, în vreme ce Nicolae Barbu vorbește despre *Regula (umanistă) a teatrului*: „...Arta nu imită, pur și simplu, cu o minuțioasă și indiferentă exactitate, ci aprofundează semnificații și atitudini umane. Sunt atitudini care ne revelează mereu perspectiva unei epoci și a unor cadre sociale anume. De aceea, nu stilizările, abstractizarea, reducția deranjează în cazul unor opere nereușite, care se nasc și rămân caduce și lipsite de ecou, sau în cazul curentelor și al orientărilor artistice efemere însă cu aparență de noutate, – ci încălcarea regulilor interne ale procesului creator, cele care țin de natura umană, de sensurile și modurile ei de afirmare și împlinire. Prin sursele ei, *arta este specific umană*; prin sensurile ei *este umanistă* – în accepția filosofică a termenului, și nu în cea istorică. Arta care ajunge la exaltarea stărilor abnorme: șocul, violența, angoasa, visul halucinant, se referă la cazuri-limită, la situații *derivate* și nu *date*. În măsura în care se îndepărtează mai mult de ceea ce este propriu modurilor umane de explorare a realului, de sensurile și aspirațiile umane, creația își limitează semnificațiile, își îngustează aria de implicare și de interes... Regula cea mai generală a teatrului rămâne aceea de a prezenta *acțiuni omenestii în fața oamenilor*. A prezenta, și nu neapărat a reprezenta – pentru că acest termen introduce îndată o delimitare de stil (*teatrul de reprezentare vs teatrul de trăire*)”. ■ Liviu Leonte analizează, în *Povestirea – destinul unei structuri epice*, volumul omonim din seria *Universitas* a Ed. Minerva al lui Ion Vlad (o schiță a evoluției povestirii – ca formă esențială a epicului – pe teren românesc) și concluzia autorului privind preferința prozatorilor români către povestire/ superioritatea povestirii față de celelalte forme ale epicului: „Ion Vlad ne propune în studiul său... o cercetare de morfologie a formelor, un examen sistematic și istoric al unei specii de o vechime impresionantă, rezistentă încă, după câte se pare, la asalturile inovațiilor. Povestirea este abordată dintr-o multitudine de unghiuri, cu intenția de a-i epuiza sensurile și de a-i stabili, în ceea ce privește literatura română (*n.b.* cu câteva modele clare, la care se revine pe parcurs: *Moș Nichifor Coțcarul*, *Pastramă Trufanda* și *Kir Ianulea*, *Hanu Ancuței*, *O adunare liniștită* etc), o istorie și un profil”. □ Lirică din Cuba, Nicolas Giule sau Angel Auger, în traducerea lui Anatol Ghermanschi. □ Poeți din Guatemala (Werner Ovale Lopez), din Insula Sf. Toma (Aldan Do Spirit Santo) și Arhipelagul Capului Verde (Gabriel Mariana), toți în tălmăcirea lui Val Condurache.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 102]** *Săptămâna pe scurt* notează dispariția lui Athanase Joja, marcată și într-un scurt articol omagial, semnat de Mircea Damian. □ La Slatina jud. Olt s-a constituit Cenaclul literar Ion Minulescu, sub președinția de onoare a lui Eugen Barbu. □ Dinu Săraru vorbește despre premiera piesei *Vassa Jeletzova* la Teatrul Giulești. □ Emil

Manu, o cronică literară despre eseurile lui Liviu Călin – *Portrete și opinii literare* (de la Argezi și Camil Petrescu la Preda și Eugen Barbu) „o impresionistă selecție de idei și imagini ... lectură pasionantă și intelectuală ca senzație ... portretele și opiniile autorului (poet «cult» și pictor, biograf și editor etc) sunt documente literare în expunere agreabilă; sunt invocări și nu evocări; sunt comentarii interioare și confesiuni lirice; sunt marginaliei unor posibile monografii; suficiente relații pentru a legitima un remarcabil debut editorial în critică.” □ Un interesant eseu al lui Romul Munteanu, *Pierre de Boisdeffre și problemele istoriei literare*, cu ocazia vizitei în R.S.R. a criticului francez și a apariției ediției românești a cărții sale reprezentative, *O istorie vie a literaturii franceze*. ■ H. Zalis amintește, în *Dosare de creație*, culegerea de articole, evocări, note de călătorie semnate de Mihail Sebastian, apărută sub titlul *Eseuri, cronici, memorial*, sub îngrijirea Corneliiei Ștefănescu. „...dacă Sebastian s-a impus ca prozator și eminent dramaturg n-a însemnat pentru el o piedică să fie și un activ gazetar, adică să înregistreze curent concretul epocii, să-i ia pulsul, să-și împărtășească impresiile de lectură, reacțiile față de scrisul tovarășilor de breaslă, ca și față de evenimentele mici și mari la care era părtaș... Sebastian ne apare ca un activ militant pentru unitatea vieții sociale cu a artei.. Suntem într-un punct al evoluției climatului de cultură când asemenea mărturii despre temperatura intelectuală a unui scriitor (și poate chiar a unei întregi generații) vorbește grăitor despre căutările zbuciumatei epoci interbelice, dar și despre voința cu care nu puțini dintre cărturarii noștri au înțeles atunci – ca și acum – să slujească , să se identifice cu ideile înaintate”.

18 noiembrie

• [„**Munca**”, nr. 7778] În *Reflecții*, Florin Pantelimonescu publică partea a doua a articolului *Critica - o continuă devenire*: „Numai unitatea de cultură face posibilă unitatea de direcție a vieții colective, depășirea cadrelor strâmte ale „omului unidimensional” nu de un ins, ci de mari colectivități”. □ În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 7311] Discutând despre *Poezia politică*, C. Stănescu prezintă ediția a doua a volumului liric *Istoria unei secunde*, de Adrian Păunescu, pornind în demersul său critic de la observația conform căreia „ceea ce numim de obicei poezie politică nu este altceva decât efectul unui contact de o factură deosebită al poetului cu obiectele primare ale iubirii lui: patria, ideile adânci care-i susțin forma istorică, miturile naționale perene. [...] Poemul politic este așadar tentativă, reușită ori nu, de a istoriciza datele conștiinței individuale a poetului, aceasta fatal actuală, prezentă, contemporană. [...] Aventura istorică a secunde, căderile și înălțările ei sau numai riscurile ce-i pândesc creșterea și dezvăluirea, precum și dramatismul intern, al conștiinței în care situația ei este dezbătută cu fervoare și patimă de luptător,

dar și însoțită de surdina momentelor de slăbiciune ce nu ocolesc nicicum o luptă – iată conținutul foarte uman al poeziei politice a lui Adrian Păunescu.”

● **[„Flacăra”, nr. 47]** În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie *Despre teatru*, încercând o foarte scurtă incursiune în istoria dramaturgiei universale cu scopul de a demonstra că „marile epoci s-au exprimat prin glasul marilor eroi”. ■ În *Literare*, Traian Stoica prezintă volumul lui Virgil Teodorescu, *Sentinela aerului*: „Pentru Virgil Teodorescu politicul nu înseamnă un factor extraliterar, un element eterogen asimilabil lirismului, ci o organică modalitate de a se exprima, de a ființa ca poet. [...] Poezia lui Virgil Teodorescu creează impresia că tocmai politicul e acel termen care o structurează ideatic și formal. Conceptul revoluționar al poetului, permanenta situație a lui pe baricadele spiritului, îi dinamizează conținutul creației, îi mențin într-o proaspătă forță de sugestie mijloacele de expresie”. □ Magda Mihăilescu și Mihai Nis publică o anchetă intitulată *Filmul românesc în dezbatere. Din nou despre actualitate*. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, sunt semnalate cele mai recente apariții de la Univers: *Principiile unei științe noi cu privire la natura comună a națiunilor* precedată de *Autobiografie* de Giambattista Vico (traducere de Nina Façon), ediția a șaptea a lucrării lui Pierre de Boisdeffre, *O istorie vie a literaturii franceze de azi* (traducere de Sanda Râpeanu și Cireașa-Gabriela Grecescu), *Petrecerea serilor în cătunul de lângă Dikanka* de N. Gogol (traducere de N. Lambrino), *Fabule* de Florian (traducere de Aurel Tita), „o nouă versiune românească a celebrei trilogii *Copilăria, La stăpân, Universitățile mele* de Maxim Gorki” (traducători: Marcel Gafton, Xenia Stroe, Maria Roth, Suzi Recevski), *Dreptul de a judeca* de Serghei Zalâghin (în românește de Aurel Lambrino și Renata Vasilescu-Albu), *Zile și nopți* de K. Simonov („traducere revăzută de Petre Solomon”). □ În secțiunea de *Teatru*, apar o serie de note despre montarea pieselor *Mascarada* de Lermontov (Teatrul de dramă și comedie Constanța), *Omul pământului* de Vasile Zdrenghia (Teatrul de stat „Valea Jiului” Petroșani), *Între filologi și Cine răspunde* de D. D. Pătrășcanu (Teatrul de stat din Reșița), *Țara fericirii* de Tudor Mușatescu (Teatrul „Al. Davila” din Pitești), *A doua față a medaliei* de I. D. Sârbu și *Casa care a fugit prin ușă* de Petru Vintilă, „două titluri de piese originale care au fost înscrise în repertoriul teatrelor bucureștene”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Tv*, *Dezbateri*: notiță despre discuția asupra apariției în limba română a *Esteticii* lui G. Lukács, eveniment la care participă Edgar Papu, Ileana Berloghea și N. Tertulian. În *Literatură* se semnalează *Cronica* lui Al. Piru la volumul de versuri *Hanibal* de E. Jebeleanu, iar în *Teatru* piesa *Ștafeta nevăzută* de Paul Everac.

● **[„Luceafărul”, nr. 47]** Este adusă în discuție misiunea literaturii contemporane, conform șablonului ideologic: „Conștienți de valorile prezentului nostru socialist, cei mai buni scriitori români [...] s-au dedicat cu pasiune și inteligență aducerii în lumina semnificativă a artei constructorului României moderne, a muncitorului, a țăranului, a intelectualului”. ■ Semnează versuri:

Mihai Beniuc, Maria Banuș, Valeriu Pantazi, Mariana Bulat, Cristian Sârbu, Ileana Mălăncioiu. ■ Al. Monciu-Sudinski și Pavel Perfil publică reportaje. ■ În cadrul rubricii *Jurnal de lectură*, Mircea Iorgulescu oferă o imagine a literaturii momentului, prin elaborarea a șase recenzii: □ Victor Felea, *Sentiment de vârstă* (C.R., 1972): „Diminuarea originalității în raport cu volumele anterioare ale poetului nu acoperă întreaga «suprafață» a cărții, dar am semnalat-o cu o intensitate proporțională cu talentul autorului”. □ Andrei Ciurunga, *Vinovat pentru aceste cuvinte* (C.R., 1972): „Adevăratele disponibilități ale lui Andrei Ciurunga sunt în direcția miniaturilor prețioase și delicate, [...] de artizanat liric”. □ Vitalie Cliuc, *Amfore* (C.R., 1972): „Pentru Vitalie Cliuc poezia este un spațiu având virtutea magică a supradimensionării [...] autorul nu a prevăzut însă că unul din efectele amplificării este prefacerea obișnuitului în aberație”. □ Alexandru Popescu Tair, *Oraș al meu* (C.R., 1972): „Nicio fărâ-mă de înzestrare [...] autorul se imaginează în chip de Ienăchiță Văcărescu al urbei”. □ Nicolae Coban, *În memoria substanței* (C.R., 1972): „Versuri și nimic mai mult, în care sunt repetate într-o formă personală feluritele lecții audiate în cursul elementar”. ■ Fănuș Neagu le răspunde corespondenților redacției. ■ Secțiunea *Cronica literară* cuprinde două recenzii semnate de Nicolae Ciobanu: □ Horia Zilieru, *Nunțile efemere* (Junimea, 1972): „Ultimele două-trei culegeri de versuri ale lui Horia Zilieru particularizează [...] un univers poetic care [...] face dovada celei mai voluptoase dar și celei mai riscante cufundări într-un adevărat delir imagistic. [...] Horia Zilieru are datoria, în continuare, să vegheze asupra a ceea ce am putea numi defectele propriilor sale calități”. □ Petre Got, *Glas de ceară* (Eminescu, 1972): „În comparație cu ceea ce se întâmplă în cartea sa de debut [...] Petre Got pare mai hotărât în direcția efortului menit a fixa perimetrul unor căutări lirice mai personale [...] Petre Got melancolizează în jurul câtorva întrebări care, străine de finalități gnoseologice reale, vizează definirea unui mod de viață [...] intim, domestic. [...] Prin contrast, ca ode ale exultanței civice, sunt demne de reținut poemele *Tărâm și Cântare*”. ■ Tudor Ștefănescu (*Biografia unui luptător fascist*) elogiază activitatea editorială și civică a publicistului Ilie Cristea, „om de vastă cultură, pedagog excelent [...] rămâne un exemplu luminoc, un adevărat exemplu de intelectual revoluționar”. ■ Articolul lui Mihail Cruceanu, *Rătăcit într-un târg* este o evocare a figurii lui Urmuz și a prieteniei ce îl lega de acesta: „După ce l-am cunoscut, mi-a spus foarte simplu că mă urmărește de mult prin publicațiile timpului [...] mi-a spus în treacăt, că dorește să mă întâlnească ca să-i spun și lui ce este comunismul. I-am promis, [...] dar nu m-am ținut de cuvânt. [...] m-am simțit profund întristat că am neglijat dorința lui, ca și a mea, de a sta de vorbă asupra unei alte lumi ce se anunța”. ■ Mihai Stoian (*Litertură-document [sic!]*) realizează apologia „literaturii-document”: „Antinomia scriitor-gazetar mi se pare depășită. [...] Utilitatea socială a ambelor tipuri de literatură [...] contează, contează setea lor de a descoperi omul, de fapt de

a-l redescoperi la infinit...”. ■ Liviu Rusu anunță apariția *Dicționarului de estetică generală*, a cărui elaborare „poate da o imagine mai clară asupra domeniului esteticii”. ■ Melania Livadă aduce în discuție *Cursul de poezie* al lui G. Călinescu, colecție de eseuri mai puțin frecventată de cititori: „Cea mai paradoxală și mai arbitrară scriere a sa. Ea nu anulează însă cu acest caracter beletristic și extrem de subiectiv al ei substanța teoretică și de evidentă principalitate estetică a Cursului de poezie”. ■ Ion Cristoiu critică colecția de cărți de umor lansată de editura Albatros: „Cercetarea acestei colecții ne îngăduie o surpriză: foarte puțini scriitori români onorează planul ei editorial și, mai ales, nici un scriitor tânăr. [...] o selecție mai riguroasă a tabletelor publicate [...] s-ar fi impus cu prisosință”. ■ Alexandru George discută *Copilul Eyolf*, traducerea semnată de Titu Maiorescu după drama lui Ibsen, având în vedere nu atât cursivitatea și corectitudinea traducerii, ci motivul pentru care Maiorescu a ales acest text: „Și el a trăit imposibilitatea de a continua o căsătorie [...] Și el a fost incomodat de necesitatea unei opțiuni între o viață dedicată travaliului pur intelectual și obligațiile unei vieți afective tiranice, la care nu putea răspunde”. ■ Paul Georgescu atrage atenția asupra existenței unor *Permanențe lovinesciene* în critica momentului: „În conștiința contemporană, marele critic începe a se apropia de locul de excelență pe care-l merita. [...] În felul acesta, prin natura lucrurilor, Lovinescu este integrat atât evoluției esteticii românești, cât și circuitului contemporan”. ■ Nicolae Balotă (*Prozodia lui Lucian Blaga*) propune o discuție extinsă pe tema prozodiei în lirica lui Lucian Blaga, având în vedere lucrarea semnată de Ladislau Gájdi, *Introducere în istoria versului românesc*, „o contribuție de excepțională valoare la istoria versificației românești, o lucrare exemplară, deschizătoare de drum”. ■ În articolul *Precizări despre fantastic*, Alexandru Paleologu aduce lămuriri cu privire la conceptele întrebuițate într-un articol anterior: „Asta ne readuce la observația mea de adineauri că fabulosul de poveste are un caracter canonic. Ne readuce și la ceea ce am spus la început, că în mentalitatea orientală causalitatea se acordă cu miraculosul”. ■ Interviuul lui Sorin Titel cu Rolf Jacobson este însoțit traduceri semnate de Maria-Alice Botez și Paul Emanuel din lirica aceluiași autor. ■ Silvian Iosifescu semnează articolul *Umor în antologie*, problematizează formele de manifestare ale umorului, abordând încercarea de teaurizare a acestuia întreprinsă de Scoot Meredith prin antologia sa, *Tezaur al umorului modern*: „Dar comicul de toate genurile rezistă mai bine timpului. [...] Ar merita să se traducă și la noi o culegere de schițe. [...] Ne gândim la cercetătorul răbdător – gustul ar fi indispensabil – care să dezgroape din paginile nenumăratelor noastre publicații de umor din trecut textele care nu s-au fosilizat”. ■ În acest număr al revistei, rubrica *Medalion* cuprinde portretul lui Pio Baroja, semnat de Paul Alexandru Georgescu. ■ Andrei Brezianu traduce o serie de poeme semnate de Wallace Stevens: „Poeziile lui Wallace Stevens, prezentate

cititorilor «Luceafărului» ilustrează câteva trăsături definitorii pentru meditația meditația”.

19 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 9335] În *Adnotări* citim: □ *Capriciile convenției stilistice* de Victor Atanasiu, despre romanul *Capriciu* de Constantin Cuza, editura Eminescu: „Cartea lui Constantin Cuza supralicitează tehnicile, fără să insiste, compensatoriu, asupra conținutului de viață investigat. Și, de aici, interesul minim la lectură”. □ *Anti lirismul nepotrivit cuvintelor* de George Gibescu, despre volumul de *Poezii* a lui Miron Georgescu, editura Cartea Românească: „Stranii sunt la acest «poet» ambițiile filozofarde, produs rizibil al transei verbale, abolirea totală a punctuației, siluirea nefuncțională a sintaxei. Firește, poezia reclamă și metafora și virtuozitatea stilistică, dar exercitată în gol, redusă la condiția de a vehicula cu dexteritate o idee anemică, dacă nu inexistentă, ea devine un gest gratuit. Mizând doar pe un limbaj al formelor, poezia riscă să se sterilizeze. Ca în cazul de mai sus”.

22 noiembrie

• [„Munca”, nr. 7781] Se anunță acordarea Premiului literar Goncourt scriitorului francez Jean Cariere.

• [„Viața studentească”, Nr. 40] Sabin Bălașa recidivează teoretic prin articolul *Intuiție, viziune, metaforă*, la rubrica *Arta – un mod de a trăi*. Pentru a înțelege cât de mult devine arta intuiție – viziune – metaforă, pictorul alege exemplul a două versuri eminesciene: „*Părea că printre nouri s-a fost deschis o poartă/ Prin care trece albă regina nopții moartă.*” „Pentru a contribui la amplul și trudnicul efort de cunoaștere, fiecare îndeletnicire merge pe căile ei. Artistul merge pe calea intuiției. Vom încerca să intuim imensitatea... să creăm o viziune pe care cu ajutorul metaforei și al culorilor să o materializăm. Acestea trei trebuie sudate însă la o temperatură înaltă. Flacăra la care se face această sudură este sentimentul de dragoste, *Umanismul*. Definind ceea ce este comun mai multor arte, înțelegerea uneia dintre ele devine mai ușoară... Rețineți pe ecranul minții imaginea nocturnă declanșată de Eminescu prin acordul cuvintelor, apoi reconstruiți această imagine prin acordul culorilor... Treptat, prin înlocuirea mijloacelor, *metafora literară* devine *metaforă picturală*”.

23 noiembrie

• [„Munca”, nr. 7782] În *Agenda cotidiană* revista publică, cu titlul *Casa cărții*, un microinterviu cu Elena Nițu, directoarea centrului de librării Prahova.

• [„Scânteia”, nr. 9339] Numărul anunță *Deschiderea lucrărilor sesiunii Marii Adunări Naționale*, publicând și *Expunere la Proiectul de lege cu privi-*

re la dezvoltarea economica-socială planificată a României prezentată de tovarășul Ilie Verdeț.

• **[„Albina”, nr. 47]** Într-un colț al primei pagini, un catren popular, nesemnat și fără titlu, consonând cu fotografia unei copile în strai oșenesc: „Dimineța-n soare, în argint de rouă,/ patria mă cheamă liberă și nouă/ Ca o fată albă în grădină-mi pare/ și prin lungi milenii cea mai mândră floare”. □ „*Am fost cinstiți cu noi și cu pământul*” este titlul pe care Dorin Tudoran îl dă amplului interviu (început pe prima pagină și continuat în cea de a șaptea) pe care i-l ia lui Dumitru cinstiți, fost turnător în fontă din București, plecat apoi într-un sat de pe malul Dunării, Pietroiu, unde a devenit directorul uneia dintre primele I.A.S.-uri, ulterior Erou al Muncii Socialiste, membru C.C. al P.C.R., deputat în Marea Adunare Națională și prototipul eroului principal al romanului *Bărăgan* de V. Ema. Galan. □ Grupaj poetic semnat de Dan Mutașcu, Ion Iuga și Iarodara Nigrim. □ Camil Petrescu este evocat de Camil Baltazar: „Temperament înăscut de polemist și de pamfletar crescut la școala virulentă a lui N. D. Cocea, spirit prin excelență contradictoriu, războindu-se cu toți și mai presus de toate cu sine însuși, de o hărnicie exemplară, Camil Petrescu a fost de la începutul activității sale, timp de 40 de ani, un gazetar militant”. □ La ultima pagină *Magazin*, E. Beoca reamintește, într-o notă, cum Liviu Rebreanu a fost ales, „în semn de nețărmită dragoste”, cetățean de onoare al comunei Maieru (jud. Năsăud), acest titlu, primit la vârsta de 42 de ani, aducându-i scriitorului și un teren „din prundul comunal, pentru a-și construi o casă”.

• **[„Orizont”, nr. 30]** Victor Iancu îi dedică comparatistului Al. Dima (director al Institutului G. Călinescu, după o perioadă de profesorat universitar la Iași) un articol referitor la lucrările teoretice ale acestuia, precum *Principii de literatură comparată* (Ed. Enciclopedică, București, 1968) și *Conceptul de literatură universală și comparată* (Ed. Academiei R.S.R., 1967). ■ Florian Moldovan marchează evocator printr-o scurtă intervenție sărbătorească *390 de ani de la apariția Paliei de la Orăștie*. ■ Cornel Ungureanu propune, în cronică sa literară, poezia lui Damian Ureche, *Tot ce mă doare* (Facla, 1972), considerat „cel mai bun volum de până acum al lui Damian Ureche” și „printre primele succese” ale editurii ce i-a tipărit volumul. ■ Pe aripile lirismului, se află, la rubrica poeziei, Franz Liebhard (tradus de Dușan Petrovici), Ioanid Romanescu și Adina Popescu. ■ Încercând să cucerească conceptual spațiul trecutului istoric prin analiza ideii de republică, M. Turtoi se lansează amplu într-un articol intitulat *Ideea de republică în gândirea lui N. Bălcescu și S. Bărnuțiu*. ■ Un câștigător al premiului Nobel din 1972, Heinrich Böll ocupă ultima pagină cu o selecție de texte în proză în traducerea lui Valerius Coste.

• **[„România literară”, nr. 48]** Versuri semnează: Virgil Teodorescu (*Perspectivă*), Haralambie Țugui (*Marele Clopot*), Florin Mihai Petrescu (*Ecouri în păduri de stele*), Dan Deșliu (*Dorul de iarnă*), Mircea Ciobanu (*Ce-*

le ce sunt). □ Printre poeziile publicate în *Atelier literar* citim și versurile semnate de Gabriel Chifu, *Strigăt*. □ Focioni Miciacio traduce *Din lirica albaneză contemporană*: Din Mehmeti (*Râul*), Dhimiter Shuteeqi (*Shkumbin*). □ Aurel Rău publică reportajul *În inima lui Yamato-Kyoto*. Alături citim din *Folclor japonez (Cântece de gheșe)*, în traducerea lui Adrian Hamzea. □ Citim și un fragment din *Caietul I. T. B., 2958*, de Ilie Constantin, sub titlul *Vechi întâmplări*. ■ Editorialul *Plenara* e semnat România literară: „După Conferința națională din iulie, Plenara, din zilele de 20 și 21 noiembrie, a Comitetului Central al Partidului Comunist Român constituie unul din acele evenimente de anvergură trăit intens de întreaga noastră societate. Stilul de conducere, implicând cu necesitate o perfectă cunoaștere a realității, o înaltă capacitate de analiză și de sinteză, într-o finalitate de o luminoasă perspectivă, stil inspirat și imprimat de puternica personalitate a tovarășului Nicolae Ceaușescu, prin dinamica neobositei sale activități – acest stil a predominat și lucrările recentei dezbateri privind planul de dezvoltare economică și socială a țării pe 1973. [...] Secretarul general al Partidului a abordat întreaga suprafață a problematicii dezvoltării economiei noastre. Expunerea a devenit astfel un îndreptar complex, al cărui spirit de încredere, potențată în veritabili parametri ai capacității de progres a poporului nostru, străbate astăzi mințile și inimile tuturor”. ■ Radu Petrescu publică *Simple reflecții*: „Cititorul nostru este matur. Nevoia de a comunica, resimțită de copiii care se tem de întuneric și de singurătate și de adolescenții nesiguri pe înțelegerea lor, la matur se schimbă în nevia de a coopera într-un regim de consistențe, de seriozități, de rezultate certe, fără confuzie de planuri și de atribuții. Acest cititor știe în orice caz că fraza moale, fără existență autonomă și care, dacă încerci s-o sprijini cu umărul ca să se țină în picioare, se revarsă peste tine și te năclăiește ca în tristețea viscerală a unei zile monoton ploioase, e semnul sigur al lipsei de vocație”. ■ În „*Ne-pășnicul prinț al candorii*” Roxana Sorescu scrie despre Cezar Baltag: „Manierist uneori, în jocul cu cuvintele, de-a afirmația și negația [...], ori în substantivizarea expresiilor-sinteze de contrarii (Fărănimeneo, Dearteaproapeo), retoric alteori [...], Cezar Baltag rămâne un poet cu excelente lecturi de poezie. Eul monadă a universului, dorul de sinele său, magia spiritualizată a naturii conduc negreșit spre Novalis; viziunile dezlănțuite ale subconștientului sunt trecute prin școala lui Lautreamont, într-o strofă (din *Dansatoarea*) se simte ideea poetică a lui Valery, din *L'Ame et la danse* și poetul a dat foarte bune traduceri din Mallarme”. ■ Eugen Simion revine la *Fragmente critice* publicând un text despre Nichita Stănescu, intitulat *Un poet al transparenței*: „Poetul modern a pierdut, în genere, sentimentul identității lui. *Căutarea identității* e o temă privilegiată în poezia din secolul al 20-lea, neîncrezătoare în vechile determinări. Criza de identitate este, în fond, consecința unei crize de cunoaștere și primul ei semn de manifestare în artă e repunerea în discuție a raporturilor dintre universul pe care îl purtăm și universul ce ne poartă. Proce-

sul este și mai radical, artistul modern, pentru care luciditatea este însușirea cea mai de preț a spiritului creator, reexaminează și raporturile interne, acelea ce dau un echilibru și asigură armonia unei personalități. Pe această realitate psihică se ridică, de pildă, tema *dublului* care, în cazul lui Nichita Stănescu, poet în esență, de factură vizionaristă, la forma luptei *sinelui cu sine*. *Sinele* este nedeterminat și omniprezent ca sfântul Duh. Sigură este ambiguitatea, duplicitatea lui”. ■ Șerban Cioculescu publică *La a III-a ediție a revistei „Dacia literară”*: „Mulțumită Mariei Platon și Editurii Minerva din București, oricine se interesează de începuturile literaturii române moderne poate citi în texte paralele, adică cu caractere cirilice și în transliterație latină, colecția revistei ieșene «*Dacia literară*», sub redacția lui Mihail Kogălniceanu”.

■ Savin Bratu notează că a apărut *Un „Dicționar al literaturii franceze”*: „De data aceasta avem un dicționar în ansamblu său corect, de bună ținută, erudit și în același timp deschis fenomenelor contemporane, alcătuit cu evidentă responsabilitate”. ■ Alex. Ștefănescu scrie despre *Coerență și valoare*: „Opera literară poate fi «gratuită», dar nu inutilă, în absența ei viața persistă, dar în prezența ei viața trebuie să se modifice, ca reflex al extinderii și clarificării orizontului conștiinței umane. Responsabilitatea criticului nu este cu nimic mai prejos decât aceea a scriitorului. Criticul, ca și scriitorul, participă la procesul de cunoaștere, revelând original și organic adevărul fenomenelor cu care vine în contact”.

■ Sub titlul *Primele proze ale Hortensiei Papadat-Bengescu* citim o nouă cronică literară semnată de Nicolae Manolescu, la *Opere, I.* de Hortensia Papadat-Bengescu, Minerva, 1972. Ediție și note de Eugenia Tudor. Prefața de Const. Ciopraga: „Fără să fie propriu-zis o ediție critică, *Operele* reprezintă o culegere utilă, în orice caz cea mai completă de până astăzi. Prefața lui Const. Ciopraga (de aproape optzeci de pagini) înfățișează, într-o manieră cam descriptivă, întreaga activitate literară a prozatoarei”.

■ Citim recenzii: □ Mircea Iorgulescu prezintă volumul *Trapez* de Ștefan Dimitriu, Eminescu, 1972: „Ceea ce se reține din *Trapez* este o știință a organizării materiei superioară în toate privințele ficțiunii propriu-zise, rigidă și pe alocuri șablonardă. Dar singură compoziția nu înseamnă mult; iată de ce considerând romanul *Trapez* drept ceea ce este – o experiență a autorului –, remarcăm înclinațiile către o proză dezinvoltă, fără crispările date de «marile probleme» în care dinamismul și verva să nu mai fie supuse unui tipar constrângător”. □ Dana Dumitriu recenzează *Clar și singurătate* de Marius Robescu, C.R., 1972: „*Clar și singur* este un volum foarte unitar ca substanță lirică, poate prea discret ca simțire și prea cenzurat ca expresie, stând sub semnul unei singulare încordări, filtrate până la transparentă, asupra ființei duale. Departate de poet neastâmpărul vizionar sau crisparea meditativă, vocea îi este limpede, sinceră, dar șoptită”. □ Dan Cristea comentează *Coloană dorică* de Smaranda Jelescu, Eminescu, 1972: „Dacă termenul de «trăire» mai poate defini exact poezia, atunci nu avem de ce să-l ocolim pentru poemele

Smarandei Jelescu, poeme în care poeta pune suflet incandescentă sentimentală, despletire și emoție de-abia ușor mascată”. □ Mihai Minculescu scrie despre volumul *Cercul* de Mihail Șerban, C.R., 1972: „Izbește în roman tonul naiv-explicativ, școlăresc aproape”. ■ Al. Piru semnează *Scrisorile lui Eliade Rădulescu* notând apariția volumului *Scrisori și acte*, culegere semnată de George Potra, Nicolae Simache și George G. Potra, Minerva, 1972. ■ În *Viața literară* citim: □ *Șantier* anunță planurile și proiectele literare ale lui Al. Philippide, Nichita Stănescu, D. I. Suchianu, Sașa Pană, Al. Săndulescu. □ Scurta știre: „Vineri, 24 noiembrie a. c., în seria manifestărilor sale omagiale dedicate unor mari personalități ale spiritului românesc, Muzeul literaturii române anunță inaugurarea expozițiilor: *Contribuția lui Tudor Vianu la dezvoltarea culturii și literaturii române* și *Oscar Walter Cisek în cultura și literatura română*. Festivitatea va avea loc la sediul muzeului din str. Fundeni nr. 1 (lângă Piața Romană), orele 13”. □ Înștiințare nesemnată: „Astăzi, joi 22 noiembrie, la orele 18, are loc la librăria «Cartea românească» din str. Nuferilor nr. 9 o întâlnire a poetului Adrian Păunescu cu cititorii săi, cu prilejul apariției cele de a doua ediții a volumului de versuri *Istoria unei secunde*. Va prezenta acad. Șerban Cioculescu”. □ *Analiza revistei „Luceafărul”*: „Sâmbătă, 18 noiembrie 1972, a avut loc analiza redacției «Luceafărul», atât în ceea ce privește orientarea ideologică a revistei, cât și starea sa financiară. A participat colectivul redacțional, în frunte cu Virgil Teodorescu și Georgeta Horodincă, redactor șef și, respectiv, redactor șef adjunct, ai revistei/ Au fost prezenți: Laurențiu Fulga, prim vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, Valeriu Bucuroiu, instructor la C.C. al P.C.R., Adrian Anghelescu, de la Direcția publicațiilor literare din C. C.E.S., Traian Iancu, director al Uniunii Scriitorilor și al Fondului Literar, Teodor Balș, președinte al comisiei de cenzori. Analiza s-a referit exclusiv la perioada începută cu luna februarie 1972, de când răspunderea politică și financiară și-a asumat-o noua conducere a revistei. Analiza a pus în lumină eforturile noii conduceri de a da revistei o direcție proprie și de a realiza o concepție unitară, pentru a putea să corespundă eficient sarcinilor puse de partid și să exprime cât mai fidel ideologia marxist-leninistă. Întărirea sectorului critic, pentru cuprinderea cât mai largă a fenomenului literar, organizarea unor dezbateri de teorie literară și de filozofie a artei, valorificarea potențialului secției de publicistică, remarcată a fi cea mai activă secție, acordarea de spațiu mai larg pentru afirmarea tinerelor talente și angajarea lor îndeosebi pentru reflectarea realităților sociale, prin mijlocirea reportajului literar, importanta acordată articolelor de fond, ca expresii ale evenimentului politic săptămânal – sunt numai câteva din inițiativele prin care reviste «Luceafărul» a încercat să-și realizeze personalitatea pe care o merită. Analiza a relevat, de asemenea, și destule slăbiciuni în viața redacțională, cu consecințe care se fac simțite în însuși conținutul revistei. Lipsa unei discipline ferme a colectivului redacțional, ineficiența secțiilor ca trepte intermediare între colaboratori și

conducerea revistei, decalajul care apare între ceea ce ar trebui să fie revista «Luceafărul» și producția literară abundentă, mai ales a tinerilor literați, asupra cărora nu optează totdeauna cel mai activ discernământ critic – au dus, implicit, la o stare de lucruri a cărei rezolvare impune un acord perfect între toți factorii revistei și o altă conștiință a responsabilității pentru destinul revistei «Luceafărul» în cultura noastră». □ *Plenara organizației P.C.R. alegerea noului Comitet de Partid:* „În după-amiaza zilei de joi 16 noiembrie 1972, la Casa Scriitorilor a avut loc plenara organizației P.C.R. de la Uniunea Scriitorilor și alegerea noului comitet de partid. Darea de seamă asupra activității desfășurate pe perioada noiembrie 1970, noiembrie 1972 a fost ținută de secretarul comitetului de partid, Constantin Chiriță. Pe marginea acestei dări de seamă au luat cuvântul scriitorii: Ion Lăncrăjan, Liviu Bratoloveanu, Mihai Novicov, Al. I. Ștefănescu, Fănuș Neagu, Faskerthy György, Beke György, Mihai Gavril, Adrian Păunescu, Alexandru Oprea, Méliusz József, Dan Deșliu. În încheierea lucrărilor plenarei a luat cuvântul tovarășul Dumitru Ghișe, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste. Apoi, adunarea generală a organizației P. C. R. a ales, prin vot secret, noul comitet de partid de la Uniunea Scriitorilor, în următoarea componentă: Secretar – Virgil Teodorescu, locțiitor al secretarului – Fănuș Neagu, membrii – Teodor Balș, Mihai Beniuc, Dan Deșliu, Laurențiu Fulga, Mihai Gafița, Arnold Hauser, Traian Iancu, Constantin Nisipeanu și Ioanichie Olteanu”. □ *Colaborare „Viața românească „Igaz Szo”:* „Potrivit unei tradiții care s-a dovedit utilă, revistele «Viața Românească», și «Igaz Szo» au organizat marți 14 noiembrie 1972, în sala de oglinzi a Palatului Culturii din Tg. Mureș, o masă rotundă închinată aniversării a 25 de ani de la proclamarea Republicii, având drept temă: *Cum se reflectă în literatura din România problemele construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*. Au fost prezenți tovarășii Nicolae Vereș, prim secretar al Comitetului județean P.C.R. – Mureș, Liviu Sebestyen, secretar al Comitetului județean P. C. R., dr. Antalffy András, președinte al Consiliului județean al oamenilor muncii de naționalitate maghiară, Sütő András, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor și secretar al Asociației scriitorilor din Tg. Mureș, Radu Boureanu, redactor șef al revistei «Viața Românească», Hajdu Gyözö, redactor șef al revistei «Igaz Szo», Galfalvi Zsolt, din Consiliul Culturii și Educației Socialiste. Pe baza referatelor prezentate de scriitorii Szocs Istvan și Kovács Janos, în deschiderea mesei rotunde, au participat la dezbateri scriitorii: Deak Tamas, Petru Popescu, Dan Culcer, Sütő András, Ioana Crețulescu, Damian Necula, Jánosházy György și Radu Boureanu. Opiniile exprimate la această masă rotundă urmează să fie publicate în numerele viitoare ale ambelor reviste. În seara aceleiași zile, în sala mare a Palatului Culturii din Tg. Mureș, a avut loc o șezătoare literară, cu participarea scriitorilor reprezentând cele două reviste organizatoare. Cuvântul de deschidere a aparținut scriitorilor Sütő András și Radu Boureanu, care au pus în valoare importanta politică a unor asemenea

manifestări culturale. Au citit apoi din operele lor: Constantin Nisipeanu, Szekely Janos, Vlaicu Bârna, Toth Istvan, Galfalvi Zsolt, Lászlóffy Aladár, Petru Popescu, Dumitru Mureșan, Beke Gyrgy, Damian Necula, Mihai Sin, Szocs Kalman, Elteto Jozsef, Deak Tamas, Radu Boureanu. Șezătoarea literară s-a bucurat de un deosebit succes”. □ Alte știri din *Uniunea scriitorilor*: „Recent, a avut loc ședința de lucru a secretariatului Asociației, prezidată de George Macovescu, secretarul Asociației scriitorilor din București. S-au discutat probleme organizatorice și planul de manifestări literare dedicate aniversării Republicii. * La inițiativa Uniunii Scriitorilor, în zilele de 18 și 19 noiembrie, a avut loc la Bârlad sărbătorirea a 100 de ani de la nașterea poetului George Tutoveanu, membru fondator al Societății Scriitorilor Români, strălucit animator al vieții culturale din Moldova. La sesiunea de comunicări științifice și la festivalul poetic, desfășurate la Casa de cultură a sindicatelor din Bârlad, au participat scriitorii: Constantin Chiriță secretar general al Uniunii Scriitorilor, Ion Hobana, secretar al Uniunii Scriitorilor, Mircea Radu Iacoban, secretar al Asociației scriitorilor din Iași, Adrian Beldeanu, Virgil Chiriac, Dan Deșliu, Cezar Ivănescu, George Lesnea, Mircea Micu, Grigore Sălceanu, C. D. Zeletin. Și-au adus contribuția conf. univ. dr. G. G. Ursu, lector univ. Ion Popescu-Sireteanu, Alexandru Tutoveanu, precum și un grup de profesori ai școlilor din Bârlad și membri cenaclului literar «Alexandru Vlăhuță». * Criticul Pierre de Boisdeffre a fost timp de săptămână oaspete al Uniunii Scriitorilor, cu ocazia apariției la Editura Univers a lucrării sale *O istorie vie a literaturii franceze* o întâlnire cu cititorii săi la librăria Dacia. La Casa Scriitorilor a fost organizat un dialog al lui Pierre de Boisdeffre cu criticii literari Nicolae Balotă, Vera Călin, Ov. S. Crohmălniceanu, Constantin Crișan, S. Damian, Mihai Gafița, Silviu Iosifescu, Radu Lupan, Dumitru Micu, Edgar Papu, Alexandru Paleologu, Dumitru Păcurariu, Valeriu Râpeanu, Geo Șerban. Conducerea Uniunii Scriitorilor a fost reprezentată la acest dialog de Ion Hobana, secretar al Uniunii Scriitorilor. □ În cadrul înțelegerii de colaborare dintre uniunile respective, au plecat în R. D. Germană scriitorii Radu Cârnecki, Petru Manoliu și Mihai Ungheanu, iar în Polonia a plecat prozatorul Horia Stancu, pentru a participa la cel de al doilea Congres al scriitorilor-medici polonezi. [...] * La Casa Scriitorilor s-a desfășurat *O seră de poezie și cântece* susținută de actorul Tudor Gheorghe. Cunoscutul baladist a interpretat, între altele, versuri de Mihai Beniuc, Ion Bănuță, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Cezar Ivănescu, Romulus Vulpescu”. ■ În *Cartea străină* citim: □ Sub titlul *Povestirile lui E. M. Forster* Nicolae Balotă scrie despre volumul *Clipa cea veșnică*. □ Sub semnătura c. u. apare o scurtă notă despre volumul *Je t'appellerai Amérique* de Celia Bertin, Ed. Bernard Grasset, 1972. □ Apariția volumului *Marele ciclu* de Tarjei Vesaas, Univers, 1972 este notată de I. j. ■ Citim fragmentul *Albert Camus și sensurile activismului* de Liviu Petrescu. ■ În *Prezențe românești* aflăm, printre altele: *Blaga și Rebreanu în*

limba polonă, nota semnată M. N.: „Recent, revista poloneză «Literatura în lume» nr. 9/1972 a publicat un grupaj de poezii din creația poetului Lucian Blaga în traducerea lui Zbigalew Szaperski. [...] În același număr se mai publică și fragmente din romanul Ion de Liviu Rebreanu în traducerea cunoscutei propagatoare a literaturii clasice și contemporane românești din Polonia, Danuta Bienkowska, cât și din romanul *Prins* de Petru Popescu în traducerea aceleiași Zbigniew Szuperski, precum și *Cine sapă groapa altuia* de Ion Băieșu, în traducerea lui Stanislaw Bik, nume nou în pleiada traducătorilor polonezi ai literaturii române”. ■ Paul Diaconescu trimite o *Scrisoare din Paris* intitulată *Premiile literare*, notând laureații premiilor pentru critica literară (Andre Wurmser, *Conseilles des revisions*), premiul Goncourt (Jean Carriere, *Uliul din Maheux*), premiul Theophraste Renaudot (Cristopher Franek, *Noaptea americană*).

● [„**Tribuna**”, nr. 47] Victor Felea analizează cartea lui Alexandru Balaci despre *Leopardi*: „Scrisă atrăgător, cu un veritabil patos umanist, sprijinită pe o profundă cunoaștere a operei lui Leopardi și a culturii italiene, monografia lui Alexandru Balaci se citește cu desfătarea intelectuală pe care o procură astfel de studii exemplare despre personalități exemplare”. ■ În cadrul secțiunii *Lecturi: Poezie*, N. Prelipceanu se ocupă de trei volume de versuri. □ Ovidiu Genaru: *Patima după Bacovia*: „Un poet al obiectelor, mai mult vechi, mai mult provinciale, mai mult uitate, se vrea, ca și Petre Stoica, Ovidiu Genaru, în acest volum atât de frumos intitulat”. □ Teodor Mazilu: *Cântece de alchimist* (C. R.): „Poeziile lui devin uneori supărătoare pentru că marile adevăruri pe care le mișcă nu se mișcă în sfera poeziei dar sunt așezate ca și cum ar fi poezii. Uneori o poezie se termină în două strofe iar autorul o mai lasă să curgă cinci....”. □ Valeriu Pantazi: *Estimp* (C.R.): „Valeriu Pantazi, un poet subtil, a cărui primă carte poate fi prima, poate fi ultima, poate fi la mijloc; pe versurile ei nu scrie ca pe altele...”. ■ Rubrica destinată *Criticii* este semnată de Ion Marcos, ce face referire la două studii. □ Tudor Vianu: *Meridiane*: „Sub un titlu împrumutat uneia din primele cărți ale esteticianului, Octavian Barbosa alcătuiește o antologie de texte Tudor Vianu”. □ Lucian Blaga: *Isvoade* (Minerva): „Semnalăm cu oarecare întârziere (sperăm) nu ultimă surpriză a marelui Lucian Blaga. Volumul poate fi încadrat scrierilor sale «minore»: articole de revistă, polemici, scurte eseuri monografice, portrete și «elogii», schițe minime ale unor probleme posibile, «profiluri de epocă». ■ Ion Vlad întocmește *Portrete literare*: „Geo Bogza inaugurează la noi genul contemporan al reportajului literar, depășindu-i condițiile elementare și situându-se ca scriitor printre cei mai de seamă exploratori ai evenimentului direct... Scriitorul reface – potrivit unui sistem de referințe proprii – structura consacrată a reportajului realizând o scriitură originală și impunând un stil într-un gen, prin excelență gazetăresc. Este adevărat că la Geo Bogza ne întâlnim cu o realitate artistică pentru care premisele reportajului... devin în cele din urmă termenii unei struc-

turi particulare”. ■ I. D. Suchianu afirmă: *Sadoveanu vorbea, ca nimeni, limbajul tuturor*: „În zilele de 4 și 5 noiembrie, orașul Pașcani, loc de naștere al lui Mihail Sadoveanu, a sărbătorit memoria acestui mare scriitor. Fina floare a intelectualității românești în frunte cu Zoe Dumitrescu-Bușulenga, a venit acolo să spună un cuvânt de omagiu. Subsemnatul a ținut și el două, una despre Mihail Sadoveanu în general, alta despre opera sa ca izvor de inspirație pentru scriitorii autori de filme”. ■ N. Prelipceanu redă *interviul cu Mircea Tomuș*: „– *Să începem cu sfârșitul. Cum puteți face la Sibiu, atât de puțini oameni o revistă atât de bună precum «Transilvania»?* -O facem înghesuit; adică principala grijă este deocamdată să apară. Aceasta din cauza unor dificultăți materiale obiective pe care le mai avem de rezolvat încă. Deocamdată ne-am propus ca ea să apară, având niște elemente de construcție, elemente de structură fixă și care ne asigură soliditatea și, ca să spun așa, calitatea ei. Ne-am mai impus să nu o facem proastă în sensul de a nu permite acces diletantismului sau lucrărilor slabe. Am făcut un raționament simplu: dacă de exemplu nu avem cronicari dramatici sau cronicari plastici, nu facem cronică plastică sau cronică dramatică, ceea ce nu înseamnă că ignorăm fenomenul teatral sau fenomenul plastic. Deocamdată până vom avea acei cronicari pe care îi vom considera valoroși, reflectăm, receptăm fenomenul dramatic și cel plastic numai la modul informativ cu foarte, foarte scurte comentarii. Astfel se explică faptul că revista este bună, poate că nu este foarte bună dar principalul este că nu e proastă. – *S-au făcut tot felul de speculații încercând să se lege această revistă, atât ca format cât și ca profil propriu-zis literar și teoretic, de revista «Steaua» la care ați lucrat ani de-a rândul.* – Da, este adevărat. Trebuie să se știe însă că la «Steaua» am lucrat ani de-a rândul în domeniile ei de jos, ca să spun așa, în domeniul organizatoric. Am fost ani de zile omul de tipografie al «Steiei», chiar în perioada în care mai era vechiul format și vechea structură grafică dată de maestrul Demian și am trecut, nu pot să spun că am asistat, am fost implicat direct în două modificări ale formatului și ale înfățișării grafice a revistei. Cred că am avut o oarecare contribuție la forma de apariție a «Transilvaneii», cel puțin din punct de vedere al supravegherii, dacă nu chiar din punct de vedere al concepției și atunci mi s-a format un anume tipar revuistic care, îmbogățit cu ceea ce cunoașteam din revuistica noastră anterioară, și în special cu ceea ce cunoașteam eu și, bineînțeles, cu contribuția decisivă a lui Vasile Pop Silaghi, astfel am ajuns la rezultatul pe care îl cunoști. – *Totuși la «Steaua», ani de-a rândul, ați fost și critic de poezie pe care observ că nu-l prea continuați la «Transilvania».* Ați abandonat poezia din cauza oboselii dvs. sau din aceea a poeziei române. -La «Steaua» am fost critic de poezie într-un fel interesant. La început, pe bună dreptate cred eu, Baconsky spunea că nu poți scrie despre poezie decât după ce ai o anumită experiență de critic. În momentul în care am intrat în redacție nu aveam această experiență și vreo trei- patru ani n-am scris nici un rând despre nici un vers. După care am înce-

put să mă exerseze prin recenzii acest exercițiu a dus la insistență și, în momentul în care ne-am înmulțit, criticii de la «Steaua», prin venirea lui Ardeleanu și prin trecerea lui Felea în tabăra critică, s-a pus problema unei divizuni a muncii. În acest fel am ajuns eu critic în principal de poezie. Însă trebuie să spun că de multe ori aș fi râvnit să mai scriu și despre o carte de proză. -Ceea ce se întâmplă acum destul de frecvent la revista «Transilvania». – Da. Am scris despre cărțile lui Ivasiuc și abia aștept să scriu despre cartea lui Barbu și despre alte cărți de proză.-*Ați evitat finalul întrebării mele anterioare care v-ar fi pus în față cu o judecată tranșantă despre poezia de azi.* Nu l-am evitat. Am amânat, impresia că răspunsurile sunt prea lungi față de întrebări, și vroiam să despărțim întrebarea în subunități. În privința aceasta vă mărturisesc că am un oarecare sentiment de dezorientare sau să fiu mai precis, dacă ar fi să mărturisesc propria-mi apreciere asupra poeziei române de azi, asupra poeziei actuale care se face, ea ar fi mult, mult în contradicție cu ceea ce se scrie în general despre poezia română și cu ceea ce acceptă în general despre poezia română. Aș vrea să obiectez două lucruri importante, mi-e teamă însă că aceasta ar fi împotriva cursului judecăților comune și anume, pe de o parte proliferarea foarte, foarte întinsă a poeziei, excesul de cantitate, precumpănirea cantității față calitate și, în al doilea rând faptul că valoarea în poezie, pe linia fructificării tradiției și ca act poetic, ca artă poetică este acum aproape exclusiv delimitată experimentul avangardist și ermetic. Linia de mijloc a poeziei noastre dintre cele două războaie, așa zisa poezie tradițională, este continuată azi numai de niște epigoni cu totul obscuri, dar pentru că ar lipsi forțele poetice autentice, ci pentru că domnește în viața literară judecata minimalizatoare în fața unei asemenea orientări poetice”.

24 noiembrie

- [„Scânteia”, nr. 9340] Ziarul publică *Din cuvântul participanților la dezbateri*, găsim și cuvântarea deputatului Ion Sârbu, care a apreciat „pozitiv prevederile din proiectul Codului muncii de la articolul 13, cu privire la pregătirea profesională, unii vorbitori au criticat faptul că, pentru punerea în funcțiune a noilor unități de producție din județul nostru, nu s-au pregătit din timp și cu toată răspunderea cadrele necesare”.

- [„Contemporanul”, nr. 48] Petru Popescu descrie *Poezia realității*: „Am scris «poezia realității» gândindu-mă la proză și prozatori. Pentru că mi se pare că, în epoca de față, o epocă a zdruncinării tuturor genurilor se produce un fenomen interesant. Poezia nu mai e ce a fost”. ■ Dumitru Bălăeș semnează textul: *Realismul și falsele opoziții*: „Eseul intitulat realismul psihologic, semnat de Dana Dumitriu în «România literară», nr. 45, se arată a fi demn de luat în seamă în cadrul unor calificări ce trebuie aduse, după părerea noastră noțiunii de realism. Și nu în general, ci interesând direct dezvoltarea literaturii noastre actuale. În eseul amintit, se pledează pentru un realism psihologic, deoarece

acesta s-ar găsi «mai aproape de adevăr, mai aproape de materia reală a existenței», de «trupul sufletesc», «realitatea psihicului uman». Fără a intra prea adânc într-o analiză a înțelesului filosofic ce se dă acestor noțiuni, am putea cădea ușor de acord cu punctul exprimat. Observă însă, că acesta este construit pe ideea că «realismul psihologic» s-ar opune «romanului de pură observație, mai comod în receptare datorită faptului că presupune o convenție»[...] Modul cum prezintă Dana Dumitriu pretinsa opoziție între «realismul psihologic» și celălalt «realism de observație» mi se pare de natură a perpetua același vechi dogmatism, însă întors pe dos. Ceea ce era denigrat în cadrul mai vechiului concept de realism, devine acum «atribut a literaturii moderne», și invers, ceea ce era elogiât, un prilej de calificări peiorative”. ■ Dan Zamfirescu scrie despre cartea lui Victor Bârlădeanu: „Volumul recent apărut la Eminescu, intitulat *Chipuri și măști*, reunește într-o carte unitară, ceea ce Victor Bârlădeanu a scris în acești ultimi ani ca ziarist și reporter despre realitatea actuală. Debutând sub semnul datelor-hotar, uvertură firească pentru ceea ce urmează, volumul devine de la pagina 40 înainte, o pasionantă incursiune în universul moral al societății noastre. Talentul scriitorului se asociază nu o dată spre a face din aceste notații de ziar adevărate schițe... dar valoarea cărții stă în întregul ce se constituie din atâtea fragmente de viață, din observațiile și concluziile autorului”. ■ Gelu Ionescu semnalează apariția traducerii cărții lui Jurgis Baltrusaitis, *Aberații* (*Meridiane*, 1972): „Mărturisesc că nu știu nimic despre Jurgis Baltrusaitis decât că a tipărit *Aberațiile* într-o ediție din 1957, fapt pe care l-am aflat de pe copertile cărții. Dan Grigorescu, prefăcătorul versiunii românești, uită să ne dea vreo dată din care să-i putem stabili mai precis măcar contemporaneitatea. Cartea însă ne dă indicații mai precise privitoare la tipologia autorului: eseist, erudit, circulând cu o egală, aproape maniacală voluptate în artă și literatura europeană pe mai multe secole”.

● [„Cronica”, nr. 47] Se deschide cu o *Odă crepusculară*, poem de Mihai Ursachi și cu articolul dedicat *Republicii – XXV, Un sfert de veac* de Aurel Loghin. □ Despre literatura georgiană și implicit sovietică, dar și despre criticii „puri” și structuralism vorbește Zaharia Sângeorzan în interviul său cu criticul Gheorghe Țițisvili, oaspete al Iașului și al revistei „Cronica”. □ Petru Ursache prezintă volumul *Estetica* de Simion Bărnuțiu, apărut la Ed. Științifică, cu un amplu studiu introductiv („o veritabilă micromonografie”) realizat de Ion Iliescu. □ Fragmente din viitorul volum, aflat sub tipar, *Porți pentru eternitate* de Vasile Nicorovici: *Marinari în flota Porților*. □ Versuri de Irina Mavrodin. □ Ștefan Oprea, la rubrica de Teatru, relatează a treia premieră a Naționalului din Iași, *La Celestina* de Fernando de Rojas, după *Iașii în carnaval* de Alecsandri și *Buna noapte nechemată* de Alex Popescu. □ *Însemnări despre poezia lui George Tutoveanu* de I. Popescu-Sireteanu. □ Nicolae Tureanu recomandă *Versurile* unei poete dispărute prematur, într-un accident similar cu al lui N. Labiș, la 21 de ani: Irina Brândușa Irimescu. □ O altă re-

cenzie, de D. Florea-Rariște anunță apariția la Ed. Junimea a unei noi ediții a romanului lui Topârceanu, *Minunile Sfântului Sisoe* (rămas neterminat). □ Al. Andriescu comentează vol. de povestiri fantastice al Mariei Luiza Cristescu, *Castelul vrăjitoarelor*. ■ În rubrica *Fragmentarium*, Constantin Ciopraga analizează *Posibilitățile parodiei la Marin Sorescu*, în noua ediție a cărții *Singur printre poeți*, Junimea, 1972, „traducând în actualitate destinul parodiei.” „Parodistul de talent practică sinteza, reducerea la esențe, concentrând procedeele, ticurile, obsesiile unui autor într-o singură mostră. El acumulează inteligent, șarjează cu haz, pune în lumina trăsături disparate, astfel că o bună parodie are valoarea unui examen critic, parvenind să exprime uneori mai mult decât o cronică literară... Marin Sorescu e înainte de toate un *cititor de spirit*, dispunând de virtuțile necesare parodistului la care ne-am referit. Debutând cu un volum de parodii (în 1964) el demonstrează de fapt zelul unui creator atent cu alții și cu sine... Nu e comodă, desigur, instalarea în personalitatea altcuiva, dacă vrei ca parodia să rezume semnificativ un alt limbaj. La creatorul fără vocație, influențele se țin lanț; tot meritul parodistului e de «a vorbi ca alții», însă rămânând totuși el însuși. Scriitorul netalentat nu-și dă seama de *maniera* care-l subjugă; dezinvolt, parodistul adevărat o denunță cu un zâmbet.” ■ Un studiu de Constantin Coroiu, *Radioul și literatura*, semnalează câțiva scriitori deveniți și remarcabili oameni de radio: Arghezi, Vasile Voiculescu, Pompiliu Constantinescu, Rebreanu, Sadoveanu sau Perpessiciu – primul cronicar literar al Radiofuziunii, ajungându-se de la o simplă discuție despre scriitorii la radio la alta despre criticii radiofonici (*specializați*) și implicit despre *progresul criticii moderne*. Coroiu reamintește că în 1972 s-au desfășurat la Reims lucrările Congresului Asociației internaționale a criticilor literari (asociație neguvernamentală cu statut UNESCO), la care au participat 60 de reprezentanți din 22 de țări, între care și România (vezi și G. Ivașcu, „România literară”, XV, 1972). „La Congresul amintit s-a apreciat că radioul – de altfel și televiziunea – au un limbaj specific, original, propriu, iar radioul în special se remarcă prin operativitate, promptitudine, prin capacitatea operativă, mereu proaspătă, convingătoare adesea prin forța directă a demonstrației, elemente indispensabile succesului în sensul cel mai nobil al acestui cuvânt... La Congresul A.I.C.L s-a subliniat rolul criticii literare radiofonice, s-a arătat că literatura ocupă un loc central în programele Radiofuziunilor, încât aprehensiunea unora față de mijloace audio-vizuale apare cu totul nejustificată, anacronică, ca o lipsă de receptivitate la nou (*n.b.* mai ales într-o epocă ce are nevoie de critica analitică, constructivă, creatoare, în ceea ce numim secolul criticii; progresul nu poate fi conceput fără critică). Un mare sociolog contemporan afirma pe bună dreptate că ideea de progres implică două întrebări fundamentale: *încotro* și *pentru ce*. Ele indică direcția și scopul. Nici progresul în literatură nu poate ignora asemenea întrebări critice. De aici marea responsabilitate ce revine criticii literare în general, iar în acest context, criticii literare radiofonice destinată

maselor celor mai largi de oameni”. ■ Eugen Simion, în *Sabia timpului*, denumește poezia lui Zaharia Stancu din volumul omonim (intitulat într-un proiect anterior *Cântecul lebedei*) una a „frazelor-oracol” și a „animalelor mitice-simbol” (calul): „autorul își reia temele... în același stil elementar și melodic. Versul renunță la orice ornamentație și se rotește în jurul ideii de dispariție, cu o senzație totuși de clocot al lumii vegetale. Sentimentul pieirii se asociază, ca la Arghezi, cu fascinația lumii materiale... Moartea e o *plecare*, o rupere din intimitatea lucrurilor, urmată de o *întoarcere* (în chipul poeziei populare) la ritmurile vârstei minerale... *Spaima* urcă în trestia spiritului și spiritul înțelege că destinul individual nu-i decât o mică piesă într-un mecanism teribil. Țărănește, Zaharia Stancu numește acest complicat fenomen *soartă*, dar cum soarta e o abstracțiune el o citește în fenomenele naturale... (într-un) animism poetic grațios pe care îl întâlnim în toate versurile lui Zaharia Stancu, *cel mai esenian dintre poezii noastre*”. □ Poezie slovenă contemporană, de la Srečko Kosovel și Ivan Minatti la Cene Vipotnik sau Miran Jarc, în traducerea lui George Popa. □ Poezii de Alfred Kittner în traducerea Herthei Perez și a Doinei Florea.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 103] Eugen Barbu se întoarce la „colosalul poet nedescoperit Heliade Rădulescu”, într-un nou episod din *Gloria victis*, vizând filonul balcanic. □ *Săptămâna pe scurt* menționează că la Budapesta a apărut versiunea maghiară a *Baltagului* lui Sadoveanu și tot aici la *Săptămâna pe scurt* este persiflat Dumitru Almaș, ce declara unui reporter că „se trage în linie dreaptă din Ureche, Costin, Neculce și Sadoveanu... o asemenea modestie te pune pe gânduri”. □ Emil Manu semnează articolul *Reîntoarcerea lui Luchi...*, redescoperindu-l pe Luca Ion Caragiale (Luchi), cunoscut mai mult prin traducerile din Poe și având parte abia în 1972 de o ediție de opere complete, îngrijită de Barbu Cioculescu, sub titlul *Jocul oglinzilor*, la Minerva, colecția *Restitutio* – în finalul volumului fiind incluse pagini de real interes, ale fiului Luchi despre ilustrul sau părinte (*Amintiri despre Caragiale*). □ Centenarul nașterii poetului George Tutoveanu este marcat de un „medalion” semnat de Arghezi în 1942 și de un „timbru” al lui Baranga, *Poezia unei vieți*. □ La rubrica *Cronica limbii*, C. Otobăcu notează a treia ediție critică a „Daciei literare”, îngrijită de Maria Platon la Minerva.

25 noiembrie

● [„**Munca**”, nr. 7784] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, George Savin, Ioan VasIU.

● [„**Flacăra**”, nr. 48] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie *Mistere literare*, plecând de la afirmația că „deși tineretul din țara noastră are o bogată și îndelungată tradiție de fapte revoluționare, eroice, de un profund și elocvent dramatism, totuși literatura în genere, arta, care să exprime, adecvat, această experiență, e destul de săracă”. □ În *Carnet teatral*, Sanda Faur publică un

interviu cu Aurel Baranga, intitulat *Teatrul politic – teatrul ce militează pentru o condiție umană superioară*: „Teatrul românesc a fost de la apariția lui – Alecsandri, Hașdeu, Caragiale, Davila – un teatru politic în accepția majoră a termenului. Dramaturgia celor mai străluciți scriitori dintre cele două războaie – Camil Petrescu, Victor Eftimiu, George Mihail Zamfirescu, Mihail Sebastian sau Alexandru Kirițescu – a fost o dramaturgie angajată, militantă, pentru o superioară condiție umană, deci un teatru politic. Pe temelia unei asemenea tradiții era firesc, necesar și chiar obligatoriu, ca dramaturgia noastră actuală să ducă mai departe strădaniile înaintașilor”. Tot aici este publicată o cronică la piesa lui Arthur Miller, *După cădere*, pusă în scenă la Teatrul Mic. □ În *Literare*, G. Dimisianu prezintă romanul lui Costache Anton, *Ochii aurii ai Roxanei*. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, apare o scurtă prezentare a volumului lui Eugen Luca, *Sadoveanu sau elogiul rațiunii* (Minerva). □ Notă despre romanul scriitorului Maria Arsene, *Eroii nu au vârstă* (Creangă). □ Notă despre subiectul romanului *Catrina* de George Niculescu-Mizil (Albatros), precum și despre noul roman semnat de Horia Panaitescu, *Amândoi la Stratford* (C.R.). □ În *Memento*, *Cinema* se anunță „o nouă premieră românească”, *Săgeata căpitanului Ion*, scenariu de Alexandru Mitru. ■ În *Memento*, *Teatru* sunt prezentate „trei recitaluri de poezie pe scena Teatrului de stat din Sibiu”: *Poezia lui Adrian Păunescu*, *Poezia chineză* și *Efigiile naturii*. Apar o serie de note despre *Adio, majestate!* de Al. Voitin (ce va fi reprezentată la teatrele din Ploiești și Baia Mare). Se anunță că „«Puterea» și «Adevărul» – filmul politic de mare succes al anului – va fi adaptat pentru scenă de însuși autorul scenariului, Titus Popovici”.

● **[„Luceafărul”, nr. 48]** Mircea Iorgulescu recenzază cinci dintre noile volume publicate la Editura Cartea Românească: □ Marius Robescu, *Clar și singurătate*: „Marius Robescu este autorul unei poezii în care luciditatea este prefăcută în stare de sensibilitate [...] efectul cel mai vizibil este aspectul glacial al viziunilor, transparente, fluide, cu o rece luminozitate”. □ Grigore Arbore, *Auguralia*: „Grigore Arbore continuă experiența din volumul anterior, *Cenușa* (1969), într-o tentativă de sublimare a discursului liric mergând până la monotonie și deplină austeritate sub raportul imagisticii [...] acest stil devine excesiv; și, orice s-ar spune, obositor”. □ Mihail Cosma, *Baladele vânătorului de balene*: „Acumularea enormă, cromatica fastuoasă amintesc de poezia lui Leonid Dimov, ca și gustul pentru exotic și cenzurarea prin umor jovial [...] este cel mai reprezentativ volum al lui Mihail Cosma”. □ Florentin Popescu, *Mereu-peregrinul*: „La a doua carte, Florentin Popescu epuizează prin exces o formulă ale cărei imperfecțiuni erau, în primul său volum, adevăratele calități [...] O schimbare a uneltelor se impune”. □ Zeno Ghițulescu, *Discul*: „Imagistică artificial violentă, cu abuz de neologisme și silnicii verbale, fără acoperire lirică”. ■ Publică versuri: Emil Botta, Grigore Hagiu, George Alboiu, Hristu Cândroveanu, Cristian Șişman. ■ Apar reportaje semnate de Sânziana Pop și

Gabriela Melinescu. ■ În articolul *Dana Dumitriu: „Masa zarafului”*, Nicolae Ciobanu confruntă textul cu cerințele realismului socialist: „În raport cu nuvelele din culegerea *Migrații*, [...] gradul de realism social și biografic, în acest roman, oricum, este mai sporit. [...] La nivelul personajelor, cel puțin într-un caz – acela al medicului Tudor – Dana Dumitriu dă dense pagini de critică a arivismului”, apreciind „vocația personajelor [...] de a se proiecta și scruta în oglinda existenței lor de «ființe abstracte»”. ■ Mihai Pop subliniază importanța asimilării sistematizate a culturii folclorice: „Mediile unde folclorul trăiește viața lui autentică [...] să aducă acel element de ecologie culturală pe care omul societății industriale îl caută în bunurile culturii tradiționale”. ■ Alexandru George (*Pentru cronica unei epoci apropiate*) aduce completări și precizări studiilor publicate de Ileana Vrancea despre Eugen Lovinescu: „Este una din situațiile cele mai surprinzătoare din cariera lui Lovinescu revenirea la Maiorescu [...] Nu poate fi corelată în nici un chip acțiunii lui Lovinescu atitudinea lui Călinescu, așa cum face Ileana Vrancea [...] Este limpede că G. Călinescu și-a scris capitolul respectiv [...] anterior resurecției maioresciene și într-un spirit de totală independență față de manifestările celorlalți critici. [...] În ultimul număr din «Luceafărul», Paul Georgescu salută [...] cartea de curând apărută a lui Fl. Mihăilescu, pronunțând o caldă și vehementă pledoarie pentru înțelegerea lui Lovinescu [...] nu cumva în acest proces de clarificare a sosit momentul să-l scoatem de sub cea mai apăsătoare și persistentă tutelă?” ■ Oferind publicității un fragment din corespondența lui Liviu Rebreanu cu Eugen Lovinescu, Stancu Ilin reconstituie un episod din biografia celui dintâi: „Scrisoarea din 6/19 decembrie 1908 ne atrage atenția asupra faptului că Rebreanu când trece Carpații intră repede în relații cu cercuri intelectuale marcante [...] Situația aceasta ne poate da o idee despre nivelul intelectual al lui Rebreanu tânăr, pentru că, altfel, un dialog n-ar fi fost posibil”. ■ Florin Mihăilescu (*Critica și știința*) provoacă viziunea critică asupra artei, urmând îndeaproape studiul lui Victor Ernest Mașek: *Artă și matematică. Introducere în estetica informațională*: „Rămânând prin urmare mai departe o formă a meditației filozofice, sociale și estetice, o critică autentic științifică nu va putea să fie un mecanism integral formalizat, ci o ipostază a probității profesionale, ci a setei de cunoaștere, astăzi, iar mâine, poate, o obligație constrângătoare rezultată din însuși procesul tehnicilor de cercetare. [...] Obligațiile științifice ale criticii vor fi din ce în ce mai mari”. ■ Vasile Nicolescu scrie despre *Antologia inocenței*, semnată de Iordan Chimet: „Cartea nu e un Disney-land al livrescului, populat cu himere colorate. Spațiul interior al acestei antologii e rezultatul unei convergențe superioare, al unei concentrări de esențe vii și palpabile totodată [...] Caleidoscop al profunzimilor, [...] antologia lui Iordan Chimet este totodată o parabolă despre ceea ce simțim și mai ales despre ceea ce putem fi prin desăvârșire lăuntrică”. ■ Nicolae Balotă scoate în evidență tribulațiile tematice și de gen ce se regăsesc în volumul *Corn de vânătoare*,

semnat de Alexandru Ivasiuc: „Această foame a interogației e considerată de Ivasiuc eseistul drept un semn al radicalității, al purcederii spre întrebările din-tâi. Personajul său, ca și orice purtător de radicalitate, nu cunoaște împăcarea. [...] Conștiința de sine născându-se din radicala opoziție între nenumitul Eu și alții, ca și conștiința omului în istorie, iată un obiect predilect al meditațiilor lui Ivasiuc. [...] Nuvelă istorică? Nu, desigur, sau nu în sensul tradițional al termenului. Istoria, este în această proză, una din modalitățile existenței. Cealaltă este o metaistorie, un plan al transcenderii istoricului”. ■ În articolul *Preliminarii la o estetică a omisiunii*, Vera Călin discută implicațiile estetice ce însoțesc figurile negative: „Dar înainte de a fi un obiect de fabricație, un element al unei retorici care, de altfel, depășește cu mult teritoriul langajului, tăcerea – întrerupere a discursului – a fost una dintre figurile cele mai expresive, tocmai pentru că traducea un refuz al codului, deci promitea o posibilă înnoire. [...] Fără perceperea radiațiilor pe care le proiectează asupra spațiului alb, discursul înconjurător, sensurile subiancente ale unei figuri negative nu pot fi descifrate”. ■ Alexandru Paleologu nuanțează relația dintre ficțiune și memorialistică: „Funcția inventivă are un rol incomparabil mai vădit în ficțiune. Dar ea nu lipsește cu totul nici din memorialistică, atât în ce privește încadrarea și economia ansamblului, cât și în privința narației, adică a faptelor, a planului anecdotic și dramatic. [...] Dar de câte ori cantitatea de invenție nu se întâmplă să fie poate mai redusă în mari opere de ficțiune decât în celebre memorii?” ■ Paul Emanuel discută romanul *Speranță hoinară*, semnat de Mohamed Aziz Lahbadi: „Fără a exagera, se poate spune că acest roman este o oglindă fidelă a mentalităților diferite dintre generații [...] generația veche, conservatoarea de tradiții și obiceiuri [...] și exponenții curentului novator, în continuă tendință de promovare a ideilor de progres social”. ■ Sunt publicate fragmente din romanul lui Ismail Kadare, *Cetatea neînfrântă*, în traducerea lui Focioni Miciacio: „carte de o înaltă ținută artistică, pătrunsă de un puternic suflu epic și patriotic”.

● **[„Tomis”, nr. 18]** Alex. Ștefănescu scrie despre *Critica – act de cunoaștere*, fiind de părere că „a considera critica literară act de cunoaștere nu înseamnă a-i nega particularitatea principiilor. În primul rând, împreună cu toate tipurile de critică artistică, critica literară se distinge în vastul domeniu al cunoașterii prin faptul că supune observației un fenomen propriu existenței umane – arta. Arta e un mod de aflare a adevărului despre lume, iar critica – un mod de aflare a adevărului despre artă”. ■ Mirela Roznoveanu semnează rubrica *Cronica literară*. Prima dintre analizele sale vizează volumul întâi al romanului semnat de Bujor Nedelcovici și intitulat *Fără vâsle* (Eminescu, 1972) care „prezintă un autor deja format. Remarcabilă de la început la Bujor Nedelcovici este puterea de a domina o materie epică destul de agitată precum și puțința de a sugera un univers dramatic prin diverse mijloace romanești ajunse, la el, la un fericit echilibru. Autorul știe ce înseamnă un roman, dar mai ales cum să scrie un roman. Analiza și narațiunea, dezbaterea de idei și scena

intimă sunt dozate cu un bun simț al economiei și eficienței pe care nu-l au decât adevărații prozatori în stare să provoace iluzia ieșirii din ficțiune”. La finalul analizei sale, M. Roznoveanu lasă deschisă posibilitatea unor viitoare interpretări căci „romanul se va preta la discuții și interpretări, mai ales după apariția celui de-al doilea volum. Dialogul inteligent acționează personaje parțial verosimile, având ceva din luminile și întunecimile ce consacră umanitatea”. □ A doua recenzie, semnată de aceeași Mirela Roznoveanu, aduce în atenție cartea lui Adrian Beldeanu, intitulată *Să mai câștigi o zi* (Albatros, 1971): „Atmosfera patinată, cu mobile recondiționate, intriga amoroasă cu întorsături picante fac obiectul acestui roman, preocupat el însuși, o bună parte, de o altă persoană de geniu examinată cu ardoarea discipolului ce ține să confecționeze drept ultimă lecție, portretul moral al magistrului”. Analiza îi relevă cronicarului „o carte plăcută la lectură pentru sistemul agresiv-picant al narațiunii, condamnat, din păcate, la o lesnicioasă degradare, dacă e să ne gândim la romanele «bine scrise» ce au făcut epocă la vremea lor prin folosirea unui același sistem și care au aparținut, unele, lui Liviu Rebreanu, Ionel Teodoreanu, Cezar Petrescu – ca să nu-i cităm decât pe aceștia. Cartea își revendică o mare doză de amuzament și pentru faptul că este o narațiune cu «cheie»”. ■ Al. Protopopescu semnează rubrica *Spectrum* care include analiza a trei volume, recent publicate. Prima dintre acestea este *Încă nu* (ed. Dacia, 1972), de Ion Horea: „Temeinică, echilibrată și gravă, poezia lui Ion Horea are drept precedent, în vizualitatea sa ordonată, lirica lui B.Fundoianu. Egal cu sine, deloc spectaculos, aproape fără temperament, poetul poate fi totuși bănuit de un anume pragmatism al lipsei de relief. Stampele rurale, de o monotonie cultivată, sunt niște imnuri ale regresiei, fără repere mitice consolidate”. □ Al doilea volum recenzat este *Ochean simplu* (Eminescu, 1972), de Francisc Păcurariu a cărui poezie „ilustrează, e adevărat, sub un titlu de interes barbian, un fenomen poetic ce-ar putea fi astfel definit: reevaluarea de pe pozițiile lirismului modern, a ovidianismului ca stare psihoestetică”. Analizând volumul, recenzentul identifică „trei elemente structurale ale ovidianismului, recondiționate într-un discurs particular. Primul este sentimentul exilului, născut prin confruntarea cu universul material imediat și cu componentele sale. [...] A doua condiție respectată este lamento-ul ovidian, nu la nivelul bocetului și al lacrimației, ci ca stare de reflecție asupra ființei aflate într-un perpetuu surghiun. [...] În fine, a treia indicație se manifestă direct în planul expresiei, poeziile lui Francisc Păcurariu fiind de fapt niște pasteluri întemeiate pe o retorică plasticizantă sau cum ar spune el însuși, niște «privești ce se umflă în taină»”. □ *Trepte restituite* (Litera, 1972), de Ion Alexandru, este ultimul volum care completează rubrica *Spectrum*, iar comentariile critice sunt destul de tăioase: „Ce rațiune poate avea conversația critică cu cineva pe care niciun răspuns nu l-a clintit și niciun refuz nu l-a abătut de la inexplicabila voință de a face versuri? [...] În rest, tot omul face ce vrea cu banii lui...”. ■ În *O mo-*

nografe – eseu, Fănuș Băileșteanu scrie despre demersul Elenei Zaharia care „subordonează studiul cronologic, fenomenologic al operei lui Vinea, analizei câtorva motive structurale, încercând să găsească simbolurile majore, obsesiile (în spiritul criticii psihanalitice) scriitorului, neabandonând însă niciodată rolul intuiției fruste și studierea sobră, istorico-literară, a faptelor, cu aluzii fine și comparații revelatorii. Sincretismul discret, împletirea organică, dezinvoltă a tuturor acestor modalități constituie, poate, secretul și reușita acestei lucrări. Cu o asemenea orchestrație, travaliul explorării operei lui Vinea devine mai ușor și duce la rezultate remarcabile”. ■ Al doilea număr din luna noiembrie publică versuri semnate de Dumitrica Puia, Rusalin Mureșanu, Adrian Hoajă, Virgil Teodorescu, Mariana Filimon, George Corbu, Ion Andrei, Călin Sabin, și un fragment de roman (*Cântecul lăstunilor*), de Mircea Brătucu.

26 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 8738] Tia Șerbănescu recenzază o nouă carte de versuri a lui Zaharia Stancu, *Sabia timpului*, „al cărei lait-motiv pare a fi revitalizarea – cu funcție de testament artistic”.

• [„Scânteia”, nr. 9342] În *Adnotări* citim: □ *Prima zi de difuzare a cărții* de E. Vasilescu: „În spiritul unei bune tradiții, editura Cartea românească, prin mijlocirea librăriei sale, organizează periodic utile întâlniri ale scriitorilor – poeți, prozatori, critici, ale căror lucrări apar aici – cu publicul dornic să cunoască nemijlocit un autor, să aibă în bibliotecă o carte purtând însemnul autorgraf al scriitorului. [...] Asemenea acțiuni sunt demne de subliniat, cu cât lansarea cărții mai are adesea un caracter întâmplător, vecin cu hazardul. Sondarea cererii de carte se face prea puțin prin confruntarea directă cu opiniile și gustul cititorilor, iar călăuzirea acestora spre lucrările semnificative se lovește de practici învechite, rutinieri. Cu atât mai necesare devin întâlnirile cu cititorii, consultarea lor”. □ *Avatarurile inspirației* de George Gibescu: „După poezia stărilor muzicale ieșite dintr-un subconștient insuficient supravegheat, azi ne vom ocupa de o altă «stare», și anume a delirului mistagologic ilustrat recent de Teohar Mhadaș în volumul *Trecerea pragurilor* (Ed. «Cartea românească»). [...] Încărcate de o asemenea recuzită metaforică, poeziile – corecte, adesea – surprind prin neautenticitate, prin tonul livresc, epatează doar prin anacronismul limbajului și al stărilor lirice. Oricât s-ar invoca arhanghelii și veciile, drumul, și mai ales mesajul, poeziei contemporane nu va fi aflat astfel!”. □ *Inițiative publicistice în revistele de cultură* de I. Adam: „În periodicele culturale se acordă în ultima vreme un spațiu mai întins reportajului, anchetei, interviului, adică acelor genuri jurnalistice ce au capacitatea de a reflecta mai direct și mai convingător dinamismul societății noastre. Din multitudinea exemplelor posibile reținem inițiativa revistei «Luceafărul» de a înlesni prin rubrica *Tineri scriitori în reportaj* formarea celor mai tineri autori la școala generoasă a cunoașterii vieții, de a încuraja viziunea reportericească

proaspătă, ferită de poncife. Și alte publicații încearcă să prospecteze mai susținut gustul cititorilor, să evite academismul glacial. Din păcate, ceea ce se poate reproșa multora dintre ele este inconstanța, discontinuitatea valorică de la o apariție la alta. De aceea este cu atât mai meritorie consecvența cu care periodice ca: «Manuscriptum» și «Transilvania» se preocupă de asigurarea în permanență a unui nivel publicistic înalt”. ■ Din *Carnet cultural*: „La Bârlad a avut loc o suită de manifestări prilejuite de centenarul nașterii poetului bârlădean și animatorului cultural George Tutoveanu. Comitetul municipal pentru cultură și educație socialistă, filiala Bârlad a societății de științe filologice, în colaborare cu Uniunea scriitorilor, au organizat o șezătoare literară, la care au luat parte scriitorii Laurențiu Fulga, Virgil Teodorescu, Constantin Chiriță, George Ivașcu, Nichita Stănescu, Cezar Ivănescu și alții, precum și membrii cenacului literar din localitate, «Al. Vlăhuță». * Sâmbătă, 25 noiembrie, în localitatea Dragosloveni, din județul Vrancea, s-a deschis cea de-a V-a ediție a salonului literar, manifestare omagială închinată poetului Alexandru Vlăhuță, originar de pe aceste meleaguri. Ediția din acest an, organizată pe durată a două zile (25 și 26 noiembrie) va cuprinde ședințe de cenacul la Casa memorială «Alexandru Vlăhuță» de la Dragosloveni și șezători literare în comunele Dumbrăveni, Dumitrești și Timboiești. [...] * În județul Suceava a avut loc cea de-a IV-a ediție a concursului de poezie «Nicolae Labiș». Organizat de Comitetul județean de cultură și educație socialistă în cinstea celei de-a 25-a aniversări a republicii, concursul s-a adresat tinerilor creatori de poezie membri ai cenacurilor literare și altor tineri în întreaga țară. La actuala ediție au luat parte peste 100 de tineri poeți din 28 de județe. Juriul concursului, alcătuit din personalități de frunte ale artei românești, a selecționat din cele aproape 400 de poezii un număr de 14 lucrări care au fost distinse cu premii și mențiuni. Cu acest prilej, la căminul cultural din Mălini, satul natal al lui Nicolae Labiș, în orașele Suceava, Câmpulung-Moldovenesc, Rădăuți s-au desfășurat șezători literare, la care și-au dat concursul tineri poeți suceveni și din alte județe ale țării”. ■ Necrologul *Henri Coandă* este semnat de Academia Republicii Socialiste România, Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie, Institutul pentru creație Științifică și Tehnică: „La 25 noiembrie a. c. a încetat din viață, după o grea și îndelungată suferință, academicianul Henri Coandă, consilier cu rang de ministru la Consiliul de Stat, președintele Institutului pentru creație științifică și tehnică”.

28 noiembrie

- [„*România liberă*”, nr. 8739] Petre Sălcudeanu scrie despre *Esența politică a literaturii*: „Destinul nostru, așa cum am spus, este politic și numai împlinirea lui într-o literatură politică, legată strâns de idealurile patriei noastre socialiste, ne poate elibera de răspunsurile pe care le datorăm semenilor, semnând plauzibil existența față de cei care vor veni după noi”.

• [„Scânteia”, nr. 9344] Aflăm de decesul lui Victor Eftimiu, necrologul este semnat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România, Academia Republicii Socialiste România și Consiliul Educației Socialiste: „S-a stins din viață academicianul Victor Eftimiu, personalitate artistică complexă – dramaturg, poet, prozator, memorialist, publicist – reprezentant de frunte al culturii românești din acest secol. [...] Remarcabil talent literar, publicist fecund, creator a numeroase volume dedicate celor mici, scriitor cu o vie prezență obștească, Victor Eftimiu exprimă prin întreaga sa viață și operă personalitatea vibrantă a intelectualului umanist, patriot și democrat, slujitor al artei realiste înaintate, închinată poporului. La Conferința națională a scriitorilor din acest an a fost ales președinte de onoare al Uniunii scriitorilor. Ca prețuire a meritelor sale, academicianului Victor Eftimiu i s-a acordat titlul de Erou al Muncii Socialiste și a fost distins cu numeroase și înalte ordine și medalii ale Republicii Socialiste România. Prin moartea scriitorului Victor Eftimiu, literatura română încearcă o grea și dureroasă pierdere, dar imaginea personalității sale se va păstra vie în memoria mulțimii de cititori care l-au prețuit și iubit, iar opera sa își va păstra locul de mare cinste pe care și l-a dobândit în tezaurul culturii poporului român”. ■ Cu textul *Cărți izvorâte din dragostea de țară*, prof. univ. dr. docent D. Păcurariu omagiază *300 de ani de la nașterea marelui nostru cronicar Ion Neculce*: „Cu Ion Neculce, literatura cronicilor atinge treapta cea mai înaltă a cristalizării artistice. Continuator al unor tradiții de prestigiu – Grigore Ureche, Miron și Nicolae Costin ș. a. – amintite de cronicarul însuși în Predoslovia cronicii sale, Neculce își depășește înaintașii moldoveni (și munteni) intru condei, prin darul deosebit de povestitor, prin farmecul limbii”. □ Și Fănuș Neagu omagiază pe Ion Neculce, cu textul *Cu-vinte „tot cu aur poleite”*: „Limba lui Neculce, «tot cu aur poleită, zugrăveală mai mult aur decât zugrăveală», veșnic vie, flacăra gravată cu otravă și cu la-crima inimii, arde bogat pe colina capitolină a neamului românesc”.

28 noiembrie

• [„Munca”, nr. 7787] Cu subtitlul *Un film care putea fi remarcabil*, Lucia Bogdan prezintă *Săgeata căpitanului Ion*, scenariul fiind semnat de Alexandru Mitru. ■ Amplu necrolog dedicat lui Victor Eftimiu.

29 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 8740] Pentru Boris Buzilă, volumul lui Bujor Nedelcovici, *Fără vâsle*, este „un roman social, mutând de astă dată granița despărțitoare dintre realitatea fictivă a acțiunii și realitatea timpului concret actual, mai aproape de acesta din urmă”.

• [„Scânteia”, nr. 9345] Ziarul publică poezia *În veacul nou al împlinirii* de Victor Eftimiu, cu următoarea notă: „Cu câteva timp în urmă am primit la redacție acest poem. Maestrul Victor Eftimiu ni l-a trimis din dorința, de atâtea

ori exprimată în paginile «Scânteii», de a fi prezent, prin scrisul său, la evenimentele însemnate din viața poporului. Îl rezervasem, cum era și firesc, locul cuvenit între creațiile menite a cinsti cea de-a XXV-a aniversare a republicii. Neașteptata trecere dintre noi a maestrului ne îndeamnă să considerăm publicarea poeziei un pios omagiu adus acum poetului care a știu fi în miezul viu și fierbinte al istoriei patriei dragi, pe care și aceste versuri – devenite postume – o slăvesc”.

- **[„Viața studențească”, nr. 41]** Un interviu de Tudor Octavian, cu Sergiu Nicolaescu, și despre colaborarea acestuia cu scenaristul Titus Popovici: *Eu nu pot concepe un film care să nu pornească foarte direct din politic și din social!* □ Medeea Ionescu semnează *Cronica dramatică* a piesei de la Bulandra, *Valentin și Valentina* de Mihail Roscin. □ Rubrica *Sintagme* propune o nouă apariție la Editura Eminescu: *Cu o torță alergând în fața nopții*, de Eugen Barbu. □ La rubrica (nesemnată) – *Aflăm cu emoție...* este ironizat poemul *La moartea unui contabil* (din volumul omonim) al lui Ion Negoșescu, „seraficul critic”.

30 noiembrie

- **[„Munca”, nr. 7788]** În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat prezintă nuvela *Amândoi la Stratford* de Horia Panaitescu.

- **[„Albina”, nr. 48]** La dispariția lui Victor Eftimiu, două pagini îi sunt dedicate. În prima, alături de ultima poezie trimisă redacției (un sonet intitulat *Pe bulevardul Jianu*, care se sfârșește cu terța: „Un plâns adânc mă-ncearcă, în neștire,/ Îndoliind o dulce amintire:/ Treceam, cândva, pe-aici cu Petru Groza”), Ion Bănuță semnează tableta-necrolog *Arunci un pumn de aur*. La pagina a cincea, în jurul fotografiei scriitorului defunct, este publicat un grupaj de șase poezii (*Cu fruntea sus*, *Spătarul*, *Demiurgul*, *Neghina*, *Urare de Anul Nou* și *Cântec final*), însoțit de semnătura poetului și precizarea facsimilată „Cu rugămintea de a fi publicate în «Albina»”. □ Despre *Zilele dramaturgiei românești*, desfășurate între 15-19 noiembrie la Buzău, scrie M. V. [Marilena Vulpe]: „Teatrele populare din Râmnicu-Vâlcea, Lugoj, Mediaș și Buzău au prezentat piese din repertoriul național, cu precădere din creația contemporană. Autorii jucați au fost Victor Ion Popa, Paul Everac, Alexandru Voitin, Aurel Baranga, Leonida Teodorescu, Ștefan Berciu.” Aceeași colaboratoare a revistei semnează și o micro-cronică a spectacolului buzoian cu piesa *Ancheta* de Al. Voitin. □ Pagină de *Satiră și umor* (schițe, versuri, zicale), realizată de A. Croitoru, Valeriu Gorunescu, V. D. Popa și colaboratorii din teritoriu Ion N. Barbu și T. P. Artifex.

- **[„Orizont”, nr. 31]** Cronica literară a lui Cornel Ungureanu cuprinde prezentarea unei scrieri teoretice a criticului universitar Ion Vlad, *Povestirea, destinul unei structuri epice* (Minerva, 1972), despre ea concluzionând în final: „e una dintre cele ce consfințesc maturitatea teoriei literare românești”.

Alexandru Ruja face recenzia cărții de poezie a lui I. Negoîtescu, *Moartea unui contabil* (C.R., 1972) din care extragem fraza de final: „I. Negoîtescu scrie o poezie de rafinat intelectualism și este nevoie de re-lecturi pentru a se putea simți delectarea intelectuală pe care poezia unui mare critic și poet o oferă.” ■ Atrage atenția, în seria evocări, un dialog între Perpessicius și Mihai Dragomir cu 32 de ani în urmă. Ion Marin Almăjan publică un amplu fragment de roman, *Vânătoare ascunsă*. ■ Teodor Scarlat, Al. Jebeleanu, George Suru, Mihail Cosma, Nicolae Dolângă, Hans Mokka sunt poeții de pe pagina lirică. Ion Maxim urmează perorația filosofică despre *Idealul retoric*. ■ Scriitorul străin prezentat pe ultima pagină este Italo Rocco, iar Nicolae Nicoară face o incursiune prin receptarea literaturii române în Italia (articolul *Literatura română în Italia*).

● [„România literară”, nr. 49] □ Apar versurile: Victor Eftimiu (*Mărire Patriei*), Dragoș Vicol (*Poem de țară*), Ovidiu Hotinceanu (*S-adormi adolescent*), Szemlér Ferenc (traducere de Constantin Olariu: *Îngăduință; Fântâna; Aniversare; Gravura; Răspuns, întrebare; Semne; Obiecte*). □ Cristian Unteanu semnează traducerea *Apele reogindite* Henry Miller. □ Ioan Flora, sub titlul *La sărbătoarea națională a R.S.F. Iugoslavia* traduce din poezia lui Branko Miljković: *Floarea cutezândă; Baladă; Marea înainte să adorm; Starea de a simți lumea*. □ Apare și *Ne vei găsi aici* de Radu Ciobanu. ■ Numărul este dedicat *In memoriam Victor Eftimiu*: □ Editorialul *Un umanist* este semnat de George Ivașcu: „Cu o prodigioasă activitate literară – aproape șapte decenii – de poet, dramaturg, prozator, moralist, gazetar, cu o prezență generoasă în atâtea acte de cultură. Victor Eftimiu a prelungit până în zilele noastre acea imagine a dăruirii către obște cu care, în primele decenii ale veacului, scriitorimea noastră intrase profund și activ în conștiința publică. [...] Amfitrion de neînlocuit, într-o casă încărcată de cărți și împodobită cu tablouri și desene de Pallady, cu o vervă a spiritului greu egalabilă, Victor Eftimiu rămâne ca un sigiliu de largă autenticitate umană, trăitor în sufletele noastre ca un freamăt mereu viu al umanității artistice”. □ D. Micu, *Victor Eftimiu Poetul, dramaturgul, memorialistul*: „Meșteșugar al versului și în genere al «slovei făurite», scriitorul și-a avut rolul său, întru totul stimabil, la «creșterea limbii românești». Dacă aceasta este precum o spune, în oda ce i-a înălțat-o, un «grai de viitor», o alcătuire măiastră, pe care o vedem «întinerind pe zi ce-mbătrânește», faptul se datorează și eforturilor sale. Însumând mii de pagini, multe veștede, dar și destule viabile, opera lui Victor Eftimiu își are locul ei sigur în contextul literaturii naționale”. □ Aurel Baranga, „*A cinstit neamul oamenilor*”: „A trecut prin viață ca un Prinț de legendă, atât de biruitor, încât la moartea lui nu sunt îngăduite lacrimile”. □ Cella Dima, *O amintire...*: „Cu mândria de a fi fost contemporană a marelui Victor Eftimiu, de o mă fi împărtășit din comoara literară lăsată poporului nostru, mă despart cu greu de eroul și poetul visurilor mele”. □ Valeriu Râpeanu, *Un suflet românesc*:

„Despre om și scriitor se pot spune multe. Timpul are să le aleagă pe cele bune, pentru că e în literatura lui Victor Eftimiu un suflu de sensibilitate, de autentică poezie, de inspirație poetică și delicată, de poezie adevărată românească ce nu poate pieri”. ■ În *Pro domo* Alexandru Ivasiuc scrie *Din nou despre simplitate*, o tabletă despre poezia lui Marin Sorescu: „Noile poeme ale lui Marin Sorescu au însă o amploare neobișnuită, și sunt noi pentru că poetul nu mai este un moralist ascuns și discret, ca în atâtea versurile sale anterioare, ci reconstituie un întreg univers, un spațiu istoric și geografic. Moralismul ne aduce în fața unui univers moral, și încă unul în care gravitatea și tristețea sunt balansate de o extraordinară vitalitate și certitudine valorică. Lumea aceasta a copilăriei poetului în mizerul sat oltean este de o flagrantă originalitate și complexitate de sentimente cum n-am întâlnit până acum în poezia noastră. Atitudinea față de moarte este rituală și liniștită, o împăcare de o solemnitate neapărată, o subliniere a continuității ciclurilor, a unei tulburătoare treceri a vieții în moarte. *La liliaci* este un poem excepțional, grav și umoresc în același timp, de o fantastică putere de sugestie, terminat cu o prelucrare minoritică, cu deschideri spre rădăcinile ei de viață austeră, de integrare organică în Cosmos”. ■ Silviu Iosifescu scrie despre *Cărțile copilăriei*, un text despre Jules Verne care „rezistă timpului”. ■ Traian Podgoreanu analizează *Romanele lui Alexandru Ivasiuc*, în mare parte dedicând textul prezentării procedeelelor de construcție literară folosite în *Păsările*. ■ Adriana Mănescu se ocupă de *Condiția pelegrinului – Dragoș Vrânceanu*. „Pentru el poezia se naște în împrejurări neașteptate, în senzații și asociații guvernate de hazard și prilejuite de călătoriile sale. Poezia nu se țese de la sine, ci într-o experiență de confruntare”. ■ *La tricentenarul nașterii* Șerban Cioculescu scrie un text de istorie literară dedicat lui Ion Neculce. ■ Revista comemorează *Acad. Petre Constantinescu-Iași octogenar* cu textul „*Eu am făcut din istorie însăși poezia vieții mele*”, o convorbire cu sărbătoritul, semnată de V. Firoiu: “– *Deci, ați trăit între literați și dumneavoastră n-ați făcut totuși literatură, poezie, dramaturgie...* – Din teatru, *O scrisoare pierdută* rămâne «Violon-ul meu d’ingres», iar dino noua literatură, romanele lui Zaharia Stancu sunt pentru mine veritabile scrieri istorice, de mare omenie, pentru că Stancu redă o epocă trăită aievea, operă valoroasă tocmai pentru realismul ei. Să nu crezi că dacă nu m-am lăsat ispitit de genul liric n-am îndrăgit totuși poezia”. ■ Constantin Crișan își exprimă opinia despre *Literatură și comunicare*: „Marea proză a veacului al XX-lea este o proză de comunicare politică, asemenea poeziei, asemenea teatrului, asemenea noului roman. A fi radical realist înseamnă, în fond, a fi realist, fără adjective, a comunica structural și cu lumea contemporană ție, în calitate de creator, a nu evita nici una din dimensiunile ei esențiale, din detaliile ei aparent neînsemnate. Marea lecție a poetului român ce ar fi putut încă să rămână printre noi este o lecție asupra comunicării, atât de utilă urmașilor tineri”. ■ Sub titlul *Psihologia succesului literar* citim o cronică literară semnată de Nicolae

Manolescu la *Fals tratat despre psihologia succesului* de S. Damian, Ed. Cartea Românească, 1972: „Metoda (de totdeauna) a criticului este analiza minuțioasă. Tipul e anunțat într-o suită de considerații, de paranteze, de notații; niciodată sintetizat va atare. Problema e pusă mereu în termenii cei mai exacti, tonul greșește rareori; însă gramul de fantezie epică, necesar spre a face memorabil portretul, lipsește. Laborios și prudent, criticul amână la nesfârșit sin-teza”. ■ Citim recenzii: □ George Muntean scrie despre *Interviuri literare* de Vasile Netea, Minerva, 1972: „Astfel, interviurile lui Vasile Netea aduc din marile personalități ale literaturii române contemporane, refac o atmosferă și punctează atitudini publicistice oricând relevabile, punând în același timp în lumină o fațetă a personalității sale de istoric, folclorist, istoric literar și publi-cist animat de vie pasiune și sete de cunoaștere”. □ Aureliu Goci recenzează *Îndoielnicul raport al lui Jakob Buhlmann* de Arnold Hauser, Editura Kriteri-on, 1972: „Tehnica amintește de procedura judiciară a audierii martorilor, din care, mai mult sau mai puțin, s-au inspirat și Andre Gide și Lawrence Durrell, iar la noi Camil Petrescu (în *Patul lui Procrust*) și, mai recent, Mircea Ciobanu (în *Martorii*) – toate aceste romane având o structură compozită, mozaicală”. □ M. Minculescu prezintă *Profet spre ziuă* de Mihaela Minulescu, Albatros, 1972: „Sub semnul unei adevărate vocații stă volumul de debut al Mihaelei Minulescu, poetă care renunță – nu prima – în modalitatea feminină a versifi-cării și accede la universul verii și gnoseologiei, drept câmp inevitabil și unic ai marii poezii”. ■ Sorin Titel scrie despre *Proza lui Vasile Voiculescu*: „Eroii săi, adeseori spirite speculative, ființe îmbibate de cultură și de civilizație, nu se mulțumesc cu această singură latură a personalității lor. Ei merg mai departe, în căutarea unui fond primar, de o autenticitate indiscutabilă, dornici să-și descopere adevărata lor natură. Voiculescu rămâne fascinat de ceea ce este indescifrabil în om și în natură. Ceea ce conferă prozei sale, în contextul litera-turii noastre, o înaltă, după părerea noastră, inegalabilă, poezie”. ■ Despre *Critica esteticii și estetica criticii* scrie Grigore Smeu, un text despre volumul *Critică, estetică, filozofie* de N. Tertulian: „Întregul demers în a demonstra că o critică temeinică nu e posibilă fără o întemeiere filozofică și estetică, se con-turează de pe acum, în această carte a lui N. Tertulian, ca o veritabilă introdu-cere în estetica filosofică modernă chiar dacă volumul respectiv constituie doar o etapă pe drumul realizării unor proiecte mai vaste”. ■ Al. Piru analizează *Poezia lui Al. Claudian*, considerând că „Alexandru Claudian e un poet senin, surâzător”. ■ În *Viața literară* citim: □ Șantier ne informează despre proiecte literare ale lui Virgil Teodorescu, Al. Graur, Virgiliu Ene, Alexandru Jebelea-nu, Endre Karoly, Ion Lotreanu. □ *Analiza revistei „Viața Românească”*: „În seara zilei de miercuri, 22 noiembrie 1972, a avut loc ședința de analiză a re-vistei «Viața Românească», la care a participat întreg colectivul redacțional în frunte cu Radu Boureanu, redactor șef, și Ioanichie Olteanu, redactor șef ad-junct, precum și Laurențiu Fulga, prim-vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor,

Virgil Teodorescu, secretar al Comitetului de partid de la Uniunea Scriitorilor, Dumitru Bălăeț, de la Direcția publicațiilor literare din C.C.E.S., Traian Iancu, director al Uniunii Scriitorilor și al Fondului literar, Teodor Balș, președinte al Comisiei de cenzori. Analiza s-a referit la eforturile revistei «Viața Românească» de a deveni un organism mai viu de reprezentare a fenomenului literar actual, ca și la dificultățile de penetrație mai largă a revistei spre publicul pasionat de literatură. Consiliile și măsurile impuse de această analiză vor fi comunicate Biroului și Consiliului Uniunii Scriitorilor, în proximele ședințe de lucru”. □ *Adunarea generală a Asociației Scriitorilor din București*: „Vineri, 24 noiembrie 1972, a avut loc adunarea generală a Asociației scriitorilor din Brașov, pentru analiza activității desfășurată pe perioada iunie 1971-noiembrie 1972 și pentru alegerea noului comitet de conducere. Au participat membri ai Asociației din orașele Brașov, Sibiu, Hunedoara, Alba Iulia, București, colaboratori ai revistei «Astra» reprezentanți ai organismelor de presă și cultură din Brașov. Darea de seamă asupra acestei activități a fost ținută de dramaturgul Dan Tărchilă, secretarul Asociației. Pe marginea dării de seamă au luat cuvântul scriitorii: George Boitor, Verona Brates, N. Ladmiss Andreescu, Gisela Richter, Ștefan Stătescu, Emilia Milicescu, Viorica Rogoz, Radu Theodoru, Iv. Martinovici, Darie Magheru, Ioana Postelnicu, Hans Schuller, Constantin Dumitrescu, Mihai Arsene, Ion Th. Ilea, precum și Arnold Hauser, membru în Consiliul Uniunii Scriitorilor, redactor șef adjunct al revistei «Neue Literatur», Traian Iancu, director al Uniunii Scriitorilor și al Fondului literar. Vorbitorii s-au referit, într-un spirit critic și autocritic, la activitățile Asociației din perioada respectivă și au făcut sugestii cu privire la planul de muncă al Asociației pentru următorii patru ani. În încheierea dezbatărilor a luat cuvântul Mihai Coleff, președinte al Comitetului județean Brașov pentru cultură și educație socialistă. Adunarea generală a ales apoi, prin vot secret, noul comitet de conducere al Asociației scriitorilor din Brașov, în următoarea componentă: Dan Tărchilă (secretar), Voicu Bugariu, Ion Grecea, Iv. Martinovici, Georg Scherg, ca și Comisia de cenzori compusă din Paul Constant (președinte), Ioana Postelnicu și Radu Theodoru. Lucrările adunării generale au fost conduse de Laurențiu Fulga, prim-vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din R. S. România”. □ *Alte știri din Uniunea Scriitorilor*: „La librăria «Mihail Sadoveanu» din Capitală, poetul Ion Bănuță a acordat autografe pe noul său volum de poeme *Olimpul diavolului – Panorama focului albastru*. * La invitația cadrelor didactice de la liceul «George Coșbuc» din București, poetul Eugen Frunză a citit în fața unui numeros public din versurile sale patriotice. * La Casa Scriitorilor a avut loc o ședință a cenaclului literar al scriitorilor de limbă ucraineană, în cadrul căreia s-au făcut lecturi din lucrările consacrate celei de a 25-a aniversări a Republicii. Au citit versuri proprii Ștefan Teaciuc, Ivan Nepohoda, Corneliu Irod, Ivan Covaci, Nicolae Coțar și Denis Onesciuc. * La Suceava, s-a încheiat cea de a patra ediție a concursului de

poezie «Nicolae Labiş». Organizat în acest an sub semnul aniversării Republicii, concursul a oferit prilejul unei largi confruntări a peste 100 de concurenți din 28 de județe ale țării. Prezidat de poetul Virgil Teodorescu, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, juriul a premiat pe Veronica Galiș (București), Olga Neagu (Reșița), Dinu Adam (București), Aurel Clenciu (București), Dan Verona (București), Vasile George Puiu (Suceava), Anca Isăcescu (București), Elisabeta Niță Novac (Pitești), Crenguță Diaconescu (Iași), Doina Doru (București), Mihai Păcurariu (Constanța), Vasile Zetu (Suceava) și Gabriela Târnoveanu (Iași). Festivitatea acordării premiilor a fost precedată de un simpozion pe tema *Poezia în contextul vieții spirituale contemporane*, în cadrul căruia au luat cuvântul George Bălăiță, redactor șef adjunct al revistei «Ateneu», Gheorghe Tomozei, redactor șef al revistei «Argeș» și Mircea Radu Iacoban, director al Editurii Junimea, secretarul Asociației scriitorilor din Iași". □ Știri din *Asociația Scriitorilor din București*: „Continuând seria de șezători literare organizate în cinstea aniversării Republicii, Asociația scriitorilor din București a inițiat o serie de noi manifestări în Capitală și în unele localități din județele apropiate: La Ateneul tineretului din București, în prezența reprezentanților elevilor care frecventează cercurile literare din Capitală, au citit versurile proprii și au răspuns numeroaselor întrebări puse de auditoriu poezii Dumitru Corbea, Mircea Dinescu, Mihaela Minulescu și Adi Cusin". ■ În *Cartea străină* citim: □ Nicolae Balotă semnează *Miltoniana*, notând apariția integrală a *Paradisului pierdut* al lui Milton, în traducerea lui Aurel Covaci. □ Nota semnată c. u. ne informează că la Ed. Deonel a apărut în 1972 *Qu'elle* de Jacques Durandeaux. □ Despre volumul *Tout compte fait...* de Simone de Beauvoir, Gallimard, 1972 aflăm din nota semnată i. b. ■ În *Cutia de scrisori* apare o scrisoare deschisă semnată de Augustin Z. N. Pop: „În nr. 46, din 9 nov. 1972, al «României literare», Al. Piru, recenzând lucrarea *Veronica Micle* de George Sanda, face o serie de afirmații vădit defăimătoare la adresa mea și a cărții mele *Mărturii Eminescu – Veronica Micle* (ed. I, 1967, ed. II. 1969). Țin să precizez din capul locului, pentru a înlătura orie echivoc, că nu-mi propun să-l apăr pe G. Sanda: lucrarea acestuia îndreptățește, într-adevăr, numeroase rezerve, dar sub aspecte mai importante decât cele semnalate de recenzent, care și-au făcut o tristă celebritate din vânarea, printre altele, a unor evidente și derizorii greșeli de tipar [...]. Nu aș fi socotit necesar să iau atitudine față de atari afirmații dacă Al. Piru, în loc să svârle câteva afirmații gratuite și jignitoare, ar fi analizat cu onestitate opera. O atare apreciere critică, greșită chiar, nu mă putea afecta, mai ales că, la data apariției cărții mele, istorici literari autentici (nu improvizați!) au exprimat opinii total diferite de aceea a lui Al. Piru". ■ Florența Albu publică *Itinerar iugoslav*, un reportaj despre Macedonia și despre Dubrovnik.

● [„**Tribuna**”, nr. 48] Victor Felea întocmește două profiluri poetice: „*Leac pentru îngeri* se intitulează prima culegere selectivă pe care Constanța

Buzea ne-o oferă poezia sa de până acum (Albatros, 1972), culegere ce se sprijină pe toate volumele publicate anterior, de la cel al debutului, *De pe pământ* (1963) și până la *Sala nervilor* (1971), prin urmare pe o activitate de un deceniu aproximativ”. □ „Prin volumul *Îngânarea lumii* (Albatros, 1972), Gabriela Melinescu se află și ea la întâia culegere antologică, alcătuită cu destulă parcimonie și fără a se mai indica titlurile volumelor din care au fost extrase poemele”. ■ Liviu Petrescu descoperă *Un roman al destinului, Fără vâsle* de Bujor Nedelcovici: „Valoarea și interesul romanului stă însă nu atât în această apologie a puterii, cât în analiza implicațiilor morale ale puterii; Iustin Arghir își iubește libertatea, dar se întreabă, în același timp, asupra limitelor până la care are dreptul să ajungă, în această direcție”. ■ De studiul lui Florin Mihăilescu se ocupă Aurel Sasu: „*E. Lovinescu și antinomiile criticii...* nu este o cercetare teoretică, ci un foarte exact «demers practic», și uneori chiar foarte amănunțit, a raporturilor antitetice din gândirea criticului și, până în prezent, cea mai serioasă analiză a ideologiei lovinesciene”. ■ Ion Vlad continuă studiul despre *Geo Bogza*: „Geo Bogza, poetul și reporterul, autorul marilor poeme despre oameni și despre natură, păstrează în scrisul său darul suprem al meditației și al privirii pătrunzătoare. Prezența sa în «Contemporanul» confirmă dimensiunile unui scris angajat, înfiorat de evenimente, al cărui patos rămâne omul și valorile lui supreme. Artistul militant din reportajele care denunțau vehement contradicțiile vechii orânduiri descoperă azi motive pentru reflecția poetică și pentru întâlnirea cu sentimentele unei umanități care trăiește intens sensul unor mari prefaceri”. ■ Paul Cornea semnează rubrica intitulată: *Comemorări: Dimitrie Popovici sau istorismul „deschis”*: „Nu știu dacă încazarmarea lui D. Popoviciu în limitele stricte ale istoriei literare ale unei epoci puțin explorate până la el, a fost premeditată sau fatală, dacă ea exprimă o vocație sau un incident de parcurs, un refuz sau o conștiință de sine. Oricare i-ar fi cauzele, bănuiesc că n-a fost totdeauna confortabilă, că, asumată ca o disciplină, va fi fost resimțită cu vremea ca o asceză. Oare îndreptarea istoricului literar, în ultimii săi ani, spre Eminescu, dincolo de factori de conjunctură, să fie – cum îmi place să cred măcar *cum grano salis* – o revanșă a criticului strivit de obligația unei îndelungate peregrinări prin teritorii mai mult sau mai puțin cunoscute”. ■ Ion Vlad se întreabă: *D. Popovici: un scriitor?*: „O lucrare dramatică de valoare este, fără nicio îndoială, *Regele din Propontide*; ea confirmă un scriitor și ne dă posibilitatea să situăm mai exact celelalte pagini, unele închinat, altele abia notate. Oricum, interesul cercetătorului nu se menține doar în limitele unei posibile bibliografii D. Popovici; manuscrisele profesorului dezvăluie o personalitate polivalentă ce aparține unei familii mai numeroase de cărturari și dascăli tentați nu numai de interpretarea literaturii ci și de actul elaborării”. ■ Ion Lungu reflectează la *D. Popovici și Școala Ardeleană*: „Oricum, interesul cercetătorului nu se menține doar în limitele unei posibile bibliografii D. Popovici; manuscrisele profesorului dezvăluie

personalitate polivalentă ce aparține unei familii mai numeroase de cărturari și dascăli tentați nu numai de interpretarea literaturii ci și de actul elaborării ei”.

■ Ioana Em. Petrescu semnează textul: *Perspectivă eroică și perspectivă în opera lui N. Bălcescu*: „Ca atâtea alte opere istorice ale romantismului *României sub Mihai voievod Viteazul* este o lucrare plasată la confluența istoriei cu literatura, ceea ce însemnează că nu e o istorie doar «ornată» retoric, ci o operă în care materialul istoric e organizat în anumite structuri specifice literare”.

● [„Convorbiri literare”, nr. 22] Daniel Dimitriu prezintă trei volume de versuri. □ Mihai Beniuc: *Arderi*: „Putem numi permanentă tendința poeziei lui Mihai Beniuc (mă refer îndeosebi la poezia din ultimul volum) de a uni vitalismul, arderea neobosită cu obsesia sfârșitului. Întretăierea celor două planuri constituie regimul normal al unei vocații, definește patetic victorii și înfrângeri demne”. □ Ion Brad: *Zăpezile de august*: „Structural, Ion Brad este un ingenuu tentat de acțiune, aproape niciodată de pura contemplație, este un meditativ intrepid și nu un speculativ, este decent egolatriu în sensul că raportează totul la propria persoană (eul liric este omniprezent, uneori prezența sa este ostentativ subliniată) ceea ce face ca, situat mereu în centrul evenimentelor, poetul să fie mereu dornic să și le asume”. □ Virgil Teodorescu: „*Sentinelela aerului* poate fi împărțită în patru secțiuni: 1) *Patosul angajării sociale și morale* – ceea ce nu este desigur o noutate în poezia lui Virgil Teodorescu. Știm prea bine, nu avem de-a face cu un avangardism de profesie, cu o formulă redusă la proprii coeficienți și la plăcerile demonstrației teoretice. [...] 2) *Elogiul zămisirii, al pulsației organicului*, lucru pe de o parte surprinzător dacă ne gândim că un volum ca *Repaosul vocalei* exalta mineralul ca formă de existență [...] 3) Suprarealismul în stare pură ale cărui componente sunt: cuvântul eliberat de inerția semantică și împins în combinații noi, folosirea unui vocabular pestriț în care termeni ai exprimării orale stau alături de neologisme din limbajul specializat al științei... ”. ■ George Pruteanu prezintă cartea lui Adrian Beldeanu, *Să mai câștigi o zi*, Albatros, 1972: „Suită de portrete, unele interesante, destule rudimentare, din lumea baroului și a celor ce-o înconjoară, constituie a doua carte a lui Adrian Beldeanu, abuziv subnumită roman”. ■ Constantin Pricop semnalează apariția traducerii romanului lui Henry James, *Ambasadorii*. ■ Mircea Iorgulescu notează despre *Iosif Petran*: „Înfățișând lumea sub aspectul sensibil și sugerând o dimensiune rezumabilă în termeni abstracți, literatura lui Iosif Petran este populată de eroi complecși dar fără adâncime, purtați de un demon al pribegiei prin cele mai diverse medii și întâmplări. Ambianțele și evenimentele sunt parcurse cu rapiditate cinematografică, accentul fiind pus pe stabilirea ... de punți diagnostice, sub impulsul unei febrilități devenite, prin exercițiu modelator, inteligență”.

[NOIEMBRIE]

● [„Amfiteatru”, nr. 11] Dan Ciachir continuă trecerea în revistă a revistelor celor mai semnificative, precum *Steaua* nr. 19 de unde reține o de-

finiție a lui Liviu Rebreanu despre universalitatea unui scriitor (recte român); *Cronica* nr. 40 care îi atrage atenția printr-un interviu al regizoarei Cătălina Buzoianu și al umoristului Pierre Daninos; nr. 43-44 unde este semnalată cartea Gabrielei Melinescu, *Cartea de povești*; *Orizont* și *Tribuna* în care atrag atenția frumoasele versuri ale lui Ivo Muncic și Anghel Dumbrăveanu; *România literară* nr. 44 unde activează scriitorul Tașcu Gheorghiu „un cavaler de înalt ordin al limbii române”; *Secolul XX* unde este publicat un fragment tradus în italiană a romanului *Craii de Curtea Veche* (articolul *Revistele în octombrie*). □ Dumitru Micu recenzează cu sobrietate cartea lui Paul Cornea, *Originele romantismului românesc*, despre care declară: „cartea trebuie nu citită, ci învățată”, „oferă de-a gata o vastă sinteză a cunoștințelor privind geneza romantismului românesc și, implicit, o explicație științifică a particularităților respectivelui proces”, „lucrare fundamentală [...], e o sinteză dintre cele mai remarcabile apărute în ultimii ani, o carte menită să devină obiect de referință în toate viitoarele studii despre romantismul autohton și, în genere, despre începuturile literaturii române moderne”. □ Ana Blandiana scrie un eseu evocator și aniversar despre Aurel Vlaicu, la împlinirea a nouăzeci de ani de la naștere (articolul *Aurel Vlaicu*). □ Marian Popa își continuă investigațiile prin categoriile comicului și împărtășește părerea sa despre umorul negru, socotit „o formulă relativ recentă, datorată suprealistului André Breton, cel care dă, în 1939, prima ediție din *Antologia umorului negru*”, într-un articol cu titlul omonim. □ Zamfir Dumitrescu semnalează publicului român Festivalul de teatru de la Wrocław 72, „o acțiune amplă de prezentare cu un caracter declarat festiv, a unor elemente cât mai variate ale fenomenului cultural studentesc în general”, și relatează pe larg despre genurile abordate, jocul actorilor, derularea spectacolelor și subiectele abordate.

• [„*Argeș*”, nr. 11] *Ancheta Argeș – Opinii critice contemporane*: Nicolae Manolescu: „Valoarea nu există în stare pură, ea e o realitate de care devenim conștienți”; Alexandru Piru: „Îmi propun să arăt obiectiv și imparțial, reliefurile literaturii românești contemporane”; Eugen Simion: „Mă interesează în cel mai înalt grad literatura actuală”; Dan Cristea: „A vorbi despre literatură, înseamnă a vorbi despre ceea ce exprimă ea”; Zoe Dumitrescu-Bușulenga: „N-am văzut nici un scriitor tânăr descoperit de vreun critic în zilele noastre”; ■ *Istoria literaturii române*: fragment despre Mihail Sadoveanu; ■ Niculae Gheran articol despre Rebreanu; *Cronica literară*: *Masa zarăful* de Dana Dumitriu; secțiunea *Caligrame*: Mircea Micu – *Patima*; Bujor Nedelcovici – *Fără vâsle*; □ articol de Dan Zamfirescu despre Paul Anghel: *Paul Angel alături de Davila și Delavrancea*; □ recenzie de Petru Mihai Gorcea la *Princepele*, de Eugen Barbu. □ fragment din Petru Popescu – *Așteptând*. □ articol de M. Nițescu – *Note la Titu Maiorescu*.; ■ Cărți noi: Jose Ortega y Gasset – *Velázquez Goya* (recenzie de Ana Maria Pop);

• [„*Astra*”, nr. 11] Redactorul șef al „*Astreii*”, Dan Tărchilă, publică articolul *Etica și scriitorul*, în care pledează pentru îndoctrinarea și ideologizarea

forțată a literaturii, cea care, în opinia sa, „a devenit una din forțele care sprijină revoluțiile și ia parte, alături de celelalte arte, la pregătirea marilor epoci organizate și înfăptuite de forțele politico-sociale”. În aceste condiții, etica scriitorului nu poate fi decât una singură, aplicabilă și în viață, și în activitatea de creație, respectiv transformarea practicii literare în instrument ideologic. În rubrica *Cărți sosite la redacție* sunt enumerate volumele apărute la Albatros – Teodor Mazilu – *Pâinea la loc fix*, Aurel Mihale – *Focurile*, Costache Anton – *Ochii aurii ai Roxanei*, Marian Popa – Camil Petrescu. Urmează cărțile apărute la Dacia – Vasile Rebreanu – *Marele prinț*, Timotei Cipariu – *Jurnal*, Radu Măreș – *Anna sau pasărea paradisului*, Traian Filip – *Orașe cu geometrie variabilă*. ■ Ion Topolog publică *Izvorul ielelor* – fragment din romanul *Țăranii*. ■ Cronica literară propune, sub semnătura lui Voicu Bugariu, un studiu asupra *Poeziei Anei Blandiana*, pornind de la trăsăturile generale ale „liricii noastre contemporane”, ilustrate de lirica Blandianeii în mod specific, respectiv „perfectiunea, puritatea, virtualitatea imaculată, transparența desăvârșită a lumii, opțiunea nestânjenită de eterne alternative, încremenirea parmenidică a lucrurilor și posibilitatea ideală a limbii de a survola și de a numi această încremenire, posibilitate a rostirii indicibilului”. După debutul în volum din 1964, cu *Persoana întâia plural*, urmează volumul *Călcâiul vulnerabil*, apărut în 1966, în care se remarcă ezitarea între mai multe opinii despre poezie, văzută ca „nostalgie și elan spre absolut” sau ca reiterare perpetuă a mitului sisific. Tot aici, „elogiul virtualității” este însoțit de „constatarea nostalgică a faptului că imacularea este incompatibilă cu viața”, așa cum aceasta din urmă este incompatibilă, la rândul ei, cu „dorința eleată a încremenirii comprehensibile”. *A treia taină*, volumul din 1969, arată cum „prospețimea senzațiilor este umbrită de dorința neclară a aflării”, nota dominantă a volumului constând în „modul în care poeta își surprinde asfințitul și răsăritul dorinței de a afla”, pe fondul unei „științe feminine a neaflării”. Cele *Cincizeci de poeme* din 1970 – volum antologic, reflectă o „renunțare tot mai accentuată la reflexivitatea rece”, iar *Octombrie, noiembrie, decembrie*, din 1972, arată modul cum „poeta s-a întors spre sine și transformă obscurele semne ale acestuia în elegii suave, penetrante”. Volumul ilustrează o „apocalipsă lentă, muzicală, fără cataclisme bruște”, susținută de „elemente negatoare” precum „moartea – dispariția circulară a naturii, neputința ajungerii la iubire și asimilarea acesteia cu disoluția”. Volumul de eseuri *Calitatea de martor*, apărut în 1970, propusese, sintetic, o serie de „reguli ale poetului”, precum „starea de euforie” trasată „de la cântecul eului aflat în expansiune la celebrarea elanului constructiv” al scriitorului. Se adaugă „calitatea autoarei de a se emoționa pe seama unor probleme ce privesc întreaga umanitate, condiția umană”, precum și explicitarea unor modalități ale scrisului poetic în proză sau în versuri – „alegerea spre comentare a unor noțiuni ce desemnează diferite variante ale ambiguității: criză, nehotărâre, adolescență, nesiguranță, îndoială”, ca și „capacitatea de a transforma orice pri-

velişte, orice impresie într-o bijuterie metaforică sau speculativă”. Revenind la volumul din 1972, *Octombrie, noiembrie, decembrie*, cronicarul literar identifică, aici, trăsătura dominantă dată de „plângerea alunecării tinereții spre neant, melopeea stranie a fricii de timp” ca o formă proprie de întoarcere, după depășirea debutului poetic aplecat spre abstracțiuni lirice, „spre tărâmul sinelui”.

■ Volumul de *Poezii* al lui Miron Georgescu, apărut în 1972 la C.R., este comentat într-un *Dialog* susținut de A. I. Brumaru și Mihai Nadin, pornind de la trăsătura de bază a poemelor, respectiv ilustrarea „jocului interior al spiritului reflexiv”. Gândirea poetică a lui Miron Georgescu presupune existența unui „loc de taină” în care se produc evenimente poetice și care „mărește curiozitatea gnosică”. Poetul „compune și reconstruiește cuvintele”, „ale plăcerea ritmurilor” și poartă cu sine „ecouri” din lirica lui Ion Barbu, cel puțin prin forma poetică și printr-o anume „copilărie” similară celei din poemul-baladă *După melci*.

■ Ion Bălan comentează versurile lui Radu Selean din volumul *Cântece și descântece de piatră* – a doua apariție în volum, după cea din 1968 – *Corturile neliniștii*. Prima parte, *Cântece de piatră*, este o „culegere de poezii patriotice în care pretextul istoric sau geografic ocaziona vibrații euforice”, poeziile fiind dedicate deopotrivă „formării poporului și limbii române” și actualității. Partea a doua, *Descântece de piatră*, are o prefață semnată de Miron Radu Paraschivescu, și reunește „exerciții ce pleacă de la forma și spiritul unor producții folclorice”, ilustrând o „agreabilă simbioză cu tentă suprarealistă”.

■ Nicolae Carandino semnează un *Dialog* cu Victor Eftimiu în cadrul căruia este sintetizată activitatea creatoare densă a academicianului și omagiat spiritul acestuia care, „sărbătorit și adulat în cele mai înalte cercuri”, „nu pierdea legătura cu mulțimile”. Experimentând, în practica literară, „în toate genurile, de la farsă la tragedie, proză de la basm până la roman, critică și morală de la foileton până la cugetare, poezie în toate metrurile de la epigramă până la odă”, Victor Eftimiu s-a remarcat și prin conflictul cu Stelian Popescu, redutabilul director al ziarului „Universul”. Sunt amintite, la final, volumele de amintiri – *Spovedanii, Amintiri și polemici, Portrete și amintiri, Akademos, Fum de fantome, Oameni de teatru*, precum și cele 5 volume de teatru publicate deja și cele 2 aflate în lucru, ca și *Trilogia poetică* la care Eftimiu lucrează, formată din volumele *Cosmos, Omul nou, Zeii*.

■ Rubrica *Poeți hunedoreni* reunește versuri semnate de Neculai Chirică, Ion Drăgănescu, Eugen Evu, Valeriu Bârghău, Victor Niță.

● [„Ateneu”, nr. 11] Ion Pop semnează cronică literară la două volume recent apărute. Prima dintre acestea este *Sentiment de vârstă* (ed. Cartea Românească, 1972), de Victor Felea a cărei obsesie „fundamentală rămâne [...] aceea a calmului în anonimat, a pierderii în liniștitorul flux comun al mulțimii. Motivul liric al peregrinării [...] se păstrează în noua carte, orientat spre același ideal al armoniei dintre eu și lume, dintre individ și colectivitate. [...] Toată poezia se desfășoară în registrul calmei melancolii, marcată de năzuința de a

recupera o posibilă vârstă a purității – «o altă privire, un suflet de soare, magia acelor podişuri supreme, vindecătoare»". ■ *Patimile după Bacovia* „îl aşază pe Ovidiu Genaru printre poeţii ironici şi sentimentali, precum Petre Stoica şi Emil Brumaru, exploatând cu o oarecare detaşare intelectuală mica emoţie generată de evocarea unui univers al obiectelor ieşite din uz, spre care ne reîntorcem, nostalgic, ca spre jucăriile copilăriei. [...] *Patimile după Bacovia* este o carte matură şi unitară, fără căderi importante de nivel, în orice caz, cea mai bună dintre cărţile autorului de până acum". ■ Recenzând *Nunţile efemere* (ed. Junimea, 1972), de Horia Zilieru, Radu Cărneci observă că „autorul acestei frumoase culegeri de poezie face parte din acei puţini poeţi care, netemându-se de manierism, sau alte scuze în ism, îşi dăruie talentul şi timpul cântecului care li se potriveşte cel mai mult, explorându-l, adâncindu-l, esenţializându-l. [...] *Nunţile efemere*, neaşteptate asociaţii metaforice, minunate expresii poetice, [...] ne învăluie împătîmîndu-ne în ale adâncului dragostei. [...] O poezie amintind vag de ce-a avut mai bun simbolismul românesc, înnobilită cu alese ecuri din Ion Barbu şi Tudor Arghezi, plutind într-un mister învăluitor din *Cântarea cântărilor*, toate însă trecute prin sufletul trubadurului din a doua parte a secolului 20, cu înălţările şi spaimele, cu întrebările şi răspunsurile unui suflet de rară sensibilitate. S-ar putea crede că este vorba de o poezie livrescă, dar nu. Adevăratul poet topeşte în eul său tot ce-a învăţat din viaţă şi din lungile-i lecturi, esenţializându-şi stările, găsind căi şi mijloace inedite pentru dialogul cu lumea, dând în ultimă instanţă la iveală alese flori, care [...] au totuşi culoarea şi parfumul şi prospeţimea noutăţii". ■ Adrian Păunescu scrie despre *Poezia politică – participare şi militantism*, fiind de părere că „poezia politică e o necesitate sfântă. [...] Poezia politică este, cred, modul poezilor de a face politică, modul participării şi militantismului lor, nu ilustrare în versuri a ideilor politice. Nu sunt pentru poezia politică incapabilă să comită actul politic şi dispusă doar să-l celebreze. [...] A înţelege poezia politică, în sensul participării, al implicării, înseamnă a avea nu lăutari gata oricând să cânte – frumos sau mai puţin frumos! – la comandă exterioară, ci poeţi, conştiinţe, revoluţionari. Cred în poezia politică demnă, în poezia care e datoare uneori să contrarieze din sinceră iubire. [...] Adevăraţii poeţi comunişti nu uită niciodată să susţină, să contrarieze, să întrebe, să facă politică, iar nu s-o illustreze. În România se scrie astăzi poezie politică. Nu multă. N-avem nici mulţi piloţi de încercare". ■ În *Note preliminare la poezia lui Camil Petrescu*, Daniel Dimitriu îşi iniţiază demersul pornind de la observaţia că „la Camil Petrescu poezia se cere a fi privită 1) ca parte de sine stătătoare şi 2) în funcţie de posibilele ei imixtiuni în teatru şi roman. Aspectul din urmă, foarte tentant, nu interesează discuţia de faţă. [...] De ce a scris Camil Petrescu poezii? [...] E o ambiţie? O necesitate? Şi una şi alta. O ambiţie şi o necesitate pasagere. [...] Poezia apare expresia unei defulări şi, concomitent, a unei necesare evadări din real. [...] Lucrurile sunt cunoscute: simbolismul şi curente de avangardă, pe de o parte, devin

ținta unui vehement atac de pe pozițiile substanțialului artistic. Atacurile teoretice nu ajung. Camil Petrescu luptă cu armele adversarilor numiți și nenumiți, are nevoie de argumente tari. Nu-i sunt suficiente vorbele; apelează la metafore”. ■ Vasile Sporicu semnează recenzia la *Poetica matematică*, de Solomon Marcus, o carte care „contribuie substanțial la completarea unui gol pe care domeniul operative ale artelor, cum ar fi critica curentă și nu mai puțin teoria și estetica literară, îl resimt din plin. [...] Lucrarea profesorului Marcus suscită și va suscita, desigur, controverse, nelipsind inevitabila rezistență a criticului, esteticianului sau artistului de formație tradițională; [...] Opiniile sintetizate aici nu sunt noi, germenii multora dintre ele putând fi identificați în opera câtorva scriitori deveniți clasici. [...] Poate că anumite principii sau formulări sunt prea îndrăznețe, iar unele modelări și analogii vor părea hazardate. Autorul n-a scris însă numai pentru prezent, ci și în perspectiva cuceririlor viitoare ale matematicii, lingvisticii, esteticii și altor domenii ce reclamă pe lângă o desăvârșită competență, curajul pionieratului”. ■ Numărul din luna noiembrie al revistei „Ateneu” publică poezie, semnată de Maria Banuș, Ioan Ivan, Ana Blandiana, Mihai Ursachi, Ovidiu Genaru, Constanța Buzea, Alexandru Lungu, Mihail Sabin, Veronica Galiș, Platon Pardău, Sergiu Adam, Ștefan Bucevșchi, Calistrat Costin, Octavian Voicu, I. Negoitescu, Marta Bărbulescu, Ovidiu Hotinceanu, Horia Gane, Marcel Mureșanu, Ion Crânguleanu, Gabriela Melinescu, Nicolae Țatomir, Ion Horea, Lucian Valea, Adrian Beldean, Anghel Dumbrăveanu, Dan Mutașcu, Radu Cârnelci, Maria Petra, Constantin Știrbu, L. Dorian, Tudor George, Ioanid Romanescu, Florența Albu, Tudor George, Ben. Corlaci și Aurel Rău.

• [„Cinema”, nr. 11] Revista titrează *O carte excelentă: „Îngerul a strigat” – Un film promițător: Dincolo de nisipuri*. Fănuș Neagu, în calitate de autor și scenarist, explică: „Radu Gabrea a vrut cu tot dinadinsul să facem un film după *Îngerul a strigat*. Încercare îndrăzneată din partea lui, încercare frumoasă din partea mea. [...] e cea mai bună carte pe care am scris-o. Am lucrat la ea opt ani și am cuprins în ea o jumătate de secol din viața celor dragi ai mei, cei duși și cei ce încă trăiesc, toate zilele copilăriei mele, toată dragostea mea de Dunăre, fuga mea după năluci, toate furtunile nebune consumate în spațiul inimii mele – și nu știam cum pot să adun un fluviu de întâmplări și de sentimente într-o nouă poveste care să fie văzută pe pânză. [...] Aș vrea ca în film să nu se piardă halo-ul de vis, de taină și de melancolie care străbate cartea. Romanul plutește între vrajă și durere, între pierderi, între pământ, între ape – niciodată apă, niciodată pământ – și filmul va trebui să păstreze, măcar pentru sufletul meu, o lunecare pe sub ferestrele la care cântă morții și iarba”.

• [„Echinox”, nr. 11] Cronica lui Petru Poantă îl încadrează pe Geo Dumitrescu la poeți „fanteziști” și parcurge analitic toate volumele de poezie ale poetului (de la *Aritmetică* – 1941 și *Libertatea de-a trage cu pușca* – 1946) revendicat, în egală măsură, și de „existențialismului literar” (după o formulare

a lui Ion Negoițescu), studiul lui Petru Poantă purtând titlul simplu *Poezia lui Geo Dumitrescu*. ■ Se exprimă liric Mariana Bojan, Adrian Popescu, Aurel Șorobetea și Ștefan Damian pe o întreagă pagină ilustrată cu o caligramă de Apollinaire. Cinci proze de Adrian Grănescu. ■ Foiletonul lui Constantin Hârlav, căutând adevărul prozei lui Zaharia Stancu și misterul ei adânc, stabilește ca trăsătură definitorie pentru întregul univers al operei lui sintagma „pentru oamenii acestui pământ”, care confirmă faptul că scriitorul s-a străduit să redea sensurile unui destin și ale unei istorii (e vorba de Darie) și „să restaureze un model uman din latențele unei spiritualități” (cronica *Zaharia Stancu, Pentru oamenii acestui pământ*). ■ Despre genul „tabletei literare” sau despre „fascinația publicisticii”, ne ia prin învăluire diacronică Al. Th. Ionescu, care își începe demonstrația cu tabletele polemice și pamfletare ale lui T. Argezei din perioada interbelică (din *Bilete de papagal*) continuând cu „cronicile mizantropului” ale lui G. Călinescu (din *Adevărul literar și artistic*), mici schițe monografice ale unui sentiment, ale unei stări, ale unei idei, ale unei fizionomii, și încheind tabletele poetice ale lui Geo Bogza din revista *Contemporanul*. Din acest articol, reținem definiția tabletei „ca formă ziaristică de exprimare” ce „comportă o dublă dificultate. Prima a spațiului „centimetrat” care te obligă la rigoare, a doua fiind încercarea de a da faptului cotidian, banal prin însăși condiția lui, «proporții și coloare».” (articolul «*Tableta*» sau *fascinația publicisticii*) ■ Ion Cristoiu este prezent cu un reportaj eseu, intitulat *Călătoria de noapte*, întins pe o întreagă pagină și al cărui text este ilustrat de o caligramă a lui Apollinaire. ■ Încadrându-se în tematica generală a numărului, publicistica marilor scriitori, Nicolae Oprea face consemnări despre *Publicistica lui Camil Petrescu*, oprindu-se asupra celor trei zone literare în care a scris articole și cronici autorul „noocrației necesare”: pamfletul, teoria literară și teatrul. ■ Pe urmele „cercetării umanismului ca ideologie a burgheziei timpurii în context sud-estic”, Mircea Muthu sondează cartea lui Petru Vaida – *Dimitrie Cantemir și umanismul* (Minerva, 1972). ■ În spirit festiv, al împlinirii a nouăzeci de ani de la nașterea lui Vasile Pârvan, Ion Vartic arată cine s-a apropiat de el și cine l-a denigrat, de pe poziții adversare, pe autorul *Geticei*, notând: „Marin Sorescu vorbește în *Insomnii* despre *Getica*, numind-o inspirat «o cartegorgan», iar Nichita Stănescu îi închină în ale sale *Ilelegii*, *Elegia a doua*, *getica*, după cum îl evocă recent pe Pârvan în *Cartea de recitare*. Într-un excepțional eseu, Nicolae Balotă analizează «estetica tăcerii» din *Laus Daedali*, iar Marin Mincu semnalează în special valențele lirice ale *Poetului de la Histria*, relevând totodată posibilele influențe asupra lui Blaga și Dan Botta. Nimeni n-a vorbit cu indiferență, numai din complezență; adeseori comentatorii s-au lansat în aprecieri categorice, radicale, fie violent negativiste, fie elogiative până la exaltare chiar. Trei au fost negatorii înverșunați ai lui Pârvan: Paul Zarifopol, Eugen Lovinescu, Pompiliu Constantinescu. Toți au înregistrat cu iritare nu arareori neobiectivă până la șarjare și grotesc, manierismul compor-

tamentului lui Pârvan. Li se poate reproșa, pe bună dreptate, oprirea prea insistentă asupra aspectelor pur exterioare ale omului și operei” (articolul *Vasile Pârvan în conștiința critică românească*). De menționat, la rubrica curier, consemnarea a trei apariții editoriale importante din acest an: Dumitru Ghișe, Pompiliu Teodor, *Fragmentarium iluminist* (Dacia), Georg Lukács, *Estetica* (Meridiane, prima traducere în română), Simion Bărnuțiu, *Estetica* (Ed. Științifică, cursul de estetică ținut la Universitatea din Iași între anii 1858-1864, prima lucrare sistematică de estetică filosofică). ■ Ben. Corlaciuc traduce din Blaise Cendrars.

● [„Familia”, nr. 11] Al. Andrițoiu se referă la *Etica actului de creație*. „Artă în sine există doar teoretic, practic ea face parte din for, aidoma constituției. Până la urmă, arta este ea însăși un cod de legi civice, etice și estetice... Corelația dintre materie și cuget, dintre economie și spiritualitate, îl obligă pe artist să răspundă cel puțin cu aceeași responsabilitate ca savantul și economistul... Marea artă a fost întotdeauna republicană. Excepțiile țin de periferia artei și sunt jalnice. Acum, la un sfert de veac de zodie republicană, când însăși noțiunea de republică a căpătat un conținut structural nou, comunist, etica actului de creație devine imperativă pentru conștiința fiecărui creator.... Patria are nevoie de artiști înzestrați, responsabili, serioși. Ceea ce revista noastră își propune iar și iarăși în mod programat...”. ■ H. Wald apreciază *Importanța filosofiei (contemporane)*, discutând în textul său despre curentele care se înfruntă: operaționalismul, existențialismul, structuralismul, personalismul etc, apreciind că materialismul dialectic este singurul care ne ajută să cunoaștem și să recunoaștem că lumea este contradictorie și la fel cunoașterea ei: „Trebuie să ne asumăm până la urmă destinul paradoxal al omului – singura ființă deopotrivă de materială și de spirituală – evitând încercările, inevitabil sortite eșecului, de a ne sustrage dialecticii, chiar dacă vom insista și noi când asupra materialității lumii, când asupra spiritualității omului, când asupra socialității omului, când asupra individualității sale, când asupra determinismului, când asupra libertății... Contradicțiile de bază ale lumii și ale omului trebuie trăite și gândite, nu ignorate... Adevărul unei filosofii nu este etern, dar etern există o filosofie mai adevărată decât celelalte, mai conformă cu sensul în care se îndreaptă istoria. Filosofia marxistă este mai adevărată decât toate celelalte, deoarece este în stare să restabilească echilibrul dintre tendințele contradictorii ale omului nu prin absolutizarea «celelalte», a tendinței neglijate, ci prin dezvăluirea unității lor dialectice”. □ *Istoria posibilă a literaturii române* a lui Paul Anghel ajunge la episodul *Frumosului magic*. □ Un poem de Șt. Aug. Doinaș, *Praguri de foc* și versuri de Andrei Voznesenski în traducerea lui Aurel Covaci. ■ V. Nemoianu aprofundează *Dimensiunile Cercului Literar* (de la Sibiu), consemnând și două apariții aferente fenomenului (volumul sintetic al lui Wolf Aichelburg, *Lyric, Dramen, Prosa*, Kriterion, Buc, 1971, dar mai ales fragmentele de *Jurnal* ale

dr. Arthur Dan, tipărite în nr. din iunie 1972 în „Tribuna”) dar și curiosul fapt că mișcarea Cercului Literar și-a ales ca primă manifestare în viață publică o declarație în favoarea modernismului estetic și a lui Lovinescu. „...rămâne incontestabil că *Ramon Ocg* este una din producțiile cele mai îndrăzneț-avangardiste ale perioadei, după cum ironia poetică a lui Ioanichie Olteanu nu era cu nimic mai puțin cinică decât a confrăților de vârstă din București, multe din poemele tânărului Doinaș se jucau cu vizionarismul fantastic, iar maniera critică de debut a lui Cornel Regman era subiectivă, iconoclastă, dezordonată... Demersul esențial al Cercului Literar este nu inovația, ci substanțializarea, dar el se face cu conștiința inovatorului, a celui care socoate că inovația este deplină abia când e temeinic asimilată și integrată... în fine, am adăuga drept proprie mișcării (din nou – o trăsătură ce se poate confunda cu clasicismul) o orientare spre socialul artei... un fel de *optimism neo-iluminist*, urmaș fie el oricât de îndepărtat, al Școlii Ardelene”. □ V. Tașcu apreciază reeditarea unui roman de Cella Serghi, apărut în 1952, *Cad zidurile*, retipărit drept *Cartea Mironiei* în a doua variantă, *Mirona* din 1972, Minerva fiind o operă de construcție, *Roman al unui roman* (sau *Jurnal al unui roman*, cum îl numea Perpessicius), autoarea fiind socotită de I. Negoitescu drept „o mare prozatoare”. □ Gh. Grigurcu, în *Selene și Pan*, creionează universul liric al lui Ion Caraion: „poezia lui este una a culturii, a virtuozității temelor date, savant orchestrate... cinismul fantast, cruzimea delirantă, Malița recurgând la fabulos – acestea alcătuiesc pivotul psihologic al metaforei lui Caraion, manifestată îndeobște prin fulgerări implantate într-o materie tenebroasă, amorfă, ostilă... conservând și prelungind atâtea forme ale lirismului, poezia lui Caraion ne apare drept un muzeu Grevin, unde între nenumăratele chipuri terifiant-livide, torturante, alcătuite cu o migală nu mai puțin torturantă, ne întâmpină într-un ungher și chipul ce ezită al candorii...”.

• [„**Luminița**”, nr. 11] *Copilăria lui Lenin* de A. I. Ulianova, o biografie romanțată în traducerea lui Al. Philippide.

• [„**Presa noastră**” nr. 10-11]; În rubrica Fișe pentru istoria presei din România, I. Felea publică prima parte a studiului *Cîteva ziare principale dintre cele două războaie*. □ Margareta Ștefănescu publică studiul *Limba și stilul comentariului politic*.

• [„**Ramuri**”, nr. 11] În *Corneliu Ștefanache și literatura sancțiunii*, Voicu Bugariu conchide că romanele lui C. Ștefanache se remarcă prin „anumite interludii eseistice, prin atitudinea reflexivă a unora dintre personaje” datorită căreia norul „cenușiu ce plutește asupra tuturor întâmplărilor tinde să fie înțeles, să fie scos din categoria damnațiunilor fatale și explicat prin determinisme sociale și psihice”. ■ Dorin Teodorescu în *Teoria călinesciană a genurilor* spune că G. Călinescu „dădea însă „legilor genului” înțeles liber, metaforic, orientativ, în raport cu literatura, și meritul excepțional al lui este încă, credem, acela de a mânui în sens creator, în raport cu critica, “legile genurilor”

întrucât acestea, înfăptuind un echilibru între punctul de vedere conținutiv, tematic, filozofic, pe de o parte, și cel formal, tehnic, estetic, pe de alta, au valoare de instrument critic". ■ În „Cronica literară”, Al. Piru scrie o sinteză despre *Nuvelele lui V. Voiculescu*. Universul epic al prozei voiculesciene este plasat între „real și fabulos”. Realismul nuvelor este un rural văzut prin realitatea sacrului regăsit în *magie, vrăji, farmece, descântece, ritualuri oculte, superstiții și eresuri*. Al. Piru este de părere că „Nuvelele sunt opera cea mai valoroasă a lui V. Voiculescu”. □ În „Arte. Spectacole”, Paul Teodorescu în *În vizită la Eugen Drăguțescu* afirmă că sculptorul Eugen Drăguțescu, asemenea lui Constantin Brâncuși și-a păstrat „spiritualitatea românească”. Acesta are o expoziție la Roma în anul 1967. ■ În „Studii. Mărturii. Documente”, Ov. Ghidirmic în *Între estetician și critic* trasează parcursul lui Tudor Vianu de la critic literar la teoretician și filozof al artei. Atenția lui Ov. Ghidirmic se mută asupra studiului *Tip și normă în estetică* (Minerva, 1971). Conceptele de tip și formă sunt aproape identice „tipul este norma realizată; pe când norma este legea finală (s.n.) care guvernează tipul”. Tudor Vianu atestă că frumosul există în mod autentic în natură, dar ca acesta să fie recunoscut este necesar ca individul să dețină în lumea sa lăuntrică frumosul din exterior. Frumosul are nevoie de expresie pentru a nu muri. ■ George Gibescu semnează *Al. Philippide – Poeta Duplex*. Începutul articolului problematizează plasarea poeziei lui Al. Philippide în spațiul intermediar dintre „romantism și clasicism”. George Gibescu vede în fața romantică a poeziei lui Philippide, „sugestii din symbolism” prin limbajul „inedit și [...] o nouă privire asupra obiectului”. Poetul personalizează raportul „clasic” cu spațiul și timpul. □ Fl. Firan prezintă corespondența dintre Ion Minulescu și George Topârceanu cu revista „Ramuri” – *Ion Minulescu și George Topârceanu în corespondență cu revista „Ramuri”*. □ A. Kovacs redactează o recenzie la cartea lui Leonida Teodorescu – *Dramaturgia lui Cehov*. Textul are titlul cărții analizate și conține o critică depreciativă. A. Kovacs subliniază că autorul cărții a aplicat destructurarea prin demitizare „fără a descifra sensul uman și social al operelor abordate”. □ A. P. în *Povestirile lui Mihail Șolohov* vede că nucleul povestirilor lui Mihail Șolohov este „tumultul vieții, energia eroilor, impresia puternică de realitate a lumii zugrăvite, autenticitatea faptelor și a oamenilor”. □ Este publicat un interviu de Medeleine Karacașian – *Convorbire cu Ion Dodu Bălan (vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste)*. Intervievatul prevede că activitatea editorială va fi în deplin acord cu nevoile și dezvoltarea poporului român în spiritul ideilor socialiste și comuniste. ■ C. D. Papastate în *Marcel Proust* reactualizează trecerea în neființă a lui Marcel Proust în data de 18 noiembrie 1922, reamintind și de moartea lui Honore de Balzac în aceeași dată, în urmă cu 51 de ani.

● **[„Tânărul leninist”, nr. 11]** Vasile Vetîșanu semnează textul *Criza eu-lui*: „O serie de curente filosofice contemporane, între care existențialismul sau

neospiritualismul, au adus în discuție, aproape în mod peremptoriu, așa-numita stare de criză metafizică a eului. Se vorbește de o ruptură între eu și marile probleme ale gândirii, vizând existența, de o unidimensionalitate a acestuia, răsfrântă în neputința de participare la o realitate dată. [...] În ipostaza lui filosofică, eul derulează câștigul experienței umane, prefăcându-l într-un impuls pentru noi acțiuni, cucerind sensurile existenței prin puterile sale proprii, după o normă de neînlăturat a gândului care intră în aliajul vieții”. ■ În poezia luptătorului, Șerban Cionoff analizează cartea lui Grigore Preoteasa, *Veșnicia albastră* (Minerva, 1972): „Puțini intuia în militantul și publicistul comunist Grigore Preoteasa un poet (în autentica expresie a cuvântului), așa încât surpriza provocată de lectura acestei plachete postume este întâi aceea a unei vocații căreia numai exercițiul și consecvența i-au lipsit spre a se realiza. Sensibilitatea acută a poetului nu caligrafiază pur și simplu evenimente, ci le ia ca pretext pentru a căuta semnificația tulburătoare a ideii de destin”.

● [„Teatrul”, nr. 11] Aurel Baranga publică eseu *Întrebări și eventuale răspunsuri pe marginea ideii de teatru*: „Presimt esența viitorului teatru, nu-mi pot prefigura formele lui. Se va împărtăși de ceremonialul cortegiilor populare, va redescoperi, dimpotrivă, misterul teatrului cehovian, oficiat în taina smerită în care pauzele și tăcerile vorbesc mai mult decât cele mai patetice declarații, suntem în ajunul unei noi *commedii dell'arte*, beneficiind de toate amintirile și de vaste inovații, nu știu. Ceea ce știu însă - și nimic nu mă va clinti din certitudinea mea - este că suntem în preajma saltului de calitate, și că teatrul, poate cea mai înaltă formă de expresie din câte a descoperit omul descoperindu-se pe sine, va încifra în substanța sa tulburătoare, fascinantele mistere ale lumii atomului, inepuizabilele surprize pe care le rezervă genetica, stupefiantele excursii ale omului printre galaxii, la fel de riscante și de cutezătoare ca sondajele în propriul său suflet, în tenebrele propriei sale conștiințe; și că la capătul acestei fermecătoare călătorii, omul, etern și egal, va regăsi voluptatea teatrului, a unui teatru reinstaurat în funcțiile sale fundamentale, închinat cu abnegație condiției umane”. ■ Amplu necrolog dedicat lui Victor Eftimiu: „Prin moartea scriitorului Victor Eftimiu, literatura română încearcă o grea și dureroasă pierdere, dar imaginea personalității sale se va păstra vie în memoria mulțimii de cititori care l-au prețuit și iubit, iar opera sa își va păstra locul de mare cinste pe care și l-a dobândit în tezaurul culturii poporului român”. □ În *Cronica dramatică*, V. M. scrie despre *Adio, Majestate* de Al. Voitin (Teatrul Dramatic din Baia Mare), Valeria Ducea despre *Vlad Țepeș în ianuarie* de Mircea Bradu (Teatrul de stat din Oradea, secția română), Radu Albala despre *Coroană pentru Doja* de A. Gh. Ardeleanu (Teatrul Național din Timișoara), V. D. despre *Vassa Jeleznova* de Maxim Gorki (Teatrul Giulești), Ileana Popovici despre *După cădere* de Arthur Miller (Teatrul Mic) și *Valentin și Valentina* de Mihail Roșcin (Teatrul „Bulandra”), Virgil Munteanu despre *Tinerețe, bat-o vina* de Eugene O'Neill și *Căsătoria* de N. V. Gogol (Teatrul Municipal „Maria Fi-

lotti” din Brăila); M. I. despre *Iașii în carnaval* de Vasile Alecsandri (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași, „Atâtea spectacole Alecsandri s-au văzut în ultimii ani în atâtea felurite interpretări, fie ele tradiționale sau antitraditionale, rutiniere sau inedite, vesele precum fastuoasa și tehnicolora *Coana Chirița* a primei scene sau ritmatele montări „dans le vent”, pe muzică pop și bancuri studentești la Cassandra – încât afișul unei noi reprezentații la Teatrul Național ce-i poartă numele ctitorului, nu stârnește la prima vedere nicio curiozitate. Și totuși spectacolul e inedit, fiind un „Alecsandri” ce surprinde prin tonul grav și culorile stinse. Dar spectacolul nu se vrea numai „Alecsandri”, e o reprezentație despre o epocă, o frescă miniaturală a unei lumi în prefacere.”).

❑ În *La masa rotundă* întâlnirea este organizată cu Teatrul Municipal „Maria Filotti” din Brăila și participă „Nicolae Istrati, directorul teatrului, Dumitru Dinulescu, regizor, [o serie de actori], Gheorghe Lupașcu, secretar literar. Din partea redacției: Virgil Munteanu”.

❑ C. Paraschivescu publică două cronici dramatice la *Uraganul* de Bill-Belotzerkovski și *Vise din Petersburg*, dramatizare de S. A. Radzinski (Teatrul Academic Mosssoviet). Mira Iosif scrie despre *Visul unei nopți de vară* de W. Shakespeare (Royal Shakespeare Company). I. P. prezintă *Barbarii* de Maxim Gorki (Teatrul de Dramă din Belgrad).

❑ În *Note* se discută despre *Un spectacol de D. D. Pătrășcanu în 1945*, referindu-se la cele câteva piese scurte ale autorului puse în scenă în premieră la Teatrul Național, în 1945.

❑ În *Manifestare omagială* se detaliază activitatea Cenaclului de literatură satirică și umoristică „Tudor Mușatescu”.

❑ În *Cartea de teatru*, Bogdan Ulmu scrie despre John Gassner, *Formă și idee în teatrul modern*. Anca Georgescu prezintă *Luceafărul dinspre ziuă* și *Când iarba are chip de om* de Rodica Nicolescu Padina (Editura Militară).

❑ Sandu Eliad scrie despre *Un teatru „Caragiale” în 1927*. Înființat de actrița Delia Solomon și de Scarlat Calimachi, acesta s-a deschis cu piesa *Ministrul* de Gh. Brăescu.

❑ În *Tv. Pagini de jurnal*, D. Solomon scrie despre teatrul televizat, respectiv despre piesa *Super-vedeta* de Jean Poiret, pentru a trece mai apoi la scenariul de film al lui I. D. Sârbu, *Întoarcerea tatălui risipitor*.

❑ V. M. publică două cronici dramatice la *Zodia taurului* de Mihnea Gheorghiu și *Scrisoare fără adresă* de Dan Adrian.

❑ Revista publică „piesa în două părți” *A doua față a medaliei sau jerseyul albastru* de I. D. Sârbu.

❑ În *Meridiane* apar o serie de note despre musicalul *Omul de la Mancha* de D. Derian și D. Wasserman, prezentat de Teatrul Academic „V. Maiakovski”; redeschiderea stagiunii 1971-1973 a Teatrului de Est parizian cu *Sfânta Ioana a abatoarelor* de B. Brecht; „recenta adaptare după Shakespeare, *Othello Story* la teatrul Marigny”, spectacol criticat de cronicarul ziarului *Le Figaro*, Jean-Jacques Gauthier; „revista «Il dramma», Roma, nr. 7-8, 1972, publică sub semnătura lui Massimo Sani prezentarea primului teatru negru european la Londra”; punerea în scenă a piesei *Zăpăcitul* de Molière la Teatrul Național din Strasbourg, precum și „o nouă viziune a *Avarului*” la teatrul parizian *Deux-Portes*.

• [„*Transilvania*”, nr. 7] Victor Mureșan semnează editorialul *Hotărârea noastră unanimă*: „Însușindu-și pe deplin hotărârile Conferinței Naționale, ideile rezultate din raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, raport de o înaltă erudiție și principialitate științifică, bazat pe o analiză temeinică, profundă, multilaterală, realistă și creatoare, oamenii muncii din întreaga țară acționează, cu un plus de optimism, de claritate a perspectivei pentru îndeplinirea sarcinilor cincinalului, pentru curțarea timpului în care acesta va fi îndeplinit. [...] Încrederea deplină în justetea politicii partidului ca și în forțele și munca noastră în etapa ce urmează, care se anunță – atât prin măreția obiectivelor propuse, cât și prin prevestirea angajamentelor luate – a fi atât de densă și rodnică, mobilizează întreaga masă de oameni ai muncii, generează energii și forțe noi, poartă pecetea dorinței de a muncii mai mult și mai bine. Stă deci în puterea noastră, a tuturor ca, sub conducerea înțeleaptă a partidului, să înfăptuim programul de dezvoltare, în ritm susținut, a României socialiste”.

■ Versurile semnează: Ion Brad (*Visătorul*); Ștefan Aug. Doinaș (*Inițiere*); Eta Boeriu (*Până la sânge*); Georg Scherg (*Delfin*, în românește de Adrian Hamzea); Ana Blandiana (*Aici*); □ Din proză citim *Lumina aceea din Umbria* de Wolf Aichelburg, în românește de Olga Caba. ■ Vasile Voiculescu semnează *Poezia tradiționalistă*: „Cea dintâi poezie omenească, e graiul, limba, și ce poate fi mai tradiționalist ca ea? Sunt alcătuiri de cuvinte și expresii care închid în ele secole de încercări poetice colective. Un neam întreg s-a străduit până să închege fulgere de frumusețe, ajunse acum banale, ca, mi-a trăznit un gând prin minte, mi-a dat un cuțit prin inimă, cât ai clipi din ochi... În urmă a venit cântecul și poezia populară, iarăși arhive de artă tradiționalistă, de sfortare băștinase către frumos și etern... Încât obârșiile poeziei tradiționaliste nu trebuie căutate în hotărârea și în planul cutare, sau cutărui înaintaș, poet sau gânditor, care ar fi inventat tradiționalismul. Poezia tradiționalist era inventată de mii de ani, odată cu omul social, care-și cioplea poezia din piatră, și-o închea în grai, și-o ritma în dans, și-o luluia în cântec, și apoi treptat, treptat, omul și-a încorporat instinctul lui de artă în toate ramurile lui de activitate”.

■ Ladislau Gáldi publică *Despre stilul poetic al lui Lucian Blaga. Prima evocare blagiană a lui Zamolxe*: „Peste o jumătate de secol ne desparte de apariția «misterului păgân» *Zamolxe* (1921), remarcabilă dramă în versuri libere, care de mult ar fi meritat și publicitatea scenei. Cu acest prilej credem nimerit să tragem atenția asupra unui poem blagian aproape uitat, care a apărut numai în primele două ediții ale *Poemelor luminii* (Sibiu, București, 1919). Iată textul, sub forma sa tipografică originală; ea pune bine în relief efectele de contrast create de alternanța versurilor lungi și scurte: [...]”.

■ Romul Munteanu semnează *Jacques Prévert sau pendularea între poezie și antipoezie*: „Starea poetică generată de lirica lui Jacques Prévert are o mare diversitate. Tandru, sentimental, ironic, duios, malițios, scabros, poetul *Cuvintelor* dispune de un registru liric care cultivă paradoxul și antinomiile, montate întotdeauna cu ma-

re ingeniozitate în cadrul antipoeziei-spectacol. De altfel, poate facilitatea prea mare, excesele retorice ale detaliului banal, tentația foiletonului și a cronicii rimate reprezintă pericolele care au amenințat creația acestui poet fericit a cărui itinerariu artistic este marcat și de unele eșecuri, diseminate discret în universul său literar. Dar peste toate acestea plutește atmosfera dominată a unei poezii autentice. De la romanța melancolică până la jocul pur de cuvinte care amintește poetica suprarealistă, Jacques Prévert rămâne mereu un poet autentic care nu-și trădează vocația de explorator al unor stări poetice și zone existențiale în care fusese instalat până nu demult doar spațiul necunoscut al non-poeziei”. ■ Petru Poantă publică *Forme vitale ale manierismului*: „Este extrem de interesant în lirica tânără românească următorul fenomen: nașterea unui limbaj poetic violent, de nostalgii vitaliste, dintr-o pură vocație manieristă; mai exact: ambiția debutanților de a revitaliza niște surse originare ale lirismului doar prin forță imagistică; orgoliul poetului de a surprinde ritmurile inițiale ale naturii și de a se lăsa posedat de ele, refăcând însă nu aceste itinerarii orgiastice, ci mirajul lor estetizant; nu freamătul volumelor, ci tremurul delicat, în cazurile fericite, al suprafețelor, irizarea conturelor, senzațiile picturale ale cosmosului redus la miniatural. Înscenările sunt grandioase, dar stihiiile materiei rămân simple nostalgii. Apar astfel, programatic, semne ale incendierii: dezordinea și febrilitatea discursului, turmentația senzorială, explozii vegetale și solare, dar nu ca spații subterane, productive, ci cadre abstracte în care se va înfiripa *prețiozitatea*. Căci acești poeți nu au vocația organicului în expansiune. Ei sunt fanteziști, în sensul bun și tradițional al termenului. Ei profită numai de un limbaj deschis elanurilor elementare. [...] «Copii teribili» ai literaturii noastre contemporane au pierdut sensul aventurii prin întoarcerea cu smerenie la *expresie*. Altundeva însă trebuie căutate sursele resurecției”. ■ Mircea Zăciu semnează *Recitind pe D. Popovici*: „Rezultat al unei îndelungi meditații asupra fenomenului intrării culturii noastre în faza ei modernă, *Literatura română în epoca «luminilor»* fructifică și sintetizează observațiile organizate anterior în două cursuri universitare (*Literatura română în epoca Luminării*, 1938-39 și *tendințe de integrare în ritmul cultural occidental*, 1939-40), care vor duce la masiva lucrare în limba franceză (*La Littérature roumaine à l'Époque des Lumières*) apărută în 1945. [...] Istoricul literar clujean deschidea astfel un drum fecund și modern, ale cărui semnificații se confirmă – peste cârtelile unor partizani de ocazie al unui sociologism înțeles fie diletantistic, fie în spirit vulgarizator – în lumina cercetărilor actuale. Astfel se cuvine să înțelegem și direcțiile ce fixează D. Popovici în sânul grupării de la «Studii literare», revistă prestigioasă (1942-1948), prematur întreruptă și a cărei necesitate – pentru spațiul și finalitățile istoriografiei literare românești prezente – nu găsește, din păcate, creditul unei reluări. Oricum, se afirmă complezent că profesorul clujean, dispărut în plină forță a creației, a pus bazele unei școli de cercetare cu un profil ușor recognoscibil și cu un accent original”.

■ În *Anul internațional al cărții* Pamfil Matei publică textul *Cartea Oltului document de mare vibrație umană*: „Elaborată între 1939-1942 și apărută acum 27 de ani, *Cartea Oltului* oferă, cu fiecare lectură, noi frumuseți și sensuri ale alegoriei și simbolurilor. Operă cu trainice valori umane și artistice, cu o geneză de mare dramatism mascat în imagini predominant limpezi, strălucitoare, optimiste, creație care depășește caracterul unor ocazionale însemnări de călătorie, *Cartea Oltului* este o demonstrație de literatură cu adevărat militantă și patriotică, de umanism și poezie autentică. Complexa valoare a acestei creații, indiferent dacă este considerată poem în proză, epopee, roman liric, basm sau dramă alegorică și filozofică, este rodul unor acumulări artistice în opera lui Geo Bogza, și, în același timp, o reafirmare și subliniere a concepției sale despre rolul artei și al scriitorului în societate. [...] *Cartea Oltului* rămâne nu numai o valoroasă și plină de farmec și poezie descriere a peisajului ci, mai ales, un emoționant document uman, un poem-elogiu al luminii. Ea merită a fi mai bine cunoscută prin dezvăluirea frumuseților multiple, care, prin valoare și mesaj așteaptă și pretinde o replică nouă, o nouă *Carte a Oltului*, justificată de noua imagine a țării, de noile valori și frumuseți”. ■ În *Album sentimental* citim *Oltul și Sibiul* de Geo Bogza și *O scrisoare a dr. V. Lucaciu către V. A. Urechia*. Nota asupra respectivei scrisori, *Scriitorii și Memorandul* este semnată de M. N. Rusu: „S-au împlinit 80 de ani de la data când mișcarea națională românească din Transilvania își cerea, prin intermediul *Memorandului*, drepturile milenare social-politice. Cu această ocazie, facem cunoscut un document de o deosebită importanță, descoperit în arhiva Muzeului Teatrului Național din București. E vorba de o scrisoare cuprinzând instrucțiuni și clarificări de poziție cu caracter oarecum programatic – scrisoarea nu a uzat de poșta oficială – ale dr. Vasile Lucaciu, secretar general și coautorul al textului *Memorandului*, către dr. V. A. Urechia, președintele *Ligi culturale* de la București”. ■ Nicolae Balotă scrie despre *Amintirile lui Agârbiceanu*: „Ne oprim, în cele ce urmează, asupra câtorva pagini din *Amintirile* lui Agârbiceanu, volum publicat în anul de tristă amintire, 1940. Zăngănitul armelor, vacarmul sinistru al acelui an au acoperit cu totul vocea domoală a povestitorului ardelean. Cartea nu s-a bucurat atunci de aproape nici o audiență și așteaptă, încă, să fie retipărită”. ■ Și în acest număr citim două cronici literare: □ *Mircea Malița: Aurul cenușiu vol. II* de Mircea Tomuș: „Revenind la cartea pe care o prezentăm, vom sublinia că apropierea ei de literatura de anticipație nu este o simplă coincidență, tematică, nici una pe motive incidentale, frecventate întâmplător și de una sau alta din povestirile cu cosmonauți eșuați sau grădini ale viitorului. Există, desigur, o anume raportare între, să ne fie permis termenul, dar mersul discuției îl pretinde acum, literatura lui Mircea Malița și cea științifico-fantastică, dar ea ține de tema comună a destinului civilizației omenеști în general și de cel al gândirii raționale în special.”; □ Titu Popescu scrie despre *Ion Dodu Bălan: Ethos și cultura*: „Sfătoșenia autorului sugerează implicarea

cu pasiune în umanismul de tip folcloric, a cărui forță de afirmare se bazează în primul rând pe supremația valorilor morale. Putem presupune, în spatele declarațiilor de o matematică articulare la sensurile pozitivului, o contribuție sentimentală, dar tonul rămâne invariabil doritor de asanare morală la modul unei povățuitoare exigențe. [...] *Ethos și cultură* apare astfel direct înscrisă în importanța directivelor de partid care cer tuturor oamenilor de cultură o râvnă deosebită în a-și aduce contribuția la educarea tinerei generații în spirit patriotic, al eticii și echității socialiste”. ■ Marin Panait publică studiul *Unele aspecte ale raționalismului și umanismului în gândirea lui D. D. Roșca din perioada interbelică*. ■ În *Patrimoniul documentar* citim două texte: *Ecoul european al Memorandului* de Adrian Hamzea și *Ioan Slavici și geneza Memorandului* de S. Polverejan, un fragment din lucrarea *Memorandul în documente* de S. Polverejan și N. Cordoș, „în curs de apariție la Dacia, Cluj”. ■ Noile recenzii și prezentări citim în *Bibliografie*: □ Titu Popescu prezintă *Matei Călinescu: Conceptul de poezie, Eminescu, 1972*: „Cartea lui Matei Călinescu ilustrează strălucit două tendințe din cuprinsul fenomenului literar românesc actual: dezvoltarea pe o latură teoretică, în studii critice de tot mai temeinică alcătuire, și deschiderea, pentru confruntare valorică, spre ansamblul culturii europene și universale. Ambele țin de o abordare matură și responsabilă a înseși dezvoltării actuale a literelor autohtone, de o conștiință activă care să vegheze competent și eficient la evoluția pe un plan al originalității, prin conturarea unui aport specific, inedit, în care își află sursa valorizării în tezaurul cultural al umanității. Tema acestui studiu, de o fundamentală importanță, are mai întâi menirea de a delimita net necesitatea *sincronizării* de o concepție imitativă, dezbătând ideea de modernitate în poezie pe un plan filozofic și dintr-o perspectivă istorică, din care se relevă un sens al clarificărilor pentru un fenomen complex și nu o dată sinuos. [...] Este de regretat, însă, o vizibilă expediere, în comparație cu rigurozitatea celorlalte, a capitolului referitor la *Conceptul modern de poezie în literatura română*. Istorizarea fenomenului pe sol autohton este rezumată, iar aspectul actual al poeziei românești, eludat, ar fi fost interesant de privit din perspectiva «tradiției moderniste» (fatal, și modernitatea are o «tradiție»!). [...] Pe lângă cele spuse, în *Conceptul modern de poezie* descifrăm o aureolă umanistă în pledoaria pentru ideea de poezie ca stare umană plină de semnificații, adânc definitorie, al cărei statut axiologic este peren și inconfundabil. [...] Iată, deci, că Matei Călinescu, întocmai ca și în *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*, se arată a fi un *moralist* fin și superior, ale cărui principii pedagogice le găsim în celebrarea valorilor stabile ale artei, în gustul pentru disociația de idei, pilduitoare ca prestanță intelectuală, în strategia justei demonstrate”. □ Volumul *Marele prinț* de Vasile Rebreanu, Dacia, 1972 este prezentat de Ilie Guțan: „Iată o carte cu un titlu ambițios, derutant, nesemnificativ și inadecvat unei structuri atât de compozite și neunitare! Dacă vreo editură ar iniția o colecție – să zicem *Amalgam* – deschisă

tuturor strângătorilor sânguincioși de articole de tot felul, de la însemnarea ocazională, de obicei festivă, până la abordarea sentimentală, sub formă – desigur – eseistică, a unei probleme de interes special, am avea, fără îndoială, cea mai generoasă producție editorială. Rareori se întâmplă că astfel de cărți-foileton să aducă faima cuiva. Ce înseamnă, de pildă, *Marele prinț* pentru Vasile Rebreanu? Este de ajuns să spunem: o carte în plus! Se știe doar că nicio dată valoarea în literatură nu se măsoară în volume. La noi, în ultima vreme, i-a apucat pe scriitori o nemaipomenită vrednicie și sete publicitară, încropindu-și la iuteală noua carte alcătuită din decupaje din presă a unor materiale scrise cu un anume scop și într-o împrejurare trecută, meritorii pentru vremea respectivă, dar cu o scăzută importanță o dată cu trecerea timpului”. □ Tot Ilie Guțan semnează și prezentarea volumului *Ramură solară* de Negoită Irimie, Dacia, 1972: „De prețiozitate nu poate fi vorba în acest volum, cu toate că o discretă dispoziție estetizantă apare pe alocuri, tocmai acolo unde cochetația cu poezia ia forma jocului grav și sobru, fără a se rosti adevăruri esențiale, pentru că înțelesurile, câte sunt, se învâluie în culori ce irizează continuu. Sensul trebuie căutat în absența lui, adică în gratuitatea actului liric. Deși nu este artificială, poezia lui Negoită Irimie e plină de savuroase artificii consemnate cu grație și chiar cu satisfacție narcisistică, într-o ritmică dulce, catifelată, suplă”. □ G. Nistor recenzează volumul *Vinovat pentru aceste cuvinte* de Andrei Ciurunga, C.R., 1972: „Volumul apărut la Cartea românească îl continuă firesc pe cel precedent, aducând un plus de rafinament în expresie și muzicalitate, adâncind meditația pe marginea scurgerii vremii, într-o gamă variată, de la neliniște (*Limită*, *Anestezie* etc.), până la trăirea dramatică, obsesivă a sfârșitului”. □ Nae Antonescu se ocupă de *Obsesia verii* de Bazil Gruia, Dacia, 1972: „În general, un volum echilibrat, unitar sub raportul desăvârșirii artistice. *Obsesia verii* confirmă un autentic poet”. □ Mircea Ivănescu notează apariția *Noul Orfeu* de Yvan Goll, traducere, antologie și prefață de Petre Stoica, Univers, colecția Poesis, 1972: „Volumul actual continuă în chip remarcabil opera de introducere în literatura noastră poetică a celor mai reprezentative texte ale poeziei universale, întreprindere nu în de ajuns lăudată – pentru realizările de înaltă poezie a versiunilor, de atentă îngrijire a textelor originale în edițiile bilingve și de superbă prezentare grafică – continuată în ultimii ani de Editura Univers în seria Poesis și în colecția de texte paralele *Orfeu*”. □ Eugen Onu prezintă cartea *D. Anghel. Portret în evantai* de Georgeta Horodincă, C.R., 1972, considerând că „multe idei din partea primă a volumului vin să se repete în cea de a doua (e drept: mai în detaliu desfășurate), ceea ce duce adesea la o monotonie a expunerii greu de suportat, ne exprimă în concluzie părerea că, foarte utilă, indispensabilă chiar prin numeroase pagini pentru înțelegerea în adâncime a operei lui Dimitrie Anghel, cartea Georgetei Horodincă nu e ceea ce putea să fie: o contribuție totalmente inedită, dacă nu ca ideatică – aceasta ar fi fost poate și imposibil – dar ca mod și direcție a abordării subiectului”.

• [„Vatra”, nr. 11] Numărul debutează cu o întrebare adresată cititorilor de către Romulus Guga în cadrul rubricii *Manuscris: Să-l dezgropăm pe Eminescu* ? Articolul este o explicație la șocul pe care Romulus Guga l-a avut după citirea acestui studiu nou apărut în 1972 cu același titlu, carte scrisă de medicul neurolog Ioan Nica. „Probabil sunt un naiv. Probabil doresc ca miturile, ca legendele să rămână fără explicații”. De altfel, scopul cercetării rămâne răspunsul la întrebarea „Care este limita până la care cercetarea operei unui geniu devine utilă sau nu?”. □ La rubrica *Efigie*, încadrată pe aceeași pagină, Adrian Beldeanu publică poezia *Păsările brumei*. ■ Dan Culcer face o trecere în revistă a patru noi publicații literare toate apărute în anul 1972. Îl alege pe Radu Mareș care publică la Dacia romanul *Anna sau pasărea paradisului*, pe care criticul nu-l consideră tocmai un roman. „Cititorului i se propune o stare de suspiciune și complicitate. Naratorul nu vrea să-i câștige încrederea (...) realitatea pare ... imprevizibilă (...) Cartea este o spunere a adevărului și o înscenare a lui”. Despre autor: „Radu Mareș este un prozator de talent. Rigurozitatea, grija pentru detaliu, compoziția controlată și regizată are nevoie de o impulsivitate ideatică descătușată ca să nu cadă în manieră”. Tot la Editura Dacia apare și volumul de proză *Coborând spre Nord-Vest* al lui Vasile Sălăjan : „Textul ar fi o transcriere, și nu o spunere, a unor memorii (...) de unde și nevoia unui final suspendat”. Subiectul îl constituie situația unui bolnav incurabil de cancer și trăirile lui, reale sau onirice și „drumul spre neființă cu avionul sanitar”. Despre prozatorul Vasile Sălăjan, Dan Culcer consideră ca este „născut gata de luptă din țeasta lui Zeus” și că ne oferă „bucuria pe care o simți în întâlnirea cu meseriașul de elită, atât de necesar în literatura noastră pentru alungarea nontalentului ascuns sub teme și cuvinte privilegiate, în cel mai autentic și îmbucurător sens. Ștacheta s-a ridicat foarte sus. Diletanții pierd terenul”. Tot la editura Dacia apare volumul *Am lăsat iarba să crească* al lui Emil Bunea, o parodie a unei narațiuni istorice : „Far-sa lui Bunea nu vine numai dintr-o atitudine programatică a autorului ci din însăși substanța unor relații mecanice bazate pe un verbiaj standardizat, pe un vocabular uzual atunci” ceea îi oferă operei o notă de autenticitate. Având în vedere contextul istoric („în preajma războiului”), Dan Culcer numește aceste cărți „cărți ale trăirii”. Matei Gavrila publică la C.R. romanul *Împărăția*, a cărui narațiune se împarte în trei segmente „cu valoare diferită”. Prima parte este un *bildungsroman* bazat pe povestea tragică a tatălui naratorului, a doua „începe cu intrarea la facultate a naratorului”, iar epilogul este „o adăugire în genul celor din cărțile care mimează publicarea neschimbată a unui manuscris găsit (...) o notă scrisă de altcineva decât autorul”. □ Pe pagina a cincea, Serafim Duicu scrie un eseu *Despre istoria literară* făcând referire la *Poezia și moda poetică* a lui Ștefan Aug. Doinaș, apariție a Eminescu, 1972. „Prin problematica ei, cartea este de mare interes pentru critică deoarece afirmă «poziția» unui poet față de actul poetic în sine și față de poezia confrăților”.

Pe Ștefan Aug. Doinaș, Serafim Duicu îl consideră „Alimentat copios la izvoarele culturii germane, cu o pregătire estetică de remarcabilă ținută, criticul-poet descinde în sanctuarul poeziei blagiene cu intenția de a dezvălui o «poetică» (...) Traducătorului lui Holderlin i se pare, că ar exista o similitudine între poetul român și cel german privind concepția despre limbaj”. □ Nicolae Manolescu semnează articolul *Metamorfoze* în cadrul rubricii *Efemeride*. „Metamorfoza nu lipsește din literatura sau mai ales din folclorul nici unui popor : oamenii se transformă în animale, păsări sau plante, în fapte supranaturale, zmei, balauri sau zâne (...) accentul cade în aceste povestiri pe spirit și nu pe materie. Așa se explică frecvența metamorfozelor. Trupul e inesențial în raport cu spiritul, metamorfoza bazându-se tocmai pe ideea de continuitate a unui duh în diferite înfățișări fizice”. □ Pagina a șasea găzduiește rubrica *Viaticum*, unde Mircea Zăciu se declară „*Obosit de admirare...*”. „Întors la prezent, după excursul antic, poetul nu pare sensibil la melancolia ruinelor, nici la soarta civilizațiilor muritoare, înghițite de uitare. El constată doar (...) că «în decursul secolelor ea se prefăcu în deal de țărână pe care erau plantate vii și pomări de portugale, olive, etc» (...) Un cuvânt în textul de la 1861 al lui G. Asachi intrigă pe cititorul contemporan : «memfitic». El revine în două pasaje, într-un context asemănător : «aburarea acelor putride este atât de memfitică» spune despre mlaștinile pontice ; iar în apropierea Vezuviului observă cum «aerul memfitic îngreunează răsuflarea»”. □ Pagina a șaptea găzduiește două eseuri. Primul, intitulat de Augustina Păun *Sentimentul tragic*, în care analizează creația literară a lui D. R. Popescu, romanul *F* publicat prima dată în 1969 și alcătuit din două părți. Augustina Păun pleacă de la o fraza „Fără moarte viața e o chestiune neterminată”. „Pentru D. R. Popescu, tragicul nu e doar o categorie estetică încă foarte puțin ilustrată în proza românească (...) D. R. Popescu reușește să surprindă în romanul său un element esențial: răul, boala individuală ce devine molimă colectivă”. □ Silvia Udrea scrie un eseu *Despre ireversibilitatea în proza lui Marin Preda* pe aceeași pagină a publicației. Articolul ei comentează cartea lui Marin Preda *Imposibila întoarcere*, care „nu acoperă însă numai spațiul unei singure cărți, și își trimite insidios reflexe semantice asupra întregii creații a scriitorului, pentru că titlu acesta numește o percepție esențială din viziunea existențială a scriitorului (...) Marin Preda a urmărit ireversibilul și în planul istoriei : întruchiparea lui este civilizația rurală tradițională al cărei cântec de lebadă îl cântă Ilie Moromete. Ireversibilul este, așadar, o temă profundă în rețeaua epică a scriitorului”. □ Dumitru Mureșan publică *Două doine*. □ Pe următoarea pagină, la rubrica *Opinii*, Mircea Braga semnează articolul *Justificarea aventurii* care prezintă evoluția romanului ținând cont de modelele europene. Spre exemplu, „aventura constituie un argument al genezei romanului românesc, însă un argument repede abandonat, fiindcă îi lipsea durabilitatea și cadența marilor valori. (...) romanul istoric a uitat să-și spună «de aventuri» în condițiile în care divertismentul urmează întotdeauna

împlinirilor...”. □ *Ancheta noastră, În căutarea romanului* continuă și în acest număr pe pagina a opta. Kantor Lajos răspunde anchetei printr-un articol intitulat *Împotriva profețiilor și a canoanelor* despre criza de care se lovește romanul în literatura vremii. „Aducerea pe primul plan sau respingerea genurilor nu se poate explica numai prin mișcarea automată a literaturii ; un exemplu concludent al legăturilor istorico-sociale, respectiv estetice ale acestora ne oferă însăși literatura maghiară din România, în cadrul căreia, după un lung primat al poeziei, asaltul prozei de la sfârșitul anilor șaizeci”. □ Alexandru Papilian scrie despre *Rol și rost* : „Viabilitatea unor fenomene, obiecte, sau a oricărei persoane, stă în raportul lor față de frământarea artistică ; numai prin asimilarea lor de către artă pot intra în patrimoniul nostru existențial. (...) Nu acesta e, la urma urmei, rolul și rostul omului ? al unui om care trăiește. Al unui om care trăiește printre oameni. Și rol și rost!”. □ Radu Cârneli publică un grupaj de poeme sub titlul *Cântarea cântărilor* □ Pagina a zecea publică un fragment din romanul *Fețele tăcerii* al lui Augustin Buzura sub titlul „Uite, cinstiți, habar n-am ce voiam!”. □ Pe următoarea pagină, Ben. Corlaci trimit o altă *Scrisoare colegială către Romulus Guga* □ La pagina de *Restituiri*, Ion Apostol Popescu semnează textul *Vladimir Streinu în dialog cu arta populară*. Vladimir Streinu „a abordat și o serie de probleme cu implicații multiple și pline de perspectivă pentru preocupările de folclor literar și artă populară (...). [El] lărgeste inițial înțelegerea folclorului și a artei populare, insistând asupra simbolurilor pe care le vehiculează, a densității de frumusețe a acestora (...) aduce în felul respectiv o contribuție de substanță, valoroasă și originală la cunoașterea folclorului literar, a artei populare și la lărgirea problemelor folcloristicii și artei populare”. □ Pagina *Radar* publică *Poezie Poloneză* tradusă în limba română de Ioan Peianov și Nicolae Mareș. □ Șerban Cionoff face *Critica rațiunii polemice* : „Nu trebuie să ne mirăm prea mult dacă doi buni scriitori amici își împart reciproc epitețe (...). Polemica de idei presupune în chip absolut necesar seninătatea și loialitatea confruntării și se practică în plăcerea colocviului și nu din motive de demoliție civică ori administrativă. (...) Polemica impune un climat moral superior, cult al valorilor fundamentale. (...) Nu putem învăța ce este polemica decât practicând-o”. □ Colțul de stânga jos al paginii este rezervat *Revistelor străine*, mai precis revista „Europe”, numărul din octombrie 1972, dedicat lui Sade și revista „Lumina” (Panciova, Iugoslavia). □ Ultima pagină a revistei „Vatra”, *Babel*, publică, în cadrul *Antologiei de science-fiction*, fragmentul *Stăpânii Cosmosului* de Igor Rosohovatski (U.R.S.S.), tradus în română de Igor Block.

• **[„Viața militară”, nr. 11]** Număr sub semnul Festivalului și concursului cântecului patriotic și ostășesc *Te apăr și te cânt, patria mea!*. Scriu impresii, note, însemnări Ioan D. Chirescu, Ion Dumitrescu, Ion Horea (*Cântecele ostașilor*), Mihaela Mihai. □ Publică versuri: Paul Tutungiu (*Invocație, Imn, Odă*), Anghel Dumbrăveanu (*Cântec de patrie*), Dinu Flămând (*Vară în pa-*

trie), Dan Mutașcu (*Elegie ostașilor constructori*), Eugen Frunză (*Patrie se cheamă*), Gheorghe Istrate (*Mesaje de toamnă*), Dragomir Magdin (*Portretul comandantului tânăr*), Alexandr Koval Volkov, trad. D. Nicolae, (*Gata ori-când*), Alexei Ozerov, trad. M. Mihăilescu, (*Când suntem în larguri*), reportaje: Ion Căpeț (*Pe căile marilor răspunderi*), Nicolae Boghian (*Miracolul munților*), Dragoș Vicol (*Glorioasa Cetate a Sucevei*), proză: Ion Aramă (*Cicloul*), Victor Tulbure (*Despre trandafiri*), Nicolae Minei (*Iulie 1943: surpriză la Roma, alarmă la Berlin*), eseu: Ion Lotreanu (*Cânt armele române...*), Mircea Radina (*Oamenii între mulți alții*), Petru Vintilă (*Aurel Vlaicu*). □ O cronică literară este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului de versuri *Gravuri*, de Traian Reu, apărut la C.R., o alta, semnată de Nicolae Baltag volumului *Poartă de pe Mara* de Mihai Negulescu. □ Rubrica *Orizont* anunță apariția volumului *Isvoade* de Lucian Blaga la Editura Minerva. □ Nicolae Dumbravă prezintă volumul lui Haralamb Zincă, *Ultima noapte de război*, apărut în Editura Militară.

• **[„Viața românească”, nr. 11]** Cu prilejul împlinirii a 80 de ani de la *Nașterea lui Cezar Petrescu*, semnează articole: Șerban Cioculescu, Ion Bălu, Andrei Roman. □ În articolul *Gândirea sub directoratul lui Cezar Petrescu*, Ion Bălu conchide: „Fondatorul și directorul «Gândirii» se retrage într-o casă de țară din satul Averești nu departe de roman și se dedică operei. Într-o scrisoare trimisă lui Nichifor Crainic își ia rămas bun de la revistă, promițând colaborarea ori de câte ori va fi nevoie. La mijlocul anului 1926, «Gândirea» încheia o etapă din existența sa”. □ Același autor semnalează și *Pseudonimele lui Cezar Petrescu la Gândirea*: „Între anii 1921-1926, în perioada directoratului la «Gândirea», Cezar Petrescu a scris o mare parte din revistă, de la articolul de fond la «cronica mărunță». A semnat cu numele întreg, cu inițiale majuscule sau minuscule, dar și cu pseudonime. Iată-le în ordinea folosirii lor. 1. C. Robul – cu acest pseudonim iscălește inițial diferite note și apoi *Scrisorile unui răzeș*; 2. Ivan al II-lea – este pseudonimul cu care semnează rubrica *Turbinca lui Ivan*, ce adună felurite note cu caracter eterogen; 3. Ion Luca Caragiale – pseudonimul e folosit o singură dată în «Gândirea», an. I, nr. 22-23, 15 martie – 1 aprilie 1922 când semnează *schiza inedită* 2 aprilie, inclusă ulterior în volumul *Cain și Abel*; 4. Ion Darie sau I. Darie – a fost utilizat pentru semnarea unor articole cu caracter teoretic sau polemic; Neiscălite sunt de obicei rubricile, *Cărți și reviste*, *Cronica mărunță și Idei*, *oameni și fapte*”. □ Despre *Realismul lui Cezar Petrescu* scrie Andrei Roman: „Eroii săi... devin niște învinși, căci în căutările lor de a evolua pe scara socială a societății burgheze sunt siliți la continue compromisuri, la renunțări, la trădarea idealului lor, iar, în momentul izbânzii, dacă aceasta se întâmplă, sunt sufocați sufletește, complexați, își pierd cu totul echilibrul interior. În ciuda unor erori în aprecierea cauzelor reale ale conflictelor, prin atenția ce a dat-o fiecărui fenomen care a cuprins societatea contemporană lui, de la cea capitalistă, până la

transformările patriei în anii de după eliberare, Cezar Petrescu rămâne un reprezentant semnificativ al literaturii noastre realiste, în primul rând al celei interbelice, unde își fac apariția operelor sale cele mai valoroase”. ■ Dan Berindei reflectează la *Actualitatea lui Bălcescu*: „Bălcescu este actual și prin aceasta este mai ales prezent. Evocarea sa nu înseamnă doar rechemarea la viață a unor momente de istorie și din trecut, ci desprinderea din viața și activitatea acestei personalități excepționale a trăsăturilor care nu și-au pierdut viabilitatea, care sunt vii și actuale, care servesc încă mobilizator cauzei poporului, care, transmise peste veac din zilele aspre ale luptelor antifeudale, își păstrează și orânduirea noastră puterea și unitatea, definind forța acestui sfătuitor înțelept și patetic, a acestui patriot și revoluționar intransigent. Locul lui Bălcescu în *Istoria României* nu este acela al unei trecătoare apariții ci cel al unei personalități prestigioase, cinstită de popor și așezată în galeria marilor înaintași, însoțitori veșnici ai mersului său înainte”. ■ Alexandru George scrie despre cartea lui Lucian Blaga: *Isvoade*: „Recentul volum de *Isvoade* ne pune la dispoziție o recoltă de disparate dar nu mai puțin prețioase eseuri de Lucian Blaga. Desigur că orice carte a autorului *Poemelor luminii* este un ospăț al spiritului, chiar dacă nu te împaci cu ideile sale, chiar dacă alcătuirea câte unui e oarecum întâmplătoare, iar atmosfera pe care o degajă te lasă nedumerit. Lucian Blaga n-a fost un eseist de vocație. În enorma lui operă de om de gândire ... eseul ocupă un loc minor”. ■ Despre volumul lui Camil Baltazar, *Reculegeri în nemurirea ta*, scrie M. Petroveanu: „Antologia actuală a lui Camil Baltazar, poate mai mult decât ediția completă a versurilor sale (1970), ne dă ocazia restabilirii uneia din cele mai autentice, de nu cea mai autentică față a poetului. Cuprinzând texte alese din întreaga lui lirică erotică, pe care, așa cum rezultă din citatul reprodus pe clapele volumului, alături de aprecierea lui Eugen Jebeleanu, criticul E. Lovinescu o considera remarcabilă, culegerea aceasta îl înfățișează pe poet despuat de cele mai stridente surprize ale unui manierism de atitudine și limbaj, amintind de Adrian Maniu. [...] În timp ce Adrian Maniu, trecut de la simbolism la tradiționalism, apela la folclor și canonul bizantin într-un spirit de o religiozitate fie și silnică, Baltazar recurge la medulațiile confesiunii, ale fervoarei sufletești, chiar în limitele unei expresii tradiționale prin caracterul ei biblic, prin reprezentarea adamică a iubirii, prin alura ei de confidență directă”. ■ Același autor prezintă și cartea lui Victor Felea: *Sentiment de vârstă*: „În noul volum, Victor Felea nu este fundamental altul decât în culegerea anterioară de versuri dominată de conștiința unei posibilități a eseului. Cu *Sentiment de vârstă*, obsesia cunoscută își găsește însă o motivare «obiectivă», sau poate doar justificarea, la începutul de amurg biologic... Realitate de aici înainte familiară, inalienabilă ca umbra, amara condiție despoaie privesc lumii de culori, dă gust salciu tuturor senzațiilor fruste, împovărează spiritul, redus la rolul de glosator melancolic al tinereții și adolescenței consumate, al viselor robuste, al iluziilor de plenitudine hrănite cândva”.

■ Eugenia Tudor-Anton analizează romanul lui Virgil Duda: *Anchetatorul apatic*: „Acest al doilea roman al lui Virgil Duda confirmă seriozitatea cu care autorul privea încă din romanul anterior, *Catedrala*, aspectul etic al relațiilor din societatea contemporană. Fiindcă Virgil Duda face parte dintre acei care-și rezervă din unghiul de vedere extrem de lucid, mergând numai aparent pe căi ocolite, în realitate disecând cu o siguranță rece, metodică, tarele morale grave, cu răsfrângeri dureroase și culpabile pe dublul plan, social și psihologic”.

■ Despre *Interviuri literare* ale lui Vasile Netea scrie Dumitru Micu: „Personalitățile (fără a înceta să fie personalități) devin, ca într-un roman istoric, personaje. E ceea ce nu se petrece în *Interviuri literare*. Aici personalitățile rămân exclusiv personalități. Autorii volumului sunt Sadoveanu, Rebreanu, Arghezi, și ceilalți. Vasile Netea rămâne ce și-a propus a fi: un editor. Un editor competent și talentat. Iar, înainte de aceasta, un redactor fără cusur. Priceperea cu care știe să-și apropie scriitori dintre cei mai deosebiți, abilitatea cu care-i determină să-și dea drumul și cu care apoi dirijează cursul conversației, reflecțiile agere, penetrante, uneori de o poetică vibrație, nu o dată punctate de un umor subtil, pe care le intercalează în dialog sunt însușiri ce, conjugate în discursul propriu-zis al scriitorilor, conferă textelor nerv și savoare...”.

■ Ioana Crețulescu descrie poezia lui Gheorghe Tomozei din volumul *Tanit*: „Poezia lui Gheorghe Tomozei este un amestec ciudat de vigoare și candori. Uneori aprig sângeros, alteori duios, dar întotdeauna deosebit de limpede. Împletind durițări sau dantele, cuvântul tresare ca un clopot de argint mănuit cu grijă, de la sunetul aprig până la cântecul greierului. [...] Poezia lui Gheorghe Tomozei este o poezie de senzație și nu de impresie. Senzorialul este de o perfectă concretețe. Poezia mustește de sevă, o sevă a continuității – pământ, oameni, copaci, iarbă, fructe sunt de fapt o serie lungă de elemente invincibile însemnând continuitate. Elementele se recompun conform ordinii naturale, dar mai ales conform unei ordini simbolice pe care o alcătuiește metafora”.

□ Aceași autoare se referă la volumul lui Ion Horea: *Încă nu*: „Poezia lui Ion Horea din volumul *Încă nu*, cu aerul ei clasicizant și aparent domol, este o poezie de meditație și revoltă. Înainte de toate există un patos patriotic deosebit și, în ultimă instanță, patriotismul autentic se cheamă umanitate. Pentru că Ion Horea nu se oprește la destinul românesc, ci traversează spațiile și însumează timpul pentru a cuprinde destinul umanității. Istoria apasă greu în cuvintele sale, uneori tragic, mereu într-o perfectă participare. Istoria se măsoară în date de suflăt, suferințe și bucurii, și nu este niciodată scoasă din spațiul ei. Locurile ca și oamenii sunt prinși în cuvinte simple, aduși din amintire și așezați în existența lor, uneori liniștită alteori tumultuoasă”.

■ Anca Midia recenzează două cărți. □ Prima este a lui Nicolae Velea: *În război un pogon cu flori* e una din acele cărți lipsite de puls, de viață proprie. Am avut continuu senzația că scriitorul, ascuns după un colț de casă, sub înfățișarea unui povestitor mucalit și dornic de vorbă meșteșugită, încearcă din răspuțeri să-și însuflețeas-

că personajele, să le lase independente în lume; dar ele îl trădează și, după o scurtă mișcare rectilinie, încremenesc, se sting”. □ A doua aparține Mariei-Luiza Cristescu: „*Castelul vrăjitoarelor* e un basm spulberat, povestea unui timp care a scăpat dincolo de copilărie și a intrat pe neștiute în moarte. La prima vedere, ambianța pare cea de mult cunoscută: palatul, oglinda fermecată, rochia albă, calul, și în mijlocul lor, acele ființe cu puteri fermecate: Prințul, Prințesa... [...] În acest spațiu închis și malefic se întâlnesc personaje boeme, de structură romantică, ființând sub semnul iubirii, al neliniștii, al visului”.

■ Traian Podgoreanu semnalează editarea volumului *Scrieri 1, Explicarea omului*, (Minerva, 1972) al lui Mihai Ralea: „Multe din demonstrațiile de amănunte sau din faptele aduse în sprijin de către Ralea sunt astăzi depășite de cuceririle contemporane ale științei și artei. Rămâne însă valabilă teza fundamentală a autorului, prin prisma căruia ar putea fi interpretate aceste cuceriri. Se poate afirma cu siguranță că o asemenea întreprindere ar duce la rezultate stimulatoare în ceea ce privește perfecționarea modelului lui *homo humanus* din perspectivă contemporană”.

■ Referindu-se la activitatea profesională a lui Athnase Joja, Vasile Vetișanu conchide: „Întreaga activitate a lui Athanase Joja – socială, politică, filosofică – se rezumă în figura intelectualului înaintat, militant pentru cauza progresului, angajat în explicarea și înțelegerea fenomenului social, printr-o concepție dinamică despre om și societate, edificatoare în cadrul sintezei filosofice pe care a înfăptuit-o”.

■ Despre Cezar Petrescu, *ziarist* scrie N. Carandino: „Cezar Petrescu a făcut parte dintr-o generație care a împrumutat ziaristicii penele ei cele mai ascuțite. Privită în perspectiva timpului, activitatea lui de presă rezistă unei clasificări tranșante. Cezar Petrescu apare astăzi mai personal, mai autentic decât mulți alții care își făceau din scandal profesie, din invective pâine zilnică. Scrisul lui cotidian avea însă un sigiliu care nu era nici al literaturii propriu zise, nici al presei...”.

■ Melania Livadă observă *Criticii definind poezia*: „Am redat succint din critica noastră impresionistă, în clasicul ei triptic, încercarea acesteia de a formula ce este sau cum trebuie să fie poezia. Cea pe care o reprezintă Lovinescu e predominantă de argumente psihologice și are culoare afectivă. La Călinescu argumentele sunt raționaliste când pretinde poeziei un conținut și un sens, pe care, din urmă, i le anulează singur, calificând-o drept «formă goală a activității intelectuale». O accepție vizând absolutul înalță poezia, în viziunea lui Pompiliu Constantinescu, la forma ei esențială și la cea mai profundă semnificație a ei. Opinii, soluții, interpretări care, în fond, animă și stimulează și mai intens himerica întrebare – ce este poezia?”.

■ Nicolae Bârna semnalează traducerea lui Lucian Goldmann în românește: „Culegerea (apărută sub titlul de *Sociologia literaturii*, în traducerea Floricăi Neagoe și sub îngrijirea lui I. Pascadi, cu un cuvânt înainte de Miron Constantinescu), deschide accesul unui public larg spre ideile unui remarcabil gânditor contemporan, a cărui contribuție la studierea fenomenului literar fusese cunoscută la noi înainte de apariția cărții. Lucien

Goldmann este, alături de alți filosofi și sociologi materialişti occidentali contemporani, inițiatorul metodei de cercetare structuralist-genetică aplicată la literatură. Trebuie remarcat că Goldmann nu a «inventat» această metodă; el a semnalat de altfel apariția și dezvoltarea ei la gânditorii care l-au precedat: Hegel, Marx, Freud, Jean Piaget”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Brevier*, semnează cronici literare: Vl. Bârna, Aureliu Goci, Adrian Anton-Popescu, Al. Grigore, Eugen Luca. □ Vl. Bârna notează despre cartea lui Petru Anghel: *Efemeride*, (Albatros, 1972): „Grupate în trei cicluri: *Efemeride Astrale*, *Efemeride Terestre* și *Efemeride de Seară*, foiletoanele lui Paul Anghel se întregesc într-un univers didactic, de aceea viu și armonios, cu multiple aspecte și deschideri spre biologic și mineral, spre cosmic și transcendental. Discursul lui, predica făcută cetății, lipsită de suficiență și de emfază, aduce mesajul unui umanist generos îmbrăcat în haina de sărbătoare a poeziei”. □ Aureliu Goci se referă la cartea Anei Blandiana și Romulus Rusan: *Convorbiri subiective*, (Albatros, 1972): „Cei doi autori care colaborează numai la alcătuirea cărții, interviurile fiind luate individual, își păstrează caracteristicile fie în formula de a se întreține cu oamenii de cultură, fie prin modul prin care dirijează discuția. Romulus Rusan pare a fi venit cu întrebările de acasă. Ana Blandiana lasă un curs mai liber discuției. Cele patru evocări aparținând lui Romulus Rusan sunt de fapt reportaje poetizate, mai mult despre spațiul de existență al marilor personalități despre oamenii care le-au făcut cunoscute”. □ Despre volumul de versuri al lui Dragoș Vicol: *Cititorie în albastru*, (Eminescu, 1972), scrie Adrian Anton Popescu: „Refractar artificii poetice practicate de unii în lirica actuală, Dragoș Vicol cultivă formele clasice: pastelul, sonetul, poemul cu ritm și rimă, așa încât un variat conținut de idei se înscrie într-o direcție literară aparent conservatoare, respinsă de mulți. Descinzând dintr-o regiune cu vechi tradiții istorice și literare, autorul volumului de față se face exponentul unui imagism septentrional în contextul căruia dă glas unui complex emoțional de multe ori remarcabil”. □ Al. Grigore analizează *Noaptea din underground*, (C. R., 1972), ale lui Teodor Scarlat: „O poezie a senectuții, reculegerii calme și înțelepte, nu străine de o anumită ostentație, scrie Teodor Scarlat, poet și prozator cu o îndelungă și discretă activitate literară. Autorul este ceea ce se cheamă un poet care își apropie vocația; și avatarurile sale lirice surprinzătoare și ireconciliabile uneori, nu fac decât să sugereze acest lucru. Teodor Scarlat și-a fixat cu tenacitate profilul poetic de la o plachetă la alta și tonalitatea volumului de față era previzibilă, volumul ilustrând etapa unei evoluții poetice și a unei atitudini umane deopotrivă. Sub acest aspect al dublei semnificații, poetice și umane, trebuie analizată ultima apariție editorială a lui Teodor Scarlat. Cartea, își trage substanța din amintiri, perimetrul *Underground*-ului fixându-se prin rememorare, prin retrăirea unor momente biografice a zilei de ieri”. □ Cartea de povestiri *Ochii aurii ai Roxanei*, (Albatros, 1972) a lui Costache Anton este prezentată de Eugen Luca: „Multe dintre povestirile acestui volum,

lipsite în genere de dulcegăriile de rigoare parcă în asemenea împrejurări, sunt scrise la persoana întâi, naratorul interpretând, rând pe rând și cu egal succes, roluri de ștregari și de premianți, de sfioși și de cutezători, de fetițe înclinate spre cochetărie ori decise, dimpotrivă, să-și ajute cu delicatețe și cu un soi de grijă maternă colegii oropsiți”.

DECEMBRIE

1 decembrie

• [„Munca”, nr. 7789] În *Reflecții*, Florin Pantelimonescu publică partea a treia a studiului său, intitulat *Critica și opțiunea*: „Creativitatea dublată de eficiența maximă, altfel spus, răspunsul nou la problemele noi, mi se par a reprezenta conținutul actului de perfecționare. Creația este principalul mijloc de formare și afirmare a personalității umane. În acest spectru larg există real pericolul de a fi dominați de lucruri, de a ne rătăci printre propriile noastre creații, de a scoate de sub incidența spiritului critic, a acțiunii sociale, problemele cardinale ale existenței noastre, ale societății, în favoarea unora de mai mică însemnătate sau posibile de soluționat, fără pierderi, într-un alt timp”. □ În rubrica *Punct*, cu titlul *Nu cunosc (mari) poeți fără țară*, revista publică un scurt interviu cu Gheorghe Tomozei. Acesta răspunde la întrebări legate de crezul său poetic („Un poet român poate prezenta interes pentru cititorul străin numai dacă reprezintă prin scrisa lui România, cu frumusețile și farmecul ei mitic, dacă se socotește mesagerul ei, dacă așază gloria patriei lui înaintea efemerei gloriei de scriitor. Cunosc juri care au pierdut posibilitatea dialogului cu cititorii, învinși în confruntarea cu confracții de stih, care nutresc ambiția naivă de a se vedea tipăriți - în traducere - în cărțile apărute în capitale exotice. Nu cunosc asemenea apariții de succes, știu că de cele mai multe ori elanul lor a primit cel mult, dacă nu cuvinte de violență negare, amabilități condescende...”), despre cărțile care nu merită să fie tipărite, vorbește legătura sa cu poezia clasică („Sunt partizanul instaurării în gândirea poetică românească al unui real cult pentru Eminescu, un cult al valorii, nu al anecdoticii biografice.”).

• [„Scân-teia”, nr. 9347] Agerpres transmite *Funeraliile acad. Victor Eftimiu*: „Joi au avut loc funeraliile academicianului Victor Eftimiu, președinte de onoare al Uniunii scriitorilor, reprezentant eminent al literelor românești, creator al unei opere literare de mare valoare în domeniul poeziei, dramaturgiei și prozei. [...] Din ultimele gărzi la catafalc au făcut parte Laurențiu Fulga, primvicepreședinte al Uniunii scriitorilor, acad. Remus Răduleț, vicepreședinte al Academiei Republicii Socialiste România, Mihnea Gheorghiu, primvicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Alexandru Philippide, membru al Prezidiului Academiei, șeful Secției de literatură și artă a Academiei, Constantin Chiriță, secretar general al Uniunii scriitorilor, acad.

Aurel Avramescu și scriitorul Radu Boureanu, membru al Biroului Uniunii Scriitorilor. De asemenea, au făcut de gardă Nikolla Profi, ambasadorul R. P. Albania la București, membri ai ambasadei, precum și membrii delegației Uniunii scriitorilor și artiștilor albanezi, în frunte cu Dhimiter Shuteriqi, președintele uniunii. La adunarea de doliu, care a avut loc apoi, a luat cuvântul, din partea Prezidiului Academiei Republicii Socialiste România și a Secției literatură și artă a Academiei, acad. Al. Philippide, care a spus, printre altele: A plecat dintre noi un scriitor care întrunea într-un chip strălucit toate însușirile ce alcătuiesc și desăvârșesc creația literară. [...] În numele Consiliului Culturii și Educației Socialiste, al activiștilor din acest domeniu, al oamenilor de cultură din țara noastră a adus un ultim și solemn omagiu celui dispărut Dumitru Ghișe. Păstrând o legătură permanentă cu frământările poporului, a arătat vorbitorul, cu lupta și năzuința sa spre progres, creatorul de artă Victor Eftimiu a fost el însuși, prin întreaga sa viață și operă, un luptător, o personalitate puternică și vie de intelectual umanist, patriot și democrat, slujitor al artei înaintate, închinată poporului. [...] Prin moartea lui Victor Eftimiu, a arătat Constantin Chiriță, obștea scriitoricească, Uniunea scriitorilor se despart, forțat, de președintele ei de onoare, de unul din marii ei măștri, de unul din condeierii cei mai neobosiți, fără de care literatura și viața literară a acestor trei pătrimi de veac nu pot fi concepute. [...] Scriitorul Radu Boureanu a reliefat în cuvântul său contribuția lui Victor Eftimiu la îmbogățirea modului de exprimare literară, a înfățișat complexitatea operei sale dramatice. Academicianul Victor Eftimiu, a subliniat vorbitorul, a dat poeziei și teatrului tot ce a șlefuit mai bine în graiul acestei țări. El a înscris pe placa de marmură imaterială a timpului profesia de credință: «Nu știu în veac răsplata ce-am s-o capăt / dar voi sluji cucernic pân-la capăt / înalta doamnă, limba românească». A luat, de asemenea, cuvântul criticul literar Radu Popescu, care a relevat diversitatea și bogăția operei lui Victor Eftimiu”. ■ În cadrul „Instituțiile de cultură întâmpină aniversarea Republicii”, Emil Vasilescu scrie despre *Editurile*, publicând o listă a volumelor apărute cu ocazia sărbătoririi celor 25 de ani de Republică. ■ Prof. Ștefan Pascu omagiază *1 Decembrie 1918 – Unirea cu textul Rezultatul voinței poporului român, dornic de libertate și independență*.

• [„**Contemporanul**”, nr. 49] Dan Zamfirescu observă *Chipul patriei*: „În mâinile tuturor, într-ale fiecăruia dintre noi, pe locul său de muncă, stau astăzi destinele Patriei care ne dă, în aceste clipe de sărbătoare, suprema bucurie: de a trăi într-o țară liberă, stăpână pe destinul ei, respectată de o lume întreagă, ascultată cu atenție, și însuflețită de perspectivele deschise înainte-i de marele arhitect al acestui scurt dar incomparabil trecut, al acestui prezent, și al viitorului spre care tindem: Partidul Comunist Român. Pășind în acest decembrie jubilar, inimile și gândurile noastre se vor scărda în lumina ce iradiază, caldă, calmă și dădătoare de aripi, de pe chipul sublim al Patriei noastre iubite, Republica Socialistă România”. ■ Aurel Martin reflectează la *Debut și responsabi-*

litate: „Debutul e, spuneam, un risc. O tentativă temerară de a adăuga încă voce celor recunoscute, de a se transfigura pe noi canale imaginea spectacolului existențial, de a asigura progresul prin întrebări vitale, de a formula neliniști și certitudini inedite. Câți mântuitori ai cuvântului izbutesc să ne sporească, spre a-l parafraza pe Blaga, corolele de minuni ale lumii? Mai precis: ale lumii noastre. Ale meridianului și ale timpului nostru. Ale fizionomiei noastre spirituale”. ■ Laurențiu Ulici recenzează volumul de versuri al Eugen Jebeleanu: *Hannibal*: „Poet al Cetății a fost Eugen Jebeleanu dintotdeauna. Poet al Cetății, dar nu oricum. Ce-i stăpânea poezia încă de timpuri era o romantică a umanismului, sentimentul dureros și revoltat că atâtea milenii de civilizație n-au reușit totuși să transforme omul până într-ntr-atât încă să-l facă să-și neutralizeze instinctele barbare și să-și domine, cu rațiune și cu sufletul, împrejurările. [...] Încă mai radical este Eugen Jebeleanu în *Hannibal*. Refuzul compromisurilor poluante și revolta devenită o a doua natură iau acum, în ordinea poeziei, forma «parabolelor civile»”.

● [„Cronica”, nr. 48] Un poem de Ion Chiriac, *Precum un semn*, dedicat Republicii – 25. □ Val Gheorghiu marchează Centenarul G. Petrașcu iar Radu Negru se oprește la alți mari pictori „cu atitudini ferme, net socialiste” – Camil Ressu, Tonitza, Francisc Șirato, Ciucurencu, în *Artistul – libertate și răspundere*. □ I. Tiba semnalează *O contribuție la cunoașterea literaturii polone*, cele „zece studii monografice” din vol. *Scriitori polonezi* de Stan Velea, Ed. Acad. R.S.R. □ Gabriel G. Istrate traduce din Karel Capek, *Despre decăderea vremurilor*. □ „Poeți negri din S.U.A.” – Claude Mc Clay și Langston Hughes, în românește de Florica Popovici. □ Al. Călinescu își continuă serialul despre Gide, în *Ironia estetică*. □ Al. Tănase, rubrica *Idei contemporane*, este prezent cu un eseu despre *Dialectica național-internațional în cultură*. □ Versuri de Vasile Constantinescu. □ Din poeziile Cenaclului „Nicolae Labiș” al Universității din Iași: Miron Blaga, Cristina Mihăilescu, Crenguța Diaconescu, Corneliu Ostahie, Gh. Simon și alții. □ Recenzii de R. St .M., la *Mirona* de Cella Serghi – ediție *non varietur* a romanului apărut în 1972 la Ed. Minerva, și B. Miron, la vol. de versuri *Coloana dorică* de Smaranda Jelescu, Ed. Eminescu. □ Zaharia Sângeorzan realizează cronica literară a monografiei de la Ed. Albatros, *Dobrogeanu-Gherea* de G. Ivașcu. □ Două articole despre Cezar Petrescu, la 80 de ani de la naștere și 12 de la moarte: unul semnat de Constantin Ciopraga („Destinul lui Cezar Petrescu în posteritate se sprijină pe câteva cărți care-l reprezintă. Niciun scriitor nu rezistă în totalitate. Timpul reține ceea ce a fost înfăptuit cu colaborarea lui. *Întunecare*, *Aurul negru*, *Aranca*, *știma lacurilor* definesc particularitățile unui stil epic.”), altul intitulat *Scriitorul preferat* de Nicolae Barbu. ■ *Propensiunea către adevăr a literaturii* de Al. I. Friduș, pornind de la modele ale realismului în literatură universală, ajunge și la „realismul mitologizant autohton” (Sadoveanu, Creangă) și la „mitologiile realiste” din cuprinsul operei lui Caragiale, Slavici, Rebreanu, Stancu, urmărind

deci traiectoria de la *realism mitologic* la *mitologie realistă* în proza românească: „Ce sunt Darie și Ilie Moromete, eroii *Gropii* și ai eresurilor din *Îngerul a strigat*, Mitru Moț din *Setea* lui Titus Popovici și Neag din *Anotimpul posibil* de Al. Simion, decât potențări de adevăruri concrete, ființând în universul spiritualității noastre ca expresii ale fecundității acesteia, în coordonatele social-istorice date, și ca afirmare a dialecticii imitație-imaginație, teză și antiteză ca trepte către sinteza datorată actului de creație?... Problema care se pune astăzi este a unei progresive adecvări a imaginii realității la realitate, adică a instituirii unui raport artă-natură valorificat în condițiile în care omul devine din obiect al istoriei (cauză a unor multiple fetișizări) subiect al acesteia. Și poate cea mai importantă biruință a deceniilor pe care le-am parcurs sub zodia edificării luminoase o constituie acreditarea tot mai convingătoare a ideii că literatura – *formă a conștiinței sociale* – este implicată în mod organic procesului de amplă conștientizare și formare a unei noi conștiințe umane, reflectarea creatoare a realității înscriindu-se ca atribut al spiritului uman eliberat de mituri și acționând pentru propria autodefinire”.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 104]** O știre atrage atenția în *Săptămâna pe scurt*: Clubul Uzinelor „Vulcan” a găzduit pe 23 noiembrie 1972 un recital de poezie, *Poeții cântă patria*, organizat de Editura Militară și Biblioteca sector 6; au participat scriitorii: Mihai Beniuc, Victor Tulbure, Eugen Frunză, Dan Mutașcu, Ion Lotreanu, Ion Grecea și Ion Crânguleanu. ■ A murit Victor Eftimiu. □ Virgil Dan semnează *Iarna marilor bărbați*: „Excepțional înzestrați, dăruiti total muncii, ambițioși la un mod superior și plini de imaginație dar și de responsabilitate și probitate profesională și civică, Athanase Joja, Horia Hulubei, Henri Coandă, Victor Eftimiu intră acum în «ciclul elementelor», lăsând în urma lor conștiințele unor lungi și minunate eforturi închinat progresului patriei lor. Moartea lor acum, în zilele primei zăpezi la București, ne apare ca o simbolică, ei au trecut în neființă ca niște statui, vii și fierbinți în sufletele discipolilor lor și ale noastre ale tuturor, ei cei care au visat întotdeauna ca știința și literatura să-l facă pe om mai bun, mai frumos, mai prieten”. □ Tot despre Victor Eftimiu scrie un necrolog și Aurel Baranga, *La stingerea unui luceafăr*: „În clipa în care încerc să semnez aceste nedemne, palide rânduri, am senzația că, împreună cu întreaga omenire am fost prădat de una dintre podoabele ei cele mai de preț. Contemporanii, spunea undeva Maestrul Eftimiu, n-au decât un singur cusur: te cred egalul lor. Câtă dreptate avea înțeleptul. Numai când asemenea lumină amurgește, îți dai seama ce pierdere se înscrie în inima neconsolată a lumii. Cu Victor Eftimiu moare o minunată pildă de umanitate și o conștiință de o unică, inegalabilă integritate”. □ M. Emilian, despre *Ion Neculce* – 300 de ani de la naștere. □ Un medalion *Nicolae Bălcescu* de Constantin C. Giurescu. □ La rubrica de carte străină, Romul Munteanu vorbește despre *Persoana întâi în povestire și în roman*: „De la romanul–reportaj, cultivat de C. Malaparte și H. Boll, până la

noul roman realizat de N. Sarraute, proza contemporană (universală) trăiește o imensă deschidere spre faptul trăit, spre document, spre jurnal, care înregistrează o nouă etapă de înflorire. Angajarea scriitorului în timp este și un fenomen de recurență a unor forme literare”. □ C. Otobăcu, în *Vorbe despre vorbe*, pune în discuție volumul de eseuri datorat lui Teodor Mazilu, *Ipocrizia disperării*. ■ E. Manu în cronica sa literară dezbată volumul omagiu – de fapt un film al vieții lui Nicolae Labiș, bazat pe o suită de mărturii autentice – , *Moartea unui poet*: „Postumitatea operei lui Labiș... a găsit în Gh. Tomozei un agitator sincer și competent; târziu, gestul de prietenie și de generozitate colegială a devenit un gest istorico-literar, acompaniind ca un comentariu cu direcție bine precizată”.

● [„Steaua”, nr. 23] Adrian Popescu pune accentele juste într-un articol despre poezia patriotică, scriind: „Intenții salutare, precum și unele reușite, cunoaște poezia patriotică în perioada anilor 50. Aerul său festiv nu decantează însă întotdeauna o reală și nobilă epocă de transformări și eforturi. Poezia agitatorică nu este încă patriotică. Efectul este uneori de suprafață, intenția de a educa – mult prea evidentă pentru a fi eficientă.”, „Se uită, din păcate, adesea, că poezia pentru a fi patriotică trebuie să fie, mai întâi, poezie, adică un produs artistic cu rigorile și statutul de existență pe care-l pretindem operelor de artă. Se trece cu îngăduință în virtutea primatului frumoaselor intenții peste imperfecțiunile intrinseci, peste artizanatul modest al respectivei producțiuni lirice.”, „Se uită, de asemenea, că a celebra patria prin cuvinte nu înseamnă neapărat a-i descrie «frumusețile» naturale (pentru aceasta există aparatul fotografic) înălțimea munților și prospețimea apelor (pentru acestea sunt hărți întocmite). Poezia nu este nici reclamă turistică cu o tentă lirică, nici o invitație la drumeție. Relieful și clima sa sunt, mai cu seamă, lăuntrice.”, „A fi poet fără a fi patriot mi se pare un nonsens. [...] Poezia este patria poetului [...]”. ■ Pornind de la un elogiu al lui G. Călinescu, și anume că „știe ă facă o carte din orice”, Leon Baconsky articulează o demonstrație despre cărțile lui Cezar Petrescu (articolul *Glose la aniversare*). ■ Ion Vlad analizează lecturile lui Mihail Sebastian și reperează ideile acestuia despre roman (articolul *Lecturile scriitorului: Mihail Sebastian, teoretician al romanului*). ■ Prin traduceri de Pimen Constantinescu și G. Nistor, umanistul Ramiro Ortiz este prezentat publicului român, cu tot ceea ce el a întreprins în favoarea popularizării limbii și culturii italiene în România și a limbii și culturii române în Italia (articolul *Un mare și consecvent prieten al românilor: Ramiro Ortiz*). ■ Eugen Uricaru publică proza *Cireșul putred al doctorului D.* ■ La rubrica „confluente”, N. Balotă se ocupă de laureatul premiului Nobel pe 1972, Heinrich Böll, a cărui proză este considerată de o „obiectivitate austeră”, „nicio cedare în fața ispitei diverselor sirene ale estetismului” (articolul *Nobel 1972: Heinrich Böll*). ■ Romul Munteanu își atrage cititorul în definirea conceptului de privire „ca modalitate a actului critic” la Jean Starobinski (articolul *Jean Starobinski și*

conceptul de privire ca modalitate a actului critic). ■ Horia Bădescu face recenzia *Cărții de recitare* (C.R., 1972) a lui Nichita Stănescu, concluzionând: „*Cartea de recitare* rămâne astfel un patetic elogiu al înaintașilor și mai ales o fermecătoare și poetică lectură”.

2 decembrie

● [„*Munca*”, nr. 7790] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Victor Stan, Constantin Bejenaru.

● [„*Scânteia*”, nr. 9348] Prof. univ. dr. Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste scrie despre *Cartea românească în „Anul internațional al cărții”*, prezentând „acțiuni care și-au propus să promoveze în rândul celor mai diferite categorii de cititori cartea social-politică, beletristică, tehnico-științifică, opere în stare să contribuie la mai buna cunoaștere a culturii celorlalte popoare, cât și la propagarea peste hotare a propriilor noastre valori”. ■ Mihai Gafița semnează textul omagial *Cezar Petrescu cronicar al epocii*, comemorând 80 de ani de la nașterea scriitorului: „Scriitorul rămânea credincios crezului său de a fi cu precădere cronicarul epocii sale, de a da, prin opera sa, o imagine vie a timpului său. Aceasta este coordonata cea mai importantă prin care nuvelele și romanele lui Cezar Petrescu înfruntă timpul și căreia el i-a dedicat cea mai mare parte a efortului său de gazetar, talentul său, puterea sa de a observa și picta realitatea, de a imagina, în spiritul ei, ca un veritabil scriitor militant”. ■ Ioan Adam semnează „*Decada cărții românești*” o ediție jubiliară: „Ieri s-a inaugurat «Decada cărții românești», tradițională manifestare culturală a cărei actuală ediție are loc sub auspiciile îngemănate ale «Anului internațional al cărții» și ale suitei de activități dedicate celei de-a 25-a aniversări a republicii. Concepută ca un prilej anual de dezbateri matură, de estimare lucidă a realizărilor și problemelor specifice sistemului nostru editorial, decada reprezintă un minunat prilej de trecere în revistă, de evaluare a ponderii pe care o deține cartea în viața spirituală a constructorilor noii societăți românești. Desigur, multitudinea de acțiuni organizate între 1-10 decembrie va ilustra rezultatele obținute de editurile noastre în domeniul producției de carte și al răspândirii eficiente a acesteia în rândurile milioaneilor de cititori, ca și în sfera promovării – prin intermediul tomurilor tipărite în limba română și în limbile naționalităților conlocuitoare – a celor mai reprezentative creații științifice, literare și artistice izvodite în această geografie spirituală”.

● [„*Flacăra*”, nr. 49] Magda Mihăilescu analizează o *Premieră românească, Săgeata căpitanului Ion*, scenariu Alexandru Mitru. □ În *De la A la Z*, revista publică o prezentare biobibliografică dedicată lui Ernest Hemingway. ■ În *Litere*, Traian Stoica publică *Patriotismul sentiment generator al marii literaturi*, aducând ca exemple opera lui Tudor Arghezi și pe cea a lui Sado-

veanu și apreciind că „de aceea și în literatura ceasului de față această funcție își dovedește acuta ei necesitate pentru o creație valoroasă, de sunet unic, original. Nu mai e nevoie să spunem cât de variată și bogată e sursa de inspirație pe care realitatea noastră socialistă, în plină dinamică creatoare, o oferă scriitorilor noștri. Și acum, ca și în trecut, atitudinea patriotică a scriitorilor generează o creație de un caracter manifest, dar și una în care dragostea de țară e implicată în adâncurile ei, amândouă, fețe ale aceleiași medalii, care făcute, repetăm, cu talent și însuflețire pot oricând figura la loc de cinste în istoria noastră literară. [...] ni se impun ca exemplare [...] numele unor scriitori precum Eugen Barbu, Mihai Beniuc, Geo Bogza, Radu Boureanu, Eugen Jebeleanu, Titus Popovici, Marin Preda, Zaharia Stancu”. □ În *Agendă* apare o notă despre primirea lui Julien Green în Academia Franceză, pe locul rămas vacant după decesul lui F. Mauriac. ■ În *Memento*, *Carte* este publicat un necrolog dedicat lui Victor Eftimiu. □ Succintă prezentare a volumului lui Eugen Jebeleanu, *Hanibal* (C.R.). □ Notiță despre romanul lui Horia Aramă, *Tărâmul interzis* (Albatros). ■ Se semnalează, reeditarea, la E.Șt., a *Istoriei civilizației române moderne* de E. Lovinescu, „ediție, studiu introductiv și note de Z. Ornea”. □ În *Memento*, *Teatru* sunt prezentate piesele: *Casa care a fugit prin ușă* de Petru Vintilă (Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad), *O fată imposibilă* de Virgil Stoenescu (Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani), *Ospățul scafandrilor* de Ilie Păunescu (Teatrul municipal „Maria Filotti” din Brăila).

● **[„Luceafărul”, nr 49]** Redacția revistei reflectează la *Profesiunea desăvârșirii*: „În perspectiva apropiatei sărbători a poporului nostru care merge astăzi hotărât pe drumul socialismului, aprofundând temeiurile democrației, înlăturând cauzele social-istorice ale alienării, ale înstrăinării omului de el însuși, militând cu hotărâre pentru pacea și securitatea tuturor celor ce muncesc, se conturează pentru noi cu și mai multă claritate figura luminoasă a lui Karl Marx, primul licean care a înțeles că «firea omului e astfel alcătuită încât el nu poate ajunge la desăvârșire decât muncind pentru desăvârșirea semenilor săi», primul filosof care și-a propus să schimbe lumea, primul umanist care în viața de toate zilele a fost un revoluționar. Evocarea exemplului său călăuzitor nu putea lipsi de la marea noastră aniversare”. ■ Numărul găzduiește o rubrică omagială: *Victor Eftimiu- in memoriam*. Semnează texte: Al. Philippide, Maria Banuș, Radu Boureanu, Horia Oprescu, Edgar Papu, Radu Popescu. □ Al. Philippide meditează la ideea de *Trainic în durată*: „La începutul uneia din cărțile sale de amintiri intitulată *Spovedanii*, Victor Eftimiu spunea: «Eu am venit pe lume s-aduc bucurie și frumusețe». Și s-a ținut de cuvânt. El ar mai putea spune, cu tot atâta dreptate: Cu mine, cititorule, n-ai să te plictisești niciodată. Datorită acestor rare și prețioase însușiri, opera literară a lui Victor Eftimiu se înscrie trainic în durată”. □ Despre un *Scriitor –cetățean* scrie Dumitru Ghișe : „Ne înclinăm fruntea cu grea tristețe, pentru ultima oară, în fața celui care a înălțat în literatura noastră strălucite construcții, rămăsese, pe drept

cuvânt, prin monumentalitatea operei și vârsta-i venerabilă, decanul scriitorilor români, președintele de onoare al Uniunii Scriitorilor, academicianul Victor Eftimiu. [...] Poezia și teatrul, proza și eseul, memorialistica și traducările din literatura universală, creația pentru copii și publicistica cea mai variată, toate acestea complinite cu o bogată activitate pe tărâm social, formează laturile inseparabile în cadrul cărora s-a desfășurat activitatea sa de scriitor cetățean”.

□ Radu Popescu se referă la *Miracolul ființei care a fost*: „Era bun, tolerant, înțelegător, era celebru de la douăzeci de ani, era ilustru la patruzeci, și era, în mod spontan, egal, știa să fie egal cu oricine, la șaptezeci și optzeci. A fost pentru oamenii mai tineri ca un frate și ca un tată, un frate-tată, cum cunosc, în viață, frații mai mici ai multor familii. Prin acestea, ca și prin opera lui, Victor Eftimiu va trăi, va mai trăi mult, săvârșind astfel, ultimul, și poate cel mai zguduitoare miracol, al minunatei ființe care a fost”.

□ Maria Banuș îl vede pe Victor Eftimiu ca fiind: *Alesul muzelor*: „A trăit aici, lângă noi și parcă era din alte vremuri – preafericitul, cu frunte olimpică, cu văzută ori nevăzută lăveli-eră, mătăsoasă, alunecată direct, din Parnas, din mânușita albă a voluptoasei zeițe”.

□ Despre *Om de teatru* scrie Edgar Papu: „Astăzi, când își ia pentru totdeauna rămas bun de la noi, simțim, cu strângere de inimă a despărțirii definitive, cât de salubă a fost această prezență în cultura noastră. Simțim câtă nevoie am avut și mai avem încă de asemenea oameni care n-au trăit în zadar, și ne-au lăsat amintirea tonifiantă a vigoarei, a științei vieții, a căldurii artistice și umane”.

□ Despre *Șaizeci de ani în slujba literaturii* scrie Horia Oprescu: „Acum, neegalatul povestitor, enciclopedia vie – de artă, atitudine și muncă – a călătorit pe o cale neînturnată. Măhnirea noastră este profundă. Truda lui de 60 de ani, pluralitatea și arta realizărilor, ca și desăvârșita cinste profesională și cetățenească însumează astăzi o zestre națională de mare valoare”.

□ La *Magia cuvântului meditează* Radu Boureanu: „O viață dinamică, ades contradictorie, dar plină de patos, de culoare, de pitoresc. Cei care l-am cunoscut, avem material imens pentru a-i desena un profil autentic, pregnant, în memoriile noastre. Viața bogată, viață și operă dinamică. Luciditate clasică până în ultimele clipe. O personalitate fascinantă, Victor Eftimiu a dat poeziei și teatrului tot ce a șlefuit mai bine în graiul acestei țări”.

■ La cartea lui Eugen Jebeleanu, *Hanibal* (C.R., 1972) meditează Ilie Constantin: „Intitulându-și marea sa culegere de poeme târzii, în mod ciudat și tulburător: *Hanibal*, Eugen Jebeleanu propune cititorului multiple semnificații. Nu doar ale poeziei respective ci, tinzând mult mai sus, mai cuprinzător, la o interpretare a trecerii poetului, a omului în genere, prin teritoriul vieții. [...] Și Hanibal este înfrânt, după atâtea victorii, la el acasă. De unde gândul că toată sau mare parte din marea campanie nu a fost decât un impresionant gest de alienare... Că nu în afară, ci de «la tine» trebuie să cucerești. Și, continuând gândul, că Moartea nu poate fi înfrântă pe terenul ei, ci tot «acasă», în spațiul Vieții”.

■ Nicolae Ciobanu analizea-

ză volumul lui Romulus Guga: *Viața postmortem*: „Fără a mai insista, prin urmare, tocmai în această denunțare a unui fenomen de malformație etică, este de identificat orientarea contrapunctică a temei acestui roman, în comparație cu aceea din *Nebunul și floarea*. Tragicul proces de alienare în care se zbate personajul central din cel dintâi roman al lui Romulus Guga își are, credem, rădăcinile exact în categoria de întâmplări povestite și interpretate în romanul *Viața postmortem*”. ■ Alexandru Paleologu notează *Tot despre arta memoriilor*: „Latura personală a memoriilor, chiar când autorul, cum e cazul de obicei, își exagerează importanța sau se plasează într-o lumină avantajoasă, e totdeauna de natură testimonială și nu confesivă, sau în tot cazul mai mult testimonială decât confesivă. Tema principală a memorialistului e lumea sub incidența istoriei, nu a subiectivității”. ■ Alexandru George se referă la *Inefabilul* în critică: „Dar încă o dată, nu orice discurs logic despre opere este critică, după cum, socotind critica o acțiune prin excelență intelectualistă, nu vrem să trecem cu vederea abuzurile ce se pot comite în numele acestui intelectualism. «Noua critică», în feluritele ei forme, reprezintă un astfel de abuz, căci dezvoltă la proporții hipertorifice latura de comentariu marginal al operei, nesocotind tocmai esența ei. E același abuz ca în cazul sofisticii, căci ea oferă o soluție de inadecvare autentică la realitate, în forma unui discurs inatacabil din punct de vedere logic”. ■ De volumul lui Radu Boureanu, *Funia de nisip*, se ocupă Nicolae Balotă: „Cartea efemeridelor lui Radu Boureanu, *Funia de nisip*, se dovedește o cronică a gusturilor și dezgusturilor, a preferințelor, a meditațiilor și a curajului unui spirit care a comunicat cu timpul său și cu valorile intemporale”.

3 decembrie

• [„Scânțea”, nr. 9349] În *Adnotări* citim: □ „*Acesta a fost drumul*” de Constantin Coroiu: „Editura Junimea a tipărit un volum de reportaje dedicat aniversării a 10 ani de la încheierea cooperativizării agriculturii. Printre semnatarii reportajelor cuprinse în acest volum: Vasile Nicorovici, Mihai Creangă, Grigore Ilisei, George Sidorovici și alții”. □ *Secretul de a fi plictisitor*: „Nu atât lipsa vocației s-ar putea reproșa Luminiței Petru, semnatara unui volum de proze scurte, *Totul și încă ceva* (apărut la editura «Cartea Românească»), cât lipsa de exigență în publicarea materialelor. [...] Tocmai această maturitate a viziunii îi lipsește Luminiței Petru în prozele scurte de care ne-am ocupat. Iar rezultatul e plictiseala cititorului, previzibilă, de altfel, din titlu. Fiindcă un celebru dicton spune că secretul de a fi plictisitor constă în... a vrea să spui totul și, completăm noi – în spiritul titlului cărții comentate – *încă ceva*. Dar ceva destul de neînsemnat”. □ *Drame... mimate* de Victor Atanasiu: „O poezie când prea abstractă, când prea concretă scrie George Tincu, autorul volumului de versuri *Ritual* (Eminescu). Marea forță a autenticei lirici filozofice stă în uluitoarea materialitate pe care o capătă ideile, devenite realități palpabi-

le. Poetul de care ne ocupăm nu le dă «carnea» necesară, deși la prima vedere procedeul mimetic pe care îl folosește ar putea induce în eroare”.

4 decembrie

● [„Scânteia”, nr. 9350] Virgil Teodorescu spune că *A vorbi despre sentimentul patriotic în poezie înseamnă a vorbi despre însăși existența poeziei*: „Dorința de a da limbii materne forța care s-o proiecteze în universalitate, prin mijlocirea poeziei, pentru a face cunoscute lumii întregi viața, aspirațiile și idealurile națiunii al cărei fiu este, străbate fără încetare activitatea poetului demn de acest nume. Pornind de aici, de la limbaj, de la elementul primordial al comunicării, sentimentul patriotic, mereu prezent, se fortifică în contact cu nuanțele grave, cu caracter decisiv, din istoria unei națiuni. Pentru că evenimentele cruciale din istoria poporului transmit acestui sentiment o tensiune extraordinară, transformându-l într-o veritabilă chemare patetică. [...] Iubirea de patrie se îngemănează astfel firesc și fericit cu încrederea în cauza socialismului, devenind crezuri fundamentale ale poetului, ale poeziei. Rezonanța acestor sentimente se cere să răsună distinct, cu demnitate și personalitate, în lirica noastră contemporană. Forța de expresie și autenticitatea, care conferă durabilitatea operei de artă, sunt determinate, ca întotdeauna, de participarea sinceră și deplină a poetului la ceea ce se înfăptuiește aici și acum, la prezentul și la viitorul patriei. Nu cred a fi mai nobilă aspirație pentru un poet adevărat decât slujirea prin vers, prin metaforă a acestei realități de multiple semnificații sociale și etice!”. ■ Apare nota *Editura timișoreană „Facla” la primele apariții*, semnată de corespondentul ziarului Cezar Ioana: „În cadrul manifestărilor organizate cu prilejul «Decadei cărții românești», vineri 1 decembrie, la librăria «Mihail Eminescu» din Timișoara a avut loc prezentarea primelor volume apărute în noua editură Facla. Între acestea se află romanul *Lume fără cer* al scriitorului Virgil Birou, inspirat din viața minerilor de la Anina, lucrările *Geneza ideilor estetice în cultura românească* de Ion Iliescu, *Traian Vuia, un pionier al aviației moderne*, de G. Lipovan, volumul de versuri *Tot ce mă doare* de Damian Ureche. După cum ne-a informat directorul editurii, Simion Dima, până la sfârșitul anului la Timișoara vor mai apărea încă 10 volume, aparținând unor prestigioși scriitori și oameni de știință și cultură din Banat”.

5 decembrie

● [„România liberă”, nr. 8745] Tia Șerbănescu recenzează volumul lui Eugen Jebeleanu, *Hanibal*: „Poemele au ceva de piatră arsă aruncată simultan în apa memoriei – unde trezește și tulbură imagini – și în acea indiferență și inconștiență colectivă – care deformează universul.”.

● [„Scânteia”, nr. 9351] Prof. univ. dr. docent N. N. Constantinescu publică textul *Un moment memorabil în răspândirea ideilor marxiste în țara*

noastră, notând „opt decenii de la prima tălmăcire românească a *Manifestului Partidului Comunist*”.

6 decembrie

• **[„Viața studentească”, nr. 42]** Se remarcă textul lui Eugen Mihăescu, *Ne privește Miron Costin*: „Privesc tineri care nu mai există decât în lumea cărților din față lor și mă gândesc la acele «mai slobode veacuri» visate de Miron Costin cel mare. Mă gândesc acum la faptul că suntem tineretul «minunat care va ști să asigure mâine dezvoltarea socialistă și comunistă a patriei noastre», așa cum secretarul general al partidului nostru spune. Cuvinte care dau prețul valorii noastre, al rolului nostru în chezușuirea viitorului României, cuvinte care ne obligă să fim demni de toată încrederea pe care ne-o acordă mai vârstnicii. Cetitul! Că altă zăbavă mai frumoasă nici că există!”

7 decembrie

• **[„Munca”, nr. 7794]** În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat prezintă romanul *Masa zarafului* de Dana Dumitriu.

• **[„România liberă”, nr. 8747]** Eugen Barbu scrie despre *Scriitorul și țara*: „Chipul frumos al lui Bălcescu mă obsedează mai ales prin privirea aceea severă, scrutătoare, prin meditația ghicită în ochii visători ca ai tuturor vizionarilor.”. ■ Romul Munteanu analizează *Semnificații morale ale literaturii*: „Sensurile morale ale societății noastre trebuie însă afirmate cu aceeași fermitate cu care le-au apărut clasicii pe ale lor, implicarea lor în creația literară românească actuală reprezentând o datorie fundamentală a scriitorilor noștri de azi.”.

• **[„Scânteia”, nr. 9353]** George Muntean semnează cronică literară la volumul *Arderi* de Mihai Beniuc: „Se înțelege, va și în volumele anterioare, Beniuc cântă în cel de față pe mult mai multe strune, de la iubirea potolită și nostalgia locurilor natale, la oda sau la elegia în amintirea unor prieteni dispăruți, de la peisaj la poezia cu adrese polemice transparente, până la schița întâmplătoare, parabolă, autoportretizare și arte poetice etc., dar dominantă e în *Arderi* poezia civică, militantă și patriotică, teme și motive pe care Beniuc le repetă de multă vreme și nu o dată pilduitor. Conștiință vibrantă a epocii noastre, autorul îi înalță imnuri memorabile cel mai adesea, simțindu-se totodată, «celor care vin temeul tainic»”.

• **[„Albina”, nr. 49]** Revista se deschide cu versurile lui Haralambie Țuguî, *Invocații în aer liber*, și □ tableta lui Ion Bănuță dedicată *Cărții în forum*. □ Versuri semnează și Mihail I. Vlad (*Sărut pământul țării*). □ O pagină este închinată centenarului nașterii pictorului Gheorghe Petrașcu. □ La comemorarea a 30 de ani de la moartea unei țărănci autodidacte, publicistă din Banat, revista îi solicită poetului popular Ghiță Bălan-Șerban, „ortac de condei”, să evoce personalitatea consătenței sale. „Când apare la Lugoj gazeta

«Cuvântul satelor», fondată exclusiv de țărani și în ale cărei coloane se puteau citi numai articole scrise de condeieri țărani, Maria Dogaru pășește cu îndrăzneală în arena scrisului țărănesc – incipient pe atunci – înfruntând prejudecățile vremii care pretindeau ca țăranca «să stea între cloște și oala cu varză» (cum spunea dânsa) – începând a publica articole și schițe literare mai întâi sub pseudonimul de Adela Isvor, apoi sub numele ei adevărat». □ Pagina de *Satiră și umor* este realizată în întregime de Andrei Croitoru.

● [„*Orizont*”, nr. 32] Interviuul de pe prima pagină se derulează între prof. univ. dr. Eugen Todoran și reporterul Petru M. Haș și are un titlu incitant „Personalitățile nu sunt persoanele, ci operele lor”. ■ Cornel Ungureanu face o cronică negativă a unei cărți proaste despre Sadoveanu, a lui Eugen Luca (*Sadoveanu sau elogiul rațiunii*, Ed. Minerva, 1972), „o mostră de amatorism în materie de cercetare literară. Idei prinse din aer, disociații școlarești alcătuiesc osatura acestei lucrări”. ■ Șerban Foarță revine (e prima apariție după o absență destul de mare) în paginile revistei *Orizont* cu un efort „contrapunctic” privitor la ediția Ion Barbu, *Poezii*, scoasă de Romulus Vulpescu, perorând despre pasiunea editorilor pentru scrieri inedite și postume. ■ Marcel Pop-Corniș parcurge critic și polemic aparițiile editoriale în volum ale unor lucrări de estetică aparținând unor Victor Ernest Mașek, M. Petrișor, Ion Pascadi, N. Tertulian, în articolul *Tentația sintezei și a perspectivei diversificatoare într-un an al esteticii* (I). ■ Un interviu interesant, din branșa artei filmului, este cel consemnat de Emil Cilanu în dialog cu Lucian Bratu despre literatura de film și modul mai strict sau mai lax de alcătuire a scenariilor de film. Extragem din interviu trei întrebări și trei răspunsuri: „– *Cunoașteți «invazia» video-casetelor și «revoluția» pe care o vor produce în cinema și televiziune?* – Cred că video-casetele vor influența enorm dezvoltarea cinematografiei. Închipuiți-vă că oricine poate fi regizor, că putem reproduce imaginea văzută cu ochiul liber fără a mai apela la o baterie de reflectoare arhaice, că filmul se va realiza mai repede și mai ieftin. – *Cum ar trebui scris un scenariu ideal?* – Nu pot să dau o rețetă, însă trebuie să corespundă scopului. Nu apreciez scenariul care inventariază detaliile filmului, ci pe acela care sugerează, care declanșează toate resorturile imaginației vizuale. – *Cum credeți că va evolua literatura de film?* – Nu știu precis. În orice caz noi trebuie să ne îngrijim de aceasta literatură, să facem în așa fel ca ea să devină funcțională, căci dezvoltarea artei filmului se va produce atunci când vor fi înlăturate inutilele verigi intermediare”. ■ Laurențiu Cernetș este prezent masiv pe două pagini și jumătate cu o dramă „aproape tragică într-un act definitiv”, intitulată *O familie nefericită*. ■ Un studiu captivant despre *Structura parabolei în teatrul contemporan* realizează Vasile Crețu, pornind de la o afirmație a lui Roland Barthes „potrivit căreia teatrul este o lume simbolică care se raportează la lumea naturală nu pentru a o copia [...], ci pentru a o semnifica” și pe parcursul căruia sunt antrenați demonstrativ dramaturgi precum Brecht, Beckett și Eugène Ionesco.

● **[„România literară”, nr. 50]** Versuri semnează: Mihai Beniuc (*Pe vatra amintirilor*), Ovidiu Genaru (*Dragostea mea de coline; În fiecare noapte...*), Romulus Vulpescu (*Epicedion, adică bocet, pentru bicisnic*), Ion Sofia Manolescu (*Noapte antică; Până la întoarcere; Să nu mă simtă zeei; Rialto la Rialto; Libație la intrarea în Colosseum; Miracol florentin; Păianjenul lui Giacometti; Procesiune la Pompei*), I. M. Rașcu (versuri inedite: *Improvizații*), Tudor George (*Sonete – Balerina de ghips: I Catatonie; II Balerina de ghips; III Ce fulger!; IV Funestă sârmă!; V S-ar mai putea? VI Mie-mi rămâi!; Stilețul portughez; Ad ultimum*), Andrei Ciurunga (*Existență*), Ioanid Romanescu (*Prietenia – averea și blazonul nostru*). □ Francise Podoabă semnează traduceri *Din lirica finlandeză*: Kosti Sironen (*Lămpi galbene*), Jarkko Laine (*; *), Pentti Saarikoski (*; *). □ Citim *Astfel curge viața* de Mihail Cruceanu. □ Adela-Rodica Sălăgianu traduce *Drept care vă dorim asemenea și vouă...* de Nagy István. ■ George Ivașcu semnează editorialul *Decembrie aniversar*: „În multiple moduri simțim încă de pe acum atmosfera aniversării a 25 de ani de la proclamarea Republicii. Mai întâi de toate, pe șantierele muncii, pe ogoare, unde încă – într-un număr de județe – se continuă bătălia arăturilor de toamnă; în fabrici și uzine, unde, zi de zi, graficele indică fie îndeplinirea planului pe 1972, fie noi și noi eforturi de energie pentru a atinge indicii de producție în spiritul Conferinței Naționale a Partidului, pe linia de eficiență a recentei Plenare. [...] Dezvoltată pe plan intern în sensul contemporan al progresului, afirmându-se pe plan extern printre factorii cei mai activi în promovarea coexistenței pașnice și a colaborării internaționale, România întâmpină cea de-a 25-a aniversare a evenimentului de la 30 Decembrie 1947, înfățișând întregii lumi chipul său cu cea mai deplină încredere în propriul destin. Este – acesta – florilegiul de perenitate, conjugând conștiința unui trecut bimilenar de existență cu virtuțile unui prezent de o profundă semnificație umană. Cea pe care, prin avangarda clasei sale muncitoare: Partidul Comunist Român, poporul român și-a cucerit-o pentru totdeauna, prin actul Eliberării și apoi prin cel al instaurării Republicii”. ■ Edgar Papu semnează *Stil și epocă*: „Artistul atras exclusiv de promisiunile sub-stilului va face să rezulte o artă provincială, închisă, nesemnificativă, în sfârșit, cel ce se va lăsa acaparat de suprasstil va da lucrări lipsite atât de formă cât și de rădăcini, lucrări care aparțin mai mult model decât domeniului artistic propriu-zis. Numai artistul autentic va ști cum să însușească indicațiile teoretice ale unui stil, cum să le raporteze la specificul pământului său, și cum să-i scoată acestuia adâncurile la lumina actualității, în a cărui mare unitate să le integreze. Dintr-o atare acțiune complexă ca scăpăra și propria sa contribuție la patrimoniul artistic al națiunii și al umanității. Numai de aici se va naște, în sfârșit, și a patra accepție despre stil, accepție paralelă cu cele trei etaje, pe care adevăratul creator le-a contopit”. ■ Mircea Iorgulescu scrie despre *Un analist: Corneliu Ștefanache*: „Literatura lui Corneliu Ștefanache este produsul unui spirit interiorizat până la exces; ob-

sedat de latura nevăzută a existenței, scriitorul este unul dintre cei mai riguroși exploratori ai vieții interioare în toată profunzimea ei amorfă și monotona în aparență, spectaculoasă și imprevizibilă în fond. Cu precizie și siguranță a privirii sunt urmărite secretele canale prin care se insinuează drama umană, ca suferință vie sau ca mortificare lentă a resurselor, într-o proză având straniile fluidități și luminiscente ale unei lumi subacvatice”. ■ Eugen Simion revine la *Fragmente critice*, analizând *Poezia lui Ion Caraion*: „Originalitatea lui Ion Caraion stă mai întâi în concretizarea violentă a limbajului. E, probabil, punctul extrem pe care îl atinge un proces început mai înainte în poezia noastră și care constă în desființarea totală a granițelor dintre noțiuni în domeniul imaginarului. Abstracțiunea cea mai pură poate intra, atunci, în combinație cu vocabula ce exprimă materialitatea cea mai adâncă”. ■ Șerban Cioculescu revine la rubrica sa *Breviar* publicând un text despre *Bacovia în actualitate*, notând apariția a două volume: *Bacovia, poezie sau destin* de Agatha Grigorescu-Bacovia, ediția a II-a, Editura Eminescu și *George Bacovia, biobibliografie* de Liviu Chiscop, publicat la Bacău de Comitetul de Cultură și Educație Socialistă, Biblioteca Municipală. ■ Voicu Bugariu scrie *Despre „Scrinul negru”*, pornind de la analiza romanului pe care a făcut-o Alexandru George în *Semne și repere*. Voicu Bugariu ajunge la concluzia că „*Scrinul negru* este, astfel, o imensă parodie a unui alt roman, pe care Călinescu nu l-a scris, o parodie, apoi, a unui șir nesfârșit de romane scrise și nescrise, romane cu nobili, cu decrepiți, cu arhitecți etc.”. ■ Florentina Popescu își exprima opinia despre *Resurecția reportajului*: „Considerarea reportajului un gen minor, la granița dintre literatură și publicistică – dispută care s-a dovedit a fi eronată – n-o îndepărtat, ci, dimpotrivă, a ambiționat, a stimulat și a făcut să «izbucnească» cu și mai multă forță condeiul celor care au simțit că îndeosebi prin această cunoaștere a vieții contemporane și prin surprinderea ei în reportaje își pot netezi calea spre literatura de substanță și-și pot pregăti uneltele în vederea abordării ei. Este, așadar, salutară această actuală resurecție a reportajului și nu ne putem decât bucura îndoit de ea – date fiind multiple și complexe realități ale acestor ani care-și așteaptă cronicarii, pe de o parte și, de pe alta, nevoia de a deschide drum larg tinerilor reporteri dintre care mâine se vor impune, poate, și mulți poeți și prozatori de valoare”. ■ În noua sa cronică literară, *Cărți de poezie*, Nicolae Manolescu scrie despre trei volume: □ *Bunica se așează în fotoliu* de Petre Stoica, C.R., 1972: „Poetul e din familia trubadurilor melancolici, de o veselie tristă și lucidă, iar versurile lui sunt monotone și mișcătoare atenuând sentimentalismul congenital prin bufoneria subtilă (care nu atinge niciodată burlescul)”. □ *Eterica noapte* de Marin Mincu, Albatros, 1972: „Hotărât superioară celorlalte două culegeri anterioare ale poetului mi s-a părut *Eterica noapte* a lui Marin Mincu. A dispărut, chiar dacă nu cu totul, un anume ermetism voit și livresc, ce se datora apelului la simboluri obscure, dar și crispării limbajului”. □ *Ohaba, țara asta* de Radu

Anton Roman, C.R., 1972: „Domină senzația de univers staționar, închis în sine, în care istoria s-a stratificat, în care timpul s-a depus și s-a îngroșat în decursul veacurilor. Poetul e un tradiționalist, cu finețe de limbaj și cu o vizibilă tendință de a scrie frumos. Versurile sunt epurate de cuvinte urâte. Oarecare manierism se poate descoperi”. ■ Citim recenzii: □ Dan Cristea prezintă volumul *Auguralia* de Grigore Arbore, C.R., 1972: „Grigore Arbore scrie curate pasteluri peste care suflă câte o gură de aer trasă din peisajul, melancolizat de așteptare și prevestire, al lui Blaga. Este adevărat că această gură de aer pune în oarecare vibrație însăși compunerea rece și bine cadențată a poetului, ca tot ceea ce ne vorbește despre misterul naturii încărcate de semne”. □ Ion Lotreanu comentează *Ochiul lui Zamolxe* de Dan Mutașcu, Albatros, 1972: „Preferând să se asemene cu sine și cu nimeni altcineva, Dan Mutașcu dă impresia că își cunoaște prea bine resursele ca să nu și le prospecteze inteligent. Așa încât, dincolo de unele secvențe neconvingătoare, poemele sale au culoare și farmec”. □ Mihai Minculescu recenzează *O singură noapte* de Dumitru Dem. Ionașcu, Eminescu, 1972: „Nereușindu-i nici analiza, nici construcția epică, pierdută în desişul verbal, *O singură noapte* rămâne o nuvelă ștearsă, ca de altfel toate celelalte ale volumului – mult mai reduse însă ca dimensiuni – din care cu greu se poate reține o atmosferă, epicul lor rămânând totuși în marginile originalității prin apelul la faptul cotidian (*Șah mat cu nebunii, Dimineață de cenușă*)”. □ Victor Atanasiu prezintă *Acasă* de Ștefana Velisar Teodoreanu, Minerva, 1972: „Cartea este într-un fel o excepție. De obicei cei ce preiau temele unui scriitor cad inevitabil în epigonism. Autoarea romanului *Acasă*, desenează în mare aceleași peisaje ca și Ionel Teodoreanu (și se poate spune că cea mai mare originalitate o dovedește tocmai când desenează aceste peisaje), dar dispune de o pensulă proprie”. ■ Aureliu Goci notează apariția *Marin Sorescu în italiană*: „Traducerea – inițial, poate, cum se procedea, retroversiuni de seminar – aparținând lui Marco Cugno, fost lector la facultatea de limbi romănice din București – este opera unui entuziast câștigat sentimental de poezia lui Marin Sorescu și total obedient literei textului. Unele sensuri nu se transmit prin noul veștmânt expresiv, dar intenția de popularizare a fost în mod strălucit respectată”. ■ În *Teatru poetic* D. Micu scrie despre creația dramatică a lui Valeriu Anania: „Linia clasică a subiectului este ornamentată cu toată flora de extracție romantică, a sufletului popular, efectul fiind de speță barocului. Virtuozitatea procedurii rămâne în permanență apreciazabilă, vrednică de invidiat, însă excesul, oricum obosește”. ■ Al. Piru semnează *Retrospective lirice*, textul care începe cu următoarea notă: „Editura Minerva, profilată în genere pe reeditarea clasicilor și a studiilor despre clasici, publică ediții definitive de autori în viață și de câțva timp un număr de «retrospective lirice» de poeți mai puțin cunoscuți a căror operă a scăpat atenției criticii. E vorba de promisiuni neținute sau de activități întrerupte ale unor oameni care vor să reintre măcar pentru o clipă în actualitate, să-și uneas-

că glasul cu al tinerilor în freamătul vremilor noi. Avem a face uneori cu surprize, alteori însă cu eşecuri. Ne vom referi în cele ce urmează la două cazuri". Textul se ocupă de creația literară a lui George Popa, care „este un poet, și retrospectiva sa lirică ni se pare pe deplin justificată”, și Teodor Al. Munteanu, „odată plecat, poetul n-a mai revenit”. Textul se încheie cu un P. S.: „Contribuția lui Augustin Z. N. Pop în materie de Eminescu se reduce la deducerea numelui Eminescu din cuvântul *imineu*, papuc (cf. Șerban Cioculescu, *Glose de onomastică eminesciană* în «România literară» din 13 noiembrie 1969, p. 4) și la descoperirea într-un depozit de lemne din București a plopilor fără soț din cunoscuta poezia a lui Eminescu. În legătură cu lucrarea sa despre Veronica Micle vezi articolul din volumul nostru *Varia* (Eminescu, 1972), pp. 164-170".

■ În *Viața literară* aflăm: □ În *Șantier* citim la ce proiecte literare lucrează Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Pop Simion, Cezar Ivănescu, I. Peltz, George Chirilă, Andrei Brezianu. □ *Analiza revistei „România literară”*: „În seara zilei de vineri 1 decembrie 1972, a avut loc ședința de analiza a revistei «România literară». AQ participat întreg colectivul redacțional, în frunte cu George Ivașcu, director al revistei, Gabriel Dimisianu, Ion Horea și Nicolae Manolescu, redactori șefi adjuncți. Au fost prezenți: Dumitru Ghișe, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Vasile Nicolescu, director al Direcției publicațiilor din C.C.E.S., Laurențiu Fulga, prim-vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, Virgil Teodorescu, secretar al Comitetului de partid de la Uniunea Scriitorilor, Valeriu Bucuroiu, instructor la C.C. al P.C.R., Traian Iancu, director al Uniunii Scriitorilor și al Fondului Literar. Analiza s-a referit la structura și profilul revistei, la stilul de muncă redacțional, la starea financiară a revistei. Concluziile acestei ședințe vor fi aduse la cunoștința Biroului și Consiliului Uniunii, în proximele lor plene”. □ *Știri din Asociația Scriitorilor din București*: „La sediul Asociației scriitorilor din București a avut loc ședința Comitetului de conducere, prezidată de George Macovescu, secretarul Asociației. Au fost discutate probleme organizatorice, precum și reglementarea primirilor de noi membri, la propunerile birourilor de secții, conform exigențelor statutare. În același timp, a fost discutat modul de organizare și funcționare a cineclubului scriitorilor. * Recent, s-a desfășurat la Pitești un *Colocviu al celor șapte arte* dedicat aniversării Republicii. Cu acest prilej, în sala sindicatelor și la sediul Comitetului județean de partid, au avut loc două întâlniri între cititori piteșteni și scriitori: Ion Bănuță, Dumitru Corbea, Mihail Davidoglu, Paul Everac, Sergiu Fărcășan, Traian Iancu, Vintilă Ornar, D. I. Suchianu, Gheorghe Tomozei, Radu Tudoran, Haralamb Zincă. Ambele întâlniri au fost conduse de tovarășul Gheorghe Năstase, primul secretar al Comitetului județean de partid Argeș. [...] * La Liceul de cultură generală din orașul Buftea, în prezența elevilor și a cadrelor didactice, s-a desfășurat un festival de poezie patriotică. Întâlnirea a fost condusă de Fănuș Neagu, secretar adjunct al Asociației scriitorilor din

București. Au citit din lucrările lor Dan Deșliu, Stelian Filip, Rusalin Mureșanu, Vintilă Ornaru, Mihai Tunaru și Ion Petrache. * De curând, a avut loc ședința Clubului literar al elevilor și pionierilor din Capitală, care-și desfășoară activitatea sub îndrumarea Consiliului Național al Pionierilor și Asociației scriitorilor din București. Au luat parte Alexandru Mitru, Ion Crânguleanu, Mircea Micu și Ioana Ricus, redactor la Editura Ion Creangă. Membrii celui mai tânăr cenaclu din Capitală au citit din versurile lor dedicate patriei și partidului".

■ Alte știri din *Uniunea Scriitorilor*: „În cadrul festivalului cultural-artistic *Toamna musceleană*, la Câmpulung, jud. Argeș, a avut loc simpozionul *Poeți argeșeni în dialog cu cititorii*. Poetul Gheorghe Tomozei, redactor șef al revistei «Argeș» a făcut o prezentare a revistei, după care au citit din versurile lor: Dan Rotaru, Elisabeta Novac, Miron Codrun, Otilia Nicolescu, Ion Mona, Gheorghe Tomozei, Mihai Moșandrei, Ion Dragomirescu și Ion Marin Iovescu. [...] La Timișoara a avut loc o festivitate consacrată sărbătoririi scriitorului Franyó Zoltán, cu prilejul împlinirii vârstei de 85 de ani. În prezența scriitorilor români, maghiari, germani și sârbi din această parte a țării, poetul Anghel Dumbrăveanu, secretarul Asociației Scriitorilor din Timișoara și dr. Traian Bunesu, președintele Comitetului județean Timiș pentru cultură și educație socialistă, au omagiat complexa personalitate a sărbătoritului. După ce Franyó Zoltán a mulțumit în cuvinte vibrante, – actorii Gheorghe Leahu, Angela Falk și Gabriela Koszta au citit din lucrările sale. [...] * Vineri, 8 noiembrie, orele 17.30 va avea loc la Casa Scriitorilor din Calea Victoriei 115 o seară de lirică românească organizată de Cenaclul scriitorilor din limbă ucraineană. În continuarea festivalului, actorul Tudor Gheorghe va susține un recital muzical".

■ În *Cartea străină* citim: ■ Nicolae Balotă prezintă volumul *Grădinile Finzi-Contini* de Giorgio Bassani, la Editura Univers. ■ Sub semnătura c. u. apare o notă despre apariția volumului *Le cheval dans la ville* de Jean Pélégri, Gallimard, 1972. ■ Apare nota nesemnată *Decada cărții românești*: „Vineri 1 decembrie s-a deschis în toată țara *Decada cărții românești*, manifestare care în acest an este dedicată aniversării a 25 de ani de la proclamarea Republicii. Cu acest prilej se vor mai deschide expoziții de carte în reședințele de județ, se vor organiza circa 100 manifestări cu participarea editurilor, consfătuiri cu cititorii în biblioteci, acțiuni de difuzare a cărții etc. La București, deschiderea festivă are loc la Librăria «M. Sadoveanu», în prezența tovarășului Amza Săceanu, președintele Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al Municipiului București. Totodată, se va organiza și *Ziua Editurii politice*. Asemenea «zile ale editurii» vor mai fi consacrate Editurii I. Creangă (la Librăria «Junimea»), Editurii Militare (la Librăria «M. Sadoveanu»), Editurii Kriterion (la aceeași librărie), Editurii Albatros (la aceeași librărie), Editurii Enciclopedice Române (la Librăria Academiei). În cadrul acestor zile se vor lansa și unele din ultimele apariții ale editurilor respective. Cu prilejul aniversării a 25 de ani de la proclamarea Republicii se vor organiza

expoziții de carte românească peste hotare, în U.R.S.S., R. S. Cehoslovacă, R.P. Polonă, R.D. Germană, R.P. Bulgaria, R.P. Ungară, Pakistan”. ■ S. Damian semnează o *Convorbire cu Marthe Robert*: „O întreb pe Marthe Robert, la sfârșitul vizitei, dacă nu vrea să călătorească în România, unde se află și mulți cititori, unii comentatori avizați ai lui Kafka. Gazda, din ce în ce mai deschisă în conversație, îmi vorbește despre fobia voiajului, care o împiedică să vadă peisaje și oameni de care se simte foarte atașată. Cunoscând studiul ei despre Freud, îi semnalez, ca o coincidență, anxietatea medicului vienez la ideea plecărilor, anxietate de care s-a vindecat singur. De altfel sufăr de aceeași fobie, îi mărturisesc eu. Marthe Robert surâde, fiindcă mă vede totuși la Paris”. În continuare citim *Marthe Robert: Robinson și Don Quijote*, traducere de Luminița Coler. ■ Sub semnătura lui prof. dr. Robert Schilling, Universitatea din Strasbourg, citim *Ovidiu în Scythica regio*. ■ În *Prezențe românești* citim nota „*Voci din România*” semnată P. B.: „Tânăra, dar deja prestigioasa editură Coeckelbergh din Götterborg a inaugurat în luna octombrie a. c. seria de opere «Voci din România» cu două romane de Zaharia Stancu: *Desculț*, în reeditare, și *Jocul cu moartea*. Seria va fi continuată cu alte tălmăciri din clasici: Rebreanu, Panait Istrati și, din nou, Stancu (*Ce mult te-am iubit*)”. ■ Dan Gri-gorescu trimite o *Scrisoare din New York* despre *Valori românești peste Atlan-tic*: „Valorile românești trec oceanul. Profesorul Michael Impey care s-a aplecat de mai mulți ani asupra versurilor argheziene, și care, la începutul lui noiembrie, a vorbit la Bibliotecă, cu adâncă înțelegere, despre sensul lor națio-nal și universal, pregătește o ediție americană a maestrului cuvintelor nepotri-vite. Peste puțină vreme, Biblioteca va fi gazdă a «primei zile» de lansare a traducerilor din Eminescu semnate de MacGregor-Hastie. Zilele acestea, la Muzeul de artă modernă, mii de vizitatori vin să privească expoziția Muzeului din Philadelphia; în centrul ei, sub poartă triumfală, sunt așezate sculpturile lui Brâncuși. Iar în orașul sutelor de expoziții cu nume celebre, în una din sălile principale ale Națiunilor Unite, tapiseria lui Nicodim înalță, în rafinate acor-duri de brun și de alburii, un imn al măreției umane, pe versurile lui Arghezi. Valorile românești trec Atlanticul”.

● [„*Tribuna*”, nr. 49] V. Felea scrie textul: *In memoriam Victor Eftimiu*: „A plecat dintre noi Victor Eftimiu, președintele de onoare al Uniunii Scriitorilor, decan de vârstă între oamenii condeii lui, vechi membru al Academiei române, figură cunoscută și familiară în lumea literelor noastre. Octogenar, el era încă în plină activitatea creatoare, prezent la șezători și la emisiunile literare de la radio și televiziune, prefața volumelor de versuri ale unor tineri sau mai puțini tineri poeți, ajutându-i prin prestigiul său, să se înscrie în circuitul autorității literare....”. □ Același autor recenzează și volumul de versuri al Anei Blandiana: „Cu volumul *Octombrie noiembrie decembrie* (Cartea românească, 1972), Ana Blandiana intră pe un tărâm tematic mai puțin cultivat în culegerile anterioare unde predominau motivele atitudinii etice și ale confrun-

tării cu legile asupra existenței. De astă dată preocuparea centrală este iubirea, însă iubirea trăită și înțeleasă într-un anumit fel. E vorba de un sentiment al prezentei celui alt, prezență resimțită ca necesară însă nu în orice fel necesară, ci doar pe planul corespondențelor afective, intime și elevate”. ■ La secțiunea *Poezia unei generații*, Ion Pop continuă studiul despre *Ion Gheorghe*: „O primă idee mai substanțială despre natura poeziei lui Ion Gheorghe o putea da a doua sa carte de versuri, *Căile pământului* (1960), care inaugurează în creația sa lirismul direct confesiv, reprimat la debut și consacrat mai târziu de o marcantă tendință de obiectivare”.

8 decembrie

● [„*Munca*”, nr. 7795] În *Reflecții*, Florin Pantelimonescu publică partea a patra a studiului său, intitulat *Critica și responsabilitatea*: „Nu de mult am citit într-o revistă de-a noastră un lung articol (și, cred, cam prea lung) care cerea o profundă reconsiderare și ajustare a viziunii noastre despre creația literară din perioada 1950-1960 pentru „gravul” motiv de a fi fost descriptivă, fotografică, lozincardă. „Reconsiderarea” și „ajustarea” propusă erau în fond o excludere a acestui capitol dintr-o posibilă istorie a literaturii contemporane. Nu este loc aici pentru o analiză a literaturii aceluia deceniu eroic prin procesele revoluționare nebanuit de profunde care l-au marcat. E locul însă pentru a spune că spiritul critic în acest caz a emis o pretenție falsă și absurdă. Pentru că absurdă și împotriva desfășurării firești a lucrurilor este chemarea de a nega o etapă a creației noastre literare, care a lăsat generațiilor ce se înalță azi și celor viitoare fragmente de valoare despre vremuri care intră în orice istorie, înscrise cu litere de aur. Fără a voi să spun vorbe mari, gândesc că cei mai mulți dintre tinerii scriitori de azi, aflați trainic în conștiința noastră, s-au dezvoltat și s-au afirmat puternic pentru că a existat acel magnific deceniu 1950-1960, cu limitele și cu strălucirile lui literare”. □ Lucia Bogdan publică o cronică dramatică intitulată *Teatrele populare cuceresc publicul. „Ancheta” de Al. Voitin*. □ În *Carte se publică* o succintă trecere în revistă a „Decadei cărții românești”.

● [„*Scânteia*”, nr. 9354] La 75 de ani de la nașterea scriitorului *Oscar Walter Cisek*, Franz Storch publică textul omagial *O operă strâns legată de istoria și oamenii patriei*: „O adevărată dragoste de patrie și o legătură firească cu oamenii acestei țări caracterizează, de altfel, opera lui Cisek de-a lungul întregii sale activități de eseist și critic literar, de traducător, poet și prozator, operă pentru care sunt simbolice chiar și titlurile cărților sale: *Crișan*, *Horia* sau al volumului niciodată terminat *Pintea Viteazul*”.

● [„*Contemporanul*”, nr. 50] Dan Zamfirescu semnalează: *Perenitatea unui mesaj*: „Aniversarea a 300 de ani de la nașterea lui Ion Neculce sporește, cu încă una acele date rotunde, care marchează, ca niște borne luminoase ascensiunea neîntreruptă a culturii românești. [...] Este iubirea pentru limba română, în care au scris deopotrivă Ureche, Varlaam și Simeon Ștefan, Udriște,

Năsturel, Stolnicul Cantacuzino, Radu Popescu și minunatul artist anonim ce a redactat cronica despre Brâncoveanu”. ■ Valentin Ciucă notează despre apariția cărții lui Thomas Mann: *Pătimirile și măreția măștrilor*: „În remarcabila traducere semnată de Iosefina și Camil Baltazar, Editura Muzicală ne oferă prilejul unei substanțiale întâlniri cu, de această dată, eseistul Thomas Mann, într-o ipostază la fel de revelatoare pentru personalitatea sa ca și cea de romancier. Traducătorii s-au oprit în cartea de față asupra a trei eseuri consacrate unor tulburătoare individualități artistice care, în veacurile trecute au avut o influență covârșitoare asupra destinului culturii universale”. ■ D. Micu analizează critica lui Șerban Cioculescu: „... scrisul lui Șerban Cioculescu a exercitat ieri și exercită astăzi în viața literară un rol efectiv. Fără să se fi ambiționat a face critică de directivă, combativul cronicar și-a avut partea sa, considerabilă, în perioada interbelică, la impunerea valorilor moderne (Arghezi, Blaga, Hortensia Papadat-Bengescu, Gib Mihăescu ș.a), la discreditarea orientărilor nefaste, la triumful creației majore. În literatura de azi, prezența lui Șerban Cioculescu e nu doar una dintre cele mai prestigioase, ci și una dintre cele mai active. Colaborator permanent al «României literare» și ocazional al atâtor altor publicații din țară și străinătate, criticul își urmează chemarea, neabătut, ca un adevărat miles, ce stăruie fără clintire, în poziție de luptă, la post”. ■ De volumul lui Ovidiu Genaru, *Patimile după Bacovia*, se ocupă Laurențiu Ulici: „Așa privită, noua carte a lui Ovidiu Genaru e un lung poem, când detașat prin ironie, când dramatic prin asumarea condiției provinciale, punctat adesea de versuri antologice. *Patimile după Bacovia* este, în tot, cartea unui bacovian ce refuză bacovianismul”.

● [„Cronica”, nr. 49] Ultimul poem trimis redacției de Victor Eftimiu (decedat pe 27 noiembrie 1972), *Vremi de pace*: „Din ce-a fost odinioară, astăzi n-a rămas nimic.../ Curge liniștea și pacea ca pe vremi, când un voinic/ Alungând un zimbru-n codri pomenitu-s-a în zori,/ Pe pământul tău Moldovă, plin de soare și comori!” □ Cronica literară a lui Al. Andriescu se ocupă de vol. *Moartea unui poet*, coordonat de Gh. Tomozei și dedicat lui Nicolae Labiș, o „carte-document”, viața lui Labiș pe bază de documente – „tranșe de viață”, nu „amintiri dintr-o viață moartă”, coborând în arenă, cartea fiind „un montaj de texte incitator, care ne introduce într-o dezbateră sau, mai degrabă, într-un proces cu atâtea prezențe câți colaboratori reali și virtuali are.” „Dacă ar fi să adunăm, într-o frază finală, impresia pe care o lasă cartea lui Gheorghe Tomozei, atunci aceasta ar fi cel mai bine tradusă de notarea îndemnului care se desprinde din paginile ei: experiența acestei cărți de istorie literată vie trebuie continuată și cu alți scriitori”. □ Filosofând pe marginea unor teme și mituri din literatura universală, Constantin Ciopraga lansează un nou „foileton” – *Despre umanismul artei*, pornind de la *Don Quijote* sau *mitul lui Sisif* prin ochii lui Camus și ajungând la Ortega y Gasset și Herbert Read, *Originile formei în artă*, Univers, 1971. □ Proză de Al. Simion, *Miraculoasele zile*; versuri

de Dan Rotaru și Florin Mihai Petrescu. □ Fragmente din piesa *Dar mâine?*... de Nordhal Grieg, „scriitorul combatant”, în prezentarea și traducerea lui Paul B. Marian. □ Rubrica *In memoriam*... marchează dispariția lui Henri Coandă (consemnată de Traian Vidrașcu) și a lui Horia Hulubei (necrolog de Dragoș Blănaru). □ Petru Ursache, în *Lukács contra Lukács*, pune în discuție vol. *Estetica*, tradus în 1972 la Meridiane. □ Stela Teodorescu analizează *Drama psihologiei* de Vasile Pavelcu, amplu eseu asupra constituirii psihologiei ca știință, ediția a două revăzută și adăugită, 1972, Ed. Didactică și pedagogică. ■ În dezbateră „Cronicii”, Al. Tănase propune articolul *Cultura de masă – concept și realitate*. „Întrucât cultură de masă reprezintă o problemă de politică culturală, parte integrantă a programului ideologic elaborat la plenara C.C. al P.C.R. din 3-5 nov 1971, cu implicații directe în sfera activității practice dar și în planul unor dezbateri teoretice, revista «Cronica» inițiază, începând cu numărul de față, un dialog pe această temă. Așadar, privind *cultura de masă* – la nivelul constituirii teoretice a problemei – în unitatea determinărilor sale de concept științific elaborat, metodologie proprie și strategie ca tot unificator, și raportând acest proces la imperativul perfecționării care caracterizează întreaga noastră devenire actuală, ce câștiguri teoretice și practice relevă experiența de până acum și ce carențe care solicită grabnice soluționări?” Al. Tănase va deschide această dezbatere: „Niciun gânditor marxist nu poate accepta o teză, răspândită printre ideologii burghezi, potrivit căreia cultură de masă este o subcultură sau o pseudocultură, confecționată anume pentru uzul mulțimilor și care duce inevitabil la standardizarea gusturilor, la uniformizarea spirituală. Este, evident, vorba de o teză conservatoare, antiumanistă, ce se înscrie pe linia vechilor teorii reacționare a elitelor spirituale – minorități privilegiate... Azi cultura de masă reprezintă un obiect de cercetare științifică, căreia i se consacră numeroase articole, studii, cărți, fiind una din principalele pârgii ale strategiei dezvoltării societății socialiste... În construcția unei atari culturi se recurge la astfel de procedee cum ar fi standardizarea, stereotipizarea, simplificarea, facilizarea, omogenizarea, uniformizarea. Chiar dacă se recunoaște că e un *câmp umanist* și prin excelență dinamic al culturii, cultura de masă este situată totuși la un nivel inferior de inteligibilitate și sensibilitate, în raport cu cultura considerată în sens clasic, tradițional. Eu nu sunt de acord cu această opinie. Există, desigur, mai multe nivele de înțelegere, de cultivare a spiritului, de asimilare și trăire a valorilor culturale, dar acestea se referă la oameni, ca individualități, și nu la cultura însăși, care este unică și unitară. Nu contest legitimitatea conceptului cultură de masă, dar el nu desemnează o specie inferioară de cultură, ci pur și simplu o ipostază a culturii. Singurul criteriu după care putem distinge cultura de masă de restul culturii este *finalitatea sa social-umană*. Singura antiteză a culturii de masă este nu cultura în sens larg, clasic, tradițional, ci *cultura specializată* (înțeleg prin cultură specializată acea *cultură științifică, tehnică și artistică* la care participă categorii relativ restrânse de

oameni) Atâta vreme cât există diviziunea socială și profesională a muncii, va exista mereu în corpul unitar al culturii o secțiune multiform specializată, care nu devine și nu poate deveni cultură de masă. *Cultura de masă* nu este numai ceea ce se transmite, se difuzează prin *mass media*, ci tot ceea ce nu e cultură specializată, fiind deci susceptibilă să devină factor formativ pentru cele mai largi comunități umane, indiferent de specialitatea sau profesiunea fiecărui om sau a fiecărui grup social. Într-o atare perspectivă, cultura de masă nu numai că nu se opune culturii în sens tradițional, dar reprezintă cea mai de seamă modalitate de universalizare a valorilor culturale. Este *momentul social al universalismului cultural*, care presupune, pe de o parte, valorizarea celor mai profunde și viabile elemente ale *culturilor naționale*, iar pe de altă parte, afirmarea plenitudinară a vocațiilor general-umane pe care le au clasele progresiste în istorie... Abia în societatea socialistă cultura de masă, eliberându-se de excrescențele parazitare, mistificatoare și aplatizante pe care le generează capitalismul în acest domeniu cultural, devine o pârghe fundamentală în elaborarea unei strategii a dezvoltării, în construcția unei civilizații spirituale în care *valoarea supremă, valoarea-scop* prin excelență este omul, iar principala modalitate de a construi un nou model de umanitate este cultura... Cultura de masă cumulează în societatea noastră astfel de note definitorii ca *sensul activ și dinamic* al culturii, funcții instructiv-educative, civilizatoare și umanizatoare, finalitate social-umană etc fără de care însuși conceptul de *cultură socialistă* nu ar avea niciun sens. Cultura de masă este o *realitate spirituală* complexă, dar și măsura în care o societate dată se ridică la nivelul celor mai profunde și autentice valori de cultură care devenind cauza socială și individuală a celor mai largi mase de oameni ai muncii, nu se dregradează, cum pretind unii ideologi burghezi, ci realizează cel mai eficient și răscolitor feed-back din câte a putut realiza vreodată un sistem cultural". □ În *Colocvii despre răspundere*, Liviu Leonte comentează cartea lui G. Macovescu, *Catargele înalte*. □ Despre un prozelit predian, Emil Bunea și romanul său – *Am lăsat iarba să crească*, Ed. Dacia, 1972, un fel de pastişă după *Moromeții*, scrie Zaharia Sângeorzan, în al treilea episod din *Romane de azi*. □ Recenzii de Val Condurache și H. Țugui, la debutul în roman al lui Ștefan Dimitriu, *Trapez* („apropiat tematic și chiar valoric de *Intrusul*”), respectiv o poezie „autentică”, uneori tributară lui Ion Pillat, vol. *Nisipuri zburătoare* de Paul George Stati. ■ Constantin Crișan formulează câteva probleme ale *Specificului național și permanenței poeziei patriotice*, o frescă a liricilor patrioți, de la cei pașoptiști și unioniști și până la *Isarlâk-ul* lui Ion Barbu sau poemul exemplar *Bălcescu murind*. „Nu mai puțin importantă și exemplară în acest sens este «lista» scriitorilor, poezilor români contemporani care ne servesc, sub proprii noștri ochi, dovezi evidente, de o mare diversitate stilistică; poezii și poeme – uneori cicluri întregi –, ca să nu mai vorbesc de ceea ce aş numi *poemul-reportaj*, sunt construite pe vibrante realități specifice naționale, sunt țesute din eposul cotidian al marilor noastre

realizări...”. Sunt amintiți Eugen Jebeleanu, Radu Boureanu, Mihai Beniuc, Al. Andrițoiu, Virgil Teodorescu, Ion Bănuță, Maria Banuș, Veronica Porumbacu, Grigore Hagiu, Horia Zilieru sau George Lesnea. Volume ca *Roșu vertical* sau *Un pământ numit România* de Nichita Stănescu constituie un necesar „reviriment stilistic pentru abordarea din unghiuri inedite a genului.” „Poezia patriotică – spunem din nou un loc comun – înglobează, de asemenea, tratarea istoriei naționale, a marilor ei evenimente și figuri străuminate de eroism și legendă; nu poți să evoci în clișee pe un Tudor Vladimirescu; în schimb poți să-l așezi în noi firide lirice, asemenea lui Adrian Păunescu în aura mitului, așa cum a făcut de asemenea, exemplar, Gheorghe Tomozei. În altă ordine de idei, poți fi contemporan în poezie, făcând arheologie folclorică autohtonă; printre alții, Florin Mugur o face, și cu incontestabil talent”. Totuși, după cum consemna și Ibrăileanu (în polemicile cu Lovinescu), în *Modă și originalitate*, „Viața românească”, ian. 1928, chiar și în pofida proliferării curentelor noi/ a progresului, *specificul național* nu are cum să dispară vreodată din alchimia poeziei moderne, chiar dacă uneori „se împuținează”. „Dacă azi avem o poezie a cetății , a patriei, încă prea puțin diversă și nu întotdeauna memorabilă, vina aparține și criticii mult prea flexibilă în fața modelor literare și, din câte constat, prea puțin dispusă să dedice acestui important gen o adevărată și largă dezbateră. O dezbateră din care s-ar putea naște, la un moment dat, fundamente teoretice și practice pentru o antologie largă, cuprinzătoare, a poeziei patriotice, purtând chiar semnul apariției ei, viziunea contemporană asupra eternității patriei și, totodată, semnul bogat, râvnit de marele public, al unui univers educațional, civic, demn de a fi redefinit mai limpede, adus la cadranul generos al anilor noștri, la temperatura esteticii noastre, fără îndoială mature...”.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 105]** La *Săptămâna pe scurt*, două știri de interes: lansarea oficială a Editurii timișorene Facla și premiarea prof. Alf Lombard din Stockholm de către ambasadorul Mezincescu, cu Meritul științific Clasa I – pentru merite deosebite în popularizarea culturii române. □ E. Manu semnează *O Meditație la ideea de țară*: „A scrie poezie patriotică sau a face artă în același sens nu înseamnă a ne întoarce la sonuri vechi ci a folosi lecția – adusă la zi – a unor mari clasici. Eminescu e mereu modern. Brâncuși este, pe plan tematic, un mare patriot (ca și Eminescu) , fiind și un mare modern ca stil. De la clasici învățăm să fim noi înșine... Pentru a fi în circuit universal , pentru a ne afirma în lume, e nevoie să ne cunoaștem ca apoi să spunem esențialul despre noi (care să aibă ceva din sufletul nostru)”. Eseul continuă încă două numere. □ Cronica teatrală Dinu Săraru, despre piesa *Lunga sau Buna Moarte nechemată* de Alex. Popescu – *Premieră la Teatrul Notara*. □ Un interesant articol al lui Aurel Baranga redescoperă *Literatura de senzație* (polițistă: Edgar Wallace, James Bond, Conan Doyle, San Antonio etc.), pornind de la un articol din anii '30 al lui Ralea, cu același titlu, publicat în volumul *Scrieri din trecut*. □ Apar recenzii de E. Manu despre I. Lotreanu

– *Aici lângă Carpați* (sonete), respectiv Adrian Beldeanu despre volumul de parodii *Dracul verde* (Junimea, ediție însoțită de desenele lui Florin Pucă) de Mircea Micu. „Parodia e un gen cu atât mai dificil de rezolvat la modul estetic și substanțial, cu cât presupune din partea autorului o cunoaștere profundă a operei stabilită ca «obiectiv parodic», distingerea reflexelor intime și a slăbiciunilor stilistice, frecvența repetițiilor tematice, în sinteză, a particularităților «limita», particularități ce supuse unei exagerări dirijate, se transformă în motive reliefate ale umorului, ale satirei prin grotesc... Lăsându-se antrenat de fervoarea inspirației, speculând jocurile de stil ale poezilor (de la Beniuc și Bogza la Blandiana și Ben Corlaci), Mircea Micu izbutește să imprime parodiilor doritul spirit de autonomie în vecinătatea «modelelor»...”.

9 decembrie

• [„**Munca**”, nr. 7796] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Nicolae Popescu, George Coandă.

• [„**Scântea**”, nr. 9355] Agerpres transmite *Festival Internațional de Poezie*: „Sub auspiciile Uniunii scriitorilor și Universității populare București, vineri seara a avut loc în sala Dalles din Capitală un festival internațional de poezie închinat celei de-a XXV-a aniversări a proclamării republicii. După cuvântul de deschidere rostit de Virgil Teodorescu, vicepreședinte al Uniunii scriitorilor, au citit din lucrările lor scriitori din R. P. Bulgaria, R. S. Cehoslovacă, Cuba, R. D. Germană, Iugoslavia, Polonia, Republica Socialistă România, R.P. Ungară, U.R.S.S.”. ■ Din *Știri culturale* aflăm: „Vineri seara, în sala «Lira» a casei de cultură a municipiului Timișoara a avut loc un festival literar-artist închinat celei de-a 25-a aniversări a republicii. Cu acest prilej, poeți români, germani, maghiari și sârbi, membri ai asociației scriitorilor din localitate, au citit din versurile lor închinare partidului și patriei socialiste. Filarmonica de stat «Banatul» și ansamblul folcloric «Timișul» au prezentat un bogat program muzical-coreografic, care a cuprins creații reprezentative ale cântecului și jocului popular românesc și ale naționalităților conlocuitoare din această parte a țării”. ■ Titus Văjeu scrie despre volumul *Panorama focului albastru* de Ion Bănuță, editura Albatros: „E limpede, credem, că poetul aduce în *Panorama focului albastru* un vibrant omagiu omului descătușat și libertății. Volumul recent al lui Ion Bănuță legitimează o dată în plus un poet căruia critica e dator să-i acorde interesul meritat”.

• [„**Flacăra**”, nr. 50] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga publică *Parvenitul*. ■ În *Literare*, Valeriu Cristea scrie despre *Fascinația contemporaneității*: „Oriunde s-ar afla [...] contemporanul nostru se găsește în centrul istoriei. În planul existenței individuale, aceasta înseamnă că *experiența socială*, neexcluzând, desigur, celelalte tipuri de experiență, devine predominantă sau, în orice caz, de neignorat. Nivelul socialului a crescut, crește în om. Ar putea, în aceste

condiții, scriitorul să nu-i acorde, în opera sa, locul cuvenit? [...] Socialul în literatura de astăzi nu e o problemă de opțiune, el este ineluctabil, se infiltrează tenace acolo unde nu inundă de-a dreptul, îmbracă forme astuțios-parabolice când nu e direct și torențial”. □ Ileana Berlogea scrie despre *Virtuțile teatrului patriotic*, făcând o amplă analiză a pieselor românești contemporane ce se încadrează în această categorie. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnalează apariția „Almanahului Scânteia” pe 1972. ■ Este anunțată apariția, la Dacia, a primului volum din *Caietele Principelui* de Eugen Barbu: „În acest «Jurnal de lector și de mărturii de scriitor» urmărim cu aceeași febrilitate cu care au fost transpuse pe hârtie reacțiile unui temperament puternic și distinct la lectură și evenimente. Dar, mai ales, se desprinde din lectura acestor laborioase «Caiete» figura exemplară a unui autentic muncitor intelectual”. □ Este semnalată apariția în seria „Scriitori români” (Minerva) a volumului VI de *Opere* de Ioan Slavici (îngrijit de Ion Dodu Bălan), precum și a volumului al II-lea de *Opere* de G. Coșbuc (ediție îngrijită de Gavril Scridon). □ Succintă prezentare a volumului *Aici lângă Carpați* de Ion Lotreanu (Editura militară). □ Se anunță apariția, într-o nouă ediție, a romanului *Crimă și pedeapsă* de F. M. Dostoievski (C.R.), în „traducerea revăzută” a Ștefaniei Velisar-Teodoreanu și a Isabellei Dumbravă. □ Notă despre conținutului numărului 4 al revistei „Manuscriptum”: materiale în legătură cu M. Eminescu, N. D. Cocea, Ion Vineanu, Ionel Teodoreanu, Perpessicius, Lucian Blaga. □ Notă despre sumarul numărului 6-7 al revistei „Secolul 20” ce „constituie o bună introducere în cunoașterea fenomenului spiritual japonez”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Cinema* apare o prezentare a filmului *Bariera*: „Cartea lui Mazilu, cu personajele ei pline de farmec și omenie, cu aspirația lor spre o existență demnă, a găsit în Mircea Mureșan un bun tălmăcitor în limbajul ecranului”. □ Notă despre ecranizarea a două povestiri de Jack London, *Lupul mărilor* și *Răzburarea*, „scenariul și adaptarea dialogurilor” în cazul primului film fiind semnate de Sergiu Nicolaescu. □ În *Memento*, *Teatru* sunt trecute în revistă piesele *Capul de rățoi* de Gh. Ciprian (Teatrul Național din Cluj), „spirituala și mereu proaspăta comedie satirică a regretatului actor-dramaturg”, *Casa care a fugit pe ușă* de Petru Vintilă (Teatrul Giulești), *A doua față a medaliei* de I. D. Sârbu (Teatrul Național din Craiova), *Pasiune plus rațiune* de Al. Mirodan, „piesă într-un act inspirată din lupta ilegalistă a uteciștilor și prilejuind o excelentă tele-premieră”. □ În *Memento*, *Tv*: în *Dezbateri* se semnalează „Șerban Cioculescu, Ion Dodu Bălan și Ov. S. Crohmălniceanu despre «Poezia militantă» a lui Mihai Beniuc”. □ În *Literatură*: „în ciclul Mihail Sadoveanu (IV) al Bibliotecii pentru toți telescenariul «Zodia cancerului» prezentat de A. Paleologu”.

● [**„Luceafărul”, nr. 50**] Redacția revistei inițiază rubrica *Realism și valoare*: „În epoca noastră traversată de războaie, revoluții, mișcări de eliberare națională etc., politicul joacă unul din cele mai importante roluri în viața indi-

viduală și socială, influențând considerabil, dând o culoare, deosebită, o pondere celorlalte valori ale omului, fie că ele sunt de natură filosofică, artistică, morală etc. Așa se explică de ce o literatură care vrea să păstreze sunetul particular al epocii, care își trage substanța dintr-un mediu real și abstract, himeric este o literatură profund angajată. Adevărul acestei literaturi se verifică prin gradul în care ea pune în circulație valori autentice....” ■ Florin Mihăilescu meditează la *Critica și arta*: „Referindu-ne însă strict la ceea ce se cheamă creație de semnificații în critică, să semnalăm hotărât dubla ei constrângere: opera și sistemul de interpretare. Chiar critici care se îndoiesc de obiectivitatea abordării operei recunosc pe de altă parte latența semnificațiilor multiple în însuși simbolul artistic...”. ■ Ilie Constantin recenzează volumul lui Șerban Cioculescu: *Aspecte literare contemporane* (Minerva, 1972): „... La capătul acestor însemnări despre *Aspecte literare contemporane* ne exprimăm convingerea că generosul tom va deveni un instrument excelent de lucru în mâna cercetătorilor și un excelent îndrumar de lectură pentru cititori. Cele trei secțiuni ale cărții, grupând textele critice pe genuri (*Aspecte lirice, epice, critice*) cuprind pagini de egal interes, Șerban Cioculescu nefiind cantonat într-o anume preferință, și comentând cu egală fervoare și pătrundere operele poetice, proza, critica și istoria literară. Recunoști de-a lungul paginilor contribuții hotărâtoare la fixarea unor mari valori, la clarificarea unor situații literare, luări de atitudine rămase în istoria literaturii române din ultimele câteva decenii”. ■ Nicolae Ciobanu se ocupă de cartea Mariei-Luiza Cristescu, *Castelul vrăjitoarelor* (C.R., 1972): „Revenind la nuvelele Mariei-Luiza Cristescu, trebuie spus că marele lor farmec rezidă în fascinantul joc dintre continua stare de spirit – trăită la un mod învăluitoare, difuz – potrivit căreia crezi că parcurgi paginile unor povestiri demult și bine cunoscut, pe de o parte, și convingerea – lucidă, susținută de argumente palpabile – că, în realitate, ai de-a face cu evocarea unor întâmplări pe de-a întregul inedite, pe loc inventate, pe de altă parte”. ■ Mircea Iorgulescu recenzează două cărți. □ Prima este semnată de S. Damian: *Fals tratat pentru psihologia succesului* (C. R., 1972): „S. Damian este unul dintre puținii practicieni ai criticii noastre actuale. Preocuparea în totul singulară pentru îndrumarea debuturilor, vocația de animator, capacitatea de a întreține un climat de apropiere și de înțelegerea afectuoasă sunt efectele și nu cauzele acestei calități; de aceea, determinantă pentru critic fiind o siguranță dobândită prin exercițiu, entuziasmul descoperitorului lipsește, patetismul și turbulența specifice actului de însuflețire sunt absente, relațiile cu autorii sau contactul cu opera sunt dominate de o cordialitate reticentă”. □ A doua aparține lui M. Nițescu: *Între Scylla și Charybda* (C.R., 1972): „Este totuși greu de presupus că vor fi mulți cei pe care una sau alta din atitudinile lui M. Nițescu să-i lase indiferenți. Motivele, pe scurt sunt următoarele: 1) este discutată, fără plecăciunile idolatre obișnuite, personalitatea de istoric literar a lui G. Călinescu, *Istoria...* ajunsă obiect de cult (și datorită întârzierii reeditării) [...] 2) poezia lui

Nichita Stănescu este analizată cu o severitate argumentată foarte strâns, iar concluzia nu se aliniază de fel majorității celor care au comentat opera poetului [...] 3) de asemenea, poezia lui Marin Sorescu este supusă unui tratament lipsit de menajamente [...] 4) într-o Introducere la poezia actuală este contrazisă ideea existenței unei înfloriri poetice excepționale care s-ar fi petrecut în ultimul deceniu; 5) În sfârșit, este vizată și o parte a criticii actuale («Creația literară pare din ce în ce mai mult o existență subalternă, a cărei unică rațiune este aceea de a servi ca pretext divagațiilor criticii literare»)*. ■ Cu prilejul împlinirii a 300 de ani de la nașterea marelui cronicar: *Ion Neculce*, semnează texte: Mihai Berza și Dan Cristea. □ Mihai Berza vorbește despre *Ion Neculce și societatea moldovenească a veacului al XVIII-lea*: „În judecata societății moldovenești și a formelor ei de conducere politică, Neculce nu aduce un sistem de idei, da atitudinile sale sunt liber exprimate, neșovăitoare asupra structurilor fundamentale și a metodelor de guvernare, legate la el de morala publică, mai puțin decise sau schimbătoare în ce privește forma însăși a guvernământului ceea ce dă criticii sale caracterul precumpănitor de critică negativă”. □ Dan Cristea meditează la *Cronică și ficțiune*: „Într-un cuvânt, meritul lui Neculce este de a aduce în cronică ulița largă, cu șoaptele și exclamațiile ei, cu pofta ei de a comenta și răsuci lucrurile în toate chipurile, cu viziunea mulțimii care demistifică și își însușește, cu auzul și văzul, faptele și vorbele de oriunde”. ■ Paul Georgescu pledează *Pentru spiritul critic*: „Opera durabilă și exactă, îndrumar cert al oricui vrea să-l studieze sau numai să-l cunoască pe Maiorescu, monografia lui Eugen Lovinescu, scrisă în condițiile amintite de Al. George, subliniază raționalismul maioreșcian, oroarea acestuia de beția de cuvinte inerentă oricărui misticism iraționalist sau transcendent”. ■ Vlaicu Bârna se ocupă de *Comemorarea lui Cezar Petrescu*: „La Casa de Cultură din Bușteni, în ziua de 1 decembrie a avut loc comemorarea a 80 de ani de la nașterea lui Cezar Petrescu. Au participat membrii ai Uniunii Scriitorilor, ai cenaclului «George Bacovia» și ai cenaclului Casei de cultură, precum și o seamă de invitați din rândul colegilor de școală, a prietenilor de tinerețe și a tovarășilor de muncă din redacțiile în care a lucrat popularul romancier. Printre cei prezenți au fost: acad. Const. Moțași, Radu Tudoran, Nicolae Jianu, Ștefana Velisar-Teodoreanu, Valeria Sadoveanu... soția și cele patru surori ale scriitorului”. ■ Alexandru George prezintă *Portrete și opinii literare*: „După aproape două decenii de când slujește în chip eminent literelor române, Liviu Călin oferă cititorilor săi un grupaj de portrete și personalități contemporane, pe care s-a întâmplat să le cunoască, ba încă mai mult, de care a încercat să se apropie”. ■ Despre *Literatură universală și comparată* notează Nicolae Baloță: „Disciplina care a cunoscut o rapidă efervescență dar care a fost totodată vehement contestată în metodele, în direcțiile ei, comparatistica capătă prin lucrarea publicată la «Institutul de istorie și teorie literară G. Călinescu» un valoros instrument de lucru. Cunoaștem astfel ce s-a făcut până acum, în acest

domeniu, la noi, pe ce drumuri s-a mers, știm încotro urmează să ne îndreptăm”. ■ Savin Bratu se *situează* *Între „anatomia criticii” și „critica arhetipală”*: „Apariția în românește a cărții lui Faye, *Anatomia critici* (E.U., 1972) este un eveniment ce se cere comentat. În primul rând, e vorba de un act cultural specific politicii editoriale de a-l integra pe cititorul român în circuitul universal contemporan. În al doilea rând, prilejul unui dialog critic necesar cu opere care au suscitat dezbateri pasionante pe plan mondial și care ne stimulează propria gândire teoretică”.

10 decembrie

● [„Scânteia”, nr. 9356] În *Adnotări* citim: □ *Omagii Luceafărului* de Nicolae Dragoș, o notă despre recitalul *Eminescu* organizat la sala de concerte a Radioteleviziunii prin care s-a inaugurat cea de-a IV-a stagiune a Studiului de poezie al Radiodifuziunii. □ *Tencuieli pe pereți de sticlă* de George Gibescu: „Semnalăm în câteva adnotări riscurile experimentului poetic factice, ale jocului estetic gratuit. Dar epurarea poeziei de orice dat al realității imediate, prelucrat estetic, nu este singurul defect al celor ce își închipuie că poezia e o simplă aglutinare de cuvinte, că acestea pot trăi în afara unei structuri lirice. Autarhia cuvântului, înțeleasă că o comodă transcriere din dicționar a unor expresii cât mai insolite, ca împănare a sintaxei cu o avalanșă de neologisme amenință însăși ființa poeziei. Aproape nimic nu se poate reține din placheta lui Zeno Ghițulescu intitulată *Discul* (Editura «Cartea Românească»), culegere întâmplătoare de versuri dezarticulate – supărătoare fiind nu numai locurile comune, ci și modul de a imagina, incontinent și greoi”.

● [„Tomis”, nr. 19] Pornind de la ideea că, „în ultimă instanță, critica literară și-a realizat condiția specifică numai în măsura în care metoda ei de analiză și concepția estetică ce a prezidat-o au fost dublate de o declarată opțiune filosofică”, în *Critica militând*, Șerban militând problematizează pe marginea celor două „împrejurări ce condiționează opțiunea filosofică, politică – în sfârșit ideologică – a criticii literare: una ținând de însăși natura și esența operei, cealaltă de specificul și funcțiile criticii însăși”. ■ Alex. Ștefănescu semnează cronică literară la *Caietele principelui* (vol. I), de Eugen Barbu, volum publicat la Dacia. Cartea amintește „prin întindere, varietate și bizarerie, acele almanahuri enciclopedice care făceau deliciul cititorilor patriarhali de la începutul secolului. [...] Ca și în *Carnetele* lui Camus [...], fiecare pasaj este pură literatură, depășind ocazia care l-a furnizat și suportând, prin propriile resurse expresive, interpretări estetice. Asemeni autorului unei antologii, Eugen Barbu selectează din vastul câmp al experienței practice și spirituale acele elemente care satisfac gustul pentru o artă barocă, încărcată de complicații inutile și simplități dense, de excentricități și candori învălmășite caleidoscopice”. Analizând sursele de inspirație, cronicarul notează: „Realitatea însăși constituie pentru *Caietele Principei* o sursă de aprovizionare cu exemple,

autorul citând copios din propria sa biografie ca dintr-o carte deschisă. Impresii de călătorie sardonice, curioase episoade erotice, portretele unor prieteni apropiați sau ale unor veleitari imposibili, în fine, întreg spectacolul vieții cotidiene se derulează asemeni unui documentar captivant, în genul lui *Mondo cane*". □ În aceeași rubrică, Mirela Roznoveanu semnalează apariția volumului *Colaje*, de Mircea Zăciu: „Deosebit de plăcut la lectură, produse ale unui spirit penetrant și surprinzător de sensibil la orice fapt aflat în perimetrul literaturii, [...] însemnările, notele, articolele lui Mircea Zăciu alcătuiesc laolaltă un colaj atractiv în care picaneria biografică și digresiunea colorată afectiv stau alături de cea mai fină intuiție critică. Autorul aduce în discuție nume uitate pe nedrept și distruge printr-o tehnică a insinuărilor acide prejudecățile ce acoperă ca o crustă de nămol biografia sau opera multor creatori «clasați»”. □ Cel de-al doilea volum analizat este *Coborând spre nord-vest* (Dacia, 1972), o carte care marchează „debutul ardeleanului Vasile Sălăjan” care „are consistența vocației neîndoielnice”. Volumul „continuă, cu mijloace pe alocuri fragile, exotismul texan din proza lui Slavici și atmosfera arhaică provocată de invocarea genealogiilor din proza lui Galaction și Voiculescu. Autorul are forța de a crea un spațiu imens și simbolic a cărui acțiune [...] duce la lenta deteriorare a expansivității individului antrenat într-un larg proces de construcție socială, propagându-l spre misterul ființei sale”. Sub raport stilistic, semnatarea cronicii literare punctează: „Stilul poetic în care este scris romanul nu este binevenit întotdeauna. Pe alocuri, din cauza lui, capitolele au un aer fals, teatral. De asemenea se remarcă mai mult existența unor portrete decât a unor destine, motiv pentru care cartea relevă o și mai evidentă structură poetică, baladescă”. □ Gh. Bulgăr semnează cronică literară la romanul *Fața lumii* (C.R., 1971), de Stelian Păun care, fără a mai fi un începător în ale scrisului, „ne-a dat în acest volum măsura capacității sale de sinteză și expresie originală. [...] Cartea e un document uman și un atestat de viguroasă reconstituire a unor realități dure, străbătute cu infinite energii morale de eroi pe care memoria noastră îi păstrează vii, asociindu-i cu atâtea pilde de abnegație și patriotism”. Subliniind valoarea cărții, cronicarul notează: „Un merit esențial al cărții stă în bogăția limbajului, în exacta redare a graiului obștesc și în nuanțele de finețe stilistică pe care autorul, trăit și format în mediul pe care ni-l evocă, le-a deprins, le-a rafinat într-o expresie densă și bogată, cu toate inflexiunile oralității”. □ Marin Mincu semnalează apariția în 1972, la editura Meridiane, a volumului *Fragmente moderne*, o carte care reflectă „contribuția lui Tudor Vianu la elucidarea unor probleme de estetică generală. [...] Estetica devine un motiv de *problematizare adâncă* asupra capacității creatoare a individului, altfel zis, un alt mod de comprehensiune a umanului. Angajarea lui Vianu, mai profundă decât ne-am fi închipuit, derivă tocmai din nestrămutata căutare a adevărului în domeniul atât de dificil al esteticului, din bărbăteasca demnitate cu care se împotrivesc ignoranței și

diletantismului. Judecat din această perspectivă, actul esteticianului apare mai temerar decât s-a putut crede”. ■ *Poezia cuminte* este titlul articolului lui Dan Mutașcu, articol care se constituie de fapt într-o recenzie a volumului *Solitarul citadin* (Eminescu, 1972), de Ion Segărceanu: „Impresia pe care o lasă la o lectură atentă noul său volum [...] este că, recente poeme nu fac altceva decât să continue linia prea sinuoasă, dar interesantă, din volumul precedent. [...] Dincolo de inegalități, destul de numeroase încă, noul volum vine să reafirme un mod de a face poezie, dacă nu scilicet, cel puțin notabil, vine să reconfirme faptul că există virtuți și merite metaforice și în *poezia cuminte*, în poezia care înțelege să fermenteze îndelung, să se decanteze cu răbdare, ajungând uneori la arome particulare”. ■ Punctând împlinirea a 75 de ani de la nașterea lui Tudor Vianu, A.Matache creionează portretul complex și „diversitatea enciclopedică de tip renascentist” a celui evocat: „filozof al culturii, estetician, comparatist, stilistician, eseist, poet și traducător, moralist, axiolog, istoric și conducător de înalte instituții ca Teatrul Național și Biblioteca Academiei, reprezentant al statului nostru în diferite organisme mondiale, profesor”. ■ Se publică versuri, semnate de Virgil Teodorescu, Veronica Obogeanu, Dumitru Pricop, Sică Popescu, Călin Sabin, Sterian Vicol, George Filip, A. C. Prundea, Vasile Botta, Ion Mărgineanu, Mihai Păcuraru, Ovidiu Genaru, Sanda Ghinea și Gabriel Georgescu.

● [„**Tribuna României**”, nr. 2] Acest număr al publicației se deschide cu un citat din Nicolae Titulescu: „Pacea este în realitate un fenomen de mișcare. Ea este ceva viu care se înfăptuiește treptat. Pacea nu este nici odihnă, nici delăsare”. ■ Fănuș Neagu revine la *Sânziene*, publicând în acest număr tableta intitulată *Rășinari*. ■ *Cuvântul zilei* este semnat de Mircea Grigorescu, *Noi și pacea Europei*, ocupându-se de poziția României la „lucrările pregătitoare ale Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa”, organizate la Helsinki: „Călătorind la Paris sau Moscova, la Viena sau Helsinki, la Belgrad sau la Bruxelles, la Praga sau Istanbul ca și în alte capitale europene pe care le-a vizitat la invitația șefilor de state, în cursul ultimilor ani, primind la București numeroși șefi de state și înalți reprezentanți ai unor țări cu sisteme sociale și politice diferite, președintele Ceaușescu a impregnat cu personalitatea sa stilul politic al contactelor directe între factorii răspunderilor supreme, această cale diplomatică dovedind-și încă o dată excelența. Pacea și securitatea în Europa pot constitui o condiție favorizantă pentru pacea și securitatea lumii întregi, ele fiind de fapt noțiuni în interdependență”. ■ Revista înființează o rubrică nouă, *Hyperion*, rubrică dedicată publicării poeziilor din literatura română într-o limbă străină. În acest număr citim *El ruble* de Lucian Blaga, tradusă de Darie Novăceanu. ■ Valeriu Streinu publică *Ultim omagiu Academicianului Athanase Joja*: „Filosofia și știința românească au pierdut o personalitate de primul rang. Cel ce a fost gânditorul și cărturarul, omul înaltelor răspunderi obștești, militantul pentru ideile umaniste de largă vibrație, va rămâne în memoria noas-

tră drept o exemplară pildă de devoțiune pentru cauza științei și culturii românești. [...] Însuflețit de un profund patriotism, umanist prin formație și convingere, Athanase Joja a fost printre cei dintâi care au îmbrățișat ideea întemeierii Asociației «România», s-a numărat printre membrii săi fondatori și a fost ales cel dintâi președinte al acestui așezământ obștesc”. ■ În *Lira* acestui număr citim poeziile de Ana Blandiana: *De toamnă; Îți aduci aminte plaja? și Ceața care coboară este pleoapa*. ■ Revista organizează o mini-anchetă *Un scriitor, un sociolog, un arhitect – Despre București*. Scriitorul care răspunde la această anchetă este Eugen Barbu, „*Nu sunt un paseist ce suspină după trăsura cu cai, sunt un copil al veacului meu...*”: „Lăsând la o parte fleacurile și scânteile care pot ieși din umplerea unei pagini, vreau să vă mai spun că mă îngrijorează o oarecare lipsă de identitate a noilor cartiere, lucru care se petrece peste tot în lume, nu numai la noi. Nevoia masivă de locuințe i-a făcut pe arhitecți să producă cartiere pe bandă, calculul materialelor și foamea de mână rapidă de lucru silindu-i pe constructori la o oarecare șablonizare. Mi se întâmplă să mă simt la Buzău ca la Oradea Mare și confund unele din cartierele noi ale Bucureștilor cu acelea de la Tulcea. Lucrul ascuns, particularitatea fiecărui oraș amenință uneori să dispară. E bine? Sigur că nu e bine, nu e bine deloc! Ce ar trebui să facem? S-au găsit soluții economicoase, dar ele nu ajung. Imaginația trebuie să plece fruntea în fața zgârceniei la material și a prețului de cost, perfect, dar parcă nu e totul, parcă ar mai trebui încercat. Mă supără când văd blocuri marine la Brașov, unde plouă nouă luni pe an, cum m-ar deranja acoperișul maramureșean pe litoral, dar o delimitare a zonei geografice ar trebui să intre și în planurile de pe planșele institutelor de proiectări”. ■ Paul Anghel semnează *Șansa dramatică a obârșiei*: „Nu suntem altfel decât restul lumii, am comunicat din începuturi cu universalul, cu sentimentul că cerul începe de la noi, că drumurile care înfășoară pământul ori de câte ori i-ar da ocol – se întâlnesc totuși și în acest punct care poartă numele nostru. Numele nostru de azi și de ieri, deci mândria obârșiei, deci sentimentul că totdeauna – și din totdeauna! – am dat lumii câte ceva, câte un lucru de seamă. Azi vă prezentăm cazul dr. Paulescu, savantul român care a descoperit insulina, această substanță antidiabetică care a redat viața la milioane și milioane de oameni (Peste 15 milioane de supraviețuitori, după statistici). Nu noi suntem cei în măsură să putem spune dacă descoperirea românească – insulina – stă în balanță cu penicilina lui Fleming. Dar umanitatea, știința universală, datorează savantului român aceeași recunoștință și același lauri care au încununat frunțile tuturor marilor descoperitori”. ■ Ovidiu Papadima prezintă volumul *Coloana cerului* de Romulus Vulcănescu, Editura Academiei, 1972: „Însoțită de o bogată ilustrație și adaptată, ca redactare, la terminologia internațională, *Coloana cerului* devine astfel o lucrare fundamentală nu numai pentru români. Pe lângă amplele ei rezumate în limbi de circulație universală, ilustrațiile și limbajul ei tehnic își compensează aviditatea abstracțiunii prin posibilitatea de a fi înțeleasă de cercetătorii

străini chiar în textul ei”. ■ Citim și scurta notă nesemnată, *Start editorial*: „Două noi case de editură – Facla din Timișoara și Scrisul Românesc din Craiova, care ridică la 24 numărul editurilor românești – își anunță, pentru finele lui 72, primele lansări de cărți. La Timișoara, după cum ne informează dl. Simion Dima, directorul editurii, startul inaugural va fi marcat de un Caragiale cvasinecunoscut (*Fabule, satire, parodii*, deci texte mai rar tipărite), un Eminescu în ediție bibliofilă (*Luceafărul*), cărți în limbile naționalităților conlocuitoare ale Banatului (versuri în limbile maghiară și sârbă, o antologie a tinerilor poeți germani din România, proză umoristică în dialectul șvăbesc, cu o parte din tiraj reținută printr-o comandă din R. F. a Germaniei). Toamna editorială craioveană – după cum ne anunță dl. Ilarie Hinoveanu, directorul Scrisului Românesc – va debuta, și ea, cu opere clasice: primele apariții stau sub semnăturile lui Tudor Arghezi (*Poeme noi*, volum antologic de Al. Piru) și George Călinescu (articole și eseuri publicate în «Vremea», «Națiunea» și «Contemporanul», selectate și comentate de Al. Piru)”. ■ Radu Georgescu semnează *Călinescu pe ecran*: „Pe lângă alte filme produse în ultimii ani și care au fost bine primite în străinătate, s-a apelat (în sfârșit!) și la un roman călinescian, *Enigma Otiliei*, care a servit drept punct de plecare pentru filmul regizorului Iulian Mihu, *Felix și Otilia*. [...] Poate că ponderea dramatică pe care au avut-o în roman unele personaje, în film a trecut pe umerii altora; poate că unii dintre actori n-au fost la înălțime – n-aș zice a rolurilor – ci a lui Călinescu; poate că filmul *Felix și Otilia* degajă altă poezie decât romanul *Enigma Otiliei*. Dar s-ar putea ca nici asta să nu fie un păcat”.

12 decembrie

● [„Scânțea”, nr. 9358] Mihnea Gheorghiu scrie despre *Tânăra generație și vocația cooperării*: „Concepția filozofică despre lume a creatorilor noștri de bunuri spirituale este fata să participe cu succes în direcția cooperării culturale internaționale, pentru că socialismul este un cod de cugetare prin excelență apt să favorizeze științele, cultura și artele, toate creațiile spiritului neliniștit al omului făurar de mari destine, făcând distincțiile principiale, axiologice cvenite. [...] Solidaritatea umană are nevoie de garanția și de sprijinul conștient al tuturor tinerilor din lume. Însă pentru asta, cei vârstnici, care astăzi dispun de destinul omenirii la scară internațională, ca și la scară națională, au obligația de a le ocroti, prin orice mijloc, dreptul la o viață liberă și fericită, garantând-și astfel certitudinea propriului lor viitor”. ■ Nicolae Balotă prezintă *Profiluri literare* de Romul Munteanu: „Romul Munteanu nu se mulțumește cu aprecierea valorii artistice a lucrărilor, ci procedează la o dezbatere a celor mai diverse probleme – etice, social-politice, filozofice – pe care le pun acestea. [...] Volumul *Profiluri literare* de Romul Munteanu este o lucrare de certă valoare exegetic-critică”.

13 decembrie

• [„Munca”, nr. 7799] În *Cronica filmului*, Marin Stoian prezintă „Bariera”.

• [„Scânteia”, nr. 9359] E. Vasilescu notează apariția volumului *Patria și oamenii ei* de Demostene Botez: „Patetica profesiune de credință, corolar spiritual permanent al întregii sale creații, poezia patriotică a lui Demostene Botez aspiră la sensurile profunde, aproape mitice ale dăruirii necondiționate. *Patria și oamenii ei*, volum tipărit prin grija editurii Eminescu, ne dă încă o dată prilejul să regăsim întreagă și durabilă, la fel de curată și omenească, o calitate dominantă a creației unui poet umanist și patriot, dăruit cu pasiune de aproape șase decenii cinstirii în vers a frumuseții pământului natal și a oamenilor săi”.

• [„Viața studentească”, nr. 43] La rubrica *Sintagme* se semnalează noi apariții: Orfeu, *Imnuri*, Ed. Univers, în românește de Ion Acsan, cu un cuvânt înainte de Zoe Bușulenga; Slavici, *Opere, vole IV* (teatru), Ed. Minerva, seria *Scriitori români*, text stabilit și note de I. Dodu Bălan; Cincinat Pavelescu, *Versuri, epigrame, amintiri, corespondență*, Ed. Minerva, seria *Restitutio*. □ O cronică de teatru a Medeei Ionescu anunță *Preșul* lui Ion Băieșu, în regia lui Ion Cojar la Teatrul de Comedie. □ M. N. Rusu discută în cronica sa literară noile producții ale Anei Blandiana respectiv Smarandei Jelescu. Deși „arta poetică a Blandiana e desăvârșită”....„mă întreb unde este poeta din primul ei volum de versuri, de ce Blandiana a uitat lecția de luptătoare a Magdei Isanos, care a rămas feminină și atunci când problemele societății nu erau mai dure-roase decât durerea care o răpunea secundă cu secundă?” ■ Relevant eseu *Veghea literaturii* de Ion Cristoiu. „Dacă în calitatea ei de veghe a viitorului, literatura își exprimă exigențele față de acele elemente ale socialului care frânează afirmarea omului, în același timp ea are datoria să-și manifeste exigențele față de individ, din perspectiva omului viitor pe care-l propune în prezent. Este vorba aici de *funcția educativă a literaturii*, de activitatea prin care scriitorul reușește să modeleze oamenii prezentului, în așa fel încât profilul lor moral să se apropie tot mai mult de profilul moral al omului viitor. Este ceea ce Gorki înțelegea când afirma că *estetica trebuie să devină o etică a viitorului*”. Se impune un anumit tip de erou, reprezentativ pentru ceea ce scriitorul consideră ca fiind *omul viitorului*: *Ciuma* lui Camus sau romanele lui Malraux propun *un erou al solidarității*, romanele lui Camil Petrescu propun *eroul lucid, conștient de actele sale*. „Această dimensiune a literaturii capătă o importanță deosebită în socialism. Aici, literatura este chemată, prin mijloacele sale, să contribuie la formarea unui om al viitorului, *omul multilateral dezvoltat*. Este, de altfel, ceea ce aș numi comanda politică a scriitorului, una din înfrunțările comenzii sociale, fără să se confunde cu aceasta din urmă, bineînțeles, posibilă numai în socialism, fără ciuntirea personalității scriitorului și fără încălcarea legilor creației”.

14 decembrie

● **[„Munca”, nr. 7800]** În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat prezintă volumul de versuri *Adierea tărâmului* de Florin Costinescu. □ În *Carnet Cultural - Teatru*, Lucia Bogdan publică o cronică dramatică a piesei lui Paul Evetac, *Un fluture pe lampă* (Teatrul Național).

● **[„România liberă”, nr. 8753]** Eugen Barbu scrie despre *Scriitorul și istoria*: „Istorie sunt deci toate zilele noastre de la instaurarea puterii populare, o istorie al cărei martor am fost, zi de zi și pe care o voi scrie, dacă nu am scris-o și parțial, cu ochii plini de o admirație mereu crescândă față de națiunea noastră care a fost în stare să încrusteze în trupul timpului, cu faptele ei, o epopee nemuritoare...”.

● **[„Scânțea”, nr. 9360]** Gheorghe Tomozei publică textul intitulat *Țară luminată de sine*, cu subtitlul „*Sublimitatea ideii de patrie!*”: „«Vegetații» inutile încearcă adesea inutil cântecele noastre; nu izbutim să cucerim totdeauna inima cititorului, realizând acea comuniune fertilă la care visăm. Aducem și în laboratorul acestei înaripate lirici sunete încă neconfirmate, ale experimentelor de tot felul, și e firesc să înregistrăm și noi – ca toate generațiile de dinaintea noastră, de altfel – confruntări cu opere ale înaintașilor pe care aura, adesea condescendentă, le face zdrobitoare. Nu refacem tiparele lui Bolliac, Coșbuc ori Goga. Vorbim într-alt timp istoric. Suntem situați pe alte trepte. [...] Sfertul de veac cât a trecut de la întemeierea republicii ne poate oferi prilejul cel mai nimerit de a gândi – împreună – acea simbolică «Antologie» a celor mai bune poezii închinată țării din câte au scris poeții de azi prefigurând durabile capitole de istorie a literaturii demne de România de azi, demne de sine”.

● **[„Albina”, nr. 50]** Pe prima pagină, poezia lui Ion Iuga, *Partidului*. □ Tot aici, apare tableta lui Ion Bănuță, *Despre eroii timpurilor*. Trecând eseu-istic în revistă eroii mitologici, homerici, ai literaturii universale și române, poetul conchide: „Da! De la eroii homerici la eroii timpului nostru, acest timp fierbinte inimitabil. A te încadra în el, în acest timp, cu tot ce ai mai bun înseamnă a înălța un imn soarelui, – soarele care strălucește ca niciodată pe stema țării”. □ *Salbe*, versuri ale învățătoarei poete Antoneta Emanoil-Rezuș.

● **[„Orizont”, nr. 33]** Editorialul reliefează *Responsabilitatea literaturii*, supusă ea însăși unei analize a utilității ei sociale din care decupăm câteva fragmente edificatoare pentru orientarea săptămânalului *Orizont*: „In zilele de 5 și 6 decembrie a.c. a avut loc Adunarea generală a Asociației scriitorilor din Timișoara și analiza revistei *Orizont*, în prezența tovarășului Ion Iliescu, membru supleant al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., secretar al Comitetului județean Timiș al P.C.R., a tovarășului Laurențiu Fulga, prim-vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor. După darea de seamă asupra activității pe ultimii doi ani, prezentată de Anghel Dumbrăveanu, secretarul asociației, au luat cuvântul: Aurel Cosma, Anavi Adam, Sorin Titel, Damian Ureche, N.D. Pârvu, Traian

Liviu Birăescu, Ion Stoia-Udrea, Ion Arieșanu, Crișu Dascălu, Svetomir Raicov, Mircea Șerbănescu, C. Miu-Lerca, Radu Ciobanu, Traian Iancu – directorul Uniunii Scriitorilor și al Fondului literar. În concluziile adunării, a luat cuvântul tovarășul Ion Iliescu. [...] Subliniindu-se impulsul substanțial pe care l-au dat vieții literare timișorene înființarea editurii *Facla* și transformarea lunarului *Orizont* într-o publicație săptămânală, lucrările Adunării generale au arătat necesitatea ca scriitorii, oamenii de artă și cultura din aceasta zonă a țării să răspundă grijii partidului și statului nostru pentru dezvoltarea literaturii și culturii prin noi și valoroase lucrări, printr-o artă și o publicistică angajată și profundă. Analiza revistei *Orizont* a scos în lumină strădaniile redacției de a face din publicația timișoreană o tribună de afirmare a ideilor înaintate despre lume și viață, a promovării unei literaturi, a unei arte și științe adânc ancorate în dinamismul prefacerilor contemporane, un mijloc de influențare, de perfecționare a conștiinței socialiste”. ■ Cronica literară a lui Cornel Ungureanu cuprinde comentariul la *Caietele Princepelui* (Dacia, 1972) de Eugen Barbu, considerată a fi „o lectură indispensabilă pentru cel ce vrea să se descurce în păienjenişul implicațiilor romanului *Princepele*“. ■ Pe pagina a treia, ne întâmpină partea a doua din analiza lui Marcel Pop-Corniș, *Tentația sintezei și a perspectivei diversificatoare într-un an al esteticii (II)*. ■ Încearcă să deslușească arcele poeziei nichitastănesciene, Șerban Foartă, într-un microeseu indimenticabil al savorilor lexicale, *Un sentiment la «Măreția frigului»*. ■ Sunt republicate din *Tribuna Transporturilor* din martie 1915 fragmente din memoriile lui Panait Istrati privitoare la *Stefan Gheorghiu bolnav în Egipt*. ■ La poșta paginii, rețin atenția numele lui Al. Clenciu și Ioan Pop (printre alte câteva) care vor pleca...la tipar.

● **[„România literară”, nr.51]** Versuri semnează: Sașa Pană (*Despre amintiri; Mai aștept*), Florin Mugur (*Prințul fericit; Seara inocenței; Ploaie; Copiii; Terține; Fluturi*), Leonid Dimov (*Dialog*), Ion Postelnicu (*Pentru asta numai*), Emil Botta (*Concertul*). □ La 175 de ani de la nașterea lui Heinrich Heine, Lazar Iliescu traduce poeziile *Unde?; Fragment; Intermezzo liric*. □ Sub titlul *Ilarie Voronca – inedit* citim o prezentare și traducere intitulată *Fragmente*, ambele semnate de Ștefan Roll. □ Apare un fragment din romanul *Laocoon*, intitulat *Iarba*, de Gheorghe Suci. ■ Editorialul *Un univers de cultură* este semnat de George Ivașcu: „Știința, artele, literatura noastră au pătruns – desigur nu încă la reala lor dimensiune, dar, totuși, la un sporit indice de prezență – în enciclopedii, în dicționare, în instrumente de referință. Ființăm, cu alte cuvinte, într-un alt, cu totul alt ritm în circuitul valorilor universale, atributul de «român», «românesc», acordat unui tot mai larg cerc de valori, putând fi întâlnit astăzi infinit mai frecvent și în sectoare care nu demult ne ignorau cu desăvârșire. [...] Figura lui Nicolae Ceaușescu, cuvântul său, răspândit astăzi prin traduceri în atâtea centre ale lumii, în numele și ca esență însăși a voinței de a fi a României socialiste – iată ceea ce constituie chezașia

atât a identității specifice cât și a dimensiunii de semnificație general-umană a acestui univers de cultură. Pe care scriitorii, artiștii – ei cei dintâi – simt nobila datorie a=l însuma în operele lor, și-al proiecta ca pe propria lor conștiință”.

■ Pe prima pagină citim și *Fantastica realitate* de George Macovescu: „Din nou doi oameni au ajuns pe Lună. Ce straniu sună fraza aceasta! Altădată, numai cu trei-patru decenii în urmă, nu ar fi luat-o nimeni în serios sau ar fi socotită, cel mult, drept fantezia unui scriitor cu o bogată imaginație”.

■ În *Pro domo* Alexandru Ivasiuc semnează *Varietatea de stiluri*: „Am citit cu o deosebită plăcere ultima carte a criticului S. Damian, care în prima sa parte este mai degrabă opera unui moralist, singura de acest fel în literatura noastră mai nouă. Și, ca orice moralist, el privește obiectul cercetării sale dintr-o perspectivă mai îndepărtată și puțin tristă, caracteristică legii și principiului care turtește existențele”.

■ Dinu Flămând scrie despre *Critica – o literatură visată*: „Ideile cele mai organice ale criticii emană din adânc și transfigurează chipul operei ideale. Ca muza lui Brâncuși, pe chipul de piatră al cărei aburii somnului și ai visului aduc din adânc o undulare de falduri. Muza doarme și visează, dar în același timp visul iese în afară și-i umple de mister chipul fizic. Literatura visată de critică este un vis exteriorizat, același însă cu visul din conștiință, două vise gemene ale unei muze”.

■ Mircea Iorgulescu semnează *Romanul unei năzuințe morale*, o analiză a romanului *Moromeții* de Marin Preda: „Prin distorsiuni, romanul se aseamănă cu o neîncetată rostogolire de valuri; totul se petrece aparent fără o precisă logică sub aspectul firului epic, incongruent, într-o curgere liberă, neîngrădită, cu fluxuri și refluxuri, capricioasă și discontinuă. Marile meandre ale narațiunii sunt meandrele tipice pentru existența unui impuls de natură afectivă; sinuozitățile, relativismul, complicațiile, concentrarea și dilatarea timpului (rareori cronologic, întotdeauna trăit), schimbările de perspectivă și de unghi, fluiditatea sunt trăsături caracteristice pentru un *stil al amintirii*”.

■ Ov. S. Crohmălniceanu scrie un text despre poezia lui Eugen Jebeleanu intitulat *Poetul trăirilor lirice înalte*: „Jebeleanu reușește să practice o poezie dură, fără crudități verbale, patetică fără retorism, tumultuoasă., fără mâl, suavă, fără dulcegării. Nimeni nu i-a definit mai exact versurile ca regretata lui soție, când – după cum aflăm – spunea cu o intuiție plastică formidabilă că sunt «grumaji de cai sălbatici»”.

■ Șerban Cioculescu revine la *Breviar* cu textul *Amintiri editoriale*, un text despre volumul *Portrete și opinii literare* de Liviu Călin, Albatros: „Cartea se citește cu plăcere; este memorialul unui redactor de carte prevenitor, dar mai ales al poetului subtil și aerian, niciodată în vacanță”.

■ În *Atitudinea filosofiei și filosofia ca atitudine* Grigore Smeu scrie despre volumul *Contrapunct* de Dumitru Ghișe: „Capacitatea observațiilor și judecăților pe care le conține, în ansamblu, cartea lui Dumitru Ghișe – *Contrapunct* – rezidă în penetrația ei meditativă, în sentimentul stenic pentru cititor, că demersul filosofic își are propria lui propedeutică interioară pe care ar fi o eroare s-o neglijăm”.

■ Gheorghe Lăzărescu

semnează *Iosif Blaga – o primă teorie românească a dramei*, un text de istorie literară despre cartea *Teoria dramei cu un tractat introductiv despre frumos și artă* de Iosif Blaga, apărută la Brașov în 1899. ■ Citim recenzii: □ Valeriu Cristea prezintă *Oricine și ceva* de Maria Banuș, C.R., 1972: „I se poate reproșa autoarei că acceptă uneori situații de inaderență a planurilor, contrastul ireconciliabil între concretul prea direct și ambiția ridicării la sensuri prea generale și abstracte, precum și excesul de elaborare și alegorizare (NICIDANICINU, doctorul Pom în Floare). E însă indiscutabil că Maria Banuș ne dă cu *Oricine și ceva* una dintre cele mai bune cărți ale sale”. □ Dana Dumitriu comentează *Între Scylla și Charybda* de M. Nițescu, C.R., 1972: „O supărare abstractă denotă un orgoliu nesăbuit, sentimentul unicității, al singularității, iluzia că adevărul este numai cel pe care îl așterne propriul condei. Nu l-am simțit nici o clipă pe M. Nițescu tulburat de valabilitatea adevărilor sale. Oare nu-l încearcă nici o îndoială?”. □ Aureliu Goci recenzează *Dantelă veche* de Traian Lalescu, Editura Eminescu, 1972: „Fundamentul livresc, ca și fixarea în domeniul strict al evenimentului, se evidențiază mai cu seamă în ciclul ultim, *Carnet*, care cuprinde impresiile unui jurnalist ancorat în cotidian”. □ Mihai Minculescu scrie despre *Hoții de vise* de Corneliu Buzinschi, Editura Ion Creangă, 1972: „Eterogenia romanului e3ste de data aceasta un ajutor al lectorului – care ar fi tentat să abandoneze scrierea aceasta pe teme cunoscute și într-un limbaj care nu depășește aspectul cotidian – deși nu în aglomerația de fapte stă harul scriitoricesc”. ■ Al. Piru prezintă volumul *Originile romantismului românesc* de Paul Cornea, oferind un conținut al cărții, precum și o concluzie generală că „Informația de istorie și istorie literară a lui Paul Cornea este exhaustivă și rareori i se poate aduce o completare”. ■ George Muntean publică textul omagial *Mihail Cruceanu la 85 de ani* în cadrul căruia apare și o felicitare (telegramă) semnată de Zaharia Stancu. ■ În *Viața literară* citim: □ *Șantier* cu informații despre proiecte literare ale lui Mihai Beniuc, Edgar Papu, Gheorghe Tomozei, Paul Daniel, Octav Pancu-Iași. □ Lascăr Sebastian publică necrologul *La moartea lui Ieronim Șerbu*. □ *Festival Internațional de poezie în cinstea proclamării Republicii*: „Sub auspiciile Uniunii Scriitorilor din R. S. România și Universității Populare din București, în seara zilei de vineri 8 decembrie a avut loc, în Sala Dalles, un festival internațional de poezie închinat celei de a 25-a aniversări a Republicii. Cuvântul de deschidere a fost rostit de Virgil Teodorescu, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor. Au participat următorii scriitori din țări socialiste: Ewstati Stoilov, Burnaski și Ghencio Uzunov din R. P. Bulgaria, Rudolf Fabri, Jiri Marek și Vladimir Zabkay din R. S. Cehoslovacă; Imeldo Alvarez din R. Cuba; Volker Braun din R.D. Germană; Georgi Arsovschi din R.S.F. Iugoslavia; Danuta Bienkowska și Waclaw Sadkowski din R. P. Polonă; Garai Gábor din R. P. Ungară și Imant Ottonovici Auzin, Vladimir Dimitrievici Fomenko și Lilia Dlgoșeva din U.R.S.S. De asemenea, au citit din operele lor poeții Maria

Banuș, Radu Boureanu, Franz Bulhardt, Adrian Păunescu și Szeplér Ferenc. Și-au dat concursul actori ai Teatrului Național «I. L. Caragiale». Au fost de față atașați culturali ai unor țări socialiste, oameni de artă și cultură”.

❑ *Adunarea Generală a Asociației Scriitorilor din Timișoara*: „Marți, 5 decembrie 1972, în prezența tov. Ion Iliescu, secretar al Comitetului județean P. C. R. – Timiș, a avut loc adunarea generală a Asociației Scriitorilor din Timișoara, pentru analiza activității desfășurate în perioada octombrie 1970 – decembrie 1972 și alegerea noului comitet de conducere. Poetul Anghel Dumbrăveanu, secretarul Asociației, a prezentat raportul de activitate al Comitetului, iar poetul Constantin Miu-Lerca a prezentat darea de seamă a Comisiei de cenzori. Pe marginea acestor două documente au luat cuvântul scriitorii: Aurel Cosma, Anavi Adam, Sorin Titel, Damian Ureche, N. D. Pârvu, Traian-Liviu Birăiescu, Ion Stoia Udrea, Ion Arieșanu, Crișu Dascălu, Svetomir Raicov, Mircea Șerbănescu, Constantin Miu-Lerca, Radu Ciobanu, ca și Traian Iancu, director al Uniunii Scriitorilor și al Fondului Literar. Vorbitorii au evidențiat succesele obținute de membrii Asociației pe tărâmul creației literare și al activității obștești, au făcut sugestii și propuneri cu privire la îmbogățirea planului de muncă al Asociației pe anul 1973. În încheierea dezbaterilor, a luat cuvântul tovarășul Ion Iliescu. Apoi adunarea generală a ales, prin vot secret, noul comitet de conducere al Asociației Scriitorilor din Timișoara, în următoarea componentă: secretar – Anghel Dumbrăveanu, membri – Ion Arieșanu, Laurențiu Cernet, Franyó Zoltán, Alexandru Jebeleanu, Franz Liebhard, N. D. Pârvu, Svetomir Raicov, Mircea Șerbănescu, ca și Comisia de cenzori: Anavi Adam (președinte), Ovidiu Cotruș, Hans Kehr. Lucrările adunării generale au fost conduse de Laurențiu Fulga, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor”.

❑ *Analiza revistelor „Orizont” și „Knijevni Jivot”*: „În suitea ședințelor de lucru pentru analiza revistelor editate de Uniunea Scriitorilor, în dimineața zilei de miercuri 6 decembrie 1972, la Timișoara, a avut loc analiza revistelor «Orizont» (editată în comun cu Comitetul județean de cultură și educație socialistă) și «Knijevni Jivot». Au participat cele două colective redacționale în frunte cu redactorii șefi Ion Arieșanu și, respectiv, Vladimir Ciocov, membri ai colegiului revistei «Orizont», noul comitet de conducere al Asociației Scriitorilor din Timișoara. Au fost prezenți: Laurențiu Fulga, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, Nicolae Apreotesei, președinte al Comitetului municipal de cultură și educație socialistă, Mircea Hervian, de la Direcția publicațiilor literare din C.C.E.S., Traian Iancu, director al Uniunii Scriitorilor și al Fondului Literar, Teodor Balș, președinte al Comisiei de cenzori ai Uniunii. Analiza s-a referit pe larg, în spirit critic și autocritic, la problemele specifice ale revistei de limbă sârbă «Knijevni Jivot» și a acordat o atenție specială revistei «Orizont», care de peste o jumătate de an apare săptămânal, cu un profil mult mai cuprinzător, structurată cu precădere pe reflectarea realităților social-economice și cultural-artistice ale regiunii Banatului. Concluziile acestei analize au

apartănut tovarășului Ion Iliescu, secretar al Comitetului județean P.C.R. – Timiș”. □ *Analiza revistei „Secolul 20”*: „Sâmbătă 9 decembrie 1972, a avut loc ședința de analiză a revistei «Secolul 20». A participat întregul colectiv redacțional, în frunte cu Dan Hăulică, redactor șef, și Ștefan Augustin Doinaș, redactor șef adjunct. Au fost prezenți Laurențiu Fulga, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, Ion Hobana, secretar al Uniunii, Adrian Anghelescu, de la Direcția publicațiilor literare din C. C. E. S., Radu Lupan, din Secția relațiilor externe a Uniunii Scriitorilor. Analiza s-a referit la structura și profilul revistei, în decalajul în care «Secolul 20» se află față de datele obligatorii de apariție, la situația financiară a revistei. Concluziile acestei analize vor fi comunicare, pe larg, Consiliului Uniunii, în proxima sa plenară”. □ *Știri din Asociația Scriitorilor din București*: „La invitația muncitorilor de la Uzinele Republica, Asociația Scriitorilor din București a organizat un festival de poezie dedicat aniversării Republicii: *Poezii cântă patria*. În sala mare a clubului au citit din poeziile lor: Nina Cassian, Ion Bănuță, Dan Deșliu, Leonid Dimov, Ion Horea, Traian Iancu, Mihai Negulescu, Vintilă Ornar, Victor Tulbure. Și-a dat concursul cunoscutul actor Ilarion Ciobanu. * Asociația Scriitorilor din București în colaborare cu Comitetul de cultură și educație socialistă al orașului Slatina a organizat în orașul Corabia o șezătoare literară la care au participat poeți din București și membri ai cercului literar din Slatina. Au citit din poeziile lor închinat patriei și partidului poeții: Virgil Carianopol, Constantin Nisipeanu, George Păun, Ștefan Popescu și Virgil Dumitrescu”. ■ În *Cartea străină* citim: □ În *Neîndurătorul Mauriac* Nicolae Balotă spune că a „recitat *Sfârșitul nopții* și *Sărutul dat leproșului*, în versiunea succulentă a unei bune traducătoare, Elis Bușneag”. □ Aflăm că la Editura Minerva, 1972, a apărut volumul *Aberații* de Jurgis Baltrusaitis din nota semnată M. T. □ Sub semnătura C. U. aflăm de apariția *Le texte et l’ avant-texte* de Jean Bellemin-Noël, Librarie Larousse, 1972. ■ Gabriel Ștrempel publică *Însemnări pe marginea unei expoziții. Cărți vechi românești*. ■ În pagina dedicată istoriei literare găsim două texte: □ Ilie Păunescu semnează *Cantemir ne tâlmăcește viitorul?*: „Dacă despre viitor marele cărturar nu ne vorbește neapărat cu pretenția de a prooroci foarte exact, despre moștenirea pe care ne-a lăsat-o are, poate, cuvinte de amărăciune, reproșuri”. □ Elena Stan scrie despre Alex. Filimon în *Un pamfletar antidinastic*. ■ Matei Călinescu publică *Fragmente dintr-o călătorie*, text împărțit în: *Argument, Lecturi, A fi turist*. Textul este un reportaj despre recenta sa călătorie în India. ■ Din *Prezențe românești* aflăm: „În nr. 2 din anul acesta al revistei de literatură și poetică «Helikon», editată la Belgrad sub direcția lui Radivoje Pešić, a apărut un articol *Momente din evoluția liricii românești* de Octav Păun, urmat de traduceri din V. Alecsandri, M. Eminescu, T. Arghezi, G. Topârceanu, L. Blaga, Șt. Aug. Doinaș, Al. Andrițoiu, I. Tudor realizate de Vukosava Karanović”. ■ Valentin Silvestru trimite o *Scrisoare din Tirana*, cu un reportaj intitulat *Albania iarna*.

• [„Tribuna”, nr. 50] Victor Felea recenzează volumul Mariei Banuș: *Oricine și ceva* (C.R., 1972): „Prin noul său volum de versuri, Maria Banuș e una din prezențele cele mai atractive și mai reconfortante ale liricii de azi”. ■ În cadrul rubricii *Lecturi: Critică*, Ion Marcoș prezintă trei studii. □ Marian Popa: *Camil Petrescu*: „Marian Popa afirmă deliberat, sistematic, intenția unificării critice a multiplelor aspecte din care recompune procesul devenirii spirituale a lui Camil poet, dramaturg, romancier, filosof. Scurta schiță biografică extrage, dintr-o multitudine faptică bogată, momentele cheie ale unui comportament unitar, reductibil la un principiu tutelar, funcțional”. □ Mircea Braga: *Sincronism și tradiție*: „Subiecte rar abordabile altfel decât eseistic, pentru că înțelegerea și elucidarea lor reală presupune imensă cultură, tenacitate, metodă. Concepte, raporturi, aspecte permanente ale teoriei, criticii literare – cadrele provizorii și permanente ale nevoii de clarificare a creației artistice”. □ Constantin Crișan: *Ieșirea din metaforă*: „O carte pretențioasă, plină de improprietați terminologice, scheme inadecvate, eșuată din prea mare discrepanță între exigențele subiectului și înzestrarea reală a autorului. Constantin Crișan își propune să clarifice drumul «de la sens la semn» al poeziei contemporane amestecând, după un instinct nesigur al asocierii, pe Kant, Heidegger, Goethe, Voltaire, G. Călinescu, Mircea Eliade, Leibniz, structuraliști, stilști;”.

15 decembrie

• [„Munca”, nr. 7801] □ n rubrica *Punct*, cu titlul *Literatura noastră de azi este o literatură citită*, revista publică un scurt interviu cu Franz Storch. Acesta răspunde la întrebări legate de literatura de limbă germană din România.

• [„Scânteia”, nr. 9361] Grigore Hagiu scrie despre *Răspunderea debutului în artă*: „Dacă toți debutanții vor ajunge să compună cam aceleași versuri, în stilul tuturor și al nimănui, ne vom trezi mâine, poimâine în situația nedorită de a publica versuri fără semnătură, numele nemaiîndemnând nimic. Trebuie, deci, în mod paradoxal la prima vedere, să preferăm debutanții mai greoi, mai lenți, dar care au ceva de spus, pornind de la viață către literatură. Observația generatoare de imagini, de metafore adevărate nu-și găsește ușor corespunderile de cuvânt. La început, în mod aproape obligatoriu, greșești; când însă îți va mai fi permis să greșești, dacă nu acum la primii pași trudnici de carieră? Mai târziu vei voi poate dar nu vei mai putea. Naivitatea nu ți se admite decât o dată, o singură dată în viață, când scopul întrece cu mult în noblețe mijloacele încă precare. [...] Educația artistică nu poate fi înțeleasă în afara unei solide educații cetățenești: a fi cinstit cu tine însuți, față de talentul tău, a te implica cu emoție în opera constructivă a întregului nostru popor, preamărindu-i faptele. Tocmai asta trebuie îndemnat debutantul să-și propună cu depline puteri de realizare. Dacă insul în formare, în ființa căruia am ajutat să se cunoască pe sine mai adânc un viitor cetățean de onoare al țării, va fi și un scriitor, un ade-

vărat scriitor, bucuria noastră va crește cu atât mai puternică. Există, deci, și un debut al îndrumătorilor întra-ale poeziei și abia după trecerea unei anumite perioade de timp se vede dacă vocația lor a fost sau nu adevărată”. ■ Mihai Moraru semnează *Fondul de manuscrise în așteptarea unei valorificări organizate*: „Nu este vorba aici de modificările necesare introduse în cadrul volumului al IV-lea al *Catalogului manuscriselor românești*, modificări care ținesc o prezentare mai amănunțită a fondului Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România, ci, de pildă, de diferențele dintre *Catalogul manuscriselor de la Blaj* (aflate acum la Cluj) și *Catalogul manuscriselor românești* din Biblioteca Academiei. Această observație nu urmărește criticarea puținelor și dificilelor încercări de catalogare a fondurilor de manuscrise ale bibliotecilor din țară – o inițiativă căreia îi aducem toate aprecierile – ci vrea să reliefeze necesitatea de a se adopta în această muncă un criteriu unitar. [...] Direcțiile actuale în valorificarea moștenirii culturale reliefează rolul activ pe care fiecare generație trebuie să-l aibă față de tradiția înaintașilor și față de patrimoniul cultural, a cărui cunoaștere trebuie să fie, cu fiecare etapă, lărgită și restructurată în deplină obiectivitate”. ■ N. Ploeanu notează că *La Londra a apărut volumul „Nicolae Ceaușescu – Omul, ideile sale, înfăptuirile pe calea socialismului”*, publicat la editura Russel Press Ltd, iar lucrarea este însoțită de o prezentare semnată de prof. Stan Newens.

● **[„Contemporanul”, nr. 51]** În textul *Obsesia vieții*, Georgeta Horodincă analizează volumul de eseuri al lui Teodor Mazilu: „Dar problema fundamentală în jurul căreia se organizează eseurile din *Ipocrizia disperării* este problema accesului nostru la realitate. Autorul împărtășește convingerea fermă că nimic nu acceptă și nu înțeleg oamenii mai greu, decât realitatea și uneori chiar evidența, pentru că ei se feresc să privească viața cu proprii lor ochi și să o judece cu propria lor minte. [...] *Ipocrizia disperării* este o carte deosebit de stimulatoare, deoarece încearcă să refacă în mod inteligent și detaliat o viziune integrală asupra omului și a situației lui în lumea contemporană”. ■ Despre romanul lui Romulus Guga, *Viața postmortem*, scrie Laurențiu Ulici: „Două lucruri m-au impresionat totuși plăcut în acest roman superficial și comod: câteva secvențe epice de mare acuitate... și titlul cu adevărat inspirat. S-ar putea ca o parte din evidența neglijenței și comodității să nu poată fi asumată de autor, cu atât mai rău pentru el, fiindcă un scriitor care nu se știe respecta pe sine se autoanulează”.

● **[„Cronica”, nr. 50]** Se deschide cu poemul *Oglindă* de Haralambie Țugu. □ Liviu Leonte comentează cele 2 volume de *Scrieri* de Radu Boureaanu, apărute la Minerva, o „generoasă selecție a versurilor de la primul volum, *Zbor alb*, 1933, până la ultimul, *Măinile orelor*, 1971”. ■ În *Despre umanismul artei (II)* Constantin Ciopraga face trecerea dinspre literatura universală către cea autohtonă. „Există forme de umanism caracteristice epocilor revolute și un umanism socialist, cu trăsături proprii, determinate de structura și con-

dițiile unei societăți superioare. Ideea de solidaritate activă și responsabilitate reflectă o dimensiune fundamentală a umanismului socialist. O demonstrează literatura și arta ultimului sfert de veac, poezia în realizările ei majore, proza, prin Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu, Al. Ivasiuc și alții, artele plastice, prin Corneliu Baba, Al. Ciucurencu, G. D. Anghel, Ion Irimescu și alți creatori valoroși... *Cum trebuie să fie omul demn de stimă al societății noastre?* se întreabă, în *Imposibila întoarcere*, Marin Preda. *Să fie un om al timpului său*, răspunde prozatorul: *Istoria se impune ca o idee, ca o necesitate*. Cum trebuie să se apropie de acest om scriitorul? Iată alt răspuns. Să nu ocolească «premeditat, programatic» problemele «reale și obsedante ale timpului și societății noastre contemporane», care sunt problemele umanismului nostru... *Umanismul artei*, în concepția lui Marin Preda, este în primul rând o conștiință a responsabilității, fenomene implicând acțiune și participare. La autorul *Moromeților*, «eu» înseamnă totodată *el, ceilalți, lumea din jur...*». □ Eseul lui Nicolae Barbu, *Fluturi pe lampă*, este conceput în jurul sintagmei lui Paul Everac, „dramaturgul atât de persistent în credința sa că teatrul este, înainte de toate și mai presus de orice, *conținut uman*”: „Despre acest conținut uman al dramaturgiei și al teatrului se poate vorbi și s-a vorbit în fel și chip... Ce înseamnă acest conținut uman? Când ne întrebăm așa, nu mai suntem în domeniul stărilor lirice, și ca atare e nevoie de cea mai mare precizie. Bunăoară, asimilând arta cu știința, unii s-au arătat altădată dispuși să includă în sfera umanului tratat – în deosebi, de prozatori și autori de piese – până și manifestările biologicului. De aici au ieșit mai de mult și exagerările școlilor naturaliste... Asemenea fluturilor atrași de lumina lămpii care le arde aripile, producțiunile care nu sunt crescute din pământul generos al realităților trăite – piese sau spectacole – nu pot rezista timpului, așa cum desigur, nu pot rezista nici operele pornite din intenții bune dar lipsite de acel har care le dă viață și care se cheamă talent. Și e normal ca autenticul talent să descopere acel *conținut uman* – acea revărsare de gând și de afect menite să transmită multimilor unicul blazon de noblete posibil și necesar: blazonul personalității creatoare, blazonul muncii care transformă și înalță”. □ Un debut liric: Tamara Pintilie. □ Florin Faifer aprofundează *Dramaturgia lui Al. Mirodan*, de la debutul „năvalnic de generos” (*Ziariștii*), trecând prin marile succese, *Șeful sectorului suflete* și *Celebrul 702 sau Autorul moare azi*, și până la un fel de „anemiare, vâlguire parcă, a substanței dramaturgice” în *Primarul Lunii și iubita sa ori Despre unele lipsuri, deficiențe și neajunsuri în domeniul dragostei*. □ În ep. 4 al *Romanelor de azi*, Zaharia Sângeorzan se oprește la *Viață postmortem* de Romulus Guga, C.R., 1972, „roman-proces al contemporaneității... spovedanie lucidă a unui personaj care își rememorează în fața conștiinței, cu cinism, existența... romanul fiind foarte apropiat de filmul lui Titus Popovici și Manole Marcus, *Puterea și adevărul*”. □ O recenzie de I. Sârbu la romanul *Masa zarafului* de Dana Dumitriu, Eminescu, 1972, „o succesiune de fișe ca-

racterologice, care-și orientează foarte subtil, semnificația, pe o idee unitară... romanul e conceput ca un șir de monologuri introspective (*n.b.* aparținând unor eroi de structuri dostoevskiene, cu o mare vocație a redempțiunii și a chinului lăuntric atroce, mistuitor)... cu o frenezie a confesiei care ar urmări să-i elibereze pe eroi de starea de criză”. □ Camelia Savîtescu consemnează cartea de dialoguri Milița Petrașcu – Petru Vintilă. □ O interpretare a *Coloanei Infinite*, în *Brâncușiada sau panorama interpretărilor* de Ion Pogorilovski. □ Versuri de Nicolae Motoc. ■ Vasile Constantinescu, în *Ce este Realismul*, un eseu ce pornește de la textele *Realismul psihologic* de Dana Dumitriu, „România Literară”, nr. 45/ 1972 și *Realismul și falsele opoziții* de Dumitru Bălăeț, „Contemporanul”, nr. 48/ 1972, dezbate problema realismului ca situație asemănătoare cu cea a umanismului, raportându-se și la articolul filosofului Octavian Ghețan, *Umanismul și dificultățile ambiguității teoretice*, din vol. *Confruntări despre om și cultură*, Ed. Academiei, 1972. „Rămâne încă de pus spre rezolvare chestiunea de fond a întregii dezbateri: *ce este realismul?* Punearea acestei probleme angajează deopotrivă, cred, și critica literară, și estetica, și filosofia, conlucrarea lor. Dacă specificul valorilor în domeniul artei și literaturii este de a fi valori estetice, înseamnă că problema realismului vizează în mod necesar valoarea estetică. Iar dacă realismul nu este un criteriu de valoare, cum se afirmă în unele puncte de vedere, ce relație există totuși între realism și valoarea estetică? Că, mai departe, valoarea estetică presupune raportări între estetic și social, între estetic și ideologic, politic, etc etc, esteticul fiind și sinteză între frumos, adevăr și bine, ce implicații comportă realismul în raport cu valoarea estetică? *Ce este realismul?* Aceasta este o întrebare unică, iar răspunsul ei trebuie să fie realmente o *teorie asupra realismului*. Nu este vorba în acest sens doar de o limpezire a noțiunilor, ci de o elaborare a problematicii realismului, de punerea și dezvoltarea problematicii însăși care să ducă la *fundamentarea conceptului de realism ca teorie constituită*... poate că nicio problemă nu necesită mai mult realism decât chiar conceptul de realism”. ■ Un colocviu la București îi pune față în față pe Constantin Crișan și pe Pierre de Boisdeffre, acesta din urmă afirmând *Specificul național și universalitatea literaturilor de astăzi*. „C. Crișan: *Literatura comparată se află în criză, a spus Etienne. Ea se vede obligată să-și verifice, să-și revadă concepte mai vechi ca paralelismul, sincronismul, ca specificul național, ca socialitatea și esteticitatea (literaritatea, după un termen mai nou și mai rebarbativ) operelor literare, în raport cu universalitatea lor. Dvs, care urmăriți îndeaproape «acest obiectiv în mișcare» – după propria dvs expresie – credeți în dispariția specificului național?* – Deloc. E adevărat că literaturile devin tot mai universale, mai cosmopolite. Astăzi trăim o foarte rapidă de traducere a lor în toate sensurile, radiourile și televiziunea contribuie foarte mult la cunoașterea în masă a literaturii naționale ca și a celei străine. E greu să vorbim astăzi de culturi dominante, dar, poate în sensul materialist al termenului aș cita literatura americană a

cărei influență nu e neglijabilă... Dar, pentru că o literatură, o operă să aibă o rezonanță universală, ea va trebui să aibă, înainte de toate, o rezonanță individuală. O rezonanță, aș vrea să spun, *colectiv-individuală*, în sensul că va trebui să reprezinte un ecou veritabil într-o regiune sau într-un grup uman și – de ce nu? – în cadrul unei întregi națiuni... Literatura franceză nu este naționalistă, este națională sau abia națională, dar în orice caz, foarte ospitalieră cu foarte multe culturi și literaturi, cu foarte mulți poeți sau scriitori care vin din diverse regiuni ale lumii. Și nu este o noutate că, încă din sec al XIX-lea, scriitori, poeți români (s-o citez doar pe Elena Văcărescu) au fost încoronați de către Academia franceză cu premii. Pe noi ne preocupă mai puțin faptul naționalității literare a unui scriitor de vreme ce acel scriitor se exprimă în limba franceză și o face bine, adică spune ceva.” Crișan și Boisdeffre revin în dialogul lor și la alte cazuri celebre ale scriitorilor români „adoptati” de Franța: Anna de Noailles, Tristan Tzara, Ilarie Voronca, Benjamin Fondane, Panait Istrati. □ Marginalii la Tzvetan Todorov, *Dictionnaire encyclopediques des sciences du langage*, 1972, în *Timp și roman* de Al. Călinescu. □ Un interviu cu poetul Mihail Steriade, realizat de Ion Potopin, cu ocazia vizitei în România a acestuia (coordonator în străinătate – Belgia al unei *Antologii a poeziei române/ Anthologie inachevee de la poesie roumaine*) la invitația Institutului Român pentru Relațiile Culturale cu străinătatea și a U.S. Sunt amintite aici și alte selecții ce au repus literatura română în circuitul universal: volumul lui Hubert Juin, antologia lui Alain Bosquet și cea a lui Karel Jonckheere, *De la Arghezi încoace*, publicată în limba flamandă.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 106]** Are loc premiera piesei *Casa care a fugit pe ușă*, de Petru Vintilă, la Teatrul Giulești (comentată în cronica sa de Dinu Săraru) și se lansează oficial Almanahul Literar – 1973 și Almanahul Magazin. □ I. Adam, o recenzie a volumului *Semne pe scurt* de Emil Giurgiuca. ■ Un necrolog semnat de Al. Rosetti îi este dedicat lui *Victor Eftimiu*:... *In memoriam* (fragmente din volumul *Cartea albă*). ■ E. Manu își continuă expozeul privind *Ideea de țară*, parcurgând legătura dintre generația lui Ion Barbu, Blaga, G. Călinescu, cu cea a poeziei patriotice a lui Beniuc, Jebeleanu, Banuș, Miron Radu Paraschivescu, Bogza, și până la poezii epocii noastre, Doinaș, Sorescu, Hagiu, și mai ales Nichita Stănescu cu al său *Rosu vertical*, în filiația firească a lui Nicolae Labiș. Exemplul numărul unu de poet patriotic valoros rămâne Adrian Păunescu, cel ce declara într-un interviu că e adeptul *poeziei totale*, de o sinceritate directă, că e adeptul unei arte fără convenții și fără conveniențe. „Un poet după opinia sa, trebuie să spună totul, să nu mintă și să nu se mintă. Repudiind pe autorii de poeme concepute în duplicitate ideologică, scriind una pentru public și alta pentru sertar, scriind una pentru prezent și alta pentru o posteritate subiectivă, acest poet de un dinamism rar întâlnit, a afirmat la noi, într-o concepție contemporană, *poezia politică*... Poezia de azi își caută modalitățile și stilurile specifice epocii noastre,

cântând o patrie socialistă, realitate distinctă ca evoluție istorică și un popor al cărui entuziasm urmașii îl vor descifra și din versurile poezilor.”

• [„**Urzica**”, nr. 23] Ultimele *Însemnări* ale lui Victor Eftimiu (scriitorul a decedat pe 27 noiembrie 1972).

• [„**Convorbiri literare**”, nr. 23] Petru Popescu notează despre opera *Veșnic tânără*: „Orice operă mare e cu siguranță patriotică, chiar dacă acest patriotism e de o factură mai deosebită, mai complicată, chiar dacă nu e bătător la ochi – dar timpul strânge în jurul operei generații, le îmbogățește din ea, le face să trăiască ceea ce la început a fost doar literatură, doar închipuire de creator vizionar. Și opera patriotică e tânără prin structură, și înțeleaptă ca un sfat bătrânesc prin efect”. ■ Radu Negru descoperă *Umanismul artei*: „Realismul operei de artă constă, cred, în a reflecta și interpreta realul cu idealul, sau cu înfrângerile lui accidentale. Lipsa ideilor active și mai ales criza idealului condamnă meșteșugul literar-artistic la un joc steril. Numai în acea zonă arta riscă într-adevăr să-și piardă realitatea, devenind o formalitate, un ritual fără finalitate socială, adică fără obiect”. ■ Florin Mugur consemnează *Un dialog cu Șerban Cioculescu*: „– *Discuțiile în contradictoriu nu-și au rostul întotdeauna, și nici interviurile agresive. Aș vrea să vă rog, astăzi, să-mi vorbiți despre oamenii care au jucat un rol important în viața dumneavoastră, și vă promit că am să vă întrerup cât voi putea de rar. Sunteți de acord? – Să încercăm. – Firește, ar fi bine să începem cu părinții... – Tata era inginer, fiul unui moșnean din județul Mehedinți, dintr-un sat unde statistica răzeșilor, a lui Petre Poni, arăta că aproape nu existau țărani fără pământ. Din cele două sute și ceva de capete de familie, nu erau decât patru sau cinci împroprietăriți: ceilalți avuseseră cu toții pământ înaintea lui Cuza. Prin urmare, era proprietar de pământ; și tatăl lui fusese. Totuși, pentru că a învățat foarte bine în clasele primare, a fost, în liceu, bursier al satului, iar după ce a terminat studiile medii, a câpătat o bursă la politehnica din Zürich. [...] După terminarea facultății, a mai dat o diferență de inginer hotarnic; e o profesiune care i-a adus câștiguri destul de frumoase. Și-a început cariera la docurile din Galați, unde erau atâția greci, încât se învârtea numai printre ei, iar colegii au început să-i spună în glumă Cioculidis. Pe urmă a fost șeful șantierului naval la Turnu Severin, unde a cunoscut-o pe mama. S-au logodit, s-au căsătorit. Apoi, tata s-a mutat la București, în centrala Ministerului de finanțe, unde și-a sfârșit cariera ca inginer, șef de serviciu, printr-o moarte timpurie. – *La ce vârstă?* – La patruzeci și opt de ani. Am scris și niște amintiri despre el, într-un articol în care am pomenit și despre înclinațiile lui literare. [...] mama era severeancă. Mama ei, doljeancă. Tatăl ei, fiul unei preot din satul Miluda, de la nord de Strehaia, își luase numele Milodeanu. Urmase școala de medicină a lui Davila înainte de întemeierea facultății de medicină, după care Davila îl trimisese la Paris. [...] Mi-am făcut liceul la Turnu Severin. Un liceu serios, unde l-am avut profesor pe George Oprescu, viitorul academician și critic de artă. Școlaritatea era foarte se-*

veră; până și servitorii liceului ne inspirau o spaimă sacră. Nu eram un elev rău, fără să fiu tocilar. La materiile literare aveam note foarte bune. La cele științifice consimțeam să iau calificarea proaste. – *Ați avut un frate...* – Fratele meu Radu, spre deosebire de mine, a avut, încă din copilărie o mare înclinare către muzică. Devenit student, a frecventat întotdeauna opera, iar spre sfârșitul cariere a fost numit inspector al artelor. Imediat după eliberare, a plecat la Cluj pentru a pregăti redeschiderea operei de stat din oraș. Avea o foarte frumoasă cultură muzicală. În fiecare vară pleca la Salzburg, să asculte concertele simfonice de acolo. Dar atunci când Austria a fost anexată de Hitler, Radu, are era un anti-nazist înfocat, a hotărât: «Atâta vreme cât Austria va fi sub dominație fascistă, nu mai calc la Salzburg». – *În anii de formație, ați avut vreun maestru? A existat vreun Aron Pumnul, la moartea căruia să scrieți o poezie (sau o orăție funeabră)?* – Nu, cred că maestru n-am avut. Intrând la universitate, de la Mihail Dragomirescu n-am învățat nimic pentru că nu m-am situat din capul locului într-o postură de opozant. Criticul nu era lipsit de calități. Am arătat, bunăoară, că în analiza unei nuvele, a unui roman, a unei piese de teatru, se pricepeau foarte bine să surprindă sensul evoluției logice și psihologie ale personajelor. În ceea ce privește poezia rămăsese, însă, absolut închis în fața de fenomenul nou, în timp ce eu, prieten cu Vladimir Streinu și alți poeți tineri, eram un adept înflăcărat al înnoirilor. Mi-am luat licența în literatura franceză și îi doresc lui Charles Drouhet introducerea în această literatură. Dar el se operea la romanul naturalist (cu teatrul mergea mai înainte), iar problemele propriu-zis ale literaturii moderne nu și le puneau. Cred că în ce privește percepția fenomenului modern am datorii mari față de regretatul meu prieten Vladimir Streinu. Am însă Malița de a crede că, dacă el mi-a fost de folos pentru lărgirea receptivității lirice, la rândul meu am reușit să-l determin, deși era, la început, să devin un om interesat de problemele acestui domeniu. Mi-aduc aminte că am făcut o comunicare la «Prietenii istoriei literare», prin 1942, despre *Peregrinul transilvan*, pe care l-am și reeditat. Înainte de a-mi auzi conferința, s-a dus Biblioteca Academiei, a luat ediția-princeps și a cînt-o. [...] Între mine și Streinu a existat, timp de cincizeci de ani, un dialog permanent, de pe urma căruia cred că am profitat amândoi. Ne opuneam în păreri și numai în discuții interminabile cădeam până la urmă de acord. El a scris odată că mari poeți pe care-i admiră sunt Rilke, Arghezi, Esenin să se facă sudură între noi; nu-l gusta pe Caragiale, cum îl gustam eu. De aceea cred că a abandonat. Pentru mine, editarea lui Caragiale a fost o voluptate. Am scris cu plăcere despre el; o plăcere a fost și depistarea articolelor și a schițelor lui nesemnate, pe care le-am identificat uneori, în periodice care nu mai fuseseră cercetate. – *În editarea operelor lui Caragiale s-a petrecut la un moment dat un schimb de ștafetă între Paul Zarifopol și dumneavoastră...* – Cred că am spus undeva că Zarifopol, până la apariția «Revistei fundațiilor», unde a fost redactor-șef, mă considera un foiletonist superficial. Când fratele meu i-a devenit secretar, i-a spus să

mă invite să scriu, Radu, care avea mândria lui, i-a răspuns: «– Eu nu-mi invit familia». Și atunci Zarifopol mi-a trimis el însuși o invitație și i-am dat un studiu lung de douăzeci de pagini despre ediția Eminescu făcută de Constantin Botez. Când a citit în manuscris articolul... a exclamat: «Nu-l știam pe domul Șerban filolog! De azi înainte va fi colaborator permanent pe n.v.!» Pe n.v. însemna pe nevăzute. Și într-adevăr am publicat în permanență. Din nefericire, la numărul, al cincilea, în ziua în care a trebuit să apară și a apărut numărul cinci, Zarifopol a murit subit. În noaptea respectivă, fratele meu îl întrebase când va apărea volumul lui Cragiale, iar Zarifopol îi spusese: «– Nu, volumul patru nu o să-l scot eu.» Și cum fratele meu a rotit niște ochi mari, a adăugat: «– O să-l scoată domnul Șerban». «– Cum adică?» «– Ei da!» Și a făcut un gest, arătând spre inimă. Fără îndoială mi-am luat ca model ediția Zarifopol, dar am avut față de critic o anumită superioritate, nu de ordin intelectual. Îl întrebam într-o zi: «– Domnule Zarifopol, dumneata ești un om de o politețe desăvârșită, un mare civilizat și nu mă miră că la sfârșitul fiecărui volum, din cele trei pe care le-ai publicat, aduci mulțumiri călduroase lui Barbu Lăzăreanu. Dar nu cumva exagerezi?» La care el mi-a răspuns: «– Nu. Pentru că iată ce este: eu, sunt neurastenic și nu pot citi în bibliotecă – și mai ales nu pot răsfoi reviste – mai mult de o oră sau o oră și jumătate, fără să-mi dea o puternică migrenă. Ei bine, Barbu Lăzăreanu, care e mai în vârstă ca mine și un vechi tuberculos, poate să stea cinci, șase, șapte ore, înghite praful, s-a învățat. Mi-a dat un ajutor neprețuit în cercetarea unor materiale pe care eu le bănuiam că există în anumite colecții, dar n-am avut răbdare să caut.» Ca și Barbu Lăzăreanu, am avut o mare rezistență la lectură și o adevărată pasiune de a răsfoi periodice. Și cum n-am suferit în viața mea de migrenă, cum stenografiază un discurs interior, în realitate scria colosal de greu. Era în permanență torturat de neurastenia lui, nu putea sta la birou două-trei ore în șir. În acest sens, el a fost un erou. Cine a fost ajutat de un fizic viguros, nu se poate lăuda. Marea mea șansă? Nu am obosit, niciodată la masa de lucru. O zestre biologică pe care nu mi-o bănuiam. «-Să ucidă critica mai repede decât viața pe scriitor? Un Goethe, un Hugo al criticii nu e cu puțință. Sunt cuvintele lui Pompiliu Constantinescu (le citez dintr-un articol pe care l-a scris, la aniversarea dumneavoastră, Mircea Iorgulescu). Într-adevăr cu excepția lui Maiorescu și a lui Gherea – care, în ultima parte a vieții lor, nu s-au mai preocupat atât de activ de critica literară – criticii români au murit relativ tineri. Inclusiv Pompiliu Constantinescu.... – Pompiliu Constantinescu a fost un critic de mare talent. Întâi, cred că era cel mai bun analist literar al momentului respectiv. Călinescu, Streinu, eu însumi, cercetând o lucrare ne legam de două-trei aspecte ale ei. El epuiza toate aspectele. În privința asta, ne era superior tuturor. Scria bine, supravegheat, ca elev al lui Lovinescu, dar la o avant-premieră – dintre acelea pe care, în timpul celui de-al doilea război mondial, le iniția Rebreanu, ca director al Teatrului național – a vorbit despre o piesă a lui

Alexandru Kirițescu. A fost absolut magistral. Scrisul lui pare cenușiu, pare monoton, dar în orice caz e substanțial, e dens, dă o idee exactă și obiectivă asupra operei comentate. Omul era fermecător: vesel, spiritual... Când a murit, cu puțin înainte de a împlini 45 de ani, toți prietenii lui am rămas consternați. Deși știam că a suferit de un reumatism poliarticular, nu-i cunoșteam vreo boală de inimă și se pare că a sucombat la prima criză. A fost o mare pierdere pentru critica noastră. Era cel mai exhaustiv dintre criticii generației, cel mai puțin superficial dintre noi toți. Iar în legătură cu observația pe care o făcea despre lipsa de longevitate a criticilor români, aș vrea să-ți povestesc (de altfel, știu că interviul de azi e destinat «Convorbirilor literare») o întâmplare din Iași. Când am fost numit profesor universitar în acest oraș, la vârsta de 44 de ani, aveam 44 de kilograme. I-am făcut o vizită de politete rectorului, care era un medic, și a crezut că am venit la Iași să mor. M-a determinat să-mi fac analizele, m-a supus unui interogatoriu, m-a întrebat câte ore pot sta la birou, s-a interesat dacă sunt în stare să urc dealul Copoului, nici urcând piscurile literaturii românești. Nu știu cât de sus ajung, dar de obosit nu obosesc nici acum”. ■ Const. Ciopraga scrie articolul: *Deasupra nebuniilor Otiliei*: „Aceeași opoziție ireductibilă o separă pe Otilia, floare rară (cum o definește incidental Pascalopol), de fiicele Aglaei Tulea. Nicio o mască fără perechea ei, ca termen de comparație. Există, desigur, memento grave (sfârșitul lui Girgiuveanu, exodul Otiliei), pulverizate în țesătura întregului, care stă sub semnul enigmei: Otilia, Felix, Costache Giurgiuveanu. Toți aceștia, plus alții, în serii triale, apar precum într-o *Cină de taină*, de aspect profan, cu fizionomii diferențiate puternic. Reuniți, întâmplător, la un restaurant, câțiva dintre ei formează un tablou de o hibriditate caricaturală, elocvent sub specia ethosului”. ■ Petru Eugen Gora descoperă *Puncte de vedere asupra realismului*: „Nu există decât trei mari structuri umane, 3 moduri existențiale distincte: romantic, clasic, realist. Criteriul fundamental de a le deosebi este raportul dintre Eu și Lume. În aceste trei moduri-de-a-fi, ... ale omului (după vorba lui Cantemir) sub toate aspectele trecerii sale pe sub soare: social, moral, intelectual, în aceasta din urmă intrând, firește, și modul literar de a exista. Găsim astfel, în orice veac, indivizi clasici, indivizi realiști, indivizi romantici”. ■ Daniel Dimitriu recenzează două volume de poezie. □ Primul este al Anei Blandiana: „*Octombrie, noiembrie, decembrie* mărturisește o criză sentimentală de tip special, un fel de maladivă denunțare a apropierei erotice, de unde, prin reflex, viziunea deformată a acesteia. Avem de a face cu o situație rară, delicată, marcată de un platonism sui-generis, capabilă, prin caracterul ei de excepție, să eșueze în abstracțiuni dacă nu penibile, cel puțin sterile. [...] *Octombrie, noiembrie, decembrie* oferă o lectură palpitantă, până la un punct o lectură tulburătoare, de o seducție bizară. Am reținut ca reprezentative patru texte din multe altele, ele se numesc: *Îți mai aduci aminte plaja?*, *După felul în cae alunecă luna*, *În mine e înalt și Exilul*”. □ A doua carte aparține lui Petre Stoica: *Buni-*

ca se așează în fotoliu: „Este în foarte mică măsură un veritabil muzeu de relicve sentimentale. Reveriile romantice ale poetului îmi par foarte puțin ornamentale și aceasta în ciuda preocupărilor evidente pentru conturarea unei atmosfere de epocă. Divagația are un tâlc ce se precizează pe parcurs. Înainte de a ajunge la el, să-i vedem premisele. Poetul încearcă să se convingă singur de splendorile trecute, tabloul pe care îl înfățișează este idilic și burlesc totodată...”. ■ George Pruteanu analizează cartea lui Romulus Guga: *Viața postmortem*, ed. C.R., 1972: „Romancier de resurse încă nebănuite, Romulus Guga se schimbă la față cu al doilea roman... *Viața postmortem* este un bun roman politic – și regret că nu pot spune un excelent roman politic, din cauza unui artificiu de tehnică literară adoptat de autor, care complică și slăbește această vehemență. Scrisă sub forma dialogului unui ins cu propria sa conștiință, ea descrie ascensiunea socială și, întrucâtva, politică, a unui bărbat submediocru care, profitând de erorile și confuziile unei epoci în care fluxul revoluționar, înnoitor, progresist, era umbrit – prin oameni ca el – de abuzuri și incompetențe, face ceea ce s-ar numi carieră”. ■ Al. Dobrescu semnalează apariția volumului: *Aspecte literare contemporane* al lui Șerban Cioculescu: „Masivele *Aspecte literare contemporane*, selecție de cronici și articole publicate între 1932-1947, oferă de aceea un fericit prilej de semnalare a resorturilor criticii lui Șerban Cioculescu și a locului unei opere desfășurate pe întinderea unei jumătăți de secol.[...] Clasic prin formație și pasional prin temperament, Cioculescu a îmbrățișat și susținut cu luciditate mișcările înnoitoare din poezie și proză, conștient de propria îndatorire în fața unor fenomene de rezistență. Și-a făcut datoria cu prisosință, respingând însă violent orice depășire a măsurii și bunului simț”. ■ Constantin Pricop scrie despre apariția traducerii cărții lui Vicente Aleixandre, *Umbra paradisului*, Univers, București, 1972, tradusă de Sorin Mărculescu: „Fără a ocoli universul care se prezintă oricui printr-o falsă lume transcendențială, cuvintele poetului Vicente Aleixandre reușesc, după întâlnirea lor cu lumea, să ne arate, cu altă privire, adâncurile ei. Prin stăruința lui Sorin Mărculescu, el însuși poet distins, poezia în limba română își lărgește astfel aria de sensibilitate”. ■ Alexandru George este prezentat de Mircea Iorgulescu: „Întâia carte semnată de Alexandru George a văzut lumina tiparului când scriitorul avea 40 de ani, situație din care se poate bănuși cu facilități o ambiție nefirească, întrucât la mijloc nu era o tradiție descoperire a vocației literare. Dimpotrivă, totul în activitatea ulterioară lasă să se ghicească o îndelungă preparație în vederea pasului decisiv... În doi ani, Alexandru George a publicat patru cărți simetric distribuite, două de proză (*Simple întâmplări cu sensul la urmă*, 1970, *Clepsidra cu venin*, 1971); și două de critică (*Marele Alpha*, 1970; *Semne și repere*, 1971), tot de atunci fiind prezent, cu regularitatea și siguranța unui vechi combatant, în paginile diferitelor reviste literare”.

● **[„Tribuna României”, nr. 3]** *Cuvântul zilei*, semnat de Paul Anghel, se ocupă de *România la O.N.U.* și are ca moto un citat din Kurt Waldheim, Se-

cretarul general al O.N.U.: „Recunoștință și apreciere guvernului și poporului român pentru sprijinul acordat Națiunilor Unite în efortul de a menține pacea și securitatea internațională”. Din editorial cităm: „Programul nostru de pace e de fapt programul realităților acestei lumi dinamice, în continuă schimbare, e programul lucidității și, de ce n-am spune-o cu un cuvânt românesc: programul omeniei”. ■ Fănuș Neagu revine la *Sânziene* cu *Flori dalbe*. ■ *In memoriam*, nesemnăt: „Între 22 noiembrie și 1 decembrie am trăit durerea de a ne despărți de câteva ilustre personalități ale culturii și științei românești: Acad. prof. Horia Hulubei, savant, atomist de prestigiu, membru al Prezidiului Academiei R. S. R. și al mai multor academii și societăți științifice din străinătate; Savantul Henri Coandă, creatorul primului avion cu reacție din lume, autor a peste 250 de invenții, bine cunoscut în lumea științifică pentru descoperirea cu numele «Efectul Coandă», fost consilier la rang de ministru la Consiliul de Stat; Acad. Victor Eftimiu, poet, dramaturg, scriitor, publicist, memorialist, președinte de onoare al Uniunii Scriitorilor din România; Din Lima ne parvine știrea că a încetat din viață scriitorul de origine română, Grigore Culger, creatorul unui vestit personaj literar; Apunake. Revista voastră va omagia pe rând aceste personalități la un moment adecvat”. ■ În *Hyperion* citim *Psalmi* de Dosoftei. □ Citim și o poezie de Victor Eftimiu, *Odă Republicii*. ■ Ilie Purcaru semnează *Decembrie – încordare*: „Bilanțurile românești de decembrie au, toate, pe fundalul de arginturi scumpe și străluciri sărbătorești, acest accent încordat, pe care-l imprimă oamenii. Sărbătoarea acestui bilanț e intensă, dar scurtă. Socotindu-se victoriile anului, se deschide un nou ciclu constructiv, și oamenii, asemenea constructorului care a isprăvit de ridicat un etaj, surâd o clip – numai o clipă! – fragmentului încheiat de operă, trăind sporita frenezia a asalturilor care-l așteaptă, luând, din nou, aerul cel mai de sus al acoperișului-pisc spre care tind”. ■ În pagina numită *Vatra miturilor* citim „*Asta-i seara, seara mare, seara marelui Crăciun*” de Radu Gyr și *Mituri: originalitate și vechime* de prof. Mihai Pop, directorul Institutului de etnografie și folclor din București. ■ În rubrica *Lira* citim două colinde: *Că nu-i vreme de somnat... și Pe-o gură de vale...* ■ Marcel Negreanu recomandă *Pentru vacanța de iarnă: Ultimele noutăți din „Decada Cărții Românești”*, notând apariții din poezia, proza, folclor sau arta românească, volumele „reprezentând ultimele noutăți ale sezonului editorial pentru sărbători”.

16 decembrie

● [„*Munca*”, nr. 7802] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. □ În *Din patru puncte cardinale*, se semnalează, într-o notă, premiera piesei *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale la teatrul din Paris condus de Marcel Lupovici.

● [„*Flacăra*”, nr. 51] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie despre *Caielele principelui* de Eugen Barbu, „compendiu de sugestii, propuneri, ipoteze,

proiecte sau ambiții, primul caiet e mai mult decât un jurnal de șantier a unui scriitor necruțător cu sine până la automacerare, se prezintă ca un caleidoscop fascinant, în permanentă rotire, instabilitate și fugă, dezvăluind cele mai neașteptate și surprinzătoare planuri ale investigației: însemnări de drum, note de lectură, crochiuri ale unor portrete, întâlniri sau visate, proiecte literare, iubite și abandonate, alături de cele mai insolite notații: astrologie, medicină, muzică, pictură, religii, eresuri, prospecții ale unui veac fanariot adorat, toate însoțite de cele mai felurite citate, reținute nu pentru savoarea intrinsecă sau pentru risipa lor de inteligență, ci pentru că reprezintă încă o modalitate de trimitere la alte asociații, la noi explozii ale spiritului”. □ În *Literare*, G. Dimisianu prezintă placheta *Efigii* de Gheorghe Tomozei (Editura militară). □ În *Dialog cu cititorii*, H. Dona inserează o prezentare biobibliografică despre Curzio Malaparte. □ Henri Wald publică eseu *Numărul*. □ Magda Mihăilescu scrie despre *Premieră românească: Bariera*, subliniind faptul că „Teodor Mazilu a contribuit direct la acest botez cinematografic al eroilor săi, așa încât eventualul strigăt «trădare» din partea celor care încep orice discuție despre o ecranizare cu principiul «spiritul cărții» ar suna oarecum în deșert. Filmul realizat de Mircea Mureșan după scenariul lui Mazilu își câștigă locul pe care îl merită fără prea multe apeluri afective la amintirea cărții”. □ Pe pagina intitulată *Arta omagiază aniversarea republicii*, revista publică o selecție de note sub titlul *Cartea elogiază Republica*, o trecere în revistă a activităților recente ale editurilor. □ În *Memento*, *Carte*: notă despre conținutul Almanahului „Scânteia” pe 1973. □ Succintă prezentare a volumului lui Emil Giurgiuca, *Semne pe scut* (Eminescu): „și în acest volum, ca și în celelalte anterioare, poezia lui Emil Giurgiuca, nefăcând nicicând concesii modelor trecătoare, se definește printr-o distinsă sobrietate”. □ Sunt semnalate următoarele apariții: volumul 5 din *Opere* de Liviu Rebreanu și volumul de eseuri *Reverii lucide* de Radu Bogdan. (Minerva), *Un leagăn pe cer* de Sütő András (Kriterion, traducere de Romulus Guga). □ *Memento*, *Teatru*: note despre piesele *Un fluture pe lampă* de Paul Everac (Teatrul Național „I. L. Caragiale”), „piesă de problemă politică și amplă construcție dramatică, angajând într-un conflict acut numeroase personaje ce reușesc să schițeze un portret colectiv al jalnicei lumi a transfugilor și o imagine a destinului lor penibil”, *Casa care a fugit pe ușă* de Petru Vintilă și *Fata morgana* de Dumitru Solomon (Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad) ș.a.

• [„**Luceafărul**”, nr. 51] Constantin Țoiu anunță apariția editorială a volumului *Scriitori tineri în reportaj*, o compilație a articolelor recente din „Luceafărul” în cadrul rubricii cu același nume. □ Este semnalată prezența în librării a următoarelor apariții editoriale: *B. P. Hașdeu, interpretat de...*, antologie stabilită și îngrijită de Grigore Brâncuș (Ed. Eminescu), *Principele* de Eugen Barbu, ed. a III-a (Eminescu), *Suflete bun la toate* de Marin Sorescu (Albatros). □ Mircea Iorgulescu scrie o cronică despre volmul de versuri

Oricine și ceva al Mariei Banuș (C.R., 1972), lăudându-i „întoarcerea către joc a încordării lăuntrice, în forma evocării unui univers de bălci și mahala”. □ Mircea Vaida dedică un articol operei lui Dimitrie Anghel, pe care o descrie ca pe un fenomen în trei ipostaze: cea a „primatului restuirii”, a polemicii și a modernismului. □ Cornel Mihai Ionescu analizează eseurile despre Velasquez ale lui Jose Ortega y Gasset, apărută la editura Meridiane, 1972, în traducerea lui Dan Munteanu și prefătată de Andrei Ionescu. □ Andrei Ion Deleanu prezintă și traduce fragmente din corespondența lui Thomas Mann, către Adorno, Schoenberg și Alberto Mondadori. □ Alexandru Paleologu scrie dezaprobat la adresa negativismului critic: „Cusurgii exclusiviști și blazații care nu admiră nimic îi epatează de regulă pe proști și își asigură admirația lor [...]. Mai sunt și alte soiuri de blazați, care pozează declarând spre exemplu că nu mai cred în literatură (după ce au practicat-o cu oarecare noroc material dar probabil fără sentimentul profund al creației). E mult mai comod și mai prestigios să negi toată literatura inclusiv pe tine decât să-ți mărturisești obscura bănuială că nu ai scris nimic rezistent”. □ D. R. Popescu publică proza *Dintr-o zi necunoscută*.

● [„Steaua”, nr. 24] Ideea de bază a editorialului lui Nicolae Balotă, *Examen de conștiință, literatura unui sfert de veac*, este „reconsiderarea critică a moștenirii literare – una din marile opere ale istoriei și criticii literare din ultimele decenii”, critica fiind definită drept „conștiința de sine a unei literaturi”, „terenul de întâlnire al experiențelor literare cu speculația filosofic-estetică”, „meditație filosofică metodică pe marginea creației literare”, activitate de „stabilire a valorilor și a activării lor”. ■ Despre activitatea tatălui său în domeniul cinematografiei (a selecției de filme și a scrierii programelor de sală la cinematograful Trianon), după încetarea apariției *Biletelor de papagal* (1929), scrie Barbu T. Arghezi la rubrica „hotare de aer”, articolul *În „regatul lui uite-l, nu e!”* ■ Adrian Popescu îi consacră un ferpar lui Victor Eftimiu, președinte de onoare al Uniunii Scriitorilor, mort de curând, a cărui activitate este rezumată în felul următor: „Personalitatea multilaterală a lui Victor Eftimiu, om de cultură, director al Naționalului, academician, autor a peste 100 de volume, cuprinzând toate genurile literate, traducător de prestigiu, este, fără îndoială, un caz de excepțională înzestrare și fecunditate artistică.” ■ Radu Ciobanu publică proza *Ascultând tăcerea*. ■ Adrian Popescu își publică poemul *Despre ce-am zidit*. ■ Antologie a propriei creații, volumul *Îngânarea lumii* de Gabriela Melinescu, constituie subiectul cronicii lui Petru Poantă care o apreciază drept „poet adevărat”. O a doua cronică a aceluiași Petru Poantă circumscrie tematic și analitic volumul *Octombrie, noiembrie, decembrie* al Anei Blandiana, „volumul încheie o polaritate: eros și thanatos”, „ceea ce îndeosebi se numește temă într-o anumită operă, la Ana Blandiana reprezintă lirismul însuși”, „poeta nu mizează pe obscuritățile discursului incoerent, nici nu ermetizează pentru a mima profunzimea”. ■ Din nou este adus în discuție

romanul *Caietele Princepelui* de Eugen Barbu, în viziunea detaliată și amplificată a lui Virgil Ardeleanu. ■ Grigore Hagiu publică poezia *Ne-absoarbe ora*. ■ La poșta redacției, răspunde veleitarilor în poezie Adrian Popescu. ■ Mircea Micu îi parodiază pe Aurel Rău, Petre Stoica, Teohar Mhadaș și Aurel Gurghianu, asigurându-și (cum anunță rubrica) „iubirea confrăților”.

17 decembrie

- [„**România liberă**”, nr. 8756] Aurel Baranga se declară *Împotriva estetismului*: „Un nou estetism, un nou dandism artistic, un nou refugiu în brațele unei arte care a evadat din realitate, catapultată pe orbita delirului, a divagațiilor gratuite, a sondărilor în zonele abisale, de unde nu poate veni nici o lumină, o nouă alunecare în mrejele tenebroase ale unor exerciții sterile, de apogiaturi maniacale, e mai mult decât o crimă, e o greșeală.”

- [„**Scânteia**”, nr. 9363] În *Adnotări* citim *Pastișa... senină și domoală* de Victor Atanasiu: „Un «original» în felul său este Ion Puhav, autorul volumului *Strigătul nopții* (Editura Junimea). Într-o vreme când abundă pastișele după Kafka sau Faulkner, prozatorul de care ne ocupăm pastișează senin... pe Creangă. [...] Între o voce adevărată și ecoul ei este o diferență uriașă. Oricât de fidel ar reproduce vocea, ecoului îi lipsește personalitatea. Este salutar pentru orice autor să încerce să vadă care este timbrul propriului glas”.

18 decembrie

- [„**Munca**”, nr. 7803] În rubrica *Sâmbătă după amiaza, duminică toată ziua*, se semnalează numeroase *Manifestări organizate de syndicate în cinstea celei de-a XXV-a aniversări a Republicii*. Printre acestea se numără „Imnuri de slavă Republicii iubite”, la Iași, „Pe aripile cântului și poeziei”, la Pitești, „Sub cer cu cântece și flori”, la Bacău etc. □ În *Din patru puncte cardinale*, se semnalează, într-o notiță, *Descoperirea unei piese necunoscute a lui Shakespeare*, intitulată *Nașterea lui Hercule*.

- [„**Scânteia**”, nr. 9364] Edgar Papu se ocupă de *Pseudo-poezia și sarcina civică a criticii literare*: „Înainte vreme, poetul mediocru se trăda mai ușor, ca atare, chiar față de cititorul fără o specială pregătire literară. Acesta putea surprinde imediat banalitatea, clișeul, decalcul, formele tocite reluate până la sațietate. Astăzi, dimpotrivă, banalitatea și lipsa totală de substanță se maschează sub aparența «originalității» și a «noutății neînțelese». În consecință, cu excepția cazurilor strigător ridicele, cititorul rămâne mai derutat decât înainte în fața poezilor fără chemare. De aceea, intervenția criticului devine absolut necesară. În contextul actual el trebuie să stabilească cu precizie criteriile după care cititorul de poezie să deosebească sunetul autentic de cel fals. [...] Desigur că și astăzi unii poeți își pot aduce cu strălucire mesajul în forma clasică, tradițională: și există asemenea poeți actuali, de reală valoare, a căror operă se bucură de o largă aderență la cititor. Deoarece însă există și poeți autentici,

care n-au pătruns încă pe măsura talentului în conștiințe din cauza aparaturii metaforice mai dificile, determinată de necesitatea internă care le-a declanșat expresia, critica are datoria să ajute la înțelegerea operei acestora, să determine necesarele delimitări de pseudo-literatură încifrată, fără sens, năzuind spre... nimic. Este o sarcină, aş spune, civică a criticii noastre literare”.

20 decembrie

● **[„Munca”, nr. 7805]** În *Cartea românească pe glob* se face o succintă trecere în revistă a realizărilor editoriale din perioada 1961-1971.

● **[„Scânteia”, nr. 9366]** În pagina numită *Cartea în vitrina jubiliară*: „Sunt nenumărate semnele de cinstire care se aduc, pretutindeni, patriei în acest an aniversar. Republica, măreață cucerire a poporului condus de partid, își aniversează un pătrar de veac. La sărbătoarea țării și alături cuvântul de cinstire, cu pasiune și civică răspundere, oameni de artă și cultură, oameni de știință. Așa cum am anunțat în paginile ziarului nostru, omagiului națiunii la una din zilele sale memorabile i se va integra firesc cel cuprins în litera cărții tipărite. Toate editurile noastre au ținut să celebreze prin cărți de valoare, de ținută. Ziua republicii. Unele au pornit deja din librării în călătoria către cititor. Altele se află încă sub tipar, urmând ca în curând să-și dăruiască izvorul de frumusețe oamenilor patriei. Prezentăm în această pagină câteva din aparițiile dedicate aniversării republicii, semnificând un gest înalt de cinstire al omului de știință, al istoricului, al scriitorului – prozator sau poet – adus cu solemnă dăruire patriei, republicii. Firește, asupra multora dintre cărțile pe care le prezentăm acum, ca și a altora care încă nu se află pe masa librarului, vom reveni”, citim recenzii: □ Grigore Arbore prezintă volumul *Turn de veghe* de Mihai Beniuc, editura Cartea Românească: „Interesantă este, în acest volum, insistența cu care, apelând la simbolurile mitice, poetul încearcă să întruchipeze lumea omului modern, universul său, într-o imagine simbolică, aceea a unei vârste de aur ce trăiește deja în eternitate prin frumusețea ei. Într-o astfel de lume a purității însăși, viața devine eternă, ca și poezia. În *Turn de veghe* poezia lui Mihai Beniuc se regăsește cu unele dintre ipostazele ei cele mai definitorii”. □ Adrian Anghelescu scrie despre antologia *Cartea țării* apărută la editura Albatros: „Reunind versuri ale unor poeți contemporani din diferite generații, de la Tudor Arghezi, Ion Barbu, Lucian Blaga, Victor Eftimiu, Al. Philippide, Demostene Botez până la cei mai tineri reprezentanți ai genului, cartea aceasta se înfățișează ca o expresie artistică plenară a uneia din trăsăturile fundamentale ale fizionomiei morale și spirituale a poporului nostru – trăsătură care, în condițiile de viață actuale, capătă un conținut nou, aducându-și semnificațiile”. □ Dan Mutașcu recenzează *Semne pe scut* de Emil Giurgiuca, editura Eminescu: „Alegând modalitatea etică și estetică a versului cu adresă și finalitate patriotică, Emil Giurgiuca se dezvăluie în cartea comentată ca un poet ajuns la maturitatea ideatică lirice și a mijloacelor sale de expresie”.

□ Ioan Adam notează apariția cărții *Cu o torță alergând în fața nopții* de Eugen Barbu, editura Eminescu: „Aici, scriitorul-peregrin pe târâmurii de geografie românească contemporană gândește în structuri, are vocația totalului. A unui total pe care-l vede întruchipat într-un sacru triptic: spațiul, omul care-l adaptează sau se adaptează la el și timpul, nu un timp oarecare, ci acest «timp al vellelor». Chip de a spune că Eugen Barbu propune o nouă *România pitoarească*, dar una în versiune socialistă, contemplată dintr-o perspectivă solară”.

21 decembrie

• [„**Munca**”, nr. 7806] În *Carnet Cultural - Carte*, Mihai Cernat scrie despre volumul lui Teofil Bălaj, *România se prezintă*. □ În *Carnet Cultural - Teatru*, Lucia Bogdan publică o cronică dramatică a piesei lui Constantin Pa-raschivescu, *Baronul*, pusă în scenă în premieră pe țară, la Arad.

• [„**Albina**”, nr. 51] Pe prima pagină, citim *Toast*, versuri la aniversarea republicii, semnate de Dragoș Vicol. □ O pagină găzduiește folclor nou (*A patriei cinstire și Măi ce flori*) cules din Leordeni-Argeș, respectiv Cindești-Botoșani. □ Rubrica *Magazin* de pe ultima pagină se ocupă de obiceiuri de Anul Nou la noi și pe mapamond. Între acestea, un plugușor atipic cules în zona Nereju-Vrancea și o definiție a plugușorului dată de M. Sadoveanu.

• [Orizont, nr. 34] Zoltán Franyó, ca anterior câștigător al premiului internațional Herder și traducător al romanului *Descult*, povestește cum s-a luptat cu traducerea prozei și poeziei lui Zaharia Stancu și cum i-a înmănat acestuia (la 5 mai 1971) râvnitul premiu Herder în sala de marmură a Academiei de Știință din Viena. ■ În tendința generală a epocii comuniste, se înscrie aduce-rea în actualitate a revistei satiric-umoristice *Priculiciu* pentru acțiunea sa antimonarhică, editată de poetul bănățean Iulian Grozescu la Pesta (în perioada ianuarie-mai 1872), iar, după moartea editorului, vor mai scrie la aceasta revista Al. Macedonski, N. D. Cocea, Ion Luca Caragiale și Tudor Arghezi. ■ Cernaclul Orizont își continuă ședințele cu lectura prozelor unui tânăr debutant, Petru Ilieșu. ■ Publică poezii „cântând patria” Haralambie Țugu, George Boitor, Iv Martinovici, Ion Cădăreanu, Petre Dinu Marcel. ■ Este publicat caricaturistul și epigramistul Al. Clenciu dintre ale cărui epigrame selectăm una cu adresă directă: *Provocare – epigramiștilor timișoreni: Mănușa zvârl a provocare/ Și la romanticu-mi afront,/ Scrutez semet, dacă apare/ Vreun mușchetar la...Orizont!*”.

• [„**România literară**”, nr. 51] Versuri semnează: Mircea Vaida (*Drumul țării*), Gh. Chivu (*Viziune*), Anghel Dumbrăveanu (*Sonată de toamnă*), Dumitru M. Ion (*Iubire, frig al inimii*), Radu Cârnci (*Respirând prin cântec; La marginea cetății; Iarba mea, lumina mea; Învăpăiatul amurg; La marginea cetății; Sculptându-mă sunet; Șase zile și șase nopți; La valea de cântec; Frumos vine iarna; Într-o zi voi pleca*), Mircea Micu (*Fantezie cu șoim; Seara voi veni; De la o vreme; Zăpezi*), Victor Sivetidis (în românește de V. F. Șerbă-

nescu: *Scrisoare din Grecia veche*; *, *), Christian Maurer (în românește de Ion Iuga: *Dar salcâmi...*; *Poezia oglindă*; *Întomnat sufletul meu din senin*). □ Constantin Olariu traduce poeziile lui Ladányi Mihály: *Se apropie ora*; *Prinț al zilelor care*; *Și-acum*. □ Dan Ciachir traduce *Poeme de Giorgio De Chirico* (*Portretul autorului cu autoportret în veșmânt din secolul al XVII-lea*; *Fericirea dintâi*; *Din Aventurile domnului Dudron*). □ Apare „fragment dintr-un roman în curs de apariție la Editura Eminescu”, intitulat *Așteptând* de Al. Simion. ■ George Ivașcu semnează editorialul *Participare*: „Filigranul literar și artistic al momentului istoric din acel sfârșit de Decembrie 1947 ne apare cu atât mai viu, mai elocvent, generator de nobile îndemnuri, astăzi, la un pătrar de veac, când Republica Socialistă România strălucește mai luminos ca oricând în conștiința noastră a tuturor. Ca și în conștiința lumii întregi”. ■ În *Pro domo* citim *Polemica la Maiorescu* de Alexandru Ivăsiuc: „Titu Maiorescu a revenit de ani de zile în dreaptă prețuire publică. Însă niciodată nu vorbim prea mult despre el, el prea puțin. El este un fondator care a avut esențial dreptate, prin ce a făcut, nu prin ce a spus. Dacă i-am nega toate afirmațiile, tot ar trebui să-i acceptăm descoperirile și stilul, răceala inteligenței și calda pasiune a celui care încurajează ce-i demn de încurajat”. ■ Ion Lotreanu scrie despre *Poezia poetică*: „Pentru poezia patriotică, pentru cei care o scriu, epocile efervescente sunt cu deosebire favorabile. Este necesar să reparăm asemenea epoci în istoria noastră, căci în ele pulsează, viu, destinul nostru neînfrânt. Epoca pe care o trăim și o făurim este una dinamică, reprezentativă pentru aspirațiile unei colectivități. Poetul încearcă să-i smulgă acestui timp dinamic sunetul fundamental. În poezia noastră contemporană vibrează tot ceea ce dă strălucire prezentului, chipul de azi și de mâine al Patriei. A scrie despre și pentru Patrie, a fi implicat în rosturile ei esențiale, este o înaltă îndatorire morală. Iar poetul se poate realiza pe sine dăruindu-se acestei majore îndatoriri în spațiul poeziei, al literaturii, în spațiul esteticului”. ■ Mircea Iorgulescu scrie despre Fănuș Neagu în textul intitulat *Un povestitor artist*: „Proza lui Fănuș Neagu are ca notă particulară reprezentarea într-o proiecție melancolică a tot ce ține de aspectele fruste și elementare ale vieții; idilicul și violența se conjugă astfel, într-o expresie în același timp convențională și robustă, calofilă și directă, împodobită până la exces și cu mari asperități. Tendința regresivă este amendată prin stil; estet senzual, scriitorul reînvie sub o latură neașteptată un material compromis”. ■ Traian Podgoreanu analizează „*Caietele Princepelui*” de Eugen Barbu: „*Caietele Princepelui* nu pot fi receptate ca un roman – și nici nu trebuie receptate astfel –, dar lectura lor, mai ales în etape, îți procură o deosebită plăcere intelectuală și mai ales îți oferă căi insolite pentru devenirea propriei fantezii, plimbându-te printr-o «lume imaginară care e recunoscută din ce în ce mai mult ca o dimensiune a existenței umane», lume ce poate fi numită «al șaselea continent»”. ■ Revenind la *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie despre *Drepturile de autor în timpul tinereții lui N. Iorga*. ■ Sorin Titel se ocupă de

Personajele lui Nicolae Velea: „Personajele din prozele lui Nicolae Velea sunt complicate; autorul lor le privește parcă întotdeauna cu puțină tristețe, cu puțină ironie. Nu râde însă niciodată de ele, nici chiar atunci când fac lucruri cu totul ieșite din comun, când, de complicate ce sunt, greu mai poți înțelege ceva din comportarea lor «sucită» și de mirare foarte. Din contră, încearcă să le înțeleagă și să le explice”. ■ Nicolae Manolescu revine cu o nouă cronică literară la *Doi poeți*: □ *Moartea unui contabil* de I. Negoieșcu, C.R., 1972: „O anume artă poetică se poate desprinde din lirica lui I. Negoieșcu («Cununile poeziei, spune el într-un aforism: prețiozitatea și gongorismul»), o conștiință fermă a propriului demers poetic, ca și unele versuri foarte frumoase, facă le considerăm izolat, în sonoritățile lor delicate sau aprinse, străvezii sau mohorâte”. □ *Patimile după Bacovia* de Ovidiu Genaru, C.R., 1972: „Ovidiu Genaru este, în *Patimile lui Bacovia*, interesant prin viziunea polemică, prin aerul excesiv patetic, prin forța de a respinge. Câte o sclipire de inocență sau de tristețe dezarmată răzbate de sub coaja tare a vorbelor, ca o dovadă că împătimitul poet este în fond un sentimental”. ■ Citim recenzii: □ George Muntean scrie despre *Literatura epistolară* de Alexandru Săndulescu, Editura Minerva, 1972: „Alexandru Săndulescu are tot ce-i trebuie pentru alcătuirea ei, de la gust, la informație, de la capacitatea de a surprinde ansamblurile, până la puterea de a introduce nuanțele cuvenite, de la experiența necesară, la maturitatea expresiei”. □ Dana Dumitriu comentează *False proze* de Aurel Rău, Eminescu, 1972: „Caracterul oarecum personal al lor se salvează prin precauția extremă pe care și-o ia autorul de fiecare dată. Ceea ce nu s-ar putea spune despre frazarea, despre limbajul său, foarte adesea alambicate, stufoase și indescifrabile, apelând la termeni greoi (poeticieni, alertitatea strigăturii, terestritatea preocupărilor idilice, viziunea primitivistă etc.) care strică libera expresie”. □ Mircea Anghelescu recenzează *Sincronism și tradiție* de Mircea Braga, Editura Dacia, 1972: „Imposibil de rezumat într-o recenzie, volumul lui Mircea Braga relevă un critic pe deplin format, cu o apetență pentru problemele filosofice ale literaturii rar întâlnită între criticii generației noastre”. □ Victor Atanasiu notează apariția volumului *Zilele* de Radu Ciobanu, Albatros, 1972: „Cartea este scrisă stângaci, cu un stil fals, iar Radu Ciobanu încearcă să coloreze pagina cu comentarii de un umor forțat”. □ Mihai Minculescu scrie despre volumul *Cu ochii ca iarba...* de Călin Gruia, C.R., 1972: „Neașteptat, acest volum de povestiri depășește finalitatea didactică a literaturii pentru copii cu care ne obișnuise autorul în lunga lui carieră”: □ Aureliu Goci recenzează *Eflorescență* de Ion Th. Ilea, C.R., 1972: „Nu e o evoluție, cât o mutație previzibilă și în esență formula poeziei nu s-a modificat. S-au perpetuat și prozaismul, monotonia, includerea în discursul liric a stereotipiilor comune, ritmul greoi, teama de metaforă”: □ Al. Raicu prezintă *Orații* de Ion Larian Postolache, C.R., 1972: „Cert este că cititorul parcurge filele cărții cu interes nediminuat. Iar

dacă autorul ar fi renunțat la ultima parte, intitulată *Catrene și strofe*, din care multe sunt departe de spumoasele broderii de până atunci, eram înclinați să afirmăm că reușita sa a fost deplină”. ■ În *Viața literară* citim: □ În *Șantier* sunt anunțate proiectele literare la care lucrează D. R. Popescu, Maria Banuș, Augustin Buzura, Constantin Nisipeanu, Al. Mirodan, Ilie Păunescu, N. Rădulescu-Lemnaru, Viniciu Gafița, Constantin Salcia, Radu Teodoru. □ *Plenara Consiliului Uniunii*: „Vineri 15 decembrie 1972, la București, a avut loc plenara Consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor din R. S. România, pentru analiza activității Uniunii pe anul 1972 și aprobarea planului de acțiuni pe anul 1973. În afară de membrii Consiliului au mai participat Comisia de cenzori a Uniunii, Comitetul de partid și birourile celor două organizații de partid de la Uniunea Scriitorilor, membri ai Comisiei naționalităților de pe lângă Biroul Uniunii, directori de edituri. Lucrările plenarei Consiliului au avut loc în prezența tovarășilor Ilie Rădulescu, secretar al Comitetului municipal de partid București, Constantin Radu, adjunct șef de secție la C. C. al P. C. R., Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al C.C.E.S., Vasile Nicolescu, director al Direcției publicațiilor culturale și literar-artistice din C. C. E. S., Valeriu Bucuroiu, instructor al C.C. al P.C.R. Laurențiu Fulga, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, a prezentat darea de seamă asupra activității desfășurate de Uniunea Scriitorilor pe anul 1972 și planurile de acțiuni cu caracter intern și extern pe anul 1974: Marin Preda, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor și director al Editurii Cartea Românească, a făcut o expunere asupra activității editurii pe anul 1972 și stabilirii planului de producție pe anul 1973; Traian Iancu, director al Uniunii Scriitorilor și al Fondului Literar, a prezentat planul de venituri și cheltuieli al Uniunii Scriitorilor. Pe marginea acestor rapoarte au luat cuvântul scriitorii: Dan Deșliu, Leon Levițchi, Jean Grosu, Aurel Covaci, Ben Corlaci, Ion Ianoși, Edgar Papu, Domokos Geza, Aurel Rău, Sütő András, Mihail Izbășescu, Romul Munteanu, Ov. S. Crohmălniceanu, Virgil Teodorescu, Teodor Balș, Nicolae Jianu, Cornelii Ștefanache, Al. I. Ștefănescu, Dan Hăulică, Gellu Naum, Mircea Radu Iacoban, Dumitru Radu Popescu, Eugen Jebeleanu. În încheierea lucrărilor, Consiliul a rezolvat probleme curente”. □ Știri din *Uniunea Scriitorilor*: „Asociația scriitorilor din București a organizat în ultima perioadă, în cinstea aniversării Republicii, o sumă de șezători literare, mese rotunde, întâlniri cu cititorii, dezbateri asupra literaturii române contemporane la: Casa de cultură a studenților bucureșteni, Casa de cultură a Ministerului de Interne, Clubul salariaților Ministerului Finanțelor, Liceul nr. 25 din Capitală, Uzinele «23 August», Student-Club, Biblioteca sectorului VI, Casa de cultură a sectorului IV, Biblioteca «Alexandru Sahia», ca și la Casa de cultură Corabia, Casa de cultură a sindicatelor din Focșani, Școala generală din comuna Ciocănești-Ilfov, Casa corpului didactic din Pitești, Casa de cultură a sindicatelor din Galați. Și-au dat concursul scriitorii: Ion Bănuță, Mihai Beniuc, Virgil Cariano-

pol. Liviu Călin, Dinu Cernescu, Iordan Chimet, Maria Luiza Cristescu, Mircea Dinescu, Eugen Frunză, Mihai Gavril, Ludmila Ghițescu, Valeriu Gornescu, Gheorghe Istrate, Ion Sofia Manolescu, Constantin Mateescu, Ioan Meițoiu, Aurel Mihale, Mircea Micu, Alexandru Mitru, Rusalin Mureșanu, Vasile Netea, Constantin Nisipeanu, Nicolae Oancea, Corneliu Omescu, Vintilă Ornar, Gheorghe Vlad, Dragoș Vicol, Petru Vintilă, Violeta Zamfirescu. Sub auspiciile aceleiași Asociații, a luat ființă cenaclul profesorilor de limbă și literatură română din județul Ilfov, al cărui comitet de conducere a ales ca președinte pe scriitorul Stelian Păun. [...] * La librăria «Mihail Sadoveanu» din Capitală a fost organizată o seară lirică patriotică prilejuită de apariția, în Editura Militară, a unor volume de versuri dedicate aniversării Republicii. Cu acest prilej, poeții Eugen Frunză, Ion Lotreanu, Mihai Negulescu, Ștefan Popescu și Gheorghe Tomozei au citit din cărțile lor, iar criticul Mircea Iorgulescu a prezentat romanul *Muntele morții* de Theodor Constantin. * Scriitorii Veronica Porumbacu, Leon Baconsky, Traian Liviu Birăiescu, Liviu Bratoloveanu și Marcel Gafton au plecat la Sofia pentru a participa la o discuție cu scriitorii bulgari despre «schimbările pe care le aduce economia socialistă în spiritualitatea umană, influența ei asupra procesului de dezvoltare a literaturii». Poeta Madeleine Fortunescu a plecat la Budapesta, în cadrul schimbului redacțional dintre revista «Secolul 20» și revista «Nagy Vilag». [...] * Măine, 22 dec. la ora 18, prof. dr. doc. Al. Piru se va întâlni, la librăria «Mihai Eminescu», cu cititorii săi cu ocazia lansării volumului *Varia – precizii și controverse*. Cartea va fi prezentată de criticul Valeriu Râpeanu, directorul Editurii Eminescu. * Vineri 22 decembrie a. c. orele 18, criticul Mihail Petroveanu va prezenta ultimul volum de versuri al lui Constantin Abăluță: *Piatra și alte poezii*, după care autorul va da autografe”. ■ Al. Piru publică *Începuturile literaturii noi*, referindu-și în mare parte asupra generației de poeți 1940-1950, generație cărui „trăsătură fundamentală este inconformismul”. ■ Alex. Ștefănescu în „*Palid surâs al luminii*” scrie despre A. E. Baconsky: „Estetica lui Baconsky, având de cele mai multe ori ca obiecte capodopere ale literaturii universale contemporane, ar putea explica resorturile care transformă poezia într-un impecabil protocol. Mult mai interesantă însă, ca valoare, se dovedește proza sa fantastică”. ■ În *Cartea străină* citim: □ Nicolae Balotă prezintă cele două volume apărute sub titlul *Literatura mărturisirilor de la Cellini la Malraux*. □ Sub semnătura D. D. aflăm că a apărut volumul *Procese Ioanei D’Arc* de Raymond Oursel, Editura științifică, 1972. □ I. J. notează că a apărut la editura Meridiane, 1972, volumul *Schiță cu elefant* de Johannes Urzidil, Editura Meridiane, 1972. ■ Citim două texte despre Republică: □ Vasile Netea semnează *Tradiții republicane*. □ N. Isar scrie despre „*Republica democratică*” în concepția lui Nicolae Bălcescu. ■ Sub titlul *A 50-a aniversare a creării U.R.S.S.* citim: □ Un interviu cu Nikolai Virta realizat de Tatiana Nicolescu. □ Ion Hobana, în *Un visător de pe planeta Pământ*,

scrie despre Ivan Antonovici Efremov. Citim traduceri din poezii: Paul-Eerik Rummo (*Joc*), Oljas Suleimenov (*Află... în traducerea lui Marcel Mihalaș*), Bella Ahmadulina (*Lecții de muzică*, poezie tradusă de Ioana Mărgărit și Valeriu Pantazi), Paruir Sevak (*Program pentru mașinile de calculat*), Maxim Tank (*Pâinea mea de fiecare zi*, în românește de Virgil Mazilescu), Andrei Malișko (*Merele*, traducere de Ileana Voinea), Vsevolod Rojdestvenski (*, în românește de Margareta Popescu și Adriana Roman). ■ Valeriu Rusu trimite o *Scrisoare din Aix-en-Provence* intitulată „Miorița” (*interpretări recente ale baladei*), prezentând analiza baladei făcută de Mircea Eliade: „Chiar dacă se ajunge, treptat, la o confundare a operei cu mitul respectiv, cronologic, original, cele două momente – creația operei poetice și acordarea statutului de mit acestei opere, în întregime sau numai unor elemente constitutive – sunt distincte. Disocierea este și calitativă și structurală, între cele două momente, cum rezultă, de altfel, și din metodele diferite de investigare pe care le impun domeniile respective”.

● [„Tribuna”, nr. 51] Victor Felea analizează romanul lui Romulus Guga: *Viața postmortem* (C.R., 1972): „... e un roman scris cu nerv și se citește cu interes... și poate că interesul s-ar fi accentuat dacă liniile construcției epice ar fi fost mai unitare și autorul și-ar fi extins biografia personajului său, făcând și mai evidente formele evoluției lui în timp. Dar, așa cum este, cartea lui Romulus Guga e o realizare valoroasă ce invită la o competiție plină de curaj în zăgrăvirea realităților din jurul nostru și din noi înșine”. ■ N. Prelipceanu recenziază cartea lui Ion Gheorghe: *Avatara* (Eminescu): „Poetul își continuă drumul singur, adâncit în sine și în lumea arhaică sau modernă a poporului său, către poporul său. Nu e nimic din mesianismul romanticilor și e totuși ceva din acel profet-poet pe care atâția alții îl mimează fără glorie”. ■ În textul *Cuvintele din colbul țărânei*, Constantin Zărnescu analizează romanul lui Sütő András: *Un leagăn pe cer* (Kriterion, 1972): „Ce este totuși cartea aceasta? Roman, memorialistică, reportaj, ori poem? O clasificare cât de cât formală nu interesează, aici dat fiind că Sütő András nu a voit decât să ni se mărturisească. Primează așadar substanța, pasta groasă, evenimentul excepțional și candida confesiune – ca o încinsă flacăra toropitoare. *Un leagăn pe cer* este unul din certye reușite ale literaturii maghiare din România”. ■ Este întocmit un colaj de texte despre romanul românesc semnate de Aurel Sasu, Valentin Tașcu, Dan Rebreanu, Emil Bunea, Anton Cosma, Al. Paleologu, Ion Oarcăsu, Ion Marcoș. □ Aurel Sasu: *Pământul, niciodată același*: „În ce ar consta, atunci, actualitatea unei discuții despre romanul pământului: În primul rând, cititorului de literatură română nu-i poate scăpa un adevăr. Atât la Rebreanu, cât și la Pavel Dan, chiar la Duiliu Zamfirescu și Slavici, sau, dintre contemporani, la Zaharia Stancu, Marin Preda, D. R. Popescu, Ion Lăncrănjan, Titus Popovici, Fănuș Neagu, ceea ce se numește roman al pământului nu se reduce exclusiv la o simplă literatură despre țărani. În al doilea rând nici chiar sămănătoriști, isto-

ric vorbind, atât de huliți și, în general, acuzați pentru idealizarea și promovarea unor direcții contrare evoluției ulterioare a prozei, n-au judecat altfel această problemă”. □ Valentin Tașcu: *Rural și citadin*: „Proza de după Eliberare, în noua sa formulă concepțională, s-a verificat mai întâi în mediul rural. *Desculț și Moromeșii* au instituit fără a suferi de mania contrazicerii, romanele citadine ale lui G. Călinescu, Eugen Barbu, Cella Serghi (*Fetele lui Barotă*) au completat configurația deceniului 6 al prozei contemporane. Nu alta e situația prezentă, «băltăreții» lui Fănuș Neagu conviețuiesc cu «moromeșii» intelectuali, cu «prinșii» lui Petru Popescu sau cu «absenții» lui Augustin Buzura”. □ Dan Rebreanu: *Zbucium milenar*: „S-a spus despre proza lui Stancu că este o proză a satului, înglobată fiind la «romanul rural». Afirmatie numai în parte adevărată. Mai mult decât «monografiile ale satului românesc din preajma Dunării», scrierile lui Stancu sunt monografiile ale câmpiei dunărene, romane ale unui spațiu nesfârșit, aspru și ostil câteodată, vindicativ, – mănos și leneș în dărnicia lui alteori;”. □ Emil Bunea: *Un scriitor singular*: „Între cei care scriu desăre pământ și frumusețea pământului, despre oamenii care-i simt prin tălpi, primăvara, răcoarea brazdelor, Fănuș Neagu este un scriitor singular. [...] Oricare frază din cărțile lui Fănuș Neagu începe și se sfârșește într-un fel propriu. Atunci când totuși, o frază banală, vine un verb sau o altă întorsătură de spirit care să răsucescă totul, să-i dea o lumină necunoscută sau o altă lumină cel puțin”. □ Anton Cosma: *Romanul pământului, azi*: „Romanul pământului parcurge astăzi o metamorfoză radicală.[...] Latura națională și aptriotică este subsumată în foarte multe cazuri celei sociale. În *Desculț*, satul e stilizat tot liric, tot în linia «amarului»... [...] Cu *Moromeșii*, explorarea raportului om-pământ atinge un nou nivel cognitiv și estetic. Pământul și țărânul supraviețuiesc, fiecare pe seama sa și nu împreună, unui mod de viață revolut – și M. Preda e primul scriitor al nostru care realizează artistic acest adevăr. [...] Sfârșitul clasei țărănești și al modului patriarhal este marcat în planul economic de despărțirea țărânului de pământul său și în cel sufletească de renunțarea lui la idealul urmărit vreme de o istorie întreagă. Tragismul momentului a fost simțit de toți scriitorii care au abordat problematica rurală. Un roman tragic al pământului e *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, care figurează parabolic părăsirea idealului de până acum...”. □ Al. Paleologu: *Despre un spirit citadin*: „Am scris nu demult că Moromeșii reprezintă în literatura noastră specimenul exemplar al romanului citadin, fiindcă satul de acolo are o structură de «cetate» în accepție clasică. Relațiile sunt în acest roman de o natură perfect civilă, în înțelesul juridic (și balzacian) al termenului și totodată perfect civică, adică politică în sensul lui Arisotel...”. □ Ion Oarcăsu: *Rebreanu: lecturi paralele*: „Să citim din nou, împreună cu autorul, primul capitol al romanului *Ion*, poate cea mai importantă «secvență» a marii pânze epice obiective; capitolul adună, ca din întâmplare, la o horă satească, personajele principale, imprimând totodată romanului un ritm anumit și un ton specific, așa cum va preciza însuși

Rebreanu în cunoscutele sale *Mărturisiri*". □ Ion Oarcăsu: *Titus Popovici*: „Mai puțin credit trebuie să se dea presupusei idealizări a personajului principal din *Setea*, față de care autorul păstrează constant o anumită detașare ca de altfel față de toate personajele sale”. ■ Constantin Hârlav notează despre studiul lui Eugen Luca: *Sadoveanu sau elogiul rațiunii*: „Admirator fără rezerve al lui Sadoveanu, ceea ce nu înseamnă și admirator întru totul edificat în privința ierarhiei valorice a cărților prozatorului, Eugen Luca și-a conceput lucrarea polemic. Adresa polemii: afirmațiile critice produse anterior, care, crede noul exegetul, au perpetuat o serie de prejudecăți”. ■ M. C. Runcanu descoperă un *Roman al memoriei în Un veac de singurătate*: „Cartea lui Gabriel Garcia Marquez pare scrisă într-un limbaj universal, păstrând intactă prin traducere aura capodoperei. Dificultățile resimțite de tălmăcitorul versuinei românești nu se așează împotriva acestei afirmații, dincolo de muzicalitatea aparte pe care ar fi avut-o originalul rămâne spiritul cărții capabil să se reformuleze, nealterat, în orice grai. Un veac de singurătate este un roman al memoriei și despre memorie, nimicnu poate fi mai teribil decât ultragiurea ei, ne sugerează finalul, pentru că la urma urmelor ceea ce păstrează memoria constituie destinul exemplar al umanității”.

22 decembrie

● [„**Munca**”, nr. 7807] În *Reflecții*, Florin Pantelimonescu publică partea a cincea a studiului său, intitulat *Critica și acțiunea socială*. □ În rubrica *Punct*, cu titlul *Poezia patriotică însumează aspirațiile profunde ale omului*, revista publică un scurt interviu cu Ion Lotreanu.

● [„**Scânteia**”, nr. 9368] În *Manifestări consacrate aniversării republicii*, printre altele, aflăm de la corespondentul ziarului Lorand Deaki: „Poeții cântă republica» s-a intitulat recitalul de poezie care a avut loc la Târgu-Mureș în ziua de 18 decembrie, sub egida consiliului județean al oamenilor muncii de naționalitate maghiară și revistelor «Vatra» și «Igaz Szó». Recitalul susținut de artiștii secțiilor română și maghiară ale Teatrului de Stat din Târgu-Mureș, prezentând versurile poezilor Ion Brad, Victor Eftimiu, Létay Lajos, Páskándi Géza și alții, a înmănuncheat un buchet de gânduri adresate omului și înfăptuirilor sale, acum în prag de jubileu”.

● [„**Contemporanul**”, nr. 52] Dan Mușatescu prezintă: „*Poezia patriotică* găzduită de revistele noastre literare, de numeroase emisiuni de radio și de televiziune aduce întotdeauna în ritmurile și sintagmele ei un fior unic, acela al dragostei de patrie văzut ca o chintesență a tuturor virtuților morale ale popoului, ca o sinteză a tuturor reprezentărilor etice despre lume și sens al dezvoltării societății”. ■ Șerban Cioculescu se referă la cartea lui V. Firoiu: „*Cu O dramă pe cerul Indiei*, recent apărută la Editura Militară, V. Firoiu își încunună un ciclu de reportaje dintre cele mai marcante din publicistica noastră. Cartea se subintitulează *Episoade din viața generalului-aviator Traian Burduloiu*,

ultimul supraviețuitor a dramei petrecute cu aproape 42 de ani în urmă...". ■ În textul *Prezența umanismului*, H. Zalis face o incursiune în proza lui Marin Preda: „Poetica, dragostea de realitate și, neîndoios, de adevăr, a lui Marin Preda nu e decât o formă a exprimării de sine. Și, prin ea, a conștiinței că o reușită deplină în artă e legată nemijlocit de personaje, de opțiunile lor etice. În diversitatea de tipuri cu care ne-a familiarizat, autorul a manifestat simpatie pentru indivizii care acumulează energii dar nu se cruță pe sine (Ilie Barbu din *Desfășurarea*, Călin Surupăceanu din *Intrusul*), solidaritatea omenească urmând a se îmbina cu abnegația individuală. Destinele acestor eroi, cum atestă și recenta experiență făcută cu *Marele singuratic*, nu se pot sustrage experienței sociale. Aceasta e singura în măsură să valideze soluțiile personale sau să le infirme. Dar și singura care răsplătește durabil străduințele generoase (v. schița *Soldatul cel mititel*)”.

● [„Cronica”, nr. 51] *Laus Patriae* de Corneliu Sturzu completează articolul lui Ion Agrigoroaie, *Semnificațiile unui act istoric – Instaurarea Republicii – XXV*. □ Despre *Caielele Princepelui* de Eugen Barbu consemnează Al. Andriescu. □ În *Tentația lirei*, Constantin Ciopraga recenzează două volume poetice, *Discobolul* de Ion Potopin, Cartea Românească, 1972, respectiv *Dincolo de cercuri* de Marta Bărbulescu, Albatros, 1972. □ Versuri de Nicolae Ioana (Andrei Grigor) și Ovidiu Genaru. □ Magda Ursache comentează volumul de versuri al lui Dan Mutașcu, *Ochiul lui Zamolxe*. □ Câteva reflecții de Voicu Bugariu (*Despre citate; Poet și eseist* – însemnând eseurile lui Marin Sorescu din *Teoria sferelor de influență*, 1969; *Princepele și Paraschiv* – la Eugen Barbu). □ În *Romane de azi (V)* Zaharia Sângeorzan alege și un reprezentant al minorităților naționale: Arnold Hauser și *Îndoielnicul raport al lui Jakob Buhlmann*, în românește de Rolf Frieder Marmont, *Cuvânt înainte* de Matei Călinescu, Ed. Kriterion, București, 1972. □ Ultimul articol sosit la redacție, scris de Victor Eftimiu (decedat în noiembrie 1972), înregistrează o istorie completă a *Interpreților lui Hamlet*. □ Un crochiu cu Ion Pacea de Val Gheorghiu. □ O premieră la Naționalul din Iași este menționată de Al. I. Friduș: *Fata din dafin*, dramatizare de Dan Tărchilă după basmul lui Petre Ispirescu. □ Un omagiu adus tipografilor de Andi Andrieș, în *Omul de lângă literă*. □ *Călător spre Nord*, proză de Vasile Andru. □ La a 50-a aniversare a U.R.S.S., un studiu de Natalia Cantemir despre *Personalitate și existență în proza contemporană sovietică*, respectiv *Note de drum* de Corneliu Ștefanache – *Gruzia, țară de legendă*. □ Leon Volovici, în *Istoria esteticii și stilul «savant»*, laudă cartea lui Ion Iliescu, Ed. Facla 1972, *Geneza ideilor estetice în cultură românească (sec XVI-XIX)*. □ Constantin Coroiu remarcă, după *Cronica Anului 2000* de Mircea Malița, un volum similar de eseistică apărut la Junimea, în 1972, *Omul anului 2000* de Pavel Apostol.

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 107] A apărut *O viață de om așa cum a fost* de Nicolae Iorga, sub îngrijirea Sandei și a lui Valeriu Râpeanu.

■ Sunt decernate Premiile revistei „Săptămâna”: *Carte*, C.C. și Dinu C. Giurescu – *Istoria românilor* și Ion Gheorghe – pentru opera sa; *Film* – *Felix și Otilia*; *Pictură* – Sabin Bălașa; *Muzică* – Gheorghe Zamfir și Corul Madrigal. *Teatrul* – *Critică* – nu se acordă. □ Cronica teatrală a lui Dinu Săraru, *Antract de iarnă*, promovează spectacolul de teatru TV, *Întâlnire peste ani* de Lucia Demetrius (premieră pe țară). □ E. Manu receptează volumul *Marele prinț* de Vasile Rebreanu iar A. Beldeanu volumul de *Teatru* al lui Dan Tărchilă (incluând trei piese: *Ecto-bar*, *Alibi pentru eternitate* și *Albastru deschis*). □ Romul Munteanu discută despre *Critica literară comparată* (de la Herder și Schlegel la E. Alberer și H. Friedrich). ■ H. Zalis schițează un portret *Tudor Vianu* – 75 de ani de la naștere: „A fost doar *Cărturarul*. Și așa a rămas în memoria noastră, a celor care astăzi continuă să-l urmeze și să învețe din exemplul său. Exemplul unui învățat din nobila stirpe a umaniștilor de tip enciclopedic. Un exemplu de excepție într-o cultură care mai adesea s-a ilustrat prin învățați sau mari diletanți de strukură monocordă, aș aminti firește selectiv de Odobescu, de Pârvan, de Ralea. Vianu nu-i infirmă, el îi completează.”

23 decembrie

● [„*Munca*”, nr. 7808] Cu titlul *Republica - tinerețea și vigoarea anilor noștri*, revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Mihai Platon, Laurențiu Olan, Traian Conciatu.

● [„*Scânteia*”, nr. 9369] Citim poezii: *Aici, la Bălcești...* de Cicerone Teodorescu și *Dragostea de țară e izvor din munți* de Aurel Butnaru. ■ De la corespondentul ziarului Nistor Țicu aflăm *Debut la editura „Scrișul românesc” din Craiova*: „În vitrinele librăriilor din Craiova cititori iau avut surpriza de a întâlni în aceste zile primele tipărituri ale celei de-a 23-a edituri ce-și desfășoară activitatea în țara noastră: editura «Scrișul românesc» din Craiova, care a luat ființă în acest an. Primul volum, *Poeme noi*, de Tudor Arghezi, apare sub îngrijirea și prefațat de Al. Piru: el cuprinde volumele de versuri publicate de Arghezi în ultimii 7 ani din viață, precum și trei volume de versuri noi, apărute după moartea poetului. Al doilea volum, intitulat *Scene din viața publică*, este o cuprinzătoare selecție din activitatea publicistică și eseistică a lui Mihnea Gheorghiu. Momentul inaugural a fost marcat de o întâlnire, la librăria «Al. Macedonski», între Mihnea Gheorghiu, Mitzura Arghezi și Barutu Arghezi cu cititorii. Cu acest prilej, poetul Ilarie Hinoveanu, directorul editurii «Scrișul românesc», ne-a declarat: «Lucrări apărute în editura noastră se înscriu în contextul marii sărbători în preajma căreia ne aflăm, a 25-a aniversare a republicii. Avem sub tipar un volum de G. Călinescu, intitulat *Literatura nouă*, ce cuprinde o selecție de cronicile și articolele sale apărute în „Vreamea”, „Națiunea” și „Contemporanul”. Această carte reflectă preocupările marelui critic față de literatura românească de după 23 August, pe care a cunoscut-o și

a promovat-o. În curând va apărea, de asemenea, în librării un volum de Ilie Purcaru, intitulat *Ev nou în Țara Banilor*, în care sunt reflectate prefacerile mari ale Olteniei contemporane în anii socialismului. Sunt cărțile de debut ale unei activități editoriale pe care o dorim cât mai laborioasă, pe măsura exigențelor timpului socialist în care trăim»”.

● **[„Flacăra”, nr. 52]** Numărul este dedicat celei de-a 25-a aniversări a Republicii. □ În *Literare*, Traian Stoica publică *Marginalii la Hanibal de Eugen Jebeleanu*. Luna, nu doar un simplu decor. □ Octav Livezeanu scrie despre *O prezență activă: Cultura românească peste hotare*, apreciind: „cultura românească și-a asigurat un loc de frunte în concertul culturii universale recunoscut astăzi – fără nicio rezervă – în toată lumea”. □ Nicolae Nicoară publică *Pe toate meridianele globului*, o trecere în revistă a variilor metode de difuzare a culturii românești în străinătate, considerând că „prezențele culturale românești întregesc și amplifică prestigiul pe care România socialistă și l-a cucerit în lume datorită realizărilor ei remarcabile în toate sectoarele de activitate și politici sale externe, consecventă în instaurarea în lume a unui climat de pace, colaborare și bună înțelegere între toate popoarele”. □ În *Film*, Magda Mihăilescu publică un amplu material intitulat *Istoria de ieri și de azi pe ecran. Filmul patriotic – o permanență*, fiind amintiți aici „scenariști ca Titus Popovici și Mihnea Gheorghiu, regizori ca Sergiu Nicolaescu, Lucian Bratu” ce „s-au distins printr-o emoționantă redimensionare cinematografică a înțelesurilor sociale și etice ale istoriei”. □ În *Glob Comentar Foto* apare o notă despre *Aniversarea lui Heinrich Heine* inclusă în calendarul UNESCO pe 1972. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, se publică o trecere în revistă despre *Săptămâna dramaturgiei românești* „organizată de teatrele noastre între 19 și 24 decembrie, drept omagiu închinat aniversării republicii”, cu note despre piesele puse în scenă: *Și eu am fost în Arcadia* și *Petru Rareș* de Horia Lovinescu, *Vinovatul* de Ion Băieșu ș.a. (Teatrul „Nottara”), *Luceafărul* de Barbu Ștefănescu Delavrancea, *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale (Teatrul Bulandra).

● **[„Luceafărul”, nr. 52]** Este anunțată festivitatea acordării premiilor concursului de debut literar al revistei, pe 28 decembrie la sediul Uniunii Scriitorilor. La categoria poezie, câștigătorii sunt Dan Verona și Ion Stanciu, iar la proză T. G. Câmpeanu și Dumitru Honciuc. □ N. Tertulian comentează lucrările *Critica Rațiunii Dialectice*, de Sartre și *Ontologia existenței sociale*, de Lukács: „Nu încape îndoială că ne găsim în fața unor semnificative tentative simetrice de a restitui amestecul de contingență și necesitate din iminența devenirii istorice, de a pune în valoare nu numai interacțiunea, dar și autonomia și eterogenitatea reciprocă a diferitelor planuri ale vieții istorice, de a oferi o imagine mult mai mlădioasă și mai flexibilă a raporturilor dintre impulsurilor venite din partea bazei economice și pluralitatea activităților suprastructurale. Critica unui anume pozitivism și scientism, care a impregnat mult timp literatura marxistă, îi unește deopotrivă pe Sartre și Lukács. Spre

deosebire însă de Sartre care credea că la baza unor asemenea viziuni false se afla acceptarea ideii de *dialectică a naturii*, Lukács tinde să descopere rădăcina gnoseologică a unor asemenea erori, în tendința hegeliană de a logiciza tabloul istoriei, de a concepe dezvoltarea istoriei ca o succesiune de categorii logice [...] în loc să procedeze invers, în autenticul spirit al lui Marx de a subordona categoriile logice mișcării istorice reale”. □ Ilie Constantin consideră despre *Caietele Principelui*, de Eugen Barbu, că „uimește uneori dezinvoltura cu care sunt judecați marii scriitori. Goethe e cel mai des contuzionat, dar i se aduce și lui Dostoievski o acuzație gravă”. □ Mircea Iorgulescu critică serie de romane comentate a Editurii Albatros, care a debutat cu *Baltagul* de Mihail Sadoveanu: „Inițiativa este promițătoare. Primul text comentat apărut – *Baltagul* de Mihail Sadoveanu este însă un eșec. Ediția este întocmită (de către George Gană) cu o superficialitate anihilantă pentru orice bună intenție. Supără, mai întâi limbajul critic, greoi, câlțos, afectat, cu lustru profesional”. □ Mircea Iorgulescu critică serie de romane comentate a Editurii Albatros, care a debutat cu *Baltagul* de Mihail Sadoveanu: „Inițiativa este promițătoare. Primul text comentat apărut – *Baltagul* de Mihail Sadoveanu este însă un eșec. Ediția este întocmită (de către George Gană) cu o superficialitate anihilantă pentru orice bună intenție. Supără, mai întâi limbajul critic, greoi, câlțos, afectat, cu lustru profesional.” ■ Adrian Isac redeschide vechea polemică dintre Gherea și Maiorescu: „N-aș putea recunoaște că Maiorescu a avut dreptate, că Maiorescu are dreptate în detrimentul lui Gherea și în același timp să-l urmez totuși pe Gherea.”, dându-i totuși câștig de cauză lui Gherea, pe care îl recunoaște ca „adevărat mentor al criticii literare române moderne”. □ Apare un fragment din romanul *Îi auziți?* de Nathalie Sarraute, tradus de Luminița Coler, despre care S. Damian susține că „a fost primit de critica franceză ca o încununare a unei îndelungi și constante observări a psihologiei umane, în direcții expuse programatic”.

24 decembrie

- [„Scânteia”, nr. 9370] Al. Andrițoiu comemorează *150 de ani de la nașterea lui Petőfi Sándor* cu textul *Poetul marilor idealuri*: „[...] astăzi când dezideratul marilor umaniști a devenit realitate, când opera lor, în comunitatea dintre culturi, ne-a devenit un gând comun – așezăm o floare de purpură la monumentul lui Petőfi, ca un omagiu adus unui precursor al artei de înaltă ținută civică, democratică, republicană, ca unui prieten de demult, a cărui operă a intrat în universalitate. Poporul nostru o cinstește cum se cuvine”.

25 decembrie

- [„Tomis”, nr. 20] În rubrica *Cronica literară*, Mirela Roznoveanu semnalează apariția a două cărți recent publicate. Prima dintre acestea este *Avatara* (Eminescu, 1972), de Ion Gheorghe pentru care noțiunea din titlu „are un sens

mult mai larg decât cel cu care ne-a familiarizat istoria ei și, anume, desemnează un gen oarecare de experiență, însă completă, prin mijlocirea căreia are loc revelația alcătuirii armonice a cosmosului. Această experiență poate fi lingvistică, socială, estetică etc.”. Analiza volumului scoate la lumină un „lirism tributar aceluiași aleatorism de substanță ce a cumulat în această carte toate negativele sale: verbiajul, scontarea cu orice preț pe imprevizibilul de orice natură începând cu acela al simplelor vocabule și sfârșind cu linia epică dezlănțată. În general, notația este simplistă, atât cât putem spune că apropierea de biografie îl îndepărtează pe poet de poezie”. □ Al doilea volum este *Efigii* (colecția *Columna*, ed. Militară, 1972), o carte care „cuprinde un mănunchi de poezii dedicate patriei și trecutului ei eroic. Analizând cu obiectivitate demersul lui Gheorghe Tomozei, semnatarul cronicii notează: „Culegerea pare să fie o improvizație. Multe poeme sunt scrise în grabă, [...] cartea suferind în ansamblul ei de o lipsă de invenție evidentă (de genul «clopotul sudorii», «strugurii dacici»; într-un poem e vorba nici mai mult, nici mai puțin, de un «trunchi» de voievod care cuprinde în cele din urmă, contrar semnificației sale, mâini, cap, picioare) pe care o salvează pe alocuri cunoscutele tipare ale unui limbaj ce forțează diafanitatea sau pitorescul”. ■ Hristu Cândroveanu propune un demers interesant, încercând o schiță de periodizare cu titlul *Literatura unui sfert de veac*. Punctul de plecare al analizei îl constituie observația lui D. Caracostea care observa că „literatura are, în genere, o dezvoltare compensatorie – în succesivele ei etape, de fiecare dată cea următoare contestând-o într-o bună măsură pe precedentă și întemeindu-se, firește, pe o altă viziune asupra artei”. În acest context, finalitatea articolului este de a schița „o succintă periodizare a literaturii noastre în cele aproape trei decenii de după ultimul război”. Perioadele pe care le are în vedere semnatarul articolului sunt: „1944-1945, o perioadă de echilibru, de maturizare a literaturii noastre, scoasă din stadiul de «provincialism» și proiectată, în sfârșit, în circuit universal, de o pleiadă de mari scriitori, afirmați plenar după 1916, îndeosebi între cele două conflagrații mondiale”. Urmează mișcarea suprarealistă „care nu s-a concretizat în prea multe opere pe care istoria literară să le rețină, dar nu-i poate fi contestat meritul de a fi dus la câștiguri în planul reînvișării, reîmprospătării mijloacelor de expresie. [...] Recrudescența suprarealistă, repede încheiată, a făcut loc unei literaturi epice (și în poezie). Acum scriu Miha Dragomir, Dan Deșliu, Veronica Porumbacu, Ion Brad, Gheorghe Tomozei, dar [...] își rotunjesc scrisul Tudor Arghezi, Lucian Blaga, G. Călinescu, Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu etc. [...] După 1960 se poate vorbi de o mai vie dezvoltare a literaturii noastre postbelice. [...] Momentul corespunde unei efervescente deosebite în evoluția întregii noastre societăți. [...] Tot acum crește impresionant numărul revistelor, în jurul cărora se regroupează scriitori ajunși repede de notorietate”. ■ Octavian Georgescu scrie despre *Ethos și cultură sau vocația tinereții* (Albastros, 1972), de Ion Dodu Bălan: „Cartea grupează articole și

eseuri inedite sau publicate unele în periodice, altele în volume anterioare, în trei compartimente intitulate sugestiv: *Univers etic*, *Univers estetic*, *Glasuri ale patriei*. [...] Întreaga alcătuire de articole și eseuri se constituie ca o structurare de argumentații pe teme privind cultura și mai ales literatura românească; cartea are un incontestabil suflu educativ; este în multe privințe instructivă, mai cu seamă pentru publicul tânăr căruia i se adresează; în ultima ei parte aflăm aprecieri sintetizatoare asupra unor scriitori români; este o carte militantă, scrisă într-un stil sugestiv și limpede”. ■ Ion Popișteanu sărbătorește *25 de ani de bibliografie românească*: „Perioada 1947-1972 este de o bogăție extraordinară în lucrări de valoare. Bibliografia retrospectivă în Republica Socialistă România pentru cărți și periodice este asigurată ca și în trecut de Biblioteca Academiei și filialele ei din Cluj și Iași. Pentru cărți, este în general respectat planul inițiat de Ioan Bianu la 1895, divizat astfel: 1. Perioada veche, din cele mai vechi timpuri până la 1830; 2. Perioada modernă, de la 1831 până la 1918; 3. Perioada contemporană, de la 1918 până astăzi”. Rezultatele s-au concretizat, „între 1903-1944, în cele 3 tomuri din monumentală *Bibliografie românească veche*, autori Ioan Bianu, Nerva Hodoș și Dan Simonescu. De asemenea, se află în lucru, într-un stadiu avansat, *Bibliografia cărților românești moderne* (1831-1918) și *Bibliografia cărților românești contemporane* (1919-1952)”. Nu este omisă „excepționala contribuție a Bibliotecii Academiei în întocmirea și publicarea bibliografiei retrospective și analitice a periodicelor românești”. ■ Ultimul număr din luna decembrie publică versuri, semnate de Virgil Teodorescu, Arthur Porumboiu, Dumitru Pricop, Petre Vlad, Aurel Tita, Constantin Bazilescu, George Mihăescu și Gheorghe Păduraru.

26 decembrie

● [„**Munca**”, nr. 7810] În *Agenda cotidiană* revista publică, cu titlul *Eveniment editorial la Craiova*, un microinterviu cu Ilarie Hinoveanu, directorul editurii „Scrișul Românesc”, nou înființate. „Cu prilejul acestui eveniment editorial, la librăriile „Alexandru Macedonski” și „Ramuri” a avut loc întâlnirea cititorilor cu scriitorii Mihnea Gheorghiu și Barbu T. Argezi”.

● [„**România liberă**”, nr. 8763] Dorin Tudoran recenzează volumul lui Adrian Păunescu, *Istoria unei secunde*, ediția a II-a, publicată la editura Cartea Românească, în care „arta poetică și arta morală” au fuzionat „atât de firesc în favoarea poeziei.”

● [„**Scântea**”, nr. 9372] Apar poezii: *Odă în decembrie* de Eugen Frunză, *Din inima poporului stăpân* de Vasile Zamfir, *Întreb cuvintele* de Gheorghe Istrate.

27 decembrie

● [„**România liberă**”, nr. 8764] Boris Buzilă analizează *Caietele Princepelui* (vol.I) de Eugen Barbu: „Dacă am accepta, de dragul unei seducătoare

demonstrații, paradoxul, de sugestie pirandeliană, al *operei care-și caută autorul*, ne-am vedea obligați să recunoaștem că această specie rarisimă care este *jurnalul de creație (roman al romanului)*, după expresia unui prozator celebru care l-a practicat el însuși), nu-și putea găsi la noi o aderență mai aptă, mai propice și mai receptivă decât aceea oferită de scrisul lui Eugen Barbu.”

● **[„Scânteia”, nr. 9373]** Petru Popescu scrie despre *Scriitor al actualității*: „Publicul ne cere să fim scriitorii lui. Cum să fim scriitorii actualității? Întrebarea asta ni se pune mereu. Dar însăși frecvența întrebării ce dovedește? Convingerea adâncă, sădită și în inima cititorilor, și în a noastră, că actualitatea încă nu se cuprinde întreagă, nici în literatură, nici în celelalte arte de azi. [...] Se cere să scriem cum trăim și să trăim cum scriem. Există însă, pe de o parte, scriitori care se căznesc cât pot să nu trăiască ca toată lumea și există, pe de altă parte, scriitori care nu mărturisesc cum trăiesc. Primii sunt cea mai vanitoasă specie a artei, dar și cea mai perisabilă. [...] Cealaltă specie, a celor ce nu mărturisesc cum trăiesc, și de aceea nu comunică un sentiment al epocii, și cărțile lor, uneori ostentativ populate cu peisaje contemporane și cu oameni «noi», ar putea fi, în fond, scrise oricând și în orice țară, e mai periculoasă pentru conștiința literară. [...] Dar și într-un caz și în altul, miza umană și ideologică e extrem de mică. Miza ideologică e de altfel cuprinsă în cea umană. Opera umană, opera bună are întotdeauna conținut politic, din moment ce ea servește publicul larg. Și cum un public aparține unei societăți anume, cu toate specificitățile ei, inclusiv cele ideologice, a te încadra politic și filozofic într-o epocă începe, după mine, tot prin cunoașterea publicului și prin satisfacerea lui cu valori”. ■ Correspondentul ziarului Manole Corcaci ne informează despre *Casa Pogor – muzeu de literatură*: „Începând de ieri, casa lui Vasile Pogor din Iași, fostul sediu al societății literare «Junimea», găzduiește secțiile de literatură modernă și contemporană ale Muzeului de literatură a Moldovei. La parterul său sunt expuse documente inedite referitoare la scriitori din «Epoca Conachi» și «Epoca Alecsandri», la etaj o cameră este rezervată scriitorilor Eminescu, Creangă și Pogor, iar alta salonului «Junimii», cu reprezentanții ei. Un alt punct de atracție îl constituie documentele despre redacția «Viața Românească»: șpalturi, cărți, obiecte ce au aparținut scriitorilor care au colaborat aici. Cu aceste noi secții, Muzeul de literatură a Moldovei a ajuns la un tezaur de peste 20 000 de documente de mare valoare pentru literatura română. La deschiderea festivă a muzeului au luat parte reprezentanți ai organelor locale de partid și de stat, oameni de cultură și artă, un numeros public”.

● **[„Viața studentească”, Număr dublu, 44-45 (471-472)]** 25 de ani de la proclamarea Republicii. □ Versuri de Veronica Galiș, câștigătoarea concursului *Republica – biografie și istorie*..... ■ *Superlativele anului 1972*: poezie – locul 1 Zaharia Stancu, *Sabia timpului*; 2. Gabriela Melinescu, *Jurământul de sărăcie, castitate și supunere*; 3. Ion Gheorghe, *Avatara*; 4. Eugen Jebeleanu, *Hanibal*; 5. Virgil Teodorescu, *Sentinelă aerului*; proză – locul 1 Marin Preda,

Marele singuratic; 2. Alecu Ivan Ghilia, *Recviem pentru cei vii*; 3. Mircea Micu, *Patima*; 4. Nicolae Velea, *În război, un pogon cu flori*; 5. Bujor Nedelcovici, *Fără vâsle*; critică și istorie literară – locul 1, Șerban Cioculescu, *Aspecte literare contemporane*; 2. Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română și expresionismul*; 3. Romul Munteanu, *Profiluri literare*; 4. Mircea Zăciu, *Colaje*; 5. Florin Mihăilescu, *E. Lovinescu și antinomiile criticii*; publicistică – locul 1 Ana Blandiana – Romulus Rusan, *Convorbiri subiective*; 2. Octavian Paler, *Drumuri prin memorie*; 3. Gheorghe Tomozei, *Moartea unui poet*; 4. Paul Anghel, *Convorbiri culturale*; 5. Ion Dodu Bălan, *Ethos și cultură*. Cel mai bun film al anului – *Puterea și adevărul*, pe un scenariu de Titus Popovici. ■ M. N. Rusu înțelege și semnificațiile *Anului literar 1972*: dacă în cazul alegerii/preferinței studenților pentru Zaharia Stancu sau Șerban Cioculescu se explică prin *clasicismul formativ* dintotdeauna al unor personalități și al literaturii lor, indiferent de modalitățile adoptate, ca izvor al unui *nou umanism*, căruia „scriitorii de azi i-au adăugat o dimensiune nouă, *socialistă*”, iar „reporterii” Ana Blandiana – Romulus Rusan au încercat să surprindă valorile stabile ale literaturii noastre, în cazul superlativului acordat lui Marin Preda, al doilea an consecutiv, explicația ține și de o „secetă epică a lui 1972”. „În acest loc al paginii noastre ne reîntâlnim cu Marin Preda, după un an de zile. Cititorii noștri i-au dat anul trecut superlativul la publicistică pentru culegerea de articole *Imposibila intoarcere*, precum într-un alt an optaseră pentru *Moromeții* 2. Astăzi, ei își reafirmă afinitatea gustului lor literar pentru romanul *Marele singuratic*... Alegerea de către studenți a romanului *Marele Singuratic*, solitar în acest peisaj abreviat al prozei din acest an ... reprezintă o dovadă de constanță a cititorilor față de opera unui mare scriitor. Etică sau profesională este una care impune și din punct de vedere civic... În *Marele singuratic*, o problemă fundamentală a filosofiei – raportul dintre adevărul relativ și cel absolut – primește o înfățișare epică remarcabilă. Ce este clasicist aici? Efortul de a găsi valori și criterii stabile în dialectica umanului... tocmai rezolvarea sau nerezolvarea acestei ecuații eterne (întrucâtva și ea absolută) a câștigat pe cititorii scriitorului Marin Preda. În *Marele singuratic* autorul pare să reflecteze asupra propriilor săi eroi, văzuți în ipostaze cotidiene noi”.

28 decembrie

• [„Munca”, nr. 7812] Anca Bărbulescu-Tănase publică un interviu cu Eugen Frunză, intitulat *Cântec pentru Republică*.

• [„Scânteia”, nr. 9374] Pe prima pagină citim poezia *În veac de măreție* de Mihai Negulescu. ■ Eugen Barbu semnează *Gând lângă inima țării*: „Nu zic că nu mai avem chiar nimic de făcut, dimpotrivă, parcă am prins gustul de treabă și mai și... Iată, până am terminat aceste scurte rânduri, iarna și-a retras cortinele de ninsoare. Pe străzi au rămas numai covoarele ei gracile, iute pieritoare. Mă gândesc că se apropie clipa când vom trece tărâmul anului viitor,

secunda aceea scurtă când anul care a trecut devine istorie, amintire... Anul '72 va rămâne pentru această istorie o imensă faptă. Așa trebuie să-l ținem minte...". ■ În *Manifestări consacrate aniversării republicii* citim, printre altele: „La Institutul de istorie și teorie literară «G. Călinescu» a avut loc, miercuri dimineața, o sesiune de cercetări științifice cu tema *Aspecte ale poeziei românești contemporane actuale*. Cercetători ai institutului au prezentat studii de sinteză asupra creației unor cunoscuți poeți contemporani: Z. Stancu, M. Beniuc, D. Botez, E. Jebeleanu, Al. Philippide, V. Teodorescu. [...] * Casa oamenilor de știință din Capitală a găzduit miercuri o seară de poezie românească, organizată de Uniunea scriitorilor cu ocazia jubileului republicii. După o expunere privind succesele literaturii române în ultimul sfert de veac, prezentată de Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei, un grup de poeți au citit din creațiile lor dedicate evenimentului de la 30 Decembrie. [...] * În sala mare a Palatului culturii din orașul Târgu-Mureș a avut loc o seară de poezie intitulată *Slăvim republica*. S-au citit în limbile română și maghiară versuri inspirate din adâncile prefaceri ce au avut loc în ultimul sfert de veac pe plaiurile românești”.

● [„*Albina*”, nr. 52] Numărul omagial, dedicat celor 25 de ani de la proclamarea Republicii, se deschide cu poeziile *România* de Ion Bănuță și *Acum voi...* de M. Beniuc, precum și cu editorialul redacției intitulat *Pătrar de aur*. □ Sărbătorirea sfertului de veac se continuă cu articolul lui Dumitru Almaș, *Înfăptuirea marelui vis*, pagina purtând supratitlul *Republică – patrie slăvită*, și cu □ grupajul de versuri populare tematice culese din diverse zone ale țării, puse alături de poezii semnate de Traian Lalescu, Florian Saioc, Al. Bălănescu și Dumitru Drăgan. □ Întregul grupaj este prefăcut de articolul lui Alexandru Popescu, „*Republica înfloarește*”, ce se ocupă de creația folclorică patriotică, izvorâtă din realitățile epocii noi. □ O coincidență face ca în acest an să se celebreze și semicentenarul U.R.S.S. □ *Fila de calendar*, semnată de M. Munteanu, îl comemorează pe ctitorul revistei, Spiru Haret, la 60 de ani de la moarte. □ Ultima pagină dedicată Revelionului, cuprinde texte, în versuri și proză, semnate de Andrei Croitoru, Silviu Georgescu, V. D. Popa și Fred Firea.

● [„*România literară*”, nr. 53] Versuri semnează: Ana Blandiana (*Doina* – din „*Contemporanul*”, nr. 32, 8 august 1969), Zaharia Stancu (*Țara* – din volumul *Cântec șoptit*, 1970), Eugen Jebeleanu (*Dedicație* – din ciclul *1944-1951*, volumul *Poezii*, editura Tineretului, 1959), Ion Barbu (*Bălcescu trăind* – din volumul *Glasul Patriei*, Minerva, 1971), Marin Sorescu (*Trebuiau să poarte un nume* – din volumul *Lui Eminescu*, Junimea, 1972). □ În *Atelier literar* apar poezii dedicate Republicii, printre care găsim și poezia *Patria* de Gabriel Chifu. □ Ileana Roman publică fragmente din *Poem la Porțile de Fier*. ■ Numărul stă sub semnul celor 25 de ani de la proclamarea Republicii. ■ George Ivașcu semnează editorialul *Republica XXV*: „Semnificativ: cu câteva zile înaintea celei de a XXV-a aniversări a Republicii noastre, a avut loc,

prezidată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, ședința Comisiei Centrale de Partid și de stat pentru elaborarea prognozelor de dezvoltare economică și socială a României, supunându-se discuției proiectul prognozei macroeconomice preliminare a dezvoltării țării până în anul 1990 și primele estimări privind cincinalul 1976-1980, elaborate pe baza orientărilor stabilite de Conferința Națională a P.C.R. [...] Dragoste și cinstire sintetizându-se în chipul, în cuvântul și în fapta celui care, în fruntea Partidului și a Statului, inspiră întregul elan al unui popor ce-și îmbrățișează viitorul iluminat de soarele celei mai înalte conștiințe a demnității umane”. ■ Mircea Grigorescu semnează *Prestigiu și respect*, o trecere în revistă a marilor succese ale politicii interne și externe ale Partidului în cele 12 luni ale anului 1972. Urmează o pagină întreaga cu citate din Nicolae Ceaușescu. ■ Sub titlul *Mărturii contemporane* citim: □ Citat din Mihail Sadoveanu: „Republica noastră nouă va fi patria dreptății pentru toți muncitorii de toate categoriile de la orașe și de la sate. Asupra acestei alcătuirii, așa cum dorim cu toții, va sta domnia adevărului și a dreptății”. □ *Ceea ce trebuie să se întâmple* de Mihail Cruceanu, amintirile sale despre ziua în care a fost declarată Republica. □ Virgil Teodorescu, *Efort vertical*: „Un uriaș compas de oțel măsoară ritmul elastic al existenței noastre, inexplicabilul a devenit explicabil, în pădurea de semne a prezentului împlântăm stindardul de argint roșu al viitorului”. □ Citat din Tudor Arghezi: „Republica, hulită și demonstrată ca o imposibilitate pentru România, s-a instalat fără zgomot și atitudini teatrale; nu s-a stricat nimic și nu s-a simțit rău nimic. Românii știu să se gospodărească în țara lor cu simplitate și hărnicie”. □ Alexandru Ivăsiuc, *Oamenii de pe primul plan*: „Aniversarea unui sfert de veac de Republică îmi evocă o atmosferă din anii mei de formație mai mult decât o înșiruire de teorii care ar tinde să treacă prin fraze prea comune și prea cunoscute”. Urmează amintirile din seara de Revelion a anului 1947-1948. □ Ion Brad, „Țineți cu poporul, să nu ră-tăciți”: „Dacă mă caut în acest sfert de veac, tânăr și matur totodată, mă regăsesc pe traiectoriile acestea spirituale, pe toate arterele țării, la ceas de zi și la cea de noapte, ca activist și cronicar al epocii”. □ Létay Lajos, *Așa cum am plănuit*: „În pragul unui nou sfert de veac, ațintim privirea la sarcinile de mâine. E felul cel mai demn de a te saluta, Românie, Republică a noastră Socialistă!”. □ Mircea Horia Simionescu, *Acel moment de neuitat...*: „Firul azuriu de vis care se torcea în ochii adolescentului uimit de frumusețea violentă a istoriei, firul de speranță al acelei serii de decembrie 1947, astăzi se numește Republica la cea de-a 25-a aniversare și se legitimează cu forța și realizările unui întreg popor stăpân pe soarta sa”. □ Nicolae Jianu, *Semne pentru noi*: „Pentru cine a trăit lucid acest din urmă sfert de secol, și mă gândesc mai cu seamă la scriitori, este limpede că adevărul trebuie căutat în conștiința oamenilor, în felul lor de a privi cerul, pământul, ziua de aici, ziua de mâine, mișcarea lor cotidiană, sau, mai bine, resortul ascuns care îi pune în acțiune”. □ Ben. Corlăciu, *Din aceeași inimă*. „Fie-mi iertată lipsa de modestie, dar sunt mândru că,

în sensul litera, sufletul și munca mea de-o viață aparțin acelei generații protestatare. Era, de fapt, protestul țării mele, al poporului meu. Dacă pe atunci exclamam: «Și mai ducă-se dracului / îngerii de baltă ai veacului, / ducă-se dracului, fraților, / vremea-mpăraților!» – astăzi strig, topit în vocea generală: Glorie Republicii Socialiste România! Simplu, fără metaforă, fără literaturizare. Dar din aceeași inimă, închinată țării mele, fără de care n-aș putea trăi”.

□ Citat din Lucian Blaga: „Timpul istoric, fie lung, fie scurt, poate dobândi profil de epocă datorită realizărilor umane care îl circumscriu și-l definitivează... Într-un răstimp scurt, dar foarte liniar desfășurat, s-au înregistrat în patria noastră atâtea prefaceri și realizări, că, privind, te miri pe alocuri cum spațiul, cu coordonatele sale verticale și orizontale, le încap pe toate”.

□ Grigore Hagiu, *Acasă...*: „Acasă, adică acolo unde durerea, nădejdea și gloria te-au învățat să fii om. Solidar, mai mult decât oricând, după trecerea unui sfert de veac de existență revoluționară, socialistă, cu destinele patriei noastre, ne străduim să fim și suntem tot mai mult, aici și acum și acasă. Patria cea mai adevărată este Patria de Acasă”.

□ Arnold Hauser, *Patria*: „Sașii ardeleni, azi cetățeni români de bună credință și totodată purtătorii de cultură germană din moștenire strămoșească, se mândresc că pot întruni sentimentele lor de fidelitate atât față de patrie, Republica Socialistă România, cât și față de tradiția lor proprie, verificând astfel o simbioză, cu care consider că avem cu toții datoria să îmbogățim tezaurul cultural al patriei noastre comune”.

□ Al. I. Ștefănescu, *Încă un vis...*: „– Republica!... S-a proclamat Republica!... Republica Populară Română. Poate că a trecut o clipă de tăcere. Și iată-mă cum zbor – ca toți ceilalți de altfel – din îmbrățișare în îmbrățișare. Pe drumul acesta amețitor al îmbrățișărilor spontane, aud pe cineva exclamând: «Încă un vis devenit realitate!»”.

■ Sub titlul *La un pătrar de veac...* citim: □ *Solidaritatea dintre generații* de Șerban Cioculescu: „Unanimitatea scriitorilor, situați înainte de Eliberare pe poziții progresiste, s-au dedicat operei de construcție a Republicii și a culturii socialiste cu aceeași ardoare. Fără deosebire de generații, literatura și arta zilelor noastre pășesc înainte, alături”.

□ *Începuturile literaturii noi* de Al. Piru, continuarea textului din numărul trecut, de data aceasta prezentând generația care a urmat după 1940-1950. Despre critica tânără reținem: „Toată critica tânără a deceniului de tranziție descinde, fie c-o recunoaște, fie că nu, din G. Călinescu”.

□ *Noutate și continuitate* de Dumitru Micu: „literatura română creată în ultimele aproape trei decenii e o parte constitutivă organică a literaturii române de totdeauna, înnoită în chip firesc în virtutea atât a evoluției interioare, a participării la creația pe plan universal, cât și mutațiilor social-istorice, ale căror repercusiuni în sfera spiritualității angajează direct teritoriul artei. În ceea ce are mai caracteristic, această literatură continuă creația din trecut, depășindu-i orizonturile; se integrează în literatura universală contemporană, introducând în concertul ei o notă care este a sufletului românesc de astăzi, dimensionat pe măsura experienței istorice a țării ce-și aniversează, în

prag de an nou, un sfert de secol de existență republicană”. □ Const. Ciopraga, *Între „arhaic” și „modern”*, un text dedicat poezilor Ion Gheorghe și Ioan Alexandru: „Ion Gheorghe este «arhaic», Ioan Alexandru «modern», așadar a-i pune alături pare riscant. Prin urmare, să vedem în ceea ce Ion Gheorghe, Ioan Alexandru și alții contemporani au comun, reflexul unui mod românesc de a exista, mod ce-și exercită coeziunea ca efect al solidarității nu numai cu istoria, dar și cu fondul mitic-arhaic”. □ G. Dimisianu, *O evoluție organică*: „Privind retrospectiv literatura noastră din ultimul sfert de veac primul aspect care ni se impune este strânsa ei implicare în social, impregnarea de materie socială. Anii războiului urmați de luptele politice de după 1944, apoi Revoluția și treptata consolidare a noilor forme sunt evenimente care au decis conștiința literară românească să nu adere la un principiu de creație purist, evident fără șanse de implantare în împrejurările evocate”. □ Edgar Papu, *Ascensiunea eseului*: „Începând chiar din 1973 una din editurile noastre să scoată câte un volum antologic al eseului din anul curent. Deoarece, plecând de la premisele ultimului sfert de veac, perspectivele scrisului eseistic se anunță tot mai vaste, reținerea contribuțiilor esențiale în acest domeniu nu mai poate fi de proporțiile unui simplu articol, ci ale unei cărți întregi”. □ Mihai Ungheanu, *Axe retrospective*: „Poemele lungi au devenit scurte. Un poem lung e fundamental fals, ne învață un mare poet. Un poem scurt nu are șansa de a nu fi fals. Optând pentru microdimensiune scriitorul a optat pentru o apropiere mai mare de ceea ce era și este el cu adevărat. Fresca a dispărut și ea. Drumul către autenticitate și sinceritate a refuzat, paradoxal și aici, amploarea strivitoare. Se poate pune semn momentului în care literatura a început să semene izbitor cu cei care o scriu”. □ Mihai Gafița, *Altfel de bilanț*: „Ciudată conștiința a relativității cenzurează adesea în noi opiniile despre mărimea valorii contemporanilor noștri scriitori, pictori, compozitori, – artiști în general. Ne spunem că, desigur, sunt poeți sau prozatori autentici cutare și cutare, romanele sau piesele lor sunt incontestabil bune, dar când e vorba să judecăm lucrurile în perspectiva timpului, să raportăm pe un anume romancier la Rebreanu și Sadoveanu sau, mai înainte, la Slavici și Creangă, pe un poet la Blaga sau Arghezi, la Macedonski sau, de ce nu? – la Eminescu, aici începem nu doar să ezităm, ci să dăm înapoi. Și totuși, epoca aceasta de după al doilea război mondial, aceste trei decenii – care se constituie fără nici o îndoială drept o *epocă literară distinctă* în istoria literaturii noastre, este atât și semnifică atât cât sunt și cât reprezintă Zaharia Stancu, Maria Banuș, Eugen Jebeleanu, Marin Preda, Eugen Barbu, A. E. Baconsky, Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Ana Blandiana, Ioan Alexandru și alții numeroși”. □ Mihai Beniuc, *Sub înalta stea* : „Periodizările pe etape în acest interval de timp mi se par premature și icu totul ne la locul lor orice încercări de eclipsare a secvențelor cronologice, variate ca ritm sau ca luminozitate artistică. Fapt este că luminozitatea crește și orizontul creației se lărgeste deasupra unui tot mai vast estuar al libertății, peste care de departe mijesc zorii

comunismului. Cu acest crez și justificată speranță trecem de pătrarul de veac spre semicentenarul socialismului în România”. □ Nicolae Ciobanu, *Nuvela și povestirea*: „Modernitatea prozei românești de azi, în aspectele ei realmente viabile, desigur, este de identificat, într-o bună măsură, în domeniul nuvelei, al povestirii și al schiței. Istoria literară viitoare va zăbovi probabil cu multă voluptate asupra acelor agitate mișcări interioare menite a marca incontestabilul progres artistic înregistrat de epica românească din ultimul sfert de secol”. □ Matei Călinescu, *Despre critică*: „În concluzie, nu susțin că trebuie să fim mulțumiți de critica noastră; avem chiar o mie de motive să fim nemulțumiți de ea; nu putem însă refuza să recunoaștem că ea există”. ■ Nicolae Manolescu publică o cronică literară la *Trei culegeri de literatură patriotică*: □ *Glasurele Patriei, Antologie de poezie patriotică românească*. Ediție îngrijită de H. Grănescu. Prefață de I. D. Bălan, Biblioteca pentru toți: „Destule versuri anoste încarcă, pe de altă parte, sumarul culegerii lui H. Grănescu. Lucrul era, într-o măsură, inevitabil. După cum se poate observa că a compune cântece patriotice nu-i la îndemâna oricui și că unii poeți importanți n-au lăsat nimic memorabil în acest gen”. □ *Cartea țării*, antologie, studiu introductiv și note de Emil Manu, Ed. Albatros: „Pe scurt, în loc să fie o antologie originală, cum promitea, *Cartea țării* rămâne, prin viciile de structură, o culegere de lirică patriotică, nici mai bună nici mai rea, decât altele”. □ *Auri sacra fames*, antologie de literatură română antimonarhică, texte alese și prefață de Al. Hanță, Ed. Minerva: „Selecția e, în general, plauzibilă, fără inedite revelatoare (cele câteva existente sunt lipsite de valoare). Foarte sugestivele caricaturi adăugate la sfârșit ar fi putut sugera editurii o copertă mai atrăgătoare decât aceea desenată de Dumitru Verdeș, ca un fel de explicare puerilă a titlului”. ■ Sub titlul *Republica XXV* apar: □ Pop Simion, *Jurnal din anii aceia*. □ Geo Bogza, *Dobrogea! Dobrogea!*, din volumul *Priveliști și sentimente*, Ed. Minerva, 1972. □ Sergiu Fărcășan, *Agora: explozie senină*. □ Traian Coșovei, *Tânărul Prometeu*: „De douăzeci și cinci de ani de republică, țara întreagă urcă un munte, cucerește lumina. O țară, un popor întreg, viteaz și liber și încercat îndelung în trânta cu urșii; un popor urcă acum un munte uriaș să se măsoare în puteri cu știința, cu tehnica, cu industria, cu forțele civilizației, cu secretele unei existențe noi”. □ Ioan Grigorescu, *Mastodontul*, despre o zonă petrolieră și evoluția ei în decurs de 25 de ani. ■ În *Viața literară* citim: □ Anunțul *Proiecte* ale lui Șerban Cioculescu, Ion Bănuță, Gabriela Melinescu, Ion Hobana, Sașa Pană. □ Nota *Casa Pogor din Iași – muzeu de literatură*: „Secțiunile de literatură modernă și contemporană ale Muzeului de literatură al Moldovei sunt găzduite, de marți 26 decembrie a. c., în casa lui Vasile Pogor din Iași. După cum se știe, aici a fost sediul societății literare «Junimea»”. □ Apare și o listă de *Lucrări editate în cinstea aniversării Republicii*. □ Nota nesemnată *Aspecte ale poeziei românești actuale*: „Ieri a avut loc o sesiune de comunicări la Institutul de istorie și teorie literară «George Călinescu», dedicată celei de-a

25-a aniversări a proclamării Republicii. Interesante comunicări, observații pertinente asupra aspectelor semnificative ale poeziei românești din ultimele decenii, au fost semnate de Marin Bucur (*Principii și metode pentru o istorie a literaturii române contemporane*); Rodica Florea (*Demostene Botez, poezia împlinirilor umane*); G. Muntean (*Drama lucidității în poezia lui Al. Philippi-de*); Adrian Milescu (*Zaharia Stancu, cântecul de dragoste*); Anca Rizescu (*Eugen Jebeleanu, poet al dragostei și al cetății*); Emil Manu (*Structuri noi în poezia lui Virgil Teodorescu*) și Roxana Sorescu (*Mitul prometeic în poezia lui Mihai Beniuc*). □ Știri din *Uniunea Scriitorilor*: „La Academia Militară s-a desfășurat o manifestare consacrată evocării momentelor din lupta dusă de masele populare, conduse de partid pentru proclamarea Republicii. După cuvântul introductiv rostit de general locotenent Staicu Stelian, a vorbit general locotenent Ionescu Emilian despre semnificația marelui act istoric de la 30 Decembrie 1947. Apoi acad. Mihai Beniuc a subliniat contribuția poeziei patriotice în educarea cetățenească a oamenilor muncii. A urmat un recital de poezie susținut de: Ion Bănuță, Vlaicu Bârna, Virgil Carianopol, Eugen Frunză, Mihai Gavril, Iv. Martinovici, Mircea Micu și Dragoș Vicol. [...] * Cenaclul literar «George Călinescu» de pe lângă Comitetul sindical al Academiei R. S. România a inițiat o ședință festivă consacrată aniversării Republicii. La această manifestare, care a avut loc la Casa Oamenilor de Știință din București, a vorbit despre *Literatura română în anii Republicii* Șerban Cioculescu. Au citit apoi din creația proprie poezii patriotice: Ion Bănuță, Mihai Beniuc, Virgil Carianopol, Constantin Chioralia, Aurel Chiracu, Barbu Cioculescu, Valentin Deșliu, Mihai Gavril, Petre Ghelmez, Traian Iancu, Teodor Al. Munteanu, Constantin Nisipeanu, Adrian Păunescu, Ion Potopin, Irena Pușchilă, Al. Raicu, Florian Saloc, Teodor Scarlat, Petre Strihan și Virgil Teodorescu. * La invitația studenților de la Facultatea de filologie din București (secția de limba turcă) și a elevilor școlii generale nr. 122 din București, poetul Marin Sorescu a stat de vorbă cu numeroși cititori cărora le-a vorbit despre poezia română contemporană și le-a citit din versurile proprii. De asemenea, în ultima vreme, Marin Sorescu a susținut o serie de recitaluri poetice în orașele Iași, Timișoara, Piatra Neamț și Târgu-Mureș. * Asociația Scriitorilor din București a organizat în ultima săptămână noi acțiuni dedicate aniversării Republicii – la Casa de cultură din Sinaia. Uzinele de vagoane Arad, Uzinele U.T.A., Clubul lucrătorilor de la I.D.E.B., căminul cultural din comună Dobroești, județul Ilfov, cu participarea scriitorilor: Dan Deșliu, Al. Gheorghiu-Pogonești, Mircea Micu, Fănuș Neagu, Vintilă Ornar, Fănică N. Gheorghe, Rusalin Mureșanu, George Ciudan”. ■ În *Cartea străină* Nicolae Balotă face un bilanț al cărții străine publicate în România, sub titlul *Deschiderea spre universal*: „Desigur, mai sunt tărâmurii de explorat, de cunoscut mai de aproape (literaturile extrem-orientale, de pildă, din care s-a tradus prea puțin). De asemenea, se cere un mai prompt contact cu valorile actuale, o

mai vie asimilare critică a acestora. Dar bilanțul traducerilor și, mai larg, al legăturilor cu literatura universală este, hotărât, pozitiv. O mare operă se desăvârșește și pe acest plan, în zilele noastre”. ■ Romul Munteanu semnează *Cartea românească pe meridianele globului*: „Fără îndoială că pe acest plan mai avem încă foarte mult de făcut. Realizarea unui dicționar al literaturii române, ca și a unui compendiu de istorie literară în mai multe limbi, se impune ca o necesitate de prim ordin. Astăzi, putem însă afirma cu o legitimă mândrie că literatura română a devenit o realitate majoră pe plan universal, datorită noastră fiind aceea de a o face la fel de cunoscută ca și alte realizări ale poporului nostru”. ■ Aflăm și despre *Prezențele românești* pe parcursul întregului an 1972, împărțite pe luni. ■ În rubrica *Meridiane* citim despre *Anul literar în lume*. Despre *Franța literară* scrie Ion Caraion, Dragoș Vrânceanu publică *Mărturii asupra literaturii italiene*, Tatiana Nicolescu prezintă *Câteva titluri ale anului în U.R.S.S.*, Andrei Brezianu se întreabă *O redefinire a culturii britanice?*, iar Virgil Nemoianu anunță *Dominația prozei în Statele Unite*. ■ Pe ultima pagină citim *România la UNESCO*, un calendar al realizărilor în anul 1972.

● [„*Tribuna*”, nr. 52] Ion Marcoș semnează textul despre *Caietele Prințepelui* ale lui Eugen Barbu: „Excesiv de scrupulos cu acest prim volum de însemnări-jurnal, Eugen Barbu semnalează, într-o erată, mai multe erori de tipar, nu toate foarte grave. Între acestea una atrage în mod special atenția. Autorul renunță la subtitlul «jurnal de creație», considerat probabil ușor pretențios, adoptând o formulă mai precisă și oarecum neutră: «jurnalul unor romane»”. ■ În cadrul secțiunii *Poezia unei generații*, Ion Pop se referă la Nicolae Labiș: „Alimentat din acest dublu izvor al tradiției noastre, lirismul lui Nicolae Labiș din Primele iubiri și, mai apoi din, Lupta cu inerția, își găsește totuși acele note particulare ce au declanșat marea sa audiență ca poet reprezentativ al noii generații”.

29 decembrie

● [„*Munca*”, nr. 7813] Gheorghe Tomozei scrie un eseu despre M. Eminescu intitulat „*La aniversară*”. □ Silvia Zbarcencu publică poezia *Cunună pe fruntea unui neam viteaz*.

● [„*Cronica*”, nr. 52] La 25 de ani de la proclamarea Republicii, un articol de fond pg. 1, *Partidul și poporul – o sinteză istorică*, semnat *Cronica*. □ Pe 23-24 dec. 1972 s-au desfășurat la Iași lucrările sesiunii științifice *Iașul la aniversarea unui sfert de veac de la proclamarea Republicii*, sub egida Comitetului județean Iași al P.C.R. Reținem din program: *Știința și rolul ei în afirmarea economiei socialiste* de Cristofor Simionescu, *Perfecționarea învățământului și legarea acestuia de cerințele concrete ale producției* de Mihai Todosia și *Artă și cultură în anii construcției socialiste* de Constantin Ciopraga. □ La finalul acestui nr., un sumar selectiv al revistei „*Cronica*” pe anul 1972, cu

cele mai importante nume, teme, editoriale, articole, beletristică, studii, inedite, anchete, mese rotunde, interviuri, reportaje, fragmente de poezie, proză, teatru, articole, recenzii, corespondențe, note de drum, varia etc. □ *Decembrie istoric* este articolul lui Andi Andrieș la rubrica *Verb*. □ *Spre iarnă*, proză de D. R. Popescu. □ Versuri de George Lesnea – *A țării nuntă de argint* și Paul Balahur. □ La rubrica *Fragmentarium*, C. Ciopraga analizează vol. *Oricine și ceva* de Maria Banuș, C.R., 1972. □ Zaharia Sângeorzan, o cronică literară despre vol. lui Ilie Purcaru, *Poezie și politică* – 12 dialoguri cu 12 poeți „angajați” (Miron Radu Paraschivescu, Ion Vinea, Petre Pandrea, Geo Dumitrescu, Adrian Păunescu, Marin Sorescu, Cezar Baltag, Ilie Constantin, Ana Blandiana, Virgil Teodorescu, Nichita Stănescu, Paul Anghel), convorbiri cu „destinul social al poeziei, cu conștiința istoriei noastre”, pe teme fundamentale: *arta și epoca, poezia și cititorul, poezie vs politică*. □ Constantin Coroiu notează *Două volume de poezie patriotică: Înalt prin stemă* de Haralambie Țugui și *Poartă de pe Mara* de Mihai Negulescu, ambele la Ed. Militară. ■ Al. Dima marchează câteva coordonate pentru ultimii 25 de ani în *Cercetarea literară în anii Republicii*: „Dacă ne-am pune simplu și deschis întrebarea care sunt principalele merite pe care și le-a adunat cercetarea literară în anii republicii, socotesc că în primul rând ar trebui să răspundem fără ezitare că am dobândit în mod neîndoios, privilegiul de a mânui cea mai adecvată metodă pe care am dorit-o cu privire la studiul artei cuvântului și stilului. Se știe de toată lumea că utilizarea unor mijloace de cercetare consonante cu obiectul de explorat, duce totodată și la cele mai expresive rezultate. Arată-mi calea cea mai bună și voi ajunge la țel, fără ocoluri. Am izbutit, într-adevăr, să ne însușim o metodă care a desfășurat, în fond, două perspective absolut necesare și eficiente: *una* care să depășească studiul strict intrinsec al fenomenului literar, adică cercetarea sever estetizantă; *alta* care să nu-l înstrăineze de ființa lui proprie, de valoarea estetică, distinctă. Se înțelege că nicio contradicție nu se ivește aici și că ambele puncte de vedere se conjugă, în mod organic”. ■ Constantin Crișan trasează bornele anului 1972 – *Literatura română în lume*, numind câteva succese internaționale ale beletristicii și criticii românești: au fost traduse în Suedia *Desculț* și *Jocul cu moartea*, *Șatra* la Budapesta și *Uruma* la Praga, ale „scriitorului european Zaharia Stancu”, cum l-a numit ziarul „Luxemburger Wort”; Arghezi a fost tradus la Ierusalim, vol. *Frunze* în tălmăcirea lui Shimon Haran, apoi în Italia, de Marco Cugno, dar și la Rio de Janeiro în antologia *Cancioneiro Romeno*; Petru Popescu a fost tradus cu volumul de nuvele *Moartea din fereastră* la Stockholm, *Prins* a apărut concomitent în Ungaria, Polonia și Cehoslovacia, iar *Dulce ca mierea e glonțul patriei* dispune deja de o versiune germană; la fel, Marin Preda, Eugen Barbu, traduși în diverse țări; Ion Hobana ne-a reprezentat cu cinste la Congresul de literatură SF de la Trieste, iulie 1972, *Vârsta de aur a anticipației românești*; Vladimir Colin a fost tradus la Bruxelles cu *Pentagrama* etc. De asemenea, în nr. 3 al

revistei „Revue d'Esthetique” au apărut studii de Liviu Rusu, Marcel Breazu, Al. Dima, N. Tertulian, I. Pascadi, Ion Ianoși, Zoe Dumitrescu-Bușulenga; cartea lui Romul Munteanu, *Literatura română în epoca luminilor*, a fost recenziată de reviste americane de literatură; Adrian Marino a colaborat la reviste elvețiene și franțuzești; Radu Lupan și Dan Grigorescu au conferențiat în S.U.A.; în fine, din revista „Presence Francophone” din Canada, nr. 4/ 1972 am elucidat *apartenența poezilor români de limba franceză*. A se nota și noua exegeză eminesciană a lui Allain Guillerrou, *Coup d'oeil sur la genese interieure des premieres poesies d'Eminescu*, retradusă în armeană de către Gurghen Borian (decedat chiar în 1972). Per total, circulația literaturii române în lume a fost viguroasă, luând caracterul unui *caleidoscop* („tabloul sintetic al unei frumoase certitudini” fiind completat de turnee internaționale ale teatrelor autohtone, de prezența la târgurile de carte de la Nisa și Frankfurt sau de difuzarea operelor din RSR la posturi de radio și tv străine): „(Avem) Certitudinea că literatura în anul 1972 a circulat mai adânc, mai viu, mai larg în lume, de la Golful Finic până în insula Manhattan”. □ În *Patriam meam cano*, Nicolae Țațomir descoperă imperativele universului estetic al scriitorului român contemporan: „Conștiință activă și integră, scriitorul își desfășoară activitatea creatoare într-un mediu social, politic și cultural dat, pe care trebuie să-l cunoască profund, pentru a-l reda veridic în opera creată... Nu poate exista un creator autentic care să nu fie însuflețit de dragostea de patrie... Cunoașterea e cu atât mai adâncă și mai veridică, iar experiență cu atât mai amplă, cu cât creatorul leagă mai strâns conținutul noțiunii de patrie cu acel al noțiunii de progres social și de transformări revoluționare... Pornind de la realitățile majore ale societății, scriitorul român s-a dovedit și se dovedește a fi o conștiință lucidă, un participant direct la viața cetății, dragostea de patrie constituind mobilul cel mai puternic al înfloririi depline a personalității sale. Iată de ce cânt patria mea, *patria meam cano*, mereu sunându-mi în minte ca un *memento vivere* poemul închinat țării căreia îi aparțin și care îmi aparține: „Cu fiecare rimă, întineresc c-un vers”.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 108] Republica este sărbătorită la un sfert de veac – Dan Mutașcu structurând *Republica ideilor literare*: „Ceea ce pretindea acum 100 de ani, în mod îndreptățit, genialul Odobescu literaturii române confirmă și cere azi estetica marxistă românească literaturii noastre: angajare și aderență la tradițiile cele mai valoroase ale patrimoniului nostru cultural și artistic, curățenie și adecvare ideatică și stilistică... Acum, la 25 de ani de Republică Română, putem afirma că literatura prezentului nostru a produs cărți adevărate, pietre de unghi, adevărind continuitatea spirituală și artistică a noastră pe acest pământ, că sărbătoarea acestui decembrie simbolic este și una a culturii și a condeiului, că sărbătorim și o republică a ideilor și a metaforelor, nu numai una a cifrelor și a graficelor, că progresul înregistrat în tehnică și în știință s-a prelungit și în artă, conferindu-i o nouă și specifică stră-

lucire”. ■ Reținem *O Urare* de Fănuș Neagu: „La «Săptămâna», unde eu am avut mereu un trifoi într-o singură foaie (adevărat, foaie de lapte din noaptea de Lăsata Secului de vin îndoit cu apă), vin cu steaua de ger înspicat și cu un fir de viță în brațe, ca prietenul meu Ștefan Bănică pe Lipronii din televizor ca să vă seamăn pașii cu grâu și cu iarba norocului”. □ Romul Munteanu discută despre *Herr Maister și/sau romanul unui roman*, experimentul realizat de Walter Jens în romanul-eseu de pionierat cu același titlu. □ *Cronica teatrală* de Anul Nou a lui Dinu Săraru reamintește câteva reveniri ale anului 1972 (Corneliu Leu, Ilie Păunescu, D. R. Popescu), succesul lui Paul Everac, dar și debuturile în dramaturgie, ale unor Petru Vintilă, C. Paraschivescu, Mircea Bradu. □ În foiletonul său *Analogia suverană*, I. Lotreanu se referă la *Geneza metaforei și sensul culturii la Blaga*. □ I. Adam conspectează volumul lui Nicolae Iorga, *Peizagii*, apărut la Dacia, seria *Restituiri*. □ Ultimul episod pe '72 din *Gloriae victis* de Eugen Barbu încheie expozeul despre Heliade-Rădulescu. ■ Se publică diverse articole la (s)temă pentru *Republica XXV*: Dina Cocea (vicepreședinte al Asociației oamenilor de artă din Instituțiile Teatrale și Muzicale) – *Ideal realizat*, Ion Brad (vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste) – *Republica și teatrul*, Amza Săceanu (președintele Comitetului pentru cultură și Educație Socialistă al Municipiului București) – *Noul An și Valeriu Râpeanu* (directorul Editurii Mihai Eminescu) – *Un sfert de veac de biruință a cărții*. Cităm: „Triumful teatrului ține de triumful revoluției, al socialismului și al ideilor aduse de noua noastră orânduire, de politica partidului nostru comunist... Numai în ultimele stagioni pe care le cunosc mai bine, piesele bune scrise de Horia Lovinescu, Paul Everac, Eugen Barbu, Al. Mirodan, Al. Voitin, D. R. Popescu, Virgil Stoenescu, Mircea Radu Iacoban, ca să mă opresc numai la ei, au întrunit fiecare sute și sute de reprezentații pe scenele Capitalei și ale celorlalte orașe din țară. Putem spune, cu mândrie, că școala dramaturgiei românești, întemeiată de Alecsandri, Caragiale, Delavrancea, s-a dezvoltat și s-a impus definitiv în anii socialismului. Avem o bună școală de regie. Avem numeroși actori mari... Toate templele Thaliei celebrează azi cu mândrie Republica, în care trecutul eroic dă o mână atât de firească viitorului, visărilor și certitudinilor noastre, pe care le numim *comunism*”. (Ion Brad). „Ne este inima alta, pentru că am învățat ce este dreptatea, cinstea, omenia, am învățat ce înseamnă iubirea pentru pământul strămoșilor și al nostru, pentru țara care e cel mai de preț bun al fiecăruia și al tuturor, lumina ochilor și a minții – și am învățat că cel care ne-a restituit înțelesul acestor cuvinte, cel care ne-a dăruit toate aceste adevăruri este Partidul... Despre destinul cărții la noi am putea glossa mult cu acest prilej sărbătoresc. Să începem cu faptul că ea a devenit dintr-un obiect de lux unul din fenomenele spirituale cele mai populare, cu cea mai largă putere de pătrundere și de influențe...”. (Valeriu Râpeanu).

30 decembrie

● [„Scânteia”, nr. 9376] Numărul este dedicat celei de-a 25-a aniversări a proclamării republicii. Pe prima pagină citim *Cuvântarea tovarăşului Nicolae Ceauşescu* rostită la Şedinţa jubiliară a Marii Adunări Naţionale consacrată aniversării republicii. ■ Mihai Beniuc publică poezia *Partidului, omagiu*: „Tu, faur al verigilor de mâine/ Le fă din bulz de aur tot mai greu,/ Gravând acest cuvânt ce va rămâne:/ «Pentru Partidul şi poporul meu!» / Aşa din veşnicia vremii-i rupe/ Tu patriei colan cu pietre scumpe”. ■ Găsim şi un scurt reportaj *Spectacol festiv*, organizat pe scena Sălii Palatului Republicii Socialiste România după şedinţa jubiliară.

● [„Luceafărul”, nr. 53] Virgil Teodorescu aminteşte de concursul literar de poezie, proză şi reportaj organizat de revistă, precum şi de publicarea volumului *Scriitori tineri în reportaj*, la Editura Eminescu. □ Este făcut un rezumat al numărului 100 al revistei *Ateneu* de la Bacău, ale cărei eforturi sunt laudate. □ Este anunţată prezenţa în librării a unor noi apariţii editoriale, precum: Nicolae Iorga, *O viaţă de om ala cum a fost* (Ediţie îngrijită de Valeriu şi Sanda Râpeanu. Bucureşti, Minerva), D. Anghel, *Poezii şi proză* (Text stabilit de Mihail I. Dragomirescu. Antologie, postfaţă şi bibliografie de Georgeta Horodincă. Bucureşti, Minerva) ş. a. □ Sub titlul *Orizont literar 1973*, este publicat un interviu acordat următorilor scriitori: Maria Banuş, Aurel Martin, Ovidiu Genaru, Mihail Petroveanu, Ion Ianoşi, Nina Cassian, G. Dimisianu, Ov. S. Crohmălniceanu, M. Ungheanu, Teodor Mazilu, Sorin Titel, Dumitru Micu şi Mircea Vaida. Toţi au răspuns la următoarele întrebări: 1) Ce vi se pare caracteristic pentru evoluţia literaturii române în ultimul sfert de veac?; 2) Ce cărţi apărute în 1972 vi se par semnificative pentru momentul literar actual?; 3) Care sunt proiectele dumneavoastră pentru 1973?; 4) Ce părere aveţi despre revista „Luceafărul”? Puteţi să ne faceţi unele sugestii pentru viitor? □ Pe plan internaţional, se anunţă, printre altele, instituirea bursei *Copernic* (cu ocazia împlinirii a 500 de ani de la naşterea acestuia) şi declararea anului 1972 drept Anul Cărţii de către o convenţie UNESCO □ Apare o nouă cronică la volumul de poezii *Oricine şi ceva* al Mariei Banuş, de data aceasta semnat de Ilie Constantin: „Structurat pe o obsesie devoratoare, *Oricine şi ceva* se adaugă rodnic la Canţonierul Mariei Banuş. Nu e o carte egală ca tensiune lirică, ambiţia ciclului deserveşte adesea piesa lirică luată în parte, multe din poeme rămân reci, elegante exercitări. Prozaismele se fac simţite în destule pagini. Ici-colo, gravitatea reală a meditaţiei e minată de câte-o exprimare nefericită”. □ Alexandru George scrie despre recenta carte a criticului literar S. Damian, considerând că „a preferat concentrării portretistice generalitatea *modelului* uman, în tradiţia bună a moraliştilor, şi în locul unor divulgări despre destinul unor oameni sau al unor cărţi, el a preferat să vorbească despre comedia vieţii literare în genere. Este aici partea cea mai interesantă a *Falsului tratat*... şi care dovedeşte că şi dedesubturile vieţii

literare pot deveni subiect de literatură, mai ales când acela care o face posedă nu numai darul observației și simțul umorului, dar și talentul de a-și ascunde această intenție”. □ Apar câteva texte semi-narative, semi-eseistice, concentrate în jurul tematicii Anului Nou, semnate de Ileana Mălăncioiu, Georgeta Horodincă, Ion Băieșu, Dan Cristea, Sânziana Pop, Dinu Flămând și Paul Emanuel.

● [„Convorbiri literare”, nr. 24] P. George consemnează interviul: *Criticul față în față cu lumea: De vorbă cu Const. Ciopraga*: „Patru decembrie 1972. Cabinetul de la Universitate al profesorului Ciopraga. O deplină austeritate, încălzită însă de un enorm filodendron și de privirile ironică, melancolică și, respectiv, hieratică ale celor trei scriitori care ne înconjoară. G.P.: Cum ați ajuns la critica și istoria literară? Const. Ciopraga: Există, ca-n orice domeniu, o etapă de acumulare, de apropiere de anumite modele care, cu timpul, duc la un fel de salt calitativ. Aș spune că am ajuns la critică paralel cu poezia. Până la lectura lui Baudelaire, când l-am descoperit – ca să zic așa –, făceam o separație, falsă desigur, între beletristică și critică, separație care apoi, prin această iluminare pe care mi-a dat-o Baudelaire (cel mai mare poet francez) mi-a dispărut: așadar, am văzut că este posibilă o racordare a punctelor de vedere, că, astfel spus, un poet poate fi foarte bine și un critic și invers... G. P.: Chiar cazul lui Baudelaire... Const. Ciopraga: Sigur. Se discută și astăzi, și chiar din presa din ultimele zile vedeam opinia unui tânăr poet care face și critică, opinie care merge cam pe urmele lui Maiorescu, pledând pentru incompatibilitatea dintre un domeniu și celălalt – falsă problemă. Poate fi cineva romancier perfect – și critic. Cred că ideea pe care ne-o facem despre cineva, care se leagă chiar și de numele lui – vezi observațiile lui Ibrăileanu despre numele personajului, care se aplică și la numele scriitorilor – tinde spre unilateralizare: un critic care scrie și poezie e întâi critic și abia în subsidiar poet. Și invers. Cred că am ajuns la critică în modul cel mai normal posibil, văzând că între domeniile acestea nu este un «șanț» cu apă asemenea acelor care înconjurau cărțile medicale, că există în personalitatea cuiva posibilități adeseori egale. G.P.: A noțiunii de critic la aceea de scriitor. Const. Ciopraga: Așadar, eu continui să cred că, fără a face o critică metaforică excesiv, un critic este dator să fie și scriitor. Nu poți scrie despre cineva fără să moi condeiul în călimara lui – părerea lui Sainte-Beuve rămâne mereu actuală. Este imposibil să vibrezi, să ai un fior estetic, să ai senzația de sublim fără ca această senzație să se maturizeze în expresie. A face critică în genul anatomiei medicale, sau anatomiei vegetale, este, cred, o fază premergătoare, se ține de substructura criticii. Critica trebuie să ajungă de aici la o supra-structură, la o sublimare, nu numaidecât în metaforă, dar în anumite idei generale, care să fie încălzite de un pathos supravegheat. G.P.: În această ordine de idei v-aș întreba ce părere aveți de acele orientări ale criticii în care se constată o tehnicizare excesivă (matematizare, statisticizare, mitologizare)? Const. Ciopraga: Nu am prea ma-

re încredere în critica de nuanță structuralistă, sau această critică foarte la modă acum, sosită din Franța, practicând o perpetuă raportare la o anumite mituri (Bachelard) sau o divizare, o atomizare a fenomenului creației în părțile care nu mai pot fi unite. Sunt metode care «omoară» sensul fundamental al artei, care este recreerea vieții, constituirea de universuri noi. Această tehnicizare e totuși în legătură cu evoluția din ultimele decenii a tehnicii în ansamblu... *G.P.: Tendințe spre specializarea foarte limitată.* Const. Ciopraga: Exact. Putem lua din ele înclinarea spre minuție, spre faptul infinitezimal, dar în ansamblu ne bazăm și ne vom baza mereu pe gust. Nu sunt de acord nici cu acea critică bazată numai pe împrumut din alți critici, doar cu exemplificări care să aparțină celui ce scrie; în acest sens, criticul devine un ecou al altor critici.[...] *G.P.: La începutul Mitului lui Sisif, Camus citează pe acel gânditor care susține că un filosof – putem extinde: un creator – pentru a fi stimabil, trebuie să servească el însuși ca exemplu. Fuziunea dintre trăit și gândit...* Const. Ciopraga: Evident. Când l-am citit prima oară pe Camus, am avut sentimentul unei revelații. Numele lui Camus, care în franceză sună destul de «terestru» («cârnul»), este asociat în zona ideală în care plasez pe marii creatori ideii de noblete sufletească, de lumină, asociat unui ascetism de nuanță bizantină. Camus a spus odată că idealul pentru el este o cameră goală de hotel în care să nu fie nimic. Nu e o izolare de Lume, ci o căutare a propriului său eu – o aspirație spre uman, care să fie umanul în sine. Alții au nevoie pentru a-și crea aparatul, pentru a-și crea portretul de elemente de decor, à la Dürer să zicem. Camus ne apare ca un rembrandtian: omul în centru, ca o lumină, în rest obscurul, misterul, necunoscutul, un spațiu care trebuie cucerit. *G.P.: În direcția asta, e semnificativă, mi se pare, sobrietatea esențială a acestui cabinet, redus la strictul funcțional.* Const. Ciopraga: Și acasă, de multe ori, mă întreb: de ce trebuie atât de multe obiecte, pentru că uneori ele devin un fel de povară: nu te mai poți detașa de ele... *G.P.: Și creează legături afective, și acestea slăbesc ființa.* Const. Ciopraga: ... Detașarea aceasta de lucruri a lui Camus pentru a ajunge la cel echilibru mediteranean, clasic, solar mi se pare profund uman. De aceea, Camus e un scriitor pe care – contrar unor denigratori – pur și simplu îi iubesc. Criticii nu fac de obicei declarații de natura asta, și eu însumi sunt foarte nuanțat în aprecieri, atunci când îmi place ceva spun, când nu-mi place, spun mai puțin, fără violență – față de Camus am această iubire pe care o păstrez acelor creatori care prin opera lor și-au ratificat personalitatea în istorie. Îl iubesc și pentru greșelile lui, slăbiciunile lui, inerente condiției umane. *G.P.: Pomenești anterior – dacă am înțeles bine – de un stadiu superior al criticii, care ar fi acela al ideilor generale. Văd aici legătura care există între critică și moralism (în sensul clasic, adică studiu al firii umane).* Const. Ciopraga: Scopul suprem al oricărei arte mi se pare descoperirea omului. În artă vorbim de particular, nu acceptăm asemănările, dar în fondul ei căutăm universalul. Vorbim de eroi de roman, de poeți acri sunt personaje lirice, dar întotdeauna

îndărătul lor căutăm un coeficient general: omul. Omul epocii lui Eschil, al epocii lui Erasmus, al epocii lui Voltaire, al epocii contemporane. Așa încât cred că un adevărat critic e dator să tindă spre descoperirea acelor idei generale care pot oferi cititorilor săi părerile sale despre om, despre umanitate. G.P.: *Cred chiar că critica e singurul spațiu în care moralistul – ca gen clasic – mai subzistă. Gândesc că o șansă înaltă a criticii e a studia omul din literatură și nu literatura din literatură. Nu atât literaritatea unui text, cât umanitatea sa, cantitatea sa de omenie.* Const. Ciopraga: În actul critic se confruntă două cantități, doi termeni; unul e criticul, celălalt Lumea. Lumea care este El, eroul cutare, sau Ei, sau massa. Se confruntă un om cu restul omenirii. Frumos în sine nu există. E frumos *Don Quijote* pentru că sub aureola..., sub înfățișarea asta a ridicolului, a utopicului, a imposibilului se conturează un om care este respectabil tocmai pentru că el crede în frumos în ciuda... G.P.: *În ciuda zecilor de probe contrarii.* Const. Ciopraga: Da. Ar fi frumos, să spunem, un roman despre eroii selenari, cei care pășesc pe Lună pentru că în ciuda imaginilor pe care ni le dau fotografiile, el ar putea să ne transmită momentele lui de șovăială, de îndoială, de panică. G.P.: *Îmi permit să observ că în concepția dv. ideea de critică e asimilată ideii de umanism.* Const. Ciopraga: Într-adevăr. Nu văd cum un critic ar putea să urmărească altceva decât descifrarea omului în artă. Sunt dezolat să văd în critica săptămânală, curentă, critici care se pretează la..., care dau tribut unor preocupări cu totul în afara obiectivului principal, acela al descoperirii, a înfățișării esențelor. Aș vrea să spun, mai precis, că e vorba de lunecare spre violență, spre spirit de grup, spre prejudecăți care, văzute în perspectiva eternității reprezintă niște abjurări de la elevația *sine qua non* a criticului. G.P.: *În ce sens, nu este oare și ceea ce s-a numit insistent în ultima vreme evazionismul o asemenea abjurare?* Const. Ciopraga: S-a vorbit în ultima vreme despre evazionism în artă. Să lăsăm și creatorului și criticului anumite preferințe. În fond, orice creator scrie potrivit structurii lui, și nu se poate interveni, ca să scrie în cutare fel, când el este structurat pe o altă direcție sufletească. Nu-l putem vedea pe Sadoveanu făcând ceea ce a făcut Caragiale sau pe Mateiu Caragiale scriind o proză legată de concret. [...] G.P.: V-am citit de mai multe ori, în *Fragmentarium-ul* din «Cronica», *Recreațiile aforistice*. Se vor grupa ele oare într-un volum de factura lui *Privind viața a lui Ibrăileanu*? Const. Ciopraga: Dacă la început, în tinerețe eram captat de elementele lirice, maturizarea a adus după sine preferința pentru reflecție, și trecerea timpului mă face tot mai mult să apreciez acea literatură în care dezbaterile filosofice au și un anumit puls liric, care îmbină elementul afectiv cu cel intelectual. Însemnările mele aforistice sunt reflecții cotidiene, asupra unora mai revin; în genere sunt transpuse spontan în pagină exact cum mi-au venit în minte, unele au legătură cu legături imediate, altele-s întâmplătoare. Da, cred că le voi strânge câteva. Cineva poate fi definit prin intermediul a cinci aforisme. Genul presupune atât capacitatea de abstractizare, cât și capacitatea de expresie. E

vorba de o esențializare căreia trebuie să-i dai o mică vibrație, o mică rotație cât de cât personală. Altminteri, sunt convins că orice om poate scrie o *Privind viața*. Vorbind despre oameni, cât de scurt, ne definim. Sectorul acesta moralist, etic, definește imediat un intelectual. G. P.: *Sunt aici, alături de noi, trei apropiați ai lui Ibrăileanu...* Const. Ciopraga: Da, portretele au fost fixate de colaboratorii mei mai tineri care au crezut că-mi vor face plăcere, și mi-au făcut-o realmente. Este, în cele trei figuri, ceva din Iași de la 1900 și mai încolo... G.P.: *La belle époque a noastră...* Const. Ciopraga: Ei perpetuează în privirea lor, în ținuta lor, pălăria cu boruri mari a lui Hogaș, aerul de clasicitate bizantină al lui Sadoveanu, mâna trist ironică a lui Topârceanu, ceva din acel timp. Era un Ibrăileanu romantic, era încă «Junimea», de aici cobor la anii 1848 și mai jos, până la Miron Costin, Neculce, Cantemir. A face istorie literară în Iași fără să ai viu acest sentiment al trecutului viguros, mi se pare a călători pe un teren de Sahară, care a început să înghețe. Trebuie să ai percepția timpului, să te pătrunzi de căldura acelui timp, de sufletul acelui timp. A exista aici la Iași un suflet contemplativ, reflexiv în același timp (ceea ce nu îseamnă că de aici n-au plecat excepționale idei revoluționare), a existat un mod al auto-contemplării și al detașării de eu, care s-a concretizat în ironia moldovenească, în acel spirit delicat. G.P.: *În ce măsură acești trei creatori cărora le-ai dedicat mare parte din viața dv. intelectuală v-au format spiritul? Ce regăsiți din forma lor mentală în forma dv. mentală?* Const. Ciopraga: N-aș spune că am avut afinități cu Topârceanu sau Hogaș. Afinitățile mele majore merg spre Sadoveanu. M-a captivat ca scriitor-om-moralist-gânditor, în fine, în toate ipostazele sale. G.P.: *În viața imediată practicați, pare-mi-se, același gen de afabilitate distantă.* Const. Ciopraga: N-aș spune, în raporturile cu oamenii eu sunt mai degrabă afectiv. Ocupându-mă de cei trei, am vrut să mă afund în «Viața românească» a Iașilor. Consonanțele cu Sadoveanu sunt de o natură polivalentă. Nu e auto-adulare, distanțele rămân imense. Afinitățile sunt întâi în direcția reveriei și a pribegiei, peregrinării în natură. Afinitățile sunt mai întâi în direcția reveriei și a pribegiei, peregrinări în natură. O natură solară m-a încântat la Sadoveanu, aerul acela luminos și echilibrat. Apoi a fost pasiunea pentru istorie și oamenii ei simpli. Această magie a trecerii de la epoca automobilului la cea a fraților Jderi. În al treilea rând: o reflexivitate care, fără a merge spre pesimism, este colorată cu mâhnire. O viziune a lumii sub specia efemerului, dar și sub specia perpetuării binelui și frumosului spre eternitate – iată, iar ce m-a fascinat la Sadoveanu. Când Sadoveanu spunea că: Nicăieri nu-s primăverile mai frumoase ca la Iași a gândit-o pentru mine. Când vorbește de Valea Moldovei, de valea Siretului, din care m-am ridicat și eu, am impresia că îi aud pe buncii mei. Când se coboară în trecut, contemporan cu Kesarion Breb, la veacul al optulea, îmi oferă o inefabilă certitudine că așa trebuie să fi fost. Toate acestea fac pentru mine din Sadoveanu un fel de personaj-martor, cu care pot să conversez. Vorbesc despre el, încălcând unele

precepte didactice, în fața studenților, nu cu recea obiectivitate, ci cu pasiunea pe care caut să le-o inculc, desigur, o pasiune controlată. Nu uit vorba lui Alecu Russo, că moldoveanul e un om cu minte rece și inimă caldă. Această fuziune pe care o aflu la Sadoveanu și spre care năzuiesc și eu e o formă adânc respectabilă a umanismului. *G.P. Știu că v-a preocupat, și ați expus într-un studiu ce e aproape de tipar, personalitatea literaturii române. Care sunt, lăpidar, trăsăturile ei?* Const. Ciopraga: E un eseu de după mulți ani de reflecții și peregrinări în literatura română. El beneficiază și de cele câteva – puține! – observații din afară (noi aici, suntem în *medias res*), poate mai detașate. Am căutat dominantele literaturii române. Cu toții cunoaștem... apetența pentru folclor, simpatia pentru natură, cerul deschis, simpatia pentru istorie. Am încercat să depistez elemente noi, între care un element nesesizat cred până azi este: obnubilarea, sau atenuarea, sau estomparea tragicului care devine un fel de melancolie care astfel apropie prin aceasta literatura română de literaturile de tip clasic mediteranean. Un alt element: amestecul de spirit mediteranean, latin și de spirit bizantin. Prin bizantinism nu înțeleg balcanismul oriental, care este o formă de telurizare, de coborâre a idealurilor spirituale care au animat pe bizantini. Prin bizantinism înțeleg o anumită tendință spre întrebări metafizice, privind destinul omului, aspirațiile spre cosmic. *Miorița și Meșterul Manole* sunt expresii ale bizantinismului nostru. Am dedus apoi unele trăsături din fondul nostru traco-dacic. În esență, majoritatea elementelor pe care le-am moștenit, ca sânge, ca temperament, vin din această filieră. Cultura e de origine latină. Interesante sunt afinitățile cu celelalte culturi romanice, în ciuda distanțelor. Balada de la noi corespunde foarte mult cu romanțele spaniole, romanesc, acele fragmente care la un loc, romancero, fac un fel de Iladă iberică. De italieni ne leagă apetența pentru solar, viața exterioară, pentru lumea fenomenală. *G. P. Sunt atunci creatori ca Bacovia sau Mateiu Caragiale niște „dizidenți”? Sau poate un revers al medaliei?* Const. Ciopraga: Există pe de altă parte un element nebulos, element de căutare continuă a eului sufletesc. Oamenii din trecut se refugiau împotriva năvălirilor în pădure – codrul este la el, la noi, un mod al simpatiei față de natură, care ne apropie de germani mai mult decât de latini. Latinii nu erau pădurateci, silveștri, cum au fost saxonii. Așa că toată mitologia traco-dacică se leagă de acest orizont de păduri, de spațiul păduresc care acoperea orizontul și care obliga la izolare și la întoarcere spre sine. [...] *G.P.: Revenind la miezul eseului dv., v-aș întreba în ce vedeți personalitatea literaturii române din ultimii 25 de ani?* Const. Ciopraga: Literatura de azi e reprezentată în majoritate de scriitori afirmați în zilele noastre, chiar dacă continuă și elemente anterioare. Ea e susținută de creatori care s-au format odată cu problemele epocii. Epica, după o fază de descriptivism și de comportamentism, prezentare exterioară, se află, în ultimii vreo zece ani, într-un moment de realizări foarte notabile. Ne adâncim în noi înșine, căutarea aceasta a omului interior este, cred, o trăsătură fundamentală și o notă de matu-

ritate. Interesante mi se par lucrurile unui scriitor ca Marin Preda care, considerat la început doar un analist al sufletului rural, a demonstrat în celelalte cărți că poate fi și un bun observator al intelectualilor, că poate pune probleme cu vibrația universalului. În etapele anterioare, prozatorii proveneau în mare parte din Moldova sau Transilvania. De data aceasta, cred că există un lot de prozatori munteni deosebit de semnificativi: Stancu, Preda, Eugen Barbu, D.R. Popescu, Fănuș Neagu, Ștefan Bănulescu au adus în proza română un aer al câmpiei, ei exprimă o anume confraternitate, în pendulările lor la lirism la obiectivitate, de la afectiv la violență, de la teluric la sublim, celest, există un ce comun. Se remarcă la toți vigoarea, capacitatea de a scoate în relief caractere tari, oamenii lor luptă, nu se dau ușor învinși, dar știu să și viseze, se emoționează de un cântec, un cuvânt, trăiesc în natură dar sunt și implicați socialului, tind de altfel spre oraș. La toți e vizibil un limbaj foarte colorat, balcanismul lui Mateiu n-a încetat, și este normal ca Eugen Barbu să prezinte în «Săptămâna» mostre de balcanism literar. Eroii acestei lumi au simpatii, antipatii, reacții spontane, directe, sunt oameni care vorbesc într-un dialog rupt, rezeșit chiar atunci când sunt duioși ei parcă se ceartă, o lume care nu mocnește ca lumea sadoveniană, ci se consumă nemijlocit, arde cu intensitate, inși care trăiesc în tensiune. Ceea ce nu vrea să spună că moldovenii și transilvănenii nu au dat și ei contribuții la proza actuală. Pe de altă parte, e aplecarea spre reflexivitate, la prozatori ca Alexandru Ivasiuc, romanul devine apolog, un fel de parabolă, eseu, în care mai interesante sunt discuțiile. În această linie mi se pare a se situa și un prozator ca Petru Popescu, mai apropiat de Ivasiuc decât de ceilalți, munteni. Firește, există nuanțe și nuanțe. Ceea ce cred că face legătura între toți prozatorii actuali este această năzuință comună de a descifra oamenii epocii noastre. Romanul interbelic era adeseori facil, ignora chestiunile fundamentale ale omului, de ce să n-o spunem: a fost un roman invadat de erotică, de probleme de alcov, de cadru burghez, un roman mai apropiat de Prévost decât de Balzac sau alți realiști. G.P.: *Cred că e vorba nu de a bate, ci de Marcel Prévost...* Const. Ciopraga: Da, romancierul în mare vogă pe atunci, cu *Les demi-vierges*, *La demi-monde*... Const. Ciopraga: Demi-littérature, chiar așa. În ansamblul, cred că literatura ultimilor zece ani este într-o ascensiune evidentă și se armonizează cu eforturile generale pe plan social, economic, adică ea răspunde necesităților pentru care este chemată. Din Stancu, Preda, Barbu s-a tradus mult peste hotare. Dezbaterea fundamentală a prozei noastre e aceea rezumată cândva de Preda într-un roman: cât trebuie să primească un om de la societate și cât trebuie să dea. O problemă de etică socială și de conștiință". ■ Adrian Isac se referă la *Criticul și mesajul operei*: „Consider că astăzi, în fața literaturii problematice ce-o citim, verdictul critic trebuie să aibă în vedere riscul de complicitate la ideile susținute de opera literară analizată. [...] Opera, utilizând esteticul ca modalitate de prezentare comunică ceva". ■ Daniel Dimitriu notează despre poezia lui *Ion Gheorghe*: „Având în vedere amplitudinea

neobișnuită a gestului, se poate spune că toată poezia lui Ion Gheorghe se află sub regimul constant al hiperbolei, aceasta ca urmare a unui impuls liric de o forță neobișnuită. Neobișnuit este, în fond, epitetul care acoperă cel mai bine trăsăturile generale, definitorii ale acestei poezii, de unde și originalitatea ei ieșită din comun. O asemenea afirmație nu ar avea nicio valoare dacă nu ar viza o pornire firească, organică, o obsesie afirmație funciară, un fond de sensibilitate, aparte, precis conturat”. ■ George Pruteanu analizează trei volume de proză. □ Dana Dumitriu: *Masa zarafului*, roman, Ed. Eminescu, 1972: „Romanul Danei Dumitriu stârnește imediat imaginea unei pânze de păianjen. Aceasta din mai multe motive. Întâi și-ntâi, situația ființelor din acea «casă cu molii» e asemănătoare pânzei de păianjen. «Amiralul», adică păianjenul, e în centru – și la propriu și la figurat. Eminență cenușie a tuturor mișcărilor, vizibile sau sufelțești Amiralul determină și într-o anume măsură conduce destinele celor patru personaje care-l înconjoară”. □ Gheorghe Tomozei: *Moartea unui poet*: „Volumul *Moartea unui poet* este, în funcție de cum vrem să-l privim, un dosar sau un film, eventual de gen «neorealist». Sunt grupate pagni din cele mai diferite: amintiri ale unor scriitori notorii și ale unor anonimi, care au avut șansa de a-și intersecta existența cu a poetului, lucrările școlare ale acestuia, caiete intime, materiale destinate unor gazete de perete, diagnostice medicale, evocări mai mult sau mai puțin literare ale locurilor natale, ale trecerii lui Labiș prin instituția denumită Școala de literatură, ale trecerii lui Labiș prin fel de fel de ședințe, ale trecerii lui Labiș spre infinit printr-un pat de spital, în care capul său cu ochi tonitzieni, mustață Bulba și păr negricios continua să trăiască în ciuda unui trup mutilat și sfârșit, cu care prin secționarea măduvei, pierduse orice legătură vitală”. ■ Al. Dobrescu recenzează studiul critic al lui Eugen Luca: *Sadoveanu sau elogiul rațiunii*: „Construcția personajelor ilustrează cel mai bine inaderența lui E. L. la subtilități [...] pentru ca Umoristul să edifice asupra spiritului său critic (Sadoveanu nu devine nici umorist «nepereche între toți umoriștii lumii» și «polemist cu totul aparte, cum nu s-a mai ivit pe meridianul acesta, și cum – de ce n-am spune-o? – n-am prea întâlnit nici aiurea»). *Sadoveanu sau elogiul rațiunii* este o bună lecție pentru cei care se aventurează nepregătiți în comentarii critice”. ■ Mircea Iorgulescu prezintă *O generație de poeți (I)*: „1. În planul poeziei, o mare efervescență a caracterizat începutul deceniului trecut și, privindu-se comparativ, deceniul în care am intrat poate să dea multora impresia de sărăcire a inspirației și a originalității, în ciuda unei evidente superiorități a conștiinței poetice. Această impresie defavorabilă, care s-a concretizat de altfel în câteva nostalgice evocări ale înviorării de altădată, este încă falsă în substanță și se datorează unei erori de optică. Fără a scădea câtuși de puțin meritele poezilor care au debutat în primii ani de după 1960 și s-au impus cu atâta forță și strălucire încât li se poate atribui fără ezitări supremația absolută asupra celei dintâi jumătăți a deceniului trecut, nu este totuși greu de observat că actua-

lele dificultăți în stabilirea unor diferențieri frapante li se datorează într-o măsură hotărâtoare, fiindcă au creat și au instituționalizat un fel de limbaj comun și stereotip al poeziei, egal accesibil și adevăraților creatori și versificatorilor de rând, care se confundă astfel până la completa asemănare”.

31 decembrie

● [„Munca”, nr. 7815] În *De toate pentru toți*, Aurel Codreanu publică o povestire intitulată *De un an nou*.

● [„Scânteia”, nr. 9377] Pe prima pagină apare *Toast pentru eterna tinerețe a patriei*: „O știm prea bine, anul ce vine va însemna un nou pas pe calea progresului și prosperității țării, un pas care nu se va face de la sine, care cere mobilizarea tuturor energiilor noastre. Dar un pas pe care îl vom face cu hotărârea, cu demnitatea celor ce știu, celor ce cunosc foarte bine, calea și țelurile faptelor lor. Să toastăm, deci, în numele anului ce vine, să rostim un La mulți ani care să străbată munții și câmpiile, toate meleagurile unde ne străduim pentru bine țării, pentru eterna ei tinerețe și vigoare”. ■ Aflăm și de *Tradiționalele urări de Anul Nou adresate conducerii de partid și de stat de pionieri și școlari*. ■ Versuri semnează: Niculae Stoian (*Un lucru al tuturor*), Corneliu Șerban (*Ecoul înalt al zilei care vine*), Virgil Teodorescu (*Voința ne-ntreruptă a solarului strateg*), Ion Bunuță (*Iată Republica, iată Soarele*). ■ Valentin Silvestru publică schița *În pom de sărbători*. ■ Printre urările de anul nou citim și *Să-ți durezi în pace mândrele cetăți* de Gheorghe Tomozei: „Când poetul scrie despre țară, litera i se «căftănește», vorba lui Ion Barbu capătă smerenie și străluciri insolite, iar înțelesul ei e plumb de vitraliu. Ceoi poate ura poetul țării ce l-a ivit pe lume, l-a hrănit cu frumusețea pământului și i-a atins buzele însetate cu apele râurilor și i-a odihnit fruntea în pale de vând răcoros? Ce poate el meni dulcei României și, mai ales, care e chipul în care poate să se facă auzit, ascultat? [...] Fie ca pateticele testamente ale bărbaților ce și-au jertfit viața pentru ca România să fie cea de azi și de mâine să își afle deplină împlinire! Prin construcții purtând însemnele duratei, fie ca România socialistă să ne înaripeze cutezanțele, implicându-se în tot ce se alcătuiește într-un șirag de clipe patetice, drumul nostru spre fericire. Al nostru, al celor ce putem spune cu mândrie, împrumutând cuvintele gazetarului Eminescu («Timpul», 22 februarie 1879) că «ne iubim țara și nația astfel cum n-o iubește nimeni, cum nimeni n-are puterea de-a o iubi!»”.

● [„Urzica”, nr. 24] Într-o pseudo-anchetă Rodica Tott adresează trei întrebări colaboratorilor „Urzicii”: 1) *V-a ajutat vreodată umorul să ieșiți dintr-o situație dificilă? Când și cum?* 2) *Ne puteți da o definiție a umorului?* 3) *Folosind experiența anului 1972 într-o maximă personală, care ar fi aceea?* Răspund: I. D. Suchianu, Alecu Popovici, Amza Pellea, Sergiu Fărcășan, dar și Nina Cassian și Radu Cosașu. ■ Nina Cassian: „Definiția e o carceră... Pentru mine, umorul e o pasăre de prea mare anvergură și mobilitate ca s-o mănânc

(nu tot ce zboară...)” ■ Radu Cosașu, în stilul propriu, destul de subversiv: „Mă salvez zilnic prin umor. Merg, de pildă, pe stradă (asta o fac zilnic) și îmi spun: cum mă ajută umorul, cum mă salvează amorul, cum mă valsează umorul, cum mă visează omorul, cum mă visează onorul, cum mă salivează norul și o țin tot așa, de la Bălcescu la Rosetti, trecând și pe la Avântul mezeluri... Ca român, nu pot concepe altfel salvarea prin umor decât folosind poezia, cuvântul și imperceptibilele lui modificări de-o literă, dar cu sensuri cât mai perceptibile.” ■ Apare și Almanahul Urzica – 1972, redactori coordonatori: Sadi Rudeanu, Mircea Pavelescu. Din cuprins: *Însemnările unui indiscret* – ultimele note ale lui Victor Eftimiu; schițe de I. Peltz; *Jurnal de bord literar* de Nicolae Tăutu (dispărut și el, ca și Eftimiu, în 1972); *Microscene* de Petre Bokor, anti-interviuri de V. D. Popa, *Anecdote* de Theodor Holban, *Epitafuri și epigrame* de Gheorghe Zarafu, fabule de Aurel Baranga.

[DECEMBRIE]

● [„Amfiteatru”, nr. 12] Suntem întâmpinați de o sinteză a celor mai bune cărți apărute în cursul anului 1972, în poezie, proză, eseistică, estetică, critică și istorie literară, traduceri din autori străini, întreaga prezentare convergând spre ideea ca „editurile noastre și-au făcut datoria”, „un an fructuos în apariții editoriale calitative”, din pletora de mențiunile reținem și noi pe următoarele: Ana Blandiana – *Octombrie, noiembrie, decembrie*; Nichita Stănescu – *Carte de recitare*; Stefan Aug. Doinaș – *Poezie și modă poetică*; Adrian Păunescu – *Istoria unei secunde*; Eugen Barbu – *Caietele Princepelui*; Marian Popa – *Camil Petrescu*; George Macovescu – *Catargele înalte*; Ion Dodu-Bălan – *Ethos și cultură*; Georg Lukács – *Estetica* (trad.), N. Tertulian – *Critică, estetică, filosofie*. □ Ana Blandiana comemorează din nou, într-un articol evocator, 300 de ani de la nașterea lui Ion Neculce al cărui univers portretistic este rezumat în felul următor: „Erudiți sau analfabeți, chipeși sau groțești, tineri sau bătrâni, viteji sau lași, plini de farmec sau dezgustători, eroii lui Neculce se succed schimbați de pana lui, dispusă să înțepe și să moralizeze, luminați viu, deosebiți unul de altul de talentul și privirea lui iscoditoare. Vii și mișcători, eroii lui Neculce ne populează istoria și o fac să trăiască în fața ochilor noștri uimiți de atâta nepatetică umanitate”. (tableta *Ziua de naștere*). □ Dumitru Micu scrie un articol despre *Promoțiile republicane*, adică despre „promoțiile intervalului 30 decembrie 1947 – 30 decembrie 1972 care iau parte la cea de-a 25 aniversare a țării noi cu un bilanț amplu de realizări și mai ales cu conștiința îndatoririi de a înscrie, an de an, noi date proprii în calendarul republican ce se rotunjește, în acest prag de an nou, o pătrime de secol”. □ Din cadrul rubricii de recenzii, intitulată „comentarii la...”, ne oprim asupra celei a lui Dumitru Radu Popa la monografia lui Marian Popa – *Camil Petrescu*, care apreciază pozitiv „abordarea subiectului din perspectiva psihologică” și faptul că volumul „trădează însă importante eforturi de ordonare, concentrare și supunere la

obiect”. □ Mircea Martin pune în valoare *O istorie a criticii* aparținând lui Ferdinand Brunetiere în 1890, o primă istorie a criticii din Franța, care, cu toate limitele ei (de receptivitate și înțelegere critică), rămăsese încă o contribuție importantă semnalată de diferite studii ulterioare. □ Poezie semnată de Adrian Popescu, Damian Ureche, Adrian Păunescu, Nicolae Prelipceanu, Dumitru Ichim, Ion Pop, Petru Popescu, Dan Verona, Marin Tarangul, Vasile Sav, George Alboiu, Ion Mircea, Gheorghe Pituț, Marius Robescu, Nicolae Diaconu, Ștefan Damian, Gabriela Melinescu, Dinu Flămând, Mircea Dinescu, Ștefan Damian, Irina Gorun. □ Ștefan Iureș mai prezintă câțiva scriitori care au debutat ca poeți pe vremea când erau elevi, precum Ana Blandiana, Florin Mugur, Radu Cosașu, Nicolae Țic, Dumitru Micu, Vasile Băran, Vasile Poenaru, Ilie Constantin, Constanța Buzea, Fănuș Neagu, Sînziana Pop. □ Gheorghe Achiței încheie numărul cu articolul *Estetica imposibilă* în care recunoaște: „Practic, astăzi e foarte greu să spui ce este artă și ce nu mai este din perspectiva unor manifestări estetice stând sub semnul culturii burgheze. Relația artă-nonartă, iar, câteodată, antiartă constituie o relație ce revine obsedant în toate dezbaterile estetice nemarxiste contemporane”.

• **[„Argeș”, nr. 12]** La rubrica *Istoria Literaturii Române* – apare un fragment despre Nicolae Iorga. ■ *Ancheta Argeș – Care vor fi marile cărți ale anului 1973?*; în secțiunea *Caligrame*: proză: Romulus Guga: *Viața Postmortem*; Octavian Simu: *Spațiile altora*; ■ Petru Mihai Gorcea recenzie la *Îngerul a strigat*; □ secțiunea *Argeș-Arte*: articole semnate de Irina Petrescu, Simion Bărbulescu, Dan Rotaru, Ion Argeșanu; □ numărul se încheie cu poezii scrise de Adrian Păunescu.

• **[„Arici pogonici”, nr. 12]** Cuprinde schița *Frica* de Eugen Barbu.

• **[„Astra”, nr. 12]** Sub titulatura omagială *România 25*, acest număr al „Astreii” stă sub semnul sărbătoririi celor 25 de ani de la schimbarea denumirii țării în Republica Socialistă România. În acest sens, publică versuri patriotice Vlaicu Bârna, Pop Simion, Radu Selejan, George Popa – omagiat, la rândul său, pentru împlinirea a 60 de ani. ■ D. M. Bucur publică un fragment din romanul *Strigătul*, intitulat *Drumuri care nu se uită*. ■ Este publicată, în premieră, o poezie inedită a lui Nicolae Labiș, *Fulg*, însoțită de o mică istorisire care-l aduce în prim-plan pe actorul Boris Olinescu, cel care pretinde că a memorat poezia, pentru a-i face o surpriză actorului, și a recitat-o în prezența acestuia, în 1953, la o agapă. ■ Darie Magheru publică, din volumul *Schițe iconografice*, aflat sub tipar la C. R., *prima parabolă* și *a doua parabolă*. ■ Adunarea generală a scriitorilor din Brașov, desfășurată pe 24 noiembrie 1972, a avut drept scop analiza activității desfășurate în intervalul iulie 1971 – 1972, precum și alegerea unui nou comitet de conducere. Lucrările adunării au fost conduse de Laurențiu Fulga, prim-vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din R. S. R., darea de seamă a fost prezentată de către Dan Tărchilă, secretarul asociației. S-a prezentat, de asemenea, planul de lucru pe următorii patru ani.

■ *Cronica literară* propune, sub semnătura lui Voicu Bugariu, un comentariu al volumului de versuri al lui Petre Ghelmez, *Lynxul*. Poetul a debutat în 1967, cu volumul *Germinații*, care stă sub semnul unui cult poetic al seminței, și în care, „în fața misterului germinației, străvechi și proaspăt, poetul schițează gesturi de adorație uimită”. În volumul din 1969, *Altare de iarbă*, centrul lumii poetice este ocupat de imaginea naturii – „un haos unduitor în contemplarea căruia euforia se aliază cu sentimentul alunecării perpetue”. Volumul recent apărut, *Lynxul*, propune o „permanentă confruntare cu lynxul, simbol ambiguu al primejdiei ce pândește din afară, dar mai ales dinăuntrul omului”, „generator de emoții umane prin natura lor intimă, autentice prin forma lor poetică [...]”. Făcând parte din „familia poezilor de sorginte romantică”, Petre Ghelmez reușește să construiască o stare de spirit unitară care nutrește întregul volum, evidentă în faptul că există „anumite caracteristici ce străbat în chip de leitmotiv imagistica” și în existența unor „cuvinte – obsesie, ce contribuie la nașterea unei atmosfere unitare”. ■ Rubrica *Calet* propune articolul *Personaj, angajare*, semnat de A. I. Brumaru, care exemplifică prin romanele lui Marin Preda obligativitatea ideologică ce presupune „angajarea subiectului în lume, adică în obiectul epic aici, și sugerarea că el e produs din tulburarea genetică a obiectului însuși”. Așa de pildă, în romanul *Intrusul*, Călin Surupăceanu „consultă, spre a se forma, mișcarea fenomenului social în punctele radicale” și „nu pierde niciodată nimic din prefacerea socială depășind, în raport cu alții, simpla atârănare la roata istoriei, de unde și insurgența lui superioară, care e o decantare mai profundă a sentimentului epocii”. Ca romancier, Preda „ne-a obișnuit, încă de la *Moromeții*, cu un tip de dramă de mari resurse, aceea a angajării”; iar „literatura angajată e literatură vigilentă la mutatul realității, la mișcarea căreia ea reacționează activ”. ■ În rubrica *Recenzii*, Ion Bălan prezintă romanul Ioanei Postelnicu, *Totul a început de la păpuși* – un Bildungsroman a cărui protagonistă, Matea Andricu, posesoarea unui „caracter ferm, cinstit”, intră în conflict cu tatăl ei, „după preluarea puterii politice de către puterea populară”, acesta din urmă fiind „ezitant și incapabil de clarviziune politică”. Un alt personaj al romanului este avocatul penelist Sabaru, care, prin „manevre josnice lovește întreaga familie Andricu”. Din punctul de vedere al realizării artistice, romanul are unele calități, precum „abilitatea în aglutinarea episoadelor”, „evocarea Bucureștiului din primii ani de după război” și construcția unor „eroi cu o apartenență morală foarte precisă” și cu sens educativ evident. ■ Al. Covaci prezintă romanul poetului Iv. Martinovici, *Pe sub arca-da porții negre*, un roman de aventuri în care o rețea de contraspionaj românească „este chemată să apere teritoriile eliberate de uneltirile obscure ale agenților serviciului de spionaj nazist”. ■ Anatol Ghermanschi prezintă volumul de poezii al lui Traian Iancu, *Puntea soarelui* – care urmează volumului *Dragostele mele*, în care Traian Iancu rămâne „adeptul poeziei militante, angajate”, căreia îi adaugă interesul pentru „lirica peisagistă”. Capabil de ritmuri și

cadențe poetice diverse, poetul este „impetuos în versul militant, duios și calm în cel meditativ, extatic în fața frumuseților naturii, ori ironic în poezia satirică.”

● [„Ateneu”, nr. 12] Cronica literară este semnată de C. Costin care punctează apariția a două volume. Primul dintre acestea este *Încă nu* (ed. Dacia, 1972), de Ion Horea, care „reprezintă realizarea cea mai definitorie a lirismului lui Ion Horea. Poetul – e foarte evident acum – se mărturisește ca o natură elegiacă, relativ calmă și echilibrată, excluzând marile zguduiri, dar ocolind și precisa circumscriere a unui orizont de clarități «mediteriene», atât de obsedante la un Ion Pillat, bunăoară”. □ Al doilea volum prezentat este semnat de Romulus Guga și se intitulează *Viața postmortem* (ed. Cartea Românească, 1972), care „pare o frântură dintr-o mare epopee. Opusculul scos de „Cartea Românească” are o deschidere problematică vastă. Radicalitatea scriiturii este memorabilă. Vina se ascunde în noi; a arunca în seama societății e totdeauna cu a ne acuza pe noi înșine, pentru că ce este societatea dacă nu noi în carne și oase, cu gândurile noastre, împărțite sau nu?! [...] Roman-anchetă, foarte aproape de pamflet, *Viața postmortem* este frazat răspicat, cu patimă stilistică argheziană; [...] Finalul cărții lui Guga încheie, inspirat, o dispută realmente tulburătoare. Agonia individului refuzat de istorie se transformă într-o procesiune grotescă evoluând în silă, spre mormânt, spre uitare. Supraviețuirea este altceva decât o larvară dănuire fizică. De «viața postmortem» nu se pot bucura decât adevărații fii ai pământului; eroii, și nu saltimbancii”. ■ Comentând ce aduce nou Lucian Valea cu volumul *Întoarcerea lui Don Quijote* (ed. Cartea Românească, 1972), Radu Cârnci notează: „În primul rând nu un învins cum s-ar putea crede din titlu, ci un înțelept cunoscător al vieții sub aspectele ei primordiale, un așezat poet reflectând la iubire și la timp, la ale vieții și ale morții fără mari spaime existențiale, cu o demnă înțelegere a durerii, privind ca pe un dat ceea ce a fost să i se întâmple în viață, filosofând adesea cu o anume tristețe la adresa durerii de timp, acoperindu-și, poate, un zbcium care începe să se calmeze. [...] Poet de factură clasică, păstrând în mod voit ecouri din Arghezi, Blaga, Pillat, așadar, cu o ușoară notă livrescă de care s-ar putea foarte bine lipsi, poetul fiind puternic prin sine, Lucian Valea revine, după o îndelungată tăcere editorială, în actualitatea poeziei, fapt ce ne bucură și-l salutăm cu prietenie și încredere”. ■ Mariana Filimon dialoghează cu prof. Gheorghe Mihoc despre *Ion Barbu – un poet al matematicii*: „Ion Barbu a fost un matematician excepțional și un poet de mare valoare. În afară de Omar Khayam și de Ion Barbu, în istoria culturii nu se mai întâlnește un creator de seamă și în poezie și în matematică. Dar se pare că pasiunea care stăpânește creatorul nu poate fi multă vreme împărțită în două. La epoca în care l-am cunoscut, dragostea pentru matematici pusesese complet stăpânire pe Ion Barbu, spre regretul multor iubitori de poezie de astăzi. Cred că la această hotărâre a lui a mai contribuit și faptul că, pe când în matematici era apreciat, poezia lui

nu numai că rămăsese neînțeleasă, dar era și subiectul multor ironii”. ■ În ultimul număr al revistei „Ateneu” se publică poezie semnată de Ovidiu Genaru, Lucian Valea, Mihail Steriade, Ion Apostol Popescu, Haralambie Țugui, Florentin Popescu și Marcel Mureșanu.

● [„Cinema”, nr. 12] *Tu, autor, faci istorie* se intitulează convorbirea cu Dumitru Ghișe, vicepreședintele Consiliului culturii și educației socialiste, acesta fiind de părere că „prima condiție a unui scenariu bun este ca autorul să cunoască în adâncime viața adevărată”. □ La împlinirea unui an de când revista i-a solicitat lui Virgil Cândea câte o propunere lunară cu subiecte de film pentru rubrica *Istoria Patriei și filmul*, semnatarul anunță că se oprește din pricina unei totale lipse de feedback din partea regizorilor. □ Subliniind că o face în calitate de istoric, tot el critică cu verdictul „hotărât negativ” filmul *Săgeata căpitanului Ion*, cu un scenariu de Alexandru Mitru. □ Ov. S. Crohmălniceanu, la *cronica cineideilor*, semnează articolul *Finalul, adică arta de a încheia filmele*, conchizând: „o încheiere frumoasă e netă, ca o cădere de gilotină”. □ Teodor Mazilu, intervievat de Eva Sârbu, după premiera filmului *Bariera*, ecranizare a romanului său omonim, declară că nu este un autor „filmic”. □ La ancheta cu tema *În filmele noastre, recunoașteți orașele voastre?*, răspund, între alții, Eugen Barbu („Sufăr că la Iași se construiește la fel ca la Constanța, iar la Oradea la fel ca la Craiova.”) și □ Al. Mirodan („Năzuind la o rebucureștenizare a Bucureștiului, eu aștept orașul-oraș, care s-ar cuveni să înceapă cu un mare București 1900 al lui Caragiale, să continue cu străzile din Mateiu Caragiale și Camil Petrescu și să ajungă la astăzi.”).

● [„Echinox”, nr. 12] Pe lângă obișnuiții poeți ai revistei *Echinox* (Adrian Popescu, Ștefan Damian, Franz Hodjak, Aurel Șorobetea, Mariana Bojan), sar în ochi poemele lui Emil Brumaru, *Parodii după Miron Radu Paraschivescu*, al treilea dintre acestea purtând deja numele unui personaj din lirica poetului din Dolhasca: *Bocet pentru Reparata*, pe lângă falsul pastel *Mărar tânăr* și un poem erotic *La o filomelă* cu clare infuzii din vocabularul ofensator și al crudităților lingvistice („țuici“, „băleguța ta crin“, „filomelă cu ghivint“, „ai veni, fă, în picaj“) ■ Constantin Hârlav se ocupă de aceasta dată în cronica sa de eseurile publicate de Aurel Sasu în revistele literare și al cărui volum se intitulează *Progresii*, eseuri care au drept problematică chestiuni de istorie și critică literară. ■ Constantin Zărnescu publică un fragment mare din romanul *Clodi Primus*. ■ Petru Poantă se angajează într-un lung discurs hermeneutic privitor la universul liric al lui Nicolae Labiș, din care decupăm ultimul paragraf: „Labiș inaugurează un spațiu nou de sensibilitate, rupând, în mare parte, legăturile cu formele prețioase ale «academismului» din poezie. Distruge concepția poeziei ornamental-artificioase și deschide căile exploziilor vitaliste și problematice din lirica actuală. După 1960 se va putea constata, astfel, o adevărată erupție poetică, inițial acut-confesivă, interiorizată apoi și orientată înspre marile surse moderne ale lirismului.” (articolul *Poezia lui Nicolae Labiș*) ■ Ne

mai rețin atenția, pe pagina următoare, un eseu al lui Dinu Flămând, *Insula*, și teoretizările pe marginea romanelor dostoevskiene ale lui Eugen Uricaru din articolul *Arhitectură și personaj în romanul polifonic*. ■ Un interesant subiect regăsim în studiul lui Nicolae Oprea, *Generația de tranziție*, unde este menționat conceptul de «generație» și un nucleu de poeți, formând „un grup poetic omogen cu o contribuție determinantă în dezvoltarea literaturii românești”, poeți precum: Ion Caraion, Ben. Corlaci, Geo Dumitrescu, Constant Tonegaru, D. Stelaru. ■ Olimpia Radu revine la *Polemica anti-tradiționalistă*, articol din care nu lipsesc referințe la revistele *Sămănătorul*, *Gândirea*, la Nicolae Iorga, Eugen Lovinescu, Mihail Dragomirescu, Nichifor Crainic, G. Călinescu, mergând spre concluzia că toată această mișcare de idei în critica interbelică se îndreaptă spre eliminarea, prin efortul lui Călinescu, a opoziției fastidioase dintre tradiționaliști și moderniști. ■ Marian Papahagi se dovedește atras de eseistica hesseiană și caută semnificațiile idealului de cultură al autorului *Lupului de stepă*. (articolul *Semnificația idealului de cultură la Hermann Hesse*) ■ În schimb, Ion Vartic stabilește că modernitatea lui Ibsen „provine mai ales din misterul eroinelor sale” și analizează cu spirit de finețe câteva dintre eroinele dramaturgului norvegian (articolul *Aspecte ale modernității lui Ibsen*). ■ Paginile 15-17 în limba maghiară, pagina a 18-a în limba germană ■ Carmen Răduleț traduce din Manuel Alegre, un poet portughez ce se încadrează, potrivit informațiilor date de traducătoare, „în mișcarea culturală progresistă, care își propune să propage în artă conștiința unei poezii civice angajate.”

• [**„Familia”, nr 12**] Versuri *Republicii* – 25 de Al. Andrițoiu, Camil Baltazar, Eugen Evu, Gabriela Hurezean, Mara Nicoară sau Horváth Imre. ■ Gh. Grigurcu realizează bilanțul *Poeziei unui pătrar de veac*, conturând o hartă a lirismului de azi, subiectivă, recunoscând valori trecute și prezente, dar și continuând deliberat respingerea unor importante nume șaizeciste (Nichita Stănescu, Sorescu, Păunescu), neputându-se adapta, după propria mărturisire, cu bună știință, „unor sentințe critice la care nu putem adera în chip firesc”: „Epoca interbelică s-a încheiat în ultimii ani treizeci, întrețesută de razele auroreale ale unui lirism ce avea să-și dea deplina măsură în perioada de tranziție 1940-1947 și adesea după această dată. Prin creațiile seducătoare melancolice ale lui Beniuc, prin medievalismele ermetice evoluând spre iluminarea socială a lui E. Jebeleanu, prin străfulgerările lirismului somnambulic al lui D. Stelaru, prin jungla voluptuoasă a expresiei suprarealiste semnate de G. Naum, prin senzualitatea temerară caligrafiată a Mariei Banuș, prin libertatea de a trage cu pușca «antipoeziei» a lui Geo Dumitrescu, se configura o etapă nouă a poeziei noastre... Magiștrii poeziei noastre interbelice, Blaga, Arghezi, Voiculescu, Philippide, Botta, au continuat să scrie și în perioada de care ne ocupăm (1947-1972), fecundând prin creația lor o nouă orientare lirică. Această etapă se distinge prin caracterul de sinteză a modurilor propuse, printr-o amalgamare, posibilă în spiritul unei rafinate conștiințe literare, a elementelor argheziene,

blagiene, barbiene, simboliste etc, ajunse un soi de bun comun, de pastă la îndemână, din care se modelează formele poetice personale (sunt amintiți aici Beniuc, Doinaș, Tudor George, Teodor Păcă, Al. Andrițoiu, Aurel Rău, Ion Horea, E. Jebeleanu, Ion Alexandru, Ion Gheorghe, Adrian Păunescu, M. R. Paraschivescu, Ion Caraion etc)... în raport cu tradiția, inovația se configurează o pleiadă tot atât de generoasă de poeți ai momentului; nedezlipiți nici aceștia total de modurile consacrate, îi caracterizează o tendință de limbaj proaspăt, ca și cum printr-un fenomen de amnezie l-ar fi uitat pe cel învățat, preluând din propriile lor experiențe elementare (de unde adesea afectarea stângăciei) uneltele de care avea nevoie expresia lirică.” Intră în această *tradiție a inovației* poeți ca Geo Dumitrescu, Nina Cassian, G. Naum, Virgil Teodorescu, I. Negoițescu, L. Dimov, E. Brumaru, Florin Mugur, Mircea Ciobanu, Ileana Mălăncioiu, Dan Laurențiu, Mircea Ivănescu – acesta din urmă reprezentând „cel mai interesant fenomen poetic înregistrat în ultimii ani.” □ O reamintire a „*Profesorului*” Tudor Vianu, într-un portret de Radu Enescu. □ Cornelia Frisan se oprește la *Însemnările zilnice* ale lui Titu Maiorescu, în articolul *Un Maiorescu văzut de aproape*. □ H. Wald, în rubrica *Eseu*, reia problema *Scrișului*, a reprezentării grafice, într-un fel de istorie pe scurt a grafologiei de la Platon și Rousseau până la Marshall McLuhan și Lorand Gaspar. □ Traian Herseni semnează articolul *Res publica*, în completare apărând și un text al „artistului poporului” Vida Gheza, un fel de *remember* la întrebarea *Unde erați în noaptea proclamării Republicii?*: „Republica nu e altceva decât un stat politic avansat cu structuri democratice profunde, în care omul devine realizatorul dar și stăpânul bunurilor sale... până atunci, constituția și monarhul erau inutile, constituind o piedică serioasă în calea progresului și civilizației. Factorul constituțional nu mai corespundea vieții noastre de stat cât și intereselor majore ale maselor populare. Anularea se impunea... Pentru mine ca și pentru întreaga națiune românească proclamarea Republicii a fost o împlinire a visului de veacuri...”. □ Un alt articol encomiastic îi aparține lui Coriolan Gheție, *În forum*. ■ Val. Tașcu înregistrează volumele importante ale finalului de an: *Convorbiri culturale* de Paul Anghel (Eminescu, 1972), volumul de foiletoane al lui Vasile Rebreanu, *Marele prinț* (Dacia, 1972) și cel de *Interviuri literare* al lui Vasile Netea (Minerva, 1972), criticul discutând înaintea prezentării acestora și câteva caracteristici ale acestui gen independent denumit *arta publicisticii*, încă în proces de formare dar impunând deja câteva specii precum *foiletonul*, *tableta*, *reportajul*, *interviul*, *jurnalul de creație*, *jurnalul de călătorie*: „Actualitatea editorială (mai ales din ultimii doi ani) necesită cel puțin o prezumtivă discuție asupra artei publicisticii, datorită abundenței volumelor de reportaje, interviuri, foiletoane etc., iar prezența recunoscut majoră a cărților lui Marin Preda, *Imposibila întoarcere*, a lui Adrian Păunescu, *Sub semnul întrebării*, și, foarte recent, a extraordinarelor *Caiete ale Princepelui* de Eugen Barbu, impune o teoretizare mai exactă și mai ne-comparatistă a valorilor pe

care cărțile în cauză le-au cucerit. Semnificativ este și faptul că speciile amintite sunt frecventate cu un interes crescând de cele mai însemnate condeie ale timpului nostru, spre deosebire de comentariile jurnalistice, care, în general, aparțineau mai rar scriitorilor de mare putere creatoare. Istoria literară însă cunoaște cazuri ilustre de întrebuintări artistice în jurnalistică, pornind de la Eminescu și Caragiale, și ajungând la Arghezi, Blaga, Ion Barbu și G. Călinescu. Numai că intervențiile lor erau relativ izolate și cu precădere în spațiul mult mai pronunțat literar al foiletonului (politic, critic, de divertisment). De la Geo Bogza și Arghezi se poate vorbi însă și de o conștiință propriu-zisă a «noii arte» prin speciile reportajului și tabletei...”

• **[„Luminița”, nr. 12]** Din sumar: versuri de Mihai Beniuc, Camil Baltazar, alături de schița *Pomul de iarnă* de Eugen Barbu. □ Valeriu Râpeanu lansează un pamflet antimonarhist, împotriva *Omului cu ochii vineți* (Carol I), „cel care a dat ordin să fie uciși 11000 de țărani la 1907” .

• **[„Presa noastră”, nr. 12];** Publicația se deschide cu un articol semnat de Victor Bârlădeanu, *Adevărul partinic într-un miliard de exemplare*: “[...] ziarele și periodicele de informare generală, și-au dublat tirajul anual, ajungând de la o jumătate de miliard în 1949 la un miliard 189 milioane de exemplare tipărite în 1971. [...] în 1949, numărul revistelor și al altor publicații periodice era de 181, iar tirajul lor anual de 45 697 000, în vreme ce în 1971 avem în întreaga țară 637 asemenea publicații, cu un tiraj global de aproape 209 milioane exemplare în fiecare an. [...]” La încheierea anului internațional al cărții – desfășurat sub egida UNESCO – colaboratoarea revistei M. Karacașian, a adresat scriitorului Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, câteva întrebări privind *contribuția presei din țara noastră la această vastă acțiune culturală de masă*: “[...]Mai mult ca oricând, mai ales presa zilnică a dat un ajutor esențial sistemului editorial manifestând o exigență mai mare, împotriva maculaturii, a cărților fără mesaj sau a cărților cu un mesaj confuz, ceșos, exterior universului sufletesc al omului contemporan, pronunțându-se cu mai multă exigență împotriva lucrărilor care nu aduc nimic nou din punctul de vedere al cercetării științifice, al observației asupra mutațiilor sociale care au loc, precum și împotriva lucrărilor de compilație, eclecticice, în domeniul științei sau al lucrărilor fără valoare din domeniul creației beletristice. În felul acesta, după părerea mea, presa a sprijinit foarte subliniat afirmarea cărții bune, a cărții care pune în centrul ei omul – constructor al socialismului, cu toată problematica lui contemporană, care dezbate temele și problemele care preocupă în cel mai înalt grad pe omul contemporan și care sunt de interes major în procesul de construire a societății socialiste multilateral dezvoltate, veștejind totodată lucrările care sunt expresia imposturii, a superficialității, a evazionismului, lucrările cu confuzii ideologice care înlocuiesc observația gravă, realistă cu aluzii, mai mult sau mai puțin lipsite de sens și incompatibile cu o atitudine deschisă, lucid critică, analitică față de datele

vieții noastre contemporane. Se știe că a respinge lucrările proaste înseamnă a afirma lucrările de valoare. Mai mult ca oricând, presa zilnică, mai ales, a avut un astfel de rol și a determinat o orientare nouă în activitatea editorială. În primul rând mă gândesc la paginile săptămânale ale „Scânteii” care a analizat profilul tuturor editurilor și concret pe titluri, pe lucrări a analizat critic orientarea editurilor, valoarea lucrărilor tipărite, eficiența sau noneficiența lor. [...] Anul acesta, a apărut pentru prima dată, într-o excelentă ediție, o revistă de informare bibliografică pentru cititorii din străinătate. Este vorba despre revista „Les livres roumaines” și „Rumanian books” care se găsește acum la al patrulea ei număr. Se pregătește, de asemenea, un număr de sinteză al acestei reviste pentru cititorii de limbă spaniolă, revistă pe care vrem s-o difuzăm, mai ales, în America Latină, pentru informarea cititorului de acolo în legătură cu producția de carte, cu structurile tematice ale cărților care apar în România, cu noutățile din diverse domenii pe care aceste cărți le consemnează. În același timp, revista „Cărți noi” și-a creat în cursul acestui an o pagină de bibliografie în limbile franceză, engleză, rusă, în care sunt sintetizate indicații bibliografice cu privire la cele mai valoroase cărți, fiind puse la dispoziția cititorilor din țările în care se vorbesc sau se cunosc limbile respective. [...] Tezele din iulie ale secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu ne atrag atenția în mod lucid asupra răspunderii totale pe care trebuie să o manifestăm față de această hrană spirituală, în primul rând, a poporului nostru. [...] presa se va putea achita de aceste sarcini, numai în măsura în care manifestă obiectivitatea necesară care judecă lucrarea în sine și nu ține cont de tinerețea sau bătrânețea autorului, nu ține cont de funcțiile unui autor sau altul. Criticul literar care scrie în presa de specialitate sau în presa zilnică trebuie să rămână mereu deasupra aspectelor mai puțin principiale care apar în unele cercuri de creatori de valori spirituale precum și în lumina marilor exigențe ale nevoilor spirituale ale poporului nostru, să urmărească în mod exclusiv valoarea intrinsecă a operei, să nu se lase impresionat și influențat de factori extraliterari, de spiritul de grup, de reclama de circumstanță, ieftină, de aranjamentele care pot să apară la un moment dat. [...] Este vorba aici și de modul de a comenta cartea în presă. Nu ne putem mulțumi cu elogi, cu ditirambe, ci dorim o critică analitică, o critică științifică, în stare să descifreze sensurile majore ale lucrărilor, o critică străină de formalism, care să constituie o dezbateră de idei din perspectiva nevoilor spirituale, cum spuneam, ale omului de astăzi. Criticii trebuie să se simtă ca soldații cei mai credincioși, cei mai avansați în îndrumarea de către partid a literaturii. [...]”

• [„**Ramuri**”, nr. 12] La rubrica *Moment inaugural* – este vorba despre debutul editurii Scrisul românesc – Ion Trăistaru prezintă volumele *Poeme noi* de Tudor Arghezi, ediția îngrijită de Al. Piru și cartea, *Scene din viața publică* de Mihnea Gheorghiu. □ Este sărbătorită împlinirea a „300 de la nașterea marului cronicar moldovean Ion Neculce [...]”. Textul intitulat, *Ion Neculce*, este

un parcurs monografic, în care Ion Trăistaru punctează principalele trăsături ideologice ale cronicarului, accentul fiind pus pe faptele de istorie și mai puțin pe contribuția scrierilor în dezvoltarea limbii române literare. ■ Romul Munteanu în *Nicolae Iorga și fenomenul literar românesc* îl aseamănă pe Nicolae Iorga ca autoritate culturală, cu Voltaire. Este un spirit enciclopedic care a impus o „viziune complexă asupra peisajului patriei” românești. ■ G. Gheorghită în *Eseuri și esești* G. Gheorghită identifică punctele tari și punctele slabe în demersul eseistic al unor diverși autori (Al. Philippide, Al. Paleologu, Georgeta Horodincă, Constantin Crișan) – puncte slabe: „superficialitatea amabilă”, „erudiția facilă” și puncte tari: originalitatea, experimentul. ■ În „Cronica literară”, Al. Piru semnează – *Eugen Jebeleanu, Ana Blandiana, Nichita Stănescu*. Al. Piru analizează volumul de versuri *Hanibal* (C. R., 1972) despre care afirmă că este construit sub forma unei meditații „asupra istoriei, prin extensiune asupra timpului [...]”. Reflecția merge până la descrierea timpului istoric, cel care este marcat de cel de-al doilea război mondial. Volumul *Anei Blandiana, Octombrie, Noiembrie, Decembrie*, (C. R., 1972) este considerat de către critic, cea mai bună operă în versuri a momentului. Poeta dă semne că și-ar fi găsit stilul. Poezia se remarcă prin „gravitate” și „vibrație”. Al. Piru vorbește sumar despre lirica lui Nichita Stănescu, spunând doar că „este cel mai reprezentativ poet al generației care a debutat în jurul anului 1960”. □ Apare un fragment în proză de Lucian Zatti – *Reîntâlnire cu 314*. □ George Timcu publică *Poveste de iarnă, Brățara cu inscripții*. ■ În secțiunea „Studii. Mărturii. Documente” apar două studii importante. Primul îi aparține lui Pavel Țugui și are titlul *Grandeș și Alphonse Karr*. Scriitorul Grandeș și-a construit romanul, *Fulga*, având ca model compozițional romanul *Sous les tilleuls* de Alphonse Karr. ■ În subsecțiunea „Contribuții biografice”, Tudor Nedelcea scrie despre *Elena Farago*. Studiul este axat pe evenimentele biografice importante ale poetei, printre acestea fiind menționate și reușitele literare. ■ În rubrica *Scriitori străini*, Romulus Dianu în *La trecerea lui Erza Pound...* realizează o sinteză a operei literare, cu ocazia trecerii în neființă a lui Erza Pound. Acesta a murit la Veneția, în luna noiembrie, anul 1972. Erza Pound își gândea menirea în domeniul culturii printr-un flitru pragmatic: „ideile ce devin fapte”. ■ Titus Bălașa are recenzia *Ion Vlad. Povestirea. Destinul unei structuri epice*. Sunt interesante dezbaterile în jurul condiției „teoriei literare” și introducerea într-o nouă categorie a teoriei literare, *fantasticul poetic*. Pentru Ion Vlad, teoreticianul este deopotrivă și „istoric” și „critic literar”. Speculația teoreticianului nu trebuie să fie „sterile”, deasupra textului literar, ci ea este necesar să arate o subtilă subiectivitate rezultată în urma cufundării în ideea sau opera analizată. *Fantasticul poetic* este o nouă dimensiune descoperită în actul povestirii. ■ Dumitru Bălăeț în *Funcția lirismului* este de părere că lirismul este exprimarea autenticității ființei.

• [„Secolul 20”, nr. 10-12] Număr triplu dedicat conceptului de *republică* pe mapamond, la împlinirea unui sfert de veac de la abolirea monarhiei și proclamarea Republicii Populare Române. Revista se deschide cu un citat tematic din Nicolae Ceaușescu și editorialul redacțional intitulat *Triumful unei idei*. □ La împlinirea vârstei de 70 de ani, revista îi închină lui Zaharia Stancu un grupaj prefațat astfel: „Fragmentul de proză [tradus în italiană cu titlul *Il Lillà*] și cele câteva poezii, în mai multe limbi străine [spaniolă, italiană, franceză și germană], reținute în paginile următoare, se înfățișează cititorului doar ca exemplificare a audienței tot mai întinse de care se bucură opera lui Zaharia Stancu pe diverse meridiane spirituale ale lumii contemporane. Succesul prestigios înregistrat de *Descult*, de la crearea sa acum un sfert de secol, a inaugurat o adevărată cale regală celorlalte lucrări, sub raportul răspândirii lor prin intermediul traducerii, astfel încât, în ultimii cinci ani, versiunile originale ale noilor romane (*Pădurea nebună*, *Ce mult te-am iubit!*, *Șatra*) au fost urmate la intervale extrem de scurte de multiple tălmăciri, efectuate cu o promptitudine care singură vorbește despre extinderea și consolidarea interesului și a prețuirii universale față de scrisul lui Zaharia Stancu. Semnificativ în sine, acest proces de răspândire aproape spontană certifică o dată în plus valoarea reprezentativă a unei opere a cărei pulsație de viață și de frumusețe provoacă în atâtea locuri, în atâtea rânduri nerăbdare și legitimă pasiune, explicabile prin sensibilitatea robustă a scriitorului înzestrat să exprime nobilele idealuri și aspirații ale unui popor în plină ascensiune și afirmare, mesajul său de adâncă umanitate către toți ceilalți oameni”. □ În același spirit, Ioan Comșa contabilizează date și schițează harta difuzării scrierilor lui Zaharia Stancu la nivel mondial, un interes aparte fiind acordat romanului *Descult*, în articolul intitulat sugestiv *Darie pe cinci continente*. □ Omagiul scriitorului este făcut de Dumitru Micu, într-un text detaliat, cu tipar de intrare de dicționar, în care este urmărit pe rând, poetul și prozatorul, cu specificul fiecărui roman în parte. □ L. Voita prezintă și comentează elogios traducerile lui Wolf Aichelburg din 65 de poezii din creația lui G. Bacovia, acestea apărând în ediție bilingvă, în colecția „Cele mai frumoase poezii” a Editurii Albatros. □ În încheierea numărului, este semnalat *Un portret al României în ziarul „The Times”*, în care, în turul de orizont ce vizează domenii precum istoria, economia, cultura în general, există și pagini dedicate literaturii române: o „vibrantă proză” de Geo Bogza și traduceri din Eminescu, Bлага, Arghezi, Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Marin Sorescu.

• [„Tânărul leninist”, nr. 12] Al. Rădulescu analizează: „*Conștiința națională* în socialism conține unele elemente perene, viabile, ale conștiinței naționale a proletariatului din capitalism și amplu dezvoltate în socialism și elemente noi datorate transformărilor revoluționare și noilor realități social-economice. Conștiința națională în capitalism trebuie privită nuanțat, în funcție de momentele evoluției societății capitaliste. [...] Conștiința națională în socialism are un caracter unitar, datorat formării unității social- politice a națiunii în

socialism. În același timp, ca urmare a dezvoltării gradului de cultură a maseilor, în conștiința națională crește ponderea elementelor teoretice”.

• [„Teatrul”, nr. 12] Redacția revistei publică un articol intitulat *La aniversare* în care specifică faptul că numărul 12 este dedicat aniversării Republicii. ■ Margareta Bărbuță scrie despre *Dramaturgia responsabilității*, în care afirmă: „Teatrul, artă a Cetății, își modifică instrumentele, mijloacele și însuși substanța, în funcție de condițiile sociale în cadrul cărora ia naștere, seară de seară, zi de zi, fenomenul colectiv de artă care se cheamă spectacol. Teatrul Republicii avea nevoie de o dramaturgie care să-i exprime aderența la noile coordonate politico-sociale și, totodată, care să definească însuși rolul său, funcția sa activă de instituție de cultură, de educație a noului cetățean. Și nu întâmplător, dramaturgia pe care o numim astăzi „contemporană”, s-a născut odată cu instaurarea Republicii. [...] Încă din primele piese, care exprimau răspunsul teatrului nostru la imperativul politic al luptei deschise, se contura o direcție importantă, semnificativă pentru dramaturgia noastră contemporană: aceea a confruntării eroului - sau a eroilor - ca o realitate față de care erau obligați să ia poziție, să-și declare adeziunea sau respingerea, cu toate consecințele implicate de alegere și asumate prin actul deliberat. În raportul individ - societate, care în dramaturgia interbelică se prezenta aproape invariabil sub aspectul unei coliziuni ireconciliabile, din care eroul ieșea cel mai adeseori strivit, învins în cele mai nobile aspirații ale sale, intervine un element nou, acela al libertății de a alege. Destinul eroului nu mai este determinat în exclusivitate de mecanismul social privit ca o fatalitate, ci apare ca rezultat al actului de opțiune al eroului față de realitatea socială asupra căreia eroul însuși poate interveni. Și nu arareori, eroii sunt puși în situația de a alege calea durerii, dar totodată sublimă a sacrificiului de sine, sau a sacrificării unei ființe dragi, în numele realizării unui ideal înalt, al slujirii intereselor generale ale poporului. [...] Ambiția oricărui creator de artă, atunci când nu practică în mod deliberat o artă a gratuitului, este de a descoperi adevărul și a-l comunica, prin arta sa, oamenilor. Dramaturgia noastră a avut dintotdeauna această mare și nobilă ambiție. Dramaturgia republicii este, prin însuși rațiunea sa de a fi, o dramaturgie a adevărului, a luptei pentru dreptate și echitate socială. Pe acest teren al adevărului s-au întâlnit și cele mai mari izbânzi și cele mai mare înfrângeri. [...] În procesul de maturizare a dramaturgiei noastre tentativa depășirii simplei notații a faptului cotidian sau a împărțirii manicheiste a lumii în tabere și categorii schematice a fost încununată de succes în piese de profundă investigare psihologică și socială, în comedia satirică, în drama de idei, de meditație filozofică, fie ea cu subiect contemporan sau istoric. [...] Maturizată în urma experiențelor trăite în cursul acestor ani, dramaturgia noastră caută în prezent să surprindă adevărul profund și multilateral, investigând realitatea în dinamica ei revoluționară. Primele piese ale acestei stagiuni nu sunt, încă, în această direcție, decât încercări spre găsirea unui nou echilibru, major, realizat

de o viziune cuprinzătoare, de cunoașterea și înțelegerea sensului și a perspectivei dezvoltării. Se remarcă tentativele spre o tematică mai direct și mai deschis angajată în problematica politică a zilelor noastre. Desigur, tot teatrul nostru actual e un teatru politic, iar problemele de etică, de mentalitate și de atitudine civică pe care dramaturgia noastră le-a abordat în acești ani aparțin sferei întregii politici a partidului, a societății noastre, de formare a conștiinței socialiste, sunt luminate și animate de concluziile Plenarei C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971, dedicată în întregime problemelor eticii și echității socialiste”.

□ Mircea Ștefănescu publică *Un fel de bilanț*, o sinteză a „25 de ani de activitate dramaturgică republicană”. Autorul consideră că „Tinerii scriitori de astăzi, struniți să înțeleagă mai bine care este valoarea actualității în artă, pornesc mai direct în carieră, se iau de la început la trântă cu viața, o îmbrățișează sau o resping cu hotărâre, n-o mustră cu degetul blândeții paterne, ci cu parul voinicului și fac ca dramaturgia zilelor pe care le trăim să câștige mult în sinceritate, în expresia neșlefuită, în decapitarea ipocriziei. Că se sare uneori peste cal, că loviturile de bardă vin ades prea mânjite de noroiul trivialității, asta e adevărat – dar fizionomia generală a dramaturgiei ultimului sfert de veac e satisfăcătoare și bogată în promisiuni de viitor”.

■ Aurel Baranga publică *Eroii unui sfert de veac*, studiu axat pe analiza eroului din „dramele romantice revoluționare” ale deceniului 1950-1960 (*Surorile Boga, Passacaglia, Anii negri, Arcul de triumf*), în care consideră că „întocmai ca în paginile istoriei, în care eroul împlinește o misiune ca mandatar al unor mari mase umane, și fără de care însăși propensiunea istorică de la starea de năzuință spre cea de înfăptuire socială este cu neputință, eroul dramatic trebuie să exprime o necesitate devenită caracter sub imperiul forțelor de viață confruntate. Asemenea forțe, diverse și nu rareori contradictorii, forjează caractere complexe și surprinzătoare, de reacții neprevăzute, conducând, nu o dată, la soluții derutante pentru un ochi laic și neavizat. Superioritatea eroului vine tocmai din intuiția lui „ne-medie”, bizară și discutabilă pentru sensibilitatea comună, ce-l expune la toate primejdiile, dar îl răscumpără prin girul ulterior al Istoriei. La lampa unei asemenea accepții, ne dăm seama cât de naivă, cât de infantilă, venind parcă dintr-o preistorie a esteticii, era teoria eroului „cu pete” sau fără „pete”, care a bântuit cu furie în deceniul literar amintit. O critică grăbită, dându-și seama de artificiozitatea unor „eroi pozitivi ideali”, îngăduia existența unor „pete” minimale, nedându-și seama că propunea corectarea unui fals, printr-altul, o confecție arbitrară, prin alta cu nimic mai convingătoare. Iar în timpul acesta, eroul din paginile istoriei, sau din viața contemporană, își continua viața sa, indiferent la ipoteze estetice. Fiindcă eroul există dincolo de inițiativele noastre scriitoricești, obligându-ne, astăzi, când atâtea dăunătoare erezii critice au fost risipite, la o meditație adâncă și responsabilă”.

□ Horia Lovinescu publică o notă omagială intitulată *25 de ani de Republică*. □ Paul Everac scrie un articol omagial intitulat *Suntem ai Republicii*. În aceeași direcție Al. Mirodan publică

Scrisul meu teatral („Scrisul meu teatral e legat istoricește de evenimentele și transformările fundamentale ale perioadei postbelice, de construirea Republicii, de speranțele și sacrificiile spiritelor superioare ale epocii, pentru înfăptuirea modului de viață ce, în adolescența de sub bombele războiului, ne apărea asemenea unei sublime ipoteze”, Paul Anghel scrie *Scriptorul și Republica*, Al. Popovici - *Părinți, copii, nepoți...*, Ilie Păunescu - *Avem îndatoriri mai mari*, Dan Tărchilă - *Condiția creației noastre*. Constantin Paraschivescu, în *Oglindă și dialog*, afirmă: „Când se va scrie o artă poetică a acestor ani, mai precis a acestui sfert de secol pe care l-am parcurs în edificări revoluționare și prefaceri structurale ale artei de a „reflecta” lumea și semnificațiile ei, când se va scrie, deci, un comentariu amplu și sintetic al modalității de „a fi”, în consens cu istoria generală și cotidiană a literaturii, teatrului, plasticii și cinematografei, multe noțiuni aparent consacrate vor intra în discuție, cu nuanțe și delimitări noi, multe trăsături vor fi puse în evidență ca elemente precumpănitoare și dinamice în această privință. Dar două aspecte vor reține - cred eu - cu precădere, atenția cercetătorului, lucid și pasionat. Unul - privind realitatea propriu-zisă a acestei modalități de a fi - de o bogăție și de o incandescență nemaîntâlnite în firea artei noastre, de o complexitate și o putere de revelație, de angajare, de pătrundere, demne de cele mai înaintate epoci de renaștere din istoria culturii. Fenomenul de *eflorescență* este dominant în toate sectoarele de manifestare ale harului spiritual. [...] Istoria artei acestor douăzeci și cinci de ani, la noi, și cu precădere istoria artei noastre teatrale este un drum de afirmări și de câștiguri considerabile. [...] Niciodată și nici una din operele literaturii dramatice nu s-a impus și n-a rămas prin semnificația ei deprimantă sau echivocă. Nici n-ar fi avut cum. Disputa, confruntarea, competiția - să-i zicem așa - au avut loc între cele mai bune și cele mai puțin bune exemple în materie, între cele mai cuprinzătoare și cele mai puțin cuprinzătoare, între cele mai elevate și mai intensive, și cele mai prolixе și mai scăzute în rezonanță. Câmpul investigațiilor a fost larg, acoperit în permanență cu teme de discuție dintre cele mai ample și mai proprii structurii noastre evolutive; capitole mari și tulburătoare s-au scris despre o clasă în declin și o alta în ascensiune, despre om și eroismul său simplu, despre opțiuni și responsabilitate, despre solidaritatea oamenilor în acte mari și în acte mici, despre poezia aspră și fremătătoare a muncii. S-au îmbinat tradiții, s-au impus stiluri și personalități, s-au născut modele - cu o vigoare și la o valoare artistică educativă incontestabile”. □ Irina Toma-Constantinescu realizează un grupaj intitulat *Mărturii despre teatrul românesc*, o serie de aprecieri semnate, printre alții de André Paul Antoine, Herman Closson, Orlin Vasiliev ș.a. □ În *Cronica dramatică*, Florin Tornea prezintă *Un fluture pe lampă* de Paul Everac (Teatrul Național „I. L. Caragiale”); Mira Iosif publică o cronică teatrală a piesei lui D. R. Popescu, *O pasăre dintr-o altă zi* (Teatrul Național din Cluj): „Teatrul scris de „D.R.P.” constituie unul dintre cele mai pasionante repere ale dramaturgiei noastre contemporane. El ne

trimite spre un teritoriu parcurs nu de puțini autori dramatici, dar în continuare rămas neexplorat, în continuare necunoscut, pe harta lui întâlnindu-se adesea inscripția „hic sunt leones”. D. R. Popescu îl investighează cu obstinație, reconstituind un spațiu al istoriei contemporane, într-un timp precis delimitat: primii ani ai revoluției, epoca unor fundamentale prefaceri sociale care au generat noile structuri ale societății noastre. Pasiunea angajării politice, febra afectivă a participării, implicare în eveniment și în consecință repercusiunile *actelor* asupra destinelor și *conștiințelor* se instituie ca o linie de forță a acestor piese. Am putea afirma că, indiferent de caracterul, direct sau învăluit în simbol și alegorie, al formelor dramatice, D. R. Popescu creează un teatru substanțial politic, combativ, axat pe idealurile eticii comuniste. Un acut sentiment justițiar e dominant, dramele arătându-se a fi, în fapt, procese intentate unor acte reprobabile, unor fărădelegi și vinovății comise cândva, în perioada frământată a nașterii unei lumi noi; comise și rămase nepedepsite. În acest tribunal dramatic se face auzit un aspru rechizitoriu la adresa nepăsării, a lipsei de răspundere, a uitării – incompatibilă cu condiția responsabilă și conștiință a omului contemporan, constructor al societății socialiste multilateral dezvoltate”. Virgil Munteanu publică o cronică teatrală a piesei lui Ilie Păunescu, *Os-pățul scafandrilor* (Teatrul Municipal „Maria Filotti” din Brăila); Maria Marin scrie despre *Omul care aduce ploaie* de Richard Nash (Teatrul de stat din Sibiu), Bogdan Ulmu despre *Fata Morgana* de D. Solomon (Teatrul German de stat din Timișoara). □ Ileana Popovici prezintă *Dundo Maroje* de Marin Držić, *Baladele lui Petrica Kerempuh* de Miroslav Krleža și *Întâmplarea din orașul Goga* de Slavko Grum (Teatrul Național Croat din Zagreb). □ Adrian Lupu prezintă turneul Teatrului Evreiesc de Stat în S.U.A. și Canada. □ În *Tv. Pagini de jurnal*, Dumitru Solomon scrie despre două spectacole de Ibsen, *Micul Eyolf* și *John Gabriel Borkman*, despre obsesia banilor în piesele lui A. P. Cehov. □ Revista publică „comedia în trei acte” *O fată imposibilă* de Virgil Stoenescu. □ În *Cartea de teatru* Ionuț Niculescu prezintă volumul IV din *Teatrul românesc* de Ioan Massoff.

● [„Transilvania”, nr. 8] Ultimul editorial al anului, *De ziua Republicii*, este semnat Transilvania: „Caracterul profund umanist al Republicii noastre este subliniat în egală măsură de profundul ei democratism; de posibilitățile reale ale maselor de a participa direct sau prin reprezentanți la conducerea treburilor statului, de asigurarea unei continue perfecționări a democrației socialiste, a statului și organismelor sale, a întregii vieți sociale. Și toate acestea într-un climat de deplină egalitate pentru toți fiii patriei indiferent de naționalitate, reuniți într-o mare și puternică familie a constructorilor socialismului. Căci rezolvarea reală, obiectivă a problemei naționale reprezintă una din marile cuceriri ale Republicii noastre. Din acest punct al istoriei noastre socialiste avem mândria legitimă, patriotică a marilor înfăptuiri, a semnificației profunde a actului de angajare totală, act cu adevărat eroic, devenit fapt cotidian, al ma-

selor de muncitori, țărani și intelectuali români, maghiari, germani și alte naționalități de pe întreg cuprinsul țării, act care reprezintă în același timp adevăr și optimism, conștiință în acțiune și omagiu adus Republicii la marea sa aniversare. Perspectivele înfloritoare deschise de Congresul al X-lea, de Conferința Națională a partidului din iulie 1972 reprezintă motorul mersului nostru accelerat spre comunism, calea bunăstării generale, a dezvoltării multilaterale a scumpei noastre patrii – Republica Socialistă România”. ■ Versurile semnează: Mira Preda (*Pământul istorie*), Christian Maurer (*Săvinești*, în românește de Corneliu Buchholtser), Titus Andronic (*Poem în alb*), Ion Rahoveanu (*Viitorul III*), Traian Suciș (*Desfaceți-vă, muguri...*), Franz Hodjak (*Brâncuși*, traducere de Werner Söllner), Ion Vidrighin (*Există un pământ*), George Nîmigeanu (*Brâncușiană*), Friedrich Schuller (*Jacobeni*, în românește de Corneliu Buchholtser), Eugen Onu (*Țării*). ■ În *Anul internațional al cărții* Ion Vlad publică *Dialogurile filozofiei*: „Editura «Minerva» ne prilejuiește reîntâlnirea cu eseurile lui Dumitru Ghișe (*Contrapunct*; partea întâi *Excelsior*, și partea a doua, *Dialog cu timpul*), pagini consacrate dialogurilor filozofiei materialismului dialectic cu alte zone ale cunoașterii umane. [...] Relațiile filozofiei cu arta și locul unde acestea se întâlnesc reprezintă, probabil, capitolul cel mai întins al comentariilor lui Dumitru Ghișe. Întâlnirile filozofului cu scriitorul, în special, afirmă valoarea activă a scrisului și cotele unei responsabilități sociale și politice superioare. [...] Considerațiile lui Dumitru Ghișe despre statutul ontologic al artei fac parte dintr-o demonstrație mai cuprinzătoare; ea include nu doar o informație și o lectură superioară, cu trimiteri dintre cele mai sigure, ci și o integrare a categoriilor artei în sfera mai largă și mai profitabilă a categoriilor gândirii. De aici și calitatea meditației filozofului, bun cunoscător și interpret al valorilor spirituale. Reîntâlnirea cu eseurile lui Dumitru Ghișe are darul, prin urmare, să reconfirme participarea artelor la dialogurile filozofiei”. ■ Romul Munteanu publică esul despre *Iluminiștii români în căutarea noi formule de guvernare*: „Entuziasmați de năzuința emancipării poporului român prin cultură, preocupați de ideea libertății sociale și naționale, dornici să găsească un sistem de guvernare cât mai echitabil, iluminiștii români nu realizează un proces de radicalizare profundă a modului lor de gândire decât în unele cazuri cu totul excepționale. De aceea, modul de guvernare republicană rămâne pentru ei mai mult un ideal spre care tind după realizarea unor complexe reforme, destinate să schimbe viața oamenilor, relațiile dintre ei, modul lor de gândire. Procesul acesta de radicalizarea a gândirii social-politice românești se produce o dată cu Bălcescu și alți scriitori din generația de la 1848, când principiile iluministe reprezintă, în unele cazuri, doar argumente pentru justificarea unor revendicări revoluționare”. ■ Mircea Ivănescu scrie despre *Traducerea, act de cultură*: „Se vorbește periodic în presa literară despre posibilitatea și oportunitatea traducerilor (principalele reviste literare au o cronică periodică a traducerilor – deși interesul semnatărilor se îndreaptă mai ales spre semnifi-

cația cărții traduse și mai puțin către întreprinderea transpunerii în limba noastră, cu dificultățile și problemele specifice – iar «Secolul 20» a publicat în ultima vreme câteva texte importante cu privire la misiunile și încercările cărora trebuie să le facă față autorul unei versiuni într-o altă limbă a unui text anume). Punctul de vedere de la care pleacă asemenea considerații pare să fie că traducerea nu este posibilă, și alcătuirea unui text «tradus» reprezintă un act de creație autonom, nemaipăstrând din modelul original decât unele caracteristici insuficiente pentru a se mai putea vorbi de corespondență (sau poate, cel mult de corespondență, dar nu de identitate). Acesta pare să fie și motivul pentru care a devenit o procedură frecventă asimilarea traducerilor la opera originală, volumele de versiuni românești fiind consemnate în rândul operelor originale, și uneori textele unor poezii transpuse în limba noastră figurând cu seninătate în volumele originale ale poezilor autohtoni”. ■ Marin Panait discută *Determinism social și progres în epoca actuală*: „Determinismul social în epoca actuală este tot atât de obiectiv și prezent ca oricând de-a lungul istoriei omenirii. Nici astăzi oamenii nu se pot sustrage acțiunii legilor sociale. Dar ei pot face ceva mai mult: să le cunoască și să le folosească. Să facă din acțiunea lor pârghii ale progresului. Căci această epocă, marcată de victoria socialismului în mai multe țări și de influența sa hotărâtoare asupra cursului evenimentelor majore ale omenirii, a devenit și epoca unui alt progres, cel socialist, în care actul creator de istorie al maselor se ridică la nivelul actului conștient, științific, planificat, în care se realizează «îmblânzirea» și «supunerea» legii nevoilor omului și în care omul capătă adevărata sa dimensiune. Gradul integrării în acest flux, contribuția adusă la accelerarea ritmului dezvoltării patriei noastre socialiste reprezintă măsura în care fiecare dintre noi a izbutit să facă ceea ce Engels numea saltul din imperiul necesității în imperiul libertății; reprezintă mărturia credinței în viitor și omagiu adus Republicii la cel de al 25-lea an al său”. ■ Al. Dima scrie un text *Asupra specificului românesc al conceptului de umanism socialist*: „Patriotismul romantic al veacului trecut și cel de până la eliberare devine astăzi, în artă și literatură, o puternică «forță motorice,» patriotism socialist, rezumat pe realitățile elocvente ale timpului, pe creațiile materiale și spirituale ale poporului și exponenților săi artistici. Teoria specificului național al umanismului socialist se construiește astfel de la sine, pe urmele imediate ale realității prezente, a îndemnurilor creatoare din trecut și ale zoriilor unui viitor pe care prognozele încep a-l descrie cu aproximații veridice. Afirmarea specificului național în cultură, artă și literatură, constituie – de fapt – un aspect al independenței noastre generale, ceea ce ne impune o atentă cultivare a lui nu numai pentru uz propriu, ci și în vederea circulației internaționale a valorilor create de poporul român. Ca totdeauna specificul național alcătuiește, și azi, temelia pe care se înalță universalitatea noastră, încurajată entuziast de încrederea în capacitatea creatoare a poporului român”. ■ Ion Pascadi semnează *Antropologia filozofică și arta*: „Funcționând socialmente,

aprecierea artistică nu se poate face deci numai prin prisma unor criterii intrinseci, interne, ci ne obligă să apelăm la criterii aparent exterioare, dar care, de fapt, ajung să fie implicate dacă nu în structura operei ca atare, în orice caz în mesajul, ca și în finalitatea ei. Un asemenea criteriu este de pildă umanismul socialist, a cărui valabilitate este determinată de însăși substanța artei și a cărui eficiență este direct legat de relația în care ea intră cu cei cărora le este adresată. Iată că o teorie a umanismului socialist fundamentată riguros științific se dovedește extrem de necesară însăși pentru dezvoltarea esteticii marxiste”.

■ În paginile destinate cronicii literare citim: □ Mircea Tomuș scrie despre *Șaptezeci* de Zaharia Stancu, Minerva: „În ciuda aparenței, a valorii de circulație comună a mijloacelor de expresie, nimic nu este gratuit în această poezie: învelișul idilic acoperă și un sâmbure amar și un program major, ornamentul e simplu și sever, iar în procesul de receptare mijlocul artistic găsește îndată cea mai scurtă și directă cale spre auditoriu. Căci potrivit severității drepte, rapidei deprinderi cu esențialul și utilul a opticii țărănești, formate printr-o experiență de viață aspră și milenară, totul este major în această poezie, într-atât încât, presat de necesitatea comunicării, actul poetic nu are timp și nici nu-și pune problema să elaboreze o poetică proprie, bazată pe speculații în domeniul expresiei. Totul este aici comunicare, și cât mai directă. Ca urmare, poezia este epigramatică în cazul unui adevăr unic și elementar, abundentă când exprimă o sensibilitate în cascadă și o perspectivă de totală cuprindere a umanului. Sunt calități pentru vers, mai puțin spectaculoase, dar care pot servi ca exemplu de optică lucidă, gândire profundă, înalt umanism, pentru întreaga noastră poezie de azi”. □ Titu Popescu face o cronică literară la volumul *Octombrie, noiembrie, decembrie* de Ana Blandiana: „Avem convingerea că *Octombrie, noiembrie, decembrie* reprezintă, pentru Ana Blandiana, rezultatul unei meditații mai atente asupra imperativului de eveniment pe care trebuie să-l illustreze orice apariție editorială sub o semnătură care suscită ospitalitatea celor mai frumoase promisiuni. Această chibzuință fructificată permite, acum, interpretări de încadrare, în care socotim posibilă o armonizare valorică, pe lângă similitudinile amintite, o comunitate tonală și de intensitate participativă cu lirica erotică actuală care propune experiențe fundamentale. [...] Pentru toate acestea, credem, că *Octombrie, noiembrie, decembrie* este una din cele mai emoționante cărți de dragoste apărute la noi în ultima vreme, însemnând, în opera poetei, găsirea acelei coordonate a reflexivității erotice care degajă o tonalitate celebratoare și o cuceritoare eliberare de tensiune participativă”.

■ Vasile Netea publică studiul *Anticipări republicare transilvănene*, iar în *Patrimoniu documentar* citim *Masele populare sibiene – participante active la lupta pentru instaurarea republicii* de Paul Abrudan și *În presa sibiană acum un sfert de veac* de Mircea Avram.

■ În *Bibliografie* citim bilanțurile editurilor: □ Titus Popovici prezintă bilanțul *Editura „Minerva”*: „Se pare că a fost un an al preponderenței cărții teoretice (de estetică, monografie, critică literară, istorie lite-

rară, eseistică, bibliografică) față de cea beletristică, publicul larg indicând, de asemenea, o preferință salutară pentru lucrările de dezbatere și clarificare, cele mai repede epuizate din vitrinele librăriilor. Or, în acest context, la cerea căruia a contribuit cu o substanțială constanță încă de la înființare, prin profilul și exigența ei, Editura Minerva a fost favorizată. Este evident că accentuarea preferințelor și specializarea gustului public sunt fenomene de consonanță cu un anumit mod acuzat intelectual al editurii de a-și exercita atribuțiile culturale prin producția de carte. Este și ceea ce a făcut ca, la această editură, să se înregistreze mai puține oscilații valorice decât la altele, să se instaureze o anumită severitate intelectuală pe care rigorile ideologice ale procesului de valorificare critică a moștenirii culturale nu puteau decât să o autorizeze. O traiectorie constantă recomandă această editură, căreia nu-i putem reproșa decât că nu și-a realizat toate intențiile frumoase propuse prin plan. Activitatea productivă ni se pare a nu fi la ritmul și cantitatea Editurii Eminescu sau Cartea românească, ceea ce poate aduce o explicație în plus tratamentului de circumspecție aplicat titlurilor. [...] Prin toate cele amintite în această succintă retrospectivă, Editura Minerva concură cu un aport substanțial la proiectarea tot mai sigură a activității editoriale de la noi pe traiectoria valorică a actului de cultură autentică. La aceasta înțelegem și aportul unei conduite ideologice pe care, ne place să o remarcăm, Minerva o pune în slujba promovării valorilor literare încărcate de semnificație estetică și umanistă”. □ Mircea Ivănescu se ocupă de *Editura „Univers”*: „Un an bun sau aproape foarte bun pentru Editura Univers, care își păstrează prestigiul câștigat anii trecuți, prin publicarea unor texte definitive din unele cărți importante ale literaturilor clasice sau contemporane. An bun poate mai puțin prin realizările efective în anul acesta, cât prin continuitatea pe care au demonstrat-o aparițiile din diferitele serii și colecții în cadrul planurilor ambițioase de care au vorbit încă în anii trecuți reprezentanții acestei instituții. În general, se poate spune că în fiecare din compartimentele în care editura își desfășoară activitatea, au apărut cărți importante, care asigură continuitatea colecțiilor și ne îndreptătesc speranțele în îmbogățirea continuă a literaturii noastre de traduceri, prea multă vreme dureros lipsită de texte esențiale”. □ Ilie Guțan scrie despre *Editura „Eminescu”*: „Editura Eminescu s-a impus repede atenției prin interesul pentru promovarea și lansarea cărții de actualitate, pentru repunerea în circulație a scrierilor semnificative, superior-calitative, care s-au bucurat și se bucură de receptivitatea criticii, devenite cu timpul bunuri spirituale de preț, constante ale conștiinței publice, puncte de reper în sistemul axiologic literar. În atenția specială a editurii s-a aflat literatura română contemporană, cu reprezentanți ce aparțin diferitelor generații. [...] Ar fi necesar ca editura să urmărească destinul cu adevărat al cărții și după ieșirea din șpalt; colaborarea cu critica de specialitate trebuie să fie mai strânsă și promptă. Trimiterea cărții în librărie se întârzie peste măsură. Un spor de operativitate se impune și aici. Slujirea cărții trebuie să se facă până în clipa intrării în

consumație. Asumarea responsabilității tipăririi ei are o durată mai întinsă decât se pare. Ca instituție, editura nu rămâne indiferentă în fața (ne) receptivității publice. Sentimentul răspunderii înseamnă implicit simțul viu al calității".

□ G. Nistor se ocupă de *Editura „Albatros”*: „Referindu-ne la Editura Albatros, care se adresează înainte de toate tineretului, observăm că și-a asumat (și) sarcina de a pune la îndemâna elevilor din clasele mari, studenților și altor categorii de cititori, o serie de instrumente de lucru, strict necesare în procesul instructiv-educativ, dar și cărți în afara programei de învățământ: beletristică, știință, biografii, monografii, dicționare etc., menite să le lărgască orizontul, să le trezească interesul pentru spiritualitatea umană, să le formeze deprinderi de conduită morală corecte".

□ Reiman Alfred Ungar scrie despre anul 1972 la *Editura „Kriterion”*: „În noianul de apariții editoriale valoroase care caracterizează anul 1972, anul Conferinței Naționale a Partidului Comunist, anul celei de a 25-a aniversări a proclamării Republicii, declarat de UNESCO «An internațional al cărții», literatura în limba germană își are un loc bine definit în realizarea sarcinilor ideologice și politico-educative actuale. Editura Kriterion, editură profilată pe publicarea literaturii naționalităților conlocuitoare, a dat cititorilor, în 11 luni, un număr de 38 de titluri în limba germană".

■ În *Curier* citim, nesemnăt, „*Săptămâna*” la 100 de numere: „În igiena cronologată a sufletului nostru, vinerea a devenit tot atât ziua «Săptămânei». Revista s-a impus de la început, a trezit un interes care s-a menținut, nereușind, prin dese ridicări de tiraj, să acopere cererea cumpărătorilor. Cititorul o gustă și o așteaptă ca o hebdomadară sărbătoare. [...] Revista a găzduit totdeauna cu generozitate materialele de atitudine, a avut permanent în vedere intransigența principială și ținută etică, participând cu pasiune la opera vastă de construcție socialistă din patria noastră. Cu prilejul momentului festiv al apariției celui de al 100-lea număr, revista «Transilvania» adresează un cald salut «Săptămânii» și urări de noi succese harnicului ei colectiv redacțional”.

● [„*Vatra*”, nr. 12] Prima pagină este, după cum ne-am obișnuit, rezervată *vieții literare* prezentată de Dan Culcer. „Mircea Micu reia firul unei tradiții aparent uitate : povestirea romantică de aventuri” în noua sa carte, *Patima*, publicată la C.R., 1972. Romancierul preia „tema răzbunării, a pedepsei dincolo de legea scrisă (...) Cadrul romanului este o zonă de graniță cu escrocii și contrabandiștii săi, într-o vreme tulbură, spre sfârșitul războiului și imediat după el.” Concluzia : „Iată o carte bine scrisă, curat. Este probabil că ea va fi urmată de altele care vor defini începutul unei cariere de prozator. Debut normal, forte sigur”. Tot în 1972 și tot la C.R. apare și romanul lui Valentin Șerbu, *Expediția*, considerat de Dan Culcer „un roman deschis pentru că destinul personajelor nu se încheie odată cu ultima pagină a textului. (...) O carte este o călătorie și orice călătorie implică un risc. Riscul călătoriei lui Valentin Șerbu este abstractizarea excesivă, miza pe ambiguitatea unor raporturi dintre perso-

naje". Personajele par a fi desprinse din teatrul absurdului, dar de fapt ele sunt ancorate în realitatea românească contemporană. Romulus Guga publică romanul biografic *Viața postmortem*, același an și aceeași editură. Romanul are un substrat polemic, crimele și ratările nu sunt puse numai pe seama istoriei și a revoluției. Romulus Guga demonstrează că nu numai „cumpletele vremii” conduc la degradarea condiției umane, ci omul însuși este responsabil de destinul său. Scopul relatărilor este „spunerea unor adevăruri crude despre acest tip de personaj (o dedublare schizofrenică a omului social), supunerea lui unei judecăți totale dar nu imparțiale”. Dan Culcer încheie pagina cu noile apariții literare („anul calendaristic încheindu-se curând, nu se termină cel literar”) cu o urare : „Să întâmpinăm deci anul care vine cu fețele curate, ligavi și fericiți, în dorința unei veritabile palingeneze”. □ Serafim Duicu realizează pagina *Despre istoria literară* alegând volumul Georgetei Horodincă *D. Anghel, portret în evantai* (C.R., 1972). „G. Horodincă își propune să re-construiască un posibil portret al poetului florilor, portret care s-ar organiza structural sub imaginea evantaiului (...) Demonstrația autoarei e însă de o deosebită acuitate psihologică, divers argumentată (...). Puterea de seducție a poetului se păstrează încă și, după atâția ani continuă să facă victime. Georgeta Horodincă e, în acest sens, o Heliadă a pasiunii intelectuale”. □ Tömöry Péter semnează interviul referitor la dramaturgia românească și la creațiile dramaturgului Szabó Lajos. Se abordează și situația celor șase teatre care prezintă piese în limba maghiară. Iată părerea dramaturgului despre activitatea acestora: „Consider că teatrele neglijează de foarte multe ori exigența spiritual-artistică de care trebuie să dea dovadă actorii lor (...). Teatrele trebuie să activeze o mare personalitate artistică”. (...) Aș dori să se acorde în continuare și mai multă încredere dramaturgiei contemporane, singura cu trimitere directă la viața noastră cotidiană”. □ Continuă ancheta *În căutarea romanului* cu răspunsul lui Ion Ilie Mișan. Acesta invocă exemplul filozofului Jean-Paul Sartre : „Scriitorul nu are niciun mijloc de a evada, unica lui șansă rămânând aceea de a îmbrățișa cu pasiune epoca sa, epoca într-un fel născută pentru el, tot așa cum este născut pentru ea și nu pentru alta”. Afirmatia cum că obiectul romanului modern rămâne identic cu cel clasic este întărită de observația aceluiași filozof francez care susține că „prin practica sa, scriitorul (...) depășește situația obiectivă de la care pleacă”. □ Silvia Udrea semnează rubrica *Opinii* intitulată *Avatarurile unui principe* în care tratează subiectul principelui în viziunea lui Lampedusa din *Ghepardul* și a lui Eugen Barbu din romanul cu același titlu. Silvia Udrea consideră *Principele* ca „o carte vie, esențială în mersul unei literaturi” iar „autorul realizează o performanță a echilibrului între concret-istoric și metafizic, între real și ideal, particular și simbolic”. □ Pe următoarea pagina dedicată *Restituirilor*, Petre Anghel îi dedică un eseu lui Mihai Ralea : *Mihai Ralea sau vocația eseului*. Veritabil om de cultură, Mihai Ralea este în 1972 considerat cel mai de seamă eseist care își pune în valoarea vocația prin „reale contribuții

la cunoașterea fenomenului estetic prin studii sistematice asupra obiectului și metodei (...) Ralea s-a arătat a fi deosebit de receptiv față de ideile din cultura progresistă a veacului (...) Fără să aibă ambiția elaborării unui sistem filosofic propriu, a unor teorii originale și definitorii, Ralea reușește să se impună prin câteva opere deosebit de interesante ca viziune și bogate în sugestii”. *Explicarea omului* pare a fi de către criticii vremii, „un adevărat punct de referință în istoria gândirii românești”. Concluzia se formulează astfel : „Autorul n-a optat, așadar, pentru o disciplină, ci pentru o modalitate de tratare și nu ne este greu să conchidem că adevărata sa chemare este eseu”. „Ralea devine (...) simbolul construcției literare fără canon și fără legi impuse, un autor egal totdeauna cu sine, deși mereu altul”. □ Articolul intitulat *Emil Isac și Ady Endre* descrie prietenia dintre cei doi scriitori maghiari care a început în 1911 la Cluj. El este însoțit de scrisoarea datată 28 iulie 1936, redactată la Cluj pe str. Șaguna 22 și adresată lui George Popa. „Era interesantă această prietenie între un poet român și unul maghiar, într-o vreme când feudalismul austro-ungar cultiva atât de frecvent șovinismul și ura de rasă, ca singura bază a existenței sale. Ceea ce i-a apropiat și i-a legat mai mult nu a fost numai poezia, ci aceeași orientare spre democrație, exprimată în literatura progresistă a vremii”. □ La rubrica *Cultura românească, o responsabilitate colectivă*, prof. Aurel Martin, președintele Comitetului de cultură și educație socialistă remarcă faptul că ultimii 25 de ani „de efort și zbucium, de lupte și victorii, de afirmare plenară a unui popor bogat în virtuți consemnate în istorie” au reprezentat „pentru patria noastră, pentru poporul român, materializarea în fapt a aspirațiilor de libertate și progres la care au visat înaintașii noștri”. □ Pagina a noua găzduiește rubrica *Biografii contemporane. Dascălul Mihai Moldovanu*, „cea mai de cinste datorie” este titlul interviului realizat de Gheorghe Cunesco. Pe lângă relatările dintr-o viață dedicată meseriei, dar și ca soldat și scriitor, de remarcat este îndemnul pe care Mihai Moldovan îl face viitorilor învățători și profesori : „Pregătiți-vă cât mai temeinic pedagogic, intelectual, etic ; întorceți-vă în satele natale și fiți luminătorii poporului (...) Este cea mai de cinste datorie cetățenească-patriotică ca să participați (...) la desăvârșirea dezvoltării multilaterale a satelor și, prin ele, la înflorirea patriei”. □ Pe aceeași pagină Romulus Guga împărtășește cu cititorii revistei, *Scrisorile colegiale de la Ben. Corlaci*. Cei doi tratează actualitatea din tenis, mai exact înfrângerea lui Ion Țiriac în finala Cupei Davis din octombrie 1972. □ Pagina a patrusprezecea aduce laude faimei eroilor și poezilor antici prin publicarea poemului *Columna lui Traian* a lui George Bontila cu cele trei părți : prolog, elogiu și epilog. □ Violeta Zamfirescu semnează un grupaj de poezii sub titlul *Priveliști*. □ Rubrica *Radar* este consacrată laureatului premiului Nobel, Heinrich Böll, printr-un articol tradus în limba română de Pompei Belciug. „*Prelegerile de la Frankfurt* sunt rodul activității lui Heinrich Böll ca docent la catedra de poetică a Universității din Frankfurt, în semestrul de iarnă

1963/64. Aceste prelegeri au o temă comună : crearea unei estetici actuale «umanului». Deși s-a declarat un scriitor liber profesionist, acesta declară : „Deși sunt un scriitor izolat, înarmat numai cu un teanc de hârtii, un dulap de creioane ascuțite, o mașină de scris, niciodată nu m-am simțit un izolat”. □ Rubrica *Babel* este ocupată de o traducere din literatura de science-fiction, *Cei părăsiți* de scriitorul francez Gerard Klein, fragment tradus în limba română de Vladimir Colin.

● **[„Viața militară”, nr 12]** Număr sub semnul celei de-a XXV-a aniversări a Republicii. Publică versuri: Dragoș Vicol (*Țară și partid*), Al. Andrițoiu (*Închinare, Țara lui Iancu, Țara de sus și cea de jos, În miezul țării, Banatul Olteniei, Țara dinspre mare, Epilog*), note și însemnări: Radu Theodoru (*Armata țării*), Gh. Bejancu (*Ca orice împlinire*), Ion Aramă (*Rostind cuvântul comunist*), Franz Storch (*Apărători ai stemei*), Nicolae Dumbravă (*Plecând de la un cântec*), L. Tarco (*Inteligență plus dăruire*), Gheorghe Istrate (*Vorbind despre ostaș*), Mircea Radina (*Lângă armă, unealta*), Nicolae Jianu (*Momentul Decembrie*), Traian Uba (*Juriul de la miezul nopții*), reportaje: Banu Rădulescu (*Un om și colectivul*), Ion Grecea (*Orașul trandafirilor*), eseu: Eugen Teodoru (*Camera tradițiilor*), Petru Vintilă (*Breaza*), Ion Lotreanu (*Când cu sete cauți forma...*), proză: Aurel Mihale (*Clipe de plumb*), Nicolae Minei (*Iulie 1943: surpriză la Roma, alarmă la Berlin*), alături de o reconstituire, semnată de Mircea Radina a activității redacției în decembrie 1947: „30 decembrie 1947, ora 21. Vestea purtătoare de entuziasm a străbătut țara de la un capăt la altul ca lumina fulgerului: Instaurarea Republicii Populare Române este, începînd din această seara, o realitate înălțătoare. Colectivul redacțional al «Vieții militare» se află adunat la sediul redacției, în str. Izvor nr. 137. Oră târzie, dar chipurile tuturor radiază bucurie și încredere. Istoricul eveniment al proclamării Republicii va fi cântat, slăvit, în versuri și melodii înaripate care vor ajunge în unități în cel mai scurt timp. Sunt prezenți: căpitanul Nicolae Constantin – redactorul șef, căpitanul Traian Uba, căpitanul Constantin Ghiban și alții. [...]. Către miezul nopții, ședința redacțională ia sfârșit. Va urma o noapte albă, o frumoasă și de neuitat noapte albă”. □ O cronică literară este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului *Patima* de Mircea Micu, o alta, semnată Nicolae Dumbravă, volumului *Încă nu* al scriitorului Ion Horea. □ Sorin Movileanu semnalează apariția volumului de publicistică *Efemeride* de Paul Anghel, în Editura Albatros. □ Ion Adam publică eseu *Adevăr și narcisism în memorialistică*, observând: „Trăim pe cât se pare, epoca de glorie a memorialisticii. La noi și aiurea, în plin secol al vitezelor cosmice și al fascinației televiziunii, scriu memorii, cu egală ferveare, omul trecut printr-o încercare existențială crucială și cel ce s-a complăcut în contemplarea spectacolului lumii, fosta glorie a scenei și țăranul autodidact dintr-un sat moldav îndepărtat (ultimul, spre cinstea lui, cu mai multă pubere de convingere emoțională), iar cărțile lor dispar ades repede din librării, parcă anume spre a

da subiect de meditație sociologilor. Răspunsurile acestora nu depășesc deocamdată stadiul ipotezelor: omul modern e sătul de glazură stilistică, e tot mai prompt în sesizarea câtimii de convenție și înscenare specifică ficțiunii literare și râvnește, în consecință, detaliul de viață nesofisticat prin artificii lexicale; s-ar părea, după unii, că cititorului obișnuit începe să-i dispară curiozitatea de a frecventa Opera, crescându-i în mod compensatoriu aceea pentru planul intențional, că îl interesează nu atât ceea ce a spus scriitorul, cât ceea ce ar fi vrut să spună, nu faptele acestuia, cât proiectele lui. Sunt deocamdată, în absența unor investigații sociologice riguroase, doar simple prezumții. Dar, cu ele sau fără ele, avalanșa memorialistică se continuă și nu se poate să nu dea de gândit. Fiindcă genul acesta aflat în zonele liminare ale literaturii trebuie să aibă, cum a avut de altfel și în trecut, rigorile lui, chiar dacă secolul nostru marcat de două conflagrații mondiale, a oferit un volum uriaș de experiență unui număr mult mai mare de indivizi decât oricare epocă din trecut. Înseamnă însă că toți trebuie să se erijeze în heralzi și martori ai epocii? Și, trebuie oare să fie blamată în corpore memorialistica? Categorie nu. Totul depinde de ceea ce comunică memorialistul, de talentul investit în comunicare. De cine și ce transmite semenilor. Sunt memorii, precum cele semnate de Ion Pas și Ion Vlasiu, care captează atenția cititorilor de la primele pagini prin puterea de a reliefa resorturile ascunse ale unei evoluții artistice. Sunt amintiri care, chiar în absența unei preocupări pentru «literatură», reușesc să impună o tulburătoare meditație asupra destinului unui militant sau al unui grup de luptători. Exemple există, iată *Vremurile mele* de Pavel Bojan, în care se narează cu naturalețe istoria unei deveniri și angajări plenare, *Memoriile* lui Tiron Albani, tomul lui Valter Roman *Sub cerul Spaniei*, sau cărțile generalilor Radu Niculescu-Cociu *La comanda corpului 7 armată*, Edgar Rădulescu, *Din jurnalul meu de front*. Sunt oameni care au știut să vadă, să opereze sinteze, să intuiască lapidar procese și fenomene. Situația este însă mai delicată în sfera amintirilor care selectează episoade din viața unor scriitori, oameni de artă etc, rememorări ce pot oferi, firește atunci când sunt coroborate în permanență cu documente autentice, verificate minuțios pentru a elimina pe cât posibil elementele apocrife, detalii interesante. Ele pot deveni, așa cum mărturisea odată Lovinescu memorialist remarcabil el însuși), «documente psihologice», nu «istorice cu amănunte stricte» ce pot sta la temelia unor viitoare exegeze. Factorul biografic nu poate fi exclus cu desăvârșire din interpretarea critică, așa cum cer unii scrupuloși estetisti. Dar nu orice factor de acest fel poate fi revelatoriu. E un adevăr ce se refuză înțelegerii unor condeieri aflați vreodată prin jocul întâmplării, în preajma unor personalități. Astfel de publiciști au pus și pun cu tenacitate în circulație o imensă cantitate de material infraliterar. În absența unei coordonări a activității istoricilor literari, «rămași» – așa cum afirma un distins reprezentant al lor, Mircea Zăciu – «în comica postură a unor morocănoși soboli săpând galerii paralele» ia proporții moda de a comunica în volume destul de

corpolente date insignifiante, elemente anecdotice, picanterii, care nu sunt de natură a aduce un spor de cunoaștere a operei și vieții unor autori. Editurile facilitează ades curioase transferuri de personalitate de pe umeri de Atlas pe spete de pigmeu. Printr-un fenomen de hipertrofieri a eului sunt oameni care au iluzia că devin ei înșiși personalități dezvăluind legăturile lor cu personalitățile. Ba mai mult, o grandomanie hazlie îi face să se creadă în inima pământului, pe o extremitate a osiei terestre. Ofer doar câteva citate din scrierile câtorva memorialiști preocupați, spun ei, să dezvăluie fațete inedite ale celor ce au «lăsat dăre luminoase» în istoria literaturii noastre. Astfel, după unul din acești memorialiști, prezența sa ar fi exercitat o influență binefăcătoare asupra câtorva valoroși scriitori: «Îl iubeam și îl stimam mult pe Liviu Rebreanu și eram mișcat de faptul că *Ion și Pădurea spânzuraților* – romane care mă cuceseră – au fost scrise în anii în care locuia aproape de mine»; autorul *Noaptea de decembrie*, Al. Macedonski, poseda un «glas pițigăiat, de primadonă găjăită» și locuia, firește, «la o depărtare de câteva sute de metri de casa mea»; George Mihail-Zamfirescu, «talentatul dramaturg și prozator» s-a «născut la numai câteva sute de metri depărtare de casa unde scriu aceste amintiri»; Damian Stănoiu, ne mărturisește același evocator, Isaiia Răcăciuni, «avea însă să mi se releve abia peste alți câțiva ani, când am descoperit că locuia în cartierul meu la o depărtare de numai cinci minute de străduța mea». Tot pe Damian Stănoiu, om îndeobște rezervat, un alt reprezentant al acestui gen precar, Mihail Șerban, ni-l prezintă într-o postură patrupedă: «... l-am văzut pe omul mare și greoi, ursuz, care nu voia să vie sus, fugind în patru labe în cameră după copil...». Recent, într-o revistă, un alt memorialist industriuos, V. Firoiu, ni se prezintă în calitate de «colaborator apropiat al lui Arghezi». Stăpânul de la Mărțișor își păzea, pare-se, bruma de boabe de struguri contra lăcomiei câinilor. Sosit pentru un interviu, memorialistul devine un soi de ciudat băiat de mingi, alergând după rețeviele aruncate de maestru. [...] Desigur, nu pledează nimeni pentru atitudini pudice, pentru prosternări idolatre, însă nici gustul pentru bârfeală și anecdotă ieftină, dorința de a scormoni și a da la iveală «micile mizerii» ale celor mari, nu e calea cea mai indicată. [...]».

• **[„Viața românească”, nr. 12]** Iulia Moldoveanu analizează: *Poezia lui Miron Radu Paraschivescu*: „Derutantă și contradictorie la prima vedere prin multitudinea temelor abordate și a procedeelelor stilistice diverse (de la accentele maiakovskiene la romancer-ul spaniol), poezia sa se substanțializează prin câteva atitudini-cheie, leit-motive ale întregii sale creații: nonconformism, spirit seismografic la evenimentele majore ale epocii, predilecție pentru primordial (natură, eros). Poetul nu forează în subsolurile labile ale propriului eu; ipostaza narcisistică e substituită cu cea de «agitator și duhovnic» al colectivității căreia îi aparține. Itinerariul poeziei sale își găsește punct de plecare în idealul comunist, înțeles ca un nou umanist, nucleu spre care converg toate sensurile profunde ale universului său poetic”. ■ Este redat interviul acordat de Ștefan

Aug. Doinaş, Mariei Luiza Cristescu: „Întrebare: *Cu rare excepții criticii vă socotesc un poet neclasic. Sunteți de acord cu această caracterizare?* Răspuns: Cu rare excepții, cum spuneți, criticii literari au față de poeți atitudinea naturalistului față de fauna și flora lumii: fac clasificări, stabilesc înrudiri și filiații, lipind câte o etichetă pe fiecare foaie a ierbarelor sau insectarelor literare; la cei mai erudiți, nu lipsesc nici formulările în limba latină. De ce aș protesta împotriva unor asemenea etichete? Probabil că, în felul acesta, critica își întreține iluzia secretă de a fi știință!... De altfel, asemenea etichete nu sunt făcute pentru noi, cei în cauză: ele sunt destinate elevilor silitori (care nu trebuie neapărat să se afle în băncile unei școli) cărora literatura, cultura în general, li se prezintă ca un domeniu bine parcelat, ca o viață a spiritului. Și asta, pentru că ele nici nu izvorăsc dintr-o experiență vie a lecturii poetice, ci dintr-o mecanică a profesiei, din rutina contactului zilnic cu textele literare. La fel de notabile toate, ele sunt toate la fel de deșarte. De o generalitate care le face total inoperante în ordinea cunoașterii ... ele sunt deopotrivă restrictive, bazate pe un part-pris flagrant: numai o parte din opera autorilor citați mai sus se încadrează acestui curent (păstrând proporțiile, numai o parte din volumul meu *Omul cu compasul*, 1966, corespunde acestei caracterizări) și e nevoie de o lectură extrem de grăbită și de o propensiune marcată spre facilitare pentru a extinde o atare etichetă asupra unei întregi activități literare. Cu rare excepții, eu am fost citit în felul acesta. Și nu mă miră deloc; există o inerție a criticii literare care reia cu ușurință, cu voluptate și cu recunoștință diverse noțiuni, etichetări, caracterizări și încadrări deja formulate, fără a se mai obosi să ajungă la altele, proprii. În pofida aparențelor, a citi adecvat, a citi un text de poezie e un lucru extrem de dificil, și Mallarmé avea dreptate să spună că, mai ales contemporanii nu știu să citească. A stabili înrudirea unui poet cu o «familie de spirite», a integra opera sa unei «serii» deja cunoscute constituie, pentru noi, toți, un simplu reflex cultural, o operație elementară. Adevărata lectură critică trebuie să-i pună în lumină unicitatea, elementele necategoriale, aportul personal. Nu pentru a face din el un mare original (știm foarte bine cât de relativă e acesată noțiune care gâdilă orgoliul atâtor confrăți...), ci pentru a descoperi, în legătură cu el, o nouă «serie» posibilă; căci, așa, cum spunea Borgès, fiecare scriitor adevărat își inventează predecesorii. *I. Sunteți poet, dar practicați și critica literară ce-i drept limitată la domeniul poeziei. Sunt conciliabile cele două activități – de poet și critic – și în ce măsură?* R.: Mi se par două activități complementare, și până la un punct, necesare. Imaginea poetului inspirat, care bolborosește genial fără a ști ce spune, care – cu alte cuvinte – n-ar avea conștiința clară a artei pe care o practică, s-a perimat demult. Dacă nu e întotdeauna adevărat că în orice critic plânge un poet ratat, mi se pare neîndoios că în orice preț se ascunde un critic virtual. Rareori acesta din urmă apare odată cu primele poezii scrise: de obicei versurile de tinerețe sunt roadele unei sensibilități ingenuie, spontane. Cu anii însă, reflecția critică

se manifestă din ce în ce mai puternic, ajungând să se concretizeze în activitatea specifică. De altfel, am impresia că în orice act de creație autentică se ascunde un travaliu critic obscur, elementar: efortul fizic al sculptorului care-și alege materialul viitoarei sale opere îl manifestă fără îndoială mai vădit decât ezitarea poetului care băjbăie printre primele cuvinte ce i se propun. *Î: Socotiți că acum după ce ați ajuns la un stil și la o formulă poetică, mai sunteți (sau mai puteți fi) receptiv la alte influențe în materie de poezie?* R: Fără îndoială că da. Numai că, de data aceasta, înrăurirea pe care o exercită asupra mea opera unor mari poeți ia alte forme decât în tinerețe. În acel timp, fiecare poezie străină care mă fascina, fiecare poet care mă copleșea cu personalitatea lui – ordinea lor a fost, dacă nu mă înșel, următoarea: Arghezi, Baudelaire, Barbu, Valéry, Goethe, Blaga – mă îmbogățeau lăuntric, îmi sporreau șansele de a scrie. [...] Astăzi, după treizeci de ani de activitate poetică, modul în care receptez influențele este cu totul altul: fiecare din ele mă confruntă critic cu mine însumi, îmi restrânge posibilitățile de expresie. Cândva, orice contact cu un poet, cu o mare poezie declanșa în mine o voluptoasă «criză de creștere», un orizont spiritual care mă «chema» insistent. *Î: În afară de legăturile cu lumea valorilor culturale, poetul se află zilnic în contact nemijlocit cu lumea în care trăiește. Cum vedeți, sau cum resimțiți dv. Personal, raportul dintre realitate și poezie?* R: Mi se pare că aici există un dublu raport care implică o îndoită conștiință. Este, mai întâi, raportul poetului cu realitatea atât de complexă a lumii contemporane, cu problemele ce frământă societatea în care trăiește, cu evenimentele care se petrec zi de zi mai aproape sau mai departe de el, – raport care activează conștiința sa de om. Un adevărat poet, și mai ales un poet al zilelor noastre, al acestei epoci în care – datorită mijloacelor de informație – aproape fiecare om e prezent în țesătura mondială a evenimentelor istorice și sociale și realizează, aproape clipă de clipă, o conștiință planetară a existenței, nu poate fi prizonierul unei realități limitate. Cetățean, mai întâi, al patriei sale, el este în același timp cetățean al lumii, și nu rămâne indiferent la nimic din ceea ce se petrece undeva pe glob, fie că e vorba de Vietnam, de Nigeria sau de Germania. Dar poetul nu se prezintă ca un simplu reporter căruia evenimentul i se decupează pe fondul istoric, pentru a intra, ca atare, în spațiul fictiv al scrisului său. Dimpotrivă, poetul este o inimă a umanității, iar poezia înregistrează doar reacția sa sensibilă la acest eveniment. Aici intervine al doilea raport esențial: acela al poetului cu arta sa, relație specifică ce se traduce sub forma conștiinței sale artistice. În funcție de această conștiință care – la rândul ei – este expresia, nu întotdeauna explicită, a unor date de ordin interior (talent, atitudine personală față de limbaj, cultură poetică etc.), poetul, el și nimeni altul, poate decide asupra modului în care se va încorpora în limbaj reacția sa față de eveniment. Uneori, datele realului pot să apară destul de evident într-un poem inspirat din lumea înconjurătoare; alteori, e nevoie de o operație critică extrem de nuanțată pentru a depista

mobilurile actuale ale actului liric. Î: *Criticii mai noi sunt din ce în ce mai dispuși să considere modernă – să zicem, de la Rimbaud încolo – drept o simplă «aventură a limbajului». Mi se pare că, în felul acesta, ei stabilesc o adevărată părpastie între lirismul tradițional, de tip clasic și romantic, și cele mai recente experimente poetice. Nu vi se pare că asemenea afirmații păcătuiesc printr-un radicalism excesiv? Există, după opinia dv., o notă distinctivă, chiar atât de marcată, a poeziei zilelor noastre?* R. Legiferând cu autoritate un statut pur lingvistic al poeziei moderne, critica zilelor noastre se referă numai la experimentele poetice din ultimul secol, ci și la marile experiențe poetice din trecut al omenirii: ea insistă asupra caracterului specific, ireductibil, al faptului literar, asupra literarității. Din acest punct de vedere, diferențele între poezia clasico-romantică, pe de o parte, și poezia cea mai recentă, pe de altă parte, sunt desigur extrem de marcate; dar – după părerea mea – e vorba de diferențe ce marchează diverse etape ale unei evoluții, nicidecum «salturi» sau «revoluții» ireconciliabile. Poezia a fost dintotdeauna un fapt de limbaj, o realitate stilistică; dar n-a fost întotdeauna privită ca atare. Teoriile lingvistice din ultimile decenii au izbutit să pună lumină, și să separe net, caracterul pur verbal al fenomenului liric, inventând de asemenea metode noi pentru analiza specială a unui text poetic. Putem fi de acord sau nu cu aceste metode noi, care încearcă să facă din critica textelor literare o disciplină riguroasă, științifică: dar nu putem să nu fim de acord cu specificitatea faptului literar. Poezia clasico-romantică, dominată de ceea ce Barthes numește «conștiința simbolică», parctica limbajului poetic ca o deviere de la norma limbii comune, a prozei – de pildă: în timp ce limba obișnuită e un sistem de semne, de semne sonore, care vizează un real ce se află dincolo de ecranul lingvistic, cu ajutorul cărora comunică o serie de informații, – limbajul poetic e un sistem aparte, al cărui ecran – fără a-și pierde transparența, adică caracterul referențial – se interpune între noi și lumea reală ca o peliculă încărcată de simboluri. [...] Iată, după mine, foarte schematic evoluția lirismului: nicio prăpastie, în schimb – accentuarea unor alte tendințe decât cele ce s-au manifestat cândva. Căci – istoria literară ne stă mărturie – poezia a tins întotdeauna să fie altceva decât era: ea și-a încorporat diverse noțiuni de filosofie, de morală; a concurat artele plastice (crezând că poate să imite natura), a tins sper muzică (crezând că se poate transforma într-o altă artă); acum ce spun lingviștii au descoperit dubla compoziție a semnelor verbal (semnificant, plus semnificat), lirismul – excedat de cantitatea de semnificate pe care o ducea cu sine, de secole întregi – își afirma o iluzorie autonomie prin exacerbarea semnificantului. Î: *În ultima dv. carte de eseuri ați divulgat, cu destulă asprime, pericolele «modei poetice». Nu socotiți că această tendință de a renunța la funcțiile normle ale limbajului este o astfel de «modă poetică» menită să dispară câțiva ani?* R.: În articolele mele despre «moda poetică» am divulgat pericolul imitării servile în artă, al epigonismului lipsit de har: atât în ce privește copierea unor modalități

moderne de a face poezie, cât și decalcul după procedeele tradiționale ale lirismului. Pledoaria mea nu era – și o lectură fără parti-pris relevă lucru acesta – împotriva poeziei moderne, împotriva experimentelor interesante ce se fac, și la noi, ca și peste tot, în materie de lirică: am protestat împotriva imposturii, împotriva lipsei de talent, împotriva inautenticității anumitor producții care au invadat piața literară. De fiecare dată, în acele articole, am distins net între creatorii de modă – poeți adevărați – și imitatorii lor, cei care nu izbutesc decât să-i paștiseze. «Moda poetică» e un fenomen normal, de neînălțurat: mai mult chiar: ea indică un anume grad de cultură, de interes față de poezie. Recunoscând, așadar, moda, am vrut să disociez între valoare și non-valoare, să avertizez asupra riscurilor pe care le implică mimetismul poetic lipsit de discernământ. Experiențele poetice actuale, la noi sau aiurea, nu sunt – toate – numai modă; ele marchează o nouă etapă a lirismului, o nouă viziune asupra posibilităților limbajului, o nouă dorință de a-l utiliza. Pentru poezia modernă limbajul e un fel de spațiu spiritual, o zonă plină de virtualități, în care poetul de azi se angajează, ca într-o aventură existențială, cu toate riscurile care-l pândesc. Producțiile lirice moderne – mă refer la cele într-adevăr valoroase – nu sunt simple jocuri, simple încercări, ci acte autentice de afirmare a unei personalități, de edificare morală și spirituală. Personal, pot să nu le practic (din refuz programatic sau din neputință), pot să nu le preciez (poate am o altă teorie despre poezie și despre rostul poetului, sau încă nu mi-am educat suficient gustul pentru a le recepta în mod adecvat), dar nu pot să le tratez cu respect, și chiar cu admirație când sunt acte de autentică angajare umană și artistică. Ele sunt roade ale unei generoase, entuziasmante libertăți spirituale.... Î: *Ați respins eticheta de neoclasic pe care critica literară, în general, v-a acordat-o. Ați putea, atunci, să faceți chiar dv. o caracterizare a poeziei pe care ați scris-o? Sau a aceleia pe care ați vrea s-o scrieți? În schema evolutivă a lirismului, pe care ați făcut-o mai sus, unde se situează propria dv. poezie?* R.: Cum e firesc, din 1939 – când am publicat prima poezie – și până azi, am evoluat și eu... Poemele din tinerețe – balade, poezii de iubire, lirica intelectuală – sunt de tip clasic-romantic, cu o secretă propensiune spre simbolul relevant, spre mitul semnificativ: descriptivul din atâtea poezii aparține unei i-realități, unui tărâm fabulos, care vrea să surprindă nu un aspect real al lumii, ci o stare sufletească a ei, mai bine zis o vârstă cosmică; acțiunea baladească e, de obicei, dezvoltarea unei situații existențiale, sau – în alte cazuri – «traducerea» unui ritual magic sau mitic; «ideile» (întotdeauna împrumutate, unele motto-uri trimit direct la sursă) tind să se convertească, de asemenea, în situații-simbol, în metafore cosmice (*Odă la o pădure abstractă*, *Omul cu compasul*, *Orologiul de ghiață* etc). Sonetele – cele mai multe – acuză o influență parnasiană, în ambiția de a fi statuate. De prin 1962-'63 am început să fiu obsedat, tot pe linia aceasta, de caracterul parabolic al anumitor date ale existenței (situații de viață, date ale culturii, motive istorice etc.): am încercat

să citesc în filigran aceste realități, pentru a le desprinde tâlcul universal: Laokoon, o cetate asediată, o veste care nu mai vine.... mi s-au propus pe rând ca simboluri ale unor stări de lucruri permanente, deci și actuale. *Î.*: *În ultimul timp, dacă nu mă înșel, lirica dv. a devenit în mare măsură o «poezie a poeziei». Să pun aceasta pe seama faptului că sunteți și critic de poezie? Sau pe seama unei crize – și cât de profunde – a lirismului dv.?* R.: Da, e o constatare adevărată. Motivele acestei situații sunt cele pe care le-ați indicat. Scriu poeme despre poezie, pentru că gândesc critic asupra rostului și modalităților ei. Unele din aceste poeme sunt «arte poetice» explicite, deliberate; altele conțin, implicit o «poetică». De la Hölderlin până azi, o mulțime de poeți au meditat liric asupra îndeletnicirii lor. Dar le scriu și fiindcă această meditație reprezintă o criză foarte puternică, pentru mine. *Î.*: *Traduceți și sunteți în conducerea unei reviste dedicate traducerilor din literatura universală. N-aș vrea să vorbim acum despre rostul traducerilor în general. Aș vrea doar să vă întreb: credeți că poezia poate să fie tradusă? Ce valoare au, pentru dv. traducerile de poezie?* R.: Dacă m-ați fi întrebat: «Credeți că poezia este în stare să salveze omenirea?», v-aș fi răspuns, destul de încurcat: «Nu știu; până acum n-a salvat-o; dar unii oameni continuă să scrie poezii...» O să vă răspund la fel: «Nu știu dacă poezia poate fi tradusă sau nu; până acum, nicio mare poezie n-a fost tradusă într-o altă limbă; dar eu, unul, continui să traduc poezie...». De fapt, am convingerea că nicio capodoperă a poeziei universale nu și-a găsit echivalentul valoric într-o altă limbă decât aceea în care a fost concepută. [...] Totuși, eu traduc poezie, dar «a nu trece prin zid», ci dintr-o teribilă plăcere de a pătrunde în laboratorul intim de creație al marilor poeți, dintr-o pasiune artizanală neistovită”. ■ Cu titlul *Direcțiile literaturii contemporane* sunt consemnate opiniile despre poezie, proză și critică ale lui M. Petroveanu, Petru Popescu, Alexandru George. □ M. Petroveanu: *Poezia*: „Pentru orice observator al literaturii române de azi e evidentă fermentația formelor și ideilor de care poezia (în care mare parte și proza) este cuprinsă de mai mulți ani încoace, și anume de când un program social stimulator prin obiectivare și metode de acțiune invită sistematic energiile vieții publice la afirmare, la inițiativă, la efort creator. Febra lirică e atât de ridicată încât, văzute din imediata lor apropiere căutările poeților par de o varietate derutantă și, de aceea, greu clasificabile. S-ar zice că toate vârstele poeziei, de la etapa activităților culturale nediferențiate și până la ultimele expresii moderne, trecând prin clasicism și romantism, simbolism și expresionism, și-ar fi dat întâlnire în sălile de recepție ale poeziei contemporane, spre a sărbători acolo un veritabil carnaval al artei. [...] Este însă adevărat că aportul decisiv la fertilizarea solului poetic aparține, cum este firesc, tinerilor. Generațiile intitulate sau autointitulate convențional ale deceniului al șaptelea se identifică cu o poezie înțeleasă ca replică deliberat subiectivă la imaginea zisă obiectivă, în fapt doar uzuală, a realului. Purtătorii acestui deziderat legitim convertesc vibrația emoțională,

încordările intelectului sau ale imperativului civic, în atitudini generice, în stări de spirit mai greu de localizat în spațiu și timp, în puncte de vedere totalizante asupra lumii, posibile însă în planul ficțiunii artistice, în ordinea, cu o legislație specifică, a universalului poeziei. [...] poezia generațiilor mai noi distinge înăuntrul ei o tendință ascensivă, către o lume cu perspectivele deschise, permițând zborul deasupra concretului fenomenal, expansiunea nestânjenită a ființei, transformată într-un fel de substanță gânditoare, într-un centru de emanație continuă a tuturor ipostazelor imaginabile. Tendință care, întreținută sistematic și îmbogățită prin alternativa suferinței în fața inaccesibilului, de către Nichita Stănescu, palpita sub veștmânt mai sever, mai puțin spectaculos în poezia lui Cezar Baltag sau în viziunile laborioase ale lui Ilie Constantin și Grigore Hagiu. Prin Ion Alexandru, Ion Gheorghe, Adrian Păunescu în primul rând, apoi prin Gh. Pituț, Dumitru M. Ion, își celebrează triumful o pornire contrarie, o chemare coborâtore, concepută fie ca o contopire cu elementarul, fie ca o luptă a spiritului cu latura stihială a omului. Dramatismul definește și ținuta practicanților unor maniere artistice deosebite de limbajul celor menționate, ca și de suflul imagistic și retoric din versurile lui Adrian Păunescu. E vorba de tensiunea existențială ce bântuie faptul cotidian, «prozaic», al lui Marin Sorescu, monologul crispat al lui Florin Mugur, împărțit între admirație și spaimă față de posturile opuse ale naturii umane, convulsiile vitalității Constanței Buzea, tremurul surd din confesiunile în gama etică ale Anei Blandiana, tânjirile erotice ale Ilenei Mălăncioiu, vibrația confidențelor sugrumate ale Doinei Sălăjan și chiar și voluptățile fanteziei plastice ale proteicului Leonid Dimov”. □ Petru Popescu: *Proza*: „Ultimii douăzeci și cinci de ani sunt foarte greu de sintetizat. Deși se spune în general că epoca interbelică e una de mare înflorire și mare bogăție a prozei noastre moderne, ea mi se pare mult mai ușor de înțeles, și deci de simplificat în formule estetice, decât aceea postbelică. Pentru că fenomenul estetic interbelic a fost, totuși, mult mai previzibil decât cel postbelic și pentru că el putea fi dedus oarecum și din evoluția generală europeană. Or, după mine, o evoluție europeană unitară nu mai există în clipa de față, cu toate că, aparent modelele și soluțiile «de masă» circulă mai liber ca niciodată, nivelând atitudinea autorilor și gustul publicului. [...] La începutul deceniului cincizeci, prin urmare, proza era subiectul câtorva direcții, unele pornite chiar din sânul ei, altele dinafară. Există tendința, firească, de continuare a tradițiilor mai vechi, într-un fel și ca reacție față de evenimente noi, neînțelese prea bine – unii scriitori se refugiau în ceea ce cunoșteau... Pe de altă parte, momentul istoric, crea o literatură directă, militantă, «populară». Avându-se în vedere faptul că autorul dispus să dialogheze direct cu masele, mărturisindu-se în chip integral fără niciun fel de jenă «intelectuală», a fost la noi în genere destul de rar [...]. Un alt imperativ nou, mai ușor de realizat decât acela al militantismului, și tot modernizator ca efect, era crearea unei arte monumentale. Câteva precedente existau în

literatură, aproape deloc în alte expresii, de pildă în plastică. Monumentalul este, fără îndoială, și o expresie împlinită, a socialismului. Împlinirea aceasta e destul de recentă și s-a făcut poate, uneori, în contradicție cu prescripția teoretică”. □ Alexandru George: *Critica*: „Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român și cea de a douăzeci și cincea aniversare a proclamării Republicii surprinde critica literară într-o asemenea eflorescență încât cronicarul care ar vrea să însemne în câteva linii situația acestei discipline se află în cea mai mare descumpănire. Într-adevăr, critica literară s-a dezvoltat imens în ultima vreme, prin sporirea numărului de publicații care se ocupă cu literatura sau măcar parțial cu literatura, prin acordarea unui spațiu din ce în ce mai mare articolelor de critică, prin îndemnul la discuție în jurul operelor artistice, într-o asemenea măsură încât nu o dată examinându-se sumarele acestor publicații s-a putut observa că sectorul criticii reprezintă partea cea mai interesantă și cea mai vie. Rezultatul acestei situații este că, spre deosebire de trecut, nu se mai constată opere ignorate sau trecute superficial cu vederea: oricine publică o carte de oarecare valoare știe că va avea de întâmpinat pana unei critici foarte atente și comprehensive”. ■ Eugenia Tudor recenzează două cărți. □ Prima aparține lui Remus Luca: *Nume*: „Revenind la volumul *Nume*, intitulat așa tocmai pentru a sugera anonimatul personajelor sale (în sensul de obișnuit, de foarte des întâlnit), remarcăm de la început relația care apare în mai toate nuvelele prezentului volum: timp – viață, viață și fericire, relație care se conjugă nefiresc ori să răstoarnă în modul cel mai firesc în destinul individual al personajelor, după o lege, veche de când lumea, și cunoscută la fel”. □ A doua este semnată de Ilie Păunescu: *Seara privim foarte sever*: „În definitiv, tehnica acestor povestiri mu e nici atât de nouă, nici atât de neobișnuită, pe cât poate părea la prima vedere. Nici polemica conținută împotriva formelor vechi, în care Ilie Păunescu mai poate scrie povestiri bune, cum ar fi *Petrece-rea*, aflată mult deasupra *Lecției*, de pildă, care rămâne fadă, jurnalistică și grandilocventă... Semnificațiile sunt, de cele mai multe ori, clare, dar nu de atâtea ori, ideile – nobile – îmbrăcate în haina potrivită”. ■ Ioana Crețulescu analizează două cărți de poezie. □ Prima aparține lui Ion Brad: *Zăpezile de-acasă*: „Dragostea pentru oameni și lucrurile știute alcătuind spațiul idealizant este, în fond, substanța acestor poeme. Ele se împart în două grupe care își corespund: mai bine de jumătate de volum este alcătuit din poezia întrebărilor în cel mai bun spirit tradițional, căruia îi răspunde mănunchiul de poeme de la sfârșitul volumului, poeme de tonalitate, cu un vers și un suflu folcloric autentic, râvnind a constitui răspunsul definitiv, zona mult căutată a certitudinii”. □ Ion Gheorghe: *Avatara*: „Poezia lui Ion Gheorghe din volumul *Avatara* este o poezie de reacție. Mai simplu spus, o reacție la stimuli exteriori necunoscuți. În fond, o călătorie într-o țară străină (Cyuba) îi facilitează poetului contactul cu alte realități decât cele ale patriei sale, realități ce impresionează retina și sufletul producând somptuoasa baladă care este acest poem în 16 părți. Țara

necunoscută devine prilej de reconstrucție a unei alte lumi, reconstrucție care nu se face întotdeauna pe principiile comparației și analogiei cu propria-i lume (înstrăinat fiind temporar) ci prin cuprinderea viguroasă și cât mai totală a elementelor inedite care-l înconjoară”. ■ Anca Midia semnalează editarea a două culegeri de proză:: „Apariția la Editura Eminescu a celor două volume de proză – *Iubește ziua de mâine* și *Câmp în soare* -în anul împlinirii unui deceniu de la terminarea cooperativizării agriculturii este un omagiu adus hârniceii, înțelepciunii și dârzeniei miilor de țărani de la un capăt la celălalt al țării și, în același timp, un triumf al omului-scriitor, ce consemnează un fapt istoric din unghiul înnoitor al artei”. ■ N. Carandino întocmește portretul lui *Victor Eftimiu*: „O peste măsură și fără măsură, Victor Eftimiu poate fi anevoie cuprins și, în consecință, tot atât de greu de judecat. Golul care rămâne în urma lui va fi, pentru cei care vin, presimțirea dimensiunii celui care a fost”. ■ În cadrul rubricii *Miscellana* semnează texte: Doru Mielcescu, Paul Alexandru Georgescu, Traian Stoica, M. Nițescu, Lucia Feneșan. □ Doru Mielcescu prezintă cartea lui Gellu Naum: *Tatăl meu obosit*, C.R., 1972: „Recentul poem al lui Gellu Naum, *Tatăl meu obosit*, poate constitui un răspuns elocvent la asemenea aserțiuni. Cel care refuza, în *Medium*, oricare alt adevăr decât cel al viziunii, poetul care susținea «vizualități pure și impure» a obiectelor (depinde de unghiul din care privim, mai exact de simțul care le percepe). Consecvențe cu antipozitivismul suprarealist ne apar și negarea cauzalității universale, nesupunerea la spațiul și timpul «real» ca și dispunerea discontinuă, aparent arbitrară, a acestora. Cu alte cuvinte, trăiește la fel de vie credința în disponibilitățile creatoare ale «viziunii» la cel care de nenumărate ori teoretizase pe marginea spațiului și timpului subiectiv...”. □ De cartea lui Mircea Malița: *Aurul cenușiu*, vol I, 1971, vol. II, 1972 se ocupă Paul Alexandru Georgescu: „Cartea lui Mircea Malița care, după mărturisirea făcută în subtitlu, se situează în planul «eseurilor rostite», este un exemplu vădit de rodnică îmbinare a acestor două funcții spirituale, fiecare însă altfel solicitată și folosită. Meritele informației și comentariilor tranzitive se manifestă explicit și abundent cu oarecare petulanță, în timp ce virtuțile atitudinii reflexive se fac simțite implicit, ca o prezență subtilă, dar permanentă, de-a lungul întregii cărți. Felul în care ele se întregesc și se potențează reciproc explică satisfacția nuanțată – amestec cu iz modern de utile cum dulci – pe care o prilejuiește lectura acestei laude a inteligenței umane”. □ Traian Stoica analizează volumul lui Teodor Mazilu, *Cântece de alchimist* (C.R., 1972): „Debutul editorial al lui Teodor Mazilu e pe de-a-ntregul revelator. Expresia e concentrată. Cuvântul e cu congruență exponent al stării de suflet. Al unor stări de suflet complexe, sinuoase, dar mereu autentice. Transcrise tot cu autenticitate în fiecare vers, în fiecare vocabulă, *Cântecele de alchimist* nu constituie numai un succes al lui Teodor Mazilu, ci unul și al liricii contemporane”. □ De studiul lui Simion Mitoc, *Opera lui Ion Vineanu*, (Minerva, 1972) se ocupă M. Nițescu: „Capitolul cona-

crat prozei este mai didactic și mai rece, dovedind mai puțină participare afectivă. Autorul judecă de astădată prin concepte estetice cunoscute și nu se sfiește să citeze păreriile unor comentatori pe care le crede autorizate. *Opera lui Ion Vinea* este cartea unui poet de sensibilitate și cultură, iar pentru cei care-l cunosc, o confesiune literară travestită în studiu critic”. □ Același autor prezintă volumul de versuri al Anei Blandiana: *Octombrie, noiembrie, decembrie* (C.R., 1972): „Noul volum de versuri al Anei Blandiana este, schematic vorbind, o poveste obișnuită de dragoste, filtrată, se înțelege, printr-un eu liric, pe care poeta o închipuie în cele trei ipostaze esențiale: așteptarea și invocarea de către iubit, venirea lui și momentele de blândă fericire, apoi plecarea iubitului urmată de o lungă tristețe meditativă. Pentru prima oară poezia Anei Blandiana e vizitată de Eros, pentru prima dată poeta gustă din pomul *Cunoașterii*, își trăiește alungarea din eden și căderea”. □ Cartea de versuri al lui Gheorghe Tomozei, *Moartea unui poet* (C.R., 1972): „Printr-un volum ce reunește articolele memoriale, însemnări, corespondență, scrieri inedite, note explicative, fotografii, Gheorghe Tomozei oferă imaginea a ceea ce a fost existența tânărului și enigmatului prinț al poeziei românești, Nicolae Labiș. [...] Autorul *Morții unui poet* nu a făcut decât să unească între două coperti tot ce s-a scris despre Labiș, ajutat fiind de cei 84 de co-autori (membrii familiei poetului sau scriitorii); el a făcut însă efortul laudabil de a selecta și a organiza vastul material memorialistic consacrat poetului, «a cărui viață a ars scurt și orbitor...»”.

● **[„Novi Zivot”, nr. 2]** Numărul se deschide cu un text dedicat „Marelui jubileu”, 25. *годишњица Републике* (*A 25-a aniversare a Republicii*) de M. Jovanović. ■ În traducere de V. Čokov apare o poezie a Martei Bărbulescu. ■ În traducere de D. Živanov apar fragmente din reportajul *Гвоздени цветови* (*Flori din fier*) de Ion Arieșanu. ■ Victor Eftimiu semnează *Уз годишњицу* (*La aniversare*), cu ocazia 70 de ani de la nașterea lui Zaharia Stancu, spunând că „Faptul că este mereu ales să fie președintele Uniunii scriitorilor înseamnă că e apreciat, stimat, că-i sunt recunoscători, că în el văd un susținător respectabil”. ■ Ion Maxim publică *Лиризам Захарије Станкуа* (*Lirismul lui Zaharia Stancu*), afirmând că „Lirismul care precum apa penetrează cele mai ascunse locuri, este prezent în toată opera sa, de la poezie la memorii, de la construcția epică la pamflet”. ■ În rubrica *Песници наше отаџбине* (*Poezii patriei noastre*) apar: în trad. lui V. Čokov: Zaharia Stancu,; Franz Liphard, , Alexandru Andrițoiu, Aurel Rău, , Anavi Adam,; Anghel Dumbrăveanu,; în traducere de Đ. Marjanović: Mihai Beniuc, Anghel Dumbrăveanu,; în traducere de Ž. Popović: Nichita Stănescu, Ion Alexandru. ■ Nebojša Popović semnează *Уз 15. годишњицу излажења часописа „Књижевни живот“* (*La 15-a aniversare a apariției revistei „Viața literară”*), comemorând aniversarea revistei, care a început să apară cu ajutorul Partidului și guvernului. ■ Revista comemorează și 80 de ani de la nașterea lui Ivo Andrić, publicând textul *Иво Андрић, њим самим* (*Ivo Andrić, însuși*) semnat de Milivoj Pavlović.

■ Revista preia eseuul lui Vojislav Minić, *О отуђењу песме. „Песма“ Васка Поне* (Despre înstrăinarea poeziei. „Poezia” lui Vasko Popa), din revista iugoslavă *Književne novine*. ■ Revista publică piesa într-un act *Посета (Визита)* de Aurel Störin, în românește de D. Živanov. ■ Andrei A. Lilin semnează *Реализам као проблем стварања уметничке вредности* (Realismul ca o problemă a creării valorilor artistice), spunând că „Credem că nu greșim dacă acum aici clar spunem că definiția calinesciană a realismului prea ușor sare peste conținutul concret al termenului «metodă», distorsionând în aceleași timp sensul intim al termenelor «armonie» și «realitate», termenelor care sunt înțelese mecanic și empiric. În acest fel G. Călinescu, în loc să ne ofere un adevăr adâncit, el rămâne fidel metodei sale elegant improvizată, pe care o folosește și în critică la nivelul impresionismului său și al imposibilității să explice geneza valorii în adevăratul sens al artei realismului”. ■ Revista publică textul *Савремено у литератури* (Contemporaneitatea în literatură), semnat de Erih Koš, critic și eseist iugoslav. ■ În rubrica *Нове књиге* (Cărți noi) apar: □ *Анишоара Одеану: Закони игре* (*Anișoara Odeanu: Legile jocului*) de Nicolae Țirioi: „Mesajul umanismului și al purității morale care ne sunt transmise prin această poveste a unei dragoste tragice în aceleași timp într-un fel subtil, realist cu o tehnică scriitoricească oglindește o imagine încetoșată și grea a vieții intelectualilor români în perioada războiului odios care a fost condus împotriva voii a poporului nostru”. □ *Публицистика Ђорђа Маковескуа* (*Publicistica lui George Macovescu*) semnat S.B.

INDEX DE NUME

A

- Abăluță, Constantin, 22, 27, 94, 777, 855, 1088, 1154, 1179, 1485
- Abdalla, Kalanga, 1047
- Abrudan, Paul, 1191, 1533
- Accrocca, Elio Filippo, 398, 841
- Achim, Ionel, 739, 1081, 1356
- Achiței, Gheorghe, 140, 274, 418, 511, 543, 1068, 1179, 1517
- Acsan, Ion, 1142, 1459
- Adam, Anavi, 235, 921, 1357, 1460, 1464, 1549
- Adam, Ioan, 41, 48, 80, 123, 201, 270, 337, 340, 386, 389, 390, 408, 458, 510, 531, 589, 720, 770, 799, 811, 816, 896, 984, 1104, 1152, 1171, 1231, 1252, 1302, 1304, 1309, 1323, 1337, 1341, 1392, 1432, 1470, 1481, 1506, 1538
- Adam, Sergiu, 117, 144, 264, 873, 928, 1407
- Adameșteanu, Gabriela, 349, 1264
- Aderca, Felix, 121, 165, 966, 997
- Aderca, Marcel, 462, 966
- Agârbiceanu, Ion, 158, 238, 311, 356, 699, 811, 821, 848, 850, 877, 894, 900, 970, 1121, 1125, 1138, 1145, 1146, 1170, 1184, 1231, 1256, 1295, 1321
- Agârbiceanu, Ion, 261, 1119
- Aichelburg, Wolf, 117, 172, 210, 434, 500, 579, 735, 780, 861, 1409, 1414, 1526
- Aioanei, Iordache, 266
- Aladár, Lászlóffy, 304, 310, 574, 591, 604, 687, 777, 866, 1296, 1381
- Alas, Leopoldo, 1015
- Albala, Radu, 162, 421, 556, 1412
- Albani, Tiron, 1539
- Albérès, R.M., 965, 1147
- Albert, Antal, 155
- Albert, Francisc, 159
- Alboiu Cuibuș, Marta, 704
- Alboiu, George, 21, 71, 107, 139, 165, 169, 207, 335, 342, 409, 545, 624, 644, 723, 749, 773, 848, 1092, 1264, 1357, 1388
- Albu, Florența, 27, 150, 176, 342, 353, 432, 454, 492, 604, 607, 872, 1101, 1107, 1125, 1198, 1200, 1204, 1235, 1251, 1400, 1407
- Albu, Grigore, 820, 875
- Albulescu, Mircea, 162, 264, 456
- Alecsandri, Vasile, 39, 48, 70, 97, 155, 162, 177, 193, 197, 201, 216, 221, 251, 268, 277, 290, 298, 335, 336, 364, 387, 402, 415, 489, 592, 605, 707, 712, 730, 858, 910, 943, 985, 1000, 1015, 1038, 1065, 1159, 1163, 1215, 1223, 1242, 1254, 1256, 1268, 1291, 1314, 1355, 1413, 1465
- Alecu, Viorel, 712, 969
- Alegre, Manuel, 1521
- Aleixandre, Vicente, 1324, 1475
- Aler, Jan, 203, 1056

Alexandrescu, Grigore, 153, 415,
 507, 1104
 Alexandrescu, Mircea, 964, 1288
 Alexandrescu, Sică, 35, 114, 134,
 161, 194, 195, 236, 484, 718,
 1189
 Alexandrescu, Sorin, 32, 36, 74, 80,
 218, 283, 565, 970
 Alexandrescu, Șt., 1153
 Alexandru, Dumitru, 792
 Alexandru, Ioan [Ion], 40, 46, 71,
 96, 103, 105, 122, 126, 127, 165,
 214, 253, 274, 304, 329, 335,
 410, 420, 504, 516, 521, 598,
 624, 652, 660, 663, 672, 685,
 724, 758, 771, 784, 794, 842,
 848, 860, 870, 931, 988, 993,
 1015, 1045, 1090, 1126, 1160,
 1220, 1227, 1281, 1335, 1366,
 1381, 1391, 1500, 1522, 1546,
 1549
 Alighieri, Dante, 129, 135
 Allais, Alphonse, 230, 1178
 Almaș, Dumitru, 52, 87, 251, 467,
 521, 1164, 1243, 1302, 1387,
 1497
 Almăjan, Ion Marin, 211, 256, 1396
 Almăjan, Slavco, 626
 Anania, Bartolomeu, 1192
 Anania, Valeriu, 149, 776, 1192,
 1248, 1293, 1441
 Anastasiu, Teodor, 817
 Andreescu, Al., 1236
 Andreescu, Ladmiss, 579, 1399
 Andreescu, Silvia, 1018, 1115
 Andreescu, Virgil, 66
 Andrei, Ion, 165, 559, 1392
 Andrei, Ștefan, 674, 686
 Andrici, Ivo, 1549
 Andriescu, Al., 66, 73, 79, 124, 135,
 218, 240, 315, 360, 383, 399,
 449, 474, 507, 528, 643, 702,
 766, 804, 807, 844, 902, 912,
 951, 1011, 1037, 1132, 1134,
 1177, 1212, 1230, 1249, 1253,
 1340, 1386, 1446, 1489
 Andriescu, Virgil, 241
 Andrieș, Al., 127
 Andrieș, Andi, 384, 407, 529, 604,
 839, 890, 902, 933, 1036, 1051,
 1097, 1169, 1230, 1249, 1317,
 1333, 1489, 1504
 Andrițoiu, Al., 85, 152, 205, 211,
 255, 274, 281, 316, 332, 417,
 418, 511, 521, 531, 536, 548,
 549, 704, 726, 748, 758, 760,
 844, 922, 927, 957, 967, 995,
 1025, 1075, 1099, 1110, 1125,
 1138, 1151, 1184, 1194, 1409,
 1449, 1465, 1492, 1521, 1538,
 1549
 Andronache, Vasile, 9, 18, 1110
 Andronic, H., 205, 876
 Andronic, Titus, 309, 579, 735, 974,
 1191, 1531
 Andru, Vasile, 1215, 1489
 Anghel Stanca, Zoe, 117
 Anghel, Dimitrie, 8, 115, 132, 135,
 179, 193, 293, 309, 357, 388,
 411, 430, 453, 899, 902, 908,
 910, 911, 927, 929, 936, 982,
 984, 1025, 1097, 1101, 1136,
 1143, 1172, 1180, 1217, 1274,
 1282, 1307, 1368, 1418, 1468,
 1478, 1507, 1536
 Anghel, Dumitru, 183, 251, 358
 Anghel, Ilie, 122
 Anghel, Ioan [Ion] , 559, 1006,
 1119, 1204, 1220, 1244
 Anghel, Paul, 20, 49, 52, 97, 177,
 210, 232, 248, 256, 282, 289,
 300, 308, 366, 388, 421, 439,
 472, 483, 536, 576, 638, 695,

- 758, 766, 784, 787, 790, 813,
816, 879, 893, 894, 927, 930,
932, 966, 1036, 1038, 1043,
1049, 1070, 1096, 1120, 1150,
1172, 1185, 1233, 1289, 1302,
1334, 1338, 1344, 1351, 1403,
1409, 1426, 1457, 1475, 1496,
1504, 1522, 1529, 1538
- Anghel, Petre [Petru], 45, 122, 1078,
1426, 1536
- Anghelescu, Adrian, 272, 771, 834,
903, 913, 1023, 1320, 1332,
1379, 1465, 1480
- Anghelescu, Mircea, 233, 260, 268,
394, 496, 552, 578, 585, 603,
631, 803, 898, 908, 926, 947,
953, 1046, 1162, 1289, 1483
- Anouilh, Jean, 201, 557
- Antim, Paul, 543, 849, 961, 1070
- Antip, Constantin, 806
- Antip, Felicia, 881, 1221
- Antoine, André Paul, 1529
- Anton, Costache, 87, 920, 926, 967,
1064, 1146, 1153, 1388, 1404,
1426
- Antonescu, Nae, 152, 1060, 1131,
1237, 1351, 1418
- Antonescu, Pompiliu, 1092
- Apetroaie, Ion, 192, 218, 580, 702,
890, 902, 1181
- Apollinaire, G., 129, 135, 1408
- Apostol Popescu, Ion, 854, 1421,
1520
- Apostol, Constantin, 59, 245, 1199
- Apostu, Gheorghe [George], 97, 439,
486
- Aragon, Louis, 772, 1233
- Aramă, Horia, 87, 967, 1324, 1433
- Aramă, Ion, 91, 1089, 1302, 1422,
1538
- Arădeanu Bera, Gheorghe, 892, 910
- Arădeanu, George, 104, 1231
- Arbore, Grigore, 9, 18, 33, 86, 140,
410, 418, 959, 1068, 1116, 1283,
1388, 1441, 1480
- Arbore, Luca, 1306
- Arbuzov, Alexei, 70, 81, 510
- Arcurio, Bruno, 389, 730
- Ardeleanu, Carol, 1051, 1153
- Ardeleanu, Gh., 1184, 1324, 1412
- Ardeleanu, Virgil, 20, 73, 96, 137,
229, 300, 355, 358, 437, 491,
530, 594, 595, 603, 622, 635,
764, 780, 866, 916, 985, 1099,
1368, 1479
- Argeșanu, Ion, 1517
- Arghezi, Barutu, 759, 927, 947,
1216, 1224, 1267, 1490
- Arghezi, Mitzura, 927, 1490
- Arghezi, Paraschiva, 491
- Arghezi, Tudor, 31, 49, 57, 119, 155,
174, 187, 244, 247, 250, 251,
255, 257, 259, 274, 278, 287,
294, 301, 318, 323, 325, 419,
436, 437, 454, 461, 470, 471,
491, 508, 510, 543, 544, 552,
570, 575, 618, 622, 646, 746,
757, 800, 812, 822, 853, 876,
877, 884, 894, 897, 904, 911,
915, 920, 922, 931, 936, 965,
968, 985, 988, 1001, 1003, 1022,
1023, 1079, 1086, 1099, 1166,
1178, 1180, 1216, 1220, 1223,
1242, 1269, 1285, 1293, 1294,
1311, 1341, 1406, 1408, 1432,
1458, 1465, 1478, 1480, 1481,
1490, 1493, 1494, 1498, 1524
- Argintescu, Nicolae, 329, 506, 648,
986, 1345
- Arieșanu, Ion, 153, 211, 256, 234,
300, 468, 572, 573, 583, 928,
1317, 634, 776, 849, 874, 880,
893, 1163, 1461, 1464, 1549

Áron, Tamási, 1140, 1154
 Arout, Gabriel, 875
 Arsene, Maria, 602, 1047, 1243,
 1267, 1275, 1388
 Arsene, Mihai, 728, 1399
 Arsenescu, Neli, 247, 436
 Artaud, Antonin, 94, 1004
 Asachi, Gh., 298, 507, 1192, 1420
 Astaloş, Gheorghe, 237, 265, 293,
 427, 428, 560, 579, 746, 760,
 1040
 Asturias, Miguel Angel, 265, 1036,
 1322
 Atanasiu, Teodor, 705, 771
 Atanasiu, Victor, 779, 802, 821, 907,
 946, 991, 1027, 1046, 1162,
 1200, 1248, 1259, 1266, 1316,
 1326, 1375, 1435, 1441, 1479,
 1483
 Attila, József, 310, 1213
 Auden, H., 94, 1319
 Augier, Angel, 680, 1370
 Avermaete, Roger, 1170, 1344
 Avian, I., 391, 988
 Avram, Mircea, 735, 1191, 1533
 Avramescu, Mihai, 964, 1125
 Azernikova, Elena, 1079, 1080

B

Babu, Ovidia, 26, 777, 823
 Bacalbaşa, Anton, 1092, 1185
 Bachelard, Gaston, 697, 1321
 Baci, Alexandru, 158
 Baconsky, A.E., 72, 118, 138, 214,
 259, 274, 311, 448, 569, 807,
 855, 1094, 1122, 1160, 1164,
 1187, 1319, 1485, 1500
 Baconsky, Leon, 530, 914, 1238,
 1431, 1485
 Baconsky, Rodica, 491, 570, 622
 Bacovia, Agatha, 1003

Bacovia, George, 31, 200, 389, 504,
 849, 894, 894, 928, 1000, 1011,
 1109, 1166, 1341, 1440, 1453,
 1526
 Badea, Mircea, 520, 1064
 Baffi, Mariano, 672, 877, 1012, 1264
 Bageacu, Viorel, 1125, 1210
 Bahtin, Mihail, 311, 1043
 Balaci, Alexandru, 11, 150, 173,
 189, 251, 379, 398, 410, 428,
 580, 696, 842, 849, 993, 1131,
 1179, 1198, 1207, 1274, 1382
 Balaci, Anca, 310, 908, 1015
 Balahur, Paul, 150, 219, 360, 824,
 1036, 1212, 1321, 1348, 1504
 Balamaci, Elena, 602, 831, 984,
 1199, 1275
 Bálint, Tibor, 303, 390, 398, 588,
 604, 859, 887
 Balogh, Edgar, 439, 484, 486
 Balotă, Nicolae, 11, 19, 21, 29, 39,
 46, 52, 59, 61, 71, 74, 81, 93, 98,
 103, 117, 131, 136, 141, 175,
 179, 188, 190, 191, 209, 211,
 221, 230, 235, 241, 246, 256,
 260, 268, 275, 280, 302, 303,
 308, 316, 331, 352, 365, 379,
 387, 388, 396, 403, 411, 419,
 435, 444, 457, 469, 499, 500,
 511, 522, 533, 556, 566, 578,
 590, 592, 604, 618, 634, 647,
 680, 686, 719, 740, 759, 767,
 768, 773, 781, 793, 803, 812,
 822, 828, 841, 849, 861, 885,
 895, 908, 928, 948, 959, 992,
 997, 1003, 1017, 1028, 1040,
 1048, 1053, 1061, 1065, 1100,
 1102, 1110, 1125, 1137, 1144,
 1164, 1169, 1170, 1190, 1201,
 1207, 1224, 1234, 1239, 1248,
 1252, 1256, 1268, 1277, 1284,
 1311, 1318, 1325, 1334, 1356,

- 1360, 1374, 1381, 1389, 1400,
1408, 1416, 1431, 1435, 1443,
1453, 1458, 1465, 1478, 1485,
1502
- Balș, Teodor, 245, 521, 687, 758,
815, 1277, 1332, 1359, 1379,
1399, 1464, 1484
- Baltag, Cezar, 8, 13, 40, 46, 127,
174, 198, 214, 269, 275, 316,
388, 472, 490, 501, 504, 543,
559, 604, 624, 633, 639, 718,
815, 840, 921, 926, 1029, 1041,
1066, 1090, 1138, 1227, 1249,
1315, 1377, 1504, 1546
- Baltag, Nicolae, 772, 1015, 1051,
1120, 1304, 1422
- Baltazar, Camil, 121, 176, 353, 432,
516, 582, 755, 800, 817, 826,
837, 849, 868, 875, 899, 901,
907, 937, 1003, 1037, 1043,
1047, 1060, 1142, 1214, 1241,
1245, 1256, 1273, 1338, 1376,
1423, 1446, 1521, 1523
- Baltrusaitis, Jurgis, 1385, 1465
- Bandrabur, Ionel, 198, 234, 396,
438, 513, 543, 794
- Banu, Constantin, 179, 180
- Banu, George, 290, 554, 822, 1003,
1065
- Banuș, Maria, 6, 15, 82, 87, 122,
158, 200, 214, 269, 337, 347,
366, 411, 420, 441, 534, 592,
718, 874, 877, 932, 967, 996,
1011, 1015, 1092, 1096, 1135,
1153, 1168, 1251, 1373, 1407,
1433, 1449, 1463, 1466, 1478,
1484, 1500, 1504, 1507, 1521
- Banuș, Petre, 1011, 1015, 1135,
1239
- Baranga, Aurel, 6, 8, 41, 42, 45, 51,
69, 79, 104, 129, 130, 133, 162,
196, 203, 210, 216, 219, 220,
228, 245, 267, 279, 317, 318,
320, 337, 340, 362-364, 386, 389,
405, 415, 425, 434, 454, 456,
468, 479, 497, 510, 514, 548,
557, 577, 588, 590, 611, 626,
646, 707, 731, 773, 792, 811,
813, 858, 923, 997, 1003, 1014,
1015, 1037, 1045, 1053, 1069,
1080, 1101, 1114, 1150, 1152,
1170, 1171, 1189, 1213, 1214,
1232, 1248, 1255, 1274, 1275,
1294, 1323, 1343, 1372, 1387,
1395, 1396, 1412, 1430, 1449,
1450, 1476, 1479, 1516, 1528
- Barbérís, Pierre, 1251, 1360
- Barbu, Ana, 1275, 1370
- Barbu, Doina, 797, 1006
- Barbu, Eugen, 41, 52, 63, 77, 84, 85,
97, 104, 111, 122, 137, 143, 158,
162, 181, 196, 203, 216, 219,
238, 243, 250, 259, 279, 280,
311, 323-325, 337, 341, 345, 348,
352, 356, 362, 387, 398, 399,
408, 428, 435, 477, 491, 526,
536, 547, 559, 599, 624, 626,
679, 680, 686, 704, 720, 723,
736, 757, 770, 784, 790, 794,
798, 806, 812, 827, 845, 853,
877, 887, 891, 893, 914, 917,
946, 960, 966, 1022, 1037, 1044,
1051, 1052, 1070, 1077, 1089,
1094, 1111, 1119, 1142, 1151,
1158, 1183, 1184, 1189, 1194,
1213, 1238, 1256, 1273, 1288,
1300, 1306, 1311, 1325, 1335,
1337, 1366, 1370, 1387, 1395,
1403, 1433, 1437, 1451, 1454,
1457, 1460, 1461, 1468, 1476,
1477, 1479, 1481, 1482, 1487,
1489, 1492, 1494, 1496, 1500,
1503, 1504, 1506, 1513, 1516,
1517, 1520, 1522, 1523, 1536

- Barbu, Ion, 31, 46, 57, 129, 153,
199, 230, 247, 250, 251, 283,
419, 436, 451, 482, 504, 524,
531, 544, 618, 645, 729, 764,
769, 804, 860, 867, 891, 928,
1032, 1075, 1079, 1089, 1166,
1405, 1406, 1438, 1448, 1470,
1480, 1497, 1515, 1519, 1523
- Barbu, Nicolae, 124, 138, 176, 218,
241, 263, 315, 405, 475, 528,
584, 609, 643, 702, 789, 809,
849, 890, 902, 905, 933, 952,
995, 1000, 1012, 1037, 1050,
1133, 1169, 1211, 1230, 1249,
1254, 1273, 1321, 1333, 1370,
1395, 1429, 1468
- Barîțiu [Barîț], George, 579, 594,
606, 735, 975, 1201
- Barthés, Roland, 41, 203, 365, 549,
713, 835, 976, 1129, 1199, 1438
- Basarab, Neagoe, 96, 493, 822, 826,
1234
- Batali, Aurelia, 926, 937
- Baudelaire, Ch., 1283
- Bayet, Jean, 364, 449, 500
- Bădescu, Horia, 11, 21, 175, 230,
301, 349, 699, 764, 793, 877,
1100, 1288, 1311, 1335, 1432
- Bădică, Ion, 163, 423, 598
- Băieșu, Ion, 48, 79, 107, 113, 134,
186, 209, 223, 264, 269, 271,
319, 415, 440, 448, 456, 459,
477, 493, 532, 536, 556, 574,
590, 591, 614, 648, 686, 773,
775, 784, 792, 808, 857, 881,
895, 964, 1040, 1053, 1070,
1105, 1183, 1213, 1219, 1233,
1243, 1254, 1295, 1316,
1321, 1338, 1351, 1382, 1459,
1491, 1508
- Băileșteanu, Fănuș, 1301, 1392
- Bălaj, Teofil, 353, 469, 698, 947,
1313, 1481
- Bălan, D., 7, 1501
- Bălan, George, 132, 211, 237, 605
- Bălan, Ghiță, 283, 1437
- Bălan, Ion Dodu, 22, 86, 99, 173,
201, 262, 269, 322, 338, 353,
419, 437, 439, 450, 485, 486,
493, 494, 579, 582, 596, 626,
719, 741, 760, 869, 880, 892,
893, 905, 997, 1018, 1022, 1106,
1123, 1124, 1136, 1156, 1168,
1173, 1230, 1283, 1300, 1355,
1411, 1416, 1432, 1451, 1459,
1484, 1493, 1496, 1523
- Bălan, Ion, 1405, 1518
- Bălașa, Sabin, 81, 244, 252, 927,
1169, 1328, 1375, 1490
- Bălașa, Titus, 286, 728, 969, 1525
- Bălăeț, Dumitru, 286, 891, 1004,
1069, 1079, 1193, 1344, 1384,
1399, 1469, 1525, 165, 415, 496,
880, 1218, 1321
- Bălăiță, George, 87, 144, 396, 526,
580, 604, 780, 1193, 1286, 1317,
1333, 1400
- Bălănescu, Al., 304, 516, 799, 1203,
1497
- Bălcescu, Nicolae, 157, 254, 289,
342, 389, 409, 547, 593, 883,
896, 948, 975, 1160, 1291, 1341,
1376, 1402, 1430, 1485
- Băleanu, Andrei, 418, 735, 1044,
1317
- Bălu, Ion, 78, 173, 429, 564, 631,
753, 769, 773, 847, 856, 952,
981, 1066, 1091, 1100, 1274,
1306, 1422
- Băncilă, Octav, 49, 112
- Bănulescu, Ștefan, 8, 63, 238, 259,
408, 477, 569, 725, 784, 966,
988, 1051, 1094, 1105, 1252,
1513

- Bănuță, Ion / Hatman, Daniil, 391,
625, 755, 799, 920, 1262, 27,
183, 255, 325, 331, 342, 353,
391, 396, 441, 461, 501, 516,
521, 604, 625, 633, 686, 755,
799, 835, 888, 920, 926, 943,
1042, 1047, 1105, 1122, 1159,
1164, 1203, 1223, 1230, 1249,
1255, 1262, 1268, 1274, 1313,
1328, 1332, 1355, 1381, 1395,
1399, 1437, 1442, 1449, 1450,
1460, 1465, 1484, 1497, 1501
- Băran, Tudor, 920, 988, 1244
- Băran, Vasile, 58, 79, 168, 241, 279,
428, 445, 501, 563, 748, 820,
868, 933, 944, 981, 983, 1077,
1116, 1181, 1302, 1517
- Bărbulescu, Anca, 22, 503, 1496
- Bărbulescu, Marta, 962, 1097, 1407,
1489, 1549
- Bărbulescu, Mihai, 150, 808
- Bărbulescu, Simion, 360, 475, 891,
1230, 1517
- Bărbuță, Margareta, 290, 514, 973,
1219, 1527
- Bărnăuțiu, Simion, 959, 1122, 1201,
1238, 1376, 1385, 1409
- Bârgău, Valeriu, 130, 723, 988
- Bârna, Nicolae, 176, 1199, 1425
- Bârna, Vlaicu, 107, 123, 366, 379,
391, 500, 897, 981, 1110, 1164,
1224, 1264, 1308, 1317, 1359,
1381, 1426, 1453, 1502, 1517
- Beckett, Samuel, 812, 1128
- Beiu, Steliana Delia, 902, 1322
- Bejancu, Gheorghe, 167, 428, 1194,
1302, 1538
- Beldeanu, Adrian, 41, 292, 558, 597,
730, 792, 1022, 1028, 1071,
1132, 1141, 1154, 1163, 1184,
1231, 1256, 1257, 1285, 1329,
1381, 1391, 1402, 1407, 1419,
1450, 1490
- Bellemin, Jean, 1114, 1465
- Bellow, Saul, 578, 747, 918, 948,
1015, 1221
- Bellu, Ștefan, 962, 1224
- Benguș, Niculina, 70, 469
- Beniuc, Mihai, 15, 20, 33, 45, 101,
104, 112, 116, 152, 153, 173,
177, 228, 259, 274, 300, 308,
323, 387, 420, 460, 461, 483,
498, 503, 510, 536, 589, 601,
610, 622, 646, 660, 662, 672,
686, 756, 764, 794, 798, 819,
838, 860, 893, 894, 905, 911,
914, 922, 933, 943, 945, 959,
967, 995, 1005, 1010, 1026,
1035, 1036, 1040, 1042, 1086,
1101, 1110, 1138, 1140, 1159,
1164, 1222, 1242, 1245, 1268,
1338, 1343, 1368, 1373, 1380,
1402, 1430, 1433, 1437, 1439,
1449, 1451, 1463, 1480, 1484,
1493, 1497, 1500, 1507, 1523,
1549
- Beram, Elena, 286, 1109, 1197
- Berbecaru, Valentin, 450, 467, 513,
543, 572, 1017, 1140
- Berca, Eugen, 827, 921
- Berciu, Ștefan, 614, 859, 1395
- Berenson, Maria Frances, 1107,
1149
- Berindei, Dan, 108, 389, 897, 1423
- Berindei, Mircea, 62, 155, 333, 873
- Berindei, Tatiana, 510, 1248
- Berlogea, Ileana, 181, 202, 800,
1276, 1372, 1451
- Berwanger, Nicolae [Nikolas], 572,
626
- Bgoya, Walter, 304, 453
- Biberi, Ion, 275, 395, 760, 1066,
1170, 1225, 1265

Bibicioiu, Victor, 140, 461
 Bienkowska, Danuta, 1463, 1382
 Birăescu, Traian Liviu, 186, 272,
 855, 1244, 1461, 755, 1000, 1464,
 1485
 Birou, Virgil, 468, 1436
 Bârlădeanu, Victor, 157, 728, 1523
 Blaga, Dorli, 899, 1011, 1028, 1101,
 1266, 1290
 Blaga, Lucian, 31, 135, 138, 146,
 158, 180, 181, 188, 244, 255,
 259, 287, 294, 323, 461, 471,
 504, 575, 727, 729, 730, 806,
 847, 861, 876, 899, 944, 997,
 1011, 1022, 1028, 1034, 1040,
 1063, 1101, 1111, 1137, 1166,
 1213, 1257, 1266, 1290, 1374,
 1382, 1414, 1422, 1423, 1451,
 1456, 1465, 1480, 1493, 1499
 Blaga, Miron, 67, 125, 132, 219,
 255, 810, 933, 1158, 1429
 Blaier, Andrei, 43, 279, 341, 724
 Blake, William, 1116
 Blanchot, Maurice, 1129
 Blandiana, Ana, 9, 18, 27, 40, 46,
 54, 103, 122, 140, 197, 214, 239,
 272, 274, 280, 308, 324, 342,
 387, 410, 416, 418, 420, 440,
 461, 466, 477, 502, 504, 511,
 523, 542, 548, 570, 575, 624,
 632, 686, 717, 726, 824, 856,
 870, 883, 922, 1067, 1090, 1110,
 1132, 1145, 1152, 1153, 1164,
 1167, 1178, 1184, 1214, 1221,
 1227, 1231, 1251, 1252, 1263,
 1283, 1312, 1329, 1339, 1343,
 1403, 1404, 1407, 1414, 1426,
 1444, 1457, 1459, 1474, 1478,
 1496, 1497, 1504, 1516, 1525,
 1533, 1546
 Blecher, Max, 138, 165, 1168, 1359
 Block, Igor, 780, 1421
 Bo, Carlo, 94, 792, 841, 919, 969
 Boca Bordei, Ramona, 283, 943
 Bocancea, Angela, 814, 973
 Bociort, Ignat, 154, 282, 572
 Bodea, I., 1125, 1190
 Bodnaraș, Emil, 673, 686, 1240,
 1245
 Bodnărescu, Samson, 50, 1049
 Bodór, Pál, 927, 1332
 Bodunescu, Ion, 856, 1078
 Boeriu, Eta, 18, 287, 294, 414, 423,
 469, 569, 1414
 Boeriu, V., 1254
 Bogdan, Elvira, 1267, 1305
 Bogdan, G., 725, 986
 Bogdan, Lucia, 110, 224, 321, 367,
 438, 440, 493, 516, 582, 599,
 638, 673, 878, 888, 1061, 1119,
 1209, 1243, 1355, 1394, 1445,
 1460, 1481
 Bogdan, Silvia, 164, 557
 Boghian, Nicolae, 173, 563, 1422
 Bogza, Geo, 11, 46, 60, 89, 118,
 121, 161, 173, 180, 222, 254,
 259, 314, 325, 333, 342, 350,
 364, 381, 388, 397, 411, 420,
 440, 484, 488, 506, 511, 543,
 554, 571, 598, 611, 674, 686,
 704, 722, 724, 727, 750, 761,
 792, 800, 816, 870, 876, 943,
 1017, 1044, 1093, 1096,
 1205, 1222, 1314, 1366, 1382,
 1401, 1408, 1416, 1433, 1501,
 1523, 1526
 Boiculesi, Valeria, 467, 933, 967
 Boitor, George, 167, 468, 962, 1047,
 1105, 1163, 1399, 1481
 Bojan, Mariana, 349, 724, 1408,
 1520
 Bojan, O., 151, 229, 509
 Bojan, Pavel, 303, 1539
 Bokor, Petre, 79, 812, 859, 1516

- Bolintineanu, Dimitrie, 228, 233, 415, 432, 1000, 1025, 1035, 1038, 1039, 1041, 1050, 1056, 1065, 1092, 1117, 1180, 1293, 1341
- Böll, Heinrich, 195, 587, 646, 812, 1256, 1264, 1274, 1275, 1318, 1340, 1376, 1430, 1431, 1537
- Bolliac, Cezar, 249, 567, 1179
- Bonnier, Henry, 237, 265
- Bordeianu, Cătălin, 335, 890
- Bordeianu, Magda, 66, 184, 859, 1093
- Borges, Jorge Luis, 269, 382, 434, 980, 1024, 1116, 1200
- Borian, Gurghen, 1029, 1505
- Bosquet, Alain, 194, 1099, 1470
- Bossert, Werner, 308, 860
- Bote, Lidia, 585, 1254
- Botez, Alice, 211, 576, 839, 1015, 1020, 1357, 1374
- Botez, Demostene, 6, 20, 65, 142, 144, 173, 182, 197, 270, 297, 342, 352, 379, 382, 407, 448, 484, 568, 600, 633, 640, 644, 704, 761, 790, 816, 823, 843, 876, 900, 941, 950, 990, 1010, 1041, 1091, 1152, 1153, 1170, 1196, 1207, 1242, 1251, 1256, 1306, 1338, 1459, 1480, 1497, 1502
- Botez, Gr., 66, 184
- Botez, Ioachim, 564, 1250
- Botez, Octav, 540, 805
- Botez, Viorica, 66, 1093
- Botta, Dan, 191, 1408
- Botta, Emil, 6, 57, 70, 136, 146, 198, 214, 266, 296, 320, 332, 392, 408, 531, 556, 592, 718, 786, 800, 814, 1212, 1344, 1388, 1461
- Botta, Vasile, 165, 559, 1456
- Bouchard, Marcel, 1208
- Boureanu, Radu, 9, 18, 52, 69, 70, 122, 142, 158, 173, 183, 244, 274, 313, 316, 330, 353, 401, 429, 504, 511, 564, 600, 610, 612, 643, 660, 662, 672, 674, 685, 750, 758, 763, 790, 792, 822, 875, 881, 926, 959, 981, 1001, 1028, 1110, 1172, 1250, 1317, 1332, 1380, 1398, 1428, 1433, 1449, 1464, 1467
- Boușcă, Eugen Ștefan, 1163, 1216, 1223
- Bozgan, Aurel, 439, 486
- Brad, Ion, 86, 113, 158, 210, 214, 266, 274, 341, 410, 445, 471, 502, 523, 574, 581, 591, 622, 806, 815, 865, 893, 900, 927, 930, 972, 1006, 1052, 1066, 1106, 1132, 1138, 1140, 1147, 1265, 1273, 1298, 1323, 1367, 1402, 1414, 1488, 1493, 1498, 1506, 1547
- Brad, Mircea, 550, 992, 1256, 1412, 1506
- Braga, Mircea, 166, 311, 581, 608, 735, 863, 978, 1065, 1082, 1420, 1466, 1483
- Brahaș, Cornel, 107, 739, 1191
- Brandabur, Ionel, 194, 315, 324
- Braniște, Valeriu, 223, 826, 854, 864, 879, 1170, 1264
- Brateș, Verona, 962, 1399
- Bratoloveanu, Liviu, 259, 329, 396, 652, 660, 666, 692, 1028, 1267, 1317, 1380, 1485
- Bratu, Lucian, 1438, 1491
- Bratu, Savin, 295, 512, 534, 751, 904, 955, 1005, 1054, 1223, 1277, 1334, 1378, 1454
- Brădățeanu, Virgil, 108, 224, 321
- Brăescu, Ion, 239, 1123
- Breazu, Ion, 261, 861, 930, 1242

- Breazu, Marcel, 6, 212, 545, 949,
1050, 1067, 1102, 1505
- Brecht, Bertlot, 41, 197, 200, 290,
480, 514, 556, 590, 829, 1413
- Breitenhofer, Anton, 196, 208, 490,
601, 651, 652, 685, 938, 946,
1207
- Breslașu, Marcel, 122
- Breton, André, 1403
- Brezianu, Andrei, 993, 1374, 1442,
1503
- Brezu, Constandina, 1156, 1277
- Brumaru, Emil, 281, 592, 725, 895,
1138, 1183, 1238, 1250, 1406,
1520
- Brumaru, I., 142, 468, 509, 579,
1069, 1284, 1405, 1518
- Brunea, F., 56, 534, 792, 1077
- Brunetière, Ferdinand, 1517
- Bruno, Giordano, 850, 1284
- Bucevschi, Ștefan, 964, 1407
- Buchholtser, Corneliu, 739, 860,
1296, 1531
- Bucur, Marin, 96, 153, 178, 213,
220, 282, 352, 417, 549, 579,
727, 781, 822, 966, 1076, 1208,
1250, 1502, 1517, 1524
- Bucuroiu, Valeriu, 1379, 1442, 1484
- Bucuța, Emanoil, 1069
- Budai Deleanu, Ion, 119, 228, 244,
320, 437, 520
- Bugariu, Voicu, 17, 39, 62, 73, 142,
189, 269, 468, 471, 579, 585,
594, 595, 603, 719, 850, 866,
912, 949, 961, 996, 1070, 1179,
1253, 1254, 1285, 1329, 1342,
1399, 1404, 1410, 1440, 1489,
1518
- Buhlmann, Jakob, 1398, 1489
- Buhoiu, Aristide, 573, 755, 777, 818
- Bulat, Mariana, 349, 1373
- Bulgakov, Mihail, 196, 512, 944,
1081
- Bulgăr, Gheorghe, 201, 332, 484,
568, 615, 764, 816, 832, 852,
876, 905, 915, 1097, 1117, 1118,
1216, 1264, 1311, 1455
- Bulgăre, Gheorghe, 215, 1224
- Bulhardt, Franz Johannes, 18, 827,
835, 1043, 1250, 1464
- Bulic, George, 874, 1036
- Bunea, Emil, 103, 309, 447, 468,
624, 992, 1009, 1063, 1144,
1225, 1228, 1324, 1419, 1448,
1486
- Burcă, Ion, 850, 1311
- Bureriu, Lucian, 573, 921, 1141,
1220, 1317
- Buricea, M., 43, 86, 455, 875, 1329
- Burtică, Cornel, 312, 1227, 1240,
1245
- Busuioceanu, Eugenia, 200, 827, 973
- Bușecan, Teofil, 18, 1213
- Buteanu, Aurel, 362, 943, 1055
- Butnaru, Aurel, 522, 536, 643, 1088,
1490
- Butor, Michel, 188, 311
- Buzași, Ion, 562, 850, 900, 1181,
1299
- Buzea, Constanța, 7, 9, 27, 51, 57,
62, 151, 173, 178, 243, 304, 324,
410, 505, 520, 545, 592, 598,
605, 624, 724, 773, 783, 848,
922, 988, 1017, 1142, 1152,
1155, 1212, 1222, 1227, 1244,
1281, 1302, 1325, 1366, 1401,
1407, 1517, 1546
- Buzilă, Boris, 51, 68, 133, 224, 312,
381, 493, 798, 943, 1022, 1121,
1394, 1494
- Buznea, George, 633, 806
- Buzoianu, Cătălina, 858, 1212, 1403
- Buzura, Augustin, 34, 63, 119, 178,
239, 242, 275, 311, 380, 502,
538, 686, 945, 1007, 1105, 1110,

1126, 1138, 1335, 1360, 1421,
1484, 1487
Buzzati, Dino, 242, 309, 337, 622

C

Caillois, Roger, 22, 887, 934
Caledoniū, Ovid, 1122
Calmăcu, Mihail [Mihai], 839, 1144,
1305
Camilar, Eusebiu, 122, 259, 351,
480, 620, 718, 1081, 1105
Camus, Albert, 36, 45, 71, 94, 107,
129, 190, 311, 364, 549, 571,
590, 817, 1381
Cantacuzino, Ion, 1002, 1318
Cantacuzino, Șerban, 421
Cantemir, Dimitrie, 34, 51, 119, 310,
323, 631, 762, 786, 790, 802,
854, 979, 1238, 1341, 1361, 1408
Cantemir, Natalia, 219, 265, 385,
1321, 1489
Čapek, Karel, 131, 1429
Caracostea, D., 564, 800, 830, 1118,
1493
Caragiale, I. L. , 8, 113, 120, 127-
129, 130, 134, 140, 161, 180,
181, 194, 196, 198, 204, 215,
220, 228, 274, 289, 318, 319,
362, 408, 437, 477, 489, 510,
547, 556, 590, 612, 704, 791,
812, 858, 872, 911, 936, 953,
990, 1081, 1101, 1103, 1134,
1136, 1180, 1263, 1272, 1283,
1285, 1289, 1320, 1321, 1330,
1337, 1387, 1422, 1464, 1476,
1477, 1481, 1491, 1529
Caragiale, Iorgu, 834
Caragiale, Mateiu, 68, 129, 219, 275,
287, 293, 294, 337, 408, 704,
763, 802, 867, 1040, 1510, 1520
Caragiu, Toma, 8, 134, 180, 724

Caraion, Ion, 47, 62, 89, 104, 105,
121, 221, 223, 268, 320, 351,
387, 388, 408, 434, 457, 483,
488, 503, 585, 644, 686, 729,
756, 767, 782, 794, 800, 803,
809, 826, 829, 853, 895, 911,
937, 941, 954, 982, 996, 1003,
1032, 1057, 1099, 1136, 1170,
1284, 1410, 1440, 1503, 1521,
1522
Carandino, Nicolae, 19, 41, 66, 70,
247, 329, 484, 555, 623, 632,
646, 866, 1173, 1298, 1405,
1425, 1548
Caranfil, Mihail [Mihai], 11, 835,
1148
Caranfil, T., 131, 264, 364, 707,
1214
Carco, Francis, 772, 841, 1313
Careja, Ștefan, 163, 598, 1317
Carianopol, Virgil, 20, 146, 152,
256, 279, 308, 331, 337, 378,
396, 428, 444, 468, 521, 531,
532, 608, 615, 712, 816, 821,
856, 864, 885, 903, 961, 967,
992, 1003, 1017, 1041, 1047,
1207, 1302, 1465, 1485, 1502
Carrière, Jean, 1375
Carrol, Lewis, 419
Cartojan, N., 564
Cassian, Nina, 9, 18, 45, 62, 64, 90,
105, 110, 117, 121, 124, 144,
188, 199, 214, 274, 275, 313,
330, 353, 362, 410, 415, 422,
429, 434, 448, 477, 591, 639,
718, 778, 820, 835, 872, 883,
889, 903, 906, 922, 936, 1001,
1024, 1028, 1049, 1074, 1075,
1110, 1368, 1465, 1507, 1515,
1522
Catană, Gheorghe, 1163, 1248,
1250, 1266

Caurea, Daniela, 195, 521, 623
 Cazaban, Al., 1156, 1204, 1250, 1283
 Cazacu, Boris, 533, 838, 965
 Cazacu, M., 988, 1106
 Cazimir, Otilia, 108, 246, 336, 379, 467, 492, 781, 797, 800, 810, 826, 899, 1163, 1171, 1216, 1223, 1230, 1251
 Cazimir, Șt., 113, 494, 532, 590, 992, 1225
 Căliman, Călin, 50, 224, 415, 894, 999, 1056, 1075, 1139, 1158, 1327
 Călin, Constantin, 144, 867
 Călin, Liviu, 25, 152, 181, 202, 257, 296, 336, 478, 543, 632, 662, 686, 754, 772, 832, 849, 920, 952, 1074, 1116, 1220, 1248, 1323, 1371, 1453, 1462, 1485
 Călin, Marin, 20, 300, 761, 794, 931, 1041, 1140
 Călin, Vera, 61, 221, 781, 1136, 1153, 1381, 1390
 Călinescu, Al., 41, 73, 128, 219, 242, 265, 336, 385, 452, 508, 587, 608, 644, 713, 775, 805, 810, 845, 899, 913, 952, 1002, 1114, 1253, 1321, 1340, 1429, 1470
 Călinescu, Alice Vera, 350
 Călinescu, Aurel, 256, 1084
 Călinescu, George, 7, 17, 21, 34, 43, 45, 57, 61, 68, 75, 102, 106, 108, 122, 124, 138, 141, 145, 148, 157, 178, 187, 191, 193, 197, 222, 228, 239, 243, 257, 259, 274, 283, 286, 287, 294, 298, 312, 317, 318, 337, 341, 349, 350, 363, 380, 386, 393, 408, 412, 416, 419, 429, 436, 451, 454, 456, 469, 494, 501, 502, 506, 513, 516, 528, 531, 547, 549, 554, 570, 571, 578, 598, 603, 615, 631, 644, 661, 662, 663, 682, 690, 702, 704, 707, 708, 728, 746, 746, 752, 755, 759, 790, 799, 800, 804, 809, 820, 854, 856, 901, 915, 925, 937, 942, 959, 960, 964, 969, 974, 1028, 1037, 1040, 1046, 1050, 1055, 1064, 1067, 1091, 1097, 1101, 1120, 1170, 1179, 1238, 1240, 1245, 1259, 1263, 1268, 1274, 1290, 1293, 1301, 1304, 1312, 1316, 1359, 1374, 1376, 1389, 1408, 1410, 1431, 1452, 1458, 1466, 1470, 1487, 1490, 1493, 1497, 1499, 1502, 1521, 1523, 1550
 Călinescu, Matei, 7, 9, 13, 21, 59, 62, 63, 80, 88, 104, 139, 151, 183, 190, 198, 237, 286, 296, 311, 332, 342, 347, 394, 413, 435, 442, 450, 457, 501, 502, 578, 606, 611, 623, 632, 646, 648, 674, 686, 727, 730, 750, 759, 763, 813, 819, 828, 838, 849, 866, 900, 916, 946, 968, 974, 986, 987, 1016, 1043, 1057, 1076, 1114, 1165, 1186, 1197, 1232, 1271, 1360, 1417, 1465, 1489, 1501
 Călugăru, Ion, 121, 130, 133, 187, 295, 457, 1017, 1051, 1069
 Călușer, Teodor, 1215, 1223, 1248, 1333
 Căpeț, Ion, 167, 428, 748, 1194, 1302, 1422
 Căprariu, Al., 35, 119, 258, 273, 308, 343, 356, 358, 380, 446, 580, 604, 605, 624, 635, 763, 861, 920, 1200, 1208
 Câmpeanu, Aurel, 68, 1231, 1323
 Câmpeanu, Roger, 6

- Câmpeanu, T.G., 496, 1491
 Câmpeanu, Valentin, 155
 Cârdea, Virgil, 20, 49, 97, 150, 280,
 300, 439, 469, 484, 533, 548,
 723, 854, 964, 1041, 1074, 1352,
 1520
 Căndroveanu, Hristu, 247, 457, 648,
 814, 824, 901, 942, 1273, 1339,
 1388, 1493
 Cârlova, Vasile, 1180
 Cârnci, Radu, 20, 81, 117, 144,
 201, 227, 245, 279, 302, 336,
 340, 396, 414, 425, 448, 454,
 529, 547, 566, 580, 586, 594,
 595, 602, 613, 622, 640, 651,
 652, 680, 685, 722, 737, 781,
 854, 866, 876, 963, 1074, 1106,
 1182, 1184, 1212, 1230, 1249,
 1278, 1288, 1333, 1381, 1406,
 1421, 1481
 Cehov, P., 52, 54, 104, 533, 557,
 936, 949, 1530
 Celan, Paul, 756, 966
 Cerna, Al., 112, 141, 183, 429, 849,
 1003, 1106
 Cernat, Mihai, 34, 98, 303, 324, 368,
 390, 440, 455, 460, 494, 572,
 599, 673, 771, 776, 798, 813,
 817, 833, 879, 943, 987, 996,
 1015, 1024, 1052, 1061, 1105,
 1121, 1151, 1158, 1219, 1243,
 1312, 1328, 1337, 1355, 1395,
 1437, 1460, 1481
 Cernegura, Cicerone, 117, 144, 826
 Cernescu, Adrian, 256, 396, 1047,
 1064, 1317
 Cernescu, Dinu, 228, 1485
 Cerneț, Laurențiu, 154, 211, 220,
 256, 755, 777, 880, 921, 1106,
 1244, 1302, 1313, 1317, 1438,
 1464
 Cesereanu, Domițian, 57, 613, 759,
 793, 828, 985, 998, 1331
 Ceuca, Iustin [Justin], 949, 1361
 Chendi, Ilarie, 725, 1196
 Chifu, Gabriel, 397, 881, 1377, 1497
 Chimet, Iordan, 221, 948, 991, 1057,
 1326, 1389, 1485
 Chindriș, Ioan, 606, 821, 1181,
 1191, 1201
 Chioralia, Constantin, 1334, 1502
 Chioreanu, Aurora, 44, 580
 Chioreanu, Ion, 980, 1203
 Chiper, Tita, 428, 438, 967
 Chiraș, Ioan, 266, 1038
 Chirculescu, Gheorghe, 892, 910,
 1100
 Chirescu, Aurel, 234, 1359
 Chiriac, Ion, 476, 927, 996, 1429
 Chirică, Neculai, 1164, 1405
 Chirilă, Dumitru, 421, 726
 Chirilă, George, 41, 242, 428, 450,
 511, 839, 872, 889, 980, 983,
 999, 1021, 1024, 1036, 1198,
 1264, 1334, 1369, 1442
 Chiriță, Constantin, 105, 117, 245,
 251, 259, 313, 330, 339, 429,
 501, 535, 574, 591, 613, 647,
 651, 652, 674, 685, 704, 705,
 710, 750, 755, 758, 763, 780,
 806, 815, 865, 893, 920, 928,
 936, 942, 947, 961, 1069, 1114,
 1215, 1223, 1230, 1249, 1267,
 1338, 1380, 1393, 1427
 Chirițescu, Florin, 237, 1055, 1107,
 1357
 Chișu, Lucian, 183, 881
 Chitic, Paul Cornel, 210, 316, 472,
 576, 614, 623, 632, 646, 648,
 733, 734, 758, 848, 866, 972,
 1189, 1264
 Chițimia, C.I., 1245, 178, 765, 775,
 803, 1207, 1212
 Chiuzbaian, Iosif, 81, 434

Chivu, Gheorghe, 211, 1481
 Ciachir, Dan, 983, 993, 1001, 1106,
 1154, 1283, 1402, 1482
 Cilanu, Emil, 211, 1438
 Cioară, Gheorghe, 673, 686
 Ciobanu, Mircea, 7, 27, 211, 254,
 357, 378, 402, 474, 481, 721,
 727, 779, 855, 871, 903, 943,
 978, 1161, 1192, 1268, 1376,
 1398, 1522
 Ciobanu, Nicolae, 10, 71, 73, 105,
 132, 198, 222, 246, 269, 319,
 341, 366, 388, 435, 457, 481,
 501, 511, 534, 580, 592, 612,
 773, 792, 814, 895, 911, 937,
 947, 954, 955, 998, 1016, 1040,
 1054, 1103, 1115, 1135, 1136,
 1153, 1173, 1214, 1233, 1257,
 1276, 1324, 1344, 1373, 1389,
 1434, 1452, 1501
 Ciobanu, Radu, 167, 426, 535, 574,
 591, 622, 800, 849, 853, 865,
 1093, 1109, 1164, 1183, 1356,
 1368, 1396, 1461, 1464, 1478,
 1483
 Ciocârlie, Livius, 626, 1122
 Ciocov, Vladimir, 27, 282, 573, 583,
 599, 604, 835, 1244, 1257, 1464
 Cioculescu, Barbu, 326, 378, 521,
 634, 777, 1215, 1330, 1387, 1502
 Cioculescu, Șerban, 13, 29, 51, 59,
 64, 88, 105, 113, 119, 130, 134,
 146, 155, 173, 187, 207, 215,
 228, 232, 254, 262, 278, 283,
 292, 307, 320, 327, 352, 363,
 378, 385, 392, 418, 442, 465,
 480, 484, 496, 507, 519, 524,
 547, 577, 601, 616, 629, 696,
 746, 756, 775, 777, 795, 796,
 798, 802, 820, 827, 837, 883,
 892, 897, 908, 911, 923, 931,
 936, 948, 990, 1002, 1027, 1046,
 1063, 1103, 1108, 1114, 1119,
 1122, 1123, 1137, 1143, 1145,
 1153, 1158, 1161, 1179, 1180,
 1184, 1196, 1205, 1210, 1212,
 1214, 1218, 1222, 1238, 1241,
 1245, 1256, 1259, 1263, 1265,
 1273, 1284, 1285, 1293, 1299,
 1314, 1323, 1330, 1359, 1378,
 1397, 1422, 1440, 1446, 1451,
 1452, 1462, 1471, 1482, 1488,
 1496, 1497, 1499
 Ciolănescu, Ion, 1329, 1357
 Cionoff, Șerban, 106, 508, 970,
 1063, 1412, 1421, 1454
 Ciopraga, Constantin, 39, 62, 66,
 101, 125, 192, 218, 241, 263,
 315, 334, 360, 383, 405, 450,
 474, 492, 506, 528, 584, 607,
 643, 702, 767, 787, 797, 807,
 825, 844, 890, 903, 927, 933,
 946, 951, 995, 1012, 1037, 1050,
 1092, 1097, 1114, 1133, 1136,
 1147, 1212, 1215, 1224, 1230,
 1253, 1273, 1308, 1321, 1333,
 1340, 1370, 1386, 1429, 1446,
 1467, 1489, 1503, 1504
 Cipariu, Timotei, 896, 948, 959,
 1050, 1170, 1201, 1251, 1291,
 1299, 1356, 1404
 Ciprian, Al., 245, 270
 Ciprian, Gh., 1214, 1451
 Cisek, Oscar Walter, 158, 1379,
 1445
 Cistelecan, Alexandru, 1184, 1291
 Ciucă, Valentin, 464, 1331, 1446
 Ciudan, George, 104, 1502
 Ciuraru, Emil, 87, 800, 1142
 Ciurea, Doina, 393, 1001, 1020,
 1052
 Ciurunga, Andrei, 255, 723, 837,
 1021, 1045, 1114, 1373, 1418,
 1439

Cixous, Hélène, 716
 Câmpeanu, George, 11, 48
 Cârstoiu, C., 1079, 1187
 Clenciu, Al., 920, 1461, 1481
 Coandă, George, 521, 633, 1450
 Coandă, Henri, 439, 486, 1393,
 1430, 1447, 1476
 Coban, Nicolae, 1047, 1373
 Cocea, Dina, 484, 971, 1506
 Cocea, N.D., 516, 622, 746, 968,
 1158, 1285, 1294, 1366, 1376,
 1451, 1481
 Cocora, Ion, 119, 447, 523, 949,
 966, 1167, 1193, 1201, 1244,
 1278
 Cocteau, Jean, 25, 773, 894, 973
 Codreanu, Aurel, 321, 1515
 Codreanu, Mihai, 247, 1163, 1216,
 1223
 Codru, Ioan, 52, 157, 277
 Coja, Ion, 59, 164, 359, 582, 608
 Cojan, M., 304, 370
 Coleff, Mihai, 718, 1399
 Coler, Luminița, 535, 575, 591, 866,
 1183, 1444, 1492
 Colin, Vladimir, 82, 116, 173, 255,
 365, 501, 967, 1267, 1277, 1325,
 1504, 1538
 Colomieț, Ileana, 41, 104, 833
 Coman, Ion, 806, 1303
 Comarnescu, Petru [Petre], 51, 764,
 918, 1023
 Comșa, Ioan [Ion], 256, 397, 1064,
 1125, 1164, 1207, 1259, 1306,
 1526
 Condurache, Val, 192, 202, 384,
 450, 453, 477, 587, 608, 702,
 789, 996, 1012, 1036, 1132,
 1230, 1254, 1348, 1370, 1448
 Condurachi, Eugenia, 1065, 1113
 Conrad, Joseph, 199, 245, 386, 477,
 634, 1225, 1258
 Constant, Eugen, 188, 552, 992,
 1003, 1293
 Constant, Paul, 256, 579, 741, 780,
 1204, 1399
 Constantin, Chiriță, 686
 Constantin, Ilie, 7, 9, 28, 40, 47, 67,
 70, 87, 96, 103, 104, 105, 132,
 137, 166, 238, 252, 278, 410,
 418, 419, 436, 550, 553, 612,
 773, 792, 828, 874, 899, 903,
 992, 1027, 1029, 1173, 1204,
 1223, 1227, 1230, 1239, 1274,
 1377, 1434, 1452, 1504, 1507,
 1517, 1546
 Constantin, Nicolae, 1196, 1302,
 1538
 Constantin, Theodor, 711, 981, 1485
 Constantinescu, Crișan, 434, 792
 Constantinescu, Gh., 36, 141
 Constantinescu, Ion, 41, 128, 144,
 530, 531, 611, 825, 845, 962
 Constantinescu, Mircea, 243, 499,
 838
 Constantinescu, Miron, 109, 111,
 297, 365, 368, 378, 395, 428,
 478, 483, 499, 536, 673, 686,
 855, 1098, 1425
 Constantinescu, N., 479, 1436
 Constantinescu, Ovidiu [Ovid], 121,
 735, 885, 936, 973
 Constantinescu, Petre, 108, 155, 568,
 1351, 1397
 Constantinescu, Pimen, 1100, 1431
 Constantinescu, Pompiliu, 121, 298,
 315, 318, 412, 419, 646, 816,
 902, 1064, 1101, 1115, 1269,
 1358, 1386, 1408, 1425, 1473
 Constantinescu, Radu, 599, 1139,
 1140, 1274
 Constantinescu, Titel, 82, 256
 Constantinescu, Vasile, 242, 449,
 530, 919, 964, 1036, 1051, 1113,
 1230, 1429, 1469

Constantinidis, Thea, 574, 591, 866
 Constantiniu, N., 6, 155, 1323
 Constantin, Ilie, 46, 1492
 Conțescu, Aurora [Aura], 292, 480, 506, 559, 578, 744, 831, 1154, 1177, 1199, 1262
 Corbea, Andrei, 202, 1348
 Corbea, Dumitru, 86, 183, 353, 366, 465, 662, 685, 922, 1047, 1400, 1442
 Corbea, Ileana, 702, 718
 Corbu, George, 585, 1084, 1392
 Corbul, Vintilă, 194, 662, 686, 126
 Corcaci, Manole, 1228, 1495
 Corciu, Liana, 252, 850
 Coridaleu, Teofil, 541, 620, 713, 804, 913, 958
 Corlăciu, Ben, 121, 204, 640, 686, 758, 792, 821, 839, 847, 868, 995, 997, 1005, 1029, 1070, 1101, 1105, 1163, 1183, 1223, 1245, 1300, 1301, 1317, 1329, 1407, 1409, 1421, 1450, 1484, 1498, 1521, 1537
 Cornea, Paul, 178, 223, 233, 260, 268, 395, 445, 446, 456, 477, 489, 499, 542, 557, 563, 585, 603, 607, 716, 725, 728, 760, 766, 769, 822, 829, 871, 898, 1068, 1163, 1208, 1255, 1401, 1403, 1463
 Cornescu, Alexandru, 163, 973, 1295
 Corniș-Pop, Marcel, 417, 880
 Coroamă, Sorana, 203, 972
 Coroiu, Constantin, 299, 434, 903, 1386, 1435, 1489, 1504
 Cosașu, Radu, 8, 62, 104, 364, 381, 415, 456, 548, 574, 591, 718, 772, 854, 865, 885, 903, 1027, 1064, 1075, 1087, 1096, 1179, 1204, 1289, 1323, 1338, 1515, 1517
 Cosma, Anton, 293, 560, 745, 867, 1088, 1191, 1486
 Cosma, Aurel, 153, 522, 599, 899, 988, 1460, 1464
 Cosma, Liviu, 395, 947, 1028, 1331
 Cosma, Mihail, 633, 821, 926, 1070, 1356, 1388, 1396
 Costa, Daniel, 880, 907, 1141, 1234
 Costache, Adrian, 150, 1288
 Costin, C., 414, 546, 722, 853, 956, 963, 979, 1072, 1182, 1288, 1519
 Costin, Calistrat, 723, 1407
 Costin, Miron, 270, 631, 786, 803, 1144, 1207, 1244, 1437, 1511
 Costin, Sebastian, 289, 421, 554
 Costinescu, Florin, 349, 1257, 1460
 Coșbuc, George, 8, 49, 228, 234, 251, 268, 286, 894, 975, 1159, 1187, 1242, 1399, 1451
 Coșovei, Traian, 292, 559, 604, 818, 832, 1045, 1317, 1359, 1501
 Cotescu, Octavian, 8, 134, 264
 Cotruș, Ovidiu, 281, 364, 626, 1187, 1464
 Courage, Mutter, 480, 509, 514, 556, 590, 875
 Covaci, Aurel, 574, 591, 622, 680, 726, 865, 967, 1163, 1400, 1409, 1484
 Cozma, George Florin, 86, 428, 868, 1194, 1303
 Crainic, Nichifor, 49, 249, 337, 484, 1099, 1354, 1422, 1521
 Crama, Mihail, 204, 434
 Crăciun, Tudor, 434, 1224
 Crăciun, Victor, 633, 1158
 Crăsnaru, Daniela, 324, 543, 1044
 Crânguleanu, Ion, 626, 754, 920, 1114, 1302, 1317, 1407, 1430, 1443

- Creangă, Ion, 23, 53, 58, 70, 104, 109, 119, 129, 135, 162, 189, 197, 201, 223, 244, 256, 269, 273, 287, 289, 295, 309, 316, 321, 353, 365, 421, 436, 550, 574, 626, 632, 648, 765, 779, 828, 840, 921, 937, 1038, 1115, 1216, 1223, 1259, 1443, 1463
- Creția, Petru, 469, 953, 1298
- Crețu, Nicolae, 844, 1230, 1248
- Crețu, Romeo, 20, 439, 486
- Crețulescu, Ioana, 175, 296, 431, 501, 565, 613, 751, 871, 983, 1006, 1198, 1307, 1334, 1380, 1424, 1547
- Crevedia, Nicolae, 272, 926, 1235
- Cristea, Corina, 586, 1016, 1064, 1141, 1260, 1267, 1322
- Cristea, Corinei, 1016, 1050, 1132, 1141, 1259, 1341
- Cristea, Dan, 18, 30, 58, 90, 209, 307, 351, 366, 511, 516, 534, 543, 612, 757, 773, 777, 815, 821, 848, 895, 937, 959, 1016, 1039, 1110, 1153, 1256, 1325, 1403, 1441, 1453, 1508
- Cristea, Ilie, 881, 1373
- Cristea, Valeriu, 7, 10, 42, 61, 69, 74, 96, 106, 190, 222, 245, 258, 267, 268, 274, 306, 310, 316, 319, 332, 364, 401, 411, 422, 444, 470, 479, 532, 543, 566, 606, 789, 802, 875, 884, 899, 953, 959, 997, 1124, 1152, 1206, 1247, 1255, 1276, 1284, 1343, 1358, 1450, 1463
- Cristescu, Luiza Maria, 54, 185, 254, 778, 841, 885, 1124, 1136, 1214, 1215, 1251, 1284, 1326, 1342, 1344, 1386, 1425, 1452, 1485, 1541
- Cristoiu, Ion, 25, 151, 275, 280, 390, 416, 549, 571, 623, 716, 725, 761, 817, 918, 965, 1158, 1178, 1183, 1243, 1261, 1283, 1290, 1374, 1408, 1459
- Crișan, Constantin, 43, 50, 90, 235, 521, 875, 1381, 1397, 1448, 1466, 1469, 1504, 1525
- Crișan, Mihai, 245, 734, 858, 1296
- Crânguleanu, Ion, 18, 255, 410, 521, 604, 893, 962, 1065, 1074, 1259, 1302, 1317
- Croce, Benedetto, 154, 282, 293, 803, 936, 1041, 1067
- Crohmălniceanu, Ov. S., 281, 686, 728
- Croitoru, Andrei, 304, 461, 496, 625, 755, 920, 1024, 1105, 1159, 1203, 1244, 1313, 1356, 1395, 1438, 1497
- Cruceanu, Mihail [Mihai], 87, 308, 516, 568, 625, 793, 800, 1316, 1373, 1439, 1463, 1498
- Crudu, Ștefan, 623, 632, 780, 866
- Cubleșan, Constantin, 34, 73, 97, 119, 230, 238, 242, 257, 309, 311, 330, 356, 359, 379, 380, 492, 523, 605, 780, 888, 1208, 1225, 1319
- Cucu, Stelian, 243, 415, 480, 852, 1074, 1334
- Cugno, Marco, 580, 1441, 1504
- Cuibuș, George, 79, 303, 455, 460, 710, 772, 823
- Culcer, Dan, 166, 194, 292, 309, 417, 425, 447, 545, 560, 744, 781, 804, 866, 956, 978, 1087, 1163, 1191, 1300, 1311, 1380, 1419, 1535
- Cunescu, Gheorghe, 746, 1192, 1537
- Cursaru, Lucian, 211, 1329

Curticăpeanu, Doina, 523, 985
 Curticeanu, Mircea, 152, 281, 725,
 861, 965
 Cusin, Adi, 117, 265, 1047, 1230,
 1400
 Cuza, Constantin, 364, 718, 808,
 1375

D

Daicoviciu, Constantin, 178, 638,
 736, 791, 846
 Daicoviciu, Hadrian, 111, 119, 358,
 492, 1178
 Damian, George, 547, 789, 1028
 Damian, Mircea, 730, 1370
 Damian, S., 7, 17, 96, 187, 206, 254,
 306, 497, 718, 883, 1046, 1083,
 1093, 1334, 1381, 1398, 1444,
 1452, 1462, 1492, 1507
 Damian, Ștefan, 274, 349, 549, 930,
 1184, 1283, 1408, 1517, 1520
 Dan, George, 18, 54, 67, 70, 93, 182,
 268, 280, 588
 Dan, Ion, 256, 1256
 Dan, Pavel, 280, 302, 437, 544, 562,
 861, 900, 1012, 1060, 1102,
 1192, 1340, 1486
 Dan, Sergiu, 520, 601, 662, 672,
 686, 837, 1161
 Dan, Virgil, 181, 408, 614, 1430
 Dániel, Antal, 95, 303
 Daniel, Paul, 56, 352, 1027, 1463
 Dániel, Veress, 594, 595, 604, 980
 Daninos, Pierre, 21, 331, 570, 1231,
 1403
 Dános, Miklós , 52, 445
 Daragiu, Gheorghe, 108, 335, 1254
 Darie, Simina, 696, 758
 Dascal, Mihai, 602, 758, 833
 444, 500
 Dascălu, Crișu, 944, 1160, 1244,
 1461, 1464

David, Monica, 1141, 1204
 Davidescu, N., 215
 Davidoglu, Mihail [Mihai], 122, 210,
 378, 614, 814, 943, 1442
 Davila, Alexandru, 179, 197, 244,
 421, 455, 480, 586, 638, 734,
 1295, 1372
 Dănilă, Simion, 1043, 1313
 Deac, Mircea, 530, 1000, 1356
 Deal, Al., 235, 468, 848, 1192
 Deal, Alexandru, 595, 604, 866,
 1104
 Defoe, Daniel, 1136
 Del Conte, Rosa, 568, 877
 Delavrancea, Cella, 165, 839
 Delciu, Suzana, 1248, 1334
 Deleanu, Andrei Ion, 245, 1116,
 1225, 1478
 Deleanu, Budai, 281
 Deleanu, Horia, 290, 813, 858, 949
 Demetrius, Lucia, 18, 66, 122, 165,
 173, 268, 318, 328, 484, 589,
 773, 987, 1105, 1163, 1170,
 1256, 1335, 1490
 Demetru Pan, George, 92, 378, 835,
 1267, 1274, 1323
 Demetru, George, 27, 92, 378, 516,
 542, 835, 1267, 1274, 1313, 1323
 Densusianu, Ovid, 1290
 Derrida, Jacques, 1028
 Deșliu, Dan, 18, 122, 342, 353, 357,
 469, 477, 660, 662, 672, 686,
 758, 798, 840, 885, 892, 921,
 942, 948, 1163, 1245, 1334,
 1376, 1443, 1465, 1484, 1493,
 1502
 Deșliu, Valentin, 834, 947, 1116,
 1502
 Diaconescu, Crenguța, 415, 810,
 1429
 Diaconescu, Ioana, 18, 231, 410,
 415, 570, 883, 1138
 Diaconu, Aurel, 730, 969, 1186

- Diaconu, Mihaela, 242, 1254
Diaconu, Nicolae, 151, 509, 1138, 1517
Dianu, Ion, 230, 572
Dianu, Romulus, 41, 248, 286, 432, 484, 1028, 1525
Dickens, Charles, 104, 249
Dickinson, Emily, 385, 841
Dima, Al., 178, 184, 266, 316, 405, 603, 610, 629, 652, 660, 662, 663, 685, 730, 735, 802, 807, 822, 824, 828, 846, 894, 949, 961, 962, 999, 1021, 1140, 1050, 1179, 1207, 1238, 1282, 1359, 1376, 1504, 1532
Dima, Simion, 468, 599, 1436, 1458
Dimisianu, Gabriel, 8, 10, 55, 104, 267, 307, 332, 365, 435, 445, 470, 630, 772, 814, 820, 827, 1110, 1172, 1206, 1275, 1325, 1357, 1388, 1442, 1477, 1500, 1507
Dimitriu, Daniel, 79, 135, 227, 271, 336, 347, 385, 401, 488, 545, 609, 620, 712, 787, 805, 847, 913, 957, 1019, 1060, 1135, 1177, 1237, 1281, 1350, 1402, 1406, 1474, 1513
Dimitriu, Ștefan, 122, 192, 1343, 1378, 1448
Dimov, Leonid, 11, 105, 118, 189, 199, 205, 214, 331, 342, 360, 394, 416, 652, 665, 685, 710, 725, 773, 796, 800, 815, 824, 865, 895, 903, 942, 954, 965, 992, 994, 1001, 1017, 1122, 1039, 1045, 1057, 1142, 1179, 1193, 1223, 1245, 1290, 1330, 1388, 1461, 1546
Dincă, Ionel [Ion], 419, 674, 686, 856, 1186
Dinescu, Mircea, 11, 62, 136, 149, 175, 269, 349, 416, 420, 535, 575, 591, 622, 633, 827, 866, 1138, 1230, 1279, 1317, 1400, 1485, 1517
Dinu, Gheorghe, 275, 329, 759, 1017, 1210, 1211
Dinulescu, Florica, 491, 568, 1259
Djagarov, Gheorghe, 290, 221, 387, 557, 1116
Dobre, Al., 78, 226
Dobrescu, Al., 79, 135, 272, 348, 402, 489, 541, 545, 620, 805, 841, 847, 913, 957, 1021, 1135, 1060, 1177, 1237, 1282, 1351, 1475, 1514
Dobrescu, Miu, 109, 195, 673, 686
Dobrișan, Nicolae, 304, 496
Dobrogeanu, Constantin, 67, 986, 1219, 1355
Dohotaru, Adrian, 48, 140, 718
Doinaș, Ștefan Augustin, 33, 45, 60, 60, 104, 121, 151, 158, 167, 168, 194, 197, 198, 214, 248, 256, 266, 268, 275, 287, 294, 379, 448, 449, 452, 454, 469, 477, 501, 511, 549, 562, 563, 598, 613, 674, 686, 702, 704, 705, 729, 737, 755, 758, 763, 771, 772, 773, 790, 796, 798, 799, 803, 805, 812, 840, 844, 845, 847, 855, 861, 868, 877, 883, 916, 922, 941, 967, 977, 982, 994, 1017, 1029, 1062, 1073, 1092, 1168, 1198, 1232, 1290, 1313, 1324, 1334, 1338, 1359, 1409, 1414, 1419, 1420, 1465, 1516, 1541
Domenico, Viorel, 748, 868
Domokos, Géza, 24, 180, 196, 313, 378, 429, 472, 1022, 1334

Domokos, Sámuel, 179, 217, 287, 295, 303
Dona, H., 646, 707, 1172, 1477
Dongorozi, Ion, 92, 199, 341, 959, 1115
Donose, Vicențiu, 256, 520, 597, 702, 813, 852
Dorcescu, Eugen, 1043, 1160, 1162, 1244, 1263
Dorgoșan, Traian, 153, 256
Dorian, Dorel, 210, 255
Dorian, L., 854, 1407
Dostoievski, M., 106, 131, 158, 936, 1451
Dragomir, Dan, 847, 1174
Dragomir, Ion, 559, 1262
Dragomir, Mihai, 223, 245, 325, 391, 441, 1251, 1396, 1493
Dragomirescu, Ion, 309, 379, 496, 911, 1443, 1507
Dragomirescu, Mihail [Mihai], 21, 77, 293, 428, 570, 716, 835, 927, 936, 986, 1196, 1238, 1263, 1472, 1521
Dragoș, Gh., 304, 370
Dragoș, Nicolae, 81, 134, 166, 183, 188, 251, 275, 286, 325, 550, 599, 705, 829, 892, 920, 927, 931, 987, 1044, 1160, 1336, 1454
Dragu, Petre, 326, 903, 969, 1043
Drăgan, Gheorghe, 127, 139, 347, 964, 1276
Drăgan, Mihai, 73, 102, 219, 232, 242, 336, 348, 444, 528, 580, 602, 782, 827, 830, 879, 915, 1070, 1141, 1148, 1182, 1333
Drăgan, Mircea, 150, 194, 361, 384
Drăgan, Nicolae, 127, 1179
Drăgănescu, Emil, 109, 673, 686, 1327
Drăgănescu, Ion, 292, 1405
Drăgănoiu, Ion, 58, 98, 198, 209, 343, 381, 827, 1119, 1125
Drăghici, Petre, 325, 1105
Drăgușanu, Ion Codru, 52, 277, 465, 1143
Drăgușanu, Sidonia, 32, 158
Drăguțescu, Eugen, 803, 927, 1411
Drumeș, Mihail, 926, 1003
Drumur, George, 235, 284, 1028, 1318
Drzici, Marin, 858, 1530
Ducea, Valeria, 162, 421, 556, 973, 1295, 1412
Duda, Virgil, 191, 441, 958, 1027, 1036, 1053, 1069, 1097, 1114, 1153, 1177, 1191, 1261, 1288, 1301, 1341, 1424
Dufrenne, Mikel, 203, 212, 742, 919, 1056, 1063, 1085, 1149, 1264, 1284
Dugneanu, Paul, 250, 716, 987, 1067, 1178
Duicu, Serafim, 1145, 1163, 1300, 1319, 1419, 1536
Dumbravă, Izabela, 936, 1451
Dumbravă, Nicolae, 168, 428, 868, 980, 1194, 1302, 1304, 1422, 1538
Dumbrăveanu, Anghel, 27, 71, 80, 125, 153, 235, 282, 519, 572, 573, 583, 604, 626, 687, 697, 758, 818, 866, 874, 881, 898, 903, 921, 927, 944, 988, 1003, 1062, 1160, 1175, 1218, 1223, 1230, 1249, 1257, 1288, 1302, 1317, 1329, 1403, 1407, 1421, 1443, 1460, 1464, 1481, 1549
Dumitrașcu, Gh., 163, 598
Dumitrescu, Aurel, 292, 797, 1119
Dumitrescu, Florica, 388, 465, 575
Dumitrescu, Geo, 121, 313, 330, 360, 410, 429, 674, 686, 687,

- 697, 704, 750, 758, 763, 807,
839, 856, 883, 922, 1005, 1029,
1030, 1407, 1504, 1521
Dumitrescu, George, 604, 1316
Dumitrescu, Ion, 199, 266, 439, 484,
620, 826, 829, 830, 844, 996,
1040, 1118, 1122, 1360, 1421
Dumitrescu, Virgil, 553, 1465
Dumitrescu-Buşulenga, Zoe, 36, 61,
84, 98, 99, 111, 114, 130, 158,
177, 196, 197, 212, 219, 260,
355, 397, 439, 445, 484, 524,
533, 579, 625, 672, 674, 686,
704, 730, 750, 763, 781, 786,
797, 897, 909, 949, 1040, 1051,
1056, 1063, 1068, 1215, 1223,
1230, 1248, 1334, 1339, 1359,
1383, 1403, 1442, 1459, 1505
Dumitriu, Dana, 6, 11, 62, 115, 211,
219, 254, 287, 295, 316, 328,
394, 508, 545, 574, 591, 606,
632, 756, 802, 875, 884, 900,
991, 1002, 1019, 1074, 1109,
1162, 1206, 1314, 1341, 1378,
1384, 1389, 1403, 1437, 1463,
1468, 1483, 1514
Dumitriu, Daniel, 136, 541
Dumitru Teodorescu, Ion, 604, 1203,
1302
Dumitru, Dana, 274, 411, 535, 622,
866, 1302
Dumitru, Radu, 210, 614, 1317
Dumitru, Vasile, 572
Durac, Ion Alexandru, 521, 771,
1015
Durrell, Lawrence, 283, 1259, 1398
Dürrenmatt, Friedrich, 858, 1170
Duţescu, Mihai, 91, 188, 241, 286
Duţu, Alexandru, 248, 256, 310,
469, 499, 631, 730, 843, 952,
1137, 1151
- E**
- Ecovoiu, Mihail, 730, 755
Eftimiu, Victor, 20, 52, 174, 334,
357, 365, 445, 484, 525, 549,
553, 559, 675, 686, 704, 731,
750, 755, 756, 761, 773, 797,
808, 819, 832, 834, 854, 856,
857, 885, 896, 902, 922, 951,
974, 1004, 1006, 1016, 1023,
1024, 1043, 1074, 1137, 1144,
1159, 1170, 1172, 1196, 1204,
1210, 1242, 1251, 1252, 1263,
1285, 1328, 1338, 1343, 1355,
1388, 1394, 1395, 1396, 1405,
1412, 1427, 1430, 1433, 1444,
1446, 1470, 1471, 1476, 1478,
1480, 1488, 1489, 1516, 1548,
1549
Ehrenburg, Ilya, 704, 707, 759
Eliade, Irina, 35, 235, 323
Eliade, Mircea, 333, 359, 436, 564,
602, 1151, 1172, 1278, 1366,
1466, 1486
Eliot, S., 40, 129, 316, 317, 385,
763, 1116, 1319
Elvin, B., 26, 1207, 1296
Emandi, Barbu Alexandru, 116, 467,
1028, 1105, 1332, 1344
Emanoil, Antoneta, 754, 1460
Emanuel, Paul, 11, 436, 592, 634,
998, 1104, 1116, 1137, 1174,
1326, 1374, 1390, 1508
Eminescu, Mihai [Mihail], 25, 45,
117, 133, 177, 197, 223, 275,
287, 294, 304, 319, 321, 323,
342, 419, 421, 491, 574, 589,
593, 626, 672, 681, 765, 773,
798, 808, 811, 814, 822, 828,
859, 934, 966, 973, 1025, 1029,
1039, 1043, 1122, 1163, 1174,
1211, 1214, 1215, 1223, 1228,
1230, 1242, 1248, 1259, 1278,

1293, 1341, 1350, 1356, 1433,
1436, 1485, 1506
Emmanuel, Pierre, 104, 258, 262,
268, 293, 379
Endre, Ady, 81, 82, 217, 549, 1537
Ene, Virgiliu, 580, 1398
Enescu, George, 26, 182, 220, 615,
1117
Enescu, Radu, 152, 726, 966, 1076,
1260, 1291, 1522
Enescu, Theodor, 37, 824
Enghel, Emanoil, 152, 421
Erik, Majtényi, 467, 1142
Ervin, Miko, 352, 1164
Escarpit, Robert, 90, 316, 1318
Everac, Paul, 32, 69, 109, 131, 162,
197, 201, 210, 223, 240, 241,
259, 289, 370, 387, 454, 468,
492, 511, 533, 535, 548, 549,
574, 591, 598, 622, 638, 647,
673, 734, 789, 837, 865, 905,
949, 972, 978, 1037, 1080, 1115,
1117, 1139, 1150, 1153, 1172,
1189, 1233, 1372, 1395, 1442,
1460, 1468, 1477, 1506, 1528
Evtuşenko, Evgheni, 921, 1036,
1311, 1326
Evu, Eugen, 1164, 1405, 1521

F

Façon, Nina, 282, 1067, 1372
Faguet, Émile, 194, 290, 342
Faifer, Florin, 588, 767, 787, 952,
1370, 1468
Fanache, Maria, 262, 579, 735, 862,
1190, 1299
Fanache, Vasile, 838, 877, 1036,
1086
Farago, Elena, 959, 1525
Farkas, Árpád, 594, 604, 980
Fati, Vasile Petre, 27, 133, 199, 559,
1006, 1218, 1313

Fauchereau, Serge, 1126, 1368
Faulkner, William, 190, 299, 563,
748, 868, 970, 980, 1132
Faur, Sanda, 8, 69, 104, 196, 267,
289, 364, 456, 590, 646, 827,
1343, 1387
Făgeţel, C.S., 281, 420, 552, 725,
965
Fărcăşan, Sergiu, 50, 177, 255, 501,
840, 908, 921, 973, 992, 1081,
1150, 1442, 1501, 1515
Fedin, Konstantin Alexandrovici,
341
Felder, Gheorghe, 309, 1296
Felea, Ion, 155, 285, 419, 968, 1078,
1185, 1410
Felea, Victor, 34, 96, 121, 154, 242,
286, 292, 430, 535, 574, 581,
591, 605, 612, 622, 634, 782,
804, 823, 842, 865, 886, 900,
929, 1029, 1048, 1066, 1084,
1111, 1124, 1145, 1166, 1208,
1212, 1215, 1225, 1251, 1269,
1318, 1335, 1360, 1373, 1382,
1400, 1405, 1423, 1444,
1466, 1486
Feneşan, Lucia, 297, 433, 1095,
1548
Ficino, Marsilio, 62, 849
Filimon, Mariana, 425, 792, 1392,
1519
Filimon, Nicolae, 185, 269, 480,
507, 533, 704, 745
Filip, George, 633, 1024, 1344, 1456
Filip, Mircea, 192, 315
Filip, Nicolae, 378, 521, 1164
Filip, Stelian, 391, 572, 821, 988,
1443
Filip, Traian, 258, 536, 1105, 1337,
1404
Filitti, C., 705, 754
Filotti, Eugen, 1275, 1318

- Filotti, Maria, 421, 734, 1413, 1433, 1530
 Firan, Florea, 158, 420, 454, 552, 1411
 Firoiu, V., 234, 474, 1397, 1488, 1540
 Fitzgerald, Scott, 472
 Fântâneru, Constantin, 411
 Flaubert, Gustave, 179, 342
 Flămând, Dinu, 9, 18, 22, 26, 39, 62, 72, 107, 133, 144, 150, 198, 223, 229, 233, 277, 328, 350, 357, 367, 447, 509, 515, 542, 545, 549, 634, 764, 773, 833, 873, 880, 901, 950, 986, 1011, 1050, 1089, 1132, 1146, 1216, 1229, 1230, 1249, 1272, 1278, 1421, 1462, 1508, 1517, 1521
 Flora, Ioan, 222, 1264, 1396
 Florea, Constantin, 231, 378, 521, 1164
 Florea, Doina, 721, 1072, 1099, 1147, 1386, 1387
 Florea, Rodica, 270, 1502
 Florescu, Nicolae, 22, 271, 418, 960
 Florescu, Vasile, 568, 998
 Foartă, Șerban, 73, 275, 545, 549, 724, 965, 1291, 1438, 1461
 Focillon, Henri, 886, 908
 Fondane [Fundoianu], Benjamin, 56, 197, 457, 1027, 1345, 1391, 1470
 Fonica, Dorina, 755, 777
 Fortunescu, Madeleine, 188, 1485
 France, Anatole, 8, 106, 242
 Francisc, Albert, 299, 572
 Franek, Cristopher, 1382
 Franga, Grigore, 878
 Frangulis, André François, 366
 Frank, Pierre, 760
 Franyó, Zoltan, 484, 573, 774
 Franz, Liebhard, 687
 Franz, Storch, 687
 Fredanov, Beate, 439, 486
 Fridman, Mihail, 287, 294, 1334
 Friduș, I., 101, 408, 506, 644, 1114, 1174, 1429, 1489
 Friedrich, Hugo, 606, 986, 1348, 1490
 Frisch, Max, 265, 764
 Fruntelată, Nicolae Dan, 25, 228, 343, 440, 570, 1043, 1044, 1261
 Frunză, Eugen, 18, 308, 428, 516, 563, 725, 1046, 1064, 1233, 1251, 1302, 1399, 1422, 1430, 1485, 1494, 1496, 1502
 Frunză, Victor, 264, 992, 1316
 Frunzetti, Ion, 82, 128, 245, 269, 364, 395, 445, 456, 484, 542, 548, 598, 985, 1028, 1042, 1053
 Frye, Northrop, 880, 899, 1136
 Fulga, Laurențiu, 11, 18, 50, 54, 59, 63, 121, 142, 167, 210, 261, 295, 351, 458, 467, 561, 622, 674, 686, 704, 707, 734, 750, 755, 758, 763, 806, 814, 1006, 1018, 1060, 1144, 1179, 1240, 1245, 1253, 1267, 1274, 1303, 1332, 1359, 1379, 1393, 1398, 1427, 1442, 1460, 1464, 1484, 1517
- ## G
- Gafița, Gabriel, 62, 133, 278, 558, 876
 Gafița, Mihai, 35, 47, 50, 68, 130, 321, 418, 562, 633, 869, 883, 952, 957, 959, 1119, 1219, 1276, 1380, 1432, 1500
 Gafița, Viniciu, 87, 256, 522, 580, 1484
 Gafton, Marcel, 839, 954, 1122, 1138, 1148, 1372, 1485
 Galaction, Gala, 53, 56, 302, 429, 495, 516, 575, 721, 894, 951, 1156, 1320

Galaction, Luki, 177, 237, 324, 720
 Galan, Valeriu Emil, 259, 1088, 1376
 Galben, Cornel, 173, 987
 Gáldi, Ladislau, 186, 217, 255, 590, 1414
 Galeffi, Romano, 1056, 1284
 Galfalvi, Zsolt, 16, 53, 261, 442, 574, 591, 924, 1380
 Galiş, Veronica, 854, 1074, 1400, 1407, 1495
 Gană, George, 899, 1101, 1266, 1492
 Gandon, Yves, 379, 396, 1189, 1295
 Gane, Horia, 144, 279, 547, 580, 928, 1182, 1407
 Ganea, Victor, 153, 680, 834, 1072, 1106
 Gantner, Joseph, 203, 1063, 1098, 1149
 Gautier, Théophile, 1129, 1130, 1251, 1274
 Gavril, Matei, 204, 604, 814, 1115, 1141, 1164, 1184, 1200, 1322, 1419
 Gavril, Mihai [Mihail], 18, 256, 379, 396, 501, 521, 603, 633, 808, 1160, 1224, 1317, 1329, 1380, 1485, 1502
 Gârleanu, Emil, 281, 721, 729, 759, 1025
 Genaru, Ovidiu, 48, 102, 117, 144, 167, 265, 303, 396, 415, 496, 547, 580, 640, 832, 854, 927, 933, 952, 964, 969, 1001, 1113, 1212, 1230, 1278, 1288, 1382, 1406, 1439, 1446, 1456, 1483, 1489, 1507, 1520
 Genet, Jean, 258, 365
 Genette, Gérard, 716, 1129
 Genoiu, George, 144, 243, 264, 396, 413, 580, 841
 George, Al., 139, 204, 219, 243, 246, 283, 337, 388, 401, 418, 436, 475, 513, 622, 764, 791, 960, 1020, 1180, 1453
 George, Alexandru, 8, 47, 57, 71, 105, 132, 157, 174, 187, 197, 204, 207, 222, 254, 278, 283, 309, 361, 419, 430, 442, 452, 480, 534, 535, 540, 564, 565, 574, 591, 612, 618, 622, 631, 648, 697, 764, 774, 793, 815, 818, 829, 865, 867, 870, 953, 954, 957, 982, 1016, 1054, 1092, 1103, 1122, 1197, 1258, 1294, 1307, 1326, 1331, 1344, 1351, 1374, 1389, 1423, 1435, 1440, 1453, 1475, 1507, 1545
 George, Tudor, 27, 304, 800, 807, 1268, 1357, 1407, 1439, 1522
 Georgescu, Constantin, 235, 330, 396, 1267
 Georgescu, Gabriel, 282, 832, 1343, 1456
 Georgescu, Mihai, 579, 1157, 1225
 Georgescu, Miron, 1233, 1375, 1405
 Georgescu, Octavian, 164, 559, 1119, 1262, 1317, 1493
 Georgescu, Paul Alexandru, 774, 1154, 1250, 1374, 1548
 Georgescu, Paul, 15, 36, 63, 99, 128, 131, 173, 191, 192, 239, 259, 276, 359, 391, 527, 563, 606, 718, 766, 869, 870, 1044, 1137, 1197, 1205, 1320, 1368, 1374, 1389, 1453
 Georgescu, Radu, 41, 1363, 1458
 Georgescu, Silviu, 391, 572, 992, 1356, 1497
 Geza, Domokos, 104, 313, 330, 353, 429, 674, 686, 750, 758, 763, 926, 1249, 1484
 Géza, Páskándi, 114, 398, 1084

- Ghelmeș, Petre, 45, 82, 87, 129, 239, 255, 273, 615, 839, 878, 893, 921, 985, 989, 1011, 1256, 1283, 1328, 1334, 1358, 1367, 1502, 1518
- Gheorghe, Ion, 46, 138, 165, 169, 214, 250, 266, 274, 335, 504, 633, 651, 652, 673, 685, 786, 856, 893, 894, 934, 1002, 1040, 1044, 1075, 1098, 1151, 1161, 1182, 1201, 1219, 1220, 1248, 1255, 1256, 1274, 1275, 1315, 1335, 1366, 1445, 1486, 1490, 1492, 1495, 1500, 1513, 1522, 1546, 1500
- Gheorghe, N., 221, 894, 1502
- Gheorghe, Tudor, 795, 798, 803, 841, 1249, 1268, 1278, 1381, 1443
- Gheorghiță, G., 157, 286, 420, 454, 553, 729, 856, 968, 1079, 1525
- Gheorghiu, Gheorghe, 501, 769, 775, 780, 795
- Gheorghiu, Mihnea, 19, 41, 50, 65, 67, 83, 86, 87, 158, 190, 194, 195, 196, 213, 243, 251, 261, 272, 279, 289, 317, 321, 341, 343, 364, 378, 392, 408, 410, 428, 436, 438, 439, 454, 468, 484, 621, 633, 697, 724, 769, 806, 808, 857, 877, 893, 904, 909, 938, 945, 1149, 1317, 1413, 1427, 1458, 1490, 1491, 1494, 1524
- Gheorghiu, Petre, 134, 180
- Gheorghiu, Tașcu, 287, 294, 325, 613, 724, 818, 822, 839, 1267, 1403
- Gheorghiu, Val, 106, 209, 263, 767, 963, 1048, 1230, 1429, 1489
- Gheorghiu, Virgil, 234, 432, 793, 1017, 1207, 1308
- Gheran, Nicolae, 1187, 1200, 1403
- Gherea, D., 263, 328, 516, 1092
- Gherea, Dobrogeanu, 152, 470, 516
- Gherghei, Grișa, 462, 906, 911
- Ghermanschi, Anatol, 67, 362, 407, 934, 952, 962, 1114, 1133, 1212, 1370, 1518
- Ghiață, Petre, 486, 794, 985, 1117
- Ghica, Ion, 70, 254, 363, 365, 491, 521, 523, 536, 588, 1238
- Ghidirmic, Ov., 152, 157, 285, 420, 454, 552, 855, 966, 1079, 1186, 1292, 1330, 1411
- Ghilia, Alecu Ivan, 31, 39, 52, 142, 227, 455, 651, 652, 656, 685, 687, 798, 814, 847, 947, 963, 967, 983, 1043, 1105, 1119, 1147, 1171, 1231, 1233, 1266, 1496
- Ghinea, Sanda, 292, 1262, 1317, 1343, 1456
- Ghișe, Dumitru, 12, 151, 159, 262, 918, 949, 1137, 1237, 1269, 1283, 1300, 1359, 1380, 1409, 1428, 1433, 1442, 1462, 1520, 1531
- Ghițescu, Ludmila, 255, 331, 521, 992, 1485
- Ghițulescu, Mircea, 447, 949
- Ghițulescu, Zeno, 231, 427, 601, 1300, 1388, 1454
- Ghiurchescu, Lucian, 590, 971
- Gibescu, George, 145, 552, 968, 1220, 1259, 1375, 1392, 1411, 1454
- Gide, André, 123, 190, 235, 561, 805, 895, 1290, 1398
- Giono, Jean, 247, 436
- Giurescu, C., 97, 135, 140, 180, 337, 439, 484, 791, 846, 967, 970, 1073, 1430, 1490
- Giurgiu, Felicia, 880, 1160

Giurgiuca, Emil, 469, 477, 496, 800,
 922, 1338, 1477, 1480
 Gliga, Vasile, 86, 95
 Goci, Aureliu, 378, 444, 466, 566,
 577, 602, 757, 779, 803, 821,
 839, 884, 907, 926, 946, 983,
 996, 1002, 1027, 1046, 1124,
 1143, 1162, 1223, 1233, 1266,
 1316, 1331, 1358, 1398, 1426,
 1441, 1463, 1483
 Goethe, Johann Wolfgang, 342, 510
 Goga, Octavian, , 782, 133, 179,
 217, 223, 244, 261, 274, 303,
 309, 357, 601, 721, 764, 770,
 974, 988
 Gogol, Nikolai, 331, 1372
 Goldiș, Vasile, 293, 1001
 Goldmann, Lucien [Lucian], 478,
 581, 755, 910, 953, 992, 1001,
 1068, 1096, 1178, 1425, 1426
 Golescu, Dinicu, 51, 157, 214, 277,
 335, 805, 985
 Goll, Yvan, 5531136, 1239, 1272,
 1418
 Göllner, Carol, 735, 862
 Goma, Paul, 1028
 Gora, Petru Eugen, 226, 344, 537,
 618, 1474
 Gorcea, Petru Mihai, 1284, 1403,
 1517
 Gorki, Maxim, 846, 1256, 1344,
 1372, 1412
 Gorovei, Artur, 995, 1340
 Gorunescu, Valeriu, 204, 231, 415,
 428, 536, 880, 881, 921, 1028,
 1132, 1143, 1164, 1395, 1485
 Got, Petre, 27, 211, 395, 754, 884,
 1061, 1321, 1373
 Gozzi, Carlo, 319, 557
 Grass, Günter, 646, 1138, 1239
 Grasset, Bernard, 928, 1251
 Gaur, Alexandru, 24, 281, 424, 484,
 576, 621, 728, 764, 765, 996,
 1398
 Grădinaru, Mihail [Mihai], 919, 987,
 1014, 1213
 Grănescu, H., 304, 603, 618, 926,
 1103, 1107, 1304, 1501
 Grănescu, Adrian, 151, 274, 280,
 1068, 1184, 1408
 Grăsoiu, Liviu, 230, 1329
 Grecea, Ion, 167, 445, 580, 588, 748,
 813, 869, 1039, 1072, 1089,
 1194, 1399, 1430, 1538
 Green, Julien, 773, 803, 1433
 Grigoraș, Dumitru, 478, 588, 791,
 988, 1171
 Grigorescu, Agatha, 308, 633, 1144,
 1440
 Grigorescu, Dan, 32, 36, 65, 80, 166,
 218, 267, 283, 470, 484, 565,
 605, 716, 823, 1224, 1356, 1385,
 1444, 1505
 Grigorescu, Ioan, 6, 41, 52, 223,
 250, 323, 341, 395, 454, 469,
 472, 477, 510, 571, 723, 758,
 878, 929, 1101, 1250, 1267, 1501
 Grigorescu, Mircea, 350, 1165,
 1456, 1498
 Grigorescu, Nicolae, 418, 985
 Grigurcu, Gh., 152, 211, 255, 265,
 281, 397, 418, 446, 524, 550,
 558, 727, 855, 884, 899, 912,
 933, 954, 958, 967, 992, 1057,
 1075, 1079, 1118, 1184, 1185,
 1291, 1298, 1410, 1521
 Grinevici, I., 1136, 1343
 Grosu, Corin, 184, 516
 Grosu, Jean, 468, 1164, 1207, 1484
 Groza, Maria, 439, 484
 Groza, Mia, 108, 261
 Groza, Petru, 425, 1164, 1395
 Grozescu, Iulian, 818, 1481

Gruia, Bazil, 81, 393, 447, 471, 506,
820, 837, 1131, 1201, 1418
Gruia, Călin, 1248, 1483
Grunea, Vasile, 468, 579, 1007,
1009
Guevara, Che, 81, 755, 777
Guga, Romulus, 142, 165, 194, 292,
309, 425, 559, 574, 591, 744,
758, 761, 780, 847, 866, 1062,
1088, 1124, 1163, 1191, 1286,
1288, 1299, 1341, 1343, 1358,
1419, 1435, 1467, 1468, 1475,
1477, 1486, 1517, 1519, 1536
Guillaume, Jean, 922, 952
Guillen, Nicolas [Guillén, Nicolás],
470, 680, 898, 929, 1136, 1251,
1370
Gurghianu, Aurel, 20, 219, 223, 355,
357, 378, 436, 447, 455, 530,
583, 584, 604, 615, 635, 744,
772, 929, 1200, 1310, 1479, 687
Gustafsson, Lars, 1011, 1015, 1120,
1135, 1239, 1334
Gusti, Dimitrie, 415, 727, 843
Guțan, Ilie, 735, 864, 978, 1086,
1417, 1534
Guțu Romalo, Valeria, 577
Guțu, George, 1294
György, Beke, 926, 1040, 1380
György, Kovács, 196, 1105
Gyözö, Hajdu, 439, 651, 652, 685
Gyr, Radu, 50, 337, 615, 649, 816,
1010, 1042, 1353, 1476

H

Hagiu, Grigore, 40, 81, 131, 167,
518, 634, 818, 840, 921, 927,
944, 967, 1026, 1044, 1320,
1388, 1449, 1466, 1479, 1499,
1546
Haldas, Georges, 826, 948
Halici, Victor, 426, 561

Hamzea, Adrian, 800, 1084, 1377,
1414
Hanță, Al., 8, 320, 1038, 1501
Hanță, Alexandru, 274
Hanu, Lucian, 1018, 1067
Haran, Shimon, 258, 1504
Haret, Spiru, 1024, 1497
Hasdeu, B.P., 248, 265, 298, 348,
385, 444, 528, 533, 589, 602,
782, 827, 830, 879, 915, 1070,
1141, 1182, 1294, 1324, 1477
Haș, M., 543, 697, 1438
Haș, Petru, 1105, 1313
Hașeganu, Mihaela, 856
Haulot, Arthur, 158, 909
Hauser, Arnold, 16, 116, 313, 330,
429, 484, 773, 1110, 1122, 1359,
1380, 1398, 1489, 1499
Hăulică, Dan, 158, 259, 500, 687,
798, 811, 822, 1465, 1484
Hârlav, Constantin, 151, 280, 416,
548, 561, 623, 724, 813, 965,
979, 1048, 1183, 1408, 1488,
1520
Heine, Heinrich, 104, 1461, 1491
Heliade Rădulescu, Ion, 34, 35, 49,
164, 298, 323, 353, 363, 408,
494, 496, 507, 514, 515, 516,
521, 524, 528, 530, 533, 534,
546, 551, 556-558, 563, 579, 581,
584, 590, 606, 618, 621, 728,
762, 769, 770, 893, 995, 1132,
1180, 1291, 1341, 1354, 1379,
1387
Hemingway, Ernest, 1201, 1432
Herbert, Zbigniew, 113, 1023, 1110
Herivan, Mircea, 789, 1254, 1359
Herseni, Traian, 281, 743, 885,
1356, 1522
Herteg, Nicolae, 813, 1213
Hesse, Hermann, 1217, 1239, 1311,
1521

Hinoveanu, Ilarie, 157, 188, 285,
551, 784, 855, 1078, 1186, 1293,
1458, 1490, 1494
Hoajă, Adrian, 368, 1392
Hobana, Ion, 255, 469, 501, 674,
686, 704, 750, 755, 758, 763,
822, 906, 992, 1193, 1250, 1258,
1267, 1302, 1317, 1329, 1381,
1465, 1485, 1501, 1504
Hochhuth, Rolf, 249, 268, 303, 409,
421
Hodjak, Franz, 739, 1520, 1531
Hodoș, Iosif, 959, 1201
Hogaș, Calistrat, 337, 494, 496, 1035
Hogea, Ileana, 1294, 1368
Holban, Anton, 22, 50, 138, 142,
165, 196, 244, 271, 283, 286,
348, 385, 414, 415, 430, 453,
719, 775, 880, 913, 952, 960,
1109, 1197
Holda, Madda, 1017
Hölderlin, Fr., 562, 812
Holub, Miroslav, 704, 1204
Honciuc, Dumitru, 895, 1491
Horea, Ion, 10, 112, 214, 274, 306,
378, 391, 492, 521, 720, 744,
789, 797, 812, 893, 980, 1048,
1062, 1106, 1138, 1153, 1163,
1172, 1213, 1219, 1223, 1230,
1231, 1249, 1266, 1273, 1278,
1300, 1302, 1340, 1391, 1407,
1421, 1424, 1442, 1465, 1519,
1522, 1538
Horodincă, Georgeta, 18, 132, 158,
188, 193, 210, 293, 353, 357,
388, 395, 411, 430, 511, 574,
591, 640, 649, 712, 827, 875,
895, 910, 924, 936, 954, 1017,
1038, 1065, 1101, 1116, 1136,
1143, 1172, 1217, 1250, 1282,
1307, 1325, 1368, 1379, 1418,
1467, 1507, 1525, 1536

Hotinceanu, Ovidiu, 255, 410, 445,
553, 718, 744, 947, 1160, 1215,
1396, 1407
Hrib, Toader, 62, 890, 1017, 1356
Hudițeanu, Al., 735, 977, 1298
Hugo, Victor, 286, 294, 522, 589,
1275
Hulubei, Horia, 6, 1430, 1447, 1476
Hungerland, Helmut, 203, 1056
Hurjui, Ion, 218, 242, 348, 602, 744,
808, 933, 1230
Husar, Al., 395, 933

I

Iacoban, Mircea Radu, 45, 92, 108,
117, 279, 316, 395, 522, 586,
618, 652, 685, 687, 758, 767,
920, 939, 1070, 1105, 1179,
1211, 1215, 1223, 1230, 1248,
1332, 1381, 1400, 1484, 1506
Iancu, Traian, 18, 195, 308, 353,
360, 378, 432, 516, 580, 588,
604, 608, 721, 749, 780, 874,
891, 913, 926, 1163, 1190, 1262,
1302, 1317, 1332, 1359, 1379,
1399, 1442, 1461, 1464, 1484,
1502, 1518
Iancu, Victor, 1105, 1376
Ianculescu, Dinu, 378, 839, 854,
892, 1071
Ianoși, Ion, 29, 140, 212, 222, 470,
499, 501, 548, 651, 919, 936,
949, 1055, 1068, 1153, 1334,
1344, 1484, 1505, 1507
Ibrăileanu, Garabet, 77, 108, 184,
191, 214, 218, 232, 246, 269,
275, 309, 327, 408, 419, 496,
570, 578, 646, 699, 746, 770,
830, 915, 1070, 1092, 1136,
1214, 1327, 1344
Ibsen, H., 556, 612, 707, 859

Ichim, Florica, 52, 180, 200, 216,
 228, 303, 318
 Igiroșianu, I., 161, 289, 822, 1295
 Igna, Vasile, 180, 547, 1007, 1163,
 1225
 Ignat, F., 1036, 1252
 Ignea, Dumitru, 586, 1333, 1369
 Ilarian, Papiu, 427, 821, 1191, 1201,
 1355
 Ilea, Ion Th., 282, 521, 603, 1071,
 1399, 1483
 Iliescu, Adriana, 564, 769
 Iliescu, Ion, 573, 1238, 1385, 1436,
 1460, 1464, 1489
 Ilieșu, Petru, 1106, 1481
 Ilin, Stancu, 603, 775, 1297, 1389
 Ilisei, Grigore, 890, 996, 1148, 1207,
 1274, 1435
 Iliu, Victor, 251, 428
 Ilovici, Mihail, 60, 176
 Imre, Horváth, 152, 178,
 726, 1521
 Indrieș, Alexandra, 154, 283, 468,
 1122
 Ioan, Alexandru, 93, 104, 686, 1230,
 1341
 Ioan, Angela, 18, 841, 1208
 Ioana, Cezar, 583, 1436
 Ioana, Nicolae, 11, 92, 211, 433,
 508, 601, 781, 818, 1025, 1111,
 1207, 1215, 1489
 Ioanichie, Olteanu, 687
 Ionașcu, Alexandru, 525, 579
 Ionesco [Ionescu], Eugène [Eugen],
 19, 118, 237, 246, 250, 258, 286,
 294, 354, 365, 462, 730, 936,
 1105, 1128, 1438
 Ionescu, Andrei, 133, 258, 948,
 1250, 1478
 Ionescu, C., 150, 1116
 Ionescu, Cornel Mihai, 876, 1055,
 1116, 1478
 Ionescu, Corneliu, 907, 1275
 Ionescu, Gelu, 36, 150, 287, 294,
 449, 1119, 1289, 1385
 Ionescu, Jean, 309, 980, 1081
 Ionescu, Liliana, 576
 Ionescu, Mariana, 1079, 622
 Ionescu, Medeea, 228, 571, 598,
 776, 1261, 1395
 Ionescu, Nae, 1100
 Ionescu, Nelu, 599, 612, 646, 734
 Ionescu, Radu, 1079, 1238
 Ionescu, Stejar, 329, 335, 477
 Ionescu, Tudor, 21, 230
 Ionescu-Rion, Raicu, 968, 1024,
 1041, 1065, 1092, 1327
 Ioniță, Ion, 109, 515, 673, 686
 Iorda, Marin, 391, 840, 920
 Iordache Manta, Maria, 60
 Iordache, Anton, 907, 913, 1054,
 1141, 1308, 1322, 1347
 Iordache, Elena, 60, 1293
 Iordan, Iorgu, 108, 162, 173, 568,
 787, 1064
 Iorga, Liliana, 499, 1095
 Iorga, Nicolae, 108, 157, 177, 272,
 285, 317, 499, 508, 510, 514,
 531, 570, 593, 615, 720, 725,
 762, 811, 816, 845, 868, 880,
 894, 968, 975, 985, 1023, 1035,
 1064, 1067, 1074, 1095, 1100,
 1105, 1106, 1117, 1120, 1137,
 1138, 1159, 1170, 1329, 1348,
 1482, 1489, 1506, 1507, 1517,
 1521, 1525
 Iorgulescu, Mircea, 17, 31, 57, 73,
 75, 91, 96, 140, 142, 188, 207,
 275, 316, 332, 347, 402, 411,
 471, 489, 592, 697, 698, 713,
 774, 792, 801, 806, 814, 827,
 847, 882, 899, 914, 924, 954,
 958, 994, 997, 1016, 1039, 1054,

1060, 1088, 1103, 1108, 1115,
 1136, 1162, 1178, 1202, 1206,
 1237, 1247, 1256, 1276, 1282,
 1316, 1324, 1344, 1351, 1373,
 1378, 1388, 1402, 1439, 1452,
 1462, 1473, 1477, 1482, 1492,
 1514
 Iosif, Mira, 162, 858, 1295, 1413,
 1529
 Iosif, O., 135, 911, 975, 1251
 Iosifescu, Silavian, 62, 69, 94, 96,
 119, 327, 428, 499, 500, 522,
 545, 630, 751, 869, 1250, 1316,
 1338, 1374, 1381, 1397
 Iovescu, Ion Marin, 58, 73, 543,
 1267, 1443
 Irimescu, Irina Brândușa, 1095, 1385
 Irimie, Cornel, 735, 1125
 Irimie, Negoită, 97, 330, 461, 522,
 579, 820, 961, 992, 1043, 1208,
 1418
 Isac, Adrian, 30, 519, 821, 1192,
 1492, 1513
 Isac, C., 841, 1069, 1081, 1287
 Isac, Emil, 82, 251, 257, 274, 471,
 502, 523, 581, 618, 1006, 1242,
 1537
 Isaev, Mladen, 362, 1116
 Isanos [Isanoș], Magda, 646, 1091,
 1459
 Ispas, Petru [Petre], 494, 510, 970
 Ispirescu, Petre, 270, 1326, 1489
 Istrate, Gavril, 102, 530, 805, 1012,
 1050, 1248, 1334, 1429
 Istrate, Gheorghe, 167, 563, 848,
 964, 1194, 1302, 1317, 1422,
 1485, 1494, 1538, 235, 396, 633
 Istrati, Ion, 264, 369, 384, 587, 599,
 844, 880, 902, 947, 1333
 Istrati, Panait, 131, 158, 237, 246,
 266, 286, 334, 356, 420, 447,
 467, 494, 551, 633, 646, 648,
 696, 716, 846, 1000, 1078, 1165,
 1444, 1461, 1470
 István, Kocsis, 632, 758, 887, 906
 István, Nagy, 303, 321, 326, 926,
 987, 1439
 Itu, Ion, 735, 1083
 Iuga, Gabriel, 773, 906, 911
 Iuga, Ion, 81, 166, 211, 563, 632,
 749, 792, 906, 911, 1376, 1460,
 1482
 Iuga, Nora, 710
 Iulian, Rodica, 176, 475
 Iureș, Stefan, 140, 410, 418, 536,
 947, 959, 1178, 1517
 Iuteș, Gica, 87, 580, 967, 1064
 Ivan, Ioan, 415, 1407
 Ivanovici, Victor, 577, 1096
 Ivasiuc, Alexandru, 10, 14, 18, 57,
 63, 70, 99, 100, 103, 128, 131,
 180, 185, 192, 202, 218, 235,
 308, 311, 318, 346, 353, 376,
 391, 417, 420, 445, 464, 495,
 496, 517, 525, 574, 591, 600,
 620, 628, 660, 662, 672, 686,
 713, 718, 757, 792, 807, 819,
 834, 837, 849, 880, 893, 894,
 918, 923, 951, 958, 959, 970,
 977, 987, 989, 996, 1016, 1020,
 1074, 1087, 1097, 1099, 1115,
 1147, 1168, 1173, 1192, 1197,
 1230, 1247, 1265, 1288, 1314,
 1320, 1323, 1326, 1338, 1357,
 1390, 1397, 1462, 1468, 1482,
 1498, 1513
 Ivașcu, George, 6, 10, 11, 78, 83, 96,
 113, 137, 144, 190, 191, 197,
 221, 296, 304, 350, 396, 420,
 445, 480, 484, 496, 516, 574,
 591, 600, 612, 628, 756, 781,
 800, 835, 865, 904, 920, 944,
 1142, 1148, 1161, 1205, 1219,

1237, 1314, 1355, 1357, 1386,
1393, 1396, 1429, 1439, 1461,
1482, 1497
Ivănescu, Cezar, 70, 252, 457, 592,
662, 686, 780, 790, 1022, 1054,
1057, 1092, 1120, 1152, 1213,
1334, 1381, 1393, 1442
Ivănescu, G., 402, 489, 806, 847,
1147
Ivănescu, Mircea, 32, 198, 167, 180,
198, 354, 604, 633, 648, 725,
773, 777, 793, 977, 1004, 1137,
1193, 1297, 1330, 1368, 1418,
1522, 1531
Ivireanu, Antim, 111, 631, 816, 959,
965
Iwaszkiewicz, Jaroslaw, 948, 996,
1023
Izbășescu, Mihai, 468, 553, 1359,
1484

J

Jakobson, Roman, 716
Jalea, Ion, 439, 484, 1097, 1245
Jaleș, Petru, 321, 444, 1069, 1259
James, Henry, 1402
János, Arany, 1260
János, Bolyai, 623, 632, 646, 648,
866
Jar, Alexandru, 17, 500, 565, 1039,
1087
Jarry, Alfred, 419, 1311
Jebeleanu, Alexandru, 92, 153, 235,
282, 573, 599, 604, 845, 874,
944, 947, 1000, 1012, 1027,
1122, 1141, 1212, 1231, 1313,
1396, 1398, 1464
Jebeleanu, Eugen, 8, 18, 33, 45, 60,
138, 189, 227, 274, 313, 323,
330, 332, 420, 429, 612, 622,
674, 686, 687, 704, 750, 758,
763, 781, 800, 877, 893, 926,

967, 968, 1096, 1106, 1263,
1274, 1329, 1357, 1372, 1423,
1429, 1433, 1434, 1436, 1449,
1462, 1484, 1491, 1493, 1495,
1497, 1497, 1521, 1525, 1526
Jelescu, Smaranda, 198, 304, 553,
1378, 1379, 1429, 1459
Jeleznova, Vassa, 1344, 1370, 1412
Jenő, Kiss, 228, 574, 591, 866, 948,
1122, 1144, 1241, 1245
Jianu, Nicolae, 17, 70, 352, 469,
522, 758, 980, 1124, 1194, 1302,
1453, 1484, 1498, 1538
Joja, Athanase, 173, 368, 439, 484,
1337, 1353, 1358, 1369, 1370,
1425, 1430, 1456
Jonckheere, Karel, 1001, 1277, 1470
Joyce, James, 763, 1116
József, Méliusz, 89, 249, 303, 516,
758, 1314
Jucan, Grațian, 301, 1313
Jünger, Ernst, 33, 45, 65

K

Kadaré, Ismail, 1017, 1390
Kafka, Franz, 985, 1217, 1239
Kalmuski, Doru, 192, 996, 1097
Kalustian, L., 720, 759
Kant, Immanuel, 911, 1048, 1061
Karacașian, Medeleine, 1411, 1523
Kataev, V., 45, 245, 878, 973
Kataev, Valentin, 45, 1307
Kavafis, Constantin [Konstantin],
219, 340, 532, 847, 965, 1179,
1308
Kavafis, P., 245, 591, 865
Kavková, Marie, 119, 948
Kawabata, Yasunari, 80, 532, 812
Kazantakis, Nikos, 494, 1078, 1311
Keats, John, 1116
Kehiaian, Carmen, 425, 841
Kehrer, Hans, 573, 583, 1464

Kernbach, Victor, 41, 395, 1335
 Khayam, Omar, 268, 588, 1519
 Kirițescu, Alexandru, 104, 510, 647,
 734, 773, 858, 878, 894, 973,
 1388, 1474
 Kiseleff, Adriana, 1014, 1170
 Kittner, Alfred, 1248, 1359, 1387
 Kogălniceanu, Mihail, 177, 265,
 277, 336, 394, 567, 593, 975,
 1238, 1349, 1378
 Kojevnikov, Iuri, 287, 295
 Kreindler, Arthur, 439, 486
 Kremnitz, Mite, 1023

L

La Fontaine, 223, 437, 570, 1187
 Labiș, Nicolae, 30, 45, 79, 122, 131,
 143, 195, 197, 246, 250, 274,
 410, 418, 518, 543, 605, 922,
 948, 959, 1101, 1182, 1220,
 1357, 1385, 1393, 1400, 1429,
 1431, 1446, 1470, 1503, 1517,
 1520, 1549
 Laffont, Robert, 211, 445
 Lahovary, Borănescu, 1003, 1028
 Lajos, Kántor, 89, 310, 594, 595,
 603, 866, 1421
 Lajos, Letáy, 196, 635, 396, 652,
 665, 685, 906, 916, 939, 992,
 1268, 1488, 1498
 Lalescu, Traian, 211, 255, 308, 325,
 353, 396, 468, 521, 633, 781,
 992, 1003, 1153, 1317, 1332,
 1343, 1463, 1497
 Lambrino, Aurel, 800, 1267, 1372
 Lang, Gustav, 292, 594, 595, 603,
 866
 Lascu, Daniel, 316, 360, 644, 810,
 1212, 1230
 Lascu, Nicolae, 340, 1053, 1072
 Latzina, Anemone, 307, 535, 575,
 591, 624, 865

Laurențiu, Dan, 9, 39, 90, 132, 138,
 281, 293, 534, 559, 612, 648,
 773, 783, 793, 815, 827, 885,
 1142, 1174, 1213, 1274, 1522
 Lawrence, D., 876
 Lazăr, Angela, 834, 1203
 Lazăr, Ion, 343, 773
 Lazăr, Petre Dan, 18, 1344
 Lăcustă, Ioan (Ion), 180, 368
 Lăncrănjan, Ion, 475, 589, 648, 850,
 1088, 1105, 1164, 1213, 1380,
 1486
 Lăptoiu, Negoită, 492, 1099
 Lăudat, D., 226, 405, 530, 1212,
 1321, 1327
 Lăzăreanu, Barbu, 298, 1473
 Lăzărescu, Gheorghe, 286, 1462
 Leahu, Gheorghe, 1013, 1443
 Lenov, Leonid, 1306, 1307
 Lenz, Siegfried, 953, 1055, 1268
 Leon, Aurel, 66, 117, 219, 769, 789,
 826, 1097, 1169, 1333
 Leonardos, Stela, 1004, 1242, 1251
 Leonte, Liviu, 38, 101, 135, 191,
 263, 334, 344, 404, 607, 824,
 995, 1058, 1097, 1113, 1169,
 1230, 1249, 1273, 1370, 1448,
 1467
 Leskov, N., 118, 1275
 Lesnea, George, 117, 226, 382, 383,
 395, 408, 587, 604, 618, 643,
 702, 779, 800, 885, 902, 922,
 942, 946, 1096, 1133, 1147,
 1181, 1212, 1223, 1230, 1249,
 1381, 1449, 1504
 Leu, Corneliu, 652, 660, 665, 685,
 859, 1506
 Levițchi, Leon, 221, 468, 687, 1484
 Lichter, Zacharias, 342, 394, 576,
 611, 849, 974, 1417
 Liebhard, Franz, 439, 484, 573, 604,
 921, 1061, 1164, 1376, 1464

Liebhardt, Hans, 479, 574, 591, 613
 Lillin, Andrei, A., 118, 154, 283,
 1001, 1122, 1357, 1550
 Limona, Hristu, 425, 559
 Lipatti, Valentin, 439, 484, 908
 Lipovan, George, 1203, 1436
 Lipoveanu, Ioana, 57, 307
 Liu, Nicolae, 265, 826, 897
 Livadă, Melania, 1124, 1161, 1374,
 1425
 Liveanu, Vasile, 368, 879
 Livescu, Jean, 98, 99, 239, 484, 522,
 1275
 Livezeanu, Octav, 108, 1491
 Livian, Ion M., 280, 724, 965
 Livian, Ion, 151, 1183, 1290
 Llosa, Mario Vargas, 258, 948
 Lombard, Alf, 615, 915, 1449
 London, Jack, 1451
 Lopez, Werner Ovalle, 1370
 Lorca, Federico Garcia, 180, 189
 Lotman, I., 714, 1348
 Lotreanu, Ion, 41, 337, 385, 387,
 428, 500, 506, 524, 563, 744,
 748, 771, 792, 805, 820, 868,
 942, 980, 991, 1027, 1047, 1064,
 1089, 1124, 1143, 1194, 1221,
 1248, 1302, 1316, 1331, 1398,
 1422, 1430, 1441, 1449, 1451,
 1482, 1488, 1506, 1538
 Lotreanu, Marga, 32, 58, 186, 209,
 351
 Lotreanu, Nicolae, 159, 731
 Lovinescu, E., 7, 46, 61, 77, 92, 118,
 138, 150, 207, 265, 272, 309,
 318, 412, 419, 436, 457, 479,
 570, 719, 785, 841, 985, 991,
 1066, 1075, 1101, 1136, 1164,
 1196, 1263, 1267, 1328, 1331,
 1344, 1351, 1389, 1401, 1408,
 1423, 1433, 1453, 1496, 1521
 Lovinescu, Horia, 50, 210, 217, 364,
 408, 435, 439, 484, 510, 535,
 548, 574, 591, 622, 660, 662,
 672, 674, 686, 705, 718, 732,
 763, 772, 821, 857, 865, 928,
 973, 1150, 1157, 1321, 1359,
 1491, 1506, 1528
 Luca, Eugen, 187, 362, 395, 457,
 465, 473, 565, 751, 901, 923,
 951, 1002, 1011, 1027, 1131,
 1153, 1229, 1320, 1358, 1388,
 1426, 1438, 1488, 1514
 Luca, Remus, 1105, 1222, 1547
 Luca, Ștefan, 211, 279, 304, 580,
 900, 1000, 1105, 1248, 1337
 Luchescu, Gheorghe, 1203, 1264
 Lucian, C., 721, 852, 1072, 1286
 Lucian, Ion, 104, 163, 417
 Ludescu, Sergiu, 483, 500, 873,
 1217
 Luiza, Maria, 54, 254, 752, 1251,
 1342, 1485
 Lukács, Georg, 80, 293, 397, 401,
 445, 755, 1041, 1229, 1372, 1409
 Lumezianu, Eugen, 165, 176, 211,
 422, 1003, 1267
 Lungu, Alexandru, 11, 107, 145,
 304, 547, 565, 869, 872, 1095,
 1199, 1407
 Lungu, Cornel, 864, 1125, 1191
 Lungu, Ion, 63, 189, 214, 242, 468,
 471, 502, 579, 696, 760, 887,
 903, 992, 1007, 1111, 1137,
 1208, 1225, 1319, 1401
 Lupan, Radu, 353, 469, 822, 1381,
 1465, 1505
 Lupașcu, Gheorghe, 773, 1119, 1413
 Lupescu, Dan, 623, 833
 Lupovici, Marcel, 1476
 Lupu, Gh., 335, 872
 Lupu, Nicolae, 231, 349, 1142

Lupu, Petre, 673, 686
Luscalov, Petre, 87, 369, 967, 1074
Lützeler, Heinrich, 203, 1056, 1149
Luzi, Mario, 221, 230, 842, 1184

M

Mac Orlan, Pierre, 908, 1015, 1087
Macedonski, Alexandru, 102, 133,
219, 279, 287, 295, 320, 444,
646, 746, 822, 875, 964, 1052,
1223, 1334, 1481, 1490, 1494,
1540
Machado, Antonio, 531, 532, 698,
1179, 1308
Macovei, Antoneta, 530, 825
Macovei, Ligia, 927, 1163, 1249
Macovescu, George, 11, 38, 45, 83,
137, 196, 262, 313, 319, 327,
348, 353, 381, 387, 403, 429,
463, 574, 591, 604, 612, 623,
627, 674, 686, 704, 712, 750,
755, 758, 763, 801, 840, 866,
893, 921, 951, 1170, 1174, 1349,
1381, 1442, 1448, 1462, 1516,
1550
Macrea, Dumitru, 92, 524, 579, 838
Madoşa, Ion, 329, 467
Magdin, Dragomir, 563, 988, 1122,
1329, 1422
Magheru, Darie, 603, 720, 1179,
1399, 1517
Magheru, George, 416
Magiari, M., 944, 1003, 1107
Maiakovski, Vladimir, 1311, 1413
Maior, Liviu, 119, 1190
Maior, Petru, 167, 244, 265, 1084
Maiorescu, Ioan, 959, 1088
Maiorescu, Titu, 81, 177, 320, 412,
507, 550, 619, 646, 746, 762,
822, 1196, 1238, 1263, 1374,
1403, 1482, 1522

Maiorescu, Toma George, 52, 410,
436, 468, 479, 774, 1047, 1221,
1334
Malamen, Iolanda, 26, 198, 814
Maliţa, Mircea, 85, 100, 111, 128,
152, 230, 234, 282, 349, 439,
484, 726, 856, 1086, 1106, 1172,
1202, 1240, 1245, 1253, 1282,
1283, 1292, 1416, 1489, 1548
Mallet, Françoise, 1015, 1125
Malraux, André, 8, 280, 364, 623,
632, 866, 1343
Mancas, Mihaela, 576
Mancas, Mircea, 150, 276, 766, 801,
871, 1334, 1346
Manea, Nicolae, 202, 810, 1348
Maniu, Adrian, 56, 114, 311, 763,
1423
Mann, Heinrich, 1217, 1311
Mann, Thomas, 527, 1048, 1116,
1239, 1446, 1478
Manolache, Petre, 927, 964
Manole, Ileana, 722, 1284
Manolescu, Florin, 57, 61, 96, 140,
142, 274, 411, 415, 533, 535,
575, 591, 606, 622, 785, 848,
866, 1039
Manolescu, Ioana, 8, 421
Manolescu, Ion Sofia, 70, 211, 903,
1156, 1359, 1439, 1485
Manolescu, Nicolae, 6, 29, 36, 46,
65, 74, 88, 96, 115, 123, 137,
148, 166, 178, 184, 190, 191,
221, 240, 263, 276, 280, 283,
293, 296, 314, 316, 319, 327,
332, 333, 350, 356, 357, 358,
376, 418, 420, 426, 445, 451,
499, 520, 560, 574, 591, 602,
606, 631, 695, 705, 724, 745,
757, 779, 802, 815, 820, 838,
846, 867, 883, 899, 906, 925,
946, 959, 990, 991, 1002, 1027,

- 1046, 1063, 1087, 1103, 1124,
1135, 1143, 1161, 1172, 1192,
1207, 1222, 1247, 1266, 1284,
1301, 1315, 1331, 1350, 1358,
1378, 1398, 1403, 1420, 1440,
1483, 1501
- Manu, Emil, 41, 42, 83, 67, 103,
129, 133, 146, 178, 190, 195,
202, 220, 243, 265, 324, 337,
352, 363, 385, 431, 454, 456,
458, 468, 509, 510, 531, 544,
564, 588, 592, 615, 633, 645,
702, 705, 754, 769, 770, 772,
790, 794, 800, 811, 812, 814,
821, 826, 827, 843, 846, 849,
885, 934, 987, 1014, 1037, 1052,
1061, 1135, 1150, 1162, 1171,
1180, 1213, 1231, 1233, 1255,
1269, 1274, 1285, 1302, 1308,
1323, 1341, 1349, 1357, 1371,
1387, 1431, 1449, 1470, 1490,
1501
- Marcel, Dinu, 1043, 1106, 1481
- Marcoș, Ion (Ioan), 151, 356, 417,
502, 699, 1166, 1225, 1361,
1382, 1466, 1486, 1503
- Marcus, Manole, 224, 264, 267, 318,
409, 421, 573, 1468
- Marcus, Solomon, 481, 568, 576,
987, 1076, 1407
- Marcuse, Herbert, 1026
- Mareș, Nicolae, 937, 996, 1023,
1421
- Mareș, Radu, 242, 259, 277, 781,
887, 1007, 1138, 1164, 1216,
1225, 1268, 1287, 1342, 1404,
1419
- Marga, Andrei, 440
- Marian, B., 265, 290, 632, 1170,
1223, 1231, 1447
- Marian, D., 634, 980, 1036, 1097,
1313, 1341
- Marina, Justinian, 439, 484
- Marincaru, Teodor, 1028
- Marinescu, Angela, 388, 777, 1138,
1193, 1230
- Marinescu, Ion, 8, 417, 755, 988,
1223
- Marino, Adrian, 34, 90, 119, 138,
157, 190, 286, 332, 411, 419,
431, 450, 502, 523, 578, 606,
728, 746, 835, 856, 899, 948,
964, 968, 1044, 1129, 1144,
1186, 1269, 1338, 1505
- Maroie, Dundo, 858, 1530
- Márquez, Gabriel Garcia, 67, 202,
648, 913, 948, 1488
- Martin, Aurel, 24, 45, 82, 99, 110,
128, 129, 131, 167, 266, 268,
273, 275, 286, 316, 319, 351,
379, 428, 484, 501, 563, 589,
591, 606, 630, 674, 686, 687,
722, 749, 763, 773, 800, 811,
827, 868, 873, 951, 981, 1041,
1050, 1089, 1100, 1156, 1195,
1229, 1259, 1271, 1283, 1302,
1304, 1422, 1428, 1507, 1537,
1538
- Martin, Mircea, 46, 65, 72, 106, 191,
197, 209, 222, 246, 269, 280,
308, 332, 342, 388, 420, 457,
511, 574, 591, 613, 647, 778,
833, 848, 891, 950, 1517
- Martinovici, Iv., 21, 188, 962, 1164,
1368, 1399, 1481, 1502, 1518
- Masichievici, Orest, 574, 578, 591,
866
- Massoff, Ioan, 133, 211, 290, 386,
422, 557, 802, 865, 885, 1081,
1133, 1530
- Mastronardi, Lucio, 199, 331
- Mașek, Victor Ernest, 310, 742, 863,
919, 1063, 1067, 1068, 1261,
1298, 1389

- Matei, Aura, 140, 141, 409
 Matei, Pamfil, 735, 978, 1416
 Maurer, Christian, 439, 484, 735, 739, 1296, 1482, 1531
 Mauriac, François, 1264, 1314, 1433
 Mavrodin, Irina, 176, 180, 284, 744, 805, 1385
 Maxim, Ion, 154, 301, 309, 391, 522, 592, 604, 757, 777, 833, 1001, 1106, 1141, 1220, 1264, 1313, 1317, 1329, 1396, 1549
 Mazilescu, Virgil, 10, 149, 725, 839, 855, 884, 1334, 1486
 Mazilu, C., 572, 988, 1203
 Mazilu, Dumitru, 35, 580
 Mazilu, Teodor, 8, 9, 104, 131, 198, 326, 418, 454, 472, 500, 532, 536, 541, 640, 854, 877, 889, 910, 929, 936, 953, 991, 993, 1015, 1043, 1069, 1088, 1094, 1152, 1157, 1222, 1229, 1234, 1323, 1324, 1330, 1345, 1350, 1355, 1382, 1404, 1431, 1467, 1477, 1507, 1520, 1548
 Mazilu, Tudor, 1094, 1233
 Măciucă, Constantin, 911, 1188
 Măduța, Ilie, 284, 1025
 Mănescu, Tudor, 304, 467, 884
 Mălăncioiu, Ileana, 7, 58, 142, 198, 247, 275, 277, 416, 431, 467, 511, 570, 783, 812, 1057, 1116, 1220, 1334, 1335, 1373, 1508, 1522, 1546
 Mănescu, Corneliu, 251, 428, 483
 Mănescu, Manea, 109, 111, 428, 514, 521, 673, 686
 Mănescu, Th., 1018, 1115
 Mănoiu, Alice, 997, 1114
 Mănucă, Dan, 184, 361, 395, 1048
 Mănuceanu, Vasile, 875, 967
 Mărășanu, Nicolae Grigore, 325, 1114
 Mărculescu, Sorin, 1324, 1475
 Mărgărit, Ioana, 723, 1486
 Mărgescu, Nicolae, 167, 1223, 1302
 Mărgineanu, Ion, 86, 792, 1179, 1191, 1456
 Mășlea, Ana, 117, 150, 263
 Medrea, C., 325, 1313
 Meeker, Leonard, 86, 95, 178
 Mehedinți, Simion, 986, 1285
 Meîtoiu, Ioan (Ion), 396, 521, 1485
 Mejelaitis, Eduardas, 41, 1326
 Melinescu, Gabriela, 21, 81, 105, 179, 184, 198, 223, 229, 301, 307, 324, 358, 365, 387, 395, 410, 418, 435, 437, 480, 481, 516, 557, 570, 592, 622, 623, 624, 759, 764, 804, 807, 812, 814, 840, 848, 851, 856, 871, 877, 885, 915, 921, 926, 942, 961, 1001, 1023, 1044, 1055, 1065, 1099, 1110, 1136, 1138, 1200, 1227, 1237, 1239, 1247, 1325, 1330, 1366, 1389, 1401, 1403, 1407, 1478, 1495, 1501, 1517
 Méliusz, József, 11, 484, 486, 1017
 Mens, Jan, 309, 893
 Mereuță, Viorica, 150, 969, 1300, 1324
 Merlușcă, Adrian, 167, 428, 563, 1303
 Merwin, S., 336, 876, 1110
 Metea, Octavian, 818, 854, 1106, 1203
 Michel, Albin, 578, 823, 842, 925, 1318
 Miciacio, Focioni, 1017, 1377, 1390
 Micle, Veronica, 550, 1331, 1370, 1400, 1442
 Miclea, Ion, 135, 262, 862
 Micu, Dumitru, 28, 64, 89, 109, 119, 125, 140, 183, 190, 214, 217,

- 232, 268, 274, 332, 338, 356,
393, 409, 434, 524, 529, 542,
572, 585, 589, 647, 717, 753,
807, 832, 836, 843, 848, 884,
889, 911, 930, 936, 959, 982,
983, 995, 997, 1001, 1021, 1022,
1036, 1068, 1079, 1086, 1146,
1148, 1178, 1206, 1221, 1229,
1232, 1248, 1263, 1273, 1283,
1291, 1327, 1358, 1381, 1396,
1403, 1424, 1441, 1446,
1499, 1507, 1516, 1526
- Micu, Emil, 107, 190
- Micu, Eugen, 1001, 1141
- Micu, Mircea, 18, 81, 82, 167, 180,
211, 235, 284, 303, 330, 378,
451, 477, 492, 521, 570, 599,
623, 643, 680, 755, 764, 777,
780, 800, 818, 838, 854, 877,
880, 885, 900, 905, 916, 918,
920, 928, 932, 944, 961, 967,
988, 1016, 1024, 1025, 1072,
1100, 1106, 1115, 1122, 1139,
1141, 1161, 1180, 1201, 1218,
1228, 1257, 1268, 1288, 1302,
1311, 1329, 1334, 1340, 1350,
1368, 1369, 1381, 1403, 1443,
1450, 1479, 1481, 1496, 1502,
1535, 1538
- Midia, Anca, 61, 174, 295, 432, 871,
983, 1093, 1198, 1424, 1548
- Mielcescu, Doru, 181, 273, 623, 716,
798, 919, 1548
- Mihadaş, Teohar, 21, 22, 81, 180,
229, 303, 330, 437, 447, 492,
621, 860, 1212, 1392, 1479
- Mihail, George, 352, 1540
- Mihail, N., 428, 1089, 1194
- Mihail, Radu Şt., 450, 703
- Mihalache, Marin, 563, 824
- Mihalache, Vasile, 41, 103
- Mihalaş, Marcel, 1247, 1486
- Mihale, Aurel, 79, 308, 315, 470,
652, 661, 664, 685, 868, 1028,
1045, 1223, 1302, 1404, 1485,
1538
- Mihăescu, George, 942, 1218, 1494
- Mihăescu, Gib, 131, 165, 250, 266,
551, 716, 1177, 1446
- Mihăescu, I., 1134, 1236
- Mihăescu, Vasile, 360, 826, 854
- Mihăilă, Caius, 425, 907, 933, 1046,
1179, 1191, 1307
- Mihăilă, G., 82, 493, 822, 826
- Mihăileanu, Alexandru, 352, 428,
438
- Mihăileanu, Ion, 6, 484, 1083
- Mihăilescu, Florin, 147, 174, 276,
296, 431, 466, 565, 751, 964,
982, 1093, 1136, 1164, 1196,
1275, 1306, 1345, 1351, 1389,
1401, 1452, 1496
- Mihăilescu, Magda, 69, 196, 267,
318, 364, 510, 532, 1232, 1343,
1372, 1422, 1477, 1491
- Mihăilescu, Manuela, 735, 1081
- Mihu, Iulian, 250, 456, 510, 547,
827, 1458
- Mikulasek, Oldrich, 1204
- Milcu, Ştefan, 484, 1203
- Milescu Spătaru, Nicolae, 51, 157,
954
- Mileşan, Ion Ilie, 562, 1536
- Milicescu, Emilia, 179, 1123, 1399
- Milišić, Milan, 512, 626
- Miller, Arthur, 898, 910, 1323, 1324,
1388, 1412
- Miller, Henry, 269, 1319, 1396
- Mincu, Marin, 61, 73, 96, 250, 361,
511, 730, 796, 894, 934, 946,
1004, 1006, 1026, 1083, 1116,
1118, 1123, 1156, 1184, 1275,
1339, 1408, 1440, 1455

Minculescu, Mihai, 716, 817, 833,
 907, 926, 1027, 1162, 1219,
 1222, 1248, 1266, 1379, 1398,
 1441, 1463, 1483
 Minei, Nicolae, 168, 868, 1302,
 1422, 1538
 Minguet, Philippe, 1056, 1284
 Minulescu, Ion, 49, 56, 110, 117,
 244, 633, 1204, 1370, 1411
 Minulescu, Mihaela, 54, 1276, 1398
 Mioc, Simion, 1162, 1313, 1361
 Miran, Alexandru, 91, 445
 Mircea, Ion Radu, 34, 107, 123, 133,
 151, 224, 229, 273, 279, 350,
 367, 405, 447, 509, 542, 543,
 549, 724, 833, 1221, 1279, 1323,
 1517
 Mirodan, Alexandru, 162, 217, 259,
 563, 707, 753, 835, 854, 894,
 934, 953, 987, 997, 1070, 1081,
 1153, 1170, 1295, 1336, 1451,
 1468, 1484, 1506, 1520, 1528
 Mitea, Constantin, 6, 935, 1240,
 1245
 Mitescu, Adriana, 730, 933, 1339,
 1397
 Mitrana, Dumitru, 881, 1308
 Mitroi, Florica, 530, 592, 1138,
 1329, 1344
 Mitroi, Gheorghe, 25, 48
 Mitru, Alexandru, 82, 87, 343, 840,
 849, 921, 1025, 1207, 1267,
 1325, 1326, 1388, 1394, 1432,
 1443, 1485, 1520
 Miu, Constantin, 116, 132, 283, 441,
 880, 1461, 1464
 Miu, Florea, 368, 1002
 Miu-Lerca, C., 880, 1461
 Mocanu, Titus, 124, 356, 435
 Mocanu, Vasile, 996, 1042
 Modola, Doina, 570, 764, 1024, 1239
 Moisescu, Justin, 439, 486
 Moisil, Florica, 493, 822, 826
 Moisil, Grigore, 128, 349, 1106,
 1051
 Moldovan, Claudiu, 553, 856
 Moldovan, Gavril, 151, 509
 Moldovan, Iuliu, 165, 261, 1163
 Moldovan, Liliana, 290, 769, 790
 Moldovan, Roman, 439, 484
 Molea, Ion, 330, 521, 633, 992
 Monda, Virgiliu, 116, 246, 384, 566,
 597, 953, 1334
 Montale, Eugenio, 237, 357, 389,
 966, 1104
 Morariu, Modest, 45, 53, 509, 547,
 854, 877, 1023
 Moraru, Iustin, 787, 798, 820, 823,
 950
 Moraru, Mihai, 1106, 1467
 Moraru, Titus, 779, 886, 901, 949,
 978, 1250
 Moravia, Alberto, 70, 340, 760, 818,
 952
 Morina, Mimmo, 993, 1207
 Moruzan, Constantin, 734, 1115
 Mossora, Lelia, 39, 360
 Moşandrei, Mihai, 329, 634, 1313,
 1443
 Motoc, Nicolae, 163, 559, 598, 697,
 926, 988, 1317, 1469
 Motzan, Peter, 151, 447, 865, 985
 Movileanu, Sorin, 428, 563, 749,
 1089, 1538
 Mugur, Florin, 18, 141, 181, 183,
 292, 418, 592, 755, 995, 1044,
 1069, 1132, 1449, 1461, 1471,
 1517, 1522, 1546
 Muntean, George, 27, 32, 56, 69,
 116, 183, 233, 253, 307, 351,
 359, 369, 455, 696, 755, 800,
 991, 1047, 1064, 1109, 1125,

- 1152, 1163, 1242, 1276, 1398,
1437, 1463, 1483, 1502
- Munteanu, Aurel Dragoș, 107, 142,
159, 182, 190, 249, 299, 332,
340, 363, 386, 434, 441, 456,
459, 589, 849, 893, 896, 898,
1120, 1152, 1157, 1170, 1171,
1214, 1237
- Munteanu, Dan, 202, 1015, 1478
- Munteanu, Dragoș, 143, 159, 417,
1237
- Munteanu, Francisc, 673, 695, 821,
868, 967, 1105, 1114, 1119,
1183, 1286
- Munteanu, George, 36, 62, 96, 119,
121, 333, 411, 587, 751, 844,
1023, 1035, 1049, 1132, 1340
- Munteanu, Ion, 211, 445, 1163
- Munteanu, M., 1203, 1497
- Munteanu, Romul, 7, 41, 61, 63, 68,
81, 94, 103, 129, 195, 219, 265,
273, 281, 302, 321, 323, 337,
385, 437, 450, 454, 477, 510,
531, 535, 574, 585, 588, 591,
594, 613, 622, 631, 645, 662,
672, 674, 686, 705, 719, 739,
758, 763, 764, 771, 773, 781,
811, 812, 819, 826, 865, 916,
982, 992, 1024, 1112, 1136,
1137, 1140, 1170, 1186, 1207,
1209, 1214, 1216, 1250, 1253,
1255, 1271, 1293, 1297, 1311,
1318, 1334, 1355, 1359, 1371,
1414, 1430, 1431, 1437, 1458,
1484, 1490, 1496, 1503, 1505,
1506, 1525, 1531
- Munteanu, Ștefan, 626, 680, 755,
800, 891, 944, 987, 988
- Munteanu, Teodor Al., 1064, 1442,
1502
- Munteanu, Valentin, 244, 264, 827
- Munteanu, Virgil, 162, 421, 556,
734, 859, 973, 1081, 1189, 1295,
1412, 1530
- Munțiu, Adrian 626, 1109
- Murărașu, D., 308, 589
- Mureșan, Dumitru, 1262, 1381, 1420
- Mureșan, Mircea, 910, 1451, 1477
- Mureșan, Ovidiu, 623, 1044
- Mureșan, Rusalin, 235, 330
- Mureșanu, Marcel, 1407, 1520
- Mureșanu, Rusalin, 1317, 1392,
1443, 1485, 1502
- Murgeanu, Ion, 71, 91, 239, 271, 334
- Murgulescu, Ilie, 108, 568
- Muscalu, Florin, 279, 396, 1028,
1268
- Musil, Robert, 223, 1239
- Mușat, Aura, 218, 348, 466, 831,
962, 963, 984, 1050, 1095
- Mușatescu, Tudor, 367, 369, 391,
408, 461, 493, 496, 556, 572,
590, 817, 997, 1028, 1283, 1295,
1332, 1344, 1372, 1413
- Mutașcu, Dan, 41, 125, 129, 153,
167, 181, 243, 265, 291, 301,
317, 334, 363, 409, 461, 508,
509, 531, 547, 598, 645, 771,
772, 826, 854, 868, 880, 952,
961, 991, 1005, 1012, 1014,
1037, 1061, 1071, 1089, 1114,
1143, 1150, 1170, 1193, 1212,
1217, 1223, 1231, 1238, 1285,
1296, 1300, 1302, 1310, 1311,
1319, 1321, 1335, 1376, 1407,
1422, 1430, 1441, 1456, 1480,
1489, 1505
- Muthu, Mircea, 80, 151, 257, 280,
401, 416, 491, 549, 569, 854,
877, 985, 1134, 1144, 1162,
1166, 1169, 1276, 1282, 1291,
1408

N

- Nadin, Mihai, 142, 264, 413, 434,
468, 530, 579, 745, 808, 841,
845, 863, 885, 1013, 1242, 1405
- Nagel, Louis, 352, 698
- Naghiu, Iosif, 210, 293, 304, 579,
614, 1081, 1250
- Naso, Ovidius Publius, 340, 1052,
1064, 1098
- Nasta, Dan, 48, 290, 1163
- Naum, Gellu, 36, 42, 62, 90, 173,
277, 291, 318, 379, 386, 391,
430, 457, 687, 875, 884, 895,
901, 903, 1028, 1065, 1117,
1135, 1170, 1200, 1233, 1300,
1318, 1325, 1484, 1521, 1548
- Nămoiu, S., 903, 1239
- Năstase, Adrian, 1066, 1347
- Neacșu, Iulian, 10, 112, 391, 461,
572, 755, 899, 992, 1220, 1267
- Neagoe, Peter, 763, 1239, 1355
- Neagu, Fănuș, 8, 43, 48, 53, 63, 122,
131, 143, 198, 213, 221, 238,
259, 279, 283, 293, 313, 330,
336, 346, 353, 356, 388, 411,
418, 420, 429, 454, 477, 501,
544, 550, 552, 574, 591, 674,
686, 704, 755, 758, 763, 785,
806, 849, 885, 895, 905, 960,
966, 967, 970, 1054, 1094, 1157,
1163, 1228, 1252, 1267, 1274,
1317, 1326, 1334, 1338, 1344,
1352, 1373, 1380, 1394, 1407,
1442, 1456, 1476, 1482, 1486,
1502, 1506, 1513, 1517
- Neagu, Mihai, 178, 222, 230, 378,
719, 792, 832, 848, 1067
- Neagu, Olga, 921, 1061, 1400
- Neamțu, Octavian, 843, 1159
- Necula, Damian, 566, 1308, 1380
- Neculce, Ion, 108, 119, 306, 1243,
1321, 1327, 1337, 1394, 1397,
1430, 1445, 1453, 1516, 1524
- Nedelcea, Tudor, 1334, 1525
- Nedelcovici, Bujor, 252, 836, 1315,
1341, 1369, 1390, 1394, 1401,
1403, 1496
- Nedelcu, Șerban, 522, 758, 834,
1267
- Negoită, Oliviu, 1343
- Negoîtescu, I., 21, 73, 142, 145, 165,
255, 332, 411, 416, 506, 652,
685, 710, 718, 727, 794, 884,
993, 1001, 1069, 1110, 1116,
1170, 1220, 1334, 1351, 1395,
1396, 1407, 1408, 1410, 1483,
1522
- Negreanu, Dumitru, 421, 556, 859,
1081, 1295
- Negreanu, Marcel, 1355, 1476
- Negrilă, Iulian, 943, 988, 1313
- Negru, Natalia, 1025, 1097
- Negru, Radu, 159, 583, 963, 1169,
1429, 1471
- Negruzzi, Costache, 70, 286, 507,
1238
- Negruzzi, Iacob, 550
- Negruzzi, Leon, 823, 925
- Negulescu, Mihai, 18, 87, 255, 299,
428, 840, 872, 921, 925, 944,
953, 999, 1088, 1103, 1109,
1152, 1258, 1302, 1331, 1422,
1465, 1485, 1496, 1504
- Negulescu, P., 986, 1274
- Negură, Ileana, 152, 900
- Nemoianu, Virgil, 33, 63, 121, 152,
292, 354, 417, 562, 632, 727,
777, 812, 855, 899, 966, 969,
1062, 1076, 1184, 1292, 1318,
1409, 1503
- Neruda, Pablo, 158, 573, 874, 1154
- Nestor, Elena, 107, 922
- Nestorescu, Horia, 389, 897
- Netea, Vasile, 514, 521, 615, 633,
748, 760, 762, 894, 997, 1088,

- 1124, 1131, 1163, 1190, 1314,
 1398, 1424, 1485, 1522, 1533
 Nezval, Vitezslav, 593, 953
 Nica, Ion, 461, 829, 946, 991, 1038,
 1113, 1122, 1419
 Nica, Octavian, 321, 638
 Nichita, Mihai, 364, 696, 707
 Nicoară, D., 167, 563
 Nicoară, Mara, 562, 635, 744, 787,
 793, 820, 831, 984, 1072, 1164,
 1306, 1521
 Nicoară, Nicolae, 128, 362, 809,
 1036, 1204, 1212, 1313, 1396,
 1491
 Nicolae, D., 304, 1422
 Nicolae, Emil, 25, 67, 263, 335, 384,
 405, 808, 903, 1036, 1132, 1148,
 1254
 Nicolae, Ștefan, 50, 947
 Nicolae, Velea, 687, 872
 Nicolaescu, Sergiu, 131, 196, 1395,
 1451, 1491
 Nicolau, Petre, 409, 899, 1011,
 1028, 1101, 1266, 1290
 Nicolescu, Ion, 107, 281, 304, 592,
 777, 856, 906, 911, 1024
 Nicolescu, Miron, 368, 439, 484,
 524, 579, 1157
 Nicolescu, Otilia, 592, 1443
 Nicolescu, Tatiana, 158, 310, 469,
 512, 845, 1485, 1503
 Nicolescu, Tudor, 39, 102
 Nicolescu, Vasile, 16, 39, 60, 138,
 204, 252, 320, 350, 469, 477,
 484, 501, 535, 574, 591, 612,
 622, 758, 850, 865, 922, 1116,
 1271, 1389, 1442, 1484
 Nicorovici, Vasile, 287, 295, 536,
 584, 893, 1036, 1043, 1148,
 1385, 1435
 Niculescu, Alexandru, 287, 294
 Niculescu, Aurora, 774
 Niculescu, George, 1331, 1388
 Niculescu, Paul, 503, 1240, 1245
 Nimigeanu, George, 309, 860, 1531
 Nisipeanu, Constantin, 9, 18, 188,
 337, 353, 396, 521, 633, 704,
 800, 1017, 1047, 1139, 1141,
 1199, 1317, 1334, 1380, 1465,
 1484, 1502
 Nistea, Victor, 634, 720, 860, 1190,
 1329
 Nistor, Corneliu, 155, 599, 1106,
 1026
 Nistor, G., 358, 508, 978, 1086,
 1100, 1418, 1431, 1535
 Nistor, Virgil, 20, 357, 569, 812,
 1202
 Niță, George, 730, 1186
 Nițescu, M., 296, 566, 751, 982,
 1091, 1306, 1403, 1452, 1463,
 1548
 Noica, Constantin, 41, 66, 219, 230,
 264, 302, 316, 336, 358, 362,
 385, 407, 541, 570, 620, 713,
 804, 813, 877, 913, 958, 1024,
 1139, 1211, 1239, 1311
 Nottara, C., 48, 299, 1256
 Nottara, I., 236, 270, 290, 421, 456,
 459, 485, 556, 806, 1157, 1267
 Novac, Constantin, 797, 867
 Novăceanu, Darie, 192, 233, 269,
 292, 340, 359, 397, 434, 662,
 672, 686, 704, 800, 821, 962,
 1001, 1116, 1166, 1168, 1221,
 1456
 Novicov, Mihai, 178, 350, 1136,
 1334, 1380
 Nușfelean, Olimpiu, 502, 1184
- O**
- Oancea, Nicolae, 145, 211, 829,
 1485

- Oarcăsu, Ion (Ioan), 242, 393, 471, 887, 1007, 1225, 1226, 1269, 1486
- Octavian, Tudor, 25, 48, 848, 1044, 1158, 1261, 1347, 1395
- Odeanu, Anișoara, 153, 599, 880, 1105, 1141, 1230, 1269, 1357, 1550
- Odobescu, Al., 135, 179, 200, 314, 911, 1196, 1233, 1238
- Ogorodnikova, Irina, 704, 846
- Olar, Alexandru, 151, 351
- Olariu, Constantin, 89, 249, 269, 496, 777, 1122, 1267, 1314, 1396, 1482, 860
- Olaru, Radu, 806, 1303
- Olteanu, Ioanichie, 121, 273, 353, 574, 591, 674, 686, 750, 758, 763, 791, 1380, 1398, 1410
- Omescu, Corneliu, 9, 58, 1485
- Omescu, Ion, 60, 101, 163, 208, 247, 298, 367, 417, 456, 541, 576, 612, 644, 704, 767, 776, 791, 800, 809, 858, 949, 971, 1018, 1058
- Onu, Eugen, 735, 865, 974, 1191, 1296, 1418, 1531
- Onu, Liviu, 838, 965
- Oprea, Alexandru, 42, 131, 190, 250, 266, 307, 391, 395, 445, 525, 579, 633, 702, 716, 776, 892, 927, 1268, 1380
- Oprea, Nicolae, 725, 1290, 1408, 1521
- Oprea, Ștefan, 41, 384, 476, 604, 609, 644, 704, 789, 808, 841, 1097, 1212, 1230, 1249, 1385
- Oprescu, Eugenia, 69, 116, 283
- Oprescu, George, 1471
- Oprescu, Horia, 1000, 1316, 1433
- Oprina, Adrian, 271, 347
- Oprișan, I., 894, 1101, 1239
- Opriță, Mircea, 796, 808, 978
- Oproiu, Ecaterina, 150, 1074, 1077, 1096, 1203
- Orlando, Giuliano, 1135
- Ornaru, Vintilă, 234, 1442, 1465, 1485, 1502
- Ornea, Zigu, 110, 234, 260, 268, 272, 320, 382, 386, 479, 499, 511, 520, 553, 580, 586, 716, 749, 771, 772, 778, 843, 982, 998, 999, 1120, 1207, 1239, 1250, 1328, 1433
- Ortega, Jose, 1403, 1478
- Ortiz, Ramiro, 358, 508, 1100, 1431
- Ostahie, Corneliu, 25, 66, 1348, 1429
- Otobăcu, C., 1387, 1431
- Ottonovici Auzin, Imant, 1463
- P**
- Paleologu, Alexandru, 11, 46, 71, 93, 103, 106, 131, 190, 194, 197, 219, 243, 259, 332, 413, 417, 501, 505, 661, 662, 686, 753, 846, 954, 970, 997, 1060, 1069, 1075, 1111, 1113, 1115, 1122, 1177, 1243, 1258, 1261, 1262, 1284, 1290, 1325, 1326, 1334, 1345, 1358, 1374, 1381, 1390, 1435, 1451, 1478, 1486, 1525
- Paler, Octavian, 155, 484, 614, 646, 699, 718, 781, 793, 817, 830, 833, 855, 889, 936, 953, 1086, 1095, 1143, 1288, 1326, 1496
- Pallady, Theodor, 135, 1000
- Panait, Ion, 279, 396, 1268
- Panait, Marin, 735, 862, 975, 1417, 1532
- Panait, Tudor, 1220, 1216, 1223

- Panaiteescu, Dumitru (Perpessicius), 50, 121, 249, 283, 297, 298, 320, 321, 363, 381, 391, 414, 418, 482,, 570, 721, 722, 728, 763, 798, 811, 822, 869, 876, 894, 951, 981, 1064, 1101, 1160, 1185, 1196, 1210, 1228, 1238, 1259, 1264, 1268, 1299, 1351, 1386, 1396, 1410, 1451
- Panaiteescu, Horia, 1388, 1395
- Panaiteescu, P., 82, 91, 552
- Pană, Aura, 102, 227, 344
- Pană, Gheorghe, 195, 673, 686
- Pană, Sașa, 19, 56, 320, 366, 534, 578, 798, 911, 937, 1002, 1014, 1017, 1024, 1048, 1144, 1168, 1174, 1196, 1214, 1241, 1245, 1256, 1273, 1302, 1379, 1461, 1501
- Pană, Vladimir, 112, 391, 679, 899, 920, 1000, 1203
- Pancu, Octav, 87, 251, 967, 1164, 1234, 1257, 1267, 1335, 1463
- Pandrea, Petre, 152, 1504
- Pann, Anton, 119, 248, 256, 342, 360, 533, 536, 845, 896, 991, 996, 1037, 1104, 1134, 1180, 1341
- Pantazi, Valeriu, 1162, 1276, 1373, 1382, 1486
- Pantelimonescu, Florin, 1345, 1371, 1427, 1445, 1488
- Papadat-Bengescu, Hortensia, 607, 953, 1002, 1051, 1133, 1231, 1340, 1378, 1446
- Papadima, Liviu, 814
- Papadima, Ovidiu, 97, 146, 152, 178, 249, 296, 337, 543, 603, 613, 633, 638, 822, 897, 1047, 1168, 1345, 1457
- Papahagi, Marian, 77, 151, 229, 281, 357, 447, 509, 764, 1291, 1521
- Papastate, D., 1187, 1411
- Papilian, Alexandru, 11, 105, 413, 1267, 1421
- Papilian, Victor, 502, 1060, 1192, 1301
- Papiu, Al., 427, 821, 959, 1181, 1355
- Papu, Edgar, 7, 9, 21, 37, 46, 70, 79, 88, 96, 103, 105, 123, 136, 145, 163, 181, 190, 221, 246, 259, 274, 316, 319, 342, 365, 411, 451, 477, 495, 510, 564, 633, 640, 672, 730, 760, 774, 793, 808, 815, 822, 828, 876, 901, 905, 953, 1012, 1036, 1056, 1101, 1108, 1214, 1250, 1284, 1334, 1354, 1359, 1372, 1381, 1433, 1439, 1463, 1479, 1484, 1500
- Papu, Letiția, 10, 116
- Papuc, Ion, 293, 849
- Parapiru, Theodor, 219, 1212
- Paraschiv, Iva, 167, 980
- Paraschivescu, Constantin, 162, 289, 858, 1413, 1481, 1506, 1529
- Paraschivescu, Miron Radu/ M.R.P., 8, 121, 150, 235, 236, 274, 292, 398, 409, 420, 454, 581, 598, 605, 612, 623, 632, 646, 651, 866, 874, 922, 1029, 1030, 1159, 1274, 1405, 1470, 1504, 1520, 1522, 1540
- Pardău, Platon, 155, 188, 349, 547, 634, 850, 915, 1106, 1141, 1164, 1215, 1264, 1311, 1407
- Parhon, Victor, 193, 508, 586, 841, 1254
- Parocescu, N., 269, 364, 456
- Parun, Vesna, 634, 800, 1036, 1341
- Pas, Ion, 771, 790, 893, 1263, 1337, 1539

- Pascadi, Ion, 143, 162, 212, 219,
264, 290, 309, 316, 359, 378,
421, 478, 498, 556, 734, 741,
858, 871, 933, 949, 969, 975,
1014, 1037, 1048, 1055, 1058,
1066, 1084, 1340, 1355, 1425,
1438, 1505, 1532
- Pascu, Petre, 255, 760, 1214, 1341
- Pascu, Ștefan, 62, 242, 368, 735,
1099, 1111, 1116, 1121, 1125,
1157, 1190, 1428
- Pasternak, Boris, 1311, 1326
- Pașcani, R., 117, 1334
- Patriche, Eugen, 25, 48
- Paulescu, Petre, 106, 209, 744
- Pavelescu, Cincinat, 228, 601, 1025,
1235, 1244, 1252, 1268, 1274,
1293, 1342, 1354, 1459
- Pavelescu, Ion, 63, 311
- Pavelescu, Mircea, 228, 800, 846,
1077, 1274, 1516
- Pavese, Cesare, 340, 506, 648, 756,
877, 986
- Pavlovici, Miodrag, 1239
- Păcurariu, Dumitru, 146, 215, 260,
475, 521, 585, 760, 833, 1255,
1381, 1394
- Păcurariu, Francisc, 81, 492, 875,
908, 1040, 1085, 1114, 1166,
1182, 1391
- Păcuraru, Mihai, 425, 797, 1119,
1343, 1400, 1456
- Păduraru, Nicolae, 439, 484, 580
- Pădureanu, Ion Bujor, 50, 196, 251,
758, 888, 920, 1329
- Păteanu, Gelu, 1055, 1100, 1142
- Pătrascu, Ion, 515, 969
- Pătrășcanu, D., 268, 997, 1283,
1295, 1307, 1372, 1413
- Pătrășcanu, Lucrețiu, 152, 205, 553
- Păulescu, Petre, 588, 791
- Păun, George, 235, 255, 330, 389,
396, 521, 633, 1110, 1144, 1465
- Păun, Octav, 205, 1465
- Păun, Stelian, 331, 396, 428, 885,
1455, 1485
- Păunescu, Adrian, 8, 11, 40, 45, 55,
83, 96, 103, 122, 136, 137, 144,
157, 198, 214, 233, 238, 239,
243, 259, 262, 273, 280, 286,
301, 311, 314, 318, 332, 333,
335, 342, 343, 357, 359, 360,
368, 381, 387, 389, 398, 409,
417, 418, 425, 428, 435, 446,
454, 468, 471, 502, 504, 532,
541, 543, 550, 573, 579, 581,
605, 611, 633, 638, 660, 662,
672, 685, 710, 718, 724, 758,
761, 770, 782, 790, 798, 810,
813, 816, 818, 834, 842, 848,
854, 856, 867, 870, 883, 927,
936, 937, 953, 960, 974, 1032,
1069, 1077, 1082, 1090, 1092,
1096, 1132, 1204, 1225, 1227,
1249, 1252, 1256, 1269, 1315,
1325, 1345, 1355, 1366, 1371,
1379, 1388, 1406, 1449, 1464,
1470, 1494, 1502, 1504, 1516,
1517, 1522, 1546
- Păunescu, Ilie, 210, 443, 498, 534,
549, 614, 651, 652, 685, 735,
839, 895, 928, 1037, 1124, 1150,
1161, 1189, 1317, 1433, 1465,
1484, 1506, 1529, 1547
- Păcă, Teodor, 773, 1522
- Pârvan, Vasile, 317, 564, 1212,
1226, 1233, 1291, 1341, 1348,
1354, 1408
- Pârvu, D., 155, 283, 818, 1460
- Pârvu, Sorin, 316, 453, 891, 1170
- Peianov, Ioan, 151, 417, 725, 965,
1421

- Pelin, Mihai, 157, 285, 292, 553,
969, 1044, 1186, 1292
1515
- Peltz, Ion, 230, 800, 885, 1051,
1332, 1442, 1516
- Peltz, Tia, 331, 834
- Penciulescu, Radu, 303, 409, 557
- Pereș, Pavel, 133, 199
- Peretz, Hertha, 194, 611, 1387
- Perfil, Pavel, 107, 827, 1373
- Perse, John, 229, 258, 523, 532, 562,
698, 756, 1034, 1179, 1308
- Pervain, Iosif, 821, 930, 1137, 1182,
1191, 1201
- Peter, Marosi, 604, 618, 906
- Petică, Ștefan, 84, 1067, 1134
- Petra, Maria, 150, 723, 1182, 1407
- Petrache, Ion, 342, 353, 521, 927,
1064, 1122, 1302, 1316, 1443
- Petran, Iosif, 712, 735, 792, 949,
1402
- Petrașcu, Gheorghe, 49, 1429, 1437
- Petrescu, Camil, 43, 57, 63, 68, 102,
109, 116, 129, 131, 137, 165,
176, 180, 202, 214, 220, 228,
240, 243, 244, 250, 259, 266,
279, 283, 290, 316, 317, 331,
335, 345, 358, 363, 390, 393,
436, 453, 494, 542, 549, 575,
613, 631, 638, 642, 705, 716,
729, 745, 750, 761, 792, 834,
846, 867, 870, 894, 902, 952,
968, 973, 998, 1002, 1104, 1105,
1014, 1038, 1040, 1053, 1060,
1079, 1087, 1099, 1101, 1104,
1137, 1153, 1158, 1160, 1170,
1179, 1220, 1231, 1243, 1248,
1256, 1258, 1275, 1290, 1291,
1305, 1357, 1371, 1376, 1388,
1398, 1404, 1406, 1408, 1459,
1466, 1516, 1520
- Petrescu, Cezar [C. Robul], 42, 151,
154, 223, 247, 259, 315, 419,
504, 607, 631, 773, 779, 822,
847, 856, 894, 952, 1012, 1014,
1066, 1100, 1151, 1205, 1277,
1335, 1391, 1422, 1429, 1431,
1432, 1453
- Petrescu, Florin Mihai, 475, 584,
610, 845, 927, 1135, 1281, 1349,
1376, 1447
- Petrescu, Ioana Em., 281, 581, 725,
965, 1151, 1402
- Petrescu, Irina, 189, 417, 464, 834,
1517
- Petrescu, Liviu, 7, 74, 96, 114, 136,
222, 276, 311, 378, 394, 401,
414, 417, 423, 443, 466, 500,
520, 547, 549, 578, 631, 695,
779, 821, 838, 907, 925, 978,
1250, 1381, 1401
- Petrescu, Mariana, 117, 725, 769,
795, 1278
- Petrescu, Radu, 36, 62, 115, 136,
142, 191, 227, 229, 273, 274,
306, 336, 347, 414, 431, 456,
599, 725, 836, 952, 1020, 1087,
1178, 1251, 1267, 1377
- Petri, Aurel, 216, 962
- Petriceicu, B., 589, 965
- Petrila, Constantin, 104, 1159, 1244
- Petrișor, Marcel, 166, 180, 281, 293,
320, 466, 867, 927, 953, 979,
1067, 1076, 1109, 1311, 1438
- Petroveanu, M., 174, 430, 564, 756,
1092, 1423, 1545
- Petroveanu, Mihail, 18, 32, 61, 574,
591, 630, 1017, 1324, 1485, 1507
- Petrovici, Dușan, 153, 235, 573, 626,
880, 921, 1043, 1061, 1141,
1231, 1317, 1376
- Petrovici, Ion, 265, 746, 747
- Petru, Luminița, 1331, 1435

Petru, Nicolae, 739, 1084
 Philippide, Alexandru, 31, 61, 158,
 173, 212, 214, 228, 249, 255,
 266, 271, 274, 287, 291, 294,
 311, 314, 320, 332, 393, 408,
 411, 436, 484, 543, 605, 611,
 781, 814, 820, 827, 873, 886,
 891, 894, 921, 954, 968, 994,
 1011, 1028, 1054, 1057, 1061,
 1159, 1169, 1185, 1263, 1346,
 1379, 1410, 1411, 1427, 1428,
 1433, 1480, 1497, 1502, 1525
 Piaget, Jean, 387, 810, 1426
 Picon, Gaëtan, 242, 272
 Pietrari, D., 521, 1136
 Pillat, Dinu, 116, 222, 247, 436, 484,
 916, 1345
 Pillat, Ion, 146, 153, 266, 287, 295,
 323, 413, 430, 552, 564, 894,
 907, 1037, 1075, 1121, 1238,
 1448, 1519
 Pillat, Monica, 1325, 1344
 Pinte, Maria, 158, 420, 553, 969,
 1294
 Pintilie, Lucian, 9, 150, 590, 1165
 Piovene, Guido, 773, 781, 822, 841,
 876
 Pippidi, Andrei, 310, 1074
 Piru, Alexandru, 18, 32, 59, 61, 73,
 91, 116, 157, 187, 190, 198, 209,
 234, 255, 268, 275, 276, 286,
 307, 329, 395, 411, 419, 433,
 444, 451, 466, 498, 514, 520,
 541, 546, 552, 578, 585, 603,
 617, 632, 661, 662, 686, 710,
 729, 758, 773, 775, 779, 786,
 795, 800, 803, 808, 818, 841,
 855, 885, 908, 915, 925, 948,
 964, 968, 990, 1003, 1028, 1047,
 1064, 1078, 1109, 1124, 1136,
 1137, 1144, 1148, 1153, 1164,
 1186, 1205, 1216, 1223, 1224,
 1250, 1259, 1267, 1293, 1316,
 1338, 1358, 1372, 1379, 1398,
 1403, 1411, 1441, 1458, 1463,
 1485, 1490, 1499, 1524
 Piru, Elena, 178, 815
 Pituș, Gheorghe, 165, 292, 410, 522,
 604, 815, 848, 1122, 1164, 1220,
 1326, 1517, 1546
 Plath, Sylvia, 1330
 Platon, Maria, 1387
 Platon, Mihai, 386, 1255, 1490
 Plenescu, Gheorghe, 580, 911
 Pleșu, Andrei, 351, 542, 1067, 1107,
 1323
 Ploșteanu, Grigore, 165, 1088
 Poantă, Petru, 20, 81, 145, 150, 178,
 190, 229, 242, 301, 351, 357,
 380, 413, 447, 471, 492, 509,
 522, 545, 569, 622, 721, 725,
 739, 812, 886, 916, 963, 985,
 1066, 1071, 1099, 1138, 1167,
 1184, 1200, 1236, 1311, 1367,
 1407, 1415, 1478, 1520
 Podgoreanu, Traian, 185, 802, 872,
 946, 1115, 1123, 1265, 1330,
 1342, 1397, 1425, 1482
 Poe, Edgar Allan, 59, 104, 191, 522,
 556, 1350
 Poenaru, Emil, 579, 719, 1284
 Poenaru, Vasile, 239, 246, 307, 502,
 592, 965, 1199, 1517
 Pogor, Vasile, 1495, 1501
 Pogorilovschi, Ion, 903, 1469
 Poluxis, Cristu, 45, 131
 Pompiliu, Teodor, 975, 1137, 1190,
 1300, 1359, 1409
 Pop, Grigore Traian, 1078, 1186
 Pop, Ion (Ioan, Ionel) 57, 140, 149,
 151, 242, 279, 280, 302, 304,
 378, 380, 410, 416, 447, 477,
 509, 523, 546, 606, 624, 635,
 699, 722, 724, 818, 842, 853,

- 931, 963, 965, 993, 1019, 1023,
1029, 1042, 1046, 1049, 1461,
1066, 1099, 1126, 1144, 1145,
1167, 1182, 1184, 1225, 1247,
1254, 1269, 1335, 1405, 1445,
1503, 1517
- Pop, Marcel, 273, 282, 336, 359,
680, 777, 817, 899, 943, 988,
1159, 1220, 1244, 1264, 1438,
1461
- Pop, Mihai, 461, 1106, 1214, 1389,
1476
- Pop, N., 142, 589, 632, 1097, 1331,
1400, 1442
- Pop, Sânziana, 10, 11, 70, 417, 436,
469, 480, 534, 783, 818, 893,
988, 1043, 1132, 1153, 1366,
1388, 1508, 1517
- Popa, Constantin, 150, 360
- Popa, Costache, 104, 211, 249
- Popa, D., 79, 755, 1141, 1395, 1497,
1516
- Popa, Dumitru Radu, 273, 409, 1516
- Popa, George, 219, 309, 735, 860,
891, 952, 1047, 1125, 1162,
1191, 1298, 1387, 1442, 1517,
1537
- Popa, Ion, 66, 184, 240, 265, 477,
573, 835, 921, 1093, 1313
- Popa, Letiția, 1172, 1233
- Popa, M., 152, 292
- Popa, Marian, 39, 41, 83, 84, 103,
136, 152, 158, 166, 179, 198,
202, 216, 218, 224, 240, 250,
272, 289, 291, 300, 301, 327,
347, 353, 393, 409, 451, 550,
553, 565, 781, 921, 979, 1002,
1014, 1060, 1068, 1079, 1160,
1178, 1185, 1227, 1283, 1291,
1403, 1404, 1466, 1516
- Popa, Marin, 292, 1020, 1179
- Popa, Mircea, 96, 119, 190, 242,
277, 293, 380, 699, 782, 787,
842, 867, 906, 911, 949, 1048,
1066, 1167, 1192, 1251, 1301
- Popa, Moise, 439, 484
- Popa, Vasko, 626, 634, 841, 965,
1341, 1550
- Popa, Victor Ion, 49, 240, 245, 265,
387, 456, 590, 704, 822, 973,
997, 1233, 1295, 1395, 1433,
1477
- Pop-Corniș, Marcel, 680, 1461
- Popel, Corneliu, 125, 315, 334, 585,
1036
- Popescu, Adina, 462, 1329, 1376
- Popescu, Adrian, 21, 151, 224, 229,
233, 279, 314, 330, 350, 358,
367, 379, 411, 435, 447, 509,
535, 542, 549, 575, 591, 613,
620, 622, 624, 724, 764, 833,
866, 1100, 1184, 1202, 1239,
1279, 1311, 1367, 1408, 1431,
1478, 1517, 1520
- Popescu, Alexandru, 155, 210, 223,
369, 378, 533, 1053, 1136, 1204,
1264, 1341, 1373, 1385, 1449,
1497
- Popescu, Andrei, 798, 814, 848, 947,
1230, 1275
- Popescu, Corina, 58, 116, 209, 1106
- Popescu, Cornel, 211, 256, 807,
1064, 1207
- Popescu, Dan, 41, 573, 988
- Popescu, Dumitru Radu, 14, 63, 77,
118, 119, 122, 196, 238, 242,
259, 283, 303, 311, 326, 332,
343, 347, 380, 447, 468, 561,
569, 579, 612, 614, 624, 687,
705, 734, 737, 780, 785, 790,
806, 812, 926, 992, 997, 1007,
1009, 1040, 1063, 1084, 1088,
1094, 1111, 1150, 1164, 1189,

1191, 1225, 1227, 1355, 1420,
 1478, 1484, 1504, 1506, 1513,
 1529
 Popescu, Dumitru, 86, 109, 163,
 177, 195, 262, 312, 317, 329,
 673, 686, 817, 839, 920, 938,
 1240, 1245, 1338
 Popescu, Florentin, 279, 992, 1043,
 1223, 1234, 1388, 1520
 Popescu, Nicolae, 318, 835, 1450
 Popescu, Petru, 21, 60, 77, 84, 102,
 114, 136, 202, 209, 289, 306,
 311, 331, 347, 391, 421, 453,
 460, 470, 494, 496, 508, 575,
 592, 599, 605, 620, 745, 790,
 848, 960, 1040, 1065, 1123,
 1147, 1172, 1173, 1192, 1209,
 1232, 1250, 1254, 1302, 1310,
 1330, 1337, 1338, 1361, 1380,
 1384, 1403, 1471, 1487, 1504,
 1513, 1517, 1545, 543, 634, 858,
 1360, 1495
 Popescu, Radu, 34, 48, 53, 81, 107,
 111, 133, 161, 180, 223, 249,
 277, 298, 321, 342, 367, 454,
 459, 468, 552, 554, 574, 591,
 604, 675, 686, 720, 750, 758,
 763, 791, 859, 866, 993, 1037,
 1094, 1203, 1206, 1209, 1214,
 1221, 1268, 1428, 1433, 1446,
 1484
 Popescu, Stelian, 523, 1405
 Popescu, Ștefan, 103, 142, 181, 235,
 255, 331, 379, 396, 428, 521,
 558, 563, 873, 926, 1029, 1110,
 1124, 1164, 1224, 1255, 1317,
 1465, 1485
 Popescu, Titu, 743, 765, 864, 976,
 992, 1086, 1190, 1296, 1416,
 1533
 Popescu-Negură, Al., 1204, 1264
 Popović, Nebojša, 874, 1549
 Popovici, Alecu, 238, 364, 614, 994,
 1081, 1295, 1515, 1529
 Popovici, Dimitrie, 21, 406, 416,
 446, 507, 580, 584, 759, 773,
 930, 1137, 1151, 1401, 1415
 Popovici, Doru, 26, 61, 464
 Popovici, Ileana, 162, 289, 421, 555,
 734, 858, 973, 1081, 1412, 1530
 Popovici, Titus, 53, 63, 70, 110, 131,
 152, 180, 196, 224, 238, 243,
 245, 259, 267, 279, 318, 346,
 389, 402, 409, 420, 421, 548,
 675, 686, 705, 723, 726, 750,
 763, 785, 806, 808, 898, 910,
 1043, 1044, 1088, 1111, 1179,
 1182, 1189, 1218, 1247, 1261,
 1289, 1321, 1338, 1343, 1388,
 1395, 1430, 1433, 1468, 1486,
 1491, 1496, 1533
 Porumbacu, Veronica, 7, 26, 27, 45,
 82, 116, 142, 176, 209, 245, 252,
 273, 275, 297, 307, 429, 430,
 455, 462, 475, 492, 500, 574,
 591, 618, 620, 622, 640, 696,
 822, 840, 865, 872, 900, 921,
 1055, 1057, 1136, 1144, 1159,
 1171, 1175, 1215, 1239, 1252,
 1334, 1338, 1449, 1485, 1493
 Porumbescu, Marin, 163, 188, 211,
 252, 292, 458, 598, 1141, 1200,
 1317, 1338
 Porumboiu, Arthur, 292, 898, 1262,
 1494
 Postelnicu, Ioana, 165, 223, 590,
 814, 852, 871, 1399, 1518
 Postolache, Florica, 163, 598
 Postolache, Ion Larian, 210, 633,
 1483
 Potop, Vasile, 395, 1215, 1223
 Potopin, Ion, 201, 228, 353, 413,
 468, 603, 633, 903, 1005, 1224,
 1312, 1470, 1489, 1502

Potra, Florian, 41, 158, 389, 731, 854, 1317
 Potra, Florin, 43, 93, 1317
 Poulet, Georges, 128, 697, 1024
 Pound, Ezra, 94, 260, 763, 1319, 1330, 1343, 1367, 1525
 Preda, Marin, 6, 8, 33, 35, 45, 50, 54, 55, 62, 67, 68, 77, 82, 83, 89, 136, 140, 142, 143, 144, 185, 209, 230, 238, 246, 257, 259, 262, 268, 273, 280, 285, 307, 311, 312, 313, 319, 325, 330, 331, 333, 341, 345, 353, 356, 362, 363, 368, 381, 399, 404, 409, 420, 429, 435, 437, 439, 472, 474, 479, 484, 489, 496, 504, 526, 530, 534, 544, 547, 552, 560, 563, 564, 572, 594, 595, 603, 620, 624, 661, 662, 672, 675, 680, 685, 704, 718, 719, 722, 724, 745, 750, 755, 758, 763, 786, 790, 795, 802, 806, 816, 821, 834, 852, 864, 872, 874, 887, 893, 957, 960, 990, 993, 996, 997, 1003, 1004, 1012, 1014, 1038, 1044, 1059, 1063, 1069, 1074, 1075, 1079, 1087, 1091, 1096, 1097, 1106, 1111, 1147, 1155, 1204, 1218, 1225, 1241, 1245, 1256, 1262, 1263, 1272, 1273, 1301, 1359, 1420, 1433, 1462, 1468, 1484, 1486, 1487, 1489, 1495, 1500, 1504, 1513, 1518, 1522
 Preda, Mira, 579, 735, 780, 974, 1531
 Prelipceanu, Nicolae, 62, 121, 230, 242, 279, 309, 330, 355, 379, 468, 579, 594, 595, 603, 622, 780, 850, 866, 930, 969, 992, 1007, 1008, 1029, 1099, 1110, 1164, 1225, 1126, 1167, 1200,

1278, 1208, 1269, 1287, 1335, 1382, 1486, 1517
 Preoteasa, Grigore, 501, 826, 884, 904, 996, 1015, 1199, 1412
 Preutu, Marina, 244, 1055
 Pricop, Constantin, 25, 39, 67, 72, 202, 545, 571, 619, 810, 833, 919, 1178, 1219, 1348, 1351, 1402, 1475
 Pricop, Dumitru, 396, 1456, 1494
 Priestley, B., 590, 703
 Protase, Maria, 948, 1251, 1291
 Protopopescu, Alexandru, 165, 211, 278, 414, 422, 559, 795, 830, 926, 941, 1155, 1217, 1262, 1391
 Proust, Marcel, 62, 155, 333, 751, 873, 1411
 Prudhomme, Sully, 242, 601
 Prut, Constantin, 187, 848
 Pruteanu, George, 78, 103, 135, 227, 232, 271, 348, 402, 488, 513, 541, 545, 620, 712, 745, 769, 781, 803, 805, 847, 913, 958, 960, 1058, 1148, 1177, 1237, 1282, 1350, 1402, 1475, 1514
 Pucă, Florin, 477, 1450
 Puha, Ion, 907, 1037, 1332, 1479
 Puiu, Vasile George, 1400
 Purcaru, Ilie, 275, 419, 634, 784, 967, 1078, 1132, 1352, 1476, 1491, 1504
 Puslojić, Adam, 95, 512, 903, 1160, 1223, 1230
 Pușchilă, Irena, 468, 1502

Q

Quasimodo, Salvatore, 1360
 Quatrepoint, Robert, 1165, 1184
 Queneau, Raymond, 787
 Quietus, Lusius, 91
 Quinn, A., 494

R

- Rachici, Dim., 284, 573, 839, 1037, 1043, 1313, 1329
- Radian, R., 163, 164, 165, 291, 292, 422, 423, 424, 425, 557, 558, 559, 598, 795, 796, 797, 830, 831, 832, 893, 898, 941, 942, 1005, 1006, 1052, 1118, 1155, 1156, 1216, 1217, 1218, 1262, 1342, 1343, 1391, 1454, 1455, 1456, 1493, 1494
- Radian, Sanda, 297, 566, 1091, 1198, 1308
- Radina, Mircea, 167, 563, 981, 1089, 1194, 1302, 1422, 1538
- Rados, Andreas, 265, 1014, 1036
- Radu, Olimpia, 151, 229, 277, 280, 413, 416, 542, 720, 851, 1073, 1521
- Radu, Vasile, 41, 336, 1191
- Radulian, Virgil, 261, 765
- Rahoveanu, Ion, 974, 1191, 1531
- Raicov, Svetomir, 573, 874, 1025, 1105, 1461, 1464
- Raicu, Alexandru, 70, 92, 284, 353, 369, 718, 773, 803, 1046, 1122, 1186, 1222, 1250, 1267, 1316, 1334, 1483, 1502
- Raicu, Lucian, 57, 185, 190, 196, 275, 318, 319, 331, 332, 394, 456, 590, 646, 820, 894, 925, 954, 990, 1015, 1101, 1165, 1206, 1222, 1232, 1323, 1360
- Ralea, Mihai, 158, 218, 259, 309, 318, 378, 419, 435, 546, 452, 498, 728, 871, 969, 999, 1066, 1254, 1327, 1425, 1536
- Ralian, Antoaneta, 1153, 1250
- Rareș, Petru, 567, 719, 734, 1491
- Rariște, Florea, 540, 1099
- Rașcu, M., 28, 297, 1439
- Rațiu, Iuliu, 87, 244, 520, 928, 967
- Raucat, Thomas, 420
- Ray Bhose, Amita, 287, 294, 1003, 1230, 1248
- Raymond, Marcel, 34, 986
- Rădulescu, Adrian, 163, 598, 986, 1067, 1102
- Rădulescu, Banu, 444, 749, 792, 868, 958, 1302, 1538
- Rădulescu, Cerna, 183, 1003
- Rădulescu, Corneliu, 695, 1029, 1191
- Rădulescu, Dorina, 391, 1295
- Rădulescu, Dumitru, 167, 1193, 1303
- Rădulescu, Emil, 468, 579, 851, 961
- Rădulescu, Neagu, 135, 211, 220, 272, 1022, 1267, 1484
- Rău, Aurel, 16, 20, 80, 109, 150, 188, 219, 229, 245, 357, 385, 523, 531, 532, 562, 565, 574, 591, 621, 635, 698, 759, 764, 780, 811, 844, 847, 860, 896, 903, 977, 1023, 1038, 1099, 1179, 1192, 1200, 1238, 1251, 1308, 1367, 1377, 1407, 1479, 1483, 1522, 1549
- Răutu, Leonte, 109, 503
- Râpeanu, Sanda, 1372, 1507
- Râpeanu, Valeriu, 10, 41, 188, 297, 543, 574, 591, 595, 603, 811, 834, 894, 923, 934, 1049, 1064, 1096, 1106, 1109, 1123, 1132, 1259, 1306, 1330, 1337, 1360, 1381, 1396, 1485, 1489, 1506, 1523
- Read, Herbert, 96, 267, 317, 1446
- Rebreanu, Dan, 468, 930, 1066, 1111, 1126, 1164, 1167, 1225, 1486
- Rebreanu, Liviu, 56, 131, 133, 244, 266, 268, 291, 336, 457, 504, 543, 575, 608, 671, 685, 730,

775, 894, 899, 916, 1106, 1025,
 1051, 1159, 1066, 1187, 1205,
 1218, 1297, 1318, 1335, 1376,
 1382, 1389, 1391, 1403, 1477,
 1540
 Rebreanu, Vasile, 53, 133, 257, 318,
 329, 337, 366, 445, 456, 460,
 614, 687, 757, 943, 1016, 1040,
 1058, 1105, 1167, 1171, 1331,
 1404, 1417, 1490, 1522
 Regman, Cornel, 10, 74, 189, 417,
 423, 443, 574, 591, 713, 772,
 796, 822, 1044, 1117, 1155,
 1338, 1410
 Reichmann, Sebastian, 794, 827
 Reu, Traian, 167, 428, 868, 1064,
 1194, 1303, 1422
 Ricardou, Jean, 696, 1024
 Richard, Pierre, 219, 454, 634, 916
 Rimbaud, Arthur, 613
 Robescu, Marius, 231, 307, 377,
 410, 519, 755, 848, 904, 990,
 1358, 1378, 1388, 1517
 Robu, Cornel, 151, 179, 280, 886
 Rogoz, Adrian, 255, 501, 908, 992
 Roll, Ștefan, 56, 504, 1461
 Rolland, Romain, 467, 668, 693,
 1000, 1078, 1172
 Romain, Jules, 1187, 1189
 Roman, Andrei, 11, 107, 175, 368,
 872, 983, 1422
 Roman, Anton, 105, 117
 Roman, Dorin, 80, 321, 1153
 Roman, Radu Anton, 18, 70, 115,
 800, 814, 1017, 1441
 Roman, Toma, 186, 352, 500, 1047,
 1259
 Roman, Valter [Walter], 45, 129,
 225, 279, 389, 1539
 Romanescu, Ioanid, 194, 264, 522,
 587, 661, 662, 686, 723, 769,
 1014, 1036, 1047, 1050, 1169,
 1212, 1235, 1255, 1267, 1278,
 1376, 1333, 1340, 1407, 1439
 Romeno, Cancioneiro, 1004, 1504
 Rosetti, Al., 308, 388, 436, 439, 457,
 484, 568, 803, 838, 925, 951,
 965, 1101, 1171, 1470
 Roșca, D., 484, 818, 1178, 1283,
 1417
 Roșca, Sorin, 598, 1343
 Roșcin, Mihail, 1324, 1343, 1412
 Roșianu, Mihail, 108, 1272
 Roșu, Dona, 26, 72, 102, 115, 298,
 541
 Rotaru, Dan, 175, 231, 416, 529,
 592, 1443, 1447, 1517
 Rotaru, Gheorghe, 747, 980
 Rotaru, Ion, 78, 190, 226, 241, 585,
 894, 921, 1103, 1148, 1255
 Roth, Andrei, 562, 1051
 Różewicz, Tadeusz, 113, 922
 Roznoveanu, Mirela, 164, 291, 422,
 557, 598, 613, 697, 795, 832,
 897, 1155, 1216, 1217, 1261,
 1342, 1390, 1391, 1455, 1492
 Rozov, Victor, 103, 131, 162, 223,
 290, 421, 438
 Rudeanu, Alexei, 39, 854, 1169
 Ruja, Alexandru, 155, 309, 727, 855,
 1001, 1329, 1356, 1396
 Rummo, Eerik, 1486
 Runcan, Irina, 52, 887
 Runcanu, Marcel Constantin, , 356,
 509, 1225, 1488, 151, 351, 151,
 150, 447, 1009
 Runciman, Steven, 549, 570
 Rusan, Romulus, 48, 150, 308, 342,
 440, 461, 466, 502, 511, 547,
 570, 579, 824, 967, 1132, 1152,
 1158, 1164, 1302, 1426, 1496
 Russo, Alecu, 263, 409, 1512
 Russo, Veronica, 553, 881
 Rusu Șirianu, Vintilă, 379, 1109

Rusu, Gavril, 974, 1191
 Rusu, Liviu, 21, 477, 949, 1068,
 1374, 1505
 Rusu, N., 25, 73, 83, 110, 228, 250,
 300, 324, 367, 395, 440, 624,
 672, 716, 776, 798, 817, 833,
 918, 1044, 1061, 1103, 1143,
 1158, 1242, 1261, 1310, 1328,
 1348, 1416, 1459, 1496
 Rusu, Silviu, 256, 522
 Rusu, Valeriu, 810, 1486
 Rusu, Victor, 572, 988, 1072
 Rusu, Vintilă, 379, 800, 1109

S

Saarikoski, Pentti, 1313, 1439
 Sabatier, Robert, 578
 Sabin, Călin, 165, 1392, 1456
 Sabin, Mihail [Mihai], 144, 279,
 580, 598, 610, 723, 841, 927,
 1013, 1050, 1182, 1313, 1333,
 1407
 Sadoveanu, Ion Marin, 158, 244,
 259, 546, 1005, 1250
 Sadoveanu, Mihail, 8, 43, 119, 131,
 138, 214, 225, 244, 246, 255,
 259, 261, 266, 327, 336, 356,
 379, 387, 420, 508, 521, 525,
 533, 552, 574, 591, 639, 822, 825,
 847, 866, 894, 952, 1159, 1180,
 1228, 1238, 1278, 1285, 1301,
 1316, 1327, 1333, 1335, 1341,
 1351, 1368, 1383, 1399, 1403,
 1443, 1451, 1481, 1485, 1492,
 1498
 Sadoveanu, Profira, 66, 444, 1092
 Sadoveanu, Valeria, 342, 510, 1164,
 1334, 1453
 Sahia, Alexandru, 86, 95, 464, 968,
 1051, 1484
 Saioc, Florian, 86, 1497
 Saizescu, Geo, 532, 997

Salcia, Constantin, 395, 1484
 Samu, Benkő, 574, 591, 866
 Sand, George, 342
 Sanda, George, 93, 1124, 1370, 1400
 Sandor, Fabian, 726, 855
 Sándor, Fodor, 447, 687, 992, 1268
 Sándor, Kacső, 303, 574, 591, 866
 Sándor, Kányádi, 398, 604, 992
 Sándor, Petöfi, 248, 396, 1300, 1492
 Sándor, Weöres, 252,
 1136, 1144
 Sandu, Augustin, 41, 972
 Sanielevici, H., 716, 1037
 Sargețiu, Octav, 633, 821
 Sarraute, Nathalie, 258, 272, 1431,
 1492
 Sartre, Paul, 75, 365, 1536
 Sasu, Aurel, 96, 545, 619, 624, 821,
 851, 877, 986, 1130, 1167, 1174,
 1225, 1401, 1486
 Sauter, Werner, 1318
 Sav, Vasile, 151, 280, 416, 1167,
 1184, 1290, 1360, 1517
 Sava, Valerian, 1182, 1288
 Sava-Proilavu, Ioan, 1160
 Savin, George, 455, 1274, 1387
 Savițescu, Camelia, 1469
 Săbăreanu, Constantin, 927
 Săceanu, Amza, 41, 243, 858, 1189,
 1341, 1443, 1506
 Sălăgean, Sergiu, 59, 764, 831
 Sălăgean, T., Viorel, 1106
 Sălăjan, Doina, 87, 222, 325, 726,
 1332, 1546
 Sălăjan, Vasile, 34, 106, 447, 611,
 634, 760, 888, 965, 980, 993,
 1007, 1027, 1029, 1054, 1063,
 1121, 1145, 1147, 1225, 1231,
 1287, 1288, 1419, 1455
 Sălceanu, Grigore, 557, 825, 926,
 1115, 1317, 1381

- Sălcudeanu, Petre, 50, 163, 390, 910, 973, 1105, 1121, 1183, 1343, 1393
- Săndulescu, Alexandru, 128, 132, 149, 178, 184, 201, 277, 353, 413, 436, 769, 774, 787, 829, 851, 937, 962, 998, 1050, 1071, 1196, 1250, 1258, 1379, 1483
- Săraru, Dinu, 41, 68, 103, 195, 265, 408, 477, 509, 614, 769, 934, 971, 1037, 1109, 1150, 1153, 1170, 1213, 1231, 1254, 1323, 1370, 1449, 1470, 1490, 1506
- Sângeorzan, Zaharia, 40, 76, 186, 190, 192, 241, 263, 335, 408, 443, 477, 530, 585, 602, 645, 729, 787, 808, 838, 844, 891, 902, 933, 996, 1050, 1064, 1147, 1169, 1207, 1212, 1230, 1259, 1265, 1274, 1321, 1340, 1369, 1385, 1429, 1448, 1468, 1489, 1504
- Sântimbreanu, Mircea, 87, 928, 967, 1267
- Sârbu, I. D., 953, 999, 1000, 1013, 1079, 1327, 1341, 1372, 1413, 1451, 66, 506, 583, 767, 1012, 1230, 1340, 1468
- Sbârcea, George, 41, 1124
- Scarlăt, Teodor, 520, 532, 792, 795, 803, 958, 984, 1332, 1396, 1426, 1502
- Scărlătescu, Doru, 279, 902
- Scherg, Georg, 735, 863, 1084, 1399, 1414
- Schileru, Eugen, 110, 410
- Schiller, Friederich, 45, 199, 245
- Schwartz, Gheorghe, 792, 944, 1215
- Scridon, Gavril, 179, 1451
- Sebastian, Lascăr, 445, 1028, 1053, 1463
- Sebastian, Mihail [Mihai], 104, 121, 140, 162, 165, 287, 294, 437, 456, 564, 647, 751, 858, 875, 902, 1040, 1053, 1054, 1079, 1096, 1101, 1106, 1143, 1201, 1231, 1265, 1292, 1329, 1344, 1345, 1366, 1371, 1388, 1431
- Seciu, Valeria, 8, 417
- Secoșanu, Ion, 455, 875
- Segal, Erich, 45, 69, 704, 1207
- Segărceanu, Ion, 25, 494, 1027, 1043, 1044, 1161, 1257, 1261, 1456
- Selejan, Radu, 634, 917, 1179, 1405, 1517
- Seleșteanu, Natalia, 718, 849, 959, 1069
- Selimović, Meša, 188, 303, 1146
- Serghi, Cella, 116, 165, 750, 751, 948, 982, 1015, 1341, 1410, 1429, 1487
- Sesan, Dragoș, 150, 952
- Sevastos, Mihai, 1094
- Sever, Alexandru, 983
- Sfetca, Petru, 153, 247, 282, 468, 570, 603, 626, 921, 1032, 1061
- Sfințescu, Rodica, 925, 1069, 1115, 1140, 1191, 1197
- Sgaibă, Liviu, 251, 1105, 1244
- Shakespeare, Frank, 86, 95, 178
- Shakespeare, William, 162, 1153, 1345, 1413
- Shaw, Bernard, 197, 201, 411, 421, 753
- Shelley, B., 895, 1224, 981
- Shuteeqi, Dhimiter, 1377, 1428
- Sidorovici, George, 125, 396, 580, 930, 996, 1148, 1230, 1287, 1435
- Sienkiewicz, Henryk, 131, 186
- Silard, Andrei, 211, 522
- Silvestru, Valentin, 114, 119, 127, 194, 210, 241, 289, 362, 455, 500, 502, 522, 530, 548, 554,

- 769, 822, 827, 835, 885, 928,
949, 993, 999, 1025, 1076, 1081,
1089, 1152, 1165, 1321, 1465,
1515
- Simion, Alexandru, 511, 1045, 1115,
1430, 1446, 1482
- Simion, Eugen, 3, 21, 61, 190, 320,
365, 419, 435, 548, 633, 774,
828, 842, 856, 895, 934, 1109,
1136, 1161, 1247, 1271, 1314,
1324, 1334, 1351, 1377, 1387,
1403, 1440
- Simion, Ioan, 24, 390
- Simion, Pop, 45, 51, 53, 98, 156,
180, 199, 265, 299, 340, 365,
435, 603, 649, 849, 866, 930,
959, 1018, 1073, 1111, 1338,
1442, 1501, 1517
- Simion, Virgil, 25, 1261
- Simionescu, Cristofor, 395, 1334,
1503
- Simionescu, Dan, 423, 484
- Simionescu, Mircea Horia, 41, 103,
156, 265, 284, 311, 385, 418,
484, 521, 537, 550, 604, 687,
727, 856, 882, 885, 909, 914,
945, 1148, 1168, 1267, 1295,
1498
- Simlovici, Adriana, 283, 573, 1160,
1204
- Simon, Vladimir, 566, 983
- Simonescu, Dan, 50, 762, 985, 1334,
1494
- Sin, Mihai, 165, 293, 309, 561, 744,
867, 980, 1088, 1164, 1192,
1302, 1381
- Sion, Gheorghe, 679, 787
- Sivetidis, Victor, 27, 1481
- Sârbu, Ion, 880, 1384
- Slavici, Ion, 177, 214, 311, 318, 356,
489, 550, 720, 990, 1021, 1122,
1264, 1313, 1417, 1451
- Sliwiak, Tadeusz, 995
- Smeu, Grigore, 139, 226, 820, 919,
988, 1101, 1135, 1143, 1266,
1398, 1462
- Södergran, Edith, 462, 841, 1171,
1251
- Solacolu, Barbu, 297, 432, 758, 872,
1095, 1198, 1334, 1359
- Sollers, Philippe, 747, 1268
- Söllner, Werner, 965, 1184, 1531
- Solomon, Dumitru, 341, 557, 614,
869, 1081, 1189, 1233, 1295,
1317, 1413, 1477, 1530
- Solomon, Petre, 773, 895, 981, 1215,
1372
- Sorbul, Mihail, 174, 1051, 1250
- Sorescu, Marin, 40, 46, 77, 86, 119,
122, 126, 138, 169, 204, 214,
250, 258, 274, 286, 341, 360,
397, 504, 543, 577, 633, 780,
818, 846, 870, 874, 883, 888,
922, 993, 1026, 1032, 1044,
1090, 1164, 1174, 1179, 1223,
1226, 1227, 1230, 1245, 1252,
1278, 1325, 1353, 1356, 1366,
1386, 1397, 1408, 1441, 1453,
1477, 1489, 1497, 1504, 1526,
1546
- Sorescu, Roxana, 1144, 1222, 1377,
1502
- Sorianu, Vlad, 58, 144, 276, 379,
414, 567, 580, 776, 841, 913,
1252, 1287
- Sorohan, Elvira, 1327
- Souriau, Etienne, 203, 1056, 1063,
1107, 1264
- Sovremenic, Nas, 947
- Speranția, Eugeniu, 152, 212, 316,
432, 829, 949, 1141
- Spoială, Vasile, 966, 992, 1184,
1185
- Sprințeroiu, Gheorghe, 139, 307, 955

- Stahl, Henriette Yvonne, 440, 946, 1105
- Stanca, Dominic, 298, 803
- Stanca, Horia, 863, 1187
- Stanca, Radu, 57, 121, 171, 190, 214, 259, 358, 444, 672, 739, 859, 1032, 1057, 1167, 1355
- Stanciu, Ion, 132, 468, 579, 1286, 1491
- Stanciu, Virgil, 563, 569, 748, 900
- Stancu, Dumitru, 231, 254, 467, 520, 578, 602, 773, 780, 839, 906, 911
- Stancu, Horia, 1381
- Stancu, Natalia, 51, 119, 201, 419, 438, 554, 848, 1157
- Stancu, Zaharia, 6, 10, 12, 27, 60, 63, 77, 83, 87, 98, 99, 119, 121, 135, 144, 157, 173, 196, 204, 215, 221, 238, 252, 259, 269, 274, 283, 287, 294, 308, 311, 312, 318, 320, 323, 327, 332, 341, 345, 349, 356, 365, 376, 387, 397, 404, 438, 444, 466, 472, 484, 495, 504, 517, 535, 544, 551, 572, 573, 574, 583, 591, 593, 604, 612, 623, 628, 639, 642, 650, 651, 652, 660, 663, 674, 685, 687, 700, 704, 707, 750, 755, 756, 762, 765, 773, 787, 806, 807, 816, 823, 865, 870, 882, 893, 895, 903, 922, 932, 935, 937, 944, 950, 960, 968, 993, 994, 1003, 1106, 1010, 1028, 1045, 1051, 1053, 1064, 1071, 1125, 1130, 1145, 1153, 1166, 1167, 1169, 1172, 1174, 1200, 1203, 1204, 1207, 1208, 1209, 1210, 1213, 1214, 1217, 1229, 1236, 1240, 1242, 1245, 1256, 1259, 1262, 1263, 1264, 1273, 1283, 1284, 1285, 1286, 1291, 1294, 1297, 1301, 1306, 1316, 1320, 1321, 1324, 1327, 1329, 1338, 1387, 1392, 1397, 1408, 1433, 1444, 1463, 1468, 1481, 1486, 1495, 1497, 1504, 1526, 1533, 1549
- Starobinski, Jean, 385, 508, 908, 1082, 1129, 1431
- Stati, Paul George, 1448
- Stati, Petre, 364, 1050
- Stăiculescu, Nicolae, 466, 774, 844, 959
- Stănescu, C., 7, 61, 68, 183, 190, 204, 250, 496, 500, 532, 613, 620, 623, 632, 645, 646, 648, 772, 776, 795, 849, 856, 866, 963, 1053, 1140, 1148, 1255, 1343, 1371
- Stănescu, Gabriel, 623, 754, 1071, 1215
- Stănescu, Ion, 674, 686, 1227
- Stănescu, Mihai, 20, 215, 367, 393, 615, 794, 825, 831, 931, 1010, 1140, 1186
- Stănescu, Nichita, 8, 11, 40, 46, 70, 77, 105, 113, 118, 122, 123, 126, 131, 138, 169, 175, 180, 198, 214, 221, 231, 250, 253, 259, 265, 274, 275, 287, 295, 316, 337, 338, 341, 342, 360, 381, 385, 398, 408, 420, 435, 447, 468, 481, 484, 504, 523, 559, 574, 591, 604, 606, 624, 633, 675, 686, 687, 699, 705, 750, 758, 763, 786, 793, 801, 814, 819, 846, 856, 885, 893, 895, 921, 922, 937, 944, 989, 1001, 1016, 1029, 1033, 1090, 1092, 1103, 1104, 1105, 1115, 1122, 1132, 1135, 1154, 1164, 1170, 1179, 1180, 1182, 1204, 1219, 1220, 1227, 1249, 1252, 1253, 1255, 1274, 1284, 1290, 1309,

- 1315, 1335, 1341, 1377, 1393,
1408, 1432, 1449, 1453, 1470,
1500, 1504, 1516, 1521, 1525,
1546, 1549
- Stănescu, Tudor, 1140, 1274
- Stătescu, Constantin, 1240, 1245
- Stătescu, Ștefan, 718, 961, 1399
- Stearns Eliot, Thomas, 1116
- Stegaru, Cezar, 1141, 1329
- Steinbach, Iosif, 440, 486
- Steinbeck, John, 133, 1165
- Stelaru, Dimitrie, 21, 61, 121, 157,
388, 408, 410, 959, 1032, 1044,
1057, 1061, 1161, 1521
- Stere, Constantin, 1147, 1148
- Stere, Ernest, 528, 769
- Steriade, Mihail [Mihai], 27, 52,
301, 413, 455, 559, 615, 755,
903, 922, 952, 1012, 1125, 1224,
1256, 1273, 1321, 1470, 1520
- Sterian, Margareta, 60, 696, 842,
1073
- Stoe, Nicolae, 468, 579, 1286, 1300
- Stoenescu, Virgil, 557, 734, 779,
839, 959, 973, 1189, 1433, 1506,
1530
- Stoia Udrea, Ion, 235, 1461, 1464
- Stoia, Mircea, 1125, 1191
- Stoian, Marin, 359, 770, 987, 1024,
1459
- Stoian, Mihai, 48, 176, 1250, 1373
- Stoian, Niculae, 25, 52, 110, 274,
343, 410, 494, 672, 917, 918,
927, 1251, 1261, 1328, 1515
- Stoica, Gheorghe, 109, 256, 673,
686, 1110, 1125
- Stoica, Octavian, 9, 46, 107, 133,
881, 1104, 1245
- Stoica, Petre, 9, 18, 21, 33, 81, 95,
105, 115, 166, 179, 311, 332,
530, 547, 553, 623, 632, 646,
648, 780, 812, 866, 1017, 1114,
- 1136, 1138, 1191, 1214, 1221,
1230, 1239, 1247, 1256, 1272,
1311, 1382, 1406, 1418, 1440,
1474, 1479
- Stoica, Traian, 45, 220, 340, 386,
432, 510, 611, 707, 813, 872,
936, 1038, 1095, 1135, 1214,
1308, 1372, 1432, 1491, 1548
- Stoiciu, Constantin, 159, 548, 758,
777, 848
- Stoleriu, Val., 1230, 1249
- Stolnicu, Simion, 969
- Storch, Frantz, 484, 574, 591, 675,
686, 750, 763, 923, 947, 1445,
1466, 1538
- Straje, Mihail, 1109, 1114
- Stratieva, Ghergana, 287, 294
- Stratilat, Paul, 220
- Strauss, Lévi, 479
- Strauss, Richard, 1223
- Strava, Valentin, 433
- Străvoiu, A., 304
- Strâmbei, Mihăiță, 159
- Strebingerová, E., 119
- Streinu, Valeriu, 979, 1263, 1456
- Streinu, Vladimir, 60, 121, 127, 151,
177, 178, 190, 255, 265, 318,
412, 419, 587, 696, 722, 725,
759, 772, 794, 845, 866, 942,
1101, 1180, 1184, 1196, 1259,
1263, 1319, 1421, 1472
- Strepol, Paul, 814
- Strihan, Adrian, 236
- Strihan, Andrei, 554, 999
- Strihan, Aurel, 1152
- Strihan, Petre, 231, 821, 1502
- Strochi, Lucian, 368
- Stroe, Nicolae, 1164
- Stroia, Gheorghe, 82, 215, 318, 612,
880, 1058, 1068, 1102
- Sturdza Bulandra, Lucia, 134, 162,
180, 273, 289, 421, 439

Sturzu, Corneliu, 39, 48, 103, 216,
 217, 226, 508, 1050, 1133, 1212,
 1333, 1369, 1489
 Suchianu I. D., 92, 144, 173, 445,
 580, 1334, 1379, 1383, 1515
 Suciu, Gheorghe, 783, 1461
 Suciu, Traian, 739, 1084, 1531
 Suru, George, 282, 599, 818, 845,
 1028, 1396
 Sütő, András, 89, 165, 196, 303,
 675, 686, 687, 704, 723, 750,
 758, 763, 755, 893, 939, 973,
 1380, 1477, 1484, 1486
 Svevo, Italo, 93, 442
 Swift, Jonathan, 199, 221, 992
 Szablocsi, Miklos, 1056
 Szabó Gyula, 31, 259, 396, 1105
 Szász, Iános, 10, 18, 70, 106, 221,
 247, 353, 379, 417, 445, 470,
 518, 652, 660, 663, 675, 685,
 686, 723, 750, 755, 763, 918,
 1249, 1335
 Szemlér, Ferenc, 6, 18, 89, 258, 800,
 860, 1207, 1396, 1464
 Szenczei, László, 287, 294
 Szilágyi, Domokos, 310, 1201
 Szilágyi, István, 396, 906
 Szó, Igaz, 439, 484, 1163, 1347,
 1380, 1488
 Szocs, Kalman, 744, 1381
 Szuperski, Zbigniew, 1164, 1382

Ş

Şandru, Mircea Florin, 25, 343, 623,
 672, 832, 1044, 1158, 1261
 Şăineanu, Lazăr, 915, 1099
 Şedran, Gavril, 294, 747, 979, 1301
 Şeitan, Ioan George, 813, 1162
 Şerb, Ioan, 230, 744, 1164
 Şerban, Al., 243, 255, 331, 633
 Şerban, Corneliu, 728, 1515

Şerban, Geo, 22, 158, 179, 302, 358,
 437, 492, 574, 591, 622, 763,
 814, 915, 1101, 1138, 1201,
 1238, 1325, 1381
 Şerban, Melinte, 427, 562, 748
 Şerban, Mihail, 9, 1109, 1379, 1540
 Şerban, Viana, 281, 1329
 Şerbănescu, Alec., 1024, 1105
 Şerbănescu, Mircea, 235, 468, 501,
 522, 599, 626, 821, 834, 1025,
 1124, 1164, 1220, 1318, 1461,
 1464
 Şerbănescu, Tia, 50, 200, 321, 342,
 588, 826, 834, 1104, 1215, 1231,
 1392, 1436
 Şerbu, Ieronim, 18, 33, 769, 1196,
 1463
 Şerbu, Valentin, 1126, 1155, 1162,
 1535
 Şincai, Gheorghe, 323, 443, 816
 Şiperco, Alexandru, 168, 467, 484,
 621
 Şola, Constantin, 980, 1303
 Şora, Dorel, 805, 907, 1003
 Şorobetea, Aurel, 151, 180, 229,
 281, 351, 509, 985, 1311, 1408,
 1520
 Şova, Coman, 140, 410, 563, 848,
 959, 1313
 Ştefanache, Corneliu, 73, 217, 452,
 516, 574, 591, 604, 767, 780,
 797, 836, 898, 1132, 1248, 1332,
 1337, 1410, 1439, 1484, 1489
 Ştefănescu-Delavrancea, Barbu, 45,
 133, 268, 455, 586, 729, 734,
 1055, 1078, 1320, 1491
 Ştefănescu, Alexandru, 9, 72, 106,
 132, 151, 164, 198, 222, 291,
 422, 510, 545, 557, 697, 830,
 883, 941, 1117, 1154, 1217,
 1341, 1359, 1378, 1390, 1485

Ștefănescu, Cornelia, 350, 775, 780,
1054, 1101, 1143, 1201, 1265,
1292, 1344, 1371
Ștefănescu, Em., 558, 598, 830
Ștefănescu, I., 27, 268, 353, 947,
1122, 1267, 1380, 1484, 1499
Ștefănescu, Mircea, 162, 521, 1111,
1283, 1528
Ștefănescu, Silvia, 1095
Ștefănescu, Șt., 846
Ștefănescu, Tudor, 828, 881, 1046,
1215, 1373
Ștefuriuc, Constantin, 45, 964, 1097,
1248
Știrbu, Constantin, 279, 1288, 1407
Știrbu, Viorel, 165, 293, 562, 1088
Șuluțiu, Octav, 453, 1351

T

Tacciu, Elena, 898, 952
Tacoï, Cristina, 107, 908, 1326
Talex, Alexandru, 286, 467, 552
Tarangul, Marin, 208, 410, 634, 848,
905, 1026, 1048, 1188, 1204,
1517
Tarco, L., 324, 1194, 1302, 1538
Tartler, Grete, 461, 1116
Tașcu, Valentin, 62, 119, 190, 242,
356, 380, 545, 549, 578, 624,
699, 761, 887, 930, 949, 1066,
1075, 1184, 1208, 1225, 1291,
1307, 1410, 1486, 1522
Tatarkiewicz, Ladislaw, 203, 1056,
1284
Tatomirescu, Ion Pachia , 480, 602,
831
Tatulici, Mihai, 25, 367, 851, 962,
1149, 1261, 1286
Tănase, Al., 890, 902, 1169, 1358,
1429, 1447
Tănase, C., 162, 348

Tănase, Nicuță, 87, 279, 402, 467,
536, 687, 704, 724, 1076
Tănase, Virgil, 93, 237
Tănăsache, Ilie, 211, 256, 599, 840,
920, 921, 931, 1148
Tănăsescu, Antoaneta, 186, 235,
382, 1124, 1266, 1314
Tănăsescu, Grigore, 340, 797, 1038
Tărchiță, Dan, 235, 255, 318, 341,
353, 421, 468, 576, 603, 633,
647, 780, 789, 859, 890, 910,
949, 1014, 1070, 1089, 1164,
1172, 1180, 1233, 1275, 1302,
1317, 1399, 1403, 1489, 1490,
1517, 1529
Tăslăuanu, Octavian C., 725, 1084
Tăușan, Victoria Ana, 907, 1037,
1075, 1248
Tăutu, Nicolae, 87, 133, 142, 167,
209, 221, 308, 316, 348, 378,
466, 579, 593, 652, 685, 758,
799, 806, 811, 815, 817, 825,
827, 846, 850, 869, 885, 1516
Târziu, Alexandra, 1138, 1257
Telescu, Mihai, 573, 583
Tell, Willhelm, 199, 245
Teodoreanu, Al. O., 817
Teodoreanu, Ionel, 21, 56, 66, 101,
125, 138, 192, 209, 315, 379,
444, 552, 894, 1061, 1114, 1205,
1238, 1299, 1391, 1441, 1451
Teodoreanu, O., 103, 356, 532, 699,
802, 1023, 1027, 1047, 1053,
1170, 1283
Teodorescu, Alexandru, 66, 184,
218, 1093, 1248
Teodorescu, Anda, 948, 1015
Teodorescu, Cicerone, 800, 1490
Teodorescu, D., 235, 599, 729, 1079
Teodorescu, Dorin, 72, 969, 1410
Teodorescu, Ion, 704, 707, 1185
Teodorescu, Ion, Dumitru, 680

Teodorescu, Leonida, 435, 498, 520,
 733, 769, 924, 949, 1018, 1157,
 1221, 1395, 1411
 Teodorescu, Paul, 1079, 1294, 1411
 Teodorescu, Tudor, 56, 1243
 Teodorescu, Virgil, 10, 37, 62, 72,
 87, 123, 129, 165, 173, 197, 204,
 221, 285, 292, 313, 330, 353,
 358, 369, 392, 420, 425, 429,
 461, 471, 501, 516, 536, 559,
 593, 598, 612, 618, 623, 632,
 639, 646, 648, 649, 652, 675,
 685, 687, 701, 704, 731, 750,
 755, 758, 763, 790, 792, 797,
 824, 832, 840, 854, 856, 866,
 876, 893, 898, 899, 921, 922,
 931, 942, 946, 950, 953, 954,
 969, 1004, 1011, 1017, 1037,
 1039, 1041, 1065, 1120, 1156,
 1160, 1188, 1203, 1215, 1218,
 1220, 1233, 1249, 1262, 1263,
 1285, 1324, 1343, 1367, 1372,
 1376, 1392, 1393, 1398, 1402,
 1436, 1442, 1449, 1450, 1456,
 1463, 1484, 1494, 1495, 1497,
 1498, 1504, 1507, 1515, 1522
 Teodoru, Eugen, 1089, 1302, 1330,
 1538
 Tertulian, Nicolae, 173, 397, 445,
 499, 919, 949, 1055, 1107, 1041,
 1229, 1345, 1351, 1372, 1398,
 1438, 1491, 1505, 1516
 Than, Sergiu, 814, 1004, 1198
 Theodorescu, Cicerone, 6, 140, 922,
 1168
 Theodorescu, Dem., 991, 1012
 Theodorescu, Marin, 162, 290
 Theodoru, Radu, 142, 168, 223, 255,
 719, 802, 811, 818, 845, 868,
 996, 1105, 1284, 1302, 1399,
 1538
 Thomas, Dylan, 46, 789, 1088, 1319
 Tican Rumano, Mihai, 52, 157
 Tieghem, Paul, Van, 835
 Tighiliu, Ion, 183
 Tihan, T., 357, 570, 622, 764, 915,
 1058, 1138
 Tikunov, S., 1272
 Timcu, George, 437, 643, 712, 767,
 827, 1136, 1254, 1525
 Tincu, George, 1435
 Tiriung, Mircea, 483, 1217
 Tita, Aurel, 245, 559, 780, 832,
 1343, 1372, 1494
 Tita, Ștefan, 519, 817, 885, 1221
 Titel, Sorin, 6, 10, 17, 31, 58, 72, 91,
 142, 186, 208, 234, 302, 328,
 351, 378, 443, 466, 476, 520,
 602, 623, 632, 646, 648, 696,
 866, 874, 1004, 1040, 1105,
 1247, 1282, 1326, 1329, 1374,
 1398, 1460, 1464, 1482, 1507
 Titulescu, Nicolae, 337, 348, 593,
 615, 1348, 1456
 Titus, Popovici, 687
 Târziu, Alexandra, 885
 Toderuț, Ovidiu, 868
 Todirașcu, I., 1327
 Todoran, Eugen, 154, 680, 1438
 Todorov, Tzvetan, 713, 769, 1470
 Todosia, Mihai, 1503
 Toffler, Alvin, 435, 1069
 Tolstoi, Alexei, 936
 Tolstoi, Lev, 269, 364, 417, 456
 Toma, A., 287, 295
 Toma, Vasile, 1080
 Toma-Constantinescu, Irina, 162,
 734, 1529
 Tomoioagă, Radu, 164, 579
 Tomoroveanu, Ilinca, 8, 421
 Tomozei, Gheorghe, 30, 56, 79, 141,
 164, 175, 181, 183, 202, 210,
 214, 230, 245, 278, 318, 341,
 347, 369, 384, 389, 450, 504,

- 535, 574, 590, 599, 605, 622,
648, 748, 822, 865, 959, 967,
1046, 1110, 1124, 1132, 1170,
1179, 1210, 1234, 1247, 1255,
1257, 1276, 1284, 1304, 1310,
1341, 1400, 1424, 1427, 1431,
1442, 1446, 1460, 1463, 1477,
1485, 1493, 1496, 1503, 1514,
1515, 1549
- Tomuş, Mircea, 21, 81, 119, 149,
179, 257, 301, 308, 358, 447,
611, 735, 780, 864, 949, 977,
992, 1069, 1085, 1125, 1138,
1298, 1356, 1383, 1416, 1533
- Tonegaru, Constant, 121, 326, 1061,
1521
- Tonitza, Nicolae, 1327
- Topârceanu, George, 77, 108, 247,
251, 379, 800, 1124, 1411, 1465
- Topolog, Ion, 91, 411, 1305, 1404
- Tornea, Florin, 162, 288, 421, 468,
553, 734, 1081, 1529
- Trakl, Georg, 81
- Trancă, Dumitru, 279, 369
- Trandafir, C., 539, 1060, 1134
- Tudor-Anton, Eugenia, 341, 431,
564, 646, 807, 870, 953, 982,
1092, 1197, 1307, 1334, 1340,
1378, 1424, 1547
- Tudor, Octavian, 343, 1158
- Tudora, Carmen, 231, 292, 415
- Tudora, Ilie, 104, 799, 827
- Tudoran, Dorin, 9, 18, 33, 48, 222,
699, 792, 1262, 1376, 1494
- Tudoran, Radu, 52, 82, 201, 259,
269, 462, 533, 598, 718, 793,
876, 1075, 1316, 1442, 1453
- Tulbure, Victor, 20, 70, 122, 142,
220, 250, 300, 316, 563, 572,
707, 806, 874, 893, 927, 967,
987, 1194, 1309, 1316, 1344,
1422, 1430, 1465
- Tunaru, Mihai, 235, 396, 964, 1443
- Tupan, Marius, 133, 141, 199, 570,
833
- Turcuş, Aurel, 282, 944, 1141, 1204
- Turgheniev, Ivan, 387, 1354
- Turtureanu, Nicolae, 41, 105, 192,
241, 256, 316, 351, 385, 1132,
1148, 1212, 1230, 1385
- Tutoveanu, George, 1344, 1357,
1358, 1381, 1385, 1387, 1393
- Tutungiu, Paul, 70, 890, 996, 1088,
1224, 1421
- Tzara, Tristan, 48, 1128, 1166, 1368,
1470
- ## T
- Țărălungă, Ecaterina, 256, 1334
- Țațomir, Nicolae, 101, 127, 315,
329, 488, 529, 604, 845, 866,
1133, 1175, 1181, 1212, 1223,
1230, 1249, 1278, 1333, 1340,
1407, 1505
- Țărnea, George, 592, 1119, 1220
- Țepelea, Gabriel, 187, 1160, 1216,
1224
- Țepeneag, Dumitru, 356, 1141
- Țic, Miron, 199, 771, 1038, 1171
- Țic, Nicolae, 150, 194, 415, 418,
428, 438, 632, 724, 920, 1074,
1105, 1220, 1337, 1517
- Țincu, Bucur, 603, 1035
- Țirioi, Nicolae, 284, 573, 626, 777,
921, 1001, 1043, 1220, 1550
- Țițeica, Șerban, 439, 484, 486
- Țoca, Mircea, 97, 242
- Țoiu, Constantin, 8, 11, 60, 84, 263,
392, 480, 895, 1040, 1317, 1477
- Țuculescu, Ion, 881, 1042, 1187,
1296
- Țugui, Haralambie, 117, 125, 188,
415, 475, 496, 586, 643, 720,
813, 831, 839, 868, 874, 903,

913, 927, 963, 995, 1043, 1086,
1114, 1138, 1222, 1278, 1308,
1310, 1333, 1376, 1437, 1448,
1467, 1481, 1504, 1520
Țugui, Ion, 419, 570, 610, 1011
Țuicu, Nistor, 183, 1490
Țuțea, Petre, 230

U

Uba, Traian, 167, 1064, 1196, 1302,
1538, 1540
Udrea, Cornel, 767, 796, 823, 1119,
1177
Udrea, Silvia, 561, 1420, 1536
Ulici, Laurențiu, 6, 31, 47, 96, 114,
123, 178, 208, 232, 262, 280,
284, 292, 382, 384, 403, 418,
447, 465, 506, 511, 546, 580,
592, 602, 606, 638, 773, 780,
787, 794, 807, 814, 824, 844,
889, 901, 932, 951, 995, 1011,
1036, 1096, 1113, 1146, 1168,
1183, 1210, 1229, 1272, 1321,
1325, 1339, 1345, 1369, 1429,
1446, 1467
Ulieru, Virgil, 563, 868, 1303
Ulmu, Bogdan, 780, 1413, 1530
Ungheanu, Mihai, 6, 159, 190, 333,
368, 646, 775, 782, 810, 846,
848, 957, 992, 997, 1012, 1177,
1227, 1344, 1381, 1500, 1507
Ungurean, Mihai, 769, 1147
Ungureanu, Cornel, 41, 154, 220,
283, 309, 531, 573, 599, 755,
760, 776, 800, 812, 817, 874,
880, 899, 921, 1000, 1061, 1106,
1122, 1141, 1263, 1302, 1313,
1329, 1335, 1356, 1376, 1395,
1438, 1461
Unteanu, Cristian, 212, 354, 522,
885, 908, 928, 1028, 1144, 1166,
1207, 1245, 1264, 1314, 1396

Ureche, Damian, 209, 222, 235, 282,
335, 468, 573, 594, 595, 599,
604, 866, 900, 921, 927, 948,
987, 1141, 1318, 1376, 1436,
1460, 1464, 1517
Ureche, Grigore, 405, 419, 1394
Urechia, A., 390, 530, 540, 1416
Uricaru, Eugen, 144, 151, 356, 447,
500, 509, 580, 867, 877, 928,
979, 1291, 1431, 1521, 77, 150,
229, 351, 415
Ursache, Magda, 126, 335, 360, 608,
952, 1132, 1212, 1230, 1274,
1489
Ursache, Petru, 452, 530, 908, 933,
995, 1037, 1051, 1147, 1230,
1340, 1385, 1447
Ursachi, Mihai [Mihail], 232, 269,
271, 314, 334, 431, 445, 543,
546, 586, 592, 594, 595, 604,
608, 744, 773, 818, 866, 1001,
1134, 1235, 1329, 1385, 1407
Ursu, A., 1137, 1144, 12071110

Ursu, Gheorghe, 615, 864, 872, 996,
1119, 1137, 1342, 1358, 1381
Utan, Tiberiu, 23, 224, 244, 273,
318, 353, 378, 410, 901, 927,
1335

V

Vacca, Roberto, 1193, 1302
Vadim, Tudor, Corneliu, 41, 349,
536, 633, 733, 777, 859, 895,
1071, 1110, 1189
Vaida, Mircea, 59, 66, 67, 74, 91,
139, 302, 307, 409, 436, 445,
777, 955, 1016, 1054, 1103,
1123, 1137, 1161, 1173, 1215,
1258, 1276, 1331, 1345, 1478,
1481, 1507

Vaida, Petru, 802, 1361, 1408
 Valea, Lucian, 415, 521, 944, 1132,
 1230, 1248, 1331, 1407, 1519
 Valéry, Paul, 457, 556
 Valla, Lorenzo, 62
 Van Tieghem, Philippe, 1294
 Vancea, Viola, 31, 59, 91, 116, 186,
 194, 329, 378, 444, 467, 520,
 578, 603, 695, 757, 907, 925,
 947, 991, 1002, 1064, 1248
 Vancea, Violeta, 351
 Vancea, Zeno, 6
 Vania, Gherghinescu, 72, 267, 1308
 Varga, Viorel, 86, 433, 506, 744,
 1100, 1151, 1162, 1255, 1316
 Varpahovski, Leonid, 1079, 1080
 Vartic, Ion, 416, 549, 764, 965,
 1138, 1185, 1289, 1408, 1521
 Vasile, Corneliu, 183, 572
 Vasilescu, Emil, 48, 52, 109, 173,
 202, 275, 299, 340, 386, 441,
 879, 1140, 1171, 1272, 1355,
 1392, 1428, 1459
 Vasilescu, Ion, 52, 162, 223, 438,
 827, 973, 1024, 1136, 1194, 1343
 Vasilescu, Stelian, 152, 841, 1164,
 1182, 1184
 Vasiliu, Mihai, 455, 947, 1103, 1230
 Vasiu, Ioan, 988, 1106, 1387
 Vatamaniuc, D., 1120, 1238
 Vattimo, Gianni, 1056, 1284
 Văcărescu, Elena [Vacaresco,
 Hélène], 27, 211, 242, 248, 286,
 297, 301, 366, 1251, 1470
 Văcărescu, Ienăchiță, 1101, 1104,
 1132, 1180, 1341, 1373
 Văduva, Alexandru, 757, 1198
 Vătămanu, Nicolae, 354, 1318
 Vârgolici, Teodor, 50, 115, 158, 233,
 249, 260, 263, 268, 286, 320,
 387, 432, 467, 729, 888, 929,
 951, 998, 1023, 1035, 1050,
 1052, 1121, 1156, 1250, 1293
 Vedinaș, Traian, 502, 1048
 Velcescu, Mihai, 133, 199
 Velea, Lucian, 521, 634
 Velea, Nicolae, 9, 69, 72, 293, 366,
 748, 774, 777, 793, 815, 828,
 893, 895, 911, 967, 1054, 1076,
 1161, 1170, 1232, 1255, 1319,
 1323, 1341, 1369, 1424, 1483,
 1496
 Velea, Stan, 178, 341, 1429
 Velican, Ion, 468, 835, 900, 944,
 988, 1025, 1106, 1122, 1318,
 1329
 Velisar Teodoreanu, Ștefana, 552,
 1332, 1441
 Velisar, Ștefana, 188, 552, 1114,
 1332, 1441, 1451, 1453
 Verdeț, Ilie, 673, 686, 1227, 1240,
 1245, 1376
 Verne, Jules, 269, 1172, 1397
 Verona, Dan, 46, 141, 255, 273, 349,
 410, 444, 592, 623, 839, 1069,
 1223, 1283, 1400, 1491, 1517
 Vesaas, Tarjei, 1015, 1381
 Vesper, Iulian, 643, 712, 758, 942,
 984
 Vetișanu, Vasile, 173, 390, 1411,
 1425
 Vianu, Tudor, 21, 57, 63, 75, 92,
 122, 138, 141, 145, 155, 158,
 178, 209, 240, 247, 259, 283,
 286, 287, 294, 327, 391, 412,
 442, 455, 467, 502, 522, 570,
 578, 598, 612, 725, 728, 730,
 739, 746, 792, 833, 877, 891,
 919, 937, 1051, 1064, 1101,
 1120, 1180, 1186, 1238, 1276,
 1342, 1344, 1359, 1379, 1382,
 1411, 1455, 1490, 1522

- Vicol, Dragoș, 60, 167, 183, 242, 256, 415, 428, 461, 563, 625, 748, 903, 927, 946, 980, 1074, 1089, 1196, 1220, 1242, 1256, 1302, 1312, 1332, 1350, 1396, 1422, 1426, 1481, 1485, 1502, 1538
- Vicol, Sterian, 927, 1343, 1456
- Vida, Gheza, 152, 747
- Vidrighin, Ion, 860, 1531
- Vigorelli, Giancarlo, 18, 94, 839, 929, 1318
- Villon, François, 772, 841
- Vinea, Ion, 6, 41, 56, 62, 66, 67, 91, 136, 183, 191, 214, 238, 291, 307, 411, 420, 432, 436, 454, 491, 507, 548, 570, 603, 622, 646, 779, 787, 828, 843, 855, 913, 955, 957, 968, 1022, 1089, 1138, 1151, 1162, 1313, 1361, 1451, 1504, 1548
- Vintilă, Petru, 153, 167, 282, 304, 396, 428, 536, 563, 604, 704, 748, 834, 868, 981, 1089, 1109, 1194, 1243, 1341, 1372, 1422, 1433, 1451, 1469, 1470, 1477, 1485, 1506, 1538
- Vintilescu, Constantin, 1001, 1043
- Vișinescu, Victor, 1041, 1065
- Vișniec, Matei, 461, 799, 1344
- Vitner, Ion, 42, 174, 443, 869, 1017
- Vâjjeu, Titus, 143, 1179, 1302, 1450
- Vlad, Constantin, 293, 510
- Vlad, Gheorghe, 521, 734, 973, 1038, 1485
- Vlad, Ion, 22, 34, 62, 119, 190, 213, 237, 242, 258, 287, 295, 308, 310, 331, 355, 358, 379, 397, 411, 446, 450, 471, 502, 579, 580, 604, 635, 643, 698, 719, 740, 860, 886, 899, 900, 930, 949, 960, 974, 987, 993, 1006, 1083, 1111, 1126, 1144, 1208, 1268, 1297, 1318, 1356, 1360, 1370, 1382, 1395, 1401, 1431, 1437, 1525, 1531
- Vlad, Petre, 442, 1343, 1494
- Vlad, Vasile, 80, 121
- Vlahuță, Alexandru, 234, 285, 411, 544, 834, 959, 1159, 1275, 1393
- Vlaicu, Aurel, 396, 975, 1204, 1403, 1422
- Vlasiu, Ion, 165, 378, 471, 921, 979, 1182, 1539
- Vlăhuță, Alexandru, 1320, 1327, 1381, 1393
- Voicu, Octavian, 150, 547, 964, 1407
- Voicu, Ștefan, 54, 267, 536
- Voiculescu, Constantin, 735, 1110
- Voiculescu, Ion, 949, 1069, 1138
- Voiculescu, Vasile, 57, 119, 146, 197, 214, 230, 238, 253, 317, 434, 549, 721, 758, 800, 810, 824, 867, 890, 897, 949, 978, 1069, 1138, 1183, 1279, 1287, 1313, 1324, 1335, 1367, 1386, 1398, 1411, 1414
- Voitin, Alexandru, 245, 422, 517, 576, 1057, 1070, 1189, 1388, 1395, 1412, 1445, 1506
- Volodin, Aleksandr, 298, 421
- Volodin, M., 268, 364
- Volovici, Leon, 315, 530, 1489
- Voronca, Ilarie, 94, 937, 942, 1017, 1144, 1152, 1167, 1170, 1254, 1461, 1470
- Voznesenski, Andrei, 417, 427, 1045, 1311, 1326, 1330, 1409
- Vrancea, Ileana, 822, 829, 908, 1039, 1351, 1389
- Wrânceanu, Dragoș, 94, 152, 183, 221, 223, 230, 248, 256, 266,

267, 287, 294, 308, 381, 403,
436, 449, 464, 484, 521, 645,
759, 771, 822, 841, 903, 969,
991, 1033, 1057, 1143, 1146,
1220, 1243, 1318, 1329, 1346,
1360, 1397, 1503
Vrânceanu, George, 964, 1214
Vuilleumier, Jean, 34, 948
Vulcan, Iosif, 82
Vulpe, Marilena, 679, 1355, 1395
Vulpescu, Romulus, 11, 41, 87, 281,
287, 292, 294, 408, 417, 469,
501, 549, 559, 579, 615, 640,
652, 661, 662, 664, 685, 710,
758, 781, 798, 804, 822, 829,
885, 892, 960, 1040, 1042, 1170,
1245, 1268, 1278, 1381, 1438,
1439
Vulpești, Ion Lică, 1001

W

Wald, Henri, 8, 69, 131, 220, 267,
340, 386, 417, 456, 510, 548,
590, 611, 646, 772, 827, 875,
910, 953, 1015, 1053, 1114,
1152, 1214, 1255, 1323, 1409,
1477, 1522
Wellek, René, 20, 80, 286
Werfel, Franz, 131, 352
Whitman, Walt, 436, 877, 891, 1220
Wilde, Oscar, 221, 421
Williams, Tennessee, 510, 516, 556,
791, 980, 1216, 1311
Williams, William Carlos, 93, 591,
866
Winter, Richard, 973, 1355
Woolf, Virginia, 953, 1050, 1141,
1153, 1229, 1250, 1298, 1311
Würtz, Bruno, 440, 486

X

Xenopol, Alexandru, 177

Xenopol, D., 368, 379, 385, 390,
460, 975

Y

Yeats, William Butler, 1116

Z

Zaciu, Mircea, 22, 67, 119, 166, 189,
213, 237, 242, 263, 308, 328,
335, 356, 358, 380, 408, 445,
471, 510, 516, 543, 547, 548,
561, 578, 590, 604, 635, 687,
698, 743, 745, 774, 775, 776,
780, 804, 805, 848, 849, 851,
866, 896, 955, 974, 979, 1015,
1023, 1050, 1087, 1100, 1121,
1125, 1138, 1146, 1165, 1184,
1186, 1192, 1201, 1238, 1242,
1291, 1301, 1356, 1365, 1415,
1420, 1455, 1496, 1539
Zacordonet, Al., 1230, 1249
Zaharia, Elena, 603, 779, 787, 828,
843, 844, 856, 913, 1022, 1361,
1392
Zaharia, N., 25, 202, 498, 833, 952,
1014, 1025, 1321
Zaicik, Olga, 131, 186
Zaimu, Eugenia, 1119
Zalis, Henri, 41, 61, 214, 259, 265,
296, 315, 352, 435, 473, 477,
519, 531, 570, 578, 632, 770,
891, 916, 983, 1002, 1051, 1093,
1138, 1254, 1311, 1322, 1371,
1489, 1490
Zamfir, Gheorghe, 921, 1203, 1490
Zamfir, Mihai, 260, 855, 1052, 1092,
1223
Zamfir, Vasile, 211, 521, 780, 1164,
1321, 1494
Zamfirescu, D., 842, 1011, 1097,
1321
Zamfirescu, Dan, 41, 63, 68, 240,
248, 256, 275, 314, 317, 360,

386, 388, 449, 474, 484, 493,
 652, 660, 664, 685, 765, 822,
 826, 843, 894, 951, 994, 1117,
 1138, 1172, 1228, 1271, 1312,
 1347, 1354, 1385, 1403, 1428,
 1445
 Zamfirescu, Duiliu, 49, 185, 243,
 352, 378, 437, 451, 720, 755,
 762, 769, 774, 777, 787, 799,
 851, 1034, 1486
 Zamfirescu, Ion, 239, 999
 Zamfirescu, M., 259, 437, 646, 1005,
 1037, 1051, 1306
 Zamfirescu, Violeta, 188, 342, 353,
 378, 468, 516, 572, 583, 776,
 844, 926, 1109, 1044, 1193,
 1251, 1334, 1485, 1537
 Zanc, Grigore, 781, 1080
 Zane, Gheorghe, 368, 439, 484
 Zarifopol, Paul, 56, 149, 184, 265,
 277, 564, 570, 1037, 1134, 1181,
 1292, 1408, 1472
 Zăinescu, I., 48, 365, 438, 777
 Zăpârțan, Liviu, 150
 Zărnescu, Constantin, 1007, 1167,
 1184, 1225, 1251, 1486, 1520
 Zdrenghia, Vasile, 1219, 1295, 1372
 Zeletin, D., 520, 1251, 1344, 1358,
 1381
 Zéraffa, Michel, 336, 714
 Zilieru, Horia, 66, 117, 256, 265,
 325, 336, 391, 407, 511, 522,
 570, 587, 604, 640, 835, 942,
 1037, 1180, 1230, 1248, 1254,
 1273, 1281, 1316, 1333, 1373,
 1406, 1449
 Zincă, Haralamb, 84, 86, 167, 188,
 308, 314, 317, 428, 596, 623,
 632, 646, 648, 758, 780, 818,
 848, 866, 875, 947, 1071, 1114,
 1302, 1422, 1442
 Zola, È., 1015
 Zoltán, Franyó, 234, 468, 486, 583,
 604, 687, 988, 1000, 1003, 1027,
 1055, 1100, 1121, 1144, 1223,
 1230, 1241, 1245, 1256, 1273,
 1278, 1280, 1443, 1464
 Zoltán, Jékely, 252, 1341
 Zoltán, Márki, 994, 1213, 1260
 Zoltán, Panek, 595, 603, 866
 Zoltan, Rostar, 150
 Zorba, Alexis, 494
 Zotta, Ovidiu, 87, 349, 967, 1207
 Zub, Al., 219, 385, 394, 567, 1212,
 1226, 1230
 Zugun, Petre, 891, 1224
 Zugun, Petru, 102, 808, 996, 1097
 Zweig, Ștefan, 885